S L
000077805

E. 10. T. F.

¶Casus. Laici ẽctũcũq religiosi sunt nõ hñt aliquã ptãtẽ disponendi de rebus eccliẽ: sed si ipsi ĩ ẽtriũ faciũt: ĩmunitatẽ eccliastice libertatis impugnãt suis ẽstõnibus immo potius destitutiõibus vsurpãdo iurisditionẽ eccliẽ: et etiã de spũalib⁹ illicite psumẽdo: volens ẽcilium hmõi grauaminibus obuiare: oẽs ẽstones/ et alia oia q̃ faciũt ĩ prudiciũ eccliarũ: decernit concilio penitus nõ tenere.

¶ No. q̃ laici ĩ prudiciuz ecclie nihil statuere possunt: et si qua in ẽtrariũ faciunt: non tenent. et sic istã ẽstitutionẽ inducas contra eos. Ber.

Cũ laicis. xcv j. dis. bene quidẽ. et. §. de ẽsti. ecclesia. et. xvj. q. vlt. laicis. et. c. non placuit.

¶ Glo. seq. ar. alle. ẽtriũ.

Principes. nota ar. laici pncipes pñt dare ecclesijs priuilegiũ. xvj. q. j. generaliter. et. xxvij. di. §. hic etiã. j. de immu. ec. non minus. arg. immo vt videtur possunt dare priuilegiũ libertatis.

Licz priuilegiare possint vt. §. nõm pñt se intromittere de possessiõe ĩ dotez data vt ibi host. b et tã si p ipsos data fuerit cum sit facta ecclia stica de pb. dilect⁹. Jo. and.

Et ẽ nõ multuz differt ab vsufructu. io. ã.

Continuatio.

†al's destructionibus.

Et ẽ Alienatiõe. §. de consti. que in ecclesiarum.

c Annera. vt iuspatronatus. §. de iudi. q̃to.

d Assensu. §. e. c. j. et. xij. q. ij. sine exceptione.

e Cõpellẽdis. Immo sunt ipso iure excõmunicati. vt. j. de sen. excõ. noverit. Ber.

De ẽstitutionibus. ¶ Superaviſuz est de ẽctib⁹ p quos trãsferẽ dñiuz: restabat videre de ẽctib⁹ p quos trãsferẽ vtilitas rei dũtaxat. Uel sic. Quia pcarie sunt q̃dã species alienationũ: ideo post titu. pcedentem subiũcitur hic titu. Abb.

¶ De hac materia habetur. x. q. ij. pcarie. xij. q. ij. pcarie. xvj. q. iij. clerici. et. c. sequenti.

Sũmariũ. Precarie. ¶ Põt fic summari. Precarie cõcesse de rebus ecclesie debẽt ẽm antiquã ẽsuetudinẽ de qnquẽnio in qnquẽniũ renouari. Et habetur illud. c. et seq. p palea. xij. q. ij. c. p carie. et seq. ẽm Jo. de imol. ¶ Casus. Dicit ĩ hoc caplo q̃ pcarie de qnquẽnio ĩ qnquẽniũ sunt renouãde. ¶ No. q̃ pcarie de qnquẽnio in quinquenniũ debent renouari. Ber.

¶ Glosa sequens distinguit precariũ a precaria et precarie. ponit triplicem speciem.

f Precarie. Precariũ est qõ pcibus petenti vtendũ concedit tandiu q̃diu is qui concessit patit. ff. de preca. l. j. §. e. c. fi. Precaria dicit ad pces aliquoz vsq̃ ad quinquennium contractus initus: vt hic. Jtẽ dicitur precaria ad preces facta donatio vsq̃ ad mortem accipientis.

Et ẽ nõ multuz differt. ab vsufructu. io. ã. xij. q. ij. sepe. xvj. q. iij. clerici. Jtem precarium dicitur contractus ad preces factus vsq̃ ad mortem accipientis: cuius contractus natura talis est que habetur. x. q. ij. precarie. et. j. e. c. vlti. qui contractus innominatus est. CN. g. q̃ stets precarie est innominati. vi. bart. in l. j. ff. de õdi. ex lege & eund in l. i. c. de iure emphiteot. & vl. hic barbati. in fine. olum.

g In qnquenniũ. qd si elapso qnquẽnio cũ taciturnitate pretereat: Intelligit ẽctus innouari. ff. de preca. in rebus. §. vlt. C. loca. l. legem quidem. arg. xij. q. ij. longinquitate. Ber.

h Renouentur. ne longitudine tpis pereat memoria ẽctus.

Diuisio. De precarijs. ¶ Primo premittit factũ. Scõo pmidet ibi: precipimus. Ab. ¶ Casus. Quidã prelati ecclesiarũ faciebãt precarias in dãnũ ecclesiarũ obligãdo se et suos successores sub certa pena statuit ẽciliũ carthagineñ. vt nullus successor sit obligat⁹ in pena sui antecessoris: sed si ãcessor res eccliẽ irrõnabiliter distraxit ad ius ecclesie debeat reuocare. ¶ No. q̃ vbi contractus nõ tenet: nec pena sup. hoc apposita. Jtẽ successor nõ obligat ex ẽctu habito in dãnũ eccliẽ facto ab antecessore. Jtem successor male alienata reuocare debet ad ius ecclesie. Ber.

Ipo iure vl ex quo p sniam reuocat principale: g et accessoriũ hz Jnno. hos. alleg. eadẽ iura. Jo. and.

De precarijs. Precaria hic accipit p ẽctu de quo vel qbus fit mentio in notula predicti capi.

¶ Glo. seq. alleg. dictum ponit. alleg. contrarium.

k Pena. Promissa super contractu irrationabiliter habito. in hoc enim casu loquitur ca. cum enim contractus non valeat nec pena ei apposita. C. de legi. non dubium. §. de foro competen. si diligenti. xv. CN. g. q̃ ubi stets nõ tenet nõ valet pene appositio vi g. & ibi abb in. c. significantibus § de offi. deleg. et vi. in simi. multa p felin. in. c. ex tenore § de Rescript. in xsi. nõ prestat. ubi latissime.

Ex concilio apud beluac.

Breue est: nec potest breuius summari. Capitulum. j.

Precarie de qnquẽnio in qnquẽnium ẽm auctoritatem et antiquam consuetudinem renouẽtur.

Ex concilio carthaginensi.

Renocat successor precariã p prẽdecessores irrationabiliter factam. Capitulum. ij.

De precarijs irrationabiliter factis a rectoribus eccliarum se suosq̃ successores pena graui obligantibus: vt facta ipsoz dissoluere nequeãt. ¶ Precipimus vt nemo successor antecessoris sui pena sit obligatus: sz sue puidẽtie sit ẽcessum vt si antecessor eius res ecclesie irrationabiliter distribuit: ab eo ad ius eius dẽ ecclesie reuocẽtur. Gregorius. ix.

Cõcessio pcarij extinguit voluntate concedẽtis aut ei succedẽtis: pcarie aũt cõcessio nõ. Ca. iij.

Precariũ vtendũ concedit q̃diu patit q̃ concessit: soluit quoq̃ obitu eius cui ẽcessus

l Ab eo. et etiam ab eo q̃ alienauit si tolerat. §. de re. eccle. nõ alie. si qs pbyterorũ. ita successor põt reuocare quod pdecessor illicite fecit. xxv. q. ix. quod quis.

Precariũ. ¶ Sunt due ptes q̃ patẽt. Scõa ibi: porro. Abb. si.

¶ Casus. Rogasti me vt rẽ meã concederẽ tibi ad vtendũ: ego pcibus tuis cõcessi tibi rẽ illam pcario: volui postea reuocare istud pcarium: tu nolebas mihi restituere. querit vtruz ego possim reuocare cum mihi placuerit: ¶ Rñdetur q̃ bene possuz illõ reuocare qñcũq̃ mihi placuerit. Jtẽ soluitur pcariũ mortuo illo cui concessum fuit: sz nõ soluitur illo mortuo qui concessit. Jtẽ soluit pcariũ si ille qui cõcessit pcariuz alienauerit: q̃ p talẽ ẽuentionẽ res aliena inuito dño possideri non licet. Scõo dicit q̃ precarie que aliq̃n fiunt de possessionibus ecclesiarũ non debent reuocari pro voluntate concedentium. ¶ Nota q̃ pcarium reuocatur pro voluntate concedentis. Jtem contractus qui precarie nominant nõ possunt reuocari ad voluntatem concedentium: et ita differentia est inter precarium et precarias.

¶ Glo. seq. reci. per modũ summe quid sit precariũ: q̃tum duret ẽc. vt notata e regione demonstrant. CN. g. ponentem diz inter precarium et cõmodatũ plurias alias di. nota. bene p imol. in c. primo ẽ de cõmodat. in ẽ olum.

m Precariũ. est aũt precariũ vt dictũ ẽ ĩ ca. j. q̃ precib⁹ ad vtendũ datur: et tãdiu durat q̃diu patit q̃ ẽcessit vt hic. et. ff. e. l. j. Et est simile cõmodato. qui eñ cõmodat rem suã fic cõmodat vt nõ faciat eam accipientis sed vt pmittat ei vti re cõmodata: et sicut reuocatur precariuz ita cõmodatum: vt. ff. eo. l. j. Sed distant in hoc quod cõmodatum nõ reuocatur intẽpestiue. ff. cõmodati. in cõmodato. §. si cut. nisi post vsuz ẽpletũ. j. tit. pri. c. vno. §. j. Precariũ vero q̃cũq̃ reuocat etiaz si ad certum tempus sit cõcessum. ff. eo. cũ precario. Consistit aũt precariũ taz in re mobili q̃ immobili et in seruitutibus: vt si me rogaueris vt p fundũ meũ ire vel agere tibi liceat: vel vt in tectum meũ vel in areã edium mearũ tignũ vel stillicidiũ immissum habeas. ff. eo. l. ij. §. vlti. et. l. iij. et iij. in prin. Jtẽ in re propria non consistit precariũ. ff. e. l. iij. §. itẽ si rẽ. nisi cũ debitor pignus rogat precario a creditore possidere. ff. e. si debitor. rõne possessionis et nõ ppietatis. ff. eo. certe. §. vlti. Jtẽ tã ille q cõcedit q̃s qui rogat possidet. ynus ciuiliter et alter naturaliter. ff. e. et hz §. penulti. sed duo insolidũ precario possidere non possunt. ff. eo. duo. et restitui debet precarium in pristinã cãm: alis condẽnabit intantum ẽẽti interfuit actoris. ff. eo. quesitũ. §. ex hoc interdicto. Et precarium ẽstituit inter pñtes et absentes et p epiam. ff. e. precario. Jtẽ si precario durãte progat in vlterius tẽpus nõ mutat cãm possessiõis. ff. e. sz si manẽte. vt nõ dz pcariũ nouũ. Jtẽ q precario rogat dolũ et culpam dolo primã prestat. ff. eo. quesitum. §. et illud. Ber.

¶ Glo. seq. signat contrarium et soluit.

n Soluit. obitu eius cui ẽcedit precariũ finit: et nõ ẽcedẽtis: imo ad heredẽ eius q̃ cõcessit trãsit. ff. e. cũ precario. §. precarij. et. l. quesitum. §. quod a titio. q̃ ipsi non heredi recipientis cõceditur: vt ibi dicit: et hic idem dicit. Jtẽ finit si concedens precariũ rem alienauerit: nisi voluntate noui dñi res eadẽ pmaneat penes eundẽ. ff. e. q̃situ. §. qõ a titio. et §. illud. Jtẽ soluit precariũ pignoris debitore soluẽte pecuniã creditori. ff. e. si debitor. Arg. §. ff. locati. l. iij. ibi finitur precariuz morte cõcedentis. Sed hoc ideo est: quia ille qui concessit precarium hoc voluit et expressit voluntatem concedendo precariũ: et ideo finitur per mortem ipsius: sed hic. et. ff. de preca. l. cum precario. §. j. simpliciter cõcessum fuit precarium sine temporis prefinitione: et ideo nõ finitur p mortem concedentis. Ber.

Precariũ q̃ finit.

Donatio vl pcariũ datio quaz fecisti/ donec voles non te tua finit. Jo. and.

Dicas q̃ ibi precarium finit cõcessum ad voluntatem cõcedentis et p mortem cessat voluntas & ideo dicit hic aũt fuit cõcessum simpliciter et ideo p mortez concedentis nõ expirat. vi. imol. in pñti in penult olum. vi. etiam abb & dd hic. qui intelligit dictum tex. & ibi dd in l. stets. ff. de Regul iur. in ẽ notabi. ubi vi.

CN. g. q̃ si precarium prorogẽt in aliud tps durante primo termino nõ censet nouuz precariuz sed antiqu. q. tps prorogatus est eisdem nature cum prorogato. vi. g. in c. p. & g. § de offi. deleg. vi. simi. g. huic in. c. ti qui de preb. li. vi. de q̃ ibi notabiliter p felin. in. c. i de iurej iur in ẽ olum cund in. c. de causis de offi deleg.

Precariũ a duobus possidet.

Et ẽ Per quentionem

a ¶ Actionē.i.petitionē.vt.§.de iudi.dilecti.vbi de hoc.
b ¶ Loculos habet.z dñs loculos habuit vt indigētibus subueniret rñ.q.j.habebat.
c ¶ Questionib⁹.no.q̄ suspecti sunt torquēdi z in vinculis detinēdi: z verberibus afficiēdi vel subijciendi.xiij.q.vj.si res.z.rñ.q.ij.frater nitas.z.xxij.q.v.c.j.et v.q.v.illi q.z.j.ō rapto. in archiepiscopatu.Tā. d ¶ Reddere. cum nota infamie.actio eñ depositi infamat. C. depo.l. qui depositum.

Suspecti sunt torq̄ndi.

†Concor.l.ob carmē al's ob crimē &.l.ignoti.ff.de test. not. in.l.i.C de naufra.lib.xi.

BOna fides. ¶ Casus. Depositi pene s te res meas/ille res amisse sunt: de reb⁹ tuis nihil amisisti: q̄rit an tenearis mihi ad eas restituēdas actiōe depositi: Rñdet si res mee salue sunt z res depositas amisisti hoc ipo p̄sumit q̄ bōa fides abest circa res depositas z ita dolus affuit: et ideo tenetur ad restitutēdū depositū: z de culpa etiā tenet depositarius: si obtulit se depo sito/vel si aliqd recepit p̄ custodia: sed de casu fortuito non tenet: nisi pactū interuenerit/ vel nisi culpa vel mora p̄cesserit casum. Secūdo q̄rit vtrū depositor liceat reuocare depositū q̄ncunq̄ voluerit: Rñ. q̄ sic. sz si depositari⁹ opponeret ꝓpēsationē/vel ī toto vel ī pte ꝓpēsatio nō est admittēda: ne Ict⁹ q̄ ex bona fide oriť ad pfidiā referať: sz ī alijs Ictib⁹ bñ admittiť ꝓpēsatio si cā ex qua ꝓpēsatio postulať liqda sit/z facilē exitū credať habere. ¶ Nota q̄ ille q̄ recipit depositū de solo dolo tenet: de culpa etiā tenet: si obtulit se depposito vel aliq̄ recepit p̄ custodia. Jtē depositarius de casu fortuito nō tenet nisi pactū interuenerit: vel nisi culpa vel mora p̄cesserit casum. Jtē depositū pōt reuocari q̄ncunq̄ voluerit depositor. Jtē ꝓtra depositum non admittitur compensatio. Jtem contractus depositi ex bona fide oritur. Ber.

dirigas actione[z]: eo q̄ (vt audiui⁹) loculos[b] hz: et ea q̄ tibi surrepta sunt asportauit. ¶ Nā et iudicib⁹ dedim⁹ ī mādatis vt illū inducant sub q̄stionib⁹[c] ad rationē ponant: etiā (si oportuerit) vinculis alligatū vt dictā pecuniam reddere[d] cōpellať: et.j. ¶ Si aūt cuz eis amicabiliter poteris de redditu p̄ceptione pacisci: noueris id nobis acceptum. Grego.ix.

¶ Dicit ad quid tenetur depositarius: et quomodo repetatur depositum. Capitulum.ij.

BOna fides abesse p̄sumiť: si rebus tuis saluis[e] existētibus depositas amisisti. De culpa[f] quoq̄ teneris: si teipsum deposito obtulisti: vel si aliquid pro custodia recepisses. Pacto vero/culpa/vel mora precedentibus/casus etiā fortuitus imputatur. ¶ Sane depositori licuit p̄ voluntate sua depositum reuocare[g]: contra[h] q̄ ꝓpēsationi vel deductiōi locus nō fuit: vt Ictus q̄ ex bōa fide oriť ad pfidiā minime referať: sz cōpensatio admittať in alijs[i] si cā ex q̄ postulať sit liqda: ita q̄ facilē exituz credať habere.

¶ De emptione et venditione.

Ex concilio apud valeñ.

¶ Cogit eps ne carius vēdatur transeuntibus q̄ in mercato vēderetur. Capitulum.j.

DIacuit vt presbyteri plebes suas admoneāt: vt et ipsi hospitales[k] sint: z non carius vendant transeūtib⁹ q̄ mercato vēdere possūt. ¶ Alioq̄n ad pbīm[l] trāseūtes hoc

nō pire.ff.de le.j. cū res.§.vlti.ff.e.si ī asia.§.vlt.ff.de cōsti.pecu.q aūt. §.ij. ✝ et ex eisdē causis ī putať casus in cōmodato.§.tit.p̄ori. c. vno. Jtē res depositā nō deteriorata dz reddi: aťs reddita nō videť. ff.e.l. j.§.si res depositā. sic in ꝓmodato.ff.ꝓmoda. sed mihi.§.j. Cōsistit autem depositū in rebus mobilibus et se mouentibus tm̄: nisi forte vbi apud sequestrū deponiť cuz res aliqua inter plures in cōtrouersiā deducitur.§.de iudi.examinata: et talis depositio nō pōt fieri nisi a plurib⁹.ff. e.licet.j.rñ. Jtem et rei depposite sicut z cōmodate p̄prietatē retinemus et etiā possessionē. ff.eo. licet.§.j.z.ff.cōmo. l.rei cōmodate.

✝ Statui q̄ certa p̄sona fidelubere t q̄ fidelubere fi vult teneor ad interesse: vl vt eq̄ idone⁹ fidelubeat sz si nulla mora interc̄sset non teneor. Jo.and. Concor.l.in naue sauph. vbi q̄ in ff. solue re & ibi. bart. ff. loca. Depositū z p̄carium q̄ncunq̄ reuocantur.

g ¶ Reuocare. Q̄ncunq̄ pōt reuocari depositū vt hic dicit.z.ff.eo.l.j.§.est aūt.z.§.pe. et si nō restituiť: condēnatus suo nomine infamis efficiť. C. depositi.qui depositū. ff. de his qui no.infa.furti. §.illud. sicut et p̄cariū q̄ncunq̄ reuocať.§.de p̄ca.c.vlti.secus in cōmodato quod nō reuocať: nisi post vsum expletum §. de commo.c. vno.ff. eo.in commodato. §.sicut. Ber.

b ¶ Cōtra q̄d. Nota q̄ ꝺ depositū non admittiť compensatio. C.eo.ti. si quis vel pecunias. vnde sumitur.§.iste. nec etiam depositū cum deposito compensatur: sed qui primo deposuit primo recipiat: vt ibi dicit.z.C.de cōpensa.l.vl. et q̄d dicit ꝓpensationē in toto sz deductionem.s.p̄ro parte. et ita nec in toto nec in pte admittiť ꝓpensatio ꝓtra depositū. et in hoc p̄uilegiata est actio depositi: et q̄ p̄doni restitui debet depositū. ff.eo.l.j.§.si p̄doni. tñ si dñs cū fure simul petat domino restituī debet de equitate. ff.e. bona fides. et sic non erit pfidia cum fit Ictus bone fidei. Quare dicantur bone fidei dixi.§.de excep.cum venerabilis. Ber.

Cōpensatio ꝺ depositū nō admittitur.

i ¶ Jn alijs. Scz Ictibus: siue in realibus siue in psonalib⁹ actiōibus si cā sit liquida. C.de ꝓpensa.l.fi.in p̄n. etiā si nō liqueat in ꝓtinēti: dū tamen posset liquere ifra duos mēses. # ff.de iure fisci.aufertur. §. qui cōpensationē. Et nota q̄ compensatio fit in pecunia: z in ponderе: et in quantitate. C.de cōpen.si constat. et nō in speciebus ad pecuniā. ff. de pigno.ac. si conuenerit. ff.de condi.inde.si non sortem. §.si centuz. C.de rei ven.si ea pecunia. absurdum est enim diminutionē rerum fieri propter pecuniam. ff.de impen.in re.do.fa. quod dicitur. primo rñso. Contra tamen videtur. C.de cōpen.l.vlti.in princi. vbi dicit tā ī rē q̄ in personam: illud intelligitur si agatur in rem z restitui non possit. potest admitti ꝓpensatio cum estimatione in pecunia: et in delictis fit etiam ꝓpensatio. xxxij.q.vj. nihil iniquius. z.j.de adul. c.penul.z vlt. et.ff.solu.matri. viro atq̄ vxori. et in penis fit compensatio .j. de pe. constitutus. Ber.

Nec ex tpis spacio fit deterior ꝺditio repetēti debitū de q̄ cōstat cū zvsq̄ ad q̄tuor menses non debeat distringi ad soluēdū. C. de excep.rei iud. l.ij. et.liij. et not. de offi. dele. q̄rēti. ſm host. io. and.

¶ De emptione et venditione. ¶ Visum est.§. de Ictibus qui fiunt gratia dantis vel recipientis: restabat videre de Ictibus qui fiūt gratia vtriusq̄ inter quos est Ictus emptionis et venditionis qui prae ceteris magis frequentatur: facit quod habetur in.l.j. ff. de contraben. emp. ideo de ipsa post ciuiles precedentes: et ante sequentes voluit tractare facit. l. singularia. ff. si cer.pe. et p̄ tāto fuit hic posita ista rubrica. Jo. de imo. Vel sic. Supra visum est de Ictibus in q̄bus rei ꝓmoditas vel simplex custodia in aliū trāsfertur. Restat merito videre de alijs contractibus in quibus transfertur dominium: et etiam possessio si venditor erat dominus: vel vsucapiendi conditio si alius erat dominus. ideo subijcitur rubrica de emptione et venditione.

Diuisio.

¶ De hac materia habeť de pe.dis.v. qualitas.j.q.j. eos.z.q.ij.z.iij. in multis capi.

DIacuit. ¶ Nō pōt ꝓmode summari ſm Jo.an. sed pulchre summať vt in rubro ſm Cardi. et Abb. sicu. Pōt diuidi in duas partes. Nam primo ponit modū venditionis. Secūdo modū denunciationis. Secunda ibi: aliqn. Ab. ¶ Casus. Dicit in hoc capitulo q̄ pbī debent ammonere plebes suas vt cum humanitate vendant res suas transeūtibus: ad quod si op⁹ fuerit cōpellantur. ¶ Nota q̄ transeuntibus nihil carius vendenduz est q̄z in mercato. Ber.

k ¶ Hospitales. Pñt em̄ ad hoc ꝓpelli p̄ excōicationē. xliij. dist. §. hīc etiam. Ala.

Et j. de pecu. cle. q. ij. z. iij. to. ā

l ¶ Ad p̄sbyterū. i. epz. xcv. di. oli. # q̄ forte p̄ hoc ca. de hoc cognoscere pōt: sed forte ꝓsuetudo nō est in hoc. Tan.

Ut mensure.

+ Caute dicit: q̄ inter dū maiorē: aut em̄ ē diligēs aut diligētissim⁹: aut min⁹ diligens. In primis duobus nō minorē: vt b. z l.q̄ nerua. In ctio maiorē. aťs tenet. ff. solu. ma. si ꝓstante. §. si martus. z b no. in.l. q̄ ner ua. Jo.an.

e ¶ Rebus tuis saluis. ex hac p̄sumptiōe ꝓdēnabiť. sic. C. loca. l.j. z.ff. eo.ti.q̄ nerua. q̄ nō minorē + diligentiā q̄z in suis rebus p̄stare dz. vt in.l.q̄ nerua. sic. ff. cōmo. si vt certo. §. q̄ vero senectute. et ita si bona fides abest dolus adesse p̄sumiť: nā Ictia sunt. C. de rescin. vē. si dolo. z est si. xxxij.q.j. cum renunciatur. et p̄sumptio sufficit ad ꝓdēnationem in casu isto. xxxij.q.j. dixit dñs. et. liij. dist. c. fraternitatez. j. de iudeis. c. vlti. Ber.

d

f ¶ De culpa. nota q̄ depositarius teneť de dolo solo si doloseū satus est in deposito. ff.e.l.j.§.in ꝓducto. z.§.vl. et. ff. ꝓmodati. si vt certo. §. ij. z. ff. de reg. iur. l. Ictus. et de lata culpa quā nerua dixit esse dolū. ff. eo. q̄ nerua. q̄ az⁹ intelligit dolū p̄sumptū. ff. man. si fideiussor. j. rñso. Jdeo sic exponе: q̄ in ea. l. dicitur ipsam latā culpā ꝓpe doluz esse ff. de leg. j. cū res. z. §. vlt. z. ff. de act. et obliga. l.j. §. is quoq̄ apō quē. et alibi dicit latā culpā dolo cōparari. ff. si mensor fal. mo. di. l.j. §. lata est. et ita nō dolus est. quia nihil est id cui ipsum est simile. Q̄nq̄ tñ in casibus p̄stat culpā depositarius si ipe se obtulerit depposito: vt hic. et. ff. eo. l.j. §. sepe. idem si mercedem accipiat p̄ro custodia: vt hic. et. ff. eo. l.j. §. si quis seruum. Jtem et in tertio casu si conueniat inter eos ff. e. l.j. §. si cōueniať. et. ff. ꝓmo. si vt certo. §. nuncvidendū. Sed si conueniat ne dolus p̄stetur hec q̄stio nō valet: q̄z ꝺ bonos mores est. ff. eo. ti. l.j. §. si q̄eniať. et. ff. de pac. si vnus. §. illud. Jtē et in alio si cā depositarij res penes ipm depposita sit. ff. e. l.j. §. si pecuniā. z. ff. si cer. pe. l. si quis neq̄. et tunc venit leuissima culpa: et si morā facit in restituēdo. ff. e. si in asia. §. vlti. Presumiť aūt lata culpa vel dolus si non adhibeat diligētiā qualem in rebus suis. ff. e. q̄ nerua. vel quia res sue salue sunt: et depposite non apparent. vt ibi dicitur. et hoc exēplum pone: res suas ponebat in archa secura: z res depositas dimittebat ī domo super banchas: casus tñ fortuitus non imputať: sicut nec in ꝓmodato. §. ti. p̄ri. c. vno. z. ff. ꝓmo. in rebus. nisi in casibus hic ꝓtētis: vt si pactū interueniat vt p̄stetur. C. eo. l.j. Ictus em̄ ex cōuentione legem accipiunt et seruari debent nisi improbatū sit a iure. ff. eo. l.j. §. si q̄eniatur. ff. de re. iu. Ictus. ita tñ q̄ casus noīetur in pacto sicut dixi in cōmodato. sic. §. c. p̄ri. p̄ropter culpā vel doluz casus imputať: vt hic dicit. si em̄ rē depositā vēdidit et postea eā redimat vt eā habeat ī cā depositi: etiam si sine dolo malo illius perīt teneť: q̄z sufficit semel dolum cōmisisse. ff. eo. l.j. §. si rem. Jtē ꝓpter morā p̄cedentē casus imputatur: etiam si apud deponentem perīsset: sufficit enim q̄ res potuit

a ¶ Per conuentionē.et si ad certū tps p̄cariū cōcessum sit nihilomin⁹ añ tps illud poterit reuocare.ff.eo.cū p̄cario.vbi sunt hec v̄ba q̄ non lz rē alienā ꝛc.et culpā nō p̄stat lz dolū tm̄:et etiā culpā si dolo sit ꝓxia ff.e.quesitum.ſ.et illud.Ber. N. istam g. & Rationem alg vi. g deci. in. l. 3 fig in 2 notabi. ff. de Regul. iur. & vi. hig abb & dd.

b ¶ Precarie.ī alia significatione accipit h̄ h̄ nomē p̄carie p̄ Ꝟctu.ſ. de iz-
possessiōib⁹ ecclīaꝝ.de q̄
habes.ſ.x.tit.c.j.ꝛ.ij. et
x.q.ij.h̄ ius.ad fi.ꝛ.c. p̄
carie. nec p̄ōt reuocari
añ ꝟstitutū tps: vt h̄.nisi
irrōnabiliter sit fact⁹ ta-
lis Ꝟctus.ſ.eo.c.ij.ꝛ ita
aliud p̄cariū est ꝛ aliō p̄
carie siue precaria. B.
Añ Host. dat tales ver
sus.Rie.ria.riū.tria sūt
q̄bus ē caput vnū. Rie
sunt solite post singla lu
stra renasci. Ria fit ad
mortē/ nec citra vult re-
uocari. Riū finitur tunc
q̄n vult suus auctor.

¶ De ꝛmodato. ¶ Ui-
sum est de Ꝟctu q fit gr̄a
recipiētis tantū: merito
subiicit rubrica de Ꝟctu
sibi sili: nam cōiter ꝛmo
datū fit gr̄a recipiētis tm̄:
licet q̄libet fiat gratia con
cedētis vel vtriusq;.Abbas ficu.

¶ De hac materia habe
tur.j.dist.ius naturale.

¶ Um gratia.
¶ Uz duo di
cta.Secūduz
ibi:Ꝟ.Primū subdiuidit.Nam primo ponit vnū dictum.
Secūdo aliud a quo tres casus excipit ibi:lz. Scōm subdiuidit. nam
p̄mo ponit dictū.Scōo ponit rōnē ibi:cū nō decipi. Ab.si. ¶ Casus.
Cōmodaui tibi equū meū vel etiā rē aliā.res ista deteriorata ē:q̄rebat
vtrū tenearis mihi sup hoc: Rn̄.pa.cū aliq̄s recepit ꝛmodatū gr̄a sui
tm̄/ ꝓpter ꝓpriā vtilitatē p̄curādā:tenet nō solū de culpa lata ꝛ leui:lz
etiā de leuissima.verūtamen de casu fortuito nō tenet nisi p culpā suā
casus ille acciderit: vel nisi pactū interuenerit: q̄ō de certo casu et exp̄ſ
so in pacto teneret/ vel nisi fuerit in mora in restituendo cōmodatuz.
Secūdo querebat vtrū ꝛmodatū possit repeti ante vsum expletuz ad
quē res fuit cōmodata:et ōr q̄ Ꝟ illū q rē cōmodatā accepit ꝛmodati:
agi nō p̄ōt añ vsum ꝛpletū:q; nō decipi bñficio nos oportet/ sed iu-
uari:q̄ō esset si ante finitū vsum ꝛmodatū reuocaret. ¶ Nota q̄ in cō-
modato venit leuissima culpa. Itē de casu fortuito q̄s nō tenet: nisi
in casibus qui hic ꝟtinent.ſ.si per culpā suā casus ille acciderit: vel pa
ctū interuenerit de certo casu:vel fuerit in mora in restituendo cōmo-
datū. Itē tēpestiue ꝛmodatū non reuocat. Itē bñficio decipi nō de-
bemus/sed iuuari.Ber.

¶ Glo.seq.reci.p modū summe quid sit ꝛmodatuz:vnde dicat ꝛc. vt
notata e regione demonstrant.

c ¶ Cōmodatū.est añ ꝛmodatū alicuius rei ad aliquē spāl̄ē vsuz gra
tuito facta cōcessio et nō trāslatio:et iō ōr facta cōcessio et nō trāslatio:
q; qz is q ꝛmodat dñiū retinet ꝛ possessionē.ff.e.l.rei ꝛmodate. Et ōr cō
modatū quasi vtentis+ cōmodo datū.et iō ōr gratuito: qz si interue-
niat merces transit in locationē vel in contractū innoīatū. do vt des.
facio vt facias.insti.manda.ſ.vlti.Ad aliquē vsum iō dixit vt notetur
differentia inter precariuz et ꝛmodatū. Precariū em̄ conceditur sine
prefinitione certi vsus. vñ q̄cunq; potest reuocari precariū.ff. de pre
ca.l.cū p̄cario.ꝛ.ſ.ti.pri.c.vlti.sicut ꝛ depositū.j.tit. pri. bona fides.
Cōmodatū añ ad certū vsum cōcedit:qz statim subiicit vsus ad quē
res cōmodatur:vt si cōmodē equū tibi vt ad villā duceres:et tu duxi-
sti ad bellū teneberis:qz ad aliū vsum duxisti q̄ dixisti.ff.eo. si vt cer-
to.ſ.sed interdum. Et consistit cōmodatuz in rebus mobilibus et se
mouentibus et immobilibus et incorporalibus:puta seruitute habi
tandi.ff.eo.l.j.quia ibi dicit commodari rem mobilem et etiam soli.
et adiecit iulianus etiam habitationem posse cōmodari: et in hisdem
rebus consistit precariū.vt dixi.ſ.titu.pri.c.vlti.Sed quod vsu con-
sumitur non cōmodatur nisi ad pōpā vt ditior appareat.ff.eo. l.iij. ſ.
vlti.et.l.seq.et qui p̄ōt obligare p̄ōt cōmodare ꝛ ei commodari. vnde
pupillus non est obligatus:sed alius ei obligat.ff.de act.emp.ꝛven.
l.iulianus.ſ.antepe.Ber.

¶ Glo.seq.dicit ad qd teneat ꝛmodatari⁹:ꝛ quō restitui ōz ꝛmoda-
tū:et casum quomodo tenet cōmodans ꝛmodatario.

d ¶ De leuissima.cū em̄ gr̄a sui tm̄ quis ꝛmodatuz accepit tenetur de
dolo.et lata culpa.leui et leuissima:vt hic dicit:qz exactā diligētiā q̄lez
in rebus suis adhibere ōz.ff.e.in rebus.imo nō sufficit talē adhibere
qualē ī suis reb⁹:si tñ ali⁹ diligētior custodire potuit.ff.de act.ꝛ ob.l.j.
ſ.is quoq; cui.ꝛ dolū ꝛ culpā.ff.eo.si vt certo.ſ.ꝛmodatū. Si v̄o gr̄a
dātis+ tm̄ ꝛmodatū det tūc venit dol⁹ ꝛ lata culpa.ff.e. si vt certo. ſ.
iterdū.ꝛ.l.si mei cā.ff.de act.et ob.l.j.ſ.is quoq; apud quē. Si v̄o gr̄a
vtriusq;:tūc p̄stat dolū ꝛ latā culpā.ff.e.in reb⁹.j.rn̄.ad fi.ꝛ.l.si vt certo
ſ.nūc vidēdū.ad fi. Cā-
sus v̄o fortuiti q̄ uide-
ri nō p̄ñt nō veniūt.C.e.
l.j.ſ.j.ꝛ.ff.e. ī reb⁹. et. ff.
de act.ꝛ obli.l.j.ſ. is q̄z
cui.j.de homici.ioānes.
ꝛ.c.vlti. nisi ista tria aliō
inducāt culpa:pactū:vel
mora: vt in p̄dicto. ſ. is
quoq; cui.ī fi. ꝛ.l.ī reb⁹.
ꝛ.ff.de reg.iu.Ꝟct⁹.ꝛ h̄. ꝛ
j.ti.pri.c.ij.C.e.l.j. Cul-
pa p̄ōt iputari si rez sibi
ꝛmodatā remiserit mihi
per nō idoneā psonā.ff.
e.q nō tā idoneā. secus si
per idoneā psonā:lz con
trariū euenerit.ff.e. argē
tū.ꝛ.j. de pig.c. significā
te. Itez ex pacto p̄stant
casus fortuiti vt h̄ dicit.
et.C.cōmo.l.j.ſ.j. ita q̄
casus fortuiti cōnumerē
tur specialiter. vt.ff.si qs
cau.sed et si.ſ.quesituz.
Et mora iputat: puta si
mora fecit in restituēdo
j.ti.pri.bona fides. ꝛ in
telligendū est etiā si apō
ꝛmodātē res fuisset eo⁹
dē mō peritura. ff.ō leg.

‡ Ut si cō-
modauisp̄ō
se vel vxori
ornamenta
vt ad me ve
niret orna-
ta tū cvenit
dolus et la
ta culpa: lz
gof. Idē lz
Hosti. si cō-
modaui ti-
bi tradēdas
eo mōre xori
vel volēs vi
dere. luduz
scen. cuz cō-
modaui ti-
bi vestes sce
nicas. vt in
ꝟcor. glose.
Jo.and.

¶ De depositō.
Alexan.iij.londoñ.episcopo.
¶ Ex depositō facto apud cleri-
cum ecclesie non tenetur ecclesia:
nisi in vtilitatem ecclesie sit ver-
sum. Capitulum.j.

Rauis illa q̄rimōia
vsq; ad nos sup v̄po
sito tuo tibi hacten⁹
denegato puenit: et
j. ¶ Cū em̄ nō cōstet
pecuniā tuā quā ille vir belial fu
ratus est: in ecclesie vtilitatē con
uersam:non debemus de iure cō
tra canonicos eiusdē ecclesie p̄ci-
se intentare iussionis instātiā: vt
tibi eādē reddāt pecuniā p̄sone
non ecclesie ꝛmendatam. ¶ Quo
circa suadem⁹ vt in illū furē tuaz
tra eū quoq; recte cōmodati non
agitur: nisi post vsum expletum
cuius gratia res fuerat cōmoda-
ta. ¶ Cum non decipi beneficio
nos oporteat sed iuuari.

‡ Qui dat
tuuz suo: si
ꝟsum est in
rem dñi ha
bet actionē
de in rē ꝟso
Jo.and.
‡ Qui sciēs
latronē su-
scepit vel of-
ferre iudici
bus supse-
dit: p q̄lita
te p̄sone pu
nieť corpa-
li supplicio
vel rerū dī-
spēdio. Jo.
and.

j.l.cū res.ſ.vlti.ꝛ in aut.de depositō.et de nū.inglinoꝛ.j.rn̄.ad fi.coll.
vj. Et ꝛmodatū restitui ōz ad pristinā cām.ff.e.sed mihi.ſ.j. al's q̄ti
interest eius condēnatur:vt ibi dicitur. Ber.

e ¶ Post vsum.ff.eo.in ꝛmodato.ſ.sicut.sed in p̄cario Ꝟtiū est.ſ.ti.p
ri.c.vlti.et.ff.de p̄ca.cū p̄cario. Itē q cōmodauit vasa vitiosa tenetur
Ꝟtia actione p vino effuso:ignorās tñ excusat.ff.e.in reb⁹. ſ. p̄nt.ꝛ.ſ.
item qui sciens.et.l.pe.Ber.

f ¶ Decipi.ff.eo.in cōmodato.ſ.sicut.in fi.

¶ De depositō. ¶ Uisum est.ſ.de Ꝟctu q fit gr̄a recipiētis:nūc subiici
tur de Ꝟctu q fit gr̄a ꝟcedētis. Uel sic.ſ. visuz est de ꝛmodato: iō meri
to subiicit de depositō. Abb.ficu.

¶ De hac materia habet.j.dist.ius naturale.xxij.q.ij. ne quis.

Quis. ¶ Prio ponit decisa narratio. Scōo eccl'ie absolu-
tio. Tertio deponētis instructio. Quarto iudicis p̄ceptū.
Quinto cōpositionis psuasio. Scōa ibi:cū em̄. Tertia ibi:
quocirca. Quarta ibi:nā. ꝛ Quinta ibi:si añt. Ab.fic. ¶ Ca-
sus. Eps londoñ.quandā summā pecunie deposuit penes quēdā ca-
nonicū cuiusdā eccl'ie noīe belial. ille belial sepe interpellatus fuit vt
depositū restitueret:lz illud facere denegauit/ ꝛ pecuniā illā surripuit
et asportauit.vñ ꝛquest⁹ fuit eps dño pa.de eccl'ia illius belial. Dñs
pa.rn̄.non ꝟstat q̄ illa pecunia quā belial furatus est ī vtilitatē eccl'ie
sit ꝟsa.vñ nō possum⁹ canonicis illi⁹ eccl'ie p̄cipere vt illā pecuniā
tibi reddāt:cū nō fuerit deposita penes eccl'iā:sed penes illū belial.
vñ mādat ep̄o vt actionē suā dirigat Ꝟ illū furē.et mādat pa.q̄busdā vt
illū belial ponāt sub duris q̄stionib⁹:et si oporteret ponāt illū ī vin-
culis:et sic dictā pecuniā restituat. Jn fine dicit si ep̄s poterit amicabi
liter cōuenire de redditibus illi⁹ cū canonicis eccl'ie pa. ratū hēbit.
¶ No.q̄ eccl'ia non tenet cū depositū non fit eccl'ie sed p̄sone:tñ si ta-
le depositū factū alicui de eccl'ia versum sit in vtilitatē eccl'ie:tenet ec-
clesia nō actione depositi/sed de in rē verso. Itez depositarius ꝛq̄ri
potest vt reddat depositum. Ber.

¶ Glo.seq.reci.per.q.

g ¶ Utilitatē.et si ī vtilitatē eccl'ie v̄sa eēt:lz apud eccl'iā deposita nō
fuerit:tenet eccl'ia inq̄tū in rē eius versa est.j. de fideiuſ.q̄ō q̄busdā.ar.
C.q̄ō cū eo q ī ali.po.l.ei q. ‡ ꝛ.q.ij.boc ius. ſ. is creditoꝛ.ꝛ.ff. depo-
si.l.j.ſ.an in pupillum. Alanus.

¶ Glo.seq.querit et soluit:et sōlutionē determinat.

b ¶ Persone.et ita depositū factū p̄sone nō obligat eccl'iā:q; delictū
p̄sone in dānū ꝛc.ſ.de insti.cū venissent.xvj.q.vj.si ep̄m.ꝛ.c. ep̄o nō lz.
ſ.de excep.cū venerabilis. Sz qualiter ōr ꝛmēdata esse eccl'ie: Rn̄
deo eo q̄ deferť in thesaurū eccl'ie sicut eoip̄o q̄ res misse sunt in na
uem tenetur nauta:et debeť habere cūstodiam oīm q̄ sunt inuecta ꝛ il
lata.ff.nau.cau.sta.l.parui refert.ſ.si recepit.et ignorans teneri videť
de his qui latro. occu. l.j. ‡. ff. fur. aduersus nau.l. vna. quod ta-
men non credo: nisi depositio facta fit in p̄sentia p̄lati et capituli.
vt hic. Vincen.

Continua
tio.

Diuisio.

a N. istam g. q ponit differentiaz inter amotionē & translationem q. cōcessio ꝟsi. p̄stat. q̄n transit gola de
b hic imol. in 2 añ qui ponit notabiles differentias inter precariuz & ꝛmodatuz
c istam. g. q si res parent ad usum ad quē est destinata nō tenet quis de casu vi. tex. in. l. cum qui ff.
d magistraz de nō doli late leuis & leuissime culpe & vi. simi. in q item is cui insti. quibz mod. Re ꝟsus & vi tex. notabi. in. l. ꝟ fig ff de Regu iur. & ibi dci & scrib.
e N. g. q in ꝟ fig nō
f talis casuz fortuitoꝝ sicut
is & ista est cōmunis opi. ſ. d
q̄situz hic allap. addē ī ſ eos
nūciato generalis si aliq̄
speciāt expressi & tunc Ge
ralis Refert ad casus simile
nō ad maiores de q vi. la
hyr felin. in c. sedes ꝛ de R
verb. clausula generalis.
g Cōmuniter. approbat ſm.
& ſm Joa. de imol. n
est quā ponit g. z ī ff
q̄ satis est q̄ res q̄z potui
re apud dominuz seu ap
modātē ſ q̄ forte illā v
ita q̄ nō sibi parcisse et ſ
lis interity esset secuty
cōmu. opi. ſ. q̄ in distinctē
h Colligе ex ista
depositi nō est
simuz ꝟsum
ecclie probare.
i hāc ex isto tex.
k in aliis ꝟ fig
hno de q vi. ad
l cōmuniter approbat ſm.
& ſm Joa. de imol. n
est quā ponit g. z ī ff
q̄ satis est q̄ res q̄z potui
re apud dominuz seu ap
modātē ſ q̄ forte illā v
ita q̄ nō sibi parcisse et ſ
lis interity esset secuty
cōmu. opi. ſ. q̄ in distinctē
m de ista nō vi.
n casso. & modo
o tas ff. si acer

SPECVLI
CLARISSIMI VIRI GV-

lielmi Durandi pars Prima, vnà cum Io.
Andreæ, ac Baldi Doctorum in vtra-
que Iurium facultate longè præ-
ſtantiſsimorum theore-
matibus, fauſtiſsimo
impreſsa ſidere
relucet.

LVGDVNI

1547

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

Sanctarum legum cultori Bibliopola S.

EN tibi legum censor optime, Speculatoris illius Clarissimi Gulielmi Durandi Theoriam luce ipsa emaculatiorem læti proponimus. In qua diuini ingenij tui specimen si contemplari licebit, splendidior longè, quàm antea factus, haud parum ædepol recreaberis: maximè cùm eiusdem acutissimi intellectus tui vires tali intuitu clariores conspexeris, quandoquidem vitreum cùm personam tantùm referat Speculum, hoc sanè mentem, animumq; ad sanctissima quæque ac diuina excitat. Quid enim in Canonico, quid in Ciuili, quid tandem in quocunque iure tenebrosum, aut difficile olim fuit: quod vigilantissimus hic noster Speculator non facilimum reddiderit, illustrauerit que? Cui etiam non minori solertia præditi, sanctarum legum generosissimi adsunt interpretes. Est enim Ioannes ille Andreas splendoris Speculi nostri perspicacissimus darificator. Cui mehercle, non minus encomij debetur, quàm Speculatori ipsi Speculum tamen primò elucidanti. Est subinde Baldus iurium omnium indagator oculatissimus, qui suis theorematibus lucem auxit Speculi. Vnde non abs re omnibus cælestis astreæ cultoribus denunciari potest, quod est apud Esayam. 52. Vox Speculatorum tuorum leuauerunt vocem suam; simul laudabunt: quia oculo ad oculum videbunt. Gaude tu igitur, amice Lector. Gaudete item legum professores optimi, quòd vobis humanissimi Bibliopolæ splendidius, quàm hæc ante tempora visum sit, offerunt ex animo Speculum. Lugdu. pridie non. Iulij anno ab humanis redemptis. 1547.

Rubricarum Sectionis Primæ Syllabus.

Actore ab vniuer. seu tutore. 91
Actore. 65
Accusato. 77
Accusatore. 73
Aduocato. 99
Arbitro & arbitratore. 40
Assessore. 40
Auditore. 40
Coniuncta persona. 88
Curatore. 97
Defensore. 89
Dispensatione. 23
Excusatore. 89
Executore. 131
His, qui alieno nomine. 78
Interrogatorijs. 122
Iudice delegato. 4
Iurisdictione omnium iudicum. 52
Legato. 12
Oeconomo. 91
Officio omnium iudicum. 55
Officio ordinarij. 59
Orphanotropho. 92
Personis, quę nec agũt, nec defendũt. 99
Procuratore. 78
Reo. 72
Recusatione. 60
Rubricis. 127
Salarijs. 132
Syndico. 89
Tabellione. 131
Teste. 80 103
Tutore. 92
Vicedomino. 92
Vicecomite. 92

FINIS.

a ¶Præsens opus. Ego Ioan. An. huius Speculi speculationē assumens, illum speculor, q̄ est speculū sine macula, & cādor lucis ęternæ. Sapi. vij. ipsumq̄ suppliciter inuoco, vt iuxta verbum Hieronymi cōtra Susannā in fi. mihi de suo fonte det gratiā, per quā in ipso, q̄ est veritas, Io. xiiij. sic sciā, & possim veritatē scripturarū huiusmodi Speculi speculari, q̄ in illis stylo vel calamo à veritatis semita non diuertā: & sic effici merear suæ magnitudinis speculator. ij. petitione. j.

¶Licet autem hoc loco interposito videatur incongrua: quia tamen statim inchoabo cōcepta, hic illa iustè cogor exprimere, quę nec prætermittere volui. ob reuerentiam enim authoris principium cum suo tine mēq̄ prēseruare dispositi. Speculū igitur hoc, cuius cōmendationē & meditatā imitationem authoris dicendam reseruo j. de offi. iudi. §. vl. in prin. quo ad decem reformare dispositi: quarū aliqua post factum reputabuntur fuisse facilia. cuius contrariū suspicor experiri.

¶Primò enim quotas omnes Bibliorum, & morales mihi notas, quas author omisit, dare curabo.

¶Secundò cū ponit dicta doctorū, saltem qui scripsere volumina, & omittit vbi scripserint, id sæpe supplebo.

¶Tertiò illa, quæ scripsit author, & loca suppresit, sæpevnde sumpserit, enarrabo.

¶Quartò, quę post primā publicationem operis addidit, declarabo.

¶Quintò, multa, quæ scriptorum vitio, vel authoris inaduertētia, sunt corrupta, cum certo signo curiosius emēdabo.

¶Sextò, licet quæ allegat pro & contra, non soluam: quia id esset duplicare volumen: contraria tamen, quæ simpliciter signat, & soluit respondendo vel remittendo, soluere laborabo.

¶Septimò, in materijs, saltem quas plenius authore tractaui, vel cùm in illis ab ipso discordo, ad nouellam remissiones dabo.

¶Octauò in alijs, si eius opinio non placebit, id exprimam, dicens quare. Et si placuerit opinio, vel dictum: illa quandoque textu, ratione, vel opinione iuuabo.

¶Nonò, addam sæpe quæstiones affines materijs, quas, si breuitatis causa nō prosequar, vbi haberi poterunt, intimabo.

¶Decimò, ea, quæ iura noua corrigunt vel decidunt, in suis materijs explicabo: & quæ in sexto sunt inserta sub illo signabo: & de allegatis extrauagātibus, si reuocatæ, mutatæ, vel abbreuiatæ sunt, certificabo.

¶Et hoc tripartitum, & in ordine vltimum, festinantius prosequar: quia fuit inter mea motiua præcipuum expertus. Canonistas non prouectos merosq̄ Legistas in his errare sæpissime, & fortius Notarios, quibus etiam huius libri studium congruit, vt ipse author asserit infrà, ver. igitur speculum. in princ. & c. hoc autem. & in rubrica de notario. Nam secundū Senecam epistola cviij. non est mirandum ex eadē materia quenq̄ suis studijs apta colligere: cū in eodem prato quærat bos herbam, canis leporē, ciconia lacertā. Cōcludo q̄ offerre nō audeo, quod concepi, scilicet me in p̄dictis fore breuiloquum: quia testante Hyeronymo ad Athletam. Nam rota currēte sæpe formā amphorā, qui vrceū formare cōceperat: Cerno etiā suprà scripta prolixiora fore, quā credidi: quæ bis decē lineis putabam includere. Summè tamē placet, & inter huius fabricæ motiua fuit hoc potissimū q̄ in nouella breues remissiōes huc addendo possum additiones in illa vita prolixas.

¶Sileāt igitur precor reprehensores huius operis, non tamen, nisi cū aduertent quædā hic scripta ibi addi nō potuisse sine deformitate voluminū. licet id addēdo multorū scripta defenderent, inter quos noster author, vt iu prà dixi, versi. quarto. & Hosti. q̄ quando q̄ additiōes integræ chartæ fecit. vt in decre. à nobis de decimis. totum scilicet qđ ibi scripsi super fi. secundæ gl. ¶Est autem sciendū q̄ iste dominus Ottobonus, cui author hoc opus direxit, fuit nepos domini Innocentij. vt infrà, versic. nouissimē. per quē cardinalatū adeptus fuit, & demū quinque Romanis pontificibus intermedijs scilicet quartis Alexandro, Vrbano, & Clemente, Grego. x. & Inno. v. electus fuit in papam, & assumpsit nomen Adriani, quod Cardinalis, in cognomen habuerat. sed vixit solum tribus diebus: & sic spes digna & quasi certa huius authoris ad Cardinalatum fuit cum ipso Papa sepulta. De ipso verò authore, quia bene fecerit nomen suum inscribendo: vide in nouella sexti, in vlti ma quæstione: & præcipuæ in vlti. col. versi. septimo.

Gulielmi Durandi Vtriusque Censuræ omnium calculo haud dubiè Principis, & omnium Practicorum oculatissimi excellentissimiq̄ Ducis, Speculi Pars Prima, opera summoq̄ studio Virorum egregiè doctorū, & Iuris unius atque alterius professorum maximè illustrium, accuratè recognita, & in non paucis cùm in corpore, tùm in his, quæ ab Ioanne Andrea Baldoq̄ inuecta adiectáque fuerant, auctior & ornatior reddita.

SVMMARIVM.

1 ☞Ecclesia est thronus Dei.
2 Sacramenta ecclesiastica continent in se miracula.
3 Mandata quæ dicantur.
4 Suasionum transgressio pœnam non meretur.
5 Comminationis exemplum Euangelicum arboris infructuosæ excidendæ & comburendæ.
6 Ecclesia Dei est paradisus voluptatis.
7 Scientiæ plenitudo intelligitur per Cherubim.
8 Doctorum lingua dicitur gladius flammeus.
9 Veritas fidei, per quam peruenitur ad vitam, custodienda est per Cherubim, ideſt, doctores.
10 Alæ sex Cherubim, sex ætates, siue sex leges Mundi significant.
Lex naturę corrupta est in homine per peccatum.
11 Lex prophetica cōtrariatur legi Mosaicæ quo ad vsuram.
Euangelium dat salutem omni credenti.
12 Indulget dominus, vbi vetat Apostolus.
13 Canon duas tantùm leges admittit, quas vocat publicam & priuatam.
14 Nomina doctorum, qui super Canonicæ legis expositione laborarunt, & præ cæteris clarioribus sapientiæ præconijs coruscarunt.
15 Antiquitas est reuerenda.
16 Stellæ lucidissimæ duæ permansuræ in æternitates perpetuas, quæ sint?
17 Filius deuotus imitari debet, quæ bonꝰ pater facit.
18 Finis non datur in faciendo libros.
19 Scientia scripturarum, illi est demonstranda, qui sibi demonstratam seruare non negligit.
20 Iura dicunt p ora Principū diuinitus promulgata.
21 Gratia nō omnibus æqualiter diuiditur, sicut aqua fontis ab omnibus ęqualiter non sumitur: sic de doctrina, scientia, prudentia, gloria & c.
22 Diuisiones gratiarum.
23 Scientia placitandi est percq̄ necessaria.
24 Iudiciorum ordo, & placitandi vsus, exordium dicitur habere in paradiso.
25 Tollendo meum & tuum, inter homines esset vita quieta, & homines sui essent, si sua non essent.
26 Ordo iudiciarius à lege veteri videtur comprobari per authoritatem Moysi dicentis: In ore duorū, vel trium testium, &c.
27 Episcopus Græcè, speculator, vel tanq̄ speculum, quod cuiuslibet formæ sibi oppositæ imaginariā profert similitudinem.
28 Libri huius vtilitas & commendatio.
29 Veritatem diligenter examinantes non citò in culpam decidunt, tanq̄ vero amploq̄ lumine circundati, tenebras non percipientes.
30 Lectio huius operis ad instar quatuor fluminū paradisi quatuor Euāgelistarū testimonio confirmat.
31 Iura humana variant secundū varietatē tēporum.
32 Præcepta Canonica pro necessitate, vel vtilitate mutantur & laxantur.
33 Erubescere nō debet antiquitas, si quid melius horum, quæ ipsa tradidit, nouitas, adinuenit.
34 Obliuisci bonorum operū & ministerij propter Deum exhibiti, non est iustum.
35 Doctor delectari potest in commendatione suæ doctrinæ: non auiditate laudis consequendæ, sed seminandæ veritatis charitate.

¶Reuerendo in Christo patri suo dño Ottobono Dei gratia sancti Adriani diacono cardinali Guilielmus Durādus domini Papę subdiaconus & capellanus inter Decretorū professores minimus cum recommendatione sui, vtriusq̄ hominis sospitatē, & cum debita correctione perspicaciter speculari, ac salubriter attendere præsens opus.[a]

Ethrono Dei procedunt fulgura, et voces atq̄ tonitrua: & in circuitu eiꝰ dieacnocte clamant animalia
b senas alas habentia. Hęc leguntur in Apocalypsi[b] Et xciij. di. legimus. circa medium ibi: filius tonitrui &c. de pœ. distinctione secūda. pennata extra,
1 de elect. scriptū est. in prin. ¶†Sanè thronus Dei ecclesia est, à qua procedunt fulgura miraculorum, voces mādatorum: & suasionum, atq̄ tonitrua cōminationum. ¶†Si quidem miracula sunt in ecclesiasticis sacramentis & alijs signis: vt de consec. di. ij. reue. extra de celeb. mis. cū Marthæ. & §. quę siuisti.
3 j. q. j. teneamus. ¶†Mandata sunt: vt non occides.[c]
c xxiij. q. v. c. j. & c. fi. nō licet nō mœchaberis. xxxij. q. v. non mœchaberis. & q. vj. c. fi. & q. iiij. meretrices. ¶†Suasiones sunt, quarum transgressio pœ
4 nam nō meretur, vt iiij. di. c. fina. ¶†Comminationes sunt, vt, Omnis arbor, quæ fructum non facit,
d excidatur, & in ignem mittatur: [d]extra, de deci. quàmuis. Has quidem voces atque tonitrua tam in die prosperitatis, q̄ in nocte aduersitatis indepam, & assumpsit nomen Adriani, quod Cardinalis, in cognomen habuerat. sed vixit solum tribus diebus: & sic spes digna & quasi certa huius authoris ad Cardinalatum fuit cum ipso Papa sepulta. De ipso verò authore, quia bene fecerit nomen suum inscribendo: vide in nouella sexti, in vlti ma quæstione: & præcipuæ in vlti. col. versi. septimo.

b ¶Apocalypsi. Quarto capitulo, nō tamen ad literam, sed per saltum. Scias q̄ hanc authoritatem & partē prosecutionis ipsius habere potuit author ex Ioanne Fauentino, qui in sua lectura decreti, quæ illo tempore summæ nomen arripuit, & hucusq̄ seruauit, in operis principio hanc authoritatē assumpsit, quam tamen ipse plenius author iste prosequitur. Ioan. Andr.
c ¶Non occides. Exo. xx. Io. And.
d ¶In ignem mittatur. Matthæi v ij.

Proœmium.

a ¶Iuxta illud.Geñ.ñ.
b ¶Vnde Apostolus.ad Ro.ñ.
c ¶Prophetica.p̃s.xiiñ.
d ¶Filium suum.Ad Galatas iiñ.c.
e ¶Dicens.j.ad Corin.vñ.
f ¶Expositiõe.No. ad ea,quæ infrà dicam.
g ¶Fauentinus. Hic fratrem Ray. de pẽna forti,quẽ toties allegat,non debuit omisisse.
h ¶B.Parm̃.Non mireris si omnes suprà scriptos in proœmio Nouellæ nõ descripsi: cũ ibi in ver.antiquarum.so 6
lum de his, qui scripserant sup quinq; 7
articulis & compilationibus, vel alte 8
ra illarum, facerem mentionem:hic verò loquendo de expositoribus legis Canonicæ omnia ipsius scripta & volumina comprehẽdit:& tamen de an 9
tiquis,quos ibi scripsi,p̃termittit Bernardum Papi. Credo tamen q; vbi supra est Pet.Pap.debet esse B.Itẽ antiquum B. compo. de nouo non con- 10
queror:quia secut⁹ est istũ.Itẽ Richardum Anglicum & Rodoicum Bertrã dũ Gu.Na. quẽ tamen allegat j.ti.j.§. ñ.ver. sed nũquid. b & §.sequit̃.ver.verũ.& §.restat. ver. Item mortuo mandatore.& titu. ñ.§. nunc ostendendũ. ver.ix.& Phi. quẽ etiã allegat j.de primo decre.§.nũc videamus.in fi.
¶Econuerso mihi noti non sunt Pe. Boemius & Pe.Apulus,quos hic ponit. Illos ergo vel alios vt Io. Hispa. & Fauen.Hugo. et Mel.Itẽ Bazianũ,& Gãdulphũ,quos duos author etiã omisit,quorũ scripta sup cõpil.illius nõ habent̃ per modũ Summæ,lecturæ vel apostillarũ cõgruè prætermisi.De modo dixi:quia Paulũ Vngarũ,qui notabilia secũdæ,& iñ.cõpil.ordinatè collegerat,etiã nõ expresi. ¶In his aũt instando credẽs nõ displicere,quæro quare Ber.Pap.Io.Galeñ.& antiquũ B.cõpo. ibi præposuit Ruffino,Sylvestro,& alĩs,qui fuerũt antiquiores. Dico id actũ.quia fuerũt cõpilatores,nõ solũ glossarũ,sed textuũ,vt ibi scripsi sup j.gl.Ipse ergo B.sup Rubricis cõpil.quã fecerat,& cui suũ nomẽ inscripserat,fecit summã,quę incipit:Profectus discipuli gloria magistri.fecit etiam super illa paucas glosellas Io. Galeñ.de quo author j.de act.vel petitiõe.§. j.ver.Porro.Et per me de elec.c. fit.super fine gl.Sic patet aliquas glo.fecit,& ipsius fuit pars primæ glo.decre.super hoc de renun.B. Compo.q. non diu viguit sua compilatio.non habemus q; illam glossauerit: sed legerat duas primas cõpil.& apostillas dederat super illis,cui certas legendo signabam: vt de appel.c.ñ.¶Et interpositionem faciendo,sciendum q; dum Decretales legebam,dabam signa antiquorum,quorum fuerant gl. quod propter breuitatem rarò posui in Nouella.quod enim breuissimè fiebat signo,multum occuparet in scripto.¶Ruffinus,de quo in ix.q.j.in summa. iiñ.q.iiñ.in summa.de pœn.di.j. quis aliquando.§. illud autem.de bigamis. c.ñ.in.iiñ.gl.¶Et Sylvester,cuius fuerũt duę primę glo.decre.ad nostram. de consue.& Io.Hispan⁹ fecerũt lecturas sup Dec.in quib⁹ nullã dec.allegãt.Idẽ dico de Io.Fauẽ.de quo no.xiñ.di.nerui.xxvñ.di.qđ interrogasti. iiñ.q.j.in summa.ix.q.j.c.ñ.xvj.q.ñ.& xiñ.q.iiñ.in summis.& de iur.pa.c. ñ.de sent.exc. cùm non ab homine. præuenerunt enim compilationes, de quibus suprà.
¶Dicuntur tñ primi duo superuixisse:& certas cõpilationes legisse: et sic reportatas post eos aliquas apostillas.
¶Hugo. certũ est quod vidit primã & secũdam Cõpi. in sua tamen Summa rarissimè Decretales allegat.& si allegat, vt facit lvj. dist. §.j. & c.j. non tamen allegat sub compil.vel sub rubrica.motus, vt puto, quia non fuerant papales.
¶Quòd illas viderit,patet:quia decr. in quadam.de celemis.& decre. quanto.de diuor.direct̃ę fuerunt ad ipsum tunc Ferrarien. episcopum:& de ipso loquitur decre.coram. de off. dele. vt ibi dixi:quæ oẽs in tertia cõpil. postea sunt ĩsertæ. Richardi Angli videt̃ fuisse glo.vl. decre. ex literis.j.de spon.
¶Rodoic⁹ habuit cognomen modici passus: de ipso dixi post Vincen.de sepul. fraternitatem. super iiñ. glosſ. sibi etiam multæ glosſ. signant̃: inter quas est glosſ.pen.decr. ñ. de coniu. lepro. vbi perpẽdes quòd horũ posteri ipsos allegando,vel ipsorum glo.signando, et solam literam R. sine vocali ponendo, inter Ruffinũ,

c.j.& etiã legis decalogus appellat̃: vt de pœ.dist.j. tres aũt sunt.Huic quoq; tanq; modus,lex accesit
11 pphetica: vt in §.hæc sancta.Nã†cũ Mosaica vsuras ab alienigenis sineret exigi: vt xiiñ. q̃o. iiñ.c.ab illo profectò talis permissionis vsum lex dissuadet
c prophetica,[c] dicens, eum fore in tabernaculo Dei mansurũ,qui pecuniã suã nõ dedit ad vsuras,& munera,&c.vt.xlvñ.dist.qm̃.& xiiñ.q.iiñ.si qs obligatus.Sed qm̃,vt ait Apl̃s.ad Hebręos vñ. Lex nemi nẽ ad pfectũ ducit,Euangeliũ autẽ salutẽ dat omni credẽti.et ar.xxiñ.q.v.ad fidẽ.cũ aduenit plenitudo
d tp̃is,misit Deus filiũ suũ[d] legislatorẽ,per quem nobis statuit legẽ vitæ,legẽ qdẽ immaculatã aĩas conuertentẽ,qua felici vocabulo Euangelicam appellamus:vt.j.di.in prin. & in d.c.libenter.extra,de cõsti.trãslato.Huic verò lex accesit †Apostolica,illã
12 modificãs in qbusdã.Nã qđ indulget dñs: de perfe
e ctionis cõsilio vetat Apl̃s,dicẽs:[e] Ego dico,nõ dñs, si qs frater iã nũc.&c.ñ.q.j.multi.ad idẽ xxviñ.q.j. iã nũc.& vbi dñs nõ præcipit in spũ Dei: Apl̃s fideliter cõsuluit, vt ibi, De virginib⁹ præceptũ nõ habeo,cõsiliũ aũt do,bonũ est si sic pmãserint.xxviñ. q.j.sic em̃ neq; ĩ j.col.¶Denicq; eccl̃ia Deo authore crescẽte,gradibusq; ac ordinib⁹ ritè in ea dispositis:cũ ad eos decernẽdos, clericorũq; lites dirimẽdas lex nõ sufficeret Euangelica, vt j. in tractatu libello.de libel. conce.in prin. tã ab Apl̃is,q; eorũ vicarĩs per tẽporũ curricula statuta plura sunt edita:vt j.ver.sane. q̃ generali vocabulo Canones appellant̃:vt xv.di.c.j.xix.di.c.j.in prin.iiñ.dist.cano. xxv.q.j.violatores.licet et multa alia specialia noĩa sortiant̃.vt xxv.q.ñ.si quis dogmata.& iñ.di.regula.§.porro.Quibus siquidẽ sedulò cõsyderatis,vix quisq; hęsitatiõis emergere poterit scrupulus, qui p̃ eos nequeat explicari:vt extra,de priui.sup spe-
13 cula.¶†Canõ tñ duas leges ponit tm̃,videlicet pu
14 blicã,j.canonicã,& priuatã:vt xix.q.ñ.duę.¶†Por
f ro sup huius canonicę legis expositione,[f] varĩ iuris p̃fessores per varias tẽporũ successiones diuersimodè laborarunt, vt Ruffinus, Sylvester, Io.Hispa.Io.Falueñ.Hu. Melẽ. Pet.Pisa.Io. Galeñ.Dama.Boemus,Petr. Papieñ.Alanus Anglicus,Petr. Apu.Lauren. Vinc.Tan.Ioan.Theo.Ioã.de finto.
g Iac.de Alb.episcopus Faueñ.[g] Goff. Bartol. Brix.
h Io.de Deo.& B.Parm̃.[h] Hi siquidẽ præ cæteris claris ioribus sapientiæ præconĩs coruscarunt, quorum nomina dignũ duximus ad perpetuã memoriam recensenda.vñ.dist. Moyses.& c.fuerũt.& j.versi.
15 proxi.¶†Tanta em̃ nobis antiquitati habita est reuerentia, vt noĩa sapientũ taciturnitati tradere nullo patiamur modo: sed vnusquisq; eorũ, q; author fuit opinionis:nostris inscriptus est dictis: vt C.de
16 vet.iur.enuc.l. tanta.§. tanta. ¶†Nouissimè autem duæ stellæ lucidissimæ nostris tẽporib⁹ mirificè rutilarũt, videlicet sanctissmę recordatiõis do.Inno.

Richardum,& Rodoicum,nos reliquerunt incertos:qui vocalibus positis, certi fuissemus propter varietatem ipsarũ. ¶De Mellendo not.xviñ. dist. secundũ.xxviñ.q.j.virginibus.& de ser.non ord.nullus.et de accu.veniẽs. in j.glo.¶De Pet.Hispano,de appel.pastoralis.in glo. hæc ratio. & l. dist. in summa.xj.q.iiñ.nemo cõtemnat.xxxiñ.q.j.si quis accepit.& vide quod de eo scripsi.de restì.spò.literas.in glo. ergo ecclesia, &c. ¶Bertrandi glo. fuerunt secunda in dec.non est.de spon.et j.in dec.sequẽ.¶Damasus fecit summã super j.cõpil.& librũ quæstionũ super multis decretalibus, & Brocarda.& hunc allegat gl.ñ.in dec.ad hæc.de rescrip.¶Alanus,Lauren.Vincen.Io.Theu.&.Tan.glossas abundanter habemus. Vinc.autem,qui scripserat super iiñ.cõpil. facta in cõpil.Grego. glossauit illam.Tan.autem in antiquis Compil.alleg. Vinc.& ipse Vinc.in compil.Greg.alleg. Tancre. ¶Bazianum miror per authorẽ omissum:de quo multæ glosſ.loquuntur. de cle.ægro.tua.& summę distinctio.lj. & quæstionis vñ. in causa secunda distinctionis primæ.de pœ.& j.q.j.qui studet.xxvñ. quæst.ñ.despõsatam. xxxñ.q.vñ.licite.xxxiñ.q.v.mulier.de consec.dist.ñ.c.ñ.& dist.iñ.qui bis. De Gandulpho, idem dico,de quo author in verbicu.porro.de quo supra. & not.de consecr.eccle.vel alt.c.vno.lib.vj.in iiñ.glosſ.& xxxj.di.quoniã papa iiñ.

j.q.j.detrahe.xj.q.iij.non licet.xxxij.q.j.dixit dñs.& q.ij.honorantur. & quęstio.vij.licite. ¶ Gul.Nasonis reportatiões multas habuimus,et de ipso loquitur glo.decre.ad hoc quoniã.de ap. ¶ Iac.de Al.magister Ho.glossauit Honorianas,quarum prima erat decre.nouerit.desent.excom. & eius glossas ibi signaui.& de eo scripsi,de appel. ad hoc si in vna. super gloss.

¶ Est autem sciendum,q̃ Grego.ix. a succesit immediatè Honorio tertio: quo creato, statim fuit fama,q̃ cõpila b tionẽ,qua vtimur, facere intendebat: ita quod prædicti antiqui nõ curarũt Honorianas glossare,& meritò: quia multæ ex illis omissæ vel resecatæ fuerunt. Itẽ sciẽdũ,q̃d 17 quedã gl.ĩ dec. alĩ. Petrũ Manducatorem.xxx.distin.c.j. lxxxvj.di.nõ satis. in prin.de pœ. di.j. in prin.in glo. Alij xxxiij.q.iij. vir cũ papa iij.vester patruus pater iuris. [a] Et reuerendus pater dñs meus Henricus Dei gratia Host.episcopus,lumen iuris,quorũ venerãda memoria fulget, vt splẽdor firmamẽti ꝑpetui,velut stellę in ęternitates perpetuas pmãsuræ: [b] vt extra,de magistris, super specula.quorũ etiã dignitate nil est aliius: vt C.li.xij.de cõsul.l.j. Cũ in hoc cũctos incõparabiliter transcẽderint cuiusq̃ magnitudinẽ maiori excellẽtia obumbrãtes:vt de pœ.di.ij.principiũ.prope fi.sicut eorũ opa indicãt euidẽter. extra,de sta. mo.q̃d Dei.ĩ prin.extra,de re.iu.estote.lxxxvj.dis. tãta.Quicq̃d nanq̃ alibi circa iuris theoricã quęrit, in eorũ scriptis ꝑfectissimè repit xxxvij.dis.legimus.§.hinc etiã.vsus finẽ. ¶ †Cęterũ cũ eorũ actio mea sit instructio:vt xij.q.j.exẽplũ.qa quæ bonus pater facit,debet deuotus filius imitari:vt lvj.di.dominus noster.in fi.nec põt filius quicq̃ à se facere. nisi quod patrẽ viderit facientẽ:vt de cõse.dis.vlti. c.fi.in fi.ideo animaduertẽs ego solicitè,quòd circa iuris practicã,videlicet tam circa libellos aliasq̃ forcimus Io.de Blanosco Burgũdus,q̃ plenè prosequẽdo titulũ de actiõibus supipsarũ singulis ponit libellos,præmittẽs post prologũ suã & cõtinuationẽ materiæ:an ante oblationẽ libelli fit aliq̃d faciẽdũ.incipit aũt post titulũ eius opus,Ego Io.de Blanosco:nec in reliqs nomẽ celat.In omni eñ libello se ponit authorem,et nostra iura nõ vexat. ¶ Vndecimus Ægi.Bo. qui post inuocationẽ Christi incipit, Ego Ægidius.& inchoat à ꝓsentatiõe rescriptorũ.et libellum diuidit in quinque partes.

¶ De aliis autem, quos author nõ eximit, præmitto Bernardũ Dorna prouincialẽ,q̃ schoIaris fuit Azonis,et librũ de libellorũ conceptiõe cõposuit: q̃ incipit, qm̃ nefanda subdolaq̃ hominũ.tractatum aũt inchoat q̃rẽdo, q̃d sit libell⁹ de nostro iure parũ allegãs. ¶ Secũdus sit Gul.de Droreda.Anglicus:q̃ legẽs Oxoniæ satis cõmendabilẽ & copiosum libellũ cõposuit de iudiciorũ ordine,quẽ ĩ sex partes diuisit,et inchoauit ab impetrãdo.incipit aũt,cũ omne artificiũ.in eo aũt satis nostris iuribus vtit. ¶ Tertius sit Albertus Galeotus Parmẽsis,cuius vtile opus, licet Margarita vocet:nõ tñ ab ipso.Illud eñ vocauit summulã quęstionũ:nec fuit Margarita,solũ remittẽs,imò principalius & lõgè amplius decidit causidica,& instruit aduocatos.Incipit aũt,cũ ego Albertus.& à procuratoribus inchoat,& incõgruis materijs plenius,q̃ s.proxi.ruminauit nostra iura.Mirãdũ eñ videt,q̃ author superi⁹ omisit eũdẽ:cũ credã,q̃ de toto illius ope decẽ virgulas hic inserere nõ omisit:& illũ,licet nõ semp,sępe tñ allegat:sed ĩter practicos ipsum ponere noluit,quẽ practicũ non putauit. ¶ Quartus sit Nepos de mõte Albano,q̃ familiarius se exhibẽs nostro iuri opus suũ q̃d incipit,cũ plures libelli:fugitiuũ libellũ voluit appellari,et merito:qa sub rubricę cõiter formant ꝑ cõtra.inchoat ergo cõtra rescriptũ. prosequit cõtra scripturã cõtra iudicẽ,cõtra arbitrũ &c.& sic forma sua docet reos fugere, vt etiã ipse dixit,ĩ fi. ¶ Quint⁹ sit Odo. q̃ Summã de libellis formãdis sup qualibet actiõe dicit cõposuisse,q̃ incipit,Postq̃ op⁹ notarię.ĩ qua primò tractat,q̃d sit libell⁹:demũ cõposuit ordinẽ iudiciariũ,q̃ incipit quẽadmodũ Christi fauẽte clemẽtia.& tractat primò de editiõe actionis. ¶ Sext⁹ sit Martin⁹ de Fau.cui⁹ op⁹ incipit,qm̃ plericq̃ principalẽ cãm. q̃ distinguit xj.tpa causarũ.Cõposuit ẽt aliud op⁹:ĩ quo in singlis actiõib⁹ ponit instrã breuissima,qb⁹ cõiũgit breuissimos libellos.q̃d op⁹ etiã breuib⁹ gl.ornauit.& incipit,pars hic agẽs.ego q̃dẽ Martin⁹ cõfiteor: & verũ est. ¶ Septim⁹ Gui.de Suz. cui⁹ op⁹ post inuocationẽ explicitã trinitatis: incipit,Sup causarũ ordinatiõe primò videndũ est.inchoat aũt ĩstruere aduocatũ actoris & nrorũ iuriũ sibi familiaritas nõ fuit,licet voluerit esse ẽps vt scripsi de voto c.vno.li.vj.sup.iij.gl.fateor tñ q̃ ĩ ipso ope duos Cañ.et tres dec.alĩ. ¶ Habuim⁹ Boñ.duos Rolãdinos,s.Rolãdinũ de Romãtijs et Rolãdinũ Passageriũ.prim⁹ fuit legũ doctor,& maxim⁹ aduocat⁹,& cõposuit libellũ de ordine maleficiorũ,cui⁹ principiũ post inuocationẽ Dñi est,Incipit puus libell⁹:& tractatũ inchoat ab accusatiõe.Secũd⁹ fecit summã notariæ,quã quasi totã ĩseruit hic author:& ibi multis additiõib⁹ cãm dederũt. ¶ Habem⁹ quatuor hui⁹ rei opa,& authorũ noĩa ignoram⁹,op⁹ s.q̃d incipit,Vt nos minores.q̃ verba in ꝓgressu sæpi⁹ repetunt:& inc̃ tũ ex cõtextu ꝓcipere potui,Gallic⁹ fuit author eius,& post tpa Inn. quarti fuit etiã iuris vtriusq̃ peritus,inchoauit aũt distinguẽdo decẽ tpa causarũ. ¶ Hẽm⁹ etiã opus,q̃d ĩcipit,ad summariã notitiã cursus cõsueti causarũ,q̃ eodẽ mõ decẽ causarũ tpa distinguit:& tã breuissimè ꝓsequit,q̃ mihi me diã petiã excedit in modico. ¶ Hẽm⁹ etiã libellũ,q̃ vocat cõtẽtio actoris et rei.& incipit q̃dã literas ĩpetrarũt,ĩ quo posito quodã themate de citatiõe & multis causarũ articl⁹is de vtroq̃ iure disputãt re⁹ citatus & actor.Itẽ libellũ,q̃ dicit puus ordinari⁹,q̃ ĩcipit,qa decisio causarũ.et tractatũ ĩchoat, q̃d sit cã,q̃d iudiciũ &c.Verbis aũt vtriusq̃ iuris vtit,sed noĩatim iura aliqua nõ allegat. ¶ Integraliter quartò ista trãscurrit inqrẽdo,si ĩ formis vel aliter possem de authorib⁹ cõiecturas hre:q̃ tñ ita loquunt,q̃ nedũ ipsorũ noĩa, sed neq̃ prouincias tertij,& quarti mihi licuit cõiectari:quia tñ in personã Gre.papæ ponit formas vtroscq̃ eos tẽpore Greg.x.scripsisse concipio.

mas iudiciales tradẽdas,quã circa iudiciorum ordinem à plurimis fit diuersimodè laboratũ,videlicet à Pyleo,Bagaroto,Tancredo,Roffredo, Beneuentano, Vberto de Bobio, Vberto de Bonacurso, Ioanne de Deo gratia,& Bonaguida Aretino, Ioanne de Blanosco, Ægidio Bononiensi,& alijs plu
c rimis. [c] Nec adhuc super his doctrina tradita sit ad plenum,quia nulla res in Republica sufficienter videtur ab initio promulgata, vt in auĉ.col.vj.quib.
d mod.natu.fil.ef.le.in prin. [d] nunc̃q̃ perfectũ in humanis inuctiõib⁹ reperit: vt C.de vet.iu.enu.l.ij.§.
e sed qa diuinæ.iuxta illud ps. [e] Imperfectũ meũ viderũt oculi tui.vt de consec.di.iij.si nõ sanctificat. Idcirco reuerẽde pater,quẽ Deus insigne luminare fulgore nẽpe rutilãs mirifico sup suæ cãdelabrũ ecclesiæ venustissimè collocauit,cũ sitis iuris lucer
18 na radians,& auriga iustitiæ singularis. ¶ †Et faciẽ di plures libros,nullus sit finis,vt legitur in libro
f Ecclesiastes, capi.xij. [f] Meritò ad vestræ honorem reuerentiæ, vt. lxxxvj. dis. quædam capitula ac-

a ¶ Pater iuris.De cuius promotione & commendatione j.dicam super rubri.ne se.vac.

b ¶ Mansuræ.Danielis xij.

c ¶ Plurimis.De his,quos notos habui,infrà dicã.& ne ꝑ tot frusta dicenda diuiderẽ,reassumo de Pyleo q̃ Modicẽsis fuit,q̃d Tãc.in prin.sui libelli,de quo statim dicã dixit,q̃ Richardus Anglicus,quẽ nominat author j.de aduocatis.§.j.ver.sed nũquid clericus.præuenit Pyleũ,leges & canones pro vtraq̃ parte sub §.allegãdo,q̃ Pyle⁹ ciuili ordine paucos inducẽs canones in modũ Summæ perfecit: vnde ipse Richardus in distinctiõibus, quas super decreto cõposuit,quę inchoãt,Patres nostri oẽs sub nube fuerũt.dixit se Summã ordinis iudiciorũ vtilẽ & necessariã cõpilasse.Richardi summã nõ vidi:summa verò Pylei intitulata,de ordine iudiciorũ,incipit:Inuocato Christi noĩe,rẽ aggredior difficillimã.& tractatũ inchoat, de cõfectiõe & porrectiõe libelli. ¶ Secũdus Bagarotus libellũ cõposuit,& incipit,precibus & instãtia: & tractatũ,q̃ incipit,ab accusatore.cõposuit. & secundũ, cui cauillationũ nomẽ imposuit: & incipit,cũ periculosum sit mihi. & de iudicis recusatiõe præmittit.Scias tñ hoc quasi ꝑ omnia idẽ opus ad literã cũ opere Vber.de Bonacur.de quo sequit,q̃ aliquis horũ fur fuerit. Quis aũt fuerit.relinquamus illi,cuius est furta punire alterius: igit̃ nomen quo ad illud opus expressum pro vtroq̃ sufficiat. ¶ Tertius Tancredi libellus incipit,Assiduis postulatiõibus.& in quatuor partes diuidit, & tractatus incipit,à iudice ordinario.Et hoc sciẽdũ,q̃ Bar.Brix.hũc libellũ solũ in antiquarũ cõpilationũ allegatiõibus reformauit,aliqua ponẽs ad literã,omisso tñ Tancredi prooemio. ¶ Quartus Roffredus bene in vtroq̃ iure libellos cõposuit,quæstiões vtiles circa ipsorũ materiarũ prosequẽdo,& opus incipit:si cõsyderarẽ ingeniũ.& à iudicio,s.quid sit.inchoat tractatũ.In iure verò Canonico incipit,sup omnibus actiõibus.allegare aũt primos semper intẽdo,nisi exprimã de secũdis. ¶ Quintus, Vbertus de Bobio, cuius opus incipit:quia pietas paterni nominis. & inchoat ab aduocatis:fecit opus ita cõfusum,q̃d particulariter difficile allegat̃,vt in processu patebit. ¶ Sextus Vber.de Bonacur.cuius opus ab eo nomẽ susc̃epit de prelud̃ijs causarũ:& incipit cũ de mãdato imperialis maiestatis.& inchoat ab exceptiõe cõtra iudicẽ.& vide q̃d præmisi,vbi de Bagaroto. Sed cũ allegabo simpliciter Vbertũ,intelligã de primo.Idẽ vbicunq̃ Io.de Deo coniũgit. ¶ Septimus,Io.de Deo reformare volẽs libellũ Vber.de Bobio cõfusum, vt dixi,illũ ampliauit,ordinauit,& in septẽ lib.diuisit.& illi nomẽ cauillationũ imposuit.& incipit,ad honorem summę trinitatis.Inchoat aũt sicut Vbertus ab aduocatis.de q̃bus est totus primus liber:sed & postea fecit libellũ cuius nigrũ incipit:principio nostro.quẽ libellũ, iudiciũ vocauit,à iudicibus et iudicijs inchoãdo.illumq̃ in quatuor partes diuisit:multũ etiã in illo fauit Canonistis:quia cũ leges allegat,annectit librorũ partialiũ numerũ.& distinguit tria volumina Digestorũ,vt sic legẽ possit facilè inuenire.rubricarũ etiã sæpe quo ad ꝑtiales libros numerũ exprimẽdo. ¶ Octauus Gratianus Aretinus.quẽ allegat author j.de procu.§.vt aũt.ver.et nota q̃d si.& de iu.ca.ver.nũc dicamus.ver.itẽ dixit.quẽ quæsitũ nõdũ inueni. ¶ Nonus, Bonaguida etiã Aretinus. Iste summã fecit introductoriã aduocatorũ ecclesiastici fori.& incipit,cũ aduocatiõis officiũ.& j.rub. de diuisiõe operis.Secũda,de moribus aduocatorũ & ipsam Summã in quinq̃ partes diuisit.cõposuit etiã margaritã satis vtilẽ,sed inordinatã, & quæ in repertorio suo per rubricas Decretalium ordinato multum potuit iuuare Gul.ipsam aũt quæ incipit:quoniã post inuẽtionẽ sciẽtiæ gemmã vocari voluit:quã in trẽs partes diuisit:& à iudicijs & iudicibus inchoauit. ¶ De-

d ¶ In prin.cõcor.pulchrè Seneca.Epla lxv.dicẽs,multũ adhuc restat opis, multũq̃ restabit,nec vlli nato post mille secula præcluditur occasio aliq̃d adhuc adñciendi.Et Galeñ.secundo de virtutibus naturalibus, dicit quòd impossibile est eundem incipere,& finire aliquam artem.Ioan.And.

e ¶ Illud ps.cxxxviij.Io.And.

f ¶ Ca.xij.quod est vltũ.in fi.Io.And.

ad vestri glorioſi odorē nominis vbiq; diffuſum in
æuū memoriter retinēdū: vt extra, de re iudica. ad
a apoſtolicæ. in ſupraſcriptiōe.[a] & extra, de ver. ſig.
in his. & C. de teſta. iubemus. verſ. ſed ne aliqua. &
de cōſecra. diſtin. ij. ſemel. & ſ. ver. proxi. his vaca-
re diſpoſui, ne qua iuris prudētię paticula noſtro tē
pore maneat indiſcuſſa: vt C. de ve. iur. enuc. l. j. §.
primū nobis. & l. ij. §. hoc igit. Imitatus ſapiētiſsi-
mū Eccleſiaſtē: q quę fecerat inueſtigās, cōpoſuit
parabolas multas. quæſiuit verba vtilia & ſcripſit
ſermones rectiſsimos ac veritate plenos, vt in eius
lib. c. xij. habet. & futuris proſpiciēs: vt j. de of. iu.
in prin. ſcriptis tradere, quod ſpiritus ſancti gratia
miniſtrauit, quodq; experiētia præbuit ac lectio
docuit diuturna, de prato doctrinę illorum flores
etiā aliquos colligēdo. Nec mirū, cū de eodē fonte
19 gratiæ diſcipulus biberit & magiſter. † Nec aliud
doc. tradere poterit, q̄ qđ à doctore ſuſceperit: vt
xxiij. q. j. cū beatiſsimus. Nemo em̄ debet viā in-
gredi, quā à doctore nō didicit, vt xvj. q. j. ſi clerica-
tus. in fi. & C. de ali. pu. præ. l. ij. in fin. imò oportet
ſciētiā ab eo diſcere ſcripturarū, qui eā à maioribꝰ,
ſecundū veritatē ſibi traditā ſeruat: vt ipſe eā, quā
rectè ſuſcepit, poſsit aſſerere cōpetēter: vt xxxvij.
diſ. relatū. Quod aūt ex eodē fonte, vt dixi, diſcipu
lus biberit, & magiſter, patēs eſt, cū oīs ſciētia ſit à
Deo. vt xxxvij. diſt. hinc etiā. & j. q̄o. ij. quā pio. &
oīs lex. vt ff. de leg. & ſena. conſul. l. iij. imò & ipſe
20 Chriſtus eſt ſciētia: vt xxxviij. diſt. ſi iuſta. † Et iu-
ra ſunt diuinitus per ora principū promulgata: vt
xvj. q. iij. nemo. xxv. q. j. violatores. et q. ij. igit. viij.
diſt. quo iure. l. diſt. ſi q̄s diaconus. in prin. & c. ſi il
le. in fi. & lxxx. diſt. illud. & C. de præſcri. lōg. tēp.
l. fi. ibi ideo em̄ &c. Quia Deus imperiū ad hoc de
cœlo cōſtituit: vt in auť. de inſtrumēto. cau. & fi. p
21 pe prin. §. quia igitur imperiū. colū. vj. † Verū licet
vtrunq; idē fons imbuat, non ob hoc ſequit, quòd
æqualiter quiſq; ſumat: hinc eſt q̄ non omniū cōis
eſt gratia: vt de pœ. di. iij. c. ſed nō in plurib⁹. poſt
§. eorū verò. neq; æqualis gloria, nec oēs miniſtrāt
æqualiter, nec æquali ſciētia, vel prudentia oēs ſunt
prædīti: ſed in euāgelizādo, alius alio melius opera
tur: ideoq; dici pōt alius alio doctior, etiam in ipſa
ſalutari doctrina. & hęc leguntť de cōſec. diſt. iij. cū
tantū. Et probātur viij. q. j. licet ergo. & ix. di. quis
neſciat. Bono em̄ meli⁹ inueniť. ar. ff. ſi cer. pe. l. cū
b quid.[b] qa nec oēs per omnia, ſed certi p certa me-
liores aut deteriores inueniunť: vt C. de ve. iu. enu.
l. j. §. cumq; hoc. pluit nanq; dn̄s ſup vnā ciuitatē,
& nō ſup alterā. & eandē ciuitatē ex parte cōpluit,
& ex parte aridā derelinquit: vt de pœ. di. j. pluit.[c]
c hinc etiā eſt qđ legiť j. ad Corin. xij. diuiſiōes gra-
22 tiarū ſunt. & j. † Alij quidē dať per ſpiritū ſermo
ſapiētiæ: Alij ſermo ſciētiæ. Alij fides, Alij gratia ſa
nitatū, Alij prophetia, Alij diſcretio ſpirituū, Alij
genera linguarū, Alij intrerpretatio ſermonum: vt
facit j. q. j. teneamus. & quoſdā dedit Apoſtolos,
quoſdā Prophetas, quoſdā Euāgeliſtas, quoſdā pa
ſtores & doctores: vt extra, de hære. cū ex iniun-
23 cto. in prin. & c. ſicut in vno. ¶ † Sanè placitādi ſciē
tia perq; eſt neceſſaria. Nā effrænata cupiditas ex
humanæ conditionis corruptiōe proueniēs, pacis
æmula, mater litiū, & materia iurgiorū, tot noua li-
tigia generat, quot plura ſunt negotia, q̄ vocabu-
la: vt extra, in prooemio decre. & ff. de præſcri. ver.
natura. extra, de cōſti. nā cōcupiſcētiā. xlvij. di. bo-
norū. in auť. col. j. vt iud. ſine quoquo ſuf. §. cogita
tio. verſus fi. & natura prona eſt ad diſſentiēdū: vt
de cōſe. di. iij. ſicut in ſacramentis. extra, de conceſ.
prębē. quia. in prin. ff. ad Trebel. quia poterat. lxij.
diſt. ſi forte. & nouas deproperat edere formas. C.
24 de ve. iur. enu. l. ij. §. ſed qa diuinæ. † Hinc eſt quod
iudiciorū ordo & placitādi vſus in paradiſo videť
exordiū habuiſſe. Nā Adā de inobediētia à dn̄o re
dargutus, quaſi actori exceptionē obn̄ciēs relatio-
nē criminis in cōiugē: imò in cōiugis actorē cōuer-
d tit dicēs: [d] Mulier, quā mihi ſociā dedi ti me dece-
pit, & comedi. de pœ. di. j. ſerpēs. videť tn̄ q̄ tunc
homines iure naturali regebātur, ſecundū qđ oīa
cōia erant. xlvij. diſtin. ſicut. & di. j. ius naturale. &
25 xij. quæſtione. j. dilectiſsimis. Placitandi non erat vſus, ſecundū † Senecā, [e]
e homines quietiſsimè viuerēt, ſi hæc duo nomina, meū, & tuū, de medio tol
lerētur. & alibi dicit, Noſtri eſſemus, ſi noſtra nō eſſent. Sed dic: q̄ & tunc
aliquid erat propriū. vnde, Adde vbi ſupra dictū eſt, In ſudore vultus tui
veſceris pane tuo. vt l. diſt. in capite. à lege quoq; veteri ordo iudiciarius cō
26 probari videť. ait em̄ † Moyſes, [f] In ore duorū vel triū teſtiū & c. ij. q. iij. §.
f j. extra, de teſti. in omni. tūc etenim rerū dominia erāt diſtincta. [g] Vnde di-
g ctum eſt, [h] nō cōcupiſces rē proximi tui. In nouo etiā teſtamēto placitādi
h cōprobať vſus. Vnde Apoſtolus: [i] Secularia igit̄ iudicia ſi habueritis & c.
i xj. quæſtione. j. ſicut enim. §. ex his. Hinc eſt q̄ ſuplitibus dirimēdis tā apo
ſtoli: q̄ eorū ſucceſſores, varios canones ediderunt: vt xvj. diſtin. c. ij. iij. &
iij. & xv. diſt. ſancta. ¶ Igit̄ Speculū iudiciale formabo: in quo quidē iudi
ces, aduocati, tabelliones, partes, teſtes, cæteræq; perſonæ ſpeculari valeāt,
qualiter in iudicijs ordinarijs & extraordinarijs, ciuilibus & criminalibus
ac in ſingulis iudiciorū capitulis ſua ritè officia moderentur. argu. xix. di.
27 enimuero. Debet nanq; quiſq; ſolicitè † qd ſuo incūbat officio ſpeculari: vt
xxj. diſtin. cleros. verſicu. Epiſcopi enim Greçè q̄ quàm non ſit in ſpeculo
res, quæ ſpeculatur, in illo tn̄ quēadmodū materiale ſpeculū cuiuſlibet for
mæ ſibi oppoſitè imaginariā profert ſimilitudinē ſiue inſtar: vt ar. de pœ.
diſtin. ij. ſi enim inq̄t. circa mediū. ver. ſi quis auditor. Sic profectò hoc ſpe-
culum formas varias in iudicijs & extra neceſſarias recipiet & diſtinguet:
quiſquis ergo huiuſmodi ſpeculo caruerit, priuilegio ſpeculatiōis carebit:
vt xvj. q. vij. ſed hoc diximus. prope prin. iuxta illud ij. Eze. prophe. Spe-
culatorē te dedi domui Iſraël. tantus enim ac talis eſt liber iſte, vt abſq; illo
ſi quis iuris peritiā ſibi voluerit arrogare, ſemetipſum irrideat. ſicut alibi ait
28 Hier. in prologo Parali. † Quanta aūt huius operis vtilitas ſit, non eſt opus
verbis exprimere. Nā in linguis tacentibus ſeipſa rei veritas exhibebit: vt
ff. de in integ. reſti. l. j. & plenitudo nulla requirit cōmēdationis augmēta:
k vt xvj. q. j. ſi oīa. in fi. [k] Hoc aūt ſolū audacter aſſero, q̄ huius ſolers inſpe-
ctio quēuis q̄tumlibet in expertū, peritum iudicē, cautū cauſidicū, & ta-
bulariū efficiet eruditū. Hæc etenim iudicialia plenè pro virib⁹ explicabo:
& cū omnis iactātia à bonis ſit moribus aliena, ar. xxj. q. iij. omnis iactan-
tia. & vj. q. j. imitare. xj. quæſtio. iij. ſi quis verè. Vereor ſi quidē principem
imitari: qui ſe iactat ea melius & plenius omnibus ante ſe determinaſſe. in
29 auť. col. ij. de trien. & ſe. §. illud quoq;. † Sed & qui rerū veritatē cōſ̄ciunt,
nō facilè ad culpandū veniūt: ſi veritatē examinēt diligēter: vt in authen-
ticis, vt defun. ſeu fu. eo. in prin. col. vj. nēpe pro viribus, quod effuſum &
immēſum eſt ſubticebo: quod verò optimū & meritū eſt, ſubrogabo: vt
in auť. col. v. de eccle. re. immo. ait in prin. vt nil hic immenſum, neq; inordi
natum ſit: vt in auť. col. iij. de conſulibus. §. cuncta ſi quidē. in prin. ij. colū.
extra, de accu. qualiter. j. quia penè nil immenſum bonum eſt. in auť. vt de-
ter. ſit nu. cle. in prin. col. j. & ar. lxxxij. di. legimus. prope fi. xiij. quæſtio.
v. c. ij. & c. ſcriptum. & C. de ve. iur. enucle. §. contrarium. ¶ Cæterum non
eſt mei propoſiti, iuris materias tam copioſè ab alijs traditas refricare. Nā
hoc eſſet aquam mari ſuperaddere, cùm tamen adiectione nō indigeat ple
nitudo, vt in præ. c. ſi omnia. & lxxxvj. di. bene quidem. in prin. niſi id for-
tè quandoq; contingat, vt addam, vel vt aliter dicta perſtringam. Ad hoc
enim ſufficere cenſeo aureum repertorium dudū à me labore eximio com
pilatum. Solùm ergo quæ ad exercitium ſeu factum pertinēt hic ſto nouo
& vtili enucleabuntur, quæſtiones quoq; plurimę: quas diuerſis tēporibus
in cauſis & ſcholis ac conſilijs examinari vidi in Romana curia & alibi inſe
rentur. C. de quæſtio. diuo. Variæ inſuper impugnationes ſingularū per-
ſonarum in iudicio interueniētiū monſtrabuntur. Formæ quoq; ſingulo-
rum iudicialium actuum deſcribentur. Formæ etiam inſtrumentorum tam
in iudicijs, q̄ in contractibus interuenientiū, ſupponuntur: illis magiſtro-
rum dictis poſtpoſitis, qui varia ac vacua magis opinione iactantur, q̄ au-
thoritate aliqua roborentur, vt xxxvj. di. deinde. ver. quæro. & xxij. quæ
ſtio. vj. vides. quia quod ratione caret, extirpandum eſt. vt lxviij. d. cor epi-
ſcopi. nec eſt ad mendicata ſuffragia recurrendum: vt C. li. xij. de palatinis
ſacrarum lar. l. ſcrineis. in princi. & in auť. de iudi. prope prin. ver. illi autem
col. vj. Quidam enim in tantam ingreſsi ſunt obſcuritatem, vt diuinando
magis, q̄ interpretando docuerint. vt in auť. de teſta. imperfect. prope fin.
Alij verò ſub quadam iuſtitiæ ſpecie furcatis quibuſdam inquiſitis adinuē
tionibus æquitatem obruere ſtudēt: vt xj. quæſtione. iij. ita corporis. Ex his
enim quæ legunt, veriſimilitudines capiunt, ſenſum alienum quærentes:
extrinſeco quoq; modo ipſum ex literarum authoritate confirmantes: vt
xxxvij. diſtinctione. relatum. Sunt quoq; nonnulli nullo dogmate fulti, vt
xvj. quæ. j. ſunt nonnulli. in princip. quibus eſt diſcretionis immoderata
ſubtilitas qui dum exiſtimari hebētes nolunt, ſæpe ſe in quibuſdam in-
quiſitionibus plus quàm expediat, exercentes ex nimia ſubtilitate fallun-
tur. & hæc leguntur, xlvij. diſtin. hinc etenim. verſi. paruo autem. & verſi.
naſus etenim. & hi in præcipitium ſuos mergunt auditores: quibus non
ſalutaria, quæ corrigant, ſed quæ illos delectant, erronea prædicant: vt ij.
quæſtio. vij. ſecuti ſunt. ad fin. ¶ Grano igitur vtilitatis à paleis ſuperfluī-
tatis ventilabro meæ ſolicitudinis ſegregato: vt ij. quæſtion. j. multi. ver-
ſicu. de his autem. & xxxij. quæſtion. iij. recurrat ad fin. verſicu. ſiue in a-
rea. & c. xxiij. q. vij. c. j. tam ex his, quę in aliorum libellis ſemiplenè ſunt tra
dita, quàm ex his, quæ mihi ſcientiæ miniſtrabit modulus, in vnum faſci-
culum colligatis, vt xij. diſtin. nouit. ad inſtructionem lites exercentium
duce Deo præuidi componere hūc libellum ipſum quadrifariā diuidēdo.

In parte

a ¶ Supraſcriptione. lib. vj. Io. And.
b ¶ Quid. Non eget argumento: qa tex. eſt ff. de verb. obli. vbi autem non apparet. in prin. & facit de conſe. diſt. v. nō mediocriter. Io. And.
c ¶ Diſtin. j. pluit. & Amos iij. ca. Io. an.
d ¶ Dicens. Geñ. iij.
e ¶ Seneca in prouerbijs ſub litera. q. Io. And.
f Moyſes. Deutero. xix. Io. And.
g ¶ Diſtincta. Vide quod no. ff. de iuſti. & iure. l. ex hoc iure. Io. And.
h ¶ Dictum eſt Exodi xx. Io. Andr.
i ¶ Apoſtolus. j. ad Corint. vj. Io.
k ¶ In fi. Vide quod dicam j. de offi. iudi. §. vlti. in prin.

a ¶Non debet. Vbi de hoc numero plenè ſcripſi ſuper ver. in corpore. Ioã. Andre.

b ¶Cor &c. Cautius allegauit hoc pro cantico, ſ. nõ pro pſalmo. j. de aduo. §. nunc de exordijs. ver. noti ſunt, & fuit ſumptum. j. Re. ij. c. Ioan. And.

ADDITIO. Adde ad ver. ſeq. ibi: nã ſecundũ varietatem temporum, &c. q̃ p hoc dicũt quidã volẽtes detrahere ſcientiæ iuris, q̃ ſciẽtia iuris canonici vel ciuilis nõ eſt propriè ſciẽtia: cũ ſcientia ſit de incorruptibilibus, & de impoſsibilibus aliter ſe habere, vt habetur primo Poſteriorũ per philoſophũ. quod nihil eſt dicere, ſecundũ Car. in c. nõ a debet. hic alleg. Nã ſciẽtia iuris, licet in cõſtitutiõibus particularibus varieť: b tñ in eſſentia ſua manet inuariata & incorruptibilis: q̃ a in mẽte legiſlatoris eſt dictũ rationis in formatũ traditiõibus iuris: ex quo di 32 ctamine quandoq; ſtatuitur vnũ qñq; aliud, manente tñ eadẽ ratione in eius mente. Item in ſuo primordio eſt ſciẽtia inuariabilis, vt nemini fiat iniuria: & reddat vnicuiq; quod ſuũ eſt, licet ad cognoſcendum quid ſit iuſtum & æquum exigitur no 33 titia circunſtantiarum de iure. in c. cũ quidam. & c. ſicut dignũ. de homi. & c. ſi quæſtiones. extra, de ſimonia. & dicit Prepoſit⁹ Mediol. in d. c. non debet. & adde q̃ iura diſtinguuntur & p alia iura limitãtur. l. ſed & poſteriores. ff. de legib. in c. cùm expediat. de elec. Hẽ. Ferrãdat.

c ¶Ad honorẽ. No. pro inuocatiõibus & concor. j. de inſtru. edit. in j. colũ. Io. And. c

d Deuotè. Expedire puto, q̃ non ſolum Rubricæ vel membra, quæ procedũt in tribus partibus ex quatuor diuidẽtibus hoc volumẽ, q̃d omiſſum in quarta, cauſãm habet notã Legiſtis meris ingratã: ſed etiã diuiſiões & mẽbra ſingularũ Rubrica rũ ſemp ſcribanť in capite virgularũ. Cũ em̃ experiẽtia ſæpe docuerit difficillimè inueniri, q̃ in hoc volumine allegant, cõſulo ſingulas huiꝰ voluminis chartas numero deſignari loco, q̃ gratior ſit ſignãti: dũtamẽ vniformis exiſtat: q̃ nũerꝰ põt eſſe cõtinuꝰ vſq; ad vltimã chartã libri. Poſſet ẽt ps q̃li bet ſuũ numerũ chartarũ hr̃e. bñ tñ tũc poſſent in numero partes tertia et quarta cõiũgi. Et licet nõ ſic æquè poſſet de prima & ſecũda fieri illud idẽ: ſingꝭis aũt mẽbris deſcriptis, vt s. iũgať añ vel poſt numerꝰ ſuę chartę. & ſi charta cõtinet plura mẽbra, illa p virgulas nũero cõiũganť. de rubricis quo ad ſua mẽbra fiat idẽ: ſed his adiũganť duo, nomẽ ſ. §. & numerꝰ chartę ſuę cõiungať etiã numero chartæ ſuæ Ru. Q̃nq; in natura paginarũ eſt rubrica deſcripta. & in §. hoc idẽ ſeruo iterũ in. §§. ꝓlixis quacũq; parte chartæ. j. col. nõ integra finiatur, per alphabetũ ſignetur vna litera tm̃, ſingulæ quatuor colũnę integæ, quæ ſequũť: vt ſcilicet in cornu quintę integrę colũnę ponať b. in principio verò nonę ponať c. & ſic fiat de ſingulis quatuor ordinatim. & ſi poſt vltimas ītegras quatuor ſuperſit vna ſola colũna, vel minus, trãſeat ſine ſigno: ſi plus reſtat, ſua litera deſigneť.

¶In pte prima de pſonis in iudicio interueniẽtibꝰ diceť. ¶In ſecunda totus ordo iudiciarius in cauſis ciuilibus perſtringeť. ¶In tertia, iudicia criminalia ſupponẽtur. ¶In quarta verò diuerſæ libellorũ formæ cõpoſitiõibus necnõ et inſtrumẽtorũ in diuerſis cõtractibus formę deſcribenť. †Quæ in cuiuſq; partis proœmijs luculẽtiꝰ mõſtrabunť: ſicq; quaternario numero hęc iudicialis cõſummabiť lectio: ſicut & Euangelica lectio ad inſtar quatuor fluminũ paradiſi, quatuor Euãgeliſtarũ teſtimonio cõfirmať: vt xvj. diſt. c. j. Coniugalis quoq; prohibitio, quatuor cõcludiť gradibꝰ: qa quatuor ſunt humores in corpore, q̃d etiã cõſtat ex quatuor elemẽtis: vt extra, de cõſan. & affi. nõ debet. a de cele. miſ. in quadã. ad fi. ¶Huic ergo claritatis Speculo iudicialia cedãt volumina antiquorũ, iuxta illud, Recedãt vetera de ore veſtro: vt in pſalmo, Exultauit cor, &c. b Vnde dicit imꝑator, Vetuſtatẽ renouamꝰ: vt in auť. col. vij. de admi. circa prin. †q̃bus licet reuerẽtia debeať, vt in lv. di. priſcis. in prin. & ff. de iure immu. ſemp. & de trãſac. c. ſto. & ix. q. iij. cõqueſtꝰ. xxv. q. j. cõtra. nũc tñ fides eis in pluribꝰ nõ habeť. Nã ſecũdũ varietatẽ tẽporũ iura varianť humana: vt ī p. c. nõ debet. & xxxij. q. iij. Recurrat §. his ita. †Sæpe pro neceſsitate vel vtilitate mutanť & laxãtur canonica p̃cepta: vt j. q. vij. & ſi illa. in fi. & q̃d paulatim labiť, cõuenit renouari: vt in auť. co. xj. de quęſtore. circa prin. & nihil penè in ſemetipſo manet, ſed currit natura multas euoluens mutatiões, quas neq; ꝓuidere facile eſt, neq; p̃dicere: vt ī auť. co. v. vt oẽs obe. iudi. ꝓuin. §. ſi verò ille. alle. ī §. arripiat. & nil eſt q̃d mutabilitatẽ nõ ſentiat: in auť. col. ij. de nõ alie. aut ꝑmu. §. nos igiť. aliàs in §. vbi aũt lex. & lxxxix. di. ad hoc. de cõſe. di. v. ne tales. ꝓpe fi. ſed & ſemp opevacãte cõſonæ cauſis leges ponunť: cũ ſemp inopinabiles emergãt, quas anti q̃tas nõ agnouit: vt in auť. col. v. vt defun. ſeu fu. e. nõ iniu. in prin. †Nec erubeſcat antiq̃tas, ſi q̃d melius horũ quę ipſa tradidit, nouitas adinuenit: vt in auť. co. iiij. de nupt. in j. co. §. maiores. & ar. lxxxvj. diſ. eſto. in fi. Nã paulatim hæc ad meliꝰ p eruditio nẽ accedũt: vt ī auť. co. j. de mona. §. fi. ver. oportet. & oẽ artificiũ p exercitiũ recipit īcremẽtũ: vt ff. de leg. iij. legatis ſeruis. §. ornatricibus. & C. lib. xij. de re mili. l. milites. ſed & antiquorũ q̃dã vino inebriati ſunt: vt xxxvij. diſt. vino. q̃a nõ plenã ſcripturarũ notitiã habuerũt: vt extra, de ſacra vn. c. j. §. fi. licet nõnũq; nouitas malè negligat, q̃d bñ ſtatuit vetuſtatis authoritas venerãda: vt ij. q. vj. c. anteriorũ. ver. illud. & in auť. co. v. vt ordinariæ præfect. vrb. in prin. Plurima nanq; diffiniti iuris tacita ſunt, & certã nõ meruerũt memoriã: ſed vſus hoc p̃cipiẽs in aliã trãſtulit figurã: vt ī auť. co. vj. de iudic. ī prin. & iij. diſtin. ī iſtis. §. leges. ¶Hoc igiť opus aggredior ad honorẽ Dei & gl̃oſę virginis mr̃is ſuæ: vt extra, de vſu pal. ad honorẽ c. Quę nẽpe ꝓnũcio p ſingulos gradus meos: vt de pœ. di. ij. dũ ſẽtãm. in prin & accedit C. de of. p̃fec. p̃to. Affri. ī noïe Dñi ī pr̃ī. et xxvj. q. vl. nõ obſeruetis. et xxiij. di. ī noïe. & extra, de teſt. ī noïe. Iſpe nãq; res deſpatas ad eẽ ꝓduxit optatũ: vt C. de ve. iu. enu. l. j. §. primũ nobis cõi vtilitati nihilominꝰ ꝓſpiciẽs. vt C. de no. C. cõ c

po. ī j. cõſti. ī prin. ibi: cõibꝰ, &c. & extra, ī ꝓœ. de cre. §. ſanè. ac aĩæ meę ſaluti cõſulere p hoc credẽs.

34 †Nõ em̃ iuſtitię Dei eſt vt obliuiſcať bonorũ operũ & miniſterij ꝓpter nomẽ eiꝰ exhibiti: vt de pœ. di. ij. ſi em̃ inqt. circa mediũ. & c. nõ eſt tã iniuſtꝰ. et xxv j. di. deinde. quia nec debet labor vacuus eſſe à mercede: vt ī auť. col. vj. de iudi. §. ne aũt. de pœ. di. j. põt fieri. xij. q. ij. charitatẽ. extra, de ꝑben. cũ ſecundũ. extra, de renũ. niſi cũ pridẽ. §. q̃ppe. nec irremuneratũ apud eũ remanet vllũ bonũ. de pœ. diſt. iij. piũ aũt. §. ex hoc ſenſu. & c. cauẽdũ. & de pœ. di. v. c. j. ī. ij. col. ver. piũ. lxxxvij. di. diuinę. extra, de cen. ꝓcuratiões. Iuſtitiã em̃ colere, ſummũ bonũ ī reꝰ eſt: vt. xij. q. ij. cũ deuotiſsimã. nec profectò ad hoc laus humana vel gr̃a me inducit: ea nanq; veritatis eſt regula: ne q̃d fiat gr̃a cõmẽdãdi: vt xj. q. iij. ſi qs

35 vero. & ſ. ver. igiť. †Quãuis doctor delectari valeat auditoribꝰ doctrinã eiꝰ admirãtibꝰ, nõ auiditate cõſequẽdæ laudis, ſed charitate ſeminãdę veritatis: vt xxxij. q. iij. obj̃ciunť. ¶Pater ergo reuerẽdiſsime, hoc opus quæſo ſuſcipe, ipſumq; tuũ facito approbando: vt C. de vet. iur. enu. l. j. §. ſed neq;. & §. tanta autẽ. corrigens quæ correctione noueris indigere. Enimuero negare nequeo, quin aliqua huic ſint inſerta opuſculo, quæ p̃ñt iuſto iudicio nulla temeritate culpari: vt ix. diſt. negare. ſuper operis imperfe

d ctione humiliter veniam poſtulans, & deuotè. d

Primæ autẽ partitionis capitula ſunt hæc.

De iudice delegato
De legato.
De diſpenſatione.
De iudice ordinario.
De auditore.
De aſſeſſore.
De arbitro & arbitratore.
De iuridictione omnium iudicum.
De officio omnium iudicum.
De recuſatione.
Secunda particula
De actore.
De reo.
De accuſatore.
Do accuſatio.
Tertia particula,
De his qui alieno nomine interueniunt.
De procuratore.
De cõiũcta perſona
De defenſore.
De accuſatore.
De ſyndico.
De œconomo.
De actore uniuer.
De orphanotroph.
De uicedomino.
De uicecomite.
De tutore.
De curatore.
Quarta particula.
De perſõis, quæ nec agunt, nec defendũt.
De aduocato.
De teſte.
De tabellione.
De executore.
De ſalarijs.

¶Sunt etiam informati ſtudentes q̃d hæc verba notať: et ſcripſi: vel vt dixi, differũt quo ad ſexum: apparatꝰ em̃ per primũ, & eius nouella inducit per ſecundum. ¶Item ſciendũ, q̃ inter diuerſas ſignorũ formas, per quas deberent à verbis authorum mea verba diſcerni, hę duę prę ualuerũt, ſcilicet vt inter rubei coloris a. & z. vel inter Io. And. locari deberent. ſed primum, vt breuius & minꝰ põpæ deferens prę legi. Aliquibus videbatur quòd inter ad & deo includi deberent: ſed non aſſenſi, eo q̃ additionibꝰ, quas poſt publicationem operis fecit author, quas expedit ſæpe noſſe, ut in proceſſu patebit: illud ſignum, licet non eiuſdem coloris affigam.

¶Iſtud licet mihi ſumptuoſum elegi ſclicet Speculum, cum addi. ſic faciendo tranſcribi: volentes tamen præſeruare libros iam ſcriptos, & tãto ſumptui parcere, additiones paruas in marginibus, prolixas autẽ ordinatè deſcribi faciant in quaternis, in quibꝰ chartarũ numerum deſcribatur: vt de libro dictum eſt ſuprà. Et additionis ſigno iungatur charta tali, col. tali. Et ſic facillimè habebuntur. Cui rei multum confert, ſi ſigna ad quaternos remittentia fiant ordinatè per literas alphabeti, ſemper reſumẽdo finitum: quia ex varietate chartarũ non erit dare concurſum. Poſſet tamen à primo variari ſecundum: puta tractatum poſtponendo præmiſſum. a. a. ¶Mihi autem non eſt gratus modus, per quem additiones Odofredi ad ſummam Azonis in quaternis fuere deſcriptæ ¶Vltimò ſummè miror de his, quę in tantum agoriſmum abhor-

rent quod illud de petijs Nouellæ per Andruitiũ oportuit alterari: malè enim per septẽniũ in iure proficiẽt, qui algorismũ reputant difficilẽ in discẽ do: cũ tamẽ id, saltẽ quãtum Iuristæ cõpetit, in vnius horæ parte septima vel ad plus in vna hora posset sciri plenissimè. ¶ Mihi aũt gratus est modus ille scribendi propter duo. Primũ, quia literis multum opus abbreuiat vtens illo. in quo sciendum ꝙ algorismi numerus citra denariũ vnicã habẽs literã in duo decim literis, cõputato denario excedit ur à cõmuni. Itẽ ab vndecim vsq; ad centũ, duas literas non excedit. oẽs verò communes numeri limitationis illius præter octo, s. xv. xx. xl. l. lj. lv. lx. xc. literas duas excedunt, qui excessus cõsistit in ducẽtis ccc. literis, nisi fallat. Nec deridebit hanc rationem qui visa constitutione Io. quæ incipit, cũ ad sacrosanctæ. percipiet ꝙ cẽtũ quinquaginta literæ vnã lineam in apostolicis literis faciũt, quæ ibi in vnio Turoñ. parte quarta taxat, secũdũ qđ scriptores in illo minus falluntur & fallunt: & hoc deriuat à primò: quia nõ sic in minori erraui t numero vt cõ muniter in maiori. Io. And.

a ¶ Sane. ʃ. j. libr. vj. Io. an.

b ¶ Et testis. Cũ hic non de probationibus & ipsarum speciebus, sed de personis tractet, satis patet quod non debuit instrumenta exprimere. Item nec alias probationes causatas à facto partium. Io. an.

c ¶ Testes. sup. nec in his, quæ aliter plenè probatur. Io. an.

d ¶ Rubrica. Cùm author s. in prooemio. ʃ. cæterũ. certos practicos, qui ante ipsum scripserant, nominauerit, quorum volumina declaraui, concepi super singulas Rubricas describere, qui ex prædictis, & vbi materiã tractauerũt. sæpe etiã de his, quos addidi cumulando, & cũ in processu tituli ex illis aliquos allegabo, dicẽdo: talis, vbi s. habebitur relatio ad rubricã. quod satis breuitati prꝛficiet. ¶ Pyleus ergo sui operis parte secũda rubricã posuit de delegatiõe causarũ. ¶ Tan. hic in rub. secunda. Rof. in rub. ij. delegatos & ordinarios miscuit in tertia subdẽs, quæ causæ delegari possint. Vber. de Bobio. vbi de sentẽtia delegati mihi charta iij. & vbi de delegato mihi charta ix. ¶ Vbertus de Bona. de exceptio. contra rescriptum & contra delegatos. ¶ Io. de Deo lib. iij. cauil. rub. de exceptio. contra iudicem & se. s. cõtra rescriptũ. ¶ Bonagu. rubri. qualiter reus excipiet contra iudicem, & rub. seq. ¶ Ægi. vij. primis rubricis, quæ etiam alibi diuidentur. ¶ Alber. Gal. ponit rubricam simul de ordinarijs, & delegatis. pro hac prima vice reliquos prætermitto. ¶ Sit aũt notũ ꝙ vbicunq; allego Tan. in ordine iudiciario, summittere possem Bar. Brix. quod omitto propter id, quod dixi in prooemio, ver. Tertius Tan. libellus. ¶ Est etiã sciendum, ꝙ hanc compilationem secuta est compilatio textus, cuius constitutiones non vidit author. & sic nec illas huius tĩ. præter primã, quę fuit Inn. iij. & secũdã, q̃ fuit Alex. etiã quarti, de qbus j. ante fi. ti. Sunt aũt ibi sub hoc ti. xij. cõsti. boni. quę aptissimè & vtilissimè multa huiꝰ materię dubia declarauerũt. Quatuor autem ex illis cõmunes sunt huic titu. & rubricæ de app. Quarum prima vult, ꝙ cũ concurrunt iurisdictio delegata & subdelegata, semper appelletur ad primũ delegantem. eo. tit. si duo. Secũda vult ꝙ à subdelegato dato nõ in totũ appelletur subdelegans, quicquid sibi reseruauerit. eo. ti. si delegatus. in fi. Tertia vult, ꝙ excommunicato subdelegare, vel eius sede vacante de ipso subdelegato non in totum appelletur ad papam. eo. tit. si is, cui. Quarta vult idẽ cũ appellatur propter id, quod negatur etiam subdelegantem iurisdictionem habere. eo. tit. si à subdelegato. hæc sunt dicta propter illos meros Legistas, qui solũ student hunc librum. ¶ De reliquis omnibus locis congruis fiet infrà suppletio commendabilis. est vnica cle. eo. ti. quæ soluit duo dubia frequentata. ¶ Ad quæstiões quatuor quas de hac materia disputaui, remittam j. ʃ. restat. super iij. versi. in fin. versicu. quæstiones autem. & super ver sicul. sed nunquid procurator. & in vlti. col. super vers. item quæritur cum sint. Ioannes Andreas.

¶ Potestas. Hostiẽ. in Summa hoc interposuit, quibus modis eius iurisdictio prorogetur. quod quare author omiserit, vide j. ʃ. sequitur. in fin. Tancre. autem in suo ordine iudici. Rubrica secunda. posuit solùm tria membra: scilicet primum, quintum, & sextum. Ioan. And.

f ¶ Quem verò. Vide tres quæstiones, quas scripsi super rubrica eo. tit. quarum prima conuenit huic situationi: secunda est in hoc membro soluta. tertia j. ʃ. sequitur. expeditur. Io. And.

g ¶ Causarum. Ponit verba Rof. in opera iuris ciuilis. titu. iij. ver. ita demũ. Sed indubitatum est: vt etiam ibi nota. quod bene valet delegatio facta per sonæ non subiectæ deleganti: sed ille per delegantem non potest cogi, vt recipiat. Hoc probant iura sequẽtia. & facit l. iij. ff. de officio eius, cui man. est iurisdi. & sic nota. in l. eum, qui. ff. de iurisdictio. omnium iudi. Ioan. Andreas.

SVMMARIVM.

☞ Personæ in iudicijs interuenientes sunt, iudex, actor reus, defensor, & testis.

Testes non sunt necessarij in notorijs, nec in his, quæ aliter plenè probantur.

QVoniam parum esset nosse iura fore prodita, nisi psonæ quarũ causa sunt prodita, notę essent: vt Insti. de iur. na. gẽ. & ci. ʃ. fi. & quia prius persona, cuius ratio est quærẽda: vt ff. de iur. codi. quidã referũt. ff. cõmunia prę. venditor. extra, de despon. impu. ad dissoluẽdũ. & extra, de re iu. abbate sanè. ʃ. j. [a] Ideo †nobis de iudicijs tractaturis prius in hac prima parte necesse est videre de personis, quę in eis interuenire solent: & de ipsarũ cõstitutiõe, & officio & impugnatiõe: quæ quidẽ generaliter sunt hęc, s. iudex, actor, reus, defensor, & testis: [b] vt extra, de ver. sig. forus. ʃ. in omni. & iij. ʃ. q. iij. c. j. hæ psonæ necessariò interueniũt in iudicio, s. ordinario. Nã †in notorijs nõ sunt necessarij testes: [c] vt ij. q. j. de manifesta. & c. manifesta. extra, de iureiurand. ad nostram. iij. extra, de accusa. euidentia. & c. qualiter, ij. ¶ Defensor quoque quando ꝙ interuenit, & quando ꝙ non: vt patet extra, de procu. per totũ. vt ff. e. l. j. ¶ Subdiuidit aũt hęc prima pars in quatuor particulas. ¶ In prima tractat de iudicibus, & eorũ iurisdictiõe, & officijs, & recusatiõe. ¶ In secũda de actore, reo, & accusatore, & accusato. ¶ In tertia de personis, quę pro alijs in iudicio interuenire solent. ¶ In quarta de testibus & de tabellionibus & de salarijs.

d *De iudice delegato.* d *Rubrica.*

SVMMARIVM.

☞ Iudicum distinctio.

Iudex delegatus à Principe supremum inter iudices obtinet locum.

VXta promissionis ordinẽ videndũ occurrit de iudicibus. Vnde no. † ꝙ iudicũ alij sunt delegati, alij ordinarij, alij auditores, alij assessores, alij arbitri, alij arbitratores: vt ij. q. vj. à iudicibus. ʃ. quod de arbitris. de quorum singulis per ordinem differemus. †Et quoniã iudex delegatus saltẽ à principe supremũ inter iudices obtinet locũ, vt extra, de of. or. c. pastoralis. ʃ. præterea. & de offi. dele. si quãdo. & ar. xcij. di. c. fi. & xciij. dis. c. j. ab eo. meritò ducimus inchoandũ: vt ff. de edẽ. ar gentarius. ʃ. j. & l. di. quia tua. prope principium dicentes. Quid sit delegatus. Quis eum constituat. Quid constituatur. Quæ delegari possunt. Quod sit delegati officium, iurisdictio, seu potestas. [c] Quibus modis finiatur. Ex quibus causis recusetur. Et quæ contra eum excipi possunt.

SVMMARIVM.

☞ Delegatus iudex quis dicatur.

Subdelegatus quis dicatur, & an executor dicitur delegatus.

1 DElegatus est is, †qui ex alterius commissiõe alicuius causæ recipit iudicialẽ cognitionẽ. extra, eo. tit. super quæstionũ. ʃ. j. & ʃ. eius. & ff. de officio eius, cui man. est iurisdi. l. j. in
2 fi. ¶ †Subdelegatus verò est is, cui cã, vel aliquod de causæ medijs, à delegato secundo loco cõmittit vt ibidẽ. Sed & subdelegatus dicitur delegatus. de quo no. j. ʃ. proxi. Itẽ executor dicitur delegatus. extra, eo. c. fi. de concess. præben. accedens. Item is, cui aliquod de medijs causæ committitur delegatus dicitur: vt in ʃ. proxi. ver. sed nunquid. sed tũc propriè dicitur auditor: vt in præalle. c. super quæ
f stionum. ʃ. verò. & ʃ. quem verò. [f]

SVMMARIVM.

1 ☞ Licentia dandi iudicem, est de iurisdictione ordinaria: & quis constituat iudicem delegatum.

2 Delegatus ab alio, quàm à Principe, non potest delegare personam sibi subditam.

3 Delegatus potest committere etiam partibus inuitis, cùm potestas sit ei à iure concessa.

4 Delegatus sub conditione tali, ꝙ poterit ante litis contestationem alium substituere, an alium poterit delegare?

5 Subdelegatus delegati à Principe, vel ab alio, quã a Principe, qui nõ est delegatus ad vniuersitatem causarum, an possit citationem committere?

6 Delegatus à Principe, vel legatus, vel ordinarius licet totam iurisdictionem in alium transferre possint, non tamen potestatem alij committendi.

7 Arbiter quo põt citare per nunciũ, vel epistolam.

8 Citãdi actus nõ est ipsa iurisdictio, & citans nõ est aliud, quàm organum & instrumentum citantis.

9 Auditores palatij domini papę sunt quasi ordinarij, quibus vniuersitas causarum totius Mundi est commissa.

10 Testes si nõ sunt in loco, vbi causa agit: tũc delegatus rogabit ordinariũ illius loci, vbi causa agitur.

11 Examinatio testium tribus commissa, qui non possunt in vnum conuenire, non potest fieri.

12 Differentia inter delegatum à Principe, & delegatum ab ordinario.

IAm nunc dicẽdũ est qs possit constituere, & quid etiã cõstituere põt Princeps: vt in
1 p̃al. ʃ. ei⁹ ergo. Itẽ ordinari⁹ †: extra de of. or. c. pastoralis, rũ. j. extra, de ap. dilecti filij prior. vt ibi no. in fi. mag. gl. Itẽ delegatus à Principe, & talis dicit subdelegat⁹ respectu delegãtis. extra eo. sup quęstionũ. ʃ. nos aũt. & c. cũ te. & c. pastoralis. & gnaliter qcunq; ordinariã iurisdictionẽ habet, ipsum cõstituere põt: vt. ff. de iur. om. iu. solet. & p totũ. C. de iu. à iudice. C. q̃ ꝙ sua iurisdi. iu. da-
1 re dari ve pos. l. ĩ causarũ. †Nã de iurisdictiõe ordinaria est iudicẽ dãdi licẽtia; vt ff. de iu. om. iu. l. morę. nisi naturã causę, vel alia rõ delegationẽ ĩpediat. quę dic vt ff. de of. ei⁹ cui man. est iu. in l. j. & ff. de of. procõ. l. nec quicq̃. ʃ. vbi. & valet ita demũ delegatio, si fiat de cã & psona, q̃ ad eius ptinẽt iurisdi-
g ctionẽ: vt ĩ p̃al. l. ĩ causarũ. [g] extra, de of. or. c. pasto e
ralis.

2 ralis.in princi.de fo.compe.Romana.§.j.&.ff. de iur.om.iu.l.fi. †Delegatus autem ab alio,quã à Principe non delegat.C.de iudi.à iudice.extra,de of.dele.ſuper quęſtionum.§.j.Hoc dicas ſpeciale in legato proconſulis:vt
a ff.de offi.proconſu.& le.legatus.ſecundũ vnam literam.[a] & ff.de iudi.cùm prętor.Certum verò articulum poteſt committere ſecundũ quoſdam:vt ĵ. §.proxi. Vel diſtingue,quia aut eſt lis cõteſtata coram delegato.aut non. Alĩ dicunt,q̃ aut eſt delegatus ad vniuerſitatem cauſarum alicuius ciuitatis,vel caſtri,vel prouinciæ,aut ad vnam cauſam tantũ.quæ proſequere,vt no.extra,de ap.cùm cauſa.& ĵ.verſi. ſed nunquid.& ĵ.§.ſequitur.ver.item poteſt cauſam. Omnis autem delegatus ab alio,q̃ à principe, dicitur pe-
b daneus[b].C.de peda.iu.l.j.in auẽ.col.v.vt defun. ſeu fune.non iniuri. ¶ †In
3 caſibus autem,vbi põt delegatus cõmittere, cõmittit etiam partibus inuitis,vt videtur,cũ poteſtas committendi ſit ei à iure conceſſa:vt extra,de offi.deleg.quãuis.& c.paſtoralis.in prin.& c.fi.& nemini facit iniuriam,qui vtitur iure ſuo.extra,de electi.cũ eccleſia Vulterana.& ff.de iniu.iniuriarũ. §.j.& §.ſi quis.niſi ſe malitiosè velit exonerare:vt in c.præ.c. paſtoralis.& eo.ti.prudẽtiam.§.adĩ cimus.& de reſcri.ſciſcitatus. Vel dic q̃ vtraq̃ par-
c te contradicente non poteſt.argu.ff.de arbi.arbiter.ita ſumptus:[c] quia eis
d debet prouidere potius,q̃ grauare:vt extra,de of.dele.cũ te.[d] Altera verò tantùm cõtradicente poteſt.ff.de arbi.non ex omnibus.§.j. & l.non diſ.§. dies cõpromiſsi.ſecundũ ho.bo. Vel dic vt j.§.ſequitur.verſi. ſed nũquid.
4 ¶ †Quid ſi in delegatiõe[e] dicatur:delego tibi cauſam talem,& do tibi po-
e teſtatem alium ante litem , conteſtatam ſubſtituendi, ſi tibi neceſſe fuerit:
f nunquid iſte delegatus poterit alĩ ante litem conteſtatam[f] delegare? Dicunt quidam q̃ ſic.ar.ff.quod cuiuſq̃ vniuer.item eorũ.§.decuriones.extra de do.& con.c.fi.in fi. Vber.de Bobio contra:niſi expreſſum ſit de cer
g to.ff.de procu.l.j.in fi.& l.ſe.& ff.de teſtam.tutor incertus.[g] ¶ †Sed nun-
5 quid ſubdelegatus delegati à principe,cui tota cauſa ſubdelegata eſt , vel etiam delegatus ab alio,q̃ à principe,qui non eſt ad vniuerſitatem cauſarum delegatus,poteſt citationem,vel quemuis alium certum articulum cõmittere? Et videtur q̃ ſic: vt in concor.quæ ſunt ĵ.§.ſequitur.& extra,eo.ſu
h per quæſtionum.§.j.ibi:vel iudex quicunq̃,&c.[h] & eo.tit.ex literis & C. deſportulis.l.ĩj.ex quibus iuribus & alĩs notauerũt Gul.Naſo,& do. Innocen. iĩj.& do.meus Ho.q̃ tales poſſunt cõmittere certũ articulũ executorium ſine iuris diſcuſsione. Vnde ſi articuli & interrogatoria, & alia plenè ſunt examinata,poſſunt teſtium receptionem committere: vt in præal.c.cũ Bertoldus.Secus ſi plenè non ſunt examinata,ſed habent aliquam cauſæ cognitionem annexam.extra,de app.cũ cauſam. Poſſunt etiam committere citationem:vt in præalleg.c.paſtoralis.§.item cum . vel denunciationem:
i vt eo.tit.ex literis.vbi etiam no.do.meus Hoſt.q̃ talis executor à talibus deputatus habet coercitionem contra omnes opponentes ſe ſibi, & iniuriantes illis,quos mittit pro expeditione articuli ſibi commiſsi.Quẽ etiam articulum poteſt alĩ delegare quo ad denunciationem faciendam.ar. præ. decre.ex literis.Mihi videtur,ſalua tanti viri debita reuerentia,quòd nullus ſubdelegatus,nec etiam delegatus à delegato vel ordinario,& breuiter nullus delegatus ab alio,quàm a Principe,poſsit citationem vel litis conteſtationem,vel teſtium receptionem,vel ſententiæ prolationem committere: vt extra,de app.cũ cauſam.quæ hoc expreſsè dicit de conſan . & affi. c.j. quia talia ſunt iuriſdictionis ſeu iuriſdictionalia:vt extra,de prob . quoniã contra falſam.& cauſæ cognitionem deſiderant:vt iĩj.quæſtio,iĩj.à procedente.ff.de of.proconſul.nec quicq̃.§.j.& C.de dil.à procedente.quia forte opponetur,citationem non tenere,vel eum non poſſe citare,vel litis cõteſtationem non tenere,vel non eſſe faciendam,vel teſtem habere cauſam criminalem cum eo,contra quem producitur.in auẽ.de teſt.§.ſi verò.& ſic de alĩs,qui quidem iudex admittere debet:vnde tales talia committere nõ poſſunt:quia à iudice iudex datus iudicem dandi poteſtatem non habet: vt C.de iudi.à iudice.ff.de offic.proconſul.& le.legatus.ſecundũ quod eſt
k ibi in litera,non.[k] & ff.de iur.om.iu.l.fi.vbi hoc videtur expreſſum.extra de appel.cùm cauſam.Nam & tales dicuntur non tam executores , q̃ cognitores,ſeu auditores,qui habent aliquam notionem:vt in præ . c.ſuper. §.j.& §.porro.ff.de verb.ſig.notionem.ff.de re iudi.ait prætor.in prin & ſubdelegati vocantur:vt extra,de re iudic.cùm Bertoldus.& in c.præ . cũ cauſam.nec delegati olim citabant per executores,ſed per ſe.ff.de iur.om. iu.iubere.C.de iudi.ſancimus.Præterea qua ratione poſſent vnum articulum committere,eadem & totam cauſam,quod fieri non poteſt,vt proxi.
6 concor. ¶ †Licet enim delegatus à principe,vel legatus,vel ordinarius iuriſdictionem totam in alium tranſferre poſsint , non tamen poteſtatem alĩ committendi.ff.de iur.om.iud.l.iĩj.in fin.Et eſt ratio:quia illa poteſtas non habetur ex commiſsione,ſed ex lege vel conſtitutione:vt C. de iudi. à iudice.ff.eo.cùm prætor.reſpon.j.extra eo. paſtoralis.in princi.& c. vlt. reſpon.j.& quæ ſpecialiter lege vel ſenatuſconſulto tribuuntur, mandata iuriſdictione non tranſeunt.ff.de iu.om.iu.l.j. Nec obſtat decre . paſtoralis.§.j.quia ibi loquitur de delegato à principe,qui hoc facere poteſt.Item nec obſtat decre.cùm Bertoldus.quia ibi ſic de facto contigit , nec condi-
1 tor iuris ad hoc ſe ibi retulit. Vel reſponde prout ibi notatur. [l] nec decre. ſuper quæſtionum.§.j.quia quod ibi dicit,iudex quicunq̃:intellige de ordinario: vt & innuit gloſſ.ibi poſita,quæ incipit,ergo ſi ordinarius &c.nec decre.ex literis.quia ibi patriarcha non commiſit publicationem ſententiæ:ſed ipſemet per ſuas literas publicauit.Item ibi patriarcha erat ſubdelegatus a delegato Principis.quod poteſt fieri:vt in præ.c.ſuper.§.j.&.eo.

a ¶ Literam.Hoc intelligas ĵ.ver.iĩj.Io.An.

b ¶ Pedaneus.De iſtius poteſtate vide ĵ. de iuriſdict.om . iudic.verſiculo in ſimi.

c ¶ Sumptus.Non in delegato principis,ſed in arbitro loquitur,cuius potestas dependet à partibus.Io.And.

d ¶ Cùm te.Vt tibi patet,etiã ſubdelegare eſſe poſſet partium prouiſio.

titu.paſtoralis.in princip.vnde habebat coercitionem,vt ibi:& licet ibi faceret legi ſuas literas : hoc non erat committere.argumen.ff.de arbitr. ſed & ſi interpellatur.§.arbiter.& l.diem . § . j . vbi dici- e tur quòd arbiter poteſt citare per nuncium , vel epiſtolam: & legendo per alios, ipſe legere videtur.ff.de admi.tu.ita autem.§.geſsiſſe.extra,eo.pa- f
m ſtoralis.§.præterea.reſpon.j.in fi.[m] Non ergo põt mandare aliquem citari per alium:ſed poteſt ſic alicui ſcribere.

7 ✠ †FORMA. Noueritis nos ſubdelegationem talis recepiſſe : vnde nos citamus talem , vt tali die & loco compareat coram nobis : quare rogo , vt hanc citationem ſibi coram teſtibus intimetis : vel etiam ſcribat ei , quem citat : & de g
n pſæſentatione literæ ei facta fiat publicum inſtrumentum , vel in eius præſentia legatur[n] . Eodem etiam modo per nuncium : vt extra , eodem prudentiam.in princip. & in hoc videtur conſentire Tan.in libro in rubrica de iudicibus deleg.circa
o princip.[o] & Vin . extra de offic.deleg.c.fin.& Innocen.eodem titu.§.cæterum . Quod autem dixi, verum eſt de iure communi : prius tamen dictum de facto ſeruatur . & benignius eſt ſuſtinendum gratia dirimendarum litium.extra,de reſti.ſpo.frequens.in princip . C . de iudic.properandum.nec enim tales ſemper poſſunt omnia perſonaliter expedire:& ſi velis prius dictum ſuſtinere , dic quòd ſi coram tali recipiatur contra citationem vel litis conteſtationem,vel contra te,vel huiuſmodi , non ipſe,ſed delegatus de hoc cognoſcit : vt in præ.c. ſuper quæſtionum.§.quem verò.& ſic ceſſat præ-
8 miſſa obiectio. ¶ †Et quòd actus citandi non habent iuriſdictionem,ſed citans eſt velut organum, vel pica citantis & miniſter:vt ff.de rebus eo . qui ſub tut.vel cu.ſunt.l.magis. § . ne tamen titulo tenus.ff.de offic.præfe.vrb.l.j.§.pe.xxiĩj.q.v. miles. h & ĵ.de procu.§.vt autem.ver.& nota quòd idem poſſet dici in ſententiæ executione : quia hic facti ſunt.Quod autem dicit dominus meus,quòd talis i executor habet coercitionem:non placet , niſi datus eſſet à delegato à principe:& ſic loquitur de- k cret.ex literis.Item quod dicit, executor talis poteſt etiam alĩ committere quo ad denunciationem:non placet : quia ſic res poſſet in infinitum abire quod eſt vitandum.extra,de reſcrip . cùm in
p multis.cum ſuis concor.[p] & quia talis deputatus eſt ad certum miniſterium . Vnde non poteſt alĩ committere.extra,de offic.delega.quoniam. §.pe.l & hoc niſi ſibi mandatum eſſet,quod poſſet , per ſe vel per alium expedire: quia tunc poſſet . ex-
9 tra, de dolo & contu.capitu.vlt.in fin. ¶ †Item non obſtat ſi obĩcis de auditoribus palatĩ domini papæ, qui citationes indifferenter committunt[q]. Nam ipſi ſunt quaſi ordinarĩ, & vniuerſi- m
q tas cauſarum audiendarum totius Mundi eſt ipſis commiſſa : vt ex generali commiſsione audiant vice domini papæ cauſas appellationum . & vſque ad duas diætas per ſimplicem querelam: niſi in prælaturis & maioribus dignitatibus . ff. n de iudic . cùm prætor . § . j . ix . quæſtio . iĩj. cuncta . & capitu . per principalem . in authenti . de iudic . § . vetus . colum.vj.licet non poſsit aliquid o ſine eius ſpeciali mandato diffinire : vt extra , de teſtamen . Raynucius.§.cùm autem . ſcilicet ei facta prius relatione fideli : vt extra , de iudic.cùm p Bertoldus . verſicu . qui cum nobis . & de decimis . dudum . §.prior autem.& de appel.intima- q
r ſti.C.de rela.per totum.& vide ĵ.titu.proxi.§.j.[r]
10 ¶ †Sed ſecundùm præmiſſa quid ſi teſtes non ſunt in loco,vbi cauſa agitur? Dic quòd delega- r tus rogabit ordinarium illius loci,vt eos recipiat. C.de fide inſtrumen . authen . apud eloquentiſsimum.& l.iudices.& ille recipiet authoritate iuris

¶ Delegatiõe. Sup. alterius, q̃ principis.Io.And.

¶ Litẽ cõteſtatam. Hoc dicit propter oppo.quę habet q̃ poſt litẽ conteſtatã hic poſſet ſuo iure, de quo ĵ.§ . ſequit. ver.itẽ põt cauſam in fi.Io.An.

¶ Incertus.Pro Vber.de offi.dele. is, cui.libr . vj . vbi is, cui cõmittitur prouiſio eccleſiæ fienda certæ pſonæ delegatæ:aliàs non. Sed in queſtiõe ego ibi tenui cõtrarium in vlt.gloſſ.& vide quod ſuper ea plenè ſcripſi. nec procedit qđ dicit Vber.de pcu.p dec. ĩj.de procu.li. vj.ĩj. rñ.in fi.Io.An.

ADDE, qđ cõis ſnía do . Legiſtarũ & Cañ. & cũ Ioã. An. put habetur p mod.in l. more . ff. de iur.om.iudi.

¶ Quicunq̃ &c. Vbi vide ſup gl. ſi ergo.Ioan.And.

¶ Hoſtiẽ. vt tibi ſcripſi ĩ gl.forte.Io.an.

¶ In litera,nõ. Vna litera habet q̃ legatus iudicis dãdi ius habet:alia litera habet,ius non habet. & vide quod ibi no.Io.And.

¶ Ibi no.in glo. ſed qualiter . Et vide qđ ſuper ea ſcripſi. ADDE qđ Bar.ĩ l.more.ff.de iuriſd. om.iu.tenet cõtra: tñ vide Alex.ibi.

¶ In fi. Vide quod ſcripſi đ dolo & cõ tu.c.fi.ad fi. ſup verbo,vel alios.Io.An.

¶ Legaẽ . Facit cle. de electi,cauſam.in princi.Io.And.

¶ Circa princi.Ibi loquitur de legato principis.Io.And.

¶ Suis concor.lib. vj.Io.And.

¶ Committũt. De hoc ſatis ĵ. de citatiõc.§.vlt.Io.And.

¶ Proxi.§.j. Corrige ſecundo.& vide quod dicã ĵ.ti. proxi.in prin.Io.And.

a ¶Et affi.c.j. Tu dic prædicta procedere in delegato ordinarij, quæ sunt falsa in delegato papæ. de quo etiã videt G. intellexisse per dec. in. de fideiu. quã alleg. quæ tamen apertè probat contrarium: cũ ibi dicatur, significes, vt eos vice tua. probatur idem de off. ord. significauit. ibi, nõ accedunt: nec aliquos pro illorum receptione transmittunt. & de delegato pape loquit, vt ibi patet. bene facit de rescrip. statutum. §. pe. li. vj. Petrus ergo dictũ huius verbi. formabat in subdelegato, vt scripsi in decre. super quæstionum. e. ti. super glo. si ergo Io. Andre.

b ¶ Debet quoque. Vbi datur alia remissio decre. fi. eo. a tit. superius allegato. facit pro hoc cõtrario, cũ ille, cui cõmittitur negotium personaliter exequendum, de cõsensu partium deleget b nisi in casibus ibi 12 positis. per quod puto hoc vltimum verum in delegato principis: primum procedat in delegato ordinarij. & qđ dixi de delegato principis, intellige qui iudex est, non nudus minister: vt not. in cle. eo. ti. iudices. in j. gl. Io. an.

c ¶ Romana. libr. vj. Ioan. And.

ADDE, quæren d do, quæ differentia est inter ipsum delegatum & ordinarium. Respondeo, q̃ iurisdictio delegata est strictiiuris & odiosa: ordinaria verò est fauorabilis. gl. ma. & ibi scribentes in c. j. de rescrip. lib. vj. gl. in c. dispendia. e. ti. & ligl. in c. solet. de sen e ten. excõ. eo. lib. vj. 1 q̃ delegata sit odiosa, tenet Rota in anti. deci. xxiij. Lapus alleg. lv. in ij. col. circa finem. Cardi. in consi. xvij. in 1 j. Item gl. pe. in cle. ij. de offi. ordi. 2

d ¶ Quisquis. Vide qđ scripsi in præ. 3 decret. si quis contra. super glosse. hoc ideo. vbi posui has differentias, quas habuit G. à Tan. in 5 suo libello huius ti. in fi. & Pet. & Ab. 6 & Bonag. Io. And.

e ¶ Multis ver. Sic dictum: quia titulus 7 ille non habet mẽbra. Ioan. And.

f ¶ Officium. In mẽbro s. ĩterposuit & 10 iurisdictio. Io. An.

communis nõ rogãtis. extra, de fideiuss. cõstitutus. & ad hoc tenet. ff. de requiren. reis. l. j. §. præsides. Quã rogãdi formã collige j. in ti. de teste. §. qualiter aũt. ver. scribet aũt. Nec enim illeisti cõmittere põt, nec eũ ad hoc cogere: quia extra territoriũ ius dicẽti impunè nõ paret. ff. de iu. om. iud. l. fi. ij. q. vj. neminẽ. & c. seq. & par in parẽ. & c. extra, de ele. in notuit. cũ suis concor. & ideo cautè dicit in deci. q̃ debet suis literis significare. extra, de fideiuss. c. ij. in fi. Si verò prẽsentes sunt p̃ se, examinet eos, & causam per se audiat. C. de iudi. aut. ad hæc. de cõsang. & affi.[a] c. j. ¶ †Itẽ qd si receptio testiũ tribus cõmittit: sed quia illi de facili nõ pñt in vnũ locũ cõueni re, vna pars eligit vnũ, alia aliũ, & ipsi tres tertiũ, q̃ testes examinẽt. Dic q̃ cũ in rescripto dicat, q̃ per se examinẽt, nõ potuit hoc fieri. Vnde nõ valet talis testiũ examinatio: & sic obtinuit. arg. ff. de iudi. l. ij. extra, de of. dele. c. fi. ar. tamen cõtra in his, quæ no. j. de teste. §. nunc tractandũ. ver. debet quoq̃[b]. ¶ †Et nota diligẽter quatuor differẽtias inter delegatũ à principe, & delegatũ ab ordinario. Prima est j. eo. §. iij. ver. itẽ põt causam sibi. Secunda est, quia delegatus à Principe olim poterat citare cum solẽnitate edicti, quæ cõsueuerat obseruari, & non delegatus ab alio. C. de iudic. sancimus. in fi. aut. de litig. §. omnes. Tertia, quia si delegatus à Principe aliquid de iurisdictione sibi reseruat, cum causam subdelegat, ad eum tantùm est appellãdum. eo. tit. super quæstionum. §. porro. secus in alio, à quo ad superiorẽ appellatur. ff. quis & à quo ap. l. j. & ij. & extra, de appel. Romana.[c] Quarta, quia suam sentẽtiam potest exequi: vt extra, c significasti. & c. quę renti. alius verò non. ff. de re iudi. à Diuo. extra de foro com. si quis contra clericum. quod B. & Ioã. non admittunt: vt ibi no. ij. q. vj. quisquis.[d]

SVMMARIVM.

☞ Iudex delegatus quis constituatur.

Constituũtur autem delegati omnes, qui non prohibentur. extra, de ĩpon. cũ apud. ff. de procur. mutus. Qui aũt prohibeantur, vide j. eo. ti. §. pe. & fina.

SVMMARIVM.

☞ Delegari, quæ causæ possint?

Sequitur videre, quæ pñt delegari: super quo vide j. de iurisd. omnium. in multis versi.[e] ¶ †Delegari autem põt generaliter principiũ causæ, vt citatio, & medium, puta testiũ, vel iurisiurandi receptio, & finis vt sentẽtiæ prolatio, vel eius executio. extra, eo. super q̃stionũ. §. verũ. & §. seq. & c. pastoralis. §. j. & c. ex literis. de re iu. cũ Bertold[9]. et de testib[9] co. c. j.

SVMMARIVM.

☞ Delegatus debet formã sibi traditam diligenter seruare.

Delegatus à papa non bene facit subdelegando remotum partibus inuitis.

Delegatus in quib[9] debeat animaduertere, vbi eius impeditur iurisdictio.

Extraneus suspectus q̃ velit vocatum ad causam offendere, potest cogi per delegatum ad cauendũ idonèe de securitate.

Extraneus offerens actori rẽ, de qua corã delegato mouẽda erat q̃ũ, nõ põt ab ipso delegato puniri.

Delegatus non potest cogere brachium seculare, vt suam exequatur sententiam.

Delegatus non potest bellum indicere, sed bene potest mittere in possessionem causa custodiæ.

Delegatus quo põt excõicatum actorẽ absoluere, & causam sibi delegatam alij̃s committere.

Socius quo nõ tenetur subdelegationem recipere.

Eps nõ cogit̃ recipere subdelegatũ sui cõdelegati.

Papa nõ præsumitur per suũ rescriptũ alicui velle damnum inferre.

Delegatus si non põt interesse, non põt subdelegare: si potest interesse, debet per seipsum exercere.

11 Subdelegare volens, quibus verbis in commissione vti debeat?

12 Commissio iurisdictiõis seu subdelegatio, quibus literis fieri debeat?

13 Committens simpliciter vices suas, totam causam, & omnia, sine quibus causa explicari non potest, committere intelligitur.
Diffinire nõ põt is, cui cõmissa est cã cõmittenda.

14 Legatus potest causam, quam alicui etiam integraliter commisit reuocare.

15 Commissionis, quæ fit per vnam vocem, aut cursorem, forma.

16 Papa suis ostiarij̃s, aut cursoribus suas causas solet committere.

17 Commissio episcopi dicentis, ego talis episcopus tibi talẽ causam cõmitto: an valeat commissio?

18 Delegati sunt tres, quorũ vn[9] p̃sens est, pro secũdo cõparet subdelegatus, tertius se excusat, qd iuris?

19 Coniudice resp̃ondente & mandãte se velle interesse actui, non tamen conueniẽs, quid sit agendum? Delegatus papæ maior est ordinario.

20 Delegatus papæ potest de contumace facere non contumacem. Item potest excõicare, suspendere, & interdicere, & sententiam papæ exequi.

f Sequitur videre quod sit officiũ[f] seu potestas delegati: et quidem ad officium eius spectant multa, 1 de quibus dicam j. de of. iudicum. †Debet etiã formam sibi traditam diligenter seruare. extra, de rescri. cũ diligenter. ad fi. ff. man. diligẽter. Alioquin non valet quod agit̃: vt ibi, & extra, eo. venerabili. Idem q̃ per se causam audiat, si põt: alioquin alteri committat. C. de pedaneis iu. l. ij. C. de iudi. aut. ad hæc. extra, eo. si pro debilitate. Etiam partibus inuitis: cùm hæc potestas sit ei à lege concessa, extra eo. c. fi. C. de Iudi. à iudice. nisi se malitiosè exponeret. extra, eo. c. pastoralis. §. j. Is autem, qui à parte, vel à partibus cõmuniter eligit̃, nõ põt sine partis 1 g vel partiũ cõsensu alteri[g] cõmittere. Itẽ electus ab vna parte, non põt electo ab altera cõmittere. extra, e. quoniam. secundũ dominum meũ.[h] in alio de m h legato contra: vt j. ver. itẽ potest suo. quod plenius prosequere in summa eiusdem titu. §. quod sit eius i officium. ver. item electus. Gof. tñ. contra[i]. ¶ †Sed 2 nunquid delegatus à papa poterit subdelegare aliquibus remotis, partibus inuitis? Non credo: quia necipse papa hoc fecisset. extra, de rescri. super literis. prope fi. imò ex hoc poterit appellari. ff. de iudi. si locus. ff. de arbi. si cũ dies. §. si arbiter. et extra, de ap. secundò requiris. §. ij. Remotos autem hoc casu intelligo vltra duas diætas constitutos. extra, de rescrip. nõnulli. sed infra duas diætas posset saltẽ reo cõtradicẽte: actore aũt cõtradicente, dicunt quidã nõ posse cõmittere extra locũ illũ, vbi papa causam cõmisit: ne sibi cõmoditas loci ex beneficio literarũ apostolicarũ cõcessa auferat. xxvij. dist. de his. ij. q. vj. peregrina. extra, de exce. olim.

k De hoc s. §. ij. ver in casibus[k]. Item ad officiũ eius spectat primo expedire, quod ei prius mãdat. C. de app. l. j. C. de rei vẽ. ordinarij. extra, de rescri. cũ 1 dilecta[l]. ff. de iudi. qui prior. extra, de or. co. c. ij. & de causa pos. & proprie. c. ij. ¶ Itẽ legitimas exceptiones admittere quãtũcunq̃ præcisè scribat. eo. ti. ex parte. ij. & c. super eo. ¶ Itẽ ad eius officiũ spectat omne id, sine quo ei[9] iurisdictio expediri nõ põt. & quod põt per generalẽ clausulã cõprehendi. eo. ti. præterea. & c. ex literis. & c. prudentiã. in fi. ff. de iurisdi. om. iudi. l. ij. non tñ põt cognoscere de rebus, vel personis in commissione non cõten m tis. eo. ti. P. & G. c. cũ olim. in fi.[m] nisi per modum reconuentionis. extra, de mut. pe. c. ij. ij. quæstio. vij. cuius.

¶ Alteri. Cuicunq̃. de collega tamen plus dubitatur. Io. And.

h ¶ Meum. Ibi vide. j. respon. in gl. dicit Host. Io. And.

i ¶ Tamen contra. bene fatetur Gofr. q̃ malè facit delegatus sic committendo. sed dicebat ex eo appellari non posse. Cuius dictum vide in Summa, eo. ti. ver. potest delegatus. omnino vide Host. vbi s. remisi. Io. And.

k ¶ Casibus. Hodie dic vt de rescrip. statutum. §. in nullo. lib. vj. per quem. §. videtur quòd etiã de expresso cõsensu partium nõ possit extra locum cõmissionis subdelegare. Super quo vide quod ibi dixi super verbo, quomodolibet. Io. And.
ADDE tu, q̃ vbi causa necessaria sua deret, vt extra locũ commissionis fieret subdelegatio: tunc delegatus potest extra locũ subdelegare. Abb. Sic in c. cõstitutus. per illum tex. extra, de fideiuss. Item adde, q̃ si hoc similiter non procederet: deberet fieri cognitio in loco &c. quoties Papa committeret alicui expresso nomine dignitatis, residenti extra suam diœcesim: de hac tamen residentia facta mentionem. Ita Abb. Sic. in cap. fi. extra, de re. pmut. idem in c. olim. extra, de excep. & ibi Felin. in iij. col. plenè tractat.

l ¶ Dilecta. Dic vt ibi no. in iij. gl. Io. And.

m ¶ In fi. excipit à rebus, nõ à personis, vt in præd. decre. c. P. & G. & pro solutione contrariorum ibi remissionẽ dedi in fi. vlt. gl. Io. And.

a ¶Romana. lib.vj. Ioan.And. a

b ¶In fi.Et ibi in fine plenè ſcripſi,de mulcta.Io. And. b

c ¶Animaduertere. Gul. And.in iiij.q. de reſcrip. quęſiuit deverberãtibus nũcium delegati . per quẽ citat,vel aduocatum, qui coram ipſo patrocinatur: tenet per decre.j.e. c ti.& p l.ij.ff.de iurisdom.iud.& de offic. eius cui man.eſt iuriſ.l.fi.q illos punire poterit ex ſuo officio,non iure actionis:cũ ſine illis eius iuriſdictio expediri non poſsit. Inducit etiã ff. de d procu.ad rem mobilem.& l,ad legatum . procedat hic cum diſtinctione, quæ ſequitur. Ioã. And. e

d ¶§.quidẽ . Sic etiã alle. Inn. ſed ibi eſt verſi. quidem . ſub §.ſi quidem tamen. Ioan.And.

e ¶Romana. lib.vj. Ioan.And.

f ¶Fatentur.dicit In noc.vbi infra fortè non malè, f

viij.cuius.quia forma mandati,&c.vt iã dixi.Item vt quẽlibet cõtumacẽ impedientẽ ſuã iuriſditionẽ cõpeſcat:extra e.c.j.& c.paſtoralis.& de pœ.re.Romana[a].Iuriſditio em̃ ſine coercitiõe nulla eſt.ff.de offi.eius cui mã.eſt iuriſ.l.fi.extra eo.ex literis.vnde põt eos excõicare,ſi eſt delegatus Papæ vndecunq; ſint:& etiã mulctare,ſi aliàs nõ põt ſuã iuriſdictionẽ defendere: vt ibi.& e.ti.de cauſis.ĩ fi.[b] ff,ſi qs ius di.nõ ob.l.vnica.quia oẽs de ſua iuriſditione ſunt.ix.q.iij.cũcta.& c.per principalẽ.Delegatus verò alterius nõ poteſt niſi eos qui ſunt de iuriſdictiõe delegãtis.vj.q.iij.placuit.C.vbi de cri. agi opor.auẽ.qua in prouincia.nec iniuriã ſibi dictã à partibus,vel alĳs punire:imo hoc fiet per ſuperiorẽ:vt extra de pœnis.dilectus.¶†Quid ergo ſi altera pars occidatur,vel verbereẽ,vel ſpolietur, vel incarceretur:nunquid delegatus poterit in tales animaduertere[c]? Ad hoc dico q; aut exceſſus eſt notorius,aut occultus.In primo caſu poteſt,ſi tñ fit,vt ex hoc turbetur,vel impediatur eius iuriſ dictio:vt quia offenſus vocatus à delegato,veniebat; vel alio modo:vt in præalle.cõcor.xxiij.q.iij. ſi qs Romipetas.& c.paternarũ.extra de treu.& pace.c.ij.vel etiã ſi fiat in iniuriã delegati.ij.q.vij.ſi qs. xxiij.q.iiij.ſi illic.& c.Guilifari[9].extra e.ex literis. arg.ff.de iniur.l.Itẽ apud Labeonẽ.§.ſi quis virgines.& §.generaliter.& §.prętor.& multis alĳs §. & l.iniuriarũ.§.quidẽ[d].extra de pœnis.Romana.[e] & hoc ſiue fiat à partibus,ſiue ab extraneis.& ſic intelligo ff.ſi qs ius di.nõ ob.l.vnica.extra,de teſtibus,cũ cauſam.Si autẽ hoc fit propter inimicitias, ignorãs cũ ad iudiciũ venire,fortè nõ ſic.arg.ff.ex q.cau.in poſ.ea.l.Fulcini[9].§.j.& ij.ff.de his quæ in frau.cre.prætor.§.ij.ſol.mat.etiã §.j.In quibus innuitur,quòd nõ tenetur,niſi in dolũ & iniuriam eius fecerit:licet quidam in hoc dicant contra.Si verò exceſſus eſt occultus,ſiue fiat à partibus,ſiue ab alĳs nõ cognoſcet de hoc,nec coget eos coram ſe ſuper hoc reſpõdere:nec puniet:q; nec ſup occultis iuriſdictionẽ habet,nec ſuper eis datus eſt iudex:ſed ordinari[9] de his cognoſcet. arg.extra e.c. paſtoralis.in fi.de offi.ordi.c.ij.& ij.q.j.deus.Quidam tñ fatentur[f] eũ poſſe de hoc ſummatim cognoſcere,& mulctam inferre:nõ tamẽ pœnã ordinariam.quod mihi nõ placet:quia nec certa accuſatio vel actio de hoc corã eo inſtitui poteſt:nec ad hoc datus eſt,vtiam dixi C.de teſtibus.nullum. Alioquin contingere poſſet,vt de omnibus illorũ cauſis cognoſceret,quod eſſe nõ debet,vt extra de reſcrip.ad hæc.& de iure patro.relatum . ¶†Porrò 4 hoc fateor, q; ſi quis etiam extraneus ſuſpectus ſit verifiẽr, q; vocatũ ad cauſam velit offendere:delegatus poteſt eũ cogere ad cauendũ idoneè de ſecuritate.ar.extra de reſtit.ſpol.literas.in fi.vt lit.non conte.accedens.ij.extra de app.ex parte.& melius C.de his qui ad ecc.cõfu.denũciamus.ver.nam ſi quis.C.de ſac.ſan.eccle.ſancim[9].ff.de ędil.edic.iuſtiſsime.ff.de offi.pręſi. cõgruit.ff.de vſuf.equiſimũ.& j.de pig.§.ſequit. ver.qd ſi timeo.nec excuſatur impediẽs,dicens delegatũ nõ habere iuriſdictionẽ.maximè vbi partes de hoc nõ excipiũt.q; p̃ſequere ſecũdũ papã,& d.meũ,vt extra eo.c.j.[g]

g ¶Extra eo.c.j.ibi ſcripſi in glo.quid ſi aliqua.Io. And.

h ¶In alium.lib.vj. Io. And.

i ¶Dilectus.Ibi ſcripſi in vlt.gl.quam i hic intelligas.Ioan. Andr. 6

¶†Quid aũt ſi aliqs extraneus rem de qua corã delegato q̃ſtio moueret,auferat actori:dic q; cùm nullã iuriſdictionẽ habeat in illũ violẽtum:nõ poterit eum punire.argu.extra,de app.Romana.§.in aliũ[h]. Sed ſi cõmiſsio foret realis:ſecus eſſet.q; dic ſecũdũ papã,vt no.extra de pœ.dilectus[i]. ¶†Sed nũquid ſeculare brachiũ põt inuocare,& eũ cogere ſuã exequi ſnĩam? Nõ vr̃:q; ſi hoc poſſet,ſupua cuo apponeret in literis apoſtolicis:quæ tñ ſecũdũ iuris formã p̃cedunt,illa clauſula,inuocato,&c.extra,de exce.p̃la.c.fi.in fi.Itẽ certa pœna ſtatuta eſt à iure,quã debet infligere delegatus.ſ.excõicato:vt extra,e.c.j.vnde illa debet eſſe cõtẽtus.extra,eo.de cauſis.& hoc tenẽt q̃dã. Alĳ cõtra arg.extra,de offi.or.c.j.&.c.q̃m.in fi.extra,e. p̃tereà.in fi.&.c.fane.C.de epi.au.ep̃ale.xj.q.j.de p̃ſona. &c. ſi qs cũ clerico.xxiij.q.v.adminiſtratores.extra,de ſen.excõ.c.dilecto.de cleri.excõ.c.ſecũdo.& p̃dicta clauſula apponiẽ q̃ñcq; qa plus ſolet timeri &c. extra, de hæreti.ſi aduerſus.xxiij.di.cq̃cq̃. Si em̃ hoc põt ordinarius facere:vt in præ.iuribus.cũ ſuis concor. multò forti[9] hoc põt delegatus,q; quo ad cãm ſibi cõmiſſam maior eſt quolibet ordinario : vt extra, de of.iu.dele.ſanè.de offi.le.c.ij.& hoc videẽ etiãpa k ſentire extra,de of.deleg.ſignificaſti.in gl.ſua.[k] Sed nunq d põt bellũ indicere? R ñ.nõ:qa hoc ſoli[9] 7 Principis eſt.xxiij.q.ij.c.j.& ij.¶†Poteſt etiã dare k miſsionẽ in poſſeſ.cã cuſtodiæ.extra,de eo, q mit. in poſ.cã rei ſeruã.c.j.& ij.& etiã verã poſſeſsionẽ. ar.extra,de re iud.cũ aliquib[9].C.de iud. p̃erãdũ. & hoc ſi ſine armis & cõtẽtiõe fieri põt: alioquin recurret ad ordinariũ,q; hæc manu militari exequatur.ff.de re iudi.à diuo.ff.de rei vẽdi.qui reſtituere. & in præalleg.c.adminiſtratores.ff.de iuriſ.om.iudi.iubere.De hoc infrà, de primo & ij.decre.§.reſtat.& hoc in delegato Principis. Alius enim non dat poſſeſsionẽ,ſed decernit dandã:vt in p̃alleg. l l.iubere.& ordinarius etiã mittit.ff.de dãno infect. l.iiij.§.j.& in præalleg.l.à diuo. §. j. ¶Põt etiã abſoluere excõicatũ actorẽ:licet hoc nõ ſit ſibi ſpecia liter demandatũ.extra,eo.c.prudẽtiã.§.vj.[l] ¶†Itẽ 8 põt cauſam ſibi delegatã totã,vel partẽ cõiunctim, vel diuiſim,vni, vel plurib[9] cõmittere, abſente vel ignorãte reo.Coniunctim:vt, committo tibi vices meas.Aut diuiſim:vt,cõmitto tibi vices meas vſq; ad litis cõteſtationẽ:vel ſi cõmittit aliquẽ certũ ar- m ticulũ.extra,eo.ſup quæſtionũ.§.nos aũt. & §.ſeq. quod intellige de delegato à Principe.Nã delegat[9] ab alio nõ poſſet.C.de iudi. à iudice. niſi cauſarum vniuerſitas eſſet ſibi cõmiſſa.ff. de iudi. cũ prętor. extra,de appel. Romana.lib.vj.vel ſecundũ quoſ- m dam[m],niſi corã eo lis eſſet cõteſtata.C.de p̃cura. nec; tutores.quod dic vt no.extra,de re iudi. cùm n Berthold[9 n]. Debet aũt cõmittere p̃ſonis in dignitate cõſtitutis, vel inſtitutis in eccleſĳs cathedralibus,vel alĳs collegiatis honorabilibus.extra,de reſcrip.præſenti [o].Poſſet etiã certũ articulũ alĳs cõmittere:& hoc innuit ipſa cõſtitutio, dũ dicit,cauſam de partiũ tñ aſſenſu.¶Itẽ põt ſuo cõdelegato committere vices ſuas: extra,eo.q̃uis.& hæc vera ſunt,ſi eſt impeditus iure,vel facto extra,de reſcri. ſciſcitatus.de offi.deleg.ſi p̃ debilitate. & c.paſtoralis.alioq; ille nõ cogiẽ ſubdelegationẽ huiuſmodi ſuſcipere.eo.tit.corã. Imò ipſe cõmittẽs ex hoc arguẽdus eſt & puniẽdus:vt in prædi.c.ſciſcitatus. n & c.prudẽtiã.§.adĳcimus.Formã huius cõmiſsionis vide j.de citatione.§.iam de citatione.verſi. qd 9 ſi.¶†Tertius verò[p] cũ cõueniẽtia partiũ,vel ex officio auditoris cõtradictarũ datus , nõ debet alteri ex electis à partibus, ſed nec vtriq;[q], vel etiã alicui extraneo cõmittere vices ſuas.quod dic vt no.extra,de offi.deleg.c.fi.reſpõ.j.& ſ.in prin. huius §.[r] p tra,de offi.deleg.c.fi.reſpõ.j.& ſ.in prin. huius §.[r] p Itẽ ſocius nõ cogiẽ ſubdelegationẽ huius recipere, p ſi clauſula,quod ſi nõ omnes &c.nõ ſit appoſita in reſcripto:cùm non liceat ei mãdati fines excedere: vt extra,de offi.deleg.prudẽtiam. & de reſcrip.cũ q dilecta.¶Verùm cùm cauſa aliqua pluribus cõmittitur cũ adiectiõe illius clauſulæ, qđ ſi nõ oẽs &c. quæriẽ an is,qui non põt intereſſe,poſsit alĳ vices ſuas delegare,& an coniudices ſubdelegatũ admittere teneantur? Ad quod dic q; aut eſt impeditus impotẽtia iuris,aut impotẽtia facti. Impeditus impotẽtia iuris,puta qui eſt excõmunicatus, vel periurus,vel infamis,& huiuſmodi,nequit cõmittere: nã & ſi præſens eſſet,cognoſcere nõ poſſet,vel iudicare, nec alĳ tenẽtur admittere ſubdelegatũ extra,de reſcr.ſciſcitatus.& extra,de re iud.ad probã dũ.iij.q.vij.c.infamis perſona.§.tria.& j.§.ſi.verſi. item quod eſt criminoſus.& in hoc oẽs cõcordãt. Si verò impotẽtia facti,bñ valet cõmittere,ſecũdũ Io.quia tũc extat cõditio in reſcripto cõtẽta.ar.ff. de of.dele.ſi p̃ debilitate.& c.q̃uis.¶Tãc.verò diſtinguit:q; aut impotẽtia eſt ppetua:& tũc nequit cõmittere,q; extat iam cõditio.Aut tẽporalis: & tũc põt.arg.extra,de off.dele.paſtoralis.in fi.& de voto.qđ ſup his.& c.ex mulcta.& poſtq̃ ceſſauerit impotẽtia,cũ alĳs p̃cedere poterit.ar.C.de cur. furi.cũ alĳs.extra, de ſtat.mo.cũ ad monaſteriũ.in

¶In glo.ſua.Vide quòd ibi ſatis ſcripſi in gl. nunquid. & quod ſequiẽ. ibi vide in gloſ. etiam. De ordinario verò à quo eſt appellatũ, an inuocet: ſcripſi de pe.or.c. j.ſuper glo.pe.Ioan. And.

¶Sexta. Vt ibi dicitur.hoc verũ ſi ca ſus non eſt de reſeruatis:& tunc facta prius remiſsione. & vide quod ibi dixi ſuper ver. excommunicatore. Ioan.And.

¶Quoſdam. Quibus Guliel. conſentire videtur j.de lit. conteſt.in fin.vide quod ibi dicam. Ioan.And.

ADDE tu,quòd delegatus ordinarĳ ad certam cauſam deputatus, licet nõ poſsit committere articulum cauſæ cognitionem requirẽtem, poteſt tamen nudum miniſteriũ, ſeu nudam examinationem committere. Rota in antiq. deciſio.clxiij. ¶Bertholdus. ver. verum.in glo. Ioã. Andr. o

¶Præſenti. Quam hodie non habemus. Sed dic vt de reſcript. ſtatutum. §.j.lib.vj.Io. And.

¶Huius §. Vbi plena remiſsio. Ioan. Andr.

¶ Dilecta . Vide quod ſcripſi eo.tit. de offi.deleg.c.fin. j.reſponſ.ſuper verbo , valebit. Ioan. Andr.

a ¶Ven.c.iij.Sed ibi clauſula non dabat prærogatiuam epiſcopo.Io.And.
b ¶Gof.Qui plenè & commendabiliter hoc tractauit.Si tamẽ vis hoc breuius habere,vide in decre.coram.ſuper ſi.pe.glo. vbi etiam additur diſtinctio de clauſula,appellatione remota.Ioan.Andr.

ADDITIO. Et vide tu per Abb.ibi in v.nota.vbi dicit, quòd clauſula,ſi ambo nõ poteris &c. debet intelligi de impotentia perſonali. vnde purificatur clauſula, ſi delegatus ſit per ſe impeditus:licet non ſit impeditus per aliũ. quod eſt menti tenendũ, ſecundùm eum.Et an & quando delegatus poſsit ſubdelegare,vide plenè per eum ibi in col. fin. & per Card. zaba. in col. penul.verſi. tertiò quæro.Henr. Ferran.

c ¶Datum &c.Præmiſſa tamen cautela verborum tunc non expedit, quando non eſt clauſula in reſcripto,vel ſi ipſe ſubdelegatus eſt præelectus.Ioan.Andr.

d ¶Contra.Et ibi p l.vbi C. de falſ.j.allega. & per auẽ. ad hoc C. de iudic.tenet gl.q̃ is,cui commiſſa eſt cauſa cognoſcẽda,illã diffinire nõ poteſt.Pro glo. illa facit de reſcrip.cauſam.ibi:in cauſe cognitiõe ac deciſiõe. de ſeque. poſ.c.j.ibi: plenius cognoſcentes, eam debito fine decidere nt.per quæ patet verbo cognitiõis, deciſionẽ nõ committi. Facit qđ de auditore not. ſ.eo. §.ij.ver.ſed nunqd. in fi. & j.titu.ij. & iij.in prin.Item verbum cognitionis, cadit etiã de procuratore.de procura. ex inſinuatiõe. ſed impropriè : vt ibi nota.per Gul.Contra glo. facit de reſcript. paſtoralis.in princip. ibi : ſimul vtrique cognoſçant, & tamen pronunciant, vt ibi patet per ſequentia. Ad idem de appel.cùm ſpeciali.& ca. legitima.& quod ibi no. lib.vj.& eo.lib. hic eo.titu. ab arbitris. & de ſenten. excõ. ſi iudex.in princip. per quę iura patet, verbo cognitionis pronũciationẽ includi. Ad idem eo. ſi.extra,de appel.cũ ceſſante.Gul.Naſo. & Ioã.de Deo & Inno.iiij. dicũt ſimpliciter q̃ bene põt generaliter cõmittere vices ſuas:ſed ſocij, niſi velint admittere,nõ coguntur:quia iam extat cõditio. ar.in præ.c.paſtoralis.in prin.& eo.ti.ſup quæſtionũ.§. ſi verò.Lau.& Iaco.de Alb.dixerũt referre,an delegeſt cã epõ & aliis,an aliis ſine epõ:ſi epõ,& aliis: & adiicit illa cauſula, Tu frater epe, cũ eorũ altero &c.tũc tenent ſub delegatũ epi admittere.extra,de offi.deleg.c.fi.§.idẽ quoq̃.& c.inſinuãte. imò ſine illo nequeũt ꝓcedere, vt ibi dicit:licet videat cõtra.extra,de empt. & vendi.c.iij. a ¶†Epͣs verò nõ cogit recipere ſubdelegatũ ſui cõdelegati:vt colligitur in præal.§.à cõtrario ſenſu.& patet eo.tit.coram.vbi de hoc, Quid ſi delegeſt aliis ſine epõ? Dic vt j.aut aliis.Gof. dicit q̃ aut põt intereſſe, non tñ ſine rei familiaris incõmodo;quo caſu ſi nolit interẽſſe,põt cõmittere,& alij tenent recipere.Nõ em̃ tenent ꝓpter cãm hmõi ſua contẽnere negotia.ff.de iudi.ſi lõgius.rñ.j.& ff.de arb.licet aũt.in fi.Nec eſt cõtra lxxx.diſt.epͣs nullã. qa nec papa p ſuũ reſcriptũ intẽdit alicui dãnũ inferre:vt extra,de maio.& obedi.humilis.in fi. Aut nullo mõ intereſſe põt:& tũc nec ipſe põt cõmittere;nec alij etiã ſubdelegatũ tenent admittere. Et dicit, q̃ allegatio poſita in præal.c.corã.cõtra illã clauſulã,q̃ ſi ambo,&c.cõtinet ius,& ſecũdũ ea ꝓnũciat. ¶Ber. no.ſup p̃al.c. corã.qđ aut ab initio deleganꝫ plures cũ illa clauſula:qđ ſi nõ oẽs,&c.& nullꝰ poſtmodũ eis adiũgit: quo caſu delegatꝰ põt aliũ ſubdelegare;& ſocij illũ tenentur admittere.ſi erat impotẽtia tpalis;vt ſ.in opiniõe Tan. Aut ab initio delegat vnus vel plures:& poſtea alius eis adiũgit cũ clauſula, quod ſi ambo:vel,qđ ſi nõ oẽs,&c.& tũc, aut qñ adiũgit, res eſt integra,aut nõ. Si eſt integra, idẽ eſt, ac ſi ab initio vnà cũ aliis datꝰ eẽt:de quo iam dixi.Si verò nõ eſt integra,qa lis iam erat cõteſtata:& hoc tacito ille adiũctus eſt:tũc nec ipſe, nec alius ſubdelegatꝰ admittit.arg.in prædi.c.corã.& in auẽ. de exhibẽ.& intro.reis.§.illud. ¶Alij qbꝰ Vincẽ. aſſentire videt,dicũt q̃ ſi delegatus nõ põt intereſſe, nõ põt ſubdelegare;ſi verò ppteſt intereſſe, nõ debet ſubdelegare, ſed per ipſum expedire: vt extra,de offi.deleg.prudentiã.§.adiicimus, & c.paſtoralis,in prin,ſi tñ ſubdelegat tenet: & ſubdelegatꝰ eiꝰ admittendus eſt.eo.tit.q̃uis.& c.ſuper quæſtionũ.& probat in præd.c.corã.in fi. vbi cõfirmat ſententia per epiſcopũ ſolũ lata, non admiſſo ſubdelegato à ſocio. ¶Dominus meus dicit q̃ ſi perſona,ſeu eius induſtria eligit:illa pſona electa põt cõmittere: & nõ electa cogit illũ admittere:ſed ſi is,q̃ nõ eſt electus,alicui cõmittat:electus nõ cogit illũ admittere:imò ſolus põt procedere.& hoc redit ad id, qđ ſuprà dixit Laurẽ. ¶Et ſic ſunt circa hoc octo opiniones. Vt igit poſsis eas ad cõcordiã reuocare, diſtingue:quia cùm delegat cauſa:aut vni,aut pluribus delegat. Si vni:aut ille impeditus eſt impotentia iuris:puta eſt infamis,vel excõicatus:& tũc nequit cõmittere:nec alij tenent admittere:vt ſ.verſi. verũ.Aut impotẽtia facti,vel ſola volũtate ducit: tũc põt cõmittere:vt eo.titu. ſi pro debilitate.& c. paſtoralis.Si verò pluribus:aut clauſula,quod ſi nõ omnes,vel ſi nõ ambo &c.non eſt in reſcripto:aut eſt ibi.Si nõ eſt:põt cõmittere qñ vult:vt eod.titu. quamuis,adeo q̃ ſine vllo,vel eius ſubdelegato proceſſus per ſocium ſeu ſocios habitus,nullus erit.eo. tit.c.cauſam.j.& c.vno delegatorũ.Si verò illa clauſula ibi ſit;aut ſimiliter impeditur impotẽtia iuris: ſuper quo dic vt prę.ver.verũ.Aut facti;& tũc ſub diſtingue: quia aut impedimẽtum eſt perpetuum: vt quia eſt mutus,vel perpetuò furioſus:& tũc nõ poteſt cõmittere:nec alij tenent recipere:vt in prę dicto ca.ſciſcitatus.vt ff.de vaca.mu.l.fi. & ſ.ver.ſi verò. Aut tẽporale:& tunc aut ineuitabile:vt quia grauiter infirmat, vel in vinculis detinet:& tũc ſimiliter nequit cõmittere: nec alij tenẽtur recipere: vt in pręal.c.prudẽtiã.& in pręal.c.ſciſcitatus.Iam enim extat cõditio illius clauſulæ,qđ ſi nõ omnes, &c.Aut eſt euitabile : vt qa habet ꝓpria negotia, quæ bene poſſet dimittere,ſi vellet,ſed nõ vult:vt ff.de iudi.ſi lõgius.& tũc aut eſt cõmiſſa cauſa epiſcopo, & aliis cũ clauſula, Tu frater epiſcope &c. quo caſu dic vt ſ.ver.Lau. Aut aliis ſine epiſcopo cũ clauſula,qđ ſi non oẽs,&c. ſicut poſitũ fuit ſ.in prin.& tũc põt qlibet cõmittere,& cõdelegati tenent recipere:qa tũc bene habet iuriſdictionẽ : & ideo alij nõ poſſunt ſine ſuo cõiudice,vel eiꝰ ſubdelegato procedere.ſic loquit eo.tit.q̃uis.Sed videt cõtra eo.tit.prudẽtiã.§.adiicimꝰ.vbi dicit,q̃ ſi vnꝰ noluerit intereſſe : alij poſſunt ꝓcedere. Sed illud intelligit,cũ nõ vult intereſſe ex ſola volũtate, vel cõtẽptu.Hoc aũt qđ dixi,intelligit cũ nõ vult,non tñ ex cõtẽptu; ſed qa nõ vult ꝓpria dimittere negotia,ad qđ nõ tenet:vt ſ.ver. Gof. b ¶†Cùm ergo volueris cõmittere,nõ dicas te intereſſe nõ poſſe,q̃uis habeas aliquod impedimẽtũ:ſed dicas ſimpliciter, cùm ſim priuatis negotiis occupatus: vel, cùm ad prẽſens poſsim,licet minus cõmodè intereſſe,vobis tenore prẽſentiũ vices meas committo, donec poſsim cõmodè intereſſe,ſcdm Gof. & Pe. 12 ¶†Cõmiſsio aũt iuriſdictiõis ſeu ſubdelegatio cõſueuit p literas fieri ſub hac forma: FOR. Talis iudex delegatus à dño Papa in cauſa infrà ſcripta deputatus,tali ſalutẽ in dño Ieſu Chriſto.Noueritis nos à ſede apoſtolica recepiſſe literas in hac forma:Clemẽs,&c.poſito toto tenore ſubiungat:ſed cùm propter curã rei familiaris ſimus aliquantulũ impediti. Vel ſic: cùm nos tam noſtris q̃ eccleſiæ noſtræ pluribus & varijs neceſſarijs ſimus negotijs impediti,adeo vt examinatiõi dicti negotij vacare ad pſens cõmodè nequeamus:de veſtra diſcretiõe & ſolicitudine plurimũ cõfidẽtes,ſup ipſiꝰ cauſæ examinatiõe & deciſione vobis tenore p̃ſentiũ integraliter ſiue totaliter cõmittimꝰ vices noſtras: vel,cãm hmõi duximus cõmittẽdã,in cuiꝰ rei teſtimoniũ,& memoriã futurorũ,pſentes lras fecimus e 13 figilli nri appẽſiõe muniri.Datũ &c.c ¶Quid ſi in cõmiſsiõe cauſæ app,nõ exprimit nomẽ eiꝰ, à quo appellatũ eſt?de hoc no.j.de app.§.de offi.quoq̃. ver.ſed pone. ¶†Et not. q̃ ſimpliciter cõmittẽdo vices ſuas,totã cãm,& oĩa,ſine qbꝰ cã explicari nõ f põt,cõmittere ĩtelligit:vt iam dicã,& ſ.ver. itẽ ad hoc dico:q̃ qñ ſupfluit verbũ illud,integraliter: ꝓpter hoc eiꝰ officiũ:& cui cauſę cognitio cõmittit, de deciſiõe nulla facta mẽtiõe, bñ poterit ꝓnũciare.& ar.ff.de ꝓcu.ad rẽ.& l.ad legatũ.& l.q ꝓcuratore.vbi no.cõtra. d niſi cõmittẽs ſpãliter ſibi ſñiam e reſeruet: e vel niſi in cõmiſsiõe exprimat,q̃ tm̃ cognitio & deciſio demandat.C.ad l.Cor. de fal.vbi iij.q.vj.q̃uis.vel niſi cã ſit talis,in qua non liceat ei ſentẽtiã ferre.arg.ff.de offi.ꝓcõ. ſolẽt in prin.& in g f præ.c.q̃uis.ar.cõtra.C.de tranſact. tranſactionis.f ¶Cautela igit eſt,q̃ dicat,cãm tibi audiẽdã cõmittimus,& fine debito terminãdã. extra, de re iu.cùm g Bertoldus.§.poſtmodũ. g Itẽ cũ cõmittẽs h ſimpliciter vices ſuas,totam cãm cõmiſiſſe videat:poſtq̃ h is,cui cõmittit,cœperit vti,nõ poterit amodo reuocare.qđ dic vt j.§.ꝓxi.ver.itẽ reuocato.i & no.ex- h tra,de offi.deleg.venerabili.& c.ſup.§.ſi verò duo, 14 in princ. ¶†Secus eſt in legato,q̃licet alicui aliquã cãm integraliter cõmittat,bñ põt reuocare,cũ ſit ei i cauſarũ vniuerſitas cõmiſſa.nã & ad illũ ab eo appellat.ff.qs & à quo appel.l.j.k ¶Verũ qñq̃ cõmittit cauſæ cognitio vſq̃ ad ſñiæ prolationẽ,quã k delegãs ſibi reſeruat:& tũc poſt verba illa,ſup ipſiꝰ cãæ cognitiõe,&c.iunge vſq̃ ad diffinitiuã ſñiam, cuiꝰ ꝓlationẽ nobis reſeruamus,vobis tenore præſentiũ ducimus cõmittẽdas.extra,e.cũ te cõſulẽte.

Quandoq̃

¶ Reſeruet.eo.titu. cum t.& c.ſup quęſtionum. in princi. de offic. ordi. dilectus.Ioan.Andr.

¶ Tranſactionis. Lex illa dicit q̃ ꝓcurator, cui cõmiſſum fuit gratiã agere, non litem decidere,non tranſigit. ad idem de procu. qui ad agendum.in fi.lib.vj.Ioã.Andr.

¶ Poſtmodũ.Melius facit de offic. arc.c.vlt. in fi.prin. de reſtitu.ſpo.cùm ad ſedem. in princ. Ioan.Andr.

¶ Cõmit. Supple delegatꝰ.Io. And.

¶Reuocato.Ibi vide Ioan.And.

¶ Appel.l.j.Probatur hoc de offi.leg. c.ij. lib. vj. vbi patet quòd eſt ordinarius.Ioan.Andr.

a ¶Spiritualis. Hodie dic vt de iura. cal. c.j. in fin. lib. vj. Io. And.

b ¶Reuocandas. Et per talē formā trāſ it etiā ſentētię ꝓlatio, niſi prius fiat reuocatio: nec expirat morte cōmit a tētis re nō integra. eodem ti. ſi delega tus. §.j. li. vj. Ioan. Andr.

c ¶Epiſcopus. Vt de epiſcopo Pariſieñ. not. de foro competē. quod clericus. Et pro ſolutione facit qđ ſcripſi de præſcri. cùm ex officij. ſuper verbo, cōtēptores. & no. j. de arbi. §. fin. b poſt princ. ver. ſed pone quod. Ioan. Andre.

d ¶Sic. Cùm nullo iure ſit prohibitū. & procedit hoc ſiue cōtradicat pars, quę impetrauit ſub delegātem, ſiue reliqua. Aptius autē poſuiſſet hanc q̄ſtionem poſt prin ci. huius §. vel poſt ver. item põt ſuo. Io. Andr.

e ¶Si verò. Vide ibi no. in prin. §. in gl. inſtituitur. Io. An.

f ¶Quę. In j. glo. ſup qua ſcripſi poſt Hoſt. quid agēdū, ſi monitio ad eum peruenire nō põt. Io. And.
ADDE tu, ꝙ ſi cauſa committitur tribus, cum clauſula quod ſi non oēs &c. ſi duo ex trib⁹ cognoſcāt de purificatiōe gratiæ anteq̄ conſtet tertiū fore impeditū. qđ valet hęc cognitio ſi re vera hic terti⁹ erat impeditus, & hoc probatur. Ita Ro. in antiq. deciſio. cxxxiij.

g ¶Dñi mei. eo. ti. §. ij. in prin. Io. An.

h ¶Exequi. Hoc nō intelligo, niſi ſpecialiter cōmittatur. d & decre. allegata non probat. Ioan. And.

i ¶Repetamus. Per Azo. in Sum. de iuriſd. om. iud. p Accur. eod. tit. l. j. vide eo. ti. P. & G. in vl. gl. & que ſuper ea ſcripſi. Hoſti. autē e plenè in Sum. eod. ti. §. pe. Cyn. in l. ſi

¶Qūq̄ etiā cōmittitur vnus ſolus articulus, puta teſtiū examinatio, vel iurī receptio, & hmōi: vt in prælleg. c. cū te. eo. ti. ſuper quęſtionum. §. verū. & §. ſeq. et tūc ſic dicet, poſt inſertū tenorē cōmiſsiōis.
FORMA. ¶Verùm cùm in cauſa ipſa lis inter partes fuerit conteſtata, difficile foret partibus ad noſtrā perſonaliter venire preſentiam, vel teſtes ducere: nos laboribus & ſumptibus ipſarū parcere cupientes, iuramēti de calumnia: ſi cā ſit ciuilis: vel de veritate, ſi ſit ſpūalis: [a] receptionem à partibus, necnon, & examinationē, ac receptionē teſtiū in cā ipſa vtrinq̄ producēdorū vobis tenore præſentiū ducimus cōmittendam. Quicquid ſuper præmiſsis faciendū duxeritis: & quāta fides adhibēda ſit teſtibus, ſub ſigillo veſtro nobis fideliter ac plenariè referentes. Vel dic melius q̄ tū ad teſtes, prout not. j. de teſti. §. qualiter. ver. ſcribet aūt. & ſeq. Itē q̄ tum ad iuramētū dic in ordinario, prout no. j. de iura. ca. §. reſtat. verſic. quid ergo. Si verò alter coniunctim cōmittit alteri vices ſuas, dicet vt ſ. verſ. & ſic ſunt. in fi. Sed ſi vnus cōmittit alteri tātùm citationē: dic vt j. de citatione. §. iam de citatione. ver. hoc autem.
¶Qñq̄ verò dicitur: committo tibi vices meas, do nec eas duxero reuocandas [b]. De quo nota ſecundùm Papam, eod. titu. ſi pro debilitate. ¶Cæterum quandoq̄ talis commiſsio fit per viuam vocem.
15 †Quandoq̄ per curſorem, de quo debet fieri publicum inſtrumentum ſub hac forma.
FORMA. ¶Anno, menſe, die, loco, indictione tali, talis in cā tali, quę vertit, vel verti ſperatur inter tales, iudex à ſede apl̄ica delegat⁹, ꝓut cōſtat clarè per lr̄as apoſtolicas, cōmiſit vices ſuas tali ſuo cōſocio ſeu cōdelegato: vel tali, ſi ſit ſolus, vſq̄ ad litis cōteſtationē, vel vſq̄ ad ſentētiā, vel donec eas duceret reuocādas: vel ſimpliciter: vel recipiēdū iuramē tū de veritate ſeu de calūnia. Et huiuſmodi ego talis tali authoritate notarius prædictæ commiſsioni interfui, & de mandato prędicti dñi talis ſcripſi. Si verò vnus alteri committit citationem: vide j. de citatio. §. iam de citatione. verſic. quid ſi tertius. Quid ſi ordinarius cauſam committat? dicet ſic;
¶FORMA. Anno &c. Venerabilis pater talis ep̄s: vel nobilis vir talis comes, cām quæ inter tales vertitur, ſeu verti ſperatur, dño tali p̄nti & recipiēti audiendam commiſit & ſine debito terminandam.
16 & ego talis &c. vt ſ. ¶†In curia verò Romana dñs Papa committit cauſas per ſuos oſtiarios ſeu curſores: vt j. de proba. §. videndum. ver. quid de auditoribus, quę commiſsio ſcribitur in hac forma:
¶FORMA. Anno &c. talis oſtiarius, vel curſor dñi Papę, mādauit venerabili viro tali, vt cām appellatiōis vel negotij principalis, vel vtrāq̄, quæ inter tales vertit, vel verti ſperatur, audiat, & fine debito decidat. & ego talis &c, vt ſ. ¶Quaſr aūt ſcribatur cōmiſsio cāæ appellationis, vide j. in tit. de app. §. đ officio aūt. ver. in ſumma. & vide ſup hoc j. in ti. de vicedomino. ¶†Quid ſi ep̄s cām ad eū rōne comi-
17 tatus ſpectātē, cùm ſit comes, & ep̄s [c] commiſit hoc mō: Ego talis ep̄s cōmitto tibi talē cām: nunqđ valet? V. ř ꝙ nō: quia v. cōmiſiſſe vt ep̄s, nō vt comes, ar. de inoffi. teſt. ſi filiā. & ff. de off. eius cui mand. eſt iuriſ. & ſi prætor. Dic contra. Nā videtur cōmiſiſſe eo iure, quo & quod potuit. ar. ff. de iureiur. ſi duo. §. idē Iulianus. licet erratū fuerit in prænomine. ff. de iu. ſi in nomine. & eo ip̄o ꝙ ep̄s eſt comes. vñ. q. j. ſcire. Sed queritur vtrum delegatus poſsit recipere ſubdelegationē cōdelegati parte contradicente? Dic ꝙ ſic [d]. ¶†Quid ſi ſint tres delegati: vnus præ
18 ſens eſt in loco, vbi cauſa agi debet: pro alio cōpareat ſubdelegatus: tertius verò ſe excuſat: nunquid eſt in poteſtate delegati admittere ſubdelegatum? Item nunquid præiudicatur abſenti excuſato, vt in alio termino poſsit repelli? ¶Item ſi ambo abſentes mittunt ſubdelegatos: nunquid præſens poteſt illos repellere: & ſi delegatus nolit illos admittere, nunquid ſubdelegati poterūt procedere? Hoc proſequere ſecūdùm Papā, prout no. in prealleg. c. ſuper quæſtionū. §. ſi verò. [e] ¶†Sed pone tertius con
19 iudex rñdet ſe velle intereſſe: die verò ad procedēdum ſtatuta, nec venit, nec ſe excuſat, neq̄ cōmittit: imò fortè mittit nunciū ad dicendū, ꝙ intereſſe vult: & ſic facit qñcūq̄ alij procedere volūt. Dic ꝙ reliqui duo monebūt eum, ꝙ veniat, & procedat: quod niſi fecerit, ipſi procedēt. quod dic prout no. k
f extra, de offi. dele. cùm cām quæ. [f] ¶Itē delegatus Papæ maior eſt, q̄ ordinarius: vt dixi ſ. in prin. huius ti. Itē põt ſuam ſentētiā exequi: vel ordinario, vel alij committere. eod. ti. in literis. vbi de hoc. & c. quærēti. & c. paſtoralis. §. quia verò. & hoc proſequere plenius in Summa dñi mei. [g] ¶†Itē põt face l
g 20 re de cōtumace nō cōtumacem. extra, c. conſuluit.
¶Itē põt excōicare, & in poſſeſsionē mittere. extra, vt lit. nō cōte. qm̄. §. in alijs. & in fi. extra, e. ſigni ficātibus. vbi de hoc, ſecūdùm Papā. & ſ. ver. põt. m
¶Itē ſuſpēdere & interdicere. extra, e. ſanè. ¶Item
h ſententiam Papæ exequi. [h] eo. tit. quærenti. Qualis ſit eius iuriſdictio, ex forma commiſsionis apparet extra, de iudi. exhibita. extra, de voto. ex multa. ff. de arbi. non diſtinguemus. §. de officio. Poteſt etiā multa facere, de quibus ſuprà dixi. ¶De prorogan
tione iuriſdictionis per omnes plenè tractatū eſt: quare illud ad præſens hic non repetamus. [i]

i

SVMMARIVM.

1 ☞Delegati iuriſdictio quibus modis finiatur. Iuriſdictio prioris ſuſpenſa dicitur medio tēpore.
2 Commiſsio cauſę facta tribus, videlicet Ep̄o, Abbati, & prępoſito: quorū vnus non eſt in rerum natura: an cæteri duo fungantur commiſsione?
3 Turpia lucra ſunt ab hęredibus extorquenda. Reſcriptum non extenditur ad perſonas in eo non expreſſas.
4 Pręceptum iuſtum factum à quocunq̄ iudice mortuo, vel tranſlato non expirat.
5 Delegatus mortuo delegante perdit ſuam iuriſdictionem.
6 Mandatore moriente expirat mandatum quo ad partem.
7 Delegatus perit, ſi deponitur, vel transfertur anteq̄ ſubdelegatus citet.
8 Iuriſdictio ſedis apoſtolicæ durat poſt mortem mitentis.
Reſcripta ſunt perſonalia, nec trāſeunt ad alias pſonas, q̄ ad contentas in ipſis.
9 Delegatus re integra adhuc exiſtente poteſt reuocare ſuam commiſsionem etiā ſimpliciter factam.
10 Commiſsio delegati quot modis poteſt reuocari.
11 Tempus, an deducatur in continuatione actus: & ꝙ lapſu triennij non perit inſtantia.
12 Statutū ciuitatis cōtinēs, ꝙ litestam ciuiles, q̄ crimi nales certo tempore ſopiantur, & intra illud tempus iudex nihil cognoſcit: quid iuris?
13 Arbiter in quibus caſibus nō teneť dicere ſentētiā.

k REſtat videre [k] quibus modis eius iuriſdictio finiatur. Finitur autē iuriſdictio delegati ſnīa lata & executiōi mādata, extra, eo. in literis. & ç. venerabili. extra. de re iud. iudex. ¶Item per appellationē legitimā. extra, de appel. vt debitus. & c. ad hęc. ij. q. vj. ad Romanā. Nā is, qui de ea cognoſcit, habet cōfirmare vel infirma
1 re. C. de epi. au. auť. ſi quis litigantiū. ¶† Et medio tempore dicitur ſuſpenſa iuriſdictio prioris. C. de rebus cre, gñaliter. in prin. C. de appel. præcipimus. §. hoc ſi. ff. ad Turpil. l. j. in fi. extra, de offic. deleg. c. paſtoralis. §. præterea. Item ſi defert appellationi.
l extra, de appella. ſępe. & c. interpoſita. & c. cordi. l
¶Item ſi iudex pronunciat commiſsionis literas
m non valere. eo. titu. ſignificantibus. [m] ¶Item per recuſationem cauſa eius legitima probata. de foro compe. licet. de offi. deleg. ſuſpicionis. de app. legitima. Hoc tñ quidam negant, dicētes recuſatū poſſe cōmittere. quod dic vt j. de recuſa. §. effectus. in
n princi. verſi. ſed quid ſi is. [n] ¶Item mortuo iudice, cui nomine proprio ſcriptum erat. extra, eod. quoniam abbas à contrario ſenſu. xvij. q̄. ij. dudum.
2 ¶†Quid ſi cauſa committitur tribus: puta ep̄o, abbati, & prępoſito: & prępoſitus non eſt in rerum

qui ex cōſenſu. C. de epiſ. audi. Ioan. Andr.
¶Reſtat videre. Mandata, cùm aliquandiu partium eſt, vt ſcripſi eo. tit. quærenti. ſuper fi. pe. glo. Ioan. And.
¶Cordi. Dic vt eo. tit. de appel. cum appellationibus. libro vj. Io. Andre.
¶Significantibus. Et ibi ſuper gl. reſpōdetur ad decre. dilectus. iij. de præbē. quę facit in cōtrarium. Io. Andr.
¶Si is. Diſtingue vt hoc eod. titu. iudex libro vj. Ioan. And. ADDE ad verſiculum ſequē. tē, itē mortuo iudice. ꝙ ſi fiat cōmiſsio epiſcopo exiſ ſo noīe dignitatis, q̄ tñ re īntegra moriatur, eius ſucceſſor electus et cōfirmat⁹ exequit̄ mandatū apoſtolicum. Rot. in no. deci. de cis. ccccxliij. capitulū tñ ſede vacante non ſuccedit in iuriſdictiōe iſta delegata. Rota. ī ant̄. deciſ. deciſ. ccclxiij.

a ¶Natura.Quia dignitas illa non extat.& sic nuper fuit in ecclesia Rhegina,vbi commissa fuit causa episcopo & abbati sancti Prosperi,& preposito Rhegino.cã tñ non sit prepositura in ecclesia:sed ex vi clausulæ,quod si non omnes:processerunt duo.aut quia præpositus est mortuus. de quo etiam intelligit:vt j.versi.sed Mar.de Fa.& tunc dic vt s.ver.proximo.& dicam in fin. Ioan. Andre.

b ¶Duos. Si solus fuisset,nõ esset dubium rescriptũ in totũ perire.ff.quæ senten.sine appel. rescind.l.ij.de re iudic.Neratius. Facit ff.de hæredi.instit. si liber homo. §.si ita.in fin.

c ¶Tale pactum.Ibi not.in glos.fin.De materia decre.quoniam Abbas.eodẽ tit.quæstio non est dubia.& tene primum, ex quo non erat clausula, quod si non omnes, in re scripto : & scribebatur personę vel dignitati, quæ non extant. per decre. vno delegatorum. eodem titul. & ibi inuenies super prima glo.improbari rationes Vber.de Bob. quæ conueniũt rõnibus Mar ti.de quibus suprà. Et licet prædicti ad decre. causam. prealle. eod.tit.rñdere possent,quòd loquitur cùm sunt duo delegati, quorum vnus non facit maiorẽ partem. & decre.cùm cãm. fe.tit. loquitur cùm tertius viuit : & cõtemnitur.tamen de crc.illa apertè probat de vno ex pluribus non extante in rebus humanis.& vide j. de arbitrio.§.ij.in quarto versi.

¶Quæstiones autem, quas disputaui de duobus delegatis datis simpliciter sub nominibus dignitatum, quorum altero mortuo habenti duas dignitates duo subrogantur:vel habenti vnicam per dispensationem,subrogatur collega tenens primam:vide in regula,rationi.de regulis iuris. libro sexto.Et faciunt prædicta ad quæstionem facti. Delegata fuit causa episcopo Pragensi nouissimè per dominum Clemen.ecclesia illa facta est episcopalis. Quęritur an archiepiscopus procedere possit in causa prius inchoata vel non inchoata? Si nomen domini Arnesti fuisset expressum,minor esset dubitatio.quia tunc remaneret iurisdictio in eum, etiam translatum ad aliam ecclesiam.per decre.quoniam Abbas.eodem titulo.Fortius manente in eadem aucta. Et vide quod scripsi in decre. quamuis. eodem titulo.libro sexto.Sed licet nomen proprium non sit expressum:dic intre pidè ipsum procedere posse. Facit extrauagans Ioan.sedes apostolica.in fin.certum est istum esse episcopum Pragensem.non enim per dignitatem archiepiscopalem desijt esse episcopus. Vnde & Papa se vocat episcopum.Augmentum igitur honoris & iurisdictionis metropoliticę non tollit primam,sed auget.Facit de transla.capit.final.Bene facit C.de dignita. l.tertia.libro xij.& eodem libro xij.de primicerio.l.prima.& per l.qui eos. in fine.de excu.mu.libro x.& interponam q. ad propositum per legem illam fuisse iudicatum,quòd qui in ludo schacorum conuenit mattare socium cum pedona:victor est si mattat cum pedona facta regina. Ad idem facit ff.de instito.l.in eum, qui.§.primo. vbi varietate status non mutatur causa periculi.Et loquitur de seruo institore interim facto libero. Ad idem ff.de liberis & posthumis.l. Gallus.§.si eius.in fine. & satis est in corpore non errari.ff.de contrahenda empt.in venditionibus.§.finali. & hic est additum non mutatum.C.de adopt.in adoptione.& ff.eod.l.per adoptionem. vnde facit quod de statu libero facto libero dicitur ff.si ex noxa.cau. agatur.l.fi.Item l.si longius.in fine.ff.de iudicijs.audiui Paduæ pronuncia tum contrarium per l.ff.si quis cau.qui autem nouo priuilegio vtitur,non videtur in eadem causa fisti.& per idem ff.de legatis tertio.§.primo.distinguendo tamen procedit vtrunque dictum.Et sic bonoñ.in scholis disputatum fuit,& terminatũ primum,scilicet dictum esse verum,quando conuentio fuit de aliqua certa pedona: secus si de certa nõ conueniisset,sed in genere de pedona iura inducta distinctionem probant. & sic soluta est cõtrarietas. Et facit ff.de verborũ obligat.l. quicquid adstringendæ.in fine primi responsi. vbi refert an de certis,an de omnibus actum sit.

¶Redeundo ad principale,cùm in themate propositio maneat eadem dignitas,licet creuerit, manebit & delegatio. Facit ff.de furt. inficiando. §. infans. Nec propriè dicitur alterata conditio .ff. de cõdi. & de.l.falsa. vbi liberto legatũ sibi debetur :licet ab Imperatore annulos suscepisset: dixit text. quia honor est auctus, sed conditio non mutata. Ad prædicta etiam facit in authentica,vt iudices sine quoquo suffragio. §.illud tamen decernimus. collatione. ij. Io. Andr.

d ¶Significauit. De impetrante dicet j. versic.item finitur. j.Io. And.

natura[a],nũqd valet cõmissio quo ad alios duos.[b] Vr q nõ:ar.ff.de arbi.Pedius.& l.sicuti.ff.de re iu. duo.ff.de cõtrahẽ.empt.si duos. Cõmissio eñ non põt valere pro parte & pro parte nõ.ar.ff.fa.erc.in hoc iudicio.Instũ.de hære.instũ.§.si vnũ. Itẽ talis cõmissio est ius.ergo est res indiuisibilis.ff.si fer.ven. loci.§.si fundus. Vñ rõne partis totũ vitiatur : ar. ff.cõia præ.si qs duas.§.j.ix.di.si ad sacras. Itẽ impetrãtis & cõmittẽtis fuit intẽtio,vt tres essent. Vno ergo deficiẽte,nõ valet.ff.de ędil.edict.cũ eiusdem. C.de testa.si vnus.ff.de cõsti.pecu.eũ,qui.§.j.extra de of.dele.prudẽtiã. rñ.j.ibi : illa qppe &c.Ad idẽ eo.ti.cãm.j.& de testi.p̃nsentata.& de eo qui mit.in pos.cã rei ser.c.ij.& de hoc j.ver.itẽ mortuo viuo. Sed Mar.de fa.contra.nã si põt duo p̃nte tertio & cõtradicẽte iudicare:vt præl.duo.multò fortiꝰ poterũt eo mortuo.ff.đ reg.iu.q põtinuitis.Itẽ q̃ siue dicatur,siue intelligatur clausula illa, si alter vestrũ, &c.tñ alter cognoscere p̃t.ff.de arbi.sed si ita . quia rõne maioris partis valet totũ.arg.ff.de contrahen. emp.domũ.extra,de his quę fiũt à maiori parte ca. c.j.Itẽ licet nõ valuerit cõmissio in tres,valet in duobus.arg.ff.de pact.si vnus.§.si acceptilatio. Ad idẽ ff.de iudi.mortuo.ff.de castr.pec.l.hæreditate. ff.de reg.iur.quoties.ff.de iudi. per minorẽ.ff.de in inte. resti.scio.C.de cadu.tol.l.j.§.j.in prin.& præsertim valebit,vbi alter supstitũ erat eps.extra,de of.dele. c.fi.& vide ff.de pact.l.tale pactũ. [c] ¶Itẽ mortuo eo,cõtra quẽ impetrãtur literæ re integra.extra,de rescrip.significauit,[d] ¶†Quid si impetrauiſras contra vsurariũ à sede apostolica:ille verò vsurariꝰ moritur añ citationẽ:nunqd hæres eius per illas cõueniretur? Et vr̃ q̃ sic.extra,de iud. quia V.qa turpia lucra sunt ab hæredibꝰ extorquẽda.ff.de calũ.l.iij, Ad idẽ extra,de vsur.c.tua.j.[e] Sed illud in ordinario,qui põt iudicare hæredẽ,sicut poterat testatorẽ. Vñ dic q̃ hęres per illud rescriptũ nõ cõuenitur,si de eo ibi mẽtio nõ hr̃:qa rescriptũ nõ extẽditur ad p̃sonas in eo nõ exp̃ssas.extra,de of.dele.de causis. & c.cùm olim.& c.P.& G.extra,de rescr. significauit[f]. ¶†Itẽ mortuo mãdãte re integra.extra,c.gratũ.& c.licet.[g] C.mãdati.l.mãdãtũ.ff.de iu.om.iu.& qa.& l.more.& l.seq.vel eo recedẽte.[h] extra, de of. le.c.fi.licet secus sit in mãdato procuratoris:vt j.de procura.§.idẽ quoq̃.ver.sed nũqd.sed licet tũc mãdatum expiret:nõ tñ præceptũ factũ à quocũq̃ iudice mortuo,vel trãslato:dũmõ iustũ sit, vt in auẽ. vt nulli iudic.§.& hoc verò iubemus. & §.si verò etiã.colla.ix.& xiij.q.j.quod præcipitur[i] secũdùm Vincẽ.Lau.Gof.G.Na.& Io.Nec etiã cõsiliũ morte finiẽ:vt ecce,mãdaẽ aliquibꝰ,vt eligãt eũ,de quo Titiꝰ cõsuluerit:alioquin si cõtra fecerint, decernitur illud irritũ & inane.Demũ T.cõsuluit de G.sed priusq̃ cõsiliũ ad eos puenerit,mortuus est T.vel fortè peruenerat, sed nõdũ fuerant illud secuti. In hoc eñ casu iudicatũ fuit in curia cõsiliũ ip̃m valere,& nõ expirasse.arg.cõtra.in præ.c.quod præcipitur.[k] vide j.de homi,ver.sed pone,P.& j.ti.proxi. §.finitur.ver.pone ergo. ¶†Quid si delegatꝰ ignorans delegantẽ mortuũ fore reintegra citat & pronunciat:Dic sentẽtiã nõ valere,propter defectũ iurisdictionis.ff.de iur.om.iu.& quia.extra de of.dele.licet vbi de hoc secũdùm Vincẽ.& ff.si cer.pet.l. eius,qui in prouincia.vbi de hoc in gl.ergo si sciuisset.in fi.& C.de iur.& fact.ign.error.Vber.[l] & alij cõtra.Instit.mã.§.rectè.ff.de dona.hoc iure.§.si qs. Nã vr̃ iurisdictionẽ habere, ex quo recepit rescriptũ.extra,de app.super eo.ff.de iudic.vẽditor.§.fi. ff.de of.præ.& si fortè.& quia ignorabat mortẽ illius.ff.qui po.in pig.hab.qui absenti.C.de satisdando.l.vnica.& ff.de procu. si absẽtẽ.& vr̃ casus pro eis extra,de testibus.cùm veniisset.sed dic vt ibi.[m] ¶†Quid si super duobus articulis prorsus diuersis est datus iudex,& super vno citat, super alio non: & sic mãdator moritur? Dic secũdùm Vin.mãdatũ quo ad partẽ expirare[n].ff.de app.cùm in vna.ff.de nego.gest.nã & seruus.§.si viuo.ff.de mino.etiã.& no.de hoc.extra,de rescri.pastoralis.in fi.Papa no. cõtra in prę.c.licet.[o] & de rescript.pastoralis. cùm iurisdictio sit res indiuisibilis : vt in prę.c.pastoralis.§.j. Veruntamen licet vna persona in rescripto cõtenta citata sit ante mortem delegantis:non ideo perpetuatur iurisdictio quo ad aliam ibidem contentam.arg.extra,de offi.dele.relatum. Sed si moritur ante declarationem generalitatis, perit iurisdictio super non declaratis:vt in præalleg.c.pastoralis.ad fi.vbi de hoc.¶†Quod si delegatus deponitur vel transfertur[p] antequam subdelegatus citet,

e ¶Tua.j. Vide quod ibi scripsi in fin.& quod hic subdit de primo,inconsyderatè fuit dictum:quia secundum incipit,tua dudum. Io. And.

f ¶Significauit. Vide quæstionem quam disputaui positam super regula,is qui in ius.de reg.iur.lib.vj.Io. And.

g ¶Licet. Hæc vera in delegatis ad lites, de quibus loquuntur hęc iura:& idem in datis ad gratias faciendas,de quibus loquuntur hæc iura:& idem in datis ad gratias factas exequendas.H.eodem titulo.super gratia.lib. vj. Io.Andre.

h ¶Recedente.Cùm finitur eius iurisdictio per recessum,sicut in legato, de quo loquitur decre.quam allegat. Io.And.

i ¶Præcipitur.Vbi hoc notat Ioan.in j.glos.& vide xvij.quæstion.ij.dudum.in glos.j.reliqui verò hoc notauerunt in decre.quoniam Abbas.eo. titu.Io. And.

k ¶Præcipitur. Solutio,forma mandati hoc inducit : vt suprà patet quod necesse est consilium sequi : aliàs secus,vt ibi.& de arbit.cùm olim.Ioan. Andre.

l ¶Vber. Sed si Vber.de app.loquitur, habeo contrarium per eum super præalleg.l.& quia alleg.ff.man.l.mandatum distrahendorum. Io. An.

m ¶Vt ibi. Vide quod ibi plenè scripsi super glos.ij.& ibi primos sequor, quos etiam per hęc verba superiora sequi videtur & Gul. licet statim dicat contrarium in subdelegato:& quod dicam j.de rescri.§. ratione impetrantis.super.ver.sed nunquid tunc.Io. And.

n ¶Expirare.Allegatur ad hanc prędi.l.eius qui.& ff.solu.matri.l,pen.§.ij. Io.Andr.

o ¶Licet.Vbi videas super gl.ij.& in gl.dicit.Host.de hoc articulo,& tribus seq.tene quod ibi dixi. Io.And.

p ¶Transfertur.De translato disputauit Gof.& est secundai pius quęstio, & tenuit quod petit.Respondens ad l.venditor.§.j.ff.de iudic.vt dicam j. ver.item mortuo vno.Io.And.

perit.extra

a ¶Licet. Facit ad hanc partem eo.ti.ſi is, cui.lib.vj.Io.And.
b ¶Romana.lib.vj.Io.And.
c ¶In prin.lib.vj.Io. Andre.
d ¶Qm̃.fecũdùm Tã. Vide remiſsionẽ ſup ver.itẽ mortuo eo. in fi.Io. An.
e ¶Venerabili. Et ſic terminatum eſt.eo.ti.q̃uis.lib.vj.Io. And.
f ¶Iudices. Ibi dicitur, quòd iudices dati à præſide durant ī tẽpus ſucceſoris: ſed dic vt ibi no. illud verũ perpetuata prius iuriſdictione, vel ex cõfirmatiõe ſucceſſoris.Io.And.
g ¶Incidat. Vnus coniudicum: vt ſic b iſte caſus æquetur morti, de qua præ c dixerat. Io. Andr. ADD Etu ad verſi.ſequentẽ,item la pſo tpe. quòd hoc 8 procedit in conſeruatoribus,etiã quo ad negotia iam cœpta, vt finito tempore conſeruatori, finiatur conſeruatoris poteſtas. Rota in antiq. deciſi. deci. cccxviij.
h ¶Trienniũ. Hæc queſtio non procedit ſecundùm lect. Petri de Bel.qui tenet lapſu trienniũ inſtantiam non perire:& ſic etiã poſt triennium ex actis finiri poterit: cùm 9 hæc lex illa non vetet, ſed punit iudicẽ & partẽ, eiuſq̃ patronum per quẽ ſtetit quò minus prius cauſa finiretur. Hoc etiam recitat Cy. in l. properandum. in prin.& ſ. ſinaũt vtraq̃.& ſ.illo. Procederet ergo quæſtio quando per ſententiã iudicis reum abſoluentis ab obſeruatione iudiciũ finitur inſtantia, quæ ſolo curſu temporis ſine tali ſententia non finitur, ſecundùm eum: cõiter doctores contra tenentes iam trienniũ curſu finiri, vel dato q̃ non finiatur ſine iudicis ſententia: tenent tamen ex actis, quę pertinent ad inſtantiam finiendam illam finiri non poſſe. quo planè ipſius legis verba ſonare vñr. Ioan. And.
i ¶ſ.j.& vlt. Vbi dicitur q̃ cauſa cadit, per hoc quod tenuit. Gul.de Suzar. & pro hac parte arguit Gl. iud. ſol. l.ij. Io. And.
k ¶c.pe. Vide ad quæſtionem quod ibi dixi ſuper prima glo. ſed plenius de teſti. cauſam j. vbi omnino videas. Io. And.
l ¶App. Vt patet in cle. de app. quandiu.& eſt ſimile quod not. j. de arbi. ſ.j. ver. quid ſi à tempore. Io. And.
m ¶Contradicunt. Pro primo dicto facit quod no. Accur. in l. properandũ. poſt princ. in glo. quidam. vbi tenet de conſenſu partium triennium prorogari non poſſe.
¶Pro ſecũdo facit, quia vr̃ eadem ratio. de confir. vti. vel inuti. cũ dilecta. & ibi concor. Sed ad hoc rñdetur, q̃ non eſt idem periculũ in vtroq̃: quia in principali perit ſola inſtantia cauſę, ſed non cã: ſed lapſo tpe appellationis perit cauſa: quia rata manet ſententia. de app. cùm ſit.& in cle. eo. tit. ſi appellationem. quę bene facit. vnde primum tene. Io. And.
n ¶Aliqua quæſtio. Sub. coram ipſo nota. Ruditer proponitur hęc queſtio: ſed recipe intellectum ponentis.
o ¶De fano. Oldradus in ſua diſputatione, de qua mecum contulit Paduę, ītellexit hoc dictum Mar. qñ ſtatutum, licet daret certam formã & tps, tñ ex verbis nõ ex mente nõ tollebat ius cõe prouiſum de eo caſu: quia tũc cùm ſublata via ſtatuti perduret via iuris cõis, per l. quoties. de act.& obl. & C. de ſepul. vio. qui ſepulcrum. agens ea via non patietur exceptionem ſtatuti, quæ non vtitur. ff. quod cum fal. tu. auct. l. planè. Eſt tamen aduertendum, an ſtatutum imponat terminum iudici & iuriſdictioni, an iudici tantùm. Primo caſu poſt terminum non valeret ſententia. C. quando prouo. non eſt ne. l. cùm non eo die. ff. de iud. l.ij. ſ.ſi & iudex.& l. iudex. Secũdo caſu tenet. C. vt oẽs tã ciuiles. l. vna. in fi. de ædi. pri. l. vlt.& ſic loquitur C. de decur. l. generaliter. lib. x. quę ſolùm punit iudicem non finientem intra tres menſes. Ad hoc concor. quod dixi eo. ti. de cauſis. poſt glo. in j. q. ¶Richardus Malumbra in quæſtione ſua, quam poſuit infrà de procurat. ſ. nunc breuiter. ſuper verſi. licet autem detur. addens tertiam quæſtionem refert quoſdam tenere, quòd ex eadem inſtantia lapſo tempore ſtatuti intra tempus iuris poterit cauſa diffiniri: & inducunt tres leges ſuprà proxi. alleg. ipſe tenet cõtrarium, vt ſic tempus per ſtatutum inſtantiæ deputatũ in totum cẽſeatur vice temporis à iure communi inſtãtiæ deputati. Super quo vide quod dixi in prealleg. verſ. licet. inducit glo. l. properandum. ſuper verbo, triẽnñ. quæ à tempore inſtantiæ deputato excipit certos caſus. ad legem, vt omnes tam ciui. reſpondet, quòd ibi fauore adminiſtratoris, non fauore expediendæ cauſę eſt tempus ſtatutũ intrà quod, ſi cauſa non fuerit finita, recedet adminiſtrator: & punitur iudex, qui fauorem adminiſtratoris violauit: tamen poſt illos quinquaginta dies inſtantia iuris cõmunis remanet, pro qua principaliter tempus non fuerat limitatum. Eodem modo reſpondet ad legem ſi. C. de ædi. pri. ſcilicet quòd nõ principaliter pro cauſa terminanda ſtatutum eſt tempus, ſed fauore operis non dilatandi. Finito ergo tempore, in opere proceditur manente inſtantia, pro qua tempus principaliter non fuerat limitatum. Sic etiam reſpondet ad l. generaliter. vt ſtatutum ibi de trimeſtri tempore fauore curiæ. Ad quod ff. de decur. l. generaliter. ſ. ſpurios. non pro inſtantia principaliter,& ſic illa durabit poſt tẽpus trimeſtre: vel ſecundùm eũ quando lex pœnã imponit pro eo, quod factum non fuit tẽpore ſtatuto, contentari debemus illa pœna. ff. de verb. ob. ſi ſtipulatio. ne idem factũ dupliciter puniatur. ff. de accuſa. l. Senatus. & ſic circa inſtantiam remanet ius commune. & ſic etiam poteſt dici de l. vt omnes tam ciuiles. Vbi verò lex ſolùm ſtatuit tempus terminandi, nec pœnam adĵcit: tunc non factum corrigatur in hoc, vt pereat inſtantia. Allegat quod notari conſueuit C. de legi. l. non dubium. hoc tenendo. quòd in l. generaliter. inſtantia non ſit finita. tñ gl. ibi.& in l. properãdum. tenet contrarium: vt ſic in dubio, vbi aliud non appareat expreſsè lapſus temporis ſtatuti ad cauſam finiendam perimat inſtantiam: & hoc fortè odio litiũ ſicut ſimile nota. ff. ſi cer. pet. quidam. C. de pact. poſtc̃ę. Item cùm principaliter inſtantiæ ſtatutum eſt tempus, eo lapſo dubitatum eſt q̃ perit inſtãtia,& quandoq̃ cauſa: vt in app. dixi ſ. ver. proxi.
¶Et quia verſiculus tractat etiam de termino finiendę cauſę criminalis,& de Ricar. locuti ſumus: veniat eius alia quæſtio de accuſato de homici. conuicto per teſtes coram iudice, cui limitatũ eſt tempus cauſæ finiẽdę: pone lx. dierum. accuſat frater accuſati, vel ipſe idẽ, vel tertius omnes illos teſtes de falſo teſtimonio illius cauſæ ad pœnam falſi: quæritur an propter hãc litis pendentiã vltra lx. dies poſsit finitio primę cauſæ tardari, Incipit q̃o, ex forma ſtatuti.& prolixè tractat illã.& vide hãc per Cy. in l. j. qui accuſ. nõ poſ. in tribus vltimis quæſtio. Diffinitio in hoc reſidet, quia dicit, q̃d pro differenda ſentẽtia in cauſa homicidĵ allegari poſſet, tendit ad hoc, q̃ probata falſitate teſtiũ accuſatorum, probata eſſet innocentia accuſati, & de homicidio, videretur eſſe purgatus. Hoc enim deficiente, ad quid fieret dilatio? Nõ em̃ formatur queſtio, cùm ipſe accuſatus excipit de falſo. Nã etiã in accuſatore eſſet diuerſum, an accuſaretur, an exciperetur. Dicit enim lex q̃ non relatione criminũ, ſed innocẽtia reus purgatur. ff. de publi. iudi. l. is, qui.& de adulter. l.ij. ſ. ſi publico. ſaluo caſu prędictę legis primæ. C. qui accuſare non poſ.& de ſeruis fugitiuis. quicunq̃. ſ. ſane. ſ. qñ crimen

e ð hoc ſecũdũ Papã, e.ti.ī lr̃is.& c. venerabili.c ¶Itẽ mortuo vno cõiudicũ datorũ non adiecta illa cl̃a, q̃ ſi nõ oẽs, &c. vel quòd ſi nõ ambo, &c. extra, eo.
f vno. licet ſit ar. cõtra. ff. de iudi. vẽditor. ſ. iudices.f Sed hoc fallit, qñ dignitas, nõ nomẽ propriũ, exprimitur. e.ti. qm̃ abbas. de hoc ſ. ver. qd ſi cã. Itẽ finit̃ qñ appoſita nõ eſt clauſula, quòd ſi non oẽs, &c. ſi
g incidat g in ꝑpetuã impoſsibilitatẽ iuris & facti. extra, de reſcr. ſciſcitatus.& de re iu. ad probãdũ. vt dixi ſ. ſ. proxi. ver. verùm cũ cã. ¶Itẽ lapſo tpe com
10 miſsionis: vt j. ſ. fi. ver. itẽ quod iuriſdictio. ¶†Itẽ ſi inſtantia iudiciũ triennio durauit. C. de iud. prope
h rãdũ. Sed nunqd omnia acta pereũt lapſu triẽnñ?h
i Dicũt quidã q̃ ſic: vt in prælleg. l. ſ. j.i ff. e.& poſt edictũ. Alĵ dicũt q̃ ea, in quibus grãde periculum vertitur, nõ pereũt: vt ſunt cõfeſsiones & atteſtationes, quibus eſt ſubueniẽdũ. C. de reb. cred. gñaliter. xiij. q.ñ. ſup. teſtes em̃ poſſent mutare cõſiliũ. ff. ad Treb. l. iij. ſ. cauſæ. C. de recep. l. pe. C. de lib. cã. iubemus. Ea verò, in quibus nõ eſt tãtùm periculi, illa pereũt, ſicut eſt libelli oblatio, litis cõteſtatio, iuramẽti pręſtatio,& hmõi: vt in primis concor. j. de iura. calũ. ſ. ſequitur. ver. qd ſi inſtãtia. ¶Sed ſecundùm Cano. nõ perit inſtãtia lapſu trienniĵ: vt extra
k de iudi. c. pe.k ¶†Sed nunquid de tempore trien-
11 niĵ deducetur tempus, quo partes corã arbitris fortè fuerunt: ſicut contingit in anno proſequendę appellationis l? Videtur q̃ non: cùm hoc non ſit iure cautũ: vt illud ar. præ. l. properãdũ. in pleriſq̃ locis eiuſdẽ l.& extra, de of. dele. ſi qñ. Quidã tamen
m contradicunt.m ¶†Quid ſi in ſtatuto ciuitatis con-
12 tinetur, q̃ lites tam ciuiles, q̃ criminales certo tempore ſopiantur:& intra illud tempus iudex nõ co-
n gnoſcit ſuper aliqua queſtione n: Nunqd poſt illũ terminũ poterit cognoſcere ex illa gñali lege, properandũ.& C. vt intra certũ tps. l. fi? Dic, q̃ ſic, arg. C. de noxa. ac. l.ij.& ff. de pub. l. j. ſ. vñ queritur. ſe-
o cũdùm Mar. de Fano.o ¶Item finitur per litis conteſtõnẽ factã cõcorditer corã ordinario, licet ꝑ de-

terminanda ſtatutum eſt tempus, ſed fauore operis non dilatandi. Finito ergo tempore, in opere proceditur manente inſtantia, pro qua tempus principaliter non fuerat limitatum. Sic etiam reſpondet ad l. generaliter. vt ſtatutum ibi de trimeſtri tempore fauore curiæ. Ad quod ff. de decur. l. generaliter. ſ. ſpurios. non pro inſtantia principaliter,& ſic illa durabit poſt tẽpus trimeſtre: vel ſecundùm eũ quando lex pœnã imponit pro eo, quod factum non fuit tẽpore ſtatuto, contentari debemus illa pœna. ff. de verb. ob. ſi ſtipulatio. ne idem factũ dupliciter puniatur. ff. de accuſa. l. Senatus. & ſic circa inſtantiam remanet ius commune. & ſic etiam poteſt dici de l. vt omnes tam ciuiles. Vbi verò lex ſolùm ſtatuit tempus terminandi, nec pœnam adĵcit: tunc non factum corrigatur in hoc, vt pereat inſtantia. Allegat quod notari conſueuit C. de legi. l. non dubium. hoc tenendo. quòd in l. generaliter. inſtantia non ſit finita. tñ gl. ibi.& in l. properãdum. tenet contrarium: vt ſic in dubio, vbi aliud non appareat expreſsè lapſus temporis ſtatuti ad cauſam finiendam perimat inſtantiam: & hoc fortè odio litiũ ſicut ſimile nota. ff. ſi cer. pet. quidam. C. de pact. poſtc̃ę. Item cùm principaliter inſtantiæ ſtatutum eſt tempus, eo lapſo dubitatum eſt q̃ perit inſtãtia,& quandoq̃ cauſa: vt in app. dixi ſ. ver. proxi.
¶Et quia verſiculus tractat etiam de termino finiendę cauſę criminalis,& de Ricar. locuti ſumus: veniat eius alia quæſtio de accuſato de homici. conuicto per teſtes coram iudice, cui limitatũ eſt tempus cauſæ finiẽdę: pone lx. dierum. accuſat frater accuſati, vel ipſe idẽ, vel tertius omnes illos teſtes de falſo teſtimonio illius cauſæ ad pœnam falſi: quæritur an propter hãc litis pendentiã vltra lx. dies poſsit finitio primę cauſæ tardari, Incipit q̃o, ex forma ſtatuti.& prolixè tractat illã.& vide hãc per Cy. in l. j. qui accuſ. nõ poſ. in tribus vltimis quæſtio. Diffinitio in hoc reſidet, quia dicit, q̃d pro differenda ſentẽtia in cauſa homicidĵ allegari poſſet, tendit ad hoc, q̃ probata falſitate teſtiũ accuſatorum, probata eſſet innocentia accuſati, & de homicidio, videretur eſſe purgatus. Hoc enim deficiente, ad quid fieret dilatio? Nõ em̃ formatur queſtio, cùm ipſe accuſatus excipit de falſo. Nã etiã in accuſatore eſſet diuerſum, an accuſaretur, an exciperetur. Dicit enim lex q̃ non relatione criminũ, ſed innocẽtia reus purgatur. ff. de publi. iudi. l. is, qui.& de adulter. l.ij. ſ. ſi publico. ſaluo caſu prędictę legis primæ. C. qui accuſare non poſ.& de ſeruis fugitiuis. quicunq̃. ſ. ſane. ſ. qñ crimen

quod fertur, est tale: & sic prejudiciale. q si de illo constabit, non est possibile illud, de quo prius accusabatur, fore commissum. Si hoc de accusatore: fortius in teste. Cùm igitur accusatio testium per accusatũ, vel per aliũ facta ad pœnam falsi, non releuet accusatum: cùm res inter alios acta, &c. C. quibus res iu. non no. l. secunda. & quo ad casum l. iij. eodem titulo.

que si locum habet in eodem delicto: vt dicit ibi glo. fortius in diuersis: vt hic. Sic etiam per casum conuersum l. Lucius. ff. de infa. Cùm igitur nõ subsit causa quare, vel ad quid ergo non differetur sentẽtia. ff. ad Velle. aliquando in fi. & differẽs, cùm causa nõ subsit, in pœnam incideret. dicit etiã executioñem non differendam, etiam si falsitas testium exprimeret: in hoc, s. q viueret ille, quẽ accusatus dicit occidisse. Multis videtur hoc durum: cùm facta decapitatione homicidæ, non sit locus temperationi, si tẽpus datum esset ad finiendum, & nõ ad exequendum, ego differrẽ. Nec puto Richardum æstimasse contrarium, secundùm quẽ etiã si per suæ causę acta, vel propter illa, puta de cõsocijs vel cõplicibus accusatis cum illo, cõstaret innocẽtia accusati, vel illum absolueret, vel nõ exequeretur, si iam cõdemnasset. Allegat etiam ad Sillan. & si certus. & seruare tur, vt dicit lex j. ff. de quæstio. ad fin. & l. diui fratres. de pœnis. ¶ Si autem accusatus de falso excepisset contra testes: & iudex videret q malitiosè differendi causa proponeretur exceptio: non est diffinitio vltra xl. dies differenda metu pœnæ. C. de iuramen. calum. l. j. de legatis. si in fraudem. extra, de resti. in integ. sciscitata. Idem dicit si accusatus se arctauit: quia prius potuit excipere. & modò sic arctatur tempus, q exceptio examinari non potest. Facit C. de tempo. resti. in integr. l. petendæ. & de tempo. app. nemo. ad fi. si verò quia accusans tardè produxit, vel aliàs non est quid sibi possit imputari, nec aliquo modo examinatio exceptionis, & diffinitio fieri potest intra tempus, poterit differri sine metu pœnæ. C. de adulterijs. l. fi. ad fi. ff. de excu. tut. l. si cùm ipse. determinationem em recipit statutum à iure communi propter necessariam & iustam causam. ff. de mune. & hono. vt gradatim. §. j. C. de nox. l. ij. ff. de ser. l. si cui. ff. de ritu nup. ꝯ ꝯ. Ad materiam facit quod scripsi j. de accu. §. fi. in ver. gradum septimum. Io. And.

ADDE, dum Io. And. r. vult, q in dubio tempus intelligatur præfixum instantiæ fauore litium dirimendarũ, q Bal. in l. fi. C. vt intra certũ tps. dat doctrinam cognoscendi, & dicit q aut tps apponitur à lege vel à statuto loquẽte in rẽ: & tps præsumitur præfixũ instantię. Aut statutũ loquitur in psonã iudicis: & tps vr appositũ iudici. & hoc sequitur Azo in l. properãdũ. C. de iud. dicẽs esse idem de mente Iac. But. Sali. & Fulg. ibi: quia Sali. allegat pro primo membro in argumentum tex. in l. peto. §. fratre. de leg. ij. pro secundo membro allegat l. pater. §. xv. de leg. iij. & idem voluit Bal. in l. obseruare. § proficiscì. ff. de offic. procon. in iij. q. Adde etiam, dũ vult, q si statutum imponit pœnam pro eo, quod factum non fuit, q remanet ius cõe. Si verò non apponit pœnã, tũc pereat instãtia: q hanc opinionem

legatum fuisset facta citatio. nã tacitè renunciasse videtur: quia res de facili ad sui naturã reuertitur. ff. de pact. si vnus. §. q si non, vt totũ. & vbi negotiũ cœptũ fuit per litis contestationẽ ibi finietur. ff. de iud. vbi ar. ad prædicta extra, de app. si duobus. & c. si debitus. qd plenius prosequere in Summa dñi mei. eod. ti. §. qd si eius officiũ. [a] ¶ Itẽ finitur, si duo delegati diuersas proferãt sentẽtias. extra, de re iu. c. fi. Itẽ si qs per sentẽtiã absolutus est, extra, de accu. de his. extra, de collu. c. fi. de calũ. c. ij. ff. nau. cau. sta. licet. [b] Itẽ si litigãtes adinuicem se absoluũt. ij. q. iij. si quẽ. extra, de mut. pe, c. j. extra, de simo. querelam. ¶ †Itẽ finitur acceptilatiõe, pacto de nõ petendo, transactione, & rei peremptione; quibus etiam casibus arbiter sentẽtiã dicere non tenetur: nisi aliquis litigantiũ interfit. ff. de arbi. nõ distinguemus. §. summa. & §. itẽ nõ est cogendus. extra, de arbit. ex parte. extra, de lit. cõtest. exceptionis peremptorię. lib. vj. & in multis casibus, qui sunt j. §. fi.

SVMMARIVM.

☞ Delegatus quibus ex causis potest recusari?
Familia reprobat aliquem propter dñm, & ecõuerso, omnes de familia recusantur propter eum.
Suspicionem tollit par affectionis causa.
Repellitur iudex in cã sui officij durante societate, post nõ: & quid de magistro in causa sui scholaris?
Doctor est iudex sui discipuli.
Iudices reciproci habentur suspecti.
Conquerens de subdito suffraganei sui coram ipso suffraganeo, an sit audiendus, aut an ipse subditus possit suffraganeum recusare?
Episcopus alterius diœcesis dans literas contra alium, potest recusari.
Literæ impetratæ ab eẽ cõi, nõ sunt impugnãdę.
Prelatus ecclesiæ impetrans nomine ecclesię suum consanguineum in iudicem, an ille poterit recusari?
Prelatus ecclesiæ non est dñs rerum ecclesiasticarum, sed procurator: & si sit aduocatus, procurator vel assessor in eadem causa, an admittatur?
Aduocatus, an qs possit eẽ in cã, in qua fuit iudex.
Iudex an possit esse quis in sua causa, vel suorum: & quid si sit testis in eadem sua causa?
Inimicitia post reconciliationẽ, an repellat iudicẽ?
Episcopus tempore episcopatus appellans, postea autem factus archiepiscopus loco eius, ad quem appellatum fuerat, quid iuris?
Personę, quæ sint incapaces iudicialis dignitatis: & causę, in quibus repelluntur iudices.
Fideiussor an possit esse iudex in cã rei in soluẽdo.
Causa qua repellitur procurator, vel arbiter, eadem repellitur ordinarius & delegatus.

SVpereſt Videre quis valeat recusari. Recusari autẽ põt delegatus si sit suspectus: vt iij. q. v. quia suspecti. extra, de exce. cũ inter. C. de iudic. aptissimi. qd põt ex multis causis. [c] ¶ Primò si sit dñs impetrãtis. extra, eod. cãm quę. iij. q. v. accusatores. iij. licet sit arg. cõtra extra, de fo. cõpe. ex trãsmissa. vbi de hoc secũdùm papã [d]. ¶ †Idem credo in vasallo impetrãte. xxij. q. v. de forma. extra, vt lite nõ cõtest. accedẽs. j. C. de access. l. fi. ¶ Itẽ si est nimis ei familiaris, vel cõmensalis eius, [e] e. tit. insinuante. & iij. q. v. accusatores. & c. j. vbi no. qui sunt familiares. [f] Itẽ si sit nimis fauorabilis alteri parati. extra, de rescr. ad hæc. extra, vt lite nõ cõtest. accedẽs. ij. ¶ Item si ipse seipsum impetrauit, vel impetrari procurauit. ff. de procu. quę omnia. ibi: suspectus est &c. & arg. ff. de orig. iu. p̃tor. C. ne qs in sua cã iud. l. vnica. ff. de arbi. l. pe. C. de assess. l. fi. in fi. ibi: iudicare. ff. ad l. Corne. de fal. vxori. §. qui se. ¶ Item si ad petitionem alterius partis datus est. ff. de iudic. l. obseruandum. [g] extra, de offic. delega. insinuante. ¶ Item si sit comes aduersarij, seu aduersarius est de familia eius, vel libertinus, vel filius eius. ff. de offi. præsi. Senatus. C. si quacũq; prę. po. l. vnica. C. de epi. audi. si præses. ff. de iur. om. iud. qui iurisdictionem. extra, eodem. cum R. ff. ad l. Iul. repe. l. ij. & iij. sed hoc nõ semper verum est: vt extra, de foro compe. c. cùm contingat. de offic. archi. c. fin. ¶ † Item si est inimicus, vel suspectus [h]. iij. q. v. quia suspecti. arg. ff. de suspect. tuto. tutor quoq;. §. si tutor inimicus. ff. de procura. qui exilio. ff. de liber. causa. si pariter. C. de iudic. apertissimi. Item si sit inimicus domini mei. Nam propter dominũ recusat aliquem tota familia: & econuerso oẽs de familia recusantur propter eum. C. si quacunq; præ. po. l. vnica. ¶ Item si est familiaris inimici mei: vt in prædi. l. & extra, de accusat. repellantur. ¶ †Item si est concanonicus, vel socius specialis [i] aduersarij. extra, eod. cum R. ff. pro soc. verũ. respon. primo. & in concor. quę sunt infra versi. item si sit de terra. & ver. sed quid si. nisi fortè in causa tertij concanonici: quia tunc par affectionis causa suspicionem tollit. ff. de ritu nupt.

Quam opin. etiam sequitur Abb. in c. de causis. exrta, eo. Scias tamen secundùm Angel. in d. l. properandum. q licet iudex nõ possit post tps instantiæ diffinitiuè pronunciare, tamẽ põt absolutoriè pronũciare ab obseruatione iudicij, per l. fin. C. vt intra certum tempus. quam dicit singularem: subdens hoc fallere in casu singulari l. pe. C. de naufra. li. xj. ¶ Officium. In fin. & vide quod dixi de purga. ca. c. pen. super vlti. glos. & de accusatio. ad petitionẽ. super j. gl. & ad hunc ver. remisi in decre. vt debitus. de appel. super gl. sed nunqd. Io. And.

¶ Licet. Secus si cõdẽnatus fuisset: q a tunc restat executio, quã facere potest. De hoc s. §. ij. in fi. sed absolutio non requirit executioñem. quod per se patet. & not. de app. pastoralis. in gl. hæc rõ. Io. An.

¶ Supereſt. Causis. quæ oẽs sunt exempla suspiciõis, quæ est vnica causa recusationis: vt author fatetur j. de recu. §. iij. in princip. Est autem sciendũ quòd suspicio delegati Papæ probatur coram collega vno vel pluribus, si dati sunt cum clausula, q si non omnes. vel quòd si ambo. aliàs itur ad arbitros. eo. ti. si contra vnum. lib. vj. Io. And.

¶ Papam. Vbi scripsi in gl. hic patet. Io. And.

¶ Eius. Et Gul. Ang. idem dicit in eo, qui à parte recipit magna dona per l. vnam. ff. ad l. Iul. ambi. secus in paruis. ff. de offic. procon. l. solent. vide de rescrip. statutum. §. insuper. lib. vj. Io. And.

¶ Familiares. Gl. illa est in summa quæstionis. & idem vide not. de testi. in literis. in glo. secunda. Io. And.

¶ Obseruandum. Dic vt ibi no. & eo. ti. cùm R. in vlt. glo. & de foro compe. c. j. in vlti. Io. And.

¶ Suspectus. Quæ suspicio oritur etiam ex inimicitia nõ capitali. & sic nõ est necesse talem exprimere. Non obstat ff. de adi. le. l. iij. in fi. quia vt dicit Gul. Anglic. de recusa. in iij. col. iudex ruit in reum etiam inuitum. ff. de verbo. oblig. inter stipulantem. §. j. non sic testator in legatarium. Vnde non mirum si leues inimicitiæ, quę non adimunt legatum, impediunt iudicem. Nec obstat in auc. de testi. §. si verò quis. col. vij. vbi leuis inimicia non repellit testem. Ratio patet. j. §. vlti. in fi. Io. And.

ADDE tu, q eo ipso q iudex manifestat intentionem suam, dicens q talis non habet ius in causa, potest vt suspectus recusari: quia ex his verbis reddit se suspectum. Rota, in anti. decis. decis. cclvj. Inn. in c. irrefragabili. extra de offi. ordi.

¶ Specialis. Extra domum, vt differat à versic. seq. Et Gul. Angli. indistinctè repellebat socium per l. statim allegatam, quæ dicit q societas est altera fraternitas.

non solùm

a ¶ De vno. Per hanc legẽ dicit Gul. Anglic. vbi ſ. q reus recuſare nõ poteſt iudicem ex cauſa, ex qua etiam recuſare poſſet ipſe actor. alle. etiã l. in arena. C. de inoffi. teſt. & l. quoniam. C. de hęreticis. Dari põt exẽplum quando contra conſanguineum meum impetro iudicem ex eadẽ cauſa cõmunem inimicum ſibi & mihi, in his quæ iudicis perſonam afficiunt: de quibus j. §. proximo. nõ puto eum intellexiſſe. aliàs nil valeret materia illius §. Item illæ non ſunt propriè recuſatiões, ſed exceptiones. Primum dictũ mihi non placet, q actor ſponte vadens coram inimico, compellat reum litigare coram illo. Facit de conuer. cõiu. quidam. & c. placet. de elect. ab eo. in fin. lib. vj. nec eſt bona æquatio dicere, impetraui cõtra te cõmunẽ cõſanguineũ cõ canonicũ, vel magiſtrum: de quo j. verſic. ñ. tu non potes illum recuſare: ergo nec cõmunẽ inimicũ. ibi enim recuſo, quia tuus: quod nõ poſſum tereplicante de facto meo, ſcilicet q eſt me⁹. hic verò recuſo, qa meus de tuo facto replicare nõ potes, licet de meo poſſis: puta q ſibi reconciliatus ſum: vel quòd conſenſi, vel aliquid tale. Nõ obſtat l. in arena. & l. qm̃. & decre. peñ. & vltima. de adulter. In illis enim, criminis paritas abagendo vel exciendo reñcit criminoſum: hic nõ eſt crimẽ in recuſante. Vltra hoc ſatis eſt vehemẽs præſumptio, q l ſuſpicionis cauſa in reo perdurans ſit per occultam reconciliationem in actore ſublata. Io. And.

non ſolùm. §. de vno. [a] Cardinalis poteſt tamen dari iudex in cauſa alterius Cardinalis: vt extra, de electio. querelã. extra, de excep. cùm venerabilis. Sed poteſt dici quòd ibi nõ fuit exceptũ. extra, de accuſationibus. ad petitionẽ. vel fortè ibi ex certa ſcientia Principis fuit dictũ, q non poſſet recuſari. j. tit. de recuſatio. §. ñ. ver. quid ſi ſit cauſa. ¶ †Quid ſi ſit ſocius in eadem domo? Dic q durante ſocietate repellitur: põſt non. arg. extra, de officio deleg. cùm [b] R. vbi cõcanonicus repellitur. ¶ Quid de magiſtro in cauſa ſcholaris? Dic q non eſt quæſtio: quia doctor eſt iudex in cauſa: vt C. ne fi. pro pa. auc̃. habita. & in prooemio Digeſtorũ. §. pe. Sed contra, extra, de offi. dele. cauſam, quæ. vbi ſi ſubditus contra alium impetrat dominum ſuum, quia aliàs iudex eſt: poteſt dominus recuſari. Sic ſi ſcholaris contra nõ ſcholarem impetrat, videtur poſſe recuſari. Secus ſi contra ſcholarem: quia tunc par affectionis cã ſuſpicionem tollit. ff. de ritu nupt. non ſolùm. §. de vno. ¶ Item ſi habet conſimilem cauſam. extra, de iudi. cauſam, quæ [c]. & de teſti. perſonas. ¶ †Item ſi vnus eſt iudex alterius: vt quia impetrauit te contra Titium, & tu me contra Męuium: hic Męuius recuſauit me eo, q es iudex meus in cauſa Titñ, & Titius te ex eo quia ſum iudex tuus in cã Męuñ. hi eñ reciproci iudices ſuſpecti ſunt [d]. C. de iudi. prorandum. xvj. q. ſecunda viſio. ibi: humanum eſt, eũ vereri, &c. & ibi: vnde fit vt in partem, & c. viñ. q. ñ. c. j. xj. q. iiñ. quatuor. extra, de collu. detegen. c. j. Vñ nullus poteſt eſſe conſeruator deputati conſeruatoris ſibi: vt in conſtit. Alex. iiñ. de officio deleg. quia de conſeruatoribus [e]. ¶ Idem eſt ſi cum altera partium litem habeat. ff. de excuſa. tuto. propter litem. C. qui da. tuto. vel cura. poſ. auc̃. ſi curatoris. extra, de offi. deleg. cùm ſuper abbatia. in caſu ibi ſcripto. ¶ Item ſi eſt ſuffraganeus aduerſariꝰ mei: extra, vt lit. non conteſta. accedens. & de pur. cano. cùm in iuuentute. & hæc non eſt probanda, cùm ſit notoria [f]. ¶ †Sed quid ſi conqueror de ſubdito ſuffraganei mei coram ipſo ſuffraganeo: nunquid poterit ſubditus ſuffraganeorum recuſare? argumentum q ſic in præ. c. accedens. & xvj. q. ñ. viſis. ibi: humanũ eſt, eum vereri, &c. extra, de fo. compe. c. j. Contra, credo q ex hoc ſolo, cùm ſit ordinarius eius [g]: quia actor ſequitur forum rei. C. de iur. om. iud. iuris ordine. xj. q. j. experientiæ. extra de foro compe. cùm ſit argumen. ad hoc extra de officio archid. c. final. ¶ †Quid ſi impetro literas contra te ad epiſcopũ meum [h]? Videtur q poſſit eum recuſare. arg. extra, de off. dele. cauſam. vt lite non conteſta. accedens. j. quia epiſcopus loco dñi eſt, & ego ſum de ipſius diœceſi: vt ibi. & ſ. verſic. primo. Poſſet tamen eſſe ſecundùm Vincentium, [i] q ſi ego poſſideo, & tu es actor [k]: non potes recuſare ex hac cauſa. Et q committitur epiſcopo meo cauſa, quoniam ille aliàs iudex eſt, & ratione mei, & ratione rei [l]: ſecus aũt ſi eſt, vbi aduerſarius meus prędidet. Sed ſi impetraui

reſpicit dignitatem, afficit ſucceſſorem: licet primus datus fuerit ſub nomine dignitatis. Io. And.

g ¶ Eius. Hoc tenuit Ho. in Summa de app. vbi tractat de recuſatio. §. ex quibus cauſis. in fi. dicẽs q ſecus eſſet, ſi illũ impetraſſet in delegatũ. Sed hęc rõ q ſit ordinarius, parũ valet. quæ cõcluderet idẽ in pre vel cõſanguineo ipſi⁹ epi illum impetrante, vel coram illo agẽte. Vñ primũ teneas. Nõ obſt. gñale, qđ ſequiť, per quod reo nõ tollitur recuſationis bñficiũ. Non obſtat decre. vlt. de off. archi. licet enim familia epi poſsit corã ipſo cõueniri, nõ p illud ſequitur q ſi familiaris coram ipo cõueniat aliũ conuentus, illũ recuſare nõ poſſit: vel q volens familiarẽ eius cõuenire, non poſſit vti remedio, qđ ſcripſi de fo. cõpe. ſi quis contra. Io. Andr.

ADDE q tu ordinari⁹, cui aſſiſtit aſſeſſor ſuſpectus, põt & ipſe vt ſuſpect⁹ recuſari. Ita Abb. Sicu. in c. j. ī iiñ. c. q̃ſi in fi. in ver. & ſecũdũ hoc decidi tur. extra de iud. An aũt Papa vel Impator poſsit recuſari, vt ſuſpectus? Dicas q nõ ſecũdùm d. Abba. Sicu. in c. q̃relam. in ñ. col. vltra mediũ. extra de elect. idẽ in c. cùm veniſſent. extra, de iudic.

¶ Meũ. Hoc hodie nõ procedit cõtra reũ alterius diœceſis, p ꝺcre. ſtatutum. de reſcri. §. cùm autẽ. lib. vj. Io. And.

¶ Vinc. Qui hoc notat ī ꝺcre. cãm quæ. e. ti. Io. An.

¶ Actor. Ineptè loquitur Vin. & Gul. Si enim actor impetrauit, certum eſt q non recuſat, ſi poſsidens impetrat; puta interdicto de retinenda. ergo ipſe eſt actor. Io. And.

b ¶ Cum R. Vbi P. & Abb. poſuerunt iſtud dictum & ſequens. Io. And.

ADDE tu, q ſi iudex aliàs eſſet tantę integritatis, bonitatis & fidei, q nulla contra eum poſſet eſſe ſuſpicio: q in q̃ plurimis ex his cauſis hic enumeratis non admitteretur recuſatio. Ita do. Anto. quem ferè omnes ſequuntur in c. poſtremo. extra de appel.

c ¶ Quæ. Quod dic vt ibi dixi in glo. bene dicit. Io. And.

d ¶ Sunt. Si cauſæ ſunt arduæ, dixit Vber. vbi tractat de recuſa. delega. Hoſtien. hoc eodem titul. vbi tractat de recuſa. §. quę ſunt iuſtæ. habet hanc pro iuſtiſsima. & eſt ſexta in numero. & dicit ibi quòd magiſter ſuus tales iudices vocabat ceſsionarios, quaſi inter ſe eſſent proceſſus. & in hoc ibi inſtat. Io. And.

e ¶ Conſeruatoribus. Cuius mentem vide eod. titul. c. fina. in princ. lib. vj, Ioan. And.

f ¶ Notoria. Eſt tamen proponenda, vt dixi in præalleg. decre. accedens. j. ſup j. gl. & vt ſcripſi eo. titu. iudex. li. vj. in gl. ante pe. iſta recuſatio, quia

cõtra te literas ad epm cõem tibi & mihi: nõ potes literas impugnare: vt extra, de ſent. excom. cũ illorum. 8 ¶ †Itẽ ſi ſit de terra aduerſariñ oriũdus, vel eius cleric⁹. ſec⁹ ſi eius epſ eẽt ſecũdũ Vin. extra, vt lite non conteſt. accedens. ñ. quod B. non admittit: ſed põt eſſe ſufficiens cã in cõpatriotis extra ſuam patriam conſtitutis: puta in ſcholaribus vel mercatoribus, & hmõi, qui ſe diligunt velut fratres: vel ecõtra in indigenis cõtra alienigenas. argu. ff. de hære. inſti. nemo dubitat. §. qui frater. ff. de verbo. ſig. latę culpæ. §. amicos. ff. pro ſoc. verum. quia inter indigenas & alienigenas liuor inuidię regnare conſueuit: vt extra, de inſti. ad decorẽ. ſecundùm d. meũ [m]. ¶ Itẽ ſi ſit cõſanguineus, vel affinis, vitricus vel priuignus. ff. de iniur. lex Cor. in princ. ff. de lib. cauſ. ſi pariter. extra, de app. poſtremò. iñ. q. ix. abſens. ñ. ff. de procu. ſed hę pſonę. & l. aut affinitate. ¶ Quid ſi non eſt cõſanguineus, eſt tñ affinis [n]? Rñd. idẽ eſt. ff. de procu. aut affinitate. Intuẽda tñ eſt pſona, ſecũdùm Vincẽtiũ. nã talis poſſet eſſe cõſanguine⁹, qui recuſari non debet, vt dicit: vt ſi ſit monachus Ciſtercien. iiñ. q. ñ. c. placuit. §. itẽ in crimi. verſi. itẽ teſtiũ. ff. de teſtibus. l. iñ. ff. de re milita. non oẽs. §. à Barbaris. [o] ¶ †Quid ſi prędatus alicuius eccleſiæ impetrat nomine eccleſię aliquẽ ſuũ conſanguineũ in iudicẽ: nũquid ille poterit accuſari? Et vr̃ q ſic, cùm ſit conſanguineus impetrantis: vt in præ. c. poſtremo. extra, vt lit. non conte. accedens. ñ. Cõtra: quia non eſt cã prælati, ſed eccleſię. Quod patet, quia in ea teſtificari põt. extra de teſti. veniẽs. ñ. & c. in ſup. xiiñ. q. ñ. ſup prudẽtia. nec emolumẽtũ vel dãnum ad ipm ſpectat: imò ad eccleſiã. ñ. q. vj. biduũ. verſi. palã. ff. qñ ap. ſit. l. j. §. impropria. qa ipe nõ eſt dñs rerũ eccleſiaſticarũ, ſed procurator. extra, de dona. c. ñ. viñ. q. j. ſi priuatũ. & hoc tenet Ægidius. [p] ¶ †Itẽ ſi fuerit aduocatus vel procurator vel aſſeſſor [q] in eadẽ cã: vt in præ. c. poſtremo. ñ. q. vj. ſtatuendum ff. de iur. om. iudi. pretor. arg. ff. ad Treb. ille §. pe. ñ. q. j. C. de manifeſta. §. ſed ſciendũ. C. de poſtu. quiſquis. in prin. C. de aſſeſ. nemo. in fi. verũtamen qui fuit aduocatus, poteſt eſſe iudex ordinarius, ſecundùm Vincen. vt in pręl. prætor. [r] ¶ †Quid ecõuerſo, ſi quis velit eſſe aduocatus in cauſa, qua fuit iudex? Reſpon. nullo iure prohibetur. honeſtè tamẽ facit, ſi abſtinet ne malum commerciũ præſumatur tempore, quo iudex erat, habuiſſe. De hoc infrà de aduoca: §. j. verſi. itẽ quod fuit. ¶ †Item ſi fuit teſtis in eadem cauſa. ff. de teſtibus. l. final. C. de aſſeſſo. l. fina. in princi. & in fin. ¶ Item ſi velit fieri iudex in cauſa ſua, vel ſuorũ: vt C. vt nemo in cauſa ſua iudi. l. vnica. extra, de offic. archi. c. fin. extra, de foro competen. cùm contingat. ff. de iuriſ. om. iud. qui iuriſdictioni. argumentum contra extra, de pœnis. Romana. lib. ſexto. ff. de offic. preſi. l. Senatus. [s] j. verſicul. item quod vult eſſe. ¶ Item ſi ab eo ritè fuerit appellatum in illa, vel in alia cauſa. extra, de appel. ad hęc. [t] j. & c. directè. & c. acceptã. & c. Romana. §. cũ

Gul. Si enim actor impetrauit, certum eſt q non recuſat, ſi poſsidens impetrat; puta interdicto de retinenda. ergo ipſe eſt actor. Io. And.

l ¶ Ratione rei. Parum valet hęc ratio, vt dixi ſ. proxi. ver, Ioan. And.

m ¶ Meũ. In decre. præalleg. accedẽs. & in decre. litigia. de appel. lib. vj. vbi ſcripſi in gl. ñ. Io. And.

n ¶ Affinis. Hic p̃ędixerat, q nõ aduertit: qa iſte ver. fuit additio. Io. An.

o ¶ Barbaris. Hoc not. ipſe Vincen. de appel. poſtremo. vbi etiam allegat decre. mandata. De preſump. Io. And.

p ¶ Ægidius. Tu dic contra, vt dixi in decre. inſinuante, eo. titu. in glo. hoc videtur. Io. And.

q ¶ Aſſeſſor. Si impetrat ab appellato, qui exilli⁹ cõſilio obtinuit, ꝓcedit recuſatio. Ceſſat aũt, ſi impetrat appellãs. huius rõ patens eſt. Ioã. And.

r ¶ Prætor. recuſari tamen poteſt; & tunc delegabit, vt ibi. Vincen. autem illud dixit vbi ſ. Io. And.

s ¶ Senatus. Ad decre, reſponde vt ibi no. lex facit pro Io. And.

t ¶ Hæc. j. Hoc intellige vt ibi dixi in tex. & plenius ſup gl. vnica, Io. An.

a ¶Suſpectus.Hoc dictum fuerat ſuprà.
b ¶Quatuor Extra lib.vj.
c ¶Fuerit.Sub.nouiter.vt probat canõ allegat⁹.&ibi de hoc.& de ſimo. per tuas.in gl.propter. aliàs in aliqua ſuſpicionis cauſa,quæ ceſſauit, dicit Gul. An.de recu.l.iĵ.col.propter illam præteritam recuſari iudicem non poſſe, per l. qđ ita.ff. de ędil. edic.& per illud generale, ꝙ ceſſante cã &c. non obſt.C.đ affe.ne mo ex his.in fin. quia ibi aduoca- a tus ex affectione quam habuit ad b cauſam illam, iudicare nõ debet. Quę affectio nõ tolliť per dimiſſionẽ officiĵ. qđ 13 licet verũ ſit, ꝙ c p̃teritũ neqt non fuiſſe verũ:tñ eſt ꝙ põt non eſſe. Adde & ĩtellige de recõciliatis de 14 præſenti, vel de nouo.aliàs ſecus: vt per Io. An.in ti.de iud.§.ſuper eſt.ver.ſed vidẽ- d dum.
d ¶Hoc.In j.gl.& ſolue, vt ſuper ea dixi. Adde ꝙ 15 Bald. cõſuluit,ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ à Poteſtate appelletur ad capitaneũ:& cõtĩgat Poteſtatẽ gerere vtrũq; officium: ꝙ de ſnĩa lata p e eius vicariũ tãq; f Ptãtis cognoſcit ipſe tanquam ca g pitane⁹:nec pro ceſſus erit null⁹. tñ vt oĩs ſuſpicio ceſſet, debet delegare.vide ei⁹ conſi.lv.j.lib.
e ¶Senatus. Hoc placet. Vber. de 16 Bo.ti. de declina h torĩs cõtra iudi- i cem. k
f ¶Py.Sic cùm allegat Roſ.titu.iĵ. añ fin. &illud dixi vbi ſ. ad fin.j. col.ver.& notandũ.Et p Roſ.redđit ibi rõ:qa delegat⁹ fũgiť munę re delegantis:& ſic cẽſeť vt alius. Ordinarius verò munere ꝓprio. verò his.li.vj.C.qũo & qñ iudex.ſi vt ꝓponis.C. de eꝑali audi.nemo.l.diſt.ſi quis præpoſtera. extra eo.ſuſpicionis. ¶Item,quia preĵũ recipit:vel hæres inſtitutus eſt ab impetrante.extra de vi. & ho. cle.cùm ab omni.ff.de ꝓcu.aut affinitate.ff. de iud. Iulianus ait. Itẽ ſi ſit inimicus meus, vel mihi ſuſpectus:[a] vel timet aduerſarium meũ:vel ab eo per pecuniã eſt corruptus:vel eũ ex aliqua cã ſpeciali nimis diligit.xj.q.iĵ.quatuor[b]. de re iud.cùm ęterni. rñ.j.ver.caueat.& ſeq.iĵ.q.v.quia ſuſpecti. ꝓpe ſi. & in prin.& quaſi p totã q̃onẽ.ff.de lib.cau.ſi pariter.C.de iud.l.apertiſsimi. & cãæ inimicitiarũ ſunt ſpecificãdæ.C.de teſt.auť.ſi dicatur.ff.loc.ſi merces. §.ſi culpæ.extra eo.ſuſpiciõis. ¶†Itẽ,ꝙ quõdã fuit inimic⁹:licet recõciliat⁹ fuerit. [c]iĵ.q.v.accuſatores. j.extra de app.propoſuit. ¶Itẽ qđ eſt de minorib⁹ iudicib⁹.vñ de tali ſumma cognoſcere nõ valet.iĵ. q.vj.ei qui.§.diffinitiua.ver.itẽ cũ certa. ¶Itẽ ſi agi tur de priuilegio papæ, non põt alius cognoſcere de eo.extra de iudi.cũ veniſſet. ¶†Itẽ ſi prius fuerit ab eo appellatũ,qui tũc erat eꝑs:& nũc fact⁹ eſt archieꝑs loco eius, ad quẽ appellatũ fuerat,nõ põt cognoſcere:vt in cõcor. quæ ſunt ſ.ver. itẽ ſi fuerit aduocatus.& ver.itẽ ſi ab eo.arg.cõtra extra de electio.querelã.in princ.vbi de hoc.[d] Itẽ in l. Cor.de iniu.nõ poteſt eſſe iudex gener,ſocer, vitricus,priui gnus,ſobrinúſve:propiórve eorũ,qui in ea cognatiõe vel affinitate,patronusq; eius,vel eorũ, qui de ipſa cognatiõe ſunt:vt ff.de iniur.l.lex Cor. ¶†Itẽ ſi eſt maritus,vel pr̃,vel filius,vel patronus aduerſarĩ:vel quia eſt aduerſarius eſt de ei⁹ familia.ff.de offi.preſid.Senatus.& ff.de iur.om.iud. qui iuriſdictioni.& ff.de iniur.l.lex Cor.rñ.j. quod intelligo in criminali,ſeu in famoſa actione:nã in ciuili filius põt cẽ iudex in cã pr̃is.ff.de iudic.in priuatis. iĵ.q. vj.infamis ꝓſona.§.tria.& c.ſeq. §.cognitores.ſaltẽ vſq; ad lit.cõteſta.ff.de of.præſi.Senatus.[e] Et intelige ſecũdũ Py.[f] ꝙ pr̃ in cã filĵ, vel ecõuerſo,nõ p̃t eẽ ordinarius : vt in l.priuatis. ſed delegatus ſic, vt in l.q iuriſdictiõi.[g] Poterit tñ,vt puto,recuſari,extra de app.poſtremo.& vide j.de inſtr̃orũ ediť.§. inſtr̃m ver.itẽ qđ eſt domeſtic⁹.& ſeq.¶Itẽ ꝙ vult eſſe iudex in ſua cã:vt j.in tit.de actore.ver.itẽ qđ vult.¶Itẽ ſi cã incipiat ad eũ ptinere.ff.de iudi.l.Iulianus ait,ſi alter ex liti.multò forti⁹ ſi ab initio fuit ſua.C.ne quis in ſua cã ius ſibi di.l.vnica. ¶Itẽ ſi cã aliquo mõ tãgit eum:vt quia tenetur de euictione rei,pro qua agitur.iĵ.q.vj.biduũ.¶†Sed nunqd fideiuſſor põt eſſe iudex in cã[h] rei? Dicũt qdã ꝙ ſic,ſi eſt ſoluẽdo.[i] Aliĵ cõtra ar.ff. de le.j.ſi cui. in fi.& ff. de fur.itaq; fullo.§.final.[k] ¶Sed pone, T. debitor meus in decẽ dedit mihi,P.in fideiuſſorẽ:verũ ipſo T. dicẽte cõtractũ hmõi factũ fore in fraudẽ vſurarũ,impetrauit cõtra me ſup hoc iudicẽ fratrẽ dicti P,nũqd eũ potero recuſare eo,quia frater fideiuſſoris? Vr̃ ꝙ ſic.extra de appel.poſtremo.cũ ſuis cõcor.Nã vr̃ propria cã fideiuſſoris.ff.de appel.ab executore.Intereſt em̃ eius,vt liberetur,etiã ſi debitor ſit ſoluẽdo:vt in pręalle.l.ſi cui.in fin.& l.ſeq.& ar.extra de fideiuſ.c.fi.ar.cõtra.Nõ em̃ dicitur propria cã fideiuſſoris,cũ cõmodũ,vel incõmodũ nõ ſpectat ad ipm.ff.qñ app.ſit.l.j.§.in propria.iĵ.q.

Parum vrgent hæc verba, ſecũdùm quæ rarò recuſari poſſet delegatus.

g ¶Iuriſdictioni.Et hoc ibi placet Accur.qui ponit alias duas ſolutiones: quarũ vna procedit hic.alia diſtinguit,an agat vel conueniatur. Et vide quod no.de fo.compe.cùm contingat.in gl.iĵ.& ſuper ea Roſ.tit.quo ſ. in fi.diſtinguit;an ſit iuriſditio contentioſa:& tunc poteſt eſſe iudex, & recuſatur. An voluntaria:& tunc poteſt eſſe iudex, nec recuſatur.alle.ff. ad Treb.nã quod &|quod cuiuſq; vni.illud.cũ l.ſeq. Adde,ꝙ d. Ant.in d.c.cùm contingat.dicit ꝙ pater non poteſt eſſe iudex in cauſa filiorum in criminali,ſi opponatur,abſq; alia recuſatione.alle.d.l.qui iuriſdictioni.quam ipſe intelligit loqui in criminalibus.& l.lex Cor.ff.de iniu.

h ¶Cã rei.Id eſt,đbitoris & ĩpetrãtis.Nã ĩpetrãte creditore ñ eẽt dubiũ.

i ¶Soluẽdo.Intellige iꝑe re⁹.aliàs parũ valeret hæc diſtinctio:qa ẽt dines fideiuſſor ſuſpectus eſt,ne ſe liberare velit abſoluẽdo reũ:vt j.ver. ꝓxi.
k ¶§.fi.Iſtæ duæ leges ꝓbãt.ſic dixit prima,qđ intereſt fideiuſſoris liberari,q̃ tũcũq; debitor ſit ſoluẽdo:ne habeat neceſſe mãdati actionẽ intendere.Secũda dicit intereſſe creditoris incũbere pignori : licet debitor ſit ſoluẽdo. Ad idẽ vj.biduũ.Præterea fideiuſſor, quod pr̃eſtaret recuperaret à debitore.ff.iud.ſol.iam tñ.§.in hac.extra, de fideiuſſ.c.ĩ.& iĵ. Et hoc tenent quidã, quod nõ
l recuſetur,cùm frater eius nõ ſit principalis : [l]& in
17 aliĵs caſibus,quos habes infrà proxi.§. ¶†Et gñaliter quãlibet cãm ſufficientem ad recuſandum procuratorem,vel arbitrum credo ſufficere ad ordina
m rium vel delegatum etiam recuſandum[m]. ¶De re-
n cuſationibus dicam j.tit.de recuſationibus.[n]

ff.qñ ap.ſit l.iĵ.in fin. vbi dicit,ꝙ q ſua intereſſe dicit propriã cãm defendit. Et hæc iura inducit ẽt Albe. Gal.in q̃one: an fideiuſſor poſſit eẽ teſtis ꝓ debitore.de te.ver. ſed nũqd fideiuſſor.licet ſibi videať placere ſuperior diſtinctio etiã eo caſu:mihi placet p iura p̃dicta,ꝙ licet debitor ſit ſoluendo ei⁹ fideiuſſor ſuſpect⁹ eſt:& à iudicãdo & teſtificando repelliť in cã,qua fideiuſſit. De primo qs dubitat, lõgè æquiꝰ repelli fideiuſſorem,q̃ ſociũ conſanguineum,vel dñm. & q̃ plures.de quibus ſ. De ſecũdo ſatis patet,ꝙ cauſa ſaltẽ ſcđariò ſua eſt: qđ ſufficit. Facit qđ no.C.đ teſti. oĩb⁹.in j.gl.& vide j.de teſte. §.j. eo.ver. qd de fideiuſſore.fortius hæc ꝓcedũt,qñ fideiuſſor ſe conſtituit prĩcipalẽ & renunciauit iuxta formas,quas vide j.de fideiuſſoribꝰ.Io.Andr.

¶Adde qđ Bal. in d.l.ſi cui.§.fin. dicit ꝙ ſi debitor prĩcipal⁹ ſit ſoluẽdo & fideiuſſor nõ renũciauit beneficio auť.p̃nte. ꝙ poterit eſſe iudex, & teſtis ĩ cã principali : quia tũc nullo modo vexari põt. Pro hoc bene faciũt no.ꝑ Bart. in l.ſi qs ita.de reb. du. ꝑ Cy.& Bal.in l. dictãtibus. C.de

SVMMARIVM.

1 ☞Exceptiones contra delegatum & iudicem fiẽdæ:primò ꝙ eſt excõicatus, vel ſuſpectus &c.
2 Infamis,an põt procedere,ſi cõtra eũ nõ excipiať.
3 Ordinarius eſſe nõ poteſt,niſi xxv.annũ attigerit.
4 Monacho vel canonico regulari, quomodo cauſæ poſſint committi.
5 Simplices regulares non poſſunt eſſe iudices, niſi ex certa ſcientia domini Papę.
6 Excipi an poſsit contra eum,quẽ Papa in ſcriptis vocat ſimplicem clericum.
Legatus ſtatuto gñalis conciliĵ derogare non põt.
7 Exceptio de dignitate,in qb⁹ locũ habere poſsit.
8 Exceptio poteſt eſſe in iudicio ꝙ ex pluribus iudicibus maior & dignior eſt ſuſpectus.
9 Remittens cauſam ad ſuperiorẽ,non poteſt ſe amplius de ea intromittere.
10 Delegatus ſuper re certa,non poteſt ſe de aliĵs intromittere.
11 Exceptio contra delegatum poteſt fieri de hęreſi, ſchiſmate,infidelitate,&c.
12 Exceptio p̃t fieri cõtra delegatũ in cã criminali, & quę ſpectat ad merũ imperiũ ab alio q̃ à Principe.
13 Princeps cauſam criminalem committens ſub ſpeciali forma,an poſtea agi poſsit ciuiliter.
14 Iudex an quis ſit,vel non,quis cognoſcet.
15 Delegatio committentis, qui tempore commiſsionis non habebat iuriſdictionem committendi, ſed poſtea habuit, an valeat.
16 Excipi poteſt contra delegatum, ꝙ oſtendit mandatum literis comprehenſum,& ſi illud perdidit.
17 Exceptio de imperitia ſeu ignorãtia delegati valet.
18 Iudex in quo nõ eſt iuſtitia,nõ mereť vocari iudex.
19 Legatum & fideicommiſſum, quibus caſibus tacitè reuocetur.
20 Excipitur de iudice, ꝙ partes non audent ad eum ire ſine mortis periculo.
21 Remoueri non poteſt ordinarius à iudicio,vel officio q̃ diu toleratur.
22 Cauſa ſi commiſſa eſt canonico expreſſo nomine canonicatus,ille verò poſt citationem cõtraxit matrimonium,quid iuris.
23 Clericus poſt citationem epiſcopus factus poteſt ſubdelegare cauſam.
24 Conſeruator eſt non iudex,qui poteſt ſolùm defendere à manifeſtis iniurĩs.
25 Iudex repellitur minori cã,q̃ teſtis,quia facilius inueniuntur centum iudices,q̃ vnus teſtis.

EXcipi põt cõtra iudicẽ, ꝙ finita ſit ei⁹ iuriſdictio, quod fit multis modis.qđ dic vt ſ.§.reſtat. ¶Itẽ quòd eſt ſuſpect⁹.quod dic vt ſ.§.ꝓxi.
1 ¶†Item quòd excõicatus extra,de re iud.ad pro-

teſt.ꝑ Bal.in l.fi.§.fi.C.de vſu.rei iud.& qđ ſinguĺr no.Iac.Bu.& Ange. in l.nõ ſolũ.§.q̃riť.ff.de procu.Nec obſtat ſi dicať ꝙ debitor põt deſinere eſſe ſoluẽdo:qa rñdeť ꝙ lex hãc vani timoris cõſyderationẽ nõ pmittit.l.ſi qs ab illo.ff.de re iud.Lud.tñ Ro.cõſi.ccclxxxĵ.tenet,ꝙ cedẽs nullo mõ poſsit eſſe teſtis pro ceſsionario,ẽt ſi in nihilũ teneretur ſuccũbente ceſsionario pp affectionẽ.qđ ſiť vr̃ ĩ fideiuſſore,vt oĩno affect⁹ hẽat.

l ¶Principalis.Albe.Gal.hoc tenet:cuius ad literam fuit iſte ver. & pręcedens tit.de iudicibus ordinarĩs & legatis.in fi.Io.And.
m ¶Recuſandum. Hoc fuit dictum Tan.& Vincen.in decre.poſtremo. de appel.Io.And.
n ¶Recuſationibus. Hac eadem parte hoc dicto. in parte ſecunda.

ponit etiam rubricam.in qua remittit,nil tradens,Io.And.
ADDE,vtrũ in notoriis possit iudex recusari:vt qa delictũ sup quo agi ,sit notoriũ,dicas quòd sic,vbi pœna est ĩponēda arbitrio iudicis. Hosti.in c.cũ spāli.& ibi etiā Io.An.extra,de app.Archi.ĩ c,qa suspecti.iĩj.q.v.Abb.in c.Quintauallis.ĩ c. eo.circa prin.extra,de iureiurādo. idē Abb. Sicu.in c.cùm venissent. extra đ iud. idē ĩ c.j.extra, đmale. Excipi potest.

a ¶Dilectus.iĩj. Vide quod plenius ibi scripsi super glosſ.iĩj.

ADDE quid c si aliquis ē excōicat[s],et hoc cōstat in vna ꝓuincia:ĩ altera tñ vbi est hoc occultũ, ipe d deputatus iudex procedit & diffi 2 nit cām:an valeat iste processus. Vide Ab.sic.ĩ c. ad nr̄am.el iĩj.extra,de iureiur.in iĩj.col.& vltra ea, quæ ibi per ipm allegantur :adde tex. in arg.in l.j. 3 C.de test.text.in c.iĩj.et pe.extra,q fil.sint legitimi.

b ¶Si hoc. Et ibi e dabitur plena remissio. Ioā. An. f

c ¶Libertus . Innon plenè manu missō procedere g pōt,q nō pōt ordinari:aliàs cum h ordinari possit 4 ergo & iudex da i ri.liiĩj.dist.qcūq;. & facit.l.liberti. alle.j.ver.proxi.

d ¶Scisciatus. Vide quod ibi not. in glo.iĩj.& qđ super ea dixi.de q̄stione,que sequit Io.An.adde ver. seq.qđ idem consuluit Ro.consil. ccxcviĩj.et Pau.de ca.consi. cxcviĩj. ADDE quoad hūc & sequentē ver.sed nnnquid infamis,qđ si aliqs inhabilis impedimento naturę ꝓcedit ēt non opposita aliqua 5 exceptione:vt in furioso ,ꝙ non valeret ꝓcessus: qa nō est in arbitrio opponentis huic mederi. Vide Innocen.c.sciscitatus.extra,de rescript,Roma.in repet.rubri.de arbi.ĩ viĩj.col.post principium.

bādū.de excep.dilecti filĩj,et c.cùm inter.& c.exceptionē,& c.pia.li.vj.Dic vt ibi not.xxiiĩj.q.j.miramur.& c.audiuimus.ff.de iud.cū prætor.etiā si tpe quo recepit rescriptū,erat absolut[s]:qđdic vt extra, de præben.dilectus[a].iĩj.Quis autem cognoscet.de hoc no.j.de excep.§.iĩj.ver.sed si hoc[b].Idem quod est seruus.ff,de off'.prēto.Barbarius.extra,de rescriptis.sciscitat[s].C.de iudicis.seru[s].iĩj.q.vĩj.infamis. §.tria.¶Item qđ est libert[s] [c] scđm quosdam.ar.iĩj. q.v.accusatores.iĩj.& c.nullus seru[s].vj.q.j.infames. Item qđ est periurus,vel aliàs infamis.C.de infa.l. vnica.lib.x.& C.de trāsac.si quis maior.li.xĩj.de digni.nec famosis.iĩj.q.vĩj.c.vlti.extra,de rescrip.sciscitatus[d].Qui aūt sint infames in aureo repertorio sub titu.de pœnis,dixi plene:qa necinfamis pōt esse assessor,vt ff.de assess.liberti.¶†Sed nunquid infamis potest.procedere,si nō excipiatur cōtra eū? Rñ.sic:nec enim propter infamiā ab honorib[s] publicis quis excusatur.ar.C.de decu.lib.x.l.nec infamē.et arg.ff.de off.prę.Barbarius.¶Item quòd est minor xx.annorum:nisi maior decē & octo annis dat[s] fuerit de consensu partium:vel etiam minor xviĩj.datus fuerit à Principe.extra,eo.cūvicesimū. ff.de re iudi.quidam.ff.de arbitris.cum lege.& hoc in delegato.¶†Nam ordinarius non pōt esse nisi xxv.an.attigerit scđm Azo.& Rof.vt p̄.l.qdā.extra de elec.cùm in cunctis.ff.đ nnu.& ho.l.ad Rem publicā.ff.de iudiciis.cùm prętor.§.fi.sed certè p̄.l. qdā.videt dicere[e] ꝙ ex quo pubes est,possit esse ordinari[s].& possit iudicare de cōsilio assessorū.ar.iĩj. q.viĩj.d.§.tria.De hoc dic vt no.ĩ p̄.c.cūvigesimū[f]. ¶Item qđ nō est constitutus in aliqua dignitate, vel in ecclesia cathedrali,vel collegiata honorabili. de rescri.p̄nti[s],extra,eo.si pro debilitate.& c.cū te consulente.partes tñ bñ p̄nt renunciare huic exceptioni.vt C.de pac.si quis in cōscribēdo[h].¶†Nūqd'ergo monacho,vel canonico regulari cāæ possunt cōmitti[i]?Et videt ꝙ sic:vt extra,de priui.cum olim propter.in prin.& in prę.c.p̄nti.ibi:seu aliis collegiatis &c.ar.contra.quia à causarū strepitu debēt esse remoti:extra,de syndico.c.vno.& C.de testa.cōsulta.in fi.nec alicuius forēsis negotiꝫ debēt esse susceptores,nisi de abbatis ĩperio etvtilitate monasteriꝫ:nihilòminus suadente.xvj.q̄o.j.monachi. extra.de post.c.iĩj.& C.de epis.& clericis.repetita. Dico,quòd nullus potest eis cōmittere,nisi papa Nec ob.xvj.q.j.quí verè.ibi:ꝓpter vrgētes,&c.qa illud intelligit scđm præ.c.monachi.Abbas posset fortè sibi committere:quia est in eius potestate.xiĩj. quęstiōe prima.non dicatis. nec etiam papę commissio valet.nec processus per eos habitus:nisi ex presso nomine monachat[s] seu canonicat[s].vtĩ prę. c.olim.arg.extra,de rescri.cùm ordinē.& de cōfir. vti.vel inuti.porrecta.& xv.q.j.de presentiū.nec in hoc est drīa ĩter monachos,et canonicos regulares. extra,de postu.c.iĩj.Et est rō præmissa:ne detur eis vagādi materia.extra,de offi.or.quāto.Nec ob.prę. c.presenti.imò hoc ꝓbat:quia ibi dicit,institutis, ¶†Et hoc ad differentiam regulariū,qui nō dicuntur instituti:nā in īgressu tria ꝓmittūt,q̄ habes extra,de sta.mo.cū ad monasteri ū.in fi.Premissa autē intellige de simplicibus regulari[b] q non p̄nt esse iudices,nisi ex certa sc̄ia dñi papę:& sic dicunt quidam fuisse declaratū:& super hoc literam bullatā

lxxviĩj.iĩj.lib.vbi decidit,quòd c.statutum.habet etiam locum quando fit delegatio inter laicos,& causis laicorum.

i ¶Committi.De regulari canonico ecclesiæ cathedralis:vide quod scripsi de rescri.statutum.lib.vj.in prin.vbi etiā inuenies obseruantiā curiæ.

k ¶Prioratibus,&c.lib.vj.

asserūt se vidisse:vbi autē est talis,qui fit ꝓ electionē,vt abbas & quidā priores: vt extra,de sta.mo.in singulis.in prin.& c.ea quæ.in fi.& de priuileg. vo
k lētes.§.sanè.ver.hac in prioratibus.&c. [k]tunc satis credo,ꝙ valebit commissio non expresso nomine monachatus.Nā talis est in dignitate cōstitutus: vt in præ.c.presenti.Idem etiam credo de habentibus perpetuos prioratus.Curia Romana cōmittit habētibus perpetuos prioratus nō simplicibus regularibus,nec habētibus officia,vt sacristę,custodi,prēto l
l ri clausurali,camerario,& hmōi[l]. ¶†Quid si Papa
6 scribit alicui vocando ipsum simplicem clericum, nunquid potest contra eum excipi,ꝙ non sit in dignitate,vel in ecclesia honorabili constitutus? Rñ. m
non.Secus,si delegatus sic scriberet:nisi partes cō-
m sentirent[m]:quia legatus statuto generalis concilĩ derogare non potest: vt extra de præben.dilecto. ¶Quid si delegatus Papæ subdelegat:nūqd habet locū prēmissa exceptio ? Rñdeo,sic.Eadem em̄ rō
n est in eo,quę & in delegato. Alĩ cōtra[n]. ¶Quid si certus articulus alicui committitur:puta testiū examinatio,vel vt coram eo fiat litis cōtestatio.Rñ.nō habet locū hęc exceptio:& ideo signanter in p̄di.
7 consti.prēsenti causæ.¶†Item illa cōstitutio in ordinariꝫ locum non habet.¶Item excipi potest,ꝙ est condemnatus l.Iul.rep.j.q.j.eadem l.in fi.¶Itē ꝙ functus est officio,siue benè, siue malè pronun-
o ciando[o].extra,de sequestra.post.c.j.extra,eo.in literis.& c.venerabilis.ff.de re iud.iudex.& hoc in delegato:secus in ordinario.C.de sen.& inter.om. iu. l.j.& de accu.l.iiĩj.& de sentētiis ex breui reci.l.iĩj. extra de matrimonio cōtract.cōtra interdictū eccl.
8 c.iĩj.¶†Item ꝙ ex pluribus iudicibus maior, & dignior est suspectus:qa ex hoc alĩ recusari aliàs re- n
uocari p̄nt.extra de eo q mit.in post.cū sicut.de of.
p dele.c.fi.§.j.[p] ¶Itē ꝙ iurisdictio ad tps data expirat.ff.de arbi.cùm dies.§.si intra.extra eod. de causis[q].ff.de iudi.l.iĩj.§.sed iudex.Et hoc nisi de cōsen- o
su partium & iudicis fuerit prorogata,vt ibi.Et intellige ꝙ ante lapsum termini p̄nt prorogare: non postq̄ expirauerit.ff.de preca.sed & si manente.& p
no.extra e.significantibus. ¶Sed nūquid procura-
r tor eā pōt prorogare?Dic vt extra,eo.cùm olim.[r]
9 ¶†Itē ꝙ cām remisit ad superiorē:vñ nō potest se amplius intromittere:vt s.§.restat.ver.item per re-
f missionē.[f] ¶Itē quòd non est iudex.C.si à non cōpe.iudi.l.fi.C.ne de statu defun.si p̄.extra de iudi. at si.xj.q.j.in clericorū.& c.cleric[s] fine.& c.seq.iĩj. q.vj.pulsatus.C.vbi in rē act.l.fi.extra,de cōsue.ad nostram.vel ratione personę suæ:vt ff.de iud. cùm prætor.§.fi.in multis exemplis.vel rōne rei,de qua agitur.extra de fo.cōpe.c.j.& c.cùm sit.& c.si clericus.xj.q.j.experientiæ.& in cōcor.q̄ sunt ĩ.ver.itē ꝙ est laic[s].vel rōne cāę : vt qa est fiscalis.ff.de offō ꝓconsul.nec quinq;.vel liberalis. C.de peda.iudi.l. placet.vel criminalis:vt j.sequitur. Talia em̄ non delegātur,vel rōne psonæ cōuētæ.extra,de fo.cōp. si diligēti.xj.q.j.inolita.& c.clericum.j.q.iĩj.& c.clericus.vel rōne domicilĩ.extra,de fo.compe.ex parte,de rescrip.dilectus filius Io.vel contractus.extra de foro compe.Romana.§.contrahentes.lib.vj.vel cōsensus.eo.tit.significasti.vel delicti.C.vbi de crimi.agi oportet.auē.qua in prouincia.iĩj.q.vj.c.j.Et sic de alĩs,ex quibus quis forū fortitur.quod ꝓsevno recusato,sine quo alĩ procedere non possūt,constat iurisdictionē aliorum reuocari.illa verò clausula,quod si non omnes,tu,&c.solet attribui maiori.& sic facit præalleg.decre.vltra.§.j.

ADDE,ꝙ valet cōmissio factā monacho habēti administrationē vel officiū in ecclesia cathedrali, licet nō fiat mentio ꝓ monachatu.Rota in anti. deci.decis.ccix.
¶Hmōi.De hoc officiali eps ē expeditum in cle. de rescrip.c.iĩj.
¶Consentirent. Per decre.statutū.de rescri.§.in nullo.Dic cōsensum non sufficere:vt etiā ibi dixi in §.j.super glo. p̄t papa.vbi hæc q̄stio not. Adde ꝙ Abb.cōsi.lxĩj. j.li.tenet ꝙ commissio facta per papam oraculo viuę vocis laico absq; eo quòd dicat,ex certa scientia, & exprimat aliquā dignitatē,tenet.all.Inno.ĩ d.c.statutū.
¶Contra.Primū tene,vt de rescri. statutū.§.in nullo.lib.vj.
¶Pronunciādo. Vide s.§.restat. in prin.
¶§.j.Iura ista hodie non probāt ad qđ inducūtur si sup ius habet recusari.verū est ꝙ antiqua decre. cū sicut.bñ ꝓbabat hoc,vbi recusabatur Archiepiscop[s] Rothomagēn.& pp eū collegę Archid. & Abb.sibi subiecti.et ibi fatebatur Ala.hoc procedere,qñ collegæ subditi sunt suspecti. Facit aūt hęc decre. ĩsi nuāte.hoc eo.tit. & ꝙ post Vinc. dixi de iudic.c.j. sup gl. ĩ.sed cōmunis lra habet reuocari:& tunc

e ¶Dicere.Sup.quantum excludit impuberem.Io.And.
f ¶Vigesimum.& vide ꝙ ibi scripsi super fi.iĩj.glo.Io.Adde,ꝙ licet minor xx.annis,pubes tñ,fit rex & habeat de quorū cōsilio possit iudicare:ꝙ tñ ad administra.regni nō admittit:vt Old.decidit eius cōsi.lĩj.
g ¶Præsenti.Quam hodie non habemus.
h ¶Conscri.hoc hodie falsum est.de rescriptis.statutum.§.j.& §.in nullo. & in fi.lib.vj.Adde quòd cum opinio.Ioan.And.transit Alexā.consilio

q ¶De causis. Vide quod ibi dixi post glo.in j.q.
ADDE tu.idē ēē in qualibet iurisdictiōe restricta ad certū numerū psonarū,saltē localiter:vt ꝓ Bal.in l.qui plures.in prin.ff.de vulga.& pup.
r ¶Cùm olim,Io.And.in iĩj.glo.& vide quod super ea dixi.
s ¶Remissionē.Quæstionē de vno ex duobus datis cū clausula,quę renū ciauit:an pœnitere possit,vide super regula,mutare.de regu.iur.libr.vj.

a ¶Et perpetuo.Secus si non perpetuò.ff.de iudi.cùm furiosus.
ADDE tu ad ver.item nō pōt cognoscere,q̄ in arbitro & procurato re hoc sine dubio procedit,etiam si fuerit facta commissio expresso nomine dignitatis: vt cōpromissum,vel procuratorium non transeat ad successorem.Ita Bal.in l.qui liberis.§.hęc verba.ff.de vul.& pup.

b ¶Dilecti. Ibi vide in gl.ñ. & q̄d sup ea dixi.& de hoc etiam xv.q. iij.c.j.
ADDE tu Hosti.in Sum. extra de offi.ordi. §.qs posit eē ordinarius.vbi notabiliter tractat. Itē a adde Abb.Sicul. post alios in ca. Quintauallis.extra, de iu.iur.

c ¶Vber. de Bobio.Car.contra. xij.vbi de officio aduocati rei.versi.nonne poterit. b Ipsius etiam fuit quod sequitur. c Adde quòd mulier succedens in dignitate, efficiatur capax iurisdictiōis:tenet Ange.in repe.l.eam quam.C.de fidei cō.& in l.fœminæ.de re.iu.& in l.cùm prætor. ff. de iudic.ibi dicēs quòd per seipsam d pōt administrare iurisdictionalia:& q̄ vidit reginam Ioannam sedētem in solio regali ferentem sententiam capitalem cōtra illos de Baiso. & videtur de mente Hosti. in c.dilecta. de maio. & obe. vbi per illū 12 tex. dicit q̄ licet cura animarum non possit cadere in mulieribus quo ad exercitiū actuale:tamē ius curæ potest competere monasterio monialiū, vt exercitium committat viro capaci illius potestatis. Et sequitur Rota de præbē. xxj.in antiquioribus,vt refert Feli.in d.c.dilecta.

quere:vt extra de fo.cōpe.c.vlt.& j.in tit.de cōpe. iud.aditiōe.§.j. ¶Itē nō p̄t cognoscere post mortē prædecessoris sui:cui exp̄sso proprio nomine scriptū fuit.extra,eo.q̄m. ¶†Itē quod datus est sup re 10 certa.vñ de alijs se intromittere nequit. C.si à non cùm olim. ¶Itē q̄ nō p̄t post annū absoluere, quē prius ligauit.eo.ti.quærēti. sed hoc intellige, prout ibi no. ¶Itē quod est surdus,mutus,impubes,& petuò[a] furiosus,& à dignitate propter turpitudinē motus.ff.de tut.& cu.da. ab his.nec mandante.ff.de sta.ho.qui furere.ff.de iudi.cùm prętor.§.non aūt. & l. Cassius.iij.q.vij.c.infamis.§.tria.ff. de sena.l.ij. & extra de ele.super eo.xxxij.q.vij.nec furiosus. ¶Quid de cęco? Dic vt j.in tit.de sniа.§.sequitur. ¶Itē,q̄ est mulier:vñ nec iudex,nec arbiter eē pōt. ff.de reg.iur.l.ij.& iij. q.vij.d.§.tria.C.de arbi.l.fin. xxxiij.q.v.mulierē.cōtra.ij.q.v.Mēná.extra de arbitr.dilecti. [b] nisi habeat iurisdictionē rōne seu iure successionis.ff.de acqui.rer.do.l.quędā. C.de testa. mili.l.fi.secūdùm Vber.[c] sed tunc honestum est q̄ cōmittat,nisi aliud sit de consuetudine,vt in prę.c. dilecti.& C.de eman.l.j.& fi. ¶Item q̄ cōmisit alteri totaliter vices suas,vñ non pōt amplius cognoscere,ex quo alter cognoscere cœperit: vt s.§.sequitur.ver.& nota quod simpliciter. ¶Itē q̄ est iudex appellationis vñ non p̄t cām alteri cōmittere.C.de iudi.auc.ad hæc.sed hoc corrigitur extra,eod.super q̄onē.§.intētionis. ¶Itē q̄ p calūniā tulit in aliqua cā sententiā, & inter aliq̄s:vñ in alijs meritò pōt sustinere.ff.de suspe.tuto.lib.ñ.§.nunc videamus.& ff.de accu.l.si cui.§.ijsdem.& ff. de re milit. non oēs.§.à barbaris[d].extra,de præsum. mandata. ij.q.iij.c.j.C.de aduo.diuer.iudi.l.j. ¶†Itē q̄ est Iudæus, vel hæreticus[e], vel nō credēs,vel nōdū baptizatus,vel schismaticus,vel paganus, vel aliàs infidelis.ij.q.vj.catholicus.C.de hæreticis.l.pe.& in auc. ibi posita.liij.di.nullam. C.de iud.c.fi.extra, de hæreticis.c.excōicamus.§.credentes.xxiij.q.j. audiuimus.xvij.q.iij.cōstituit.extra,de off.ordi.quod sedem.extra,de elect.quia diligentia. ¶Itē quod est subdelegatus à delegato alterius,cuius Principis,extra, de app.cùm cām. C.de iudi. à iudice.extra,eo.sup quæstionū.§.j.& c.pastoralis.in princi.ff.de officio eius,cui man.est iur.l.fi.quod dic vt s.§.iam nunc, vers.sed quid. ¶†Item q̄ est delegatus in causa criminali,& quæ spectat ad merum imperiū ab alio, cuius à Principe, quod fieri non potest.ix. q.iij.saluo. ff.de offi.proconsul.nec quicquā.§.omnia. ff.de reg. iur.omnia.ff.de offi.eius,cui man.est iurisd.l.j.nisi q̄n prædses impeditus est : quia tunc potest ipse aliquē ad prouinciam sibi decretā mittere:qui omnia poterit,præter vltimum supplicium, & membri mutilationem.in auc.colla,ix.de collatio.& alijs.c.§.ad hoc autem.quod verum est prius cuius prouinciā sibi decretam fuerit ingressus,non post:& nisi quando contingit præsidem proficisci.ff.eod.l.pe.sed licet delegatus tunc cognoscit;non tamen pronunciat,sed ipse ordinarius.ff.ad Turpil.l.j.§. si his.& ff.ad municip.ea,quę.& nisi in proconsule,qui cōlia,vt no.j.de iurisdictio.omnium iudic.versicu.secundùm canones non procedit hæc solutio.sed dicemus delegatos Papę posse, quod possunt ordinarij.
ADDE,q̄ gl.in d.l.vna,secuti sunt Bar.Bald.Ang.ibi Bartol.& Gul. de Cu.in l.j.ff.de iurisdictione om.iudic. Ange.consil.cxcvj. incipiente, in causa accusat. & Bart. sequitur Inn.in c.venerabilis. & c.fin. de of.dele.& Abb. ibi.

mittit cognitionē,sed non sentētiam.ff.de off.proconsul.solent.& nisi in iudice in locū alterius subrogato.C.de off. eius, qui vicem alterius iur.ob.l. pe.sed ille habet cōmendatam, non delegatā iurisdi
f ctionem,secūdùm Rof.[f] & ff.de testi.l.ij.§.item di
13 uus.extra,de præsum.lras. ¶†Quid si Prīceps cām g criminalē cōmittit sub hac forma. Cām,quæ inter tales vertitur,tibi cōmittimus decidendā.actum est primò criminaliter,desistit actor,& vult corā eodē
g iudice ciuiliter agere[g].quæritur an possit.Dic q̄ p̄t ar.in præ.c.literas.Alij contra:vt extra,de offi.de
h le.in literis.quæstio hæc venerealis est: dic vt ibi.[h] ¶Item q̄ est cā liberalis,quę delegari nō pōt.C.de
i pedane.iudi.placet.de hoc j.in ti.de iur.om.iudi.[i] ¶Item cā cōmissa ad iurisdictionem suam nō ptinet,vel delegantis.C. qui pro sua iurisdicti.iu. dare h dari ve p̄nt.l.vnica.C.vbi,& apud quem.l.fin.ff.de procu.sed & hę §.defendere. C.de peda.iud.l.ij.in
14 fi.ff.de arbi.non distin.§.de liberali. ¶†Sed qs co-
k gnoscet de hoc:& an sit ipse iudex,vel nō? Dic[k] q̄ ipse delegatus,qui ratione incertitudinis iudex est. extra e.significantibus. C.de iur.om.iu.priuatorū. extra,de rescript.dilectus.C.si contra ius,vel vtili. pub.l.ñ.& lib.x.de decur.generali.quod in ordinario indubitatum est,cuius iurisdictio certa est & firma.ff.de iu.si quis ex aliena.ff.ad munici.l.fi.& l.de iure.Alij dicunt, q̄ delegatus,qui priuatus est, non cognoscet:quia si negatur, delegātē hīe iurisdictio i nem,negatur simpliciter delegatum habere iurisdinem aliquam:sed ordinarius, qui eum delegauit,co
l gnoscet[l].Sed si negatur mandatum,vt j.versi.item excipitur q̄ non:quis cognoscet de hoc? Et quidē si k ipse habet aliàs iurisdictionem, videtur q̄ ipse delegās.nam authoritas sua facit pro eo.arg.ff.de testibus.testium.lxxxvij.di.nobilissimus.C.de sum.tri. liquet.ff.de fide instru.l.fi.arg.contra.ff.de off.eius, cui mā.est iur.l.& si prætor. Nam & si testes essent in hac cā necessarij,ipse vī vocādus : qa de iure seu l honore eius minuēdo agitur.ff.de aqua plu.arc.l.in cōcedēdo.extra,de of.archid.ad hęc.secundùm V-
m ber.[m] prius dictum placet.ar.extra,de rescr.pastoralis.in prin.& c.dilectus filius Io.in fi.¶Sed si dicatur mādatū reuocatū:vt j.ver.itē quod mādatū. corā quo de hoc cognoscetur? Vī corā delegato:qa cōstat q̄ qñq̄ habuit iurisdictionē. Cōtra:quia reuocatū est mandatum:& sic iudex esse non pōt.Et sic vī cā ad ordinariū remittenda. Vber.dicit quòd si constat euidenter de tacita reuocatione per cōmissionem causæ alij factam, est negotium expeditū: vt j.ver.item quod mādatū.Si verò meritò de hoc dubitetur,ambo cōueniāt.ar.ff.de excu.tut. l.iurisperitos.C.vbi cau.sta.l.pe.Tu dic,vt extra,de resc. cùm cōtingat.& c.pastoralis.& c.dilectus filius Io.
15 in fin.¶†Quid si committens tpe cōmissionis non erat illius iurisdictionis,quod posset cōmittere,sed postea illam hīe cœpit : nunquid valet delegatio?
n Et videtur q̄ sic,si post ratū habet[n].quod facit arg.
o C.ad Mace.l.fi.[o] Dic contra.ff.rem ra.ha.l.fin.ff.de off.procōsu.obseruare.§.fi.& arg.ff.de acqr.pos.l. qui bona.§.iussus.ff.de auc.tu.l.j.§.j. Eadē etiā rali proponenda:& ipse habet illam admittere,vel repellere.Et si dicas,est dubium de probatione,non de propositione.vide quod dixi de excep. pia.super verbo,iudex.

¶Agere. Eo casu, quo aliàs id posset coram iudice competenti. de quo dicit, vt C. quando ciui.ac.l. vbi. vide in vltima glo.est ergo hæc quæstio solùm de iudice. ¶Ibi. Est nona. formatur tamen cùm sententia iā est lata in criminali.fuit & quæstio Gof. xx. & Dama.j. de resc. & omnino vide quod scripsi de rescr. dispēdia.li. vj.super versi.ad diuersos.
¶Iur. om.iudic. Ante mediū.versicu.sed quid de causa.
¶Dic.Secūdùm Vber.vbi s.pōt autem.& ver. sequentibus. vbi tract.quæ sequū tur.
¶Cognoscet. quasi velit hæc opinio, q̄ ordinarius:& si non habeat iurisdictionem in causa quam delegauit, habet tamen in aliquibus. & sic cū sit iudex, poterit cognoscere. sed delegat[9] eius in causa, in qua iurisdictionē nō habebat, est priuatus.Sed his nō obstātibus procedit prima opinio. quod bene probat decre.si à subdelegato. eo. ti.libr.vj.vbi patet, quòd exceptio est coram tali proponenda: & ipse habet illam admittere,vel repellere.Et si dicas,est dubium de probatione,non de propositione.vide quod dixi de excep.

m ¶Vber.Vbi suprà.
n ¶Habet.Ipse committens,sed potius videretur requiri debere ratificatio eius,qui ampliauit potestatem committentis. De materia tamen ad saturitatem vide quod scripsi eo.ti.prudentiam.super glo.ij.
o ¶Macedonia.l.fina.per quam legem,& ff.de iudi.l licet.Guid.de Suza. hoc tenebat.ff.de iur.om.iud.l.eū qui.inducens pro se gl.C.qui pro sua iurisdi.l.vna.quę mihi dicit contrarium.dicebat tamen Iac.de Aret. q̄ si delegans erat electus,non tamen confirmatus,vel iurisdictionem habēs, si postea confirmetur,valet delegatio vt nunc,nō vt tunc:per leges seq. quasi radix iurisdictionis præcessisset delegationē. Vide ibi Cy.in p̄alle.

tione

l.vna in ſecunda & tertia quęſtio.& dictũ Ia.malè procederet de iure noſtro,quo omni ſuo iure priuatur electus ante confirmationẽ adminiſtrãs quoquo modo.Sufficiat de electione,auaritiæ.lib.vj.

ADDE,q̃ Barto.in l.j.C.vbi de cri.dicit quòd quando eſt defectus in iuriſdictione iudicis,ſi pendente cauſa iudicij iuriſdictio ſuperueniat ex cauſa de nouo e-

e rgẽte,nullo modo iudicium con- a firmatur.per gloſſam,ibi. Et eſt ratio quia initium iudicij non fuit legitimum:vt l. momẽtaneæ. C. qui legi. perſonam. Si autẽ iuriſdictio ſuperuenit ex cauſa de præterito: tunc cõ firmatur iudicium vt ex nunc,non vt b ex tunc:vt l.obſeruare.§. finali.ff. de offi.proconſulis.

a ¶Habeat. Si ordi- c
nariam putatiuam d
iuriſdictionem nõ ſubditi ꝓgaſsẽt valet proceſſus:vt nota.j. de compe. iudi. adi.§. primo. verſiculo, quid ſi e priuati.

b ¶In iure. Alb.Gal. f
titu.de iudic. ordi. & dele.circa medium ver.ſed nunq̃d fatetur per hanc decre.hoc verum eſſe in eccleſiaſtico foro in ſeculari dicit ſecus quia in eo probari poteſt per teſtes. Ale. in auẽ. de litig.§.preſenti. h colla.viij.& vt liti. 17 iurent. §. qa vero. col. ix. Ad legem proxi.reſpond.illam loqui, cùm cõmittitur adminiſtratio. g

c ¶Prin.Non allegat
d §.cum tamen.tex. ſit ibi in §.ſit tibi. i & in §. nõ permittas.facit diſtinctiones perſonarum litigantiũ, & emẽtium fiſcalia.

tiõe dico,ꝙ ſi lis eſt conteſtata corã eo, q̃ putabat habere iuriſdictionẽ in cauſa ipſa cũ nõ habeat, a non valent quę ſunt acta corã eo:licet poſtmodũ eam nanciſcatur:nec etiam valet interruptio p̃ſcriptionis per talem li. conteſta. factam: vt C.ne de ſta.defun.ſi pr̃.extra,de iudic.at ſi clerici. extra,de appel.vt debitus.in princi. vbi de hoc. Idem eſt, etiam ſi prius habuit iuriſdictionẽ cognoſcẽdi,ſed poſtea eam perdidit:nam non valet ſentẽtia p eũ lata.qđ enim nullum eſt ipſo iure,ratũ haberi non poteſt extra,de elec.auditis.& xvj. q.iij.c. dilecto. 16 §.põt & aliter. ¶†Itẽ excipitur,quòd oſtẽdit mãdatũ literis comprehenſum:vt C. de man. prin.l. vnica.extra,de offi.dele.cùm in iure[b]. & ſi illud p- b
diderit:dic vt j.de inſtrumẽ.edit.§.reſtat. ver.illud quoq̃.& j.ver.item quia dicit ſe dele.Si autem ſit legatus,vel nuncius,ſeu ambaſsiator,& ſit nobilis & authentica perſona & notabilis,ſatis eſt illi ſine literis credẽdum.lxxxvij diſtin.nobiliſsimus.& in c
authentica de manda.princ[c].C.de ſumma trinitate liquet[d]. ¶Sed nunquid mandatum poteſt ꝓ- d
teſtes probari?Dic vt infrà in titulo.de probationibus. §. videndum. ¶Item quòd inquiſitio vel eccleſiæ,vel perſonæ prouiſio, vel abſolutio vel ſuſpenſio, vel hmõi ſibi commiſſa ſunt quæ non poteſt aliꝰ ſubdelegare.extra,eodem,ca.fi.& in decre.Alex.papæ.iiij.de of.dele.q̃ſiuit[e]. ¶Itẽ quòd e
iniunctum eſt ei,vt perſonaliter exequatur. quare cõmittere non poteſt etiã de partiũ conſenſu.eo. tit.c.vl.ff.[f] de ſolu.inter artifices.C.de cad.to.l.vnica.§.ſi verò.extra,de reſcrip.cũ dilecta.vbi de hoc. ¶Item quòd datus eſt cum illa clauſula, Ea quę de bonis &c.vel cum illa,Quicquid poſt iter arreptũ &c.vel cum illa,quicquid poſt litem motam &c. & ipſe vult inquirere & non iudiciario ordine cognoſcete.Itẽ non vult de poſſeſ.ſed ſolũ de ꝓ
prietate cognoſcere,quę dic ſecundũ papã,vt no. g
extra,de re.eccle.ali.vel non epiſcopi[g]. Idem iuris eſt etiã in illa clauſula:mandamus quatenus vocatis,qui vocandi fuerint,ſuper propoſitis veritatẽ inquiratis:vt extra,de iud. exhibita[h]. ¶†Item ꝙ eſt illiteratus & imperit[9].de pœ.di.vj.§.quod aũt. extra de pœ.& remiſ.omnis.in auẽ.de iud. §.j.col. vj.C.de ſen.exbre.reci.l.ſecunda.xx.diſtin.j.c.j.extra,de conſan.& affini.c.j.xxxvj.di.c.j.Contra,qa illiteratus habens cauſarum experientiam, põt iudicare.C.de iudi,certi.extra,de cõſuetu.ad noſtrã. & in.prę.auẽ.& ff.de reiud.quidam.Quod & verũ eſt:aꝑs naturalis diſcretio,quæ mater eſt cunctarum virtutũ,viget in eodem extra,de of.cuſto.c.j. & j.q.v.præſentiũ.licet quidã dicant illud,quod ĩ præ.l.certi dicit eſſe ſpeciale in magiſtro militũ.[i] ¶Item quòd ipſe ſpoliauit. iij.q. j. redĩtegranda. extra,de reſti.ſpolia.conquærente.ij. q̃o.j. notum. ¶Item quòd eſt odio,fauore,gratia,prece,pretio vel metu,vel promiſsione,vel iuſſu alicui[9] potẽtis deprauatus.ij.quæſtione vj.hoc etiã placuit.extra, k
de re iudi.cũ ęterni[k].xj.quęſtiõe iij.quatuor.& c. iniuſtum.iij.q.v.accuſatores.iij. ¶Item quòd non habet Deũ p̃ oculis:nec procedit ſecũdũ cõſuetũ vſum cauſarum,& quòd apud eum eſt acceptio perſonarũ,nec via regia procedit.extra,de accu.qualiter j.de iud.decernimus.& c.nouit.§.licet forſan.de pręben.graue.vt eccle.bene.vt noſtrum.in prin.ff,

d ¶Liquet.Aliàs eſt ver.ſub epiſtola.inter claras. De hoc plenius j.ti.j.§.ſupereſt.verſi.quid ſi deleganti.

e ¶Quæſiuit.Reuocata eſt, quia non incetra.libro vj.vt in procœmio ſexti lib.in fi.de ꝓuiſione tñ eccleſiarũ dic, vt eo.ti.is cui.li.vj.& in cle. eo.ti.c. vno & duas quęſtiones Ioã.de Deo.circa hoc ſcripſit in pręcedecre.is,cui. in prin.in quibus delegatus ſubdelegat partem cõmiſsionis,& aliam partem non.& quia iſte ver.de inquiſitione primi fit, ſi illa vel aliud faciendum committitur certo loco:& ibi fieri non poteſt:tenet alio loco factũ. Quod dic vt eo.ti.ſtatuimus.ij.lib.vj.

f ¶Vlti.illa decre.§.ij.dicit contrarium,ſ.ꝙ de conſenſu partium committit niſi in duobus caſibus,ad quos reſtringe hoc dictum.

g ¶Epiſcopi. Vbi ſcripſi in glo.ſumitur hic.& de hoc etiam j.de reſcri.præſen.§.ratione formę.ad fi.j.col.

h ¶Exhibita. De clau.ſi partes conſenſerint,procedas hoc mõ. ſcripſi poſt Inn.& alios,de elect.ſcriptum poſt principium.

i ¶Militum. Vide j.de ſen.prola.§.ſequitur.in prin.

18 de eo quod certo loco.quod ſi Epheſi.in fi. ¶†Itẽ quòd non eſt in eo iuſtitia: vnde nec iudex vocari meretur.extra,de verbo.ſignifi.ſi forus.§.in omni. xxiij.q.ij.c.j.iuxta illud, ſi re prieris, nec nomen habere mereris.ar.l viij.d.cor epiſcopi.in fi.& xxxiij.diſtin.quę ipſis. & in procœmio Digeſtorum. §. diſcipuli.in fi.§. ¶Item quòd nimis ſuæ prudentię innititur.extra,de conſtitu.c.primo.& c.ne inni taris. ¶Item quòd ſuas ſententias,vel cõſilia nimis præcipitat.vj.q.j.quęro.l.diſt.põderet.ij.q.j.Deus. extra,de in integr.reſtit.tamen ex literis. ¶Item,ꝙ citatus non eſt de ſua iuriſdictione:& hoc in ordinario etiam locum habet,de iur.om.iudic.l.fina.& poteſt ei dici:ingreſſus es,vt aduena:nunquid vt iudices.iij.q.vj.leges.& q.v.accuſatores.& iudex cognoſcet tunc,an ſua ſit iuriſdictio:vt ſ.verſic.item quod cauſa commiſſa &c. ¶Item quòd mandatũ
l ſibi traditum eſt reuocatum[l].extra, de appella. vt noſtrum.de iudi.iudicium.& de procur.l.poſt litẽ. ſiue expreſsè:vt extra,de procur.in noſtra.ſiue tacitè,ſcilicet quia alteri eſt commiſſa.ff.de procurat. ſi quis cum procuratorio.in fine.extra, de officio
19 delegati.paſtoralis.§.preterea. ¶†Sed nunquid tacitè reuocatur per omnem cauſam,per quam & legatum & fideicommiſſum,maximè per illã,de qua tractatur.ff.de adimen.lega.l.tertia & quarta? dicit
m Vber.[m] quòd ſic:quia in vltima voluntate eſt merum lucrum:vt ff.mand.hereditatem. hic autem eſt
n honor habens onus annexum[n]. ¶Item quòd commiſit tale crimen,quod lege diuina morte puniebatur ſecundùm quoſdam.liij.diſtinct. multos.lxj.diſtin.Catinenſis.lxiij.diſt.nouit. ¶Item quòd eſt tale crimen,de quo ipſe cognoſcere non valet.ij.q. k
vj.ei,qui.§.diffinitiua.ver.cum certa. ¶Item quòd punit in principio litis,vel nimis auſterè procedit. l
extra,de re.iur.quod in contemplatione.ij.q. vj.añ ſententiam.& c.non ita. ¶Item quòd cã pendente coram ordinario.extra,de appel. vt debitus.extra,eod.gratum. ſic econuerſo,ordinarius ſe non m
intromitteret de cauſa coram delegato pendente.
o extra,de purg.ca.cùm dilectus.in fi.[o] ¶Item quòd eſt præſumendũ,ꝙ ſententiã pro volũtate aduerſa n
p rij ferat.extra,de eo, qui mit.in poſſeſ.cùm ſicut.[p]
20 ¶†Item quòd partes non audent ad eum ire ſine mortis periculo, licet habeant literas de ſaluo conductu:vel non facit partes ſecuras in eundo & redeundo ad ſe:vt iij.q.ix.hortamur.extra,de appel. o
ex parte.extra,vt lit.non conte.accedens.ij. ¶Item ꝙ cõdelegatus obĳt, & cauſa cõmiſſa eſt ſine clauſula illa,quòd ſi non ambo,&c.ſ.§.reſtat.ver. item mortuo vno. ¶Item,quia dicit ſe delegatum à lega p
to Papæ:nec oſtendit legatum habere iuriſdictionem.arg.extra,de offi.dele.cùm in iure.C.de manda.princip.l.vnica.ſed puto ſufficere ſi faciat fidem de delegatione ſibi facta:nec eſt neceſſe vt faciat fi q
dem de iuriſdictione legati:quia ſufficit oſtendere quòd ſic agebat,ſic cõtrahebat:vt ff.ad Mace.l.iij. & iij.q.vij.c.infamis.§.tria.in prin.extra,de off.le. nomini,& de ſen.excõ.ad eminẽtiã.& hoc ꝓpter excellẽtiã dignitatis ipſius legati. xcvij.di.nobiliſsimus.C.de ſumma tri.l.liquet. ¶ q ¶Item quòd aduocatus alterius partis eſt commenſalis eius: extra, r
r de appel.ex inſinuatione,& de offic.iudi.c.j.[r] ¶Itẽ quòd eſt criminoſus.xxxij.q.vj.c.j.iij.q.vij.q ſine.

ADDE, quòd illiteratus poſsit eſſe iudex. text. & ibi Bartol. in l. ex parte.de decu. lib. x.gloſſ. in cap.ſciſcitatus.de reſcrip. gloſſ.in c.qui vult. de pœn. diſtinct. vj. Bald. in procœmio Inſtitu. Angelus & Imo.in l.quidam conſulebat.de reiudicata. Archid. xj.quęſtio.iij.ſummopere. vbi dicit quòd Innocen.iij. dum prolixas ferret ſententias, per alios faciebat legere.

ADDE tu quòd poſsit excipi de imperitia & ignorantia contra iudicem:& vide Abb, Sicu. & alios ſcribentes in d.c.ſciſcitatus. extra, de reſcript.& aliquid in cap.j.extra, de conſang.& affi.vbi bonus tex.

¶Æterni.libro ſexto.

¶Reuocatum. ſ. verſi.ſed ſi dicatur teſtis,quis hoc cognoſcat.

¶Vber. Ad literã vbi ſ.verſi.ſed nunquid.

¶Annexum.Eod. titulo.paſtoralis.in principio.ff.de mune.& ho.munerũ. §.iudicandi.

¶In fine. Vide ſ. §.reſtat.ad fin. verſic.item finitur per litem.

¶Sicut.in antiqua vt dixi ſ. verſicul. item quod ex pluribus.

¶Liquet, Et hoc maximè quãdo legatus faceret ſuas literas publicari,vt not.j.hoc titu.§.ſupereſt.verſic. quid ſi delegati.

¶Cap.j.Dic vt ibi in vlti.glo. & vide quòd ſuper ea ſcripſit Gul.An.in tit. de recu.iij,colum.diſtinguebat,an iudex cum illo commenſali habeat conſilium & tractatum ſuper ordinanda cauſa:& tunc ordinatur.an nõ:& tũc non recuſatur. Vel aut propter defectum,vel inæqualitatẽ dedit iudex cõmenſalem:& tunc non recuſatur,vt in præ.c.j.& ff.de poſtu.l.j.§.ait prætor.& C.eodem.prouidendum.aut aliàs illam habuit:& tunc recuſatur, Vel diſtinguenda eſt qualitas clientuli,vel qualitas iudicis, ex quibus variari poteſt,& non poteſt oriri ſuſpicio. Bene conuenit quod ſcripſi poſt Hoſti.cùm quęrit,quid de caſu conuerſo:cùm iudex eſt commenſalis adhocati in præ.decre.j.ſuper vlt.glo.in fi. Adde quod Hoſt.vt refert & ſe,

quitur Abb. in c. j. de offi. iudi. concludit quo ad primum, quando aduocatus est cõmensalis iudicis, quòd si aduocatus esset versutus & malitiosus, & nimis improbè promoueret patrocinium, & assisteret semper iudici: tunc consyderata persona iudicis & astutia aduocati, poterit superior arbitrari, an hoc sit legitima causa recusandi. aliàs cessantibus prędictis, an possit recusari: quia non est tanta suspicio cùm aduocatus est domesticus iudici, sicut pars: quia causa non est sua, sed ptis. Quo ad secundum si iudex est commensalis aduocati. sentit quòd recusari possit: quia facilius mouetur iudex ad petitionem superioris, quàm subditi. argumentum capit. visis. xvj. quæstio. ij.

a ¶ In delegato. Cõtra. scripsi post Hostien. eodem titulo, cùm super. in fine magnę glosſ.

b ¶ Quęritur an. Debet dicere tit. ij. in fine. & ibi remittam. & facit litera corrupta ad id, qđ dicam infrà titulo primo, in principio.

c ¶ Tenore. & c. vlt. vbi de hoc.

d ¶ Pręsen. Quã non habemus.

e ¶ De Deo. De hoc & de monacho, de quo sequitur, plenè scripsi de rescrip. statutũ. libro sexto. super glosſ. habentibus igitur. & vbi Ioan. de deo hoc tractet, ibi dixi.

f ¶ Intelligantur. Quia decre. præsentata. loquitur in arbitro, qui nõ delegat. in decre. ij. il e le abbas, qui iuerat in Angliam, non subdelegauerat: quod vtiliter feciſ- f set, si in rescripto erat clausula, quod si non omnes.

g ¶ Excusauerit. Quæstionem quã disputaui cum collega verè impedito, sed non excusato, vel fide non facta, procedit socius. vide super regula, eum, qui certus. de regu. iur. libro sexto.

h ¶ Alexand. Decretalem illam non vidi: sed nunc est expeditum, non solùm in executoribus, sed etiam in iudicibus. eodem titulo, cùm plures. libro sexto. vbi etiam dicitur, quòd pręueniens excludit collegas: nisi in casibus ibi positis. Subditur etiam, quòd perpetuatio iurisdictionis facta per vnum, prodest collegę: an verò prosit adiuncto, ibi satis scripsi super verbo, eo casu.

i ¶ Libro sexto. Alias differentias inter conseruatores & iudices, vide not. eod. titu. c. vltimo. in gl. penul. & super eo. lib. vj. & ibi etiam posui de materia conseruatorum per modum summę xvj. membra: an verò dari possint ab alio, q̃ à Papa: ibi scripsi q̃ non, super verbo, & etiam. Et scias q̃ Marti. de Fano propter decre. illam, statuimus. fecit de conseruatoribus vnam magnam glosſ. quam non curo propter decret. vl. eod. titu. & vtrobiq̃ notata satis plenè.

& c. in grauibus. & c. postulat⁹. & c. infamis. §. tria. in fi. & c. sacerdos. hęc in delegato. [a] ¶ Sed nunquid idẽ in ordinario? Vr̃ q̃ sic: quia iura prædicta non distinguunt. vñ nec nos distinguere debemus. xix. dis. si Romanorum. extra, de ma. & obe. solitę. ij. q. v. cõsuluisti. extra, de trãsla. inter corpalia. de deci. qm̃. ¶ † Dic q̃ null⁹ ordinarius, q̃ diu toleratur, põt à iudicio vel officio remoueri: & valẽt quæ fiũt ab eo, non de merito vitę, sed de officij potestate. iij. q. vij. c. sacerdos. §. sed obijcitur. arg. extra, de pur. cano. cõstitutus. & ij. q. vij. lator. §. hoc edicto. non de officio. De hoc j. ti. proxi. ver. quæritur an [b]. ¶ Item q̃ sum pupillus, vel vidua, vel debilis, vel diutino morbo fatigatus, vel scholaris, vel legatus, vel gr̃a testimonij vocatus, vel cã iudicandi vel appellationis, vel tutelæ exercendæ: vñ non teneor coram vobis rn̄dere: vel quia corã tali litigo. In his enim casibus põt alius eligi, & forũ reuocari. extra, de fo. cõpe. ex tenore. [c] de of. deleg. significãtibus. lxxxvij. di. defensionis. C. qũ Imperator inter pupillũ & vidu. l. vnica. C. ne filius pro patre. auc. habita. vt ff. de iud. l. ij. extra de dila. c. fin. ¶ Item q̃ defectus est in rescripto. Super quo dic vt j. de impugna. rescript. ¶ Item q̃ estis indiscretus: vñ pupillus nõ põt esse iudex. C. de fal. mo. l. j. extra, de reg. cùm virum. de cõsang. & affini. c. j. ¶ Itẽ q̃ non habetis iurisdictionem: vnde non potuerunt partes vos iudicem facere. C. de iur. om. iu. priuatorum. extra, de foro compe. significasti. & c. Romana. rñ. j. libr. vj. ¶ Item q̃ estis laicus, qui non potestis esse iudex in causa clerici. in auc. vt clerici apud proprios epos. col. vj. & de san, epis. §. si quis contra. & C. de epi. & cle. auc. clericus. & auc. statuimus. extra, de foro cõpe. si diligenti. xj. q. j. inolita. vel ecclesiastica: puta decimarũ vel matrimonij & huiusmodi: vt extra, de iudi. decernimus. & c. seq. & c. at si. & de offic. dele. cum te. vbi de hoc de rescripti prẽsen. [d] de arbitris. contingit. x. di. c. j. extra, de consti. eccleſia. xcvj. dist. bene. extra, de rebus eccl. non alie. cum laicis. ¶ † Quid si cã cõmissa est alicui canonico expresso nomine canonicatus: ille verò post citationem contrahit matrimonium? Dic q̃ si causa est spiritualis, nõ cognoscet. extra de clericis coniu. diuersis. Sed si iam lis sit contestata, vel contraxit cum virgine, bene cognoscet, si vult priuilegio clericali gaudere. quod põt: vt xxvj. di. vna. Secus si cum vidua: quia nec tũc potest vti priuilegio clericali. lxxxiij. di. quisquis. & in consti. Grego. x. de bigamis. altercationis. li. vj. Io. de Deo. [e] ¶ † Quid si postq̃ citauit, fit eps distans vltra duas diætas? Dic q̃ poterit subdelegare cãm. arg. extra, de excep. olim. & de offi. deleg. c. fina. §. j. Nec obstat extra, de test. p̃ntata. & de eo, qui mitti tur in pos. cau. rei ser. c. ij. si bñ intelligant. [f] ¶ Quid si fiat monachus? Dicit Io. de Deo, q̃ põt procedere de licentia abbatis, si erat lis contestata. nam & ei põt cã cõmitti: vt s. ver. nũq̃d ergo. secus secũdùm eũ, si nõ eratlis cõtestata. tu dic vt in præ. ver. ¶ Itẽ excipitur, q̃ nõ exhibet mãdatũ suũ: vt C. de man.

k ¶ Conseruatoribus. Cuius mentem habes hodie e. tit. c. fi. li. vj. & ibi expeditur, q̃ non committunt, nisi citationes, & sententiarum denunciationes. vbi etiam corrigitur quod de canonicis ecclesiarũ cathedralium dicebatur in illa. ibi etiam prouidetur, q̃ vltra vnam diætam quis nõ trahatur: sed vt ibi scripsi super verbo, diætam, Forma conseruatoriarum, quæ dicitur concilij Vien. in multis tollit illam constitutionẽ, & permittit iudicialẽ indaginem, & subdelegat in totum, & trahi vltra diætam: dummodo non vltra quatuor. Et ex hoc vidi dubitari de pluribus: & sic primum, si monasterio habenti mẽbra in diuersis diœcesibus dentur conseruatores in diuersis locis cum illa clausula: an iniuriator vno conseruatore præsente, vel infrà diætam possit coram alio trahi ad quatuor diętas, sed non vltra: quod videtur fieri posse, cùm verba, quæ ponderanda sunt, & debent ali quid operari, de de ci. ad audientiam. de priuile. si Papa. §. primo. in fin. lib. vj. sint clara: & sic eis est standũ. Nã ambiguitate cessante cessat quæstio voluntatis. ff. de lega. tertio. ille aut ille. §. primo. & l. nõ aliter. in principio. ¶ In contrarium facit ratio decret. libr. vj. de rescript. statutum. & clem. eod. tit. c. j. Item & si ius deficeret, æqtas hoc suggerit. Facit ff. de aqua plu. arcen. in Summa. §. Labeo. in fi. iij. distinct. erit autem modo. Solùm enim cùm vrgens ratio id flagitat, haberi debet rõ quatuor diætarum. C. de dila. l. prima. argumen. ff. qui satisda. cogan. l. de die. §. final. Seruari igitur debent iura de dięta loquentia, quandiu fieri potest: & sic clausula ciuiliter intelligatur: & quantum minus fieri potest discrepet à iure, etiam si verba non patiantur. Facit xxiij. q. j. paratus. de rescript. causam. de offic. delega. ex parte. ij. ff. de in ius voc. l q̃uis. C. de inoffi. test. si quando. Item cùm litera sit odiosa: quia per eam præiudicatur ordinarię potestati. de rescriptis. ad hæc. & clausula odiosa ledens eum, qui cum dispendio a longe trahitur, contra iura prędicta. Facit C. de exact. trib. apparitores. in fine. & in authen. vt dif. iud. §. hęc autem omnia. ergo restringenda est: vt de fil. presby. c. j. lib. vj. & de regu. iur. odia. ff. de act. & obli. in honorarijs. § pen. de bonis libe. si patronus testa. § si patroni filius. maximè cùm hoc versetur in commodum vtentis. ff. de vsufruct. si cuius. Et quia talis fuisse videtur mens Principis, ne graue damnum alteri inferatur: concordantias vide de priuil. in his. in gloſſ. ij. quæ mens pręualeret verbis. de elect. si postq̃. §. j. cum concor. libr. vj. ff. qui pe. tu. l. credendum. ad Tertul. l. ij. §. si mater. de excu. tuto. scire oportet. §. aliud. de pactis. tale pactum. §. pater. si conquod est

Princi. l. vnica. extra, de of. dele. cùm in iure. Quid si illud pdidit? Et dic vt j. in ti. de instru. edi. §. restat, ver. illud quoq̃. ¶ Item q̃ cùm sint plures iudices, vnus sine alijs citare vel procedere nequit, si alius
g excusauerit [g]. extra, de offi. dele. prudẽtiã. De quo dic vt j. de cita. §. iam de citatione. ver. porro. & sequentibus. ¶ Quid si in rescripto, in quo Papa mandat alicui prouideri, est illa cla: vos, vel alter vestrũ exequamini, &c. Dic q̃ tũc vnus põt altero irrequisito procedere: & sic obtinuit. & vide sup hoc de-
h cre. Alexã. [h] ¶ Sed quid si plures sint consules, vel collegæ in eodem officio, & coram vno illorum fit stipulatio: nunquid poterit coram alio super eo agi & procedi? Et vr̃ q̃ sic: quia vnum est officium, & vna iurisdictio. Habẽt em̃ officiũ & iurisdictionẽ à municipio, q̃ iudex vnius vicę fungitur. ff. de offi. procon. meminisse. rñ. j. ff. ad muni. magistratus. vj. q. ij. scitote. xv. q. vij. eps nullius. extra, de offi. dele. vno. & c. fi. arg. cõtra extra, de his, quæ fi. à ma. par. ca. quæsiuit. Sup hoc dicũt quidam, q̃ aut stipulatio fuit cõcepta corã illo, eius proprio nomine expreſso: vt qa dictũ fuit, promitto tibi soluere quod T. cõsul iudicabit: & tũc nõ cõmittit stipulatio apud aliũ. Aut eius proprio nomine nõ expreſſo: vt quia dictũ fuit, promitto tibi soluere, quod cõsul iudicabit: & tũc sic. ar. ff. de cõdi. & demõ. nonnũq̃. ff. de leg. j. si hæres nominatim. extra, de of. deleg. quoniã abbas. & c. cùm sup. ¶ Sed quæritur quę impotẽtia impedit iudicẽ, ne possit cõmittere cãm cùm interesse nõ põt? Rñdeo, impotẽtia iuris: quia cùm nihil hẽat, nihil cõmittere põt. j. q. vij. Dalbertũ. extra, de rescr. scisitatus. Impotẽtia verò facti non impedit cõmissionẽ. extra, de of. dele. si pro debilitate. & c. pastoralis. sed tũc cõdelegati subdelegatũ admitte re nõ tenẽtur. extra, de of. dele. corã. quæ dic vt s. §. sequitur videre q̃d sit officiũ. ver. verũ cũ cã. ¶ Itẽ q̃ nõ estis iudex meus. C. vbi in rẽ act. l. fi. ij. q. vij. pulsat⁹. extra, de iud. ac si. extra, de cõsue. ad nr̃am. C. de iur. om. iu. in criminali. xj. q. j. clericus sine. &
24 c. seq. ¶ † Itẽ q̃ nõ estis iudex, sed cõseruator, qui p̃t solùm defendere à manifestis iniurijs: nec põt manum extendere ad ea, quę iudicialẽ requirũt indagi nẽ: vt extra, de of. dele, statuimus. lib. vj. [i] ¶ Sed nũ quid cõseruator põt cõmittere vices suas alteri? Dici põt q̃ sic: in quò ipse habet causæ cognitionem: puta in cognoscẽdo vtrũ iniuria vel offensa sit manifesta, vel nõ: in alijs aũt nõ: vt extra de offi. dele. c. fi. Et nota q̃ hodie nullus põt esse cõseruator. nisi solùm epi, abbates, & canonici cathedraliũ ecclesiarũ: præsertim in dignitatibus cõstituti. Item nullus põt esse cõseruator eius, qui suus est cõseruator. Itẽ si de alijs, q̃ de manifestis, se scienter intromiserit, potestatẽ vel iurisdictionẽ aliquã exercẽdo, eo ipo per mẽsem ab officio est suspẽsus: & pars hoc procurãs, in expẽsis aduersario cõdẽnetur. Item nullus debet habere conseruatorem sibi subditũ, exceptis Regibus. & hęc habentur in cõsti. Alexand. quarti.
k de offic. delega. quia. de conseruatoribus. [k] ¶ Item

ſeruator p̃ſens eſt perſona iniuriãtis, vel alia noua cauſa eſſet ſuſpectus impetrãti. ſubdeleget, ſi forma id patitur. ſi non patitur, vel ſubdelegare nõ vult tunc iſti monaſterium adirent remotius. & ceſſarent ſuperi⁹ dicta Facit de offi. deleg. cùm plures. §. j. lib. vj. Eſt ſecundũ dubiũ de clauſula illa multùm hodie in conſeruatorũm vſitata, ſ. p̃ſentibus poſt quinquẽniũ miminè valituris: an duret poſt quinquennium iuriſdictio quo ad cœpta teneo q̃ nõ vt ſcripſi in præal. decre. vl. vlti. gloſſ. eo. tit. lib. vj. Tertio dubitatur conceſſa, vt ſuprà dicitur. iudiciali indagine: & q̃ ſubdelegare poſſit etiam totum: & non obſtante conſtitutione Bonifa. per ſe & alios ꝓcedere, etiã extra locum, in quo deputat⁹ eſt conſeruator: & an iudex poſſit ſubdelegare his, q̃ de iure p̃nt eſſe delegati, ſed nõ cõſeruatores: vt canonici eccleſiarũ cathedraliũ, quos cõſtat delegari & ſubdelegari poſſe, p decre. de reſcrip. ſtatutũ. li. vj. & dubium ſumit̃. ex decre. fi. p̃ dicta. eo. ti. & potiſsimè quo ad illa, q̃ requirũt iudicialẽ indaginẽ, ꝓcedit dubiũ, fortificatũ p illud verbũ conſeruator, & iudex: qđ ī q̃one ponit̃. De facto fuit nup hęc q̃o mihi de Apulia delata. quã adoptiuo cõicaui, q̃ illã diſputauit, & mecũ tenuit: quòd iſte non eſt purus delegatus: ſed eſt conſeruator, habens poteſtatem prorogatã ad quędã ꝓhibita. Sed decre. vlti. p̃. de offi. dele. §. vices. lib. vj. aperte probat, q̃ ſi ex beneficio literarũ cõpetit cõſeruatori cõmittere neceſſe habet cõmittere p̃ſonis in dignitate vel perſona tu conſtitutis in eccleſiis cathedralibus vel collegiatis. Clauſula igitur, qđ poſsit p̃ſe vel alium, vtilis eſt in hoc: q̃a exceptis citationibus & denũciationibus ſnĩarũ, non poterãt cõmittere: modo poſſunt ex vi clauſulæ p̃dicte. Non ſunt aũt priuilegiati circa perſonas, quib⁹ fienda eſt cõmiſsio. Stat igit̃ in ſuis finib⁹ virtus clauſulę maximè in materia reſtringibili, qualis eſt iſta, qui iudiciarũ ordinẽ tollit: & extenditur ad futura: qđ ſimplex iuriſdictio delegata nõ facit. de reſcrip. ad hęc. & c. fi. & vide qđ ſcripſi in præ. decre. vlti. li. vj. ſuper verbo, dictã. & dic q̃ nomẽ & officiũ cõſeruatoris retinet, licet eius iuriſdictio ampliet̃: vt dixi in decre. prę. ſumma. Et fateor eum iudicẽ: ſed nõ ſimpliciter delegatũ, ſed delegatũ cõſeruatorẽ: & ſic non obſtat illud verbum cõſeruator, & iudex: imò facit ꝓ. Et facit ipſius cõſeruatoris deſcriptio, quã poſui ī ſumma p̃dicta in prin. Et qũo prorogatũ primã naturã retinet, vide extra eo. tit. de offi. dele. P. & G. ad fi. vlt. glo. & ſuper ea, ſi latius videre vis, q̃re q̃ſtionẽ de qua s̃. copiosè & ſubtiliter p tractatum, ſ. quòd teneat in totũ ſubdelegatio. Scdò q̃ ſolũ ad iudicialem indaginem Tertiò q̃ in membro teneat. & hoc placuit vt s̃.

a ¶ Vber. Vbi s̃. ver. nonne in genere.
ADDE, q̃ ſi in prouincia, in qua ſunt dati cõſeruatores, ſint aliquid legati nati, ad quos inferẽtes iniurias monaſterĩs appellent de ſententĩs contra eos latis à conſeruatoribus, q̃ legati quouiſmodo non poſsint ſe intromittere de geſtis p conſeruatores: nec valet conſuetudo, q̃ à ſententĩs cõſeruatorum appelletur ad legatos vel metropolitaneos. Ita conſuluit Pe. de Ancha. conſi. cxxxj. incipiente in chriſti noĩe. in primo dubio. Delegatus etiam datus ſuper violentĩs & iniurĩs illatis alicui monaſterio, põt p viam inquiſitionis procedere.

b ¶ Approbo. Necipſe Vber. approbat. qui etiam dixit ſe dixiſſe, vt daret cãm ſtudẽdi. & de principali dicto loquit̃ author, non de proxima ratiõe dicti Certum enim eſt, q̃ teſtis eſſe nõ poteſt, niſi habens factum notum.

Bal. de iudice delegato *Rubrica.*

Omnis delegatus dicit̃ pedane⁹ iudex, excepto eo, q delegat̃ à principe. ī §. j. ver. oĩs aũt. Gul. C. qui p̃ ſua iuriſdic. l. j. in fin. Bal. ¶ Delegatus ab inferiore à principe non poteſt cõmittere recep. teſtiũ: ſecus in auditoribus curię, vel alĩs dñi papę: vt. e. ti. §. j. ver. ſed nũqd. & ver. ſeq. tñ iſti auditores nil poſſunt diffinire ſine ſpeciali mãdato papę, & facta prius relatione, G. & vide c. j. de offi. dele. in cle. & an iſti auditores dñi papę ſint ordinarĩ vel delegati, vide in Spe. de offi. iud, §. j. ver. qd de auditorib⁹. vbi tenet q̃ in audiendo habent ordinariam ptãtem: ſecus in diffiniendo. Itẽ an vacãte ſede apl̃ica poſsint iura eorũ exercere: & gñaliter de materia auditorũ, vide Spe. de audi. per totũ. ¶ Qualiter aũt referre debeant, vide in Spe. de dila. §. qualiter. ver. ſi. contrahens põt nec conueniri niſi corã delegato: quia idẽ eſt forum ordinarĩ & deleg. de fo. comp. dilecti. per Innoc. ¶ Electus ab vna parte non poteſt cõmittere vices electo ab altera parte. in §. ſequitur. ĩ. in prin. G. ¶ An impedientes exercitium delegatę iuriſdictionis, qui nõ ſunt in literis nominati, poſsint à delegato puniri. eod. §. verſicu. quid ergo. G. ¶ An delegatus poſsit inuocare brachium ſeculare: tene quòd ſic in delegato papę. verſicu. ſed nunquid. alle. Innocen. extra, c. ſignificauit. & illa clauſula, inuocatis, &c, non addit, ſed exprimit. G. ¶ Tertius, qui datur & officio auditoris contradictarum: vt nó. ff. de iudi. l. obſeruandum. non poteſt alteri committere vices ſuas. ponit eo. §. ver. item põt. quod eſt no. G. Vide quod no. ff. de arbi. l. ſicut. vbi no. q̃ animi motus nõ põt cõmitti. ¶ Impeditus cognoſcere de impedimento iuris. nec põt committere alteri vices ſuas: ſecus ſi impedimento facti. e. §. ver. verũ. G. ¶ Si committitur ciaſtis: vt s̃. dixi. ver, itẽ q̃ functus. vel quia appellatum eſt à vobis. ĩ. q. vj. in fi. C. de app. eos. in princ. extra, đ app. vt debitus. vel cã eſt alteri cõmiſſa. C. de teſt. cõſulta. extra, đ of. dele. paſtoralis. §. p̃terea. ¶ Aliàs aũt põt eſſe iudex, quicũq̃ nõ prohibetur. ſi ar. ff. de iudi. cùm prętor. ¶ †Itẽ gñaliter quodcũq̃ opponitur cõtra teſtẽ: & cõtra iudicẽ põt opponi. minor em̃ cauſa repellit iudicẽ, q̃ teſtẽ: quia facilius ĩueniunt̃ cętũ iudices, q̃ vn⁹ teſtis, ſecũdũ Vber.[a] & not. ĩ. q. v. c. j. quod ſimpliciter non approbo[b]. cã tribus: & tunc vnus erat mortuus videtur nulla commiſsio: q̃a commiſsio eſt indiuidua. Contrariũ ſentit §. reſtat. verſi. quid ſi cã. G. Prima verior argu. ff. de arbit. l. Pedius. §. j. cum ſi. & l. non diſtinguemus. §. cùm plures. & l. ſicuti. Nam non tranſit ad hæredem, reſcriptum nõ perpetuatũ. eo. §. ver. quid ſi impetraui. G. quia expirat morte, vt conſilium: ręceptũ non. Secus in cõmiſsione re integra. e. §. ver. item mortuo. G. quia cõmiſsio dependet à mera volũtate: & volũtas morte finitur: ſed præceptũ ab authoritate eſt, quod eſt not. dignũ. Vide j. de ar. §. ręcepum. De conſilio vide j. de appella. §. lata. & de arbi. §. an poſsit. ¶ Quomodo intelligitur re integra, vide infrà, de iudi. ordi. delegatio. ¶ Tempus compromiſsi non detrahitur de tempore inſtantiæ, niſi in cauſa appellationis. eodem. §. verſi. ſed nunquid de tempore. quod not. vide infra, de appel. ante tit. de appel. §. ille, qui compromittit. & infrà, eodem. §. penul. ¶ Si per ſtatutum aſsignatur menſis ad diffiniendum cauſam, tamen eo decurſo adhuc durat inſtantia vſq̃ ad triennium, de iure cõmuni. eodem. §. ver. quid ſi ſtatuto. G. ſubaudi, ſi terminus ſtatuitur iudici: ſecus ſi liti: vt l. properandum. C. de iudiciis. per Cynum. Et finitur officium delegati tranſactione. eodem. §. verſicu. fi. Officium dico, non iuriſdictio. ff. de condictione indebiti. l. eleganter. §. ſi quis. Nam adhuc ſi pronunciaretur, valeret ſententia. ergo nõ eſt functus iuriſdictione, ſed officio: quia non debet amodo partes ſuas interponere. G. ¶ Si petitur reſcindi à reo principale inſtrumentum, vt vſurarium: iſta cauſa non dicitur eſſe cum fideiuſſore: & ideo frater fideiuſſoris poteſt in ea eſſe iudex. in §. ſupereſt videre quis. ad finem. G. ergo inhibitoria facta iudici ſeculari, ne capiat interim reum, non extenditur ad fideiuſſorem cõtractus: ſecus in fideiuſſore iudicatum ſolui. Facit ff. manda. l. creditor. in prin. Non obſtat C. de diuer. reſcrip. l. ſi libellum. quia ibi in libello ſuppli catorio, non in conuentionali. Item infrà præſumitur reſponſio ad interrogata, not. Bald. ¶ Infamis poteſt procedere, ſi non opponitur. in §. excipi poteſt. ver. ſed nunquid infamis. G. Nec obſtat quod not. ff. de infa. l. ſecũda. §. miles. & de ſena. l. Caſsius. quod debet intelligi ope exceptionis, non ipſo iure. Bald. & not. & vide j. eodem. §. exceptio. ¶ Simplici monacho vel regulari canonico non committuntur cauſę etiam ſi officium aliquod geat intra clauſtrũ: vt quia ſit ſacriſta, vel prior clauſtri, camerarius vel cuſtos, &c. ſecus ſi ſit prelatus vel prior eccleſię. eo. §. nunqd ergo monacho. ¶ Nota quòd c, ſtatutum. de reſcrip. locum habet, ſiue Papa deleget, ſiue delegatus Papę ſubdeleget, ſ. plenam iuriſdictionem. Secus ſi committat vnum articulum cauſæ. eodẽ §. ver. quid ſi certus. G. in alĩs ordinarĩs hoc non habet locum. ff. de iudi. l. fi. Bal. & no. ¶ Cauſa ſimpliciter cõmiſſa, intelligitur commiſſa ciuilis & criminalis. de reſcriptis. c. diſpendia. libro vj. in nouella. Bal. ¶ Poſt lapſum termini non poteſt prorogari iuriſdictio. in ver. item quod iuriſdictio. G. Cauſæ criminales non delegantur, niſi à Principe, vel eius delegato. ver. item quod eſt. C. qui pro ſua iuriſdictio. l. j. in fi. ¶ Quod nullum eſt ipſo iure, non poteſt ratificari. ver. quid ſi committẽs, G. & C. communia vtriuſq̃ iudi. l. ſecunda. ¶ Quando eſt præceptum alicui, quod perſonaliter exequatur: non poteſt committere etiam de partiũ voluntate: quia partes nõ poſſunt mutare formã mandati. ver. item quod iniunctum. G. ff. de pollici. l. de pollici. Bal. ¶ Exemptio criminis non põt opponi ordinario, q̃diu reſidet in officio. ver. ſed nunquid idem. G. vide j. eo. §. infamis. ¶ Si ſunt duo collegæ: & eſt compromiſſum parere mandatis vnius, & alter procedat, an committatur ſtipulatio? Nõ, ſi nomine proprio: ſecus ſi appellatiuo. ver. ſed quid ſi plures ſunt conſules. G. l. pe. ff. iudi. ſol. & s̃. e. §. tempus compromiſſum.

De legato. *Rubrica.*

¶ Author in hac rubrica nihil eſt adiutus per ſuos practicos, qui ſpecialiter delegatis nil tractauerũt in libris: de quibus dixi in prooemio, ſaluo qđ per Rof. adiutus fuit in materia de procurationibus legatorum. quam vide j. §. ſupereſt. ver. illud quoq̃. vſq̃ ad ver. legatus quoq̃. quam in libel. iuris canonici poſuit Rof. rubri. de procurationibus. In tractatu etiam diſpõſationum, per quos, extra illos libros adiutus fuerit, ibi dicam: in alĩs habuit neceſſe ad Summiſtas recurrere, & ad glo. Azo. tñ in Summa de offi. procon. & legati. nihil profuit. noſtri Summiſtę multum contribuere. & vide de hoc ti. quod ſtatim ſubdam, & iura noſtra antiqua loquẽtia de legatis nunciis. Item de legatis iudicibus ſcripſi in Nouella, e. tit. ſuper rubrica

¶Item excipe de alijs, quæ habes j. de senten. §. sequitur. & §. penul. & fi.

De legato *Rubrica.*

QVoniam legati officium seu potestas, paucis prudentibus innotescit: sup quo dubia oriri vidimus infinita, & pericos ad inuicē dissentire: idcirco de officio legati plenè tractare præuidim⁹, & quoddā breue ac ꝑlucidū formare Speculū legatorū[a]. Cæterū qm̄ q̄ sit eorū, vel ēt aliorū in dispēsando potestas, semiplenè à doctorib⁹ iuris canonici traditū est. Idcirco hoc tractatu quadā noua doctrina plenè ꝺ dispēsatiōib⁹ disserem⁹. ¶Prīò igit̄ de offō legati. ¶Scd̄ò ꝺ dispēsatiōib⁹ disputare intēdim⁹: vt sic binario numero hui⁹ tractatus lectio cōpleatur. ¶Nobis ergo primò de legati officio tractaturis videdū est. ¶Quid sit legatus, & quaſr sit tractandus. ¶Qualiter cōstituaſ. ¶Quot spēs sint, seu genera legatorū. ¶Quid ad legati pertineat officiū: & quæ sit eius iurisdictio, siue potestas. ¶Vtrum possit bñficia conferre. ¶Quę sint ei interdicta, & soli sedi apostolicæ reseruata. ¶Qñ, & vbi[b] suam valeat iurisdictionem exercere. ¶Qualiter eius potestas, seu iurisdictio finiatur.

a ¶Legatorum. De hoc loquendi modo, quo in alijs rubricis nō vtitur, nō mireris: quia hunc titulū à principio fecit, & publicauit Speculator. Et qa sic publicatū erat in prima publicatione Speculi huius, illud non inseruit: postea mutato consilio, & bene, illum hic inseruit, aliquib⁹ adiectis. Vñ §. secūda proxima co. ver. sed nunqd. idem allegabat rubricam sequentem pro proxima precedētis rubricæ. & idē videre potes §. ti. proxi. §. ñ. ante ver. sed secundum. & j. ti. proxi. §. fin.

b ¶Et vbi. Hosti. de his feci duo membra.

c ¶Per totum. Vide quod ibi plenè super rubrica notaſ.

d ¶Sanitas. Prouer. xiij.

e ¶Debitor fisci. Ponit igitur hęc esse diuersa, quod ostēdit etiam diuersitas rubricarum C. li. x. de iure fisci. & lib. vj. de iur. Reipublicæ. & vide j. de resti. in inte. §. ñ. vers. itē quoq;. & quod ibi dicam in fi.

f ¶Delegatio. l. j. Et est speciale in hoc casu, cū aliquando requirantur quicq;. quod dic vt ibi no. & eo. li. qui numero liber. l. iij.

SVMMARIVM.

1 Legatus quis sit, & qualiter sit tractandus.
Legatus dicitur vicarius muneris alieni.
2 Episcopi funguntur Christi legatione: & qui eos persequitur, Christum persequi dicitur.
3 Legatus & nuncius apostolicæ sedis sunt honorādi, & benigne tractandi, & cōtra facientes qua pœna puniantur.
4 Legatus potest vlcisci iniuriam sibi, vel suis manifestè illatam.
5 Debitor Reipublicę prohibetur iure ciuili esse legatus, non autem debitor fisci.
6 Mitti debet legatus talis, qui habeat spiritum Dei, & precepta eius in conspectu suo, & qui Moysi, id est, Papę notus sit & familiaris.
7 Constituit Moyses tribunos & centuriones, id est, superiores & legatos, in quibus erat veritas, & qui odio habebat munera.

LEgatus est † seu dici pōt quicūq; ab alio missus est: vt l. dist. ꝑsbyterū. xxv. q. j. satagēdū. iij. q. vj. hęc q̄ppe. xcvij. dist. nobilissimus. lxij. di. ego. ad fi. xciij. di. si qs legatione. j. di. ius gētiū. ff. de legationibus. l. j. & ñ. & l. sciēdum. §. fi. siue à Principe, vel à Papa ad alios: vt ff. ꝺ offi. aliàs diē: siue ab aliqua ecclesia ad Papā: vt in auſ. colla. ix. de sanctiſ. epi. §. si verò eꝑi. siue ab aliqua ciuitate, vel prouincia ad Principē, vel ad aliū:
c vt C. li. x. ꝺ le. ꝓ totū[c]: siue ēt à cōsule: vt ff. de of. ꝓcō. & le. obseruare. §. fi. & l. seq. & l. legat⁹. & l. seq. Hinc est, q̄ legatus dicit vicari⁹ muneris alieni. ff. ꝺ leg. vicari⁹. & l. legat⁹. ¶Sed & nūcij, q̄s apud nos hostes mittūt, legati dicunt: quorū legatorū cā sancta res est. Nā si qs eos pulsauerit, hostib⁹, quorū legati erāt, tradēdus est: vt illorū seruus efficiaſ. ff. de legationib⁹. l. fi. ¶Nos tñ hic principaliter de illo legatorū gñe tractare intēdim⁹, qb⁹ à sede apostolica certa prouincia gubernāda madaſ. extra de off. leg. c. j. & c. nouit. & c. seq. qui vocari pōt missus dominicus: vt extra de re. & trāſ. ad reli. c. ij. extra, de frigi. & ma. c. j. Vel apocrisarius: vt extra, de ele. significasti. ¶†Eꝑi quoq; Christi legatione funguntur: vñ qui eos ꝓsequitur, Christū ꝓsequi dicit. vij. q. j. omnis, qui. Itē sacerdotes legati Christi sunt: vñ illorū iniuria ad Christū ꝓtinet, cuius legatione funguntur: vt xxj. di. ī nouo. ij. q. v. habet hoc ꝓpriū. ī fi. ñ. q. accusatio. in fi. ¶†Honorād⁹ aūt est legat⁹, & nūci⁹ apꝓicę sedis, ac benignè tractād⁹, tāq; dñi Papæ vicē gerēs: & si qsec⁹ tyrānicè præsumpserit, gradu ꝓprio repulsus, vltimus omniū in ordine suo fiat: vt xciij. dist. c. fi. & eūdo & redeūdo in suis

¶Præludio. Quod vocamus exordiū. & q̄ ꝓa pulcherrima videri pñt in formulario vel stylo Romanę curiæ sub hoc ti. vbi etiā formæ multarum gratiarum, quæ solent concedi legatis per diuersas literas describuntur: sed cōceduntur hodie multò plures.

est necessitatibus adiuuandus: vt extra, de pręscrip. accedentes. Et hoc qui libet eꝑs in sua cōsecratione obseruaturū se iurat: vt extra, de iureiur. ego. Quod autem legatus dñi Papę sicut ipse, sit honorādus, probatur ff. de offi. præfect. prę. Afri. l. vnica. ibi: credidit ei Princeps, &c. xciij. dist. c. j. C. de sum. tri. liquet. in prin. & in fi. vñ in parabolis Salomonis, c. xxv. Sicut frigus niuis in die messis: ita legatus fidelis ei, qui misit illū, animā illius quiescere facit. Vñ sedes apostolica honoratur in eius honore: vt extra, eod. ti. volentes. imò qui legatū apostolicæ sedis impedierit, excōicandus est: iuxta illud, Debēt legati tristia nulla pati. De iure em̄ gentiū est legatorū non violandorū religio: vt j. dist. ius gentiū. Vnde Alex. Papa ait, Si quis legationē, i. legatū impedierit, nō vnius, sed multorū profectū auertit: & sicut multis nocet, ita à multis arguēdus est: & bonorū societate priuādus: & qa cām impedit, & statū turbat ecclesiæ: ideò ab eius liminibus arceatur: ab onibus itaq; talis est cauendus: & nō in cōionē fideliū vsq; ad satisfactionē recipiendus. Leguntur hęc xciij. dist. si quis legationem. Nam legatus fide
d lis sanitas, [d] quies quoq; populorū, & disciplina spectaculorū ad eius curā
4 pertinet: vt ff. de offi. prefect. vr. l. j. §. quoties quoq;. ¶†Sed nunquid legatus poterit excōicare & punire eos, qui sibi vel suis, vel eius nuncijs iniuriam, vel damnum inferunt, vel eius iurisdictionē impediunt? Ad quod omissa solita doctorum disputatione, quæ notari consueuit xxij. q. iij. inter querelas. & c. Guilisarius. & ij. q. vij. si quis erga. & c. si quis ab eꝑo. Rñd. q̄ legatus pōt vlcisci iniuriā manifestè sibi vel suis illatā. arg. ff. de off. rec. pro. l. Senatusco. extra, de fo. compe. cùm contingat. ad fi. extra, de offi. archi. c. fi. versus fi. & potest suam iurisdictionem impedientes, & sibi non obedientes punire. arg. extra, de pœ. Romana. lib. vj. & de offi. deleg. c. j. & c. præterea. cū suis cōcor. ff. de offi. eius, cui man. est iur. l. fi. xciij. di. c. ij. aliàs delusoria videretur eius potestas, si coercitionē eius non haberet. extra, de offi. delega. ex literis. Potius enim in hoc iniuriā Romanę ecclesiæ, prosequitur, q̄ suam: vt ij. q. vij. accusatio. secū dùm ea quæ notātur extra de sententia excō. contingit. Quis aūt dicatur visitator, & qs intercessor, & quod ad eorū spectet officiū, colligitur & no. lxj. di. obitū. & c. Cathinēsis. lxxj. di. fraternitatē. vij. q. j. constitutū. ¶Pōt aūt esse legatus subdiaconus apostolicæ sedis: vt xij. di. c. fi. etiā diaconus: vt xciij. di. c. j. & c. ij. & quicunq; superior vr̄. ¶†Prohibetur iure ciuili esse legatus debitor Reipublicę, sed
e non debitor fisci[e]. ¶Item is, qui postulare non potest, nec legatus esse potest: sed nec qui alium accusat de crimine publico, cogitur legationem susscipere ad amicum seu domesticum accusati: vt ff. de leg. sciendum. & arg. extra, de accu. repellantur. Item non cogitur quis amplius q̄ semel fuscipere legationem, nisi necessitas subsit: vt ff. de mu. & ho. l. existimationem.
6 §. fina. Item pater trium incolumium liberorum legationibus liberatur:
f vt C. lib. x. de legatio. l. prima. [f] ¶†Debet quoq; talis legatus mitti, qui in semetipso habeat spiritum Dei, & præcepta eius in conspectu suo sint:
7 & qui †Moysi, i. Papæ, valde notus, & familiaris sit, id est, in quo sit claritas eius, & legis scientia: vt possint eum audire filij Israel: vt viij. q. j. si ergo. Vnde legitur in Exod. c. xviij. quòd Moyses viros Deum timentes, in quibus erat veritas, & qui odiebant munera, constituit tribunos & centuriones, vt populum iudicarent.

SVMMARIVM.

1 Legatus qualiter constituatur.
2 Potestas legati dependet ex virtute literarum.
3 Instructio salutifica, quę in literis legationis apponi est solita.
4 Forma antiqua instituendi legatos.
5 Litera legationis debet continere principalem cām commissionis legati.
6 Legato in regno Franciæ constituto, qui specialiter consueti sint committi, sunt tres, videlicet Vienē. Lugduñ. & Bisuntiñ.
7 Legatus generalis non est mittendus, nisi de consilio collegij Cardinaliū.

QValiter autem legatus constituatur, licet ad nos non pertineat tractare: quia hoc ex mittentis illū dependet arbitrio: tamen † quia ex virtute literarum potestas
1 dependet ipsius: vt extra, de priuileg. porro. C. de man. Princi. l. vnica. ad aliquam instructionem verba, quę in literis legationis modernis apponuntur temporibus, supponamus: & cùm negotiorum varietas, varietatem formarum requirat, exemplo vnico sum contentus. Præmisso
g enim præfationis prędudio [g] sic subiungi consueuit.
2 ✠FORMA. †Sanè licet ad singulas regiones Deo & apostolicæ sedi deuotas nostrę cōsyderationis diffundamus intuitū: tales tñ prouincias, in quibus humani gñis inimicus, pacis æmulus, & zizanię seminator, turbationes & scādala susscitauit, oculo sereno cōspicimus, & intra claustrū nostri pectoris præ dilectione portamus, & ad illas, & earū incolas feruor nostræ dilectionis exuberat, circa sui status prosperitatē cum affectionis paternæ plenitudine cogitando. Verùm, quia innumerabilium quasi negotiorum varietate distrahimur: & humana natura non patitur, vt essentia nostri corporis totam simul in diuersis locis exhibeat se præsentem, illos in partē apostolicę solicitudinis de latere nostro nōnunq; assuminus, quibus fore perspicimus cœlesti dono prouisum, vt in annuis negotijs sciant, & possint prouidè consulere, & vtili consilio prouidere. Attendentes itaq; ꝙ personam tuam Dominus scientiarum magnitudine prouidentiæ munere cir-

nere circunſpectiõis gratia inſigniuit, humeris tuis fortitudinis robur adñciens, vt ad laudẽ ſui nominis onera grãdia ſupportãtes, plenã quoq; de tuis
a meritis fiduciã obtinentes,[a] propter optatã illarũ partiũ quietẽ, de fratrũ noſtrorũ cõſilio illuc tanq; pacis angelũ te duximus deſtinãdum, fraternitati tuæ in eiſdẽ prouincñs vices noſtras & plenæ legationis officiũ cõmittentes, vt euellas, deſtruas, diſsipes & diſperdas, plantes, & facias authoritate noſtra quæcunq; ad honorẽ Dei, proſperũ ſtatũ partiũ earundẽ, ac reformationẽ pacis huiuſmodi videris pertinere: cõceſſa tibi authoritate ſimiliter, contradictores & rebelles quoſlibet per excõicatiõis, ſuſpẽſionis, vel amotiõis, aut depoſitiõis ſentẽtias, ſiue alias ꝑ cenſurã eccleſiaſticã appellatiõe poſtpoſita cõpeſcẽdi libera facultate, nõ obſtãtibus qbuſlibet indulgẽtñs, &c. Nos enim ſentẽtias & pœnas, quas propter hoc ritè tuleris in rebelles, ratas habebim⁹, & faciem⁹ authore Dño vſq; ad ſatiſfactionẽ cõdignã inuiolabiliter obſeruari. Datũ, &c.

3 ¶†Antiquis aũt tẽporibus legatus ſub hac forma conſtituebaꝫ: FORMA. Valde neceſſariũ eſſe perſpeximus, vt ſicut prædeceſſorũ noſtrorũ fuit iudiciũ, vni, eidemq; ꝑſonæ omnia cõmittamus: & vbi nos ꝑſentes eſſe nõ poſſumus, noſtra ꝑ eũ, cui ꝑcipimus, repræſenteꝫ authoritas. Quãobrẽ Petro ſubdiacono ſedis noſtrę intra ꝓuinciã Siciliã vices noſtras auxiliãte Deo cõmiſimus. Nec emꝫ de eius actibus dubitare poſſumus, cui, Deo auxiliãte, noſtræ eccleſiæ noſcimur patrimoniũ cõmiſiſſe: vt nota. xciiij. diſtin. valde. vel ſic: Forma. ¶ Mãdata cœleſtia efficacius gerimus, ſi noſtra cũ fratribus onera partiamur: proinde ſup cũctas eccleſias Siciliæ vices apoſtolicæ ſedis miniſtrare decreuimus: quas nõ loco tribuimus, ſed ꝑſonæ: qa ex trãſacta in te vita didicimus, quid de ſubſequẽti cõuerſatiõe tua preſumamus. extra, de ꝑſump. mãdata. Debet ergo papa onera ſua partiri, ꝓut ibi no. & ꝓbaꝫ in Exodo, c. xviij. ꝓpe fi. qđ eſt cõtra quoſdã Romanos põtifices, q ſic quos volũt ſibi in negotñs familiares efficiũt, q omnino alios à ſua familiaritate excludũt, cõtra ſentẽtiã Gre. dicẽtis: Is, q cũctis præeſt, omnibus diſtribuat: nec quicq; vni ꝑſonæ honorabilius exhibeat vnde alíj ſcrupulo corde moueanꝫ: qa inhoneſtũ eſt, vt alíj ſacerdotes habeant:
4 alíj verò detrimẽtũ patianꝫ: vt xvj. q. vij. c. j. ¶†Debet aũt cõtinere litera legationis principalẽ cauſam cõmiſsionis legati: vt ñ. q. j. in primis. Patet ergo ex præmiſsis, q legatus gerit vices dñi papæ: vt j. §. nunc oſtendendũ. ver. legatus igitꝫ. Et eo ipſo q Princeps vices ſuas, vel plenè legationis officium alicui cõmittit in aliqua ꝓuincia: videꝫ illi omnẽ iu
5 riſdictionẽ, & omne imperiũ cõmiſiſſe in illa: vt in prędi. c. valde. & c. mãdata. ¶†Hoc aũt ſcias, q legato in regno Frãciæ cõſtituto, cõſueuerũt ſpecialiter cõmitti Vien. Lugduñ. & Biſuntineñ.[b] prob ouincię: vt extra, de offi. leg. nouit. Eundẽ emꝫ plures legationes ſuſcipere ꝓhibitũ nõ eſt, ſi & ſumptus & itineris cõpendiũ ſuadet: vt ff. de lega. l. eũdem.
6 ¶†Vltimò no. q legatus generalis de cõſilio collegñ Cardinaliũ, & nõ aliter, eſt mittẽdus: vt ꝓbaꝫ C. lib. x. de lega. l. fi. vbi diciꝫ, quoties legatio deſtinatur, vniuerſos curiales, qui intra vrbẽ cõſiſtunt, ſi nõ ægritudine, vel alia excuſabili neceſsitate impediantꝫ, in locũ curiæ ꝑcimus cõuenire, & decreta ſua ꝓpria ſubſcriptiõe firmare, & ſub examine ꝑfecti ꝑtorio perpẽſa legatiõe res ordineꝫ. & argu. extra, de his, q̃ fiũt à præla. ſine cõſenſu capituli. c. nouit.

SVMMARIVM.

☞Legatorum genera ſunt tria.

1 Vſus Romanæ eccleſiæ ſolos Cardinales vocat legatos de latere.

2 Cardinales, ſunt ſacerdotes Leuitici generis, qui domino papæ in executione ſacerdotalis officñ coadiutores exiſtunt.

3 Legati conſtituti ſunt, qui non emanant de latere, ſed eis committitur legationis officium.

4 Legatus emanans de latere, excedit legatũ natum in quatuor.

5 Legato de latere præſente & inſignñs vtente, patriarchæ ceſſant portare crucem ante ſe.

SEquitur videre quot ſint genera legatorũ. Et quidem tria ſunt. Nam alíj ſunt laterales, alíj cõſtituti, alíj nati. ¶ Laterales ſunt, qui à latere dñi Papæ emanant. Poteſt aũt dici de latere dñi papæ miſſus, etiã ſi nõ ſit Cardinalis: puta aliq̃s officialis eius, vel capellanus, vel familiaris, vel etiã extraneus: dum tñ ab eo mandatũ ſuſceperit oraculo viuæ vocis: vt ſi tetigerit fimbriã veſtimẽti ei⁹, quo ad hoc vt ſalu⁹
c & priuilegiatus ſit, ſecundũ dominũ meũ,[c] v. diſt. ad eius. arg. ad hoc extra, de ma. & obe. per tuas. & xciij. diſt. c. fi. & meli⁹ viñ. q. j. ſi ergo. ad fi. extra, de cõſec. ecc. vel alta. quod in dubñs. Hinc eſt q epiſcopis à curia venientibus ob reuerẽtiã ſummi pontificis, quem tetigerũt, & oſculati ſunt, vt extra, de priuileg. cùm olim eſſemus. ꝓceſsionaliter obuiaꝫ.
1 ¶†Sed Romanæ vſus eccleſiæ ſolos Cardinales legatos de latere vocat: vt ñ. q. vj. decreto. & extra, de ſen. excom. ad eminentiã. extra, de offi. leg. volentes. Illi enim ſummo põtifici in cõſilñs & in arduis negotñs aſsiſtũt. extra de offi. deleg. venerabili. extra, de dila. expoſuit. in fi. de reſti. ſpo. Piſanis. in fi. extra, de fide inſtru. cùm Ioãnes. ꝓpe fi. & ad hoc C. de Iuſti. Cod. cõfir. l. vni. C. de cad. tol. l. vni ca. Reſpõ. j. qa pars corporis ei⁹ cẽſeꝫ: vt vj. q. j. c. ſi qs cũ militib⁹. C. ad l. Iul. ma. quiſquis. & in locũ Senatorũ ſuccedũt: vt xcvj. diſt. Cõſtãtinus. Vnde
2 eccleſia habet Senatũ. xvj. q. j. eccl̃ia habet. ¶†Cardinales enim ſunt ſacerdotes Leuitici generis, qui dño papæ in executiõe ſacerdotalis officñ coadiutores exiſtũt: vt extra, q fi. ſint leg. ꝑ venerabilẽ. §. rationib⁹. Hi aũt legati, tãq; ipſe dñs papa, ſunt honorandi: vt ſ. §. j. & ſunt maximæ authoritatis: vñ & ſicut honoris ꝓrogatiua lætanꝫ, ſic ampliori authoritate in bñficiorũ collationib⁹, & in alíjs fungunꝫ: vt extra, de offi. leg. officñ. lib. vj. & c. excõicatis. & j. §. ſupereſt. ver. illud quoq;. Neceſt credẽ dum q ipſi aliter iudicẽt q̃ ipſe dñs papa iudicaturus eſſet: vt in præ. §. ſupeſt. ver. eſt aũt. ¶†Cõſtitu
3 ti verò ꝓpriè ſunt, qui nõ emanãt de latere, ſed eis cõmittũt legatiõis officiũ. vij. q. j. placuit. & hi ſunt minoris authoritatis: vt extra, de offi. lega. volẽtes. de accu. cùm dilectus. nihil enim poſſunt extra ſuã ꝓuinciã. arg. ff. de iuriſd. om. iud. l. fi. ff. de offic. ꝑſi. l. iñ. & j. §. nũc dicamus. ¶ Nati ſiue electi ſunt, qui nec emanãt, nec eis ſpecialiter cõmittiꝫ: ſed officiũ hoc, eſt ſuæ dignitati annexum: & hi ſunt magnæ authoritatis: vt ꝓbaꝫ extra, de offi. leg. c. j. de app. c. j. de preſby. c. j. de his tribus legatoribus legatorũ generibus legiꝫ & no. extra, de offi. leg. excõi. & c. officñ. lib. vj. & j. §. nũc dicamus. Diciꝫ ergo ꝑterea q legatorũ alíj ſunt minimi, vt nunciꝫ & curſores: & alíj magni, vt nati: alíj maiores, vt conſtituti: alíj
4 maximi, vt laterales. ¶†Item no. q legatus de latere emanãs excedit in quatuor legatũ natũ. Primò in abſolutiõe excõicatorũ. extra, de offi. legati. excõicat. prout j. §. nũc dicamus. plenius differemus. Secundò, qa illo præſente natus, tanq̃ minor, ſuis inſignñs nõ vtitur, neq; officiũ legatiõis exercet: vt eo. tit. volẽtes. extra, de priuil. antiqua. xxj. diſtinct. denicq;. Tertiò, in beneficiorũ collationibus: vt in
d præd. c. officium. [d] & dicetur j. §. nunc tractemus. Quartò in procurationibus: vt patet extra, de cẽſi. procurationes. reſpõſo. j. & §. j.[e] Nõ enim ita procuratur ille, qui ordinarius eſt, & in domo ſua conſiſtit, ſicut iſte. ¶ Item excedit cõſtitutũ in excõicatorum abſolutione: vt in præ. §. nunc dicamus. ver. circa. & in beneficiorũ collatione: vt j. §. nunc tractemus. in princ. ¶†Hoc etiã no. q præſente legato de latere inſignñs vtẽte, patriarchę ceſſant portare crucem ante ſe: vt extra, de priuil. antiqua.[f]

SVMMARIVM.

☞Poteſtas legati, & ad eius officiũ qd pertineat.

1 Qui es populorum, & diſciplina ſpectaculorũ, ſpectant ad legatum.

2 Legatus in eccleſia ſibi decreta poteſt cognoſcere de omni quæſtione ad forũ eccleſiaſticũ pertinẽte. Roma eſt patria communis.

C

---

a ¶Obtinẽtes. Commendationes Alba. legati in Frãcia habentur vbi §. in prin. ſed longè pulchrius cõmendatur miſſus in Angliam in forma, quæ incipit, pater futuri ſeculi. ante fi. vbi narrat papa facta excuſatione ſui ꝑſonalis itineris, quod ingruentium negotiorum varietas nõ permittit, q̃ delibe rauit Sabinenſem vt fortem ad fortia mittere, & onera grãdia humeris robuſtis imponere. ſubdẽs ad literam, cùm ei, ſicut experientia didicimus, dederit ei Domin⁹ os & ſapientiã, lin guamq́ue adiecerit eruditã, vt ſciat qñ debeat proferre ſermonem: cùm eius, ſicut adipe & pinguedine repleuerit animam, vt vigeat in ip̃o rectitudo iudiciñ, cõſilñ prouidentia, rigiditas cẽſuræ, in aduerſitate ſecuritas, & in ꝓſperitate deuotio, ĩ zelo ſobrietas, & in agendo ſtrenuitas, & in arduis experientia multipliciter approbata, ſperamus non immerito &c. Hen.

b ¶ Et Biſuntiñ. In ſtylo, de quo ſ. forma prima & ſecunda fit mentio de Biſuntina.

c ¶ Dominum meũ. Summa huius titu. §. ñ. cuius ſunt verba ſequentia.

d ¶ Officium. Vbi de hoc in iij. glo. & ſuper ea.

e ¶ Et §. j. Et vide quod ibi dixi in gl. tene quod.

f ¶ Antiqua. Vidimus certas prærogatiuas Cardinaliũ, in quibus excedũt alios legatos, cùm ſunt legati. Et vide quod ſcripſi poſt Hoſtien. in decret. antiqua hic allegata, ſuper verſic. in- ſignñs, ſ. quod trãſeuntes mare vtuntur veſtib⁹ rubeis. palafredo, aliàs frẽno & calcarib⁹ deauratis. Sed & ſine literis creditꝫ ei aſſerenti ſe legatũ, ex quo cardinalis eſt. De hoc quidã contra. & vide j. prox. §. ver. quid ſi delegati. Alias prærogatiuas ad alios legatos, collige de electꝫ. ſi abbatem. j. & ñ. reſpon. lib. vj. & eo. lib. de verb. ſignifi. c. j. ĩn princ.

¶ Sed & ſine legatione priuilegiati ſunt ſuper non reſidẽdo in titulis vel beneficiñs ſuis, vt dicam j. de cle. non reſi. in fi.

¶ Item q̃ eis creditur ſuper actis coram ſe, licet ſcriptura non appareat ſu ꝑ hoc. Vide quod ſcripſi de app. conſtitutus. ſuper verbo, aſſertionem. & ibi remiſi ad titu. j. de teſte. §. j. ver. qd ſi aduocatus. vltra medium. vbi vide dictum Clementis quarti.

¶ Item ſpecialiter ſunt priuilegiati cõtra offenſores in decre. felicis. de pœnis. lib. vj.

¶ Item de priuile. decre. quia periculoſum. de ſent. excõmu. lib. vj. vt ibi ſcripſi poſt Hoſti. & ſuper j. gloſ. decre. ñ. de cle. non reſidẽ. & vide quod ſcripſi de ſchiſma. c. vno. ſuper verbo, Card. lib. vj.

¶ Item per hoc dico idem de alíjs ſex priuilegñs epiſcoporũ notatis in decre. vl. de priuil. lib. vj. in gl. pe. de quorum vltimo, quod Cardinales exprimunt, nullũ eſt dubium in cle. de cele. miſ. dignum. Sunt etiã vel fuerunt priuilegiati circa decre. Ioan. execrabilis. vt ibi patet ver. nos itaq̃.

ADDE, quòd legato Cardinali creditur de actis corã ſe, cõſuluit Abbas conſil. xiij. ij. lib.

3 Legatus papæ per ſimplicẽ querelam poteſt adiri,ſicut & ipſe papa.
4 Delegatus legati papæ poteſt mittere in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ.
5 Beneficium iuris nemini eſt denegandum.
6 Legatus habetur loco Apoſtoli.
7 Legatus debet cognoſcere & cõmittere iuris ordine ſeruato.
8 Legatus an poteſt de cauſa criminali epiſcopi cognoſcere.
9 Legatus,an poteſt cognoſcere de cauſa epiſcopatus,vbi duo de eodem epiſcopatu litigant.
10 Electionem archiepiſcopi poteſt legatus de latere examinare,& per conſequens confirmare.
11 Appellari an poſsit ad delegatum omiſsis medijs?
12 Appellantes à ſententia ſuffraganei,vna pars ad legatum,alia ad archiepiſcopum,quis eorum cognoſcet de cauſa.
13 Legatus an poſsit officiũ ſuum exercere in exemptis,qui papæ ſubſunt.
14 Pertinentia ad legatos de iure communi,quæ ſint, quibus conſtet eos eſſe legatos, etiam ſi ſuper his mandatum ſpeciale non oſtendant.
15 Publicare ſolent legati, ſedis apoſtolicæ in ingreſſu decretæ ſibi prouinciæ legationis ſuæ literas, ne quis poſsit ignorantiam allegare.
16 Cardinali legato,vel alij noto,& nõ ſuſpecto, etiã abſq; literarum oſtenſione credendum eſt.
17 Literæ legationis ſi perdantur,quid ſit agendum.
18 Gerentis ſe pro legato,cũ nõ ſit,an valeat ſentẽtia. Error communis facit ius.
19 Legatus eccleſiæ Romanæ poteſt particulare concilium celebrare,non generale.
20 Iuriſdictione generali commiſſa & mandata, non tranſit poteſtas concilij faciendi.
Priuilegium concilij congregandi ſibi Romanus pontifex ſpecialiter reſeruat.
21 Legati de latere de conſuetudine poſſunt abſoluere eos,qui propter violentam manuum iniectionẽ in clericos, inciderunt in canonem latæ ſententiæ.
22 Inuigilare debet legatus ſaluti & ædificationi cleri & populi ſibi commiſsi.
Auaritia creſcente perit lex à ſacerdote, & viſio à propheta.
23 Prandia legati ſecundùm cuiuſq; loci mediocritatem debent eſſe.
Subditus denegare poteſt exactum ſibi tributum, vbi exigens modum excedit.
24 Expenſæ moderatæ quæ ſint, & qui plus aut minus alendi.
25 Legati de latere domini papæ miſsi,ſeu alij honorabiles nuncij,decenter ſunt recipiendi.
26 Legatus nõ debet curare ſpecioſas domos,nec lauta conuiuia &c.nam locum tenens Apoſtoli, illius conuerſationem & abſtinentiam imitari debet.
27 Sumptus legato proficiſcenti dati,ſi in munere legationis deceſſerit,non ſunt reſtituendi.
28 Forma literarum,quas legati,ſeu nuncij ſolent ſuper ſuis procurationibus mittere.
29 Legatus cõſtitutus qua de cauſa poſsit literas apoſtolicas in irritum reuocare.
30 Mandatũ papæ põt legatus de latere interpretari.
31 Legatus de latere electionem illius, qui abiurato ſchiſmate ad eccleſiæ redijt vnitatem,diſpenſatiuè poteſt confirmare.
32 Legato de latere conſultationes ſuper ſuis dubijs facienti reſpondetur.
33 Legatus de latere etiam irregularem,& in minoribus ordinibus conſtitutum, poteſt præficere in abbatem.
34 Poteſtas legati de latere in multis cõmittendis extenditur,quæ non poteſt alius.
35 Legatus de latere poteſt condere ſtatuta perpetuò duratura.
36 Violatores ſtatutorum legati de latere, per quem abſolui poſsint.
37 Legatus Cardinalis ſimilis dicitur proconſuli.
38 Legati Cęſaris prouincias regentes prędes appellantur,licet ſint ſenatores.
39 Indulgentiæ poſſunt à legato pro ædificatiõe pontium & eccleſiarum concedi.
40 Legatus an iure legationis poſsit excedere in literis indulgentiarum numerum quadragenarium.
41 Legatus an poſsit aliquem ex aliqua cauſa reddere inhabilẽ ad bñficia eccleſiaſtica ppetuò duratura. Præſes prouinciæ nõ poteſt alicui interdicere arte ſua vti vltra tempus ſuum.
42 Prouinciæ epiſcopi, & omnes alij,legato ſubſunt.
43 Legato mittenti ſub ſigillo ſuo tenorem aliquorũ priuilegiorum credendum eſt.
44 Legatus ſecũdùm interpretationem Romanæ eccleſiæ poteſt xenia recipere,non tamen auarè modum excedere.
45 Patriarcha legatus poteſt ex cauſa reuocare indulgentias domini papæ & ſuorum prædeceſſorum.
46 Legatus de latere põt ſe opponere guerris & diſcordijs, & ideo de cauſa, quæ eſt inter duos reges, cognoſcere.
47 Legatus an poſsit concedere interdictis, excõmunicatis excluſis,& ianuis clauſis, ſuppreſſa voce celebrare diuina.
48 Legatus,etiam nõ de latere,poteſt regem & reginam malè coniunctos ſeparare.
Legatus,cui cauſa aliqua ſpecialiter delegatur,maior eſt legato generali,quantum ad illam cauſam.
49 Excommunicatus à delegato domini papæ nõ poteſt abſolui à legato.
50 Negligens exequi inquiſitionem commiſſam à papa,an poſsit cogi per legatum ad procedendum.
51 Legatus licet alicui in aliqua cauſa ſimpliciter commiſerit vices ſuas, poteſt nihilò minus reuocare ad ſe cauſam.
52 Papa debet ſeruare id, quod fit per eius legatum ac ſi ipſe feciſſet.
53 Priuilegium legatorum in materia reſponſionis.
Occupati in negotijs & occupationibus ſeu legationibus publicis à ciuilibus oneribus excipiũtur.
54 Præſes prouinciæ fines prouinciæ excedere nõ debet,niſi voti ſoluendi cauſa.
Legatus ita ſe in adeundo facilem præbeat, vt ſe contemni non patiatur.
55 Legati tam in citationibus, quàm in confirmationibus & diſpenſationibus ſtylum Romanæ curiæ ſequi debent,quia ſuper iure fundatur.
56 Commiſsiones primi legati non expirant per aduentum ſecundi,ſi iudices cœperant cognoſcere.
57 Legatus primus extra prouinciam incidens in canonem latæ ſententię,an poterit abſolui à ſecundo de latere,& quid ſi econuerſo.
58 Superueniens legatus an poterit corrigere & iudicare primum iam ſuſpenſum.
59 Papa ſi commiſit primo legato diuerſas cauſas ſingulares expreſſo nomine proprio, an poſt aduentum ſecundi poterit in illis procedere.
60 Legatus de latere peractis negotijs legationis ſuæ remanens,an alius cedat eius priuilegio.
61 Legatus de latere exiſtens in prouincia, nõ poteſt concedere primo ſui officij executionem, quia abdicans à ſe imperium non admittitur.
62 Imperium cuiuſlibet legati deponitur in ingreſſu Romæ.

SVpereſt videre quid ad legati pertineat officiũ, & quæ ſit eius poteſtas. Et quidẽ ad ipſius pertinet officiũ cõmiſſam ſibi prouinciam tenere pacatã,& eam purgare malis hominibus,& eos punire:vt ff.de offi.præſi.l.iij. & l.congruit.extra,de offi.iud.or.c.j.† Quies enim populorũ & diſciplina ſpectaculorũ ad illũ ſpectat: vt ff. de offi.prę̃fe.vrb.l.j.§.quies quoq;.quia miſſus eſt & cõſtitutus ſuper gentes prouinciæ ſibi decretæ, vt euellat vitia,& diſsipet malos:ædificet virtutes, & plantet bonos:vt in conſti.Clemẽ.papę quarti. eo.tit.ex parte.[a] & extra,de maio.& obed.ſolitæ. circa mediũ.ſ.§.qualiter. Ad officiũ legati pertinet prouincialiũ cauſas audire,quæ per appel.deferuntur ad eũ:vt extra, de offi.lega.c.j.& ij.q.vj.decreto. Per ſimplicem aũt querelã ita demũ, vt dicunt quidã,põt ipſas audire,ſi quis de immediatè domini papæ ſubiecto,puta exempto[b] conqueratur:vt xj.q.j.

a ¶ Ex pte. De qua fuit ſumpta decre. ij.eo.titu.lib. vj.vt ibi not.in j.glo.
b ¶ Exẽpto. De his j.verſi. ſed nũquid legatus poteſt.iij. ADDE tu,quòd legatus de latere habet iuriſdictionem in exemptos.c.j.& quod ibi no.extra, de verb.ſignifi.lib. vj. Abb.in c. cùm venerabilis. in iij. notabili. extra, de conſue.

xj.q.j.peruenit.Secus si de subiecto alicui ordinario conqueratur:nam tunc coram ordinario debet causa agi: vt in eodem c.& xxv.q.ij.in Galliarũ.sicut in metropoli seruatur: vt ix.q.iij.conquestus. de offi.ordi. duo. nisi fortè de partiũ cõmuni consensu.ij.q.vj.à iudicibus.C.de iurisdic.om.iudi.priuatorũ.extra,de foro cõpe.significasti. Nec obstat extra,de offi.lega.c.j.quia ibi loquit de illo, qui est simul ordinarius & legatus. Quamuis ergo ibi ratione ordinariæ potestatis nõ possit per simplicẽ querelã adiri:ratione tñ legationis hoc fieri põt: vt sic legatio aliquid operet.ff.ad munici.l.j.in fi.ff.de vsu.fi stipulatus. Non ergo poterit indistincte secundũ eos cognoscere de causis subditorũ episcoporũ,ipsis episcopis omissis : quia hoc est speciale priuilegiũ domini papæ:vt dicũt.ij.q.vj.ad Romanam.ix.q.iij.cuncta.& in hoc cõcor.Vin.[a] ¶†Tu dic,q̃ legatus passim põt in prouincia sibi decreta cognoscere per simplicẽ querelã de omni quæstione ad forũ ecclesiasticũ pertinente, omisso quolibet ordinario.extra, de foro cõpe.c.fi. quia Roma communis patria est.ff.ad muni.Roma.Ipse enim plenissimã habet iurisdictionẽ, & maius imperiũ omnibus post principẽ: vt infrà.§.nunc ostendendum.versic.legatus igit. præ.aũt cap.peruenit.loquitur in defensore, nõ in legato : vel loquit in legato cogente subditos prælatorũ conqueri corã se, suis ordinarijs prætermisis,& contemptis:vel loquitur qñ legatus de tẽporali iurisdictione ad episcopum pertinente cognoscere cõtendebat. quod facere nõ debebat:cùm ratiõe illi[9] nõ sibi, sed regi fortè subesset[b] :vt viij.distinc.quo iure.Poterit ergo legatus passim de omnibus causis ecclesiasticis cognoscere,vnde separat matrimoniũ propter errorẽ conditionis:vt extra,de cõiug.seruorũ.c.fi.Itẽ cognoscit de quæstione,quæ vertit inter clericũ & laicũ:vt extra,de re iud.cùm causam quæ.quod hodie in legato emanante à latere Cardinali cõsuetudo cõprobat generalis:in alijs aũt nõ sic.Quod tñ & illi possint,habet extra,de re iudic.cùm Bertoldus. ¶†Sicut ergo papa per simplicẽ querelã põt adiri,qui ordinarius est singulorũ:vt ij.q.vj.si quis. & q.vij.metropolis.ix.q.iij.cuncta.extra, de app. dilectis.extra,de priuile.antiqua.sic & legatus eius, qui ipsius vicẽ gerit:vt præ. ver. legatus igit.leges tamen cõtradicere vident prohibẽtes etiã ad Principem omissis medijs recurri: vt in auth. col. iij. de man.prin.§.fit tibi.in auth.colla.ix.vt differen. iudices.§.si quis verò existimãs.Cùm ergo legatus ordinariam habeat iurisdictionẽ: vt infrà versic.quid de sentẽtia. generaliter ad ipsius pertinet officium cuiuslibet excessus inquirere & corrigere , causas diffinire,& audire,& eas delegare:quamuis per appellationem ad eum non deferant: vt extra,eo.c.j. & extra,de his,quæ fiunt à maio.par.cap.c.quãto. & de accu.qualiter & qñ.& c.inquisitionis. ¶†Et delegatus ab eo põt mittere in possessionẽ causa rei seruandæ propter cõtumaciã:& ab alio delegato põt appellari ad papam:& legato recedente,vel decedente,corã alio successore legato poterit præstari cautio de parẽdo iuri,& recuperabit reus possessionẽ: vt hæc leguntur extra,de eo qui mit.in pos. causa rei seruan.cùm veniret.Si aũt prius q̃ delegatus eius partes citauerit,legatus ipse moritur vel reuocatur,ita quod suã prouinciã exiuerit:iurisdictio illius expirat: vt j.§.finitur.[c] Potest quoq; legatus causas familiæ suæ audire:argu.ff.de offi.rec. prouinc.l.senatusconsul. ¶Sed nunquid legatus põt cognoscere de aliqua causa, vel eã cõmittere audiẽdam de plano,sine strepitu,summariè,& figura iudicij,de quo nota.infrà, de inquisitione.§.nũc tractemus.versic. quid igit si.[d] ¶†Et videtur q̃ non: quia beneficiũ iuris nemini est denegandũ.xxviij. distin.de his.extra,de secũ.nup.c.penul.& fi.Non enim põt minor tollere legẽ iudiciorũ à superiori tot vigilijs & laboribus adinuentam : vt extra, de elec.ecclesia.ij.in fine [e].C.de inoffi.testa.si qñ.xxj. dist.in tantũ.& c.inferior.xcvj.distin.quis dubitet. extra, de ma. & obed.cùm inferior.xxviij.q.j.iam nunc.& c.sequẽ.licet successor conditoris,qui pari fungitur potestate,illam tollere possit:vt extra,de elect. innotuit.ff.de arbitr.l.nam magistratus.ff.ad Trebel.ille à quo.& §.tempestiuũ.vel ipse idẽ qui cõdidit:vt xxv.q.ij.c.in Galliarũ.versi.si ergo.extra,de sen.excom.inter alia.arg.cõtra.Nam legatus omnia videt posse,quæ papa sibi specialiter nõ reseruat:quia vices eius gerit: vt j.§.nũc ostẽdendũ. versi. legatus igit. & põt procedere secundũ æquitatem,qñ sibi videtur:vt extra,de trãsac.c.fi. ¶†Et Apostolus [f],cuius loco legatus est, dicit, Omnia mihi licent.xj.q.j.aliud. Hoc etiã probat extra, de spõ.cùm in tua.& videt expressum ff.de offi.procon.si in aliã.§.fi.Sol. Dici potest q̃ nõ potest tollere iuris solẽnitates quo ad hoc , nisi sicut quilibet ordinarius,cui hoc licet in multis casibus: vt no.j. de libel.cõcept.§.nunc dicendũ.& j.de teste.§.nũc tractemus.solus enim princeps põt suum ius alicui auferre:vt j.§.nunc ostendendũ.versi.lvij. ¶†Debet igitur legatus cognoscere & cõmittere ordine iuris seruato.arg.extra,de iureiur. veniẽtes. cũ suis concor.& de iureiuran.ego. & est expressum ff.de offi.proconsul.nec quicq̃.§.de plano.& §.vbi decretũ. Quæ enim cõmunia sunt omnibus præsidibus,debet procõsul obseruare:vt ea.l.in fi. ¶Solẽnitates aũt non substantiales,& in eorũ fauorẽ inductæ,partiũ cõsensu remitti possunt:vt extra, de rescript. præsentia.in fi.[g] quod prosequere prout no.extra,de offic.deleg.de causis. ¶†Sed nunquid legatus põt de causa criminali [h],episcopi diffinire? Videtur q̃ sic:& q̃ sit hoc speciale in eo, argu. ad hoc xvj.q.j.frater noster.[i] ¶Sed dic cõtra: vt ff.de offi.procõsu.solent.ff.de offi.eius,cui mand.est iurisd.l.vnica.& in cõcor. positis.j.§.nunc ostendendum.ver.xvij.nisi hoc habeat ex spãli cõmissione: vt ij.q.vj.decreto. & xxiij.q.iij.ille gladium.ff.de test.l.iij.§.item diuus. Arg.tñ contra,q̃ possit cognoscere,licet nõ possit diffinire.Nam & proconsul cognoscit de omnibus:vt ff.de offi.procõsul.l. j.licet non possit pœnã grauiorẽ imponere: vt eo. titu.lib.j.& cõciliũ examinat causam criminalẽ episcopi:sed diffinite nõ potest.iij.q.vj.q̃uis.& c.multum. ¶†Sed quid dices in causa episcopatus : vbi duo de eo litigant : nũquid legatus de hoc poterit cognoscere,vel p appel. vel p simplicẽ querelã [k]? Videtur q̃ non : quia hoc est de maioribus causis, quas sibi apostolica sedes reseruat: vt in cõstit.Alexan.iij.de rescript. dilecti.[l] & xxv.q.ij.in Galliarum.extra,de appel.vt debitus.in fi. contra credo, arg.extra,de app.cõstitutus.j.& de ele.qa ibi,permittimus.nõ enim dicit,mandamus:cùm hoc possit etiã metropolitanus,& ipse omnia põt, quæ ille: vt in præ.§.nunc ostendendũ.ver. legatus igit. & vide ibi in versi.legatus quoq;.nam & visitator põt examinare qs ex electis melior sit: vt lxxxv. dist.Florentinũ.& satis habetur expressè in cõstit. Greg.x.de ele.q̃uis.lib.vj.quæ cõstitutio me procurante edita fuit in cõcilio Lugdun. ¶†Põt enim legatus de latere electionẽ archiepiscopi examinare: vt extra, de offi.leg.licet.& p cõsequẽs cõfirmare: vt extra,de elec.venerabilẽ.sed si postq̃ electionem examinatã ad sedẽ apostolicã trãsmisit, iterũ eam examinauerit:nulla est ipso iure secũda examinatio: vt in præ.decre.licet. ¶†Illud aũt quæritur, vtrum ad delegatũ possit omissis medijs appellari.Io.Mo.ij.q.vj.si quis vestrũ.q̃ nõ : quia hoc est priuilegiũ speciale domini papæ: vt j.§.nũc ostendendum.versi.xlvij.Sed cõtrariũ de facto obtinet: quia vices eius gerit:vt ij.quod dic plenius, vt j.de appel.§.nunc tractemus.versi.& nũquid idem est. Sed & si ab eo appellet ad papã, debet humiliter appellationi deferre:vt extra, de re iudi.cùm causa,quæ arg.tñ cõtra.extra,de accus. ad petitionẽ.[m] ¶†Quid si quis ita dicit: Appello ad archiepiscopum:appello ad legatũ;appello ad papã:vel quid si ita dicit, Appello ad legatũ, vel ad papam, reseruans mihi optionẽ coram quo malim prosequi appella.Itẽ quid si à sentẽtia suffraganei vna pars appellat ad legatũ,alia ad archiepiscopũ.Quærit quis in his casibus de appella.cognoscet.de hoc tractatur in præ.§.nũc tractemus.ver.sed pone aliquis.& incipiẽ. prospectis his.col.iij.versi. & bene facit in ij.vol. & per Andr. Sicu. consil.xxiij.incip. viso pũcto.col.ij. ver. præterea. in ij. volu.& adde Guido.papæ sing.dccxcj.incip.de illo.vbi dicit q̃ licet legatus sedis apostolicæ habeat potestatẽ conferendi legẽ,etiã perpetuam,non tñ potest derogare statutis super summum pontificẽ factis. Et an legat[9] possit ex cõmunicare & punire eos,qui eius iurisdictionem impediunt, vide Ioã. de Turre crema. in c. si quis.xciij.distin. Henr.Ferrandat. ¶In fi. Quam non habemus hodie. ¶Criminali. Quæ requirit priuationẽ officij vel beneficij: aliàs nedũ legatus, sed etiam archiepiscopus& fine syndo de crimine episcopi cognosceret. Sic fuit hic disputando terminatum per c. quia cognouimus.x.q.ij. in fi. & per c. Romana. de offic.ordi.lib.vj. in fi. vt plenè scripsi.eo.lib.& titu.c. vt litigãtes.in prin. ¶Noster. Vbi de hoc in glos.videtur ibi vide. ¶Querelam. Expeditum est , q̃ legatus de latere cognoscit , & confirmat,etiam si episcopatus sint exẽpti. de elec.si abbatem. ij.Respond.lib.vj. ¶Dilecti. De qua fit mentio in dec. quamuis. quam statim allegat. ¶Petitionem.Facit pro , cùm ibi papa improbet sententiam latam per legatum post appellationem.si dicis, q̃ approbat ei[9] acta: respon. vt ibi not. in secunda glo.

a ¶Concor. Vin.& Ioã. in tribus locis vt scripsi eo. ti.§.j. super ij.gl.in prin. vbi etiã inuenies q̃ cõcordant opinioni cõtrariæ, quæ sequitur & quæ vera est & seruatur.

b ¶ Subesset. Quod dic vt de appel.Roma.§.debet. lib.vj.

c ¶Finitur. Vide qd̃ ibi dicam in princ.

d ¶ Igitur si. Hanc a
2 quæstionẽ vide no. de hæreticis.c. vlti. lib.vj.in iij.gl.in fi. ADDE tu,dom. Abb.in c.j.in j.no. extra, de rescri. Itẽ adde eundem in c. dilecti.in ij.col.extra,de iudi.

e ¶In fi.& in cle.eo. tit.c.ij.in princ.

f ¶ Apostolus. j. ad Corinth.vj. & x.c. ante fi. Adde, q̃ legatus nõ possit cau b
sam cõmittere iuris ordine nõ seruato, glos. in cle. sepe.in verbo,mandamus. de verb.signi. Gul. de Cu.& Bald.in l. nec qcq̃.§.de plano.ff.de offi. pcõ. & leg. An.in dispu 3
ta.incipiẽ. Astensis miles.d. Anto.in c. dilecti. vbi põderat tex.extra,de iu. Inno. ĩ c.fi.de trãs. vbi dicit,q̃ ex causa potest cõmittere causas sine strepitu. quod est intelligẽdum , dũmodo de causa appareat: q̃a in inferiore à principe causa nõ præsumitur , vt voluit Inno. in c. dudũ.el 4
ij. de elect. & dicit Abb. in c.j.de trãs. q̃ legatus non põt supplere defectum iuris omissum in cõtractu. & in c.fi.de cõfir. vti. vel inuti. dixit q̃ omnia tendentia ad violationem iuris sint pro- c
hibita legato.Fede. de Senis cõsi.cc.dicit q̃ legatus non potest tollere ius alterius.

ADDITIO. d
An legatus de late 5
re possit cõmittere causam cognosci et terminari debere summariè, simplici e
ter,& sine strepitu, & figura iudicij, vide Alex.cõsil.cclv.

a ¶Sequen. Vbi dicam.

b ¶Noſter. Nō loquitur de legatis, de latere, ſed de minoribus, quos reſponſales vocat. Adde cp id, qđ dicit ī hoc verſi. ſe. ī abb. cōſi. lxxvij. lib. ij.

c ¶Ber. contra. Qui hoc no. e. ti. qđ trāſlationē. ī. j. gl. Adde cp idē tenet Ab. in d. c. & Io. An. in c. j. de ver. ſig. Fel. in gl. cū gratię. de off. ord. & ibi qd ſi ſit datus ſupra correctione criminū, an exempti comprehendantur.

d ¶Rñ. j. libr. vj. Et facit de elec. ſi abbatem. eo. lib.

e ¶Perpetueť. Hoc non expedit, eodē titu. c. ij. lib. vj. niſi dicas hæc reſpicere ſpecialiter cōmiſſa, quòd nec expedit in quantum ſapiunt ipſius legati gratiam. de offi. deleg. ſi ſuper. li. vj. datur tñ hodie litera legatis, quòd quā cito exiuerint curiā ipſorū iuriſdictio ſit perpetuata quoīa ſibi commiſſa, & hanc habuit dominus meus domi nus Carno.

f ¶Specialiter. Cōiter legati in talibus ponunt in gratia, quā faciunt totā literā cōmiſſiōis eis factæ de illis. Adde quòd legato Cardinali credatur abſcp literis, ſaluo in his q̄ papæ ſunt reſeruata. tenet Pau. de Ca. ī l. vna. de mād. princ. qui alleg. Io. An. in c. j. de offic. dele. ī vj. ī nouella. idē tenet Abb. cōſ. xvij. ſecūdo li. vbi dicit qđ etiā credit illis de geſtis corā ſe. alle. Io. And. & Hoſti. ī c. cōſtitut⁹. extra, de appell. tenuit etiam Ang cō ſi. lxxij. quòd legato Cardinali de latere aſſerenti ſe habere ſpecialē cōmiſſionē ſup eo quod directo reſpicit p̄iudicium alienum

a ſequen.[a] ¶†Sed nunquid legatus poteſt ſuū offi-
13 cium in exēptis, qui ſubſunt papæ exercere, & cauſas contra ipſos mouendas audire: & etiam in eos, ſi res exegerit, anima duertere? Videtur cp non. ar. xvij. diſt. huic ſed. licet poſsit cōtra eos inquirere. & arg. extra de ſup. ne. præla. ſicut. ſ. fi. & extra, de ſta. mo. ea quæ. & in præ. decre. ad petitionem. Priuilegiū em̄ eorū perpetua debent eſſe: vt xxv. q. ij. ſeruatis. arg. ad idē extra, de app. cōſtitutus. ſ. j. ibi: non vt appellationi interpoſitæ, &c. Ar. cōtra. xvj. q̄o. j. frater noſter [b]. hoc dicit Ioā. cp non poteſt, & melius facit legatus, ſi abſtineat. arg. ff. de off. procō ſul. nec quicquā. Ber. cōtra[c]: vt xj. q. peruenit. non obſtantibus eorū priuilegiīs: quia per priuilegia eis cōceſſa non eximuntur, niſi à iuriſdictione diœceſa norū: nō à iuriſdictiōe papę, vel legatorū ſuorū: vt xxv. q. ij. c. poſteaq̄. ſ. ſi ergo. prope princi. & c. ita nos. ſ. ſed obiicit. ver. quāq̄. extra, de ſup. ne. p̄la. li cet. vī papa cōmittendo vices ſuas, nec retinendo exēptos, illos etiā cōceſsiſſe videť. ar. extra, de offi. dele. venerabilis. extra, de præbē. graue. & de ſent. exc. nuper. qđ in legato de latere emanāte admitti pōt: vt ꝓbatur extra, de verb. ſig. veniēs. Rñ. j. [d] In aliīs autē nō videtur, niſi hoc in ſuis priuilegiīs ſpecialiter ſit expreſſum: ar. extra, de offi. iud. ord. graue. Inſpicienda ſunt ergo priuilegia legati, vt extra de vſu pal. c. fi. & de priū. porro. extra, eod. excōicatis. Alioquin non eſt ei in ōnibus credendū: vt infra proxi. verſi. & ad hoc facit extra, de iureiurā. ego. ¶†Præmiſſa autē, & quæ infrà ſequuntur, ad
14 eos de iure cōmuni pertinēt: ex quo cōſtat eos eſſe legatos: licet ſuper his mādatū ſpeciale nō oſtēdat. ¶Quid ſi de legati iuriſdictione dubiteť: Dic cp de ea fieri debet fides per literas legationis: nec prius eſt tanq̄ legat⁹ recipiendus & tractandus: vt extra de iureiurā. ego. Nunq̄ em̄ apoſtolicæ ſedis moris fuit abſcp ſignatis apicibus vndecunq̄ legationem ſuſcipere: vt xcvij. diſtin. nobiliſsimus. Ad idē lxiij. diſtinc. lectis. & argumentū cōtra, de offi. deleg. cū in iure. de reſcriptis, cū cōtingat. C. de mand. princ. l. vnica. & lib. x. de iure fiſ. prohibitū. Si igitur ſedes apoſtolica aliorū legatos ſine literis nō ſuſcipit: nec aliī etiam ſine literis ſuos recipere coguntur. Nam quod quiſq̄ iuris in aliū ſtatuit, ipſe eodem iure vti debet: vt ff. quod quiſq̄ iur. l. j. extra. de cōſtit. cùm oēs. ¶†Et propter hoc apoſtolicæ ſedis legati in
15 ingreſſu decretæ ſibi prouinciæ ſolent legatiōis ſuę literas publicare, ne quis deinceps poſsit ignorantiam allegare: vt xv. diſt. quod dictis. extra, de poſtu. præla. c. j. & vt eorū poteſtas perpetuetur [e]. ſecundū ea, quæ no. j. finitur. ¶†Quidam tamen di-
16 cunt, legato cardinali, vel aliī noto & non ſuſpecto abſcp literæ oſtenſione eſſe credendum. arg. in præ. c. nobiliſsimus. & ij. q. v. quæ de cauſa. extra, de loc. c. j. in fin. extra, de offic. lega. officij. in fin. & C. de ſum. trini. liquet. in princ. & prope fin. quod ſatis ſuſtineri poteſt in his, quę ad legatum pertinent ex officio & iure legationis: ſecus autem quo ad alia, quæ ſpeciale mandatū requirunt: indiſtinctè tamē creditur eis: & rarò videm⁹ de ipſorum peti copiā poteſtate. Conſulo igitur, vt quicunq̄ aliquid à legato recipit, quod ad eum iure legationis non pertineat, ſiue fuerit diſpenſatio, vel aliud habeat ſub manu publica tenorem literæ, per quam talis poteſtas ipſi legato eſt commiſſa ſpecialiter[f]. arg. extra, de hæreti. cùm ex iniuncto. ſ. quod ſi forte. Vtrum autem ſoli Cardinali aliquid aſſerenti credatur: dicam infrà, de teſte. ſ. primo. verſic. quod fuit item.
17 ¶†Sed quid ſi legationis lireræ perditæ ſunt? Dicunt Vber. & Io. quòd poteſt probare amiſsionē per teſtes: & audietur. C. de teſti. teſtium. in fin. non tamen ſufficit probare tenorem literæ, niſi probetur illam ſine vitio eſſe: vt extra, de priui. cū olim. j. in fin. C. de fid. inſtru. l. fina. C. de edict. diui Adria. toll. l. j. Ber. verò no. contra in prædi. decre. cū olim. argu. C. de mand. prin. l. vnica. extra, de offic. deleg. cùm in iure. vbi de hoc: quia nec eſſet ſuperior, coram quo hæc probatio fieri poſſet. extra, de elect. in fin. aliàs tamen, vt dicit, ſi honeſtus & notus ſit, pōt, & debet ei credi: vt in prædic. c. nobiliſsimus. De hoc infrà, de inſtru. edi. ſ. reſtat. verſicu. quid ſi habet: & j. de ſentent. ſ. fi. verſi. ſi autē. ¶Sed nunquid ſufficit probare mandatū factū fuiſſe ſine literis? Dicit Ioan. cp non: vt in prę. l. C. de man. princ. Delegatus aūt bene poteſt probare mandatum: vt in auť. de litig. ſ. omnem. & arg. extra, de reſcriptis. ex parte. de & offi. deleg. prudentiam. Tancr. verò & eius ſequaces dixerūt quòd nō ſufficit probare amiſsionē inſtrumenti, niſi originale probeť. quod hic non eſt vlterius proſequendū. & vide infrà, de proba. ſ. videndum. ver. ſed nunquid. & ſequenti.
18 ¶†Quid ergo ſi quis ſe pro legato gerit, cùm non ſit: quia ſæpe etiā Cardinales mittuntur nunciī pro certis negotiīs, ſine plenæ legatiōis officio: nec ad
g prouinciam certam? Et quidem dicunt aliqui [g], cp valebunt eius ſententiæ, ſi gentes ad eū bona fide, tanquam ad legatū, communiter recurrebant: quia cōmunis error facit ius. iij. q. vij. infamis. ſ. tria. ff. de offi. prætor. ſ. Barbari⁹. ff. ad Macedo. l. iij. Quos ergo abſoluit, abſoluti erūt: vt extra, de ſent. excō. ad eminentiā. & ſuper hoc vide quod no. extra, de
19 elec. c. dudū. ij. prope princip. ¶†Sed nunquid legatus eccleſiæ Romanæ pōt conciliū celebrare? Et videť cp ſic, particulare tñ, nō generale: vt iij. diſtin. c. regula. ſ. porro. xvij. diſt. regula. multa enim cōcilia particularia ſine præſentia domini papæ preſente legato Romanæ ſedis celebrata inueniuntur: vt xvj. diſtī. ſexta. lxiij. diſt. c. ij. j. q. vij. cōuenientib⁹. g
h Sed Hug. Lau. & Io. cōtra[h], niſi ad hoc ſpecialiter deſtineť, vel niſi hoc ei ſpecialiter cōmittať: & ſecundū hoc intelligunt iura innuentia legatū conciliū facere poſſe. Talis enim legatus poteſt facere cōcilium generale, ſi de generali fuerit ei ſpecialiter iniunctū: vel particulare, ſi de particulari. Priui i
i legium enim de cōcilio cōgregando [i] ſibi Romanus pontifex ſpecialiter reſeruauit: vt ij. q. vj. ideo. & ideo nō tranſit in generali legatione: vt j. ſ. nūc
20 oſtendendū. verſi. præmiſſa. ¶†Quia mandata iu- k riſdictione generali, nō tranſit poteſtas cōcilij faciē di: vt ff. de offi. eius, cui man. eſt iuriſdic. l. ij. & arg. extra, de elect. cp ſicut. in fi. Sed cōtra eos facit: [k] nā
k metropolitanus & primas faciūt iure proprio ſua cōcilia ꝓuincialia & particularia. xv. diſt. c. j. xcij. 1 diſt. ſi quis epiſcopus vacās vocatis ad hoc ſuffraganeis ſuis: vt xviij. diſt. in multis c. ibi poſitis. extra, de accuſ. ſicut olim. Et epiſcopus facit ſuā ſynodum epiſcopalē cū clericis ſuis: vt xviij. diſtinc. nō oportet. & xxxviij. diſtin. qñ. xij. q. ij. placuit. & c. epiſcopus. Non ergo omnibus his inferior erit legatus Romanæ eccleſiæ quo ad hoc: imò poterit cōciliū facere, & prouinciale & particulare cū epiſcopis prouinciæ ſibi decretæ: & in eo cōſtitutiones & ſtatuta edere: vt j. ver. pōt etiā legatus. Nec obſt. præ. c. ideo. quia loquiť de cōcilio generali & vniuerſali: quod habet fieri vocatis epiſcopis diuerſarū prouinciarū. Item nō obſt. præ. l. ff. de offi. eius, cui manda. eſt iuriſdict. quia de alio diſsimili
1 cōcilio loquiť. [l] ¶†De cōſuetudine quoq̄ introductum eſt, cp legati de latere abſoluere poſſunt illos, qui propter violentā manuū iniectionē in clericos in canonē latæ ſentētiæ inciderūt: vt extra, de offi. legati. quod tranſlationē. quod dic vt infrà, eod. ſ. nūc dicamus. verſi. circa. ¶Poteſt etiā legatus abbatem, vel priorē exemptū tranſferre. De hoc in-
22 frà, ſ. nūc oſtēdendū. ver. xxij. ¶†Illud quoq̄ nō eſt omittendū, cp legatus, dum legatione fungitur, inuigilare debet ſaluti, & ædificationi cleri & populi ſibi cōmiſsi: vt ff. de offi. præfec. vr. l. j. ſ. quies
m quoq̄. Nā legatus fidelis, ſanitas [m]: nec debet ſubditos in procurationibus inhumaniter aggrauare, nec in hoſpitiīs præbēdis prouinciā onerare: vt ff. de offi. procon. obſeruare. reſpō. j. ne longi tēporis victum breuis hora cōſumat. extra, de cenſib. cùm m Apoſtolus. Augere enim Rempublicā, vt diuitiæ augeanť, damnabile eſt: & propterea quadā prouidentia militibus ſtipēdia cōſtituta ſunt: ne dum ſumptus quæriť, prædo graſſetur: vt xxij. q. j. militare. prope princ. Talis enim cōceſſor eſt: vt ibi in fine. nec ibi per potentiā legationis nominis totū, quod Leuitarū eſt, in ſuos regat vſus: vt xciij. diſt.

diaconi.

non credatur ſine pragmate ſuæ legationis. ſecus in his quæ ad nullius præiudicium tendunt: ſed ad cōmodum papę. Et ita dicit ſe intelligere Inno. in c. cū in iure. de offi. delega.

ADDE tu, Abb. Sic. in d. c. cùm in iure. & extra, de offic. deleg. vbi notabiliter hoc tractat. & ibi per doc. ſi ſatiſ. ample. ampliſsimè tamen pro hac materia ſi quis vult videre, ad vtranq̄ partem videat do. Andr. Siculū in tract. de præſcri. Cardi. in ij. parte, in ſ. circa ſecundū membrum. vbi hoc diſputat per decē col.

¶Aliqui. Hoſtiē. in Sum. eod. titu. ſ. iij. poſt princ.

¶Io. contra. Qui hoc not. in præ. ſ. porro. & in c. ideo.

¶Congregando. Semper reſeruat. et ſic procedit hoc dictum.

¶Eos facit. Dicit Hoſt. vrgens ratio, qui hunc verſi. poſuit in Sum. eo. titu. ſ. iij. in fin.

¶Loquitur. Scilicet circa manumiſſiones fiēdas, vt ibi not. Item ibi nō loquiť de legato principis, ſed præſidis. Et licet vera ſit opinio, cp poſsit, propter dubium tamē opinionum quandoq̄ id ſpecialiter conceditur: vt patet in ſtylo, de quo dixi ſ. ſ. qualiter. in principio. ſub prima legatione.

ADDE tu ad verſicu. ſequentem de conſuetudine &c. cp legatus pōt abſoluere excommunicatos propter iectionem manuū in clericos, pro qua cunq̄ læſiōe etiam enormi. Abba. Sic. in c. ad eminētiam. & in c. quod de his. extra, de ſententia excommu.

¶Fidelis ſanitas. Prouerb. xiij.

diaconi.verb. ſing. nec cum aliena iactura deſideraret locupletari: vt extra, de pœnis. ſuam. ff. de cõdi. inde. l. nam hoc natura. quia ex quo auaritia creuit, perijt lex de ſacerdote, & viſio de propheta: vt in præ. c. diaconi. circa medium. verſi. nunc autem.

23 ¶ †Prandia igitur eius ſint ſecũdũ cuiuſq; loci mediocritatem: vt eo. tit. cùm nuper. & x. q. iij. c. fi. ſic agens vt nulla eccleſia, ſeu prælatus ſe indebitè grauari rationabiliter cõqueratur. Sed patiatur cõiungi eccleſias procurãdo, quæ per ſe nõ ſufficerẽt ſigillatim: vt eo. tit. cũ inſtantia. extra, de præſcript. accedentes. De talibus enim cõtributis licet viuere, nõ de ſymbolis vel cõfertis: vt xliij. diſtin. non oportet. c. nõ liceat. Quod ſi debitũ modũ in exigẽdo excedat, iure poterit ſubditus denegare. extra, de exceſ. præ. ſane. & c. cùm ad quorũdã. Aliàs aũt nullus ſe põt ab ipſius procuratione excuſare: nec cõtra hanc currit preſcriptio: vt in præ. c. cũ inſtantia. In modo tñ procurãdi fortè preſcriptio locũ habet. arg. in eo. c. ſ. ſane. arg. tñ contra eo. tit.

a quanto. [a] ſed nec legatus, vel nuncius abſq; manifeſta & rationabili cauſa debet ꝓcurationẽ recipere, niſi ꝑſonaliter viſitet: & cùm in vno loco oportuerit eum neceſſariã morã cõtrahere, recipiat moderatas ꝓcurationes ab alijs eccleſijs vel perſonis, quæ nondũ fuerãt ſuis ꝓcurationibus aggrauatæ: & cùm aliqua nõ ſuffecerit ꝑ ſeipſam, duæ vel plures cõiungant in vnũ: ita tñ, q̃ numerus ꝓcurationum numerũ dierũ: quibus huiuſmodi morã fecerit, nõ excedat: vt eo. tit. procurationes. ¶ †Intelligo aũt moderatas expẽſas, ſi fiat iuxta modum in ſuis literis ſtatutũ: vel ſi nõ ſit ſtatutũ, iuxta decentiam ſui ſtatus [b]: nõ enim cogunt diuites, pauperũ cibis veſci: aliàs vti: vt xlj. diſt. nõ cogant. & argu. extra, de præbẽ. demulcta. in fi. & ſecũdũ cõſuetudinẽ aliorũ legatorũ: vt ff. de lega. l. ij. ſ. fi. & extra, de cenſi. ſuper eo. in fi. Lautius enim ꝓcurãdi ſunt maiores, q̃ minores ꝑlati. ar. xxxv. diſt. eccleſiæ. vt extra, de cenſi. cùm Apoſtolus. & xxv. diſt. ſ. aliàs, ea demũ. prope fi. vbi dicit, q̃ venialiter peccat, q̃ pauperibus nimis delicata & ſumptuoſa cibaria miniſtrat. Et vide j. de expen. ſ. fi. verſi. & nota q̃ expenſæ. & j. de ſalarijs. ſ. j. prope prin. ¶ †Hoc etiã

25 ſciendũ eſt, q̃ legati de latere domini papæ miſsi: & alij honorabiles nuncij, puta epiſcopi, abbates, & capellani ſui, decẽter recipiẽdi ſunt & honorandi: alijs aũt minoribus, puta curſoribus apoſtolicæ ſedis, debet tantũ in victui neceſſarijs pro equis & ꝑſonis in domibus prelatorũ prouideri, nullis alijs ſibi datis expẽſis: vt in cõſtitu. Alex. iij. de cenſi. li

c cet. [c] ¶ Itẽ q̃n nuncij vel alij legati apoſtolicæ ſedis tranſeuntes aliq̃d ab eccleſiaſticis ꝑſonis poſtulabunt, ſi ipſi præſentes vel vicini ſint, debent facere copiam literarũ ſuarũ: ſi verò ſint abſentes, illarum trãſcriptũ authẽtico ſigillo ſigillatũ oſtẽdere tenẽtur: alioquin nullus teneat eis in aliquo reſpondere. Sed ſi oſtenderint, debet eis ꝓ numero perſonarũ & equorũ in literis cõprehẽſo iuxta tempus, quo eos morari cõtigerit, cõpetenter ꝓuideri: dum tñ illi dent ſuas patẽtes literas cõtinẽtes q̃d, quãtũ, & q̃n receperint ab eiſdẽ: quę literæ locorũ ordinarijs aſsignent: & ſi abſentes per procuratorẽ aut nuncium ꝓcurationẽ exegerint, ſoluẽtes debẽt trãſcriptum literarũ ſub ſigillo authẽtico retinere: & ſic ſub aliquorũ teſtimonio ſoluere: nec petẽt ꝓcurationes, vel alia, niſi ab illis, ꝑ quorũ diœceſes trãſitũ fecerint: niſi fortè alicubi cõtingat eos morã contrahere, vel niſi fortè aliqua diœceſis ſecũdũ tẽpus moræ in ibi factæ nimis in ꝓcurationibus ſit grauata: & hæc obtinẽt in legatis, quibus in aliqua ꝓuincia plenæ legationis officiũ non eſt cõmiſſum: vt in cõſtit. Alex. iij. eo. tit. ne legati [d]. Vt aũt bre-

26 uibus vtar, legatus, † quia loco Apoſtoli eſt, illius cõuerſationẽ & abſtinentiã imitet, nõ multùm curet de ſpecioſis domibus, vel de lautis conuiuijs, & multo labore epulis cõquiſitis: vt xxxv. diſt. eccleſiæ principes. de con. diſt. v. ne tales. in princ. nõ ſimilam & mella faſtidiat: vt xij. q. ij. gloria epiſcopi. bonis tñ & delicatis cibis vtat: vt in præ. c. non cogantur. & melioribus q̃ Ioan. ei præparet in gl. quam ponit in præ. c. cũ inſtãtia. nec ſuper barbas pauperũ comeſſationes ſiue cõuiuia extraordinaria frequẽtet. Nam ſpẽs furti eſt, velle de alieno largiri: vt ff. de fur. l. ſi pro pignore. ſ. j. vnde ſecũdũ Ang. q̃ offert ſacrificiũ ex ſubſtãtia pauperis, quaſi q̃ victimat filiũ in cõſpectu patris: vt xiij. q. v. immolans. j. q. j. nõ eſt putãda. Et ſi qs totũ tribuit, q̃d alteri abſtulit, potius addit peccato, q̃ minuat: vt

27 xxiij. q. v. forte. ¶ †Sumptus aũt legato ꝓficiſcẽti dati nõ reſtituent, ſi deceſſerit in munere legatiõis prius q̃ ad patriã reuertat: vt ff. de le. l. legatus ant. q̃. & C. lib. x. eo. titu. l. ij. Sed illud obtinet, q̃n de publico ſumptus legato ſubminiſtrat. Legatus aũt ſedis apoſtolicæ de ſubſtantia pauperũ ꝓcurat. & ideo caueat, q̃ vltra victus neceſſaria nil imburſet. xlvij. diſt. ſicut hi. in fi. Nam apoſtolica ſedes ꝓ magna parte ꝑ ſua priuilegia diuites à præſtatiõe ꝓcurationũ eximit: cùm potius pauperes eximere

e debuiſſet. [e] ¶ Si aũt legatus mortuus nõ fuerit, nec alia vrgẽs neceſsitas fuerit, ſed ſpõte legationẽ de- e ſeruerit: tũc bene reſtituet ſumptus: vt legit. & no. in præ. l. C. quo etiã caſu punit: vt j. ſ. punit. Itẽ legato de latere Cardinali debet ꝓcuratio extra ꝓuinciã ſibi decretã, ſi fortè cõtingat cũ alio tranſitũ

f facere ſecũdũ dominũ meũ [f], ſed alteri nõ: niſi fortè hoc habeant ex priuilegio ſpeciali: vt extra, de cenſi. cum inſtantia. extra, de iureiu. ego. arg. extra, de offi. leg. officij. & legatus de latere excedit legatum cõſtitutũ in procurationibus: vt ſ. ſ. ſequitur.

28 ver. & no. ¶ †Solent aũt legati & nuncij literas ſuper ſuis procurationibus mittere ſub hac forma.

✠ FORMA. Talis domini papæ nũcius vel apoſtolicæ ſedis legat⁹ tali epiſcopo ſalutẽ in dño Ieſu Chriſto. Cũ ꝓ negotijs apoſtolicæ ſedis nos oporteat in tali ꝓuincia amplius immorari: & iam recep- f tarũ procurationũ tẽpus cõpletũ: ſit decreuimus ad preſens ꝑ tot futuris mẽſibus die tali inchoandis, procurationes recipere ordinatas. Facta igit de cõſilio peritorũ diſtributiõe equali eccleſijs ciuitatis & diœceſis veſtræ, tot libras ꝑ dicto tẽpore duximus imponẽdas. Quo circa imponẽdi, ac ꝓportionabiliter exigendi ꝑ vos vel alios dictã ſummã cũ moderatis & neceſſarijs expẽſis ꝓ exactiõe huiuſmodi faciẽdis ab eccleſijs & eccleſiaſticis ꝑſonis exẽptis & nõ exẽptis ciuitatis & diœceſis veſtræ, ſecũdũ vniuſcuiuſq; eccleſię, & loci facultates, ꝓut fieri cõſueuit, authoritate nobis in hac parte cõceſſa paternitati veſtræ præſentiũ authoritate, plenã cõmittimus poteſtatẽ. Nos verò exnũc cõtradictores quoſlibet & rebelles, ſi legitima ꝑ vos monitione ꝑmiſſa de portiõe ſibi impoſita in ꝑfixo eis termino ſatiſfacere cõtẽpſerint: in his ſcriptis excõicatiõis vinculo innodam⁹, & eorũ eccleſias eccleſiaſtico ſupponimus interdicto. Quarũ ſentẽtiarũ denũciationẽ & publicationẽ, & prędictarũ, etiã ſi neceſſe fuerit, abſolutionẽ & interdicti relaxationẽ poſt cõdignã ſatiſfactionẽ vobis tenore præſentiũ duximus committẽdas: pecuniã ipſam nobis intra decẽ dies a ꝑſentatiõe præſentiũ cõputãdos omni excuſatiõe & dilatiõe ceſſantibus, ꝑ aliquẽ veſtrũ certũ & fidelẽ nũciũ trãſmiſſuri. Porrò vrgẽte nos viarũ difficultate cogimur ex nũc vos monere, & inſup in his ſcriptis excõicatiõis in vos, & in eccleſiã veſtrã interdicti ſentẽtias ꝓferre, ſi morã vel difficultatẽ aliquã in ꝑmiſsis adhibueritis & præmiſſa adimplere cõtẽpferitis: vel ſi hac occaſiõe aliq̃d vltra ſummã prædictã à ſubditis veſtris duxeritis extorquendũ: ſcituri q̃ ſuper præſentatione præſentium literarũ fidem earum dabimus potiori. In prima aũt impoſitione oportet q̃ nuncij faciãt fidem de apoſtolico mãdato: vt ſ. ver. proxi. & verſ. q̃d ſi legati. & ſe. nũcij quoq;, & legati viatores ad inſtar formæ ꝑdictę ſuas literas hoc mõ formabũt.

✠ FORMA. Tali eꝑo talis dñi papæ nũci⁹ ſalutẽ. Literas apoſtolicas me recepiſſe noueritis in hac forma. Clemẽs eps &c. Veniẽs igit ad talẽ locũ ꝓ executiõe iniũcti mihi mãdati, vel trãſiẽs ꝑ talẽ locũ ꝓ ſumptib⁹ tot dierũ, quibus ibi morã traxi, recepi tantũ à tali ꝓcuratore ipſius cleri veſtræ ciuitatis vel diœceſis dante ac ſoluente pro ipſo clero.

a ¶ Quanto. Hoc ea. facit pro & contra propter diuerſas lecturas, quas ibi ſcripſi in pe. glo. Item pro hoc contrario facit quod no. j. de cenſi. in fi.

b ¶ Status. Vide q̃d dixi de cenſi. ꝓcurationes. in glo. tene quòd.

d ¶ Legati. De qua dic vt ꝓxi. dixi de decre. licet.

ADDITIO.

Adde Abb. in c. ad eminẽtiam. de ſenten. excom. vbi dicit q̃ legati non coguntur oſtendere mandatum expreſſum ſuper his quæ veniunt iure legatiõis ex diſpõne legis vel conſuetudinis ſecus in alijs. & vide Felin. ibi in j. col. ver. limita oẽs, vbi dicit q̃ ſi agere d tur de graui præiudicio alicuius, non crederetur etiã Cardinali, niſi oſtẽdat literas per glo. ſingularem in c. ſicut. eo. titu. quam gloſ. allegat pro ſingul. Abb. in c. cùm in eccleſijs. col. ij. ver. in ead. gloſ. de maior. & obed. Vide tamen Barto. in l. j. C. de ſuperind. c. i. x. vbi dicit, q̃ illud quod dicunt Canoniſtæ, q̃ Cardinalibus & quibuſdam præcellentibus creditur, etiam ſi literas non oſtendant, nec habere ſe dicant. Eſt contra illum text. vbi non creditur etiam præfecto prætorio. Henri. Fer.

¶ Debuiſſent. Hoc dixi propter hoſpitalarios, & olim tẽplarios, vel ſimiles habentes talia priuilegia, quibus an obſtẽt verba generalia, quæ ponũtur in litetis legatorũ, ſæpe diſputatũ eſt, nec diffinitum. Sed vide quod ſcripſi de exceſ. præla. c. vno. libr. vj. ſuper prima glo.

¶ Dominum meũ. Vide quod dixi de cenſi. procurationes. in gloſ. tene q̃ vbi videbis q̃ legatis & Cardinalibus taxat curia in itinerando xl. flore. pro die. in ꝓuincia verò ſua non ſit taxatio ſed recipiunt vigeſimam quintam redituum.

c ¶ Licet. Reuocata eſt: quia non inſerta in vj. vt in procœmio ſexti, in fi.

Cùm itaq; diuisum in partes onus facilius suppor
tetur imponẽdi ac ꝓportionabiliter, &c. vt ſ. vſq;
29 ibi: pecuniã ipſam, &c. ¶ † Legatus quoq; cõſtitu-
tus põt reuocare in irritũ, quod fit p literas apoſto
licas obtẽtas, tacito de diſpẽſatione per alias, q̃bus
renunciatũ fuerat, obtẽta. Et decernere impetrantẽ
earũ cõmodo carere: vt extra, de reſcri. ad audiẽtiã.
Vel dic, q̃ ibi ꝓceſsit legatus authoritate mãdati
30 apoſtolici. ¶ † Põt etiã legatus de latere interpreta-
ri mãdatũ domini papæ: vt extra, de poſtul. præ. c.
j. verſi. nec valet. Ex officio legationis põt interdi-
cere totã terrã regi adhærẽtẽ: prout ibi not. ſecũdũ
papã. Imò etiã cõmendaſ ꝓceſſus eius cõtra regẽ
Frãcię factus poſt appellationẽ à rege interpoſitã,
& poſt cauſas recuſatiõis ꝓpoſitas: vt extra, de ap
pel. nouit. Appellatiõe aũt ad dominũ papã inter
poſita, ſe nõ intromittat, niſi ꝓut no. j. §. nũc oſten
31 dendũ. verſi. xxxiij. ¶ † Electionẽ quoq; celebratã
de illo, q̃ abiurato ſchiſmate ad eccleſiæ rediꝭt vni-
tatem, põt legatus de latere diſpẽſatiuè cõfirmare:
vt extra, de elec. q̃a diligẽtia. argu. tñ cõtra. xij. diſt.
a ¶ Cõſuetudinem. Ibi ſoluitur. & vi-
de ſ. eo. §. verſi. ſed quid dices.
nos cõſuetudinẽ.[a] Itẽ etiã legatus de latere exami-
nat q̃ñq; quod eſt notoriũ: quia non eſt ſibi noto-
riũ: & papa defendit & excuſat eius ꝓceſſum: vt
32 extra, de elec. bonæ. j. & c. venerabilẽ. ¶ † Facit etiã
legatus de latere cõſultationes ſup ſuis dubiꝭs: &
ei reſpondeſ, vt extra, de electio. dudũ. j. & de tẽp.
or. quod trãſlata. & de dolo & cõtu. cùm dilecti. &
extra, de priuil. recipimus. & c. quia circa. & de ſen.
ff. de offi. ꝓcõ. l. j. & fi. extra, de ſen. excõ. ad eminẽ
tiã. q̃a Cardinalis ſumiꝭ ex cõſiliariꝭs dñi papæ: vt
ſ. §. ſequiꝭ. ſicut & ꝓcõſul olim eligebaꝭ ex cõſulibus vrbis Romæ ad aliquã prouinciã regẽdã. ff. de
offi. p̃ſi. l. j. arg. ff. de offi. q̃ſto. l. j. §. ex his. vel poti⁹
p̃fecto p̃torio. ſecũdũ do. meũ ar. extra, de app. no
uit. & C. de epi. audi. eꝑale. Et q̃ legat⁹ Cardinalis
ſit ſimilis ꝓcõſuli, & ordinariã habeat iuriſd. habeꝭ e
e expreſsè in cõſtitu. Clemẽ. iij. eo. tit. ex pte.[e] Alios
aũt ſingulos dicimus ſimiles præſidibus. arg. ff. de
offi. præ. l. ij. Illi enim p̃ſides ꝓuinciarũ dicebanꝭ,
q̃ cũ nõ eſſent prius cõſules, eligebanꝭ ad regimi-
38 na ꝓuinciarũ: p̃ſes aũt nomẽ generale eſt. ¶ † Nam
oẽs legati Cæſaris, & alij oẽs ꝓuincias regẽtes, li-
cet ſenatores ſint, p̃ſides appellanꝭ: vt ff. de offi. rec.
ꝓuin. l. j. & p̃ſes ꝓuinciæ ordinarius eſt: vt C. de
legatio. lib. x. l. ſi q̃d extraordinariũ. & j. de offi. or.
§. j. ¶ Pręterea apparet eũ ordinariũ eſſe: quia vni-
uerſę cauſę criminales & ciuiles toti⁹ ꝓuinciæ ſibi
decretę deferũt ad eũ: vt extra, de offi. leg. c. j. Cùm
ergo hoc poſsint alij ordinarij facere, vt in pręc. dec:
à nobis. extra, de ſent. excõ. multòfortius legat⁹ po
terit hoc: q̃a habet maius imperiũ in ꝓuincia poſt
Principẽ, vt in præ. l. ideo. & eo. tit. ſi in aliã. §. fi. &
l. nec quicquã. in prin. vicarius etiã ordinariã habet
iuriſd. vt no. extra, de offi. ord. q̃a in pleriſq;. & hęc
valẽt ad diſputationẽ quæſtiõis illi⁹, q̃ ſequiꝭ, vtrũ
videlicet legati indulgẽtiæ perpetuæ ſint: ar. tñ cõ-
tra, q̃ legat⁹ habet delegatã iuriſdictionẽ, nõ ordi-
f nariã xxv. q. ij. igiꝭ. & c. ſeq.[f] & c. ĩ Galliarũ. ¶ † Po f
39 teſt etiã † indulgẽtias ꝓ ædificatiõe põtiũ & eccle
ſiarũ huiuſmodi cõcedere: & illæ perpetuò durãt:
q̃a indulgẽtiæ extẽdendæ ſunt: vt ff. de cõſti. prin. l.
fi. & extra, de dona. cũ dilecti. ꝓut no. in pręc. decre.
de offi. leg. c. fi. Si emꝫ epiſcopi & archiepi dare in-
dulgẽtias poſſunt: vt extra, de pœ. & re. cũ ex eo.
& c. ſeq. multòforti⁹ ipſe hoc põt: q̃a mai⁹ imperiũ
40 habet in ꝓuincia poſt Principẽ: vt p̃dixi. ¶ † Sed
nunquid iure legationis poterit excedere numerũ
quadragenariũ in literis indulgentiarũ? Et videꝭ q̃
nõ: ſicut nec epiſcopi, vel archiepi hoc poſſunt: vt
in cõcilio generali. extra, de pœ. & re. cũ ex eo. §. fi.
Rñd. licet ibi de legatis nõ fiat expreſsè mentio: tñ
credo, q̃ ipſi ꝓpter reuerẽtiã dicti cõcilij, in hoc ſe
debẽt alij⁹ prełatis cõformare: vt j. §. nũc oſtẽden-
dũ. verſi. lvij. niſi ſup hoc vel reſcripto, vel viue vo
41 cis oraculo aliq̃d eis cõceſſum fuerit ſpãle. ¶ † Sed
nunq̃d põt aliquẽ ex aliqua cã reddere inhabilẽ ad
beneficia eccleſiaſtica ꝑpetuò obtinẽda? Videꝭ q̃
nõ: q̃a p̃ſes ꝓuinciæ nõ põt alicui interdicere arte
ſuavti vltra tp̃s ſuũ. ff. de pœnis. l. fi. ff. de poſtu. l. pu
to. §. fi. ar. cõtra. Nã etiã p̃fect⁹ vrbis ad tp̃s, & in p-
petuũ, põt alicui officiũ aduocatiõis, & negotiatio
nẽ, & ꝓfeſsionẽ, & forũ interdicere. ff. de off. p̃fec.
vr. l. j. §. peñ. & hoc puto: & idẽ credo in laico ex cã
quo ad publica officia: q̃a põt illũ infamare p ſen-
tẽtiã, quę ſentẽtia facit ius, & ꝑpetuò effectũ habet,
donec ille reſtitutionis bñficiũ mereaꝭ: vt extra, de
hære. ſi aduerſus. in fi. & c. excõicamus. §. credẽtes.
& ij. q. iij. ſi quẽ pœnituerit. in fi. & j. §. fi. Credo ẽt
g q̃libet eꝑs põt hoc facere in ſua diœceſi.[g] Quod g
aũt legatus poſsit ferre ſnĩas ſub cõditiõe. puta, ſi
q̃s ſic fecerit, talẽ pœnã patiaꝭ: & q̃ poſt finitã le-
gationẽ duret, ꝓbaꝭ ſ. ver. & q̃d de ſnĩa. Nec obſt.
h pręalleg. de pœnis. & de poſt. q̃ loquunꝭ vbi iudex h
abſq; cauſæ cognitiõe pœnã infert ſine tp̃is p̃finitiõe. q̃ pœna tpe ſuę adminiſtratiõis tãtũ intelligiꝭ
durare. ar. extra, de cõſti. ex lr̃is. l. diſt. c. j. in fi. Vñ ſi i
indignat⁹ fortè p̃cipit, vel interdicit alicui ne aduo
cet: poſt finitam legationẽ poterit aduocare. ff. de
h pœnis. mortis. ſec⁹ ſi ſentẽtialiter.[h] ¶ † Itẽ ꝓuincię
42 eꝑi, & oẽs alij legato ſubſunt, & ſibi obedire tenẽ-
tur. & ſi fortè aliq̃s eꝑs ad ipſius vocationẽ venire
cõtẽpſerit, mittẽdus eſt ad ſedẽ apoſtolicã ſuã inno
cẽtiã, ſi poterit, oſtẽſur⁹. extra, de app. cũ parati. ar.
i tñ cõtra xxv. q. ij. ĩ Galliarũ[i]. ipe debet cogere cle-
ricos obedire p̃latis ſuis: nec debet diſsimulare q̃n
ſignificet dño papæ ea, q̃ maleagunꝭ: vt extra, de
inſtit. ad decorẽ. & iudicare de eꝑorũ ꝓceſsib⁹, &
eos ſecũdũ iuris tramites, q̃n expedire viderit, re-
uocare,

¶ Ex parte. Vide quod dixi in prin. huius §.

¶ Et c. ſeq. In his duobus largè poni tur verſi. delegatio nis. ſequens non fa cit.

¶ Sua diœce. Facit cle. de pœnis. ſi q̃s ſuadẽte. ver. ipſius filij.

¶ Sentẽtialiter. Vide quod ſcripſi eo. tit. c. fi. ſuper j. glo.

¶ In Galliarũ. Ibi limitata erat forma. nec expreſsè lo quitur de legato.

b ¶ Expoſuiſti. ADDE tu quòd legat⁹ de latere po teſt abſoluere ab ir 33 regularitate, quam quis celebrãdo ſuſpenſus incurrit: dũ modo non celebra uerit in cõtemptũ. Ita Lapus alle. xij.

c ¶ Secundùm Vincen. Qui hoc no. in præ. c. fin. ſed vide q̃d ibi dixi, & ſtatim ſequitur. ADDE tu, quòd legatus de latere ne dum poteſt facere conſtitutiones, vt 35 hic dicitur: ſed etiã confirmare conſtitutionem ſeu ſtatutum capituli, cuius dignitatis prouiſio ſpectat ad ſummũ pontificem, etiam ſi hæc faciat cum c prælato ipſius capituli ſeu collegij. Vide Cardi. in conſil. vj. in fine.

d ¶ c. fina. Et tenet quod non, vt ibi ſcripſi.

b
34 excõicare, abſoluere, diſpẽſare cũ irregularibus, &
iniũgere pœnitẽtias, ſi hæc fuerint ſibi cõmiſſa: q̃d
alius facere nõ poſſet: vt extra, de offic. leg. c. fi. Si
ergo dominus papa aliq̃d agẽdũ ſpecialiter legato
cõmittit, vel aliquẽ de prouincia ſibi cõmiſſa ad eũ
remittit, legatus nõ cogiꝭ hoc ſpecialiter perficere:
imò poterit hoc alij cõmittere peragẽdũ: vt ibi pa-
tet. & probaꝭ ff. de offi. præſi. l. ſæpe. & l. ſeq. ſed &
fine cõmiſsione põt ex officio legationis abſolutio
nem ab excõicatione cõmittere: vt extra, de offic.
ordi. c. fi. ¶ † Poteſt etiã legatus ſtatuta facere, quæ
ꝑpetuò durabũt: vt extra, eo. c. fi. & extra, de verb.
ſigni. c. ex parte. & c. ſuper quibuſdã. §. fi. j. §. finiꝭ.
ver. quãuis. & ea interpretari vt ibi diciꝭ. ex ea ex-
cõicationis pœna vallare. vt extra, de loc. c. j. vnde
& papa cõcedit etiã q̃ñq; aliquibus priuilegiũ ſalu-
is inſtitutionibus legatorũ apoſtolicę ſedis: vt ex-
tra, de præſ. veniẽs. ¶ Poteſt aũt intelligi ſecũdùm
V in.[c] de illis ſtatutis, quæ perpetua ſunt, quæ le-
gatus edidit in cõſiliꝭs prouincialibus, de quibus lo
quiꝭ. iij. diſt. c. regula. §. porro. lxxvj. diſtinc. vtinã.
De aliꝭs aũt præceptis & inhibitionibus aliud eſt:
36 vt j. ver. ſed nũquid põt. ¶ † Sed per quẽ abſoluẽ-
tur violatores ſtatutorũ ipſorũ? Reſpõ. p ordina-
rios locorũ. extra, de ſentẽ. excõ. nup. Vtrũ aũt in
cõdendo ſtatuta requiret prælatorũ cõſenſum, no-
d ta. ſecundũ papã extra, de offi. lega. c. fi.[d] Quid de
ſentẽtia, quã ferret ſub hac forma, quiſquis furtũ fe
cerit, ſit excõicatus. extra, de ſenten. excõ. à nobis. j.
Dic q̃ valet, & durabit legatione finita: vt extra, de
loc. c. j. & j. verſi. ſed nũquid. Legatus enim eſt iu-
dex ordinarius: vt extra, de offi. leg. c. j. & c. fi. & C.
de offi. rec. ꝓuin. qui ordinariã. & ſeq. ad idẽ ff. de
offi. procõ. l. j. & ij. C. de offi. eius, q̃ vicẽ alterius iu-
dicis obti. l. j. & ij. quia habet imperiũ in prouincia
37 ſibi decreta: vt ff. de offi. procõ. & ideo. ¶ † Legatũ
enim ſi ſit Cardinalis, dicimus ſimilẽ procõſuli. arg.

43 uocare,& emendare poteſt. ¶ †Creditur quoque ſigillo legati de latere. Vnde creditur ei mittẽti ſub ſigillo ſuo tenorẽ aliquorũ priuilegiorũ: extra,de confirma.vti.vel inuti.cùm dilecta.& etiã delegati quãdocꝙ.Quod dic,vt j.de remiſ.§.vtile.verſi.ſed nunquid.¶ Poteſt etiam cogere dimittere beneficia eccleſiaſtica eos, qui illa minus canonicè ſunt adepti, non obſtante confirmatione à ſede apoſtolica obtenta ſub illa forma:ſicut iuſtè poſsides,&c.extra,de conceſ.præb. quia diuerſitatem.ſed ibi ex ſpeciali commiſsione proceſsit legatus etiam,qui iuit ad concedendum pal-
44 lium alicui prælato. ¶ †Et poteſt ſecundùm interpretationem eccleſiæ Romanæ licitè recipere ab electo equum vnum,& electuaria, vinum, & ſimilia.extra,de ſimo.& ſi quæſtiones.argu.contra:quia in vj.ſol.commit
a titur ſimonia:vt eod.titu.ex tuæ.[a] & pro gallina furtum.Inſtit.de rerum diui.§.gallinarum.Non enim debet in totum abſtinere ab xenijs,nec etiã auare modum xeniorum excedere:quia valde inhumanum eſt à nemine recipere:ſed paſsim, viliſsimum & per omnia auariſsimum.Sed nec xenia producenda ſunt ad munerum qualitatem.Hæc leguntur ff.de offic. procon.l.ſolent.§.fi.Recipiat igitur confidenter eſculenta & poculenta, quæ intra dies proximos prodigantur:vt ff.de offi.præ.plebiſcito.A donis autem & muneribus abſtineat:vt in præ.l.Hinc eſt quòd Moyſes cõſtituit tribunos munera odientes:vt ſ.§.legatus.in fi.& ab illicitis exactionibus:quia ſi debet alios ab hoc cohibere:vt j.verſi.in ſumma.multò for-
45 tius ſe:vt j.§.nunc de epiſcopo.verſi.in his igitur.¶ †Item patriarcha legatus ex cauſa reuocat indulgẽtias domini papæ[b],& etiam ſuorum prædeceſſorum:vt extra,de cleri.non reſi.c.pen.Item non poteſt legatus delatere cogere appellantem ad papam coram ſe litigare:vt extra,de app.ſi duobus.quia quolibet omiſſo appellatur ad papam.ij.quæſtio.vj.ideo. arg.extra,de app.conſtitutus.¶ Notandum quoque eſt,quòd legatus delatere poteſt eccleſiam inordinatam in præbendis,& in alijs ordinare: & papa ſententialiter approbat, quod per eum fit:vt extra,de cleri.excom. mi.propoſuit.¶ Poteſt etiam Græcos & eremitas propter inobedientiã ſuſpẽſos & excommunicatos cum manuali abſoluere promiſsione,ſi nul
46 latenus iurare volunt:vt extra,de ſent.excom.ſuper eo.¶ †Poteſt etiam ſe opponere guerris & diſcordijs, & propter hoc de cauſa, quæ eſt inter duos reges,cognoſcere:vt extra,de iudicijs.nouit.§.j.Vtrum legatus vel alius poſsit ſuſpendere interdictum in aliquam ciuitatem,vel caſtrũ prolatum.Colligitur ex his,quæ not.extra, de app.ad hæc quoniam.& c.dilectis.& ſecũdùm papam in c.vt priuilegia. quod j.ſequitur.Bene faciet autem legatus,ſi interdictum per ordinarium prolatum nõ ſuſpendit.argu.in his quæ no.j.§.nunc dicamus.verſi.quod autem.De ſentẽtia autem domini papæ, vel delegati ſui intromittere ſe non poteſt:vt j.§.nunc oſtẽdendum.verſ.xxvj.Hoc tamen nota ꝙ licet locus interdictus ſit:tamen ibi poteſt celebrari,de licentia iuris:vt extra, de priuil.priuilegia.& c.ſeq. & etiam hominis:vt extra,de app.dilectis.ſecũdum quoſdam.Sed ſi perſona ſit interdicta,vel ſuſpenſa, non poteſt de licentia alicuius celebrare: nec ſuſpendi poteſt interdictum in perſona ſuſpenſa.De quo dic ſecun-
47 dùm papam, prout not.in præ.c.vt priuilegia.¶ †Sed nunquid legatus poteſt concedere aliquibus priuilegium, quòd tempore interdicti liceat eis interdictis & excommunicatis excluſis, ianuis clauſis ſuppreſſa voce
c celebrare diuina[c]? Credo quòd ſic,& proderit tale priuilegium quantum ad ſententias ſuas & ſuorum ſucceſſorum in legatione: niſi illi ſpecialiter reuocauerint illud,& quorumlibet ordinariorum prouinciæ ſuæ: quia & ipſi ordinarij ſimile priuilegium quo ad ſuas, & ſucceſſorum ſententias concedere poſſunt,niſi ſucceſſores id expreſsè ex cauſa duxerint reuocãdum.Quo ad ſententias autem Romani pontificis vel delegatorum eius, dicunt quidam,tale priuilegium non valere.argu.tamen, ꝙ etiam contra
d illas valeat.Nam papa concedit[d] priuilegia ſaluis inſtitutionibus legatorum apoſtolicæ ſedis: vt extra,de præſcrip.veniens. Pari ergo ratione in ſua & ſui delegati ſententia non intelligitur ea tollere, ſed ſaluare, quia vult iſtorum ſtatuta & priuilegia perpetuò durare:vt extra, de offic.leg. c.fina. Hinc eſt, quòd legatus poteſt ratione pacis comitis Tholoſæ & præcepta & ſtatuta facere pepetuò duratura: vt extra, de verbo.ſigni.
48 ſuper quibuſdam.§.fina.¶ †Poteſt legatus,etiam non de latere,regem & reginam mãle coniunctos ſeparare: vt extra, qui fil.ſint legi.per venerabilem.§.verum.¶ Item is,cui aliqua cauſa ſpecialiter delegatur: maior eſt legato generali quantum ad illam:nec legatus iuriſdictiones illius debet aliquatenus impedire vel relaxare,nec ſententiam per delegatum latam poteſt legatus iure legationis irritare: ſed eam rite latam confirmare poteſt, & ad requiſitionem ſiue mandatum delegati cui obedire tenetur, executioni mandare: vt extra de offi.lega.ſtuduiſti.extra,de tre.& pa.c.j. §.j.& arg.xciij.diſt.præcipimus. & extra, de offi.ord.paſtoralis.C.ſi aduerſus rem iudica.l.aduerſus ſententiam.¶ Dominus tamen meus dicit quòd delegatus non poteſt cogere legatum exequi,ſi ſponte hoc ille fa-
e cere nolit[e].¶ †Patet ergo ex præmiſsis,quòd non poteſt legatus abſol-
49 uere excommunicatum à delegato domini papæ: & multò minus excommunicatum ab ipſo papa: nec de ſententia vel proceſſu illius ſe intromittere, niſi ad illius requiſitionem: vt in præ.decre.ſtuduiſti.& xj. q.j.peruenit. Vel dic quòd poteſt confirmare ſententiam illius in communi forma,quæ parum prodeſſet, ſcilicet confirmamus ſicut iuſta eſt.extra, de conceſ.præben.quia diuerſitatem.Sed hoc non placet.cùm cauſæ autem cognitione non poteſt:quia per cõſequẽs poſſet etiam infirmare.

a ¶ Ex tuæ.Solue,quòd ibi interuenit pactio,vt ibi dixi ſuper.j.glo.
b ¶ Domini papæ.Illud de papæ licẽtia item ibi potius eſt temperatio, quàm reuocatio.
c ¶ Diuina.Hodie quæſtio iſta eſt ſuperflua,cùm hoc liceat de iure communi.de ſent.excom.c.fina.lib.vj.

xxj.diſ.inferior.de pœ.diſ.j.verbum.ff.de re iudi. qui condemnare.ff.de reg.iur.eius eſt.& l.nemo.&
50 vide j.§.nunc oſtendendum.verſ.xxxiij. ¶ †Quid ſi is,cui papa commiſit inquiſitionem,negligẽs eſt, nunquid legatus poteſt illi præcipere vt procedat? De hoc j.de inquiſitione.§.j.verſ.ſed pone quòd. ¶ Hoc etiam nota ꝙ legatus debet cauſas committere tãtum perſonis in dignitatibus,ſeu in eccleſijs cathedralibus, ſeu alijs collegiatis honorabilibus
f inſtitutis:vt extra,de reſcrip.præſenti [f] & legatus apoſtolicæ ſedis,& etiam archiepiſcopus bene poteſt aliquem trahere per literas ſuas,vltra duas dietas à finibus diœceſis ipſius citati.Et idem videtur d de delegatis eorum:cùm hoc non inueniatur prohibitum.Conſtitutio enim illa de reſcr.nonnulli.loquitur in delegato domini papæ.Alij autem contradicunt:ſed dominus meus dicit, ꝙ contra literas legatorum excipi poteſt,ſi per eas quis vltra duas diætas trahatur.arg.extra,de reſcri.præſenti.reſpõ. j.quicquid tamen ipſe ſcripſerit,contrarium vide- e
g mus vbiꝙ ſeruari.[g] ¶ †Cæterũ licet legatus alicui
51 in aliqua cauſa ſimpliciter commiſerit vices ſuas: nihilò minus poterit reuocare ad ſe cauſam,licet ille proceſſerit:quod non eſt in delega.De hoc not. j.de remiſ.§.qui autem.prope princi.& ſ.de offi. delega.§.ſequitur.verſi.& nota quòd ſimpliciter. f
52 & §.reſtat.verſi.item reuocato.¶ †Illud autem notandum eſt, quòd dominus papa ita ſeruare debet,quod fit per eius legatum,ac ſi ipſe feciſſet: vt ij.q.ij.de cauſa.& ff.de offi.procu.cæſa.l.j.in princi.extra de cleri.excom.mi.propoſuit.extra,de appel.nouit.Credere debet princeps eum,qui ob ſingularem induſtriam explorata eius fide & grauitate, ad huius officij magnitudinem adhibetur, non aliter iudicaturum eſſe pro ſapientia ac luce dignitatis ſuæ,quàm ipſe foret iudicaturus: vt ff. de offic.præfec.præto.l.vnica.prope finem.extra, de reſcrip.ſuper literis.prope finem extra, de offic.lega.nouit. Vnde non eſt intentionis domini papæ,lites ſopitas per legatum de ipſius latere niſſum ſuſcitare: vt extra, de in integ.reſtit.expoſita,niſi eius ſententia foret iniuſta: quia illam bene reuocat: vt extra, de re iudica. cum cauſa, quæ.imò quod per legatum minus canonicè fit: quandoque ipſe ex cauſa tolerat: vt extra, de accu.ad petitionem.& idem honor illi exhibendus eſt: ſicut & papæ: vt ſ.§.primo.& ipſe facere dicitur, quod eius legatus facit.ff.de adminiſtr. tuto.l.ita tamen.§.geſsiſſe.extra,de ſenten.excom.
53 mulieres.xxv.q.ij.ſi ea.¶ †Porrò priuilegiũ lega- h
h torum[h] eſt, vt legatione durante reſpondere non teneantur:niſi de his tãtum quæ legationis tempore contraxerit:niſi forte legatione finita in prouincia permanſerit: vt ff.de iudi.l.ij.§.legatis.& §.ſequenti.& ff.de offi.præſi.Senatus.ſed ſi ipſi agunt & contingat eos reconueniri. reſpondere tenentur,niſi agant pro iniuria ſibi illata: vel pro furto vel damno: vt in eadem l.§.ſed & ſi agant.& ff. de legationibus.l.Paulus.reſponſo ij.& l.ſequenti. poteſt tamen in alium compromittere: ff.de arbi. non diſtinguemus.§.item ſi quis.Legato autem tẽpus prodeſt,ex quo legatus creatus eſt:nõ ex quo Romam venit:vt ff.de leg.l.legato.Item qui in legationibus publicis verſati ſunt: à ciuilibus muneribus, & oneribus excipiuntur: vt C. de lega. l.quarta.libro x. In tranſmarina autem legatione perfuncti vacationem biennio habent: non tamen hi, qui de proximo obſequium Reipublicæ videntur exhibuiſſe: vt eo.titu.l.iij.¶ Item præſes prouinciæ fines prouinciæ excedere non debet, niſi voti ſoluendi cauſa: dumtamen ei abnoctare non liceat: vt ff.de offi.præſi.l.illo.In ſumma no.ꝙ ad officium legati pertinet, vt in adeundo facilem ſe præbeat:ita tamẽ,ꝙ ſe contemni nõ patia-

ADDE, ꝙ ſtante priuilegio prædicto,ac etiam quòd poſsint recipere eccleſiaſtica ſacramẽta,ꝙ mortuis poterunt ſuper cadaueribus cantari diuina officia, & tradi ſepulturæ. Ita conſuluit Fede.conſil. cclxxxvj. & præcedenti.

¶ Concedit. Sup. quandocꝙ. & hoc ſoluit contrarium. Idem ergo ſi papa interdiceret, ſaluis priuilegijs legatorum.

¶ Nolit. Niſi aliàs eſſet ordinarius in loco ſecũdùm V in cẽ.& ſcripſi in decre.ſtuduiſti. ſuper vlti.glo.

¶ Præſenti. Quam non habemus.

¶ Seruari. De archiepiſcopis dic vt de offi.ord.vt litigantes.lib.vj. De legatis verò dic, quòd coram ſe benecitãt per totam legationẽ: licet vltra duas diætas: ſi verò delegant ipſi & ipſorũ delegati ſeruare debent decre.ſtatutũ. de reſcri.lib.vj. Ad de quòd delegatus habens ſub ſe plures prouincias, nõ poteſt trahere hominem vnius prouincię ad aliam. Ita not. Abb. in c. nouit. in tertio notabili. de iudi.

¶ Legatorum. Qui intelligãtur quo ad hoc legati. & de materia huius §. ſatis ſcripſi de foro cõpe.c.fin.ſuper glo. fina.

¶ Dignitatis. Facit lxxxvj. dist. quando. & quod ibi no. & extra, de Iudæis, & si Iudæos. a

b ¶ Volentes. Ibi ad literã notauit Vin. omnia quæ sequũtur vsque ad fi. §. vt ibi etiam scripsi in vlti. glo.

c ¶ Consulis. l. j. De collega loquitur, non de successore: & tamen impedito primo, etiam collega id agit: vt ibi.

d ¶ Sed ecce. Ibi vide.

e ¶ Officiũ. libro vj. Verũ est quòd est maioris honoris & potestatis, quàm ille: sed nõ est maior illius, i. super illum, cùm vtriusque potestas ab vno dependeat. b

f ¶ Iurisdictionem. Sup. quo ad illam prouinciã, ex quo est ibi legatus, licet minor: & sic etiam intellexit. Vin.

g ¶ Vel quasi. Hoc puto dictum propter illos duos dies quibus deponit cingulum ante successoris aduentum. in auc. de admini. in fi. collv. c

h ¶ Legationis. Sup. & proprio. aliàs non procederet, quod sequitur. d

i ¶ Quid ergo. Sup. eadem alternatiua ibi huc remittit, sed iustior est istius causa, quia necessaria: illius verò voluntaria. de quo ibi quæritur. e

tur: nec in vlteriorem familiaritatem prouinciales admittat. Nam ex conuersatione æquali contemptus nascitur dignitatis[a]. Sed nec excandescat aduersus eos, quos malam causam fouere putat: nec precibus calamitosorum eum illacrymari oportet: & ita ius reddere debet: vt authoritatem dignitatis ingenio suo augeat. Hæc leguntur. ff. de offic. præsi. obseruandum. Illicitas quoque exactiones & violentias prohibere debet: & ne potentiores humiliores iniurijs afficiant. ff. de offi. præsi. illicitas. in prin. & §. neque. iij. dist. factæ. & xxiij. q. v. non frustra. ¶ † Vltimò consulo legatis, quòd tam in citationibus, quàm in confirmationibus, & in dispensationibus, & alijs formis, sequantur stylum Romanæ curiæ, qui super iure fundatur. ¶ In summa verò nota, quòd quibusdam legatis, plus conceditur, & quibusdam minus. quod ex suarum literarum patet inspectione: vt supra, versi. nunquid legatus. in fi. ¶ Quid si literæ legationis indeterminatè loquuntur? Respon. plena est interpretatio facienda in eis: extra, de verbo. signifi. olim. de donacùm dilecti. ff. de consti. princi. l. j. Quædam tamen sunt, quæ non transeunt, quantumcunque sit legatio generalis: extra, eo. quod translationem. & j. §. nunc ostendendum. ¶ Illud etiam nota quòd superueniente legato maioris authoris, puta de latere, minoris officium cessat, quandiu ille præsens est: vt extra, eod. volentes[b]. extra, de priuile. antiqua. ¶ † Sed quid erit de causis inchoatis coram primo. Dic quòd ipse amodo se de illis non intromittet. Nam tutor gerere prohibitus remotus esse intelligitur. ff. de suspec. tuto. l. hæc enim. ¶ Sed an secundus superueniens de illis cognoscet. Respon. sic. ff. de iudi. si iudex. extra, de officio ordina. pastoralis. de eo, qui mit. in possess. causa rei seruan. cùm venissent. Argumen. tamen contra: quia qui apud aliquem nomina edidit, apud alium consulem manumittere non potest. ff. de offic. consul. l. j. [c] ¶ Idem quoque erit de præbendis, quas minor suæ donationi reseruauerat: quoniam secundus eas conferet. infrà §. proximo. versi. sed ecce[d]. ¶ Item si aliqua acta perficienda erant, ille perficiet. extra, de fide instrumen. cùm P. ¶ † Quid de causis commissis per primum ante secundi aduentum. Respon. non expirant commissiones: si iudices cœperant cognoscere. argum. extra, eo. c. fi. j. §. finitur. ¶ Sed ad quem appellabitur ab illis iudicibus. Respon. ad legatum de latere, quasi ad successorem. ¶ Sed quis absoluet eos, qui excommunicati erant ante aduentum secundi. Respon. iste secundus de latere tanquam successor. ¶ Quid si lata sentẽtia per primum secundus intra decennium superuenit. Respon. dicit Vinc. non debere appellari ad secundum: quia pares sunt, licet primus factus sit priuatus. ij. quæstio. vj. anteriorum. §. fi. argu. tamen contra: quia secundus de latere maior sit. extra. eodem, officij.[c] ¶ † Quid si primus extra prouinciã incidit in canonem latæ sententiæ. Respon. poterit absolui à secundo de latere: quia primus inferior est illo quo ad hoc: argumen. extra, eod. excommunicati. xxj. distin. inferior. extra, de maio. & obe. cùm inferior. ¶ Sed quid econuerso. Nunquid missus de latere poterit absolui à primo, qui non habet executionem. Et videtur quòd sic, quasi se subijciat illius iurisdictioni. ij. quæstio. vij. nos si incompetẽter. & quæst. v. mandastis. Contra credo, vt in predicta c. inferior. Nec enim potest legatus de latere se subijcere alicui infra dominum papam: nisi in iudicio animæ, qui est casus except[9]: vt extra de pœ. & re. c. fi. ¶ † Sed nunquid iste superueniens poterit corrigere & iudicare primum iam suspensum. Respon. sic, super his, in quibus excesserit tempore suspensionis: quia istius missi de latere est iurisdictio. Secus de his, quæ gessit ante huiusmodi aduẽtum. extra, cap. studuisti, quia par in parem non habet imperium. ff. de arbi. nam magistratus. extra, de elec. innotuit. ¶ Sed an iste de latere poterit aliquid mandare prius quam ingrediatur prouinciam. Respon. videtur generaliter in quolibet quòd non. ff. de offic. procon. l. obseruare. ¶ Sed si moram necessariam facit in via: nunquid potest præmittere legatum ad prouinciã ad quam vadit. Et videtur quòd sic. ff. eo. l. aliquando. j. §. nunc dicamus. in princi. Sed dic quòd prædicta lex non habet locum in casu, in quo loquimur, quando videlicet alius legatus est in prouincia, qui non tenetur suspendere suæ legationis officium: nisi demum viso legato de latere superueniente: nec etiam hoc casu ante ingressum in prouincia exercebit voluntariam iurisdictionem.[f] quod aliàs posset: vt in præ. §. nunc dicamus. imò primus iudicabit: & omnia faciet vsque in aduentum successoris, vel quasi[g]. ff. de offi. procon. l. meminisse. & valebit quicquid egerit, donec nouerit illum de latere aduenisse: vt eodem titu. l. si fortè. ¶ † Sed pone quod dominus papa primo legato commiserat diuersas causas singulares expresso nomine legationis[h]: & ipse ante aduentum secundi in illis processerat apostolica authoritate, non legationis: nunquid post aduentum secundi poterit in illis procedere. Respon. sic: extra, eodem. studuisti. extra, de offic. deleg. quoniam. de offic. ordi. c. pastoralis. §. præterea. ¶ Item, quid si iste de latere se transfert ad aliam prouinciam sibi similiter commissam, in qua primus non est legatus: nunquid primus poterit resumere officij executionem & legationis, dum sic ille abest. Et videtur quòd sic: vt præ. decre. volentes. ibi: quandiu legatus, &c. & argu. ff. de assess. si eandem. Sed dic contra. nam legatus potest negotia vnius prouinciæ in alia tractare: vt extra, eodem. nouit. ¶ † Quid si iste de latere remanet peractis negotijs legationis suæ: nunquid alius potest resumere executionem, vel vsum suæ iurisdictionis. Videtur quòd sic: quia alius videtur cedere priuilegio. ff. de iudi. l. ij. §. omnes. Sed dic contra: nisi tempus certum esset sibi præfixum. extra, de offic. deleg. de causis. ¶ Sed quid si secundus egreditur prouinciam animo redeundi ad illam. Dic quòd primus nequit vti iure suspenso: quia ille pro præsenti habetur: licet enim extra prouinciam iudicare non possit, tamen inde causas committere potest, & iubere sicut præses, qui prouinciam egreditur. ff. de offi. præ. vrb. l. fina. Videtur tamen de mente iuris quòd huiusmodi egressus non debet esse longe. ff. de offi. præsi. illud. j. §. finitur. in princi. ¶ † Quid si iste de latere existens in prouincia, concedit primo vt suum officium exequatur. Respon. hoc non potest: quia abdicando à se imperium, non admittit. ff. de offi. prælegatus. nisi hoc faceret sibi subdelegando: vt j. versi. sed an hoc. ¶ Quid si legatus de latere animo non redeundi mare intrat. Respon. alius poterit immediatè iure suo resumere exercitium suæ legationis, exceptis causis inchoatis per delegatos à Cardinali. ¶ Quid de causis cœptis coram ipso Cardinali, vel coram auditoribus curiæ. Respõ. dici potest quòd etiam illas finiet secundus. s. versi. sed an seruus. ¶ † Sed pone, quòd aura aduersa iterum reducat illum ad portum: nunquid primus tenetur ei cedere. Dixit Vin. quòd si in breui rediit, debet illum admittere: argu. de pœni. dist. j. diuortium. quia in ingressu Romæ deponitur imperium. ff. de offi. procon. l. fi. Si autem longo tempore pòst rediit, finito legationis officio per longum exitum ad prouinciam, non videtur ex necessitate admittendus. arg. ff. de iudicijs. si longius. extra, de renunc. extransmissa. Vel dic vt j. §. finitur. versi. quid ergo[i]. Sed an hoc casu primus potest ei cedere, si vult ob reuerentiam apostolicæ sedis. Et videtur quòd non. s. versi. quid si iste. Vnde enim haberet iste iurisdictionem, si finita sit, argumen. extra, de offi. deleg. significantibus. de con. dist. iij. queris. versus prin. Vin. contra. & dicit quòd reuiuiscit ex eo, quòd recipitur: fingitur enim non recessisse, sed voluisse recedere: sicut quandoque quis non petijt, sed voluit petere: vt ff. rem ra. hab. amplius. Præterea in ingressu Romæ dicitur imperium deponere: vt s. & ita ante ingressum id habet, licet non habeat executionem: cùm non sit in prouincia: vt ff. de iud. ven ditor. §. fi. sicut & primus legatus, qui ibi erat præsente isto habuit imperium, sed non executionem: si ergo admittitur, poterit exercere.

f ¶ Iurisdictionem. Sup. quo ad illam prouinciã, ex quo est ibi legatus, licet minor: & sic etiam intellexit. Vin.

g ¶ Vel quasi. Hoc puto dictum propter illos duos dies quibus deponit cingulum ante successoris aduentum. in auc. de admini. in fi. collv.

h ¶ Legationis. Sup. & proprio. aliàs non procederet, quod sequitur.

i ¶ Quid ergo. Sup. eadem alternatiua ibi huc remittit, sed iustior est istius causa, quia necessaria: illius verò voluntaria. de quo ibi quæritur.

SVMMARIVM.

1 ☞ Legatus quomodo possit beneficia conferre.
Sedes apostolica & legatus apostolicus differunt, & in quo sit sedes apostolica.
2 Cardinalis legatus potest reseruare suæ dationi collationem præbendæ primò vacaturæ.
Promissio facta à legato de conferendo alicui beneficio primò vacaturo, non valet.
3 Promittere non valens beneficium primò vacaturum, quomodo poterit illud pro aliquo reseruare.
4 Reseruatio beneficiorum per legatum quomodo fieri debeat.
5 Legatus an possit conferre præbendam spectantem ad præsentationem laici patroni illo inuito.
6 Legatus reseruans collationi suæ præbendã primò in ecclesia vacaturam alicui conferendam, an poterit statim facere illum recipi in canonicum.
7 Receptio vltra numerum statutum iuratum & authoritate apostolica cõfirmatum, quomodo teneat.
8 Receptus secundò authoritate apostolica, præfertur recepto primo authoritate legati. & nu. 11.
9 Papa solus per se, vel per executorem suum potest dare ius in vacatura
10 Papa concilijs non ligatur, imò contra illa facere potest.
12 Legatus ex officio, siue iure legationis, reseruans collationem siue beneficium

beneficiū primò vacaturum,si reuocatur vel moritur ante collationem,quid iuris.
Comisio mista quæ sit.& nu.14.
Mandatum legati de prouidendo patienti defectū ætatis,vel aliàs indigno,non est validum.
Legatus de latere quomodo concedere possit episcopo pauperi ius percipiendi fructus cuiusdam præpositurę vel plebis.
Ordinarius conferens præbendam vacantem,quā legatus reseruauerat collationi suæ,an teneat talis collatio.

NVnc tractemus vtrū legatus possit beneficia cōferre: & quidem legatus Cardinalis potest ex suæ legationis officio beneficia vacātia cōferre: vt extra,de offi.leg.lib.vj.sed cōstitutus & natus ex legationis suæ munere hoc nō potest: nisi eis specialiter sit indultū: vt ibi,& extra,de app.c.j.nec potest legatus de vna præbēda duas facere, vel[a] duos ad vnā recipere: vt extra,de prębē.dilecto. ¶ Sed nūquid potest Cardinalis legatus conferre beneficia illa,quæ tāto tępore vacauerūt: quod secūdum statuta Laterañ.cōciliū eorū collatio est ad sedem apostolicā deuoluta[b]? Nō videt: quia nō ipse sed papa est sedes apostolica,arg.xciij.dif.legimus.prope fi.imò aliud est sedes apostolica,aliud eius legat⁹.arg.extra,de sen.exc.quod de his.& aliud Romana eccle sia,& aliud eius legatus: vt eo.ti.ca.ea noscitur.in fi. Nec dicit emanare à sede apostolica, quod ab eius legato emanat: nisi & ab ipso papa emanet,vt le. & no.secūdū papā,extra de fi.prę sb.c.penulti. & ex quo papa sibi specialiter hoc reseruat, nō trāsit in generali legatione: vt j.§.nūc ostēdendum.vers. legatus igitur.Dic cōtra: vt extra,de præb.venerabili.& arg.extra,de præsump.mādata. quia etiam, quod metropolitanus facit,sedes apostolica dicitur facere: vt lxiij.di.ordinationes.extra,de trāsla. inter.§.sed neq;.† Imò etiā videtur q̄ legatus cōstitutus hoc possit[c]: vt extra,de supple.neg.prę la.literas.sed illud ibi cōtingit ex virtute mādati,nō ex officio legationis. ¶ †Itē legatus Cardinalis potest reseruare suæ donationi collationē præbēdæ primò vacaturæ certæ personæ faciēdam,& inhibere ne illa ab aliquo cōferatur: & decernere irritum & inane,quod cōtra fiet: vt extra,de iure pa.cùm dilectus.circa prin.arg.tamē quod nō possit decerne re irritū.j.§.nunc ostēdendū est.ver.xxxvij.[d] Promissio autē facta à legato de cōferendo alicui beneficio primò vacaturo,nō valet: quia hoc esset cōtra Laterañ.cōciliū quod prohibet donationē, vel promissionē beneficij prius q̄ vacet.extra, de cōcess.præbē.c.ij.cōtra quod cōcilium legatus nil potest.Papa autē bene potest: vt j.ver.de illo.nec etiā cōferre potest loco proximo vacaturū: vt extra, de præbē.dilectus.j.de cōcess.pręben.c.ij. ¶ †Sed si nō potest mihi beneficiū primo vacaturum promittere: quomodo poterit primò vacaturū pro me reseruare? Rñ.bene: & est ratio diuersitatis: quia pl⁹ est promittere, q̄ reseruare[e]. Sed nō videtur q̄ legatus possit reseruare præbēdam primò vacaturā alicui conferēdam: quia hoc videtur fieri in fraudē prædicti cōcilij Laterañ. vt extra,de cōcess.pręben. cōstitutus.sed illud loquitur de episcopo, cui hoc interdicitur,& legatus ibi nō sua,sed dñi papæ authoritate processit. Legato autē,qui maior est episcopo, hæc potestas à iure cōceditur: vt prædixi. Itē qua ratione potest legatus primò vacaturā suæ donationi reseruare, pari etiam ratione poterit & secūdam & tertiam reseruare. Sed secūdùm hoc videtur, q̄ legatus potest capitulo, vel episcopo auferre potestatē eligēdi,& beneficia cōferēdi. Dic q̄ nō potest eos priuare: potest tamē suæ legationis tępore eligēdi potestatē sibi reseruare: & eis interdicere collationē iuxta præmissa[f]: ¶ † Reseruatio autē fiet per legatum hoc modo. Nam primò coram testibus reseruabit sub forma,quæ iam j.sequitur.de quo fieri faciet publicū instrumētum: deinde scribet aliquibus executoribus sub hac forma.

✠ †FORMA. ¶ Frater Latinus miseratione diuna Hosti.& Velletreñ.episcopus apostolicæ sedis legatus, talibus salutē in domino. Cùm nos in tali ecclesia intēdamus authore domino personæ idoneæ: vel,si vis,exprimatur persona: prouidere canonicatum & præbēdam,si vacant ibi ad præsentes: vel q̄ primum vacare cōtigerit,nulli de iure debitos: iunge si vis conferēdos: tali collationi nostræ authoritate,qua fungimur,reseruamus, districtius, inhibētes omnibus & singulis,ad quos aliàs eorūdem canonicatus & præbēdæ collatio,electio,seu prouisio spectare posset: ne ipsi canonicatum huiusmodi seu præbēdam alicui conferre,seu de ipsis prouidere quoquo modo pręsumat. Nos enim ex nunc irritū decernimus & inane,quicquid de ipsis, vel eorum altero cōtra prędictam reseruationē nostram: à quocūque quomodolibet contigerit attētari. quo circa vobis præsentium tenore committimus & mandamus: quatenus vos vel alter vestrum per vos,vel alium aut alios prædictas reseruationē & inhibitionem nostras ac decretum in præsentia talis episcopi & capituli, necnō & in ipsa ecclesia coram canonis & alijs honestis personis studeatis publicare: & nihilò minus ex parte nostra sub forma consimili reseruare, inhibere, & decernere,& quod contra fiet,irritum & inane facturi de publicatione huiusmodi: necnon & de nostra inhibitione ac decreto confici publica documenta. ¶ †Sed nunquid legatus potest conferre præbēdam seu ecclesiam spectantem ad præsentationem laici patroni,illo inuito? Non videtur: vt in præ.decre.cùm dilectus.& extra,de præbē.cùm dilectus.tertia. Et hoc tenet Barto.& Gof.& ferè omnes[g]: quia nec episcopus hoc potest: vt xvj.quæstione vij.decernimus. Et hanc opinionem patroni laici in regno Franciæ defendunt. Vel dic, quòd siue sit clericus, siue laicus,qui ius patronatus,vel alia iura spiritualia obtinet,semper de illo domino papæ & eius legato respondere tenetur.extra,de iud.quāto. Hinc est quòd plus iuris habet in concessione prælatus, quàm in præsentatione patronus: vt extra,de offi. leg.dilectus. Et hanc opinionem sequi voluit dominus Nicolaus papa conferendo præbendam, quam ipse ante suam promotionē in ecclesia Lau. habuerat. Rex tamen franciæ dicens collationem ipsius præbēdæ ad se pertinere,alij de facto contulit illam[h]. Præbendam autem ad præsentationē ecclesiasticæ personæ spectantē potest legatus indubitanter cōferre: vt in præd.decre.dilectus.vbi de hoc. [i] ¶ †Sed si legatus reseruauit collationi suæ præbēdam primo in ecclesia vacaturam mihi conferendam: nunquid poterit facere me statim recipi in canonicum ad illam vltra numerum in ecclesia statutum[k]? Videtur quòd sic: vt extra,de præben. dilectus. prima. & cap.dilecto. & de concessio. præben.cùm super.argu.contra: quia non debet esse canonicus sine præbēda: vt in præ.cap.dilectus. & extra de constitutio.cum M.quia nec executor deputatus à papā ad prouidendum, potest hoc facere, nulla præbēda vacāte, prout nota.secundùm papam extra,de concess.præb.proposuit. Itē non debēt plures instituii in ecclesijs, quàm ex fructibus possint commodè sustētari: vt extra,de institu.c.j. Item hæc receptio videtur fieri in fraudē vacaturarum. Super hoc dicēdum est quòd si in ecclesia est certus canonicorum numerus statutus iuramēto roboratus,cùm nullus canonicatus vacet: non poterit legatus infringere numerum.& me facere recipi in canonicum donec mihi fuerit de præbēda prouisum: vt in præd.decre.dilecto. quia non licet ei ex suæ legationis officio tollere iuramētum: vel in illo dispēsare: vt j.§.proximo.versi.xxiij.sed si ad mandatum legati capitulum sciēter me recipiat: tenet quidem receptio: ipsi tamē remanent periuri. ¶ †Sed si numerus statutus non solùm est iuratus: imò etiam est authoritate apostolica confirmatus, tenet quidem facta receptio,etiam si in confirmatione appositā sit clausula illa,quòd si quid contra fiat,non valeat: tamen remanent periuri, vt dixi: quoniam in eorum fauorem facta fuit cōfirmatio. vnde ei possunt renūciare: & præterea legatus ex

a ¶ Facere. Vel pro id est.aliàs enim ex causa de vna posset facere duas: cùm hoc posset episcopus.extra, de præben. vacante.in fi. vbi de hoc.& eo.ti tu.maioribus.
ADDE tu, an legatus de latere possit vnire ecclesias: dicas q̄ sic.Item q̄ potest aliquam ecclesiam attribuere mensæ episcopali, licet hoc non possit episcopus, per cle.ij.de reb. eccle. nō alie.quæ omnia vide per Abb.Sic. in c.sicut vnire.extra,de exc.præla.in ver.extra glo.
b ¶ Deuoluta. Vide quod no. eo.tit.c.j. lib.vj.in vlti.glo.& quod super ea plenè scripsi, omnino videas. Item pro legato facit clemē.de pręben.si de beneficio. vt ibi not.in fin.antepenul. glo. hodie communiter datur legatis de latere litera super hoc: vt patet in stylo curiæ sub prima legatione: & hanc nuperrimè habuit dominus meus legatus Cardinalis sancti Martini in montibus.
c ¶ Possit. Secūdùm Fran.Vercel. cuius motiuum & respō sionem ad illud videvbi suprà remisi.
d ¶ Versic.xxvij.ibi dabo remissionem.
e ¶ Reseruare. Cùm reseruans pœnitere & reuocare possit: vt nō.eo.ti.c.iij. in glo. Illa igitur q̄ non licet promittēti.psalmus.lxxxiij. quæ procedunt à labijs meis, non faciam irrita.
f ¶ Præmissa. Quod dic hodie vt de offi. lega.c.iij.& iij.lib. vj.per quæ iura satis restricta est in his legatorum potestas.

1 c 2 d 3 e 4 f 5 g 6 h i k 7

¶ Omnes. Et facit quod no.j.de act. vel petit. §. super actionibus.ad fin. vers.illud etiam.
¶ Contulit illam. Præsentationē posset habere collationem, nō nisi ex priuilegio papali.& vide quod no.xvj.q. vij.in fi.summe.& x.dis.imperium.& priuilegium imperiale. de quo j. de præben.ad fi. non dat collationem, vt ibi dicam.& ibi vide,& vide quod plenè scripsi de electi. quod sicut. in princ.& de præbē. c.ij.lib.vj. super gl. nil dixit.& de iure patro. nobis.in gl. quæ dicatur j.§. proxi.vers.lx.Adde, q̄ legatus potest beneficium situm in sua diœcesi conferre, licet ille, ad quem pertinet collatio siue præsentatio stet extra prouinciam commissam illi legato. Ita consuluit consi. cclxj.incipiēte omnipotentis Dei in casu præpositæ &c.
¶ De hoc. Vide quod ibi super iij. glo.& in præd.decre. cùm dilectus. super glo.penul.
¶ Statutum. Vide quod scripsi de pręben.si eum.lib. vj. super vers.obtemperatum. vbi etiā scripsi de reseruationibus legatorū cum beneficio acceptandi.

officio legationis pōt circa prędictā clauſulā diſpē ſare: vt in prę. cōcor. & extra, de prębē. ꝓ illorū. extra, de regula. ad apoſtolicā. ſine authoritate verò legati: vbi in cōfirmatione ap. poſita eſt clauſula illa receptio nō teneret: vt in præ. decr. dilecto. Itē Inn. papa no. in præ. decr. dilectus. q bñ licet canonicis ſua authoritate recipere aliquos vltra numerū ſine bñficijs, vt inſtruant in moribꝰ & in officijs eccleſiaſticis. qđ nō placet. Nam & ipſe idē no. in prębal. c. dilecto. quod ſi in eccleſia eſt numerus iuramēto cōfirmatꝰ, & aliquis vltra numerū eligatur, nō tenet electio.[a] & idē iuris eſt, ſi numerus nō iuratꝰ ſit authoritate apl̄ica cōfirmatꝰ, cū ꝑdicta cl̄a, q ſi quid cōtra fiat & c. al̄s ſecꝰ: vt in prędic. c. dilecto. & c. ꝓ illorū. & extra, de conſti. cū M. & c. cū acceſsiſſent.

¶† De illo etiā quærendū eſt, pone A. primò receptus eſt authoritate legati, vel etiam ꝓprio motu capituli: B. verò ſecūdò authoritate dñi papę: quęrit qs eorū prębereť in prębenda primò vacatura?[b] Rñ. B. q authoritate d. papę receptꝰ eſt: vt extra, de cōceſ. pręben. cū ſuper. in litera regiſtri ibi ſumpta ſecūdū papā Inn. iiij. cū em̄ dare ius ad vacaturam ſit ꝓhibitū per ꝑdictū cōci. Laterañ. legatꝰ iure legationis,† vel capitulū huic cōcilio prędiudicare nō potuerūt: extra, de fil. ꝑsby. c. pe. & fi. extra de pręben. dilectꝰ. j. & c. tuæ. ſed ſolus papa dare ius in vacatura, ſeu ad vacaturas pōt per ſe, vel per executorem ſuū: vt extra, eo. tit. relatū. & de reſcri. eā te. vñ quotidie facit apponi in literis, non obſtante certo canonicorū numero, &c. extra de reſcr. cōſtitutꝰ. Et ſi talis vult renunciare, tali conferas. vt extra, de off. dele. ex parte. j.[c] & tñ dicit, q quāuis hoc poſsit, nō eſt intētiōis ſuæ talia rata habere: vt extra, de cōceſ. pręb. propoſuit.

¶† Et facit tñ hoc qñ vult, vt in c. cōſtitutus. quia ipſe cōcilijs nō ligatur: imò cōtra illa facere pōt: vt extra de elec. ſignificaſti. & de reſcri. nōnulli. licet difficilè hoc faciat: vt extra, de renun. poſt tranſlati. ꝓpe fi. iure legationis. ideo dixi: quia legatis maximè Cardinalibꝰ qñq; de gr̄a ſpeciali cōceditur q prouideant de beneficijs adiecta clauſula illa: nō obſtāte certo canonicorū numero: & tunc primꝰ legati authoritate eſt receptus: quia authoritate papæ receptꝰ intelligitur, præfertur ſecundo authoritate papæ recepto. Quidā tñ in hoc contradicūt, dicentes q ſi generalis legatus recipit ſpeciale mandatū ſuper prouiſione alicui facienda, cū prædicta clauſula, nō obſtante certo &c. ſecūdo receptus authoritate papæ præferť primo recepto authoritate legati: quia, vt dicunt, ſpeciale mandatū directū legato legationis durante officio, nō inducit nouam authoritatē papæ: ſed prorogationem poteſtatis ipſius legati. arg. ff. de preca. ſed ſi manente: & ſic primò receptꝰ authoritate prædicti ſpecialis mandati, non papæ, ſed legati authoritate prorogata intelligitur eſſe receptus. vñ poſtponitur ſecūdo recepto per papā: vt ī cōſi. Alex. papę. iiij. de cōceſ. præben. execrabilis.[d] Sed prius dictū verius eſt: vt intelligať authoritate papę receptꝰ: quia legatus nō Cardinalis hoc facere nō poſſet authoritate legationis: vt extra officij. lib. vj. & ſic pręponiť ſecūdo recepto ꝑ papā. Nec obſtat prę̄al. l. ſed ſi manente. quæ loquitur vbi prima & ſecunda cōceſsio in eadē forma factæ ſunt: ſed mādatum legationis primò factū, & mandatū de prouiſione vni vel pluribus faciendа ſecundariò legato directū, non ſunt eiuſdē naturæ vel formæ. Primū enim non cōtinet gratiā, ſed generalem legationis formā. ſecundū verò de prouiſione cōtinet gratiam ſpecialem factam legato, vel ei, pro quo ſibi papa ſcribit. Item cōſtitutio, execrabilis nō obſtat: quia vel loquitur in recepto authoritate legati Cardi. qui ex officio legationis poteſt beneficia cōferre: vt extra, eo. quod tranſlationē. & c. officij. & tali bene præferť receptus authoritate papæ: vel dicā q cū cōſtitutio illa odioſa ſit: & contra iuris rationē, non extenditur ad aliū caſum, quàm ad eū tm̄, in quo loquitur qñ ſcilicet cōparatio fit inter receptos intra numerū quaternariū.[e] arg. de peni. diſt. j. pœnæ. ff. de leg. & ſe. cōſu. quod verò.

¶† Quid ſi P. receptus authoritate legati, vel proprio motu capituli, impetrat literas apoſtolicas ad executorem: in quibus papa facta narratione de illius receptione eā approbat, & mandat ſibi cōferri præbēdam, ſi qua vacat: vel quæ primò vacabit, cōtradictores, &c. nūquid iſte primus præferatur ſecūdò recepto authoritate papæ?[f] Rñdeo, quidā inſpiciunt originē, ſ. receptionem authoritate legati, vel capituli factā. arg. ff. de priui. cred. l. ij. & dicūt ſecūdò receptū authoritate papæ potiorē eſſe. Tu dic, q ſi receptus authoritate legati, vel proprio motu capituli primò prędictas literas apoſtolicas, cū̄ receptus per papā ſuas, ſit potior in prębēda primo poſt prędictationē ipſarū literarū vacāte. Nō enim video q ex quo papa ſibi prouideri de præbenda mādauit, q propter hoc deterioris cōditionis eſſe debeat: quia habet authoritatē & cōſenſum capituli, vel legati. Secus autē ſi primò receptus authoritate legati, vel proprio motu capituli, fuit poſterior in literarum apoſtolicarum prędictatione: quia tūc non habet cauſam vincēdi per legatū, vt dixi. Itē nec per papā, cùm poſterius prędictauerit: vt extra, de reſcr. capitulū. & ſic ſæpe obtentū eſt. argu. ad hoc ff. de dona. inter vir. & vxo. ſi dotē. §. ſpōſus. C. lib. x. de cōſulibus. l. j. in fi. & in cōſti. Alex. iiij. de reſcr. dilectus filius magiſter. Lau.[g] extra, de cōuer. cōiu. placet. Hodie tamē multi curiales tenēt, q ſecūdò receptus authoritate papæ prędictatur ipſi P. tū quia, vt dicūt, cōfirmatio & approbatio papę litera executoria & proceſſus per illā habitus, & omnia referūtur ad originalē receptionē: vt prędmiſſum eſt, & illius naturā nō immutāt: tum quia cōfirmatio ius nō tribuit: nec reddit validū, quod eſt inualidū: vt extra, de ſen. & re iud. cùm inter vos. extra, de deci. dudum. & ideo quidā in huius cōfirmationis literis apponi procurāt, & certa ſciētia: & etiā clauſulā illā, volētes receptionē ipſam illas vires habere, ac ſi ab authoritate facta fuiſſet.[h] extra, de trāſa. c. j.

¶† Sed ecce legatus ex officio, ſiue iure legationis, reſeruat collationē, ſiue beneficiū primò vacaturū. demū cōtingit illū mori, vel reuocari ante vacationē beneficij, vel etiā poſt, ſed ante collationē: queritur quid iuris?[i] Rñd. dicit Ber. q collatio illius beneficij reſeruati redit ad ordinariū: cuiꝰ legatio morte vel egreſſu de ꝓuincia finita eſt: vt j. §. finiť. Sed dñs meus notat extra, de offi. leg. c. fi. q dominus papa, vel etiā legatus in eadē prouincia ſucceſſor in hoc illi legato ſuccederet: vt extra, de eo, q mit. in poſ. cau. rei ſer. c. iij. §. j. & j. ver. proxi. cùm alter legatus ei ſuccedat in onere, ac honore: vt extra, de offi. ord. paſtoralis §. pe. extra, de offi. dele. quoniā abbas. arg. extra, de reſcr. literis. & præſertim vbi legatus, qui ſuccedit, maior eſt eo, qui recuſauit. arg. in his, quæ no. ſ. §. prox. ver. ſed an maior. ar. tñ cōtra: quia perſonalis videť fuiſſe talis reſeruatio. vij. q. j. petiſti. extra, de vſu pal. c. ij. extra, de cōceſ. prębē. c. cōſtitutus. ff. de reg. iu. priuilegia. xxvj. q. ij. nō exēplo. Si verò legatus nō ſolùm reſeruauit, verùm etiā executorē ad hoc exequēdū dedit, qui ante eiꝰ obitū ſeu diſceſſum ꝓceſsit citādo, vel publicādo poteſtatē ſibi cōceſſam, reſeruādo, inhibēdo, & ſimilia faciēdo: talis quidē poteſtas per hoc ꝑpetua eſt.

¶† Cùm talis cōmiſsio miſta ſit, vtpote habēs cauſæ cognitionē annexam, extra, de iud. exhibita. prout cōtingit in cauſis ante ingreſſum cōmiſsis & cœptis. extra, de off. dele. c. fi. curiales tñ pro maiori parte tenēt: & ita dicūt ſæpe declaratū fuiſſe, q qualeſcūq; proceſſus ſiue per legatū, ſiue ꝑ executores ab eo deputatos habiti ſunt exeūte legatione ante vacationē ſeu collationē bñficij reſeruati ipſo facto omnes huiuſmodi proceſſus expirāt: nec is, pro quo facti ſunt, ſe pōt in aliquo per illos iuuare: per hoc ſubtrahať legatis occaſio eccleſias aggrauādi, &c. Verū ſi legatus reſeruauerit prębēdā collationi dñi papæ: tūc indubitāter nō redit ad ordinariū cōferēdi poteſtas.[k]

¶† Quid ſi legatus mādauit mihi prouideri de bñficio vacāte vel etiā nō vacāte: cùm haberet ſuper hoc ſpecialē poteſtatē à papa? Dixit dñs meus q talis cōmiſsio miſta eſt, ſecūdùm ea, quæ ipſe no. in Summa, in tit. de offi. dele. §. quæ delegari. verſic. quid ſi dubitas. Vnde bene perpe

a ¶ Electio. Contrarium teneo in decret. dilecto. vbi vide ſuper verſi. iuramento. ſic etiā fuit hic diſputatum, niſi in caſu quādo electus, vel receptus ſciens iuramentum id procuraſſet. quo caſu ipſe, qui periurio cauſam dedit, periurus eſt. xxij. q̄o. v. c. j. facit ea. q. ſi quis ſe. cum tribus ſequentibus. ij. q. j. notum. de offi. deleg. c. j. & ſic vt periurus repellitur. de iure iurando. querelam.

ADDE tu, an receptus vltra numerum iuratum ſit bene receptus. quo refert an ex iuſta cauſa, an non: vt primo caſu teneat facta receptio: ſecunda verò nō. Ita videtur cōcludere Archidia. in c. j. circa princi. xxij. q. j.

b ¶ Vacatura. Expeditum eſt: vt infrà ſequitur per de cre. ij. qui. de præben. lib. vj.

c Parte j. Quod non poteſt legatus: vt hic, & eo. tit. c. pen. ij. rñ. lib. vj.

d ¶ Execrabilis. Quā non habemus.

e ¶ Quaternarium. vt hic intelligas Alexan. in conſtitutione illa, ſciens q in pluribus eccleſijs erat multitudo expectantium, reſtrinxit illam multitudinem ad quatuor, ita quòd ſi per literas apoſtolicas recepti erant quatuor, illi ſoli remanerēt expectantes, etiam ſi poſt receptos authoritate legatorum recepti fuiſſent. Si ergo intelligatur illud de receptis authoritate legatorum habēti ſuper eo poteſtatem à papa, dicatur quòd illud iuri contrarium non excedat ſuum caſum, ſcilicet quando fit comparatio inter receptos intra numerum quaternarium quo caſu voluit immediate deſcendentes à papa præferri de-

f ¶ Papæ. Expeditū eſt, q prędefertur primus per decr. ſi eū. & c. ſi apoſtolicæ. de præben. lib. vj.

¶ Laur. Quam habemus pro reuocata: quia non eſt in ſexto: vt in prooemio ſexti, in fi.

h ¶ Fuiſſet. Fortior eſſet iſta clauſula, cū̄ præcedens, vel quā illę quas ponūt decre. ſi eum. & ſi apoſtolicę. quas in prin. ci. allegaui.

i ¶ Iuris. Expeditū eſt, quòd finita legatione finita ſunt omnia, ſ. reſeruatio proceſſus, & omnia ab his cauſata. eo. tit. præſenti. lib. vj.

k ¶ Poteſtas. Idem no. de iure pa. cùm dilectus. in glo. ſed quid. Hoc verum puto in caſu ſequētis, verſ. quando id facit ex poteſtate papali, ſi iure legationis, non credo quòd ſic poſsit ordinarios impedire contra mentem de cre. iij. & iij. eo. tit. lib. vj. imò in his, de quibus loquitur præ. decre. iij. aperte patet ex tex. etiā legatione durante ordinarios per eū impediri nō poſſe.

perpetuatur per citationē,ſeu proceſſum: vt extra, de offi.dele.gratum.& c.relatū.Et ideo ſi poſtinſinuationē mādati,appellationē,vel inhibitionē, vel reſeruationē pro certa perſona factā,legatus moriatur,vel reuocetur:nō redit poteſtas cōferēdi bñficiū illud ad ordinariū,cui eſt interdicta:imò ad dominū papā,cuius authorjtate reſeruatio facta eſt,& qui prouiſionē faciēdā impetrāti pſe,vel p executorē ſuū ad ſe reuocauit:vt extra,de app.vt noſtrū. vel executor ab ip̄o legato deputat⁹ hoc exequatur.[a] ¶†Quid ſi legatus mādat prouideri alicui patiēti defectū in ętate,vel aliàs indigno?Dic literas nō valere: vt extra,de æta.& quali.eā.reſpōſo j.& de reſcri.cū adeò[b].Et no.q̄ ſi legat⁹ ſcribit pro me q̄ recipiat in aliqua eccleſia:ipſis verò id facere nolētibus papa mādat eis,q̄ iuxta formā mādati ipſi⁹ legati me recipiāt,cōtradictores &c.& ſi recipiar, intelligor eſſe receptus authoritate apoſtolica, nō legati,vt in cōſti.Alex.iiij.de reſcr.dilect⁹.[c] ¶†Sed quid,ecce legatus de latere cōceſsit alicui ep̄o[d] propter eius paupertatē,ius percipiēdi fructus cuiuſdā prępoſituræ,vel plebis p quinquēniū:quęritur an hoc potuerit facere:& ſi prępoſitura nō fuit collata,quęritur an vacet:& ſi vacat,quęrit̄,an ſemeſtre tp̄s,quod ſpectabat ad collationē epiſcopi ſit elapſum.Io.de Deo no.in quęſtionib⁹ ſuis q.iij.q̄ legatus nō poterit extinguere[e] illā diuerſitatē ad tp̄s, vel in perpetuū:cùm hoc ſit ſolius papæ:vt extra, de cōſti.cū acceſsiſſent.& xxij.diſ.omnes.vnde nō tenet,quod fecit:vt extra,de pręb.dilectus.Sed poſito,q̄ ex cauſa potuerit illi fruct⁹ cōcedere:vt extra,vt eccleſia.benefi.vt noſtrū.ad fi.& de ver.ſig. tua.tñ dignitas debuit cū aliquo emolumēto cōferri.[f] ¶†Sed pone,legat⁹ reſeruauit collationi ſuę aliquā prębēdā:ordinarius verò illa vacāte eā alicui cōfert poſt huius reſeruationē:nūquid tenet collatio ordinarñ?Dic q̄ nō.arg.extra,de iure pa.cū dilectus.§.nos igit̄.& extra,de do.& cōtu.veritatis. ad fi.Cū enim ordinarius poſt inhibitionē[g] & reſeruationē ſuſpēſus ſit à collatione illius beneficij: collatio eius tāc̄ à ſuſpēſo facta,nō tenet:vt extra, de cōſue.cū dilectus.& de ele.cū inter.extra,de cōceſ.pręb.quia diuerſitatē.præſertim ſi decretū fuit interpoſitū iuxta ſ.ſcriptā formā,vt patet in his, q̄ no.extra,de pręb.dilectus filius.G.& in Sum.dñs meus,eo.ti.§.& à quo.verſi.quid ſi legatus.de hoc no.ſecūdùm papā in prædicto c.cùm dilectus.[h]

SVMMARIVM.

☞Interdicta legato,& ſedi apoſtolicæ reſeruata.

Cauſæ maiores ad ſedem apoſtolicā ſunt referēdę, & ſuper iſtis citatus corā ordinario poteſt abſque grauamine ad ſedem apoſtolicam appellare.

2 Papa ſeu prima ſedes à nemine poteſt iudicari, niſi cauſa hæreſis.

3 Papa ſolùm poteſt erigere, ſiue de nouo ordinare eccleſias cathedrales.

4 Vnire duos epiſcopatus in vnum,& vnū diuidere in duos,ſolius papæ eſt.

5 Transferre vnum epiſcopum de vna eccleſia ad aliam,ſolus papa poteſt.

6 Reſtituere ſolenniter degradatos, ſolius papæ eſt.

7 Reſtitutio ſiue diſpenſatio iure cōmuni petita,&c. poteſt fieri per epiſcopum.

8 Remouere epiſcopū deferentē eccleſiā ſuā ab epiſcopatu,ſeu adminiſtratione epiſcopali poteſt ſolus papa:aliquādo Cardinalis legatus de latere.

9 Promouere inſufficientes & defectum patientes, puta bigamos,&c.poteſt papa.

10 Diſputare vtrum dignus ſit, quem Princeps eligit,ſacrilegij inſtar eſt.

11 Committere cauſam appellatione remota, nullus poteſt,excepto Principe.

12 Papa ſolus deponit epiſcopos.

13 Patriarcha Conſtantinopolitanus & Alexandrinus videtur poſſe deponere epiſcopos ſuos.

14 Supplere defectus in contractibus & iudicijs, papæ intereſt.

15 Clauſula illa, ſupplemus de plenitudine poteſtatis,ſi quis defectus fuerit: in priuilegijs appoſita, quomodo ſit intelligenda.

16 Cardinalis legatus in terris Imperij,an Imperio vacante poterit ex officio legationis cognoſcere de cauſis inter laicos.

17 Papa poteſt deponere Imperatorem propter ſuas iniquitates.

18 Abbas vel prior exemptus renunciare debet in manibus papæ,& non aliter.

19 Diſpēſare cū ſimoniaco in ordine ſolus papa pōt.

20 Diſpenſatio epiſcopi quo ad ſimoniam,in quibus ſe extendat.

21 Ignorans ſe ſimoniā commiſiſſe,poſtea tamē ſciēs ratū habet,perinde eſt, ac ſi ab initio conſenſiſſet.[f]

22 Ordinatus à ſimoniaco prælato, caret executione: donec cum eo fuerit diſpenſatum.

23 Diffinire & decernere,vbi dubitatur, vtrum iuramentū ſit ſeruandū, vel non, pertinet ad papam.

24 Iuramentum & votum ſunt de iure naturali.

25 Iuramentum dolo, vi, vel metu extortum, poteſt epiſcopus in eo diſpenſare.

26 Diſpēſat ep̄s ex cauſa in iuramētis licitè præſtitis.

27 Cōſuli debet papa vtrum iuramētum ſit illicitum.

28 Iurantes ſe facturos aliquid,quod ad cultum Dei, aut religionem,vel pietatem pertineat, nequeunt ſibi talia iuramenta remittere.

29 Iurantes ſe facturos id,ad quod aliàs tenentur, nō poſſunt ſibi remittere iuramentum.

30 Iurans in honorem Dei ſe quicquam facturum, quomodo teneatur.
Iuramentum poteſt relaxare is,cui iuratur.

31 Papa ſolus,vel cui ſpecialiter cōmiſerit, pōt excōicatū à ſe abſoluere,quia eius eſt ſoluere,cui⁹ ligare.

32 Papa in quibus debet ſolus diſpenſare, vel quæ pertineant ad eum ſolum declarare.

33 Epiſcopus quandoque poteſt pœnitentiam à papa iniunctam diminuere.
Papa excōmunicatum ſalutans,vel aliter ei participans,præſumitur eo ipſo ipſum velle abſoluere.

34 Inferior abſoluere non poteſt,vbi lator canonum ſibi abſolutionem retinet.

35 Papa ſolus diſpenſat cum eo, qui irregularitatem incurrit.

36 Cauſa qualitercunque ad papam delata,debet per eum examinari & diffiniri.

37 Appellatio extra iudicium quomodo,& in quibus recipiatur,aut impugnetur.[g]

38 Appellatio non ſemper eſt admittenda.

39 Diffiniri debet per papam,vbi de fide,vel fidei articulo dubitatur.

40 Prouiſionem,quæ nondū facta eſt,ſi eam cōtingat fieri, papa poteſt pronunciare irritam & inanem.

41 Papa q̄d agere habeat erga Imperatoris creationē.

42 Mutat papa etiam rei naturam, de aliquo faciens nihil,de nihilo faciens aliquid,&c.[h]

43 Papa ſolus legibus eſt ſolutus.nam nulli ſubeſt, nec ab aliquo iudicatur.

44 Appellatur ad papam omnibus medijs omiſsis.
Abbate & monacho cōtradicētibus pōt papa monachū extrahere de monaſterio,& ſibi prouidere.

45 Papa ſolus poteſt auferre vni,& dare alteri.

46 Concedere poteſt papa laicis ſpiritualia,& eos eximere à præſtatione decimarum.

47 Papa ſolus ſedet in ſede illa,quam dominus ſibi in perſonā beati Petri ſpecialiter elegit:ideoq̄ ſummus pontifex appellatur.

48 Diſpenſat ſolus papa cum filio ſacerdotis,vt eccleſiam,in qua pater eius miniſtrauit,obtineat.

49 Diſpenſat ſolus papa cum clericis conferentibus eccleſiaſtica ſacramenta hæreticis.

50 Papa vtrumque gladium habet,ſcilicet temporalē & ſpiritualem ex commiſsione Dei.

51 Papa eſt ſucceſſor Petri, & vicarius Ieſu Chriſti, vicem Dei gerens in terris.

52 Voluntas papæ habetur pro ratione, & quod ei placet,legis habet vigorem.

53 Legatus poteſt exercere omnia, quæ poteſt ille, qui eum miſit,niſi ſpecialiter ſibijpſi reſeruauerit.

54 Legatus vicem proconſulis & præſidis prouinciæ obtinet.nam ei adhæret merum imperium.

55 Clauſula,quòd legatus poteſt,quicquid poteſt patriarcha,in quibus fallit.

a ¶Exequatur.Et ſic ſeruatur.

b ¶Cùm adeò. Vt ibi ſcripſi in vlt.gl. etiam de papa dubitatur, an eo caſu ſit ſibi parendum.
ADDE Old.plenè à cōſi.cccxxxij. vſque ad cccxxxv. incluſiuè.vbi ponit an papa pupillo pręſenti conferens gratiam de dignitate in aliqua eccleſia, videatur diſpenſare ipſum pupillum reſpectu ætatis.

c ¶Dilectus. Quam non habemus, ſed patet hoc de præben.ſi eum.lib.vj.

d ¶Alicui epiſcopo. An ex cauſa hoc poſſet.no.de reſcr. ſi propter.in glo. an legatus. omnino vide quod ſuper eius finem ſcripſi propter cle.de reb.eccle. non alie. ſi vna.ij.reſpō.Scripſi etiam ibi ſatis plenè in glo.pe. q̄ epiſcopus cum capitulo poſſet ſtatuere, quòd pars certa fructuum beneficiorum ſuæ dioœceſis primi anni deberetur fabricæ eccleſiæ ſuæ concurrentibus tribus ibidem expreſsis.nec per id authorizat in facto proprio. Adde quando propter paupertatem epiſcop⁹ poſsit vnire eccleſias, Old.cō ſil.cclx. cum duobus ſequētibus. & per Fed.conſil.cxj.

e ¶Extinguere.Iſtud non eſt extinguere. quod patet ex ſequentibus.

f ¶Conferri. Vt no. de præbē.ſi tibi cō ceſſo.lib.vj. in glo. ij. ſecus ſi conceſſa eſſet beneficiorum retentio:vt in decr. ſi gratioſè. e. li. de reſcrip. Erit autem emolumentum illud, quod habetur de offi.ord.præſenti.§.porro.& in ex trauag.Io.ſuſcepti.

g ¶Inhibitionē. De hoc non dixerat in quæſtione.hoc dico propter ea,quæ ſcripſi de præbē.ſi apoſtolicæ. lib. vj. ſuper glo.not.

h ¶Dilectus. Vt ibi ſcripſi ſuper verbo,inhibens.

56 Legatus delatere an posit electum in archiepiscopum confirmare.

a ¶Nunc ostendendum est.

57 Alienare non potest legatus sine speciali mãdato res ad sedem apostolicam pertinentes.

b ¶Autẽ.textus bene probat,q̃ ab inferiore deponi nõ potest:sed quod se a deposuerit,nõ patet ex textu,sed ex historia. renũciando autem se deponit,de renũ.c.j.lib.vj.adde quando papa posit accusari & deponi, plenè Roffr.consi.pe.

58 Prælatus,q̃ ex iuramẽto tenet singulis annis limina apostolorũ visitare, an visitãdo legatũ secur⁹ erit.

NVnc Ostẽdẽdũ est[a],q̃ sint interdicta legato.Sup quo p̃notãdũ est,q̃ de his q̃ sedes apostolica sibi spãliter ĩ signũ vniuersalis dñĩ reseruauit,nulli⁹ gñis legat⁹ iure legatiõis se intromittere põt:vt extra,eo.ti.qd trãslationẽ.cũ eñ iudicaẽ rẽ meã esse,simul iudicaẽ tuã nõ esse:vt ff.de ꝓcu. Põpo.scribit.§.sed & his.¶†Sup hoc aũt[b] sciẽdũ est,q̃ maiores causę ad sedẽ apostolicã sunt referẽdæ:vt extra,de bap.maiores.extra, de trãsla.c.j.ĩ. q.vj.oĩs oppssus & citat⁹ sup istis corã ordinario põt ẽt absq; aliquo grauamine illato,vel cõminato ad sedẽ apostolicã appellare: vt ĩ.q.iiĩ.nullã.& q.vj.ad Romanã.& c.iõ.§.cũ ergo.qd spãlissimũ est:vt ꝓbaẽ exra de app.vt debit⁹.in fi.q̃ aũt sunt illa p ordinẽ de aliq̃bus est videndũ.¶†Primò igit papa,vel prima sedes à quocũq; accusari,vel iudicari nõ põt,nisi solũ de hæresi: vt xl.di.si papa.ix.q. iĩ.aliorũ.fortè ipse papa volũtarie se submittat alicui⁹ iurisdictioni.ĩ.q.vĩ.nos si incõpetẽter.ĩ.q.v. mãdastis.ff.de iurisd.oĩ.iud.est receptũ.Nã ẽt ipsemet se deponit:vt xxj.dis.nũc aũt.¶†Secũdò ipse erigit, siue de nouo ordinat ecclesias cathedrales. xvj.q.j.Felix.& c.p̃cipim⁹.& ar.de cõse.di.j.de locorũ.Nã oĩs dignitas ab ecclesia Ro.originẽ sumpsit.xxĩ.di.c.j.& secũdùm hoc intelligit extra,de maio.& obe.cũ inferior.rñ.j.ibi:ecclesiã cathedralẽ erexeris, &c.supple authoritate nostra.Ad idẽ lxxx.dis.ĩ illis.& j.ver.ꝓximo.¶Tertiò à dño papa cõsueuit regalis dignitas impetrari,s.vtrũ, & à quo rex iniũgaẽ.hoc eñ ad ipm ptinet diffinire.ar. extra, de sacra vncti.c.vnico.§.vñ in veteri testõ. ¶Quartò subĩcit vnã ecclesiã cathedralẽ alteri:qd legato facere nõ licet: vt in præ.c.qd trãslationẽ. ¶†Quintò vnit duos epat⁹ ĩ vnũ,& vnũ diuidit in duos:vt xvj.q.j.& tpis.& c.p̃cipimus.§.sicut duo. & hoc spãliter interdicit legato de latere Cardinali: vt in p̃.c.qd trãslationẽ.in fi.ecclesias aũt inferiores fortè[c] poterit legat⁹ de latere ex causa diuidere & vnire.arg.extra,de excess.p̃la.sicut vnire.sine p̃iudicio tñ dioœsani: vt extra,de cõfir.vti.vel inuti.c. fi.¶Sextò mutat sedẽ epalẽ de vno loco in aliũ:vt extra,de trãsla.c.j.vĩ.q.j.& tẽporis.lxxx.di.ĩ illis. extra de priui.c.j.¶†Septimò trãsfert vnũ epm de vna ecclesia ad aliã:vt vĩ.q.j.mutationes.& c.seq. extra de trãsla.epi.c.j.& c.pe.& fi.Legat⁹ aũt de latere Cardinalis hoc nõ põt:vt extra,de post.prela. gratũ.in fi.imò punit,si fecerit.extra,de offi.le.nisi. sec⁹ de abbate;vt in ver.xxĩ.¶Octauò ipse sol⁹, vel is,cui mãdauerit,põt cõmutare votũ terræ sanctæ:vel redẽptionẽ illi⁹ recipere:vt extra,de voto & voti redẽp.magnæ.& c.qd sup his.& c.ex multa.¶†Nonò restituit solẽniter degradatos;vt ĩ.q. vĩ.ideo.vbi sic dicit:ideo huic sanctæ sedi prefata priuilegia spãliter sunt cõcessa,tã de cõgregãdis cõciliis & iudiciis,i.depositionib⁹, ac restitutionibus eporũ:q̃ etiã de summis ecclesiasticarũ rerũ negotiis:vt ab ea oes oppsi auxiliũ,& iniuste dãnati restitutionẽ sumãt:& talia ab impiis nõ præsumãtur absq; vltione: nec exerceant absq; sua dãnatione. Ad idẽ facit vĩ.q.j.si q̃s presbyter.extra,de cle.nõ resi.ex tuæ.& l.dis.c.j.& ĩ.& xvĩ.dis.huic sedi.de pœni.dis.vj.c.j.in fi.nã nec preses prouinciæ põt illũ restituere,quẽ dãnauit.ff.de quæstionib⁹.l.j.in fi. & hæc vera sunt,cũ restitutio,seu dispẽsatio de gratia petit spãli.¶†Si verò petit restitutio,siue dispẽsatio iure cõi:puta, quia dicit degradat⁹ sniam cõtra eũ latã fuisse p falsos testes, vel per falsa instrumẽta,vel cõtra ipsum absentẽ ex causa ꝓbabili,vel nõ citatũ,vel cõuictũ;tũc põt eps restituere & dispẽsare.xj.q.iĩ.eps presbyter.xlvj.di.cleric⁹ maledicus.& ibi exponit,degradet,i.suspẽdatur.Porrò si nõ sunt solẽniter degradati, sed sunt solo verbo depositi,possunt per epos restitui:vt extra,de iudiciis.at si clerici.ff.de postul.l.j.§.aqua.nã in criminibus notoriis locũ habet dispẽsatio, seu restitutio, nõ in occultis.extra, de tem.or.c.fi.Sed de hoc dic prout no.in præ.c.ideo.& l.dis.cõtumaces.& cap. dño.extra,de cleri.excõ.mini.clerici.Gul.Na.verò dixit indistincte epm nõ posse dispẽsare,seu restituere post sniam:cũ sit functus officio suo,siue bñ, siue malè pronũciãdo.extra,de of.dele.in literis.& c.venerabili.& in præ.decr.at si clerici.Alĩ etiã cõtradicũt indistincte p eãdẽ decr.sed primũ verius. Quot autẽ epi sint necessarii in restitutione, vide j. in ti.de accusatione.§.ĩ.verſ.sed nũquid.¶†Decimò remouet ab epatu,vel ab administratione epm deserẽtẽ ecclesiã suã:q̃nq; tñ hoc specialiter legato delatere Cardinali cõmittit:vt extra,de cler.nõ resi.ex tuæ.Regulariter aũt licet causa criminalis[d] epi posit per cõciliũ tractari, per dñm papã solũ habet diffiniri: vt ĩ.q.vj.q̃uis.& c.dudũ.arg.cõtra extra, de cleri.non resi.[e] c.ĩ.¶Vndecimò eximit epos & alios:vt xvj.q.j.frater noster.xiĩ.q.j.c.j.§. j.Nã legatus nõ põt vnã ecclesiã alteri subĩcere,vel cõferre,nec iuri ordinarii ꝓiudicare:nec cõfirmatio sedis apostolicæ in cõi forma sup hoc obtẽta ꝓiudicat:vt extra,de cõfirmatiõe vti.vel inuti.c.fi.& extra,de app.c.j.& de p̃bẽ.dilect⁹.j.Sol⁹ eñ papa talia põt:vt j.ver.lvj.¶Duodecimò legitimat illegitimos filios:vt extra,q fil.sint le.c.p venerabilẽ.& c. tãta.& vide j.§.nũc de eporũ.verſ.vtrũ aũt[f].& §. postremo.¶††Tertiodecimò ꝓmouet insufficiẽtes & defectũ patiẽtes:puta bigamos.xxxiiĩ.dist.lector.l.di.q̃cũq;.ĩ.& illegitimos:vt extra,de fi.p̃sb. c.pe.& minores xxx.an.ad epat⁹.extra,de elec.cũ nobis olim.§.fi.Quidã etiã dicũt,q̃ null⁹ alius põt dispẽsare in defectu ętatis.De hoc j.§.nũc de eporũ.ver.liĩ.Itẽ promouet ad epat⁹ illos,q nõ sunt in sacris ordinib⁹ cõstituti.qd alius facere nõ põt:nec in hoc dispẽsare.arg.extra,de elec.dudũ.j.§.fi.& de æta.& quali.à multis.Sed ad eũ ptinet,q̃ sol⁹,& nõ alius,põt de epalib⁹ iudicare.arg.xvĩ.di.multis.in fi.lvj.dis.Cenomanẽsem.& c.apostolica.& c.quia simplr,extra,de corp.vitia.c.ĩ.secũdũ dñm meũ. Tu dic cõtra:vt in prẽa.ver.liĩ.ibi:sed nũquid[g].& idẽ põt in aliis defectib⁹ dici.¶†Nã sacrilegĩ instar est disputare,vtrũ dign⁹ sit,quẽ princeps elegerit.C.de crimine sacrilegĩ.l.disputare.& in auc. coll.ĩ.vt iudi.sine quoquo suf.§.eos aũt.ibi: q̃s nõ diligat,&c.xvĩ.q.iiĩ.c.si quis suadẽte.§.cõmittũt. ¶††Decimoquartò,null⁹ excepto principe põt cõmittere cãm appellatione remota:vt ff.q̃bus ap.nõ licet.l.j.in fi.etiã delegat⁹ su⁹:vt extra,de offi.dele. sup q̃stionũ.§.j.vel legat⁹,q nemini põt bñficiũ iuris sua authoritate auferre:vt s.§.supereſt.verſi.sed nunqd legat⁹.¶Decimoqntò, ab eo nõ appellaẽ, cũ superiorẽ nõ habeat: vt extra,de elec.licet.§.fi. sed à legato sic.s.§.supest.ver.illud aũt.¶Decimosextò, licet q̃libet legitimæ ætatis posit in qualibet religione facere professionẽ, tñ in insulis citra xviĩ.an.cõstitutũ prohibet suscipi:vt extra,de regula.quia insulis.ad quod accedit in auc.col.viĩ.vt cũ de app.co.§.hãc aũt pœnã.[h] ¶††Decimosextiò,deponit epos.iĩ.q.vj.q̃uis.& c.multũ.& c.dudũ.ix.q.iĩ.si aũt.iĩ.q.viĩ.c.j.vj.q.iĩ.denicq;. extra, de regularib⁹.licet.§.illa semp.Idẽ iuris est quo ad hoc de electo cõfirmato;vt extra,de trãsla.inter corporalia.§.j.nec legat⁹ de latere hoc põt:vt extra,de trãsla.inter.qd dic vt no.extra de of.lega.c.j.pbyterũ tñ deponere posset,vt ibi,iũctis sibi aliis epis: vt xv.q.vĩ.Felix.& c.si autẽ.Vtrũ legat⁹ posit de causa criminali epi diffinire, no.s.§.supereſt.verſi. sed nũquid legat⁹.ĩ.¶††Patriarcha autẽ Cõstãtinopolitan⁹ videt q̃ posit deponere epos suos, sicut & papa.arg.iĩ.q.v.qa suspecti.& Alexãdrinus:vt lxv.dis.mos antiqu⁹[i].¶††Decimooctauò, supplet defectũ,si q̃s est in cõtractib⁹,vel in iudiciis:vt extra,de trãsa.c.j.[k] & iĩ.q.vj.hęc quippe.ideoq; in cõfirmationib⁹ bñficiorũ frequẽter apponit illa clausula,supplẽtes defectũ,si q̃s est,de plenitudine potestatis.& ꝓbaẽ extra,de elec.illa.Nã scdm ipsam põt de iure supra ius dispẽsare,& oĩno illud tollere: vt extra,de cõcess.p̃bẽ.ꝓposuit.§.fi.extra,de cogn. spũ.c.j.

a ¶Nunc ostendendum est.

b ¶Autẽ.textus bene probat,q̃ ab inferiore deponi nõ potest:sed quod se a deposuerit,nõ patet ex textu,sed ex historia. renũciando autem se deponit,de renũ.c.j.lib.vj.adde quando papa posit accusari & deponi, plenè Roffr.consi.pe.

c ¶Fortè.Et sine fortè cùm minores posint. & vide j.pen.col.versi.legatus igitur. propter quæ plus dico, q̃ legatus delatere potest ecclesiam subiectã episcopo ex iusta causa vnire ecclesiæ cathedrali, non erigẽdo illam in cathedralem:sed applicando illam, mẽsæ episcopi. de qua vnione loquitur clemen. vlti.de reb.ecc.non alie.ĩ. respon.Fiet autem id sine præiudicio rectoris,si viuit,ꝓpter quod non est necesse eum ad id vocari, vt ibi.j.respon.illo verò mortuo reget illam episcopus per vicariũ perpetuum,cui de reditibus ecclesiæ assignabitur congrua portio iuxta distinctionem decre.j.de iure pa.in cle.Adde,an quando de licẽtia papæ vnitur ecclesia subiecta episcopo qui ipsam vnit,an fit citandus rector parochialis:& quid si facta vnione rector permutet,an teneat permutatio, & an quando episcopus vnit ecclesiam sibi subiectam,sit necessarius cõsensus capituli.Oldr.consil. suo allegato cclvĩ. incipit,do.Nic.papa quartus.& vide etiam eius consil. ccxxiĩ.

d ¶Criminalis. Vide s.§.supereſt.versic.sed nunquid.ĩ. adde pulchrè Petr. de Aneh.cõsi.clvĩ. qualiter debeat puniri prælatus episcopus spolians ecclesiam, de qua in aliam est trãslatus. & ibi ponit æquiparationem pœnarum legalium & canonicarum.

e ¶Resi.c.ĩ.Ibi solui tur in j.glo.

f ¶Vtrum autẽ.Ibi dicam.
ADDE tu,quòd legatus de latere ex speciali potestate potest legitimare: & hãc potestatem legitimãdi spurios & incestuosos poterit legitimare spurium & incestuosum si?.Ita Bald.in l.si ita.per illũ tex. ff.de lib.& posthu.

g ¶Nunquid.Ibi remittam: quia primum verius.

h ¶Autem pœnam. Idẽ dici potest de ordinibus mendicãtibus, iuxta id, quod habetur de regu.non solùm.& c.seq.lib.vj.

i ¶Antiquus. Hoc repetit ad fi. huius §.verſ.quod autem dixi.sed c.istud nõ probat id,ad quod inducitur,secũdùm secũdam lecturam gl.quæ placuit Hugo.quia c. factum recitat.

k ¶Transac.c.j. Vide quod ibi scripsi post Innoc.in vlti. glos.

UNIVERSITARIA SEVILLA

ſpiritu.c.j.& j.ver.xliij.¶†Et no.q̄ ſi clauſula illa ſupplemus de plenitudine poteſtatis,ſi quis fuerit defectus:ponitur in priulegijs intelligit̄ tm̄ diſpē
a ¶Solennia iuris.vi de cle. de re iu. paſtoralis.ad.ver. cæterum defectus.& ver.ſeq.Et ibi Pet. de Anchar. & do. Car.ac cęteros ſcribentes. a ſatū eſſe ī defectu:ſi qs fuerit circa ſolēnia iuris:[a] nō aūt ſi is, de quo agit̄,erat excōiatus, vel illegitime natus,vel alium naturalem defectum patiebatur.Nā tūc neceſſaria eſt expreſſa diſpēſatio:vt j.§.qualiter aūt.ver.de illo.Q̄d ſi dicat̄, ſupplemus defectū,ſi quis circa iuris ſolēnia fuit:tunc parum
b operatur,vt quidā dicūt[b]:niſi defectus ſpecificentur.ar.ff.ſi quis cau.ſed & ſi quis.§.quęſitū.extra, de off.dele.ex parte.¶Xix. ſupplet defectū regis vacante regno:vt extra,de elect.cùm intervniuerſas.in fi.& defectū Imperatoris vacāte Imperio:
16 vt extra,de ſo.cōpe.licet.¶†Sed nūquid Cardinalis legatus in terris Imperij̄ poterit ex officio legationis vacāte Imperio cognoſcere de cauſis &quęſtionibus inter laicos[c]:&videt̄ q̄ ſic,extra,de trāſlatio.c.fi.in prin.cōtra credo:nec p̄ ſimplicē querelam:vt in prę.decre.licet rn̄.j. & extra, de elect. venerabilem.nec etiā per ap.vt in eadē decre.ver. licet tn̄.ibi:ad noſtrā,ſi maluerit,&c.& in fin.ibi: ad nos pro iuſtitia recurras:niſi fortè ſibi ſpecialiter ſit cōmiſſum.rōne pacis tn̄ de multis poterit ſe intromittere legat⁹:vt extra,de iudicijs. nouit.§.
17 cęterū.& §.ſeq.¶†Xx. deponit Imperatorē propter ipſius iniquitates:vt extra,de reiud.ad apoſtolicę.li.vj. & etiā reges xv.q. vj.alius. & dat eis curatores,vbi ipſi ſunt inutiles ad regendū:vt extra,de ſup.neg.pręla.grādr.lib.vj.¶Xxj.eporū recipit, renunciationes:ſuper quo ſcriptura requirit̄ vt vij̄.q.j.c.ſicut vir.§.ecce his authoritatib⁹.extra de renū.c.j.& c.niſi cū pridē.extra,de regula.licet §.ille ſemper imò etiā eps electⁱ ſimoniacè, eo tn̄ ignorāte,non pōt renūciare ſine licētia dñi papæ: vt le.& no.extra,de renū.poſt tranſlationē.§.rurſus.&de ſimo.de regularib⁹.Legatus aūt non pōt recipere reſignationē ep̄i:vt extra,de offic. deleg. quod tranſla.& de tranſla.c.j.& no.xciij̄.diſt.c.ij̄.
18 ¶†Xxij̄.abbas vel prior exemptus renūciat in manibus dñi Papæ,& nō aliter:vt extra,de renun.dilectus.Transferri aūt & confirmari pōt authoritate legati de latere Cardinalis:vt extra,de cōſue.cū venerabilis.ſecūdū Rof.& papa idē tenuit.Dominus aūt me⁹ dicit, q̄ nec transferri pōt ſine authoritate Papę:vt extra,de off.le. q̄d tranſlationē.Regulare em̄ eſt q̄ nullus pōt renūciare,niſi in manibus prælati ſui:vt extra,de renū.admonet. cū ſuis cōcor.& c.lectę.nec pōt,ſecūdū eū,reddi rō diuerſitatis,quare aliud ſit in renūciatiōe q̄ in trāſlatione.Nec ob.pre.decre.cùm venerabilis,imò coadiuuat.Nec q̄d ibi dicit̄, qui vices nr̄as in illis partib⁹ tunc gerebant:intelligit̄ quo ad illud,de quo ibi querit̄ ſpecialiter.De facto aūt ſeruatur q̄ legatus de latere electus ad monaſterium exempta cōfirmat:curia tn̄ Ro. tenet q̄ legatus prouidere nō poteſt tali monaſterio vacāti, preſertim diuiti & famoſo:& licet aliud ſit cōfirmare,& aliud prouidere:tn̄ ipſa curia,moleſtè gerit,ſi legatus electos in
d maioribus monaſterij̄ cōfirmet[d]. ¶†Xxij̄.ipſe ſo
19 lus diſpēſat cū ſimoniaco in ordine:vt j.q.j.ſi qs à ſimoniacis.ſuper hoc tamen breuiter tenendū eſt: q̄ aut cōmittitur ſimonia in ordine,aut in beneficio.ſi in ordine:vt quia dedit aliquis pecuniam,vt promoueretur ad aliquē ſacrū ordinē, hoc nō pōt eps diſpenſare:vt extra,de ſimonia.nobis.qa non pōt diſpēſare,niſi in adulterio, & in minorib⁹:vt extra;de iudicijs.at ſi clerici.At ſimonia maius crimen eſt adulterio:vt extra,de ſimo.licet Heli. & cap.ſeq.ſed papa in hoc bene diſpenſat, & purgabitur vitiū ordinis.j.q.v.preſentiū.licet quidā dicant papā in hoc diſpenſare non poſſe: vt j.§.nūc breuiter.ver.vj.Sed ſi ignorāte eo pecunia fuit ſoluta,& ſic occultum dicit dñs meus, q̄ eps poterit diſpenſare.arg.extra,de ſimo.de ſimoniace. Si verò beneficiū eſt quis ſimoniacè adeptus: aut illud eſt ſimplex beneficiū.aut eſt prelatura.ſi ſimplex poſt liberā ei⁹ reſignationē,pōt illud ex diſpēſatione ep̄i vel etiā capituli ep̄o cōſentiēte recuperare: vt extra,de elect.ſi alicui⁹.in fi.extra, de ſimo.ex
d ¶Confirmet.Hodie iſta ceſſant, cū confirmet etiā epiſcopos exemptos, quos tamē nō trāſfert,ſed bene trāſfert abbates exemptos. Hæc patent de elec.ſi abbatē.j. &ij̄.Rn̄.lib.v. Ad de quando valeat renunciatio facta aliter, q̄ in manibus prelati,Pau.de Caſt.conſ. cccxiij̄.

ADDITIO.

ADDE Socin. conſil. clxiij̄.inci. viſa bulla Bonifacij̄.col.fi.verſi. nec obſtat clauſula in ij̄.volu.Ludo.Roma.ſing. ccccxix. c incipien. an verba reſcripti. & per Ioan. de Turre crema. poſt Archi.& Ioan.de Fan. in c. Cenomanenſem . diſ.lxvj.vbi plenè, an ſi in priuilegijs ponatur clauſula, ſupplemus de plenitudine poteſtatis,ſi quis fuerit defectus : an omnis defectus intelligatur remotus.Hen. Ferrau.

b ¶Dicūt bona gl. in præ.c. illa. allegans eadem iura.

c ¶Laicos. De terris eccleſiæ non videtur dubium de eo,qui mit. in poſſ. cap.pe.

ADDITIO.

Iſtud dictum Specu. refert pro ſingulari, & ſequitur Lud.Roma.ſingu. ccccxij̄.incip. vacāte Imperio. & ibi aſsignat rationem: quia nemo debet ponere manum authoritate generalis commiſsionis, in his quæ competunt papæ ſpeciali prerogatiua per c. quod tranſlationem. de officio delegati. ſed hoc eſt d conceſſum ſingulariter papæ in ſignum ſingularis preeminentię. ergo &c. Hen.Ferr.

inſinuatione.Si verò ſit dignitas,vel p̄latura:puta plebs vel bñficiū cū cura:vt extra,de offi. ordi. cū ab eccleſiarū.& ille nullo ipſo accuſante,vel denū ciāte ſuo ꝓprio motu renunciat in manib⁹ epiſcopi,poterit ex diſpēſatione ipſi⁹ ep̄i,qui tn̄ nō deliquit in hoc recuperare,ſi vtilitas vel neceſsitas ecclesię id expoſcit.j.q. v.preſentiū.& c.quicūq̄. Si verò in iudiciū vocat⁹ cōuict⁹ ſit,vel timore ꝓbationū cōfeſſus:& propter hoc ei⁹ electio reprobetur:nō pōt eps illa vice cū eo diſpēſare: vt in prędic.decre.ſi alicui⁹.& extra,de ſimo.nobis fuit.§. j.& ſecundū hoc pōt intelligi j.q.j.erga,& extra, de elect.ſup eo.& j.q.v.c.j.& fi. Vel dic breuius, q̄ in bñficio ſimplici diſpēſat eps cū cap.ex cā. & ſine cauſa:dū tn̄ id meritorū ꝓrogatiua expoſcat: vt in decr.ſi alicui⁹.in fin.& in c.ex inſinuatione. In duplici aūt pōt diſpēſare,etiā ea vice, ſi neceſsitas eccleſię id expoſcat:vt in c.pñtiū.al's nō poteſt eps diſpēſare:vt in d.c.nobis fuit.§.j. Verū eſt ea vice:ſed ſecūda bñ pōt:vt in dec.ſi alicui⁹. ī prin. & ſic c.pñtiū.determīat decretalē,ſi alicui⁹.& illa e determinat illā,nobis fuit.ff. de leg. nō eſt nouū. & l.ſed & poſteriores.Q̄d aūt dixi ep̄m diſpēſare poſſe,intelligēdū eſt,qñ nō ſibi,ſed eo ignorāte ali f cui de ſocijs ſuis pecunia data fuit.Si em̄ ipſe deliquiſſet,indignus eſſet ptāte diſpēſandi.arg.extra, de cler.cōiug.diuerſ.in fi.& innuit̄ hoc in prę.d.c. pñtiū.ibi:nō ep̄o,ſed cuidā principū,&c.arg.j.q.j. ferē ver.vulnerato.&xxvj.di.vna.&vide j.de ſen. g
e §.vt aūt.ver.ſi aūt. [c]¶†Sed nūq̄d diſpēſat eps in
20 ſimonia commiſſa[f] circa officia mortuorū,benedi
f ctiones nubentiū,ſepulturas, chriſmatis vēditiones ſacrorū vaſorū & veſtimentorū bñdictiones, & hmōi?Dicūt magiſtri, q̄ ſic poſt peractā pœnitētiā:cū nō ſit prohibitū.ar.extra,de ſen.excō.ca. nuper. ¶Quid ſi aliqs ſimoniacè ingreſſus eſt aliquā religionē ? Dici pōt q̄ eps pōt diſpēſare cum eo,ſi eo ignorāte fuit pecunia data. Alij̄ dicunt in diſtinctè ſtādū fore cōcilio gñali. extra, de ſimo.
g c.qm̄.& c.de regularib⁹[g].¶†Hoc etiā no.q̄ ſi ali h
21 quo ignorante ſimonia cōmiſſa ſit, poſt modū tn̄ ſciēs ratū habet:pinde eſt, ac ſi ab initio cōſenſiſſet:vt legit̄ & no.in prę.dec.ſi alicui⁹.& in prę.c. i ex inſinuatione.De hac materia not.extra, de renū.poſt tranſla.in mētali verò ſimonia,ſufficit per pœnitentiā ſatisfacere creatori. ¶Sed ſi papa cōmittit alicui q̄ diſpēſet cū monachis ſimoniacis, ille diſpēſare poterit etiā cū abbate:vt extra,de ſimonia.c.fi.l.diſ.de his verò.extra,de ſen.excō.nu
22 per.¶†In ordinato aūt à ſimoniaco prelato,dicendū eſt q̄ caret executione , donec cū eo diſpēſatū fuerit p̄ Papā,vel ēt p̄ ep̄m,vt q̄dā dicunt. q̄d dic
h ꝓput legi.& no.j.q.vij̄.ſi q à ſimoniacis[h]. ¶†Xx-
23 iij̄.qñ dubitat̄ vtrū iuramētū ſit licitū, vl̄ ſeruādū vel nō ſeruādū,ad Papā ptinet diffinire & decernere:vt extra,de cler.nō reſi.ad audiētiā.&extra, de elect.venerabilē.§.pen.extra, de iureiur.verū. & c.quāto.& c.intellecto. Itē cū in omni iuramē
i to intelligat̄ ei⁹ authoritas accepta[i]:vt extra,de iureiur.veniētes.§.j.& ff.ad munici.Imperatores.et xxij̄.q.ij̄.beatus.vī q̄ pōt illū abſoluere,qui iurauit.q̄d verū eſt ſecūdū d.m. inter clericos etiā in eccleſiaſticis indiſtinctè:vt patet extra,de reſcrip. cōſtitutis.& de ap.dilecto.Itē ēt inter laicos,& in tpalib⁹:& ſi nō abſoluat,oīno,relaxat:tn̄ ſiue ſuſpēdit ad tps ex cā:vt patet xv.q.vj.iuratos. extra de pœnis.c.fi.& de hęret.c.fin.Quidā tn̄ hoc vltimū nō reputāt ſpāle ſecūdū d.m.Quidā aūt dicūt q̄ papa diſpēſare pōt &abſoluere aliquē à iurō ꝓpter graue ſcādalū,vel malū exēplū p̄cedēte tn̄ clak ue diſcretionis.ſed hoc cōtra: niſi ſit illicitū q̄d iu
24 rat̄.¶†Quia iramentū & votum ſunt de iure naturali:vt extra,de iureiur.& ſi Chriſtus.& de voto magnę & iura naturalia ſunt immutabilia &in diſpēſabilia:vt v.diſ.c.j.& vj.diſ.nō eſt peccatū.§. his ita.& infra.§.nūc breuiter.De hoc no.xv.q̄o. vj.authoritatē[k].Vbi aūt qs temere iurauit, q̄d de ſui natura illicitū eſt,& q̄d ſeruatū vergit in detrimētū vtriuſq̄ ſalutis,i.aīę & corpis,p̄t eps diſpēſare,vel poti⁹ denūciare non tenere,ſecūdū.Ioan.de

¶Si autem . Et ibi vide circa hoc dictū Io.de Deo.

¶Cōmiſſa. Quod ſimonia ſit, patet de ſimonia.non ſatis c.ſequē. & c.ea quæ.& c.intantū.

¶Regularib⁹. Ber. ibi tenet primum in quarta gl.quod placet reſpectu ei⁹ quod de ſecularibus clericis & ſimplicibus beneficijs dictum eſt ſ. ver. ij̄. & ſecundū hoc conſilium loquitur de ſimoniacis.

¶Simoniacis . Et ix.q̄o.j. c.ij̄. & de ſi.per tuas.ij̄.

¶Excepta. Et in his, quibus ſic intelligitur excepta dicit Hoſt.q̄d poteſt ſola voluntate abſoluere iurantē, vt ſcripſi in decre. q̄to, ſuper ij̄.glo. Adde q̄ conſuluit Pe.de Anch.cōſil. lxv. de Cardinalibus q tēpore Gregorij̄ papæ iurauerant ire Saonam, & papa Gregori⁹ nolebat q̄d irent, aliquibus rationibus.&allegabatur q̄ in omni iramē to authoritas papę intelligitur excepta: tamen ipſe ibi conſuluit,quod iramentum deberēt Cardinales obſeruare : & in illo caſu authoritas papę nō erat excepta.

¶Authoritatē. Et in præ.decre.quanto.de iureiu. in gl. ij̄.curioſus in hoc videat Tho. ſecunda ſecundæ queſt. lxxxix. articu. ix. & de voto.in q̄o. prę.lxxviij̄. articulo x.& xj.

a ¶Ioan. de Deo. Vbi ſtatim dicã.

b ¶Ioan. de Deo. In libello diſpenſationum. articulo vj. in v. colum.

c ¶Debitores. Vbi ſcripſi ſuper gl. ñ.

d ¶Dicentes. Vbi š. articulo vj. ñ. colũ.

e ¶Verũ. Ego planè ſto illi decreta. in eo quod dicit finis. vt etiã ibi ſcripſi in vlt. gloſſa.

f ¶Vt quidam. Inno. & Hoſt. vbi š. & eſt vna ratio, quare non extenditur ad hunc caſum: quia de illo nõ præſumitur cogitatum. Secunda propter conditionem ſubintellectã, ſi res in eodem ſtatu permanſerit. ibi vide.

ADDE, quòd iuramẽtum habet has ſubintellectas clauſulas: ſcilicet facultatem, adimplẽdi. Item rei perſeuerantiam. item veriſimilitudinẽ. itẽ præcogitationẽ. vide eundem Ioan. And. in regula, in malis. in j. co. de regulis iuris. lib. vj. extra, in mercu. Adde, q̃ pro hoc facit, qđ conſuluit Fede. conſil. mihi ccxlix. q̃ iurãs ſoluere creditori, ſi creditor banniatur, non efficitur periurus imò dicit q̃ iudex ſecularis vigore illius iuramenti, non poteſt ipſum cogere, vt ſoluat fiſco tanquã ſucceſſori illius damnati. alleg. Hoſt. ita tenere ĩ c. ſignificauit. de cenſib. Iac. But. in l. his cõſequenter. ff. fa. er. & Compoſte. extra, de reſcript. cã, mãdatum. Et iſto caſu quis poteſt allegare de iure tertĩ: vt ibi per eum. ADDE tu quo ad ſolutionẽ, quã facit hic Specu. circa ardua &c. quod hoc ſequitur dom. Abbas Sicu. ĩ ſua quadam diſpu. ñ. in ordine in xj. columna vbi pulchrè ad propoſitum. Itẽ dom. Anto. de Bu in c. j. & ibi etiam Abb. Sicu. Itẽ Fe-

Deo[a] xxñ. q. iiñ. qui ſacramento. & §. fi. & c. inter cętera. & c. in malis. extra, de iureiur. peruenit. j. & c. ſicut ex literis. imò etiã ipſe iurãs põt tũc authoritate propria cõtrauenire, licet debeat pœnitere: vt ibi & xxñ. q. iiñ. c. j. c. ñ. & c. ſeq. Si verò poſsit ſeruari ſine interitu ſalutis ętern̨, licet aliàs temerariũ ſit & periculoſum, nõ debet ꝓpria authoritate cõtrauenire. extra de iureiu. ſi verò. & c. cũ q̃dã. §. fi. & c. verũ imò papa ſol⁹ abſoluit à temerario iurõ: vt in prę. decre. venerabilẽ. ar. tñ cõtra, q̃ etiã eps in temerario diſpẽſat: extra, de cẽſib⁹. grauis. & hoc q̃dã tenẽt, qđ eps diſpẽſat in temerario, ſi in peiorem exitũ vergat: vt extra, eo. Quintauallis. & c. ſi verò. xxñ. q. j. q̃ ſacramẽto. & §. fi. Poteſt etiã diſpẽſare eps, vt non exigat iurm ab alio, cui cõmittit curã animarũ xxñ. q. v. null⁹ eps à cõtrario ſenſu: extra, de iureiur. nullus. Diſpẽſat etiã eps, qñ eſt cõtra primũ, & eſt illicitũ. extra, eo. veniẽs. & c. quãto. & qñ eſt cõtra libertatẽ eccleſiæ. extra, de ma. & obe. dilecti. & qñ eſt cõtra honeſtatẽ ſtat⁹ naturalis. extra de iureiu. Quintauallis. ſecũdũ Io. de Deo[b]. Itẽvr̃ q̃ eps põt interpretari, q̃ quis nõ ſit piurus. extra, de pig. ſignificãte. ¶†Itẽ Papa not. extra de iureiu. debitores[c]. q̃ eps diſpẽſat in iurõ dolo, vi, vel metu extorto. xv. q. vj. c. j. & ñ. xxñ. q. iiñ. inter cætera. Si tñ ſit metus talis, qui potuerit cadere in cõſtãtẽ virũ: vnde ipſe no. extra. qđ met⁹ cauſa ad aures. & de iureiur. c. ñ. qđ abiurãti res eccleſiæ ſuę dari põt licẽtia repetẽdi illas, vel iurans cõſtituet actorẽ, qui repetat. Si autẽ abiurauit res proprias etiã vi, vel metu: tale iurm obligat: & ſeruari debet. donec iurãs per eps̃m abſoluat. Eo verò p eps̃m abſoluto, repetere põt extra de iureiu. ſi verò prius tñ quã eps abſoluat, debet ingrere vtrũ fuerit talis metus, qui cadere potuerit in cõſtantẽ virũ: vt ff. qđ met⁹ cau. l. metũ. extra, eo. ad audientiã. Sed c̃ diu eps aliter cõmodè prouidere põt, nõ debet abſoluere à iurõ Tutius autẽ vr̃, q̃ eps non abſoluat à iurõ dolo, vi, vel metu extorto: nec etiã legatus de latere: & ſic vidimus plures legatos ſeruare. ar. in prę. c. ad aures. & extra, de iureiu. c. ñ. & c. ſi verò. & c. verũ. Etiã in hoc vr̃ cõcordare dũs me⁹ & Io. de Deo, dicẽtes[d] ſolũ papã diſpenſare poſſe, vbi vtraq̃ ſalus ſeruari poſsit. Videt in prę. c. ſi verò. & c. verũ. extra quod metus cã. cũ dilect⁹. xxñ. q. iiñ. §. fi. & ĩ prę. c. venerabilẽ. Quidã autẽ dicũt iuramentũ per metum, qui cadere poſsit in conſtantem, extortũ, nõ obligare: vt extra, de iureiu. cum cõtingat. Qđ eſt verũ in iuramẽto de ſui natura illicito pręſtito, & etiam in iuramẽto per coactionẽ abſolutã extorto: vt in c. verũ[e]. aliàs eñ bene obligat. ¶†Diſpẽſat etiam eps ex cã in iuramentis licitè pręſtitis: vt xv. q. vj. nos ſanctorum. & c. iuratos. hinc eſt q̃ ſi iuraui tibi certa die reſtituere gladiũ: & medio tpe efficeris furioſus, nõ debeo tibi reddere: xxñ. q. ñ. nec quis. hoc caſu tñ eſt neceſſaria diſpenſatio: vt quidam[f] dicunt. Poteſt etiam epiſcopus iuramentum in melius commutare. Hinc eſt, q̃ ſi quis iurauit ire ad ſanctũ Iacobũ, & vtili⁹ ſit ire vltra mare: bñ poterit cõmutare. ſic & in voto cõtingit: vt extra, de iureiu. pucnit. ñ. & q̃ eps poſsit licita iuramẽta in melius cõmutare, patet: quia iurm non magis obligat, c̃ votũ. maximè cũ iuratur quod nulli eſt vtile, & alicui eſt damnoſum, puta, ſi quis iurat, q̃ nõ loquet cũ P. nec cũ eo comedet, nec ei ſeruiet, & ſimilia: niſi fortè hoc iuret, vt peccandi occaſionẽ vitet. Nec ob. extra, de reſcript. cõſtitutus. q̃a ibi loquit de illicito iurõ vniuerſitatis, qđ cõſenſu ſui epi debuit p̃ſtari. & ideo nõ potuit ibi eps diſpẽſare. & forte iuramentũ vniuerſitatis nequit eps propter ſcãdalũ in aliud cõmutare, vel in eo diſpẽſare: licet hoc poſsit in iuramẽto priuatæ perſonæ. ¶†Itẽ nec obſt. prę. decre. venerabilẽ. vbi dicit q̃ papa cõſuli debet, vtrũ iurm illicitũ ſit: q̃a circa ardua negotia, & circa magnas perſonas põt fortè ꝓpter ſcãdalũ ſolus papa in talib⁹ interponere partes ſuas. Vel loquitur ibi de licito, vel ſaltẽ dubio iurõ, in quo ſolus papa põt dare authoritatẽ cõtrauẽiendi ſine cõmutatione aliqua. ¶†Hoc

quoq̃ notandũ eſt, q̃ ſi aliq̨ iurant ſe facturos aliqd qđ ptineat ad cultũ Dei: aut ad religionem vel pietatem, nequeunt ſibi remittere talia iuramẽta: puta ſi duo iurãt ire vltra mare, & ibi Deo militare: aut religionẽ intrare: aut duo vel tria pſalteria pro inuicẽ dicere: vel ſi piſtores, vel aliqui mechanici iurant de lucro ſuo certã portionẽ præſtare fabricæ eccleſiæ: vel in alios pios vſus: poſſunt tamen in primo exẽplo ſibi remittere, q̃ ſimul nõ vadãt vltra mare: ſed nõ q̃ nõ vadãt. Si aũt iurm reſpicit tpale cõmodũ: aut pręter illud iurm tenent facere qđ iurãt: puta, q̃a carnifices iurãt nõ vẽdere carnes infectas pro ſanis: vel mercatores q̃ nõ ſophiſticabũt merces ſuas: vel q̃ propter ꝓlixiorem terminũ, carius nõ vẽdent. ¶†Et tũc nequeũt ſibi remittere: quia ꝓpter aĩarũ ſalutẽ ſic iuratũ eſſe vr̃. Aut nõ tenent ſine iurõ ſeruare, qđ iurãt, ſed ſolũ ex iurõ: & tũc ſubdiſtingue: quia ſi obſeruãtia iuramẽti ſpectat tm̃ ad cõmodũ vel incommodũ iurãtiũ, & iurãt de dãdo, vel faciẽdo, vel nõ faciẽdo aliquo alteri vel ab altero: poſſunt ſibi remittere: vt ſi aliq̨s iurat alĩ librũ ſcribere, vel domũ, vel aliq̨d aliud facere: & ali⁹ iurat ei mercedẽ reddere: vel qñ duo ſocĩ iurãt de cõicãdis oĩb⁹ lucris. Si aũt nõ iurẽt ſup aliquo dãdo, vel faciẽdo, vel nõ faciẽdo adinuicẽ, vt dictũ eſt: ſed alĩs iurãt aliq̨d ſe facturos, vel nõ facturos: nequeũt ſibi remittere. Similiter cũ iurãt, & nõ intẽdũt ſe obligare Deo, ſed tm̃ homini: nihilomin⁹ non põt abſolui ab hoĩe. ¶†Si iurãt aliq̨d ſe facturos in fauorẽ Dei, ſicut ſi iuraſſem tibi q̃ darem x. Titio ĩ fauorẽ Titĩ: nõ poſſes mihi remittere hoc iurm, ſecũdũ Ray.[g] De hoc j. in tractatu libel. de iureiuran. ver. is, qui[h]. Is quoq̃, cui iuratum eſt, poteſt relaxare iurm: vt extra, e. c. j. & devſur. conſuluit. ver. & vtrum. & vide j. §. conſequenter. ver. cæterum. ¶†Xxv. ipſe tm̃ vel is, cui ſpãliter ipſe cõmiſerit, poteſt abſoluere excõicatũ à ſe: quia ei⁹ eſt ſoluere, cui⁹ eſt ligare: vt xxj. di. inferior. extra, de ma. & ob. cũ inferior. vel eo defuncto eius ſucceſſor: vt extra, de elec. venerabilẽ. §. rõnib⁹. ver. fuit quoque. & extra de off. or. paſtoralis. §. j. ver. ad quod. ¶Xxvj. ipſe ſolus põt abſoluere à ſnĩa ſua, & non legat⁹: vt š. & extra, de elec. venerabilẽ. xvj. q. j. frater. & à ſnĩa ſui delegati, vel legati, cui⁹ iuriſdictio expirauit, & cui null⁹ ſucceſsit in officio ſibi iniũcto: vt in prę. ver. ad qđ. & extra, de offi. dele. quę rẽti. extra, de cõceſ. pręb. q̃a diuerſitatem. extra, de off. le. ſtuduiſti. ¶†Xxvñ. ſi lex ſeu cõſtitutio dñi Papę, vel legati ſui obſcura ſit, & legatio ſit finita: nec ali⁹ legat⁹ illi ſuccedat in ꝓuincia illa, vel ſi q̃rat de diſpẽſatiõe in caſib⁹ illis, q̨ p eaſdem leges ſunt ſedi apoſto. reſeruati, ad ſolũ papã ptinet declaratio & diſpẽſatio. ar. in cõcor. š. ver. ꝓxi. inductis. exẽplũ de declaratione legis ſummi põ. extra de ſimo. p tuas. & de ſen. excõ. inter alia. extra, de of. del. ſup q̃onũ. §. intentionis. xxv. q. j. §. ſi ergo. ver. ipſi nãq̃ ſoli. extra, li. vj. in cõſti. Gre. x. de ele. nemo. & de ſen. ex. p̃nti. Itẽ ipſe renouat leges imperiales: vt in cõſt. Gre. x. de poſtul. ꝓperandũ[i]. ¶Itẽ exẽplũ de lege ſiue de cõſtitutiõe legati. extra, de loc. & cõ. c. j. & extra, de cõſan. & affi. qđ dilectio. Ipſe idẽ tñ legat⁹ bñ declarat ſuã cõſtitutionẽ extra, de ver. ſig. ex parte ñ. Itẽ ipſe interpretatur ꝓceſſum ſui legati: vt extra, de ele. c. venerabilẽ. & de ap. nouit. legatus etiã põt ſuã cõſtitutionẽ interpretari: vt extra, de ver. ſign. ex parte iĩ. & in præ. §. fi. ergo. Itẽ legat⁹ interpretat mandatũ dñi papę: vt extra, de poſtu. prę. c. j. & iunge qđ eſt j. ver. xxx. ¶†Itẽ qñq̃ eps diminuit pœnitentiam iniũctã à papa: vt l. di. accedẽs xxxiĩ. q. ñ. latorẽ[k]. C. de epi. & cle. auđ. interdicimus. ¶Xxviĩ. ipſe ſolus abſoluit participãtẽ ex certa ſcięntia in diuinis officĩs excõicato à ſe: vt extra, de ſen. ex. ſignificauit. cõiter tñ aliter illud intelligitur[l]. ¶Xxix. ſi ipſe aliquẽ excõicatũ ex certa ſcientia ſalutauerit. vel aliter ei participauerit, preſumit q̃ eũ velit abſoluere eoipſo. extra, de ſen. exc. ſi aliqñ. & ar. extra, de priui. cũ olim eſſemus. §. fin. & lxxiĩ. di. cũ Adrianus. & de cõſe. di. ñ. pacẽ. ar. cõtra: q̃a formã

non

lin. ad ſaturitatem extra, de iureiur.

¶Secũdum Ray. qui de hoc tractat in ſumma de iuramentis & periurĩs paulò ante finem.

¶Is, qui. Et ibi allegat de decre. præterea. extra, de ſpõ. vbi de hoc ſcripſi ſuper vlti. gloſſa.

¶Properandum. Quam hodie non habemus. innouabat autem l. rem non nouam §. patroni. C. de iudicĩs. circa iuramenta aduocatorum. taxabat autem ipſorum & procuratorum ſalaria.

¶Latorem. vt ibi nota. in vtroq̃ ca. id fuit de ſpeciali mandato papæ. qđ alĩs non licuiſſet. facit quod nota. de ſortile. c. ñ. gloſ. ſecunda. & de accuſa. cum P. in vlti. gl. auđ. interdicimus. eodem modo ſolui poteſt, licet ſolutione non egeat. xcvj. di. c. j. de conſti. eccleſia.

¶Intelligitur. Ad hoc omnino videas quod ibi ſcripſi ſuper prima gloſſa.

nõ ſeruauit in abſoluẽdo:vt extra, de ſen.exc. cùm deſyderes. §.fi.& c. à nobis. Sed dic qđ princeps ſola volũtate abſoluit,ſicut & ſola volũtate manumittit:vt ff.de manu. apud eũ [a]. ¶†Xxx. qñ lator canonũ ſibi abſolutionẽ retinet,inferior abſoluere nõ põt: alʒ aũt videtur abſolutionẽ alĳs cõceſſiſſe: vt extra,de ſen.exc.nuper.§.ĩ ſecũda:ver.ĩ ſecũdo. Et idẽ ĩtellige de cõſtitutiõib⁹ legatorũ ſuorũ, [b] ex quo legatio eſt finita:nec aliquis legato ſuccedit,cũ ĩ talib⁹ nullus ſit ſuperior,niſi papa:vt §.ver.xxvj. & ver.xxvĳ.Is aũt caſus plura mẽbra cõplectitur. nã ĩ plęriſq; caſib⁹ papa ſibi retinet abſolutionẽ et diſpẽſationẽ:vt patet ĩ nr̃o aureo reptorio,ĩ ti.de pœ.& remiſ.§.ſequit̃.ver.itẽ habẽs ab ipſo.& ſe. [c] ¶†Xxxj.ſolus papa diſpenſat cũ eo, q̃ irregularitatẽ incurrit:vt xj.q.iĳ. ſi qs dãnat⁹.extra, de eo,qui fur.or.ſuſ.veniẽs.extra,de ſen.ex.cũ illorũ.& c.cũ medicinalis.§.pe. & de re iud. cũ ęterni.& is caſus multa mẽbra includit:cũ in multis caſib⁹ irregularitas cõtrahat̃.qđ dic,vt j.§.iuxta.&§.ſi qs aũt.& ſe. ¶Xxxĳ.ſi qs ſuſpẽdit̃ ꝑ eo,q̃ hæreticis eccĺiaſtica ſacra miniſtrat,citra ſedẽ Apl̃icã abſolui nõ põt: vt extra, de hęreticis, excõicamus.§. ſane clerici [d]. ¶†Xxxiĳ.cũ cã defertur ad ipſum, ad eũ pertinet examinatio & diffõ:nec legat⁹ ſe ĩtromittere põt: ſiue deferatur per relationẽ factam,vel pollicitã:vt C.de app.ex eo.extra,de prẽb.dilect⁹.extra,de off. leg.licet.extra,de app.intimaſti.ſiue ꝑ cõmiſſionẽ, vt extra,de off.leg.ſtuduiſti.ſiue ꝑ querelã.ĳ.q.vj. quoties.& c.anteriorũ.§.ad hoc. ſiue per poſtulationẽ porrectã: vt extra, de poſtula.bone.ĳ.§. nec nocebat. ſiue per reuocationẽ à ſe factã.ff.de iudi. iudiciũ ſoluitur.extra,de app.vt noſtrum.extra,de procur.auditis.de quo no.j.de remiſſ.§.nũc videmus.ver.idẽ etiã eſt.ſiue per app.vt ĳ.q.vj.decreto. ſiue alio quocunq; modo:imò in his omnib⁹ eſt ſuperioris iuſsio,deciſio,vel rñſio expectãda:vt iĳ.q. vj.multũ.vj.q.iĳ.denicꝙ.C.de rela.l.j.& ĳ.& ĩ prę. c.decreto.Põt tñ legat⁹ cãm app.ad papã interpoſitæ,examinare,non vt ei præiudicet, ſed vt magis inſtructã remittat.& ei creditur in hoc:vt extra,de app. cõſtitut⁹. vbi de hoc.& de accu.ad petitionẽ. ĳ.q.vj.decreto.ĳ. q.j. nomen. extra, de ſta.regu.ea q̃.ver.hęc eadẽ.Qđ verũ eſt,niſi cãm iã examinatã ad papam remiſerit:quia poſtea ſe intromittere nõ põt,cũ deſierit eſſe iudex,ſecũdũ B. vtĩ prę.decre. licet.& de poſtu.bone.& vide §.§.ſupeſt.ver.itẽ is, cui. ¶†Circa hoc tñ ſciẽdũ eſt q̃ qñ appellat̃, maximè extra iudiciũ,ſi appellatus corã eo, à quo appellatũ eſt,vel corã alio ſuperiore,vel etiã corã quo cunq; alio,ius ſuũ ſuper eo, ſup quo appellatũ eſſe dicit̃, ꝓſequit̃. Appellãs verò corã illo excipit, q̃ ipſe appellauit ad papã:quare ille nõ debet ſe ſuper hoc ĩtromittere. Appellat⁹ aũt appellationẽ negat, vel eã cõfitetur: ſed dicit q̃ per eã nõ eſt trãslata iuriſdictio ad eũ, ad quẽ appellatũ eſt. vel dicit tẽpus proſequendę appellationis elapſum eſſe. Bñ audiet ille huiuſmodi replicationes & ꝓbationes ſup eis. ar.extra,de app.Romana. §.ſi verò vocatis.lib.vj. Niſi fortè ſuperior iam inceperit de cã app.cognoſcere:quia tũc cauſam à iudice app.attentatã,nullo mõ inferior tãgere debet.extra,de offi.dele.paſtoralis.nõ ergo derogat appellationi ad papã interpoſitæ legatus, qui aliàs de cauſa cognoſcere poterat: vel etiam quilibet ordinarius cognoſcendo,vtrum appellatio detulerit cauſam ad ipſum [e], vel penes illum iuriſdictio permanſerit. Imò ſententia ſuper hoc lata partibus prędiudicat,niſi fuerit appellatum. ff.de iudi.ſi quis ex aliena.& extra,de app. ſolicitudinẽ.Et ſic in quæſtione, quę inter archiepiſcopũ Piſanũ, & cõe ciuitatis Piſanæ vertebatur,proceſſus:licet ꝑ parte cõis Piſani ad ſedẽ apl̃icã appellatũ eſſe diceretur. ¶†Nõ em̃ paſsim eſt admittenda quælibet appellatio:imò diligenter conſyderare debetis,à quo appellat̃, an debeat ille deferre:vt not. j.de app.nunc dicamus. ¶Xxxiiĳ. ſi dubitatur de reſcripto apoſtolico contentioſo,vtrum per aliud reſcriptũ eiuſdẽ reuocetur,apl̃icus ſolũ hoc diffinire põt:vt extra,de offic.deleg.c.ĳ.Idem eſt in gratioſo,ſcilicet ĩ priuilegio: vt extra,de iud.cũ veniſ-

a ¶Apud eũ . Dicas hoc verum,ſi id ex primat: aliàs non, per cle. de ſentent. excõ.ſi ſummus.

b ¶Suorum. ſcilicet q̃ abſolutiones reſeruant.

c ¶Et ſequẽ.Sciasq̃ inter caſus excõicationis iuris noui, quos notaui,de ſentẽ.exc. eos, qui reſeruati ſunt,verſic. xxiĳ.xxix.et xxx. iſte tñ ſub cõditione.& clxĳ.qui no. in cle. de ſent.exc. c.j. ſunt xvj.reſeruati, qui ibi exprimũtur in glo.et ſic ſunt xx.iuris noui reſeruati. & ſic bene dixit Guł.q̃ iſte caſus plures cõplectitur. Adde an excõicatus à ſancta ſynodo,& abſolutus à papa abſque alia citatiõe ſit vitãdus, Ro.cõſil.eccliiĳ.

d ¶Clerici . Vide j. lxxxiĳ.

e ¶Ad ipſum.Satis videtur hoc procedere,etiã in appellationibus, de quib⁹ loquit̃ decre.q̃uis. de ele. lib.vj.& c.j. ſi poſtq̃.& c.prouida. Nã etiã ĩ illis non oĩs appellatio deuoluit:ſed interpoſita in ſcriptis, & ex cauſa probabili. Itẽ poſſet eſſe ab illo canonicè receſſum.et,vt ibi patet, de hoc cognoſcit inferior,anteq̃ e ſit præſentata Papæ: vt ibi. & facit qđ not. in c.q̃uis. in glo.ergo ſi.

ſent.& de cõſir.vti.velinuti.c.j.& ĳ.Siue diffiniti uo extra corpus iuris canonici vacãte: vt extra,de fide inſtr.paſtoralis.ſiue incluſo: vt §.verſi.xxvĳ. 39 ¶†Xxxv.ſi de fide vel fidei articulo dubitat̃.hoc per papã diffiniri debet:vt extra,de bap.maiores. in princi.extra,de hæreti.cùm Chriſtus. & in decre.Greg.x.li.vj.de ſum.tri.fideli.vt ibi dixi.xxiiĳ.q.j.quoties.xĳ.diſ.pręceptis.etiã ſi indubitatũ ſit:ex quo in dubiũ vertitur.C.de ſum.tri.l.ſi.vnde & de ſacramẽ. eccleſiaſticis ſentiendũ eſt ꝑ ipſe ſentit extra,de hęreti. ad abolendã. arg. tñ q̃ per ei⁹ legatũ, vel etiã ꝑ eꝑm quæſtio fidei poſſet f cognoſci.xvj. q̃ſtio.j.frater noſter. circa mediũ [f]. ¶Xxxvj.ipſe diſpenſat, vt quis habeat plura beneficia cũ cura,vel plures pſonatus cum cura.xxj. q.ĳ.ſicut.qđ dic vt j.§.videdũ.ver.duplex.& ſeq. 40 ¶†Xxxvĳ. ꝓnũciat electionẽ & prouiſionẽ,quę nondũ facta eſt ſi eã cõtingat fieri,irritã & inanẽ: vt extra,de elec.innotuit.§.fi.extra,de præbẽ.inter cætera.qđ alius facere non poteſt,ſecundũ do. meũ:quia tractus futuri tpis nõ pertinet,ad inferiorẽ iudicẽ in hoc caſu:vt ff.de vſur.l.j.§.j. Vnde gradus qui nõ eſt,rũpi nõ põt.ff.de iniuſt.rup. & irr.teſt.l.nã & ſi ſub conditione.Delegati ergo in quorũ literis non ponit̃ hęc clauſula:ſi ipſa,vti pręſumũt,abutũtur,ſecũdũ eũ.Alĳ tñ cõtradicũt. arg.pro eis extra,de conceſ.pręb.qa cũctis.§.non ſic.quia oĩa videntur ei cõmiſſa,& c.vt extra,de offi.dele.ꝑterea.Sed ipſe rñdet,q̃ bene poteſt aliter g expediri [g]. ¶Xxxviĳ.edit legẽ generalem. extra, de conſti.c.j.& fi.iiĳ.diſtinct.erit.C.de ſum.trini. cunctos.Et per hãc approbat conſuetudinẽ: q̃ alʒ non excuſaret:vt extra,de tẽ.ordi.c.ĳ.extra,de cõſe.eccle.vel alta.aqua.extra,de cog.ſpũ.ſuper eodẽ. 41 ¶†Xxxix.approbat electũ in Imperatorẽ,& cõfirmat:vel infirmat electionẽ ipſi⁹,gratificãdo cui vult:cũ ſint plures in diſcordia electi. cõſecrat & iungit,& coronat ipſum:vt extra, de elect. venerabilẽ [h]:& etiã iuſtis ex cauſis repellit:vt ibi. & ẽt h iam coronatũ deponit:vt extra,de re iudi.ad apoſtolicę.lib.vj.Itẽ ordinat eũ . Nam Imperator ordinẽ habet:vt lxiĳ.diſtin.Valẽtinus. in fine.& §. principibus.in fine. Dicunt enim quidã q̃ habet h ordinẽ ſacerdotalẽ, ꝓut no.ff. de rerũ diui.ſacra [i]. Alĳ dicũt,q̃ eſt ſubdiaconus. Tertĳ dicunt,q̃ nõ eſt ſubdiaconus : ſed eꝑo in officio ſubdiaconatus miniſtrat. Tu dic q̃ nullum habet ordinẽ : & qđ dicitur in præ.c.iuxta ordinem meum. expone,i. i officiũ.habet em̃ characterẽ militarẽ: vt j.q.j. qđ quidam.l. di. ſi quis poſt. ¶Xl.facit conciliũ generale: vt ĳ.q.vj.ideo.xvĳ.diſtin.per totũ.qđ dic vt §.§.ſupereſt.ver.ſed nunquid legatus. ¶Xlj.canonizat & approbat ſanctos , & in catalogo ſanctorũ ſcribi facit nomina eorũdem:& aliter null⁹ quantiſcunq; fulgẽs miraculis debet venerari ꝑ k ſancto : vt extra, de reliquĳs & ve.ſanctorũ.c.j. [k] 42 extra,de teſti. venerabili. ¶†Xlĳ. de aliquo facit nihil,mutãdo etiã rei naturã:vt C.de rei vxo.act. l.vnica.rñ.j. Ad idẽ extra de exceſ.pręla. tãta.§.j. in fine.Immutat ergo ſubſtantialẽ rei naturã: puta faciendo de illegitimo legitimũ: vt extra,q̃ fil. ſint legi. per venerabilẽ. & de monacho canonicum:vt lxxiiĳ.diſ.quorundã . Et de monacho nõ monachũ,& de capaci nõ capacẽ, & huiuſmodi. j. ver.prox. ¶ Xliĳ.de nihilo aliquid facit:vt extra, de tranſac.c.j.iĳ.q.vj.hæc quippe. extra, de cõceſ. pręb.cõſtitutus.ĳ.q.j.in primis.& §.verſi. xviĳ.§. ver.proximo. ¶Xliiĳ.ſemper & vbiq; palliũ portat,qđ nulli alĳ licet:vt extra,de vſu pal. ad honorem. ¶Xlv.concedit palliũ inſtanter petẽti.c.diſ. priſca.& c.optatũ.extra, de elec.c ſignificaſti. qđ nullus alius poteſt,etiã legat⁹:vt extra,de vſu pal. niſi exceptis patriarchis, vt extra, de priuil.anti- 43 qua. ¶†Xlvj.ſolut⁹ eſt legib⁹.ff.de le.l.principes. & xxv.q.j.c.ideo ꝓmittẽte.§.ſi ergo ꝑpe principiũ.ver.ita ergo.qa nulli ſubeſt,nec ab aliquo iudicat̃:vt §.ver.j.decet tñ ipſum ſeruare iura: vt C.de legib.digna vox.extra,deſup.ne. prę. licet xj.q.j. ꝓuenit ix.q.iĳ. ipſi ſunt.& c.patet.ix.diſ.iniuſtũ. palea eſt,& in prę.§.ſi ergo.verſi.hinc etiã de eo.

¶Circa medium. Solue, vt ibi not. & lxxx. diſt. c.ĳ.

¶ Expediri . Super hoc vltimo vide,quod ſcripſi de conceſ. præben. ſi ſoli. libr. vj. ſuper gloſſ. nota. ſuper primo,qę tractat an ipſe ſolus apponat decretum,vide quod dixi de pręben. ſi apoſtolicæ. eo.lib.

¶Venerabilem. Et in cle. de iureiuran. Romani. in prin.

¶Sacra.Vide j.§. diſpenſatio.verſic. ius autem.

¶c.j. de hoc not. plenè eod. titu.c. vno.lib.vj.

Vnde Christus volẽs baptizari à Ioãne, dixit: Sic nos decet oẽm iustitiã ĩplere: vt in Euã. Matthei legit, iĵ.c. ¶ Xlvĵ. appellaẽ ad eũ omnib⁹ medĵs omissis.ĵ.q.vj.c.ĵ.iĵ.iiĵ.& v.extra, de appel. dilecti. licet sit arg.cõtra.ĵ.q.vj. decreto.[a] Alias autẽ gradatim est appellãdũ: vt ĵ.q.vj. metropolitanũ. xj.q.j. puenit. in auẽ. col.iiĵ. de appel. & intra quę tpa. §. illo videlicet. q §. est ĵ.q.vj. anteriorũ. ver. illo. de legato no. s. §. supest. ver. illud aũt. ¶ Xlviĵ. snĩa eius facit ius, si animo ius condendi pronunciat. extra, de re iudic. in causis. ¶ †Xlix. abbate & monacho contradicentibus, potest monachũ extrahere de monasterio, & alicui episcopo, vel principi in sociũ assignare, vel secũ tenere. ix.q.iĵ. per principalem. viĵ. distinc. quæ contra mores. xj.q.ix. qui resistit: nec mirum. Nã & secũdũ quosdã de monacho potest facere nõ monachũ: put no. extra, de sta.mo.cũ ad monasteriũ. in fi. ¶ L. dispẽsatur in criminib⁹, quæ sunt maiora adulterio. episcopi verò possunt in adulterio, & in minoribus: vt extra, de iudiciis. at si. Vtraq; tñ regula fallit prout dicam j.§.nũc breuiter. & §.nũc de episcoporum. ver. in his ergo. ¶ Lj. canonica impedimẽta matrimoniĵ aliquãdo restringit & annihilat: vt patet extra, de consang. & affi. nõ debet. xxxv.q.iĵ. quædã lex. & c. quod scripsi. j. ver. lxxv. ¶ Ljĵ. ipse solus licitè ordinat[b] extra quatuor tẽpora in festiuis diebus, puta dñicis: vt extra, de temp.or.c.j. & c. de eo. & si alius hoc fecerit; papa solus cũ taliter ordinato, & cum ordinatore dispensat: vt eo.titu.cũ quidam. & arg.eo.titu.dilectus. Sed videtur q̃ archiepiscopus dispẽsare valeat cũ taliter ordinato: vt eo.ti. consultationi. Sed illud intelligunt quidam ibi ex speciali domini papæ mãdato factum esse: vt eo.ti. cùm quidã. Aliĵ cõtra: sed si ordinatus ab alio, q̃ à papa extra statuta tẽpora, vel aliàs illicitè celebret ante dispensationẽ obtentam, solus papa cum eo dispensat, vt quidã dicunt. quod dic, vt j. ver. nũc de episcoporum. ver. prohibetur. ¶ Liĵ. ipse solus vna & eadem die ad duos ordines sacros promouet aliquẽ: vt eo.tit. dilectus. sed, si ab alio promotus, si potuerit cùm illo episcopus dispensare, vt dicũt quidã, cùm non prohibeãtur, vt ibi. Aliĵ contra de hoc in prę. ver. prohibetur. ¶ Liiĵ. promotum à se, vel à prędecessore suo, ipse solus ordinat: vt extra, de temp.or. cùm in distribuendis[c]. ¶ Lv. ipse solus facit ordinationes in die suæ cõsecrationis: vt extra, de elec. quod sicut. §. ꝓpterea. ¶ Lvj. ipse solus potest beneficia vacatura conferre: vt s. §. nunc tractemus. in princ. & ver. de illo. ¶ †Lviĵ. ipse solus potest auferre vni & dare alteri. xxiiĵ.q.viĵ. cõuenior. & c. seq. in fi. xĵ. quæstio. ĵ. futuram. Quod nõ potest legatus: vt s. ver. xj. Solus enim princeps potest aliquem iure suo priuare[d]: vt in præ. concor. & C. de quadri. præ. bene. & ix.q.iĵ. cuncta. & c. p principalem. ¶ Lviĵ. ipse potest contra omnia statuta & concilia venire: vt extra, de elec. significasti q̃d nõ potest legatus. in præ. ver. de illo. ¶ Lix. ipse cõcedit episcopalia insignia abbatibus & inferioribus: puta mitrã, annulũ, baculum pastoralem, sandalia, & similia: prout nota. in Sum. do. m. in tit. de vsu pal. §. & quibus diebus. ver. & notãdũ. j. versi. lxxix.[e] Vel q̃ aliq̃s faciat añ se crucẽ portari: vt extra, vt lite pẽ. c.j. qd̃ tñ fieri nõ debet in p̃ntia eius vel sui legati: vt extra, de priuile. antiqua & archiepis. insignia sua recipiũt de corpe beati Petri: vt extra, de cle. significasti. ad fi. ¶ †Lx. ipe cõcedit laico spũalia: puta ius eligẽdi[f]: vt extra, de iure pa. nobis fuit. & ecclesias & decimas eximẽdo ipsum à prẽstatiõe decimarũ: vt extra, de deci. à nobis. qd̃ ali⁹ facere nõ põt: vt extra, e. ti. q̃uis. & c. tua. & j. ad idẽ ĵ.q.v. Mẽnã. ibi, corãte & c. xxxĵ. di. c. præter hoc. §. ad hoc ver. scribit em̃. vbi videt spũalia siue cãe spũales laicis delegari: q̃ tñ sunt eis aliàs interdicta: vt patet extra, de cõsti. eccl̃ia. & de reb. ec. alie. vel nõ. cũ laicis. xcvj. di. bũ quidẽ. extra, de iudiciis decernimus. de hoc extra de arb. cõtingit. ¶ Lj. cõcedit pr⟨illegible⟩ytero quòd possit infantes chrismare in frõte. xcv. di. puenit. qd̃ à nullo alio fieri potest: vt extra, de cõsue. quãto. & de sacra vnct. c. vnico. §. qa vero. ver. p frõtis. & de cõsecra. ec. vl̃

47 alta. aqua. ¶ †Lxĵ. ipse sedet in sede illa, quã dñs sibi in psonã beati Petri specialiter elegit: vt extra,

g q̃ fi. sint leg. p venerabilẽ. §. rõnib⁹. ver. sanè[g]. extra, de bap. maiores. ĩ prin. xix. di. enimuero. Ideoque summus põtifex appellaẽ: vt extra, de sta. mo. cũ ad monasteriũ. in fi. ad idẽ. xix. & xx. & xxj. et xxĵ. dist. p totũ. ¶ Lxiĵ. approbat scripta aliorũ & concilia. extra, de sum. tri. c. ĵ. in fi. xix. di. si Romanorũ. xv. dist. sancta Ro. xviĵ. dist. regula. ex-

48 tra, de hęreticis. fraternitatis. ¶ †Lxiiĵ. ipse solus dispẽsat cũ filio sacerdotis: vt habeat ecclesiam, in qua pr̃ ei⁹ immediatè ministrauit secũdũ Gof. vt

h extra, de fi. pref. dilectus[h]. ¶ Lxv. ipse sol⁹ dispensat cũ illegitimè nato. qd̃ dic, vt j.§. nũc de episcoporũ. ver. vtrũ aũt. ¶ Lxvj. ipse solus dispẽsat cum suspenso, seu interdicto ab homine vel excõicato celebrãte: de quo dic, vt j.§. nũc de eporũ. ver. sed nunquid potest. ¶ Lxviĵ. ipse solus absoluit incẽdiarios, postquã sunt excõicati denũciati, secũdũ

i Io. de Deo[i]: vt extra, de sen. ex. ex cõquesti. & c. tua. ¶ Lxviiĵ. ipse solus absoluit occisores clericorũ. vel si aliàs lęsio sit enormis: vt j.§. nũc dicam⁹. ver. circa. ¶ Lxix. ipse solus dispẽsat, vt nouiti⁹ vel homo alterius professionis fiat abbas, secundũ Pa-

k pam & Io. de Deo.[k] vt extra, de elec. c. officiĵ. Aliĵ contra. vt j.§. nũc de eporũ. ver. liĵ. & §. consequẽter. ver. legat⁹.[l] ¶ Lxx. ipse solus dispẽsat, vt monachus laicus: vel in minoribus ordinib⁹ existẽs fiat

l episcopus. lxj. di. miramur. lxiĵ. di. Valentinianus. lxj. dist. c. Ofius eps. §. sed aliud. s. ver. xiĵ. ¶ Lxxj.

m ipse solus dispensat cũ illo[m] qui scienter excõiatus ordinem recepit: vt extra, de sen. ex. cũ illorũ. §. j. & hoc siue sciat ius siue ignoret: & etiã q̃d plus est si nõ recordabaẽ de facto, ꝓpter q̃d excõicatus erat, quia in culpa est: nec põt cũ tali eps dispẽsare, secundũ Papã: vt ibi. ¶ Lxxĵ. ipse solus dispensat cũ ordinato in apostasia: vt extra, de apo. c. fi. arg. tñ cõtra, q̃ etiã abbas hoc posit: vt extra, de

n temp. ord. ex parte.[n] ¶ Lxxiĵ. cũ ordinato à schismatico solus papa dispẽsat secũdũ B. Aliĵ cõtra, q̃ etiã eps hoc posit: vel dic ꝓut legiẽ & no. extra, de schis. c. ĵ. & extra, de elec. qa diligẽtia. ¶ Lxxiiĵ. is, qui renũciauit executioni põtificalis officiĵ

/ ingrediẽdo religionẽ, p solũ papã ipsam recuperare põt: vt extra, de renũ. post trãslationẽ. ¶ Lxxv. ipse solus dispensat in gradu cõsanguinitatis prohibito, & nõ legat⁹: vt extra, de cõsan. & affi. q̃d dilectio. & c. quia circa. extra, de transac. c. fi. xxxv. q. iĵ. q̃dã. & c. q̃d scripsi. s. ver. lj. ¶ Lxxvj. ipse solus dispensat cũ regularibus exeuntib⁹ ad audiẽdũ leges, vel physicã, vt promoueaẽ: vt extra, ne cleri. vel mo. nõ magno. in fi. & c. sup specula. rñ. j. secũdũ do. meũ.[o] ¶ Lxxviĵ. cũ nõ ordinato ministrãte, vt ad superiores ordines accẽdat: vt j.§. nũc de

o episcoporũ. ver. xviĵ. ¶ Lxxviĵ. secundũ quosdã ipse solus dispẽsat cũ eo, q̃ excõicatus vel suspẽsus

p recipit beneficiũ ecclesiasticũ, vt j. eo. §. ver. xvj.[p] quod nõ placet. ¶ Lxxix. ipse solus cõcedit diacono, vt compagis siue sandaliꝭ vtaẽ: vt xciĵ. distinguenit ad nos. & clericis vt mappulis vti possint vt c. di. illud. s. ver. lix. ¶ Lxxx. ipse solus dispensat in decimis nõ dandis: q̃d dic, vt extra, de deci. ex pte. & c. à nobis. & s. ver. lx. ¶ Lxxxj. vt portet Christianus arma Saracenis: vt extra, de Iu-

p dęis. significauit. ¶ †Lxxxĵ. cõmittit cãm laico spiritualem, vt s. ver. lx. ¶ Lxxxiĵ. ipse solus dispẽsat cũ clericis cõferentibus ecclesiasticas sacramẽta hæreticis, & ab eis oblationes & eleemosynas recipiẽtib⁹: vt extra, de hæreticis. excõicamus. §. sane. vbi de hoc. ¶ Lxxxiiĵ. ipse solus dispẽsat secũdũ quosdã cõtra canones iniungẽtes certã pœnitentiã, seu satisfactionẽ in enormib⁹ criminibus: vt est homicidiũ & simonia in beneficio cum cura, vel in ordine. l. di. minor. de hoc extra, de renun. post trãslationẽ. ĩ fi. cõtra. j. §. dispẽsatio. ver. & scias. ¶ Lxxxv. in voto cõtinẽtiæ: & pro terra sancta emisso j. §. nunc de episcoporũ. ver. cxxxiiĵ. ¶ Lxxxvj. in ætate secũdũ quosdã: vt eo. §, ver. liĵ. & s. ver. xiĵ.

¶ Lxxxviĵ

a ¶ Decreto. Ibi fol a uitur in secũda gl. Adde quòd valet appellatio interposita ad cõciliũ, vel summum pontificem, quando quis 44 dubitare potest, quod sacrum conciliũ nollet de causa cognoscere. Ita consuluit Ro. consil. cccl x. & respectu. versic. seq. dic quod idem Ro. cõsuluit quod à sententia Papæ appellatur, quando ipse iudicat ex relatione non veraciter facta: & hoc casu concilium nõ debet remittere co- b gnitionem ipsi papæ. vide eius consil. ccccxxj.

b ¶ Ordinat. Supple ad sacros.

c ¶ Distribuendis. Hæc decre. de ordinato probat, nõ de promoto. De quo vide quod satis scripsi de tẽpo. ord. cum nullus. li. vj. super versic. in hoc casu.

d ¶ Priuare. Etiã nuda voluntate. j. versicu. lxxxix. & §. nunc breuiter. ante fi. non tamẽ debet id facere sine c causa: vt not. xxĵ. dist. c. j.

¶ Item inferiores quandoq; id facere possunt ex causa ad hoc de relig. do. constitutus. in gl̃o. hic ergo cum d suis remissionib⁹. ADDE, pulchrè Bal. cõsi. xcĵ. li. & consil. xxxviĵ. & clxx. j. lib. Paul. de Ca. consil. ccxviĵ. & ccxxĵ. & plenè cclxxxiĵ. & ibi an possit expedire ar e dua sine consensu Cardinalium: & an possit tollere dominium rerũ suarum clerico non f subdito.

e ¶ Versicu. lxxix, Ad hoc de priuile. vt apostolicæ. libro vj.

f ¶ Eligendi. Vide quod dixi s. prox. §. super versic. sed nunquid legatus,

¶ Versicu. sanè. de elec. fundamenta. §. nec autem. li. vj. vide quod dixi e. l. de tẽ. or. c. j. super gl. quid ecõuerso.

¶ Dilect⁹. Vide j. §. qui statim allegatur in fin. Adde quando episcopus potest dispensare cũ illegitimo, Old. consil. ccxv.

¶ Ioan. de Deo. vt s. articulo ĵ.

¶ Ioan. de Deo vbi s.

¶ Ver. legatus. Vide quod ibi dicã.

¶ Cum illo. Etiam religioso.

¶ Et parte. Ibi nõ fuit vera apostasia: imò si ad maiorem transierat, nõ peccauerat. Adde in ver. seq. an papa sine cã posit dispẽsare inter consanguineos matrimonium fiendũ. Bal. consil. cccxxxiĵ. lib. iĵ. Et an papa posit dispensare, vt nepos vxorem patrui ducat in vxorem. & fuit in nepote regis Angliæ. Pe. de Anch. q̃ sic eius consilio ccclxxxiĵ.

¶ Dominũ meũ. Itẽ dominus meus in additione, quam ibi posuit in fine vlti. glo.

¶ Versic. xvj. ibi dabo remissionẽ.

a ¶In Euan.Lucæ.xxñ. ADDE tu, vt hodie habemus extrauagantem Bonifacij octaui incipientem, vnam sanctam catholicam. sub titulo de maio.& obedien.

b ¶Ius tollere. Etiam taliter, quod habeatur pro non facto: vt in cle.de immu.eccle.quoniam.

e ¶C.j. scias q̃ de his lxxxix. casib⁹ Hostien. posuerat lxj.in Summa huius tit.§. quid per tinet.versicu.illud quidem miror, q̃ omiserunt casum decr. vlti. de relig. do.in princ. de nouа religione non creanda per alium, q̃ per ipsum. cui concor.eodem tit. c.j. in princip. lib. vj. Idem dico de casu decre. aduersus.versi. propter. de immunita.eccl. ¶Nunc addendi sunt casus iuris noui, & primò libri sexti. & ante omia de excommunicationibus iuris noui reseruatis: vide quod dixi ſ.versi. xxx. Item reserua 52 re dicuntur perpetuæ gratiæ sup absentia.de rescrip.c. b fina. Item q̃ quis sit triplex in eccle sia, de consue.c.j.q̃ personæ prohibitæ præficiantur vr bi Romanæ.de ele ctio. fundamenta. §.vt ergo. Item dare administratorẽ c ecclesiæ cathedrali vacanti. eodem titu.is, cui. saluo qđ habetur de sup. neg.præ.eccle. Itẽ dispensare cum vltramonno ordinato per episcopum Italiæ contra formam decre. primę de temp.or. Item dare simul potestatem recipiendi renunciationem beneficij, & illud cõferendi, de off.leg. cap. penul.§.j. Itẽ conferre beneficia vacantia in curia de præben.c.ij. Itẽ q̃ monachus habeat administrationẽ alterius monasterij vel plures prioratus proprij, 53 vel curatas ecclesias.eod.titu. cum singula. Item dare d coadiutorem episcopo. quod dic de clerico ægrot. c.vno. Item dare licentiam faciendi recognitiones, vel submissiones, de

¶Lxxxvij. ipse cõfirmãdo ex certa sciẽtia firmat & sanat infirmũ.extra, de confir.vti.c.j.extra, de 50 trãsac.c.j.& ſ.versi.xviij. ¶†Lxxxviij. ipse habet vtrũq̃ gladiũ, s.tpalẽ & spũalẽ ex cõmissiõe Dei, vt xxij.dist.c.oẽs.& in Euãgelio[a], Ecce, duo gladij.& dñs, cui⁹ ipse vices gerit, vtroq̃ vsus est: vt x.di.qm̃ idẽ.& xcvj.di.cũ adverũ.sed & alij qñq̃ habẽt exercitiũ vtriusq̃ gladij: vt extra, de sen.ex cõ.dilecto lib.vj. ¶†Lxxxix. ipse est successor Petri,& vicari⁹ Iesu Christi, vicẽ nõ puri hominis, sed veri Dei gerens in terris: vt de transla. inter cor.rñ.j.& c.quãto.rñ.j.& c.licet.extra, vt ec.be. vt nostrũ.§.j.ver.porro.xxj.dist.c.j.extra, de homi.pro humani.xxiij.q.j.qm̃ vetus. vnde oĩa regit,& disponit,& iudicat, put sibi placet.ix.q.ij. cũcta.& c.per principalẽ.ñ.q.vj.ideo licet.& qlibet eps sit quo ad quędã, vicari⁹ Christi: vt xxij. q.v.mulierẽ,& extra, de sacra vnct.c.vnico.§. ad exhibendũ.ver.caput igit.& §.seq.versi.ad quod etiã. Habet etiã papa plenitudinem potestatis, ad quam vocatus est. Alij verò in partem solicitudinis sunt vocati: vt extra, de vsu pal.ad honorẽ.ij.q. vj.decreto.& c.qui sescit. Et dũmodo cõtra fidẽ non veniat in omnibus, & per omnia potest face re,& dicere quicquid placet, auferẽdo etiã ius suũ cui vult: quia nõ est qui ei dicat, cur ita facis. xix. di.in memoriã.de pœ.di.ij.c.q̃uis. ¶†Nã & apud eũ est pro ratione voluntas: & quod ei placet, legis habet vigorẽ, Insti.de iur.na.§. sed quod Princip. Potest etiã omne ius tollere[b]: & de iure supra ius dispensare: vt ſ.ver.xviij. Itẽ nõ habet superiorẽ: vt extra, de elec.licet. Sed ipse sup oẽs est: nec potest ab aliquo iudicari. xxj. dist. in nouo.& c. nũc aũt.ix.q.ij.cũcta.& c.nũc verò.& c.seq.ñ.q. v.auditũ.ſ. ver.xlvj. & habet in terris plenitudinẽ potestatis.ñ.q.vj.decreto. Itẽ habet cœleste arbitriũ: vt C.de sum.trini.l.j. Item ei iura cœlestis & terreni Imperij à Deo cõmissa sunt: vt xxij.di. c.j[c]. ¶Quędã tñ sunt, in quibus papa dispensare nõ põt: vt j.§. nũc breuiter. & dixi in nr̃o aureo reptorio, sub ti.de temp.or.in rubrica. Hę sunt irregularitates, quę deijciũt iã promotos. ¶Præmissa autẽ omnia, quę sibi specialiter in signum generalis dominij, sedes apostolica reseruauit generali legationis mandato, non trãseũt in legatũ: nisi specialiter cõmittantur: vt xxv.q.ij.seruatis.extra, de offi.leg.quod translationẽ. & xvij.dist. huic sedi. Hæc enim sunt quasi meri Imperij.ff.de iur. om. iu.l.imperium.& j.de iu.om.iud.ver.secũdũ canones.& ideo in gñali cõmissione nõ transeũt: sicut & multa alia sunt q̃ in gñali mãdato nõ trãseunt: vt probat ff.de off.ei⁹ cui man.est iur.l.j. Ad idem accedit ff.de his, q̃ in fraudem creditor.si pater.ff. de dona. filius familias.ff. de pecu. q̃ peculij.ff. de procur.l.poni.& l.mãdato.ff.de dã.infe.dies cautioni.§.j.ff.de iurisd.om.iud.iubere. ¶Legatus igit quicunq̃ prædicta vsurpare non debet secũdùm do.m.alioqn cõfundet: vt extra, de vsu pal.nisi & de translatione epi.c.j.ij.& iij. extra, de offi.leg. qđ translationẽ.& c.nisi. Vsurpare aũt intelligit, nisi sup præmissis priuilegiũ & concessionẽ habeat specialẽ.arg.extra, de pri.porro.& c.sane.nec intelligit à sede apostolica emanare, q̃ ab eo emanabit: vt ſ.§. nũc tractemus.in princ. ¶†Alia autẽ quęcũq̃ exercere posset is, q̃ legatũ misit, q̃ sibi ipsi spãli nõ reseruat, exercere põt legatus: secũdũ Gof.[d] & B.& d.m.& ferè omnes.extra, de senten. excõ.nuper.extra, de offi.le.qđ translationẽ.extra de offi.vica.c.pe. Idẽ etiã no. Io.ij.q.v.de causa. Et pro eis facit ff.de procu. ꝓcurator cui.& l.seq. Legatus em̃ plenissimam iurisdictionẽ habet, cui adhęret merũ imperiũ: sicut & ꝓcõsul.ff.de off.procõsul.nõ aliã.§. fi. & maius imperiũ habet in prouincia sibi decreta oĩb⁹ alijs, post Principẽ: vt ff.e. quibus de rebus eccle.non alie. hoc consultissimo. Item quo ad mendicantes approbatos post concilium duo reseruata sunt papæ de reli. do.c. vno.§.j.& vlti. Item casus decr.vnicæ de schisma. Item vt mendicantes possint acquirere noua loca vel antiqua mutare. de excess. præla.c. vno. Item vt agens pœnitentiam vltra mare per decre. felicis. de pœnis. possit inde redire, vt ibi versi. cùm autem. in cle. q̃ immutetur vel dispẽsetur decr. vbi periculum. de elect. ne Romani. Itẽ q̃ quis prouideat ecclesiæ cathedrali carenti clero & populo Christiano. eo.titu.in plerisq̃. Item forma citationis, quæ habetur de iudi. dudũ. Item casus: qui habetur de relig.do. quia contingit. & ibi not.in glo. per hanc. Itẽ solus papa reuocat & temperat priuilegia ꝑ se data. de cen.c.j. aliàs concor. vide de regu. iur. decet.in glo.fin. Aliquos etiam casus collige per glo. de rescriptis. si propter.in glos. an legatus. & de elect. cupientes. in glos. in hoc casu.& glo. seq.eo. tit. indẽnitatibus.in prin. & in cle.eo.tit.c.j. & ij.cle. de proba. literis.in quarta gl. Alium casum collige ex quęstione, quam posui super regula, indultum. de re.iur.lib.vj.

& ideo & ff.de offi.pręsi.l.iij.nec quicq̃ est in ea prouincia, qđ per ipsum nõ expediat: vt ff.de offi. 54 ꝓcon.nec quicq̃.in prin. ¶†Nã ipse vicẽ procon sulis & præsidis ꝓuincię obtinet: vt in cõsti. Cle e men.quarti.eo.ti.ex pte[e]. Sed certè res periculosa vr̃ sic dicere indistincte. Vñ circa legati potestatẽ dicẽdũ videt q̃ si sibi cõmissum sit in certa ꝓuincia plenę legationis officiũ: oĩa exercere libere & immediatè poterit, q̃ siue de iure, siue de cõsuetudine qlibet ordinari⁹ offi. suę legationis exercere põt siue sit ille abbas, siue epus, archiepus, siue pri- f mas, vel patriarcha[f], vel alius quicunq̃: vt in præ. l.si in aliã.§.fi.ff.de offi.pręsi.l.ex oĩbus.& l.seq.et l.sed licet. Ipse em̃ ordinari⁹ est in illa prouincia: vt ſ.§.supereſt.ver.quid de sentẽtia. qa gerit vices dñi papę: vt extra, de cõsue. cũ venerabilis. extra, de pręsum.mãdata.xciij.dist.c.j.extra, de offi. leg. c.j.& c.qđ trãslationẽ. Illa aũt, q̃ sunt sedi apo. specialiter reseruata tãgere nõ debet: vt dixi. sed & si aliqua immineãt, q̃ sedes aplica sibi spãliter reseruasse nõ inuenit, ardua tñ & grauia sunt: debet legatus illa ad apo.se.referre: vt euidẽter ꝓbat xvj. q.j.frater noster.circa mediũ.xxv.q.ij. ĩ Galliarũ. extra, q̃ fil.sint legi.p venerabilẽ. ꝓpe fi.extra, de bap.maiores.in prin.xvij.distin.multis.xviij.dist. c.j.extra, de offi.archi.ad hoc.§. itẽ in epistola. extra. de transla.epi.ca.j. Vnde legit in Exo.c. xviij. in fi. q̃ Moyses constituit principes & tribunos, quod maius esset ad eũ referrẽt, & facilior atantũ modo iudicarent. Ad idẽ extra, de re iud.cũ æterni.j.rñ.sicut sunt illa quę maiori animaduersione indigent: vt ff.de offi.ꝑf.vr.l.j.§. itẽ solet. Ad idem ff.de offi.pręfe.vigilũ.l.iij.§. cognoscit.ff.de offic. procon.l.si quis erit. Et absoluere occisores clericorũ: vt j.§. nunc dicamus.ver. q̃ etiã. Sicut etiam sunt ea, q̃ ꝑ gñalia cõcilia sunt prohibita: q̃ tãgere nõ debet: vt ſ.§. nũc tractem⁹.ver. de illo. licet aſs merũ imperiũ habeat, vt p̃dixi, & alia fiũt. Cùm em̃ plura sint negotia, q̃ vocabula, vt ff.de ꝑscrip. ver.l.natura nõ pñt oẽs articuli legib⁹ cõprehendi: vt ff.de legib.l.nõ possunt.& ideo est de siũ lib⁹ ad similia ꝓcedẽdum: vt extra, de rescriptis.inter cæteras & C.de leg. leges p̃sertim vbi nulla dissimilitudo notari põt: vt xxviij.q.j. sic em̃ neq̃ in d iij.col.ver.nũqd etiã hic. Intelligendũ est ergo dominũ papã maiora & grauiora sibi retinuisse: licet illa non sint in iure expresse scripta: vt in præ.cõcor. Itẽ in dubijs melij⁹ est abstinere, q̃ inconsultè falcẽ in messẽ ponere alienã: vt in prę.l. nec qcq̃. rñ.j.extra, de ele.venerabilẽ.vj.q.iij.scriptũ. & ar. e extra, de appel.dilectis.in fin.& xiij.dist.sicut: qa nõ omne, qđ licet expedit: vt ff.de reg. iur.nõ oẽ. xj.q.j.aliud. aſs aũt gñaliter pœnas ĩponere, dispẽsare, & alia facere põt: nisi inueniat expresse vel p probabilem cõsequentiã prohibitum: vt extra, de f trãsa.c.fi. Audiui aliquos peritos dicẽtes, q̃ sicut eps oĩa põt, q̃ sibi nõ sunt expresse ꝓhibita: ita & g legat⁹.nec aliud põt legat⁹ q̃ eps. quorũ dictũ nõ 55 approbo: vt prędixi. ¶†Qđ aũt dixi, legatũ posse qcquid patriarcha põt: fallit in qbusdã casib⁹. Nã ille cõfert pallia, & facit añ se crucẽ ferri: vt extra, de priui.antiqua. legat⁹ nõ. Itẽ patriarcha Cõstantinop. deponit epos suos, & etiã Alexãdrinus. qđ legat⁹ facere nõ põt: vt ſ.ver.xvij. Itẽ ad illos duos põt omissis medijs appellari: vt xj.q.j. si clericus. xxij.dist.reuocãtes.lxv.di.mos antiquus. qđ in legato non obtinet secũdũ quosdã: vt ſ.§. supereſt. ver.illud autẽ. Itẽ licet alij prælati baculo pastorali vtantur: non tñ papa, vel eius legat⁹ g[g]: tũ ꝓpter historiã, tũ ꝓpter mysticã rationẽ: vt extra, de sacra vnctio c.vnico.§.fi. Prohibet aũt legat⁹ sniam delegati dñi papæ reuocare, vel relaxare, vel impedire: quamuis ipsam possit confirmare, & cõprobare: vt §.supereſt. veritem is, cui.ſ.versicu.xxvj.

¶Secũdùm Gof. in Summa huius tit.versi.ingressus. B. & Hostien. eo. titu.c.j.in fi.

¶Ex parte. De quo sumpta fuit decre.ij.c.lib.vj.vt not.in j.glo.

¶Patriarcha. Hoc j.temperat.

¶Lega us. Sup. non episcopus.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

¶Legatus quoq; de latere nō pōt admittere postulationē alicui⁹ in archiepm: vt extra, de vsu pal.
56 nisi. ¶†Sed nūqd poterit electū in archiepm cōfirmare[a]? Vr̄ q; sic: cū possit electionē de ipso factā examinare: vt s. d. §. supereſt. ver. sed qd dices. Nā & patriarcha hoc pōt: vt extra, de priui. antiqua. arg. tñ cōtra extra, de elec. significasti. prope finē. Quicqd tñ sit de iure, bñ facit, si abstineat. ar. præ dic. decre. nisi. & xvij. dist. huic sedi. & ar. extra, de elec. bonę. j. vbi talia spāliter legato de latere committūt. De epō aūt dubiū nō est, quin illi⁹ electio nē possit cōfirmare & eū cōsecrare, vel facere consecrari. ar. in his, q̄ no. in prę. ver. sed qd dices. quia quilibet metropol. hoc pōt in prouincia sua: vt extra, de elect. suffraganeis. & c. qd̄ sicut. §. præterea. Cōsulo tñ q; abstineat. Nā ecclesia Ro. non libenter alteri participat hūc honorē. Et sic seruari vide
57 mus, præsertim in epis exēptis s. c. ver. xxij. ¶†Itē legatus nō pōt alienare sine spāli mādato rē ad sedē apo. pertinētē. arg. ff. de offi. procu. Cæsaris. l. j. nec donare. ff. de dona. fili⁹. §. itē videamus. extra, de do. c. ij. licet sit ar. ff. de procu. l. ꝓcurator cui[b]. Itē si sit causa, q̄ immediatè ptineat ad sedē apost. fortè meli⁹ faciet, si abstineat: nec de ea sine speciali mādato diffiniat, vel cognoscat, arg. ff. de offic.
58 procō. l. nec quicq̄. Rñ. j. ¶†Illud aūt quærit vtrū prælatus vel exēptus, qui ex iuramēto tenet singulis annis limina apostolorum visitare: vt extra, de iureiur. ergo visitando legatū, securus erit? Rñ. nō. Limina em̄ apostolorū ibi esse intelliguntur, vbi est papa: vt xciij. dist. legimus. prope fi. Apostoli em̄ illi sunt Petrus & Paulus: vt xij. q. ij. devi ro. quorū papa est successor: vt extra, de homicidio. pro humani. rñ. j. lib. vj. & aliud est sedes apo. & aliud eius legatus: vt s. §. nunc tractemus. ver. j. sed nec legatus contra illius iuramentum sibi potest ad hoc terminum prorogare: vt s. versi. xxiij.

SVMMARIVM.

☞Legatus quando, & vbi valeat suā iurisdictionem exercere.

Legatus electus & confirmatus potest, etiā priusq̄ quam diocœsim ingrediatur, causas committere, exceptis hic expressis.

2 Præmittere debet legatus prius q̄ decretam sibi prouinciam ingrediatur, edictum de suo aduentu, exemplo Christi qui præcursorem habuit.

3 Legatus iurisdictionem suam exercere nō potest extra territorium prouinciæ sibi decretæ, q̄tum ad cognitionem vel diffinitionem causæ.

4 Beneficia conferre potest legatus, etiam extra decretam sibi prouinciam existens.

5 Potestas legati circa absolutionem excōicatorū.

6 Intromittere se non potest legatus de sentētijs ordinariorum suæ prouinciæ.

7 Dictum illud, q; legatus de latere possit absoluere excommunicatum causa violentę manus iniectionis in clericum, intelligitur de leui iniuria.

8 Iniuria grauis, atrox & enormis, quæ dicatur.

9 Legatus de latere non solū potest excōicatos absoluere, imò etiam absoluti ab alijs in casibus à iure concessis remittuntur ad eū, & remissis mandata iniungere, etiam si non sint de sua legatione.

10 Legatus an possit absoluere capientem se. nā nō debet esse iudex in propria iniuria.

Excommunicare, an possit legatus extra prouinciam suam existens.

Excommunicatio causæ cognitionem requirit, sine qua ferenda non est.

11 Legatus constitutus, an possit absoluere subditos extra prouinciam delinquentes, nunc autē reuersi petunt ab eo absolui.

12 Læso nō tantū verbalis satisfactio, verū etiā pecuniaria est facienda per lædentē. & no. casum in quo impeditus lædēs absoluitur etiā à legato de latere.

13 Excōicare nō potest legatus extra prouinciā existens, absq; licentia diœcesani, & hoc dicit papa. Denunciator & pronunciator differunt.

14 Delegati, qui ante egressum legati cœperunt vti iurisdictione, quomodo possint de causis cognoscere & excommunicare.

15 Legatus an poterit post egressum de prouincia intra annū exequi sniam.

16 Iurisdictio legati prorogata, an expiret ipso reuocato, vbi etiam incœpit de causa cognoscere.

NVnc dicamus qñ, & vbi suā iurisdictionem, seu potestatē legatus valeat exercere. Et quidem post q̄ ingressus fuerit prouinciam sibi decretā: prius verò nō, nisi infirmitate impediatur, & res vrgeat, q; aliquā cām cōmittat. Itē etiā prius q̄ ingrediatur, voluntariā, sed nō cōtentiosam iurisdictionē exercet: vt ff. de offi. procon. l. j. & ij. rñ. j. & l. obseruare. §. post hoc. & l. seq. Hodie tñ indistincte licere vr̄, vt cās cōmittere possit: vt in aut̄. col. ix. de collatoribus. §. ad hoc prohibem⁹. ver
1 sic. ante q̄ verò. in penul. col. ¶†Idē q̄ dici pōt secūdū d. m. [c] & Goff.[d]
c de electo confirmato, & præsertim cōsecrato: vt s. prius q̄ diœcesim in-
d grediat̄, possit cōmittere cās: excipit tñ in prędictis legib⁹, vt non possit demandari vltimum suppliciū, vel membri abscisio: ergo nec secūdū canones, clericorū depositio, vel perpetua amotio. Nā amot⁹ dicit abscindi: vt extra, de excess. pręla. grauē. extra, de deci. q̄uis. in fi. & dixi j. de iuris. om. iu. ver. sed canones. Patet ergo ex p̄missis q; legatus extra ꝓuinciā sibi decretā exñs pōt cās in ea delegare: vt ff. de offi. prę. vr. l. fi. qa hoc nō req̄rit cāę cognitionē. ff. de offi. ꝓcō. aliq̄n. & l. solēt. licet hoc ex imperio ꝓcedat: vt extra, de offi. dele. pastoralis. Et hoc olim tm̄: q̄tū necessariā morā extra ꝓuinciā faciebat: vt ibi. Hodie verò pōt, etiā si volūtariā: vt in prę. ver. añq̄ verò. Quidā tñ dixerūt, q; qñ post ingressum ꝓuinciæ, ex aliqua causa exit, aīo tñ redeūdi. cōmittere pōt iurisdictionem cōtentiosam: sed prius q̄ ad ꝓuinciā puenerit, non pōt: vt in l. obseruare, §. pe. qa etiā ipse illā nō habet quo ad exercitiū. Vñ qd̄ nō habet cōmittere nō pōt: vt extra, de don. inter virū & vxo. ca. nup. j. q. vñ. Daibertū. Nec etiā pōt cogere recipere renitentē: vt extra, de off. or. pastoralis. si tm̄
cōmiserit, & ingressus prouinciā ratū habuerit qd̄ fecit, valet tpe, & vi
ratificationis tm̄: vt in prę. l. obseruare. §. fi. sed hodie pōt indistincte cō
mittere etiā prius q̄ ꝓuinciā ingrediat̄, vt dixi. In ipso quoq; ꝓuinciæ & cuiuslibet ciuitatis introitu, debet legatus ꝓuincialiū mores seruare: vt in præallegata l. obseruare. §. ingressus. & e. ti. l. si in aliā. & in aut̄. col.
2 vij. de administratoribus. §. illud aūt. xij. di. illa. ¶†Rectè aūt faciet legat⁹ si prius q̄ sibi decretā ingrediat̄ ꝓuinciā edictū de suo aduentu pręmittat, significans qñ ingressurus sit: exēplo Christi, q; Ioānē suū p̄cursorem
e præmisit[e], vt corda hoīm p̄pararet. Nō tñ impudēter appetat populares cursus, & mundanos honores: sed nec vltro oblatos respuat, iuxta decen
f tiā sui stat⁹: qa & Christus sup asinā taliter voluit honorari: [f] & p̄missa denūciatione per eā partē ꝓuinciæ ingrediat̄ p quā alij legati ingredi cōsueuerūt ad instar ꝓcōsulis. Hæc oīa ꝓbāt̄ in præalle. l. obseruare. §. añq̄ & §. seq. & §. recte. & in prę. §. illud aūt. & iurisdictionē suā impedientes pōt excōicare: vt s. §. j. ver. sed nunqd. ¶Legat⁹ aūt egressus ꝓuinciā, & reuocat⁹, licet sit priuat⁹ quo ad exercitiū imperij: quousq; tñ portas vr
bis ingrediat̄, imperiū nō deponit. qd̄ dic vt j. §. finit̄. ver. itē quàm cito.
3 ¶†Et breuiter not. q; legat⁹ iurisdictionē suā exercere pōt intra territoriū ꝓuinciæ sibi decretæ: nō extra, q̄tū ad cognitionē vel diffinitionē causę: vt extra, de offi. vicarij. c. pe. & ff. de iusti. & iur. l. pe. ff. de iurisd. om. iud. l. fi. extra, de offic. leg. nouit. Nā & si vltra centesimū lapidē egressus est, notio prefecti vrbis nō est: vt ff. de offi. prę. vr. l. j. §. initio. Potest tñ
g causas extra suā prouinciā exñs delegare, vt s. ¶Itē pōt iudicare[g] in aliena prouincia de consensu eius, cuius est ipsa prouincia. arg. extra, de fide. iust. cōstitutus. in fin. & de authoritate & vsu pal. ex tuarum. in fin. extra, de instit. ex frequētib⁹ querelis. per totū. iij. q. vj. peregrina. & c. seq. & iū
4 ge j. ver. sed nūquid legatus. ¶†Pōt etiā extra sibi decretam ꝓuinciam existens beneficia cōferre: vt extra, de concess. prę ben. post elect. in parte
h decisa. secundū Io.[h] & extra, de app. qua fronte. ¶Itē ea q̄ sunt voluntariæ, nō cōtentiosę iurisdict. exercere pōt extra prouinciā. ff. de off. ꝓcō. l. ij. & l. obseruare. vnde legatus de latere potest de cōsuetudine excōicatos ꝓpter manū violentā iniectionē in clericos extra ꝓuinciā existens absoluere: vt extra, de sen. excō. ad eminentiam. extra, de offi. le. c. quod
5 translationē. alius aūt nō: vt e. ti. excōicatis. ¶†Circa potestatē autē absoluendi ab excōicatione plenius est notandū. Nā legatus de latere Cardinalis in prouincia sibi decreta existens potest ex officio legationis absoluere delinquētes ibidē: siue sint eius subditi, siue nō: sed aliūde veniāt, & sibi occurrant, vel ad eū accedāt: sed & extra prouinciā exñs, siue ante ingressum, siue post egressum, prius tñ, q̄ Romā ingrediat̄, absoluere pōt, vndecūq; veniāt occurrētes. Legatus aūt cōstitutus intra prouinciā sibi decretā exñs, pōt subditos suos absoluere rōne domicilij & peccati, vel rōne peccati tātū nō dico rōne domicilij tantū, vt j. ver. illud etiam. Extra prouinciā verò exñs non pōt absoluere hos vel illos: quia priuatus fact⁹ est. ff. de off. p̄. l. iij. Cęterū legat⁹, nec extra ꝓuinciā suā. nec intra illā pōt aliquos absoluere regulr: nisi in illis casib⁹, qui omnib⁹ alijs epis sunt cōcessi. Et hęc vera sunt nisi primò, secūdò, vel tertiò: amplio⁹ p spāle priuilegiū sit cōcessū. extra, de priui. porro. Hoc totū elicit̄ & ꝓbat̄ extra, e. ti. excōicatis. Et secūdū hāc distinctionē intelligēda sūt iura illa, e. ti. c. ij. & c. qd̄ trāslationē. & c. volētes. & extra, de sen. ex. c. j. in fi. & c. si verò aliqs. in fi. & c. seq. & c. ea noscit. ī fi. & c. de his. ī fi. & c. ad eminētiā. et c. q̄uis. ¶Patet ergo q; post q̄ legat⁹ de latere egressus est vrbē: semper donec reuersus est ad illā, pōt excōicatos absoluere: licet non habeat iurisdictionem

a ¶Confirmare. Ex a peditum est quod potest, de ele. si abbatē. ij. rñ. lib. v.

b ¶Procurator. Cui b obstat primo dicto de alien. nunc proximè de donatione. vide quod no. de offic. vicarij c. ij. in quarta glos. lib. vj.

c ¶Secundùm do. meū. In Summa huius tit. §. qñ. & Gof. in ver. item legatus. & ita seruatur: dūmodo si ꝓmoti sunt per apo. sedem, satisfiat extraua. Bonifacij, q̄ incipit iniunctæ. s. 1 quæstio literę promotionis exhibeātur. aliàs esset pœna administranti & illum recipientibus ad administrationem, vt ibi.

d ¶Et Goffre. in 3 Summa huius tit. post prin.

e ¶Promisit. Matth. 4 ij. Io. j.

f ¶Honorari. Matthe. xj. Ioan. xij. 6

g ¶Iudicare. Inter subditos consentientes: quia extra territoriū, &c. de consti. c. ij. lib. vj. et 8 sic est in epis, saluo quod habetur in cle. de fo. competen. q̄uis & vide quod ibi no. in 9 §. eisdem. in j. glos. ADDE, an legatus in transitu possit dare mādatum ꝓcessum apostolicum absoluto ab episcopo 11 in casu necessitatis, quemadmodū & absoluere. Vide do. Abb. Sicu. in c. ea noscitur. extra, de sen. excom.

h ¶Secundùm Ioā. Cuius dictum ponit G. eo. titu. nouit. ante fi.

risdictionē,nisi in prouincia sibi decreta. Nam & ꝓcōsul statim atq; egressus est vrbē, semp donec reuersus est ad illā,vbiq; insignia ꝓcōsularia portat,licet iurisdictionē nō exerceat,nisi in ꝓuincia sibi decreta:vt ff.de off.procō.l.j.¶ Quādo aūt dicit legatū absoluere posse,intellige de excōmunicatione,quam qs incurrit ꝓpter violētā manuū iniectionē in clericū,seu in personā religiosam:vt in
6 prę.cōcor.& xvij.q.iij.si qs suadente.¶ †Nam de sentētijs ordinariorū suę ꝓuincię se nō pōt intromittere,nec illas reuocare sine causę cognitiōe,& secūdùm tramites iuris.extra,de senten.excō. per tuas.de offi.ord.ad reprimēdā.de off.dele.cùm cōtingat.sed nec extra fines suę legatiōis:vt j.dicam. quod intellige de sentētijs cōtra certā ꝑsonā ꝓlatis:secus autē est de sentētijs in forma cōstitutiōis in genere ꝓmulgatis. puta,statuimus q̄ qcunque fallauerit chartā, vel luserit ad taxillos,vel furtū fecerit,& huiusmodi,sit excōmunicatus.Cùm enim talis snīa potius iuris, quàm hominis cēsenda sit: arg.xxiiij.quęst.j.c.ij.extra,de sen.excō.à nobis.j. & de appel.rephēsibilis.rn.j.legati à talib⁹ sententijs passim absoluūt.Nā etiā à sentētijs in iure scriptis absoluūt:ex quo eis specialiter nō inhibet.ex
a tra,de snīa excō.nuper.[a] De sentētijs verò ordinariorū nō suę ꝓuincię se nullatenus intromittat:siue cū causę cognitiōe,siue intra suā ꝓuinciā:vt in
7 cōcor.q̄ sunt j.ver.sed nūquid pōt.¶ †Quod etiā dixi,legatū de latere,vel aliū ab excōmunicatione, quā qs ꝓpter violētā manuū iniectionē in ecclesiasticā personā incurrit,absoluere posse:intelligēdum est in leui iniuria. & sic intelligēda sunt iura p̄dicta:quo casu episcopo interdicta est absoluēdi potestas:licet vbi est leuissima,episcopus absoluere pōt:vt extra,de sent.excō.puenit.& eo.ti.ī decre.Inno.iiij.extrauagāti, plectis.[b] Si autē iniuria atrox,grauis,& enormis sit,dixit dns me⁹ q̄ nullus legat⁹ tūc absoluere possit circa sedē apostolicā,vel aliū ab ea speciale sup hoc mandatū habēte. nec hoc trāsit in generali legatiōe:vt in cōcor.posi tis ſ.§.nūc ostēdēdum.ver.legat⁹ igit. ibi:sed & si aliqua. Imò quādo qs sup hoc priuilegiat in genere,vel in spē:semp talis iniuria excipi cōsueuit: vt patet extra,de sen.excō.si verò alicui⁹.rn.j.in fi.& c.puenit.& c.cū illorū.§.j.& ij.& c.relatū. ꝓpè fi. & c.canonica.ergo secūdùm eū nec legato apostolicę sedis hoc licet in hoc casu ex generali legatiōe: nisi sup hoc potestatē receperit specialē.Nā & potestas absoluēdi potius ei cōpetit ex cōsuetudine, quàm de iure:vt in prę.c.qđ trāslationē. & in hoc cōcordat Ioā.de Deo,dicēs legatum absoluere nō posse mutilatores vel occisores clericorū:vt in p̄dicto c.cùm illorū.& xxiij.q.vl.si qs mēbrorū.& ar. xvij.q.iij.si qs suadēte.secūdùm sanū intellectū illius.arg.tamē cōtra.extra,q clerici vel vouē.c.j.vbi episcop⁹ absoluit eū,q diaconū vulnerauit.Sed dic q̄ ibi illud hoc fecit authoritate apostolica : & nō
8 sua.¶ †Quę aūt dicat atrox & enormis & grauis iniuria,colligit in prę.decre.plectis. & c.cùm illorū.Insti.de iiur.§.atrox.de pœ.di.j.aut facta.Hoc tamen pręter homicidiū,& mēbri mutilationē cōmitto discreti iudicis arbitrio.extra,de offi.deleg. de causis.& no.secūdùm papā in prę.c.cùm illorū. In hoc aūt inspiciēdę sunt cōditiōes ꝑsonarū iniuriātis & iniuriā passæ,& mod⁹,& causa illatę iniurię,& populi scandalū:vt xxix.di.sciēdū.extra,de trāsac.c.fi.ī fi.Dicūt aūt qdā, q̄ sanguinis effusio, etiā si os capitis,vel brachij fractū fuerit,nō pōt dici quo ad hoc enormis iniuria,q̄ inde nō sequitur mors,vel mēbri mutilatio.qđ satis puto quo ad legati potestatē.arg.ff.de ędil.edic.l.si is,cui dens.a-
c lij cōtra.[c] ¶ Nō solùm aūt pōt legat⁹ de latere excōmunicatos absoluere:imò etiā absoluti ab alijs,in casib⁹ à iure cōcessis remittūtur ad eū, sicut & ad
9 apostolicā sedē:vt in præ.decre.ea nosci.¶ †Sed an tūc poterit mādata iniungere illis,q nō sunt de sua legatiōe: q sic absoluti remittūtur ad eū: videt q̄ sic:qa cū possit eos absoluere: & p cōsequēs eis mādare:ergo multò fortius absolutis poterit mādatū facere.arg.l.di.accedēs.ibi:& in hoc tuæ fraternitatis &c.de epis.& cleri.aut.interdicimus.& hoc qdā tenēt. Alij dicūt q̄ ex quo absoluti sunt, cùm amplius nō sint in periculo,non remittuntur nisi ad papā,vel ad propriū legatū,si in illa ꝓuincia aliqs sit legatus.Quod enim legatus possit extra prouinciā sibi decretā absoluere, hoc inductū est propter periculū morę: & mādata dare est accessorium absolutioni.Quāuis ergo ea dare possit accessoriè,nō tamē principaliter poterit.Prius tamen dictū benignius est:& satis per præd. decre.
d ea nosci tur.cōprobatur.[d] Et sunt hęc in ar.q̄ legatus nō pōt dispēsare cū illis, quos absoluit sup irregularitate, quam administrādo in suis officijs cōtraxerūt.quod dic vt j.§.cōsequēter.vers.qd si. ¶ Sed nūquid legatus cōstitutus extra prouinciā sibi decretā existēs,poterit de consensu ordinarij, ad cuius diœcesim trāsit, ibi absoluere excōmu- d
nicatos propter violētam manuū iniectionē? Videtur q̄ nō.Cùm enim ipse ordinarius hoc nō possit:vt extra,de sen.excō.peruenit.nō poterit alteri dare licētiā hoc faciēdi:vt j.quęstiōe ij.Daibertū. extra,de dona.inter vi.& vxo.nuper.Quidā tamē dicūt q̄ pōt:nā de cōsensu illius, potest ibi pro tribunali sedere,& cōtētiosam iurisdictionē exercere.ar.extra,de appel.Romana.& de foro cōpe.Romana.lib.vj.& ſ.versi.& breuiter. Quod satis admitti pōt in subditis suis. Si enim pōt ordinarius ei cōcedere,q̄ ibi subditos suos iudicet,& illū suū vicariū facere:multò fortius cōcedere pōt de subditis ipsius legati.Melius tamē facit legatus,si extra suā prouinciā hoc nō faciat:vt iij.q.vj.pegrina. & sit suis terminis cōtentus.extra,de sepul.c.j.xx-
10 iij.q.iij.trāsferūt.¶ †Sed q̄rit, vtrū legatus possit absoluere capitētē sc? Ioā.no.xciij.distin.c.ij.quod sic:vt extra,de sen.excō.ad eminētiā.ar.tamē contra:qa nō debet esse iudex in ꝓpria iniuria. xxiij. e
q.j.c.j.& iij.quęst.v.qa suspecti.rn.j.[e] ¶ Sed nunquid potest legatus extra prouinciā existēs excōmunicare? Dic q̄ nō:vt extra,de offi.lega.nouit.qa excōmunicatio causæ cognitionē requrit, sine qua ferēda nō est:vt ij.q.j.nemo.& xj.q.iij.nemo episcoporum.Vnde ferēda est à iudice pro tribunali sedēte:vt ij.q.iij.c.si quē pœnituerit.§.si qs.iij.q.iij. §.c.inducię.§.à iudicē.Sedere aūt pro tribunali nō pōt in alterius ꝓuincia,nec ibi aliqd disponere:vt in prędi.c.peregrina.xj.q.j.si qsquā.& c.peruenit. extra,de paroch.nullus.ix.q.ij.episcopū.xxj. dist. denicq;.ff.de bo.auct.iud.pos.cùm vnus.§.pen. Alij
f dicūt cōtra:vt xj.q.iij.si episcop⁹ fortè.[f] sicut Apostolus excōmunicauit Corinthiū absentem:extra, de app.cùm sit Romana.ī fi.xj.q.iij.audi.ix.q.iij.
g c.fi.Et hoc pōt verū esse secūdùm dnm meum[g] in notorijs,in q̄bus causę cognitio nō requritur: vt in ꝓxi.cōcor.& extra,de iureiur.ad nostrā.iij.[h] de fi.
11 presby.quoniā.¶ †Illud etiā quęritur vtrū legatus cōstitutus possit absoluere subditos suos,q ex tra ꝓuinciā suā deliquerūt:nūc verò ad illā reuersi,ab eo petūt absolui.Et videt q̄ nō.cùm nequeat absoluere suos subditos extra ꝓuinciā suā existēs, nec infra illā aliūdè venientes:vt in prę.decre.excō f
municatis.arg.cōtra:qa eius subditi sunt, & in sua prouincia absolui petūt:vt in eadē decr.Super hoc
h dixit dns meus[h] q̄ nō potest.nā talis potest iudicare aliundè veniens,cùm ratione delicti factus sit de foro eius,in cuius iurisdictione deliquit:vt extra,de foro cōpe.cùm contingat. & ca.fi.C,vbi decri.agi oportet.authē.qua in ꝓuincia.C.vbi sena. g
vel cla.l.j.iij.q.vj.c.j.& ab illo potest excōmunicari:vt extra,de rap.ca.primo.Hęc solutio probatur extra,de sen.excō.officij.Quod euidētius apparet, si ponas duos legatos eiusdē generis , & subditus h
vnius in alterius ꝓuincia delinquat.Nā indebitāter is,in cuius prouincia delinqt,absoluere poterit. Et hac etiā ratione dici pōt,q̄ aliūdè veniēs, & in sua prouincia delinquens, poterit p eū absolui: vt ff.de off.prę si.l.iij.ver.habet. Alij verò dicūt,q̄ potest absoluere suos prouinciales extra suā prouinciā delinquētes.arg.xvj.quęst.j.ca.placuit.j.Vnde secūdùm eos vnus legatus absoluere poterit ratione domicilij,alius verò ratione delicti: secundùm

d iiij

a ¶ Nuper. Ad prædicta facit, quod scripsi de institut. ex frequētibus. in fi.& de prębē.graue.in fi.

b ¶ Perlectis. Quā hodie non habemus.& omnino vide quod scripsi in præ.decre. peruenit.super glos. ADDE tu, q̄ Abba.Sicul. tenet q̄ legatus possit absoluere in huiusmodi casu,in quacūque læsione etiā enormi.ī c.ad eminentiam , & in c. quod de his.extra, de senten.excom.

c ¶ Alij contra. Vide quæ scripsi de senten. excom. ad eminentiam.

d ¶ Comprobatur. Vt ibi scripsi ī vlt. glos.licet hæc opinio sit benignior: tamē contraria verior. Nec obstat dec.eos.de sen.excō.lib.vj.cùm tex. ibi non dicat absolutum adire debere eū,qui absoluere poterat:sed eū,q absoluere debebat. vbi dixi.

e ¶ Respon.j.De legato Cardinali tene quod dicit dec. felicis.de pœnis.li. vj.& de non cardinali,tamen episcopo, tene quod habes in cle. de pœnis. si quis suaden te.in neutro istorum obstat contrariū,quia cùm nullus absoluatur,nisi hoc petat.xj.q.iij. plerunque.& c.cū aliquis . de eo qui dux.in ma. significasti.petens per eū absolui : consentit eum esse iudicem. & sic cessat suspicio.de re.iur.inter. cum concor.

f ¶ Fortè . Ad hoc capitulum & rationē sequentē,respō de vt scripsi in decre.præ. nouit. super glo.j.

g ¶ Secundùm dominum meum.eo. ti.nouit. vt ibi scripsi sup prima glo.

h ¶ Dixit do.meus. in Summa,eo.titu. §.pen.

a ¶Secundùm do. meum. in Summa, eo. tit. §. penul.

b ¶Illorum. §. si verò. sed de religiosis loquitur, qui fortius adstringũtur abbati, quam prouincialis legato. Itẽ vide quod ibi dixi post Hosti. super secunda glo.

c ¶Dicit do. meus qui hoc no. eo. tit. officij. lib. vj. & vide quod ibi scripsi super glos. tria genera.

d ¶Nouit. Itẽ scripsi hoc eo. titu. nouit, super fi. primę glo. secundùm Gof. Ia, & Hosti.

e ¶Non puto. Idem Inno. vt scripsi eo. ti. nouit. super prima glos. vbi etiam inuenies id, quod sequitur.

f ¶Nouit. Vbi vide in glo. quid si.

g ¶Litigiosa. Fuit quæstio disputata; qd si citatio prius fuit commissa, sed post facta. quam posui eod. tit. c. vlt. in vlt. glo,

a ea quæ no. in præ. c. placuit. sed secũdùm do. meũ[a] nõ est hęc mens apostolici. extra, eo. volẽtes. quia sic fines prouinciarũ cõfunderẽtur: quod esse nõ debet: vt dixi. xj. quæst. j. peruenit. & extra, de paroch. super eo. ar. tamen contra, q in præmisso casu vnus nõ possit sine reliquo absoluere. extra, de sentẽ. ex. cùm illorũ [b]. ¶†Quid si lęsus legato de latere Cardinali extra fines legationis occurrit, dicens: Domine, nõ debetis hũc absoluere, nisi satisfactione præmissa, offero libellũ: peto tantum pro iniuria mihi irrogata? Nam non solùm verbalis, verùm etiã pecuniaria est satisfactio faciẽda: vt probatur extra, de senten. excom. parochianos. & c. ea noscitur. xvij. q. iij. si qs deinceps. nec teneor, nec volo sibi remittere satisfactionẽ: vt legitur & no. xc. distin. si qs cõtristatus. Quid faciet legatus? Nõ enim potest extra prouinciã sibi decretã causam hãc diffinire: nec ꝙ ius dicere. ff. de iurisdic. omniũ iudi. l. fina. Super hoc dicit do. meus [c] ꝙ debet scribere ordinario: vt iure suo hoc audiat, & diffiniat, vice legati excõmunicatum absoluat, si vel periculum sit in mora, statim illum absoluat: vt extra, de senten. excõ. sacro. Et mandabit illi, vt ad arbitriũ ordinarij satisfaciat: alioquin in eandẽ excõmunicationẽ illũ reducat: sic enim curia seruat. ¶Quid si legatus existẽs in prouincia sua aliquẽ excommunicauit: nunqd postquã est illã egressus, poterit illũ absoluere? Dic ꝙ nõ. Nã exeundo prouinciam priuatus est dignitate. ff. de offic. prę. l. iij. & statim expirat eius iurisdictio. extra, de offic. leg. nouit. & c. fina. absolutio enim causæ cognitionẽ reqrit, vt dixi. quod verũ est, quãdo exit prouinciam reuocatus & animo nõ redeũdi: aliàs secus. Nõ enim videtur diuertisse, q incõtinenti reuertitur: vt j. §. proximo, versiculo ij. Papa dixit ꝙ† si legatus exit, etiã nõ animo deserẽdi legationẽ, nõ tamẽ poterit extra prouinciã existẽs excõmunicare sine licẽtia episcopi diœcesani: sed cũ illa sic: vt s. versi. sed nũquid potest. & versi. sed nũquid legatus. Potest tamẽ absoluere, vbi suũ errorẽ recognoscit sine causæ cognitione propter periculum excõmunicationis. argu. extra, de sentẽ. excõ. sacro. §. si verò iudex. Si autẽ aliquem denũciasset excõmunicatum propter violentam manuũ iniectionem: potest bene egressus prouinciã illũ denunciare. Nam denũciatio nõ ligat. extra, de app. pastoralis. & de sen. excõ. cùm nõ ab homine. & c. seq. denũciator enim nõ est ꝓnũciator: sed est latæ sentẽtiæ declarator. extra, de elec. venerabilẽ. §. obiectioni. de app. nouit. [d] ff. de test. hęredes. in fi. extra, de testi. cogẽ. prẽterea. §. fi. ¶†Delegati autẽ ab eo post eius ingressum possunt excõmunicare, & absoluere, & de causis cognoscere, si cœperũt ante egressum illius vti iurisdictione. extra, de off. ordin. c. fina. & ab eis appellabitur ad papã, vel ad successorẽ illius legati. Causam verò à se inchoatã nõ finiet legat⁹ post egressum, sed successor ipsius, vel papa, ꝙ intelligitur eius successor, ex quo aliũ nõ dat. ff. de iudicijs, mortuo. extra, de eo, q mit. in pos. cùm venissent. extra, de offic. ordin. pastoralis.

¶†Sed an poterit legatus post egressum de prouincia intra annũ exequi suã sentẽtiã? Respõ. non, secũdùm prẽmissa: nec est cõtra extra, de offi. dele, quærẽti. quę loqtur in delegato, legat⁹ autẽ ordinarius est: vt s. §. supereſt. versicu. qd de sentẽtia. Alij autẽ dicunt idẽ iuris esse in delegato, & in legato: argum. in præ. decre. pastoralis, §. j. quod videlicet vterꝙ post sentẽtiam retineat iurisdictionẽ intra annũ. quod nõ puto: [e] quia legatus exeundo prouinciã sibi deputatã animo nõ redeundi, nullã retinet iurisdictionẽ, imò fit priuatus, vt dixi. Dominus meus dicit ꝙ ordinarius potest exequi sententiam legati: de qua nullũ est dubiũ: & corã eo proponi poterit actio iudicati. ar. extra, de offi. le. c. j. & de offic. or. c. significauit. de fo. cõpe. postulasti. ff. de re iudi. à diuo. ¶†Sed pone, ꝙ nõ subditi, videlicet de aliena prouincia super quęstione, quæ inter eos vertitur, iurisdictionem legati in se prorogãt, & legatus incipit de illa cognoscere: nũquid eo reuocato talis iurisdictio prorogata expirat? Idẽ etiam quæri potest de episcopo, cuius iurisdictio prorogata est: si ipse postmodũ ad aliã ecclesiã trãsferatur. Et videtur ꝙ duret iurisdictio prorogata: ex quo incœpit ea vti priusquã ordinaria finiret. arg. extra, de offi. dele. gratũ. & c. licet. potis enim videt fuisse electa pson̄a, quæ supest, quàm iurisdictio, q̃ defecit. arg. extra, de offi. le. c. j. & de off. dele. c. fi. §. hi s aũt. ad fi. extra, de arb. ex parte. §. fi. & c. à nobis. extra, de test. reqsiti. ff. de leg. iij. si qs cõcubinã. §. pe. ar. cõtra. qa iurisdictio ordinaria erat principalis: prorogata verò accessoria. Perempta igit ordinaria videt perimi subrogata. ff. de reg. iur. cùm principale. extra, de electio. qualiter. ad finẽ. & de fide instru. inter dilectos. §. cæterũ. in fi. Ad hoc facit j. q. j. cùm Paulus. lxviij. dist. quorũ vices. ĩ fi. xxv. q. ij. c. fi. extra, de app. cùm cessante. cũ cõcor. ff. de pu. si ego. §. idẽ ait, si ædibus emptis. de vsufr. fi à Titio, ad fi. Pro & cõtra etiã facit ff. eo. itẽ si fundi. §. huic vicinus. ff. de ver. ob. l. inter stipulãtem. §. sacrã. Super hoc no. do. meus extra, de off. leg. nouit. [f] ꝙ iurisdictio dignitatis est progata, suppresso proprio noĩe legati, vel episcopi oĩno expirat quãtũ ad pson̄ã iudicis prorogati. ille enim ad successorem trãsmisit: vt extra, de offic. or. pastoralis. §. j. propè fi. ¶Si autẽ fuit propriũ nomẽ eius expressum: tũc videtur ꝙ eũ iurisdictio sęqtur prorogata. arg. ff. qb. mo. vsuf. amit. qd tamẽ. j. respõ. nisi ꝓpter crimẽ vel aliã causam famosam remotus sit. quę ipsum ad iudicandũ inhabilẽ reddit: vt ij. q. vij. iudicet. extra, de rescrip. sciscitatus. Sed cõtra hoc vltimũ mẽbrũ facit: quia progari nõ potuit iurisdictio proprio nomine expresso tacita dignitate: qa nõ tanquã Petrus, vel Martinus iurisdictionẽ habet: sed solum ratione dignitatis. & priuatorũ cõsensus eum iudicẽ nõ facit, q nulli pręest iurisdictioni: vt ff. de iudi. l. j. & ij. in prin. extra, de foro cõpe. significasti. C. de iur. om. iudi. priuatorũ. De hoc j. de compe. iudic. aditio. §. j. ver. quid si duo. ¶Vltimò nota, ꝙ legatus in pluribus prouincijs potest causas vnius prouinciæ in alia, tractare: vt extra, de offi. le. nouit.

SVMMARIVM.

1 ☞Potestas legati, seu eius iurisdictio qualiter finiatur.
Legatus à Principe, si exierit, non debet absq; speciali mandato redire.
2 Legatus generalis missus ad aliquam prouinciam, si papa moritur eo exercente iurisdictionem, an vlterius poterit de causis cognoscere.
3 Concessio papæ de puniendo abusores literarum apostolicarum, an expiret moriente papa.
4 Legatus non est admittendus absque literis legationis, nec alio signo missus tanquam legatus est habendus.
5 Vacante sede apostolica, an cœtus Cardinalium reuocare possit legatos à papa. Minor aliquando reuocat factum maioris.
6 Legatus de latere fecit constitutionem de non recipiendo beneficium ecclesiasticum, nisi cum residentia sub pœna excommunicationis, an cõtra faciens teneatur? vide casum metropolitani.
7 Princeps mittens posteriorem legatum ad aliquam prouinciam, non videtur prohibere priorem.
8 Legato præterito debetur reuerentia in memoriam pristinæ dignitatis.

Initur autem legati iurisdictio quatuor modis principaliter. ¶Primò tẽpore, quãdo videlicet ad tẽpus datus est. ar. ff. de arbi. si cùm dies. §. si intra diem. & extra, de offi. dele. c. de causis. ¶Secũdò reuocatione, ex quo videlicet reuocatus, vel alio modo prouinciam egreditur non reuersurus. ff. de offi. præsi. l. iij. §. j. respõ. j. extra, de offic. leg. nouit. & c. fi. ff. de iudicijs. iudiciũ soluitur. & tunc finitur legatio quo ad se, sed nõ iurisdictio in causis cœptis per alios: quibus eas delegauit: & intellige causas cœptas esse per solum citationis edictũ: vt extra, de offic. leg. gratum. C. de liti. authen. litigiosa. [g] Causas autẽ inchoatas per se, vel per auditores curiæ suę perficere nequit, postquã reuocatus vel egressus est: cùm desinat esse legatus, & factus sit priuatus. ar. ff. de suspe. tu. l. hęc enim. arg. tamẽ quòd etiã egressus retinet iurisdictionem, licet eam exercere nõ possit. s. §. supereſt. ver. sed pone quod iura. & seq. sed si egredit: vt statim reuertatur, iurisdictio intermittitur, nõ finitur. Et secũdùm hoc intellige. ff. de offi. præfec. vrb. l. fin. & extra, de offic. leg. c. fin. & c. excõmunicatis. Nec enim videt egressus, q statim reuersurus est. ff. de diuor. l. diuortiũ. q̃ est de pœni. distin. j. & ff. de in rem verso. l. si pro parte. §. si notissimi. & extra, de ver. sig. nam & ego. s. §. supereſt. ver. sed qd si secũdus. Superflua ergo videt indulgẽtia, quam quidã legati obtinẽt: vt si cõtigerit eos propter aliquã causam exire prouinciã suã reuersi ad illã possint hoc nõ obstãte legationis officiũ exercere. arg. tamẽ ꝙ sit necessaria, in qua etiã not. s. §. supereſt. versi. itẽ præs. s. ¶†Sed si vocatus à Principe exierit, non debet absque speciali mandato redire. ¶Quid ergo si legatus reuocatus fortè, vel ob aliã causam prouinciã egreditur animo nõ redeũdi: sed audita morte papę potius vult in loco pascuę manere, quam ad sedẽ apostolicã redire: nunqd poterit ad prouinciã redire, & ibi legatiõis officiũ reassumere? Respõsio patet ex præmissis, ꝙ non. nam egrediẽdo illã animo nõ redeundi, priuatus est dignitate & exercitio iurisdictionis. ff. de offi. præ. l. iij. s. §. nũc dicamus, versiculo, quid si legatus. vel dic s. §. supereſt. ad fin. versi. sed pone quôd intra. & seq. ¶Tertiò ex quo aliquod negotium retulit ad apostolicam sedem, quo ad illud negotium eius iurisdictio est finita: vt supra. §. nunc ostendendum, versicu. xxxij. vbi etiam alij modi ponuntur. ¶Quarto morte ipsius legati, vel illius, qui eum misit: & hoc quãdo personalis est

legatio

a ¶ Quæſtionibus ſuis.lib.j.q.ñ.
b ¶ Ex parte.quam habes quo ad mentem,eo.tit.c.ij.lib.vj.
c ¶ Secundum Vinc.eo.tit relatum.
d ¶ Is,cui. Vide quod ibi dicam.
e ¶ Credo. Cõtrariũ no.e.ti.c.fi.li.vj.in gl.pe.cõtraria autẽ,quæ ſequuntur in ducit ad id, qđ res nõ erat integra.
f ¶ Literis. Ibi ſcripſi ſuper verbo,denuo.
g ¶ Notat do.meus. vbi ſupra.
h ¶ Accedẽs. Hodie nõ poſſunt,per cle. de elec. ne Romani.ver.irritum.
i ¶ Suis libri j. quęſtio.iij.
¶ C.j. Hanc quæſtionem plenè videas ſuper regula, nemo poteſt.de regu.iur.lib.vj.& ibi in fi.reſpõdetur ad ſequens primũ cõtrariũ, ſecundũ nõ ob. vt ibi in cõtrario no.in glo.ſecº.
l ¶ Impoſitis. Quando q̃ limitatur tẽpus: puta poſt annum. & ſic habuit dñs Tornacen.
m ¶ Illud. Thobie xij.ad fin.
n ¶ Prope fin. Vbi idem not.Io.

Bald.de legato.
Rubrica.

Legatus

poteſt punire eos, qui in eũ vel ſuã familiã delinquũt,in §.legatus.verſi.ſed nunquit. G. quia quaſi honor papæ legato ſeu ꝓcõſuli eius debeť: & non aliter creditur iudicaturus ꝓ luce ſuæ ſapiẽtię.l.j.ff.de of. prędfe.ꝓto. Vide de hoc in l. fundi.per Barto. Itẽ quia iſte nõ habet ſuperiorẽ niſi principẽ, quẽ adire difficile eſt, cũ procul mittant. Itẽ iſti nõ hñt tempus determinatũ: & ideo pro perpetuis ſunt habẽdi.ff. de excuſa.tuto.l.iuriſperitos. Secus in præſide prouincię, qui eligit ad tẽpus taxatũ.ff.de iuriſd. om.iud.in l. qui iuriſdictiõi.ff. de off. præſidis.l. ſenatuſconſulto.cum ſim. Econtra ſi ſua familia delinquit, poſſunt eam punire, ſi ſunt perpetui officiales. Secus

legatio,ſecundũ do.meũ,extra,de ꝓſump. mãdata. nõ tñ quo ad cauſas cœptas: vt in prę.dec.gratũ,& eo.ti.relatũ. quia quo ad illas remanet legatio,non obſtãte morte mittẽtis.ſi autẽ rõne dignitatis cõpetit legatio: tũc morte alterius nõ expirat: vt extra, de offic.leg. c.j. ¶ † Pone ergo,ꝙ legatus generalis miſſus eſt ad aliquã prouinciã,eo ibi exercente iuriſdictionẽ,papa moriť: quęriť vtrũ vlterius poterit de cauſis cognoſcere,per app.vel per ſimplicem quęrelã? Et videť ex pręmiſſis,ꝙ non. Sup hoc no. Io.de Deo in quęſt.ſuis[a],ꝙ poterit,ex quo ĩ vniuerſum incœpit vti ſua iuriſdictiõe, ſicut alĩs dicit in iudice dele.in cuius cõmiſsione cõtinetur clauſula illa,quidã alĩ et rebus alĩs.quia ſi quo ad expreſſa viuẽte mãdatore perpetuatur iuriſdictio: & quo ad cõtenta ſub prędictis clauſulis intelligeť eẽ pertuata: vt legiť & no.extra,de reſcr.paſtoralis. Goſ. autẽ not.in ſumma ſua,eo. tit. id qđ do.meº.ſ.ver. ꝓxi.dixit,ꝙ videlicet morte mãdatoris expirat legatiõis offm,niſi quo ad cãs cœptas. Papa verò notat extra,de off.le.licet.ꝙ iuriſdictio legatorũ apłicæ ſedis,& etiã aliorũ,durat etiam poſt mortẽ eius, qui eũ miſit: & hoc puto ſimpliciter verũ eſſe: & ſic ſeruari videmº.ar.extra,de in inte.reſti.tũ ex literis. ꝓpe prin.ibi: officiũ legationis denuo &c. ſecundũ quod dictio illa denuò, determinat verbũ illud cõmiſit,qđ ibi ſequitur. Eſt eñ legatº apłicæ ſedis, vt patet in oĩbus iuribus de hac materia loquẽtibus. at illa nũq̃ moritur, vt xij.q.ij. liberti.ij. Hoc hodie expeditũ eſt per cõſtit. Clemẽtis papæ quarti,eo.ti. ex parte [b]. vbi dicitur ꝙ legatus ordinarius eſt,ſicut & proconſul,& alĩ prouinciarũ rectores. vnde non expirat obitu mãdatoris. ¶ Idem etiam videtur ſecundùm Vin.[c] in quolibet cui cauſarum vniuerſitas in genere commiſſa eſt, vt morte mandatoris eius iuriſdictio non expiret: vt ff.de iur.om.iu. & quia. Sunt † hæc in ar.ad quæſtionem illam, de qua peritos dubitare vidi: ſi papa cõceſsit alicui,quòd poſsit punire in ſua diœceſi, vel ꝓuincia abuſores literarum apoſtolicarum: vtrum mortuo ipſo papa cõceſsio huiuſmodi expiret? Et ſunt in arg.ꝙ nõ. Ad idem extra de conceſ. præbẽ.quia cũctis. qđ indubitatũ eſt quo ad cauſas cœptas: vt ſ.ar.cõtra.j.§.videndum.ver.quid ſi is,cui[d]. ¶ Sed quid ſi papa mittens legatũ prius moritur,quàm legatus intret prouinciam ſibi decretam? Videtur ꝙ expiret legatio.ar.ff.de off.ꝓcõ.l.iiij.§.fi. quod verũ credo.[e] ar.tũ cõtra extra,de elec.in cauſis.§.fin. extra,de offi.dele.gratũ. ¶ † Sed pone de facto,papa de cõſilio fratrũ ſuorum miſit legatũ ad partes vltramarinas,& in Franciam, ſigno crucis ei dato, de legatione tamen tranſmarina nulla litera facta fuit,dum intraſſet regnũ Erãciæ,& cœpiſſet vti legationis officio prædicando crucem,hoĩes cruce ſignando,& alĩs modis: mortuus eſt papa: quęritur vtrum ſaltem quo ad terram vltramarinam legatio expiret? Et videtur quòd ſic: quia quo ad illam res eſt integra: extra,de offic.dele.gratum.& c.relatũ. & c.licet.Inſtit.man.§.recte.& quia ſine litera delegationis non eſt admittendus tanquã legatus: vt ſ.§.ſupereſt.verſi.quid ſi legati.& verſic.ſed nunquid ſufficit.argu. contra,quia non eſt res integra, cùm iam legatus ſit cruce ſignatus,& ſe præparauerit ad transferendum. C.de inoffi.teſt.ſi pater.ff.de cond.cauſa data.ſi pecuniam.& l.dedi. Legatio eñ Franciæ,qua vſus eſt,prędparatoria eſt ad aliã.argu. ff.de procur.l.ad rem mobilem.& l.ad legatum.vel ei cõnexa.ar.ff.de neg.geſt.eũ actũ.ff.de mino.etiã ſi parte.§.j. Hinc eſt quòd legatus in pluribus prouinciis,negotia vnius prouincię põt in alia tractare: vt extra,de offi.leg.nouit. Prętęrea hoc non videť ſimplex mandatũ: ſed potius iuſsio ſiue prędceptũ. quod etiam re integra nõ expirat: vt in authẽt.col. ix. vt nulli iud.§.ad hoc verò iubemº.§.ſi verò etiã

in tẽporalibus.ff.de pœnis.l.ſi quis forte.§.ſi quos. nam qui dicit ꝙ poſſit condemnare,dicit ꝙ poſsit abſoluere. Sed hoc eſt inconueniens: quia eſſet forte minus gratioſum. Bal. Legatus non poteſt ordinem iudiciorum immutare,in §.ſupereſt.ver.ſed nunquid.procedendo vel committendo. vide j.eo.ver.poteſt legatus.ſtatuendo ſic.l.j.ff.de fer. ¶ Poteſt ad

prædcepta. Et hanc ſententiam do.meus amplectitur: vt no.in prę.decre.tum ex literis.[f] † ¶ Sed nũ
5 quid ſede apoſtolica vacante cœtus cardinaliũ poteſt reuocare legatum à papa miſſum? Videtur ꝙ non.ar.extra,de ma.& obe.cùm inferior.ff.de mino.l.minor magiſtratus. Cùm enim à papa de cõſilio Cardinaliũ miſſus fuerit, neceſſe eſt ꝙ ab omnibus reuoceť.arg.extra,de reg.iur.c.j.ff.de pac. ab emptiõe. Expectet ergo ſucceſſor: vt extra, ne
g ſe.va.c.j.argu.cõtra extra de ma.& obe.his q̃.& c. cùm olim ſuper hoc no.do.meus[g] ꝙ reuocare põt ex magna & euidẽti cauſa,nõ aliter. Bene enim reuocat aliquãdo minor factum maioris l. di. accedẽs. [h] ¶ Itẽ aduẽtu legati maximę authoritatis,cęteri ſuſpẽdũtur.extra,eo.volẽtes. ergo multò fortius aduẽtu papę: vt extra,de priuil.antiqua.§.dñicę. De quo dic plenè vt ſ.§.ſupereſt.ver.illud etiã. & verſi.ſeq. ¶ Itẽ quàm cito portã Romę ingreditur,imperiũ deponit,&nõ priº: ſicut nec procõſul. ff.de offic.ꝓcõſul.l.fi.j.rñ.nõ tñ imperare põt,niſi in ꝓuincia ſibi decreta,quãtũ ad exercitiũ. vt eo. tit.l.j.& fin. Nã extra prouinciã exiſtẽs & reuocatus,priuatus eſt quo ad exercitiũ imperĩ: vt ſ.ver. qđ ergo. Vidi tamẽ dñm Rodulphũ bonę memoriæ. Alban. epiſcopũ de legatiõe Apulię redeuntẽ, cùm intraret ciuitatẽ Viterbienſem, vbi dñs papa Clemẽs erat prędſens,per vias,& vicos populo benedicere: cùm tamen ibi Roma ſit,vbi papa eſt: vt xciij.diſtinc.legimus.propè fin.ſed illud fit de cõſuetudine,vel mãdato dñi papę potius,quàm de iure. ¶ Quãuis autẽ ꝑdictis modis finiať legatio,ſtatuta tñ ꝑ legatũ facta ꝓpetuò durãt.ſ.§.reſtat.verſ.
6 põt etiã. ¶ † Sed pone: legatus de latere facit cõſtitutionẽ,ꝙ nullº reciperet beneficiũ eccleſiaſticũ, niſi ibi faceret reſidentiã perſonalẽ: alioquin dans & recipiẽs ipſo facto eſſet excõmunicatus. Cõſtitutio tamẽ nõ fuit in ſcriptis redacta: ꝓceſſu tẽporis,poſtquã legatus exiuit prouinciã,metropolitanus eiuſdẽ prouinciæ fecit ſe eligi in canonicũ cuiuſdã eccleſiæ cõtra cõſtitutionem legati: q̃ritur vtrũ ſit excõmunicatus? Io.de Deo notat in quę-
i ſtionibus ſuis,[i] ꝙ ſic: ſi is audiuit vel aliquo modo ſciuit cõſtitutionẽ promulgatam fuiſſe. extra,
k de poſt.pręla.c.j.[k] arg.cõtra: qa ſnĩa excõmunicationis ferẽda nõ eſt ſine ſcriptis: extra,de treug.& pa.c.j.extra,de ſent.excõ.c.cùm medicinalis. rñ.j. Itẽ epiſcop & ſuperiores nõ incurrũt ſnĩam ſuſpẽſionis gñaliter prolatã, niſi expreſsim in ſnĩa nominẽtur: ſecus in excõmunicatione.extra,de ſent. excõ.c.qa periculoſum.lib.vj. ¶ Sed nũquid legatº de latere,ſeu etiã cõſtitutus,põt renũciare legationi,& recedere de prouincia ſibi cõmiſſa,& redire ſine licẽtia illũ mittẽtis? Rñ.nõ.ff.de ori.iu.l.ij.§.& cùm placuiſſet. Nã & legatus Cæſaris abdicãdo ſe nõ amittit imperiũ: vt ff.de offi.pręſi.l.pe.& ar. in cõcor.poſitis ſ.§.nũc oſtẽdẽdum.ver.xxj.& vj.q. iij.denicꝙ.xvij.q.vij. Goſaldus.imò puniť volũtariè deſerens: vt ff. de legationibus.l.j. vnde quidã legati ad cautelã indulgẽtiam obtinẽt, vt peractis
l negotijs ſibi impoſitis [l] poſsint redire alia licentia
m nõ petita,iuxta illud,[m] Tempus eſt vt reuertar ad
7 eum,q me miſit. ¶ † In ſumma notãdũ eſt,ꝙ princeps mittẽdo poſteriorẽ legatũ ad aliquã prouinciam,nõ videtur ꝓhibuiſſe priorẽ. ar.xxv.q.ñ. in
n Galliarũ.propè fin.[n] & ar.ff.de lega.l.ij.§.ceſſatio, ſicut aliàs ſimile contigit in duobus tutoribus: vt C.de teſta.tu.l.ij. Secus autẽ eſt in procuratore vt ff.de ꝓcu.ſi qs cũ ꝓuratorio.§.fi.& extra eo.tit. nõ iniuſte. Ad idẽ extra de offic.dele.paſtoralis. §. prętęrea.ſed nec legatº reuocatº deponit imperiũ, & officiũ legatiõis: niſi velit prius ꝙ ei ſubſtitutus ꝓuinciã ĩgrediať: vt ff.de off. ꝓcõ.meminiſſe. Rñ.
8 j.& ff.de off.prefec. Aug.l.vnica. ¶ † Itẽ nota ꝙ ei, q̃ ſemel fuit legatus,ſemper reuerentia debetur in

legatum papæ appellari omiſsis me dijs.ver.illud autẽ. G. ¶ Quando legatus facit illud quod nõ eſt de natura legationis cõmiſſę,ſed eſt de ſpeciali priuilegio ſuę ꝑſonæ,vt de diſpẽſando vel ſimilia oportet quòd appareat hoc ſibi fuiſſe cõceſſum per tenorem literarũ domini papę.in verſi. cõſulo. Igitur ſuffi cit ꝙ in literis Cardinalium tenor papalis conceſsionis inſeratur.arg.ff. de admin.tut.l.chirographis.in prin. j. eo.§.verſi.creditur quoque. G. ¶ Poteſt legatus perpetua ſtatuta facere in prouincia ſibi decreta.verſi.pone etiã. G. Poteſt etiã perpetuò inhabilitare culpa ſuggerente. Sed ex mero animi motu,& extra ordinem,durante ſua legatione duntaxat. verſi. ſed nunquid poteſt, G. vide ſ.eodem §. ij. & infrà eodem §. penulti. ¶ De re confirmata per papam inferior non cognoſcit ſine ſpeciali mandato: vt not.c.fina.de conſue. libro ſexto. in nouella. ¶ Quam poteſtatem habet legatus circa interdicta. ver. vtrũ legatus.& verſicu. ſequen. G. ¶ Legati debent ſequi. ſtylum curiæ: quia ſtylus fundatur ſuper iure, vel iuris interpretatione. eodem §. verſicul. vltimo conſulo. ¶ Vnus legatus factum alterius prodeceſſoris etiam minoris authoritatis proſequitur, & exequitur. verſicul. ſed an ſecundus. G. ¶ Legatus ante ingreſſum prouinciæ, nil mandare poteſt, ſi eſt ibi alius legatus: verſiculo, ſed

iſte.G. ¶ Licet legat⁹ de vna ꝓuincia vadat ad aliã,in qua habet eãdẽ legationẽ:tamẽ potest negotia vnius ꝓuinciæ in alia tractare & iudicare. versi.itẽ quid siiste.G. ¶ An legatus posit beneficia cõferre,vel sue collationi reseruare,& de eius authoritate receptis,& q potiores in prębẽdis habeãtur.§.nũc tractem.G.papa est ipsa sedes apostolica, nõ dico ꝑsona Vrbani : sed ipsa dignitas sibi annexa. Reseruata autẽ collatiõi sedis,si ptinent ad legatũ de latere.ver. sed nun quid põt.G.vide j. eod.§.sibi.

¶ Authoritate legati potest minui etiã,iuramẽto taxatum.G.quo ad robur periurij vis, non quo ad excusationem periurij, etiam si papa confirmauit taxationem.Et addit non valere,si cõtra fiat. a ver.sed & si.G.Nã decretũ cõfirmatiõis in fauorẽ eorũ appositũ, habet pro priuilegio, cui potest renunciari. argu.no.C.de test. l.omnium.no.B.

¶ An processus legati expiret, expi- b rãte legatione:ver. curiales.G. ¶ In literis beneficialib⁹ noĩe cõsuetudinis ꝑscripta tm̃ signifi cat:vt no.ĩ c.vl. de cõsue.in cle. ¶ Cõsuedo , q̃ dat alicui pbẽdam,videt sibi dare licẽtiã possi- c dẽdi:vt not.in d.c. vl.de cõsuetu.ĩ cle. ¶ Inhibitio habet vim suspẽsionis:& 1 ideo ordinari⁹ interim nõ cõfert.e. 2 §.ver.fi.G. ¶ De cõstitutiõe,execrabi- 3 li,que est odiosa,& 4 nõ habet locũ nisi in casib⁹ ibi expres 5 sis.eo.§.ver.ille.G.

memoriã pristinæ dignitatis:hinc est q eum, qui prouinciæ gubernaculis comes primi ordinis esse meruit vicariæ dignitatis,post depositam administrationem priuilegio frui oportet:vt C. de comitibus.qui prouinciã regũt.l. vnica.lib.xij.cum suis cõcor.& ar.extra,de toro cõpe.ex parte.in fin. & de episcopo q resig.epi.c.j.& de trãsla.inter. ¶ Nec est omittendum,q defuncto vel reuocato legato, successor eius in legationẽ,vel dñs papa tenetur beneficiare &remunerare seruitores & socios legati, quos ille nõ remunerauit.ar.ff.de off.assess.diẽ.vbi dicitur,diẽ functo legato Cęsaris,salariũ comitib⁹ residui tẽporis debeť.& arg.xij.q.ij. hęc hui⁹ placiti.& c.quicunq; suffragio.& c.seq. ¶ Et iũge hic qđ not.s.§.nũc dicamus.ver.qd si legatus.& seq.

De dispensatione Rubri.

PRæmisimus, [a] quæ circa forũ cõtẽtiosum ad legati ptinẽt officiũ:nũc aũt dicendũ est,q sit illi in dispensando pãtas.verũ qa materia de dispẽsationib⁹ vtilis est & frequẽs,& tã legatis,quã alĳs pręlatis est opportuna plurimũ:super q̃ dubia oriri vidim⁹ infinita,& sapiẽtes plurimũ ad inuicẽ discrepare:idcir co sup ea q̃dã noua &vtili doctrina planè ac planè præuidimus disputare,[b] dicẽtes primo. ¶ Quid sit dispensatio, vnde originem habuit, & quare fiat. ¶ Quot sint genera seu species dispensationum. ¶ Quid sit irregularitas,& qd iuris de ea sit. ¶ De dispẽsatione episcoporũ. ¶ De dispẽsatione legati apostolicę sedis. ¶ De dispẽsatiõe dñi papę. ¶ De dispẽsatiõe abbatis & principis,& quarũdã aliarũ personarũ. ¶ Qualiter & quãdo sit dispẽsatio faciẽda. ¶ Quid iuris sit de dispẽsatiõe sup beneficiorũ pluralitate:& qs sit dispensationis effectus. ¶ His igitur ita sparsis ea per ordinẽ prosequamur.[c]

SVMMARIVM.

¶ Dispensatio quid sit, & vnde originem habuit, & quare fiat?

Regulæ tres circa materiam dispensationis summopere notandæ.

Casus maiores adulterio, in quibus episcopus potest dispensare.

Rigur,& seueritas,ius&ęqtas &dispẽsatio,differũt.

Æquitas est media inter rigorem & dispensationem,siue misericordiam.

Dispensatio an sit ius?

¶ Quæcũque sunt reseruata papæ vel sedi,sunt interdicta legato:& sunt exꝑssa,vt in §.nũc ostẽdẽdũ.G.Legat⁹ põt vnire ecclesias inferiores eius dẽ diœcesis & diuersarũ sine ꝑiudicio iuris epalis.ver.verò.G. ¶ Clausula,supplẽtes de plenitudine potestatis:excludit defectus solẽnitatis,nõ inhabilitatis,vel natiuitatis,vel alios naturales defect⁹.vers.&nota q si clausula.qđ est not.dignũ. ¶ Legat⁹ põt oĩa,q̃ possunt epi,patriarchæ,& cæteri de iure & cõsuetudine:tm̃ multũ ardua nõ debet incõsulto Principe determinare:licet nõ sint ꝑ casum legis,papæ reseruata.ver. legat⁹ gñaliter.G.hęc enim q sunt quasi paria,reseruata per similitudinẽ, ꝑ reseruatis habẽtur.Nota ergo q prelati tenẽtur seruare bonas cõsuetudines locorũ. ff.de offi.procõsulis l.obseruare.& l.sinaũt.Bal.vbi est papa,ibi sunt limina apostolorũ.ver.illud autẽ.G.s.quodã intellectu.ff.de reli.l.ossa.vide s. in.§.papa.Bal. ¶ Quod legati possunt absoluere in §.nũc dicam⁹.ver.Breuiter.& multis ver.seq.G. ¶ Vtrũ sicut vn⁹ põt cõdẽnare ratiõe originis vel domicilĳ,alius ratione delicti:vt l.j.C.vbi de crimine agi oportet. ita ecõtra absoluere.ver.illud etiã q̃ritur.§.nũc dicamus.& sentit qđ nõ. G. ¶ Verbũ sum,es,est,significat originẽ,indebitè ꝑlatũ.C.de excusa.tutorum.l.testamento.no. ¶ An iurisdictio prorogata in legatis expiret vna cum legatiõe?ver.sed pone,quod subditi.G.ff.de capi.dimi.l.tutelas.Cy. ¶ Legatus est ordinarius:& nõ expirat eius iurisdictio ꝑ mortẽ papę:sicut nec episcoporũ iurisdictio,vel pręsidũ. Sed qd de singulari cõmissiõe facta episcopo de aliquo reseruato papæ: an in hoc est ordinarius? quod credo,si cõmissio esset facta dignitati:secus si ꝑsonæ.§.finiť.ver. sed pone.Sed si ista,cõmissio esset facta nõ habẽti territoriũ;iste esset delegatus secũdùm Iac.Bu. Sed quid si cõmissio discrepat à iure cõmuni in ordine ꝓcedẽdi:puta cõmittiť episcopo causa suorũ subditorũ,q̃ erat ordinaria , vt summariè cognoscat, & fine debito decidat: dic q in cognoscẽdo erit delegatus,sed in iudicãdo erit ordinarius:qa quãtũ ad ꝓcessum discrepat mãdatũ à iure cõmuni:sed nõ quãtũ ad sentẽtiã,secũdũ Ia.Bu.ff.de ꝓcu. l.q procuratorẽ.vn de à ꝓcesu appellať ad papã . à snĭa aũt ad metropolitanum secũdũ Iac. Butri.Ego dico eũ in totũ esse delegatũ,nec diuerso iure censeri debet.ff.de iustitia & iure . l. ius ciuile. & quod ibi not.ꝑ glo.& d. l.q ꝓcuratorẽ. dat ar.ff.de vsuca. l. eũ q ædes . & optimè probatur ꝑ not. in c.licet.de offi.ordi. ꝑ Inno.& alios doctores : vbi habet quæstio si in nullo adĳciat iurisdictioni ordinarię: q remanet ille , cui est facta cõmissio,ordinarius:qa nõ videtur cõmissio noua,sed iurisdictiõis excitatio . Ex quo apparet, q si aliqd adĳciat,sicut in casu nostro,videlicet q ꝓcedat summariè,q nõ poterat vigore iurisdictionis ordinariæ , q erit delegatus,nõ ordinarius.Nec obstat, q cõmissio videat in parte discrepare,videlicet in modo procedẽdi,& q̃ ad hoc sit delegat⁹ & quo ad sentẽtiã remanet ordinari⁹: qa in ꝓposito nõ est verũ. Nã iurisdictio qualificata ĩ modo ꝓcedẽdi alterat naturã iurisdictionis ordinariæ, etiãĩ ꝓposito quo ad totũ ꝓcessum,& etiã quo ad snĭam:cùm ipsa sit de ꝓcessu tex.est & no.doc.ĩ ca.qm̃ cõtra.de ꝓba.& actorũ appellatiõe cõprehẽdiť.no.gl.ff. de iure fisci.l.ĩ fraudẽ.§.sed neq;.ĩ fi.gl. ꝓprię.Nõ debet igiť aliud dici de ꝓcessu,& aliud de snĭa.In totũ igiť erit delegat⁹. Bal. ¶ An scriptura sit de esse cõstitutionis legati,sentit q nõ,etiã si cõtineat snĭam excõmunitionis.ver.sed pone le.G.Per missionẽ secũdi legati primus nõ intelligitur tacitè reuocari.ver.in summa.G.arg.C.de officio præfecti vrbis.l.j.

d DIspensatio [d] est ꝓuida iuris cõmunis relaxatio,vtilitate siue necessitate pẽsata.Vel sic:Dispẽsatio est rigoris iuris, per eũ, ad quẽ spectat, canonicè facta relaxatio. Vtraque diffinitio colligiť j.q.vij.reqritis.§.nisi rigor. & c. seq.& j.§.genera. ¶ Quãdoq; tamẽ dispẽsatio impropriè sumitur pro iuris declaratiõe: vt extra, de e iureiu.Quintauallis.[e] vocať aũt dispẽsatio vulnus, quę ius vulnerat:vt xxiij.q.iij.ipsa pietas.circa fi. vocatur etiã misericordia. j.ver.sed nũqd.ibi: ego dico.& j.§.fi.in fi.ideo dixi, ꝓuida.Nã ꝓuida deliberatiõe est in dispẽsationibus ꝓcedẽdũ: vt extra,de trãsac.c.fi. Alioquin poti⁹ dissipatio, quam dispẽsatio est dicẽda.Ad quod accedit,qa dñs non f vult simul effundi opes,sed dispẽsari:[f] vt lxxxvj. g dist.nõ satis.circa mediũ. [g] ¶ †Circa qđ tres regu 1 læ sunt notãdę.Prima est q peccãs mortaliter post baptismũ,promoueri nõ põt:vt xxv.di.primũ xlvij.di.quoniã.l.di.illud.j.q.vij.si qs omnẽ.Secũda, q promotus post suã promotionẽ mortaliter peccãs deĳcitur,siue deponitur l.di.q semel.& c.si episcopus.& c.si post ordinationẽ. lxxxj.dist.diaconus.Tertia est:qa depositus ab ordine nõ restituiť l.di.c.j.& ij.& c.peruenit.& c.post quã.Hę tres regulę colligi pnt l.di.vt cõstitueret. Vbicũq; autẽ mitius agiť,quàm dictę tres regulę dicãt,dispensatio dici põt. qđ ꝓsequere ꝓut no.l.di. in summa. ¶ Et scias q cõtra duas primas regulas,possunt episcopi dispẽsare in adulterio,& in minoribus crimi nibus adulterio:sed in maioribus illo nõ,nisi in ca sibus à iure expressis:vt extra,de iudicĳs.at si cle- 2 rici. ¶ †Exprimũtur enim q̃dã casus maiores adulterio:in qbus põt episcopus dispẽsare:vt in hęresi. l.di.presbyteros.in sacrilegio.e.di.si qs presbyter. in matrimonio cõtrahẽdo quãdoq; xxxiij.q.ij.antiqui.& qñq; in simonia, & in homicidio,& schismatico,& ĩ qbusdã alĳs:vt j.§.nũc de episcoporũ. Vel põt dici q prę.c.presbyteros.hodie nõ habet locũ:qa hęretici hodie ĩcarcerant:vt extra,de hęr. c.pe.Itẽ pręal.c.si qs presbyter.non obstat:qa illud sacrilegiũ,de quo ibi dicit,nõ est maius,imò min⁹ crimẽ adulteri o:& sic de alĳs.Cõtra tertiã verò regulã solus papa dispẽsare põt:vt s.§.nũc ostẽdẽdũ. 3 ver.nono. ¶ †Notãdũ est aũt,q aliud est rigor siue seueritas,aliud ius,aliud æqtas, & aliud dispẽsatio.De his omnibus habetur extra de transac.c.fi. Rigor est districtio iuris , siue excessus & austeritas iuris scriptæ , aliquando ad terrorem : vt patet in accusatore

Rubrica de dispensatione.

a ¶ Præmisimus.

b ¶ Disputare.Ioannes de Deo cõposuerat super hoc libellũ tractãs in eo de xiij.dispẽsationibus,Diuina,Papali,Legatorum,Patriarcharum, Archiepiscoporum,Episcoporũ,Abbatũ,Presbyterorũ,Regum,vel principum,procerum & nobilium,patrum,maritorum,amicorũ,& sociorum.

c ¶ Prosequamur.Sciendum est q Host.in Summa sub rubrica de pœnit. posuit rubricellam de dispensationibus,ex qua author primũ §.sumpsit, tamen aliquibus additis.Prius etiam tractauerat hoc Ray.libro iij.

d ¶ Dispensatio.

e ¶ Quintauallis.Verbũ dispẽsationis ibi nõ est nec erat in antiqua aliqua liter.facit dec.& si Christus.eo.tit.in fi.& quod ibi nota.in vlti.glos. sed magis propriè facit decr.ij.de tornea.quam allegat j.ver.penul.in fi.

f ¶ Dispensari.i.distribui.Sic etiam ponitur xlij.dist.dispensatio.

g ¶ Mediũ.Quomodo dispẽsatio cõtra ius cõmune,& quòd super ratione fundatur,possit esse rationabilis,plenè scripsi de præben.multa.in fi.

in accuſatore clerici:in probatiõe deficiẽte,cui denegatur cõmunio, etiã in fine vitę ſuę:vt ij.q.iij.ſi qs epiſcopũ.&ĩ l.eo,q nominauit presbyterũ in teſtamẽto tutorẽ filio ſuo.ꝓ quo nõ eſt orãdũ:vt lxxxviij.diſtin.neque. Adidẽ facit j.q.vij.q in qualibet.& qñq; ſeueritas appellat:vt l.diſt.
a vt cõſtitueret.[a] ix.q.j.c.iij.ĩ fi.ij.q.v.quãto.xxiij.q.iiij.c.nõ põt.§.p̃cepta. extra,de ſen.excõ.ſuper eo. Sed rigor iſte ſeruãdus nõ eſt:niſi vbi timet exẽplũ mali:vt xlv.di.ſed illud.& extra,de trãſac.c.fina.Quãdoq; tamen rigor eſt idẽ,qđ ſubtilitas iuris:vt extra,de reſti.ſpo.ĩ literis.& c.ſępe.extra,de prębẽ.tuę.extra,de ap.interpoſita.§.fi.Itẽ rigor dicit diſciplina:vt xlv.di.diſciplina.in princi.Itẽ dicit iuſtitia:vt e.diſtin.oĩs q.& c.vera.Et ſcias q; qñq; rigor inducit cõtra naturalẽ æquitatẽ ex cauſa & pro bono publico:& qñq; etiã ſine cauſa,ſine ratiõe.& hoc ſolùm ꝓ ratiõe ſufficit,q; ita ſcriptũ eſt.ff.q,& à q.ma.lib.nõ fi.ꝓſpexerit.vj.q.iij. ſcriptũ. qa alia ratio reddi nõ poteſt:vt ff.de legi.& ſe.cõſul.l.nõ omniũ.xxij.q.iiij. Nabuchodonoſor.in prin.& de hoc extra de reſcrip.ſi quãdo.Hoc ꝓſequere & exẽplifica ꝓut no.j.di.ius generale.& ff.de iuſtit.& iur.l.antepen.¶ Ius autẽ eſt ars boni & ęqui,cui⁹ qs merito nos ſacerdotes appellat,i.ſacrorũ pręceptorũ miniſtros.ff.de iuſti.& iur.l.j.§.ius.¶ †Aequitas verò eſt media inter rigorẽ,& diſpẽſationem,ſiue miſericordiã.C. de iudiciis.placuit.xxxiij.di.fraternitatis.extra,de tranſla.c.fi.Interpretari autẽ an ius ſcriptũ ſit ęquum,vel iniquũ ſolius Principis eſt.C.de leg.& cõſti.l.j.Æquitas ita deſcribitur à Cypriano.Æquitas eſt iuſtitia dulcore miſericordiæ temperata.Vel dic q; ęquitas,eſt motus rationabilis regens miſericordiã & rigorẽ xlv.di.diſciplina.& c.& qui emẽdat.& c. vera.qa rigor eſt mãſuetudinæ tẽperandus:vt extra,de pur.ca.cùm in iuuentute. Hæc autẽ eſt æquitas illa,quã iudex ſemper præ oculis debet habere:vt
• ff.de eo quod certo loco.quod ſi Epheſi.in fin.& extra,vt eccle.benefi.vt noſtrũ.in prin.ĩ parte deciſa.& de trãſac.c.fi.xxvj.q.vlti.allegãt.¶ Quid ſit diſpẽſatio,ſuprà eſt dictũ:& illa vtẽdũ nõ eſt,niſi neceſsitas, vel vtili-
5 tas id expoſcat:vt j.eo.§.genera.¶ †Sed nunqd diſpẽſatio eſt ius:Dicũt quidã q; ſic:ſed tale ius,quo ſuperior vti poteſt: inferior verò illud petere nõ poteſt:vt j.§.genera.Alij,vt H.& M. dicũt cõtra:argu.j.q.vij.exi-
b gunt.[b] & c.ſi qs omne.nã indulgẽtia nõ eſt regula:vt xxxiij.q.ij.interfectores.ergo nulla diſpẽſatio eſt ius:quia regula eſt canon,ſeu ius:vt iij.diſtin.canon.& c.regula.Itẽ aliud eſt ordo legitimus,& aliud vſurpatio,id eſt,diſpẽſatio:vt j.q.vij.quod ꝓ remedio. Tertij dicũt,q; ſecũdùm quod eſt in diſpẽſante,nõ eſt ius, ſed poteſtas à iure permiſſa, & quædã actio: ſed ſecũdùm quod eſt in eo,in quo diſpẽſatũ eſt,ius priuatũ eſt, non cõmune,& eſt quædã paſsio.Ad hoc extra,de fil.presby.ex tuæ. & in præ. c.interfectores.& ea.quæſt.in adoleſcẽtia.xxxj.q.j.hac ratione.xxxij. q. vij.Apoſtolus.in fi.extra,de præbẽ. cùm iam dudũ.in fi.Ego dico quòd vbi diſpẽſatio debita eſt:vt j.§.genera.tunc eſt ius: cùm ſit executio iuſtitiæ.ff.de iuſti.& iur.l.j.reſpõ.j.Si verò eſt prohibita:tũc nõ eſt ius,ſed diſpẽſatio iuris.Si autẽ ſit permiſſa:tũc nõ eſt ius,ſed miſericordia,vt in præ.c.allegant.& xlv.diſt.diſciplina.in prin.& c.omnis,q.ix.q.j. ordinationes.verſi.quãuis.& j.q.vij.is,q̃ui,ſiue compaſsio:vt ea.di.vera.Quandoque tamen diſpẽſatio ponitur pro iure:vt extra,de tornea.c.ij.Vbicũ que autẽ iudex debitas pœnas,& à iure ſtatutas relaxat,ſemper diſpẽſare videtur.multa enim ex officio ſuo facere poteſt, ad quæ de rigore nõ tenetur.ff.de iudi.nõ qcquid ij.quęſt.iij.c.ſi quẽ.§.notãdũ.in prin.Ad idẽ xxviij.q.j.iã nũc.& c.ſi enim.Minor qñq; mitigat pœnã à ſuperiore inflc ctã:vt l.di.accedẽs xxxij.q.ij.latorẽ.C.de epiſ.& cleri.aut interdicimus.[c]
d 1 ORiginem autem[d] traxit[†] diſpenſationis remedium ab eo,qui ex ſola miſericordia & diſpẽſatione vniuerſa creauit, & ea homini ſubiecit: vt ff. de vſu in pecudũ.in fin.Inſtitu.de rerum diuiſione.§.in pecudũ.& lxxvij.diſtinc. huius.xxiij.quęſt.vij.quod autẽ.in fi.vnde pſalmus viij.omnia ſubieciſti ſub pedibus eius &c.quem de limo terræ ad imaginẽ ſui creauit.xxxiij.
2 quæſtione v.hæc imago.†Itẽ ipſe diſpẽſauit cũ Adã & Eua trãſgreſſoribus,& poſt pœnitẽtiam dimiſit illis peccatũ.de pœniten.diſtin.j.ſerpẽs. & c.ſicut primi.de pœnitẽ.diſtin.iij.Romanos.& c.Adã aliàs eſt ver. de
3 pœniten.diſtin.iij.Iudas.& de pœn.diſtin.v.c.j. ¶ †Itẽ ex diſpenſatione ſaluauit Noe & filios eius:cùm vnus illorum,ſcilicet Cham reprobus eſſet:vt xxiij.q.j.quia ex ſola.& c.quoniam vetus.ij.q.vij.ſentẽtia Cham. Item diſpẽſatione liberauit Abraham à Chaldæis:vt xxxv.quæſtione j. c.finali. Item ex indulgentia liberauit Lot de Sodoma.ij.q.j. Deus xiij. diſtinctio.quod ait.quia perit ſæpe iuſtus pro impio.xxiij.quæſtione j. non turbatur.de conſecra.diſtinc.j.in ſancta.j.q.iij.c.eccleſia.§.Item ex peccato Achor.Itẽ eundem liberauit ex indulgẽtia de captiuitate gentilium xxij.quęſtione v.dicat.Itẽ ex diſpẽſatione liberauit Iacob de manu Eſau xxij.quęſtione ij.c.fina.& Moyſen de multis periculis.de pœnitẽ. diſtinctio.§.vt cognouer.§.opponitur.& filios Iſrael de fornace ferrea. xvj.quęſtione iij.porro.& de Babylonica captiuitate:de pœniten.diſtin-
4 ctio.j.prædixerat.¶ †Itẽ diſpẽſauit Deus cum humano genere quando miſit filium ſuũ,vt nos redimeret viij.quæſtione j.in ſcripturis vij. quæſtione ij.cùm redemptor.& in præ.ca.porro.qui etiam quotidie nobiſcũ diſpenſat: vt de pœnitẽ.diſtinctione v.capi. ij. & in pſalmis miſere mei ſecundum &c.Non eſt igitur mirum ſi homines cum hominibus diſpẽſent : quia omnis eius actio, noſtra debet eſſe inſtructio.xij. quæſtione
prima exemplum.Ibi dominus eſt largus diſpen-
5 ſator:non debet famulus eſſe auarus.†quia melius eſt de miſericordia,quàm de ſeueritate reddere rationem.xxvj.quæſtione vltima.allegant.xliij. diſtinctio.diſpenſatio.xxxiij. diſtinctio. vſq; adeo. Miſericordia enim communis eſt vſus.lxxxvj. diſtinctio.non ſatis. ad fi.extra, de regu.iur. eſtote miſericordes . Defectus noſtri temporis, quibus non ſolùm merita, ſed etiam corpora defecerunt, antiquam canonum non patitur manere cenſuram: vt xxxiij. diſtinctio.fraternitatis . vnde & miſericordia temperanda eſt:vt ſ.§.proxi.verſicu. b æquitas.Vnde Auguſti. Imple Chriſtianę iudex pij patris officium:ſic ſuccenſe ne iniquitatis memineris, vt in peccatorum atrocitatibus non exerceas vlciſcendi libidinem: ſed peccatorum vulneribus curandi adhibeas voluntatem xxiij.quęſtione v.cap.j.

SVMMARIVM.

1 ☞Diſpenſationum,ſpecies quòt ſint.
Diſpenſatio an poſsit fieri ex cauſa probabili.
2 Diſpenſare tenetur prælatus in aliquibus caſibus, ne detrahatur ſeueritati.
Epiſcopatus debetur meliori de eccleſia.
3 Diſpenſatio prohibita eſt,vbi non poteſt fieri ſine decoloratione ſtatus eccleſiæ.
4 Diſpenſari poteſt vbicunque à iure conceditur.

e GEnera autem[e] Diſpenſationũ ſunt hæc. Nam eſt alia debita,[†] alia prohibita,alia conceſſa, alia permiſſa . Debita eſt vbi multorum ſtrages, iacet, & de ſcandalo timetur l.di.vt cõſtitueretur.extra,de cle.ex.mi.la- d tores.xlv.diſtinctio.licet j.quæſt.vij.diſpenſationes.xj.quæſtione iij.plerunque. xxiij. quæſtione prima noli. in fine. Multitudo enim diſpenſationem inducit.extra,de trãſactio.cap.finali.ix.quæſtione j.ca.iij.in fin.& not.extra,de tempo.ordi.c. ij.& eſt ſcandalum,vt not.extra,de tempo.ordin. e ad aures.& de præſcript.nihil. Itẽ debita eſt ratione tẽporis,vel pſonæ, vel pietatis, vel neceſsitatis, vel vtilitatis eccleſię,vel euẽt⁹ rei.Hęc enim diſpẽſationem inducunt,vt probatur ſigillatim per ordinem.primã,quæſtione vij.§.niſi rigore. & capitulis ſeq.vſque ad §.ecce quibus.c.requiſitis.in c. ſi quis epiſcopus.extra,de præben.expoſuiſti.extra,de æta.& quali.tua.& cap.indecorum. & capi. quæris,vij.quæſtione prima.ſcias.xiij.diſtinctio. f ſicut.extra,de cõceſsio.prębẽ.cum noſtris ad fin. Item quandoque eſt debita poſt peractam pœnitentiam:vt j.de reſtitutio.in integrum.§.ſecũdo.
1 verſic.in ſumma. ¶ †Sed nunquid ex cauſa probabili poteſt & debet fieri diſpenſatio? Ala.dixit q; ſic.argum.lvij.diſtinctio.cap.vnico.Ioan.contra. Nec obſtant præd.ca. quia ibi ſi poſtea fides eius appareat probabilis,aboletur irregularitas prę ſumpta:& promouetur de iure communi. & breuiter vbicunque perſona,res & locus eam exigit,debita eſt.xxix.diſtinctio.cap.primo & ſecundo.l.diſtinctio.domino ſancto.verſi.pręcipiunt.& verſi.neceſſe ſit.& cap.conſiderandum.Vnde & diſpenſare eſt diuerſa diſcretè penſare : & in animo vtrum relaxatio iuris expediat verſare.argu.xliij. diſtinctio.diſpẽſatio.& xxxiiij.diſtin.vſqueadeo. Cùm enim diſpenſatio ſit quędam miſericordia,certum eſt q; quilibet debet eſſe miſericors:vt lxxxvj.diſtinctio.non ſatis.prope finem.l.diſtin.ponderet. ad fin.xxvj.quæſtione vlti.allegant.Item ſit quãdoque diſpẽſatio ratione ætatis:vt extra,de ſentẽ. excom.capi.finali.vbi de hoc xxiij.quæſtione ſecunda.in adoleſcentia xxxiiij.diſtinctio.fraternitatis.Item quandoque quia timetur maius ſcãdalum:vt xxxv.quæſti.iij.quod ſcripſi.argu. contra
f extra,de regulis iuris.cap.iij.[f] detrahẽdũ eſt enim ſeueritati &c.l.diſtinctio.vt conſtitueretur.& vbi multorum ſtrages iacet, detrahendum eſt ſeueritati:vt ix.quæſtione j.ordinationes.in fine. extra, de ſenten.excom.ſuper eo.in fin. Quãdoq; etiam

¶Conſtitueretur. Et ibi no.hæc materia in glo.hic habes.& xlv.diſtinc. diſciplina.in gloſſ. ſed qualiter.j.q.vij. diſpenſationes. & c.exigunt.

¶Exigunt.vbi de hoc.
ADDE tu , an diſpenſatio ſit ius quæ voluit notabiliter Archi.in c.vt conſtitueretur.l.diſtinct. vbi ipſe ſequitur hunc:& bene declarat. & adde q; diſpenſatio reſpectu ſuperioris eſt voluntatis, non autem neceſsitatis , ſecundùm Phili.in c.j.de æta. & qualitate.lib. vj.

¶Interdicim⁹. Vide quod dixi ſ. §. nunc oſtendendũ. ſup ver.xxvij.ĩ fi.

¶Originẽ autem. Hunc §. vſque ad ver.non eſt igitur. habuit à Ioan. de Deo vbi ſ.

¶Genera autem. Permiſſa de his breuiter Hoſti.vbi ſ. §. ij . & ſcripſi poſt eum de renũ. niſi cùm pridem. §. perſonæ , ſuper verbo,poteſt.

¶Iur.c.iij.Solue vt ibi not.in gloſſ.ij. cum ſuis remiſ.

propter futurũ bonum: vt quãdo dispẽsatur cum hereticis: vt alĩ facilius reuertantur. xiĩ. q. iiĩ. ipsa
2 pietas. ¶ †Licet autem ex prædictis causis debita sit: & etiam peccet prælatus non dispẽsando tũc: vt argu. ĩj. q. v. quãto. in fi. & l. di. domino sancto. versicu. ergo ita est. & j. q. vĩj. exigunt. tamen subditus non potest eam petere, nisi fortè supplicãdo. sic & meliori de ecclesia debetur episcopatus: vt viĩ. q. j. licet. & extra, de offi. custo. c. ĩj. nec tamen eum petere potest: vt ea. q. in scripturis. & j. q. vĩj. sicut is. Exemplum etiã patet in cõcorditer postulato, cui fit gratia, si admittat: cùm superior ad hoc nõ teneat: & iniuria, si repellat. Quod dic ꝓut no. extra, de postu. præla. c. pe. Sicut & panis, quẽ auarus detinet, est egẽtiũ: illi tamẽ nullã habẽt actionem ad illũ petẽdũ: vt legit & not. xlvĩj. dist. sicut hi. Nũquid ergo teneat episcopus ex debito cũ criminoso post peractã pœnitẽtiã dispẽsare. argu. ex ꝓmissis q sic. ar. tamen cõtra extra, de iudicĩs. at si clerici. §. de adulteriis. vbi dicit, põt episcopꝰ[a] &c. Sed dic q debet de bono & æquo: vt j. q. vĩj. exigũt. vbi de hoc. & extra, de trãsact. c. fin. vbi dicit, poteris prout videris expedire: & si nolit, põt subditus adire superiorẽ, vt eum cõpellat. argu. extra, de iure pa. nullus. quod nõ placet: quia nemo cogitur facere beneficiũ: vt x. q. ĩj. precariæ.[b] ¶ †Prohibita autẽ est, vbi nõ potest fieri sine decoloratione status ecclesiæ: & vbicũq nõ subest iusta causa dispẽsandi: vt prima q. vĩj. & si illa. & c. tali. extra, de elec. innotuit. §. mulcta. & §. fi. In qbus autẽ casibus sit prohibita, no. j. §. nũc breuiter. & §. seq. &
4 §. nũc de episcoporũ. & ver. prohibetur. ¶ †Concessa est vbicũq à iure cõceditur. quod dic vt s. §. nũc ostẽdamus. & in præ. §. cõsequenter. & §. nũc de episcoporũ. & j. §. sunt quoq. ¶ Permissa autẽ dici potest in casu: puta si qs aliquo accusante cõuictus est sacra vasa vel aliã rem ecclesię subripuisse. Hinc enim poterit episcopus etiã fortè aduersario cõtradicente dispẽsare. Sic potest intelligi l. di. si qs presbyter.[c] De hac dicitur, permittimus, q volẽtes præcipimus: vt xxxj. q. j. hac ratione. Permittitur enim aliqd, vt peius euitetur: vt extra, de sponsalibus. c. ĩj. quod vocatur cõparatiua permissio siue tolerãtia: vt extra, de præben. cùm iam dudum. in fi. quod tamen permittitur, non iubetur: vt xxxiĩ. q. vĩj. Apostolus. in fin. sed quod permittitur durat: vt ff. quod cuiusque vniuer. nomi. Item eorum. §. pe. de hac legitur extra, de fil. presbyte. l. literas. & de cor. viti. c. j. Et nota quod tribus modis dicit aliqd ꝓmitti: quod dic vt not. iĩj. di. omnis autẽ. sunt & alia dispẽsationum genera: prout no. j. de sentẽtia, §. vt autem. ver. postremo. ¶ Potest & aliter distingui: nã dispẽsatio alia volũtaria, quã solꝰ Princeps facere põt: vt in preal. §. nũc breuiter. ver. & nota. Alia rõnabilis & necessaria quã episcopus interponere põt: vt j. dicetur.[d]

a ¶ Episcopus. Et vide quod ibi dixi super illo verbo. & de tempo. ordi. ex tenore. super gl. ĩj.

b ¶ Precariæ. Facit ad materiam, quod scripsi, ne cleri. vel mo. c. ĩj. li. vj. super ver. prælato.

c ¶ Quis presbyter. Vide. j. de aboli. §. j. ver. sed cum. s.

d ¶ Dicetur. Host. in summa de fil. presby. in fi. ponit tertiam speciem, scilicet de rationabili, non necessaria. quę fit propter prę rogatiua meritorum. de præben. de mulcta. in fin.

SVMMARIVM,

1 ☞ Irregularitas quid sit, & quid iuris de ea sit.
Irregularitas prouenit ex facto, seu crimine vel aliqua notabili inobedientia, præsertim aduersus apostolicam sedem.
2 Irregularis dicitur ab in, quod est sine, & regula: quia si contra regulam ecclesiæ natus, vel ob iniquitatem extra eam positus.
3 Papa dispẽsare põt in omnibus irregularitatibus.
Irregularitas inducta est à iure diuino.
4 Sacramẽtorũ defectus, an irregularitatẽ inducãt.
Hortator viduitatis esse non potest, qui coniungia frequentauit.
5 Irregularitates temporales, & non perpetuæ, erant in veteri testamento, vt in eo, qui propter tactum morticinĩ eiiciebatur extra castra.
6 Bigamia est triplex, scilicet vera, similitudinaria, & interpretatiua.
7 Cupidus vsurarius, & turpis lucri sectator, sunt irregulares.
Percussio dupliciter consideratur.
8 Beatus Petrus, an fuit irregularis, cùm auriculam seruo pontificis abscidit?
9 Litigiosus quomodo irregularitatem incurrat, cuiuscunque status existat.
Clericus non debet interesse, vbi vindicta sanguinis exercetur.
10 Iudex. officialis, miles, aduocatus, & qui talia susceperunt officia, non tamen sunt ea executi, an dici possint irregulares?
11 Exercens artem chirurgiæ si propter imperitiam vel negligentiam mors sequatur, censetur irregularis.
12 Extrahens sagittam, vel aliud à cuiusdam corpore, propter quod citius moritur, an sit irregularis?
13 Custodiens infirmum, si imperitè & contra consilium medici det ei vinum, vel aliud, vnde sequatur mors, irregularis est.
Irregularitas diuersimodè & in multis casibus notatur.
14 Accedens ad monasterium causa pœnitentiæ ibi agendæ pro quocunque delicto, irregulari habetur.
15 Casus impedientes promouendos, vel deiĩcientes iam promotos, & qui pœnam depositionis merentur, irregularitatem inducunt.
16 Irregulares sunt, qui peracta pœnitẽtia ordinis executionem nõ habẽt.
17 Sodomitico peccato vitiatus, irregularis habetur.
18 Infamis siue infamia iuris, siue infamia facti, est irregularis.
19 Suspensus ab officio celebrando fit irregularis.
20 Participans excommunicato ipso iure suspensus habendus est.
21 Excommunicatus maiori excommunicatione, siue à iure, siue ab homine, scienter celebrans, semper fit irregularis.
22 Irregularis nemo iudicandus, nisi in iure expressum inueniatur.
23 Suspensio ad tempus non dicitur propriè sententia, vel suspensio canonis, sed Dei. Nam statim peracta pœnitentia celebrare potest.
24 Violans interdictum ecclesiasticum celebrando in loco interdicto, fit ipso iure suspensus & irregularis.
25 Celebrans coram excommunicatis à domino papa, est irregularis.
26 Ecclesia violata vel sanguinis effusione, vel aliter, non dicitur propriè interdicta, nec in ea celebrans est irregularis.
27 Excommunicatus vel interdictus dicitur violare sententiam vel interdictum, agendo suum officium, vt prius.
28 Excommunicatus si celebrat, vt prius, non in ecclesia, sed extra, quid iuris? & quid si celebrat in ecclesia non consecrata?
29 Cœmiterium, in quo sepultus est excommunicatus, est interdictum, nec potest in eo aliquis ante reconciliationem sepeliri: & sacerdos cõtra faciens est irregularis.
30 Sepeliens publicè scienter & solenniter excommunicatum, grauiter peccat.
31 Aduocati, tabelliones, iudices, & talia publica officia gerentes, si ab illis per superiorem suspendantur, nihilominus ea exequuntur, an irregularitatem incurrant.
32 Excommunicatum absoluere per sententiam non est ordinis, sed iurisdictionis.
33 Sacra ministeria exercentes, an sint ipso facto irregulares.
34 Consuetudo in sacramentis & ecclesiasticis officiis est attendenda.
35 Presbyter excommunicatus, vel simpliciter ab ordinibus suis suspensus, acolitatus officium exercens, an sit irregularis.
36 Episcopus à pontificalibus suspensus, nihilominus potest absque irregularitatis periculo celebrare. nam pontificalia non sunt de substantia.
37 Iudicari nemo debet in debito irregularitatis.
Irregularitas à iure positiuo est inducta.
38 Abbas non remouetur à prælatione propter irregularitatem.
39 Irregularitas quando occasione homicidij contrahatur.
40 Consulens alicui seipsum occidere, vel aliter interficere, an sit irregularis.
41 Iudex habens latronem captum, super quo consulit peritum aliquem, quem consulit morte puniendum, quid iuris?
42 Episcopus à suo iudice interrogatus super crimine, pro quo est pœna sanguinis infligenda, quid respondere debeat?
43 Consulens alicui alium occidere, ille autem ab alio occiditur, dicendum q dans operam consilio illiciti operis irregularis habetur.
44 Consulens alicui se periculo exponere pro patria sua, vel proximo suo, vel pro iure suo, vel suæ ecclesiæ: non ob hoc fit irregularis.
45 Occidens quemcunque facto & propria manu, fit irregularis.
Deus cor interrogat: Lex autem opus quærit.
46 Infirmum vertens vel transuertens de latere in latus, vt citius moriatur, fit irregularis, si ex hoc moriatur.
47 Dispensatio facilis est erga eum, qui ineuitabili casu se defendens aggressorem occidit.
Hominem à morte non liberans, vbi potest, illum occidit.
48 Retrahens aliquem à proposito liberandi hominem à morte iniusta, indirectè homicidium committit, & per consequens irregularis habetur.
49 Clericus trahens potestati seculari latronem, petens illum puniri citra sanguinis effusionem, non ob hoc fit irregularis.
50 Instruens iudicem, vel officialem de fure inueniendo, quo casu irregularis efficiatur.
51 Ratihabitio retro trahitur, & mandato comparatur.

52 Mortuus in rixa,nescitur tamen quis illum interfecerit,an omnes homicidæ censeantur?
53 Amici alicuius illum iniuriãtes interficiunt illo inuito,an illi noceat homicidium.
54 Associans aliquem euntem alium occidere,quo casu reddatur irregularis?
55 Clerici inducentes milites ad pugnandum pro ecclesia,vel republica vel fide Christiana,& in conflictu ipsis præsentibus aliquis moriatur, an ipsis imputatur irregularitas?
56 Clericus existens in bello iusto vel iniusto armatus vel non,semper reddi tur irregularis,si in illo aliqui moriantur.
57 Clericus non debet præponi bellis,nec retiarijs,nec balistarijs, seu huiusmodi viris sanguinum.
58 Clericus in bello iusto potest interesse,& militibus necessaria ministrãdo præponi,dummodo viudictam non intendat.
59 Sacerdos in duello pugnans est irregularis,& quo casu poterit cũ eo suus episcopus dispensare.
60 Promittens pacem & securitatem fugienti & timenti,irregularis dicitur, si ille cui promisit,fuerit in loco,vbi timebat occisus.
61 Irregularitas homicidij qñ & per quem possit dispensari?
62 Homicidium euitabilis necessitatis aut ineuitabilis diuersimode consideratur,& circa illa diuersimode dispensatur.
Episcopus dispensare potest cum presbytero homicida in casu ineuitabili.
63 Curia Romana nõ dispensat cum clerico in homicidio voluntario,nec de facili in casuali,vel dubio.

a IVxta[a] propositionis ordinẽ dicendũ restat,qd iuris sit de irregularitate.circa qd̃ primò videndum est qd sit irregularitas,& vnde dicatur. ¶Quot modis sumatur,siue accipiat irregularitas personę.¶Quibus modis,& in qbus casibus irregularitas cõtrahatur.¶Irregularitas est nota seu impedimẽtum canonicum ex facto seu defectu proueniens qua quis prohibetur ad eccle siasticos ordines promoueri,& in eisdem ministrare.Bene dixi nota quod est idem quod infamia seu irregularitas,vt de pur.cano.accedens.ñ.q.iij.si quẽ.§.notandum.& in l.indulgentia.ff.de his qui no.infa.furti.accipe. §.si quis alieno.& l.sequen.& est etiam no.idem qd̃ cicatrix,vt ff.de ser.fug.l. ij.Et irregularitas est cicatrix criminis vel defectus,vt lxj.dist.in sacerdotibus.in fi.vnde sanitas,s.pœnitentiæ post vulnus scilicet peccati sequuta sine cicatrice,s.irregularitatis esse nõ põt,vt j.q.j.ventũ est.Itẽ ideo dixi ca
b nonicum qm̃ irregularitates à iure canonico ortum habet,vt j.versic.ij.[b]
1 ¶†Ex facto autem seu ex crimine prouenit irregularitas,vt patet in clerico censuram ecclesiasticam violante,vt j.dicet,vel ex aliqua notabili inobedientia,præsertim aduersus apostolicã sedẽ.lxxxj.dist.si qui sunt. extra ne cle.vel mo.nõ magnopere.in fi.extra de hæreti.excõicamus.j.§.sanè.extra de elec.exc.mi.c.fi.prope fi.extra de sen.excõ.significauit.& in symoniaco in ordine,& in clerico per saltũ promoto,& in similibus:& generaliter in committente aliquod de criminibus in apostolica regula contentis, vt dicunt quidã xxv.di.c.vnum.§.nũc aũt.& c.j.& in crimine homicidij qd̃ quẽlibet hominem irregularẽ facit,vt l.dist.miror. Itẽ ex defectu qd̃ prouenit qñq; à natura,qñq; ex euentu.A natura, vt defectus naturaliũ. Regula em̃ ecclesię est vt quis de legitimo matrimonio nascat cõtra hãc regulam natus irregularis est,vt lvij.di.p totũ.& extra de fi.presbyt.p totũ. vel si quis cũ corporis defectu nascitur:ex quo sit in mẽbro nobili & apparenti vitiat9. talis enim nequit promoueri:quãuis sit de legitimo matrimonio natus,vt lv.dist.pœnitẽtes.& extra de cor.viti.per totũ.Ex euẽtu autẽ ꝓueuit in quolibet hoĩe casualiter,vt bigamia qui propter sacramen
2 ti defectum inducit irregularitatẽ:nõ tñ omne crimen,nec omnis defect9 irregularitatẽ inducit.¶†Dicit aũt ab in,quod est sine,& regula:vnde irre
c gularis,i.contra regulã ecclesiæ natus,siue ꝓpter defectũ, vel factũ extra eã positus,vt præmissum est.[c] ¶Sumitur ergo siue accipitur irregularitas primò pro defectibus q̃ sunt in hoĩe sine peccato: puta qa est bigamus, vel viduę maritus illegitimus,vel hmõi:extra de renũ.nisi cùm pridem.§. personæ,alios etiam defectus habes liij.& lvj.di.per totũ.& l.dist.nõ confidat.& extra de fi.p̃sby.& de seruis nõ ordi.p totũ.¶Sdò sumit irregularitas personæ,vbi generaliter omnino homo prohibetur ordinari,vel etiã celebrare in ordine iam suspecto sine dispensatione domini papę,siue patiatur defectum sine peccato,siue commiserit grãde peccatum:& qui sint, hic dicetur infrà.§.nunc de episcoporum. Non ergo hic dicitur irregularis pro eo quod secundùm regulam Apostoli ordinari prohibeatur: sed quia talis est extra regulam aliorum.Nã cũ generaliter epi possint dispẽsare cum omnibus,nisi eis specialiter prohibeatur,vt quidam dicunt, vt j.§.nunc de eporũ.ver.his igit.& seq.cum prædictis tñ dispensare specia-
3 liter prohibetur.¶†Papa aũt in oĩbus irregularitatibus dispensat:quia irregularitates ipsæ,& pœnæ earum de iure positiuo sunt, in quo ipse habet plenariam potestatem,vt extra de concess.præbẽ.proposui.prope fi. arg.tamen contra.quod à iure diuino irregularitas sit inducta.Nam dictũ
d est Dauid:[d] Non ædificabis mihi templum:quia vir sanguinis es,vt de cõ
e se.dist.in.j.c.j.[e] Tertio etiam modo dicuntur irregulares omnes illi qui nõ possunt remanere in susceptis ordinibus:nec ad maiores promoueri,'etiã post peractam pœnitentiam sine dispensatione, vel papæ,vel prælatorum inferiorum. de quibus dicetur j.ver.sunt quoq;.& in præ.§.nũc de episco
4 porum.¶†Defectus autem sacramento tum videtur,quòd tantùm ex constitutione ecclesiæ irregularitatẽ inducant quo ad ordinationem in hoc, vt cum eis nõ possit dispensari,nisi per papam.argu. contra.qa vnum de capitulis apostolicę regulę est, Oportet episcopum vnius vxoris esse virũ xxvj. dist.c.j.& ij.Sed respõderi potest ꝙ hoc ꝙ talis ꝓhibetur ordinari nõ est ex defectu sacramenti, sed qa nõ põt esse hortator viduitatis,qui cõiugia frequentauerit,vt patet xxvj.dis.vna.in fi. Vel dic ꝙ licet per nouũ testamentũ inducat hmõi irregularitas,quo ad hoc ꝙ promoueri non possit:non tñ quo ad hoc,quin per aliũ q̃ ꝑ papã dispẽsari possit,sed videt ꝙ defectus sacramenti est cã,quare tales premoueri nõ pñt.arg.xxvj.di.acutius.& extra de biga.debitũ.Sed põt rñderi ꝙ est causa coadiu- a
5 uans.vel dic vt §. ¶†In veteri autem testamento erant irregularitates temporales, & nõ perpetuæ, vt qñ quis ejiciebatur extra castra pro eo qd̃ tetigerat morticiniũ:vna tñ videtur fuisse perpetua,s. ꝙ summus sacerdos deberet habere virginẽ,& nõ repudiatã.de quo no.scdm do.meũ extra de cleri. b cõiu.sane.j.Sed nec istud erat ꝓpter defectũ sacramẽti,sed qa nõ posset esse hortator viduitatis,vt §. ¶Idẽ etiã videtur de his qui tantũ de iure positiuo sunt irregulares,vt corpore vitiati illegitimi,et obligati ad ratiocinia.¶Contrahitur autem irregularitas ex defectu natalium:quia non legitimè genitus ordinari nõ põt.vt §.versic.j. Et si ordinetur nõ promouebitur ad beneficia cum cura,vel ad dignitates sine dispensatione,vt extra de fil.presby. c.j.& c.nimis.extra de elec.cũ in cunctis.rñ.j.& c. innotuit. & c.cùm Vintoniẽsis.de quo dic vt j.§. nũc de eporũ.ver.vtrũ.Itẽ etiã ex defectu alio mõ c
6 puta si careat oculo,manu,vel pede,vt §.Itẽ cõtrahit ex facto:puta si est criminosus prout in regula apostolica cõtinet.Tales em̃ nõ ꝓmouent,de qb9 hr̃ xxv.di.p totũ.& vj.q.j.infames.vbi tales defectus enumerãtur.Item bigamus est irregularis qui nõ põt promoueri propter sacramẽti defectum,vt xxv.di.p totũ.extra de bigamis.per totũ.et.§.ver. proxi.¶†Et scias ꝙ est triplex bigamia,s.vera,qñ d
7 videlicet quis cõtrahit cũ vna postq̃ habuit aliã,vt xxvj.distin.acutius.Similitudinaria,vt cùm monachus seu monialis ꝓfessa matrimoniũ cõtrahit, vt e xxvij.q.ij.quotquot. Et interpretatiua,vt cũ hñs vnã de iure,contrahit cũ alia de facto. vt extra de f biga.nuper.& c.debitũ.xxxj.q.j.qũo.in fi.[f] Item ebriosus,i.nõ sobrius est irregularis,qui si perstitit est deponẽdus:nec ordinat,vt xxv.dis.c.vnũ orariũ.§.als ea demũ.xxv.di.eps. Vinolẽti em̃ nõ de facili cõtinẽt.xliij.di.c.j.xlix.di.c.hinc etem̃. ꝓpe fi.Itẽ illiterati & ĩprudẽtes sunt irregulares,vt xxxvj.dist.illiteratos.j.§.nunc de episcoporum.versi. xxvij.¶Sed nunqd talis ꝓmotus recipit characte g
g rem.Non videtur.Nã sciẽtia caret,& sciẽtia clauis est,vt xx.distin.c.j.vbi de hoc.[g] ¶†Item cupidus
7 est irregularis,vt lvij.dist.per totũ.Vnde vsurarius deponit,et turpis lucri sectator de clero ejicitur,vt c.distinc. c.j. & ij.extra de vsur.p̃terea.¶Itẽ pcussor.xlv.di.p totũ.extra de cle.percus.per totũ. Et scias quòd percussio cõsideratur dupliciter.Primò passiuè,vt si qs percussus est lepręm orbo,& dein de scandalum generatur.Talis enim non promouetur; imò promotus nõ ministrat,sed ei coadiutor datur,vt vij.q.j.cùm percussio.extra de cleric. ægro.vel debilita.c.penulti.Secundò actiuè:& hoc etiam dupliciter consideratur, Nam alia verbalis, vt si accuset vel deferat crimen, pro quo capitis pœna debetur,vt v.quæst.vj.delatori.& vj.quæst. j.summa.extra de accusatio.accusasti.Alia realis:et hoc quocunq; modo fiat, siue in propria persona,siue per alium eius mandato;& si sequatur inde homicidium contrahitur irregularitas.extra de homi.presbyterum.& c.Petrus.l.distinct.miror.& c. clericum.& c.de his.j.Idem est si sequitur membri mutilatio,vt dixi in aureo repertorio, sup ti-

¶Iuxta.& l.seq.& extra de sortil.c. fi. vbi de hoc dixi. & de of.dele.cũ olim. ij.sup vers.notauisset.
¶Ver.ij.Vñ nõ cõtrahit,nisi in casib9 expressis à iure.de sen.ex.is q.li.vj. ADDE tu ꝙ irregularis fit de iure positiuo. hoc tenet Pe.de Anch.in cle. vna.de homi.& ibi do.Car.ĩ vj.col.Itẽ do. Ab.ĩ c.ego N. ĩ fi.extra de iureiu.
¶Præmissum est, qd̃ sequit vsq; ad ver.cõtrahit.posuerat Inn.in decr.nisi cũ pridẽ.de renũc. §.psonæ.vbi breuitatis cã huc remissi sup gl.arg.pro opinione.
¶Dauid.j.Paralip. xvj.& xxviij.
¶C.j.vt ibi not.& j.§. nunc breuiter. vers.Dauid fuit figurator noui testamẽti.
¶In fi.Idẽ si cũ vidua cõtraxit, & eã cognouit,de biga. c ij.& c.debitum. ver.cùm ego.
¶ De hoc. Scilicet claui sciẽtiæ.ibi em̃ nil de q̃one.in qua cõtrariũ eius qd̃ tenet gl.not.in prę.c. illiteratos. & vide qd̃ scripsi de tẽpo. ord.nullus.li.vj.sup ver.illiterato.

tulo de pœnis.in rubrica.casus totius iuris quibus
a promoti deñciuntur.versi.truncãs.[a] ¶†Nunquid
8 ergo beatus Petrus fuit irregularis qui auriculam
b seruo pontificis præcidit,[b] vt xxiiñ.quæst.prima.
si Petrus.& xxiiñ.quęstione iiñ.,p membris.& vi-
deť ꝙ sic:cùm hoc non fecerit superioris authorita
te,vt e.cã.q.iiñ.ille gladium.sed dicas contra.Non
dum em̃ erant clericis arma prohibita,nec irregu-
laritas erat inducta quæ à iure positiuo ortum ha-
bet,vt dixi s.versi.ñ.imò olim licebat sacerdotibus
interficere,vt ñ.q.viñ.c.nos si incõpetẽter.§.itẽ cũ
Balaã.V ñ & Paulus qui beatũ Stephanũ lapidãti-
bus ministeriũ præbuerat,electꝰ est à domino Apo
stolus,vt l.di.§.ecõtra.c.si post.Sed in eo oĩs irre-
gularitas fuit abolita in Baptismo,vt no.xxvj.di.
deinde.& j.ver.vlti.[c] Vel dic ꝙ illi & alíñ ex diui-
na ordinatiõe excusati sunt,vt extra de diuor. gau
dem⁹.§.verũ.xxiiñ.q.iiñ.si nõ licet.et q.viñ.occidit.
Diuina em̃ facta,& maximè veteris testamẽti sunt
admirãda nõ in exẽplũ nostrę actionis trahẽda,vt
ñ.q.viñ.nos si incõpetenter.§.itẽ cũ Balaã.ver.Da-
niel.& iiñ.q.iiñ.c.si testes.§.sed obñciť.[d] Si verò p-
cutiat absq; mortis periculo,vel sanguinis effusio
ne vel truncatione:habet potestatẽ non imputatur
ei,[e] vt extra de rap.in archiepiscopatu.et xxiiñ.q̃o.
v.c.iñ.qđ ꝙsequere vt j.ver.facto aũt. ¶†Item liti
9 giosus est irregularis.xlvj.di.p totũ.extra de syndi
co.c.vnico.Si em̃ criminalis est quęstio,& sequitur
inde mors vel membri truncatio,sequitur irregula
ritas,siue sit iudex,vel assessor,vt not.xxiiñ.q.vlti.
princeps.& c.sæpe.siue aduocatus,siue pro actore
siue pro reo.j.de aduo.§.j.
[f] siue a-
ctor,vel notarius,siue dictator sententiæ,vel pro-
mulgator,vel procurator,vel officialis,vel execu-
tor,vel testis,vel accusaator,vt l.di.si quis viduam.
extra ne cler.vel mo.sentẽtiã.& c.clericis.extra de
homi.postulasti.lj.di.c.j.siue purgatiõi vulgari,vel
vindictę sanguinis authoritatem, vel benedictio-
nem seu pręsentiam suam exhibet.extra de excess.
præ.ex literis.Item in milite.lj.di.si quis post.xix.
q.iiñ.monasteriñs. Tamen in his casibus,si mos,vel
membri diminutio non fuerit secuta : dicunt qui-
dam posse episcopum dispensare.argumen . extra
de cleric.pug.in duel.c.primo.alíñ dicunt quòd cũ
tales voluntariñ homicidæ intelligantur, solus pa-
pa potest dispensare cum eis, licet autem clericus
non debeat interesse,vbi vindicta sanguinis exer
cetur:si tamen ex sola curiositate,vel leuitate fue-
rit vbi latro suspenditur,vel vbi quis in duello in-
terficitur, licet grauiter peccet:non tamen fit irre-
gularis,si nec auxilium,nec consilium,nec authori-
g tatem præstiterit.[g] ¶†Sed quid de iudice vel offi
10 ciali,vel milite,vel aduocato qui talia susceperint
officia:non tamen sunt ea executie? Respõdet Hu
h go no.lj.di.si quis[h].eos non prohiberi ab ordinũ
susceptione. Alíñ etiam tales iudicant irregulares
propter propositum exercendi,quod habuerunt.
argu extra de biga.nuper & c.fina.Si autem ex of
ficio suo causa iustitię aliquem iudex interfecerit,
irregularis est.miles autẽ qui fuit in bello, nec per
eum stetit quim occideret repellendus est.secus si
nec percussit,nec ad hoc operam dedit,secundùm
Hug.similiter iudex examinauit causam sanguinis
& aduocatus in ea,& officialis qui ex officio suo
nõ dedit operam vt sanguis effunderetur irregula
res sunt,licet mors vel sanguinis effusio non fuerit
subsecuta.Potest tamen cum talibus per episcopũ
dispensari,vt infra ver.quando autem, & similiter
cum illo qui non ex officio,sed ex odio dedit ope
ram,& fecit quod potuit vt occideret: non tamen
occidit nec mutilauit.Indigent enim tales dispen
satione.& vide j versi.sed nunquid cleri. & versic.
11 sed quęritur quando.& seq. ¶†Item exercens artẽ
chirurgię videť ꝙ sit irregularis si propter imperi-
tiam vel negligentiã suã mors fuerit subsecuta, ex
incisione adustione vel potiõe quã dedit infirmo,
vt extra de homi.tua.§.j.Item si quis peritus flebo
tomat & secat,vel adhibet omnem diligentiã quã
debet:nõ teneť in aliquo si mors sequatur:quia po
tius pręsumitur casu & culpa flebotomati,vel me-
dicinati seu secti,mors euenisse.xxiiñ. q.v.de occidendis.secus si propter
12 eius negligentiam euenerit,vt j.versicu.facto.& sequen. ¶†Si autem ali-
quis sagittam vel telum vel gladium infixum in gutture vel pectore, seu
corpore alicuius extrahit propter quod vulneratus citius obñt irregula-
ris efficitur,vt ff.de reiu.in culpa.& l.quãuis.extra de homi.tua.Intellige
autem chirurgum non prohiberi à promotione,nisi propter periculum:
quoniam de facili in officio suo errare potest.vnde si quis existens laicus
hoc officium exercuerit,non ob hoc est irregularis,licet multi sub eius cu
ra obierint : nisi propter eius incuriam perierint , vt dixi. Clericis autem
hoc officium omnino interdictum est:ita quòd cessare nolunt,deponen-
di sunt cq̃uis ex hoc solo non sint irregulares.Si tamen sub eorum cura ali
qui obierint:etiam præter eorum culpam dicit papa eos irregulares fo-
re,vt no.in pręc.tua.& extra ne cle.vel mo.sententiam. Is autem qui an-
te baptismum vel etiam existens laicus irregularitatem contraxit post ba
ptismum:vel etiam factus clericus remanet irregularis.xxvj.distinc.c.j.&
13 ñ.¶†Similiter si custodiens infirmum det ei bibere vinum, vel aliud im-
peritè contra consilium medicorum faciat propter quod mors sequatur:
irregularis fit propter imperitiã et negligẽtiam dissolutã.Sed si talia bona
fide fiunt circa ęgrotos,non debet quis facilis esse ad faciendam sibi con-
scientiam scrupulosam:cq̃uis in aliquo sit erratum si non sit ibi lata culpa.
Cùm negligentia dissoluta quę prope dolum est,& huiusmodi scrupulũ
de facili deponere debet ad consilium sapientis.Si autem lata fuerit cul-
pa aut negligentia dissoluta:& certum sit quòd inde mors euenerit irre-
gularitas contrahitur.Si verò non sit certum,aut dubitatur probabiliter se
cũdùm iudicium medicorum, aut non.In primo casu abstinendum est ab
officio & promotione:in secundo deposita erronea conscientia, si fieri
possit,poterit administrare,& etiam promoueri.aĩs nõ,scđm fratrẽ Ray:
l.di.hi qui arborem.& c.sæpe.Solus tamen papa cum prædictis dispensat
secũdũ quosdam. ¶Item est irregularis ordinatus ad sacrum ordinem ab
episcopo qui renũciauit episcopatui,vt extra de ord.ab epi.qui renuncia
uit episcopatui.c.j.¶Item ordinatus à non suo episcopo. non,em̃ recipit
executionem.ix.q.ñ.c.j.ñ.iiñ.& iiñ.viñ.q.j.episcopus in diœcesi.lxxj.dist.
i c.j.& ñ.& dixi in decre.Grego.x.de temp.ordi.eos qui.[i] nisi fiat de licen-
tia propriñ episcopi,vt ibi.& ix.q.ñ.Lugduñ.Quidam tamẽ dicunt quòd
ordinatus ab alieno episcopo non est suspensus ipso iure,sed suspenden-
dus,vt extra de temp.ord.quod trãslationẽ.& de ord.ab episc.qui renun.
epis.c.j.§.j.ad fin.Vnde si celebrat nõ est irregularis:qa prædicta iura lo-
quunť de suspẽsione quo ad se tantũ. Potest tñ suspendi seu interdici ei
ne celebret,vt in præ.c.quod trãslationẽ.& si postea celebrauerit irregula-
ris efficitur:nec poterit cum eo citra sedẽ apostolicã dispẽsari: prout infrà
dicetur:& hoc etiam probat stylus curiæ.Nam qñ scribitur pro talibus di
citur sic:mandamus quatenus ipso ad tps suspẽso sup hoc authoritate no-
stra dispenses.Et est no.qđ dicit,super hoc:& nõ dicit,super irregularita-
te dispenses.Dispensatur enim vt non deponatur quod fieri debet secun
k dùm prędicta iura.& hoc sentit do.meus.[k] ¶Item ordinatus extra statu-
ta tempora,vt extra de tempo.ordin.cùm quidam. Item non ordinatus
celebrans,vt j.§.nunc de episcoporum.versi.xviiñ.¶Item recipiens plu-
res ordines sacros eodem die,vt eodem titul.dilectus. ¶Item minor xiiiñ.
annorum in subdiaconum ordinatus,vt eodem titulo.vel non est.¶Item
per saltum promotus,vt extra de cleric . per saltum promot.tuæ. ¶Sed
quid si nullum ordinem habẽs,ordinetur in præsbyterũ: vel qđ si prętermisso aliquo ordine sacro quis ordinetur in episcopum? De hoc dic prout
l ibi notatur.[l] ¶Item rebaptizatus . de consecra.distinctione quarta . qui
bis.extra de apostatis.capit.primo.Item symoniacus in ordine. extra de
symo.si quis.j.quæstione j.statuimus. ¶Item neophytus,vt xlviiñ.distin.
per totum.¶Item regularis audiens leges vel physicam vltra duos men-
ses.extra ne cleric.vel mona.non magno.in fine. ¶Idem etiam dici po-
test de personis illis quæ enumerantur eodem titulo.c.fina.§.fina. ¶Item
14 publicè pœnitens.l.distin.canones.& lv.distin.pœnitentes.¶†Item acce
dens ad monasterium causa pœnitentiæ ibi agendæ pro quocunq; delic-
to siue leui,siue occulto,vt extra de renuncia.post translationem.l.distin
ctione.si ille.¶Item suspensus,vt extra de consuetud.cùm dilectus.Qui
autem sint suspensi,vide in repertorio sub titu.de senten.excommu.in ru
m brica extraordinaria. [m] ¶Item accusatus accusatione pendente.extra, de
testamen.capitu.fina.¶Item conuictus & confessus & condemnatus de
crimine.xv.quæstione vltima.si quis.argumen.extra de testib.testimoniũ.
Idem est si non sit condemnatus,si crimen sit enorme & manifestum.l.di
stinct.de his verò.¶Item denunciatus de aliquo crimine.extra de accusat.
omnipotens.¶Item accusator accusatione pendente,vt ñ . quęstione iiñ.
Euphemium.¶Item excommunicatus scienter ordines recipiens .extra
de senten.excommuni.cùm illorum.¶Item recipiens ordines etiam igno
ranter ab hęretico,vel excommunicato,vel schismatico,vel suspenso, vel
etiã ab eo qui renunciauit episcopatui,vt legitur & notať extra de schisma.
capitu.iñ.extra de ordi.ab epi.qui re.epis.cap.fina.j.quæstione viñ. conue-
nientibus.¶Item qui contraxit matrimonium cum ioculatrice, vel aliâs
vili muliere,vel ancilla.xxxiiiñ.distinctione.si quis viduam.extra de cle-
ric.coniuga.sane.ñ. ¶Item promotus post inhibitionem sub pœna ana-
thematis.extra de eo qui fur.ordines sus.capit.primo.¶Generaliter qui-
cunque promoueri non potest ad ordines,vel honores sine dispensatio-
15 ne:& quicunq; ineligibilis est,irregularis est. ¶†Item omnes casus qui
impediunt

a ¶Truncãs,Tex.est in decr.is q. de ho. li.vj.& in cle.eo. ti. c.tuo.& ibi multæ cõcordãtiæ in v.gl.
b ¶Pręcidit, Lucæ xxñ.
c ¶Ver.vlti.q penultimus est,sed añ additionẽ erat vltim⁹.
d ¶Obñciť.xxñ.q.iñ. si quis per testm̃.
e ¶Imputať ei.Ad irregularitatẽ vel ad culpã:si verò potestatẽ nõ habet ĩputať ad culpã,sed nõ ad irregularitatem.
f ¶In cã.Ibi dabo remissionem.
g ¶Prestiterit. Hoc scripsi post Inn. & Host.in præ.decre. snĩam.super j.glo.
h ¶Si quis.et Ioã.ibi,
i ¶Eos qui.li. vj. & ibi vide in gl.qđ nõ licet.
k ¶D.meus.Vt post eũ scripsi in præ.c. qđ trãslationem.in gl.ergo talis.
l ¶Ibi nota.& xl.di. sicut.& lñ.dist. soli citudo.
m ¶ Extraordinaria. Hãc j.declarat ver. casus aũt . vide qđ plenè no.in cle. de pœnis.cupiẽtes. in gloss.nota nouam.

impediunt promouendos,vel deijciunt iam promotos: & qui pœnam depositionis merentur,irregularitatem inducunt:quos plenè prosequere in repertorio sub titulo de tempo.ordi.in duabus rubricis extraordinarijs.& sub titu.de pœnis.in Rubrica illa:casus totius iuris in quibus promoti deponuntur:& de alijs multis,vt patet intrà §. nunc episcoporum. ¶Item in veteri testamento quædam inueniuntur irregularitates quæ impediebant aliquem panes domino offerre: quæ singulariter intellectæ etiam in nouo repelluntur,vt cęcus,id est ignorantia:claudus,id est infirmitas mentis.¶Item nasum paruum,id est indiscretio, vel grandem vel tortum, id est immoderata discretionis subtilitas. ¶ Item habens fractum pedem,id est alienatio à bono,vel gibbum, id est peruersitas. Item lippus:id est depressio ingenij.¶Item albuginem in oculo habens: id est arrogantia.¶Item habens iugem scabiem:id est luxuriam. ¶Item ponderosus,id est immunda cogitatio. ¶ Item habens impetiginem in corpore,id est auaritia.hæc leguntur xlix.distinctione.hic etenim. ¶Item languidus:id est tarditas & negligentia.Indignum enim est dare Deo qđ
16 dedignatur homo,vt eadem distinctione.c.fina.¶†Sint quoque irregulares hi qui post peractam pœnitentiam non habent ordinis executionẽ, vt extra de renuncia.nisi cùm pridem.§.primo. quod contingit in pluri-
a bus casibus.[a] Primò in homicidio.l.distinctione.miror.extra de tempo. ordi.c.fina.Secundò in symonia in ordine.prima quæstione j.erga . extra de symo.tanta.vel in beneficio quo ad illud retinendum.extra de accu.in quisitionis.j.respon.§.nunc ostendendum.versicu.xxij.Tertiò si quis excommunicatus,vel suspensus,vel interdictus in contemptum clauium fecerit ordinari.extra de senten.excommuni.cùm illorum.§.si autem hos. Quartò si talis præsumitur celebrare.xj.quęstione iij.si quis episcopus.in cõsi.extra de vita & honest.clerico.vt clericum.§.si quis igitur.vel beneficia conferre:vel si quis à contemnente interdictum beneficia recipere,vel ipsum interdictum violare præsumit.extra de excess. præla.tanta. Quintò falsarius literarum domini Papæ.extra de crimine falsi.ad falsariorum. §.
b primo.Talis tamen secundùm Papam [b] si occultus sit post absolutionem & pœnitentiam peractam,sine peccato ordinatur:nec potest petere cessionem:quia nullo iure cauetur quòd sit infamis ipso iure. Sextò hæreticus . extra de purgat.cano.inter solicitudines.& qui fuit hæreticus.prima quæstione vij.conuenientibus & §.fina.xij.distinct . nos consuetudinem.Septimò exhibens hęreticis ecclesiastica sacramenta,vt extra de hæ-
17 retic.excommunicamus.primo.§.si verò clericus.& §.sane clerici.†Octauò sodomita.extra de excess.præla.clerici.Nonò presbyter peccatorem sibi confitentem denudans.extra de pœn.& remis.omnis.§.finali. Decimò incorrigibilis & in nimia contumacia perseuerans.extra de dolo & contuma.veritatis.§.fina.xxiij.quęstio.iiij.fortè.extra de iudic.cùm non ab homine.Vndecimò crimen notorium de iure vel de facto.extra de tempor. ordi.cap.fina.Duodecimò vtens officio assasinorum, vel eos receptans, vel defendens,vel occultans,licet exinde mors non sequatur.extra de homi.pro humani.lib.vj.Decimotertiò apostata.extra de apostata.capit .fina. Decimoquartò scismaticus.extra de scismaticis.c.primo. Decimoquintò intrusus.xvj.quæstione vij.si quis deinceps.vij.quæstione j.factus.& c.sequen.& per abusum secularis potestatis voluntariè electus.extra de elect. quisquis.Decimosextò secundùm Ioan.omne crimen quod ipso facto inducit infamiam ciuilem.iij.quæstione vij.c.infames.§.porro.C.de infamibus.l.j.ff.de his qui no.infa.l.j.& l.ait.Decimoseptimò infamia descendẽs ex delicto per sententiã declarato:quia pœna potest demi culpa perennis erit.ij.q.iij.c.euphemium.§.hinc colligitur.¶†Infamis enim est irregu-
18 laris siue sit infamia iuris,vt lj.distin.qui in aliquo.& ij.q.iij.c.si quem . §. notandum.C.de infami.l.j.extra de testib.c.testimonium.siue sit infamia facti,vt extra de accus.omnipotens d.ij.q.iij.§.hinc colligitur.lxxx . dist. tantis.C.lib.xij.de digni.l.iij.extra de excess.prel.inter prima.§.postremo. versic.hoc etiam nota. Qui autẽ sint infames,vide plenè in nostro repertorio sub titulo.de pœnis.in rubrica extraordinaria.Decimooctauo casibus in quibus Papa non potest dispensare. quos habes j. §.nunc breuiter.& in quibus ipse solus dispensat.qui not.ś.§.nunc ostendendum . In his enim casibus etiam si occultum sit non potest quis ministrare,vt infrà §.qualiter.in alijs autem casibus non impeditur executio ordinis post pœnitentiam peractam: sed sufficit per solam pœnitentiam suo satisfacere creatori:necilla si latentia vel occulta sint irregularitatem inducunt,vt extra de symo.cap.fina.in fine.l.dist.ferrum.xxxij.quæstio.v.christiana.extra de coha.cle.& mu.vestra.extra de renuncia.nisi cùm pridem.§.personę.Alij tamen contra argu.pro eis.l.distinct.sacerdotes.& c.de his verò. Sed dici potest quod inducunt irregularitatem canonicã quæ per pœnitentiam aboletur,& non aliam prętercę in homicidio & in alijs pręmis-
c sis casibus.extra de tempo.ordi.c.fina. Vincen.dicit [c] quòd nũquàm pro peccato occulto acta pœnitentia impeditur quis vti ordinibus habitis,& ascendere ad superiores,nisi inueniatur expressum,vt in symoniaco in ordine.extra de symonia.tanta. Nec acta pœnitentia indiget dispensatione quo ad vsum,vt in c.Christiana.& in c.ferrum.& in eadẽ distinctione quę sub gradu.& præ.c.de his.vbi dicitur seruato gradu.Intelligit enim seruato,scilicet ipso iure,argu.pro eo extra de tempo.ordi.c.fina.ibi:non debẽt &c.& intellige contraria loqui de crimine in quo lata est sententia:vel de fama,vel de infamia irregulari.xxv.distinct.primũ.lxj.distinctione.in sacerdotibus.Itẽ non obstat extra de tempo.ordin.ad aures . quia loquitur de irregulari,qui non habet velle, nec nolle: quo ad hoc autem,vt nunquàm inde accusare possint, bene est necessaria dispensatio.extra de fil.presbyte.ex tua.vbi autem aliquis manifestè deliquit,pec
d cat celebrando,siue gerit pœnitentiam, siue non, vt in d.c.sacerdotes.extra de furt.ex literis.[d] & vi de j.§.nunc de episcoporũ.versicu.probetur.& §.
19 qualiter autem.versiculo hoc quoq;. ¶ † Itẽ nota quòd suspensus ab officio celebrando fit irregularis,vt xj.quęstio.iij.si quis episcopus dãnatus.& c. si quis episcopus in concilio. Sed canones illi loquuntur in excommunicato scienter & in contẽptum clauium celebrante.Hodie tamen idem iuris est in suspenso à diuinis,vt extra de re iudic. cũ æterni.& de senten.excõ.cũ medicinalis.in fin.lib. a vj.& hoc casu solus papa dispensat,vt j.§.nunc de episcoporũ.versicu.sed nunquid potest. Suspensus autem à beneficio tantũ non fit celebrando ir- b regularis:quia hoc nullo iure cauetur secundũ Pa-
e pam.[e] extra de electio.cũ in cunctis.§.clerici.& c. statuimus.§.fina.extra de concess.præbend.quia di c uersitatem.Minori quoq; excõmunicatione propter participationem ligatus,licet celebrando gra d uiter peccet:non tamen efficitur irregularis : imò si medio tempore,s.postẽq; cõmunicauit excõmunicato celebrauerit,bene poterit sine Papæ dispẽsatione celebrare,vt extra de cleri.excõ.mi.c.fi.xj.
20 quæstio.iij.si quis presbyter.& c.sequen.¶†Quod autem dixi de excõmunicato minori propter par e ticipationem:idẽ etiã dicendum est in notorio fornicatore & symoniaco & omnibus alijs suspensis f à iure:cùm & participans excõmunicato sit à iure suspensus,vt eadem quęstione.excõmunicatos.& duobus c.sequen.& vbi est eadem ratio:idẽ ius debet esse.de consang.& affi.tua.extra de constitut. nam concupiscentiã.Secus autem est in suspensis ab homine.Illi enim si celebrãt irregulares fiunt,vt in prece.c.si quis presbiter.& c.sequen.& extra de cleri.excõ.mi.c.ij.& c.raptores.& c.postulastis. Et est ratio:quia mitius agitur cum lege cq; cũ ministro legis.ff.de arbi.l.Celsus.¶ Quidam tamen dicunt participãtes seu cõmunicantes cũ excõmunicatis, & illos qui per saltum promoti sunt nõ suspensos à iure,sed suspendẽdos esse:& solũ propter peccatum quantũ ad deũ prohiberi à sacramentis , & à promotione,vt extra de cleric.per saltũ promotis. c.vnico.& lij.distinct.c.j.Quod verius videtur se-
f cundũ papam,& do.meum.[f] Si enim à iure suspẽ si essent celebrando fierent irregulares,vt extra libro vj.de re iud.cũ ęterni.§.si quis.& §.sciturus.de senten.excõ.cũ medicinalis.§.si quis.& §.fin. Alij tamen aliter dicunt extra de cohab.cle.& mulie.fi- h cut. Ad idem extra de senten.excõmu.solet.lib.vj.
21 ¶†Vt autem in hac materia plenius instruas,nota quòd excõmunicatus maiori excõmunicatione siue à iure,siue ab homine,scienter durante excõmunicatione celebrans,semper fit irregularis, & deponendus est,vt in prę.c.si quis præsbyter.& c.sequen.& ea.quęstio.de illis.& in præ.decre.latores. Secus si ignoranter,vt eodem titulo.c.apostolicæ. & j.§.nunc de episcoporũ.versi.sed nunquid potest.& etiam clericus illi ministrans,vt dicunt quidam.argu.extra de apostata.c.ij.[g] Si autem dubitaret g probabiliter de sua excõmunicatione, prętertim quando conscius est culpa sua propter quam iustè potuit excõmunicari:nesci[9] tamen exponit se discrimini , & si celebrauit cùm sit excõmunicatus,irregularis est:& indiget dispensatione domini Papæ,vt in c.apostolicæ.¶ Crassa autem dici potest in talibus ignorantia si citatus peremptorie : nec iuit:nec misit:& sic excõmunicatus celebrat, licet h nil de excommunicatione sciat.[h] In suspensis autem distinguitur : quia quomodocunq; quis suspenditur à iudice, siue ad certum diem, siue perpetuò,siue quousq; pœniteat : semper si celebrat fit irregularis.Huiusmodi enim suspensi nunquàm debent celebrare : nisi prius sententialiter absoluantur per iudicem,sicut sententialiter suspẽsi fuerunt:extra de regu.iuris.capit.primo.Quidam tamen centradicũt in hoc vltimo casu.scilicet quãdo

a ¶Casib[9].Quos scripsi in præ.c.nisi.super gl.ex loco.

b ¶Scđm Papam.in decre.nisi cũ pridẽ. post prin.

c ¶Vincẽ.dixit.in c. proxi.alleg.

d ¶Literis. Hucusq; Vin.q addebat maximè si scãdalũ est, vitiari non poterit ante snĩam.xv.q̃o vlti.c.vlti.

e ¶Papã.In prin.c.nisi cũ pridem.

f ¶Do.meũ . q hoc no.in c.si celebrat. vt ibi scripsi post princi.

g ¶C.ij.Hoc nõ placet,nec hic etiã recipit ĩterpretatio cõsuetudinis.et ꝓbat hoc decre.is q.j.rñ. de sen.exc.li.vj.nõ ob.decre.ij.Dispar enim est culpa celebrãtis ĩ excõicatione & rebaptizãtis q̃ quasi erucifigere Christũ dr̃.de cõse. dis.iiij.q bis. Et in quo punit ẽt ignorantia rebaptizati, vt ibi.et secus in excõicatione,vt ś.

h ¶Sciat.Durum vr̃ hoc cũ potuisset ẽt non excõicari , et post perẽptoriũ iterũ citari.de offi. de leg.cõsuluit.de do. & cõtu.ꝓut vel alia pœna contumacis puniri,vt lit.nõ cõtesta.quoniam.

a ¶Debet. remissiue. dabo j. ver. pxi.

b ¶Gñaliter. & sic ẽ declaratũ de sen. ex cõ. is q. j. rñ. lib. vj.

c ¶Ips. Quomodo hic duo vltima differũt à primis duobus plenè scripsi da æta. & quali. cũ bonæ. in glos. moderatè.

d ¶Sicut. Vbi scripsi in glos. satisfactio. & glo. seq.

e ¶C. j. Vt ibi scripsi super ver. suspẽsus.

f ¶Q3 sic. & sic est determinatum de sen. excõ. is, q. ñ. rñ. lib. vj. & qđ sequit de celebrante corã excõicato, si sciẽter ibi expeditur. in j. responso.

g ¶Tanta. Vt ibi recitat Ber. in glos. no. quod vt quidã. ADDE quòd celebrans in loco interdicto, fit irregularis voluit Fede. de Senis cõs. ccxxj. Anaũt prælat⁹ nõ phibens celebrare in loco interdicto, fit & ipse irregularis, ibi vide. & cui incumbat onus ꝓ bandi q ꝓlat⁹ sciuit locum interdictũ ẽt ibi vide. & an prelat⁹, qui tpe interdicti clausis ianuis interfuit missę, quæ celebrabatur super cadauere cuiusdam beguine sit irregularis: cum dicta beguina sit priuilegiata quod tempore interdicti diuinis officijs posit ītereſſe, & ecclesiastica capere sacramenta, vide Fede. de Senis concludentem quod non consil. lxxxvj.

h ¶Suspensus. Melius diceret, non à latore sentẽtiæ, sed à canone: vt patet ī præ. decre. is, qui. ñ. rñ. & huic literæ melius coaptatur istud. vnde qđ sequtur ñ ob. decre. nuper. de sen. exc. vt ibi scripsi super gl. colligitur. & vide qđ not. eo. titu. statuimus. in ver. glo. & super ea. lib. vj.

suspensus est quouscꝙ pœniteat. Sed pro primis multum facit ñ. quęstione v. præsbyter. vbi dicitur de tali, quòd ad arbitrium suspendentis satisfacere debet. [a] Et si tales ante absolutionẽ celebrãt: sunt irregulares: vt in præ. c. si qs præsbyter. & c. seq. extra, de rescri. dilect⁹. extra de exce. apostolicæ. Suspẽsi verò à Deo. quales sunt omnes peccatores: vt extra, de cohab. cle. & mulieri. c. fin. quia q indignè corp⁹ Christi sumit, iudiciũ sibi mãducat & bibit. de conse. dist. ñ. sancta. & cap. timorem. & c. qui scelerate, xj. quæstio. iij. c. ad mensam. §. euidẽter. xxiñ, q̃o. iiñ, fortè. nunc ꝙ fiunt irregulares, si celebrant, licet peccẽt: nisi in grauioribus criminibus: vt ī homicidio, simonia, & huiusmodi: & quib⁹ etiã post peractam pœnitentiam executio officij impedit: vt s. ver. sunt quoꝙ. quia hoc non inuenitur in canonibus. & hęc irregularitas à iure canonico tantũ
22 est inuenta: vt dictum est s. versicu. ñ. ¶† Et ideo nemĩem irregularem iudices nisi hoc in iure inueniatur expressum. j. ver. generaliter. [b] ¶In suspensis à canone ab officio propter crimen, dic quòd fiunt irregulares celebrãdo: vt in præ. decre. cũ æterni. & c. cùm medicinalis. Sed cõtra, nonne excõmunicati minori excommunicatiõe suspensi sunt à canone, & tamen non fiunt irregulares celebrãdo: vt s. ver. item no. So. excommunicatus minori excõmunicatiõe est principaliter à Deo suspẽsus, & nõ à canone nisi per approbationẽ. quod apparet ex eo: quia cꝙ citò vult pœnitere, absoluit à quocunꝙ cõfessore: & statim celebrare põt: vt extra, de senten. excom. nuper. in fi. Sed secus est in suspensis à canone: quia i psi quatũcunꝙ pœniteant, añ tẽpus suspẽsiõis finitũ celebrare non possunt: vtī ꝑdicta decre. cùm æterni. & c. cùm medicinalis: Sed adhuc opponitur: quia in minori excõmunicatione aliqd adiectum est à canone. Nam in absolutiõe est necessaria solennitas. extra, de sen. excõ. nuper. & c. quãuis. & c. venerabilis. & c. duob⁹. & oĩa nostra meritò facimus, qbus authoritas nostra impartitur, vt C. de vete. iur. enuclean. l. j. §. sed neꝙ. & §. tanta autem. Sed dic quòd hęc adiectio quo ad solennitatem non immutat statum, siue naturam suspensionis, vel minoris excommunicationis: & ideo nõ
23 est dicenda sñia canonis, sed dei tantùm. ¶† Item qñ dicitur sis suspensus quouscꝙ satisfacias, vel pœniteas vel vscꝙ ad annum vel aliud temp⁹ [c]: non dicitur ꝓpriè sentẽtia, vel suspẽsio canonis, sed Dei: & ideo statim post pœnitentiã legitimã celebrare põt: vt lxxxj. dist. si qui sunt presbyte. in princi. & etiam prius celebrans non fit irregularis secundũ papam. vt probatur, & not. secundùm eũ extra, de cohabi. cleri. & mulie. sicut [d]. Notori⁹ quoꝙ fornicator non est principaliter suspensus à canone, sed à Deo: ꝙ patet ex eo, quòd cꝙ citò pœnitet, licitè celebrat. eo. c. fina. licet per canones in odiũ criminis aliquid additum sit quo ad vitationem eorum: vt eo. tit. c. tua. & c. vestra. xxxiñ. dist. nullus. & c. ꝑter hoc. §. verũ. secundũ papam. Dominus autem me⁹ dixit, quòd simoniacus & notorius fornicator suspensi sunt ab officio propter crimen à canone quantum ad se, & quantum ad alios: vt in præ. §. verum. Vnde quantumcunꝙ pœnitentiam egerint, nũquam celebrare debent ante obtentam à se de apostl. dispensationem: alioquin contrahunt irregularitatem: vt extra, de biga. quia circa. et notat̃ sc̃d m eum extra, de simo. tãta. & in prę. c. cũ medicinalis. Si enim aliquis est suspensus ab officio propter crimen quantum ad se, & quantum ad alios, siue à canone, siue à iudice semper fit irregularis celebrando, secũdùm eum, vt no. in præced. decre. cùm æterni. & c. cùm medicinalis. argu. tamen contra in his quæ not. §. nunc de episcoporum. versic. xxvj. Porro si non sint suspensi à canone propter crimen. sed propter aliquem defectum: vt puta illegitimè nati & corpre vitiati, & huiusmodi, nõ incurrunt nouam irregularitatem si ante obtentam dispensationẽ celebrent: & hoc curia Romana obseruat: qa quando dispẽsat cum talibus simpliciter dispensat super defectu tantùm nulla facta mentione de irregularitate: quia nullam contraxit. lxvj

distin. apostolica. & c. Cenomanensem. extra de fi. presbyt. veniens. & c. peruenit. Et idem est si suspẽsi sint à canone non propter crimẽ, sed propter infamiam sicut sunt illi quorum crimina sunt notoria: & qui etiam post peractam pœnitentiam celebrare propter scandalum & infamiam prohibentur, vt in prealleg. decre. de cohab. clerico. & mulie. c. fina. & de homi. ex literis. §. fina. & tamen celebrãdo ante dispensationem nouam irregularitatem non incurrunt: quia hoc non inuenitur iure cautum. Et idem est in suspenso à cõfessionibus audiendis celebrante ante recõciliationem: quia hoc iure non cauetur. xj. quæstione iij. §. euidenter. De hac suspensione habetur xxvj. quęstione v. & quęstio. vj. per totum. Hinc etiam est quòd si quis in irregularitate existens beneficium recepit: tamen impetrata absolutione super irregularitate non indiget alia dispensatione super beneficio obtento, scd̃m fratrẽ. R. sed & vbi quis debet esse in suspensione, id est, in probatione prius quàm celebret, si illa durante celebrat, bene potest cum tali episcopus dispensare, vt legitur & nota. secundùm papam extra de clerico peregrinan. capit. j. [e] ¶Casus autem in quibus sit aliquis ipso iure suspensus, vel debeat de iure suspendi, vide plenè in nostro aureo repertorio sub titulo de senten. excommunicatio. sub Rubrica casus totius iuris, in quibus est
24 aliquis suspensus. & in titulo sequen. ¶† Sed quæritur vtrum is qui non seruat, sed violat interdictũ ecclesiasticum celebrando in loco interdicto sit irregularis & suspensus iure ipso. Et videtur quòd
f sic, [f] vt extra de excess. præla. tanta. versi. fi. & de cle. excõ. mi. postulasti. §. fin. Sed contra: quia celebrãs & communicans excommunicato non est suspensus ipso iure, nec irregularis. vt eodem titulo. si celebrat. in principio multò ergo minus qui non seruat interdictum. Super hoc dicunt quidam quòd non est irregularis: nec suspensus ipso iure. Et in-
g telligunt prædictam decreta. tanta. [g] loqui quando quicunꝙ non seruarent interdictum, sed celebrarent in loco interdicto expressè per sententiam erant excõmunicati vel suspensi. Tu dic cõtra, etiã si super hoc nulla sententia lata fuerit, vt eodem titulo, apostolicę. & extra de electio. cùm inter. R. & de postulatio. prælato. capit. j. Qui enim in loco interdicto celebrat non à canone, sed à latore sententiæ, intelligitur esse suspensus. [h] vnde cùm sit irre-
h gularis non potest dispensare cum eo, vt xj. quæstion. iij, si quis episcopus. & c. sequen. Qui autem coram excommunicato celebrat, vere irregularis non est: quia non est suspensus, nec ab homine, nec à iure, sed est censendus sicut ille qui excommunicato participat in oratione qui tantùm minori excommunicatione excommunicatus est, vt xj. quæstio. iij. excommunicatis. Nec est irregularis, vt in præ. decr. si celebrat. in prin. vnde potest à quocũque absolui. vt extra de sen. excõ. nuper. in fin. sed quare nõ multò magis est suspensus celebrans & cõmunicans excõmunicatis, quàm celebrans in loco interdicto? De hoc dic secũdùm papam, vt no.
i in præ. c. tanta. [i] Suspensum autem ab homine reputo siue nominatim suspensus sit, vt suspendo talem, siue generalis suspensionis sententia feratur in omnes qui in tali facto commiserint. Vel interdico talem ecclesiam vel talem ciuitatem, vt in præalleg. decret. tanta. & extra de postula. capitu. primo. de verbo. significa. cùm in partibus. ¶† Quod
25 autem dixi quod celebrans coram excommunicatis non est irregularis. Fallit secundùm quosdam, si illi fuerint à domino papa excommunicati, vt extra de senten. excommunic. significauit. [k] ¶ Illud
k quoꝙ notandum est quòd cùm locus interdicitur, non solùm clerici illius loci, sed etiam alienigenæ ibi prohibentur celebrare, nisi sint priuilegiati, vt extra de priuileg. quod nonnullis. & c. vt priuilegia. Nominatim autem interdicti celebrantes irregulares fiunt, vt xj. quæstione iij. si quis episcopus
26 in cõcilio. & c. si quis episcopus dãnatus. ¶† Quæ autem dicimus de loco interdicto, intelligimus etiã si parochia fuerit interdicta. Si autem ecclesia interdicta

i ¶Tanta. Cuius mẽtẽ ibi posuit Ber. in additione.

k ¶Significauit. Oĩno videas qđ ibi scripsi sup j. glo. Adde versic. sequẽti. illud quoꝙ. Fede. de Se. cõsi. xcij. inci. fratri Raynaldo. vbi bñ discutit materiã huius ver. & pi9m ẽt cõsi. lxx. vbi ponit de illo q accipit aliquos ad diuina officia tpe interdicti alijs seruatis circa obseruationẽ interdicti. & an seruãtes interdictũ possint admittere aliũde veniẽtes ad ecclesiasticã sepulturã: & an debeãt illo tpe portare corpus Christi cũ sono cãpanę ad infirmũ: et an ī quatuor festiuitatibus anni, in quibus tpe īterdicti pmittit̃ celebratio diuinorũ officiorũ sepeliens mortuũ sit irregularis. Io. an. & Pau. de Lea. vt refert Fede. de Se. cõsi. xcj. tenẽt ꝙ sic. Sed an tũc officiãtes ad sepulturã sint & ipsi irregulares, Fed. vbi s. cõsuluit ꝙ non.

a ¶ Celebrans. Et sic terminatum est de sen. excō. is qui. j. rñ. lib. vj.
b ¶ Papam. Qui in hoc dixit in prę. decre. tanta. in fi.
c ¶ Nullis. Salua pace Gul. Ber. nō loquit de speciali interdicto ecclesiæ, sed de generali interdicto terrę. de quo loquit ibi tex. Cy. quod no. de sen. ex. c. vlti. §. adijcimus. in j. gl. lib. vj.

ADDE qđ Abb. Sicu. in c. tātę. de ex ce. p̄la. tenet q̄ alibi a possint celebrare et audire qñ loc⁹ sol⁹ est interdict⁹, & ita intelligit d. c. tanta.
d ¶ Venerabilis. Tu distinguevt de sen. exc. si sn̄ia. §. j. li. vj.
e ¶ §. fi. Vide qđ ibi scripsi in gl. distinguit. & in prę. c. tāta. sup ver. violauit.
ADDE qđ idem qđ Spe. sentit Ab. in d. c. tāta.
f ¶ Vobiscū. hic etiā supprimūt laici & b moniales dicentes officium, vt scripsi de cele. mis. c. j. sup c ver. j. cōpleant. Aduerte ad id qđ dicit hic Spe. dū vult q̄ d excōicat⁹ celebrās 27 ēt extra ecclesiā sit irregularis. Nāv̄ tenere cōtrariū Inn. & Host. in c sacro. extra de sen. excō. Itē Arch. ī c. is cui, p illū tex. dū dicit ī ea extra de sen. excō. lib. vj. & ibi etiā Io. An. in gl. in ver. in ea. & ibidē Do. & Phil. Frā. Sed ꝓ dicto Spe. facit: qa v̄ effectiuè & cōse e cutiuè ꝓhibita celebratio, etiā extra ecclesiā, si ibi sit po 28 pulus & sua plebs. Nā ibi est collectio fideliū, et nil aliđ est ecclesia q̄ fidelium collectio. c. ecclesia. de cōse. dist. j. quare satis dubitādū est. f Ego aūt sic dicerē: salua tñ opinione meli⁹ sentiētis: aut hic celebrans extra ecclesiā, cui ecclesia est interdicta, celebrat cōueniēdo po 29 pulū extra ecclesiā fraudulenter & in cōtemptū censurę, & in hoc casu sum cū Speculatore. ar. c. illo vos. extra de pig. c. q̄to. de priui le. c. fi. de immu, eccle. li. vj. cū si. Si verò celebrat his fedatis, f. simpliciter, & nō hoc animo fraudulēto: sum cū opinione cōtraria. Tu cogita. Vel posset dici & forsitā melius q̄ opinio cōis intelligit q̄n celebrans. Et sic terminatum est de sen. excō. is qui. j. rñ. lib. vj.

ADDE qđ Abb. Sicu. in c. tātę. de ex ce. p̄la. tenet q̄ alibi a possint celebrare et audire qñ loc⁹ sol⁹ est interdict⁹, & ita intelligit d. c. tanta.
d ¶ Venerabilis. Tu distinguevt de sen. exc. si sn̄ia. §. j. li. vj.
e ¶ §. fi. Vide qđ ibi scripsi in gl. distinguit. & in prę. c. tāta. sup ver. violauit.
ADDE qđ idem qđ Spe. sentit Ab. in d. c. tāta.
f ¶ Vobiscū. hic etiā supprimūt laici & b moniales dicentes officium, vt scripsi de cele. mis. c. j. sup c ver. j. cōpleant. Aduerte ad id qđ dicit hic Spe. dū vult q̄ d excōicat⁹ celebrās 27 ēt extra ecclesiā sit irregularis. Nāv̄ tenere cōtrariū Inn. & Host. in c sacro. extra de sen. excō. Itē Arch. ī c. is cui, p illū tex. dū dicit ī ea extra de sen. excō. lib. vj. & ibi etiā Io. An. in gl. in ver. in ea. & ibidē Do. & Phil. Frā. Sed ꝓ dicto Spe. facit: qa v̄ effectiuè & cōse e cutiuè ꝓhibita celebratio, etiā extra ecclesiā, si ibi sit po 28 pulus & sua plebs. Nā ibi est collectio fideliū, et nil aliđ est ecclesia q̄ fidelium collectio. c. ecclesia. de cōse. dist. j. quare satis dubitādū est. f Ego aūt sic dicerē: salua tñ opinione meli⁹ sentiētis: aut hic celebrans extra ecclesiā, cui ecclesia est interdicta, celebrat cōueniēdo po 29 pulū extra ecclesiā fraudulenter & in cōtemptū censurę, & in hoc casu sum cū Speculatore. ar. c. illo vos. extra de pig. c. q̄to. de priui le. c. fi. de immu, eccle. li. vj. cū si. Si verò celebrat his fedatis, f. simpliciter, & nō hoc animo fraudulēto: sum cū opinione cōtraria. Tu cogita. Vel posset dici & forsitā melius q̄ opinio cōis intelligit q̄n celebrans. Et sic terminatum est de sen. excō. is qui. j. rñ. lib. vj.

ADDE qđ Abb. Sicu. in c. tātę. de ex ce. p̄la. tenet q̄ alibi a possint celebrare et audire qñ loc⁹ sol⁹ est interdict⁹, & ita intelligit d. c. tanta.
d ¶ Venerabilis. Tu distinguevt de sen. exc. si sn̄ia. §. j. li. vj.
e ¶ §. fi. Vide qđ ibi scripsi in gl. distinguit. & in prę. c. tāta. sup ver. violauit.
ADDE qđ idem qđ Spe. sentit Ab. in d. c. tāta.
f ¶ Vobiscū. hic etiā supprimūt laici & b moniales dicentes officium, vt scripsi de cele. mis. c. j. sup c ver. j. cōpleant. Aduerte ad id qđ dicit hic Spe. dū vult q̄ d excōicat⁹ celebrās 27 ēt extra ecclesiā sit irregularis. Nāv̄ tenere cōtrariū Inn. & Host. in c sacro. extra de sen. excō. Itē Arch. ī c. is cui, p illū tex. dū dicit ī ea extra de sen. excō. lib. vj. & ibi etiā Io. An. in gl. in ver. in ea. & ibidē Do. & Phil. Frā. Sed ꝓ dicto Spe. facit: qa v̄ effectiuè & cōse e cutiuè ꝓhibita celebratio, etiā extra ecclesiā, si ibi sit po 28 pulus & sua plebs. Nā ibi est collectio fideliū, et nil aliđ est ecclesia q̄ fidelium collectio. c. ecclesia. de cōse. dist. j. quare satis dubitādū est. f Ego aūt sic dicerē: salua tñ opinione meli⁹ sentiētis: aut hic celebrans extra ecclesiā, cui ecclesia est interdicta, celebrat cōueniēdo po 29 pulū extra ecclesiā fraudulenter & in cōtemptū censurę, & in hoc casu sum cū Speculatore. ar. c. illo vos. extra de pig. c. q̄to. de priui le. c. fi. de immu, eccle. li. vj. cū si. Si verò celebrat his fedatis, f. simpliciter, & nō hoc animo fraudulēto: sum cū opinione cōtraria. Tu cogita. Vel posset dici & forsitā melius q̄ opinio cōis intelligit q̄n cele-

terdicta sit: ideo qa est violata sanguinis effusione, vel semine polutam nō est irregularis ī ea celebrās. a Tunc enim non dicitur propriè interdicta, sed dicuntur in illa organa esse suspensa. extra de cōse. ec. vel alta. c. fi. extra de adul. significasti. & de priuil. tuarum, vbi generaliter not. q̄ celebrans in ecclesia a iure interdicta, nec suspensus nec irregularis est: qa interdictum nomē iuris est: & plus importat q̄ verbi proprietas sonet. Idē etiam puto, si eps propter patronorū discordiam clauserit ecclesiam, & inde reliquias asportauerit: præcipiens ne ibi missarum solēnia celebrentur. Non enim credo quòd celebrans ibi sit irregularis. extra de iure pat. c. j. & ij. Si autē dicat sic: Interdico talē ecclesiā: celebrās in ea incurrit irregularitatem & suspensionē, sed clerici & laici illi⁹ ecclesię bene poterūt alibi vbicūq; audire & celebrare diuina: nisi illud additum fuerit in sentētia interdicti scđm papā. b Idē no. Vincen. extra de cōsue. cū venerabilis. Ber. tñ dicit & meli⁹ q̄ illi laici nō poterūt alibi diuina audire, vt no. extra de priuile. qđ nōnullis. c ar. pro eo iij. q. v. quis quis. ver. si aūt. De hoc dic scđm papā prout no. in prę. d. c. tanta. & in præ. decre. qđ nōnullis. & in c. cū venerabilis. d ¶† Hoc etiam no. q̄ excōmunicatus vel interdictus dī violare sn̄iam vel interdictū agendo suum officium, sicut prius: puta offerēdo in missa calicem, vel vrceos & hmōi, vel celebrando solenniter vesperas, vel matutinum, vt in prę. c. si quis eps in cōcilio. Vtrum aūt eps vel legatus sic possit in hac irregularitate dispensare, no. j. §. ꝓxi. vers. sed nūquid episcopus. Quid si officio diuino interest, & cantat: non tñ celebrat? Rñd. nō incurrit irregularitatē vel suspensionē, licet peccet: qa nō facit tanq̄ in officio suo agens. arg. eiusdē c. Legere em̄ psalterium, vel docere etiam Euangelium, vel nouū, vel vetus testm̄ in ecclesia interdicta: non est prohibitū: cū etiā ibi prędicari possit, vt extra de sen. excō. rñ. ar. tñ cōtra extra de excēs. præl. tanta. & de cle. excō. mi. illud. §. fi. e et extra de iudic. cū ęterni. §. sciturus. Sed distingui pōt vtrū exignorātia seu etiā deuotione, an verò ex contemptu, seu ex malitia se officio ingerat. ¶† Quid si excōmunicatus celebrat, sicut prius, vel dicit horas suas officiando populum, non in ecclesia, sed extra: puta in naui, vel in exercitu, vel alibi? Rñ. irregularis est. ar. de cōse. di. j. concedimus. Secus si dicit horas cum vno vel duobus, aut pluribus socijs nō officiando in ecclesia, tūc tñ bene facit, si supprimit verba illa quæ à solo sacerdote dici solēt, vt dñs vobiscū. f & si per alium etiam non sacerdotem, facit officiū in choari. ¶ Quid si excōmunicatus, vel interdictus celebrat in ecclesia non consecrata? Rñd. idem iuris est, ac si esset cōsecrata: quo ad hoc extra de immu. eccle. ecclesia. extra de cōsec. eccles. i. vel alta. ca. fi. Nam etiā idē esset si extra ecclesiā celebret, vt §. 29 ¶† Quid si sacerdos sepelit aliquē in cœmeterio, in quo certū est aliquos excōicatos esse sepultos? Et videtur q̄ sit irregularis: cū cōstet eū violare interdictum: extra de excēs. præla. tanta. Nā tale cœmeteriū interdictū est donec recōcilietur extra de cōse. eccle. vel alta. cōsuluisti. extra de sepul. ex parte. Sed dic cōtra: cū hoc nō sit expssè iure cautū. j. ver. generaliter. sicut nec celebrans in ecclesia sanguine vel semine polluta, vt §. ver. illud quoq;. Mitius em̄ punitur cōmittēs cōtra interdictum legis q̄ hominis. ff. de arbi. Celsus. In cœmiterio aūt p sn̄iam hominis interdicto sepeliens solēniter, bene fit irregularis. j. ver. quid si excōicatus. extra de postu. p̄la. c. j. prope prin. extra de cleri. excō. mi. c. apostolicæ. Regulariter enim siue interdictus ab homine in loco nō interdicto, siue etiam nō interdictus in loco ab hoīe interdicto ea q̄ suo ordini sunt spāliter attributa, solēniter ꝓphane: pssertim sciēter & in cōtēptū: ex hoc efficit irregularis. arg. xj. q. iij. si

brat sine plebe & fideliū collectione sub aere in territorio aliquo vel in aliquo priuato oratorio: nō cū fidelū multitudine. & hoc q̄ tū ad irregularitatē incurrēdā: qa nō incurrit, nisi in casibus à iure expressis vt iā dictū est Vltimò tñ his omissis disputādi gratia dicas: & hæc est veritas q̄ opinio. cōis intelligit in suspēso vel interdicto solū in ecclesia, seu est sibi interdictus ingressus ecclesiæ, vel ab eo suspēsus. & ita loq̄t text. in d. c. is q. et cū hoc cōcordat author j. eo. §. ver. qđ si quis suspēdit ab ingressu ecclesiæ. Sed hic loquit in excōicato maiori. dicas, q̄ est extra oēm ecclesiā. c. audi deniq;. et mē brū diaboli effect⁹ est. c. oīs Christianus. et d. c. audi deniq;. xj. q. iij. et ideo vbicūq; celebraret cū populo, celebraret in ecclesia. quare &c.
¶ Quæritur. Dic vt de priuil. eporū. li. vj. & in clem̄. de sepul. eos qui.
¶ Papam. in c tāta. Adde & itelliges cūdū p̄cedētē ad fi. addit. & p Fed. cōsi. Alex. cxj.
¶ Tu dic. Idē Hostien.
¶ Et seq. Et illā exercēs irregularis esset, in decr. tāta. scripsi post Innocē. & Hostien.

quis eps. j. ibi: aliquid contigerit de sacro ministerio &c. ¶† Quid de illo qui sciēter & solenniter sepelit publicè excōmunicatum? Rñd. licet grauiter peccet: nō tñ ex hoc fit irregularis: sicut nec ille qui
g celebrat excōicato. §. ver. sed quæritur. g ¶ Quid de officijs, vel ministerijs: puta si magister scholarum suum exerceat officium: & sic de alijs? forte idē dicendū q̄ de ordinibus scđm papā. h qđ ex eo appa
h ret qa laici qui irregularitatem vel suspēsionē non incurrūt: cū ordinē vel officiū nō habeāt, puniunt
i si violetur interdictū. Tu dic i q̄ talis nō incurrit irregularitatem: qa hæc nō cōpetūt ordinis ratione. Peccat tñ & grauiter est puniend⁹, sicut & laic⁹ ex cōmunicationem contēnens, vt extra de cle. excō.
31 mi. c. ij. in fi. ¶† Sed quid dices de aduocatis & tabellionibus, iudicibus, & alijs publica officia gerētibus: nunquid si ab illis per superiorem suspensi, ea nihilò minus exequatur irregularitatem incurrant? Videtur q̄ sic. arg. extra de hæret. si aduersus. in fi. & de cleri. ex. mi. c. ij. rñ. j. extra de re iudica. cū g æterni. §. sciturus. Sed dic contra, nec obstant iura prædicta: qa locum habent in suspensis à spirituali officio ordini sacro annexo. xj. q. iij. si quis eps damnatus. & c. si quis eps in concilio. ¶ Quid de be- h nedicente mensam? Et videtur q̄ sit irregularis: qa hoc ex officio incumbit. xliij. di. pro reuerentia. de cōse. dist. v. in oībus. Sed dic cōtra: cū hoc nulli sit ordini deputatū. xliij. di. c. fi, secus in benedictiōe aquæ: qa illa fit cum solennitate. de consecrat. dist. ī
32 iij. aquam. ¶† Quid de absolutione ab excōmunicatione? Dic q̄ absoluere excōmunicatū per sententiam nō est ordinis, sed iurisdictionis, sicut & excō k municare, vt ij. q̄. j. nemo. Nam par est ius ligandi & soluendi. de pœ. di. j. verbū. sed absolutionis solēnia adhibere, sicut est dicere orationes cum stola, & psalmum pœnitentialē: & in ecclesiā introducere, ordinis & officij est. arg. extra de sen. ex. nup. in fi. xj. q. iij. debent. & c. seq. & j. de sentētia. §. vt aūt.
k ver. porro. & seq. k ¶† Quid si diaconus, vel acoli
33 tus legunt epistolam sine apparatu in loco, vbi de consuetudine generali per subdiaconum dicitur epistola? Videtur q̄ sint irregulares. arg. xj. q. iij. si quis episcopus damnatus. vbi dicitur generaliter: si quid cōtingat de sacro ministerio. Sed intelligendum videt de his quæ certo & suo ordini sunt deputata: sicut subdiacono legere epistolam, vel acolitho portare cereos; & sic de illis. Simile xxiij. dist. subdiaconus. & cap. sequen. xxv. di. perlectis. xxj. dist. cleros. Sed si facit ea quæ non sunt certo ordini, vel officio deputata, vel à iure, vel à cōstitutiōe ecclesię, vel de consuetudine, vt si cantat Rōsoria, vel legit lectiones: nō fit irregularis. Vnde videtur q̄ si in aliqua ecclesia sit consuetudo qđ q̄sq; sine distinctione ordinis legat epistolam, vel portet cereos, vel quid aliud pertinens ad aliquod officium faciat: non erit irregularis qui illud officium facit.
34 ¶† Consuetudo enim attenditur in sacramentis & in ecclesiasticis officijs, vt extra de celeb. miss. pnicioſus. cum suis concord. Arg. tamen contra extra de homici. sicut dignum. in fine, vbi dicitur quòd homicidæ non debent etiā responsoria separatim cantare, sed dici potest, quòd illud specialiter fuit inuentum ꝓpter terrorē enormis criminis. Patet ergo ex præmissis q̄ in minoribus ordinibus contrahitur irregularitas, & probatur & no. scđm doctores. extra de cleri. excom. mi. c. ij. Nam & tales degradantur, vt xj. quęstione ij. episcopus presbyter. in fin. xxiij. distinctio. c. fina. Quidam tamen dicunt constitutos in minoribus non incurrere irregularitatem ministrādo in suis officijs. Nam prædicta cap. si quis episcopus. j. & ij. nō loquūtur de his sed de presbytero & diacono: & pœnę demolitędæ sunt, vel saltem si incurrunt, potest cum eis eps dispensare: cùm nō inueniatur ei prohibitum: nec

est cõtra de cleri.excõ.mi.apostolicę.qa vt dicunt ibi loquitur de existentibus in sacris ordinibus.
¶Quid de simplici clerico? Respondeo secundũ illos qui dicunt quòd non est ordo,nullam irregularitatem incurrit secundùm illos verò, qui contrarium dicunt,contrarium est dicendum,si in officio suo cantant.xxiij.dist.psalmista.quod verius est secundùm dominum meum.argumen.ad hoc xxj.di
35 stin.cleros.in principio.¶†Quid si presbyter excõmunicatus vel suspensus simpliciter ab ordinibus suis administrat in ordine acolytatus?Respondeo,irregularis efficitur,vt in præced.capit.si quis episcopus damnatus,vbi dicitur si quid contingit de sacro ministerio.secus si tantùm à missarum celebratione suspensus esset. ¶ Quid si constitutus in minoribus ordinibus excõmunicatus legit epistolam in missa priuata? Respondeo,non est irregularis,ex quo sine solennitate hoc facit:cùm etiam à laicis quandoq; legantur epistolæ,& lectiones in missa de consuetudine.Et idem iuris est si ministret sacerdoti ad altare parando vinum & aquam & lumen,& huiusmodi.& idem etiam puto in presbyro & diacono & subdiacono.¶†Quid si episcop⁹
36 à pontificalibus sit suspensus?Dicunt quidã quòd in illis celebrando non efficitur iregularis:quia põtificalia non sunt de substantia. Nam & sine ipsis potest quodlibet pontificale officiũ exercere: nec debet quis irregularis iudicari,nisi vbi inuenitur expressum.¶Quid si quis suspenditur ab ingressu ecclesię tantùm?Dic quòd non fit irregularis celebrãdo:quia etiam extra ecclesiam celebratur:de cõsec.
a distinct.j.concedimus.[a] ¶ Quid si excommunicatus,vel suspẽsus baptizat?Respndeo non est irregularis,vt quidam dicunt:nam hæc pœna non extenditur ad hunc casum:quia hoc non est specialiter certo ordini deputatum . argumentum contra xj.quæstio.iij.si quis eps.j.Sed quod ibi dicit contigerit de sacro ministerio:restringitur, vt dicunt ad officium ecclesiasticum:& ad sacramentum altaris. Vel dic quòd si quis paratus vestibus sacerdotalibus,vel diaconalibus solenniter baptizat,irre-
37 gularis est.secus si aliter hoc facit. ¶†Generaliter autem dicendum est quòd nõ debet aliquis in dubio irregularis iudicari,nisi vbi inuenitur expressum in iure.argumentum ff.de pœnis.l.prędes. de pœ.dist.j.pœnę.Irregularitas enim à iure positiuo
b est introducta,vt ś.verſic.ij.[b] ¶Scandalum etiam solùm inducit irregularitatem,vt extra de homic. ex literis.j.Hoc etiam sciendum est quòd habens plura beneficia cum cura,vel plures personatus sine dispensatione irregularis est:quod dic vt j.§.vi
38 dendum.versi.nunc aliqua.¶†Abbas autem propter irregularitatem à prælatione non remouetur,
c vt extra de ęta.& qualita.tuam.l. distinctio . accedens.xvj.quæst.j.legi.secundùm papam.[c] ¶†Sed
39 quæritur quando occasione homicidij irregularitas contrahitur.[d] Super quo nota quòd ad hoc q̃
d irregularitas & peccatum ex homicidio contrahatur,necesse est quòd interueniat consilium vel præceptum,vel factum vel defensio occidentis.l.distinctione.si quis viduam,extra de cleric.pugna.in duello.cap.ij.in fine.xxiij.quæstione vlti.c.ñ.de quo plenè nota.extra de homicid.sicut dignum.§.cleri cos.intelligitur autem aliquis consilium vel præceptum vel factum in mortem alicuius dedisse,quãdo suasit illud,vel rogauit,vel mandauit, vel aliâs consuluit ostendendo vtilitatẽ,quę ex homicidio sequeretur: extra de homicid.sicut dignum.Sed & qui non consuluit homicidium,sed cõsuluit id vn de illud sequitur irregularis est, vt si suasit iactũ lapidis machinæ,vel Balistę,[e] vel quòd quis iret ad capiendum castrum : quod de facili capi non potest absq; hominis morte.Si enim iste occidit aliquem in captione castri irregularis est:quia captioni castri & iactui machinæ, vel balistæ, valde affine est hominem interficere. Secus autem videtur si mandauit furtiuè, seu proditionaliter capi castrum,: tunc enim licet qui ad hoc vadunt, hominem occidant , consiliarius ex hoc non fit irregularis:nisi fortè aliàs verisimile esset, vel ipse imde suspicaretur quòd hoc sine hominis morte fieri nõ posset.Vel dic et melius,quòd cùm illicitum opus consulat,irregularis efficitur:etiam si casu mors in de sequatur.argumen.extra de homicid.de cętero. h In talibus enim ita punitur:qui remotam causam homicidio prębet,sicut qui propinquam, vt nota. i eodem titulo.presbyterum. Idem quoq; est si mãdauit aliquem verberari:quia satis credibile erat, quòd ille se defenderet.ff.de iusti.& iure.vt vim ex
f tra de homicid.significasti . prope finem.[f] Sed si insisteret consilio liciti operis, videlicet, vt maleficus , vel alter consimilis capiatur : tunc non fit consiliarius irregularis :etiam si capiens illum occidit:quia hoc non consuluit:argu. extra eodem titulo.cap.fin. Absit enim vt ea quæ propter bonũ facimus si quid per hoc præter voluntatem nostrã cuiquam mali accidit,nobis debeat imputari . xxiij.quæstio.v.de occidendi s.Semper tamen fit irregularis dans directè consilium in mortem alicuius, vt extra ne cleri.vel mona.sententiam.Nec interest,siue is cui datum est consilium, statim fecerit homicidium,vel etiam diu post:nisi primum cõsilium reuocauerit,& contrarium suaserit.extra de homicid.Petrus.& argumẽ.extra de senten . excõ. mulieres.cum suis concordan.imò nisi firmiter & probabiliter credat,quòd post reuocationem consilij reuocetur is cui consultum est à proposito occidendi:necesse est quod denunciet illi, de cuius morte tractatum est quod caueat sibi.In eo autem qui mandauit pro se fieri homicidium,videtur sufficere si contrarium mandet tantùm,extra de regu. iur.omnis.vel si sciente eo cui mandatum est, pacem iuret eum occidendo,vt xxij.quęstio.j. omne quod.vel parentelam,vel extra amicitiam cum eo contrahat aliam.de despon.impub.c.ij. Licet hoc non significauerit ei:quia qui certus est , certiorari non debet.ff.de actio.emp.& vend.l.j.in fine.extra de elect.cũ inter vniuersas. Ratio diuersitatis est: quia quando mandato alterius : & pro alio tantũ fit mandatum de occidendo:videtur q̃ contrario mandato vel cõtraria voluntate ostensa debeat ab homicidio cessare.Sed vbi nõ fit mandatũ pro alio sed pro se:is qui consuluit,debet semper dissuadere:& etiã plus facere si hoc conscientia dictat.Cautè tamen facit,ne quem prodat,vt xlvj.dist . clericus.ij.quæstio.j.si peccauerit.Si autem postq̃ consulens pœnitet:prius tñ quàm reuocet consilium, ille procedit ad actum,irregularis fit, licet tpe perpetrati homicidij in charitate sit nisi reuocauerit tẽ pestiuè,ita q̃ reuocatio ad illum peruenerit . argu. ff.mã.si mandassem.& ff.ad Mace.si tamẽ.& l.si filius.ff.quod iussu.l.j.Respon.j.extra de procu. mãdato.& c.ex insinuatione.extra de rescrip.ex par-
40 te.¶†Sed si aliquis alicui consuluit q̃ proijciat se in mari,vel q̃ aliàs se occidat,irregularis fit. argu.l.
g dist.si quis viduam.[g] Sed pone:rusticus super asinum volebat torrentem vadare : cumq; fuisset in medio torrẽtis,asinus nec ante,nec retro voluit ire
h sicut asina Balaã.[h] ij.q.vij.c.nos si.§.item cũ Balaã. & c.secuti sunt.Clericus verò vnà cũ alijs:qa aqua crescebat clamauerũt ad illũ,vt de asino descenderet:& rediret ne periret firmiter et verisimiliter credentes q̃ illæsus redire posset:ille igitur ad eorum clamorem de asino descendens vi fluminis est submersus : nunquid ergo clericus ille irregularis est? Respondeo:non. Absit enim vt ea quę propter bonũ &c.vt in præ.c.de occidendis.& ad idẽ ea.q.cũ homo.Rectè ergo cõsului illi religioso facto,vt erroneam disponeret conscientiã,vt extra de symo.
41 per tuas.ij.in fi.¶†Quid si iudex habens latronẽ captũ:quærit ab aliquo perito,quid fieri debet de tali:& ille respondit talem morte puniendum, vel simile:iudex autem secutus est cõsilium, latronem punit ad mortem? Respon.irregularis est,scdm R. taliter consulens.fuit enim in culpa.sic in casu qui de facto erat,respondendo:extra de excess. pręlato.ex literis , vbi de hoc. [i] Si verò non est casus
i de facto,sed iudex simpliciter quærit qualiter sint tales puniendi : & clericus respondet qđ ad mortem,vel ad sanguinem.Quam responsionem secutus,talis

thor ibi,scripta.vsq; ad ver.qd si aliquis consuluit.
¶Balaam.Numeri xxij.et ij.petri.ij.c.
¶De hoc in glo.ij. & vide qđ sup ea dixi.et ne cle.vel mo. clericis.sup verbo, officium.
ADDE qđ Bal. in auc.habita.C. ne fi.p pa.dicit q̃ clerici pñt dare cõsiliũ in legib⁹ et statutis cõdẽdis,licet ex hoc sequaț mors, nõ efficiț irregularis .Ad qđ facit qđ voluit Inn.in c. ad audiẽtiam.extra de homi.vbi dicit q̃ q dat cõsiliũ rei licitæ scdm cõscĩam,licet ex hoc ĩdirectè sequaț mors,nõ efficiț irregularis.
ADDE tu q̃ hoc cõiter teneț, vt ibi nõ imminet crimẽ de p̃nti puniẽdum cleric⁹ dicẽs seu rñ dẽs de iure,vel etiã cõsulẽs tale crimẽ corporaĩr puniẽdũ &c.ex hoc nõ ĩcurrit aliquã irregularitatẽ:aĩs secus . hoc mõ intelligiț gl. in c.oĩs.iij.di.gl.ĩ c.delatori.v.q.vj.hoc tenet Host.in d.c.ex literis.extra de excess.pręla.hoc tenet Arch.ĩ d.c.oĩs.hoc tenet Abb.in c.j.extra de furtis.

a ¶Cõcedimus. Dic vt de sen.ex.is cui. j.rñ.li.vj. qcqd ĩtel lexerit Gul.in eccle sia celebrãdo, irregularis est,vt ibi.
ADDE q̃ si suspẽsus ab ingressu ecclesiæ celebrat in eccl'ia fit irregularis,tenet Fed. cõsil. cxx.
b ¶Ver.ij. Sumiț & videś.ver.vt autẽ. in fi.
c ¶Papã.q̃ not. hoc de cor.viti . expo.
d ¶Cõtrahiț. Multa de his q̃ hic sequũț scripsi post Inn.& Host.de homi . ad audiẽtiã. ĩ gl.mag.
e ¶Balistę.Vide qđ scripsi de parãteballistãrijs.
ADDE q̃ si fanticellus alicuius officialis minor xiiij. ann.doli tñ capax, vadit cũ familia ad capiẽdũ aliquẽ qui postea suspẽdiț sine facto illi⁹ fanticelli,an efficiaț irregularis: & dato q̃ efficiaț, an poterit absoluĩ à suo p̃lato ipso iã p̃fesso:cũ p̃latus habeat priui legiũ dispẽsandi sup irregularitate cõtracta,cũ quocũq; suo subdito:nisi fuerit casus grauis & enormis, propter quẽ meritò tales essent ad sedẽ apl'icã destinãdi.vide Fel. cõs.clviij.
f ¶Prope fi.Et sic est terminatũ e.ti.is q.' li.vj.ẽt si ille mãdãs expresse ,phibuisset occidi,vt ibi.
g ¶Viduã.Hoc aũt intelligas si cõsilio partiũ fuit:nec putes ex solo cõsilio irregularitatẽ induci.V ñ canõ ille supponit homicidiũ. Et qđ sic intellexerit Gul.patet ex superiorib⁹: & sic ẽt scripsi in p̃.c.ad audiẽtiam.Et scias q̃ hoc intẽrdicit au-

tus,talis punit ad mortem,vel ad ſanguinem.Si reſpondens reputatur Iuriſconſultus: & ſuper talibus conſueuit conſulere, & reſpondere conſultus:aut errauit in apicibus iuris, & vbi ſunt variæ magiſtrorum opiniones:reſpondet ſecundùm opinionem ſuam,in qua etiam aliqui periti erãt & tunc non eſt irregularis:dum tamen conſulenti dicat ſuper hoc varias eſſe opiniones:aut errauit per craſſam ignorantiam & ſupinam, vbi nullus peritus probabiliter dubitaſſet:& tunc fit irregularis, quia fuit in culpa lata.Si autem non reputatur Iuriſconſultus:nec interrogatus, reſpondet vt Iuriſconſultus,ſed ſimpliciter dicit quid de talibus ſentiat,nec præſumit,nec præſumere debet, quòd iudex ſequatur ipſius reſponſionem: non contrahit ex hoc irregularitatem, ex quo non reſpondet ad caſum, qui ſit de facto.Sed ſi ſcienter reſponderet ad caſum,qui eſſet de facto: vt pote,ſi iudex quæreret ab eo,quid debet facere de primo deprehenſo in tali, & tali crimine: ſi ex eius reſponſione ſequatur mors, irregularis eſt: quia in culpa eſt in caſu de facto reſpondendo, ſecundùm fratrem R. de
a pœna forti[a]. ¶†Quid ſi epiſcopus habens iuriſdictionem temporalem,
42 interrogatur à iudice à ſe conſtituto, quid agendum ſit de aliquo crimine, pro quo eſt pœna ſanguinis infligenda?Reſpond.poteſt reſpondere hoc non pertinere ad epiſcopum:ſed conſule ſuper hoc alios peritos. argũ. in præ.decre.ex literis.Poteſt etiam præcipere, vt quidam dicunt, vt puniat, vt iura volunt, dumtamen non exprimat, quod puniat ad pœnam mortis vel ſanguinis, prout not.Hug.di.tertia omnis autem lex. non tamen debet intereſſe,ne videatur authoritatem præſtare.Aliàs autem ſi aliꝰ prælatus ex ſola curioſitate talibus intereſſet,non ob hoc fieret irregularis,niſi aliàs de facto cooperaretur:vt verſicu.ſed quid de iudice.& ſic intellige præ.ca.ex literis. Si verò epiſcopus à iudice interrogatus reſpondeat,malum eſt, ſi iſte malefactor remanſerit impunitus:irregularis fit, ſi poſt eius reſponſionem iſte pœna mortis, vel ſanguinis puniatur: vt eo.c.
43 ¶†Quid ſi aliquis conſuluit alicui, quòd aliquem occidat, ipſe tamen ab illo occiditur? Dicunt quidam irregularem fieri conſulentem: quia dedit operam conſilio illiciti operis:vnde quicquid mali culpa, vel caſu inde ſecutum eſt ſibi debet imputari.argu.extra,eodem titul.continebatur. & ca. ſuſcepimus.Potuit enim conſiderare & examinare diligenter, quòd etiam ipſe poterat ab illo occidi:vnde fit irregularis.l.diſtinctio.hi qui. & ca. ſæpe.Alij contradicunt:quia nullum conſilium dedit in mortem iſtius: imò eum mori nolebat.Si enim hoc voluiſſet,& fraudulenter ei conſuluiſſet ad hoc,vt ipſe occideretur:indubitatè irregularis eſſet.argu.prædictorum.c. hi qui.& cap.ſepe.& extra,eodem cap.ſignificaſti.Conſilium enim illius, licet malum fuerit & magnæ negligentiæ:non tamen fuit ad mortem eiꝰ: nec fuit in negligentia in morte eius:quia conſilium ſic debuit intelligi, vt bene ſibi caueret:& hoc faceret in loco & tempore,vbi recipiẽs conſilium, vel ſui, occidi non poſſent occidendo eum.Sed ſi excitaret eum ad occidendum alium in loco,vbi periculum eſſe poſſet:tunc bene eſſet irregularis:etiam ſi is,cui conſuluit, occidatur. Quod ſi dicatur, ſemper apparet quòd non fuit diligens,nec bonum dedit conſilium, ex quo is, qui recipit conſilium, eſt occiſus: ipſe reſpondeat, fines mandati diligenter ſeruandi ſunt.extra,de reſcript.cum dilecta.ff.manda.diligenter. Vnde ſi nõ bene ſibi cauit, & fines mandati egreſſus eſt, non videtur eius conſilio feciſſe:vnde non eſt irregularis[b]. ¶†Porrò ſi quis alicui ſuadeat, quod pro
b 44 patria ſua, vel proximo ſuo, vel eccleſia ſua periculo ſe exponat: non ob hoc fit irregularis,etiam ſi illeibi moriatur.xxij.quæſtio.ij.pro membris.& infrà capitu.ſequen.& cap.vij.igitur.& cap.ſequen.& cap.conuenior.in princi.prope fin.verſi.reſpondi.& ver.ſanctus enim.Sed ſi ſciret, vel crederet eum moriturum:tunc videtur quòd fiat irregularis: quia eſt ordinata charitas:quod quiſque diligat plus corpus ſuum, quàm alterius. de pœni.diſtinctio.ij.qui vult.ſed ſi ei conſulat,quòd ſe indubitatæ morti exponat pro honore Chriſti,vel pro fide,vel pro ſtatu eccleſiæ, non fit irregularis: etiam ſi mors inde ſequatur. xxv. quæſtio.j. ſunt quidam. xj. quæſtio.ij.non ſolum. & capit. ſequen. cùm Chriſtus pro nobis mortem ſubierit.xij.quæſtio.ij.cùm redemptor.extra,de homicid. pro humani. & ſancti martyres pro eccleſia ſanguinem ſuum effuderunt: hac etiam ratione excuſari poſſunt ab irregularitate inquiſitores hæreticæ prauitatis, ſciẽtes quòd ſtatim poſtquam pronunciauerint aliquem hæreticum eſſe, ille morti tradetur,hoc etiam aliàs multipliciter procurando. Ad hoc etiã accedat xxiij.quæſtio.vij.legi.& queſt.v.ſi audieris. ¶Quid de his, qui propter indulgentiam habendam portant ligna ad hæreticos comburendos? Reſponde,ſi illa ligna combuſſerunt hæreticum, irregulares ſunt:nec cum
45 eis diſpenſatur,niſi per papam. ¶†Facto autem ſi quis ſponte committat homicidium propria manu,fit irregularis:etiam ſi Paganum, vel Sarracenum occiderit.l.diſtinctio.clericum.& cap.de his clericis.extra,de homicid.c.penul.Idem etiam eſt,& ſi non ſponte, ſed caſu, cùm daret operam rei illicitæ:vel ſi non adhibuit diligẽtiam,quam debuit:vt extra,de homicid.c.ſicut dignum.& cap.preſbyterum.& cap.continebatur. & capit. ad audientiam.& cap.Ioannes.& ca.finali.Idem eſt ſi cauſam proximam morti dedit:vt.l.diſtinctio.ſtudeat.vel ſi venenum dedit:vt eodem titul. ſi aliquis.& C.de maleficis & mathe.l.j.ſiue accuſator,vel iudex,vel aduocatus,vel teſtis fuit in cauſa criminali: vt ſuprà,verſiculo,item litigioſus,&c. Si autem caſu committitur homicidium, & dabat operam licitæ rei,& adhibuit diligentiam,quam potuit,& ex hoc non fit irregularis:vt extra, eodem.lator,& capitu.ex literis,ij,& cap.ſequen.& cap.Ioannes.& cap.fina.

Alij dicunt,quòd talis ſit irregularis,licet ei nõ imputetur ad culpam:quia Deus cor interrogat: lex autem opus quærit.xv. quæſtio.j. ſi quis non iratus.Sed prius dictum eſt verius.Hinc eſt quod me dico,qui adhibuit diligẽtiam,quam potuit,& operatus eſt iuxtà traditionem artis medicinæ,nõ imputatur mors ægrotantis.extra, de æta. & qua. ad aures.& de homicid.tua.& ſuprà verſiculo contra hitur aliàs autem ſi in aliqua negligentia fuerit conſulitur medico, ne promoueatur ad ordines.

46 ¶†Quid ſi aliquis infirmum vertit, vel tranſuertit in aliud latus, vt citius moriatur? Reſpon. irregularis efficitur tam ipſe,qui facit,cꝫ ille, qui cõſuluit, ſi ex hoc mors fuerit ſubſecuta:puta,quia fortè via anhelitus præcluditur, vel rumpitur apoſtema ex violentia motus,& ſuffocatur.Si autem non citius b moritur ex hac cauſa,non eſt irregularis: licet aliàs pœnitere deberet de peccato.Si tamen de his & ſimilibus dubitatur, an inde mors fuerit ſubſecuta: deponat leuem & temerariam conſcientiam ad arbitrium prudentis viri: alioquin eligat tutiorem viam.& iunge quod not.ſuprà verſi.item exercẽs. ¶Quid ſi aliquis tenet ceruum,vel leonem, qui alium occidit? Dic quòd non eſt irregularis, dummodo malitiam vel latam culpam non adhibuerit in morte alicuius. Non enim videtur, quòd leuis culpa,vel negligentia debeat huic imputari: cùm multùm ſit remota cauſa ab homicidio. Alij dicũt quòd ſi aliquid eſt, quod poſsit imputari tenenti ceruum,vel leonem,qui occidit, eſt irregularis. argumentum.l.diſtinctio.ſæpe.Inſtitut.ſi quadrup. pauperiem feciſ.dica.§.primo. Item quandoq; aliquis eſt irregularis:vt non promoueatur, ſed non quum miniſtret in ſuſceptis ordinib⁹:vt extra, de homi.continebatur.in fin.& c.ad audientiam.in fi. Item non ſolùm eſt irregularis quis, ſi ex eius percuſsione aliquis interĳt,verùm etiam ſi ex hoc infirmitatem contraxerit,vnde mortuus eſt:vt extra eo.c.preſbyterum.& eo.ad audientiam.& l.di. ſtu
47 deat.extra,de cleri.percuſ.c.ij. ¶†Defenſione quoq; committitur homicidium. Vnde ſi quis ineuitabili caſu ſe defendit,& homicidium committit,irregularis efficitur:vt in præ.cap.ſi quis viduam.quia voluntate committit homicidium:ſed facilis eſt cũ
c huiuſmodi diſpenſatio.[c] ¶Item etiam defenſione committitur:vt ſi quis comitatur occiſorem, vt c
d eum defendat extra,de homicid.ſicut dignum.[d] ¶Quid ſi potui hominem defendere & liberare eum à morte,& non feci,videtur quòd ſum irregularis:quia qui poteſt hominem liberare à morte,et non liberat,eum occidit:vt in ead.dec.§.illi etiam. extra,de ſen.excom.c.quam te.& c.dilecto.§. fina. xxiij.quæſtio.iij.non inferenda.lxxxij.diſtinc.c.j. ff.de lib.agnoſc. necare. Sed ſuper hoc vide quod
48 no.in præalleg.decre.quãte.& ca.dilecti. ¶†Quid ſi cùm velles hominem liberare à morte iniuſta, te retraho à propoſito liberandi? Reſpon.irregularis ſum: quia quodam modo homicidium committo indirectè.l.diſtin.ſi quis viduam.de pœ.diſtin j. periculosè. Illud etiam nota quòd ſi quis occidendi animo percuſsit latronem, non tamen lethaliter, latro autem ex aliorum vulneribus perit:irregularis eſt,vt colligitur extra,de homici.ſignificaſti.primò.Idem eſt etiã ſi non percuſsit,ſed aliquid operis impendit in mortem eius:puta, quia latronem detinuit, vel contra eum clamauit, & huiuſmodi. Aliàs autem ſi clamaſſet, contra, non in mortem eius, ſed quòd caperetur: vel detinuit eum, vel leuem ictum ei dedit,irregularis non eſt, etiam ſi ab alijs occidatur, ſecundùm papam: argumen.præ. decre.In hoc enim videtur eſſe vis, quòd non auxilium, nec conſilium det in morte alicuius apertè, d nec etiam ſit in negligentia: quia ſi culpa eius, vel malitia homicidium perpetratur,irregularis fit. & idem eſt,ſi eius negligentia committitur.l.diſtinct. hi qui.extra eod.Petrus.& ideo ſiue clamet contra latronem,ſiue eum capiat,ſiue quocunque alio modo potuit intelligere ex clamore, vel alio actu ſuo homicidium poſſe ſequi: irregularis eſt, niſi forte faciat propter corporis ſui periculum: vt ſi

a ¶Forti. Cuius etiã fuit verſi.ſequen.in ſum.de homi.verſ. item nota.

b ¶Irregularis. Huc uſq; ſic ad literam recitat Inno.in de cre.ad audientiam. vt ibi ſcripſi.verſi. quid ſi Titius. Sed tu ſimpliciter dicas eum irregularẽ per decre.is,qui.de homi.libr.vj. Nam vt ibi ſcripſi,ſi ille prohibens homicidiũ propter culpam, & quia non præuidit, quod debuit, eſt irregularis. fortius ergo ex eiſdẽ cauſis iſte,qui ſuadebat homicidium & ibi vide nota. ſuper verſic. occidat. Idem in conſulẽte aggreſsionem dicẽ dũ, ſi ſequat mors, vel truncatio.
ADDE quòd opi.Ioan.an.ſequitur Abb.in c.ad audientiam. extra de homi.

c ¶Diſpenſatio. De hoc infrà eod.§.ad fi.ſed hodie terminatum eſt per cler. de homici.ſi furioſus.quod occidens neceſsitate ineuitabili: quia mortem aliter vitare nõ poterat,irregularis nõ eſt: vt ibi.ij. reſpõ. Et vide quod ibi not.& ibi j.reſponſo.Idem dicitur de furioſo,infante,vel dormiente.
ADDE quod pro hoc facit quod volunt doc. in l. ex hoc iure. & in l. vt vim.ff.de iuſt.& iure q̃ occidẽs neceſsitate ineuitabili nõ tenetur de homicidio.conſuluit Bal. conſi.ccccxxx.li.j.

d ¶Dignũ. De hoc infrà.verſic.quid ſi aliquis.

timet ꝙ aliquis eum occidere velit: tunc enim bene pōt inuocare & clamare pro auxilio: quia non intendit in aliorum mortem, sed in suam liberationem, & præterea liberat à peccato animam volentis eum occidere: secus si faciat hoc propter periculum rerum: vel si fugæ præsidio euadere potest. eo.tit. suscepimus. Clericus quoq;, qui vnà cum socio cepit latronem & ligauit, & postmodū timens interfici à latrone ligato, eum interficit: irregularis est. extra, de homici. suscepim⁹. ¶Itē si clericus nō valens aliter recuperare res suas, tenet furem, ne cū rebus fugiat, donec eum exhibeat iudici: vel ei⁹ auxilium inuocet ad res suas recuperandas: non est irregularis, vt quidam dicunt: licet fur à iudice post ea corporaliter puniatur: vt j. versic. proxi. dū tamen eius intentio non sit corrupta intendēdo ad
49 furis mortem, vel mutilationem. ¶†Quid si clericꝰ tradit seculari potestati latronem, petens quòd eū puniat citra sanguinis effusionem: vel petens rem subtractam sibi restitui: Respon. licet potestas in latronem animaduertat, non propter hoc clericus fit irregularis: nec etiam nocet illi, si ad conuincendū latronem tradiderit intersignia, Et idem est si simpliciter deponit querelam de iniuriantibus sibi & ecclesiæ suæ. quamuis tales vix absq; sanguinis effusione valeant coarctari. extra, eodem. tua nos. §. ad vltimum. & c. postulasti. xxiij. quæstio. iij. Maximianus. & quæstione v. c. j. & c. vnum. & c. pœna. & arg. ff. de bonis liber. q cùm maior. §. j. & hęc vera sunt qñ non intendit ad mortem: nec hoc in animo gerit, sed fortè[a] expresse instabat, vt citra sanguinis effusionē castigaretur. extra, de rap. in archiepiscopatu. vel in exilium mitteretur: vt extra, de iudic. cùm nō ab homine. & de verb. signifi. nouimus. vel in perpetuum carcerem detruderetur. extra, de hære. c. excommunicamus. §. penul. & de apost. à nobis. xxiij. q. non vos. Non est ergo irregularis agens contra furem ciuiliter de crimine, nō criminaliter ad mortem vel sanguinem: licet iudex causa probata illum suspenderit ex officio suo: vt no. in præ. c. postulasti. Absit enim vt ea, quæ propter bonum facimus, si præter voluntatem nostrā cuiq; malum inde contigerit, nobis debeat imputa
50 ri: vt xxiij. quæstio. v. de occidēdis. ¶†Et sunt hæc in argu. nullius notam irregularitatis incurrere eū, qui per executores alicuius curię procurauit aliquē capi propter tale delictum, propter quod nec mori, nec mutilari debuisset: licet iudex inueniens eum alia commisisse, & propterea suspenderit eum, si tamen ille nec credidit, nec cogitauit id contingere posse. ¶Quid si iudex, vel officialis insequit furem fugientem, & quærit â me vtrum viderim illū: & ego sciēs ꝙ fur ille ad mortem queritur, instruo eum? Respon. si per meam responsionem fur inuētus est, & occisus, irregularis sum. Secus si nesciui, nec suspicatus fui ꝙ ad mortem, vel ad pœnam sanguinis quæreretur. Quid si scio illum ad mortē quęri: nec ille fugere potest nisi per alteram de duab⁹ vñs: & dico ꝙ per hanc viam non fugit, sciens eum per alteram fugere? [b] Et videtur ꝙ non sim irregularis: quia non indicaui eum. argumē. contra: quia dicendo ipsum per hanc viam non fugere, implico eum per aliam fugere. argumen. extra, de præsumpt. nonne. Tutius est ergo facere, vel quærentem curialiter eludere, dicendo: nunquid ego custos illius sum? vel alio modo. de pœ. distin. j. c. voluissent. §. ex his itaq;. ver. denicq;. xliij. distin. in manda
51 tis. in fi. ¶†Sed quid si agenti ad res suas, ex postfacto placet ꝙ latro suspensus est, & ratum habet? & quidem videtur contrahere irregularitatem. Nam ratihabitio retrotrahitur, & mādato comparatur: vt ff. de vi & vi ar. l. j. §. quoties. & extra, de elect. c. pe. & ff. de his qui no. infa. quid ergo extra, de rest. spolia. cum ad sedem. in fi. Quod enim non pronūciatorem, deus audit in corde: & voluntas pro opere reputat: vt xvij. q. j. c. qui bona. §. si ergo. Et hoc
c tenet do. meus[c]. ꝙ verum est, vt dicit, si gaudet de morte personæ: secus si gaudeat, ꝙ maleficium est punitum. xxiij. q. v. reos, licet doleat de morte personæ, & compatiatur figuræ Dei, & tristetur: quia commisit, vnde taliter est punita. argu. extra, de homicid. c. ij. C. de pœnis, si quis in metallum. extra, de sen. excom. vt famæ, In dubio autem relinquit quis cōscientiæ suæ, quam intentionem habuit. extra, de homici. exhibita. & ca. petitio. extra, de iureiuran. mulieri. xxxiij. dist, habuisse, extra, de æta. & qua. ad aures. Ego simpliciter credo solam ratihabitionē, siue placentiam, vt ita dixerim, non inducere irregularitatē[d], vbi nullus consensus, vel cōparatio, vel exhortatio precesit, nec eius nomine factū est. argu. ff. man. si verò. §. si post. Peccatum enim, quod sola voluntate committitur, sola voluntate contraria aboletur. argumentum extra, de simo. c. fin. ff. de reg. iur. nihil tam naturale. extra, eo. c. j. Itē dico, ꝙ irregularitas ratione homicidij non contrahitur sola voluntate, nisi homo actu occidatur. argu. extra, de homi. sicut dignum. §. j. vbi de hoc in glo. ex corde &c. xj. q. j. si quis verò. Sed nec fit aliquis irregularis propter solum homicidium: nisi culpa, vel voluntas præcesserit, vel aliàs inde sequatur scandalum: vt probatur & not. l. distinc. hi qui. primo. extra, de homi. ex literis. de cleri⁹ c. ægro. c.
52 tua. ¶†Quid si quis in rixa mortuus est, nescetur tamen qui illum interfecerit: nunqd omnes sunt irregulares, & ab ordinibus repellendi? Videtur ꝙ sic: quia omnes censentur homicidæ, saltē quo ad promotionem propter incertitudinem: vt xxiij. q. vlt. c. fi. ff. ad l. Aquil. item Mela. §. sed si plures. & hoc dixit Io. Sed Gul. Na. dixit neminem in dubio repellendum: argu. extra, de homi. petitio. & c. significasti. Do. meus. dicit ꝙ est suæ conscientię relinquēdus. Quod prosequere secūdùm eū in Sum. eo. tit. §. qua pœna. verficul. sed nunquid omnes[e].
53 ¶†Quid si amici mei interficiunt aliqem mihi iuriantem me inuito, & contra meam prohibitionem? Rñ. mihi non nocet: vt eo. titu. Petrus. & j. q. iiij. qa præsulat⁹. Idem est, si me ignorāte, vt extra, de simo. nobis. c. sicut nobis. & c. de regularib⁹. sed si voluntas turbata sit, puta: quia nec consensi expresse, nec contradixi, mihi imputatur. argumē. extra, de simo. Matthæus. Imò etiam dicunt quidam, ꝙ si sciens tractatū de morte habitū, non reuelaui, fum irregularis: quia homicidium non commisi facto, mādato, consilio, vel defensione. l. dist. c. si quis
f viduam. & in præ. decre. Petrus[f]. Alij dicunt contra, si credidi, ꝙ nō obstante mea prohibitiōe, mei
54 intuitu interficeret. ¶†Quid si aliquis vadit ad interficiendum aliquem, & tu eum scienter associas, non tamen eum incitas ad homicidium perpetrandum: nec cum eo super hoc aliqua verba habuisti: vel si habuisti, semper ex animo ei hoc dissuasisti: sed cū tibi nollet acquiescere, timens de ipso, eū associas eo ꝓposito, vt si fortè quis eum insequeret, eum defendas: & sic homicidiū perpetrat: nunqd es irregularis? Respon. sic, secundū do. m. vt eo. tit.
g sicut dignum. §. illi. & §. fin.[g]. ¶Item clericus pugnantibus arma ministrans, irregularis est: si aliqs interficiatur ibi: arg. xxiij. q. vl. c. fi. Nomine aūt armorum fustes & lapides intelliguntꝛ. ff. de ver. sig.
55 armorū. cōtra. j, ver. quid si clericus. ¶†Sed nunqd clerici possunt inducere milites ad pugnandū pro
g defensione ecclesiæ, vel Reipu. vel fidei: & nūquid imputatur eis, si tūc in cōflictu aliquis moriatur: et nunqd incurrunt irregularitatē propter hoc, si ipsi sint prę sentes? De hoc no. xxiij. q. iij. Maximian⁹. & secūdùm papā extra, de rest. spo. olim cām. & in Sum. d. m. in prę. §. qua pœna. ver, illud not. & seq. Et breuiter teneas, ꝙ ecclesiasticus iudex pōt hortari brachium seculare cōtra violentos, vel hæreticos, vel paganos, non vt occidat vel mutileꝛ, sed vt de terris fidelium expellantur: nec est irregularis, licet aliqui sint hinc inde occisi. xxiij. q. v, de occidendis. & in præal. c. Maximianus. Papa not, extra, de homici. petitio. quod licet aliquis in bello iusto aliquos percusserit, si tamen nullus inde mortuus sit; non fit ex hoc irregularis: vt ibi probatur, licet eā de percusione quæsitum fuerit, non tamen respōdet de hoc, sed de interfectiōe. In bello aūt iniusto quodcunq; auxilium, vel consilium dederit in mortem alterius: vel si culpabilis, vel negligens fuerit. & ex

a ¶Forte. Tu dic fine fortè talem protestationem necessariam, per decre. secundam de ho. lib. vj. & vide quod ibi scripsi super ver. q̄relam. & hunc ver. plenè posuit Host. in Sum. de homi. §. qua pœna. ver. verum circa.
ADDE, quod opi. Io. And. sequitur Abb. in c. postulasti. hic alle.

b ¶Fugere. Notāter hoc dicit: quia si penitus esset ignarus, nullum sibi est irregularitatis periculum. In terminis pone: artifex, sutor, vt cerdo sedens foris in via, respondet de negatiua, certus ꝙ ille quæsitus per illam viam nō fugit: huic nil attribui potest ad culpam.

ADDITIO.
Adde, ꝙ quis tenetur furem indicare de iure Canonico. Casus est in c. q cū fure. extra, de furt. & ibi glo. sed de iure ciuili non. tex. est in l. qui vas. §. qui furem. ff. de fur. & quid de rebelli? dic ꝙ tenetur quis indicare: & si non indicat, punitur pœna relegationis. Text. est in l. Metrodorum. ff. de pœ. quē tex. ad hoc dicit eē singularem Ludo. Roma. sin. ccccccc-lxxxv. inci. nunqd teneatur. Hen. Fer.

c ¶Do. meꝰ. in Sum. de hom. §. qua pœna. versi. quid ergo si placet.

d ¶Irregularitatem. Sicut nec inducit excommunicationem. de sen. excō. cùm quis. ij. respō. lib. vj.

e ¶Omnes. Mouebat eum extrauagans, quæ attribuebatur Greg. incip. nullum. & vide j. de homī. versi. pene quatuor homines. hic oīno vide quòd scripsi de homi. significasti. ij. in glo. arg. ad quæstionē.
ADDE, de occiso à pluribus, & nesciē quis sit, qualiter teneatur. P. de ancha. cōsil. ccxvij. Bald. consi. ccccxl. viij. lib. iij. & per eū dem cōsil. ccxj. iiij. lib. Et quid de assotiante ad homicidiū, non tamen assistente, vide eundē Bal. consi. ccccxxxvj. lib. quod facit ad ver. seq. quid si aliquis vadit.

f ¶Petrus. Vide qd ibi dixi super iij. gloss.
ADDE ꝙ ibi distinguit, vt refert Abb. aut dolosè iacuit, aut nō. primo casu sibi imputet: secundo non. argu. c. quanto. extra, de sent. excom. quod placet Abbat. sed ipse consulit, vt reuelet propter opi. suas.

g ¶Et §. fin. Ad hāc materiam & sequētem, vide quod ibi scripsi in §. eos. in magna glo. & eo. tit. petitio. in gloss. not. quòd.

rit:& ex hoc eſt mors ſecuta,irregularis fit.l.diſt.quantum.& c.ſæpe.& c. ſi duo. Vnde videtur ꝙ euntes ab bellum iniuſtum, ſiue præſtent ſuis fauorem:puta,quia lædunt ſecurius inimicos:ſiue terrorē incutiant aduerſa rijs,ſ.quòd fugiant,vel timeant ſe defendere:vel quòd amici eorum ſtupefacti eos deſerant:ſi exinde ſequatur mors,irregulares ſunt.Si verò quis accedit ad iniuſtum bellum cauſa pacificandi,vel ex alia iuſta cauſa,licet ex eius præſentia aliquod robur accreſcat ſuis, vel timor incutiatur aduerſarijs:non eſt ei imputandum:dummodo dolꝰ,& etiam lata nẽgligentia abſit omnino.arg.à contrario ſenſu in præ.c.quantum.& extra,de homi.pre
56 ſbyterum.& xxiij.quęſtio.v.de occidendis.extra,de tornea.c.ij. ¶†Poteſt etiam dici,quòd clericus,qui cum armis vel etiam ſine armis intereſt bello iuſto,vel iniuſto,in quo aliqui interfecti ſunt hincinde:irregularis eſt,licet
a ipſe non occiderit[a].lj.diſtinctione.ſi quis poſt.xxvj.quęſtio.iij.porro.xxiij. quæſtio.vl. quicunque ex clero.j.quæſtio.j.c.fina.Sed ſi ad religionem tranſiuerit,poteſt.ſecundùm quoſdam,ex diſpenſatione epiſcopi in ſubdiaconum promoueri:ſecurius poteſt tamen hoc fieri per ſolum papam. Clericus quoque proijciens lapides in conflictu etiam ex parte illorũ,qui violentiam repellunt,irregularis eſt,ſi ab alijs ſint hincinde aliqui occiſi, licet ipſe nullum percuſſerit:& debet à miſſarum celebratione biennio abſtinere.extra,de cleri.percuſ.capitulo finali.& capitulo pe.vbi de hoc.argumentum extra,de cle.publi.in du.capi.primo & ſecundo.Quidam tamen hoc intelligunt,quando clericus eſt in culpa mouendo enormiter arma in conflictu voluntate,& ſine neceſsitate:quia ſi in neceſsitate defenderet ſe, vel ſua,vel ſuos,licet tunc aliquis ex defendentibus eſſet interfectus ex alia parte,reliqui,qui non interfeciſſent,nec interfectores adiuuiſſent non fierent irregulares,licet voluntatem occidendi habuiſſent: quia lex promotionis factum requirit.xv.quæſtio.j.ſi quis non iratus.& vide ſ. verſiculo,ſed quid de iudice.Nec obſtat præ.c.ſi quis poſt. quia illud intelligitur de milite,qui bellis ſæpe interfuit,vel de officiali. Item notatur extra, de cle.percuſ.præſentium.vbi fuit ad tempus ſuſpenſus: quia hocibi fuit
57 propter ambiguum duplicitatis.¶†Clericus ergo nõ debet præponi bellis,nec ruptarijs,nec baliſtarijs,nec huiuſmodi viris ſanguinum : vt extra, ne cle.vel mo.ſententiam. tamen iuſto bello , quod non ad occidendum, ſed ad defendendum,ſeu recuperandum ſuaſerit, præponi poteſt : vt ſ.&
b not.ſecundùm papam in præ.capitulo[b],olim cauſam.non vt præſit directè prædictis viris ſanguinum:ſed vt reſpondeat militibus, & ſumptꝰ miniſtret,tractatus teneat , ſententias proferat, & negotia cuncta diſponat, prout nos huiuſmodi officium geſsimus in guerra,quam eccleſia Romana contra ciuitates ſibi rebelles in prouincia Romaniolæ geſsit. Poteſt etiam
c clericus intereſſe bello iuſto[c] , vt xxiij. quæſtione tertia.Maximianus.& quęſtio.viij.hortatu.non iniuſto.extra,de homici. ſicut dignum.ff.ad legẽ Aquil.item mela.§.item. & hortari & dicere , viriliter pugnate,& capite: non dico occidite.& hoc priuſquàm veniatur ad actus,ſeu percuſsiones. Nec obſtat extra,de homi.capitulo pe.qui ibi aliquos percuſſerat: bello autem iam commiſſo incitans aliquem ad percutiendum aliquem alium:ſi ſic percuſſus obierit,irregularis eſt:maximè ſi bellum ſit iniuſtum : vt extra,de pœnis,quod in dubijs.Idem eſt , ſi generaliter ſeu communiter ſuper bellatores clamauerit,dicens,viriliter pugnate: vel date illis : vel ſimilia.argumen.tamen contra extra,de homici.capitulo penul.Vel dic quòd in defendendo poteſt clericus licitè nauem gubernare, & alios ad pugnã defenſionis incitare,& intantum hoſtes confringere,quòd eos dimittant. argumen.xxiij.quæſtio.j.cùm apud.& extra,de cler.percuſ.ca.pe.& fi.ſe-
58 cus ſi ſit bellum iniuſtum.¶†Quid ſi clericus in bello iuſto miniſtrat baliſtas,ſeu ſagittas baliſtario ad ſui defenſionem:& ille poſtea aliquem interfecit? Reſpondeo,ſi non intendit,quòd baliſtarius aliquem interficiat ſeu interficere velit,ſed quòd illos terreat,vel ſe,vel ſua defendat, vel recuperet,non eſt irregularis:licet ille aliquem occiderit, pro eo quia noluit alienum dimittere,vel ab impugnando deſiſtere : licet ſit contra. ſ. verſiculo, item clericus.quod proſequere ſecundùm papam,prout not.in præ.c.ſen
d tentiam.[d] Eodem quoq; modo dicimus non eſſe irregularem illum , qui in bello iuſto præpoſitus eſt exercitui,vt ſumptus faciat,& cuncta diſponat:ſi fortè præcipiat lanceas vel ſagittas emi & miniſtrari , vel ad exercitum , ſeu ad cuſtodiam caſtri mitti: vel ſi hortatur ad currendum poſt hoſtes,vt eis præda hominum,vel animalium auferatur : & tunc fortè aliquis interficiatur,dummodo intenderit ſolùm ad recuperationem prædæ,non ad vindictam.talis enim cauſa remota non nocet,argumen.in præal.capi-
59 tulo de occidendis.¶†Sacerdos quoque in duello pugnans irregularis eſt: ſed ſi mors vel membri mutilatio inde non fuerit ſubſequuta, eius epiſcopus poterit cum eo diſpenſare,impoſita ſibi pœnitentia pro peccato.ex-
e tra,de corp.viti.capitulo.j.& ij.[e] ¶Item qui homini vel mulieri facit aliquid ne concipere,vel generare,vel poſt conceptum parere poſsit: & qui prægnantem mulierem percutit,ita quòd ob hoc abortiuum faciat, mortaliter peccat:& ſi partus iam viuificatus erat,irregularis eſt:aliàs non : & cũ talibus ſolus papa diſpenſat : vt legitur & not.extra , de homicidijs.ſi aliquis
f[f].ij.quæſtio.v.conſuluiſti.in fin.Sed ſi probabiliter dubitat, vel credit an ſit mortuus vel abortiuus factus ex illa percuſsione , vel vtrum conceptus fuerit animatus vel non:in tali dubio debet à promotione & à miniſterio abſtinere: ne periculo ſe committat. Si verò leuem , aut temerariam habet opinionem,deponat eam,ſi poteſt;& ſic poterit promoueri & ad-
miniſtrare:aliàs non.argu.extra,de ſenten.excom-
60 muni.inquiſitioni.& de ſimo.per tuas.ij. ¶†Quid ſi aliquis mori timens vult aufugere, ſed alius promittit ei pacem & ſecuritatem,& ei conſulit. quòd non vadat:& ſic ille propter talem promiſsionem ſtetit , & interfectus eſt in loco, vbi mori timebat, & vbi temere fuit ei ſecuritas promiſſa? Reſpon.ir
a regularis eſt,ſecundũ quoſdam:ſecus autem ſi promittens habebat probabilem ſecuritatem poſſe firmiter quod promiſit implere : puta quia habebat in eos,qui interficere quærebant illum,patriam vel dominicam poteſtatem: vel ita erant amicitia ſibi, conſanguinitate vel affinitate coniuncti,quòd poſſet eos à tali propoſito remouere.Si autem non habuit probabilem credulitatem,ſed fuit,in culpa temerariæ præſumptionis : & præſertim ſi lata fuit culpa,vel negligentia,quæ prope dolum eſt : tunc ſit irregularis. ¶Eſt etiam irregularis beneficiatus vel feudatarius eccleſiæ,ſi perſonam illius eccleſiæ interficiat:nec filij eius vſq; in quartam generationem,debent in clericos promoueri.extra,de pœn.
61 in quibuſdam.¶†Quando autem,& per quẽ poſſit circa irregularitatem homicidij diſpenſari,videamus.Super quo nota quòd cum aliquibus ex prædictis irregularibus ſolus papa diſpenſat : & cum
b aliquibus etiam epiſcopus:vt extra,de homic.continebatur.& capitulo,ad audientiam.Si igitur ali-
c quis occidendi animo aliquem vulnerauit,licet vulneratus non fuerit mortuus:tamen percutiens irregularis eſt:& epiſcopus poteſt diſpẽſare cum illo: ſic etiam in dictatore vindictæ ſanguinis,qui eſt irregularis:vt ſ.verſiculo , item percuſſor.& ſeq. & tamen ſi non peruenitur ad membri mutilationẽ, quamuis ſanguis effuſus ſit , poteſt epiſcopus diſpenſare cum eo : vt eodem c. petitio.& de cle.pu. in du.cap.j.& extra,ne cleri.vel mo.ſententiam. Si verò peruentum fuerit ad membri truncationem abſq; homicidio,papa ſolus cum illo diſpenſat: vt extra,de cor.viti.c.j.& de cleri.ęgro.vel debilitato. preſbyterum.& in præ.verſic.item percuſſor. Cũ homicida autem actu voluntario non licet,etiã domino Papæ diſpenſare:vt j.§.nunc breuiter. verſi
62 culo v.¶†Circa homicidium neceſsitatis euitabi-
d lis dicendum eſt,quòd talis ad ſuperiores ordines non aſcendet:ſed in ſuſceptis non facilè diſpenſat: ſed ſi neceſsitas fuit ineuitablis,datur conſilium ꝙ
e
g non miniſtret.l.diſtin.de his clericis.j. & ij.[g] Non tamen propter hoc deponit,imò in ſuo ordine adminiſtrans toleratur de iure communi abſque diſpenſatione,ſecundùm Lau.l.diſt.quia tua.& ſic loquitur extra,eodem,capitulo ſecundo.Quod proſequere ſecundùm dominum meum in præallega.
f
§.qua pœna.verſic.ſi neceſsitas.& ſequen.Alij di-
g cunt epiſcopum diſpenſare poſſe cum preſbytero homicida in caſu ineuitabili.extra , de cleri.percuſ.
h præſentiũ.¶Ioan.de Deo dixit[h] in hoc ſolùm papã diſpenſare poſſe[i]:cũ caſuali autem bene diſpẽſatur.ſ.verſiculo,facto quoq;.Fit autem circa homi-
i
h
k cidium caſuale[k] triplex diſpenſatio,ſcilicet magna vt videlicet promotus ad ordines ſacros nõ in eis ſed in minoribus,toleretur:vt eodem titulo,continebatur.& cap.ad audientiam Maior,ſcilicet vt in ſacris toleretur.eodem titu.tua nos.reſpon.j.l.diſt. clerico.Maxima,vt ſ.promoueatur,eo.tit.lator. fe-
l cundùm Gof.[l] ¶Quid ſi infans committit homi-
63 cidium? de hoc in præ.verſic.v. ¶†Curia Romana non diſpenſat cum clerico in homicidio voluntario: nec de facili in caſuali , vel etiam in dubio.
¶Vtrum ingreſſu religionis irregularitas tollatur, not.extra,de apo.capitulo ſecundo.¶Vltimò no
i ta quòd homicidium ante baptiſmum ſiue ex officio,ſiue ex voluntate commiſſum,non facit aliquẽ irregularem,vt quidam dicunt,xxvj. diſtinctione, deinde.vbi de hoc.l.diſtinctione, aliquantos. Alij
k contradicentes quòd homicidæ repelluntur propter errorem facti,non propter irregularitatem.[m]
l
m Sed primi dicunt , ꝙ irregularitas homicidij non eſt ex defectu ſacramenti. & ideo tollit per bapti-
m ſmum,ſi præceſsit ; vt in præallegat. concordan.e.

¶Non occiderit. Adde ꝙ contrariũ tenet expreſsè Abbas in c.petitio.extra,de homici. vbi dicit eſſe text.ꝙ licet clericus in bello iuſto percutiat, & alijs interficiat, ꝙ nõ efficitur irregularis. Et ita dicit tenere Inno.reſpõdendo ad cap.ſicut dignum. ꝙ loquat in alijs caſibus, præterq; vbi bellũ ſit iuſtum.

¶In prę.c.ſ.allegato ſ.ver.ij.

¶Iuſto. Dedi plenam remiſsionem de bello iuſto & in iuſto de iur.iurã. ſicut.iij.ſuper ij.glo. Et de hoc,& an clericis ſit licitum bellare,vide per Tho. ij.q.lx.arti.j.& ij.

ADDE quando bellum ſit licitũ Oldr.conſi.lxx. & quando liceat clericis arma capere, aliquid per Petr. de Anc.conſil.clvij.

¶Sententiam. Vt ibi ſcripſi in gloſſ. dicunt.

¶Et ij. Secundum non facit: ſed puto ꝙ debet dicere c.j. & de cle.pu. in du. c.j.& ij.

¶Aliquis. & c. ſicut ex literarum.

¶j.& ij. Et vtrobi ꝙ de hoc in primis glo.& plenè de homicidio, ſ. ſicut dignum.in glo. peñ.

¶Dixit. in libello ſuo,vbi de diſpenſatione epiſcoporum.in vlti.col.

ADDE quòd Fed.de Senis cõſil. clxviij.refert Vin. & Archi.lj. diſtin. de his verò tene,ꝙ epiſcopus põt diſpenſare cum homicida occulto.

¶Poſſe. Vide qđ ſ.dixi ver. defenſione quoque.

¶Caſuale. Quod culpa præceſsit.

¶Secundùm Gof. in Sum.de homici. in fine.

¶Irregularitatem. In quæſtione

quã ſtatim allegabo, dicit q̃ factum a
eſt extra eccleſiam
ante baptiſmũ, nõ
eſt error vel ſcandalum. quando ergo ſit poſt baptiſmum tunc ſubeſt
cã etiam in officiali occidente. Item
crimẽ p̃ſumptum; 1
quia rarum eſt qđ
non moueatur ira 2
vel odio. Tertia: qa
ſalario cõſtituto ſo 3
lent hoc facere. nõ
cauſa pietatis: tamẽ
vt ibi dicitur in ve 4
teri teſtõ, homicida non erat irregu 5
laris. de quo, ſ. eod. 6
§. ij. col.
a ¶ In fine. Et ibi ſcri 7
pſi poſt eũ & Hoſti. ſuper vlti. gl. in 8
fin. fuit autem hæc
q̃o veneralis .xiij. 9
vbi Bart. dicit Hugo. & Tran. ita dixiſſe, eum, qui prius iuſtè occidit, p 11
moueri quaſi irregularitas illa fit ſe 12
quela peccati: cum
apud ĩfideles nõ ſit 13
iuſtitia; xxiiij. q̃o. j.
vbi ſana. Secundũ 14
hoc ceſſaret rõ Innoc. in decre. gaudemus. diſtinguen 15
tis cum Bazi. homi 16
cidium ex officio,
vbi nõ ẽ peccatũ,
ergo nec ſequela 17
peccati à voluntario. Ipſe tñ contra 18
riũ dixit de homi- 19
cid. p̃ſbyterũ. nõ diſtinguens inter il- 20
la duo: vt ibi ſcripſi. Et hoc placet 21
Gof. quod etiã iuſte occidẽs ante ba 22
ptiſmum promoueri poſſit, in ſum. 23
de homi. verſi. aliquãdo. Vide plenè 25
per Hoſt. in Sum.
ipſius ti. §. qua pœ 26
na. verſicu. lingua. 27
A D D E qđ Abba. in d. c. gaudem⁹, 28
refert Io. cal. et An.
& Hugo. tenere, q̃
indiſtinctè omnis 29
irregularitas contracta ex homici.
tollitur. & illos ip- 30
ſe ſequitur aliquibus rationibus. de 31
quibus ibi per eũ.
b ¶ Relaxare. Ioan. 32
de Deo primò po 33
ſuit caſus, qui habentur in decretis: 34
ſecundò eos qui habẽtur ĩ decretalib⁹.

lj, di. ſi qs poſt. de hoc not. ſcđm papã extra, de diuor. gaudem⁹, in fi. ² ¶ Multæ aũt alię irregularitates ſunt ſcriptę in iure quas plenè poteris repire in nr̃o aureo reptorio ſub tit. de tẽp. or. in Ru. illa hæ ſunt irregularitates, q̃ impediũt p̃motũ: & in alia Rub. ibi ſe. & ſub titu. de pœnis, in ru. caſus totius iuris, in quibus p̃moti deijciunt & deponunt: ſed de his hic ſufficiat exempli gratia tetigiſſe.

SVMMARIVM.

¶ Epiſcop⁹ põt diſpẽſare cũ ordinato extra tem pora ſtatuta.
Diſpenſat eps cum pugnãte in duello, dum tñ inde mors, vel membri mutilatio non ſequatur.
Epiſcopus poteſt diſpenſare in beneficio cum nõ ordinato miniſtrante, & poſt ſtatutum terminum in ordine ſuſcepto miniſtret.
Diſpenſatio epiſcopi valet in omni foro pœnitentiali, & in pœnitentr̃is imponendis.
Capiẽs vel capi faciẽs cardĩalẽ eccl̃iæ ro. ſacrileg⁹ ẽ.
Cõſentire põt eps diſpẽſatiuè, vt monachus vnius religiõis præſideat monaſterio alterius religionis.
Legatus aut archiepiſcopus, an poterit cum poſtulato ad epiſcopatum diſpenſare in ætate.
Monach⁹ exñs in minoribus ordinib⁹ põt diſpẽſatiuè fieri abbas. Olim enim abbates erant laici.
Prelat⁹ de iure debet ĩ p̃pria p̃ſona ſeruire in bñficio, põt tñ eps diſpẽſare, vt faciat ppetuũ vicariũ.
Character ſemp remanet ĩ clerico & depoſito, & debet eps cũ eo diſpẽſare, ne curiæ ſeculari tradat̃.
Res eccleſiæ diſpenſatiuè vendi debẽt tpe famis p̃ alimentis pauperũ & redemptioni captiuorum.
Diſpenſat epiſcopus, vt abbas conferat̃ inueſtituram in eccleſr̃is per eum ſibi collatis.
Monachi poſſunt habere cellulas intra clauſtrum cum diſpenſatione epiſcopi.
Epiſcop⁹ poteſt diſpẽſatiuè deferre friuolę appellationi propter ſcandalum vitandum.
Diſpenſat eps, vt clerici peregrini in ſua dioœceſi recipiantur, & ſine literis cõmẽdatitr̃is celebrent.
Epiſcopus põt ratificare diſpenſatiuè facta ſui p̃deceſſoris, licet ſint inualida, ſine conſenſu capituli
Diſpenſat abbreuiando pœnitentiam.
Diſpẽſare põt eps cũ ĩceſtuoſo p errorẽ ſororẽ vxoris ſuę cognoſcẽte, & etiã cũ ĩceſtuoſo ſimpliciter.
Eps põt vnũ votũ ĩ meli⁹ diſpenſatiuè cõmutare.
Diſpenſat eps, vt clericus ſcholaris, vel peregrè p̃ficiſcens locet ad tps reditus beneficij ſui.
Parochias vnire & diuidere põt epiſcopus de conſenſu eorum quorum intereſt.
Pœnitẽtia à papa impoſita poteſt diſpẽſatiuè minui per epiſcopum.
Poteſtas eporũ generaliter magna narrat̃ in multis.
Epiſcopi in quibus ſunt priuilegiati.
Minor nõ poteſt ſuperioris legẽ ſoluere, ſed ſecundum eam iudicare tenetur.
Epiſcopo non licet regulariter diſpenſare in his, q̃ pertinent ad generalem eccleſiæ ſtatum.
Caſus, in quibus eps prohibetur diſpenſare.
Diſpenſare nemo poteſt cõtra papę ſentẽtiam, vel eam reuocare, aut relaxare.
Cõſuetudo facit diſpẽſationẽ valere q̃ alr̃s ñ valeret.
Eps quare potius diſpenſat contra canones irregularitatem inducentes, quàm contra alios.
Cleric⁹ accuſat⁹ p̃bato crĩe cõtra ip̃m, añ ſnĩę p̃lationem probat ſe de illo crimine pnĩam egiſſe, an eps accuſatore inuito ſecũ poterit diſpenſare.
Eps vt legat⁹ de latere cũ excõicato vel ĩterdicto celebrãte diſpẽſare põt, vbi monit⁹ velit abſtinere.
Illegitimus religionẽ ingrediens, de iure cõi ſine diſpenſatione aliqua põt ad ordines promoueri.
Diſpenſatio nõ negatur, vbi ius cõmune ſtatuitur.
Curia Romana tenet, neminẽ p̃ter papã poſſe diſpẽſare cũ illegitĩo ſcl̃ari, q̃ ad curã & ordinẽ ſacrũ.
Illegitimus p̃hibetur ſuccedere patri ſuo immediatè in beneficio paterno, niſi cum diſpenſatione.

NVnc de eporũ diſpenſatiõe ſubñciam⁹, ad cuius materię euidentiam clariorẽ primò enumerabimus caſus in iure ſcriptos: in quibus eis à iu

b re permittitur diſpenſare: & ius cõe relaxare[b]: confirmat verò illos, in quibus diſpenſare prohibent. c
Vltimò qd iuris ſit de hac materia, ſupponemus.
1 ¶ † Põt ergo primò diſpenſare eps cum ordinato d
extra ſtatuta tempora: vt quidã dicũt. quod dic vt
ſ. §. nunc oſtendendũ. ver. lij. ¶ Secundò diſpenſat
q̃ quis habeat duas eccleſias intitulatas. lxx. diſtin.
ſanctorum. ſecundũ papã. Tu dic vt j. §. videndũ.
ver. duplex. & ſeq. ¶ Tertiò diſpenſat cum ordinato ab altero ep̃o inconſulto proprio vel contẽpto:
vt extra, de of. archi. ſignificaſti. lxxj. diſ. c. j. ñ. & iij.
& ix. q. ij. Lugdu. ¶ Quartò cum eo, qui ignoráter
recepit ordinẽ ab ep̃o, qui renunciauit ep̃ali dignitati vt extra, de ord. ab ep̃o, q renũ. epi. c. j. ¶ Quintò cũ ordinato ignoranter ab excõmunicato: vt e.
c tit. c. ñ. & ix. q. j. c. ij. ar. tñ cõtra. ea. q. j. c. j. [c] ¶ Sextò
vt duo ad vnam præbendam eligant̃. quod dic vt
not. extra, de præben. tuæ. ¶ Septimò cum clerico
p̃pter crimen vſuræ per ep̃m ab officio bñficio q̃
ſuſpenſo: vt no. extra, de vſuris. præterea. ¶ Octauò cum adultero & minorib⁹ criminib⁹ adultario e
irretito poſt pœnitentiã: vt xxxiij. diſt. fraternitatis. exrra, de iudicijs. at ſi clerici. §. de adulterijs. ex-
2 tra, de tem. or. c. fin. ¶ † Nonò cũ pugnante in duel- f
lo. extra, de cor. viti. c. primo. & extra, de cleri. pu. in
du. ca. primo. dum tñ inde mors vel mẽbri mutilatio non cõtingat: quia tũc non põt. xxiij. q. viij. his,
à quibus. Sed & tunc põt in beneficio diſpẽſare: vt
eo. tit. c. ij. & l. di. ſtudeat. ad fin. ¶ X. in multũ enor
mi & notorio crimine: vt probat̃, & not. ſecũdùm
papã extra, de cor. viti. c. j. et arg. extra, de apoſta. c.
ñ. & etiã in capitalibus criminibus occultis. l. di. de
his verò. de hoc extra, de tem. or. ex tenore. & j. §.
qualiter. ver. hoc quoq. ¶ Xj. cum ſacerdote ſimul
plures concubinas habẽte. extra, de biga. quia. xxx
iiij. diſt. fraternitatis. ¶ Xñ. cũ alienigena inſtituto
in eccleſia per eũ, qui inſtituere non potuit. extra,
de cle. per c. fi. ¶ Xiij. cum preſbytero de facto matrimoniũ cum virgine cõtrahente quo ad executionem officij ſui: vt extra, de cleri. cõiu. ſane. ij. Similiter & cum diacono. extra, qui cle. vel vo. c. ij. dum
tñ non cõtrahant bis. xxviij. di. preſbyterũ. vel etiã
cum corrupta: vt extra, de big. c. ij. pe. & fi. ¶ Xiiij.
cũ diacono, qui vulnerauit aliũ diaconũ: & matrimoniũ de facto cõtraxit ſecũdùm papã: vt extra,
qui clerici vel vo. c. j. Sed Bart. illud intelligit factũ
authoritate mandati apoſtolici: vt extra, de ſen. ex.
d cũ illo. [d] ¶ Xv. cũ monacho, & cũ canonico regulari: vt poſſit in ſeculari eccleſia miniſtrare: vt xvj.
q. j. doctos. & c. ex authoritate. j. q. vij. §. niſi. & q̃ regularis ſit ibi ſolus: vt extra, de ſta. mo. quod Dei.
Quidã tñ dicunt eſſe ius cõe, qđ ibi dicit̃: ſed Io. de
e deo [c] cõtra. xvj. q. vij. in noua. xx. q. iij. pręſen. ad fi.
ſed nõ cũ monacho, vt ſit ſolus: vt j. §. ſunt quoq.
f ver. x. [f] ¶ Xvj. cũ eo, qui excõmunicat⁹ recipit beneficiũ: vt extra, de cleri. ex. mi. c. poſtulaſtis. ĩ prin.
g ſecũdùm papã. [g] Sed Ioãnes de Deo dicit [h] in hoc
h ſolũ papã diſpẽſare poſſe. quod non eſt verũ: niſi g
fortè fuiſſet authoritate apo. propter eius contemptũ excõmunicatus: vt extra, de ęta. & qua. cũ bonæ. vt no. B. ep̃m non poſſe diſpenſare cũ eo, qui
ſuſpenſus recepit beneficiũ. ¶ Xvij. cũ clerico per
ſaltũ promoto: vt lij. diſ. c. j. extra, de cleri. per ſaltũ
3 promo. c. j. ¶ † Xviij. cũ non ordinato miniſtrante h
põt diſpenſare in beneficio: & vt poſt bienniũ vel
triennium in ordine ſuſcepto miniſtret: ſed nõ vt
ad ſuperiorem aſcendat: vt legitur & not. extra, de
cleri. non ord. mi. c. ij. Breuiter tamen teneas, quòd
is, qui nullum habet ordinem, diuinum officium
exercens irregularis eſt: & etiã is, qui habet aliquẽ
ordinem, ſi officium ſuperioris ordinis exercet: &
cum tali ſolus papa diſpenſat, vt in ordine, quem
habet, de miſericordia toleretur, & ad ſuperiores
aſcendat. xj. quæſtione iij. priuilegium. xxv. quæſtione ij. ſic decet. Quidã tamen dicunt ep̃m poſſe
in hoc diſpenſare, ſicut & in diacono miſſam celebrante, cum quo põt diſpenſare in beneficio poſt
peractã pœnitentiã, & etiam poſt bienniũ vel triẽnium, vt diaconat⁹ officiũ exerceat. Ad ſacerdotiũ
verò non põt is promoueri, niſi ex diſpenſatione
papæ: vt

¶ C. primo. Dic vt vtrobiq; no.
¶ Cùm illorum. In quantum illa decreta. loquitur de abſolutione ab excõmunicatione, verũ eſt Bart. id tenere, vt ibi patet in iij. gloſſ. l. inquantum ipſo abſoluto loqtur de diſpenſatione. Berñ. tenet primum: vt patet in quarta glo. & in c. ñ. in fi. ij. gloſſ. qui finis fuit additio, quã forſan non habuit Guliel.
¶ Io. de Deo. Vbi de ſpecie epiſcoporum in vij. col.
¶ Verſicu. x. Vide quod ibi dicam.
A D D E, quid ſi abbas non exemptus habens ſub ſe hoſpitale, in quo non eſt eccleſia, nec capella: ſed ad ip̃m & conuentum ſpectat præſentatio rectoris dicti hoſpitalis: ad epiſcopum verò confirmatio: præſentauerit aliquẽ ex monachis, vt conſuetum erat: ſimiliter & epiſcopus ipſum confirmauit, an abbas ſolus poterit illum reuocare ad monaſterium epiſcopo cõtradicente: vide Fede. de Senis conſil. cxxxiij. concludẽtem q̃ abbas poterit illum reuocare.
A D D E tu, beneficia collata hoc mõ religioſis, ſunt ad nutum remobilia per ſuperiorem regulariter. Rotain antiq. deciſi. cclxv.
¶ Papam. Vide qđ ibi plenius ſcripſi ſuper tertia glo. & facit ſ. §. proxi. verſicu. in ſuſpenſis. in fine.
¶ Dicit. Vt ſ. in vltima colum.

a ¶Et ij. Ibi hoc no. in glo. penul. vide quod super ea dixi.
b ¶Parte. Omnino vide quod dicam j. §. sunt quod q. vers. xxiij.
ADDE Abb. in c. non est. extra, de regula. & c. significatum. eo. tit.
c ¶Quæsitum. Vbi de hoc scripsi. in fi. & no. in cle. eo. tit. c. vno, in glos. pe.
d ¶Papam. Vt post eum scripsi. de tempo. ord. dilectus.
ADDE versic. seq. xxiij. que in terminis scripsit Fed. a consi. ccxviij.
e ¶Decernimus. Vide quod plenè dixi de cle. coniuga. in j. obiectione.
f ¶Translat. Si istud b cõtrariũ signat ad c vltimũ dictũ rñde, q ibi cessauerat impedimentũ: qa ꝓfecerat. & vide eo. tit. nisi. §. pro defectu. & qd̃ scripsi de d æta. & qua. c. fin. in glo. ac si dicat. et in glo. penulti.
g ¶Quæsitum. Vtro bicꝫ soluitur.
h ¶Ad apostolicæ. e Et graues pœnas incurrit: vt in præ. decre. felicis. de pœnis. li. vj. Vide qd̃ dixi š. §. nunc dicamus. ver. sed quæritur vtrum.
i ¶Xl. hic fuit erratũ in numero, nec f corrigẽd⁹ est error 4 propter allegatiões versiculorũ sequentiũ multoties iteratas. simile j. de loca. §. nunc aliqua. ver. clviij.
k ¶Relatum. De cẽsi. felicis. lib. vj.
l ¶Ver. lxix. Vide quod dicã j. §. cõsequẽter. ver. legat⁹.
m ¶Indecorum. De hac decre. vide qd̃ g scripsi de rescriptis ſ si eo tẽpore. lib. vj. sup glos. penul.
h
n ¶Cõe. hucusqꝫ veri ba. Io. de Deo. vbi ponit casus Decretaliũ. in princip.
o ¶Dicere. vbi š. ante medium.
p ¶Dixi. Hodie permissi sunt dispensare in ætate, in dignitatibus, vel personalibus sine cura, cum his qui peregerunt xx. annum, de æta. & qua. c. vno. lib. vj.
q ¶Secundùm ea. i. per illas rationes & argumenta, quibus ibi vtitur cùm tractat an dispensat in pluralitate curatorum vel dignitatum. hoc dico, qa de hac quæstione in dictis locis nil tractat.
r ¶Induxit. Nimis detrahit illi doctori suis tẽporis sine cõparatiõe maiorit & qui eũ innuit in hoc opẽ, ꝓ quẽ primo anno, quo Decretales adhuc pue rulus audiui, cũ quoddã xeniolũ sibi ex pte patris portassem. me examinatũ memoror sup lectiõe diurna: cui qa gratè rñdi, me cũ osculo fuit ample xus. ꝓpter quod cũ cõtra hanc detractionẽ cũ glo. illã habeã, tueri dispono. Et breuitatis cã certè talis fuit illius glossæ quæstio, qualis in hoc ver. proponit. Ad negatiuã inducebat l. ij. C. de his qui ve. æta. impe. per modũ, quẽ inducit in gl. decre. de elec. cùm dilecti. in prin. & in fi. Itẽ. eo. tit. nihil est: quia cũ ibi puniat ꝓmouẽs minorẽ: hæc ergo pœna nõ cedet in cõmodũ. de do. inter vi. & vx. & si necesse. Inducebat decre. indecorũ. de ęta. & qua. de elec. dudũ. & c. innotuit. & de fil. presb. c. pe. demũ posita opin. Goff. q in episcopatib⁹ solus papa dispẽset, ꝑ c. innotuit. de cle. In inferiorib⁹ episcopis subdit opi. Io. quã sequit̃, q legati et archiepi in epatibus dispẽsant, nõ vagè & indiscretè: sed vbi necessitas vel vtilitas ecclesiæ id exposit. alt̃. de æta. & qua. tuã. & c. indecorũ. de cõces. præb. cũ nostris. et de elec. cũ nobis olim. in fi. in quãtũ ibi patet, q necessitas & vtilitas dispẽsationẽ inducũt. Adidẽ de præ. exposuisti. vt sic morũ ꝓbitas ĩpleat ętatẽ & ordinẽ. lxxvij. di. c. vl. Fundat aũt opi. suã, qa dispẽsa. his duob⁹ casibus non est eis expressè ꝓhibita: nec est de reseruatis. Et spãliter ꝓ legato inducit, q cõfirmare electionem, vel admittere postulationẽ est iurisdictiõis: & iurisdictionalia q̃ spectãt ad papã, cõpetũt legato, q ei⁹ vices gerit. de consu. cùm venerabil̃. ex quo reseruata non sunt exp̃ssè. de offi. lega. qd̃ trãslationẽ. ¶Ad allegata in cõtrariũ rñdet. primò ad leges, q leges minores, dũmodo sint puberes, ex causa vel necessitate vrgente ꝑmittũt ad honores promoueri. ff. de de cur. nõ tm̃. §. prio. & de iure immu. l. ij. ¶Ad decre. nihil est. respondit, q de cõfirmatiõe loquit̃, nõ de dispẽsatiõe. Prima requirit iuris obseruantiã: ꝑ secundã fit iuris relaxatio. Poterat ẽt dare instantiã ꝑ ca. q in aliquo. lj. dist. Itẽ licet Turoñ. cõciliũ ꝓhibeat diuisionẽ præbẽdarum de præbẽ. maioribus ex cã tñ eps il lã facere põt eo. tit. vacãte. Idẽ in pmutatiõe, de rerũ permu. quæsitum. Per hoc respondet ad conciliũ, cũ in cunctis. & similia, quæ licet determinent ætatẽ iustã, dispẽsationẽ nõ prohibẽt.
¶Ad decre. dudũ. ij. versiculo. nos igitur. respondet q indiscreta & temeraria fuit ibi dispensatio propter pluralitatem ecclesiarum parochialium, quæ transgressionem & infamiam inducebat. nec loquitur de defectu ordinis vel ætatis. Concludebat autẽ contra tenentes contrarium cum verbis canonis. vij. q. prima. scias. in fine. non videantur per ius nouum superius allegatum hæc verba superflua: quę ca sum illum directò non respiciunt, vt per se patet.
ADDE, quid si papa dispensat cum minore xviij. annorum: vt possit obtinere beneficium curatũ: & deinde concedat alicui Abbati, vt à certa vicaria possit personæ idoneæ prouideri, an poterit prouidere dicto minori, qui de iure communi non est idoneus. Et quid si is minor vigore dicti scripti obtinuit beneficium curatũ, posito illo dimisso aliud obtinere, vide Pe. de Anc. cõsil. cccv. incipi. tria dubia, concludentẽ in oĩbus q sic.
ADDE, q Abb. in c. cùm in cũctis. in prin. de ele. dicit q dispensatio epi in minori ætate non debet fieri, nisi ex magna causa: & quod vbi non subest causa, dicitur disipatio, nõ dispẽsatio: vt colligi dicit ex diffinitione dispen. quã diffini. vide ꝑ gl. j. q. vij. c. requiretis. §. nisi rigor. illã glotenemẽti, qa tangit multa necessaria in materia dispensationis.

cio: si nõ admittat̃ ad ecclesiã, ad quã ꝓmot⁹ est. xcij. di. si qs epͣs. j. ¶Xlv. cũ hæretico cõuerso. l. dist. presbyteros q. extra. de hære. ad abolẽdã. de, cõs. di. ij. ego Berengari⁹. ¶Xlvj. cũ schismatico: vt l. dist. vt cõstitueretur. ¶Xlvij. cũ raptore q̃tum ad viaticũ ei concedendũ. extra, de rap. sup eo. §. si vero. prædonib⁹ em̃ dispensatiuè cõicamus: vt xxij. q. ij. sane quod sup. ¶Xlviij. in recipiendo ex cã minorẽ ꝓcurationẽ solito. x. q. iij. relatũ. k ¶Xlix. in
k minoratione tertiæ vel quartæ decimarũ ex causa. ea. quæstio. prisc̃is, & c. vnio. xij. q. ij. c. fi. j. ver. lxxvj. ¶L. in executiõe sentẽtiæ differẽda. xj. q. iij. cùm apud. ¶Lj. cum fortilego: vt extra, de fortil. ex tua
6 rum. xxvj. q. v. contra idolorũ. & c. puenit. ¶†Lij. põt cõsentire dispensatiuè secundũ quosdã, vt monachus vnius religiõis ꝓsideat monasterio alteri⁹ religiõis. extra, de elec. cùm monasteriũ. quod tamẽ est contra canonem xvj. q. vij. in noua actione. extra, de elec. cũ in magistrũ. Alij contra: vt. š §. nunc
l ostendendũ. versi. lxix. l ¶Liij. potest dispẽsare cũ clerico post xiij. ann. & nõ ante: vel etiam si patiat̃ defectũ in sciẽtia: dum tñ non sit minus rudis, vel etiam in ordinibus: dũ tñ sit in minorib⁹, & in brevi possit ad sacros promoueri. & hoc quo ad regimẽ ecclesiæ parochialis seu plebis vel quo ad dignitates: vt extra, de elec. dudum. j. de æta. & qua.
m præterea. & c. indecorum m. & c. ex ratione. qd̃ est cõtra prę. decre. dudũ. & eo. tit. cũ in cũctis. sed ibi
n est ius cõe n. Ber. tñ & Tancr. not. extra, de elec. cũ dilecti. quod null⁹ põt dispensare in defectũ ætatis, nisi sol⁹ papa: etiã quo ad inferiores dignitates: vt extra, de ele. nihil. C. de his, qui ve. æta. impe. l. ij. & iij. Sed prius dictũ tenet Gof. Io. de Deo & papa, qui no. in præ. decre. indecorum. & c. præterea. qd̃ intra xiij. an. ꝓhibet̃ dispẽsare: vt ibi. aut põt: cũ nõ sit ei ꝓhibitũ. & do. meus vt no. in Sũ. eo. ti.
o §. ætas. Ioã. tñ de Deo visus est alibi dicere o, q pos sit dispensare cũ eo, q est xiij. an. quo ad obtenta: vt nõ priuet̃ illis: vt in præ. c. indecorũ. & eo. tit. cũ te. sed non quo ad obtinẽda. hodie autẽ videt̃ ipsis adẽpta dispẽsandi potestas in ętate quo ad ecclesias parochiales p cõst. Gre. de ele. licet canõ. lib. vj.
p vt ibi dixi. p ¶†Sed nunqd legat⁹ vel archiepͣs põt
7 dispẽsare in ętate, vel in ordinib⁹ cũ postulato ad epatum? Non vt̃ ex his q̃ no. in præ. c. cũ dilect. & ar. e. ti. inuotuit. & c. dudũ. ij. Ex qbus colligit̃ q solus papa in epatu dispensat. Et hoc tenet Gof. papa ẽt no. extra, de postu. præla. c. fin. q qñcunq; qs in epm postulat̃, solus papa postulationẽ admittit.
q Sed Io. cõtra, secũdùm ea q quæ no. extra, de ꝑbẽ. demulcta. & lxx. dis. sanctorũ. & xxj. q. ij. si qs iam. Cùm em̃ papa nõ reseruet sibi hoc spãliter, vt̃ eis indulgere. extra, de sen. ex. nup. Idẽ dicit Aegidius, q sup hoc quãdã gl. longissimã cõpilauit: sed salua eius reuerẽtia iura facientia ad hanc materiam non
r induxit r: dico eos dispẽsare nõ posse de iure in de-

a ¶Multis. Tu dic contra. vt ibi dixi ſuper glo. ſic olim.

b ¶Multis. Et eſt expreſſum de elect. quamuis.in princi. lib.vj.

c ¶Ordinis.Quo ad dignitatem epiſcopalem remiſsionē dedi ad decretalē, à multis.ſ. eo. verſic. Quo ad inferiores dignitates vide qđ not.de ęta.et quali. c.vno.lib.vj. in vlt. gl.& ſcripſi de electio.dudū.j. ſuper verbo,in ordinib⁹.

d ¶Superiori. Licet Abbas poſſet fieri ſacerdos, & ſacerdos abbas, vt ibi: non tollitur,ꝙ primitiuæ eccleſiæ ſtatus illos ad id non cogebat: vt patet in prin.§.& in fin. qui hodie cogūtur, de ęta. & qua. c. j. Non obſtat quòd in cōtrario dicitur de regula Benedicti: cùm illa vltra cc.annos ſecuta fuerit.c.à ſubdiacono. quod fuit ſylueſtri, qui fuit tēpore Cōſtanti primi, & Benedictus tempore Iuſtiniani,vt patet ex Chronicis. Fuerant ergo monachi ante Benedictum ſub regula Baſylij. xviij.q.j. pernicioſam.vt patet in fin. contrarij vſq; ad tēpus Euſebij Zoſimij & Siricij monachi non fuerunt clerici.

e ¶C.ij. ibi vide. & quod ſcripſi eo.tit. ſignificauit. ſuper glo.fin.

f ¶Io. de Deo. Vbi ſ.ad fin.j.col.

g ¶Omnem.in fi.vide quod no.in prę. decre.j.& xlv.diſt. in ſum,

h ¶Si epiſcopus. Facit quod ſcripſi de cle.coniu.ſuper rubrica.

i ¶Ibi no.in v.gloſ. ſuper qua aliàs remiſsiones videas. A D D E verſic. lxix.ꝙ ſi vir vxori, & vxor viro inuicem remittant ius matrimoniale abſente epiſcopo,vel eius vicario,& alter dictorum cōiugū, puta maritus intrat religionem,et facit

a fectu ordinū:vt extra,de æta.& qua.à multis [a].lx. di.nullus in eꝑm.& patet in his quæ not.papa extra,de tēpo.or.dilectus,eccleſia tñ Romana, quę tā cꝑ dña oīa ad ſe trahit, non pateret ꝑ eos totaliter diſpēſari,imò eꝑm Paduanū,cū quo patriarcha Aquileiēſis diſpenſauerat,iam conſecratum ab eꝑatu amouit:in ętate verò nō,imò ſolus papa: vt extra, de elect.cū nobis olim. Electiōes em̄ eꝑorū inter maiores cās numerant.extra,de app.vt debitus.in fi.de tranſla.inter corporalia.xvij.di.multis [b].Dñs aūt me⁹ dixit cōtra de defectu ordinis [c]:vt ſ.§.nūc oſtendendū.verſi.xvij.& ver. lxx. ¶Liij.cum eo, qui beneficiū renunciat, vt ſibi concedat in illo victum.argu.vij.q.j.quāuis.extra,de renūcia.ad ſupplicationem,etiā ſi ob culpam remoueat:vt ſ. verſicu.ix.¶Lv.cum eo,qui petit ceſsionē,ſ.vt vel cedat,vel remaneat.eo.tit.admonet.& c. quidam. & cap.j. ¶†Lvj. ꝙ monachus exiſtens in minoribus ordinibus fiat abbas.extra,de æta.& qua.tuā. olim enim abbates et monachi laici erāt:vt xciij.diſtin.à ſubdiacono.xvj.q.j.legi.propefinē.arg.cōtra.xvj. q.j.§.ſuperiori. [d] ¶Lvij. debet diſpenſare cū illis, quos ſine titulo diſpenſatiuè promouit ad ſacros, vt habeant victū.extra,de æta. & qua. accepimus. extra,de præben.cùm ſecundū. & c.non liceat. & c.epiſcop⁹.¶Lviij.diſpenſat cum ſectis in cunabulis,vel à dominis,vel à barbaris, vel ſi caſtrati timore lepræ,vel ita nati ſunt,ſ.ꝙ promoueant.ꝑ,vel promoti remaneāt in ſuis ordinibus:vt extra,de cor.viti.ex parte B.& c.ex parte M.lv.diſtin.ſi quis pro ægritudine.& c.eunuchis.Si verò aliquis hoc ſponte,vel propter Deū feciſſet,vel ſibi fieri affectaſſet: nō diſpenſat.ꝑ cum eo,niſi per papā.lv.diſt.qui partē.extra,eo.ſignificauit. vbi de hoc ſolus etiā papa diſpenſat cū habente maculā in oculo:vt no. ſecūdùm papā eo.tit.c.ij. [c] ¶Lix.cum ſacerdote extraneo,vt celebret occultè ſine literis vel teſtibus ſuæ ordinatiōis.extra,de cleri.peregri.c.fi.ad fi.lxxj. diſtin.& lxxij.diſt.per totū.¶†Lx.ꝙ prælat⁹ faciat perpetuū vicarium.extra,de offi.vica.ad hæc.cùm de iure ipſe prælatus debeat in propria ꝑſona ſeruire in beneficio,quod beneficiū dat.ꝑ propter offi ciū:vt lxxxj.di.eos.& c.ſeq. & prę. ver.clx. ¶Lxj. pōt diſpenſatiuè concedere minoribus prælatis, ꝙ poſsint ſuos ſubditos excōmunicare.extra, de of. ordi.ſi ſacerdos. & c.cùm ab eccleſiarū. quod illi nō habēt de iure cōi ſecundū Io.de Deo [f] extra,de offi.archi.cū ſatis.& c.archidiaconus.extra,de foro cōpe.cū cōtingat.niſi hoc habeāt de conſuetudine:licet poſsint ex cauſa interdicere diuinū officiū & eccleſiaſtica ſacramēta: vt in præ. decre. ſi ſacerdos.&ij.q.j.nemo.¶Lxij.diſpēſat cū clerico percuſſore.extra,de cleri.percuſ.c.j.arg.cōtra.xlvj. di. ſeditionarios.& j.q.vij.ſi quis omnē. [g] ¶Lxiij. diſpenſat cū rectoribus ad ſynodum nō venientib⁹. extra de ma.& obe.ſuper eo.Pñt enim puniri,niſi veniāt:vt xviij.diſt.de eulogijs.& c.pen. ¶Lxiij. vt ſine vitio fiat tranſactio ſuper decimis.extra,de tranſac.ſtatuim⁹.de rerū permu.c.j. & ij.ſic etiā in beneficio.extra,de tranſac.de cætero. ¶†Lxv. pōt & debet diſpenſare cū clerico depoſito,ne curię ſe culari tradat.extra,de iudi.cùm non ab hoīe. Semper enim in illo remanet character,& viuere debet clericaliter.l.diſt.accedens.lxxxj.di.dictū. & ideo non reordinatur,ſi reſtituat.xj.q.iij.ſi epiſcopus. [h] ¶Lxvj.diſpenſat, vt contumax nō ſit contumax. extra,de offi.deleg.cōſuluit.de dolo & cōtu. c.j. & ij.& c.cùm dilecti.& c.cùm olim.v.q.iij. præſenti. ¶Lxvij.ex cauſa ſequeſtrat fructus ante ſnīam.extra,de ſequeſtra.c.penulti.& fin.cùm tñ ſequeſtratio ſit regulariter interdicta: vt C.de prohibita ſequeſtra.per totū. ¶Lxviij.diſpenſat cū ſuſpecto de crimine,vt nō condēnet eum.extra:de prę ſum. literas.extra , de dolo & contu.cū dilecti. ¶Lxix. diſpenſat ꝙ vir & vxor ſeparati cōtineant,ne deterius inde cōtingat.extra, de iurei.tua nos.quod eſt cōtra canonē.xxvij.q.j.ſi vir & vxor. ¶Lxx.pōt ratione iuramēti cogere clericū vel monachū eſſe loco obſidis.extra,de iureiur.ex reſcripto.¶Lxxj, ſi prælatus diffidit de iure ſuo , pōt dimittere rem, quam eccleſia poſsidet,vt dicunt quidam , arg.extra,de poſtu.bonæ.ij.ver.ꝙ ſi contra dicentib⁹. ſed i dic prout ibi nota. [i] ¶Lxxij.diſpenſat in correctione morum,& in diſpenſatione eccleſiaſticarum rerum:& hoc præuia ratione.q.j.præcipimus.xvj.q. k vij.c.j.aſ's contra. [k] xj.q.iij.quomodo.& c.illud.& c.plerunꝙ.xij.quæſtio.ij. cognouimus.x.q.iij.quia cognouimus.¶Lxxiij.cum fure rei eccleſiaſticæ: vt ibi pœna mitigetur.xij.q.ſecunda. fraternitas. xiiij.q.vj.ſi res.& l.diſtin.ſi quis preſbyter.xvij.q. iij.ſi forte.vt poſt peractam pœnitentiam,vel partem eius poſsit ad ſacros ordines promoueri. extra,de fur.c.fin.¶Lxxiij.vt ſeru⁹ eccleſię bene me ritus cū peculio manumittatur : vt xij.q.ij. ſi quos 11 de ſeruis.& cap.cùm redemptor. ¶†Lxxv.vt res eccleſiæ tempore famis vendantur pro alimentis pauperum & pro redemptione captiuorū. x.q. ij. c.ij.xij.q.ij.aurū.& c.gloria.& c. ſacrorū. & c. ſeq. ¶Lxxvj.cum eccleſia parochiali ſeu cum ſacerdote, dimittendo ei quartam decimarū ſibi debitam. k extra,de præſcri.de quarta.xij.q.iij.epiſcop⁹ ſi tertiam.& x.quæſtio.iij.relatū.& alia epiſcopalia iura. [l] extra,de dona.paſtoralis. Quod verum eſt de l conſenſu capituli,non aliter.extra,de his,quę fiunt à prælat.c.nouit. ¶Lxxvij.vt ſi pater exhæredato filio inſtituerit eccleſiā hæredem mortuo patre reſtituit filio hæreditatē. xiij.q.ij. ſi quis iraſcitur. & idem eſt ſi credens ſe non habiturū filios contulit bona ſua eccleſiæ, vſufructu ſibi relicto:& poſtmodum naſcitur ſibi filius:vt xvij.quæſt.iij. quicūqꝫ. ¶Lxxviij. vt ſuſpenſus,in quo ſigna pœnitentiæ apparuerunt,apud eccleſiā ſepeliatur.xij.q.ij. quę ſitum.Nec eſt contra:xxiij.q.v.placuit.quia ibi loquitur , de impœnitente: vt in §.qui ibi ſequitur. ¶Lxxix.ꝙ ſacerdos in ciuili cauſa corā laico teſtimonium ferat.xiij.q.ij.quancꝫ. ¶Lxxx.ſecundū quoſdam in iuramento metu extorto: quod eſt in detrimentū animę & corporis.de hoc ſupra §.nūc oſtendendū.verſic.xxiij. ¶Lxxxj. ꝙ vna eccleſia ex cauſa faciat alteri partē de decimis & primitijs. m xvj.q.j.ſicut duo.& c.ſtatuimus [m]. ¶Lxxxij.ꝙ patronus cōferat decimas monaſterio malè à laicis detentas,in quarum poſſeſsione non erat eccleſia : vt xvj.q.j.cap.fin.extra,de his,quæ fiunt à præla.ſine cōſenſu capituli.cum apoſtolica.¶Lxxxiij.epiſcopus patronus diſpenſat, vt præſentatus ab eo admittatur ſine examinatione:quia præſumitur pro 12 eo.xvj.quæſtione v.ca.primo.¶†Lxxxiiij.diſpē- m ſat vt abbas conferat inueſtituram in eccleſijs per eum ſibi collatis.xvj.quæſtione ij.viſis. ¶Lxxxv. quòd eccleſia det clericis ad vitam eorū de ſuis poſſeſsionibus.vxj.quæſtione iij.clerici.& c.ſi epiſco- n pus.xij.q ij.ſæpe fit.& etiam ipſe de poſſeſsionibus eccleſiæ ſuæ dat ſuis ſeruitoribus ad vitam eorum,& de propriis in perpetuum.xvj. q.vj. illud. quia & ſucceſſor illos alere tenetur:vt xij.q.ij. hoc ius.¶Lxxxvj.diſpenſat in pœna pro immunitate eccleſiæ violatæ.xvij.q.iiij.ſi quis contumax. & argumen.xij.quæſt.ij.de viro.¶Lxxxvij.in ſeparando ſuo arbitrio monaſteria duplicia.xviij.quæſtio. ij in nullo.& c.diffinimus.¶Lxxxviij.cum monaſteriis in tributis ſibi dandis xvij. quæſtione vij. Eleutherius.¶Lxxxix.cum clerico ſuo, vt poſsit ad alterius epiſcopatum tranſire xix.quæſt.ij.duę. à contrario ſenſu.& lxxj.& lxxij.diſtinctione.per 13 totum.¶†Xc.cum monachis, vt habere poſsint cellulas intra clauſtrum.xviij. quęſtiōe ij.de monachis.& cap.cellulas.& cap.nullus.quod etiam Abbas facere poteſt cum benemeritis.xx.quęſtio.vltima.cap.fina.¶Xcj.in tempore velandi virgines, n vt extra de tempo.ordina.capitu.primo. [n] aliàs nō: niſi ex cauſa præterquàm in certis feſtiuitatibus,vt xxj.quæſtione prima.deuotis.¶Xcij.poteſt diſpēſando mitigare pœnam ſecundùm modum canonum.xxiij.quæſtione quarta.forte.de pœniten.diſtinctio.ſexta.capi.primo.in fine.extra , de officio legati. niſi. ¶Xciij. diſsimulando vel correctioni ex cauſa ſuperſedendo. xxiij. quæſtione quarta,non poteſt.¶Xciij.parcendo teſti,ne perſonaliter puniatur.xxiij.quæſtione quinta.capi. primo ad fi.¶Xcv.

profeſsionē,ꝙ mulier nō pōt ipſum reuocare, eo ꝙ nō facta fuerit dicta remiſsio præſente epiſcopo. & hoc ſiue mulier ſit iuuenis et ſuſpecta,ſiue non:vt decidit Feder.cōſil. xxvij. & hoc maximè, quia non eſt de neceſsitate autoritas epi, ſed de honeſtate. al leg.Hug.Lau.& archidia.xvij.q̄o.ij. ſi vir.& Innocen. in cap.j.de conuer.cōiug.in prima gloſſ.

¶Aliàs contra.i.id non poteſt,cùm iuſtitia, & ratio non ſunt præuiæ.

¶Iura. Vide quod plenè ſcripſi de cē ſib.cum venerabilis.ſuper glo.ſeq. A D D E ꝙ dictū Spe.licet de eo mē tionem non faciat, ſequitur Feder.cōſilio ccxlvij. incipiente,Caſus talis, quidam epiſcop⁹. & vult ꝙ nec epiſcop⁹ poſsit dicta iura remittere à prīcipio fundationis eccleſiæ vel hoſpitalis: quia eſſet val de prędiciale epiſcopo & epiſcopali menſæ,ꝙ eccleſia eſſet in ſua dioœceſi & non haberet ius epiſcopale in ea.latius ibi.

m ¶Statuimus. Vide quod hoc no.de reli.do. cōſtitutus. in glo.hic videtur.

n ¶Cap.j.Dic vt ibi no.in vlti.gloſſ.

ad.fi. ¶ Xcv. relaxat excõicationẽ ad cautelam: ne plus debito principale negotium retardeť. extra de excep. apoſtolicę, extra, de teſti. veniens. ij. in fi.
a ſecus in interdicto[a]: vt in conſti. Gre. x. đ ſen. ex. præſenti. li. vj. ¶ Vcvj. diſpenſat in modica iniuria, ſi iniuriãs ex ſentẽtia ſit infamis. extra. de re iu. cũ
14 te. ij. ḡo. iij. c. ſiquẽ §. notãdũ. ¶ †Xcvij. põt diſpẽſatiuè deferre triuolæ appellationi ꝓpter ſcãdalũ vitandũ. extra de ap. cõſtitutus. ij. q. vj. appellatione pendente, ꝙ de iure facere non teneť: immo iudex hoc faciẽs mulctand⁹ eſt. in. xx. li. argẽti, vt. c. ei q. ij. q. vj, §. ſunt ẽt quorũ. ver. ſi qs ẽt. ¶ Xcviij. in trãſformatiõe habitus ex cã. extra, de vi. & ho. cle. c. cleri. & c. De⁹. ¶ Xcix. cum cle. cõcubinarij. extra, de coha. cleri. & mu. clericos. & c. veſtra niſi irregulares effecti ſunt: vt ſ. §. iuxta. ver. in ſuſpenſis. ¶ C. cum clerico nõ reſidente in eccleſia. extra de cleri. non reſi. ex parte. & c. tua. & c. fi. ¶ Cj. cũ duobus in diſcordia electis: vt vnus habeat dignitatem & alius aliquid vltra conſuetum. extra de p̃ ben. niſi. lxj. di. oſius. xij. q. j. illi. ¶ Cij. vt aliqui habeant cãpanas. extra de pri. patẽtibus. ¶ Ciij. vt ex vna prębenda fiãt duæ: & hoc ex cã. extra, de p̃bẽ.
b vacãte. aliàs cõtra[b]. e. tit. maioribus. & c. dilecto. j. q̃o. iij. c. fi. ¶ Ciij. diſpẽſatiuè vnit capellas, vt au-
15 gmentet præbẽdas. extra. e. c. expoſuiſti. ¶ †Cv. ꝙ clerici peregrini ex aliqua iuſta cauſa in ſua diœce. recipianť, & ſine literis commendatitijs celebrent. extra, de inſtitu. ad decorẽ. & de cleri. peregri. c. fi. de con. di. j. vnicuiq;. & c. clericos. aliàs cõtra. lxxj.
16 di. c. j. & ij. ſ. ver. lxxxix. ¶ †Cvj. poteſt diſpenſati uè ratum habere, quod factum eſt per prædeceſſorem eius licet illud inualidum ſit: puta ſine cõſenſu capituli. extra, de his, q̃ fiunt à præla. ſine cõſenſu capi. cùm vos. & c. cum apoſtolica. ¶ Cvij. poteſt ex cauſa retinere ad tempus fructus beneficij vacantis. extra, vt ec. be. c. vnico. ꝓpe fi.[c] ¶ Cviij. poteſt dare monaſterijs priuilegia exemptionis[d]. extra, de priui. c. cùm olim. & c. ex ore. xvj. q̃ó. j. p uenit. ¶ Cix. poteſt capellas concedere monachis: vt extra, de do. paſtoralis. xvj. quęſtio. j. peruenit. ¶ Cx. diſpenſat abreuiãdo pœnitentiam x. an. ſacrilego, qui cũ moniali contraxit. xxvij. q̃o. j. virginem. ¶ Cxj. cũ cognoſcente fornicario coitu momonialem. xxvij. q̃o. j. eos. ¶ Cxij. cũ frequẽter nu bentibus. xxxj. q. j. de his[e]. ¶ Cxiij. epiſcopus poteſt adulteram ponere in monaſterio: ſi vir eã nolit recipere. xxxij. q. j. de benedicto. Adulteros autem excommunicare poteſt: vt ea. cauſa. quæ. v. perceptum. ¶ Cxiij. pmittitur epiſcopo ſeparare maleficiatos poſt triennium. xxxiij. q. prima. ſi per
f ſortiarias. extra, de frigi. capi. fina[f]. ¶ Cxv. Poteſt ex cauſa mitigare pœnam matricidæ. xxxij. quę. ij. latorem. ¶ Cxvj. poteſt diſpenſare cum ſolenniter pœnitente, & cum inceſtuoſo in matrimo. cõtrahendo: vt ea quęſtio. ſi quis cum duabus. & c. in adoleſcentia. & c. antiqui. ¶ †Cxvij. cũ inceſtuoſo
17 per errorem ſororem vxoris ſuæ cognoſcente: xxxiiij. q. ij. in lectum. & etiam cũ inceſtuoſo ſimpliciter. extra, de eo, qui cogno. cõſangui. vxoris ſuæ, ex literis. xxxv. quęſtio. iij. de inceſtis. ad fi. & q. vij. de gradibus. & c. hoc ſalubriter. ad fi. & c. inceſtuoſi. Vnde diſpenſat, vt cognoſcens matrem ſponſę, poſſit cum alia contrahere. extra de eo qui duxit in matri. quam polluit per adul. c. ij. De hoc xxij. quęſtio. ij. ſi quis cum. & xxvij. q. j. virginẽ. & vt is, qui ſeparatur ab vxore popter cõſanguinitatis impedimentum, poſſit cum alia contrahere. xxxv. q. vj. ab iſto die. j. ¶ Cxvij. contra ſententiã, quæ non tranſit in rem iudicatam: vt xxxv. q. vij. quod quis. Vnde reſtituit mulierem contra ſententiam in cauſa matrimoniali latam: quę non traſit in rem iudicatam: vt eadẽ q. c. j. & extra, de in inte. reſt. ex literis. ¶ Cxix. cum raptoribus mulierum, vt euadant legalẽ pœnam: & acta pœnitentia cũ mulieribus raptis contrahant. xxxv. q. j. & q. ij. & tria. extra, de rap. c. j. arg. cõtra ea. q. c. fi. ¶ Cxx. ſuper ſtatu eccleſiarum, vt eas faciat numero pauciores, ſi plures ſint: vel etiam minores[g], ſi nequeant de propriis reditibus ſuſtentari. de cõſec. diſtinc. j. omnes baſilicæ. & quòd etiam numerus canonicorum diminuať, vel augmentetur. extra, de conſtitu. ex parte. à cõtrario ſenſu. extra, de verborũ ſigni. c. fi. extra, de inſtit. ca. j. & ij. extra, de conceſ. præbend. ex parte. & vt fiat nouus perſonat⁹ in eccleſia, qui nunquam fuit. extra, de conſue. cùm olim. ¶ Cxxj. ꝙ miſſa cantetur in oratorijs. de conſec. diſt. j. cõcedim⁹. & c. clericos. & c. ſi quis. ¶ Cxxij. cũ preſbytero q̃ ſub vno canone duas miſſas celebrauit. de conſecr. diſt. ij. relatum. & c. cõperimus.
¶ Cxxiij. poteſt minuere pœnam ſacerdoti, pro-
h pter cuius negligentiam mus comedit ſpecies[h]. eo. tit. qui bene. ¶ Cxxiiij. diſpenſat, vt preſbyter celebret in altari, in quo eadem die epiſcopus cele
i brauit. ea. diſt. c. fin.[i] ¶ Cxxv. vt Iudæus ſtatim ex cauſa baptizetur. de cõſe. diſtin. iij. ne quod abſit. ¶ Cxxvj. ſecundũ quoſdã cùm ignoranter rebaptizato, cùm eſſet paruulus: ſi neceſſitas & illius merita, & eccleſiæ vtilitas hoc expoſcunt: vt ea. diſtin. qui bis. ¶ Cxxvij. in pœna preſbyteri cum veteri chriſmate baptizantis. ea. diſtinc. ſi quis de alio. ¶ Cxxviij. conſentire põt, [d] ꝙ p̃ſbyter ſignet pueros in vertice, quos eps baptizauit, ſi forte propter multitudinẽ epiſcopus nõ potuit oẽs in vertice chriſmare. ea. diſtin. omni tẽpore. xcv. diſt. ca.
k pe. & fi. Ipſe autẽ ſolus põt chriſmare infantes[k]. extra, de conſue. quanto de con. diſtinct. v. manus. ¶ Cxxix. cum monacho ſcienter extra clauſtrum carnes comedẽte. de con. di. v. carnem. ¶ Cxxx. cũ clerico vel prelato religioſo, vt eat in peregrinationem. de con. di. v. nõ oportet. ij. extra, de voto. magnæ prope fin. & c. pe. & fi. ¶ Cxxxj. ꝙ clerici iaceant & comedant in proprijs domibus, & non ſimul. extra, de vi. & ho. cle. c, quoniam. à cõtrario ſenſu: contra canones illos. de con. diſtin. v. in omnibus. & xij. quæſtio. j. neceſſaria. ¶ Cxxxij. diſ- h penſatiuè reducit fugitiuos ad clauſtrum: vt extra, de regu. ca. fi. xviij. quæſtio. ij. abbates. ¶ Cxxxiij. i diſpenſat ꝙ ſimpliciter deuota contrahat, ne deterius faciat. extra, qui cleri. vel vo. veniẽs. licet fit cõ k
l tra. eod. tit. rurſus. xxij. q. iij. §. fina.[l] ¶ †Cxxxiij.
18 diſpẽſat in voto, vt in melius cõmutetur. extra, de voto. c. j. & c. ex multa. niſi in Hieroſolymitano: vt eo. ti. per tuas. & c. ex parte. & c. magnæ. & niſi l in voto continentiæ: vt no. eo. tit. c. j. ¶ Cxxxv. vt in defectum regularium monaſterium de ſeculari- m bus clericis ordinetur. extra, de relig. domibus. inter quatuor. Sed contra. xix. q. iij. quę ſemel. & extra, de rebus eccle. non alienan. poſſeſſiones.[m] ¶ Cxxxvj. recipiendo ſecundũ prẽſentatum à patrono, primo omiſſo. extra, de iure patro. cum autem. & c. paſtoralis. ¶ Cxxxvij. cũ ſacerdote incauto, qui in officio ſuo peccat. extra, de celebr. miſ. c. fina. ¶ Cxxxviij. ꝙ infirmus vel ex alia cauſa, quis comedat carnes in diebus ieiuniorum. extra, de obſerua. ieiu. conſilium. ¶ Cxxxix. vt eccleſia parochialis fiat monaſterium. extra, de eccle. ędi. ad euidentiam. xij. q. ij. bonę. extra, de dona. apoſtolicæ. ¶ Cxl. diſsimulare poteſt, ꝙ ſponſus & ſponſa de futuro ſe abſoluant, ne deterius inde contingat, de ſpon. præterea. ¶ Cxlj. vt puella nubilis dimittat ſponſum minorem xiij. annis. & cõtrahat, ne fiat deterius. de deſpon. impu. c. ex literis. quod eſt cõtra iura illa. eo. tit. de illis. & c. à nobis. ¶ Cxlij. vt cõfirmet vel impediat ſpõſalia ſecundũ formã de cre. extra, de ſpon. cùm in tua. ¶ Cxliij. cum filijs adulterorum, vt alantur à parẽtibus: vt extra, de eo qui duxit in matri. cũ haberet. in fin. cõtra iura illa xxxv. c. iij. q. ij. & quęſtio. vij. c. vnico. C. de natura li. li. auť. licet pater. extra, qui fil. ſint leg. per venerabilẽ. in fi. ¶ Cxliiij. diſsimulãdo diſpenſat in diſpẽſatiõe ex falſa cauſa obtẽta, vt valeat, quæ alꝫ non valeret. extra, de cõſang. & affi. quia circa. ¶ Cxlv. poteſt diſsimulare diſpenſatiuè adulteriũ ſponte à muliere cõfeſſatum, niſi perſeueret in illo. extra, de diuor. ex literis. ¶ Cxlvj. poteſt diſpenſare mitius puniendo ex cauſa accuſatorem in probatione deficientem. ij. q. iij. Paulum. §. notandum. extra, de calum. cùm dilectus. extra, de elec. ſtatuimus. in fin. libr. ſexto. ¶ Cxlvij. in numero & qualitate com-

lo põtifice ſucceſſor cõcedat expectatiuas cũ clauſula añferri: an mortuo aliquo ipſorũ rectorũ, habentes expectatiuas debeãt prẽferri eẽpo, vide plenè p eundem Oldr. conſil. ccxxiij.

ADDITIO.

Adde an vniones monaſteriorum remaneãt ſub diſpoſitione eẽpi diœceſani, vide pleniſsimè Guid. Papæ in quęſtionibus ſuis, q. ciij. inci. pragmatica ſanctio. & adde, ꝙ eẽps põt vni eccleſiæ priuilegiũ cõcedere in alteri⁹ eccleſiæ p̃iudiciũ: imò vnius eccleſiæ iura vel dignitates tribus interuenientib⁹ alteri donare, de quo per Ludo. Ro. conſi. ccclxix. inci. circa j. col. ver. tertiò quia videmus. Henric. Fer.

¶ Species. Euchariſtiæ.

¶ C. fi. Tex. id nõ dicit, ſed glo. ſic.

¶ Infantes. In frõte. vide de ſacra vnc. cap. vno. ver. quia verò.

¶ §. fin. Dic vt de voto. c. vno. li. vj.

¶ Poſſeſſiones. Vide quod dixi ĩ præ. decre. inter quatuor. in textu & ſuper j. glo.

a ¶ In interdicto. loci, non perſonę. vt ibi not. in gloſſ. pe.
b ¶ Cõtra. i. ſi cauſa non ſubeſt.
c ¶ Prope fin. Vide qđ ibi dixi ſuper fi. vl. gl. ꝓpter cleſiuna de rebus eccle. non alie.
d ¶ Exemptionis. vide remiſsionẽ quã dedi ſ. ver. lxxvj.
e ¶ De his. Ibi vide in j. glo.
f ¶ C. fin. fol. ibi in j. glo.
g ¶ Minores. Numero. Adde Fede. cõcxj. & ibi an hoc poſsit facere in p̃iudicium expectãtiũ. & de requiſitis ĩ vnione, vide Ol. conſi. cclxj. & per eundẽ qualiter & qua de cauſa annulletur vnio. conſilio cclxij. & qũo eps poſsit vnire aliquã dignitatẽ, per eũdẽ conſi. clxxxvj. Et an ſi habeat ptãtẽ à papa vniendi aliquam eccleſiã, an ſi vni, videatur authoritate ſua, vel papæ feciſſe, per eun. conſ. cclvij. & qd ſi papa concedit epiſcopo licentiam vniendi quatuor eccleſias menſę ſuæ qui eas vnit viuentibus rectoribus earum ſine p̃iudicio eporum: & deinde mortuo il-

a ¶Quicunq;.Solue vt ibi no.& de reli.domi.constitutus.
b ¶Decimis.Episcopalibus, quæ consistunt in quarta:de quibus loquitur decre.quia circa.& vide ſ.ver.lxxxvj.
c ¶Peruenit.Loquitur decimis percipiendis.
d ¶Actus.Puto q; per hunc finem Gui.recedere voluit ab opi.Io.& sequacium. quas vide in decre. in quibusdam.in vlt. glo. & super ea.
e ¶Impositã.omnino vide quod dixi ſ.§.nunc ostendẽdũ.ver.xxvij.in fi. ADDE tu glos. notabilem. & ibi Arch.in c. tẽpora. xxvj.quæstio. vij. Ro.in suis sing. in xiij.fol.in iij. colũ. iiij.not.Io. Maria. Blon.
f ¶Proximo. Facit etiam contra pœnam illius decr. dispensationẽ super tardando sacerdotio per septẽnium secundùm formã decre.cũ ex eo .de elec.lib.vj.
g ¶Vt ſ.nota.§. iuxta B.sub ver.sunt quoq;.ver.xv.
h ¶Cùm vos.Adde casum, quẽ ponit dec.antiqua extrauag.Ioannis.
i ¶Accedentibus. Ibi satis tractaui super ver.indulgentiarũ, an electio cõfirmati indulgentias dare possint.
k ¶Cathòlica. Iura melius faciẽtia collegi de appel. c. fi. lib.vj.super fi. vlt. glo.in princ.& qđ ibi notaꝫ, facit ad propositum.
l ¶Cõmittaꝫ. Hoc est expressum de hære.per hoc.j. rñ. lib.vj.
m ¶Periculosum.de excõmunicatione non est verum: vt h ibi no.in gl. secus. sed vt super ea scripsi post Hos.à prĩcipio bene fuerat ibi de excommunicatione prouisum, sed postea sublatũ. & hoc excusat Gul. qui decisam i fortè non vidit.
n ¶Pontificali.Quę habetur de offic. delega.cap.ij.libro vj.

purgatorũ.extra,de simo.insinuatũ.ij.q. v. oĩbus. extra,de purg.ca.ex tuarũ.¶Cxlviij.cũ eo, qui p simplicitatẽ fecit homagiũ ꝓpter bñficiũ. extra, de simonia.ex diligẽti.Sed cum directè simoniaco quis valeat dispensare:dic vt ſ.§.nũc ostendendũ. versi.xxiiij.¶†Cxlix.dispẽsat vt clericus scholaris vel peregrè ꝓficiscẽs locet ad tẽpus redit⁹ bñficij sui.extra,ne pręla.vices suas.c.fi.extra, de voto . c. fi.¶Cl.cũ homicidis & parricidis,q; cõtrahãt matrimonia.extra,de his,qui fil.oc.c.j.xxxiij.quęst.ij. seculares. & c.interfectores . & c.in adolescentia.
19 ¶†Clj.potest ecclesias parochiales diuidere & vnire,nisi ab eo appelletur:de cõsensu tñ eorũ, quorũ interest:vt extra,de excess.pręla.sicut vnire. aĺs nõ.xv.q̃o.j.c.pręcipimus.§.sicut duo.& x.di. c. j. vbi de hoc arg.cõtra xvj.q.j.quicũq;.
a ¶Clij. põt monachis dare priuilegiũ de nõ dãdis decimis b tã ꝓteritis,q̃ pręsentib⁹,q̃ etiã futuris.extra , de priui.qa circa.& c.ex ore.& c.cũ olim.xvj.q.j.peruenit c.¶Cliij.dispẽsat cũ filijs patronorũ occidẽtiũ vel mutilãtiũ prelatũ,q̃ .ſ.possint in monasterijs ad honores assumi.extra,de pœnis.in quibusdam xxiij.q̃o.viij.si quis mẽbrorũ est.& arg.xvij.q.iij. de fi.presby.nõ tñ expresse,sed per cõtrariũ actũ admittẽdo eos videlicet ad electionẽ, & ad alios actus.d ¶Cliij.cũ criminoso publicè celebrante, ꝓut no.secũdũ papã extra,de cleri.peg.c.j.¶Clv. cũ excõicato ministrãte quo ad bñficiũ: vt extra, de cleri.ex.mi.postulastis.rñ.j.& ca.ij. secundũ papã & dñm meũ,qui hoc notauerũt extra , de tẽp. ord.dilectus.Sed salua eorũ reuerẽtia decre,postulastis.nõ loquit in hoc casu:sed loquit qñ excommunicatus bñficiũ recepit:vt ſ.ver.xvj.Itẽ prę. c. ij.ad hoc nõ facit.¶†Clvj.põt dispensatiuè minuere pœnitentiã à papa impositã,f vt l. dist. accedẽs. xxxiij.q.ij.latorẽ.C.de episco.& cle.aut.interdicimus.¶Clvij.ex causa põt absoluere clericũ ab ecclesia,in qua ordinatus est, & eum in alia collocare.lxxiij.distin.quorundã.¶Clviij.cũ presbytero casu ineuitabili homicida,vt quidã dicunt :qđ dic vt ſ.§.iuxta.ad versi.si qñ autẽ.¶Clix.ne quis ad tẽpus teneatur in ecclesia parochiali residere:vt in cõst. Greg.x.đ ele.licet canõ.§.fi.li.vj.j.ver. ꝓxi.f ¶Clx.vt qs deseruiat p vicariũ ĩ eccl'ia parochiali dignitati annexa:vt extra,de p̃bẽ.extirpãdę.vt no. extra,đ æta.& quali.eã te.ſ.ver.lx.¶Clxj.cũ eo,q̃ fact⁹ erat ĩeligibilis:qa receperat electionẽ p abusum secularis potestatis factã:vt ſ.no.g extra,de elec.quisquis.¶Clxij.in casib⁹, qui habẽtur lxviij. distin.quãuis.& c.cor episcopi.¶Clxiij.vt corpora sanctorũ transferantur de loco ad locũ.de con. distin.j.corpora.& reliquię ex causa de ecclesia extrahantur:& põt etiã inhibere ne in ea diuina celebrentur.extra,de iure patro.c.ij.& œconomum in ea ponere.extra,de offic.ordi.cùm vos.h ¶†Generaliter autem magna est episcoporũ potestas. Nã
22 non potest ecclesia fieri,nisi primò episcopus crucem ibi figat,atrium designet, & primarium lapidem ponat.ea.distin.nemo.Item ipse solus & superiores possunt consecrare , reconciliare pœnitentias solennes imponere,indulgentiarum literas cõcedere,de causis matrimonialibus cognoscere, ordinationes facere,chrisma conficere.extra , de excess.prælatorum.accedentibus.i xvj.quæstione. j. interdicimus. extra , de pœnit.& remiss. cùm ex eo.in fin.extra,de consecra. eccle. vel alta . consuluisti.& c.aqua.l.dist.in capite.Item quinquagesimam vel centesimam dare.extra,de do. apostolicę. xx. q̃one ij.bonę.extra, de his,quę fi.à.prælа . sine consen.c.pastoralis.Itẽ solenniter excõicare.xj. q. tertia.debent.Itẽ literas dimissorias dare:aliter nõ valet ordinatio ab alieno epo facta.viij.q .ij. illud. & c.dilectissimi.extra,de offi.archidia.vt nostrum. vbi de hoc.Item annulum portare.extra, de vi. & ho.cleri.quod clerici.Itẽ duos de canonicis ecclesię suæ secum habere.extra,de cleri.non residen.ad audientiã.Item parochias limitare,& cœmiteria ordinare.xij.q.j.ecclesias.& in prędi.c. pastoralis. Itẽ cõstitutiones in suis diœcesibus facere. de cõsecra. dist.j.oẽs basilicę.xvj.quęstio.vij.oẽs.extra,de fer.
k c.fi.xij.dist.catholica.k Ex quibus iuribus colligitur,q; oẽs ecclesiæ ad eos pertinent.Item generale synodũ facere.xvij.dist.episcopus.extra,de maio. & obe.quod super.Item hæreticos condemnare. extra,de hæreticis.ad abolendam.§.j.& contra eos inquirere.eo.tit.excommunicamus.§.fina.Nęc hęc potestas ipsius admittitur,licet inquisitio alteri cõ
l mittatur.l Item ecclesias censuales facere. de iure patrona.præterea.de censi.scientes.Item instituere clericos,& destituere.extra,de fil.presbyte.c.ex tua.de institu.ex frequentibus.de his quæ fi.à prę la.nouit.& alia plura.cùm ad eos singula referunt: vt xxv.dist.perlectis.extra,de offi. archipresbyte
23 ri:vt singulæ.¶††Ipsi quoq; in multis sunt priuilegiati.nam non incurrunt sententias excommunicationis,suspensionis,& interdicti,sicut aliæ perm sonę:extra,de sentẽ.excõmu.quia periculosum.m ¶Item aliter proceditur contra eos contumaces, quàm contra alios:vt in constit. Alexandr. iij. de
n priuileg.quia pontificali.n Item ipsi aliter iurant, quàm alij,nec testificari cogũtur.extra,de iuramẽ. calum.c.fin.& xj.quæstio.j.nec honore.in authen. de sanctiſ.epiſ.§.nulli.Item tempore generalis interdicti possunt audire diuina.extra,de priuil . qđ nonnullis.Item possunt sibi quem volunt eligere confessorem:vt extra,de pœni.& remi.c.fin.Item non coguntur subire iudicium, nisi imperialis iussio pręcedat,vt no.in Sum.Azon.in tit.de episco. & cleri.§.quod sit.Item episcopalis dignitas liberat à patria potestate.liiij.distinc.si seruus. & not. extra,de æta.& qualita.indecorum.Item quinque priuilegia habes in lege antiqua.xj.quæstio.j.quicunq;.Item plures testes cõtra eum necessarij sunt ij.quæstio.quarta.pręsul.& c.seq.& in iuribus aljs
o sunt priuilegiati.o ¶In his igitur casibus, qui expressi sunt in iure & similibus, potest indubitatè episcopus dispensare,& ius cõmune relaxare, sed non in aljs,qui non sunt in iure expressi,secundũ
p Goff.& Gul.Na.p & Ioan.de Deo,q & eorum se-
q quaces.Cùm enim in præmissis casibus sit ei concessum:videtur in aljs esse prohibitum: vt ff. de his,qui sui vel alie.iur.sunt.l.j.& Insti.eo.§.j .item cùm episcopus adstrictus sit canones obseruare: vt extra,de iureiurand.ego.& c.distin.optatũ. iiij. distinc.c.fina.xxv.quæstio.j.hac consona.non debet contra eos facere, nisi expressè sibi concedatur à iure:vt extra,de na.ex lib.ven.c.vnico. extra, de ele.dudum.ij.ibi:quod in aljs reprobare , &c. xxxij.quęst.v.si Paulus.in princip.xxv.quęst.j.c.
24 j.ij.iij.iiij.& v.†Minor enim non potest superioris legem tollere.& x.dist.e.j.nec de illa,sed secundùm illam iudicare tenetur.iiij.distinctio.in istis.r Non ergo põt episcopus dispensare secundũ eos, nisi ybi inuenit expressum,quod possit argumen.

pi.per quod dici posset q; quicquid hodie eis licet,quod de iure veteri nõ licebat,potest inter priuilegia computari.per quod cadit exemplũ cle.de foro compẽ.q̃uis.in eo q; episcopi expulsi sedere possunt in diœcesib⁹ alienis contra expulsores & fautores & inter subditos,& in eo quod stat assertioni ipsorũ in §.sane.Item in eo quod supplent negligentiã exemptorum & certas prouisiones faciũt cõtra illos de sup. ne.pręla.c.j.non id faciunt iure suo,sci licet authoritate apostolica cui conueniunt duo iura vetera , duo sexti, & alia duo Clemẽtinarũ: ibi no. sup ver.apostolica.

¶Securitati etiam ipsorũ multũ prouidit decre. si quis suadente . de pœnis.

¶Sed studentibus dando meditandi materiam , quæro an beneficium decre.cùm in cũctis. de ele.ver. cùm verò. locari debuerit inter prima vel secunda.Quæstio videtur expedita p id,quod dixi post Host. de præben. de multa. super iij. gl.in prin.q vocat hoc priuilegiũ. Si carẽs apparatu Hosti.mihi nõ credit, videat in Sum. de elec.§.quo tẽpore. versi. quid si ante. & in versi. præce. & oẽs, qui asserũt hoc in epo speciale , satis includunt hoc esse tale. propter hoc scripsi su per prę.glo.abbates ibi non particiꝑe de bene dicẽdis loquor : qa de aljs nõ esset quæstio. Non enim omnes benedicuntur : vt in Cle. de sta.mona.attendẽtes.§.statuimus. & quod ibi not . ad hoc quòd non participent, facit decret.sane.de priuile.cum concor.primæ gloss.Siue igitur expectetur benedictio,vt in abbate tali:siue ordo vt in archipresbytero sacerdotium, ĩ archidiacono diaconatus : defectus horum,quæ necesse est recipi,non retardat vocationem priorum in habente possessionem : & quo ad abbatem satisfacit xvj.quęstio.j.presbyteros.& satis scripsi super gloss.prędicta.ibi vide.

o ¶Priuilegiati. Adde casum altaris viatici,de priui.c.vlt.lib.vj. & q; etiam religiosi familiares eorum se possunt eis in officio coaptare:vt in cle. de cel.mis.dignum.& adde quod habes in cle.de priuile.c.ij.§.j.vbi priuilegiantur de celebratione diuinorum & benedictione populi in locis exẽptis:& vides q; author diuisit hæc priuilegia ab aljs,quæ possunt episco

p ¶Gulielmum Na.super decre.at si clerici.
q ¶Io.de Deo.Vbi de dispensatione episcoporum in prin.
r ¶In istis.& in cle.de ele.ne Romani.in prin.

extra,de

extra,de iudi.at ſi cleri.extra,de tẽp.ordi.dilectus.de ſup.neg.præla. Romanę.l.di.miror.& hoc idem tenet Inno.iiij.dicens eũ diſpenſare poſſe, vbi ius ei ſimpliciter diſpenſationem concedit: vt in prę.decre.nuper. & extra de cleri.ex.mi.c.poſtulaſti.Si autem diſpenſatio ei non cõceditur à canone,nunq̃ diſpenſare poteſt: vt dicitur in decre.dilectus.Sed certè p̃miſſa obiectio impertinens eſſe videtur.nam diſpenſando in caſu non expreſsè à canonibus diſpẽſandi ptãs interdiceretur in caſu,in quo diſpenſat.& propter hoc Io.Lau.Hu.Tan.B.& alij quorum dictũ communius eſt dicunt q̃ eps diſpenſare poteſt vbicunq̃ nõ ꝓhibetur,ar.extra de hę.excõmunicam⁹.§.ſanè.de ſen.ex.nuper.& c.à nobis.& c.cùm illorũ.extra, de ſpõſalib⁹.cũ apud.xvj.q.j.ſunt nõnulli.ff.qui.ex cau.ma.necnõ.§.j.Nã et ap̃s dicit:Oĩa mihi licent.xj.q.j.aliud.Nec ob.prę.decre.at ſi clerici. prout ibi no.Vin.aũt dicit eꝑm diſpenſare poſſe vbicunq̃ nõ ꝓhibeť:& inuenitur qñq̃ per eꝑm diſpenſatum fuiſſe.In alijs aũt nouis caſibus papa conſulendus eſt,vt dixit.& in illis intelligitur prohibitũ,qđ nõ inuenitur
25 cõceſſum.extra, de tranſla.inter.vt in prę.c.dilectus. ſed hec opinio parũ diſcrepat à prima. ¶†Sunt qui dicunt non licere epiſcopo diſpenſare regulariter in his,quæ pertinent ad generalem eccleſię ſtatum: vt in præ,decre.dilectus.& eo.ti.ſane.& xiiij.di.ſicut.In criminibus autem,vt dicunt, ſemper diſpenſare poteſt,niſi prohibebať& ſic poteſt intelligi prę.dec.nu per Dom.meus dixit q̃ in his ,ĩ quibus mortale pctm̃ eſt ſecundũ legem diuinã,ſicut q̃ furto & rapina.vt xiiij.q. v. ſi pœnale. diſpenſare nec põt. nec etiam papa,vt aliquid dicunt,quòminus pnĩam agat,& reſtitutio fiat extra,de vſur.cũ tu.& e.q.ſi quid inueniſti.& c.multi.& q.vj.ſi res.In his verò,in qbus mortale pctm̃ eſt ſecũdũ ius poſitiuum,& eſt epis ſiue inferiorib⁹ à papa interdicta diſpenſatio,nullus diſpenſare vel pœnitiã p̃ſtare poteſt,niſi ſolus papa, vel is cui ſpecialiter commiſerit:ſi verò non eſt
26 interdicta:tunc poteſt.¶†Probibetur aũt eps diſpenſare cum homicida, l.diſtin.miror.Item cum filijs illegitimis quo ad dignitates, perſonatus & beneficia curam habentia animarum:vt j.verſi.vtrum. Item cum minore xiiij.anno.ad dignitates.vt s̃.verſi. liij.Item cum corpore vitiatis.lv.di.ſi
a quis.arg.tñ contra,extra de corpore vi.ſignificauit[a].Item cũ bigamis & viduarum maritis.extra,de biga.c.j.xxxiiij.diſtin.lector.s̃.§.iuxta.verſic. contrahitur.Item cum eo qui duas vxores de facto duxit, vel qui ſecundas nuptias defacto contraxit.eod.titu.nuper.Item cum preſbytero ſecundas nuptias benedicente:vt extra,de ſecundis nup.capi.j.Item cum faciente dũellum,ex quo mors vel membri debilitas eſt ſecuta:& cum eo, qui facit duellum tale fieri: vt ſuprà, verſiculo nono.Item cum eo,qui de iniuſta excommunicatione conquæritur in iudicio ſeculari.xxj. quæſtio. vlt.c.pe.Item cum ſimoniaco in ordine:vt s̃.§.nunc oſtendendum,verſic. xxiij.Item cũ infamibus.ij.q.iij.Euphemiũ.§.hinc colligitur.vbi de hoc. & §.notandũ.Item vt quis in vna eccleſia habeat duas prębendas extra,
b de conceſ.præ.literas[b].Item cum penitus illiteratis,vt clerici fiant: & cũ ſolenniter pœnitẽtibus.s̃.ver.xxvij.& ſeq.Item cũ ſeruis & obligatis certis conditionibus:vt l.di.non confidat.liij.di.per totum.Item cum obligatis ad ratiocinia præſtanda.extra,de obli.ad ratiocinia.c.vnico. ſeruata tamen diſtinctione,quæ ibi not.Item quod ſine aliquo temporis interuallo:quis ordines maiores aſſumat:vt in prę.c.non confidat.ſecus de minoribus.vt extra,de temp.ordi.de eod.Item in his,quę ſunt maiora adulterio.extra,de iudicijs.at ſi clerici.§.de adulterijs.Item non poteſt mitigare vel diſpenſare canones pœnam depoſitionis vel ſuſpenſionis in enormibus criminibus inducentes.l.diſtin.miror.xij.quæſtio.ij.de viro.extra, de accuſa. inquiſitioni.Reſponſo.j.de quibus not.extra, de elec.nihil.& in repertorio ſub titu.de pœnis.in rub.caſus totius iuris, in quibus promo.deponitur.¶tem nec in criminibus,in quibus poſt peractam pœnitentiã impeditur executio officij: quę enumerãtur ſuprà.§.iuxta,ver.ſunt quoq̃.Niſi fortè inueniatur ei expreſsè permiſſum:vt in prę.decre. at ſi clerici.tales eꝑm quantumcunq̃ pœniteant, cùm regulariter priſtino ſtatui reſtitui nequeunt,niſi cũ eis per ſedẽ apoſtolicam fuerit diſpenſatum. extra,de tempo.ordi.c.fi.xxxv.diſ.primũ.xl viij.di. qm̃.l.di.illud.& c.miror.j.q̃o.vij.ſi quis oẽm.vj.q.j.qui crimen.Item non chriſmat ſeu confirmat, niſi pueros ſuę iuriſdictionis. extra, de relig.do. c.j. Itẽ prohibetur diſpenſare cum non ordinato miniſtrante,vt ad ordines ſuperiores aſcendat:vt s̃. ver. xvij. Item non diſpenſat, vt aliquis vna & eadem die plures ordines ſacros recipiat:ſed ſi ſuſceperit ab alio,non prohibetur diſpẽſere cum illo:prohibetur etiam diſpenſare cum ordinatore & ordinato extra tempora ſtatuta:quę dic vt s̃.§.nũc oſtendendum.verſi.lij. & verſicu.liij.& cum illo,qui extra quatuor tempora,vel aliàs illicitè ordinatus eſt & ante diſpenſationem obtentam miniſtrat. argumentum lij.diſtin. ſolicitudo.& argumen.extra,de ſacra.non ite.capi.j.Alij dicunt quòd epiſcopus poteſt diſpẽſare cùm tali.ix.quęſtio.ſecunda,Lugdunenſis.extra, de tempo.ordi.conſultationi.niſi interdicta eſſet ei ab homine executio, vel ab eo ſuſpenſus eſſet:& poſtea celebraret argũ.eo.ti.cùm quidam.& c.literas.& c.dilectus,in fi.ſuprà.§.iuxta.poſt ver.nunquid ergo. ibi quidam tamen dicunt quòd.¶†Item vbi papa,vel alius de ipſius mandato
27 aliquem ſuſpendit,nullus contra ipſius ſnĩam põt diſpenſare,vel eam relaxare.xxj.diſt.inferior.extra,de maio.& obedien.cùm inferior.argum.
c contra.s̃.ver.clvj[c].Item non diſpenſat cum ordinato ſine diſpenſatione, qui canonicum habebat impedimẽtum.lxxxj.diſtin.ſi quis ſine examina

tione.Itẽ cũ religioſo vel plebano leges vel phyſicam audiẽte.s̃.§.nunc oſtendendũ.verſi.lxxxvj. Itẽ vt vni eccleſiæ duo æqualiter præſint. xxj. q̃o ij.c.pe.qa hęc res mõſtruoſa eſſet.extra đ offi.ord. qm̃ in pleriſq̃.Itẽ cũ ſuſpẽſo ĩ cõcilio ꝓpter ĩordinatam collationẽ beneficiorũ,in quo caſu ſol⁹ papa.& iij.principales patriarchę diſpenſant:vt extra,de prębен.graue.in fi.Item generaliter nõ diſpenſat in his,quæ ſedi apoſtolicæ in priuilegium ſpeciale reſeruantur,in quibus papa ſolus diſpenſat:vt extra,de conſangui.& affini.nõ debet. & c. qđ dilecto. xxxv. q̃one iij.qđ ſcripſi. quæ not.in a prę.§.nũc oſtẽdendũ.nec in his,in quib⁹ papa diſpenſare nõ põt.quę no.infra.§.nũc breuiter.¶Verum vt tãta opinionũ diuerſitas ad cõcordiã reuocetur,qm̃ promptũ eſt iura iuribus cõcordare. C. de inoff.do.l.vnica.& arg.extra,de reſtitu.ſpo.literas.& xxix.diſ.p totũ, & extra dedeci.c.j. dici poteſt q̃ in adulterio,& in his,quæ ſunt illo minora, põt ſemper eps diſpenſare,niſi expreſsè prohibitũ inueniať:vt in præ.decret.at ſi clerici,§.de adulterijs.Et ſic põt intelligi opi.Io.& ſuorũ ſequaciũ: & iura ꝓ parte illa inducta:in maiorib⁹ verò adulterio nũq̃ diſpenſare poteſt,niſi vbi inuenitur expreſsè conceſſum:vt s̃.§.diſpẽſatio.ver,ſcias. & ſic b põt locũ habere opi.Gof.Vin.& Papę & aliorũ. & hoc puto ſimpliciter eſſe verũ.& apertè ꝓbať de pœ.di.vj.c.j.in fi.vbi dicit q̃ põtifex nõ cogit ſuos ſacerdotes ſemp abĩcere,nec mox reſtituere, niſi ſtatutũ fuerit à Romano põtifice. Vel dici põt nõ licere epiſcopo diſpẽſare in faciendo:vt videlicet aliquid faciat cõtra canones,niſi vbi hoc ei à iure permittitur:vt in præ.decret.dilect⁹,extra,de cõſti.c.j.& niſi cõtraria cõſuetudine, & preſcripta ſit eis derogatũ: vt extra,de conſu.c.fi.iiij,diſt. in iſtis
28 tẽporib⁹.§.leges.xj.q.j.quicũq̃.& c.ſeq. ¶†Conſuetudo eꝑm facit diſpenſationẽ valere,quę aľs nõ valeret.ar.extra,de cele.miſ.pernicioſus.cũ ſuis cõcor.& arg.extra,de tranſac.c.fi.& j.§.ſunt quoq̃. verſi.ij.Et ſic intelligi põt opi.Gof.& papę & ſequaciũ ſuorũ.Super eo aũt,qđ iam factũ eſt, diſpẽſare põt,vt toleret,niſi prohibeatur:vt in præ.decre.nup,arg,ad hoc.xxij.q.v.hoc videť. & ſic põt locũ habere opi.Io.Vin.& idem eſt in his,q̃ omiſſa ſunt;vt extra,de ſac.vnc.c.vnico.& de ſacra.nõite,c.j.& ij. ¶Poteſt & aliter diſtingui ſecundùm magiſtrum P.de Sampſo. quondã noſtrũ concanonicũ Narboñ.Nam refert an velit eps diſpenſare contra canones,qui non inducunt irregularitatem:an verò contra illos,qui eam inducũt. In primo caſu dicit hoc ſibi non licere:verbi gratia:canones prohibent aliquẽ vna die ad plures ſacros ordines promoueri:& hoc non eſt propter irregularitatẽ,ſed vt temporũ interſtitia à canonibus diſfinita ſeruẽtur.in hoc enim caſu epiſcopus diſpenſare non põt:cũ huiuſmodi diſpẽſatio ei à canone minimè ſit permiſſa:vt in c.dilectus.Item prohibetur eps de eccleſia ad eccleſiã tranſire ſine licentia dñi papę:& hoc nõ eſt propter irregularitatẽ, ſed quia dñs papa hoc ſibi in ſpeciale priuilegiũ reſeruauit:vt extra,de tranſla.c.j. vnde in hoc caſu archiepiſcopus cũ ſuffraganeo diſpenſare non poteſt:vt ibi.& eod.tit.inter corporalia. nec etiã legatus:vt extra,de offi.lega.quod tranſlationem. Sed c
- contra hoc facit,Nam prohibitum eſt beneficium cum cura conferri patienti defectum in ætate, vel in ordinibus.ſed ſi fiat nulla ſequitur ex hoc irregularitas:& tunc poteſt per epiſcopum diſpenſari:vt extra,de æta.& qualita.indecorum.& c. præterea.[d] Si autẽ velit eps diſpẽſare contra canones, d d qui irregularitatẽ inducunt: dicit ſub diſtinguẽdũ eſſe.Nã aut irregularitas prouenit ex defectu, aut ex delicto,ſi prouenit ex defectu:vt quia contraxit quis cum vidua,vel corrupta,vel habuit duas vxores,vel aliàs effectus eſt bigamus: tunc, vt dicit,epiſcopus diſpenſare non poteſt:vt extra , de biga.ſuper eo.& c.nuper.Sed contra,Nam diſpenſat quandoq̃ cum mutilato.extra,de corpo.viti. cap.j.& cum patiente defectum in ordinibus. extra,de ætate & qualitate.tuam.& tamen hęc eſt ir-

¶Significauit. Ubi ſponte ſe abſciderat. Videtñ quod ibi no.in vlt. gl. & qđ ſup ea ſcripſi. ADDE.ver.item cũ infamib⁹.Bald. conſil.cccl.iij. vbi ponit q̃ cleric⁹ tabellio ab officio remotus ꝓpter crimen falſi,non põt per eꝑm reſtitui.

b ¶Literas. Vel q̃ quis ſit triplex in certa eccleſia: qđ dic vt de cõſu. c.j. li. vj. vel q̃ monachus habeat adminiſtrationẽ vel officiũ alteri⁹ monaſterij:vt in ꝓprio plures prioratus vľ curatas eccľias. qđ dic vt de præben. cum ſingula. lib.vj.

ADDE, de monacho,quę ſcripſit Pet.de Anc.conſi. lvj.Et an eps poſſit diſpenſare in duab⁹ eccleſijs curatis:dic q̃ ſic, ſecũdũ Fed. cõſi.xj. qui refert Inno. & Ho.ita tenere:& illud verum, ſi ſunt pauperrimę. Item põt epiſcopus diſpenſare,vt qs obtineat archipreſbyteratum & canonicatum in eadẽ eccleſia, ſi neceſsitas vel vtilitas eccleſię ſubſit,vel maxima pięrogatiua perſonarum,prout conſuluit Fede. conſil. ccvj.inci. Reueren de pater.

¶Ver.clvj. Ibi remiſsionem dedi. p quam ſoluitur hoc contrarium.

d ¶Præterea. Vide s̃.ver.liij.

regularitas proueniens ex defectu. lj. di. qui in aliquo. Si verò proueniat ex delicto: iterum ſubdiſtinguitur, quia aut ex proprio, aut ex alieno. Si ex ꝓprio, pōt, vt dicit, epiſcopus diſpenſare in adulterio, & in alijs, quę ſūt minora: vt in præ. decr. at ſi clerici. non autem in maioribus, niſi vbi hoc inuenitur expreſſum: vt ſ. ꝙa ex quo cōceditur de minoribus, negatur per cōſequens de maiorib⁹. xxv. di. qualis. extra, de preſum. nonne. de tranſla. c. ij. §. ſed nec ꝙ. ver. & quod non eſt. Sed certè qñ ꝙ pōt in maioribus, & qñ ꝙ ꝓhibetur in minorib. Si aūt ex alieno: tūc, vt dicit, eps pōt diſpenſare in maioribus criminib⁹, quā ſit adulteriū: vt patet in crimine ſimoniæ. j. q̄o. v. c. j. & ſi, qđ eſt maius adulterio: vt extra, de ſimo. tāta. & c, licet Heli. & c. per tuas. Si em̄ aliꝙs tuus amicus te ignorāte per pecuniā tibi beneficium acquirit, vel te ad ordines preſentat: pōt eps poſt tuā liberā reſignationē tecū diſpēſare: cuius in dignitate taliter acquiſita diſpēſare nō poſsit, vt j. q. v. c. j. & ſi. extra, de ele. c. pe. Sed contra: ꝙa filij⁹ preſbyteri ob delictū pr̄is, & nō ſuum, puniť. lvj. diſt. naſci. & tñ cū tali nō diſpēſat eps: vt extra, de ſi. preſby. c. ſi. & c. j. ¶ Sed quęriť, ſecūdū eū, quare eps diſpēſat cōtra canones irregularitatē inducētes, & nō cōtra alios: cū potius videatur cōtrariū eſſe dicendū. Rñ. in canonib⁹ irregularitatem inducētib⁹, ideo diſpēſat eps, ꝙa tpe diſpenſatiōis ceſſat cauſa cōſtitutiōis. Criminoſus em̄ non prohibeť ꝓmoueri, niſi propter crimen, qđ cōmittit, ſed cā eius cōſtitutiōis ceſſat poſt pœnitentiā ab eo peractā: vt l. diſt. ferrū. & c. dño ſancto. ibi: age pœnitētiā. & prima opera fac. de pœ. di. j. miror aūt. Vnde meritò pōt eps diſpēſare: ꝙa ceſſante cā ceſſat conſtitutio: vt ix. q̄o. j. ordinatiōes. vbi dicit: Quāuis aūt miſericordię intuitu magnaq; neceſsitate cogente hāc in ſacris ordinib⁹ diſpēſatio nē cōſtituerim⁹: nullū tñ pr̄iudiciū ſacris canonibus fieri volumus, ſed obtineāt ꝓpriū robur: & ceſſante neceſsitate, illud quoq; ceſſet, qđ factū eſt ꝓ neceſsitate. ad idē extra, de app. cū ceſſante. j. q. vij. qđ ꝓ remedio. Sed in canonib⁹, ꝙ nō inducūt irregularitatē, nūq; pōt rō cōſtitutionis ceſſare. Et ideo nec cōſtitutio ceſſare pōt: vt j. q̄o. vij. & ſi illa. Nūq; em̄ ceſſare pōt cā illa, q̄ ꝓhibet eꝑm trāsferri ſine licētia papę: ꝙa illa eſt ſpeciale priuilegiū apoſtolicę ſedis, vt dixi. Priuilegia em̄ ſemp durāt: vt xxv. q. ij. c. j. & ij. & l. diſtin. c. quicūq; el ij. ¶ Sed nūquid cū clerico cōdēnato pōt eps diſpēſare. De hoc ſ. §. nūc oſtēdendū. ver. ix. Sed cū eps diſpēſet circa ætatē & ordines, & circa filios ſacerdotū quo ad ordines, & circa corpore vitiatos, & in adulterio, & minorib⁹ criminib⁹, & in plurib⁹ alijs ſ. patet, quare nō eodē mō diſpēſat cū defectū patientibus? Rñ. ꝙa crimina ꝓ pœnitentiā abolētur: vt ij. q. iij. Euphemiū. §. hinc colligiť. irregularitas verò nō tolliť: vt xxvj. diſt. acutius. & c. deinde. Itē irregularitas ex delicto ꝓueniēs ex aſcēdēti eſt: ſed proueniēs ex vitio originis, eſt naturalis. Ad hoc Inſti. de iu. natu. gen. & ci. §. ſed naturalia. ſecūdùm Gof.[a]

29 ¶ †Sed pone, clericꝰ accuſatꝰ ꝓbato crimine cōtra ipſum añ ſnīę ꝓlationē ꝓbat ſe de illo crimine penitētiā egiſſe: & iō petit ſecū ꝑ eꝑm diſpēſari; q̄riť vtrū eps accuſatore inuito ſecū poterit diſpēſare? De hoc j. de abol. & pur. §. j. verſi. ſed cū.[b] ¶ Sed nūqd cū accuſatore deficiētein ꝓbatiōe poterit eps diſpēſare? Rñ. nō. ꝙa ille nō egit pœnitentiā de calūnia, q̄ cōtra iꝑm p̄ſumiť, vt dixi: vñ ſecū diſpēſari nō debet. xxiij. q. ij. legať. extra, de iud. at ſi clerici. ad fi. à cōtrario ſenſu. Sed ſecus eſt in accuſato ꝓbāte pœnitētiā ſe egiſſe, vt dixi. ar. bonū. l. di. ſi qs p̄ſbyter. & c. ſi qs diacon⁹. Claudicare ergo videť hoc iudiciū cōtra iura. extra, de exce. cū inter. ſed nō eſt ita, vt dixi. & iūge hic qđ no. j. §. poſtremo. ver. hoc etiā nota. ¶ †Sed nunqd pōt eps, vel legatꝰ de latere cū excōicato vel interdicto celebrāte diſpēſare? Videť ꝙ ſic, ſi monitꝰ velit abſtinere: vt xj. q. iij. de illis. extra, de cle. ex. mi. clerici. ibi em̄ nō retinet papa ſibi ſpecialiter diſpēſationē[c]. Pr̄eterea legatꝰ gerit vices dñi papę: vt ſ. §. nūc oſtēdendū. ver. legatꝰ igiť. & abſoluit excōicatos, quorū abſolutio ſedi apoſtolice reſeruatur: vt ſ. §. nūc dicamꝰ. ver. circa. Sed dic ꝙ nec eps, nec legatus, nec ēt ſynodꝰ diſpēſare pōt cū excōicato maiori excōicatiōe, vel cū ſuſpēſo ſeu īterdicto celebrāte ſciēter. xj. q. iij. ſi qs eps dānatꝰ. & c. ſeq. & c. placuit. extra, de cle. excō. mi. illud. extra, de eo, qui furt. ord. ſuſ. c. j. & ij. q. v. qua de cauſa. Sed ſolus papa in hoc diſpēſat: vt extra, de ſent. excō. cùm medicinalis. §. fi. & de reiud. cum æterni. lib. vj. Talis em̄ irregularis eſt, & ab officio & beneficio remouendus: vt extra, de cle. exc. mi. latores. & fere ꝓto tū. & dixi ſ. §. iuxta. ver. itē nota ꝙ ſuſpēſus. & ſeq. Si aūt probabiliter ignorauerit ſe excōicatum vel ſuſpenſum: nullā incurrit irregularitatem celebrādo. extra, de cleri. excō. mi. apoſtolicæ. Pōt tamen eps diſpenſare quo ad pœnitētiam imponēdā cū excōmunicato, vel ſuſpēſo miniſtrante: vt in præalleg. c. de illis. Fuerūt autē, qui dixerūt, ꝙ in omni excōicatiōe, de qua pōt eps abſoluere, poteſt etiā diſpēſare, ſi taliter excōicatus celebrauerit, vel ordines receperit. ar. extra, de offi. deleg. pr̄eterea. qđ indignū eſt recitatione. ¶ Vtrum autē cum illegitimis valeat epiſcopus diſpēſare, dubitari conſueuit.[d] Super quo dicunt quidam ſolū papam poſſe diſpēſare cū illis: nec inueniri ꝙ eps diſpēſet cum eis: vt ſ. ver. prohibetur aūt. ibi. Itē cū filijs illegitimis. Tu verò dic, ꝙ aut illegitimus religionē ingreditur, aut in ſeculo remanet. †Si religionē ingreditur: tunc de iure cōi ſine diſpēſatione aliqua pōt ad ordines promoueri: vt extra, de filijs preſby. c. j. cum ſuis concor. Ad honores verò promoueri ſine diſpēſatione non pōt: vt in eod. c. ibi: prælationes verò &c. & eo. tit. c. fi. Et vbi neceſsitas imminet, pōt ſuus prælatus diſpēſare cum illo ad dignitates, perſonatus, & beneficia cum cura, & quo ad ordines ſacros, ſecundū do. meum, & argu. extra, de apoſta. ex literarum. extra, de pœnis. in quibuſdā. ad fi. in auť. col. j. de monachis. in princ. Ipſe idē Tan. notat extra, e. c. fi. & not. ꝙ quo ad p̄miſſa tria nō prodeſt ingreſſus religiōis, vt eps valeat diſpēſare: vt eo. tit. c. j. Si verò remanet īſeculo, eps pōt cum eo diſpēſare ex magna cā, vt promoueat ad ordines ſacros. argu. extra, eo. c. veniēs. & c. ꝓpoſuit. & ad beneficia minora ſimplicia. ar. e. titu. cū decorē. & c. ad abolēdam. Quo ad prælationes autē & dignitates & perſonatus & alia bñficia cura animarum habētia, ſolus papa poteſt diſpēſare cum eo. extra, de fi. preſby. c. fi. vbi prohibetur eps diſpēſare in ꝓſonatibus & dignitatib⁹ & alijs bñficijs cum cura. Vnde per cōſequēs videtur cōcedere de ordinibus & ſimplicibus bñficijs: quia quod de vno negatur, de alio conceſſum eſſe videtur. xxv. diſtin. qualis. ff. de iudi. cùm prætor. extra, de pr̄ſump. nonne. Quod aūt ſolus papa diſpēſet in prædictis, probatur eodē titu. ex tua. & c. ad abolēdam. & c. pe. Sed videtur ꝙ nec quo ad ordines, nec etiam quo ad ſimplicia bñficia poſsit cum tali eps diſpēſare: vt e. tit. c. j. ¶ †Sed vbi ius commune ſtatuitur, diſpēſatio tñ non negatur. Itē contra. eo. tit. literas. vbi Papa cum tali diſpenſat in clericatu. Sed dic ꝙ licet ipſe diſpēſet, ꝓpter hoc alios diſpēſare non vetat. Vel expone ibi: permittimus. id eſt, permiſſum eſſe declaramus. quod ſi forte epiſcopus diſpēſatiuè illum ordinauerit, teneť ei beneficium aſsignare: vt in pr̄e. c. veniēs. & c. propoſuit. & ſi aſsignauerit, nō pōt illi auferre: vt extra, de cle. cōiung. diuerſis. ad fi. Et dixerūt qdā, ꝙ eps diſpēſat cū illegitimo in ſeculo remanēte quo ad minores ordines, & ſimplicia beneficia ex meritorū pr̄erogatiua: vt l. diſt. c. fi. Si autem trāſit ad religionem, diſpenſat eum quo ad ordines ſacros, ſimiliter ex meritorum pr̄erogatiua: vt ibi. Tu dic quòd imò ipſo iure diſpenſat: vt eod. titu. cap. j. & etiam quo ad beneficia cum cura: ſed hoc ex neceſsitate[e]. ¶ Sed cū eps diſpenſet cum adultero & minus criminoſo: vt extra, de iudi. at ſi clerici. quare nō diſpēſat cū illegitimè nato? Rñ. in odium partum, ſecundū Gof.[f] Tu dic vt ſ. verſi. ſed cū eps.

33 ¶ †Curia verò Romana tenet, ꝙ nullus pr̄eter papam poteſt diſpēſare cum illegitimo ſeculari quo ad curam

a ¶ Secundū Gof. non eſt verum, ꝙ Gof. ſic formauerit quæſtio. ſed erat eius quæſtio, quare in criminib⁹ diſpenſabat, & nō in defectu natalīū. quā nota per eum. de fi. preſby. c. fin. Vide in Summa ipſius tit. ver. pe. & ſic eā poſui eo. tit. c. j. lib. vj. ij. reſpō. in glo. ij.

b ¶ Sed cum. Et vide qđ dixi de iudi. at ſi clerici. ſuper verſ. pōt cum ſua remiſsione.
ADDE ver. ſeq. ꝙ contrariū tenēt do. Car. & Abb. in c. at ſi clerici. in pe. col. de iudi.

c ¶ Diſpenſationē. Omnino vide qđ ibi ſcripſi ſuper j. gl. vbi etiam inuenies quid ſeruetur circa lega.

d ¶ Conſueuit. Tene quod habes de filijs preſbyt. ca. j. lib. vj.

e ¶ Neceſsitate. Vide j. §. ſunt quoq; ver. vij.

f ¶ Secundū Goff. vide quod not. de filijs preſby. c. ij. li. vj. in ij. glo.

ad curã & quo ad ordinẽ ſacrũ.Itẽ cũ natis de religioſo,vel de adulterio vel inceſtuoſo coitu ſedes apoſto.nõ de facili diſpenſat:niſi ad religionẽ trãſeat.ar.extra,de ſer.nõ or.cõſuluit.& facilius diſpẽſat cũ nato ex ſoluto & ſoluta,q̃ cũ nato ex cõiugato & ſoluta:vel ecõuerſo.Quo ad ep̃atũ aũt ĩdubitatũ eſt:qa null⁹ p̃ter papã diſpẽſare cũ illegitimo põt:vt extra,d̃ elec.ĩnotuit.Nã ſi ſibi reſeruat diſpẽſationẽ in dignitatib⁹ & p̃ſonatib⁹:multò forti⁹ in ep̃atu.¶ Quid ſi elect⁹ in ep̃m tacuit hũc vl̃ aliũ defectũ,& cõfirmat⁹ eſt:poſtea verò diſpẽſat̃ cũ eo?Rñ.no.papa in p̃.c.innotuit. & extra,de renũ.niſi.§.p̃ſonę. tenere qd̃ tactũ eſt,vt ĩ §.p̃ſonæ dũ tñ is,q diſpẽſat,poteſtatẽ habuerit cõferẽdi dignitatẽ illã,in qua diſpenſat,ſicut papa:ſecus ſi nõ habuerit.Alĩ dicunt q̃ ſiue is,qui diſpenſat,habeat poteſtatẽ cõferẽdi beneficiũ,in quo diſpenſat, ſiue nõ licitè tenet ex quo diſpẽſatum eſt:ſi ille tñ poteſtatẽ habet diſpẽſandi:& ſic diſpẽſatio,q̃d de iure nõ tenet validũ facit & accedit extra,de cor. viti.expoſuiſti.Nec electores nec cõfirmator reſilire poſſunt,ſi is,q põt diſpẽſare,velit.ar. extra, de elec.cũ inter canonicos.in fi.& de poſtu. prela.bone.ĩ.§.fi.& ar.extra,de p̃ba.pertuas.§.pe.in fi.& j.§.pe.ver.nõ eſt.Sed ſi duo ſunt electi, nõ põt cũ vno ĩ alter⁹ præiudiciũ eꝰ diſpẽſare:nec poterit electionẽ, q̃ nulla eſt,reddere validã: p̃ut no.ſcd̃m Papã extra de elec.dudũ.j.[a] ¶ †Cęterũ p̃hibetur illegitimus[b] ſuccedere p̃ri ſuo ĩmediatè in bñficio paterno.tñ archiep̃i & ep̃i ĩ hoc diſpẽſare poſſunt ſcd̃m fratrẽ R. de pœna forti[c] extra,e.ex tua.vbi rñdet ad cõſultationẽ.vñ pt3 q̃ loquit̃ de iure cõi. Gof.tñ cõtra ar. p̃ eo.e.ti.veniẽs.qa hoc eſt cõtra Ap̃l3,vt e.ti.ex trãsmiſſa.in fi.vñ.q.j.ap̃lica[d]. Tenet etiã d.meus.q̃ ĩ hoc legatus ſedis ap̃licę diſpẽſare nõ põt:vt eo.ti.dilect⁹,qd̃ dicit Ber,verũ eſſe, niſi ſit legat⁹ de latere cardinalis:qa ille hoc bene põt ſcd̃m eũ.qd̃ nõ puto:qa hæc eſt prohibitio cõcilĩ generalis:vt eo.ti.ad abolẽdã qd̃ legat⁹ tãgere nõ debet:vt ſ.§.nũc tractem⁹.ver.de illo[e]. Et no, q̃ diſpenſationes ſuper natalibus vel irregularitatibus ſecũdũ curiævſum cõmittunt̃ diœceſanis[f]. Sed qs diſpenſet in ſimonia,vel in iuramento? De hoc ſ.§.nunc oſtendendũ.ver.xxiĩ.& ver.xxiiĩ. De diſpenſatione in homicidio,no.ſ.§.iuxta.ver. & per quem.iunge hoc,qd̃ not.j.§.poſtremo.

a ¶Dudum.j. Vide qd̃ ibi dixi ſuper gl.talis electio.& ĩ remiſſionibus ibi datis in fi.

b ¶Illegitim⁹ Et etiam legitim⁹.de fi. preſby. ad extirpãdas.

c ¶Forti.In Sum.de fi.preſby. in j.col.

d ¶Ap̃lica.Opiniones plenè vide notatas de fi. preſby. c.j.li.vj.j.rñ.in fin.

e ¶De illo.Illud idẽ dicit B.& eadem rõne:vt patet in p̃. decre.dilectus.in fine.ĩ.gl.ſed excuſatur Gul. quia non vidit finem illum, qui fuit additus.& vide qd̃ dicam j.§. p̃xi.ſuper ſecundo verſi.

f ¶Diœceſanis.Sed quis diſpenſat in ſimonia,vel in iuramento? De hoc ſ. §.nunc oſtẽdẽdũ. verſiculo. xxiĩ.& verſi.xxiiĩ.

¶De diſpenſatiõe in homicidio not. ſ.§.iuxta. verſi. qñ & per quẽ.& iunge hic qd̃ not.j.§. poſtremo.

g ¶Pr̃iarcha cũ hoc idem dixiſſet ſ. §. nunc oñdendum. in vl.col. ſtatim id temperauit in ver. qd̃ autem dixi.

SVMMARIVM.

1 De diſpenſatione legati.
Cardinalis legat⁹ de latere poteſt circa diſpẽſationes quicquid poteſt epiſcopus,vel archiepiſcopus,vel primas,ſeu patriarcha.

2 Legatus diſpenſare non poteſt,vt nouit ius vel homo alterius profeſsionis fiat abbas.

3 Diſpenſare poteſt legatus cum illegitimo,vt patri ſuo ſuccedat immediatè in eodem beneficio.

4 Diſpenſandi poteſtas tranſit in generali mandato legationis.

5 Diſpenſatio eſt ſtrictè interpretanda,nec faciliter diſpenſatur alienigenæ,&c.

6 Prior vel abbas iurans non alienare ſine conſenſu diœceſani epiſcopi,vel alicuius abbatis intra legationem conſtituti,quid iuris.

7 Abbas quidam in Thuſcia iurans nõ alienare ſine licentia abbatis montis Caſſini in Apulia,cui ſubeſt,an legatus in Thuſcia poteſt diſpenſare cum tali iuramento.

COnſequenter aliqua de diſpenſationibus legatorũ ap̃licę ſedis dicenda ſunt. ¶ †Sup quo ſciẽdũ eſt, q̃ qcquid põt circa diſpẽſatiões eꝑs,vel archieꝑs,primas ſeu patriacha[g],vel quilibet alius ordinarius hoc totũ poteſt legatus de latere Cardinalis:qa ipſe ordinarius eſt in prouincia ſibi decreta,vt pote in ea vices domini papæ gerens:& pleniſsimam & maiorem omnibus poſt principem habet in ea poteſtatẽ:vt ſ.§.nunc oſtẽdẽdũ.ver.legat⁹ igit̃. Vñ q̃cũq̃ ſuprà vel infrà de poteſtate epiſcoporũ vel aliorũ ordinariorũ in diſpẽſando ſcripta ſunt,hic repetita intelligant̃. ¶ Itẽ legatus de latere Cardinalis diſpẽſare põt in oĩbus,vt dicũt quidã:illis duntaxat exceptis,quę ſunt ſummo pontifici reſeruata, in quib⁹ manũ apponere nõ attẽtet:vt extra,de offi cio lega.qd̃ tranſlationẽ.& arg.extra,de cõſang.& affinita.qd̃ dilecto.de trãſla.c.fin. Quę aũt ſint illa no.ſ.in prẽd.§.nũc oſtendẽdũ. Illa em̃ ita inhærẽt oſsib⁹ ſummi põtificis,q̃ in gñali legatiõe nõ trãſeũt:vt prę.decre.q̃ trãſlationẽ.Legat⁹ aũt alius q̃ de latere nõ põt,in diſpẽſando, niſi inq̃tũ ius vel h priuilegiũ ei cõcedit.extra,de of.le. excõmunicatis.de priui.porro.xxv.q.ĩ.ſeruatis. ¶ †Legat⁹ ergo diſpẽſare nõ põt: vt nouiti⁹,vel homo alteri⁹ p̃feſsionis fiat abbas: vt extra,de elec.officĩ.argu.tñ cõtra,eo.tit.cũ monaſterium.Alĩ dicũt,q̃ legatus Cardinalis põt ex cã diſpẽſare,vt homo alteri⁹ p̃feſsionis eligat̃.ar.extra,de tranſla.c.fi.cũ hæc diſpẽſatio nõ ſit ſpecialiter ſedi apoſtolicę reſeruata. arg.extra,de of.le,qd̃ trãſlationẽ.de ſentẽt.exc.nuper.Nec obſtat prę.c.officĩ.qa ſecũdũ eos legatus ibi nõ diſpẽſauit,ſed electionẽ cõfirmauit:& malè: h qa caſſanda erat p̃pter cãs,q̃ ibi continẽtur.[h] De hoc ſ.§.nũc de eꝑorũ.ver.liĩ.Itẽ nõ diſpẽſat cũ illegitimis:vt extra,de filiĩs p̃ſbyt.dilect⁹,niſi p̃ut ĩ eꝑo dictũ eſt ſ.§. p̃xi.verſi,vtrũ.& ſeq.nec cũ irregularib⁹,vt videt extra, de offi.dele,c.fi.§.fi. cõtra j. verſi,gñaliter. ¶ Et gñaliter dico, q̃ legat⁹ quicũq̃ ex ſuę legatiõis officio nõ põt cõtra aliquod gñale cõciliũ diſpẽſare:vt ſ.§.nũc tractem⁹. verſi. de illo.Itẽ non diſpẽſat in prohibito cõſanguinitatis gradu:vt in præ.§.nunc oſtẽdẽdum.verſi.lxxv. Itẽ nec in ætate quo ad epiſcopatũ:ſed quo ad minores ordines ſic:vt ſ.§.proxi.ver.liĩ. ¶ Põt autẽ i diſpẽſatiuè cõfirmare electionẽ illius, quí de apoſtaſia redĩt:vt ſ.§.ſupereſt.verſi.electionẽ quoq̃, 3 ¶ †Itẽ diſpẽſat ſecundùm B.vt illegitim⁹ patri ſuo k immediatè in eodem beneficio ſuccedat.ſ.§. p̃xi. ad fi. Alĩ contra. Item diſpenſat etiam non de latere legatus cum preſbytero plures concubinas habente,quo ad ordinis executionem:vt extra, de biga.quia circa. Item legatus de latere videtur quòd poſsit generaliter diſpenſare, & pœnas mitigare, vbicunq̃ non prohibetur:vt extra,de tranſla.c.fi. ad fi. ¶ Item diſpẽſat q̃ regularis canonicus teneat plebanatum:vt extra,de ſtatu mo. qd̃ Dei . bñ tñ poteſt talis ſine diſpẽſatione in eꝑm eligi, p̃ut ibi i no.ſecundùm papam[i]. Itẽ diſpẽſat contra confirmationem apoſtolicę ſedis:vt ſ.§.nunc tractem⁹. ver.ſed ſi legatus. ¶ Quę autem legato ex officio 4 legatiõis cõpetant,no,ſuprà.§.ſupereſt, ¶ †Generaliter autẽ tenẽdum eſt,q̃ in generali legatiõis mã l k dato tranſit diſpenſandi poteſtas[k].argu.ĩ. quæſt. v.qua de cauſa,extra,de tranſac.c.fin.extra,de biga,quia & in præmiſsis cõcor.arg.tñ cõtra. extra, de offi.leg.qd̃ trãſlationẽ.de fi.preſby.c.pe. Diſpẽſatio em̃ inſtar habet reſtitutionis in integrũ. arg. xj.q.iĩ.ſi quis eꝑs damnatus.quę nõ tranſit in gñali mãdato:vt ff.de mino.illud.extra,de in integ. reſtit.corã.Sed dic q̃ oĩa põt,quę nõ ſunt ſpecialiter m ſummo pontifici reſeruata.quod dic vt ſ. §. nunc oſtẽdẽdum.ver.legatus igit̃. ¶ Quid ſi legatus de latere abſoluit ab excommunicatione aliquem ſiue de ſua prouincia,ſiue aliunde venientem : nunquid poterit cum eo iure legationis ſuper irregularitate contracta: quia ſic legatus diuina celebrauit diſpenſare? Non puto,vt ſ.§.proxi.ver.ſed nũ quid,& ſ.§.nunc dicamus.ver.ſed an tũc. ¶ †Sed 5 nunquid legatus,cui ſpecialiter indultũ eſt,vt cum huiuſmodi irregularibus ex officio legationis ſibi cõmiſſę valeat diſpenſare,poterit cũ ſcholaribus vel alĩs alienigenis intra illam ad tempus degentibus diſpenſare? Reſpon.non:quoniam diſpenſatio ſtrictè interpretanda eſt:& intelligẽda ſolùm l deindigenis,& ibi intitulatis[l],& illic p̃petuò mo- m raturis.[m] Fieri em̃ poſſet fraus,vt cum vndecũq̃ venientibus diſpẽſaret:ſed nec poteſt tales ordinare. ¶ Cęterùm cùm ſolus papa poſsit diſpenſare in iuramento:vt in prędicto §.nunc oſtẽdendum. ver.xxiiĩ.ſuperfluo quęritur,vtrum legat⁹ poſsit

¶Continent̃. Iſta opinio fuit Compo.vt ſcripſi in decre. officĩ. ſuper ver.potuit hodie p̃ cle. de ele. c j. non habetur hoc licere,etiam legato de latere, arguẽdo vt no.ſ.§.proxi.in fi. & j.ĩ. verſi.ſ.q̃ illud ca.fuit concilĩ Vienñ.& contra cõcilia,legati, etiã de latere,non diſpenſat.de prebẽ. dilectus.j.de fi. p̃ſbyt. c.pe.& vlt.Diſpẽſabit ergo ſol⁹ papa,vt ibi no.in gl. non prohibet.pro his facit lex ĩ. C. de offi.prefe. p̃to.

¶Papã. Et patet de ele.c .nullus.in fi.lib.vj.

¶ Poteſtas. Quo ad ſibi permiſſa. et hic ſoluit cõtraria.

¶Intitulatis. Vel quaſi intitulatis:vt ſunt ſocĩ priorũ regulariũ.& ſic nõ obſtat finis huius ver.decre. cũ nullus.in fin. de tẽpo. or.lib,vj.

¶Moraturis.Facit ff.de pign. l. debitor. & concord.ad idem de compe. iudi.adi.§.j. ſup verſic.quid ſi quis.

alicui prælato ex officio legationis dare licentiam alienãdi de bonis ecclesiæ suæ, cõtra propriũ iuramentũ sup reb⁹ ecclesiæ nõ alienãdis p̃stitũ, Romano põtifice incõsulto: vt extra, de reb⁹ eccl. alie. vel nõ. vt sup. & de feu. c. ñ. Idẽ etiã iuris est in cõcedẽdo licẽtiã aliquas res ecclesiasticas cũ alijs p̃mutandi: qa permutatio alienatio est. extra, de reb⁹ eccle.
a nõ alie. nulli. licet. ar. tñ cõtra. e. ti. c. j.[a] ¶†Quid si
6 aliqs Prior, vel abbas iurauit nõ alienare sine cõsensu diœcesani ep̃i, vel alicui⁹ abbatis infra legationẽ cõstituti? Rñ. legat⁹ hmõi licẽtiã dare poterit, q̃ ordinari⁹ est. Quicquid em̃ põt q̃libet ordinarius suæ legatiõis, & ipse hoc põt: vt in prę. ver. legat⁹ igit̃. Quidã tñ dicũt cõtra. Cũ em̃ iurauerit nõ alienare incõsulto ep̃o illo, vel abbate: null⁹, illis exceptis, vel papa, illũ à tali absoluere poterit iuramento. arg. extra, de vsur. cõsuluit. extra, de iureiu. eam te. in prin. Sed prius dictũ verius est. nã legati authoritas in hoc iuramẽto intelligit̃ excepta. extra, de iureiu. veniẽtes. Poti⁹ em̃ ad ep̃m vel abbatẽ cõcedere hmõi licẽtiã ptinet rõne potestatis, vel officij sui, c̃ rõne suę p̃sonę. vñ legatus hoc poterit, qui põt, quicqd ille põt, vt dixi: sec⁹ si ratiõe suæ discretiõis, vel amicitiæ, vel intuitu p̃sonę illis sic iuratũ esset ar. extra, de off. dele. c. fi. §. fi. extra, de testa. requisisti. & s. §. nũc ostẽdendũ. ver. xxiij. in fi. ¶†Sed qd si aliqs abbas in Thuscia iurauit nõ alienare sine licẽtia abbatis mõtis Casini in Apulia, cui subest: nunqd is, qui est legatus in Thuscia, poterit dispẽsare cum illo in tali iuramẽto? Dic q̃ nõ: cũ abbas mõtis Casini nõ sit de sua legatione; & iõ nõ põt vti eius ptãte: vbi aũt nullũ iuramentũ p̃stitũ est, bñ põt legat⁹ ex cã cõcedere licentiã alienãdi vel p̃mutãdi possessiões ſtra metas suę legatiõis positas: etiã si ille prælatus subsit alteri extra eius legationẽ morãti: arg. extra, de reli. do. c. ñ. xj. q. j. experiẽtiæ. extra, de foro cõpe. sane. & c. fi.

a ¶c. j. Ibi nõ fuerat iuratũ papę: vt s. nil ergo impediebat ep̃m dare licentiam permutandi: & sic nec legatũ: vt in fi. huius §.
¶Scias aũt falsum esse, q̃ quidã dixerunt tale iuramentũ intelligi solũ de alienatione illicita. Sup quo vide qd̃ scripsi de eccl. ędi. c. vlti.
ADDE etiã, q̃ 7 si ep̃s iurat nõ alienare bona ecclesiæ sine licentia superioris, q̃ nec minimas res poterit dare ī emphyteusim: vt consuluit Fede. consi. ccx.
ADDE etiã ver. fin. q̃ duo priores manuales non possunt inuicẽ permutare cũ licentia legati, qñ abest abbatis licẽtia: vt voluit Fede. cõs. ccx.
b ¶Petri. Qui fuit 2 maior Paulo, lxxx. di. in illis. in fi. j. remittam.
c ¶In fin. ponendo 3 ibi vltimã glos. B. 4 quę fuit etiã Io.

SVMMARIVM.

☞De dispensatione domini Papæ.
Papa in oĩb⁹ rõne duce dispẽsare põt, & debet.
Miseratio apostolicæ sedis veniam solet præstare correctis.
Papa non potest contra Apostolum dispensare, nec contra Euangelium, aut decalogum.
Dispensatio locum non habet cõtra ius naturale.
Dispẽsare nõ debet Papa cũ homicida volũtario, vt post pœnitentiã ministret in officio altaris.
Papa non põt dispensare in gradibus consanguinitatis lege diuina prohibitis.
Papa non dispensat cum simoniaco in ordine, aut ordinato à simoniaco per pecuniam.
Matrimoniũ p̃ verba de præsenti cõtractũ carnali copula nõ cõsummatũ, an possit papa soluere.
Romanus pontifex inter homines nullum habet superiorem.

NVnc breuiter dicendũ est de dispẽsatione dñi Papæ. Super quo notandum est, q̃ sunt certi casus, in quibus dispẽsare nõ põt: quib⁹ exceptis per cõsequẽs oĩa alia in eius arbitrio relinquũtur. ar. extra, de trãsla. inter corporalia. xxv. distin. qualis. ff. de iudic. cũ prętor. ¶†Et in omnibus ratione duce dispẽsare põt, & debet. l. di. dño sancto. & c. ponderet. & c. consyderãdũ. & c. fidelior. lvj. di. quia simpliciter. extra, de renũ. nisi cùm pridẽ. & de iure põt supra ius dispẽsare: vt extra, de concess. pręben. proposuit. Miseratio enim apostolicę sedis veniã solet præstare correctis: vt xj. q. ij. de illis. quia ipse assumptus est in plenitudinẽ potestatis: nec legibus est adstrictus. ij. quęstione. vj. decreto. extra, de vsupal. ad honorẽ. & s. §. nũc ostendẽdum. versi. xlvj. & in eo. §. inuenies ea, in quibus ei soli liceat dispẽsare. Super hoc tñ dicunt quidã, q̃ Papa dispensare potest in omni casu, etiam contra
b Apostolum: cùm teneat locũ beati Petri[b], & sit vicarius Iesu Christi: vt in præ. §. nunc ostendendũ. ver. lxxvj. & posset de iure supra ius dispẽsare, nec legibus adstringat̃, vt dixi. Quia nõ habet imperiũ par in parẽ: vt extra, de elec. innotuit. ff. de arbi. nã magistratus. exceptis tñ articulis fidei: vt xl. dist. c. j. ix. q. ij. aliorũ. & hoc videt̃ papa sentire extra, de
c renunc. post translationẽ. in fine.[c] Alij dicũt, q̃ nec contra Apostolũ, nec contra ius diuinũ, nec cõtra Euãgeliũ, nec cõtra quatuor cõcilia principalia dispensare potest. xxv. q. j. sunt quidã. extra, de rest. spo. literas. xcv. dist. olim. Prædicta enim quatuor concilia ita venerat̃ ecclesia, sicut & quatuor Euãgelia: in quibus doctrina fidei est expressa. xv. di. sicut. & c. seq. & in prę. c. post translationẽ. rñ. j. in d
fin. In his autẽ, q̃ ad eũ spectãt, quæ enumerantur in prę. §. nũc ostendẽdum. dispẽsare põt prout sibi placet. & hęc obtinẽt in expressis dispensationibus. nã tacitè semper dispẽsat, cũ oĩa vindicare non possit: vt vj. q. j. si oĩa. Vnde ipse dicit: Nolumus exaggerare quod factũ est: nec cogamur vindicare quòd dignũ est. lxxiij. di. vbi ista. xiij. q. ij. sanè. quod super Richardo. ij. q. j. multi. & alibi: qd̃ permittimus volẽtes, pręcipim⁹: q̃a malas hominũ volũtates ad plenũ p̃hibere nõ possumus. xxxj. q. j. hac ratiõe. Multa em̃ per patientiã tolerantur, &c. vt extra, de pręben. cũ iandudũ. ¶Hęc autem
e sunt, in quibus papa dispẽsare non põt. ¶†Primò e
contra Apostolũ, vt bigamus fiat diaconus, vel sacerdos, vel ep̃s: vt xxxj. dist. acutius. & c. vna tm̃. & c. deinde. xxv. q. j. sunt quidã. extra, de biga. ca.
d iij. arg. tñ contra. xxiij. di. lector.[d] vel vt qs simul f
plures possit habere vxores: vt extra, de biga. sup eo. & c. de bigamis. & c. nuper. Ioan. not. in prę. c. sunt quidã. q̃ bñ põt dispẽsare cõtra Apostolũ: nõ g
tñ in his, q̃ pertinẽt ad articulos fidei. ¶Secũdò cõ
tra decẽ præcepta decalogi: vt xiij. dist. sicut. qa & h
si nõ sint articuli: sunt tñ articularia fidei, id est, ita annexa articulis fidei, q̃ sine eis salutẽ pręstare nõ
e possunt, secundũ Io. de Deo:[e] vt in prę. c. sunt quidã. & vj. dist. c. fi. lxxxvj. di. nõ satis. ad fi.[f] ¶Tertiò cõtra Euãgeliũ: vt in c. sunt quidã. & xxvj. di,
f deinde. & xiij. dist. sicut. & ar. extra, de celeb. miss. i
cum Marthę. Contra em̃ ius naturale dispẽsatio locũ non habet: vt xiij. di. c. j. extra, de trãsac. c. fi. Ius aũt naturale est, q̃ in Lege & in Euãgelio cõtinet̃. j. dist. humanũ. ix. dist. c. fi. ¶Quartò cõtra quatuor cõcilia principalia tollẽdo ea: vt s. in præd. c. sunt quidã. ¶†Quintò cũ homicida volũtario, vt post quãtancũq̃ pœnitentiã ministret in officio altaris. extra, de tempo. or. c. fi. l. di. miror. j. q̃o. vij. si q̃s oĩm. extra, de excess. pręla. ex literis. extra, de accu. inquisitionis. extra, de tẽpo. or. c. fi. extra, de ho. c. j. Quia si Dauid p̃hibitus est ædificare dño tẽplũ, quia vir sanguinis erat, eo q̃ figurabat nouum testamentũ: vt de cõsec. di. j. c. j. §[g] multò magis sacerdos homicida prohibendus est celebrare, vt ibi. et in prę. c. miror. etiã si quis interfecit paganũ. l. dist. clericum. qui nisi sit homicida iustitiæ, qui ex cã in
g susceptis ordinib⁹ tolerat̃ per papã, licet nõ dispẽ
set cum illo, q̃ ad superiores ascẽdat: vt lj. dist. aliquam. & c. prece. dispensatur tñ cũ tali circa bñficiũ. l. dist. studeat. in fi. extra. de cleri. pugnã. in du. hæreticus. in fin. extra, de renun. ad supplicationẽ. xxviij. dist. p̃sby. xciij. di. diaconi. Quidã tñ dicũt, q̃ licet nõ deceat papã dispẽsare cũ homicida: põt
h tñ, si velit. extra, de cõcess. præbẽ. proposuit. ad fi.[h] ¶Quid si quis in infamia cõmisit homicidiũ? Videtur q̃ saltẽ per papã dispẽsabitur: cũ nec talis teneat̃ lege Cornelia de sica. ff. ad l. Corn. de sica. infantẽ. de consecra. dist. iij. eos, quos. xv. q̃o. j. illud. ff. de acquiren. poss. l. j. §. j. extra, de delic. pue. c. j. & de sent. exc. c. j. & fi. C. de fal. mo. l. j. ff. qui. & a qb⁹ manu. li. non fi. pupillus. arg. contra xv. q. j. si quis non iratus. ij. q. ix. indicas. Dic q̃ satis decet eũ in hoc casu dispẽsare; q̃a potius videtur casualis c̃ volũtarius homicida: & cũ illo dispẽsare põt. qd̃ dic vt suprà §. iuxta. versi. qñ aũt. qd̃ verũ est, nisi
i scandalũ aliud inducat.[i] ¶†Sextò in gradibus cõ-
4 sanguinitatis lege diuina prohibitis: vt extra, de restitu. spol. literas. xxx. q̃o. ij. pictaciũ. In alijs sic: vt extra, de consanguinitate & affinita. quia circa. & de concess. pręben. proposuit. & de transac. c. fi. ¶Septimò in his, quæ de natura sui sunt mala: puta, vt quis sine peccato possit adulterari. arg. extra, de iureiur.

¶Lector. Vide qd̃ not. de biga. c. ij. in iij. glo. & quod supra ea scripsi.
ADDE, quę scripsit Pet. de Anch. cõsi. cxxiij. incipiẽte, in Christi noĩe. Circa bigamos. vbi etiam an possit dispẽsare cũ eo, q̃ post adulteriũ vxoris cum ea concubuit.
¶Io. de Deo. Vbi de dispẽsatione papali, vltra mediũ.
¶Ad fin. Vide qd̃ scripsi de hæretic. cùm Christus.
¶C. j. Vbi satis de hac authoritate no.
¶Ad finem. Hæc fuit opi. Host. quã vide cũ suis rõnibus. de homi. sicut dignũ. sup glo. no. quod homicidiũ.
¶Inducat. Termi natũ est eũ nõ irregularem: & sic dispensatiõe nõ eget, per cle. de homi. si furiosus. j. rñ. vbi idẽ dicit̃ de furioso vel dormiẽte. & vide qd̃ ibi nota.
ADDE, vers. vj. quod plene scribit Pe. de Ancha. cõsi. cclxxviij. pro filio fratris regis Angliæ, qui vxorẽ patrui ducere volebat. vide etiã Bal. consil. ccccxxxij. lib. iij. An autẽ eo ipso q̃ Papa dispẽsat matrimoniũ cõtractum in gradu prohibito, sunt absoluti, qui contraxerunt ab excõicatione vigore cle. j. de consan. & affi. absq̃ eo qd̃ in rescripto de excõicatiõe fiat mẽtio, vide Ro. cõsi. cccvj. concludentem q̃ sint absoluti.

de iureiuran.&ſi Chriſtus.§.quædam.¶In ſequentibus autem caſibus nõ
5 diſpenſat,nec diſpenſare debet:& ſi fortè diſpenſare poſsit.¶†Octauò cũ ſimoniaco directè in ordine:& ordinato à ſimoniaco per pecuniam.j.q.j. ſtatuimus.& c.ſi quis à ſimoniacis.& in præ.c.inquiſitionis.j.q.vĩ.requiritis.¶Nonò cum rebaptizato ſcienter.j.quæſt.vĩ.quiin qualibet.de conſecra.diſtin.iiĩ.qui bis.& c.confirmandum.¶Decimò cum ordinato ab hæretico in ſubuerſione fidei,cùm eſſet catholicus.j.quæſtio.vĩ.conueniẽtibus.ad finem.¶Xj.cum reordinato:vt ea.quæſt.ſaluberrimum.in fine. & j.quæſtio.j.quod quidam.¶Xĩ.vbi ſtatus eccleſiæ decoloratur.j.q.vĩ. & ſi illa.xxv.quæſtio.j.quæ ad perpetuã.contra.extra, de conſanguinita.
a & affi.non debet[a].¶Xiĩ.vbi ſancti patres aliqd bene diffinierunt:vt xiiĩ. diſt.ſicut.& in præ.c.ſunt quidam.& xxv.quæſtio.ĩ. de priuilegĩs.& c. cum pie.& ca.quod vero.¶Xiiĩ.vt monachus exiſtens monachus proprium habeat,vel matrimonium contrabat:vt extra,de ſtatu mona. cùm ad monaſterium.in fi.¶Xv.in voto continentiæ,vt dicunt quidam: quia
b vix inuenitur melius,in quo poſsit cõmutari:vt ibidem.[b]¶Et no.quòd niſi papa ex iuſta cauſa diſpenſet,peccat:nec diſpenſatio prodeſt:vt notatur extra,de voto.ca.non eſt. Quod verum eſt, quando diſpenſat contra votum tacitum vel expreſſum,vel contra Euangelium,vel contra generalem ſtatum eccleſiæ,vt dixi:ſecus in diſpenſationibus,quæ fiunt cõtra ius poſitiuum:quia in his ſufficit ſola voluntas diſpenſatoris, etiam ſine cauſa:quia de iure poteſt ſupra ius diſpenſare,vt dixi.quod proſequere ſecun
c dùm papam prout no.inpræ.decre.cùm ad monaſteriũ.in fi.[c]¶Vtrum papa diſpenſare poſsit cum ſubdiacono,vt matrimonium contrahat?no.
6 xxxj.diſtinctio.de illo.& extra, de cleri.coniu. cùm olim.¶†Sed nũquid Papa poteſt ſoluere matrimonium per verba de præſenti cõtractũ, quod non eſt carnali copula conſummatum? De hoc extra,de conuer. coniu.ex
d publico[d].Poteſt autem papa contra ſtatutum vel concilium ſui prædeceſſoris diſpenſare,vt legitur & no.extra,de capel.monacho.cap.penulti. & de renun.poſt tranſlationem.ad fin.¶Vtrum autem poſsit contra ius naturale diſpenſare, no.xiĩ.diſtin.in Sum.& xv.quæſtio.vj. authoritatẽ. extra de deci.à nobis.extra,de iureiurando. quanta. & ſecundùm papam extra,de ſtatu mona.cùm ad monaſterium.¶Quæ autem ſunt illa,in quibus ſolus papa diſpenſat: vide ĩ.§.nunc oſtendendum.¶†Et nota quòd
7 Romanus pontifex inter homines nullum habet ſuperiorẽ: vt extra, qui fi.ſint legiti.per venerabilem.prope finem.

SVMMARIVM.

1 ☞De diſpenſatione abbatis, Principis, & quarundam aliarum perſonarum.
2 Patriarchæ quatuor principales diſpenſant, in caſu,quo non poſſunt metropolitani &c.
3 Primas & patriarcha non differunt,niſi nomine.
4 Archiepiſcopus iudicare potens inter ſuffraganeos & eorũ ſubditos, per conſequens poteſt cum eis in pœnalibus actionibus diſpenſare.
5 Abbas poteſt cum monacho multipliciter diſpenſare.
6 Monachi non poſſunt de iure communi habere capellas, vel decimas, vel ſepulturas.
7 Abbas diſpenſat in ieiunĩs,cibis & eſu carnium,& in operibus manualibus monialium,ad quæ monachus tenetur.
8 Abbas poteſt dare monacho licentiam eundi ad ſcholas.
9 Princeps non recognoſcens ſuperiorem,niſi papam,diſpenſare poteſt,
10 Capitulum comparatur Senatui,& quandoq; diſpenſat.
11 Concilium diſpenſat contra Apoſtolum.
Sacerdos diſpenſare poteſt contra canones pœnitentiales.

1 SVntquoque Nonnullæ aliæ perſonæ†quæ quandoq; diſpenſare poſſunt: vt eccequatuor patriarchæ principales diſpenſant cum illo, qui propter malam ordinationem beneficiorum ſuſpenſus eſt per cõcilium prouinciale à collatione beneficiorum: vt extra,de præben. graue. ad finem.Quod nõ poſſet fieri per metropolitanum,nec etiam per ipſum concilium,quod ſuſpendit: vt ibi patet.Et poteſt etiam dici quòd iſti poſ
2 ſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis,vbicunq; non prohibentur.argu.lv. diſtinctio.mos antiquus. & extra,de priuileg.antiqua.ad finem.¶†Et nota q; primas & patriarcha idem ſunt, licet nomina ſint diuerſa:nec eſt inter eos realis differentia,ſed vocalis: vt xcix.diſtin. prouinciæ.propriè tamen quatuor principales patriarchæ vocantur,ſcilicet Conſtantinopolitanus, Alexandrinus,Antiochenus.Hieroſolymitanus:vt xxĩ.diſtinctione.per totum.de priuileg.antiqua.Alĩ verò propriè dicuntur primates,vt Aquilegiẽ.Gradeñ.Tholetanus,Cantuarien.Bituriceñ.& ſimiles: vt ix.quæſtio ne iĩ.nullus primas.& ferè per totum.& cap.conquæſtus.lxiĩ. diſtin. cũ longe.extra,de officio ordi.duo.Iſti tamen quãdoq; vocantur impropriè patriarchæ.Ad iſtos ergo omnia negotia difficilia referenda ſunt:nec epiſcopus ſine eorum licentia conſecratur.de quorũ primatu,& qualiter ſunt maiores, & quid ad eorum ſpectat officium, & vbi debent conſtitui,&
e qualiter,ſi peccant,puniri debent: vide per ordinem[e] xvĩ.diſtinctio.multis.xviĩ.diſtin.c.j.xix.diſtinctio.ſecundùm.& c.propter.xxj. diſtin.cleros.& capi.ſubmittitur.& c.in tantum.xxĩ.di.per totum.lxiĩ.diſt.c.j. & ĩ.& c.Agatho.lxv.di.per totum.lxxv.diſt.quod à patribus.& c. quod die.lxxx. di. per totum.xcvj. diſ.ſatis.c.di.c.j.&.j.q.vĩ.c.iĩ.ĩ,q.vj.multũ.iiĩ.q. j.quod autẽ.ĩ.q.vĩ.ſicut inquit.iĩ.quæ.v.quia ſuſpecti.ix.q.iĩ. per totum.xj.q.iĩ. Theugaldũ.xĩ. q.j. dilectiſsimis.xvj.q.prima. frater noſter.& q.
3 vj.placuit.de conſe.diſt.j.nòſce.¶†Archiepiſcopus autem[f] vbi poteſt inter ſubditos ſuffraganeorum,& ĩter ipſos ſuffraganeos iure metropolitano a iudicare,poteſt per conſequens cum eis in pœnali bus actionibus diſpenſare.argu.de pœ. di.vj.c. vj. ad finem.& de pœ.di.j. pœnæ. In quibus caſibus habet iuriſdictionemin illos,no.extra,de offi.ord. b paſtoralis.in ſua autem diœceſi põt quod quilibet epiſcopus in ſua poteſt:& nõ poteſt,quod ille non poteſt.Poteſt autem diſpenſare cum male inſtitutis à ſuffraganeo:vt extra,de ęta. & qualita.& or.præfici.ex rõne.& de temp.or.cõſultationi. Itẽ ſi inuenit ſuffraganeum circa rem aliquã deliquiſſe c poteſt illud emendare.ix.quæſtione.iĩ.cũ ſcimus. Et nota quòd archieps cum metropolitano idem d ſunt.Sicut autem primas poteſt iudicare & punire metropolitanũ,non tamẽ eius ſuffraganeos, niſi in caſibus:ita & metropolitanus põt iudicare & punire ſuffraganeos ſuos,non tamen ſubditos eorũ, niſi in caſib9. Vnde tam in primate,q; in metropolitano fallit regula illa,ſi vinco vincentem te:ergo multo fortius te quæ habeẽ ff.de diuer.&tẽp.preſ.
g l.de acceſsionibus.Abbas quoq;[g] poteſt cũ mona
4 cho multipliciter diſpenſare.¶†Primò ſi ille fuerit nocturna illuſione pollutus:vt in die ſequẽti valeat celebrare: vt j.di. teſtamentum.& c. ſequenti. ¶Secundò in diuerſis capitulis ſecũdũ monaſteriũ cõſuetudinẽ:dũtamẽ hoc non ſit cõtra ius vel contra regulã profeſſam,vel contra bonos mores.xj. e di.eccleſiaſticarum. & tribus capitulis ſequẽti.xĩ. diſt.illa.Si tñ conſuetudo ſit irrationabilis, tollẽda eſt per illum,qui hoc poſsit.vt eadem diſt.omnia. ¶Tertiò diſpenſat ſuo arbitrio in pœnitentia monachi nubẽtis: vt xxvĩ.diſt.presbyterũ.xxvĩ.q.j. f nec aliqua.Tales enim nubentes,vel cõcubinas habentes,canones damnant:vt in prædicto c.presby g terum.xxxĩ.diſt.feriatim.xxvĩ.quæſtio.j. vt lex. & c.quotquot.& c.ĩpudicas.& c.mõachi.¶Quartò cum illis,qui in oratorio loquuntur contra inhibitionem Beati Benedicti.xlĩ.diſt.in oratorio. palea eſt.¶Quintò cum monacho nouitio, vt ꝓmoueatur ad ordines ſacros.lxxvĩ.diſtin.monachus.
h argu.tamen contra.xlviĩ.diſtin. ſicut neophytus[h].
¶Sextò cum monacho apoſtata l.di.c.fina.reconciliando eum videlicet, & ei pœnitentiam iniungẽdo: non tamen ſi in apoſtaſia fuerit ordinatus: vt extra,de apoſta.cap.fina.¶Septimò contra illum canonem.liĩ.diſtin.lege.vbi prohibetur miles ante probationem trienniũ monachari. Ad hoc accedat extra,de regula.ad apoſtolicam.xix.q.iĩ.monaſteriĩs.quia poteſt renunciare abbas ſeu monaſterium iuri pro ſe inducto:vt ibi, & xvĩ. quæſtio.j. h
i Gonſaldus.licet hoc periculoſum ſit[i].vĩ.q.j.quàm periculoſum.In ſeruis autẽ alienis diſpenſare non poteſt contra illud cap.liiĩ.diſt.ſi ſeruus.¶Octauò cum illegitimo monaſterium ingrediente: vt i poſsit ad ſacros ordines promoueri,& adminiſtra
k tiones tẽnere.lvj.di.cap.j.extra, de fi.presby.c.j.[k]
¶Nonò cum ſeruo monaſteriĩ. manumittendo ipſum:vt ibi monachus fiat.liiĩ.diſtinc. qui ex famulis.& c.multos.[l] extra,de ſer.non ordi. de famu k
l lis.¶X. quòd monachus detur in capellanum eccleſiæ parochialis, ſi epiſcopi & populi conſenſus accedat.lviĩ.diſt.c.j.& ĩ.xvj.quæſtio.j.doctos.& c.ſi monachus.& c. monachos.& c. nos autem.& c.in parochia.& c.ſi quos. duntamen non ſit ibi ſo l lus.extra,de ſtatu mo.c.ĩ.de capi. mo. ex parte. & cap.ad audientiam.Sed canonicus regularis bene
m poteſt eſſe ſolus: vt ĩ.§.nunc de eꝓrũ.ver.xv.[m] m
5 ¶†De iure enim cõmuni nõ poſſunt monachi habere capellas, vel decimas, vel ſepulturas.xvj.q.j. c.j.& c.placuit.ſed ſolũ ex indulgẽtia: vt e.q.c. puenit.¶Xj.vt eũ reducat ad clauſtrũ, ſi ſibi nõ placet eſſe in capella vel prioratu.lxxiiĩ,di.quorumdam.

¶Debet.Ibi nõ decolorat, imò colordat,propter rationes ibi expreſſas.
¶Ibidẽ. Circa hic & quę ſequunt,vi de quæſtionẽ quã poſui ſuper regula ſemel Deo.de reg. iur.li.vj.
¶In fi.Ibi vide ſuper vl.glo.
¶Publico. Vide quod de cõſumma to dixi in quæſtione, quã poſui ſup rubri.actus.de reg. iur.lib.vj.
ADDE,an papa matrimoniũ ꝓ verba de p̃nti contractũ copula nõ ſecuta poſsit ſoluere. Pe.de Ancha.cõſi. ccxl.incipiente, in Chriſti nomine, parum dubitationis.
¶Ordinẽ.Omnes ſequentes concor. poſuit Ioã.de Deo ſub iiĩ.articulo.
¶Autẽ.quintus articulus Io.de Deo.
¶Quoq;.vĩ.articulus Io. de Deo.qa ĩtermedius fuit de diſpenſatione eꝓorum,& quaſi ad literam fuerũt eius verba ſequẽtiaq; ad verſi.xiĩ.& oĩa ſequẽtia eius fuerunt, tñ per ſaltũ. Eſt etiã ſciendũ q; hic inſeruit de oĩm religionũ ſtatu & originevſq; ad prędicatores & minores incluſiuè.
¶Neophytus. Solue vt no. in præ.c. monachus.& xvj. q.j.monachos.
¶Periculoſum ſit. Et ideo ſpecialiter oĩbus mẽdicãtib9 ꝓhibitum, vt dicã j.verſi.xxxiĩ.
¶C.j.vide ĩ.§.nũc de eꝓorũ.ver.vtrũ ad fi.§. & qđ ſcripſi in præ. decre.j. in glo.pen.
¶Multos.Coniũcto §. ibi præcedenti.
¶Ver.xv.Verius dic prædicta locũ habere in clauſtralibus,i. qui poſſunt ad clauſtra reuocari:in aliĩs nõ:vt no.

in cle.de ſta.mona.ne in agro.§.ad hoc in glo.ſępius.

a ¶§.fi.Ioan.de Deo contra vbi s̄.per decre.ex parte.de accuſ.dic vt ibi no. in gl.n̄.dicebat etiam quòd peccat monachus non accuſans ſocium ad pœnitentiam.De hoc in glo.prædicta,& ſuper ea.

b ¶Aliqua.Hodie per conſtitutionem Benedicti ad hoc arctantur:vt in decre.quæ incipit,paſtor bonus.

c ¶Solùm.& c.ſeq. lib.vj.per quæ patet quod dictū eſt a in mendicantibus ordinibus locū nō habere.

d ¶Nō eſt.In j.glo. & vide qđ ſup ea dixi poſt Hoſt.qui ibi no. etiam abbatem ex cauſa dare poſſe licentiā trāſeundi:ad minorem b autem non.de præben.cum ſingu.lib. 6 vj.in gloſſ. vt ſi in tali trāſitu ſine cauſa diſpenſaret ſolus papa. Et aduerte quia s̄.§.nūc de epiſcoporum.ver. xx.not. eꝑm diſpēſare debere in tranſitu ad minorē: & Inno.in decre.vlti. de renun.notat, vt ibi ſcripſi ſuper in̄. gloſſ. diſpenſationem epiſcopi requiri, cùm tranſit ad paremvel laxiorem.& in decre.ſi- c gnificatum. de regu. vt ibi ſcripſi ſuper fi.vl.gloſ.dicit d hanc diſpenſationē facilè fieri, vbi minor profeſsionem faceret. Ray. in Sum. de tranſitu e cleri.circa fin.dicit, 7 ſed malè, quòd in tranſitu ad pa- f rem ſufficit petere licentiam, licet nō obtineatur. Dictū Innocen.patet,cui concor. Archidia. de elect. ſi religioſus.lib.vj. in fin.& Ioan. Mona. cum tranſit ad parem. in præ. decre.cum g ſingu.

ADDE,quòd Ro h ma. conſilio.ccxlj. dicit hęc verba:Dicitur autem trāſire indebitè ad laxiorem vel parem, ſi tranſeat ſine obtenta licentia ſui ſuperioris & conuētus. i & hoc eſt in d. capitu. ſtatuimus. & cap. ſi quis de alterius. lviij. diſtinct. Aliter etiā do.Anto.in d.c.non eſt.& Lapus alle.lxij.& xxx.An autē monachus,qui authoritate apoſtolica tranſlatus fuit ad aliud monaſteriū,poſsit ad primū redire ſine licentia apoſtolica,vide Fede.conſi.cclxiij.qui dicit quòd ſi intuitu monaſterij fuit trāſlat⁹,ꝙ nō pōt redire ad primū,abſq; apoſtolica licētia.

e ¶C.fin.Idem dixit Ioan.de Deo in articulo vij.iij.colum.Sed neuter hoc probat.quare contrarium videtur,cùm vi præcepti facta ſit hæc prohibitio in conſtitutione prædicta circa monachos etiam nigros ſpecialiter eſt prouiſum,& prohibitio innouata ſub rubrica de creatione monachorum. in fin.

f ¶Intellectum. Per decre. vt periculoſa.ne cleri. vel mo.neceſſaria eſt licentia abbatis cum conſilio conuentus: aliàs eſt pœna excommunicationis monacho. vt ibi.

ADDE, plenè per abbatem conſil.xciij.lib.j.& ibi an poſsit obligare bona monaſterij,p neceſsitatibus ſtudij: & quomodo poſsit agere cum abbate, quod mittat ad ſtudium.

¶Per tuas. Nil facit.ſic poſuit Ioan. de Deo in tertia columna.cuius errorem author ſequitur.

¶ Concord. & de ſen.excommu. relig ioſo. j. reſpond. lib.vj.

¶C.j.Hoc verum quo ad ſuos monachos, vel conuerſos, vel eos, in quos habet epiſcopalem iuriſdictionē, vel quaſi: aliàs non.vel niſi priuilegium habeat. de priui.abbates.in fi. lib.vj.

¶ C.fi.& eſt exp̄ſ ſum de ſenten. excommu. vniuerſitatis.

¶ Quoq;. Nonus articulus Ioan. cuius fuerūt verba ſequentia vſq; prope finem,ibi: vtrū. ADDE verſi.ſequen. ad differentiam inter reſtitutionem & indulgētiam. Bal. & Inno. in l.liber homo.§. ſi hæres.de hæredi. inſtit.an ſtante ſtatuto, quod bannitirebanniantur,videantur habere reſtitutionem, vel ſimplicem indulgentiam, vide Bartol.in l.j.§.fin.ff.de quæſt.

¶Natalibus. Non tamen per id cenſentur legitimi ad ordines.De hoc j. §.fin. ver. ſed illud quæritur.

¶Liberorum. Vt ſ.dominus non habeat patronatum,vt ibi patet.

o ¶No.Et Hoſt.

p ¶Or.re.c.n̄.& ibi dixi in vlt.glo.& idem dixi de poſtu.præla.c.vlti.vt ibi ſcripſi ad fi.vlt.gl.& vide j.§.videndum.ver.quid ſi collatio.

q ¶Diffinitę.xvj.tales canones collegit Hoſtien. in Sum. de pœni.§. quæ Diſpenſatio

¶Xn̄.cū monacho murmuratore & ſuſurrone in diſciplina & correctione.xc.diſt.alienus.& c. ſeq. ¶Xiij.vt poſsit eꝑm vel aliū prelatū accuſare.n̄.q. vij.§.fi.[a] ¶Xiiij.ſi cōtra regulā aliqd occultè recipit:xn̄.q.j.non dicatis.extra,de ſta.mo.cū ad monaſterium.ad fi. à cōtrario ſenſu. ¶Xv.vt fiat eꝑs. xviij.q.j.cap.vnico.pōt etiā cōcedere: vt eꝑs fact⁹ iterū monachus fiat,ſcđm ea,q̄ legunt extra, de renun.poſt tranſla.cum ſuis concor. ¶Xvj.ex cā,vt monachus habeat cellam propriam intra monaſteriū.xvij.q.n̄.null⁹.xx.q.vl.c.fi.ad fi. ¶Xvij.diſpē ſatiuè debet fugitiuū requirere,& ad clauſtrū reducere,& cū eo miſericorditer agere:vt xvij.q.n̄.abbates.extra, de regula.c.fi.xxvj. q.j. nec aliqua[b]. ¶Xviij.diſpenſat in pœnitētia homicidæ,qui monachus eſt factus.xxxiij.q.n̄.admonere. ¶†Xix.in ieiunijs & cibis in eſu carniū,& in operib⁹ manualibus,ad quæ monachus teneť.de cōſe.di.v.nō mediocriter.& c.carnē.&c.nunc̄ꝙ.extra,de ſta.mo.cū ad monaſteriū. ¶Xx.cū nouitio nō ꝓfeſſo:vt illi recedenti bona ſua reſtituantur.extra,de renun.ex tranſmiſſa.ſecus ſi donaſſet inter viuos.xvij. q.iij. ſunt qui opes.& c.j.ī fi.xix.q.iij.quia.& c.prelatū. ¶Xxj.vt ꝓmoueať ad ſuperiores ordines:qa ſine eius licentia non pōt vt extra, de tempo.or.ad aures. ¶Xxij.diſpenſat cū monacho & conuerſo, vt etiam inuitus ferat teſtimonium in cauſa ſui monaſterij.extra,de teſti.ſtatuimus.& c.cū nūcius. & c. tuis.& c.nup.đ iureiu.& ſi Chriſtus. ¶Xxiij.vt nouiti⁹ intra annū ꝓfiteať renūciando tpi ꝓfeſsiōis noīe monaſterij.extra,de reg. ad apl̄icā. cōtra iura illa xvij.q.j.Gonſardus.& q.n̄. ſi quis incognitus. xix.q.iij.monaſterijs.& extra,de reg. non ſolùm[c]. ¶Xxiiij.vt monachus tranſeat ad maiorem ordinem.extra,de reg.licet.& c.ſanè.vel etiā ad parē ex cā,ſed nō ad minorē:vt no.eo.tit.nō eſt. [d] ¶Xxv. vt habeat expēſas pro iniuncta ſibi adminiſtratione:ſed nō ꝙ habeat ꝓpriū.extra,de ſta.mo.c.n̄. & iij. ¶Xxvj.pōt diſpenſatiuè recipere clericos ſecu lares in monaſterio ad beneficia,contra conſtitutionem illā,extra,e.ti.c.fi.[e] ¶†Xxvij. dādo monacho licentiā eūdi ad ſcholas.extra,ne clerici vel mo.nō magno.& de magiſtris.ſup ſpecula.ſcđm ſanū illorū iuriū intellectū[f]. ¶Xxviij.cū illo,q priuscꝫ fieret monachus,ordinē furtiuè recepit.extra, de eo, qui or.fur.re.cū H. ¶Xxix.cū illo,qui priuscꝫ religionē aſſumeret,excōicationē ꝓpter manuū iniectionem violentā in clericum incurrerat:& etiā cū monacho,q ſimilē excōicationē incurrit:ſi p ignorantiam iuris vel facti excōicatus ordinem ſacrum receperit:niſi cōtra ignorātiā violenter præſumať. extra,de ſen.excō.cū illorū ꝓpe fi.extra,de eo,qui fur.or.rec.c.n̄.pōt etiā monachū ſuū aliū monachū verberantem abſoluere.e.tit.per tuas[g].& c.monachi.ſecus ſi clericū pcuſſerit ſeculare:vt in præ.concor.[h] ¶Xxx.pōt diſpēſatiuè excōicatū à ſe recipere ſine iuramēto cū manuali promiſsione.extra de ſen.excō.ſup eo.ſed ibi loquiť de legato. ¶Xxxj. vt monachus remaneat in domo propria vtēs ibi reb⁹ ꝓprijs.vt extra,q clerici vel vo.c.fi. ¶Xxxij. abbas ſacerdos,qui recepit manus impoſitionem: iuxta morē præficiendorum abbatum,poteſt in ꝓprio monaſterio cōferre clericatū:vt extra,de ęta. & quali.cùm cōtingat.lxix.di.c.j.[i] ¶Xxxiij.diſpēſat in regulæ obſeruantijs remittendis:vt xx.q.vlt. c.fi.de conſe.diſt.v.carnem.ſaltem in his, quæ non ſunt de ſubſtātia.ar.extra,de vi.& hone.cle.Deus. ¶Xxxiiij.in pœnitentia ſuo arbitrio imponenda

k 8 l ¶†Princeps quoq;,[l] qui g aliū nō recognoſcit ſuperiorē in terris,niſi papam, diſpēſare pōt: qa p reges & principes oīa Deus tribuit hūano gn̄i:vt vij.di.quo iure.C.de quadri. preſcri.bñ.xxij.q.vlt.cōuenior.& c.ſeq. Diſpēſat eꝫ Imperator ī aīaduerſiōis ſnīa.xj.q.iij. cū apud xxij.q.j.pactus.j.q.j.qđ quidā. Itē in abolitiōe in h famiæ;quā facere pōt,& debet:& nō ſolū prīceps hoc pōt,imò & iudex.C.de aboli.l.abolitio. ¶Itē princeps reſtituit ad famā & ad natales primos,& ad ſtatum primū,& ad honores, & ad ordinē pro i priū:vt C.de ſent.paſ.& reſti.l.j. Et hoc verū eſt, cū ſpāliter reſtituit:aſs aūt ſolū indulgentiā facit, ſed infamiā nō tollit.Nā īdulgētia quos liberat,notat,vt C.de genera.aboli.indulgētia.quę eſt n̄.q.iij. c.ſi quē.§.notā dum.prope fi.C.de ſen.paſ. & reſ. cū patrē.& l.tutor.& l.gn̄aliter.Itē reſtituit legiti m mos filios natalib⁹[m],&facit eos partib⁹ legitimus ſuccedere.ī auť.col.vij.qb.mo.na.effi.leg.§.j.& iij. circa mediū.Pōt eꝫ ī hoc leges tollere:quia nō habet imperiū par in parē.extra,de elec.c.innotuit.ff. de ar.nā magiſtrat⁹.Itē Imperator,vel rex, qui nō k habet ſuperiorē legitimat propriū filiū,tanc̄ꝙ princeps ſubditū,nō tanc̄ꝙ pater filiū.extra,q fi.ſint legi.per venerabilē.§.verū.& in auť.q.mo.na.fi.effi. legi.§.illud.Item diſpenſat cū ſeruo alieno.& eum l n reſtituit primis natalib⁹ liberorū[n]:n̄.q.iij.qui manumittiť.Idē gn̄aliter cōcedit priuilegia & abſolutiones & reſtitutiones etiam contra ſnīas,& in criminibus.iij.di,regula.§.porro.iiij.di.§.fi.xcvj.diſt. Cōſtātin⁹.xcvij.di.victor.j.q.j.qđ qdā.xij.q.n̄.eccleſiarū ſeruos.& in pręſ.illud.& §. notādū.& ff. de ſen.paſ.& reſt.l.j.& n̄. Vtrū aūt reges vel collegiū Cardinaliū poſsint in integrū reſtituere laicos, & quos,& ad q̄, no.ſcđm papā,de re iudic.cum te.

9 ¶†Capl̄m ēt qñꝙ diſpēſat:vt extra,de ſimo.ex inſinuatiōe.& extra, de p̄b̄.cū nō ignores.xvj.q.j. alia.nā capl̄m cōparať Senatui:vt e.q.eccl̄ia.ſed ſenat⁹ reſtituit aliquē famę ſuæ.ff. de poſtu.l.j.§. de o qua.ergo & capl̄m hoc poterit.papa no.[o] extra,de p eo,q furti.or.re.[p] qđ abbas archi. vel ali⁹ p̄lat⁹ ſub epō,vel ēt capl̄m,diſpēſare nō pñt.minores eꝫ p̄lati ardua ad eꝑos debēt deferre:vt extra,de offi.archi.ad hæc.xvij.di.c.j.nec video quaſ riura ꝓ capitulo inducta faciāt ꝓ ipſo.Io.tñ no.in prę.c.eo. ec cleſia.ꝙ capl̄m eligēdo aliquē īdignū intelligiť diſpenſare cū illo, niſi ſit talis caſus in quo ꝓhibitū m ſit ei diſpenſatio. 10 ¶†Itē concilium diſpenſat cōtra Apl̄m:vt legiť.& no.lxxxij.di.presbyter.in prin. ¶Sacerdos quoq; diſpēſare pōt cōtra canones pœnitētiales:vt l.di.de his.de pœni.& xxvj.q̄one vij. tpa.& dixi ī repertorio ſub titulo de pœ.& remiſ. q in rub.hę ſunt pœnitentiæ à canonibus diffinitę[q]. n

SVMMARIVM.

☞Diſpenſatio qualiter & quando ſit facienda.
Sacerdos ſine iuſta cauſa & indiſcretè diſpenſans, deponendus eſt.
Diſpenſatio debet fieri per epiſcopũ cauſa cognita ſummariè, cũ egeat conſilio, & inter maiora negotia computetur.
Epiſcopus ſcienter faciens cõtra ius commune, neminem tamen lędens & factum tale eſt, q̃ in eo poteſt diſpenſare, habetur pro diſpenſato.
Epiſcopus promouens indignum, an intelligatur diſpenſare cum illo.
Peccans enormiter & manifeſtè, deponitur: nec promouetur ſine ordinarij epiſcopi diſpenſatione.
Diſpenſatio cum cauſę cognitione ſummaria danda eſt.
Exceptio de crimine nõ eſt faciẽda contra electum, quem cõſtat de pec catoveram pœnitẽtiã egiſſe: vnde nec tali neceſſaria eſt diſpenſatio.
Accuſari pręſumitur mala intentione, qui de crimine pœnitentia egit.
Diſpẽſatio obtenta pendẽte accuſatiõe, vel exceptione, an valeat.
Diſpenſator attendere debet dignitatem, ad quã vocatur electus.
In exceptionibus oppoſitis cõtra electum, ſemper debet fieri interpre atio in meliorem partem.
ęctio illius nõ caſſatur, cuius crimẽ eſt modicũ, aut nemini nociuum.

QValiter aũt & qñ faciẽda ſit diſpẽſatio breuiter per ſtringamus. & qdẽ faciẽda ex iuſta et certa cauſa & magna hoc exigente, vt j.q.vij. & ſi illa. & ſ. §. gene ra. Is tamen q̃ diſpenſat, omnia illa, q̃ ibi enumerant, diligen ter penſare debet. Alioquin non diſpenſatio, ſed diſsipatio potius dici debet. nam ſi is qui prælatꝰ eſt, debitori dñico culpas impune dimittit non mediocriter profectò offendit qui debita cæleſtis regis, & dñi ſua pręſumptione reſoluit. Ea nauq̃, quæ in nos committuntur, facile di mittere poſſumus. ea verò, quæ in deum commiſſa ſunt, cum magna diſcretiõe, nec tamen ſine pœnitentia poſſumus relaxare, vt xx. quæ ſtio. iij. ſi is, qui. qa qñq̃ eſt culpa relaxare vindictam: vt xxvij. di ſtin. quia ſunt culpæ. Debet ergo fieri diſpenſatio poſt peractam pœ nitentiã, vel partem ipſius: vt extra, de iudi. at ſi clerici. §. de adulterijs. & lxxxij. di. §. qui aũt. & capi. preſbyteri. ad fin. ſed & qui indignum ſcien ter promouet, grauiſsimè peccat. xlix. diſt. ¶†Sacerdos qui ſine iuſta cauſa diſpenſat, propter indiſcretam diſpenſationem deponendus eſt, ſi ſuper hoc accuſatur. lj. diſtin. c. j. in fin. & c. qui in aliquo. in fin. Quod fortè obtinet ſi canonicè monitus ſit incorrigibilis propter hoc ſuſpen ſus adhuc in ſua contumacia perſeueret violans ſententiam ſuſpenſio nis, ſecũdũ d. meum. argu. extra, de præben. graue. §. volentes. & de vi. & hono. cle. vt clericorum. §. ſi quis igitur. & extra, de exceſ. pręla. tanta.
¶†Debet autem fieri diſpenſatio per epiſcopum cauſa cognita ſumma riè, cùm egeat conſilio & inter maiora negotia computetur. vt patet j.q.vij. reqritis. §. niſi rigor. & c. ſe. & §. neceſsitatis. & ca. ſe. & §. vtilita tis. & §. ſequẽ. & niſi fiat de conſenſu canonicorũ, vel maioris partis, nõ valet. vt dicũt quidã. ar. extra, de his quæ fi. à præla. nouit. & c. quãto. ex tra de exceſ. pręla. c. j. & j.q.v. p̃ ſentium. in fi. vbi de hoc. & de hoc no. l. di. ex pœnitentibus. & lxxxvj. diſt. ſi q̃d. Alij dicũt aſſenſſum capituli ĩ diſpenſationibus de honeſtate, non neceſsitate requirẽdum: nã iure ſuo poteſt eps̃ diſpenſare: & hoc cõmunis vſus tenet. argu. extra, de iu. at ſi clerici. §. de adulterijs. ibi: poterat eps̃, &c. & in pręd. cõcor. in quibꝰ nul
a là de capitulo mentio fit[a]. ¶Quibus autẽ, & quot modis fiat diſpenſa tio: & qualiter formentur ſniæ ſuper diſpenſationibus, no. j. de ſentẽtia.
3 §. vt aũt. verſi. poſtremò. & ſe.†Dicunt aũt quidã, q̃ vbicunq̃ eps̃ ſcien ter facit aliquid contra ius commune: & eſt tale factũ, in quo ipſe diſpẽ ſare poteſt, pro diſpenſatione habetur, maximè vbi nullus ex hoc lędit: vt extra, de biga. ſup co. et extra, de cle. cõiũg. diuerſis. & extra, de fi. preſ
b by. veniens. & de apoſta. c. j.[b] in quibus no. de hoc. & j. ver. proxi. Alij dicunt, & melius, q̃ ad hoc vt diſpẽſare intelligaẽ oportet p̃cedere ea, q̃ pręſumi faciunt diſpenſandi voluntatẽ, ſ. q̃ pręceſſerit cognitio ſumma ria ſuper cauſis diſpenſationis: puta, an ſit neceſsitas vel vtilitas vel aliàs iuſta cauſa ſubſit. ff. de in ius voc. l. libertꝰ. j. quæſtio. vij. requiritis. niſi ri gor. & c. ſeq. & etiam neceſſaria eſt ſententia diſpẽſationis vel potiꝰ de cretũ ſuper diſpẽſatiõe conceſſa, ſ. dicendo, decerno eum idoneũ ad or dinem & c. vocatis fortè his, quorum intereſt: vt j.q.vij. qm̃ quicquid. q̃ nõ putò, quòd ſint vocandi. Aliter aũt, vt dicunt, pręſumitur temerariũ factum epiſcopi: nec pro diſpẽſatione habetur: imó epiſcopus punieẽ Quod non fieret, ſi diſpenſaſſet prout deberet in caſu ſibi diſpẽſabili: & ſucceſſor vel ſuperior poterit cõtrauenire. lj. di. qui in aliquo. lxxx. diſtĩ.
4 quicunq̃. ¶†Nunquid ergo epiſcopus promouendo indignum, intel ligitur diſpenſare cum illo. & videtur q̃ non: vt in ca. qui in aliquo. circa prin. ibi: qui cõcubinas autem, &c. & lxxxj. diſtĩ. ſi qui. extra, de prębẽ. referente. Semper em̃ eps̃ diceret ſe diſpenſaſſe, vt non puniretur. ar. cõ tra q̃ ipſo facto diſpenſet. liij. diſtin. ſi ſeruus. extra, de filijs preſbyter. veniens extra, de ſenten. excom. ſi aliquã do. et extra, de app. dilecti filij. & extra, qui ma. ac. poſ. per tuas. xxvij. diſtĩ. diaconi. extra, de reſti. ſpo. literas. verſicu. opinioni. vbi dicitur quòd eccleſia mandando, vel diſsi mulando diſpenſat. Ioann. dixit, quòd circa notum ſolo facto diſpen ſat: ſed non circa ignotum. Tu dic quòd ſi epiſcopus dicit ſe diſpenſaſ ſe, vel aliquis dicat ſecum diſpenſatum eſſe, non eſt ei credendum, niſi hoc probet. Debet enim diſpenſatio probari per teſtes vel etiam p̃ li teras diſpẽſationis: vbi crimen occultum, fuit quis epiſcopo cõfeſſus ſecrete, & de diſpẽſatione obtẽ ta habuit literas, prout legitur & no. extra, de ſchiſ ma. cap. ſecũdo. Neceſſaria eſt ergo expreſſa diſpẽ ſatio, vt ibi: & etiã in beneficijs: vt no. extra, de cõ ceſ. præben. literas. & ſ. verſicu. dicunt. ¶Illud au tem no. quòd facilius diſpenſatur in ordine ſuſce pto, q̃ in ſuſcipiendo: vt l. diſ. quicũq̃. ¶Qualiter, & in quibus diſpenſetur cum redeunte ab hæreſi, no. xij. diſtinc. nos conſuetudinem. extra, de elect. quia diligentia. vel cum ordinato ab hæretico, vel præciſo ab eccleſia, vel excommunicato. ix. quæ. j. in ſumma. & ca. ab excõmunicatione. ¶Hoc etiã ſcias quòd quandoq̃ diſpenſatur cum aliquo in al terius odium. vt extra, de iureiurã. ſi verò, cum ſuis
c cõcor.[c] ar. cõtra. xvj.q.vij. c.j. ver. has verò. ¶Hoc quoq̃ notandum, q̃ delicti manifeſtatio prohibet diſpenſationem, ſaltem propter ſcandalum: vt ex tra, de apoſta. ca. ſecundo. quod non eſt in occulto peccatore, qui poſt peractã pœnitẽtiã in ſuſceptis remanere, & ad ſuperiora aſcendere põt pręterq̃ reus homicidij. Si autem crimen nõ eſt manifeſtũ, id eſt, notorium: eſt tamen tale, de quo quis accuſa ri põt, & conuinci: tunc habet locum diſpenſatio. Hæc probantur extra, de tempo. or. cap. fin, & no. eod. tit. ex tenore. & l. diſ. in ſum. & ca. de his verò.
5 ¶†Vt autem hic articulus plenè liqueat, nota q̃ ſi peccatum alicuius eſt enorme & manifeſtum, de ponitur: nec promouetur ſine diſpenſatione ordi narij epi, l. diſt. miror. & c. de his verò. Si autem eſt enorme & occultum, parte pœnitentiæ peracta, põt miniſtrare in ordinibus ſuſceptis: monendus eſt tamen à ſuo confeſſore, ne ad ſuperiores aſcen dat. ſed ſi omnimode aſcendere voluerit, nõ eſt p̃ hibendus: vt in cap. ex tenore. nec peccat ordines
d recipiendo, ſecundùm papam[d]: vt extra, de apo ſta. ca. ij. in fine. & extra, de tempo. ordi. ca. fin. etiã ſine diſpenſatione epi: quia ſufficit ſacerdotis ab- a ſolutio ex clauium poteſtate. ar. vj.q.j. illi, qui abſti nendo tamen ex humilitate meretur. Et hæc vera b ſunt, niſi ſit tale crimen, quod etiam poſt peractam pœnitentiam executionẽ officij impediat: de quo no. ſ. §. iuxta. ver. ſunt quoq̃. quia talis & ſi prohi beri nõ poſsit: quia peccatũ eius eſt occultũ, extra de ſimo. ex tuæ. & arg. vj.q.j. ſi tantũ. & c. placuit. peccat tamen, ſiue miniſtret, ſiue promoueaẽ. arg. j. q.j. erga. extra, de ſimo. Matthæus. & ſolus papa cum eo diſpenſat ſcđm do. meũ: vt ſ. §. nũc de epo rum. ver. p̃hibeẽ. Cæterũ ſi eſt modicũ ſiue medio cre & occultum: fortè non eſt monendus: vt abſti neat à ſuſceptione ordinũ. Talis em̃ poſt peractã c pœnitentiã licitè põt miniſtrare, & ad ſuperiores aſcendere, ſine diſpenſatione. Si verò eſt mediocre & manifeſtum, & eſt conuictus in iudicio, vel me tu probationis cõfeſſus, deponiẽ. xvj.q.vlt. ſi quis presbyter. lxxxj. di. c.j. Si autẽ euidẽtia rei vel ſpõ tanea cõfeſsione: tunc acta pœnitentia poterit cũ eo miſericorditer agi, qñq̃ plus, qñq̃ minus inſpe cta perſonæ p̃bitate, & alijs circũſtantijs: vt in c. ſi quis presbiter. & l. di. presbyterum. Vocaẽ aũt me diocriter mortale ſcđm do. meũ in Sũma extra, de tẽpo. §. ei cui. verſ. qđ aũt voceẽ mẽdiocre delictũ, periuriũ ſ. adulteriũ, furtũ, falſum teſtimoniũ, &c. d ibi, vide. & hæc vera ſunt, ſi veram egit pnĩam: ſe cus ſi ſimulatã: vt ea. diſt. vt conſtitueret. Porrò li cet ſancti patres ſtatuerint, ne cõuictus de crimine ſiue pœnituerit, ſiue nõ, nõ debeat p̃moueri, ſed p̃ motꝰ deijciaẽ, & deiectꝰ nõ reſtituaẽ: vt l. di. presby ter. & c. peruenit. & c. ſi poſt. nõ tamen p̃pter hoc eſt eps̃ adempta poteſtas diſpẽſandi cũ verè pœ nitẽtibus, præſertim vbi ſcandalũ non timeẽ: vt e. di. vt conſtitueret. & c. dño ſancto. Diſcretus tñ ſit in diſpenſando eps̃, vt attendat ſcandalũ, cõditio nẽ perſonæ, vtilitatẽ, & neceſsitatẽ eccleſiæ, & vtrũ peregerit partẽ pnĩæ, & alias debitas circũſtantias
6 vt ſ. §. diſpẽſationũ. ¶†Diſpẽſatio em̃ cũ cauſę co gnitione ſummaria danda eſt: vt ſ. verſi. debet aũt. hinc eſt q̃ ſi quis fuerit in mortali peccato depre henſus, ſtatutũ eſt ne celebret p̃pter ſcandalũ, qđ eſt in pp̃o de oblatione talis: vt l. di. de his verò. pnĩa ſub §. vt aũt. Sed plures ponit ibi author, & ibi tra ctans in princi. an ſint pnĩę arbitrarię in caſibus, vbi ſunt per canões expreſ sè. de quo Ioan. de Deo ĩ articulo vij. & tenent, q̃ ſic ex cauſa. Bene facit de pœ. & re. Deꝰ qui. quidã no. de pnĩa. di. j. mẽſurã. vbi ẽt no. qd ſi ſacerdos maleẽ fuerit arbitra tus. alias quæſtiões proſequitur Io. de Deo, quæ nõ reſpi ciunt p̃poſitum: ſed ponebat alios quatuor articulos diſpẽſationũ, ſ. dñi cũ vaſallo. Item pa tris cũ filio legiti mo & nõ legitimo. Itẽ mariti cũ vxo re. Item ſocij cum ſocio, & donatoris cũ donatorio: quas vt exqſitas author omiſit.

¶Mẽtio fit. De hoc no. de ele. cũ ex eo. ĩ gl. licet igiẽ. li. vj.
¶C. j. Erratum pu to, forſan ex vicini tate: quia tex. vel gl. nil ad propoſi tum: ſed in decre. prædicta. ſ. ſecũda de ſchiſma. eſt ma teria, quę etiã j. alle gatur, & quæ con tingua eſt iſti.
¶Concor. quę no. ibi in vl. gl. Hoc di ctum nõ p̃cederet ſecũdũ Gof. quod patet ex eo, quod ibi ſcripſi in gl. Ad cõtrarium rñdetur per ea, quæ ſcripſi de præbẽ. de mul ta. ſuper ver. rõ. & de conſti cùm oẽs, ſuper gl. ſic ergo.
¶Secundũ papã. Vt ſcripſi in præ. c. ex tenore. ſuper glo. ij.

Et idem est,si confessus fuerit,vel cõuictus, vel aliter sit notorium:vt ea.distin.si quis diaconus.& c. si episcopus.& in præ.decre.ex tenore.eo.tit.capi. fi.nisi fuerit dispensatum cum eo.lxxxj.distin.ministri.& lxxxij.distin.presbyter.quod fieri debet, si verè pœniteat : vt in prædi.decre.ex tenore.& l. dist.si quis diaconus.Sed nõne idem scandalum remanet , etiã si fuerit dispensatum ? Videtur quòd sic:quia licet per pœnitentiam animas saluare possumus,infamiam tamen abolere nõ possumus,& pœna potest demi,culpa perenni erit:vt secũda, quæstio.iij. Euphemium.§.hinc colligitur.Sed dic quòd non quãtum ad catholicos firmiter credentes,q̃ prælati potestatem habent ligandi atq; soluẽdi,& etiam dispensandi.l. distinctione. ponderet. & capi.vt constitueretur. De hæreticorum autem scandalo nõ curamus:vt patet xj.quæstione iij.inter verba extra,de voto.magnæ.§.cùm igitur.versicu.de illis.arg.tamen cõtra.extrà,de sacra vnctio. ca.vnico.§.ad exhibendum . ¶ Si autem crimen occultum sit,quantũcunq; graue sit: acta pœnitentia,vel parte eius celebrare potest,etiam sine dispẽsatione:vt in prẽd.decre.ex tenore.& eodem titu. ad aures.& de apost.cap.ij.nisi tale fuerit crimen, qđ etiam post peractam pœnitentiam officij exe cutionẽ impediat,vt prædixi.Irregularis autẽ sine dispensatione celebrare, nõ debet:vt l. distinct.ex pœnitentibus.cum ipso tamẽ,si sit occultus,est dispensandum secundùm papam: vt extra, de renũ. nisi.§.personæ.hoc prosequere secundũ eum, put no.ĩ præce.decre.ex tenore.¶ †Diximus ergo qualiter & quando sit cum ordinãdo dispensandum: nunc dicamus qualiter & quando dispensandum est cum promouendo ad honores. Super quo dicunt quidam ,quòd si constat aliquem electumveram de peccato egisse pœnitentiam : de æquitate ex officio iudicis non est contra eum admittenda exceptio de crimine,in quo non fit necessaria dispensatio.s̃. verſiculo proximo. licet de rigore iurispossit admitti,argu.ij.quæstio.vij. requirendũ. alias,quærendum.Sed & accusator tũc repellitur: quia præsumitur mala intentione accusare eum, qui pœnitentiam egit:nisi fortè suam vel suorum iniuriam prosequatur.iij.quæstio.v.omnibus.Alij dicunt,quòd vbicunq; accusatur aliquis de crimine,vel contra eum excipitur,semper necessaria est dispensatio:siue sit crimen enorme,siue mediocre, siue modicum. Nec obstat.s̃. verſiculo proximo, quia distinctio illa locum habet,quando is,qui petit ordinari,non accusatur,nec excipitur contra eũ. Et hoc apparet quòd cùm delegatus dispensare non possit,omnem exceptionem cuiuslibet criminis admittere debet:prudenter tamen aget,si priusquàm in causa procedat,hoc referat deleganti , vt per illum si expedierit,dispensetur. argumen. extra,de offi.archidiaco.ad hęc.§.item in epistola.& de offi.archipresby.capi.fina.in fine. Sed videtur quòd etiã delegatus nequeat dispensare. Nam priuilegium lite pendente impetratum,non valet: vt extra, vt lite penden.cap.fin.extra,de testi.causam quæ.† Ergo pari ratione nec dispensatio pendente accusatione, vel exceptione obtenta valere debet.Ad quod respondeo,quòd aliud est in priuilegio,per quod fit alij præiudicium:& aliud in dispensatione, per quam nemini præiudicatur:secus tamen esset, si per eum alicui fieret præiudicium. Nam & priuilegium,si nulli afferat præiudicium, potest lite pendente impetrari.Præterea cùm non dum sit probatum crimen,bene potest dispensari. extra,de exceptio.apostolicæ.extra,de cleri.excõmu.mi.apostolicæ.extra,de senten.excõ. venerabilis.& vide quod no.s̃.versi.nunc.de episcoporum versicu.quid si electus.Hæc vera sunt,si obijciatur electo crimen præteritũ,de quo pœnitẽtiam egit. infra.§.,pxi.ver.sed quid si aliquis. Si verò ei obij ciatur crimen,in quo perseuerat, & de qua pœnitentiam non agit,semper est exceptio admittenda.l.distinctio.absit.xxxiij.distinc.cap.j.xxv. distinctio.c.fin.in occultis etiam, de quibus post electionem tantùm pœnituit,potest dispensare cum eo:vt extra,de renun. nisi cùm pridẽ.§.j. ¶ †Porrò dispensator debet diligenter attendere dignitatem,ad quã vocatur electus:quia facilius dispẽsabit in minori,quã in maiori.arg.extra,de elec.scriptũ. §.pe.argu.tñ contra.extra,de transla.c.fi.§.j.versi. vnde licet. sed verba ibi posita contrariũ soluũt. Item considerare debet qualitatẽ personæ.Nã facilius dispensabit cũ gratioso, ꝓpter multas bonas dotes,quàm cũ minus grato.extra, de præben. de multa.§.fi.Item facilius quis repellitur ab obtinendo,quã deñciatur ab obtento.extra , de iureiuran. quemadmodũ.§.fi post.Itẽ cõsyderãdum est, qua re accusatio vel exceptio ꝓponitur.nã si ꝓponit, vt qs repellatur à promotione:tũc cũ accusato,seu cum eo,cõtra quem excipitur.dispensatur.Si verò ideo,vt repellatur ab accusatiõe, vel testimonio in causa criminali:tunc non dispensatur cum eo:quia huius accusatoris,seu excipientis illaudabilis est intentio.secunda,quęstio.septima.si quis episcopus. & quia fieret in præiudicium eius,qui accusat, vel testes producit.secunda,quęstione tertia.Paulum. ¶ †In summa notandũ est,quòd in huiusmodi exceptionibus,quæ opponũtur contra electum,sem per probationes & dicta in meliorem partẽ interpretanda sunt .extra,de reg. iur.estote.nisi fortè alias probationes probabiliores in cõtrarium moueant iudicem,extra,de electione.cùm inter R.seniorem.de præsumptio:quia verisimile. Hæc autẽ interpretatio latior fiet,quando excipitur , quàm quando quis accusatur:nec iudex ecclesiasticus debet admittere illum,qui libidine vindictæ accusat. Item si in modum exceptionis probatum fuit crimen,de quo electus pœnitentiam egit , vel egisse præsumitur,& crimẽ est modicũ,vel non est inde exortũ scãdalũ,nõ semper cassatur eius electio.sed ei alia pœna imponitur.extra,de elect.quod sicut. lxij.distinctione.Salonitanæ,extra,de homic. ex literis.primo.§.fi.secundũ Papam, quod prosequere secundũ eũ,prout no.in prædi.decreta.dudũ . Sed dominus meus dixit quòd & si papa probato crimine in modum exceptionis , vel denunciationis,vel accusationis hanc gratiam facere possit, licet non deceat:non tamen hoc alij iudici facere licet:quamuis aliud sit de illo dicendum,qui suo ꝓprio motu petit consilium salutare.argu.extra, de homici.significasti.iij.§.j.versic. & quidem.extra, de elec.innotuit.prope princi. ¶ Postremò nota quòd is,cui mandatur quòd dispensẽt cum monachis:dispensare etiam poterit cum abbate : vt extra,de simo.c.fi.

a ¶ Sed dic.secundũ Inno.in c.ex tenore.vt j.sequitur.

b ¶ Exhibendum . Solue vt de renun. nisi.§.pro graui.& vt ibi no. de voto. magnæ.versi. cùm igit. & vide quod not.xj.q.iij.p̃senti.

c ¶ Quidam. Ingreditur glos.Inno.de qua in fi.

d ¶ Soluũt.Solue vt ibi dixi super ver. dispensari. s. illud procedere, qñ solũ vinculũ est impedimento.

e ¶ Sunt. Hanc partem & eius exẽpla pleni⁹ vide de elec. dudũ.ij.post prin. super ver.obiecta.

f ¶ Dudum. Hic est erratũ:quia in toto isto §. nõ allegauit decre.dudum.ij.de elec.de qua intẽdit & ibi scripsi super præ.gl.in glos. hic non facit. & ibi in fi.inuenies dictum Host.quod sequit.

g ¶ Prin.Et vide qđ post ipsum Hosti. dixi de cleri. excõ. mi.cleri.super j.gl.

SVMMARIVM.

1 ☞ Beneficiorum aliud simplex,aliud compositũ, & simplex beneficium quid sit?
Actio nouiter inducta non tollit veterem,nisi hoc expresse dicatur.

2 Episcopus dispensare nõ potest in diuersis episcopatibus,propter iuris impossibilitatem.

3 Collatio præbendarum,si pertineat ad regẽ,vel abbatẽ,vel capitulũ,vel decanum,an poterunt dispẽsare cum aliquo in duabus præbendis.

4 Papa literis conferens aliquod beneficiũ cũ clausula,non obstante &c.literis apposita,an sufficiat ad beneficium obtinendum.

5 Retinere an possit qs de iure sine peccato,& absq; dispensatione,plura beneficia.

6 Consuetudo generalis quæ interpretari dicat,quã & papa scit , & tolerat , vnde eam approbare videtur.

7 Beneficium duplex aut compositum quid sit.
Casus,in quibus qs plures ecclesias habere possit.

8 Episcopus,an possit dispẽsare,vt quis habeat duo beneficia simplicia.

9 Dispensare,an possit epꝰ,vt quis habeat duo beneficia,vnum simplex,& aliud duplex?

10 Curam animarum potest quis dispẽsatiuè habere cum vna præbenda.
Recipiendo secundam curam animarum,non vacat prima præbenda.

11 Irregularis eſt & ineligibilis,qui plura tenet bene ficia cum cura ſine diſpenſatione.
12 Suppreſsio veritatis,& expreſsio falſitatis,reddũt indulgentiam inualidam.
13 Indulgentia alicui facta, ꝙ præter obtenta poſsit vnum beneficium curam habens animarum recipere,& licitè retinere,an ſit valida?
14 Impetranti indulgentiam ſummè nocet mendacium.
15 Indulgentia plurium beneficiorum contra intentionem domini papæ,non valet.
16 Diſpenſatio tenens in maiori,per conſequens in ſimili vel minori tenebit.
17 Diſpenſatio,in qua dicitur,licere perſonatum vnũ recipere,& ſimul cum obtentis retinere, & prius habitum eſt vnum beneficium canonicè, & alius minus canonicè,an valeat?
18 Indulgentia ſi ſit alicui data,poſſe plures eccleſias tenere,an intelligatur diſpenſatus, vt in neutra teneatur reſidere?
19 Papa dans alicui poteſtatem diſpenſandi cum aliquibus in pluralitate beneficiorum,quomodo intelligatur?
20 Diſpenſatio an valeat non obſeruata conditione, vel clauſula in ea appoſita?
21 Tenens plura beneficia cum cura, ſine diſpenſatione,an poteſt eligi ad minora?
22 Impetrans indulgentiam de beneficio in ſufficienter & minus canonicè obtento, de perceptis inde fructibus mentionem nullam faciens,an ſit ineligibilis.
23 Diſpenſatur cum aliquo,vt ſibi liceat plures perſonatus recipere,ſi ſibi canonicè conferantur, ſi eos non canonicè recipiat quid iuris?
24 Inſufficiens diſpenſatio,non confert ius beneficiũ retinendi:agit tamen aliquid pro diſpenſato,& aliqualiter obſtat ordinario.
25 Ordinarius poteſt cõferre beneficia, de quibus in termino ꝓ ipſum aſsignato nõ oſtendit diſpẽſatio.
26 Sufficientiam vel inſufficientiam diſpenſationum, papæ eſt cognoſcere.

DIcendum reſtat de diſpenſatione ſup pluralitate beneficiorum, ſuper quo videndum eſt,per quã,& in quibus beneficijs[a] diſpenſetur:& qd iuris ſit de huiuſmodi diſpenſatione. ¶ Primò igitur ſciendum eſt, ꝙ beneficiorum aliud eſt ſimplex:aliud duplex, ſiue compoſitum. ¶ †Simplex beneficiũ dicit, ſimplex canonica cũ prębenda:vel aliud beneficium curam animarũ nõ habens. Et in talibus,vt quidam dicunt,bene põt eps diſpẽſare ex cã,vt aliquis habeat talia plura:vt extra,de elec.c.pe.xvj.q.j.poſſeſsiones. Nam dum conſtitutio,extra,de præbẽ.de multa. reſeruat ſpãliter apoſtolicę ſedi diſpẽſandi poteſtatẽ ſup pluribus perſonatib⁹,& beneficijs curã animarũ habẽtibus:ꝓ cõſequens videt relinquere alijs ordinarijs poteſtatẽ ſup ſimplicibus diſpẽſandi.arg. extra,de præſump.nõne.xxv.diſt.qualis.ff.de iudic.cũ prętor. Et per contrariam cõſuetudinem derogatum eſt illi canoni.lxx.diſt.c.ſanctorum. vbi interdicit eps diſpẽſandi poteſtas in pluribus præbẽdis:quã cõſuetudinẽ dñs papa ſcit,& tolerat,& qd ꝓmittit, durat,vt ff.qd cuiuſq; vniuer. item eorũ.§. penul. ¶ Alij verò dicunt, ꝙ nec in ſimplicibus põt eps diſpenſare. Nam ille antiquus canon,ſanctorũ.niſi corrigat expreſsè,remanet cũ nouo ſimul.C.de appel.pręcipimus.in fine. Quoties em̃ noua actio inducit:vetus nõ tollit,niſi hoc expreſsè dicat. ff. de ac.& obli.l.quoties. xxxv.q.ij.de inceſtis. in fine. Quod enim nõ mutat,quare ſtare prohibet:vt C. de teſtamentis. ſancimus.rñ.j. Ad hoc etiam facit extra,de præbẽ.cũiam dudũ.ĩ fi.& de cõceſ.prębẽ. literas. Nec obſtat,vt dicũt,ꝙ de ſciẽtia dñi papæ proponit. Nam multa ꝓ patiẽtiã tolerant:quę ſi deducta forent in iudicũ,nõ deberent mediãte iuſtitia tolerari:vt in præ.decre.cũ iam.in fin. Ad idem xxxj.q.j.hac rõne.in fi.& xxxij.q.vij. Apoſtolus. in fi.Prior tñ opinio verior eſt,& cõiter obſeruat: verũtamen eps nõ põt diſpenſare cũ aliquo ſuper pluribus talibus beneficijs in eadem eccleſia obtinẽdis:prout colligit ĩ prędicta decretali, de multa. §.penul.& in prę.decre.literas.eodẽ tit.cũ noſtris. & arg.ff.ad muni.municipes.ñ.xxvj.diſt.acuti⁹.in fine.Sed quod in diœceſi ſua poſsit qs plura talia habere,bene diſpenſat eps ſecundũ primam opi-
2 nionẽ. ¶ †In diuerſis epatibus diſpenſare non põt ꝓpter iuris impoſsibilitatem:quia teneret vtriq; epo obedire, & ordines recipere ab vtroq;:& ab vtroq; iudicari põt:qd eſſe nõ poſſet, ſi contraria mãdarẽt:qa nemo põt duob⁹ dñis ſeruire: vt xxj. q.j.c.j.xxvj.diſt.acutius. Vnde hmõi perplexitatẽ ſolus papa tollere poteſt,ſecundùm do. mẽũ, qui diſpenſando videtur ei concedere,quod eligat,cui maluerit obedire. Ber.autem no.extra,de elec. dudum.ſecundo,vtriuſq; epi neceſſariã diſpenſationẽ eſſe:& ſufficere quo ad hoc.arg.extra,de ſen.excõ. cũ illorũ.§.ſi verò.& de offic.archi.ad hoc.§.fi.Sed ſi primũ beneficiũ requirebat reſidẽtiã, diſpẽſatio alterius epi non ſufficit:vt ille poſsit recipere ꝓpũtus prioris beneficij.& ſic poteſt intelligi prę.cap. ſanctorum. ¶ Item licet eps prioris beneficij diſpẽſare poſsit tacitè vel expreſsè,vel ſaltem ſuſtinere, ſecundũ papã,ſine diſpẽſatione,ꝙ habeat canonicatũ in alio epatu,ſi placuerit ſecũdo epo, vel etiã ſuo:non tamen valet eius diſpenſatio,vt contra ſtatutum vel conſuetudinem eccleſiæ habeat præbẽdam:quia ſic aliorum præbendæ diminuerent: & eccleſijs eſt ad ꝓfectũ, vt plures habeant conſiliarios.lxiij.diſt.extra. Hoc proſequere ſecundũ papam, ꝓut no.extra,de cle.nõ reſi.ca.fi. ¶ Gofre.aũt dixit,ꝙ nullus,ſolo papa excepto,neq; in eodem, neq; in diuerſis epatibus in talibus diſpenſare poteſt. Et nota ꝙ expreſſa diſpenſatio neceſſaria eſt in talibus. Eſt etiam neceſſe,ꝙ fiat ex cauſa nec intelligit eps diſpenſare cõferẽdo etiã noto, niſi hoc exprimat.quod dic vt ſ.§. qualiter aũt. ver.dicunt
3 autem quidã.& ver.ſeq. ¶ †Quid ſi collatio præbendarum pertinet ad regem, vel abbatẽ,vel capitulum,vel decanum:nunquid illi poterunt diſpenſare cũ aliquo in duab⁹ præbendis? Videt ꝙ ſic,cũ non ſit eis ꝓhibitũ.ar.extra,de ſponſa.cũ apud.extra,de tranſlatio.inter.poſt mediũ. Ipſi em̃ ita poterunt cõferre perſonæ merita, ſicut & eps. Et præterea ipſi vtunt iure epi in collationib⁹ præbẽ darũ:quare diſpenſare poterunt ſicut ille. Pro rege eſt ar.extra,de conceſ.præben.capi.fi.pro abbate eſt ar.quia maiora poteſt.ſ.§. ſunt quoq;. Pro capitulo eſt ar.extra,de conceſ.præbẽ.cũ noſtris. in fi.de præbẽ.cùm non ignores.in fi.& in prę.§. nũc
b breuiter.verſi.capitulũ. [b] Sed dic cõtra, ꝙ nõ poſſunt. De iure em̃ cõi nullus põt duo beneficia obtinere:vt j.verſi.illud. Et ſpecialiter permiſſum eſt epo,vt poſsit in hoc caſu diſpenſare, & ius cõmune relaxare:vt ſ.ergo alij hoc ſibi vſurpare non debent:quia priuilegia ſingulorum cõem legem non faciũt:vt xxvj.q.ij.non exemplo.& iij.diſtin. priuilegiũ.quod ſi fecerint, tanq; violatores canonũ puniendi ſunt:vt xxv.q.ij.violatores. Quòd autẽ rex hoc nõ poſsit, ꝓbat extra,de pœnis.in quibuſdam.& de offi.le.dilectus. Quòd Abbas nõ poſsit ꝓbatur extra,de exceſ.præla.accedẽtibus.xvj. q.j.
c interdicimus. [c] ¶ †Quid ſi papa ita dicit, dilecto filio magiſtro Gul.Durando canonico Beluaceñ.ca-
4 pellano noſtro ſalutem.Conferimus tibi decanatũ Carnoteñ.non obſtante,quod es canonicus Narboñ.& ibi prębẽdã obtines.R ñ.credo ꝙ abſq; alia diſpenſatione potero præbendã Narboñ. tenere: cũ ſatis appareat intentio dñi papæ ſuper hoc,dũ dicit,nõ obſtãte,&c. vt extra,de cõceſ.prębẽ. quia
d cunctis [d]. Circa prębendã aũt Beluaceñ. licet non poſsit dici litera ſeu gratia ſubreptitia ꝓ eo,ꝙ non tacui,ſed de hac in ſalutatione fit mentio,non intelligit mecum diſpenſaſſe: quia expreſſa diſpẽſatio eſt neceſſaria, vt prædixi. ¶ †Illud autem quæri cõ-
5 ſueuit,vtrũ quis poſsit de iure cõi ſine peccato,& abſq; diſpenſatione plures prębendas & plura ſimplicia bñficia retinere? Et videt ꝙ non: vt extra,de præben.cùm iamdudũ.ibi: plures dignitates atq;

a ¶ Beneficijs. Si intelligit de his, de q bus loquitur cap. quod primò allegat, planum eſt. ſi 1 intelligit, vt videt per ſequẽtia,de ſimplicib⁹, de quibus proxi.dixit:cõtrarium no.in ca. literas. ſtatim allegato in fi.vlti.gloſ.& vide quod ſuper ea dixi.

ADDITIO. Adde ad verſi.ſeq. ibi ſimplex beneficium, &c. Ioã.de turre crema. in ca. ſanctorũ. diſt.lxx. col.iij.ver.ad tertium.& co.ſeq.vbi pleniſsimè examinat an eps poſsit diſpenſare ſup pluralitate beneficiorum. Hen. Ferran.

b ¶ Capitulum. vbi videas.

c ¶ Interdicimus. Bene facit cle. de ſtare.ne in agro.§. ad hoc. vbi non poſſunt abbates eccleſias vnire: licet ad eos ſpectet collatio.& idem de permutatiõe no.in cle. de rerum permu.c. vno.in gl.penul.

d ¶ Cunctis.libr.vj. Tu dic cõtra.vt patet de præben.non poteſt.§.vlt.lib.vj.

præben.&c.& in fi.& c.cũ non ignores.& c.ſuper ĩordinata.vbi hoc videt expreſſum lxx.di. ſancto rum.extra,de conceſ.præben.literas.Arg.tamẽ cõ
a tra extra,de excep.cum eccleſiaſticæ.[a] & extra, de elec.dudũ.ĩ. prope fin.vbi prohibet aliquis habe re titulũ in diuerſis eccleſijs parochialibus:vndevi detur concedi,quòd poſsit habere in diuerſis ſimplicibus.Sol.Dicunt quidã, quos dominus meus ſequit,quòd hodie licet habere plura bñficia ſimplicia: cùm conſtitutio,de multa.interdicat ſolùm de duplicibus,&in eadẽ eccleſia.Nec obſtat decre. cũ iamdudũ.nam licet poſsit quis plures præbendas habere,non tamen multitudinem:prout ibi di citur.¶ Multitudo em̃ eſt canonib⁹ inimica:vt eo. tit.quia in tantum.& ſic intelliguntur omnia con traria vel de beneficijs curã habentibus animarũ.
6 †Et ſic conſuetudo generalis interpretat, quã ſcit papa,& tolerat: vnde eã approbare videt.arg.iĩj. diſt.§.leges ĩ iſtis.Vel ibi habebat ille ſimul digni tates & præbendas,qđ eſſe non poteſt abſq; diſpẽ ſatione:& in hac ſnĩa cõcordat papa dicens, ꝙ qs poteſt eſſe præbendarius,& canonicus in diuerſis eccleſijs.Quod proſequere ſecundùm eum,prout no.ĩ pręcedecre.cùm iamdudum.[b] Et poteſt reſpõ deri ad iura cõtraria, ꝓut no.in Summa do.meus ĩ
b tit.de præbẽ.ver.& qualiter.ſub §.& illud. & præ ce.decr.cũ iamdudũ.ſecundũ eum.Et ſecũdũ hanc opinionẽ nõ eſt neceſſaria diſpẽſatio:quia ſupfluũ eſt precibus poſtulare,qđ de iure cõi cõpetit.C.li. x.de theſau.l.vnica. ¶ Alĩj autem iuberent verbis præd.c.ſanctorũ. dicentes quòd qs poteſt habere plures præbendas in diuerſis eccleſijs propter ho norem perſonæ,vel vtilitatem eccleſiæ:ſed nõ erit canonicus intitulatus,niſi in vna.arg.lxxĩj.diſt.c.j. & ĩj.extra,de procu.ex inſinuatione.De iure enim cõi,vt dicunt,nullus põt plures præbendas habere,ſiue in eodẽ ep̃atu,ſiue in diuerſis:vt ſ. Et in hac ſententia fuit Io.Hinc eſt, ꝙ ſi quis in indulgentia tacet minimũ ſimplex beneficium,non valet:vt ĩ. ver.ſed nũquid nocet. Non em̃ poteſt aliquis eſſe in pluribus collegijs ſimul.ff.de col.illici.l.j.§. fina. extra,de priuil.volentes.§.fi.li.vj.extra,de reli.do. c.fi.Nec põt plures militias, nec plus q̃ vnius nomen ordinis affectare, nec dignitatẽ cõiungere dignitati:ſuper quo etiã non poteſt à principe diſpẽ ſatio obtineri:vt C.li.xĩj.qui mili.non poſ.l.is qdẽ. §.ĩ poſterũ.nec duos honores habere:vt ff.ad mu ni.libert⁹.§.pręſcripto. Si igitur hoc in laicis & in ſecularibus honoribus ſtatuitur : multò fortius in clericis,& in eccleſiaſticis honorib⁹ obtinebit. lix. diſtĩ.ſi officia.xxxviĩj.di.ſi ĩ laicis.Ber.ẽt.&d.me⁹ no.in præ.decre.dudum.ĩj.quòd nulli licet habere duas eccleſias,quo ad tit.canonicat⁹: imò ſi primũ beneficiũ ſit ſufficiens,non põt aliud recipere ſine diſpenſatione.ar.pro eo j.q.ĩj.clericos.& c.paſtor. & c.ſeq.Sup hoc no. plenè do.meus in pręcedecre.
c ſup inordinata.[c] & c.literas.& quãcũq; opi.ſequa ris,per receptionẽ ſecũdi ſimplicis,nõ vacat primũ
7 ipſo iure. ¶ †Duplex aũt beneficiũ ſeu compoſitum,dicitur omne aliud beneficium citra ep̃atum vſq; ad ſimplex:ſiue ſit dignitas, ſiue perſonatus, ſiue plebanatus, ſiue quodcũq; aliud curã habens aĩarũ annexã. Et nota quòd nullus poteſt habere duas eccleſias intitulatas de iure cõi, quo ad titulũ clericatus,vel canonicatus,vel ordinatiõis,vel præ lationis,vel dignitatis:vt extra, de elec.dudum.ĩj. ver.ſuggeſsit.vbi de hoc.lxx.di.ſanctorum. vĩj.q. j.ſicut alterius.extra,de prębẽ.ad hoc.& c.ſeq.imò recipiendo ſecundùm cum cura,ex quo illius poſ ſeſsionem habuit,vacat primũ ipſo iure: vt extra, de præben.de multa.& xxj.q.j.ſi quis iam tranſla tus.licet quidã dicant ꝙ debeat vacare per ſentẽtiã, niſi vtrũq; in iudicio contenderit retinere, ꝓut no. in præ.decre.de multa.Niſi in quibuſdam caſibus ſpecialib⁹, in quibus poſſunt plures haberi. ¶ Pri mò,propter paupertatẽ eccleſiarum.x.q.iiĩj.vnio. extra,de æta.& quali.eam te.extra,de præbend.ex poſuiſti.Secundò vbi vna dependet ab alia : vt in præ.verſicu.ſuggeſsit.& in præ.c.eam te.& extra, de præben.extirpandæ.§.j. Tertiò, olim propter penuriam clericorum.xxj.q.j.c.j.in fi.& §.j.& j.q.vĩj.requiritur.§. niſi rigor.Quartò,ſi vna ſit intitulata,& alia cõmẽdata: vt in præ.ver.ſuggeſsit. xxj.q.j.qui plures.Sed tunc in commendata non eſt prælatus,ſed procurator:imò vacat:nec habet cõmendatarius ius in ea:nec facit fructus ſuos, ſed colligit,& eos in vtilitatem eccleſiæ conuertere debet.arg.extra,de accu.ſi conſtituerit.hodie commenda eccleſiæ parochialis non poteſt fieri indiſtinctè:vt dicam in conſti.Gregorĩj.x.de elec.c.nemo.lib.vj. Quintò, ex diſpenſatione papæ:vt extra,de præben.de multa.§.fi.xxj. quæſtio.j.
8 relatio. ¶ †Sed nunquid eps diſpenſare poteſt,vt quis habeat duo beneficia duplicia? Dixerunt T.& B.& ferè oẽs,ꝙ non,ſed ſolus papa:vt in c. de multa.in fi.à contrario ſenſu,vbi dicitur.Circa ſublimes autem & litera tas perſonas,quæ maioribus ſunt beneficijs honorandæ:cùm ratio poſtu lauerit per ſedẽ apoſtolicã poterit diſpẽſari:ergo non per alios.arg.extra, de præſumptio.nõne.xxv.diſt.qualis.ff.de iudicijs.cũ prætor.xcv. diſtin. illud.Quę em̃ Titio nubere iubet,omnibus alijs nubere prohibet:vt ff.de condi.& demõ.cùm ita.Hoc idem probat extra,de cleri.non reſi. nonnul li.vbi eps conferens beneficiũ habenti aliud ſimile,priuat poteſtate cõferẽdi beneficiũ:vt in præ.verb.ſuggeſsit.Io.aũt,qui multas & ꝓlixas glo. ſuper hanc materiã cõpilauit,& do.meus cũ eo dixit,ꝙ epi olim poterant diſpẽſare,vt aliquis haberet plures eccleſias,& plura beneficia cum cura: vt lxx.diſt.ſanctorum.& quòd hodie idem poſſunt.in præ.cõſti.de multa.interdicitur tantũ eis vaga & indiſcreta diſpenſatio.quod enim nõ mutatur,quareſtare prohibetur:vt ſ.prope prin.huius §.Papa etiam notat extra,de tempo.or.dilectus.ep̃m diſpenſare poſſe,vt quis habeat duas eccleſias intitulatas:vt in c.ſanctorum.Sed certè tibi non dicitur,quòd ſit neceſſaria epi diſpenſatio,ſed diſpoſitio.Et propter hoc dicunt aliqui , nõ eſſe in hoc neceſſariam diſpenſationem,quia de iure cõi põt eas habere:vt no. ſecundùm eum in præ.decret.cùm iandudũ.quod non placet.¶ Dic ergo quòd aut in diſpenſatione conſyderatur vtilitas & neceſsitas eccleſiæ: aut prærogatiua meritorũ,& excellentia perſonæ. In primo caſu dico quòd propter neceſsitatem & euidentem vtilitatem eccleſiæ , vel perſonarum ipſius,poteſt eps diſpenſare,vt quis habeat duas,vel etiam plures eccleſias. arg.extra,de conceſ.præben.cum noſtris.in fi.j.q.v.præſentium.extra, de conceſ.præbẽ.expoſuiſti.de rerum permuta.quęſitum.vĩj.q.j.ſcias.extra, de elec.in cauſis.in fi.lv.di.priſcis.x.q.j.regenda.& in hoc cõcordant Vin. & dominus meus.Et ſic poteſt intelligi opi.Ioan.Nam etiam ex hac cauſa poſſet duas eccleſias vnire:quod fortius eſt. extra,de exceſ.præla.ſicut vnire.Si verò in diſpenſatione huiuſmodi cõſyderantur merita, vel fauor ſeu excellentia alicuius perſonæ:tunc ſolus papa diſpenſare poteſt. argu. extra de elec.innotuit.in fi.Et ſic loquitur & intelligitur prædicta conſtitutio.de multa.in fi.& de elec.dudum.ĩj.§.nos igitur.& opi.T.& B.& ſequacium ſuorum.&iura pro ea inducta.Licet enim olim epiſcopus poſsit diſpenſare,vt in c.ſanctorum. hodie tamen poſt Lateranenſe concilium
d non poteſt[d]:vt in decre.de multa.& in decre.dudũ.Hæc diſtinctio ꝓbat
e in decre.Greg.x.de elec.nemo.ibi:cui euidẽti vtilitate ipſi⁹ eccleſiæ &c.[e]
9 ¶ †Sed nunquid poterit epiſcopus diſpẽſare,vt aliquis habeat vnum ſimplex,& aliud duplex? Dic ꝙ ſic:quia cũ hoc non ſit prohibitum, videtur eſſe conceſſum:vt extra,de ſen.excõ.nuper.extra,de trãſla.inter. poſt medium.ff.ex quib.cau.ma. necnon.§. ſed quod ſimpliciter. Vnde B.etiam no.extra de cõceſ.præben.literas. ꝙ non videtur adempta epis poteſtas diſpenſandi ſup beneficijs ſimplicibus,vel ſup vno beneficio & eccleſia ꝑ conſti.de multa.& beneficium intelligit ſimplex,eccleſia verò duplex:vt j.ver.ꝓxi.& idem videtur dicere papa j.ver.qd ſi habeo. Non ergo recipiẽdo ſecundũ vocat primũ:licet peccet ſine diſpenſatione tenẽdo.¶ Sed quærit qđ beneficium intelligitur curã aĩarũ habere? Rñ.illud,cui ineſt inquirere,corrigere,reformare,præcipere,interdicere,ſuſpendere,excõicare & abſoluere.ar.in præ.decre.dudũ.§.tandem.extra,de offi.or.c.j.verſi.iĩj. & c.conquerente.§.j.extra,de maio.& obe.his quæ.Sed hoc plenius pro
f ſequere ſecundũ papã, ꝓut no.extra,de offi.archid.cũ ſatis[f].Quo ad hoc tamẽ largè ſumit cura aĩarũ, ꝓut no.ſecundũ eũ in præce.decre.de multa. non em̃ eſt vis ſiue ſit eccleſia parochialis,ſiue capella habẽs curã aliquorũ parochianorum.Item non eſt vis:ſiue habeat parochianos,ſiue non,dum tamen habeat parochiam,in qua habeat ius parochię:ſuper quo dominus meus plures & vtiles quæſtiones ad meã inſtantiã notauit , & ſcripſit extra,de cleri.non reſi.quia nõnulli.[g] ¶ †Quid ſi habeo p̃bendã habentẽ aliq
10 quã eccleſiã annexã? Notãt papa &dñs meus extra,de prębẽ.extirpãdę.§. qui verò.ꝙ eps,& quilibet ſuperior,poterit diſpenſare mecũ, vt poſsim recipere aliã curã aĩarũ cũ dicta præbenda. Dicit etiã ꝙ recipiẽdo ſecundã curã aĩarũ,nõ vacat prima præbẽda:qđ tñ durũ videt. Et licet hãc quæſtio nẽ apud apoſtolicã ſedem viderim pluries coram me,& corã alijs in iudicio agitari:nunquã tñ eã diffiniri vidi.multi tñ nõ approbãt gl.ipſius pa-
h pæ:nec rõnes in ea notatas.[h] ¶ †Nunc aliqua de virtute indulgẽtiarũ tan
11 gamus.Nota ergo ꝙ habens plura beneficia cum cura,vel plures perſonatus ſine diſpenſatione:irregularis & ineligibilis eſt:vt extra,de elec. dudũ. ĩj.& de præben,de multa. ¶ Sed quid,aliquis tenuit plura beneficia ſine diſpenſatione,ſed ea ante tempus electionis ſuæ ipſe dimiſit: nunquid caſ ſabitur electio de ipſo celebrata? Papa & do.meus not.in præ. decre. du-
i dum.ĩj.§.nos igitur.& §.tandem[i].quòd ſic de rigore iuris.ar.xxv.diſtin.j. Præſumitur enim ſimulata reſignatio,propter electionem ſubſequutam. extra de elec.officij.& pnĩa ſimulata quo ad hoc nõ proficit:vt l.di.vt cõſtitueretur.

a ¶ Eccleſiaſticæ. Vide quod ibi ſcripſi ſuper j,glo.

b ¶ Dudum. Ibi plenè ſcripſi hanc materiã in magna gl.

c ¶ Inordinata. Ibi diſtinguit beneficia regularia,ſecularia,duplicia,& ſimplicia,iterum ſubdiſtinguẽs, vt ibi ſcripſi in vlt.gl.Quod aũt ſcripſit in decre.literas.coniunxit in pręcedecre.cũ iamdudũ.cum eo, quod ibi nominauerat.

d ¶ Poteſt. Repete propter prærogatiuam perſonę,ſecundùm prædicta.

e ¶ Eccleſiæ &c. Potius facit contra,cũ illud permittat ea de cauſa ſolùm in temporali commẽda titu. vide quod dixi in dec. de multa.ſuper vlti.gl.

f ¶ Satis.Ibi vide in gl. ſecundũ Inno. vbi etiam ponitur dictũ Hoſti.& ibi etiam remiſi ad extrauag. Ioan. quia quorundam.

g ¶ Nõnulli. Ibi ſcripſi.vide ſuper ver. parochiales.

h ¶ Notatas. Sed approbata eſt hodie de præben. ſuper eo.lib.vj.

i ¶ Tandẽ.Ibi. ſcripſi in glo. hoc non facit.in prin.

a ¶Dudum.ñ. Ad hęc de reſcripſi gratioſe.lib.vj.

b ¶Prędixi.Ille §.vxori.dicit q̄ ſi vir legauit vxori p̄ter annuũ,qđ debet Męuius:aureos centũ habebit illũ annuũ,& ſemel centũ aureos.& hanc ſolutionem plenius vide de elec.dudum.ñ.ad fin.in gloſſ.quaſi dicat.

c ¶Numerus.bene facit de præb.is,cui.lib.vj.§.j.ad hæc.& ad ſequentia.

d ¶Haberet.hoc patet in præ.decre.is cui.j.rñ.

e ¶Dixit. in pre.decre. dudum.ñ. vbi vide in gloſſa dicunt Innocen. & Hoſtien.

f ¶Aſſeris. Hic ſolet interſeri, aliàs, a ſcilicet præter pluralitatis vitium.

g ¶Diſpenſatio. Vt de pręben.non poteſt.j. reſpon. libr. vj.in p̄dicto.¶Hic deficit additio Ioannis Andre. Tu dic quod Innocen.in c.dudum.el ñ. dicit ita pronunciatum contra Præpoſitum argentinum.

h ¶Videantur.hoc pleni⁹ ſcripſi poſt Hoſtien.in decret. poſtulaſti .ad quã in fi.remittam, vbi ad hanc allegationem plenè reſpondeť. Et facit quod ſcripſi de elect. capi .j.libr.vj. ſuper verbo,canonis.Datur etiam præſtimonñs etymologia, quaſi præſtent b munium vel nimium.ad id autẽ qđ dicitur, quòd non arćtant ad reſidentiam:& quòd fructus recipiuntur ĩ abſentia rñdeť q̄ in multis beneficijs hæc duo contingunt. Vnde per hoc non excuſatur c ſubreptitia gratia. & faciunt verba Clementis,quæ ſtatim author ſubdit ad iudicandam gratiam ſ breptitiam, quæ ſic continent non obſtante, qđ canonicatum & p̄bẽdam cum certis præſtimonñs, vel p̄ſtimonialib⁹ portionibus in tali ecd cleſia noſcitur ob- 14 tinere: & potiſsimè cùm p̄ſtimonia non ſint de eccleſia,in qua canonicatum obtinet, ſed extra:hoc infrà reaſſumam. ¶Item,quia duplex odium verſatur in his literis.primum commune.vt in decre.quamuis. prima de præben.libr.vj.ſecundum plurale, eodem titulo.quia intantum,& de electionibus dudum.ñ.& eius augmentum odium auget. Facit conſtitutio,execrabilis. Fieri ergo debuit illarum expreſsio,vt præſidens poſsit ſuper his certificatus congruè diſpenſare. vel diſtribuere:vt dixi de præben.de mulcta.in fin.Et ſi fatearis,ſub tali generalitate poſſent decem includi:æquè xx.& xxx.& plura.Infinitas aũt, ẽt in literis iuſtitiæ,eſt odioſa.de reſcrip.c.ñ.lib.vj.Bene igitur expreſsit cle.de offic.ordi.c.ñ.quòd facienda eſt mentio ſpecialis.Quod ſuprà dixi potiſsimè prædicta procedere,quando præſtimonia non ſunt de eccleſia,ſed de extra.dictũ eſt: quia quibuſdam videtur q̄ quando præſtimonia ſunt in vna eccleſia,in qua plures per vnum de conſuetudine poſsint haberi,illa pluralitas habeatur pro vno. arg.ff.arb.fur.cæſa. ſi gemina. & videtur quoddã commodum vel ſtipẽdium canonico deputatum potius q̄ beneficium, vel ſaltem vnicũ ſtipendiũ de quo loqui poteſt.C.de execu. rei iudi.l.ſtipendia.ff.de re iudi. commodis præmiorum:quia cõ ſuetudo eccleſiæ facit multitudinem talium non inimicã canonũ, nõ videtur de illis,vt de beneficijs iudicandum. de præb.quia in tãtum.& c.cùm iamdudum.tene certum.

ADDE,quòd appellatione beneficij eccleſiaſtici non veniat p̄ſtimonium,tenet Abbas eius conſil.xlvij.ñ.lib. & inquantum ſubdit q̄ ſi habens præpoſiturã impetratis,q̄ ſibi liceat alium perſonatum habere et retinere ſimul cũ præpoſitura, tacens de cura animarum,quã habet præpoſitura non valet diſpenſatio. Adde Abba.cõſi.xxxvij. ñ.lib.in prin.Au autem motus p̄ prius tollat oēs iſtas ſubreptiones,vide Pet. de Anch.cõſi.xxxvij.& verba Io. And.hic vide p Old.conſi.cxl.

¶Retinere.Hodie declaratũ eſt per prædictaverba etiam ſi in litera diſpẽſationis adiecta ſit clauſula,prouiſio q̄ animarũ cura,ſi qua illis imminet,nullatenus negligať

ſtituueretur.ſecus ſi de vera pœnitẽtia conſtaret l.diferrũ.cũ ex hoc ambitionis p̄ſumptio tollatur.de hoc ſ.§.pxi.ver.dixim⁹.¶Quid ſi aliqs impetrat indulgẽtiã:qđ cũ eius reditus ſint tenues & exiles, poſsit licitè archidiaconatũ recipe,et hr̄e vnà cũ talibus eccleſijs quas eſt canonicè aſſequut⁹?Rñ.per hoc nõ ĩdulgetur ei,qđ ipſas eccleſias habeat canonicæ ſi prius canonicè nõ habebat: vt extra,de elec. dudũ.ñ.[a] ¶†Quid ſi archidiaconus nihil de tenuita 13 te in impetratione indulgentiæ expreſsit,ſed ſimpliciter petijt vt cũ obtẽtis poſsit aliud recipere & hr̄e?Rñ.dici põt,q̄ diſpẽſatio valet,dũmo nõ ſit nimia pluralitas:qa tũc nõ valeret.Nã ſupprimeret tale qd,quo expreſſo nõ habuiſſet diſpẽſationẽ.Suppreſsio eñ veritatis & expreſsio falſitatis reddunt indulgẽtiã inualidã:vt ĩ p̄.decre.dudũ.ñ.& extra, de cõſan.et affi.qa circa.& ar.ff.de nata.re.l.ñ.& extra,de of.or.expte.ſicut & in reſcripto cõtigit:vt extra,de reſcri.ſup lr̄is.qđ verũ eſt,vbi falſitas eſt exp̄ſſa.vel veritas ſuppreſſa de his,q̄ circa diſpẽſationẽ obtinẽdi cõſiſtũt,ſ.quibus tacitis,vel expreſſis eã nõ habuiſſet,qualia ſunt quę ĩ prę.dec.dudũ. cõtinenť:puta,qa habebat canonicè eccleſias:ſup q b⁹ diſpẽſabať.Si eñ dixiſſet q̄ nõ hr̄et canonicè nũq̄ obtinuiſſet.ſi r̄ ſi nõ dixiſſet q̄ exiles prouẽtus hr̄et:eã nõ habuiſſet de facili.ſ.verſ.ſed nunqd nocet.¶Quid ſi indulgetur alicui,qđ pręter obtẽta poſsit vnũ beneficiũ curã animarũ habẽs recipere,& licitè retinere?dic q̄ per hoc non videť ſup obtẽtis diſpẽſatũ.Nã indulgẽtia hmõi tanq̄ ambitioſa eſt reſtringẽda:vt extra,de reſcri.cauſam quę.& de elec.dudũ.ñ.ff.de ſena.l.j.argu.cõtra.ff.de annu. le.l.Seio amico.§.vxori.vbi hæc dictio,p̄ter,ponit incluſiuè.Sed ibi loquitur in teſtõ,vbi plenior fit interpretatio:vt extra,de dona.cũ dilecti.hic autẽ loquitur de diſpenſatiõe ſuper pluralitate bñficiorum vbi fit ſtrictiſsima vt prædixi.[b] Melior eſt ergo indulgentia,ſi dicatur q̄ tales eccleſias,quę vacauerãt per receptionẽ aliorũ beneficiorũ vel alio mõ poſsit licitè retinere & archidiaconatũ vnitũ recipere & ipm licitè vnà cũ p̄dictis eccl.hr̄e: per hãc eñ formã prouideretur,quantum ad obtẽta,et quãtũ ad obtinẽdã:& ẽt cautius eſt,q̄ in indulgẽtia eccl̄iarũ nu. exprimať: vt j.ver.pxi. qa ſi hẽat p̄es q̄ duas,nõ ſufficit dicere,vt cũ eccleſijs,quas obtinet,poſsit aliã recipere:qa in his odioſis indulgentijs verbũ,eccleſijs,ad duas duntaxat eccleſias refertur.argu.iiij.q.iij.ver.itẽ vbi numerus.[c] Item quo ad bñficia obtinẽda cautius eſt.ſi certa ſumma vſq̄ ad quã ſibi recipere liceat,exprimať.ſed nec ſufficit ſi in indulgentia dicatur:vt cum beneficijs quæ habet,poſsit vnam eccleſiam,vel perſonatum recipere,ſi obtenta beneficia curam habẽt.Reſtringenda eſt enim talis indulgentia:vt prædixi:ſicut aliàs diximus:qa ſi impetrans literas cum clauſula illa,nõ obſtante,qđ aliàs beneficiatus exiſtit:habet etiã vnicũ beneficium cum cura:nõ valent literæ,qa cùm in beneficio illo oporteateum reſidere, vt extra,de cleri.non reſi.qa.& c.fi.non fuit ſcribẽ tis intẽtio ſibi aliud beneficiũ conferre:niſi expreſſe dicatur,quòd primum curã animarũ haberet.[d] ¶†Sed nunquid nocet impetranti indulgentiã ſi in ea dicatur.quòd obtenta quę fuit canonicè aſſequutus,poſsit licitè obtinere?Videť q̄ ſic propter mendaciũ:vt in prę.decre.dudum.Dicendo eñ ſe

dicta beneficia canonicè fuiſſe aſſequutũ,mẽtitus eſt:qđ facere nõ debuit.extra,vt eccle.bene.c.vnico.Iuſtũ ergo eſt,vt dũ mẽtiendo voluit vſurpare quod ſuũ nõ eſt,perdat etiã quod ſuũ eſt:vt xiij. q.j.§.quia ergo.prope finẽ.verſi.vt autẽ.& C.finiũ regũ.l.ſi cõſtiterit.Sed dico, q̄ ſibi non nocet: quia qđ dixit ſe canonicè aſſequutũ:intelligiť ſic, i.p eũ,qui ſibi potuit conferre.Defectũ autẽ,q eſt in hoc,q̄ ipſa beneficia ſimul retinere non põt,papa remouet,dũ indulget ei,q̄ ea poſsit licitè retinere.& ſic nõ obſtat præ.decre.dudũ.qa ibi papa non remouit defectũ hmõi ſuper obtẽtis,vt dixi.

e Dñs meus verò dixit[e] q̄ vix aliqua indulgentia ſufficiens inuenitur:quia in eis beneficia non ſpecificantur:vt §.ver.proximo.ſed ſemper apponiť

f clauſula illa,quæ teaſſeris[f] canonicè aſſequutum: quod eſt impoſsibile:vt probať in præ.decre.du- 15 dum.§.inſuper.¶†Itẽ, quia tales indulgẽtiæ ſunt contra intẽtionem dñi Papæ: qui non intendit in tot beneficijs diſpenſare:vnde nõ valet,vt ibi.Debent ergo ſpecificari beneficia plura obtẽta:aliter nõ valet,vt dicit.Et niſi intelligas verbũ canonicè prout iam ſuprà dixi:imò ſi qs in diſpẽſatione habeat beneficiũ,quatũcũq̄ ſimplex & modicũ, nõ

g valet diſpẽſatio,[g] & remanet ineligibilis.Vnde videmus caſſari p dñm Clementẽ iij.lumen iuris electionẽ Cõpoſtellani electi,pro eo ſolo:qa in indulgẽtia ſua nõ fiebat mẽtio de qbuſdã pręſtimonijs, q̄ tpe impetratæ indulgẽtiæ obtinebat.nõ obſtãte qđ diceret à multis,q̄ hmõi pręſtimonia noĩe bñficij eccleſiaſtici nõ erant cenſenda:cũ in ſola tẽporalitate conſiſtere videanť.[h] Tunc etiã dixit idem

h dñs Clemens,q̄ quãtũcunq̄ impetrãs habilis ſit,ſi tñ ſupprimit,vel exprimit,quo expreſſo,vel ſuppreſſo Princeps moueri potuit ad petitionẽ gratię repellẽdã:& literã,& gratiã ſubreptitiã iudicabit. Hinc eſt q̄ ſi habẽs præpoſiturã,impetrat q̄ ſibi liceat aliũ p̄ſonatũ habere,& ſimul cũ præpoſitura retinere,tacẽs de cura animarũ,quam præpoſitura habet,non valet diſpenſatio.ſ.verſi. proximo.nec etiã aliũ p̄ſonatũ cũ cura poterit cũ primo, etiã ſi

i primũ curã nõ habeat,licitè retinere[i].Et eſt rõ: qa in p̄ſonatu cũ cura duo ſunt impedimẽta.Vnũ,qa p̄ſonatus eſt,de quo idẽ iudiciũ eſt,quod de bñficio curã aĩarũ habẽte:vt in præ.decre.dudũ.Aliud quia curã habet:vt extra,de præbẽ.de multa.ſi ergo impetrat qs q̄ ſtbi liceat duos p̄ſonatus tenere, nulla facta mentione de cura:vnũ impedimẽtũ eſt ſublatũ,ſ.quia p̄ſonatus ſunt.aliud verò ſcilicet de cura remanet.Si eñ de duab⁹ ſeruitutib⁹ vna remittať,altera remanet:vt ff.de ſer.vrb.præd.ſi domus tua.ar.extra,de vſu pal.ex tuarũ.extra,de priuile.

16 paſtoralis.¶†Sed opponiť,p̄ſonatus maior eſt,q̄ cura. Vnde ſi diſpẽſatũ eſt in maiori,per cõſequẽs in ſimili,vel minori.ar.extra,de deci.ex parte.iñ.& q̄ fil.ſint legi.p venerabilẽ.j.reſpõ.ff.de reg.iur.nõ debet.xij.q.j.pręcipim⁹.Sed dic q̄ hoc arg.fallit in i priuilegijs,& diſpẽſationib⁹.ar.extra,de priuil.ſanè.qđ p̄ſequere ſecundũ dominũ meũ,vt not.de

k reſcrip.poſtulaſti.[k] ¶Quid ſi habens plura beneficia minus canonicè, obtinet q̄ ſibi liceat recipere, & habere plura bñficia,nulla de obtẽtis habita mẽtione?Rñ.licet diſpẽſatio nihil valeat quo ad priora beneficia:valet tñ quo ad futura,ſi ea licitè quæ

l fierint,ſecundũ Papã.[l] argu.contra ſ.verſi.ſed nunvt in cle.de præben.c.j.j.reſpon.vbi etiam not.ratio quæ ſequitur.

k ¶Poſtulaſti.Ibi plenè videas ſuper ver.vicaria.

l ¶Papam.in decre.dudum.§.inſuper.ſuper ver.canonice.

ADDE,q̄ Inno.ĩ c.dudũ.el ij.de elec.dicit fuiſſe p̄nũciatũ cõtra Prepoſitũ Argẽtinũ,cũ quo fuerat diſpẽſatũ,vt pręter obtẽta poſſet beneficiũ curatũ recipere,& licitè retinere: vt p hæc verba nõ intelligať diſpẽſatio facta circa obtẽta,vt illa poſsint ſimul retineri,& obtineri cũ præpoſitura.debet eñ ſecũdũ ipm ĩtelligi illa dictio p̄ter,vt ſtet excluſiue.

a ¶Nocet huic.contrario ſtandũ eſt per decre.non poteſt.de præben.lib. vj.coniunctam cum decre.eo.tit.eum,qui.vt ibi not.in fi.iiij.glo.

b ¶§.fi.lib.vj.Et vide hoc plenius eo.lib.de præben.nõ poteſt.§.j.in gl. pone habens,& quod ſuper ea ſcripſi.

c ¶Dicũt.Expeditũ eſt,qđ de primis intelligit.de præbẽ.nõ põt.lib.vj. §.j.ad idem cle. eo.titu.ſi plures.

d ¶Dicatur.Et diſputando terminauit do. meus qꝙ eps,qui diſpẽſauit cum canonico ſuo,vt poſſit etiã habere curatã eccleſiã:poterit eũ cogere ad reſidendũ in curata,licet in abſentia nihil excanonia percipiat.

e ¶Alicui. Aduerte:quia nõ dicit epiſcopo, quo caſu procederet primũ dictũ ſequẽdo vltimam ppi. poſitam §. ver.ſed nũquid epiſcopus.quaſi eꝑo cõceſſum videatur id ſolum, quod non poterat.Sed cum de epiſcopo nõ formetur q̃ſtio,mirandũ videtur qꝙ diſpenſationem fauorabiliorem, quæ reſpicit neceſsitatẽ,vel vtilitatẽ eccleſiæ,facere non poſsit: & facere poſsit minus fauorabilem.quod patet ex ibi not.cõceſſo autẽ qꝙ facere poſsit diſpenſationẽ neceſſariã, vel vtilẽ eccleſiæ ſatis placet Gul. diſtinc.vbi ſolũ iminet fauor pſonæ,per iura q̃ allegat.

f ¶Reſpõ.ſecundũ Inno.in glo. ſuper verb.canonice.ſuperius allegata.

g ¶Dicũt. Vt ibi recitat Compo. ADDE, quod Abb.in c.dudũ. el ñ.in fin.dicit putare,qꝙvirtute dictæ gratiæ nõ poſsit epiſcop⁹ diſpẽſare,niſi cũ cauſa rationabili:quia hoc ĩportat verbũ,diſpẽſare: vt not.glo. j.q.vij.requiritis §.niſi rigor.hoc dicit Inno.in c. cũ ad monaſterium.de ſtatu regul.qꝙ in caſibus ĩ quibus epiſcopis permittitur diſpenſatio facta ſine rationabili cauſa eſt nulla:vel ſaltem venit irritanda:& ipſe epiſcopus puniendus eſt:quia vbi non ſubeſt rationabilis cauſa,dicitur diſsipatio.

h ¶Ergo.Tu diſtingue,vt dixi de fil.presby.in glo.nunquid,an fuerit litera commiſsionis de certis perſonis:an litera gratiæ factæ diſpenſare debẽti.Item primo caſu, an fecerit actum omni diſpenſatio fiendæ cõmunẽ vel ſpecialem tantum. ibi vide.

¶Ordinarij.libro ſexto.

¶Seruanda. Facit præ.cap.ordinarij. verſic. prouideat. lib.vj.

¶Multa.Ad literã fuerunt hæc verba Compoſt.in decr. de electt.dudum.ij. ad fi.expeditũ eſt qꝙ omnia vacãt per cle.de præbẽ.ſi plures.& ibi plene nota.an valeat collatio vltimi.in gloſ.ſi intelligas.

---

qđ nocet.[a] ¶†Sed qđ ſi in diſpẽſatione dicit,indulgem⁹,vt tibi liceat pſonatũ vnũ recipere,& ſimul cũ obtẽtis beneficijs retinere:& prius habuit vnũ bñficiũ canonicè,& aliud minus canonicè? Reſpõ. bona eſt diſpẽſatio:quia ꝑ eã põt obtẽta prius licitè retinere cũ q̃ſito de nouo.ſ.ver.proxi.¶Quid ſi habẽs eccleſiã cũ cura,obtinuit indulgẽtiã,vt ſibi liceat aliud beneficiũ, etiã ſi ſit pſonatus ſimilẽ curã nõ habẽs,ſi ei cõferat recipere,& cũ priori tenere: demũ cõferẽt ei archidiaconatus: nũqd poterit illũ cũ priori eccleſia retinere? Videt qꝙ ſic:quia cura archidiaconatus nõ eſt ſimilis,imò diſsimilis curę eccleſiæ.extra,q fil.ſint legi.ꝑ venerabilẽ.§.verũ. Sed dic cõtra.Nã diſsimilitudo iſta ad genus,nõ ad ſpecies refert.De hoc dicã extra,de offi.ordi.in cõſti. Grego.x.ordinarij.§.fi.[b] ¶Item ſi aliquis obtinuit diſpẽſationẽ ſup duobus beneficijs cũ cura obtinẽ dis:q̃rit de qbus intelligit? Rñ.de his q̃ primò poſt obtẽtã indulgentiã obtinebit:& ſi illa,vel aliquod eorũ dimiſerit, non licebit ei ex vi indulgẽtiæ alia, vel aliud loco dimiſsi recipere ſine noua diſpenſatione.argu.ff.de leg.iij.fideicõmiſſa.§.ſi qs decẽ.ff. de cõdi.& demõ.hæc cõditio ſi.& l.cõditio ſi.ff.de verb.ſig.boues.§.j.Hmõi enim indulgentiæ tanqꝫ ambitioſæ reſtringendæ ſunt,vt dixi.Arg.cõtra,qꝙ liceat ei aliud loco dimiſsi recipere.extra,de voto. magnæ.§.cũ igit.verſi.ex hoc attẽdentes.& deteſti.ſignificauerũt. Alij aliter dicũt.[c] ¶†Quid ſi indulget alicui qꝙ poſsit plures eccleſias licitè tenere: nunqd intelligit ſecũ diſpenſatũ eſſe:vt in neutra teneat reſidere? Videt qꝙ ſic:alioquin indulgentia inutilis videret.Et hoc videt ſentire Io.prout not. vij.q.j.ſi qs in clerico.imò indulgẽtia hoc principaliter cõcedere videt.Illa enim videt cauſa prohibitionis,qꝙ quis nequeat plures habere eccleſias:quia nõ põt in vtraqꝫ perſonaliter reſidere,& per ſe curam illarũ agere:vt extra,de cle.non reſi.quia nonnulli.& c.relatum. Tu dic qꝙ talis indulgẽtia non liberat eum,quin teneatur in earũ altera reſidere:niſi hoc expreſſe in ea dicatur.[d] Nã ambitioſa eſt:& ideo reſtringẽda.extra,de præbẽ.quia in tantũ.& c.ſeq.clericus enim nunqꝫ debet ab eccleſia abeſſe: vt xcj.diſt.Eleuterius.& c.ſeq.xcij.diſt.c.fi.Habẽs igitur talem indulgentiã,de conſilio meo nunc reſideat in hac eccleſia,nunc in alia:vt ſic vtriqꝫ ſatiſfaciat;vt ex indulgentia lucrum reportet.ar,in præ. c.ſi quis in clerico.de conſue.di.j.ſi quis etiã.& de cõſue.diſt.iij.eps.& vide j.ver.ſed quid ſi indulgẽtia.¶†Quid ſi papa dat poteſtatẽ alicui,[e] qꝙ diſpẽſet cum aliquo,vel cum aliquibus ſuper pluralitate beneficiorũ. Reſpõ.[f] ille põt diſpenſare ſolùm cũ ſublimi,vel literata pſona.Nã ius dicit cũ tali eſſe diſpenſandũ:vt extra,de præben. demulta.in fi.& poteſtas hmõi ad ius eſt referenda:vt extra,de cõſue.cũ dilecti.& de reſcrip.cãm, quæ.Secus ſi ipſe papa diſpẽſet,de cuius factis diſputare nõ licet.Sacrilegij em̃ crimẽ eſt,diſputare vtrũ dignus ſit,qđ ẽ princeps approbauerit:vt C.de pœ.ſacrileg.l.ij.C. de diuer.reſcrip.l.ſacrilegij.extra,de æta.& qua.eãte.xvij.q.iiij.ſi qs ſuadẽte.§.qui aũt.& c.ſeq.Ipſe em̃ põt de iure ſupra ius diſpẽſare.extra,de cõceſ. ꝑbẽ.,ꝓpoſuit.in fi.¶Alij dicũt[g] qꝙ etiã cũ nõ ſublimi,& cũ nõ literato poterit diſpẽſare.ſ.§.nũc de eꝑorũ.verſi.xxxvij.qa beneficiũ Principis eſt largiſsimè interpretãdũ:vt extra,de dona.cũ dilect⁹. &ꝑcipuè vbi nõ cõcedit ad inſtãtiã eius,cui beneficiũ conferẽt,ſecundũ ea,quę not.ſecũdũ papã extra,de præbẽ.c.fi.¶Ego dico,qꝙ ſi in indulgẽtia dicit qꝙ diſpẽſet cũ vno,aut plurib⁹,nullius exꝑſſõ nomine,vera eſt prima ſententia:ſi verò in ea exprimitur nomen eius,cum quo diſpenſandũ eſt:tunc obtinet ſecunda ſentẽtia,preſertim vbi mãdat ſimpliciter qꝙ diſpenſet certo modo,ſeu cõditione nõ adiectis.Nam tũc habet obedire & exequi,non de idoneitate perſonæ,pro qua mandatũ recipit,diſputare:vt in pre.cõcor.& extra,de offi.dele.paſtoralis.§.quia verò.arg.tñ pro eo extra,de reſcrip.ſi qñ.& c.cùm adeo.¶Quid ſi is,cui mãdatũ vel cõceſſum eſt qꝙ diſpenſet cum aliquibus: diſpenſauit cum vno:nunquid per hoc eſt poteſtas eius perpetuata,ita qꝙ poſt morrẽ mandatoris poſsit cũ alijs in diſpẽſare? Reſpõ.obtinuit qꝙ non.ar.cõtra in his q̃ h not.ſ.§.finit.ver.pone ergo[h].¶†Sed nũquid ſi in k 20 indulgentia de pluribus beneficijs obtinendis cõtineatur clauſula illa:dũmodo in bñficio,in quo nõ reſederit,faciat idoneè deſeruiri.extra de offi.ord. i in cõſtitu.Greg.x.ordinarij.[i] nunqd ſi nõ obſerua 1 uerit hũc modũ ſeu cõditionẽ,valet diſpẽſatio, & beneficiorũ collatio,& receptio? Reſpõ.valet nihilò minus.cõditio enim nõ fuiſſet appoſita dationi indulgentiæ,& receptioni beneficij.imò qđ dixit, dũmodo,nõ habet vim cõditionis,ſed potius monitionis:quæ licet nõ fuiſſet appoſita,nihilò min⁹ k eſt ſeruãda.[k] arg.ff.de tutel.muto.ſiue cõminationis:vt C.cõmina.vel epiſto.program. per totũ.& not.ſecundũ papã extra,de præſump.c.fi. poterit tñ priuari propter negligẽtiam:vt extra,de cle.nõ reſi.ex tuæ.& c.relatũ.j.verſi.quid ſi diſpẽſatur.& ſ.verſic.quid ſi indulgetur.¶Quid ſi habens duos perſonatus canonicè ex apoſtolica indulgentia,recipit tertium ſine diſpenſatione: quæritur quis de primis duobus vacet:& an vacet vterqꝫ an neuter? Et videt eſſe in volũtate Principis,quẽ de primis duobus retinebit.ff.de excuſ.tut.l.vj.§.ſi duas.Imò videt eſſe in optione recipiẽtis,quod retinere malit.extra,de præbẽ.preterea.& c.referẽte.Poteſt dici qꝙ cum prima duo habita loco vnius ꝓpter indulgentiã habeant,vacat vtrũqꝫ. extra,de præbẽ. de multa.præſertim cùm indulgẽtia de pluralitate beneficiorum,& ipſa pluralitas odioſa ſit:vt ſ.& odioſum priuilegiũ de facili perdit,ꝓput no.extra, de conſtit.cùm acceſsiſſent.& de.deci.ſuggeſtum. Nec obſtat præ.l.ff.de excuſ.tut.nã licet nõ debeat quis pluribus tutelis grauari:nõ tñ per receptionẽ vnius tutelæ vacat prius obtẽta.quod cõtingit in bñficijs.Itẽ decre.præterea.&,referente.corrigit ꝑ 1 decr.de multa[l].¶†Sed nunqd habẽs plura benefi 21 cia cũ cura ſine diſpẽſatione impeditur eligi ad mi m nora beneficia:puta ad archidiaconatũ,vel præbẽdam,& ſimilia:ſicut impeditur propter hoc eligi ad maiorem dignitatẽ:vt in præ.decr.dudũ.Et dicunt quidam qꝙ non:cùm hoc non inueniatur iure cautũ:& quia maior perfectio requiritur in electo in eꝑm:imò collatio beneficij facta criminoſo,puta adultero,tenet:dũtamen nõ ſit aliàs irregularis: vt extra,de exceſ.præla.inter dilectos.& arg.extra de cle.excõ.mi.c.fi.Sed videt verius qꝙ de rigore iuris impediatur: ſi hoc in iudiciũ deducatur.extra, de prębẽ.cũ iamdudũ.in fi.Nam eſt violator canonis.extra,de cleri.nõ reſi.qa nonnulli.ac vt canonũ violator debet deñci etiam ab obtẽto.extra,de ma m io.& obed.c.ij.xxv.q.j.violatores.[m] ¶Sed an eps poterit diſpenſare cum tali,vt eligi poſsit ad hmõi minora beneficia? Et videt qꝙ nõ.Cùm enim diſpẽſare nequeat,vt quis plura talia beneficia retinere poſsit,vt in præd.c.dudũ.& c.de multa.in fi.multò minus tollere poterit irregularitatẽ ex hoc ſequutam.¶Quã dã tñ contra argu. pro eis extra,de ſen.excõ.c.nuper.nã & in multis maiorib⁹,q̃ hoc fit,diſpenſare poteſt.extra,de iudi.at ſi clerici.ſ.§. nũc de epiſcoporũ.verſ.de his igit.& ſeq.Ad hoc etiã bene facit,qđ ibi no.in ver.clxj.quo ad epiſcopatum autem diſpenſare non poteſt. ¶†Sed po- 22 ne,quòd aliquis male tenuit beneficium:puta,quia minus canonicè inſtitutus:vel quia diſpẽſatio,quã habuit,non fuit ſufficiens:poſtmodũ impetrat indulgentiam qꝙ beneficium illud licitè valeat retinere: de perceptis exinde fructibus nulla penitus habita

m ¶Violatores.Vide hic verba q̃ fuerunt ad literã Cõpoſt.qua ad literã ſcripſi in decre.dudum.ij.in j.gloſ.& vt ibi dixi in fi.hodie per conſtituẽ. Io.execrabilis. verſic.qui vero. deinceps ſunt inhabiles ad quæcunqꝫ beneficia,per qđ etiam ſoluitur quod hic ſequitur.

habita mentione:nunquid remanet iste ineligibilis? not.do.meus extra de rescrip.postulasti.& in præ. decre.dudum.§.insuper.quòd sic,pro eo q̃ fur,& latro,& ambitiosus fuit,fructus ad eum non pertinẽtes percipiendo.argu.in c.dudum.respõ.j. Necesse est ergo fieri in indulgentia de fructibus mentionẽ. Vel dic purgatum esse vitium illud.Nam concessõ sibi quòd beneficiũ illud possit licitè retinere: videt sibi dominus papa per consequens concessisse fructus perceptos:cùm sit factus verus prælatus.Vnde nomine ecclesię nouiter sibi collatę suos facit tãq̃ nouus successor,& verus prælatus.x.q.ij.si quis episcopus.xij.q.ij.de laicis.extra, de testa.relatũ.ij. versi.vbi autẽ.vnde non nisi sibi ipsi restituere tenetur:vt extra,de offi.ord.cùm vos.in fi.& de præbẽ. dilecto.§.fin.quasi per canonicam adeptionem prę laturæ actio confundatur:sicut & per additionẽ hæreditatis:vt C.de hæredi.act.vt debitũ.&l.seq.Domi.meus tamen hoc non admittit,nisi per verã pœnitentiam fuerit satisfactum:quod non placet,propter rationes prædictas.[a] ¶ †Quid si dispẽsatur cũ aliquo,vt sibi liceat plures psonatus recipere,si sibi canonicè conferantur:ipse verò eos recipiat nõ canonicè.Respon.licet peccet,& contra eum procedi possit,eo quia illos malè tenet:non tamen quia plures tenet.Vnde Papa not.in prælleg.c.dudum.q̃ dispensatio non vitiatur propter multitudinem beneficiorũ:licet quis peccet eam multiplicãdo: propter quod est puniendus vel eius electio cassanda: & non propter hoc quia plura beneficia curam animarũ habentia receperit.Quod ex eo apparet:quia si dimitteret priora beneficia,vno excepto,& post dispensationem obtentam aliud recipiat,ambo licitè retineret:contra hoc tamen facit quod not.s.ver. item si aliqs obtinuit.¶ †Porro do.meus no.in præ alleg.§.insuper.quòd insufficiens dispẽsatio,& stylus non conferat beneficium retinendi:obstat tamẽ ordinario,ne talem priuet secundo beneficio: dum tamen in dispensatione cõtineatur,quòd possit primum cum secundo retinere,non obstante constitutione concilij generalis,vt ita:& si nõ in vtroq̃ operetur,saltem quo ad secundum: vt videlicet eo sine Papæ licentia non priuetur.argu.extra,de cõfir.vti. vel inuti.c.j.& ij.qui tamẽ aliàs priuaretur,si vtrũq̃ contenderet retinere:vt extra,de præben. demulta. respon.j.primũ autem in casu conferre poterit tanq̃ vacans:vt in c.j.§.& si vltra.quia quantum ad illud,parum,aut nihil dispensatio operatur.¶ Quid iuris sit circa dispensationem illegitimorum & irregularium,quantũ ad ecclesiastica beneficia obtinenda,not.j.§.postremo.¶ †In summa no.quòd si habens plures ecclesias,vel personatus in termino sibi per ordinarium assignato,non ostendit dispensationem,poterit ordinarius eas conferre.Vbi autem dubitatur †vtrum dispensatio sit sufficiens,domini papæ est cognitio:sed si sufficiens dispensatio ostẽditur,ordinarius prouidere debet,ne illa beneficia debitis obsequijs defraudẽtur.Hæc leguntur in cõstitu.Grego.x.de offi.ordi.c.ordinarij.[b] & si illas habet in diuersis episcopatibus,vterq̃ episcopus poterit ei terminum statuere suprà dictum,prout in notabi.[c]

SVMMARIVM.

☞ Effectus dispensationis quis sit.
Episcopus dispensans cum criminoso simpliciter, an intelligatur in suscipiendis, vel susceptis ordinibus.
Dispẽsando cum illegitimo vt possit fieri clericus, quomodo intelligatur.
Priuilegium odiosum semper est restringendum.
Dispẽsatus ad aliquem ordinem promoturus,intelligitur de minoribus ordinibus dispensatus.
Dispensatione facta in aliquo,non est intelligenda facta in alio.
Dispensatio facta quo ad ordines & beneficiũ, quo modo intelligatur.
Dispẽsatum cum aliquo,ne defectus natalium obstet in retentione dignitatum ecclesiasticarũ,an intelligatur de episcopatu.& nu.7.
Infamis ipso iure,vel per sententiam condẽnatus, licet eum sustineat episcopus,non tamẽ accusationẽ instituere potest,nec admittitur in testem,&c.
Legitimatus per episcopum,an effugiat obiectionẽ illegitimæ natiuitatis.
Legitimatus à iudice seculari,nõ intelligitur in spiritualibus legitimatus.
Episcopus an dispẽsare possit quo ad succesionẽ.
Cessante causa,etiam cessare debet,quod dispensatiuè statutum fuit.
Irregularis & ineligibilis si sit electus confirmatus vel consecratus in episcopum,quomodo cũ eo potest per superiorem dispensari,etiam ipsis electoribus non vocatis.
Sententia,quæ misericordiam vetat,fugienda est.
Misericordia est omnibus proposita,tãq̃ perfectæ forma virtutis.
Misericordia nemini est claudenda, nulliq̃ peccãti impunitas relaxanda.

POstremo loco dicendum est, quis sit dispẽsationis effectus.Et certè vt ea obtenta,ecclesiastica sacramenta & beneficia dignè & licitè recipi possint.Nullus enim in mortali cõstitutus ꝓmoueri debet regulariter, nisi pœnitẽtia iam peracta.xl.dist.multi.xxv.distĩ.illud.xj.q.ij. audi. Item effectus est,vt iam promotus ea obtẽta suum officium licitè exequatur.quod non potest ex quo mortalitee peccauit,nisi post pœnitentiam obtinuerit dispensationẽ: quia suspensus est quantũ ad se. ij.q.vij.secuti sunt.§.quia ergo.Item est effectus,vt beneficiũ,quod aliàs licitè retineri nõ põt,ea obtenta licitè valeat retineri.extra de cle.cõiug.diuersis.& de cle.pereg.c.fi.extra,de sup,negl.p̃la.literas.Item effectus est,vt super crimine publico,super quo publicè dispẽsatũ est,non possit quis vlterius accusari. extra,de fil.presbyt.ex tua.extra,de accus.de his.Si verò dispẽsatũ fuerit in occulto:bene adhuc poterit accusari.patet xxxij.q.ij.admonere.extra,de tẽpo, ord.c.fi.de hoc not.j.de aboli.& purgati.versi,porro.¶ †Sed nũquid episcopus simpliciter dispẽsando cum aliquo criminoso iuxta ea,quæ dicta sunt s. §.nunc de episcoporũ.ver.verũ.& seq.intelligit in susceptis & suscipiendis ordinibus,& in habitis & habẽdis beneficijs dispẽsasse?Respõ.sic.Nam in beneficijs ampla est interpretatio faciẽda.extra,de dona.cùm dilectus.extra,de priuil,quia circa.¶ †Quid si dispẽsatur cũ aliquo illegitimo,q̃ valeat fieri clericus?Dic q̃ intelligit dispẽsatũ esse cũ eo,vt ad minores ordines tantũ valeat promoueri.De hoc not. extra de fil.presby.literas.¶ Quid si dispensatũ est, vt ad ordines valeat promoueri?Rñ.de minoribus tantũ ordinibus intelligendũ esse.arg.xxiij.dist.lector.ff.de leg.iij.nũmis.Priuilegiũ enim tale,cùm sit odiosum,restringẽdum est:vt ff.de lib.& posthu.cũ quidã.extra,de cõsan.&affi.quod dilectio.extra,de trãsact.c.fi.ad fi.Generaliter enim dispẽsationes, cũ sint cõtra ius cõmune,restringẽdæ sunt.arg.de pœ, dist.j.pœnę.arg.tamẽ contra q̃ largè sit tale bñficiũ interpretandũ.ff.de cõsti.prin.l.fi.extra,de dona,cũ dilecti.xij.q.j.duo.Sed hæc cõtraria loquuntur in indulgẽtijs,quæ non sunt cõtra ius cõmune,vel in alterius præiudiciũ.[d] ¶ †Quid si dispẽsatum sit cũ aliquo,vt ad aliquẽ ordinẽ valeat promoueri? Respõ. non ideo intelligitur cum eo esse in certis ordinibus dispẽsatum.[e] arg.xxxiij.dist.lector.xij.dist.nos cõsuetudinẽ.vbi de hoc l.dist.quicũq̃ pœnitẽs.xv.q. vlti.c.j.& ij.& arg.C.de sent.pas.& resti.l.iij.Potest enim aliquis habere minorẽ honorẽ,qui nõ põt habere maiorẽ.ff.de interdic.& releg.l.relegatorũ.§.j. & qui dignus est minori:non tamẽ maiori:vt arg. extra,de elec.scriptum est.Sic etiam licet dispẽsetur mecum in vno matrimonio contrahẽdo,[f] nõ tamẽ in sequẽti:vt legit & not.xxxiij.q.ij.antiq.& xxxvj. q.ij.si aũt.¶ Quid si degradatus,& bñficio suo per sniam priuatus,dispẽsatiuè restitutus est ad ordinẽ & eius executionẽsnunqd p cõsequẽs restitutus est ad bñfictũ?Rñ.non.Nam deportatus ex indulgẽtia principis restitutus ad dignitatẽ,nõ est p hoc resti-

dat enim Hostiẽ. casum exceptũ à regula,scilicet dispensatiões odiosas,quæ dispẽsationes contra ius cõmune fiunt:vt s.eo.§. dispensatio.in prin.

[f] ¶ Contrahendo. Sup certo vel ex pẽsso, & vide qd scripsi de prębẽ. nõ põt.lib.vj.super ver.in primis. post prin.
A D D E versic. seq.q̃ deportat⁹ etiã restitutus ad bona,non intelligitur restitut⁹ ad bona alienata ob priuatã vtilitatẽ: secus si ob publicã,secundũ Bar. in l.qcunq̃.C.de fid.instru.& iur. hast.fisc.lib.x.& ita dicit Alex.reperisse cõsultũ p collegium Florẽtinum.

❦ ADDITIO.
Adde do.Iaſ.in l.sed si hac,§.liberos.ff.de in ius vocã.vbi in iij.not. an deportatus & restitutus recuperet id, quod erat quæsitum alteri. Hen.Ferrandat.

[a] ¶ Prædictas. Iuxta doctrinã datam s.versicu.sed nũquid nocet.videt remediũ primũ dictũ.Expertus enim fui cum papa Ioã.q̃ cum mihi iustificasset cuiusdã mei scholaris titulũ,remissionem præteritorũ fructuũ facere noluit nisi ea cõditiõe,q̃ ipsorum dimidia ĩtra certũ tẽpus suæ cameræ soluereť. Posset tamẽ trãsire dictũ Guli.si conuerteret illos in vtilitatẽ ecclesię.Absit enim q̃ successor illius recipet vt iuris fructum:imò recipere vt debitũ ecclesiæ ex maleficio recipiẽtis furtiuè,vt dictũ est s.bene facit de simo.audiuimus.ĩ fi.cũ concor.vlt. gloss.
[b] ¶ Ordinarij.li.vj.
[c] ¶ No.Ibi vide in glo.ad quos.
[d] ¶ Præiudiciũ.Vide qd plenè scripsi de verbo.sig. olim.sup vlti.gl.
[e] ¶ Dispensatum. Hoc intellige de maioribus.& qd sic intellexit, patet per sequẽtia. hoc dico:quia licet scripserĩ post Hosti.de rescrip. postulasti.in magna glo.ad fi.qd in dispẽsationib⁹ odiosis nõ arguitur de pari ad parem,vel de maiori ad minus:illudtñ,vt ibi dicit,nõ habet locũ in clusis.vnde dispẽsatio ad diaconatũ bñ includet subdiaconatũ & minores,sed non sacerdotiũ. Maximè etiã ꝓcedit illud ĩ diuersis speciebus,quæ cõnexitatẽ nõ habẽt. 2 Hoc dico ꝓpter id,quod sequit̃ j. ver.ij.nõ ob.præ 3 dictæ doctrinæ Hosti.qui fil.sint 4 legi.p venerabilẽ.in prĩ.qa equæ 5 posses opponere d regula vtriuſ 6 que iuris, cui licet.lib.vj.Cõcor

[1] 23 [2] [3] 24 [4] 25 [5] 26 [6] [a] [b] [c] [d] [e] [f] [g] 1 2 3 [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14]

a ¶Fi. Ad hoc dictum & sequens facit qđ scripsi de fil. presby. c. j. in fi. & eo. tit. c. j. a sup glo. hoc intelligo. lib. vj.

b ¶Dicũt. Sic ponit etiam Goffr. & Hostien. 4

c ¶Fit. Vt in casu nostro quicquid coloretur, tex. est decr. j. in fi. de fil. p̃sbyte. lib. vj. qđ hæ dispensatiões sunt restringẽdę. b

d ¶Interpretantis. c Si dicas, i. cõcedẽtis, cuius est interpretari. de sen. ex d cõ. inter alia. tũc est planum.

e ¶Canonicatum. Gof. dixit perso 5 natum, vt j. dicã.

f ¶Collegiata. Di e xit Gofr. cui per electionẽ ꝓuidetur de rectore.

g ¶Goffr. In summa de fi. presby. in vlt. col. vbi ponit etiã q̃stionem f prędcedentem. Et g scias q̃ Hosti. po 6 nens hũc ver. in eo. tit. vlti. col. at- h tribuit hunc etiã Goff. tamẽ Gof. vbi in principio quæstionis dicit canonicatũ, dixerat pſonatũ: pu- i to q̃ Hosti. mutauit ꝓpter id qđ submisit Gof. de pręben. De canonicatu autẽ non procederet, secũ dũ opin. Archid. qut tenet episcopum dispensare posse etiam in canonicatu eccleſię cathedralis vt scripsi de fil. presby. 7 c. j. super gl. intelligo Ioã. Mo. cõtra vt etiã dicam j. de fil. presbyt. in fi. patet q̃ si ad k didissent Hostiẽ. 8 & author de canonicatu cathedralis eccleſię, trã sire poterat: sed sic simpliciter dictum non placet cũ sonet in canonicatu eccleſię ruralis, eꝑm dispensare nõ posse. qđ nullus asserit.

h ¶Retinere. Notant hoc. & duo q̃ sequunt Inno. & Hosti. de concef. præben. dilectus. vt ibi scripsi m tutus ad bona: vt ff. de sen. pas. & resti. l. ij. nisi gñaliter restitutus sit ad ordines, & honores, & cętera bona: vt ibi. & C. eo. l. j. quæ est ij. q. iij. c. si quẽ. ℣. notãdũ. in fi. cũ suis concor. & eo. ti. l. ij. & arg. ff. de seruirusti. prædi. Attilicinus. in fi.[a] ¶Quid si dispensatũ est cum aliquo solùm quo ad ordines? Et dicit Papa quòd eꝑs poterit tali beneficium simplex cõferre: sed nõ eum cura, nisi in dispensatione contineat expresse. Et sic de cõsuetudine obtinere videtur: & sic intelligitur extra, eo. c. fi. ¶†Quid si dispensatũ est cum tali, vt ad omnes ordines & ad omnia beneficia valeat promoueri: nunquid quo ad dignitates & prælaturas dispensatum esse videtur? Dic q̃ nõ, propter rationem proximè dictam. nam & si mecum dispensatur in aliquo, non ob hoc intelligitur esse in alio dispensatum, vt dixi. Quidam tamen dicunt,[b] quòd vbi per priuilegium nulli fit præiudicium, vel modicum fit:[c] tunc latè interpretabitur. argu. extra, de priuile. c. porro. & c. recipimus. de deci. suggestum. de verbo. signi. quid si per nouale. ¶†Sed quid si cum tali dispensatum est quo ad ordines & beneficium: nunquid potest habere canonicatum[c], vel ecclesiam parochialem? Respond. non: si per episcopum vel archiepiscopum dispensatio facta fuit: vt extra, de fil. presbyt. c. fin. & extra, de corpo. viti. c. ij. extra, de præbẽ. cũ olim. Si verò per Papam, intelligitur dispensatum etiam in præbẽda. extra, de præben. pro illorum. extra, de æta. & quali. accepimus. ℣. fi. & etiam in ecclesia parochiali, non tamen collegiata.[f] extra, de præbẽ. c. fin. secundũ Goffr.[g] ¶†Quid si dispensatũ est cum aliquo, quòd sibi non obstet defectus natalium, vel alius, qui posset honores vel dignitates ecclesiasticas retinere?[h] Dic quòd non poterit propter hoc episcopatum obtinere, qui est non solùm dignitas, sed est culmẽ dignitatum: vt extra, de præben. venerabilis. prope fi. Nam dispensationes restringendæ sunt, vt dixi. & argu. ad hoc extra, de elec. innotuit. de præben. c. fin. arg. tamen contra extra, qui fil. sint legi. per venerabilem. prope princ.[i] Quid si sit dispensatum super episcopatu? Tu dic quòd nõ intelligitur dispensatum esse super archiepiscopatu. xij. dist. nos consuetudinẽ. extra, de elec. rescriptũ. quia qui dignus est minori, non semper est dignus maiori: prout ibi not. ¶Quid si dispensatum est, q̃ ad omnia spiritualia licitè assumatur? Dic q̃ non poterit in eꝑm eligi. Nam in generali obligatione non comprehenduntur, quæ specialiter cõcessurus esse quis nõ præsumitur. C. quę res pig. obli. pos. l. j. Cùm ergo hæc dignitas excellens sit inter alias, & specialibus gaudeat priuilegijs: vt ij. q. iij. præsul. & c. seq. iij. q. vj. quamuis. & c. seq. †Et inueniam ipsum aliarum dignitatum iuribus non cõprehendi: vt extra, de concef. præbẽ. dilectus. & quia eꝑs, summus pontifex, seu sacerdos dicit: vt de cõse. dist. v. de his. xij. q. iij. pontifices. ij. q. vij. accusatio. non credo illã sub generali obligatione, seu constitutione comprehendi. arg. extra, de senten. excom. quia periculosum.[k] ¶†Hoc etiã nota[l] q̃ si eꝑs sustineat infamẽ ipso iure, vel per sententiam condemnatũ, vel etiã dispensset cũ eo, cùm tñ dispẽsare nõ possit: vt ij. q. iij. Euthemiũ. ℣. hinc colligitur. tñ talis non admitteret ad accusationẽ vel testimoniũ, cũ sit infamis: vt ij. q. j. prohibent. extra, de testi. testimoniũ. Infamis enim irregularis est: vt s. ℣. iuxta. versic. sunt quoq̃. sed si eꝑs dispensset cum alio, q̃ cum infami: talis post dispensationem admittitur ad testimoniũ, & ad accusationẽ, & ad alios legitimos actus, & in ciuili, & in criminali causa, & cõtra clericos & alios. Nam cùm ratione dispẽsationis possit esse in ordinibus suscęptis, & promoueri ad maiores: eadem etiam ratione poterit accusare & testificari in sacerdotes. ij. q. vij. eꝑi. & c. testes. Arg. tñ contra in præ. decre. testimoniũ. vbi dicitur q̃ de crimine condemnatus non admittitur in testimoniũ in criminali. Sed illud intelligo, vbi dispensatũ non est.[m] Videtur tamẽ q̃ eꝑs possit restituere infamem: & per consequẽs tollere infamiam: vt colligitur l. dist. dñs. ver. ergo dũ. ibi: ignominiã portans, &c. quod verũ est in omni crimine, in quo dispensare potest. nam & Senatus tollit infamiã: vt ff. de postul. l. j. ℣. de qua. & ecclesia cõparatur Senatui. x. q. j. ecclesia. ¶Super hoc autem, licet extra principale propositũ, notabis q̃ infamia alia iuris, alia facti, alia canonica: qualiter vtraq; tollatur, not. vj. q̃o. j. omnes verò. & c. illi qui. Tu verò hoc ex nostra doctrina tenebis, q̃ secundum canones infamia tripliciter aboletur: primò per in integrum restitutionẽ: & hoc directè per principẽ, qui solus directè ad famam restituit: vt ff. de postul. l. j. i ℣. cæterũ. Indirectè autẽ, & per consequẽs, etiã per alios iudices: vt in ea. l. ℣. hoc edicto. ¶Secũdò per dispẽsationẽ factã ab eo, qui potestatẽ habet dispẽ- k' sandi, q̃ videlicet pœnã crimini debitam remittit: vt in p̃missis sæpius est tactũ. Tertiò ꝓ penitẽtiã: & hoc diuersimode secũdũ diuersas opiniones, q̃ not. l. dist. in summa. Patet ergo ex præmissis q̃ aliud est dispẽsatio, & aliud est restitutio, arg. tamẽ quod idẽ l sunt s. ℣. cõsequẽter. ver. gñaliter. Vtrũ ecclesiasticꝰ iudex restituit aliquẽ ad famam: not. ij. de resti. in in 9 teg. ℣. videndũ. ver. item iudex. ¶†Sed aliud quæritꝰ vtrum legitimatus per episcopum poterit effugere obiectionẽ illegitimæ natiuitatis? Dixerunt Vin. & m n Tancr. & Papa,[n] q̃ sic quo ad actus legitimos, scilicet q̃ posit esse iudex, & testis, & tabellio, & huiusmodi. In paterna autẽ hæreditate, vel in alijs nõ in- n telligitur esse dispẽsatũ: quia sicut nõ põt super hoc iudicare: vt extra, qui fil. sint leg. lator. & c. cãm, quę. ita nec dispensare potest. argu. extra, de paroch. nullus. Et nota q̃ legitimatus & restitutus famæ, & cũ quo dispensatũ est in quocũq; foro, siue ecclesiastico, siue ciuili, omnia ea facere poterit: super quibus habuit potestatem is, qui legitimauit & famæ restituit, vel dispẽsauit. Poterit eñ in omni iudicio testimonium reddere: & ad ciuiles honores vocari, nisi sint talia, quæ sint in alterius prędiudicium. verbi gratia, quia legitimatꝰ ab vno principe vel ciuitate, nõ obtinebit ab intestato bona hæreditaria in terra, q̃ non sit subdita legitimanti: quia sic auferrentꝰ bona consanguineis defuncti, vel fisco, qui debet succede 10 re ab intestato. ¶†Itẽ legitimatus à iudice seculari, non intelligitꝰ quo ad ordines legitimatus: qa ꝓmoueri ad ordines, nõ est de iurisdictione iudicis laici. Sed si vnus eꝑs legitimet aliquem: ille poterit etiã in alia diœcesi ꝓmoueri: qa dispẽsare in ordinibus cũ illegitimo de iurisdictione est cuiusq; eꝑi. & qđ ille gitimus promoueaꝰ, in nullius vertiꝰ prędiudicium. In alijs autem, in quibus non est necessaria legitimatio, famæ restitutio, vel dispensatio: vt si seruus detꝰ libertati, vel obnoxius nexibus curiæ absoluaꝰ, etiã si laicus hoc faciat: tñ ad ordines reddiꝰ aptus. liij. dist. c. j. ij. iij. iiij. & v. Ratio diuersitatis est: quia in his nõ est aliquod delictũ, vel defectꝰ, nec est in p̃dictis 11 aliqua dispẽsatio necessaria. ¶†Alij autẽ dicunt q̃ episcopus dispẽsare potest quo ad successionẽ: & etiã intelligiꝰ dispensatum in hæreditate hoc ipso, quia in ordine dispensatur. arg. extra, qui fil. sint legi. ꝓ venerabilẽ. ℣. j. ver. præterea etiã. Sed contra ff. de sen. pas. l. ij. & C. eo. l. ij. & iij. Item contra eo. ti. in insulã. vbi dicitur q̃ vinculo patriæ potestatis exẽpto, ideo qa filius est in insulã deportatus, si postea ex indulgẽtia redditus est in paternũ solũ, & præcedens dignitas restituta: potestas tñ patria non videtur repetita. Sed illa non tangũt hunc casum. Itẽ cõtra vtrãq; opinionẽ videꝰ: quia eꝑs nõ habet iurisdictionẽ in tẽporalibus. extra, de app. si duobus. Sed dic q̃ licet non habeat iurisdictionẽ cõtentiosam: tñ voluntariã exercere põt. ff. de offi. procõsu. & leg. l. ij. Item aliqua concedũtur per cõsequẽtiam & indirectè, quæ directè non concederentꝰ. iij. q. iij. ℣. item in criminali. ver. serui. ff. de pac. tutor. de hoc not. x. 12 dist. in. c. j. ¶†In summa no. q̃ cessante, causa cessare debet q̃ dispẽsatiuè statutũ fuit: vt j. q. vij. quod ꝓ remedio. & c. & si illa. & dispensationes, quas extorquet necessitas, cessante necessitate sunt mutilãdæ: q̃ vero regulariter fiũt, nõ. ix. q. j. ab excõicatis. l. di. placuit. vij. q. j. mutatiões. qđ sanè intelligere, vt videlicet

in gl. not. ex hoc. & aduerte q̃ istæ quæstiões formãtur in dispẽsato, nõ in legitimato: sup quo vide qđ scripsi qui fi. sint leg. ꝓ venerabilẽ. sup glo. ij. & hæc duo nimis permiscẽtur j. versi. sed illud.

¶Princi. vbi nõ ad maiora ãpliaꝰ, sed ad minora.

¶Periculosum. Bene facit cle. de pœn. c. si qs suadente. ad fin. versic. nec super.

¶Etiã not. secundũ Inn. post quẽ hoc scripsi, đ sen. & re iud. cũ te. in glos. quæ potest.

¶Non est. qđ hic dicit Hosti. vide in glo. prædicta.

¶Et papa. Potest quẽ. quod sequitꝰ vsq; ad ver. ĩ summa scripsi, qui fi. sint legi. ꝓ venerabilẽ. super ver. dispensatũ. vbi etiã satis tractaui, an habens ab imperio potestatem legitimandi, id facere possit in terris eccleſiæ.

ADDE, an papa legitimet ĩ terris Impij, & ecõtra Imperator in terris eccleſię bal. consil. xxxvij. ij. lib. Pau. de Ca. cõsil. cclxxxiij. Pet. de Ancha. consil. cccxxj.

a ¶ Ex tua. Item nota. de iureiur. & ſi Chriſtus. in glo. penul.
b ¶ Inſtitutionis. & de reg. iur. decet. lib. vj.
c ¶ Clericorum. Adde quod ibi not. in vlti. gloſ.
d ¶ Iuxta illud. Lucæ vj. c.
e ¶ Apoſtolici. Scilicet papæ Nicolai, ſed Apoſtolus j. ad Corinth. ix. dicit, Diſpẽſatio mihi credita eſt.

De diſpenſationibus Rubrica Bald.

Diſpen-

ſatio ẽ rigoris mitigatio, vl̃ pœna litatis moderatio ꝑ habentẽ authoritatẽ facta, ſuadẽte vtilitate publica, vel alia rõnabili ætate. §. j. Guli. quã lex ciuilis indulgẽtiã vocat. Bal. Rigor eſt ſtricti iuris ſeueritas. Æquitas eſt flexio rigoris ad humaniorẽ partẽ. Ius eſt conſtitutio rationabilis. Bald. ¶ Diſpenſatio eſt præter legẽ ordinatio aliquali ratione ꝓcedens. verſi. no. G. diſpẽſatio hominis propriè loquendo eſt in libero ſupioris arbitrio. & ſi diſpẽſat cauſa ſuadẽte, eſt gratia gratis facta, ſi nõ, eſt iniuria: tamẽ null⁹ querelæ loc⁹ eſt. ff. de aqua quoti. & æſti. l. j. §. permittit. Nulla em̃ diſpenſatio gratioſa habet cãm finalem neceſsitatis, ſed fundatur in cauſa impulſiua. largè tamẽ diſpenſatio, quæ neceſſaria & debita eſt, dicitur diſpẽſatio, vt ætatis miſeratio. ff. de mino. l. auxilium. §. fi. & de infa. l. quid ergo. §. pœna grauior. & de inoffi. teſt. l. Papinianus. §. fi. in gl. hoc verbo tex. legum raro vtũtur. Bald. ¶ Irregularitas eſt inhabilitas ſeu impedimentũ canonicũ obſtans promotioni, & deiũciẽs iam promotum, ſumẽs originẽ ex cauſa vel culpa nõ digna. in §. iuxta per Guli. & eſt ſicut quædã cicatrix. Guli. ¶ Cõtrahit̃ irregularitas defectu nataliũ: qa degeneres homines nõ ſunt ad nobilia & honores euocãdi. Eſſet enim cõfundere & denigrare eccleſiaſticũ honorẽ, ſi paſsim viles homines ꝓmouerent̃. Item cõtrahit̃ ex bigamia. & eſt triplex bigamia in verſi. contrahit̃. & ver ſic. ſcias. Item ex percuſsione paſsiua: vt ſi quis lepra percutiat̃. nã leproſi ſunt irregulares. & dicit lex, ꝙ debent ab aliorũ conſortio ſeparari in aut̃. iuſiuran. in fi. Itẽ ex percuſsione actiua, quæ eſt duplex, ſcilicet verbalis ꝑ capitalis criminis accuſationẽ, & realis ipſo facto: vt per homicidium & mutilationẽ. Item religioſi cauſidici, & cẽteri, ſunt irregulares quãdoq;. G. Item cõtemptores clauiũ violando interdictũ, excõmunicationẽ, vel ſuſpenſionẽ. quæ omnia qualiter ſunt intelligẽda: vide eo. §. ver. item nota ꝙ ſuſpẽſus. cũ multis ver. ſeq. & verſi. ſed q̃rit̃. qñ cũ plures. & verſi. ſeq. vbi oĩno videas, vbi aperit̃ multarũ Decretaliũ intellectus. ¶ Habẽs plura beneficia cũ cura, vel plures perſonatus ſine diſpenſatione, irregularis eſt, ſecundũ Inno. ver. hoc ſciendũ. G. ¶ Abbas per irregularitatẽ à prælatiõe non remouetur, ſecundũ Inno. de tẽp. ordi. c. tua. ſecũdũ Inno. eod. verſi. ¶ De diſpenſatione eorum eis permiſſa, vel prohibita, & de authoritate epiſco. §. nũc eorũ. per totũ. ¶ Cũ illegitimè natis, quod ad curã & ordinem ſacrũ, ſolus papa diſpẽſat. ver. curia verò. in fi. §. G. ¶ Qui iurat non alienare ſine licẽtia eꝑi, põt alienare cũ licẽtia legati. §. cõſequenter. ver. pe. G. Si in eo eꝑatu gerit legationẽ, nõ ſi alibi. ¶ Quã poteſtatẽ habet papa, in §. nũc breuiter. ¶ Quam quatuor patriarchæ. §. ſunt quoque. G. Nũqd ſuperior vr̃ diſpẽſare eo ipſo, ꝙ ſciẽter aliqd facit in §. qualiter. ver. dicũt aũt. & verſi. nũqd. Et dicit ꝙ nõ: quia diſpẽſatio debet fieri ex ꝓſſe, & põt ꝓbari diſpẽſatio ꝑ teſtes & ꝑ inſtrm̃. Non obſtat ff. de reiudi. l. quidã cõſulebant. in fi. qa ibi in principe. G. Secus autẽ in inferiore. Item illud ꝓpter publicam vtilitatẽ: vt l. Barbarius. ff. de offi. præſid. Si tamen ſit mutatio pœnæ, an videat̃ hoc ipſo diſpẽſatũ ſuper infamia: vide j. de ſenten. §. ſed quid ſi per ſtatutum.

¶ An lite pendẽte valeat diſpenſatio. verſi. ſed videtur. G. & ff. ſi quis cau. l. qⁱautẽ. ¶ Semper probatiões, & dicta teſtium in odioſis ſunt interpretanda ĩ meliorẽ partem. verſi. in ſumma. ¶ Quãdo in pluralitate beneficiorũ poſsit diſpenſari, & quando plura bñficia poſsint ſimul teneri. in §. videndum. per totum. ¶ An per clauſulam, non obſtante: inducatur diſpenſatio ſup pluralitate beneficiorum. verſi. quid ſi

a ¶ Sicut nec iniuriæ remiſsio: vt xxiij. q. iij. ſi ille. Imò bñficiũ decẽs eſt eſſe mãſurũ. ĩ auct. col. vij. cõſti. q̃ de digni. liberat à pa. po. §. illud quoq;. xxv. q. j. q̃cũq;. & c. nõ tã nouũ. & c. inſtitutionis.
b ¶ Arg. tñ contra, ꝙ ſucceſſor poſsit reuocare diſpẽſationẽ à ꝑdeceſſore factã. extra, de cle. nõ reſi. c. pe. ſed illud de gr̃a, & ex cã, ſcilicet ꝓpter defectũ clericorũ.
c ¶ De illo etiã q̃rit̃, an abſolut⁹ ſit quo ad Deũ is, cũ quo papa ſine cã diſpẽſat. de hoc ſ. §. nũc breuiter. verſi. & not. ¶ Qualiter aũt ciuiliter diſpẽſet̃ in criminib⁹ ꝑ impetrationẽ abolitiõis? Vide j. de aboli. & pur. ¶ †Nõ eſt etiã omittẽdũ: qa ſi irregularis, & ineligibilis electus cõfirmat⁹ & cõſecratus eſt in eꝑm, ſuperior. ad quẽ hoc ꝓtinet, diſpẽſare põt electorib⁹ & cõfirmatore vel alĩs nõ vocatis: & talis habita diſpẽſatiõe habet canonicũ ĩgreſſum nec poterũt electores, vel cõfirmator amodo reſilire. arg. extra, de elec. cũ inter canonicos. in fin. & de poſtu. bone. ñ. §. fi. de ꝓba. ꝑ tuas. §. pe. ĩ fi. & de hoc ſ. §. nũc eorũ. ad fi. ver. qd ſi elect⁹. ¶ †Nouiſsimè notãdũ eſt, ꝙ ſnĩa, q̃ mĩam vetat, fugiẽda eſt, vt l. di. põderet. in fi. Nã iudiciũ ſine mĩa ei, qui miſericordiã nõ vult fieri delinquẽti: vt ñ. q. vñ. plerũq;. §. de his. vltra mediũ. xxxiij. q. iij. §. præcepta. Miſericordię em̃ cõis eſt vſus, & plenitudo eſt virtutũ: ideoq; oĩbus eſt ꝓpoſita ꝑfectæ formæ virtutis: vt lxxxvj. diſt. non ſatiſ. prope fin. iuxta illud, Eſtote miſericordes. vt extra, de reg. iur. c. ñ. meli⁹ eſt ergo ꝓpter miſericordiã rationẽ dare, q̃ ꝓpter crudelitatẽ, ſeu inclementiã: qa vbi paterfami. largus eſt, diſpẽſator nõ debet eſſe tenax. Nã ſi Deus benignus eſt: vt qd ſacerdos eius auſterus vult apparere? Hæc leguntur xxv. j. q. vlti. allegãt. & in præal. c. nõ ſatis. verſi. melius. Diuinitatis ſi quidẽ natura clemẽs eſt & pia, & ad indulgendũ prona: vt de pœ. diſt. j. quia diuinitatis. cuius exẽplo rectores prouidi ex ſua infirmitate aliorũ infirma pẽſantes, lapſos debẽt per mãſuetudinem ſubleuare: vt xlv. diſt. recedite. †quia nulli claudenda eſt miſericordia, nulli peccãti impunitas relaxãda: vt xxiij. q. iij. duo iſta. Hinc eſt ꝙ Chriſtus ex magnę pietatis diſpẽſatione cadere Petrũ ꝓmiſit: vt ex ſua infirmitate cognoſceret, q̃ miſericorditer alienа infirma tolerare deberet l. diſt. cõſyderãdũ. & c. ſeq. His igit̃ authoritatibus iudicialis informatur authoritas miſericordiã, ſeu diſpẽſationẽ ſequi potius, q̃ rigorẽ. Ad quod etiam accedit ix. diſt. ſane. ff. de pœn. l. interpretatione. extra, de trãſact. c. fi. Nec em̃ aut ſeueritatis, aut clemẽtiæ gratia affectãda eſt: ſed ĩ leuioribus cauſis ꝓniores ad lenitatẽ iudices eſſe de-

De officio ordinarij. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞ Ordinarius iudex quis dicatur.
Diffinitio ordinarij in quibus locum habeat.
2 Officiales epiſcoporum ordinarij cenſentur, vbi eis cauſarum vniuerſitas eſt commiſſa.
3 Auditores generales palatij domini Papæ, an poſſint dici ordinarij.
4 Prælatus qlibet ꝑ electionẽ receptus, eſt ordinarius.
5 Archidiaconus non dicitur ordinariam iuriſdictionem habere: quia epiſcopi licentiam requirit.
6 Legatus ordinariã habet iuriſdictionem, & an mortе mandatoris expiret eius poteſtas.
7 Patronus non habet iuriſdictionem inter libertos.

f 1 Videamus quis dicat̃ ordinarius iudex. ¶ Quis eũ cõſtituat. ¶ Qđ ſit eius officiũ. ¶ Quis poſsit eſſe ordinarius. ¶ †Ordinari⁹ eſt, q̃ iure ſuo, vel Principis bñficio vniuerſaliter iuriſdictionẽ exercere poteſt. ff. de iuriſ. om. iud. more maiorũ. & l. ſeq. quod locũ habet ſiue in eccleſiaſticis: vt ſunt primates, archiepi, epiſcopi, & alij eccleſiaſtici, qui habent iuriſdictionẽ à papa. extra, eo. duo. xxij. diſt. omnes. rñſo primo. extra, de elect. ſignificaſti. ſiue in ciuilibus: vt duces, marchiones, comites, & hmõi, qui habent totalẽ iuriſdictionẽ vni⁹ prouincię: vel loci ab Imperatore. nã ſi vni cauſę cognitio eſſet cõmiſſa, talis eſſet delegatus: dñs Papa verò eſt iudex ordinarius ſingulorũ. extra, de elect. g cum nobis olim. ⁸ix. q. ij, cuncta. extra, de priuileg. 2 antiqua. ¶ †Item ordinarius eſt is, cui cauſarum vniuerſitas eſt cõmiſſa: vnde officiales eorũ ordinarij cẽſent̃. ar. extra, de app. Romana. in prin. lib. vj. ff. de iudi. cùm prætor. §. j. Gof. tñ dicit eos delegatos, vt ipſe not. in Sum. de offi. vica. ſed prius dictũ verius h eſt. Pari etiã ratione camerarius domini papæ, vicecancellarius, auditor contradictarũ, & auditor cameræ ordinarij ſunt, ſecundũ Gof. & dñm meum. i ¶ Quis autẽ dicatur ordinarius alicuius: dicam j. in propter. & tenet quòd ſic. G.

¶ An præſtimonia noĩe beneficij eccleſiaſtici contineant̃, in verſi. vnde vidimus. ſub verſi. quid ſi indulgetur. G. ¶ Quis ſit effectus diſpẽſationis legitimationis & reſtitutionis famæ in §. poſtremo. per totum. G.

De officio ordinarij. Rubrica.

¶ Pileus modicum vbi de iuriſdictione. ¶ Tancre. ſuper rubrica prima. ¶ Rof. ſuper rubrica ſecũda. ¶ Vber. de Bobio, vbi de ſentẽtia ordina. mihi char. iij. & vbi de ordina. mihi char. ix. ¶ Vber. de Bo. qbus modis examen ordinũ declinetur. ¶ Io. de Deo de excepti. cõtra iudicẽ cauil. lib. iij. ¶ Bonagui. rubrica qualiter facere reus debet, ſi iudex eſt ordinarius. ¶ Albert. Gal. vbi ſ. de legato. ¶ Gui. Angli. ſub rubrica de iudicibus, poſuit hanc rubricam.

f ¶ Ordinarius. Hoſti. in Summa addit duo membra, ſcilicet qualiter impeditur & qualiter finiatur.
g ¶ Olim. Allegauit ſicut Tancr. & antiqui, non aduertẽs ꝙ deciſa erat, ſub ſecũdo infra, talis litera. præterea cùm ſedes apoſtolica caput omniũ eccleſiarum exiſtat, & Romanus pontifex iudex ſit ordinarius ſingulorũ, &c.
h ¶ Verius eſt quod ſatis probatur de conſuetu. c. ij. lib. vj. & vide quod no. de officio vicarij. c. ñ. in gloſ. ñ. eo. lib.
i ¶ Meum. in Sum. huius titu. in princi.

3 ti. de cõpe. iudi. adi. §. sequit. ¶ †Quid de auditorib⁹ gñalibus palatij dñi papę: nũqd sunt ordinarij. Hęc q̃stio fuit sæpe corã me disputata: & puto q̃ ī audiẽ do ordinariã habẽt potestatẽ: qa gñalis audiẽtia eis cõmissa est à dño papa. secus in diffiniẽdo: vt dixi š, in tit. de deleg. §. iam nũc. ver. sed nũqd. in fi. & arg. in auc. col. iij. de adminis. offi. & in auc. col. v. vt ordinariæ, & vrb. p̃fec. sic etiã auditori cameræ dñi papæ, gñalis audiẽtia causarũ inter curiales vẽtilãdarũ cõmittit à camerario, cuius est officialis. Hinc est q̃ vacãte apostolica sede, camerarius, marescalc⁹, & auditor cameræ suã p̃nt iurisdictionẽ exercere. & hoc dixit dñs meus tpe vacationis post obitum dñi Clemẽtis papæ quarti, dicẽs q̃ oĩa illa officia, q̃ sunt ī C. lib. j. ordinaria sunt: vt dicã j. de iur. om. iud. ver. infami. pari rõne & ista. c̃quis quidã cardinales cõtrariũ tenerẽt, dicẽtes q̃ p̃remissi tũc de causis audiebãt auctoritate collegij, & nõ sua: [a] auditores aũt palatij, q̃ vice papæ viuẽtis cãs audiũt: eo mortuo ẽt cœptas audire nõ possunt: cùm nõ habeãt ordinariã iurisdictionẽ: licet habeãt viuẽte papa ordinariã cognitionẽ, vt p̃ dixi. arg. cõtra qđ auditores palatij sint delegati. in auc. col. vj. de iudicib⁹. §. iudices itaq̃. De hoc j. de snĩa. §. vt aũt. ver. ceterũ. ¶ †Itẽ q̃libet p̃latus p̃ electionẽ factus ordinarius est. extra, eo. cũ ab ecclesiarũ. & extra, đ iud. decernim⁹, xvj. q. iij. c. fi. ¶ Præmissis aũt inferioribus p̃latis eps põt de oĩb⁹ causis subditorũ ipsorũ p̃latorũ cognoscere, secundũ papã: vt no. in p̃. c. cũ ab ecclesiarũ. [b] ¶ †Et hac rõne vr̃ q̃ archidiacon⁹ nõ habet ordinariã iurisdictionẽ: qa licẽtiã epi requrit. extra, de offi. archi. archidiaconus. vel dic, q̃ vbi cõstituit ab vniuersitate & epo: tũc est ordinarius: nã eius iurisdictio est à lege. ar. lxiij. dist. si in plurib⁹. secus si ab epo tantũ. nã solus princeps facit ordinariũ. ij. q. vj. §. qđ de arbitris. vel dic secundũ Vin. [c] q̃ delegatus est, & quotidie fit ei cõmissio & delegatio: sicut & vsufruct⁹ quotidie cõstituit: nõ aũt ꝓprietas quotidie cõstituit: sed tm̃ eo tpe, q̃ vẽdicat: vt ff. de vsufr. accr. l. j. §. fi. [d] Itẽ officialis epi est ordinari⁹: vt no. extra, de app. romana. ī prĩ. lib. [e] ¶ †Itẽ legat⁹ ordinariã habet iurisdictionẽ ī ꝓuincia sibi decreta. qđ dic vt š. tit. proxi. §. supest. ver. qđ de snĩa, quã refert. Vtrũ aũt morte mãdatoris ei⁹ ptãs expiret: et an possit p collegiũ reuocari, no. š. ti. ꝓx. §. finit. † Patron⁹ aũt nõ h3 ordinariã iurisdictionẽ ī ter libertos, ꝓut no. scdm papã extra, đ arb. dilecti. [f]

SVMMARIVM.

☞ Ordinarium iudicem quis constituat.
Prælatus quilibet factus per electionem, ex quo habet administrationem, ordinariam iurisdictionẽ dicitur habere.
Potestates & rectores prouinciarum, an habeant ordinariam iurisdictionem.
Episcopus, an possit facere ordinarium.

CONstituit † autem ordinariũ princeps: vt dixi š. in princ. ¶ Item lex facit ordinariũ. ij. q. vj. §. qđ de arbitris. ff. de iurisdict. om. iudi. & quia. Itẽ cõsuetudo. extra, eo. duo. ix. q. iij. cõquest⁹, C. de emã. l. j. & fi. extra, de offi. archi. c. fi. ¶ Itẽ vniuersitas nõ priuat: & tũc lex dat sibi iurisdictionẽ. arg. lxiij. dist. si in plebibus. et in auc. de defen. ciui. §. nos igit. col. iij. C. de iur. om. iud. priuatorũ. extra, de excess. p̃la. ad hoc. ¶ †Ex quo patet, q̃ q̃libet p̃latus, qui fit p electionẽ, iurisdictionẽ ordinariã habet, ex quo habet administrationẽ: vt dixi š. §. ꝓxi. p̃missa ꝓbant ff. de iurisd. om. iudi. more. & l. & quia. & vide j. de iur. om. iudi. Itẽ ex p̃missis patet, potestates & rectores, q̃ in Italia eligunt, habere iurisdictionẽ ordinariã. [g] ¶ †Nũquid ergo eps potest facere ordinarium? Videtur q̃ sic: quia potest alicui committere vniuersitatem causarũ, vt dixi. De hoc not. extra, ne præla. vic. suas, vel iurisdictionem. c. ij. [h]

SVMMARIVM.

1 ☞ Iudicis ordinarij officium quid sit.
Ordinarij officium est cuncta diligenter inquirere, & rerum ordinem plena inquisitione discutere.
2 Quæstiones incidentes debent per interlocutoriam ordinarij terminari, interlocutoriasq̃ cum expedire visum fuerit, reuocare.
3 Ordinarius debet sententias delegatorũ principis, si eis iunctum fuerit executioni debitæ demãdare.
4 Iudex ordinarius debet alienam necessitatem tanq̃ suam habere, & ius suum vnicuiq̃ tribuere.
5 Scelera inquirere delinquentesque canonicè punire, iudicis est & ordinarij.

OFficium ordinarij & cuiuslibet iudicis est latissimum:
1 vt dicã j. de offi. iud. † debet em̃ cũcta diligẽter inquirere, & rerum ordinẽ plena inqsitione discutere: vt xxx. q. v. iudicantẽ. Itẽ tutũ locũ partibus assignare. ij. q. ij. c. vlt. extra, de appel. i ex parte. j. Timorẽ à testibus, & à partibus remouere. iij. q. ix. hortamur. extra, de sponsa. cũ locũ. Dilationes, ꝓut expedire viderit, moderari. extra, de appel. cũ sit Romana. ff. de re iudi. l. ij. ff. de iudi. l. nõnũ k
2 c̃q. v. q. iij. si ægrotãs. † Item incidẽtes [i] quæstiones p
i suã interlocutoriã terminare: & interlocutorias, cũ expedire viderit, reuocare. extra, de ord. cog. c. j. ff. de re iudi. quod iussit. extra, de app. cũ cessante. de ac- l
cu. qualiter. j. de re iudi. ad apostolicæ. lib. vj. Itẽ negotia sententialiter diffinire, & suas snĩas [k] & suorũ
k 3 delegatorũ. † Itẽ sentẽtias delegatorum principis, si eis iniunctũ fuerit, executioni debitæ demãdare. extra, de offi. deleg. quęrenti. & c. pastoralis. & c. si qñ. Itẽ curã subditorũ habere. viij. q. j. qui episcopatũ, m Item singulos iuuare: & cũctis velle ꝓdesse. viij. q. j.
4 clemẽs. ¶ †Item alienã necessitatẽ, suam existimare. lxxxvj. dist. fratrẽ. Itẽ ius suũ vnicuiq̃ tribuere. xij. n q. ij. cũ notissimã. C. de appel. eos qui. rñ. j. & fine de licto personarũ. extra, de iudi. nouit. prope fi. extra
5 de stat. mo. c. fi. in prĩ. Itẽ † delinquẽtes canonicè punire. extra, eo. c. j. & c. irrefragabilis. §. fi. de vit. & ho o nest. cle. vt clericorũ. §. pen. Itẽ scelera inqrere, & ea
l inuenta punire. extra, eo. c. j. [l] Itẽ gratis, & sine expẽ sis ius reddere. extra, de vit. & hone. cle. cũ ab oĩ. Itẽ
m in correctionib⁹ & pœnis misericordiã adhibere [m]. xlv. dist. oĩs. & c. licet. extra, de purg. ca. ĩter. Itẽ spe p
n ctãt ad eũ, [n] q̃ sunt de lege diœcesana, & iurisdictionis: qđ dic vt extra, eo. dilectus fili⁹. & x. q. j. in sum.

SVMMARIVM.

1 ☞ Ordinarius esse quis possit, & cui prohibeatur. q
2 Consentiens in iudicem non suum, an possit ante litis contestationem resilire.
3 Exceptio de impotentia iuris vel facti, an contra ordinarium admittatur.

POtest autem esse ordinarius, qui- r
cũq̃ nõ prohibeat. Qui autẽ prohibeatur: & de exceptionibus cõtra
o eum cõpetẽtibus, dixi š. tit. proxi. [o] §. recusari. In omnibus casibus eiusdẽ §. & in multis qui
1 sunt in §. ibidẽ sequẽti. ¶ †Quid si cõsensi in iudicẽ non meũ, nunqd possum ante litẽ cõtestatã resilire? Respõ. sic, secũdũ Io. & H. ff. solu. mat. si cùm dotẽ. §. eodẽ tempore. sed post nõ, secundũ Gof. ff. de iur. om. iudi. si conuenerit. secundũ Bart. quæstio est ve
p nerealis: [p] & videtur expedita extra, de fo. cõpe. significasti. Et de hoc dic vt j. de compe. iud. adi. §. j.
2 ver. xxvij. & seq. versi. x. & seq. ¶ †Quærit, an exceptiones de impotentia iuris, vel facti contra ordinarium admittantur? Respon. nõ: quãdiu in dignitate toleratur: vt extra, de coha. cle. & mu. vestra. & š. tit. j. §. fin. ver. item q̃ est criminosus. Nisi excipere r̃ de excõmunicatione, in qua est speciale. extra, de offi. deleg. cùm super. & de elec. nihil est. Sed contra de-
q legatũ locũ habẽt: vt extra, de rescrip. scisitatus. ¶

r *De auditore.* [r] *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Auditor quis dicatur, & quam cognitionem habeat, & quomodo possit eligi, vel recusari.
2 Appellari non debet ab auditore, nisi modum, vel mandati fines excedat.
3 Auditores in curia Romana dicuntur, qui aliorum vice causas examinant, nullam diffiniendi potestatem habentes.
4 Officium auditoris est exequi, quod mandatur.
5 Exceptio contra auditores, quę fieri possit, & qũo.

Auditor

a ¶ Sua. Vide in' clemẽ. de rescrip. auditor. & quod ibi not. in j. glo. & de elec. ne Romani. versi. eo. tñ. et qđ ibi notatur.
b ¶ Ecclesiarũ. Tene qđ dixi, eo. titu. pastoralis. sup j. gl. scilicet q̃ saluo iure spãli con a suetudinis, vl' priuilegij locus est p̃ uẽtioni. & vbi ita cõcurrũt, q̃ non apparet qs præuenerit. ibi vide. 4
c ¶ Secundũ Vin. tñ decret. vlti. in prin. de off. archidia. dicit quasi delegatus. b
d ¶ §. fi. in horũ ver 5 borũ expositiõe satis ibi instat gl. j. Ad intellectum autẽ facit l. j. j. qñ dies vsufr. leg. ce dat. Si em̃ vsufru c ctus legat⁹ p̃ dies, vel annos: quolibet die, vel anno d cõstituit. & si plu e ribus erat legat⁹, 6 ita q̃ cõiunctim cõpetebat ius ac crescẽdi: vno etiã qui vsus fuit, per 7 dẽte, constituit al f teri. quod nõ eẽt in ꝓprietate, q̃ li- 1 cet re integra ac- 2 crescat cõiuncto: tunc tñ solũ cum habet ius vẽdicã- 3 di. cõstituit enim per traditionẽ. 4
e ¶ Lib. vj. Hoc di 1 xerat š. versi. j.
f ¶ Dilecti. Ibi scripsi in glos. argu. quod.
g ¶ Ordinariã. Vide j. tit. ij. §. officiũ. & qđ ibi dicam. sed Roff. tit. ij. reprehẽdit eos 2 q̃ vsurpãt merũ imperiũ. vide qđ dicã j. de iurisdic. om. iud. §. j. versi. infimi. in fin.
h ¶ C. ij. in gl. ij. & g vide qđ super ea 2 dixi post Hosti. de hoc etiã xj. q. h experientiæ.

¶ Incidẽtes. Cautius dixisset emergẽtes, p ea q̃ not. de ordi. cog. c. j.
¶ Sentẽtias. quæ superi⁹ dicta sunt conueniũt etiam delegatis.
¶ Cap. j. Et si est eps, hoc potest ī quolibet loco suę diœcesis non exempto. eo. tit. cũ episcopus. lib. vj.
¶ Adhibere. De qua satis š. tit. ꝓxi. in fin.
¶ Ad eum. Sup. epm, non generaliter ad omnẽ ordinarium.
¶ Proxi. col. j. & sic infrà ver. vltimò. & ꝓbãt hęc quæ scripsi š. tit. proxi. in prin.
¶ Venerealis. lxv. & de hoc de iudi. c. j. super glos. sed nonne.
¶ Scisitatus. Et vide quod ibi scripsi super glos. ij. & de accus. qualiter. ij. super j. glo.

De auditore. Rubrica.

Tancred. hanc rubricam cum seq. coniunxit tractãdo de assessore & auditore.

a ¶Referũt.Qũo autem isti citant in audiẽtia.& de consue.infra duas diætas extra curiam & citationũ formas,vide j.de citatio.§.vlti.in princ.
b ¶Quæstionum.Vide quod ibi scripsi super ver.articulum.
c ¶Recusari.Impropriè loquitur:quia cùm grauat,vel modum excedit,locus est appellationi.

De ordinario iudice, & de auditore Rubrica Bald.

Comites & barones habentes territoria. Item epi & eorũ officiales.Itẽ ma reschall⁹ & camerarius dñi papæ, vicecãcellari⁹, & auditor camerę et auditor contradictarũ, & gñales auditores sacri palatij,habẽt in cognoscẽdo iurisdictionẽ ordinariã, nõ ĩ decidẽdo & post obitum dñi papæ camerari⁹, § mareschall⁹ & auditor camerę possit suã iurisdictionẽ exercere:sec⁹ĩ auditoribus palatij,qui dñi papæ cãs audiũt.G.vide qđ not.in sili ff.de acqr.pos.l.j.§.veteres.ĩ gl.ordin. ¶Nota q vicari⁹ mortuo domino etiã ĩchoatas causas nõ põt epficere in §.j.ĩ titu.đ auditore.H. delegatio quotidie fit.& iõ semp res est integra.ff. de vsufr.accresc. l.j.in fi.secũdùm Vinc.ver. pręter missis.G. Et ista rõ est subtilis, tñ nõ est vera:qa sequereť, q morte delegantis etiã re nõ integra finiretur,qđ est falsum Bal. ¶Potestates habent ordinariã iurisdictionẽ .§. constat.& not.in auť.de defẽ.ciui. §.nõ habente.vñ põt causas delegare, & vicarios cõstituere:vt no. C.de sen.ex breuic.recit.l.fi.in gl. per seq. ¶Exceptio de impotentia iuris & facti, non põt opponi cõtra ordinariũ, quãdiu nõ remouet.in §.fi.versic. q̃rit. vide s.tit.j. §.pen.cõtra audi torẽ possunt opponi exceptiões,q̃ possunt opponi iudici & arbitro.in ti.de auditore.G

1 2 3 a b c d

AVditor † est is,cui ab aliquo iudice aliqd de medijs causæ cõmittit:puta aliqs certus articul⁹ audiẽdus,vel examinãdus:vt dixi s.de iud.dele.§.sequit.ibi etiã not.an habeat cognitionẽ qs:ne valeat recusari de partiũ deputãdus est assensu.†Nec ab eo appellatur,nisi modũ,vel fines mãdati excedat: vel nisi meritò sit suspectus.extra, de offi.dele.sup q̃onũ.§.verũ.& §.seq.in fi.ij.q.vj. à iudicibus.†In curia aũt Romana auditores dicunť qui aliorũ vice causas examinãt:sed sine illorũ mandato ptãtẽ diffiniẽdi nõ habẽt:vnde & gñales auditores palatij dñi papæ vice & loco ipsi⁹ dñi causas examinãt & audiũt,& postea eidẽ dño referũt:[a] vt secũdũ eius imperiũ,& bñplacitũ snĩas ei⁹ authoritate ꝓmulgẽt,& causas decidãt,ad instar Moysi:vt extra,de re iudi.cũ æterni.& dixi s.de iud.dele.§.ij. ver.itẽ nõ ob. Ab eorũ tñ sentẽtijs appellať.extra, de appel.c.cũ cãm.Vtrũ aũt sint ordinarij,dixi s.tit. ꝓxi.§.j.Itẽ q̃ de assessorib⁹ j.in tit. ꝓxi.dicenť, hic repetita esse intelliganť. ¶†Officiũ aũt auditoris est,exeq quod mãdať.extra,de re iud.cũ Bertoldus.extra,de offic.deleg.sup q̃stionũ.[b] ¶†Excipiť cõtra auditorẽ,q grauet alterã partẽ,vel q mãdati fines excedit,vel est meritò suspect⁹:vt s.sed si dat⁹ sit de partiũ cõsensu,nõ põt,nisi in p̃dictis casib⁹ recusari.[c] ¶Põt etiã excipi cõtra auditorẽ de his,q̃ cõtra iudicẽ,vel arbitrũ excipi possint,secundũ Gof.

De assessore. [d] *Rubrica.*

ADhuius materiæ notitiã videndũ est,Quis sit assessor. Quis eũ debet eligere. ¶Qualis esse debet. ¶Qđ sit ei⁹ officiũ. ¶An possit recipere salariũ. ¶Et pœna assessoris delinquẽtis.[f]

SVMMARIVM.

☞Assessor quis sit.
Assessor alio nomine dicitur consiliarius.
Quis sit assessor.

ASsessor est is,[f] quẽ ille,qui iudicãdi potestatẽ habet,sibi associat,vt sibi in causæ cognitiõe assideat vel assistat,& eum ad rectè decidendum causam instruat:vt C,de assess.l.j.† is autẽ aliter vocatur consiliarius: vt j.de consi.requisi.

SVMMARIVM.

☞Assessorem eligere quis debet.
Eligi debet assessor de partiũ consensu,ne qua partium eum postmodũ valeat recusare,& ne sub suspecto iudice litigare cogantur.
Iudex partibus non concordantibus eligere potest assessorem,prout viderit expedire.
Iudicium redditur in inuitum.

ETigitur licet arbiter eligať,aut à iudice, vt patet s.de descri.verũtñ cõsuetudo tenet ĩ plerisq; locis,& cõgruit rationi & iuri: & tutius est vt †assensu partiũ eligatur.xiij.q.v.nõ sane.ne qua partiũ eũ postmodũ valeat recusare,& ne sub suspecto iudice litigare coganť:vt in præ.l.j.& arg. extra,de offi.deleg.sup q̃stionũ.§.verũ.& §.seq.ij. q.vj.placuit.xj.q.j.c.iij.[g] Ex quo em̃ semel electus est,nõ põt nisi ex cã improbari. C.de assess.nemo. & licet.xxxij.q.v.horrẽdus.ff.de mu.& hono.l.honor.§.fi.vij.q.ij.dilectissimi.†Si verò nõ concordauerint partes,iudex eligat,ꝓut viderit expedire,ar. extra,de appel.cũ speciali.etiã inuitis eis:quia †iudicium redditur in inuitũ.ff.de verb.oblig.inter stipulantem.& in hoc cõcor.Ber.& Gofr.in c.sup quæstio.[h] Innoc.papa iij.dixit,q iudex tantũ eũ debet eligere,qui de eius facto tenetur:vt C.de assess.l.j.& l.nullus iudicum.& hoc apud nos seruatur.

SVMMARIVM.

1 ☞Assessor qualis esse debeat.
Appellari potest, vbi assessor grauat partem.
2 Excommunicatus non potest esse assessor.
3 Clericus potest esse assessor, etiã in curia ciuili,quia assessoris officium non est publicum.

DEbet autẽ esse integri status & famæ,nõ turpitudine notatus, vel ĩfamis.ff.de offi.assess.l.ij.C.de dignita.nec⁊.lib.xij.nõ suspect⁹ alteri partiũ. Si enim esset,recusari posset:cùm participet iurisdictionẽ iudicãtis.ff.de offi.assess.l.j.extra,de offi.dele.
1 sup q̃stio.§.verũ.& §.seq.† Itẽ si grauat partẽ, põt ab eo appellari.extra,de priuil.ex parte.licet ibi ĩ iu
2 dicibus loquať.†Excõicat⁹ aũt nõ põt esse assessor, [f] sicut nec⁊ iudex ꝓpter cõmunionis periculũ:multa etiã alia pñt cõtra eũ excipi,q̃ collige s.in rub.de iu
3 di.deleg.§.fi. ¶†Sed nũq̃d clericus põt esse assessor
i in curia[i] ciuili? Videť q sic:qa assessoris officiũ nõ est publicũ:vt C.de assess.l.iij.Publica enim officia sunt clericis interdicta:vt C.de epis.& cleri.placet. [g] Dic cõtra secũdũ Vber.nã oportet eũ sępe ĩteresse in cõsilijs causarũ sanguinis.qđ est prohibitũ:vt extra ne cle.vel mon.snĩam.p quã hæc q̃stio expediť. [h]

SVMMARIVM.

1 ☞Assessoris officium quod sit.
Assessor nullam habet iurisdictionem.
2 Iudex volens pronunciare,deliberat seu cõfert cum i assessore.

OFficium ei⁹ cõstat in examinatione causæ, vt patet s. in diffinitiõe,puta in postulatiõib⁹,vtvi 1 delicet admittat aduocatũ,q de iure postulare põt:infamẽ aũt & indignũ repellat.Itẽ in interrogationib⁹,in libellis,scilicet cõuẽtionalib⁹ recipiẽdis,si bñ cõcepti sunt,vel respuẽdis,& dilaniandis,si ineptè,vel super re illicita cõcipianť.ff.de offi. assess.l.j.extra,de excep.exceptionẽ.ff.de offi.ꝓcõ. nec quicq̃.§.obseruare.ff.de postu.quos,ꝓhibet.extra,de libel.obla.c.j,ij,& iij.q.vij,c.infamis.§.tria.xj. q.j.sacerdotibus.ibi:libellos,quos acceperat,incendit,&c.ff.de accu.libel.quæ est ij.q.viij.Itẽ in edictis ꝓponẽdis,et in epistolis dictãdis,q̃ superiori mittũtur: vel relatiõibus,ꝓ dubijs,vel ꝓ pœnis inferẽdis, & citationibus faciẽdis.ff.de offi.assess.l.j,C.eo.l.fin, xxxiij.q.iij.q̃stiũ.& c.illud.ij.q.vj.si qs in insulã.[k] k Item in decretis formãdis sup rebus minorũ alienãdis,& super trãsactiõibus alimẽtorũ,ff.eo.l.j.C.eo. 1 l.ij. ¶†Itẽ nota q assessor nullã habet iurisdictionẽ. C.eo.l.ij. ¶Quid est ergo de assessoribus Potestatũ in Italia,qui iudicãt,& alia faciunt? Dic q Potestas debet cõuocare vniuersitatẽ,& facere q illa det iudicãdi potestatẽ illi assessori. Quod autẽ vniuersitas
1 det iurisdictionẽ,dixi s.de iur.ordi.§.j.& ij.[l] ¶Qua
2 liter autẽ iudex †volẽs,ꝓnũciare deliberabit seu cõferet cũ assessore:dic vt j.de consil.reqsitio.in prin,

SVMMARIVM.

1 ☞Assessor,an possit recipere salarium.
Iudex habẽs assessorẽ,q̃ casu possit salariũ exigere.
2 Assessor importunus in exigendo salariũ,debet per iudicem refrænari,& eius salarium moderari.
3 Assessores vel consiliarij duo assumpti,vt de illorũ consilio pronuncietur,si adinuicem discordãt,& tertius assumitur:vnde istud salarium habebit.
4 Alter litigantium postulans à iudice cõsiliũ peritorum,an solus teneatur de salario,aut etiã pars altera.
5 Iudex potest leuiare expensas in consiliarijs.

SAlarium autẽ, dicũt quidam q secundũ canones recipere à partibus nõ potest:sicut nec iudex.extra,de vit.et honest.cle.cum o- m mni. ¶Tu dic cõtra:vt ff.eo.tit.diẽ functo.& xj.q.iij. m non licet.in fin.[m] Vndę licet delegatus moriatur,

d *De assessore.* *Rubrica.*

¶Tãc.posuit hãc rubricã p̃cedẽti cõiũctã,& est quarta. ¶Io.de Deo ponit hũc tractatũ ĩ cauil.lib.vj.in iij. rub.& in li.iudi.ĩ rub.vlt.prięptis. ¶Ægidi⁹ rub.lx. et lxvij.tractat đ assessorib⁹ & cõsiliarijs. ¶Guliel. Angl.ponit rub. de assessoribus & officio, p̃mijs, & pœnis eorum. ¶Delinquẽtis.ad literã sic posuit Tanc.in suo ordine iudiciario. ¶Est is. Secũdũ Azo.in Sum.huius titu.C.& eius fuit officiũ.parte j.& §.pe.Itẽ vlti mus parte prĩa. ¶C.ij.Hoc patet de rescri.statutũ. §.assessorẽ.lib.vj. ¶Qõnũ.ibi Ber.ĩ §.verũ.ĩ gl.& iõ. & vide sup ea dictũ Inn.qđ seqť. ¶In curia.Nõ dicit in causa ciuili. ¶Insulã.versi.est sub biduum. ¶Et ij.Ibi dixit ĩ fine,qPotestates habẽt ordinariã: de istis assessoribus& eorũ,quos Odofr.& vulgares vocat iudices, q̃rebatipse Odofre.an sint ordinarij?& tenet q sic, si sunt electi à populo,ꝓ leges ibi allegatas. Sed si danť à ptãte dicit eos delegatos.allegat C.de iudi.à iudice.C.q,ꝓ sua iurisd.l.j.ff.de offi. assess.dic functo. & vide qđ not. eo.tit.l.vlti.gl.de offi.dele.sup q̃onũ.§.porro.&dato,q statutũ ciuitatis dicat,q potestas secũ teneať ducere duos iudices,nõ putat eos ꝓ hoc ordinarios dat cõsiliũ quod ponit istever.vel vt dicit Potestas in publica arẽga cõsentiẽte populo,ipsos eligat in ordinarios.hodie cõmuniter statuta ciuitatum dãt eis ordinariam. ¶In fin.Et patet hoc in prædi. §. assesso.

a ¶Omni,Terminatũ est in præ.§.assessorem.& hoc relinquit conscientię suæ:& sic non potest sibi quæstio referri,quòd non indigeat,vt ibi not.
b ¶Prope fi.Vide quod dixi in decre.cùm ab omni,super glo,assess.
c ¶Ver.fi.Hic patet in præ.§,assessorem.
d ¶Oĩ.cõtra istos est ꝓuisum:qa tenent ad restõnẽ:nec iuuat eos remissio: vt ĩ p̃.§.assessor. & §.se.& §,si qd,
e ¶Cũ iter.hoc patet in præ.§,assessorem, n fin.
f ¶Edicto. Vide ñ.q.vj.hoc ẽt placuit.& qđ ibi no. in vlt.glo.vide ẽt qđ not.ff.e.l.iiñ, in vlt.glo.de p̃side remoto añ tps pp culpã assessoris,sed si ꝓpter ĩperitiã,vr̃ ĩputãdũ ei,qui talẽ eligit.de hoc not.ff. de reivẽd.l.vtiq;, in vlti.glo.
ADDE q̃ id, quod factũ fuit à Potestate,vr̃ fieri de cõsilio assessoris,in l.qm̃ iudices.C. de appel, vbi Bal.dicit per illũ tex.q̃ qñ potestas facit iniustitiã, assessores & assistẽtes debent puniri:nisi protestent,& ei cõtradicãt apud acta. Qđ est mẽti tenẽdũ, scđm eũ ibi. facit gl.in l.diẽ fũcto.ĩ verb.in eo. ff.de offi,assess.q̃ dicit,q̃ magistratus,qui remouet p̃sumit remot9 ꝓpter culpã assessoris, & ideo Paul.de Cast.ibi dat cautelã,q̃ qñ potestas facit aliqd iniustũ,qđ assessores ꝓtestent se nõ consentire. Hen,Ferran.
g ¶Suadere. Quia se habet ad bonũ & ad malum.
h ¶Lecte, De hoc de reg.iur.nullus ex consilio,li. vj.
i ¶Autẽ.Ibi ante fi.allegat concordantias,& alia similia contra duplicitatem.

De assessore Rubri.Bald.

Magistratus tenet de facto assessoris, quẽ ipse elegit.ĩ e §.j.G.ciuiꝑr, non
5 criãliter.ff.de offi.ꝓcon. obserua re.§.ꝓficisci. vbi de hoc in fi.ff.qđ quisq; iur.l.iñ.
1 prius cẽ quæstio terminet;nihilò minus tñ assessores sua salaria habebũt:vt in præ.l.diem functo,& arg.ff.loca.qui operas.quia nõ cogit quis suis stipẽdijs militare;nec de suo inuitus beneficiũ facere.extra de p̃script.cùm ex officij.xij.q.j.vbicũq;.§.qa ergo,extra,de simo.cùm sit Romana.x.q,ij,precariæ. xij.q.ij.charitatẽ.Et hoc est qđ dicit lex,quia assessores spe præmiorũ honorificẽtia debita,nõ metu terribili sunt prouocãdi.C.de assess.l.j.nec prę.decreta. facit in cõtrarium,imò ꝓbat quod dixi,dũ dicit,in fraudẽ &c.ergo si nõ ꝓponat in fraudẽ,possunt ali quid petere noĩe assessorũ.Hoc tñ sanè intellige,q̃ si iudex delegatus est peritus:nihil debet petere nomine assessorũ:qa debet occurere laboribus partiũ & expẽsis.extra,de offi.deleg,cũ te cõsulente.& de appel.vt debitus.& de dol.& cõtu,finẽ.Si verò nõ est multũ perit9,põt assessorẽ habere,nẽ sibi imprudẽtia imputet,& ex ea puniat.quod fieri põt: quia tenet ex quasi maleficio,in quãtũ bonũ,& æquum visum fuerit iudici.Instit.de oblig,quæ ex quasi delic.nasc.in prin.ff.de var.& extraord.cog.l.fin.arg. extra,de sentẽ.& re iud.cùm æterni.§.si quis.ibi:cõtra cõscientiã,&c.quod dic vt j.in tit.de requisi.cõsi.& pro eis potest salariũ exigere:dũ tamen nihil in fraudẽ fiat:vt in p̃alleg.c.cùm ab omni.[a] ¶†Sed nũquid ordinari9 põt habere assessorẽ in præmisso casu,& pro eo salariũ exigere?Nõ videtur:cùm debeat habere cõscientiã discernẽdi.xx.dist.c.j.extra, de cõsan.& affi.c.j.& de pœ.dist.vj.c.j.versus fi.argu.cõtra extra,de cõsuet.ad nostram.& ij.q.j.Deus
b omnipotens.prope fi.[b] Item si post conclusionem partes ante sententiã cõponant, nihilò minus habebit suum salarium:vt not.j.in tit.de salar.§.j.in fi.Si quid autẽ assessor lucrat ex officio:si est filiusfamil. erit illud quasi castrense.C.de offi.assess.l.velut.Nec illud,quod lucratur,subijcitur oneri indictionis,seu executionis.C.eo.non parũ.¶†Hoc autem no.q̃ si
2 assessor importunus est in exactiõe immoderati salarij,per iudicem debet eius refrænari importunitas & salariũ moderari:vt j.de salar.§.nunc de procur. ver.fi.[c] Sed nec iudices sibi debẽt assessorũ salariũ retinere:licet plerũq; cõtra faciãt.& secundũ hoc põt intelligi præal.c.cùm ab omni.[d] ¶†Quid si duobus
c assessoribus,vel cõsiliarijs assumptis:vt de illorũ cõsilio pronunciet adinuicẽ discordãtibus,tertius assumitur:vnde habebit iste salariũ?Dic q̃ illi debẽt salariũ suũ participare,ne de suo dolo cõmodum reportẽt.quod fieret,si eis fingẽtibus se cõcordare nõ posse ad hoc,vt tertius in eorũ exoneratiõe assumatur,vt sæpe fit:aliàs partes illi soluere tenerentur:& huic fraudi iudex obuiet:prout habes j.de requisi. cõsilij.in prin.¶†Quid si alter litigatorũ dicit iudici:Domine,cõsulatis peritos super isto articulo:nũ quid alius teneat soluere partẽ eius,quod datur illis peritis pro cõsilio:arg.q̃ sic,ff.finiũ regũd.sed & loci.§.j.ibi:sed & si mensor ab altero,&c.arg.cõtra.ff. de edẽ.prætor.in fi.Super hoc dici potest,q̃ aut peto aliquid,quod mihi soli profuturũ est:& sic obtinet præ.l.prætor.Aut peto quod & mihi & aduersario ꝓfuturũ sit:& sic obtinet prædicta lex,sed & loci.Ad hoc facit C.de reb.cred.l.pen.§.expẽsis.& iiij.q.iij.c.placuit.§.itẽ in criminali.& c.seq.ver.venturis.Sed nec debet iudex vnã partẽ in solutiõe huius salarij grauare,& alterã alleuiare,prout sæpe fit: qa in iudicijs æqualitas est seruãda:& in hoc debet actoris & rei æqua esse cõditio:vt extra,de mut.peti.c.ij.de iudi.nouit.§.sed forsan.& §.seq.nec debet
5 iudiciũ claudicare.extra,de excep.cũ inter.[e] ¶†Iudex quoq; bene potest leuiare expẽsas factas in cõsiliarijs:vt xiij.q.v.non sanè.& mittendo ad diuersa loca pro consilio requirendo.

SVMMARIVM.

☞Pœna assessoris delinquentis,quæ sit.
Consiliarius interdum plus punitur,cẽ faciens.
¶Assessor nõ debet recipere ineptũ libellũ,in §.officiũ.non q̃ super hoc habeat iurisdictionẽ,nisi per statutũ,vel cõsiliũ ciuitatis det iurisdictio assessoribus;vt quotidie fit in assessorib9 potestatũ Italię.ver.pe.G.nec põt ꝓnũciare libellũ aptũ:licet vtraq; sit interlocutoria,siue ꝓnunciet libellus aptus,siue ineptus.ff.qđ met.cã.l.metũ.§.fi.ex facto suo.vbi de his est tex.not.Bald.
¶Dictio nulla excusatiõe obstãte, præcisam cõpulsionẽ inducit C.de excus.tut.l. libertos. vbi de hoc not.Bal.vide j.de sala.§.fin.
2 Suadere plus est, cẽ compellere.& obligatur quis ex consilio fraudulento.
3 Fungi officio diuersarum personarum in vna eadẽque causa nemo potest.
4 Festinans ad vtrunq; neutrum bene peragit.
5 Sententia illius,qui primò fuit aduocatus,sed postea factus assessor,an valeat.

k *De arbitro et arbitratore. Rubrica.*

¶Legistæ habẽt rubricas C.& ff. de recep.& sic dicunt:qa recipiũtur à partibus.& vide sup rubri.ff. eod.& p Azo.in Sum.eo.tit.ĩ prĩ. Materiam ponit Tãcr.sub iij.Rubric.Vber.đ Bo. charta mihi iij. vbi de snĩa arbitri.& charta xij. vbi de arbitris.
¶Vber. de Bonacur.in rub.vlt.
¶Io.de Deo cauil.libro iij.& vj. post prin.et lib.j. iudic.Rub.pen.
¶Bonagui. solũ posuit formã libelli cõtra nõ seruantem arbitriũ. Ægi.Rub.cxxiij. & prius.Rub.xx iiij.& seq.tractauit de arbitris sup recusa.iudicis.
¶Albert.Galeo. post rub.de offi. ordin.posuit rubri.de arbitro,& eius officio.
¶Nepos de mõte alb.posuit rubricam contra arbitros & cõpromissum.
¶Guido de Suz. in char.vlti.post generalem Rub. posuit tres rubricellas.
¶Inferem9.præmitto,q̃ Vbert9 aliqua de ĩfrà scriptis notauit ĩ suo lib.char.pen.ver. sed si sub arbitro. & charta iij. vbi de snĩa arbitri. q̃ Ioan.de Deo posuit ĩ cauil.lib.iij. in rub.de excep. cõtra arbitrium. & lib.vj.sub rub. de arbitr.
¶Cõpromittit. Quomõ diuersi-

k ¶Poena assessoris alicuius ciuitatis ĩ suo officio delinquẽtis est, vt deposito officio quinquaginta dieb9 remaneat responsurus de se cõquerentibus:& malè ablata in quadruplũ restituat:quę inter spoliatũ & fiscũ æqualiter diuidentur.C.de assess.l. cõsiliarios.& l.post depositũ.C.ad leg.Iul.repet.l. j.& j.q.j.iubemus.& l.in eũ.& l.seq.xviij.dist.quoniam.Item punient sicut iudex.ff.quod quisq; iur.
f hoc edicto.[f] †Item interdũ plus punit consiliarius,
1 cẽ faciens.lxxxvj.dist.tanta.in fi.xj.q.iij.qui cõsen-
2 tit.& † plus est suadere,[g] quàm cõpellere.ff.de ser.
g corrup.l.j.§.suadere.& obligat quis ex cõsilio fraudulento.ff.de reg.iur.consilij non fraudulenti.extra de renun.sane.& c.lectæ.[h]
h
3 Vltimo nota q̃ †nemo in vna eademq; causa diuersarũ ꝓfessionũ officio fungi põt.iiij.q.iiij.c.j.& ij.& extra,de instit.c.fi.Vnde nõ põt qs
4 vti officio assessoris,& aduocati,& iudicis.C.de assess.l.fi.qa †qui ad vtrũq; festinat,neutrũ bene peragit:vt ibidem.& xvj.q.j.presbyteros.extra,de cle. nõ resi.quia nõnulli.x.q.iij.vnio.Nec põt qs in duobus collegijs esse, nec in duabus ecclesijs intitulari:
i vt s̃.de offi.leg.§.videdũ.ver.illud autẽ.[i] †Sed qd si
5 is,qui primò fuit aduocatus factus est in eadẽ causa assessor:nũqd valet snĩa ꝓ eũ lata? Videt q̃ sic: licet eã ferre nõ debuerit.arg.in auc.de resti.& ea,q̃ par. in xj.mẽ.§.fi.Vel dic q̃ nõ tenet.debuit enim eã demandare.ff.de iurisd.om.iud.prætor.secundũ Vber.

De arbitro & arbitratore. [k] *Rubrica.*

Dictum est s̃.de iudicibus.& qa arbitria redacta sunt ad instar iudiciorũ.ff.de arbit.l.j. ideoq; cõsequẽter de arbitris differem9 ostẽdẽtes,Quid sit arbiter. ¶Quis possit esse arbiter. ¶Sup qbus,& à quib9 possit eligi. ¶In quibus differat à iudicibus. ¶Et qualiter arbitriũ finiat. Et de exceptionibus cõtra arbitriũ seu arbitrũ. ¶De forma cõpromissi arbitrij. ¶Vltimò quædã
l notabilia & quæstiones aliquas inferemus[l].

SVMMARIVM.

☞Arbiter quid sit,& eius sentẽtiæ quomodo steat.
1 Differentia inter arbitrium & cõpromissum,q̃ sit.
Arbiter & arbitrator in quo differant.
2 Arbiter enim sumitur super re litigiosa,vt cognoscat de causa.
3 Arbitrator est amicabilis compositor electus,vt pa l
cificet,non vt cognoscat.
4 Iudex loci dici potest ille vir bonus,dũ dicit,quòd stetur boni viri arbitrio.
5 Anno lapso à tempore,quo cœpi agere,vt arbitriũ reduceretur bono viro,an opponens audiet de nõ vlterius agendo.
6 Arbiter ferens iniquam sententiam, an facit litem suam,sicut iudex.
7 Assumit qs arbitrator in re ꝓpria,non autẽ arbiter.
8 Arbitrium & arbitratus quomodo conueniunt.

Arbiter est,qui de partiũ consensu eligit,& in eũ sub pœ
m næ stipulatiõe cõpromittit.[m] ij.q.vj.à iudicibus.& §.seq.Nõ eĩ stat snĩæ ei9,nisi m
metu pœnæ vel sine pignoris datiõe,vl alicui9 loco pœnæ

modè ſumiť nomẽ arbitri: ſcripſi de offi. dele. ab arbitris. in prin. li. vj.

a ¶ Cogendum. Aliàs eſt §. & incipit, idem Iul. & ſic allegatur pluries ĵ.

b ¶ Col. vj. Vide quod dixi eo. ti. c. fi. ſuper iñ. glo.

c ¶ Quoſdã. Ineptè loquentes: cũ arbitriũ ſit ſnĩa, vel laudũ, cõpromiſſum eſt conuentio partium. vnde primum tranſit ad hæredes. ff. e. q̃uis. ſcđm non: niſi id fuerit actũ. eo. tit. c. vlti. multũ ſic vſitať, a dicit arbitriũ arbitrãdi poteſtas. & ſic ſumiť ſ. ĩ v. membro. b

d ¶ In prin. Et per me poſt Inno. in c. Quĩtauallis. de iureiu. in glo. magna. ver. notanda 1 eſt. c

e ¶ Cogẽdũ. Aliàs eſt ſub §. idẽ Iul. vt ſ. dixi.

f ¶ Differt. Et ibi verſi. itẽ eius ſen d tentia. remiſſionẽ 2 dabo, an valeat pactũ, quod appellare poſsit.

g ¶ Arbitriũ. Vnde vt ſcripſi poſt Innocen. in de- e cre. Quintauallis. ſtatim alleg. poſt f prin. notant Ioã. 3 & Acc. in auť. vt dif. iud. §. ſi verò. col. ix. quod dici poſsit tranſactio per iura vtrobiq; allegata. & vide g ĵ. §. finiť. verſ. ſed nunquid arbitratus. h

h ¶ Viri. Sciendũ eſt quod Mar. de fa. tractatum, cuius parte careo, cõpoſuit de hac materia, dicens q; Accur. qui hoc tenet in l. in compromiſ. ff. eo. titu. ad id allegat quatuor leges, in ter quas eſt lex, ſi ſocietatẽ. hic allegat. alias videas. Ipſe autem addit alias, ſcilicet duas, quæ ſtatim ſequuntur: & ff. de leg. j. ſi ſic. & de leg. iĳ. fideicõ miſſa. §. quanq̃. & l. ſi filiæ. & de admi. tut. l. Titium. ñ. reſpõſo. de reg. iur. in perſonã. §. j. C. de dot. promiſ. ſi cum ea. Coadiuuat etiam hoc dictum, ſi certum eſt q; à iudicum iniquis ſententĳs per appellationes releuamur: & ſententĳs præfecti prætorio per ſupplicationẽ iura omitto, ergo & à ſententĳs talium arbitrorum, ſi iniquæ ſunt, releuari debemus. Arbitri enim ſeruare debent ordinem iuris, & arbitratores iuſtitiam. Vitiantur autẽ illo rum ſententiæ, ſi non ſeruant ordinem. ff. eo. titu, l. diem. §. penul. & l. ſi fe riatis. Sic & iſtæ reuocandæ ſunt, ſi non ſeruarunt iuſtitiam, per iura præ- alleg. & meritò, quia vnus petit malefactum reformari, & alter petit præ- ſeruari. quis ille monoculus, qui non videret, q; ex his eſt iuſtius: allegať C. commu. v tri. iudi. l. iĳ. Item quomodo non releuabor à deceptione mihi facta per putatiuum amicum, cùm etiam releuet à deceptione mihi facta per meipſum. ff. de verbo. oblig. ſi quis cùm aliter? ¶ Nititur demũ proba re contrariũ: quia ſi iniquæ ſententiæ arbitri ſtatur, vt dictum eſt ſ. ver. pro xi. fortius id in arbitratore, qui latiores habuit habenas à partibus. ff. de p cur. mandato. & l. procurator cui libera. Et in hoc multũ inſtat addens, q; ſtare ſentẽtiæ eſt lites dirimere. C. de tranſact. l. fratris. Et ſi dicas, vt proxi mè dixi, q; hęc ſit tranſactio, conſtat q; ab illa nõ receditur, etiã ſi tranſigẽs ſit deceptus in quadruplũ. ff. ad Trebel. l. Lucius. §. fi. Ad quam validãdã ſufficit timor litis. C. quod met. cau. l. ñ. vlterioribus careo. ¶ Ad primum reſpondeat lex, presbyteri. C. de epiſ. & cle. canon. v. q. vlti. Ad ſecũdũ fa teor, fauorabile fore lites dirimere. Sed huic reſpondeat decre. nuper. ante fi. de dona. inter vir. & vxo. Ad tertium, licet compromiſſum poſsit largè dici tranſactio, in quo partes ſic concordant: laudũ tamen ex cõpromiſſo ſecutum non habet ſpecifice conſenſum partium, ſicut tranſactio. & ideo non mirum ſi reformari poteſt, & ab illo recedi.

i ¶ Meum. Omnino vide quod dixi poſt eum. & Gof. eo. tit. c. ñ. ſuper fin. vlti. glo. hoc etiam dixit Hoſti. in Sum. eod. tit. §. pen. ver. pen. ADDE Bal. cõſil. cccclxxvñ. iiñ. lib. & quæ habentur per Legiſtas in c. qui Romę. §. duo fratres. de verbo. oblig.

k ¶ Expoſita. Eſt ſciendum, q; quæſtio illius capituli expoſita noſtris temporibus reuocata dedit materiam certis doctoribus, q; conſultores vel ad uocati cauſæ fuerunt diſputandi. Federicus em̃ de ſchalis doctor legum, in quæſtione, quę incipit, imperator Hẽricus: dicit q; poſt rationem factã epo Feltreñ. per ſnĩam legati poſt tpa commune Teruſinũ illud caſtrum occupauit, vt hæres Azolini de Romano, cui erat datum in feudum: & illud poſtea poſſederat xxx. ãnis. & vltra: & renouata lite factum fuit compromiſſum. hoc ipſe diſputauit & termi nauit cõpromiſſum nonvaluiſſe: quia ſuper re iudicata, vel finita tranſigi vel compromitti non potuit, per iura hic allegata. Ad idẽ ff. de condi. inde. eleganter. §. j. C. de tranſact. fratris tui & l. cauſas. Item à re iudicata, quæ certa eſt, recedi nõ põt per contrariam ſnĩam. C. qñ pro uo. non eſt ne. l. j. ergo nec contra compromiſſum, vel laudum, q; ſi militudiuẽ habet ad iudicia. ff. eod. l. j. & l. ſi de meis. §. recepiſſe. Item prout dicit ipſa l. j. & l. q̃uis. eo. ti. cõpromiſſa ptinẽt ad lites finiendas: non ergo ad finitas. Itẽ ad miniſtratores trãſi gere nonpoſſunt: ff. pro ſo. vñ ſi Neruæ. & ff. de ope. li. l. ſi libertus. ita vt ad ſuperiorem recurſus habeatur. ff. e. l. pe. extra, eo. c. ĩ. Dixerunt etiam Iacobus de Alb. & B. quòd ſi ſnĩa arbitri fit iniuſta, vel iniqua, reuocatur ſuperioris authoritate, ſicut & ſnĩa arbitratoris. Nec in hoc eſt differẽtia inter eos extra eo. expoſita. & c. j. ñ. & iñ. l3 enim ſnĩæ eius iniquę ſtetur: non tñ iniuſtę

i vc3 cõtra ius latæ ſecũdũ dñm meũ[i], in auť. col. viñ. in me. litis non fieri ſacras iuſsio. §. & hoc dicimus. extra, de cõfir. vti. vel inuti. vel examinata. vel ſi lata ſit cõtra aliam ſnĩam, à qua nõ extitit appellatum: vt

k in prę. c. expoſita[k]. extra, de re iudi. inter monaſterium. & c. ſe. C. de tranſac. ſi cã. ff. eo. l. ſi poſt rem. de

4 hoc ĵ. §. fi. ver. ſed nũq̃d peti. & ſeq. ¶ † Sed quis erit ille bon⁹ vir, cuius arbitriũ eſt ſequendũ vt prędixi? Rñ. iudex loci. ff. de verbo. obli. continuus. §. cùm

l ita[l]. ¶ Sed pone q; cõpromittens promiſit & iura- uit ſtare mãdato arbitratoris? Rñ. adhuc ad arbitriũ boni viri reducitur, quaſi hęc cõditio inſit, ſcilicet ſi æquè fuerit arbitratus: vt in præal. l. ſi libertus. & in prę. decr. Quintauallis. & extra, eo. c. ñ. & iñ. & c. cũ tẽpore. in p̃. c. veniens. et extra, de electio. cauſam, q̃

m de hoc. ĵ. §. finali. ver. item quid ſi compromiſſum[m]. ¶ Sed quid ſi fuerit expreſſum in iuramento, quod de iniquo præcepto non quęretur? De hoc j. §. fina.

5 verſi. item quid ſi actum. ¶ † Quid ſi à tpe quo cœpi

n agere[n] vt arbitriũ reduceretur ad arbitriũ boni viri lapſus eſt annus: ideoq; opponitur mihi, quòd non poſſum vlterius agere: ſicut & in appellatione dicit vt extra, de appel. cũ ſit. & c. oblatæ. ĩ gl. pars appel lata? Dic quòd opponens non debet audiri: qa hæc non põt dici appellatio, ſed potius atteſtatio. ff. eo. non diſtinguemus. §. cùm quidã. & C. eo. l. pe. ver. ſi autẽ. Et præterea alia rõ eſt in appellatione, & alia

o hic[o]. ¶ † Sed ſi arbiter ferat iniquam ſententiam nũ-

6 quid facit litem ſuam ſicut & iudex. ff. de iudi. l. ſi filiuſſa. Inſti. de ob. quæ ex. quaſi delict. naſ. in prin. & extra, de re iudic. cũ æterni. lib. vj. vbi de hoc. Dic & ſic nec compromittere, quando iura locorũ, vel perſonarũ quas admi niſtrant ſunt clara & aperta: & ſic hic erat. ergo eps compromittere non potuit. C. đ tranſ. l. præſes. ff. de iureiu. tutor. & l. iuſiurandũ. §. j. & ĩ. ff. de fur. interdum. §. pe. extra, de trãſ. cõtingit. ¶ Sed Iaco. de Are. dilatauit q. q̃ incipit, Apoſtolicæ ſedis legatus, dicens quòd compromiſſum fuerat in duos ea lege, quòd ſi diſcordarent, Titius daret tertium: qui dedit quẽ- dam monachũ, qui cum vno arbitrorũ prounciauit, quęrebat priò an ſnĩa p̃cedens legati impediuerit compromiſſum. De alĳs articulis alibi dicet, ſc3 de ſcđo ĵ. §. fi. ver. ſed ei quod dixi. De tertio §. ver. ſed quid de ſimpli- ci. Quartũ hodie expeditũ, vbi ponatur compromiſſum tenere p decre. ñ. eo. ti. lib. vj. ¶ Soluendo tenuit compromiſſum valuiſſe. ſubtilizando ſic facta epo per Teruſinos reſtitutiõe euanuit actio in factũ. quę cõtra eos in ſnĩa ipſi cõpetebat. Q̃d cõpeteret, inducit l. actor. C. de reb⁹ credi. & ff. de iureiur. nam poſtea. §. fi. Q̃d euanuerit inducit: quia ſolutione eius quod debetur, &c. Inſti. q. mo. tolliť ob. in prin. Eſt autẽ ſibi quęſita rei vẽ dicatio, vel publiciana, habita diſtinctione, an cõe eſſet, vel non eſſet do- minus. Concludit ergo nouationem ſnĩæ eſſe factã in prima in factũ trãſ fuſa in ſcđam. ff. de noua. l. ñ. Sicut ergo facta nouatione per ſtipulationẽ poſſet tranſigi & compromitti: ita & hic. cũ nõ ex ſnĩa ſed ex rei vẽdica- tione agi oporteat. ff. de pig. ſi fundus. §. creditor. Inducit ad p̃dicta pro- banda. l. ſi cauſa cognita. C. de tranſac. maximè aũt ſcđm eum qa hic alle- gabatur noua cã apprehenſiõis. & pręſcriptio poſt illã, de qua cũ ſuper- uenerit, nõ põt dici iudicatũ. Itẽ in facto allegabatur, ſnĩã legati fuiſſe nul lã. de quib⁹ çũ poſſet eſſe iudiciũ: vt in præ. §. creditor. & de excep. rei iu di. ff. l. ſi à te. §. j. ergo & cõpromiſſum in arbitros, qui & iudices ſunt. ñ. q. vj. à iudicibus. & §. ſe. ¶ ADDE, q; licet regulariter non valeat ſnĩa cõ tra ſnĩam, tñ qñ poſt ſnĩam oritur aliq̃d dubiũ, põt cõpromitti, & ſantẽtia ſcđa valet: vt cõſuluit Bal. con. cxcix. j. li. Item ẽt poteſt cõpromitti, quãdo in cõpromiſſo eſt renunciatũ ſnĩæ, q̃ trãſiuit in rẽ iudicatã: vt voluit Bal. in l. iuriſgentiũ. §. ſi paciſcar. ff. de pac. & nouiſ. ponũt in l. ſi diuerſa. C. de tranſ. voluit Ro. con. ccclxix. Alexan. con. xxñ. j. lib. Ange. conſi. cxcviiñ,

l ¶ Cùm ita. Idem no. in præ. §. arbitrorum.

m ¶ Cõpromiſſum. vide q̃d ibi dicam poſt Dy. adde quod ibi etiam dicã.

n ¶ Agere. Intra q̃d tps debeam incipere, vide j. §. fi. ver. ſed intra quod.

o ¶ Alia. Hic vide q̃d dixi ſ. tit. j. §. reſtat ad fi. ver. ſed nunq̃d. ¶ Adde Old.

consi.clvj.& Ang.consi.cccxiiij.Alex,consi.xcv.li.ij.

a ¶Seruare,clarius dixisset,q arbitrator non tenetur,&c.& ibi vide in gl. magna ver.& sciendum.& ver.qd si compromissum,& sequentibus.

b ¶In prin.Sed quid valet hoc scire:cū voluntate aditus non reprobetur. Vide j.§.sequitur.in prin.valet etiā añ cōpromissum,ne inutiliter laboret.

c ¶Arbitratu. Sequitur Titij.,fœminas significāt, & nō cadūt in seruum sed non est faciēda equitatio inter fœminā & seruum:qd̄ collige ex notatis in pre.decr.dilecti. in iij.gloss.& his que super ea dixi de sepul.c.fi.li. vj.in vlti. glo.Et hoc patet ēt in testamēto, testimonio,& tutela filij, quæ cadūt in fœminam, non in seruum. De primo & scdo de testa.indicante. de sepul. de vxore. ff.de testa.si filius. & l.seq.§.mulier. & §.seruus.extra de testi.qm̄.C.de testibus. qm̄ liberi.De tertio pt3 in præ. glossa. & de app. ex parte scda. Ad so.vide etiam qd̄ sequit infrà versic.ij. ADDE quod Abb.in c. dilecti dicit,quòd Papa potest mulieri delegare spiritualē causam inter clericos,per text.in c.Mēnā.alleg.in gloss.dilecti.cap. dilecti.

d ¶Quidā Alber. Gal.eo.ti.ver.sed quid si partes. ADDE, Abb. in d.c.dilecti.

e ¶Pedius.Si tn̄ in solidū dati sunt, liber pronunciare cogitur: vt in l. ibi se. que incipit,sed si ita.

f ¶Seruum. vide qd̄ hic sequitur ī versi.quid si pendente.

g ¶Quosdam. Vber.vbi s̄.

h ¶Verba. Vide quod circa hoc,& circa id,qd̄ premissum est de fœmina,dixi,in solutiōe quæstionis.quam posui super regula.dolo facis.de re.iu.li.vj.

i ¶Illa solue vt no.in regula,vtile.de re.iur.lib.vj. Adde de huius versiculi dicto videndum Bald.consi.ccccxlix.iiij.lib.incipi.proponitur, quod in quodam compromisso.

k ¶Tutore. Ineptè hoc posuit:cùm tractemus an in eū possit compromitti.& constat quòd non,habeat,vel nō habeat tutorem:cùm nec in minorem xx.anno.vt sequitur. Procederet aūt id,cùm quæritur,an possit cōpromittere: vt in §. coram.eo.titu.si pupillus.de quo j.§.proxi.versi.sed quid de minore.

q ,p sic,de pac.si qs in cōscribendo. ¶Sed q̄ro,in quo facit litē suā? Dico q̄ tenet ad interesse:vt ī p̄.l. si qs in cōscri.in fi.& in p̄.c.cū eterni.ar.cōtra C.e.aut.de cernim⁹.vbi dicit,qd̄ à solo Deo pœnā expectet.ī iudice aūt planū est,q̄ tenet ad interesse, si qd dolo egit:vt ī p̄misisis cōcor,Si verò iuris ī peritia,inquātū fuerit visum bono viro. Insti. de obli.q̄ ex quasi male.nas,Sed dic idē in arbitro. Nec ob.p̄.aut.qa locū habet vbi elect⁹ est cū sacramento. ¶†Itē arbitrator qs in re ,ppria assumitur, nō arbiter:vt dicā j. §. ,pxi.Amicabilis verò cōpositor sumit ad cōponēdū ītер litigatores,& ēt ad cōtractus,scilicet ad cōsti tuenda p̄tia venditionū & merces cōductionum & huiusmodi.ff.,p so.l.si societatē.j.& ij,hoc pleni⁹ ,psequere secūdū Inn.iiij.vt not.in p̄.c.qntauallis, vbi ēt no.an arbitrator teneatur ordinem iuris seruare*.

¶Cōueniunt aūt arbitriū & arbitratus.qa nō egrediunt psonas eorum,in quos cōpromissum est:nec alter potest ,pnūciare,nec alij delegare.ff.eo.l.in cōpromisis.& ff.de ver.obli.si quis arbitratu.

SVMMARIVM.

1 ¶Arbiter quis possit esse.
Mulier prohibetur esse arbiter.
2 Seruus & liber simul prohibentur esse arbitri.
3 Mutus,surdus,furiosus & pupillus sine tutore,non possunt cogi arbitrium suscipere.
4 Confirmari non dicitur ex post facto,quod ab initio non tenet.
5 Laicus potest in re spirituali authoritate iudicis delegati esse arbiter.
Excommunicatus non potest esse arbiter.
6 Compromitti an possit in ordinarium de re,in qua est iudex.
7 Filiussa.etiam de re patris, & in causa ciuili potest esse arbiter.
8 Compromitti an possit in venditorem rei, de qua litigatur.

POtest esse abiter oīs, q non ,phibet.Viso ergo q ,phibent; p consequens vī q esse possunt. Nā viso vno cōtrariorū, nosci & reliquū.lxxxviij.di.eīciēs.ff.de his q sui vel ali.iu.sunt.l.j. & Insti.eo.ti.in prin.[b] ¶†Prohibet ergo mulier esse arbiter.ff.eo.cū lege.C.eo.l.fi.xxxiij.q.v.mulierē.nisi sit talis, q̄ habeat potestatē iudicandi.viij.q.j.vereor. & nisi terræ cōsuetudo aliud teneat, vel psonæ excellētia aliud inducat.extra eo.dilecti.xij. q.ij. cū de uotissimam.amicabiliter tn̄ posset cōponere ,p bono & æquo sed nō de iure: vt in præ.c.dilecti.cōtra. ff.de ver.obli.illa verba arbitratu[f]. ¶Quid si cōpromittentes in mulierē,iurāt non cōtrauenire? Dicunt qdā[q] nō valere cōpromissum: vt no.C.de legi.& cōsti nō dubiū,ī fi. ¶†Item seru⁹ & liber simul ,phibētur esse arbitri.ff.e.l. Pedi⁹[r].sed si seruus fiat arbiter, & liber factus ,pnunciat valet ex nullo cōsensu. ff. eo.sed & si in seruum[f]. Arbitrator aūt esse pōt de æquitate secūdū quosdā[g]: alij contra:vt ibi,& in p̄ alle.l.illa verba[h] ¶Sed qd si cōpromittatur in duos liberos.& vnum seruū: nunqd pœna cōmittetur,si snīæ eorum non stetur? videtur q̄ sic:vt in p̄.l. pedius.in fi.qa qd̄ fit à maiori parte,ad vniuersos refertur.ff.de re.iu.refert.§.fi.extra,de elec.cum inter canonicos.in princ.extra de his quę fi.à ma.pa.ca.c.j.

1 ¶Rñso.j. Aduerte,qa s.ver.itē seruus.dixit cōtrariū,per eādē legē:nisi ex ponas ibi,ex nouo cōsensu,id est ex nouo cōpromisso,vt hic.& sic etiā illud ponit Hosti.in Summa,eo.ti.post prin.Sed in hoc nullū dubiū gl.ibi videt intelligere,q̄ fingat nouū cōpromissum,ex quo partes processum cōcesserunt.Ego darem alium intellectū illi legi,scilicet q̄ qui cōpromisi tpe erat seru⁹,sed tēpore quo recepit, vel acceptauit,erat liber partibus cōsentientibus sine nouo cōpromisso procedat.facit ff.de legatis iij.l.j.§.j.& tunc facit contra not.de præbē.dilectus.ij.in glo.ij. Sed delegata iurisdictio non sic pēdet à partibus, sicut compromissoria:vt extra,de offi.deleg.significantibus.

ff.ad munici.l.quod maior.& l.seq.arg.contra.quia præmissa locū habent,quādo oēs tales sunt,qui poterāt ,pnūciare:quod nō est hic,vt ī præ.l.Pedi⁹.in fi.& præterea vtile vitiat̄ p inutile:vt in ea.l.§.in seruum.& l.sed & si in seruū.& extra,de elect.Massana.arg.tn̄.cōtra.eo.tit.illa.

i ¶†Itē prohibet mutus,
3 surdus,furiosus,pupillus sine tutore[k].ff.eo.l.sed &
k si in seruū.§.j.& l.diē.§.corā.iij.q.vij.infamis.§.tria. Hi em̄ nō cogunt̄ arbitriū suscipere:qa nec tenet cōpromissum,vt puto.ff.eo.l.nō distinguemus.§.sum
4 ma.¶†Itē minor xx.ann.ff.eo.l.cū lege.extra de offi.deleg.cū vicesimū.ff.de mu.& ho.l.ad rēpublicā. Quid si pēdente cōpromisso factus est maior? videt q̄ nō cogē ,pnūciare:qa quod ab initio non tenet, ex pòst facto nō cōfirmat̄.ff.de act.& obli.l.obligationū fere.§.placet.argu.extra,de elec.dudū.j.& c. auditis.arg.cōtra.C.si ma.fa.ra.ha.l.fin.extra de renū.post trāslationē.§.itē si quis.Nā maior factus cō sentire videt:& ex quo cōsentit,cōtrahere videt:& in iudicijs seu cōpromisis quasi cōtrahitur.ff.de pecu.l.iij.§.idē scribit.vnde videt cogēdus.Primū verius est,nisi de nouo in eū cōpromittat̄.ff.eo.l.sed &
l si in seruū.rn̄.j.[l]Item ,phibetur laicus esse arbiter in spiritualibus.extra,eo.contingit.in fi.extra, de iud.
m c.ij,sed simul cū clerico esse potest[m].extra,eod.per
5 tuas.¶†Item etiā laicus pōt esse arbiter in re spiri-
n tuali authoritate iudicis delegati,secūdū papam[n], prout nota.& proba.in præ.c.per tuas.in fi.& arg. xxxij.dist.preter.§.verū.Sed nec ordinarij,nec delegati authoritate pōt fieri q̄ clericus habeat laicū in iudicē ordinariū.¶Itē excōicatus non pōt esse arbiter.quod dic vt j.eo.§.differt.versi.item secūdū eū. ¶In iudicē autē delegatū pōt cōpromitti.extra,de præbē.nisi.extra,de præsump.literas.extra,eo.cùm
6 olim.¶†Sed nunqd in ordinariū,de re,in qua est iudex? nō videt.iij.q.vij.infamis.§.tria.in l.si quis verò iudex.ff.eo.sed & si in seruū.§.si quis.Dic secundū canones,q̄ pōt esse:extra,eo.cū tempore.extra, de elec,cū causam.& de iureiur.veniēs.& etiā secūdū leges pōt esse arbitrator.in aut̄.vt diffe.iudi.§. si verò cōtingit.C.de iudi.l.apertissimi.& aut̄.ibi po
o sita,arg.cōtra.ff.de tuto.& cura.l.prætor.[o] ¶†Item
7 pōt esse arbiter liber homo filiusfamilias etiā de re
n patris in causa ciuili:cùm etiā possit esse iudex. Itē
p ingenuus,libertinus,& infamis[p].ff.eo.sed & si filius. & duabus legibus seq.ij.q.vij.d.§.tria.in prin.& l. cognitiones.Item nullus in re sua,siue in totum,siue in partē arbiter fit,ff.eo.l.pen.ff.de iud.si alter.alias, incipit,Iulianus.& C.eo.ne quis in sua cau.per to-
o tum.C.mand.in re mādata.Sed arbitrator sic,etiā in
q propria offensa:[q] dūtamē iust̄ arbitretur[r]:alias em̄
r itur ad arbitriū boni viri.ff.loca.l.in lege.j.resp̄ō.ff. de contrahen.emp.hæc venditio.ff.de iureiur.l.Labeo,§.quæstiones.& ff.mād.l.in re mādata & ff.de oper.lib.l.si libertus.& in concor.quæ sunt s̄.§.proxi.ver.arbitrator verò.Sed nunquid abbas pōt esse arbiter in rebus monasterij? De hoc dicā j.§.fi.versi.
8 sed nūquid abbas.¶†Sed nūquid in venditorē rei, de qua litigatur,potest cōpromitti de ea.arg.q̄ nō. ff.eo.l.pe.ff.qñ appel.sit.l.j.§.in propria.ij.q.vj.c.biduū.§.palā.Videt tamē cōtra.ff.de euic.l.si dictū.§. si snīa.Cessant enim hic rationes legis.ff.de arbit.l. pen.& qa fortè periculū huius causæ nō spectat ad

m ¶Pōt.Sup.de authoritate superioris,qui erat iudex causæ,vt ibi.Ad de & nota : quia alibi fortè nō reperies , quòd de re spūali pōt qs laicus solus vt arbitrator cognoscere, licet nō vt arbiter,prout cō suluit Roffr.consi.clxxij.incipiē te ,p decisiōe,qui alleg.etiam ita tenuisse in suis consilijs Pet.de Ancha.cōsilio quod incipit,istam quę stionem facit dubiā.c.cū contingit.nō allegat,ex quo numero ego habeo xcvij.

¶Papā.Cuius dictum intellige simul cum clerico: vt s̄.proxi.dictū est.

o ¶Prætor. Dupliciter legit̄, vt ibi not.& neutra lectura obstat,siue dicatur,quòd nō possit prætor se facere arbitrū,siue quod nō possit se facere tutorē,dato q̄ de hoc cōpromittatur. ADDE, secundùm Abb.ī c.cū tēpore. extra,eo. quod etiam videtur dicendum, q̄ de iure ciuili ordinarius possit esse arbiter,cùm illo iure sit dubium, & de iure canonico sit decisum.

p ¶Infamis. Qui tamen non potest esse arbiter iuris: vt not.j.de recusa.§.fi. ver.sed nunquid possunt,

q ¶Offensa. Vt not.j.præal.l.pen.& fuit quæstio Pylei xliij.qui idē tenuit. & de hoc C. de do. ,pmis.l.si cū ea.& patet in decr.Quintauallis.de iureiu.

r ¶Arbitret. Vnde dicit Gui.de Suz.in l.nō distinguemus.q̄ nō posset illi interdicere certū locū:cùm illa pœna sit corporalis.ff.de pœn.l.fi.& de integ.resti.l.fi.& id nō pertinet ad priuatū,sed ad præsidē,vel eo maiorē. ff.de offi.præsi.illicitas.§.antepe.nisi in cōpromisso id dictū esset.e.l.§.ex

eum cum

officio. ADDE, an quis posit esse arbitrator in propria offensa. Bal. in c. inter pares. de lege Corradi. & refert quòd Iaco. de Are. disputauit hanc q. & vide etiam Ang. in l. si sit. de leg. j. an quis possit se cõmittere gratiæ & misericordiæ alterius.

a ¶ Compromisero. Subdit vber. vbi s. quod non est multũ laudabile, q̃ ipse pronũciet.

b ¶ Superiore. Dicit Vber. vbi s. ad quem spectaret arbitri compulsio.

c ¶ Tempus. Vbi s. dicebat, & melius, breue tẽp⁹.

d ¶ Quod sic. Quasi res sit tpe peritura. & sic nõ sit in talibus insistẽdum.

e ¶ Pomponius. Alias incipit, si de meis. & sic allegatur s. j.

f ¶ Elegerunt. Si propter examẽ exceptionũ nõ põt intra tẽpus cã diffiniri. hoc dico, quia & contrarius intellect⁹ inde possit hr̃i.

g ¶ Et seq. De milite & clerico dis putauit Frã. Accur. in q̃one sua mihi xxx. al. iñ. q̃ incipit, duo cõ sortes. qd̃ quisq̃ ipsorum poterat eẽ arbiter, & fortius arbitrator. al leg. de milite. ff. eo. l. iñ. §. fi. C. de iudi. l. certi. ĩ aut. de defen. ciui. §. j. ibi: nobiliorib⁹ &c. Nõ obst. C. de procur. l. mili item. & l. neq; fœmina. ff. e. filij⁹. §. veterani. C. de p̃ po. sac. scri. l. hac parte. lib. xij. de prin. agen. in rebus. l. j. eo. li. quæ loquunt̃ de vilibus officijs. d̃ clericorũ alle. ff. eo. nõ distinguem⁹. §. sacerdotio. C. de epi. audiẽ. si q̃ ex cõsensu. & l. seq. ff. de ver. sig. l. illa verba. C. de his qui ad eccle. cõfu. l. præsenti. §. pe. & vlti. Nõ obstat in aut̃. de sanc. epis. §. aliũ.

h ¶ Liberali. Hominis non sic de libertate eccleſiæ. Rationem diuersitatis scripsi in decre. causa. super ver. liberali.

i ¶ Agat̃. Dixit Gui. de Suza. in l. nõ distinguemus. §. Iul. sup j. glo. quod de omni crimine, de quo licet trãsigere, de quibus C. de trãsac. l. trãsigere. põt cõpromitti: qa si possum trãsigere, fortius in arbitrũ cõpromittere. Itẽ de crimine, quod cõtra te cõmisi, possum iurare stare mãdato tuo. eum, cùm nõ per iudicẽ, sed p̃ arbitrũ tũc euincat̃: vt in præal. l. si dictũ. §. si cõpromisero. a ¶ Sed pone, q̃ cõpromissum est in eũ, & ipse tulit sn̄iam cõtra emptorẽ: nunqd emptor habet actionẽ de euictione amodo contra eũ: arg. q̃ sic: quia facto ipsi⁹ emptor rẽ pdidit. C. de asser. tol. l. fin. sub iudice lis est. Sed corã quo cognoscet̃ de hoc, quod obñcit̃, scilicet quare nõ põt esse arbiter? Dic q̃ corã superiore, b si ipse nõ habet iurisdictionẽ. ff. de iudi. si qs ex aliena. ¶ Sed nũquid præmissæ exceptiones de seruitute, de sexu, & huiusmodi cessabũt, si sit electus ad certũ tẽpus c arbiter? Et videt̃ q̃ sic: d arg. ff. de iu. di. l. j. in fi. & l. ñ. & de arbi. Pomponius. e in fin. vel dic contra: & imputẽt sibi, qui sic elegerunt. f ¶ Quid si sit actum, vt nulla exceptio opponatur? Dic vt j. in titu. de conclu. & re. ¶ Vtrum autem in regularem compromitti possit: dicã j. §. fi. ver. sed quæro diligenter. & seq. g

SVMMARIVM.

☞ Compromitti sup quibus, & à quibus possit.
Compromitti an possit de sn̄ia excõicationis, vel alio iure spũali, vel in quo periculũ animæ vertit̃.
Compromissum super alimentis factũ, an valeat.
Compromitti potest de omnibus, quæ expresse non prohibentur.
Seruus nõ põt cõpromittere, nisi se gerat p̃ libero.
Mater dicens se præferendã tutoribus datis in testamento mariti sui, cùm illud sit imperfectum: an potest de hoc compromitti.
Exemptus non potest super rebus emptis cõpromittere in præiudicium eximentis.
Religiosus non habens administrationem sine licẽtia superioris, non potest compromittere.
Compromitti non potest cum excommunicato.

REstat videre sup quibus, & à quibus põt cõpromitti: & qdẽ de omni causa ciuili. extra, eo. c. j. nõ aũt de criminali publica, vel priuata, nec de liberali h, vel matrimoniali. extra, de in integ. restit. causa. de trãsact. c. fi. ff. de arbi. nõ distinguem⁹. §. si p̃ errorẽ. & §. de liberali. extra, eo. cũ tẽpore. de iureiur. tua nos. Sed si de crimine ciuiliter agat̃, i põt. ff. de his qui not. infa. l. quid ergo. §. ex cõpromisso. arg. cõtra q̃ de crimine compromittat̃. extra, de præsump. literas. k Itẽ q̃ contra, de causa status cõpromittat̃. C. de reb. credi. l. cũ proponas l. ¶ Quid de famoso delicto aliàs crimine? Dic q̃ nõ põt cõpromitti super eo: vt not. in præ. §. si per errorem. ¶ † Itẽ de cã restitutionis in integrũ compromitti nõ valet. extra, de restit. in integ. causa. incidẽter tñ arbiter de ea cognoscit. C. de iudi. quoties. & de ordi. iudi. l. j. extra, qui fil. sint legi. lator. Sed nunquid arbiter incidẽter potest dare restitutionẽ. Azo not. in Sum. eod. tit. §. potest. q̃ sic: & probat̃ extra, eo. c. pen. m Alij tamẽ dicunt cõtra, vt C. vbi & apud quos. l. fi. in fi. n ¶ Itẽ de matrimonio spirituali cõpromittit̃. extra, eo. ex parte. extra, de elec. cùm inter canonicos. & c. quia propter. ¶ Item quid de causa cõuersionis & monachationis? De hoc not. in §. de liberali. ¶ † Item de sententia excõmunicationis, vel alio iure spirituali, vel etiam alio, in quo periculum animæ vertitur? Nõ videtur q̃ possit in aliquem tanq̃ in arbitrũ cõpromitti: ne pateat via ingressui ad spiritualia vitioso, & ne metu pœnæ pareat iniustæ sentẽtiæ, vel iustus etiã cõdẽnet̃. extra, de sent. excõ. cũ medicinalis. xj. q. iij. eps. §. si ergo. & c. audi. §. cũ ergo. & c. nemo. secundum dñm meũ. o Põt tñ de talibus in iudicẽ cõpromitti, tãq̃ in amicabilẽ arbitratorẽ, & nõ in aliũ: vt quãtũ ad spirituale de iure, p̃nũciet, à quo ad expẽsas & alias p arbitret̃ p. ¶ Itẽ de publica, vel populari actione non põt cõpromitti. ff. eo. ti. l. nõ distinguemus. §. 3 Iulianus. & §. de liberali. ¶ † Sed nunqd cõpromissum super alimẽtis q factũ valeat? Videt̃ q̃ sic: r nã q de omnibus, q̃ expresse nõ prohibent̃, põt cõpromitti: vt in eo. §. & §. seq. & ff. ex qui. cau. ma. necnon. §. ij. Dicunt quidã hic contra, cũ quædã maiores desiderẽt iudices: vt ĩ præ. §. de liberali. & ff. de trãsac. cũ hi. in prin. Alij dicũt q̃ si cõpromittatur in aliquẽ, vt cognoscat tanq̃ iudex valet: & pinde est, ac si facta eẽt trãsactio iudicis authoritate. aliàs s nõ. C. de trãsact. l. de alimẽtis. primũ verius. f Quid de præbẽdis clericorũ? Dic q̃ bene põt cõpromitti de eis: vt j. versi. sed nunquid clericus. ¶ † Seruus 4 autẽ non põt cõpromittere, nisi se gerat pro libero sed filiusfa. sic ff. de pecu. licet. §. si seruus. cũ seq. & o §. si filius. C. de iudi. seruus. ff. eo. nõ distinguemus. §. si seruus. Nec furiosus, nec prodigus. ff. eo. l. diẽ. t §. penul. ¶ Sed nũquid t de minore? Respõ. pupil- p lus sine authoritate tutoris cõpromittẽs non obligatur ciuiliter: naturaliter sic: fideiussor tamẽ effica q citer tenet̃. ff. eo. si pupillus. & l. iij. in prin. u In iudi u cio verò etiã dato fideiussore nõ potest esse sine tutoris authoritate. ff. eo. l. diem. §. coram. vbi de hoc. C. si aduer. rem iudi. cũ minores. C. de aut̃. præ. clarum. ff. de re iudi. acta. §. fi. nisi in momẽtanea possessione. C. qui leg. perso. ha. stã. in iudi. l. fin. E nisi in casibus, in qb⁹ minor cẽseret̃ maior: quos dic vt extra, de restitu. spol. ex parte. & xv. q. iij. certis. & melius j. de actore. in prin. Idẽ in adultis, scilicet in minore xxv. an. curatorẽ habẽte. C. de in inte. resti. min. si curatorẽ. Si verò curatore caret: tũc nõ põt ĩ iudicio esse: vt in præ. l. clarũ. tñ dicũt qdã qd̃ põt r cõpromittere, & tenet, arg. p̃d. l. si pupill⁹. & l. iij. ĩ prin. & ĩ hoc differt à iudicio arbitriũ: vt ĩ præ. l. si s curatorẽ. & iũge hic qd̃ ẽ j. ver. itẽ si sit fili⁹. ¶ Alij dicũt q̃ non põt cõpromtttere: & si cõpromiserit simpliciter, expectabit̃ donec p̃ cõsentiat, vel curatorẽ habeat. C. q leg. per. ha. stã. in iudi. l. ñ. & C. si aduer. rẽ iud. l. cũ & nos. nec ẽt tenet cõpromissum. ar. x. di. vides. ff. eo. l. Pedi⁹. & l. seq. & hoc vr̃ tuti⁹.

5 ¶ † Quid si mater dicit se præferẽdã tutoribus datis in testõ mariti sui, cũ illud fit impfectũ: nunqd pot de hoc cõpromitti: non videt̃, qa tutoris datio est meri impij: & de hmõi cõpromitti non põt, nec de populari actione, vt s. Et actio suspecti popularis est, multò magis si postulatione confirmet̃. arg. cõtra: qa hoc nõ est, phibitũ: & lex vr̃ dicere q̃ potest. C. de reb. cred. l. cũ p̃ponas. Sed illud est verũ, si mater postulet, nec cõfirmet̃: qa ipsa debet præferri: sec⁹ si petat eũ tanq̃ suspectũ remoueri, secũ- dũ Vber. ¶ † Itẽ exẽptus nõ põt sup reb⁹ exẽptis 6 cõpromittere in præiudiciũ eximẽtis. extra, eo. cũ tpe. xxv. q. ij. postea verò q̃. ¶ Sed nũqd vasallus n ¶ In fi. Hoc placet Inn. & quale sit tũc remediũ, scripsi post eũ ĩ præ. decr. pe. sup glo. pe. vbi oĩno videas ipsius dictum, & Gof. ADDE, quod dictũ Inn. impugnat Abb. ĩ c. cã resti. extra, de resti. in inte. & ibi dicit esse tex. cui sine difficultate nõ põt rñderi. & qd̃ d. l. fi. loquit̃ cũ principaliter petit̃, nõ aũt secũdario. Cã ẽt mrimonialis incidẽter cognosci nõ põt: vt consuluit Ro. cõsil. ccxcix. ¶ Meũ. In sum. §. de qua re.

¶ Arbitretur. De præb. nisi essent. ¶ Alimẽtis. Sup. futuris, & in vlti ma volũtate relictis, vt p̃bãt iura sequentia: p q̃ patet de p̃teritis, vel aliter debitis trãsigi posse sine prætore. & vide j. qui fil. sint leg. ver. sed quæritur vtrum.

¶ Quod sic. secũdùm Albe. Gal. ¶ Verius. Forte tntẽdit de prima op. nõ de prima allegatione: quia tũc dixisset hoc veri⁹, imò p̃ præ. l. cũ hi. §. vult igitur, oĩno videtur non va. ere compromissum, etiã factum authoritate prætoris: cũ requiratur ipsi⁹ requisitio circa causam, modum & psonas: vt ibi. sine quibus non sufficeret ipsius prætoris authoritas.

¶ ADDE tu notabiliter, quòd stante statuto quòd valeat contractus minoris cum iuramento: quod si minor transigat, vel renunciet alimentis cum iuramento: valet quod per ipsum factum est. Ita voluit Pet. de Ancha. con filio cccl xxvj.

t ¶ Minore. De filiofa. vide j. de actore. §. fi. ver. sed an filio.

v ¶ In prin. Vt vtrobiq̃ non procedit, quod de fideiussoris obligatione dicitur, cùm pupillus est talis, qui naturaliter obligatur. accedit enim fideiussoris obligatio ciuilis tãtũ de naturali tãtũ. Insti. de fideius. in prin. ADDE, an statutum de cõpromissis liget minores. Bal. consil. cccxc. lib. ij. concludit q̃ sic. Bal. consil. lxvij. incip. statutum de cõpromissis. & quid de iure communi, vide Bal. consil. cccxc. ij. lib.

a ¶Meũ.De hoc remiſsionẽ ipſi⁹ ad ſummam ſcripſi decre.cũ tpe ĩ fi.vl.gl, A D D E,qđ vaſallus nõ poſsit cõpromittere ſine dicta licẽtia.Bald. a cõſi.cccxxñ.j.li. 7 & ver.ſe. Adde Abb. cõ.xxxiñ.ij.li.vbi de clerico,de p̃lato not. vide Alex.cõſil. xxxñ.ij.lib.

b ¶Ş.j.vbi de hoc Secus ergo ſi partem non contingat.de iudi.c.vlti. in fin.libro.vj.

c ¶Expirabit per hũc finẽ vr̃ q̃ de actore ĩtellexit. & idẽ Vber.vbi ş.& ſic ẽt loquit iij.gl.circa med. decr.in monaſte. de re iu.Durum em̃ vr̃ q̃ reo ex b cõicato compro 8 mitti nõ poſsit. obſtat tn̄ piculũ cõionis.đ quo ş. Itẽ abſurdũ, qa c ex voluntario a ctu excõmunica ti det alicui iuriſ 1 dictio ſolũ ptib⁹ attributa, Qua 2 rõne dico, q̃ re⁹ excõicatus volũ 3 tarie, non eligit 4 arbitros, oĩ aũt caſu,quo de ne- 5 ceſsitate eligunt qđ vide de offi. 6 dele,ab arbitris. 7 in text.& ĩ gl.li. vj.illos eligere 8 poterit,aĺs ſi ibi eẽt fauor,id non 9 poſſet cõtra decre. intellexim⁹. de iudi.Ad p̃dicta facit qđ de cõueniẽtia iudi- 10 cũ ſcripſi de reſcrip.c.j.lib.vj.ĩ 12 vlti.gloſſ. 13

d ¶Iudicio. Iſti⁹ Ş.materiã ponit 14 gl.ñ.decre.cũ di 15 lect⁹.e.ti.vbi re- d epilogãdo clari⁹ pono,ĩ quo cõue e niãt,& ĩ quo dif ferãt.ĩ prin.l.medio.& in fin. f

e ¶Diffinitiua.ver ſi.venales.& vide qđ ibi not. g

f ¶Excipi,cõpetentẽ pœnã à nõ parẽte:et do.me h us tenuit eũ ipo iure tutum. 1

cum alio contendens ſuper re feudali cõpromittere poteſt? Reſpon,ſic,quo ad ſuũ,nõ domini,præiudicium.arg.præ.decre.cũ tẽpore.& extra,quod met.cau.cũ dilectus.de confir.vti.vel inuti.cũ dilecta.Ş.quia verò.extra,de dona.inter dilectos.in fi. Poſſet tamen dñs hoc prohibere.ff.ſi quis ius dic. nõ obtemp.l.vnica.& in li.feu.c.lex Corradi.poſt tit.teſtes ſunt vocãdi ad nouã inueſtiturã, ſecundũ dominũ meũ. a ¶†Sed nunqd clericus,maximè religioſus,põt cõpromittere? Dico q̃ religioſus non habẽs adminiſtrationẽ,ſine licẽtia ſupioris nõ põt cõpromittere.arg.extra de ſta.mo.cũ ad monaſterium.& c.monachi.xĩj.q.j.non dicatis.xvj.q.j.placuit.Itẽ nec habẽs adminiſtrationẽ,nec etiã clericꝰ ſecularis põt cõpromittere,quo ad ꝓpetuũ preiudiciũ eccleſiæ,cui præeſt.extra,de deci.ex multipli ci.extra eo.c.iij.& c.cũ tempore.& c.p̃ tuas. ꝓpe ſi.ibi:qui iuramẽto,&c.quatenus aũt tangit ſuũ ꝓ priũ factũ,põt. Vnde ſi ageret ſup poſſeſsionibus ſuis, vel ſup eccleſia tanq̃ ſuper beneficio,põt cõpromitti eo mõ,quo licitè fieri põt.extra,de trãſa. ſuper eo.extra,de prębẽ.niſi.de offi.dele.ſi qñ.j.q. j.gratia.extra,eo.c.j.& c.dilecti.& c.innotuit.& c. ſeq.¶Itẽ mulier non põt alieno noĩe cõpromittere.ff.eo.non diſtinguemus.Ş.ſi mulier.¶Itẽ ſi ſit ſi liuſſa.is,cũ quo cõpromiſiſti de tali cauſa, q̃ patrẽ tangit,& in qua eius cõſenſus requirit,põt diſſenti re quouſq̃ pater conſenſerit,ſicut & in iudicio ſeruatur.ff.eo.l.j.C.de iudi.rem nõ nouam.C.de bo.q̃ lib.l.fi.Ş.j. b ¶†Item cum excõmunicato non põt cõpromitti propter periculum cõmunionis.extra, de excep.dilecti.xxiiij.q.j.audiuim⁹.extra,de ſen. excõmu.ſolet.lib.vj.& de iudi.c.intelleximus.iiij. q.j.c.j.non enim aliquid coram arbitro poterit petere,vt ibi:& ſic expirabit. c

SVMMARIVM.

☞ Arbitrium in quibus differat à iudicio.

1 Compromiſſum nõ extendit in hæredes compromittentis,niſi hoc in eo exprimatur.

2 Arbiter nõ pronũciat altera parte abſente,niſi hoc actum fuerit.

3 Arbiter non exequit ſuã ſententiã,ſed ordinarius.

4 Arbiter non poteſt contumacẽ punire,nec teſtes cogere,niſi in compromiſſo actum ſit.

5 Arbiter non poteſt citare partes,niſi ad locũ, quo compromiſſum factum eſt.

6 Arbiter non poteſt delegare arbitrium.

7 Sententia arbitri non infamat,quia non cognoſcit de crimine.

8 Actio ſeu exceptio non oritur ex ſentẽtia arbitri, ex ſententia iudicis ſic.

9 Iudex & arbiter differunt in exceptione ſpoliationis in modum exceptionis propoſitæ,de qua non poteſt cognoſcere arbiter.

10 Excipere non poſſum de excõmunicatione cõtra arbitrum,quem ſcienter elegi,ſecus in iudice.

11 Compromitti poteſt in bãnitum noſtri temporis: cùm non ſit expreſsè prohibitum.

12 Arbitrium in quibus aſsimiletur iudicio.

13 Arbiter ſi non venit ad locũ deſtinatum,pars non veniens non dicitur contumax.

14 Maiores reſtituuntur ab arbitri ſententia.

15 Arbiter an poſsit de fructib⁹ expẽſis cognoſcere.

DIffert autẽ arbitrium à iudicio. d Nã venalis ſentẽtia iudicis nõ valet.ñ.q.vj.ei,qui.Ş.diffinitiua. c extra de vit.& ho.cler.cũ ab omni.arbitri verò ſententia per ſordes & pretiũ lata tenet,licet poſsit excipi f de dolo.C.eo.l.arbitrorũ.Item à ſententia arbitri nõ appellat.C.eo.l.j.ñ.q.vj.à iudicibus,niſi ſit talis,qui ex iuris neceſsitate eligit:vt extra,de offi,deleg.ſuſpicionis.& de app.legitima g. à ſententia vero iudicis ſic.ñ.q.vj.non ita.& c,oĩs oppreſſus.¶Item coram eo nõ habet locum reconuentio.extra,eo.cùm dilectus. h coram iudice ſic.iij. q.viij.cuius in agendo.extra,de mutu.peti.per totum.¶†Item cõpromiſſum nõ extenditur in hæredes cõpromittentis,niſi hoc in eo exprimat.extra,eo.c.fin.ff.eo.l.diẽ proferre.Ş.j.iudiciũ ſic.C.de delic.defun.in quantum hæres cũ l.vnica.extra,de iud.quia V.& C.de iur.calũ.aut.principales.Quid g ſi ſit cõtra defunctũ proceſſum eo viuẽte: nũquid acta coram arbitris habita, valebunt contra hæredẽ coram iudice i? Rñ.ſic.extra,de teſt.preſentata.C.de i arbi.l.pen.cõpromiſſum ergo ad hæredes nõ extẽditur,vt in eo procedatur:ſecus quo ad ea,quę iam acta ſunt ſic & ſocietas non tranſit ad hæredes,tamen pro lucris & damnis ante mortẽ ſocĩ contingentibus datur actio hæredi, & contra hæredẽ.ff. pro ſoc.actione.Ş.morte vnius.¶Item licet compromiſſum non extendat ad eos,arbitriũ tamẽ ſic 2 ff.de arbi.quãuis.¶†Itẽ arbiter non pronunciat al h tera parte abſente:niſi hoc actũ fuerit.ff.eo.l.diẽ.Ş. ſi qs litigatorũ.iudex ſic.iij.q.ix.decernimus.extra qui fil.ſint legi.cauſam.de pœn.calumniã.C.de iudi.properãdũ.Ergo in eius ptãte eſt deludere partem.Reſpõ.imò ſi nõ venerit,cõmittit pœna, ac ſi i per eũ ſtetiſſet quò minus ꝓnũciaret arbiter: vt in k prę.Ş.ſi quis. k ¶†Itẽ non exequit ſuã ſnĩam,imò 3 ordinarius.ff.eod.l.iij.iudex verò ſic.extra,de offi. deleg.q̃rẽti.extra,de re iudi.de cætero.ff.eo.l.à diuo.& iũge quod not.j.Ş.excipit.verſi.itẽ quod arbitrio pro.Et intellige q̃ ordinarius exequit ſentẽtiam arbitri,qui electus eſt de partiũ conſenſu ſine pœna,poſtq̃ eſt homologata.C.eod.cũ antea.Ş.j. Sed nũquid exequet eius ſnĩam,qui cũ pœna eligitur? Dic vt j.Ş.fi.verſi.quid ſi ſit cũ pœna.Itẽ in arbitrio nõ purgat mora,cùm dies præfixus eſt ab homine.ff.eo.l.Celſus.In iudicijs ſic.ff.ſi qs caut.l. & ſi poſt tres.C.de fideiuſ.ſancimus.extra,de re iudi.cùm Bertoldus.Itẽ in eo nõ venit,niſi qđ dictũ eſt,vt veniat.ff.eo.l.ſi cũ dies.Ş.plenũ.Vnde arbiter nihil facere põt extra cõpromiſſum.ff.eod.l.ſi cũ dies.Ş.pe.& l.Labeo.et l.nõ diſtinguemus.Ş.de offi.& Ş.fi.extra,eo.cum dilecti.Sed in iudicio veniũt quæcũq̃ nõ prohibent.ff.de iudi.ſolemus.ex 4 tra,de cã poſſeſ.cũ eccleſia.¶†Item arbiter nõ poteſt contumacẽ punire:nec teſtes cogere,niſi in cõ 1 promiſſo actũ ſit l.ff.de iudi.l.ĩj.Ş.fin.ff.eo.non exoĩbus.Dic vt ibi:& niſi in caſu,qui habet extra,de offi.deleg.ſuſpicionis.ſed ibi arbitri illi nõ habent iuriſdictionẽ & coercitionẽ,niſi prout ibi not.iudex verò ſic.extra,de offi.deleg.præterea.extra,vt lit.non conteſt.quoniam.ff.ſi quis ius dic.nõ obtẽ. l.vnica.extra,de teſti.cog.cum contra.& c.ſeq.extra,de teſti.cùm cauſam.de hoc not.j.Ş.fin.verſic. 5 ſed nunquid incidit.¶†Item nõ poteſt citare partes,niſi ad locum,quo compromiſſum factum eſt: k niſi aliud fuerit dictum.ff.eo.l.ſi cùm dies.Ş.ſi arbiter.Iudex verò poteſt vbi vult,dumtamen in loco non prohibito.extra,de reſcrip.nonnulli.& c.cùm l in multis.lib.vj.de appella.ex parte.De hoc dic,vt m not.ſecũdùm Papam extra,de teſti.præſentata m. Vtrum arbiter poſsit citare per totam diœceſim, n vide j.de cita.Ş.j.verſic.j. n ¶†Item non poteſt de 6 legare arbitriũ.ff.eo.in compromiſsis.& l.non diſtinguemus.Ş.quæſitũ.iudex verò delegat⁹ à Principe,vel ordinario poteſt committere ſententiam, vel aliquem articulũ:vt extra,de offic.deleg.cũ te. & c.ſup quæſtionũ.& ş.de iudi.deleg.Ş.iam nũc. m

o ¶Item o coram eo non præſtatur ſatiſdatio de proſequenda lite,de qua not.j.de ſat.Ş.fin. quia ſufficit pœnæ promiſsio:vt in auth.de lit.Ş.ad excludẽdas. n in fin.colla,viij.& C.de epiſ.& cler.auth.generaliter, in fin,ſed coram iudice ſic.iij.q.iij.c.incidit.Ş.offe- 7 ratur.& auth.quod fieri. ¶†Item eius ſententia nõ infamat.ff.de his,qui not.infa.l.quid ergo.Ş.ex cõpromiſo. quia non cognoſcit de crimine quod infamat.ff.eodem.l.non diſtinguemus.Ş.Iulianus.extra,de in integr.reſtitu.cauſa.in fine.Iudicis ſic.ff.de o furt.non poteſt.ff.de pu.iud.l.infamem.extra,de re iudicata cum te.Item ſi ſit pactum de non appellando,vel recedendo ab arbitro,nihilòminus recedi poteſt.C.eodem.l.penul.verſi.ſi autem.ſecus in p iudicio.C.de temp.appel.l.fina.in fine. p ¶Itẽ infa- p mis poteſt eſſe arbiter:vt ş,eodem.Ş.poteſt eſſe.ad finẽ.ſed nõ iudex.extra,de reſcriptis.ſciſcitatus.iij. quæſtio.vj.ca.j. ¶Item arbitrium non redditur in inuitum.ff.de arbi.l.iij.Ş. tametſi. Iudicium ſic. ff. de verbo.obliga.inter ſtipulantem.ş.j.& j.verſicu. proxi.

¶Legitima.patet expreſsi⁹ de offi.delega.ab arbitris.lib.vj. ADDE Barto. & noui.in l.ab arbitro.q.ff.qui ſa. cog.Abbas in c. cũ dilect⁹.extra, e.invj.col.Alex. cõ.lxxxvj.j.lib.

¶Dilectus. vide j.đ recõuẽ.ĩ prĩ. ADDE Bald.ĩ d.c.& Alex. cõſi.cxcviij.ĩ.lib.

¶Iudice. Scripſi de hoc extra, eo. titu.c.fi.in j. glo. ADDE quòd acta facta coram arbitro, faciunt fidẽ coram iudice, Bal.in l.pe. C.e. & cõſi. xxxviij. iiij.lib. & Abb. in c.fi.extra, eo. Et an ſicut morte alterius cõpromittẽtiũ finit arbitrium,ita finiatur arbitramẽtũ: vide Pau. de ca. con.xxx.& add ver.ita.ĩ eo. bal. cõ. ccc.j.li.& cõ. cclxxj. cũ duobus ſequentib⁹. iij.lib.Pe.de ancha.cõ.cx.Ro.cõſi.cviij.& cxv.et ver.itẽ nõ poteſt. Adde Pe.de Ancha.conſi.cclxx. Bal.cõ. cclij.Ro. cõſi.lxj.& lxxñ.

k ¶Si qs.vide j.Ş. vlt.ver. ſed nunquid incidit.

l ¶Actũ ſit.Iſtud niſi reſpicit primũ dictũ tm̃,ſed illud niſi qđ ſequitur vtrunq̃ reſpicit.& ĩ hoc cauti⁹ locuta eſt glo.quam ĩ prĩ. allegaui.

m ¶Preſentata. Ibi ſcripſi ſuperverbo ſolo.

n ¶Ver.j.Sic erat añ additiões: qa qcqd eſt ĩ illo Ş. añ ver.licet nunqd.detractis tribus primis virgu. fuit additio.

o ¶Itẽ.ſcđm Azo. in Sum. de ſatiſ. in prin.& de ar. iij.col.verſi.producitur.

p ¶In fin.Vide j. de ap.Ş.vl.in fi. an verò valeat pactũ, qđ partes poſsint à ſententia arbitri ap-

pellare,ſatis ſcripſi ſup gl.ñ.de decr.cũ derelictus. quã in prĩ.huiꝰ §.alleg.
¶ADDE Abb.in d.c.cùm dilectus.Pau.de Ca. & Bar.qui contrarium tenent in l.j.C.de arbit.& Specu.in tit.de app.§.j.verſi.quid ſi conuenerit. & modernio.in l.ex conſenſu.ff.de app.

a ¶Corã.In vl.gl.et vide qđ ſcripſi de teſta.Ray.in gl.nõ em̃ põt.an ex ſnĩa arbitri trãsferatur dominium.
ADDE, an ex ſententia arbitri oriat̃ actio,Alex. conſil. 8 xcvj.j.lib. Et q̃ ex ſentẽtia arbitri nõ transferat̃ dñium, niſi dñs tradat, tenet Bal. conſi. cccIxñ.tertio lib.

b ¶Secundũ Vin. q̃ hoc,& id,qđ ſequi 9 tur,notauit in pręc. b decr.cũ dilect⁹.ſed non probauit hoc aliquo iure.

c ¶Dñicalis.lxxxvj. 10 vbi idem dicitur quod hic.

d ¶Arbiter.vt ſ.ver. item infamis. & §. ñ.ver.item poteſt. ADDE, qđ glo. in l. Pedius. de arbitris.quam ſequitur Bart. etiam tenet opin.Specu.& Abb. in c.ad probandũ.de re iudic. Sed in arbitratore d Barto. tenet quòd excommunicatus poſsit eſſe arbitrator in d.l. Pedius. e & in l. ſi quis arbitratu. ff. de verbo. oblig. Ange.in ſua diſputatio. duo ad inuicem litigantes. Anto . de Butr . in f c. Quintauallis . in 11 xxv.col. Prædictã tamen concluſionem limita ſecundùm Ange. in dicta diſputatione, niſi & forma ſtatu g ti arbitrantium haberet executionẽ paratam, ſicut ſentẽtia : quia tunc nõ valet arbitrantium excõic. per d.c. ad probandum . iura allegata per Ioan. Andr. qui contra- 12 rium tenet regula, dolo.in mercu. Reſponde vt per Alex.an in d.l.ſi quis arbitratu.& Bar.in d l. ſi quis arbitratu.Idẽ dicit in bannito,quod in excõmunicato.

proximo.¶Itẽ inuitus q̃s ſubit iudiciũ.ff.de mu.et ho.l.munerũ.§.iudicãdi.C.q̃ p̃ ſua iuriſ.l.vnica.nõ arbitriũ.extra,e.c.j. licet receptũ finire cogat̃.ff.e.l. iĩj.Et dic vt j̃.§.ſeq̃t.ĩ prĩ.¶††Itẽ ex ſnĩa arbitri nõ oritur actio,nec exceptio: qđ dic vt j̃.§.fi.ver.hoc quoq; notãdũ.Ex ſnĩa iudicis ſic.ff.de re iud.l.miles.ĩ fi.C.de reb.cre.actori. & no.extra de off.dele. corã[a].¶Itẽ arbiter nõ põt aſsignare diẽ ad ſnĩam au a diẽdã,niſi id actũ fuerit: vel niſi de nouo p̃tes cõſentiãt.extra,e.ex p̃te.ff.e.l.nõ diſtinguem⁹.§.fi.Iudex verò põt extra de off.dele.cõſuluit.& de te.cũ olĩ.
¶††Itẽ ſcđm Vin.[b] & alios differũt ĩ exceptiõe ſpoliatiõis ĩ modũ exceptiõis p̃poſitæ: de qua nõ p̃t arbiter cognoſcere.Nec ẽt corã eo põt peti reſtitutio incidẽter:quia nõ fuit cõpromiſſum ſup hoc.ex c tra de reſt.ĩ inte.cã.et hæc q̃o eſt dñicalis[c].dic vt ibi.
¶††Itẽ ſcđm eũ,nõ poſſum excipere de excõicatione cõtra arbitrũ,quẽ ſciẽter elegi. Aliud ĩ iudice:cũ ĩ eũ nõ cadat iuriſdictio.extra,de re iud.ad p̃bãdũ. extra,de excep.pia.¶Ego credo,q̃ ſiue ſciẽter,ſiue ignorãter arbitrũ excõicatũ elegerim:nõ teneor ſibi cõicare:nec tenet cõpromiſſum:vt ĩ prę.c.ad p̃ bãdũ.xj.q.iĩj.cũ excõicato.xxiiĩj.q.j.audiuim⁹.extra de cl.exc. mi.illud. Nã excõicat⁹ p̃ hæretico eſt habẽdus.ĩ auc̃.de priuil. do. hęreticę muli.nõ prę. §.quia em̃.arg.C.de epi.audi. iubem⁹.& eſt ſeruus peccati.C.de ſen.paſ.l.vlt.ñ.q.vĩj.§. quia ergo. Ad idẽ in auc̃.de iureiu.qđ à mo.prę.arg.cõtra,quia nõ inueniẽ excõicatus ob hoc p̃hibitus.ff. ex qui.cau. ma.l.necnõ.§.qđ eis.extra, de trãſla.inter corpalia. Itẽ infamis põt eſſe arbiter[d].Idẽ videt̃ in Iudęo.C. d de Iudęis.l.Iudęi.Sed qđ prĩ⁹ dixi,veri⁹ eſt:quia nec cũ excõicato põt cõtrahi,qđ dic vt in Repert.in ti. de ſen.excõ.ver.an cũ excõicatus.licet tñ poſſet dici q̃ inter excõmunicatos[e] põt eſſe arbiter . arg. C.de hęre.qm̃.ñ.q.vĩj.c. pagani.§. in hoc.c.& ſeq. Si igitur peto arbitriũ corrigi, & probo arbitrum fuiſſe excõicatũ: debet iudex p̃nũciare cõpromiſſum,& arbitriũ eſſe nullũ.nã & verba illa,arbitratu boni viri in ſeruũ nõ cadunt.ff. de ver.ſig.& illa. & ſic obtinuit[f].¶††Quid de bãnito noſtri tpis,quẽ deportato cõparamus;ſi ob graue delictũ ſit bãnitus:vt no. Inſti.qui.mo.ius pa.ſol.§.relegati.& videtur qđ põt in eũ cõpromitti:quia nõ eſt prohibitũ.ff. de teſti.l.j. qđ verũ eſt, ſi ſit relegatus ob tale delictũ, p̃pter qđ nõ ſunt eius bona publicãda:aľs ſecus: vt in præ.§.relegati.& ff.de admi.tu.ſine hęrede.§.fi.[g] & vide ff.de his,q̃ ſui vel ali.iu.ſunt.l.patre.Itẽ arbitriũ eſt cõtract⁹, & cõtractus eſt de iure gen.ff.de iuſt.& iure.l.manumiſsiones.& ea q̃ ſunt iuris gent.reſeruata ſunt deportatis: licet quæ ſunt de iure ciuili, ſint adẽpta.ff. de pœnis.quędã ſerui. et ſic de alĩs caſib⁹,qui in iure inueniunt̃ expreſsi,ĩ quib⁹ eſt differẽtia inter arbitria et iudicia:alioquin q̃q̃d in iudicĩs ſtatutũ eſt,debet in arbitrĩs obſeruari:quia redacta ſunt ad inſtar iudiciorũ.ff. eo.l.j. C.de iud. rẽ nõ nouã.§.j.¶††Porrò quædã etiã ſiẽt inueniunt̃.nam corã eo libellus offert̃:qđ dic vt dixi infrà, de libel.concep.§.reſtat.ver.ſed nunquid. ¶Item corã eo fit litis cõteſtatio,& ſic interruptio preſcriptiõis.C. de iud.rem nõ nouã.§. patroni.C. eo.l.pe.§.pe.Itẽ citat per nunciũ, vel per epiſtolã.ff. eo.l.ſed interpellat.§. arbiter ad eſſe.extra,de offic. dele.prudentiã.¶Itẽ corã eo iurat̃ de calumnia.C. de iudi.l.ñ.§.ſed quia.¶Itẽ parificatur & in alĩs ca

ibi dicam.& de ceſsione actionis.§.j.verſ.illud etiam quæritur.

h ¶Habitæ.Sup.cum diſtinctione,quæ habetur.

i ¶Idiotam.Idiotam proferunt chirographi,i.illiteratum,indoctum,incipientem:& componitur ab Idos,quod eſt diuiſio,vt no.ſuper data vj.li. glo.ĩj.& iota quæ eſt litera,quaſi à literatis diuiſus.

k ¶Æterni. Vide ſ. §.j.verſic.ſed ſi arbiter.& verſi.ſeq.

pitulis ordinis iudiciarĩ obſeruãdis:de quibus habes extra,de proba.quoniã cõtra.ſecus in arbitratore.quod dic ſecũdũ dñm meũ.& Inn.iiĩj.extra, l de iureiu.Quintauallis.¶Itẽ, vt valeãt depoſitiones teſtiũ corã eis habitæ,[h] extra,de teſti.p̃ſentata. C.de teſti.l.fi.C.de fid.inſtr.cũ apud cõpromiſſarios.¶Itẽ in feriarũ obſeruatione.qđ dic j̃.§.fi.ver ſi.forma autẽ.& ſeq.¶Itẽ in ferẽdo ſnĩam in ſcriptis.C.e.l.pe.§.j.C.de ſent.ex breui.re.l.vnica.ĩj.q. i j.ſtatutis.Et ſecũdũ hoc vĩ,q̃ nõ poſsit in idiotã[i] cõpromitti:& ideo debet p̃poni,tanq̃ in arbitrũ & arbitratorẽ,&c.ſecũdũ Ia.Alĩj dicũt, q̃ loquat̃ & p̃nũciet,vt ſcit,& põt.ar.C.de iud.certi.& in his,q 13 no.j̃.de ſent.§.in quo ſit ferẽda.¶††Itẽ ſi arbiter nõ venit ad locũ deſtinatũ: pars nõ veniẽs nõ eſt cõ- m tumax.ff.e.l.arbiter calẽdis.ſicut & in iudice cõtingit.de quo dic vt extra,de dolo & cõ.c.fi.& j̃.§.fi. ad fi.¶Itẽ litẽ ſuã facit,ſicut & iudex.C.de epiſ.& cle.ſi q̃s in cõſcribẽdo.in fi.extra,de re iud.cũ æter k ni.[k]Itẽ vt nec minor xx.annis,nec mulier poſsint 14 eſſe arbitri,vt dixi ſ.§.p̃t eſſe.¶††Itẽ vt ab eiꝰ ſnĩa maiores reſtituant̃.ff.ex q.cau.ma.l.ñ.¶Itẽ vt ĩtra l triẽniũ cã nõ expiret,[l]ſi dies certa ſtatuta ſit:ſecꝰ ſi nõ ſit ſtatuta,ff.e.l.j.& l.ſi vnꝰ.§.ſi multo poſt.& l. litigatores.rñ.j.C.de iud.l.p̃perãdũ.extra,de iud. c.pe.Sup hoc aũt dixit Pla.q̃ arbiter põt p̃nũciare q̃diu voluerit.ff.e.ſed ſi cõpromiſſum.in fi.[m] Et m in auc̃.de app.& ff.de ver.ob.ſi Stichũ aut Pãphilũ.§.vnico.q̃ multũ ad hoc facit p̃ eo.Azo dicit q̃ ſi lis eſt cõteſtata:tũc vſq; ad terminũ.ſicut eſt in iudicio:vt p̃ dixi.Si verò nõ ẽ cõteſtata,vſq; ad xxx. n annũ:vt in p̃.l.p̃perãdũ.Io.de Deo[n] no.cũ Vber. q̃ vbi cõpromiſſum eſt ſub certa pœna:tũc expirat triẽnio : ſecꝰ ſi ſit amicabilis cõpoſitor.ff.e.l.nõ diſtinguemꝰ.§.ſoluto.Itẽ ſecꝰ ſi ſit dictũ,q̃ in hęre des trãſeat.ff.eo.l.diẽ.§.ſi hæredes.& l.ſed & ſi nõ interpellat̃.extra , e.c.fi.Ar.cõtra q̃ nõ expirat.& quòd nõ eſt neceſſe finiri triẽnio.C.de tẽp.ap.auc̃. ſi tñ.ſed ibi nihil aliud p̃bat̃ , niſi q̃ biẽniũ,qđ dat̃ ad p̃ſequẽdã appellationẽ nõ currit partib⁹,q̃diu o litigãt corã arbitris.[o]Itẽ cõtra in præ.l.ſi Stichũ. 15 §.vnico.¶††Sed nũquid põt de fructibus & expẽſis cognoſcere arbiter?Hoc proſequere,vt j̃.§.fin. verſi.ſed cũ ſ.¶Itẽ in inducĩs deliberatorĩjs cõcedẽdis.C.eo.l.pen.§.fi.¶Itẽ ſicut legatus cogitur ferre ſentẽtiam,vel ſuſcipere iudiciũ, quod in legatione ſuſcepit : vt ff.de iudi.l.ñ.ſic & arbiter.ff.eo. l.non diſtinguemus.§.item ſi quis Romæ.¶Item collige alia ſimilia & diſsimilia in his, quæ ſ.& j̃. not.In omnibus autem ſunt ſimilia,in quibus diſſimilitudo non inuenitur expreſſa,vt dixi.

SVMMARIVM.

☞Arbitrium qualiter finiatur.

1 Arbitriũ finitur per lapſum diei in cõpromiſſo apoſitæ, & vbi litigatores ad alium iudicẽ iuerint.
2 Finitur arbitrium morte arbitri, vel alterius litigatorum,niſi aliquid ſpecialiter exprimatur.
3 Arbitratus an ſoluatur morte vnius,ſicut compromiſſum,aut arbitrium.
4 Prælatꝰ alicuius eccleſiæ cõpromittẽs ſuper rebus ipſiꝰ eccleſiæ,an eius morte cõpromiſſum finiatur.
5 Arbitro corã p̃tore ſe excuſante, expirat arbitriũ.
6 Iuriſdictio iudicis non ob hoc expirat,ſi cauſa coram ordinario iudice, vel delegato pendente ſimpliciter compromittatur.

ciare quãdiu voluerit,Bal.in conſi.clxj.ñ.vol.& conſi.ccccIxxv.iiĩj.lib.ſed Bar.in l.ſi quis arbitratu.de verb.obli.dicit quòd Spe.hic nihil boni allegat:quod in arbitratore poteſtas pronunciandi finitur anno.& hoc ſequitur Bal.conſi.cxxxv.iĩj.lib.Vide Alex.in d.l.ſi quis arbitratu.& Pau.de Ca.in l.properandum.§.illo proculdubio.C.de iudi.

¶ In fin. Et hoc ibi recitat finis vltimę gl.Et iuſtificari poteſt hoc dictũ,ideo per legẽ triennium nõ eſſe liti per arbitriũ finiẽdæ ſtatutũ:quia partes illud ſtatuere poſſunt. quod nõ procedit in iudice.Patet primum ff.eo.l.ſi cùm dies.in prin.& l.Labeo.ñ.Imputẽt ergo ſibi,ſi nõ ſtatuerunt.Item cùm eo caſu iudex triẽniũ ſtatuere poteſt, & arbitrũ cogere, vt intra certam diem pronunciet.ff.eo.l. iĩj.§.j.de app.legitima.lib.vj.ergo.vt ſ.propter quã, & per auc̃.j̃.alleg.hæc opp. placet.hæc tamen diſceptatio nil valet de iure Canoni.de iudi.c.pen.
¶Hoc ſciasq̃ Marti.de Fano plenè de hoc tractauit in capi. cõpromiſimus. & ſine diſtinctione tenet cõpromiſſum expirare triennio computato,nõ à die compromiſsi, ſed à tẽpore cauſæ coram arbitro cœptæ, per l.properãdũ.In quo autẽ differt hoc dictũ à dicto Azo.facile eſt videre. Iſte põderat cauſam cœptã: ille litẽ conteſtatã, quaſi prius non ſit lis.de verbo.ſig.ex parte.ñ.
ADDE quòd arbiter poſsit pronũ

e ¶Excommunicatos.Compromittentes,quia non intendit q̃ inter plures arbitros poſsit eſſe vnus excõmunicatus: ſed arguit q̃ ſi reus & actor ſunt excommunicati,quòd arbiter poſsit talis eſſe.

f ¶Obtinuit. An autẽ publicè excõicatus poſsit eſſe arbitrator,vide quæſtionem ſuper regula,de dolo.facit de reg.iur.lib.vj.

g ¶§.fi.Gui.de Suzar.in l.ſi Pedius.alleg.ff. pro ſocio.actione.§.publicatione.& ff.de bon.poſ.contra tab.l.j.§. vlti.vide infrà,de inſtru.edi.§.cõpendioſè.poſt princ.verſi.quid de bannito.& verſi.ſecũdo oppone. & quod

h ¶ In fin. Et hoc ibi recitat finis vltimę gl.Et iuſtificari poteſt hoc dictũ,ideo per legẽ triennium nõ eſſe liti per arbitriũ finiẽdæ ſtatutũ:quia partes illud ſtatuere poſſunt. quod nõ procedit in iudice.Patet primum ff.eo.l.ſi cùm dies.in prin.& l.Labeo.ñ.Imputẽt ergo ſibi,ſi nõ ſtatuerunt.Item cùm eo caſu iudex triẽniũ ſtatuere poteſt, & arbitrũ cogere, vt intra certam diem pronunciet.ff.eo.l. iĩj.§.j.de app.legitima.lib.vj.ergo.vt ſ.propter quã, & per auc̃.j̃.alleg.hæc opp. placet.hæc tamen diſceptatio nil valet de iure Canoni.de iudi.c.pen.
¶Hoc ſciasq̃ Marti.de Fano plenè de hoc tractauit in capi. cõpromiſimus. & ſine diſtinctione tenet cõpromiſſum expirare triennio computato,nõ à die compromiſsi, ſed à tẽpore cauſæ coram arbitro cœptæ, per l.properãdũ.In quo autẽ differt hoc dictũ à dicto Azo.facile eſt videre. Iſte põderat cauſam cœptã: ille litẽ conteſtatã, quaſi prius non ſit lis.de verbo.ſig.ex parte.ñ.
ADDE quòd arbiter poſsit pronũ

n ¶Io.de Deo.in ſuis cauil.lib.vj.rub.de arbi.in fi.

o ¶Arbitris.Sequitur etiam ibi,ſi decies millies plusquam biennĩ tempus effluxerit:ergo patet triẽnio non finiri compromiſſum.Et idem in cle.de

app.c.quandiu.In ſequenti cõtrario dicitur,quòd ſtipulatio in annos ſingulos,eſt vna incerta & perpetua.Sed quia ſtipulationes non habent triẽnium diffinitum,ſicut lites,ad illam facilè reſpondetur.

a ¶Litigatorum.Niſi plures erant compromittentes pro qualibet parte, non facta mentione hæredum ſuorum:& vnus compromittentium moritur, tenet Alberi.

Gal.eo.ti. verſi.antepen.quòd ſi res erat diuidua,& qui libet litigabat:pro parte ſua durat cõpromiſſum : quia tot ſunt cõpromiſ 1 ſa,quot ſunt partes & perſonæ.C.com muni diui.l.ad offi cium.ff. de verbo. obli.ſcire.& de iniur.ſi plures.Secus 2 ſi res erat indiui- a dua:quia tunc finitum fuit compromiſſum : vt eſt in ſeruitutibus,ſecundùm eum.ff.fa.erc. hæredes.§.an ea.& b ſi ſerui.ven.loci corpus. §. pen. Tenet etiam ibi verſ.vlti. quòd ſi non facta mentione hæredũ, 3 pro ſe &vxoribus cõpromiſerũt duo, promittentes de rato,& alterius vxor moritur non finic tur cõpromiſſum: cùm executio non contra illam,ſed cõtra promittentem fieri deberet. ff. de procu.l.Plautius. d ADDE Pau. de e Caſt.qui refert hãc addi.eius cõſi.xxx ñ. Ang.cõſi.ccxlv.

b ¶Aſſociandus. Debuiſſet dicere ſub- 4 rogandus.

c ¶ Pactum. Vide quod dixi ſ.§.j.verſi. arbitrator verò. ADDE, ꝙ contrarium tenet Bart. in d.l.ſi quis arbitratu. Sed domin⁹ Franc.de Alber.tenet in reſpõ.dictæ l.opi.Spec.& idem tenent Roma. & Alexan.

d ¶Proprietas.verbi gratia.

e ¶Vſufru. Illius rei legato hæredi finie f tur ergo cum primo hærede.

f ¶C.ſi. Vide quod ibi not.in glo.ñ.& g quod ſuper ea dixi. 5

g ¶Tempore. Vide quod ibi dixi poſt Hoſti.in fi.& eo.c. iñ.ſuper vltima gl. & facit clemen.de procuratorib⁹.procuratorem . vbi de hoc in vltima gloſ. h

7 Eundo de vno arbitratore ad alium,quare dicatur receſſum à priore.

Initur autẽ arbitriũ,ſi de oĩbus, de quibus cõpromiſſum fuit,ſit pronũciatũ:ſecus ſi de quibuſdã tãtũ:niſi vbi actũ ſit,ꝙ de parte litis pronũciare poſsit.ff.eo.l.diẽ.& l.quid tñ.¶†Itẽ finitur per lapſum diei in cõpromiſſo appoſitæ.ff. eo.l.ſi cùm dies.& l.arbiter ex cõpromiſſo.& dicã j.§.proxi.Itẽ ſi litigatores ad iudiciũ , vel ad aliud arbitriũ iuerint.ff.eo.l.ſi qs.j.& l.ſed & ſi in ſeruũ. §.fi.& l.ſeq.& l.litigatores.& l.itẽ ſi vnus.§.ſi multo poſt.¶†Itẽ morte arbitri vel alteri⁹ litigatorũ[a], niſi dictũ ſit,ꝙ hæres ſuccedat: vel ſi dictũ ſit,ſed ab altera parte tãtũ.ff.eo.arbiter cal.& l.nõ diſtinguemus.§.ſoluto.extra,de teſti.præſentata.extra,eo.c. ſi.pro ſocio.l.actione.§. morte.ff.eo.l.diẽ.§.j.& l. ſed ſi interpellaẽ.in fi.& l.ſi cõpromiſſum ita.& l. ſeq.Sed videẽ ꝙ arbitro mortuo,alter ſit ei aſſociãdus[b] ff.de iud.l.proponebaẽ.& l.mortuo.C.de peda.iud.l.placuit.Sed illa,& ſimilia,loquũtur in iudicĩs.Nã arbitriũ ſoluiẽ,vt ſocietas.extra,de ſpõ.c.ñ. quia in infinitũ poſſet dari terminus & dilatio.& iũge hic quod no.j.§.proxi.verſi.itẽ quod cõpromiſſum.ñ.& ſeq.¶†Sed nũquid arbitratus ſoluiẽ morte vnius,ſicut cõpromiſſum ſeu arbitriũ.Arg. ꝙ ſic in prædi.l.diẽ.Vber.dicit cõtra:qa nõ eſt verum cõpromiſſum ſeu arbitriũ:ſed quoddã pactũ, vel trãſactio:in quo hęres ſuccedit,& ad eũ trãſit. ff.de prob.ſicut pactũ[c].Sed vbi fit mẽtio de hęrede nũquid intelligitur tãtũ de vero hęrede,vel etiã de alĩs in infinitũ.Et videtur ꝙ tantũ de primo.C.de vſufr.antiquitas.Dic cõtra.C.deleg.l.in annalibus. nã & hęres hęredis in infinitũ teſtatoris eſt hęres: vt C.de hęre.inſti.l.fi.Nec ob.præ.l.antiquitas.Nã illud ſpeciale eſt in vſufr.ne proprietas[d] ſit inualida abſente vſufructu.[e] Quod autẽ dicit,ꝙ hęres nõ ſuccedit in cõpromiſſo:verũ eſt ante ſnĩam.Si verò poſt ſnĩam moritur litigator,hęres eius ſuccedit in emolumẽto,vel dãno,quod ex ſnĩa cõtingit.ar.in præ.l.diẽ.in prin.& eo.ti.q̃uis.& vide in eo.verſi. itẽ qđ cõpromiſſum. ¶†Quid ſi p̃latus alicui⁹ eccleſiæ cõpromiſit ſup̃ rebus ipſius eccleſiæ:nunqd ei⁹ morte finiẽ cõpromiſſum.Videẽ ꝙ nõ.nã ipſa eccleſia videẽ cõpromittere,cuius noĩe cõpromitti.extra,dereſt.ſpo.cũ veniſſet.in fi.extra,de ſen. excõ.mulieres.& eccleſia nunq̃ moriẽ:vt xĩ.q.ĩ.liberti.ñ.Et ad idẽ ff.de ann.leg.l.annua.§.poſt.Vbi dicit,ꝙ ſi legeẽ ſacerdoti talis eccleſiæ,& ſacerdos moriẽ:eccleſia nihilò minus habebit.xĩ.q.iĩ. põtifices.extra , de teſti.requiſiſti.Sed dic cõtra.arg.in præ.l.diẽ.§.ñ.Cùm enim à parte vnius finiri poſſit,eo mortuo:ergo debet eſſe idẽ in alia parte:vt in præ.l.ſed & ſi interpellaẽ.§.fi.eo.ti.ſi cùm dies.§.ſi arbiter.in fi.Nã nõ debet claudicare:vt ſ.& extra, de excep.cùm inter.ſecũdùm Odof.Verius dic ꝙ ſucceſſor nõ cogiẽ ſtare:niſi in hoc vtilitas eccleſiæ fuerit ꝓcurata.arg.extra,eo.c.j.de preca.c.ñ.de ſo. c.j.& extra,ne pręla.vi.ſu.c.fi.[f] Prima facie cõtradicere videẽ.& ſl.loc.ſi qs domũ.§. hic ſubiũgi.& quia nec tenet cõpromiſſum ab eo factũ quo ad perpetuũ prędiudiciũ ſine cõſenſu ſuperioris: vt extra,eo.c.iĩ.& c.cũ tẽpore.[g] & c.per tuas.cùm nõ ſit dñs,ſed procurator:vt extra,de do.c.ñ.¶†Itẽ expirat,ſi arbiter corã prętore ſe excuſat:quod facere põt in multis caſibus poſitis ff.e.licet autẽ.& l.ſeq. ¶Itẽ ſi dictũ ſit,vt prędente vtroq̃ litigatore, aut hæredibus eorũ pronũcieẽ , & alter deceſſerit pupillo relicto:niſi tutoris authoritas intercedit: vt in præall.l.ſi cõpromiſſum ita.& l.ſeq.¶Itẽ ſi capitales inimicitiæ,vel infamia facti,arbitri,& huiuſmodi ſuperueniãt[h]:vt j.c.proxi.ver.itẽ ꝙ inimicitię. ¶Itẽ ſi arbiter eſt in magiſtratu poſitus,vel in poteſtate:quia fortè eſt cõſul,vel ptor:nõ cogiẽ ſnĩam

h ¶Superueniant.Idem videtur,ſi inimicitias,quæ prius erant,probabiliter ignorabat.Cui dicto ſatis conuenit litera §.cùm quidam.in l.non diſtinguemus.Bene facit de elec.nulli.lib.vj.& ff.de confir.tut.l.in confirmando.in fin.cum l.ſeq.& dixit Gul.de Suza.in præ.§.quod ſi litigator offendit arbitrum,per quod factus eſt inimicus:illum recuſare non poterit, ne ex dolo ſuo commodum conſequatur. Alle.eo.tit.l.ita demum.in prin.& fl.ex quib.cau.ma. l.v.Facit decr.v.de dona . inter virum & vxorem.

ADDE, ꝙ Gul. de Suza . ſequitur Bar.licet de eo mẽtionem non faciat, in d.§.cùm quidã. adde etiam in verſ. item ſoluitur compromiſſum . quòd ſi arbiter eſt bannitus,& banna publica, ſoluitur cõpromiſſum : vt tenet Bar.in d.l.ſi quis arbitratu.ſequitur ratio.ibi Ant.de But. & Inno.in c. Quintauallis.Alex.in d. l. ſi quis arbitratu. Bar.in l.poſtquam. ff.vt leg.nomine cauea.& eius cõſilio incipiente, talionis de Spoleto.

¶§.proximo.circa fin.ibi vide.

¶Intelligenti. Vt ibi not.in glo.ñ.& vltima.

¶Vt dixi.Idẽ ſcripſi eo.tit.innotuit. ſuper j.glo.

ADDE, verſi.itẽ ꝙ lapſa die.& verſ. item quòd prorogatio.& verſi.quid ſi fuerit actũ.ad eorum clariorem notitiã , quod ſcripſit Bald.conſi.ccxcix. & ſeq.j.lib.& vide cõſil.cccclxxj.cum duobus ſequentibus.& conſil.cccclxxvĩj.iiĩj.lib.

dicere.ff.eo.l.iĩj.in fi.¶Itẽ ſoluiẽ cõpromiſſum die, morte,acceptilatione,iudicio,pacto denõ petẽdo, trãſactione,rei perẽptione,& ſacerdotio aduenięte.ff.eo.nõ diſtinguemus.§.cõpromiſſo.& §.ſeq. & §.ſacerdotio.extra,eo.ex parte.ar.etiã , ꝙ expiret ſacerdotio.extra,de teſti.præſentata.¶Quid igitur,ſi vnus ex arbitris ſit monachus?Dic vt infrà §.vl.ver.ſed pone ꝙ vnus.¶Itẽ vno ex litigatoribus cedẽte bonis.ff.eo.itẽ ſi vnus.rñ.j.¶Itẽ ſi ſit furioſus.ff.eo.ſi cõpromiſſum ita.& l.ſeq.¶Itẽ ſpa- i tio triẽñ : vt ſuprà,§.proximo.[i] ¶Quid ſi factus eſt arbiter ad litẽ cõteſtandã vt interrũpatur præſcriptio:nunquid poteſt vltra procedere? Argu. ꝙ nõ.ff.eo.l.nõ diſtinguemus.§.de officio.ſ.§.proxi. circa prin. verſ.itẽ in arbitrio nõ,&c.Dicas cõtra.ff. de procu.l.qui procuratorẽ.ff.de iudi.vbi.Secus ſi dictũ eſſet ꝙ vlterius nõ procederet.C.de iudi.cũ ſpecialiter. vel ſi datus eſſet ad certũ articulum.ff. 6 qui ſatiſ.cog.l.arbitrio.ſecũdùm Vber.¶†Illud autem certũ eſt,ꝙ licet cauſa coram ordinario iudice, vel delegato pẽdente ſimpliciter cõpromittatur, non ob hoc expirat iuriſdictio iudicis: imò poteſt ad eũ reduci.C.de tẽp.app.auẽ.ſi tñ in medio.nec k eſt cõtra rectè intelligẽti,[k] extra,de offi.dele.ſignificãtibus.& de arb.innotuit. Verũtamẽ ſi temere ab arbitro recediẽ , ad iudicẽ redeũdo pœna cõmittiẽ. ff.de arbi.l.ſi quis rẽ.Et qñ itur ad arbitros,delegatus,à quo recediẽ,nõ poteſt cogere partes ad arbitriũ obſeruãdũ:quia fines mãdati,&c.vt extra , de reſcr.cũ dilecta,niſi hoc actũ fuerit inter partes:vt in præ.c.innotuit.prorogãdo eius iuriſdictionẽ:vt i 7 extra,de of.del.cũ olim.& c.P.& G.¶†Sed quare de vno arbitro eũdo ad aliũ vr̃ à priore receſſum, k vt ff.de arb.l.ſed & ſi ĩ ſeruũ.§.fi.& l.ſeq.nõ aũt vr̃ recedi à iudicio accedẽdo ad arbitrũ,vt p̃dixi?Rñ. arbitriũ eſt volũtariũ:ideoq̃ partes cõmuni cõ- 1 ſenſu ab eo recedere poſſunt liberè.extra , de reg. iur.c.j.ff.eo.l.nihil tam.Iudiciũ verò redditur in inuitũ.ff.de verbo.ob.inter ſtipulãtem.§.j.Ideoq̃ partes ei renũciare non poſſunt. Item iuriſdictio datur à lege,vel ſuperiore: vt xcvj.diſt.ſi Imperator.ff.de offi.eius,cui man.eſt iuri.l.j.extra , de offi. dele.paſtoralis.reſpõ.j.& c.ſuper quæſtionum.§.j. & ideo ei nequeunt partes renunciare:ſecus in arbitrio , quod fit per partium conſenſum.vnde de 1 eorum diſſenſu poteſt reuocari:vt dixi.[1]

SVMMARIVM.

☞De exceptionibus cõtra arbitriũ & arbitrum.

1 Excipitur contra arbitrum , quòd prorogatio diei fuit illegitima.

2 Arbiter mãdans vni litigatorũ ſe prorogaſſe de tali tẽpore,& alteri mãdat de altera die,quid iuris.

3 Actum eſt in cõpromiſſo , quòd dies prorogetur, an ſemel,vel pluries prorogabitur?

4 Prorogatio an poſsit fieri diuerſis temporibus,vt hodie actor conſentiat,cras reus.

5 Si actum eſt quòd hæredes arbitri ſuccedant, videtur idem quod in hærede litigatoris.

6 Exceptio contra arbitrũ eſt,quòd non poteſt mulctare,niſi hoc actum fuerit.

7 Iniquum eſt pacto perimi id , de quo cogitatum non docetur.

8 Arbitrio promulgato non poteſt arbiter partem cogere,nec ſe de aliquo intromittere , cùm iuriſdictionem non habeat.

9 Compromittentes in aliquem,non tanquam arbitrum,ſed tanquam bonum virum,qui condemnat partem,an poterit etiam iubere,&c.

10 Arbiter,an tenetur citare partes,vbi actũ eſt quòd partibus abſentibus feratur ſententia.

Excipitur cõtra arbitrum ſeu arbitriũ,ꝙ nõ põt eſſe arbiter.qđ dic vt dixi eo.tit.§.põt eſſe.¶ Itẽ ꝙ ptãs ei⁹ expirauit.qđ fit in multis

a ¶ §.fi.Qui incipit,postremo.
b ¶ Multis. Ad hoc de electione.si compromissarius. & de præben.non potest.§.j.lib.vj.
c ¶ Capitales.De his vide quod dixi ſ.§.proxi.versi.item si capitales.
d ¶ Verius.lex,humanitatis.bene facit vbi tutor nō cogitur defendere pupillum contra sororem, vel eius filios: sed adito prætore prouidebitur pupillo.Satis videtur distinguēdum, an amici aduersarius resistat exceptioni: & eo casu nō procedat: cùm etiam pater in causa filij, & econtra, posint arbitrari. ff.eo.ti. quinetiam. sicut & iudicare.nisi recusentur. ff. de iudi.l.in priuatis. Leges contrariæ loquuntur in coniuncto agente, & aduersario recusante. 1 Tamē pro solutione facit:quia iste arbiter vult prouidere famæ suæ, quæ lædi posset, si iudicaret pro coniuncto. Cōtra hanc solutionem facit de concess.præbē.quia cunctis.in fi.vt ibi no.in glo.penulti. 2
✱ ADDITIO ad versic.ibi. Item q̄ corruptus,&c.
ADDE, q̄ ex enormi & minima læsione dolus arbitrorum præsumitur. arg.l.omnes.§. Lucius. ff. quæ in fraud.cred.Iniquū est arbitrium,quando lædit vltra septimam partem.Paul. de Cast.cōsi.cxxij. incip.viso puncto. col.ij. versi. secūdò vidēdum.in ij.par. consiliorum. Hen. Ferran. 3 b
e ¶ Arbitrorum. Ibi videtur q̄ necessaria sit exceptio.ibi soluitur. 4
f ¶ Colla.viij. Guid. in quęstionibus statutorum sub litera Ioan.dicit iudicatū fuisse,q̄ si compromissum est, vt pronūcietur secūdùm iura,arbiter nō poterit pronūciare secundùm statuta,saltem iuri contraria. alleg.aut.præsides. C.de epi.audi.C.de iudi.l.rem non nouam. & quia iuris nominatio siue additio intelligitur de communi iure Romanorum. Insti.de iur.nat.gen.& ci.§. c d

multis:vt dixi ſ.eo.§.proxi. ¶ Itē q̄ est talis res,de qua nō potuit cōpromitti: vel talis p̄sona,quæ nō potuit cōpromittere.quod dic vt dixi ſ.eod.§.restat. ¶ Itē qđ cōpromissum factū est sine pœna, vel sine eo,qđ vicē pœnæ obtinet. Vñ nō valet.ff. eo.l.litigatores.§.ij.& C.e.l.pe.§.altera.& extra,e.c.p tuas.& dixi ſ.eo.ti.§.j. ¶ Itē q̄ claudicat: vnde nō valet.ff.eo.l.qd tñ.§.pe.extra,de excep.cùm inter. ¶ Itē q̄ pronūciatio arbitri incerta collata est in arbitriū tertij.ff.eo.l.itē si vn⁹.§.idē Pōpo.& §. seq.de hoc j.§.fi.versi.sed qd si dicat. ¶ Itē q̄ actū est, vt tertius incertus assumatur:vt j.§.fi.versi.hoc quoq; notādū.& seq. ¶ Itē q̄ lapsa die in cōpromisso apposita fuit pronūciatū.nec erat dictū, q̄ arbiter posset diē prorogare.ff.eo.arbiter ex cōpromisso.& l.nō distinguemus.§.dies.& §.fi.& l.seq. & l.Pōpo.§.fi.aliàs incipit,si de meis.§.fi.& C.eo. l.j.in fi.& l.ij.sed si lapsa sit dies in cōpromisso apposita,postea etiā cogit pronūciare,si ei liquet de causa:vt præ.l.Pōpo.§.fi. ¶ †Itē q̄ prorogatio diei fuit illegitima: vt quia sine cōsensu partiū,vel huiusmodi.ff.eo.l.arbiter ita.ff.quibus mod.vsusfru. amit.l.iij.in prin.ff.de in diem addic.quod ait.ff.de le.iij.si q̄s fideicō.§.si q̄s decē.extra,de offi.dele.de causis.Potest tñ fieri prorogatio p̄ nunciū,vel per epistolā.ff.eo.l.diē.rñ.j. ¶ †Sed quid si arbiter mādat vni litigatorū,q̄ ipse prorogaunt diem à die dominica in sex dies:& alteri mādat de altera die: q̄ritur à quo tēpore currat prorogationis tp̄s? Quidā dicūt q̄ à secūdo tēpore:vt arg.ff.de testa.ma.qui duos.ff.de ser.rus.præd.l.per fundū.ff.cōmu.præd. l.fi.& videt casus,licet in alia materia,ff.de iur.do. l.tali facta stipulatione.resp̄ō.j.& ar.ff.de bo pos. ex testa.mil.l.j. ¶ Ego puto à neutro incipere currere:quia & si altera pars in altero tēpore nō veniret,nec posset cōtra eū procedi:vt ſ.§.differt.versi. itē si arbiter nō venit.& j.de expē.§.fi.[a] ver.tu autē.Et facit extra de rescr.c.fi.versi.aut res.& extra, de in integ.res.ex literis.& extra,de app.super.eo. ij.in fi.versi.postremò.versi.tu autē.& seq.Assignatio enim termini facta sine causæ cognitione,nō valet : vt j.de dila.§.nunc videamus.versi.sed pone. ¶ †Sed quid si fuerit actū in compromisso,q̄ dies prorogetur: nūquid semel prorogabitur,an pluries? Et videtur q̄ pluries.arg.ff.de edē.l.veluti.§. hæc voxiterū.& xix.dis.c.j. Tu dic q̄ tātùm semel licet simpliciter dictū sit de die prorogāda.ff.de lega.j.fideicōmissa.§.si quis decē.ff.de verbo.sig.boues.§.hocsermone.& extra,de rescri.cùm in multis. [b] ¶ †Itē nūquid diuersis tēporibus potest fieri prorogatio,vt hodie cōsentiat actor,cras reus? Videtur q̄ sic:& quia hoc potest fieri per epistolā,vt dixi.Sed nō est magna vis, vtrū fiat eodē tēpore, vel diuerso: & omnes prorogationes per vltimā cōfirmabūtur:vt ff.de ser.rus.præ.per fundū.ff.cōmunia præ.l.fi. ¶ Itē q̄ eius turpitudo est manifesta : quia accepit pecuniā, vt pro altera parte pronūciet.ff.eo.itē si vnus.& l.qualē.Secus si vt pronūciet tātum.ff.eo.l.iij.§.j.& l.sed & si in seruū.§. sunt & alij. ¶ Item & inimicitiæ capitales[c], aut infamia facti,aut ætas, aut valetudo, aut occupatio propriorū negotiorū,aut profectio vrgēs,aut munus aliquod Reipublicæ causa, & si qua alia incōmoditas superuenit:tūc enim arbiter non cogetur pronunciare.ff.eo.l.licet.& l.seq.& l.nō distinguemus.§.cùm quidā. ¶ Sed nūquid excusabitur eodē modo propter amicitiā? Arg.q̄ sic.C.de excu.tut. humanitatis.ff.de procu.aut affinitate.extra,de off. dele.insinuāte.iij.q.v.quia suspecti.arg.cōtra.ff.de iniur.l.lex Corne.ff.de iur.om.iu.qui iurisdictioni. Primū verius. [d] ¶ Itē q̄ corruptus pecunia sniam tulit,vel dolo aduersarij decept⁹,vel sorde,vel gratia corrupt⁹.ff.eo.l.iij.§.tamersi neminē.in fine.& l. ita demū.& l.sed & si seruū.§.sunt & alij.& extra, e f g h i 6 7 k

ij.in fi.& licet iudices iurēt seruare statuta & cōsuetudines locorū.de iure iur.veniētes arbitri.nō hic vidētur distinguēda statuta ordinātia processus,à statutis diffiniētibus principale:ex quo solū pronūciationi imponitur illa meta.Sed si additū fuisset cognoscere & pronūciare:tūc fortius ligaret,periculosum esset si cōmitteret ei, qui per statutū fouet iustitiā,per c.ij.de re iud.cùm æterni.xj.q.iij.quatuor.iij.q.v.ac cusatores.vel testes.& sic vltra latrocinū peccauit. lxxxvj.dist.in religiosum.arg.cōtra.C.eo.arbitratorū. [e] Item q̄ tulit cōtra ius.extra,de ele.causam, que.vbi de hoc dicimus.colū.viij. [f] ¶ Item q̄ pars non fuit stipulata pœnā à parte,si arbitrio nō staretur.ff.de præ.ver.si gratuitam.§.fi.ff.eo.l.diē.§.fi. & l.si cùm dies.§.pe.& l.si de meis.& l.si liti.§.Iulianus.& §.quod ait. ¶ Itē q̄ nō fuit cōpromissum pœna vallatū:sed cōsensus solus interuenit.vnde nō potest agi ad pœnā, sed ad interesse fic.ff.eo.l. diē.§.fi.de hoc j.§.fi.ver.sed qd si stipulatus. ¶ Itē q̄ pœna soluta nō est necesse stari arbitrio:quia expirauit.Et si peto quod laudatū est,nō possum exigere pœnā.ff.de do.excep.apud Celsum.§.Labeo. & ff.eo.l.si duo.§.semel.& §.fi.& l.Celsus.nisi dictū esset,q̄ pœna soluta laudū firmum maneat: & laudo rato manēte,peti possit pœna:quia tūc,vtrūque exigetur: vt in præ.§.semel.& C.de trāsa.cùm proponas.ff.de trāsac.l.qui fidē.xxv.q.ij.si ecclesiæ.vbi de hoc.extra,eo,dilecti. [g] Et iūge hic quod no.j.eo.§.fi.versi.quid ergo secūdū. ¶ Itē pœna in cōpromisso promissa nō exigitur,nisi pro capitulo,super quo actū est:nisi fortè dictū sit,q̄ pro hominibus & singulis peti possit.ff.e.l.si duo.in fi.ff. si quis cau.si seruus.§.si pluriū.De hoc j.§.fi.versi. quid si plura ¶ Itē quod in cōpromisso interuenit iuramētū arbitri, vel alterius partis: vt ſ.in prin.huius ti.Itē q̄ factū fuit nudo pacto,quod nō valet: nisi in casu,qñ,s.litigatores pacisc̄untur de nō petē- g doid,quod debet,si arbitrio nō pareatur.ff.eo.litigatores.§.interdū. [h] ¶ Itē q̄ arbiter nō suscepit in se cōpromissum:vnde nō valet.j.§.fi.versi.sed nū- h quid arbitrator. ¶ Item q̄ nō est latum super eo,de quo fuit cōpromissum, sed super altero.ff.eo.l.qd tñ.in fi.& §.interdū.& l.seq.§.pluriū.& l.si cùm dies.§.plenū.in l.nō distinguemus.§.de officio.& §.fi.& l.seq.extra,eo.cū dilectus.Omnis enim potestas arbirri pēdet ex cōpromisso:& nihil extra illud potest.in præ.cōcor. ¶ Itē q̄ pronūciauit sup vnare tātū : cùm tñ dictū esset,vt de oībus cōtroversijs vnā sniam ferret:vt præ.l.quid tñ.& in prę. §.de officio. ¶ Itē q̄ erāt plures arbitri,& vnus vel duo tātū pronūciāt:vnde nō valet,nisi id actū esset : vt in l.nō distinguemus.§.cùm in plures.& l. itē si vnus.§.itē si plures.& l.Pedius.aliàs incipit, parui.§.in seruū.extra,de offi.dele.prudētiā.quod dic vt ſ.§.vlt.ver.postremò. ¶ Itē q̄ cōpromissum expirauerat,prius q̄ arbitrare,morte cōpromittē tis:nisi actū sit de vtroq; hęrede succesiuo, & etiā morte arbitri.quod dic vt ſ.e.§.finit.versi.itē mor- i te. ¶ †Quid si actū est, q̄ hæredes arbitri succedāt? Videt idē qđ in hęrede litigatoris.de quo dixi in præ.ver.itē morte.Nā pōt dari alicui & hęredi eius iurisdictio.ff.de re iud.ait prętor.Et cōtra videt, q̄ hęres nō succedat, etiā si hoc sit actū : vt cōtingit in hęrede socij.ff.pro soc.l.Labeo.& l.nemo. Vel distingue an fuit actū de hęredibus litigātiū, vel arbitri:& tūc valeat:aliàs nō. [i] ¶ Itē q̄ doli clausula nō fuit appositā.vñ nō fuit plenū.ff.e.l.ita demū. in fi. ¶ †Itē q̄ nō pōt mulctare,nisi hoc actū fuerit. ff.de iud.l.iij.§.fi. ¶ Itē q̄ super vna re tātū, q̄ fuit specificata,fuerat dispēsatū:vñ sup ea, & nō super alia,videt fuisse cōpromissum.ff.e.l.si cū dies.§.ple k nū. ¶ †Sed pone,T.[k] dedit filio suo tutorē P.debi torē suū:tutela finita cōuētus est P.actione tutelæ: tādē gñaliter cōpromissum est:& arbiter cōdēnat P.de malè gestis,& de omissis:nūc pupill⁹ cōuenit P.actione ex stipulatu pro debito paterno:ille excipit q̄ est cōdēnatus in xxx.& ab alijs petitionibus absolutus:quęrit an possit cōueniri. Et videt q̄ sic. Nā iniquū est pacto perimi id,de quo cogitatū nō docet.ff.de trāsac.l.qui cū tutorib⁹.& l.cū Aql. Arg.cōtra.Nā prima actio deuoluta fuit in actiōe

ius cōe:nō ad exēplū.j.de instr.edit. §. cōpēdiosè. versi. sed nūquid cōsuetudine.cū versi.seq. ADDE, q̄ hanc addi.sequit Ang.ī disputa.sua,duo ad inuicē litigātes.Sed Bal.in l.stip. de hære.insti.tenet cōtrariū.& Ant.de But. in c. Quintauallis. in repet.quia iura municipalia in ciuitate propria loco iuris ciuilis sunt:vt l.oēs populi. ff. de iust.& iur.Cōsi.tamē cccxcvj.li. iij. dicit q̄ aut hoc nomen ius,profertur inter personas eiusdem municipij: & tūc potest intelligi de iure municipali. Aut inter personas diuersi municipij: & tūc debet intelligi de iure cōmuni. ¶ Dilecti. Vbi scripsi super fine vltī. glos.
¶ Interdum. Vide j.§.vlti. versi. item vbi nudo.
ADDE versi.itē q̄ nō est latum.super eo Bal.cōsiliū suis. liij. & cclij. primo vol.& cccxliij.ij.vol.& cccxcvj.lib.iij.& cons. xxxvij.lib.iij. Pet. de Anch.consi.cx. Ro.cōsi.lv.& lxxxvij. & clv.& cxv.
ADDE, etiā ver. item q̄ erat.Bal.cōsi.ccxxxix.& cccxcj.lib.ij.
¶ Non. Ineptè potuit hoc dictum Vber.qui char. iij. vbi de sentētia arbitri sic dixit de hæredibus litigantiū:& tunc valeat.an arbitri:& tunc non valeat.vide Cy.C.de contrahē,emp.l.vlti.ad finē,licet non contingat directè casum istum.
¶ Pone T.hęc quęstio ad literam fuit Alb. Gal.eo.ti.versi.sed pone quęstionem.sed R of. plenè disputauit hunc casum,vt dicam in fine.

¶ Specialis. Suſpicor & dicere voluit: ſed ſnĩa ſpãlis: & ſic ponit Alb. quã lecturã ponit ibi finis primę gl. licet nõ approbet quo ad verba ipi⁹ legis.

b ¶ Iudicĳs. Quæ reſtringũtur ad cogitata: quia dãtur in inuitos cõpromiſſa, & trãſactiones ex cõſenſu proueniũt, vt ibi no. in j. gl. in cuius fine no. quod in trãſactionibus dicit, in arbitris locũ habere, per l. ſi cùm dies. §. ple nã. ff. eo. vt hic, in princ. dixi. Rof. bñ plenè in ſua q. xlj. tractat hũc caſum, & tenet contrariũ. qđ & mihi placet, ſ. q̃ adult⁹ agere poteſt primitiua actio a ne q̃ mutuo: qa qđ b debebat ante tutelã, nõ venit in rõne tutelę. ergo peti poteſt. Nã prout dicit lex, q cũ tutoribus. ſuperi⁹ allegata, q trãſigit cũ tutorib⁹ de adminiſtratione tutelæ, agit cõtra tutorẽ ex alia cauſa. ergo &c. Nõ obſt. l. 8 diuortio. §. fi. volẽs q̃ actio prima trãſfuſa ſit in actionẽ tutelæ. cui concor. lex, quot. ff. de admi. tu. per totã l. & 9 maximè §. itẽ tẽporali. Illud enim ſtatutũ in pupilli fauorẽ, nõ cõuertitur in ipſius læſionem. Veniat regula, qđ ob gratiã. dere iur. lib. vj. cũ cõcordãtĳs. Intelligit ergo illam trãsfuſam, ſi vult, & ſi ſibi ſic expedit. Facit ff. ad Carb. l. Carboniac nũ. §. duæ. vbi differt quæſtio ſtatus & bonorũ in tẽp⁹ d pubertatis, ſi voluerit pupill⁹. aliàs nõ. principaliter inducit ad ſolutionẽ l. Marcell⁹. §. quidã. ff. ad Treb. vbi rogatus reſtituere qcquid de portiõe ſua habet in hæreditate, nõ reſtituit, per prælibata. Ad idẽ eo. ti. in fideicõmiſſaria. Inducit etiã l. ſi is, qui. ff. de actio. & obli. vbi ſi is, cui ex ſtipulatu debebatur Stichus, fuit hæres debitoris, ha beat actionẽ ex te- e ſtamẽto, & ex ſtipulatu: & vna intẽtata, altera ſalua manet. Allegatur etiã cõtra tutorem, q̃ ſe debuerat excuſare, quia debitor: & id nõ faciẽdo debeba tur ſibi pœna: & ſic non præmiũ: vt in auẽ. vt hi, qui ob li. colla. vj. & in auẽ. minoris. C. q dari tu. poſ. Itẽ q̃ in cõpromiſſo debuit exprimere caſum illum: vnde contra eum fiat interpretatio, vt in regula, contra eum. de regu. iur. lib. vj.

tutelæ, & debuit à ſe exigere. ff. de neg. geſ. diuortio. §. fi. Meritò ergo ſi gñalis fuit petitio, omne ius ſuũ in iudiciũ deduxit. ff. de iud. ſolemus. extra, de cauſa poſ. & proprie. cũ eccleſia. C. de app. l. fi. Vnde ſi generalis fuit abſolutio, tũc nõ poteſt: vt in dictis legibus. Nec ob. C. de iud. licet. quia ibi fuit generalis petitio: hic ſentẽtia ſpecialis. [a] Sed dic q̃ nõ poteſt: quia aliud eſt in iudiciĳs [b], & aliud in arbitris: vt no. C. de trãſac. ſub prætextu ſpecierũ. & extra, eod. c. j. ¶ Item q̃ pronũciauit die feriato. C. de fer. omnes. ff. eo. l. Põponius. in fi. & l. ſi feriatis. De quo dic vt j. §. vlti. prope fi. verſi. in forma. & ſeq. ¶ Itẽ q̃ alibi pronũciauit, cũ vbi fuerat cõpromiſſum: vel alibi, cũ vbi fuerat dictũ q̃ pronũciaret. & eſt arbiter talis cõditionis, qui nõ cõſueuit in ſucceſſionibus agere. ff. e. l. ſi cùm dies. §. ſi arbiter. Quod dic vt j. §. fi. ver. de loco. ¶ Itẽ q̃ ſic fuit aſſumptus, vt ſentẽtiaret pro altera parte: vt ſ. verſi. itẽ q̃ eius. ¶ † Itẽ q̃ arbitrio promulgato, nõ poteſt partẽ cogere, neceſſe de aliquo intromittere: cũ nõ habeat iuriſdictionem: nec ſuam ſententiã exequi poteſt: vt dixi ſ. §. differt. verſ. item nõ exequitur. Poteſt tamẽ in ſentẽtia diem ſolutioni faciẽdæ ſtatuere. ff. e. quid tamẽ. §. ſolutioni. & l. ſeq. §. ſi intra. quæ eſt cõtra ſolutio. ibi. ¶ † Sed pone, q̃ litigãtes de Digeſto compromiſerũt in Titiũ, nõ tanq̃ in arbitrũ, ſed tanq̃ in arbitratorẽ, ſeu bonũ virũ, qui ſic pronũciat: cõdemno te ad Digeſti reſtitutionẽ, decẽ prius ab aduerſario perceptis: nũquid poterit iubere taliter pecuniam ab altero præſtari? Nõ videtur: quia hoc in cõpromiſſo nõ fuit actũ. ff. eo. l. non diſtinguemus. §. de officio. & §. fi. & l. ſi cùm dies. §. j. Dic q̃ talis iuſſus in pecunia valet ſe cũdùm Hoſt. & alios: ſecus tamẽ in arbitro, vt prę. cõcor. Et eſt ratio: quia eius ſentẽtia tenet, ſiue ſit æqua, ſiue iniqua: ſed ſentẽtia arbitratoris reducitur ad arbitriũ boni viri: vt not. ſ. §. j. & ideo latius patet eius officium. Alĳ tamẽ cõtra: vt ibi [c], & in præ. concor. ¶ Item q̃ compulit partes in ſe compromittere. iñ. q. vĳ. c. infamis. §. tria. & l. ſi quis verò iudex [d]. ¶ Item q̃ ſentẽtia non fuit corã litigatoribus dicta. vnde nõ valet, niſi expreſsè fuerit actũ. ff. eo. l. diem. §. proinde. ¶ † Sed pone q̃ ſit actum, vt partibus abſentibus feratur: nũquid tenetur arbiter partes citare? Credo q̃ ſic. C. de iudiciĳs. properandum. §. & ſi quidẽ. C. de temp. & re. ap. cum anterioribus. §. illud. & vide j. §. fi. prope fi. verſic. quid ſi arbiter. & ſeq. ¶ Item generaliter opponitur q̃ compromiſſum ipſo iure non tenet. C. de legibus, non dubium. x. diſt. vides. C. de agri. & cen. quemadmodum. xxv. q. ĳ. imperiali.

De forma compromiſſi & arbitrij.

VT autem compromiſſum & arbitrium rectè concipiãtur, vt nihil de præmiſsis poſsit eis opponi vtriuſq̃ formas hic duximus interendas. Forma igitur compromiſsi hæc eſt:

c ✻ FORMA. [c] Titius & Seius voluntariè & ex certa ſciẽtia, nõ per errorẽ, de tali cauſa, lite, & controverſia, quę vertit, & verti ſperat inter eos, tali occaſione, ſ. cuiuſdã vineæ, &c. ſuper decẽ, quę Titius petebat à Seio ex cauſa mutui, vel ſocietatis hactenus inter eos habitæ: & ſup xv. ex cauſa depoſiti: & gñaliter de oĩbus alĳs quęſtionib⁹, litib⁹, & cõtroverſĳs, quæ vertunt, ſeu verti ſperant, ſeu quocũq̃ modo occaſione prędictorũ verti pñt inter eos, in hoc cõpromiſsis expreſsè, vel nõ, pro ſe, ſuiſq̃ hęredib⁹, & ſucceſſorib⁹ oĩbus cõcorditer cõpro-

ADDE, q̃ aliud ſit in iudiciĳs, aliud in arbitrĳs, reprobat per Pe. & Cy. Ray. Bar. Frã. Ang. & Pau. de Ca. in d. l. ſub prætextu. & q̃ opi. Io. An. eſt tex. cũ glo. & Bar. in l. Aureli⁹. §. Mæuia. de li. le. vbi cõuẽtus actione tutelæ, licet ſequat liberatio gñalis, põt etiã cõuenirĳ rei vẽdica. ad caſdẽ res adminiſtratas. & ſecũdũ Bal. ille tex. nõ eſt alibi. & eſt in d. l. q cũ tutorib⁹. ĩ §. q p fallaciã. Facit qđ voluit Ang. cõ ſi. incipiẽte, viſo cõpromiſſo. & cõſil. incip. viſo teſtamẽto dñi comitis Rober. vbi dicit q̃ factũ eſt compromiſſum de oĩbus quęſtionibus, quæ eſſent, vel eſſe poſſent: q̃ illa verba nihil operãtur. ſuper eo, vbi lis nõ eſt: aliter facilè poſſet qs circumueniri.

mittũt & cõſentiũt de alto & baſſo in Caiũ electũ, cõſtitutũ, aſſumptũ, & ordinatũ cõiter ab eis tanq̃ in arbitrũ, cõpromiſſariũ, arbitratorẽ, laudatorẽ, diffinitorẽ, ſeu amicabilẽ cõpoſitorẽ, & cõem amicũ, ſpõte in ſe hoc arbitriũ ſuſcipientẽ. Vel loquat tabellio per verba de prętęrito, dicẽs: Elegerũt, fecerũt, cõſtituerunt, & ordinauerũt Caium &c. ſed nõ eſt vis in hoc: vt extra, de iure pat. quod autẽ. & de cõuer. cõiu. dudũ. dãtes ei, & cõcedẽtes plenã & liberã poteſtatẽ, vt poſsit p ſe, vel p aliũ, vel ſimul f cũ alio, quẽ ſibi voluerit aſſociare [f] vſq̃ ad talẽ diẽ in præmiſsis & ſingulis, de plano, & ſine ſtrepitu & figura iudiciĳ examinare, cognoſcere: partes ad audiẽdũ ſnĩam, ſeu præceptũ, vel ad alia citare, & diẽ ad pronũciãdũ, vel ad aliud præfixã prorogare: partẽ cõtumacẽ mulctare, & per ſeipſum pro- c nũciare, diffinire, laudare, arbitrari, præcipere, & al g tẽ & baſsẽ [g], ſicut ei videbitur, terminare, & ordinare ſemel & pluries, cõiunctim & diuiſim ſimul: vel ſuper altera earũ ordine iuris ſeruato, vel nõ ſerua d to: ordinariè vel extraordinariè, diebus feriatis & nõ feriatis, ſedẽdo, vel ſtãdo in ſcriptis, vel ſine ſcriptis: aliàs qualitercũq̃ & qñcunq̃, prout ſibi melius videbit expedire, nullo prętermiſſo obſtãte, omni hora & loco vtraq̃ parte abſente, vel vtraque prędente, vel altera prędente & altera abſente, citata tamẽ: & q̃ poſsit ſemel & pluries, & etiã qñcunq̃ ſuã ſentẽtiã, vel ſnĩas, dictũ laudũ, ſiue pronũciatio nẽ interpretari, declarare, corrigere, reformare, ſi ſibi videbitur expedire, quodq̃ ſi velut arbiter de aliquibus vel omnibus quęſtionibus cognoſcere cœperit, vel aliquas terminauerit, poſsit iam cœptas, vel etiã nondũ cœptas tanq̃ arbitrator ſeu e amicabilis cõpoſitor aſſumere, & de ipſis cognoſcere, ac diffinire, vel ecõtra: & q̃ ſuper pœnæ cõmiſsione, & alĳs ad pœnã ſpectãtibus & quibuſcũq̃ alĳs, idẽ arbiter valeat qñcunq̃, etiã elapſo tẽpore cõpromiſsi cognoſcere, diffinire, declarare, arbitrari, dicere & præcipere ſub pœna in cõpromiſſo cõtẽta. Quod ſi in dicto termino nõ fuerint oĩa & ſingula terminata, vel aliqua remẽſerint declarãda, poſsit partibus prędentibus vel abſentibus requiſitis, vel irrequiſitis, ſemel & pluries, & qñcũq̃ voluerit, iĩm terminũ prorogare. Et ſi ſint plures electi: iũge q̃ vnus poſsit pro ſe & alio pronũciare, vel ſnĩam legere, vel alio abſente. Promiſerũt inſup dicti Titi⁹ & Seius ſibi adinuicẽ pro ſe ſuiſq̃ hęredibus per ſolẽnẽ ſtipulationẽ ſtare, parere, & obedire eius bãno & laudo, dicto plenè, arbitrio, pronũciationi, præcepto ſeu pręceptis per eũ vel alios de mãdato eius facto ſiue factis: & mox eis prolatis homologare & approbare, & in nullo cõ trauenire, quacũq̃ rõne, vel cauſa ſeu modo de iure vel de facto, verbo vel opere, per ſe, vel per interpoſitã perſonã, quę vel quas inter eos ſup quocũq̃, aut aliquo prędictorũ, ſeu eorũ occaſione dixerit, fecerit, pronũciauerit, diffinierit, ſeu fuerit arbitratus: & q̃ cõtra eius prędictũ, laudũ, pronũciationẽ, ſeu arbitriũ nõ appellabũt, nec appellationẽ f proſequẽtur: nullũ reſcriptũ, vel priuilegiũ per ſe, vel per alium impetrabũt, nec impetratis vtentur nullã exceptionẽ opponẽt, reſtitutionẽ in integrũ nõ petẽt: nec illud corrigi ſeu emẽdari per ſuperiorẽ vel aliquẽ iudicẽ petẽt, quodq̃ nõ vtẽtur cuiuſ- g cunq̃ legis [h] vel canonis, ſtatuti, ſeu cõſuetudinis beneficio, quod vitiet, ſeu vitiare vel infirmare valeat huiuſmodi compromiſſum ſeu arbitriũ in totum, vel in partem ſiue ex perſona arbitri, ſiue ex perſo h nis cõpromittentiũ, ſiue ex forma cõpromiſsi, vel arbitrĳ, ſeu ex rebus vel cauſis, de quibus eſt com-

promiſſum

¶ Iudex. Dicit Guido de Suz. q̃ ſi cõpulſi ſponte proſecuti ſunt cauſam, & lata eſt ſentẽtia. ipſa bene tenet. ff. de condi. ob turp. cauſam. ſi ob turpẽ C. quod met. cau. l. ĩ. & de renũ. l. ad ſolutio. cõtra. de regu. iu. nõ firmat. li. vj. ſolue vt ibi not.

¶ Forma. Iſtæ formæ cõpromiſsi & laudi ponũtur, ſed multũ ampliãt formas, quas poſuit Rolãd. parte vj. in prin. & eſt etiã plenior, cũ illa Gui. Angli. & quam poſuit parte prima, vbi tractat de arbitris. in fi. & loco notarĳ ponit illa forma hæc verba ſecũdũ moram Angliæ in huiuſmodi rei formatiõe. vtraq̃ pars cũ ſignis doc. arbitrorum ſignũ ſuũ appoſuit. Nepos de Montealbano dedit etiam formã ſub rub. contra arbitros, & contra cõ promiſſum. in fin. ſed hæc plenior.

¶ Aſſociare. Probatur hoc ff. eo. tit. nõ diſtinguemus. §. quæſitum. facit extra, eo. ti. c. pen.

¶ Baſſe. De iure & de facto, vel de iure tantùm, vel de facto tantùm.

¶ Legis. Additur maximè. l. ſi ſocietatem. cũ l. ſequen. ff. pro ſocio. & l. ſi libertus iurauerit. ff. de ope. li. & l. hæc venditio. ff. de cõtrahen. empt. & cuiuſlibet alterius legis. ſic conſuluit Guido. de Suza. in ſua Summa, vbi de arbitris. in fin. primæ partis.

promiſſum,ſiue quacunq; alia ratione,qđ ſi facerent,vel in aliquo contra
prẽmiſſa,vel aliqđ prẽmiſſorũ venirẽt,ꝓmiſerũt ſolẽniter,vt eſt dictũ,ſi-
bi inuicẽ,& eidẽ arbitro,qꝫ pars arbitriũ ſeu laudũ ĩ totũ,vel ĩ partẽ nõ ſer-
uans ꝑti ſeruãti dabit & ſoluet pœnę noĩe decẽ lib.Boñ.& legaliũ Turoñ.
reficere ac reſarcire ſibi oĩa dãna & expẽſas & intereſſe,q̃ vel quas ipm fa
cere cõtingeret, vel etiã ſuſtinere,ſicut ſuo declarauerit iuramento:cui,ſine
alĳs probatiõibus,fidẽ plenã eis placuit adhiberi. Vel ſi nolis tam largè di
cere,dic iuxta arbitriũ,cognitionẽ et declarationem arbitri ſuprà dicti:quę
oĩa & ſingula ꝓmiſerũt ſub pœna p̃miſſa et obligatiõe oĩm bonorũ ſuo-
rũ p̃ntium & futurorũ fideliter obſeruare:cõſtituẽtes adinuicẽ ſe viciſsim
qꝫ bona ſua vnus alteri, & vnus pro altero poſsideat bona ſua: ita qꝫ liceat
arbitrium ſeruãti ſua authoritate abſq; cuiuſcũq; iudicis vel curiæ requiſi-
tione:cũ dicti tñ arbitri licẽtia ingredi bona veniẽtis cõtraillud in totũ vel
in partẽ:& accipere de bonis eius mobilibus,vel immobilib⁹ pro ſumma
p̃dicta:et ꝓ reſtõne dãnorũ,expenſarũ & intereſſe:hoc nihilomin⁹ ſpecia
a liter acto,qꝫ pœna p̃dicta ſemel & pluries[a],quoties cõtra prędicta, vel ali
qđ p̃dictorũ à quocũq; ipſorũ actũ fuerit:vel p̃fatũ laudũ, ſeu dictũ inte
grè obſeruatũ nõ fuerit in oĩbus & ſingulis capitulis,ĩ ſolidũ cõmittatur-
& cõmiſſa exigaẗ:qua ſoluta,vel nõ ſoluta,et expẽſis,dãnis & intereſſe re
ſarcitis,vel nõ: prędicta oĩa et ſingula,& prędictũ cõpromiſſum,laudũ,ſeu
arbitriũ in ſua permaneat firmitate, & laudo ſeu dicto, etiã ratò manente
pœna nihilomin⁹ peti poſsit. Et hęc oĩa & ſingula iurauerũt quilibet attẽ
dere & obſeruare ꝑ ſe ſuoſq; hæredes corporaliter pręſtito ſacro renũcian
tes ſpecialiter.auꝫ.decernimus.poſitę C.eo.ti.quę inhibet arbitriũ fieri cũ
ſacrĩ interpoſitione, & gñaliter omni beneficio & auxilio cuiuslibet iuris
ſpecialiter ſibi connumerati & priuilegĩ ſtatuti, reſcripti, conſuetudinis,
appellationis,& in integrũ reſtitutionis,emendationis,ſeu correctionis et
exceptionis:per quod poſſent in totum vel in partem à pœna ſeu obſer-
uatione prædicti arbitrĳ,ſeu præcepti,ſeu à reſtitutione dãnorũ & expen
ſarũ & intereſſe quolibet liberari.

¶ Porrò ſi duo eligantur, & tertius nominatur,& adiugitur eis,ſi ipſi duo
diſcordarẽt:tunc ſic formabitur.

❧ FORMA. Titius & Seius,&c.vt ſ̃.vſq; ordinauerũt Caiũ,&c.ita tñ qꝫ
ibi ponas de duobus arbitris,verbis cõpetenter mutatis:poſtea iunge,qꝫ ſi
prædicti Caius & Martinus inter ſe diſcordarent,elegerunt Sempronium
in tertiũ, dãtes ei plenã,&c.vt ſ̃. & vide ſup hoc ſ̃.§. ꝓxi.ver.item qꝫ erãt.

¶ Cognito igitur de nogotio ſententiam proferent in hac forma.

❧ FORMA. In nomine Dñi amen:Nos Caius & Martinus cõcorditer
electi arbitratores,&c.vt ſ̃.ĩ forma cõpromiſsi à Titio ex ꝑte vna, & Seio
ex parte altera,ſup lite & controuerſia,&c.vt ſ̃.vſq; ex prẽmiſsis vel non,
&c. ꝓut ĩ forma cõpromiſsi pleni⁹ cõtineẗ:lite corã nobis legitimè cõteſt.
viſis,auditis,intellectis,& examinatis,partiũ iurib⁹,deliberatione p̃habita
diligẽti,ꝓ bono pacis & cõcordię ex vigore cõpromiſsi p̃dicti Chriſti nõ
mine inuocato,ordinamus,laudamus,arbitramur, diffinimus,dicimus,atq;
prẽcipim⁹ qꝫ dict⁹ S.vſq; ad ꝓximas calẽ.Septẽbris vel vſq; ad alium ter-
minũ,quẽ dictus T.ſibi cõceſſerit,det et ſoluat dicto T.vel cui ipſe ius ſuũ
dederit,decẽ,q̃ ab eo petebat cauſa mutui, vel ſocietatis in qb⁹ ſibi teneẗ,
ꝓut nobis cõſtat ꝑ publicũ inſtrm̃,vel ꝑ teſtes:& ad hoc ipm cõdẽnamus.
ſup xv.verò,q̃ ab eo petebat ex cã depoſiti: quia idẽ T.ſuã ĩtẽtionẽ nõ ꝓ
bauit,dictũ S.ab ei⁹ impetione duxim⁹ abſoluẽdũ,eidẽ T.ſup eis ꝑpetuũ
ſilentiũ imponẽtes. Et qꝫ vna pars alteri adinuicẽ de oĩbus & ſingulis alĳs
q̃ vni⁹ ab altero occaſiõe prędicti mutui ſeu ſocietatis petere poſſet: faciat
hodie ꝑ totã diẽ,finẽ,refutationẽ,diffinitionẽ,& pactũ de vlterius nõ petẽ
do,ꝓ publicũ inſtrm̃:& hæc oĩa laudamus,arbitramur, diffinimus,dicim⁹
atq; inuiolabiliter prẽcipimus fieri & obſeruari ſub pœna in cõpromiſſo
appoſita in ſingulis capitulis laudi & cõpromiſsi, ſi cõtra factũ fuerit com
mittẽda:ſaluo & reſeruato nobis arbitrio & poteſtate declarãdi,interpre-
tandi,& corrigendi ſup prædictis vbicunq;,& q̃cũq; viſum fuerit expe-
dire:& ſup p̃dictis & quolibet p̃dictorũ iterũ ſemel et pluries ꝓnũciãdi.

¶ Tabellio aũt ĩ fine ſnĩę dicat ſic,Latũ fuit p̃dictũ arbitriũ p̃ſentib⁹ parti
bus,& laudũ ſeu arbitriũ audiẽdũ ſtatim exp̃ſsè homologãtib⁹ ſeu appro
b bantib⁹.vel ſi altera pars abeſſet, dicat, p̃nte Titio[b] ad laudũ ſeu arbitrium
audiendũ:& ego talis tali authoritate notari⁹ ꝓlationi hui⁹ arbitrĳ inter-
fui:& de mãdato p̃dictorũ arbitrorũ & de ꝑtiũ volũtate hęc ſcripſi,&c.
Et not. qꝫ ſi fuerint ſollũmõ arbitri,q̃ ordine iudiciario ſeruato cognoſcũt,
debẽt vti forma diffinitiuę ſnĩę:de qua dicã ĵ.in ti. de ſen.& re iudic.§.vt
autẽ. ¶ Qualiter abitri ad cognoſcẽdũ de cauſa ſuſpiciõis electi pronũcia
bunt,not ĵ.de recu.§ qualiter.verſi.vt autẽ. ¶ Nota etiã qꝫ ſingula verba in
cõpromiſſo ſ̃.poſita pondere nõ carent.ſicut ſ̃.§.proximo.& per totũ hũc
titu.Rationẽ ſuper ſingulis dictis diligens lector poterit reperire. ¶ Et No
ta qꝫ quandoq; fit cõpromiſſum in arbitrum tm̃: quãdoque in arbitratorẽ
tantùm:quandoque in vtrunque ſimul:vt in ſequenti §.apparebit.

SVMMARIVM.

☞ Notabilia & dubia quædam de arbitris & arbitratoribus.

1 Aduocati ſubtilis,maximè reo fauentis, notabilis inſtructio in cauſa con-
demnationis pecuniariæ.
2 Compromiſſum eſt in treis,vnus condemnat in decem,duo verò in vigin
ti:quæ ſententia præualeat.
3 Arbitri concordantes in ſumma condemnationis, diſcordãtes autem in termino ſolutionis,quorum ſententiæ ſtandum eſt.
4 Vbi tres ſunt arbitri,valet duorum ſententia præſente tertio lata,etiam ſi diſſentiat.
5 Arbiter tertius diſſentiens duobus,an ſit vocãdus & expectãdus ad procedẽdũ, vel ſentẽtiã dicẽdã.
6 Compromiſſum factum de omnibus litibus præſentibus & futuris,an valeat.
7 Multiplicatio verborum non neceſſaria ſubſtantiam non immutat.
8 Iudicantium decreta non debent eſſe eluſoria.
9 Cognoſcere incipiens vt arbiter,diffinire debet vt arbiter.
10 Cõpromiſsio facta,vt poſsit ꝓcedi ordine iudiciario ſeruato,& nõ ſeruato,quomodo ſit interp̃tãda.
11 Arbitrator ſeu amicabilis compoſitor,an poſsit cogi ad arbitrandum in controuerſia ſeu contractu, in quo etiam poteſt aſſumi.
12 Pactum inter compromittentes ne arbiter cogi poſsit ſententiam ferre,an teneat.
13 Compromiſſum & arbitrium ad hoc fiunt, vt lites finiantur.
14 Arbitri tres diuerſæ iuriſdictionis, per quos cogi beant ſententiam dicere.
15 Arbitri duo diſſentientes,ſi tertium eligant incertum,nil valet quod agitur.
16 Compromiſſum quod iubetur de conſilio alicuius ſapientis pronunciari,an valeat.
17 Compromiſſum, in quo actũ eſt, & ſunt duo electi,nulla facta mentione de tertio, an ſit validum.
18 Tertius arbiter mãdato prætoris verus arbiter eſt habendus,quaſi partes tacitè intelligantur elegiſſe ſi eos contingeret diſſentire.
19 Arbiter tertius electus à duobus coactis, vel à iudice datus,an debet cogi recipere.
20 Arbitri duo tertiũ eligẽtes per ſe ſine iudice, & ſic cõcordes ferũt ſentẽtiã, an talis ſentẽtia ſit valida.
21 Arbitri eligentes tertium litigantibus odioſum,an ipſis inuitis pronunciare poſsint.
22 Cõpromiſſum factũ tãquã in arbitriũ & arbitratorẽ, & actũ & iuratũ eſt, ne ad boni viri arbitriũ recurraẗ, vel ne ſentẽtia dicatur nulla, an ſit validũ.
23 Reductio ad arbitriũ boni viri,quo iure repetatur.
24 Reductio ad arbitrium boni viri,intra quod tempus petatur,iudicis arbitrio relinquitur, cùm non ſit à iure diffinitum.
25 Reductio in arbitriũ boni viri quando compromiſſum eſt,tanquam in arbitrum, arbitratorem & amicabilem compoſitorem,an peti poſsit.
26 Ponens ſe in arbitrio alicuius, vt arbitretur ſuper beneficio, & appoſita eſt pœna, ipſe autem malè eſt arbitratus,quid iuris.
27 Compromitti an poſsit in abbatem, vel priorem, vel præpoſitum regularem.
Compromiſſum morte expirat.
28 Religioſi in ipſo religionis ingreſſu corpus & animam Deo dicauerunt.
29 Monachus ſimplex,vel frater Prædicator,vel Minor poſſunt eſſe arbitri.
30 Cõpromitti põt ĩ eꝑm,cũ habeat cognitionẽ cãrũ.
31 Abbas,an poſſet eſſe arbiter in cauſa monaſterĳ.
32 Sentẽtia arbitri actionẽ nõ cauſat, nec exceptionẽ.
33 Actiones non naſcuntur ab initio ex voluntate partium,nec extinctæ renaſcuntur.
34 Compromiſſum tribus modis concipitur.
35 Compromiſſum eſt in aliquem de iniuria,qui paſſus iniuriam dicit arbitro,quòd ſi contigerit iniurium condemnari,detur condemnatio hoſpitali,an per tale quid acquiratur hoſpitali actio.
36 Actio an nouetur per ſententiam arbitri.
37 Dictum in compromiſſo, quòd ſoluta pœna ratũ maneat compromiſſum,quomodo intelligatur.
38 Pactum debet aliquid operari.
39 In cõpromiſſo ſi plura capitula cõtineanẗ, & pœna ꝓmiſſa,qs venit cõtra,an pœna ĩ ſolidũ exigaẗ.
40 Pœna quãdo in ſolidũ,vel pro parte cõmitti dicaẗ.
41 Iudicium quodlibet eſt indiuiduum.
42 Obligationis conditio ex perſonis hæredum non immutatur.

a ¶ Pluries. Si dicam etiam ſemel & iterum, tenet Guido de Suza. quia res pœnalis eſt, quod ſolum pro ſecũda vice incidet in pœnam, per l. fideicõmiſſa. §. ſi quis decem. ff. de leg. iĳ. & lex, veluti. ff. de edẽdo. §. hæc vox. loquatur in non pœnalibus. hoc tenet in l. ſi duo. §. fin. ff. eo. titu. vide ſ̃. proxi. verſi. ſed quid ſi fuit.

ADDE videndum Bald. conſil. ccccxviĳ. lib. iiĳ.

b ¶ Titio. Credo qꝫ vitio ſcriptoris hic deficit & abſente ſcio, tamen legitimè citato.

¶Notandum est,secundùm Vber.de Bo.& Ioã.de Deo in versi.sed sub arbitro.quem in prin.huius titu.allegaui.

b ¶Ipso iure.Concor.quod not.de cle.coniu.diuersis.in glo.pe.

c ¶Plures.Ex quo duo ex tribus concordant in summa.hæc cautela non valet:vt e odem titulo,c.j.lib.vj.

ADDE videndũ Bal.qñ valeat talis cautela, eius consi. clv.in vltimis verbis primo vol.vide etiam Paul.de Cast.consi.xxiij.

d ¶Verius est.Verba sunt Alb.Gal.e. ti.vers.sed pone q̃stionẽ. & quid dicat ille §.j.satis dixi in præ.decre.j.super vlti.glo.

e ¶Dubijs.Hic non est dubiũ, ex quo maior pars cõcordat:vt in p̃d.decr.j.e,t.li.vj.vbi idẽ no.

ADDE vidẽdũ oĩno Bal.cõsi.cxlv. lib.j.vbi ponit, q̃ si ex tribus arbitris vnus cõdemnet Titiũ in decẽ hinc ad mẽsem:aliusĩ octo hinc ad duos mẽses tertiꝰ ĩ qnq̃ hĩc ad tres mẽses: q̃ sñia nõ valet.qđ si vis capere tps triũ mẽsiũ, vt insit in vno mẽse:tñ est diuersitas respectu summæ: quia in primo est plꝰ re,q̃ in secũdo. & sic de singulis.

f ¶Dissentiat. Quid si taceat,Alb.Odo. in sua disputa.quæ inchoat, Titius & Seius: dixit Secũdùm Azo.valere sñiam duorũ tertio præsente,siue taceat, siue cõtradicat, p l.sicuti.ff.eo. Hoc etiã tenuit gl. in summa huius ti. ver.qd si duo.dicẽs q̃ illũ tacẽtẽ habet pro contradicẽte. Ipse verò tenet cõtrariũ:quia requiritur q̃ oẽs tres pronũcient:ad qđ etiã sunt cogendi. Hoc verũ, nisi in cõpromisso esset clausula q̃ valeret sñia maioris partis:qa tũc nõ esset necessaria pronũciatio tertij.ff.enõ distinguemꝰ.§. cũ in plures.& sic rñdit ad prędictã l. sicuti. & ad l. duo ex tribꝰ.ff.de re iu. q̃ sñia maioris partis valet, qñ in cõpromisso, vel delegatione ex clausula id sonãs:vel cũ oẽs pronũciauerũt duobus ferẽtibus vnã

43 Compromissum in quo dictum est, q̃ pœna pluries committatur,si pluries contra fiat,an pœna semel soluta,sit solutum & compromissum.

44 Stipulatio vbi interuenit sine pœna,agendum est ex stipulatu ad interesse.

45 Pœna non committitur, nisi diffinitiuæ sententiæ non pareatur.

46 Dolum non videtur facere,qui eum excludit.

47 Arbiter sententiam dicere non cogitur,si ex altera tantùm parte stipulatio pœnæ committitur.

48 Iuramentũ interuenire nõ debet in compromisso.

49 Iuramentum & fidei præstatio æquipollent.

50 Periurus est qui postquam iurauit se contra arbitrium vel conuentionem non venturum, actiones suas alicui cedit.

51 Arbiter cogendus est pronunciare,vbi res,de quibus est lis, depositæ sunt cum pacto, vt vincenti dentur,& arbitrio non pareatur.

52 Comprómisso facto in plures,non vnus solus,sed vel omnes,vel nulli cogendi sunt.

53 Arbitri duo pronunciantes absente tertio,indebitè pronunciant.

54 Sententia absolutionis, an valeat, vbi ex quatuor arbitris duo condemnant,& duo absoluunt.

55 Sententia lata absente altero arbitrorum,nõ tenet.

56 Sententia per duos arbitros lata cum licentia tertij absentis,est valida.

57 Compromissum,in quo actum est,quòd concordi ter pronuncietur,debet sic obseruari.

58 Lex, si in tres.dicens q̃ arbitri absentis præsentia potuit ad se duos trahere,quomodo excusetur.

59 Cõpromissum suggestione alterius factũ nõ valet.

60 Pronunciatione non videtur,si de pluribus compromissum est,nisi super omnibus pronunciet.

61 Vnitas diuisionem non recipit.

62 Sententiæ diuersæ licet possint eadem die proferri:non tamen potest sententia lata mutari.

63 Arbiter si condemnat,vbi absoluere proposuerat, an possit sententiam mutare.

64 Verbum obscurum in sententia positum,an possit interpretari.

65 Sententia arbitri si ipso iure sit nulla,an iterum poterit cognoscere,& pronunciare.

66 Locus si ignoratur de quo actum sit, intelligitur de eo,vbi compromissum factum est.

67 Locus quandoque accipitur pro tota prouincia.

68 Arbiter mandans intra certum tempus aliquid dari,si non detur,licet post ipsam diem offeratur,nihilò minus pœna committitur.

69 Recipiens post terminum datum ab arbitro,& dicens,recipio saluo iure meo : an talia verba aliquid operentur.

70 Creditor nolens pecuniam recipere,quam postea offerens expẽdit,an repetita statim dari teneatur.

71 Sententia arbitri in compromisso idem operatur, quod exceptio rei iudicatæ in iudicio.

72 Restituens eo animo,vt postea auferat,habetur ac si non restituisset.

73 Mentione facta de expensis in compromisso, an arbiter possit super eis pronunciare.

74 Arbiter an possit à partibus sportulas petere.

75 Sententia arbitri de communi consensu sine pœna electi est executioni mandanda.

76 Dictum in cõpromisso pœnali,q̃ pœna soluta,ratum maneat arbitrium,quomodo intelligatur.

77 Verbũ illud,ratũ manet arbitriũ,quid importat.

78 Arbitro pœnam stipulante,& altera parte nõ obtemperante,quid iuris.

79 Pronunciandum non est diebus in honorem Dei feriatis,etiam si in forma compromissi ponatur.

80 Pronunciare,an poterit amicabilis compositor diebus feriatis.

81 Arbiter quomodo teneatur sedere, & audire diebus feriatis ex pacto partium.

snĩam,& tertio cõtrariã.Allegabat pro se,q̃ in sentẽtijs opꝰ est verbis cõdẽnatorũm,vel absolutorũm.ff.de re iud.l.j. Vnde nec sufficeret snĩam dari partibꝰ in scriptis.C.de sen.ex breui.reci.l.j.& sic in stipulatione requirũtur verba.ff.de verb.ob.l.j.in prin.Ad idẽ facit C.de noua.l.fi.Ad hoc C. de duo.reis.auẽ.hoc ita.Itẽ licet in collegiatis valeat factũ maioris partis, in eo tñ quod cõpetit singulis, quales sunt arbitri,requirũtur oẽs.no.Mar.de cõsti. cùm oẽs. Itẽ lex videẽ expressa, quod aut oẽs arbitri pronũcient, aut nullus.ff.eo.ti.itẽ si vnꝰ.§.itẽ si plures. Et hęc solutio videtur placere Host.in Summa huius ti.§. qualiter. ante finẽ. Ego puto cũ Azo. & Goff.q̃ sentẽtia valeat, etiã de iure ciuili. Et põdero q̃ decre.ñ.eo.tit.li.vj. ponit duo. principale est ius nouũ in foro ecclesiæ locũ habens: vt in fi. not.in glo.sup ver. ciuili. Inductiuum vel similitudinariũ est ius vetus, quod ponit ibi sicut posset illo præsente & nolẽte cũ eis in vnã sentẽtiã cõcordare. Ergo patet de iure veteri sufficere prę sentiã sine pronũciatione. Itẽ ratione legis deficit etiã præsente & tacẽte, qui collegas in sui opinionem tacẽdo trahere nõ potest. Cùm ergo eũ concordare nolle appareat per contradictionem sine pronũciatione:cùm dicit,nolo concordare.& per taciturnitatem,qua durante cõstat eum concordare non posse: & hæc impotẽtia super volũtate funda tur : ergo cõstat eũ nolle.valebit ergo duorum sententia: cùm per id pateat hoc non esse illud medium,quod ponit regula,is,qui tacet.de reg.iu.lib.vj. quo medio sublato,siue ipsum tacẽtem habeas pro cõsentiente, siue pro contradicente, procedit prædicta cõclusio. Bene facit ad id finis ipsius partis, q̃ finis vult illum haberi pro præsente : & sic ostendit sufficere præsentiam.

82 Episcopus morte arbitri cognoscet, si de cõmuni consensu litigare coram eo determinatum sit.

83 Arbiter pronuncians altera parte absente, & nolens amplius pronunciare:quid iuris.

84 Sententia lata pro minore sine tutoris authoritate valet.

SEquitur de quibusdam notabilibus & de quibusdam dubijs videre.Igitur in primis notandum est[a], quòd si elegisti sub arbitro litigare,quem elegisti voluntariè, non poteris amplius ab eo dissentire.xxxñ.q.v.horrẽdus.viñ. q.ñ.dilectissimi.extra,de re iudi.quod ad consultationem.& de test.præterea.ff.de euic.si dictum. §.si sine.ff.de iur.om.iud.si tibi.§.j.C.de ac.& obl. sicut in initio.Imo in te inuitum redditur iudiciũ, seu arbitrium.ff.de verb.ob.inter stipulantem.ñ.q. vj.c.à iudicibus.§.quod de arbitris.extra, eo.cum tẽpore.de præscr.cùm olim.& c. veniens.arg.cõtra,quòd possum eum reprobare.ff.de mu.& ho. vt gradatim.§.medicus.C.de profes.& medi.l.j.ñ. & iñ.& l.medicos.extra, de iureiu.quẽadmodum. Sol.Vbicũq̃ cõditio subintelligitur, vel noua causa intercedit, vel iusta,possum reprobare quod approbaui.de pœ.di.j.quãobrẽ.xxñ.q.ñ.beatus Paulus.extra,de offi.dele.insinuante.Si ergo arbitrium

b nõ tenuit ipso iure[b],vel alia iusta causa,de his,quæ §.posita sunt,poterit arbiter & arbitrium reprobari.x.dis.vides.C.de legi.l.non dubium.extra,de confir.vti.vel inuti.examinata.de rerũ permu.c.fi. de testi.c.ñ.in fi.De hoc §.§.differt.vers.item arbi-

1 trium.& seq.¶†Notare quoq̃ debet subtilis aduocatus,maximè reo fauens,q̃ si duo vel plures arbitri volunt reum in cẽtum marchis cõdemnare,& in hoc cõcordent faciãt vt vnus ex arbitris ipsi reo fauens cõdemnet in quinq̃ solidis,& sentẽtia eius tenebit,& omnes alios ad se trahet:quia omnes in illa summa cõcordant.ff.eo.titu.diem proferre.§.si

c plures.[c] Nec propter talẽ dissensum cogũtur assumere tertium:quia inter se nõ cõtradicunt : imò in vnam summã cõcurrunt, vt dixi.maior enim numerus includit in se minorẽ.ff.de adi.lega.l.iñ.§.si quis plus.ff.de reg.iur.in eo.& arg.xv.di.c.j.& inter asseuerãtes nõ est cõtradictio.extra,de his quæ si.à præla.sine cõ.ca.cũ apostolica.C.de nõ nu.pe. l.si asseueratio.ff.de inof.test.Papinia.§.sed nec impuberis.Tũc enim eos esse diuersos intelligo, quo ad hoc,vt tertius debear assumi : quãdo vnus vult absoluere,alter cõdemnare.sic videtur loqui lex ff. eo.item si vnus.§.si in duos.& §.seq.In absoluẽdo autẽ,vel cõdemnando maiori parti stabitur:vt in

2 præ.§.si plures.extra,de re iud.c.fi.ff.e.ti.duo.ff.de pac.maiorem.¶†Sed pone compromissum est in tres,vnus cõdemnat in decem , duo verò in xx.& protestãtur q̃ nõ consentiunt in cõdemnatione facta ad decem.absoluũt cõdemnatum ab illis decẽ: nunquid prędualet sñia duorũ? Dicunt quidã q̃ nõ. arg.in præ.l.diẽ.§.si in tres.alĩ cõtra.ff.de vulg. &

d pup.substi.ex facto.§.j.quod verius est.[d] ¶†Sed

3 quid si arbitri cõcordant in summa cõdemnatiõis, tamẽ duo ex eis dicunt,q̃ detur annus cõdemnato ad soluẽdum condemnationem:tertius dicit de duobus annis? Dic q̃ stabitur maiori parti, vnde cùm maior pars in anno concordet, annum habebit: vt patet ex præmissis extra,de his,quæ fiunt à ma.par.ca.c.j.lxv.dist.c.j.arg. contra : quia in du-

e bijs[e] id accipiendum est,quod est vtilius debitori. ff.de condi.& demon.l.idem. & quod minimum est,sequendũ est.ff.de leg.iñ.numis.xiñ.dist.nerui. versus si.ver.est tamen,quòd.extra,de spon.iuuenis.sed prius dictum de facto obtinuit.¶†Et nota quòd vbi tres sunt arbitri,valet duorum sententia præsente tertio lata,licet dissentiat[f].Eo verò absente

4

f

ADDE, ꝙ opi. Io. And. tenet Bal. alle. consilio, in proxima addi. & con si. cccxxj. lib. ij. inci. proponitur. vbi etiã tenet, ꝙ si duo elegerunt tertium, & promiserunt stare eius dicto: & deinde illi duo, qui tertium elegerunt, cõcordent, ꝙ valet eorum sententia absque tertio.

a ¶ Absente. Ver mortuo: vt in decre. vno. statim allegata.

b ¶ In princi. Hodie iure nr̃o tenet processus & snĩa, si ille arbiter tertiꝰ legitime req̃sitꝰ cõuenire nõ vult. e. ti. c. ij. lib. vj. Iste verò articulus plenius tractatur j. versi. quid igitur. & seq. &c.

c ¶ Consueuit. Distingue in forma compromissi, sicut distinguit in forma delegationis decre. cùm plures. de off. delega. lib. vj.

d ¶ Dic. Secundùm Alb. Gal. cuius est iste ver. e. ti. ver. sed pone qd̃ factum.

e ¶ Parte. Hic pleniꝰ prosequit̃ et dubiũ aperit j. vlti. chart. ver. quid ergo si.

f ¶ Quosdã. Vber. de Bo. cuius ad literam fuit iste versi. sui operis. col. pen. & etiã Alber. Gal. hoc tenuit eod. tit. ver. pen. qñ nec ex verbis snĩę, nec per acta, quia nulla apparẽt, discerni põt, quo iure processerit. Facit qd̃ not. s. tit. j. §. sequitur. ad fi. ver. quid si eps. ADDE, vt refert Alex. in l. j. ff. de iudic. qd̃ idẽ videtur tenere Bal. in l. iĩj. ff. de testa. mil. & in c. fin. de re iudi. sed Rayn. in l. in testõ. C. de test. mil. tenet cõtrariũ: quia imò tanquã arbitrator: quia æquius Rota dicit obtinuisse in facto: & ꝙ Bal. ita voluit in l. si seruꝰ pluriũ. ff. de leg. j. in §. fi. et in l. nõ codicillũ. C. de testa. propter. h. d. Alex. cõs. xiĩj. & lxxxvj. lib. j. & consil. xix. lib. iiĩj. tenuit, ꝙ cõfessio facta coram eo, qui habet potestatẽ cumulatã arbitri et arbitratoris est iudicanda, ꝙ sit facta corã arbitratore. Alle. Bald. vbi suprà, dicentem ita

g ¶ Contradicunt. Vt Hostien. & scripsi in c. Quintauallis. in glo. mag. ver. & quid dices. & Fran. Accur. in sua quæstione, quæ incipit, duo consortes Alle. duas leges, quæ sequũtur. & in l. ĩj. ff. de op. le. facit quod not. j. tit. ver. vltimò nota. propter hoc dubium, positum: fuit in forma compromissi. su prà §. proxi. ante medium. versi. quoque si velut.

absente[a] lata, nõ tenet. ff. de arbi. si in tres. extra, e. c. j. nisi actũ fuerit in cõpromisso, vt duo sine tertio procedant. ff. eo. nõ distinguemus. §. cũ in plures. si cut obtinet in iudicib⁹. extra, de off. del. prudentiã. & c. vno. & de testa. Ray. ĩ prin. [b] ¶ †Sed nunquid qñ hoc actũ est, debet tertius vocari ad ꝓcedendũ, vel sententiã dicẽdũ cũ alĩs, & expectari? Rñ. sic: sicut & terti⁹ cõiudex citat̃, & expectat̃, vel eius excusatio: alʒ nõ põt ꝓcedere duo: vt in præ. c. prudẽtiam. rñ. j. Arbitria em̃ ad instar iudiciorũ redacta sunt: vt ff. eo. l. j. Secus aũt esset, si actũ fuerit, ꝙ duo põt sine tertio procedere: & eo põnte, & absente citato, & nõ citato, sicut quandoq; dici de partib⁹ cõ sueuit[c]. ¶ †Sed queritur, an valeat cõpromissum factum de oĩbus litibus põntib⁹ & futuris? Dic[d] ꝙ sic cũ non sit prohibitũ. ff. ex qui. cau. ma. necnõ. §. ĩj. ff. de proba. l. ab[l] ea parte[e]. ¶ Sed pone, ꝙ sicut quotidie fit: cõpromittitur in P. tanq̃ in arbitrũ vel arbitratorẽ, seu amicabilem cõpositorem, pœna apposita: deinde P. pronunciat: nunquid valebit dictum eius iure abitrĩ tm̃, vel etiam arbitratus tantùm, vel vtriusq;, vel neutriꝰ? Et hoc prodest quærere: quia arbitrio semper statur. arbitratus autẽ reducitur ad arbitrium boni viri, si fuerit iniquus: vt dixi š eo. §. j. ver. est etiam differẽtia. Et quidem videtur quòd neutrius iure valeat. ff. de re. dub. in ambiguo. ff. de reg. iur. vbi repugnantia. C. de fide instru. scripturæ. C. de codicil. l. si idem. & l. fi. in princi. extra, de fide instr. imputari. de censi. cũ olim. de app. solicitudinem. ad fi. extra, de off. dele. cũ super. in fi. extra de rescrip. ex tenore. extra, de postu. c. fi. Econtra videtur, ꝙ teneat iure vtriusq;. nec em̃ nocet testamentum diuersis nominibus appellari. C. de testa. testm̃. C. de codic. l. fin. xciĩj di. legimus. in fi. xiiĩj. q. iĩj. plęrique. extra de simo. intm̃. ar. ff. si cer. pet. l. si tibi pecuniã. in fin. Imo videtur ꝙ teneat iure cõ promissi: maximè ex quo pœna vallatũ est. †Nam verborum non necessaria multiplicatio, substantiã non immutat. ff. de aur. & arg. l. pediculis. §. Labeo. ff. de reg. iur. quæ dubitationis. lxxxvj. dist. faciẽtis. j. q. j. Marciõ. xxxviĩj. dist. sedulo. extra de verb. signifi. nihil ob. & c. seq. Imò videtur ꝙ tm̃ iure arbitratus, tanq̃ humanioris. argu. C. cõia de le. l. omne. prope fi. extra de transac. c. vlt. ad fi. cũ suis cõcor. Rñ. valebit secundũ quosdã [f], eo iure, quo melius valere potest, & potius iure arbitrĩ: ne possit reduci ad arbitrium boni viri. arg. ff. man. qui mutuã. & in cõcordantĩs positis š. ibi: imò videtur ꝙ teneat. Nec enim itur ad arbitros causa inducendarũ: sed dirimendarum litium. ff. eo. quãuis. †Nec iudicantium decreta debẽt esse elusoria, præsertim arbitrorum: necin alios transferri. ar. ff. eo. non distinguemus. §. quęsitũ. ar. ff. de reb. dub. quoties. ff. de iud. si prætor. rñ. j. ff. ne quid in loco pub. l. fi. C. de bo. quæ li. cum non solùm. §. vbi autem puerilis in fin. ¶ †Quid si cõpromissũ est in aliquẽ, tanq̃ in arbitrum, arbitratorẽ, seu amicabilem cõpositorẽ: corã illo libellus porrigitur, litis contestatio fit, & de calumnia iuratur: postmodũ ipse vult tanq̃ arbitrator cognoscere seu diffinire, et non tanquã arbiter? Dic ꝙ non potest: quia ex quo incipit, vt arbiter cognoscere, diffiniat vt arbiter. arg. C. de codic. nec codicillum. C. de iure do. impe. l. ĩj. & eligendo vnã viam alteri renunciat. C. de pac. inter empt. & vendito. l. commissoriæ. & varietas reprobatur. extra vt ec. bñ. c. vno. Alĩ contradicunt [g] per l. ff. de test.

h ¶ Seruato. respon. secundũ Inno. vt in gl. præ. ver. quid si cõpromissum.

i ¶ Dic. Secundùm Innocen. vt in præ. ver. hoc autem.

k ¶ Sinautem. Ibi de hoc, & cõmuniter non approbatur, ꝙ vlti. glo. ibi distinguit arbitrũ ab arbitratore: sed solùm distinguitur ab vtroq;, an susceperit necne: vt sequitur. sic & in fideicommissario dicitur de testa. c. Ioan.

mili. l. si miles. j. & ff. de acqui. hæred. l. Claudius. Et idẽ dicunt ecõuerso, ꝙ si primò cœpit cognoscere vt arbitrator, nõ poterit pronũciare tanq̃ arbiter. l & vide j. versi. sed nũquid peti. & facit C. de epis. audi. si qui ex cõsensu. quia iuxta formã petitionis debet sententia formari. extra, de accus. qualiter &

10 qñ. ĩj. §. fi. ¶ †Quid si sit compromissum, vt possit ꝓcedere ordine iudiciario seruato, & nõ seruato?

h Respõ.[h] hæc verba sic sunt interpretãda, ꝙ cõpromittitur in eum tanq̃ in arbitrũ, & tanq̃ in arbitratorẽ: & si processerit vt arbiter, s. seruato ordine iuris, nõ redigetur eius dictũ ad arbitriũ boni viri. si vt arbitrator, s. iuris ordine non seruato, vtš. §. j.

i ¶ Quid si simpliciter eligit̃ in arbitrũ? Dic[i] ꝙ non intelligitur electus vt arbitrator, nisi ex alĩs verbis cõpromissi appareat de cõtraria intentione: puta, si dictũ sit ꝙ possit procedere ordine iudiciario nõ seruato: & ecõuerso, si electus est in arbitratorẽ, vel in bonũ virum, nõ intelligit̃ electus vt arbiter, nisi ex alĩs verbis aliud appareat. ¶ Quæ differẽtia sit inter arbitrũ & arbitratorẽ, & de sentẽtĩs eorũ, & effectu earũ, qualiter cognoscẽt, & de homologatione sentẽtiæ vtriusq;, dic secũdũ Papã, vt no. extra, de iureiur. Quintauallis. & dixi š. eo. §. j. ver. est

11 etiã differẽtia. ¶ †Sed nũquid arbitrator, seu amicabilis cõpositor poterit cogi ad arbitrãdũ in cõtrouersia & cõtractu, in quo etiã põt assumi: vt ff. pro socio. si societatẽ. ĩj. Arg. ꝙ non. ff. eo. itẽ si vnus. §. principaliter. vbi dicit tantũ de arbitro, qui sustinet partes iudicis. Vnde aliud videt̃ in arbitratore, seu amicabili cõpositore, qui habet pacificare. C. de iudicĩs. auct̃. si verò contigerit. & arg. ff. de verb. oblig. l. si quis arbitratu. Cùm enim nemo cogatur trãsire vel pacisci: vt in auct̃. vt litig. iurent. §. fi. ergo nec sentẽtiã dicere. Ad hoc tñ dico, ꝙ sic. ar. ff. eo. l. iĩj. §. tametsi. licet & ibi de arbitro loquat̃. Si enim scripsi tibi Digestum, vel feci tibi fossatũ, & debet mihi satisfieri arbitrio Titĩ, qui nõ vult arbitrari: æquũ est vt cogat̃, & etiã æquius q̃ in arbitro. Nec est cõtra. ff. loca. si merces. in prin. & C. de cõtrahẽ.

k emp. l. fi. ver. finaũt [k]. quod enim ibi dicit̃, noluerit, vel nõ potuerit: sic intellige: noluerit, s. cùm in se arbitriũ nõ receperit. nõ potuerit, s. qñ recepit: & iustam causam allegat, quare pronũciare nequit aliàs aũt cogẽdus est pronunciare: ne litigatores vel cõtrahentes decipi videant̃, qui aliũ amicabilẽ cõpositorẽ inuenissent, si iste nõ recepissẽt: vt in præ. §. tametsi. Nec enim amicitia debemus decipi, sed iuuari. ff. de neg. gest. si pupilli. §. videamus. ff. cõmo. in cõmodato. §. sicut aũt. extra, eo. c. vnico. & de fideius. c. ĩj. Ex quo ergo suscepit, cogi debet: nõ aliter: vt in præ. §. tametsi. & C. cõmu. de leg. l. si duobus. §. sed si qs. ibi: hoc facere superseder it, &c. ff. de lega. ĩj. l. ĩj. Suscepisse aũt videtur, si præsens, eo

l ipso ꝙ patiat̃ in se cõpromitti. [l] argu. ff. man. si remunerandi. §. si passus. & l. qui patit̃. & l. seq. Si verò absens est, statim cùm cognouit, debuit cõtradicere: alioquin suscepisse videtur: vt ff. ad Maced. l. si filiusfami. absente. extra, despon. ad id quod. &

12 qui ma. accus. pos. insuper. ¶ †Quid si actum sit inter compromittentes, ne arbiter cogi possit sentẽ-

m tiam ferre? [m] Et videtur tale pactum valere: cùm ius illud, quod dicit ꝙ arbiter cogatur: non sit ius publicũ authoritate & vtilitate, secũdũ ea, quę no. j. de cõclu. & renũ. ver. cui aũt. Ad idẽ ff. de mino. si iudex. & cùm qlibet, &c. C. de pac. si qs. Cõsensus

ADDE quod idẽ tenent cõiter Legistæ in l. j. de lega. ĩj.

¶ Compromitti. Hoc dictum, & qd̃ de absente sequit̃, nõ placet. & de arbitro est expssum contrarium. ff. eo. l. Põponius. aliàs incipit, si de meis. §. recepisse. Facit præ dicta decretalis, Ioannes. de testa. & quod ibi dixi sup verbo, susceptum. ff. de procu. l. filius. §. inuitus. & cle. de procura. c. j. vbi nõ sufficit scire, nisi instrumentũ simpliciter receperit. Nec etiam illud sufficit, nisi cõstituens pro ipso cauerit. Leges j. alleg. nõ obstant. Prima loquitur in passo pro se fideiu beri. Secũda loquit̃ in illo, qui patit̃ ab alio mãdari, vt sibi mutuet̃. lex, si filiꝰ. loquitur in filiofa. qui quasi ex patris mãdato pecuniam recepit, mandans patri vt solueret: ꝙ tunc debet constitutionẽ proponere contrariæ voluntatis. Decre. allegatæ de proprio facto loquunt̃: sed in casu nostro, quid ad me si duo compromittũt in me, quod possunt pro libito facere: quare igitur teneor respondere vel loqui, nisi cùm requirat: faciũt no. de p̃sumpt. nonne. ADDE, quòd ꝓ opi. Spec. facit qd̃ voluit Pau. de Cas. in l. absenti. ff. de do. ꝙ licet procurator substitutus in absentia nȭ sit statim procurator: tñ cùm ad eius notitiã peruenit, vult ꝙ sit ꝓcurator. Allegat Fede. de Senis consil. xxiĩj. Archid. in c. ĩj. de ꝓcur. in vj. Spe. in tit. de ꝓcu. §. j. versi. quid si in-

strumentum. alleg etiam Barto. ita consuluisse. & vide, licet ipse non alleget, consilio mihi lxxiĩj. incip. Quæritur vtrum procurator.

m ¶ Ferre. Guid. de Suza. in §. si in duos. allegato. in fi. huius versicu. quærit quando actum est, quòd duo cogi non possunt eligere tertium. quæ quæstio differt ab illa, de qua j. versic. sed quid si duo. vt ibi dicam. & tenet pactum valere per §. de officio j. allegato. Et quia legum austeritas, pacto litigantium mitigatur. C. de tempo. ap. l. fi. in fi.

a ¶Fer.l.j.extra,eo.titu.de fer.c.vlti.in fine.

b ¶In duos,Guid.de Suza.licet in simili quæstione,de qua prædixi,teneat contrariũ in isto §.coadiuuat tñ hanc partem,quã fatetur æquam,per l.iñ. §.j.ff.eo,& l.si de meis.§.recepisse.per l.pe.ff.pro soc.& si cer. pe.l.quidã.

c ¶Tertiam.Sup.quando sunt duo.

d ¶Ad hoc. Scilicet ad eligendum tertium, quando sunt duo: vel ad pronũciandũ,quãdo sunt tres:& idẽ si duo.

e ¶Nihil. Vide qđ dixi in prẽd.decre. innotuit.in glo.qñ ergo.& super gl.iñ. Et addo ad illa, qđ Frãc.Accur.in quæstione, de qua dixi s.ver. quid si compromissum tenuit, compromissum fa 13 ctum in duos cum potestate eligendi b tertium incertũ valere,& §.si in duos. procedat,qñ discor c dant in tertio eligẽdo. Facit ff. quod cuiusq; vniuersi. itẽ eorũ. §. si decurio- 14 nes. Probat per textum ibi.nã & in assumẽdo &c. Cessante ergo illa ratione, quia concordarũt in tertio; cessat ꝓhibitio: qa quod durius est: vt dicit, ratio præfertur ver 15 bis. Allegat ff. de iure pa.l.adigere.§. quãuis. de adi. le.l. iñ.§. cõditio. quod cum eo, qui in alie. potest.l.si filius. & de in ius voc.l.quãuis.Facit C.quæ sit long. consue.l.j. Et prædicta cõcludũt valere sententiam, in qua ipsi duo cõ- e cordant,tertio non 16 electo. Cõtrariũ innuitur hic,& j.ver. sed pone.Ad concordandas has opiniones contrarias:cùm ex opinio.Franci.sequi posset absurditas, scilicet cùm partes diutius litigassent;& tempore diffinitionis discordarent arbitri in pronunciando,qui sic possent discordare in tertiũ eligendo: & per id partes inutiliter sic grauatæ essent diutinis laboribus & expensis grauibus;bona fuit consyderatio legis volentis huic casui prouidere,qui euenire poterat,licet non euenerit.quod sæpe iura faciunt.de diuor. quanto. in fi.de ser.non ordi.c.j.de procu.c.j.C.in quibus cau.in integ.restitu.non est ne,l.vlti.C,quãdo li.vni,fine iudi.se vin.l.j.Sed si ab ipso principio illi duo arbitri cõcordarent de tertio,qui deberet in casu discordiæ tempore diffinitionis adesse:hic optimè procedit hæc opi. ex qua nulla potest sequi inconuenientia; & si compromittentes non arctassent ipsos ad habendum tertium solùm tempore sententiæ in casum discordię,sed simpliciter dedissent potestatem de assumendo tertio, si vellent : statim ille cum eis posset inchoare processum,& sine vlla calumnia habetur perinde,ac si per compromittentes nominatus in compromisso fuisset. Sed aduertendum est,ꝙ vbi ponderamus solũ euentum discordiæ in his : sequeretur ꝙ si in vnum solum quamuis cõmissa esset electio tertĩ,cùm ille cum seipso discordare nõ posset,valeret à principio cõpromissum.Ad quod facit decre. pe.eo.tit. & tamẽ decre.innotuit. solam incertitudinẽ ponderare videtur. & decre.pe.habet varias lecturas,vt ibi patet in text. & super vltima glo. Sed in terminis,quos dixi supra,incertitudini & discordiæ à princ.prouidetur.Faciunt proximè dicta ad secundũ articulũ quæstionis.Iac.de Are. de qua dixi s.§.j.super ver.arbitrator.ad fin.de cõpromisso facto in duos, qui si discordarent, Titius daret tertium.Et dici potest, secundùm eum, enim litigatorum facit licitum,quod aliàs nõ liceret.ff.de fer.l.j.[a] ff.de arbitris.si feriatis.& l.nõ distinguemus.§.cùm in plures,& §.de officio. & l.si cùm dies.§.plurium.Item forma mandati seruanda est.ff.manda.l.diligẽter.extra,de rescrip.cũ dilecta.Quidam contra.hoc enim pactum videtur appositum ad malignandum: & ideo valere non debet.ff.de pact.do.l.cõuenire.& ff.de reli.& sump. fune.Neratius.ff.de arbi.qualem.ff.solu.matri. alia causa.C.de inoffi.testa.si quando.§.j.Nam daretur arbitris malignandi occasio:quod esse nõ debet:sicut nec in contractibus.C.de contrahen. empt. in ementis. Nec pactum compromittentium potest hoc ius tollere:vt extra,de testa.requisisti.ff.de leg. j.l.nemo potest.†Præsertim quia compromissum & arbitrium ad hoc fiunt vt lites finiantur.ff.de arbit.l.j.& l.item si vnus.§. si in duos.[b] Hoc quoq; notandum est,quòd si sint duo vel tres arbitri, cogendi sunt per ordinarium sententiam dicere , vel tertiam [c] personam eligere;ne res sit sine exitu futura,propter hominum ad dissentiendum naturalem facilitatem.ff.eo.item si vnus.§. principaliter. & hoc si sunt eiusdem iurisdictionis.ff.eo.l.iñ.§.tametsi, ¶†Sed quid si isti duo nõ sunt eiusdem iurisdictionis:puta vnus est Narboñ. alter est Bituricẽ.tertius fortè est clericus?Credo quòd iudices eorũ debent simul cõuenire,& eos simul ad hoc [d] cogere.argu.ff.de excu. tut. iurisperitos.§.j.secundum Vber.de Bo.arg.extra,de sentẽ.excom. cum illorũ.Cogentur autem captis pignoribus.argu.ff. de lega.j.l.huiusmodi.§.fin. extra, de offic. delega. suspicionis.ff.de mune. & ho. si quis magistratus. ff.de ven.inspi.l.j.§.ex hoc. ¶†Sed ei, quod dixi, quòd duo coguntur tertiũ eligere:opponitur.nam si in duos compromittitur sic,vt si dissentiant,tertium incertum assumant ; nõ valet quod agitur.ff. eo.item si vnus.§.si in duos.extra,eo.innotuit.Dic quòd hoc non valet ex partium consensu : potest tamen authoritate iudicis tertius assumi:vt in præ. §.principaliter.in fi.vel iuris authoritate: vt extra, de appel. cum speciali.& sic intellige præmissa. Et dic , quòd aut fuit actum à principio de tertio eligendo,aut non.si fuit actum:aut de certo : & tunc valet:vt in §.principaliter. aut de incerto : & tunc non valet.eo.tit.l.iñ.§.nihil. [e] ¶†Sed quid si dicatur in compromisso,quòd de consilio alicuius certi sapientis pronuncietur: nunquid valet?Non videtur: quia libera potestas iudicãdi videtur eis auferri:vt in præ.l.item si vnus.§.idem Pomponius. tale compromissum non valere: quod nec suis viribus nititur, nec prætoris. Suis non.ff.eod.item si vnus.§.si in duos. & §.principaliter. & extra,eodem.innotuit. Prætoris non: quia cùm partes tertio talem electionem commiserint , prætor non potest cogere arbitros ad eligendum tertium. Vni enim concessum, aliꝭ denegatur.C.de testa.l.consulta. Nec illum nũcium cogere potest vt eligat, qui se ad id nõ adstrinxit. ff. locat. l. si merces. in principio. C. communia de legat. l. si in duobus. in principio. de contrahenda emptione l.fin. & sic cum nec suis viribus, nec prætoris auxilio iuuetur, cessat. Quod nota pro solutione contrariꝭ in prædicto §.principaliter.Subdit tamen dici posse, quòd si concordant primi duo in sententia,illa valet, & tenuit compromissum : non ex suis naturalibus viribus , sed quia sic fieri cõsueuit.ff. de vsufructu. l. si quis donaturus.cũ concordant.& de legatis primo.l. si seruꝰ plurium. §. j. Facit extra,de tẽpo.ord. quod translationẽ. in fin.Nec vitiatur ex clausula de eligẽdo incertum , quæ locum non habuit. Facit C. de lega.l.si legata.& de impube.& aliꝭ substitu. l.post aditam.

ADDE, ꝙ opin. Ioan.Andr.cõcordat Barto.in dicto §.si in duos.& Abbas in d.c.innotuit. & incertitudinem etiã ponderat Angel.consil.lxxxiiij. in princip. Secũdò quãdo absente tertio possint sententiare,vide Oldradum consil.xl. Abba.consil.lxiiij.j.lib. & xxvij.ñ.lib.

f ¶Sequi.Tenetur tamen requirere,vt probant iura sequentia : & sic non habetur pro non adiecta,vt prædixi.Vnde non bene continuat Guid.de Suza.in §.idem Pomponius. Per hanc rationem diuersam à proxima tenet compromissum valere.Alleg.etiam ff.mand.idemq;.§.si quis ea. Consuetudo approbat compromissum tale valere, quòd pronuncietur prout certus: & fortius incertus iurisperitos de iure consulet. & not. hæc. ff. de hæred.instit.l.illa institutio.in fi.ñ.glossæ.

ADDE Bald.in l.si plures.ff.de exerci. & in d.§.idem Pomponius. & pulchrè Ange.consil.cclxxj.

g ¶Placebit.Quomodo Hostiẽ. ponderauit hoc verbum, vt sonet in aliud contra arbitratus,scripsi in decre.pe.eod.titu.super vlti. gloss. & sic soluit contrarium §.statim allegatus ad §.ibi.seq.

h ¶Debilitate.Ibi vide in glo.puta Innocen.ver.redeundo.

i ¶Assumendo.Nota,quia hic agebatur,tertium per duos assumi non posse:in quæstione verò,de qua dixi s.versi.quid si actum.duo assumere poterant tertium,si volebant.

k ¶Eligere. Tamen dicũt plerique,quòd eis dissentientibus ipse prętor potest tertium eligere.

l ¶Conuenire. Lex illa dicit posse defendi processum factum per pretorem ex partium consensu, quem ipse prætor ignorabat , credens suam uirisdictionem.

m ¶Arbiter.Nota quia de dato periudicem loquitur.

dam dicunt.

a ¶Præcepto, ſecundũ iſtos, vbi ſponte partes eligerent, bene eſſet arbiter: ſed ex quo per iudicem coacti eligunt, ſecus. Pro iſtorũ opin. facit: quia §. principaliter. dicit q̃ iudex cogit duos arbitros eligere tertiam perſonam: non dicit tertium arbitrum. ſed decret. cum ſpeciali. dicit q̃ tenebit quod duo ex illis decreuerint. Per quod patet q̃ decernere & iudicare, ita pertinet ad tertiũ, ſicut ad alios. & decret. ſuſpicionis. de offi. a delega. dicit q̃ tertius cũ duobus, vel altero ferunt ſentẽtiam. & adhuc apertius decre. legitima. b de app. lib. vj. j. & ñ. reſpon. Propter quæ videt iſtud dictum, & illa ex ſequentibus, quæ ſuper iſto fundantur, nõ procedere. Tenens tamẽ illud dictum, reſponderet q̃ loquitur de arbitro ſeu arbitris, qui neceſsitate adduntur. Tamen quo ad hunc caſum rationẽ diuerſitatis realem non video.

ADDE, qđ Bal. conſil. lxxiiij. libr. iij. referẽs opi. Spe. dicit. Sed Iacob. de Areti. dicit, q̃ ſunt veri arbitri. ff. de ſol. l. quod ſi fortè. §. j. & idem in tertio, qui eligitur ab eis, vel à iudice: vbi ipſi nolunt eligere, c diſcordiæ eorũ finis eſt electio tertij: nec antè functi eſſent officio ſuo, q̃ eligant tertiũ, & iudicent cum ipſo.

b ¶Principaliter. Primum ibi tenet Accur. & etiam quod ſequitur in proxi- d mo verſicu.

c ¶ Dixi. Omnino videas quod ibi dixi in fine.

d ¶ c. penul. Diuerſas habet lecturas, vt ibi in glo. & ſuper glo.

e ¶Pone. Quod poſuit Vber. in verſic. ſed ſi ſub arbitro. alleg. in prin. titu. hanc remiſ. in fi. ver. dederat. ſ. §. ij. in fi.

f ¶ Valere. Hoc plus placet Alb. Gal. eo. titu. verſi. ſed quo duo.

g ¶ Extra eo. Scilicet de pactis.

h ¶ In princ. Dyn. in regula, ſcienti. de regu. iur. lib. vj. tractat plenè, an pœna peti poſsit ab illo, qui ſub pœna id, quod dicitur, promiſerat: & demũ petit iniquum arbitramẽtum reduci ad arbitrium boni viri. Et tenet quòd non, per rationes hic inductas, & per l. ff. loca. quæro. §. inter locatorem. & ff. de verbo. obligatio. l. quidam cùm filium. §. ſed videamus. cum ſua gl. Item quòd cuiuſque arbitri libertas, quamuis generalis & larga, reſtringitur ad id, quod de iure communi liceat. ff. de condi. indeb. ſi procurator. quæ in frau. cre. ſi pater filio. ad muni. l. Lucius. §. penulti. C. de mune. non conti. l. j. §. pro infante. Alia etiam inducit, quæ ibi videas. & vide quod ſequitur j. verſicu. iiij. Scire tamen debes, quòd ipſe Dyn. in quadam cauſa Senenſi, vt patet ſuo conſil. xiij. conſuluit quòd licet talis, de quo ſuprà, petendo reduci, non incidat in pœnam: ſi tamen ſuccumbat, & appareat iuſtè prolatum, tunc pœna committetur cum effectu: & ſic ex poſt facto declarabitur, an pœnæ commiſsio cum effectu procedat nèc ne. Nil allegat ibi etiam tenent, quòd prouocans, dicens laudum iniquum, habet probare. argu. C. de iure haſt. fiſ. l. j. lib. x. ff. de proba. l. ab ea parte. maximè cùm intrinſeca ſolennitas præſumatur. Inſtitu. de fideiuſ. §. fi. & de inutil. ſtipu. §. quod ſcriptum. vterque tamen probat. de renuncia. per hoc. cùm vterque dicat. ff. de prob. ei, qui. Tenuit etiam ibi quòd valet obligatio pœnalis, quam duo extra compromittẽtes ſibi inuicem faciunt ſuper obſeruantia laudi ferendi, i. quod ego tibi promitto, q̃ A. vnus ex cõpromittentibus ſeruabit laudum: & tu idem mihi promittis de B. altero compromittente: & hoc etiam ſi ipſorum non interſit laudum ſeruari. In ſtipulante enim pœnam non eſt neceſſariũ, q̃ ius interſit. ff. de verb. obliga. l. quidam cùm filium. vbi de hoc. & l. ſtipulatio iſta. §. alteri. & verſic. at ſi quis. & ver. ſi quis dolũ. ff. de iud. ſol. nouiſsima. & de verb. ſignific. l. hæc verba. Si ergo B. de quo mihi promiſiſti, non ſeruat laudum, pœna cõmittitur: & exigitur cũ effectu, ſiue laudum de iure ſortiatur effectũ, ſiue nõ, ſecundũ eũ. Et per hoc conſiliũ multũ in Thuſcia frequẽtatur iſte modus cõmittẽdi. Redeo ad primũ dictũ huius cõſiliũ, quod ꝓcedit ſecũdũ Guid. de Suza. quãdo petens nõ habuit probabilem cauſam id petẽdi. Alleg. ff. de re iudi. l. fi. de app. l. nego. geſt. & ff. de vſuris. l. tutor. j. reſpon. Si verò petẽs reduci ad arbitriũ boni viri, habuit ꝓbabilem cauſam id petẽdi, & iuſtè credere potuit ſententiam iniquam: tunc non incidit in pœnam, per legem, ſi qs fortè. ff. de pœnis. & ff. de pet. hęredi. ſi debitor. hoc notauit in Summa tit. de arbit. ver. ſed nunquid is. Conuenit materię condemnationis expẽſarum ei?, qui victus eſt in lite. no. de dolo. finem. cum ſuis concordantiis.

ADDE, q̃ Bart. tenet opi. Dyn. in l. qui Romæ. §. duo fratres. de verborum obligationib. & ibi vide per Alexand. qualiter procedat opi. Ioan. Andr. hic, quem ipſe ſequitur conſilio xxxij. lib. ij.

19 dam dicunt. Idem etiam dicũt in tertio à partibus electo de iudicis præcepto [a]. ¶†Sed nunquid iſte tertius à duobus arbitris coactis electus, vel etiam à iudice datus, debet cogi recipere? Reſpon. ſic. C. de aduo. diuer. iu. ſancimus. Alij contra, argu. ff. eo. ſi cùm dies. in princ. & l. iij. §. tametſi. & in præ. §. principaliter. [b] ¶Sed nunquid ſtabitur eius ſolius dicto, alijs duobus diſcordantibus? Videtur quòd ſic: vt in prædi. §. principaliter. in fi. ibi: cuius authoritati pareat. quod intellige vt iam dixi in ver. ſed nunquid iſte. ¶Quid ſi vnus ex arbitris concordet cum iſto tertio? Dicunt quidam quòd valet eorum ſententia, tanquàm à maiori parte lata. ff. eo. ſi in tres. aliàs in l. item ſi vnus. §. principaliter. & §. Celſus. & l. ſequen. extra, eod. c. j. extra, de his, quæ fiũt à maio. par. capi. c. j. ff. de re iudi. duo ex tribus. ſecundùm Iaco. Bald. & dicam. j. ver. item quid ſi omnes. Sed hæc ratio non videtur mihi bona: cùm iſte tertius nõ ſit arbiter, vt iam dictum eſt: & ideo nõ facit numerum. Ratio eſt ergo, quare valet hæc ſententia: quia vnus arbiter pronunciat iuxta conſilium huiuſmodi, vt prædictum eſt. nam & ſolum eius conſilium ſequendum eſt, vt iam dixi. ¶Quid ſi omnes diſcordant: quia vnus dicit quinq̃ alter duo, alter vnũ? Dicunt quidam q̃ iſte tertius pronunciabit, & eius dictum valebit. Ego dico q̃ non pronunciabit, ſed procedet vt dixi ſuprà, ver. ſed 20 nunquid iſte. ¶†Sed pone in eligendo tertium bene duo arbitri per ſe ſine iudice concordant & eligunt: & ſic omnes tres concordes ferunt ſententiã: nunquid valet? Reſpond. non, ſecundũ Ioan. Nam cùm compromiſſum ab initio ſit inualidum: puta factum ſuper tertio incerto aſſumendo contra iuris formam: vt ſ. verſicu. ſed ei, quod dixi. [c] tractu c temporis non conualeſcet. ff. de regu. iur. quod in initio vitioſum eſt. & l. pe. xvj. q. iij. c. placuit. §. poteſt. extra, de elect. auditis. ¶Sed nunquid proceſſus corã eis habitus tenet: puta poſitiones, confeſſiones, negationes, & huiuſmodi? Reſpon. nõ: quia ſi principale non tenet, nec acceſſorium. ff. de re iudi. cùm principale. extra, de iudi. at ſi clerici. de appel. vt debitus. in prin. xj. q. j. in clericorum. extra de fide inſtrumen. inter. prope fi. argu. cõtra extra, eodem. c. penul. [d] ¶†Sed quid ſi arbitri elegerunt d 21 tertium, vel datus eſt eis non eligentibus à iudice: demum litigatores nolunt quòd arbitrentur cum iſto, ſed volunt quòd alium eligant, ipſi verò hoc nolunt? Videtur q̃ inuitis partibus poſsint pronunciare authoritate iſtius arbitri: quia eis conceſſum eſt eligere tertiũ à lege: vt in prædicto §. principaliter. Vel eis diſſidentibus, prætor poteſt eos cogere, vel eis eum dare, vt dictum eſt: ſi ergo elegerint, vel eis iudex dedit tertium, cuius authoritati pareatur: iure factum eſt, & ſecũdùm legem: vnde non debet alio euentu tolli. C. de adminiſt. tut. l. fancimus. C. de adulte. Gracchus. xxv. q. ij. ſi ea. Ne edictum iſtius iudicis illuſorium videatur. ff. de iudi. ſi prætor. ff. ne quid in loco publi. l. fin. extra, de matrimo. contra inter. eccle. contra. c. j. de clande. deſponſa. cùm inhibitio. §. penulti. Credo q̃ non poſsint. Non enim cogitur quis tranſigere, vel paciſci: ergo nec litigatores in iſtum conſentire coguntur. in auẽ. vt litig. iur. §. fi. & argumen. ad hoc ff. eo. l. non diſtinguemus. in fi. & l. ſequen. ¶Quid ſi actum fuerit in compromiſſo, vt nulla exceptio proponatur? Dic vt infrà, in tit. de cõclu. & renun. e verſi. pone [e]. ¶†Item quid ſi compromiſſum eſt 22 tanquàm in arbitrũ & arbitratorem, & actum & iuratum eſt, ne ad boni viri arbitriũ recurratur, vel ne dicatur ſententia nulla vel iniqua? Dic nõ valere. [f] arg. extra, de iureiuran. quemadmodũ. & c. ad f noſtram. ij. extra, de foro competenti, ſi diligẽti. in fi. quia tale pactum videtur contra bonos mores: vnde non valet. ff. de pact. l. iuris gentiũ. §. prætor g ait. extra, eo. [g] c. fi. ¶Item, quia per illud videtur dolus futurus remitti. quod eſſe non poteſt: vt ff. eo. ſi vnus. §. illud. & §. pacta. & probatur hęc ſolu. ff. quarum rerum actio non datur. l. j. §. quæ onerãdæ. & per huiuſmodi pactum inuitatur quis ad malè pronunciandũ. argu. ff. de preca. cum precario. extra, eo. c. fi. ff. de pact. do. conuenire. & in præ. §. pacta. & §. illud. de ope. libe. ſi libertus. ff. de loca. l. ſi h in lege. in principio. [h] Arg. contra, quoniam cõtractus ex conuentione legẽ accipiunt. ff. depoſiti. l. j. §. ſi conuenerit. Sed illud verum eſt in pacto honeſto. Item contra. ff. de pact. pactum inter hęredem. C. eo. l. ſi quis in conſcribendo. & extra, de reg. ad apoſtolicam. ff. de diſtrac. pig. ſi creditor. §. penult. ff. de pig. actio. l. ſi conuenerit. Nam & appellationi põt quis renũciare. ff. à qui. ap. nõ licet. l. j. & hęc renũciatio ſpeciẽ obtinet appellãtionis: vt in præ. i l. nõ diſtinguemus. §. cùm quidã. Alij [i] dicunt q̃ licet nõ poſsit renunciari reductioni ad arbitriũ boni viri: tamẽ hoc bene põt pacto [k] remitti: puta ſi k partes conueniant, q̃ ſi contingat iniquè arbitrari, l nõ petet aliquis illud reduci ad arbitriũ boni viri. [l]

e ¶Pone. Quod poſuit Vber. in verſic. ſed ſi ſub arbitro. alleg. in prin. titu. hanc remiſ. in fi. ver. dederat. ſ. §. ij. in fi.

f ¶ Valere. Hoc plus placet Alb. Gal. eo. titu. verſi. ſed quo duo.

g ¶ Extra eo. Scilicet de pactis.

h ¶ In princ. Dyn. in regula, ſcienti. de regu. iur. lib. vj. tractat plenè, an pœna peti poſsit ab illo, qui ſub pœna id, quod dicitur, promiſerat: & demũ petit iniquum arbitramẽtum reduci ad arbitrium boni viri. Et tenet quòd non, per rationes hic inductas, & per l. ff. loca. quæro. §. inter locatorem. & ff. de verbo. obligatio. l. quidam cùm filium. §. ſed videamus. cum ſua gl. Item quòd cuiuſque arbitri libertas, quamuis generalis & larga, reſtringitur ad id, quod de iure communi liceat. ff. de condi. indeb. ſi procurator. quæ in frau. cre. ſi pater filio. ad muni. l. Lucius. §. penulti. C. de mune. non conti. l. j. §. pro infante. Alia etiam inducit, quæ ibi videas. & vide quod ſequitur j. verſicu. iiij. Scire tamen debes, quòd ipſe Dyn. in quadam cauſa Senenſi, vt patet ſuo conſil. xiij. conſuluit quòd licet talis, de quo ſuprà, petendo reduci, non incidat in pœnam: ſi tamen ſuccumbat, & appareat iuſtè prolatum, tunc pœna committetur cum effectu: & ſic ex poſt facto declarabitur, an pœnæ commiſsio cum effectu procedat nèc ne. Nil allegat ibi etiam tenent, quòd prouocans, dicens laudum iniquum, habet probare. argu. C. de iure haſt. fiſ. l. j. lib. x. ff. de proba. l. ab ea parte. maximè cùm intrinſeca ſolennitas præſumatur. Inſtitu. de fideiuſ. §. fi. & de inutil. ſtipu. §. quod ſcriptum. vterque tamen probat. de renuncia. per hoc. cùm vterque dicat. ff. de prob. ei, qui. Tenuit etiam ibi quòd valet obligatio pœnalis, quam duo extra compromittẽtes ſibi inuicem faciunt ſuper

i ¶ Alij. Guid. de Suza. in Summa, titu. eo. verſi. ſed quęro, an partes. & in l. ſi qui ex conſenſu. C. de epiſ. audi. inducit rationem ſ. proximam.

k ¶ Pacto. Quod fortius eſt, quàm renunciatio: quia fulcitur duorum conſenſu, vt ſcripſi de teſta. Raynutius. ſuper ij. gl. ad fi. Et pro iſtorum dicto facit ff. de libe. leg. non ſolum. ij. §. fin. & l. ſi quis rationes. & de pact. ſi vnus. §. illud. Et de hoc Cyn. eo. titu. l. cùm antea. in pe. q.

l ¶ Viri. Clarius ſic formatur hæc clauſula, quòd partes per pactum renunciant reductioni ad arbitrium boni viri, & omni iuri & actioni pro illa petenda competituro, quantuncunque iniquè arbitratum ſit, & quantuncunque enorme præiudicium per illud alteri partium inferatur. Hic fuit diſputando terminatum, quòd hoc caſu ſic expreſſo quantuncunque damnum, vel læſionẽ re ipſa laudum contineat, non erit locus reductioni his rationibus: quia licet poteſtas arbitratorum ex præſumpta mente compromittentium contineat tacitã conditionẽ æquitatis: leges multas ſcripſi ſ. §. j. ſuper ver. arbitrator. Sufficiat nũc lex, & ſi libertus ita. ff. de ope. libe. ibi: & ferè ea mens, &c. de iureiurand. veniens. Apparet autem ipſorum mens contraria, qui contrarium expreſsè paciſcuntur. Ceſſat ergo illa præſumptio. In incertis enim, nõ certis, &c. l. cõtinuus. §. j. in fi. ff. de verb. obli. veniant leges, quæ per expreſſum tollunt tacitum. ff. eo. l. doli clauſula. de regul. iur. expreſſa. Ad caſum facit lex, ſi conuenerit. ff. de re iudi. de verb. obliga. quidam cùm filium. ver. quare. Sic de læſione re ipſa dixit: quia ſi ex propoſito dolo ſuo, vel partis corrumpentis, ſi odio ſiue gratia iniquè

laudatum esset,non teneretur ex tacita conditione,si dolus absit,qui nunc apparet affuisse.Hoc per l.arbitratorum.C.eo.titu.ff.eo. ita demum. & l. non distinguemus.§.cùm quidã.ff.de iudic.si filius. & l.si prætor.§.Marcellus. De casu sic ex presso dixi: quia si fuisset generalis renunciatio, & læsio re ipsa esset enormis,nõ impediret reductionem ex tacita conditione:nisi enormis lę-

sio inferatur. ff. de vsur. stipulatus. de dam. infect.l.iiij.§. hoc aũt.ff.de verb. oblig.l.v.§.cõuentionales . cõiuncta cum l.vnde si Neruæ. & l.seq. ff. pro socio.Aliàs si enormis nõ est, tenebit renunciatio : cùm non offendat aliquam prædictarũ conditionum tacitè intellectarũ . Et sic intelligaẽ quod not. in l.eo.titu.l.si de meis.§. recepisse. Pro distinctiõe allegat ff. de mino. l.si ex causa.in princip.C.si aduer.ven. pig.l.j.extra, de restitu. in integr. c.j. cum concor.Adoptiuus meus hanc quæstionem Legistarum quo ad vinculum iuramenti, de quo per eos tractatum nõ erat, reassumpsit,& valde plenè tractauit: & ante omnia dicit q̃ arbitramentum, cuius obseruatio peccatũ induceret, vel nutriret, non obligat iurantem.vnde nec periurus esset, petens illud reduci. Allegat xxij.q. iiij.si aliquid.j.& ij. & c.si quis præuẽtus. & hoc voluit Hosti. vt scripsi in

23 De hoc s̃.§.arbiter.versicu.sed pone. ¶†Sed quo iure petetur reductio huiusmodi? Respond.iudicis officio:vt extra,de arbi.c.ij.& c.exposita.quod latissimum est.ff.de iurisdi. omnium iudi.l.j.nec petetur pro modica re, sed pro magna.ff.de in integ. restitu.scio.argu.extra,de arbit.c.ij.& iij.[a] ¶†Sed

24 intra quod tempus petetur[b] hæc reductio? Dicitur hoc iudicis arbitrio relictum: cùm nõ sit à iure diffinitum.extra,de offic.deleg.de causis.extra,de iudi.at si clerici.extra,de transla.c.ij.ff.de iure delibe. l.j.[c] Dicunt tamen quidam quòd vsq; ad xxx. annos.C.de præscript.xxx.vel xl. ann. sicut in rem. Cùm enim hoc ius personale sit, tollitur solum cursu xxx. annorũ.C. de nego. gest.aduersus.ff.ad leg. Falcid.l.falcidiæ beneficium.C.de constit. pecu.l. ij.Alij distingunt , quòd aut in arbitrium positum est tempus, in quo aliquid debeat solui vel fieri:& tunc intra illud tempus debet hæc reductio peti. Aut non est præfixum : & tunc debet peti intra spatium quatuor mensium,quod datur cõdemnatis ad soluendum.ff.de arbit.si cùm dies.§.fin.& l. seq.extra,de offic.deleg.quærenti.& hoc in agendo.Nam semper excipi poterit.ff.de doli except. pure.§.fi.tutius tamen est, quod intra decennium petatur,prout in appellatione & in supplicatione seruatur.[d] ¶†Sed nunquid peti potest huiusmodi reductio, quando compromissum est tanquàm

25 in arbitrum,arbitratorem & amicabilem compositorem? Dic inspici qualiter sit processum.C.de testa.non codicillum.Nam si processit vt arbiter,locum non haber:vt dicunt quidam. Tu dic vt s̃.§. arbiter.ver.arbitrator.Si autem à principio cognouit,vt arbitrator,sed pronunciauit vt arbiter: tunc, vt dicunt , non reducitur.ff.de arbit. diem.§.stari. Sed si econuerso:tunc reducitur.ff.de ope.lib.liber tus iurauit.& vide s̃.versic.quid si compromissum

26 est.& versicu.sed pone quòd sicut.¶†Quid si posui me in arbitrio alicuius, vt arbitretur super beneficio:& apposita est pœna : ipse autem malè arbitratus est, non vt bonus vir : nunquid retineri possint pignora , ne eatur ad arbitrium boni viri? Respond.non.ff.iud.fol.l.iij.[e] ¶† Sed quæro dili-

27 genter, an in abbatem vel priorem, vel præpositum regularem possit compromitti[f]? Et videtur quòd sic. Nam & in famosum compromittitur.

Respondet demum ad decretalem,debitores.de iureiurando.inquantum vltimo membro videtur contraria. Vltimò sciendum,quòd circa tertium quod dixeram suprà, versicu. de casu. Hostiensi bene placet , vbi supra, quòd generale iuramentum de stando dicto arbitratoris , sup. & de non petendo reduci ad arbitrium boni viri, non impedit reductionem. Circa hoc etiã vide quod post eum scripsi , eodem titulo . per tuas.in glossa, not. ergo. & c. ij. super vlti.gloss.

Item potest esse arbiter quicunque non prohibetur : quæ dic vt s̃.eod.§.potest esse. Cùm ergo de his non sit prohibitum, videtur esse cõcessum. extra, de transla. inter.ff.ex qui. cau. ma. necnon.§. quod ait prætor.& C.de testamen. milita.in testamento.ff.de iudic.cùm pretor. respond.j.Præterea abbas habet iurisdictionẽ & coercitionem. xviij. q.ij.quam sit.extra, de offic.ordina.quanto. extra, de simo. sicut. Ergo duo priuati possunt in eum cõsentire, & in se illam iurisdictionem prorogare: sicut in episcopo contingit,C.de episco.aud. si qui ex consensu.argumen.ff.de iudi.l.j.extra , de offic. delega. P. & G.multò fortius in eum tanquàm in arbitrũ consentire:quia quicunq; repellitur ab arbitrando:& à iudicando:nõ econtra:maxime cùm habeant abbates vt plurimum etiam merum imperium in multis locis[g].Item sacerdos potest esse arbiter: vt in præ.l.nõ distinguemus.§.compromissum. sed illud de alio sacerdotio[h]. Contra , quia mortui sunt,& vox eorum funesta est.C.de episc. & cler.l.Deo nobis.respond.j.in fi.ij.q.vij.placuit. xvj.q.j.c.j.& compromissum morte expirat.ff.eo. arbiter cal.& extra,de offic.deleg.c.vno. & de testi.præsentata. Nihil enim in terra habere debẽt.in auẽ.quomodo oportet mo.viuere.§.non egredietur.colla.viij.quam rubricam quidam habẽt. & in

28 auẽ.apud quos op. mo.causas di.col.vj.†Nam corpus & animam in ipso ingressu dedicauerũt.in authen.hæc constitutio interp.primã consti.colla.vj. C.de sacrosanc.eccle.authen.ingressi.in authen.de mona.§.illud.Ergo facti sunt serui. liij. dist. multos.& not. Instit. de iure perso.vnde non possunt

i esse arbitri.ff.eo.Pedius.Sol.Multi[i] dicunt,& bene, quòd possunt esse arbitri. Alij contra , nisi sint tales abbates , vel præpositi, vel priores, qui possunt de causis cognoscere,ex priuilegio vel consuetudine, vt s̃.est allegatum. arbitratores tamen esse

29 possunt.arg.C.de ferijs.l.fi. ¶†Sed quid de simplici monacho,vel de fratre Predicatore,vel Minore. Et videtur q̃ possunt esse arbitri. nam etiã si prius erant serui,efficiuntur quasi ingenui:vt in authent. de monachis.§.non est facilis.in fine.& C.de episc. & cler.authen. si seruus. Dic quòd nõ possunt esse arbitri:quia nõ debent esse disceptatores forẽsium

k negotiorũ.xvj.q.j.monachi.& c.de præsentium.[k]

hoc eodem titulo . per tuas.in glossa, not. ergo. & c. ij. super vlti.gloss.

ADDE, Angel. consil. clxxvij. vbi sequitur hanc additio.licet de ea mentionem non faciat. Incipit, Ludouicꝰ. sequitur Paulus de Castro consilio ccxvj.incipiente,circa primum. Idem vult Oldr.consilio cvj.incipiente, primum, quod quæritur.Bal. consil.cccxxix.lib.iij.incipiẽte,præmitto.vbi dicit, communis obseruantia est, quòd quęcunque verborum cautela sit apposita, per enormem læsionem potest peti reductio. Hoc idem firmauit eius consil. vj.libr. iij. vbi refert Ray. de For.ita disputaſ se in quæstione incipiente , Quæro , duó promiserunt. & Io.Calde.in quę stione , duo ad inuicem litigantes. Petr. de Anchara. consilio ccix. incipiente , iudex. Federi. de Senis verò consil. cxxv . dicit quòd si partes iurarunt non petere reduci , nec per iudicem aliquem emendare , quòd stabitur laudo. ibi vide. & Abbas consilio lxiij.lib.j.

a ¶Et tertio.Bene facit l.vnde si Neruæ.ff.pro socio.& iura,quæ nõ curant de modico.ff.de dolo.l.si oleum. in fin. cum lege sequenti. de contrahen. emptio.l.res bona.de impen.in reb.dotalib.factis.l.commo.

b ¶Petetur.s̃.§.j.versicu. quid si à tempore. tractauit intra quod tempus finiatur.

c ¶L.j.Ad idem.ff.de euict.si rem quam.§.fin.de liber. & posthu.l.Gallus. §.videndũ.de ven.inspi.l.j.§.meminisse.de bo.authori. iud. poss, in venditione.§.de tempore.

d ¶Seruatur.Et hoc tenet Guid.de Suza.in sua Summa.versicu.sed quęro. hoc eodem titulo.

ADDE,quod Oldra.cõsil.clvj.proximè allegato tenet quòd intra xxx. annos peti possit:quia tanto tempore durat officium iudicis.Non obstat c.causam.extra,de elect.quia loquitur in casu speciali , qui celeritatem desyderat,secundùm ipsum.

e ¶L.iij.Vide s̃.versi.item,quid si compromissum est tanquàm.

f ¶Compromitti.Iste versiculus fuit Vber.de Bo.in fi.sui operis.

g ¶Locis.Habentes comitatus & castra: vt patet in abbate Frasionorum, & quis in Germania est maior princeps abbate sancti Galli: vt dicit prædictus Vber.

h ¶Sacerdotio. Vt dixi de foro compe.si diligenti.super j.glo.

i ¶Multi. Inter quos est Vber.prædictus : qui etiam sequentem quæstionem mouet,sed soluit.

k ¶Præsentium.Hoc ibi tenet Ioan.And.& Vincen. de sta. mo.c.cùm ad monasterium.vt ibi scripsi super verbo,excipere.Item Rofr. bene in sua xviij.alleg.xxxvij.q.cuius iste erat vnus articulus.De hoc Cyn.C.de epis. audi.si qui ex consensu.vbi etiam hoc remittit.

a ¶ Odoffr. Super præ. l. ſi qui ex conſenſu. C. de epiſ. audi.
b ¶ Ad ſi. Iacob. de Are. in quæſtione, de qua dixi ſuprà §. j. ver. arbitrator. alleg. ff. de admi. tut. titium. §. j. vbi mulier poteſt eſſe arbitratrix in taxatione alimentorum, & ſimilium legatorum: ſic ergo & monachus. Item, vt dicit, amicabiliter componere, eſt actus pietatis. cadit ergo in monachum. C. de feriꝭ. l. dies.

Verus autem arbiter, litium ſcilicet cognitor & director eſſe nō poteſt, niſi prout ī fine huius verſicu. dicitur, ſecundùm eum.

¶ Adde quòd opinio. Specula. videtur ſequi Barto. in l. Pedius. ff. de arbi. & de fratre minore, Bal. tenet quòd non poſsit ſine b conſenſu ſuperioris, conſi. ccccxlix. iiij. libr.

c ¶ Aduertaꝫ. Vult enim quòd religioſi ſint lingua modeſti, non ſeminantes odia, ſed extin- d guentes.

d ¶ Vtilitas. Sufficere poſſet ali- 30 qualis expedientia. in quo vide quod ſcripſi de re iudi. cùm I. & A. in glo. ij. verſi. ſubdit.

e ¶ Cap. ij. Et hoc vltimum tenet Hoſtien. in Summa de arbitr. §. ij. in fine. An autē poſsit ſit dari coadiutor, vide qđ ſcripſi de g cler. ægrot. cap. fin. in iiij. quæſt. tertij 31 membri.

f ¶ Autē. Ad hoc de procura. c. ij. lib. vj.

g ¶ Ergo. Apertius xxxiij. q̄o. ij. quid culpatur. in fin. & vtrobique de hoc. Per quę ſatis videt quod vbi qualitas cauſæ non reſiſtat, obedire deberet. facit etiā quod no. de h hære. vt officiū. lib. 32 vj. in gl. per hanc.

h ¶ Teſta. ord. §. legatari⁹. Bene facit de præſcrip. cū olim. vt ibi ſcripſi ſuper verbo Lucanis. & vide quod ſcripſi de excep. cū inter. ſuper verb. ſubſcribi. tamen decr. illa, cum olim. non loquit de principali prælato, de quo 33 quærit hic author. Item ſi teneatur opinio, quòd epiſcopus poteſt eſſe iudex in cauſa eccleſiæ ſuæ, de quo plenam remiſsionem dedi, de iudic. cùm veniſſent. ſup prima gloſſ. & ſic concluderetur q̄ poſſet eſſe arbiter verus, ſumpta ratione ex l. cum l. ff. de arbit. non tamen hoc concluderet in abbate, propter quod verius videtur, quòd verus arbiter eſſe non poſſet in cauſa monaſterij. Poſſet tamen arbitrator iuxta not. in l. pe. ff. eod. & ſ. eo. §. ij. verſicu. item poteſt arbiter. ibi. item nullus cum ſua remiſ. & bene facit ad prædicta, quod dicunt leges. ff. de lega. j. benatus. §. penulti. & l. ſi ſic. in princip. eodē titu. per quas patet legatū committi non poſſe in pura voluntate hęredis: vt in j. l. Poteſt tamē ſibi committi, vt bono viro, vt in ſecunda. Cui concor. l. fideicommiſſa. §. quanquàm. ff. de lega. iij.

¶ Adde, quòd hæc additio videt eſſe ex his quæ ſcripſit Oldrad. in allegato conſil. clvj.

¶ Per tuas. Vt ibi ſcripſi, maximè in gloſſ. videtur.

¶ Sibi aliàs. Qua ex cauſa, de qua cō promiſſum eſt: vt qñ duo inuicē debitores compromittunt de domo, & paciſcuntur, ne petat, arbitrio nō parēs, quod ſibi ab altero debetur.

¶ Certū. Per eandem l. idem dixit Guid. de Suza. ſup l. litigatores. ff. eod. ſi hoc actū eſſet inter partes de pœna non ſeruantis laudū: puta, vt acquiratur epiſcopo, regi, vel alteri.

ADDE Petr. de Ancha. conſi. j. vbi quidam arbiter laudauerat, quòd pars, quæ nō obſeruaret laudū, daret mille Comiti virtutū, vicario Imperij Mediolani. Ipſe cōſuluit q̄ arbiter hoc facere non potuit: quia à partibus nō habuerat poteſtatem.

¶ Tamen. Sup. iudicis.

¶ L. ſi. Et quod ibi not. in glo. ſic ergo.

¶ Petitio. Et inſuper intereſſe, ſecundùm Mar. de Fano, qui plenè hanc materiam proſecutus eſt in l. tamen antea octo ratiões ad vtranq; partem inducens, quas Cyomiſit cauſa breuitatis, vt ibi dicit. & ego idem ex eadē cauſa faciā: & hic in fine remittam.

C. de epiſcop. & cleri. authenti. repetita. & quo ad hæc mortui ſunt, & ſerui, vt prædixi: & nihil eſt eis commune cum publicis actionibus: vt C. eo. titu. placet. Et ad hoc facit in authenti. quo modo opor. mo. §. j. vbi dicitur, quòd debent eſſe alieni à conſortio laicorum. & ff. eod. non diſtinguemus. §. ſacerdotio. & hoc ſi habes ibi §. ſecus ſi nō habes: & tunc eſt ſub §. compromiſſo. Dominus tamen Odoff.[a] diſtinguit inter arbitros, qui habēt ſeruare iuris ſolēnitates, vt tales nō poſsint eſſe: vt in prędictis iurib⁹, & arbitratores ſeu amicabiles cōpoſitores, vt hi poſsint eſſe. in auť. vt dif. iud. §. ſi verò cō tigerit. col. viij. xj. q. iij. iniuſtū. ff. pro ſoci. ſi ſocieta tē. §. arbitrorū. lxxxvj. di. puenit. ad fin. [b] Ego dico, q̄ nō poſſunt fieri etiā arbitratores ſine īperio maiorū ſuorū. xvj. q. j. monachi. extra, de poſtulando. c. ij. Non em̄ poſſunt viuere ſine clauſtro: ſicut nec piſcis ſine aqua: vt xvj. q. j. placuit. c. ij. Nec obſtat præ. c. iniuſtū. ſi ſubtiliter aduertatur [c]: & præſertim in re litigioſa & tēporali: partiarij tñ eſſe poſſunt, ſecundùm quoſdā. Poſſet autē dici q̄ monachus pōt eſſe arbiter, ſi monaſterij id expoſcat vtilitas [d], abbate nihilò minus imperante: vt in præ. c. monachi. et ea. q. præſentiū. extra, de poſtu. c. ij. [c] ¶† In eō aūt planū eſt: quia cū habeat cauſarū cognitionē, pōt in eū cōpromitti: vt C. de epi. aud. l. ſi qui ex cōſenſu. & l. ſeq. & probatur eo. ti. cū tēpore. & eo. c. ex parte. & de teſti. c. præſentata. ¶ Sed pone, q̄ vnus ex arbitris iam electis ingreditur monaſterium: nunquid cogetur pronunciare? Argu. quòd ſic. extra, de foro compe. propoſuiſti. ff. de iudi. ſi quis poſtea. & in his quæ not. l. j. diſtin. præterea. Dic contra, arg. C. de epiſc. & cler. Deo nobis. authen. ingreſſi. xix. q. vlti. nunc autem [f]. Sed quid ſi abbas vult & præcipit, quòd pronunciet: nunquid cogetur? vide tur non, niſi id monaſterij expoſcat vtilitas: vt ſupra, ver. ſed quid de. ar. contra xj. q. iij. quid ergo [g]. ¶ Item quid ſi captus ſit ab hoſtibus, vel in carcere incluſus: ſub iudice lis eſt. ¶† Sed nunquid abbas poteſt eſſe arbiter in cauſa monaſterij? Argu. quòd non. ff. eo. titu. ſi de re. quia vſufructuarius eſt. arg. ff. de vſufru. l. iij. extra, de pecu. cle. c. fin. argumen. contra: quia non eſt dominus. ff. de in ius vocan. ſed ſi hac. §. qui manumittitur. ff. quod cuiuſq; vniuerſi. ſicut. §. ſi quid. extra, de do. c. ij. xij. q. j. c. fi. maximè ſi monaſterium habet ſyndicum. Tunc enim ceſſat ratio illius legis, ſi de re. & tunc poteſt compromitti tam in abbatē, quàm etiam in aliquem de ipſo collegio. arg. extra, de teſti. inſuper. quia & legatarius teſtis in teſtamento. C. de teſta. dictantibus. & Inſtit. de teſta. ordi. [h] ¶† Hoc quoq; notandum eſt, q̄ ex ſententia arbitri nō oritur actio, nec exceptio: vt ff. eo. l. ſecūda. vbi de hoc. et de hoc etiā no. ſecundū papā extra, eo. ti. per tuas [i]. nec per eū per conſequēs actio innouatur: vt j. ver. itē quæro. niſi ī caſib⁹, ſcilicet qñ iuratū eſt: vel qñ partes ſubſcripſerūt homologando: vel qñ decē dieb⁹ tacuerunt, vel qñ nō fuit adiecta pœna: ſed partiū cōſenſus interuenit. Hæc probant C. eo. l. j. & l. nec in arbitris. in fi. & ſeq. ī prin. vbi de hoc. Pōt autē agi ex ſtipulatu, ſi nō pareatur, ad pœnā certā, vel incertā, ſiue intereſſe. ff. de arbi. l. diē. §. fi. & l. ſeq. & l. ij. vbi de hoc. qđ plenius proſequere, vt in Sum. dñi mei, eo. ti. §. qualiter. & ff. de re iudi. l. ait prætor. in prin.

¶† Quid ſi dictum fuerit, vt actio, & exceptio ex arbitrio oriať? Dicunt quidā talia verba nil operari: quia actiones nō naſcuntur ab initio ex voluntate partiū: nec extinctæ renaſcuntur. ff. de neg. geſt. Pōponius. j. & ff. de pact. ſi vnus. §. ſed & ſi pactū.

¶ Conſueuit etiā quæri, an naſcatur actio vel exceptio, qñ cōpromiſſum eſt cū pœna, & ſnīa taciturnitate decē dierū eſt cōfirmata. Et reſpondent quidam, vt in quæſtione quæ eſt in ver. qđ ſi ſit cū pœna. Azo aūt no. in Sum. eo. ti. §. pe. q̄ ex ſententia arbitri nō oritur actio iudicati: qñ pœna fuit in cō promiſſo appoſita: ſed ſi nudo pacto factū fuit, & taciturnitate decē dierū eſt homologata ſententia, vel partes ſubſcripſerunt; tunc ſic. Item not. Azo ff. eo. l. ij. ff. de reiudi. à diuo. in princ. ſed Accurſius not. contra. ff. de re iudica. l. ait prætor. in glo. quales ſunt delega. &c. primum tamen verius videtur:

34 & vide j. verſic. quid ergo. ſecundùm præ. ¶† Ad huius autem articuli euidentiam no. breuiter, quòd compromiſſum tribus modis concipitut. Primò cùm pœnę interpoſitione: ſecūdo ſimpliciter, quibus caſibus arbiter cogitur pronunciare: & agitur condictione incerti, i. ex ſtipulatu, quæ competit ad factum, quod incertum eſt, & agetur vt ſententiæ ſtetur, vel intereſſe præſtetur: vt notatur. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. l. ſi. Vel dic quòd agetur condictione incerti, id eſt, condictione generali, quæ competit ex omni cauſa & obligatione, ex qua certum petitur: vt ff. ſi certum petatur. l. certi. Fit etiam tertio modo, nudo pacto ſine ſtipulatio- i ne: & tunc ſi partes conſerint expreſsè vel tacitè ſententiæ: quia tacuerunt per decem dies, agetur actione in factum. ff. eo. l. penulti. & hoc caſu non k cogitur arbiter pronūciare: quia poſſet eſſe, quòd non valeret ſententia, ſi partes non conſentirent.

¶ Item vbi nudo pacto compromittitur, ne petat

k quod ſibi aliàs [k] debet is, qui arbitrio nō paruerit, valet: & datur alteri exceptio ex tali pacto contra

35 non parentem. ff. eo. litigatores. §. interdū. ¶† Sed pone, compromiſſum eſt in Titium de iniuria: & paſſus iniuriam dicit, ſic arbitror: domine, ſi contingat eum condemnari: volo quòd id, quod mihi præſtaret ex cōdemnatione, condemnetis eum tali l hoſpitali: nūquid per tale pactum acquiritur actio hoſpitali abſenti? Dic quòd non: vt ff. eo. l. arbiter

l intra certum. [l] Quia alteri nemo paciſci poteſt. ff. de verbo. obliga. ſtipulatio iſta. §. alteri. & Inſti. de inuti. ſtipulationi. §. ſi quis alij. & §. alteri. Ille tamen pōt poſtea cedere actiones hoſpitali, & aget

36 iure ceſſo. ¶† Item quæro an actio nouetur per ſententiam arbitri? Et videtur quòd ſic: quia ex ea datur actio in factum, vel condictio ex lege, vel rei vendicatio: vt C. de arbit. ne in arbitris. §. ſed & ſi ipſe. Sed dic contra, niſi in caſibus: vt ſ. ver-

m ſicu. hoc quoque. De ſententia tamen [m] fuit dubitatum, an per eam perſonalis actio nouetur: ſed de reali conſtat apud omnes, quòd non nouatur. ſu-

n per quo vide C. de vſur. rei iudi. lege finali [n]. ff. de pigno. l. grege. §. etiam. ſecūdùm Vber. de Bobio.

37 ¶† Quid ergo ſecundùm præmiſſa ſi dictum ſit in compromiſſo, vt ſoluta pœna, tamen ratum maneat compromiſſum: vt ff. de tranſact. qui fidem. de quo etiam dixi ſ. §. excipitur contra. verſi. item quòd pœna. Et quidam in hoc caſu videntur dixiſſe, quòd reo abſoluto, detur pœnæ petitio, & exceptio, ſi iterum agat actor. Ad hoc facit C. de tranſact. cùm proponas. ff. de verb. oblig. ita ſtipu- m latus. in fin. vbi agitur ad pœnam: quia actum fuit, vt ea ſoluta firmum maneat pactum. aliàs enim n non daretur vtrunque auxilium, niſi dictum fuiſſet. ff. de pact. reſcriptum. §. ſi pacto. † quia pactū o

38 aliquid debet operari. ff. de leg. j. ſi quādo. de vſur. ſi ſtipulatus. ff. ad muni. l. j. lxxvj. diſtinc. huiuſmodi. Domini Homobonus, Iacob. & Ioan. dicunt, quòd licet hoc actum ſit: tamen datur tantùm pœ-

o næ petitio °, non exceptio: quia non cogitur ſtare arbitrio. nam generaliter ex compromiſſo non oritur actio, vel exceptio. ff. eod. l. penultima. ergo in alijs generaliter prohibetur. Præterea ſecundùm eos qualiter per pactum ipſorum orietur actio, vel exceptio ex ſentētia alterius? Certè nullo modo. Item dixit lex. C. eodem. l. penulti. q̄ conſenſus partium poſt ſentētiam interue niens eam confirmat, vt ex ea actio vel exceptio

m ¶ Tamen. Sup. iudicis.

oriatur.ergo si ante sententiam interponatur, non orietur.Nec obstat quod dicitur, ꝙ pactum debet aliquid operari.Nam sæpe plura ponuntur tollen dæ dubitationis causa.ff.mand.qui mutuam.ff.pro socio.l.sed si adḟciatur.ff.de auro & argen.leg.pediculis.§.Labeo.C.de fideiuss.non rectè. extra, de procura.c.fi.[a] Hoc autem,secundùm eos,operantur hæc verba prædicta:quia ex hoc habet electio nem,an velit petere pœnā,vel sententię stari.quod aliàs nō haberet,nisi fuisset apposita.& in hoc con cor.Iac.Item dixit idem Iaco. quòd si dictum fue rit,vt pœna soluta vel non,compromissum in sua maneat firmitate:& postea arbitrium homologatum est tacitè,vel expresse.Is autem,contra quem prolatum est arbitriū,vult pœnam soluere,& sententiæ nō parere:non poterit agi cōtra eum actione in factum ex sententia arbitri,sed agi poterit ad interesse,per l.ff.de arbi.diem proferre.§.fi.& facit quod not.in auſ.de iudi.§.quia verò. Sed Accur.di xit,& bene,licet dicant dubitando,ꝙ fortè [b] tunc dabitur actio & exceptio per prædictam l.diem.[c] Nam duo sunt hic compromissa: vnū cum pœna, & alterū propter verba illa,rato manente,&c.sine pœna. Vnde isto soluente pœnam : & ita sublata pœnæ stipulatione,& sublato primo cōpromisso, quod erat cum pœna,durat adhuc aliud compromissum,propter verba illa, rato manente, &c. sed nudum est.vnde tunc locum habet lex C.de arbi. cùm antea. vt homologato arbitrio expresse, vel decem dierum taciturnitate, detur actio in factū: quia lex illa locum habet, quando compromissum non fuit stipulatione vallatum:nec vlla fuit pœna promissa.vide supra ver.consueuit.& infrà,versic. quid si in cōpromisso. [d] ¶†Quid si plura capitula continentur in cōpromisso,vel cōtractu,& pœna sit promissa : & aliquis facit, vel venit contra vnum capitulum : nunquid pœna in solidū committitur,& exigitur?Respō.non, sed pro parte: vt suprà,§.excipitur.versic.item pœna in cōpromisso.Nam quot sunt capitula , tot sunt diuisiones illius pœnalis stipulationis:sicut & aliàs, quot sunt res,tot sunt stipulationes: vt ff.de verb.obli.quod dicitur.Sicut ergo si veniret quis cōtra omnia,com mitteretur in totum: sic & in veniendo cōtra partem,pro parte duntaxat cōmittetur: vt idem iuris sit in toto quo ad totum,quod in parte quo ad par tem.ff.de vsuc. pro derelict. an pars.ff. de rei ven. quæ de tota.ff.de Attil.tu.si duo.xxxj.dist.tenere. & c.si laicus.xxij.q.vij.licitè.Ideoꝙ lex consuluit, vt si vel pro vno capitulo pœnā in solidum committi, apponatur sic in stipulatione : promittis, & hoc sub tali pœna: & si quid prædictorū non erit, vel nō fiet,dabis pœnam.Insti.de verb.oblig.§.fi. Vnde & tabelliones nostri temporis scribunt sic, promittis omnia prædicta & singula seruare: & si contra prædicta , vel aliquod prædictorum veneris,dabis tantum nomine pœnæ:vt patet s.§.proxi.in forma.¶†Vt autē circa materiā hanc,quando pœna in solidum vel pro parte committatur, instruaris,nota licet extra propositū prędentis operis principale, ꝙ si quis ꝓmittit sub pœna aliquid dare vel facere,& illud pro parte dat,vel facit:aut apponitur loco interesse:& tunc iuxta æstimationem facti, vel non facti,dari, vel nō dari committi tur & exigitur.aut apponitur loco pœnæ:& tunc in solidum cōmittitur & exigitur:interfit,vel non: quia in pœnali stipulatione non inspicimus quid interfit agentis,sed quæ sit quantitas in stipulatione deducta.Insti.de inuti.stip.§.alteri.ff.de verbo. oblig.stipulatio ista,habere licere.§.alteri.¶Sic distinguunt quidam:sed mirabilis videtur hęc distinctio.Primò,quia dubium est,an loco pœnę vel interesse pœna promittatur.Difficilis enim esset hęc probatio. Præterea,non semper pœna in solidum committitur,nec in solidum exigitur, vt iam dicā. Dic ergo,refert vtrum dare,vel facere sit in obliga tione. Si dare [e]: tunc si pro parte fiat contra pœnam,in solidum cōmittitur,& exigitur,etiam si de marcha restat vnus denarius ad soluendū tantùm. ff.de verb.oblig.stipulationum. de alie.iud.§.si for tem.& l.in executione.§.pe.& arg.C.de distra.pig.quandiu.Et hæc vera sunt,quando aliquid dandum est ab vno.Cæterum si à pluribus:tunc pro parte committitur,& exigitur:vt ff.de cōdi.& demonst. qui duobus.& l. qui habere.& l.Plautius.& l.qui fundus. nisi tamen illi plures loco vnius habeātur : vt in præ.l.cui fundus.& ff.de verb.oblig.l.ij.Si aūt factum sit in obligatione:aut illud est diuiduum,aut indiuiduum. Si diuiduum:tunc pro parte committitur,& exigitur.Si indiuiduum: tunc in solidum committitur,& exigitur:vt ff.eo.stipulationū quædam in dando. & l.eadem. §.Cato.Fallit tamen hoc in quodam facto,in quo pœna cōmittitur in solidum, sed pro parte tantùm exigitur : vt ff.si quis cau.si seruus.§.si plurium.[f] Sed illud casuale est propter iudicia,vbi pœna in solidum commit titur,sed pro parte exigitur:quia habito respectu ad iudicium , indiuiduū continet:† Quia omne iudiciū est indiuiduum.ff.de re iudi.de vnoquoꝙ. ff.famil.ercis.hoc iudicio.extra,de sequestr.pos.c.j.Sed habito respectu ad seruos,factum illud est diuiduum.Secundùm hoc idem est,quādo dare est in obligatione,vt habito respectu ad stipulationem,quæ est ius,contineat indiuiduum:habito verò respectu ad rem, est diuiduum. Vnde dic quòd ideo in l.si seruus.pœna pro parte committitur: quia pendet ex facto alieno,sicut & aliàs patitur propter factum alienum.C.de fideiuſ.l.fancimus. ij.q.iij.c.Paulum.licet in facto proprio secus sit: vt ff.si quis cau.& si post tres.extra,de elec.per inquisitionem.vel ibi hoc operatur spontanea oblatio debitoris: sicut & aliàs,ff.de dolo.l.elegāter.§.si dolo.ff.de iure fisc.edicto.extra,de elect.cùm dilecti filij.argu.in fi.& xxiij.distinc.quanquam. Sed quando dare est in obligatione,puta decem,hæc decē diuidi possunt. sic & quando factum diuiduum est in obligatione : ergo pro parte debet pœna committi,& pro parte exigi:ideoque malè videtur s.distinctū.Sed dic ꝙ imò bene. Nam quoties debes dare decē, si soluas minus quàm decem , pœna vel stipulatio cōmittitur in solidum. In solidum enim danda sunt decem,sicut & quādo factum indiuiduum est in obligatione. Et pro prima distinctione facit ff.famil. ercisc. hæredes.§.in illa. ¶†Sed nunquid obligatio mutatur propter hęredes?Iura in hoc variare videntur.nam dicit lex.ff.de verb.obliga.stipulationum quædam.§.j.ꝙ ex personis hæredum conditio obligationis non immutatur.argu.in præ.§.Cato.versicu.si ideo.cautum dicitur contra.Respon.tunc mutatur:quia illud,quod erat in non faciendo,diuiduum erat:& hoc casu loquitur præ.§.Cato. Cæterùm si indiuiduum: vt quia homo in genere promissus est: pro parte præstari non potest.Vel si erat indiuiduū:vt viam præstari, vel non impediri volentem agere:nō mutatur conditio obligationis propter personas hæredum.Ideoque dicit præ.lex , non mutatur conditio obligationis : & non dicit in obligatione.quasi dicat,cōditio obligationis nō immutatur.Conditio dico,si sit indiuisibilis.Sed contra,ff.eo.stipulationū.§.fi.vbi factum est diuiduū,& tamen vno soluente,pœna in solidum cōmittitur.Respondeo,ibi etiam nō mutatur cōditio in personis hæredū:licet enim ibi quod debebatur,esset diuiduum natura,nō tamē præstatione.Nam nec debitor auditur volens particularem facere solutionem. ff. de vsu.tutor.§.Lucius. & hoc secundùm Azo.& Roffre.Iac.verò distinguit an quid ab vno sit faciendum,vel dandum:puta,promisi tibi, vel legaui,si aliquid faceres , vel dares:an à pluribus.Si ab vno:non potest ad aliquid agere,nisi totū,quod iniunctum est,faciat:excipere tamē potest,vt non teneatur,nisi pro parte: vt in præ.l.si plurimū.& ff.de cōdi.& demonst.qui duobus.& l.qui hæredi.Si autem à pluribus:subdistingue,an sit pecunia,an species,vel factum. Si pecunia dari debet:quisq; ad partem tenetur : & pro parte soluta agit: vt in præ.l.si cui.Si verò species:pro parte quidē tantùm tenetur:sed non liberatur,nec agit pro parte soluta:vt ff.de verb. oblig.l.ij.ex harum.ver, quædam partis.& l.in executione.§.pro parte.Si autē aliquid faciendum sit à pluribus,necesse est vel ab vno,vel ab omnibus impleri: vt ff.eod.de test.ma.si ita fuerit seruus. Inno.papa sequitur opinio.Iac.But.vt not.extra,de pœnis.suam.[g] Laur.dicit,ꝙ siue factum sit diuiduum , siue indiuiduum:semper pœna in solidum committitur: sed de æquitate condemnatio fit in parte:vt in prædicta l.in executione.in princip.& §.fi.ff.depos. si duo hæredes.¶†Quid si dictum fuit in compromisso,ꝙ pœna pluries committatur,si pluries contra fiat: nunquid pœna semel soluta,solutū est compromissum:an verò durat?Dicunt quidam,ꝙ si ante sententiā arbitri fiat cōtra eius præceptum:puta,quia citatus nō venit:committitur statim pœna.& nihilò minus poterit pronunciare.Et si iterū non pareat,iterum committetur.Si verò pronunciabit,& altera pars non paret, committitur tantùm semel.Alij dicunt etiā post sentētiam quoties cōtra fiet, toties agi posse ad pœnam.arg.in his,quæ not.ff.de arbit. si quis rem.Tertij dicunt verba præmissa nihil operari:vt aliàs euenit in plęrisq; casibus. ¶†Sed qd si stipulatus est arbiter suæ sententiæ stari, nulla pœna promissa? Videtur ꝙ teneat cōpromissum:quia vbi stipulatio interuenerit sine pœna, agitur ex stipulatu ad interesse.ff.eo.l.diem.§.fin. & videtur sic stipulatus gratia litigantis.ff.si quis cau.l.fi.argu.ad hoc ff.de mag. con.l.j.§.exigere.ff.rem pu.sal.fo.l.ij.iij.& iiij.Arg.cōtra:quia non interest arbitri.vnde non tenet compromissum,nec stipulatio.arg.ff.de verb.oblig.si ita stipula.§.j.& sic fuit pronunciatū Boñ. Et hoc verum est, nisi arbitriū esset à partibus homologatū taciturnitate decē dierū.C.eo.l.pe.Nec ob.præ.l.si quis cau.quæ loquit̄ in procuratore,qui ratiōe officij acquirit domino vtilē actionē:aliæ leges loquuntur in iudicibus ordinarijs.Et iunge hic quod est j.versi.sed quæritur,quare ponitur. ¶†Sed nunquid incidit in pœnam, qui ad citationem

a ¶ c.fi. Vide de ma. & obediē.solitæ.in gl. quod quādoq;. & quod super ea dixi.

b ¶ Fortè. Sic & loquitur Azo in Summa eo.titu.versicu. item.& si.

c ¶ Diē. Vbi de hoc.

d ¶ Cōpromisso. Et quod scripsi s. eo. c.dilecti. super fin. vl.glo.& per Cyn. in l. cùm antea. C. eo. in quarta quæstione.

e ¶ Dare. Hanc partem plenè vide per Pileum in sua quęstio xxix.

f ¶ Plurium. Ibi satis de hoc.

g ¶ Suam. Ibi etiam de hoc per Bern.in j.glossa.

a ¶Paretur. Vel nisi terminus cõpromissi finiretur ea die, scd̃m Si. Vicen. qui sic dicit intelligendam. l. ij. C. eo. titu. vbi hoc not. Gl. ibi dat alium casum, quando id actũ fuerat in cõpromisso. & facit quod hic sequit̃. Dicebat ergo ibi do. meus q̃ responsio est, q̃ nõ veniẽs ad citatationẽ, nõ per hoc incidit in pœnam compromissi. Instantiæ verò sunt duæ, quas præmisi. dabat & tertiam, quam non capio, de l. si cũ dies. §. si arbiter. ff. eo. ti. a Dehis satis q̃ Cy. in præ. l. ij. C. eo. tit.

ADDITIO.

ADDE, q̃ compromissum in arbitrum cum clausula, q̃ ferat sentẽtiã, etiam præsentibus partib⁹, & ipsis absentibus, est validũ: vt l. diẽ proferre. §. si qs ex litigatorũ. hic allega. Et qd si isto casu arbiter tulit sententiã parte non citata? Dic q̃ sententia nulla est. c Ita singulariter voluit Spe. in §. excipitur. in fi. ver. sed pone q̃ sit actum. s. eo. quẽ refert & sequitur Lud. Ro. sing. cclxix. incip. cõpromissum est. vbi dicit se ita de facto pronũciasse. Hen. Ferran.

b ¶Elusoriũ. Si potestatẽ haberet puniendi cõtumaciã, cessaret hoc: vt no. Accur. scd̃m Mar. in l. non ex omnibus.

ADDE videndũ Abb. in c. cùm dilectus. extra, eod.

c ¶In principio. Albe. Gal. eo. tit. §. sed pone, q̃ duo. Dic Vbertum de Bobio tenuisse, q̃ pronunciare põt missionem faciẽdam: licet nõ possit mittere, per quandam illusionem cõpromissi, dicente reo post receptũ libellum se nolle litigare, siue dicat se non possidere, seu possidere. ponit Hostiẽ. secundùm ipsum Vbert. in Summa eod. titu. §. penult. circa medium ver. sed pone compromissum.

tionem arbitri nõ venit? Non videtur. ff. eo. nõ ex omnibus. Do. Vber. dixit, q̃ pœna cõmittitur, nisi qñ diffinitiuè sn̄iæ nõ paretur[a]: vt ff. eo. non ex omnibus. & l. diẽ proferre. §. si quis litigatorũ. notabiliter ergo s̄. §. proxi. in forma posui, vt sub pœna promittat ad citationẽ venire. ¶Sed hoc si verum est, qualiter arbiter citabit partes: quia nunquam obtẽperabunt citationi, vbi sciẽt pœnã nõ cõmitti: et sic cõpromissum fiet elusoriũ[b]? Sed rñ. Vber. q̃ semper debet citare ad sn̄iam diffinitiuã audiendã: nec erit hoc incõueniẽs, licet nõdũ sit lis cõtest.

46 †Quia nõ facit hoc dolos̃: imò facit ad excludendum dolũ. Nõ enim videt̃ dolũ facere, qui eũ excludit. ff. de leg. ij. cùm pariter. §. Titio. De hoc s̄. §. differt. ¶Sed an mittet in posc. causa rei seruã. propter cõtumaciã? Rñ. nõ: quia hoc est meri imperij. ff. de iur. om. iud. iubere. ff. ad mu. ea, quæ. ff. de arbi. nõ distinguemus. §. Iulianus. & §. de liberali. & arbiter nõ habet iurisdictionẽ, sed notionẽ. ff. de re iud. l. ait prætor. in princ. c ¶†Hoc quoq̃ prætermittendũ nõ est, q̃ si ex altera tantũ parte stipulatio pœnæ cõmittit̃: nõ cogitur arbiter sn̄iam dicere: vt ff. e. Põponi⁹ ait. et l. seq. & l. litigatores. §. idẽ Iulian⁹. ¶Sed circa hoc quæro: pone q̃ in stipulatione pœnæ est inæqualitas: vt puta, cõpromissum⁹ ego & tu: ego stipulat⁹ sum à te xv. noie pœnæ, si arbitri sn̄iæ nõ parueris: ego verò promisi tibi decem noie pœnę, si ei nõ parerẽ. quęro an teneat cõpromissum. Et videt̃ q̃ nõ: vt in prę. §. idẽ Iulian⁹. Rñ. maior pœna redigeť ad minorẽ: & sic ad æqualitatẽ. C. de pac. do. l. fi. ne fiat præiudiciũ rei ꝑ maiori. ff. de in inte. rest. l. scio. ¶Sed qd si ego promisi sub pœna, & tu cũ pœna & fideiussorib⁹: nũquid valet? Videt̃ q̃ nõ, ꝓpter inæqualitatẽ. ff. e. si cùm dies. §. j. Distingue vtrũ mihi sit melius credendũ, vel adeò bene absq̃ fideiussorib⁹, sicut tibi cũ fideiussorib⁹: & tũc valet. Insti. de satisda. tu. §. fi. ¶Sed quid si iurasti, ego non? Respond. vt in proxi. q. s̄. ¶Quid si cũ adulto cõpromisi in Titium: & ipse iurauit, ego nõ? Rñ. valet compromissum. nã iuramentũ ducit hic poti⁹ ad æqualitatẽ, cñ ad inæqualitatẽ. Nã pri⁹ erat inæqualitas: cũ ipse esset minor, ego maior: vt xxij. q. v. paruuli. & c. seq. sed nũc sacramẽtũ eũ repræsentat maiorẽ. C. si aduer. ven. l. j.

48 & auť. sacramẽta. ¶†Hoc autẽ certum est scd̃m leges, q̃ in cõpromisso non debet iuramentũ interges, q̃ in cõpromisso non debet iuramentũ interuenire: vt C. de arbi. auť. decernim⁹. tamẽ scd̃m canones, ex quo interpositũ est, seruari debet. extra, eo. c. ij. & c. cũ tempore. Sed pone q̃ cõpromissum per fidei interpositionẽ est validatũ: nũquid pars nolens arbitrium obseruare, est periura: & per consequens infamis: vt C. de transact. si qs maior. xvj. q. j. quicũq̃. & in præ. c. paruuli? Et videt̃ q̃ nõ, cũ nõ iurauerit, nec corporaliter Euãgelia, vel sacrosancta tetigerit. Itẽ quia prohibitũ est in tali casu

49 iurari: vt iam dixi. Dic cõtra: †Nã fidei præstatio, & iuramentũ æquipollẽt: vt extra, de fideiuss. c. ij. in fi. & extra, qd̃ met. causa. c. ad aures. & inter simplicẽ fidẽ & iuramẽtũ, nõ est differẽtia quo ad Deũ. xxij. q. v. iuramẽti. licet maior pœnitentia imponatur venieti cõtra iuramentũ, quàm venieti contra fidem: vt no. extra, de iureiur. c. pe. Iustus enim ex fide viuit: vt xxiij. q. j. vbi sana. & extra, de sacra vnctio. c. vnico. §. quia verò. Nã & iuramentũ, qd̃ fit per salutẽ principis, ei, qd̃ fit sup Euãgelia, comparatur: vt in præ. l. si qs maior. in fi. Itẽ auť. prædicta prohibet arbitriũ, nõ partes iurare, secũdùm quosdã. Iuramẽtũ aũt qd̃ fit per Deũ, ita infamat, sicut illud, qd̃ fit per Euangelia: vt xxij. q. j. si aliqua. ¶†Quid si iurauit qs se cõtra arbitriũ vel cõ-

50 uentionẽ aliquã nõ venturũ: & postmodũ actiões suas alicui, puta clerico, cedit, vt aduersarium per illum vexet? Dic q̃ est periurus. arg. ff. de dã. infec. l. fluminũ. §. adij̃citur. C. si mãci. ita fuerit ali. l. j. Ipse

d ¶Citari coram ecclesiastico iudice super eo, de quo iurauerat: vt suprà.

e ¶Ergo. Et eo casu, vt pignora det parenti, agetur contra eum præscriptis verbis: vt notat Accur. C. eod. titu. cùm antea. §. j. & ibi de hoc per Cy.

f ¶Pignora. Scilicet non expresso q̃ detur parenti: vt s̄. not. Accur. ead. l. §. quod ait. quod tacitè id videtur actũ, q̃ parenti dentur: & sic habendũ est pro expresso. ff. si cer. pe. l. cùm quid.

enim vexat, cũ ille noĩe suo agat: vt extra, de sent. excõ. mulieres. in fi. cũ suis concor. ¶Quid si post g

d huiusmodi iuramentũ, fecit citari[d] aduersariũ suũ: qui nil timẽs, quia ille iurauerat, non venit, & ideo excõicatur: nũquid si excõicatus pœnã exigat, repelleť: & nũquid citãs sit infamis? Et videtur q̃ nõ possit petere, cũ non sit in pari causa turpitudinis. ff. de regu. iur. in pari. §. illi. ff. ne quis eũ, qui in ius voc. vi exi. l. ij. Sed hic nõ fuit par delictum. vnde dic q̃ potest petere, postq̃ fueratabsolutus. Item

51 ille infamis fit ¶†Porrò si res, vel quãtitas, de quibus est lis, apud arbitrium depositæ sunt eo pacto, vt det ei q̃ vicerit: & q̃ det alias, de quibus non est h quæstio, si arbitrio nõ pareatur: cogendus est arbi

e ter pronũciare. ff. eo. litigatores. §. quid ergo[e]. Sed

f si simpliciter data sunt pignora[f]: sibi non poterit retinere: imò ei, qui vicerit: vel seruanti arbitrium tenetur restituere. C. de transactio. l. si quis maior.

52 ¶†Postremò ad sententias & pronunciationes arbitrorũ, nos breuiter trãsferamus, super eis aliqua i noua quærentes. Et in primis sciendum est, q̃ si in plures compromissum est: non vnus solus, sed vel omnes, vel nulli cogendi sunt. ff. e. itẽ si vnus. §. itẽ si plures. Pone ergo, q̃ vnus legit sententiam alĩs præsentib⁹: nũquid valet sn̄ia in iudice. Planũ est

k q̃ nõ valet sn̄ia, exceptis quibusdã, qui possunt le gere per alios: vt C. de sen. ex breuicu. reci. l. ij. & j. de sent. §. sequit̃. ver. sed & si. Vnde idẽ videt̃ in arbitris. ff. e. l. j. nisi hoc inter partes cõueniisset. ff. de iurisd. om. iud. si cõuenerit. ff. cõi di. iudici. & l. iudicem. & l. seq. Et ideo in cõpromissi forma notabiliter posuimus, q̃ vnus possit pro alio pronũciare, & sententiã legere. ff. eo. nõ distinguemus. §. cùm in plures. quia in cõpromisso oĩa procedũt scd̃m conuentionẽ litigatorũ. ff. eo. litigatores. §. de officio. & sic obtinuit. Et hac ratione dñs Azo & qui

l dam alter doctor arbitri electi simul sn̄iam lege-

g runt[g]. Dixit etiã Lau. valere sententiã, si tẽpore, quo ferenda esti, litigantes cõsentiant q̃ vnus pro

h se & pro alĩs possit pronũciare[h]. ¶†Item non va-

53 let, si duo, tertiò absente, pronunciant: quia absens m eos poterat in suã sententiam cõcordare: vt in prę.

i l. si vnus. in fi. aliàs incipit, si in tres[i]. ¶Sed quid si omnes præsentes sunt, & maior pars concordat, altera dissentit? Videtur standũ maiori parti, vt dixi s̄. e. §. ver. quid si vnus ex. & j. ver. quid si actũ. Secus videtur in iudicio, in auť. vt iudi. nõ expec.

k fac. iuss. Sed contra. ff. de re iudica. duo ex tribus[k].

54 ¶†Quid si ex quatuor arbitris, duo cõdemnant,

l alĩ duo absoluũt? Fortè[l] valet sententia absolutionis. arg. ff. de regu. iur. inter pares. ff. de inoff. test. si pars iudicantium. Vel dic q̃ neutra valebit: vt in præ. l. duo. extra, de re. iur. c. fi. j. de sen. §. iuxta. ver.

55 j. ¶†Sed pone, lata est sn̄ia altero arbitrorum absente: & sic non tenet. ff. eo. item si vnus. in fi. aliàs inci. si in tres. extra, de offi. deleg. vno, quia nõ fuit dictũ, vt vnus alio absente, vel moriente, pronunciaret. ff. eo. non distinguemus. §. cùm in plures. & l. sicuti. extra, de testa. c. Raynaldus, in prin. demũ ille reuersus cõfirmat sententiã: nũquid valet sententia, & cõfirmatur? Arg. q̃ sic, ff. de ser. rust. prę. per fundũ. & C. si rector prouin. l. j. in fi. ff. de ritu nup. si qs in senatoria. extra, de ele, qd̃ sicut. extra, de his, quæ fi. à præla. sine cõsen. c. cùm nos. vbi de

m hoc[m]. ff. de offi. præto. Barbari⁹. ff. de iudi. licet. vbi de hoc. Quidã dicũt cõtra. ff. de reg. iuris. qd̃ ab initio. xvj. q. ij. §. põt. ij. extra, de ele. auditis. C. de sen. ex breuicu. reci. l. j. & ij. & præmissa iura non obstãt: quia ibi tales personæ erãt, q̃ de nouo poterãt seruitutẽ cõstituere, vel matrimoniũ cõtrahere, vel electionẽ, quæ nõ erat vlla, approbare. ¶Quid igitur si se fraude absentat, ne præsentes valeãt pronũciare: qa fortè cũ essent in tractatu pronũciãdi, dixit, Expectetis me aliquantulũ: quia statim ve-

¶Legerunt. Æquati sunt iudices & arbitri hodie ī hoc, quia vnus sol⁹ alĩs præsentibus & mãdantibus pronũciare potest sentẽtiã, de scripto tamẽ per verba pluralis numeri. de re iudica. cùm ab vno. lib. vj.

¶Pronũciare. Vt dixi, sufficit præsentia, & mandatum collegarum, etiam sine consensu partium.

¶Tres. Vide quod dixi post princ. huius §. ver. & nota.

ADDE Oldra. consil. xl. & Abb. consi. lxxviij. ñ. lib. & lxiij. j. lib.

¶Tribus. Et huic cõtrario stať. & de hoc extra, de re iudica. c. vlti. & auť. nõ obstat. licet em̃ dicat q̃ omnes iudices debent pronunciare, nõ tamẽ dicit q̃ debeant necessariò concordare.

¶Fortè. Miror de hoc fortè, et de disiunctiua, quæ sequtur.

¶De hoc. & ix. q. ij. c. j. & vide qd̃ scripsi de offi. dele. prudentiam. super j. glossa.

niam: & dies cõpromiſsi finiebat: nec venit. Arg. ꝙ præſentes nõ poſſunt pronũciare: & ſi fecerint, ꝙ nõ tenet ſnĩa: vt in præ.l.itẽ ſi vnus.in fi.& ff.eo.l. diẽ.§.ſi plures.ff.de re iud.duo ex trib⁹,C.qñ prouo.nõ eſt ne.cũ magiſtrat⁹.quæ eſt ñ,q.vñ,c,ei, q, §.diffinitiua.& hoc dixerũt quidã.Azo & alĩ cõtra.nã ratio præ.l.itẽ ſi vnus.in fi. ceſſat hic. Certũ eſt em̃ ꝙ ipſe nõ poterat alios trahere ad ſuã ſnĩam; qa ipſe volebat cõdẽnare, alĩ' abſoluere: & ideo receſsit: quare tenet ſnĩa rõne latitãtis.ar.C. quæ ſit long.cõſue.l.j,Cùm enim ſit cõtumax, pro præſente debet haberi,C.vbi de cri.agi opor. aut. qua in prouincia.extra, de eo q mit.in poſ.eũ qui.aliàs iſte ſolus poſſet arbitriũ deludere, qđ eſſe nõ debet.ff. eo.l.nõ diſtinguemus.§.de officio. nec malitĩs hominũ eſt indulgendũ.ff.de rei vẽ.in fundo. extra, de reſcript.plerunq;.C.de indic.vidui.l.ñ. in fine. extra, vt eccle.beneſi.c.vno.in fi. Ad hoc etiã facit extra, de offi.deleg.prudentiã.§.adĩcimus. Sed illud loquit̃, qñ illa clauſula, qđ ſi nõ oẽs : erat inſerta. Ad hoc etiã facit qđ no.eo.tit.cũ cauſam, quę,& ff.de re iud.ſi vni. Itẽ cũ fuerit in tractatu,& ſi certus ſit de die, nõ debuit citari: ar.de act.emp. & vẽ. l.j.ff.de ver.obl.cõtinu⁹. §.cùm ita. Itẽ qa eo ipſo ꝙ receſsit, cõtradicere videt̃.ar.ff.ſol.ma. ſi cùm dotẽ. extra, de preſum.null⁹.extra, de ele. cũ nobis olim. ne dol⁹ ei⁹ ei prosit: vt ff.de fur.l.itaq; fullo. extra, de reſcrip.ſedes[a]. ¶†Sed quid ſi tertio abſente, reliqui duo de eius licẽtia pronũciãt. Arg. ꝙ valet ſententia: quia qui per aliũ facit, &c. ff.de admi.tut. ita autẽ.§.geſsiſſe.xvj.q.vj.cõſuetudo.in fin. extra, de ſen.excõ.c.mulieres. arg.cõtra in præ.l.ſi in tres. C. de ſen.ex breuic.recj.l.j,ñ,&iñ.in aut̃.vt defun.ſeu fu.defun.§.illud. Quædã em̃ ſunt, quæ p alios fieri nõ poſſunt. C.de his q ve,æta.impe.l.ñ.arg. ad hoc ff.eo,ſicuti.& hoc tenet Vber.de Bobio. Hoc autẽ certũ eſt, ꝙ ſi partib⁹ & arbitris placet, ꝙ vn⁹ pro ſe & pro alĩs pronũciet: hoc bene valet, & tenet: vt in cõcor. quæ ſunt ſ.e.§, verſi. pone igitur ꝙ vnus. ibi; niſi hoc inter partes, &c. Quod ſi dictũ eſt ꝙ oẽs vel maior pars ſententiet, ſingulorũ ſnĩa pœnã nõ facit[b]: vt in prædicta l.nõ diſtinguem⁹.§. cùm in plures. ¶†Sed quid ſi actum eſt in cõpromiſſo, ꝙ cõcorditer pronũciẽt? Dico ꝙ nõ valebit ſententia duorũ ſine tertio[c]. Nã verba debẽt aliqd operari: vt ff.de le.j.ſi pater.ff.ad muni,l.j. in fi.ff. de vſur.l.ſi ſtipulat⁹.& lxxxvj.diſt, huiuſmodi.ar.cõtra.ff.de pac.iuris gentiũ.in fi. Nam in talib⁹ valet, quod maior pars facit.& dixi ſ.eo.§.verſi. quid ſi vnus ex.ver.ſed quid ſi oẽs.[d] ¶†Item ex eo, quod dicit̃ in præ.l,ſi in tres. ꝙ abſentis præſentia potuit duos trahere. Quare pone ꝙ duo præſentes erant doctores legum, vel aliàs multũ periti, tertius verò abſens erat laicus imperit⁹: nũquid habebit locum ratio dictæ legis? Nõ videt̃.ſi enim ille præſens foret, non traheret illos in ſuã ſententiam.& argu. ad hoc ff.eo. Pedius.in fi, Dic ꝙ poſſet: quia qñq; videt ſubtilius imperitus, cẽ peritus. C. de of.re.pro, potiores, xcv.di.eſto.in fi, extra, de cõſue. c.iñ.[e] qa oẽs per omnia, &c. C.de ve.iu.enu.l.j.& in Euãgelio, Dñe Deus, qui abſcõdiſti hæc à ſapientibus,& reuelaſti ea paruulis.[f] ¶†Itẽ ꝙ nõ valet compromiſſum, quod ſic fit: vt certa ferat̃ ſnĩa. ff.eo. qualẽ. ¶Quid ergo ſi dicatur, vt poſsit condemnare vſq; ad decẽ, & amplius? Dicunt quidã, ꝙ nõ valet. Videtur enim mãdare, vt certã ſnĩam ferat.[g] Nã hæc adiectio pluris, ad modicã quantitatẽ refertur, ſ. ad vndecim vel duodecim. ff.de ver.ſig, hęc adiectio, pluris. Secus ſi dixerit, ꝙ poſsit condẽnare vſq; ad decẽ & nõ vltra. extra, de dila.literæ. ¶Hoc etiam notandũ eſt, ꝙ ſi de pluribus cõpromiſſum eſt: nõ videtur pronunciare, niſi ſuper omnibus pronunciet: imò ſuper alĩs cogẽdus eſt pronunciare. ff.eo, dicere. aliàs incipit, qualẽ. ¶†Quid ergo ſi de quibuſdam pronũciat, & eadem die de omnibus alĩs: nunquid videtur' tuliſſe ſententiã? Dic ꝙ ſi dictũ ſit, vt ſimul pronũciet, videtur pronũciaſſe, & valet: cũ eadẽ die, licet diuerſis horis, pronũciatũ ſit, ar.ff.de re iud. Paulus.ff.de pig.fundus. §.pe.C.de fruc,& li.expẽ.l,terminato.[h] Secus ſi dictũ ſit, ꝙ vnã tãtùm ſnĩam ferat. arg. ff.de teſta.hæredes. §.ſi
61 ff.de ver.obl.cõtinuus. §.cùm ita. †quia vnitas diuiſionem non capit. xxiij.q.j. loquitur. ar. C. de iud. nulli. extra, de ſequeſt.poſ.c.j. ¶Sed pone, actũ eſt ꝙ poſsit pronũciare quoties voluerit, & promiſſa eſt hinc inde pœna, ſi pronũciationi nõ ſtetur: demum arbiter pronũciat reum debere actori dare decẽ petita: reus verò nõ dat, quare videt̃ incidiſſe in pœnam: poſtmodũ arbiter vetat ſententiando reũ dare illa decẽ: actor verò nihilò min⁹ petit pœnam, quaſi commiſſa ſit poſt primam ſententiam. Reus ad ſui defenſionẽ inducit iuſſum arbitri ſubſequutum: quæritur quid iuris? Videtur ꝙ pœna non ſit cõmiſſa. arg. ff.de no.ope.nun.l.opus. & ff. de præto.ſtip.l.Valerian⁹.ff.de re iud. quod iuſsit. extra, de app.cũ ceſſante. Sed dic cõtra: nec obſtãt illa verba cõpromiſsi, quoties voluerit, &c. quia illud intelligendum eſt, ſi ſuper alĩs capitulis ab illis, ſuper quibus pronunciatum eſt, pronunciaret. Super eis enim, de quib⁹ pronũciauit, pronunciare nõ poterit iteratò. ff.de arbi.quid tamẽ. circa mediũ. & l.Labeo. extra, de offi.dele.in literis. & j.ſeq
62 tur. ¶†Licet autẽ poſsit diuerſas ſentẽtias eadem
i die proferre, vt dixi, non tamẽ poteſt ſententiã[i] latam mutare, nec errorẽ corrigere: vt in præ.l.dicere. & l.ſeq. & j. de ſen. §.qualiter. ver. hoc quoq; notandum. niſi incontinenti hoc faciat. argumẽ. ff.de hære. inſti. ſi ita. extra, de teſti. cog. præterea. cũ ſuis cõcor. & niſi ſit iuſſus ſeu interlocutoria: vt in ea. l. & ff.de re iud. qđ iuſsit. extra, de accu. qualiter. j. ¶Sed intra quod tempus poteſt tũc corrigere, vel mutare? Rñ. ſcđm Legiſtas, ſemper: quia ſcđm eos, ab interlocutoria nõ appellat̃, nec trãſit in rẽ iudicatã. extra, de app. ſuper eo. ñ. & ñ. q. vj. nõ ita. & l. ante ſententiã. Idem eſt fortè ſcđm canones. quod dic vt j. de excep. §. viſo. verſic. ſed nunquid iudex.
63 ¶†Quid ergo, ſi cùm propoſuiſſet abſoluere condemnauit? Rñ. functus eſt officio ſuo: & ideo non poterit mutare: vt in præ.l. qđ iuſsit. & l. iudex. ff. de re iudi. extra, de offic. deleg. in literis. arg. cõtra, quia per hoc quod dixit, noluit partes diſcedere à iudicio: vt in l.qualẽ. in prin. Itẽ nõ videtur dixiſſe, quod mẽte nõ agitabat. ff. de ſup. lega. Labeo. ff. de reb. dub. in ambiguo. & hoc quidã tenẽt. Nã in hac quæſtiõe nõ dixit, quod voluit: ſed in l. dicere.
k & l.ſeq.[k] dixit quòd noluit, putãs bene dicere, licet errauerit: quia errare, eſt vnum pro alio putare.
l xxñ.q.ñ. in quib⁹. & ff.de iudic. ſi per errorẽ. in fi.[l]
64 ¶†Sed nũquid verbũ obſcurũ in ſnĩa poſitũ poteꝛ
m rit interpretari[m]: vt ſi cõdẽnauit in xx.lib. interpretet̃ de qua moneta? Et quidẽ videt̃ ꝙ ſic: quia ei⁹ eſt interpretari, cui⁹ eſt cõdere. ff. de præt. ſtip. prætoriæ. ff.de re iud. Nerati⁹. xj.q.iñ.c.ſicut. §. ex
l his oĩbus. extra, de ſen. excõ. inter alia. ff. de teſta. l. hæredes palã. §.j. arg. cõtra: qa cũ hoc ſit cõceſſum maiorib⁹ iudicib⁹, vt ff.de app. ab executore. rñ. j. p
m cõſequẽs videt̃ minorib⁹ negatũ, ex quo nõ eſt in cõpromiſſo dictũ. ff. e. l. nõ diſtinguem⁹. §. de officio. extra, de priui. ſane. xxvj.q.ñ. nõ exẽplo. extra, de præſum. nõne. q enim interpretat̃, videt̃ corrigere. ff.de ori.iu.l.ñ. §. exactis. ff. ad Tertul. l.ñ. Dic ꝙ nõ põt. Nec obſt. præ.l. hæredes. qa illud habet locũ in vltima voluntate, quæ ambulatoria eſt. extra, de cele.miſ. cũ Marthæ. xiñ.q.ñ.c.vltĩa volũtas. in aut̃. de teſta. imperfe. Alia iura etiã nõ obſtant. Alĩ cõtra: quia nõ fert de nouo ſnĩam, ſed cauſam, quæ eſt declarata. ar. præ.l. hæredes. §.j. ff. ſi ſer. vẽ. l. ſicuti. §. ſed ſi quærit̃. ¶Vt aũt ſup his pleni⁹ inn ſtruaris, nota quia[n] arbiter, vel iudex in acceſſorijs põt eadẽ die addere, vel mutare addẽdo. ff. de re iudi. Paulus. & quo ad dictamẽ qñcunq; reformare eo. tit. acta. nõ tamẽ quo ad mentẽ: quia functꝰ eſt officio ſuo: vt prædixi in ver. quid ergo, ſi cũ. niſi per in integrũ reſtitutionem: vt in minore: vt ff.de mino.l.præfecti. vel niſi ſnĩa ſit lata p falſa inſtrumenta, vel per teſtes corruptos. ff.de in integ. reſt. n diuus. extra, de proba. licet. Quod aũt prædixi arbitrum nõ poſſe corrigere, vel mutare, verũ eſt, & ſnĩa tenuit ipſo iure: aliàs ſecus. C.de accuſ.l.iiij.C. qũo & quando iudex. l.ſi vt proponis. ff.eo. quid tamen. vel

a ¶Sedes. Iterum remitto, vt remiſi in prin. huius. §. verſi. et no, ad decre. ſecũdam. eo. ti. lib. vj. & vide quod ibi ſcripſi ſuper j. glo. poſt Inno. & Hoſti.

b ¶Facit. Ita loquit̃ textus legis.

c ¶Tertio. Idem nota. eo. tit. c.ñ. lib. vj. in gloſſ. pe. & bene facit de teſt. c.ñ. in fi. lib. vj.

d ¶Oẽs. Hæc vera. vbi contrariũ non fuiſſet actũ exp̃ſsè, vel tacitè: vt in hoc caſu.

e ¶C.iñ. Delectabit ad propoſitum videre, quod ibi dixi ſuper j. gloſ.

f ¶Paruulis. Matthæi xj. Lucæ x.

g ¶Ferat. Nõ video hic incertitudinem de vno vſq; ad xñ. Eſt ergo incertitudo de certo, de qua no. Inſtit. de leg. §. ſi gñaliter. et Guid. de Suza, in præ.l. qualẽ. dixit cõpromiſſum valere. alle. eo. titu. non diſtinguemus. §. de officio.

h ¶Terminato. Et de appel. cũ appellationibus. lib. vj.

i ¶Sententiã. Diffinitiuã. & hoc etiã ſi in compromiſſo id ſibi fuiſſet cõceſſum: vt dixit Guido in l. qualẽ. §. fin. quia id eſſet inuitare victum ad illum corrũpendũ, cõtra l. conuenire. ff. de pact. dota.

k ¶L. ſeq. Quæ incipit, quia arbiter. & ibi de hoc.

ADDE, quid ſi vult condemnare, & abſoluit, Pet. de Anch. cõſ. clxxxñ.

¶In fine. Vide qđ plenè dixi de purg. vul. c.ñ. ſuper j. glo.

¶Interp̃tari. Gui. in c. qualem. §. fin. formabat hoc dubium, qñ in cõpromiſſo fuerat exp̃ſsum ꝙ id poſſet, & dicebat ꝙ cùm certi ſint iudices, qui ſuas ſententias interpretari ſunt. ff. de app. ab executore. in princi. & qđ per legẽ fieri poſsit etiam exactio contrahentium. ff. de pac. non eſt impoſsibile. ergo id poterit.

ADDE Bald. in l.ſi. C. eo.

¶Nota quia. Hoc quaſi ad literã no. Accur. in præ.l. qa arbiter.

tamen. Vel dic q̄ delegatus & arbiter hoc nō poſſunt: ordinarius ſic: vt in proxi. cōcor. Nec obſtat præ. l. qd tñ. quia ibi nō ꝓfecerat arbiter omne id, ad qđ fuerat aſſumptus: ſed in l. ibi prędcedēti ſic: q̄ dicit, eū nō poſſe corrigere, vel mutare. & iūge qđ eſt ĭ. de ſentē. §. qualiter. ver. hoc quoq; notādum.

65 ¶ †Sed ſcđm præmiſſa, ſi arbitri ſententia eſt ipſo iure nulla: vt qa cōtra ius eſt lata: vt ĭj. q. vĵ. ei, qui. §. diffinitiua. vel litigatore abſente: vt extra, de cōſecr. eccle. & de cau. poſ. c. j. vel die feriato. extra, de fer. c. fi. & huiuſmodi. nūquid quaſi nō dixerit, poterit iterū cognoſcere & pronūciare? Videt̄ q̄ ſic, ſcđm ea, quę dicta ſunt: vt arg. C. de ſen. & interlo. om. iu. l. j. & C. de accu. l. iiĵ. Dic cōtra: ſicut in delegato. ff. de re iud. iudex. extra, de offi. dele. in literis. C. qūo & qñ iud. l. ſi vt proponis. Vel dic, q̄ ſi pronūciauit de oĩbus, de quib⁹ pronūciare debuit: tunc nō poterit iterū cognoſcere & pronūciáre: vt in præ. l. quid tamē. qa funct⁹ eſt officio ſuo: vt s̄. Secus ſi pronūciauit de quibuſdā, ſeu devna, nō de omnibus. Et hæc pōt eſſe vna differētia inter arbitrū & iudicem. quod dic vt ĭ. verſi. quid ſi arbiter.

¶ Quid igitur ſi de vna re tantū aſſumptus, de parte eius pronūciet? Dic q̄ ſnĩa nulla eſt. arg. in præ. l. qualem. in fi. rñ. j. & iterum cogetur pronūciare. Nec obſtat l. C. ſi aduerſus rē iud. l. j. ſi bene aduer

a tatur[a]. Idem etiam extra, de elec. cùm inter R. vbi

a ¶ Aduertatur. Hoc b intelligas ꝓ ea, quæ dixi de re iudicata. cùm inter. in vl. gl. ver. de ſecūda q. & per Azo. in Sum. huius tit. verſ. porrò ſi vni.

de hoc ſcđm papā[b]. & ĭ. de ſent. §. qualiter. ver. qd ſi peto. ¶ Sed econuerſo, quid ſi non appareat, de qua re ſit actum? Rñ. ſi cauſæ ſunt inter ſe cōnexæ & cohærētes, tacitè videt̄ actū, q̄ de omnibus pronunciet. argu. in præ. l. quid tamen. ibi: nihil ſibi de communibus, &c. arg. ff. de mino. etiam. ff. de lega. iĵ. ſi chorus. ff. de verb. obl. ſcire. ff. de cōdi. & dem. hæc ſcriptura. extra, de reſcrip. c. fi. verſi. ſeu quēcq̄. & c. diſpēdia. ver. decernimus. lib. vj. ſcđm Vbert.

b ¶ Papam. Ibi ſcripſi in glo. pronunciat.

¶ Pōt ergo pronūciare de rebus & controuerſijs, quæ ab initio inter cōpromittētes fuiſſent: non de his, quę poſtea ſuperuenerūt. ff. e. l. his rebus. & extra, de reſcrip. c. fi. ¶ Quid ergo ſi cōpromiſſum eſt de controuerſijs præteritis & futuris? Arg. q̄ non valet ad inſtar iudiciĵ. ff. de iudic. l. non quēadmodum. nam ſicut iudicium de futuris eſſe non poteſt: vt ibi, & ff. de vſur. l. j. §. j. & extra, de re iudic. abbate ſane. lib. vj. Sic videt̄, q̄ nec arbitriū, quod

c eſt ſimile ei. ff. e. l. j. C. de iudi. rem non nouam. Dic contra[c], argu. extra, de priuil. quia circa. non tamē vt pronūciet de futuris: ſed vt remaneat arbiter in eis, & poſtea cognoſcat, & arbitretur. argu. ff. ſi ſervi. ven. harum. & l. egi. aliàs nihil operarentur præ-

d dicta verba, [d] quæ ſunt in præ. l. de his. qđ eſſe nō debet. ff. de vſur. ſi ſtipulatus. ff. de lega. j. ſi quando. ff. ad munici. l. j. in fine C. lib. x. de theſaur. l. vnica.

66 lxxvj. diſt. huiuſmodi. ¶ †De loco autem ſciēdum eſt, q̄ ſi non apparet de quo actum ſit, intelligitur de eo, vbi compromiſſum factum eſt. ff. eo. l. ſi cùm dies. §. ſi arbiter. verſic. quid ergo. ¶ Quid igitur ſi cōpromiſſum factum eſt in villa, & ſentētia in ciuitate lata? Rñ. dicūt quidā, q̄ tenet, ſi nō fuit actū de eo loco: quia non eſt idem locus: vt in prædi. l.

e ¶ Sed nunquid ex pòſt facto poſſunt locum partes declarare? Dic q̄ ſic, arg. extra, de reſcrip. c. fina. ¶ Item quæritur an ſtrictè accipiat̄ locus in præd. lege: vt ſi factum eſt cōpromiſſum in porticu, vel in eccleſia, & huiuſmodi: in eiſdem locis ſit pronūciandū? Et quidē videt̄, quia litera ipſa ſimpliciter loquitur. argu. iĵ. q. v. conſuluiſti. extra, de tranſla. inter corporalia. Verūtamē nō eſt ita ſtrictè intelligenda. nam ſufficit in eadem ciuitate pronūciari, licet non faciat in eo loco ciuitatis, in quo cōpromiſſum eſt. argu. ff. de vi & vi ar. l. j. §. ibi autem. ff.

67 ad Syl. l. j. §. eodem. †Imò locus quādoq; accipitur pro tota prouincia. C. de præſcrip. long. tempor. l. fi. prope princ. Nec verba iuris ſunt calumnianda, ſed ſanè intelligenda. ff. ad exhib. l. pe. ff. de procu. l. præſes. extra, de verb. ſignifi. præterea. C. de leg. & conſtit. l. iĵ. Et hæc vera ſunt, dūmodo ſit locus ille honeſt⁹. Secus ſi in popina, vel lupanari: quia tunc impunè arbitro nō paretur. ff. e. ſi cùm dies, §. ſi arbiter. verſic. ſed ſi in aliquem. ¶ Sed quid ſi ſponte iuerint partes. ſed alicui præcepto ibi facto nō paruerūt? Videtur eodē modo, q̄ non punient̄, ſcđm

f Acc. arg. ff. de iur. om. iu. l. fi. [f] ar. cōtra: quia lupanaria non infamant caſtitatem. xxxvĵ. q. v. c. j. cū ſuis

g concord. [g] ¶ Sed quid ſi vterq; poteſt honeſtè venire: puta, quia quilibet eſt leno? Videtur q̄ valeat: quia vnus nō habet quod alteri opponat. arg. C. de hære. quoniā. & de epiſ. audi. ſi quēcq̄. in fi. ĵ. q. vĵ. c. pagani. §. in hoc capitulo. extra, de exce. cū eccleſiaſticæ. & paria delicta, &c. extra, de adul. c. pe. &

h fi. [h] ¶ †Sciendū quoq; eſt, q̄ ſi id, quod arbiter in-

68 tra diē certū iuſſerit dari, nō detur: licet poſt ipſam diē auferatur, nihilò minus pœna cōmittitur, niſi is, cui offerat̄, acceperit: quia tunc pœnā petere nō

69 poteſt. ff. eo. l. Celſus ait. in prin. ¶ †Sed pone q̄ dū recepit pecuniam, & dixerit, recipio pecuniam, ſalvo iure meo: an hæc verba operent̄, vt poſſit poſtea petere pœnam? R ñ. ſic, arg. ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſol. l. debitor. §. j. non tamen petet vtrunq; ſ. g pœnā, & illud, quod dari iuſſum eſt. ff. de doli excep. l. apud. §. Labeo. Sed ſi plus eſt in pœna, q̄ in eo, quod dari iuſſit, illud plus petet, niſi ſtipulatus h fuerit pœnā, rato manente contractu. ff. de trāſact. qui fidem. & s̄. in forma compromiſſi. ¶ Si verò iuſſit arbiter me certa die tibi dare pecuniam, & tu noluiſti recipere: nō cōmittitur pœna: vt in præd.

70 l. Celſus. in fin. aliàs incipit, ſi arbiter me. ¶ †Pone igitur q̄ iuſſit me dare pecuniam creditori, quam creditor non vult recipere: demum eam expendo: quo audito, creditor vult eam habere: nunquid teneor ſtatim dare? Non videt̄: argu. præ. l. Celſus. & i ff. de iudi. ſi iudex. Imò debeo habere tantum tempus, quantum antèhabueram: quia hæc ſecūda dilatio videtur ſubrogata in locum primæ. arg. ff. de acqui. hære. ex facto. Vel dic q̄ determinabit̄ tempus arbitrio boni viri. ff. de ſolut. l. quod debetur. ¶ Sed pone, arbiter condemnat Titiū, vt reſtituat Sempronio centū, de quibus compromiſſum erat: Titius reſtituit: poſtea idem Titius illa centū abſtulit: quærit̄ an inciderit in pœnā? arg. q̄ ſic. ff. eo. k

i inter Caſtellianū[i]. Aliàs enim nō videtur reſtituere, niſi duret reſtitutū. ff. de verbo. ſigni. reſtituere. ff. de in rem verſo. ſi pro parte. §. verſum. ff. de vſuf. l. videamus. ñ. §. Fauiana. de pœni. diſtin. j. c. diuor-

71 tium. ¶ †Item quod facit exceptio rei iudicatæ in iudicio, illud idem facit ſententia arbitri in cōpromiſſo. ff. de excep. rei iudi. l. penul. §. Latinus. & ff. quod cuiuſq; vniuer. item eorum. §. ſed ſi decuriones. arg. contra, Inſtit. quib. mod. tol. ob. rñ. j. C. de act. empt. & vendi. l. fi. & C. ſi mancip. ita fue. ali. l.

72 pe. ff. de verb. oblig. l. ſtipulatio. Diſtingue: †Nam aut dedit ſiue reſtituit eo animo: vt poſtea auferat: & tunc incidit, ac ſi non dediſſet. ff. de ſolu. l. q ſic ſoluit. de pœ. diſt. j. ecce nunc tempus. in fin. de pœ. di. iĵ. c. j. & c. pœnitentiā agite. & c. ſeq. extra, de ver. ſigni. c. nouimus. in fi. Aliter non incidit, ſi eo animo, vt nō auferat. ff. de ver. obl. inter ſtipulā tem. §. ſacram. ſed agēdū eſt iure ordinario de violentia. Inſtit. quib. mo. tol. obl. in princ. & ff. de ſol. qui res. §. areā. Vel dic q̄ ſi petĵt rē ſibi tantū reſtituí, ſi poſt auferat, nō incidit: ſi verò petĵt, vel præcepit reſtitui, & reſtitutā penes eū dimitti: tūc incidit: quia duo videtur ſibi arbiter præcipere. Vnde quamuis faciat vnum, ſ. quia reſtituit: facit contra

k aliud, ſcilicet quia nō dimittit. arg. ff. e. Celſus. §. j. [k]

73 ¶ †Sed cùm s̄. in forma compromiſſi fiat mētio de exemptis, quæro an arbiter poſſit ſuper eis pronūciare. idem etiā quæro de vſuris, & de fructib⁹: & videtur q̄ non, niſi fuerit dictū. ff. eo. nō diſtinguemus. §. de officio. & in l. fi. & l. quid tamē. §. fi. Azo dicit contra. ff. eo. l. qui tamē. §. fi. arg. ff. de iur. om. iud. l. ñ. ff. de procur. ad rem mobilem. & l. ad legatum. quia & de fructibus poteſt. Ad idem ff. iudi. ſolui. l. iā tñ. §. in hac. Vel diſtingue, an ſumpt⁹ vel fruct⁹, vel vſuræ peti poſſunt iure actiōis: vt tūc ſuper his cognoſcere, vel pronūciare non poſſit: cùm de hoc actū nō fuerit: an verò veniat iudicis officio: vt in bonæ fidei iudiciĵs, vt tūc poſſint: nā vna actio dicitur, & nō duæ. C. de po. l. iiĵ. Quod proſequere vt in Summa dñi mei, eod. titu. §. qualiter

extra territorium, &c. de conſtit. c. ñ. in fi. li. vj. Puto igit̄ hoc caſu laudū valere. cui glo. vel lex allegata nō obſtat. facit quod ſequit̄. ADDE, qđ Bal. cōſil. ccxcj. j. lib. tenet q̄ ſi in cōpromiſſo dictū ſit, q̄ poſſit pronunciare in quocunq; loco: quod tamen nō poterit arbiter aliqd facere extra domicilium compromittentium.

¶ Concordā. Vide qđ ibi no. in xl. diſt. quantū libet.

¶ Et fi. §. compromiſſo. ĩ l. ſi quidem. & ver. ſed ſi nolit quem. ſimpliciter præceptū, vel locū inhoneſtū improbant dicēdo in illis arbitro non debere pareri.

¶ Caſtellianum. Facit quod ibi not. ADDE verſi. ſed pone. Quid ſi non recepit pecuniam, ſed calculata eſt ſæpius ratio an videatur remiſſa pœna. Roma. conſi. cxiiĵ.

¶ §. j. Simile quod no. de elec. cōmiſſa. lib. vj. in gl. quid ſi. ADDE quod voluit Barto. in l. ſi fideiuſſor. §. j. de legat. j. quòd ſi arbiter condemnat Titium ad locandum fundū Sempronio, & Titius locauit, demū contrauenit, q̄ per hoc non incidit in pœnā, per l. in numerata. in fi. ff. de ſol. & ibi hoc ſequūtur Bal. Ange. & Pau. de Caſt. & Barto. conſuluit eius conſi. incipiēte, præcepit arbiter.

ad effectũ.ver.ſed nũquid põt . ¶ Quid ergo ſi nõ fuerũt petitę:nũqd põt pronũciare? Dic q ſi debẽ tur officio iudicis,tũc põt fieri:ſed ſi iã pronũciaue rit,nõ poſſunt peti.Si verò p ſtipulationẽ : tũc ſic. arg. C.depoſi.l.iiij.ff.de eo qđ certo loco.cẽtũ Capuæ. ¶ Sed an de pœna,vel intereſſe compromiſſi cognoſcet? Arg.q ſic,ff.ad l.Aql.inde Neratius.§. pe.qa licet nõ poſsit iudicare,niſi de his, quibus in eo extitit cõpromiſſum:vt extra,e.c.cũ dilect⁹ [a] poteſt tñ de his cohærẽtibus. Nã & põt diẽ ſolutioni præfigere.ff.eo.l.ſi cùm dies.§.fi.Papa tñ cõtra tenet [b],ar.præ.l,quid tñ.§.fi. ¶ † Sed nũquid arbiter 74 põt à partib⁹ petere ſportulas? Arg.q ſic,in auẽ.de iudi.§.ne aũt.ff.eo.l.j.C.de iudi.rẽ non nouã.Arg. cõtra:qa cõpromittiẽ,vt expenſæ vitentẽ: & gratis ipſe debet hoc officiũ expedire.ff.de nego.geſt.l.j, &l.qui ſeruum.prope fi.ff.de admi.tut.l.qui negotiationi.in fi.ff.mã.qui procurator.§. fi.& l.ex mãdato.& l.j.Sed certè caſus eſt,q põt.C.libro xij.de proxi.ſacro.ſcrini.in ſacris.iij.verſus prin.& C.eo. lib.de priuil.ſchola.quoties.verſus princip. licet in vtraq; lege cõſueuerit exponi arbitrũ,i.delegatũ [c]. ¶ † Illud autem certum eſt, q ſententia arbitri de cõmuni conſenſu ſine pœna electi eſt executioni mandanda:vt C.de arbit.cùm antea.§.ſancimus. ¶ Quid ſi ſit cũ pœna electus:nũquid eius ſententia eſt executioni mãdanda? Et videt̃ q ſic: vt arg. ff.de re iudica.ait prætor.in prin.& l.à diuo. & ff. de arbit.non diſtinguemus.§.Iulianus.in fi.Item diligẽtia nõ debet ſibi eſſe nociua:vt C.de allu. & palu.l.fi. Vbertus tamen dicit [d], q ſententia arbitri cum pœna electi, non eſt executioni mandãda, ſicut ſententiæ aliorũ iudicum:vt ff.de arbi.Pomponius ait.& l.diẽ proferre.§. fi. Sufficit enim tũc pœnã committi:ſicut fit aliàs,qñ aliquis vendidit rem,quã non vult tradere.Nã ſufficit ſi reddit duplũ arrharũ:vt C.de ſi.inſtru.l.cõtract⁹.in fi. & ſic 76 mãdatur cũ effectu. ¶ † Quid ſi in cõpromiſſo pœnali ſit dictum,q pœna ſoluta ratum maneat arbitrium:vt ſ. verſi.quid ergo.ſcđm præmiſſa:nunqd hoc arbitrium erit ad modum ſententiæ executioni mãdandũ? Et videtur q ſic:nã lex dicit arbitrorum ſentẽtias executioni mandandas.ff. de re iud. l.à diuo.Itẽ hoc videt̃ expreſſum in arbitris Iudęorum.C.de Iudæis.l.Iudæi.& etiã in alijs.ff.de trãſact.l.qui fidẽ.& C.de cõtrahẽ.emp.l.fi. Verba em̃ illa,ratũ maneat arbitriũ : debẽt aliquid operari.ff. eo.l.j.ſi qñ.lxxvj.diſt.huiuſmodi. aliàs nõ eſſet finis litiũ,cõtra mẽtẽ iuris.C.de fru.& lit.expẽ.l.terminato.ff.de arbi.l.nõ diſtinguem⁹.§.quæſitũ. extra,de dolo & cõtu.c.finẽ.ar.cõtra, C.de arbi.l.j.ff. eo.ex cõpromiſſo. Priuatorũ em̃ cõſenſus non facit iudicẽ.C.de iur.om.iud.l.priuatorũ. Itẽ lex prohibet actionem iudicati dari:vnde litigãtes pacto nõ poſſunt hoc facere.ff.de poſtu. quos prohibet, extra,de teſta.c.requiſiſti. Itẽ ſi ſine pœna cõpromiſſum fuiſſet de tenẽdo ratũ arbitriũ,tantum intereſſe peteret:vt ff.de arbit.l.diẽ.§.fi.& l.ſeq.Sed pœnæ adiectio cũ ſubſcriptiõe de rato,nil plus fortitudinis adjcit cõpromiſſo,cùm quis alteri ſtipulatur & pœnã:quia ſola pœna tenet: & prima pactio tanq; inualida nõ ſuſcipit vllas vires.ff.de ver 77 bo.obl.l.ſtipulatio.§.alteri. ¶ † Itẽ verbũ illud,ratũ manet arbitriũ:nihil aliud ſonat, q; vt pœna ſoluta arbitriũ maneat in ſuo primo vigore: ſed prim⁹ vigor fuit tantũmodo ad intereſſe.arg.ff.de lega.j. legata.Itẽ certa ſunt genera arbitrorũ, quæ lex noluit executiõi mãdari:vnde cõtra legem nõ eſt aliqua forma tradẽda.ar.ff.de act.& obl.l. obligationũ fere.rñ.j.extra,de trãſla.inter.circa med.ñ.q.v. cõſuluiſti.Dicendũ eſt ergo, q tale arbitriũ nõ eſt executioni mandandũ:ſed ſolùm pœna & inſuper intereſſe petat̃. Nec obſt.prædicta ratificatio, quæ nõ fuit poſt latũ arbitriũ ſubſecuta:vt C.de arbi.l. 78 pe. ¶ † Sed quæritur quare ponitur:vt ſ.§.proxi.in forma ſibi inuicẽ: & eidẽ arbitro,& c.nã partes debẽt pœnã ſibi inuicẽ ſtipulari,& nõ arbiter : vt in præ.l.Põponius ait.& eod.tit. in l.ſeq. Quid ergo erit ſi arbiter pœnã ſtipularet̃,et altera pars nõ obtemperat arbitrio? nõ enim pars obtẽperans petere poterit illã:quia nõ fuit ſtipulata. Sed dic q; arbiter debet cedere actionẽ,quã habet,parti obtemperanti.ff.de præſcrip. ver.ſi rẽ inſpiciendã.§. ſi qs ſponſionis. & ſic applicabit̃ pœna parti obtẽperãti.C.de trãſac.ſi quis maior.Pla.tñ dixit [e] nõ tenere cõpromiſſum,ſi arbiter, vel alius fuerit pœnam ſtipulat⁹,qđ dic vt in ſumma Azo.eo,ti,ver. quid 79 ſi arbiter.vide ſ.verſi.ſed quid ſi ſtipulatus. ¶ † In forma autẽ cõpromiſſi notabiliter ponit̃, q poſsit pronunciare die feriata. Nã aliàs non poſſet. [f] Et in hoc eſt arbitriũ ſimile iudicio. ff.e. ſi de meis.§.fi. & l.ſi feriatis. & l.diẽ.§. ſi quis litigatorũ. Et licet actũ ſit,nõ tamẽ poterit diebus in honorẽ Dei feriatis pronunciare,etiã ſi expreſsè ſit dictum.C.de fer.omnes dies.prope fi.& extra,eo.c.fi.xv.q.iij.c. j.& ij.quia illa clauſula nõ extenditur ad id, quod de iure fieri nõ poteſt.ff.ad muni.l.Lucius.§. idem reſpon,& probatur hoc ff. de poſtu.l.quod prohibet.ff.de pact.l.ius publicum.extra, de foro compe.ſi diligenti.j.diſt.ius publicum. In ruſticis autẽ & repẽtinis poterit ſcđm Iac.&Bal. [g] ¶ † Sed nũ- 80 quid amicabilis compoſitor poterit diebus feriatis pronunciare? Reſpondeo ſic : quia non dicitur tunc verũ compromiſſum, ſed quoddam pactum, ſeu tranſactio,quæ tunc fieri poſſunt.argum.C.de feri.l.fi.verſic.tranſactio. & omni tempore poteſt quis paci reformandæ intendere : vt ibi,& extra, eod.c.j.ibi:niſi pro pace,& c.& c.fi.xxij.q.j.omne quod. Vnde dixit Vber.q ſi dixit arbiter q arbitrium obtinet vicem amicabilis compoſitiõis, ſeu tranſactionis:valebit.C.de fer.l.fi. Secus ſi dixit q habeat vim ſententiæ propter vitiũ pronunciatio 81 nis.ff.de excu.tuto.l.qui teſtamento. ¶ † Sed nunquid tenetur ſedere,& audire diebus feriatis, quibus audire poteſt ex pacto partium,ex quo partes renunciauerũt? Reſpon.non:ſicut nec iudex:quia hoc pactum non ligat arbitrum, vel iudicem.Poteſt tamen ſi velit:quia non quicquid iudicis potestati,&c.ff.de iud.non quicquid.ij.q.iij.c.ſi quem. §.notandum.prope prin.C. quomodo & quando iud.l.j.ff.de pac.ius publicum.extra, de foro competen.ſi diligenti. Vel in arbitrio refert [k],an dictũ ſit q poſsit ſedere:vt tunc ſit in eius voluntate ſedere,vel nõ : an dictum ſit,quòd poſsit,& debeat [l] ſedere:vt tunc ſit obligatus ad ſedendum:quia ſicut partes obligantur arbitro,ſic ipſe eis.arg.xxij. q.vlt.de forma.in fi.Primo ergo caſu cogitur procedere:in ſecundo non [k]. Ad hoc facit ff.de verb. ſig.l.verbum oportere.ff.de arbit. non diſtingue- 82 mus.§.de officio. ¶ † In ſumma quoque illud non eſt omittendum:nam ſi aliqui [l] ſponte de communi conſenſu conſentiant coram epiſcopo litigare: ipſe more arbitri cognoſcet.Si verò coacti [m] ſint, ſententia nõ valebit:vel etiam ſi ſit altera parte abſente lata.Hæc habentur C.de epiſ.audi.l.ſi qui ex conſenſu.niſi dictum fuiſſet quòd altera parte abſente,poſſet ſententiare:vt in prę.l.diem proferre. §.litigatores. ¶ Quid ſi inuiti detinerentur? Dico q non valet,quod actum eſt:vt ibi, & ff. qui teſtaface.poſſ.teſtamento.& ff.de autho.præſt.l.j.§.fi. extra,deſpon.cùm locum.& de procur. accedens. 83 ¶ † Quid ſi arbiter pronunciauit altera parte abſente:& ſic nõ valet, vt dixi:nec vult amplius pronunciare : vel pars aduerſa non vult q pronũciet, per l.ff.de re iudica.iudex. nunquid debet iterum pronunciare? Et videtur quòd ſic:quia hoc faceret ordinarius:vt C.de accuſa.ſi accuſatoribus abſentibus.C.quomodo & quando iud.l.ſi præſes. licet ſit ſecus in iudice delegato:vt eodẽ titu.ſi vt proponis.& extra,de offic.delega.in literis. cui quandoq; arbiter comparatur. ¶ Sed reſpond.ſecũdùm Vber.q iterum debet pronunciare : quia nõdum tulit ſententiam:vt ff.de arbi.quid tamen. & l.qualem.arg.contra.Nam ſi vnus abfuit,ſententia non tenuit:tamen qui nõ venit, incidit in pœnã. Vnde non põt amplius iudicare:niſi ſit dictũ, q pœna plures cõmittatur: vt ff.eo.ſi quis.& l.ſi duo.§. finali.Sed ſi fortè die feriata pronunciaſſet, altera parte abſente : quia tunc non commiſiſſet [n]: eſſet à prætore cogendus: vt adhuc diceret . Vel dic vt

ſ. verſi.

a ¶ Dilectus . Vide quod de hac in prę cedenti ibi dixi ſuper gl.ij. poſt prin. Adde quod opinionem Spe.ſequitur Abb.de iud.c.cùm dilectus.

b ¶ Tenet.in prædi. decre. cùm dilect⁹.

c ¶ Delegatum , De hac & alijs expoſitionibus not.ff.e.l. pe.& ſcrip ſi de officio dele.ab arbitris in j.glo.lib.vj.

d ¶ Dicit. Vbi ſ.in princi.

ADDITIO.

ADDE ad verſi, ſeq.ibi:qd ſi in cõpromiſſo,&c.q ſententia arbitri non mãdatur executioni,vbi eſt pœna,qa agitur ad pœnam, aliàs ſic,ſcđm Guido.Pap.ſingul. cclxxviij.incip. aſſertio interfecti & dicit iſtud fuiſſe dictum Oldr. allegat l.Iudęi.C.de Iudę. & l.à diuo Pio.ff. de re iudi.licet ſint glo.contrariæ.in l. ait prætor.ff. de re iudi.& in c.p tuas. extra,de arbi.Hen. Ferra.

e ¶ Dixit. Vt no.Accur.ff. eo. litigatores.§.quod ait. no. etiã de hoc in l. pe. §.j.C.eo.titu.& ibi etiam per Cy. ver. vlti.quærit glo. tractando de pignoribus datis arbitro pro obſeruatiõe arbitrij : & ibi ponit etiã dictũ Guid. de Suza.

f ¶ Poſſet. De arbitro iuris,j.de recuſ. §.fi.pe.char.ver.itẽ nunquid.

g ¶ Iaco.Bal. Vide j. de fer.§.vlt.in princip.

h ¶ Refert.ſecũdùm Vb.de Bobi.char. iij.in prin. & Io.de Deo cauil.libr. iij. char.vlt.in prin.

i ¶ Debeat. Facit qđ not.in cle.de iudic. diſpẽdioſam .ad fi. ſup verbo,valeat.

k ¶ Scđo nõ. Supp. niſi dies compromiſsi extitura eſſet,per l.ſi de meis. §.vlt.ff.de arbi.Sic etiã dixit Barthol. de pratis in q.quæ incip. ſocietas iudicum.in fi.

l ¶ Aliqui laici . Sed idẽ in clericis etiã proprijs, de quo ſ. §.ij.ver.ſed nunqd. vel extraneis:qui licet non poſsint iuriſdictionẽ proprij declinare,niſi certa concurrant eundo ad alium iudicem: bene tamẽ ſine epiſcopi ſui conſenſu arbitros eligunt in cauſis proprijs : vt no.de foro compe. ſi diligẽti.in fi.j.gl.

m ¶ Coacti. Vide qđ dixi ſ.§. excipitur. prope fi.

n ¶ Cõmiſiſſet. Clarius ſcđm ſuperiora dixiſſet:qa tunc nullus incidiſſet in pœnam.

a ¶Cum autem. Allegatur quod not. de dolo & contu. c. fina. & idem in §. differt. verſi. item ſi arbiter.

Bald. De arbitris. Rubrica.

Arbiter eſt bonus vir electus ſuper lite cognoſcenda, & tandem ſententialiter dirimenda. Arbitrator autē eſt bonus vir, & amicabilis cōpoſitor electus ſuper lite tranſigenda, & ad concordiam vias æquitatis inter partes inducenda. Arbiter debet ſeq iuris rigorē, & æquitatem ſcriptam: & non poteſt aſſumi niſi ad diffinitionē litium. Arbitrator ſequitur æquitatē ſui capitis, & poteſt arbitrator modicū lædere, enormiter non. ff. de arbi. l. ſi in ſeruum. §. ſi quis iudex. & l. ſi de meis. §. recepiſſe. ff. pro ſoc. l. vnde ſi Neruæ. & ſi eligatur arbitrator ſuper lite, habet vim tranſactionis. in authen. vt diffe. iudi. l. j. Differt tamen à vera tranſactione: quia in vera trāſactione ſicut in ſententia, toleratur omnis leſio propter eius authoritatē. ff. ad Treb. l. Lucius. §. fi. ff. de pig. l. ſi fundus. §. ſi plures. Secus in arbitramento: quia videtur cōpromiſſum ſuper ſpe futuræ æquæ pronunciationis: nō tamen hæc ſpes conditionē facit, ſed modum: & exceptionem parit, & ius petendi reductionem. Nam ſi ineſſet ibi conditio, non valeret laudum ipſo iure. quod eſt falſum. ff. loca. l. quæro. §. inter. in fi. Nam nec dolus nec culpa arbitratoris facit laudum nullum eſſe, ſed parit exceptionem. ff. de arbi. l. nō diſtinguemus. §. cùm quidam. & l. ita demum. vbi de hoc. & arg. ff. ad Treb. l. ſeruo inuito. §. cùm prętor. Eligitur etiam arbiter ſuper diffinitione contractus. C. de contrahen. emp. l. fi. ff. loca. l. ſi merces. & l. ſi in lege. in prin. & ſuper teſtamento. ff. de leg. ij. l. j. Sed hæc differentia eſt, quia in contractu videtur eligi in modū conditionis: ſed in vltima voluntate, remanet declaratiuus: vt d. l. j. ſcđm Pet. vide j. eo. §. dicit Bart. & in §. quo iure. verſi. ſuper contractu. Bal. ¶Ad ſententiam arbitri non appellatur: quia appellatio debet fieri ad ſuperiorem gradatim: ſed arbiter non eſt in gradu iuriſdictionis. Idem in arbitratore, quod nō appelletur: ſed loco appellationis petitur reductio ad arbitrium boni viri, quæ in arbitro peti non poteſt: & ſi proceſsit arbitrator, & diffiniuit vt arbiter, authoritatem, qua pronunciauit, non authoritatem, qua cognouit, conſydero quo ad admittendam vel reſpuendam reductionis petitionem. ¶Ab interlocutoria reductio non petitur: quia arbitrator non interloquitur: quia non eſt proceſſum coram eo: arbiter interloquitur, ſed non ſubiacet reductioni. ¶Item an de conſenſu partium poſsit appellari, vide j. de app. §. à ſententia arbitri. vide j. eo. §. an proceſſus. & j. de inquiſi. §. j. & j. e. §. ſi quis eſt arbiter. ¶Nota q̄ iura votis litigantium tripliciter proſpexerūt. Vno modo maximè ad lites dirimendas, ſi partes volunt q̄ id, quod ſentētiabitur, firmum ſit: nec eſſe de cætero lis poſsit, ſiue bene, ſiue malè pronuncietur. Nam ſi hoc volunt, compromittant in arbitrum: cui laudo metu pœnæ ſtandum erit: ſiue bene, ſiue malè pronuncietur. ff. de arbi. l. diē. §. ſtari. Secundo modo & valde ſubnixo rationi, q̄ litigetur coram iudice: ſi bene iudicabit, ſtabitur: ſi malè, appellabitur. Huic tamen appellationi poteſt renunciari. l. j. in fine. ff. à qui. appel. non lic. C. de tempo. appella. l. finali. in fine. Tertiò minimo modo, q̄ compromittatur in arbitratorem, qui debet ſequi viam veritatis & iuſtitiæ: & in dubio debet facere, quod credit vtriq; parti expedire: non autem debet eſſe partialis homo: ſed communis amicus facto & opere, vt nomini ſuo facta conueniant: & ſi ſecus faceret, poteſt peti reductio, cui non poteſt renunciari, niſi laudo lato. de quo j. eodem. §. renunciari non poteſt: ſicut nec homologari. arg. C. e. l. pe. Et in hoc differt à ſententia, vbi poteſt renunciare appellationi. ¶Item iſte in dubio laudat, ſed iudex in dubio non iudicat, ſi de cauſa ſibi per geſta non liquet: ſed arbitrator non indiget geſtis: vt per Innocen. de iureiurando. c. Quintauallis. Bald. ¶Non valet ſententia arbitri, vel arbitratoris contra ſententiam iudicis, quæ trā ſiuit in rem iudicatam. in §. j. verſi. arbitratores. Et ratio not. per Accur. C. de tranſact. l. diuerſa. Nam nec partes in hoc poſſunt axpreſsè conſentire, vt ibi not. Bal. & vide j. eo. §. ſed de re iudica. ¶Petitio reductionis debet peti coram iudice eius loci, verſi. ſed quis erit. Glo. ſ. vbi eſt compromiſſum. ff. de arbitris. l. ſi cùm dies. §. ſi arbiter. Vel dic quòd actor ſequitur forū rei, contra quem petit reductionem. ff. de condi. inde. l. qui certo loco, & C. vbi & apud quos. l. ij. quod eſt verius. Nō obſt. §. ſi arbiter. quia illud valet quo ad proceſſum arbitri; ſed hic loqmur de proceſſu iudicis. vnde nō diſcedo à regula, quæ dicit q̄ petens ſequitur forum rei. Ab illo enim iudice iudicandus eſt, cui ſubeſt: non à iudice actoris, cui non eſt ſuppoſitus. Bald. Vide j. §. quare. verſic. & tunc qui eſt. ¶An proceſſus reductionis deferatur per lapſum anni, ſicut proceſſus appellationis? Dic q̄ non: quia petitio reductionis non eſt vera appellatio. verſicu. quid ſi à tempore. G. Sed eſt potius ſimplex querela, in qua nō cadit deſertio iuris intentati: & petitur correctio iſta officio iudicis: quādo ſuper lite, vel aliquo litium capitulo extitit cōpromiſſum. nota. ff. qui ſatiſd. cogan. l. arbitro. ſecundùm vnam lecturam ta, non valet: & ideo eſt generaliter intelligenda: vt xix. diſtinc. ſi Romanorum. & quia cōpromiſſum non debet claudicare: vt ff. de arbi. l. ſi cùm dies. in fi. & l. nō diſtinguemus. §. ſi ſeruus. ſicut nec iudiciū: vt extra, de excep. cùm inter. ſecundùm Vber. & vide ſ. §. excipitur. ad fi. ¶Sed pone, arbiter no cte prædcedente ante diem ſtatutam decedit: pars verò, quæ nō venit ad diem, non mouerat tunc ſe de loco ſuo: & certum eſt q̄ amodo non poterat venirē die aſsignata: quæritur vtrū incidat in pœnam? Et videtur q̄ ſic. arg. ff. de verbo. oblig. inſulam. & l. cùm ſtipulatus ſim à Proculo. Odof. contra: cùm aduerſarij non interſit. arg. ff. ſi quis in ius voc. non ierit. l. ij. §. fi. & vide j. de expenſis. §. fina. verſicu. cùm autem[a].

Bald. Vide eodem §. quo iure. & ſ. eodem. §. à ſententia. & j. de appellatio. §. ſed pone quæſtionem de facto. ¶Poteſt de vno articulo compromitti, ſicut de tota cauſa. C. de pact. l. penul. vide j. eodem. §. compromiſſum. B. ¶Arbiter facit litem ſuam eo modo, quo iudex. verſicu. ſed quæro. G. ſed arbitrator non tenetur, niſi de dolo & lata culpa: quia cōtractus celebratur ſolùm gratia compromittentis. argumen. l. j. §. j. ff. ſi menſor fal. mo. dixe. ſecundùm Bartol. Idem in conſiliario. ff. mandati. l. idem q̄. §. ſi quis ea. Baldus. vide j. de re iudica. §. iudex facit. ¶Si compromittitur in tres ſimpliciter, & vnus ſit inhabilis, non valet compromiſſum quo ad duos. §. poteſt. verſicu. ſed quid ſi. G. Nam quando committitur aliquid copulatiuè: illa copula videtur eſſe de forma compromiſsi, à qua non poteſt recedi. l. Pedius. §. j. de arbitris. Baldus. Vide ſ. §. ſi compromittitur. ¶Ordinarius cauſæ non poteſt compellere partes, vt compromittant in eum de eadē cauſa, nec ſponte recipere ſecundùm leges: ſecundùm canones ſic: ſed de alia bene poteſt recipere ſponte. ff. eod. l. ij. in fine. & l. ſed & ſi per ſeruum. §. ij. G. in verſicu. ſed ſi nunquid. & vide gloſ. dictæ l. ſed. & ſi. §. j. eodem titu. ¶Compromiſſum & actus partium & proceſſus arbitrij, tenet figuram & ſimilitudinem iudiciorum in perſonis: niſi ſint perſonæ prohibitæ in iure gentium vel diuino. Item in ordine ſubſtantiali iudiciorum, non accidentali: vt eſt de ſatiſdatione. vide j. §. minor. verſiculo quæ &c. Bald. Dicit Bartolum in l. ſi quis arbitratu. quòd ſi perfecto contractu compromittitur de aliquo, quod ei defuit, quod eo non arbitrante recurritur ad arbitrium boni viri. ff. de contrahenda emptione. l. officio. & l. donum. ſecus ſi compromittitur de contractu futuro, ſecundùm Bartolum. & vide ſ. eodem. §. primo. verſiculo eligitur etiam. Tu dic vt notatur C. de contrahen. emptio. l. in emptione. & de regulis iuris. l. in perſonam. Non obſtat lex, officio. quia ibi fuit contractum ſimpliciter, non per viam compromiſsi. Baldus. ¶Minor non habens curatorem poteſt compromittere, ſicut & contrahere: ſed non procedere ad actus iudiciales coram arbitro: quia compromiſſum tenet inſtar contractus: ſed proceſſus ſequens tenet inſtar iudicij: in dubio tamen qui compromiſit, præſumitur ætatis legitimæ: vt ff. eodem l. tertia. in principio. quia quilibet præſumitur idoneus. ff. de probationibus. l. ab ea parte. §. finali. in §. reſtat. verſiculo, quid de minore. G. Vide ff. de minorib. l. ſi minor. §. minores, in textu & gloſſa. & ſ. §. compromiſſum. Vaſallus poteſt compromittere de feudo in ſui præiudicium, non domini. verſiculo ſed nunquid vaſallus. G. Illud eſt verum quo ad perſonalem obligationem, non quo ad realem fundi alienationem: argumentum. C. ne rei do. vel templo. l. vniuerſitas. niſi domino concedente: vt ff. de ſeruitu. ruſtico. prædiorum. l. cùm eſſet. §. fina. Et idem in emphyteuta, præſertim cum perſona prohibita. ff. de verbor. obligationib. l. ſi ita quis. §. eadem lege. in gloſſa. Baldus. ¶Rector eccleſiæ poteſt compromittere de titulo ſuo, non de bonis eccleſiæ. verſiculo ſed nunquid clericus. vide j. eodem. §. fina. in fine. ¶Compromiſſa perſonalia ſunt, cùm proceſſus factus ſit probatorius: & tunc ſententia tranſit ad hæredem. in §. differt. verſi. ij. vide j. eodem. §. an arbitrator. & §. præceptum. & j. §. proximo. ¶Confeſsio famoſa corā arbitro nō infamat: quia non eſt facta in vero iudicio. no. ff. de infami. l. quid ergo. §. ex compromiſſo. ¶Item quia confeſsio & ſententia ſunt duo proportionabilia: & ſi ſententia non infamat, nec confeſsio: vt ibi notatur. quod eſt notatu dignum. Baldus. ¶An arbitramentum finiatur morte compromittentis. §. igitur. verſicu. ſed nunquid. G. Vide ff. de lega. iij. l. ſi ſic. §. finali. per Iacobum de Are. Arbitramentum eſt ſententia, vel laudum: compromiſſum eſt conuentio partium. Vnde primum tranſit ad hæredes. ff. eod l. quamuis. Secundum non, niſi id fuerit actum. eodem titulo. capit. vltimo. quia multum ſic vſitatur. dicitur arbitrium arbitrandi poteſtas. Ioan. in additionibus in §. arbiter. verſicu. eſt autem differentia, ſecundùm quoſdam. Vbert. dixit quod compromiſſum in arbitratorem non eſt propriè compromiſſum: ſed quoddam pactum. G. ſ. ſuper contractu. ſed ſuper lite eſt verum cōpromiſſum. Et hoc faciat ad ſtatutū Peruſij, quo cauetur quòd non valeat compromiſſum, niſi in præſentem & acceptantem. Nam ſi de lite compromittitur, habet locum ſtatutum. Si autem in declaratione contractus, non habet locum ſtatutum, ſed ius commune, & ſic valet

¶ Nam verba ſtatuti ſunt ſtrictè intelligenda & propriè. Item valet, ſi tertius arbiter eligatur per primos duos. Nam valet electio in abſentia: quia iſta electio non eſt compromiſſum . infrà eodem. §. ſequitur . verſicu. ſed nūquid iſte tertius. per G. ¶ Ante litem conteſtatam coram arbitro ſunt compromiſſa perpetua : ſed lite conteſtata finiuntur triennio, ſecundùm Azonem : non vi triennñ, ſed vi deſertionis. Nam vi triennñ ſola inſtantia, non conuentio expirat : vt not. in l. item ſi vnus. §. primo. ff. de arbitr. De hoc in §. differt. verſicu. item. vt j. Coram arbitratore autem non cadit inſtantia: ergo nec eremodicium: vt no. ſ. eodem. §. in arbitramentum. ¶ An arbitrator poſsit apponere conditionem : vt, condemno te ad reſtitutionem C. habito pretio: cùm de pretio nō eſſet compromiſſum ? Et ſentit quòd ſic . ſecus in arbitro. in §. excipitur. verſicu. ſed pone quòd liti. G. & C. de ſenten. l. cùm eorum. & l. cùm iudex. ff. de rei vendicatio. l. in fundo. in fine. Sed ibi loquitur coram iudice, qui non habet iuriſdictionem coarctatam . Hac ratione videtur, quòd arbitrator poſsit admittere compenſationem, de qua non eſt compromiſſum expreſsè : quia poteſt componere inter partes : & quia compenſatio eſt imaginaria ſolutio : & quia fundatur in æquitate: & quia eſt ſimilis exceptioni doli. de diſtract. pignori. l. & ſi debitor. & ff. de adminiſtratio. tutorum. l. inter tutores. & Inſtitu. de actio. §. in bonæ fidei. In contrarium facit : quia habet inſtar recōuentionis. C. de compenſa. l. neque. quæ non poteſt fieri coram arbitro. extra, de arbitris. cap. cùm dilectus. Item quia eſt quæſtio, quæ poteſt examinari ſeorſum à principio, nec eſt reſciſſoria, neque contigua : ergo nec veniet, ex quo non fuit plenum, id eſt, generale compromiſſum : vt l. ſi cùm dies. §. plenum. Item excommunicatus poteſt excipere: & tamen non poteſt compenſare. extra, de iudi. cap. intelleximus. quia non eſt mera defenſio. Et pro hoc fecit quod Bald. not. in l. quoniam Alexandrum. C. de adulteriis. Item compromiſſa ſunt ſtricti iuris: & non prorogantur. ff. de arbitris. l. non diſtinguemus. §. illud. Et ad hoc facit quod not. j. de recuſatio. §. effectus. verſic. item quid ſi vna ſolutio. Aut compenſatio naſcitur ex eadem cauſa : vt ff. pro ſocio. l. de illo. & tunc poteſt opponi : vt ff. familiæ erciſcun. l. Męuius. §. arbiter. Aut ex alia cauſa : & tunc coram mero arbitro non poteſt opponi: nec poteſt incidere coram eo : ſed arbitrator, ſi vult, poteſt conditionaliter abſoluere, vt abſoluo te ab vndecim, de quibus eſt compromiſſum, ſi tu abſoluis aduerſarium tuum à totidem, de quibus compēſatio opponitur. Iubere enim de eo, de quo non eſt cōpromiſſum, non poteſt, ſed conditionem adñcere ſuadente æquitate, & ſic iudex quoque appellationis cognoſcit de compenſatione primò non obiecta j. de appellationibus. §. penultimo. verſicu. ſed nunquid in cauſa. vbi videas. Nec per prædicta nego arbitros de exceptionibus cognituros. nam de omnibus exceptionibus, ſine quibus non poteſt ritè & rectè procedi, vel rectè iudicari, cognoſcunt : vt de dilatoriis & peremptoriis. ff. eodem. l. non diſtinguemus. §. ſi is. Sed exceptio compenſationis non reſpicit iniquitatem pronunciationis: nec intrinſecus venit ſed extrinſecus. Nam in ea non de æquitate libelli, ſed de æquitate exceptionis diſputatur, quod longe diſtat à facto principali, de quo eſt compromiſſum. De beneficio autem diuiſionis, ceſsionis, & excuſsionis cognoſcit : quia moratoria exceptio, & quælibet poteſt opponi coram arbitro, ſicut & coram iudice. Non enim, qui compromittit, ſua iura perdit, nec ſuas exceptiones : ſicut nec actor ſuas actiones. Neuter enim ſua arma perdit compromittendo: imò vterque ſe armat ad bellū ciuilis diſcriminis ingreſſurus. Baldus. ¶ An autem exceptio præpoſterationis poſsit opponi, vide j. eodem. §. finali. & vide proximo §. de recuſatio. Poteſt etiam arbiter cognoſcere de fructibus & intereſſe acceſſoriè veniētibus: vt not. ff. eodem. l. qui arbiter. & l. non diſtinguemus. §. de officio. De pœna autem contractus vel compromiſsi non cognoſcit. ff. eodem. l. qui tamen. §. finali. Et ratio differentiæ eſt : quia fructus veniunt ex conſequentia principalis petitionis . Item ſi quis petit fructus, etiam intereſſe videtur petiſſe. ff. ſi ſeruitus vendic. l. loci corpus. §. in confeſſoria . vbi de hoc, quod eſt ibi notabile. ſed pœna conuentionalis venit iure actionis. Et omnis actio eſt nobilis, & per ſe ſtat. Officium autem iudicis in acceſſoriis eſt mercenarium, & regulatur à principali. ff. de actio. empt. l. qui per colluſionem. §. vltimo. & ideo eſt mercenarium: quia rurſus aliud ſibi famulari non poterit: vt not. ff. de petitio. hæredi. l. hæres furioſi. §. finali. ſecundùm vnam lecturam. Vide circa prædicta Ioā. Andre. extra, de arbit. c. cùm dilectus. ¶ Si plures compromittunt pro qualibet parte non facta mentione ſuorum hęredum, & vnus compromittentium, & res eſt diuidua: & quilibet litigat pro parte, durat compromiſſum : & tot ſunt cōpromiſſa, quot ſunt partes & perſonæ. C. communi diuidun. l. ad officium. ff. de verbo. oblig. l. ſcire. & de iniuriis. l. ſi plures. ſecus ſi res erat indiuidua : quia tunc finitum fuit compromiſſum. Similiter ſi quis promittit pro ſe & vxore, non facta mentione hæredum promittit de rato: non finitur compromiſſum morte vxoris: cùm executio contra compromittentem fieri debeat. ff. de procuratorib. l. Plautius. Ioan. Andreas in additionibus, in §. finitur. verſi. item morte legatorum. ¶ Si quindecim petam : & vnus arbiter condemnat in quicq, alter in decem, non habet locum electio tertij : quia iſti de quinque concordant, etiam ſi ille de decem in contrarium proteſtetur: quia maior numerus affirmatiuus incommutabili veritate minorem continet, & præſupponit: vt, dicūt arithmetici & geometræ : maior, inquiūt, numerus minorem numerat: vt j. de iureiurando. §. plus inſe. & probatur in l. diem. §. ſi plures. §. ſequitur. verſic. notare. G. Hoc verum vbi in cauſa conſonant, ſed in quantitate ſe excedunt. Sed ſi in facto vel æquitate cauſæ diſſonant : vt quia vnus declarat nomine pretij libri eſſe promiſſa decem, & alter quinq; dicit : tunc eſt locus electioni tertij : quia non ſunt concordes . ff. locati. l. ſi decem. Item in abſolutione non ſunt concordes: quia qui in plus condemnat, minus abſoluit. Quomodo igitur valet? nam condemnatio partis ſine abſolutione concordi nulla eſt. ff. de doli excep. l. apud. §. ij. Solu. tacitè videntur eſſe concordes: vt d. §. ſi plures. Bald. Vide j. proximo. & extra, de re iudicata. c. j. lib. vj. Sed quid ſi ſunt tres, vnus condemnat in quinque purè, alij in decem ad annum? Certè tunc propter additionem temporis præualet ſententia in decem. Item ſi adñciatur locus vel alia adiectio. ff. de verborum obligationib. l. j. §. cùm adñcitur. In verſic. quid ſi arbiter. G. & vide j. proximo. Quid ſi vnus dixit in xx. flo. alter in xl. flore. qui tantum valent? Dic quòd formaliter ſunt concordes. ff. de verborum obligatio. l. qui extrinſecus. Baldus. ¶ Si quis eſt arbiter & arbitrator, videtur procedere & pronunciare ea via, quæ validior eſt. Caueat tamen ſibi actor, ne formet libellum coram eo, tanquam coram mero arbitro: quia tunc videretur elegiſſe certam viam. verſicu. ſed pone. & ſequen. G. vide ſ. §. à ſententia. ¶ Arbiter, videtur acceptaſſe, tacendo. verſicu. ſed nunquid. per l. ſi filius. ff. ad Macedo. G. Tertius arbiter electus iuris authoritate, non eſt verus arbiter: nec laudat, ſed præcipit, & cōſulit: & duo debent ſibi parere, vel ſponte, vel iudice comminante. verſic. ſed nunquid iſte. G. Dyn. dicit quòd eſt verus arbiter, & debet laudare. ff. de furt. l. ſi dominium. Et idem diſputando tenuit Franciſ. Accurſi. & Iacob. de Aret. quod eſt verius. Ergo neceſſe habet, & poteſt cum altero pronunciare: imò diſcordantibus duobus poteſt tertiam ferre ſentētiam: quæ præualet. ff. eodem. l. item ſi vnus. §. principaliter. per Accur. & Bald. Si autem eſt electus authoritate compromittentium: tunc certum eſt, q̄ eſt arbiter. ff. de ſeruitu. ruſtico. prædio. l. cùm eſſet. §. fina. not. Bald. ¶ An poſsit adñci in compromiſſo de habendo conſilio, vel de ſequendo, vel ſimile? Dicit Innocen. quòd ſic. c. ſi pro debilitate. extra, de officio deleg. Quid de conſilio confectionis inſtrumenti, vide j. de inſtru. edi. §. ſi tabellio ineſt. Baldus. ¶ Renunciari non poteſt iuri futuro reductionis, ſi quando erit ſed pacto remitti poteſt, ſecundùm quoſdam. verſic. item quid ſi compromiſſum. G. Dic vt not. per Cyn. C. eod. l. penulti. per Dyn. in c. indultum. de regu. iur. lib. vj. Et per me, ff. de condictio. indebi. l. ſi procurator. in lect. Bal. & nimia cautela eſt ſuſpecta, & inſolitæ renunciationum clauſulæ. ff. de condi. indebi. l. vj. vbi de hoc. vide ſ. eodem. §. & nota. j. eodem. De homologatione. in fi. verſicu. illud ſciendum. ¶ Nota quòd officium tertij vel adiuncti expirat expirante tempore compromiſsi. C. quādo tut. vel cura. eſſe deſierit. l. j. not. Bal. ¶ Tertius arbiter non dicitur eſſe de numero, ſed de authoritate. Et dicitur tertius, id eſt, medius non plicans in aliquam partem, ſ. eodem. §. tertius. ¶ Nota in iudicibus, quòd ſi duobus diſcordantibus datur tertius, tota authoritas ſtat in illo tertio. C. de app. l. in offerendis. verſi. ita tamen. Bald. ¶ Quibus remediis conſtringantur primi arbitri, ſi nullo modo volunt concordare in electione tertij. j. de recuſa. §. effectus. verſicu. item quid ſi duo volunt. per G. & ff. de liber. lega. l. ſi duobus. ¶ Quo iure petatur reductio ad arbitriū boni viri? Dic quòd officio iudicis: & cautum eſt, ſi petatur intra decem dies, ne videatur homologari. verſicu. ſed quo iure. & verſicu. ſequen. G. ¶ Duobus modis poteſt peti reductio, ſcilicet excipiendo & agendo. Excipiendo non ſimpliciter de iniquitate, ſed adiuncta incidenter petitione reductionis. ff. eod. l. non diſtinguemus. §. cùm quidam, in fine. & de inoffic. teſtamen. l. Papinianus. §. ſi filius. & tunc qui eſt iudex primæ cauſæ, eſt iudex ſecundæ & reductionis cauſæ. vide ſ. eod. §. petitio reductionis. C. de iudi. l. quoties. & not. ff. de inoffic. teſta. l. ſi ſuſpecta. §. fina. & iſta exceptio eſt perpetua. C. ſi ma. fa. ſine decre. l. j. ff. de excep. doli. l. purè. §. fina. Agendo, & hoc dupliciter: quia aut eſt laudū latū ſuper contractu, aut ſuper lite: ſi ſuper contractu ad inchoationem contractus, puta ſocietatis: & tunc agitur ad excipien. actione ex eo contractu : vt l. ſi Neruæ. ff. pro ſocio. ibi dum dicit, per iudicium bonæ fidei, id eſt, per actionem pro ſocio. Nam officium iudicis non eſt bonæ fidei. Si verò eſt laudatum ſuper lite : tunc aut eſt laudatum tranſigendo, aliquo dato vel retento, vel condemnando, vel abſoluendo: & tunc officio iudicis agendum eſt : quia non eſt prodita certa actio. argu. ff. de minorib. l. quod ſi minor. §. fin. C. vnde vi. l. penul. Quod officium iudicis debet implorari intra quadriennium, ſicut reſtitutio in integrum. C. qui. ex cau. maio. l. in contractibus. Vel dic q̄ eſt perpetuū. C. de præſcrip. xxx. ann. l. ſicut. & ff. de cōtrahen. empt. l. officio . quod eſt verius per regulam generalem. l. ñ. C. de conſti. pecu. Facit quod in ſimili not. C. de fal. l. querelam. & ſic falſa eſt opin. q̄ intra decē dies. Nec obſt. l. pen. C. e. quia loquitur in vero arbitrio, non arbitramento. Non enim debemus extendere legē illam, quæ loquitur in arbitro, ad arbitratorem. Et iſta eſt cōmunis opi. Bal. vide ſ. eo. §. an proceſſus reductiōis . & §. petitio reductionis. & §. j. in fi. & in §. de homologatione. Bal. ¶ Sed an pendente cauſa reductionis poſsit arbitramentum executiōi mandari? Videtur q̄ ſic, ſi per formam alicuius ſtatuti habet executionem paratam . & hoc quatuor rationibus. Primò, quia præſumitur petens reductionem facere cauſa modarandæ ſolutionis. C. de ordi. cogni. l. fi. C. de fal. l. ſatis apertè. Secundò, quia cauſa executionis eſt ſummaria : vnde non retardatur per petitionem, quæ requirit cognitionem plenariam. C. de compenſa. l. fina.

C. de

C.de edict.diui Adria.tollen.l.ſecunda.ff. ad Trebellia.ille à quo.ff.de re iudica.l.à diuo Pio.§.quod ſi ſuper rebus. Tertiò, quia iſtæ videntur mutuæ petitiones: & in ſummarijs ſummaria petitio non ſuſpenditur per reconuẽtionem cauſæ non ſummariæ: vt in cap.j.de mutu.petitio. Quartò, quia quando duo iudicia ſic ſe habent, quòd vnum ad alterum ſunt pariter oppoſita: vnum non impedit proceſſum alterius. ff. de exceptione rei iudicatæ.l.ſi inter me & te. Quintò videtur probari hoc per id, quod not. Innoc.de offic.delega.c.cùm in iure peritus. In contrarium videtur pluribus rationibus. Primò ex natura præiudicialium. Nam quæſtio præiudicialis præferenda eſt.ff.de iudic.l.per minorem.& not.in l. qui prior.eod. titulo.& ſemper intelligitur præuenire, etiam ſi ſit poſtea mota.ff. de noxa.l. ſi ad libertatem.in princip. Secundò, quia non debet iudex exequi, quod poſtea ſubiacet retractationi.argu.ff.de excu.tuto.l.dicitur. Tertiò, quia reductio habet inſtar appellationis: ergo interim nihil eſt innouandem.C.de tranſact.l.ſi cauſa cognita. Quartò, quia actio præiudicialis habet inſtar exceptionis: vt not.in dicto §.ſi filius. ſed exceptio obſtat: ergo &c. Quintò, videtur caſus ex coniunctione duarum legum. Si enim filius erat debitor patris ex ſententia: & pater moriens inſtituit extraneum, filio exhæredato: poteſt filius conueniri petitione hæreditatis tanquam iure prior: & habet paratam executionem.ff.de peti.hæred.l.item veniunt. §.idem recte. quam tamen filius opponendo querelam reñcit. Caſus ergo eſt in d.§.ſi filius. quod verum credo, ſi cauſa reductionis intra duos menſes debeat finiri, fortè ex forma ſtatuti.argu.ff.de iure fiſ.l.aufertur. §.qui compẽſationem. Si autem requireret longum tractum: tunc poſſet iudex exequi recepta cautione. extra de in integ. reſtitut.c.ſuſcitata. Pro prima parte facit de appel.c.paſtoralis: in princip. coniuncto ſuprà eodem titulo. §.j. verſic. nunc tamen. Bald. ¶ Ad hoc vt valeat compromiſſum, ſufficit quòd reus etiam extra iudicium negauerit: licet poſsit de facili conueniri. C.de tranſact.l.præſes.&.l.interpoſitas.§.j.quod not.Bald. ¶ Valet compromiſſum etiam de vno articulo.ff. qui ſatisdare cogantur.l. arbitro.C. de pact.l.penult.& tunc laudum habet vim interlocutoriæ. Bald. Vide ſuprà eodem.§. poteſt de vno articulo. ¶ Ex forma ſtatuti veniens contra laudum punitur in centum: quæritur vtrum excuſetur ab iſta pœna habens iuſtam cauſam litigandi? Et dic quòd ſic, per gloſſ.ordin.C.quorum appella.non reci.l.ab executore.iuncto tex.cum gloſſ.quæ incipit, diſtinctione adhibita. quod eſt valdé notabile. Bald. Sed quid ſi ſtatutum dicit, quòd contra laudũ nil poſsit obñci: an poterit peti reductio? Et dic quòd non.argu.ff.de alea.l.j.§.quod autem. Idem ſi dicat, quòd nihil poſsit excipi. Nam cui denegatur exceptio; & actio, per quam deuenitur ad excipiendum.C.de tranſact.l.nec intentio.ff. ſolu.matr. cùm mulier.& quod not. ff.de mino.l.in cauſæ.in princip.per glo. & per Cyn.in q.v. Nam nec minor aduerſus laudum hoc caſu poſſet reſtitui in integrũ ſecundùm Cyn. ibidem, quod eſt nota. Si dicit quòd non poſsit agi, videtur quòd poſsit excipi: quia quando excipit propriè loquẽdo nõ agit, de cauſa poſſeſ.c.iñ. per Inno. Bal. ¶ Poteſt renunciari arbitramento ſicut tranſactioni, & denuo compromitti. C.de tranſactio.l.ſi diuerſa. quod not. ¶ Sed de re iudicata non poteſt compromitti: vt nota.C.de epiſc.audi.l.ſi qua. per Cy.de arbi.c.ſi qua.per Iunocen. ¶ De homologatione notandũ eſt quòd in cõtractu vel arbitramento non habet locum homologatio. nam nulla lex hoc dicit: ergo ſtamus regulæ.ff.de actio.& obliga.l.obligationum ferè.§. placet. Si tamen pars eſt præſens laudo debet contradicere, ne acquieſcere videatur. Arg.ff.ad Macedo.l.filius. C.de rela.l.j.ff.de fideiuſ.tut.l.cùm oſtendimus.§. finali.ff. de pigno.l.ſi fideiuſſor.§.pater. ¶ Ego verò credo quòd præſentia non habeatur pro conſenſu, ſed facit bene præſumi pro iuſtitia laudi non contradicti.argu.eorum, quæ not. Innocen.& Hoſtien. in c.quoniã contra.de probat. niſi notarius ſcribat latam tali præſente & conſentiente. Nam tunc præſentia haberetur pro cõſenſu. Sic loquitur dicta.l. cùm oſtẽdimus.in fine. Sed in vero arbitro habet locum homologatio cum hac diſtinctione. Nam interdum fit compromiſſum nudo pacto ſine pœna: & tunc habet locum homologatio. C.eodem.l.penulti. Interdum nudo pacto cum pœna: & tunc habet locum homologatio, quo ad laudi vigorem: quia lex non prouidet ei, qui ſibi proſpexit. C.de pact. conuen.l.finali. C.de procura.l.maritus.& quia ſoluendo pœnam non tenetur ad aliud.argu.notat.in l.prima.in princip.ff.de actio.empti. Et quia in commiſsione pœnæ videtur fieri quædam nouatio. naturalis enim obligatio nouari poteſt: vt not.ff. de pact.l. reſcriptis. §.ſi pacto. Dixit Azo quòd aut erat appoſita pœna ſine clauſula, rato manente laudo & cõpromiſſo: aut cum alia clauſula. Primo caſu homologatio ceſſat: ſecundo caſu habet locum homologatio, quaſi ſint plura compromiſſa, vnum cum pœna: alterum ſine pœna. verſic. quid ergo. G. Ita dicit gloſſ. ff. de arbi.l. ſecunda. Hanc partem tenuit Cyn. & Barto. quia plures clauſulæ habent vim diuerſorum factorum.& eſt ſimile ff.de hæredi.inſtitu.l.contra eos.in princi.ibi autem duplici, & c.de condi.indeb.l.hæc ſcriptura. Interdum cõpromittitur per ſtipulationem ſine pœna: & tunc dicunt quidam quod ceſſat homologationis rigor, ſed agitur ad intereſſe, quod tacitè facta ſtipulatione continetur.ff.de arbi.l.diem proferre.§.fin. Alĩ dicunt quòd cadit homologatio: quia petitio ad intereſſe deſcendit potius ex prouiſione legali cauſa coadiuuandi laudum, non cauſa perimendi. quod credo verius. Interdum cõpromittitur per ſtipulatioem cum pœna: & tunc aut eſt adiecta clauſula, aut nõ: vt in pacto. Non tamẽ mihi placet illa ratio, quòd duo iudicantur compromiſſa, ſed potius eſt vnum: licet habens plura capita.de condi.& demonſt.l.hac ſcriptura. Nec fit hoc caſu nouatio.ff. de verb.oblig.l.ita ſtipulatus.§.fi.ff.de tranſac.l.qui fidem. & maximè, quia obligatio naturalis eſt de iure gentiũ. vnde non nouatur à pœna: vt ff.de actio.empt.l.prædia.ff.pro ſoc.l.duo. Illud ſciendum eſt q̃ homologatio debet ſequi laudum, non præcedere, ſcilicet ex interuallo: vt d.l.pe.C.eo. Bal. Vide ſ.eo.§.& nota.& ſ.eo.§.quo iure.in fi. Sed illud quæritur, dicit ſtatutum q̃ pœna inſerta dationi quantitatis, non poſsit peti. Modò arbiter condemnauit ad dandum quantitatem: non datur: petitur pœna: quæritur an poſsit? Et videtur quod ſic. nam pœna petitur ex compromiſſo, non ex laudo. Sed attẽto compromiſſo pœna non eſt appoſita certæ rei, ſed facto, ſcilicet ſententiæ arbitri.ff.de verb. obli.l.ñ.in fi. In contrarium facit quod not ibi Dy. ſcilicet q̃ pœna compromiſſi videtur inſerta dationi, ſi arbiter iubet dare. Implicitè enim vtunq̃ cõtinet à principio: ſed ex pòſtfacto declaratur, ſcẽm Dy.& Bar. Sed pro prima parte videtur. q̃ poſsit peti pœna: quia petitur loco contemptus, non loco ſolutionis.ff.eo.l.ſi quis rem. Sed ad hoc reſpondetur, q̃ aut mora cõmittitur in nõ ſoluendo: & tũc petitur loco ſolutionis, nõ loco contẽptus: & ideo non põt peti vnà cũ principali.ff.e.l.Celſus. Aut in alio cõmittitur mora: & tũc loquitur lex cõtraria.& ſic nõ obſtat Sol. De iure cõi illa pœna poteſt peti: quia nõ videtur appoſita in fraudẽ vſurarũ, ſed ad vigorẽ cõpromiſſi: vt no. Iac.Bu.de vſur.l.cũ allegas.& aut.ad hæc.in lect. Aut loquit cõſyderato dicto ſtatuto: & tũc aut laudũ requirit aliquod factum cũ dation e: & tunc põt peti ratione facti. Facit quod no.ff.ſi cert.pet.l.rogaſti. §.fi.per Iac. Aut iubet ſimpliciter dari: & tũc dubiũ eſt. Sed idẽ puto propter naturam cõpromiſſorum. ff.eo.l.iñ.§.j. & l. Celſus. Et ſtatutũ debet intelligi, vbi non offenditur tertia perſona, quæ non contraxit: ſed hic nõ ſolùm offenditur pars, ſed arbiter. Bal. ¶ Terminus aſsignatus tertio arbitro à ſtatuto non currit, niſi à die notificationis. C.de excuſa.tuto.l.quinquaginta. poſtea nõ excuſaẽ. C.e.l.amplisſimi.ñ.rñ. vide j.de procu.§.procurator. ¶ An in regulares vel ſimplices monachos poſsint cõpromitti. ver. itẽ poteſt. cũ ſeq. G. ff. de iudic. l. cũ prætor. in fi. Priores ſunt ſui iuris, & quaſi emãcipati viuunt, ſcẽm Lapum de ſancto Miniato. vide idẽ in c. ne nimia. de reb. do. in notula. ¶ Si actũ eſt in cõpromiſſo, vt poſsit ſemel & pluries iudicari, non propterea poterit ex interuallo apponi modus & conditio, niſi reſeruauerit. ff. famil. erciſcun. l. item Labeo. §. j. in gl. parua. & hoc operabitur virtus clauſulæ. quod non credo verũ. Sed vide quod no. Dy. ff. de verb. obli. l. triticũ. & per Cy. C. de inſtit. & ſubſtit. l. pe. C. in diffinitiua. verſi. ſed pone actor. Sed videtur cõpromiſſum diuiſum: & ſuper diuiſis poteſt peti pluries iudicari, non ſuper eodem: quod eſt no. G. Sed perſeuerantia requiritur, quæ vno momento amputari non poteſt. ff. de condi. inſtitu. l. ſi qui ita. Vide in c. ne nimia. de reuoc. do. in notula. ¶ An dicatur paruiſſe arbitro, qui condemnatus ſoluit. ſed poſtea vim fecit. ff. eo. l. inter Caſtellianum. ver. ſed pone q̃ arg. G. Vbi ſi tractus futuri temporis expectatur ex natura iudicĩ: tunc committitur pœna: aliàs nõ. ff. de ſol. l. in numerationibus. Bald. ¶ Aut tacita conditio ineſt ad inchoationem obligationis, aut ad executionem, aut ad expirationem. Primo caſu non naſcitur obligatio: vt not. ff. de pact. l. item quia. Secundò naſcitur obligatio, ſed eliditur per exceptionem. ff. eod. l. ita demum. ff. loca. l. quæro. §. inter. Tertio caſu naſcitur, ſed ſoluitur ſecundũ naturam contractus. ff. de in diem addi. l. ñ. vbi de hoc. Bald. ¶ Præceptum arbitri aliud eſt monitorium, & non tranſit in aliud tempus: vt l. diem. C. ſi intra. ff. eodem. ibi erat dilatio expectatoria, quæ non tranſit in ſucceſſorem. G. ¶ Not. quòd termini bannorum, qui multi ſunt, non incidunt in tempus ſucceſſoris termini bannorum: ſed diffinitiua præcepta ſunt perpetua, licet cum illis expiret iuriſdictio: vt l. iudex. de re iudicata. Decreta etiam tranſeunt in ſucceſſorem. l. quàmuis. ff. de rebus eorum. & acta facta. ff. de iudic. l. proponebatur. vide ſ. tit. j. §. præceptum. & §. compromiſſa. & j. de accu. §. annotandus. ¶ An valeat ſententia arbitrorum parte non citata? Quidam volunt q̃ non. ff. de verbo. oblig. l. ſi quis arbitratu. & de ædil. edic. l. quod ſi nolit. §. fin. & de in diem addic. l. neceſſe. & de lega. ñ. l. ſi tamen. In contrarium facit: quia citatio eſt de proceſſu. Inſti. de pœ. teme. litigan. in fin. Sed arbitrator non procedit iudicialiter: ergo non citat. Idem iudicat dominico. C. de fer. l. fina. per Iacob. Hoc eſt verius, quòd non citat: ſi tamen amicabiliter monet ad inſtructionem ſui, bene facit: & pars, quę non comparet ad eum inſtruendum. dicitur impedire laudum ferendum: vt d. l. ſi quis arbitratu. Arbitratus non eſt ſententia. Item arbitrator non eſt iudex vel quaſi: ideo non propriè citat: tamen non debet indiſcuſſe procedere ad arbitrandum partibus inauditis: quia merita cauſarum, &c. C. ſi per vim vel alio modo. l. fin. & ff. de verbo. oblig. l. ſi quis arbitratu. Item arbitramentum eſt ſtricti iuris, ſicut tranſactio. C. de tranſactio. l. ſub prætextu. Et ſi dicatur, quomodo eſt tranſactio, declaratio arbitratoris? Rñ. quia idem inuenio in alio caſu. C. de tranſact. l. ſi de poſſeſsione. vide Cy. de contrahen. emp. l. fina. ff. de bono. poſſeſ. l. iñ. §. penult. ¶ An præſumatur contra laudum, quod fuit latum clam? Reſpond. non: quia de hoc non poteſt facere pars quicquam, quin arbiter in ſecreto loquatur: in præiudicium tamen partis aliud præſumi non debet. argu. no. in l. Lucius. in fi. ff. de lega. j. tamen tali die citari non poteſt. Item ad hoc not. ff. de bon. poſ. l. tertia. §. penult. ¶ An compromiſſum generale ſit vnum, vel plura? Dic quòd vnum quo ad capitula proſecuta, vel ſcienter neglecta: ſed quo ad

omissa per errorem non reputatur vnum,sed plura: & ideo extenditur laudum ad ipsa omissa.Et sic est secundùm quid vnum,& secundū quid plura.ff.eo.l.de rebus.vbi de hoc.Quod enim esset simpliciter vnum,nō posset pro parte valere,& pro parte non:vide j.proximè.¶ An valeat laudum pro absente non citato?Dic q̄ non:ne claudicet,& quin contra eum non valeret &c. versic. penul.G. Ista ratio non valet:quia habet locum quando actus fit communiter gratia vtriusque:sed quādo gratia vnius tantummodo,secus.& etiā melior ratio, quæ not.ff.de re iudica. l.furti. C. quomo. & quando iudex. in l.ea quę.facit qđ no.C. de iudicijs.l. properandū.§. finautem.ideo non valet:qa est lata omisso ordine iudiciorum . nā citatio est de ordine. Baldus. ¶Sed quid si committitur causa diuisionis, an corā arbitro poterit opponi exceptio prępositionis?nam coram iudice potest opponi . Item non possessor prouocat ad diuisionē. l.j.C.famil.erciscū. Si verò possessor præsumitur hæres vel dominus, ratione possessiōis,procedit iudicium, vt ibi dicitur.Et si illa lex diceret quòd præsumeretur dominꝰ,hoc effet quā tum ad iudicij ordinationem , non quantum ad efficacem probationem. C. vnde cogn.l.nō ob hoc.ff.communi diuidun.l. communi diuidūdo. §. inter prædones. qa non possident vt hæres : ideo vincit in diuisorio,nisi titulum probet. Sed non potest sibi opponi exceptio præpositionis,quin prius debeat mouere petitionē hæreditatis.Nam petitio hæreditatis non datur possidenti.ff.de petitio. hæredi.l.si quis libertatem.versi.nam cùm quidam. Et si dicatur,imò ex possessione transfertur onus probandi in aduersarium.ff. de procura.l.circa. Solutio.Ibi erat possessio , in qua concurrebat consensus vtriusq; partis. Sic extra,de probatio.c.per tuas.Et si dicatur , quòd etiam sine consensu alterius partis sufficit possessio:vt notatur in l.sicuti.§.si quęratur.ff.si serui.vendi. Aduerte quòd ille,qui est in possessione prædij sui, tamen non ideo præsumitur dominus eius:sed si est in possessione tam prædij,quàm seruitutis,sic:quia in seruitutis possessione accedit patientia aduersarij.ff. de seruitutibus.l.finali.Item non obstat quòd præsumitur quis prælatus ex possessione : quia est verum,quando lis non est constituta de beneficio:sed agit aliqua actione prælatus,nam tunc sufficit sibi quod est in possessione prælaturæ authoritate superioris.Secus verò si esset prædo.ff. de condictio.indebi.l.si vrbana.de elec.c.querelam.de offi.præto.l.Barbariꝰ. Aliud est enim quærere ad hoc,vt iudicium ordinem accipiat . de libera. cau.l.liberis. Aliud vt persona legitimetur:aliud vt diffinitiuè de iure vel dominio pronuncietur:aliud est quo ad commoda possessionis: vt l.item Mela.§.penul.ff.ad leg. Aqui.aliud quo ad potestatem conditionis.C.ne vxo.pro mari.l.ob maritorum'. vbi dominium non petitur principaliter propter se,sed venit incidenter propter aliud, & adminiculatiuè:tunc possessio plus facit præsumi.ff.de solu.l.Titia.& de condi.institu.l.penul. Et dic vt ibi per Oldr.Cy.& Bar.An ergo ista coram arbitro vera sint? Videtur q̄ sic,ff.eo.l.non distinguemus.§.si is. Sed certè arbiter non potest cognoscere de eo,de quo compromissum non est:vt in §.de officio. & fa sit ff.si pars hæred. petaꝫ.l. non possumus.G.Coram autē arbitratore exceptio prępositionis nō habet locū: quia seruat ordinē iudiciorum. Et ista est exceptio ordinis : vt notat.ff. de euictio.l. si mancipium.§.si communi. Bal. Quid de aljs exceptionibus, vide s.eodem.§. an arbitrator . vide ff. de act.& petitio.§. an qui.& j.de positio.§. sed pone qđ. Bal.¶ An constitutio de duobus reis habeat locum in arbitro, vide j. de citatio.§.j. In cōpromissis potest renūciari omnibus ferijs, etiam in honorem Dei, vide j.de citatio.§.citatio est de processu. in fin. Sed contra notat Ioan. Andre.in ca. fin.de ferijs. in verbo, arbitro . ¶An arbiter possit supplere,vide j.de disputatio . & allegat. §.fin.in fine. ¶An arbitri possint facere præcepta sub pœna,vide j.de sent. §. arbiter tamen.

a *De iurisdictione omniū iudicum.* a *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 ☞Iurisdictio quid sit.
Iurisdictionum alia ordinaria,alia delegata:vel alia est plena,alia semiplena: & earum diffinitio.
2 Iudicum ordinariorum notanda est duplex distinctio.
3 Admissum intra centesimum milliare,ad præfectū vrbis pertinet.
4 Præfectus prætorio quis sit,& q̄ trina specialitate lætatur.
5 Iudices medij sunt spectabiles , vt magistri militum.
6 Iudices minimi sunt clarissimi , vt præses prouinciæ.
Iudices infimi sunt defensores ciuitatum , vel locorum.
7 Ordinarij qui sint,& merum imperium habentes.
8 Distinctio iudicum secundùm canones.
9 Delegati iudices à Principe possunt in causa sibi commissa maximi dici.
10 Iurisdictio quid sit,& quotuplex.
Mistum imperium quid sit.
11 Meri imperij,quæ sint secundùm leges.
12 Membri mutilatio,aut pœna mortis, vbi imponū tur,dicitur meri imperij.
13 Relegatio,& omne crimen,pro quo magna imponitur pœna,etiam pecuniaria,est meri imperij.
Merum imperium est vbi minores ad maiores remittunt.
14 Pœna capitalis tripliciter contingit, & semper in mero consistit imperio.
15 Delegari non possunt,quæ sunt meri imperij.
16 Concessio alicuius castri , vel villæ quantuncunq; sit generalis,vel indefinita, transferens non intelligitur trāsferre ea,quæ sunt meri imperij : nisi hoc specialiter exprimat.
17 Misti imperij quæ sunt,non delegantur.
18 Causa liberalis,an sit misti, vel meri imperij.
19 Bonorum possessio,an possit delegari.
20 Causa damni infecti potest demandari.
21 Causa nulla est,quæ non requirat causæ cognitionem.
Demandari possunt,quæ iure actionis petuntur.
22 Delegari possunt,quæ sunt cohærētes imperij , nō autem quæ sunt meri vel misti.
23 Merum imperium habet solus papa, vel alij, à quibus non appellatur.
24 Meri imperij res dicit,vbi de pœna sanguinis tractatur:misti verò,vbi excellētiæ causa reseruatur.
25 Commissio iurisdictionis qualiter fiat.
26 Iurisdictionum notabilis distinctio.
27 Episcopus quando q̄ habet merum imperium.
28 Clericorum depositio,vel eorum perpetua suspensio,&c.secundùm canones sunt meri imperij.
29 Iurisdictio,quæ versatur circa causas existentes intra merum imperium,est misti imperij.
30 Suspensio perpetua extra depositionem, est misti imperij secundùm canones.
31 Delegatio, quæ in suo nomine generali stat,iurisdictio nuncupatur,& competit magistratibus municipalibus.
32 Permittere exercere iurisdictionem contentiosam in causis pecuniarijs,cuius sit imperij.
33 Coercitio modica est,quæ eo ipso commissa intelligitur,q̄ causæ alicuius commissio demandatur.
34 Procedere valens duabus authoritatibus, an cogatur alteram eligere.
35 Possessio generalis iurisdictiōis acquiritur,si vnus iurisdictionis actus exerceatur.
36 Causarū aliæ sunt infimę,aliæ mediæ,aliæ maximę.
37 Mandatum vel inhibitio Principis, vbi contemnitur,ad eius spectat officium hoc punire.

EXpedito tractatu de iudicibus,vtile est vt de eorum iurisdictiōe discutiam⁹. Est autem iurisdictio, potestas de publico introducta[b]:& hæc quandoq; est ordinaria,quandoq; delegata . Ordinaria est,quæ à papa,vel Imperatore,vel à lege,vel ab vniuersitate conceditur.quod prosequere vt s.in ti. de iudice ordi. Item ordinaria dicitur iurisdictio, quæ generaliter se extendit ad omnes causas in solo territorio.ff.de verb.signifi. si pupillus.§. territorium.xvij.q.v.c.j.& ij.q.iij.licet in regulis.ad fi. ff.de iur.om.iudic.l.iij.Delegata est,quæ à principe[c] demandatur specialiter ad vnam, vel plures causas.ff.eo.l.more.extra,de offi.deleg.quoniam. & c. super.& c.pastoralis. Item dicitur iurisdictio à definitione,quod est ius & potestas[d] . xx.distin.c.j. Alio modo dicitur iurisdictio,iudicis dādi licētia: vt ff.de iur.om.iud.l.iij.in fi. ¶†Diuiditur autē iurisdictio : quia alia est plena,alia semiplena[e].Plena iurisdictio in solo principe consistit.Instit.de iure nat.gen.& ciui.§.sed quod principi. extra , de vsu pal.nisi.& de cōcess.præb.proposuit.ij.q.vj.c.decreto.& c.qui se sescit.& c.arguta.extra,de offi.le. qđ trāslationē.ij.di.p totū.Itē ius ponit differentiā inter maiores & minores iudices.ff.de offi. procōs.l.

De iurisdictione omnium iudicum. Rubrica.

¶Huius tituli nigrum Azo tractat in Summa huius titu.C. & Roffre. titulo secundo & tertio:author potuit ab his haurire,exceptis,quæ de iure canonico posuit.& quæstionem,quæ tractatur sub versi.quæ autem.Pileus in rubrica de delegato causarum.in princi.diffinit iurisdictionem, & aliquid de materia prosequitur.Et scias quòd ex practicis,quos author in procœmio nominauit,solus Io.de Deo posuit hanc Rubricam,& est in cauil. vltima quarti libri.

b ¶Introducta.Subdit Azo in Summa eo.titu.cum necessitate iuris dicendi,& equitatis statuendæ.Idem in authen.de defen.ciuita.§.sed neq;.colla.viij.sed Odof.addebat,ac cum iudicis dandi licentia. De hoc dicam j. versic.notandum.

c ¶Principe.Vel ab alio,qui delegare possit. de quo vide s. titu.j.§.ij.& j. versi.sunt & alij.

d ¶Potestas.Non bene fuit sumptum de Azo.qui dicit in princip. Summæ quod dicitur à ditione,quod est potestas:& iure:quasi iuridica, vel legitima potestas.& debet scribi ditio per vnicum t,ad differētiam dictionis,quæ est pars orationis.Esther ij. Domine,in ditione tua cuncta sunt posita.

e ¶Plena.Dicit Azo,vel plenissima:quia populus transtulit in eum,&c.vt in §.statim allegando subdit.sed & sublimioribus potestatibus merū imperium competere dico:licet ex hoc amiserint æquum:sed nō fuit æquū. solent.

a ¶ Superillustres. De his non facit glosſ. mentionē in l. j. ff. de off. eius, cui mā. eſt iuriſdi. & quaſi 2 id tractat ibi Cyn. ĩ.q.ĩ.

b ¶ Papa. Non fuit a Guſ. ſed ordinē in b ſpexit: quia prius c fuit imperium, ꝙ̄ papatus Petri.

c ¶ Oēs ſunt. Hac ratione Cy. improbat hoc dictum in l. iĩ.j. alle. C. vbi ſe. vel clariſsi. nō em̄ dici poſſunt in ordine graduū: quia oēs gradus excellunt: & à quibus dependent oēs gradus dignitatum. Huic cōuenit qđ dicitur, ſtipes nō facit gradū: cū ab eo d gradus deſcendāt. 3 de conſanguinita. & affi. c. vlti. & patet in arbore.

d ¶ Quæſtore. De quo ſuprà diſtinguit enim tria ge- e nera quæſtorū in Summa. C. de offi. quæſtoris. & tertium genus erat illuſtrium.

e ¶ In vico. Ibi non 4 habetur ratio prouinciæ, vel regni, vel ciuitatis, ſub qua eſt vic⁹, in quo defunctus deceſsit. Certū tamen eſt ꝙ ſtante iuriſdictiōe eṕi vel defenſoris, f ſunt in prouincia maiores & mino- 5 res eis. Sed quo ad dictū principaliter vide quod ſcripſi de offi. archi. c. fin. ſuper j. glo.

f ¶ Conſtitutiones. Legibus principū non contrarias. vt ibi.

ſolent. §. fi. & l. & ideo. et extra de integ. reſt. cauſa. ¶ Iudicium igitur ordinariorū, alĩ ſunt conſules, qui ex conſulibus fiunt: alĩ proconſules, alĩ præſides, alĩ queſtores. ĩ.q.vj. anteriorū. ff. de off. ꝓcō. & alĩjs titulis. de offi. ff. & C. ĩ.q.vj.c. à iudicib⁹. §. qđ de arbitris. ¶ † Vel diſtingue aliter, quia iudicū alĩ ſunt maximi, alĩ magni, alĩ medĩ, alĩ minores, alĩ infimi: vt in auĕ. de app. §. illud etiam. colla. iiĩ. ¶ Maximi ſunt ſuperilluſtres, [a] vt Imperator & papa, [b] qui ſup oēs ſunt [c]: vt xcvj. di. duo. vĩ.q.j. in apibus. ix.q.iĩ. cuncta. ff. ad leg. Rhod. de iact. deprecatio. Item conſul. Itē patricius, ſicut princeps: quia & princeps eum vocat patrem. ar. inſti. quib. mo. ius pa. po. ſol. §. filius. Hoc probatur C. vbi ſena. vel cla. l. iĩ. & C. lib. xĩ. de conſulibus. l. nemini. & in authent. vt ab illu. & qui ſuper eam digni. ſunt. colla. v. C. de epiſ. & cler. l. cū clericis. Omnes autem iudices poſſunt clariſsimi appellari. arg. ff. de ſena. fœminæ. ¶ Magni ſunt illuſtres, qui ſunt ſuper ſpectabiles: vt in prædic. c. anteriorū. prope fin. verſi. ſi autem. vt præfectus prætorio Orientis, & Illyrici, & præfectus Africæ, præfectus vrbis, & quæſtor, qui præerat libris principalibus legendis: vt prædi. c. anteriorum. in authē. de app. §. illud. ff. de ori. iur. l. iĩ. §. & quia, vt diximus. & §. deinde cū ærarium. ff. de offic. quæſtoris. l. vnica, Azo tamē cō tra in quæſtore [d]. ¶ † Et ſcias ꝙ ſi quid intra centeſimum milliare admiſſum ſit, ad præfectum vrbis pertinet: vt ff. de off. præfe. vrb. l. j. §. ſed & ſi quid. quod eſt ar. ꝙ quicquid eſt in regno, vel comitatu aliquo, intelligitur eſſe de iuriſdictione regis, vel comitis, niſi contrarium oſtendatur: vt ar. viĩ. diſt. quo iure. & xxiĩ. q. vĩ. c. j. ar. tamē cōtra. C. de epi. & cler. nulli. verſi. quod ſi in vico [e]. j. de feu. §. qm̄. ver. xiiĩ. & ſeq. Item etiā ſunt magni ſenatores. ff. de ſena. l. fi. præmiſſa etiam probantur C. de appel. præcipimus. C. de epi. & cle. raptores. Itē comes donationū, quæ fiunt in curia principis, C. de aſſeſ. l. fi. §. nec ſibi aliquis. in fin. & quidam alĩ comites: vt C. lib. xĩ. de erog. mili. an. l. prouincialium. ¶ † Et nota, ꝙ præfectus præt. ſecundū quoſdā eſt, qui immediate ſubeſt principi, & præeſt oĩbus iudicibus alĩs, & excellentior eſt magiſtratib⁹ oĩbus: et iſte tri na ſpecialitate lætaĕ. Primò, quia ab eo non appellatur: vt j. in tit. de app. §. videndū. Secūdò, quia minores cōtra eius ſententiā nō reſtituūtur. ff. de offi. præfec. præ. l. vnica. in fi. niſi à principe. ff. de mino. in cauſæ. & l. fi. Tertiò, quia pōt cōdere leges & cō ſtitutiōes [f]. C. de offi. præfe. præ. l. normā. ff. de legibus. l. non ambigitur. ¶ † Medĩ, ſunt ſpectabiles, vt magiſtri militū. C. de offic. ma. mil. l. ĩ. Itē prætor. in auĕ. de app. §. ſimili quoq; modo. colla. iiĩ. Item præfect⁹ vigilū: vt ff. de off. præfe. vigil. l. iiĩ. in fi. j. rū. Itē procōſul: vt in præ. §. ſiĩ quòq; modo. & in auĕ. de nō alie. aut permu. §. fi. & de admi offi. Item præfect⁹ Auguſtalis. C. de priua. car. l. vnica. Itē præfectus Ægyptū. Itē vicari⁹ & dux. C. de epi. & cle. raptores. §. ſi autē. & ĩ.q.vj. anteriorū. ver. illo vide licet. & ſeq. Itē comes rerum priuatarū, & comes Oriētis, nō tū comites Italię & Alemanię, quos clariſsimos reputo. Comites verò prouinciales regentes, vt Tholoſanus, et Prouincię ſpectabiles ſunt: vt in præ. §. ſiĩ quoq;. & ĩ.q.vĩ. anteriorū. ver. ſimili quoq; modo. & C. li. xĩ. de comitibus, qui prouincias regunt. l. vnica. vbi de hoc. Quidam etiam 6 comites ſunt illuſtres. vt dixi. ¶ † Minimi ſunt clariſsimi, vt præſes prouinciæ. C. de pri. car. l. vnica. et in auth. de non alie. aut permu. re. ecc. §. fin. colla. ĩ. Item ciuitatum rectores: vt in præ. §. finautē. ¶ Infimi ſunt defenſores ciuitatum, vel locorū, & magiſtratus municipales, qui non poſſunt cognoſcere vltra ſummā ccc. ſolidorū. in auth. de defen. ciui. §. audient. colla. iĩ. ff. de iu. om. iu. l. fin. Itē pedanei iudices, vt puta, qui non pñt cognoſcere, niſi de paruis, & ĩ duob⁹ aureis punire. C. de peda. iud. l. fi. ĩ. q. vj. c. ei q. app. §. diffnitiua. Itē etiā fortè duūuiri. C. qui admit. ad bo. poſ. l. fin. ff. de dam. infec. l. dies. §. ſi fortè. Item rationalis, qui cognoſcit de cauſa libertinitatis & ſeruitutis, nō tamen ingenuitatis. C. vbi cau. ſta agi de. l. pe. Præmiſſa omnia ſpecifica, vt in auĕ. de appel. §. ĩ. iiĩ. & iiĩ. co. iiĩ. & in auĕ. vt ab illu. & qui ſupe. eos ſunt. collat. v. & ĩ.q.vj. anteriorum. | Vnde verſus: Illuſtris primus, medius ſpectabilis, imus, A ſummo clarum cœpit habere gradum. 7 ¶ † Prædicti omnes ordinarĩ ſunt, & merum imperium habent, exceptis defenſorib⁹ ciuitatum, & magiſtratibus municipalibus, & qui s. ſequuntur. ff. de offi. præfe. vrb. l. j. ff. de offi. proconſul. l. obſeruare. & l. ſeq. ff. ad munici. magiſtratus. Hi enim leuia tractant. in authen. de defen. ciui. §. nos igitur. & §. audient. colla. iiĩ. & de mand. princ. §. quod ſi delinquentes. eadem col. Ergo Po g teſtates ciuitatum noſtri temporis [g] mutilātes mēbra, & capita amputantes, vſurpant ſibi merum im h perium, ſecundùm Roſ. [h] ¶ † Secundùm canones 8 etiam, iudicū alĩ ſunt legati, alĩ patriarchæ, ſeu primates: & hi poſſunt ſuperilluſtres dici. xcix. diſt. per totum. & extra, de priuile. antiqua. xciĩ. diſt. c. fi. xciiĩ. diſt. c. j. extra, de offi. leg. officiĩ. in fi. lib. vj. & per totum titu. & papa etiam, vt s. ver. maximi. Alĩ primates & metropolitani: & hi poſſunt dici illuſtres. extra, de offi. ordi. duo. & c. Romana. ix. q. iĩ. conqueſtus. Quod autem dicitur, ꝙ primas & patriarcha idem ſunt, vt xcix. di. c. j. verum eſt quo ad quædam. veruntamen patriarchæ maioris ſunt dignitatis & iuriſdictionis: vt in præ. c. antiqua. & xxj. di. per totum. De hoc s. de legato. §. ſunt quoque. prope princi. Alĩ ſunt epiſcopi: & hi poſſunt ſpectabiles dici. xj. q. j. de perſona. & c. clericus nullum. & c. inolita. extra, de pœn. in quibuſdam. Nec obſtat ꝙ dicuntur ſummi ſacerdotes: quia illud verum eſt quo ad excellentiam ordinis, non iuriſdi- i ctionis. Vel dic vt j. e. verſi. hoc tamen. Alĩ archidiacoui & archipreſbyteri, in huiuſmodi dignitatibus conſtituti, & per electionem creati: quia habent iuriſdictionem: & hi poſſunt clariſsimi dici. extra, de offi. ordi. cùm ab eccleſiarum. & de reſti. ſpol. literas. de conſang. & affi. c. j. extra, de priuile. volentes. §. ſanè, quia. lib. vj. Alĩ rectores eccleſiarū: & iſti poſſunt infimi dici. ĩ.q.j. nemo. et in prę. k c. cùm ab eccleſiarum. & ſic diuiditur iuriſdictio: vt ĩ.q.vj. c. à iudicibus. §. ꝙ de arbitris. xxj. diſt. c. j. 9 & c. cleros. lxxxj. diſt. tātis. ¶ † Sunt & alĩ, qui ſunt à principe delegati: & hi poſſunt etiā quo ad cauſam ſibi commiſſam maximi dici. extra, de officio leg. c. ĩ. in fi. extra, de offi. delega. ſuper quæſtionū. & c. paſtoralis. & c. ſi quando. Alĩ ſubdelegati ab eis, vt in præ. concor. Alĩ delegati ab ordinariis. ĩ. q. vj. c. quiſquis. extra, de fo. competen. ſi quis contra. xĩ.q.j. peruenit. Alĩ aſſeſſores. extra, de vi. & hone. cle. cùm ab omni. Alĩ executores: vt in prædi. decre. ſuper quæſtionum. §. nos autem. & §. porrò. extra, de appel. nouit. Alĩ arbitri: vt extra, de ap l pel. per totum. ¶ Fuit quoq; apud Gentiles alia diuiſio. Nam alĩ flamines, alĩ archiflamines, alĩ protoflamines dicebantur: vt lxxx. di. in illis. xxj. diſ. 10 c. j. & c. cleros. ¶ † Notandum quoq; eſt ꝙ iuriſdictio alia eſt meri imperĩ, alia miſti, alia modica coercitio. ff. de iuriſ. om. iud. l. ĩ. & iiĩ. de offi. eius, cui man. eſt iuriſ. l. fina. extra de offi. deleg. c. ex literis. Eſt autem merum imperium quædam ſumma poteſtas, per quam ea, quæ ſunt iuriſdictionis maxi- i ma explicantur [i]. Et dicitur merum, quaſi ſeparatum & purgatum à cognitione pecuniaria. argum. Inſtitu. de publi. iudi. in princi. Illud autem quod habetur ff. de iuriſdictio. om. iudi. l. imperium. non k eſt diffinitio meri imperĩ, ſed eius effectus [k]. Miſtum imperium eſt, cui nō ſolùm merum imperiū, ſed etiam iuriſdictio ineſt: vt in præd. l. imperium. Vel dic quòd miſtum eſt quędam poteſtas media, per quam ea, quæ ſunt iuriſdictionis mediæ explicantur [l]. Et dicitur miſtum, quaſi ex iuriſdictiōe & mero imperio, ſecūdùm V. vel quia neutri omnino accedit. Sic Inſtit. de actioni. §. quædam actio. & ff. de condi. & demonſtra. l. ſeruus. Quæ autem ad hoc ſecūdùm canones pertineant, dicam j. ver. huiuſmodi. 11 ¶ † Sād̄m leges verò hæc ſunt meri imperĩ, ſ. animaduertere in facinoroſos homines. ff. de iuriſ. om. iud. l. imperium. Item coñjcere delinquentes in carcerē, & vinculis detinere. arg. contra

g ¶ Tēporis. de quibus etiam not. s. de offi. ord. §. pe. in fi.

h ¶ Roſ. ti. ĩ. Sed dicit Accur. in auth. de defen. ciui. §. nulla. qđ faciunt ex cōſuetudine: & qa quandoq; à principib⁹ cōceſſum fuit, vt per Fede. Lōbardis, ſ. in pace Conſtantiæ, & vide qđ dixi de verb. ſig. ſuper quibuſdam. ſuper glo. ſolus.

i ¶ Explicātur. Vel eſt poteſtas ſiue iuriſdictio ſeuerioris vltionis exercēdæ in perſonam, vtilitate publica introducta.

k ¶ Effectus. Idē dicit Azo in fi. huius ti. in prin. de iuriſdictiōe, quo ad id, quod dicit illa l. iĩ. in fine. ibi iuriſdictio eſt iudicis dandi licētia. j. de iuriſdictione eſt talis licentia: vt ſic ponat vnam iuriſdictionis ſpeciem, vel vnum effectū.

l ¶ Explicantur. Vel eſt iuriſdictio explicandi cauſas ciuiles, quæ ſui excellētia maioribus iudicibus deputātur.

n ¶ Audient. Ibi capiunt præsentandos præsidi.
b ¶ Merum. Est sub ver. ad huiusmodi.
c ¶ Corpus. i. vertit animā à corpore. Sed, vt dicebat dñs meus in l. imperiū. etiam animaduertere est aduertere quodcunq; membrum à corpore. ADDE, q̄ Anto. de bu. in c. j. de collu. deteg. vult q̄ absciſsio mēbri ſit pœna capitalis. & idem vult Paul. de a Caſt. in l. tranſigere. C. de tranſac.
d ¶ Partem. Vt ibi not.
e ¶ Accur. In l. imperium. hoc eod. titu. ſæpius alleg.
f ¶ Contingit. Vt j. ver. ad huius.
g ¶ Quidam. Scilicet Hoſt. cuius ad literam ſunt verba ſequētia vſq; ibi: ar. b cōtra. & hoc in Sūma de iure patr. §. qualiter transferat. in fin. & tetigit de oflic. delega. §. quæ delegari ad fi. Vide q̄d ſtatim ſubdam.
h ¶ Castrū. Si addit d cū pertinentijs, q̄d 13 per hoc intelligat, ſcripſi de reſti. ſpo. cū ad ſedē. in prin.
i ¶ Dilecti. Facit pro donatario. C. de bonis vacā. l. ij. libr. x. & regula, cōtra eū. de reg. iur. lib. vj.
k ¶ Dudum. Ibi in verſi. nos igitur. patet ſolutio vtriuſq; contrarij.
l ¶ Frāciæ. Pileus in e ſua vlti. q. tractauit 14 de dona. facta per f ipſum regem Franciæ de caſtris Turonis eccleſiæ ſancti Martini cū omni honore & iuriſdictione plena- 15 ria, retentis inueſtitura decani & theſaurarij. eſt tamen g ita confuſè, quod nihil confert huic q̄oni. ſed in q. xvj. tractauit an caſtro dato in feudū, trāſeat iuriſdictio. & q̄ ſolutiōe remittit ad id, q̄d dixit ī lxxiij. q. q̄d vide j. de loc. §. fi. ſup ver. xciij. vbi ſcripſi, ADDE, quid ſi Imperatori competat ius præſentandi in eccleſia alicuius ciuitatis, & illam det in feudum: an etiam illud ius præſentandi trāſierit in vaſellum, Oldr. conſi. cccxij.
m ¶ Paſtoralis. Vidiſti duas opiniones, quarum prima vult q̄ etiam merum imperiū trāſeat, niſi fuerit exceptuatū: & hoc maximè quādo aliquid fuerat reſeruatū. Sed a habet, q̄ nō tranſeat, etiā à principe collatū, niſi id fuerit exp̄ſſum. Tertia opinio recedit à proxi. quo ad Principē, vt per eū dato caſtro trāſeat etiā merū. Facit C. de bon. q̄ li. cū mulcta. in fi. & de prec. Impe. offe. l. j. Fit enim ex perſona donātis larga interpretatio. ff. de cōſtit. prin. l. fi. Itē ex perſona eius, cui donatur. C. de obli. votorum. l, vna. lib. xij. Quarta opinio ſubdiſtinguit in Principe, an proprio motu concedat: & tūc procedat q̄d proximè dixi. Secus ſi ad inſtantiā alterius. Pro hoc facit de præb. c. ſi motu proprio. & c. ſi plurib⁹. li. vj. Quinta opinio in priuatis diſtinguit, an cōtractus ſit gratuitus: & tūc trāſeat in fauorē donationū. extra, de dona. cùm dilecti. & ibi cōcordantiæ in vlti. gloſ. An ſit cōtract⁹ nō gratuitus: & tūc nō trāſit, niſi pretiū eſſet tā grande, q̄d bene cōgrueret emptioni meri imperij. ar. ff. de iure do. cū in fundo. §. vxor. Alias concordātias vide de ſcru. in or. fa. c. vno. ſuper j. glo. ver. de cōiectura. Sexta opinio habet q̄ merū imperiū ſic inhæreat oſsibus Principis, q̄ illud à ſe abdicare nō poteſt. facit quod not. de renūciati. c. j. lib. vj. in gl. & erat. & q̄d ſuper ea dixi. Ad cōtrariū facit ipſa decreta. ſed rñderi poſſet, quod dhæſione dicitur in Imperatore, ſtante Imperatore procedit: ſecus ſi renūciat. q̄d pōt fortius, quàm papa: vel deponi, q̄d pōt facere papa. de re iud. ad apoſtolicæ. lib. vj. & tūc licet nō hæreat perſonæ, tamē hæret imperio, vt j. dicā. ¶ Habet conſiliū Dy. datū monaſterio ſanctæ Mariæ, in regula de Imola, ſuper quodam imperiali priuilegio illi monaſterio conceſſo: in quo tenet q̄ imperialis cōceſsio facta de oī iuriſdictione caſtri, includat etiā merū imperiū, q̄d eſt ſpecies iuriſdictionis. ff. de offic. eius, cui mā. eſt iur. l. j. & no. in l. imperiū. ff. de iuriſ. om. iud. Inducit etiam priuilegia eſſe interpretanda largiſſimè in his, quæ reſpiciunt ius cōcedē tis. ff. de cōſti. prin. l. fi. Idē in alia donatione per principē facta in eccleſia, tenuit Oldr. cū principis prodigalitas fræno nō ſubiaceat. C. de do. inter vi rū & vxo. l. pen. & de dona. l. ſancim⁹. §. exceptis. C. de agen. in rebus. l. fin. lib. xij. vbi dicitur perabſurdū & temerarium fore per aſtutam interpretationē, nō ad augmē tum, ſed ad diminutionem priuilegia principū velle perducere. Pōderabat etiā donatariā, ſ. eccleſiam. C. de ſacro ſanc. eccle. vt inter diuinū. & in donationibus eis factis, ſola immēſitas eſt menſura: vt in auc. col. ij. de nō ali. aut permu. §. ſi minus, & maximè hoc q̄n pietatis cauſa, & q̄ animæ remedio fiebat donatio. de teſta. ſi pater. libr. vj. Quo caſu dici poteſt, q̄ ſub liberalitate ſedis apoſtolicæ, debitū naturæ perſoluitur. C. de impo. lucra. deſcrip. l. j. vltra princ. lib. x. Inducebat etiā verba Inno. in decre. ex literis. de iure patro. quæ ibi ſcripſi in glo. magna, verſi. dixit etiā. Inn. addebat q̄ in donatione facta eccleſiæ Romanæ per Ludo. & Ottonem & Cōſtantinum de ciuitate Romana & adiacētibus, nō fuit expreſſum merū & miſtū imperiū: tñ notoriū eſt q̄d trāſiuit, & q̄ eccleſia Romana vtitur illis. De illis habet. lxij. diſ. ego Ludouicus &c. ibi dño. & in palea, Cōſtātinus. xcvj. di. & de ele. fundamēta. §. ne autē. lib. vj. ¶ Ex p̄dictis cōcludi pōt, q̄ in donatione valida, quæ per Imperatorē facta fuit, vel fit Romanæ eccleſiæ talj, per quē tranſeat expreſsè, vel nō expreſsè merū & miſtū imperiū, nulla ipſorū iuriū adhęſio remanet penes donatorē, vel imperiū. & ſic procedūt quæ dixi de donatiōe Cōſtantini, & aliorū. Sed ſi talis donatio fiat, vel facta ſit in laicū, vel inferiorē eccleſiā, dico q̄ licet trāſeat, tamē hæret oſsibus imperij iure ſuperioritatis: ita q̄ etiā illa delata ad ipſum cauſa per appellationē, vel aliter poterit exercere: opponēs de decr. Romana. §. j. de appel. lib. vj, quod facit pro: quia ſi nulla eſſet ſuperioritas, cōſuetudo de appellando nō valeret. facit de cōſue. c. ij. lib. vj. ¶ Quæſtionē nō ad propoſitū, ſed à fine propoſitū vidi de facto: Teſtator legauit caſtrū, in quo tenebat inſtrumēta quædā quantitatū ſibi debitarū: habebat etiam ibi arma: legatarius dicebat nomina illa & arma ad ſe ſpectare: hæres negabat. Diffinitum fuit pro hærede quo ad nomina, per l. de leg. iij. ſi mihi Mæuia. j. & ij. reſpon. & eo. tit. l. vxorē. §. legauerat. Non obſtat l. ſi chorus. eo. tit. quia in inſtrumentis non cadit diſtinctio perpetuitatis, quæ cadit in theſauro:

h aliquā ciuitatē vel caſtrū[h]: tunc cū ipſa vniuerſitate tranſit merum imperiū: niſi excipiatur. argu. extra, de re iudi. cùm Bertoldus. de iure patro. c. ex literis. & c. cùm ſecūdū. cū ſuis cōcor. extra, de do.
i cùm dilecti[i]. præſertim q̄n ſibi retinet exercitium, vel aliquid aliud ſpecialiter. tūc enim oīa certa cōcedere intelligitur. arg. ff. de offic. præ. vr. l. j. prope princ. ibi: ſed & ſi quid intra. & in auc. cōſtitutio, quæ de digni. §. illud quoq; in fi. colla. vj. & arg. ff. de iudi. cùm prætor. & de teſta. ex eo. extra, de præſump. nonne. C. de procu. maritus. & de pact. conuen. ſuper dote. l. fi. ff. de lega. ij. legatis ſeruis. rñ. j. ff. de vi. oleo & tri. le. l. ij. ff. de aur. & argē. leg. l. j. rñ. j. & §. pe. extra, de his, quæ fi. à præla. cū apoſtolica. in fi. arg. cōtra, j. q. vij. Daybertū. extra, de deci. dudum.
k [k] ¶ † Verūtamē plures ex iudicib⁹ regis Frā 16 ciæ[l], tenent q̄ quantūcunq; generalis, vel indefinita ſit alicuius caſtri, vel villæ cōceſsio, nō intelligit 1 transferens, etiā princeps, ea, quæ ſunt meri imperij, transferre: niſi hoc ſpecialiter exprimat. argu. in his, quæ no. in præ. §. itē quod eſt dele. in cauſa. & j. in hoc c. tit. & arg. extra, de offi. leg. q̄d trāſlationē. ff. de his. quæ in frau. cre. ſi pater. ff. de offi. præſid. l, pe. xvj. q. ij. viſis. extra, de his quæ fi. à prælat.
m c. paſtoralis[m]. ¶ † Sed & q̄ ſunt miſti imperij non 17 deleant, ff. ad muni. ea, quæ. Quæ aūt illa ſint, infe rius apparebit, Hoc tamē fallit. Primò, circa tutoris dationē. ff. de tu. & cur. da. ab his, l. ius dandi. de offi. eius, cui mā. eſt iuriſ. l. cognitio. ff. de admi. tut. l. Lucius. §. cū teſtamēto. in prin. Sed tamen delegatus nō pronūciabit, licet cognoſcat, ſed ordinarius tantū. ff. ad Turpil. l. j. §. ſuſpecti. Dicūt tamē quidam ſpeciale in legato procōſulis, vt pronūciet in cognitione ſuſpecti tutoris: vt inſti. de ſuſpec. tut. Secūdò fallit in cauſa reſtitutionis, quæ olim poterat ſpecialiter demādari, nō gñaliter: hodieverò ſpecialiter & gñaliter. C. vbi, & apud quos in inte. reſti, pe. l. fi. in fi. ¶ † Sed quid de cauſa liberali, an eſt 18 miſti vel meri imperij? Dicūt quidā, q̄ meri: qa ibi quaſi de aīaduerſiōe tractat, puta de ſeruitute, quæ morti cōparatur. ff. de reg. iur. l. ſeruitutē. in auc. de nup. §. ſi verò decretū. colla. iij. ff. de arbi, nō diſtinguemus. §. de liberali. Itē nō pōt delegari. C. de pe. da. iudi. placet. q̄d fieret, ſi miſti eſſet, vt dicūt. Sed dic q̄ eſt miſti: & intellige hoc de quæſtiōe ingenuitatis. Nā aliæ liberales ſimplicis iuriſdict. ſunt. C. vbi cauſa ſta. aga. iandudū. extra, de teſti. c. cùm olim. Idē puto in cauſa reſtitutiōis: quare nō poterat olim delegari. ff. ad muni. ea, q̄. & qa deſyderat magnā cauſæ cognitionē. ff. de in inte. reſt. oēs. ho

tate ſedis apoſtolicæ, debitū naturæ perſoluitur. C. de impo. lucra. deſcrip. l. j. vltra princ. lib. x. Inducebat etiā verba Inno. in decre. ex literis. de iure patro. quæ ibi ſcripſi in glo. magna, verſi. dixit etiā. Inn. addebat q̄ in donatione facta eccleſiæ Romanæ per Ludo. & Ottonem & Cōſtantinum de ciuitate Romana & adiacētibus, nō fuit expreſſum merū & miſtū imperiū: tñ notoriū eſt q̄d trāſiuit, & q̄ eccleſia Romana vtitur illis. De illis habet. lxij. diſ. ego Ludouicus &c. ibi dño. & in palea, Cōſtātinus. xcvj. di. & de ele. fundamēta. §. ne autē. lib. vj. ¶ Ex p̄dictis cōcludi pōt, q̄ in donatione valida, quæ per Imperatorē facta fuit, vel fit Romanæ eccleſiæ talj, per quē tranſeat expreſsè, vel nō expreſsè merū & miſtū imperiū, nulla ipſorū iuriū adhęſio remanet penes donatorē, vel imperiū. & ſic procedūt quæ dixi de donatiōe Cōſtantini, & aliorū. Sed ſi talis donatio fiat, vel facta ſit in laicū, vel inferiorē eccleſiā, dico q̄ licet trāſeat, tamē hæret oſsibus imperij iure ſuperioritatis: ita q̄ etiā illa delata ad ipſum cauſa per appellationē, vel aliter poterit exercere: opponēs de decr. Romana. §. j. de appel. lib. vj, quod facit pro: quia ſi nulla eſſet ſuperioritas, cōſuetudo de appellando nō valeret. facit de cōſue. c. ij. lib. vj. ¶ Quæſtionē nō ad propoſitū, ſed à fine propoſitū vidi de facto: Teſtator legauit caſtrū, in quo tenebat inſtrumēta quædā quantitatū ſibi debitarū: habebat etiam ibi arma: legatarius dicebat nomina illa & arma ad ſe ſpectare: hæres negabat. Diffinitum fuit pro hærede quo ad nomina, per l. de leg. iij. ſi mihi Mæuia. j. & ij. reſpon. & eo. tit. l. vxorē. §. legauerat. Non obſtat l. ſi chorus. eo. tit. quia in inſtrumentis non cadit diſtinctio perpetuitatis, quæ cadit in theſauro:

die tamen

vt ff. de acqui. rerũ do. l. nonnunq̃. §. j. De armis autem fuit diffinitum q̃ in legato cederent illa, quæ propriè erant ad defensionem castri: reliqua nõ. ff. de vsuf. leg. l. gñali. §. vxori. de fun. instr. l. quæsitũ. §. si quis ex eo. de hære. instit. l. ex facto. §. rerũ autẽ. ADDE huic addi. Old. ĩ cõsi. cclij. incipiente, ad quæstionẽ. vbi ferè de verbo ab verbum ipsam additionem inuenies.

a ¶ Cõtra. Et hę duę sunt ex testõ: reliquæ quatuor ab in testato. Dicit autẽ cõtra tabulas, ideo ex testõ, quia non cõpeteret, si testm̃ factũ non fuisset: De hoc, & quare detur, cũ testm̃ sit nullũ, no. in §. sunt autẽ. j. alle. in gl. ñ. De his autẽ & libellis circa ipsas, vide j. de testa. §. sequitur videre.

b ¶ Pos. ti. generali, post quẽ de diuersis bo. possess. ponit xñ. rubri.

c ¶ Azo. Notat in summa eo. tit.

d ¶ Rof. Cuius quasi ad literam fuerunt hæc verba, saltem à ver. sed & quæ titu. iiij.

19 die tñ delegãtur, vt dixi. ¶ †Sed an bonorũ possessio possit delegari? Rñ. non, si est talis, quæ ius tribuat, vt sunt illę ex bo. pos. scd̃m tab. cõtra[a], vñ liberi, vñ agnati, vñ vir, & vxor, ẽt septima extraordinaria. de qb[9] habes Insti. de bo. pos. §. j. & §. sunt aũt. & § cũ testis. & §. vñ. & in li. Rof. in tit. de bo. pos. & in ti. de testa. §. iij. hæ em̃ oẽs ius tribuũt. ff. de bo. pos. [b] l. iij. § bonorũ pos. Magna em̃ desyderať solẽnitas in petẽda bonorũ pos. ¶ Azo [c] dicit q̃ hodie põt. Nã nulla desyderať solẽnitas. C. q̃ admit. ad bo. pos. l. fi. C. de cur. fur. l. fi. Si verò sit bo. pos. quæ facti est, vt Carboñ. & illa q̃ dať mulieri noĩe vẽtris: & legatario noĩe legati sub cõdi. relicti, illa iure veteri, etiã hodie deleganť. ff. de off. ei[9], cui mã.
20 est iurisd. l. pe. ¶ †Cã verò dãni infecti põt demãdari. nam habet eã magistrat[9] municipalis: vt mittere possit ĩ pos. ex primo decr. et hoc ꝓpter celeritatẽ. ff. de dã. infe. l. j. Arg. cõtra premissa: quia quę causę cognitionẽ desyderãt, nõ põt per libellũ explicari, i. demãdari. ff. de reg. iu. oĩa. & ff. de offi. ꝓcon. nec
21 quicq̃. §. j. ¶ †Itẽ nulla cã est, in qua causę cognitio nõ desydereť: ergo nulla delegari põt. Dic q̃ q̃dã sunt quę desyderãt plenã causæ cognitionẽ, & p̃ solum offm̃ iudicis expediũtur: vt bon. pos. q̃ ius tribuit. ff. de bo. pos. l. j. §. pe. & restitutio in inte. vt ff. de in inte. rest. oẽs. & ff. de minor. qd̃ si minor. §. fi. extra de offi. iu. c. fi. & transactio sup alimẽtis: vt ff. de transact. cũ hi. & hæc nõ demandať: vt dixi. Sed hoc fallit in datione tutoris, et in causa restitutiõis: vt s. Quædã verò sunt, quæ desyderant semiplenã, & solo iudicis officio expediunť: & hæc demãdantur, vt Carb. bo. pos. ff. de Carb. edic. l. iij. Quę verò petunť iure actionis demãdari põt: licet in eis causę
22 cognitio requirať. ¶ †Itẽ licet ea, quę sunt meri vel misti imperij, nõ cõmittanť: ea tñ, quę sunt cohærẽtis imperij seu iurisdictionis transeũt, & deleganť: vt modica coercitio. ff. de off. eius, cui mã. est iurisd. l. fi. extra, de offi. dele. ex literis. ff. de iur. om. iu. l. ñ. & l. magistratib[9]. & de cohęrẽti ĩperio est pronunciatio, q̃ aliquis mittať ĩ pos. nõ tñ ipsa missio. Sed tñ quotidie videm[9] cõtrariũ. C. de iud. ꝓperandũ. §. sinaũt. & j. de execu. suĩæ. §. ñ. in prin. et executio suĩæ arbitri vel delegati. ff. de re iu. à diuo. rñ. j. ff. de bo. auť. iu. pos. cũ vn[9]. §. is qui. ff. de iu. om. iud. more. & l. seq. & citatio ptiũ, scd̃m Rof. [d] ¶ †Hoc tñ
23 scias q̃ scd̃m quosdã sol[9] papa & Imperator, à qb[9] nõ appellať, hñt merũ imperiũ. ix. q. iij. cũcta. & c. ipsi. & c. pater. ff. à q. ap. nõ licet. l. j. Alij verò à qb[9] appellatur, hñt mistũ. ñ. q. vj. decreto. xvj. q. j. frater noster. Episcopi tñ & superiores dñr habere merũ imperiũ respectu inferiorũ: sicut & dicunť summi pontifices, seu sacerdotes respectu inferiorũ. extra, de sacra vnct. c. vnico. §. per frontis. de cõs. di. v. de his. & c. seq. ñ. q. iij. accusatio. & xviij. di. si eps. Alij dicunt etiã merũ imperiũ alĩs, vt presidib[9] cõpetere, prædixi: vt ff. de iur. om iu. li. iij. ff. de off. præsi. l.
24 illicitas. §. qui vniuersas. ¶ †Ex premissis patet, q̃ res dicit meri imperij esse, vbi de iudicio seu pœna sanguinis tractatur. Misti verò imperij est qcquid excellentiæ causa præsidibus per legem aliquam reseruatur, nõ cõtinens animaduersionẽ, sed pecuniariam cognitionẽ, vt tutoris datio, & similia. Licet em̃ habeanť de mero imperio: nõ tñ sunt meri, sed misti ĩperij: & hęc nõ põt delegari. Iurisdictionis autẽ sunt ea, in quibus agit de pecuniario cõmodo, & quę delegari põt. ff. de iu. om. iu. l. more. & l. seq.
25 ¶ †Qualiter aũt fiat cõmissio iurisdictiõis, no. j. ti. de vicecomite. & s. de iud. deleg. §. sequitur. Eo aũt ipso, quòd princeps vices suas, vel plenæ legatiõis officiũ alicui committit in aliqua prouincia, videť illi omnẽ iurisdictionẽ & imperium cõmisisse: vt
26 xciij. di. valde. extra, de præsump. c. mãdata. ¶ †Ad huius autẽ articuli notitiam pleniorem nota, quòd iurisdictionum alia voluntaria: vt emancipare: & hãc põt legatus exercere priusq̃ ingrediať prouinciam: vt. ff. de adop. emancipari. ff. de off. procon. l. ñ. arg. extra, de offi. lega. c. exq̃sicatis. Alia contentiosa: et hæc quædam est, seu habet merum imperium: quædam mistum, quædam vero generali vocabulo iurisdictio appellatur, & quædam dicitur modica coercitio. Merũ imperium habet illa, per quam tollitur caput ciuitatis, vel libertas: vt s. ver. quid de relegatione. & per quam animaduertitur in homines facinorosos: vt ff. de iur. om. iud. l. imperium. & ff. de offi. præsi. illicitas. §. qui vniuersas. extra, de ma. & obe. solitę. & de homici. postulasti. ij. q. vñ. nos si incõpetenter. §. itẽ cũ Balaã. versi. cũ Dauid. & talis iurisdictio scd̃m prima iura nõ demandať: nisi cũ præses abesse cœpit: & tũc quantũ ad cognitionẽ, nõ quantũ ad executionẽ. ff. de offi. eius, cui mã. est iur. l. j. Hodie tñ oĩa possunt demãdari, præter vltimũ suppliciũ: & illud etiã, quando
e præses abesse cœpit: [e] vt in auť. collat. ix. de colla. §. prohibẽtur. & nisi in casibus, qui notan. s. in tit. de iudi. deleg. §. fi. ver. itẽ quod est deleg. in causa cri.
27 ¶ †Et no. q̃ episcopus habet quãdo q̃ merum imperium: vt extra, de foro competen. conquestus. in princ. & quantum ad illud exercẽdum semper intelligitur proficisci: vnde potest hoc officiũ suo ba
f iulo generaliter [f] semper cõmittere: vt in præ. l. j. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisd. quia causis sanguinis interesse non põt: vt extra, ne cle. vel mo. clericis. vbi de hoc, & c. sentẽtiã. & extra, de excess. præla. c. ex literis. scd̃m Vincẽ. qui hoc notat in præ. c. setẽtiam. & extra, de rap. in archiepiscopatu. & in præd. c. cõquestus. & est arg. q̃ ipse solus habet merum imperiũ in sua diœcesi. ñ. q. vñ. si quis episco-
g pus. cũ suis cõcor. [g] ¶ †Secundũ canones aũt meri
28 imperij potest dici clericorum depositio, vel eorum perpetua suspẽsio. v. q. v. delatori. extra, de iudi. at si clerici. & extra, de vita & hone. cleri. vt clericorũ. §. si quis. & de cle. excõ. mini. latores. Excõ
h municatio: vt extra, de offic. ordi. pastoralis. j. rñ. [h] vt no. dñs meus eo. tit. quod sedẽ. Purgatiõis indictio. ñ. q. v. per totũ. Dispẽsatio. l. dist. vt cõstituere tur. Solennis pœnitentiæ impositio. l. distin. in capite. extra, de excess. præla. accedentibus. qd̃ dic vt no. in reptorio, in tit. aureũ memo. facer. & cõfessis in fi. ti. Item eccleśiarũ erectio. de cõse. dist. j. nemo eccleśiã. & c. eccleśias. Virginũ consecratio. xx. q. j. deuotis. extra, de elect. quod sicut. Clericorũ ordinatio. extra, de trãsla. inter corporalia. & in præ. c. quod sicut. Chrismatis cõfectio: vt ibi. Eccleśiæ sacratæ recõciliatio: vt extra, de conse. eccle. vel alta. aquã. Talia em̃, quæ sunt ordinis, delegari nõ possunt: vt ibi dicit. Sed cõtra. nã vnus episcopus põt alteri hoc demãdare: vt extra, de tẽp. ordi. qd̃ trãslationẽ. de elec. suffraganeis. ix. q. ñ. epm̃. & c. Lugduñ. extra, de offi. ordi. quod sedẽ. Sed ibi nulla est cõmissio, sed quædã permissio seu demãdatio: nec tũc hæc fiant iure delegatiõis, sed iure proprio: qa
i illi non deficit, nisi sola authoritas demandãtis seu permittentis [i]. vnde nõ possunt oĩa simplici facerk doti cõmitti [k]. Ioan. verò no. xcv. dist. peruenit. q̃ eps nil habet hodie, quod sit meri imperij: cũ oĩa valeat delegare, etiã ea, quæ sunt ordinis, saltẽ cp̃o: f
l nisi vsum pallij. extra, de vsu pal. ad hæc. ver. etiam not. idẽ not. in præ. c. quod sedẽ [l]. arg. xxiij. q. iij. il
29 lud. & ñ. q. vñ. sicut. ¶ †Mistũ autem imperium habet illa iurisdictio, quæ versatur circa causas existẽ g tes intra merũ imperiũ, seu intra animaduersionẽ capitis: vt ff. de iurisd. om. iudi. imperiũ. vt cognoscere de trãsactione alimentorũ, & super eis, & super rerũ minorũ alienationibus decreta interpone re: & generaliter oĩa, quæ cõceduntur à lege & cõ h stitutionibus, quæ nõ attingunt animaduersionẽ. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisd. l. j. Item cognoscere de ingenuitate, vel libertinitate, & seruitute. i C. de pedane. iu. l. placet. §. fi. ibi: deinde, &c. ff. de arbit. l. non distinguemus. §. liberali. Super quo vide C. vbi cau. sta. agi debeat. l. pe. Itẽ mittere in possessionẽ, & recipere cautionẽ: quia iubere (cauere), & k in possessionẽ mittere, magis sunt imperij, s. misti, quàm iurisdictiõis. ff. de iur. om. iu. iubere. Et dicit l misti : quia partim accedit ad naturã meri, partim ad pecuniariũ cõmodũ. Cõmodũ enim pecuniariũ respicit, si alicui caueatur, vel in possessionẽ mittatur: & talia delegari non possunt: vt in præ. l. ff. de
30 offic. eius, cui mand. ¶ †Scd̃m canones verò misti imperij, dici potest, extra depositionem perpetua

c ¶ Cœpit. Ex necessaria, non ex voluntaria causa: vt not. in l. j. ff. de offi. eius, cui man. est. Dicit autẽ incipere abesse, cùm parat sarcinulas ad proficiscẽdum. Facit ff. ex q. cau. ma. l. ab hostibus. §. quod simpliciter. scd̃m Cyn. in præ. l. j. facit j. vers. mistũ. in fin. & ibi etiã tenet, q̃ si infirmus est, id possit propter similitudinẽ casus, & idẽ tatem ratiõis. Sed gl. in l. ñ. de peda. iud. videtur velle cõtrarium. & text. l. j. ff. de offi. eius, cui mã. est iurisdi. apertè dicit, q̃ nõ aliter. qd̃ do. meus exponit, etiã si sit infirmus. ADDE, q̃ opinio Spe. in hoc ver. limitatur per Bart. Cy. & Ang. in d. l. j. nisi esset alius magnus latro, cui[9] pœnam differre vsque ad aduentũ præsidis periculosum esset: quia tũc delegatus põt expedire. arg. l. fi quis filio. §. ñ. ff. de iniust. testa. & l. de pupillo. §. si quis riuos. de ope. no. nun.

¶ Generaliter. Imò & specialiter. quod dic vt in c. vlti. ne cler. vel mo. lib. vj.

¶ Concor. Facit de offi. or. cùm eps. li. vj. De hoc xxv. di. perlectis. xj. q. j. de persona.

¶ Rñ. Vide quod ibi dixi super vers. animaduertere.

¶ Permittentis. Vt nota. in decret. j. de transla. in glo. pe.

¶ Committi. Vt in præ. c. aqua, de conse. ecc. vel altar.

¶ Sedem. In fi. j. gl. & ibi posui alias remissiones.

a ¶Suſpenſio.Hoc poſuit ſub mero.ſ.ver.proxi.in prin.precor Canoniſtas q̃ huius materiæ ſubtilitatem dimittant Legiſtis : qui nec in hac materia ſunt concordes.Hinc eſt quod Gui.de Suz.reprobat omnes glo.dicentes miſtũ imperiũ non delegari:dicens illud delegari, niſi in caſibus expreſsè prohibitis:ſicut in datione tutoris,quæ miſti eſt.ff.de tute.l.muto.§.tutoris. & non delegaẽ, niſi iuriſdictionem habenti. Inſtit. de atti.tut.§.pen.ff.de tut.& cu.da.ab his. l.nec mandante.Secundò quando miſtum plus habet de mero, quàm de iuriſdictione, vt in l. iubere.ff.eo.tit. Itẽ cùm requirunt decreti interpoſitionem:vt in §. vbi decretum . hoc dixit ſuper l.j.ff.eo. titu. Dicebat eñ q̃ cauſę miſti imperiñ,nõ concedebãtur maioribus ꝫgiſtratibus habẽtibus merum à lege, ſenatuſconſulto vel conſtitutionibus : ſed eo b q̃ tales ſunt, habẽt illud. & ſic in illa l. intelligatur verſic. quæ verò . per qđ 32 cõcludit q̃ præſes, c vel aliñ, qui habent merũ imperiũ, etiã d ſi non proficiſcantur,tñ propter publicas occupatiões, & non aliàs,cauſas miſti imperiñ poterũt delegare,etiam e non habentibus iuriſdictionẽ alle. C. de peda.iudi.l.ñ.C. qui pro ſua iuriſ.l. vna.ſaluo qđ de tribus caſib⁹ prędixi. ADDE, qđ Alexan,in l.j.ff. de off. 33 ei⁹,cui, &c. probat opi.Gui.de Suza.

b ¶Solidos. Facit ad id, quod ſcripſi de iudic.c. fi.ſuper iñ. gloſſ.

c ¶Sol,Azo in Sum. g no. vbi vide in fin. 24 primæ partis.

d ¶Imperiñ. Dominus me⁹ in l.imperiũ. dicebat eas eſſe miſti , inducens.§. h iudicare,in authen, de defen.ciui, & ratio ſequens non reſiſtit.vide Cy.in l. iñ.C.de peda.iudi i

e ¶Aureos. Bene fa 35 cit de iudi.c.vlti.§. delegatus.lib.vj.

f ¶Conqueſtus.Alleg.ver.& nota.

ſuſpenſio[a] , admonitiones,inquiſitiones,clericorũ inſtitutiones:vt xvj.q.vlti. nullus . viſitationes & correctiões,& hmõi.extra,de offi.or. cõquerente. Nec tamẽ delegari pñt potius ſcd̃m canones,q̃ ſecundùm legiſtas.ff.de offic.proconſul.nec quicq̃. Videt tamen q̃ talia poſſunt ſimpliciter delegari: vt extra,de offi.dele.venerabili. vbi fuit reſtitutio delegata.Sed ibi iudex erat impedit⁹,vel proficiſci volebat.ideoq̃ potuit delegare:vt in præ.l. de offi. eius.vel eſt illud ſpeciale. ¶†Porrò illa,quæ in ſuo generali noĩe ſtat,iuriſdictio nuncupaẽ,& cõpetit magiſtratib⁹ municipalibus:vt ff.de iuriſ.om.iud. magiſtratibus.& ponit̃ pro his,quæ tãtum iure magiſtratibus cõpetunt,& delegari poſſunt:& ſic ponitur in præ.l.iubere.ff.de offi.eius,cui mã. eſt iur. l.j.§.fi.Dicũtur autẽ ea iure magiſtratus cõpetere, quæ cõpetunt eo ipſo,q̃ magiſtrat⁹ eſt , etiã minimus villæ,vel caſtri,vel ciuitatis:vt prętare authoritatẽ manumittere volẽtibus,& adoptiones & publicationes teſtiũ ante litis cõteſtationẽ,& inſtrumentorũ permittere,exercere iuriſdictionẽ cõtentioſam in pecuniariis cauſis,vſq̃ ad qnquaginta aureos olim : hodie vſq̃ ad ccc.aureos,ſiue ſolidos[b]. in aut̃.colla.iñ.de defen.ciui.§.ſed neq̃.& §.ex p̃uinciali.& §.audiẽt quoq̃.C.de magi.muni.cõue. l.j.C.de defen.ciui.l.j. & in prædi.l.magiſtratibus. & Inſti.de eman.§.per emanci.C.eod.l.j. ¶†Quid 32 ſi vltra ccc.ſolidos[c].Azo dicit eſſe iuriſdictiõis, licet maiores iudices requirat.Aliñ dicunt eſſe meri imperiñ[d],cùm nõ competat hoc iure magiſtratus. Item etiã teſtamẽta inſinuare:vt ſ.ver.notandum. Item tutores dare.ff.de offi.eius,cui mã.eſt iuriſd. l.ñ.& pen. ¶Quid de datiõe curatoris ad litẽ?Dic iure magiſtratus cõpetere:vnde magiſtratus municipalis dare poterit.arg.Inſti.de cur.in fi.dũmodo intra ccc.aureos[e]. Item leuiter caſtigare: vt præ.§. audient.xlv.diſt.cùm beatus.ff. ſi quis ius di. non obtẽ.l.vnica.ſcd̃m Canones hæc iuriſdictio cõuenit Archidiacono,vbi eſt de cõſuetudine.Ipſe eñ ſcrutator eſt iurgiorũ.xx.di.perlectis.& de mãdato epi excõmunicat ſe temere ad ordines ingerentes:vt extra,de eo,qui fur.ord.re.c.j.De hoc notat Vin.extra,de offi.dele.c.fi. & in præ.c.cõqueſt⁹[f]. ¶†Modica verò coercitio eſt,quæ cõmiſſa intelligitur eo ipſo,q̃ cauſæ alicuius cõmiſsio demandatur:& hoc etiã imperium dicitur:vt de offic. eius, cui mã.eſt iuriſ.l.fi.extra,de offic.dele.ex literis.& c.fi.§.fi.ibi:quia nõ iuriſdictio,&c.à cõtrario ſenſu.vbi de hoc ſcd̃m Vin.¶Vtrum in cauſis miſti, vel meri imperiñ fiat prorogatio,no.ff. de iudic.l.j. C.de iur.om.iud.l.j.[g] ¶†Vltimò not,q̃ qui duabus authoritatibus procedere poteſt:non cogitur alterã eligere.arg.extra,de præſcri.ſi diligenti.Si tamen elegerit,electio tenet:& illa electa vtetur.arg. extra,de offi.dele.ſignificãtibus.Poſſet etiã eligere,q̃ in vna parte eiuſdẽ cauſæ vtatur ordinaria,in altera delegata[h]:vt extra,de arbitris.innotuit.imò etiã videtur,q̃ licet dicat,nolo procedere authoritate ordinaria : tamẽ valebit proceſſus authoritate ordinaria:quia nemo poteſt à ſe imperiũ abdicare: vt ff.de off.præ.legat⁹.Sed qualiter hoc intelligaẽ, proſequere ſcd̃m Papã,vt no,in præ.c.ſi diligẽti[i]. ¶†Illud etiã nota q̃ poſſeſsio generalis iuriſdictionis acquiriẽ, ſi vnus actus iuriſdictionis exerceaẽ: puta qa cognoſcit quis de cauſa vna,ſiue de ciuili, ſiue criminali:vel ſi excõicat aliquẽ.Et idem eſt,ſi quid aliud faciat,quod ad iuriſdictionẽ pertineat: dũmodo intẽdat vti iure ſuo,quo ad iuriſdictionẽ vniuerſaliter.Nã ſi intenderet per hũc actũ in ciuilibus cauſis tm̃ vti iure ſuo,nõ propter hoc acquireret in criminalibus.argu.ff.quemad.ſer.amit.l.fi. extra,de præſcri.auditis.& c.cùm olim.Hæc tñ generalis iuriſdictio nõ procedit vltra pſonã , in qua eã exercuit. Itẽ licet eã exercuerit in vniuerſitate;

g ¶L.j.De hoc de fo.cõpe.ſi diligenti.ad fi.j.glo.cũ ſuis remiſ.& aliquid ĵ. de cõpe.iudi.adi.§.j.ver.ſed nunquid in iudice.De hoc & de poteſtate ex communicandi,vide quod ſcripſi de offi.dele.P.& G.ſuper fi.vltimæ glo.

h ¶Delegata.Facit quod no.ſ.tit.j.§.fi.ver.quid ſi compromiſſum.

i ¶Diligẽti.Eſt ſciendum q̃ Inno.materiam ad quam hic remittit Gul.nõ poſuit in c.ſi diligẽti.ſed in c. cùm ex officiñ.ibi præcedẽti.Erat autẽ ſignata ſuper ver. authoritate . quod qa nõ habebatur cõiter in illa decreta.putauerunt aliqui & Specu.cũ eis, quòd caderet in c.ſi diligẽti . vbi eſt tale verbum.Miror autem de Guli.qa doctor ſuus Hoſtienſis,bene poſuerat gloſ.illam in c.cùm ex officiñ.propter literã, antiquæ, quam ibi poſui.ibi vide.

ADDE,quòd doctrinam Inn.ſequitur Bal.ĩ l.falſus.C. de fur.& in l.nõ codicillum.C.de teſt. mili.Ange.in l.ſi p errorẽ.ſ .de iuriſdi. om.iudi.Ro.conſi. ccccxlvj.

k ¶C.ñ. & ibi plenè vide in glo.quæ incipit,intelligas.

l ¶Præſenti. Quam hodie nõ habem⁹.

nõ ideo acqret poſſeſsionẽ iuriſdictiõis in ſingulares perſonas.arg.xiij.q.ñ.qui manumittit.Generalis aũt poſſeſsio ciuitatis,vel prouinciæ acquirit, ſi publicè per oẽs partes ciuitatis, & vniuerſaliter bãnũ poſuerit in ciuitate:quod verũ eſt, ſi nullus ali⁹ erat in poſſeſsione generalis iuriſdictionis. ¶Itẽ ſi quis facit hoĩes alterius cõfiteri, q̃ ſunt ſuæ iuriſdictionis:vel ſacramẽtũ fidelitatis ab eis extorquet: prout in pleriſq̃ locis patrimoniñ beati Petri inuenimus factum eſſe,dũ eramus ibi rector & capitaneus generalis:vel etiam in prouincia Romaniolę, dum̃ eſſemus ibi, & in ciuitatibus Bononiæ Vrbini & Maſſæ,& vrbariæ Comes & rector generalis.Vel facit eos renũciare & obiurare iuriſdictioni prioris dominii:nõ propter hoc acquirit poſſeſſionem iuriſdictionis . Item ſi habẽs iuriſdictionẽ vel aliud ius generale iure,vel cõſuetudine,vel ſtatuto in aliqua loca,vel perſonas:& quantocunque tempore ſtet , q̃ in aliquo locorum dictorum vel perſonarum non vtatur,vel omni iure,quod in eis habet,vel etiam in aliquo capitulo,non tamen contra eũ præſcribitur:quia ſemper poſsidet.Nã exercendo ius illud,vel etiã vnum capitulum illius iuris generalis in vno loco ſuo , in omnibus locis & perſonis & capitulis retinere videt , niſi poſſeſsionem amittat,vel quia expellatur,vel reuerſus , non admittatur,vel ſuſpicetur ſe poſſe repelli.Præmiſſa omnia proſequere plenius ſcd̃m Papã, prout no- k ta.extra,de capel.monacho.c.ñ.[k] Et ſunt hæc in argumentum contra curiales Regis Franciæ.Si enim aliquis miles, vel prælatus habet caſtrum , in quo lõgo tẽpore omnẽ iuriſdictionem exercuit, prout l caſus occurrerunt:nunquã tamen contingit caſus, q̃ ibi oportuerit merũ imperium exerceri : hodie verò cùm contingit,dicunt hæc ad curiã regis ſpectare,non ad ipſum militem,vel prælatũ.quod reprobat Papa, vt not.in prædicto c.arg. tamen pro eis in his,quæ not.j.de præſcrip. verſi.ſed pone,miles. ¶Qualiter concipiatur libellus quando agitur de iuriſdictione, ſiue petitorio, ſiue poſſeſſorio:no ta.j.de cau.poſ.& proprie.§.in retinendæ. ver.porro,& §.notandum.verſicu.cæterum.&de tali.do. 36 ver.quid ſi petatur. ¶†Et breuiter nota hic,q̃ cauſarum aliæ ſunt infimæ, vt quæ ſunt infrà ſummã ccc. ſolid. & pro illis poteſt quilibet magiſtratus m adiri:vt in aut̃.de defen.ciui.§.& iudicare. & §.audient,& ff.de offi. eius,cui mand.eſt iuriſ.l.j. Aliæ ſunt mediæ:vt quæ prædictam ſummam excedũt: & pro illis adiri debet præſes prouincię,vel delegatus ab eo,cùm ipſe impeditus eſt:vt C.de peda.iudi.placet.in prin.aliæ maximæ,vt quę ad merũ pertinent imperium:de quibus ſ.dictum eſt:& pro illis adiri debent rectores prouinciarũ:vt ff. de offi. præſi.illicitas,§.qui vniuerſas.& in prædi.l.placet. §.nõ ita. Nõ autem delegati ab eis,vel magiſtratus municipales:vt ff.ad municip.l.ea,quæ.niſi in caſu, cùm videlicet cõtingit præſidem abeſſe:vt ſ.de iudi.delega.§.fin.verſic.item quod eſt lega. in cauſa. Item etiam quæ ad miſtum pertinent imperium, de quibus ſ.dictum eſt.Pro quibus etiam maiores iudices adiri debent:vt in præ.l.j.& ff.de offi.proconſ.l.nec quicq̃.§.j. Si enim extraordinarius, vel qui de his nequit cognoſcere,adeatur:impunè ſibi non parebit vocatus.ff.de iur.om.iud.l.fi.extra,de 37 reſcrip.præſenti[l]. ¶†Nõ eſt etiã omittendũ:quia fi 1 mandatũ, vel inhibitio iudicis contẽnitur , ad eius ſpectat officiũ hoc punire:vt ff.ſi quis ius dicẽ . nõ obtem.l.vnica,extra,de ma.contra interdi. eccleſi. m contracto.c.j. cum ſuis concor.[m] Iuſtè ergo petebatur à nobis pro parte epiſcopi Maſſañ. vt commune ciuitatis Senen. puniremus:quia poſt inhibitionem eis factam,exercitum fecerant, & damni fi cauerant ipſum epiſcopũ in Caſtro Cæſe.quod idẽ epiſcopus coram nobis ad ſe aſſerit pertinere.

m ¶Cõcord.ibi.no. in gloſ.pe. & vltra illas facit ff. de iudi. ſi prætor.quod metus cauſa.l.iñ. ex q. cau.ma.ſed & ſi p̃p̃ torẽ.§.ſed & ſi.Itẽ iudices licitè cõminant̃.de app. cũ ceſſante. vbi remiſsionẽ dedi.& ff.de of. prętec.vr.l.j.§.cùm patron⁹.ſ. de offic. præfec. vrb. nã ſaltẽ.§.j. & iudex inferior illã ſequitur. ff.de admi.tut.l.tutor.§.ſi deponi.Sed dic vt ibi in glo.nõ tauq̃.Itẽ iubere poteſt alicui,ne de domo ſua exeat. ff. de inter.& releg.l.fin. Sed vidi dubitari de præceptis,q̃ fiũt per iudices nuda voluntate:puta, ne pars loquaẽ.ne exeat aulam , ne moueat manũ à poſte

De offi.

ſub pœna cētū librarū. & in primo exēplo tenuit Guid. de Suza. ſup materia l.j. & l. interlocutio. C. cōmi. vel epiſ. p illas leges. & p l. ff. de leg. j. filiusfa. §. el ij. & de leg. iij. l. pater. §. Iulius Agrip. & l. Lucius. & pœna exigi nō pōt: cùm illa prēcepta nuda ſint, & ſine cauſa, vel cauſę cognitione facta. Alle. ad idē leges, quę reqrunt cauſam. C. de edic. diui Adri. l. fi. ff. de ſuſpect. tu. l. iij. ī fi. cū l. ſeq. de tranſac. cùm hi. §. in cauſa. de infa. l. ij. §. ignominiæ. de fideicō. 1 liber. ſi legatario. ī fine. de iur. fiſc. l. ij. 2 §. Senat⁹. de dona. l. nuda ratio. de p- 3 batio. cùm de inde bito. §. fi. cui⁹ cauſa ponit decre. ſi cautio. de fid. inſtru. Ad idē de lib. obl. c. fin. de app. vt debitus. & eo. ti. vt ſu a per. li. vj. de cēſi. c. puenit. de ſent. excō. c. ſacro. eo. tit. c. j. li. vj. eo. li. de offi. or. ſi canonici. Ad p̄dicta facit quod b ſcripſi de re iudi. c. 1 in cauſis. ſup j. glo. & de pœnis. dilectus. Facit ad materiā j. de ſen. pla. §. ij. ver. ſed nūquid 2 iudex. & fortius j. de cōtumacia. §. fi. verſicul. ſed pone, iudex.

De officio omnium iudicum. Rub.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Notabiliter facta, niſi diligenter notentur, neglecta eſſe dicuntur.

2 Interrogatio facta in bonæfidei contractibus, tātum valet, quantum in ſtipulatione.

3 Lege deficiente, & contractu, iudex poteſt, quod ſibi bonum videtur, agere.

QVæ ad perpetuā memoriā fiūt, diligēter p̄ſpicienda ſunt: vt xxiij. di. in nomine. & extra, de re iu. ad apoſtolicę. ī ſuperſcriptione.[a] j. q. vij. cōueniētibus. nec vlla tēporum ſunt cōmutatione varianda. xx. q. j. q̄ ad p̄petuā. maximè vbi ſunt poſteris p̄futura: vt extra, vt eccl. be. c. vl. ī prin. Ad poſterorū ergo vtilitatē & memoriā p̄petuā, hic de officio iudicis tradidi, q̄ nec à modernis ſunt etiā cōtēnēda. C. de q̄ſtionib⁹. Diuo. ī fi.[b] C. de teſta. iubem⁹. ver. ſed nec aliqua. de cōſe. di. ij. ſemel. ¶ † Quia quę notabiliter fiūt, niſi diligēter notētur, neglecta eſſe vidētur. ff. de iniur. itē apud Labeonē. §. fait prętor. Quia ergo de officio iudicū in ſpē tractauim⁹: hic in genere de his, quæ ſpectāt ad oēs, dicamus. ¶ † Officiū ergo iudicis latiſsimè patet: poteſt bo. poſſeſſionē dare, & in poſſeſſionē mittere, tutores cōſtituere, & iudices dare: vt ff. de iur. om. iu. l. j. & xxx. q. v. iudicātē. & ſ. ti. p̄xi. & tātū valet in bonę fidei cōtractib⁹, ſic̄ tū in ſtipulatiōe ī terrogatio facta. ff. de negot. geſt. l. quia tātum dē. ff. depoſiti.

3 Lucius titius. † Itē, qa vbi deficit lex & cōtractus, iudex facit qđ ſibi de bono & ęquo videt. Inſti. loca. §. pe. qđ etiā, vt latè patet, ſic pleni⁹ oſtēdamus. ¶ Nā q̄nc̄ proponitur principaliter loco actiōis, ſeu loco principalis actiōis. Q̄nc̄ verò p̄ponitur incidēter. Quādoc̄ impedit actionē. ¶ Quādoc̄ detrahit actioni. Quandoque deſeruit ei, quæ ſingula ſeriatim ſpecialiter proſequamur. Vltimò quid iuris ſit de ſummaria cognitione dicturi.

ADDE ver. illud etiam no. qualiter acquiratur iuriſdictio, Bal. conſil. lxiij. & cccl vij. lib. j. & qualiter merum imperium: Pet. de Ancha. conſil. cxlj.

Bal. De iuriſdictione omnium iudicum. Rub.

Iuriſdictio eſt poteſtas de iure publico introducta cauſa neceſsitatis iuriſdicēdi & æqtatis ſtatuēdę: vt ff. e. l. j. quę diffinitio eſt de ordinaria iuriſdictione. Itē de delegata. G. vide ff. de ędil. edic. l. ſciēdū. Et ex verbo ſtatuendę, colligit Bar. q̄ ſtatuta facere eſt iuriſdictionis ordinarię: qa cui cōpetit diffinitio, & diffinitū, ſecundùm Bar. Sed Ray. dicit cōtrariū, qa oēs populi habent iuriſdictionē, nec locū publicū cauſarū. ff. de excu. tu. l. ſi duos. §. dictū. & tamē poſſunt adinuicem ſtatuere de ſuis negotiis, nō de iure publico, niſi à ſuperiore cōfirmetur. C. de teſta. l. fi. Nō obſtat verbū ſtatuēdę: qa p̄cedit verbū de neceſsitate ſtatuti: & ſtatuta nō fiūt de neceſsitate, ſed ſpōte. ergo facere nō cōpetit iure magiſtrat⁹ ſeu iuriſdictiōis: ſed magiſtratib⁹ ſic. Bal. Sed an iſta diffinitio ſit vera ī volūtaria iuriſdictiōe? dic q̄ ſic. vt reſpectu litigatorū dicat volūtaria: ſed reſpectu iudicis eſt neceſſaria. ff. de offic. procō. l. ij. per G. ī aut. de quęſtore. §. ſuper hoc G. ¶ Subrogat⁹ ad vniuerſitatē cauſarū habet iuriſdictionē ordinariā. ſecus ſi ad certa, ſ. talis populi. ¶ Superilluſtres ſunt Papa & Imperator, conſul & patritius. Illuſtres ſunt prętorio Oriētis, Illyrici, Affricæ, vrbis, & quęſtor cādidatus. Spectabiles ſunt magiſtri militū, prętor, prępfectus vigilū, procōſul, prępfectus Auguſtalis, præfectus Ægypti, Vicarius, & Dux, Comes rerū priuatarū, Comes Oriētis, & non alij Comites. Clariſsimi ſunt Comites Italię & Alemaniæ, prępſes prouinciæ: ſed magiſtrat⁹ municipales & alij pedanei non ſunt clariſsimi. G. Poteſtas terrarū nō habēt merū imperiū de iure cōmuni: ſed prępſes prouincię: ſed de cōſuetudine & vſurpatione ſic. Vnde mēbra mutilare & dānare ad mortē habēt ex vſurpatione nō de iure. ver. ergo poteſtates. qdā habēt hoc p priuilegiū per pacē Cōſtātię: vt no. ī aut. de defen. ci. §. nūc habēte. in fi. magnę glo. Hāc tamē p̄ſcriptionē poteſt reuocare princeps quādocūc̄ vult: qa cōtra abſolutā Principis poteſtatē pōt p̄ſcribi, & omnis cōſuetudo pōt ab eo caſſari. de conſti. c. j. ff. de ſepul. vio. l. iiij. §. diuus. & in aut. nauigia. C. de ſer. fugiti. cum ſimilib. ¶ Si poteſtas cōdēnat aliquē ad mortē: an iſte efficiatur ſeruus pœnę. Videt q̄ nō: qa nō pōt alicui adimere ciuitatē vel libertatē. ff. de offi. prę. l. illicitas. §. q. vniuerſas. Prætereа iſte cōdēnat ex forma ſtatuti: & ſtatutū nō dicit q̄ iſte efficiatur ſeruus pœnę. ergo &c. Nā quod omittitur à ſtatuto, pro omiſſo eſt habendū: vt no. Cy. C. de hęre. inſti. li. j. Prętera nos videmus q̄ bona nō cōfiſcātur. quod fieret, ſi moreretur ſeruus pœnę. Vlterius, nemo hodie bene natus ex cōdēnatione fit ſeruus. Ex hoc ſeqtur q̄ valent teſtamēta iſtorū: qa ſunt liberi, & retinēt bona. In cōtrariū videt: qa ſiñia ſtatim facit dāna tū ſeruū. ff. de pœnis. l. q vltimo. & l. qdā. ergo nō valet ſuū teſtamētum. Et hoc eſt verū de iure: quia lex, nō iudex, facit eum ſeruum. arg. de ritu nup. l. palam. in fi. tamen ſi de cōſuetudine eſt, quod eorum teſtamēta ſeruētur, valet teſtamētum, cum etiā ſeruo lex & cōſuetudo poſsit cōcedere teſtādi licentiā. arg. ff. de offi. pręto. l. Barbarius. in fi. & C. de his, qui. vt indi. l. pe. Et prędicta vera de condēnatis prępſentibus: ſed abſentes condemnati ex forma ſtatuti non fiunt ſerui, niſi demū capti. tūc enim quaſi ab hoſte capti inciдūt in ſeruitutem. Nā ſentētia in eos fertur hoc modo: q̄ ſi quo tēpore puenerit in fortiam cōmunis, &c. de re iudi. c. paſtoralis. in Cle. Vnde interim antequam termin⁹ aduenіat, ſunt liberi: & poſſunt teſtari. arg. ff. de ſer. expor. l. Titius. Bald. ¶ Merū imperiū liberū habet papa & Imperator: legi ſubnixū habēt inferiores, q̄bus nominatim participatum eſt in parte ſolicitudinis, non in plenitudine poteſtatis. l. j. in prin. ff. de offi. ei⁹, cui mā. eſt iuriſ. cōſtitit merum imperiū circa humanum corpus gladio materiali vel ciuili cōterēdo: qa homo ſumma res eſt: & ideo ſumma iuriſdictio reqrit ad hominē morti tradēdū vel capitaliter cōdēnādū. Nā homo eſt creatura facta ad imaginē Dei. C. de pœn. l. ſi q̄s ī metallū. Miſtū imperiū cōſiſtit circa res & act⁹, in q̄bus nobile officiū iudicis vel mercenariū decretū vel authoritas imploraſ. Nā decretū in authoritatib⁹ & officio iudicis cōſiſtit: iuriſdictio cōſiſtit circa actiōes. vice enim actionū exerceſ. ff. de ori. iur. l. ij. §. poſt originē. Hoc tāgit Spe. hic: & dic vt ff. e. l. imperiū. p G. de Cu. Cy. & Bar. ¶ Epiſcopi delegāt merū imperiū, qđ ſemp intelligiſ quo ad cauſas ſanguinis abeſſe: & debēt cōmittere generaliter. ſed alij p̄lati inferiores de iure nō habent ius gladij. ver. & nota q̄ epiſcopus. G. ¶ An q habēt duas authoritates cogātur alterā eligere. ver. vlt. no. tenet q̄ nō: qa nō pōt à ſe abdicare publicā iuriſdictionē. ff. de off. p̄ſi. l. legat⁹. ver. vltimò nota. G. ¶ An p̄ſcribaſ merū imperiū, ſi q̄s eo non eſt vſus, qa non occurrit caſus vtēdi: tamē fuit in poſſeſſione territorij vt dñs vel iuſtitiarius. Et dic q̄ ſic. ver. & ſunt hęc in arg. cōtra curiales. G. nā in iſtis incorporalibus plena poſſeſsio cōſiſtit in aptitudine, ſicut in actu. ff. de ſer. ruſti. p̄dio. l. formā. & ſi q̄s p̄ſcribit iuriſdictionē in incolas, videt etiā p̄ſcripſiſſe in forēſes, q̄ ibi delinquūt. Nā iſta p̄ſcriptio cauſat ius reale: & velut cōfeſſoria cōtra qualibet reddit. ff. ſi ſer. vē. l. ſi q̄s diutur no. ī fin. qa in ipſum territoriū videt ius p̄ſcribi, cui iuriſdictio inhęret. C. vbi & apud quos. l. fi. no. hoc. p̄bo etiā p c. dilecti. de fo. cōpe. Bal. ¶ Faciens guerram pēdente inhibitione pertinet ad forū eccleſię. in ver. Guil.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Actione ordinaria deficiente, proponitur officium iudicis, loco principalis actionis.
Iudex vel prælatus audita ſubditorum infamia, ad inquiſitionem exceſſuum ſuo officio poteſt, etiā nemine petente, procedere.

2 Diſtinguēdū eſt, vbi iudicis officiū interponitur principaliter pro actione ad petitionem partis.

3 Pater agens contra filium ſibi obedire nolentem, agit iudicis officio.

4 Officio iudicis agitur, cùm de patria poteſtate inter patrem & filium diſceptatur.

5 Iudicis officio agitur, cùm filius petitur, qui à nemine detinetur.
Iudicis officium imploratur, cùm filius à patre petit emancipari.

6 Deceptus, quia aduerſarius non ſeruat, quod promiſit: & ob id renunciauerat iuri ſuo, iudicis officium implorat.

7 Magiſter cuiuſcūc̄ facultatis pōt à diſcipulo pe-

De officio omnium iudicum. Rub.

¶ Sciendum eſt q̄ ex practicis, quos nominauit author in prœmio, ſoli tres de hoc tractauerūt. Primus Roſ. qui partę ſecūda ſui operis poſuit rubricā de officio iudicis, qđ daſ iure actionis. & v. poſt illā ad idē. Itē poſt ti. de iuramēto vaſalli, poſuit quaſi continuè xiij. Rubricas ſuper diuerſis, quę petūtur iudicis officio. & ſic ſunt xxj. Secūd⁹ fuit Vber. de Bo. q̄ tractatum de hoc compoſuit, in ſuo libello ante med. ver. rogatus. vſque ad ver. ſi criminaliter. mihi char. vj. Terti⁹ Io. de Deo, qui poſt ipſum cauil. lib. x. per generales & ſpeciales Rubricas materiā proſeqtur. & adde quod ſtatim dicā. Itē ſcias q̄ Roſ. in certis locis & ſup Rubrica de of. iud. contra colonos & adſcriptitios. ver. ſed opponitur. improbat ſubtilitatē dicētiū, q̄ quādo iudicis officiū p̄ponitur loco actionis, non debet in libello dici: ago contra talē. ſed, p̄pono vobis, &c. Horū ratio: qa iudicis officiū nō ſit actio. ff. de mino. qđ ſi minor. §. fi. cōtra partē nō debet p̄poni, ſed ſolū iudici: ſed cōtra partē proponitur, cùm agit ſuo iure. Sed ipſe de hoc nō curat: qa nomine actiōis ſaltē generaliſsimo, etiā officiū iudicis continetur. ff. de ac. & obli. actionis verbo. & ſic bene dicitur, ago cōtra talem.

a ¶ Superſcriptione. lib. vj.

b ¶ In fi. facit cle. de iureiur. Romani. ver. nos itaque. & in fine.

tere salarium, cui discipulus absq; pacto, vel stipulatione obligatur. Idem de nutricibus, obstetricibus, medicis, &c.

8 Vxor timens viri sæuitiam petere potest officio iudicis sibi caueri.

9 Imploratur iudicis officium, vt hæres cogatur adire hæreditatem.

10 Officium iudicis imploratur loco principalis actionis in quinq; casibus.

11 Iudicis officium imploratur pro via pública adæquanda.

12 Bona debitoris non soluentis peti possunt officio iudicis possideri, vendi vel separari.
Recurrendũ nõ est ad extraordinarium auxilium quadiu supersest ordinarium.

13 Officium iudicis quomodo competat ordinario, & quomodo delegato.

a ¶ §. vlti. Nunc propter additionẽ penultimã, de quo dicam j. §. fi. in. prin. 14 Officium iudicis si loco principalis actionis ad petionem partis contra incertam personam imploratur: tunc non est necessaria litis contestatio.

15 Litis cõtestatio nõ est necessaria, vbi iudicis officiũ pro actione proponitur contra nullam personam.

b ¶ Inuitis. Exempla posuit Vbert⁹ vbi suprà, et mẽta post Vin. Phi. & Goff. scripsi in dec. ĩ. co. tit. post prin. & ex his, & ex omis. & his quę posuit Inno. ibi, & Host. ibi, in summa hui⁹ tit. formatus fuit. tamen apertius totus iste tractatus vsq; ad vlti. §. qui fuit additio, vt ibi dicam.

16 Iudicis officiũ, in quibus casibus interponitur, etiã inuitis partibus.

IVdicis officiũ loco principalis actionis ꝓponit, cũ alia actio ordinaria deficit, et nõ est actio: vt j. §. vl.[a] et tũc lit. cõte. expoſcit: vt extra eo. iudicis. qđ tñ sic intellige: quia aut ĩterponit ad nulli⁹ partis petitionẽ: aut ad partiũ petitionẽ: aut eis ĩuitis[b]. ¶ † Iudicis offm̃ loco principalis actionis ad nulli⁹ ptis petitionẽ ĩterponit: cũ ꝑlat⁹ vel iudex audita subditorũ ĩfamia ad iq̃sitionẽ excessuũ ex offõ, sine cuiusq; petitiõe ꝓcedit. extra, de accu. quaſr. ĩ. & ĩ. q. j. De⁹. lxxxvj. di. si qd verò de quo cũq;. extra, de simo. licet Hel. Itẽ cũ ex offõ suo mãdat, vt qcũq; scit veritatẽ, vtrũ Titi⁹ soluerit vsuras alicui, qui Titi⁹ iurauit hoc nõ denũciare. hoc dicit extra, de iureiu. ad nr̃am. ĩ. fi. Idẽ cũ ꝑ se ingrit an tutor suspect⁹ sit de tutela. ff. de suspe. tut. l. ĩ. §. pręterea & j. dicã. Ad ei⁹ em̃ offm̃ spectat ꝑ se talia inquirere & corrigere. ff. de offi. præsi. cõgruit. extra de off. ord. c. j. xxxv. q. vj. eps. extra de te. cog. ꝓterea. xxiĩ. q. iiĩ. si is, q. C. de bo. ꝓscrip. si intra. ĩ prĩ. & obuiare ne fiãt. lxxxvj. di. c. j. ĩ. & iĩ. di. c. j. & ĩ. suspectos ab administratiõe remouere: vt ibi, et extra, de off. del. venerabili. iĩ. q. ĩ. quia ea. extra, de accus. cũ dilecti. & de simo. licet. Itẽ dãnis eccl⁹iarũ occurrere. extra, de insti. cũ veniſſent. in fi. Sicr & his quidẽ oĩbus nõ est litis cõte. necessaria: sed sunt illi exponẽda capitula, sup quib⁹ inquiritur cõtra eũ. extra, vt lite nõ cõte. qm̃ fre. §. sunt & alĩ. & ĩ præ. c. quaſr. §. debet igiť. xj. q. iĩ. eorũ. vel dic, vt j. de inq̃sitionib⁹. §. nũc tractem⁹. aſs, nũc videdũ. ver. cũ igiť. & seq. ¶ † Si verò offm̃ iudicis interponiť prĩcipaſr ꝑ actione ad petitionẽ ptis petẽtis aliqd sibi dari vel fieri: tũc subdistĩgue aut qa cõtra certã pſonã, aut cõtra incertã, aut cõtra nullã. Si cõtra certam: tũc habet locũ decr. extra, eo. iudicis. quia tũc est merũ offm̃, & dať libellus, & expoſcit lit. cõte. ff. de mino. Papin. in fi. & l. pr̃. §. j. & C. si aduersus deli. l. j. C. in quib. cau. in inte. resti. nõ est ne. l. j. C. de mino. l. iĩ. extra, de resti. in inte. c. j. Cũ em̃ loco actionis succedat, vt s̃. ver. ꝓxi. sine qua nemo experiť: vt ff. de neg. ge. si pupilli. §. fi. viĩ. dif. quo iure. extra de iudic. examinata. ei⁹ naturã debet imitari. ff. si q̃s caut. si eũ. §. qui iniuriarũ. C. de rei vxo. act. l. vnica. extra de stat. ho. recolẽtes. lxxvj. di. nosce. & c. scire. licet nõ perpetueť ꝑ lit. cõtest. vt in ꝑ. l. Papinian⁹. Qđ aũt dixi, qđ expoſcit lit. cõt. patet in multis exẽplis: vt ecce, primò ĩ resti. in inte. siue à minore, siue a maiore ꝓposita. Pone em̃; ecclesia alienat iuris solẽnitate adhibita aliquã possessionẽ, in qua leditur enormiter citra dimidiã iusti pretĩ: certè põt petere per merũ offm̃ iudicis, vt pecunia emptori restituta recuperet possessionẽ: vt extra de reb⁹ eccl. nõ alie. ad nostrã. & extra, de rest. in inte. c. j. Hmõi em̃ officiũ iudicis proponiť à parte pro actiõe, & cõtra certã pſonã, s. cõtra emptorẽ, vñ debet lis cõtestari. Itẽ etiã in minore lęso: licet ei per edictũ prętoris subueniatur: vt ff. de mino. l. ait prętor. & l. patri. §. j. & l. quod si minor. §. fi. & extra, de in integ. resti. cõstitutus. ff. de euictio. l. minor. respõ. j. C. in qui. cau. non est in integ. resti. ne. l. j. in fi. de exce. exceptiones. in fi. Idẽ est in maiore causa Reipublicę absente: cùm læso cuilibet prętor subueniat: vt ff. ex qui. cau. ma. l. j. tamẽ ex officio iudicis iuuatur. C. ex qui. cau. ma. in cõtractibus. Idẽ etiã rescissoria, quæ quãuis ex beneficio prætoris cõpetat, vt ff. eo. maiores. & l. ab hostib⁹. & C. eo. l. j. tamẽ officio iudicis expeditur. Vnde dicũt qdã, qꝺ ex edicto prętoris est inefficax, quousq; prætor viuus in eam insufflat spiraculũ vitę: vt ff. quod metus causa. metũ. §. violẽti. Insti. de act. §. rursus. [c] An autẽ restitutio in integr. sit necessaria litis cõtestatio, vel possit dari cõtra absentẽ? Dic vt extra, eo. c. ĩ. de interest. c. j. & c. cùm ex literis. ¶ † Itẽ aliud exẽplũ: nã si pater agit cõtra filiũ obediẽtiã & reuerẽtiam sibi prętare nolentem. agit iudicis officio. xxx. di. c. j. extra, de ma. & ob. cùm inferior. C. de emẽda. propin. l. vna. ĩ. q. vĩ. quęriť. Itẽ si pater, vel mater agũt cõtra filiũ, vel fili⁹ cõtra eos pro alimẽtis: aget iudicis officio. Est enim hic necessaria cognitio: qa fortè negabiť pater esse, vel fili⁹. xxx. distinct. si qs dereliquerit. ff. de lib. agn. Isi qs à liberis. rñ. j. & ꝑ totã l. j. ff. de iust. & iure. extra, de fi. pres. Michael. extra, de eo, qđ in ma. quã pol. ꝑ adul. cùm haberet. in fi. in auť. vt li. ma. & aui. §. illud quoq;. extra, q fi. sint leg. trãsmissę. de proba. ꝑ tuas. Itẽ si patronus ad inopiã vergẽs petit sibi per ecclesiã vel libertũ prouideri. extra, de iure patronatus. xvj. q. vĩ. quicũq;. & in prę. l. si q̃s à liberis. §. solẽt. Itẽ si patronus petit vt libertus obsequiũ sibi prętet: vel si cõqueriť se ab eo contẽptũ, vel ab eo conuitiũ sibi factũ, vel dictũ: officio iudicis ageť. ff. de offi. prę. vr. l. j. §. cùm patronus. ¶ † Itẽ officio iudicis agitur, cùm inter patrẽ & filiũ de patria potestate disceptatur, & cõstat tãtum de filiatione. ff. de libe. exhi. deinde. §. j. ff. de rei vẽd. l. j. §. ꝑ hãc. C. de peti. hęre. si putas. C. de patria potestate. l. j. & ĩ. extra, de conuersi. infi. c. fi. ¶ Sed q̃ritur, an in præmissis casib⁹, s. de patre & filio, & de patrono & liberto sit libellus necessari⁹? Quod dic vt j. de libel. cõcep. §. nũc dicẽdũ. ver. xxxv. [d] ¶ Sed an in eisdẽ casibus, & etiã in cautione dãni infecti, de quo j. subĩcitur debeat appellatio admitti? Et qdã dicũt qꝺ nõ. ff. de app. reci. vel nõ. si res. Alĩ cõtra, [e] C. de peda. iudi. l. placet. Ita tamẽ qꝺ pẽdente appellatione alatur q fuerit pronũciatus alẽdus, sine prę iudicio tamẽ. ff. de inoffi. testa. si instituta. §. pe. C. de ori. iur. l. fin. ff. de test. tu. l. itẽ. ff. de iure deli. filius. & no. ff. q sui vel alie. iur. sunt. l. pe. ¶ † Itẽ agitur officio iudicis, cùm fili⁹ petitur, qui à nemine detinetur. ff. de li. exhi. l. iĩ. hoc aũt interdictum. extra, de cõuer. infi. c. fina. iĩ. q. j. redintegrãda. Itẽ implorať, cùm filius petit à patre emãcipari. [f] ff. si q̃s à pa. fu. ma. l. fi. & de cond. & de. si cui legatũ. ver. arbitro. Itẽ cùm petũtur separari bona. ff. de separa. l. fi. Item cùm petitur sentẽtia pronũciari nulla, vel processus. extra, de procu. in prę sentia. extra, de offi. dele. cùm contingat. ff. de fer. l. j. [g] Itẽ imploratur contra hæredẽ: vt vltima voluntas testatoris impleatur. extra, de testa. tua. C. de episco. & cler. auť. licet. C. de sac. sanc. eccl. l. j. Item implorat officium iudicis, q per metum rem suã tradidit: licet ei subueniatur per edictũ quod metus cau. ff. quod metus cau. metũ. §. ex hoc edicto. Itẽ deceptus, qui se supponit gratiæ capituli, suas literas ei tradẽdo: si capitulum malum causamentum habet ei. extra, de renun. sanè. & c. veniens. [h] ¶ † Item qui deceptus renunciauit iuri suo, & qui deceptus est quia aduersarius nõ seruat quod promisit. extra, de pac. cùm pridem. & de rerum permu. cùm vniuersorum. & de præben. inter cætera. Item cùm aduocatus seu qualiscunque defensor à clientulo: vel magister cuiuscũque facultatis à discipulo petit salarium: qui sola pollicitatione, non pacto, vel stipulatione ad hoc obligatus est. [i] ¶ † Idem intelligas in nutricibus, & obstetricibus, & medicis. ff. de var. & extraor. cogni. l. j. §. in honorariis. & per totam legem. C. man. salariũ. & ff. eodẽ. salarium. Dic vt ibi. extra, de foro compe. Romana. §. nec etiã. & in hoc forma libellum. vt j. de magistris. Item is, qui passus est in oculis propter mala colyria, quæ medicus apposuit, & propter hoc rem suam vendidit: factus sanus rem à medico officio iudicis petet. ff. de var. & extraordin. cogni. l. medicus. & hic forma libellum vt. j. de iniur. ¶ † Item vxor timens sæuitiam viri, petet officio iudicis sibi dari licentiam abeo recedendi, vel idonee caueri: extra, de restitu. spolia. literas. in fin. extra, de spon. cùm locum. de procur. c. accedens. Item cùm seruus conqueritur de nimia sæuitia domini. ff. de his, qui sui vel alieni iuris sunt. l. j. & ĩ. & Institut. eodem. versus finem. Et tunc libellus datur, si petitur: alioquin appelletur. C. de episcopa. audi. si lenones. ff. si quis à patre fu. ma. l. fina. Item cùm pater conqueritur de malo filio, vel filius de patre duro. ĩ. quæst. viĩ. quæritur. Item cùm propter ingratitudinem officio iudicis petuntur liberti: vel etiam quæ donata sunt reuocari. C. de libertis, & eorum libe. l. prima. extra, de dona. c. finali. Item petitur officio iudicis. vt arbiter vel iudex pronunciare cogatur. ff. de arbit. l. tertia. §. primo. ff. de iudic. de qua re. extra, de causa possess. & propriè. cùm super. Item imploratur officium iudicis vt tutores, vel curatores compellantur gerere: & si malè excusati sunt, vt reducantur in gestionem. ff. de minor. verum. §. ex facto. Insti. de excusa. tuto. §. fi. quod remoueantur. [k] C. de admi. tuto. l. fi. Item imploratur [k] vt caueatur de damno infecto: & pro legatis & fideicõmissis præstandis, & similibus. ff. de actio. & oblig. actionis verbo. ff. vt lega. vel fideicommiſ. nom. caueatur. l. j. & l. etiam. xvj. q. iiĩ. neque decennĩ. & ff. de damno infecto. l. prætoris. & l. iij. §. hoc

a ¶ Obligat⁹ est. Vide j. de salariis. §. iĩ. in priu. & §. iĩ. ver. is quoquo.

b ¶ Imploratur secundùm Vber.

c ¶ Rursus. Hic scripsi post Host. eo. tit. c. ĩ. §uper gloss. ĩ. ante finem.

d ¶ Versicu. xxxv. qđ ibi posuit fuit dictum Vber.

e ¶ Contra. Scilicet Vber. cuius ad literã fuit iste ver. & vide j. de app. §. in quibus. vers. sed nunquid quando.

f ¶ Emancipari. Qđ quatuor casibus petere poterit, quos scripsi de restit. in integr. cõstitutus. in princ.

g ¶ L. j. Hoc fuit vltimum dictum Innoc. in c. ĩ. eo. tit. in fin. magnæ glo.

h ¶ Veniens. Ibi dixi post Vin. quòd causamentum est vulgare Hispanorum. in gloss. videtur. in fi.

i ¶ Obligat⁹ est. Vide j. de salariis. §. iĩ. in priu. & §. iĩ. ver. is quoquo.

k ¶ Imploratur secundùm Vber.

iñ.§.hoc aũt.& l.p̃tor.§.ei⁹.An aũt hic sit necessarius libellus,no.j.de lib.cõcep.§.nũc dicẽdũ.versi. xxx.&versi.xxxñ.¶ Itẽ imploratur in actiõibus priuatorũ criminũ pro pœna imponẽda.Vnde dicũtur extraordinaria crimina illa,de qb⁹ tractať ff. de extraor.cri.& de priua.deli.Itẽ imploraťᶜ ꝓ exhibẽdis tabulis testamẽti.ff.de tab.exhi.l.j.in fi.ff. quẽad.testa.aper.ñ.An autẽ libellus sit hic dãdus, dicã in prę.versꝰ.xxx.†Itẽ implorať,vt cogať hęres adire hæreditatẽ:vt eã, vel legata alĩs restituat. ff. ad Treb.restituta.§.Titi⁹.& l.nã & diuus.l. cogi. rũ.j.& l.ille,à quo.§.tẽpestiuũ.& l.recusare.& no. ff.de fideicõ.hęre.pe.l.ñ.An aũt hic sit dãdus libel lus,not.ĩ prę.ver.xxx.Itẽ cùm dñs imponit seruo necessitatẽ peccãdi.C.de epi.audi.si lenones.Item implorať ne vis fiat ei,q ĩ possef.missus est,vel mit ti iussus est,vt defendať,si repelliť, vt nõ admittitur.ff.ne vis fiat ei, q in pos.mis.est.l.j.ñ.& iñ. extra,de do.& cõtu.cõtingit.Itẽ ĩ edicto diui Adriani ꝓponitur officiũ iudicis secũdùm quosdã.C.de edic.diui Adri.tol.l.fi.ᵇ Itẽ in alio casu.ff.ad l.fal.l. pe.ĩ fi.Itẽ si seruus vel filiusfamilias argẽtariã exercuerit,pater vel dñs p officiũ iudicis edere cogeť. ff.de edẽdo.prętor ait.§.ñ.ᶜ & l.si qs.secũdùm quosdã.Itẽ implorať etiã in denũciatione matrimonĩ extra,q ma.accu.pos.cùm in tua.Itẽ in crimine vsurarũ.xiiñ.q.iiñ.p totũ.extra,de iureiur.ad nostrã. ñ.Itẽ in quolibet crimine ecclesiastico,in quo ciuiliter agiť.xxiiñ.q.iñ.ecce.extra, de collu. crimina. xxñ.q.j.c.fi.Itẽ implorať,cùm agitur cõdictiõe ex canone.iñ.q.j.redintegrãda. vt cùm clericꝰ dicit se amisisse rẽ p violẽtiã,vel metũ,vel dolũ,vel captiuitatẽ,vel tẽporis conditionẽ:vt ibi,& extra,de re. spo.sępe.Itẽ implorať contra collectores,vel dños hoĩes in collectis vltra vires grauãtes.ᵈ Itẽ cùm vocãtur ad officia,q excusationẽ habẽt.ff.de vac.mu. sextũdecimũ.§.fi.C.li.x.quẽadmodũ ci.munera.l. j.& ñ.iñ.& iiñ.Et in hoc & in sequẽti forma libel lũ vt j.de cẽsi.Itẽ contra colonos,seu adscriptitios redit⁹ dñs soluere nolẽtes: quia dubitãt, an hi dñi sint.C.de agri.& cẽsi.litib⁹.§.j.lib.xj. Itẽ cùm vasallus à dño indebitè grauať, saltẽ ex mẽte iuris. ff. si quadr.pau.fe.di.l.j.§.pe.ff.de iur.om.iudic.si qs id,qđ.C.li.xj.ĩ qb⁹ cau.colo.censi.l.j.& de agr. & cẽsi.l.pe.& fi.ĩ auť.de q̃st.colla.vj. Et ĩ hoc forma libellũ vt j.de feu.§.fi.Itẽ implorať ꝓ fructib⁹ rei męq cõtra detinẽtẽ eã.C.de rei vẽ.certũ.§.bonęfidei.ff.e.si nauis.§.fi.extra,de resti.spo.grauis.ff.de pet.hęr.illud.§.p̃do. & §.ad officiũ.& l.sed & si lẽge cõmissoria.§.si ante litẽ. Et in hoc forma libellũ,vt j.de causa pos.& ꝓprię.§.notãdũ.ver.porrò. Itẽ ꝓ impẽsis,siue de nouo,siue ĩ refectiõe factis. C.de rei vẽ.domũ.ff.de pet.hęr.planè.& l.illud.§. ad officiũ.Itẽ ꝓ vsura in bonęfidei iudicijs:ĩ his,q̃ imitãtur iudicia bonęfidei,sicut in legatis.C. in q. cau.ĩ integ.resti.nõ est ne.in minorũ pſona.C. de vsu.vel fruc.le.&fidei.l.j.ñ. & iñ.& ff.de vsu. vsurę,Et in hoc forma libellũ vt j.de vsu.¶ †Itẽ ĩploraťᵉ loco prĩcipalis actiõis in quinq̃ casib⁹. Primꝰ cõtra turbãtẽ mihi vsum,quẽ habeo pcipiendi,vel hauriẽdi,vel ducẽdi aquã:qa nõ pmittit vti:vel fortè amouit vsum aquę,vel ipsam aquã.quo casu iudex p officiũ suũ faciet me retinere vsum aquę coercens factũ aduersarĩ,& rei cõpetẽtẽ formã dãs. Et intellige qđ habebã illũ vsum nõ iure seruitutis:qa tũc cõpeteret cõfessoria.ff.si serui.vẽ.l.ñ. & l.sicuti.§.Aristo.& ff.de serui.quoties.Secũdꝰ,cõtra instituẽtẽ inciuiliter,i.nõ de iure ciuili,riuũ seu seruitutẽ aquę p prędiũ meũ. In hoc etiã casu cõpetit mihi negatoria directa,si sim directè dñs prędĩ:vel vtilis,si vtiliter sim dñs,ff.si ser.vend.l.ñ.ff. de pub.l.si ego.Si verò nec directè,nec vtiliter sim dñs:tunc valde necessariũ est officiũ iudicis. Tertius,cõtra detinẽtẽ equã meã,penes quẽ cõcepit & peperit.petã enim officio iudicis tã equã quàm fœtũ.licet enim in hoc casu mihi cõpetať directa rei vẽdicatio & Publiciana: vt ĩ prę.l.si ego,ff.de vsu. eqs.ᶠ ff.de vsufc.l.si aliena.§.Scęuola.Quartꝰ,cõtra mittẽtẽ animalia in segetes meas: & maximè cùm sunt in herba;vel in vineã; licet & hiç alię cõpetãt actiões:vt no.j.de iniur.Quintꝰ,cũ plurimi hoĩes, g q p plura loca debẽt distribui:ᵍ qa fortè mutãtur de loco ad locũ,vt Saraceni dispersi ĩ Sicilia,mutati sunt ĩ Apuliã:vt C.li.x.de iure fis.l.certa.ĩ meũ agrũ collocati sunt.Per iudicẽ em̃ tũc fiet ęquè distributio. Hi qnq̃ casus sunt ff.de var. & extraor. cog.de vsu.Et ĩ his qnq̃ casib⁹ cõcipies libellũ vt j.de cau.pos.& propriè.§.priuata.ver. sed & sine. 11 ¶ †Itẽ ĩplorať officiũ iudicis seu magistrat⁹, si via ciuitatis,q̃ est ꝓpè domũ alicui⁹,facta est arctior, vel angustior,vel est clausa,ita vt public⁹ cõmeat⁹ impediať:vel si facta est affluxior:q̃ rec expedit dño dom⁹,vt debeat adęquari: vel si sic impedita est,vt nõ possit trãsiri,nisi fiat põs. cogeť enim vt eũ faciat,vel q̃ sic pareť,vt aqua possit labi:vel etiã si via fodiať,vel aliqd ibi fiat,ꝓpter qđ non põt trãsiri, vel vehiculũ duci: vel si morticinia ibi ꝓjiciãtur, vel stercora,vel alia immũda.ff.ne qd ĩ loco pu.fi. l.ñ.§.hoc ĩterdictũ tm̃. tũc etiã cõpetũt ĩterdicta: vt j.de cã poss.& ꝓprie.§.qa verò.versi.cęterũ.& seq.Itẽ contra eũ,cui relictũ est legatũ,vt filiũ suũ emãcipet:nec vult emãcipare.cogeť em̃ ad hoc extraordinariè,i.officio iudicis ff.de cõdi.& demõ.si h cui legatũ.ʰ ¶ †Itẽ bona debitoris nõ soluẽtis pe- 12 tũtur officio iudicis possideri,& vẽdi,vel separari: vt ff.& C.de bo.auť.iu.pos.extra,vt lite nõ conte. q̃m.§.ĩ alĩs.Super quo forma libellũ vt j.de eo,q mit.ĩ pos. Itẽ implorať officiũ iudicis à creditoribus,vt cõstituatur curator bonis ei⁹,q bonis cedit, vel q sine hęrede decedit,vel etiã cum hęrede:q tũ nõ vult hęreditatẽ adire, vt p eũ bona vẽdãtur, & creditorib⁹ satisfiat:vt ff.de cu.bo.dã.l.j.in fi.¶ In his igiť casib⁹ iudicis officiũ directè seu loco principalis actionis proponiť ad petitionẽ partis cõtra certã pſonã:& est merũ officiũ.vnde expoſcit litis cõtestationẽ,vt dixi.Videť tũ hoc fallere in denũciatiõe,quã qs ꝓsequtur,vbi nõ videť litis cõtestatio necessaria.extra,de dolo & contu.cùm dilecti. extra,vt lite non cõtesť.q̃m.§.sunt & alĩ.extra,de accu.qualiter.ñ.§.debet. Sed dic q̃ tũc debet lis cõtestari,& ordo iuris seruari:vt not.extra,de purg. ca.cũ dilectis.& j.ĩ ti.de inqsi.§.nũc tractem⁹.ver. si aũt inqratur. ¶ Sed opponiť.nã in multis exp̃sis casib⁹ certę cõpetũt actiões:& quãdiu supest ordinariũ auxiliũ,nõ est ad extraordinariũ recurrẽdũ: vt ff.de mi.ĩ causę.ĩ prin.sed illud verũ est in causis i minorũ.ⁱ In alĩs aũt casib⁹, licet alię cõpetãt actiones nihilò minus tũ & iudicis officiũ imploratur. 13 ¶ †Et nota q̃ hoc officiũ cõpetit ordinario principaliter & incidẽter:sed delegato incidẽter:vel etiã principaliter, si hoc ei prĩcipaliter cõmittiť.extra, de in integ.res.c.pe.Itẽ officiũ hoc dať fauore pſonæ,nõ rei.vnde põt cõputari inter pſonales actiones,& nõ inter reales: cùm implorať à minore,vel 14 ecclesia,vel etiã à maiore. ¶ †Porrò si officiũ iudicis loco prĩcipalis actiõis ad petitionẽ partis cõtra incertã pſonã implorať: tũc nõ est necessaria litis cõtestatio,sed res iudicis officio expediť. qđ in casibus sequẽtib⁹ patet:vt si mihi furtũ fit,& nesciop quẽ,facerdos me petẽte ex officio suo põt excõmunicare furẽ incertũ.extra,de offic.or.c.ñ. Itẽ in eo,q famosum libellũ clãculo ꝓiecit.v.q.j. q̃dam. Itẽ q̃nq̃ petiť dari tutor pupillo,vel curator minoribus xxv.annis,maiorib⁹ tñ xiiñ.annis.Insti.de cura.p totũ.ff.de postu.l.j.ad fi.& l.seq.videtur tñ hic peti cõtra certã pſonã:qa certa pſona debet assignari ab eo,q petit tutorẽ vel curatorẽ.C.q petãt tut.l.ñ.& p totũ ti. Sed dic q̃ nihil petiť ab eo,quẽ noĩat:vnde ĩ talib⁹ nõ est dãdus libell⁹, nisi iudex k dicat,scribe tuã petitionẽ: vt sup ea deliberem⁹. k sic vĩ.q.j.qualiter,& c.quãuis.& §.ecce his.Itẽ q̃ petiť dari curator bonis.ff.de cura.bonis dan.l.j.& fin. Itẽ q̃ ep̃o impotẽti petiť dari coadiutor. extra, l de cleri.ęgrot.ex parte.ˡ Itẽ p officiũ iudicis ꝓ tribunali sedẽtis petat se mitti qs ĩ possessionẽ bonorũ ex testamẽto vel ab ĩtestato.ff.de bo.pos.sed cum patrono.§.bonorũ pos.ff.q̃s ordo in bo.pos. ferue.l.vtile.§.dies,ff. de suc. edic.l.j. §. decretalis. Nõ em̃ videť in hac petitiõe certa pſona nominãda.Sed si is,q credit lædi,cõtradicat, tũc admitteť,

¶ Implorať.Hunc, & sex casus seq.posuit Vber.

¶ L.fin.Vt ibi no. in glo.sigillorum.

¶ §.ñ.& iñ.vbi de hoc.

¶ Grauantes. Et quomodo isti ad restitutionem teneantur, vide per Hosti. in Sum. de pœ.§. fin. ver.sed quid de quæsitis. & versi.seq.

¶ Implorať. Verba Rof. vbi rubrica de offi.iudi. per quod vsum aquæ retineo.

ADDITIO. An ex sola ęquitate naturali implorari possit officium iudicis, vide Soci. consi.clxiiñ.incip. visa bulla. colũ. v. versi.non omitto. in ñ.vol.Henricus Ferran.

¶ Equis.Exponitur, i. equabus. & in l.seq. bos ponitur pro vacca.

¶ Distribui . Forsan in exercitu,dicit ibi glo.

¶ Legatum.Iste.§. est vn⁹ de quatuor casibus,ad quos s. remisi.

¶ Minorum.Supple & ecclesiarum, vt scripsi eod.ti. c. ñ.super prin.glo.

ADDITIO. ADDE Bart.in l.in prouinciali. §. si verò. in ñ.colũ. ver.cõtra istud. ff. de oper. noui nũcia.vbi quod quãdo auxilium extra ordinarium est mihi vtilius quàm ordinarium, vt quia nimis grauor, q̃ tunc possum vti extraordinario.Et ibi an remedium ordinarium tollat extraordinarium, quando extraordinarium est facti.& quid quãdo vtrũque est iuris. Hen. Ferran.

¶ Deliberemus.secundùm Vber.cuius fuit iste versic. quem etiam posuit Ioan.de Deo.

¶ Parte . Sed hoc dic, vt de clerico ægr.ca.vno,lib.vj.

ff. de adop. l. nã ita. C. quorũ bo. l. j. ĩ fi. & l. seq. extra, de ofli. archi. ad hæc. ff. de aqua plu. arcẽ. l. iij. & C. de cur. fur. l. fi. §. ij. C. q admit. ad bo. pos. l. pe. xij. q. ij. nõ liceat. extra, de reb. ec, nõ alie. si qs presbyterorũ. Item[2] qñ petit vt interdicat alicui administratio propriorũ bonorũ, tãquã ꝓdigo: hoc solo officio iudicis petit. vnde nec libell⁹ datur, nisi vt ipse deliberet, vt p̃ dixi: licet cõcedã eos, q lædũtur vocãdos, vel saltẽ ad cõtradicẽdũ admittẽdos.[b] C. si vt se ab hær. absti. aut. si oẽs. C. de liberali causa. principaliter. ff. de mino. etiã. §. fi. ff. de cur. fur. obseruare. Minor ergo, q petit restitui, vt ab hęreditate abstineat, nõ dat libellũ. ¶ Alij dicũt, q̃ si minor se velit defendere, q̃ nõ sit dãdus curator: dabitur libell⁹: qa ab eo petitur iudicis officiũ, vt cesset ab administratiõe rei suę: sicut cũ tutor suspect⁹ accusatur. Itẽ reperit officiũ iudicis, qđ iudex p se intẽtat, & exeqtur sine aliquo petitore: vt in remouẽdo tutorẽ suspectũ, de quo sibi cõstat: & in inqrẽdis criminib⁹, de qb⁹ est publica fama: vt dixi §. in prin. hui⁹ tit. ¶ †Si verò iudicis officiũ ꝓ actione ꝓponat cõtra nullã pſonã, eodẽ modo nõ est necessaria litis cõtestatio: vt si ĩfamis, q nõ põt postulare, nisi ꝓ se, & ꝓ certis pſonis petit in integrũ restitui ad famã. ff. de postul. l. j. & iij. q. vij. ĩfamis. §. tria. vers. alij enim oẽs. ¶ Itẽ qñ petit electio cõcors cõfirmari. extra, de elec. postq̃. xlvij. di. de Petro. xxj. q. j. relatio. Hoc em̃ cõtra neminẽ petit, sed soli⁹ iudicis officio cõfirmat, vel infirmat. eo. ti. nihil. & c. cũ nobis. ibi: duxim⁹ officio nr̃o, &c.[c] Itẽ cùm minor, q dãnosam adijt hęreditatẽ, petit restitui cõtra factũ suũ, vt sibi liceat abstinere.[d] C. si vt se ab hęr. absti. l. vna. & aut. si oẽs. ff. de cura. bo. dã. l. j. Sed iste casus posset poni s. ĩ p̃cedẽti mẽbro, qñ cõtra incertã pſonã. Itẽ gñaliter cõtra nullã pſonã iplorat, q̃ties aliqd, qđ petẽti ꝓdest, & nulli obest, petit. C. de p̃ci. Impe. offe. rescripta. q̃ est xxv. q. ij. 16 ¶ †Inuitis quoq; ptib⁹ interponit officiũ iudicis: vt si qs cõtraxit cũ cõsanguinea, & nolit se ad monitionẽ eps separe, vel testes sup mr̃imonio ꝓducere: qa tũc põt eos inuitos eps excõicare. extra, de of. or. significauit.[d] Itẽ si vir & vxor se p̃ textu cõsanguinitatis sine iudicio eccl'ię separãt: eps de hoc etiã ĩuitis eis, vel cõsanguinitatẽ cõfitẽtib⁹ ex officio suo inqret. extra, de diuor. porrò. in fi. extra, de eo, q cog. consan. vxo. suę. sup eo. Itẽ si sup bñficio sit appellatũ, & neutra ps vult ꝓseq, sed differt vsq; ad annũ: supior, si videat ex dilatiõe ecclesię piculũ ĩminere, põt ptib⁹ ex offõ suo terminũ p̃figere. extra, de app. oblatę. ĩ fi. Idẽ põt dici ĩ sacerdote postulãte, quẽ ĩuitũ iudex repellet. extra, de postu. c. fi. ff. e. quos ꝓhibet. xiij. q. iij. deniq;. ¶ Idẽ põt dici in excõicato & alijs: qđ dic, vt j. §. impedit. Quod etiã ĩuitis omnib⁹ officiũ iudicis interponat, ꝓbatur ff. de postu. l. j. extra, vt eccle. benefic. c. vnico. ver. nos, vt p̃diximus. & ij. q. vij. alieni. vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 ☞ Officium iudicis, quibus modis potest incidẽter implorari.
Officiũ iudicis incidẽter ꝓponitur qñq; in modũ exceptionis, quandoque in modum replicationis.
2 Officiũ iudicis proponit per modum exceptionis.
3 Minor petẽs restitui directè, dare debet libellum.
4 Officiũ iudicis vicẽ obtinet actiõis: imò simpliciter inspecta diffinitione actionis, dicitur actio.
5 Implorans beneficium epistolæ diui Adriani, qua ratione dabit libellum.
6 Libellus videt super qualibet exceptione dãdus.

f [image] Incidenter quoq;[3] põt officiũ iudicis implorari:[f] vt extra, de in integ. resti. c. cã, nec est tũc litis contestatio necessaria, vel libell⁹: vt ecce, si agit rei vendicatio, re vsucapta post litẽ cõtestatã iudex ex offõ iubet incidẽter cauere, q̃ re⁹ nõ pignorauerit rẽ petitã, vel q̃ nõ manumiserit, si seru⁹ vẽdicabat. Insti. de offi. iud. §. ad exhibẽdũ. ff. de nox. act. si qs hominẽ. §. q̃ tũ. ff. de rei vẽ. l. si post acceptũ. Itẽ pignoratitia actiõe ꝓposita iubet incidẽter cauere de dolo. ff. de pigno. act. creditor. Itẽ ĩcidẽter petit restitutio ad aliquã ꝓbationẽ in principali causa omissam. extra, de integ. resti. cùm venissent. & c. auditis. & c. ex literis. ¶ †Vt aũt hoc pleni⁹ videas, dic q̃ officiũ iudicis ĩcidẽter qñq; ꝓponit ĩ modũ exceptiõis: qñq; verò in modũ replicatiõis. ¶ Officiũ iudicis incidẽter in modũ exceptiõis ꝓponit: vt si minor, q alienauit[g] pecuniã mutuo acceptã, excipit cõtra creditorẽ, q̃ nullã inde habuerit vtilitatẽ: vnde petit se restitui. C. si aduer. cre. l. j. ff. de mino. l. patri ꝓ filio. §. fi. C. si aduer. delic. l. j.[h] Itẽ si epo petẽte in aliqua eccl'ia subiectionẽ, lata est sn̄ia cõtra eccl'iã, quã cùm petit eps cõfirmari, excipit eccl'ia q̃ nõ est cõfirmãda: imò petit restitui ꝓpter ꝓbationẽ omissam. extra, de ĩ integ. restit. c. ij. & c. suscitata. Itẽ si is, à quo res vẽdicat, excipit, q̃ eã ex necessitate distraxit: qa erat tpe pitura: vel etiã fruct⁹, ne corrũperẽtur: officio iudicis ei succurrit, vt solùm ad 2 ptiũ teneatur. ff. de rei vẽ. l. itẽ verberatũ. §. j. ¶ †In i modũ etiam replicatiõis officiũ iudicis ꝓponit. i nã & replicatio est exceptio. ff. de excep. l. ij. Insti. i de replicat. extra, de excep. dilecti filij S. & P. & c. dilecto. & c. significauit. Verbi gratia, minor egit rei vẽdicatiõe ad domũ: vel cõuenit debitorẽ: exceptũ fuit de prę̃scriptiõe: tũc quasi loco replicatiõis minor petit restitutionẽ officio iudicis contra illã prę̃scriptionẽ. C. si aduer. vsuc. l. vnica. ff. de ꝓcu. q ꝓprio. §. itẽ q̃rit. ff. de mino. etiã. C. ĩ q. cau. ĩ interes. nõ est ne. l. fi. ĩ fi. Idẽ etiã dicẽdũ est, vbi opponit exceptio iurisiurãdi, vel rei iudicatę, vel pacti: & vbi actio ipso iure salua rem̃ãsit, licet inefficax, ꝓ dictã exceptionẽ. ff. de rei vẽ. l. j. C. de pac. l. pacta. ff. de pac. si vn⁹. §. pact⁹. Debet igit minor intẽtare aliquã actionẽ, vel cãm prętẽdere: & si nõ opponit exceptio, qđ q̃ñq; cõtingit: vt ff. de publ. si qs. in fi. C. sen. rescin. nõ pos. l. ij. nõ habebit locum replicatio. extra, de re iud. ĩter monasteriũ. & sic obtinet sine restitutiõe. ff. de rei vẽd. officiũ. ĩ prin. Si aũt opponit exceptio à debitore, interueniat repli catio minoris ætatis, & restituet, vt dictũ est, arg. ff. de iureiur. nã postea. §. si minor. extra, de excep. dilecti. C. si aduer. rẽ iu. l. j. C. si aduer. transac. l. j. & ij. ¶ †Sed q̃rit, an in prę̃missis casib⁹ minor dabit 3 libellũ, cùm petit restitui principaliter vel incidenter? Et dico q̃ cùm directè petit restitui: tũc dabit libellũ. extra, eo. c. ij. iij. q̃st. iij. offerat. extra, de lib. obla. c. j. ij. q. j. legũ. C. si sęp. ĩ ite. rest po. l. ij. ĩ fi. vbi dicit, agãt: ergo detur libell⁹. & l. iij. & C. si aduer. 4 cre. l. fi. ibi: solẽniter, &c. †Officiũ em̃ iudicis ex toto tunc vicẽ obtinet actiõis. arg. ff. de act. & ob. actiõis. imò videt simpliciter actio inspecta diffinitiõe actiõis. C. de edẽ. edita. Insti. de actio. rn̄. j. sine qua nemo experit. ff. de nego. gest. si pupilli. ff. de peti. hęr. si qd. §. illud. T ñ nõ est actio, sed quasi: qa loco eius dat. ¶ Si verò excipiẽdo vel replicãdo restitutio seu iudicis officiũ postulet secũdùm qđ dicitur. ff. de ꝓcu. q̃ ꝓprio. §. itẽ q̃rit. Tũc nõ debet dari libell⁹, nisi in formã petitiõis ad instructionẽ k iudicis, & nõ ĩ modũ libelli, secũdùm Io. de Deo:[k] sicut nec in alijs exceptiõibus vel replicationibus. Vber. aũt de Bo. dixit hoc verũ esse in alijs exceptiõibus, q̃ à iure cõi cõpetũt: sed hic dixit dãdum libellũ. Nã hoc beneficiũ est implorãdum: & id circo est libellus dãdus, cùm à iudice postuletur: quia fortè pronũciabitur super hoc: vt no. C. de or. iud. l. j. ff. de mino. intra. rn̄. j. De hoc j. in tractatu libel 1 lorũ. de resti. in integ. §. j. vers. porrò.[1] ¶ Quid si is, 1 cõtra quẽ petit, cõtumaciter se absentat? De hoc j. de in integ. restitu. §. ij. vers. vltimo. 5 ¶ †Et secundùm prę̃missam rationẽ videt q̃ implorãs beneficiũ epistolę diui Adriani dabit libellũ. ff. de fideiuss. inter eos. in prin. qđ dic, vt j. de li. cõcep. §. nũc dicẽdũ. ver. xxviij. Vel põt dici libellũ esse dãdũ, in quocũq; casu id petat. C. de re iud. gesta. ff. de testi. l. curẽt. ff. de fi. instru. in re. C. de app. nec causas. in fi. C. vt lite pẽ. l. ij. Finaliter aũt dixit idẽ Vber. q̃ detur ad iudicis instructionẽ, vt dixi. Faciat enim scribi minor, qũo petit restitui: & licet officiũ videatur extraordinariũ auxiliũ, vt ff. de mino. ĩ cause. in prin. tn̄ est in forma iudicij agẽdũ. arg. extra, de accus. qualiter. j. & ij. De hoc etiã no. ĩ p̃. §. nũc dicendum,

a ¶ Item. Secũdum Vbert. cuius fuit quod sequitur vsque ad ver. si verô.

b ¶ Admittendos. An autem ad hãc cõtradictionẽ admittatur excommunicatus, plenè scripsi post Inno. & Hosti. de excep. c. cùm inter. in gl. dixit hoc Inn. ver. quid de illo.

c ¶ Nostro, &c. Super hoc vide quod scripsi de ordina. cog. c. ij. in glo. hãc exceptionem. ver. hæc etiã exceptio locum non habet. & de causa pos. cũ ecclesia. super gl. ij.

d ¶ Significauit. Hodie si scienter contraxerunt, excommunicati sunt ipso iure, per cle. de cõsan. & affi. eos, qui. & prælati denunciare tenentur, vt ibi.

e ¶ Excommunicato. Quem non solum iudex ecclesiasticus ab hoc repellit, sed cogit etiam iudicẽ secularem. ad id de sen. excõ. decernimus. lib. vj.

f ¶ Implorari. Vide quod de hoc incidenter scripsi post Inno. eod. tit, ij. c. in fi.

¶ Alienauit. Vber. qui posuit hic dictum, vbi s. ĩ prin. dixit, disipauit.

¶ L. j. Per easdem leges dixit, vbi idẽ generaliter cùm cõuenitur ex contractu, quem constat factum cum minore ætate, & in quo læsus est.

¶ Proponitur. Iste vers. i. & seq. quasi ad literã fuit Vber. vbi s.

k ¶ Ioan'. de Deo. Addit cum assignatione causæ in suo lib. parte ij. tit. quibus casus lib. dari non debet.

¶ Porrò. Corrige primo ibi in fi. allegat hunc vers.

4 dicẽdũ.ver.viñ. ¶ †Secũdùm canones tamen videtur ſuper qualibet exceptione dãdũ eſſe libellũ.quod dic vt no.j. de excep.§.viſo.ver.ſed nũquid.Itẽ cùm petitur reſtitutio,eſt danda dilatio,ſi petat: vt j.de in inte. re.§.qualiter.in fi. ¶ Hoc autem ſciendum eſt, q̃ incidenter imploratur officium cuiuſlibet iudicis ad reſtitutionem faciendam,non tamen principaliter.extra,de in inte.reſti.l.cau.ff.de mino.ĩ cauſæ.& j.de re.ĩ inte.§. vidẽdũ. ¶ Itẽ alia exẽpla potes ponere,quãdo incidẽter ꝓponit,ad vtrũq; mẽbrum facientia:vt extra,de in inte.re.c.auditis.& c.ſuſcitata.& c.corã.

SVMMARIVM.

1 ☞Officium iudicis,an impediat actionem.
2 Iudex non repellens excommunicatum actorem ex officio ;an reus ex hoc poterit appellare.
3 Infamis vel hæreticus poteſt à iudice ab actione repelli.
Iudex quos ab actione poſsit repellere.

1 IMpedit quoque† officium iudicis actionem,ſiue in principio cauſæ , ſiue in medio :.& hoc ſiue ad inſtantiam partis,ſiue proprio motu iudicis:vt patet in publicè excõmunicato, quem ex officio ſuo ſine petitione partis poteſt iudex quãdocunque repellere ab agẽdo,vel teſtificãdo,vel aduocando,& ſimilibus,propter periculum cõmunionis:nec fiet ſuper hoc litis cõteſtatio.extra,de excep.exceptionem.in fin.& c.pia.[a] §.fi. extra,
a b de offi.dele.prudentiam.§.ſexta.[b] ¶ †Quid ſi iudex non repellit ex offi-
2 cio actorem excommunicatum: nunquid reus ex hoc poterit appellare? Reſpondeo, non : licet iudex malè facit. tunc enim poteſt appellari cùm grauat,vel exceptionem propoſitam non admittit:extra, de app.vt debi-
c tus.& c.dilecto.quod non eſt hic.[c] ¶ †Item poteſt repellere eo dẽ modo
3 infamem,vel hæreticum.ij.q.vij.alieni.in authen.de teſti.§.ſcimus.C.de quæſtio.ſeruos. Item militem procuratorem.ff.de procu.filiusfa.§. mili-
d tes.[d] C.eo.titu.militem.& hoc propter publicam vtilitatem,vt armis intendant.C.loc.milites.C.de iure delib.ſancimus.in prin. Item aliàs indignum.ff.de poſtu.l.j.in prin.Item prohibitum poſtulare.ff.eo.quos prohibet.& in ſimilibus caſibus.

SVMMARIVM.

1 ☞Officium iudicis detrahit actioni,vt non ſit neceſſaria litis conteſtatio,neque libellus.
2 Compẽſatio plerunq; facit,vt qs minus cõſequatur , quàm ſibi debetur.
3 Iudicis officium actioni detrahit in expẽſis aliquando à malæfidei poſſeſſore factis.

1 DEtrahit etiam actioni† officium iudicis,i.diminuit actionem,nec eſt neceſſaria litis cõteſtatio,neque libellus:& quãdoque per ſe,quãdoque ad petitionẽ partis. ¶ Perſe officiũ iudicis detrahit, vt cùm in quarta Trebellianica & eius fructibus mandat cõputari fructus perceptos poſt litem conteſtatam de hæreditate,quæ ſubiacet reſtitutioni: vt extra,de teſta.c. Raynutius.verſi.in eo verò,quod quartam.Item quando detrahit ex hę reditate filij emancipati expenſas factas à patre pro militia filij.ff.de pet. hære.l.fi.Ad petitionem verò partis detrahit:vt patet exemplum extra, de teſta.Raynutius.ver.dictus verò.in hoc quod ibi ad petitionem partis iubet detrahi tertiam & quartã priuſquam hæreditas reſtituatur. Eſt & aliud exemplum:vt ſi caſu fortuito colonus graui damno vitio rei,nõ ſuo afficiatur.eo enim petente fiet remiſsio penſionis.extra,de loca.pro-
e pter.ff.eod.ex conducto.§.j.Item detrahitur[e] quandoque actioni in ex-
2 penſis propter cõpenſationem,quæ opponitur.† Compenſatio enim plerunque facit,vt minus quis conſequatur, quàm ſibi debetur. Inſtitu. de act.§.pe.habendo reſpectum,ne reus egeat in caſibus.arg.ff. de rei ven.
3 itẽ ſi verberatũ.Inſti.de actio.in fi.extra,de depo.c.bona fides.in fi.† Itẽ detrahit actioni in expenſis factis aliquãdo à malæfidei poſſeſſore: vt ff. de pet.hære.l.miles.C.de rei ven.domum.

SVMMARIVM.

1 ☞Deſeruit officium iudicis in actione bonæfidei,& quæ ex teſtamento deſcendunt.
2 Officium iudicis communiter deſeruit poſt litem conteſtatam,etiam in actionibus ſtricti iuris,quo ad naturales obuentiones.
3 Vbi agit iudicis officio deſeruiẽte,nõ iure actionis,nõ fit litis cõteſtatio. Lite non conteſtata proceditur contra abſentem.
4 Libellus quomodo,& qua ratione ſit dandus in iudicis officio.
5 Officium iudicis deſeruiens,quare non tantum valeat, quantum vbi tenet locum actionis.
6 Iudicis officium quando incipiat deſeruire.
7 Lis incipit à citatione.
8 Iure actionis veniunt ea,quæ ante litis conteſtationem fiunt,& in libello peti debent.
9 Agens cõtra aliquem rei vendicatione poteſt iudicem requirere,vt illum officio ſuo citet.
10 Iudex ex officio ſuo facit libellum ineptum emendari , & actionem mutari,ne ipſe & partes inutiliter laborent.
11 Iudex ex officio poteſt æquitatem facere inter aduocatos,ne omnes boni vna ex parte conſiſtant.
12 Duorum accuſare volentium,eligendus eſt magis idoneus.
13 Dilatione pendente iudicis officium conquieſcit.
14 Officium iudicis,in quibus deſeruit actioni,etiam poſt litem conteſtatam.
15 Ea quę poſt litẽ cõteſtatã accidũt,maximè ſpectãt ad officium iudicis:& vt plurimum quæ ſint.
16 Iudex tãquam ſeruiẽs & miniſter ex officio ſuo interponitur,ſeu mouetur in ſentẽtiæ prolatione. a
17 Actio propoſita, ſi eſt euidẽter inepta, poteſt eam iudex ex officio ſuo ſtatim talem proferre , & li- b
bellum lacerare.
18 Libellus ineptus,ſi per iudicẽ ſit admiſſus:an reus c
condemnabitur ad faciendum quod petitur.
19 Proponens coram delegato actionẽ ineptã,ſi ſuccumbit,an poterit coram eo aptam proponere.
20 Clericus ſi cõtra laicũ & corã iudice ſeculari pro- d
ponit actionẽ ineptã , & ſuccũbit, poſtea autem à ſede apoſtolica impetrat literas ſuper eadem cauſa, e
volens aptam proponere,an valeant literæ.
21 Æquitatem & miſericordiam ſequi,ſpectat ad iudicis officium potius,quam rigorem. f
22 Officium iudicis mouetur,& deſeruit actioni mãdando eam executioni.
23 Officium iudicis locum habet in tribus communibus iudicijs.
24 Iudex precibus calamitoſorũ emolliri non debet, nec aduerſus eos,quos malos putat,excandeſcere. g

DEſeruit quoque officiũ iudicis cuilibet actioni. Cùm enim nulla actio poſsit habere effectũ ſine iudice, ipſe eam facit edi ab initio: h
1 vt j.ver.itẽ facit edi. ¶ †Deſeruit ergo in actionibus bonæfidei,& q̃ ex teſtamẽto deſcẽdũt: & ple-
f nius in his,quã in alijs: [f] qa in his iudex ex qualibet mora ex officio ſuo facit venire fructꝰ & vſuras.ff.de negotijs geſt.l.qa tãtũdẽ.ff.de vſuris.l.mo i ra.§.j.& l.videamus.C.de vſur.& fru.le.l.ij. & per totũ.C.de vſu.in bonę fidei.ff.de leg.iij.apud.& l. quęſitũ.§.Iulianꝰ.& C.depoſiti.l.ſi depoſiti.C.de rei vẽ.certũ.Et eſt ratio quare in his plenius deſeruit,quàm in alijs:qa in his bona fides magis debet abũdare.Quòd ſi nõ faciat,iudex emẽdabit. Inſti. de ob.ex conſen.in fi.& C.pro ſoc.l.ij. Itẽ ad eius officiũ ſpectat decernere:vt & ibi tabulæ teſtamẽti ponãtur,aliàs aperiantur.ff.fami.er.cęterę.§.ſed & tabulas.Itẽ actionibus arbitrarijs ſatis deſeruit, vt patet ff.quod me.cau.l.putat.§. ex hoc edicto. & l.itẽ ſi cum exceptiõe.§.aliqñ.& ff.de ędil.edi.l. ędiles.§.itẽ ſciẽdũ.ff.de rei vẽ.q reſtituere.ĩ fi.Inſtit.de act.§.ꝑterea.ff.de vſu.l.iij.§.ĩ his.vt patet in eo,q certo loco dare ꝓmiſit.quod dic vt j.verſ.in
2 ſentẽtiæ prolatione.† Itẽ officiũ iudicis cõmuniter deſeruit poſt litẽ cõteſtatã,etiã in actiõibus ſtricti iuris,quo ad naturales obuẽtiones,nõ quo ad ciui les.ff.ſi cer.pe.cùm fundus.rñ.j.C.de rei vẽ.certũ. ff.de vſur.l.ij.& l.videamus.§.fi.ff.de condi.inde.l. indebitã.Itẽ deſeruit ciuilibus,& quibuſlibet ĩ id, quod à reo fieret poſt litẽ cõteſtatã circa rẽ petitã. ff.ne qd in flu.pu.l.vnica.ad fi.ff.de rei vẽ.nõ ſolũ arg.extra,de do.& cõtu.prout extra,de pur.ca.per totum.ij.q.v. ſi legitimi.& c.presbyter.& iij. q.j. redintegrãda.extra,de off.dele.cõſuluit.de pœ.diſt. v.c.j.& de pœ.diſt.vj.c. j. Itẽ officiũ iudicis certũ ſeruitiũ preſtat in incorporalibus:quod vide ff. ſi
3 ſerui.vẽ.l.harũ.& l.egi. ¶ †Vbi autẽ agitur iudicis officio deſeruiẽte, & nõ iure actiõis,nõ fit litis cõteſtatio:qa iam facta eſt,vel faciẽda in principali actiõe,cui deſeruit:ſicut aliàs,qdã dicũt q̃ in cauſa appellatiõis nõ eſt litis cõteſtatio faciẽda:qa fa-
g cta eſt in principali.extra,de app.c.p tuas[g].imò lite nõ cõteſtata ꝓceditur cõtra abſentẽ.vnde ſi volo ꝓbare q̃ aduerſarius meus ſe occultat, vel ꝓcurat ne citatio ad eũ ꝑueniat:hoc nõ fit lite cõteſtatę.extra,vt lite nõ cõteſt.qm̃.§.porrò.xj.q.iij.certũ.Ponit &alia exẽpla in appellatiõe.extra,de app.
4 interpoſita.& c.ſępe. ¶ †Sed nunqd in hoc officio dabitur libell[9]?Dicas q̃ ſi petat hoc officiũ ratiõe tẽporis,qđ ꝓceſsit litis cõteſtationẽ,dari debet li-
h bellus.[h] Si verò petit ratiõe eorũ,q̃ cõtingũt poſt litẽ cõteſtatã,nõ eſt dãdus libell[9]:imò ſufficit ſi ſo-
i lo verbo ei dicat ante ſententiã,vel poſt,eadẽ die:[i] vel fortè ſi nõ dicat aliquo modo,iudex hoc tamẽ

¶ C.pia.§.fina.lib. vj.za.
¶ Sexta.Vide qđ dixi ſ.§.j.in fine.
¶ Eſt hic.Hoc fuit dictum Petri, vt ſcripſi de exceptio. exceptionem.in fi.
¶ Milites.Ver. eſt ſub §.veterani.
¶ Detrahitur. Ad hæc fuerunt verba Vberti.
¶ Alijs.ſecundùm Vber. cuius quaſi ad literam fuerunt hæc verba vſq; ad verſi.vbi autem. q fuit Vin.
¶ Per tuas.De quo vide j.de libel.con. §.nunc dicendum. ad fi.
¶ Libellus. Dixit Vber . cuius fuit iſte verſi. vel in libello principali in additio.
¶ Eadem die.Hoc verbum repetitur j.verſi. poſt ſententiam. ſed non repetitur j.verſicul.ſed quæro . & reſiſtit in hoc ver.hoc autem.ante fin.vt ibi dicam.

a ¶Præfigit. Hic re- a incipiunt verba Vincen.

b ¶Expreſſa fuit. In citatione. quod dic vt in Clem. vt lite pẽ. c. ñ. & cõcordat Hoſti. ei, qđ ſequitur in præ. decre. ſignificante. vt ibi ſcripſi in gl. & ma le. añ fin. Vide etiã quod ſcripſi, vt li. pen. c. j. ſuper verb. direximus.

c ¶Teneamur. Diuerſos intellectus habet, vt ibi dixi in tertia glo.

d ¶Parte ñ. Diuerſis reſpectibus iſta procedunt, vt ibi ſcripſi in vlti. glo.

e ¶Actionis. Hucuſq; Vinc. declarãs ꝙ licet ibi cp̃s alibi feciſſet vendi carnes, id non fuerat priuare illos poſſeſsione, ſed potius turbare ꝓ quo cõ petebat vti poſſidetis, vel actio iniuriarum.

f ¶Secundũ Accur. & Ber. co. tit. c. j. in gloſſ. ñ. & Ioan. in præ. verſi. ſi verò.

g ¶Iniuſte. Et idem in datis non inſolidum quo ad cauſas ſpeciales. de ꝓcur. ſi duo. §. vlti. libr. vj.

h ¶Vbicunq;. Fuit de iur. ca. c. ñ. in fine. lib. vj.

i ¶Papam. Et Hoſtien.

k ¶Literas. Et de calumn. quod dic vt eo ti. c. j. in fi. li. vj.

ſupplebit: vt ff. de ędil. edi. ędiles. §. ſciendum. ff. de vſur. parũ. C. vt quę deſunt aduo. l. vnica. ff. de li. cã. l. fi. De hoc j. verſi. illud. Itẽ præfigit [a] iudex diem, qua expediat hæredẽ et legatariũ: & ſi illa die non veniat altera partium, nihilominus iudex ex officio ſuo præcedet. C. de vſu. & fruc. le. l. ñ. Itẽ ſi altera pars ſe ſubtrahit die aſsignata ad mẽſurandũ fines: menſor procedet ea abſente. C. finium regũ. l. iñ. ¶†Sed quæro, quare nõ valet tm̃ officium iudicis deſeruiens, quantũ vbi tenet locum actionis: cũ dicat lex, ꝙtm̃ valet iudicis officiũ in bonę fidei iudiciis, quantũ ſi nominatim fuiſſet deductũ in ſtipulatiõe: vt no. ſ. in prin. huius tit. Sed dic ſecundũ Vin. ꝙ tm̃ valet durãte obligatione principali, vel actione. Si verò eſſent perẽpta, vel finita ea, quę per offm̃ erãt debita, vt vſuræ, & hmõi: peti nõ poſſẽt. C. de vſur. in bonę fidei. ſcd debitę per ſtipulationẽ peti pñt, ſcd̃m leges. C. de iudic. l. j. ff. de eo, qđ cer. lo. l. certũ. licet nõ ſcd̃m canones: vt extra de vſur. quia ĩ oĩb⁹. xl vĩ. diſt. qm̃ multi. ¶†Sed quęrit qñ incipiat offm̃ iudi. deſeruire. Et videt ꝙ à tpe citationis: nõ tñ habet locũ añ cp̃s partes cõpareãt corã iudice. ar. extra de app. ſignificãte. vbi de hoc ſcd̃m Vin. quia fortẽ ĩ termino ĩpugnabit iuriſdictio iudicis adepti. ff. de iud. ſi qs ex aliena. & ar. extra de excep. exceptionẽ. & ita de offenſis, vel innouatiõibus, vel añ terminũ emergẽtibus iudex ſe intromittere neqt, licet citatio pręceſsit. Vin. dicit ꝙ poſt cp̃s citauit partes authoritate reſcripti ap̃lici, & eis terminũ aſsignauit, & res de qua agit expreſſa fuit: [b] incipit officiũ iudicis deſeruiens cauſæ: vt oĩs innouatio, vel violẽtia, vel mutatio ſtat⁹ debeat aduenię te termino añ oĩa p officiũ reformari prius, cp̃s ad alia procedat: vt extra de app. ſolicitudinẽ. & xv j. q. iiñ. volumus. extra vt li. pen. à memoria. C. de Iudæis. nullus. quãuis videat cõtra. extra de app. cũ te neamur [c]. ¶†Lis em̃ ĩcipit à citatiõe. extra de offi. deleg. gratũ. licet ſit ar. cõtra extra de ver. ſig. c. ex parte ñ. [d] & ĩ principio litis dato libello, iudex facit interrogationes, q̃ ante litis cõteſt. habẽt fieri: vt. ff. de inter. ac. l. j. & l. de ætate. §. iñ. Et ſic iudex antecp̃s recuſet, purgabit per officiũ oẽm violentiã præcedentẽ, & immutationẽ ſtatus. ar. ff. de mu. et ho. re⁹. §. cum. & C. fini. regun. ſi cõſtiterit. ſicut poſſet partẽ punire, ſi nõ veniret ad terminũ. extra de offi. de le. pręterea. Et hoc intelligo, niſi gñalis pręceſſerit in citatione ſine ſpecificatione: vbi non poteſt exercere iuriſdictionẽ. extra de reſcri. paſtoralis. prope finẽ. Nec obſt. prę. c. ſignificãte. quia ibi actores, q dicebant ſe poſt citationẽ ſpoliatos, non erant in poſſeſsione: vndenõ erãt reſtituendi: vel ſi erãt, nõ poterant petere ante litis cõteſt. reſtitutionẽ: vt ibi dicitur: imò potius iure actionis [e]. ¶†Quia quæ añ litis conteſt. fiunt, veniunt iure actionis, & in libello peti debẽt: vt ff. de ædil. edi. ædiles. §. itẽ ſciendũ. Et quandiu ſupereſt ordinarium auxilium, non eſt ad extraordinariũ recurrendũ: vt extra de in inte. reſti. conſtitutus. ff. de mino. in cauſę. Secus tñ eſt in his quæ fiunt poſt app. à diffinitiua interpoſitã: vt j. de app. §. nouiſsime. ver. & nota ꝙ. et ſeq. ¶Vt autẽ in hoc mẽbro plenius inſtruaris, no. ꝙ officiũ iudicis tancp̃s ſeruiens, ſeu miniſter, ſeu mercenari⁹ interponitur, ſeu mouetur ante litis conteſt. ſed tñ poſt citationẽ, & in ipſa citatione, nõ ante: vt extra de appel. ſignificãte. & iam ſuprà dixi. Item in litis conteſt. Item poſt litis conteſt. Item in prolatione
9 ſententiæ. Itẽ poſt ſententiã. ¶†Ante litis cõteſt. deſeruit actiõi: vt ſi ago cõtra aliquẽ rei vẽd. iudex ex officio ſuo me inſtante illũ citabit. extra vt lite nõ cõte. accedẽs. & c. qm̃. §. ſi verò. Itẽ facit offerri libellũ. iñ. q. iiñ. c. inducię. §. offeratur. extra de libel. ob. c. j. ¶Itẽ facit edi actionẽ, ſeu cãm. ff. de eden. l. j. reſpon. j. C. de eden. edita. Item vt nõ admittat, ſed reñciat libellũ, vbi nõ eſt admittẽdus. quod dic
10 vt j. de libel. cõcep. §. ſequitur. ¶†Item facit libellum ineptum emendari, ſeu actionẽ mutari: ne ipſe & partes inutiliter laborent: & dentibus laniabit: vt in præ. l. edita. &. ñ. q. vlti. libellorum. verſi. quòd ſi libellus. ff. de offi. aſſeſ. l. j. & ff. de accu. l. iñ. xj. q. j. ſacerdotibus. ff. ſi menſor fal. mo. di. l. j. §. ſinautem.

C. vt nemo priua. prędi. ſuis vel ali. tit. impo. l. ñ. in fin. C. de ſac. paga. l. iiñ. extra, de iudi. examinata. Dic vt j. verſi. in ſentẽtię prolatione. Itẽ aduocatum nõ habẽti dabit. extra, de offi. iudi. c. j. ff. de offi. procõ. nec quicquã. §. fi. iiñ. q. vñ. c. infamis. §. tria. Itẽ aduocatos patiẽter audiet: ſed cum ingenio, ne contẽptibilis videatur. Nec diſsimulabit ſi quos concinatores, vel
11 redemptores inueniat: vt in præ. l. nec quicquã. §. circa. ¶†Itẽ aduocatos pariter diſtribuet, ne omnes boni vna ex parte conſiſtant: vt iiñ. q. vñ. §. tria. verſi. ſi verò. in fi. Sed illud obtinebat olim cùm ſalaria de publico da
f bantur: hodie verò cõtra, ſecũdùm Accur. [f] Tu dic ſecũdùm Albe. Papi. ꝙ & hodie de æquitate poteſt iudex æqualitatẽ facere. ar. C. de proxi. ſacro. ſcri. in ſacris. ff. de eo quod cer. lo. quod ſi Epheſi. §. fin. extra, de excep. cùm inter. Itẽ aſsignabit terminũ ad omnes dilatorias proponendas. extra, de excep, paſtoralis. Itẽ facit redigi in ſcriptis per tabellionem, vel per duas perſonas quæcũque fiũt in iudicio. extra, de proba. quoniã contra. Item ꝙ locum tutũ partibus aſsignet: vt omnis ſecuritas ſit in iudicio ante litis conteſtatio & poſt. extra, de app. ex parte. vt lite non conte. accedẽs. ñ. extra, de ſpõ. cùm locum. de procu. accedẽs. xxxiñ. q. ñ. ſiue de coniugñ. Item ꝙ citet eas in locis, quibus morãtur. extra, de app. cùm parati. & de do. & cõtu. cùm cauſam. vel ſi ibi non inueniantur, faciet publicè edictum proponi in eiſdem locis. in præ. c. cùm cauſam. & c. contingit. extra, de cleri. non reſi. ex tuæ. xv j. q. iñ. c. placuit, vt quicũque. §. poteſt. ff. de dam. infecto. l. iiñ. §. prętor. Itẽ ꝙ dilationes concedat. extra, de app. cùm ſit Romana. Item ꝙ eas, cõſideratis circunſtantiis tẽporis cauſæ & perſonæ moderetur. extra, de dila. c. j. ff. de iudic. nonnunquã. extra, de in integ. reſti. tum ex literis. in fi. xxiiñ. q. iñ. de illicita. Item ꝙ faciat principalem per ſe, non per aduocatũ factum proponere, niſi fuerit valde ſimplex. extra, de iudi. paſtoralis. & niſi in aliis caſibus ibi not. Item repellet publicè excõmunicatum, etiam aduerſario tacẽte, & alios, de quibus dixi
12 ſ. §. impedit. ¶†Item de duobus volẽtibus accuſare eliget magis idoneũ. ff. de accu. l. ſi plures. Idem etiã eſt in populari actione. ff. de popula. actio. l. ſi plures. Idem etiam in pluribus procuratoribus in ſolidũ cõſtitutis ſi-
g mul ad litem cõteſtandã cõcurrentibus: vt no. extra, de procur. iniuſte. [g] Idem eſt in proſecutione inquiſitionis ſecundùm Vin. extra, de accu. olim. §. fi. cùm ibi plures poſſunt eligi: vt ibidem dicitur. & probatur extra, de ſimo. licet Heli. §. cùm igitur. Item faciet interrogationes, & ad eas reſpõdere iubebit, quæ ſunt ante litis cõteſtationem faciẽdæ: quas habes j. in tit. de interroga. & alias etiã facit in quacũque parte litis, & quãdocunque ſibi videtur expedire. extra, de fi. inſtru. cùm Ioannes. in fi. xxx.
h q. v. iudicãtem. ff. de inter. ac. vbicunque. [h] Itẽ facit iterũ ſatiſdari, ſi fideiuſſores dati ad inopiã vergunt. ff. qui ſatiſ. cog. ſi arbiter. in fi. Itẽ relaxabit iuramẽtum ſuper vſuris non repetẽdis præſtitũ. extra, de iureiu. c. j. & c. ad noſtram. ñ. Itẽ moderabitur diem, vel tẽpus in ſtipulatione appoſitum. ff. qui ſatiſ. cog. l. de die. extra, de app. oblatæ. extra, de re iudic. quod ad cõſultationẽ. Itẽ poteſt ſupplere de iure, & pro vtraque parte plenius, quàm aduocati dixerũt, allegare. De quo, & qualiter ſe habebit audiẽdo allegationes, vide j. in tit. de diſpu. & allegatio. & aduocat. §. fi. & j. ver. in ſententiæ. Item ſuper exceptionibus ante litis cõteſtationem propoſitis facit præſtari iuramẽtum de malitia: vt extra, de reſti. ſpo. literas. extra, de elec. cùm dilecti. Itẽ cõdemnat in expẽſis proponentem calumnioſè aliquam dilatoriam exceptionem. extra, de reſcrip. cęterum. in fi. Quod dic vt no. j. in ti. de expen. §. ſi ante lit. Itẽ quãdoque nõ requirẽdos requirit. extra, de accu. veniẽs. Itẽ de cõtumace facit non cõtumacẽ. extra, de offi. dele. cõſuluit. In omnibus his & ſimilibus officiũ iudicis deſeruit actioni
13 & ipſam coadiuuat vt prędixi. ¶†Illud autẽ certũ eſt quòd dilatione pẽdente iudicis officiũ cõquieſcit: vt extra, de app. ſignificãte. Ibi etiã probatur, ꝙ antequam declinatorię proponãtur, ſiue dilatoriæ: officiũ iudicis debet ceſſare. arg. in auẽ. de exhi. & intro. reis. §. ſi verò quidã. Sed ſi corã delegato proponatur aliquid factũ eſſe poſt citationẽ circa rem. de qua agitur: poterit de hoc cognoſcere: qa perpetuata eſt eius iuriſdictio. extra, de off. dele. gratũ. nec debet ad diuerſos iudices iri. ff. de lib. cau. ſi pariter. Et etiã cognoſcet, ſi ante citationem aliquid dolo factũ ſit. extra, de ali. iu. mu. cau. fac. c. j. De his autẽ quæ fiunt ante litis cõteſtationẽ cognoſcet libello dato, & alio iuris ordine obſeruato: de his verò, quę pòſt accidũt, puta de violẽtia circa rem petitã facta, vel de dãno dato, vel ſuper fructibus iudex ſuũ impẽdit officiũ. de ędil. edi. l. ædiles. §. itẽ ſciẽdum. ff. de aqua plu. ar. l. ſi tertius. §. officiũ. Alĩ dicũt, ꝙ licet iudex poſsit impẽdere officiũ ſuũ poſt litem cõteſtatam ſuper nouis iniurĩs: nõ tamẽ poteſt cognoſcere in modũ directi interdicti, vel actionis, de his quę ante litis cõteſtationem accidũt: quia hoc nõ intelligitur ſibi cõmiſſum. arg. extra, de reſcri. ſignificauit. ff. de arbit. l. de his. ff. de iud. nõ poteſt. Hoc ꝓſequere
i ſecũdùm papã, [i] prout no. in prę. c. ſignificãte. & ſ. ver. ſed nunqd. & verſi. ſeq. ¶In lite cõteſtãda etiã officiũ iudicis deſeruit actioni, cõpellẽdo reũ petitiõi actoris reſpõdere. extra, de iur. ca. cùm cauſam. prope fi. extra, de lit. cõte. c. j. extra, de ele. dudũ. ñ. §. licet autẽ. Itẽ vt faciat proponi apta ver
14 ba ad litẽ cõteſtandã, extra, eo. c. j. & C. eo. l. vnica. ¶†Poſt litẽ conteſtatã quocp̃s officiũ iudicis deſeruit actiõi: videlicet vt ſtatim poſt litẽ cõteſtatã faciat à partib⁹ p̃ſtari calũnię iuramẽtũ in ciuilib⁹ & criminalibus. extra, de iura. ca. cùm cauſam. in fi. & c. cæterũ. C. eo. l. j. vel in ſpiritualib⁹ de
k veritate dicẽda. extra, de iura. ca. literas. [k] Item ꝙ facit ipſum præſtari per principalem: ſi eſt iuſtior, quàm procurator. C. eod. auẽ. principales. extra,

eo. in per

eo. in pertractādis. C. de procu. l. fi. Itē defert iuramentū quādoq; actori, quandoq; reo, inſpectis perſonarum & cauſæ circunſtantiīs. extra, de iureiuran. c. fi. & j. titu. de iura. dela. Item defert illud circa quantitatē expenſarum, vel damnorum. in auᶜ. de iudicibus. §. oportet. colla. vj. extra, quod met. cau. c. fi. C. vnde vi. ſi quando. iñ. q. j. primis. Item ſtatim poſt lit. conteſt. facit inſtrumenta edi. quod dic vt j. de inſtru. edi. §. nuc dicamus. Item poſitionibus & interrogationibus reſponderi facit, ſi pertinētes ſunt, etiam negatiuis quandoq; : & ſuper quolibet capitulo earundē. ff. de interro. act. vbicunq;. extra, de iura. calum. cùm cauſam. extra, de cō
a feſ. ſtatuimus[a]. de teſtibus. c. præſentium. & ſ. verſicu. item faciet interro. Item articulos examinat, & eos reſpicit, ſi ſint tales, qui probati dantem releuent: vt in præ. dec. præſentium. & eodem titul. c. per tuas. Item cogit teſtes perhibere teſtimoniuꝫ veritatis. extra, de teſti. co. per totum. iñ. q. vj. ſtatuendum. Item publicat dicta eorum, & ſuper eis facit partes diſputare. extra, de teſti. in cauſis. & c. cùm veniſſent. & c. veniens. iñ. §. pars autem. Item eos interrogat de ſingulis circunſtantiīs, ſcilicet de loco, tēpore, viſu, auditu, ſcientia, credulitate, fama, certitudine. extra, eo. capitu. cùm cauſam. Item mittit ad eos, qui egregij, vel valetudinarij, vel ægri, vel ſenes ſunt, qui venire nequeunt. extra, eo. ſi quis teſtium. authen. eo. §. quoniam multi. ff. de iureiuran. ad egregias. Item teſtium effrænatam multitudinē refrenat. extra, de teſti. ſignificauerunt. & c. ſequē. §. fi. Item eos facit iteratò ex cauſa reinquiri. extra, eo. cùm clamor. Item non permittit aliquid pendente lite innouari. extra, vt lit. pendē. c. j. C. vt ne lic. ſine iud. author. ſig. impo. l, j. & ñ. Item innouata reuocat. extra, de conſtitutio. cùm M. in fin. extra, vt lite pen. c. j. Item poſſeſsionem poſt appel. turbatam reformat. extra, de app. cùm teneamur. Item interdicit appellāti, ne faciat id, propter quod appellauit. extra, de matrimo. contracto con
b tra, de cau. poſ. paſtoralis. [b] Item dubia debet interpretari. extra, de offic. dele. de cauſis. de voto. c. j. ff. de vſuris l. mora. extra, de poſtu. c. j. ff. de te-
c ſti. l. iij. & de verb. oblig. continuus. Hoc autem notandum eſt[c], † quòd
15 ea quæ poſt litē conteſt. accidunt, valde ſpectant ad officium iudicis: vt quæ accidunt circa rem petitam, & circa eius fructus, vel partus: circa damnum in ea datum, vel lucrū, vel moram, vel mortem, vel ſi pretium eiꝰ, vel aliquid loco pretij peruenit ad poſſeſſorem: vel etiam circa expenſas ff. de rei ven non ſolùm. & l. item ſi verberatum. §. j. C. eo. certum. Inſtit. de offi. iu. §. poſt inchoatā. & §. eo quoq; nomine. ff. de ædil. edi. l. ædiles. §. item ſciendū. & l. item ſi ſer. §. j. ff. de aqua plu. arcen. l. hactenus. §. officium. extra, de reſti. ſpo. grauis. de pœnis. c. calūniam. Et idē eſt in do
d lo vel culpa vel negligentia poſt litē cōte. amiſſa. ff. de rei ven. qui petitorio. §. j. Item idē eſt etiam in tribus primis exemplis poſitis ſ. eodem. §.
d incidenter. in prin. & hæc petuntur ante ſententiā, non poſt[d]. C. de fru. & lit. expē. l. terminato. C. depoſiti. l. iij. extra, de of. dele. in literis. Ea autē, quæ contingūt ante lit. conteſt. vt expenſæ, & hmōi, peti debēt nominatim in libello: alioquin iudex non pronunciabit ſuper his: vt in prę. §.
16 itē ſciēdū. ¶ † In ſnīæ quoq; prolatione mouetur, ſeu interponitur officium iudicis, tanq; ſeruiens vel miniſter: vt videlicet in his, quę in numero, pōdere & menſura conſiſtūt, fiat per officium iudicis cōdēnatio, non tantum in re, ſed etiā quanti plurimi fuit tempore moræ. ff. ſi cer. peta. l. vinum. extra, de officio iudi. delega. c. P. & G. in prin. Item vt certā ferat ſententiam. Inſti. de act. §. curare. xj. q. iij. graue. xxxiij. diſt. c. fin. Niſi in noxali, vbi fit condemnatio in decem, vel noxæ deditionem. ff. de re iud.
e miles. §. j. &. ñ[e]. Item abſoluit reum, ſi inepta actio eſt propoſita. nec eᵐ poterit per ſe ab initio litis eam corrigere: quia hoc eſſet de facto ſupplere. extra, de iudi. c. examinata. ff. ſi menſor fal. mo. dix. l. j. reſpon. primo.
f extra, de dona. inter dilectos. ſecundùm Vin. & Ber[f]. ¶ † Ego dico, quòd
17 ſi actio propoſita euidenter eſt inepta, poteſt ſtatim dicere iudex ex officio ſuo, Hæc actio eſt inepta: & dentibus lacerare libellum: vt C. vt nemo priua. prædiīs ſuis, vel ali. titu. imp. l. ij. in fin. & ff. de aſſeſ. l. j. ff. ſi mēſor fal. mo. di. l. j. §. ideo. & in concor. quæ ſunt ſuprà, verſi. ante lit. ibi: itē faciet li. &c. & infrà, de libel. concep. §. ſequitur. etiam aduerſario nolente: quia boni prætoris eſt, lites minuere. ff. ſi certum petatur. l. quidā extra, de dolo & contu. c. finem. Si verò maleᵉ actū eſſet in hoc iudicio, poſſet iterum agi in alio: & ſic lites prorogarentur. arg. ff. de pigno. l. grege. §. fina. ff. de ædil. edic. l. bouem. §. fin. ff. de excuſa. tut. l. cum exoratione. Si igitur vendicans fundum proponat ad hoc negatoriam, quæ datur neganti rem eſſe alterius: iudex poterit dilaniare libellum, & dicere eam ineptam ad vendicandum rem. ff. de rei vendi. ſi in rem. quia reus abſolueretur ab inſtantia iudicij. ff. ſi menſor fal. mo. di. l. prima. reſpō. primo. vel econuerſo: vt extra, de iudi. c. examinata. & ſic in ſimilibus. & hoc eſt ſupplere de iure, non de facto. hoc enim plus habet iuris, quàm facti, ſcilicet quæ actio proponatur, & in iure ſupplere poteſt. Si verò ab initio eſt dubium, an ſit apta, vel non: ſatis poteſt expectare tunc vſq; ad ſentētiā. Nā per probationes poteſt declarari, an ſit apta, vel nō: & tūc pronūciabit & decernet intentionem actoris nō tenere: vt in præ. c. examinata. & in præ. l. j. ff. ſi menſor fal. mo. di. & extra, de reſtitu. ſpoli. c. cùm ad ſedem. veruntamen ſi petitio tolerari poteſt, admittenda eſt, vt ibidem:
g quia ſemper interpretādū eſt ſecūdū actorē. ff. de iudicijs. ſi qs intētioē[g]. ¶ An autem iudex poſsit de iure vel facto ſupplere, vide infrà in titulo de diſpu. & alle. aduoc. §. fina. Et nota quòd proponens ineptam actionem ſuccūbit: vt præ. §. ideo. & ſi proponat poſt modum aptam, non obſtat ſibi exceptio rei iudi- a
catæ. ff. de euictionibus. minor. §. j. & ff. de pigno. l. grege. ff. de iudicijs. l. non idcirco. §. fi. ff. de ædil. b
edi. bouem. §. ſi ſub conditione. ¶ Quid ſi reꝰ ſim pliciter abſolutus eſt, nō adiecto in ſentētia, quòd propter ineptam petitionē fuerit abſolutus? Dic q; non obſtabit actori exceptio rei iudicatæ: imò admittetur volens probare per iudices & conſilia rios cauſæ, q; ob hoc fuit lata. arg. ff. de ſuſpe. tuto. c
18 l. iij. §. fi. & l. ſequenti. ¶ † Quid ſi libellus ineptus admiſſus eſt per iudicem, non reiectus: actor tamen plenè probauit, q; in tali libello petebatur: d
nunquid condemnabitur ei reus ad dandum vel faciendum illud? Dicunt quidā q; ſic, ſi actio propoſita poſsit aliquo modo rei petitæ adaptari, & intentioni agentis. licet non propriè: puta, ſi per cō feſſoriā petit vſumfr. earum rerū, in quibus vſus fructus propriè conſtitui non poteſt: vt ff. de vſufru. earū rerū quæ vſu conſu. l. ij. ſicut in pecunia, quæ ab vſu conſumitur, vt ibi dicitur: ſi tamē probaret, vel per teſtes, vel per iuramentū ſibi delatū e
vel alio modo vſumfr. pecuniæ ſuum eſſe, aduerſarius ſibi condemnandus eſt: licet non propriè vſumfruct. petierit, quia vſum petere debuit: vt ff. de iureiur. ſed ſi poſſeſſori. §. pen. quia effectus ſef
quendus eſt. ¶ Si autē nullo modo poteſt adaptari negotio, de quo agitur: tunc eſt abſolutio faciē
h da à petitione[h] iudicij: quia curialius eſt dicere in ſententia, cū; in inepta petitiōe: licet iudex hoc dicere poſsit vt patet ff. ſi mēſor fal. mo. di. l. j. §. j. ibi dicendū erit nō tenere intentionē. De hoc ſecun-
19 dū Papam in præ. c. examinata. ¶ † Quid ſi propo g
nens coram delegato actionē ineptā ſuccumbit, nūquid coram eo poterit aptā proponere? Videt q; ſic. cū enim eadem ſit res, eadē cauſa videt. Cū ergo hic acuſa ſit ſibi cōmiſſa, & nondū ſit finita: h
videtur q; actionē mutatā examinabit. ar. in præ.
i c. examinata[i]. & ij. q. iij. c. ſi quē pœnituerit. §. notandū. ver. deſtitiſſe. extra, de elec. cum terra. ff. ad Syl. cū Syllanianū. et vbi cœptū eſt iudiciū, ibi fini i
ri debet. ff. de iud. vbi extra, de fo. cōpe. ꝓpoſuiſti de re iudi. inter monaſteriū. & qui poſuit initiū, ponat & finē. de cōſe. di. j. nullus epſ. Omnia enim ad cauſam ſpectātia, & ſine quib⁹ cauſa expediri nequit, ſibi ſunt cōmiſſa. extra, de offi. dele. pręter ea. c. prudentiā. G. Nā. dixit, q; ſemel bene vel male ꝓnūciando, functus eſt officio ſuo: vnde amplius ſe nō intromittet. extra, de offi. dele. in literis. & c. venerabili. & c. ſignificātib⁹. & ff. de re iu
di. l. iudex. Tu dic contra: licet eᵐ ꝓnūciauerit ab k
ſoluendo ab inſtantia: nō tñ ſuper principali. Vnde cū habeat iuriſdictionē vſq; ad ſentētiā, & poſt per annū: vt e. ti. q; rēti. adhuc poterit cognoſcere. Nec eſt cōtra extra, de offi. iud. dele. ſignificātib⁹. nā illi iudices ꝓnunciauerūt ſe non habere iuriſ- l
k dictionem: ideo q; ipſam reſumere non poterūt[k].
20 ¶ † Sed quid ſi clericus trahit laicū corā iudice ſeculari, & ineptā actionē proponens ſuccūbit: poſt modū vero impetrat literas à ſede apoſtolica ſuper eadem cauſa, volens aptā ꝓponere, nulla facta mētione de proceſſu priori? Videt q; nō valēt literæ: vt in præ. c. inter monaſteriū. de offi. delega. ex literis. Sed vr q; valeāt ſaltē de cōſuetudine, licet
l non de rigore: vt extra, e. c. ſi duob⁹[l]. ¶ Itē ſi promiſi tibi dare x. certo loco: & tu cōuenis me alibi: iudex ex officio ſuo conſiderabit in condēnatione intereſſe meū. ff. de eo, quod cer. lo. l. iij. in fi. & l. ſeq. extra, de plus peti. c. vnico. extra, de off. dele. P. & G. quod verum eſt in iudicijs ſtricti iuris, vt eſt ſtipulatio. Si verò ſit bonę fidei, intereſſe venit iure actionis. ff. de eo, quod certo loco. l. in bo m
næ fidei. ff. de dolo. elegāter. §. nō ſolū. De hoc in-
21 frà in tit. de fructib⁹ & intereſſe. §. ſequit. ¶ † Itē ad iudicis officium ſpectat, vt potius ſequat æquitatē, & miſericordiā, cū; rigorē. xxvj. q. vlti. alligāt.
m & infrà, vęr. & generaliter[m]. Itē vt ſententiā ferat in ſcriptis. ñ. q. j. ſtatutis. extra, de ſenten. excō. cū medicinalis. extra, de treuga & pace. c. primo. Itē vt ferat ſedendo pro tribunali, non ſtādo. iij. q. iij.

¶ Statuimus. Libro vj. & eo. lib.

¶ Paſtoralis. Et in cauſa appellatiōis, quo ad cauſas beneficiales deuolutas ad curiam: vt in cle. e. ti.

¶ Notandum eſt. Quod ponit gloſ. in eo. tit. c. ij.

¶ Poſt. ſ. verſi. ſed nunquid dixit, niſi eadem die pro quo dicto facit lex ſequens primò allegata: ſed ſecūda facit cōtra. & vide quod ibi no. in vlti. gloſ.

¶ Et ñ. Vide quod ſcripſi de empt. & ven. cùm dilecti. in prin.

¶ Et Ber. Gul. non vidit additionem Ber. q; eſt in præ. decr. examinata. in prin. vltimæ gloſſ. & vide quod ſuper ea dixi.

¶ Intentione. Facit quod ſcripſi de ord. cog. c. ij. ſuper ver. iuſtitiam.

¶ Petitione. Solet dici ab inſtantia, vel ab obſeruatione.

¶ Examinata. Vide quod ibi ſcripſi ſuper verſi. nihilò minus. vbi inuenies quod Innoc. Pe. & Abb. & Fr. concor. Gui. pro quo etiam facit quod no. eod. titu. de iudi. c. pe.

¶ Potuerunt. Et ibi ſuper glo. ij. ſol uitur contrarium de decre. dilectus. iñ. de præben.

¶ Duobus. Hæc ſolutio principale dubium non ſoluit, ſed ſecūdarium de mutatiōe fori. Tenens tamen hoc dictum poſſet ad cō traria rīndere q; in vtraq; decre. pendebant proceſſus: hic non. Item in dec. ex literis, à diuerſis impetratæ fuerunt literæ: hic verò idem adiuit vtrunq;.

¶ Generaliter. Et plenius ſ. de legato. §. vlti. in fi.

a ¶Procedente.Hęc a duo habentur de re iudi.c.vlt.lib.vj. j.& ij.respon.

à procedente[a].Itē debet in eo,quod petitū est,& secundū quē petiť, cōdēnare.ff.cōmu. di.vt fundus. ff.de fideic.lib.l.fi.extra de iudi.c.examinata.& de simo.licet Heli.Itē de eo,quod cognouit,ꝓnuncia re.extra de cau.pos.& proprie.cū sup.& ff. de iud.

22 de qua re. ¶†Post sententiā quoqꝫ mouetur offm̄ iudicis,& deseruit actioni,mādando eā executioni post tēpꝰ quadrimestre ī personali,in reali statim.ff. de re iud.à diuo.& l.si se nō.§.j.C.de exec.rei iudi. l.ij.& .l.ordo.extra de re iud.cū aliquibus.extra de off.dele.quærēti.vbi de hoc. Itē in illud tps arctando & ꝓgādo, si ei videbiť expedire. extra de re iudi. qē ad cōsultationē. Itē vt si condēnatus dicit se nō posse rē restituere ad prēsens, ei indulgeat tē pus;ita tn̄ qꝫ ille caueat cū fideiussoribꝰ de præstando litis æstimationē si intra tēpus indultū non restituerit.Insti.de off.iudi.§.sed & si præsenti.Itē locū habet officium iudicis in tribus cōibus iudicijs, & quicquid in eis adiudicaē alteri parti:statim eiꝰ fit.

23 Insti.de offi. iudi.§.fi. ¶†Itē eadē die potest supplere in snīa circa fructꝰ & accessiōes. ff.de re iu.l. Paulus.j.Item si condēnatus in reali actione,iudici non paret,potest eū condēnare in quantū aduersarius in litē iurauerit contra eum.ff.de rei vend.qui restituere. Itē pōt interlocutoriā latam, si ei videť expediēs,reuocare.extra de re iud.ad apl̄ce.ff.eo. qē iusit.extra de app.cùm cessante.Quod autē sit officiū iudicis in ferēda snīa sup seruitute, colligiť ff.si seru.vēd.l,harū.& l.egi. ¶Et gn̄aliter debet in quacūqꝫ pte litis diligēter cūcta rimari.xxx.q.v.iudicātē.extra de off.dele.sup q̄stionū.§.itētiōis.extra de fi.instr.cū Io.ad fi.C.de iud.iudices.Itē debet lites dirimere,et à laboribꝰ & expēsis partes releuare.extra de resti.spo.frequēs.li.vj.extra de off. dele.cū te cōsulēte.de do.& cōt.finē.C.de iud. properandū.ff.si cer.pe.l.quidā.Partes ad compositionem inducere.extra de transac.c.fi.extra de elec.cū inter R.seniorē.v.q.ij.si primates.xc.dist. statuendum. Malitijs hominum obuiare. extra de rescrip. pleruncqꝫ.ff.de rei ven.in fundo.Exceptiōes arctare.extra de excep.pastoralis.Crimina punire.extra de sent.excō.vt famę.ff.ad le.Aquil.ita vulneratꝰ. añ fin.ff.depositi.bona fides.rn̄.primo.extra de collu.crimina.¶Æquitatē semp præ oculis habere.ff. de eo,qē certo loco.qē si Ephesi. extra vt eccle.bene.c.vnico.iij.q.iij.c.j. C. de iudi.placuit.s.ver.in

24 snīæ.¶†Vndenec precibus calamitosorū eū illacrymari oportet:nec aduersus eos,quos malos putauerit,excandescet.ff. de offi.procō.obseruandū. Itē dubia debet interpretari:vt s.eo.§.ver.post lit. conte.Item lite pēdente debet partes defendere,ne se ad inuicem grauent: vt extra de accu.cū dilecti. extra de despon.impu. ad dissoluēdum.Et cassare quicquid innouatū est.extra de consti,cū M.in fi. Et punire impedientes suā iurisdictionē. extra de offi.dele.c.j.&c.ex literis.ff.si quis ius dic.non ob. l.vnica. extra de pœn. romana. Et pone plura alia exempla:vt j.de dispu.& alleg.§.finali.

SVMMARIVM.

1 ☞Officium iudicis, licet per actionem proponatur,nō tamen est actio.
2 Officium iudicis pulchrè distinguitur, cuius distinctionis membra diffiniuntur.
3 Iudicis officiū efficacissimè desyderantia quæ sint.

b ¶ Potest & aliter b Respicit principiū huius titu.

c ¶Deseruit.Si non c esset hæc allegatio, quæ etiam infrà repetitur, putassem quòd hic §.non deberet esse §.sed versicu. cùm in princ. nō habuerit suum membrum iste tractatus.

POtest et alr[b] distingui.Est em̄ latissimū offm̄ iudicis.Nam quandoqꝫ exercet in iudicijs:vt in exēplis positis suprà §.de seruit.[c] quādoqꝫ ēt extra iudiciū. nā debet resistere violētijs hoīm. Ideo em̄ vigor iudiciariꝰ est in medio cōstitutꝰ, ne quis audeat per se sumere vltionē.C.de Iudeis nulliꝰ.xxiij.q.j.c.j.extra ī ꝓœmio dec.ver. ideoqꝫ lex ꝓdiť.Itē non patiet ad arma & rixas venire,quos pōt sua iurisdi.cōpescere.ff.de vsufr.equisimū.rn̄. j.quam potest etiam iudicio pœnali defendere.ff.si quis ius di.non ob.l.vnica.extra de offi. delega.ex literis.& c.j.Item vt & treugas faciat obseruari.ex tra,de treu.& pa.c.j.Item statuta legatorum sedis apostolicæ.extra,de offi.leg.c.fi.Itē,vt viduas pupillos,& alias miserabiles personas ab oppressionibus defendat.lxxxvj.dist.desolatis.extra,de foōpe.ex tenore.Itē prouinciā malis hoībus purgare.extra,de offi.or.c.j.ff.de offi.præsi.congruit. Item sibi commissos verbo instruat, & exemplo extra,eo.inter cætera.§.j. & in multis alijs exemplis suprà positis.& s.de iudi.ordi.§.officiū. Item cōmittentes contra sua interdicta puniat: vt s.de

1 iurisdi.om.iu.§.fi.& in alijs infinitis. ¶†Vltimò notandū,qꝫ licet officium iudicis per actionē proponatur,nō tamen est actio.ff. de mino.l. quod si minor.§.fi.sed eius loco succedit:vt ff. de mino.l. in causæ.ij.& l.quod si minor.Si enim loco actionis proponitur vt extra,de offi.iud.c.ij.ergo non est actio:licet eiꝰ debeat īmutari naturā : vt s.§.j. ver.si verò offi.iudi.Alij autē dicunt, vt M.qꝫ est actio.ff.de actio.& obli.l. actionis verbo. ¶Sed quæ vis est in hoc? Dicqꝫ quando imploratur nō vt actio,in optione iudicis est cōcedere quod petitur,vel negare. Cùm verò proponitur vt actio, cū tunc proponam auxiliū mihi ex persona mea, non aliunde competens:oportet illud tanqꝫ mercenarium actioni meæ necessariò deseruire. C. de

d postul.l.iij.ff.de rei ven.officiū.ff. quod met.cau. d l.metū.§.ex hoc edicto,secundū do.Inn.quartū[d].

2 ¶†Et no.secundū dominū meum,[e] quod iudicis e officiū aliud est merū,purū,& generale, quod sci licet iudex proprio motu interponit.de quo s. in prin.Aliud solenne,quod loco actionis proponitur:vt s.§.j.in prin.ver.si verò.Quidam tamē dicunt hoc esse merū, vt ibi dixi. Aliud mistum: vt deseruiēs,aut minister.de quo s.§.deseruit.Aliud anomalū,summariū vel plenariū,vt in interrogationibus & positionibus. ¶Vtrū autē quodlibet istorum litis contestationem desideret,s.dixi. In

3 summa not. †qꝫ quædam sunt, quæ efficacissimè desiderant officium iudicis,s.numerus testiū moderandus.ff.de testi.l.iij.& extra, eod. cū causam. Item mora.ff.de vsur.mora . Item tempus, intra quod causa suspicionis debeat probari. extra, de appel.secundò requiris.§.ij.Itē inducię citatoriæ ad causam:extra,vt lit.cōtest.c.quoniam.§. qē si. Item expensę:vt extra,de do.&contu.c.finem.& e ff.de rei ven.in fundo.Item numerus compurgatorū arbitrarius est in ascendendo. extra,de pur. ca.cùm in iuuentute. Itē canon pœnitētialis. xxf vj.q.vl.tēpora.de pœ.di.v.c.j.secundū Vin.[f] & in repertorio in ti.hi sunt canones pœnitentiales in prin.& alia multa,q̄ in præcedētibꝰ sunt discussa.

De summaria cognitione.

SVMMARIVM.

1 ☞Plenissima causę cognitio requiriť regulariter in criminalibꝰ,& in quibꝰ ista cognitio consistat.
2 Plena causę cognitio in quibꝰ gn̄aliter requiraē.
3 Semiplena siue summaria discussio, in quibus sit f adhibenda.
4 Libertas si ex testamento pēdeat,& sperętur moueri quæstio:iudex summatim cognoscere debet an bona fide imploretur iudicium.
5 Iudex summatim cognoscet in omnibus incidētibus & emergentibus.
6 Quæstio falsi si incidat,plenè probabitur,quia forte dicitur instrumentum falsum.
7 Positiones factæ in aliqua causa,super quibus opponitur tanqꝫ sint impertinentes,verba tamen locum habebunt,& summatim procedetur.
8 Verbum,de plano,quomodo intelligatur.
9 Summatim procedēdū nō est in extraordinarijs.
10 Libelli oblatio est de ordine iuris,& sine ea nōva let quod agitur.
11 Probatio plenissima exigitur in criminibus.
12 In manifestis,an sit ordinariè aut summariè,vel sine magna probatione procedendum.
13 Cognitio summaria in quibus differat ab extraordinaria,vel ab eis,quæ de plano cognoscuntur.
14 Libellus an offeratur in summario.

d ¶Quartū. Vt scripsi in dec. iudicis officium.in princ. eo.tit. lex dicit id, quod officio iudicis præstaē, in obligatione non esse. ff.de ac.emp.qui p collusionem.in fi. ad Treb.l.deducta de an.le.l.Quintꝰ. in fin. Item cū superest pars, interdicto cōtra eā agēdum est,parte cessante succedit notio prætoris.ff. de lib . exhi.l.iij.§.iij. quod gl.ibi exponit id est,officium iudicis.

e ¶Dominū meū. In Summa eo. tit. §.j.vbi singula mēbra satis prolixe diffinit.Vnum nō omittā:quia commendabile,& quia rarū, quod Host. ipse in fin. summæ istius ti.fatetur qꝫ vltimū ipsiꝰ Sume §.totum sumpsit de sūma Gof. ¶Secundū Vin. Qui hoc no.de dolo &contu.finem. vt ibi scripsi in vlti.glo. & ibi illud verbum Vin.in ascendendo, qē est s.in numero compurgatorum non posuit quia etiam in d scēdendo est arbitrarius: vt ꝓbat decre. quā allegat.& patet ij.q.v. presbyter si. & c. omnibus. de accu. cùm P. in fine. & c.inquisitionis. in fi.de purg.ca. quoties.& no. eo.titu. inter. & de simo. insinuatum.

Litis

a ¶Postremò. Vt implcã, qđ circa cõmẽdationem huius opis & authoris meditatã per me imitationẽ ipsius in prin. ꝓœmij hoc obtuli me dictu rũ: est sciendũ qꝑ §. iste vsq; ad finẽ totus fuit additio post primã publicationẽ, nõ tñ multũ vulgatã. Vñ sæpe §. præcedẽs allegat pro vltimo: vt tunc erat sufficiẽs. s̈. e. §. j. in prin. concordat qđ scripsi s̈. de leg. in princ.

Hunc ergo tractatum, quem composuit Ioan. de Fazio lis Pisanus legum doctor populo, post dictam publicationẽ, habuit author & hic insert tit. in fi. principij. Ipsum tamen Ioã. author bis allegat.

15 Litis contestatio, quibus casibus in summarijs requiratur.
16 Summaria cognitio in quibus consistat, & in ea quæ probatio exigatur.
17 In actione ad exhibendum, re exhibita in ordinario iudicio, reseruat integra rei vendi. defensio.
18 Lex vel statutum dicens in aliquo casu summariè posse procedi, si talis est causa, qꝑ quæstio principalis terminetur, non potest esse succumbenti ad eum regressus.
19 Summaria cognitio fit in dilationibus.
20 Cognitio summaria fit diuersimodè.

De eo autem mentionẽ fecit in cle. de ver. sig. c. sæpe. in glo. scire debes. Est autem notabilis vtilitas huius operis in multorũ collatiõe sparsorũ, q̃ fuissent, vt plurimum ignorata. Idem dico de tractatu do. Mart. de Fano, de homagijs quem habes j. de feu. §. ij. Item ipsi xxvij. quæstiones de iure emphy. positas sub titu. de locato. Item ipsius tractatus de alimẽtis positus, qui fi. sint legi. Item tractatus Iaco. Bald. de primo & secundo decre. de quo ponitur j. parte ij. specialis rubrica. b Item tractatus Io. Blãci, de executoribus vltimarum voluntatum, infrà, de ĩstrumẽto. edi. c §. nuncverò. vt ibi dicã in princ. Item tractatus Odof. de positionibus, qui etiam habet specialem rubri. Itẽ tracta. eius de confessionibus, positus, d licet per alia verba, sub rubri. de cõfessis. Itẽ duplex tractatus de fama, quorum alter fuit Thomæ de Piperata: quem posuit author parte secunda sub titulo, de notorijs crimi. Singularium autẽ casuum est innumerosa multitudo q̃bus adhuc hodie caremus, si hic nõ fuisset inserta. Secundò fuit operis grãdis vtilitas ea, quæ in voluminibus erant scripta ordinarius secũdũ materias collocare

a POstremo loco videndũ est quid iuris sit de summaria cognitione: cũ hoc quotidianũ sit. ar. ff. ad exhiben. l. j. ¶ Ad cuius rei euidentiã videndum est. Primò, in quib⁹ plenissima cognitio exigatur. Secũdò, in quib⁹ plena. Tertiò, in quib⁹ semiplenè, siue summariè: & in quibus extra ordinẽ ꝓcedit. Quartò, vtrũ, & in quib⁹ summaria cognitio differat ab extraordinaria, vel plenaria. Quintò, vtrũ in summarijs libellus, vel lit. conte. exigat. ¶ Sextò, in quib⁹ est ista summaria cognitio: & qd ꝑ hoc det intelligi: & q̃ probatiões exigant in ea. Septimò, vtrũ in cõcedẽdis dilationib⁹ sit summaria cognitio. Octauò, qualiter fiat hæc summaria cognitio. ¶ †Primò igit sciendũ est qꝑ regulariter in criminalib⁹ plenissima causæ cognitio requirit: vt C. de fal. vbi. C. de ꝓba. l. fi. ij. q. viij. sciãt. Et est ratio: vt C. de ap. addictos. C. de pœ. q sniam. ff. de Car. l. j. ¶ Est aũtista plenissima cognitio in libelli oblatione, sine quo nemo audit: vt ff. de accus. l. libellorũ. q̃ est ij. q. iij. nisi in casibus, qui not. in aut. de exhi. & intro. reis. §. sancimus. & j. de libel. cõcep. §. nũc dicẽdũ. C. q accumõ pos. q crimẽ. Itẽ in iudiciorũ solennitatib⁹ obseruandis. C. de accu. l. iij. & l. absentẽ. inaudita eñ causa, &c. b ff. de re iud. l. j. extra, de cau. pos. & ꝓprie. c. j. iij. q. ix. indicas. Itẽ in dilationib⁹ concedẽ dis: quia minores ibi q̃ in ciuilib⁹ cõcedunt. ff. de fer. l. fi. & in ꝓbationib⁹: vt in prę. l. sciãt. Item in sniæ ꝓlatione: vt in præ. l. q sniam. Itẽ & post sententiam. ff. de app. nõ tãtũ c. & adeò plenissima requirit secũdũ quosdã, qꝑ in his testes admittunt: de quibus dicit ff. de test. l. iij. in princ. quę est iij. q. iij. placuit. §. itẽ in criminali. ver. testiũ fides. ex eo qđ in præ. l. sciãt. dicit, testib⁹ idoneis, & apertissimis documẽtis. Et hac eadẽ ratione dicunt qꝑ ꝓpter ꝓbationũ inopiã tũc res ꝑ iusiurãdũ minimè decidet. ar. ff. qđ me. cau. nõ est. ff. de mino. l. iij. §. j. ar. cõtra. C. de reb. cre. in bonę d. ¶ †Secũdò videndũ est in qb⁹ plena cãæ cognitio requirat. Et quidẽ gñaliter in oĩbus ciuilib⁹. C. de iudi. iudices. q̃ est in libelli oblatiõe, & in lit. cõte. iij. q. ij. c. induciæ. §. offerat. Sed hoc fallit in casib⁹, qui no. in prę. §. nũc dicendũ. Itẽ in dilationib⁹ cã testiũ: vt in aut. de testi. §. qa verò. & mistim testiũ, & instrumentorũ. C. de dila. l. j. Et in citationib⁹, & alijs solennitatibus obseruandis. ff. de iudi. ad peremptoriũ. C. quo. & qñ. iud. l. ea q̃. & l. consentaneũ. C. de sentẽtijs. ꝓlatã. extra, de ꝓba. qm̃ cõtra. & oĩa, de quib⁹ s̈. in criminalib⁹ dicta sunt. nã oportet iudicãtẽ cũcta rimari: vt C. de sentẽ. ex breuic. re. l. fi. & s̈. §. deseruit. ad fi. ver. gñaliter. Nõ est em̃ precipitãda snĩa: vt C. e. l. ij. & vj. q. j. q̃ro. xxx. ij. q. ij. qđ nõ est. ij. q. j. deus. in prin. Azo verò no. in Summa. C. de vindic. in prin. in hac plena causæ cognitione vij. requirit: aſs snĩa nullius est momẽti, videlicet libelli oblatio, cautiõis expositio, litis cõte. iuramẽti de calũnia p̃statio, cãæ congruis interrogationib⁹ examinatio, snĩæ in scriptis prolatio & executio. De hoc no. j. in prooemio secunde partis. Io. dixit, qꝑ nisi plena cãæ cognitio adhibeat, põt snĩa nulla dici, tanq̃ iuris ordine nõ seruato: vt in pœ. l. ꝓlatã. In alijs aũt oĩb⁹, quę nõ requirũt plenã cãę cognitionẽ, vr̃ cõtrariũ? qa nõ vr̃ in eis dilatio aliqua dãda. ff. de adulte. in crimine. Sed debet cũ celeritate, nõ cũ deliberatiõe ꝓcedi ff. de dã. infe. l. j. & sine aliqua mora vel dilatione. C. de epi. & cle. aut. cleric⁹. ff. de fer. l. ij. & iij. Sed ad hoc rñderi põt, qꝑ licet in illis breui⁹ spatiũ sit statuẽdũ, q̃ in alijs: nõ tñ debet iudex prępitare sniam, sed cã cognita ꝓferre: vt dixi s̈. e. l. di. põde
3 ret. ar. in his q̃ no. j. hoc quoq;. ¶ †Tertiò dicẽdũ est, in quib⁹ semiplena, siue summaria sit discussio adhibẽda: & quidẽ in casib⁹, in quib⁹ pręmissa fallũt. Nã illa regulariter vera sunt: sed fallũt in casib⁹, in quibus semiplena, siue summaria causæ cognitio requirit, videlicet cũ agit ad exhibẽdũ: qa
e tũc q̃rit an interfit: vt ff. ad exhibẽ. l. iij. §. sciẽdũ e. extra, de testi. c. veniẽs. Itẽ cũ filiꝰ à patre petit alimẽta: q̃rit an sit filiꝰ: vt ff. de li. agn. si qs à liberis. §. si vel parẽs. Itẽ cũ filiꝰ petit ex Carbo. bonorũ pos. si agat an sit filiꝰ: vt ff. de Car. edi. l. iij. §. cause. Itẽ cũ mulier noĩe vẽtris petit se mitti in possess. vt ff. de ventre in poss. mitten. l. j. §. si ea. Itẽ cũ actor in reali vel personali act. reo absente petit se b in pos. rei petitæ induci. C. vbi in rem ac. l. ij. extra vt lit. nõ cõte. c. q̃m. §. si super. C. quorũ app. nõ re
f ci. l. j. f Itẽ si legatarius petit pro legato satisdari: & quęrit an sit legatũ relictũ. ff. vtin pos. leg. fiis, à quo. Itẽ cũ bona capiunt ex cã iudicati: quæritur an sint illa condemnati. ff. de re iud. à diuo. §. si super. ¶ †Itẽ si libertas ex testõ pendeat, & speretur
4 moueri quæstio: iudex summatim cognoscet: an forte bona fide imploretur iudiciũ de testõ: vt ff. c de pet. hęre. si quis libertatẽ. §. planè. Itẽ si petitur caueri: & dicit hoc per calũniã fieri: vt ff. de pręt. stipul. l. j. §. pe. Itẽ si testes petũt ꝓduci ante lit. cõ d test. & dicant senes, vel valetudinarij: vt ff. ad l. Aquil. l. in lege. Itẽ si quęrit vtrũ aliquę interrogationes debent fieri, vel nõ. ff. de interroga. act. l. si defensor. Itẽ idẽ dici põt in casu, qui est ff. de mi-
5 no. l. iij. §. j. ¶ †Itẽ etiã idẽ fortè dici põt in omnib⁹ e incidentib⁹ & emergẽtib⁹: si tamẽ tales sunt q̃ revocãtur, diffinitiua snĩa revocata: & ita nõ penit⁹ ꝑiudiciũ afferũt, quin ꝑ aliã suã viã ordinariã, vel extraordinariã reseruetur cõdẽnato regressus: aſs si per eas diffiniretur principale negotiũ, vel ad eas nullus reseruaretur regressus: tũc plenè proceditur prout cõsueuit in interlocutoria distingui: f an videlicet sit talis, q̃ revocet ꝑ diffinitiuã: quo casu non appellatur ab ea. Si verò nõ revocet: tũc appellet: vt infrà, de app. §. in quib⁹. ver. sed nun-
g qd põt. qđ nõ puto verũ indistinctè g. ¶ † Quid
6 em̃ si incidit quæstio falsi: qa fortè dicit instrm falsum? Certè tũc plenè ꝓbabit: vt C. de fal. l. vbi. & ij. q. xj. pri⁹. Itẽ qd si opponit actori, qꝑ sit seruus, vel monachus, & excõicat⁹, vel similes q̃stiones incidũt, vel emergũt? Certè plenè debet eas ꝓbare opponẽs: vt in ea. l. & C. de ordi. iud. l. j. C. de iud. l. qđ. ij. q. j. in primis. & no. de his extra, de ordi. cog. c. j. ¶ †Si aũt fiant aliquę positiones in cã,
7 & opponitur nõ esse admittẽdas, qa sunt impertig nẽtes, vel alia ratione: si quidẽ talis quæstio emergeret: tũc fortè posset locũ habere, quod dicũt: & summatim ꝓcedet: vt ff. de interr. ac. si defensor. §. illud. Vel si dicit testis inimic⁹, vel cõsanguine⁹, vel vilis, vel infamis, & hmõi, & sic nõ admittẽd⁹: summaria & semiplena ꝓbatiõe habita, poterit eius testimoniũ recipi, & in tps disputationis potẽrũt q̃ones seruari. ĩ aut. de testi. §. si verò. Idẽ dicũt in oĩb⁹ similib⁹ legib⁹, q̃ si admittãt, vel non, nihilò minus de facili integra defensionis, vel ĩpugnatiõis via reseruat: vt in interrogationib⁹ meis prædixi: quia melius est quandoq; aliquas friuolas recipi, quàm vnã necessariã reſpui: vt ff. de in-

propter quod rubricas, vel tractatus augere fuit expediens authori. Tertiò notabiliter fuit cõmendabile sic opus componere, quod etiam non Iurista facile potest, quod sibi expedit, inuenire. & præter quartam partem, quæ requirit scientiam ordinis rubricarum, quem tenet compilatio Gregoriana. reliquum opus singulis est in propositi adinuentione commune. Manifestatur ex facto ineffabilis huius vtilitas operis: quia videmus omnes iurisvtriusq; peritos cum eis, vel nouũ, vel dubiũ quid occurrit, huc habere refugium. secundũ materias perquirẽdo quod appetũt. Sciũt enim quòd hic plurima, vt plurimum ignorata sunt ordinatè collocata. Cùm igitur hic scriptis insisto vel tractando, vel remittendo, casus adiungo, sum adiutor quærentium, & imitator authoris.

¶ Causa, &c. Ponebat Ioan. de Deo neminem condemnari ratio patit æquitatis. alleg. C. qui ac. non pos. q crimen. tex. autem est in l. statim allegata.

¶ Non tantũ. Appello pro reo damnato etiã inuito.

¶ In bonæ. Vide j. de iurã. dela. ver. vt autem. vbi remittam ad decre. vlti. de iureiuran.

¶ Sciendum. Dixit Io. & ibi satis de hac materia. ibi enim in gl. quod, fiet enumerantur fere omnes casus infrà scripti.

¶ L. j. Et infrà de libel. cõcep. §. nũc dicendum. versic. xjv. Et idem esset in casu, de quo infrà, de primo & secundo decret. §. restat. post prin. versicu. sed qualiter.

ADDE Barto. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infecto.

¶ Indistinctè. Verba Ioan. prædicti.

terroga.act.l.vbicũq;.ff.de ven. inſpic.l.j.§.j.xiij. q.ij.non eſtimemus. Et idē in teſtibus & alijs : vt prædixi. Ad hoc etiā facit qđ dici cōſueuit. An ſu per incidēti plenè cognoſcaſ: & tūc ſnīa in princi pali lata prejudicet incidēti: vt C.de ordi.cog.l.ij. & in prędicta l.vbi. An ſummatim: & tūc nō p̄iu dicat: vt ff.de re iud.à diuo.§.ſi ſup.ff. de lib agn. ſi quis à liberis.§.meminiſſe . Idē quoq; videſ in oībus,quæcũq;, etiā ſi principaliter mouerenſ, & nō eſſent incidentes vel emergētes: per aliā tn viā puta idē refricando, poſſet damnato ſuccurri : vt aliàs habes in ſimilibus,q̄ principaliter mouentur in præ.§.ſi ſup.& in præ.§.meminiſſe.& C.ad car bo.l.ij.& ff.eo.l.iij.§.cauſę.& in act.ad exhibēdū, & ſimilib⁹ ſummarijs ſuprà dictis. Itē idē dicunt quidam, vbi lex dicit extra ordinē agi: vt ff.de relig.ſi qs ſepulcrū.& vbi ius dicit de plano aliquid debere cognoſci: vt extra,de accu.olim. vt in leui bus criminibus: vt ff.de accu.leuia.ff.de offic.pro con.nec quicquam.§.de plano.ff. de offi.præ.vr. l.j.§.cū patronus.ff.de quęſt.vnius.§.fi.ff.de adul. l.miles.§.ſexaginta.ff.quis ordo in bo.poſ.ſer.l. ij.
8 §.dies. ¶†Et intelligūt de plano,i.ſine magna diſceptatione,atq; ſummatim. Sed Ioā.Fazoli hic nō approbat: & intelligit de plano,i,ſine ſcriptura vel libello.ar.ff.de conſti.prin.l.j.vel,i. non pro tribunali,vel in figura ſolennis iudicij: puta ſedendo in prætorio,vel vbi ſemper ius reddere cōſueuit: ſed alibi,non ſeruata ſolennitate ſtrepitus iudiciorū: vt in præ.§.ſexaginta.& præ.§.dies. Vel dic vt j. de inquiſi.§.nunc tractemus.ver.quid igitur ſi.& vide j.de libel.concep.§.nunc dicendū.verſi.xlij. non autem ſummatim procedit,i. q̄ ſolū ſemiplena probatio ſufficiat, vt in ſummarijs iam dicetur.
9 ¶†Præterea in extraordinarijs nō procedetur, vt puto,ſummatim,i.ſemiplenè,prout dicūt quidā p̄ præ.l.ſi quis ſepulcrū,niſi in hoc fortè, quòd non offertur libellus,& ſic pōt lex illa intelligi: nec fortè in his extraordinarijs iſta ſolennitas iudiciorū ſeruabitur: vt in alijs extraordinarijs cauſis. Ergo circa hæc tria gña cauſarum diſtingue: qa quędam dicunt ſummarię, in quib⁹ ſummatim procedit: & ſemiplena p̄batio ſufficit: de quib⁹ pleni⁹ j. dicetur. Quæ aūt ſint iſtæ ſummarię: ſuperius explicaſ. Secundū gen⁹ eſt: qa quędā ſunt extraordinariæ: vt in l.ſi qs ſepulcrū.& idē dico vbicunq; iudex ſuo mero officio procedit, cōſtringēdo aliquē ad aliquid faciendū ipſo facto, vel dādū: vt in authē.de col.§.& hoc quoq; iubemus.ff. ne vis fiat ei, qui miſ.eſt in poſſeſ.l.ſi quis miſſum.ff. ſi ventris nomine mulier in poſ.l,j,& j.de ſen.exc.§.breuiter. Idē poteſt dici in oībus criminib⁹, in quib⁹ ſine accuſatore proceditur: vt no,ff.de adulterijs, l.ij.& extra,vt eccle.bene.c.vnico. Has em̄ appello extraordinarias, quia in eis nō eſt neceſſe libellū offerre: vt ſ.dixi.& aliquid de ſolennitatib⁹ iudicij relaxatur in eis: vt patet in prædictis legib⁹, Dicūt em̄ extraordinarię & ſic ſine ordine, vt deſeruiamus nomini. Inſti,de dona,§.eſt & aliud.&
10 xvj.q.j.ſi cupis. ¶†Nā libelli oblatio eſt de ordine; & ſine ea nō valet qđ agiſ: vt iij,q.iij.ca, inducię.§.offeraſ.& j.de li,cōce.§,vtrū, & alię ſolēnitates, de qb⁹ dixi ſ.ver.ij.nō tn ideo dicūſ extraordinarię, q̄ plena p̄batio nō requiraſ in eis: imò bene exigiſ, Nam regulariter in omni cā criminali & ciuili actore nō p̄bāte, &c, C. de edē.q accuſare, C.de pœ.l.qui ſnīam.extra,de cā poſ.& p̄prie. cū eccl̄ia.extra,de iureiu.c.fi. Et iſti caſus nō inueniūſ ab hac regula excepti. C.de iud.iudices.& p̄ banſ p̄l,C.de epi.& cle.auſ.cleric⁹.ff. de adulte.in adulterijs.qa c̄q; c̄q; illę cāę citi⁹ decidāſ: plena tn in eis adhibēda eſt cognitio. ¶Quę aūt p̄batio exi-
11 gaſ, planū eſt: qa nō ſemiplena, ſed plena: †& in criminib⁹ pleniſsima: vt ſ.ver,j.ad minus p̄ duos teſtes: vt ff.de teſti.vbiq; eſt.iiij,q.iij.c.placuit.§.itē in crimīali,& extra,de teſti.in omni, vel in inſtrīs C,de fi.inſtr.in exercēdis.& extra,de teſti,c.pueniſ.j. Vel p̄ſumptionib⁹ ſiue indicijs indubitatis: vt C.de prob.ſciāt.q̄ eſt ij.q.viij.& extra,de hęre exc̄oicamus.in fi. Vel cōfeſsionib⁹: vt ff. de cōfeſ

a ¶Vbi lex. Hoc quod ſequitur vſque ibi, quarto loco, poſuit Gui.nec fuit præ.Ioan. Fa.

b ¶Poteſt. Ibi dedi remiſ.ad vj.

c ¶Verſi.viij. Hoc exportando coniūxit Gul. duo furta.ponit enim in illis verſiculis ad literam verba Io.Fazoli, illa ſibi attribuens.

d ¶Accur, Ioan.Fazoli allegabat Azo.& melius: quia ad literam fuerunt hæc eius verba in Summa, ad exhibendum. ver. in hac.vſq; ibi, idē dicimus.

e ¶Credo. Verba Io.prædicti.

l.j.Vel alijs modis: vt j.de prob.§.videndū. Tertiū genus eſt : qa quædā dicuntur cognoſci de plano, hoc eſt, ſine libellis, vt quidā dicunt. vel verius,i.non ſedente iudice pro tribunali.nam & diebus feriatis poteſt: vt in præ.§.ſexginta.& etiā domi pōt cognoſcere, vel alibi quā in pro tribunali iudicio: vt colligiſ in prę.§.dies.& ff.de dā.infect.l.iiij.§.pe.ff.de inter.act.l.iij.§.fi. Libellus tn in his offerſ, vt p̄baſ in prę.§.ſexaginta.& p̄bationes plenę,nō ſemiplenę reqrunſ: vt dixi p oīa ſ. p̄xim̄e in ſecun
a do gñe.& q̄ iſtę ſint, dixi ſ.in eo.ver.ibi: item idē dicūt qdam vbi lex[a].
12 ¶†Quid de manifeſtis: nunqd in illis eſt ordinarię, an verò ſummarię et ſine magna probatione procedendū? Et vr̄ q̄ ſic.C.de appel.ciues.C.de ſum.tri.credētes.in prin.ar.cōtra extra,de ap.peruenit.& c.ſeq.ff. de leg. ij.l.ille.ff.de ver.ob.cōtinuus.§.ij.ff.de aur.& ar.le.pediculis.§.ij.ff. de in inte.reſti.l.j.ff.q̄ ſatiſd.cog.ſi vero.§.j.C.de li.prę.l.iij.extra, de coha.cle. tua.extra de teſti.co.ſup eo.ij.q.j.de manifeſta.extra,de elec.bonę.j. Sed prima iura locum habent in notorijs: ſecūda in nō notorijs. extra, de ap. cōſuluit.extra,de iureiur.ad noſtrā.iij. De hoc extra,de diuor.c.iij.& j. de noto.crimi.§.j. Vtrū autē legatus, vel alius poſsit committere cauſam ſummarię audiendā: not.ſ.de legato.§.ſupereſt.ver.ſed nunquid legatus
b poteſt[b]. ¶†Quarto loco videndum occurrit vtrū,& in quibus differant
13 ſummarię ab extraordinarijs: & in quib⁹ ab illis, quæ de plano cognoſcā tur. Et certè hoc liquet ex præmiſsis: quia in ſummarijs ſemiplena p̄batio fit,& in quibuſdā libellus offerſ,& in qbuſdā nō, vt iā dicā. In extraordinarijs verò plena: ſed libellus nō daſ. In his aūt, q̄ de plano tractantur, libellus & plena p̄batio requirunſ: nō tn eſt neceſſe fieri iudice pro tribunali ſedente: vt C.de dila.à p̄cedēte.q̄ eſt iij.q.iij.c. inducię.§.ſpatium.& in hoc etiā oēs cōueniūt: qa oēs ſummarię poſſunt extra ordinē appellari: qa in qualibet earū aliqd de ordine ſeu ſolēnitate iudiciorū omittiſ. Quidā tn imperiti oēs extraordinarias appellāt, nullā in eis diffe-
14 rētiā faciētes. ¶†Quintò dicamus, vtrū in ſummario offeraſ libellus? rn. hoc expreſsè cautū nō reperiſ in iure: olim tamen non erat in ciuilibus neceſſari⁹: vt ff.de eden.l.j.niſi in caſu C.li.xij.de dig.quoties. In criminalibus verò ſic,& olim & hodie: vt in prę.l.libellorum. hodie verò generaliter in oī cā offerſ, vt in prę.auſ.offeraſ.niſi in qbuſdā ſpecialib⁹ caſibus: vt dixi ſ.ver.j.& ver.ij. Cū igiſ hi caſus nō excipiant à regula ſtabimus generalitati.ff.de le.præſt.l.j.§.gñaliter. Vel dic q̄ ſi in prædictis ſummarijs competit actio, & iure actionis petit: vt eſt in actio.ad exhibēdum, vel ſi qua cōpeteret alia: tūc indubitatè debet libellus offerri. nā actio eſt in libello edēda.ff.de edē.l.j.& in prę.auſ.offeraſ. Fallit hoc aūt in actione iudicati: ſuper qua ſunt opiniones.qđ dic vt j.de lib. cōcep.§. nūc dicendū.ver.xxv,ſed ſi aliqd fit, vel petaſ iudicis officio nūquid da-
c bitur libellus? De hoc dic vt eo.§.ver.viij[c]. ¶†Sed q̄riſ vtrū in his ſum-
15 marijs fiat lit.cōteſta,R n.ſic in oīb⁹, in quib⁹ iudicis officiū principaliter imploraſ,& loco vel iure act.aliqd petiſ,& in oībus, in qb⁹ offerēd⁹ eſt libellus, & vbicūq; ferſ diffinitiua ſnīa: vt ff. de re iud.l.j. Aliter enim nō vr̄ res in iudiciū deducta.C. de lit.conteſt.l.j. nec valet aliter factꝰ p̄ ceſſus; vt in prę.auſ.offeraſ.& hoc eſt generaliter verū in oī cā, prętereā in cā app.vt qdā dicūt extra,de offi.iu.c.j,qđ dic vt no. in prę.§. videndū.
16 ver.ſed nunquid in cā. ¶†Sextò q̄rendū eſt, in quib⁹ conſtat hęc ſummaria cognitio; & quæ p̄batio exigatur in ea. Super quo not. Accur[d].
d in actione ad exhibendū, qđ cognoſciſ ſummatim, i. ſemiplena p̄batio ſufficit: in qua non ſunt neceſſarij teſtes, vel inſtrumēta : ſed ſtatur iuramento actoris, ſuper ſuo intereſſe.ff.ad exhibendum.theſaurus. Si tamē reus opponit excep, quę facilè repellit agentē abſoluitur: ſi verò eſt obſcurior, differtur: exceptis quibuſdam caſibus: vt eod.tit.l.iij.§. ibidem. Idem dicimus quando contra contumacem ante litis conteſtationē datur poſſeſsio rei pro menſura debiti declarati, ſ.ſemiplene.C.de bo. auth. iud.poſ,cùm proponas,& auſ. ibi poſita, in qua ſemiplena ſufficit ſcilicet ſacramentum.arg,in auſ.de collatorib⁹.§.pe. & ſic de conſuetudine obſeruatur: vt no,extra, vt lite non conte.quoniā.§.fi. Sunt & alij quā plures caſus, in quibus ſtatur ſacramento vnius: vt C.de don.ſi quis pro.C. de fi,inſtr.l,fi,& alij,qui not.C.de his,qui ad eccle,confu.præſenti.§.pla
17 nè. ¶†Et hæc vera ſunt in prædictis duobus caſibus ſ. q̄ ſufficit ſacramentum; fortè ideo, quia illud propter qđ principaliter intenditur, non finitur: nec per hoc reo grādæ præiudicium generaſ: quia in actione ad exhibendum re exhibita in ordinario iudicio rei vendicationis integra defenſio reſeruaſ, & actori probatio incumbit. Item in ſecundo auditur intra annū recuperare volēs poſſeſsionē: vt C.de bonis auth.iu. poſ.auſ. ei, qui iurat.& in præ.decre.quoniam. Et poteſt eſſe ratio, quare in his ſolum ſufficit ſacramentum: quia cū in vno reus graueſ, quia ſtaſ ſacramento actoris, in altero alleuiatur, ſ.q̄ de facili auditur defenſio, vel ad recuperandum admittitur. Item ideo tandem de facili ſubuenitur actori : quia & de facili reo ſubuenitur: ſicut eſt aliàs ſimile in interlocutoria , quę de facili & per aliū,& ſine magna cognitione reuocatur ff. de re iud. quod iuſsit,extra,de accuſa.qualiter.j. Et imputatur ei quòd de facili potuit agere, vel reuocare, & non fecit.ff.de nego.geſt.ſi autem. C. de pigno.nec creditores . Et hoc generaliter quidam dixerūt, q̄ in omnibus ſummarijs ſufficit præſtatio iuramenti; & ſic alicubi obſeruatur. ¶Ego non cre
e do[e] ita indiſtincte intelligi debere: vt patet in caſu, qui eſt in præ.§.ſi vel parens. licet ibi de ſummaria dicat . Item in caſu , qui eſt in præ.l. ff. de re iudica. à diuo.§. ſi ſuper. nam in illis non ſtatur ſacramento actoris.

Magis

a ¶ Adhibetur. Vide qđ scripsi de testi. veniẽs. ij. super versicu. incidenti.
b ¶ Dictarum. Io. Fazoli præmiserat isti §. id quod infrà sequitur ver. vij. vnde debuisset dicere Gui. infrà dicendarum.
c ¶ Tuarum. Vide clemen. de verbo. sig. sæpe. in qua tamen non ponitur versic. summariè. sed quatuor coniuncta, s. simpliciter, de plano, sine strepitu & figura. & vide quod ibi nota. in v. gloss.

ADDE, quid importẽt ista verba, summariè, simpliciter, de plano, sola facti veritate inspecta, Roma. cõsilio ccccxvij. & adde huic ver. quæ no. Barto. in l. si filius fami. ff. de don. & quæ ibi posui post Alexand. s. quid possit facere iudex, cui per statutum datũ est procedere de facto prout vult.

d ¶ Et seq. Hæc remissio cum toto hoc versi. vj. facit ad materiam, de qua scripsi de rescriptis statutum. libro vj. §. cum autem. super verbo, iuramento. s. q cõtra iuramentum timoris, de quo ibi dixit textus, admittetur probatio & ibi scripsi sic me cõsuluisse. Submisi tamen me habuisse, q si reus ad hoc non admissus appellet, cancellaria non dat sibi iudicem. Ibi tamen loquor de iudice iam impetrato ab actore contra reũ: & per hoc fortius videretur admittẽdus in impetrando, i. contra impetrantem vel impetrare volentem. & ego eũ admitterẽ in audientia contradictarũ, vel in cancellaria, si haberet ꝓbatiões prõptas. aliàs procederet qđ seruat dñs M. dñs Boñ. eps contradictarũ auditor, vt ab ipso habui: quia dicit reo vel procuratori ipsius opponenti falsum esse quod allegabat impetrãs de timore: amice, ego non possum huic auferre beneficiũ iuris, qui sic impetrat. eris corã delegato. Sed opinio mihi contraria concludet, q inutiliter remittitur ad delegatum: ex quo iuramentũ præcludit ei probationem contrariã. Tamen id tenentes, sic id probare conãtur: hic agitur de timore: sed timor cõsistit in animo, & generatur ex leuiori causa in animo vnius, q alterius. Si ergo actor iurat se timere: reus contrariũ volens probare adstruit negatiuã, & impossibilẽ probari, & in iudicis intellectu imprimi, scilicet q timor non sit in animo iurantis. facit de spõ. tua nos. ¶ Secundò inducitur q per hoc iuramentum nõ minuitur reo aliquid iuris in principali: & sic facilius ei standum est. Facit l. de ætate. ff. de interro. act. in fin. & quod ibi not. & in l. si post tres. ff. si quis cau. & aggrauat hoc propter odium periurij, ad quod probandum reus tendit: & quia hoc erit inuoluere causam, differre principalem. Tertiò assẽ-

Magis em̃ ex hoc posset euenire iniquitas, cũ aliqui sint valde faciles ad iurandũ. arg. ff. de condi. insti. quæ sub condi. & alij timidi: vt in c. l. & extra, de simo. & si quæstiones. extra, de iureiurã. & si Christus. nec debet via periurijs aperiri: vt extra, quod me. cau. cũ dilectus. Imò si talis iniquitas eueniret, emendanda esset. Insti. ad Tertul. in prin. ff. de succes. edi. l. j. in prin. Io. Fazoli dicit, q in his & similibus, vbi potest reo maius præiudicium generari, q̃ in actione ad exhibendũ, & alijs suprà dictis, semiplena probatio fiet, nõ ꝓ sacramẽtũ, sed saltẽ per vnũ testẽ. ff. de op. leg. Theopompus. Nam & aliàs qñq; vni testi statur. C. de veteri iure enu. l. j. in fi. primę col. Itẽ fit semiplena ꝓbatio per priuatã scripturã, & etiã per collationẽ: vt no. j. de ꝓba. §. fi. versi. vlti. vbi de hoc. Tertiò põt dici, q vbicunq; pro reo præsumimus, & eum absolueremus ratione causæ, vel rei, vel dubitationis: vt ff. de re iudi. inter pares. Insti. de interdic. §. commodũ. ff. de testi. ob carmẽ. §. fi. In his etiam casibus reus debet condemnari. Vel dic quartò, q vbicunq; dubitari põt vtrum actori ius competat ex probationibus factis, nec cõstat ius ei non competere, nec in euidenti calumnia inuenitur: tunc reus debeat condemnari. ff. de vẽtre in poss. mit. l. j. §. si ea. ff. ad Carbo. l. iij. §. causæ. & arg. extra, de vsu. c. fi. §. j. vbi dicitur veri similiter. idẽ forte si testes inducti ab actore tales sunt, quibus minor fides adhibetur[a], licet sufficiens numerus intercedat. de quibus habes ff. de test. l. iij. in princi. quæ est iij. q. iij. c. placuit. §. item in criminali. versic. testiũ fides. Aliàs vbi plenè procedit, tales debent esse testes, quibus lux veritatis assistat, & fides syncera. ff. e. ob carmẽ. §. fin. & extra, e. in nostra. Sed his opponitur: quia si filius petit alimenta, & pronũciet: nõ præiudicat patri circa filiationẽ: vt in prę. §. si vel parẽs. Idẽ in re capta pignori, si ꝓbetur nõ esse cõdẽnati: vt in prę. §. si sup. Idẽ in missa in poss. cã vẽtris vel impubere ex Carbo. vn de in his casibus videretur sufficere sacrm̃: vt s. Rñ. hic maius est præiudiciũ, q̃ in actione ad exibendũ, quasi nullũ est in possessione, etiã quæ dat cõtra cõtumacẽ modicũ: vt s. dixi. Itẽ propter cõtumacẽ hoc cõtingit. ff. de tabu. exhi. locũ. §. condemnatio. ff. de re iud. l. cõtumacia. & sic nõ est quasi contra eũ ꝓbatio necessaria: cũ propter cõtumaciam, vel absentiã præsumatur de debito. in aut. de exhi. & intro. reis. §. si verò. C. de assess. l. iij. extra, de præsum. nullus. iij. q. ix. decernimus. Sed iudex in his omnibus sit prouidus, vt hæc oĩa dij̃udicet ex personarũ & causæ qualitate, & quãtitate, & cõditione, vtrũ sacro sit stãdũ, vel nõ. extra, qđ metꝰ cã. c. fi. ff. de le. j. si seruus. §. fi. Nã cũ hoc nõ inueniat in iure expressum, est iudicis arbitrio relinquendũ. ff. de iure deli. l. j. §. fi. extra, de off. de le. de causis. Hoc quoq; ꝑtermittẽdum nõ est, q si lex† vel statutũ, vel rescriptũ dicit in aliquo casu summariè ꝓcedendũ, vel iuris ordine ꝑtermisso: & talis est causa, vel negotiũ, q si principalis, q̃o, 18

runt illud iuramentum esse delatum à iure, cuius contrarium ibi dixi, & dicunt, q illud saltẽ, quod allego, non ponitur ad dandum impetranti ordinem, sed optionem. Respõdeo ad prędicta: incipiã ab hoc vltimo, & dico hoc esse contra regulam grãmaticalẽ, quę dat versum, Statim saltando, sed saltem diminuendo. Quem versum etiam scripsi de elec. quia ꝓpter. super verbo, vel saltem, vbi posita via ordinaria scrutinij, ponitur subsidiaria cõpromissi. Constat autẽ primã debuisse præmitti: quia gratior, quia integrũ est iudiciũ, quod plurimorum sentẽtijs roboratur. extra, de offic. deleg. prudentiam. ibi cõcordãtiæ. Idem dico de decre. de iudi. nouit. ad fi. vbi papa p̃missis duobus, quæ sunt gratiora subdit, vel saltẽ humiliter patiatur, &c. & rectè sonat illud saltem, quantum ad minus: vt dicit versus. & patet de pœ. & remis. omnis. in prin. ibi: suscipiẽs ad minus in pascha. ac si diceret, saltem in pascha. Cõcluditur ex his quòd' versiculus, & in duobus. de quo tractamus. dũ dicit: iudici fidem faciat, saltem per proprium iuramẽtum: in idem sonat, ac si diceret ad minus proprio iuramento. & sic est diminutio probationis. Constat em̃ q probare posset per testes. Item in primo casu etiam per instrm̃ banni sibi dati de ciuitate & districtu: sed si plena probatio fieret per testes, liceret reo producere contrarios ante publicatas attestationes simul cũ actore. Itẽ & post qñq; iuxta ea, quę no. extra, de te. ex tenore. & quę scripsi infrà, de teste.

vel illud, qđ postulat principaliter terminetur nõ põt ad eũ esse reo vel succũbẽti regressus, nec per aliqđ ordinariũ iudiciũ, vel alio modo via defensionis, vel repetitionis integra cõseruat: vt ex superiorib⁹ summarijs causis liquere põt: nisi fortè vel per appellationẽ vel ꝑ alios modos, quib⁹ snĩa retractat. In his inquã, vt & in alijs ordinarijs dico plenè cognoscendũ, atq; probandũ, dilationũ dictarũ[b] solẽnitate minimè obseruata, quæ recitatur ff. de fer. l. fi. Et forte iudex nõ seruabit solennitatẽ peremptorij, q̃ est ff. de iud. ad perẽptoriũ: nec libellus offeret: saluo tñ eo, qđ no. s. ver. iij. cũ suis remis. dũtamẽ aliqua det dilatio. Nã si plenè debet probari, vt dixi: ergo & dilationes aliquæ dari debent. arg. ff. de iurisdi. om. iudi. cui & citatio fiet ar. de requi. reis. l. j. & ff. de adop. nã. ita. Et q plena probatio fieri debeat in prædictis, probatur C. de adult. in crimine. & in præ. aut. clericus. Nec est præsumãdũ oẽm solennitatem esse sublatam. C. de inof. testa. si qñ. extra, de elect. ecclesia. ij. in fine. Et sola plena cognitione sublata, remanet semiplena: vt in præ. l. & arg. ff. de serui. vrb. præd. si domus tua. extra, de priui. pastoralis. extra, de vsu pal. ex tuarũ[c]. ¶ Sed nunquid à snĩa super summarijs, vel extraordinarijs, vel cũ agit ad exhibendũ lata, appellatur? De hoc j. de app. §. in quib⁹. versi. sed nunquid. & seq[d]. ¶ †Septimò notandũ est, q in dilationibus dandis summaria fit cognitio: qa in summarijs minores dilationes dari potuerũt, q̃ in alijs. & hoc ante lit. cõtest. & post. & etiam post snĩam: vt in præ. aut. offerat. & C. qũo & qñ iudex. aut. qui semel. & C. de iud. properandũ. Vñ has poterit minorare. C. de dilatio. l. j. & l. siue. extra, de app. cũ sit Romana. vbi de hoc. & sic intelgit. ff. de iud. nonnũquã. Itẽ in medio cãę arctabit eũ. Pro testib⁹ aũt & instrijs certa tpa statuunt: vt in præ. l. ij. de dila. Itẽ cũ qñq; tres, qñq; quatuor dilationes dent: vt ff. de fer. l. fi. & l. oẽs. vnã tñ dare poterit: vt in dictis legib⁹. & C. de epi. & cleri. aut. clericus. & C. de adul. l. in crimine. Item circa finẽ cãę, ante snĩam, solẽnitatẽ perẽptorij, & illam, qua quęrit, nũqd aliquis habeat aliquid, qđ de nouo, vel vlteri⁹ ꝓponat, poterit tñ nõ seruare. xxx. q. vlti. iudicantẽ. C. de iud. iubemus. Præterea post snĩam nõ tenebit tpa iudicatis cõstituta obseruare. ff. de re iudi. qui pro tribunali. extra, eod. qđ ad cõsultationẽ. & dilationũ materia est amputanda. Sed cõtra. nã lex dicit gñaliter plenã cãę cognitionẽ in oĩbus adhiberi: vt C. de iudi. l. iudices. ergo in dilationibus hoc obseruabit: vt co. tit. aut. iubemus. vt tm̃ cã cognita tribuantur: vt in l. à procedente. & aliàs nequeũt minui: vt ff. de re iudica. l. iij. §. si quis cõdẽna. Sed prædicta regula in quibusdã casibus fallit: qa in quibusdã summatim & semiplenè cognoscit. ergo & ĩ dilationib⁹ erit semiplena. Nec obst. qđ dicũt qdam dilationes arbitrarias esse vbicũq;: vt C. de dilationib⁹. l. j. quia nõ est indistinctè verũ: qa cũ lex dicat arctandas, vel ꝓgãdas cũ cãę cognitiõe, seqt̃ q sine ea, vel

b

c

d

19

Item per illam vitiatur regula, vani timoris. ff. de regul. iuris. Ad idem

extra,qđ metus causa.c.pen.ff.eo.l.vlti.C.eo.tit.l.metum.& l.ad inuidiam. ff.ex quibus causis ma.l.iĳ.& quod ibi not.& lex in hoc dicit,q̄ iudex habet talia examinare.ff.si cui plus c̄ per leg.fal.hoc autē.ergo & cognoscere. ¶ Ad secundum tripartitum,quod nititur destruere duritiem & absurditatem,quam induxi,vbi s̄.scilicet q̄ per vnum falsum iuramentum possit quis extrahere aduersariū de lare & domicilio suo. pro qua ratione fa a cit ff.ad Carbonia. l.j.§.sed & si quis. & de transact.l. cū hi.§.si cùm is.& de lib. cau.l.ordinata. Dicit enim illa ratio hoc non pōderandum, per quod non fit præiudiciū negotio principali. Huic resisto. Primò,quia pouderamus quod esse posset. Sufficiat decre. vlt.j.resp̄.de elec. lib.vj.Propter pericula verò itinerātium facilè posset aperiri defensio. Item mirabilis cōclusio est ista,q̄ nō fiat iniustitia vel grauamen, vbi nō læditur negotium principale. Et omissis antiquis iuribus & eorū authoritatibus, Bonifacius viĳ.fortiter not.in hoc, qui fuit tam curiosus, vt in illis terminis reus de suo domicilio non traheretur. Non ponderāt prædicti textū legis ff.quēad test.ap.sed si quis. vbi dicitur,iniquū,damnosum & onerosum,& sæpe cū magna captione, quē à rebus suis euocari. Cui cōcor.C.de testi.si quādo. Et si hoc in teste, qui sigillū agnoscendo,vel ratificando fortè vna hora,vel die expedietur, & saltē vltra dies xv.teneri nō pōt: fortius in reis, quorū causæ sæpe tractū habēt longissimū:ita q̄ videtur immortales.extra de dolo.c.fi.in prin. Et sic extra larē ad iudiciū vocati mœsti solent esse,et mœstos penates cō ponere.de quib⁹ habet j.de accu.in prin.ver.quær.ltē inde grauamen prę lat⁹ vel priuat⁹ habet aduocatos & ꝓcuratores assistētes oīb⁹ casib⁹ suis ꝓ certo annuo salario cōuēto,& forte soluto:nūc eūdo ad ciuitatē vicinā, oportebit nouos cōduci cū magno dispēdio. Itē cōstat longè pluris posse esse grauamē itineris,c̄ causæ principalis. Exēplum in quæstione sensus. nonne in decre.olim.de resti.spolia.erat census trium solidorum:in decre. constitutus.de religio.domi.octo denariorum? Sed dices, arduæ erant illæ causæ,propter res,quæ incidere poterāt in cōmissum.sed tolle decre.olim. de cēsi.vbi cessat hæc ratio:quia ibi nō erat quęstio,quin deberet cēsus sex denariorū Papien.sed solùm an per Papiensem sufficeret soluere tres Lucen. ad idem decre.pe. eo.tit. Excedet ne grauamen tractionis extra domicilium negotium principale:& nunquid plus intererit rei sic grauari, c̄ actoris causam perdere? Videant prædicti,qđ dicitur de odio periurĳ de tegendi.Nil ad propositū,maximè cū hoc non proponit ad pœnā:& nullo iure probat exceptiones etiā odiosas non competere reo,cuius interest & eius contrarium notum est. ¶ Et quod in fin.dicitur,q̄ hoc est inuolue re ca usam principalem:non difficilis erit responsio, cū concludat,q̄ nulla exce ptio contra personā iudicis vel partis nō contingēs negotium principal e,vt iudicis excommunicatio,vel suspicio,vel alia inhabilitas ipsi⁹,vel acto ris,vel loci,poterit opponi,cùm inuoluat negotium. ¶ Cōcludo quòd obse ruantia prædicta cancellariæ simpliciter sumpta,non placet: licet fatear quòd ex conditionibus personarum & qualitate factorum quandoq̄ po ssit æquitatem habere in facto quasi certo. Ad illam partem in dubio ser uanda non esset:multòminus in quasi certo ad contrariam.

a ¶ Fiat. Ad literā totū,qđ sequit,fuit M.de Fan.sup l.iĳ.ff.ad exhiben.hoc solo mutato:quia infra dicitur,qñq̄,vbi Mar.dixerat aliquando.

De officio omnium iudicum Rub. Baldus.

Officium iudicis quoddā exibetur ꝓprio motu, quoddam ex postulatiōe partis. Nā si respicit vtilitatē publicā,sine actore expedit inquirēdo.extra,de accu.c. qualiter.Itē si ꝓpter publicam vtilitatē,& ēt æqtatē,vt in tutore dādo,vel remouēdo.ff.de suspe. tut.l.iĳ. Idē si publicū decus.ff.de leg.j.l.ciuitatibus.de vsufr.lega.l.legatum.Idem si testatoris pietatē.ff.de pet.hęre.l.hæreditas.ī fi.extra, de testa.nos quidē Idem si animę fauorem,vt in vsuris & male extortis:vt extra.de iureiur.c. ad nostrā.el.iĳ.Qđ verò rē familiarē alicui⁹ respicit,& nō publicā curā pe-tenti tantū impartiri debet.ff.de dā.infe.l.iiĳ.§.hoc autē iudiciū. & ibi ꝓ Bar.Et si lex imponitur iudici expediendi pro cessum, & nō petitur citatio:intelligitur iudex esse in mora, vt ibi. ¶ An in officio iudicis debeat offerri libellus? Dic q̄ nō,vbi nō est actor.Sed vbi est actor,& nō reus,nō offert libellus parti,sed iudici.Sed vbi est vterq̄,actor & re⁹ certus,super preparatorĳs nō offertur: vt no. ff. de interroga. actio.l.j.sed super definitorĳs sic, si principaliter imploretur:sed super incidenti non est necessarius libellus.ff.de autho.tu. l.defensores. Vide ff. de bono. pos.l. iĳ.§.pen.Item vbi officiū iudicis sum mariè imploratur, non offertur libellus.l. nec quicq̄. §. de plano.ff. de offic.procon. cum similibus. Itē vbi certa persona est in causa: vt in auc. si omnes. & argu. de cur.furio.l. obseruare. G. in §.j. & §.iĳ.vide j. de libel.conce.§. officium iudicis. iudex ex officio supplet pro reo.ff.de peti.hæredi.l.fi. Item pro actore in eo,qđ post litē contest.contingit.ff.de edil.edic.l.ediles.§.ita sciendū.C.de app.l. ampliorē. cū simi.G.s.qñ officiū iudicis imploraṫ summariè residet ī iudice ex gestis vel allegatis:semp tñ supplet,secūdū Old. ¶ Si iudex admisit ineptū libellū,& sup eo apertissimè ꝓbatū est,nō valet probatio. in §.deseruit. ver.qd si libellus.& no.extra,de iud.c.examinata.per Io.An. in Nouella.Si verò libell⁹ est aptus,sed ꝓcessus ineptus,adhuc non valet ꝓbatio, nisi p cōfessionē.de rest.spo.c.Pisanis. Vide Inno.in c.de iur.cal.ī abbreuiatore.post Bal.& j.de accusatore.§.quid si statutū. & j. de libel.cōcep. §.exceptio ineptitudinis.& j.de sen.§.quid si libellus. ¶ Si delegatus ꝓnunciat sup ineptitudine libelli,nō definit esse iudex: qa est interlocutoria.ver.qd si ꝓprio.G.vbi iudex ꝓcedit ex officio de facto, non exigit ordo,tamen probatio requirit.in §.postremò. ver. & idē dico vbicūq̄. G.allegat in auc.de colla.§. hoc quoq̄. & debet esse ꝓbatio plena, vbi plenè lædit:& semiplena,vbi semiplenè,& potest reparari.ff.ad exhi.l.thesaurus.vbi de hoc.& ff.ad Carbo.l.iĳ.§.duæ cāæ. G.& doct. Et an iurm tm̄ habeaṫ pro semiplena ꝓbatiōe.ver.sextò q̄rendū.G.Si in statuto fit mētio q̄ procedaṫ summariè,quid significat statutū? Dic idem quod ius cōmune,qñ ius cōe vtit eodē sermone.§.hoc quoq̄ prætermittendū.G. quia verba iuris ciuilis idem significant in legibus & statutis.Bald.

De recusatione. Rubrica.

b ¶ Pileus satis de hac materia parte ij.sub rub.p quas personas. contestatio fieri possit.Tanc.parte secunda de recusatione iudicū. Rof. Bene.in prin.sui opis iiĳ.& v.& vj.rubricas posuit hoc ordine. Primò,de recusatione ordinarĳ.Secūdò,de recu.delegati.Tertiò, an cā suspicionis sit inserenda:& qualiter libellus recusationis concipiatur. & adiutus multùm fuit author in hoc titu.p easdē.de Vber.de Bo.& Io.de deo.dicā statim j.§.ij.Vber.de Bo.in prin.sui operis: Bonagui.parte iĳ.rubri.qualiter offeratur libellus recusationis. Ægi.rub.xxiĳ.cum tribus sequentibus. Alber.Gal.rub.de iud.or,& deleg.ver.sed an ordinarius.cum tribus seq.& ver,pone q̄ ante.& seq.Guil.Anglic. satis sub rubri. de recusationibus. Guid,de Suzaria,de aduocato rei.ver.si vero. cum sequentibus.

c ¶ Effectus. Ad literam secundū membra prosequitur Hostien. in Summa de offic.delega.in fi.Sed Gui.Anglic.addit quod sit officium recusati.quod dic vt de offic.delega.suspicionis.& de appel.cum speciali. & c. legitima.libro vj.

d ¶ Recusatio est.Richar.distin.iiĳ.q.v.dixit, quod recusare, est iudicē suspectum ante lit.contesta.proclamare.Tan.in suo iudiciario ordi.Rubr. de recusa.dicit quòd recusatio,est audientiæ,vel iurisdictionis declinatio per exceptionem suspicionis opposita.Summistę,Ber. Gofr. & Hostiē. in titu.de appel.non diffinierunt recusationem:tamen in tit. de offi. deleg.Host.eam diffiniuit prolixius,quàm hic.Guil.Anglic.in hoc tit.diffiniuit quòd recusatio, est cognitionis iudicialis refutatio. Multa possent hic fundari,quæ omitto hic: tamē dic q̄ aliud est diffinire recusationem,& aliud legitimam recusationem,& hanc, vt scias, diffinit Hostiē.

Recuſari

pōt[a] q̄libet iudex ſecūdū canones, vt in p̄. cōcor. De ordinario patet extra, de fo. cō. ſi q̄s cōtra. & c. licet. ñ. q. vj. placuit. xj. q. puenit. extra, de ap. cū ſpāli. & c. ad hoc. ſi in vna. & in præ. c. q̄a ſuſpecti. Idē videtur ēt ſcdm leges. C. de iu. om. iu. nemo. vbi dicitur. †Nemo poſt litē cōteſt. ordinarię iuriſdictionis declinet examē. Ergo à cōtrario ante li. cōte. declinet. & adidē facit ff. e. q iuriſdictiōi. C. de ſen. & interlo. om. iu. auť. & cōſequēter. & hoc ſcdm Mar. ſed ſcdm Io. & Ber. & Accur. nō recuſať: ſed ſi ſuſpect⁹ eſt, eps ei aſſociaťG. de iudi. auť. ſi verò. & no. ī l. aptiſſimi. ſcdm eū, auť. & cōſequenter. loquiť in delegato & ipſe aſſumit ſic arg. à cōtrario illi⁹ l. nemo. ergo añ li. cōte. nō ordinarię iuriſ. declinet examē. quaſi dicat, de legatus nō ordinarius recuſať. Vber. dixit[b] quòd ordinari⁹ recuſať ante litis cōteſt. maximè in foro, vbi ſunt plures iudices: vbi ceſſat rō, quare fuit inuenta aſſociatio. in l. apertiſſimi. & in præ. l. nemo. & vide quod ſuper hoc nota. j. de inquiſi. §. j. ver, itē qd eſt ſibi. ¶ †De delegato ēt eſt exp̄ſſum C. de iu. cū ſpeciali. & l. aptiſſimi. & ſcdm canones ī p̄dic. c. ſuſpiciōis. & de ap. poſtremo. l3 ſit ar. cōtra: ex quo papa ex certa ſcientia eū dat. xciij. di. c. j. vbi de hoc. ff. de off. ei⁹, cui mā. eſt iuriſ. & ſi p̄tor. & C. de cri. ſacrile. l. ñ.[c] & ff. de of. præfe. p̄to. l. vnica. ꝓpe fi. & ar. extra, de reſcriptis. ſup literis. ꝓpe fi. q̄a nō eſt veriſimile q̄ aliter iudicet, quē papa iudicaťur⁹ eſt; vt ibi dicit. Sed ad hoc facilis eſt reſpōſio. qd aūt dixi, delegatū recuſari poſſe, verū eſt niſi ſit datus ad petitionē partis: q̄ais, q̄ petit neq̄t eū recuſare. ij. q. ñ. c. īducię. §. offerať. extra, de cauſa poſ, et ꝓprie. c. cū olim. extra, de of. dele. cū olim. ñ. niſi exnoua cauſa. extra, de of. dele. inſinuāte. & ar. ff. de arb. licet. ¶ †Nunquid ergo actor poterit recuſare. ar. q̄ ſic C. de iu. l. apertiſſimi. in prī. vbi dicit, litigatorib⁹. Sed dic cōtra. C. de ſportu. l. j. & C. de aſſer. to. l. j. §. fin. ff. de of. procon. l. vna. ſcdm Vber.[d] ¶ Sed cùm dixeris epiſcopū aſſociandū, qd erit ſi cauſa ſit epiſcopi?[e] Reſpondeo: tūc alter iudex aſſociabitur, nō ipſe. & ſic obtinuit. ar. in auť. de exhi. et intro. re. §. ſancimus. & auť. in me. li. nō fieri ſacr. form. §. ſup hoc. extra, de foro compe. ſi q̄s cōtra. Vel dic q̄ recurreť ad ſuperiorē: vt xj. q. j. puenit. vel ad arbitros. xj. q. j. ſi clericus. ¶ †Sed quid ſi cā cōmiſſa eſt ap. remota; nunquid poterit delegatus recuſari. Videť quòd nō: quia vbi tolliť appellatio, & recuſatio; vt extra, de ap. ſup eo. el ñ. & c. nouit ar, cōtra. ij. q. vj. ſi q̄s in quacūq̄ cauſa. & C. de ſen. & interl. om. iu. l. fi. dic vt ibi[f]. Vel dic quòd vbi appellatio interdicitur, & vagat recuſatio: quod dic vt in p̄ę. l. ſi quis in quacunq̄. Vel dic tertiò vt no. in præ. c. ſuper eo. & in præd. ver. item quod eſt ſibi. ¶ †Quid ſi ſic cauſa committitur vt nō poſſit recuſari: & hoc ex certa ſciētia? dic q̄ nō poterit recuſari. argu. ff. de offi. præto, l. vna. & xciij. diſtin. c. j. cū ſuis cōcor. & xvij, q. iij. c. ſi q̄s ſuadēte. §. qui aūt. ſicut nec appellať, cū appellatio interdicitur. ff. à q̄b⁹ ap. nō li. l. j. §. pe.[g] extra, de app. ſuper eo. & c. paſtoralis. & c. nouit. & hoc ſi ſic à principe cōmittitur: ſec⁹ ſi ab alio. qd fieri nō pōt, in p̄. l. & ff. à q̄b. app. nō licet. & C. de ſen. p̄fe. p̄. l. vnica. extra, de off. de leg. ſup queſtionū. §. nos aūt. Sed fortè tūc ei aſſociabitur epiſcopus: cū ſic à Principe cōmittitur. C. de iudi. auť. ſi vero. Vel dic quod nihilominus pōt recuſari, ſi iuſta cauſa ſubeſt[h]. argu. extra, de off. de c. poſtremò, de appel. Contrarium tñ tenet Panor. in d. c. ad hæc. do. meus in d. c. iudex. per glo. ij. q. vj. ſi quis erga.

a ¶ Recuſari poteſt. Recuſantur ratiões vtriuſq̄ opinionis. & quomodo ad vtraſq̄ reſpondeatur, poſuit Rof. in prima rub. in prin. allegata.

b ¶ Dixit. In ſuo opere: vltra medium, vbi tractat de offi. aduocat. rei, quod ponit Io. de Deo lib. iij. Rub. de except. contra iudicem. in fin. & quia non plus dicunt ad materiam, eos omiſi ſuper rub.

c ¶ L. ñ. Dicit Gul. Nam illā legem ho a qui, cum Princeps ex certa ſciētia dat iudicē ſibi notū, ad legē ſeq. dicebat q̄ exequēs mandatū fungitur vice pa- 1 pæ ſeu principis: ſed īhabilis ad exequendū, vt ſuſpect⁹, nō eſt talis. Rñ. ad primā. nō videtur ſufficiens. Notitia em̄ quā habet princeps de iudice, nō īpediret recuſationē: niſi dicas qd haberet notitiā cauſæ recuſationis, vt quia cauſam meā ſciēter cō miſit fratri meo. 2 Dic ergo q̄ dicere iudicem ſibi ſuſpectū, nō dicit indignitatem perſonę ſed præbet tuitionē recuſanti cōtra timorē, qui ex cauſa ꝓbabili ipſum terret. Et circa qd multū ſibi iura fauēt. quę vide ſ. §. j. & per hæc & p de cret. de of. delega. ex pte. ſecunda, ſit 3 rñſum ad alia contraria. et vide de of. dele. cū olim. in ij. d glo. ſic ergo. & q̄ ſuper ea dixi. e

d ¶ Vber. in Iudice iam adito, dicas hoc verum ex noua cā, p iuraſ. verſ. 4 proxi. allegata, in fin. ī adeūdo, ſi eſt ordinarius, dic vt dixi de foro cōpe. ſi quis cōtra. ſuper f verſicu. recuſatus.

e ¶ Epiſcopi agentis. Aliàs non procederet quæſtio ꝓ 5 pter illud generale actor forum rei.

f ¶ Vt ibi. In textu & in vlti. glo. g

g ¶ §. penultimo aſs vlti. & ibi de hoc.

h ¶ Subeſt. Idē Gul. Na. hic titul. poſt princip. allegat de appel. poſtremo. ADDE, quòd h Princeps ſcribendo ex certa ſcientia non tollit recuſationem cauſa legitima ſubſiſtente. tenet Lapus in cap. iudex. de officio delegati. in vj. Bald. in lege finali C. de ſen. & interlocu. omnium iudicum quæſtio. vij. gloſſa in c. ad hæc. de reſcriptis ſi autem facit mentionem in ſpecie de ſuſpicione, puta non obſtante quòd ſit conſanguineus: tunc valebit commiſsio nec poterit recuſari: vt tenent præfati doctores & domi. Anto. de ſancto Georgi. in

i ¶ Poſsit. Forte de facto: quia non ſubeſt cauſa. Vel loquitur ſecundùm leges iuxta no. ſ. in prin. vel præfectus prætorio, de quo ſequitur, & ad literam iſte verſi. fuit Rof. in quarta rubrica, de qua in prin. dixi.

k ¶ Tractandū lex ineſt.

leg. ex parte, ij. Nam & licet inhibita ſit appellatio nihilò minus ex cauſa pōt legitima appellari. extra, de app. vt debitus, & c. cordi. in prin. ij. q. vj. nō l ita. & c. placuit. Et appellatio & recuſatio quo ad hoc pari paſſu ambulant. extra, de app. ſuper eo, j. Sed ſi certa cauſa exprimať, propter quam nō poſſit recuſari: tunc non recuſabiť propter illam: & ſic intelligo præcedētia iura. & ff. ſi quis cau. ſed & ſi m quis. §. quæſitū. & vide in præ. ver. item quod eſt ſi 6 bi. ¶ †Sed nūquid alius à principe pōt ſic cauſam cōmittere, ne delegatus valeat recuſari? Et videť q̄ i ſic. Cùm enim ipſe recuſari non poſsit, iuriſd. ſuā cum eodē iure pōt alij demandare. Sed dic contra, vt iam dixi. Nam & à papa non appellať: & tamē ipſe non pōt ſic cōmittere, quin appellari poſsit ex k cauſa: vt ff. à qui. ap. non licet. l. tractandū [k] in fi. & C. de ſen. præ. præto. l. j. & in prædicta decr. ex par 1 te. ij[l]. ¶ †Itē auditor etiā recuſať: niſi de partiū ſit 7 datus aſſenſu. extra, de offic. dele. ſuper quæſtionū. §. ij. iij. & v. Itē aſſeſſor. C. de aſſeſ. l. fi. Quod ſi ipſi abſint, debet reus accuſare eos corā loci iudice: vt C. de iudi. l. cū ſpeciali. Itē ſi ſubdelegat⁹ à delegato principis recuſatur coram delegato[m] ſit recuſa m tio, & ſuſpicionis probatio. extra, de offi. deleg. ſu per queſtionum. §. quem vero. Idem fortè[n] in delegato ab ordinario: vt coram ordinario propona n tur & probetur. Item merus executor non recuſatur. extra, de appel. nouit. prope finem.

SVMMARIVM.

1 ☞ Recuſatio ex quibus cauſis fieri poſsit.
Cauſa ſuſpicionis, quę allegatur à partibus hinc inde, ſi pars ſit, non poteſt vtraq̄ pars cauſam allere cum effectu.

2 Cauſa ſufficiēs ad repellendum delegatum, nō eſt æquè ſufficiens ad ordinarium remouendum.

Cauſa recuſationis.

1 Vnica eſt tantum, ſ. ſuſpicio. Hoc tamen ſurgit ex multis & varijs cauſis ex quibus poteſt delegatus, vel ordinari⁹, vel auditor, vel aſſeſſor, vel arbiter recuſari: quas dic vt in rubricis ſpecialibus ſ. tractatur. & no. extra, vt lite non con 1 teſt. c. j. ¶ †Hoc autem hic no. q̄ vbi cauſa ſuſpicionis, quæ allegatur, hinc & inde par eſt, neutra pars poteſt eam allegare cum effectu. ff. de ritu nup. nō ſolum. §. de vno. ff. de cur. fu. l. fi. circa prin. C. de ex cu. tu. l. humanitatis. Item nota† quòd non omnis 2 cauſa, quæ ſufficit ad repellendum delegatum: ſufficit ad ordinarium remouendum. argum̄. extra, de appel. vt debitus. Puto tamen quòd ordinarius po o teſt remoueri, [o] ſi ſit pater, vel patronus, vel corruptus, vel nimis odioſus, vel fauens: vel ſi fuit prius in eadem cauſa aduocatus, vel procurator, vel iudex: vt ſuprà, de iudice dele. §. recuſari. & in quibuſdam alijs ibi poſitis caſibus.

SVMMARIVM.

1 ☞ Recuſatio quando fieri poſsit.
Dicere quòd poſt litem conteſtatam non eſt locus deliberationi, falſum eſt.

2 Recuſatio ſecundū canones ſit tantū ante lit. cōteſt.

3 Recuſare non poteſt iudicem, qui coram eo proceſſum incœpit, vel aliàs ipſum approbauit.

4 Obtinens in aliqua exceptione, non poteſt ampli⁹ recuſare.

5 Conſentire non videtur in iudicem, qui ſibi edi genus poſtulat actionis.

quem vero.

n ¶ Forte. Sine forte. inquātum de probatione loquitur, & decre. ſi contra vnum. in fi. de offi. deleg. lib. vj.

o ¶ Remoueri. Id eſt, recuſari.
ADDE, plenè per dominum Antonium de ſancto Geor. in c. poſtremo. extra, de appel.

¶ Parte. ij. vide qd ibi not. in j. & ij. gl, & ibi dixi ſuper illis.

¶ Delegato. Qui ſubdelegauit nō in totū: & hoc nullū dubiū. ſed Innocē. idem putat, ſi ſubdelegauit totū, & res eſt integra, vt poſt eū ibi ſcripſi ī §. fi. ſup verbo, auditores. Et pro eo facit de offi. deleg. c̄quis. lib. vj. Sed dices, qūo erit res integra, cùm citat⁹ ſit is, qui recuſationē ꝓponit. So. ſto obiectiōi, vt patet ex illa glo. Inno. Procederet ergo hoc qñ pars certificata de cōmiſsione citationē præueniens, vadit coram ſubdelegante, recuſans ſubdelegatum. Et idē ſi coram ſubdelegato ſic præueniret citationē: & quo ad hunc caſum recuſationis non eſſet abſurdum, imò æquum tenere opinio. Archi. de qua dixi in præ. decret. quamuis. ſuper gl. penulti. q̄ ad perpetuandam iuriſdictionem ſubdelegati, requiratur citatio: nec ſufficit alter actus. Certum tamen eſt, quòd ex contrario iuſtitia non parit: quia itur ad arbitros. acſi ille fuiſſet principalis delegatus. In caſu autem mortis ſubdelegantis, de quo etiam loquitur ibi a decretal. quamuis, damnoſa eſſet illa opinio, quòd ad perpetuationem requiretur actio, ſecūdum nos.
ADDE, quòd opinio. Innoc. tenet ſimpliciter Panormi. in d. cap. ſuper queſtionum. §.

a ADDE ibi, ca. paſtoralis. qđ Pau. de ca. in l. ita demũ. C. de ꝓcura. tenet cõtratiũ ꝑ gl. in l. q procuratorẽ dat. ff. de ꝓcur. & illã gl. ibi ſeqr̃ Bal. & idẽ tenet Ange. in l. de die. §. ſeruꝰ. ff. q ſatiſ. cog. vbi dicit ꝙ eſt tex. ꝙ exceptio dilatoria nõ poteſt opponi poſt lit. cõteſt. etiã ſi fuit ꝑ errorem omiſſa. Pro opi. Spe. eſt gl. in l. qui excepti. C. de prob. Ioã. Cal. in c. fi. de ordi. cogn. & Ant. de but. ĩ c. iĵ. e. tit. Bar. ĩ l. error. C. de iur. & fact. igno.

b ¶ Secũdũ Tan. In apparatu in ord. iudic. tenuit cõtrariũ vt dicã ĵ. de excep. §. viſo. verſ. porrò.

c ¶ Subierit. Facit ĵ. §. fina. verſic. quod ſi reus.

d ¶ Bonacur. Qui in princ. ſui operis cõſuluit hãc exceptionẽ cũ ꝓteſtationibus, ꝙ ſaluæ ſint declinatoriæ, quantò plus fieri põt, tardari, ꝓpter rationẽ quæ ſequr̃. & eius verba ad literã poſita ſunt ĵ. §. proxi. ver. quidã. ibi: licet autem.

e ADDE, ꝙ Bar. in l. quidã conſulebant. de re iudic. tenet ab initio ꝓponẽdã. Bal. in §. qbꝰ. in prima cõſtit. C. Cano. in c. cùm inter. de re iud. domi. Ant. de ſctõ Geor. in c. ſecũdò requiris. de appel.

f ¶ Caſu. Quẽ ponit ĵ. glo. hoc dixit, qa tex. non probat.

f ¶ Videtur. Diſtingue, an ꝓponat̃ exceptio, ꝑ quã negeꝫ iuriſd. vel ꝑ quã nõ negeꝫ, vt ſcripſi in præd. decreta. inter mona. ſup gl. quicũ ꝙ. & huic concor. Gul. ĵ. de excep. §. viſo. ver. porrò. & ver. ſeq. in fi.

g ¶ Nomen. Facit ĵ. ver. propoſita. ĩ fi.

h ¶ Concordat. Sup pleibi.

i ¶ Dicũt. Bonagui. vbi de libello recuſationis ver. & not.

k ¶ Hoc. De quoquęris, ſ. an ſit iuſta.

[a] SIt autem recuſatio vſq; ad xx. dies, ſecundùm leges C. de ſen. & interlo. om. iu. auꝫ. cõſequẽter. & hoc ſiue ſit lis cõteſtata, ſiue non: dũmodo intra viginti dies ꝓpoſuerit, ſecundùm quoſdã. †Sed hoc eſt falſum dicere: quia poſt litem conteſt. nõ eſt locus deliberatiõi. Ad qđ dantur prædicti xx. dies: vt patet C. de lit. cõteſ. authẽ. offeratꝫ. Igitꝫ nec recuſationi. Præterea hoc expreſſum eſt C. de iudicĳs. apertiſsimi. Itẽ nec ſemp fit vſq; ad xx. dies: cùm illi poſsint abbreuiari à iudice. extra, de proc. dilectꝰ. extra, de app. cùm ſit Romana. ¶ †Sed & ſecundũ canones ante lit. conteſt. tantũ fit recuſatio: cùm ſit dilatoria, & nõ poſt: vt extra, de re iudi. inter monaſteriũ. vbi de hoc: niſi ex noua cauſa poſt litẽ cõte. ſuſpicionis cauſa oriatur: vt in præ. c. inſinuante. & ff. de arbi. licet aũt. C. de teſti. ſi quis teſtibus. ff. de vac. mune. l. pen. §. fin. vel niſi qs iuret eam de nouo ad eius notitiã peruenisſe. extra, de excep. paſtoralis. ſed nec ſemper ante lit. conte. nã ſi intra diẽ à iudice ad hoc præfixam eam non proponat, vlterius nõ auditur: vt ibidẽ, & extra, q matrimo. accuſ. poſ. cùm in tua. ¶ †Item ſe cũdùm Tã. [b] ſi aliquẽ ꝓceſſum habuit corã iudice, vel eius iudiciũ ſubierit[c], videt eũ approbare: vnde vlterius ipſum nõ poterit recuſare: arg. ff. de iur. om. iu. ſi cõuenerit. à cõtrario ſenſu: quia hæc exceptio de ſui natura, omnes alias præcedit: vt patet extra, de proba. quoniã cõtra. ex ordine verborum & iĵ. q. v. quia ſuſpecti. Ioã. dicit, ꝙ ſi corã eo obtinet in aliqua excep. amplius nõ poterit eũ recuſare. ff. de iud. ſed & ſi ſuſceperit. in prin. ar. ff. de neg. geſt. Põpo. ff. loc. & cõduc ea lege. in fi. ff. ad l. Iul. de adul. ſi vxor. in fi. ſ. de ſen. & inter. om. iud. l. pe. & auꝫ. ibi poſita. extra, de offi. dele. gratũ. & c. cauſam. iĵ. q. viĵ. cuius. Secus ſi ſuccũbit. arg. iĵ. q. iĵ. c. induciæ. §. offeratꝫ. Ia. de Al. & Vber. de Bonacur[d]. dicunt ꝙ licet quis alias excep. propoſuerit, adhuc põt ad hãc redire vſq; ad lit. conteſt. ſiue tranſierint xx. dies, ſiue nõ: imo reputant fatuũ, qui eã vltimo nõ proponit. Nã ſi primò proponit, & ſuccumbit iudicẽ prouocabit. extra, de offi. deleg. ſuſpicionis. l. di. ſi quis præpoſtera. ¶ Ego dico ꝙ tutius eſt eã primò proponi: vt dicit T. & in concor. Gof. Ber. Vin. & Inn. Nec obſtat ꝓxima obiectio de ꝓuocatione iudicis: quia poterit ab eo appellari. extra, de offi. deleg. cùm ſuper abbatia. in caſu[e]. Itẽ non placet ſimpliciter quod dixit Io. ꝙ †qui obtinet in aliqua except. nõ poteſt amplius recuſare. Nã conſtat ꝙ xx. dies, in quibus ſecũdùm iura ciuilia fit recuſatio, dantur poſt libelli oblationem, & poſtq̃ cautum eſt iudicio ſiſti: vt in præ. auꝫ. offeratur. & Inſti. de excu. tu. §. qui autem. ff. de iudi. ſed & ſi ſuſceperit. Si ergo iudex interloquaꝫ pro reo libellum eſſe dandum, vel eſſe cauendũ: nihilò minus adhuc poterit eum recuſare: vt in præ. auꝫ. offeratur. extra, de libel. obl. c. j. & arg. extra, de app. ad hoc. & ĵ. †Quia non videt̃ in iudicẽ conſentire, qui ſibi edi genus poſtulat actionis. ff. de iudic. non videtur.[f] ¶ Sed nunquid poſt xx. dies poterit recuſari? De hoc infrà de dilationib. §. nunc videamus. in fine,

SVMMARIVM.

☞ Recuſatio qualiter fieri debeat.

1 Recuſatio in ſcriptis eſt facienda, vbi propoſita eſt coram iudice cauſa ſufficiens ſuſpicionis.

2 Iuriſdictio iudicis eſt ſuſpenſa eo ipſo quòd cauſa ſuſpicionis eſt propoſita.

3 Cauſam ſuſpicionis quis cognoſcet eſſe ſufficientem ad recuſationem cauſandam.

4 Exceptio recuſatiõis, ſi malitioſè opponatur, quid iuris.

5 Cauſa ſuſpicionis propoſita, illico â partibus eligi debent arbitri.

6 Legiſtarum quorundam opinio dicentium nõ eſſe neceſſe cauſam recuſationis etiam ordinariũ proponi, ſeu probari.

7 Plectuntur homines verbis.

8 Iudex, coram quo ſuſpicionis cauſa eſt propoſita, debet ſcire, an cauſa ipſa ſit ſufficiens.

9 Forma pronũciatiõis arbitrorũ, auditis partiũ diſputationibus in cauſa recuſationis poſt cõcluſum.

9 Subdelegatus ſi recuſetur, an ei dabitur libellus recuſationis.

10 Proceſſus ſiue per delegatum, ſiue per ordinarium poſt recuſationem propoſitam habitus tenet, niſi aliàs transferatur.

[1] QVaLiter autem debeat fieri recuſatio, videamus. Et quidem ſic. †Nam propoſita coram iudice ſufficienti cauſa ſuſpiciõis, recuſatio facienda eſt in ſcriptis. extra, de proba. quoniã contra. & C. de iudic. l. apertiſsimi. ibi, libello recuſationis, &c. & l. cum ſpecialis. ibi: recuſationis libellum, &c. & in libello ipſo continebit̃ quis, quẽ, & in qua cauſa, & quare recuſat: &, ſi vult, nomẽ[g] arbitri, quem eliget, & proponatur talis cauſa, quæ probata debeat ſufficiens reputari. extra, de appel. ſecundò. & c. cum ſpeciali. ff. de liberali cauſa. ſi pariter. ff. de ſuſpec. tuto. l. iĵ. & v. & extra, de fo. compe. licet. ſicut fit in appellatione. extra, de appel. vt debitus. Illa etiam probabitur eſſe vera coram arbitris: vt in præ. c. ſuſpicionis. & non coram recuſato, qui forſan prouocatus obeſſet, vt ibi. ¶ †Sed quis cognoſcet, an ſit ſufficiens vel admittenda, vel non? Dico quòd eo ipſo quòd cauſa ſuſpicionis propoſita eſt, iuriſdictio iudicis eſt ſuſpenſa. argumen. extra, de offic. delega. ſuſpicionis. in princip. ibi: aſsignantem, &c. & capitulo paſtoralis. §. præterea. in fin. Vnde arbiter, & non ipſe, de hoc cognoſcet, & decernet: quia ſemper diceret, non eſſe ſufficientem: vnde omnia, quæ ad hunc articulum pertinent, ad eos ſpectant: & quia fortè prouocatus obeſſet: ſicut & in cauſa appellationis contingit, vbi non is, à quo appellatur, ſed iudex appellationis cognoſcet an cauſa appellationis ſit ſufficiens, ſiue iuſta. extra, de appel. c. Romana. §. quod ſi. Et hæc vera ſunt, niſi cauſa notoriè eſſet fruſtratoria: vt extra, de app. paſtoralis. & in hoc concordat[h] Vin. & Ber. ¶ Quidam tamen dicunt,[i] & ma lè, quòd iudex hoc[k] decernet, non arbiter, an ſit vera. Vel diſtingue vtrum ſit manifeſtè legitima vel friuola, an dubium ſit: vt dixi infrâ, de excep. §. viſo. verſi. facta igitur. De hoc infrà §. proxi. verſi. & nunquid poſſunt. tamen in c. cum ſpeciali. not[l]. ꝙ ad arbitros pertinet declarare, an exceptio ſit legitima, vbi dubia eſt. ¶ †Quid ſi pręſumptio ſit, ꝙ exceptio recuſationis malitioſè opponatur? Dicunt quidam[m], quòd iudex poteſt exigere iuramentum quòd malitioſè non proponat: vt in concor. quæ ſunt infrà proxi. §. verſicu. quid ſi arbiter non vult. in fin. non obſtante quod dicitur quòd ad arbitros pertinent omnia, quę ad hunc articulum pertinẽt: vt in prædi. cap. ſuſpicionis. & cap. cum ſpeciali[n]. ¶ †Propoſita autem cauſa ſuſpicionis eligentur à partibus arbitri illico, id eſt intra triduum: vt in l. cum ſpeciali. vel etiam ſecundùm canones, qui de cauſa ſuſpicionis cognoſcant: quibus electis recuſatus hoc eis denunciabit: & coget eos, ſi neceſſe fuerit arbitrium ſuſcipere: vt dicam infrà §. fina. verſicu. ſed quis coget. Et iſti habent coercitionẽ: & omnia poſſunt, quæ pertinent ad articulum recuſationis: vt not. in c. ſuſpicionis. & ſunt potiꝰ delegati, q̃ arbitri: vt dicam infrà. §. proxi. verſic. ſed quis prouidebit. Et no. quòd ſufficit recuſanti cauſas recuſationis legitimas proponere: nec oportet quòd iudices petant coram quibus probent̃. quod dic ſecundùm papã, vt not. in præ. c. cum ſpeciali[o]. ¶ Hoc facto, recuſatus præfiget ipſis arbitris, non dico partibus, terminum intra quem concordent, vel tertium aduocent. extra, de appella, legitima.[p] Arbitri verò, & non recuſati, partibus præfigent terminum, intra quem veritatem cauſæ probent; alioquin ipſe procedat: vt in præ. c. ſuſpicionis. & ſic vtraq; illarum decre. manet: nec vna per alteram corrigitur: licet aliter à pluribus intelligatur[q]. ¶ †Quidam autem Legiſtæ dicunt non eſſe neceſſe cauſam recuſationis, etiam ordinariũ, proponi, ſeu probari: ſed poteſt ſine cauſæ expreſsione recuſari. argumen. C. de iudic. l. apertiſsimi. ibi. iudicem

l ¶ No. in quarta gl. & vide de exemplis, quod ſuper ea dixi. Idẽ etiã no. de offi. deleg. ſuſpicionis. in j. glo.

m ¶ Quidam. Aegid. rub. xxvj. in fi.

n ¶ Speciali. De hoc plenè ſcripſi de iu. cal. iĵ. c. poſt princi. libr. vj.

o ¶ Speciali. Vbi ſcripſi in tertia gl. & vide quod ibi dixi ſuper verbò, ſupeꝫtũ

p ¶ Legitima. Quod ergo itur ad arbitros: vt quia recuſatur officialis, vel delegatꝰ epiſcopi, vel vnus ex delegatis datis cum clauſula: vel ſubdelegatꝰ de legati papæ, nõ eſt locus termino aſsignando per recuſatum maiori, vel pari: vt ibi ſcripſi ĩ gl. qĩ ergo. vbi etiam ſcripſi tria remedia quæ habet epiſcopus, cùm eius officialis, vel delegatus recuſatur. & ſi eps eſſet abſens, vide qđ ſcripſi de offic. deleg. ſi cõtra vnũ. lib. vj. ſuper verbo, epiſcopi.

q ¶ Intelligatur. Et ibi de hoc in gloſſ. ipſum recuſatum. ADDE, ſecundùm eꝑm Alexan. qui ita dicit tenere omnes, in cap. cum ſpeciali. ꝙ aut loqmur quo ad aſsignandum terminũ partibus ad pròbãdum, vel aliud agẽdum coram arbitris: & tunc ab arbitris aſsignatur. Aut loquimur quo ad aſsignandum terminum arbitris, ꝙ procedant in cauſa recuſationis: & tunc recuſatus aſsignat. & ita loquaꝫ decre. legitima.

a ¶Putat,&c. Et ibi no.in gl. nisi à prin cipe. & aliquid de appellatio. secūdò requiris.in glo. penult.Rof.in iñ.rub. de qua dixi in prin cip.ti.pro causa nō exprimenda induc it iura ad primum. ff. ad Trebel. quia poterat. ff.de app. l.iñ.C.de senten. & interlo.om.iudi. illud.& aut.& cōsequēter.C.de nupt. l.viduæ. & l. apertissimi.de iudi. Ad secundum inducit ff.de liber.causa.l.si pariter.C.de transactio.vt respōsum. & rubricas.ff.ex quibus causis in possea.& ex quib.causa.in integr. restit. C.de edict.diui Adri.l.fi.ff.de his,qui no.infami.l.iñ.et de transa.cùm hi.§. in hac.hoc non posui propter casum de nostro iure non dubium : sed qa aliàs posset in aliis materiis expedire.

ADDE, quòd causa suspiciōis nō sit exprimenda de iure ciuili,tenet Alexan.in l.quia poterat.ff. ad Trebel. vbi dicit hanc esse communem opin. quam limita, vt p Bal.in d.l.apertissimi. De iure etiā canonico causa non est exprimenda si nimium infamaret iudicem : sed stādū est iuramento proponētis,attēta qualitate personę. Ita Panor.in c.secūdò requiris. extra, de app.& sequitur domi.Ant. de sancto Georg.

b ¶Dicūt.Vber. de Bona,in princ.

c ¶Consulo. Ad literam sunt verba Vberti de Bonacurso vsq; ibi; qualiter autem.

d ¶Autē,Ponit verba Aegidii præ. rubri.xxiñ. & sequē. hoc vsq; ad versic, quid si.

a cem putat,&c.[2] & ibi:suspicionis, &c. & authen. si verò,iñ,q.v.quia suspecti.ver,sed solum. ¶Alii etiam dicunt[b] q; recusans saltē iurabit se habere suspicionē,licet nō dicat causam.nam metu sacramēti calūnia refrænatur.C. de iura.calum.l.j. Sed hæc falsa sunt,vt prædixi.& nisi in termino ab arbitris præfixo cā suspicionis expediat,iudex in cā procedet. Licet aūt laxa tibi detur in recusando iuxta præmissa potestas:tū tibi nō cōsulo[c] q; facilè ad recusandū prorūpas. Nā si nō plenè causam probaueris:ille iudex remanebit,vt dixi.& fortè eū prouocatum senties,& acerbū,& dirum, & insidiatorem causæ tuæ:vt C.de test.ma.l.fi.§. sin verò quidam.in fi.& arg.l.dist.si quis præpostera.& in prę ce.c.suspicionis.nec tibi libēter in aliquo gratificabitur.quod erit valde graue:cùm multa subiiciantur eius potestati.ff.de iudi.nō quicquid. & iñ.q.iiñ. si quē.§.notandū.& C.qūo & quando iud.l.j. extra,de offi.deleg.cōsuluit.ff.de ædil.edi.ędiles.§.itē sciendum.extra,de postulā. bonæ.j. Consulo autē q; eum blādis verbis alloquaris:& omnib[9] modis honestis,cq; tum poteris,eum tibi fauorabilē facias.

†Nam verbis homines flectunt. quod dic vt j. in tit.de aduo.§.hinc docendū.ver.deinde.post præmissa illa protestatione:ne in eū videaris cōsentire, saluis oībus excep. dilatoriis & declinatoriis, tam contra rescriptū:cq; cōtra iudicē proponēdis.Qualiter autem libelli recusatorij concipiant:dicam j.in tractatu libellorū.in tit.de offi.dele. ¶†Vt autē[d] in his plenius instruaris,nota q; iudex,corā quo suspicionis causa proposita est,debet videre, an causa ipsa sit sufficiēs. Super quo tamen & qualiter arbitri eligentur:dic vt j.de except.§. viso. ver. facta igitur.& s.eo.ver.si quis.Deinde arbitris electis iudex per certū suum nunciū eos ad suā aduocet præsentiā:vel per suas literas eis significet qualiter super tali exceptione arbitri à partibus sunt electi,assignans & præfigens eis certum terminum, intra quem causam præfatæ recusationis per se, vel cum tertio per eos assumpto,vel assumēdo debeāt diffinire:alioquin cōminetur se ex tunc processurum in negotio principali: vt in prædic.c.legitima.& c. suspicionis.& de app.cum speciali.rñ.j. & s. dictū est. Arbitri aūt citatis corā se partibus etiā præsentibus,legāt per se eis,vel per notariū,quē haberi cūt exceptionē recusatiōis:deinde terminū eis præfigant ad probandū quicquid voluerunt super ea. Caueant tamen ne nimis se arctent:sed talem assignent,q; post illum possint articulum ipsum decidere intra terminum ipsis arbitris à iudice præstitutū.Receptis ergo probationibus & auditis post conclu.partiū in causa recusationis disputationib[9] partium,super eis pronuncient in hunc modum.

c*†FORMA. Nos tales arbitri electi à talibus super exceptiōe recusatiōis proposita, p ipm talē contra talē iudicē:quæ talis est:quoniā natura le est,&c.vt j.in tractatu libel.in tit.de offi.delega. receptis probationib[9] hinc inde,& auditis,quę partes ipse coram nobis proponere voluerūt, sententialiter pronunciam[9] & pronūciando diffinimus dictā exceptionē nō esse vel esse,vel sic esse probata.quod si probata nō fuerit,iudex procedat in negotio principali:vt extra,de app.secūdò reqris. in fi.& c.legitima.¶Vtrū partes possint recusare iudicem,in quem consenserūt,not.j.de cōpe.iu. adi. ver,x.& seq.& s.§.iñ.ver.de deleg.Item quid iuris, si plures delegati recusentur.no.extra,de offi.dele. cùm super.¶†Quid si subdelegatus recusetur[e]? Dicunt quidā q; non dabit ei libellus recusationis;nec causa recusationis corā eo proponet:sed corā delegato tantū,si præsens est:vt extra,eo.tit.super quæstionū,§.j.,[f] & si absens sit,protestabit, & etiā probabit causas recusationis coram ep̄o loci,vel archidiacono,vel aliis iudicibus ordinariis loci:vt C. de iudic,cū speciali. ¶Alii dicunt non esse eundū ad istos ordinarios,sed ad deleg.si præsens sit ; si verò absens sit,dicet pars ipsa subdelegato , q; habet eū suspectū ; & hoc simpliciter nulla causa assignata: & q; vult ire ad delegatū , vt obtineat alii causam cōmitti;& ex tūc non debet subdelegatus procedere.quod si faceret,debet ab ipso appellari : cùm grauet procedēdo cōtra ipsum,postq; vult probare eū fore suspectū corā illo,à quo ipse iurisdictionem habet:vt in præ.c.super q̄onū.in fin.¶Quod si nō appellauerit,tenebit ,pcessus p ipm cōtra recusantē habit[9]:cùm iurisdictio penes eū sit:nec p appnecq; p reuocationē, vel alio modo ad aliū trāslata.

10 ¶†Gñaliter enim credim[9],[g] q; processus siue per g delegatū,siue per ordinariū post recusationē proposita habitus,tenet:nisi appelletur vel per alium h modum cū effectu causa ad aliū transferatur[h]. tutius tamen videt secūdùm hāc opinionē causas recusationis ,pponi corā subdelegato:vt in præ.c. iñ. & postea ipsas probēt corā delegato : qa forte subdelegat[9] eas admittet:& partes ab onere probationis releuabit. Quidā dixerūt q; à subdelegato pōt appellari absq; vllo grauamine,hoc modo.

*FORMA: Habeo te suspectū ex talibus causis,appello ne procedas.arg. in præce.ca. super.§. cum verò. Alii tamen dicūt,& bene,illud reuocatū esse per decre.de app.c.vt debitus.& c.cordi.li.vj.

¶Vtrum possit appellari ex ea causa, quia suspe- e ctus est iudex:cùm tunc cōpetat recusationis remei dium.not.secūdùm papā in præd.c.cum speciali[i].

SUMMARIUM.

1 ☞Recusationis effectus quis sit,& quotuplex. Iusta causa suspicionis eo ipso, quòd proponitur, f eius iurisdictio est suspensa.
Cognoscere quis debeat de principali in casu recusationis.
2 Ordinarius recusatus potest de assensu recusatoris,& probata causa recusationis,committere causam personæ neutri parti suspectæ.
3 Recusatus delegat[9] nullam habet iurisdictionem.
4 Suspectus dicitur iurisdictionē habere, & eius pro g cessus dicitur valere,si recusator nihil opponat.
5 Delegatus recusatus secundum canones debet superfedere,pròbata causa suspicionis.
6 Eligere an possit vna pars plures arbitros ad co- h gnoscendum de causa suspicionis recusari.
7 Consulendus est superior,vbi duo nolentes tertiū conuocare,non possint per iudicem concordari.
8 Arbitri malignātes aliquo modo in tractatu,seu de i liberatione,possunt repelli.
9 Arbitris diuersas ferentibus sententias,an stetur.
10 Arbitri si approbant casum, quòd ad eos spectat, quid iuris.
11 Arbiter,qui non potest interesse,an possit consocio vices suas committere.
12 Arbiter rei nolens procedere, vbi arbiter actoris vult,potest à iudice excommunicari.
13 Arbiter actoris,si nō vult cū alio cōcordare,vel ali[9] cum ipso,cogēdi sunt per censuram ecclesiasticam.
14 Negotiū principale pl[9] debito ,progari nō debet.
15 Prorogari pōt negotiū pl[9] debito,vbi re[9] pēdēte arbitrio vocatur coram ordinario super alia causa.
16 Reus eligēs aliquem arbitrū peruersum & litigio sum,de quo non est spes concordiæ,an satisfaciat.
17 Recusatione pendente , si alterutri parti possessio turbetur,iudex debet prohibere,
18 Prouidere arbitris de expensis,quis debeat.
19 Recusatus super principali procedere pōt,vbi partes non veniunt in termino ab arbitris statuto.
20 Arbitri si primò diem & locum ad cognoscendum statuunt,demum alter negligit,& postea partes ad inuicem remittunt,quid iuris.
21 Libellus an dari debeat coram arbitris non concordantibus.
22 Reconuentio,an fieri possit coram arbitris.
23 Laici quo casu possint esse arbitri,& quo non. Excommunicatio,est mucro episcopalis. Laico nunquam licuit anathema dare.
24 Spectantia ad articulum causæ suspicionis, pertinent ad arbitros.
25 Arbiter actoris si excommunicat arbitrum rei , vel econtra,an sit excommunicatio efficax.
26 Arbiter rei si excommunicet iudicem impedientem processum,tenet excommunicatio.
27 Reus proponens iudicem esse suspectum, & acto rem tempore impetrationis esse excommunicatū,

¶Recusetur. Totū, quod sequitur, vide per me post Innoc.de appel. cùm speciali.in glo.proprium.

¶§.j. Distinguitur an totum subdelegauit, vel partē. & primo casu an sit res integra vel nō. & vide quod dixi s.§.iñ.ad fi.

¶Credimus. Verbum Innoc.qui dicebat se non legisse contrarium.

¶Transferatur. Inducitur pro & contra.ff.de arbit. non distinguemus.§.cū quidam.

¶Speciali.Ibi scripsi in princi.iñ. gl. & ibi videas.

ADDE, vt per ipsum Alexan.

de quo prius cognoſci debeat.

28 Proponi non debet cauſa coram arbitris, quæ non ſit coram iudice propoſita, præterq; cauſa recuſationis.

29 Arbitri, an poſsint die feriato procedere, & teſtes recipere.

30 Tres productiones teſtium, & totidem dilationes, an fieri poſsint coram arbitris.

31 Arbiter nolens recipete arbitrium, eſt cogendus.

32 Delegatus ſtatuere poteſt terminum, iura quem omnes cauſæ ſuſpicionis proponantur in cauſa recuſationis.

33 Recuſari potens ſi priuſq; recuſetur, cauſam alij cõmittat, valet commiſsio.

34 Recuſari an poſsit is, cui commiſſum eſt a b eo, qui legitimè poterat recuſari, anteq; tamen fuerit recuſatus.

35 Si alicui competat recuſatio contra iudicem & excommunicatio contra partem, quid iuris.

36 Tres delegati dati cũ clauſula, q; ſi non omnes &c. quorum vnus, vt ſuſpectus recuſatur: an cæteri de cauſa poſsint cognoſcere.

37 In notorijs non eſt locus recuſationi.
Iudex poteſt in notorijs recuſari.

a ¶Si delegatus. Pape: quia ſecus in delegato epiſcopi. de offic. dele. ſi contra vnum. in l. fi. lib. vj.

b ¶Dominus meus. Fuit etiam Damaſi, vt ſcripſi de offi. delega. ſuſpicionis. ſuper ij. gloſ. & non placet. vt ibi ſcripſi & in decre. ſecũdò requiris.

c ¶Delegati, Hoc fuit dictum Ioã. ij. q. vj. ſi quis in quacunq;. quod hodie falſum eſt: quia nõ ſufficit ſuſpicionẽ eſſe probatam, niſi pronunciatum ſit. vnde diſtingue tria tempora ĩ poteſta te ſubdelegandi: vt de officio deleg. iudex. lib. vj.

d ¶Cognoſcant. Dixit Tanc. in li. eod. tit. in fin. q; ſic ſeruabat Bononia & tota Italia.

EFfectus aũt recuſatiõis multiplex eſt. et primò: nam eo ipo q; iuſta cã ſuſpiciõis ꝓponit, ei⁹ iuriſdictio eſt ſuſpẽſa: vt dixi ſ. ſ. ꝓxi. Itẽ ſi ſit iam ꝓbata, nõ debet recuſat⁹ àmodo in cã ꝓcedere, ſed ſupſedere. extra, de app. ſecũdò requiris. ¶†Quis ergo cognoſcet de principali? Super hoc dic q; aut recuſat delegat⁹, aut ordinari⁹. Si delegatus[a], & cauſa nõ probet vera: arbiter remittet eã ad iudicẽ. qui eã terminabit: vt & iudex app. facit, vt iam dicã. Si verò probet vera, iudex nõ ſe intromittet: cùm iam ſit pronunciatus ſuſpect⁹: ſed ipſe arbiter, qui de ſuſpiciõe cognouit, de cã cognoſcat, tanq; delegat⁹ ab eo, qui recuſatũ delegauerit. & in hoc ſuccedet in locũ iudicis recuſati: vt extra, de appel. cũ ſpeciali. ibi: ſciant, q; ſe, &c. C. de iudi. apertiſsimi. & l. cũ ſpeciali. quæ loquunt in delega. & extra, de reſcriptis. diſpẽdia. ſ. reus. ſicut & facit iudex app. vt extra, de app. vt debitus. in fi. extra, de exceptio. dilecti. extra, de teſta. Raynutius. & c. Raynaldus. Nam recuſatio & appellatio pariſicantur. extra, de app. ſup eo. ij. & c. cũ ſpeciali. Et hoc dicũt Roſ. & do. me⁹. b ¶Alij aũt ferè oẽs, vt Vin. Tancre. & Ioan. & Ber. dicũt, q; ſecũdùm canones ꝓbata ſuſpiciõe, euaneſcit iuriſdictio delegati. c vnde arbitri iſti de principali nõ cognoſcẽt: nec delegatus põt alijs cõmittere; nec ptes cogere ad eligẽdum alios arbitros, qui de principali cognoſcãt d: imò neceſſe eſt aliud de nouo impetrari reſcriptũ: niſi aliquem cõcorditer elegerint. extra, de appel. ſecũdò requiris. quæ loquit in delega. licet aliud ſecũdùm leges, ſecũdùm quas itur ad arbitrũ, i. ſubdelegatũ, ſup principali, vt iam dixi. ¶†Ordinari⁹ autem recuſatus probata cã ſuſpicionis põt de recuſatoris aſſenſu cõmittere ꝑſonę neutri parti ſuſpectę cãm: ſeu cogere partes ad eligendũ arbitros, q̃bus ipſe vices ſuas cõmittat, ac deleget: & hi tanq; delegati eius vice de principali cã cognoſcãt, & nõ arbitri; vel põt cãm remittere ad ſuperiorẽ. extra, de app. cũ ſpãli. & c. ad hæc. el ij. c. cũ te. de off. deleg. extra, de fo. cõpe. ſi q̃s cõtra clericũ. ij. q. vj. placuit. xj. q. j. peruenit. Hæc ob. extra, de foro cõp. c. licet. in fi. vbi videt q; nõ cõmittat; q̃a illud locale eſt; vel ibi fuerat ab arbitris appellatũ: vel ibi partes voluerunt ire ad arbitros: vel hoc nõ negat ibi, ſed dicit q; ſi fuerit appellandũ, ad papã vel eꝑm appellet, ſecũdùm Vincen. ¶Rõ diuerſitatis eſt, quare aliud ſit in delegato, & aliud in ordina. †q̃a delegatus recuſatus nullã habet iuriſdictionẽ. vñ nõ põt eã delegare. extra, de offi. deleg. cùm ſup. in verbo, deſierat. j. q. vij. Daybertũ. & q. j. gratia. extra, de deci. dudũ. & nemo cogit ad arbitrũ ire. ff. de arb. l. iij. ſ. j. Ordinario aũt id cõpetit ratione ordinarię poteſtatis: vt in præ. c. ſi q̃s cõtra. Itẽ hi, qui deputant ab ordinario, poti⁹ ſunt iudices, q; arbitri. & iudiciũ redditur in inuitum. ff. de verb. obli. inter ſtipulantem.

e ¶Gof. tñ à cõi opinione recedens dixit[e] q; tã delegatus q; ordinarius probata cauſa ſuſpicionis põt e cõmittere negotiũ principale de recuſatoris aſſenſu: eod. tit. in præ. c. cũ ſpeciali. quam intelligit cõmuniter loqui & in ordinario & in delegato. Nec obſtat præc. decre. ſecũdò requiris. ibi: ſuperſedere tenet. Nam illud verũ eſt vt cognoſcat, nõ autẽ vt non cõmittat: vt C. de iudic. l. apertiſsimi. quæ expreſsè loquit in delegato. Itẽ ſecũdùm eũ nõ obſt. præ. decre. ad hoc, & infra: q̃a q̃d ibi dicit in fi. quæ f ſtionẽ intelligit, ſcilicet principalẽ: licet alij intelligant, ſcilicet ſuſpicionis. Sed ſalua reuerẽtia tãti doctoris, l. apertiſsimi. & l. cũ ſpeciali. eo. tit. nõ dicũt, q; delegatus poſsit cõmittere, vel partes ad eligendum cogere: imò ad ordinarium loci ſpectat eas ad hoc cogere: vt ibi. Itẽ decre. cũ ſpeciali. & decre. ad hoc. & ſimiles, loquunt in ordinario: decre. aũt, ſecundò requiris. in delegato. Vnde ad ſaluãdas prędictas opiniones dico q; ordinari⁹ recuſat⁹ de partium, nõ dico de recuſatoris tantùm cõſenſu, debet f cauſam cõmittere[f]: vt in prę. c. cũ ſpeciali. & extra, de offi. deleg. ſuper quæſtionũ. ſ. j. ibi: dũmodo de partiũ, &c. & ſ. verũ. Sed ſi partes nõ concordant, ipſe, vel eius executor coget eas aliquos eligere, q̃bus ipſe cauſam cõmittat: vel ipſe per ſe aliquibus neutri parti ſuſpectis cõmittat: vt in cõcordantijs inductis ſuprà verſi. ordinarius aũt. Vel, ſi malit, remittat cãm ad ſuperiorẽ. Sua enim eſt in hoc optio: vt in præ. c. cũ ſpeciali. Et ſecundũ hunc intellectũ eſt litera illius decre. cùm ſpeciali. exponenda: vt illa clauſula, de recuſatoris aſſenſu: determinet primam partem diſiunctæ tantùm: vt & ibi no. Licet Gof. hanc opinionẽ det recuſatori, dicẽs q; principale non committitur ſine recuſatoris aſſenſu: & ſi non conſentiat recuſator, recuſatus remittit negotium ad ſuperiorẽ: q̃a ſecũdùm eũ, licet olim eligerentur arbitri, qui de principali cognoſcerẽt: vt in præ. c. ſi quis cõtra. & c. peruenit. & hoc inſiſtente iudice recuſato: vt in præd. c. ad hoc. Hodie tñ eliguntur ſolùm, vt cognoſcant de cauſa ſuſpicionis: vt in præ. c. cum ſpeciali. in principio. Sed hoc mihi non placet: vnde dic, vt iam dixi. Delegatus aũt g nihil põt partibus inuitis, vel non conſentientib⁹. Et ſic intelligitur dictũ Gof. quod eſt ſ. verſi. Gof. tñ vt tunc intelligat quaſi cõpromiſſarius in hoc, vel ſaltem intelligatur eius iuriſdictio prorogata de perſona eius ad perſonã alteri⁹. extra, de offi. de leg. c. P. & G. Si opponas, Iuriſdictio, quæ non eſt, non põt prorogari: vt extra, de offi. deleg. de cauſis. & ff. de precar. l. ſed ſi manente. Ad hoc rñ. †q; 4 imò ſuſpectus habet iuriſdictionẽ: licet fiat ineffi cax probata cã ſuſpicionis: & ſi recuſator nil oppo neret, valeret eius proceſſus. arg. de re iudica. inter monaſteriũ. ff. de ritu nupt. nõ ſolùm. ſ. devno. ver. ſed quid ſi is. & verſi. ſed q̃s coget. Dictũ aũt Roſ. & do. mei, ſ. q; probata cauſa ſuſpicionis, idẽ arbitri cognoſcent de cauſa principali: licet ſecũdùm canones non ſit neceſsitas: tñ põt ſecũdùm leges defendi: ſecũdùm quas nõ eſt neceſſe ꝓbari cãm ſuſpicionis: vt dixi ſ. ſ. proxi. ergo oportet corã eis 5 cãm principalẽ probari. ¶†Verũ licet ſecũdùm canones deleg. recuſatus in totũ debeat ſuperſedere, probata cã ſuſpicionis: tñ ſecũdùm leges vr̃ q; ipe exequet, quæ ab electis arbitris fuerint iudicata: niſi ab eis fuerit appellatũ. C. de iudi. l. aptiſsimi. & l. fin. q̃d tñ nõ poſſet, ſi ipſe ꝓnũciaſſet. ff. de reiu. l. à diuo. licet ſecũdùm canones delegat⁹ à principe ſuã ſnĩam exequat. extra, de of. deleg, q̃renti. & c. paſtoralis. ſ. poſtulaſti. De hac materia dixi j. in tit. de 6 excep. ſ. viſo q̃ñ. ver. his ergo omiſ. & ſeq. ¶†Sed nũquid vna pars poteſt duos, vel tres arbitros ad cognoſcendũ de cauſa ſuſpicionis eligere. Non videtur q̃a decre, cũ ſpeciali. videt dicere q; quælibet pars eligat vnũ, & poſt cõiter tertiũ: vel etiã iudex vnũ, & pars aliũ, vbi procedit ex officio: & q̃a quã tò plures erunt, tantò facili⁹ diſſentiẽt. ff. de arbi. ſi vnus. ſ. fi. & ar. de cõſec. diſt. iij, ſicut in ſacramẽtis. extra, de conceſ. præbẽ. q̃a diuerſitatẽ. & ſufficit ſic ſcriptum eſſe. vj. q. ij. ſcriptũ. ff. qui, et à qui. ma, lib. g nõ ſi. ꝓſpexit. Dic q; põt[g]. Poſſunt etiã partes in vnum

¶Dixit. De appel. ſecũdò requiris. & in Summa eo. titu. ſ. item finitur.
ADDE ad hoc videndum Pau. de caſ. in l. apertiſsimi. C. de iudi.
¶Committere. Nimis animoſè loquitur: cùm etiam ex his quæ ſubdit, appareat q; de neutri⁹ partis aſſenſu committit ſaluo iure recuſationis. Itẽ per præc. decre. iudex. patet in delegato iã recuſato ſufficere conſenſum recuſatoris, ſaluo etiã iure prædicto: ante pronũciationem tamẽ non poſſunt.
ADDE verſi. ſequenti, an valeat ꝓceſſus iudicis recuſati, Ro. plenè eius conſil. cccxx. Paul. de Caſt. conſil. ccccxxxviij. ij. li. Old. conſi. cxlvij. & epiſcopum Alex. plenè in c. cum ſpeciali. de appel. an tabelliones conſultores poſsint recuſari, & ex qua cauſa, vide Ancha. conſi. cclvj. & Cal. conſi. vij.
¶Poteſt. Hic puncta: aliàs deficeret ſolutio queſtionis, quæ tamen nõ placet: nec video quare ſit recedendum à verbis tex. in hoc caſu. Si ergo conuenire volũt aſſumãt communiter vnum vel plures prout placet, vt ſequitur. aliàs quælibet pars vnum tantùm: vt dicit litera. Facit de cre. præ. de elect. li. vj. per quam tamẽ dico q; poſſem plures nominare vſq; eligere ad finem, vt ille, ſol⁹, qui acceptaret, vel qui granior eſſet iudici, vel partì cognoſceret. Ad materiã facit quod not. de cle. ęgro. paſtoralis. in gl. hanc literã. & quod ſcripſi de offi. delega. cum te. in princip.

a ¶Sive. Ponendo, q̄ in scrutatoribus numerus triū non sit de substantia.
b ¶Loci. In decre.suspicionis.dicebat de ipso iudice, qui recusatur.
c ¶Lator.Per quam decre.idem dixerat ipse Gul.Na.
d ¶Esse.Sup.deleg.dati ad cām principalē. nō em̄ intendit seq. opi. Host. ADDE q̄ Abb.sic.in c.suspicionis.impugnat opin. Specu.qđ c.tñ dicit notandum propter eius authoritatem: & quia fundatur super magna æquitate.& pro hoc dici posset, q̄ si ex forma statu.debent eligi arbitri: q̄ si discordarent in sñia, pñt compelli ad eligendum tertium.

e ¶Dicit. In decre.legitima.cui⁹ dictum quia non placebat, omisi.sed ibi j.not. suppleui super gl. q̄ si.in fi.quę gl.tenet hoc casu appellandū. & per quē, vide super ea. sequens autem dictū fuit ho.vtibi patet.

f ¶Committere.Tene,q̄ nō potest cōmittere: sicut nec alius arbiter.s̄.dearbitris.§.differt.ver. item nō pōt. ij.cū nec sit ordinarius, nec delegatus datus à principe: & dato q̄ committere posset, non tñ deberet committere socio ab altera parte electo.de quo vide s̄. ti.j.§.sequit.in prī.

g ¶Innuere.Decre.suspicionis. nō tñ id asserit sed dicit q̄ldam id dicere: & ideo id ibi ponere non curaui.

h ¶Recipere.Sup.& alia facere quæ possunt puri arbitri. nec decre. cū spāli. dicit eos delegatos sed ex mādato papæ ad qđdam teneri,qđ non facit eos iurisdictionem habere. facit s̄. de rescri.cùm contingat. sic recitat Innocē. vbi s̄.

i ¶Excommunicati Non intelligas q̄ excommunicatum h possit compromitti,cùm etiam volūtarius arbiter talis i esse non possit, vt s̄.de arbi.§. differt. ver.itē scd̄m eū.itē

vnum consentire:siue delegatus, siue ordinarius recusetur.& quod ibi dicit,exempli gratia ponit. & est aliàs simile[a] extra,de ele.quia propter.ibi:eligant tres &c.ff.ad l.Aquil.l.ita vulneratus.in fine. ¶Quid si arbitri electi non possunt concordare? Respon.aduocent tertium.eodem titul.suspiciōis. ¶†Item quid si duo nolunt tertium conuocare nec possunt per iudicem concordare? Dicūt quidā consulendum superiorem.extra,qui fil.sint le.p venerabilem.Gul.Na.dixit quod episcopus vel alius iudex,loci[b] dabit tertiū.xj.quæstio.j.quicūq;.C.de iudic.cùm specialis.in auth.de sanctissimis epis.§. si quis litigantium.ff.de admi.tuto.l.iij.§.fina. Tu dic q̄ iudex,statuet eis competentem terminū,intra quē concordent:& nisi fecerint ipse in causa ꝓcedet.extra de appella.legitima.lib.vj.& c. cū speciali.extra,de offic.or.significauit.extra,qui fil. sint le.lator[c].Dic vt j.vers.sed quid si arbiter. ¶†Quid si malignantur arbitri aliquo modo in tractatu,seu deliberatione? Dicit Vincen.quòd iudex vrgeat litigatores,alios eligere authoritate illius constitutionis,cum speciali.& illi similiter habebunt iurisdic.authoritate eiusdem constitutionis.vbi de hoc ipse no.vel cogat eos concordare:vt in c.suspicionis.vbi hoc nota.& argu.extra,de rescrip.pastoralis.& vj.q̄o.iij.c.j.ij.& iij.& si nondū sint admissi. non admittat⁹ eos.vt j.vers.quid si reus eligat.tu dic vt s̄.ver.proxi. ¶†Quid si arbitri diuersas ferūt sententias? Dic quòd neutra valet.ff.de arbi.l. diem.§.si plures.& extra,de re iudi.capitu.fi.& iudex in causa procedat.vel habebitur recursus ad superiorem si ordinarius fuerit recusatus vel ad primum delegantem.cùm delegatus recusatur,& isti sunt delega.ff.de re iudic.duo. secundùm Gul.Na. & Vin. Tu dic hoc verū esse[d], si super principali diuersas ferunt sententias.Secus si super causa suspicionis:quia tunc non habebitur recursus ad superiorem,vt parcat partium laboribus & expēsis. extra,de offic.deleg.cum te.sed cogatur eligere tertium,vel alios:vt s̄.versic.proxi. ¶†Quid si approbant casum quod ad eos spectat,vt dixi suprà.§. proximo,sed nō concordant in termino,intra quē debeat probari? Dic quòd iudex assignabit eis terminum,intra quem concordent:vel tertium aduocent:vt præd.c.legitima. ¶Quid si terminus à iudice præfixus dicatur minus comptens,vel de hoc sit dubiū,et quęstio inter iudicem & arbitros? Ber. dicit[e] standum arbitrio iudicis:vt in prę.c.suspicionis.& de ver.signi.cùm olim.in fi.Sed timeo,quòd prouocatus obesset. Vnde dico recurrēdum ad ordinarium loci.C.de iudi.l.fin.vel ad diœcesanū.argu.in auth.vt dif.iu.§.si verò contingit.col.ix. C. de epi.aud.episcopale.& dixi s̄.ver.item quid si duo. ¶†Sed nunquid arbiter,qui non potest interesse, potest consocio vices suas committere[f]? Respō.sic argu.extra,de offi.deleg.super quęstionum. vnde Gul. Na.dicit, q̄ cùm in quadam causa duo arbitri forent ad cognoscendū de causa suspiciōis electi; nec vellent procedere imò excōmunicationē patiebantur: papa mandauit cuidam iudici, q̄ illos vocaret,& faceret quòd illi vices suas committerēt alicui personæ neutri parti suspectę. Sed ad hoc responderi potest, q̄ hoc fecerunt non ex sua potestate,sed ex vi apostolici mandati. Innocen. papa tamen videtur innuere[g] q̄ ipsi non habent iurisdictionē:licet possint terminos assignare, & ꝓbationes recipere[h] de mandato papæ:vt extra,de appel.cum speciali.Si igitur non habent eā committere non possunt: vt suprà,versi.ratio aūt. ¶Quid si arbitri sunt excommunicati[i]:& sic non possunt procedere? Dic q̄ per iudicem absoluentur. extra, de offi.delega.prudentiam.§.sexta. ¶†Quid si arbitro actoris volente procedere arbiter rei non vult? dixit Columbus q̄ iudex eum excommunicabit,nisi procedat.extra,de app.legitima. li.vj.& k de testib.constitutus[k].& c.tam literis.Nam & pōt omnes impedientes suam iurisdictionem excōmunicare.extra,de offi.dele.c.j.& c.ex literis.extra,de pœnis.Romana.lib.vj.& suā iurisd.pœnali iudicio defendere:vt ff.de offi.eius,cui mand.est iurisdic.l. vnica. ¶Quid ergo si non vult cogere testes, imò impedit arbitrum actoris id agere? dic q̄ iudex eū excōicabit tanc̄ impedientē suā iurisdic.vt iam dictum est. Vel dic hic,& in quęstione præcedēti, q̄ ipse non excōicabit,cùm in omnib⁹ sit suspectus: vt in consti.suspicionis.sed nisi in termino præfi- k
13 xo eam probet,ipse procedet. ¶†Sed quid si actoris arbiter nō vult cū alio cōcordare, imò sustinet excōicationem: vt sic elapso termino eis à iudice recusato præfixo: vt s̄.versi.prox.ad fin. ꝓcedat ipse iudice in negotio principali? Dic q̄ si nolunt cōuenire nedū ad sententiandū,sed nec ad cognoscēdū de articulo recusationis,cogēdi sunt per censuram ecclesiasticā intra certū terminū cōuenire: vt s̄. ver.
l proxi. Quòd si nec sic curauerint:dicit Ægidius[l] l
q̄ crescēte eorū cōtumacia,crescat & pœna: vt iudex priuet eos bñficijs.quod non placet:cùm hoc m
ad eum nō spectet:sed aliàs sñiam grauet,vel alios nō suspectos eligere cogat. Hodie sup hoc sic ꝓcedi sum est:qa sæpe arbitri odio, vel fauore nolunt in vnā sñiam,vel in tertiū arbitriū cōuocandū conuenire,sed potiꝰ excōicationem patiunt̄:vt nisi intra mēsem à tpe suspiciōis obiectæ cōputandū arbitri electi nō fuerit,& quæstionē ipam terminauerint: iudex tūc in cā ipsa procedet,obiectiōe hmōi non obstāte:nisi per eū,vel per partē ei in hoc cōsentiē tē steterit,quò minus intra id tps quęstio hmōi fuerit terminata:vt in decr. Alex.iij.de offi. dele. pro
m bādæ[m]. ¶Sed nūquid reus habebit inducias pro arbitro eligendo,& expectādo,si remotus est,quē eligit? Arg.q̄ sic extra,vt lite nō cōtest.c.j.Sed hoc relinquo arbitrio iudicis:cùm nō sit iure cautū.extra,de offi.dele.de causis.de accusati.c.super his.ex
14 tra,vt lite non cōtest.quoniā. ¶†Quid si reus valde remotū vult eligere, puta vltra duas diætas extra suā diœcesim:vt extra,de rescrip.nonnulli? Rñ.nō
n admittat[n]:qa sic negotium prorogaret:quod esset contra mentē illius cōstitutiōis,suspicionis.quę dic- n
it:ne principale negotiū plus debito prorogetꝰ.et ideo est vitādū.x.di.vides.j.q.j.Marcion. xxxviij. o
dist.sedulo.C.de legi.non dubiū. Et præterea expressum est,q̄ nō sint valde remoti.extra,de appel. secūdò.imò iudex ab eo exigat iuramentū de mali p
15 tia:vt j.versic.quid si arbiter. ¶†Quid si pendente arbitrio,reus vocat̄ corā ordinario super alia causa:& sic arbitri nequeunt procedere sine parte: vt extra,de in integ.rest.tū ex literis.in fi.de cā pos.& proprie,c.j.de ap.sæpe.nec ipse teneat̄ mittere procuratorē,maximè si cā sit ardua: vt extra,de procura.querelā? Respō.dico eū expectandū,licet negotiū plus debito prorogetur, contra constitutionē, suspicionis.arg.ff.si quis cau.l.ij.& l.iij.ff.ex q.cau. ma.in integ.ff.de re iudi.cōtra pupillū.§.is,q.xviij. dist.c.si eps.de offi.delega.pastoralis.prope fi. Hęc enim est satis iusta causa.extra,vt lite nō cōtes.quoniā.dūtamen nō fiat malitiosè:vt in præd.c. pasto
o ralis[o].& idem puto in actore vocato. ¶Sed quid si alter arbitrorum infirmatur:& sic negotium plꝰ debito prorogatur? Distingue: quia aut est perpetua infirmitas,aut temporalis:vt extra, de renūcia. c.j.iij.q.ix.indicas,de rescri.scisitatus. ¶Sed quid si moriat? Respon.pars illa eligat,aliū vt sic ꝓcedāt. argu.extra,de offic.deleg,quoniam abbas. Nam superstes solus non pōt procedere,eo.tit, vno. & de testa.Raynutius.in princ. ¶Quid si ab eis appellet-
p tur? Dic q̄ ad papam appellabitur: vt no.in prędi.
16 cap.suspicionis[p]. ¶†Quid si reus eligit aliquē perversum & litigiosum, de quo non est spes q̄ de-

non potes,q̄ arbitrum excommunicatum propter aliam causam,recusatꝰ possit absoluere.& §.sexta.loquitur in actore,qui nisi absoluatur, impedi tur processus.quare facta prius remissione ad excommunicatorem, delegatus absoluit:sed hic alius potest assumi,& sic non impeditur processus Gul.ergo Na.formabat quæstionem in arbitris propter contumaciam ex communicatis à recusato.dicens q̄ illos,absoluit,& dabit tertium,vel assignabit terminū: vt s̄.ver. quid si duo. ADDE, an ex cōmunicatus possit esse arbiter an arbitrator, Alex.in l. si qs arbitratu.ff. de verbo.obliga.

¶Constitutus.i. p hanc decreta, dixit Gul. Na. vbi s̄. q̄ si arbiter excommunicationem contēnit,iudex reum, de quo præsumitur q̄ sit in causa,excommunicare poterit.

¶Ægidius. in libr. suo rubrica.xxvj.

¶Probandæ. Quā non habemus ī vj. & sic reuocata est: vt in eiꝰ proœmio. contra malitiam rei valebat hæc prouisio:sed non contra malitiam actoris de qua iste ver.loquitur. Idem dico de prouisione illiꝰ de cret. legitima. Sed dic vt ibi in vlt. gl. & super illa glo.ex quiro constitutionem contra aliam fraudē, scilicet qñ ab arbitris appellatur ad papam, & arbiter appellanti defert.ibi videas.

¶Non admittat. Ipse iudex.

¶Pastoralis. Facit cle.de pœnis.multorum.versi.illis.

¶Suspicionis. Et est casus de offi.dele.ab arbitris. li. vj.

a ¶Dic.Secundùm G.Na.vbi.ſuprà.

b ¶In alium.Superior ſolutio procedit in ordinario ſimpliciter, & in delegato, ſi poſſeſsio turbatur per partem, ſiue turbetur recuſanti: quod eſt cõmunius: ſiue per recuſantem, puta qui conueniebatur vti poſsidetis. Si verò turbatur per tertium: tunc delegatus ſe non intromittit, vt in contrario.

c ¶Quia ſe, &c. Vide quod dixi ſuprà verſic. ſed nunquid arbiter.

d ¶Ordinarios. glo. pen. in decre. ſuſpiciõis. dicit eos qua 17 ſi ordinarios. a

e ¶Videtur. & Innocẽ. ſic viſum eſt, vt ſcripſi in decre. ſuſpicionis. ſuper vlti. glo.

f ¶Legitima. Facit de ele. commiſſa. li. b vj. cum concordã. 18

g ¶Finem. Gul. Na. hoc eod. titul. ix. & x. quæſtione, ꝙ eadem iura dixit eum condemnandum. Non obſtat ꝙ l. fi. C. de iudic. & decr. cum ſpeciali. nil dicant de hac pœna: quia ſatis eſt, quòd alia iura generalia hoc volunt: inter quæ allegat l. oẽs. ñ. C. de epi. & cler. in fi. & Inſti. de exceptio. §. hodie. Item etiam legis omiſſa non ommittit religio iudicantis. ff. de teſti. l. quęſitum. Id tamen verum, niſi 19 probabilis cauſa excuſaret recuſantẽ. dicit, ẽt ꝙ hãc cõdẽnationem facere debebant arbitri: qui licet principaliter e iudicem pronuncient ſuſpectũ vel non: tamen & iudi f cant conſequentia. 20 ff. de procur. ad legatum. & l. ad rem. extra, de dona. inter vi. & vxorem. c. iñ. Allegat etiam ꝙ hoc facit qui de appellatiõe cogno g ſcit. de appel. vt debit⁹. ergo & cogno h ſcens de recuſatione. eod. titul. ſuper eo. ñ. Si ergo non 21 condemnauerit, locum habet iſte ver.

h ¶Suſpectum. Facit de reſcrip. ſtatutum. §. aſſeſſorem. & §. ſequen. lib. vj.

i ¶Quoniam. Id verum ſuper principali: ſed hic eſt emergens. i

k ¶Sexta. Vide ad materiã quod ſcripſi poſt Innoc. qui ſilñ ſint leg. lator. & quod no. j. de ordi. 22

beat concordare? Dic ꝙ non admittet eum iudex. argumentum extra, de ſyndico. c. vno. xlvj. diſt. §. j. extra, de elect. venerabilem. §. j. verſicu. nunquid, xxiiij. q. j. alienus. de conſecra. diſt. ij. qui diſcordat, imò exigat iuramentum de malitia: vt infra, verſi, quid ſi arbiter. ¶†Quid ſi recuſatione pendente alterutri parti poſſeſsio turbatur? Dic[a] ꝙ iudex hoc prohibebit. argu. extra, de appella. cùm teneamur. ff. ne vis fiat ei, qui miſſ. eſt in poſſ. l. j. xvj. q. iiij. volumus. extra, de ſimo. querelam. Nam pẽdente cauſa ſuſpicionis, bene retinet iuriſdictionem. viij. q. iiij, nonne. extra, de accuſa. olim. in princ. xv. q. vlt. ca. fi. & ar. præ. decre. ſuſpicionis. & c. legitima. arg. extra, de ap. Romana. §. in alium[b]. ¶†Sed qs prouidebit arbitris in expẽſis. Videtur quòd proprijs expenſis hoc facient. Cùm enim cogi poſſunt arbitrium ſuſcipere: vt C. de iudic. apertiſsimi. & l. fi. ergo ſi quid receperint, vt concuſſores tenentur reſtituere. i. q. j. concuſsiones. xxiij. q. j. militare. adfin. xviij. diſt. de eulogijs. Dic ꝙ non coguntur ſuis ſtipendijs militare. xij. q. ij. charitatem. xiij. q. ij. c. j. extra, de præſcri. cap. cùm ex officij. Nec obſtat præmiſſa obiectio: quia & teſtis cogitur: vt extra, de teſti. co. per totum. & tamen ei in expenſis à producente prouidetur. iij. q. ij. c. ſi teſtes. §. venturis. & xij. q. v. nõ ſane. ſic & hic eis à parte eligente prouidebitur. argumen. extra, de offic. ordinarij. inter cætera. vt not. extra, de reſcrip. ſtipendia. in fi. & de vi. & ho. cler. cùm ab omni. Sunt enim delegati: vt extra, de appel. cum ſpeciali. ibi: ſciãt quia ſe, &c.[c] & C. de iudicijs. l. fin. vt extra, de offi. dele. cùm R. Et ab eis appellatur ad papam: vt ibi. & not. in prę di. c. ſuſpicionis. licet quidam dixerunt eos ordinarios,[d] eo ꝙ à legę recipiunt iuriſdictionẽ. ff. de iur. om. iur. Vt quia fiunt per electionem xcij. diſt. legimus. quod falſum eſt. ¶†Sed pone, ꝙ partes nõ veniunt in termino ab arbitris ſtatuto? Dicũt quidam ꝙ recuſatus immediatè ſuper principali procedet. argu. extra, de præſumpt. nullus. & ꝙ ſtatim reſumet iuriſd. ſicut in alijs arbitris fit. ff. de arbi. arbiter. & l. ſi cùm dies. §. penul. & l. non ex omnib⁹. C. eo. l. ñ. Mihi videtur[e] ꝙ non procedet, donec totus terminus arbitris ad cognoſcendum de cauſa ſuſpicionis ſtatutus effluxerit: vt in c. ſuſpicionis. & in cap. legitima[f]. ¶†Sed pone quòd arbitri ſtatuunt diem & locum ad cognoſcendum ſuper exceptionibus propoſitis: ſed arbitro actoris venien te, arbiter rei venire nõ curat; demum arbitri remittunt partes ad iudicem, quia nihil probatur: nunquid actor petet expenſas factas propter aduerſarij malitiam? Reſpondeo, ſic. extra, de dolo & contuma. actor. lib. vj. ff. de iudicijs. eum, quem. & habetur ex his quæ nota. de dolo & contuma. finem[g]. ¶Quid ſi non concordant de notario habendo? Dic ꝙ iudex dabit eis non ſuſpectum[h], argum. extra de appel. cum ſpeciali. & de offi. delega. cùm R. extra, de foro compe. ſi quis contra. extra, de offic. iudi. c. j. ff. de offi. procon. nec quicq̃. §. fin. ¶†Sed nunquid coram eis dabitur libellus, & fiet litis conteſta. & alia? Dic ꝙ ſic: vt patet in his, quæ not. extra, de offi. deleg. prudentiam. §. ſexta. Sicut fit etiã in cauſa appel. vt no. j. de lib. concep. §. nunc dicendum. ad fi. §. verſi. ſed nunquid. Quia hæc duo pariter ambulant. extra, de appel. ſuper eo. ñ. Quod etiã patet: quia hinc producuntur teſtes: quod non debet regulariter fieri ante litis conteſtationẽ, extra, vt lite non conteſt. c. quoniã[i]. Sed ſi hoc ignorãter omittatur, fortè nihilò minus valet proceſſus ſecũdùm ea, quæ not. in præc. §. ſexta[k]. ¶Quidam tamen dixerunt non valere. arg. extra, de ele. dudum. ij. & iij. q. iij. c. induciæ. §. offeratur, extra, de lit. conte. c. vno. Sed & coram viris arbitris bene offertur libellus. quod dic vt j. de libel. concep. §. reſtat. ver. ſed nunquid. ¶†Sed nunquid coram iſtis fiet recõcog. Communiter ſeruatur quod not. ſuprà §. proxi. ver. vt autem ſcilicet, quòd ſuper exceptione dant arbitri terminum ad probandum.

ADDE quæ plenè not. epiſcopus Alexan. in c. interpoſita. §. ſane. extra, de appellatio.

l ¶Eccleſiaſticæ. Imò ſi eſſet vera opinio Hoſt. de qua in prin. huius §. ꝙ delegato papæ recuſato, iſti arbitri haberent delegatũ in negotio principalio porteret illos eſſe in dignitate, vl perſonatu, vel canonicos eccleſiarũ cathedralium. per decre. ſtatutum. de reſcrip. lib. vj.

uentio? Videt ꝙ ſic: quia iſti ſunt iudices: vt in prę dic. c. cum ſpeciali. coram quibus fit reconuentio. iij. q. viij. cuius. extra, de reſcrip. diſpendia. §. reus. extra, de mut. peti. c. j. & ij. Sed dic ꝙ nõ poteſt ex eo quod dicitur in præ. c. ſuſpicionis. ne negotium plus debito prorogetur & ſolùm hic articulus eſt eis cõmiſſus: vt ibi. extra, de appella. Romana. §. in alium. lib. vj. Et quia coram arbitris non fit reconuentio. extra, de arbit. cùm dilectus. ¶†Et nũquid 23 poſſunt eſſe laici? Dicunt quidam ꝙ non: imò erũt

l perſonæ eccleſiaſticæ[l]: arg. extra, de offi. delega. cũ m te. Quia iſti habent exercere cenſuram eccleſiaſticã, excõmunicando teſtes, & coercendo partes: vt in præ. c. ſuſpicionis: quæ non poſſunt per laicos fieri n quia nunc̃ licuit laico anathema dare. xcvj. diſt. c. bene quidem. Excommunicatio enim eſt mucro epiſcopalis. xvj. q. ij. viſis. quod ſatis poteſt concedi, maximè in cauſis eccleſiaſticis. extra, de iudic. c. decernimus. extra, de conſtitu. eccleſia. & ſpiritualibus. extra, de arbi. contingit. Si tamẽ de rebus profanis inter perſonas ſeculares agatur: ſatis credo ꝙ poſsint laici literati eſſe arbitri: quia poſſunt expẽſis & alijs remedijs teſtes cogere, & partes punire. extra, de pœ. calumniam. C. de iudic. l. certi. vel mulcta indicta. ff. ſi quis ius di. non obtẽ. l. vna. extra, de offic. delega. de cauſis. vel captis pignoribus. Inſtitu. de ſatiſda. tuto. §. fina. ff. de libe. agnoſcen. ſi quis 24 à liberis. §. ſi quis ex his. ¶†Quidam tamen videntur dicere, quòd recuſatus compellet teſtes in cauſa recuſationis. Et hoc expreſsè dicit conſtitu. Alem xand. iij. de teſtib. co. exhibita.[m] Sed Ber. & Vincen. & Goffre. dicunt quòd omnia, quæ ad articulũ cauſæ ſuſpicionis ſpectant, pertinent ad arbitros, ſcilicet, terminos aſsignare, teſtes vocare, locum eis ſtatuere, eos compellere & examinare, iuramenta eorum recipere, ſi falſum dixerint, eos punire, exceptiones in perſonas, & dicta eorum admittere, & an cauſa ſit ſufficiens, vel approbata pronunciare, & deficientem in expenſis condemnare. Sed fortè hoc vltimum ad iudicem ſpectat. Et vide ſuprà. §. proximo. verſic. ſed quis cognoſcet. ¶Sed nũquid o poſſunt eſſe infames? Reſpond. non, cùm ſint iudices. extra, de reſcri. ſciſcitatus. iij. q. vij. infames. C. de dig. nec̃ famoſis. libr. xij. ſecus in viris arbitris: 25 vt not. ſuprà de arbi. §. poteſt eſſe. ¶†Item pone quòd arbiter actoris excommunicat arbitrum rei, vel econtra: videtur quòd ſit habendus ligatus, ſaltem propter dubium. x. q. iij. c. j. & c. ſi epiſcopus fortè iracundus. extra, de cle. ex. mi. illud. Dic contra: cùm in eum nullam habeat iuriſd. extra, de ap. ad præſentiam. extra, de conſue. ad noſtram. extra, de iud. at ſi. ij. q. j. in primis. Nec par in parem habet imperium. extra, de elec. innotuit. ff. de arbi. nã ma- 26 giſtratus. xxj. diſt. inferior. ¶†Item quid ſi arbiter rei excommunicat iudicem, prout de facto vidi, dicens ei: tu impedis quò minus procedere poſsim: & ideo cùm omnia, quæ ad hunc articulũ ſpectãt, ſint mihi conceſſa: vt in c. ſuſpicionis. & eo. tit. prę p terea. excõmunico te: vt eo. ti. c. j. & c. ex literis. nũ quid eſt excõicatus? Videtur ex præmiſis ꝙ ſic. arcõtra quia iſte non eſt ſub eo. xxj. diſt. inferior. extra, de maio. & obe. cũ inferior. Dic ꝙ ſi per ſe vel p ſuos impediebat, tenet ſnĩa, per decre. de teſti. cõſtitutus. j. de ſen. excõ. mulieres. ij. q. viij. negligere.

n de reſti. ſpo. cùm ad ſedem.[n] ¶Sed nunquid excõicatio iudici oppoſita probatur corã arbitris? dic ꝙ ſic: quia nõ debet ipſe eſſe iudex in cauſa ſua. C. ne quis in ſua cauſa iudic. vel ius ſibi dic. l. j. Non enim libenter ſe excõicatum pronunciaret: quia ſic ſuam turpitudinem allegaret. extra, de diuor. c. ex literis.

o & de ap. ſolicitudinẽ[o]. ¶†Quid ſi reus proponit 27 contra iudicem ꝙ eſt ſuſpectus, & contra actorem quòd erat tempore impetrationis excommunica-

p tus.[p] Videtur primò debere cognoſci de excõmunicatione:

¶Exhibita. Reuocata eſt, quia nõ eſt in ſexto.

¶Sedem. Non placet hæc ſolutio[l]: cũ ille ſol⁹ iuriſdictionem non habeat, vt dictum eſt ſ. verſicu. quid ſi moriẽ. facit etiam verſic. ſ. proxi. bene tamen fateor culpam dignam excommunicatiõe, etiam ſi per alium impediat. & hæc ſolùm probãt hic allegata. Quòd autem non poſſet contra extraneum: nec poterit contra iudicem. Non obſtat quod ſcripſi de offi. delega. ſi contra vnum. lib. vj. ſu perverbo, non poſſunt. quia ex duobus datis cum clauſula, in euentũ clauſulæ alter ſolus eſt iudex.

¶Solicitudinẽ. Vide infrà. de except. §. ij, verſi. ſed ſi, Plenius ſcripſi de except. pia. lib. vj. ſuper §. iudex.

ADDE Barto. in l. quidam conſulebat. ff. de re iudic. Imo. & do. Anto. in c. ſup literis. extra, de reſcrip. contrarium tenentes. vide per epiſcopũ Alexan. in c. ſecundò requiris. de appella.

¶Excõmunicatus. In hoc differt iſta quęſtio ab illa, ad quã remittit hic in fin. quia illa excommunicatio nõ cõtingit reſcriptũ, ſed ſoluin agentẽ. Sed ſalua pace illa debuiſſet iſti coniungi, et prędcedere.

a ¶Non potest. Patet hoc de rescrip. c.j.lib.vj.

b ¶Solicitudinē. Vide quod dixi ſ.§. ſi autem.ante fin.et in fin.

c ¶Allegaui.Coram iudicæ. & ſcias q̄ quæſtio quæ ponitur ꝯ.verſic.quid ſi hodie . præcedere debuiſſet iſtam.

d ¶Probaui . Vin. Tan.& Dama.vbi ſcripſi.
ADDE Imolam & Panor.in c.poſtremo.extra,de appel.do.Anto.in c. cum contingat. de oſſic.deleg.& in c. accedēs. el primò. vt lite non conteſt. ſequentes Specul. Quid autem ſi non expreſsit cām recuſa.an poſsit poſtea? Dic q̄ cām non expreſſam poterit exprimere, donec arbitri non ſunt electi:quia ſimile videmus in appel.ab interlocutoria vt ī eadem intra decem dies poſsit exprimi cauſa quia intra illud temp⁹ poſſet appellari.Et ita tenet Bal.in c.cū ſpeciali. de appella.& epiſcopus Alexā. poſt eum.

e ¶Nolebam . Facit cle. de appel. appellanti.

f ¶Iudex.& hoc verius,etiam ſi dicantur habere delegatum.& de hoc vide quod not.ꝯ. de ſen. prola.§.qualiter.ver.hoc quoq;. cum duobus verſi. ſeq.vbi ſoluitur cōtrarium de decr. qualiter.

g ¶Arbitrium. quæſtio iſta cū duabus ſeq . fuit Hoſtien. in Sum.de of. delega. vbi de recu. §. qualiter.

h ¶Cogēdus. Idem Ber.in decre.ſuſpicionis.in glo.pen. & Ægi.rub.xxvj.

i ¶Speciali'. Quod ibi patet in verſic. ſciantq;.

k ¶Paſtora. Remiſſiones dedi ſ.§.proxi.verſicul. quid ſi preſumptio.

nicatione: qa ea probata conſtat iudicem non recepiſſe iuriſdictionē:quā poteſt & debet in arbitros exercere:vt in prę.c.ſuſpiciōis.et in cap.legitima.ſi ergo eam nō recepit,eam exercere non pōt.[a] Quidam tamen dicunt primò cognoſcēdum de ſuſpicione.Nam excommunicatio talis coram iudice p̄ bāda eſt.ſi igitur propoſita ſuſpicione cōtra iudicem,velit p̄bare corā ipſo dictā excōicationē,videt ſibi cōtrari⁹,& ideo nō eſſe audiēdus:vt in p̄d. cap.ſolicitudinē[b].Sufficit tamē reo alteram iſtarū exceptionum probare,ad eneruandā iudicis iuriſdi.vide ꝯ.ver.qd ſi alicui. ¶†Item quid ſi vnam iuſtam cauſam ſuſpicionis allegaui,[c] quam non potui corā arbitris probare ſed aliam ſufficientem p̄ baui? Vinc. [d]no.extra,de app.poſtremò.id ſufficere.ar.ff.de app.ſcio q̄ſitū.extra,eo.cōſtitutis.Quāopi.non credo verā.Nō em̄ corā eis debeo p̄pone re cauſam,quam coram indice non allegaui:ſed eā ſolā,propter quam ipſum recuſo:vt eo.tit.c.ſecūdò.& c.cū ſpeciali.de re iudi.Abbate ſane.§.cæterùm.lib.vj.Poſsibile eſt em̄ q̄ propter illam probatā eū recuſare nolebā[c].Nec ob.prę.decre.poſtremò.vbi dicit:vel ex alia iuſta cauſa,&c.qa ītelligo q̄ illa fuerit allegata.Item præ.l.ſcio.non loquitur de recuſatione,ſed de appellatione à diffinitiua:in qua nō eſt neceſſe cauſam ſpecialem allegari,ſecūdum ea,quę no.extra,eo.cū cauſam.in fi.Itē decre. conſtitutis.non loquitur in recuſatione.ſed cū q̄s impedit promouendum.¶†Itē nūquid procedere poſſunt.& teſtes recipere die feriato? Arg.q̄ ſic extra,de teſti.ſignificauerūt.Dic cōtra extra,de feri.cōqueſtus.& ff. de fe.ſi feriatis.& vide ſ.de arbi. §. fi.ad fi.ver.in forma.& ſeq.¶Sed dato quòd ob hoc ſit caſſatus p̄ceſſus,nunquid poterūt de nouo procedere? Dicūt quidā quòd ſic.extra,de accuſa. qualiter.ꝯ.arg.tamen contra,extra,de offic.delega. in literis.& ff.de re iudica.iudex[f].¶†Item nūquid tres productiones teſtium fient corā eis,& totidē dilationes.Dic quód ſic:cùm ſint iudices.extra,de teſti.vltra.& capitu.in cauſis.ne nimia ſubtilitas ſit partibus damnoſa.ij̄.q.vj.anteriorum.extra,de iu. dilecti.& corā eis teſtes producent & reprobabū tur tanq̄ corā iudicib⁹.extra,de teſti.licet.ſed & q prius fuerint inducti coram eis,poterunt produci. extra e.fraternitatis.& c.cùm in tua.Item nūquid cōſanguineus rei pōt eſſe arbiter actore promittē te & econtra.Rñ.ſic.argu.iij̄.q.v.c.j.ff.de ritu nup. non ſolùm.§.deuno.qa poteſt quiſq; renūciare iuri ſibi cōpetenti.extra.de reſti.ſpolia.c.j.de re.licet. Aliàs autē eo cōtradicēte nō poſſet extra,de appe. poſtremò.iij̄.q̄o.v.accuſatores.¶†Quid ſi arbiter nō vult recipere arbitrium[g].Credo quòd ſit cogēdus[h].Nam talis arbiter eſt neceſſarius.arg.C.de aduo.diuer.iudi.ſancim⁹.ante fi.& de appel.cū ſpeciali[i].licet ſecus ſit in arbitro voluntario.ff.de arbitris.l.iij̄.§.j.niſi vbi prius fuerit in mora.ff.eodem. ſi cùm dies.Rñ.j.Nā & hoc eis præcipitur in virtute obedientię,in prę. c.cum ſpeciali.ſi tamen arbiter alleget iuſtum impedimentum puta infirmitatis,et huiuſmodi quod notorium eſt vel de facili de ipſo conſtare poteſt:iudex hoc admittere debet,et partem cogere alium eligere . Vel diſtingue vt ſ. ver.ſed quid ſi alter.Sed & ſi ſit præſumptio cōtra partem,quòd velit tales eligere vt proceſſus principalis negotij̄ differatur:pōt iudex ab ea exigere iuramentum,quòd bona fide talem eligat:qui nō debeat prolationem arbitrij̄ retardere.argumē.extra de elec.cum dilecti.de reſtit.ſpoliato.literas.de exce.paſtoralis[k].¶Sed quis coget eos? dic quòd delegatus,vel ordinarius,qui recuſatur.argumen. extra,de offi.delega.præterea.& c.prudentiā.§.penul.& fi.quia propter ſolā exceptiōis propoſitionē non deſinit eſſe iudex donec probata ſit.xv.q vlti.cap.fin.ſecundū leges.In hoc erit quaſi executor:qa coget mandante preſide,vel rectore prouiciæ:vt in pre.l.cū ſpeciali.et l.apertiſsimi.& extra, de appel.ad hoc.& ꝯ.c.cū à te.¶†Quid ſi hodie p̄ ponat vna cauſa ſuſpiciōis,cras altera vt ſic nullus ſit finis.Dic quòd delegatus ſtatuet terminum,intra quem omnes p̄ponat:vt ſ.§.proxi.in fin.et ex tunc non audietur ſuper aliqua,quam non propoſuit,niſi de nouo emergat.extra de excep. paſtoralis.ſcđm ea quę no.ꝯ.in tit.de excep.§.nunc videndum.verſi.cæterum.Dñs me⁹ notat q̄ niſi oēs p̄ ponat in libello,[m] nō audiť deinceps:quia præſumiť in dolo verſari:arg.extra,de dolo & cōtu.finē. & de cau.poſ.& propri.ad vltimū.¶†Sed quid ſi is iudex qui pōt legitimè recuſari:cauſam alī̄ committit priuscq; recuſeť.No.Gof.[n] & do.meus q̄ ante recuſationem poteſt cōmittere: & valet cōmiſſio ſiue ſit ordinari⁹,vt ff.de iur.om.iudi.prætor.extra de fo.cōpe.ſi quis cōtra.ſiue delegatus:argu.extra de reſcrip.c.nonnulli.§.cùm autem lites. Licet em̄ recuſari poſsit:nihilò min⁹ iuriſdictionē recipit,& valet proceſſus corā eo habitus:niſi recuſeť, vt extra de offi.dele.inſinuāte.in fi.ſ.verſic.ordinarius.prope fi.qđ nō poſſet eſſe niſi iuriſdictionē recepiſſet.C.de iuriſ.om.iud.priuatorum.& l.j. extra de foro compe.ſi diligenti.de offic.dele.P.& G.& c.cū olim.Cauſa em̄ ſuſpicionis perſonā afficit: & nō iurisdictionē:arg.C.de diuer.& temp.præſc.l. an vitium.ff.de except.ij̄.q.j.in primis.ff.vti poſ.ſi duo.§.nō videor.extra de offi.vica.Romana.Et vitium perſonale nō egreditur perſonam delegantis. arg.ff.de excep.l.exceptio.Videť tī q̄ nō valet cōmiſsio.Nā exceptio quę obſtat vēditori,obſtat & emptori.ff.cōmu.diui.l.in hoc iudicio.§. ſi conueniatur.ff.de contrahē.emptio.doli.§.j.Item ſi iuriſdictio inefficax erat in delegante , & poterat annullari:ergo & in delegato:qa null⁹ plus iuris &c. extra de dona.inter virū & vxorē.nup.Sed tenevt no.Gof.Sed ſi iam ſit ſuſpicionis exceptio coram eo propoſita nequit vlterius cōmittere:arg.prę.de cret.inſinuāte.in fi.[o] ¶†Sed nunquid is cui cauſam commiſit poterit recuſari? Quæſtio eſt dominicalis lxxiij̄.& dic q̄ nō ſi tota cā, vel ſimpliciter eſt ſibi commiſſa,vt in prædictis concordātij̄s,niſi ex alia cauſa ſit ſuſpectus.Si verò delegatus aliqd de caſu ſibi reſeruauit poteſt cū primus qui recuſabilis eſt,nō deſierit eſſe iudex ſcđm Tā.& H.arg ff. de offi.procōſul.obſeruare.circa fi.imò adhuc poteſt ad ſe reſeruare iuriſdictionē,& cognoſcere vtrū ſubdelegatus ſit ſuſpectus:& in primo caſu nō poteſt.extra de offi.deleg.ſuper quæſtionū.§.ij̄.& fi. ff.de iudi.l.iudiciū.Idem notat papa extra de appel.cū ſpeciali.& Bar.in prædic.c.ſuper quæſtionum.§.porro. ¶†Quid ſi alicui cōpetit recuſatio cōtra iudicem:& excōmunicatio cōtra partem? [p] Dicit do.meus in ſumma de offic.deleg.§.qñ [q] debet.q̄ delegatus poteſt cogere recuſantē,vt coram ordinario excōicationē probet:arg.extra de offi. ordi.c.ſignificauit.& C.de iudi.l.fina.Aut cùm ad uerſario arbitros eligat: qui primò de excommunicatione cognoſcant:& ſecundò de cauſa ſuſpicionis:& ſibi ad hoc faciendū terminū præfigere, intra quē niſi fecerit electio ad aduerſarium deuoluatur.ar.ff.de lega.ij̄.ſtatuliberū.§.Stichum.Vel ſi id renuat,poterit contra eū tanq̄ contra contumacem procedere.ar.in prædic.c.ſuſpicionis.& vide ver.quid ſi reus proponit.ꝯ.de excep.§.ij̄.verſ.ſed ſi hoc.¶†Quid ſi vnus ex tribus delegatis datis cū clauſula, q̄ ſi nō omnes &c.recuſatur vt ſuſpect⁹. Dicit do.meus q̄ cōiudices nō ſuſpecti de hoc cognoſcent:& ex vi clauſulæ habēt hāc poteſtatē:argu.extra de offi.deleg.cū ſuper abbatia. non ergo tunc arbitri eligenť.[r] Item nec eligentur cùm ſubdelegatus à delegato recuſatur:quia hoc corā ipſo probabitur delegato,vt dixi ſ . eodem.§.recuſari. in fi.[s] ¶Sed pone aliquis cōqueſtus eſt papę quòd epiſcopus ſuus eum iniuſtè excōmunicauit. Vnde Papa mandat illi ep̄o,vt ſi eſt ita reuocet illud:alio quin mandat aliquibus,vt illud reuocēt:argumen. extra de reſcript.c.ab excommunicato, quæritur an ep̄s poterit illos recuſare. Videť quòd non niſi mandatum excedant : cùm certum quid ſit eis mandatum, vt extra de appel.nouit. Vincen.contra.[t] Non enim ſunt executores: imò cognitores ſuper intereſſe,& alī̄s,vt in præd.c.ab excommunicato. ¶Item pone quòd vnus ex duobus arbitris electis ad cognoſcendum de cauſa ſuſpicionis obij̄cit? di-

l ¶Domi . meus.In princ.§.qualiter.in quæſtione vltima.

m ¶ Libello.i. exceptiōe quā corā ſuſpecto p̄poſuit,& vide ſ.ver.ſed nun quid coram.

n ¶No.Goff.de appoſtremò.& in Sū. de app.§.dubitari. & Hoſt.in Sum.de off.dele.§.vlt.verſi. quid ſi iudex.
ADDE vt p ep̄m Alexādrinū in c.cū ſpāli. vbi ferè totā hanc materiā explicat.

o ¶In fi.Id verū niſi de accuſatoris aſſenſu.qđ dic vt de off.dele.iudex.libr. vj.vbi etiam p̄bať qđ habeť in ſe.ver.

p ¶Partē.Si hoc non cōtingit iuriſdictionē:vt qa iudex eſt ordinari⁹ ī petrat⁹ ante excōicationē, recuſatio p̄cedere debet. dedi remiſſiones ſ. §.fit autē. ante fi.

q ¶ Qñ. Vlti.verſi. vbi plenius q̄ hic.

r ¶Eligenť.Et ſic eſt approbatū de off. dele.ſi cōtra vnū.li. vj.& vbi id no.Hoſtiē.ibi no.in j.gloſ.

s ¶In fi.Vide quod ibi dixi.

t ¶ Vincē.cōtra.Et Cōpo.vt ibi ſcripſi ſuper fi.vlti. gloſſ.

cit dñs me⁹ eꝑm associandũ, vt no.extra de rescri.
a disp̃edia.§.fi.[a] ¶ Itẽ no.q̃ vbi cã committit eꝑo &
b alijs,[b] sufficit recusare eꝑm ad hoc vt alij nõ ꝓce
dant, vt extra de offi.dele.c.fi.§.idem quoq;.& no
ta.secundũ Vincen.extra vt lite,nõ contesta.acce-
37 dens.ij.¶ †Hoc etiam nota q̃ in notorijs nõ est lo
cus recusationi, vt extra de appel.proposuit. sicut
c nec appellationi, vt eo.ti.peruenit.[c] arg.contra iij.
q.v.qa suspecti.Sed illud de manifestis & nõ noto
rijs. Vel dic q̃ in notorijs potest iudex recusari:qa
licet factum notorium sit:ęstimatio tñ est dubia:&
in multis põt grauare litigatorẽ.Secus vbi fortè fa
ctum notorium est pro quo certa pœna â lege sta-
d tuta est scdm Vincen.[d] In summa no.q̃ cũ agit de
turpitudine siue de cõditione iudicis delegati,& cã
illa agitur corã arbitro vel alio:iudex recusatus de
bet iurare de veritate super his coram illo,secundũ
quosdam.argu.de hoc C.de edẽ.is aũt.in auẽ.de te-
stib.§.j.extra de appel.cũ speciali.§. porrò.Sed cer
e tè hoc non seruatur,[e] nec videt fieri debere:qa nõ
debet se prodere.vt j.in ti.de posit.§.vñ.vers.xix.
Et quia q̃diu hoc pendet pro iudice est habẽdus,
vt s.vers.quid si de recusatione.vñ iurare non de-
bet:& qa de hoc incidẽter agit.secus fortè si princi
paliter cõtra eũ ageretur.C.de iudi.quot.[f] extra de
appel.interposita.in fi.& iunge hic quod nota.j.de
except.§.viso.vers.facta igitur.[g]

a ¶§.fi.Non recedit ibi in hoc Host.sed addit aliũ sociãdũ, vel subrogandũ, vt f in decr.cãm q̃.ij.de iudi.& de off.dele. g cãm q̃.interponebat q̃ poterat alius impetrari facta mẽtiõe de ꝓcessu. de re.iur.inter.et scias quod in his verbis Host.respectũ habuit ad opin.suã.q̃ habet arbitros debere cognoscere de principali iudice ꝓnũciato suspe cto.q̃ nõ placet,vt dixi in princ.huius §.Dic ergo vt s.ver si.sed qd si morit.

SVMMARIVM.

☞Actor in causarũ discussionibus semper, & in
1 cunctis prior habetur.
Excipitur contra actorem de ętate.
2 Sentẽtia in curatore lata pro pupillo maiore xiij.
annis.& minore xxv.valet:contra eum autem nõ.
Pupillo permittitur se deferre.
3 Pupillus petens alimenta à tutore,an possit habere
curatorem.
4 Actor dictus minor habet se maiorem probare.
5 Probatio ætatis ex aspectu iudicari potest à iudi-
ce, vbi negatiuè ab vtraq; parte probatur.
6 Minorem seipsum dicens,si à iudice petat procura
torẽ,an obijci possit cõtra curatorem.
7 Pupillus agẽs sine curatore, licet postea appareat
minor:valet tñ sniã pro eo lata,sed non contra.
8 Pupillo actori an possit iudex deferre iuramentũ
ad se minorem probandum.
9 Minor si sit in iudicio sine curatoris authoritate:
quia fortè nõ habet,vel sibi habet,nõ dat authori-
tatem,quid iuris?
10 Minor volens fideiussores dare,vel iurare se ratum
habiturũ,an valebit q̃ cum eo agetur.
11 Opponi potest cõtra actorem,q̃ sit prodigus,de-
mens,surdus,mutus,fatuus vel orphanus.
12 Masculo luxurioso,an dabitur curator.
13 Oppponi potest actori in quacunq; parte litis, q̃
est excommunicatus.
Excõmunicatio minor nõ repellit ab agendo.
14 Opponitur contra actorem q̃ deportatus est qui
non agit,nec suo nomine conuenitur.
15 Infamis & à cõmunione fidelium separatus,agere
non potest.
16 Actori opponitur q̃ est periurus superre, quam
petit,aut q̃ eam renunciauit.
17 Frangenti fidem fides frangatur eidem.
Seruus nõ potest pro se,vel pro alio agere in ciuili
aut criminali causa.
18 Excõicatus qui nõ conuenit,nec cõuenitur,similis
est seruo qui non accusat,sed accusatur.
19 Contumax vel inobediens iudici,debet ei satisfa-
cere quem cõtempsit.
20 Filiusfamilias non potest agere cõtra patrẽ,vel cõ
tra eum in cuius est potestate.
21 Edictum de in ius vocãdo an locũ habeat in casu
quo discipulus magistrum,vel iuuenis senem, sine
venia in ius vocat.
21 Iudicium nullum est,vbi filiusfamiliàs etiã maior
agit,aut cõuenitur sine patris consensu.
23 Peculiũ quomodo diuiditur, aut subdiuidit,& qd
vbi filiusfamiliàs agit de peculio.
24 Filiusfamiliàs minor xxv.annis,volẽs agere de pe
culio castrensi.an habere debeat curatorem.
Aduentitium dicitur,quod ex materna succesione,
vel alia iusta causa prouenit.
25 Profectitium est quod filiusfamiliàs de rebus pa-
tris acquirit,seu quod ex eis prouenit.
26 Filijfamiliàs in dubio quæsita,an profectitia præsu
mantur an aduentitia.
27 Filius pupillus obligari nõ potest,etiam patris cõ-
sensu.
28 Pater an in delictis ciuilibus,aut criminalibus co-
gatur defendere filium.
29 Pater agere potest cũ filio,vbi filij causa patri aliàs
competit.
Patris consensus non in castrensi,vel quasi neces-
sarius.
30 Pater nolens consentire filio in casu quo eius con-
sensus necessarius est potest cogi per iudicẽ:etiam
captis pignoribus.
31 Pater an per epistolã vel nunciũ,si absens sit,pote
rit filio agenti consentire.
32 Patrem vocari nõ est necesse in causa filij vbi con
uenitur ex causa castrensi.
33 Filiusfamilias debet cõueniri suo nomine,vbi agit
de aduentitio peculio in quo pater nihil habet.
34 Filiusfamiliàs an egeat patris cõsensu vbi procura
torio nomine pro alio agit.
35 Filiusfamilias si cõtra patrem agat,habebit curato
rem cuius officiũ lite finita cessabit.
36 Præceptum filiofamiliàs factum sine patris cõsen
su,an teneat.
37 Lite cõtestata cum filio familiàs sine cõsensu patris, d
an pater cogetur consentire.
38 Lis nõ legitimè contestata habetur pro non facta.
39 Filiusfamilias an possit facere pacem de morte pa
tris:& qũo possit obligari sine patris consensu.
40 Patris consensus generalis, vel mandatũ generale
factum filio, vt agat,vel se defendat in omnibus,
& contra quemlibet, videtur sufficere ad agen-
dum. e
41 Tutor debet in qualibet parte litis pupillo authori
tatem præstare,sic & pater filio consensum.
42 Lex cùm non solũ.est ad fauorem filijfamiliàs in-
ducta:& ideo potest illi renunciare.
43 Filiusfamilias si litem cõtestatus est patre præsen- f
te:aduersarius autẽ ignorans eũ patrem habere, ni
hil opponit,quid iuris.
44 Exceptio de non habente patris consensum,quã- g
do possit opponi.
45 Filiusfamilias an sine patris consensu possit esse in
iudicio in illis casibus in quibus potest minor sine
tutore vel curatore.
46 Pater in rebus filio quęsitis potest per se, vel per
procuratorem agere.
47 Patris consensus an sit necessarius in vendicatione
rerum à clerico acquisitarum.
48 Excipi potest cõtra actorem,si est monachus, vel
canonicus regularis.vel alterius obedientię suppo
situs,vnde nõ potest nomine suo agere &c.
49 Abbates Priores vel alij quibus administratio cõ-
cessa est possunt agere.
50 Monachi qui de abbatis licentia sunt in studio quo
pacto possunt agere, accusare, aut seipsos defen
dere.
51 Monachus spoliatus, an possit petere restitutio-
nem.
52 Abbas an possit monachum licentiare, vt posses-
sionum alicuius villę administrationem habeat,aut
pro illis agat.
53 Exceptio fieri potest contra fideiussorem agentẽ
vt à fideiussore liberetur,q̃ non potest agere prius
quàm soluat.
54 Litem alienã volens agere,potest repelli,vbi alius
est ei præferendus.
55 Turpitudinẽ suam vel ignauiam allegãs repelli de
bet à iudicio seu actione.
Casus in quibus quis potest aliquẽ sine iudice ca-
pere.
56 Dominus potest sua propria authoritate colonũ
nõ soluentem pensionem tempore statuto eijcere.

b ¶ Alijs.cũ clausula qd si nõ oẽs.tu fra ter episcope.alʒ nil in episcopo spãle.
c ¶ Peruenit.Et c.cõ suluit.j. & tene qd ibi dixi.
¶ ADDE plenè in c.cũ speciali.§. porro.extra de ap. per eꝑm Alex.
d ¶ Scdm Vinc: Qui hoc no.in prę. dec. proposuit. sed de hoc pleni⁹ q̃ hic,vi de Inn.super c.cũ spãli.in gl.argue.vl tra medium.
e ¶ Seruaẽ.Secundũ Vber.de Bob.vbi de aduocato rei.ver si.scdm vnũ. char. mihi ix.
f ¶ Quod. Subdit Vber.est tñ cõtra iudicẽ in auẽ.de te-stib.§.j.
g ¶ Igit.Et vide qd no.de excep. c.j.in glo.ex eo quod.

Bal. De recuſatione *Rubrica.*

Etiam corã arbitris iuris q̃ eligunt̃ ex neceſsitate inducta p̃ legẽ nõ habet locũ recõuẽtio. qd̃ eſt notabile. G. Nec corã eis põt ꝓponi cã q̃ nõ eſt corã iudice allegata, vt §. qualiter aũt. ver. itẽ qd̃ ſi vnã. G. qd̃

no. ꝓarbitris ſta 57 Spoliatus poteſt incõtinenti bello cõtinuato ſpo-
tuti cõis Peruſij liatorem deiẽcere.
ſcd̃m Gul. & nõ 58 Incendio imminẽte poteſt quis domũ vicini pro
ob. ff. de appel. l. pria authoritaie deſtruere.
ſcio. qa iudex ap 59 Animal in ſegete inuentum poteſt capi, & retineri
pellatiõis eſt iu- donec de damno ſatisfiat.
dex toti⁹ cauſæ 60 Excipitur contra locatorem, vel commodatorẽ, ſi
gñalis, vt l. per ante vſum cõpletum rem locatã petat.
hãc. C. de tẽp. ap 61 Creditor volens conuenire mandatorẽ, vel fideiuſ
pel. vide ſ. de ar ſorem repellendus eſt: niſi prius principalẽ excuſſe
bi. §. ſed an arbi rit debitorem.
ter. Siꝫ cã ſuſpi 62 Illuſtris perſona nõ poteſt per ſe agere, ſed per ꝓ
ciõis arbitri ſunt curatorem.
diſcordes, eligit̃ 63 Tutor aut curator prohibẽtur ſuo nomine, vel ſuo
terti⁹: nõ aũt de & pupilli ſimul actione tutelę cõtra tutorẽ & cu-
uoluit̃ ad ſupio- ratorem experiri.
rẽ, licet ſint dele 64 Rector eccleſiæ põt poſt dimiſſam eccleſiã repete
gati. ver. itẽ qd ſi re fructus ſibi tẽpore regiminis ſubtractos.
duo. G. 65 Excipitur cõtra volentẽ agere actione furti, vel in-
iuriarum q̃ pacto, vel aliàs remiſſa eſt actio: vel q̃
Incipit ſecun- innocẽs eſt criminis obiecti.
da particula: 66 Excipi poteſt contra actorẽ de cõpenſatione q̃ ſit
& primo de liquida, & nõ multis ambagibus inuoluta.
actore Rub. 67 Repellitur ab actione qui cauſam nõ exprimit in
libello.
68 Deiectus à poſſeſsione fundi vel domus, & ꝓpo
nens pro vna parte fundi interdictum vnde vi: &
pro alia actionem triticariã contra deiectorẽ, an ſit
admittendus.
69 Pater ſi coram iudice filio, vel ecõtra, experiatur, an
teneatur.
70 Repellendus eſt actor petens cauſæ reſtitutionẽ co
ram eo qui tribunali nõ præeſt.
71 Filia nõ eſt in repetitione dotis audiẽda ſine patris
cõſenſu, nec econuerſo.
Caſus plures & ſpeciales in quibus quis ab actio-
ne repellitur.
72 Agentes nomine alieno tenent̃ docere ſe legitimè
ordinatos ante q̃ admittant̃. & nu. 74.
Actor ignotus ante q̃ admittatur debet ſe talem
probare.
73 Exceptiones quæ ſint intentionẽ agentis, ſi proba
tæ ſint perimentes.
75 Clericus eccleſiæ agens vel defens eccleſiam, debet
primò docere de legitimo mandato.
76 Obñci poteſt prẽlato agenti q̃ nõ habet ſui capi-
tuli cõſenſum, vel econtra.
77 Epiſcopi & alĩ prælati omneſq̃ perſonę legitimã
adminiſtrationẽ habẽtes, poſſunt agere & cõueni-
ri ſine alterius conſenſu.
78 Capitulũ an poſsit agere ſine prælati conſenſu.
79 Clericus eccleſiarũ cõuentualiũ, aut ſacerdotibus ca
pellarũ, an ſit neceſſarius epiſcopi conſenſus.
80 Agere & cõueniri poſſunt ſine alterius conſenſu,
quicunq̃ habent de cõſuetudine, vel ex cõſtitutio
ne ab epiſcopo, vel alio iudice ordinario adminis-
trationem.
81 Monachus agere poteſt pro dignitate vel officio,
vel obedientia.

a ¶ Sciendũ eſt q̃ Summiſtę Azo, Goffr. & Hoſt. huius ti. materiã tractauerũt ſup titul. de iudicĩs, ꝑ hunc modũ di cẽdo q̃ iudiciũ eſt legitim⁹ act⁹ triũ ꝑſonarũ, iu dicis, actoris, & rei. tractãt de his trib⁹. Et primõ de iudicib⁹ qũo ſunt multę ꝑſonę ex qb⁹ vt iu dicibus nõ põt cõſtare iudiciũ. & de his vidim⁹ vt dicit hic author in prin. Sũt etiã multę ex q- bus vt actorib⁹ & reis conſtare nõ poteſt. & de his in hac rub. et ſeq. Azo igit̃ de actore primò, et ſtatim poſt de reo tractauit ipe T. poſt ꝓrin. ver ſicu. in perſona verò agentis. & demũ in titu. qui legit. perſo. habẽt in iudicio. & ibi incipit à minore, vt hic author. Goffre. idem de iudi. verſicu. item ex defectu actoris. Hoſt. eodem titu. §. iĩj. verſicu. item attendenda eſt Bagarotus pagina. j. li. vj. verſi. nunc de ciuilibus, pulchrius. ſed nõ tam bene tractauit. Et miror q̃ author ipſum non fuit in diuiſione ſecutus ex quo eũ vidit, quẽ allegat j ver. ſed quid ſi dubitetur. & eodẽ ver. itẽ illuſtris. per quod ſuſpicor quòd ipſum viderit poſt hanc materiam ordinatam. Dixit enim ampliando verba Azonis: qui aliquid tetigerat in præ. titul. de iudicĩs: quòd in ciuilibus agens ſolo nomine repellitur. Primò, ratione ſui. Secundò ratione aduerſarĩj. Tertiò ratione iudicis. Quartò ratione cauſę. Quintò conſideratione ſui & aduerſarĩj. Sextò ratione ſui & iudicis, Septimò ratione iudicis & aduerſarĩj. Octauo ratione iudicis & cauſæ. Nonò ratione cauſæ & aduerſarĩj. Decimò ratione modi vel ordinis. Vndecimò ratione loci. Duodecimò ratione temporis. Peroptimè hæc verba competebant authori, & de aliquibus præmiſsis ſe poterat expedire. Excuſari tamen poteſt: quia per illum modum complura ſæpius repeti oportebat: ne tamen in tanta prolixitate huius tituli, omnis partitio deſit, ipſum diuidam in tres partes: quia prmò vſq; ibi: & qd̃ cõtinuat tractatũ ad ſuperiora & inferiora exprimẽs ꝓceden di modum. Secũdò ponit tractatũ de cauſis q̃ repellunt agẽtem. Tertiò invlti. verſi. cõcludit vtilitatẽ tractat⁹ cũ ſuaſione ſalutifera. Pars ſcd̃a diuiditur in ſex partes. Prima de repulſione agẽtis propter ipſi⁹ ætatem proſeq- tur vſq; ad verſ. item opponitur cntra actorem. Secunda ponit xxxviij. verſ. diſpenſarũ cauſarũ ad idvſq; ad ver. itẽ qd̃ eſt filius. Tertia de filioſa mil. agẽte ponit circa duas chartas vſq; ad verſ. itẽ excipit̃ cõtra actorem. Quarta vbi de religioſis tractat, vſq; ad verſi. item excipitur contra fideiuſſorẽ. Quinta ibi, incipit. q̃ in vlti. verſiculis proſequit̃ alias cauſas diſpſas. Interſerit xix. caſus quibus qs ius ſibi dicit. & tres queſtiones vſque ad verſiculum item contra prælatũ. Ibi tractat de prælatis adminiſtratoribus, canonicis, vel clericis agentibus. & caſum quo qs cogitur agere vſq; ad vltimum verſiculum redeundo ad practicos Roffre. facit ſpeciales rubric. ũ mero xvĩj de ꝑ ſonis litigantium qui pro ſe agere poſſunt, vel non. & iſte in propoſito ſatis innuit authorem Vber. de Bob. char. mihi ix. §. ex perſona actoris. in vĩj. col. verſi. ſi veniant. vſq; ad §. ſed ſi ſub arbitro. qui mihi incipit char. xĩj. & diſtinguit exceptiones iuris communis & priuilegiatas quæ magis congruũt j. titu. proxi. vt ibi dicam. Ioan. de Deo in cauil. lib. iĩj. in princip. q̃ circa de eo qui vult agere, & ſequẽtibus. Vber. de Bo. & plenè & pulchrè in ſua rub. ĩj. vel prima poſt princi. profecit authori. Guid. de Suz. modicũ ſub rub. de aduocato rei. Nepos de Mõteal. Rub. contra actorem.

b ¶ L. fi. Et hoc intelliguntibi Accur. & Azo. in ſumm.
¶ Expedito tractatu de omni poſſeſſorio adipiſcendæ, recuperandæ, & retinendæ. & id intelligas in agendo, vt hic loquitur. Conuentus enim in his non habet legitimam perſonam ſine tutore, vel cura-

82 Canonicus ſecularis agere poteſt nomine ſui bene ficĩj, vel prębẽdę cuius habet adminiſtrationem.
83 Actor excipere poteſt q̃ nõ cogitur inuitus agere vel accuſare.

Incipit ꝑticula II.

a *De actore* *Rubrica.*

Expedito tractatu de iudicibus ſup eſt vt de alĩjs perſonis in iudicio neceſſarĩjs videamus. †Et prĩò de his qui ſuo nomine agunt, vel accuſant: Vnde prius videndũ occurrit de actore q̃ de reo. Nã actor in cauſarũ diſcuſſionib⁹ prior in cũctis hr̃. Ipſe enim cãm nitit̃ ampliare, vt iiĩj. q. iiĩj. c. j. & in iure ꝓponit̃, vt extra de verb. ſig. for⁹. §. in omni. & naturali cõſideratione paſsionẽ actio p̃cedit, & rñſionẽ petitio. ¶ Videamus igit̃ q̃s poſsit agere. Et qd̃ oĩs q̃ nõ ꝓhibet̃. Simile ff. de ꝓcu. mut⁹. extra de ſpõ. cũ locũ. Viſo ergo qui nõ põt agere ſciemus per cõſequens qui poſſunt: qa viſo vno cõtrariorũ: videt̃ et reliquũ. ff. de his qui ſui vel ali. iur. ſunt. l. j. lxxxviĩj. di. eĩciẽs. palea eſt. Supponam⁹ ergo quæ poſſunt excipi cõtra eum. ¶ Equidẽ excipitur cõtra actorẽ de ętate. Super quo dic q̃ aut eſt minor xiiĩj. aut maior. Si minor, excipitur cõtra eum, quòd eſt pupillus, vel infans qui non poteſt agere, vel accuſare, vel cõueniri: ſed tutor eius. C. qui legiti. perſo. ſtan. in iu. ha. l. j. & ĩj. ff. de adminiſt. tuto. l. j. C. de anna. prędta. l. clarum. extra de appella. ex parte. & iunge quod eſt ſupra in titulo de arbitro. §. reſtat. verſic. ſeruus. & ſequen. & j. de primo & ſecundo decreto. §. reſtat. & verſi. ſed pone q̃ pupilli. Admittitur tamẽ in caſibus qui non in figura iudicĩj intentãtur, vt in bonorũ poſſeſsione petenda. C. qui admit. ad bonorũ poſſeſ. bonorũ quidem. & l. j. C. de iure deli. ſi infanti. in fine. & in interdicto de libero homine exhi. ff. de lib. ho. exhi. l. iĩj. §. ſed & ſi mulier. Et in populari actione ſi cõmodũ ſpectat ad pupillum. ff. de popula. act. l. multi. & in delatione. Nam pupillo permittit̃ ſe deferre: ex quibus cauſis non capit. ff. de iure fiſ. l. ait diuus in fine. & in iudicio momentaneæ poſſeſsionis, quod poteſt per quãlibet perſonam exerceri. C. qui legi. perſo. ſtan. in iudi.
b ha. l. fin. C. ſi per vim, vel alio modo. l. j. quod Barto. intelligit in proximo pubertati, qui omne ne-

tore: quia quod fauore &c. quod etiã videt velle G⁹, in l. illa. ſed Cyn. apertius poſt Pe. & qđ dixi de recuperãda, Nõ ob. lex ſi quis in tantã. Ç. vnde vi. cuius pœna nõ procedit ex interdicto poſſeſſorio, vt no. de cauſa poſ. paſtoralis. in gl. ſed nunquid.

a ¶ L. j. Datur tunc reſtitutio. vt plenè no. C. ſi de mo. poſſ. l. vna. & per Azo. C. q leg. p-ſo. in fin.

b ¶ Donatarũ. Leges Digeſtorũ videntur velle q̃ intelligat lex co dicis cõtrarium, a ibi de hoc dantur multæ ſolutiones in glo. & ſecũdũ opinio. Ioã. ibi not. quã ſequebatur do. meus infans qui b nõ intelligit poſ 2 ſeſſionẽ p̃ ſe nõ querit ſi tradita fuerit tutoris authoritate quę rit, & per tutorẽ ſuppleť affect⁹. c Hoc ergo voluit illud ſecus, ſ. quòd in acquirenda poſſeſſio 3 ne per ſeipſum eſt neceſsè quod intelligat. Recitabat etiã ibi do. meus opinionẽ d diſtinguentẽ inter rem ad quã poterat habere aliqualem affectum: vt ad iocale, vel pomũ, an non: puta ad prędium, vt primo caſu acqrat, ſecundò non. & Cyn. ibi infert quod hæc opin. placebat Dyn. 4 not. aliã Pe. vide e per eum.

c ¶ De crimine. f Cõmuniter incipit ex certis cauſis, ſic allegať j. verſi. itẽ mulier.

d ¶ In prin. Facit g ſ. de off. iu. §. fin. ver. tertiò dicendũ. in prin.

e ¶ Si ergo. Verba Ioan. de deo. h poſt Vber. vbi ſuprà.

f ¶ Per hoc. Scilicet per aſpectũ,

g ¶ De ætate. Vber. de Bo. vbiſ, & Ioan. de deo. allegant, cũ quæritur. ſed communiter incipit, cùm de indebito, ibi dicebant colligi hãc cautelam.

gotium rectè agit, Inſti. de inuti. ſtipu. §. pupillo. Secus ſecundũ eum in infante, vel proximo infantię qui nullo modo poteſt eſſe in iudicio; tamẽ ſnĩa lata tenet ſecundũ Vber. ne litigantes principis authoritate decipiãtur. C. de his qui ve. æta. impetra. l. j.[a] ¶ Sed nunquid tunc poteſt iurare? Dic vt j. de iura. calum. §. reſtat. verſi. ſed nunquid. ¶ Premiſſa etiam vera ſunt in pupillo qui fari poteſt. ff. de admin. tuto. l. j. §. ſufficit. & §. ſeq. ſiue intelligat quid agitur ſiue non. ff. rem pupil. ſal. fo. l. ſeruum. licet ſecus ſit in acquiſitione poſſeſsionis. ff. de acquiren. poſſeſsio. l. j. §. furioſus. & l. quamuis. §. infan. C. de acquiren. poſſeſsio. donatarum.[b] ¶ †Si autem ſit maior xiiij. annis, & minor xxv. non habens curatorẽ eodem modo impeditur: quia ſententia p̃ eo ſine curatore lata valet, ſed contra eum non: vt dicam j. verſi. porro. In ſpecialibus tamen caſibus, in quibus cenſetur maior poteſt agere vel accuſare ſi ne tutoris authoritate: quos habes no. extra de reſtitu. ſpo. ex parte. & xv. quęſtione iij. de crimine.[c] verſi. pupilli. Idem etiam videtur in omni crimine, ſi ſuam ſuorunq̃ iniuriam proſequatur, vt ff. de accuſ. qui accuſare. & l. hi tamen. in princip. iiij. quæſtione vlti. omnibus. ¶ †Quid ſi petat alimenta à tutore? Reſpond. ſi de facili poteſt hebere curatorem dandus eſt: aliàs eum ſine curatore admittere. C. de ali. pupil. præſtan. l. j. quia hæc res dilationem non capit. argumen. ad hoc ff. de re iudicata. l. ij. ff. de ferĩs. l. ij. in principio.[d] Aliàs autem regulariter contra eum excipitur de ætate, cum ſuo nomine in ciuili vel criminali cauſa ſine curatore in iudicio agit. vt C. qui legiti. perſo. l. j. & ff. de minori, l. prima. §. prætor. & in prædict. decret. ex parte. & de in inte. reſtitu. c. conſtitutus. C. de authori. præ. l. clarum. Niſi quia fortè à ſuo debitore exigit. ff. eodem, l. ait prætor. §. ſecundo. vel à curatoribus liberari petit, vt ff. eodem. minor xxv. annis. Idem etiam extra iudicium, vel ſi velit adminiſtrare bona ſua, vt ff. eodem. l. prima. in fine, vel alienare, vt ff. de rebus eorum qui ſub tutel. vel cura ſunt. l. prima. vel ad honores admitti. ff. de muner. & hono. l. ad rem. ¶ † Si ergo [e] excipis contra eum qui ex aſpectu repręſentatur minor: dicas ſic: tu es minor. ff. de minorib. l. minor xxv. annis. ij. & l. de ætate. Nam per hoc [f] ſatis probatur ætas, vel ſaltem trãſfertur in illum onus probandi ſe maiorem, vt ibi, & extra vt eccle. bene. capitu. vnico. Si verò dubium eſt: quia ætas ſe habet ad vtrunq̃, ſeu aſpectus: tunc dicas ſic: nego, vel non credo te eſſe maiorem. ff. de probatio. cùm de ætate.[g] & ſic incumbit probatio actori, vt C. de probatio. cùm te. Ioã. nota. lxxxviij. diſtinct. præsbyter. quòd vbi dubitatur de ætate: actori incumbit probatio. Vnde ſi actor minor dicitur, ipſe probabit ſe maiorem, vt in præ. l. cùm te.[h] & C. de in integ. reſtitutio. mi. l. ſi eum minorem. & in præ. l. minor. Si verò reus dicitur minor: actor etiam hoc probet. C. qui & aduerſus quos. l. prima. & in prædic. l. de ætate. Prius tamen dictum mihi placet. Vel breuius dic, ſecundùm Azo. quòd aut quis aſſerit ſe maiorem: quia vult à tutoribus liberari, vel vult admitti ad agendum, vel accuſandum tanquàm maior: & tunc debet probare ſe maiorem, vt in prædicta l. minor

ponitur' defectus ętatis, vide quæſtionem ſuper regulam infamibus. de regu. iur. lib. vj.

k ¶ Dicit. Vbi ſ.

l ¶ Maiorem. Vt enim dixi in ſolutione quæſtionis ad quam nunc remi ſi per ſophiſticationes verborum natura affirmatiuarum mutari nõ debet, ibi vide.

m ¶ Sunt. Per R. ſatis plenè Rubri. de of. iu. quo reſti. dať mi. pe. col. ver. ſed quęritur quis.

i negat ſe maiorem: puta quia tutores volunt finire tutelam: dicẽtes eum puberem eſſe factum, vt tũc n ¶ Dicit Accur. ĩ l. de ætate. ff. de mino. in fi. ij. gl. eis incumbat probatio ipſum puberem factum eſſe. Ioan. de Deo dicit[k] quòd ſi quis dicit non ſum

k l minor: per conſequẽs dicit ſe maiorem.[l] vnde hoc o ¶ Si autem. Verba ſunt Vbert. primi. probat. ff. de probat. ei. C. eodem. actor. extra de re nun. ſuper hoc. in fi. De hoc no. in ſum. dñi mei, de

m proba. §. & quot ſunt.[m] ¶ †Quid ſi vterq̃ negati-

ſ uè probant? Dicit Accur.[n] quòd fortè præſumit

n minor: argumen. C. de proba. ſiue. Verius credo q̃ p ¶ Quoſdã. Accur. in l. j. C. qui legiti. perſonã. & de re publica idem not. C. lib. xj. de iurereipu. l. prima. & Dy. in di. quã poſuit ſuper l. impubes. ff. de autho. tuto. prope fin. diſtin. tenet idẽ. allegat etiã vter q̃. l. ſi minor. ff. de bo. autho. iudi. poſſi. Sed vt refert Cy. in prę di. l. j. Pe. de Bel. negat interlocutoriam tenere cõtra pupillum vel minorẽ indefenſum: niſi in caſibus illarũ legũ, ſcilicet interlocutoriſs de mittendo in poſſeſſionem contra pupillum, vt in primis legibus, vel de vendẽdo cõtra adultum, vt in l. ſi minor. excipit cauſas ſpirituales et matrimoniales, de quibus non eſt dubium: cũ in illis teneret etiam diffinitiua. de reſti. ſpo. c. ex parte. de iudi. c. fin. lib. vj. & ſequitur in verſi. item mulier. Et ſine dubio l. j. C. qui legi. perſo. de p̃ nunciatione loquendo diffinitiuã & interlocutoriã videtur includere. quare dici põt regulã conſiſtere in vtraq̃, & q̃ certos caſus exceptos habeat vtraq̃. De primis, ſ. ver. ſi. ſi aũt. De ſecundis prædixi.

ADDE, cui incũbat onus probandi ętatem, plenè Bar, in l. de ętate. ff. de mino. Bal. in l. Deo nobis. C. de epi. & cle. Bal. conſi, cxliij. li. iij. Et an minor probetur eo ipſo q̃ contraxit cum decreto, ponit Alexãl. conſi. xxj. li. j. & Pau. de Ca. cõſi. cxl. & qualiter debeant concludere teſtes ſuper ętate. vide Bal. cõſi. cxij. li. iiij. & cõſi. cclxiiij. li. j. Bar. eius cõſi. incip. inter do. Simo.

h ¶ Cùm te. In hac l. & l. proxima hic ſeq. vide de hoc per Accur.

ĩ ¶ Preſentia. Ibi de hoc aliquid dixi ſ. gloſſ. not. q̃ ſi contra electũ op-

o per totũ. & in prędi. l. clarum. Si autem° nõ curas differre cauſam: dicas: domine iudex inſpicite eũ, vt C. quãdo tu. vel cur. eſſe deſi. indecoram. de pœ. di. prima. c. voluiſſet. verſic. Moyſi quoq̃. ff. de fer. l. j. §. ſanè. ff. finium regun. ſi irruptione. & in præ. l. minor. Tñ vt oĩa cautè p̃cedãt in dubio. ſ. cũ aſpectus ſe habet ad vtrũq̃ facias pronũciari eũ minorẽ vel maiorẽ: extra de ele. cũ dilecti. ij. q. vj. c. ei q. §. diffinitiua. extra de ap. ſignificãte. Vel facias ei dari curatorẽ. ff. de excu. tu. ei qui. C. qui dari tu. vel cu. poſ. l. j. C. ſi aduerſus rem iudicatã. cũ et minores. ff. de reg. iur. acta. & teneas qđ certius, aliàs tutius eſt. extra de ſpon. iuuenis. ff. de iud. l. ſi quis intentione.

7 de pœ. di. vij. ſi quis poſitus. & c. qui egit. ¶ †Si eñ ageret ſine curatore, & pòſt apparet eũ fuiſſe minorẽ, valeret ſnĩa p̃ eo, ſed nõ contra eũ. C. de procu. nõ eo minus. C. ſi aduer. rẽ iud. l. pe. & fi. ff. de tu. & cu. l. ſciẽdũ. Inſt. de auť. tu. & j. q. iij. §. fi. p̃ pe fi. & in præd. l. cũ & minores. & arg. C. de legi. qđ fa

p uore. qđ intellige de diffinitiua. ſecᵒ ſcđm quoſdãᵖ interlocutoria, vt ff. ex qui. cau. in poſ. e. apud Iul. §. fi. & ĩ poſſeſsionẽ. §. j. ideoq̃ cũ ętas eſt ĩ dubio fortè ille ſcienter tecũ litigabit: vt retractentᵉ pręce dentia: & in ſequentibus iure minoris admittať. ff. de cur. fur. obſeruare. ff. de tut. & cu. da. ab his. l. Seiæ. vnde iudex bene faciet, ſi faciat vtrũq̃ probare

q ne eius iudicium ſit deluſorium.[q] ¶ †Sed nũquid

8 iudex põt deferre illi iuramentum, vt iuret ſe minor

r em? Credo [r] q̃ ſic: niſi pars altera velit contrariũ probare. ff. de iudi. tã ex. ff. de pecul. licet, §. penult. Sed & ſi ipſe offerat iuramentum: credo q̃ eſt audiẽdus, vt in prę. l. ſi tñ. poſtea vellet cõtrariũ probare, non audietur, vt C. ſi aduer. ven. auť. ſacramenta. C. ſi minor ſe ma. dixerit. l. penul. quia non eſt veriſimile, q̃ ſit immemor ſuæ ſalutis, vel quòd falſum iurauerit. j. q. vij. ſancimus. C. de nõ nu. pe. l. generaliter. extra de proba. per tuas. niſi vellet probare tunc ſe fuiſſe impuberem cùm iurauit, vt in præ.

ſ l. ſacramenta. & xxij. q. vlt. paruuli. & c. pueri.[ſ] Cũ

¶ Deluſorium ſcđm Vber. primum.

r ¶ Credo. ſcđm Vber, Ioan, vbi ſ.

ſ ¶ Pueri. Dicebat Vbert. & Ioannes poſt eum et iurauit ſe eſſe minorem, bene poſſet iurare nũc ſe tunc in inſtanti fuiſſe maiorem: puta die ſequenti iuramentum, niſi de certa minori ætare iuraſſet. Redit ergo tutoris

in his aduocatos cautos.

a ¶ Legitimè. Hoc inducit.

b ¶ Opponere. Hac ratione distinguunt quidam, an sciuerit vel ignoraue rit, vt secundo casu audiatur, maximè negotio non finito. C. de iuris & facti igno. l. error. Facit ff. de iudi. l. nō idcirco. §. j. In primo casu non au diatur. nam qui li citam prouocationem omisit, perpetuo silere debet. C. vt li. pē den. l. fi.

c ¶ Claudicare. Vt de except. cū inter. Sup. et sic primo dicto standū est. Possetamen dici reum si malicioſè distulit cōdemnandum in expensis, vt de excep. exceptionē. hoc verum si dicat processum nō tenere, vt ibi no. in gl. etiam si. hoc dico: qa aliquibus videtur, & si liquidū est pro actore bene gestum, vt quia publicatę sunt attestatiōes: & tūc non repellitur & tenet processus, & ex eo ferť snīa pro minore, secū dùm do. meum Mar. Sili. in p̄di. l. non eo minus. alle. no. e. ti. neq;. & l. ita demum. Aut non est liqdum: & tunc repelletur: & ꝓcessus nullus. Sed Iac. de Ra. etiam primo casu dicit eum repellēdū, sed tenet processus, & instabit vt cū curatoris authoritate ex primis actis feratur sententia. argu. ff. de rescin. vend. si id quod. §. j. secū dùm quod locus non esset condenationi expensarum. & vide Cy. in prædi. l. nō eo minus. Vbert. de Bo. extra volumē per eandem l. si id qđ. tenet idem quod Iac. dicens esse in optiōe minoris desistere à lite tota, aut illā cū curatoris authoritate finire. Allegat etiam ff. de act. emp. l. Iulianus. aſs incipit inter eū. §. si quis colludente. Nec dicatur, secundū eū q̄ leges illę loquanť in contractu. et hic tractamus de iudicio: quia & in iudicio contrahitur. ff. de pecu. licet. §. idem scribit.

9 tutoris autem authoritate potest minor in iudicio adesse. C. de auth. præst. l. clarum & ff. de administ. tuto. l. j. §. sufficit. & tutor semper adesse debet. ff. de autho. tuto. obligari. & institu. eod. titu. & vide j. de emp. & vend. §. nunc dicendum. versi. illud autem. & sequē. ¶ †Quid si minor fuit in iudicio sine curatoris authoritate: qa fortè nō habebat, vel habebat, sed, nō præstitit authoritatē: aduersarius opponit ante sententiā quòd ipse nō potest esse in iudicio: quare dicit non valere processum: & petit ne iudex vlterius procedat: minor verò dicit oīa bene pro eo acta fore quare valere debet, vt patet ex superioribus. Dic quòd iudex non debet sententiā

a ferre, nec vlterius procedere. C. qui dari tut. vel cura. pos. l. in vniuersis. in fine. & faciunt pro & contra, quæ nota. C. de procura. non eo minus. & C. de legib. l. quod fauore. C. lib. xij. de proxi. sacro. scri. in sacris. Melius est ante tempus occurrere &c. vt C. in quib. cau. in integ. restitu. non est necess. l. fin. & dicit lex quòd initiata legitimè [a] controuersia est fienda, vt C. qui legiti. perso. ha. sta. in iudicio. l. fina. & C. qui dari tuto. vel cura. poss. in vniuersis. argumen. tamen contra: quia hoc debuit ab initio

b opponere. [b] iij. quæstione vj. capit. si quis episcoporum. §. exceptio. C. de procurat. ita demum. & extra de exceptio. pastoralis. quia licet ipse nō possit vincere, vt valeat minor: non tamen potest, vt s̄. Sed conra hoc est: quia non debet iudicium clau

c dicare. [c] Quid si curator non velit authorari? De hoc infra de cura. §. finali. versiculo quid si nolit.

10 ¶ †Sed quid si minor vult fideiussores dare vel iura re se ratum habiturum? Et videtur quòd valebit quod cum eo actum est. argumen. C. de procurato. l. non eo minus. Nam in iudicio quasi conttahitur, vt ff. de pecul. licet. §. sed si filius. C. si aduersus ven. authen. sacramenta. Contrarium credo. ¶ Eadem quæstio fit quando tutor fuit in iudicio non facto inuentario, vel non præstita satisdatione. & facit C. arbit. tutel. l. fina. & de tuto. vel curato. qui non satisd. l. in dubium. & in filiofa. qui litem contesta tus est: cùm hoc ignoret. [d] Item mulier, vel vir minor xxv. annorū. maior tamen xij. vel xiij. censetur maior quo ad causam matrimonialē: & quo ad alia spiritualia tractandas prout legitur & not. extra de restitu. spol. ex parte. Et quo ad alios casus ibi notatos, & xv. quæstione iij. certis. sed si fuerit intra xij. vel xiij. annos: tunc nō censetur maior: imò debet curatorē habere, etiam in spiritualibus, vt xx. q. j. puella. Et ipse curator authoritate diœcesani episcopi debet causam tractare, siue agendo siue defendendo. quod dic secundùm papā, prout no. extra de æta. et qualita. in decorum. & vide j. ver sicu. sed nunquid in casibus. [e] ¶ Sed nunqd minor sciens tutoris contumaciam, eam non purgans, potest excommunicari? Dic vt j. de contumacia. §. nunc dicamus. versicu. fina. ¶ Vtrum autem formabo petitionem, vel agam contra pupillum, vel contra curatorem, dicam j. de libel. concep. §. iam nunc. versicu. porro. & sequen. ¶ †Item opponitur contra actorem, quòd est prodigus, cui bonis est interdictum, vel demens, vel surdus, vel mutus. vel fatuus, vel orphanus: & breuiter idem in omnibus qui non possunt esse in iudicio sine curatore. Idem in muliere luxuriosa. Institut. qui testa. face. possunt. §. prodigus. & §. mulieri. & ff. de priuileg. cred. l. dabimus. & l. vel surdo. & l. sequen. ff. de postulan. l. prima. §. fina. & l. sequenti. ff. de cura. furio. l. consilio. in princip. & l. curator. ff. de opt. leg. l. si tibi. §. vnius. C. de in inte. rest. mi. l. si curatorē. iij. q.

11 id qđ. tenet idem quod Iac. dicens esse in optiōe minoris desistere à lite tota, aut illā cū curatoris authoritate finire. Allegat etiam ff. de act. emp. l. Iulianus. aſs incipit inter eū. §. si quis colludente. Nec dicatur, secundū eū q̄ leges illę loquanť in contractu. et hic tractamus de iudicio: quia & in iudicio contrahitur. ff. de pecu. licet. §. idem scribit.

ADDE quòd gesta per minorem, in cuius fauore teneant, sine curatoris authoritate, tenēt cōmuniter docto. in d. l. non eo minus. eo. Bar. in l. si tutor. ff. in qui. cau. in integ. re. non est necessaria.

d ¶ Ignoret. de quo j. eo. ver. sed quid si præsente. & versic. seq.

e ¶ Casibus. dic vt de iud. c. vlti. lib. vj.

f ¶ Pro aliīs. dixit Rof. vbi suprà, gaudeat qui furioso negotia sua curanda committit.

g vij. infamis. §. tria. in principio. C. de episco. & cle. orphanotrophos. veruntamē priusq̄ mente capto & prodigo interdicať bonis, possunt pro se & ꝓ

f aliīs [f] in iudicio esse. Non enim est eis administratio bonorum ipso iure interdicta [g], sed per iudicem debet interdici: & idem in muliere luxuriosa. ff. de

h cura. furio. lege prima. & l. mulieri [h]. ¶ †Sed vtrum

12 masculo luxurioso dabitur curator: hoc non est iu

i re cautum [i]. & est ratio, quare datur mulieri, & non masculo: quia magis in ea ardet stimulus carnis:

k & magis opprobriosum est amicis, [k] si mulier fornicetur, q̄ si masculus. licet sit aliàs pariter in delicto: vt xxxij. quęstiōe vj. per totum. Prętereа sexus muliebris magis fragilis, & debilior est. in concor. quę sunt j. de procura. §. j. versiculo, regulariter. ibi

13 xxxv. †Item quòd est excommunicatus. [l] & hoc

l in quacūq; parte litis. extra, de exceptio. exceptio nē. & capitulo à nobis. & c. cū inter. in fine. extra, de offi. delega. prudentiam. §. fexta. xxiiij. quęstio. j. audiuimus. C. de sacrosan. eccle. placet. & de episco. & cle. auť. sed & q̄cunq;. & in authēti. de sanctiſ. i epi. §. nulli. collatio. ix. & ī auť. col, vij. de priui. dotium hæreti. mul. non pręstan. licet possit appella re, & appellationē prosequi & super ea impetrare. k extra, de excep. c. fi. & c. dilecti. & c. dilectę. & c. se.

m vbi de hoc secundùm papam [m]. Idem etiam est in reo, qui reconuenire non potest. eodem titulo. cùm l inter. in fine. extra iudicium autem, dicunt quidam quòd non potest excommunicatus appellare: appellationem tamen ante excommunicationem interpositam prosequi potest: de quo & an in negotiis potest contradicere & restitutionem petere, nota in præ. capitulo cùm inter. secundùm pa

n pam [n]. Sanè reo necessariò communicato, omnis legitima defensio in iudicio reseruatur, vt extra, de iudiciis, intelleximus, & etiam in casu voluntario: puta, si canonicus alicuius ecclesiæ voluntariè se opponit ei, qui est electus in prælatū ecclesię suæ pendente confirmatione electionis. Licet enim sit excommunicatus, admittetur: tamen ad defensionem ecclesiæ, ad quam tenetur propter quod necessariò admittitur. Si verò pro re propria, vel pro suo interesse, non admittetur: & sic curia hodie ser m

o uat. [o] ¶ Vtrum hæc exceptio in audientia admittatur contra impetrante m: no. j. de rescripti præsentat. §. ratione formæ. versiculo sed quid si contra. ¶ Quid de minore excommunicatione? Respon. illa non repellit ab agendo. extra, de clerico excommuni. mi. ca. final. iij. quæstiōe. iiij. Angel tru dam. nisi aliquis perticipet alij in crimine vel ei,

p qui excommunicatus fuit cum participibus. [p] extra de sentē. excommunicatio. nuper. & cap. quod in dubiis. & c. si cōcubinę. Et iunge hic quod est j. de exceptio. §. nunc videndum. versicul. porro. &

14 §. visum. versicu. & quoniam. †Item quod est [q] de

q portat [q], qui non agit, nec conuenitur suo nomine: p sed fiscus qui in eius bonis succedit. ff. de fideiusso. si debitor. ff. de nouať. quoties. C. de bonis dā. si quis post. Idem est in quolibet, qui amisit ciuitatē. ff. de cap. di. l. prima. licet hodie bona damnatorū non publicentur. C. de bon. dam. auť. bona. conue- q nitur tamen si deliquit: vt j. titu. proxi. s̄. item seruus. & sequē. ¶ Item quòd spoliauit reum aliqua re: vnde non respondebit, nisi restituatur, & hoc si ue, causa sit ciuilis, siue criminalis. quod dicvt extra r de resti. spo. frequens. lib. vj. & c. cōquerētе. eo. tit. extra, ī anti. iij. q. j. redintegrāda. & p totū. & ij. q. ij. p totū. extra de or. cog. c. ij. C. de rei ven. ordinarij, r C. de ap. l. j. C. de do. inter virum & vxo. si marit [r]

¶ Mulieri. De muliere religiosa dic vt de iu. c. ij. lib. vj.

¶ Cautū. Rof. dixit me legisse, et non memini.

¶ Amicis. Rof. dixit generij, & melius.

¶ Excōicat [q]. qui separat [q] est à corpore Christi & à cōmuniōe fideliū. secus si à primò separat [q] eēt p peccatū mortale, ēt si sit infamis: sed non à se eundo, sic. sed de isto ver. & seq. expediebat Ro. ADDE Fede. cōsi. cxvj. vbi dicit qđ nec suā in iuriā ꝓseq pōt.

¶ Papam. Vide qđ ibi post eū & Hosti. scripsi in gl. dicit hic Inn.

¶ Seruat. de hoc scripsi post p̄dictos in decr. dilecti. de except. ī gl. fortè agēdo. ADDE, quod hoc sequiť Abb. in d. c. dilecto.

¶ Participibus. Soluo qđ habes de sen. excom. c. statuimus. lib. v.

¶ Qđ est. Iste ē. ver. fuit Rof. ad fi. titul.

¶ Maritus. h anc legē solā ad hoc allegauit Vber. de Bonacur. sed Vber. p̄d. allegabat oēs tres, quę competunt, cùm obiicitur spoliatio facta ab actore, maximè quando ſsuper eadem re: sed ipse Vber. dicebat iure ciuili non haberi de ista exceptione spoliationis acta, saltem à tertio. Inducebat tamen prouerbium, quod ſhomo deprędatus litigare non potest.

a ¶Io.de Deo.lib.ñ.in prin.
b ¶Infamis.Et est excõicatus in casu decre.scdę,ne cle.vel mo.lib.v,
c ¶Roff.Vide s.ver.item quod est excõmunicatus.
d ¶Periurus. Non bene conueniunt proposito casus vel exceptiones; q̃ licet dent victoriam causæ:nõ tñ repellũt agentẽ.& multas tales submittit.De istaverò et seq.inc̃tũ de iuramẽto loquunt. & dever.j.itẽ qd̃ iurauit. vide j.de exce.§.dicto.ver fi.sed q̃ro.et ver. seq.cũ sua remissione.
e ¶Nemo.vide de hoc j.ver.penul.
f ¶Papã.vt ibi scripsi super j. gloss.
g ¶Literis. Etiã si marit⁹ eẽt hęreticus,qd̃ dic vt de hæret.decreuit.libro vj.
h ¶Agere. Dicunt Azo & Host. ni si sit seruus principalis.
i ¶l.j.& in casu illi⁹legis.licet dño absente agat pro recuperãda,& ꝓ retinenda, ꝓ adipiscẽda nõ aget, vt no.Accur.C.qle.perso.l.vlti. & Azo ibi in sum.
k ¶Vbi de hoc.Intex. & gl.enumerat Host.ĩ sum.de iudic.§.iñ.ver.itẽ attendẽda.
l ¶Accusari. Est sciẽdũ q̃ in §.oĩbus.statim allegato,hr̃ duplex lr̃a vna q̃ pœna huius l.nõ cadit in seruũ,alia sine nõ. Prĩa plus amicat textui,inc̃tũ g̃ niserat excepta l.Iul.&c.& hanc habuit Ros.q̃ dicit hoc prẽter l. Iul.&c.tñ vtraq; lr̃a bona: de quo satis ibi in gl.vt ſ. accusari nõ possit illa lege ad pœnam pecuniariã: possit tñ accusari ad corpalẽ. Dã nati enim ea l. puniunt publicatione tertię ptis bonorũ;ergo nõ cadit in seruum illa pœna.vide s. de i accu.in princ.
m ADDE plenè per Bar.in d.§.omnibus.
¶Accusat.Hanc instantiam dabat Ros.j.q̃one. quare seru⁹ de crĩe accusabat,& nõ accusabat.addẽ Bar. q̃ qa reipublicæ intereſt maleficia punire.extra de sen.excõ.vt fiat.ff.de fideiuss.si à reo.§.vltra,ad le.Aql. ita vulnerat⁹,in fi.expedit illũ expediri,si delinquat.Ali⁹ aũt delinquẽs licet nõ accusẽt à seruo,ꝓ aliũ poterit accusari.In ciuilibus aũt ideo regulariter nõ agit:qa actiones sunt de iure ciuili.ff.de orig.iur.l.ĩ.ad fi.j.co. cui seruus nõ ꝓticipat:imò quo ad id hr̃ ꝓ mortuo.ff.de re.iur.l.antepe.

1 ¶Itẽ q̃ est apostata scdm Io.de Deo.[a] iiñ.q.j.c.j.& ñ.& iñ.q.iiñ.c.j.ñ.& ñ.q.vñ.alieni.Præmissa iura loquuntur in causa criminali.Idem tamen in causa ciuili:cũ sit infamis,[b] vt vj.q.j.infames.& j.ver.proxi.¶†Item q̃ est infamis q̃ non potest agere scdm quosdã.iñ.q.v.cõstituim⁹.extra de testi.licet.extra de excess.p̃l.inter dilectos.C.de infa.l.vnica.li.x.vj. q.j.infames.& ñ.q.j.prohibent. C. qui accusa.non pos.criminis.Et præmissa iura loquunt in cã crimi nali.Idem tñ vr̃ in ciuili,iñ.q.iiñ.c.penul.Goff.[c] dicit q̃ agere potest,ex quo nõ est separat⁹ à cõione fideliũ.extra de cle.excõ.mi.c.fi.Qui autẽ sint infames in reportorio nostro plenè poteris reperire.Et an possint accusari.dicã j.in ti.de accusatore.vers. item q̃ est infamis. ¶†Item q̃ est periurus,[d] qui non potest agere nec habere rem quam petit.xxĩj. q.v.paruuli.vbi de hoc extra de iureiur.querelam. extra de fideiuss.c.ñ.in fine.extra de excep.dilecti. C.de transact.si quis maior. ¶Item quòd rem quã petit,renunciauit vel abiurauit.extra de rescrip.ex parte.j. ¶Item q̃ nõ appellauit intra decenniũ.extra de elec.cũ dilecti.& de app.Romana.§.j.lib.vj. ¶Item q̃ non est appellationem prosecutus intra terminũ competentem.extra de app.cũ sit Romana.& c,personas.¶Itẽ quòd pactũ vel concessio ex qua agit fuit personale & nõ reale, vt extra de trãsac,veniẽs.& ff.de pac.in pson.& l.cõtra iuris. §.si fili⁹.extra de instit.cũveniss̃ent.de prẽb.c.nisi.in fi.de deci.ex multiplici.vel cõtinet speciẽ symonię. extra de trãsac.cõstitut⁹,j.q.ñ.c̃ pio.¶Itẽ excipit̃ q̃ patrocinatus fuit alĩ petenti rem quã ipse nunc petit.extra de trãsac.ex literis.¶Item quòd nõ recuperabit rem:nisi restituat qd̃ bono animo à colono in causa est expensum.extra de in integ.resti. c. j.¶Itẽ nemo cogitur inuitus agere.C.vt nemo in ui,agere vel accul.co.l.nemo.[e] ¶Itẽ quòd non dedit libellũ:vñ non rñdebit̃ ei.extra de libel.obla.c. j.iñ.q.iñ.c.inducię.§.offeratur.qd̃ dic vt j.de libel. cõce.§.vtrũ. Itẽ q̃ nõ dedit sufficientem cautionẽ de lite prosequenda,vel pœna soluenda.si succũbat,vt C.de epi.& cle.auť.gñaliter.& C.de li.cõte. auť.libellũ.q̃ sunt iñ.q.iñ.& C.de dila.auť.qd̃ fieri. Sed hoc de consuetudine nõ seruať.quod dic vt j. de satisda.§.j.Itẽ q̃ per se nõ ꝓponit factum: qd̃ tñ facere debet.extra de iudi.pastoralis. ¶Sed qd si sit vniuersitas q̃ per se nõ agit:qũo narrabit? De hoc ibidẽ,scdm papã.[f] ¶Itẽ q̃ propter viri maleficiũ vxor nõ debet puniri,extra de pigno.ex literis.[g] ¶Itẽ q̃ iurauit nõ accusare,vel non agere,vel non conuenire.extra de accusat.veniens.extra de rescri.ex parte.j.Item conuentus de dolo excipit contra actorẽ q̃ alter similiter q̃ tenebať soluerit: nam vno soluente cæteri liberãtur.ff.de dolo.si plures.in auť.vt spon.lar.§.rursus.¶Item q̃ actor nõ seruauit fidem:vñ nec ipse seruare tenet̃ : iuxta illud:†Frangenti fidem fides frangatur eidem.extra de iureiu,peruenit.ñ.C.de pac.cũ ꝓponas.¶Item quòd est seruus q̃ non potest pro se,vel ꝓ alio agere[h] in ciuili,vel criminali causa,nisi in specialibus casibus qui habentur C.de iudi.seruus.C.de preci. Impe.offe.l.j.C.de quæst.l.j.C.si per vim, vel alio mõ post,tur.fu.l.j.[i] C.vbi causę fisca.l.fi.ff.de iudi. vix certis.vbi de hoc.[k]ff.de re.iur.qd̃ attinet.¶Cõueniri tñ possunt ciuiliter & criminaliter accusari[l] lege Iulia de vi priuata:& in ei⁹ accusatiõe seruať q̃ in accusatiõe liberi seruanť.ff.de accu.l.hos.§.si seruus.& §.omnibus.Interest tamen:qa si volo agere ciuiliter contra seruum:tunc concipiam libellũ in personã dñi,vt patet j.de sol.§.q̃notãdũ.ver.verũ si ex.& seq.& de pecul.cle.ver.cæterũ. Si verò criminaliter:tũc cõcipe libellũ,vt dicit l.ff.de accu. libellorũ.quæ est ñ.q.viñ.Dño aũt cõcedit̃ defendere illũ,vt C.æo.l.ñ.¶†Sic ergo patet q̃ excõmunicatus qui nõ cõuenit,sed cõuenit̃,vt extra de iudi. cĩs.intelleximus.similis est seruo qui non accusat,
m sed accusatur.[m] & vide j.versi.item seruus. ¶ Item q̃ est statuliber,i.libertas est sibi sub cõditione relicta qui pendente cõditione pro seruo habeť.ff.de statuli.statuliberum in medio tẽpore.& l.statulibe
n ri à cæteris.in prin.¶ Item q̃ cõmisit crimen læsæ
n maiestatis.[n] ¶Item q̃ est hæres adhuc infra deliberationis tempora constitutus.his enim rerũ alie
o natio & diminutio per legẽ est interdicta.vñ sup eis non possunt actiões exercere,vt ff.de don.l.do nationes.ñ.in fi.C.ad l.Iul.ma.l.fi.ff.de iur.delib.ait prætor.§.j.extra de hæretic. vergentis. ¶ Item q̃ est tutor,& est accusatus de suspecto,vñ nõ agit vt tutor,licet nõ sit ei interdicta administratio,vt j.de tuto.ver.si aũt per præmissa.nec etiã finito officio p
vt j.eo.tit.ver.itẽ tutor. ¶Idem etiam potest dici in prẽlato de lapidatione suspecto suspicione probata.extra de sym̃o.licet Heli.ver.qaverò.extra de accu.c.fi.iñ.q.ñ.qa ea.extra de dol.& cõt.veritatis. de off.dele.venerabili.Tales em̃ nõ pussunt alienare,vt in prẽ.concor.ergo nec rem in iudiciũ dedu- q
o cere,vt ff.de iure deli.ait prætor.[o] ¶Item quòd est ab hęretico hæres institutus.vnde non potest pro hæreditate agere.C.de hęreticis.cognouimus.& in præd.decret.vergentis.& eo .titu.si quis episcop⁹. ¶Item vir & vxor prohibent̃ inter se famosas intentare actiones constãte matrimonio.ff.rerum a-
p mo.l.j.C.eo.l.diuortium.In casu tamẽ speciali vir[p] & vxor deferens commendatur,& de bonis eius certam partem cũ fisco patitur,vt C.libr.x. de his qui se deferunt.l.vnica.¶Itẽ serui cõtra dominos vel econtra.C.an seruus ex suo facto.l.fi.ff.de iud. l.lis nulla.ñ.q.j.c. ꝓhibent̃.argu.contra xxiĩ.q.iiĩ. si ecclesia.Dic vt j.de accusa.versic.item quòd est libertus.¶Itẽ q̃ est libertus qui non auditur con-
r tra patronam,vel patronam , vel parentes , vel li-
q beros[q] patroni,maximè in famosa actione, vel q̃ famam fugillet,nisi hoc impetret.ff.de excu.tut.ne quac̃.ff.de obsequiis.à liber.pa.prę.l.prima.l.nec serui.& l.sequen.extra de ser.non ord.de famulis. Institu.de pœna te.liti.in fin.ff.de in ius voc.l. sed & si hac lege.§.prætor.& l.quicũq̃.§.j.& C.eo.l.j. & ñ.C.qui & aduersus quos.l.fin.prohibeť. etiam petere restitutionẽ in integrũ aduersus patronum. C.qui & aduersus quos.l.fi.q̃ dicvt j.de resti.in integ.§.j.ver.itẽ propter nõ. Potest etiã accusare,vt dicam j.de accusat.versicu.item quòd est libertus. ¶Item q̃ est adscriptitius qui non admittitur cõtra dñm,& fortè nec ecõuerso.C.li.xj.in q.cau.col. s
19 censi.domi.acq.poss.l.ñ.¶†Item quòd fuit contumax vel inobediens iudici:& ideo debet ei satisfacere quem contempsit:& etiã de aduersario de expensis:& idoneè cauere quòd in terminis cõparebit priusc̃ absoluatur.ff.ex qui.cau.ma.sed & si p prętorẽ.§.actio.ver.sed & si dũ.& versi.idemq̃.ff. de iudi.eum quem.extra de dol.& contu. actor.li. vj.iiĩ.q.v.quisqs.xj.q.iñ.abfit.& c.certũ.extra qui fi.sint leg.per venerabilem.§.rationibus.versi. qui autem superbierit.& versi.cuius sententia.extra de maio.& obe.c.ñ. ¶Item qd̃ est furiosus:qui nec ꝓ se,nec pro alĩs agere põt.iñ.q.vñ.infamis.§.tria.in prin.& q.ix.iudicas.extra de succeſſ.ab inte.c.fi.ff. de codicil.l.ñ.& s.ver.itẽ opponit̃.¶Itẽ q̃ reo dedit noxam seu damnum.ff.de noxa.actio.l.cũ seruus.[r] iñ.q.j.redintegrãda.scdm Io.de Deo.¶Item
r q̃ de eadem re non potest eodem tempore ciuiliter,& criminaliter agere.ff.vi bo.rap.prætor.§.j.ff. de pub.iudi.interdũ.ff.loca.si merces.§.culpę.Dic vt j.versi.item proponens.¶Item q̃ est bannitus, ff.ex qui.cau.ma.sed & si per prætorẽ.§.actio. Nã deportato cõparať,vt no.Insti.qb.mo.ius pa. pot.
f sol.§.relegati.[f] ¶Itẽ q̃ agẽs fami.herciſ.nõ est cohęres , nec cõmunionem habet cum possessore. ff.
20 famil.herc.l.j.ff.de excep.l.fundum.¶†Item q̃ est filiusfa-

ADDE plenè per Bar.in d.§.omnibus.
¶Accusat.Hanc instantiam dabat Ros.j.q̃one. quare seru⁹ de crĩe accusabat,& nõ accusabat.addẽ Bar. q̃ qa reipublicæ intereſt maleficia

edicti ciuilis nec prętorĩ.ff.q̃ test. fa.pos.q̃ testõ.§. si seruus.
¶Maiestatis. Sic cõiũxit Vber.de bona.cui⁹ fuerũt isti duo versic.& ver.itẽ qd̃ est.cũ seq.
¶Prętor.Qũo il la lex nõ dat regulã,vide j.eo.§. in prin.vlti.colũ.
¶Vtrũ.Qui p tactũ fideicõmissũ instituebat hæredẽ nõ capacem, ipm vel alium ixta ibi no.
¶Liberos.Etiam nõ hr̃des.Itẽ nec extraneos hr̃des, C.de in ius vo.l. ñ.vbi not. quare extrane⁹ hr̃s liberis nõ debet reuerẽtiã.ff.de obseq. à liberis.&c.l.hæres.q̃ tñ debetur extraneo hęredi patroni.quã.&c, not.Roff, vbi de edictis.sup iñ. edicto.
¶ Seru⁹.Nõ probat ad qd̃ ĩducit̃. est l.antep.& sic allegat eã Ioã.de deo,cauil.libr.iñ, vbi de prẽfa.Itẽ Vber.de Bobio sub ver. si cõueniat.alle.sup rub, ver.in cęteris actiõib⁹,aliter ponit hęc verba.ibi vide.
¶Relegati.Vide j.de cessio.actio, §.j.ver.illud etiã g̃rit̃.& remissiones al's ibi dabo.

a ¶ Filiuſſa. Iſtud membrum vltra duas chartas durat, includendo ver. ſed cũ clericorum.

b ¶ Primꝰ. Verba Vber. de Bonacur. & Roſ. vbi de edictis, in tertio edicto.

c ¶ Emancipare. Sunt quatuor, tres probãt iura, quæ allega . quartum addã. & hic caſus no. Inſti. qui, mo. ius pat. pot. fol. §. fi. & dixi de reſti . in integ. conſtitutus . poſt prin.

d ¶ Legatum . ff . de adop. nonnunq; & l. ſeq.

e ¶ Sed . Verſiculo iſte fuit Roſ. de edictis. ſuper tertio edicto.

f ¶ Generaliter. Vt ibi no. de qua gloſ. ſumptus fuit iſte ver. Et do. meus ad illius declarationẽ diuidebat quatuor caſus illorũ, quibus reuerẽtia debeꝫ de iure ciuili: et de illis lex illa non loquiꝫ: quia in ius non vocãtur. e. ti. l. ij. & dic vt ibi no. Secundus illorũ, quibus debetur ex verbis et mẽte edicti prætoris: & illi cũ venia vocanꝫ: vt in præ. l. fi. C. de ĩ ius voc. Tertius illorũ, quibus debetur ex mente vel interpretatione vt ſocer, ſocrus: & in his loqui põt lex illa: vt ibi not. in fine gl. Quartus, qui ebus ea naturali æqtate concedebatur: vt hic. de quibus loquitur iſte verſi. & iſtos in ius vocari nulla lex vetat.

ADDE, vt ibi p Alex. de Imo. quid f de eo, qui leuauit de ſacro fonte. vbi Bal. Ange. Pau. de Caſtr. tenent q; in ius vocari non põt ſine venia, & ſicut nec pater adoptiuꝰ & ibi dicit Bald. q; hac ratione videtur q; non poſsit eſſe teſtis pro eo, quem leuauit. Tamẽ Bar. tenet contrarium in quæſtione, verſi. cùm inter dominũ Simonem. Idem te g tet Bald . & Salice. in l . parentes . C . de teſtibus & in l. teſtis idoneus . ff.

a filiuſſa.[a] qui nõ põt agere cõtra patrẽ, vel cõtra eũ, in cuius poteſtate eſt, etiã cũ venia. C. de in ius voc. l. fi. ff. eo. generaliter. & ff. de iudic. lis nulla. Inſti. de pœna te. liti. in fine. niſi in certis caſibus. Primus[b], ſi velit agere de caſtrenſi peculio: vt in prædic. l. lis nulla. & ff. de fur. fi. qs vxori. rñſ. j. C. de in ius voc. qui in poteſtate. vel de quaſi caſtrenſi, quod hodie redactũ eſt ad ſimilitudinẽ caſtrẽſis: vt C. de inoffi. teſt. l. fi. §. in his itaq; . de quo iã dicã. Secũdus in cauſa alimẽtorũ. C. de alẽ. li. à pa. l. fin. ff. de agno. lib. l. ſi quis à liberis. §. fi vel parẽs. Tertius, ſi petit emancipari in illis caſibus, in quibus pater cogitur eũ emãcipare[c] . ff. de cõdit. & demõ. l. ſi cui legatũ[d] . ff. ſi qs à pa. fu. ma. l. j. & fi. C. de epi. au. ſi lenones. & C. li. xj. de ſpecta. & ſce. & leno. l. fi. Quartus, ſi cũ reuerẽtia factũ patris arguit, dicẽs ſe ab eo per violentiam de poſſeſsione expulſum: nõ vt crimẽ intentet, ſed vt poſſeſsionẽ recuperet. ff. de accuſa. hi tñ caſus. §. liberi. In cã em̃ criminali filius nõ agit cõtra patrẽ: vt ñ. q. j. c. prohibentur. ver. liberi. Quintus, ſi patri ſit hæreditas relicta, vt filio reſtituat: filius agere põt, vel vt reſtituat, vel vt de ea nõ diſsipanda caueat. ff. ad Treb. l. Imperator. Emancipatus etiã nõ põt, niſi venia impetrata: vt C. de in ius voc. l. fi. Sed tũc nec in criminali, vt dixi: niſi in eũ iniuriã cõmiſerit: vt C. de pa. po. l. iñ. Vnde nõ põt cõtra eũ agere de furto, ſed actiõe ĩ factũ ſic: vt C. de dolo mal. ſi ſuperſtite. De hoc j. de accuſatore. ver. itẽ q; eſt libertꝰ. Nec põt etiã petere reſtitutionẽ in integrũ aduerſus patrẽ. j. de in integ. reſti. §. j. verſi. itẽ propter. & hoc ſiue ſint patres naturales, ſiue adoptiui. ff. de in ius voc. parẽtes. & l. ſeq. & l. adoptiuũ. ¶ †Sed[e] nunquid edictũ de in ius vocãdo locũ habeat, ſi diſcipulus magiſtrũ, vel iuuenis ſenẽ ſine venia in ius vocat? Videtur q; ſic. ff. eo. generaliter. Nã perſonas, quibus reuerẽtia debeꝫ, non poſſumus in ius vocare ſine venia, vt ibi: at ſeni debentur reuerẽtia. ff. de iure immu. l. ſemp. ñ. q. vj. anteriorũ. ver. illud etiam. extra, de tranſla. quanto. & magiſtro: vt ff. de dona. l. Attilius Regulus. xcvj. diſtin. quis dubitẽt. viij. q. j. qualis. vj. q. j . ſacerdotes. Sed non eſt ita: & prædicta lex generaliter[f] loquiꝫ de reuerentia paternitatis, vel patronitatis. Et iunge hic quod no. j. de do. & contu. §. reſtat. verſi. ſed etiã vocãs. & ſeq. Sed nõ ecõuerſo: pater põt cõtra filiũ agere. ff. de iudic. lis. vbi de hoc . Nã intra domũ debet inter ſe et filiũ ortas dirimere queſtiões. C. de pa. po. ſi filius. & l. cõgruentiũ. C. an ſeruꝰ ex facto ſuo. l. fi. Interdũ tñ pater petit filiũ per interdictũ de liberis exhibẽdis. ff. de lib. exhi. l. j. §. j. & l. iij. in prin. à quo repelliꝫ, ſi eũ expoſuerit: vt C. de infan. expo. l. ñ. & extra, eo. c. vnico. Itẽ põt cõtra filiũ agere, vt eũ alat: vt j. qui fil. ſint legi. in princi. Itẽ & in alio caſu: vt C. de pa. po. l. j. Itẽ in caſtrenſi peculio: vt ff. de iudi. lis nulla. ff. de in ius voc. l. adoptiuũ. & hoc cũ ciuiliter agitur . Nã criminari põt pater filiũ. ff. ad l. Cor. de ſicar. l. auditum. & criminaliter agit cõtra eũ: vt C. de pa. po. l. tertia. [g] ¶ Sed quæ eſt ratio, q; criminaliter agere põt, & nõ ciuiliter? Rñ. quia in criminalibus cõſiliũ capit perſonã patris pro filijs . ff. de adulte. nec em̃. Itẽ not. q; id, qđ dixi in filio, locũ habet in nepote & oĩbus deſcẽdẽtibus. ff. de in ius voc. ſed ſi hac lege. §. liberos. ſed videt ſecũdũ canones q; põt filius cõqueri de patre & ecõuerſo, ciuiliter & criminaliter. ñ. q. vj. quæriť. & xxxv. q. vj. c. j. & argu. C. de pa. po. l. iij.

22 & no. j. ti. proxi. ver. Itẽ qđ eſt frater. ¶ †Sed & fh iliuſſa. licet ſit maior, tñ ſine patris[h] conſenſu cõtra quẽlibet extraneũ nõ agit nec cõueniť nec in iudicio eſſe põt: & ſi ſit, nullũ eſt iudiciũ: vt C. de bo. q̃

i lib. cũ nõ ſolũ. in ñ. col. ver. neceſsitate[i] . C. de anna. excep. l. j. §. fi. et C. ad Mace. l. fi. Cõſenſus enim hic exigiť ad ſolẽnitatẽ: qua deficiẽte, nullũ eſt iudiciũ. ff. de trãſac. cũ hi. §. prætor. ¶ Hoc tñ fallit in tribꝰ caſibus. Primus eſt, quia ſi abſens ſit agit pro ſumk ptu, ſeu pro viatico[k] nõ recepto. Secundus, pro furto ſibi facto. Tertius, q̃ pater vel patris procurator abeſt: vel ſi pater eſt præſens, eſt tñ ſenex, vel demẽs, ſic q; nõ põt filio agẽti, vel defendẽti cõſentire. ff. de iud. ſi lõgius. ff. ſi cer. pe. cũ filius. ff. de procu. filiuſſa. rñ. j. ff. ſo. ma. ſi cũ dotẽ. §. eo aũt tẽpore. & §. nec nõ etiã illud. ff. de iniur. ſed ſi vnus. §. filiol fa. Idẽ ſi filia agit ſine cõſenſu patris[l] in caſu C . de colſ. auť. quod locũ. In factũ quoq; actiões filiuſſa.

m exercere põt. ff. de act. & ob. l. in factũ.[m] Sed & in alijs quatuor, ſcilicet in actione iniuriarũ, quod vi aut clam, depoſiti, cõmodati. ff. de act. & ob. filiuſſa. & in præ. l. lõgius. & ff. de iniur. l. lex. Cornelia.

23 §. in lege. ¶ †Itẽ cũ agit de peculio. ff. ad Maced. l. vſq;. In quo tñ ſic diſtingue: quia peculiũ aliud caſtrenſe: aliud quaſi caſtrẽſe: aliud paganũ, ſiue ruſticanũ: quod ſubdiuidiť: qa aliud eſt aduẽtitiũ, aliud profectitiũ: vt colligiť Inſti. per quas per. nob. acqui. §. ſancitũ. & C. de inoffi. teſt. l. fin. in prin. C. de bonis queę lib. cũ oportet. §. j. ¶ Caſtrenſe eſt, quod in caſtris quæriť. ff. de caſtren. pe. l. caſtrenſe . & l. ſi fortè. Quaſi caſtrẽſe eſt quod ex publica cauſa in ciuitate quæriť, vt ſalaria ex publico, vel ex aduocatione, vel notaria, vel doctrina, vel medicina, vel aſſeſſoria. & ſimilibus publicis ſalarijs. C . de aduoc. diuer. iudic. l. fori tui. C. de epiſc. & cleri. ſacroſanctæ. C. de inoffi. teſt. cũ antiquis. ver. de alijs aũt. & in præ. l. cùm oportet. & C. de aſſeſſo. l. velut . Qui enim ſtipẽdia de publico habẽt, dicuntur quaſi caſtrẽſe peculiũ habere: vt in præ. ver. de alijs autem. Nec intelligas q; per præ. l. cũ antiqs. moderni aduocati dicanť habere quaſi caſtrẽſe peculiũ. vt ſerui hic habeãt illud præcipuũ, qđ lucrãtur: qa ibi loquiť de eo, qđ publicè pcipiebať. Erãt em̃ conſcripti in matricula, & ſalaria de publico pcipiebant. Nec obſtat prædic. l. fori. quæ intelligiť ſecũdũ illã ſecũdũ Alb. Papien. niſi fortè in aduocato fiſci vel

n pauperũ, & ſimilibus, q; alicubi ſtatuũtur[n]. In præmiſsis aũt caſibus, ſ. cũ agiť de peculio caſtrenſi, vel quaſi caſtrẽſi, bene agit filiuſſa. abſq; patris conſenſu. ff. ad Treb. Impator. ff. ad Mace. l. ñ . quia in his maior cẽſeť: vt in præ. l. vſq;. & ff. qñ act . de pecul.

o eſt an. p totũ[o] Oportet aũt eũ docere qđ ſit caſtrẽſe, vel quaſi, ſi negeť nec prius lis cõteſtabiť. & p-

p bať hoc ff. de pecul. l. iij. §. j . Dñs tñ Accur. dicit[p] q; cũ agiť de caſtrẽſi vel quaſi neceſſarius eſt patris cõſenſus, per præ. l. cũ nõ ſolũ. verſus princi. Sed tu §. in ſecunda opinione, vbi inuenies diſtinctionem Ia. de Aretio.

k ¶ Viaticulo. Id eſt quod in via portatur pro expenſis in ſtudio.

l ¶ Patris. Textus dicit, inuito patre. & eſt caſus, quando maritus vergit ad inopiam, & dos eſt ampla.

m ¶ Factum. Et cùm quatuor ſint actiones in factum, de qua lex loquitur, ib not.

¶ Statuuntur. Hoc tenuit antiqua glo. in præ . l. fori. Sed in additione tenuit contrarium, per l. velut. C. de aſſeſſo. cùm aſſeſſores non recipiant de publico: & tamen quod acquirunt, eſt velut caſtrenſe. Item quod miles ex militia acquirit, licet non ex publico, eſt caſtrenſe . ff. de caſtren. pec . ſi fortè. ergo idem in aduocato, qui militat: vt in l. aduocati. de aduo. diuer . iudic. Item cum iſta ſalaria priuatorum ſuccedant illorum loco, quæ dabantur de publico : ergo, &c. de voto. c. magnæ. verſicul. cùm igitur.

¶ Totum. Bene facit de ſepul. licet. in fin. libro vj.

¶ Dicit . In l. cùm non ſolum. in gloſ. magna. ante fin . & ſimiliter Vin . ibi enim concordat. Sed communiter illud improbatur, vt ſequitur. quod probat l. miles. §. j. ff. de caſtren. pecu . conjuncta lege, qui poteſt inuitis. ff. de regu. iur. Inducitur etiam lex ff. de furt. ſi quis vxori . poſt princip. ff. ad Maced. per quam hoc tenet Guid. de Suza . Allegat etiam ff. de iudic. l. lis nulla. & de minor. l. iij. §. finautem.

ADDE, quod Bald. quem ſequitur Paulus de Caſtro dicit quòd in d. capitu. fin. de iudic . datur regula, quòd filiuſſamilias non poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris . & illa regula eſt generalis : & non poteſt intelligi, niſi in caſibus, in quibus ipſe filius agit, vt agere poteſt . & ſic quando pater non habet vſumfructum, qualitercunque non habeat, vel quia nolit, vel quia non poſsit: quia ſi haberet, exercitium actionis competeret patri, non ſibi : vt eadem l. §. vbi autem. & poſtea ab illa regula excipit cauſas beneficiales, de quibus pater non habet ſe intromittere: quia dicitur militare. non ſic in alijs non beneficialibus, in quibus filius non militat. Vnde dato quòd pater non habeat vſumfructum, nec ſit legitimus adminiſtrator, ſaltem debet interuenire ad integrandam perſonam filij per illud c. filij. Et dicit Pau. de Caſt. ſe verè putare, quòd hæc fuerat mens Imperatoris. Tamen communem opi. & contrarium eis, quod hic refero, tenet, eius conſi. liij.

a ¶ Peculiꝝ.Iustæ quæsiti:aliàs secus:qa de tali adstricto restitutiõi,necvsus, necvsufructus cõpetit patri.ff.de acqui.pos.quod seruus.& ff.pro socio.l. qđ aũt.& vide qđ dicã j.de te.sup rub.post Ia.de Are.sui cõsilꝝ mẽbro v. ¶ ADDE, ꝙ Bal.in l.j.ff.de his,qui sunt sui vel alie.iuris.tenet dñiũ rerũ malè acquisitarũ trãsire in patrẽ:quia qui soluit vsuras,trãsfert dominiũ,et ipsum à spõte soluẽte recessit.et filia q̃ etiã non põt,nec valet stare.In præcedẽti ergo relinqtur ꝙ patri q̃ritur. Alex.in d.l. qđ seruus.conaŧ defendere opinio.Bar.q̃ cõcordat cũ Io.And. hocibi vide,& Ange.q etiã tenet opi. Bar.consil.ccvij.in fine.

b ¶ Sancimus.Et no. extra,de procu.nõ a iniustè.in j.glo.

c ¶ Quidam. Refert Guid . de Suzar.in l.vl.C.de pig .ꝙ ꝑ illã legẽ dixit Pla. indistinctè præsumi pro patre:& dicit ꝙ nõ habeŧ lex, quę meli⁹ id dicat.

d ¶ Dixit . In Summa C.de bo.quę li. ver.qd si dubitetur tñ hoc dictũ attribuit Accur.Io.in l. b cũ oportet. ĩ prin. C.de bo.q̃ li.qđ ẽt ibi approbat do. me⁹,si mortuo pr̃e d q̃o esset cũ fratre. Placet quod tenet illa glo.in fi.ſ.quod probet agẽs . & sic e procedit dictũ Pilei in j.q.cxiij . qui ponebat fratrẽ agẽ f tẽ: & iudicauit pro filio. g ¶ ADDE, quòd probet agẽs , tenet Abb. sen . consilio xxxvj . vbi ponit multas p̃sumptiones q̃ faciũt ꝑ filio.

e ¶ Azo . & Guido de Suzaria.

f ¶ Et Bag.cauil. ti.j. ad fi.j.col.et eadem sunt verba Vberti de Bona.eo.titu.& loco.

g ¶ Solum.Bene alle gat ibi gl.magna in fin.Ottonẽ hoc dixisse. h

h ¶ Quoties. Aliqui distinguunt,an debeatur pœna corporalis:& tunc nõ requiriŧ,p l. nã qđ. ff.ad Treb. & ff.de his,qui sui vel alie. iur.sunt . l. filiussa. an pecuniaria : & i tũc cõsentire debet qa fieret executio in peculio.Ia.de Are.nõ requirebat cõsensum,vbicunq; dicebat ratio quare cõsensus requiritur.& de hoc per Cy.in l.cũ nõ solũ.parte ij. in viij.no. ADDE Pet.de Anch.consi.lxxij.incipi nte,visis omnibus & singulis.

i ¶ Iudicio.Dicit Vber.cõtra.licet per prealle.l.multi fatui dicerẽt cõtrariũ. dic cõtra,vt iã dixi.ꝑ eo tñ facit p̃dicta l.cũ nõ solũ.ſ.finaũt pr̃e.ver.simili quoq; modo. ¶ †Sed qđ si filiussa.q vult agere de peculio castrẽsi, vel quasi, sit minor xxv.ann.nunqd debet curatorẽ habere? Dicũt qdã ꝙ nõ.Tu dic ꝙ habebit curatorẽ bonis eius datũ,secũdũ qđ intelligiŧ C.de bo.mat.l.j.ſ.j. & de bo.q̃ li.l.j.& l.fi.ſ.finaũt secũda.& in auŧ.vt lic.ma.& auię.ſ.j.& ij.C.de auŧ.præs.clarũ. ar.extra,de æta.& qualit.c.ĩdecorũ.& c.ex rõne. nõ dico ꝑsonæ:qa ei,q ĩ alteri⁹ ptãte est,nõ daŧ curator. C.de curat.fur.l.fi.rñ.j . ¶ Aduẽtitiũ aũt est,qđ ex successiõe materna,vel alia iusta cã ꝓuenit: vt ĩ p̃. l.cũ oportet.C.de cod.filię.& ĩ hoc nõ põt agere si iussta.licet actiões ad eũ spectẽt,sine p̃ris authorita te:cũ earũ exercitiũ,& vsusfru.talis peculiꝝ[a] ad eũ spectet . C.de bo.ma.l.j.& in p̃.l.cũ nõ solũ.ſ.vbi aũt.ff.de iud.si lõgi⁹.ſ.si fili⁹.¶ †Profectitiũ verò est qđ filiussa.de reb⁹ p̃ris acqrit,seu qđ ex eis prouenit:vt qa ex modica p̃ris pecunia multa lucratus est,& in his fili⁹ nõ agit:nã totũ cedit p̃ri:vt instit. ꝑ quas p.no.acq.ſ.j.&ſin præ.l.cũ nõ.Itẽ nec noĩe p̃ris,vt cõiũcta ꝑsona admittiŧ,secũdũ quosdã:qa cũ filiosa . nõ fit iudiciũ inuito pr̃e,vt sic corrigaŧ C.de procu.exigẽdi.Et est spãle,secũdũ eos,in peculio,vt fili⁹ nõ admittaŧ tanq̃ cõiũcta persona:ne fortè id fiat in fraudẽ:vt in prę.ſ.si fili⁹.& ar.x.q. ij.si œconomus.& ff.si cer.pe.l.cũ fili⁹. Vel verius dic,ꝙ admittaŧ cõiũcta ꝑsona.ar.C.de testa . sancimus.[b] ¶ †Sed qđ si dubitaŧ,an ex ꝓfectitia vel aduẽtitia cã fili⁹ q̃sierit? Dicũt qdã[c] p̃sumi ꝙ ex profectitia ad instar vxoris.ff.de do.inter vi . & vxo. Quint⁹.extra,de do.ĩter virũ & vx.c.ij.ar cõtra In sti.đ le.agna.suc.ĩ fi. Azo dixit[d] attẽdẽdũ eẽ, an pr̃ sit inops,& fili⁹ sit diligẽs ĩ arte sua:& tũc p̃sumiŧ pro filio:an verò ecõtra:& tũc ꝓ pr̃e.C.arbi.tu.si defunct⁹.aĺs aũt nõ põt filiussa.agere sine cõsensu p̃ris,nisi vt dixi. Verũ tñ Azo[e] exigit p̃ris cõsensum,in his tm̃ ĩ qb⁹ sibi acqriŧ vsusfruct⁹:& nõ in his,in qb⁹ nõ acqriŧ.q no. C.de bõis,q̃ liberis.auŧ. id est.Ot.verò & Baga.[f] exigũt tm̃ vbi vsusfruct⁹ p̃ri nõ q̃riŧ,ideo qa nõ vult. Vbi aũt p̃ri nõ q̃ritur, qa nõ põt:tũc nõ exigũt:vt no.ĩ p̃.l.cũ nõ solũ.[g] Tertij dicũt,ꝙ iudiciũ cũ filiosa.cõuento sine p̃ris consensu habitũ,tenet.ff.de minor.l.deniq;.ſ.sed vtrũ.ibi:& qdẽ in ptãte manẽs,&c.ff . de fideiusſi dubiteŧ.ſ.fi.ff.de nox.ac.quoties.& l.seq.Nec obstat secũdũ eos l.cũ nõ solũ.qa loquiŧ de vrbanita te:alioquin iã esset in p̃ris ptãte,cõueniret fili⁹,vel nõ.Agere tñ nõ põt hodie,secũdũ eos:vt in prę.l. cũ nõ solũ sed nec olim poterat agere,nec actiões suo noĩe mouere,nisi in casib⁹,q sunt ĩ prę.l.filiussa.ff.de ac.& ob.Imò earũ exercitiũ p̃ri,si p̃sens erat,cõpetebat.ff.de iniur.sed si vn⁹.ſ.filio.& not. in præ.l.si lõgius.ſ.j.¶ Alij dicũt,ꝙ si filiussa.põt hodie ex delicto cõueniri:& olim etiã poterat p̃ter cõsensum p̃ris:vt in præ.l.quoties[h] .sed nõ ex cõtractu:vt in p̃.l.cũ nõ solũ.Nec obstat p̃.l. denicq;. qa ibi ĩ cõuẽtiõe bñ ĩteruenerat cõsensus p̃ris: sed ex cã iudicati potuit cõueniri:qa res iudicata nõ est vẽtilãda,sed executiõi mãdãda.ff.de iudi.si prętor. ff.de minor.xxv.an.cũ fideiuſ.ff.de excep. rei iudi. l.fi. Vel secũdũ Lanfr.loquiŧ secũdũ sua tẽpora,se cũdũ q̃ poterat cõueniri filiussa.sine cõsensu patris & tenebat iudiciũ:vt ibi:hodie tñ nõ põt : vt in l. præ.cũ nõ solũ. Tu dic vt dixi ſ.ver.sed et filiussa. 27 ¶ †Consiliũ tñ est,vt semper patris cõsensus requiraŧ,etiã in delictis:& hoc si filius maior sit. Si verò minor sit.nõ sufficit p̃ris cõsensus in iudicio[i] :quia filius pupillus patris consensu obligari non põt:

k ¶ Quidam. Accur.in prę.gl.magna,circa fi.alternatiuè tñ Simon Vincen. dicit hoc verũ:si ciuiliter vel criminaliter agatur ꝑ eũ,vel cõtra eũ, si ordinaria via agatur,scilicet oblato libello, vel instituta accusatione:secus si ex officio suo iudex procederet cõtra eum: quia tunc consensus non requiritur.Et quibus casibus inquiri possit,vide infra de inqui.ſ.ij.

1 ¶ Filiusfa.Sed primi dicũt leges illas correctas per l. cũ non solum. an aliquid patri deperire possit:vide ſ.ea. col.plus dicit Guſ. de Suzar. ꝙ etiã in priuatis delictis nõ requiritur patris cõsensus.ff. de noxa.quot. de cond. fur.l.iij.j.de iniurij̃s. l.sed si vn⁹.ſ. filio. &.ſ.si filius.

ADDE, quod Bar. dicit in d.l.inter liberos.ſ.filij̃.ff. de adulte.ꝙ ille leges non sunt correctæ.Et vide Bal.in l.si filium.ff.de his, qui sunt sui vel alieni iuris.Ange.in d. ſ.filius. Pet de Ancha.consi.lxxij̃.

¶ Conuenitur. Et an tunc satisfdet de rato,vel de iudicato soluẽdo. vide j. de syndico. versic. sed quæritur.

¶ Lanfr.& Alber. Papiẽ. qui dicit sic seruari dicebat, ꝙ etiã propter necessitatẽ casus,vel crimẽ puniret: si erat criminaliter accusat⁹: filius poterat dari curator personæ: si cut aĺs fit in.l.fi.C. de sent.pas.secũdũ illa parũ facit: quia pater deportat⁹ nõ habebat filium in potestate.

¶ Fortè. Sic dixit Vber.de Bona.

¶ Consentiat. Ita ibi Accur. in mag . glo. vel secundùm Guſ. de Suzar. interloquatur iudex procedi posse tum filio sine patris cõsensu, & propter iudicis authoritatẽ valebit iudiciũ . ff. de minor.l.ait prętor.ſ. quid tamen. Alia iura ad idem ibi vide in glosſ. hic not . pro dicto proxi.ſ. interpellari sufficit. Facit.l. si longius.ff. de iudi. coniuncta cum l. nõ tantum. ff. de fideicom.lib.ſ.siue iussta.& l.neque infantes.ſ.j.per quas probatur,quandoque præsentem consentire nolentem haberi pro absente: & tempore absentiæ audiretur:ergo & tunc.

ADDE,vt per Bart.in d.l.non solùm.

a ¶Compulsus. Ad istas leges & ad l.ĩ.ff.de iudi.circa prin.respondetur q aliud est authorizare vel agere: aliud cõsentire. De hoc loquimur secundũ Accur. Sed Guid.de Suza.dicebat cõtraria loqui, cũ quis cogitur ad id, ad quod nõ tenetur: hic ad id, quod tenet.et iuris executio nõ est iniuria.ff.de iniurĩs.l.iniuriarum.§.j.

b ¶Vber. de Bob. Quod vide j.de iura. cal. §.vlti. post a prin.& vide simile de teste, §.pe. versi. quid si qs. & de deci.§.j.ĩ fi. Facit etiã q̃o dñicalis xxxiĩj. de quo scripsi de off.or.quia plericq;. in gl.penul.lib.vj.

c ¶Respon. secundũ Iac.Bal.

d ¶Absens est. Intel b lige, id est, nõ præ- c sens in iudicio. & sic etiã ĩtellexit gl. in l.cũ nõ solũ hoc dixi.& si pater longè abesset, non est necessarius nũcius, 31 vel epistola, per l. d si lõgius.ff.de iudi.

e ¶Vber.de Bob.Et de Bona. & licet e hoc teneat, respon- f det tñ ad leges allegatas infra, vt statim dicam.

f ¶Iaco.Bu.In meis scriptis.Iac. Bu.tenet primam per §. g iussum.

¶ADDE, quòd 32 eadẽ tenet Bar.in d. l.cũ nõ solùm.quia aliud cõsensus, aliđ authoritas.

g ¶L.j.Mutuauit author verba Vber. qui dicebat leges illas loq in authoritate præstanda pupillo.sed pater habẽs administrationẽ in bonis filĩ, gerit vt pater, non vt tutor.alleg. eãdẽ legẽ,& facit qđ dixi 33 in versicu. sed pone q lis.in fi.

h ¶L.j.Facit qđ scripsi post Inn.de appel.ex ratione. sup fi.j.gl.ver.qđ enim dicit.& de cõcessio præbẽ.post electionẽ.ad fi.in gl.sentẽtiam istam.

i ¶Dicit. Vbi §.post h prin.magnæ glos.

k ¶Tu dic contra. Et sic est hodie approbatum de procu.qui generaliter. §.j.lib.vj.

l ¶Quæsitum. Sic dixit Accur.in prędicta magna gl. Et est huius dicti ratio: quia tutela est publicũ munus authoritate, sed vtilitate priuatum. Insti.de excu.tu.in prin. In publicis autẽ muneribus non curatur patria potestas, in quibus filiusfamiliàs loco patris habetur.ff.ad Treb.nam quod.in prin.ff.de his, qui sui vel alie.iur.sunt filiusfamiliàs.& facit ver.sed nunquid in publicis.§.eo.

m ¶Illud. Et sic no. Accur.in l.cùm non solùm. ad fi.magnæ glossæ.

n ¶Edoceri. Vide j.de syndi.ver.sed quid si causa.

qui inuitus cogit.ff.de auct.tuto.l.j.§.fi.&l.ĩ.ff. qđ cũ fal.tuto.auct.l.nouissimè.§. qđ si cõpulsus[a].extra, de spon.cũ locũ.xx.q.iĩj.præsens. Credo tñ eũ cogẽdũ, sicut dixi si grãde præiudiciũ filio paretur nisi iustã causam proponat, quare cõsentire nõ debet.ff.de lega.j.huiusmodi. vt de nolẽte fiat volẽs. lxxxiiĩj.dist.c.fi. ¶Sed quid si iurauerit nõ cõsentire? Rñ. nihilò minus cogit: cũ nõ potuerit in præiudiciũ alterius iurare: & fiet ei remissio iuramẽti. ff.ad mu.l.fi.in prin.& C.qui mili.nõ pos.l.j.li.xĩj. & cũ periurus sit, imputet sibi: qa ita temere iuravit: sicut aliàs dicitur in iuramẽto calũniæ secundũ Vber.de Bo.[b] ¶Quid si nullo modo vult cõsentire? Rñ.[c] dic curator bonis.in auct.vt li.ma. & auiæ. in prin.ff.de cur.bo.dã.l.fin.ff.ex quibus cau.ma.l. ab hostibus.in prin. Si enim absens est qs iusta de causa, puta peregrinatiõis, vel captus ab hostibus: dabit curator bonis, si nõ est qui eũ defendat: vt in præ.l.ab hostibus.& C.de postli.re.l.iĩj.nõ tñ dabitur psonę vt s̃.dixi. ¶†Sed nunquid poterit p epistolá vel nunciũ cõsentire, si absens est[d]. Ar. q sic, ff. de acqui.hęre.l.si quis mihi bona. §.iussum. extra, de of.dele. prudẽtiã? Rñ.j.extra, de tẽp.or.nec episcopi. ¶Vber.de Bo.[e] & Iac.But.[f] & Odof.notãt q præsentialiter corã iudice cõsentiet, ad similitudinẽ tutoris. arg.ff.de auct.tu.obligari. §. pupillus. et §.tutor.& l.accipiẽtis.& Insti.e.§.fi.& arg.de pœ. di.j.quẽ pœnitet.& in prin.extra, de sen.exc.quod de his.in fi. Gerit aũt pater legitimã administratiõnẽ, tanc; tutor in bonis filio delatis. C.de bo. ma.l. j.[g] Vel dic q dabit curator bonis, qui cõsentiat vice patris. ar.in præ.l.cũ nõ solum. §.finautẽ in secũda. ¶†Sed certè feci citari filium fa. in casu, in quo eget patris cõsensu: nõ cõparet: quærit an debeam mitti in possessionẽ causa rei seruãdæ? Rñ. si ille cõuenitur ex causa castrensi vel quasi, sufficit eũ vocari: nec est necesse patrẽ vocari: vt ff.ad mu.l.ĩ.ff.de castren.pec.miles. §.j.& debeo mitti in possessionẽ, & hoc si ille sit ætatis legitimæ. Sed si agebã de peculio, in quo pater habet vsumfructũ, & ille p prietatẽ: tũc nõ põt fieri missio, nisi pñe citato, qui est legitimus administrator: vt C.de bo. quæ lib.l. j.& l.cũ oportet. §.vbi aũt. Si verò agebã cõtra illũ sup profectitio peculio: tũc etiã nõ debet fieri missio: quia pater, ad quẽ totũ ptinet, debuit cõueniri, nõ filius, qui nihil in eo habet nisi possessionem.ff. de acq.pos.l.possessio. §.j.ff.ex qui.cau.in pos: ea. Fulcinius. §.si qs ac. ¶†Sed qd si cõuenit sup aduẽ titio peculio, in quo pater nihil habet, & filio agenti & fugiẽti cõsentire debet: nunquid propter eius cõtumaciã, patre nõ vocato, sum mittẽdus in possessionẽ peculĩ? Rñ deo sic: qa tũc ipse filiussa. debet cõueniri suo noñe. Et si dicat q pater debuit cõsentire: rñdeo: verũ est in iudicio: sed si filius nõ venit, quare debuit pater citari, vt cõsentiret? frustra enim cõsentiret, si filius nõ ageret, vel veniret.ar.ff. ex qui.cau.in pos.ea.l.iĩj. Licet ergo ordinariũ iudiciũ sine pñis cõsensu nõ valeret: valebit tñ extraordinariũ, §.missio.arg.C.qui ad bo.poss. admit.l.j.[h] Nã & video q fit missio & cõtra pupillũ, & cõtra minorẽ.ff.ex q.cau.ĩ pos.ea l.hoc aũt.& l. pupill[9]. §.adeo.ff.de boñ.auct.iud.pos.si minor. Cautela tñ est, q et pñ citet.et facit Insti.de acqsi.per arro. §.fi. Licet aũt filiussa. nõ possit suo noñe agere: tñ bene põt esse procurator alterius. extra, de procu. nõ in iuste.ff.eo.l.filiussa. §.ipse quoq;.ff.de mino.cũ mã

o ¶Dicit. Non dicit sic apertè, vt dicit Gul. quod vide in præ.gl.magna. Ex quo ego puto Accur.intellexisse casum cõuersum, s.qn sine latis cõtestatiõe fit præceptũ in cõfessum, vt fieri solet: cũ nõ sit sentẽtia: & tenet præceptũ. Sed qñ fit post cõtestationẽ: tũc propriè fuit iudiciũ & sentẽtia: & sic nõ tenet. Pro primo dicto facit l. proinde, ĩ fin. ff. ad l. Aquil. vbi dicit, q sententia nõ habet locũ in confessum. Et vide qđ ibi no. in fi. vlti. glos. & sic est verũ, q talia præcepta nõ requirũt solẽnitatẽ sentẽtiarũ: de qua de re iudi. c. vlt. lib. vj. C. de sen. ex breuic. reci. per totum.

¶ADDE, vt per Bar. in d. l. cũ nõ solũ. ver. quæro qd si præceptum.

¶Illorum. Distingue causas, vt dicetur j. versi. duobus. ver. proxi.

¶Dudum. ñ. in gl. sed pone. & vide j. de sent. prola. §. ĩ. ver. est quoq;.

¶Accur. in gl. magna. de qua s̃. cui ẽt cõtinuatur sequẽs q̃o. Sed Gui. de Suzar. rñdet legi sequẽti, q ibi nõ dicit q posit litigare, licet posit compromittere: vñ tenet q in his casibus, quibus acquirit, vel acquiri põt patri vsuf fructus, necessarius erit consensus pñs corã arbitro: aliàs non, iuxta dicta s̃. ver. sed qd si dubitatur Simõ Vicen. secundũ Io. distinguit inter arbitrũ & arbitratorem, vt primo casu ideo q in iudicio. per præ. l.j.ff.de arbi. Secundo casu obligẽt pater de peculio. ff. de pec. licet. §. sed si filius. Quod apparet quia talis arbitrat? nõ dicitur sentẽtia, sed transactio: sicut de venditiõe sic facta, si Titius fuerit arbitratus. C. de cõtrahen. emp. l. fi. Insti. de emptione. §. item pretium.

ADDE de hoc, vt per Barto. in d. l. non solùm.

¶Egit. Subdit Accur. hoc verũ, si filiꝰ nõ pñs, sed suo nomine agebat: dicit Simõ. vel dic melius q ibi indeterminatè requrit cõsensus: propter qđ sufficit qñcũq; cõsentire. Sed ĩ l.cũ nõ solũ. determinatè, i. ab initio. vñ nõ sufficit fieri qñcunq;. Allegat §. iussum. de quo j. iiĩj. ver. Inducit ad hoc, q requrit cõsensus ante lit.cõte. §. eo tpe. ĩ l. si cũ dotẽ. ff. so. ma. de quo §. dicã sup pñ. ver. de qbꝰ determinato et indeterminato cõsensu remittit ad ea, quę scripsi. C. ad Mace. l. fi.

p ¶Dicit. Non dicit sic apertè, vt dicit Gul. quod vide in præ.gl.magna. Ex quo ego puto Accur.intellexisse casum cõuersum, s.qn sine latis cõtestatiõe fit præceptũ in cõfessum, vt fieri solet: cũ nõ sit sentẽtia: & tenet præceptũ. Sed qñ fit post cõtestationẽ: tũc propriè fuit iudiciũ & sentẽtia: & sic nõ tenet. Pro primo dicto facit l. proinde, ĩ fin. ff. ad

dato. & procuratorẽ facere in præmissis casibus, in quibꝰ ipse põt agere: vt in eadẽ l.& j.de procu. §.j.

34 ver. itẽ q cõstituens. ¶†Sed an egeat patris cõsen-

i su: cũ procuratorio noñe pro alio agit? Acc. dicit[i] q sic, ar. in præ. l. cũ nõ solũ. rñ. j. in fin. & de annali exce. l.j. in fi. C. mãda. l. iĩj. C. ad Mace. l. fi. Idẽ dicit G. Na. & secũdũ hoc nõ intelligit decre. non iniustè. Nã nõ admittit qs pro alio, quin & pro seipso admittat: licet quãdoq; qs admittat pro se, nõ pro

k alio. ff. de postu. l.j. §. ĩ. Cùm enim oporteat eũ satisdare de iudicato soluẽdo, vt j. de satisda. §. expedito. in prin. nõ possum hoc facere: cũ nil reputet habere. Tu dic cõtra[k], arg. ff. de in ius voc. quę tũ. & l. sed si hac lege. §. fi. & arg. extra, qui mat. accu. pos. cũ in tua. & de testi. licet. Gerit enim personã p

eius, pro quo agit. ff. de procu. l.j. in princ. & in fi. xciĩj. dist. c. fi. xciiĩj. dist. c. j. Et ad hoc facit ff. eo filiussa. §. ipse quoq;. extra, eo. nõ iniustè. Quod aũt per se nõ põt agere, illud inductũ est in eius fauorẽ, q

ne lædat in re sua: vnde nõ debet in eius læsionẽ in alijs retorqueri. C. de legib. l. quod fauore. Hoc aũt dãnũ, & emolumentũ ad aliũ spectat. ĩ. q̃o. vj. biduũ. & ideo nõ procedit ratio dñi Accur. Sed nun r

l qd tutor aget cõsensu patris? Respõ. nõ: vt in prędicta magna gl. Et est huius dicti ratio: quia tutela est publicũ munus authoritate, sed vtilitate priuatum. Insti. de excu. tu. in prin. In publicis autẽ muneribus non curatur patria potestas, in quibus filiusfamiliàs loco patris habetur. ff. ad Treb. nam quod. in prin. ff. de his, qui sui vel alie. iur. sunt filiusfamiliàs. & facit ver. sed nunquid in publicis. §. eo.

l.quæsitũ[l]. ¶†Quid si filiussa. cõtra ipsum patrẽ a-

35 gat, qđ põt qñcq;, vt prædixi? Dic q nõ est tũc necessarius eius cõsensus. arg. extra, de accusa. ex parte. & c. olim. quia omne beneficiũ legis est ampliã

m dũ. in auct. cõsti. quæ de digni. §. illud[m]. Vel dic q dabit filiosa. curator ad litẽ, qui aget: cuius officiũ lite finita cessabit. Insti. de auct. tu. in fine. ff. de tutelis. l. iĩj. §. fi pupilli. in fin. prout no. in simili casu ex

n tra, de rescrip. edoceri.[n] ¶Sed nũquid tenet prœce-

36 ptũ ei sine patris consensu factũ? Non videt: cũ sit sentẽtia: vt ff. de iudic. si debitori. Ar. cõtra, q nõ tenet, & q nõ sit sententia: vt ff.ad l. Aqui. proinde.

o Accur. dicit[o] q si fiat post litẽ cõtestatã teneat: secus si ante. ¶Mihi videt q si nõ licet ei minus sine patre, s. cõtestari litẽ: multò fortius maius, scilicet recipere præceptũ totius causæ. C. de præcib. Impera. offe. quoties. ff. de reg. iur. nõ debet. & extra, de deci. ex parte. xcv. dist. illud, & c. eccle. lxxiiĩj. dist.

p gesta. extra, de sentẽ. exc. cũ illorum.[p] ¶Et no. q si causa, in qua præceptũ datur, libellus fuerit oblatus, sit litis contestatio alioquin non. quod dic, vt

q no. extra, de elec. dudũ. ĩj.[q] ¶Sed an filio corã arbitro agenti pater cõsentiet? Videtur q sic: cũ arbitria sint redacta ad instar iudiciorũ. C. de iud. rẽ nõ

r nouã. & ff. de arbit. l.j. Dic contra secundũ Accur.[r]

37 ff. de pecu. l. iĩj. §. sed & si filiussa. ¶†Sed pone q lis est cõtestata cũ filiosa. sine consensu patris: nunquid pater cogetur consentire, si fortè fuit omissum: & si postea cõsentit, an valebit? Rñ. non coget: nec etiã sponte cõsentiens proficit: quia iã stetit in iudicio sine patris volũtate. arg. ff. de auct. tut. obligari. §. fi. & Insti. eo. ti. Nam ante litis contestationem debet cõsentire: sicut & cautio rati in principio præstat. ff. de procu. Pomponius. §. rati. quæ simpliciter præstatur ad iudicij securitatẽ. arg. contra. de iud. licet. p q̃ legẽ Lanfr. dixit cõtra sed ibi

s ratũ habet is, cuius nomine egit[s]. ff. de neg. gest. si pupilli. §. si ego. Eodẽ etiã modo rñde ad l. ff. qui satisf. cog. l. Iulianus. aliàs incipit, si aũt, quidã tñ con s

t tra:[t] vt j. ver. sed an valeat tunc. ¶Et nunquid valent acta habita in tali casu? Dicit Iac.& Bal. q sic, maximè testibus mortuis: vt C. de testi. l. fi. nõ cm

q̃ ibi indeterminatè requrit cõsensus: propter qđ sufficit qñcũq; cõsentire. Sed ĩ l.cũ nõ solũ. determinatè, i. ab initio. vñ nõ sufficit fieri qñcunq;. Allegat §. iussum. de quo j. iiĩj. ver. Inducit ad hoc, q requrit cõsensus ante lit. cõte. §. eo tpe. ĩ l. si cũ dotẽ. ff. so. ma. de quo §. dicã sup pñ. ver. de qbꝰ determinato et indeterminato cõsensu remittit ad ea, quę scripsi. C. ad Mace. l. fi.

t ¶Cõtra. Inter quos sunt Gui. de Suzan. & Old. qui super l. cũ nõ solũ. dicebant, q cũ lex nõ requirat certũ tempus, cõsensus omni tempore potest

consentire.Inducunt ff.de peti.hære.l.si quo tempore.de rei ven.l. si autē. §.j.ad exhiben.l.tigni.§.si quis.Et per hoc vult Oldra.etiam resp̄ōsum ad quæstionem,quæ sequitur in ver.sed quid si pater.cui solutioni quo ad illam non obstat.ff.so.ma.si cùm dotem.§.eo aūt tēpore.imò facit pro: cùm ibi dicatur,filiam ante litis contestationē pœnitere posse:patet in ipsa con

testatione nō cōsen

sisse, sed prius, & forte prius. Non obstat etiam l.obligari.§. tutor. ff. de authorita. tutor. quia aliud in tutore,cuius authoritas a redītegrat pupillū. nō sic in filiosa. Patet primū. Secūdū ff.de ver.ob.l.fi.§.j. Instit.de inuti.stip. §.furiosus. Et de facto videmus filiūfa. esse magnæ discretionis, quā patria potestas nō minuit. Facit ff. ad Tre.nā qđ in prin. Itē videm⁹ eos ætate grādeuos quinquagenarios & vltra:non est ergo de illis ad minores æquatio facienda.Satis dici pōt cū Cy. qꝓ opi. Speculatoris,quā Simō et Pe. sequunt,sit vera eo casu, quo pater est legitimus admini- b
strator:qa.s.vsumfructum agnouit. Tūc enim à principio litis actor debuit esse per iura p 40
eos inducta.Siverò nō agnouit vsumfructū,cùm solū in c
signo repudiatiōis requiratur consensus:& ne litē resuscitet,quandocunqꝫ d
hoc signū & cōsensus interuenerit,satisfactū erit illi legi. & sic procedat opinio Lanfrā. Guid. e
& Old.Cūverò extra illa bona filius conuenit, vel conuenitur, cū in illis posit esse in iudicio hodie sicut olī: restat qꝓ consensus non requiratur:vel dubitanti an requiratur, sufficiat qꝓ quandocunque interuenerit.Ad prędicta facit versiculus,sed quid si f
dubitatur. s. eodem.

ratiōe eorū,quæ producta sunt in causa,dicitur iudiciū nullū:sed ratiōe personæ filiāfa.qui inhabilis erat ad agēdū ab initio sine patris cōsensu: & hoc vt facultas ꝓbationū nō angustet,sed salua sit.C. de hæreticis.quoniā.in fi.& xiij.q.ij. cꝫ cꝫ. & ff.de testi.curēt. Itē facit ad hoc:quia ex inutili cōtractu transferr̄ dominiū[a]: vnde Bur.processit venditio, vt infirma,&c.vt no.ff.de dolo.l.elegāter.§.j.Item vtile nō debet per inutile vitiari.C.de do.l. sancimus.C.de iure do.siue gnālis.extra,de elect.illa.& ar.ad hoc extra,de testi.p̄sentata & c.causam quę. C.de arbi.l.pe.et ff.de offi.præto.Barbarius.arg.tñ cōtra,C.si à nō cōpe.iud.l.fi.extra,de ap. vt debitus.in prin.& de iudi.at si clerici.in prin.cū suis cōcor.& xj.q.j.in clericorū.quæ possunt in cōtrariā 38
rep̄ōsionē mouere.¶††Quid si filiusfa.egit iniuriarū sine patris cōsensu,& fuit lis cōtestata, demum pronunciatur nullus processus per l.cū nō solū.§. primo nūquid per talē litis cōtestationē est actio perpetua? Videt̄ qꝓ nō:cū nō sit legitimè cōtestata vnde pro nō facta habetur.arg.in his,quæ no. extra,de app.vt debitus.in principio.et C,ne de stat. defunc.l.si mater.Nam & bonorum possessio admittitur,nisi petatur per filium intra legitimū tempus.C.qui admit.ad bo.pos.l.j. Et præterea hæc actio odiosa est:quia datur ad vindictā,& ideo restringenda.ff.de libe.& posthu.cùm quidā.de pœ. di.j.pœnæ.Nec in ea datur minori restitutio,ff.de mino.auxiliū.& hoc credo verum. Audiui tñ aliquos cōtrarium asserentes:arg.pro eis C. de anna. exce.l.j.in fi.[b] ¶††Vtrū filiusfa.possit facere pacē 39
de morte patris:no.j.de homi.ver.illud aūt. ¶Sed quomodo filiusfa.pōt obligari sine cōsensu patris: vt in præ.l.cū non solū,cōtra illud ff.de verb.obli. l.fi.§.j.Rñ.nō obligatur principaliter,sed per obli 40
quū,scilicet post consensum patris habitū.¶††Sed quid si pater filio dedit generale mandatū,vel generaliter consensit,vt ageret,vel se defenderet contra quemlibet,vel in omnibus causis,quas habet?[c] Videtur sufficere:quia tantū facit generale mandatum,cꝫ tum speciale.ff.de admi.tut.l.si duo,in fi.cū suis concor.[d] Et arg.ff.pro socio.l.actione.§. renū ciare.& ff.de iniur.l.sed si vnus.§.procuratore. C. de bo.quæ lib.cū oportet.§.finautem.argu.contra ff.de mino.illud.§.si talis.ff.de auct.præs. obligari. C.ad Velle.iubemus.C.de auct.præs.clarū.& de acqui.hære.si quis mihi.§.& putat generaliter. & §. iussum.ff.de ritu nup.generaliter.[e] Sed dic qꝓ sufficit generale:ne pater cogatur sæpius consentire. arg.C.de cur.fur.l.j.in fi.Generale enim mandatū semper sufficit:nisi dicatur qꝓ speciale exigatur:vt no.ff.de procura.l.Pomponius.in principio. Nec est iure cautum qꝓ hic exigatur speciale mādatum. ¶Sed opponitur:nam videtur de mēte legis, cùm non solū.speciale exigi,vt pater inquirat causam, quare agere vult filius. Vnde alij distinguūt vtrū ita dixit,mādo,vel cōcedo,vt possis agere cōtra P. & G.& oēs alios,contra quos causam habueris:vt tūc valeat. An dixerit gnāliter,nō expresso aliquo spāli:vt tūc nō valeat.ar.ff.si qs cau.sed & si quis. §.quæsitū.& C.qñ mul.tu.of.fun.pōt.auct. mater. secundùm Vber.de Bo.[f] Iac.Bald.dixit non sufficere generalem consensum:imò requiritur speciale

ADDE, vt per Paulum de castro consi.liij.vbi mentionem facit de hac addi.

a ¶Dominium.De hoc dabo remissiones super rubrica de emp.

b ¶In fi.Diuersitas ista fundatur super varietate opinionum, quas vidisti s. ver.sed quid si dubitatur.Et certum est qꝓ si lex,filiusfa.ff.de actio. & obli. non sit correcta,non procederet quæstio:quia sic teneret iudicium & contestatio.& vide s.versi.sed nunquid.In publicis tamen formatur quæstio, quando propter causam illam pronunciatum est processum nullum:licet fortè non sic pronunciari debuerit.Facit s.ver.proxi.& vide quod dixi supra,char.j.eo.ti.super ver.quid si minor.

c ¶Habet.Dictum Oldr.dixit suprà ver.seq.sed pone qꝓ lis.

d ¶Concor.Multa induxit Mar.de Fano ad istam partem, & ad cōtrariam in quæstione, de qua infrà dicam. Et multa videre potes in §. quæsitum. infra alleg.& in omnibus Broc.de off. ord.c.ij.in gl.ij.& super ea.& xxiij. di.quancꝫ. Ad soluē.brocar.vide Iac.de Bel.super præ.l.si duo.in solutiōe contrariorum.

g lis[g]: vt ff.de acq.hære.si quis mihi bona.§.iussum.[h]

h extra de appella.c.ij.Inuitus em̄ intelligitur,qui expresse nō consentit.ff.de serui.vrb.prædi.inuitum.

41 ¶††Sed nunquid sufficit vnus cōsensus semel in initio litis præstitus: an verò in quolibet actu, puta in e
qualibet positione,habet cōsentire? Dixit idem Ia-
i to[i].qꝓ si ante litis cōte.cōsentit qꝓ in lite posit esse, f
vel etiā in ipsa lite.hoc non sufficit: imò necesse est qꝓ cōsentiat in qualibet positione & responsione: sicut dicitur de tutore,in præ.l.clarum. & Instit. de g
autho.tut.§. tutor.ff.eod.l.obligari. §.fi. In quibus dicitur qꝓ tutor in qualibet parte litis debet pupillo authoritatē præstare, sicut & iudex delegat⁹ per se debet in medio,in principio,& in fine cognoscere: vt C.de iudic.auct.ad hoc.& ad hoc extra de offi de h
le.c.sup quæstionū.§.intētionis.Sed hoc nō placet:
k vñ dic semel ab initio sufficere cōsentire.ar.ff. eo.[k] accipientis.ff.quod iussu.l.j.§.j.& arg.xvj.q.j.monachi.extra de postu.c.j.Secūdò ad hoc facit præcedēs disputatio quæstionis. & vide j.de cura.§.fi.

42 ver.sed nunqd sufficit.& seq.¶††Sed nūquid filiusfami.pōt pacto renunciare illi legi, cū nō solū videtur qꝓ sic:cū in eius fauorē sit inducta.C. de pact.l. fin.& l. si quis in cōscribendo. extra de fo.cōpet.si diligenti.de reg. & transe. ad re.ad apostolicā? Dic cōtra.nam illud in fauorē Reipublicæ est inductū, ne filiusfa. accusationes subeat in cōpetentes. ff. de pact.ius publicū.ff.ad Mace.l.j.& l.sed & si pater. in fi.& j.de cōclu.& renun.ver.cui autē iuri. Interest em̄ Reipublicæ,ne quis re sua malè vtat̄. Instit. de his qui sui vel alie.iur.sunt.§.& rectè. ¶Quid si promisit pœnā,si cōtraueniret? Rñ.non tenetur,ex quo pactū non tenet.C.de legi. non dubium.x.di. vides.extra de fide instr. inter.in fi. ¶Quid si super hoc iurauit? Videtur qꝓ possit cōtrauenire:vt ī prę. cōcor.& extra de foro.cōpen.si diligenti.in fi.Dic cōtra,si pubes sit.C.si ad.vend.auct.sacramēta. xxij. q.v. pueri. ¶Sed pone qꝓ filius patre absente egit, quod potest,vt dixi s.ver.sed & si filiusf.demū pater reuersus vul retractare quod actum est? Rñ.dicit Lanfr.qꝓ non potest: alioquin aduersarius authoritate legis decipereť: quod esse nō debet.C. de his, qui ve. æta.l.j.ff. qñ act.de pecul. est an.l.iij. & C.

43 de sen.pas. l.fin.xx.q.j.c. de viduis. ¶††Sed quid si præsente patre,sine eius consensu litem contestatus est,& aduersarius nihil opponit: quia ignorat eum habere patrē,vel esse in eius potestate? Dicunt Lanfran.& Ia.Bald.& quidam alij, qꝓ post litē contest. non potest hoc opponi:cū sit quasi dilatoria excep- i
tio.ar.C.de procu.ita demū.extra de re iudi.inter.

1 C.de satisdat.l.j.extra de excep.c.pastoralis [l].Credo quòd quandocunqꝫ potest obij̄ci:quia retro iudicium facit nullum.C.de procu.licet,extra eo.in no

m stra.in fin. xj.q.j.c.pe.[m] Sed an valeat tunc iudiciū

n quando aduersarius ignorabat [n] eum habere patrē: k
& sic lis est cōtestata? Dicunt quidam qꝓ sic,ne decipiatur authoritate legis, vt iam dictum est.Si verò sciebat non valere contra filiumfami. sed pro eo sic,arg.C. de procur.nō eo minus.Si autem dubitetur, si sciuerit, vel non: dicunt quidam sufficere, si tunc in quacunque parte litis consentiat, vt potius valeat iudicium quàm pereat: vt ff. de re iudic. semper in dubijs. & l. in obscuris.ff. de re iudi.

¶ADDE quòd sufficit generalis cōsensus Bald. consi. cliij.lib.ij.

¶Generaliter.Facit cle.de elect.c.fin.

¶De Bo.Facit pro ipso de procur.qui ad agendū. lib. vj.

¶Specialis.Et expressus.alleg.Cyn. in authē.de æqual. dotis.§.fin.versic. finautem.

¶Iussum. Marti. de Fan.qui satis disputat hunc casum in quæstione,pater filio. vbi tenet etiā speciali casu expresso generale additū nō tenere. Inducit sic hunc §. generalis consensus non sufficit in adeunda hæreditate, vt ibi: multò minus in iudicio: cùm hæreditatem minor accipiat sine curatore: iudicium non. ff. de acquiren. hæredi.l.si minor.C.qui legit.perso.per totum.ergo hoc fortius. Inducit etiam l.Labeo.ff. de sup. lega.& l. iubemus. C.ad Velł.& ff.de transac. cum Aquiliana. Inuenio etiā Alberi. Gal. idem tenuisse per §. iussum. & hoc nota. in opere, sed in reportationibus super l. cùm non solum.§.filius.

¶Idem Iacob. In meis scriptis tenet quod sequitur, dicens qꝓ illud approbat generalis consuetudo.

¶ff.eodem,scilicet de au.tu.

ADDE Barto. & glosł. in l. non solum. Bald. in.l.j. C. de sacrosanct. eccles. vbi dixit sufficere generalem licentiam datam filio, ad hoc vt possit testari ad pias causas. An autem iste generalis consensus sufficiat in causa appellationis, vide secundùm Alexan. Dyn. Bald. Salyc. in l.si iudex. C. de procurato.

l ¶Credo. Secundùm Vber. vt dicit remissio,quam dat infrà.ver.ij.

m ¶Ca.pen. Simon Vincen. fortificat quæstionem, quærens de patre, qui in iudicio satisdedit iudicio sisti, vel fideiusit: an per id filio reo consensisse videatur? Quòd non,arguit per l. ff. quod iussu. l.j. in fin. j. respon. Ad contrarium inducit C. de euict. l. exceptione.

n ¶Ignorabat. Et iustè ignorare poterat, secundùm Ia. Bal. alle. ff. ad Mace. l.iij. & penul.

quoties

a ¶Filiuſſa. Et ſ. ea. co. ver. ſed pone.

b ¶Plane. De hoc plenè dixi. ĵ. de not. cri. ſ. famam. ſ. ver. quid ſi agenti. ADDE, qualiter probet̃ mors, Bal. conſi. cccxxx. li. ij. & qualiter probẽtur abſentia & pręſentia, per eundem Bal. con. cccxj. ij. li.

✻ADDITIO. Qualiter probetur mors, vide pleniſsimè per Alex. conſ. cxv. inci. viſo proceſſu. ĩ quarto vol. & conſi. xxiij. incipien. in cauſa vertẽte. col. ij. ver. mouẽtur. eo. vol. & conſi. cxlvj. incipien. videretur inſpectis. col. v. verſi. ſi verò poſsit. in ij. vol. & latè per Henricum Bouhic in c. in pręſentia. de ſponſa. Hen. Ferrã.

c ¶Filius. Ibi nõ erat in poſſeſsione tali. & ibi no.

d ¶Quod ſic. Hoc placet, licet aliqui contradicentes, q̃ alia eſt tutoris vel curatoris authoritas, & alia patris vel untas. ff. de verbo. obli. l. vlti. §. j. Inſt. de inuti. ſtip. §. pupillus. Et pro hoc facit quod not. ſ. ver. quid ſi dubitetur. in fi. Sed ad hoc vltimum reſpondetur, q̃ loquitur extra illos caſus præmiſſos. Ad primũ reſponde q̃ ſi excluditur authoritas quæ plus arctat: fortius ergo voluntas. Et facit quod dixi ſ. verſi. ſed pone, q̃ lis. ante finẽ.

e ¶Vber. Vbi ſ. ver. ſed de ſcholari. De reo ſcholari plenè tractatur in tit. pro xi. de his. & ĵ. de ſa diſda.

f ¶Fugienti. Et reo.

g ¶Verius. Vt patet hodie de iudi. c. vlti. in fi. lib. vj

quoties. C. de cõi ſeruo ma. l. ſi. extra, de fide inſtru. c. inter dilectos. prope fi. Tu tñ dic, vt ſ. verſic. ſed pone q̃ lis eſt conteſtata. ¶Sed quæritur qñ exceptio iſta, nõ habes patris cõſenſum, obĵci poſsit? De hoc ĵ. de excep. §. dicta. ver. quid de illa, nõ habes. ¶†Quid ſi poſtq̃ eſt productioni teſtiũ renũciatũ, reus malitioſus ponit, q̃ actor habuit patrẽ legitimũ: & actor hoc cõfiteat̃: deinde reus negat illũ mortuũ nõ eſſe: & ſic dicit iudiciũ ſine eius cõſenſu habitũ nõ tenere? Rñ. adhuc poterit actor ſuper hoc teſtes producere: cũ ſit nouus articulus. C. de tẽp. ap. l. p hãc. extra, de teſti. fraternitatis. ff. de iure eiu. admonẽdi. ff. de interro. ac. de ętate. §. ex cauſa. ¶Sed quid ſi iſte eſt alienigena, & de lõginquis partibus, nec põt hoc de morte patris docere? Dic q̃ nõ põt ſibi obĵci: cũ etiam patre abſente agere poſsit: vt ff. de iudi. ſi lõgius. ff. de procura. l. filiuſſa. [a] imò & ſi ſit de eadẽ ciuitate, in qua agit̃, & pater nõ cõparet: filius admitteret, quaſi patre abſente. arg. ff. ſi cer. pe. cũ filius. Sed & ſi reus negauerit patrẽ abeſſe, vel defunctũ eſſe: ſufficit actori probare per famã de morte. arg. ff. de acqui. hære. l. ſi quis mihi. §. plane. [b] Et idẽ eſt in abſentia. nam eo ipſo q̃ nõ eſt præſens, præſumit̃ abſens, & probata eſt abſentia. arg. C. de cõtrahen. ſtip. l. j. & l. optimam. vbi probatur præſentia per inſtrumẽtũ. & ſatis eſt q̃ nõ cõparet. arg. C. de his quib. vt indig. ſi ideo. imò ſi de hoc iudici conſtaret, nõ deberet hãc obiectionẽ admittere: quia manifeſta probatione nõ egẽt: vt extra, de ele. bonæ. ff. de in inte. reſti. l. j. Pręterea nõne ſatis eſt q̃ actor eſt in quaſi poſſeſsiõe patriſſa. Probet ergo reus patrẽ actoris viuere. argu. ff. quemad. teſt. ape. l. ij. §. ſi dubitetur. licet ſit argu. contra, ff. de probat. ſi filius. [c] maximè ſi probet ſe longo tẽpore. vt patremſa. fuiſſe. quod ſatis eſt: vt C. de pa. po. l. j. ¶Quid ſi pater intrat monaſterium: nunquid habet neceſſe filio agenti cõſentire: & nunquid eũ in poteſtate retinet? Item quid ſi filius intrat, nunquid perſiſtit in patria poteſtate? De hoc ĵ. de ſta. mo. ver. xij. ¶†Sed nũquid in caſibus in quibus minor põt eſſe in iudicio ſine tutore, vel curatore, qui no. extra, de reſtit. ſpo. ex parte. poterit etiã filiuſſa. ſine patris conſenſu? Credo q̃ ſic. [d] ar. illarũ. ll. &. C. ſi per vim vel alio modo poſ. tur. fu. l. j. Idem etiã puto in alĵs, in quibus cenſeret maior: vt in prędicto c. ex parte. & de procu. accedẽs. vide ſ. ver. item mulier. ¶†Sed nunquid pater põt concedere exercitium actionũ in illis caſibus, qui ſunt in l. ff. de iudic. ſi longius. quos ſuprà ſcripſi in ver. ſed ſi filiuſſa. ar. q̃ nõ in præalle. l. cũ non ſolũ. §. vbi aũt pueril. Sed cõtra, C. de colla. auct. quod locum. & ff. de procu. filius. §. ipſe quoq̃. Illud autẽ certũ eſt q̃ pater in rebus filiũ quęſitis, agit per ſe, vel per procuratorẽ: quod dic vt ĵ. in ti. de procu. §. ratione quoq̃. ad finẽ. ¶Quid de filioſa. in ſcholis exiſtente? Dic vt ſ. in præ. ver. vt filiuſſa. & ſic de monacho dicemus. ¶Quid ſi ſit ſcholaris minor in illis caſibus, qui ſunt in præal. l. ſi longius. et ff. ſi cer. pe. cùm filius? Dicit Vber. [e] q̃ non admittetur ſine curatore dato cauſæ, nõ perſonæ: vt præ dixi. ¶Vtrum autem minor accuſans admittatur: dicam infrà ti. ij. ¶†Sed cùm clericorum ſint bona poſt clericatum per eos acquiſita: & ea poſsint vẽdicare: vt C. de epi. & cle. l. ſacroſanctæ. & auct. preſbyteros. & auct. licentiam. nunquid invendicatione eſt neceſſarius patris conſenſus? Videtur q̃ nõ: cũ ſint eius propria, vt ibi. & vendicatio ſoli dño datur. ff. de rei ven. l. in rẽ. Arg. cõtra: quia agenti et fugienti [f] debet pater cõſentire. in præ. l. cũ nõ ſolũ. §. j. Et hoc dictũ quidã dicũt & exponũt in præd. l. ſacroſanctæ. vẽdicẽt, i. habeãt agere: tamẽ nequeũt ſine patris cõſenſu. Sed prius dictũ verius. [g] Nam quod acquiſiuit, iure caſtrenſis peculĵ cenſeret: vt in pręce. auct. preſbyteros. & in caſtrenſi põt filius agere ſine cõſenſu patris: vt C. de bo. quæ libe. l. cũ oportet. cũ ſit dñs. C. ad Mace. l. ij. ff. ad Tertul. l. penul. & l. cũ nõ ſolũ. non loquit̃ de tali: ſed in quibus patri quærit̃ vſusfructus. & facit ĵ. de ſta. mo. ver. xij. ¶†Itẽ excipitur contra actorẽ, q̃ eſt monachus, vel canonicus regularis, vel alius alterius obedientiæ ſuppoſitus, qui nõ põt noĩe ſuo agere, vel conueniri ſine cõſenſu patris, & abbatis licẽtia: vt extra, de ſyndi. c. vno. xvj. q. j. monachi. q̃a p̃ mortuis habent̃: & nihil habẽt, xvj. quæſtio. j. c. j. ij. quæſtio. vij. placuit. in auct. de mona. §. illud quoq̃. & §. ſi verò relinquẽs. col. j. & xij. quæſtio. j. nõ dicatis. & in auct. hæc cõſtit. interpre. cõſti. de his, q̃ ingre. mona. col. vj. & in auct. apud quẽ oportet mo. cau. dic. ea. co. extra, de ſta. mo. cũ ad monaſteriũ. C. de epi. & cle. repetita. in fi. Eo enim ipſo q̃ monaſteriũ ſunt ingreſſi, omnia iura & actiões eorũ in monaſteria ſunt trãſlata: vnde ad illud pertinet̃ exercitiũ cauſarũ. quod dic vt no. ſecundũ papã extra, de proba. c. in præſentia. [h] Poſſunt tamẽ ſuos abbates accuſare: vt extra, de accu. c. ex parte. & c. olim. venia tñ prius à principe ĩpetrata. ff. de in ius voc. gñaliter. & C. e. l. j. & l. ij. vel dic q̃ nõ eſt alia licẽtia impetrãda: cũ iã ſit à iure cõceſſa: vt in primis cõcor. ¶†Porrò abbates & priores, & alĵ, qb⁹ adminiſtratio conceſſa eſt, [i] poſſunt agere. nã propriũ [k] habent. extra, de ſta. mo. monachi. extra, de reſcri. edoceri. & de appel. c. bonę. extra. de iudi. cũ deputati. qđ dic plenè ſecũdũ papã extra, de reſti. ſpol. olim. & extra, de proba. ex literis. ¶An aũt ſit tũc neceſſarius conſenſus capituli, vel literæ de rato: & an cõuentus poſsit agere ſine prẽlato: & quid iuris ſit? De hoc no. ibi, & extra, de reſcri. edoceri. & de procu. c. j. & de reli. do. c. pe. de tranſac. cõtingit. & de offi. dele. corã. & ĵ. prope finẽ. ¶†Cæterũ monachi, qui de abbatis licentia ſunt in ſtudio, credo q̃ poſſunt contrahere & agere ex contractu cauſa ſtudĵ inito: & etiã accuſare pro iniuria ſibi facta. Nã ex quo habẽt licẽtiã ſtãdi in ſtudio, p̃ cõſequẽs faciẽdi ea, ſine q̃bus ibi eſſe nõ poſſunt. ff. de iudi. ſi lõgius. ff. depo. Julian⁹. ff. de iniu. ſed ſi vnius. §. ſi lios. ff. de re iudic. q̃dã cõſulebat. extra, de offi. dele. ex literis. & c. præterea. ff. de iur. om. iudi. l. ij. Secus ſi ſine eius volũtate [l]. ff. de pec. libera. & in auct. de mona. §. pe. ibi: erronea, &c. Si aũt nõ ſit in ſtudio, nõ põt agere, nec pro iniuria accuſare ſibi facta: q̃a hoc ſpectat ad abbatẽ, vel ſyndicũ. qđ dic vt not. extra, de ſen. excõ. c. parochianos. et plenius xij. q. j. nõ dicatis. Si tñ monachus à monaſterio expellit̃ vel ſibi victualia denegent̃: ſup his põt agere, & reſtitutionẽ petere. ar. extra, de reſcri. cũ dilecta. & de accu. olim. Sic & ſeruus põt cõqueri, ſi eũ dñs multũ grauet. ff. de his, qui ſui vel ali. iur. ſunt. l. ij. ff. de iud. vix certis. ¶†Sed q̃d ſi ſpoliatus ſit cappa vel libro: nũquid põt petere reſtitutionẽ? Quæſtio eſt venerealis xxxix. vide eã: & eſt ſolutio q̃ ſic, ſi nõ ſit Abbas, vel ſyndicus, qui agat noĩe monaſterĵ: ipſe tñ eã petet noĩe monaſterĵ. [m] quia veſtis, quã portat, nõ eſt ſua, nec̃q̃ cuculla: vt in concor. quæ ſunt ſuprà, verſi. proxi. in prin. nec etiã eã poſsidet, cũ ſit ſeruus: vt liij. diſt. multos. ibi: ſubire ſeruitutẽ. Veſtis enim, qua ſeru⁹ vtit̃, eſt de peculio dñi: vt ff. de pecu. id veſtimẽtũ. At ſeruus nõ poſsidet ea, quę ſunt in peculio. ff. de acqui. poſſeſ. quod ſeruus. Et præterea nihil poſsidet, qui ab alio poſsidet̃. ff. de adulte. ſic eueniet. Siigit̃ non poſsidet, nõ põt ſuo nomine petere reſtitutionẽ. ff. de vi & vi ar. l. j. §. dicit̃. extra, de reſtitu. ſpolia. olim cauſam. prope finem. Si verò Abbas vel ſyndicus ſint præſentes, ipſi agent. arg. ff. de preca. ſi adoptauero. & in prædi. l. libera. veruntamen ſi ille ab eccleſia ſua vel prioratu eĵciatur, poterit petere reſtitutionẽ. arg. extra, de reſcriptis, cũ dilecta. & de accuſatio. c. olim. & hoc eſt ratione adminiſtratiõis ſibi cõceſſæ, vt prædixi: ſed de rebus propriĵs nõ poſſet, vt dixi. ¶†Sed nunquid Abbas põt monacho cõcedere, q̃ habeat adminiſtrationẽ poſſeſsionum alicuius villæ, & q̃ pro his agat? Dic q̃ ſic, [n] conſtituendo ipſum procuratorem. vel ſyndicũ ad iſta. extra, de ſtatu monacho. monachi. aliàs nõ Nam ſi aliter ageret, oporteret eũ dicere, ago nomine meo quod non licet monacho. xij. q. j. non dicatis. [o] Sed ſuperior vel prælatus agit nomine officiorum, vel obedientiarum ſuarum. Canonicus autem ſecularis, qui proprium poteſt habere: vt xij. q. j. certe. bene põt agere nomine præbendæ ſuę, ſeu beneſi-

h ¶In præſentia. vbi ſcripſi ſup verbo, reſtitui.

i ¶Conceſſa eſt. Vt hoſpitalium rectores: dicebat Vber. de Bo.

k ¶Proprium. Cautius dixiſſet peculium: vt dixit decre. monachi. ſed ſecutus fuit verba Vber. prædicti.

l ¶Voluntate. Et tũc excõmunicatus eſſet per decret. ij. ne cle. vel imo. libr. vj.

¶ADDE, quòd idem quod Speculũ cõſuluit Abbas cõ ſi. lxxxiij. libr. j. & ibi vide q̃d ſi ſunt in ſtudio de licentia epiſcopi: quomodo monachus agere poſsit contra Abbatem.

¶Monaſterĵ. Dixit Dama. qui eandem quæſtionẽ poſuit, & non ſuo.

¶Quod ſic. Secundùm Inn. & Hoſt. vt ſcripſi de reſcri. c. edoceri. ſuper j. gl. in prin. à ſup.

¶Dicatis. Hoc reaſſumit infra in vlt. col.

cñ pro iuribus ipſius:et dicere in libello,ago nomine meo.extra,de proba.ex literis. Vtrũ aũt monachus,& ſimiles,valeant accuſari:dicã j.titu. proxi.
53 ver.itẽ ſeruus.& ſeq.¶†Itẽ[a] excipiẽ cõtra fideiuſ-
a ſorẽ qui agit vt liberet à fideiuſsione:qꝛ nõ põt agere priuſqꝫ ſoluat.ff.de cõdi.inde.indebitũ.& Inſti. de fideiuſ.in prin.niſi in caſibus,qui ſunt ff.man.l. Lucius Titius.& C.eo.ſi pro ea.Contra quã extra de fideiuſ.c.fi.Itẽ excipitur cõtra actorem qꝛ nimis maturè agit:vt cũ pupillus agit ante finitã tutelã:et cũ debitor agit pignoratitia intra ſolutionẽ & debiti obligationẽ:vt ff.de tut.et ra.diſ.l.niſi finita.& l.ſi tutor Reipu.§.fi.& l.ſeq.& ff. de pig.act.l.ſi rẽ alienã.§.omnis.licet debitor ante ſentẽtiã offerens rectè egiſſe videatur:vt ad l.in fi.Sed & ſi ſtipulatus fuero centũ amphoras vini ex fundo Titiñ:vel Arethuſæ partũ:licet pura videatur obligatio,tñ propter tacitã cõditionẽ,quæ ineſt,expectare debeo,donec naſcatur.ff.de ver.ob. inter ſtipulantẽ. §.ſacrã.ver.ſi ſtipulatus.& l.interdũ.j.rñ. Idẽ quoque eſt,ſi hæres dãnatus fideicommiſſario de reſtituẽda hæreditate,recepta ab eo certa pecuniæ quãtitate: vel inſtitutus eſt ſub cõditiõe nominis ferendi,[b] vel ſub alia poſsibili & honeſta,& non turpi: quia oportet eã impleri,vel æquipollẽs fieri. ff.ad Treb.facta.§.ſi in dãda.aliàs,ſi verò.& l.ſi mulier. §.Braſidas quidã.ff.de cõdi.& demõ.l.non dubitamus.& gñaliter oẽs creditores impediũtur agere ante diẽ vel cõditionẽ:vt ff.de pac.itẽ quia cõuentiões.& ff.qñ di.le.ce.l.cũ illud.in fi.& Inſti. de exb cep.§. tẽporales.& licet olim ꝓderẽt cãm, ſi prius agebãt:hodie ſolũ duplicanꝫ induciæ:vt in cõcor. quæ ſunt infrà,ver.itẽ quod plus petit.Tñ quandoqꝫ ex cã iuſta añ diẽ exiſtẽtẽ agit ad cautionẽ:vt ff.de pig.l.grege.§.pe.& ff.de iudi.in oĩbus bonæ, nã & is,qui aliqd ſtipulaꝫ ſub cõditiõe,creditor eſt anteqꝫ ipſa exiſtat.[c] Is verò,cui aliquid ſub cõditione legatur,interim nõ eſt in numero creditorũ:vt ff.de act.& ob.is,cui.& Inſtit.de ver.ob.§.ex cõditionali.ar.cõtra.ff.de ver.ſig.creditori.& l.ñ.& l.cõditionales.Lex tñ indiſtinctè dicit ſolũ debitorẽ,à quo inuito pecunia põt exigi:vt,ff.de verb. ſigni.
54 ¶†Itẽ repellit,qui alienã litẽ vult agere:cũ alius ei præferatur:vt ff.de inofficio.teſta.l. poſthumus.§. ſi quis ex his.C.qui admit.ad boñ.poſ.l.fi.in fi.C. de edi.di.Adria.tol.l.j.ff.de acqui.hære.l. quandiu. j.& ñ.C.de li.cã l.j.ff.de iur.deli.l.ſi plures. Veruntamen pater agit pro filio,quẽ habet in poteſtate. C.de bo.ma.l.j.Itẽ negotiorũ geſtor,ſi talis ſit, qui ſine mandato admittit:alienã litẽ poteſt proſequi: vt ff.de ne.geſt.ſinautẽ.Itẽ orphanotroph⁹, actor, ſyndicus,œconomus,& huiuſmodi, admittunt:vt j.per ſpeciales tit.apparebit.¶Itẽ repellit filius natus,ſi petat vltra quartam hæreditatis, prægnante vxore patris.ff.ſi pars hære.pe.l.j.§.interdũ.& l.antiqui[d].ff.de iudi.ſed & ſi reſtituatur.§.fi. ¶Itẽ repellitur regulariter quilibet veniẽs contra factum ſuũ.extra,de cleri.coniug.diuerſis.xñ.q.ñ. monemus.Sed hoc fallit in quibuſdã caſibus ſpecialib⁹: vt ibi no.et ff.de adop.poſt mortẽ.ff.cõmunia prę di.venditor.ff.de reiudic.iudex.xñ.queſtio.j. certè
55 ego.extra,de ele.noſti.¶†Itẽ turpitudinem ſuam, vel ignauiã allegans.extra,de do.inter dilectos.de conceſ.præb.cũ ſuper C.de tranſac.l.tranſactiõe finita.ff.de le.ñ.qui ſolidũ.& §.etiã.C.de ſer.pig.da. ma.ſi creditoribus.¶Itẽ qui plus petit cã,vel tempore,vel re,vel loco:quod dic vt extra de plus pe. c.vnico.& C.eo.l.vna.& Inſti.de act.§. ſi qs agẽs. & in §.tripli.& Inſti.de exce.§.appellaꝫ.& j. e.de plus peti.¶Itẽ qꝛ vult propria authoritate ſibi ius dicere.qd̃ eſſe nõ debet:vt ſ. de iudi.dele.§. ſupeſt. ver.itẽ ſi velit.& ver.itẽ ſi cã.& ſeq. Nõ em̃ debet qs in propria cauſa eſſe iudex.C.ne qs in cã ſua iudicet.l.j.nec ſe debet vindicare.qd̃ ſi fecerit puniꝫ. ff.qd̃ me.cã.l.extat.C.de iud.nullus. vbi de hoc.in
c auꝫ.vt defun.ſeu fu.eo.§.j.[e] ¶Fallit tñ in caſib⁹,in quibus põt qs ſibi ius dicere.Et primò fallit in his caſibus,in quibus põt quis aliquem ſine iudice capere:quos dic vt j.titu.de accuſa.§.j. verſicu.hoc tamẽ.¶Itẽ fallit:nã inueniẽs ſuã poſſeſsionem vacuã põt eam propria authoritate ingredi. ff. quorũ lega.l.j.in princip.extra de ordi.cog.c.ñ. ¶Tertiò, cùm inter partes cõuenit, vt res authoritate ꝓpria capiatur:vt C.de pig.act.pignore. & de pig.l.iñ.ff.
f de contrahen.emp.l.ſi quis ſub hoc[f]. ¶Quartò,debitorem fugientem creditor ſua authoritate capit. ff.de his quæ in fraudem cred.ait prætor.§. ſi debi-
56 rem. ¶†Quintò, põt dñs ſua propria authoritate eĩcere colonũ penſionem ſtatuto termino nõ ſoluentẽ.C.locati.l.iñ. & de iure emph.l.ñ.ff.eo. gñr. §.inter locatorẽ.extra eo. tit.c.pen.& fin. ¶Sexto, ratione officij,tutelæ.vel curę.quã quis adminiſtrauit,qui ſibi dicit ius.ff.de admi.tut.quoties.§.ſicut. ff.de cõtrahen.emp.fiſtulas.§.j.& C.qui da.tut.vel g cur.poſ.creditorẽ.¶Septimò,in ꝓcur.& negotiorum geſtore, qui poſſunt vti retẽtione expenſarũ, quas fecerunt.ff.de ꝓcu.quę oĩa.§.fina.ff.de negot. geſt.debitor.§. ſed ſi eꝓi.¶Octauò, ſi magiſtratus copia non habeatur.C.li.x.de ꝓcu.generali. ¶Nonò,cũ eccleſia rem immobilẽ ex permutatiõe trãſtulit in principem, & eandem trãſtulit princeps in priuatũ: tũc em̃ œconomus ſua authoritate rẽ apprehendere põt,& ad eccleſiã reducere:vt in auth. col.v.vt de cætero eccleſia.cõmuta.non ſi.§. de cætero.¶Decimò,ſi venditor vni emptori ad metiendum vinum certam diem præſtitit: poſtea verò ei
§ denunciet,vt vinum tollat.poterit enim vinũ fun- h dere emptoris periculo, niſi tollat.ff. de pericu. &
57 cõmo.rei vendi.l.j.§.licet.¶†Vndecimò:ſpoliatus i põt ſpoliatorẽ incontinenti cõtinuato bello deĩcere.ff.de vi & vi ar.l.j.§.j.& l.iñ.§.cũ igitur.& iñ.q. k iñ.c.fin. ¶Duodecimò, ſi quis citra ſeruitutem per domum meam aquæductum pertraxerit : poſſum propria authoritate illud interdicere.ff.ad l.Aquil. quemadmodum.§.j.rñ.j. ¶Decimotertiò, fur nocturnus poteſt à quolibet capi : non tamen occidi l nili defenſionis cauſa.ff.eo.itaqꝫ.extra de homici.c.
58 ſi perfodiẽs.& c.ſuſcepimus. ¶†Quartodecimò,ſi incendiũ immineat, poſſum authorite propria vicini domum deſtruere.ff.ad l. Iul. de vi pu.vel priua.l.ſi quis.§.qd̃.dicit. Ad hoc facit ff.ad l.Aquil.ſi quis fumo.§.j.ff.de incend.rui.nau.qui autem.§.ait prætor. In hoc tamẽ caſu dicunt quidã vicinos debere cotribuere pro damno reſarciẽdo.arg.ff.qd̃ vi aut clam.ſi ali⁹.§.eſt & alia.& C.de oper.publi.l.
g ædificio.ff.ad l.Rho.de iact.per totũ[g]. ¶Quintodecimò, ſi poſt tres denunciationes te inuenero in domo mea,vel in popina coeuntẽ cum vxore mea, te ſine iudice interficiam:ſi verò loquentẽ,te capiã. m in auꝫ.vt lice.ma.& auæ.§.his quoqꝫ.& §.ſeq.coll. ix.& ff.de adul.pater.& l.quod ait lex.& l.marito.
h arg.cõtra xxxiñ.q.ñ.inter hæc veſtra[h]. ¶Sextodecimò, curialis ſeu officialis fugiens, ſine iudice capi põt.C.vbi quis decu.vel cohort.l.j. & in præ.l.generali.¶Decimoſeptimò permittitur alicui in caſu ius ſibi dicere in odium ſui,& in fauorẽ eius, cõtra quem vult ſibi ius dicere: vt ff. de peti.hære.ſi quis poſſeſſor.§. ſed ſi ipſi. ¶Decimooctauò, verberaꝫ Iudæus, vel alius qui nõ põt à iudice aſs cogi:quia citatus nõ vult venire,ſecundũ Ioan.And.in prę.l.
i gen raliter.& in prædi.l. nullus.[i] ¶Decimononò, in caſu, qui eſt C. libro xñ. de metall. l. deuotum.
59 ¶†Sed pone [k], inuenio pecudẽ tuã in mea ſegete
k damnũ dantẽ:nũquid illã propria authoritate capere poſſum,& tenere,donec mihi ſatisfeceris? Et videtur qꝛ ſic,nam furẽ in furto inuentũ capere poſſum. Talis em̃ dicitur manifeſtus. Inſti. de ob.quæ ex delic.naſ.§. furẽ.nec ex hoc teneor actione iniuriarum:cũ hoc tm̃ fecerim iuris mei cõſeruandi cauſa.ff.de iniur.iniuriarum.extra de elec.cum eccleſia Vulterana.nec furti:cũ animũ lucrãdi non habuerim.Argu.tñ contra qꝛ non poſſum.ff.ad l.Aquil.l.
l Quint⁹[l].Dic qꝛ nõ poſſum capere, vt teneaꝫ donec mihi ſatisfactum ſit,quaſi loco pignoris:poſſum tñ capere & tenere,donec ſciat dñs:cõtra quem agere
60 poſſum.¶†Itẽ excipitur [m] cõtra locatorẽ,vel com
m modatorẽ petentẽ rem locatã, vel cõmodatã ante vſum cõpletũ.ff.commo.in cõmodato.§.ſicut aũt. extra eod.c.vnico.in fin.ff.loca. ex conducto.in fi. Exceptis caſib⁹, quib⁹ cõductor impunè repellit. C.loca.

a ¶Item. Reaſſumit quaſi ad literã verba Vber.de Bob. vſqꝫ ad ver. itẽ qd̃ vult.

b ¶Ferendi.i. qꝛ nomen certum, fortè teſtatoris ſibi imponeret.& ibi etymologizat Accur. nõmen ſuum.dicebat Vber.de Bo. quia malum eſt inhoneſti hominis nomen aſſumere.

c ¶Exiſtat. Quo ad quæ cenſeatur creditor,no.in l.is,cui. ſtatim alle. legatarius aũt pro tanto non cenſetur creditor:quia prius decedens non tranſmittit ad hæredes. C. de cadu.toll.l. vna. §.finautem.

d ¶Antiqui.Per hãc l.in fi.melius intelliges,ſ.quia incertũ eſt quot naſcãtur.

e ¶§.j.An procurator epiſcopi coram ipſo,vel eius vicario, vel delegato cauſam epiſcopalis mẽſæ agere poterit? Vide in Summa Hoſtien. & de ſen.& re iudic. ſub rúbri.de ſen.§.quis debet.verſi. ſed nũ quid poteſt epiſcopus. & quod ſcripſi de,çenſi. venerabili.ante fi.magnæ gloſſæ.
¶ADDE Oldr. conſi.clvj.

f ¶Hoc.Formam huius conuentionis vide j.de oblig.in prima forma, ibi pro quibus omnibus &c.Et ad hoc facit quod ſcripſi poſt Inno.& hoc.de foro comp.verum in gloſ.ñ.verſi.dicunt autem quidam. & quod ſcripſi de ele. licet.ñ.li, ſuper iiñ. &.v.glo.

ADDE vt per Barto.in l. creditores.C. de pign. Et ad verſi.item fallit. adde pulchrè Pau. de Caſtr. conſilio xxxv.incip.priuſquàm. Item ad verſicu. iiñ. adde poſt Barto. in d.l. debitorẽ.Pet.de Anch. conſi.xxñ.

¶Per totum. Vide quod dicã infrà de iureiur. §. ñ. ſuper verſi.ſed pone inimicitias.

ADDE, vt plenius per Ang.cõſi. cxcvñ. & verſic.v. adde Alexan. cõſi. cxxxj. cum ſeq. & ibi quid ſi ſit ꝓmiſſa pœna de ſoluendo in tempore.

¶Veſtra. Dic vt ibi hot.

¶Nullus. Alleg.in prin.huius verſi.

¶Pone. Additio fuit iſte verſi. receptus de Roſ. titu. de actione in factũ de pauperie añ fin. Quint⁹. Per quam legem dicebat idẽ glo.j.in decre.ſi læſerit.de iniur.& dam.da.

ADDE quòd Barto. Rom. Pau. de Caſt. Inn.& cõiter doct. idẽ tenẽt in l.hoc amplius.ff. de dam.infect.

¶Item excipitur. Reaſſumit verba Vber. ꝑdicti vſqꝫ ad ver. itẽ repellere, qui ſine except. verbis Bal.ſub ver. itẽ illuſtris. & ver. rector quoque. & ver. qui de quadrageſima loqui.

¶ADDE ver.ſeq. itẽ repellitur quæ ſcripſit Roma.conſil.ccccciñ.vbi ponit quomodo intelligatur illa regula, Quẽ de euict. &c. adde verſi.item repellitur creditor. qꝛ illud eſt verum, niſi notoriè cõſtet debitorem principalẽ nõ eſſe ſoluendo, vt voluit Bart. in l. decẽ. de verb. obliga. in l.fina. ff. ſi cert. peta. Bald. conſil.xxv. & clxviiñ.lib.iiñ.& conſilio xiiñ.et xxiiñ.lib. j.& lv.eodem libr. Abb.cõſi. xxix.&

C.loca.eo.ff.eo.l.quæro.§.inter locatorẽ.in fi.extra, eo.propter.licet aliud
a sit in precario: quo quis[a] nõ vtitur, niſi quãdiu patiẽ, qui conceſsit.extra, de
preca.c.fi.ff.eo.ait prætor.§.j.& l.cũ precario. ¶ Itẽ repelliẽ vẽditor, & eius
hæres vendicãs ab emptore rem, quã vendidit.ff.de euict.l.vendicãtẽ.& ff.
de exce.rei ven.& tra.l.j.C.de rei vend.cũ à matræ.C.de reb.alie.nõ alie.vẽ
ditrici.vel etiã ſi agat ex vendito, anteq̃ res ſit vendita, vel tradita, vel ſal-
tẽ oblata. Et etiã excipiẽ cõtra emptorẽ agentẽ ex empto priuſq̃ pretium
ſoluat, vel offerat venditori.ff.de act.empti & vendi. Iulianus.§. offerri.&
§.ex vendito. Inſtit.de re.di.§.venditæ.ff.de contrahẽ.empt.quod vẽdidi.
extra, de fide inſtru.cũ Ioannes.prope prin. Vel ſi agatur ex ſtipulatu de
euictiõe priuſq̃ res empta, per ſentẽtiã ab eo euincaẽ.ff.de rei ven.vtiq̃.ff.
de euict.euicta.j.rñ.& §.j.extra, de emp.& vendi.c.fi.licet emptor bonę fi
dei poſsit ex empto agere cõtra venditorẽ alienæ rei priuſq̃ res euincaẽ:
61 vt ff.de acti.empt.l.ſeruus, quẽ.§.fi. ¶ †Item repelliẽ creditor volẽs cõueni
re mandatorẽ vel fideiuſſorem, vel pignorũ poſſeſſorẽ, niſi prius principa
lem excuſſerit debitorẽ.in auẽ.de fideiuſ.§.ſed ne quis.C.de ac.& ob. auẽ.
ſed hodie. Idem puto in beneficio epiſtolæ diui Adriani, & nouæ cõſtitu-
tiõis, quæ iuuat reos debẽdi, q̃ ante litis cõteſtationẽ ſit opponendũ: vt ff.
de tute.& rati.diſ.l.j.§.nunc tractemus.& in auẽ.de duobus re. Dic vt j.de
excep.§.dicto.ver.quid de exceptione beneficiñ. Itẽ differtur iudiciũ, ſi im
puberi quæſtio ſtatus moueaẽ.ff.de Car.edic.l.iiñ.§.duæ.& C.ad Car.l.j.&
62 iñ. ¶ †Illuſtris perſona nõ põt agere per ſe, ſed per procuratorẽ C.de pro-
b cu.l.pe.& auẽ.quod ius.vt[b] ſunt cardinales, & primates, & tales, qui mina-
cẽ timorẽ ſuis aduerſariis inferre poſſunt: ſed & maiores magiſtratus, & q
cũ eis ſunt, ſicut non cõueniunẽ, ſic nõ cõueniũt, niſi vſq̃ ad litis cõteſtatio
nẽ: & hoc ſi res vrgeat.ff.de iudi.pars literarũ.ff.de offi.preſi.ſenatus. Quod
de tẽporalibus magiſtratibus intellige, ſ.de conſulibus, de poteſtatibus, de
præſidibus prouinciarũ, & procõſulibus, & prætoribus, & ſimilibus. Pre
c miſſa vero intellige de perpetuis. Horũ tñ procuratores dicit Bagarotus[c]
d admittendos ad inſtar illorũ. Et idẽ de illis qui à Principe[d] ad certas pro-
uincias mittunẽ, quos legatos vulgariter appellamus.ff.de iudic.legatus.iñ.
& l.is, qui.& j.di.ius gẽtiũ.xciiñ.di.ſi quis legat.& dicã j.in ti.de reo. verſi.
63 itẽ cõſul. ¶ †Sed q̃d de maioribꝰ magiſtratibus? Dic vt in præ.l.pars. ¶ Itẽ
tutor & curator durãte adminiſtratione prohibẽtur ſuo, vel ſuo & pupil-
li ſimul nomine contra tutorẽ & curatorẽ actionẽ tutelæ experiri.ff.de ad
mi.tuto.cũ plures.j.rñ.& l.actus.C.eo.l.iñ.ff.de tute.& ra.diſt.l.niſi.& l.ſi
tutor Reipu.§.fi. Sed tutor & curator vel procurator vel œconomus de-
poſito officio nõ arguũt inuitis dñis directis actiõibus durante officio ſibi
quæſitis: quia illi, quorũ noĩe litigauerũt, in ſuis vtilitatibus præferuntur.
ff.de procu.in cauſæ.§.fi.& l.ſeq.& C.qñ ex fac.tut.vel cu.l.iñ. Aſsiſtere tñ
poſſunt agentibus inchoatis: vt j.de tu.& cur.§.generali.ver.itẽ quod his.
Sed nec cõueniri poſſunt: vt dicã j.ti.de reo.ver.itẽ tutor. De hoc not.j.tit.
de tut.& cu.actor.tñ procurator petẽs ſibi ex iudicato ſatiſſieri, audiẽ, vbi
64 dñs nõ eſt ſoluẽdo.ff.de procura.actor. ¶ †Rector quoq̃ eccleſiæ poſt di-
miſſam eccleſiã põt repetere fructus ſibi per prædonẽ ſubtractos tẽpore
regiminis, vſq̃ ad tẽpus perceptiõis ſecũdi beneficiñ: licet perierit actio p
receptionẽ ſecũdi beneficiñ: quia debiti ſunt iure actionis.C.de iud.l.j.ff.de
eo quod cer.lo.l.iñ.§.idẽ Iulianus. ſecũdũ Vincẽ. vt ipſe no. extra, de elec.
e dudũ.iñ.[e] Et ſeparatos à ſolo: vt no.j.de fruc.& intereſſe.§.j.ver.ſed pone.
& ſeq. Et vſufructuario per dñm iecto, cogiẽ dñs ſibi cõſtituere vſumfru
ctũ deperditũ.ff.de vi & vi ar.ſi plures.§.deiectũ. ¶ Itẽ excipiẽ cõtra acto
rẽ, q̃ præpoſtere agit, iuris ordine nõ ſeruato: vt ſi prius agit de proprieta
te, cq̃ de violentia: vel ſi quæſtionẽ præiudicialẽ poſtponit.iñ.quæſtio.j.in
primis.C.de app.l.j.C.de rei vendi.ordinariñ.C.de interdict.l.incerti. C.lo
ca.l.j.& l.oẽs.& ff.de iu.ſi de vi.extra, de iudi.c.examinata.C.de ordi.cog.
65 ſi res.& iñ.quæſtio.xj.c.nõ eſt credẽdũ.§.aliq̃. ¶ †Itẽ excipiẽ cõtra volen
tem agere furti vel iniuriarũ actiõe, q̃ remiſſa eſt actio pacto, vel trãſactio
ne, vel diſsimulatione, vel q̃ ipſe obiecti criminis eſt innocens.ff. de pact.
ſi tibi decẽ millia.§.j.& iñ.& l.ſi vnus ex.§.ſed & ſi pactũ. Inſti. de iniu.§.fi.
ff.eo.non ſolũ.§.j.& l.eũ qui nocentẽ. Argu. contra finale dictũ: quia non
relatione criminis, ſed innocentia reus purgatur.iñ.queſtio.xj.neganda.&
f c.ſeq.[f] Item excluditur agens rei vendicatione, vel noxali actione, ſi reus
neget ſe poſsidere.ff.de rei ven.l.qui petitorio.ff.ſi ex nox.cauſa aga.l.iñ.§.
j.niſi primò poſſeſſor de medio fuerit redargut[9].ff.de noxa.act.l.quoties.
§.j.& iñ.l.ſi ſeruus depoſitus.§.fi. Similiq̃ modo ſi poſſeſſor pignoris ne-
gat rem fore eius, cuius actor eam eſſe aſſerit: probata verò actoris intẽtio
ne, dicit ſe emphyteutam, vel etiã iuris poſſeſſorem: oportet à ſe poſſeſsio
nem tranſferti prius, cq̃ ſuper iure ſuo audiaẽ: vt C.qui po.in pig.ha.l.item
poſſeſſor. Sed & ſi reus debitũ confiteatur, & ſoluere ſit paratus: nõ cogiẽ
g ſuſcipere iudiciũ: vt infra, in tit.de reo.ad fin.[g] Et iunge hic quod not.j.de
act.ſeu peti.§.in anterioribus.in prin.& §.ſequitur.verſi.ſi autem velit.&
ſeq. ¶ Item in reali actione actoris intentio deuiatur, ſi reus ante litis con-
teſtationem exhibeat rei petitæ poſſeſſorem.ff.de rei ven.l.is, qui ſe obtu
lit.& l.ſeq.& l.ſi autem.in prin.& in noxali, ſi oſtẽdat ſeruũ noxoſum, ab
alio defendi cum ſatiſdatione: vt ff.de nox.act.l.ſi plurimũ. Et in cauſa cri-
minali ſi accuſatus oſtendat criminoſum.C.ad l.Corne.de falſ.l.ſi maiorẽ.
66 ¶ †Item excipitur contra actorem de compenſatione, quæ tamen ſit liqui
da, & non multis ambagibus inuoluta. Et hoc tam in criminalibus, quàm
in pecuniariis, quàm etiam in turpibus & famoſis.ff.de compen. in l.j.&
l.ſi ambo.C.eodem.l.fin.ff.ſolu.matri.l.viro.ff.de dolo.ſi duo. C. de libe.
cauſa, ſi filium.ff.de eo, per quẽ fac.eſt.l.fin.§.ſed ſi
ſtipulatio.ff.ad l.Aquil.ſcientia.§.cũ ſtramẽta. ex-
tra, de depo. bona fides. in fin. ¶ Item impediuntur
agere venditor, mulier, debitor, et dominus de pro
prietate rei venditæ, vel pignoratæ, vel in dotem,
vel in feudũ, vel in emphyteuſim datæ.ff.de re iu-
di.l.ſæpe.C.de rei ven.doce.& ſuprà, verſi. item re
pellitur venditor. ¶ Item impeditur actor agere
tẽpore quadrageſimæ, ſaltẽ in cauſa criminali.C.de
h fer.l.quadraginta. ſed hoc nõ ſeruatur.[h] Idẽ & tẽpo
re feriarũ, niſi in caſibus ſpecialibus.ff.de fer.l.j.&
iñ.& extra, eodẽ.c.primo & fina.de dilat.c.fi.& in-
frà, de fer. ¶ Itẽ repelluntur, qui vocant in ius eos,
qui vocari non poſſunt: qui habentur ff. de in ius
vocan.l.iñ.iiñ.& iiiñ.reſpon.primo.& in aliis ff.de in a
iur.nec magiſtratibus.in auẽ.vt cũ de appel.cog.§.
penulti. & ſi.colla.octaua. Dixi aliquid ſuprà, ver.
67 item q̃ eſt libertus.& dicam infrà, ti.proxi. ¶ †Itẽ b
repellitur, qui cauſam non exprimit in libello. iiñ.
q.iiñ.c.induciæ.§.offeratur.extra, de libel.obla.c.fi. c
Et generaliter proponẽs actionẽ nimium genera-
lem ſeu ambiguam & confuſam: infrà, de actio. ſeu
peti.§.ſequitur.in prin.& verſi.illud quoq̃. Item d
proponens contrarias opiniones repellitur. C.de
iur.l.prima.C.de codicil.l.fina.in princip.C.ſi ſer. e
exte.ſe emi man.l.vna.extra, de appel.c. ſolicitudi
nem.in fin.lxxiiñ.diſt.geſta. Vel diuerſas: & com-
pellitur alteram eligere, niſi vna ſit alterius præpa-
ratoria: vel niſi vna ſit pœnalis ſui natura, & ab ini f
tio: altera verò rei perſecutoria: vel niſi hoc faciat
contumacia rei non reſpondendi.ff. de tributo. l.
quod in hæredẽ.§.eligere.ff.de legatis ſecundo.cũ
filius.§.variis.ff.de condi.fur.ſi pro fure. reſpon.j.
ff.de fur.ſi pignore.§.cùm furti.ff.arbo. fur. cæ.l. g
prima.& l.penul.ff.quorum le.l.prima.§.quod ait.
68 ff.ad exhi.l.tertia. Eſt autem perſonalis. ¶ †Quid
ergo ſi deiectus de poſſeſsione fundi, vel domus,
proponit pro vna parte fundi interdictum vnde h
vi, & pro alia triticariam actionem contra deiecto
rem vel inuaſorem? Videtur admittendus, argu. de
vi & vi arma.l.j.§.ſi fundus.extra, de proba. licet.
Nam & triticaria contra prædonem intentatur.ff.
de condi.triti.l.prima.§.fi.& l.ſeq. Dominus tamẽ
i Vbert.de Bona.[i] dicit contra, ſumens argumentũ i
ex ratione legis: quæ redditur in præal.§.variis. Et
ad hoc accedit arbo.fur.cæ.ſi gemina. Secus cùm
partem fundi, vel domus emit à domino partis:
aliam à non domino. Vel ſi vna pars domus erat
feudum, alia allodium: quia tunc pro vna parte Pu
blicianam, pro altera rei vendicationem intenta-
bit: & pro parte vtilem, & pro parte, quę eſt allo-
ium, directam rei vendicationem.ar.ff.de publi.l.j.
ff.ſi ager vectiga.l.j.§.j. veruntamen ſi conduxit a-
ream, & poſtea impoſuit ſuperficiem: qualem pro
ſolo, talem pro ſuperficie ſoli dominus poterit in- k
tentare.ff.de ſuperficie.l.j.§.ait. In pœnalibus au-
tem, ſi dantur ex vno facto, oportet alteram eligi:
veruntamen ſi plus eſt in vna, cq̃ in altera, poterit
actor per aliam conſequi, quod non conſequitur
per eam, quam intentat.ff.commo.l. vnde quæri-
tur.& l.prece.ff.de act.& ob.qui ſeruum. Si verò
ex diuerſis factis dantur: vna non impeditur per
aliam: imò poterunt ambæ in eodem libello inten
tari: vt furti, pro ſeruo furrepto: & legis Aquiliæ
pro occiſo, ſi ſeruus ſit à fure occiſus: vt ff. de pri-
k ua.delict.nunquàm.ff.de regulis iuris.nunquàm[k]
ſuper hoc. vt infra, de act. ſeu pe. §. ſequitur.
verſicu. notandum etiam. ¶ Item repellitur, qui
ſine principali reſcripto alium vocat ad extra-
ordinarium iudicem. C. de iuriſdictione omnium
iudicum l. in criminali. C. de dila. l. ſi quando.
quæ eſt iiiñ. quæſtion.iiñ.capitu.induciæ. §. ſpa-
cium. ¶ Item repellitur, qui libertatem, vel aliud
ex teſtamento petit contra hæredem ſcriptum,
qui ſuſcipit, vel ſuſcipere ſperat iudicium pe-
titionis hæreditatis: ne per hanc petitionem
hæredi præiudicetur, quo ad illud iudicium.
C. de petitione hæreditatis. l. finali. eodem.
lege, ſi quis libertatem. ff de actioni. & obligā-
tioni. qui cum hærede. ¶ Item qui facit præiu-

lxxñ.Pe.de Anch.
conſi.ccxcv.et ccc-
xviñ.An autem ſal
tem requiratur ſu-
per hac notorieta-
te ſententia iudicis.
Bald.in l. ſi quis.§.
habet.& ff.de ope.
noui nun.ſed tenet
q̃ ſic. Idẽ conſuluit
Roma.conſil.xciij.
& ccxj. licet aliqui
contra in d.§. ha-
bet.

¶ Quis. Quia mera
liberalitate cõceditur. Vbert.

¶ Vt incipiũt ver
ba Bagaroti.

¶ Bagarotus. Vbi
expreſsi in princi.
huius tit.

¶ Principe. Vt troq̃
dixit Bagarotus.

¶ Dudum.iñ. quod
ſcripſi de præben.
de mulcta. ſup ver.
habebat.

¶ C.ſeq. Dic vt no.
ea.q.in ſumma, vbi
diſtinguitur inter
accuſationem et ex
ceptionem.

¶ Ad fi. Vbi ponit
quid de confeſſo
partem debiti, di-
xit Vber.

¶ Seruatur. Etiam
in curia Romana:
vt no.xv.q.iiñ.pla
cita. & de hoc ple-
nius infra, de fer. in
j.col.

¶ De Bona. Con-
ſcientia ductus illũ
nominat: cũ tamen
ferè totũ, quod eſt
ſuperius, fuerit eius
quo ad caſus. hic
autẽ dixit ſui ope-
ris rub.iñ.in fi. vbi
ad literam habetur
totũ, quod in hoc
verſi.ſequitur.

¶ Nunq̃. Hic eſt
finis Vberti. de Bo
na. ſequentes caſus
ferè omnes fuerũt
Bagar. vbi s. vſque
ad verſi. item con-
tra prælatum.

a ¶Cõsueuit.Nec est clarior.

b ¶§.j. Dixit Rof. vbi ś.prope fi.q̃ de iure Lõbardo.mulier sine mũdualdo suo agere nõ põt, vt in Lõbar.rubr. qualiter muli.ali.p mis.sit.l.j.Si videre vis, est x.ru.secũdi libri.& e.li.ru.ij.est de illa, q̃ sine volũtate mundualdi ad maritũ ãbulauerit.

c ¶In gl.j.ś.vide qđ sup ea dixi tractando qñ p̃cludit̃ via huic cautiõi,ex quo lis cõtestata nõ est.

d ¶Actor.libr.vj.& hoc dictũ erat ś.ea. colũ.post ver.excipitur.

e ¶Si pater. De procur.c.ij̃.lib.vj.

f ¶§.illud. De hoc plenè scripsi de libel.obla.c.ij̃. super ver.quia sum hęres.

g ¶Ostendat. Dicit Nepos de Montealbano q̃ sic̃ seruat̃ in diœcesi Tholosa. & Caturcen̄. si reus hoc petat.

h ¶Valet. In actiõe reali.

i ¶Hęredẽ. Saluo qđ scripsi de lit.cõtest. c.vno.lib.vj. super verbo,impediat.

k ¶Quasi. Nimis patẽs furtũ fecit Gul. Cõpostellano,cui⁹ ad literam fuit hæc quęstio in decre.nihil est.de elec.in fi. & ibi sup fi. vlt.gl. & in fi.huic remittẽdo đci.gl.illã. Itẽ huic fini nõ obstat qđ no.infrà,de proba.§.j.pe.col.versi. verũ licet.hic enim formaẽ cas⁹ de eẽpo valde remoto.

l ¶Constitutus est. Vide qđ scripsi de procu.c.vlti.super fi.vlti.glo.

¶ADDE Abbatẽ Sic.in c.edoceri. extra,de rescrip.

☞ADDITIO. Adđ do. de Rota ĩ dec.ccccl xvj.inci. cõfessio p̃lati.ĩ nouis.vbi anp̃latus sit ltĩmus administrator à iure deputat⁹ oĩum eccl̃iarũ, monasteriorũ et cõgregationũ suę diœcesis:& an ꝑillis possit sol⁹ agere ĩ iudicio,& defendere,si bona sint cõia : & quid si sint discreta & vide Ludo. Ro.

dicium maiori' quæstioni, de minorij causa iudicium proponendo.ff.de iudicijs.l. per minorem. ff.de in integ.restit. scio.& iij̃.q.xj.c.non est. §.aliquando.& legib.ibi positis. ¶Excipit̃ quoq; q̃ nõ satisfecerit.j.ti.de satisdã.§.j.Item q̃ nõ venit in termino,ad quẽ reũ citari fecerat: vnde nõ audietur, nisi prius refundat expensas,& caueat de fideliter comparẽdo.extra,de do.& contu.actor.lib.vj. C. de iudi.sancimus.Item quod noluit agere intra tẽpus sibi præfixũ. Ad hoc C.de inge.ma.l.diffamari. C.de accu.Titia.extra,de restit.spo. frequens.§. solet.lib.vj.extra,de clandesti.despõ. cũ inhibitio. ¶Itẽ repellitur,qui experitur corã iudice eo, quẽ dedit: vt in cõcor.quæ sunt ś.de iudi.dele.§.fupest. ver.itẽ si velit.Itẽ repellit̃,qui promisit nõ conuenire reum corã isto iudice arg.C.de pact.l.penulti. extra,de iud.ca.j. ¶Sed videt̃ tale pactũ nõ valere. ff.eo.l.ius publicũ.super quo vide.j.de cõpetẽ.iu-
69 di.adi.§.j.ver.circa hoc quęritur.& seq. ¶†Idem si pater corã filio iudice,vel ecõtra,de famosa actione experiantur:quod dic vt j.§.supereſt.ver.item si maritus. ¶Itẽ vbicunq; iudex suspectus est, vel non potest esse iudex.quod dic vt in dicto §. su-
70 pereſt.& seq. ¶†Item repellitur, qui restitutionẽ causæ petit coram eo,qui tribunali non præest, ve qui à principe delegatus non est. C. vbi, & apud quos in integ.resti.postu.l.fi.vel qui restitutionem petit coram minoribus contra sententiam & factũ minorũ.ff.de mino.l.minor autem.C.vbi,& apud quẽ.l.j.Itẽ repellit̃,q̃ satagit agere non in tribunali, sed in popina,vel lupanari vel quouis alio loco,vbi more maiorũ ius reddi non cõsueuit,[a] vel quàm dictũ fuerit.ff.de arbit.si cũ dies.§.penul.ff. de iusti. & iur.l.fi.& de iudi.si locus.C.de dila.à procedẽte. C.quõ et qñ iud.sivt proponis.extra,de rescri.c.fi. etiã si cõtinẽtiã causæ velit diuidere.ff.de iud. nulli. extra de seque.possef.c.j. ¶Itẽ si sup, pluribus psonalibus actionibus velit reũ coram diuersis trahere. extra,de rescrip.c.finali.& c.dispẽdia.lib.vj. ¶Item reus conueniens vel recõueniens actorem,repellitur:nisi hoc corã eodẽ iudice faciat:vt eo.c. dispendia.§.reus.iij̃.quæstio.viij̃.cuius.C.de sentẽ.& interlo.om.iu.auđ.et consequenter. ¶†Item filia sine pa
71 tris cõsensu audienda non est in repetitione dotis: nec econuerso.ff.solu.mat.l.ij̃.& iij̃.vbi de hoc. & l.iiij̃.& in pluribus alijs legibus. Nec etiam mulier constante matrimonio potest dotem,vel res dotales petere ab aliquo possidẽte.C.de colla.do. l.dotes.C.de rei ven.l.doce.& de dotis promiss. si prote.nisi in casibus:vt C.de iure do.vbi.& in auđ. ibi posita.extra,de consue.ex parte.C.de repu.l.j. In multis enim casibus deterior est conditio fœminarum,quàm masculorum:vt dicã j.de procur. §.j.[b] b
¶Quid si pater egit actione de dote, & fundus datus est ei in solutum pro dote:qui postea alienauit eum:& demum ipse obijt:nunc filia,quæ nõ est hęres,petit fundũ:quæritur an possit? Dic vt not. C. de rei vxo.actio.l.prima.& auđ.sed quãuis.& de iure do.l.rem.& facit ff.de colla.do.l.fi.ff.ad l. Falci. pater.ff.quib.mo.pig. vel hypo.sol. Lucius. ¶Itẽ repellitur,si res,quæ petitur,sit præscripta.C.de cõsti.pe.l.ij̃.& de anna.excep.l.j.xvj.q.iij̃.c. placuit. §.potest.extra,de præscri.sanctorũ.& c. vigilanti. & seq.c. ¶Item si trahat reum clericum coram ciuili iudice in causa criminali,vel ciuili:siue trahens sit clericus,siue laicus: vt in concor.quæ sunt ś. de iudel.§.fi.prope fi.ver.item q̃ est laicus. ¶Item consors eiusdem litis,etiã cõiuncta persona, non auditur,sine mandato ante litis contestationem, etiam præstita cautione:sed pòst,sic præstita cautione de rato.C.de consor.eiusdem lit.l.ij̃.& sic intelligitur extra,de consti.cũ M.in principio.tam in tex.quã in glo.[c] & de do.& cõtuma.cùm dilecti.in princi. ¶Itẽ repellitur is,qui non comparuit in termino, ad quem reum vocari fecerat,donec cauerit q̃ fideliter cõparebit,& donec expensas soluerit. extra, de dolo & contuma.c.actor.[d] ¶Item qui procuratorẽ ad totã causam constituit,cũ quo est lis contestata.àmodo enim ipse non potest agere:nisi ex iusta causa procurator fuerit reuocatus.C.de procu.

1.procuratoribus. ff.eodem.l.causæ.& l.ante litis contest.& l.seq.C.man-
e da.si pater.[c] ¶Item qui se dicit hæredẽ,repellitur,nisi dicat an testamento,
f vel abintestato.ff.de interrog.act.si defensor.§.illud.[f] Sed si dicit ex testamento, & altera pars id negat:non tenetur incontinenti probare. Sed in processu iudicij probabit:& ei respondebitur interim super principali. ar.ibi,& ff.eo.l.j.in prin.& j.de instru.edi.§.nũc dicamus.versic. sed quid. ¶Item petenti fundum non respondetur,nisi eum exprimat per decentes confrontationes:vel si plures habet reus sub eisdem cõfrõtationibus,
g nisi ipsum oculo ad oculum,vel digito monstret.[g] ¶Sicintelligitur extra, de lib.ob.c.ij̃.ff.si cer.peta.certum.ff.de condi.& demon.l. nominatim. ff. de censi.forma.& vide j.de libel.conce.§.iuxta propositionis.ver.itẽ non
h valet.[h] ¶Item actor,qui iterum deserit litẽ,ab omni cadit accusatione ipso iure.in auđ.de litig.§.omnes.in fine. ¶Item contra prælatum agentem excipe,q̃ non fuit electus.xliij̃.dist.in mandatis.xxiij̃.quæstio.iiij̃. tres personas.& vij̃.quæstio.j.Nouatianusc.&.c.factus.lxij̃.dist.c.j.& ij̃.vel confirmatus.xij̃.q.ij̃.alienationes.extra,de electi.qualiter.& c. per inquisitionẽ, & c.nosti.& c.bonæ memoriæ.j.viij̃.q.iij̃.talia. & c.seq.Sed & is,qui tanquam prælatus agit,debet in alijs mihi respondere.ff.de re.eo.qui sub.tu-
72 to.& cur.sunt.l.qui neq;.argu.extra,de iudic.cùm deputati. ¶†Sed pone, quidam dicens se episcopum cuiusdam ecclesiæ in Græcia vel in Barbaria, cõuenit me in curia nomine illius ecclesiæ,cui me dicit obligatum in cẽtũ: ego dico:non te cognosco episcopum esse,nec in possessiõe episcopatus esse:nunquid ante litis contestationem tenetur probare se episcopum esse,vel saltem in administrationibus ipsius ecclesiæ in possessione esse? Videtur q̃ sic,in his,quæ nota.j.de procu.versicu.illud quoq;. cum alijs, qui nomine alieno agunt,teneantur docere prius quàm admittantur,se legitimè ordinatos,puta procuratores.extra,de procur.c.j.Item tutor & curator: vt videatur si est datiuus, vel testamentarius:& si datiuus,vtrum satisfecerit,& fecit inuentarium.C.de tut.qui non satisf.l.fin.C.arbi.tu.l. veteris. Item syndicus,actor,œconomus,& similes ad hoc tenentur. ff. quod cuiusque vniuer.l.nulli.Respon.in quæstione proposita & similibus,cũ quis agit aut nomine suo,aut alieno:si suo,puta petitione hæreditatis,vel ex iure cesso,& similibus,non tenetur ante litis contestationem ostendere se hę-
i redem:[i] vel sibi ius esse cessum: vt no.j.de instru.edit.§.nunc dicamus.ver. sed quid ecce.& suprà,ver.item qui se dicit.sicut si rei vendicatione agat,
73 non tenetur ante litis contestationem ostendere se dominum. ¶†Huiusmodi enim exceptiones,non es hæres:non est tibi ius cessum: non es dominus:si probentur,perimunt intentionem agentis:& ideo litis contestationem non impediunt.extra,de lit.contest.exceptionis.lib.vj. argu.contra,ff.fami.er.l.j.vbi contra proponẽtem se hæredẽ,& ad hoc familiæ erciscundæ agenti obstat exceptio q̃ non est hæres.Respon. illud ibi speciale est,ne fiat præiudicium petitioni hæreditatis,quæ de sui natura præcedere debet:vt ibi dicitur. Idemq; dici potest in alijs præiudicialibus: vt si dicatur actor seruus,vel filius conuenti: vt C.de or.iudi.l.j.et ij̃.Institu.de actio. §.præiudiciales.& hæ præiudiciales proponuntur & probantur ante litis
74 contestationem vt C.de adult.quoniam. ¶†Si autem alieno nomine quis agat:tunc ante omnia docere debet de mandato, & se legitimè constitutũ esse: vt in tutore,curatore,syndico,œconomo, procuratore, & similibus personis, supra probaui:excepto prælato,secundùm quosdam, qui licet nomine ecclesiæ agat:non tenetur ante litis contestationem ostendere se confirmatum,vel institutum legitime,vel in possessione administrationis esse:sed nisi ante sententiam aliquid horum ostendat, absoluetur reus. Et est ratio in prælato:quia licet nomine suo non agat,sed ecclesiæ:tamen ius maius habet in re,quàm prædicti nomine alieno agentes. Quod dic vt no. v.q.ij̃.quia episcopus. Alij̃ dicunt idem in prælato,quod in prędictis. Alij̃ dicunt,& melius,q̃ si proponatur exceptio sic:tu nõ es prælatus: non bene excipitur. Si verò dicatur:tu non es prælatus,nec es in possessione prælationis,neq; haberis pro prælato:tunc bene:& hoc casu ante litis conte-
k stationem debet agens docere de sua possessione,vel quasi.[k] ¶†Itẽ si vnus
75 canonicus vel clericus ecclesiæ agit,vel defendit pro ecclesia,quod potest: vt extra,de concess.præben.ex parte.& de elect.cùm causam, quæ inter.et de testib.cùm olim.vbi de hoc opponitur ei,quòd non habet mandatum, vel literas de rato: vt extra,de offic.deleg.coram.de transact.c. contingit. de hoc in præ.c.cùm olim.& in prædi.c.ex parte. ¶Sed nunquid taliter agens tenetur ecclesiam defendere,si eius nomine reconueniatur? Dic vt
76 j.in titu.de reconuentione.§.nunc dicamus. versicu. sed pone. ¶†Item etiam obijcitur prælato agenti quòd non habet consensum sui capituli: vel econtra. extra, de rescriptis,edoceri. Sed certè ibi non dicitur vtrum prælatus possit agere sine consensu capituli,vel econtra: sed quòd cogitur prælatus defendere,vel experiri pro suo collegio,vel capitulo,si bona eorum non sunt omnino discreta:non tamen determinat aliquid de consensu,vt ibi patet:quod pauci aduertunt. Vbi autem sunt discreta : tunc non cogitur : sed vt quilibet extraneus volens admittitur. ff. quod cuiusque vniuer.no.l.j.§.fi.vel saltem,vt coniuncta persona. nam quilibet clericus, ecclesiæ coniuncta persona esse censetur.arg.xij̃.q.ij̃.non licet. Vt dicã de
l hoc j.de procur.§.ratione quoq;.ver.item q̃ cõstitutus est.[l] ¶Ad præsentis aũt articuli clariorẽ doctrinã,no.q̃ super hoc scilicet an prælatus possit agere sine consensu capituli.vel econtra,varietatem corporum sequitur varietas opinionum:vt extra,de concess.præben.c. quia diuersitatem.cum suis cõcor.Primò igitur videndũ est,an prælatus possit agere sine cõsensu

capituli,

capituli:& poſtea de capitulo oſtẽſuri.¶Super primo igitur quatuor ſunt opiniones.Prima eſt cõmunis,ſcilicet Io.Lau.& B.& ſequaciũ, qui dicũt ſimpliciter q̃ nõ poteſt: vt extra,de iudic.c.cauſam quæ.& de procur. c.j. & xij.q.ij.placuit.& ff.de iure deli.ait.xvij.q.iij.in vẽditiõibus.C. de epi. & cleri.l.omnes.§.hoc nihilò minus.Dicunt enim q̃ ſi negotiũ principali ter ſpectet ad prælatum:tunc ipſe aget,vel procuratorẽ conſtituet de conſenſu capituli.Si verò ad capitulũ:tũc capitulũ cõſtituet de cõſenſu prælati.Si aũt ſit cõmune:tũc prælatus conſtituet de cõſenſu capituli.Quod ſi inter ſe adinuicem litigent:tũc ſuperior dabit collegio curatorẽ ad litẽ,cuius officiũ ea finita expirabit.Hoc not.in præ.c.edoceri.¶Secunda eſt Gul. Na.dicentis q̃ ſi negotia prælati & capituli ſunt cõia:verũ eſt quod primi dicũt,q̃ neuter agit ſine conſenſu alterius.Secus ſi ſint diſcreta: quia vnus aget,vel procuratorẽ cõſtituet ſine altero.argu.extra,de reſcriptis. cũ dilecta in prin.de teſti.in noſtra præ.& de iud.examinata.in prin.extra,de procu.in noſtra.extra,de do.fraternitatẽ.xcix.di.volumus.& in præ.c.edoceri.¶Tertia eſt Vin.dicentis q̃ prælatus põt agere ſine cõſenſu capituli:& diſcretè agit,qui ipſum cõuenit.Econtra de iud.cauſam,quæ. nec enim filius eſt cõueniẽdus,quãdiu eſt in poteſtate patris.C.de anna.excep.l.j.in fi. nec tenetur de rato cauere:ſicut nec tutor cauet de rato,niſi cùm dubitatur an ſit tutor:vt ff.de admi.tu.vulgo.cui prælatus eccleſiæ comparatur. xvj. q.j.in canonibus.Et no.v.q.iij.quia epiſcopus.Nec adminiſtrator decurio nũ.ff.quod cuiuſq̃ vniuer.no.l.fi.cui cõparatur prælatus.x.q.ij. precarię. extra,de donatio.c.ij.nec actor vniuerſitatis,niſi dubitetur an ſit actor: vt j.de ſatiſd.§.viſo.ver.no.q̃ actor.Sed cõtra extra,de procur.c.j.Sed ipſe reſpondet q̃ ideo ibi exigit̃,quia neceſſe eſt,vt inſtrumentũ procuratoris ſit publicum,& habeat ſubſcriptiões clericorum,vt ei credatur.¶Quarta eſt Gof.qui dixit q̃ bene põt prælatus agere ſine cõſenſu capituli: ſed tenet̃ de rato cauere.arg.extra,de of.dele.corã.Nam & maritus cauet de rato in cauſa vxoris.C.de procura.maritus.ergo iſte cauebit,cũ ſit maritus eccleſiæ:vt vij.q.j.ſicut alterius.extra,de tranſla.inter corporalia.& c.fi.etiam ſi cauſa ſit cõis:ſicut & cõſors cauet in cauſa ſui cõſortis:vt C.de cõſor.eiusdẽ lit.l.ij.hoc no.Gof.in Summa de trãſac.§.ſed quæritur.¶Itẽ Ber.notat extra,de procura.c.j.q̃ prælatus præſtita cautiõe de rato,bene audiet̃ ſine cõſenſu capituli:vel etiã præſtita cautiõe de iudicato ſoluẽdo ſi cõueniat̃,ſi cut & quilibet extraneus ad hoc admittere t̃.Inn. papa iij. ambulat inter opinionẽ G.Na.& Vin.& tãdem videt̃ declinare in ſentẽtiã Vincẽ.vt infrà patet:licet de cautiõe de rato,nihil tetigerit.Dicit etiã q̃ licet ſint diſcreta bona prælati & capituli:ſi tamen negotiũ,de quo agit̃,ſit cõmune:in eo alter ſine altero nõ aget.De rebus verò ad alterũ tantũ ſpectantibus, alter tantũ per ſe aget.Et hæc vera ſunt,vbi generaliter ſunt omnia bona diſcreta.Si verò nõ generaliter,ſed cõuentus pro ſe habet aliquas poſſeſsiones, puta pro veſtibus,& huiuſmodi,& Abbas ſimiliter habet alias: tunc Abbas ſine conſenſu capituli aget pro cõibus:imò etiã,ſecũdùm eum,ſi nullæ ſunt diuiſæ,ſed oẽs ſint cõmunes,ſiue pro medietate,ſiue pro inæqualibus partibus,ſiue pro parte diuiſæ,ſiue pro parte indiuiſæ,& etiã ſi oẽs ſint diuiſæ:vel ſi ſint generaliter diuiſæ,ſed prælatus habet per ſe multa, & conuẽtus per ſe multa,non tamẽ habent per ſe adminiſtratorem tẽporalẽ, vel perpetuũ,qui eorũ cauſas agat:in his,inquã,caſibus prælatus ſine cõſenſu capituli cauſas etiã cõuentus in iudicio aget.Et in hoc concordat cũ Vin.cùm ſit earũ legitimus adminiſtrator:vt ff.quod cuiuſq̃ vniuer.l. ciuitatis. & l.fi.Multum enim iuris habet Abbas in eis,ſcilicet adminiſtrationẽ:licet fructus diſpenſent̃ in vſus monachorũ.extra,de rebus eccle.non alie.poſſeſsiões.Et hęc vera ſunt,niſi cõſuetudine vel cõſtitutiõe legitimè facta,vel alio modo legitimè ordinatum ſit,pro qua parte agat pręlatus,& pro qua conuentus:vel niſi diuiſa ſit adminiſtratio.Nam tunc ratione adminiſtrationis põt conuentus facere ſyndicũ,q̃ eius cauſas agat.extra,de iud.cũ deputati.& in præ.l.ciuitatis.& eo.ti.l.fi.Verum quoniã promptũ eſt leges legibus concordare:vt C.de inoffi.do.l.vnica.vt hæc opinionũ diuerſitas ad cõcordiã reducatur:diſtingue q̃ aut prælatus vult agere ſuo nomine, aut eccleſiæ.Si ſuo,puta q̃ electus eſt,proſequi vult negotium ſuæ electionis:poteſt hoc perſe,& per procuratorẽ abſq̃ cõſenſu ſui capituli.& hoc caſu locum habet opinio G.Na.& iura pro eo quoad alteram partem ſuę diſtinctionis inducta.Si verò nomine eccleſiæ:aut vult agere, aut defendere.Si agere:aut per ſe,aut per procuratorẽ.ſi per ſe,aut cauſa ſpectat tantũ ad eum,aut ſimul ad eum & capitulum,aut ad capitulũ tantùm. Si agit nomine eccleſiæ per ſe.& cauſa ſpectat ad eum tantùm:poteſt agere ſine conſenſu capituli:nec tenetur cauere de rato. Et hoc caſu intelligitur opinio Vin.& iura pro eo inducta.Si verò communiter ad eum et capitulum:tũc pro parte eam contingente.Idem,vt iam proximè dixi, pro parte etiam capitulum contingente poteſt agere ſine mandato,præſtita tamen cautione de rato:& hoc caſu loquitur opinio G.& iura per eum inducta. quod Ber.de cautione notat.Nec mireris,q̃ pro parte capituli agitur ſine mandato.nam etiam quilibet clericus eccleſiæ hoc poſſet,præſtita cautione de rato:vt in prædicto c.corã.Si aũt cauſa ſpectat ad capitulũ tantũ: tunc dicas id,quod proximè dixi de parte capitulũ cõtingente. Nec admitto ſimpliciter opinionem dicentiũ,q̃ quando cauſa cõmunis eſt inter prælatum & capitulũ,põt prælatus ſine mãdato ſeu cõſenſu capituli agere, ad inſtar conſortũ eiuſdẽ litis: vt ſuprà,verſi.iij.quia illud verũ eſt tantũ poſt litẽ conteſtatam.quod dic vt nota.extra,de conſtitu.cũ M.in prin.Et ſic vera ſunt,cũ per ſe agere vult.Si verò per procuratorẽ:idem eſt,ſecundũ quoſdam.Et hoc videtur velle Vincen.& ſatis ſuſtineri põt,quando cauſa ſpectat tantũ ad eũ:vel quando pro parte epiſcopũ contingẽre tantũ,vult conſtituere,vbi cõmunis eſt cauſa:ſed pro parte capitulum cõtingente,vel quæ totaliter ad capitulũ ſpectat,non põt:imò eſt opus diſtinctione. Nam aut eſt lis conteſtata:& tũc põt procuratorẽ cõſtituere.C.de procura.neq̃ tutores. Aut nõ eſt cõteſtata & tũc nõ põt.quod dic vt j.de procura.§. ratione quoq̃.ver.item q̃ fuit conſtit.& deſyndi.verſicu. item q̃ non eſt conſtitutus. Si autẽ prælatus velit defendere:tunc in cauſa ad eum pertinente tantũ, vel in contingente eũ,quando eſt cõmunis,poteſt omnia ſine cõſenſu capituli.In cauſa verò,quæ ſpectat totaliter ad capitulũ,vel pro parte ipſum capitulum cõtingente,cũ cauſa cõis eſt, dicit P. ſimpliciter q̃ põt defendere eccleſiã ſine mãdato:præſtita tamen cautiõe.Nam & quilibet alius clericus ipſius eccleſiæ admitteret̃.ff.de procu.ſeruũ quoque.§.publicè.ff.quod cuiuſq̃ vniuer.l.j. in fi.extra,de conceſ.pręben.ex parte.Sed an cogetur inuitus defendere:dic vt in præ.c. edoceri.in textu.

77 ¶†Breuiter autẽ tene q̃ epiſcopi, abbates,& alij prælati,& omnes perſonæ legitimã adminiſtrationem habentes,ſicut ſunt tutores & curatores, & ſimiles,poſſunt agere & conueniri ſine cõſenſu alterius:vt j.ver.quid ſi clerici.Nec eſt vis an ſint bona diuiſa inter prælatũ & capitulũ,vel nõ:quia ſemper prælatus eſt omniũ adminiſtrator,etiam eorũ, quorũ fructus cedunt in vſus capituli. Et hoc eſt verũ,niſi cõuentus & capitulũ priorẽ vel aliũ adminiſtratorem vel miniſtralẽ perpetuũ,vel temporalem habeat,qui eorũ cauſas agat vel alia conſuetudine,vel cõſtitutione legitimè facta ordinatũ ſit pro qua parte Abbas,& pro qua parte conuentus agat,vel niſi aliàs diuiſa ſit adminiſtratio inter eos vt dixi ſuprà,ſecundũ papam.Et ſecũdũ hoc põt intelligi prædictum ca.edoceri.Et q̃ in his attenda tur conſuetudo,no.ſecundũ Papã extra, de proba.ex literis.Item arduas cauſas debet prælatus cũ conſenſu capituli tractare.argu.extra, de maio.& obedięnt.humilis.& ſic poteſt intelligi extra,de pro

78 curato.c.j. ¶†Sequitur videre,an capitulum poſſit agere ſine conſenſu prælati? Et dicunt quidã q̃ ſic,ſi bona ſint diſtincta:vt in præ.c. edoceri. Sed

a dic contra extra,de iud.cauſam, quæ.[a] Ratio autẽ diuerſitatis quare prælatus põt agere ſine conſenſu capituli,& non capitulum ſine conſenſu prælati,hæc eſt:quia prælatus nomine eccleſiæ intelligit̃ ſemper tanquam caput.vij.q.j.ſcire. Vnde nil poteſt fieri ſine eo.extra,de his,quæ fiunt à prælatis ſine conſenſu capitu.cap.nouit.de præſcrip. cùm non liceat.Sed nomine prælati non ſemper intelligitur capitulum ſine eccleſia.extra,de teſta.requiſiti.vt ibi no.& extra,de conceſ.præben.poſt electionem.§.cùm igitur.Dominus meus dicit quòd refert vtrum agatur de diminutione honoris vel dignitatis eccleſiæ:puta de ſubiectione,vel limitatione epiſcopatus,vel membrorum: & tunc vnus ſine altero nequit in iudicio eſſe:an de his, quæ ad menſam pertinent.Quo caſu ſi menſa eſt communis:idem iuris eſt,hoc ſaluo,quia niſi ſyndicus ſit conſtitutus.prælatus tanq̃ caput ſuo nomine & capituli erit in iudicio.Et in his caſibus locum habet prior opinio.Si verò menſa eſt diuiſa:tunc prę latus regulariter de iure ſuo aget per ſe, vel p̃ procuratorem,& collegium per ſyndicum:& ſic vnus ſine reliquo in iudicio admittetur.ff. quod cuiuſq̃ vniuer.nom.l.j.§.quibus.Nec alium defendere cogitur:vt in c.edoceri.in fi.Et hoc etiam dicit Inno. iij.& in hoc concordat cum G.Na. Quæ dic plenè ſecundùm dominum meum,vt in præ.c. edoceri.& in Summa eius in titu.de reſcriptis.§.quę poſ

79 ſunt obij̃ci.ſub §.pe.verſi.xcix.et ſeq. ¶†Quid de clericis conuentualium eccleſiarum? Item quid de ſacerdotibus capellarum: nunquid eſt eis agentibus neceſſarius conſenſus epiſcoporum? Et videtur quòd ſic.Cùm enim non poſſunt alienare ſine eo:vt.xij.q.ij.abbatibus.& c.ſine exceptiõe. xvij. q̃one.iij.in venditionibus. ergo nec in iudicium

cõſi.cccl xix. incip. circa primum. ver. tertia eſt ratio. in iij.colũ.vbi dicit q̃ nunq̃ pręlatus debet ardua ſine capituli conſenſu explicare.Et an prelatus poſsit ſine capitulo compromittere, vide Bal.conſil.ccxxvij.inci. honeſtꝰ vir.in ij.colũ.verſi. nunc verò in j.volu.Hen.ferran.

a ¶Cauſam quę.Per illã tamẽ decr. probatur q̃ etiã in his, quæ per alium ſine altero in iudicio tractari non poſſent, teneret reſcripti impetratio ab altero ſolo facta,vt dicam infrà,de reſcri.præſentium.§. ratione eius.in fine.
ADDE q̃ dicta in hac addit.ſequit̃ Panor. in dicto c. cauſam.

a ¶ Deducere. Verbum fuit Vincen. Hostien. & Compo. vt scripsi in decre. edoceri. super j. gl.

b ¶ Dicatis. Hoc dixerat ſ. ver. sed nunquid abbas.

c ¶ Præceptoribus. Dixit Vber. de Bo. vbi ſ. in principio, quòd circa istos frequentabatur exceptio: quia veniebant ad agendum minus legitimè cō stituti. Habent autem, vbi sunt iustè creati, legitimam administrationem, propter quod satisdare non tenẽtur iudicatum solui, vel de rato, secundùm Guido. de Suza. allega. C. de admini. tut. l. fin. §. defensionem. & ff. rem ratam ha. l. actor.

d ¶ Solet. libr. vj. & ibi post Hostien. scripsi super gloss. & alij xvij. casus, quibus quis cogitur agere, quorum aliquos notat Accur. in l. vna. C. vt nemo inuitus. & sub xvij. casu ibi ponitur plenius, quod prædictũ est de scholari.

e ¶ Præmisis. Tota ista conclusio fuit Vberti prædicti in fin. versicu. quem in princi. titu. allegaui.

f ¶ Neque. De hoc plenè vide infrà, de excep. §. pe. in vlti. colum.

Bald. de actore. Rubrica.

Quæritur. quis probet ętatem. aut allegat qs se maiorem, aut minorem. Si quis minorem se prætendit: aut ad rescindendum quod factum est: & tunc b debet probare: vt l. si minorem te. & l. nam & postea. §. si minor. ff. de iure iuran. & no. in l. iij. ff. de arbi. cum similibus. Aut ad id quod fiendum: & tunc iudex ex aspectu potest transferre onus probationis, & assignare probationem cui vult. tamen sententia lata ex aspectu, quia est lata ex præsumptione, recipit probationem in contrarium. ff. de mino. l. minor xxv. annis ex aspectu. Si autem iudex non figit pedem ex aspectu: tunc probet, qui dicit se minorem: quia præsumitur quilibet habilis, nisi probetur cõtrarium. ff. de proba. l. ab ea parte. §. fi. Sed Azo dicit, quem præsumi minorem, cùm semel fuit minor. l. de ætate. ff. de mino. & facit quòd not. G. de iuramento calum. l. ij. §. quod obseruamus. Si verò allegat se maiorem, ad honores fortè consequendos, præsumitur maior, nisi contrarium probetur. quod dic vt not. in mercuria. in regula, in famibus. per Ioan. Andr. in Nouella. libr. vj. Si verò quis non se, sed aduersarium allegat maiorem: tunc aut ad expirationem officij: & isto casu loquitur l. minor ex aspectu. in ratione fui: vt quia dicit curator, curam finitam ratione ætatis. Aut ad consecutionem commodi. vt quia relictum est sibi, cùm Titius maior erit: & tunc probabit conditionem euenisse. ff. de lega. primo. l. si cui legetur. & ad Trebel. l. Scius Saturninus. Aut de extinctione beneficij, vt quia dicitur quis egressus quadriennium restitutionis: & tunc distingue: quia aut allegatur transgressus ætatis per modum affirmatiuum, aut negatiuum: vt not. in l. de ætate. & sic cautum est negando formare capitula, secundùm gloss. & G. Et si dicatur, ergo verborum cautela est vtilis &c. respondeo, quid mirum: semper enim prudentia profuit, & verborum temperies. Dominus Iacob[9] dicit quòd semper fundanti intentionem, & nõ fundanti defensionem, incumbit onus probandi ætatem. Et aut quis vult admiti vt minor. & probet se minorem. aut vt maior: & probet se maiorem. Facit quod not. in fine ff. qui satisda. cogantur l. si verò. §. qui pro rei qualitate. Idem tenet Barto. Et facit C. de probatio l. cùm te. Non enim est pura negatiua ista negatiua ætatis: imò est valde probabilis. Et probatur ætas extraordinarijs modis: vt priuatis scripturis: vt C. de his, qui ve. æta. impe. l. ij. ff. de excu. tuto. l. ij. §. ætas. Item indicijs. ff. de proba. l. cùm de ætate. Itẽ domestico testimonio. ff. de proba. l. etiam maritus. Et facit ff. si mi. se maio. dixe. si alterius. Baldus. Vide hoc in versicu. sive rò excipis. cũ versicu. sequenti per G. & infrà de na. ex libe. vent. Facit ff. de interrog. actio. l. de ætate in princip. Bald. ¶ An minor legitimet personam suam per iuramentum de nõ veniendo contra? tenet quòd non. versi. sed nunquid si minor. G. quia non cogitur aduersarius deferre iuramentum minori. G. nec admittere eũ. Idem tenet Pe. & Gul. ¶ Tutor, de quo constat q̃ non confecit inuentarium, non legitimat personam suam propter cautionẽ rati, secus si dubitatur. ver. ea quæstio. vide j. de tutore. §. j. ¶ Lex non interdicit administrationem prodigo, sed iudice opus est. ff. de cura. fur. l. Iulianus. Et faciunt not. ff. man. l. qui mutuam. §. non ideo. Etiam si prodigalitas sit notoria: quia notorium æquiparatur sententiæ declaratoriæ, non sentẽtiæ inductoriæ noui iuris: aliter videatur not. ff. de verbo. oblig. l. si is, cui bonis. per Barto. quod verum credo in eo, qui est prodigus dilapidando sine turpitudine. secus in luxurioso. ff. de vsuc. pro emptore. l. si quis eã. Spe. dicit q̃ hoc verum est in fœmina: secus in masculo. ver. item opponitur contra eum. Bal. ¶ Bannitus repellitur ab agendo. versi. item q̃ est deportatus. G. Super hoc dic, aut bannitus vult agere de re familiari, aut ad publicam vltionem. Si ad publicam vltionem, potest. Si de re familiari: aut habet bona: & potest. ff. de mi. l. Papinianus exuli. ff. man. l. si mandato Titij. §. is, cuius bona. ff. ex quib. causa maio. l. si contra militem. §. primo. Si non habet bona, non agit ipse, sed fiscus. ff. de noua. l. quoties. §. fina. &

Miles

---

82 quæritur. ¶ †Canonicus autem secularis, cùm possit habere beneficium, vel præbendam, vt lxx. distinctio. sanctorum. bene agit nomine ipsius beneficij, vel prębendæ, cuius habet administrationem: & potest dicere: ago nomine beneficij, vel præbendæ: vel etiam ago nomine meo, secundùm papam. Vtrum autem petat restitutionem nomine suo, vel dignitatis: not. secundùm eum extra, de restitu. spoliato capitu. in literis. Item qualiter agetur nomine præbendæ, cùm illa nihil habeat, vel possideat: De hoc secundùm papam extra, de probatio. capitu. ex literis.

83 ¶ †Quid de præceptoribus[c]? Et videtur quòd ipsi agere possunt sine licentia: quia vbi agitur de iuribus alicuius ecclesiæ, vel domus, sufficit quòd magister illius domus agat: vt in præ. capitu. cùm deputati. Si verò de subiectione eius, vel restitutione: tunc debet agere superior minister, puta prouinciæ, vel ciuitatis: vt extra, de restitut. spolia. olim causam. De hoc dic prout not. secundùm papam in eisdem capitulis. & de relig. do. cùm venerabilis. Item episcopus, & quilibet superior, agere potest pro ecclesia vacante sibi subiecta. quod prosequere secundùm papam, vt nota. extra, de succesio. ab intestato capitu. cùm dilectus. ¶ Quid si post litis contestationem cum prælato accedit consensus capituli? De hoc infrà de his, quæ fiunt à præ-

84 la. fine consen. capitu. versicu. sed pone. ¶ †Item excipere potest ipse actor, quòd non cogitur inuitus agere, vel accusare: vt C. vt nemo inuitus agere vel accusa. per totum. & C. de pigno. l. creditores. Quandoque tamen cogitur quis ius suum intra certum tempus prosequi. quod si non fecerit, priuatur iure suo agendi: vt C. de ingenuis & manumis. l. diffamari. C. de remissione pignorum. si eo tempore. Hinc est quòd si ciuis Bononien. velit impedire scholarem volentem repatriare, volens quòd permaneat, & iuri pareat: potest scholaris à iudice postulare, vt illi terminus ad agendum præfigatur. argumen. prædictæ legis, & ff. de optio. lega. l. mancipiorum. & l. cui electio. extra, de restitutio. spolia. capitu. frequens. §. solet. [d] ¶ Ex præmissis[e] & alijs, quæ occurrent satis poteris iudicium differre: & nisi admittantur[f], poteris appellare: quia beneficium iuris nemini est denegandum. xxvij. distin. de his. extra, de secun. nupt. capitu. penulti. & fina. li. extra, de re iudicata. quod ad consultationem. Memorare tamen in talibus nouissima tua: quia circa maiora maius periculum vertitur. xlij. distin. c. quiescamus. periculum, scilicet animæ. extra, de simo. capitu. Matthæus. j. q. j. c. si quis neque.[f]

de capi.dimi.l.tutelas.§.si libertas.nisi statutum primò dicat,vel interdicat agere,vbi nec accusare potest.ff.solu.mat.l.cũ mulier.& de alea.l.j.§.quod aũt.Et hæc vera si agendo vtitur via iuris communis.Si aũt velit vti prærogatiua statutorũ:nõ põt,secundũ Iac.ff.ad Trebel.l.ex facto.Sed quid si statutũ eũ hostẽ indicet,& sibi bellũ indicat.ff.de capi.dimi.l.amissiõe.§.j.

Dereo.[a] *Rubrica.*

SVMMARIVM.

☞Miles conueniri non debet,nisi corã magistro militum,nec ab alio puniri.
Nobilis de facili non debet conueniri.
Clericꝰ nõ debet,nec põt trahi corã iudice seculari in cã ciuili,vel criminali:nec põt suo iuri renũciare.
Reus si fiat clericus pendente lite coram iudice,an coram eodem finiri lis debeat.
Scholaris laicus rñdere põt sub magistro,siue clerico,siue laico,vel sub iustitiario,vel Potestate loci, vel sub episcopo,vel sub quo maluerit.
Scholaris cõuentus sub magistro,vel sub Potestate loci,vel sub episcopo,an aliquẽ possit recusare.
Scholaris vocatus tenetur corã iudice loci cõparere,vt vel corã eo rñdeat,vel suũ priuilegiũ ostẽdat.
Scholaris eligens coram vno litigare,an postea illum poterit declinare.
Scholaris clericus,nec volens, nec inuitus trahitur ad iudicium seculare.
Medicus,grammaticus,professores liberalium artium,& doctores legum, oratores, philosophi,in se,& vxoribus,& rebus,tali gaudeant immunitate vt in iudicio non deducantur.
Consul,prætor,præfectus,& maiores magistratus qui merum imperium habent,causas prosequi nõ debent,sed bene conueniri.
Personæ quæ in iudicio conueniri non debeant.
Legati & cæterorum negotiorum executores non conueniantur.
Vocatus de ciuitate vel diœcesi ad curiam ordinariã,& ab alio inuẽtus,qui eũ velit cõuenire, potest opponere,ꝙ non venit ad hoc:& sic põt domum reuocare.
Citatus præsumitur,qui reperitur in iudicio.
Pupillus,vidua,orphanus,debilis,vel morbo diuturno fatigati,& huiusmodi personę miserabiles,quã doꝙ possunt ordinaria iudicia declinare.
Agi non potest contra infantes,vel minores xxv. annis,vel furiosos,&c.
Tutor,curator,vel alius administrator,maximè necessarius,finito officio non potest conueniri de cõtractibus bona fide initis,nomine eorum,quorum negotia gesserunt.

19 Seruus,monachus,conuersus,professus,& huiusmodi,non conueniuntur.
20 Monasterium an possit conueniri pro commissis ante ingressum.

DIcto de exceptiõibus contra actorẽ cõpetẽtibus, sequit videre de defensiõibus reo cõpetẽtibꝰ. Et primò,si qs aliquẽ sub certa pœna promisit iudicio sisti,habet ad hoc semestre tps à lege.C.
1 de fideiuss.fancimꝰ.¶†Itẽ miles[b] nõ cõuenit vel ac
b cusatur,nisi corã magistro militũ:nec ab alio punitur.C.de iuri.om.iud.magisteriæ.ff.de custo.re.de militibus.ff.de re milit.l.ij.vij.q.j.nullus omnino. Quod verũ est in milite militãte:aliàs esset contra. ff.de accu.l.fi.in fi.& dicã infrà,ti.proxi.ver. itẽ excipit ꝙ est miles.infrà ver.itẽ cõsul. & nisi in quibusdã casibꝰ,vt in prædictis legibꝰ.¶†Itẽ nobilis
2 priuilegiatꝰ est,vt defendat,et ne de facili cõueniat arg.xvj.q.j.fr.vj.q.j.c.sunt plurimi.§.verũ.xxxij. q.v.præceptũ.extra,de pur.ca.c.j.ff.de in ius vocã.
3 l.ij.¶†Itẽ clericꝰ nõ põt trahi corã iudice seculari in causa ciuili,vel criminali:nec põt huic iuri renunciare.extra,de fo.cõpe.si diligẽti.xj.q.j. inolita.& c.placuit.& c.cõtinua.C.de epi.et cle.cũ clericis.et aut.statuimꝰ.& aut.sed hodie.& ĩ aut.de sanctissi. epi.§.si q aũt cõtra.& in aut.vt cleri.apud propri.
c episco.p totũ.Nisi rõne feudi,vel recõuentiõis[c]:et in aliꝭ casibꝰ,q nõ.xj.q.j.ĩ summa.& c.clericũ.qđ qđ dic vt j.de cõclu.& renũ.ver.cui aũt.& seq. & melioꝰ j.de cõpe.iudicis adi.§.j.ver.ĩ clericis aũt.& seq.Olim etiã habebãt exceptionẽ ne cõuenirent, nisi solũ sub præsidẽ.in aut.de san.epi.§.si verò.&
4 in præ.l.cũ clericis.¶†Sed qd si pẽdẽte lite corã ci
d uili iudice reꝰ fiat clericꝰ?Rñ.dicũt oẽs[d],ꝙ corã eo dẽ iudice finiet.C.ad l.Cor.de Fal.si qs decurio.ꝑpe finẽ.ff.de re iudi.si qs postea.extra,de fo.cõpe. proposuisti.ff.de iu.om.iud.cũ quædã.ff.de bonis dã.l.fi.§.ex bõis.Licet qdã ĩ hoc cõtradixerint.ar. ff.de arbi.nõ distinguemꝰ.§.sacerdotio.& hoc verũ est,si cã sit ciuilis.¶Sed qd si est criminalis? Dic ꝙ corã ecclesiastico finiet:qa secularis nõ posset eũ punire.arg.xj.q̃o.j.de ꝑsona.extra,de iudi.at si clerici.& in præ.cõcor.ar.tñ cõtra.ij.q.iij.Euphemiũ. C.vbi de cri.agi opor.aut. qua in ꝑuincia.ĩ prin. ij.q̃o.j.si peccauerit.in fi.& iij.q.vj.c.j.Vñ si vis vt dicit ꝙ imò cogit.nisi quãdo litigat cũ tutore.C.qui pe.tu.l.prima.in glo.

seq.G.arg.ꝙ sic,ff.de decurio.l.honores.§.fi.Vide š.versic.qñ conuenitur.
¶Casus,in quibus quis dicit sibi ius.versic.item quod vult propterea.G.
¶An possim includere tuam pecudẽ dantem mihi dãnum?Dicit ꝙ sic:sed non claudere animo celandi,sed concludere,non vt mora sit,sed animo eã restituendi:vt ff.ad l.Aqui.l.Quintus Mutius.versi.sed pone.G. Vide infrà,de compe. iud. ad.§.malefactor.
¶Qui agit vt hæres,repellit,nisi declaret ex testamẽto vel abintestato.versicu.itẽ qui dicit.G.
¶Quãdo prælatus habet legitimã personam, & quando capitulum,& quando monachus,ver. item obiicit prælato.per plures colũnas.G.
¶Quando prælatus agit nomine ecclesiæ, & opponitur exceptio, ꝙ non est prẹlatus: excipit inepte sed debet dici,tu nõ es prælatꝰ,nec in possessione prælaturę, nec haberis ꝙ prælato.versi.item contra prælatum agentẽ. Nam exceptio debet tacite cõcludere de necessitate. &ista non concludit:cũ ex sola quasi possessione fundet eius ꝑsona.G.
¶Adultus simpliciter citatus videt monitus ipso iure, ꝙ petat sibi curatorem, si non habet: & si non petit,patitur interlocutoriã, non diffinitiuã.l.fi minor.Secus in pupillo,qui nõ cogit petere curatorem. Nec em cogit ꝑ legẽ,nec per iudicem debet cogi. sed gl.

¶An volens agere debeat facere aliquid antecq̃ agat? Vide Spe.de præpara.iudi.Et qualiter actor debeat adire iudicẽ,vide in tit.de compe. iud.adi. per totum.Item scias ꝙ agere non potest infans, vel proximus infantiæ in casu aliquo.Item prodigus,surdus,mutus,orphanus,Fatuus,mulier luxuriosa,apostata.Item periurus,infamis &c.Ita dicit Spe.per multos ver. & ibi vide.Bal.

a *Dereo.* *Rubrica.*

¶Puto ꝙ author sic diuidendi per rubricas repulsiões actorum dedit causam Vber.de Bo.qui distinxit exceptiones priuilegiatas ab exceptionibus iuris communis,vt dixi š.Rubri.proxi.quod aliꝭ nõ fecerant. Tractat ergo de defensionibus rei,non de impugnationibus: vt dicit in prin.& vide ꝙ author bene supplet Vber.qui oblitus istius primæ defensionis,de l. sancimus.addidit eam vbi š.Rub.proxi.dixi in fi.dicens illam non prætermittendam.illam ergo ne pretermitti posset,author hic præmisit.
ADDE ꝙ qui promisit præsentare reum ad omnem requisitionẽ iudicis non potest præuenire in præsentando, vt liberetur,secundũ Roma.consi. cxxxvij.Item qui promisit præsentare reum infra octo dies ad libitum iudicis.illis elapsis non tenetur,& tempus causa finiendæ,non differendæ litis est appositum,secundùm Pau.de Castr.consi.clxvij.
b ¶Miles.Istę exceptiones sunt,quas Vber.prius vocabat priuilegiatas,vt dixi š.titu.proxi.super rubrica.
c ¶Reconuentionis. Vide quod scripsi de iudi.at si clerici.super glo.ij.
d ¶Omnes.Supplere,vel quasi,propter id,quod sequitur.Hanc autẽ quęstionem plenè tractaui de obliga.ad ratio.c.vno.super glo.ratiocinijs.
ADDE,quod plenè tractat:quia furtum fecit Oldra.vt vbi ponam.

Periurus non agit.ver.itẽ ꝙ est periurus.G.s.contra iuramentũ:sed præter iuramentum sic.ff.de iureiu.l.alias.vbi de hoc.Bal. ¶Excommunicatus admittitur ad defensionem suæ ecclesiæ.ver.item ꝙ est excommunicatus. Sicut contumaci potest in omni causa audientia denegari,ita & bannito.l. sed & si per prætorem.§.actio.ver.item quod est bannitus. & j.§.filiussa. G.¶An omnis aduocatus dicatur habere castrense peculiũ.ver.itẽ cũ agitur de peculio.G.Si est aduocatus,vt quia licentiatus in iure:notarius non eget solũ matriculatiõe:quia ex officij datione authoritate publica approbatus matriculatus:tũc lucrũ artis est castrense.Aliàs est aduẽtitiũ, nisi sit publicũ salariũ,quod est semper quasi castrense,secundũ Gul.Sed lucrum mercatoris est aduẽtitiũ,quod nõ venit ex publico officio.doc.Bal.¶Quãdo cõuenit filiussa.& minor,tũc requirunt duo remedia cõtra duos defectus,scilicet quia cõtra defectũ sui iuris carẽtiæ,requirit cõsensus patris: cõtra defectũ ætatis authoritas curatoris dandi liti.ver.cautela est ergo.G.Vide infrà,ti.sequẽ.§.si pater.& infrà,eod.§.an sufficit.¶Filiussa.patitur immissionẽ ex cõtumacia:ergo & bannũ:quia authoritas patris nõ debet accedere negligentiæ,sed facto:quia extra ordinẽ proceditur,sicut & præceptũ extra ordinẽ fit.ver.sed ecce.& ver.seq.& vers.sed nunquid tenet.G. Itẽ patitur executionẽ sentẽtiæ.ff.de mino.l.ij.§.sed vtrũ. Ex contumacia tamen filiꝭ,non capitur peculiꝭ profectitiꝭ possessio,secundũ G.sed ex diffinitiua sic:vt no.ff.de noxa.l.& si cõdẽnatus.ff.solu.ma.l.si filio.Hoc in ciuili:secus in criminali.C.de bo.proscri.l.si filius.C.qui bo.ce .pos.l.penul. arg.ff.quod quisq; iuris.l.ij.§.si filius.Vide š.§.sicut contumaci.& j.de senten.§.filius non potest.Bal.¶Circa ea,quæ sunt solennitatis,quia requirũtur ad inchoationem,nã quo ad officiũ,non possunt suppleri postea. vers. pone ꝙ lis.sed ea quæ sunt consensus,& sunt de materia,nõ de forma,vel solennitate,possunt suppleri.l.fi.cõmunia de lega. vide infrà de tut.§.satisdatio.Bal.¶An sufficiat licentia generalis patris:ver. sed quid si pater.&

a ¶ Maluerit. Si coram omnibus hic citetur, vide ĵ. de citatione in fine.

b ¶ Renunciauerint. secundùm Accur. in præ. §, & hæc omnia. & apertius in l. alias. authen. habita. super versi. litem. quod ibi non placet Cy. no. cùm non renunciauerit, vt corpus, vel collegium: per nō vsum autem perdi nō potuit, secundū eum, qui remittit ad l. ĵ. & iĵ. C. de seruitut.

c ¶ Habita. An satisdare teneatur, & coram quo, vide infrà, de satisda. §. iĵ. versi. quid ergo.

d ¶ Circa fi. Ista lex penultima est & se a cunda. & eius verba habentur extra, vt lite non contes. quoniam. §. ꝑe. & b ponit casum speciālē, quo lis habetur pro contestata ad vnum finem tantùm, scilicet interrumpendæ præscriptionis: videat tamen scholaris ille, quomodo caueat; quia si simpliciter cauet stare iuri, pro 6 cedat quod est dictum. Secus si caueret stare iuri coram illo, per id qđ statim sequitur.

e ¶ Quod non. Licet gloss. teneat contrarium in authen. habita. tamen vt ibi etiam tenet Cy. c in iĵ. quæstione cō 7 muniter moderni tenēt hoc dictum. Pro quo facit: quia aliàs esset tardius finis litis. Alle. etiam l. iĵ. §. pe. ff. de iudi. Dicunt enim quòd d rei fugiunt conte- 8 statiōnem litis, ad quam actores pro e perant. de quibus loquitur lex, si conuenerit. Ad l. si cū dotem. ff. soluto matrimo. §. eo autem tempore. quā 9 etiam allegat Accur. respondetur vt ibi nota. in ĵ. gloss. quòd ibi voluntatis mutatio nulli erat damnosa: hic secus, vt prædixi. f

f ¶ Ciuitatensibus. In quibus locum g non habet constitutio, habita. quæ expressè loquitur de peregrinātibus ad studium. h

g ¶ Fortè. Vber. quē i statim allegat, dixit non puto reprehē sibile. k

h ¶ De deo. Cauil. li. l iĵ. sub rubrica de priuilegio scholastico. Vber. autem m hoc dixit ante finem versicu. quem allegauit s. tit. proxi. in princi. Ineptè 10

cessent contraria, dic ꝙ etiā cū criminalis finiet coram illo: sed mādabit executiōi per ecclesiasticū, ar. extra, de foro cōpetē. postulasti. de rap. c. ĵ. ¶ †Item scholaris laicus respondebit vel sub magistro, siue laico, siue clerico, vel sub iustitiario, seu Potestati loci, vel sub episcopo, sub quo maluerit: [a] vt in ꝓœmio Digestorum. §. & hęc omnia. & §. seq. C. ne fil. ꝓ pa. in l. Fede. habita. licet scholares Boñ. quo ad criminales quæstiōes huic priuilegio renunciauerint: [b] super quibus corā iudicibus Potestatis respondent. eligendo tñ vnū, videt alĳs renunciare. arg. iĵ. q. iĵ. c. induciæ. §. offeratˇ. expressè extra, de iudic. c. ĵ. vbi plures habebat iudices Quod vult Deus. An aūt tūc, & ad quē poterit appellari, vide ĵ. in ti. de exe. sentē. §. iĵ. ver. quid de sentētia. et seq. ¶ Sed nūquid poterit scholaris tali priuilegio renūciare? Non videt: cū sit eis specialiter à predictis legibus cōcessum. Sed dic ꝙ pōt, arg. C. de epis. & cle. si qs in cōscribēdo. & C. de pact. si quis in conscribēdo. ff. si quis in ius vo. nō ie. l. ĵ. & sic de facto seruat. ¶ †Itē nūquid scholaris cōuētus sub aliquo istorū triū, eū poterit recusare? Videt ꝙ nō. arg. C. de iu. om. iu. l. fi. Sed dic cōtra: vt in prędi. l. aliàs au thē. habita. Siue ergo scholaris receperit, siue porrexerit libellū corā altero istorū triū, siue etiā prote status fuerit, ꝙ saluū sit ei priuilegium, siue nō, sibi præiudicat: nisi vlterius processerit. arg. ff. de iudi. nō videt. ff. de in ius voc. libertus aduersus. Schola ris tñ vocatus tenetur corā iudice loci cōparere, vt vel etiā corā eo respōdeat, vel suū priuilegiū alleget. ar. in præ. cōstit. habita. [c] ¶ †Quid ergo si scholaris vocatus corā altero istorū iudicū cōtumax est propter quod iudex decernit actorē esse mittendū in possessionē bonorū illi? [9] demū ille cōparens præstita cautiōe iudicio sisti, recuperat possessionē nūquid adhuc poterit istū iudicē declinare, & aliū eligere? Rñdeo, sic, cū nondū sit lis cōtestata. argu. C. de prob. excep. C. de procu. ita demū. C. de plus peti. l. ĵ. arg. cōtra C. vbi in rem ać. l. penul. circa fi. [d] ¶ †Sed pone ꝙ scholaris cōuētus cōparet corā altero istorū, dicēs se velle corā eo litigare: nunquid postea illū poterit declinare? Dic ꝙ nō, [e] arg. ff. de eo, quod certo lo. l. iĵ. §. ĵ. ff. de leg. ĵ. l. v. & l. si pluribus. in fi. extra, de iudi. c. ĵ. xxxiĵ. q. iĵ. horrēd [9]. viĵ. q. iĵ. dilectissimi. ĵ. de cōpe. iudi. adi. ver. sed nūquid pōt. Nec obstat ff. de iudic. si cōuenerit. quæ loquit in eo, qui cōsensit in iudicē nō suū prorsus extraneū. iĵ. q. vj. peregrina. ¶ †Sed qđ si scholaris est clericus? Dicūt Gofr. & do. meus cessare priuilegiū quia clericus nec volēs, nec inuitus trahit ad iudiciū seculare: nec pōt in aliū, etiā ecclesiasticum, sine suī episcopi consensu cōsentire: vt in concor. quæ sunt s. ver. proxi. & extra, de foro cōpe. significasti. & c. Romana. in prin. ¶ Sed dictū eorū pōt intelligi in scholaribus diœcesanis, & ciuitatēsibus. [f] Si verò sint extranei vel alienigenæ, & magister esset clericus: posset forte [g] dici, ꝙ corā eo poterit agere, & cōueniri, si voluerit. alias nullū esset priuilegiū. quod esse nō debet: extra, de ver. sig. abbate sane. & de priui. in his. & c. porrò. extra, de fide instru. inter dilectos. versus fi. & in hoc cōcordat Io. de Deo, [h] & Vber. de Bobio. Dominus tñ meus in hoc expressè cōtradicit. [i] Corā Potestate aūt nō pōt clericus, etiā volēs, cōueniri: vt in prædi. cōcor. Porrò scholaris Boñ. residēs per xxx. annos, sortitur ciuium priuilegiū. C. li. x. de incol. l. iĵ. [k] sed & studētes in iure vsq; ad xxv. annū [l] nō cōueniūtur: vt C. lib. x. qui æta. vel profes. l. ĵ. Quod verū est, si bene proficiāt: alias aūt nō. ar. xiĵ. q. iĵ. gloria. in fi. & lxj. dist. miramur. in fi. & c. null [9]. et c. statuim [9]. [m] ¶ †Itē medicus, grāmaticus, & professores liberaliū artiū, & doctores legū, & oratores, & philosophi in se, & vxoribus, & reb [9], & liberis, omni gaudeāt immunitate, vt nec ī iudiciū deducant, vel ex tamen author præponit Vber. Ioan. quo ad scripta. etiam lib. cauil. ratione dixi super prooemio huius libri, vbi de eis tracto.

i ¶ Contradicit. Vide quod scripsi de fo. cōpe. si diligēti. super glo. hic ergo. ADDE vltra ea, quæ dicuntur in c. postulasti, ꝙ clericus non possit se voluntariæ subĳcere laico Bal. consi. cclvj. li. iĵ. & clxxvj. lib. iĵ. An autē clerici, coniugati, vt sunt Græci, gaudeant bñficio aliorum clericorū Bal. consuluit ꝙ nō, ei» consi. cccxx. lib. ĵ.

hibeāt: vt C. li. x. de ꝓfes. & medi. l. medicos. et l. fi. & l. ĵ. secus tñ in poetis & geometris. C. e. ti. poetæ.

n & l. seq. [n] ¶ †Itē consul, & prætor, & præfectus, et

11 maiores magistratus, qui merū imperiū habēt, & qui cū eis sunt, causas nō prosequant, sed cōueniā tur. ff. de iudici. pars literarū. ff. de iniur. nec magi- k stratibus. iĵ. q. ĵ. prohibent. saluis quibusdā casibus in auť. collat. iĵ. vt iud. sine quoquo suf. §. si qs aūt. 1 et in auť. col. ix. vt dif. iud. §. si tñ. Ar. tamen cōtra ĵ. q. ĵ. iubemus. so. ibi saluo, ꝙa debēt cauere, si de adul m terio accusent, secundū formā legis, quæ est ff. de adul. l. si adulteriū. in fi. Dic sup hoc vt s. de actore. ver. itē illustris. An aūt possint accusari, dicā ĵ. tit.

12 proxi. ver. itē quod est magistratus. ¶ †Itē eps dū sacra facit, & monachi, & eremitæ, & is, ꝙ cū equo in causa publica trāsuehit: & is, vel ea, qui vel quæ n nubit; & iudex dū de causa cognoscit: & is, cuius causa apud maius tribunal agitur: & is, qui ducit funus familiare, seu iusta mortuo faciēs obsequia, vel qui cadauer per se prosequit: & qui certo loco causæ adesse habet, & infans, & furiosus nō cōue- o niunt. ff. de in ius vo. l. iĵ. iiĵ. & iiĵ. in prin. & infrà,

13 ver. itē hæres. xcvj. di. Constātinus. ¶ †Itē legati & cæterorū negotiorū executores coram aliquo, siue Romæ, siue alibi nō cōueniūtur: imò priuilegiū re uocādi domū habēt. ff. de iudi. l. iĵ. & l. nō aliàs. & l. seq. extra, de foro cōpe. c. fi. & infrà, ti. de accusato. p §. itē nec legatus. Sed nec is, qui venit Romā ad cōcil. v. q. ĵ. vocatio. extra, de dilat. c. fi. vel pro aliqua q alia iusta & necessaria causa & probabili: vt extra,

o de foro cōpe. c. fi. [o] Sub quo cōprehenduntur ferè oēs, qui cōtinent ff. & C. ex quibus cau. maio. puta causa appellatiōis exercēdæ, vel testimoniū ferēdi, vel promouēdi electionē, vel postulationē factā ni si ibi perfectis negotĳs morā trahāt, vel cōtrahāt, vel alia negotia aggrediant: vt in præ. l. ff. de iudi. l. iĵ. §. legatis. et §. oēs. & l. quid enim. & in auť. co. ix. r de san. epi. §. reuerēdissimi verò. Secus aūt si veniāt pro impetrādis priuilegĳs, vel immunitatibus, vel alĳs suis vel ecclesiæ suæ negotĳs procurandis: & sic curia seruat: vt in præ. concor. ¶ Quid si is, cui cōpetebat ius reuocandi domū corā aliquo iudice citatus obtinuit in aliqua interlocutoria corā eo, vel etiā succubuit, sed nō appellauit: demū ante litis cōtestationē petit sibi cōcedi ius reuocādi domū nūquid habebit? Rñ. nō: & sic fuit pronūciatū. ar. in his quæ no. extra, de re iudi. inter monasterium. Cætera de hac materia prosequere secundū dñm meū in Summa de excep. §. fin. ver. itē effectus. & seq. & plenius secundū papā extra, de foro cōpe.

p c. fi. [p] ¶ †Itē si qs ob aliquā causam de ciuitate vel

14 diœcesi, ad curiā ordinariā vocatus est: & alius eū ibi inueniēs velit cōuenire: pōt excipere ꝙ nō venit ad hoc: & ideo habet ius reuocādi domū, secū- q dū Io. de Deo, [q] & Vber. de Bo. arg. ff. de iudi. l. iĵ. extra, de dila. c. fi. Aliĳ cōtra: nisi pro publica & cōi causa vocatus fuerit: vt extra, de dilati. exposuit. qa vbi te inuenero, ibi te iudicabo. ar. iĵ. q. ĵ. si peccauerit. in fi. & q. viĵ. c. ĵ. C. vbi de cri. agi opor. auť. qua in prouincia, & ar. extra, de ele. bonæ memo-

15 riæ. ĵ. ver. porrò. † Vbi præsumit qs citatus, ex quo in iudicio inuenit, maximè vbi nō subest causa, qua re hoc priuilegiū debeat habere: qa tūc haberet. r ff. de minori. quòd si minor. §. ĵ. & ff. ad Trebel. si legatus. in prin. extra, de verb. sig. abbate. de do. cū dilecti. Nō tñ negāt quin debeat inducias deliberatorias, & alias à iure cōcessas obtinere. ar. iĵ. q. iĵ. c. induciæ. §. offeratˇ. et l. ei aūt. Itē hęres defuncti, aut parens, aut liberi, aut cōiux, aut cognatus, aut agnatus, aut affinis, vel fideiussor, vel alius nomine defuncti, non conuenitur intra nouem dies ab obitu numerandos. C. de sepul. vio. l. fi. & authen. ibi posita. in authē. vt cū de ap. cogno. §. pe. ¶ Item pa- tervel patronus venia nō petita. ĵ. de dolo & cōtu.

§. restat.

tamen author præponit Vber. Ioan. quo ad scripta. etiam lib. cauil. ratione dixi super prooemio huius libri, vbi de eis tracto.

i ¶ Contradicit. Vide quod scripsi de fo. cōpe. si diligēti. super glo. hic ergo. ADDE vltra ea, quæ dicuntur in c. postulasti, ꝙ clericus non possit se voluntariæ subĳcere laico Bal. consi. cclvj. li. iĵ. & clxxvj. lib. iĵ. An autē clerici, coniugati, vt sunt Græci, gaudeant bñficio aliorum clericorū Bal. consuluit ꝙ nō, ei» consi. cccxx. lib. ĵ.

¶ L. iĵ. Dic vt ibi no. in gl. iĵ.

¶ Annum. Ætatis suæ.

¶ Statuimus. Facit quod no. in salutatione Sexti, super verbo, cōmorantibus. & quod ibi dixi.

¶ L. seq. Quæ lex geometras vocat calculatores. et qua re geometræ dicantur, ibi no.

¶ C. fi. Et ibi super verbo, necessaria. scripsi quid de illo, qui venit pro restitutione in integrū impetranda.

¶ C. fi. Et ibi plenè scripsi super vlt. gl.

¶ Io. de Deo. Cauil. lib. iĵ. Rubr. de excep. quæ datur legat. Vber. autem hoc dicit post dictū supra illius ver. sed quid si scholaris.

¶ Haberet. Reuertitur ad primum dictum, & clarius ponit dictum Vber. quā posuit ipse Vber. vel Io. allegat tamen Vber. easdē leges.

a ¶Si hæres. Iſtæ duæ leges videnť cõtrariæ. Prima dicit idẽ qđ ſ. Iſta dicit q̃ fideicõmiſſum ſoluendũ cũ cautione de reſtituẽdo. Sed vtrobiq̃ dicũt gl. in prima lis iam erat mota per fiſcum: in ſecunda non: vnde ver. iſte ponit fiſcum concurrere cum alijs vendicantibus.

b ¶Authoritate. Quærit Roſ. ti. vij. ante medium: quid facere debeam, volens conuenire pupillum vel minorem? Reſpõdet q̃ conueniam pupillum maiorem ſeptennio, & minorem adultũ: ſi pupillus eſt minor ſeptennio cõueniam turorẽ ſolum, ſi illum habet: aliàs pe a tam illum ſibi dari in adulto, ſi curatorem habet, & ſi minor eſt p̃ſens, ip̃m conueniã, & in ſui 16 perſonam formabo libellum: cui reſpondebit cum authoritate curatoris ſi ẽ abſens minor, concipiam libellũ in perſonam curatoris: ſi non habet, petam ſibi dari: & dabitur ſibi inuito ad litem. Alleg. C. de iure delib. l. potuit. & l. ſi infanti. C. qui pe. tut. l. j. ff. de tute. l. qui habet §. idem Caſsius. & ad Treb. l. reſtituta §. j. & alleg. infrà.

c ¶Remouebuntur. Si iudici videbitur. De hoc ſ. ti. proxi. §. j. ad fin. verſi. ſed quæritur vtrum pater.

d ¶Caſu. Quando ſic expedit pupillo. & ſic eſſe dñs 17 prudens facturus: aliàs aũt cũ miſsio in poſſeſsionẽ fiat b propter rem indefenſam, conſtat q̃ defendere nõ videtur. Et ſuper hoc vi de quod no. ĩ §. fi. ſtatim alle. in gl. regulam ponit.

e ¶De ſtatu mona. 18 in prin.

f ¶Verò no. Suo ti. vij. ver. penul. & ver. ſeq. eſt vltimus.

c* ADDITIO. Adde Bal. in l. ſi ſeruus ignorante. C. de noxa. vbi quòd ſeruus & monachus in iudicio criminali habent legitimã perſonã in ſe defendendo. & idẽ dicit in filiofamilias, qui habet legitimã perſonã in crimi nali in defendendo ſeipſum ſine patris authoritate. Et adde Lu. Ro. conſi. cclxxv. inci. in ꝓpoſita q̃one: vbi an abbas habeat iuriſdictionẽ in monachos, etiã in criminalibus vbicũq; deliquerint. & ibi an monachus punit⁹ de delicto per abbatẽ poſsit p eũm vlterius puniri. & vide latè G. Papæ in quæſtionibus ſuis q. ccccclviij. inci. ad quem pertineat correctio. Hen. Fer.

g ¶De ſtatu mona. in prin.

h ¶§. fi. Hugolinus allegat ad idem ff. de capi. dimi. l. tutelas. §. fi.

i ¶Collatio. j. Hucuſq; Roſ. & eſt finis tituli.

k ¶Deum. Et quo ad eccleſiam facit quod no. in præ. §. his authoritatibus. in gl. ar. quod & de voto ſcripturæ.

De reo *Rubrica* *Bal.*

Qui promittit aliquẽ repreſentare ſub pœna, nec adĵcit tp̃s, nec dixit ad mãdatũ iudicis, vel ꝑtis req̃ſitionẽ, habet ſemeſtre tp̃s ad euitãdã pœnã: vt C. de fideiuſ. l. ſancim⁹. G. ¶Itẽ ſufficit repreſentare vſq; ad ſnĩam: qa talis fideiuſſor poſt ſnĩam nõ teneť, nec ſiſtere, nec ſoluere: qa cſa de iudicio ſiſti, nõ cõtinet cſam iudicatũ ſolui. ff. de fideiuſ. l. Grecè. §. poſt litẽ. vbi đ hoc. Sed ecõtra clauſula iudicatũ ſolui: vel ſoluere iudicatum. non eñ ſunt verba iſta formalia. ff. de præſti. l. ñ. cõtinet tres cſas: quia finis cõtinet principiũ & medium, & ip̃m de neceſsitate præ ſupponit: ſed ñ cõtra. vñ ſnĩa ĩcludit ꝓceſſum: ſed ꝓceſſus ñ ĩcludit ſnĩam Sic & ſatiſdatio, q̃ cõcernit ſententiã, totum proceſſum ſpectat. Sed ſatiſdatio, quæ concernit proceſſum, nõ continet iudicati executionem. Sic ff. de pac. l. ſed ſi tantùm. & de ſol. l. hoc iure. ¶Eſt & alia ratio: quia iudicium non porrigiť poſt ſententiam: quia finitur per ſentẽtiam: ergo & promiſsio de iudicio ſiſti finitur. Sed quid ſi quis generalius promiſit, ſcilicet ſiſtere & parere mãdatis curiæ, vtrum teneatur lata ſententia? Dic quòd non: qa iſtud de parendo mandatis, venit acceſſorie ad promiſsionẽ vnde non ſemper per ipſam ſatiſdationem de iudicio ſiſti, debet parere mandatis ſecundũ naturam ſatiſdationis. ff. de in ius voc. l. eum. Pro quo facit quòd no. Dy. ff. de verb. obli. l. continuus. §. cùm quis. Bal. Vide j. de acc. §. vero qualiter. & j. proxi. Sed an reꝰ qui promiſit de iudicio ſiſti, & parere curiæ, poteſt op

cõtractibus bona fide cum eo initis nomine eorũ, quorũ negotia geſſerũt. ff. quãdo ex fac. tu. vel cu. l. poſt mortẽ. ff. de re iudic. l. iiij. C. de admi. tu. cum quidã. ff. de inſtito. l. fi. de procu. Plautius. Nec etiã agunt, vt dixi ſ. in tit. de act. ver. item tutor. Durãte verò officio reſpondere tenentur: alioquin ab ad-
c miniſtratione remouebuntur[c]: vt C. de procu. l. iij. & j. de accu. verſi. item nec maior. ¶Et nũquid erit in prælato idem, vt ex hac cã poſsit remoueri? rñ. nõ. Prædicta eñ lex loquiť tm̃ de his, q̃ habẽt on⁹, non emolumentum. ¶Quid ſi tutor ideo non vult defendere: quia ſcit pupillum malã cauſam fouere: & vult potius, q̃ aduerſarius mittať in poſſeſsionẽ nunquid debet aduerſarius audiri? R ñ. ſi pupillo ex
d pedit magis, quã aliud, q̃ fiat miſsio: non audietur aduerſarius. Nã tutor defendere videbiť hoc caſu[d] ad ĩſtar ꝓcu. ff. de ꝓcu. ſed & hæc. §. fi. & ſeq. ſcđm
19 Alb. Pap. ¶†Itẽ ſeruus, monachus, cõuerſus, ꝓfeſſus, & hmõi, nõ cõueniunť. C. de iudic. ſeruus. & l. ſeq. C. de rei vẽ. non ſolũ. ff. de reg. iur. cũ ſeruis. extra, de ſyndico. c. vno. ff. de iudi. lis nulla. & ſ. verſi. item eꝑs. De hoc tñ, & qualiter formabiť libell⁹ cõ
e tra eũ, no, j. de ſtat. mo.[e] Nec ẽt hi agere pñt, vt dixi ſ. de actore. ver. itẽ qđ eſt ſeru⁹. & ver. itẽ excipiť cõtra act. ¶Sed an monachus põt accuſari? Vñ q̃ ſic: extra de ſimo. dilect⁹ filiꝰ A. nõ tñ quo ad pœnã pecuniariã: quia ꝓprio caret. xij. q. j. nolo, extra de ſta. mo, cũ ad monaſteriũ. ſicut dicã in ſeruo. j. ti. de accu. in prin. Et hæc vera ſunt: niſi abbas velit
f eũ defendere. ff. de iudi. l. ſi ſeruũ. Roſ. verò notat[f], q̃ monachus, & ſimiles, ſi delinquã, accuſanť: licet alꝰ nõ agãt, nec cõueniant: vt in pr̃e. ver. itẽ excipiť cõtra actorẽ. ſicut & deportatus. ff. de pœ. aut dãnũ §. inter eos. & l. ĩ ſeruorũ. §. qđ eñ, & l. capitaliũ. §. in exulibus. ff. de acc, l. ſi cui. §. fi. in auť. de ſanc. epi. §. ſi mõachus. de nup. §. ſeq̃dũ occaſionẽ. coll. iij. extra, de priui. c. volẽtes. li. vj. C. vbi đ cri. agi oportet. auť. qua in prouincia. in prin. Mar. de Fa. dixit q̃ ſi monachus accuſetur de crimine, ipſæ ſe defendet. & nõ abbas: põt tñ abbas, ei aſsiſtere. C. de accu. l. j. & ñ. & ad l. Iul. de vi publ. ſeruos. C. de nox. ſi ſeruus. in fin. C. de epiſ. & cle. auť. cã. De hoc j. de ſtat.
g mo.[g] & ibi no. qualiter tunc agetur, & qualiter cõ-
20 cipiať libellus. ¶†Sed nũquid pro cõmiſsis ante ingreſſum cõuenietur monaſterium? Videtur q̃ ſic. & ſi nolit defendere, & ageť ciuiliter: & de bonis ei⁹, q̃ monaſterio obuenerũt, ſatiſſiet agẽtib⁹. arg.
h Inſti. de acqui. per arro. §. fin.[h] Si autem criminaliter ageretť, cõtra credo: cũ oĩa crĩa in ipſo ingreſſu
i ſint extincta. in auť. de monachis. in princ. colla. j.[i] & de pœn. diſt. j. c. quis aliq̃n. §. his authoritatibus aſſeritur. prope princ. extra, de fil. presby. c. j. licet
k dici poſsit extincta eſſe quo ad Deum.[k] ¶†Itẽ is,
21 qui negat ſe ſeruũ habere, vel in poteſtate ſua eſſe, non cõuenitur rei vẽdi. vel noxali actione. ff. de rei vend. l. penul. §. fi. ff. ſi ex noxali cã aga. l. ñ. extra, de iudi. c. examinata. ¶Item is, qui nulla tenetur actio

ponere exceptionem iudicis incompetentis? Et videtur quòd nõ: quia in eum conſenſit, cùm eius mandatis ſe ſubmiſit. ff. de iuriſdi. om. iudi. l. eſt receptum. In contrarium facit: quia iſta verba ſunt intelligenda ſecundùm ius cõmune: vt no. in d. §. cùm quis. & no. ff. de regu. iur. l. non videť. §. qui iuſſu. & de ope. lib. l. ſi libertas. Item perſona non ſui iudicis, non fundatur per ſatiſdationẽ: vt C. de lit. conte. auť. offeratur. Facit quod no. Cy. C. de ſpon. l. fi. Sol. per ſimplicem de iudicio ſiſti promiſsionem, non excludiť obiectus contra iuriſdictionem: ſed cùm quis promiſit mandatis eius, pro hoc prorogať iuriſdictio. argu. no. in l. pe. ff. de arbi. per Accur. & Gul. Et ideo ſubdiſtingue: aut iſta promiſsio fit iudici, qui ex priuilegio poterat recuſari: & tunc perditur priuilegium. C. de pec. l. pen. Aut iudici extraneo: & tunc etiã videť quòd poſsit pœnitere: vt l. ſi conuenerit. ff. de iuriſ. om. iudi. Hoc nõ credo: & ideo dic, q̃ ſi promiſit per errorem, non valet: ſecus ſi ex certa ſcientia, nõ per metum. ff. de iudi. l. ij. ff. ſi quis cau. l. ſed & ſi quis. §. fi. Nam per cõtrariũ cõtractũ factus eſt ſubditus illius iudicis, & fori, quo ad illã cãm. & vide qđ no. j. ver. quid ſi ſcholaris per G. ¶Si lite

pendẽte qs ſit effectus cleric⁹:nõ impediť per hoc cognitio:ſed executio iudicis ſecularis.ver.quid ſi eſt.G.Certè ſi clericus eſt litigioſus vt ita dixerim:& ideo nil ſibi opitulať.facit ff.de iur.om.iud.l.pe.Bal.Vide Ioã. An.de obli.ad ratioci.c.j.Bald.¶Scholaris clericus non põt conueniri ſub rectore laico,ſed ſub clerico,ſi quis ſecularis eſt aduena.ſic.Sed ſi ſtudet ĩ propria dicœceſi nõ põt cõueniri niſi corã dicœceſano.verſic.quid ſi ſcholaris. G. Si tñ clericus eſt pelliparius, poteſt conueniri ſub camerlingo occaſione artis.C.de iuriſ.omnium iudicum,lege, fin.quia clerici negotiatores, q̃tum pertinet ad eam negotiationẽ,iure laicorum communi vti debent .C. de epiſc.& cleric.l.ñ. Iſti enim,vt ſic dixerim, non ſunt puri clerici . argu. C. de ſacro.ſan.ec. l.cui ſub prætextu &de vita & hon. cleri.c.fi.Bal. ¶Qui habeant ius reuocãdi domum. verſ.item legati.& verſi.ſeq.cùm ſunt in curia Romana. G.preſumitur quis citatus, ex quo in iudicio comparuit. & ideo ſi offerẽ ei libellus, nõ poteſt dicere, cita me & ego veniam:ſed bene poteſt petere terminum ad deliberandum.verſicu. ſi quis obaliquam.G. Certè ſi iudex eum non monet,poteſt illicentiatus recedere & tota die hoc fit.Si enim præſumitur citatus.etilli cẽtiatus recederet, eſſet verus contumax.vnde nõ preſumitur citatus .ff. de in ius vo.l.j.Tñ

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

ne.ff.de edẽ.quædã.ff.ad exhiben.theſaur⁹.¶Item põt excipi per illos caſus,in quibus fallit illa regula:actor debet forum rei ſequi.quod dic vt j.de cõpe.iudi.adi.¶Itẽ cõueniri nõ põt is,qui in infirmitate detentus,vel ad maius tribunal vocatus eſt.ff. de iudi.ſi prętor.ff.de re iu.quęſitũ.§.j.extra,de ꝓcur.c.ñ.v.q.ĩñ.ſi ægrotãs.xviĩ.diſtin.ſi eps.¶Item reus,q̃ debitũ confiteť,& paratus eſt ſoluere,nõ cogiť iudiciũ ſuſcipere.ff.de iudi.ſi debitori.q̃ ſi parte confiteatur per illam etiam non cogetur:vt ff,ſi cer.pe.quidam exiſtimaueruut.

De accuſatore. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

¶Cognito,qui non poſſunt accuſare,facile ſciť qui poſſint.
Cõceſſum eſſe ĩtelligitur,q̃d nõ eſt à iure ꝓhibitũ.
Accuſare an poſſit quis vniuerſitatem de crimine contra ſe omiſſo.
Accuſari an poſſit quis bis ſuper eodem actu.
Accuſatus à conſanguineo interfecti,an iterũ poſſit à fratre eiuſdem interfecti accuſari.
Pax facta de vulnere,intelligitur facta de omni eo quod ex eo naſci poteſt.
Vulnerãs aliquẽ ſi actione pendente de vulnere cõdẽnetur,vel abſoluatur,poſtea aũt vulneratus decedit:an poſſit iterum vulnerans accuſari.
Accuſans de vulnere & petens punitionem,diciť criminaliter agere.
Iudex an condẽnare poſſit vulnerantem pecunia riter,qui ſimpliciter petitus eſt puniri.
Vulneratus pecunia recepta remittens iniuriã,an poſſit poſtea agere de expẽſis in vulnere factis.
Opponi põt contra accuſatorem,q̃ inuitus fecit.
Accuſans ſocius criminis & particeps repellitur.
Iniuriantes ſe mutuò,an poſſint ſe mutuò accuſare
Accuſator repellitur, vbi iam tranſigit,vel pact⁹ eſt de crimine.
Clericus an poſſit paciſci,ne prælatũ ſuum de crimine commiſſo accuſet.
Frater non poteſt fratrem criminaliter accuſare.
Affinis poteſt affinem accuſare.
Accuſans non debet ex odio procedere.
Mulier an poſſit accuſare.
Excipi põt cõtra accuſatorẽ,q̃ ẽ pupill⁹ vł ĩpubes.
Pubes accuſare poteſt cum tutoris authoritate.
Pupillus,vel minor xxv.annis,nõ poſſunt de crimi

10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

ꝓntia idem q̃d citatio operať:qa nõ refert qualiter quis ſit in iudicio,per citationem,vel ſine.ff.de re iudi.l.de vnoquoq̃.& nota.in c.vl.de elec.lib. vj.in Nouella.Nam citatio non fit ad deliberandũ,ſed comparendum.Parum ergo de modo curamus,ſi finem habeamus.& iſta eſt cõis opinio & vera.ergo per talẽ libellũ reo ꝓnti oblatũ interrũpitur ꝓſcriptio.ſicut per efficacem citationem tã in ciuili,q̃ in criminali.ff.de adult.l.miles.§.ſexaginta.q̃d tene menti.Nã & q̃dã fiũt ſine citatiõe.ff.ad Trebellia.l.recuſare. & l.ille à quo.Bal.& vide j.de lib.cõcep.§.reo nõ citato.& q̃ de teſte ꝓſente citato vide j.de teſte.§.valet dictũ.¶Etiã ſuus hæres habet dilationem triũ mẽſiũ ꝓpter inuentariũ.ver.itẽ ſuus.G.incipit q̃d à die immiſſionis, quã creditor ꝓbare debet,ſi negeť.ff.de cõdi.furti.l.ñ.ff.de inter.act.l.ñ.& ĩñ.ff.ſol.ma.l.ſi cũ dotẽ.§.trãſgrediamur.in gl.Bal.¶An monachus poſſit cõueniri.Ciuiliter nõ,criminaliter ſic,ad pœnam in corp⁹ luendam,in defectũ pecunię.Itẽ ad pœnã corporalẽ.ff.de accuſ.l.hos accuſare.§.omnibus.qa natura cõis eſt.Ciuiliter aũt cõueniť monaſteriũ,ſi monach⁹ obtulit vniuerſitatẽ bonorũ:ſecus ſi rẽ ſingularẽ,vel nullã:vt no.per gl.& Dy. in l.ſi peculiũ.§.j.ff.de pecu.leg.Nã monaſterium habetur loco heredis rõne rerũ,non rõne pſonæ:imò eſt ſucceſſor anomalus,ſicut pater,qui occupat iure peculiũ,& fiſcus iure caduci.ff.de noua.l.nouatio.ff.ſolut.mat.l.ſi conſtante.§.fi.Inſti.de eo,cui li.cau.§.fin.Bal.Et ſi monachus diuiſit matrimoniũ per quotas,monaſterium nõ teneť,niſi ꝓ rata.ff.de religi.l.ſi pro rata.licet tñ monaſteriũ poſſidẽdo vnã rẽ ſingularẽ,non cõuenitur tanq̃ obligatũ:ſi tñ non defendit monachũ,patiť in illam rem miſsionem.Inſti. de acquiſ.per arro.in fi.de hoc in verſi.itẽ ſeruus.cũ ſeq.per Gul.& Iac.& Cy.in auť.cã quæ fit cũ monacho.C.de epi.& cle.viď j.de ſtatu mo.§.iramentũ.& j.de acc.§.põt clericus.Bal. ¶Ille,qui nõ vult recipere libellũ, ſed ſoluere,nõ diciť litẽ conteſtari,ſed declinatoriã opponere, ſcdm Gul. ff.de procu.l.ſi reus.Itẽ ſi nõ vult recipere libellũ,nec ſoluere, ſed cõfiteri debitum, nõ videť litẽ cõteſtari:ſed fit præceptũ in eũ officio iudicis : vt l.ſi debitor.ff.de iudic. & nota.ff.de inter. act.l.vbicũq̃.Si verò reus libellũ iam ſuſceperit,offerendo debitum nõ videtur litem conteſtari, ſed perimere conteſtationem litis & ſententiam. Si verò non offert debitum: ſed confiteatur libello ſuſcepto, & in figura iudicij:tunc fit litis conteſtatio de plano, in qua non requiritur iuramentum calũnię,vt no. ff.de nego.geſt.l.at qui natura.§.cum me abſente. Si verò cõtradictionem opponit,fit litis cõteſtatio,& exigitur calumnie iuramentum.C. de iud.l. rẽ non nouam.C. de iur. cal.l.ñ. in prin. C.de excep.l.ſi quidem.Bal.

¶Si pater ſatiſdat pro filio de iudicio iſti,an videat perſona filij legitimari,ſine aliquo conſenſu? Videť quòd ſic.ff.qui ſatiſd.cogan.l.filius. ſed ibi pater erat in iudicio nomine filij,nõ filius.Ad idẽ: quia qui fideiubet,conſentire videtur .ff. ad Mace.l.ſed ſi pater. §. non ſolum. Tamen ſi iſta ſatiſdatio præſtať ante litem conteſtatã,nõ videť ſufficere:quia oportet q̃ pater cõſentiat alio tẽpore,ſcilicet tpe litis conteſta.ff.ſolu.ma.l.ſi cũ dotẽ.§.eo aũt tpe. & iſtud eſt tutius. Tñ etiã credo primũ verũ:quia cõſenſus perſeuerat,donec reuocetur:& quotidie cõſentire videť.arg.ff.de vſufru.accre.l.j.in fi. Bal. Vide j.tit.proxi.§.cõuenitur.& ſeq.& §.an ſufficiat.& j.proxi. Sed quid ſi iſta tutũ dicat,q̃ filius nõ poſſit ſe obligare ſine expreſſa licentia patris:& in eodẽ inſtrumẽto filius & pater principaliter ſe obligãt: vel vnus pro altero fideiubet,nec diciť q̃ pater dederit licẽtiã filio,an ſufficiat? Quidã dicũt q̃ non:quia eſt tacita licẽtia,nõ expreſſa. Videtur enim fideiubere,nõ cõſentire.ff.qui.mo.pig.taci.contrahi.l.ſi gratuitã.§.j.ff.qui.mo.pig. vel hypo.ſol.l.Titius Sempronius.in prin.Nam & duo rei videntur inuicẽ fideiubere.l.vir vxori.§.fi.ff.ad Velle.Sed arg.q̃ ſufficiat ff.de procur.l.filius. §.ſed & filia.Et ſi dicatur quòd non eſt expreſſa licentia : dico q̃ ſatis eſt expreſſa rebus ipſis & factis.ar.ff.de legib.l.de quibus. & neceſſario ſequitur ex verbis,q̃d ex tenore verborũ apertè colligiť.ar.ff.de lib. & poſth. l.Gallus.§.fi.Nã & ratione ſtatuti ſatiſfactũ videtur: ergo & ipſi ſtatuto. ff.de ritu nup.l.libertus.§.ſenatus.C.de iudi.in l.fi.de condi.& demonſt.l. cum tale.§.pe.in glo.Sed quidã pronũciauit cõtrarium inhærens verbo, expreſſa.arg.ff.de autho.tuto.in fi.cum gl.& l.etiam.& quod no.ff.de re. iur.l.vbi non voce.ff.de adoptio.l.ſi pater naturalis.per Gul. Nam nec tutor ſi ſe obligat vnà cum pupillo,dicitur ipſe ſufficiẽter authorizare: quia requiritur verborum expreſsio,quod eſt tutius.Bald.vide j.de procur.§. ſufficit generalis.

1 Viſo de actore, † videndum eſt de accuſatore. Vnde videamus qui non poſſunt accuſare: quo intellecto,ſciemus, qui poſſunt.ff.de accuſa.qui accuſare.Inſti.de ob.quæ ex quaſi deli.naſcuntur.lxxxviĩ. diſtinctio.ẽiciens. Hoc enim edictum prohibitoriũ eſt:vt quilibet admittatur, qui non prohibetur:

20 Agnitionem meri vel miſti imperij habentes,non poſſunt ante depoſitum officium accuſari.
Defenſores ſeu minores Poteſtates ciuitatum poſſunt accuſare,& accuſari,agere & conueniri.
21 Opponi poteſt de accuſatore,quòd eſt infamis,niſi in quinq̃ caſibus.
22 Excipitur contra accuſatorem,quòd eſt hæreticus, vel Iudæus,vel ſchiſmaticus,&c.
23 Contra agentem de adulterio excipi poteſt de lenocinio.
24 Excipi poteſt contra accuſatorem, quòd eſt pauper,& in pretio deceptus eſt.
25 Excipitur contra accuſantem quòd eſt libertus,beneficiatus,filius, vaſallus,& c.qui non poſſunt eos accuſare,in quorum domibus nutriti ſunt.
26 Accuſatus non poteſt pendente accuſatione ſuum accuſatorem,vel alium accuſare.
27 Calumniantes ad vindictam poſcit ſimilitudo ſupplicij.
28 Inimicus repellitur ab accuſando & ab excipiẽdo.
29 Inimicitiæ quæ repellant ab accuſando.
30 Alienigena,homicida,maleficus,fur,ſacrilegus,&c. repelluntur ab accuſando.
31 Opponitur accuſatori,quòd non eſt bonæ ęſtimationis,vel fidei,& quòd temerè accuſat.
32 Accuſans alieno nomine nõ admittitur in iudicio.
33 Reo moriente crimen extinguitur.
34 Opponitur accuſatori,quòd libellum non rectè cõcepit.
35 Frater non poteſt accuſare eum, quem prius frater ſuus accuſauit.
Obijciens turpem exceptionem,an poſſit iniuriarum conueniri.
36 Fideiuſſori recuſato competit iniuriarum actio cõtra recuſantem,quia recuſatio eſt quaſi exceptio.
37 Perſonæ quæ in certis caſibus repelluntť,ſi ſuã ſuorumq̃ iniuriam proſequantur, admittuntur,præterquam in octo criminibus,hic enumeratis.

De accuſatore. Rubrica

¶Hic aduertendum ꝙ in hoc volumine habemus quatuor rubricas, quæ cùm allegãtur, integrè ſunt ſcribendæ de accuſatore, hic: de accuſato, quæ ſequitur: de accuſatione in parte tertia: & in quarta de accuſationibus.

¶Item eſt ſciẽdũ, ꝙ Legiſtæ habent in C. ſpecialem rubricam, qui accuſa a re nõ poſſunt. quæ cõgruit huic nigro b quia ſpecialiter ad hoc tẽdit. & Azo ibi in Summa innuit actorẽ & noſtri Summiſtæ ſup c rubrica de accuſa. Gof. vſq; ad ver. accuſari. Hoſt. in ñ. §. Baga. in princi. vſq; ad ver. nũc de ciuilib⁹. oſtendit accuſatorem repelli ratione ſui, ratione d accuſati, ratiõe miſta vtriuſq;, ratione iudicis, idẽ rõne ipſius iudicis & cauſæ & rõne temporis. Tan. in ſecũda parte rubricæ de criminibus, & ſeq. quaſi nil ad ꝓpoſitum. Roſ. in libellis iur. canonici, in prin. ñ. partis, poſuit xij. rubri. de ſingulis perſonis, q̃ accuſare nõ poſſunt. qđ multũ iuuit authorem. ¶Vber. de Bo. de hoc in pe. col. §. quẽ allegaui ſup rubrica de actore. ¶Vber. de bo. fecit ſpãlem rubricã de his, q in criminalib⁹ actionibus repellunt, q̃ eſt tertia rubrica. aliàs eſt pars ſecundæ. ex qua ſatis adiutus eſt author. de reliqs dicet in ti. de accuſatione, & de accuſationib⁹. ¶Et circa rubricã cõgruè q̃riť, ſi ꝓ ſtatutũ non põt quis accuſare de crimine publico ſine conſenſu of tenſi: & A. accuſat B. de crimine publico dicẽs. Ego A. de voluntate talis accuſo B. qs dicať hic accuſator? vr̃ ꝙ cõſentiẽs, quaſi ille videať mãdatari⁹, & ꝓ eũ mandãs accuſet. Veniat regula, q ꝓ aliũ. cũ ſuis exẽplis. de re. iu. lib. vj. Itẽ quia potẽtior eſt in accuſando, & ei⁹ plus intereſt: ita ꝙ prẽuẽt⁹ extraneũ excluderet. Et ſufficiat j. j. col. ver. pone qdã. cũ ver. ſeq. Tu dic cõtra: quia per id vitiarent iura volentia in criminalib⁹ cauſis nõ interuenire procuratorẽ. extra, eo. tit. veniẽs. & c. ſeq. in fi. ff. de publ. iudi. l. pe. §. j. Itẽ aliud eſt agere, aliud agẽti cõſentire. ff. de reg. iur. Alius curioſus in hoc ꝓſequẽdo videat q̃onẽ dñi Ia. But. patris, qui hoc miſtis duobus articulis plenè diſputauit in quæſtione, quæ inci. certũ eſt. ¶Propter quod eſt ſciẽdum, ꝙ idẽ olim tenuit Lamber. de Rãpo. in quæſtione, quæ incipit, duo ſunt capitula. ponẽs vnũ ſtatutũ eſſe, de quo s̃. aliud ꝙ querelæ bãnitorum non audiunt: nec dãna eis illata emendant. ponebat Titium vulneratum à Seio: & quia crimen erat publicũ, ego poteram vulnerantem accuſare: ſed quia ex vi ſtatuti neceſſe ſic erat, habui conſenſum Titij offenſi: & accuſaui ante litis conteſt. vel priuſq; nomẽ Sei recipereret inter reorum noĩa, Titius bannitus fuit ꝓ homicidio iuſto: vt procedať in accuſatione. Seius cõtra ex vi ſecundi ſtatuti. q̃rebat qd iuris: & tenuit idẽ, ſcilicet ꝙ proceda tur in accuſatiõe, nõ obſtãte reſiſtẽtia accuſati. hoc maximè per l. ff. de publi. iudi. l. is q reus. in fi. vbi dicit, ꝙ dãnatus implere põt accuſatiões, quas ante dãnationẽ inchoauerat, etiã ſi poſt dãnationẽ adimať ei ciuitas, vel libertas. Intelligit aũt inchoatã accuſationẽ ante damnationẽ, etiam ſi ſuper accuſatione lis conteſt. nõ erat. C. qui accu. nõ poſ. l. neganda. in fi. quæ habeť iij. q. xj. neganda. Inducit etiã l. quæcũq; ff. de act. & ob. & ff. de ſeruo cor. l. doli. §. fi. in quibus actiones, quæ ex ſeruo incœperunt cõpetere: ſiue ex l. xij. tab. vel ex l. Aquil. iniuria, furto, vel corruptione mihi competũt, q̃cq̃d de ſeruo eueniat, manumiſsione, alienatione, vel alio modo. Ponderat principaliter, ſi ego, quia ſtatutũ nõ ĩpediuiſſet, liberè poterã accuſare: cùm crimen ſit publicum, ſtringere gladium, & ferire: & l. Corne. de ſica. punit. ff. ad l. Corne. de ſica. l. j. Conſenſus ergo offenſi, non facit me mãdatarium vel procuratorem: ſed ſolùm remouet obſtaculũ obſtantiæ: & ſic remanſi in iure cõi, per qđ verificať ſolutio. Ad quã addit regula, in ambiguis. §. j. ff. de re. iur. & regula, factũ legitimè. eo. tit. lib. vj. ¶Sed qd ſi ipſe Titius accuſaſſet, & poſtea bãnit⁹ fuiſſet, vt s̃. Dy. in l. antepe. ff. de fideiuſ. dicit aduocatos tenere, ꝙ bannitus accuſationẽ inchoatam proſequi non poterit, per ipſam l. §. ſed cũ duo. quẽadmodũ inchoare non poſſet, ſic nec inchoatã proſequi: cũ res deuenerit ad caſum, à quo non poterat inchoari: & quia qđ impedit faciendum, impedit factum: vt ibi, & ff. de ſuſpe. tuto. l. poſt finitã. ¶Alij dicunt, ꝙ ſi ſtatutum prohibeat bãnitos admitti ad accuſandum, ipſe bãnitus accuſationem inchoatã proſequi poterit, ꝓ prædi. l. is, qui reus. & hoc ibi placet Dy. & dicit præſtari debere ſecuritatẽ bãnito per cõmune, ꝙ non offendatur, donec inchoata accuſatio ſit finita.

ADDE Bar. in d. l. is, qui reus. quo ad ſecundam q. & quo ad q. de accuſatore poſtea exbãnito, Vide Pet. de Anch. conſi. cccc viij. incipiente, plura. & quantum ad vltima verba quòd iudex debeat præſtare ſecuritatem bannito: addde, ꝙ idem vult Bar. in d. l. is, qui reus. Item ſcias ꝙ in mandato qđ datur ad accuſandum, requiruntur ea, quæ in ipſo accuſato: aliàs mãdatum non valet, & tenet Ro. conſi. lx.

¶Naſcuntur. §. j. in fi. ſcito quòd eſt furtum manifeſtum, ſcimus ꝙ eſt nõ manifeſtum. Io. And.

a ¶Mutus. Addit Roſ. ſcito, q ſunt ſub poteſtate, ſcitur qui ſunt ſui iuris. ff. de his, qui ſui iur. ſunt. l. prima & ſi iudicatur rem meã eſſe, &c. ff. de except. rei iudi. l. ſi inter me & te.

ꝙ nec etiam duos, niſi ſuã vel ſuorũ iniuriam proſequatur, vt ibidem: quia vna accuſatio per alterã impeditur: vt in præalle. l. & ff. de adul. inter. §. fin. Nec obſtat prę. l. cũ rõnibus: quia licet neget de tribus, no tñ concedit de duobus. Fallit aũt hoc ĩ marito de adulterio vxoris querẽte: qui poteſt in vno b libello plures accuſare: vt in præce. l. inter. in fi. Verum occaſione vnius facti ſeu criminis poteſt vnus mille accuſare. C. ſi reus vel accuſa. mor. ſu. l. j. ff. de adulterij̃s l. vim paſſam. §. inceſti. Niſi in crimine adulterij̃: de quo non poteſt ex eadem cauſa plu-
e res accuſare. c C. e. reos. ff. e. ſi marit⁹. §. fi. & in prẹd. c l. vim paſſam. §. duos. Sed in inceſtu põt etiã adulterũ, & eum, qui domũ præbuit, ſimul accuſare: vt
f in eo. tit. l. nihil. §. fi. f ¶†Sed nunqd põt accuſare
2 vniuerſitatem de maleficio contra te cõmiſſo? Rñ. ſic. ff. qđ me. cã. metũ. etiã criminaliter, & oẽs puniẽtur: vt C. li. xij. de re milit. l. tam collatores. De hoc d ¶Prohibẽtur. Vbi de hoc, & C. eodẽ titu. qui de crimine, & vide de purgatio. vul. c. ñ. in princ. vbi idem ſcripſi poſt Hoſtien.

ADDE oĩno videndum Pau. de Ca. in l. edita. C. de edendo. & ibi Alex. qui videť tenere poſt Pau. ꝙ eodem libello poſsint cumulari plures actiones ex diuerſis cauſis ad diuerſa, etiã ſi non ſint vniformes, & eiuſdẽ gñis, etiam accuſando. & idẽ tenet Roma. licet præfati de eo mentionẽ non faciant, eius conſi. cclx. ſequens Pet. & Cy. vt ipſe refert in l. eo qđ à multis. C. ſi cer. pe Pau. de Ca. motus eſt per c. querelam. extra, de elec. & per l. ſi idem cum eodem. de iur. om. iudi. quia prædicta lex non haberet dubium, ſi intelligeretur in diuerſis libellis.

e ¶Accuſare. ſ. adulterum & adulteram: aliàs contradiceret ei, quod prædixerat. Vt tu purus Canoniſta intelligas, ſcire debes quòd lex non permittit per maritum vel patrem, vel alium, qui poſsit adulterium & adulteram eodem tempore accuſare vno libello, vel pluribus: ſed habet eligere, quẽ prius accuſare velit. Hoc verum, niſi quæ dicitur adultera, alteri nupſerit, prius ei denunciatione non facta. Et ante omnia de hoc non mireris: quia leges veteres permittebant repudium, & repudiata nubebat. Poterant etiam coniuges ſecundùm illas mutuo conſenſu diuertere. C. de repud. ſi conſtante. quod hodie etiam mutuo conſenſu non licet: vt ibi in authen. quod hodie. ſumpta de corpore, vt liceat matri & auiæ. §. quia verò. j. & ñ. mulier autem accuſata & conuicta de adulterio puniebatur morte. C. de adulte. caſtitati. hodie detruditur in monaſterium: vt ibi, in auť. ſed hodie. ſumpta de corpore, vt nulli iud. §. adulteram. & de hoc xxxij. q. j. publico. & de procu. tuæ. Redeo ad propoſitum: licet adulter & adultera ab eodem ſimul accuſari non poſſent: vt ff. de adulte. l. ſi maritus. §. fin. C. eo. titu. l. reos. à diuerſis poterant. ff. de adulte. denunciaſſe. §. vltimo. Poterat autem maritus accuſationem incipere à quo eorum volebat: niſi, vt dixi, mulier denunciatione ſibi non facta alteri nupſiſſet: & tunc incipiet ab adultero: qui ſi abſoluatur, proderit mulieri: vt in præ. l. vlti. l. denunciaſſe. niſi appareret per colluſionem adulterum abſolutum. quo caſu licet ſecũ do matrimonio durante mulier accuſari non poſsit: poterit tamen, cùm deſierit eſſe nupta. ff. eodem titu. l. adulteri. §. fina. Adultero autem damnato, hoc mulieri non nocet, quæ reportare poterit victricem ſententiam: vt in præd. l. denunciaſſe. in fine. Ex hoc vltimo colligas rationem, quare lex noluit ſimul adulterum & adulteram accuſari: quia vnius abſolutio alterum iuuare poſſet, vt prædixi. & vide j. eod. verſic. item excipitur contra agentem.

ADDE, de hac addi. Bald. conſi. cclxxxj. incipiente, factum tale eſt. lib. iij. vbi conſuluit in terminis. & ibi etiam habetur, an ſtatutum loquẽs de adultero torquendo, habeat locum in adultera.

f ¶§. fina. Ad intellectum huius verſicu. eſt ſciendum, quòd circa primordia ſtudij̃ mei pro quadam quæſtione Paduæ magna fuit diſputatio: & data fuere diuerſa conſilia, & in aliquibus contraria per doctores legum ſuper certis articulis, quorum vnus fuit, an ſyndicus vniuerſitatis poſsit nomine vniuerſitatis accuſare de crimine publico. Et concordauerunt ꝙ non: ſed accuſabit nomine proprio, tamen ad vniuerſitatis commodum. C. qui accuſa. non poſ. l. ñ. De hac remiſsionem dabo j. titu. proxi. in fine. Alius articulus pertinens fuit, an quatuor, vel plures teſtes, qui depoſuerunt contra Titium, vel contra ſyndicum vniuerſitatis cauſam agentem, poſſent per eum vno libello accuſari de falſo: & an ſimul cum eis is, qui produxit eoſdem. Dubium ergo remanet, an iſtud ſit vnum factum, ſiue diuerſa. & circa hoc præmittam opinionem domini mei, qui non fuit de conſultoribus meo ſcitu, & quæ mihi placet. Dicebat enim, quòd aut iſti teſtes ſimul cum producente conuenerunt vno conſilio & tractatu tale teſtimonium ferre: & tunc non ſunt plura facta, ſed vnum. & ſic vnico li-

bello omnes poterunt accusari,per præ.l. Si verò non ex tali tractatu, & condicto id tulerunt:tunc sunt diuersa facta:& sic vno libello non poterunt accusari. Allegabat ff.quod vi aut clam l.semper.§.sed in sepulcro.de iurisdi.omnium iudi.l.si familia.& si fami.fur.fe.dica.l.ñ.

¶Fran.Accur.& Iac.de Are,dixerunt hic esse plura delicta, & ex diuersis factis descendẽ

a tia:quia diuisim quilibet testis deposuit suum testimonium, & quilibet de suo dicto reprehenditur,& de productione producens:& sic non est locus l.j.C.si reus, b vel accu.sed legi, 3 cum rationibus.C. c qui accu. non pos. Itẽ Federi. de Scal. addens quòd si aliquis dicere vellet, d quòd si accusatio e plurium eodem li- 4 bello procederet, f ex idẽtitate delicti de producente tamen admisto,negari non potest,quin sit diuersum.Admistio ergo ista vitiabit totum.Nõ obstat regula,vtile.de regu.iur.lib.vj.In- g ducebat legẽ,quoniam in prioribus. 5 C.de inoffic.testa. i quia hoc vitiũ est in libello,& eius vniuersitate,in qua ex legis dispositione vitiatur totum. Allegabat ff.de re.dub.si fuerit legatum,cum similibus.Dy.autem contra. in quo fortius institit in hoc residens quòd delictum ꝓducentis & producti est idem specie:quia ab vtroq; falsum committitur, & vtriusq; eadẽ pœna.ff.de fal.l.j.in prin.Item idem numero:quia vnum factum est: quia ex actis omnium ad eundem finem concurrentium resultat vnus effectus. Alleg.ff.ad l.Aquil.l.illud.§.j.per quod concludit omnes vno libello accusari posse.per præ.l.primam. Inducit etiam l.j.ff.ad Turpilia.§.incidit. & ff.de iniur.l.non solum.in prin.& §.si mãdato.& §.Proculus. per quas patet quòd instigantis & instigati mandantis delinqui, & mandatarñ, est eadem pœna:ergo idem delictum.& sic procedit eius conclusio. Allegationes autem eius potes plenius videre per Cy.in præ.l.j. in vltima quæstione.

ADDE Bar.in d.§.lege Iul.& ad quæstionem Spec.an possit accusari vniuersitas,vide plenè Ang.consi.clxv.& q; syndicus non possit accusare nomine vniuersitatis de crimine publico, adduci possunt quæ Federi. disputauit eius q.xv.q; syndicus vniuersitatis non potest esse procurator nomine vniuersitatis.Bar.tamen in l.ñ.in fi.tenet q; syndicus nomine vniuersitatis possit accusare:sicut tutor nomine pupilli.& vide in extrauag. ad reprimendum.in verbo,legitime.per eundem & Bal. in l.eos.C.de accusati.

a ¶In fi.Et vide quod ibi addam,quod partim plus hic competeret.
b ¶Igitur.Vtrobiq; soluit gl.& de collu.c.j.in j.glo.
c ¶Quidam.Ad literam fuit iste ver.& se.Alb.Gal.eo.titu.ver. pono quæstionem ñ.& iñ.
d ¶Adul.Et hic bene continuatur ver.j.sed secundùm præmissa.
e ¶§.fi.Vide quod sequitur,quia huic statur.
f ¶Receptum.Vide j.de incid.quæstio.ante finem.
g ¶§.fi.Non allegauit hanc s.sed est.ff.eo.tit.l.de accusa.
h ¶§.pe.ver.vltimo quæritur.
i ¶Pone A Iste.ver.fuit ad literam Alb.Gal.in tit.de accu.versi.vltimo.
k ¶Cõtra.Hoc placere videtur Accur.Insti.de iniur.§.fi.in vlti.gl. & Gul. de Suza.in q.statu.in fi.
l ¶Vulneratus.Et eo.tit.l.ait lex.§.j.
m ¶Quidam.Ipse Alber.Gal.
n ¶&c.Id,de quo cogitatum non docetur.
o ¶Vulnere.Sufficeret si adderetur mortifero, vt facit quod dicã statim.
p ¶Sed pone tit.qui ver.fuit etiã Alber.Gal.vt ibi dicam. Est sciendum q; Fede.de Sca.in sua disputatione coniũgit sequentẽ quæstionẽ huic præcedenti,quærens an exceptio pacis de vulnere,vel snĩæ cõdẽnatoriæ,vel absolutoriæ super illo,repellet accusantem de homicidio filiũ vel extraneũ, & incipit q.Titius vulnerauit.mihi prima.Soluit primò de sentẽtia,& distinguit:aut simp̃r fuit accusatus de vulnere,per id secundũ cõsuetudinẽ Italiæ non imponat pœna corporalis,poterit de morte postmodũ accusari ab alio,nõ ab illo,qui primò de vulnere accusauit,per l.qui de crĩe.C.de accu.Et sc̃dm hoc etiã ab hærede poterit accusari, cũ quo ad hoc pro extraneo habeat:nisi in hoc q̃d alĩs pręferr.ff.de his,q; dele. vel effu.l.si verò. §.quæ autẽ.ar.ff.ad l.Aquil.nã sicut.§.j.Sed si cõtinuasset accusa.q̃d vulne

vulnere:facta pace de vulnere, demũ A. morit ex illo vulnere:quærit an hæredes A. poterũt accusare B.de occiso? Et vr̃ q; sic:qa licet actũ sit de vulnerato,nihilò minus agit de occiso.ff. ad l.Aquil.si vulnerato.& ad hoc ff.de act.& ob.l. qui seruũ.ff. k vi bo.rap.l.j.arg.cõtra[k]:quia si de vulnere pax facta est,vr̃ facta & de omni eo, q̃d ex eo nasci põt. ff.de fideiuſ.si quis pro reo.§.j.ff. quorum leg.l.fi. Præterea,aut erat lętifer̃ vulneratus: & tunc videtur mortuus.ff.ad l.Aquil. huic scripturæ.§.j.& l. 1 ita vulneratus.[l]& ad idem ff.de dã. infec.l. dãni.§. Sabinus.Aut non mortifer̃:& tũc videtur ex negligẽtia mortuus:vt ff.ad l. Aquiliam.qui occidit. m §.fi.Dicunt quidam[m] quòd non valet pactũ:quia pactum est in vnare factum,&c.ff.de pac.si vnus. n §.in summa. quia iniquum est perimi pacto,&c.[n] ff.de transac.qui cum tutoribus.in fi.& per l.pr̃.si o actũ sit.Et ideo cõsiliũ est,q; fiat pax de vulnere[o] & de omni eo,quod ex vulnere sequi põt:quia tũc nõ poterit de homicidio accusari. Iuri enim futuro per pactum renunciari potest: vt C. de pact.l.j. Hoc bene probatur ff.ad Syl.l.j.§.fi.&l.ñ.de trãsact.non exigimus.C.de reuocan. dona.l.fin.& l.j. Et iunge hic quod est infrà de fideiuſ.§.j.versi.sed p pone,Tit.[p] ¶†Quid si vulnerasti P.animo occidẽ 6 di:quod ex eo apparet, quia gladium strinxisti,& eum pcussisti:vt ff.ad leg.Corne.de sic.l.j.§.diuus. & actum est contra te de vulnere: & absolutio vel condẽnatio subsecuta:postea P.ex illo vulnere decedit:nunquid iterum poteris accusari lege Cor-

rasset aĩo occidẽdi eũ, secundũ legẽ, puniat, vt homicida.ff.ad leg. Corn. de sic.l.j. §. diuus. esset idem q̃d de mortifero statim dicam:si in locò seruaretur lex.Si verò accusat[9] fuit de vulnere mortifero,cũ tunc censeat fuisse mortu[9], vt ĩ l.huic scripturæ. & alĩs superius alleg. absolutus fuerit, vel condẽnatus,nõ poterit vlterius accusari, ex quo accusatio incluserat mortẽ.ff.de accu. sicut. §. ñsdem.extra, de accus.c. de his. saluis casibus ibi no. Si quærat, an non expectata morte sic accusat[9] debeat de morte puniri? dicit dominũ suũ Fran.Accu.dixisse q; non:ar.l.si vìndicari.C. de pœn. &

ff.eo.tit.l.prægnantis.Sibi aũt distinguẽdum videt,an illud dederit animo occidendi,vel non,quod ex qualitate facti probatur: vt primo casu non differatur:secundo sic,per præ.§.diuus.& C.eo.tit.de sica.l.j. ¶Circa exceptionem pacis factæ,circa quam vide j. de obli. §.j.ver.quid si accusatus. & quod super eo dixi,&remissiones,quas ibi dedi.Dixit autem ipse Fed. q; si vulneratus erat nobilis,accusari poterat à quocũq;, & sic ab hærede: quia transactio non tenuit:cùm nõ deberetur per legem pœna sanguinis. ff.ad l.Corn.de sic.l.iñ.§.pen.& C.de transac.l.transigere.Si verò erat humilis persona:& sic debebatur pœna sanguinis: tenuit transactio quo ad vulneratum,per iura prædicta.Et quia transigere,pacisci,vel pacem facere,est quasi contractus:pr̃iudicabit hæredi.in auc.iusiuran.quod à morĩ. præ.in prin.col.v.Extraneis autem non præiudicat.ff.ad legem Iul.de vi publi.l.qui cœtu.§.vlti.ad Sylla.l.ñ.& ibi no.& in præ.l.trãsigere.Ad hoc vltimum,q; extraneis etiam in publicis iudicĩs non præiudicet occisi pax vel principalis offensi:alleg.Iaco.de Are.& Dy.ff.de pact.iuris gentiũ.§. si paciscar.& l.si vnus.§.item ne experiar.ff.de publi.licitatio.§. quod illi citè.Dicebat autem ipse Iaco.specialiter de vulnere,vel homicidio hominis,quòd illa illata dicuntur Reipublicæ, cui homo nascitur.ff.de vent'in possmit.l.j §.si ea,quæ ad fi.Dicitur etiam homo Reipublicæ subtrahi.ff. de mune.& hon.l.iñ.§.si filius.Pactio igitur ab alio facta Reipublicæ,cuius res est,non debet obesse.C.res inter ali.acta.per totũ.ff.de pac.si vnus §.ante omnia.Item publicè interest ciuitates hominibus abundare.ff. sol. matri.l.j.C.de ind.vidu.l.ñ.Facit etiam quod no.ff.ad Sylla.l.diuus.Et per hoc etiam expedita videtur quæstio Gul.de Suza.in quęstione statutorũ. in prin.an pœna pecuniaria imposita per statutum exigi possit per commune post transactionem,vel pacem factã super publico crimine. Et dicebat q; si statutum præcipiebat pœnam exigi pace non obstante:tũc exigetur.Aliàs distinguebat,an transactio valuerit: & tunc dicebat exigi nõ posse:cùm per illius legis authoritatem omnis iniuria sit sublata. An non valuerit transactio:& tunc certum est pœnam exigi posse. In primo mẽbro distinctionis resistunt quæ dicta sunt s.scias tamen,quòd ipse Gul.in l.huic scripturæ.§.si seruus.tenet q; facta pace de vulnere mortifero,intelligitur facta de homicidio secuto.alleg.l.vulneratus.eo.ti.ff.de dam.infec. l.damni.§.Sabini.& ff.de pecu.leg.l.ñ.Dicit tamen quòd multi hoc nõ recipiunt.Bonum est exprimere in pace,quòd sit ipsa pax de vulnere,& de morte,si sequatur:vel de omni eo,quod sequetur. Consuluit etiam idem Iaco.de Are.& Dy.in præc.l.damni.§.Sabinus.

¶ADDE Bar.in d.§.Sabini.vbi plenè de his dictis per Spec.& ibi etiã ponit,q; stante statuto,q; occisor habeat pacẽ ab hæredib[9] occisi:nõ suffi cit,si habeat à defuncto:quia de facili remittit,vidẽs se proximũ morti.de quo vide Imol.in §.Cato. Vide etiãibi,an cõdẽnari possit ad mortẽ, qui mortifer̃ vulnerauit:& an exceptio sententiæ absolutoriæ,vel condẽnatoriæ obstet de nouo accusanti, vide Ang.consi.cxc.Roma.consi.ccxxiĩ.

ne.de sic.

ne.de sic.de morte.Dic q̄ si de vulnere actum fuerit ciuiliter,puta impēsæ vulneris petitæ fuerint,& estimatio oparū amissarū.Nā aliter ꝑ libero ho
a mine vulnerato nō pōt agi.Aqlia:vt ff.e.liber hō.[a] bn̄ poterit ꝑ morte criminaliter agi:vt C.qn̄ ciui.ac.l.j.ff.ad l.Aql.inde Neratius.§. si dolo.&l.si vulnerato.Insti.e.ti.§.liberū.Si verò actū esset iniuriarū,licet ciuiliter,non vī posse agi:qa illa ꝑdita est ad vindictā:vt in præ.l.C.is q.Vna aūt pen-
7 dente alia intentari nō pōt.ff.de pub.iu.interdū.¶†Quid si primò actum fuerit de vulnere sic:accuso.h.q me gladio ꝓcussit:&peto eū puniri.Certè hæc accusatio criminalis est:nec potest dici ciuilis petitio in libero hoīe, ꝑut ex superioribus liquet:tū quia nō petit impēsa curationis,vel estimatio oparū:tū etiā quia pœna nō petit ad ꝑriā ꝓcussit:&peto eū puniri.Certè hæc accusatio criminalis est:nec potest dici ciuilis petitio in libero hoīe, ꝑut ex superioribus liquet:tū quia nō petit impēsa curationis,vel estimatio oparū:tū etiā quia pœna nō petit ad ꝑriā ꝓcussit vtilitatē,sed publicè petit inferri.Et est dicēdū q̄ ex tali accusatione,accusatio vel actio legis Corne.de sic.,ꝓposita est:licet hoc nō specificet:qa id est in vsu:vt in prę. §.diuus.Vnde si priori accusatione terminata proponat alia accusatio,de morte,nō est admittenda:cū sit eadē cū prima:licet in prima fiat bonorū vel vulnerū mētio:in fēda mortis:qa in l.Cor.nō expectat exitus vtrū morieť aliquis,vel nō:sed prima volūtas inspicit delinquētis.Vñ mors nō inducit speciē accusandi,sed modū:vt ff.ad l.Cor.de sic.diuus.& ita videtur q̄ amplius accusatio de morte nō admittet.si iā fuit condānatus, vel absolutus,cū idē sit crimen.extra,de accus.de his.ff.eo.si cui.§.ñ sdē. & l.senat⁹. & C.eo.ti.de crimine.De cōsuetudine tñ,licet dicat qs occidendi aīo per-
b cussisse,non tñ de morte punit.ar.ff.de pœn.aut.facta.§.pe.[b] ¶†Quid si
8 iudex ipm pro dicto vulnere in certa summa pecuniæ,& nō corporaľr cō dēnauit?Rn̄.hoc nō obstat:quia licet debuerit pœnā corpalē īfligere:fortè hoc omisit:qa talis erat loci consuetudo.ff.de leg.& senatusco.de qbus vel ex aliqua cā hoc fecit,qđ præsumendū est:vt ff.de pœ.hodie.ff.de his,qui no.infa.qd ergo.§.pœna.&vide j.de fideiuss.§.j.versi.sed pone,T.¶Quid si vulneratus remisit iniuriā pecunia recepta:nūqd ꝑ impensis in vulnere factis poterit agere lege Aquil.Et vī q̄ non:imò renūciasse vī.C. de reb⁹ cre.l.iurisiurādi.C.de pac.postq̄.ff.eo.si duo patroni.§.idē Iul.vñ.q.j.quā periculosum.ar.cōtra:quia ex iniuria duæ nascunt actiones:vna ad pœnā, alia ad rē:& acta vna,pōt alia agi.ff.de condi.fur.si ꝑ fure.§.j.ff. de iniur.l. ꝓtor.§.j.ff.ad l.Aql.si quacūq̄.§.fi.Ad id ff.de fur.si qs vxori. Vñ dici ꝑt scđm quosdā,q̄ tollit actio iniuriarū,nō aūt actio legis Aql.& facit C.lib.
9 xñ.de numer.& actuar.l.nulli.¶†Opp.ēt,q̄ inuitus qs accusat: qđ esse nō debet:vt s.de actore.ver.itē excipe pōt.añ fi.¶Quid si nullus audeat accusare homicidā ꝓpter potētiā eius:nec pōt in eo crimine ex officio ꝓcedi: vt ff.de mu.& ho.rescripto.§.si qs.nūqd pōt frater occisi cogi accusare?
c Et vī q̄ nō:vt C.vt nemo inuitus.l.vnica.[c] Ar.cōtra:quia expedit ne ma-
d leficia maneāt impunita.ar.extra,de sen.exc.vt famæ.ff.de of. præsi.l.xñ.[d]
e Hoc ēm esset res mali exēpli.ff.de iudi.obseruādū.Dicūt qdā[e] q̄ iudex bñ faciet si cogat,& ei securitatē prestet,si timet.C.de his,q ad ec.cōfu.l.denū ciamus.lxxxix.di.c.xñ.¶Sed scđm premissa q̄rit,quare pōt vnus accusare
f plures,& nō plures vnū?Rn̄.[f] Si plures accusarēt vnū,& in accusatiōe deficerēt:malū esset,q̄ ꝑ vno solo,q occidendus esset,si cōuincerent,occidant tot deficiētes:quia calūniantes advindictā poscit sic̄itudo supplicij:vt C.
g de accu.l.fi.C.de calū.l.fi.xñ.q.vl.quisqs.[g] ¶†Item repellitur [h],qui fuit so-
10 cius & particeps crīs.extra,de testi.veniēs.j.& C.eo. qm. & l.fi.ff.de q̄o.l.
h repeti.§.j.extra de cōfes.c.j.C.de liber.cā.si filiū.de epi,& cle.si quenq̄.ff. so.ma.viro.nisi in casibus,s.in simonia ꝑ papatu hñdo cōmissa.lxxix. di. si qs papa & in crimine lesæ maiestatis.xv.q.iñ.nemini. & extra de ꝑba. c.j.& cuiuslibet simoniæ,vbi est eadē rō extra,de simo.licet Heli.xv,q.iñ. sane.& falsæ monetę.C.de fal.mo.l.j.ff.de cust.reo,diuus.& sacrilegij.ñ.q. j.in primis.& nisi in mathematicis.C.de male.& mathe.l,fi.& in latrōib⁹: quia vnius cōfessio cōtra aliū audit,q̄tū ad p̄sumptionē.C.de fer. ꝑuinciarū.Et nisi ī hæresi:extra,de p̄sum.lras. & nisi in alijs exceptis crīb⁹.de
i hoc j.de testib.§.j.ver.itē q̄ est socius.Et hæc exceptio est dilatoria[i].Caue tñ qualr oppōes:qa si dicis,tu me fecisti ī id crimē īcidere.vl nō potes me accusare,vel cōtra me testificari:qa fuisti mihi soci⁹ ī ipso crīe:vt in p̄. cōcor.iā ex tua cōfessiōe cōdēnaberis.extra,de cōfes.c.j.ñ.q.j.nos ī quēq̄. Si verò dicas sic:nō feci,qđ mihi īponit:& si fecissem , tu mihi soci⁹ esses: sic mētireris.&lex nō docet mētiri.xxiij.q.iñ.q peccat.xxñ.q.v.iurī.licet sit ar.cōtra C.de legib.l.digna.Sed docet sociū crīs repellere:vt in prę.concor. Vñ si dicas,excipio cōtra te,q̄ nō potes accusare:qa qcūq̄ fuerit ī de
k licti,tu illud fecisti.& id ꝑbare volo,scđm Vber.de Bo.[k] & Tāc. qđ est
l hic spāle:vt cōfessus nō puniat:vt no.in prę.c.si qs.[l]¶Sed qd si qs cōfes-
m sus,nō pōt illud ꝑbare? Dicvt ibi.[m] Itē scđm quosdā excipit,q̄ par vl sibi crimē cōmisit.ff.sol.ma.viro.ar.extra,de simo.per tuas.circa prin.extra,de
11 testi.personas.¶†Quid si te vocaui latronē,& tu me:nūqd ex hoc possu-
n mus nos adinuicem mutuo accusare?[n] Vī q̄ nō:qa sicut licet vim repelle re vi:sic iniuria iniuriā retorquere:vt ff.de iusti.& iur. vt vim. atq̄ iniuriā, & eā ꝑpulsare:vt extra,de homi.significasti.el ñ. ꝓpe fi.&ff.de bo.lib.cū maior.& paria delicta mutua cōpēsatione tollunt:vt extra,de adul.c. pe. & fi.& ff.de dolo.l.si duo.ff.solu.mat.viro.& C.de inoffi.testa.in arenam. Dic cōtra:quisq̄ em nīm ageret de sua iuiuria:licet par sit iniuria.C. q.ac. nō pos.negāda.q̄ est iñ.q.xj.& extra,de iureiur.veniēs. Nec obstat illud, q̄ paria delicta &c.qa loquit qñ crimina circa idē factū cōmittunt: & ex eis ciuiliter vel criminaľr agit:puta circa idē matrimoniū, vel circa eandē societatē,& hmōi:secus si sint diuersa facta,ex quibus ciuiliter vel crimina liter agitur:vt in præ.l.neganda. Nec iniuria ꝑsequēdo iniuriam ꝑpulsat

a ¶Homo.De hoc j.de iniur.§.ñ.sed nunquid pro libero.
b ¶§.pe.An verò ex instantia inquisitionis factæ super vulnere morte secuta,illa pendēte,possit ferri snīa de occiso,dicā j.de inquisitione.super rub.
c ¶Vnica.& ff.de accu.l.diui fratres.
d ¶l.ij.Et eo.ti.l.cōgruit.facit extra,de procu.accedēs.de spō. cùm locum.
seu tollit,sed potius accumulatur.ff.de adul.l.ñ.§.si publico.Dicunt tñ quidā q̄ si te prouocaui dicto vel facto adiram,& si dicto vel facto mihi iniuriaris,non debes ex hoc mihi condēnari.arg.ff.si quadru.pau.fe.dica.l.j. §. cū arietes. Quod ēm colore iracundiæ fit,non imputat.ñ.q.ij. si quis iratus.&
12 §.notandū.versus prin.¶†Itē repellit accusator,si iam trāsegit,vel pactus est de crimine priuato, vel etiam capitali , nisi in crimine adulterij:in alijs aūt publicis,quæ pœnā sanguinis non ingerūt,non licet transigere,prętercq̄ in crimine falsi.C.de trāsac. l.trasigere,C.ad l.Cor.de fal.querelā.ñ.q.ij. si quē.
o §.notandū.versi.in oībus°.Sed hæ vident perem ptoriæ.etiā in cā criminali:& ideo ante litis cōtest. opponēdæ.arg.ff.de adul.si maritus.§.præscriptiones.Sed fortè spāle est in accusatione adulterij:vel
p de dilatorijs:loquit,secūdū Vber.de Bo.[p] Cōsiliū autē est q̄ peremptoriæ opponant ante litis cōte. & probatio reseruet post,vt dicā j.de excep.§. di f
q cto.in prin.¶Item q̄ fecit pactū,vt non accuset[q] de crimine iam commisso:vt ff.de pac.si vnus.§.pa g
13 cta.¶†Nunqd ergo clericus paciscī pōt,ne prælatum suū de crimine cōmisso accuset?Rn̄.nō xxiij. q.ij.ecce.ꝙa turpe pactū est,ne de crimine agatur, ff.de pac.si vn⁹.§.illud.& §.pacta. Adidē.ff.de re. iur.cōtractus.extra,de iureiur.quēadmodū.§.illud autē.vbi de hoc.Secus si tacitè fiat pactū,vt extra, de accu.veniēs.& secus vbi ꝑ snīam hoc præcipit h
alicui,vt eum de cętero nō accuset.xxxiij.q.v. hęc imago.¶Itē excipit cōtra eū,q̄ spoliauit accusatū tota substantia sua,vel maiori pte:extra,de ref.spo frequēs.li.vj. ¶Itē q̄ ipse criminosus est quocūq̄ i
crimine:vnde nō pōt aliū accusare:extra, de exce. à nobis.iij.q.iij. si qs à suo.& c. sequentibus.& q. vñ.q fine.& c.postulat⁹.& c.infamis.§.tria.in fi.li k
cet etiā nō sic nūc:qa sufficit qđ fuerit vj.q.j. q crimē.xxv.di.eo.ti. ¶Itē q̄ est vilis ꝑsona. extra, de spō.cū in tua.& de simo.licet Hely.& c.seq.ñ.q.j.
14 in primis.¶†Itē q̄ est frater,[r] qui nō pōt fratrē vel
r sororē criminaliter accusare de magno & capitali crimine:imò si faciat,pœna exilij plectēdus est,nisi suā vel suorū iniuriā ꝑsequat,vel nisi in leuib⁹ crīminibus.C.q accu.nō pos.si magnū.& l. si sororē. l & nisi in crīe lęsæ maiest. C.e.l.pe.& hæresis;vt extra,de præscri.lras.& xxiij.q.vij.legis.& s. dictū est.Affinis aūt accusat affinē.ar.C.de abo.l.ñ.in fi.
f ar,cōtra iij.q.v.sibr.[f] Pr ēt & mr accusant filios de crimine in se cōmisso:aliàs nō:vt ff.ad l. Cornel.de sica.inauditū.C.q accusare nō pos. ꝑpter insidias vel paternā pietatē nō agnoscant.C.de pactis pig. l.ij.& nō econuerso:vt j.versi.item q̄ est libertus.
15 ¶†Quid si aliqs interfecit patrē vel tutorē meum: postea pœnitet,& fit bonus:nūquid potero eū vl terius accusare.Et vī q̄ nō. Video ēm ex odio procedere:cū ille cōtrit⁹ & emēdat⁹ sit:extra,de accu. accusasti.lxxxvj.di.odio.arg.cōtra.qa si nō fecero priuor hr̄ditate.C.de his,qb⁹ vt ī dig.l.j.ītē licet satisfecerit quo ad Deū:nō tñ q̄ ad mūdū.j. de abo. §.j.ver.porro.ī fi.sed dic q̄ poti⁹ debeo ꝑdere hr̄ditatē. Alij sunt tñ cōtradicētes,q̄ accusem: nō tñ videor ex odio ꝓcedere,scđm Vī.[s] ¶Itē q̄ accusat⁹ t
m ¶Vt ibi,in fi.magnæ gl.cui concor.quod no.j.q.j.reperiuntur.in glo.pe.
n ¶Accusare. Quando accusatio procedat ex conuitio illato , scripsi post Host.de iniurijs.c.fi.super iij.glo.& adde ad ibi dicta,quod plenè scripsi infrà,de iniur.post prin.
o ¶Omnibus. Vbi de hac,in j.gl.verius aūt de hoc no.præ.l.transigere.
p ¶Vber.de Bo.vbi s.
q ¶Accuset.Pactum aūt ne superiori ipsius reuelet,etiam si iuratum sit,nō obligat.de offi.or.quia plericq̄.lib.vj.
r ¶Frater.Hoc posuit Rof.sub ix.rub.de qua infra.versi.item q̄ est libert⁹.
s ¶Similiter.Ibi quo ad affines,quòd non possunt esse accusatores.exponitur,i.accusatoris testes.
t ¶Scđm Vin.Qui hoc no.de accu.accusasti.&vt ibi scripsi.Scđam sequor

a ¶ Porro. est ĭ. de abo. §. j. allegato s̄. j. colum. ver. quid si quis.
b ¶ Mulier. Hic inchoant ad literam verba Rof. de quibus dixi super rubri. j. qui non pos. ac. propter sexum.
c ¶ Pupillus. Secunda rubrica, qui ratione ætatis.
d ¶ Tutoris i. curatoris, sed posuit vt Rof.
e ¶ In princ. Scire debes, ꝙ ista remissio valet quo ad ciuiales quęstiones quo ad casum nostrum non adiuuat. vnde sciendum verū esse Azo. ī Sum. qui ac. nō pos. ante medium tenuisse ꝙ premitti tur, & ea rōe. & eū seqt̄ Rof. rub. ꝓxi. alle. Accur. ī l. ñ. ff. de accus. ponit hāc opi. et cōtrariā Hugo. supplētis in l. q accusare. vbi dicit de pupillo, ꝙ idē de adolescēte ꝓ p̄. §. lex Iul. sed vt dicit Roff. opi. Azo. defenditur, si dicatur §. illū pōere casum spālē in adulterio. eadē cā, ne fortè cōiuges bene viuentes dissociētur per iuuenem non robustæ etatis, vt ibi. & cuius rō est firmum iudicium. ff. de mino. l. j. Facit C. de adult. l. q̄uis adulterū. sic & in adulterio est spā le, qđ non transigitur. C. de transact. l. trāsigere. Itē minor xxv. an testificaī ī criminali. ff. de testi. in testimoniū. cano. iiñ. q̄o. iñ. Sed quærit Rof. de ratione quare minor xxv. non admittit ad testimoniū, nisi sit maior xx. tamē admittitur ad accusationem, secundū Azo. rñdet in accusatione, ꝙ (minori ætati deest, ꝓ authoritatem curatoris suppletur. C. de auct. præ. l. clarū. ff. de acqui. pos. l. q̄uis. Sed quando testificaī sol⁹ depōit C. de te. l. nullū. extra, e. ti. venerabili. elegit ergo legislatorquoddā tps medium inter pupillarē & minorem ætatem. & secundùm apinionem contrariam sic respondetur, ꝙ in testificādo sufficiūt xx. an. ne rei veritas depereat: simile C. de hr̄. qm̄ extra, de te. co. c. vlt. & qđ ibi no. in fi. vlt. glo. A D D, E Bar. in d. l. ñ. vbi dicit etiā Cy. Pe. & oēs &c. ꝙ adultus admittitur ad accusandū. & alle. Spe. hic. & idē tenet Bal. in rub. qui accu. non pos.

17 aliàs sup eodē crimine absolut⁹: qđ dic vt in p̄. ver. porro[a]. ¶ Itē ꝙ altero accusatore mortuo, vel aliqua de cā impedito, lapsi sunt xxx. dies vtiles: vnde nō est alter admittēd⁹. ff. de accu. libellorū. in fi. q̄ est ñ. q. viij. & ff. ad Turpil. aut priuatī. & j. in tit. de aboli. ver. legalis. ¶ Itē ꝙ ali⁹ prìò cœpit accusare: vñ pēdēte illa accusatiōe ñ est ali⁹ accusator admittēdus. ff. de accu. hi. oēs. §. ab alio. ¶ Item ꝙ est apostata vel filiust. vel monachus: vt s̄. de actore. in diuersis versi. ¶ Itē si ex l. Corne. de iniurijs experiatur coram socero vel genero, vel alijs, qui numeran
18 tur s̄. de iure delib. §. recusarī. ver. itē l. Cor. ¶ †Item ꝙ est mulier[b] q̄ ꝓpter verecūdiā accusare nō pōt. ñ. q. j. ꝓhibent. xv. q. iij. de crīe. ff. de accu. q accusare. nisi ī casib⁹. Primò si ꝓsequaī mortē eorū cōtra q̄s inuita nō cogit testificarī. Scdò. in l. Cor. testamēta ria de falsis & ī testō falso liberti prīni, vel mr̄ni. ff. de accus. l. ñ. C. q ac. non pos. vxor. l. senatus. & l. nō ignorat. & l. de crimine. Tertiò, si suā vel suorū iniuriā ꝓsequaī. & hoc est cōe oīb⁹ accusare ꝓhibitis vt j. ꝓpe fin. ver. ī summa. Quartò, ī l. Iul. de anno. ff. eo. militē. & ff. ad l. Iul. de an. l. fi. ñ. q̄o. j. prohibē tur. Quīto in l. Iul. ma. de acc. in q̄onibus. vj. q̄o. j. nullus. Sextò, in crīe suspecti tutoris: Insti. de susp. tu. et ff. e. l. j. ¶ Vñ. in crīe simonię: vt ī p̄. ver. ī summa. ¶ Vñ. in crīe hęreseos, vt ī p̄. ver. ī summa. ex tra, de diuor. de illa. xv. q. iij. sicut q ecclā. xxij. q. vij. le. et q. v. si audieris. ¶ ix. fortè ī dilapidatiōe: vt ī p̄. ver. in summa. Sicut ergo nō admittit ī publico crīe mulier, ita nec in populari accusatione nisi ad eā ptineat. ff. de popul. actio. mulieri. In multis em̄ articulis deterior est cōditio fœminarū. quā mascu
19 lorū. qđ dic vt j. in ti. de ꝓcu. §. j. ver. regr. ¶ †Item excipit[c], ꝙ est pupill⁹, vel ī pubes: vt in prę. l. q accusare. & ñ. q. j. ꝓhibēt. C. de fal. mo. l. j. iiñ. q. iñ. c. si testes. §. iuuti. ff. ꝓ reiuē. ꝙ īfans, nisi qñ mortē prīs vel aui ꝓseqt̄, & nisi ī. l. cor. testāria ob testm̄ prīs: sed hoc fit cū authoritate tutoris: et cū doli ē capax. ff. eo. l. ñ. §. fi. & nisi forte ī crīe lęse maie. & hoc cū authoritate tutoris. C. de author. p̄st. clarū. Ppārem āt̄ actionē nō ītētat nisi ad eū ptineat. ff. de popul. actiò. mr̄eri. ¶ †Sed qd de pubere? Dic ꝙ admittitur ad accusandū cū tutoris[d] authoritate. ar. p̄. l. clarū. Nā ex q̄ de pupillo excipit: ī adolescētia cōcedi vr̄: nisi ī l. Iul. đ adult. vbi requirunt xxv. ann. ff. de adul. si marit⁹. §. lex Iulia. scdm Rof. et Azo. ¶ Alij dicunt, ꝙ nec pupillus, nec minor xxv. an. pōt de publico crīe accusare, nisi suā, vel suorū iniuriam ꝓ sequaī. argu. p̄. §. lex Iulia. Cætera de minore: dic vt s̄. de acto. in prin.
20 [c] ¶ †Item excipit[f] ꝙ est miles, q ꝓpter sacr̄m nō pōt accusare. ñ. q. j. ꝓhibent. & in p̄. l. q accusare. nisi suā vel suorū iniuriā ꝓsequaī. C. q ac. nō pos. l. nō ꝓhibent. & l. si crimē. & nisi ī crīe lęsę maie. C. ad l. Iul. ma. null⁹. q̄ est vj. q̄o. j. & nisi ꝓ annona fraudanda. ff. de accu. mulierē. et hoc iō est, ne à susceptis signis auoceī. ar. C. lo. l. fin. et l. milites & xvj. q. j. gñaī r. Et hæc et similia ītellige de milite q iurat se nō euitaturum mortem ꝓ repub. ff. ex q. cau. ma. l. pe.
21 [g] ¶ ff. de his qui not. infa. l. ñ. nō de eo, q statī domo ꝓpria, q nō iurat mō p̄dicto: nec stipē dia mereī. C. de ꝓc. l. q stipēdia. & ī prę. l. q accusare. Sed fortè negotiaī, & alijs militib⁹ patrocinaī. ar. ex. de vi. & ho. cle. c. fi. & đ cle. cōiu. ex ꝑte. et de pri. ex ꝑte. Milites eī nr̄os poti⁹ arma scire volum⁹ ceꝑ leges. C. de iur. deli. scim⁹. de qb⁹ militib⁹ hic ītel
h ligaī, vide j. de ꝓc.[h] ver. itē ꝙ ē miles. ¶ †Itē ꝙ est l
20 magistrat⁹[i] vt p̄ses ꝓuincię, seu iustitiari⁹, vel sene
i scall⁹, & hmōi, q habēt agnitionē mistiuel meri īperij: & alij, de quibus dixi s̄. de iur. oī. iu. ff. de accu. q
k accusare.[k] & l. hos accusare. ñ. q. j. ꝓhibenī. ff. de in iu. nec magr̄atibus. ff. de iudi. ps lr̄arū. ff. de adul. si marit⁹ sit magr̄at⁹. in prin. Hi em̄ maiores magi-
l strat⁹[l] añ depositū offm̄ nō accusanī, nisi ī casu: qa pr̄ p̄t eū cū filia inuētū occidere. ff. de adul. marito nec cōueniunī: vt dixi s̄. de actio. ver. itē illustris dic vt j. ti. ꝓxi. ver. itē nec maior. & s̄. ti. ꝓxi. ver. itē cōsul. ¶ Itē nec legati Impatoris, vl̄ p̄sidis ꝓuiciæ: vt e. ti. itē nec legat⁹. & seq. ¶ Sed qd de minorib⁹ magistratib⁹: vt sunt đfēsores, seu ptātes ciuitatū? Rñ.
22 ist̄i tpe sui officij accusant, & accusanī, agūt & cō ueniunī. ff. ad l. Aql. quēadmodū. §. si magr̄at⁹. & ī p̄. l. nec magr̄atib⁹. ff. de iud. l. fi fili⁹. ff. de reg. iur. fa
q ctū. Insti. de ob. q̄ ex q̄si de. nas. C. vt oēs tā ciui. c̄ mi. in l. vnica. ¶ †Itē[m] ꝙ ē īfamis: vt ī cōcor. q̄ sunt
r m s̄. de actore. ver. itē ꝙ ē īfamis. & j. de acc. §. iñ. vbi de hoc, nisi ī qnc̄ casib⁹. Prim⁹, si suā suorū c̄ iniuriā ꝓsequaī. j. ver. ī summa. Scds, ī l. Iul. maie. Terti⁹, ī crīe simonię. Quart⁹ ī crīe hęreseos. Quīt⁹, in crīe fraudatę annōę. ī cōcor. q̄ sunt s̄. ver. itē ꝙ ē mulier. & j. ver. ī sum. & sicut ei ītердicit accusatio, sic & ꝓparis actio: vt ff. de ꝓpār. act. si ꝓparis. & hoc siue sint īfames ipso iure, siue p sn̄iam. ¶ Sed qd đ his, q sunt infames de facto? & rñ. nō īuenio eos iure repelli: tñ circa tria obstat īfamia facti. nā repellit à querela īofficiosi testī: vt C. de īof. test. ī arenā.
s n & l. frēs, & l. ab honorib⁹ nisi ī subsidiū[n]. ff. de accu. l. gñaliter. §. spurios. extra, de accu. oꝑs. & à testificādo, si ex pte altera sint testes honesti. ff. de testi. ob carmē. q̄ est iiñ. q. iij. extra, de testi. c. pe. & fi.[o]
o Infamis aūt nō pōt īfamē accusare: vt vj. q. j. q crimē. nisi pri⁹ eū tolerauerit: extra, de accu. nulli. nisi
t sit arenari⁹, q arena. accusat. C. de inof. test. ī arenā. et nisi ī casu ī qb⁹ soci⁹ crīs nō repellit. q̄s p̄ dixi. ar.
p cōtra ñ. q. vij. pagani. §. ī hoc c.[p] ¶ Qui aūt sint īfa-
22 mes, dixi plenè in reptorio ī ti. de pœnis. ¶ †Itē excipit ꝙ est hr̄tic⁹, vel pagan⁹, vel Iudęus, vel schismaticus, vel fidē sanā simulat cōfiteri, vel cōuenticula cum eis facit. iiñ. q. j. c. j. & ñ. q. vij. pagani. arg.
q cōtra, ea. q. si hęreticus.[q] ¶ Itē ꝙ ipse[r] recepit pecu
r niā ob accusandū, vel non accusandū: vt ff. de ver. ob. gñaī r. & l. veluti. ff. ad l. Iul. repe. l. eadē. §. j. q̄ est ad fi. qōnis. & j. q. j. cōcusiōis. Is eī tenet crīe cōcussiōis. vt ī p̄. l. cōcusiōis. & falsi. ff. ad l. Cor. de fal. l. j. §. j. & actiōe in factū ex edicto de calūniatorib⁹. ff. de calū. l. j. tenet ēt l. Rhemia. ff. ad Turpi. l. j. Item ꝙ est semel calūniatus. ff. de accu. si cui. §. isdē. iiñ. q. v. similiter. & c. seq. ¶ Itē ꝓpter suspicionē calūnię repellit quis, vt q subornatus falsum testimoniū tulit. ff. de accu. alij. iiñ. q. v. cōsanguineorū. nisi in crīe
23 læsæ maiestatis, & nisi suā suorū c̄ iniuriā ꝓsequaī, vt s̄. ¶ Itē ꝙ semel ab accusatione destitit sine absolutione. ff. ad turpil. l. ñ. C. qui accu. nō pos. si ea. ñ. q. iiñ. si quē. §. notādū. ver. destitisse. nisi in pręmissis duob⁹ casib⁹. ¶ †Itē cōtra agentē de adulterio[f] ex-
f cipit de lenocinio: C. de adul. ita. ff. solu. ma. cū mulier. xxxiij. q. j. c. reqsisti. §. qđ si. & hoc si est liber q accusaī. C. eo. qm̄. & antec̄ nomē rei sit inter reos
t receptū, i.[t] añc̄ fit lis cōte. nō post. ff. e. l. ij. §. j. & ff. ceptū dicit etiā ante li. cōte. cū iudex ex aliqua præsumptione lite non cō testata facit illū describi inter noīa reorū. & hæc placuit Ia. de Are. ī l. is, q reus. ff, de pub. iud. Sed absurdū esset sic p̄cludi viā exceptiōib⁹ dilatorijs. Quarta opi. distinguit tria tpa primū, añ litē cōte, scdm post, vsq̄ ad descriptionē factā ī libro: tertiū post talē descriptionē. Sed licet fateamur descriptionē illā post cōtestatio. ex interuallo fieri posse: tñ nihilò minus contestatio operatur, quod s̄. maximè, cū de cōsuetudine descriptio illa nō fiat. A D D E Barto. in l. is, qui reus. vbi dicit ꝙ tunc dicit receptū inter reos, quādo iudex reiectis exceptionibus dilatorijs, appositis accusatis pronū-

f ¶ Excipitur. In rub. iiñ. Rof. qui ratione sacramenti.
g ¶ L. penult. & qđ ibi dixit Ac. hic dicit Rof. illud iuramentum haberi, per negotiū lib. de re. mili. quia specialiter forma. l. aliqua non habetur.
h ¶ Procur. Supp. e. §. j.
i ¶ Magistratus. iiñ. rub. Rof. qui non possunt propter magistratum.
k ¶ Accusare. Et qđ dicit ibi tex. tales sine fraude inius vocari nō posse, ītelligit ibi Accur. circa mediū magnæ gl. de fraude Reipublicę: ibi vide. vel ponit fraudē ꝓ pœna. sic em̄ veteres ponebāt. ff. de ędi. cū aūt. §. excipit. & de ver. sig. aliud est fraus, alibi ꝓ dāno. C. de repu. bon. pos. l. ñ. Sed q̄rit Rof. q̄ erit hęc pœna? Rñdet ꝙ extraordinaria, cū nō inueniat certā hoc casu statutā. alle. ff. de effrac. & expi. l. j.
¶ Magistratus. Ne scio quare sic alle. cū non sit alia.
¶ Itē. Quinta rub. qui ꝓpter delictū, vt infames.
¶ In subsidiū. Quādo non extat legitimus competitor.
¶ Et fi. Vide quod scripsi de testib. te stimoniū. sup ver. tali modo.
¶ Capīo. Non tenet qđ ibi dicit: vt ibi no. & in c. seq.
¶ Hæreticus. Solue vt s̄. qđ dixi.
¶ Quod ipse. Hunc versi. posuit Roff. sub vj. ru. de qstio. dicens ꝙ cōtra eū, q cōtra duos subscripsit, est prę sumptio ꝓp q̄stum: sed cōtra istu ē certitudo: & ī certis nō ē loc⁹ cōiecturis. ff. đ ver. ob. cōtiu⁹, §. ij.
¶ De adul. Hoc posuit sub x. rubri. de qua j. sumptū autē fuit hæc ex verbis Azo. in Summa de adul. ante mediū.
¶ Receptum. Nota quia soluit q̄onem qñ dicit receptum nomē rei īter reos. & hoc pl̄ Ia. Bal. & Cyn. vt qđ facit contestatio in ciuilibus, ante quā nō dicit qs agere, vel agere velle. ff. rē ra. ha. l. ampli⁹. hoc faciat etiā in crīalib⁹ vt per cōtestationē dicit agere. & sic ille dicit descriptus inter reos. hoc vide per eū C. qui ac. nō pos. l. j. in j. q. vbi inuenies alias opi. s. ꝙ tunc receptū dicit, cū iudex cœpit viriliter cognoscere: alia cùm fide iussores dati sunt. & hæ reprobātur: quia leges nō habētur in auct. de tri. & se. §. cōsideremus. Tertia, quia tūc re

ciat ꝓcedẽdũ.de q̃ vide Bal.ĩ l.neganda.C.q acc.nõ poſ.& ĩ l.q̃uis.ſi pẽ. ap.Bar.in l.ij̃ & ibi Ful.C.vt nemo priua.Bal.in l.cũ mulier.ff. ſol. matri.

a ¶De adul.Et vide quod dixi ſ.eo.ti.poſt prin.

b ¶Excipitur.viij̃.rub.Rof.qui propter paupertatem.

c ¶Corrũpi.Ergo vbi talis ceſſet p̃ſumptio,admittunt: vt dicit Rofr. & vi de j̃. de teſte. §. j. ver.itẽ ꝙ eſt pau per.cũ ſua remiſ.

d ¶Arca.quot. Et no.de in ius vo.l. fi.& C.de ſer. fu. l.quicunq̃.

e ¶Q̃d. ix. rubri. Rof.qui rõne reuerentiæ &c.

f ¶Ĩ oẽs. Seruis exceptis.Rof.

g ¶Excipit. Hæc eſt x.rub.Roff. q propter ipſorum delicta,&c.

h ¶Accuſatiõe.Illa eñ finita per abſolutionem, accu ſat quẽcunq̃ : vt in l.is,q. ſi per cõ demnationẽ, diſtinguitur vt ibi, & j̃.dicam.

i ¶Licet Azo. In Sum.q accu.non poſ.in fine. &id placet Roffre.

k ¶Lj. Roff.Sup ple.iure canonico,vt dixi ĩ prin. huius tit. p hanc c remiſsionẽ exonerauit ſe author d à multo labore. ſ3 hodie vide ple e nius per Cy. ſup l.j.C.qui accu.nõ poſſ.& l. negan da.eo.tit.Ego etiã hac remiſsiõe me releuare diſpoſui poſt oĩa ſcripta viſa : & potiſsĩe viđ diſtinctionẽ, quã poſui ſuper prædicta l.j.Cui⁹ principalia mem bra circa recuſare volentem,diſtinguũt tria tpa. Pri mũ.ſ.añq̃ accuſa ti nomen ſit rece ptum inter noĩa reorũ.Scđm,poſt q̃ receptũ fuit, f & añ ſnĩam. Primo tpe,aut accuſat de maiori eo, quo fuit accuſatus:& id põt: vt in p̃.l.j.cañ. iij̃. q. g xj.prius. Aut de minori,vel pari: & tũc ſi illud eſt pręiudiciale prĩo crimini,audiť, & pręferť.& ſic legebat Azo p̃. l.j. vt patet ĩ Sum.q acc.nõ poſ.in fi.& exẽplũ ei⁹ de hoc recitat ibi Accurſ. in iij̃.gl.& hoc ibi placebat do.meo.Si nõ eſt p̃iudiciale vel ſtrãgulatoriũ primi,vt verbis dñi mei vtar:ſi vult ſolũ libellũ porrigere põt: vt in l. negãda.Si vult ſup libello ꝓcedere:põt ꝓſequẽdo ſuã iniuriã,aľs nõ: vt ibi.Scđò tpe ſi vult ſolũ libellũ dare,id põt añq̃ ſit liquidũ & cõcluſum: poſtea nõ:vt ĩ l.negãda.ad finẽ cañ.vbi ſ. Si verò vult ĩ libello ꝓcedere, ſolu.ma.cũ mulier.excipiť etiã qđ lapſum eſt quin quẽniũ.C.de adul.in pręl.ita.vel qđ añ cõtractum cũ ſcđo mr̃imoniũ poſt diuortiũ inter eã & primũ celebratũ,nõ fuerat denũciata à viro prĩo,apđ quẽ fuerat adulterata.C.eo.ſi dũ ĩ tua. &in p̃. l.ita. & ff.eo.l.nupta.vel qđ poſt xl.dies vtiles non põt accuſari à viro iure mariti.C.e.iure.extra.e.maritis. iij̃.q.iij̃.c.null⁹.§.aliqñ. vel ẽt poſt vj. mẽſes vtiles iure extranei cõputãdo ĩ nupta,ex die diuortij̃ : in vidua ex die cõmiſsi crĩs: vt in vtroq̃ poſt qnquẽniũ nõ recipiať accuſatio:ĩ p̃.l.iure.& ff. eo. mariti lenociniũ.§.ſex mẽſiũ.& §.quinquẽniũ.&l.miles. §.adul. Aliàs quinquẽniũ ſemp ſpectať: vt in præ. l.mariti.§.hoc qnquẽniũ.niſi adulteriũ cũ inceſtu ſit miſtũ.ff.eo.vim paſſam.§.p̃ſcriptiõe. Vel niſi ꝓ vim ſit cõmiſſum: vt in pręl.mariti.ĩ fi.In alij̃s crimin⁹ xx.ann.attẽdunť: vt j̃.ver.itẽ ꝙ lapſi. Excipiť etiã cõtra agẽtẽ de adulterio,ꝙ deſiſtit.C.e. abolitionẽ.in fi.Vel ꝙ negauerat ſe velle accuſare. ff. e. l.ſi maritus.§.ſi negauerit. vel ꝙ ipſe accuſator eſt adulter,vel turpis p̃ſona.ff.eo.ſi vxor.§.iudex. extra,de diuor.ſignificaſti.in fi.extra,de adul.c.pe. & fi.xxxij̃.q.vj.c.j.& ꝓ totũ.vel ꝙ eã approbauit,cũ ea poſtea cõtrahẽdo:vtĩ p̃.l.ſi vxor.& extra,de iureiu.quẽadmodũ.in prin.vel ꝙ adulter eſt abſolutus,cui⁹ victoria ꝓficit adulterę,& ecõtra ff.e.đnũ ciaſſe.§.quęriť.& ſic de ſimilib⁹.& đ hoc j̃.đ adul.[a]

24 ¶†Itẽ excipiť[b] cõtra accuſatorẽ,ꝙ eſt paup:vt qa nõ h3 l.aureos in bonis.C.đ acc.nõnulli.ij̃.q.j. ꝓhibenť.& c.ĩ primis.Pręſumiť eñ cõtra tales, ꝙ poſſint đ facili corrũpi[c]. Aliud ĩ diuitib⁹.extra, de fimo.& ſi q̃ones. Et ſcias ꝙ lxxij̃. aurei faciũt librã auri:vt C.li.x.đ ſuſcepto.& arca.q̃t.[d] ¶†Itẽ ꝙ[e] eſt libert⁹,vel bñficiat⁹,vel fili⁹,vľ vaſall⁹,vel familiaris,vel ſeru⁹,q nõ admittiť cõtra patronos, vel parẽtes,vel dños,vel eccleſiã,vel eos,in quorũ domib⁹ ſunt nutriti.ff.de acc.l.hi.§.liberti.& C.q ac.ñ poſ. l.pe.& l.ſi.& l.iniquũ.iij̃.q.v.c.j.& c.accuſatores.et c.liť & duob⁹ ca.ſe.& q.xj.ſi qs eñ.&c.Similiter ſi liberti.xij̃.q.ñ.liberti.extra,đ ſer.nõ ord.đ famulis.extra,de poſtu.c.fi.& idẽ forte eſt econtra : niſi ibi ſpãliter cõcediť:vtĩ caſu,q eſt ſ.ver.itẽ ꝙ eſt frr. &ibi:pr̃ etiã &c.l3 dicať ꝙ pr̃oni filj⁹ maior xxv. an.accuſans libertũ,repellať à bonorũ poſſeſsione cõtra tab.vt ff.de bo.liber.q cũ maior.in prin. Vel dic vt ſ.ti. ꝓxi.ver.itẽ ſerui.& duob⁹ ver.ſe.& ver. itẽ,ꝙ eſt filiusfa.In filij̃s aũt & libertis eſt rõ : quia pr̃is & pr̃oni p̃ſona debet eis ſcťã videri.ff. de obſeq.& ali.pa.pręſ.l.honori.Nec eñ ideo pr̃onus liberũ manumiſit, vt eũ aduerſariũ haberet.C.de obſequi.pat.pręſt.ſi manumiſſori.In ſeruo eſt rõ : qa nõ h3 p̃ſonã ſtãdi in iudicio:imò ꝓ mortuo hr̃.ff.q teſt.fa.poſ.q teſtõ.§.ſeru⁹.ff.de re.iur.l.ſeruitutẽ.& hoc ſiue nũc ſint dñi,ſiue olim fuerint.ar.de q̃nibus.l.vni⁹.§.ſeruos.& l.ẽt.C.eo.ſeruos.Hi tñ oẽs[f] audiunť,ſi ſuã vel ſuorũ iniuriã ꝓſequãtur.C.q ac. nõ poſ.ꝓpter ĩſidias.ff.ad l.Cor.de ſic.l.ij̃.& niſi in crĩe lęſæ maie.C.eo.l.pe.hi ẽt ciuiť rnõ agũt. Ẽt dic vt no.ſ.đ actore.ver.itẽ ꝙ eſt libert⁹.& ver.itẽ ſerui.Seruus ẽt agit in quibuſdã alij̃s caſib⁹:vt eo. titu. ver.itẽ ꝙ eſt ſeruus.¶ Itẽ excipiť,[g] ꝙ fuit de publico crimine dãnat⁹.Itẽ ꝙ de calũnia notatus. ¶ Itẽ ꝙ fuit miſſus in arenã cũ beſtia dentata pugnandi cauſa.¶ Itẽ ꝙ artẽ ludicrã exercuit,vel lenocinium cõmiſit.¶ Itẽ ꝙ pronunciatus eſt aliquid faciſſe cã calũniæ,vel præuaricationis in publico iudicio . ff. de accu.q iudicio.niſi ſuã iniuriã proſequatur: vt ſ. vna opinio habet ꝙ põt,ſi ꝓſequiť ſuã iniuriã:aľs nõ. Alia opinio , quæ multis placet,habet ꝙ nullo mõ illo tpe ꝓſeq poſsit qđ cũq̃ ſit crimẽ,& interſit vel nõ.Inducũt pręl.is.ff.de pub.iu. Tertio tpe,ſi ſentẽtia eſt abſolutoria,certũ eſt ꝙ põt. Si condẽnatoria,& talis eſt, quæ non infamat, idem:quia poteſt,quia non prohibitum eſt,niſi infamet,& vult vti antiqua accuſatione, quã añ ſententiã intẽtauit,põt. aľs oblatio vel ꝓpoſitio fuiſſet inutilis. Si verò vult nouam actionem proponere, non põt,ſi cõdẽnatoria illa abſtulit libertatem vel ciuitatem: vt qa deportatus vel damnat⁹ in metallũ. ſi nõ abſtulit, & ꝓſequiť ſuam vel ſuorũ iniuriã põt.Si non ꝓſequiť talẽ iniuriã, alium quã accuſatorẽ ſuũ accuſare non poterit.ff.de pub.iu.l. infamẽ. ſed accuſatorem poterit, & ignoſcitur ei,q vindicare ſe vult . Nec obſtat ſibi ꝙ calumnioſus fuit in defendẽdo:qa calũnia eſt propriè in agẽte: vt no. in l.is,q.& in pręl. j.in fi.iij̃.gl.Item dicit Azo in fine Sum.ſuperi⁹ alle gatæ, potuit iniuſtè dãnari. Rofr. vbi ſ.vult ꝙ etiã perdẽs libertatẽ vel ciuitatem accuſationẽ inchoaram ꝓſequi poſ ſit cõtra accuſatorẽ.& ſic intelligit l.is,q. Refert tñ aliquos tenere,ꝙ cõtra accuſatorẽ nouas inchoare poſsit. quod ſibi nõ placet. Adde plenè vt p Bart. in l.is,qui reus. đ pu.iu. ſed conſil. xciij̃.vbi ponit đ clerico q accuſauit laicũ, aut laic⁹ lite cõteſt.accuſauit clericum corã eꝑo,ꝙ ipm calumnioſe accuſauerit,an valida fuerit accuſatio.

¶ Delic.xj.rubr. Rof.cũ ver.ſeq.

¶ Cleric⁹. Vt ibi not.illud c.nõ tenet: vel loquitur de irregulari.

25 ¶†Itẽ ꝙ accuſat⁹ eſt de publico crĩe:vñ pendente
h accuſatione[h] reaccuſare nõ põt ſuũ accuſatorẽ, nec aliũ.ff.de pub.iu.is,qui.iij̃.q.xj.neganda. extra , de teſti.c.fi.iij̃.q.j.c.ij̃.in fin.Niſi ſuã vel ſuorũ iniuriã ꝓſequať:qa tũc põt quẽcũq̃,& de quocunq̃ crĩe, ſiue pari,ſiue minori,ſiue maiori,ſiue lis ſit cõteſtata ſiue nõ.vt in pręl.q iudicio.C.q accu.nõ poſ.negãda.maxĩe aũt ſi iã fuerit cõdẽnat⁹,põt ſuũ accuſa
i torẽ accuſarĩ:l3 Azo[i] dixerit cõtra:tũ qa inimic⁹ p̃ſumiť:tũ qa ſuſpect⁹ eſt:vt j̃.dicã.Et ꝓbať extra de accu.cũ P.tũ qa ex cõdẽnatiõe remanet ĩfamis : vt
k in pręl.q iudicio.& hoc plenè ꝓſequere ĩ li.Rof.[k]
l ĩ ti.q ꝓhi.ac.ꝓpter ipſorũ delic.[l] ¶ Itẽ ꝙ eſt laic⁹, q nõ põt clericũ accuſare.extra,de accu.cũ P .ij̃. q. vij̃.c.j.ij̃.& iij̃.& v.extra,đ teſti.de cętero.niſi in ex ceptis criminib⁹.ſup q̃ dic vt no.in p̃.c.cũ P. & ij̃.
26 q.vij̃.ĩ ſũma. ¶†Itẽ ꝙ nõ eſt ei⁹ ordinis,cui⁹ eſt accuſatus,l3 ſit cleric⁹,vt & ille.ar.ij̃.q.vij̃.ipſi apľi.& c.teſtes.& c.ſacerdo.& q̃ſi p totũ. Non eñ poſſet tũc pœna talionis puniri:cũ tñ regľr calũniãtes ad vindictã poſcat fiľitudo ſupplicij̃.ij̃.q.viij̃. quiſqs. C.de acc.l.fi.extra,eo.l3.& c.ſup his.vñ eꝑs accuſabit eꝑm,p̃ſbyter p̃ſbyterũ,& ſic de alij̃s.ij̃.q.vij̃. cle
m ric⁹[m] .Si eñ eꝑs vel p̃ſbyter deberẽt degradari,qualiter acolytus vel ſubdiaconus,& ſiľes accuſatores poſſent ſiľitudine ſupplicij̃ puniri,ſi in ꝓbatione deficerẽt? Certè nõ video.ar.tñ contra:qa poterunt
n verberari in pœnę ſupplemẽtũ.v.q. vj . qa iuxta.[n] & extra,de cal.ca.j. Ibi eñ ſubdiaconus accuſauit diaconũ.Et ad idẽ facit ij̃.q.vij̃.lator.vbi cleric⁹ ac
o cuſat eꝑm.& c.p̃ſumũt.quib⁹ ſtandũ eſt.[o] Vel dic vt j̃.de adul.ver.ſed q̃riť.¶ Itẽ ꝙ eſt talis,q nõ põt teſtis eſſe,vel ad ordines ꝓmoueri.vñ nõ pũt accuſare.xiij̃.q.j.ſuper prudẽtia.ij̃.q.vij̃.ipſi.& c.teſtes. qđ dic vt ibi,& xv.q.iij̃.ſanè.Itẽ ſcđm canones excipiť,ꝙ ipſe ſecundũ leges repelliť.oĩs eñ,q ſcđm leges repelliť,& ſcđm canones repellitur.iij̃.q.v.canonica.& duob⁹ c.ſeq.Itẽ ꝙ aliàs ei crimẽ probatũ eſt,ꝓpter quod fuit à teſtimonio repulſus,licet nõ ſit infamis.extra,de ord.co.c.ij̃.in fi.& đ electi. ſup eo.ij.q.j. ꝓhibenť.ver. ꝓpter ſuſpicionẽ. extra , de
p teſti.teſtimoniũ.& no.ĩ p̃.c.j.Itẽ ꝙ[p] cũ inimico cohabitat,vel de ei⁹ domo ꝓdit.extra,de accu.repellanť.& iij.q.x.c.iij.& c.accuſatores vel teſtes.quare p̃ſumiť inimic⁹.iiij.q.j.teſtes.C.đ inof. teſt. liberti.
28 xciij.diſt.ſi inimic⁹.extra,de of.dele.inſinuãte.†Itẽ ꝙ eſt inimic⁹.ij̃.q.v.c.ij̃.& iij̃.& iiij̃.& c.oẽs.extra, đ ac.cui c.cũ oporteat.&c.cũ P.,& c.qualiter.ij̃.vel fuit olim,licet nũc nõ ſit.iij̃.q.v.c.j.vj.q.j.q crimẽ. Repelliť ẽt inimic⁹ ab excipiẽdo:vt extra,de ac. c. meminimus.Idẽ puto in cõſpiratore: ſecus aũt de alij̃s.nã is,q accuſat đ publico crimine, eſt inimic⁹. ff.de verb.ſig.licet capitalis[q] ff.de his,q.vt ĩdig. ſi inimicitia.ff.de iure pa.cũ pr̃onũ.in auť.collat . iij̃. de teſti.§.ſi verò.ij̃.q.vij̃.ſi qs eꝑs.vj.q.j.ſi oĩa . ergo ex eo,qđ accuſat,vr̃ poſſe repelli.ar.iij̃.q.iij̃, clericus.
q Rñ.[q] p̃miſſa iura loquunť cũ pri⁹ accuſauit , ſed in ꝓbatiõe deficit:& iudex ei parcere poterit, q eũ đ calũnia ñ cõdẽnauit.ij̃.q.iij̃.ſi quẽ.§.notãdum.ff. ad Turpil.l.j.vel forte ĩpetrauit abſolutionẽ.C.đ abo. l.ij̃.Vñ ſi nũc velit accuſare,p̃ſumiť inimic⁹ ex p̃ce dẽti facto:extra de acc,meminim⁹.ſecus ſi de nouo velit accuſare:alioquin nullus admitteretur, cũ oẽs l
29 dicerenť inimici. ¶†Sed q̃ inimicitiæ repellũt? Dñs meus dicit hoc arbitrariũ eſſe:quia etiã in fraudem m poſſet hoc aſſerere.extra,đ accu.inquiſitiõis. & de ſimo.per tuas. ¶ Item ꝙ eſt ſuſpectus, vel facilè liti

n ¶ Iuxta.Per qđ c.patet ꝙ priuať,etiã ſpe illius ordinis,quẽ non habet.

o ¶ Standum eſt.Dicit Rof.ꝙ aľs pauci eſſent accuſatores;quia corum⁹ cor uo non extrahit oculum.

p ¶ Item quod xij̃.rubri.Rof.repelluntur inimici,&c.& durat vſq̃ ad ver. item quod eſt hiſtrio.

q ¶ Reſpondeo.ſecundùm Rof.vbi ſ.

a ¶ Alienigena. Supple, & ignotus, vt no. in c. canonica. vbi vide.
b ¶ Gratiosus. Dicit Rof. multum.
c ¶ Q đ est. ver. cũ tribus sequẽtibus fuit Vber. de Bo. tit. iĳ. circa medium.
d ¶ Quosdã. Vber. de Bo. & lex alle. ponit duos casus, qñ mulier prẽgnãs corrupta à substituto, abiecit, partũ malis medicamẽtis, vel qñ id abiecit vi propter odiũ mariti, à quo prẽgnãs diuerterat.
e ¶ C. fin. Et ibi de hoc in summa.
f ¶ Recuperandarũ. qđ est cũ constitutus in publico offõ pecunia data, vel promissa facit qđ facere nõ dʒ, vel omittit qđ debet facere. b
g ¶ Peculatꝰ. quod est furtũ in pecunia publica fisci, vl ciuitatis Romane intercepta, vel machinata in pecunia aliarũ ciuitatũ. no. ff. de fur. l. ob pecuniam
h ¶ Tuę. đ hoc ĵ. đ adul. post princ. ¶ His. In glo. ñ. et vide quod super ea dixi.
k ¶ Hodie. dicebat Vber. p̃dictꝰ q in lõbardia nõ fit inscriptio nec libelli accusatorũ porriguntur: sed scribit tabellio dictum vulnerantis & vulneratorã iudice: & scriptura habet vĩ libelli: & cogitur accusatus se defendere. Quã cõsuetudinẽ dicebat nimiũ dãnosam aduocatis. hodie euanuit illa cõsuetudo: pp qđ author illa ver. nõ posuit. hęc tñ cõsuetudo durat in Italia, q lʒ ĩter laicos dentur libelli accusatorũ: nõ tñ fit inscriptio vel obligatio ad pœnã talionis. De hoc etiã ĵ. de lib. cõcep. §. fi. in prin. Hanc aũt consuetudinẽ improbat Ægi. dicens q per illam inuitãtur hoĩes ad calũniãdũ & ad grauãdos reos: maxime in illis locis, quibus de certis grauibus criminibus accusati per mensem carcerati tenent. Gui. de Su. in l. q crimen. qui ac. nõ. pos. cõmẽdat illã qa timore talionis remanebãt crĩa impunita: qa in vera accusatione posset agens facilẽ in probatione deficere: vt qa nõ ꝓbat, vel propter repulsam testiũ, vt ꝓpter ĩperitiã aduocati p q̃ nolũt se hoĩes submittere piculo talionis: expẽsarũ autem & carceris & custodum poterit fieri refusio.
l ¶ Pone Iste versi. totus ad literam fuit Vber. de Bo. titu. iĳ. post princ.
m ¶ In fi. Credebã q hic eẽt aliquis defectus. reuoluto tñ Vber. prædicto, quẽ habeo duplicatũ. ĩueni sic eẽ: ſʒ multũ fuit subtilis & cõgrua ista solutio. Dic mihi, qd reportas ex illa. fortificat̃ ps prima qa cũ ĩiuria iudicet̃ ex aĩo: excipiẽs, q ĩtẽdit agẽtẽ repellere, solũ hʒ aĩm ad se defendẽdũ: & vt cõdẽnationẽ euadat, nõ vt puniat̃ agẽs: qa virtꝰ exceptiõis id nõ hʒ. extra de or. co. c. ñ. ff. de infa. l. luciꝰ. & sic defendit eũ cã dicẽdi: lʒ nõ ꝓbet. bñ facit ff. de iniur. itẽ apud. §. si qs astrologꝰ. vbi põderat̃ cã dicẽdi ab exclusione iniurię, & excusatiõis, q nõ nocẽdi, sed sibi proficiendi aĩo fecit, qđ nocuit. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. deniq;. & si ẽt dubiũ eẽt de aĩo, p̃sumendũ esset pro ipso sicut de illo q amouit rẽ cõem, dicit l. merito. ff. pro socio. & p. l. itẽ apud. §. fi. cõem. Ad hãc ptẽ bñ facit ff. de iure fis. l. §. in prĩ. & l. fiscus. & l. deferre. §. ſʒ cõem. & l. delator. & C. de delato. l. nulla. & qđ ibi no. li. x. vtile. tunc est consi. quod protestet̃ se id nõ facere aĩo iniuriandi. ¶ Ad scđam partẽ faciunt leges hic allegatæ. C. de ĩiur. si non es. & l. j. si quidẽ. C. de li. cã. si tibi. ĩĳ. & iura puniunt ẽt excipientẽ, nõ ꝓbãtẽ. đ accusare volẽtẽ. ff. đ pub. ĩ l. pe. §. ad crimẽ. C. q acc. ñ pos. l. ñ. extra, đ ac. c. sup his. ĩ fi. & đ ꝓcu. tuę. Cõtratñ fallit ĩ illustribꝰ ꝑsonis, q̃ cõstituũt ꝓcur. in act. ĩiuriarũ. C. đ ꝓc. l. pe. & ĩ aut. q ꝑ ius. Itẽ q lapsi sũt xx. ann. à die cõmissi crĩs. C. đ fal. q̃relã. ĩ fi. extra, p̃ excep. cũ venerabilis. ꝓpe fi. nisi ĩ crĩe suppositi partꝰ, cui nullo tpe p̃scribit̃ ff. ad l. Cor. đ fal. l. q falsã. extra, đ pœ. & re. officñ. multò fortiꝰ scđm q̃sdãđ ĩ ea, q̃ ꝑtũ abegit, ne mariti inimico ꝑtũ pro creet. ff. đ pœ. cicero. & ar. ñ. q. v. cõsuluisti. xxxñ. q. ĩ. solet. & tribꝰ c. sequẽtibꝰ. & extra, đ homi. si aliqs. † Itẽ q reꝰ mortuꝰ ẽ, vñ crimẽ extinctũ ẽ. C. si reꝰ vl ac. mor. fue. p totũ. xxiĳ. di. q̃rũdã. extra, q fi. sint le. ꝑuenit. & c. cãm. ñ. Sʒ hoc nõ fallit ĩ crĩe hrĕseos. C. đ hęret. l. iĳ. & xxiĳ. q. ĩ. sanè ꝓfert̃. & c. j. §. fi. & apostasię. C. đ aposta. apostatarũ. & lęsę maiesta stis, & repetũdarũ, f & cũ qs diuidit ciuitatẽ ĩ duo. ff. đ acc. l. ex iudiciorũ. vj. q. j. fũt pẽs. §. verũ. C. ad l. Iu. ma. qsqs. & l. meminisse. & peculatꝰ: g vt ff. ad l. iul. pe. l. fi. & vbi qs in crĩe notorio desit. lxxxviĳ. dis. nec;. xxxĳ. q. v. placuit. Vel si hęreticos hrĕdes ĩstituit. extra đ hęreticis. si qs eps. vel si sibi mortẽ cõsciuit. qđ ĩtellige ꝓut hr̃ ff. đ bo. eorũ, q mor. sibi cõsc. l. iĳ. C. si reꝰ vel ac. mor. fu. đ fũctis ĩ casu. C. li. xĳ. đ primipilo. l. j. † Itẽ q ñ rectè libellũ cõcepit: vel q nõ ĩscripsit. ĩĳ. q. vl. c. pscripto. §. libellorũ. C. q acc. ñ pos. q crimẽ. extra, đ ac. c. sup his. ff. đ priua. đ lic. l. fi. Hoc tñ fallit, si accusator sit priuilegiatus, vt fœmĩa ĩ qbusdã, & maritꝰ, pr̃, & pr̃onꝰ, q̃s ñ est verisiḿle calũniari: vñ ñ ĩscribẽt. C. q ac. ñ pos. đ crĩe & đ adul. l. q̃uis. ff. đ ĩiu. l. iusiurãdũ. §. hoc iusiurandũ. ff. q satis. cog. de die. §. iubẽt. Fallit ẽt cũ vir accusat vxorẽ iure mariti đ adulterio, scđm q̃sdã. C. de adul. iure mariti. Sʒ hoc ñ plʒ p đc. đ proc. tuæ. h Fallit ẽt in aliis casibꝰ, q no. ĩ p̃. c. sup his. i & iĳ. q. iĳ. c. nullꝰ. §. aliqñ. ĵ. đ libel. cõcep. §. nũc dicendũ. ver. xiĳ. & xxix. vsq; ad ver. xxxv. Hodie tñ đ cõsuetudine multarũ regionũ, nõ fiũt inscriptiões, q̃ tolerant̃ per l. ff. de pub. iu. ordo. & ff. đ pœnis. hodie. k Itẽ si fuit testis ĩ alia cã cõtra ipm accusatũ, extra, de ac. c. cũ P. & c. meminimꝰ. ¶ † Itẽ q fr̃ eiꝰ accusatũ priꝰ accusauerat. extra, đ ac. cũ P. ¶ Sʒ pone, l q ob ñciẽs ĩfamiã, vel turpẽ exceptionẽ, eã ñ ꝓbat: nunqd põt ĩiuriarũ cõueniri? Vr̃ q ñ: qa iuris executio nõ hʒ iniuriã. ff. de iniu. iniuriarũ. §. đ re. iur. l. factũ. §. nõ vr̃. extra, de elec. cũ ecclesia Vulterana. Nã & p̃oni filiꝰ à liberto delatus nõ punit̃: nec cõtra tabulas repellit̃, si retorserit crĩa in libertũ, dũ voluit se vlcisci. ff. de bo. lib. qui cũ maior. §. si libertis.

ſup his. de ele. vt circa. li. vj. Et crĩa lʒ q̃ñq; nõ infamẽt de iure, infamãt de facto. extra, de test. testimoniũ. C. de postu. q sqs. & in p̃. §. aduersus. ¶ Ad cõtraria rñdet̃ illa ꝓcedere, si ꝓbassem: ſʒ ex đfectu ꝓbatiõis ĩsurgit p̃sumptio calũnię, q̃ p̃sũptio cũ q̃litate verborũ cõtumelioſa fuerit, vĩcit p̃sũptionẽ, q̃ faciebat ꝓ excipiẽte. qđ dctm̃ fuit spãle ĩ parẽte & pr̃no, sic spãle ĩ vero cõuitio, ĩ falso verò vl calũnioso nil spãle. & lʒ canõ dicat ñ. q. iĳ. si qs iratꝰ. qđ obiectꝰ cõuicñ, ñ hr̃ ꝓ accusatiõe, tñ hr̃ ꝓ ĩiuria, vt ibi no. Ad l. đ ferre. supiꝰ allegatã, difficilis est rñsio, cũ aptè loquit̃ ĩ nõ ꝓbãte, ꝓ quod forsã cõ gruè distĩgueret̃ is, q nõ fuit perti naxĩ ꝓbãdo, vel quẽ appet deceptũ ꝓmissiõe testiũ. ñ. q. iĳ. paulũ vel impedita fuit ꝓbatio ꝑ actorẽ. extra, đ testi. constitutis. j. de testi. cog. ꝑuenit. j. Si vero fuit ꝑtinax: & qa falsũ erat ñ potuit ꝓbare, cõueniri possit. facit qđ scripsi đ fo. cõpe. si diligẽti. sup gl nũquid. Adde pleniꝰ đ hac addit. per Ol. cõsil. liĳ. inci. cõsueuit dubitari. & pe. de Anc. cõs. cccxxvj inci. sup primo. et Roma. cõsi. xcvj. ¶ Diximꝰ. Verba Vberti vbi §. ¶ Deferre alios. Nã seipsos pñt: vt in rub. hic allegata secũdo. Sũt aũt delatores, qui đferũt bona spectãtia ad fiscũ, q prẽmiant̃ à fisco. ¶ Delatori. vbi đ hoc super rub.

q ¶ In summa. xiij. Rof. quibꝰ casibus prædicti accusare possunt
r ¶ Cætero. Et ibi dixi de hoc.
r ¶ Interdũ. Alʒ incipit, per cõtrariũ. & ibi no. quare dicitur perduellio.

De accusatore. *Rubrica.*

Omnis accusator p̃sumit̃ legitimꝰ, nisi cõtrariũ ꝓbet̃. in prin. tit. G. ¶ Põt qs accusare pl̃es, & sil̃, & libel. de eodẽ vel cõi đlicto, ñ đ diuersis: qa reqrũt̃ pl̃es cãę de factis ñ cõtiguis. Põt tñ si eodẽ tpe pl̃a đlicta fũt cõmissa, fieri accumulatio. ff. đ ĩiu. p̃tor. §. si mihi. C. de ac. l. si qs homicidñ. & hoc qa ꝓpt̃ idẽtitatẽ tpis vnꝰ ĩpetꝰ fuisse vr̃. ff. ad l. aql. l. illđ. ĩ fi. Sʒ an ille, q accusat̃ đ mãdato, videat̃ accusar̃, & đ eodẽ facto? Dic q sic: vt no. C. si reꝰ vl accusator. l. j. Itẽ si accusat̃ đ cõsi. vl fauor̃: qa fẽtm̃ prĩcipale initiũ obliuiõis p̃bet: secꝰ si cõsiliũ ẽ p se obligatoriũ: nec đ siderat aliđ fẽtm̃ post se: qa tũc p se đ cernit̃, & ĩt̃ptat̃: vt l. j. §. p sua der̃, đ seruo cor. Nec distĩguẽdũ ẽ, ã cõsultꝰ erat alʒ fact̃urꝰ: qa iṕm p cõsiliũ p seip̃ʒ tũc ĩciditꝰ ĩ spẽ crĩs: vt ibi no. bal. ¶ Sʒ qd si offel̃ꝰ accusat prĩcipalẽ corã ptãte & auxiliatorẽ corã alio, ã p̃t auxiliator peter̃ se remitti ad eũdẽ iudicẽ? Dicũt qdã q sic. ff. đ qbꝰ re. ad eũdẽ iu. e. l. j. facit qđ no. In no. extra, đ cõst. ĩ c. cũ m. Ego nescio legẽ q ĩ crĩali fiat ista remissio. bal. vid ĵ. đ libel. cõcep. §. actor. ¶ Filiꝰ ĩfecti p̃ferr̃ cuilibʒ accusãti: ſʒ ñ fr̃, sicut p̃uẽtꝰ. ver. q si qs. g. Si mora p̃t ĩputari fr̃i, ã p̃ferr̃ iusto accusatori p̃uenięti fratrẽ: alʒ p̃ferr̃, nisi sit vilis ꝑsona: qa iustiorẽ dolorẽ ꝓsequit̃. ff. de adul. l. ñ. in fi. Cõfessionẽ ãt nemo auferr̃ scđm G. ¶ Pax fẽtã de vulnere, qđ mortiferũ videbat̃, extẽdit̃ ad mortẽ: qa securis ponit̃ ad radicẽ facti, & sic potest fieri pax de morte añ mortẽ. l. diuus. ff. ad Syl. qđ est no. di-

gnū.& facit ff.de cōfeſ.l.ſi his,q Stichū.Si aūt vulnus nō erat mortale,p̄ſumit̄ infirm⁹ ex negligētia mortu⁹.ff.ad l.Aquil.l.q occidit.verſ.ſed pone, A.G. ¶ Abſolut⁹ de vulnere nō pōt iterū accuſari de homicidio rōne eiuſdē vulneris:quia vnicū factū eſt.verſi.quid ſi vulneraſti.per G.& qa mors retrotrahitur.l.huic ſcripturæ.§.j.ff.ad l.Aquil.ergo obſtat exceptio rei iudicatę. ff.de excep.rei iudica. l. ſi mater.§. eand.Bald. Condemnatus de vulnere non pōt iterum cōdemnari de morte ex eodem vulnere. ibi idē G. Hoc nō videt verū: qa primò nō erat bene actū, qd̄ ex poſt facto apparuit. & iō prima ſententia debet reſcindi, vel in ſecūda cōdānatiōe cō putari, ſi hoc fieri pōt ex genere pœnæ.ff.ad l.Aq liā. ſed ſi priore. Sed ſi occaſione vulneris eſſet facta executio, talis executio reuocari nō pōt: vt puta, amputata eſt manus, nō poteſt de nouo puniri: ne abſurdū ſequatur & inhumanū. Et tutius eſt tolerāda pœnę minoritas, q̄ aſperitas. & no. q̄ in iſta q̄one mutat̄ titulus criminis. ſ. vulneris, in titulū homicidij. Sed ſi nō mutat̄ titulus criminis, ſed addit̄ qualitas: an primo abſolut⁹ rōne additę qualitatis pōt iteratò accuſari? Dic q̄ nō. ff. de noxa. l. in delictis. §. ſi detracta. Sed quid ſi primò fuit cōdemnatus? Et videt̄ idē: qa nō pōt quis accuſari, ſemel, niſi ſit in prima cōcluſum. ff. de accu. l. ſenat⁹. & de fur. l. inficiat⁹. §. infans. Itē rōne abſolutiōis nō à crimine, ſed ab oī eius pœna, q̄ in ſolutiōe cōſiſtit. Nā ſi à crimine: ergo nō repetetur vt in debitū. quod eſt ridiculū. & pōt iudex eū declarare abſolutū per ſolutionē. ff. de excep. rei iud. l. ſi quis cū totum. §. planè. ff. ſi ſerui. ven. l. harum. Item in actionibus ad vindictam, vna tollit aliam: ſed in qua plus eſt. ff. de iniu. l. prætor edixit. §. ſi dicatur. & ita conſuluit Iac. But. Aliàs facilè erit fingere qualitatem, & iteratò reū inuoluere in alio iudicio nouo. quod ſatis inconueniens videretur, niſi p̄baretur colluſio. ff. de præua. l. iij. In cōtrariū facit: quia nō eſt actum integraliter à principio: ergo pōt ſuppleri, quod deeſt: vt no. ff. nau. ca. ſta. le. iij. ver. nouiſsimè. & Inſti. ſi qua. pau. fe. dica. ad fi. ar. ad hoc. C. de ſpor. l. ij. quod no. Ber. extra, de iudi. c. at ſi clerici. Hoc tenet Bar. in l. ſenatus. & ita conſuluit collegiū Peruſinū Aſiſij: licet multi eſſent in cōtraria opinione: qa §. ſi detracta. permittit addi nouā qualitatē pendēte iudicio, nō eo finito. vñ videt̄ ibi caſus ſecūdū Ia. cū idē factū ſubſtātialr & eſſentialiter reputat̄, in quo iā colluſum eſt. ſecus ſi nouus accuſator ſuū dolorē proſequat̄. Bal. ¶ Vbi apponit̄ verbū accuſo, & petit̄ q̄ pœnaliter procedat̄, videt̄ criminaliter, nō ciuiliter actū. verſi. quid ſi primo. G. ¶ Rigor legis Cornelię de ſic. non cōſiderat exitum percuſsionis, ſed percutiētē pūcta gladij, q̄ tū in ſe homicida eſt, & punit̄, ac ſi verè occidiſſet: licet verè nō ſit homicida, vnde mors de iure cōi nō inducit ſpēm accuſandi, ſed modū. Sed ſtatuta terrarū, q̄ pōderāt factū à mō, nō puniūt vt homicidā: qa nō eſt, nec habet locū fictio in ſtatutis: nec in cōſuetudinibus terrarū. Sic & quo ad irregularitatē, q cōſiderat actū cōpletum, nō eſt irregularis, quinimo etiā de iure cōi æquitas iudicātis mitius punit eū, q minus lędit. ff. de pœ. l. aut facta. §. pe. ver. qd ſi primo. G. & idē no. Cy. C. de ſic. l. is q cū telo. vbi vide. Theologi verò actū intraneū cōſpiciūt, & leges etiam aīos diſponere, volūt p̄poſitis ſp̄mīs atq; pœnis. ff. de iuſti. & iure. l. j. §. j. Et not. q̄ vbicūq; ponit̄ hoc verbū in p̄ceſſu, & per eū non ſtetit: nihil operatur quātū ad pœnā ſtatuti. qd̄ req̄rit veros terminos facti, & toties ſtatutū habet locū, quoties eſt vera propoſitio de vera exiſtentia terminorū ſtatuti, ſecundùm Oldr. Bald. videtur j. de procura. §. criminalibus. ¶ Quid ſi iudex, q debet cōdēnare in pſona, cōdēnat in pecunia? Rñdeo, ſufficit: nec pōt iterū accuſari, & p̄ſumit̄ p̄ iudice & iudicio, qd̄ fecerit ex cā. ver. qd ſiip̄m. G. & hoc verū in ſnīa, q̄ expectat hoīs declarationē. Secus in eo, qd̄ venit in ipſo iure: vt infamia. l. qd ergo. §. pœna grauior. cū ſi. & ſi iudex errauit, nō dat̄ fiſco auxiliū reſtōnis in publicis pœnis. ff. de mino. l. auxiliū. quod eſt notabile. Bal. ¶ An de iure cōi valeat pax de vulneribꝰ? Dico q̄ nō: ſed de violentia ſic. l. ij. ad Syl. vide ſ. §. pax facta. et j. proxi. §. ¶ Si per formā ſtatuti poteſt fieri pax de homicidio intra octo dies, & filius occiſi, ad quem pertinet, facit pacem cum Titio nomine occiſoris: an occiſor, qui erat fortè in partibus remotis, poſsit ratificare poſt

& §. idē puto. Preterea cùm aduerſus parētes & patronos propter reuerētiā eorū, doli, vel alia turpis exceptio à filio, vel liberto nō p̄ponatur: ergo contra alios impunè p̄poni pōt. alioquin nō eſſet ī eis ſpāle. ff. de doli excepti. apud Celſum. §. aduerſus. C. de theſauris. l. vnica. li. x. Cōtra, qa fideiuſſori recuſato cōpetit iniuriarū actio cōtra recuſantē. ff. q ſa. co. ſi verò p̄. †Et recuſatio quaſi exceptio eſt. Preterea, ſi teneāt iniuriarū is, q aliū dicit delatorē vel ſeruū: vt C. de iniu. l. iij. & l. ſiquidē. multò fortiꝰ q coram iudice excipiēdo dicit. Puto tñ, q̄ pater vel patronus habet actionē iniuriarū: ſi cōtra eos filiꝰ vel libertꝰ obñciāt exceptionē. argu. ff. de aqua quo. & æſti. l. j. & pe.ᵐ in fi. Inſti. d̄ iiu. §. pe. in fi. ¶ Quę āt opponi pñt cōtra accuſatorē mīrimonñ, vide j. qui ma. acc. poſ. ¶ Diximꝰⁿ ſ. de his qui accu. nō poſſ. criaⁱter. Sunt ēt qdā, q non pñt deferre° ſ. mulier, clariſsimꝰ vir, dānatꝰ de hęreſi, fuſtibꝰ cęſus, dānatꝰ in metallū, veteranꝰ miles, ſeruꝰ, & quidā alij, q numerant̄. ff. de iu. fiſci. l. deferre. C. de his q ſe deferūt. l. vnica. li. x. & d̄ delatoᵖ p totū. †In ſumma ¶ nota q̄ premiſſæ perſonę, quę incertis caſibꝰ repellūtur, admittunt̄, ſi ſuā vel ſuorū iniuriā proſequantur. ff. de acc. l. hi tñ oēs. iiij. q. iij. oībꝰ. ñ. q. j. p̄hibētur. extra, de teſti. de cętero. ʳ qd̄ qñ fiat, dicā j. de accuſ. §. iij. & in criminibus exceptis, quæ ſunt hæc. ſ. crimē

terminumꝰ dicit Dy. q̄ non, in l. bonorum. ff. rem ra. ha. facit l. j. in prin. ff. de app. reci. dubium eſt: quia ſtatutum nititur reſpicere facientē, & ei imponere terminū. ſ. factioni, nō acceptationi. Nā iſta ſunt diuerſa. de electꝰ. c. qa p̄pter. Itē videt̄ reſpicere veritatē: at quod fit p̄curatori, vī fictitiæ dño fieri, nō verè. ff. de reli. l. oſſa. §. ſi. Sed certè pax eſt in his, q̄ inhærent

ſ q̄ ab inteſt. defer. §. interdū. ʳ ¶ Tertiò, crimen hęreſeos: vt in prę. ca. vergentis. & C. eod. Manichæos. ¶ Quartò, ſimoniè qd̄ eſt maius. j. q. vlt. patet & in prę. c. licet. & eodē tit. tāta. xv. q. iij. ſanè. C. de epiſ. & cleri. ſi q̄ q̄. ver. cū ſanè. ¶ Quintò, ſacrilegñ. C. eo. ſi quis in hoc. xvj. q̄o. iij. c. ſi qs ſuadēte. §. q aūt. ñ. q. j. ī primis. ver. de pſona Ianuarij, &c. ¶ Sextò, ſecundū quoſdā fraudati cēſus: qd̄ cōmittit, q furat̄ pecuniā publicā ſibi cōmēdatā. ¶ Septiò, fraudatæ annonæ, ſcd̄m quoſdā, qd̄ cōmittit̄, cū portitores furātur victualia ad exercitū à Republica miſſa, ar. ñ. q. j. p̄hibent̄. ver. mulierē. vt ibi no. & ſ. ver. item q̄ eſt mulier. ¶ Octauò dilapidationis: vt in p̄dicto c. l3. ver. alñs. iij. q. ñ. qa ea. & xñ. q. ñ. non liceat. extra, de rebus ecc. nō alie. ſi quis preſbyterorū. C. vbi de cri. agi oportet. l. ñ. & ñ. q. vij. quapropter. ſed nec in p̄miſsis caſibꝰ capitales inimici admittūtur: vt extra, de ſim. per tuas, & c. licet. & iij. quæſt. v, c. j. ¶ Quæ autem hic deſunt, vide j. de accu. §. iij.

leſę maieſtatis. vj. q. j. ſi quis cū militibus. extra, de hęreti. vergentis. extra, de ſimo. licet Hely. ver. alñs. Inſti. de pub. iu. §. ij. & ſ. ver. itē q̄ eſt mulier. vbi d̄ hoc. ¶ Secūdò crimē pduellionis: qd̄ eſt ſub crimine læſę maieſtatis, vel fortè idē. ff. ad l. Iul. ma. l. fin. & illud cōmittit̄ in principē, vel in aliquē de eiꝰ latere: vt pręd. l. quiſqs. Vel dic vt no. Inſti. de hære. q̄ ab inteſt. defer. §. interdū. ʳ ¶ Tertiò, crimen hęreſeos: vt in prę. ca. vergentis. & C. eod. Manichæos. ¶ Quartò, ſimoniè qd̄ eſt maius. j. q. vlt. patet & in prę. c. licet. & eodē tit. tāta. xv. q. iij. ſanè. C. de epiſ. & cleri. ſi q̄ q̄. ver. cū ſanè. ¶ Quintò, ſacrilegñ. C. eo. ſi quis in hoc. xvj. q̄o. iij. c. ſi qs ſuadēte. §. q aūt. ñ. q. j. ī primis. ver. de pſona Ianuarij, &c. ¶ Sextò, ſecundū quoſdā fraudati cēſus: qd̄ cōmittit, q furat̄ pecuniā publicā ſibi cōmēdatā. ¶ Septiò, fraudatæ annonæ, ſcd̄m quoſdā, qd̄ cōmittit̄, cū portitores furātur victualia ad exercitū à Republica miſſa, ar. ñ. q. j. p̄hibent̄. ver. mulierē. vt ibi no. & ſ. ver. item q̄ eſt mulier. ¶ Octauò dilapidationis: vt in p̄dicto c. l3. ver. alñs. iij. q. ñ. qa ea. & xñ. q. ñ. non liceat. extra, de rebus ecc. nō alie. ſi quis preſbyterorū. C. vbi de cri. agi oportet. l. ñ. & ñ. q. vij. quapropter. ſed nec in p̄miſsis caſibꝰ capitales inimici admittūtur: vt extra, de ſim. per tuas, & c. licet. & iij. quæſt. v, c. j. ¶ Quæ autem hic deſunt, vide j. de accu. §. iij.

oſsibꝰ: & iō ratificans verè eſt in pace, non fictè. ff. de manu. vind. l. p̄. & quia pax ē actus reciprocus eodē termino limitat̄ hincinde. arg. ff. de vulg. & pup. ſubſtōne. l. nā hoc iure. §. ſed ſi alter. Nō obſtat q̄ abſenti q̄ritur liberatio & obliuio cōtumeliarū, & gr̄a. ff. de li. le. l. nō ſolū. §. ſi libe rationis. Inſtit. de iureiu. in fi. ff. de iureiur. l. Labeo. & ſic nulla vī ne ceſſaria ratihabitio: quia aliud in pace ex natura pacis, q̄ eſt actus correlatiuus ſicut amor: vt j. d̄ treu. & pa. §. j. vbi vī

reqri ſpeciale mādatū in pace fienda: & ſi ſit cōiuncta perſona. Sed dic q̄ hic actus ſapit defenſionē, nō actionē: ergo pōt p̄ quēlibet explicari, ar. l. nō tm̄. ff. de app. & d̄ p̄c. l. ſeruū quē. §. publicè. ¶ An cogat̄ qs accuſare de homicidio. ver. qd ſi vulnus. C. de leg. ſi qs homicidij. G. ¶ Qui excipiēdo aliquid p̄ſupponit, nō fatet̄: quia ſemp vī cōtradicere. ver. itē repellit̄. G. qui etiā agit, nō intelligit̄ id, qd̄ dixi narratiuè, nō per modū cauſę vel fundamēti, cōfiteri de iure aduerſarij: ſed potiꝰ errare. ff. fa. erc. l. familiæ. q̄ lex eſt no. Vide qd̄ dixi ff. de iud. l. ſi quis intētione ambigua. & j. de libel. cōcep. §. depoſiti. & §. pone q̄ mutuaui. ¶ Prouocatus ad irā, ſi dixit verba iniurioſa, nō tenet̄ de verbis iniurioſi: quia magis impellit̄, q̄ impellat. ver. qd ſi te. G. ¶ Exceptio renūciatiōis litis in criminalibꝰ nō pōt opponi lite cōteſtata, niſi ſit primò p̄teſtata: nec exceptio trāſactiōis in criali: q̄ q̄ ſecus ſit in ciuili, ſcd̄m Vber. ver. itē accuſator. niſi poſtea ſu puenerit. C. de cōſor. eiuſ. li. l. ij. Sed qd̄ dico, q̄ aut repellit crimen, & pœnā, aut pſonā: primo caſu pōt opponi. Sc̄do caſu non. ff. de adul. l. ij. §. qui. hoc dicit. Bal. ¶ Infamis infamia facti nō excludit̄ à teſtimonio p̄ infamiā, niſi ex aduerſo ſint teſtes honeſti. ver. ſed quid de his. G. ¶ Laicus non accuſat clericū de publica iniuria, qui non eſt accuſatus in ſpeciali: & clericus, qui ſic excipit, non obñcit foro, ſed actori. vnde nō incidit in pœnam declinantium. ver. itē quod eſt laicus. & ita vidi fieri p dñm And. vide Bal. ſuper Inn. de ſen. exc. c. cōtingit. ¶ Pōt clericus verberari in pœnæ ſupplementū. ver. itē q̄ eſt eius. G. qd̄ ergo deficit in vna pœna, ſuppletur in alia. C. vt intra cer. tē. l. ij. Sed an iſta pœna ſurrogata dicatur pœna malefi cij. Et vī q̄ nō. ff. de in lit. iur. l. j. ſed q̄ offō iudicis mercenario veniet. Ad idē ff. de pe. hære. l. etiam. §. pe. In cōtrariū, quia ſurrogat̄ loco ordinariæ pœnæ. Vñ ſapit eandem naturā. ar. ff. de do. inter virum & vxo. l. ſi donationes. §. ſi ſponſus. & dicit ibi tex. q̄ verberibus de iniurijs ſatisfit. ff. de iniur. l. ſed & ſi vnius. §. ſi añ. Ergo iſta ſolutio purgat delictum, ſicut pœna originalis. vide ſ. de reo. §. an monachꝰ. Bal. ¶ Pro homicidio ſtatutum imponit pœnā centum lib. & ſi quis bānitur ex contumacia, bānitur in quarto pluri: alio ſtatuto cauet̄, q̄ nō ſoluens pœnā homicidij intra decē dies decapitetur. Quidam bānitus ex homicidio ſoluit centum, ſed non ſoluit quartum plus: an decapitabitur? q̄o eſt an pœna ratione contumaciæ, ſapiat naturā pœnæ principalis. Et dic q̄ nō: qa non eſt natura primordialis & eſſentialis, ſed accidētalis. ff. de pe. hęr. item veniunt. §. cū Pedius. & non in l. certi cōdictio. ff. ſi cer. pet. Item non eſt pœna homicidij, ſed contēptus: qa nō venit ex vna & eadē cā immediatè cū principali. ff. de arbit. l. ſi quis rē. Bal. ar. cōtra. ff. de pac. do. l. inter ver. nec ſperabitur. ¶ De cōſuetudine in quibuſdā locis nō fiunt inſcriptiones ad pœnam talionis. ver. itē q̄ nō rectè libellū. & tñ valet proceſſus. ar. ff. de pub. iudi. l. ordo. vide j. proxi. Bal. ¶ Sed quid ſi ſtatutum dat hanc formam, q̄ ille, q accuſat, debeat promittere proſequi & p̄bare, & in caſu quo ſuccūbat, debeat p̄mittere xx. an. ſi ſic nō promiſit, erit proceſſus nullus. Et vī q̄ ſic: qa eſt omiſſa debita forma: & omiſsio modi & formę nedū in actu odioſo, ſed etiā in actu fauorabili, impedit diſpoſitionē legalē. ff. de verb. obl. l. qui Romæ. §. Flauius. Itē nō tenet p̄ceſſus inordinatus. extra, de iudi. c. exhibita. & de reſti. ſpo. c. Piſanis. de reſcri. cū dilecti. In cōtrariū vī, quòd valet p̄ceſſus. Nā iſta p̄miſsio pœnę xx. ſuccedit loco inſcriptiōis

Sed si omittit inscriptio, valet nihilòmin⁹ ꝓcessus, & punit actor, ac si se inscripsisset exp̄sse: vt no. C. q ac. nō pos. l. q crimē. facit ad hoc C. de p̄ci. ipe. off. l. vniuersa. ff. de ꝓcu. l. pōpo. §. rati. Aliud in exceptiōe ineptitudinis qa reddit impossibilē ꝓnūciationē. ar. ff. de iterro. ac. l. si fil. el ij. ¶ Et nota q accusatio dicit iepta plib⁹ modis. Prīo mō, qñ cā nō ifert cōclusionē, nec d iure, nec d facto: vt qa accuso te. qa minxi 1 sti adpietē: vt no. l. j. ff. de edē. & de 2 doli excep. l. ij. §. circa. Secūdò qñ 3 cōtinet aptā rei d fensionē: vt accu 4 so te, qa occidisti 5 bānitū: vt no. C. 6 de ac. l, reos. & ꝓ bat C. de his, q ad 7 ec. cō. l. si seru⁹. & ar. C. d li. cā. cū p̄- a cū. Tertiò, qñ apta accusatoris cō tinet calūniā. ff. d bo. li. l. q cū ma 1 ior. §. si p̄ns. extra 1 de of. vi. c, j, p'. Inno. Quar. qñ aptā lapsus tēporis cōtinet p̄scriptio nē. ff. d adul. l. ac- b cusat⁹. & facit ad p̄dicta, C. ne qs vela regia. l. ij. ī fi. & ibi d hoc. Et no. q ibi libellus ē ieptus scdo mō, siue ꝓp cōmis. modi, siue formę subst̄ātialis: vt l. libellorū. vel ꝓ pte alias ieptitudies p̄dictas, bānū latū tāq̄ ī cōtumacē, ñ vꝫ nec vī cōtumax cōfess⁹ eē maleficiū: vt d. l. si fil. & no. C. d iu. ca. l. fi. §. finaūt re⁹. Et si ñ vꝫ bānū ñ vꝫ subsequēs snīa, q̄ fundat in bāno, ff. d re iu. l. si cū nulla. Nec meret exeq snīa q̄ est ipso iure nulla. ff. de fer. l. si feriatis. ff. d iud. l. si p̄tor. de re iu. l. iij. §. cōdēnatū. cū si. Sꝫ exigit ne fideiussor īd. cau. si statutū nō facit mētionē d dādo fideiuss. vī q nō. C. d ver. si. l. sancim⁹. dic cōtra qa redacta ē ad īstar p̄torię & ad vigorē & executionē iudiciorū īterponit. Tñ d cōiūctis p̄sonis oīs fideiuss. ē idone⁹, ēt nō possidēs īmobilia. ff. de ī ius voc. l. ij. §ꝫ ī alīs amicis nō nisi possideāt īmobilia: vt not. ī aut. de exhi. reis. §. sancim⁹. tene mēti. Bal. & vid j. de libel. cōcep. §. exceptio ineptitudinis. & j. de sen. §. q̄d si libellus. Sꝫ cōtra p̄dicta, vcꝫ q cōfessio facta sup ineptolibello, nō valeat, vī s. d off. iud. §. si iudex. §ꝫ ibi in vera cōfessiōe: hic ī p̄sumpta q̄d no. ¶ Sꝫ q̄d si statutū dt q ptās teneat de delicto sue familię, & soluere oēm ei⁹ cōdēnationē, & rep̄ntare tpe syndica t⁹: mō dicūt testes q viderūt quēdā familiarē ptātis percutere Titium, tñ nesciūt nomē, an sufficit? & vī q sic. nā cū sit vniformis cōditio cōclusorū sub genere, debet valere ꝓbatio gñalis. ar. ff. de acq. hęre. l. quod si dubiteť. & ff. de lib. & posth. l. Gallus. §. Sei⁹. Cōtrariū est verū. nā & in libello & ꝓbatiōib⁹ requirit specificatio certi hoīs. ff. nau. cau. sta. l. ꝫ. §. fi. Et iō si testes nō cognoscūt nomē p̄sonę debēt testib⁹ corpa exhiberi. ff. d publica. l. si cū exhibuisset. & no. extra, de testi. c. cū cām. ꝓ Bar. hoc tñ fallit ī actiōe q̄d me. cā, vbi nō opꝫ certi hoīs factū argui. ff. q̄d me. cā. l. si cū exceptiōe. §. in hac. Si aūt ptās nō vult suā familiā exhibere testib⁹, videt subtrahere ꝓbatiōes, & fingit cōtra eū argu. C. de postu. l. ꝓuidēdū. in fi. Sed illa nō loquit in sufficienti ꝓbatiōe tñ meli⁹ facit C. de assess. l. nullus. & l. consiliarios. quæ optimè facit. & ar. xxij. q. v. c. cū hō. Sed nunquid potestas tenetur ꝓ familiari, q debet cōdēnari ex cōtumacia? dic q sic: qa tenetur de iudicio sisti, & iudicato soluēdo. & cū teneat ex facto alieno, nō dicitur ptās teneri ex maleficio, sed ex quasi maleficio; qa vsus est opera malorū hoīm: vt ff. fur. aduer. nau. cau. sta. l. j, in fi. & facit gl. ff. de off. ꝓcons. l. obseruare. §. j. Bal. vide j. ꝓxi. §. Sed nunqd ptās teneat pro familia, quā nō eligit, sꝫ cōe dat sibi? Dic q nō: qa nō eligit ipse, sed cōe dat sibi ff. loca. l. cū in p̄es. §. seruū meū. scd o rñso. qui §. est ar. bonū in rōe sui. Bal. vide j. ꝓxi. Sed quid si familiaris decessit? Dic q potestas non tenetur. ff. qui satis. cog. l. si decesserit. Idem si est bannitus ex alia cā, ita quòd de iure sisti non pōt propter banū. ff. si quis cau. l. sed & si quis. Et ideo cùm familia delinquit, & ptās non vult teneri, nec ipse pōt cognoscere faciat añq̄ tps sit syndicat⁹ poni delinquētē in bāno, per aliquē officialem ciuitatis, per dictas leg. Bal. ¶ Sed nunquid procedit accusatio cōtra syndicū, qui accusatur, q non denunciauit quoddā homicidiū cōmissum tali tēpore in tali loco: nec dicit à quo, nec ī quē? & vī q sic: qa sufficit q cōstet scel⁹ interempti, lꝫ noīa faciētis & patiētis nō apponātur. ff. ad Syl. l. j. §. illud & ibi Ia. Nā syndicus ad curā & solicitudinē suā debet hoc reuocare & aliū instruere & alij noīa edere: nō aūt petere q sibi edāt. ff. de eden. l. si quis ex argē. §. fi. ar. cōtra in l. lꝫ. §. fi. nau. cau. sta. Pro prima parte facit, q nō sit necesse nomē offensi apponi. si tñ d corpore cōstet. facit q̄d not. ij. q. vij. c. p scripta. §. libellorū. nō ē aūt necesse q̄ ad libelli aptitudinē, sꝫ quo ad effect⁹ ꝓbationis dꝫ cōstare d corpore. A prin. em̄ nil liq̄re pōt

SVMMARIVM.

☞ Accusari potest quilibet non prohibitus.
Filiust. monachus, aut seruus, an possint accusari.
Præses vel legatus prouinciæ aut magistratus populi Romani accusari non possunt.
Imperator accusari potest coram papa de quolibet graui crimine, & ab eo iudicari.
Magistratus maior, in quibus, & qñ possit accusari
Accusari nō pōt quis de crīe apud pedaneū iudicē.
Legatus Impatoris nec accusari, nec accusare pōt.
Accusari non potest, qui in ius vocari non potest.
Vniuersitas delinquens, an possit accusari, vel syndicum constituere.

De accusatore[a] *Rubrica.*

VIso de exceptionib⁹, q̄ accusatorē ex p̄sona ei⁹ repellūt, seq̄tur videre d his, q̄ rōne p̄sonę accusati cōpetūt. † & scias q̄ qlibet accusari pōt q nō īuenit ꝓhibit⁹: vt s. ti. d accusatore. ī prī. diximus. Sūt aūt qdā ꝓhibiti accusari: & primò seruus nō accusatur de crīe, ꝓ quo pecuniaria pœna īponit puta l. Iul. d vi priuata[b]: qa ꝓpriū nō hꝫ. insti. de pu. iud. §. itē l. Iul. d vi priuata. vī ꝓ q̄ īponit pœna amittēdę ciuitatis: qa ñ ē ciuis īsti. d liberti. vī pœna capitis: qa caput ñ hꝫ, cū nō habeat patrē: imò spuri⁹ intelligit: vt C. de suis & le. hęre. ex libera. & sic nec lege Pōc peia d parricidij̄s: nec forte[c] l. cor. d. īiu. hęc ꝓbāt. C. ad l. iu. d vi pu. seruos, q. ī fine. ff. d accu. hos. §. oī b⁹. qa ñ p̄t pdeť q̄d ñ hꝫ. ar. j. q. vij. daibertū. extra d deci. dudū. & ff. d fur. itaq̄ fullo. & extra, de rest. spo. olī. Dñs tñ p̄t eū d fēdere. ff. eo. si seruū. & ff. de publi. scīēdū. Secūdū canones tñ p̄t accusari, scdm dñm meū. ar. ij. q. vij, q̄rit. qa & mittit ad sedē apl̄icā absoluēd⁹. extra, d sen. excō. relatū. ¶ Filiusfami. aūt p̄t accusari scdm Accur. Sꝫ an monach⁹ p̄t accusari: dixi s. d reo. versi. itē seruus. & seq. s. de actore. ī
d diuersis ver. [d] ¶ † Itē nō p̄t accusari p̄ses ꝓuīcię, nec
2 legat⁹ ꝓuincię, nec magistrat⁹ ppl̄i Romani. ff. de accu. hos accusare. & s. tit. ꝓxi. ver. itē q est magistrat⁹. Itē Papa & Imperator, q soluti sunt legibus, accusari ñ p̄nt. extra, d cōcess. prębē. ꝓposuit. C. de legi. digna. xxj. di. nūc aūt. & ix. q. ij. nemo. & c. se. & c. facta. & c. seq. Hęc em̄ sunt duo magna luminaria ad Mūdi firmamentū, & regimē posita: vt extra, de maio. & obed. solitę. §. p̄terea. xcvj. dist. duo. & sunt ēt duo dona ad hoc à supna collata clemen-

ge §. ꝓxi. §. & generaliť no. q d absc̄oso maleficio, ñ teneť. qdē: d apto teneť. ff. ad Syl. l. j. §. occisorū. & ibi per Iaco. Bald. ¶ Sed nūqd excusat syndicū do mestica inqsitio: quia īterrogauit oēs, & ñ potuit ī uenirī? & vī q sic vt C. de his q. vt indig. l. si ea. in gl. pua sup verbo, haberi. Cōtrariū vī: qa hoc ñ ē suū officiū. s. examinare testes, sꝫ ad iudicē pertinet. Facit q̄d no. C. d testa. l. hac cōsultissīa. §. pen. Sol. si fecit qcq̄d potuit pro īuestigādo, ñ teneť. ff. loc. si merces. ī fi. Nā ignorātia publica excusat eū: imò ēt sua ꝓpria & singularis, si sit iusta: puta, qa fuit abñs. ar. l. fi. ff. d d̄cre. ab ordi. faciē. & d pig. act. l. tutor. §. j. d īterro. ac. l. d ętate. §. ex cā. vid j. ꝓxi. bal. ¶ Sed q̄d si sunt duo syndici vni⁹ castri, & vn⁹ d̄nūciauit: nūqd ꝓdest alteri, q ñ d nūciauit? Dic q sic: qa sūt collegę, & factū ab vno, vī factū à q̄lib⁹, & nō dꝫ āpli⁹ ali⁹ se ītromitteť. ar. l. j. ff. d offi. cōsu. Ex q̄ em̄ vn⁹ noīa cōdit, alter se ñ p̄t ītromitteť. Itē qa d̄nūciatio ē indiuisibilis: ergo oīb⁹ ꝓdest. ff. quēadmo. ser. amit. l. si cōem. Itē delat⁹ ab vno nō dꝫ ab alio d̄ferri. Itē qa nō interest reipublicę. ¶ Sꝫ an fama publica excusat syndicū, q denūciauit falsū maleficiū? Dic q sic: qa sicut fama sufficit iudici ad īq̄rēdū, ita ad denūciādū. Itē fama excusat. ff. de adulte. l. miles. §. mulier. Itē syndic⁹ nō vī teneri, nisi de dolo ꝓpter necessitatē officij. ff. d cu. reorū. l. diuus. arg. not. ī l. athletas. §. calūniator. ff. d īfa. & l. fi. ff. si mēs. fal. mo. dixe. & ff. ad Turpil. l. j. §. calūniator, ī ver. pepcit. ¶ Sꝫ an syndic⁹ dꝫ apponere testes? Dic q sic: qa dꝫ ꝓbatiōes adducere. ff. ad Tur. l. ab accusat. §. nūciatores. Sꝫ q̄d si villa careat syndico, an poterūt cogi hoīes ad faciēdū syndicū q denūciet? Dic q sic. ar. d fideicō. li. l. ergo. §. creditorib⁹. & q̄d no. p Iaco. ¶ Sꝫ nūqd p̄t iudex cogere ad d̄nūciādū illū, q scit, lꝫ nō habeat officiū? Sup hoc dic vt no. ff. d cōdi. ob tur. cau. l. idē ē. §. si tibi ī terdictū. ¶ Sed an tenęat syndic⁹ d̄nūciar maleficiū nō punibile? Vī q nō. nā ñ ē maleficiū, si ñ est punibile. ar. no. q̄d met⁹ cā. l. accusatiōis. In cōtrariū facit: qa ad syndicū nō ptinet hęc cognitio, sꝫ ad iudicē. facit ff. ad Syl. l. si qs in graui. §. j. Sol. maleficiū p̄t esse ēt, q̄d nō punit: qa qñq̄ ē maleficiū sine pœna, vt piuriū. C. d re. cre. l. j. §. q̄d aūt. ff. d leg. l. q̄d ergo. §. his. Itē ex post facto remanet maleficiū ī punitū ꝓpť tpis p̄scriptionē. ff. d adul. l. mariti. §. pe. vī ꝓpter principis ī dulgētiā. ff. de cōstit. prin. l. j. Nemo tñ negat maleficiū esse, q̄d est à iure naturali ꝓhibitū: vt l. vt vim. ff. d iusti. & iure. tñ q̄quid sit p hoc verbū maleficiū in isto statuto ītelligo. i. factū, cui īponit p legē nomē maleficij: vt furtū, pcussionē, dānū datū, & similia, q̄ cadūt ī notitiā sensati, seu sensus. Nā syndic⁹ quasi testis ē. ar. extra, d testi. c. p̄terea. Rñd. igit ad q̄onē: aut erat tale factū, d q̄ nō poterat initiari ꝓcessus: & tūc syndic⁹ nō teneť d̄nūciare. ar. ff. iu. so. l. vir bon⁹. Aut poterat ꝓcedi: lꝫ reus postea possit vitare cōdēnationē: & tūc nō teneť syndic⁹ d̄nūciare, vñ vī factū. ¶ Sꝫ an syndic⁹ teneat d̄nūciare factū cū qualitatib⁹? Dic q nō, nisi statutū eū arctet ad oīa denūciāda. nā qualitates ñ sunt crimē. sed circa crimē & ideo si statutū facit mētionē d facto & crīe, ñ īcludit necesse q̄litates. Pōt ergo si vult. tñ nō cogit à statu. sed q̄d omittit à statuto, nō dbet omitti à religione iudicātis. ar. ff. d testi. l. scio. Vnde ex officio debet cōpellere syndicum, & ab eo plenum officium desiderare: vt l. idem est. §. si tibi. ff. de cōdi. ob tur. cau. & ar. ff. ad Turpil. l. ij. §. antepe.

De accusatore. *Rubrica.*

a ¶ Hęc fuit xij. Rub. Rof. secundę partis libel. iur. canonici, qui possint accusari, & qui nō. & ab Azo. in Summa, de accu. & ab eo. & Hostien. loco alle. j. ver. q ergo. habetur totum, quod hic scribitur.
b ¶ Vi priuata. Vide quod dixi s. de actore. sup versi. item seruus.
c ¶ Fortè. Hoc dixit Azo vbi s. & Host. & rōnē reddūt: qa solet plerunq̄ arbitrio iudicis imponi pœna pditiōis ciuitatis, q̄ nō cadit in eum: vt s.
d ¶ Diuersis. ver. & maxīe. ver. sꝫ qd si dubitať. G. & vid q̄d ibi dixit. Adde qñ Papa possit accusari & denudari papatu, plenè per Rof. consi. pe-

tia. In

a ¶Sed dic.ſecundùm Hoſt.vbi ſ.quod præcedit poſuit Rof.
b ¶Eo ver.per illum hic intelliges.
c ¶Abſolutus.Quid ſi tranſegit? Adde quid ſi abſolutus:quia crimen non eſt probatum,Rof.conſi.ccxx.iñ.
d ¶Accuſatus.Addit Hoſt.quid ſi cũ eo fuerit diſpenſatum.& remittit ad Summã de accuſ. ver.qs ſit effect⁹. & ver.ſed nũqd. 3 & de hoc de ſchi. a c.iñ.& j.de aboli. ver.porro.& ver. ſed cùm ſuprà.

e ¶Et iñ. Vide qđ ſcripſi de ſen.excõ.c.Romana.§. vlt.lib.v.ſup ver. innoxios.
f ¶Et iñ. Vtrobiq; ſoluitur.iiñ.q.iñ. 4 cap.j.
g ¶Vide.Ibi. hoc dixi:qa Roff. hic b tractauerat.
h ¶Quidã. Alber. gl.ſub rub.đ ſyndico.ver.ſed pone.
i ¶Procedens.Vi c de qđ pleni⁹ ſcripſi in prę. decre. dilect⁹.ſuper gl. ſic ſ.vbi etiã plenè tractaui, an vniuerſitas poſsit de publico crimine accuſari:an autem punita vniuerſitate poſsint ſingulares oẽs puniri:dixi đ pœnis.c.vlt.li.vj.ſup gl.pe.Adde vt p Ang.cõſi. clxvj. e 6

Bal. de accuſato. Rubri.

An Impator poſsit accuſari corã papa.verſic.itẽ quia Papa.G.
¶An vniuerſitas poſsit accuſari,et qualiter ẽt ſingulares veniant puniẽdi.ver.ſi. G.

k *Incipit tertia particula, de his, qui alieno noĩe in iudicio interueniunt. Rubri.* f g 7 h

Gof. de hac gñali Rubri. tractauit, q̃ſi vt hic ſequit̃ ĩ ſua rub.ix. ſ3 nõ cõtinuauit rub.vt author,poſuit tñ duas rub. de acti. ex ſtipulatu, rẽ rata haberi,& iudicatum ſolui. q̃ faciunt ad plures rubri.inferiores.& poſuerat de actione mandati.j.directa & contraria. Nepos de Montealba. ponebat verſus, quos ponit author in fi.premittebat tamen vltimum.
l ¶Satis vtiliter.l.j.ibi eſt ſic textus.dixerunt Azo & Ho.q̃ hãc deſcriptionẽ multũ calũnianť legiſtę ꝓpter qđ dicit Azo,q̃ ꝓcurator eſt, qui aliena negotia mãdato dñi gratuito gerenda ſuſcepit.Hoſt. đt gratuito adminiſtrat vt intelligas: vid̃ quod ibi no.in j. glo. Dicebat autem Azo & Accu.in fi.gl.ſe ideo dixiſſe ſuſcepit: qa procurator tenetur,non qa gerit,ſed qa gerẽdũ ſuſcepit.ff.man.ſi remunerandi. §. j.Et dixit gratuito:qa ſi conueniret, de mercede, eſſet locatio operarũ.ſi nõ conuenit, licet poſtea dñs ꝓpter laborem prouideat, durat actio mandati.no.C.eo.tit. licet Accu.& Simon.Vicẽ.in l.j. C.mã.dicũt locutionẽ operarum eſſe in aſs non facturo.Scias quòd Pet.de Bel. non vult fateri, q̃ ꝓcurator omnino debeat eſſe gratuitus.alle.l.ff.de pręſcri.verbis.l. naturalis.§. fina. hoc poſuit Cyn. C.eo.tit.ſup rub. ꝓ hoc facit cõis obſeruantia. Fit ergo gratuitum ab illicita conuentione & à remuneratione ꝓhibita. & ſic loquaťlex,litẽ.C. eo. tit. A D D E his vltimis verbis,Barto.in d.l.j.de procu.in fin.
¶Bono. Hodie ceſſat hoc nomẽ: quia ĩ ea pullulaſſe patet p inſtrumẽta multa illius tpis.& per gloſſ. Io.in c.ſaluator.
¶Singulorũ. Sic dixit Accur. ĩ §. quib⁹. ſtatim alle.& Gof.ĩ Sum. Guil.đ Suza. hoc dictũ reph̃ditin p̃.§.q̃b⁹.p l.iñ. illoꝛe.tit.& l. ſicut. §.j. vbi pt3 q̃ cã vniuerſitatis nõ ẽ ſingulorũ.ſ3 bonus fuit ĩtellect⁹ ĩq̃tũ ſinguli ꝓticipãt. hoc đt qđ đt q̃ſi ſingulorũ, vł ſiť cãm dicẽs.

Incipit particula III.

De his,qui alieno nomine in iudicio interueniunt. k *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞Procurator ille dicit̃,qui aliena negotia domini mandato adminiſtrat.
2 Exorciſta dicitur ſecũdũ canones defenſor,cui⁹ officiũ eſt obſeſſa corpora à dęmonib⁹ defendere. Excuſator quis dicatur.
3 Syndic⁹ dr̃ quaſi ſingulorũ de collegio,vel vniuerſitate cãm dicẽs:& tm̃ cõſtituit̃ ad iudicia.
4 Differẽtia inter actores & procuratorem,quæ ſit?
5 Oeconomus eſt,cui eccl'ia gubernãda mandatur. Præpoſitus & œconomus idem ſonant.
6 Caſtaldus eſt,qui curam rerum exteriorum habet: qui aliàs dicitur maior dominus. Tutor datur pupillo,curator autem adulto, furioſo,& ſimilibus.
7 Adminiſtrator qlibet ſecũdũ can̄.vocat̃ ꝓcurator. Vis in nominibus non eſt,ſecundum canones.

1 Satis vtiliter[l] đ exceptio. q̃ ſuo nomine agẽtes vel accuſates repellũt, oſtẽdimus: nũc ergo de eis,qui alieno nomine agẽtes, vł defendentes impediũt videamus. ¶Et quidem noĩe alieno interueniunt in iudicio. Procurator, Actor, Coniuncta perſona,Defenſor,Excuſator,Syndic⁹, Oeconomus.Orphanotrophus.Vicedomin⁹.Vicecomes,Caſtaldus,Curator,Tutor. De quib⁹ ſingulis videam⁹.
1 ¶†Procurator eſt,qui aliena negotia mãdato dñi adminiſtrat.ff.de ꝓcu.l.j.v.q.iñ. qa eps. ¶Quis autẽ ſit nuncius.dicam j.tit.prox.§. vt ãt.ver.& nota q̃ largè. Negotiorũ ãt geſtor ẽ,q̃ ſine mãdato gerit.ĩſti.đ obli.q̃ ex q̃ſi cõtra.na.§.j. ¶Quę aũt ſint cõiũctę pſonę dicã j.ti.iñ. ¶Defenſor aũt eſt m q̃ abſq; mãdato ſe alicui⁹ defenſiõi offert.ff.đ ꝓcur.
2 minor xxv.an.Inſti.đ ſatiſda.§.ab ei⁹. ¶†Secũdũ canones ẽt exorciſta đr defenſor: vt lxxviñ.di.ĩ ſingulis.& c.monach⁹. Cui⁹ offm̃ ẽ,obſeſſa corpora à dęmonib⁹ defendere: vt xxiiñ.di.exorciſta.de cõſec. di.v. oĩ die. Dicit̃ ẽt đfenſor rerũ eccl'iaſticarũ ꝓcurator & đfẽſor.extra đ re.ęc.ñ alie,ſi q̃s p̃sbyterorũ.et hoc n offõ q̃ñq; vocat̃ caſtald⁹,ſ.ĩ reb⁹ eccl'ię.Q̃ñq; aduo
m cat⁹,ſ.ĩ reb⁹ ep̃alib⁹.Q̃ũq; iudex:vt ĩ eccl'ia Boñ.[m] Hoc ꝓbat̃ v.q.iñ.qa ep̃i.& j.q.iñ.ſaluator.xvj.q.j.đ p̃ntiũ.ĩ prĩ.C.de epi.au.decernim⁹.Defenſor em̃ & aduocat⁹ ꝓ eodẽ ſonãt: vt extra đ elect. venerabilẽ. §.qđ ãt.& facit ad p̃dicta extra de iure patron.p̃terea.Defenſor ẽt đr Vicedñs: vt lxxxix.di.diaconũ. ¶Itẽ defenſor đr qñq; legat⁹,ſeu rector ꝓuinciæ,vł alicui⁹ ep̃at⁹: vt xxviñ.di.qa ſunt culpæ.ñ. q.j.in primis.xxvñ.q.j.ſi hõ.ĩ ſuperſcriptiõe. ¶Excuſator aũt eſt,q̃ ſine mãdato ad cãm ad p̃tẽdẽdas excuſationes ſeu cauſas abſentię,nõ cãs cãę mittit̃: vt extra,
3 đ ele.bonę memorię.ĩ §.nos igit̃. ¶†Syndic⁹ aũt cõſtituit̃ tm̃ ad iudicia:& dr̃ ſyndicus quaſi ſingulon rũ[n] de collegio vel vniuerſitate cauſas dicẽs:vt ff.de

a ¶Defensores.Sequitur quos Græci syndicos vocant,q ad certã cãm egẽ damvel defendẽdã cõstituunt,eligũtur &c.subdit q est munus personale. hoc dixi:qa diuersas diffinitiones ĩueni ab antiquo datas.d syndico adhuc nullũ ĩueni q posuerit.Illd tm adiudicia,qd ponit author.Dama.em & Tan.& Io.de deovbi §.dicũt syndicũ cõstitui ad agẽdũ,vel defendẽdũ cãs vniuersitatis.

Ber.in summa dixit syndicum esse, vt dicit text.in appatu,diffiniẽdo syndicũ,vtit verbo legis ꝑdictę dicẽs singulariter certã causam:vt di.l.ꝑdicta. sed statim subdit, & generaliter ad omnes cãs,&c.iõ ĩ c. si quis erga.ij.q. vij.qdber.dixit disiunctĩ, dicit coniunctim dicẽs syndicũ per vniuersitatem constitui ad vnam & ꝑses cãs ĩ ca.qm xvj.q. vij.di cit eum cõstitui ad b vniuersitatem cãrum.Ho. ĩ summa §qs syndicus,dicit syndicũ constitui ad cãs vniuersitatis agendas & defendẽdas ꝑntes & futuras. Azo vide re non potuit:quia in summa remittit ad apparatum suũ in l.j.ff. qd cuiusq; vni.quem non vidi reseruari. Gof,q pl⁹ amicat authori dicens, q syndic⁹ est ꝑcu.vni.ad iudicia constitutus. c nõ tn dicit iudicia tm,sicut author.& illud est cõtrarium cõi obseruãtiæ,qui habet p vni.ecc. & secu.constituit syndic⁹ ad extraiudicialia contractus quoslibet per vniuer.faciendos vendi.emptionum, locationũ, cõductionũ,obligationũ in mutuo cõtrahẽdo, & his similibus.& licet dec,vnica hoc ti.pl⁹ abhoreat religiosos prosequi lites. tex.tn dicit & repetit generaliter de negotijs.

b ¶Tm. sic dixerat Ioan.ij.q. vij.si qs ergo alleg.l.j. ff.de vsu. ad quam respondendum , vt scripsi de procu. auditis super vlt. gloss.vnde in formis quas ponit j. de actore vniuer. patebithuius dicti contrarium in ver. porro.& in fin. & vide quod ibi dicam,super versi. actor ergo.Ad l.itẽ

a mu.& ho.munerũ.§.ij.defensores[a].ff. qd cuiusq; vni.no.l.j.circa fi.& §.qb⁹.vbi de hoc & l. itẽ. §.j. extra,de ꝑb.licet extra,de syn.c.vnico.quę aũt sit differẽtia ĩter hũc actorẽ,vid j.ver.actor.Sz & syndic⁹ qnq; vocat Apocrisarius.vt in auc.col.j. qũo op.epi.§.nõ aliter.& §.neq; eũ.j.q.vij. cõuenienti b⁹.ĩ prin.extra,de ele.significasti,& qnq; ẽt Apocrisari⁹ ponit ꝑ œconomo: vt in auc.e.ti.§.reuerẽ disimi.¶Itẽ &syndic⁹ defensor vocat; vt in ꝑ. §.defensores.& ordinat sine consensu & tractatu epi:& ẽt in ciuilib⁹ cãis & secularib⁹, & ẽ psonale mun⁹:vt ĩ ꝑ.l.de mu.& ho.& sic dat inuit⁹.qd nõ ẽ ĩ ꝑcu.vt ff.de ꝑ.fili⁹.§.inuit⁹.¶Actor aũt cõstituit ẽt ab vniuersitate,& ad vnã cãm: vt ff.qd cuiusq; vni.itẽ eorũ.Sæpe tn vnũ ꝑ altero ponit: vt ibi extra de ꝑcu.petitio.ff.qd cuiusq; vni. no. l.j.ĩ fi.Actor ẽt qnq; ab vno cõstituit.ĩsti.de cu.ĩ fi.In hoc tn differũt:nã actor ad lites ꝑntes tm,& cũ de creto cõstituit,vt ibi:qa decretũ nõ extẽdit ad futura sz ad ꝑsentia tm[d]. Syndic⁹ verò ad ꝑntes & ad futuras,& sine decreto.vt in ꝑ.l.itẽ eorũ.§.si de curiões. de hoc no.ĩ e.l.§.actor. Qnq; verò actor ponit ꝑ ꝑcu.vt liij.di.ex ãtiqs.& duob⁹ se.†Itẽ 4 actor dat ĩuit⁹:& sic differt à ꝑcu.Itẽ ꝑcu. nõ fit ab vniuersitate q nõ est dña.Itẽ actor añ litẽ dat: ꝑcurator verò añ & post.Itẽ actori municipũ fit cõstitutio vel stipulatio ĩ psonã municipij: ꝑcurator verò ĩ psonã ei⁹.ff.d cõsti.pe.cũ q.§.Iu.¶†Oeconom⁹ aũt est cui res ecclesię gubernãda mãdat: vt C.de sacrosan.ec.l.iubem⁹.in prin.& C.de epis. & cle.oẽs q.§.hoc nihilòmin⁹. & lxxxix. di. qa in qbusdã.extra,de offi.or.cũ nos.extra,de iu.ca.Imperator,& ĩteruenit tã in iudicib⁹,cq; in cõtractib⁹, & eligit cũ tra.epi: vt C.de epi.& cle.l.iubem⁹.& ĩ ꝑ.de. Imperator.Oeconom⁹ qnq; dicit vice dns:vt lxxxix.dis.volum⁹.& c.se.j.q.iij.saluator.Propriè tn æconom⁹ ĩ reb⁹ canonicorũ, vicedns ĩ epalib⁹. extra, de simo. cõsulere[c]. Itẽ ꝑ positus & œconom⁹,idẽ sonãt:vt ĩ ꝑ.c.saluator. ¶Orphanotroph⁹ aũt qs sit,habes C.de epi.& cle.orphanotrophos. ¶De vicedño iã ꝑmissum est.& dicã j. de vicedo. ¶De vicecomite dicet j.ĩ ti.de vicecomite. ¶†Castald⁹ est,q curã hz exteriorũ rerũ, q & aliàs dicit maior dns,scdm Io.vt ĩ ꝑ.c. saluator. ¶Tutor aũt dat pupillo:vt Insti.de tute.§.est aũt.¶Curator verò datur adulto, & furioso, & similibus:insti.eod. tit.& Insti.de cur.in princ.& §.furiosi.&§. seq.de hac materia C.de procura.neq; tutores.& Insti.de cu. in fi.& ff.quod cuiusq; vniuer.no.l.j.in fi. vnde versus:est procurator curatoris,syndicus actor,Priuati minimi plebis episcopi.œconomus datur ecclesiæ, tutorq; pupillo.† Veruntamen secundùm canones non est vis in nominibus:sed omnis administrator ritè vocatur procurator:vt j.q.iij.saluator.vt in prę.c.petitio.& eo.titu.quia extra, de iura.ca.cùm causam.Insti.per quas perso.no.acq. §. fi.& quære hic vt no.j. in ti.de acto. ver.sed pone.

De procuratore *Rubrica.*

INter eas personas, quę alieno nomine agunt vel defendunt procurator frequentius iudicio interuenit ideoq; decẽs est vt de eo primit⁹, quibus cauillationibus repelli valeat differamus.arg.extra,vt li.non conte. qm frequenter.in primo verbo.xix.di. in canonicis.ff.de leg.nam ad ea. ¶Et scias q quandoq; constituitur procurator simpliciter in rem,seu in causam alienã. ¶Quandoq; in rem suam:vt ff.eo.procuratore.ff. de iureiu.iusiurandum.j.in fi.Si in aliena re.Qnq; opponitur contra eum ratione sui & causę.¶Quãdoque ratione formæ constitutionis:de quibus per ordinẽ est dicendum.Deinde formas supponemus.Vltiõ eorum.§.sed si ita.ff.qd cuiusq; vni.respondendum vtibi no.

c ¶Cõsulere.Nõ ꝑbat ad qd ĩducit.Scire dbes q varię driuatiões dãt isti⁹ noĩs.Vna ẽ qd dr ab œcos grecè,qd latĩe dispẽsator:et comes, qd ẽ pau p:iõ œconom⁹,pauperũ dispẽsator.Sz hoc n cõgruit ei,qd dictũ ẽ s.et qd dicet j.d œconomo.Hug.dt q œconom⁹ dr ab ico qd ẽ imago vl signũ, & noma,qd lex, vel regula : qa ad ei⁹ signũ vl regulã tota familia dispẽsat.vñ œconomia idẽ q dispẽsatio. vñ extat liber,q dr œconom⁹ xenophõtis, q dispõnẽ dom⁹ & familię docet. Alij describunt œconomus ab echo, qd est son⁹: qa ad ei⁹ sonũ familia ordinatur.

Bal.de personis, quæ alieno noĩe in iudicio interueniunt.

Rubrica.

Quot modis dr dfẽsor:ĩ cõstõne actoris requit dcretũ,sz ĩ cõstõe syndici non. ver. actor.G.et iõ syndic⁹ cõstituit ad lites ẽt futuras,actor ñ.G.qa dcretũ sup futuras, q ĩcerta nõdũ origine hnt,ñ pt ĩtpõig.vid j.t.j.§. ꝑcurator cõstitutus. ¶Oeconom⁹ ꝑ prie ẽ ĩ reb⁹ canonicorũ,vice dns ĩ epalib⁹.ver.œcono.G.vide l.fundus.§.si tutor. ff. pro emp.gl.j. ¶ Oĩs administrator largè dr ꝑcurator.j. q. iij. saluator.ff.fa.erc. l.si pignori . in fi. Syndic⁹ dr,qa dt cãz singulorũ collectiuè,ñ distributiuè.nã ñ possũt admĩstratores ciuitatum obligare singlares psonas ff.cõia ꝑ.l. vẽdit. §.j.nisi sub noĩe collectiuo et vl. ¶Ille,q ꝑ se ñ pt cõsetir,vt ciuitas ñ pt facer ꝑcuratorẽ ad iudicia:secus ĩ collegio vel corpe,vbi singuli hnt ĩmediatũ cõsensũ ꝑ seipos.ff.d ꝑc.l.fili⁹.§ veterani.Nõ ẽ vis faciẽda ĩ noĩe,sz in aptitudine cõstituẽtis,& lñia iuris.ff.d cõ.& d.l. prĩ.§.cõditionũ. ¶De ꝑcuratore

verò de ꝑcuratore in rẽ suã cõstituto annectem⁹.

SVMMARIVM.

☞Qnq; apponat cõtra ꝑcuratorẽ rõne sui & causę.

1 Mulier nõ põt officium procuratoris exercere.
2 Articuli xxxvij.in quibus deterior est conditio fœminarum,cq; masculorum.
3 Casus,in quibus fœminę melioris sunt conditiõis, quàm viri.
Conditio masculi & mulieris qnq; similis est.
4 Procurator mãdatũ hns gñale tm,nõ sufficit in agẽdo in causa,qua requiritur mandatum speciale.
Casus,in quibus requiritur mandatum speciale.
5 Mandatũ speciale requiritur ad hoc,vt petatur absolutio ab excommunicatione.
6 Impetrãs pro alio dispẽsationẽ nataliũ, dicitur secundũ stilum cancellariæ Romanę ecclesię habere mandatũ speciale ad iurandũ,vt audiatur.
7 Literæ procurationis & de rato,idem sunt.
8 Procurator constitutus ad causam appellationis,& aliquid confitens in præiudiciũ dñi,factũ fuisse in causa principali,non præiudicat domino.
9 Procurator non interuenit in agendo vel defendendo in causa criminali publica,vel priuata.
10 Regula,q procurator non interueniat in causa criminali,fallit in multis casibus.
11 Vniuersitas ciuitatis,vel ecclesiæ si criminaliter accusetur,potest syndicum constituere.
12 Media causæ criminalis,an possit per procuratorem exerceri?
Quod iuris est in toto,idem est in parte.
13 Relegatio & dãnatio in op⁹ publicũ est quid tpale.
Priuatus bñficio ad tps dicitur statu minui.
14 Procuratori,an reqrat mãdatũ spãle in cã ad sedẽ apl̃icã deuoluta vel corã alio superiore agitata.
15 Mãdatũ ad ꝑponẽda crĩa,an cõtineat ad ꝑbándũ? Constitutus ad causam proponendam, admittitur etiam ad probandam.
16 Procurator repulsus ratione mãdati de accusando non habiti:si postea in eadem causa mãdatum obtineat,an admittatur?
17 Termin⁹ illi⁹ cõstitutiõis,statuim⁹ p se,vel p ꝑcurato.tm vz,cq; tũ valet termin⁹ ad ꝑponẽdas exceptiões ꝑfix⁹,post quẽ nõ admittit quis sine sacro.
18 Procurator non dans articulos causæ in termino præfixo ad dãdum,non admittitur.
19 Terminus si nõ fuerit specialiter assignat⁹ ad exhibendũ procuratoriũ,sed ad exhibendũ mandatũ, ad causam non præiudicat.
20 Opponitur contra procuratorem,q est cã status, in qua non potest interuenire procurator.
21 Miles non debet esse procurator.
22 Fidẽ facere iudici & ꝑbare casũ,est q̃ddã iudiciũ.
23 Procurator ad litem,non potest procuratorem loco suo constituere.
24 Procurator intercedens post litẽ contestatã nõ potest alium substituere.
25 Cõstitutio ꝑcuratoris est quoddã negotiũ,& potius est facti cq; iuris,& per aliũ explicari potest.
26 Substit⁹ à ꝑcuratore añ litis cõte.an satisdabit dominũ rem ratã habiturũ,an procuratorem.
27 Defensor,qui cauit de iudicato soluendo an possit añ litis cõtestationẽ procuratorẽ constituere.
28 Procurator ẽ dns litis,& iõ ꝑt lite cõte. substituer. Defensor post satisdationem est dns litis.
29 Excipitur cõtra procuratorẽ, q nõ habet mãdatũ ad defendendũ,licet habeat ad agendum.
30 Obligatus ad defendendũ an stare debeat ꝑpetuò.
31 Mandatũ gñale super oĩbus causis,valet ad agẽdũ & defendendũ,licet non exprimatur.
32 Excedens fines mandati & faciens aliud , cq; sit ei commissum,potest repelli.
33 Episcopus sacerdos vel in sacris ordinibus cõstitutus,non potest in procuratorem assumi,nisi pro ecclesia vel miserabili persona.

Procurator

¶Sciendum eſt q̃ Azo multùm plenè & Tan. Breuiter ſic proſequebatur hæc membra. Quis dicatur procurator. Secundò, qualiter inſtituaſ. Tertiò, quis inſtituat. Quartò, quis inſtituatur. Quinto, in qua re. Sextò, qualiter ſuum officiũ explicet. Septimò, qualiter finiaſ. ¶Gof. poſt Vin. addit, quæ & q̃n ab ipſo cautio exigatur. Hoſtiẽ. per alia verba quærit, ad quid teneaſ, & quis ſit effectus. Vides quod author omittit primũ, de quo dixerat ſ. tit. proxi. in prin. De quarto aũt & v. facit primum membrũ. de tertio facit ſecũdũ de ſecũdo tertium. Formã aũt hãc habuit ab Vber. de Boñ. ſui operis ii ij. rub. Et eſt etiã commendabilis. & ipſe Vber. & Albe. Gal. ſua j. & iij. rub. multum iuuerũt ad authorẽ faciendo etiã ſpecialem rubri. de procur. in rem ſuã. a ¶Bagarotus in ij. char. ver. reſtat igiſ parum. ponit, ſcilicet vſq̃ ad verſi. qd ergo. Rof. vlti. rub. generalem, de qua dixi ſ. proxi. duas rubric. poſuit, quæ c hunc tit. reſpiciũt, vt ibi dixi. quibus ſatis profuit authori. Vber. de Bono. d ſuo more tractat de i his in char. x. verſi. e ſi accedit ad agendum. Ioan. de Deo cauil. iij. rubri. de ꝓcura. qui vult agere in libel. iudic. l. iiij. rubri. quid ſit procura. cum vij. ſeq. Ægid. ſua rubri. ix. cum quatuor ſeq. authori proficit. Guli. Angli. ſub rubric. de ꝓcuratori. poſuit plures rubricellas & diuerſas formas. & xxxij. quæſtiones. quę occupãt multas chartas vſq̃ ad titul. de defenſo. is etiã, quẽ ſuper proœmio vo f cauit Gallũ, in vlti. z charta poſuit duas g formas, & parum inſtruit.

¶Dubitatum vidi, h ſi Azo dicẽs ſe procuratorẽ Titij: agit i vel cõtrahit, nõ adiecto, q̃ id facit nomine ipſius Titij: an ſufficiat? Et ad negatiuã facit ff. de iur. fiſci. l. de eo. cũ k fi. l. præcedentis. & ff. ſi quis cauẽ. l. pe. in princ. in contrarium fuit obtentũ per l. ff. qui ſatiſda. cog. ſciẽdũ. ſ. tutores. & quod ibi no.

34 Procurator ſecularis non debet recipi in cauſa ſpirituali excepto matrimoniali.

Abbas depoſitus non poteſt eſſe procurator.

35 Conſtitui debet ꝓcurator, qui cauſam cognoſcat, & qui in lite interrogatus facilẽ reſpondeat.

36 Procuratore occultante mandatum in principio litis, condemnatur dominus, ſecus ſi agere cœpit, & factus dominus litis contumax ſit.

37 Reuocatio procuratoris debet peruenire ad aduerſarium, vel iudicem, aliter valent cum eo facta.

38 Procurator generalis conſtitutus ad negotia, an conſtitutus videatur etiam ad cauſas.

Inhabilis ad ſua negotia peragẽda, per cõſequens & ad aliena.

RAtione igitur ſui & cauſę opponitur contra procuratorem q̃ eſt excõicatus. extra, de proba. poſt ceſſionẽ. de offi. deleg. prudẽtia. ſ. ſexta. de iudi. intelleximus. Sed ſi ſit occultus, credo [a] q̃ proceſſus habit⁹ cũ eo, tenet. extra, de excep. pia. lib. vj. iij. q. vij. infamis. ſ. tria. in princi. & not. j. de aduo. ſ. j. in princ. Licet quidã cõtra [b]: vbi ergo ꝓcurator tpe cõſtitutionis eſt excõicatus, nõ valet cõſtitutio: vt præd. c. poſt ceſſionẽ. ¶Quid ſi poſt abſolutionẽ perduret dominus in eadẽ volũtate? Videſ quòd valet procuratio: vt ff. de offi. procõ. obſeruare. qđ non credo: vt in præ. c. poſt ceſſionẽ [c]. De hoc dic vt extra, de ꝓcur. c. fi. ¶Sed nũquid ꝓcurator excõicatus, qui cauſam principalẽ duxit: poterit cauſam appellationis exercere? Papa not. q̃ ſic extra, de except. ſignificauerũt. [d] ¶†Item q̃ eſt mulier, quæ nõ põt hoc officiũ [e] exercere. ff. de ꝓcu. nec q̃ fœmina. ff. ad Velleia. l. ij. C. eo. quia. & l. alienã. ff. de reg. iur. l. ij. & iij. q. vij. d. ſ. tria. arg. contra extra, de cõfir. vti. vel inuti. cũ dilecta. prope fi. Sed illud ibi voluit papa, qui cuncta põt. iij. q. vj. hoc quippe. de cõceſ. præb. ꝓpoſuit. C. de crim. ſacri. l. j. vel illud ratione adminiſtrationis fuit: quã vt abbatiſſa gerebat. ¶In caſibus tñ mulier procuratrix admittitur. ¶Primus, ſi ſit in rem ſuã cõſtituta. C. de procura. quia te. ¶Secũdus, pro parẽtibus morbo, aut ætate agere impeditis: nec alios procuratores inuenientibus. ff. eo. fœminas. ¶Tertius, qñ filiorũ tutelã gerit: vt C. qñ mulier tu. of. fun. po. l. fi. & auſ. ibi poſita. extra, de appel. ex parte. extra, q fil. ſint legi. ex tenore. ¶Quartus, cùm agiſ pro libertate filij, vel patris, vel fratris, vel viri, vel alterius de cõſanguinitate. ff. de libera. cauſa. l. iij. ¶Quintus, in cauſa filij per ſententiã condemnati: quia appellat pro eo: & cauſam proſequitur. ff. de appel. reci. vel non. l. j. ſ. fi. quæ eſt ij. q. vj. nõ ſolent. ¶Idem fortè pro quolibet cõſanguineo. arg. extra, de regu. cùm ſcimus. in parte deciſa. [f] ¶†Regulariter aũt in multis articulis deterior eſt conditio fœminarũ, quàm maſculorũ. ff. de ſta. ho. in multis. [g] ¶Primus articulus eſt in iuriſdictiõe: quia nõ põt eſſe iudex. ff. de iudi. cùm prætor. ſ. nõ autem. iij. q. vij. d. ſ. tria. xxxiij. q. v. mulierẽ. arg. cõtra. xv. q. iij. c. j. [h] ff. de regu. iur. l. ij. ¶Secundus, in arbitro, quia nõ põt eſſe arbiter. C. de arbit. l. fin. contra extra, eod. dilecti. [i] ¶Tertius, in poſtulatione. ff. de poſtul. l. j. ſ. ſexũ. & in præ. ſ. tria. ff. de reg. iur. l. ij. ¶Quartus, in adoptione. Inſtitu. de adop. ſ. fœminæ. C. eo. mulierẽ. ¶Quintus, in interceſsione. ff. ad Velleia. l. j. ff. de reg. iur. l. ij. argu. cõtra extra, de iureiuran. ex reſcripto. [k] & in præ. c. mulierem. ibi: fidem dare, & c. ¶Sextus, in teſtamẽtaria teſtificatione. Inſtitu. de teſta. ſ. teſtes. & j. de teſte. ſ. j. verſi. item q̃ eſt mulier. ¶Septimus, in criminali teſtificatione ſecũdũ cano. vt extra, de verb. ſignifi. forus. in fi. xxxiij. q. v. mulier. & in prę. verſi. itẽ q̃ eſt mulier. ſecus ſecũdùm lect. vt xv. q. iij. ex eo. ¶Octauus, in tabellionis depoſitione. ff. de fid. inſtru. l. fi. ¶Nonus in ꝓ- & per l. cum poſt. ſ. j. ff. de admi. tut. ibi ponderatur, quod expreſſum fuit verbũ curator: licet nõ dixerit curatorio nomine. in l. de eo. nõ dixit delator ſe mandatariũ. lex pe. in prin. loquiſ allegãdo, vt ibi not. Adde Bar. in l. qui in aliena. ſ. nõ is, qui. ff. de acqui. poſ. & Pau. de Caſt. ibi qui alleg. pro hoc caſum in l. ſi ita qs. ſ. ſeia. ff. de verb. oblig. & in l. res ex mãdato. ff. de acqui. re. do.

curatione: vt prædi. ¶X. in tutelæ ſeu curæ ſuſceptione. ff. de tute. l. fi. C. qñ mulier tu. of. fun. põt. l. j. ¶Xj. in publica accuſatione ff. de his, qui accuſa. nõ poſ. de crimine. quæ eſt xv. q. iij. quod dic vt ſ. in tit. de accuſatore. ver. itẽ quod eſt mulier. ¶Xij. in delatione in fiſcũ. ff. de iure fiſ. deferre. in princ. ¶Xiij. in popul. actio. ff. de po. act. l. muli. ¶Xiiij. in paterna poteſtate, quã nõ habet. Inſtit. de adop. b ſ. fœminæ. & de hæ. quali. & diffi. ſ. cęteri. ¶Xv. in magiſtratus ſuſceptione. ff. de reg. iur. l. ij. ¶Xvj. in faciẽda filio pupil. ſubſti. ff. de vulg. & pup. ſub. l. ij. in princi. ¶Xvij. in tutoris datione pater põt dare tutorẽ filio inſtituto, & etiã exhæredato: ipſe verò tantùm inſtituto. ff. de tu. pater. ¶Xviij. in filij ſucceſsione. nã mater, quæ ſuccedit filio ab inteſtato in rebus paternis, quo ad vſumfructũ perdit illũ, ſi ad ſecun. nup. conuolet: quod non euenit in patre. in auſ. de nõ eligẽ. ſecũ. nubẽ. colla. j. & in auſ. de nup. ſ. hinc nos. col. iij. ¶Xix. in iniuriarũ perſecutiõe: quia vir proſequi põt iniuriã illatã vxori: nõ econtra. ff. de iniur. l. j. in fi. & l. ij. Inſti. eo. titu. ſ. patitur. Sed quid ſi illuſtris cõueniatur iniuriarũ? Reſpõde. c bit, q̃ concediſ filio illuſtri, nõ filiæ. C. eo. l. ij. Inſtit. eo. ſ. pe. ¶Xx. in pœnæ paternæ executione nam omnia bona patris curialis cõdẽnati, ad filios pertinent: ad filias aũt tantũ medietas. C. de bo. ꝓſcrip. d l. fi. ¶Xxj. in adulterij accuſatione. C. de adulte. l. j. & xxxij. q. j. apud miſericordẽ. ſ. hoc in mulierib⁹. dic vt ibi. ſecus videſ ſecũdũ canones, ſecũdũ quos vxor etiã accuſat virũ: quia nõ ad imparia iudican e tur. extra, vt li. nõ cõteſt. c. j. xxxij. q. j. ſi quis. in fi. & q. vj. per totũ. extra, de adul. c. penul. & fi. de diuor. ſignificaſti. & c. ſeq. ¶Xxij. in denũciatiõe, & honoris aſſumptione. ff. de ſena. fœminæ. extra, de fo. cõpe. ex parte. in prin. & in fi. in auſ. de cõſul. ſ. f ſi verò. in iij. col. & col. iiij. C. lib. x. de incol. l. fina. ¶Xxiij. in lugẽdi ſolennitate. ff. de his, q notã. infa. vxores. C. ex qui. cauſ. infa. irro. decre. ¶Xxiiij. qa viri nomine mulier cõtineſ, nõ ecõtra. ff. de leg. ij. ſi ita ſcriptum. extra. de iureiur. Quintaualls. ¶Xxv. in moriẽdi præſumptiõe: quia prius mori præſumitur, quàm homo. ff. de reb. dub. ſi inter virũ. & l. qui duos. ſ. fi. & l. cũ pub. ¶Xxvj. in filiorũ honoratione: nam filius patrem nõ matrẽ ſequiſ quo ad honores. ff. de ſta. ho. cũ legitimę. ff. de ſena. liberos. g argu. cõtra extra, de ſer. non ord. c. fi. Sed illud quo ad ſtatutũ arg. etiã cõtra. l. vj. diſtinc. nunquã. ſed illud quo ad virtutes animi. ¶Xxvij. in ſucceſsione: nam ſi qs deceſſerit matre ſuperſtite, & ſororibus: tũc mater habet medietatẽ. C. ad ſe. cõſul. Tertul. ſi quis, vel ſi qua. Nepotes quoq̃ ex filia præmor- h tua, ſuccedũt auo cũ diminutione tertiæ partis eius, quod mater eorũ eſſet habitura, ſi viueret, ex bonis i eorũ. C. de ſuis & leg. hære. ſi defunctus. in princi. ¶Xxviij. in clauiũ poteſtate: quia nõ põt ſoluere k vel ligare. extra, de pœ. & re. noua. de ſent. excõ. de monialibus. argu. contra, de mai. & obed. dilecta. [l] 1
¶Xxix. in doctrina & prædicatione. xxxij. q. v. mulierẽ. xxxij. diſt. mulier. de cõſe. diſt. iiij. mulier. ¶Xxx. in ſacrorũ contrectatione. xxij. diſt. ſacratas. ¶Xxxj. in ſacri ordinis ſuſceptione: vt in præ. c. noua. & xxvij. q. j. diaconiſſam. argu. cõtra. C. de epiſc. & cle. nulla niſi. & auſ. ibi poſita. [m] ¶Xxxij. m in capitis relatione. xxxij. q. v. mulier debet. & c. ſeq. & c. hæc imago. ¶Xxxiij. in ſubiectione: quia debet eſſe viro ſubiecta, nõ ecõtra. ea. q. Adam per Euam. & c. hæc imago. & l. ſeq. ¶Xxxiiij. in comæ relaxatione. xxx. diſt. c. ij. ¶Xxxv. in ſexus cõplexione. extra, de priuil. ex pte. C. ad Velleia. ſi fine. l & l. ſi mulier. xxvij. q. j. de viduis. in fi. xxxij. q. vij. quod propoſuiſti. ſ. ſed illud. ¶Xxxvj. in ſacrarij m ingreſſu, dum diuina celebranſ, altaris appropinquatione. extra, de coha. cleri. & mulierũ. c. j. de cõſe. diſt. l. j. in ſancta. xxiij. diſt. ſacratas. ¶Xxxvij. in

& per l. cum poſt. ſ. j. ff. de admi. tut. ibi ponderatur, quod expreſſum fuit verbũ curator: licet nõ dixerit curatorio nomine. in l. de eo. nõ dixit delator ſe mandatariũ. lex pe. in prin. loquiſ allegãdo, vt ibi not. Adde Bar. in l. qui in aliena. ſ. nõ is, qui. ff. de acqui. poſ. & Pau. de Caſt. ibi qui alleg. pro hoc caſum in l. ſi ita qs. ſ. ſeia. ff. de verb. oblig. & in l. res ex mãdato. ff. de acqui. re. do.

¶Ratiõe igiſ. Credo idem Hoſtiẽ. in Summa huius tit. ſ. quis dari. ver. is vero. & vide qđ ſcripſi eo. tit. c. fi. ſuper j. gloſ.

¶Quidam contra. Ioan. Mo. quo ad actũ impetratiõis, vt ſcripſi de reſcri. c. j. ſuper gl. quid ſi. ADDE Abb. in c. fi. extra, eo. q alleg. Inno. in c. cùm dilectus. de cõſuet. vbi dicit, q̃ in his, qui agũt iure priuato, non additur, an occultum vel publicum ſit.

¶Poſt ceſſionem. Ibi de hoc plenius ſcripſi poſt gl. ver, citra ſecundum.

¶De excep. ſignificauerunt. Et ibi ſcripſi in gloſ. not. quod capi.

¶Hoc officiũ. Pro curationis ad iudicia: ad negotia poteſt. ff. de neg. geſt. l. iij. ſ. j.

¶In parte deciſa. Ibi non dicebatur expreſsè de muliere: ſed dicebatur q̃ cõſanguinei illius filij militis ꝓ ipſo erãt in cã, & appellauerunt. Adde vt p Legiſtas in l. alienam. C. de procur.

¶In multis. Aliquos ex his caſib⁹ enumerat ibi gloſſ. quos poſuit Nepos de Mõte alba. rub. cõtra procura. & c.

¶ſ. j. Ibi ſoluitur in textu. & gloſſ.

¶Dilecti. Dic vt ibi.

¶Ex reſcripto. Ibi ſoluitur in glo. ſed quare. & ſequẽs cauſus debebat pręcedere cõtrariũ: quia facit ꝓ. Adde ver. xviij. q̃ cõtrariũ tenet gl. in l. fœminę. C. de ſecun. nup. & Bal. ibi. Old. conſi. xxxiij. Roma. cõſi. clxxxix. q̃ etiã habeãt locũ in patre prædictæ pœnæ.

¶Dilecta. Sol. ibi in j. glo.

¶Ibi poſita. De hoc vide qđ plenè dixi de pœ. & re. noua. ſuper glo. ij.

a ¶ L.omnes. Impetrat enim mulier finito anno xviij. vir finito xx. Item probat per procuratorem, quòd non facit masculus. Item probat solùm numero annorum, quod masculo non sufficit.

b ¶ In fi. Ponit casum, qñ legata est ancillæ libertas, si masculum peperit: si parit masculũ & fœminam, & nescitur vter prius, præsumitur filius primò natus: & sic mater erit libera & filia ingenua. 3 ADDE, quod sic præsumitur fauore libertatis: quia pro a libertate in dubio b iudicãdum est. Ita intelligit ibi Bar. vt si testator dixerit: si fœminã pariat, libera sit. & nascat masculus & fœmina, illa præsumetur prius nata fauore libertatis.

c ¶ Abrogatur. De hoc de fer. non ordi. c. fi. in j. glo.

d ¶ De peculio. Supple cõtra patrem. e

e ¶ Cum eo. Scilicet filio, commodati. quod intelligas vt f ibi not.

f ¶ Quisquis. Quo g ad bona cõdemnati nõ est differentia inter mares & fœminas, qa in nihil succedunt, sed quo ad bona materna: qa mares in nihilo fœminæ quotcũq; sint, succedunt in Falcidia: vt ibi. ver. ad filias. q decisus fuit. vj. q. j. si qs. in quo dicitur, q pro fragilitate sex[9], minus præsumitur audere.

ADDE de hoc vt latè per Bar. in l. fi. §. ope. ff. de fur.

g ¶ Earũ. Quia suos hæredes nõ habẽt. ita stat textus, i. qa non habẽt filios in potestate, vel saltẽ tales, vt ibi not.

h ¶ Quoniam. Illud de iure veteri. sequẽtia concordant.

i ¶ Numerate. Excusatur author de nouo iure, quod non vidit. Premitto igitur, q decretũ, indẽnitatibus. de ele. libr. vj. Facit ad oẽs tres partes. ad primam de ætate, quæ maior requiritur in abbatissa, quàm in abbate. De secũda & tertia facilè vide bis per ea, quæ ibi colliges per glo. pe. specialiter ad primam partem duos casus dant dec. de sta. re. c. vno. lib. vj. & cle. eo. tit. attẽdentes. in fi. per quas patet q includuntur professæ, quod de maribus non habemus. ¶ Reuocantur etiam priuilegia professarum, & non marium. ¶ Ad secundam partem additur decre. mulieres. de iudi. lib. vj. & adduci potest decre. ea quæ in fi. de sta. reg. Ad tertiã inducitur de iur. cal. c. j. §. præterea. xx. q. vlti. virgines. cum c. seq. de l. ap. & eius effectu, maiores. versicu. sicut enim. Item habet immunitatem officio argentariæ exercendo: vt ff. de edend. l. pe.

† Econtra quoq; in multis casibus sunt fœminæ melioris conditionis, quàm viri. Primus, in veniæ ætatis impetratione. C. de his, qui ve. æta. impe. l. oẽs [a]. ¶ Secũdus, in primo nascẽdi præsumptione. ff. de re. dub. l. si fuerit. in fi. [b] ¶ Tertius, in rei cum fisco cõis diuisione: quia tũc dat sibi optio. C. lib. x. de his, q se defer. l. vnica. ¶ Quartus, in filiorũ cõditione, q sequunt matris, nõ patris conditionẽ. ff. de adop. l. lex naturæ. extra, defer. non or. c. fi. contra xxxñ. q. iij. liberi dicti sunt. sed illud secundũ legẽ Lombardã, quę p Romanã abrogat. [c] Sed & natus ex inquilina & decurione sequit cõdi. matris, & nõ patris. C. de decu. l. nati. ¶ Quintus, in operarũ remissione nã si patronus cõsentit, vt liberta nubat, videt operas remisisse. secus in patrona & filia & nepte patroni. fl. de ope. li. si cũ patroni. ¶ Sextus, in cõmodati repetitione: nam si filiofa. cõmodatũ fuerit, agi poterit de peculio [d], & cũ eo [e] directe: si vero filiæfa. de peculio tantũ. ff. cõmod. sed mihi videt. §. si filiofa. & §. seq. ¶ Septimus, in bonorũ cõdẽnati de crimine læsæ maiest. succesione. C. ad leg. Iul. ma. q squis. [f] ¶ Octauus, in bonorũ posses. cõtra tab. delatiõe, quæ nõ dat cõtra testamẽta earũ [g]. ff. de bon. pos. cõtra tab. illud. §. ad testamẽta. ¶ Nonus, in detẽtiõe: qa nec; in ciuili causa includit, seu incarcerat. C. de cu. re. aut. hodie. cõtra. eo. tit. quoniã. [h] & C. de offi. diuer. iu. l. ij. ¶ Decimus, in solutiõe ab excõicatione: qa nõ mittunt ad sedẽ apostolicã. extra, de sent. exc. mulieres. & c. ea nosci. ¶ Xj. in creditorũ prælatiõe: vt C. q po. in pi. hab. assiduis. extra, de pig. ex literis. ¶ Porrò, qñq; est similis cõditio mulieris, & masculi: qa nõ ad imparia iudicant: vt prędixi. ¶ Primò, in succesione: nam mater & filius viriliter diuidunt duas vncias, quas filius ex patris cõcubinarij habuit testamẽto. in aut. de triẽ. & se. §. cõsideremus. col. iij. C. de natu. li. aut. licet patri. Secũdò, qa rescisso testamẽto patris legata soluent liberis, & parẽtibus sine differentia sexus. ff. de le. prestãd. l. j. ¶ Tertiò, qa oẽs fugitiui sine distinctiõe sexus ad loca, vnde fugiunt, redire cogunt. C. lib. x. de agri. & cẽs. oẽs omnino. ¶ Quartò, in institutiõe, quare pari modo hæredes instituuntur. Instit. de exhæ. li. §. nostra cõstitutio. ¶ Quintò, in succesiõe: quare mater viriliter vocatur cũ fratribus tãtũ, vel fororibus tãtũ, vel cũ permistis. C. ad sena. cõsul. Tertul. aut. & cũ sol. sed & filij & filię sine sexus differẽtia succedũt defuncto. C. de suis & le. hæ. aut. in succesiõe. ¶ Sextò, quoniã iuris ignorãtia nõ ꝓdest mulieribꝰ in cursu anni, vel cẽtũ dierũ, q dant ad agnoscẽdã bo. pos. C. q admit. ad bo. pos. iuris ignorãtiã. ff. de iur. & fac. ig. l. j. in prin. ¶ Septimò, in matrimonij solutiõe, quare nõ ad imparia iudicant: vt in cõcor. quæ sunt s. versi. xxj. ibi: secus, &c. ¶ Octauò, in pacto de lucranda dote, & donatiõe ꝓpter nuptias & etiã in præsta. & cõsti. eorum seruãda est æqualitas. C. de pac. cõuẽ. tam sup dote, quã sup alijs & c aut. ęqualitas. & l. ex morte. & l. seq. ¶ Nonò quare bonorũ possessio masculorũ & fœminarũ cõiter defert: & masculi & fœminæ cõiter capiũt. ff. vnde leg. l. j. §. j. ¶ Decimò quoniã castitas æquè reqrit in viro ac fœmina. xxxñ. q. vj. c. j. & ij. & per totũ. ¶ Xj. qm̃ ius sepelirẽdi se & alios trãsit in hæredes cuiuscũq; sexus. ff. de relig. & sump. fu. l. vel qd pater. in prin. ¶ Xij. in collatiõe. C. de col. aut. quæ tertiæ. ¶ Xiij. capituli, si quis suadente. monialis, vt monachus. de senten. excom. monialibus. Ad idem in authent. de monachis. §. ij. & pe. quomodo opor. epi. §. quarta. Est casus dubitabilis, de quo dixi & remisi de despon. impu. c. vno. lib. vj. super verbo, parentes.

ADDE secundùm Abb. Sicul. q abbatissa potest inuocare brachiũ seculare pro exercenda iurisdictiõe sibi competente: sicut alius iudex ecclesiasticus ꝓ capitu. abbates. xviij. q. ij.

¶ Et seq. Guli. An. sub hoc titu. q. xxj. dixit idẽ in petenda restitutione possessionis traditæ actori propter cõtumaciã rei, qui post. ea procuratorẽ constituit. debet enim dare speciale mandatum ad hoc, s. ad petendã reformationem possessiõis. Generale enim mãdatum respicit ea, quæ sunt causæ: nõ ea, quæ sunt contumaciæ præcedẽtis. Allegat quòd habetur j. versicu. vj. & versi. xvj.

ADDE ver. tertius. omnino videndum Federi. consil. cxxiij. incipiente, quidam constituit. Item versi. iij. adde q Guli. de Cu. quẽ sequitur Bart. ibi: tenet q non requiratur speciale mandatũ in interdicto de libero homine exhiben.

¶ Transactiõis. Et de procura. qui ad agẽdũ. in fi. lib. vj.

ADDE vt per Bar. in l. qui Romę. §. Callimachus. de verbo. obliga.

¶ Parte. iij. Vtrobiq; not. contrariũ de obseruantia curiæ: & vide qd scripsi in prę. decr. nõnulli. sup fi. pe. glo.

ADDE qd Abba. Sic. in d. c. nonnulli. §. j. dicit, q aut vult impetrare in psonã domini: & tũc requirat sine spãli mãdatũ. Aut in personam suam: & tunc possit sine speciali mãdato: & valeat rescriptum.

¶ Vincen. Azo dixit idem sub dubio fortè, ĩ Summa hoc tit. §. est & illud.

quoniã ad cõicãdũ & orãdũ viri & mulieres intrãt sancta sanctorũ clericis nõ psallẽtibꝰ: sic intelligit extra, de vi. & ho. cle. c. j. Hoc exẽpli gratia sufficiat notauisse. quærite quos agitat labor, & plures numerate [i]. ¶ Nũc ergo ad prẽincœptã materiã redeamus. ¶ Itẽ opponit cõtra ꝓcur. q nõ habet literas k de rato: cũ quis habeat ꝓcuratorias literas. extra, de reli. do. c. pe. extra, de trãsl. cõtingit. de offi. dele. corã. C. de ꝓcu. l. j. Si hoc mihi nõ placet: alterũ enim sufficit. imò p̃missa duo idẽ significãt: & iũge qd̃ est j. ver. ñ. ꝓpe. fi. ibi: in p̃miss. aut. &c. ¶ Itẽ q est maritus, q nõ admittit ꝓ vxore: nisi ad hoc q literę ꝓ curatiõis cõtinẽt: vt C. de ꝓcur. maritꝰ. in fi. quod

4 aliàs nõ posset: vt j. ver. ꝓxi. ¶ † Itẽ opponit q licet habeat gñale mãdatũ: tñ talis est cã, in qua exigit spãle. qd̃ cõtingit in multis casibꝰ. Primus est, in petẽdo ꝓ alio in integ. resti. extra, de in integ. resti. p tuas. c. corã. & c. p̃cedẽti. ff. de mino. l. illud. §. si talis. & l. Põponiꝰ. §. fi. C. etiã p ꝓcu. causam resti. in integ. agi. posse. l. vnica. de hoc j. in tit. de in integ.

k restit. §. qs aũt. ver. p̃latus. & seq. [k] ¶ Secũdus, in cã suspecti tutoris. ff. de ꝓcu. nõ solũ. §. fi. ¶ Tertius, vbi sunt duo ꝓcu. omniũ rerũ alicuiꝰ: tũc enim nõ põt vnus ab alio sine mãdato exigere spãli. ff. eo. q duos. & l. itaq;. ¶ Quartò, in interdicto de liberis exhi. & deducẽdis. ff. eo. Põponiꝰ. in prin. ¶ Quintò, in trãsactione vel pacto. ff. eo. mãdato. extra, de trãsac. c. cõtingit. de arbi. p tuas. ff. de pa. nã & nocere. & l. seq. nisi haberet omniũ bonorũ gñalẽ & libera administrationẽ: vel nisi esset in rẽ suã cõstitutus. extra, e. petitio. ff. eo. ꝓcurator qd̃ dic vt C. de trãs-

l act trãsactiõis. [l] ¶ Sextò, in iuramẽti delatiõe & receptiõe. ff. de iureiur. l. iusiurãdũ. §. fi. ¶ Septimò, in acceptilatiõe. ff. de accept. l. iij. ¶ Octauò, in rescriptorũ impetratione, etiã si sint literæ legẽdæ. Et sic obseruat cãcellaria curiæ Romanæ. extra, de rescri-

m ptis. c. nõnulli. & c. ex parte. iij. [m] ¶ Nonò secũdũ

n Vinc.[n] in cã matrimoniali. extra, q matri. accusa. poss. ex lr̃is. in pte decisa. ar. cõtra extra, de ꝓcu. accedẽs. Sed ibi parẽtibꝰ agẽtibꝰ de mr̃imonio filiorũ accesit cõsensus eorũ: vt ibi no. ¶ Decimò secũdũ dominũ meũ, in voto trãsmarino. extra, de vo. ex multa. in prin. ver. illis. ¶ Xj. in instrumẽtorũ cõsumptorũ exẽplatiõe. extra, de fi. instr. c. fi. ¶ Xij. in his, quæ sedes apostolica sibi specialiter reseruauit. qd̃ dic vt nota. extra, de offi. le. qd̃ translationẽ. ¶ Xiij. in matrimonio cõtrahẽdo. extra, de despõ. m impu. c. j. & c. ñ. Insti. de nupt. §. j. quare p generale mãdatũ datũ quærẽdi mariti nõ fit matrimoniũ. ff. de ritu nup. generali. & l. mulierẽ. & arg. xxx. q. v.

o nec illud. extra, de cõuer. cõiu. ex parte. in princi. [o] ¶ Xiij. in spõsalibꝰ extra, q cle. vel vo. veniẽs. Vel dic q in primis duobus casibus põt pater filia non cõtradicente cõtrahere pro ea, sine eius mandato. xxxñ. q. ñ. honorant. extra, de spõ. suę. & de despõ. p impu. c. fi. secus si cõtradicat. eo. tit. c. j. [p] ¶ Xv. in ş cõpromisso. extra, de arbit. c. p tuas. ¶ † Xvj. in petenda absolutione ab excõicatione. extra, de sentẽ. excõ. c. quod de his. in fi. & ar. de pœn. dist. j. quẽ

q pœnitet [q]. Non enim datur nisi pœnitenti: vt ibi, in princip. xxiiij. q. ij. ligantur. in prin. At satis patet de hoc de pœniten. cùm ad hoc mittit nuncium specialem seu procuratorẽ: & sic curia Romana feruat. Si enim petente procuratore auditor aliquem n velit absoluere, mandabit presbytero: cuius est parochianus is, qui debet absolui, quòd illum iuxta

o ¶ In princ. & eo. titu. c. vlti. j. respon. lib. vj.

p ¶ c. j. Dic vt de despon. impu. c. vno. §. pe. & vlti. lib. vj.

q ¶ Pœnitet. Quod dicit Tho. quarto sententiarũ dist. xviij. posui de sentẽ. excom. c. j. lib. vj. in fi. secundæ gl. q in absolutione ab excommunicatione impetrãda fit opus speciali mãdato. Adde Rotam in anti. deci. cccxxix. & in nouis. deci. ccccxvj. illam tñ decerni nullã fore per procuratorẽ generalem vel coniunctam personã peti potest, vt ibi idẽ in dicta deci. in nouis.

morem

a ¶ Desideres. Et vide quod ibi scripsi super versi. absolutus. & quod not. j. de iur. cal. §. restat. versi. quid ergo fiet.

b ¶ Dicit. in lib. iur. ciui. rub. de actio. ex stipulatu rem ratam habe. versi. sed nunquid minor. quæ est ccix.

c ¶ In iudicijs. Dictum Rofre. placuit Hosti. & Iaco. de Are. vt satis scripsi eo. tit. non iniustè.

super j. gl. & c. qui generaliter. libr. vj. super gl. pe. per qđ capitulũ, vt vtrobiq; scripsi, procedet opinio prima, si opponatur exceptio, si nõ opponitur, ꝓcedit secũda. ADDE, ꝙ domi. Anto. in d. c. nõ iniustè. tenet indistincte ꝙ ꝓcur. esse nõ posit, etiam si nõ opponat: cùm non habeat psonã standi in iudicio per se. & idẽ tenet Abb. Sicul. q ꝓ hoc adducit Bar. in l. filiusfa. §. veterani. ff. eo. vbi dicit, qñ qs nõ põt esse in iudicio, 6 nec pro se, nec pro alio: ꝙ licet nõ opponatur, non valet iudiciũ: vt arg. in l. ij. ff. qui satisd. cog. Sed minor nõ põt esse in iudicio ꝓ se, nec pro alio sine curatore. l. clarũ. C. de auth. p̃st. ergo &c.

d ¶ Sol. ibi. Et satis de hoc contrario j. 7 de accus. §. vlti. ver. porro.

e ¶ Ratio. Secũdùm Rofr. eo. titu. ad fi.

f ¶ Ciuili. Per hoc videtur ꝙ his rationibus deficiẽtib⁹ posit interuenire ꝓcurator, puta si ꝓ statutũ, capitalis pœna redacta est ad pecuniariã. C. eo. titu. l. iij. & si crimen sit 8 publicũ: & eo fortius in priuato: vt sic cessante ratione vel causa cesset ꝓhibitio, & effectus. ff. de iur. patr. l. adigere. §. q̃uis. Bene facit ad hãc l. quod ad statutũ. ff. de pœnis. & eo. tit. in seruorũ. in fi. Item capitalia crimina iudicantur ex pœna. ff. de public. iud. l. ij. facit ff. de bonis lib. l. qui cùm maior. §. fi. cum l. seq. Guid. de Suza. formathanc q. super §. publicè. in l. seruũ. ff. eo. & in præ. l. ij. C. eo. tit. & in quæstionibus statutorũ sub litera P. & licet dicat se vidisse pronũciari pro & cõtra: tenet ꝙ admitti poterit per §. ad crimẽ. quia origo respiciẽda est. C. ad Ma. l. iij. ff. mã. si procuratorẽ. j. resp̃õ. & qa pœna succedẽs in locũ prime, sapere debet illius naturã. ff. si quis cau. si eum. §. ij. & ff. de dona. inter virũ & vxo. si donat. §. fi sp̃õsus. Et eadẽ ratione dicit in prin. quęstionũ, ꝙ si pœna adulterij, quæ capitalis est. C. de adulter. castitati. reducta esset ad pecuniariã, nõ liceret trãsigere, per l. C. de trãsact. alleg. etiã ad prædicta ff. de verb. obli. filio⁹. §. j. ff. de do. q id quod. de fideiuss. tutor. Cõiter doctores moder. tenẽt cõtrariũ per prius alleg. vbi in sola pecuniaria cõsistit pœna: secus si admista esset corporali, vt si dicat, Qui tale crimẽ cõmiserit, decapitetur, nisi intra decẽ dies soluat mille: vel soluat mille. quæ si intra decem dies nõ soluerit, decapitet. Tunc enim corporalis pœna est in obligatione primo vel secũdo gradu secũdũ verba statuti: sed per pecuniariã solutionẽ euitari possit. De hoc Cy. in l. reos. C. de accus. in q. ij. Sed hic plenius. Gandinus etiã magnus practicus nominãs doctores, q Bono. sic tenebãt, tractat hoc ꝓlixi⁹ sub rubr. xxj. & qa prædicti duo, vbi §. cõtinuãt similem casum, idẽ agam sic dicẽs ꝙ author inter casus sequentes numerare debebat casum, ꝙ de crimine absens damnari põt, per l. suũ. §. publice. vbi apertè innuit, ꝙ eo casu etiã in capitalibus admittit defendẽs innocẽtiã. Sed sic est hodie p statuta Italicorũ, qđ de omni graui crimine dãnatur absens. ergo in omni q̃tũcũq; graui auditur defensor innocẽtię, qđ tenet Iac. de Are. in l. iter accusatorem. ff. de pub. iud. & fertur Dy. sic in quadã cã regia cõsuluisse. & secũdũ hoc duo requirunt ad excludendũ defensorẽ, ꝙ pœna sit sup relegatione, & ꝙ absens nõ possit diffinitiuè damnari.

ADDE vt p Bar. in d. l. pe. & l. ij. eo. tit. & Pet. de Anch. cõsi. cclxxiij. incip. plenè & subtiliter. vbi tenet ꝙ si sit in arbitrio iudicis pœnã ponere, & reus non cõpareat: qua propter ponat eũ in bãnũ cẽtũ ducatorũ. ꝙ si ꝓcurator velit cõparere ad defensionẽ banni: qa dicat pœnã pecuniariã: ꝙ non debet audiri. Item adde secundũ Bar. in l. j. ff. de dã. infec. ꝙ si dubitat, an vulnus sit mortale: poterit interuenire ꝓcur. sub cõdi. si apparuerit vulnus nõ esse mortale. Et qñ ꝓcu. in crĩali interuenire possit, vide Bald. cõsi. cvj. lib. j.

a ¶ Desideres. Et vide quod ibi scripsi super versi. absolutus. & quod not. j. de iur. cal. §. restat. versi. quid ergo fiet.

b ¶ Dicit. in lib. iur. ciui. rub. de actio. ex stipulatu rem ratam habe. versi. sed nunquid minor. quæ est ccix.

c ¶ In iudicijs. Dictum Rofre. placuit Hosti. & Iaco. de Are. vt satis scripsi eo. tit. non iniustè.

morẽ ecclesię absoluat: vel si ꝓ auditorẽ sit pœnitẽtialiter absolutus, mãdabit presbytero p̃dicto, vel alicui pœnitẽtiario in curia, ꝙ illũ in ecclesia iuxta formã ecclesiæ introducat. qđ dic vt j. de sen. §. vt aũt. ver. itẽ scias, ꝙ licet. Sic ergo patet ꝙ ꝓ ꝓcura. ad hoc specialiter constitutũ peti põt in iudicio; & extra, absolutio: & cũ eodẽ ipsam dandam fore, vel nõ, decerni. Danda aũt nõ est per eũ, i. vt ipse alterius nomine absoluat: & sic debet intelligi qđ not. Inno. iiij. extra, de sent. excõ. cùm desideres. a Absens aũt põt per literas absolui & excõicari: vt ꝓbatur & no. ij. q. v. quãto. & extra, de cle. excõ. mi. c. pe. ¶ Xvij. in oblatiõe filij idolis seu dæmonibus facienda. de conse. dist. iiij. quæris in princ. ¶ Xviij. in cõtrahenda excõicatione. xxiiij. q. iij. si habes. in prin. ¶ Xix. in iuramẽti de calũnia pręstatione. qđ dic vt j. de iura. calũ. §. restat. ver. qd ergo si. ¶ Xx. in exceptionis famosę seu criminosæ ꝓpositione: vt j. ver. sed nũquid. & seq. ¶ Xxj. in petẽda dispẽsatione, vt j. de elect. §. superius. ver. itẽ no. ¶ Xxij. in pace faciẽda: vt j. de treu. & pa. versi. hoc quoq;. ¶ Xxiij. cùm iudex finito officio cõuenit: vt C. vt omnes tam ciui. quàm mili. in l. j. ¶ † Xxiiij. secũdũ stylũ cãcellariæ ecclesiæ Romanæ is, q ꝓ alio impetrat sup dispẽsatione natalitũ, dicit habere speciale mandatũ ad iurandũ: & aliter nõ audit. ¶ In præmis. aũt casibus, si dubitet de mandato speciali sufficit de rato cauere. ff. de mino. quod si de speciali. extra, de offi. deleg. corã. quod dic vt j. §. ratiõe autem. ver. itẽ quod nõ sunt factæ. & seq. Quod est in arg. ꝙ qui habet de rato, possit trãsigere: vt no. extra, de relig. do. c. pe. de trãsac. cõtingit. & arg. ff. de vsu. si stipulatus. quod nõ credo: nisi sequat ratihabitio post trãsact. secutã: vt extra, de arbit. ꝓ tuas. ¶ † Qualiter literæ procurationis, & de rato idem sunt, vt dixi š. versi. itẽ opponitur cõtra. At per literas procuratorias non potest quis transigere: vt prædixi. Nec obstat l. quod si de spãli. aliud enim est cauere de rato, ad quod se põt procurator obligare: & sic postea trãsigere, seu restitutionẽ petere, vt ibi. aliud si dominus dicat in ꝓcuratorio, quod habebit ratũ & firmũ, &c. Quia nõ intelligit ꝓ hoc sibi dare licẽtiã trãsigendi: sed promittit ratũ habere, quod in causa ipsa ꝓ eũ secũdũ iuris formã fuerit procuratũ. arg. extra, de procura. c. j. & xxj. q. j. relatio. ¶ Itẽ excipit, ꝙ nõ põt audire sentẽtiã: nisi ad hoc vel ad totã causam fuerit constitutus. C. de transact. l. transactionis. ¶ † Quid si procur. cõstitutus ad causam appellationis confitetur in præiudicium domini aliquid factũ fuisse in causa principali? Videtur id domino nõ obesse: quia solùm ad exercitium causæ appellationis constitutus est. argu. tñ cõtra. ff. de procu. nõ solum. & l. sed hæ. §. nõ solum. & l. minor. §. j. qđ verũ est: sed dic secũdũ papã, vt extra, de off. dele. cũ olim. j. extra, vt lit. nõ cõtest. c. j. ¶ Itẽ, ꝙ est minor xxv. an. ff. de ꝓcu. minor. in princ. C. eo. exigẽdi. C. q le. p. l. j. & ij. & dic rõnẽ vt j. de aduo. §. j. ver. itẽ ꝙ est minor. ar. cõtra ff. de mino. cũ mãdato. in prin. & in fi. ff. e. filiusf. §. ipse. Instit. q, & ex qui. cau. manu. nõ pos. §. & q manu. ff. eo. licet. §. fi. in fi. Sed hic loquit in ꝓcuratore ad negotia, in qbus põt esse ꝓcura. minor xviij. ann. Tamẽ ꝓ patre vel pro matre & similibus absentibus indefensis videt admittẽdus in subsidiũ: vt in præ. l. exigendi. ff. eod. fœminis. ff. de tute. & ratio. dist. l. j. §. si nõnullos. & no. in præ. l. minor. Rof. dicit b ꝙ minor xxv. ann. põt esse ꝓcu. ꝓ parte actoris cũ mãdato: sed nõ sine mãdato, nec etiã ex ꝑte rei: vt in prę. l. cũ mãdato. Et est ratio, qa qñ cũ mãdato, est quod sibi debeat imputare dñs, qui tali cõmisit. ¶ Cæterùm si sine mandato, vel qñ pro reo, oportet illũ satisdare: in quo casu obligat. & ideo succurrit ei & fideiuss. eius. & dicit ꝙ præ. l. cũ mãdato. nõ loquit in cõtractib⁹: licet & in cõtractu verum sit. & præ. l. minor. loquit in iudicijs. c ¶ † Itẽ 9 ꝙ cã criminalis est publica vel priuata, in qua ꝓcurator nõ interuenit in agendo, vel defendẽdo. ff. de pub. iudi. l. pe. extra, de ꝓcur. tuæ. de accu. veniens. in fi. ij. q. vj. si qñ. v. q. iij. in criminalibus. & c. seq. ij. q. ix. absens. ij. Arg. cõtra ff. de procur. seruũ. §. publicè. Sol. Itẽ cõtra v. q. iij. reos. Sol. ibi. Item cõtra. d extra, de do. & cõtu. veritatis. Sol. ibi. d Et est duplex ratio e Primò, qa si interueniret ꝓcurator, & succũberet, ipse cõdemnaret, qui nõ deliquit. ff. de neg. gest. liberto, vel amico. quod esse nõ debet. extra, de cõsti. cognoscẽtes. de his, quę si. à ma. par. ca. queq̃uit. Secũdò, quia id quod admitteret, nõ posset cõsequi per actionẽ mãdati cõtrariã: licet secus f sit in causa ciuili. f ¶ Sed pone ꝙ in causa tali cõstituitur ꝓcu. nec cõtra eũ aliqd opponit: nũquid valent, quæ cũ tali fiunt? Dic ꝙ sic, ex quo nõ opponi g tur: vt not. extra, de iud. iuris esse. g ¶ † Sed præce- 10 dens regula fallit. ¶ Primò in crimine iniuriarũ, si sit illustris: quia tũc interuenit procurator. ij. q. ix. c. absens. §. nisi. C. de iniur. l. fi. ¶ Secũdò in accusatione ingratitudinis. ff. de ꝓcu. sed & hæ. §. patronus. ¶ Tertiò in accusatione suspecti tutoris. ff. eo. nõ solum. §. fi. ¶ Quartò, si prælatus dicitur suspectus, secundùm Inno. quartum, arg. pro eo in præ. l. non solùm. & extra, de do. & contuma. veritatis. ¶ Quintò, si crimẽ siue publicũ fit. siue priuatum, h non excedit pœnã h relegationis, vel etiã ab ordine remotionis, secũdũ Azo. & Tanc. i vt ff. de pœ. absentẽ. ff. de pub. iu. l. pe. §. ad crimen. & ff. an per aliũ cau. app. exer. pos. l. j. Sed illud verũ est in causa app. sec⁹ in principali scđm quosdã. k ¶ Sextò, k in actiõe populari pro priuato dãno intẽtata. ff. de procu. licet in popularib⁹. & l. nõ cogẽdũ. §. q publi. sed pro publico admittit, nõ pro actore, sed ꝓ l reo. de popu. ac. l. q populari. Et est rõ l quare pro publico ex parte actoris nõ admittit: nã procu. cõstituitur à dño. ff. eo. l. j. Ad hæc actio nõ est magis mea, q̃ tua: saltẽ ante litis cõte. ff. de verb. sig. si cui. vnde & in ea fideiussor nõ accedit. ff. de fideiuss. si quis pro ea. §. fi. ¶ Septimò, ad proponẽdum excusationes: vt v. q. iij. reos. ¶ Octauò, cùm seruus accusatur, quẽ dñs defendit. ff. de accu. si cui. §. pe. & C. eod. si seruus. ¶ Nonò in leuibus criminibus. ff. de accu. l. leuia. ¶ Decimò ad excusandũ vel exci- m piẽdum. m ff. de var. & extra. cog. l. cognitionũ. extra, de dolo & cõtu. cum dilecti. in prin. de accu. veniẽs. xxiij. q. v. reos. Admittitur etiã ad proponẽ-

g ¶ Esse. lib. vj. in glo. intelligas & vide quod super ea dixi.
ADDE, quòd idem quod Specu. tenet Oldra. consil. cccix.

h ¶ Pœnã. Vñ dt Alber. Gal. ꝙ ĩ ea pœna vel maiori cõstituit. e. ti. ĩ fi. j. col.

i ¶ Et. Tanc. eo. tit. ver. in quibus causis. & ibi allegat Azonem qui hoc dixit, eo. titu. ij. col. ver. si autem.

k ¶ Quosdam. Vide quod satis scripsi de accus. c. veniens. super j. gl. & licet illa responsio conuenire posset l. j. š. proxi. alleg, nõ tamen conuenit l. absentem. & in vtraq; est illud vsq;, quod facit dubitationem.

l ¶ Ratio. Secundùm Rofr. vbi š.

m ¶ Excipiẽdũ. Omnino vide, qđ scripsi in præ. decr. veniẽs. sup j. gl. & sup eodẽ ver. dicit Albel. Gal. vbi š. ꝙ est ratio: qa id non est plenè defendere: cùm à crimine per id non petatur absolui. ADDE Bald. consil. cvj. lib. j.

a ¶Scdm Vber.q salua pace expresit, q nō dicebat id asserēdo vbi š.ver. cū constiterit.& Io.de Deo vbi š.nō asserit hoc.sed dixit,dicunt quidam.

b ¶Ver.fi. Et vide quod ibi addidi in fi.
ADDE Ange.consi.cxcviij.

c ¶Multi.Prudentes dixit Rof.

d ¶Approbo. Rof. in libellis iur.cano. titu. quaer in causa procedatur neutro contumace dixit. alij contra:quia talia &c.tertius ergo eligit author, & lō gè plenius,& apertius videt tex.C.vt oēs tam ciuiles q̄ crimi. l.j.ad fi. vbi accusatōe verò &c. per quā etiā Albr. Gal.hoc tenet,e-ti. a ver.vlt.de accu.l.ij. C.per rationē quæ sequit: & quia aliquo prohibito, oē id, per qđ ad illud peruenit, intelligit esse prohibitum.ff. de spons. l. oratio. Itē si speciale est in quibusdā, q dant ꝓcuratores ad media tm̄: non tamen ad sententiā. C. de iniur.l. fin. ergo in b aliis ius cōe est ī cō 12 trariū.ff.ad muni.l. j.& præ.l.ij. nō loquit in procurato- c re, sed in dño, qui d defendendo seruū, suā causam prosequitur. Accur.in l. pe.§. ad crimen.ff. de publ. iudi.tenet q possit. Idē Cuſ. de Suzar. in q. statutorū.litera n. Gā. etiam sub sua rub. xxj.dicēs Odof. re ctè tenuisse: ponit tñ casum in carcera to ꝓpter illud crimē. Est eorū ratio: quia ad certā speciē datur ꝓcur.ff.eo.l. j.Itē in ciuilib⁹ hoc licet,& in criminalib⁹ nō est ꝓhibitū. Alle.ff.de ꝓba. ab ea parte. Ad l.ij. de custo.reor.q̄.dicit q in vinculis debet reus causam dicere. Rñ. q loquit de litis cōte.ad quā faciendā reus cū custodia se iudici præsentabit:in alijs autem non.Certū est,q medium causæ præsupponit principiū.Si ergo principiata est causa per cōtestationē,& reus manet in carceribus,custodia vel cōpedibus iudicis,ita q expedit:facilè ab ipso veritas etiā de medijs haberi poterit,si expediat etiā per tormenta:non video,quare per procuratorē nō possit producere,vel nominare testes,& impugnare testes accusatoris, & his similia.Et cū ibi necessariò ipse reus maneat, & in vinculis ipsi⁹ causa tractetur, satisfactū videtur illis duabus legibus. Itē cessant illæ duæ rationes,de quibus š.versi.& sic duplex.cū hic non sit in procuratores tales ferenda sententia.Item cessat ratio fugiendi pœnam.

¶ADDE quod Bar.in d.l.pe.relato Spec.hic dicit,q si reus esset in carcere,potest constituere procuratorem in omnibus, præter quàm ad sententiam.de quo vide Bald.in l.seruum.§.publice.co.ti.

dum causas absentiæ, non causas causæ. ff. de procurat.l.seruum.§. publicè.v.q.ij. si ægrotans. & c. reos.quod dic vt infra in titu. de accu. §.j.versic. si autem. ¶Xj. cùm agitur de crimine ciuiliter. extra de accu.super his.in fin.de procur.tuæ. & c.in nostra. vt lite non contestata. c. j. de re iudicata. cùm I.& A.& ff.an per alium causæ appel.exerc.pos.l.j. ¶Xij. per socium litis agitur in causa criminali secundùm Ioan.extra de do.& contu. cùm dilecti.in princi.ij.q. vj.hoc quippe. extra de accusa. licet.in princ. ¶Xiij. etiam in causa criminali ad libellum offerendum,& ad alia præparatoria potest constitui procurator.ff. de adult. denunciasse.in princip. secundùm Vber[a].&.Io.de Deo. Quod mihi non placet:cū tunc oporteat inscribi.ff. de accu.libellorum.quæ est ij.q.vij.quod non fit per procu.nec in alijs præparatorijs,etiam vt credo,vt suprà versi.x. 11 ¶†Xiiij.si vniuersitas ciuitatis vel ecclesiæ quæ pa rificantur,vt C.de sacrosan.eccle.l. fina. accusetur. potest syndicum constituere : vt C.libr. xij. de re milita.tam collatores.& C.de episco.& cleri. cùm clericus. Et est ratio:nam vniuersitas, quæ caput non habet,damnari non potest in personam: secus cùm priuata persona accusatur, pro qua si procurator interueniret in personam procuratoris esset formanda sententia:& sic decapitaretur quandoq; sine culpa:quod esse non debet: vt š.versi.proxi.& dic vt not.š.de accus.ver.[b] fi.& extra de simo.dilectus filius. ¶†Sed nūquid media causæ criminalis possunt per procuratorē exerceri, puta testiū productio,allegatio,positionū factio,& similia?dicunt multi[c] q sic.& hoc seruant. sed hoc nō approbo[d]: nam talia sunt de ꝓsecutione negotij.extra de offi. deleg.super quæstionū.§.intētionis.& §.porro.ad quā ꝓcurator nō admittitur,vt š.patet.Quia quod iuris est in toto,idem & in parte.ar.C.de nō nume. pe.cū vltra.& xiij.q.v.pœnale. licet ergo cōstituatur procurator generaliter ad omnes causas:tamen de ciuilib⁹ tm̄ intelligit.C.de epi.& cle.cū cleric⁹.et auſ. clericus. & š.in primis cōcord. Quinimo siue generalis siue specialis ad causam sit ꝓcurator,nō tamen potest proponere crimina,vel defectus,etiā excipiendo cōtra personam eius,qui litigat de sua electione vel prouisione,vel de alio:nisi specialiter fuerit sibi mandatum, quòd de crimine excipiat. extra de in integr. restitut. coram. Et est ratio.nam cùm grauiter puniatur obijciens crimina,vel defectus,si deficiat in probādo:vt extra de elect. statuimus. libro vj. quodam modo per hoc status eius minuitur: quia suspenditur ab omnibus beneficijs per trienniū. & si se illis ingesserit, perpetuò priuatur.vt ibi. Et sic circa statum dignitatis suæ pœna plectitur::licet manente libertate.hoc enim diminutionē status inducit:vt.ff.de var. & extraor.cri. l.pe. & ideo procurator eius admitti nō debet, nisi nominatim sibi mandetur.ff. de procura.non solū. 13 §.fina.& arg.ff. de mino.illud. ¶†Et verè est diminutio status: licet ad tempus tantùm priuetur beneficijs:quia relegatio & damnatio in opus publicum temporales sunt:vt probatur ff.de pœn.l.quidam. Et præterea cùm dominus puniatur,vt dictū

e ¶Hoc tenet.Et sic est hodie approbatum per cle.eo.titu.non potest,etiā si habeat formā decre.qui ad agendum.eo.titu.lib.vj.& in præ.decre.non potest.not.hic recitata,& in duobus ver.seq.
ADDE,q licet dominus dederit mandatū generale ad iurandū & ad faciendum omnia,quæ necessaria sunt ex forma statuti, per hoc nō pōt inducere dominū in pœnā falsi:nec mā datū habet ad frau dem cōmittēdam, vt cōsuluit Bal.cōsil.xciij.lib.ij.

est, apparet q per mandatū generale vel speciale ad causam, noluit q procurator criminales defectus proponeret,ne dominus pœnā huiusmodi patiatur.& generaliter prohibet,ne procura.in causa
e criminali interueniat,vt prædixi. curia hoc tenet.[e] Argu.tamen cōtra,ff.pro soc.actione.§.renuncia- f re.& ff.de iniu.sed si vnus.§.procura.Sol.Ibi non minuitur status domini,cuius procura.societati renunciat,vel qui in accusatione iniuriarum nomine domini agēdo succubuit:& ideo ibi generalis pro g curator admittit.Procurator aūt sine speciali mandato ad hoc,qñq; admittitur ad excipiendū de crimine tertij:vnde bene pōt proponere de excommunicatione iudicis,vel executoris alterius partis, licet nō habeat ad hoc speciale mandatū : quia per talem exceptionē non agitur ad pœnam seu pri- 14 uationem.extra,de ordi.cog.ca.ij. ¶†Sed quid si causa electionis, vel prouisionis nō est per appellationem ad sedem apostolicā deuoluta,sed per citationem:vel quia partes sponte illuc iuerunt, vel miserunt:vel fortè causa huiusmodi corā metropolitano vel alio superiore tractat : nunquid si detur procu.ad hāc causam, requirit speciale mādatum? h Super his dicit Ber. Compo. q non : quia ex quo appellatū non est, cessat pœna in dicta cōstitutione statuta,propter quam speciale mandatū requi-
f rebat,vt dixi.[f] ¶Sed nūquid sufficit habere mandatum ad obijcienda crimina in genere,eis nō specificatis?argu.q non.& extra,de testi.presentium.
g §.fi.[g] vbi requiritur specificatio criminū. Sed dic contra:quia apparet per hoc de mente cōstituētis.
h & sic obtinuit[h] argu.extra,de procu.petitio.Hodie nullus potest aliquid cōtra formam,vel personas obijcere, nisi quæ in appellatione expressit.
i quod dic vt in consti. Grego.x.de elect. vt circa.[i]
15 ¶†Quid si habet mandatū ad proponendū crimina,nec ibi dicit ad probandū?Respon.videtur voluisse cōstituens,q procurat.ad causam & ad proponendum constitutus admittatur etiā ad probandum:& ideo admittetur.argu.ff.de procu. ad rem. & l.seq.& l.sed &id.argu.tamen cōtra : quia procuratorium nō extenditur ad alia,quàm ad ea,quæ in eis cōtinentur.arg.extra, de offi. deleg.prudentiam.ad fi.& c.præterea.
k [k] ¶Quid si cōstitutus cōtra promissionē factam T.& eius executionem & cōtra ipsum T?respō. nō admittetur ad dicendum cōtra personam T. quia nō habet ad hoc speciale mandatū: vt š.& sic obtinuit. ¶Sed pone,q constitutus ad prosequendā appellationem capituli i narrat in libello capitulum appellasse propter crimina,vel defectus eius,de cuius electione vel prouisione agitur: nūquid admittetur ad probandum k ea?Respō.si in appellatione,quæ dicit interposita, exprimatur alia causa,quàm crimina,vel defectus: tunc nō admittet contra personā. si verò propter crimina, vel defectus tantū fuerit appellatū: tunc procurator datus ad prosequendā appellationem admittetur ad ea probandū:quia tūc necessariò ad ea refertur.nō sic,vbi alia causa, quàm crimen fuit 1 expressa.arg.ff.de libe. & posth.l.ij.& sic determi 16 nauit dñs Innocē.quartus.[l] ¶†Sed pone,capitu-

lum appellat

¶Vt dixi. Omnino vide qđ not. in præ.decr.non pōt. super verbo, elect. ¶§. fi. Ibi de forma excipiendi, vel opponendi: hic de forma ꝓcuratorij. Nec turberis: quia idē in ꝓcuratorio ad agēdum, in quo sunt necessariò exprimēda,quę oportet exprimi in libello. eod. titu.qui ad agendum.lib.vj.de li.ob.c.ij.& iij.

¶Obtinuit. Vide qđ no.in prę.decr. nō potest. in iij.gl. vbi inuenies, q cōcord. huic dicto,& quo modo in hoc differt procuratorium ad appellādū, in quo requirit expressio criminum. de elec. ꝓcu.lib.vj. ADDE, q cōtra hoc facit : qa obijciētes cria loco accusatorū habētur: vt in auē.qūo oportet eos.§. si q autē tales.& voluit Oldra.cōsi.cccxiij.Sic ergo loco accusatoris requirit specificatio criminū. Et q in mādato ad accusandū, requrat speci ficatio criminū, cō suluit Ro. cōsil.lx.

¶Vt circa.Lib.vj. & in cle.eo.tit. con stitutionem.

¶Præterea. Dic illud verū in nō dependētibus vel nō cōnexis.hoc ꝓbāt hic iura in cōtrariū alleg. Vnde puto, q hic fuerit defectus scriptoris,pro pter hic allegatam rub.de offic. deleg. Æstimo authorem sic posuisse.de off.deleg.cùm olim j.Sed ꝓ primo dicto facit de offi.dele. Adde q pro prædictis facit quod voluit Bart. in l.mutus.§.pœna.ff.de procu.q habēs mandatū ad agēdū,habet ad defendendū,& si esset dictio taxatiuè tantū ad agēdū.& sequitur Abb. Sicu. in c.accedēs.extra,eo.titu.
1 ¶Quartus.Potestatiua plus q̄ iuridica mihi videt hæc ꝓnūciatio.si enim appellatio capituli interposita fuit,vt debuit,quare ꝓcu. datus ad illā ꝓsequēdā singula ibi expressa ꝓsequi nō possit,nō video:licet sit in appellatiōe pmissio.Secūdū enim mēbrū distinctiōis,fatet q ratio illi⁹ versi.sed nunqd pia.nō obst.& meritò:qa apparet volūtas cōstituētiū: pmissionō est prohibita in hoc casu,imò pmissa.& vide in cle.de elect. cōstitutionū. §.& insup.j.gl. & sic soluit l.ij.superi⁹ allegata:qa impossibile iur.est filiū instituī & exhæredari:vt ibi.Si ergo appellatio incipit à dño,in illa debet

fieri expr esio ſpecifica: & in procuratorio ad illam proſequendam hoc non requiritur. quod probat text. in decre. procurator. vt ibi ſcripſi in gl. ij. ſi verò incipit à procuratore, tunc ſecus, vt ibi.
ADDE, ꝙ ſi fuerit conſtitutus procurator ad appellandũ & appellationem proſequendam, is ꝙ alium ſimpliciter ſubſtituerit, quod & ipſe mandatum habere intelligitur, quod ſubſtitutus habebat, vt pulchrè ſcripſit Oldra. conſil. cccxiij. incip. thema quæſtionis.

a ¶ Appellat. Hodie per decre. vt circa. iſte verſicu. & ſeq. ſunt ſuperflui, ſiue ipſe appellans ſeruauerit, ſiue nõ ſeruauerit formã ipſi⁹ conſtitutionis.

b ¶ In fin. Et de hoc & ſequẽtibus duobus verſicu. ſcripſi de ꝓcur. is qui. lib. vj. in gloſ. ij. Et aduerte non reſtringẽdo ad caſum præmiſſum, ſi procurator fuit in cauſa, vt procurator de menſe Martij demũ factus eſt procurator de mẽſe Aprilis, & cõtinuauit cauſam anteꝙ procuratorium reciperet, vel ſciret, quod poſtea recepit de menſe Maio: quæritᷣ quid de prius geſtis ante receptionẽ? hic ruminet Legiſta, quæ not. in l. Iul. ff. qui ſatiſda. cogan. vbi diſtinctum inueniet inter actorẽ & reum: & diſtinctionis rationem. Cõſtat enim quòd ſine mãdato reum ignorantẽ, & quod plus eſt, etiam inuitum defendere poſſumus. C. eo. tit. exigendi, ff. de ſolu. l. ſolutiõe. & de hoc, de nego. geſt. liber. §. fi. vbi not. id fieri poſſe etiam authore inuito. Et facit ff. eo. tit. non ſolũ. & quod ibi no. Sed thema quæſtionis nõ proponitur in defenſore, ſed in eo qui vt procurator fuit in cauſa, cũ non eſſet in primo caſu: vel eſſet, ſed ignorabat, vt in ſecundo: & ſic non poterat litem agere: vt in præ. decre. is, qui. & facit cle. eo. titu. c. j. & l. ij. ff. eod. titu. & faciunt not. ij. q. v. quanto. & de cler. ex. mi. apoſtolicæ. Itẽ quę ſcripſi in regula, qđ lum appellat [a] contra diuiſionem Titio factam: in cauſa aũt huius appellationis procurator capituli obĵciens crimina cõtra Titium repellitur: quia nõ habebat mandatũ crimina vel defectus obĵciendi: demũ obtinet in cauſa huiuſmodi: poſtea in cauſa appellationis producit procurator mandatũ, cuius data præcedit diem latæ pro T. ſentẽtiæ, in quo ſic continetur: Conſtituimus te ad cauſam appellationis, quæ vertitur inter nos & T. & tibi damus poteſtatẽ obĵciendi crimina & defectus. Nunc quæritur, an per illud debeat admitti: & ſi aliàs eſſet ſufficiens in data: an procurator poſsit opponere crimina, quę in prima cauſa propoſuit: ſed fuit repulſus, quia nõ habebat mandatũ? Ad primũ reſpõd. ꝙ non admittetur: quia nõ videtur conſtitutus ad hanc cauſam, ſed ad eam, quæ tempore datæ inſtrumenti procuratiõis pendebat propter verbũ præſentis tẽporis, ſ. quæ vertitur, &c. quæ eſt ibi. & ſic fuit in cõſiſtorio determinatũ per dominũ Clemẽtem papã iij. data enim in talibus cõſideratur. extra, de reſcrip. eam te. cũ ſuis cõcor. Ad ſecundũ dico, ꝙ ſi mandatũ ſit aliàs ſufficiẽs, põt tunc proponere crimina in prima cauſa poſita: licet tũc prætextu mandati, quod nõ habuit, nõ fuerint admiſſa. Nec obſt. quod terminus ad proponendũ quicquid vellet in prima cauſa datus, eſt quædã interlocutoria, quæ videt tranſire in rem iudi. ff. de arbi. qualem. quia illud verũ eſt, ꝙ præiudicat in prima cauſa, nõ in cauſa appellationis: in qua non poteſt oppoſitũ opponi, & nõ probatũ probari, ſecũdũ Bart. & Goſ. argu. extra, de teſti. fraternitatis. ff. de app. ſcio. C. eo. eos. §. ſi quis aũt. & de temp. appel. per hãc. Præterea nõ fuerũt tunc illa repulſa tanꝙ impertinẽtia vel inſufficiẽtia, ſed propter defectũ mandati: & ideo pro non propoſitis habent. Hæc ſol. probaᷣ ff. de appel. l. j. reſpõ. j. & §. j. & fi. & l. ij. & iij. ff. qñ app. ſit. l. j. poſt prin. C. de iureiur. generaliter. §. finaũt cui. & in his quæ no. j. de except. §. dicto. ver. ſed quid ſi in principali. ¶ †Quid ſi appellans & appellatus venerũt in termino prędictę cõſtitutionis, ſtatuimus. per ſe, vel ꝓcuratorẽ: procurator tamẽ non habuerit tunc ſpeciale mandatũ ad dicendũ contra perſonã: poſtea facta cõmiſsione ſuper quibuſdã articulis iura partiũ & formam tangentibus: & atteſtationibus ad curiam remiſsis cõparet procurator cum ſpeciali mandato ad dandum contra perſonã. Quæritur an ſit admittendus contra perſonã? Reſpon. nõ. Nam tantùm valet terminus illius cõſtitutionis, quantũ terminus ad proponendas exceptiones præfixus, poſtꝙ non admittitur quis ſine ſacramẽto. extra, de excep. paſtoralis. & ſic determinauit dominus Inno. Ber. Compo. tamen tenet cõtra: quia peremptoria exceptio omiſſa in principio põt opponi vſq; ad ſententiã. C. ſen. re. nõ poſ. peremptorias. Nec terminus prędictæ conſtitutionis præfigiᷣ ad exceptiones proponendas: ſed vt eo lapſo poſsit procedi, alterius partis abſentia non obſtante. Prius dictũ mihi videtur probabilius, nõ ea ratione, quã ponit Innoc. ſed quia conſtat ꝙ ante commiſsionẽ ſuper articulis factã proceſſerat terminus ad dandũ articulos, ſeu exceptiones proponẽdas præfixus: qui quidẽ terminus vim habet interlocutoriæ, vt prædictum eſt: quæ quo ad hanc inſtantiã tranſiuit in rem iudic. Non enim reſtat, niſi ꝙ publicatis atteſtationibus ſententia feratur. argu. extra, de teſti, ad hæc. §. cæterũ. quem §. quidã nõ habent. & de eleç. dudũ. j. verſus finẽ. Certo nãq; certius eſt, & ſic ſæpe obtinuit, ꝙ poſt terminũ datum ad dandũ articulos, nõ admittiᷣ quis ad dandũ contra perſonã ratione procurat. poſt terminũ ipſum dati. ¶ †Sed quid ſi procuratoriũ ad dicendũ contra perſonam nõ fuit ante ipſum terminũ à procurat. receptũ: licet factũ eſſet: ipſe tñ procura. intra ipſum terminũ dederat ob gratiam. in quæſtio. Quicquid dicatur via tuta eſt, quod conſtituens expreſsè ratificet prius geſta ante cõſtitutionem: & poſt quod certũ eum poſſe. ff. de iud. licet. & de reg. iur. ratihabitionem. lib. vj. Nec ex ſola conſtitutione dici poteſt ratihabitio eius, quod ignorabat: nec id intendebat. ff. de tranſact. qui cum tutoribus. facit cle. de ſenten. excom. ſi ſumus.

articulos cõtra perſonã? Reſpon. nõ debet admitti, quia non dedit eos in termino: qui poteſtatem haberet dandi. licet enim procuratio ante ipſum terminum fuiſſet cõcepta, procurator tñ non habuit dandi poteſtatẽ: niſi ex quo eã recepit, & approbauit. extra, de app. ſuper eo. ff. de offi. procõ. obſeruare. in fi. b ¶ Sed quid ſi receptũ erat priuſꝙ terminus aſsignareᷣ, vel quàm articuli darenᷣ: ſed non dum fuerat in iudicio exhibitũ, quia illud habebat in arca: nec recordabaᷣ? Reſpõde, tunc admittereᷣ: quia dati ſunt per eũ, qui poteſtatẽ dandi habet, & ſic papa cũ fratribus determinauit: & ego de eius mandato. verũtñ ſi datus fuiſſet ſibi terminus ſpecialiter ad illud exhibẽdũ, nec exhibuiſſet, credo ꝙ tunc admittereᷣ, obſtante ſibi termino ipſo. extra, 19 de in integ. reſti. auditis. & c. corã. ¶ †Sed qđ ſi nõ fuerit aſsignatus terminus ſpecialiter ad exhibẽdũ illud, ſed ad exhibẽdũ mãdatũ ad cauſam? Dico ꝙ talis terminus nõ præiudicabit: ꝙuis tũc nõ exhibuerit mandatũ ad crimina proponẽda, quin poſſit crimina proponere, & illud adhuc exhibere: qa hæc diuerſa ſunt: & ſic obtinuit. Quidã tñ contradicere voluerũt: quia odia reſtringẽda ſunt. de pœnis. diſt. j. pœnæ. & quia vna actione electa, nõ põt quis ad aliã redire. ff. de tributo. quod in hęredẽ. §. eligere. ſic iſte eligẽdo ꝓcedere cũ mãdato ad cauſam, nõ põt ad illud redire de criminib⁹. Sed prius dictũ verius eſt. arg. extra, de collu. crimina. xxiij. c 20 q. iij. ecce. ¶ †Item excipiᷣ cõtra ꝓcuratorẽ quod ex cauſa ſtatus, in qua nõ interuenit ꝓcurator, niſi vbi qs eſt in poſſeſsione libertatis: tũc niſi trahatur de poſſeſsione ingenuitatis in ſeruitutẽ, põt conſtituere ꝓcur. Si verò de poſſeſsiõe ſeruitutis proclamat in ingenuitatẽ, tunc nõ conſtituit: vt ij. q. vj. ſi qñ. C. de aſſert. rol. l. j. in prin. liij. diſt. frequẽs. Sed nec in primo caſu cõſtitui indiſtinctè: vt ff. eo. ſeruum. §. cũ verò. dic vt ibi. Refert aũt an dicaᷣ ſeruꝰ illius, vel alterius, vt diſtinguiᷣ. C. de or. cog. ſi ſtatus. & j. ver. itẽ quod eſt ſeruus. ¶ Itẽ ꝙ eſt ꝓcurator cõtra eccleſiã, cũ qua beneficiũ habet. extra, de poſtu. c. fi. ¶ Itẽ recuſatio criminis pendet cõtra eũ. C. de procu. reũ. C. lib. x. dereis poſtu. l. vnica. iij. q. xj. negãda. extra, de teſtib. c. fi. de accu. omnipotẽs. & 21 c. cũ P. ¶ †Item ꝙ eſt miles. C. de cõdi. ob cauſam da. ſi militẽ. & C. de ꝓcura. militẽ. & l. qui ſtipẽdia. & l. ita demũ. & ff. eo. neçꝙ. niſi ſit in rẽ ſuã factus, d vel niſi iam ſit lis conteſta. cũ eo: [c] vel niſi in cauſa ſui numeri. ff. eo. filiuſſami. §. veterani. & in prædicta l. qui ſtipẽdia. Præmiſſa intellige de militãte, ſecus in veterano. ff. eo. filiuſſami. §. veterani. & ideo e hæc exceptio nõ videᷣ efficax hodie: ſed olim qñ ſalaria de publico dabantur: vt in præ. cõcor. & C. loc. milites. & qñ ſtigma ſeu nota publica in eorũ brachĳs infigebaᷣ: vt C. lib. xj. de fabric. l. ſtigmata. f ſicut ſignũ imperialis nominis infigebaᷣ cuſtodibus aquæductus; vt C. xj. lib. de aquæductu. l. pen. prope fi. [d] Et qñ expeditionis tẽpore bucellato, ac g pane & aceto & lardo ac carnibus veruecinis vtebantur [e], ſecũdũ doctrinã legis. C. lib. xij. de eroga h tione mili. anno. l. j. & qñ in Septembri & Aprili de nouo induebanᷣ. C. lib. eo. de mili. veſti. cano. l. f j. [f] Et qñ iurabant ꝙ pro Republica mortẽ nõ eui g tarent, ff. qui. ex cauſ. ma. l. penult. [g] ff. de his, q not. infa. l. ij. ſed quicquid pro ea vtiliter imperareᷣ obtemperarent; vt xxiij. q. j. ſumma. Et qñ in numero ponebãtur, & ſcribebanᷣ. ff. de teſta. mili. ex ea. & qñ non negotiabanᷣ. C. lib. xij. negotiat. ne mili. l. j. & qñ examinabaᷣ: vt C. lib. eo. qui mili. nõ poſ. l. j. Illi enim erant, quibus iura priuilegia huiuſmodi concedebant. Quidam tñ dicunt etiã hodie cõparari antiquis cùm cinganᷣ enſe: vt olim. ff. de teſta. mili. filiuſſamilias. Et inducunt ff. eo. l. j. & fi. quod h mihi nõ videtur. [h] Et iunge quod no. ſ. in tit. de accuſatore. verſic. itẽ excipitur ꝙ eſt miles. ¶ Item ꝙ

ADDE his vltimis verbis, quod voluerunt domini de Rota concluſione cccclxiij. ſ. ꝙ ſi procurator habens poteſtatem ſubſtituendi alium, ſciuit Titiũ aliquid agere tanꝙ ſubſtitutũ ab eo: ſi poſtea eũ ſubſtituat: videᷣ ratificaſſe primò geſta per eum. & idẽ vult Anto. de But. in c. ex parte decani. extra, de reſcrip. qui alleg. in ar. l. ſæpe. de re iudic. Sed melius probatur ſecundùm Alexã. in d. l. Iulianus. & ad dicta Ioã. vide Oldra. conſil. cccxix. & quod conſuluit Barto. conſil. xxvj. incip. ex facto proponitur.
¶ Cum eo. Ab illo, qui ſciebat illũ militem, aliàs poſt cõteſtationem opponet ſecundũ Guid. de Suza. in præ. l. ita demum. allegat ff. de tranſact. l. fin. de confir. tut. l. in confirmando. facit de elect. nulli. lib. vj. dicit etiam ibi, ꝙ ſi priuatus poſt conſtitutionem militet, obſtabit exceptio. argu. ff. eo. tit. filius. in fi. & l. poſt litem. in fi.
¶ Prope fin. Et habetur de ſenten. excom. c. ſi iudex. lib. vj. ver. iuſtum eſt.
¶ Vtebantur. Expone iſta, vt dixi de cẽſibus. cum inſtantia, ſuper iij. gl.
¶ L. j. Hodie allegat ſolum de mili. veſte.
¶ Petr. Vbi de his not.
¶ Videtur. Idem Hoſtien. vt ſcripſi de ſentẽ. excom. c. cùm deſideres. in prin. Vber. de Bona. dicit hoc ſub dubio fortè in ſua rubri. iij. in princip. de hoc Iac. de Are. & Cyn. ponit in l. j. C. de iur. & fac. ig. in vj. quæſtio.
ADDE ꝙ militeſ noſtri temporis poſsint eſſe procuratores Ange. &

Guli. de Cu. in l. filiusfamilias. §. veterani. ff. eo. Ioan. Fa. Instit. de except. §. fi. per Bal. in l. milites. ff. ex q. cau. ma. Sali. in l. q̃ ꝑphi. C. qui accus. non pos. Inn. in c. Ray. de testa. Bal. voluit cõsi. ccxxxvj. lib. iij. q̃ etiam possint donare concubinis.

✠ ADDITIO. a Adde Gulie. Papæ singu. ccxcv. incip. milites. vbi q̃ sicut milites nõ p̃nt donare suis aut alijs cõcubinis ita nec cleric⁹: quia est miles cœlestis militię. Vide tñ Pe. de Anch. cõs. ccxlvij. īcip. dubiũ facit. vbi qd̃ licet īter psonas ꝑphi bitas simplex donatio nõ sit valida: tñ donatio ob causam nõ reprobat: & tales psonæ donarẽt ꝑpter merita. & si de ipsis meritis cõstaret aliter, cẽ p assertionẽ donãtis valeret donatio, secũdũ eũ, q̃ ita cõsuluit ꝑ cõcubina cuiusdam sacerdotis. Hen. Ferran.

a ¶ Faciãt. Vide j. de cess. act. §. j. vers. sed nunquid minor.

b ¶ Illa. Et eo. tit. c. j. §. j. lib. vj. vbi ponitur alius casus, de quo j. iiij. ver.

c ¶ Proponẽdas. An tale ꝑcuratoriũ valeat, vide j. §. rõne aũt formæ. vers. qd si sit cõstitutus. ADDE, qd̃ Bal. in l. si ꝑcuratorẽ. §. j. ff. mã. in reportatis antiquis, refert Cyn. & ibi in addi. dicere, q̃ sup exceptiõe lis nõ cõtestatur. & idẽ tenuisse Richar. de Salic. & hoc sequit̃ Alex. in l. qd̃ qs. C. eo. dicẽs nõ repiri iure cautũ, qd̃ sup except. lis cõtestet̃. Hocidẽ f vult Abbas in d. §. sexta. vbi dicit hãc esse cõmunẽ opin. mod. Spe. in tit. de libel. concep. §. pe.

d ¶ §. fi. Et sic est terminatum eo, titu. c. j. §. j. lib. vj. g

e ¶ Per se. Etiã si sit excommunicatus, vt s̃. eo. §. ver. ij. i

f ¶ Facere. Cùm hoc nõ fuerit in mandato expressum, est constitutus in iudicio ante litis contestationem à tutore vel curatore. C. de procura. nec̃ ad negotia: tamen omni tempore possunt constituere. ff. man. si procuratorem. §. si tutores. 22 ¶† Quid ergo, si constitueris ad impetrandum decretum iudicis super venditione rei minoris faciẽda, & ad faciendum sibi fidem, q̃ necessariò res est vendenda: & videtur q̃ valet constitutio, & impetratio, & decretũ interpositio, & rei venditio subsecuta. Nam hoc est quoddam negotium. argu. cõtra, quia facere fidem iudici, & probare q̃ sit casus, in quo potest fieri venditio, est quoddam iudicium: ideo in hoc dubio consulo eis, q̃ ipsimet impetrent, & iudici fidem faciant.[a] ¶ Sed quid si solùm per libellum fuit iudici suggestum, q̃ iusta erat causa vendi tionis, & verũ erat: iudex verò nulla alia inquisitione facta, statim interposuit decretum? Dicunt quidam q̃ tenet, licet minus bene fecerit. arg. ff. de rebus eo. qui sub tu. vel cu. sunt. l. si pupillorũ. Multa enim fieri non debent: & tamen facta tenent: vt ff. quãdo ap. sit. l. j. §. biduum. quæ est ij. q. vj. argu. contra. ff. de transact. cùm hi. §. si prætor. ff. de testa. tu. in testamẽto. ff. de rebus eo. qui sub tut. vel cur. sunt. quamuis. Et nota q̃ iudex volens decretum interponere, de multis habet inquirere: vt eo. tit. magis. §. ne passim. & §. seq. 23 ¶† Item excipitur q̃ est constitutus à procuratore ad litem, quod fieri non potest: nisi post litem contestatam constituatur ab eo, qui generale mandatum habuerit ad totam causam. C. de procur. l. quod quis. l. nec̃ ꝑ in fi. & l. procuratoribus. & l. seq. & nisi esset in rem suam datus: vt C. de dona. illa.[b] vel ad negotia. ff. de procu. si procuratorem. §. j. & l. ad legatum. De hoc secundùm papam extra, vt lite nõ contest. c. j. & iunge hic quod not. j. vers. i. sed quid si procu. consti. & j. §. ratione autem. ver. quid si consti. ¶ Quid si constitutus est ad exceptiones proponendas?[c] Dicit Vbert. q̃ poterit alium substituere, cùm in eis fiat contestatio, & iuretur de calumnia: vt C. de iur. ca. l. j. & nota. extra, de offic. deleg. prudentiã. §. sexta. 24 ¶† Quid si procurator interceserit post litem contestatam? Dic q̃ non potest alium substituere: quia non est factus dominus litis, quod est necesse: vt ff. de appel. ab executore. §. fi.[d] Procurator autem victus in causa potest facere alium procuratorem ad appellandum: vt ibi, & j. & etiam ipse idem potest, si velit appellare: vt extra, de procur. non iniuste. sed inuitus nõ tenetur prosequi, licet teneatur domino nunciare: vt ibi. volens tamen potest per se:[e] vt nota. C. quorum app. non re. nulli. & iunge quod no. j. de appel. §. j. ¶ Sed pone, ꝑcurator rei appellans non vult appellationẽ prosequi, sed vocatus per iudicẽ appellationis, cùm sit fortè in curia Romana, dicit q̃ vult hoc domino vltra mare, vel Frisia absenti denũciare: vt in præ. c. nõ iniuste. Dic q̃ non est audiendus. Debuit enim mittere dominus sufficienter ad causam: vnde appellatus potest petere confirmationẽ sententiæ. arg. C. de appel. in offerendis. vers. i. vt tamẽ. & ij. q. vj. ei, qui. & sic obtinuit. Vtrum aũt ille cogẽdus sit prosequi? Dic secundũ dominũ meum vt in præ. c. nõ iniuste. 25 ¶† Sed quid si procur. cõstitutus est à domino sic, vt possit alium substituere, quod fieri potest, argu. ff. de serui. rust. prædi. cùm essent. §. j. & ff. qd̃ cuiusq̃ vniuer. l. item eorum. §. si decuriones. nunquid poterit hoc ante litem contestatam facere?[f] Videtur q̃ sic. Nam constitutio procuratoris est quoddam negotiũ, & potius est facti, quàm iuris: & per alium explicari potest. ff. de cur. furi. cõsilio. §. fi. etiã ante litem cõtestatam ff. man. si procuratorem. §. j. Ad hoc etiam facit præ. §. si decuriones. & ff. de reb. dub. l. quidam. & ff. de manu. test. pater. & ff. qui petant tuto. vel cura. l. j. §. fi. & no. in præ. l. cùm essent. in fi. & hoc admittit Vber.[g] & curia[h] sic tenet & bene gratia litium dirimendarũ. Alber. Pap. contra, C. eo. nec̃, & l. quisquis. & Ber. vt nota. extra, de rescript. ex parte. iiij.[i] ne fiat fraus legi in prædictis. Et pro eo facit diffinitio procura. vbi dicit, mãdato domini, &c.[k] ff. de procu. l. j. in prin. At procura. nõ est dominus litis ante litẽ contest. C. eo. l. nulla. & l. procuratoribus. Et quia certus de g bet esse domino cõstituenti. ff. eo. l. ij. & ff. de testa. tu. l. tutor incertus. Vnde ad euadendas huiusmodi h oppositiones, ponimus verba illa in ꝑcuratorio: & eum vel eos ex nunc ipse constituit, &c. j. §. vt l autẽ. vers. i. porrò.[l] ¶† Sed nunquid talis substitue 26 re tenetur aliũ suis expẽsis: & si nõ facit, an imputatur domino, vel etiam sibi? De hoc not. Inno. iiij. extra, vt litę nõ contest. c. j. in fi. Et scias q̃ procur. substituens aliũ post lite cõtest. dicet sic, facio talẽ procuratorẽ in tali causa, in qua procura. eram. C. qui accu. nõ pos. l. j. ¶ Et nunquid substitutus satisfacit dominũ rem ratam habiturũ: an verò ꝑcur. m Dicit Albe.[m] satis esse si satisfacit ꝑcura. rem ra. ha. i nam factus est dominus litis per litis cõtest. & prę n iudicat domino, quod fit per talẽ.[n] ¶ Sed pone q̃ procur. habẽs potestatẽ substituendi te substituat: k nũquid ipse te poterit reuocare, cùm voluerit? Respondeo nõ. arg. extra, de offi. deleg. venerabili. nisi o haberet potestatem reuocandi: & sic curia seruat.[o] 27 ¶† Sed nunquid defensor qui cauit de iudi. solue. potest cõstituere procur. ante litis cõtest? Videtur q̃ non: quia procura. nõ cõstituitur nisi à domino. ff. de procu. l. j. sed iste nõ est dominus, cùm cõmodum nõ spectet ad eũ. ij. q. vj. biduũ. vers. ic. palam. Itẽ hodie nõ efficit̃ principalis inuito actore: quia nouatio nõ fit, nisi vtroq̃ volente: vt ff. de noua. & de leg. Stichũ. §. fi. C. eo. l. fi. & ideo si fideiussor veteri principali actione cõueniatur, reus iurabit de ca lumnia: vt no. ff. de procur. non solũ. §. sed interdũ. & C. de iura. ca. l. ij. §. si autem. Præterea si procur. vel tutor nõ potest ante litis cõtesta. substituere, vt prędixi: multò minus defensor. arg. cõtra, quia qui libet potest cõstituere, qui nõ prohibetur. ff. eo. inuitus. §. cùm quæritur. iste autem non prohibetur. 28 ¶† Præterea ratio quare procura. post litem contest. potest substituere, est: quia est dominus litis. ergo eadẽ ratione poterit defensor: quia est dominus litis post satisdationẽ. ff. eo. Titius. Itẽ iste litẽ facit suam adeò, vt ex causa iudicati cõueniri possit: & sentẽtia cõtra eum mandabit̃ executioni: vt ff. de re iudi. si se nõ obtulit. ff. de minor. l. eum, qui ex. & ff. de procura. si procura. meus. in fine. & l. Plautius. in fine. ergo vt dominus potest cõstituere. Idem quia factus est principalis. nam solutio- p ne vel iudic. &c.[p] ff. de solu. solutionẽ. & etiã iurat de calum. tanc̃ dominus, secundũ Placen. vt not. ff. de procu. nõ solũ. Item reo latitãte fideiussores cõstituit ꝑcur. ff. eo. licet. §. reo. ergo multò fortius defensor, qui si ex cautione iudicatũ soluerit, nõ habet cõtra quem experiatur: vt in præ. l. si procu. in fine. & ff. de re iudi. si se nõ obst. in princip. sed fideiussores sic, s. aduersus reum actione mandati. ff. iud. sol. iam tamen. §. q̃ si hoc. & in præ. l. Titius. in l fi. Item, quia spectat ad eũ causæ periculũ, põt constituere, vt aliàs in fideiussore: vt in prę. l. iam tñ. §. si tñ. Pro hac parte fuit sententiatũ, licet multi sa- m q pientes contrariũ tunc sentirẽt.[q] Nec obstat, secũdum eos, quod est loco domini. nam tutor & procura. sunt loco domini: vt ff. pro emptore. qui fundum. §. si tutor. & ff. de fur. interdũ. §. qui tutelã. & tamen nõ faciunt procur. ante litis contest. vt j. §. 29 proxi. vers. i. itẽ quod fuit. ¶† Item excipit̃ q̃ licet habeat mandatũ ad agendũ: vel licet de rato cauerit, nõ tñ habet ad defendẽdũ, quod tñ est necesse, vel quod nõ defendit. extra, de procur. accedẽs. ff. o eo. mutus. §. pœna. & l. sed & hæ. §. præter. vbi de hoc. C. eo. actionẽ. & l. eũ, qui. C. de satisdãdo. l. vnica. imò condemnabit̃ ad expẽsas. arg. extra, eo. cõ- p stitutus. Debet enim defendere nomine omnium actionũ tempore cõstitutionis cõpetentium cõtra r agentẽ:[r] nõ quæ postea cõpetere cœperunt. ff. eo. omniũ. ff. de neg. gest. nam & seruus. ff. de dam. in- q fect. l. damni infecti. §. si is, qui. ff. de arbit. de his. & hoc in procur. simplici. Si verò sit in rem suã, distingue, An sit ex causa lucratiua: & tunc tenet̃ defendere. An ex causa necessitatis: & tunc non tenetur defendere. ff. de procura. seruũ. §. fi. & l. si quis. & l. patet. ff. de reg. iur. ex qua persona. Non est autem r vis vtrum dicatur ad defendendum, vel respondendum

¶ Vber. Primum non inueni dicere.

¶ Circa. Alber. Gal. eo. tit. ver. breuiter. & Ægi. rubr. x. dicũt se vidisse in curia Romana seruari: sed de vtraq̃ dixit Vber. de Bona. vbi s̃. in fi. pro hac parte est hodie expeditum eo. titu. c. j. §. j. lib. vj.

¶ Parte. iiij. Sed ibi poti⁹ tẽdit ad primũ dictũ in vlt. gl.

¶ Dñi, &c. Quæstione sup l. j. ff. eo. dixit Gul. idẽ qd̃ ẽt si hoc fuerit expẽssum in mandato, q̃ hoc posset añ lit. cõtes. tñ id non poterit. Nõ obst. q̃ illa verba debẽt aliqd opari: qa, vt dicit: qñq̃ secus. sup quo vide q̃ dixi de maio. & obediẽ. solite. super glo. quod qñq̃.

ADDITIO. Adde vidẽdũ Lud. Romanũ sing. ccxj. īcip. vltimò tu scis. vbi an ꝑcurator, q nõ habet ī mãdato ptãtẽ substituendi, possit añ lit. cõtest. substituere, si sit clausula ꝑuisionis releuãdi ꝑcuratorẽ. Et adde q̃ substitut⁹ vel cõstitut⁹ ab aliquo, q habuit mãdatũ speciale à dño, cẽsẽt̃ ab eodẽ dño cõstitut⁹: & iõ post lit. cõtestatam põt aliũ substituere, vt p do. de Rota decis. cxlvj. incip. substitut⁹. ī nouis. Henri. Ferran.

¶ Ver. porrò. Improbãt alıq̃ hoc cõ filiũ, vt ibi dicam.

¶ Alber. Et Simõ Vicen. C. eo. titu. l. nullam.

¶ Talẽ. Ergo si substituit ex vi specialis mãdati satisdabit dño, vt scripsi de ꝑcu. is q. li. vj. in j. glo. rõnẽ ibi vide.

¶ Seruat. Et sic est terminatum, eo. tit. is, qui. j. rñ. lib. vj.

¶ Et cętera. Pro nobis accipiẽdo ẽt iuiti & ignorãtes liberari possumus.

¶ Sentirent. Cùm Albert. Gal. de coniuncta ꝑsona. ver. iste ver. vlti. vbi est ver. iste. sed dic plenius.

¶ Cõtra agẽtẽ. Dubitat̃ aũt an re⁹, q p

procuratorẽ actoris petit ſatiſdari de dño ſuo defendẽdo,quẽ vult recõuenire , teneaꝫ exprimere, ſuper quo eũ recõuenire vult. Et videtur ꝙ nõ: quia ex prędictis legibus nulla eũ ad hoc arctat. ergo nec nos eũ arctare debemus. ff. de pub. l. de pretio. Itẽ ſatiſdare debens ſequi debet volũtatẽ illius, cui ſatiſdare tenetur. ff. qui ſatiſ. co. l. j. ad fi. & de verb. ob. l. ſtipulationum aliæ. §. ſatis.

Vbert. præ. l. ſuper præ. l. actionẽ. fertur tenuiſſe cõtra. & idẽ ibi Guido. de Suz. Nã nil pl⁹ placet legiſlatori, cꝫ claritas. iiij. dif. erit autẽ. extra, de conſti. c. fi. in auᶜ. de teſ. imperf. §. nos igitur. colũ. viij. facit ff. de rei ven. fi in rem. de no. ope. nun. de pupillo. §. qui nũciat. & forſan malitioſè proponitur, vt oneratus ꝓcurator cogatur à lite deſiſtere. Et ſi dicas, etiam declarando poſſet hoc euenire reſpõdeo ꝙ tunc iudex prouideret inſpecta qualitate perſonarum, ita ꝙ non grauetur procurator cautione ſuperuacua. ff. vt in poſſ. leg. l. hæc ſtipulatio. in fin. & obuiabit malitiæ. extra, de reſcr. plerumcꝫ. ff. de rei vẽ. in fundo. Prima verba ceſſant ſecundùm opi. quæ habet ꝙ licet ꝓcurator actoris teneatur eũ defendere, ſi reus recõueniat: cauere tamẽ de defendẽdo non tenetur: cùm nullo iure id caueat. Cũ igitur reus recõueniat: tunc ille defendet, & cauebit de iudicato ſoluendo. & ſic prouiſum eſt reo. & ſecundùm hoc glo. j. in fine decre. primæ, eo. ti. gl. in præ. l. actionem. eo. titu. C. & ff. eo. ſeruum. §. ait prætor. & l. ſed & hæ. §. prætor. & multæ aliæ, quæ dicũt procuratorem actoris cauere debere de defendendo, ſi reus nõ vult ſtatim agere: vel cùm iura rei nõ ſunt prompta. aliàs ſi ſtatim procedere vult, ſatis eſt ꝙ defendat. In primo dicto quòd nõ procedant, æquitatem habet hoc dictum. & ſatis placet & legibus ſatisfit. quæ dicunt ꝙ debet defendere: & ſi aliqua dicit de cautione, debet intelligi de cautione iudicatũ ſolui, quam præſtat procurator rei & actoris reconuentũ, qui reus cẽſetur. & hoc placuit gl. & in l. ſed & hæ. §. defendendũ, quod idẽ eſt: vt in præ. c. accedẽs. in fi. quia cõſtitutus ad reſpõdendum, conſtitutus intelligitur ad defendẽdum: vt in præ. l. ſeruũ. ¶ †Sed nũquid perpetuò ſtabit obligatus ad defendendum? Et videtur ꝙ liberabitur ab obligatione, ſi nõ recõueniat reus vſqꝫ ad duos mẽſes, ex quo fuerit dies ſtatuta procuratori agenti, vt pro domino reſpondeat: vt C. de fideiuſ. l. pe. C. de lit. conteſ. auᶜ. libellum. C. de dila. quod fieri. quæ eſt iij. q. iij. c. inducię. §. ſpatiũ. Vel dic ꝙ iudex ſtatuet reo tẽpus ad recõueniendũ procuratorẽ. ff. de dam. infec. qui bona. §. fi. & l. ſi finita. extra, de teſti. preſentiũ. de re. ſpo. frequẽs. §. ſolet. lib. vj. ſecundũ Vinc.[a] ¶ Sed nunquid procurator, qui ſatiſdedit cogitur defendere. De hoc j. de ſatiſd. §. expedito. verſi. ſed quæritur. ¶ Et nota ꝙ actore inuito poteſt procurator dñm defendere, niſi perſona dñi iuſtior ſit, cꝫ perſona procuratoris, vt no. ff. de procu. ſi actor. ff. fa. erciſ. plane. & ff. ex quibus cau. in poſ. ea. hoc autẽ. §. fi. & l. ij. §. fin. ¶ †Sed pone, ꝙ mandatum eſt generale, in quo ſic dicitur: cõſtituo te procuratorẽ in omnibus cauſis, quas habeo cũ tali, vel cũ qualibet alia perſona, promittens ratũ &c. nec eſt ibi clauſula ad agendũ & defendẽdum? Dico ꝙ valet, cùm ſit gñale. Nec obſt. præ. decr. accedens. ſi bene attẽdatur.[b] & ſic obtinuit. ¶ Itẽ ꝙ reuocat⁹ eſt: quia poſt eũ eſt alter cõſtitutus, etiã ante litis cõteſtationẽ cũ primo. Vel ſi ſimul dati fuerũt ꝙ alter prius cauſam hanc occupauit: niſi dictũ ſit, ꝙ non ſit melior cõditio occupãtis. extra, eo. nõ iniuſtè. ff. eo. pluribus. & l. ſi quis cũ procuratorio. in fin. De hoc j. §. ratione autẽ. verſ. item ꝙ licet plures. & ſeq. ¶ Itẽ ꝙ nõ cauit de rato, & dubium eſt de mãdato. C. de procu. l. j. & hoc ſiue interueniat ante litis cõteſtationẽ: vt ff. eo. Põponius. §. rati. ſiue poſt. C. de cõſor. eiuſdẽ lit. l. ij. & not. in præ. §. rati. qui §. prima facie videtur cõtra. & in §. prec. ibi, vbi dicitur ſi ab eo, qui ante litis cõteſtationẽ interuenit: nõ exigit cautio, poſtea nõ exigeᶜ: cùm hæc ſit dilatoria. & vide quod no. j. de ſatiſ. §. viſo.[c] ¶ †Itẽ ꝙ excedit fines mãdati: & quod facit aliud, cꝫ ſibi fuerit mãdatum. C. e. ſi procu. & l. maritus. & C. de tranſac. trãſ actionis. C. de dona. non abſtulit. extra, de elec. innotuit. in fi. extra, de offi. deleg. cùm olim. de reſcr. cùm dilecta. vnde debet puniri in æſtimatione damni. extra, de arb. per tuas. & de reſcr. nonnulli. de hoc j. de vniuer. actore. ver. itẽ ꝙ excedit. ¶ Item ꝙ nõ iurauit iuxta tenorẽ cõſti. Greg. x. extra, de poſtulãdo. properãdũ.[d] ¶ Item ꝙ eſt monachus, vel canonicus, vel quilibet regularis: nec habet mãdatum ſui maioris, etiã in cauſa[e] propria. extra, ne cle. vel mo. c. iij. xij. q. j. nõ dicatis. xvj. q. j. monachi. & c. qui verè. extra, de poſtu. c. ij. Dic plenè, vt no. extra, de re iud. cùm I. & A. Inn. iij. & ſecũdùm alios de app. Nicolao. & de cenſi. ſopitæ. Niſi pro perſonis miſerabilib⁹: & tũc de abbatis imperio: vt dicã j. ti. de aduocato. §. j. ver. item ꝙ eſt clericus. & ſeq. j. §. proxi. in princ. & j. ver. prox. ¶ †Itẽ ꝙ eſt eps, vel ſacerdos ſecularis, & in ſacris ordinib⁹ exiſtẽs, vel in minoribus, & eſt beneficiatus. extra, nec clerici vel mona. c. j. & ij. xij. q. iij. c. j. in auᶜ. colla. ix. de ſan. epi. §. Deo amabiles. & §. ſeq. ſ. aliũ aũt. xj. q. j. c. ſicut enim. §. ex his oĩbus. & c. te quidẽ. C. de epi. & cle. repetita. niſi pro miſerabilibus ꝑſonis & cõiunctis & pro eccleſijs ſuis. extra, de poſtu. c. j. & fi. maximè in cauſis laicorũ, & in foro ſeculari: vt in prę. iuribus. & extra, ne cle. vel mo. c. ij. & C. de epiſ. & cle. placet. arg. cõtra extra, de ſimo. cùm eſſent. ſed ibi nõ habeᶜ ꝙ ille reſpõſalis clericus eſſet, vel nõ. qui fil. ſint legi. per venerabilẽ. ibi: cauſa erat ſpiritualis, licet eſſet cauſa laici: & tunc bene admittũtur. & prętereа ibi extra iudiciũ agebatur. Idẽ autẽ dicũt quidã in quolibet clerico: vt in præ. l. placet. & extra, de ſyndico. c. vnico. Sed ego hoc reſtringo ſolùm ad prędictos. arg. extra, de poſtu. c. j. De hoc no. C. de procu. militem. Quidam autẽ faciunt clericos per laicos cõſtitui procuratores, velut in rem
f ſuam. & ſic admittũtur. R of. dixit[f] clericum prohiberi in cauſis ſecularibus, ſed in eccleſiaſticis indiſtinctè admitti. ar. C. de procu. qui ſtipẽdia. de hoc
g no. eo. neꝫ fœmina.[g] ¶ †Itẽ, ꝙ eſt laicus & cauſa
34 eſt ſpiritualis: & generaliter quòd non poteſt pro ſe, vel alio agere pro re, quã ipſe nequit poſsidere. arg. extra, de elec. ſacroſancta. & c. Meſſana. de prę ſcri. cauſam quæ. de conſtit. eccleſia ſanctæ Mariæ. de re ec. non alie. cum laicis. de iudi. c. ij. de except. apoſtolicæ. in gl. ex hoc videtur, &c. ibi: non poſſunt pro ſe vel alio, &c. niſi eſſet cauſa matrimonialis: quia hoc ſpecialiter cadit in laicũ, & per eũ habet tractari. & ſecus in ciuilibus. lxxv ij. di. in ſingu
h lis. arg. tamẽ cõtra[h] extra, de ſimo. cùm eſſent. Hoc proſequere ſecũdùm do. meũ in Summa, e. ti. §. qui dari. ver. fi. & ſ. ver. proxi. & j. de ſynd. ver. item ꝙ eſt laicus. ¶ Item ꝙ eſt in magiſtratu. ff. eo. neꝫ fœmina. C. eo. l. pe. ij. q. j. prohibẽtur. ¶ Itẽ abbas depoſitus nõ poteſt eſſe procurator ſecũdùm quoſdã. iij. q. vij. infamis. §. tria. in prin. ibi: q ſenatu, &c. quod poteſt eſſe verũ, ſi propter fraudẽ depoſitus eſt: quia tũc fit infamis. ſecus ſi propter ſimplicitatẽ: vt ff. de ſuſp. tut. l. iij. §. qui obſegnitiẽ. & C. eo. l. fi. & j. ver. item ꝙ infamis. & no. extra, de ſimo. per tuas. in fi. arg. ¶ Itẽ ꝙ dñs eſt eo iuſtior, vel ꝙ cauſa eſt vehemẽs: vel eſt talis cauſa, in qua teneᶜ dñs a perſonaliter comparere: vt j. de compari. in termi. in prin. ¶ Item ꝙ eſt furioſus. ff. de procu. l. iij. & l. mutus. Vel mẽte captus, vel prodigus, cui bonis
b eſt interdictum. ff. de reg. iur. l. ij. Vel ſurdus: vt in præ. l. mutus. ¶ Item, ꝙ eſt potẽtior. C. ne lic. pot. l. j. extra, de alie. iu. muta. cauſa fac. c. ij. ¶ Itẽ quòd eſt fiſcus vel Reſpublica. C. ne fiſ. vel Reſpub. procura. alicui patro. cauſa in lib. prę. per totũ. ¶ Item ꝙ infamis. iij. q. vij. infames. & v. q. iij. quia epiſcopi. arg. contra Inſti. de excep. §. fi. ſed ibi de modica infamia, vel ſtatu illius. ¶ Item ꝙ eſt mutus & ſurdus, vel mutus tãtùm, vel ſurdus tãtùm, qui prorſus nõ audit: vt ff. eo. mutus. & l. j. §. fi. & ff. de po- c
35 ſtu. l. j. §. item furioſus. ¶ †Itẽ ꝙ omnino cauſam ignorat: vt extra, de iur. ca. in pertractãdis. Debet enim talis cõſtitui, qui in lite interrogatus de facili reſpõdeat: quia non habebit inducias ad conſulen- d dum dominum, niſi ex iuſta & euidẽti cauſa. C. de procu. l. fina. ff. eod. ſi actor. extra, eo. dilectus. imò ſi procurator reſpõdet ſe neſcire ea, de quibus in- e terrogatur, quæ ad cauſam pertinẽt principalẽ, cõdemnabitur in expẽſis propter hoc factis ſecundùm papam: vt in præ. decr. in pertractandis. vt j. f depoſi. §. ſexta. verſic. in ſumma. & ſeq. ¶ Item ꝙ eſt ſeruus. ff. de procu. ſeruum. arg. C. de rei vendi. non ſeruum. C. de iudi. ſeruus. ſed ad negotia poteſt eſſe procurator: vt in præ. l. ſeruũ. & no. C. eo. neꝫ. iij. q. vij. c. infamis. §. tria. xxxij. q. iij. c. vnico. & ſ. verſi. item excipitur contra procura. quòd eſt cauſa ſtatus. ¶ Item, ꝙ amiſit ciuitatem, vel libertatem: vt nota. C. de procuratori. reum. & ff. de accuſa. is, qui. aliàs, nec qui. extra, de teſtibus. cap. fina. ¶ Item, ꝙ eſt de capitali crimine accuſatus: vt in præ. l. reum. ¶ Item quòd eſt curialis alicuius curiæ. C. de decu. lib. x. l. ſi quis procurationem. & C. g loca. curialis. ſed illud de procuratore ad negotia. ¶ Item quòd eſt filiusfamilias: & in eius conſti-
h ¶ Tamen contra. Cui ſtatuit. c. j. reſpon. j. lib. vj.

ADDE vt per Ro. conſi. cclxvj. inci. iſte Petrus Alemanus.

¶ Illius. Vide quod ſcripſi de iur. calum. Imperatorum. ſuper vltima glo.

ADDE, ꝙ gloſ. in d. l. ſed & hæ. ſequit Gul. Bar. Ange. ibi Ray. Franc. Iaco. But. Bar. Bal. Ange. Salic. in d. l. actionem. & Pau. de Caſtr. ibi etiam vbi dicunt, ꝙ iudex poterit taxare tẽpus, intra quod reus debeat agere.

¶ Vinc. Qui hoc not. in præ. decre. accedens. in vlti. gloſſ.

¶ Attẽdatur. Quod ibi nõ dicit, aliter factum non valere, vel non dicit illa verba in procuratorio ponenda: ſed ſatis eſt per quæcunque verba id poſsit liquere.

¶ Viſo. Et ſ. de actione. §. j. verſic. item conſors. Ioã. And.

¶ Properandum. Reuocata eſt, quia in vj. nõ eſt inſerta.

¶ In cauſa. Vide in cle. eod. titu. religioſus.

¶ Dixit. Ante finẽ rubricæ, quam allegat ſ. titu. prox. ſuper rub.

ADDE vt per Fede. conſi. cclxx. & per Abb. Sicu. in c. in noſtra. extra, eod. vbi & ipſe Fede. idem facit. & per Roma. conſil. ccclxxxiij.

¶ Fœmina. Et in auᶜ. de ſanc. epiſ. §. aliũ. vide Cy. C. eodem. l. militem.

ADDE q̃ de iure ciuili potest esse procurator per §.fi.Instit.de excep. sed de iure cano.sec⁹:vt d.c.Imperator.& in casu quo põt esse procu.põt tamẽ peti, vt cõpareat dñs tanq̃ legalior : vt voluit Bal.in l.reum.C.eod. ¶ Pertractandis.Ibi scripsi super verbo,omnino.

a ¶ Contra.Supple,& bene,eo.ti.qui generaliter.§.j.lib.vj.

ADDE vers.itẽ q̃ est de capitali.se cũdùm consti.doc. a in d.l.reũ quod idẽ si est criminalis, licet nõ capitalis: qa uimis esset restringere d.l.Itẽ idem esset,si esset mortalis de omnibus bonis vel maiori parte, quia æquiparatur causæ criminali.arti.j.tit.de reuo.dona.& §.item propter litem.Insti.de excus.tuto.& dicit Alex.in d.l.reum. quòd hoc in termi nis istis voluit glo. in l.j.C.de reis postu.lib.x.

b ¶ Cognitione.Sal- b uo q̃ habetur ff.e.t. quæ oĩa etiã not.e. ti.is cuius.& scripsi c eo.ti.c.ñ.lib.vj.in j. & ñ.gl.Gul.Ange. sub hoc tit.q.xxñ. ad casus ibi nota. 37 addebat aliũ,s.quãdo intererat aduersariñ. quam allegaret hoc nõ probat, s.lex,de ætate.§.vlti.ff.de interro.act. quæ in responsione rei ad interrogationem vel positio d nem loquitur, ex qua quæsitum est ius actori. & vide quod ibi no.alia iura,quæ alle.reducũ tur ad regulam, nõ debet aliquis.de regu.iur.lib.vj.

c ¶ Procuratore. Quid si causa fuit talis,in qua proceditur sine contestatione,vel de sui natura,vel contumacia partis : vt patet e in cle.de verbo.sig. sæpe. & in casibus notatis,vt lite non conte. quoniam.in prima glo. quæritur an procura.qui f in talibus causis ali qua facit,quæ post litem contestatam veniebant fienda, possit reuocari causa nõ cognita?Gui. g de Suza.in l.post litem. ff. eod.arguit quòd non:cùm actus illi in locum contestationis succedant:ergo idem sit affectus,Allegat Insti.de actio.§.fuerat.ff.si quis cau.si eum §.qui iniuriarum.tenet contrarium.& verbis in dubio statur.ff.de lega.iñ.non aliter.& de exercito.l.j.§.in re igitur dubia.Similem quæstionem formatin l.neque.C.eodem titu.si retentis terminis suprà dictis tutor, curator vel procurator fecerunt tales actus,an possit substituere?Et tenet quòd sic,per l. ff.mand.si procuratorem.post princ.hic vides contrarietatem.& secunda tutione non interuenit partis consensus:& hoc secũdùm quosdã.Ego cõtra,[a] vt dixi ſ̃.in tit.de acto re.vers.licet autẽ.& vers.sed an aget. ¶ Item q̃ est medicus seu parabolanus.C.de epis.& cler.placet. ¶ Item q̃ est redẽptor litis.ff.man.si remunerãdi.§. maurus.C.eo.si contra.C.de procu.litem.Item q̃ nõ habet mandatũ,nec ostẽdit, nec est coniuncta persona.ff.de neg.ges.si pupilli.§.fi.& lege seq.& l.si autem.ff.de prescr.ver.naturalis.§.fi.C.de procu.licet.extra,eo.c.j.& c.in nostra.ff.de admi.tuto. quoties.Cõiuncta enim persona,& quedã aliæ,admittũtur ad agendum pro alio sine mãdato,præsti ta cautione de rato.ff.eo.sed & hæ.& dicam. j.in 36 rubri.de cõiun.persona. ¶ †Et no.q̃ si procurator in principio litis mandatũ occultat,dñs cõdemnatur:secus si postq̃ agere cœpit, & factus dñs litis cõtumax fit: vt j.de executio.sen.§.sequitur.versi. sed quid. ¶ Item q̃ mãdatum est finitum,quod fit multis modis. ¶ Item q̃ certa species est sibi mãdata,& ipse super alia agit.C.de procu.si procurator. ¶ Item q̃ mandatũ fuit ante litem reuocatũ,quod potest fieri,etiã sine causæ cognitione[b].ff.de procu.ante litem.extra,eo.in nostra.Insti.mã.§. rectè. & ff.quod cuiusq̃ vniuer.item eorum.§.fi.Post litem autẽ cõtesta.cum procuratore,[c] non potest eo inuito in alium lis trãsferri sine causa,& sine causæ cognitione.ff.eo.post litem.& legibus sequẽtibus, vsque ad l.si procurator.& C.eo. procuratoribus. ¶ †Reuocatio autẽ procuratoris debet peruenire 37 ad aduersariũ,vel ad iudicẽ.quod si nõ fiat,valet nihilò minus quod postea fit cũ eo.Secus si peruenerit.extra,eo.ex insinuatione.& cap.in presentia.de rescr.ex parte.& hoc post litis cõtestationẽ.nam si antè nõ est necesse, q̃ reuocatio perueniat ad aduersariũ,vel iudicẽ, dumtamẽ perueniat ad ipsum procuratorẽ,secũdum T.& alios.ar.à cõtrario sensu.extra,e.mãdato.& ca.in nostra.quod ego non credo,vt ibi no.[d] Nõ ergo nocet malitia,quã quidam facere soliti sunt.Cõstituũt enim procuratorem:postea in presentia testiũ,prohibent ei,ne tractet causam illã,ad quã cõstitutus erat:vel ne vtat procuratione illa.& hoc ideo,vt si ille procurator in causa obtinuerit,possit acceptare pro se.Si verò succubuerit,vel nõ vtiliter egerit,possit reuocationẽ allegare:vt de procur.ex insinuatiõe.Certè hoc eis nõ prodest : quia debẽt reuocationẽ publicare: vt ff.de instũ.sed & si.Sed & reuocationẽ procuratoris ad negotia nõ est necesse ad aduersariũ peruenire.ff.mãd.si mãdassem.ar.cõtra,ff.quod iussu.l.j. ver.sed ego.Sol.ibi.Item cõtra ff.si cer.pe.eius qui. Sed hoc fallit in cõtractu matrimoñ.extra,de cõuer.cõiu.ex parte.De hoc notatur extra, de rescri. ex parte.iñ.[c] & de procu.mãdato. ¶ Porrò quãdo de reuocatione obñcitur,debet sibi is,cui opponitur,cõsulere in hũc modũ,s.q̃ satisfet sub cõditione:vt si mãdatum fuerit reuocatũ,teneãtur fideiussores: alioquin nõ teneant.& ad hoc ff.de dam.infec.prætor.§.j.& l, qui vias.&l.iter quos.§.alieno. & ff.de admi.tut.vulgo.[f] ¶ Item excipitur, q̃ dñs processit in causa postea:quare videtur eũ reuocasse.quod potest reintegra indistincte.ff.eo.ante litẽ.& l.Paulus,ar.ff.mãd.l.qui mutuam.§. nõ ideo. Idem etiã videtur re nõintegra.extra,de resti.spo. ex cõquestione.arg.cõtra,ff.eo.post litem.De hoc dic secũdùm papam,vt extra,eo.petitio.[g] ¶ Item q̃ fuit ei expresse à dño inhibitũ ne litẽ suscipiat, placet.veniant no.de ele.c.j.lib.vj.ver.quod si.in glo.vbi & remissiones, quas super ea dedi.& j.de compariti.versi.attendas.

ADDE q̃ in casib⁹ quib⁹ lis nõ esset cõtes.procurator efficiat dñs litis per primũ cõtractũ.voluit Bar.in l.post litẽ cõte.& in l.nulla.C.e.ti.& in extrauag.ad reprimẽdũ in verbo,figura.Bar.& Bal.in l.proxi.§.si quidẽ. C.de iudi.Paul.de Leaza.& Petr. de Anc.in cle.sæpe.de verb.sig.&ideo nõ poterit reuocari. ¶ Ibi no. Quid dixerit Hos.no.s̃.eo. ti.c.ñ.in iñ.glo, ADDE plenè p Bar.ĩ l.j.C.de satis. ¶ Parte.iñ. Et vide quod ibi satis dixi super glo.sic infrà. ¶ Vulgo.Ad literã fuit iste vers.Albe. Gal.eo.ti.versi. sed qñ.Pe.de Bella per.tenet cõtrariũ, vt ponit Cy.C.e.l. j.in vlt.q.loquit tñ de satisdatione à principio sic oblata,sed etiã in satisda tiõe.Old.tenet primũ dictũ per easdẽ leges.C. ea.l.j. fine dubio in casu quo mãdatũ,de quo cõ stitit, dicit reuocatũ:maior rõ suadet talẽ formã cautionis admitti,quàm à princi. tũc em̃ fit à iure gratia procura tori,q̃ admittit:hic verò fit ab homine gratias opponenti, qd̃ caueat.sibi enim incũbit on⁹ probãdi reuocationẽ, vel certificationẽ sibi de hoc factã. Vbi ergo ne fiat tardatio processus, talẽ cautionẽ offert:facit ad hoc,qd̃ nõ teneat malitiosè.ergo recusatur,cui iudex debet obuiare p̃sumẽs malitiã opponẽtis:non offerẽtis probationẽ,nec recipere volẽtis talem cautionẽ. procedat ergo in principali.In prin.verò si talẽ formam adu ersarius acceptat: bñ quidẽ.ff.de noui ope.nun.l.j.§.& post . aliàs expectet probationem mãdati:& tũc pro cederet lis sine cautione rati. Aut si festinare vult, purè caueat, vt tenetur: & tũc procedit dicta ũ Pe.q̃ in prætoriis stipulationibus nil debet addi, vel detrahi.ff.de præsti.l.j.in fi.Alia ratio,quam ponit M.non cõcludit in practica.Ioã.And. ADDE, vt per Imo.post Bar.in §.qui alieno.

extra,eo.ex insinuatione. ¶ Item q̃ ipse procurator resignauit procurationem re integra.ff.eo.mutari.& l.præ.& seq.Instit.man.& §.rectè.Si verò nõ esset integra,ipse puniretur in litem,vt ibi no.se h cũdùm Io.de Deo.[h] ¶ Item q̃ est falsus procura- d tor:vnde non valet quicquid cum eo fit.extra,eo. in nostra.imò punitur.ff.eo.licet.Insti.mand.§.tua tantùm. ¶ Item q̃ nõ est legaliter missus,extra,eo. c.j.Legaliter autẽ intellige secundũ ea,quæ no.j.§. ratione etiã formæ.in primo versi.& ñ.& iñ. ¶ Itẽ e qui Reipublicæ causa abfuturus est,& morbo perpetuo impeditus,& qui magistratũ initurus est,& qui inuitus iudicium pati non potest:vt qui factus f est cõsul,vel alterius iurisdictionis,nõ potest defendere, vel procurator esse.ff.eo.neq̃ fœmina. ¶ Itẽ generaliter cõstituuntur procurator in qualibet causa,puta in spirituali.extra, de in integ.res.cùm venissent.& pecuniaria.C.de procu.licet.& breuiter in qualibet ciuili, & vbicunq̃ non prohibetur.ar. ff.e.l.j.§.fi.in criminali nõ,vt s̃.dixi. ¶ Constituitur autem procurator in omnibus rebus vel causis: vel etiam in vna tãtum & præsentialiter & absens per nũcium vel epistolam:dũtamen certus sit ad litem præsentem & futuram in die,& vsque ad diem,& sub cõditione,& in perpetuũ,& ad generales cau- 38 sas & speciales.ff.e.l.j.ñ.& iiñ.ff.mãdati.l.j. ¶ †Sed nunquid procurator generalis ad negotia cõstitutus, videtur etiam cõstitutus ad causas? Arg.q̃ sic.[i] i Nam negotium dicitur in causis : vt extra,de verb. sig.forus.§.negotiũ.& ponitur pro causa criminali & ciuili:vt C.de epi.& cle.cũ clericis.rñ.j. Vnde procurator gñalis ad negotia potest causas perage re,nisi illas, in quibus speciale mãdatum desideratur:quas habes s̃.ver.item oppo.quod licet.quod intellige de ciuilibus.Nam in criminalibus procurator nõ interuenit,vt s̃.secũdùm Vber. ¶ Item re k gulariter secundùm Rof.[k] qui inhabilis est ad sua peragẽda negotia, per cõsequẽs & ad aliena.C.de legi.tut.l.fi.extra,de ẽta.& qua.indecorũ.ñ.q.vñ.q nec regiminis.Et similiter quicunq̃ nõ prohibet, admittitur.ff.eo.mutus.§.j.de his, per quos agere pos.§.fi.& quicunq̃ pro se potest esse in iudicio, potest pro alio.arg.extra,de proba.post cessionẽ.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quando cõtra procuratorem opponitur ratione constituentis.
Seruus,deportatus,vel bannitus in perpetuum, nõ possunt procuratorem constituere.
2 Masculus volens veniam ætatis impetrare,nõ potest ad hoc probandum procuratorem cõstituere.
3 Ecclesia si vnicum rectorẽ habeat,ille potest procuratorem constituere.
4 Tutor & curator non possunt procuratorem dare,nisi post litem contestatam.
5 Procurator constitutus à prælato,an poterit causam agere mortuo prælato.
Ecclesiæ vacanti,an possit constitui visitator , seu procurator.
6 Procurator à minore xxv.annis constitutus absq̃ tutoris vel curatoris interuentu,non admittitur.
7 Actor ciuitatis nõ potest procuratorẽ constituere.
8 Prælatus non est dominus rerum ecclesiasticarum, sed procurator.
9 Canonicus alicuius ecclesiæ agens sine consensu prælati cõtra aliquem ad aliquam rem,quam dicit

g ¶ Petitio.Imò dic vt e.t.c.si quẽ.li.vj.& cõtrariũ solue vt ibi no.gl.ad hoc.
h ¶ Io.de Deo.in lib.iudi.lib.iiñ.rub.quando delictum procuratoris,&c.
i ¶ Quod sic.Et sic est terminatum eo.ti.qui generaliter.j.respon.lib.vj.
k ¶ Secundùm Rof.titu.quo.s̃.circa medium.

cõtra formam iuris alienatam,an posit ante litem procuratorem constituere.

10 Filiusfamilias nõ potest procuratorem cõstituere, quia exercitiũ suarũ actionũ pertinet ad patrem.

11 Agere potest per se, vel per procuratorẽ pater in rebus filio delatis,quia ipsi acquiritur vsusfructus.

12 Pater habet in rebus filij administrationem, & vsumfructum.

13 Non creditur quis talis,nisi probetur talis.

14 Conditio procuratoris in nullo est deterior, quàm domini,nisi in satisdando.

15 Reus valetudine impeditus,tenetur mittere procuratorem.

RAtione quoque cõstituẽtis opponitur,q̃ cõstituens est monachus, vel canonicus,vel cõuersus,vel alius regularis: quia hi nõ possunt actiones per se mouere vt no.s.in tit.de actore.vers.item excipitur contra actorem.ergo nec alijs cõmittere.arg.cõtra expres sum extra,de rescr.cũ dilecta.vbi regularis agit,& procuratorẽ etiam cõstituit in causa electionis suæ. extra,de elec.cùm inter.& de re iud.cũ I.& A.rñ.j. Sed dic vt ibi secũdùm Papã.& in aut.de san.epi. §.si verò epi.vers.si qñ autẽ.[a] ¶ †Itẽ q̃ est seruus, vel deportatus vel bãnitus in perpetuũ, q̃ pro deportato habet: quia missus exulat & pro mortuo reputatur.ff.e.seruũ quoq̃.de leg.iij.l.j.§.hi,quib⁹. & §.seq.ff.de cap.dimi.l.tutelas.§.si libertate.xxxij.q.iiij.c.vno.ff.de bo.pos.cõtra tab.l.j.§.fi. Instit. quib.mod.ius pat.pote.sol.§.relegati.& in his quę ibi notant.[b] In seruo aũt dic plenius,vt s.§.proxi. vers.item excipitur contra procuratorẽ,q̃ est causa status.¶ †Item masculus,qui veniam ætatis impetrare vult,nõ potest procuratorem cõstituere ad hoc probãdũ.C.qui veniam ætatis impe.l.ij.¶ Itẽ q̃ cõstituens erat excõmunicatus, vel maiores & iurati de vniuersitate,quæ eũ cõstituit,erãt excõmunicati.extra,de procu.c.fi.arg.extra, de testi.licet ex quadã.Dic vt s.proxi.in prin.[c] ¶ Itẽ q̃ impetrauit veniã ætatis,vnde nõ potest agere per procuratorem.C.de his,qui ve.æta.impe.l.ij.¶ Item q̃ cõstitutus est ab abbate sine cõsensu cõuẽtus.extra, de arb.per tuas.quia etiã ipse nõ audiretur sine literis capituli de rato.extra,de trãsac.contingit.& extra, de procu.c.j.& de iudi.causam,quæ.De hoc s.de actore.ver.item etiã obijcitur.& seq.Regularis autem beneagit qñq̃ & cõstituit procuratorẽ: vt s. in prin.huius §.¶ †Porrò vbi est in ecclesia vnicus rector: ille potest cõstituere procuratorẽ,qui iuret de calũnia in causa ecclesiæ: vt not.j.vers.itẽ quod fuit.& v.q.iij.quia epi.& ipse poterit tunc esse testis: [d] vt extra, de testi.insuper.& c.cùm nuncius. ¶ Circa hoc autẽ no.q̃ vbicũq̃ potest prelat⁹ agere & cõueniri in causis ecclesiæ suæ sine suo capitulo.quod dic vt s.de actore.ver.ad præsens.ibi:breuiter tamẽ,&c.ibi potest etiã dare procuratorẽ: vt extra,de procu.petitio.In causis enim pecuniarijs electionẽ habem⁹,an p nos ipsos,an per procuratorẽ eas tractemus.C.de procu.l.fi.ff.eo.l.j. nisi in casibus,qui ibi no.†Nec ob.q̃ tutor & curator possint agere,sed nequeũt procuratorẽ dare, nisi post litẽ cõtestatã:quia prelatus plenius ius habet in rebus ecclesiæ,q̃ illi in rebus pupilli.Nã prelatus illis vtitur & fruitur:vt extra,de vita & hone.cle. cùm ab oĩ.Inde est q̃ põt dare procur.ante litis cõtes.vt j.ver.itẽ quod fuit.Itẽ cõtra,q̃ cõsensus capituli & subscriptio requirat.extra, de procu.c.j.sed ibi illi adhibent vt testes, & nõ vt authoritatẽ præstãtes. Et præterea ibi dicit,q̃ eps faciat procuratorẽ,vel ibi loquit de magnis causis,vt dixi in prelle.vers. breuiter tamẽ.¶ Verũtamẽ si prælatus velit cõstituere vnũ generalẽ & perpetuũ officialẽ, qui oĩa cõmuniter negotia gerat,siue in causis,siue in alijs, hoc debet facere cũ cõsensu sui capituli:cũ hoc inter ardua negotia sit.lxxxix.di.iudicatũ.in quibus cõsensus capituli est requirẽdus.extra,de his quę fi. à prela.sine cõsen.capi.quãto.& c.nouit.Vtrũ autẽ capitulũ sine cõsensu prelati ꝓcuratorẽ cõstituet:

5 no.j.de syndi.ver.itẽ q̃ nõ est cõsti.& seq.¶ †Sed nũquid procura.cõstitutus à prelato,siue rectore ciuitatis tẽporali,vel perpetuò,poterit causam agere mortuo prelato:siue cœperit agere ante mortẽ,siue post? papa no.extra,de foro cõp.dilecti.q̃ sic.[e] Secus tñ in procuratore ad negotia cõstituto. De hoc j.de syndi.vers.quid si aliqua.¶ Vtrũ ecclesiæ vacãti possit cõstitui visitator seu procurator: & vtrũ archiep̃s possit cõstituere procuratorẽ in rebus ep̃alibus, vel ep̃s in rebus capellarũ suarũ: dic plenè secũdũ Papã prout no.extra,ne sede vac.c.j.

6 ¶ †Itẽ q̃ cõstituens erat minor xxv.an.nec tutoris nec curatoris authoritas interuenit.C.eo.nec̃.l.nõ eo minus.C.si aduer.rem iud.cùm & minores.vbi de hoc.ff.de'mino.cũ mãdato.ff.de neg.gest.qui aliena.§.q̃ q̃.nisi qñ abest,quia tũc petit curatorẽ per procuratorẽ: vt ff.qui petãt tutor.l.ij.§.pen.& nisi in casibus,in quibus cẽsetur maior,qui no.extra,de rest.spo.ex parte.& xv.q.iij.certis.Cùm enim possit in his per se agere:ergo & per aliũ:arg.ff.eo.l.j. §.vsus.& ff.fa.er.planè.arg.tñ cõtra in præ.l.nec̃. Ad hoc respõdeo,q̃ tutori & curatori nõ cõpetũt suo nomine actiones populares: & ideo in eis nõ

f cõstituũt procuratorẽ,licet p̃ se agat. Hoc aũt[f] no. q̃ procuratore à minore legitimè cõstitutus debet cauere,q̃ si minor aut heres eius,aut is,ad quẽ res, de qua agitur,pertinebit,fuerit in integrũ restitutus,quãti ea res erit,tantã pecuniã dabit: vt ff.rẽ ra. hab.cùm minor.vers.& ideo ita, &c.Alioquin repelli potest.& iunge hic quod no.j.decõiu.perso. vers.item quod is,pro quo.& seq.¶ Itẽ q̃ est cõstitutus à procuratore.quod dic plenè vt s.§. proxi.

7 ver.item excipit q̃ est cõsti.& seq.¶ †Itẽ q̃ est cõstitutus ab actore ciuitatis,qui nõ potest cõstituere.ff.de procu.nec ciuitate.¶ Itẽ q̃ fuit cõstitutus à tutore vel curatore ante litẽ cõtest.cũ eis:quod fieri nõ põt:quia nõ sunt dñi:sed post sic: quia sunt facti dñi per litis cõtest.C.eo.nec̃.in prin.& in fi. C.de app.si actor.de quo dicã j.de actore ab vni. cõsti.vers.porro.& ver.item actor.in fi.Dñs enim

g cõstituit,nõ ali⁹.ff.e.l.j.rñ.j.Tãc.autẽ no.in li.suo.[g] & Acc.ff.de procu.l.j.rñ.j.& l.nec ciuitatis.& Azo in Summa,eo.tit.in prin.idẽ esse in prælato:vt nõ possit cõstituere procur.in causa ecclesię,nisi prius

8 fit lis cõtesta.cũ eo:†quia prelatus nõ est dñs rerũ ecclesiasticarũ,sed procurator.xij.q.j.c.fi.extra, de dona.c.ij.at procurator nõ põt ante litis cõtest.aliũ h facere,C.de procu.quod quis.nec tutor,vt iã dixi:

h cui cõparat prelatus:vt no.v.q.iij.quia eps.[h] Nec actor ciuitatis: vt s.vers.proxi.Ego dico cõtra,cũ Io.& Gul.Na.& Inn.iij.& est expssum in præ.ca. i

i quia eps.vbi de hoc.[i] extra,eo.petitio.& de iu.cal.

k cùm cãm.ibi:quorũ procu.&c.[k] & in aut.de san. epis.§.si verò eps.versi.si qñ autẽ.& sic cõmuniter k obseruat.Sed vtrũ sit necessarius cõsensus capituli:dixi s.de actore.ad fin.ver.& hęc vera.Nec obst. imò iuuat,q̃ eps dicit procur.rerũ ecclesiæ.nã est procu.habẽs generalẽ negotiorũ administrationẽ, qui põt cõstituere indistincte.ar.ff.de procu.procurator,cui.& l.mutus.rñ.j.man.l.j.§.ij.arg.cõtra, ff. l

l mã.si procuratorẽ.§.j.[l] ¶ †Quid si canonicus ali-

9 cuius ecclesiæ sine cõsensu prælati agit cõtra aliquẽ ad aliquã rem,quã dicit cõtra formã iuris alienatã: vt extra,de rebus ec.ali.vel nõ.si quis præsbytero- m rũ.nũquid poterit ante litẽ cõtestata procuratorẽ cõstituere.Et videt q̃ nõ,secũdùm eos, q̃ dicũt q̃ nec prelat⁹ nec cõiũcta persona añ litis cõte.procu.cõstituere p̃nt,vt prædictũ est.Dic cõtra.nã in hoc succedit in locũ toti⁹ capituli:& capitulũ procuratorẽ facere põt.ff.quod cuiusq̃ vniuer.l.añpe.

m & sic obtinuit.[m] ¶ Quid de executore vltimæ volũtatis:nunqd poterit ante litis cõtest.facere ꝓcu. De hoc j.de instr.edi.§.nũc verò.ver.sed nũquid. ¶ Quid si habẽs plures filios cõstituat procur.p̃ se & p̃ ipsis.Dic vt j.in ti.de syn.¶ Itẽ q̃ cõstituẽs re quisitus de calũ nõ iurauit:cũ fuit cõstitut⁹:vñ nõ valet,secũdũ quosdã.C.de iur.calũ.l.ij.§.finautẽ af fuerit.Tu dic vt ibi no.ff.de ꝓcu. Põponius.§.sed n & is.¶ Itẽ q̃ ab infami cõstitutus.Insti.de excep.

n §.fi. qui§.facit in cõtrariũ potius.[n] ¶ †Itẽ q̃ cõsti-

¶ Hoc aũt. Secundum Vber. de Boti.quo s.ver.exigo. ADDE an cũ iuramẽto minor possit procuratorẽ cõstituere,Bald.cõsil. clxxvij.lib.j.

¶ In lib. suo. Eod. titul. verficul. quis cõstituere. sed contrarium not.in apparatu, vt statim subdam.

ADDE idẽ esse de executoribus testatorum,vt ante litem contestatã possint cõstituere procuratorẽ, vt tenet Pau.de Cast.consi. cxlviij.Et idem est in rectorib⁹ hospitaliũ.vt voluit Bal. in l. orphanotrophos.de episco. & cleri.qa & ipsi.percipiũt fructus hospitalis,qua ratione idem videtur dicere in commendatario ecclesiæ: cũ debeat de bonis ecclesiæ viuere: vt in c. nemo deinceps. de electio.in vj.

¶ Quia episcopus. Multa, in quibus est disparitas, ibi vide in fi. primæ glo.

¶ De hoc. Et ij. q. vj.si quis ergo.in fi. primæ glo.

¶ Procura. &c. Et ibi hoc tenuit Tãc. vt scripsi super fin. ij.glos.seq. & vide simile j.versicu.sed quando.

¶ §. j. Loquitur in procuratore negotiorum,qui non habebat liberam.

¶ Obtinuit. Dicit Alber.Gal.eo.titu. ij.col.quod sic iudicauerunt doctores Bonoñ.& vide qđ not. de testi. cùm olim. in glos. ij. & quod sup ea dixi.

ADDE, q̃ hoc dictum Specu. multum commendat Anto. de But. in c. edoceri.extra,de rescript.

¶ Potius. Vide s.§. proxi.versi.item q̃ est infamis.

a ¶ Autem.Et vt in a cle.eo.titu.religio- 1 sus.Io.And.

b ¶ Ibi not. Vide quod de materia huius verb.& illius §.plenè dicam j.de cess.actio.§.j. super b versicu.illud etiam quæritur. 2

c ¶ In principio. Ibi de procuratore excõmunicato:hic de constituẽte. Et debuit author distinguere inter actorẽ c & reum cõstituentem.placet enim iuri quòd reus excõmunicatus potius litiget per procuratorem q̃ per se. de iudic.intelleximus.

d ¶ Testis. Vide j.de teste.§.j.co.iij.ver. 3 sed nũquid rector. & versic.sequen.& quod ibi dixi. ADDE Oldrad. d consil.clvj.

e ¶ Quod sic. Contrariũ est terminatum per cle. eo.tit. procuratorem. vbi dicitur quod reuocatur per mortem, etiam in his, in qui 4 bus cõtestatus fuerat litem.

ADDE q̃ opin. Ioan.Andr.licet de ipso mentionẽ nõ faciat,tenet Roma. cõsil.cccl.xxiij.vbi tenet q̃ si prælatus constituerit procuratorem ad litigandum sup titulo beneficij, & prælatus renũciet beneficio, quod statim intelligitur reuocatũ mãdatum. & ibi pari- ficat mortem & renunciationem.

a ¶Vbi de hoc.In gl.ñ.cui placet primũ dictũ.sed ꝑ rõnes hic positas Odof. Ia.de Ra.& de Are.Gul.de Suz.Pe.& Dy.tenẽt hoc dictũ,qđ põt etiã añ lit.côt.ꝑ ꝓprietate proc.dare.& placet.Ibi Cy.no.in j.op.& vide qđ no. & dixi s.ver.item ꝙ fuit.ñ.Adde Bart.ibi in d.l.j.& Alex.ibi in apost.

b ¶Secundũ Vber.Et Alber.Gal.e.ti.ñ.col.ver.quęrit an pr̃.de hoc mẽbro nullũ dubiũ cùm agat noĩe ꝓprio.

c ¶Autem.Vltimus versic.est.

d ¶Si quis.Per quẽ §.Accur.hoc tenet in l.quæsitum.ff.de re iudic.

e ¶Ca.ñ. & v.q.iñ.si ęgrotãs. & supiiñ. gl.præ.decr.ñ.dixi rñsionẽ ad l. Papi. secũdũ Inn.& specialitatẽ ĩ causis electionũ: in qb⁹ licet sint arduæ, necesse habet infirm⁹ procura.cõstituere. ibi vide. ¶ Adde vt ꝑ legistas ĩ l. quęsitũ. de re iud.Et an carceratus teneat mittere procuratorẽ,si fuit citat⁹ ad audiẽdũ snĩam, Ang.cõ si.clxv. tenet ꝙ sic.

f ¶§. adeo. Hucusq; verba Alber. Gal. eo.ti. circa mediũ. interseruit tñ ꝙ inualetudo mẽtis:nõ quia furios⁹ est,vel mẽte capt⁹,excusat ab inobedientia & pœna sufficiat dec. cle. de homi. si furiosus.vbi cõcor.in j.&.ñ.gl.Inualetudine autẽ corporis distinguit: vt ĩ l. ff. de vaca. mu. l.ñ. §. corporis debilitas. cui⁹ textũ Canoni sta videat. extra de testib.si qui testiũ. In suffragio dixit Gul. de Suzar.sup l.fin.C. eo. ꝙ nulla esset immunitas infirmitatis,si tenerẽt infirmi ꝓcuratorẽ cõstituere,cũ sanis id sufficiat,vt ibi.

g ¶Priuatũ. Remissio declarat hoc dictũ;quia põt distinguere ĩter iudicem maiorẽ & minorẽ, & solenniter iudicem & priuatum. ADDE,ꝙ tabellionatus officiũ est vile: & creari pñt tabelliones ab episcopo, & à q̃libet ordinario ĩ sua diœcesi secundũ Old. eius consi. lxxv.incip. quæritur quis possit. & ibi dicit Host. ita tenere in c.cùm P.tabellio.& in Summa eo.tit.

h ¶Hoc.Dicas te dubitare de mãdato ꝓpter sigillũ, vel alia.& fuerunt hæc verba Vber.primò.Io.de Deo,post eũ locis,q̃ allegaui sup rub.ibi etiã sic tenebat distinctionẽ Bur.ADDE ꝙ Bal.& Sal.in.l.j.C.eo.dicit Io.And. in c.q̃uis.extra eo.Arch.lxxiñ.di.in nomine dñi.Host.et Io.An.in c.ñ.de tuens est filiusfa.q nõ põt cõstituere ꝓcur. ad agẽdum: cũ exercitiũ suarũ actionũ ad patrẽ ptineat: vt C.de annali excep.l.j.in fi. nisi in certis casibus, vt ff.de procur.filiusfa.rñ.j.in fi.& arg. in his quę no.s.ver.itẽ ꝙ cõstitut⁹ erat minor xxv an.q casus no.s.in ti.de actore.ver.sed filiusfa.Ad defendẽdũ autẽ semp põt,vt ff.eo.l. seruũ quoq;.rñ.j. ¶Itẽ ꝙ cõstituẽs erat re⁹ crimine læsæ maie.C.ad l.Iul.ma. l.fin. ¶Itẽ ꝙ constituẽs re integra obĳt.C.mã.mãdatũ re.ff.eo.inter.ĩ prin.& l.præ.in fi. Insti.eo.§.si adhuc.extra de off.dele.c.j.& c.gratũ.& c.relatum. ¶Itẽ ꝙ cleric⁹ constitut⁹ à laico. extra ne cleri.vel mo.c.j.& ĳ.dic vt s. ꝓxi.ver.itẽ ꝙ est eps,vel facer dos. ¶Itẽ ꝙ dñs nouerit veritatẽ,et ꝓcur.ignorat: & dñs est iustus & legalis,& ꝓcu.est perfid⁹ & in fidelis.ff.eo.l.si actor.C.eo.l.fi. ¶Itẽ ꝙ est cõstitut⁹ ab eo,qui de statu suo litigat,vel furioso, vel mẽte capto,vel prodigo post interdictũ factũ: & generaliter ab eo, qui nõ habet liberã bonorũ administrationẽ.ff.de procu.seruũ. in prin.C. de asser.tol. l.j. ¶Et no.ꝙ ĩ reb⁹ filio delatis pr̃i acquirit vsusfr. vñ pater ꝑ se,vel ꝑ procu.in reb⁹ illis agere põt: vt C.de bo.ma.l.j. ¶†Sed qñ poterit illum cõstituere? Videt ꝙ post litẽ cõtest.tm̃ ad sĩlitudinẽ tutoris & curatoris.C.de ꝓcu.necꝙ.ff.de app. ab executore.§. fi.Nam & qđ in illis dicit,ad alios administratores porrigẽdũ est.ff.de cõtrah.emp. si in emptione.§. fi.ff.de reb dub.qđ si nolit.§.quod ĩ curatore.Arg. tñ cõtra,ꝙ etiã añ litis cõtesta.hoc posit in præ.l.j. de bo. ma. versi.atq; ita oĩa. vbi de hoc[a]. ¶†Nam et pater plus habet in reb⁹ filĳ,cꝙ tutor vel curator in rebus pupilli vel adulti:et quia habet administrationẽ & vsumfructũ,vt prælat⁹. Et quia per l.C.de bo.ma.l.j.quę indistincte loquit:& ideo videt indistincte ĩtelligẽda:quia dicit ꝙ põt cõstituere ꝓcu. nec dicit añ litis cõtest. vel post.ff.de alimẽ.leg.l.j. §.j.& de le.prę.pe.bono.pos.cõtra.l.j.§.j.xix.dist.si Romanorũ.Et quia vsusfructuarius loco dñi habetur.ff.de bon.auct.iud.pos.in venditione bonorũ.& quia nullus est amor,q &c.C.de cur.fur.l.fi.ĩ prin. et quia vsusfr.pars est dominĳ.ff.de vsufr.l.iiĳ.Vñ põt distingui vtrũ pater agat ratione proprietatis: & tunc post litẽ cõtest.tm̃:an ratione vsusfr.& tũc añ & post secundũ Vber[b].Sed in cuius ꝑsona talis ꝓcur.cõcipiet libellos?dic vt j.ĩ tit.de libel.cõcep. §iã nũc.ñ.ver.illud aũt. ¶†Illud quoq; notãdũ est, ꝙ licet cõtineat in aliquo instrõ,vel litera:ego talis eps talis loci:vel ego talis ꝓcurator,vel curator,vel tutor talis,vel syndic⁹ talis vniuersitatis,nõ ideo creditur eps,vel ꝓcurator, vel tutor,vel syndicus,nisi probet: nec valet qđ ꝑ eos agit:vt ff. de reb.eorũ, qui necꝙ.Quidã tñ contra,ꝙ credant tales,eo ꝙ sic in scriptura se vocant.ar.C.de cõtrahẽ.sti. optimã. §.cũ itaq;.ibi.& eam esse scripto dño,&c.sed ideo ibi literę credit:quia erat cõtra eũ,q eã fecerat.sec⁹ esset si pro se:vt arg.ff.de interro. act.de ætate.§.j. Itẽ pro eis facit,quia nõ fit præiudiciũ libero homini,qui sic scripsit.C. de lib. causa. liberos. Sed bene fit præiudicium, vt dicatur esse in possessione seruitutis,secundũ Vber.Item pro eis facit.nam scriptura facit fidẽ, etiam in eo negotio, super quo principaliter nõ est facta:vt probat & not.secũdũ papã,extra de cẽsi.cũ olim.ad fin.De hoc j.de proba.§.fin.versi.sed pone.& de edit.instru.§. edicto. ver.sed nunquid.& secundũ papã de offi.deleg.cũ in iure.Itẽ breuiter põt constituere ꝓcura.paterfa. liber homo maior xxv.an. compos mẽtis dñs rei, vel causæ,& generaliꝝ quicunq;,qui nõ prohibetur.

14 ff.eo.mutus.rñ.j. ¶†Hoc autem[c] certũ est,ꝙ in nullo est deterior cõditio
c procuratoris,cꝙ domini, nisi in satisdando.ff.eo.sed & hæ.§.fi.& l.ius in operis.& l.minor.§.quoniã.De satisdatione autẽ dicã j.in ti.de satis. ¶Generaliter autẽ opponitur cõtra procuratorẽ ꝙ est cõstitutus ab eo,qui cõstituere nõ potest:potest autẽ quilibet cõstituere,nisi prohibeatur:vt ff.e. mutus.§.j.prohibent autẽ pręmissi. ¶Sed nũquid reus valetudine impeditus tenet mittere ꝓcuratorẽ? Vr̃ ꝙ sic,ff.de mino.Papin.ff.ex q.cau.ma io.sed & si ꝑ ptorẽ.§.j.Sed illud in actore.Ar.cõtra,ꝙ nõ tenet.ff.si quis
d cau.l.ñ.§.si qs. [d]De hoc no.extra,e.c.ñ. [c] & ff.de diuer.& tẽ.pr̃s.l.j.Vel dic
e ꝙ si lõgũ spatiũ intercessurũ sit,vel dilatio dãnũ sit illatura, tũc coget.ar. ff.de hęre.instĳ.si qs instituat.in fi.& ff.ex qb.cau.in pos.ea.l.Fulcinius.§.
f adeo. [f]De hoc in Summa dñi mei,eo.titu.§.& in qua re.vers.sed nũquid.

SVMMARIVM.

1 ☞Tabellio non fit,nisi à principe,vel à se commisso,vel comite vel marchione iurisdictionem habente.
2 Literis priuatæ personæ nõ est credẽdum in facto alieno,nisi probentur,
3 Calumniæ sacramentum exigendum est ab eo,qui sine instrumento & literis dicit se procuratorem.
4 Procuratorium,in quo dicitur,promitto me ratum habiturum, quicquid per te fuerit legitimè procuratum:non valet.
5 Procurator datus ad litẽ contestandã,an poterit litem vlterius prosequi.
6 Procurator cõstitut⁹ ad proponẽdũ exceptionẽ tãtũ, nõ põt procedere.
7 Clausula illa,& ad omnia,quæ facienda occurrent : requiritur in assignatione termini ad testes producendos.
8 Procurator ex parte actoris ad vnum solum capitulum constitutus,an teneatur satisdare de defendendo.
9 Procuratorium generale,in quo tãtùm non exprimitur tempus præsens, vel futurum,an extendi possit ad futura.
10 Obligatio generalis comprehendit bona tam præsentia,quàm futura.
11 Indefinita locutio æquipollet vniuersali.
Vbi in procuratione est verbũ ambiguũ,debet cõstituẽs illud interꝑtari.
12 Constitutus super fundo,molendino,domo, & alĳs rebus,nunquid sit procurator super contentis in eis.
13 Clausula illa,nolo quòd valeat vltra annum.& in mandato generali, vel aliàs sufficienti appositum,quid operetur.
14 Procedendo per speciale mandatum,videtur generali renunciare.
15 Mandatum sub proprio sigillo factũ, debet datam,diem,consulem,&c. continere,aliàs est inualidum.
16 Duo vel plures simul simpliciter ad vnam causam constituti,an vnus sine altero agere,vel defendere possit.
17 Vbi sint plures consules,an vnus eorum agere possit.
18 Fieri potest per pactum,quod potest per legem.
19 Constituens plures procuratores,& dicens quòd vnus sine altero nil pos sit,an sit obseruandum.
20 Nomen constituentis & constituti,& contra quem,& in qua causa debet in mandato procuratorio contineri.
21 Exceptio procuratoria,& dilatoria duobus modis dicitur.
22 Pars semel procuratorem approbans,an amodo poterit eum recusare.
23 Procurator comparens ad iudicium firmandum die ad iurandum de calumnia assignata,quo pacto possit iurare.
Falsus procurator dicitur,qui fines mandati excedit.
24 Procurato.originale in iudicio exhibitũ,qũo possit reddi parti ꝓducẽti.

RAtione aũt formæ cõstitutionis opponit cõtra ꝓcu. qa nõ cõtinet ibi ad qd est cõstitutus,puta ad agẽdũ,vel ad defendẽdũ.extra,e.accedẽs.& c.cõstitutis.de appel.Nicolao. ¶Verũtñ in causa electiõis is,q habet tm̃ mãdatũ ad excipiẽdũ cõtra electionẽ,pr̃litẽ cõtestari,& oĩa facere, vt qdã dñt: & q̃re hic,vt dixi s.§.j.ver.itẽ excipit,ꝙ licet habeat. ¶Itẽ ꝙ lr̃æ ꝓcuratiõis parti vel iudici nõ dirigunt:qđ fieri debet : vt in q̃.l.si ꝓcuratorẽ.& ff.rẽ ra.ha.ne satisdatio. ¶Itẽ ꝙ nõ sunt factæ ꝑ manũ publicã, vel ꝙ tabellio fuit ignot⁹,vel seru⁹,vel vilis,vel deportat⁹.his obiectis vacillat fi-
1 des instrumẽti. ¶†Nõ emm̃ fit tabellio,nisi à principe,vel ab eo,cui ipse cõmiserit: vel à comite,vel à marchione iurisdictionẽ habẽte.hoc probat in aut.de test.§.si verò ignoti.ff.de edẽ.si qs ex argẽtarĳs.§.cogit.C.lib.x.de tab.gñali.& ꝑ totũ.ff.de pub.q̃cũq;.in fi.q test.fa.pñt.l.iñ.ff.qđ vi aut clã. ꝓhibere.in fi.j.rñ.in aut.colla.iiñ.de tab.& de instr̃o.caut.& si.colla.v.& j.de edi.instru.§.restat.vers.sed qd si.Itẽ ꝙ nõ sunt sigillo authẽtico sigillatæ,sed ignoto,vel falso,vel nõ habẽte characteres, vel habẽte,sed illegibiles.C.de epis.& cle.si qua.in fi.C.de mã.principũ.l.vnica.extra,de ꝓba. post cessionẽ.extra,de cle.pereg.c.j.xj.q.iĳ.curẽt.extra,de fide instr.inter-
2 dilectos.ff.đ te.ad testiũ.§.signũ.cxvĳ.di.victor.& c.nobilissimis. ¶†Priuatæ verò ꝑsonæ literis nõ videt credẽdũ in facto alieno, nisi ꝓbẽtur.C. de ꝓba.instr̃a.& l.seq.ff.de le.ñ.l.fi.in prin.extra, de fide instr.si scripturã:qa dicto vni⁹ nõ credit.extra, de testa.licet.el j.xxxiĳ.q.ĳ.admonere. Nec testimonĳs.extra, de coha.cle.tua.ar.cõtra.ff.de ꝓcu.l.si ꝓcuratorẽ. Sed illud in ꝓprio facto.& ff.rẽ ra.ha.ne satisdatio.Sed distingue inter iu-
g dicẽ authẽticũ & priuatũ[g].C.de app.eos.de hoc vide j.in ti.de ꝓb.§. videdũ.vers.x.in his tñ casibus,& in his,qui sunt s.ver.proxi.admitti põt, si offerat cautionem de rato,si dicas te dubitare de mandato. j.de satisda.
h §.viso. Vnde caue, ne hoc dicas [h]in sigillo, vel alĳs.C.de procurato.l.j.

extra,eo.

ſol.tenere q̄ ſolū ſigillū nō ſufficiat ad probādū mādatū plenè: ſed bene ſufficit cū cautione rati: p̄ tex.in d.c.ñ.vbi æq̄ paratꝰ traditio ſcripturarū,& traditio ſigilli. Ergo ſicut traditio ſcripturarū ſufficit cū cautiōe rati: ita & eodē mō traditio ſigilli. Et q̄ ſufficiat traditio ſcripturarū cū cautiōe rati, tenuit Pau.de Ca.in d.l.j.Ro.cōſi.ccccxvj.& q̄n deferēti ſigillū dñi ſit credēdū, vide d.Alex. in c.ſignificauit.extra,de appel.

a ¶ Teſtes. Videꝰ author p̄ſupponere & Vber.pri.& Io. de Deo,quorū fuerūt hęc verba,vt p̄ ximè dixi.& Azo a in Summa huiꝰ tit. vltra medium,ver. eſt aliud.& vide in frà de ſatiſ.§.viſo. in prin.q̄d curatoriū poſſit p̄bari p teſtes,q̄ cōſuetudo iudiciorū nō recipit, & maximè ex parte actoris p̄uocātis. Ex parte autē rei ad excuſandum ipſiꝰ cōtumaciā & impediēdā miſſionē,vel excōicationē cōtra dñm,ſatis cōgruum eſſet talē 4 probationē admitti,ſi talia erāt in fieri,& ſolū ad illū finē,nō proſecutionē litis:& maximè ſi dicāt inſtrm ſtatim portādū: q̄a feſtinè p̄uenerūt. Aliàs aūt via parata eſt c ſet reo fugiēti prōtelādi litē, ordinādo q̄ aliquis dicēs ſe procuratorē ſuū petat dilationē ad producēdos teſtes ſuper mādato,& illos producāt,quos fortè & reprobari cōtinget: & habebit fortè lōgiorem tractū articulꝰ iſte, q̄ principale. Ad materiā facit quod no.ĭ.de p̄ba.§. vi- d dēdū.verſ.ſed nūquid delegat.Cyn. ſup l.j C.e.ti.in vj. q.refert Pe.de Bel. p̄ hoc tenere,q̄ pro 5 curatoriū nō probeꝰ p̄ teſtes,ſed p̄ inſtrm: cuiꝰ probatio eſt probata. Inſti.de ſatiſ.§.ſinautē. Probatio aūt teſtiū nō eſt probata: quia improbanꝰ. Nihil nō cōcludit hoc: cū ex p̄ſona & dictis reprobeꝰ vtrūq; Inducit ēt quādā rōnē prolixā ſumptā ex l.ĭ.ff.ex q̄b.cau.in poſ.ea.§.defendi.q̄ ēt mihi nō cōcludit, vbi depoſitiones teſtiū eſſent ī actis. ¶ Vnde dabat cautelā Gul.An.ſub hoc tī.in j.q.q̄ iudex ĩterloquaꝰ p̄bationē hāc p teſtes fieri poſſe: & redigaꝰ ī actis.& ſic valebit p̄batio ex decreti pronūciatione & actorū recitatiōe. C.ſi mr̄ indēni. p̄mi.l.vltima. Dicebat ēt diſtingui poſſe,an fiat p̄curator ī ciuitate,aut in rure: vt primo caſu reqraꝰ inſtrm,vel lr̄a,ſcđo ſufficiāt teſtes. Sic alibi diſtinguiꝰ C.ſi cer.pe.auꝰ.ſed nouo.de fide inſtr.auꝰ. at ſi cōtractꝰ.& de teſt.l.fi.Iac.autē de Ra.admittebat probationē mādati p teſtes in iudicio paratos,& oī exceptione maiores: aliàs ſi parati nō ſunt,vel exhibenꝰ facilè repellēdi: tūc vt alterationē tollat, & ne iudiciū p̄teleꝰ,talē p̄bationē nō admittit.arg.Inſti.de exceſ.§.fi.Fateor durū eſſe detrahere p̄bationi teſtiū,ne æquenꝰ inſtrō cōtrà tex.vtriuſq; iuris: ſed ecōtra. Fateri ergo oportet aliq̄ meliꝰ p̄bari p inſtrā: vt no.de p̄ba.tertio. Itē eſſe certos caſus,q̄bꝰ ſcriptura reqriꝰ: de q̄bꝰ ĭ.de inſtrō.edi.§.reſtat.& de cēſi.Romana.li.vj.nec iniq; iſtud illis adiūgereꝰ.qs em̄ teſtis bñ memorabiꝰ,qs,quē,ad q̄d,corā q̄ p̄cu.cōſtituit,& cū qua p̄ ā .e,& cū qua extra,e.c.j.de off.dele.corā.vbi verò ĩſtrō vel lr̄is ēt in modū exceptiōis falſita s opponiꝰ: tūc nō admittere eū cū cautiōe de rato, niſi p̄bet verū eē ĩſtrm, vel filiū.C.ad l.Cor.de fal.l.fi.& l.ſi qs.in fi.C.de fi de inſtr.plures apochis.C.de p̄ba.iubemꝰ.licet cōtra vtētē inſtrō alibi diſtinguaꝰ: vt ff.de acq.hęr.cū falſum. ¶ †Porrò vbi qs ſine ĩſtrō & lr̄is dicit ſe p̄curatorē.& hoc vult p̄bare p teſtes, [a] exigere debet priꝰ calūniæ ſacrm̄.C.de iur.calū.l.j.extra,de elec.cū dilecti.ver.nos vero.& p̄ſtabit illud dñs,nō ipſe,ſecū dū quoſdā: vt p̄no.e.ti.l.ñ.& p̄baꝰ in auꝰ. principales. ¶ Alĩ dicūt,q̄ ipſe,q̄ ſe dicit p̄curatorem illud p̄ſtabit: qa hoc negotiū extraordinariū eſt: & in hac cā ipſe principalis eſt.ff.de dā.infec.q̄ bona.§.ſi aliena.arg.extra,de iur.cal.in ptractādis. Hoc aūt certū eſt,q̄ p ſigillū ad cauſas deputatū,nō pōt p̄curator cōſtitui: vt extra,de app.ſignificāuit.ſecꝰ ſi eſſet ſigillū alteriꝰ,& notū: vt C.de teſt.ſi vnꝰ.p̄ſertim ſi ſigillās aliud nō habeat: vt j.de cita.§.iam de citatione.verſi.literis igiꝰ.Secūdū vſum cācellariæ Romanæ curiæ,nō valet procuratoriū ibi factū ad impetrādū & cōtradicēdū,niſi fiat ſub ſigillo audi toris cōtradictarū. Et licet multi p̄ſumāt hoc inductū p̄pter quęſtū,tn̄ vtiliter eſt inductū,ad multas fraudes excludēdas. ¶ †Itē excipiꝰ q̄ in procuratorio dicꝰ,promitto me ratū habiturū, q̄cq̄d p te fuerit legitimè procuratū: q̄d nō valet. Nā ſemp diceret,Nō eſt hoc legitimè factū. Debet ergo ſimpliciter dicere,Quicq̄d per te fuerit p̄curatū. ff.de procu.ſi p̄curatorē.ñ.q.v.q̄ de cauſa.in fi.extra,de cōſtit.vti.vel inuti.cū dilecta.prope fi.& de dolo,& cōtu.c.fi.ſecūdū Io.& Ber. [b] ¶ Alĩ cōtra.nā ſemp intelligiꝰ q̄ legitimè procedat.arg.xxj.q.j.relatio. vbi de hoc. [c] & cōditiones, q̄ ipſo iure intelliguntꝰ, nō dicāt cōtractū,ſi exprimantꝰ.ff.de cōd.& de.cōditiones.extra,de elec.ſignificaſti.extra, de p̄ſum. c.fi.Priꝰ dictū veriꝰ credo, q̄ licet p̄cur.in aliquo exceſſiſſet,nō ob hoc ſnīa reſcindiꝰ: imò dño p̄iudicabit: ſed ipſe habebit recurſum cōtra p̄cu.C.de p̄cu.ſi p̄curator.extra, de cauſa poſ.& p̄prie.cū olim.extra,vt litenō cōte.c.j.in fi.Sed ſi dictū ſit, q̄cq̄d legitimè,&c.tūc poſſet cauillari,vt dixi. Dñs tn̄ Cle.papa quartus lumē iuris,viſus eſt in ſnīam ſecūdā declinare. ¶ Itē q̄ in literis procuratorīs rei dñs nō expoſuit ſatiſdationē, p̄ quā ipſe dñs ſub hypotheca rerū ſuarū,fideiuſſor ſui p̄curatoris exiſtat iudicatū ſolui. Inſti.de ſatiſ.§.ſi verò aliqs.ēt ſi apud acta cōſtituaꝰ: vt C.eo.l.vnica.in fi.& C.de cōſor.eiuſ.li.l.ñ. [d] ¶ Itē q̄ ipſe fuit gñaliter cōſtitutus,alter ſpāliter.ff.eo.l.j.ñ.& iĩ.extra,eo.c.j.de reſcri.c.j. Verūtn̄ niſi ſpāle ſequaꝰ,gñale valet,& ſufficit ad lites: vt ff.pro ſocio.l.actione.§. renūciare. ff.de iniu.ſed ſi vniꝰ.§.procur.niſi in caſibꝰ,q̄ no.ſ. §.j.verſ.itē opponiꝰ,q̄ licet. ¶ †Quid ſi dedi procuratorē ad litē cōteſtādā: nūq̄d ille poterit litē vlteriꝰ proſequi? Vr̄ q̄ ſic.ar.C.de procurationibus. ſi.eo.l.qui procu.Nā p litis cōteſt.factus eſt dñs,& dño inuito procedet: vt eo.ti.poſt litē.& eſt ſimile ff.de lib.& poſth.ſi ita.§.regula.cōtra C.eo.ſi procura.& l.maritꝰ.ibi: id ſolū,& c.ff.eo.l.j.§.j. [e] Tu dic q̄ ſi dedi ad litē cōteſtādā tātū: tūc nō pōt vltra p̄cedere. Si verò dedi ſimpl̄r ad litē cōteſt.tūc pōt. [f] 6 †Quid ſi ſic cōſtitutꝰ eſt ad proponēdū exceptionē tm̄? Vr̄ nō valere.ff.eo.oēs.& l.fi.extra,de app. Nicolao.& extra,de dolo & cō.venerabili.q̄d verū eſt,q̄ cōſtituens fuit citatus, vt rn̄deret p ſe vel p̄ſufficiētē rn̄ſalē: alioqn cōtra.C.eo.ſi ad vnā. De hoc ſ.§.j.ver.q̄d ſi cōſtitutus. Et breuiter no.q̄ iuſte cōſtituiꝰ p̄curator in iudicĩs ante litis cōteſt.ad proponēdā cām abſentiæ & probādā: vt extra,de p̄cu.q̄relā.& no.ſcđm papā extra,de accu.veniēs. Itē ēt ad agēdū & defendēdū,& ad teſtes producēdū,& ad appellādū,& ad alia hmōi,q̄ poſt litē cōteſt.occurrūt. Sed ſi ante libelli receptionē cōſtituiꝰ p̄cur.ad p̄ponēdas cās recuſationis, vel dilatorias, vel declinatorias fori, vel ad aliud hmōi: nō eſt idoneꝰ p̄cura.q̄a ſemp in princ.eſt libellꝰ mittēdꝰ, vel offerēdꝰ reo: vt iĩ.q.iĩ.c.induciæ.§.ſpatiū.ver.offeraꝰ.at p tale mādatū nō habet talis p̄cu.ptātē recipiēdi libellū, nec recuſandi, nec excipiēdi. ¶ Alĩ dicūt q̄ p̄cu.cōſtitutꝰ ad excipiēdū tm̄ bñ eſt admittēdꝰ: & excipere pōt, etiā ſi nō habeat mādatū ad defendēdū, vel libellū recipiēdū. q̄d dic vt not. g ſcđm papā extra,de p̄c.cōſtitutis. [g] ¶ †Illud ergo 7 no.q̄ qñ aſſignaꝰ terminꝰ ad teſtes p̄ducēdos, vel aliud hmōi, ſemp debet adĵci cl̄a illa, & ad oĩa alia q̄ faciēda occurrēt. aliàs ſufficeret dño cōſtituere p̄curatorē ad p̄ducēdū teſtes. & taliter cōſtitutꝰ nō teneꝰ, niſi ad hoc, & alia circa hoc neceſſaria. Et ſi ex aliqua cā teſtiū p̄ductio omittaꝰ, nō procedeꝰ ad alia cū ipſo: cū nō ſit ad alia p̄cu. Verū tn̄ p̄cu. quātūcunq; diſtincte ad certū articulū datus, pōt quo ad alia, q̄ ſequunꝰ in iudicio faciēda recipere terminū, ne circunducaꝰ edictū. xj.q.iĩ.certā. ſecū- 8 dū papā. ¶ †Sed illud queriꝰ vtrū procur.ex parte actoris ad vnū ſolū capitulū cōſtitutus teneatur ſa h tiſdare de defendēdo. [h] Et videꝰ q̄ ſic: nec aliter admitteꝰ. arg.ff.de admi.tut.ſi duo.ff.de acqui.hęre.ſi i ſeruus eius,q.arg.cōtra,ff.eo.mutus.§.pœna [i].& l. ſeruū.§.pe.& fi.& hoc videꝰ Vber.ſentire. ¶ Item q̄ licet ſit gñaliter ad oēs cauſas cōſtitutus, tn̄ tātū ciuiles reſpicit,& nō criminales, vt dictū eſt ſ.§.j. 9 verſi.ſed nūquid media. ¶ †Sed quid ſi procurato- b riū eſt gñale ad oēs cauſas, nec poniꝰ ibi aliquod verbū, p̄ quod innuaꝰ loqui de p̄ntibꝰ vel futuris, c q̄ in eo cōtineꝰ ſic: cōſtituo te p̄curē meū in oībꝰ cauſis meis cōtra quaſcūq; p̄ſonas,&c. nunq̄d pōt extēdi ad futura? Nō videꝰ.ar.ff.mā.diligēter.extra, limitatione:& cū qua relęuatione: & ſi gñalē cl̄am p̄cedebat aliud ſpāle, & his ſiſtia, q̄ facilè in inſtrō clareſcūt. Placet ergo cōſuetudo iudiciorū, q̄ talē p̄bationē nō recipit, vt priꝰ dixi. Pro q̄ facit cle.e.ti.c.j.in prin.& ĩ fi. q̄d tn cōmēdo q̄ ad lites p̄ſequēdas. ſi em̄ de p̄terito tractaret, an talis ſufficeret p̄cur. rōnes p̄dictæ nō vrgēt: & meritò p̄batio admitteꝰ, ſiue q̄o ſit inter p̄cu.& dñm: ſiue inter alterū eorū & tertiū: ſiue inter duos tertios. Adde q̄ opi. Io.And. reprobat panor.in c.j.extra, e. ſequutus opi.glo.ibi q̄d per teſtes p̄beꝰ p̄curator. Idē tenēt Bart. Imo.& Alex.in l.j. C.eo. Ang.clariſsimè ſequiꝰ opi. Bar. cōſ.ccxcj.inci. viſis oĩbus. Itē mādatū p̄baꝰ ex eo, q̄ notarius actorū exhibet ſcripturā hoc modo, ſ. hęc eſt copia mādati Titĩ: licet aſr nō appareat ex originali de mādato: vt voluit Pe. de Anc.cōſi.xl.inci. prima facie p̄nūciatio autē iudicis ſola ſup legitimatione p̄curatoris, nō ſufficeret, vt dixi. p̄baꝰ etiā mādatū p̄ ſcripturā priuatā, vt no.ĩ j.nota. eps Alex.in c.ſignificauit.extra,de ap. Itē mādatū ad ſolutionē recipiēdā per teſtes probari non pōt: quia ſoluētes debēt habere plenā ſecuritatē p̄ ſcripturā ſolēnē. l.plures apochis. C. de fide inſtr. q̄ fieri nō pōt, ex quo mādatū nō eſt in ſcriptis l.ſicut ĩſtrā.C.de libe.cā.& hic ſcđm Bal.in l.ſi falſus.in xiĩ.col.C.de fal.

¶ Bar.In c.relatio. q̄d ſtatim allegaꝰ.

¶ De hoc. Et vide quod dixi de dila- c.vlti.ſup gl.& ita. ADDE Ludoui. Ro.conſi.lx.

d ¶ L.ñ.de hoc ĭ.de ſatiſ.ver.expedito.poſt prin.& ĭ.§. p̄x.ver.ſi verò reꝰ.

e ¶ §.j. Vſq; huc fuit Alber.Gal.eo.tit.ver.ſed quid ſi dedi, continuatur ſequens.verſi.vſque ad remiſ.

f ¶ Poteſt.Secūdùm Inn.& vide quod ſcripſi eo.tit.petitio.in gl.per hoc & quod no.eo.ti.c.j.§.j.in iĩ.gl.& quod ſuper ea dixi, lib.vj. ADDE quòd dictum Spe.ſequitur Pau.de Ca.conſi.cccxxxv.incipiēte, viſis & ponderatis.

g ¶ Cōſtitutis. Ibi poſt eū & Hoſt.plenè ſcripſi in gl.dicūt Inn.& Hoſt.& ibi ſequētē ver.pleniꝰ inueniesibi etiā ſatis de procuratore cōſtituo ad ea, quæ certa die occurrunt agenda. ¶ Sed vltra ea fuit hic diſputatū, ſi iudex impeditus prorogauit tūc agēda ad aliam diē: an illud procuratoriū ſufficiat ad diē prorogatā. Et terminatū fuit q̄ nō, ex quo ad diē determinatū fuerat cōſtitutꝰ. Facit de of.dele.cū olim.j.de app.ſignificauit.de preb.cui de non.lib.vj.C.de procu.maritus.ff.de arb.non diſtinguemus.§.fi.ff. iudi.ſolui.cùm apud.& conſtituens hoc euenire ſolere & poſſe debuit cogitare.ĩ.q.vj.anteriorum.§.ad hoc. Facit de homi.is qui.lib.vj.

h ¶ Defendendo. Vide quod dixi ſ.§.j.ſuper verſi.item excipitur, q̄ licet.

i ¶ §. Pœna. Ibi no.q̄ procuratori dato ad agēdū vr̄ mādatū q̄ defendat. Facit ergo dubiū q̄a ex quo ad vnū ſolū capitulū datus eſt, ēt defendēdo

aliũ tractare nõ põt. ADDE qđ gl.in l.mut⁹.§.pœna.tenet q datus ad agẽdum tãtùm põt defendere:& hoc sequit Abb.in c.accedẽs.extra,eod.

a ¶C.nonnulli.Et.ff.de aur.& arg.leg.si ita.ibi dicitur quòd demonstrando meum,præsens,non futurum tempus ostendit.

b ¶Quẽ nõdũ.Ad idẽ ff.de admi.tu.l.quoties.§.vlti.de lib.& posth.l.placet.& l.seq.de penu leg.l.ei quoq;.

c ¶Obtinuit.Gul.de Suza.tenet cõtra.su per l.iĵ.ff.eo.Alle. ff.de arb.l.de his.ff. de dã.ifec.l.dãni.in §.si is.ff.de leg.iĵ.l. vxori.§. vxori. & facit ſ.§.j. versi.itẽ excipit,q licet.Itẽ Dyn.ſub l.iĵ.ff. de tut.in fi.p illã legẽ dicit q ad futuras cõnexas p̃ntib⁹,sine qbus p̃ntes nõ possunt commodè terminari,bñ extẽdit:vt l.iĵ.ff.eo.ti. de tute.& ff.de pc. si defunct⁹. & l.ad rẽ mobilẽ.& l.a dle legatũ.& ff.de pecu.leg.l.ij.& de pecu.leg.l. nã quod. in principio. Sed dari nõ vr̃ ad futuras pendẽtibus nõ cõnexas:vt in præ. l.dãni.& de auro & ar.leg.l.de his reb⁹. Et hoc placet.& facit de prębẽ.qa sæpe.lib.vj.& eo.ti.si iusta. in cle. Adde

f q idẽ quod Dy.tenet Old.consi.cccviĵ.incipiente,vos

g reuerende pater.

d ¶Labeo.Soluit.e. ti. petitio.in glo.fi.

e ¶Secũdũ P.Huius cõtrariũ videt tenere Guli.Na.in sua q.viĵ.sub hoc ti.in qua quærit de illo, q habet causas cũ Titio,quarũ altera grauis erat,altera leuis:& dixit sic,talẽ procuratorẽ cõstituo ĩ causa,quã habeo cũ Titio. q̃rebat an procurator esse posset in vtraq; q posit,inducit ff.de test.tu.si qs ita.§.j.vbi dãs tutorẽ filio,si plures habeat,oĩb⁹ dedisse vr̃.& v.cõcordãtias ibi vide in iĵ.gl.ff.de re.du.vtrũ.vbi instituto posthumo,plures,si nascant,instituti dicunt.ff.de tut.l.iĵ.§.vlti.vbi simpliciter dat⁹ curator pupillo,in oẽm ei⁹ rẽ dat⁹ vr̃.de appel.scio quęsitũ.ĩ prin.vbi appellatio cõprehẽdit aliqbus exp̃ssis etiã nõ exp̃ssos.de assig.lib.l.j.§.j.vbi singulare verbũ senat⁹,cõprehẽdit etiã plurale.Nec mirũ:qa plurale trahit ad singulare.ff.de neg.gest.l.iĵ.§.negotia.vbi qđ de negotijs dictũ est, de vno negotio intelligit.de cõdi.& demõ.fal.§.vl.Nũc vide in suffragio de ꝓba. licet.sup gl.sic videt de cõdi.insti.l.ĵ. §.vlt.& hãc vide de rescr.olim.sup vlti.gl.Facit etiã in aut.vt lic.ma.& auie.§.ad hoc.In cõtrariũ,Insti.de exhere.li.§.sed nec noĩatim.de lib.& posth.l.ĵ.in fi.& l.cũ qdã.ff.de re.iur. qđ qs.Ipse tenuit qđ grauiorẽ poterit p ꝓcuratorẽ,p l.j.ĵ.iĵ.iiĵ.& v.ff.de fol.vbi dicit q debitor ex pluribus causis simpliciter certã summã soluẽdo creditori in duriorẽ cãm soluisse vr̃.Ne igit ĩ duriori dñs remaneat ĩdefensus,illi⁹ dicet esse ꝓcu.C.e.ti.exigẽdi.ĩ fi.& ff.de re.du.l.q̃ties. ff.de iudi. si qs.Leuẽ aũt dicit p eũ ꝓcurari nõ posse.C.de tẽp.ap.l.ĵ.ĩ prin.cũ litiũ & dilationũ materia sit amputãda,vt ibi:& lites sint odiosæ,q̃ et in crimi nib⁹ cãm dare solẽt.C.de iud.ꝓperãdũ.in prin.ideo restringẽdæ.ff.de lib. & posth.cũ qdã.in fi.& satis est cõstituẽti q sibi in paucis amici laborib⁹ cõsulitur.C.de neg.gest.tutori.& iura prius inducta de materia fauorabili, loquunt sicut in datiõe tutorũ,& similiũ:vt sic fauor & odiũ soluãt cõtra-

de rescri.cũ dilecta.& c.fi.& c.nõnulli.[a] ¶†Nã in

10 obligatiõe gñali tã p̃ntia,q̃ futura bona cõprehẽdunt.C.q̃ res pig.ob.pos.l.fi.ff.đ pig.& q̃ nõdũ.[b]

b Dic q cũ possit cõstitui ad p̃ntes & ad futuras:vt s.§.j.in fi.q̃ rõne põt extẽdi ad p̃ntes & ad futuras. Nã & dicẽdo oẽ argẽtũ,itelligit nõ solũ de eo,qđ in p̃nti habeo,sed de futuro:vt ff.de au.& ar.leg.filiã.& dicẽdo lumẽ,de q̃libet lumine intelligit ff.de

11 ser.vrb.p̃.l.seruit⁹.†qa indefinita locutio æq pollet vniuersali:vt xix.di.c.j.& extra,đ priui.qa circa & sic obtinuit.[c] ¶Vbi aũt in ꝓcuratiõe aliqđ verbũ est ambiguũ:debet cõstituẽs illđ ĩterp̃tari.C.đ legi. & cõsti.l.fi.C.de sacros.ecc.oĩ nouatiõe.ff.de p̃to. stip.l.ĩ p̃torũs stipulatiõib⁹.ff.de ver.ob.in cõuẽtiõalib⁹.extra,de sen.ex.ĩter alia.extra,de spõsalibus.ad audiẽtiã.ar.tñ q cõtra cõstituẽtẽ sit ĩterp̃tatio faciẽda.ff.de pac.l.veterib⁹.ff.de cõtrah.emp.l.

d Labeo.[d] ¶†Quid si sit cõstitut⁹ sup fundo,molẽdi

12 no,domo,& reb⁹ alijs:nũqd est ꝓcura.sup cõtẽtis sub clausula illa? Rñdeo,sic:sicut dicim⁹ in iudice. extra,de rescr.pastoralis.ar.cõtra.extra, de of.đle. cũ olim. sed ibi in ꝓcuratorio nõ erat cla gñalis. Hinc est q si sit simpl̃r cõstitut⁹ sic:Cõstituo te ĩ cã,q̃ vertit ĩter me,& T.& in rescripto cõtinet q ego iiurior te sup hoc & reb⁹ alijs,itelligit sup oĩb⁹

e exp̃ssum cõstitut⁹ secũdũ P.[e] ¶†Quid si mãdatũ

13 sit al̃s sufficiẽs,ĩ fi.tñ dr̃,nolo q valeat vltra annũ: & si aliqd p eũ fieret:nolo illud valere:nũqd ẽ admittẽdũ.Nõ vr̃.ar.ff.ex qb.cau.ma.itẽ ait.§.pe.vr̃ eñ fraudẽ fieri,vbi principalis distat,vt post annũ possit nouas ĩducias obtinere:cui obuiãdũ est.extra,de rescr.sedes.cũ suis cõcor.Dic admittẽdũ fore:qa ꝓcu.ad tp̃s põt cõstitui:vt j.de syn.ver.ẽt q̃rit,ecce syndic⁹.& sic obtinuit:[f] nisi eñ post annũ

f sufficiẽs ꝓcur.appeat,vbi lis est cõtestata,maximè ꝓcedet cõtra dñm tãq̃ cõtra cõtumacẽ.ar.C.đ iu. ꝓperãdũ.[g] ¶†Itẽ pone,Titi⁹ exhibet duo mãdata eiusdẽ date,vnũ spãle ad cãm,q̃ agit:aliud gñale:

14 ex vi spãlis substituit Titi⁹ aliũ sibi:demũ substitutus añ litis cõtest.recedit.Titi⁹ verò ex vi spãlis mãdati nõ põt resumere:cũ nõ cõtineat ĩ eo,q possit cãm resumere,vel substitutũ reuocare:q̃rit an Titi⁹ possit ex vi gñalis mãdati cãm resumere.Dic q nõ Nã ꝓcedẽdo p spãle,renũciasse vr̃ gñali.Et p̃terea gñali detrahebat q̃ ad cãm illã p spãle mãdatũ.extra,de rescr.c.j.& de ꝓcur.nõ iiuste.ff.e.plurib⁹.& l.si qs cũ ꝓc.ĩ fi.Et sic nec p spãle nec p gñale cãm poterit sumere.Et sic sentiebat dñs Cle.papa quartus,& oẽs palatĩ auditores:& sic obtinuit. ¶†Sed qd si in mãdato sub ꝓprio sigillo facto, qđ põt fieri:vt j.§.ꝓxi.ver.si aũt.nõ cõtinet data.[h] Prędi-

ria.subdit etiã qđ dictũ de ꝓcuratorib⁹ procedat in cõmissionib⁹ iudicũ.

f ¶Sic obtinuit.& l.iĵ.ff.eo.ti.aperte dicit,q dari põt in diẽ & vsq; ad diẽ.

g ¶Properandum.Facit s.eo.titu.auditis.

h ¶Continetur data.De testibus dicam ibi super iĵ.& iiĵ.forma.

ADDE versi.præcedẽti,q si substitut⁹ moriẽ,q mãdatũ nõ reuertit ad mãdatarium substituentem: sed ad fontẽ, vt voluit Oldra. consi.cxxx.

¶Cõsul,&c.Nõ dicit de loco:quia vt patet p inferiora, pl⁹ ĩteresse de die,q̃ de loco in hoc casu.& licet Hos.miscet hæc duo, vbi dicit finis:nil tñ inducit ꝓpter qđ interfit de loco:sicut nec id.sed Gul.Na. hãc q̃stionẽ formauit:& ẽ vj.sub hoc tit.solũ de loco vr̃ tñ intellexisse, nõ de loco, quo fuit scripta litera sed de loco,q procura.debeat cõparere, vel litẽ peragere. Nec placet ipsi⁹ solutio distinguẽs, an dat⁹ fuerit ad totã causam,an ad diem,& secundo casu subdistinguens.

¶Dilectos. Vbi post eũ pleni⁹ vide in gl.qd si procuratoriũ,p quã intelliges hunc finẽ.

¶De hoc. Qđ hic & in vers.seq. dicit de datis,simul ĩtelligi,i.cõiũctim ĩ eodẽ instr̃o.Si aũt data essent duo p duo instrumẽta diuisim, nec appareret qđ pri⁹,qa eadẽ die cõfecta fuerũt : videt neuter admittẽd⁹: quia nescit qs ex illis sit reuocatus.& imputet sibi sic dubiẽ & indiscretè cõstituẽs.Facit đ elec. c.vlti.lib.vj.& vide quod ibi no.in gl.

per ordinẽ.& est hic similis quæstio de duobus testamẽtis.no.de resc.duobus.li.vj.in j.gl.cũ his,quæ sup ea dixi.Si autẽ in altero vel vtroq; instr̃o fieret alteri⁹ reseruatio:tũc cessat dubiũ reuocationis,licet in primo membro appareat,quod fuit prius,in secũdo nõ.& puto in his casibus vtrũq; datũ in solidũ.& cessaret dubiũ quod in ver.seq.ponit:quia verba id sonãt,q alter agat,licet alterũ nõ reuocet:& tũc etiã esset loc⁹ occupationi.

ADDE vt per Old.cuius hæc videntur verba eius consi.j.

m ¶Curia seruat.In causis spiritualibus remittam infrà,versi.ñ.in fine. Adde de hoc,vt plenè per Old.cõsi.cxxx.& miror q Io.An.nõ referat.

n ¶Quid.Alber.Gal.fuit.eo.titu.versi.sed pone.

o ¶Econtra videtur.Hoc placuit Albe.Gal.per rationes quæ sequuntur eo.titu.versi.sed quid si dictum.

a ¶Vt ibi.Hodie dic,vt c.si duo.li.vj.vbi distinguit ĩter cãs spũales & alias; & ibi patet q prædicta clausula aliqd operat, sed nõ quod verbũ sonat.

b ¶Dic sic.scđm Alb.Gal.cui⁹ fuit tot⁹ iste ver.eo.ti.ver.sed nũqd plures,

c ¶Posteriore.Idẽ no.eo.ti.si duo.li.vj.in gl.ñ.Bñ facit fl.de leg.j.l.planè.in prin.& Insti.q.mo.tol.obli.§.p̃terea.& ibi vide in glo.sed quæ.nõ obs.ff, quãdo licet.ab emp.discre.si id quod.primo respõso.vbi soluitur.in j.glo.

ADDE ver.seq.q licet ĩ mãdato sit,cõstituo Titiũ:& nõ dicat ꝓcuratorẽ.q tñ valeat mãdatũ,si ille Titius erat ꝓcurator,secũdũ Ro.cõl.clxx.

d ¶L.ñ.Qđ hic nõ ꝓcedat ĩ monacho eo casu,quo dari nõ potuit ꝓcura. & quare aliud in milite,plenè scripsi extra , eo.in nostra.sup glossa.qũ dilit cœptum

sit cœptū iudiciū pficere audieť:vt ff.de of.cōsul.l.j.aliàs si velit incipere à capite,nō audieť.& vide ſ.ſ.j.ver.itē ꝙ reuocatus. ¶ Alĩ dicūt tale procuratoriū cū hac clauſula nō valere,p iura in cōtrariū inducta.Tertij dicūt valere:ſed idoneior eſt eligēd⁹,ſi oēs cōcurrāt ad litē cōteſtādā.ff.de admi. tu.decreto.in fi.ff.de acc.ſi pñes.ff.de li.ho.exh.l.iĩ.ſ.ſi tñ pñes.ff.de ſepul. vio.p̄tor.ſ.j.ſi aūt lis ſit cōteſtata cū oīb⁹:& tūc ñ eliget:qa oēs facti ſunt dñi litis:& ſic dixit dñs Cle.Pa.iĩ.Quis aūt eliget,videlicet ps, an iudex: an cōſtituēs.& alia de hac materia no.ſecūdū papā extra de ꝓcu.ĩ nr̄a.& ſecūdū Ber.eo.ti.nō iniuſtè.dicit vt ibi. [a]†Quid ſi cōſtituēs pñes ꝓcuratores dixit,ꝙ vn⁹ nil poſsit ſine altero facere? Dic ſic [b] obſeruari debere: vt no.ff.ď admi.tu.Titiū & Męuiū.& ff.ď exerci.l.j.ſ.ſi pñes.Nā ītelligūt ſolū cōſtituti ad ea,q̄ ĩ ꝓcuratorio cōtiēť:vt extra de of.dele.cū olim.j. Vel dic ꝙ vn⁹ altero p̄ñte vel cōſentiēte agere poſsit.ff.ď ꝓc.Paul⁹.& ff.de admi.tut.qdā.ſ.j.Patet ergo ex p̄miſsis pñes ꝓcuratores ſiť dari poſſe:qď verū ē ex pte actoris:ex pte verò rei vel aliorū,q loco vni⁹ hñr,ñ:niſi vni⁹:vt ĩ p̄di.l.iā tñ.ſ.pe.De hoc no.ff.ď ꝓc.ſi qs alle.ĩ l.vl̄ duo.ſ.pe.& fi.l.pñb⁹. & l.licet.ĩ fi.& l.oĩm.ff.ď ac.ne ĩ pñes.Sed cū dato ſcđo prim⁹ ꝓcurator ĩtelligať reuocat⁹:vt ſ.ſ.j.ver.itē ꝙ eſt reuocat⁹.Quid erit ſi ſecūd⁹ nolit recipe ꝓcurationē:nūqd prīa remanet ĩ ſuo valore? Et vr̄ ꝙ nō:ſicut ĩ poſteriori teſtō rūpiť primū:licet ex ſcđo aliqs hæres nō ſit, vel eſſe noluerit.

c Inſti.q.mo.teſt.infir.ſ.poſteriore. [c]†Itē nota ꝙ in mādato ꝓcuratoris rei, 20 debet cōtineri nomē cōſtituētis & cōſtituti,& cōtra quē,& in qua cā conſtituitur:& quod ratū habebit domin⁹,quod cū eo actū erit: & corā quo iudice: maximè ſi ſit delegatus.Nam ſi ſit ordinarius, non eſt multum neceſſe de eo fieri mētionē.& hæ literæ dñt aduerſario mitti,vt certus ſit: & per eas releueť ꝓcurator à ſatiſdādo.hæc ꝓbātur ff. de ꝓc.l.ꝓcurator.& 21 ſ.e.ſ.ver.ñ.† Vltiō nota ꝙ exceptio procuratoria dilatoria eſt.ff. de exd ce.l.ñ.ĩ fi.& l.iĩ. [d] Et ē ꝓbāda ab eo,q eā oppōit.ff.ď excep.ĩ ꝓbōnib⁹.ſ. ſed & ſi ꝓcuratori. Itē exceptio ꝓcuratoria duob⁹ modis đr:vel qa nō ē ꝓcurator,vel qa nō pōt eē.qď dic vt ĩ p̄.ſ.ſed & ſi.ff.ď dā.ĩfe.ĩter q̄s.ſ.ae lieno. Itē nota ꝙ fideiuſſori omittēti hāc exceptionē [e] nō denegať actio mā 22 dati.ff.mād.ſi fideiuſſor.ſ.q̄dā.†Sed nūqd p̄s ꝓcuratorē ſemel approbās, poterit eū amō recuſare? Vr̄ ꝙ nō:vt xxxñ.q.v.horrēd⁹.ff.ď ne.ge.Pōponi⁹.C.ď ñ nu.pe.gñaľr.ff.ď bo.li.nā abſens.ff.de admi.tu.cū q̄riť.ar.cōtra. C.de epi.& cle.auť.p̄sbyteros & diaconos.& C.li. x.de his,q ſpō.mu.fube.l.ñ.& iĩ.Sol.Si ſit cōſtitut⁹ ad totā cām,vel ſimpľr : locū hñt prīa iura, niſi qd nouū emergat:vt extra ď iura.cal.cæterū,vel niſi de nouo aliqd p23 ueniat ad notitiā ptis cōtra eū.extra,de excep.paſtoralis.Si verò cōſtitut⁹ paret aliqs ꝓcurator,q iō admittiť, vt iudiciū firmeť:poſtmodū verò cū nō hēat ſpāle mādatū ad iurādū,ñ vult aduerſari⁹ eū admittere. Dic ꝙ nō admitteť ad iurādū:licet admiſſus fuerit ad iudiciū firmādū.taľ āt ꝓcurator bñ admitteť ad alia,p̄terq̄ ad iurādū.De hoc j.de iura.cal.ſ.reſtat.ver. qd ergo ſi.Itē nota ꝙ falſus ꝓcurator đr,q fines mādati excedit:vt extra, ď off.dele.cū olim.& q nūq̄ fuit & q fuit,ſed nūc ē.ꝙ & an teneat.qď fit f à talibus,dic vt no.extra de reſcriptis.ex parte decani. [f]†Hoc quoq̄ præ 24 tereundū nō eſt,ꝙ procuratoriū originale in iudicio exhibitum non debet parti producenti reddi,ſi ſit ſpeciale ad cauſam illā tantùm:ſecus ſi ſit generale ad hanc,& ad alias cauſas.Tunc enim reſtituitur copia retenta.& vide infrà de edi.inſtr.ſ.nunc dicamus.verſi.illud autem.& ſequen.

SVMMARIVM.

☞De formis procurationum.

1 Forma mandati ad litem quæ ſit.
2 Procurator actoris audiendus non eſt,ſine cautione de rato.
3 Conſtituens procuratorem & volens eum ab onere ſatiſdationis releuare quibus verbis in inſtrumento vti debent.
4 Satiſdationis coram iudice fiendę in actis forma quæ ſit.
5 Nūci⁹ qlibet largè ſumēdo đr procurator,ſed nō qlibet procurator nūci⁹.
6 Procurator formans verba in perſonam ſuam, tenetur domino mandati, & an tali quæratur actio ex eius contractu.
7 Differentia inter nuncium,procuratorem, & actorem.
8 Mandatum procurationis quid debeat continere: & qua forma debeat procurator conſtitui,non habita copia tabellionis.
9 Sigillū authēticum qūo,& qua forma apponatur in literis procuratorijs.
10 Procurator literis ſigillatis munitus, an per hoc releuetur à ſatiſdatione.
11 Generale mandatum ad cauſas & negotia,ſub qua forma concipiatur.
12 Ratum habere cogitur dominus,vbi de mandato conſtat.
13 Lex non eſt imponenda verbis,ſed rebus.
14 Conſtitutus ad petendum & exigendum debitum,non eo videtur conſtitutus ad ſolutionem recipiendam.
15 Procurator liberam & generalem habens adminiſtrationem poteſt exigere,nouare,ſacramentum deferre,& aliud pro alio permutare.
Forma ad prelatum alicuius eccleſiæ procuratorem conſtituendum.
16 Monachi vel canonici procuratorem conſtituentes ad petendum caſſari vel confirmari electionem,quibus verbis vtemur.
17 Mandatum ad impetrandum & contradicendum in audientia domini Papæ,ſub qua forma concipiatur.
18 Quis admittatur in audientia ad conueniendum de iudicibus.
19 Procurator datus ad impetrandum & contradicendum, an probabit appellationem,per vnum teſtem,& per confeſsionem, quam facit in litera.
20 Procurator ſi occultat mandatum,ne per hoc poſsit probari appellatio,in curia Romana, quid iuris.
21 Mandatum ad mutuū ſuſcipiēdū qūo cōcipiatur.
22 Reuocatio mandati procuratoris ſub qua forma e fiat, & quibus præſentibus.
23 Recipere mandatum procuratorium voluntarium eſt,ſuſceptum autem conſummari neceſſarium.

VT autem q̄ ſcripta ſunt cauti⁹ euitenť:formas aliquas exempli gratia ſupponamus. Sciēdū ergo eſt, ꝙ procurator qñq̄ cōſtituiť ad litē.Qñq̄ ad negotia.Nōnūq̄ ad impetrādū & cōtradicēdū.Et ad mutuū in curia cōtrahendum. †Forma mandati ad litem talis eſt: f

1 g ✠FORMA. [g] Anno,mēſe & die talib⁹, &c.in p̄ntia mei notarij & teſtiū ſubſcriptorū,Titi⁹ fecit, h cōſtituit,& creauit,& ordīauit [h] P.p̄ntē & īfraſcriptā ꝓcurationē ſpōte recipiētē.& M.licet abſntē,& g quēlibet eorū ĩ ſolidū:ita tñ ꝙ nō ſit melior cōdō occupātis:ſed vbi vn⁹ dimittet,alter poſsit aſſumere ſuos ꝓcuratores,actores, & nūcios ſpāles in cā tali,quā habet,vel habitur⁹ eſt cū H.corā tali iudice h ad libellū offerēdū,ſeu recipiēdū,vel ad agēdū,& ď fendēdū,excipiēdū & repliēādū, litē cōteſtādū,terminos & dilatiōes petēdū,& recipiēdū iurm de ca i lūnia [i]:& cuiuſlibet alteri⁹ gñis [k] preſtādū,ponēdū i k teſtes ēt & īſtr̄a ꝓducēdū, & alteri⁹ ptis teſtes & ꝓbōnes & iura videndū:& eos, vel ea reprobādū: iudices eligēdū,& recuſandū ſuſpectos,ſnīam vel ſnīas audiendū,appellādū, & appľonē ſeu appľones ꝓſequēdū:& gñaľr ad oīa & ſingľa faciēdū, q̄ merita cārū exigūt:& q̄ ip̄emet vel ver⁹ & ltīm⁹ l ꝓcurator facere poſſet [l]: ꝓmittēs ſe ratū, gratū & firmū ꝓpetuò habiturū,qcqd p ip̄os vl̄ alterū eorū circa prædicta,vel aliqď prædictorū fuerit ꝓcuratū.Hęc vltīa cl̄a ſumiť ex c.ñ.q.v.q̄ de cā.Et no.qď m †ꝓcurator [m] actoris audiēd⁹ ñ ē ſine cautiōe de ra- k to:vt extra,ď ꝓcu.c.j.ď of.dele.corā.ĩ q̄ noīe cau- k tiōis ĩtelligūť fideiuſſores.ff.ď ꝓcu.ſeruū.ſ.ait prætor.& vbi agiť ꝓ eccleſia, vel ei⁹ ſubiectiōe,ñ pōt hac cautiōe agi ad ītereē:qa illa nō recipiūt eſtimationē:ſed ſolū ad ī pēſas litis.ff.rē ra.hab.l.ſi ſine.ſ. l cū āt ꝓcur.& hoc petebať ĩ p̄dicta ď cr.corā. Et ſic p3 ꝙ q̄nq̄ meli⁹ ēhr̄e cautionē ď rato, q̄ l̄ras:qa ꝓ 3 cautionē ſp cōſequiť expēſas.†Si verò re⁹ cōſtituēs procuratorē velit eū releuare ab onere ſatiſdatiōis, qď fieri pōt:vt ff.iud.ſol.ſi ad defendēdū. Inſtit.de m ſatiſda.ſ.ſi aūt.& in eodē inſtrumēto ſubiūgat ſic:

✠FORMA. Et qa idē Titi⁹ voluitip̄m P. ꝓcuratorē ſuū releuare ab onere ſatiſdatiōis,promiſit ſub obligatiōe bonorū ſuorū mihi notario ĩfrà ſcripto ſtipulāti vice & noīe oīm eorū,q̄rū ītereē poterit, n de iudicio ſiſti,& de iudicato ſoluēdo:& ꝙ tpe ſnīę datę in iudicio aderit,ſi op⁹ fuerit, & cōmodè fieri poterit,& ꝙ oīa ſoluet,& dabit aduerſarijs ei⁹ pro oīb⁹ clauſulis,q̄ ĩ cōdēnatiōe cōtineb ūť, niſi fuerit n ꝓuocatū ſub obligatiōe bonorū ſuorū. ¶ Alĩ [n] verò ſic dñt: Inſup d.ꝓcurator ꝓmiſit mihi notario ĩfrà ſcripto ſtipulāti vice & noīe dicti H.& oīm eorū,q̄rū ītererit,iudicatū ſoluere ꝓ oīb⁹ clauſulis ſtipulatiōis:& dict⁹ T.tāq̄ fideiuſſor dicti ſui ꝓcuratoris promiſit ſub hypotheca rerū ſuarū mihi notario infrà ſcripto ſtipulāti noīe dicti H.& oīm,q̄rū intereſt,vel intererit ſe facturū & curaturū, ꝙ dictus procurator defendet eū ĩ dicta cā:& ꝙ dolū ñ cōmittet,& iudicatū ſoluet.& ꝙ ip̄e T.aderit in iudicio tpe ſnīæ ferēdę.qď ſi non fecerit, ip̄e dabit & ſoluet actori oīa in cōdēnatiōe cōtēta:niſi fuerit appellatum. Acta fuerūt hoc tali loco,anno, mēſe,& die prędictis,præſentib⁹ talib⁹. Et ego talis tali authoritate notarius prædictus interfui, & ſcripſi, & in publicam formam,&c.& ſignū meum appoſui. Et vide & quære ſuper hac forma, vt j. de ſatiſdatio.ſ.expedito.in prin.& ver.ſed quæriť.& ſeq. Si aūthæc ſatiſdatio fiat ĩ actis corā iudice, ſic ſcribeť:

✠FORMA. Et qa voluit dict⁹ procurator expediri ab onere ſatiſdatiōis iudicatū ſolui, ꝓmiſit mihi notario ĩfrà ſcripto ſtipulāti noīe dicti H.& oīm eorū,q̄rū ītererit,ꝙ defendet dict⁹ T.& ꝙ nihil dolo malo faciet ĩ tota dicta lite:& ꝙ tpe ſnīæ ferēdæ

catur:vbi etiā ſubdit, quid de clerico ſeculari.

¶ Exceptionē. Vltimam,ſ.tu non potes eſſe:ſecus de illa, tu non es. quod vide in gl.q̄ dicatur ſuperius allegata.

ADDE Fede. de Se.cōſi.ccdxx.& Alex.cōſ.lxxiĩ.li.vj.

¶ Decani. In v.gl. & vide quod ſuper ea ſcripſi cum ſua remiſsione.

¶ FORMA. Rolādini cum duabus ſequētibus pte vĩ.in vltima char.

¶ Ordinauit. Contra hanc multiplicationem vide j.ver. ſed opponitur.

¶ Calumnia. Rolādinus,cui⁹ fuit hęc forma, non poſuit hoc quod de iuro dicitur,credens forte illud etiā cū mādato dñi per procuratorē non poſſe præſtari: cuius cōtrariū eſt hodie declarātū. de iura. calum.c.vlt.lib.vj.

¶ Alterius generis. Additur in ánimā ſuam præſtandum ac etiam deferēdū.

¶ Facere poſſet. Additur, etiā ſi mādatū exigant ſpeciale:per ca.qui ad agendū.eo.ti.li. vj.

¶ Procurator actoris. Supple de cui⁹ mādato dubitatur, vt ſatis no.in c. ſtatim allegato.

¶ Alĩ verò. Scilicet Ægi.in ſua rub.xj.

a ¶Tabellionis.Dicit Ægi.sicut apud multos vltramontanos.
b ¶Sigillū.Sup.fine subscriptione testiū,q regulariter in epīis nō requiruntur secūdū Gul.de Suza.qui hoc no.ff.eod.l.j.allegat ff.depo.Lucius.j.de cōsti.pe.l.quidā.C.de epi.& cle.si qua p calūniā.§.j.Fallit in codicillis.ff.de leg.ij.l.miles ad fororē.vt ibi patet ī j.gl.& C.de codicil.l.vlti.§.fi.& ī casu C.de Lat.li.tol.l.vna.§.siīi quoq;.ij.

ADDE, secūdū Paul.đ Ca. vnū ppetuò notādū ī d.l.si qua p calūniā. q si aliqs de lōginqs partibus veniēs portet instrm̄ pcuratoriū,in quo cōtineaī, q talis cōstituit Titiū pcuratorē ad agēdū:asserat se illū Titiū eē, de q̄ in instrō.aduersari⁹ aūt neget dicēdo,proba q sis ille Titi⁹. potuisti em̄ subtrahere, q non habet necesse pbare,secūdùm doct. per text.d.l.si qua per calumniam.

c ¶Constiterit. Sed an cōstabit p collationē sīīs signi? Dicit Guil.Angli.sub hoc titu.q.xviij.q nō:nisi appeat id, per quod fit collatio alīs fuisse probatū. & hoc vel per acta vel p appēsionē sigilli principalis iudicis ordinarij vel delegati cum filio ad illud sigillū. Allegat C.de fi.instru.l. cōparatiōes. & in auī.eo.ti.§.si verò.co.vj.

d ¶FOR. quæ fuit Ægid.sub rub.xij. cuius fuit ad literā totum qđ sequitur vsq; ad ver. porro. & hāc formā p̄cedit ibi forma, quæ est infrà sub ver.verum.

e ¶Fuerit. Dixit Gul.An.post formā,quā posuit eo. ti.in j.char.q istud si necesse fuerit,ponitur in procuratoris actorū:qui si re cōueniantur,habēt sic cauere:aliàs nō. in pcuratorijs aūt reorum non ponitur:quia semper in eis est necesse satisdari de iudicato sol d uendo.

f ¶Datum &c. De

5 ¶†Et nota q largè qlibet nūci⁹ est pcurator.ar.extra de testi. cām q̄.in fi.sed nō qlibet pcurator est nūci⁹.Nūci⁹ em̄ est is,q vicē gerit epīe:estq; velut pica & organū,& vox dñi mittētis ipm:vt in cōcor.q̄ sunt s.de iud.dele.§.iā nūc.ver.sed nūqd ibi:& si velit &c.& recitat verba dñi:puta,misit me dñs,vt sciret an vē dis ei rē pro decē.& si ille rndeat,vēdo,tenet cōtractus:& q̄rit dño actio p seipm,nō alīs q̄rit ei, cuius alteri⁹ ministeriū intercedat.ff.de cōsti.pe.q aūt.§.fi.& l.licet.ff.đ vsur.q solōni.§.fi.ff.qđ vi aut clā.l. ij,ī prī.nō aūt debet formare verba ī psonā suā:alioqn tenet dño mādati:q̄ dic vt C.si qs alt.vī sibi. multū.Sed p pcuratorē dñiū & possessio bñ dño q̄rit:vt j.đ emp.& vē.§.j.ver.plerūq;.Tñ ipi pcuratori,q in psona sua format:vt ff.de cōsti.pec.eū.

6 §.Julian⁹.†q̄rit actio ex cōtractu ei⁹ sibi,& nō dño et vtilis:nisi ille sit ñ soluēdo.ff.đ act.emp. Julian⁹, §.si pcurator.& đ īsti.l.j.& ij.qa p liberā psonā nobis actio nō q̄rit.vt C.. p quas p.no.ac.l.j.ff.đ ver. ob.stipso ista.§.alteri.Ideoq; oportet,vt pcurator dño actionē cedat,& eū pcuratorē in rē suā faciat, ad qđ tenet.ff.mād.si pcurator.ī fi.ff.đ acq.pos.l. possessio.§.fi.Itē op3 q caueat dño đ fctō suo put hr̄.ff.mā.đ tut.& l.seq.sec⁹ tñ ē ī nūcio. Itē pcurator dat ad eas pagēdas vī đ fēdēdas:nūci⁹ verò ñ. qđ dic vt ī p̄.l.mītū.& ff.đ pc.l.j.§.j.vbi đ hoc.ff. đ cōsti.pe.q aūt.§.cōstituere.& l.seq.

7 ¶†Itē nūci⁹ đr,q sine mādato & lr̄is mittit.extra đ of.đle.prudētiā.rñ.j.& de pig.c.pe. Procurator verò ē, q negotiū mādato dñi admīstrat.ff.đ pcu.l.j.extra,eo. c.auditis.¶Actor q̄q̄,q debet pcuratorē cōstituere ad defendēdū,si fortè ipm cōtīget recōueniri: vt s.§.j.ver.itē excipit q licet.debet illū releuare à satisdatiōe q fiet hoc mō. nā post verba illa p̄dictorū fuerit pcuratū,&c.posita s.ī fi.prīę formæ iūgatur sic:qđ si fortè ipm pcuratorē recōueniri cōtingat,volēs idē Titi⁹ ipm releuare ab onere satisdationis pmisit &c.vt s.ver.si verò.& seq.

8 ¶Nō ē āt vis vtrū īstrm pcuratiōis cōcipiaī ī tertia vel prīa psona:vt extra đ cōuer.cōiu.dudū.vel per verba de p̄terito,vel de præsenti.extra de iure pa. qđ aūt.in fi. Quid aūt debet cōtinere mādatū procuratiōis:dixi s.§.proxi.ver.itē nota qđ.¶Si aūt nō p̄t hr̄i copia tabellionis,[a] pōt per literas in hac forma constitui:

✠FOR.¶†Vniersis Christi fidelib⁹,ad q̄s p̄ntes lr̄æ puenerīt,magr̄ B.Aug.minor sacrista sancti Pauli Narboñ.salutē ī dño. Vniuersitati vr̄æ tenore p̄ntiū īnotescat,q nos facim⁹,cōstituim⁹ &c.sicutī p̄scripta forma cōtinet,verbis cōpetēter mutatis.& ī fine subiūgas. Vt aūt hoc p̄ns scriptū robur obtīeat firmitatis,ipm fecim⁹ sigilli nr̄i munimine roborari.Sufficit eī sigillū[b] ipi⁹,postq̄ de ipo cōstiterit.[c] ff.de pcu.l.si pcurator.ff.đ pig.l.pe.§.j.ś.§. px.ī prī.ver.itē q ñ sūt.Meli⁹ ē āt q scribaī iudici siue pti:vt ś.§.pxi.ver.ij.& ver.itē no.vñ dicaī sic:

✠FOR.Talis[d] tali iudici tā vitæ p̄ntis cōmoda, q̄ futuræ vobis tenore præsentiū intimamus, q in authoris ista duo iura,q̄ hic alle.nō cōtingūt tertiā obiectionē:cū ī neutro illorū de fideiussoria obligatiōe tractet,q̄ facit hic dubiū tertię obiectiōis, qđ pēdet ex §.si verò aliqs.Insti.e.ti.vbi đr q cōstituēs debet esse pcuratoris fideiussor.Itē satisdatio ista est prætoria:& prætoriæ requirunt fideiussoris obligationē.ff.de præto.sti.l.prętorię satisdationes. & talis forma nō pōt tolli, nisi à prętore.eo.ti.l.j.in fin. & fideiussoria non stat sine principali, vt probatū est ś.Itē ipse constituēs suīp̄sius fideiussor esse nō pōt. ff.de fideiuſ.hæres. §.quod sine. Scire debes q Cy. plenè hoc pſequit.C. de satisda.l.vna.& vbi dicit.qdā đ fendūt formā per l.si quis reum.ff.de lib.leg, in prī.vbi patet ēē posse fideiussoriāsine principali:& illa fideiussor. hr̄ loco principalis. & hoc vr̄ placere Dyn.ff. vt le.no. ca.sī qñ. §.j.vī secūdū alios eū pcuratore in iudicio quasi contrahat.ff.đ pœ.l. licet. §.idē scribit. huic futuræ obligatiōi, q̄ p pcuratorē ī iudicio cōtraheī accedet p̄cedēs promissio dñi:& sic erit.licet expostfctō cui adhæreat. vel vt dixit Dy.ī l. fideiuſſ. ff.đ fideiuſ.cauebit ipe pcu.saltē nudè & huic cautiōi fiat illa accessio, vt dixi j.đ satisda. §.expedito.versi. qd si. dñs Cy.ibi đt se cō suluisse releuationē nō fieri nisi interueniat saltē nuda cautio procuratoris,cui obligatio dñi releuātis accedit p p̄.§. si verò.p quē patet q ista est fideiusio per fideiussorem, qui alienæ obligationi accedit.ff.de fideicō. lib.l.j.& ij.inducit etiam l.si minor.ff. de procur.Quo ad contraria rñdet.ibi vide in vlteriorib⁹. tñ vr̄ fateri q suffi cit sequens cautio procuratoris: quia fideiussor bene accedit futuræ obligationi.ff. de fideiussō.l.si stipulatus sum.§.adhiberi.Datur autem cōsilium quod multi seruant,q dominus releuans absentem promissione, quam notario facit nomine omnium,quorum intererit.adiungat fideiussorem:& tūc promissio dñi & satisdatio sunt pro promissione,quā procurator facere tenebatur: nisi dominus sic feciſſet,quo respectu dicitur eius fideiussor.

ADDE,de hoc vt plenè per Bar.in rub.ff.iud.fol. Ro. consil.lxij.vbi tenet q stante statuto,q nullus procurator rei cōuēti audiatur,nisi primò satisdederit per idoneos fideiussores.qđ sufficit,si dñs in mādato fideiusit.

g ¶Satisdatione. Ægid.fuit iste ver.vt statim dicam.
h ¶Secundùm Ægi.sua rubr.xj.in fi.
i ¶Dic.Secundùm eundem.
k ¶Tertiam.Verbum Guil.
l ¶Quærit. Secūdò, & hic prosequit q hic cōtinuauit Ægid.& salua pace

10 cā,quā A.mouet vī motur⁹ ē cōtra mē:vī ego contra eū corā vobis B.,pcuratorē meū cōstituo cōcedēs sibi gnālē & liberā administrationē:dās ēt eidē ptātē agēdi & đfendēdi ratū hītur̄ & gratū q̄q̄d p eū ī dicta cā pcuratū fuerit siue factū:,pmittēs ēt sub hypotheca rerū mearū ,p ipo pcuratore si ne-
e cesse fuerit[e] iudicatū solui : & hoc vobis significo atq; pti,ī cui⁹ rei testimoniū p̄ntē paginā feci sigil-
9 lari &c.vt ś. ¶†Si aūt velis sigillū authēticū appo ni,qđ vtili⁹ ē:qa đ eo ñ p̄t verisimīl đ facili dubitari: puta epi,vī officialis,vel alteri⁹ ordīariā iurisdictionē hītis:vt extra đ pb.post cessionē.& xj.q.ij.curæ.& ī p̄.ver.itē q nō sunt.cōstituaī pcurator in illi⁹ præsentia : & tūc eps vī alius scribat,vt iā dctm̄ est : & vbi đr q nos fecim⁹,dicaī q magr̄ B.Ang. &c.fecit cōstituit &c.vt ī p̄dicta forma.in fine aūt iūgaī sic:ī cui⁹ rei testimoniū & certitudinē plenio rē p̄ns scriptū sigilli nr̄i appēsiōe fecim⁹ cōiri.datū
f &c.[f] ¶†Sed nūqd taī pcurator p hoc releuaī à sa-
10 tisdatiōe?[g] Et certè q̄ ad cautionē đ rato planū est,
g q sic:ex q̄ đ mādato cōstat:vt ī p̄.l.si pcur.C.e l.j. sed q̄tū ad satisdationē iudicatū solui, quā sp̄ p̄stat pcurator rei et ēt pcurator actoris:vt j.đ satisd.§. expedito.ī prī.ñ vr̄ releuari.Prīò qa hęc pmissio fit īter abntes.ff.đ ver.ob.l.j.ī prī.Scđò,qa licet facta illi psonæ publicæ vī authēticę,q̄ sigillū suū appōit,ñ ē tñ authētica vel publica q̄ ad eū cōtra quē fit pcurator:qa nō ē ei⁹ iudex vī public⁹ notarius.

¶Vñ nulla sibi ex hoc q̄rit actio.ff.đ magistra.cōueni.l.j.§.exigere.Tertiò,qa hic iā cōueniret fideiusſor sine principali đbitore : cū tñ obligatio accessoria sine principali rr̄iter nō subsistat.ff.de fideiuſ.l. si fideiusio.Insti.e.§.fideiussores.Sed dic secūdùm
h Ægi.[h] tale pcuratoriū sustineri posse:vbi hoc fieri
i cōsueuit.Insti.đ satisd.ī fi. Vī dic[i] q talis pcurator cōparēs in iudicio,aut p̄t dare pignora,vī fideiussores:& tūc det qđ maluerit.ff.đ cōsti.pe. pmissor.ī fi.extra đ of.đle.corā.& hoc p̄stīatiōe litis. Isti.đ satisda.§.fi. Aut neutrū dare p̄t:& hoc iurat:& tūc sufficit iuratoria cautio.ff.q satisf.cog.l.j. Et cōtra ter
k tiā[k] obiectionē facit extra de of.đle.pastoraī.ī fi.& meli⁹ in cōsti.Greg.x.de elect.vt circa.li.vj.& vid
l in p̄dicto §.expedito.ver.sed q̄rit.[l] ¶Porro gnāle mādatū ad cās & negotia sub hac forma cōcipieī:

11 ✠FORMA.[m] Anno,mēse,&c.vt ś.in prīa for-
m ma vsq; spōte recipiētē,&c.iūge suū pcuratorē & nūciū spālē in cā tali,quā habet vī hr̄e ītēdit cū H. & gnāliter ad oēs cās q̄ones & lites,quas habet vī habitur⁹ est,tā in agēdo,q̄ in defendēdo cū aliq̄,vī aliqb⁹ corā q̄cūq; iudice tā ecclīastico,q̄ ciuili auditore vī delegato ordinario,vel subdelegato,& spāliter corā tali sup qbuscūq; reb⁹ vel negotijs:ad libellos offerēdos,& recipiēdos &c.vt ś.in prima forma vsq; pmittēs se,&c.pòstiūge. ¶Itē ad petēdū exigēdū & recipiēdū oē id,& q̄cquid ipi Titio ex quacūq; cā vel cōtractu ab aliq̄ debeī:& ad faciendū finē & refutationē sup receptis ei⁹ noīe ad solōnes faciēdas & recipiēdas,necnō ad paciscēdū,cōponēdū,trāsigēdū,& in integrū restōnē petēdū,cō promittēdū,laudū,& arbitriū audiēdū, & pſequēdū & homologādū:& ad crīa & đfect⁹ pponēdū & sic đ aljs casib⁹,in qb⁹ mādatū exigit spāle vt ś. §.j.ver.itē opponit.Itē ad cōtrahēdū đbita:& ad cōstituēdū sibi alios debitores,& ad vēditiōes,em-

ptiones,

ptiones,& locatiões,& cuiuſcũq; gñis cõtract⁹ faciẽdos ſeu ineũdos,& ad obligãdũ ſe alĳs noĩe ipſi⁹ Ť.& bona ipſi⁹ T.ſup q̃cũq; cõtractu & gñal'r ad oĩa ip̃i⁹ negotia tractãda & gerẽda:& ad oĩa & ſingl'a faciẽda, q̃ circa p̃dicta, vel aliqđ p̃dictorũ, vel ẽt q̃cũq; al's ſibi videbunt vtilia:& q̃ p quẽlibet ꝓcuratorẽ verũ & legitimũ ſeu nũciũ, poſſent aliq̃ mõ ꝓcurari: dãs
a ei plenã & liberã ptãtẽ,[a] & mãdatũ ſpãle p̃dicta oĩa & ſingl'a faciẽdi:& ſu per præmiſsis & q̃libet eorũ q̃ties expedierit & voluerit ꝓcuratorẽ vnũ, vl' pl'es ſil', vel ſucceſsiuè, vel ẽt̃ ſolidũ ſubſtituẽdi,& eũ vl' eos ex nũc ip̃e
b cõſtituit:[b] & eũ vel eos,qñ & q̃ties voluerit ptãtẽ reuocãdi: promittẽs ſe grata & rata habiturũ,& in aliq̃ nõ cõtrauenire,q̃cũq; dict⁹ ꝓcurator vel alĳ ſeu ali⁹ ab eo ſubſtituẽdi,circa p̃dicta vel aliqđ p̃dictorũ faciẽda duxe rint,ſeu ẽt ordinãda.acta & c.vt ſ.in prima forma. ¶Quod aũt dixi liberã ptãtẽ,multũ ꝓdeſt:qa al'r nõ habet ita plenã.ff.de procu. ꝓcurator cui.& l.ſeq.& l.mãdato.ĵ.ver.notabil'r. ¶Poſſet quoq; hęc forma fieri ſub ſigillo
c ꝓprio vel authẽtico:vt prędixi. ¶Sed opponit cõtra præſcriptã formã.[c] Primò ex eo qđ dicit:fecit,cõſtituit,creauit,&c.vl' em̃ ſufficere ſolũ verbũ fecit:& ſic cętera fruſtra mẽbranas occupãt.xix.di.ſi Romanorũ.lxxvj.di. hmõi.& ſupfluitas reprobat in actis.C.de p̃.Impe.of.l.fi.extra,in proœmio.Ş.ſanè.imò punit.C.de app.ampliorẽ.Ş.in refutatorĳs. Itẽ in eo, qđ dicit procuratorẽ & nũciũ,vl' cõtrarietas.nã aliud eſt procurator, & aliud nũcius:vt ſ.ver.& nota qđ.Sed hæc propter cõſuetudinẽ tolerãtur.Præter ea qlibet nũcius eſt ꝓcurator,vt præ.ver.& nota qđ.Itẽ illud qđ ſequitur in cã tali:vl' ſupfluũ:qa tm̃ gñale in oĩb⁹,quantũ ſpãle in ſingl'is.ff.de admi.tu.ſi duo.in fi.xix.di.ſi Romanorũ.extra,de priuil.qa circa.ff.ſi cer.pe. certũ. ¶Itẽ,qđ đr,q̃s habet,vl' habitur⁹ eſt,vl' inducere dubietatẽ:tũ q̃ diſ iũctio illa vl',vl' dare optionẽ cõſtituẽti,ad quã cãm velit illũ eẽ ꝓcuratorẽ an ad eã,quã habet:an ad illã,quã habitur⁹ eſt.ff.de iudi.ſi qs intẽtiõe. Tũ, qa ea quã eſt habitur⁹,nõ ſpecificat. Vñ ſi qs in hoc dubio cũ tali ꝓcuratore litẽ ageret,& obtineret:nõ fieret executio in bonis dñi:nec in eũ actio ĩ factũ dabit:niſi ꝓbet eũ de illa cã ſenſiſſe.qđ eſt impoſsibile.imò ad intentionẽ dñi & declarationẽ recurrẽdũ erit. Et iõ dicũt qdã tale, procuratoriũ tãq; incertũ gñale & obſcurũ nõ eſſe admittẽdũ.ff.de iur.fiſ.ita fidei.extra de reſcrip.cũ in multis.lib.vj. Itẽ cl'a illa, ꝓmittẽs ſe gratũ &c.vl' ſupflua.
12 ¶†Nã ex quo de mãdato cõſtat,dñs cogit ratũ hr̃e:vt no.ff.de ꝓcu.ſi ꝓcuratore abñte. Itẽ opponit ex eo,qđ ibi đr: ꝓcuratorẽ,actorẽ, & nũciũ, &c. Si em̃ in libello vtat̃ qs oĩb⁹ his vocabulis, dicet̃ ei q̃ eligat qđ voluerit.C.de codicil.neq; codicillũ. Nã hęc ĩter ſe differũt:vt ſ.ti. ꝓxi.ad finẽ.& ſ.ver.& nota qđ.nec p̃nt ſil' cõcurrere,inſpecta ꝓſona cõſtituẽtis.Sed dic
13 q̃ ſatis tẽdũt ad idẽ,vt ĩã dixi. ¶†Nec eſt lex verbis ĩponẽda, ſed reb⁹. C.
d cõia đle.oẽ verbũ.[d] & vſus iudiciorũ hoc admittit,maxĩè ſecũdũ canones vt ĵ.ti. ꝓxi.in fi. ¶Verũ ad euadẽdas hmõi obiectiones, qdã ſic cõcipiũt:
e ✠FORMA.[e] Anno &c.A.cõſtituit B.p̃ntẽ & mãdatũ ſuſcipiẽtẽ,ſuũ ꝓcuratorẽ ad oẽs cãs p̃ntes & futuras noĩe eiuſdẽ A.agẽdas & ſuſcipiẽdas cõtra quãcunq; ꝓſonã eccl'aſticã & ſecularẽ,collegiũ & vniuerſitatẽ,corã q̃cũq; iudice ordinario & delegato, eccl'aſtico & ſcl'ari : ad agẽdũ & defendẽdũ:& ad oĩa & ſingl'a faciẽda, q̃ cãę merita exigãt,& q̃ p verũ ꝓcuratorẽ & ltĩmę cõſtitutũ fieri p̃nt:q ꝓcurator mihi notario ſtipulãti noĩe & vice oĩm q̃rũ ĩtereſſe poſsit: ꝓmiſit ſe dñm đfenſurũ,cũ op⁹ erit & iudicatũ ſoluere,eodẽ dño ſup p̃miſsis ꝓmiſsiõib⁹ fideiuſſore exñte & ꝓmittẽte p ſuo ꝓcuratore iudicatũ ſolui,q̃ ad oẽs ſui cl'as, ſub hypotheca
14 rerũ ſuarũ &c. ¶†Notabil'r ĩ p̃cedẽti
f forma đr ad ſol'ones recipiẽdas. Nã licet cõſtitut⁹ ſit ad petẽdũ & exigẽdũ đbitũ:nõ iõ vl' cõſtitut⁹ ad ſol'onẽ recipiẽdã.ar.C.ſo.ma.quãdmo.dos pe.l.ĵ.& ñ.ĩ fi.& ff.eo.ti.l.nõ ſolũ.ff.đ ſol.hoc iure.ff.de pact.ſed ſi tm̃.Quidã tñ dicũt ei poſſe ſolui.ar.ff.đ le.iĳ.
g fideicõmiſ.Ş.ſi rẽ.C.đ nouat.& đle.nõ abſtuli.C.de ſol.inductã.[f] ¶Itẽ q̃
h in p̃cedẽti forma[h] đr,licet abñtes:nõ vl' valere:qa ꝓcurator debet eſſe certus:vt ff.e.l.ñ.hic aũt ĩcertũ eſt q̃ſiſtorũ futur⁹ ſit ꝓcurator.de ver.ob.vbi Ş.j.& hoc tenẽt qdã. Alĳ cõtra,ſcilicet q̃ vn⁹ acceptauit,ille erit ꝓcurator
i ar.ff.đ cõſti.pe.illud qđ veri⁹ eſt.[i] ¶†Procurator aũt liberã & gñalẽ admi
15 niſtrationẽ hñs,põt exigere,nouare,ſacr̃m deferre,& aliud pro alio ꝓmutare.ff.de procu.procurator cui.ff.de iureiur.iuſiurãdũ,qđ ex cõuen.Ş.fin. ¶Vbi aũt prælatus alicuius eccl'iæ conſtituit procuratorẽ, hæc erit forma:
✠FORMA. Anno,&c. Talis p̃poſit⁹ talis eccl'iæ p̃ntib⁹ tali & tali eiuſdẽ eccl'ię canonicis fecit,cõſtituit & ordinauit talẽ ſuũ ꝓcuratorẽ, ſyndicũ, actorẽ & defenſorẽ & ſufficiẽtẽ rñ ſalẽ:& in tali cã,vel cãis,quã vel quas habet vel hr̃e ſperat cõtra,& quoſcũq; alios,corã tali,&c.vt ſ.in prima forma. ¶Et nota q̃ ſi ſit negotiũ cõe inter p̃latũ & cõuẽtũ ſil' dñt creare ſyndicũ:vel actorẽ. Si verò diuiſim oĩno canonici cũ ſuo p̃poſito,vel decano, p̃nt facere ſyndicũ vel actorẽ: & eps ſuũ faciat.extra de iudi.cãm quæ.& đ reſcrip.edoceri. Si verò ſit negotiũ monaſterĳ,abbas & monachi debẽt cõſtituere ſil', vt in præ.c.cãm.& de reſcrip.c.edoceri.& de ſyndi.c.vnico.& xvj.q.j.monachi. Abbate verò negligẽte,faciat hoc eps cũ cõſenſu ſui capituli:& ſic ĩtelligit extra de iur.cal. Impatorũ.fecũdũ magr̃m Gr̃anũ Aretinũ.qđ dic vt ſ.de actore.ver.itẽ cõtra p̃latũ.vſq; ad finẽ.& videas Ş.rõ
16 ne quoq;.ver.itẽ quod fuit cõſti.†Cęterũ monachi vel canonici cõſtituentes procuratorẽ ad petendum caſſari, vel cõfirmari electionem,ſic ſcribẽt:
✠FORMA. Sanctiſsimo vel beatiſsimo p̃ri dño Clemẽti diuina prouidentia ſacroſanctę ac vniuerſalis eccl'iæ ſummo põtifici,talis,vel tales eius deuotiſsimi filĳ cũ omnimoda ſubiectiõe ac reuerẽtia,pedũ oſculo beatorum.Sanctitati veſtræ notũ facimus per hoc ſcriptũ,q̃ nos facimus,cõſti-

a ¶Poteſtatem. Vide quod hic ſequitur ſtatim.& in ver.item quod.
b ¶Conſtituit. Vt dixi ſ.Ş.j.ver.ſed qđ ſi ꝓcurat. Iſta adiectio facit dubiũ: quia verè per verba datur procurator incertus cõtra l.ĩ.ff.eo. vñ vt ponit Cy.in l.qđ qs.C.e.ti.in fi.primæ q̃onis.ſecũdũ Ia.de Are.ſi dicat dñs:cõſtituo te ꝓcuratorẽ & aliũ quẽ feceris:nõ valet ſubſtitõ,per prę.l.ĩ. Sufficit ergo dari mãdatum procuratori de ſubſtituẽdo etiam incertum,qui ſubſtituẽdo dabit certũ. eo.ti.c.j.ĩ. rñ.li. vj. Eſt & ſil'e de electo,qui debet cert⁹ eſſe.de elect.c.ĩ. li. vj. & tñ bñ datur procurator ad eligendum incertũ.e. ti.c.pe.

tuimus,& ordinamus talẽ ſeu tales ꝓcuratores noſtrũ ſyndicũ,vel actorẽ ad petẽdũ nomine nr̃o caſſari,ſeu caſſam,nullã,& irritã nũciari electionẽ,quę de facto dicitur de P.in abbatẽ vel eẽm talis monaſterĳ,vel eccleſiæ celebrata:& ad petendũ nomine quo ſ.confirmationẽ electionis à nobis & nomine nr̃o de tali celebratæ ibidẽ : dantes ei nihilò minus plenã & liberã poteſtatẽ agendi,defendẽdi,petendi,rñdendi,excipiendi, & replicandi, & cuiuſlibet gñis iurm in animas nr̃as prędictadi ſentẽtiã vel ſnĩas & p̃cepta audiẽdi,appellandi,appellationẽ ſeu appellationes proſequẽdi,necnõ obĳciẽdi,& probandi crimina & defectus cõtra dictũ ſ.& cõtra adhę- c
rentes eidẽ. Et ſi neceſſe fuerit,bñficiũ diſpẽſatiõis, vel in integrũ reſtõnẽ petẽdi:aliũ ſeu alios ſubſti- d
tuẽdi,& eoſdẽ reuocãdi:inſup damus & cõcedim⁹ ei plenã & liberã poteſtatẽ impetrãdi,&c.vt ĵ.ver. verũ. Et gñaliter oĩa alia & ſingula faciẽdi,in q̃bus mandatũ erit ſpãle, ratũ perpetuò habituri ac firmũ,q̃cq̃ per ipſos,& cũ eis ſil' & in ſolidũ, aut cũ ſubſtituto,vel ſubſtitutis,vel ab eis,vel eorũ altero actũ vel ꝓcuratũ fuerit in p̃miſsis,vel aliq̃ p̃miſſo- f
rũ. In cui⁹ rei teſtimoniũ ſigillo nr̃o p̃ntes l'ras fecimus cõſignari. Actũ in capitulo,&c.extra,de elect. nihil eſt.& iũge hic qđ no.ĵ.de ele.Ş.ſuper⁹ de via. ver.itẽ nota qđ. ¶Qual'r aũt ꝓcuratoria exẽplent̃,
17 vel publicent̃,dicã ĵ.de inſtr.edi.Ş.j.ñ.& iñ. ¶†Cæterũ in audiẽtia dñi Papæ ad impetrandũ & cõtradicendum mandatũ,poteſt cõcipi ſub hac forma: g
✠FORMA. Anno &c.vt ſ.in prima forma vſq; ſpõte recipiẽtẽ &c.iũge,ad impetrãdũ in Romana curia priuilegia,indulgẽtias,quaſlibet l'ras tã ſimplices,q̃ legẽdas,gr̃am & iuſtitiã cõtinẽtes:necnõ & ad cõtradicẽdũ & cõueniẽdũ de iudice,vel iudicibus:& adiudicẽ vel iudices eligẽdos:& ad opponẽdũ,recuſandũ,& appellãdũ,appellationẽ proſequẽdũ,& cuiuſlibet gñis iurm præſtãdũ, & ad alia oĩa circa hoc faciẽdũ.quę idẽ Titi⁹ in ꝓſona ꝓpria facere poſſet,ſi p̃ns eſſet:& ſup præmiſsis & quolibet prædictorũ, q̃ties expedierit &c.vt ſ.ver.porro.vſq; in finẽ.De hac forma habes extra, de renũ.
18 veniẽs.in fi. ¶†Quis aũt admittat̃ in audiẽtia ad cõueniẽdũ de iudicibus,not.ĵ.de reſc. præſen.Ş.rõne formę.ver.itẽ q no. An aũt hoc mãdatũ ſit neceſſariũ,& qs eũ ꝓbabit,vel nõ,no.extra de reſcr.c.nõnulli.ĩ gl.ſic ergo.quã gl.nõ approbo p oĩa.& c.expte.in gl.& ita patet.& ſ.Ş.j.ver.nou⁹.& poſt̃q; talis ꝓcurator cõuenit de iudicib⁹,nõ p̃t eos dñs recuſare:vt extra,de cã poſ.cũ olim. Niſi ſibi certũ iudicẽ exp̃ſisſet,& ꝓcurator fines mãdati egreſſus, aliũ elegerit.q̃ caſu nõ valet:vt ibi no. Vñ cõſulo q̃ exprimẽs faciat de hoc fieri publicũ inſtr̃m. In hac aũt forma nõ cõſulo q̃ deb̃ ptãs ad agẽdũ & defendẽdũ:qa q̃ñq; nõ expedit cõſtituẽti talẽ ꝓcuratorẽ q̃ cã ei⁹ in curia tract̃et:vt extra de app.ſæpe. in prin.Nõ cõſulo ẽt q̃ de appl'one,ſup qua vult impetrare,fiat mẽtio ĩ prędicto mãdato:ne p hoc ꝓbet appellatũ eẽ.& ſic q̃ cõſequẽs cã ĩ curia tract̃et vbi đ electiõe & ꝓuiſiõe ageret̃:vt extra de ele.ſtatuim⁹.li.vj. Perĳde em̃ eẽt tũc,ac ſi dñs ꝓpria voce fuiſſet cõfeſſus appellatũ fuiſſe.ff.depo.Publi⁹. Ş.Titi⁹.licet per hoc nõ probẽtur tpa illi⁹ cõſtõnis
k ſtatuim⁹.fuiſſe ſeruata.[k] ¶†Sed nunqd p vnũ teſtẽ
19 & per cõfeſsionẽ, quã facit in litera, quã impetrat ꝓcurator dat⁹ ad impetrãdũ & cõtradicẽdũ, ꝓbabit̃ appellatio? Rñdeo,ſic, ꝓbato procuratorio, ẽt ſi in eo fiat mẽtio de appellatione:& hoc ꝓpter vehementẽ preſumptionẽ, quã inducit ipſa confeſ-

¶Formã. Secũdũ Ægid.ſua rubri.xj.
¶Verbũ. Lex ſecũda eſt. & idẽ de elect. commiſſa. Ş. porro. lib.vj.
✠FORMA. Ægid.rubrica ſua. xĳ.in prin.
¶Præcedenti.proxima, in qua non eſt illud verbũ. Et aduerte: qa in illa forma dicit̃, ad ſolutiones faciendas, & recipiendas.
¶Inductam. Hoc placet Albe.Gal.q̃ dicit q̃ vr̃ caſus ff. de pign.act.l.ſolutum. Ş. ſolutã. ibi: procuratori ei⁹, vel ſeruo, &c. Inducit etiam ff. de nego. geſt.ſoluendo.cum ſua glo.& ff.de ſolut.ſi quis ſeruo.in prin.hoc no.co.ti. ante fin. Et hoc mihi placet in procuratore ad negotia, vel miſto ad cãs & negotia. de quo loquitur illa forma, vt patet ibi. In ꝓcuratore aũt lit.tm̃ procedũt cõtraria Digeſtorũ ĩducta. & ad l.ñ.C.ſo.ma. in fi. quę innuit, q̃ exigere & accipere ſint diuerſa. Hoc fateor:quia ſtrictè exigit̃ ab inuito: accipit̃ à volẽte. de cenſi.exigi.libr.vj. & vt diuerſa cenſentur in procuratore litis tantùm.
¶ADDE quòd idem cõiter tenent docto.in l.ĩ.ſolu. matr. Bald.in l.falſus.C.de fur. Bart. in l. hoc iure.ff.de ſol.Ang.in l.ſolutum. Ş. ſolutam.ſ.

alle.Ro.tamen in d.l.iĳ.ſequitur Fede.
h ¶Forma prima.ſcilicet huius Ş.in prin.
i ¶Verius eſt ſecundùm Albe.Gal.eo.ti.ante fi.
k ¶Seruata. Conſilium de tribus mandatis dandis procuratori in cauſis appellationis ſcripſi de renun.veniens.ad finem.

sio procuratoris. argu. contra extra de suc. ab intest.
a c. fi. & sic obtinuit. [a] Licet confessio quam fecit im
petrando, non extendatur ad causam, quæ super ap
pellatione vel beneficio agitur: sed tãtùm ad nego
tiũ procuratoris. extra de ap. Nicolao. & de renun.
veniens. Tutius tñ est per iurm hoc expediri ratio
ne præsumptionis. extra de iureiur. c. fi. Sola autem
litera, quæ impetratur, non probat appellationem
quia confessio procuratoris non nocet dño, nisi in
cã vel negotio ad quã vel ad quod est constitutus.
extra de of. dele. cùm olim. de elect. innotuit. in fin.
20 ¶†Quid si procurator occultat mandatũ, ne p hoc
posit iuxta præmissa probari appellatio in curia
Romana, sicut sæpe fit: vt in præ. c. sæpe. in prin. [b]
Nunquid debet cogi illud exhibere? vr̃ q̃ sic, ar. C.
de his qui ad ec. confu. l. fi. §. sanè. versi. sicubi. C. de
here. qm̃. in fi. & xiiij. q. ij. sup. Ego tñ nõ cogo. nisi
qñ vult dñm defendere. extra de proba. c. j. Sed po
ne: ecce habens mandatum ad impetrandum & cõ
tradicendum, impetrat super aliqua appellatione:
auditor autem generalis palatij reuocat ad se literã
ad instantiã partis: quæ dicit causam huius appella
tionis debere in curia agitari, & literam nõ debere
trãsigere: sed idẽ procurator dicit nõ debere ibi agi
tari: nũquid admittentur ad cognoscẽdum de hoc
ex vi illius mãdati? Rñdeo, sic: quia hoc est de ne-
gotio impetrationis: sed ad alia hoc expedito non
admittetur: vt extra, de renun. veniens. in fin. & sic
obtinuit. ¶†Mandatum autem ad mutuum susci-
piendum: quia hoc quotidianum est, sic cõcipitur:
✠FORMA. [c] Vniuersis &c. talis eps salutẽ in
dño. Vniuersitati vestræ pñtibus innotescat, q̃
nos talẽ facimus, cõstituimus, creamus & ordinam[9]
nostrũ procuratorẽ gñalẽ & specialẽ pro nr̃is & ec
clesię nostræ negotijs, apud sedẽ apostolicã promo
uendis, explicãdis, gerendis, & expediẽdis, sibi per
hãc patentẽ literã mãdãtes, & specialẽ plenã, libera
& absolutã potestatẽ dantes & cõcedentes, vsq̃ ad
summã cẽtũ marcharũ argẽti coniunctim vel diui-
sim, simul seu particulariter: vno de diuersis tempo
ribus, nostro & ecclesiæ nostræ nomine, mutuũ cõ
trahendi, & mutuo susci piẽdi, ac susceptũ pro præ
dictis & in p̃dictis negotijs expẽdendi, à quocunq̃
seu quibuscunq̃ creditore seu creditoribus vñcũq̃
& vbicunq̃ & cuiuscũq̃ cõditionis fuerint: ac etiã
nos & successores nostros, ac ipam ecclesiã nostrã
bonaq̃ omnia ad nos, & dictã nostrã ecclesiã quo-
cunq̃ mõ ptinentia & p̃sentia & futura, mobilia &
immobilia illi vel illis, à quo vel à quibus pręfatam
pecuniã receperit per solennẽ stipulationẽ: vel ali-
ter obligãdi pro ea nosq̃ eis ipsa in præsentiarum
etiã obligamus: iurandi etiã in animã nostram q̃ lo
co, tpe & termino à dicto procuratore vnà cũ cre-
ditore seu creditoribus statuẽdis, præfatũ creditum
cũ omnibus expensis dãnis & interesse cambio &
accessionibus: de plano restituemus ac integraliter
persoluemus & contractũ ipsum aliàs quomodo-
libet & in animã nostrã iureiurando vallandi, insu
per etiam renunciandi nomine nostro exceptioni
non habitę, seu non receptę pecunię, vel in vtilitatẽ
ecclesiæ nõ cõuersæ, exceptioni doli, cõdictioni si-
ne cã, & indebiti, & in factũ subsidiarię, & gñaliter
omni beneficio & priuilegio fori, restõnis in inte-
grum, constõnis de duobus dictis æditæ in concí-
lio gñali: literarũ etiã apostolicarum & indulgen-
tiarum impetrandarũ seu impetratarũ, cuiuscunq̃
tenoris seu formæ existãt, cõstitutionũ etiã omniũ,
& quarũlibet exceptionũ de iure sibi competẽtiũ,
& priuilegio cruce signatis indulto, ac gñaliter iu-
ris canonici vel ciuilis dantes eidẽ nihilò minus li-
beram potestatẽ recognoscendi in iudicio, vel ex-
tra, prædictum debitũ: & submittẽdi nos, si neces-
se fuerit, iurisdictioni cuiuscũq̃ auditoris, vel iudicis
gñalis, vel specialis, ordinarij seu etiam delegati: in
quem ex nunc sciẽter, tanq̃ in nostrũ iudicẽ cõsen
timus, q̃ posit, si necesse fuerit, super præfato mu
tuo nobis præcipere, & nos condemnare, mulctare,
& excõicare: & in nos quanlibet iurisdictionis
speciẽ libere exercere: faciẽdi quoq̃ omnia alia sup
præmissis, & quolibet præmissorũ, quę nos ipsi, si
pręsentes essemus, facere possemus: promittentes d
sub hypotheca rerũ nostrarũ & ecclesię nr̃æ, nos
ratũ, gratũ & firmũ p̃petuo habituros, qcqd per di
ctũ procuratorẽ promotũ, explicatũ, gestũ, expe-
ditũ, cõtractũ, receptũ, expensum, obligatũ, iuratũ
& renũciatũ, seu aliàs actũ, seu p̃curatũ fuerit qũo
libet in p̃missis vel aliquo p̃missorũ: & de iure vel
de facto in aliq̃ nõ cõtrauenire. In cuius rei testimo
niũ & memoriã p̃missorũ p̃ntẽ lr̃am sigilli nr̃i mu
nimine duximus roborãdã. datũ &c. ¶Quar aũt
fiet submissio: dicã infrà de cõclu. & renũ. & ex il- e
22 lis hanc formam poteris impugnare. ¶†Reuocatio
aũt mandati, quę fit p̃nte notario, vel testibus, vel
ẽt p̃nte aduersario, vl iudice, si adsit: alioqn eis signi
ficet: vt no. s. §. j. ver. itẽ qd̃ mãdatũ fuit. & fiet sic:
✠FORMA. Qm̃ cõtra P. quem in tali cã, quã con
tra talẽ hẽo procuratorẽ cõstituerã, susp icionẽ acce
pi, ac per hoc de ipsius fide cœperim (nec immeri-
tò) dubitare: idcirco mandatũ, quod ei dederam, ex
nũc reuoco, & sibi expresse inhibeo, ne vlterius in
prædicto procedat negotio: vel se de ipso aliquate
nus intromittat. extra de procu. ex insinuatione. &
c. seq. & c. mãdato. ff. eo. añ litẽ. & l. seq. & l. quæ o-
23 mnia. ¶†In summa nota q̃ recipe mãdatũ procura
toriũ ab initio volũtariũ est: susceptũ aũt est neces
se cõsummari: vt Insti. mã. §. mandatũ. extra de off.
dele. c. cùm olim abbas. Intãtùm q̃ põt procurator
p̃pter cõtumaciã excõicari: vt probatur secũdùm
Vin. extra, vt lit. nõ cõte. c. j. ad fi. Sed quare excõi-
cabitur: nunq̃d sufficit stipulone cõmitti? Dic q̃ vbi
q̃s cõstituitur procurator apud acta, & satisdat pro
eo p̃nte vel sciẽte, & nõ cõtradicente, cõpellitur p̃-
curator præcisè defendere: nec sufficit stipulationẽ
cõmitti. Si aũt ipse procurator cauit per se, vel dñs
pro eo absente, nõ cogitur præcisè: sed sufficit com
mitti stipulationẽ ob rẽ nõ defensam. ff. de procur.
filius. §. fi. & l. si defunctus. & l. non cogẽdum. §. ij.
& in pręcede. cõstitutus fuit apud acta: vt patet in
integra, secũdũ Vin. Hoc plenè p̃sequere p̃ut no.
d ff. de p̃cu. sed & hę p̃sonæ. §. p̃ter. & l. si defunct[9] [d].

SVMMARIVM.

☞De procuratore in rem suam constituto.

1 Nuda traditio & sine causa facta in rebus corpora
libus, non transfert dominium.

2 Cessio actionis non tenet, vbi actio est in iudicium
deducta.

3 Procurator constitutus in causa lucratiua, nõ debet
audiri, nisi satisdet de reconuento domino defen-
dendo.

4 Cedere actionem prohibetur minor sine tutoris,
vel curatoris authoritate.

5 Excommunicatus, si cedit alicui actionem animo
donandi, nunquid poterit agere prius: q̃ cedens
absoluatur.

6 Procurator in rem suam, an dicatur procurator.
Procuratorem in rem suam facere potest, quicunq̃
se obligare potest.

7 Procurator in rem suam habet vtilem actionẽ no-
mine suo in casibus.

8 Obligans alicui nomen debitoris sui, an ille poterit
conueniri ante, quàm conueniatur principalis.

9 Exceptio compensationis, an possit opponi cõtra
procuratorem in rem suam.

10 Mutuãs alicui summam pecuniarũ, stipulansq̃ sibi
reddi expẽsas in illius pecuniæ repetitione facien-
das, postea autem vendit actiones suas, an emens
poterit exigere tales expẽsas ex iure cesso.

11 Cedens creditori suo actiones, quas habet cõtra de-
bitorem suum, eum faciendo procuratorem in rem
suam: an poterit talis cedens petere: & alterum: cui
cesit, à petitione prohibere.

12 Forma denunciationis faciendæ per debitorẽ cre-
ditori quo ad cessionem actionis.

13 Debitor certus an iterum sit certiorandus.

14 Cautela illi qui non potest intentionem suam pro
bare: nisi per vnum testem.

e SEquitur videre d̃ p̃curatore ĩ rẽ suã cõstituto [e]. Et
qdẽ cõtra eũ excipit̃, q̃ null[9] titul[9] ẽ ĩ p̃
1 curatiõe ĩsert[9]. †Nã nuda tradõ, & sine
causa

¶Defunctus. s. Et j. de satisda. §. pe. ver
si. sed quare. & scri
psi de procu. acce-
dens. super glos. ij.
Adde casum, quo
etiam cogitur præ
cisè defendere in
cle. e. ti. c. j. & ibi ẽt
de hoc in gl. p̃cisè.
¶Cõstituto. Vt di
xi in prin. titu. mul
tùm adiutus fuit au
thor per Vbert. de
Bona. cuius etiam
ad literam fuit to-
tum istud princip.
vsq̃ ad ver. item q̃
iura. & ver. sed que
ritur. vsq̃ ad finem
sui. & hoc sub quar
ta sua rubri. in qua
tractat sub tali pro
cu. Et vltra. j. de re-
script. sciendum q̃
talis procurator añ
litis cõtestatio. dare
potest procurato-
rem. e. ti. c. j. §. j. lib.
vj. & no. s. §. j. vers.
itẽ excipitur quod
est. Itẽ an morte cõ
stituti vel cõstituẽ
tis finiatur tale mã
datũ, no. C. de act.
& obl. l. si quidem.
& de dona. l. illam
subtilẽ. Itẽ licet vt
plurimũ talis pro-
curator deat ex p̃te
rei: qñq̃ sit ex p̃te
vtriusque. & vide
quod no. ff. de pro
cu. l. Plautius. in gl.
sed qualiter. Item
sciendum q̃ procu
rator in rem suam
potest alienare, iu-
ramẽtum deferre,
transigere, & paci-
sci: quia loco dñi
habetur. ff. de pact.
sed si tantùm. & l.
sed si fideiussor de
iureiur. iusiurandũ
quod. §. vlti. & ff.
hoc e. ti. l. procura-
tore. & no. e. ti. qui
ad agendum. li. vj.
in vlti. glo.

a ¶Obtinuit. Puto q̃ cõtrarium induc-
cit propter literã
ibi, non tanq̃ suffi-
b cienter probantes.
tñ Compo. in de-
cre. statuimus. de e-
lect. in glo. qd si pa
pa. vers. itẽ queritr:
si sufficit. allegabat
illã pro: & dicebat
sic obtentũ: quod
sufficeret: tñ vt di-
ctum est per id nõ
apparet eo tempo
re seruata. vide qd̃
not. in cle. de elect.
constitutionem. ad
fi. in glo. plena. sup 21
ver. fides.

b ¶Prin. Et vide qd̃ c
ibi scripsi post Ho
sti. in glo. forsan.

c ¶FORMA. For
ma mutui in curia
contrahendi.

a ¶ Delegatus. Incautè cũ Vbert. p̃. sic loquit̃:cũ l.ex illa,& qđ ibi đr, nõ procedat, qñ facta est delegatio debitoris: vt ibi patet in prin. Et rõ huius no.e.ti.l.j.quod dixi,& patet vers.in 2
ſumma.& defendi tñ posset hoc dicti cũ secũdùm not. per Hosti.in Sum. ti.de đlegato.ad fi. ſub rub.de sol. vbi dicit qđ licet noua tio requirat cõsensum debitoris,dele a
gatio non.vide qđ scripsi j̈.de cess. a- b
ctio.§.j.ad fi.super 3
ver.quæ autem.
¶ ADDE Roma.consil. cxxxv. & ver. seq. adde q̃ pupillus sine tutore, & tutor sine pupillo cedere pñt. 4
Ro.cõsil. ccclxxxvj.& ver. itẽ quod est pro parte. Adde plenè Roma.cõ si.ccccl.

b ¶ Cõtestatus. Ter 5
tiũ omisit. qui em̃ nõ soluerat, nõ p̃t cõgruè dicere priusq̃ inciperẽ tibi soluere. posuit tñ Vber.hũc tertium.

c̃ ¶ Venereales. Et c
est xvj. q̃o. de hoc no.de iure patr.c. d
vno.lib.vj.ī gl.pe. e
& vide qđ sup ea 6
plenè dixi.
ADDE vt pulchrè p̃ Pe.de Anc. consi.ccxlv.

d ¶ Vtrũ.Iste ver.& seq. fuerunt Albe. Gal.ti. de procura. in rem suam.

e ¶ L.j.in prin.j.gl. dubiũ facit descriptio procuratoris, q̃ ibi hr̃,& s̃.ti. p̃xi.in prin.vltra ibi no.dicebat Gui.de Suz.istũ gerere negotia aliena quodã modo:vel procedit,ideo quia decedẽte oportet fieri mentionem.C.e. ti.quæstipendia.& sic tali procuratori f
cõpetit diffinitio. 7

cã facta in reb⁹ corpalib⁹ nõ trãsfert dñiũ. ff.de acqui.re.do.nũc̃q̃ nuda.Ita nuda quasi traditio actionis nõ trãsfert vtilẽ,nec̃q̃ directã:qa incorpalia difficilius acquirũtur.ff.pro socio.l.j.§. fi.& l.ñ.& iñ.in prin.ff.de pecul.si qs casus.ff.fa.er.planè.Nec tenet ſnĩa eorũ,q̃ præſumũt cessionẽ:vbi null⁹ titul⁹ cõtineat,esse donationẽ.ar.ff.de cõdi.inde.l.j. ff.de reg. iur.cuius per errorẽ.qa regulariter nemo p̃sumitur donare.ff.de proba.cũ de indebito.in prin.& iũge qđ not. j̈.de ces.act.§.cõsequẽter.ver.j. ad fi.& ibi nota q̃. ¶ †Itẽ obñcit q̃ actio sibi cessa est deputa ta,i.in iudiciũ deducta:vñ nõ tenet cessio.C.de liti. l ñ.& fi.extra,de ali.mu.iu.cau.fa,c.ñ. ¶ Itẽ q̃ est ,p pte vẽdita & ,p pte donata:vt C.mãdati.l.fi. ¶ Itẽ q̃ cessio fuit simulata:vt ibi,& C. pl⁹ valere, quod agit̃.p totũ.extra,q fi.sint le.p tuas.qđ p̃sumit̃ ī casibus,q no.j̈.đ ces.act.§.j.ver.si verò. ¶ Itẽ q̃ fcta est tutori vel curatori cõtra minorẽ administratiõe durãte.C.qui da.tu.vl̃cu.pos.aut̃.minoris. ¶ Itẽ debitor delegat⁹ [a] obñciet cõtra eũ sic.Dñe,ego solui creditori meo,qui me tibi delegauit priusq̃ mihi denũciares:vel priusq̃ mecũ fuerit litẽ cõtestatus [b].C.đ noua.l.iñ. ¶ †Itẽ obñcit q̃ cõstitut⁹ est procurator in cã lucratiua:vñ nõ debet audiri,nisi satisfdet de re cõuẽto dño defendẽdo.ff.de ,pcu.seruũ q̃ q̃.§.fi.& l.seq.Sec⁹ si nõ lucratiua:puta,qa emit:tũc em̃ non cogit̃ defendere:vt ff.eo.si qs in rẽ.vbi đ hoc. ¶ Itẽ q̃ ipse rõne potẽtię vel dignitatis terribilis censet̃. C.ne li.pot.l.j.§.j.& l.fi. ¶ Itẽ q̃ iura cessa sunt ab illo,qui cedere nõ potuit. ¶ †Prohibet̃ aũt minor cedere sine tutoris vel curatoris authoritate.Itẽ tutor vel curator sine pupillo,nisi absens sit,vel fari non posit.ff.ad Trebel.restituta.Et iũge quod no.j̈.de ces.act.§.sed nũquid minor. Itẽ furiosus. Itẽ prodigus:vt ff.de ver.obl.is,cui.ff.de reg.iur.in negotiis. Itẽ pr̃ filio.ff.de cõtrahẽ.emp.l.ñ. ¶ †Quid si excõitus mihi cedit actionẽ animo donãdi:nũquid potero agere priusq̃ cedẽs fuerit absolutus? Rñdeo, sic & si vẽdat mihi villã, in qua habet ius patronatus, potero pr̃sentare:& põt excõicatus delegare posse suũ,siue debitorẽ alĩ:& ille statim aget.Põt etiã alĩ obligari:sed nõ alius sibi.Hãc q̃onẽ inuenies disputatã inter venereales. [c] Et facit ad hoc quod no. Papa extra đ do.& cõtu.veritatis.& secũdùm do. meũ extra de excep.pia. ¶ Vtrũ [d] aũt ,pcurator in rẽ suã dicat̃ ,pcurator,no.ff.de ,pcu.l.j. [e] ¶ †Itẽ ,pcuratorẽ in rẽ suã facere põt,qcũq̃ se obligare põt,& actionem habet.Quis aũt se obligare possit,no.in Summa Azo.in tit.de pact.& de hoc j̈.de ces.act. ¶ Sed q̃rit̃ an talis libell⁹ sit admittẽdus: ago cõtra P.petẽs ab eo cẽtũ:& ago ex iure mihi cesso à T. creditore:& an directã vel vtilẽ tũc videar intẽtare actionẽ,an vtrãq̃? Et qdẽ cõis vsus talẽ libellũ admittit,nullo alio exquisito:tu tñ exigas cãm cessionis:& an sit lucratiua,vel simulata,vt p̃dixi. Et credo per talẽ libellũ directã actionẽ solũmõ intẽtari. vtilẽ em̃ habet emptor noĩs & legatari⁹, & qui in solutũ accepit sine aliqua cessiõe.C.de hær.vel act. vẽ.emptor noĩs.C.de act.& ob.in solutũ.& l.noĩbus.C.de leg.ex legato.& si succũbat in p̃dicto libello q̃ ad vtilẽ actionẽ eidẽ suo noĩe cõpetẽtẽ,rei iudicatę exceptio nõ obstabit.ar.ff.de exce,rei iud. si mr̃.§.deniq̃.& §.si qs aũt.ff.de euict.minor. §. si seru⁹.Præterea ,pcurator iurat in suã vtilitatẽ:quia suũ negotiũ gerit,& in ea est principãlis.C.de ,pc. q̃ stipẽdia,licet qdã dicãt,q̃ directis cessis vtiles admittãtur.Vñ cõsulo q̃ agat suo noĩe vtili sibi cõpetẽti,& abstineat à directa:cuius ei solũ exercitiũ est cõmissum secũdũ Vber. [f] ¶ †Et nota q̃ ,pcurator in rẽ suã habet vtilẽ nomine suo in casib⁹.ff.e. ,pcuratore in rẽ.C.de dõna.illã.& no.C.de act.& obl.l. j.Ex cõtractu aũt sine cessione nõ hẽbit vtilẽ actionẽ suo noĩe,nisi in calibus:vt no.ibidẽ. ¶ Vtrũ aũt habẽs vtilẽ prę̃ferat̃ habẽti directã:no.ff.de procu.in causæ.§.fi.& l.procuratore in rẽ.ff.si ager vecti.l.j.§.j.C.de noua.si delegato. j̈.de accu.seu pe.§. j.ver.in ſumma.& seq. ¶ Sed nunquid agẽs ex iure cesso,debet exprimere an agat vtili suo nomine,an directo nomine cedẽtis? Vr̃ q̃ nõ:quia tãtùm cõsequitur per directã,quantũ per vtilẽ: vt ff.de nego. gest.l.antepe.& nihil interest quo gñe actiõis &c. ff.ad Velle.c̃uis.§.si mulier.Sed dic cõtra.fl. de so. g
si duo [g].& ff.de leg.j.si mihi. Simpl̃r aũt agẽdo vr̃ intentare directã:vt dixi ff.de pet.hæ.nec vlla. §.itẽ sciẽs.ff.fa.erci.planè.& ad hoc ff.de relig.& sump. h
fun.l.ñ.§.j. [h] Et ad hoc faciũt iura inducta j̈. de act. seu pet.§.j.ver.sed nũquid tenetur. ¶ Qñ aũt is,cui cessio fcta est,agat vtili vl̃ directa,no.ī Summa dñi mei in ti.đ act.ces.sub ti.de ali.iud.mu.cã fact. ¶ Itẽ vñ nascat̃ vtilis,no.in Summa Azo.in tit.de act.& ob.§.fi. [i] ¶ †Quid si mihi [k] obligasti nomẽ debitoris tui:nũquid priusq̃ conueniã principalẽ, cõueniam illũ vtili actione secũdùm l.ff.de pig.act.si cõ i 8 k
uenerit.§.j.& C.de hęre.vel act.vẽ.l.posteq̃. An au f
tẽ primò cõueniã principalẽ secũdùm aut̃.positam C.de act.& ob.l.fi.Dicũt qdã q̃ nõ,per l.C.qñ fiscus vel priua.l.nõ pri⁹.& C.de acq.hær.l. hęredẽ. g
ff.de iure fis.l.Moschis. Alĩ cõtrà dicẽtes q̃ hoc locũ habet in tacita hypotheca:fecus in expressa: vt C.de act.& ob.aduersus.& l.fi.& C.de pig.l.pfecutionẽ.Nec obstat p̃.aut̃.qa loquit̃ in re corpali,q̃ possidet̃: & nõ in incorpalib⁹, quę nõ possidẽtur: vt ff.de acqui.pos.possideri. Nec obstat in aut̃.de fi h
deius.§.nec̃q̃.ver.itẽ dicerẽ si quos homines,&c.qa ibi loquitur in fideiussoribus obligatis pro principalibus.& hoc verius est.& adde qđ not.C.qñ fiscus vel priua.l.ñ.& iñ. ¶ Sed nunqd is, cui iura cessa sunt,tenetur facere venire principalẽ? Dicũt qdã, q̃ nõ:quia nomine suo agit: vt ff.de procu.si actor. 9
C.e.l.fi. ¶ †Sed nũquid cõtra procuratorẽ in rẽ suã opponi põt cõpẽsationis exceptio? Vr̃ q̃ nõ:quia ipse nõ tenetur defendere dñm suũ,nisi in duobus casibus, s.qñ factus est in fraudẽ, & ex cã onerosa: vt ff.de procu.sed & hæ.§.fi.l.seq.& l.pactum. Sed dic cõtra:quia oẽs exceptiones, quæ obstant vẽditori,obstãt & emptori.ff.cõi diui.l.in hoc iudicio. 1
§.si cõueniat.ff.pro socio.l.idẽq̃. [l] ¶ Sed nunqd pactũ procuratoris in rẽ suã nocet dño? Rñdeo sic.ff. de pact.si cũ emptore.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol. i
sicut.§.j. ¶ Sed an ecõuerso pactũ dñi noceat procuratori,no.ff.đ trãsact.l.fi. [m] Quis aũt iurabit de ca m
lũnia:de hoc no.ff.de procu.non solũ.& C.de iura. k
calũ.l.ñ.§.si aũt. [n] ¶ An autẽ tutor,curator, vel procurator in rem suã,& similes debeãt añ litis cõtestationẽ probare,vel exhibere mãdatũ: dixi s̃.ti.de actore.ver.item contra prelatũ.prope fi.& j̈.de edi. l
instru.§.nunc dicamus.ver.sed quid,ecce. ¶ †Item 10
circa hoc quæritur:pone,mutuaui tibi decẽ, stipulor̃q̃ mihi reddi expensas faciendas pro illa pecunia repetenda,deinde vendo cuidã P.actiones mi- m
hi contra te cõpetentes:nũc quęritur,an dictus P. posit à te exigere expensas factas pecuniã à te repetendo ex iure cesso. Et vr̃ q̃ sic : cùm & vsuras possit exigere:vt C.mã.l.per diuersas.prope prin ci.versi.ita tñ.& ff.de vsuris.l.Herennius Modesti- n
nus.Item ego venditor poterã exigere,si eas feciſſem:ergo & ipse P.emptor hoc poterit argu. ff.de contrahẽ.emp.dolia.in fi.& de hęre.vel act.vẽ.emptori.Ecõtra vr̃, vt arg,ff.de vsucap.l.id tps.in principip.Itẽ quia persona eius non fuit comprehensa in stipulatione: vt ar.ff.de verb.ob.si ita.§. Chrysogonus & hoc dico de expensis futuris:arg,extra de re iud.abbate sane.prope prin.Nã de prę̃teritis nõ est dubium:quia pro illis nõ poterit agere, nisi pro eis preciũ dedisset.Posset & in hoc casu distingui qualiter dictum fuit in promissione expensarum.Nã si dictum fuit, promitto tibi, & cui hoc promiseris: tunc planum est. Si verò dictum fuit simpliciter, promitto tibi expensas:tũc etiam emptor poterit petere expensas. Nam cessat causa prędictæ l. per diuersas.quia non fit in fraudem hęc cessio. Videtur enim dare aliquid nomine expensarum illarum cùm eas de suo facit. Vel distingue,an eas faciat ex volũtate:& tũc nõ repetet:an ex necessitate;vt qa fideiussor erat,cui facta est cessio:tunc repetet eas, secũdùm Vber. ¶ De hmõi cessionibus, quid iuris fit,& qualiter fiant,& qualiter constituatur procurator in rem suam:dic plenè vt j̈.in titu.de act.ces. ver.in ſum.& per totum ti. ¶ †In ſumma nota q̃ si 11
tibi creditori meo mãdo,siue cedo solutionis causa

ADDE,q̃ appellatione procuratoris propriè non venit ,pcurator in rẽ suã. Ita no.ex text. iũcta gl.in l.qui sti pendia. quod dicit Bald.ibi notandũ ad statuta glos.& Bald. in l.ñ. ff.e.& Bal.in l.j. C.đ act. & ob.ver.v.g̃ritur.
¶ Vber.De Bona. vt dixi in prin. huius §.
¶ Duo. Dicit Andre.de Baru. p̃ hãc l. sic fuisse de facto pronunciatũ. ADDE q̃ Bart. ibi dicit.
¶ §.j. Hucusq̃ fuit iste ver. Alb. vbi s̃. Idem Guid.de Suzar.sup l.si procurator.C.eo.tit.Habeo per Dy. cõtra riũ sup prę̃.l.si mihi.ea rõne, quia vtilis & directa sunt idẽ in effectu. ff. de nego. gest.l. actio. & no.C.đ leg.l.ex legato.nõ ergo est cogẽdus exprimere.C.de proba.l.ad probationem.
¶ §.fi.Et per Acc. C.de leg.l. ex legato.
¶ Mihi. Ad literã est Alb.vsq̃ in fin. ver. & reliqui.ver. vsq̃ ad ver. an aũt.
¶ Idemq̃. Alber. Gal. fuit de exec. ver.sed pone contra.
¶ L.fi. De confessione no. & dicam j̈.de ces. act. post prin.vers.sed nunquid.
¶ Si aũt. & j̈.de iura.calum. §. restat. ver.procurator.

a ¶Prohibere.Hoc no.dicit lex illa,vt patet ex litera ibi,eo modo : & vide quod ibi not.
b ¶In rem.Et scripsi de ali.mu.iu.cau.fa.c.ij. glo.
c ¶In prin.Vt ibi no.in glo.legitima.& idem eo casu dicimus de iuramento,vt dixi de ope.no.nun.c.ij.super ij.glossa.
d ¶L.vij. Est & necessariũ secundùm Accur.quod no.in præd.l. nomen. in fi.vlt.glo.vbi tenet a q̃ necesse est eum à cessionario certiorari per l.debito b res. C. de pig. quæ nõ facit,cùm de vr 12 banitate loquatur: vt ibi no.& extra, de simo.licet Heli. in gl.ex hoc. Item ipse Accu. contrarium no.in l.fin.ff. de trãsact.ad quod facit regula, eũ qui certus.de reg.iu.li. vj. & quod ibi scripsi post Dy.Cy.& c in l.iij.præalleg.& in l.nomẽ hanc partem tenet quam dicit placere modernis.& Guid.de Suz.etiam ibi hanc tenet,per prę.l.fin.ff. de transact.cum illa l.ij.de nouat.ponat regulam,qua tres casus excipit. addere quartum non est tutum,propter quod sequere Gul.consilium.& vide j.de empt.& ven.in fine.

actiones,quas habeo contra P.debitorem meum, faciendo te procuratorem in rem tuam.non tamen eum delegãdo:nilòminus potero adhuc petere ab eo,& tibi prohibere,[a] ne ab eo exigas ante,quàm cum illo litem fueris cõtestatus:vel aliquid ex debito acceperis: vel id debitori denunciaueris:vt C. de noua.l.ij.& ff.de procu.l.procuratore in rem.[b] quæ denũciatio poterit sic fieri:

✍ FORMA.†Denũcio tibi tali,q̃ talis tuus creditor cessit siue mandauit mihi actiones sibi cõtra te ex tali causa competentes:& ecce instrumentum inde confectum:& idcirco tibi denũcio,ne sibi deinceps persoluas.arg.C.quæ res pigno.ob.pos.nomen.ff.de euict.si cùm vẽditor.in prin. ¶Sed nunquid sufficit,si solùm dicit,denuncio tibi nę soluas tali creditori tuo,id quod debes ? Rñd.aut debitor petit à creditore nũciante exprimi cãm,quare nunciat:& est dicẽda. Aut nõ petit:& tunc sufficit simpliciter nũciari,ad instar eius,quod fit in noui opis nũciatione.ff.de no.ope.nun.l.j.in princ.[c] ¶Quid si ipsemet cedẽs denũciat debitori : nũquid poterit eum amodo cõuenire? Respon.non:quia cum alterius denunciatio sibi noceat : multò fortius & sua.

e ¶Credidisse.Fortè melius dixisset soluisse.sed ponitur pro credo credis.
f ¶Prin.Bene facit cle.de elect.causam.j.respon.in fine.
g ¶Insuper.Omnino vide quæ ibi scripsi super j.glo.in fi.per quæ destrui videtur hæc cautela.

ADDE Alex.in apost.dictę l.iij.& vide Barto.in l.si cum emptore.ff.de pact. Et an cedens possit aliquid facere in præiudicium cessionarij, vide Ang.consil. cclviij.

ADDE Roma.consi.cccl xxxij.

Bal.de procuratore *Rubrica.*

☞Excommunicatus nõ põt cõstitui ꝓcurator nec cõualescit madatũ,si absoluit, nisi de noua volũtate dñi appareat.§.j.ver.ij.Gul.Facit ff.de arbi.l.sed si in seruũ. j.rñ.& ff.de ser.expor.l.si minor.B. ¶Casus,in quibus exigitur spãle mandatum,ver.item opp.q̃ licet habeat.G.Per procuratorẽ nõ põt quis absolui à sententia excõicationis,sed põt petere procurationem absolutor committi:tñ debet habere mandatũ ad hoc:aliàs em̃ de specifica peccati pœnitentia nõ cõstaret.Et sic seruat curia Romana in dicto ver.ibi,quintusdecimus in petenda &c.Gul.Imò dicit q̃ põt absolui in absentia : sed executio absolutionis debet cõmitti:puta,quia reintroducatur in ecclesiã G.ar.ff.de iureiur.l.Labeo.Prima verior est:quia absolutio reqrit certã formã per manus impositionẽ:vt no.Inn.de sen.exc.c.cùm desideres.nisi Papa absolueret,qui omnia põt:imò suũ factũ desiderat formã iuris.ff.mã.l.apud.§.Imperator.Bal. ¶Secũdùm stylũ cãcellariæ impetrãs dispensationẽ sup̃ natalibus,debet hr̃e spãle mãdatũ ibi.xxiij.sub d.ver.G. ¶Legitimatio fingit quẽ legitimũ,nõ solùm à natiuitate,sed ẽt à cõceptiõe.ff.de ri.nu.l.qua in prouincia.§.diuus.in fi.& hoc qñ directè dispẽsatur sup̃ natalibus:sed si indirectè,puta quia dispẽsatur sup̃ mr̃imonio:tũc non fiũt legitimi illegitimè cõcepti.ff.de sta.ho.l.Paulus.per Gul.& Cy.sed mr̃imoniũ,quod nõ indiget dispẽsatione,bñ legitimat filios.Insti.de nup.in fi. Et hoc verũ qñ legitimatur sup̃ natalibus:tñ legitimatus nõ dicitur legitimè natus:vt not. extra de elect.c.innotuit.nec succedit in dignitatibus vel feudis.si de feu. fue.controuer.c.naturales.col.x.& ibi de hoc.Bal. ¶Clausula rati, nõ ampliat mãdatum,nec inducit spãle mãdatũ.ver.in præmissis.G. Sed Accur. dicit q̃ clausula ratũ & gtatũ,nil opatur.ff.de procu.l.si procuratore absente.in gl.& refertur ab ea,quæ fiũt secũdùm formã iuris: vt no.xx.q.j,c.relatio.G.arg.ff.de serui.l.sicut.ff.man.l.creditor.in fi.Si quis tñ nõ habet aliter mandatũ,nisi quia dñs promittit hr̃e ratũ,satis est.ff.rem ra.ha.l.ne satis.& per Inn.de rescrip.c.ex parte decani.& ibi vide. ¶Vbi id,quod quis facit, tenet de iuris pmissione,mãdator nõ intelligitur delinquere.Itẽ qui mãdat non facit.ff.de contrahen.emp.l.quod sępe.§.si quis amico.Bal. ¶Procurator debet esse legitimæ ætatis:quia iudiciũ debet fundari cum legitima pso na,& ipse est pars iudicij,& efficitur dominus,& in eum fertur sententia: secus in aduocato:quia ipse consiliarius est,& non pars iudicij, secundùm Nico.Ma. ¶Quod literę procurationis & de rato eędem sunt. G.& aliud est,si dñs gñaliter promittit de rato:aliud qñ procurator : quia qñ procurator semper habet vim sufficientis & specialis mandati : quia promissio procuratoris refertur ad certum.ff.de mino.l.quod si de speciali.G. ¶Procurator causæ appellationis potest confiteri aliquid fuisse factum in causa principali.ver.quid si procur.Gul.Vide j.§.proxi. ¶In criminalibus maximus potest constitui procurator in præparatorijs iudicij, non in decisorijs : non tamen ad libelli oblationem, quę inscriptionem desiderat.versi.sed prędcedens.G.Item nec ad media causę.versic.sed nunquid.Ad litem em̃ contestandam, ad cõfitendum,& ad sententiam, debet esse reus præsens.l. fi.Bald. Ad media ergo causæ criminalis non admittitur procurator. nã talia sunt de prosecutione negotij principalis:& quia à quo remouetur totum,& quælibet eius pars.versiculo sed tantùm, quo ad media. De hoc not.per Accur.in

13 ¶†Sed quid si debitor certus erat:nunquid est amplius certiorandus? Non vr̃.ff.de act. emp.l.j.in fi. Vel dic contra:quia hæc certioratio siue denuncia tio est de substantia:vt videtur ff.de adulte.l.denũciasse.§.ij.in fi.extra de accu.c.ij.ij.q.j.si peccauerit. & in prædicta lege,nomen.extra,de emp. & ven. c.fi.vnde etiam nõ sufficit, si à tertio certificetur,& arg.in his,quæ no.extra,de elect. cùm inter vniuersas.arg.contra.ff.de pet.hære.l.item veniunt.§.pe-
d titam.& §.à quo.& ff.de furt.l.vij.[d] Consilium est ergo,quòd is,cui facta est cessio, vel etiam creditor in casu præ.l. nomen denunciet per se.& si extet instrumentum de cessione obligationis,sibi ostendat,& legat: ne si aliàs nolit ei debitor credere,& soluat creditori suo, possit causari ex bona fide se
e ei non credidisse.[e] argu.in his,quę no.j. de citatio-
f ne.§.sequitur.prope prin.[f] ¶†In summa nota cau
14 telam.nam si non potes probare intentionem tuã, nisi per vnum testem : cede actiones tuas alicui tuo amico non potentiori:& ille agens poterit te & illum alium in testes producere.argu.C.de procura.
g qui stipendia.extra de testi.insuper[g]. De hoc j.de testi.§.j.e.ver.sed pone mutuaui.

§.ad crimen.& nomine medij continentur exceptiones,quę perimunt factum,vel discrepationem & probationes &c.à contestatione litis vsq̃ ad sententiam.no.in l.j.in prin.ff.si quis ius dicen.non obtem. Sententia autẽ non est medium,sed extremum:ad quod de consuetudine generali,quę est optima legũ interpres pro carcerato interuenit procurator,nisi ad respõdendum causæ,vel inquisitioni,vel nisi ad confitendum & ad sententiam. Nam in criminali ex ficta confessione quis non damnatur criminaliter.l. ij.ff.de iure fis.& no.in l.iij.ff.de fide instru.Sed confessio procuratoris est ficta confessio domini & intellectualis, non naturalis:quia non exprimitur proprij corporis organo naturali.arg.ff.de relig.l.ossa.in fi. nisi fortè esset ad sic confitendum constitutus.arg.ff.de manu.vindict.l.pater. Sed ibi solùm spectatur,quoniam plurimum iuris habet manumissio. argu.ff.de ser.expor.l.seruus.Sed in confitendo opus est præsentia:vt videatur quo vultu,qua trepidatione loquitur.ff.de quæstio.l.de minore.§.j.argu. ff.de off.procon.l.obseruare.& C.de procu.l.fi. in versi.causas vehementiores. Bal.Vide j.de accusa.§.damnatus ad mortem.& j.eodem.§.si procurator respondet.& ś.de accusa.§.rigor.& de nego.gestis.l.iij.§.hæc verba.in gl. ¶Sufficit generalis clausula ad opponenda crimina:quia satis per hoc apparet de mente constituentis,versicu.sed nunquid sufficit habere G.Quia vniformis est ratio & conditio inclusorum. Gul.de Cu.dicit q̃ requiritur speciale mandatum.ff.si quis cau.l.sed & si quis.§.quæsitum. & ibi per G. Nec satisfit legi,quę requirit speciale mãdatum.Nam gñale apud Legistas est quicquid de pluribus prædicatur,sicut dicitur generale mãdatum,mandatum mariti:licet de intentione quærentis appareat q̃ nubere velit.ff. de ritu nup.l.gñali.Et gñalis dicitur subscriptio,quæ non adaptatur speciali ter certo capiti.ff.de fal.l.diuus.§.sed nec gñalis.Et gñaliter dicitur mãdatũ adire hæreditatẽ,si qua mihi delata est.ff.de acqui.hęre.l.si quis mihi bona.§.pe.Legi autẽ,quæ requirit expressum mandatũ,& nõ speciale,etiam gñalibus verbis non satisfit.arg.ff.de vul.substi.l.Titius.Sed tu dic de prædictis,vt in c.ij.de procura.in cle.& vide ff.de dona.l.filius.per Bar.facit.ś. de reo.§.fi.Nota q̃ aliud est expressum mãdatũ,aliud speciale. ¶Procurator constitutus solùm ad excipiẽdũ,non põt producere probationes sup̃ exceptione.ar.ff.de procu.l.iij.Secus in procuratore constituto ad agẽdũ: quia ad totã cãm videtur constitutus.Nã nomine agẽdi totus processus significatur.ff.de procu.l.qui procuratorem dat.ver.si habet.& ff.de pact.l. rescriptum.G. ¶Aliud est opponere contra executionẽ,aliud contra pso nam:nec vnum mandatum includit aliud.ver.quid sit.G.Et facit ad statutum q̃ non possit opponi contra executionẽ instrumenti.nam cõtra personam bene poterit opponi,si non eliditur instrumentum.argumen.ff.de probat.l.in exceptionibus.Nam diuersi generis sunt istę exceptiones, vt ibi patet.& ideo statutum in vna non porrigitur ad aliã exceptionẽ.Bald. ¶Procurator constitutus ad prosequendam appellationem domini, non admittitur ad prosequendũ cãs nõ inclusas in appellatione,i.nõ intẽtatas. ver,sed pone.G.Nã licet natura appellationis sit gñalis:nõ tñ natura procuratorij.ff.de app.l.scio.Sed certè Specu.loquitur in appellatione à prouisione vel electione,quæ est stricti iuris.Bal. ¶Procurator constitutus ad appellationem,quæ vertitur,non habet sufficiens mandatum,si non vertitur tempore datę,propter verbum vertitur,quod ad præsens tempus restringit.ver.sed pone capitulum.G.ar. contra,ff.de lib.& posthumis.l. Titius.§.primo.Sed ibi in rerũ natura erat:& ad id quod in rerum natura est

Personæ

De coniuncta persona [a] *Rubrica.*

SVMMARIVM.

¶ Personæ cõiunctæ ꝑ cõiunctis agẽtes sine etiã mandato admittunt, præstita tñ cautione de rato.
Clerici pñt sine mãdato agere in causa suę eccleſię.
Contra coniunctam personam pro alio agentem, quomodo excipiatur.
Minor quomodo ratum habeat, quod nomine eius gestum fuerit
Coniunctio personæ nõ debet plus operari, q̃ꝫ generale mandatum, imò minus.
Mulier non potest agere pro alio.
Coniũcta persona nõ põt agere in causa spirituali.
Filius non admittitur pro patre in causa peculiñ.

SCiendum est, quòd quædam personę sunt, quæ sine mandato pro alio agentes admittuntur, præstita tamen cautione de rato: vt coniũctæ psonæ, scilicet cõsanguinei, affines, liberi, & liberti: vt ff. eo. sed & hę personę. in princ. vbi de hoc [b]. Et de hoc ff. iudic. sol. iam tamen. §. ñ. extra, de rescrip. nonnulli [c]. & c. ex parte. in fin. non tamen sine cautione prędicta [d]. ff. iud. sol. l. iñ. §. sed si fortè. Item maritus in causa vxoris: vt C. eo. maritus. l. ñ. xvñ. q. iiñ. vxor. † Item clerici in causa ecclesię suæ. arg. xñ. q. ñ. non liceat Papæ. & c. qui abstulerit. lxxiiñ. distin. honoratus. extra de test. cùm olim. arg. tamen quòd non habeat clericus ostendere literas de rato. extra de concess. prębend. ex parte. & de reb. ecc. non alie. si quis presbyterorum. in fi. & de off. dele. coram. Vtrum teneatur satisfacere, no. j. de reconuen. §. ñ ver. fi. Item consors eiusdem litis: sed hic admittitur post litẽ cõtestatã, & non añ. C. de consor. eiusdem litis. l. ñ. iiñ. q. vj. hoc quippe. extra de consti. c. cùm M. in prin. de dolo & cõtu. cùm dilecti. in prin. & probet ipse q̃ sit consors. ff. de proba. l. j. Idẽ est in omnibus personis, quæ enumerantur iiñ. q. viñ. infamis. §. tria. ver. pmittitur aũt tanq̃ habens vsumfructum rei vel iuris. Sic not. C. de bo. ma. l. j. aliàs C. de bo. quę lib. l. cùm oportet. sicut prælatus. quia non habet nudã administrationem, sed & propriam. §. ratione quoq;. ver. quid si canonicus. ¶ Qui opponit exceptionem, non dicitur respondere: & ideo si dñs est citatus ad respondendum, non sufficit mittere procuratorem ad excipiẽdum. extra, de appel. Nicolao. in §. ratione. autẽ. ver. quid si cõstat. G. vnde s. §. si procura. respõdet. Bal.

¶ Procurator constitutus ad causas non adiecto. præsentes, vel futuras: & intelligitur constitutus ad præsentes & futuras. ver. sed nunquid procuratoriũ. G. Dyn. contra, nisi futura sint connexa præsentibus. ff. de tute. l. quod dicitur per Dy. Nec obstat ff. de procu. l. omniũ. quia illud non est per mandati exꝑssionem, sed per iuris coactionem: quia procurator debet in omnibus dominum defendere. Bald. ¶ In literis procuratoris debent contineri dies & consul. ver. sed quid si. G. ar. ff. de procu. l. cùm tabernã. §. j. sed ibi loquitur in actu irreuocabili, id est, in obligatione pignoris. Bal. ¶ In iudicijs plures actores possunt constituere plures procuratores. secus in pluribus reis vnius debiti, vel causæ. ver. quid si constituens. §. ratione autem. ¶ Procuratorium gñale debet registrari per notariũ, & apud acta dimitti. §. ratione aũt. versi. fi. Idem in instrõ causę principalis. ff. mandati. l. si procurator. in prin. ¶ An promissio facta per dñm pro suo procuratore iudici vel notario sit sufficiens releuatio: cùm procurator nullo mõ se obligauerit. §. vt auẽ. ver. sed nunqd talis. dicit G. q̃ sic: quia procurator in iudicio obligatur sine vlla promissione. vñ huic tanq̃ principali accedit illa fideiussoria. Facit ff. de vsufru. ea. re. l. tribus. & C. de satisd. l. j. per Cyn. ¶ Procuratori iudicij cũ clausula ad exigẽdũ, nõ põt solui. Alij cõtra alle. ff. so. ma. l. nõ solùm. C. de noua. l. nõ abstulit. in §. vt autem. ver. verũ ad euadendũ. ff. de procu. l. si reus. G. ¶ Coniũcta persona nõ dicitur procurator nec ad agendũ, nec ad excipiendũ. l. iñ. sed si fortè. ff. iudi. sol. & facit ff. de mino. l. pater pro filio. & l. iñ. §. sed si filius. ff. quod q̃sq; iur. & ff. qui satisd. cog. l. si filius. ¶ Procurator occultãs mandatũ, nõ cogitur illud exhibere: nisi aliud alleget. ver. q̃d si procurator occultet. ¶ Nomẽ hypothecatũ expressè põt conueniri sine excusatione: secus si tacitè: & secus si nõ hypothecatum, sed debet fieri missio in nomen: vt l. non prius. & l. à diuo Pio. §. pe. & §. sequitur. vers. quid & si mihi. G. Et est rõ primi dicti: quia cõuenitur vtili personali, quasi cessa, non hypothecaria, quæ requirit possessionem rei. ff. de pign. l. si fundus. §. in venditione. Et adde quod no. C. de hære. act. l. hæredem. & de iure fisc. l. Moschis. Et nota q̃ itur contra nomen hypothecæ non est vis, an fateatur, vel difficultetur: sed q̃ nõ vi hypothecę ex ordine executionis sententiæ: tunc debet esse debitum confessatum: vt in dictis legib. cum si. quia contra tertium non fit executio. si contradicat: & sic in possessione. eadem l. §. si super. vide j. de pig. in princ. Bal. ¶ An sufficiat cessionario testimonium cedentis cum vno teste: ver. fi. ff. de pact. si tibi. per Gul.

De coniuncta persona [a] *Rubrica.*

¶ Rof. de hoc in rub. de actio. ex stipulatu rem ratã haberi. Vber. de Bob. de hoc tract. sub §. ex persona. superius allegato. versi. si agat. de iure. mihi char. xj. & post eum Io. de Deo lib. iiñ. cauil. Rub. iiñ. Alber. Gal. fecit specialem rubricam tamen parum tradidit & pars sui nigri posita est. de procuratore. §. ver. sed nunquid defensor.

¶ Sciendum. De hoc ibi tenet Gul. q̃ ascendentes & descendentes in infinitum, de alijs tenendum quod dicitur in l. j. in fi. cum legi. seq. ff. de postu. vt j. sequitur, vide quod dicam j. de accu. §. iiñ. post prin. Guid. de Suz. in l. exigendi. C. e. ti. In ascendentibus & descendentibus concor. in collaterali bus dicit inspiciendum quartum gradum, per l. petitionem. §. egredientẽ. C. de aduo. diuer. iudi. Item Gof. in Summa de procur. §. constituitur. allegat dec. non debet. de consan. & affi. & auẽ. licentiam. C. de epis. & cle. dicit tamen q̃ illa forsan loquitur de legali. vide Rof. vbi de cautionibus. Rub. ñ. scilicet de act. stipu. rem ra. ha. in prin.

ADDE de hoc, vt per Abb. Sicu. in d. c. cùm nulli. & ibi quid de naturalibus & spurijs, an admittantur ad agendum.

¶ Nonnulli. Vide quod ibi dixi super fi. vlti. glo.

¶ Prædicta. Cum qua non admitteretur extraneus, quem constaret non habere mandatum: & in hoc consistit priuilegium personæ coniunctæ.

potest adaptari præsens & præteritum tempus arg. cõtra. ff. de testa. tu. l. pe. Sed illud ex natura conditionis & substitutionis, quæ prospicit futuris casibus. Bal. vide j. in §. procurator constitutus ad causas. ¶ Exceptio repulsa non impertinens, sed ex defectu mandati potest iteratò opponi: ibidem. G. ff. de exceptio. rei iud. l. si is qui hęres nõ erat. §. vlti. per Dy. vid j. dere iudic. §. probatio.

¶ Termin⁹ habet vi interlocutorię. & post terminum ad dandum articulos non admittitur. q̃d etiam si procurator de nouo constitutus. versicu. quid si appellans. G. An soluens procura. in rem suam ipso iure liberet à cedente, vide C. de exce. l. j. Bald. Procurator non habet potestatem, nisi ex quo recepit procurationẽ & literas domini. ver. sed quid si. G. ar. ff. d̃ acqui. pos. l. qui absenti & q̃d no. ff. de iureiu. Labeo. Quod ergo dicitur procuratorẽ in absentiam constitui posse, verum est vt valeat: tamen non habet executionẽ, nisi cognitis & receptis literis. arg. ff. ad Mace. l. filius. & d̃ acquir. hęre. l. eum qui duobus. §. fin. & not. in c. is, qui. de procu. lib. vj. per Ant. & Io. An. & per ipsum Anto. in repetitione c. quoniam abbas. de offi. delega. Sed ego sic intelligo quòd non habeat potestatem, s. contra aduersarium domini, sed cõtra dominũ sic: qa ratũ dñs habet, vbi scientiã ꝓcuratoris nõ desiderat. ff. rẽ ra. ha. l. bonorũ. & ita consuluit Dy. In liberatione tamen dixi, nec tamen pro parte iudicium valet: quia aut in totum approbatur: aut in totum reprobatur. ff. de admi. tuto. cũ quęreretur. Bal. ¶ Procurator constitutus ad impetrandum decretum super alienatione rei minoris, & ad ꝓbandum cãm, non dicit constitutus ad iudicia: qa nõ cõcernit actus triũ personarũ. Alij dicũt q̃ est quoddã iudiciũ: & iõ tutor nõ põt facere procuratorẽ. in versicu. quid si ergo. G. sic. ff. de offi. consu. l. j. & de adop. l. post mortem. in fi. Sed ibi onus est ꝑntia propter solennia verba, quæ in præsentem diriguntur: sicut sunt illa, esto tui iuris, &c. nam verbũ prię & secũdę psonę nõ respicit ꝓcuratorẽ, q̃ est tertia psona: & qa non est iudiciũ, valet dec. omisso medio i. nõ facta ꝓbatiõe, dũmodo cã subsit in rei veritate: & hoc sit certũ: qa dec. magis innitit veritati q̃ ordini iudiciorũ. versi. sed qd si solũ. Facit q̃d no. ff. de trãsac. l. cũ hi. §. cã. ꝑ glo. ordi. ¶ Procuratori causę appel. nõ debẽt dari inducię ad cõsulendum dominum. ver. sed pone. G. In procuratore rei loquitur, vel in procuratore, qui non vult procedere, sed tantùm nunciare domino. G. ¶ Potest procuratori ad iudicia dari potestas substituendi ante litem contestatam per l. cũ esset. in fi. vbi dicitur q̃ põt alicui concedi ptãs concedẽdi q̃d aliàs cõcedi non posset: ergo & committendi. versic. sed quid. G. ¶ Qui substituitur iure alieno, i. ex commissione, non reuocatur. secus si iure suo, i. lite cõtestata. versi. sed pone q̃d habet mandatũ. ¶ Satisdatio legitimat personam procuratoris rei, non tamen facit eum verum dñm iudicij, q̃d nondum est. vnde liberè reuocatur, nec alium substituit, nisi lite contesta. & habetur loco domini quo ad onus; non quo ad potestatem. versic. sed nunquid defensor. G. cautione rati, in procu. actoris, sicut ff. de damn. infect. l. inter quas. §. alieno. ¶ Super reconuẽtione procu. põt statui terminus, ver. item excipitur. G. & no. ff. de procu. l. omnium. ¶ Si procu. respondet se nescire ea, de quibus interrogatur dominus, reputatur dominus contumax quo ad condemnationem expensarum. ver. item q̃d omnino. G. i. habetur vt contumax, in non veniẽdo: nõ tñ pro confesso habet. Vñ Ia. de Ra. & Dy. dicit ff. de ven. inspi. l. j. §. ex hoc. q̃d qui nõ cõparet legitimè, nõ põt censeri cõtumax in confitendo, vel negando: cũ hoc fieri debeat in iudicio. Item qui habet iustam causam negãdi, non videtur cõfiteri tacẽdo, ff. de ĩterro. act. l. si filius. & ibi per Ia. Bu. & vide s. e. §. in criminalibus. & j. e. §. qui opponit. & j. de confes. §. confessio aduocati. j. depositi. §. proc. s. de iur. om. iu. §. etiam. Cũ reuocatur procu. ad iudicia post litẽ cõtesta. vel iudicium motũ, debet certiorari aduersarius: sed si reuocatur re integra, sufficit soli procuratori notificari, sicut ad negotia. tñ reuocatio nõ debet esse clandestina, sed publicè fieri & palã. ver. item q̃d mandatum fuit. vide ff. q̃d iust. l. j. §. si ego. Bal. ¶ Promitto habere ratum & gratum quicquid legitimè feceris. obscura ꝓmissio est: qa an legitimè, sub iudice lis erit. Alij dicunt valere, qa non est obscurum: q̃d ad ius ciuile refertur cùm tacitè iusit. in §. ratione. versicu. item nõ excipitur. G. ¶ Qñ apparent duo mandata simul facta, vel duę clausulę pleniori mandato & pleniori clausulę standum est. ff. de hęredi. institu. l. si ita scriptum fuerit, Titius & Pegasius. Bald. ¶ Pater ante litem contesta. nõ põt procu. cõstituere filio cõiũctorio nomine: sed

a ¶L.ſeq.Dicebat Rof.reſpondet ſuper hoc ti.alle.q̄ ſi vſq; ad illos gradus poterat poſtulare,quod eſt honor:fortius procurare:quod eſt onus.Inſti tu.de excep.in fi.

b ¶De rato. Et ſi plures concurrant,p̄refertur proximior vel idoneior.de procu.ſi duo.§.vlti.lib.vj.cum concor.& dicit Gui.de Suz.quòd agēs intentabit actionem nomine coniuncti, a non proprio, per l. exigendi. C. de procur.ibi filius actionem patris no mine intentat, ſeu dirigit.

¶Quis iuret de calumnia: vide j. de iuram.calum.§.reſtat.ante fin. verſi. item coniuncta. & c j.de verbo. ſig.admittitur.

c ¶In fine. Inchoat verba Vbert. de Bob.

ADDE Bartol. in l.ſi conſtante.in d x. q. principali. ff. ſo.matr.

d ¶Fortè. Alber. Gal. vel cuius fuit e iſte verſ.vſque ibi: f econtra. dixit hoc ſine fortè,in rubrica de coniunctis g perſonis. & vt habetur ſuper l. exigendi.C.e.ti.Guid. de Suz. olim idem tenuit: ſed poſtea mutauit ea ratione quia nullū præiudicium paratur minori. C. quibus res iudi.non nocet.l.j. & ff. iud.ſol.l.iij.§. j.verſi.ſed ſi fortè. h Vnde ſi ei expedit habeat ſolēniter ratum, vt ſequitur:aliàs non.Et ſi dicis,q̄ ideo nō debet admitti,quia ſibi nō p̄iudicatur.Rñ. aduerſario prouiſum eſt per cautionē.Itē vt refert Cy. ſuper eadem lege. Iac.de Ra.& Pe,huic dicto concordat,& lex,non eo minus. non obſtat quia ex mandato nō legitimè facto per minorē,maritus nō potuit agere: ADDE q̄ coniunctus poſsit agere pro coniuncto minore, Alex. dicit in d.l.exigendi.vbi dicit ita communiter tenere doct.& Bart.in l.ſi actor. C.de appel.

eis.ff.de poſtu.l.j.in fi.& l.ſeq.[a] ¶Licet aūt prædictæ perſonæ admittantur ad cauſas alienas ſine mā dato cū cautione de rato[b]: non tñ audiuntur cōtra mandatū contrariū,vel cōtra volūtatē eius,cuius cā agitur.C.de procur.exigendi.& l.j.ff.e.ſed & hę.& l.Pōponius.§.fi.& j.ver.itē q̄ agit.Licet em̄ ex edicto p̄toris agere permittātur,hoc nō facit eos procuratores:vt in p̄ę.§.ſed ſi fortè.Quod verum eſt, niſi in caſibus,ſ.pro libertate:vt ff.eod.ſed & hæ.ff. de lib.cā.l.j.ij̄.& iij̄.extra de teſti.cùm olim.& pro defenſione cōdēnari ad mortē.ff.de app.nō tm̄.ñ. q.vj.non ſolent.De hoc not.ff.e.Pōponius.in fi.[c]

¶†Cōtra cōiūctā aūt perſonā pro alio agentē, ſic excipitur:primò q̄ nō eſt de cōiūctis p̄ſonis:qa nō eſt cognatus,vel agnatus,nō eſt affinis,nō eſt cōſanguineus:& ſicut de aliis p̄dixi.¶Itē ſi conſtet q̄ ſit cōiūcta p̄ſona:excipe q̄ eſt minor:vt dixi ſ.ti. proxi.§.j.ver.itē q̄ eſt minor.Itē q̄ is,pro quo agit, eſt minor:qa licet agēs ſit cōiūcta p̄ſona,fortè[d] nō admittetur pro eo, niſi tutor vel procurator:vt ſ.tit. proxi.§.rōne quoq;.ver.itē q̄ cōſtituēs. Hoc probatur C.e.ti.nō eo minus.Pupillus em̄ ḋr inuitus. ff.de cōdi.& demō.p̄r.in prin.[e] quæ lex ēt in cōtra riū pōt induci.[f] & cōtra vr̄ magis cōſulēdū ei, qui minor eſt.ff.de mino.l.j.& per totū.extra de in integ.reſt.c.j.ff.de vē.inſpi.l.j.in prin.& ideo magis vr̄ admittēdus pro minore, q̄ pro maiore.[g] ar.j.q.j.q̄ quidā.extra de ſen.excō.cū illorū.¶†Sed ſi admittitur pro minore:q̄ritur qūo minor hēbit ratū,q̄ noīe eius fiet?Dic q̄ tutoris authoritate.ff.de noua. ſi pupill⁹.in prin.& iurabitur de calūnia tutoris & curatoris authoritate:alioqui nihil videbitur actū. ff.iud.ſol.iam tñ.¶Itē opponitur, q̄ nō cauit de rato.ff.e.ſed & hæ.in prin.C.e.l.j.de admi.tu.tutores. extra e.c.j.vbi de hoc.ff.de admi.tuto.vulgo.nec de defendendo eos, pro quibus agūt,ſeu de iudicato ſoluendo,ſecūdùm ea,q̄ę no.ff.eo.omniū.& l.mutus.§.pœna.C.eo.actionē.& no.ſ.ti.prox.§.j.ver. itē opponitur,q̄ licet hēat.¶An cōiūcta perſona[h] dēat offerre ſatiſdationē:no.ff.eo.Pōponius. §.fin. ff.de nego.geſt.ſi aūt.§.j.in prin.¶Itē q̄ agit cōtra

e ¶In princi.Puto vitio ſcriptoris deficere,quod poſuerat Vber. & Alber. vbi ſ.& ff.de mi.l.j.in prin.& ſic intelligitur quod ſequitur:aliàs non:& ſuper illa l.patri.dicebat Dy.ad quod aliquale argu.faciebat ad hanc partem
f negatiuam.
¶Induci.Cui contrario ſtat Vber.

g ¶Maiore.Secundùm Vber.per ſequentes concordan.addit Ioan.de Deo vbi ſ.

h ¶Perſona.Remiſ.Alber.vbi ſ.in prin.

i ¶Prohibuiſſe. Vber.dicebat ſi perſona,pro qua agit,fecit ipſum agentem procuratorem pro alia cauſa,per conſequens de iſta prohibuiſſe videtur. Allegabat primas duas leges:& ſic ſequitur lecturam gl.in l.maritus.aliam quæ placuit domino meo:& p̄ſcripſi in decre.conſtitutis.de procur.ſuper j.gloſſa.

k ¶Admittam.Dixit Alber.eo.ti.in prin.& Cy.in l.exigendi.niſi ſit pater, per l.patri.j.alle.quæ aliter infrà ſoluitur.
ADDE,& limita niſi coniunctus pro quo agere vellet,eſſet prodigus, vel eſſet furioſus:vt eſt tex.in d.l.pe.in prin. ſecundùm Alex.

l ¶Ibi dicitur.quòd diuerſimodè eſſe poteſt,vt ibi not.in j. glo.

m ¶Mater.Neſcio quare hoc expreſsit:cùm lex ibi dicat, nec diſtinguit, an ille conſanguineus ſit,vel non,illius qui ad ſupplicium ducitur.ſuadet em̄ hęc humanitatis ratio,vt ibi.

n ¶Autem.In interpretatione reſcripti,vt de reſcrip. nonnulli.in fi. vbi de hoc dixi:& vide quod ſcripſi de procu.c.vlti.ſuper fi.vlti.glo.

o ¶Quia nos.Et puto q̄ intendit allegare finem ſecundæ gl.quod apertius intelliges,per id quod ſuper ea ſcripſi poſt Hoſtien. & vide ſ.de actore.

§.j.verſi.ſed cùm clericorum.
ADDE ſecundùm Abb.Sicul.& do.de Rota concluſione cxxxv.quod ita.aliter in c.nonnulli.& inci.coram.de offi.deſe.

p ¶Huiuſmodi. Vt detur regula,quòd cùm nullus ſit proximior ſibi ſeipō, qui non admittitur pro ſe:ergo nec pro coniuncto. ¶Inter omnes cauſidicos ab actore in proœmio nominatos, & quos ibi addidi,nullus formauit principalem rubricam de defenſore,niſi Guil.Angli, de cuius dictis infra addam principalem diſtinctionē propter Ioan. de Deo.in lib.iudicū. iij̄.parte,qui vnicę virgulę nigræ poſuit rubricā de defenſore. ¶Format enim quæſtionem Gulier.Ang. an defendere volens ſine ſatiſdatione ſit admittēdus.diſtinguit defenſorē,qui ſolùm allegat cauſas abſentiæ ab illo, qui allegat cauſas cauſæ:vt prim⁹ ſine ſatiſdatione audiatur.ff.de procu. l.abſens reus.xviij̄. di.ſi quis epiſcoporum.Secundus nō. Inſtit.de ſatiſda. §. nemo.& de re iud. in eo quod plus.§. primo.cum ſua gl. quod tenet etiam Odof.ſuper Summam,de procu. ff. eo.

¶Scire debes ad intellectum huius ti.& ſeq.Thomam de Piperata diſputaſſe quæſtionem de abſente accuſato de crimine capitali,pro quo amicus abſentiæ cauſas allegauit,iudex volebat q̄ ſatiſdaret de illo præſentando tempore,quo iuſta abſentiæ cauſa poterat eſſe finita.quærebat,an ille defenſor ad id teneretur.Soluit quæſtionem non eſſe dubiam:ſed ſe illā propoſuiſſe dixit ad preces amici.Negat etiam de hac ſatiſdatione loqui glo. in præ.l.in eo quod plus.§.j.quæ loquitur de ſatiſdatione iudicatum ſolui. de qua ibi præmiſerat.Dicit ergo eū nō teneri:quia nulla lex hoc dicit. Facit ff.de colle.illi.l.iij̄.de præuari.l.iij̄.in fi.extra de tranſact.c.ij̄.de ſent. excom.is,qui.lib.vj.Idem eadem ratione tenet Guid.de Suz.in l.exigendū. C.de procu.& ff.eo.l.ſeruum.§.publicè.Non obſtat C.de aſſeſ.ſi poſt.Ibi enim ſpeciale:quia tenetur p̄ſes de delicto familiarium,quos ſecum duxit.ff.de offic.procon.obſeruare.vel etiam ibi dicitur, quod de exhibendo abſentem ſatiſdet.ſed quod exhibet.Nec obſtat l.ſi ſeruum.ff.de accuſa.& l.ij̄.de cuſto.re.in prin.quę etiam non loquuntur de abſente, vel allegante cauſas abſentię.Dominus ergo vel eius procurator,vel extraneus nomine domini venire poſſunt pro illo defendendo:ſatiſdando de illo præſentando,& eſt ſpeciale in ſeruo,quem dominus defendere poteſt. C. de accuſ. l.ij̄.ff.de public.iudicijs.l.ſeruus.¶An autem admittatur defenſor contra eum,qui petit ſententiam executioni mandari, dicam infrà de ſenten.excommu.§.vltimo.ſuper verſicul.xij̄. ¶Sed quid ſi obtuli me defenſorem Titij̄,& caui de iudicato ſoluendo & defendendo,iuxta §.ſi verò. Inſtitu. de ſatiſdation.ante litem conteſtatam mortuus eſt Titius: quæro an cogat illum defendere, aliàs committatur pœna. Et videtur quòd non:ne ſimplex defenſio plus operetur,quàm mandatum:quod re integra alterius morte finitur. Inſtitu.mandati.§.item ſi.C.manda.l. mandatum. ergo non cōpellitur defendere. Sic eſt in emptione, à qua receditur re integra. ff. de reſcind.ven.l.ij̄.C.quando lic.ab emptio.re.l.prima.ſic & in delegatione.ff.de iuriſdictio.omnium iudicum.& quia.de officio delegati.quamuis.libr.ſexto.Item non debet cogi recipere iudicium,quod eſſet nullum. ff.de iudic.de qua re.§.fi.Ad idem ff.de re iudi.in ſumma.§.fin. facit ff.rem rat.habe.l.amplius non peti.Albe.Papien.videtur velle quòd iſte defendere debeat, vt principaliter obligatus, quaſi ſic ſatiſdando videatur no-

uasse.ff.de solu.l.solutionem. Citatus enim duobus casibus admittendus est,si defenditur,vel si transactum esset.ff.de in ius.voc.neq; impuberes. ff.fami.ercis.l.plane.Quod dicitur mandatum extingui morte verum est: sed obligatio non extinguitur.ff.man.præcedente. & hoc maximè,quia iste defensor ad instar defensoris si condemnetur,agere poterit negotiorum gestorum .ff. de nego.gest. liber to.§.fina.

a

ADDE,quodvoluit Barto.in l.penulti.§.ad crimen. versicu. sed primò quæro.ff.de publi. iudic. 1 2

De defensore *Rubrica.*

3

De defensore[a] *Rubrica.*

SVMMARIVM.

☞Defensor quis dicatur.

Defensor,qui cauit de iud.sol.an possit cõstitui ꝓ curator an litẽ contestatam?

Procurator potest etiam inuito actore dominum defendere.& inuito reo,si animo nouandi,& actore volente,in se transferat dominium.

Vendens rem ad alium pertinentem,si ille alius emptorem conueniat,non potest venditor iudicium in se transferre,illo inuito.

Causa illegitimatis sine mãdato põt ꝓ defensorẽ agi.

Defensor,quo casu admittat in cã matrimoniali?

Defensor admittitur in inquisitione.

4 5

DEfensor est is,q; sine mandato prestita cautione de iudicato soluẽdo alĩ in iudicio defendit: vt s.de his,q; alie. no.ĩ iu.ĩterue.ver.defensor.¶Cõtra quẽ generaliter põt obĵci q cõtra principalẽ psonã,ꝓ qua ĩteruenit,obĵci potuis set.qđ dicvt s.ĩ ti.de actore,et ĩ ti.de reo.¶Itẽ põt cõtra eũ obĵci,qđ cõtra ꝓcu.obĵci põt.qđ dic vt s.in titu.de ꝓcur.¶Item põt cõtra eũ obĵci,q nõ cauit de iudicato soluẽdo.C.de ꝓcu.l.j.& extra.e. c.j.vbi p hoc.&c.mãdato.¶Põt aũt cõstitui à minori parte vniuersitatis defensor.ff.qđ cuiusq; vniuer.no. nulli.& l.plane.¶Vtrum aũt defensor,qui cauit de iud.sol. põt cõstitui ꝓcurator ante litis cõtest.not.s.de procu.§.j.ver.sed nunquid defensor.¶†Sed pone,egisti[b] nomine meo sine mandato,lite cõtest.nolo ratũ habere qđ fecisti imò reprobo: tu tñ nihilomin[g] perseueras:demum sniam ꝓ me latam volo ratã habere:dic q; possum ĩ meũ ꝓiudiciũ,& nõ aliter:vt ff.de so.dispẽsatorẽ.in fi.ff.rẽ ra. ha.ꝓcu.§.j.et l.quo eñ.¶Quid si defensor velit cauere & defendere ad vnã diẽ tm̃:nũqd admittet? Vr̃ q; sic,sicut & ꝓcu.arg.ff.de ꝓcu.l.ĩj.Quidam tñ dicũt cõtra.Is enim recte defendit,q; ad totam cãm se offert.ff.ex quib.cau.ma.ĩ inte.rest.itẽ ait p̃ tor.§.fi.ff.de procu.non tñ[c].ff.si ex nox.cau.aga.l. pe.¶†Et not.q; actore inuito põt ꝓcurator dñm defendere.vt s.de procu.§.j.versic.item excipitur quòd licet.¶Sed nunquid[d] reo inuito potest quis eum defendere? Respondeo.sic,si animo nouandi & actore volente se transferat iudicium:aliàs nõ:vt not.ff.de so. solutionem. & in aut.columna

i ¶Quæ.ĩj.Quæritur an confessio dñi prẽiudicet defensori. Est sciendũ q; Lambertus de Rapo.disputans hanc quæstionem,ad eius solutionem dixit quatuor præmittenda.Primò,quæ sit hęc causa.Secundò qñ interuenit defensor.Tertiò, qualis fuerit is defensor. Quartò, quis iurauerit de calumnia.De primò dicendum causam fuisse ciuilẽ, vel criminalem requirentẽ pœnam relegationis,vel infra,relegationem includendo. Circa hoc vide quod scripsi de accu. veniens. super j.glo. nam vt dicit si causa requireret vltra relegationem ibi nõ caderet defensor.ff.an per ali. cau.app.l.j.de pœnis. absentem. §.j. De scdo dicit non esse curandũ ante litis contestationẽ, vel post interuenerit:cum vtroq; casu sit cõdemnãdus. C.de procur. nihil arbitramur.ff.de iudi.de qua re.§.j.ff. de neg.gest. liberto.in fi. C.de sent. & inter.l.j. De tertio dicit q; non refert,an cum mãdato vel sine, defendat.Insti.de satisd. §.si verò reus. De quarto dicit defensorem iurare de calumnia,sicut & iurat procurator in rẽ suã. Et hoc quia cõmodũ & incommodũ ad eos pertinet.ff.qñ app.sit.l. j.§.impropria. & C.de procurato.l. qui stipendia . & no.C.de iura.calũ. l.ĩj.§.si autem. Nã qui iudicium suscipiunt animo nouã di, dominum liberant.ff.de solu.l.solutionem.ff. de nego.gest. l.soluẽdo.

3 e f

v.vt oẽs ob.iu.proui.ver.siqdẽ ipse.in prin.¶†Sed pone,vẽdidisti rẽ ad me pertinẽtẽ:cõuenio emptorem[e]:tu vis iudiciũ in te trãsferre me inuito.Dicũt qdã q; nõ potes:vt no. C.vbi in rẽ act.l.j.sed Iaco. Bal.cõtra:vt ff.ex quib.cau.in pos.ea.hoc aũt.§.fi. ff.ad l.Iul.ma.l.ĩj.ff.de alie.iudi.mu.cau.fa.l.ĩj.§.fi. ff.de pe.hæ.sed & si in lege.§.fi. quod verius est[f]. ¶Sed pone,fideiussor à patre cuiusdã minoris datus cõuenitur:ipse verò minorẽ cũ tutoris authoritate iꝑm defendere vult:nũquid debet admitti? Et vr̃ q; nõ.ff.e.minor.& l.neq; fœmina.ff.ex qui.cau. in pos.ea.l.ĩj.§.fi.ar.cõtra:quia pro suo procuratore põt fideiubere.ff.qui satis.cog. de die.§.j. Nã & aliàs mulier nõ vr̃ fideiubere,cùm defendit eũ, qui habiturus est regressum cõtra eã.ff.ad Vel.l.ĩj.§.fi.

4 g

& l.seq. ¶†Hoc etiã vota[g] q; cã illegitimitatis agi põt per defensorẽ sine mãdato.C.de satisdat.l.vnica.ff.rẽ ra.ha.si procurator §.si qs.vbi dicitur, q; cã status agi põt per procuratorẽ sine mãdato.Alĩ aũt dicũt cõtra.& formabitur in sentẽtia ꝓut no.ĩ.de sen.§.vt aũt.ver.si aũt agitur.Vbi eñ cã per defensorẽ sine mãdato agit̃,tũc in eũ sentẽtia est dictãda

5

prout ibi no.¶†Quid de cã mr̃imoniali? Dic q; nõ est defensor admittendus in ea, nisi in eo casu, vbi proceditur in cã,etiam si nullus defensor appareat. C.de procu.l.exigẽdi.nec etiã debet tunc satisdare ratam rem dñm habiturum:qui metu pœnæ tenendo non sit:vt extra,de spon.gemma. Nec formabitur sententia in personã procuratoris, vel defensoris,sed principalis psonæ:licet semp fuerit absens. extra qui fi.sint legi.perlatũ.extra q; ma.ac. pos.c.j. Nõ eñ ibi possunt aperte verba cõcipi in personã

h

procuratoris.[h] Idẽ est etiã in causis criminalibus,in causa iniuriarum.extra de iniur.olim. ¶In inquisitione aũt bene admittimus defensorem:vt no.se-

i

cundùm Papam extra qui fi.sint legi.cãm,quæ.ĩj.[i]

SVMMARIVM.

1 ☞Excusator quis dicatur.

2 Exceptiones fiendę contra excusatorem.

3 Procurator, cuius mandatum est reprobatum, & postea se offert defensioni,promittens se post certum tempus habiturum mandatum sufficiens : an sit admittendus.

4 Defensor an admittatur pro eo,qui reputatur contumax,quia nõ respõdit positionibus sed recessit.

5 Processus habitus contra illum, qui excusatorem mittere debuit,& non misit,an teneat.

Ex his concludit,q; procuratori dato in rem suam,vel defensori qui suscepit iudicium animo nouandi,quos iurare cõstat, vt dixi,non nocet dñi cõfessio:nisi forsan iudex dñm vocaret,quia legalior vel melius veritatẽ nouit:quo casu iuraret dñs,& suę cõfessioni staretur.ff.de procu.l.si actor.C. de procu.l.fi.Inducit etiam quod no.Azo in Summa de iur.cal. vltra medium.Cuius verba vide infrà,de iur.cal.§.restat.ver.procura.& vide etiam ver.quid de defensore.Si verò ille esset simplex defensor siue cum mãdato,siue sine mandato;tunc cùm ipse dñs iuret de calumnia:vt d.l.ĩj.§. simili modo.confessioni ipsius domini stabitur:aliàs ad quid iuraret?Itẽ & sibi fit præiudicium de confessione cedentis contra cessionarium.no. & dicã j.de cess.ac.in prin.ver.sed nunquid.Constat autem,q; in defensore, cui nõ immineret præiudicium,non esset quęstio dubia:& non obstante q; periculum vel damnum sibi immineret in casu,de quo s.interrogabitur, & ex facto suo defensor damnificatur,qui alterius defensionem suscepit. Facit de reg.iur.damnum.lib.vj.cum concor.sicut de procõsule,qui secum vxorem duxit,dicitur.ff.de offi.procon.obseruare.post prin.

Bald.de defensore *Rubrica.*

ETiam inuito petitore vẽditor põt in se suscipere iudicium & trãsferre ad emptorẽ.ver.sed pone vẽdidisti.G.f.solẽniter cauẽdo de restõne possessionis & sub pœna.ff.de ali.iu.l.ĩj.in fi.Sed Iac. But. dicit q; aĩo nouãdi nõ admittit̃ inuito actore:sed suscipiẽdo litẽ ꝓ empto re sic: vt si feratur sententia in rem ipsam fiat executio. C.vbi de crimine agi opor.in aut.qua in prouincia.Nõ obstat ff.de pet.hęred.l.sed si lege.§. item si rem.quia speciale est in emptore hęreditatis:vbi executio non debet fieri in rem ipsam : sed in id in quo venditor bonæ fidei locupletior

---

a ¶Defensor est plane vnde habuerit hic author.satis inquisiui,nec ĩueni q; habuerit ab alio quàm à Io.de Deo lib.iudicum iĩj.ante rubricam de fide instru. qui eas dem leges allegans posuit pro maiori parte et licet j.titu. ĩj.dicat de parte minori.non tamẽ per has leges quæ dicunt contrariũ:sed fortè inspexit[a], qđ dicit lex nulli eum experiri posse cãm vniuersitatis,cui p 1 mittit̃ ex lege vel b cõsuetudine:vt dicit glos.puta quia consuetudo habet, quòd senior experiat̃. Vel fortè põderat,quod licet deberant adesse duæ partes vniuersitatis:est tamen necesc sè q; illorum pars 2 maior consentiat, vt ibi no.& de hoc d ĵ.titu.ĩj.in princip. Exemplum : Sunt xxx.ad sunt xx.cõ sentiunt xĩj.isti licet sint maior pars præsentium,sunt tamen minor pars totius,s.xxx.nescio tamen quare hoc dixit:quia si ponas mandatum,ille non est propriè defensor:vt hic,in princip. sine mandato aũt extraneus vel vnus solus posset defendere:& facit quod not.s.tit.proxi.in princip.& sic nos,fatigant errores.ADDE qđ Bartol.in d.l.nulli.in fin.dicit,q; licet sufficiat quòd maior pars,vel duæ partes sint p̃ntes:tñ oẽs debent vocari,per l. ĩj.C.de dec.li.x.¶Sciẽdum est aũt,q; Rof.bñ in quęstionib[9] suis,q.xxvĩj. q̃ incipit,Cũ ciuitas Aretina.tenuit non admittẽdum defensorem,qui vult defendere cõtra agẽtẽ partem vniuersitatis tm̃.magnõ enim agens afficeret incõmodo si sic defensio scinderet. Alleg.ff.de ꝓcu.nõ tñ.quẽ vide j. ver.iĩj.q; facit ad ꝓpositũ.ff.iud.sol.iam tñ.§.in hac.fa.er.l.plane.de exer. ne in plures.ibi in iĩj.q.plane vide.s. quã etiã allegabo.j.de sen.ex.§.seq tur.vbi vide ver.quid si vniuersitas.& qa in volumine est,non plus iusto.

b ¶Egisti.Iste ver.fuit Alber.Gal.penultimus.in ti.de procur.

c ¶Non tñ.Non recipiuntur defensores,quorum quisq; vult defendere in quinq; eum,à quo petuntur decem.

d ¶Nunquid.Iste ver.cum duobus seq.fuit Alber.Gal.de procu.ad finem. & vide quod dicam infrà,super rubrica de eo,qui mittitur in pos.

e ¶Emptorem.Possem etiam conuenire venditorem:vt not.de reb.eccle. non alie.si quis.in vltima glo.

f ¶Verius est.ver.Alber.Gal. vbi s.
ADDE quod idem ver.sed pone.Ang.& Pau.de Ca.ĩ d.§.j.qui videntur intelligere etiam sine authoritate tutoris.

g ¶Etiã not.De quo satis scripsi.qui fi.sint le.cãm.ĩj.in glo.magna.versicu. sed nunquid hæc causa.

h ¶Proc.Vide qđ post Host,dixi de elec.querelã.super glo.concipienda.

factus est:secus in rei vendicatione.Nã non debet dñs re ſua carere.arg.de publi,l.ſi rem.facit ff.de iudic.venditor.C.vbi in rem act.l.j.ff.man.l.ſi mã dato meo.§.j.ff.de neg.geſt.l.libero.§.fi.vbi de hoc gl.& Ia.de ſol.l.ſolutionem.& ibi per Dyn.Si autem emptor in totum vult ſe liberare, reddat poſſeſsionem venditori:vt no.ff.de pact.l.ſi cùm fundus. Bal.

De excuſatore *Rubrica.* a

a ¶Vt dixi ſ.ſimile ſuper rubrica proxi. hanc rubricam ex nominatis ibi ſolùm poſuit qui compoſuit contentionem actoris & rei,dicens quòd actor dicit reum citatum vt veniat reſponſurus:ſi mittit excuſatorem facere contrarium citationi, quę vult vt lis procedat, & excuſatio vult vt nõ procedat:& ſic nõ audiendus. Dat ſimile de l. tranſactiones.C.de tranſact.procurator emdatus vt agat,ſi trãſigit, vult non agi. & ſic cùm agere & tranſigere ſint contraria nõ valet trãſactio,vt ibi.Ad idẽ b C.ſi à non compe. iudi.l.j. ex quibus concludit reum cõtumacẽ. Ad quod reſpon.diuerſa eſſe facere contra mandatum, in quo procedunt allegata:& facere iuxta mandatũ, vt in noſtro c caſu:quod bene licet.ff.de procu.ad legatum petẽdum 1 miſſus nihilò min9 agere poteſt inter-2 dicto de tabulis exhibendis. Et hoc 3 patet quòd habẽs 4 certam formã mandati : facit aliud, q 5 quia non eſt con-6 tra mandatum, ſed iuxta, vel præter, 7 audit:ſic in propoſito quare non pro 8 cedunt allegata.

b ¶Excuſatorẽ de-9 fraudari. Vide qđ dixi de offi.deleg. corã. ſuper j.gloſſ.

De excuſatore *Rubrica.* a

EXcuſator †eſt is, q venit ad ꝓponendũ cauſas abſentiæ alicuius,q non poterat,vel rõne ſui,vel cauſæ procuratorẽ cõſtituere:vel qui vocatus erat vt perſonaliter veniret:vt ſ.de his,qui alie.no.in iudi.interue.ver.excuſator.& probatur extra,de do.& contu. cùm dilecti.§.ſed contra.extra,de accuſa. veniens.ſic intelligitur.v.q.iij.reos.¶†Excipitur aũt cõtra eũ, quod eſt ſimplex nũcius, quare nõ valet.extra de priuileg.ex parte abbatiſſę.de electio.bonę.j.¶Item q ita potuit mitti procurator ſicut excuſator:vt in p. c.cùm dilecti.& c.bonæ memoriæ.quod dic vt no. extra,de procura.querelam. ¶†Sed pone procurator mãdato eius reprobato offert ſe defenſioni, promittẽs ſecũdùm vſum curiæ Romanæ ſub certa pœna,dato ſuper hoc P.fideiuſſore, q intrà certum tps habebit mandatum ſufficiens:& quod dñs ratum habebit, quod ſecum medio tempore actũ erit:demum in termino ipſo nõ offert mãdatũ:ſed idem Pe.fideiuſſor offert ſe defenſioni,paratus præſtare idoneam cautionem.C.de procur.exigẽdi.ff. qđ cuiuſq vni.no.l.j.§.fi.ff.de ſol.l.ſolutioni. quęritur an ſit admittẽdus?Rñdeo,olim obtinuit q nõ in ſpũalibus,in quibus nõeſt ſoluẽdo.ff.de dolo.& elegãter.§.pe.per tales enim dilationes poſſet aduerſarius defraudari.b ¶†Quid ſi quis reputatur eſſe contumax: quia iuſſus non rñdit poſitionibus, ſed receſsit: nunquid admittetur pro eo defenſor? De hoc dicam j.de poſitio.§.vij.ver.quid ſi pro illo.¶†Item qñ excuſator mitti debeat,& vtrum teneat proceſſus habitus contra illum,qui excuſatorem mittere debuit,& non miſit,j.de citatio.§.fin. ver.qd ſi altera.& ſeq.¶Quid ſit excuſatoris offm, no.plenè ſecundùm Papam extra de accu.veniens.

*De ſyndico*c *Rubrica.*

SVMMARIVM.

☞Syndicus à quo dicatur.
Syndicus debet à duabus partibus curiæ, vel toto collegio conſtitui.
Syndicus an poſsit conſtitui ab vno de collegio cę teris abſentibus.
Conſtituentes ſyndicum,cuius ætatis eſſe debeant.
Conuerſi monaſteriorum qui dicuntur clerici, debent ſyndicatui conſentire.
Mulieres collegiũ faciẽtes,poſſunt ſyndicũ facere.
Iudex ſi pronunciat ſyndicum illegitimum fore legitimum,an vniuerſitati ꝓiudicat.
Vniuerſitas ſoluens expenſas ſyndicatus, an videatur ratum habere, quod factum eſt poſtea.
Syndicus conſtitutus ad annum, an finito anno teneatur cauſam inchoatam finire.
Minor pars alicuius loci promittẽs nomine vniuerſitatis rẽ ratã haberi,ſi ſyndicus tãq illegitimè conſtitutus cõdẽnetur, qs tenetur ſi ſententia caſſetur.

c ¶Baga.de hoc tãtùm parum in ver.quid ergo. quẽ allegaui ſuper rubrica de procuratore.¶Tan.etiã parũ in hac rub.poſuit autẽ hic author totum Vber.de Bo.char.mihi ix.ver.ſi veniat tãq ſyndicus. Aliqd Vber.de Bona.ſub ſua rubrica,ſcilicet de his,qui impediũt ſyndicos vel actores.¶Io. de Deo li.iudicũ iij.ꝑte poſuit rubricã de ſyndico,& eiꝰ officio.Totũ aũt qđ dixit Alb. Gal. ſup rubrica tribus ver.exceptis qs alibi collocauit, poſuit hic author, & oĩa in proſecutiõe ſignabo.in fi. põit formas Rolã. Gul. Na.poſt T.de defenſore, poſuit de actore vnũ & hãc rubricam.

10 Inſtrm monaſterij,qua forma factum valeat.
11 Omittens ante litis conteſtationem exceptionem de duabus partibus,vel maiori parte,an poſsit ad eam redire.
12 Negans ſi eſt vterq, quis eorum probare debeat. Oſtendens ſyndicatum,debet probare ſolennitatem affuiſſe.
13 Pater plures filios habens,ſi ſyndicatum faciat nomine ſuo & filiorum, an nomina eorum, debeant ineſſe ſyndicatui.
14 Filiam an debeat pater defendere in ſponſalibus.
15 Syndicus ſi à villa vel caſtro cõſtituatur,an omniũ filij debeant intromitti.
16 Inſtrm cõtinẽs,q oẽs de cõſilio talẽ ſyndicum fecerunt,nõ valet,niſi nomina cõſiliorũ inſcribantur. Inſtrumẽto credendum eſt,donec cõtra probetur.
17 Syndicus cõſtitutus ab abbatiſſa cũ ſuo cõuentu, mortua abbatiſſa,an poſsit pro monaſterio agere.
18 Laicus non debet in rebus eccleſiaſticis conſtitui.
19 Cauſa exiſtente inter ſuperiorem & capitulum,vter eorum poſsit procuratorem conſtituere.
20 Syndico conſtituto à collegio,ſine conſenſu prælati,an ſi proceſsit in cauſa, prælato ratificante, valebit quod cum eo factum eſt.
21 In creatione ſyndici,quæ debeant contineri. Forma ſyndicatus monaſterij,quæ debeat eſſe.
22 Forma ſyndicatus villę caſtri,vel vniuerſitatis,quo modo ſit fienda.

SYndicus Græcè,Latinę dicit defenſor.Sup quo dic vt ſ.in tit.de his, qui alie. no.in iudi.interue.verſi.ſyndicus. vbi not.de nominibus. & licet ad ſyndici munus, quod ꝑſonale eſt, d inuitus cogatur:d vt ff.de mu.& ho.l.j.in prin.& l. fi.§.defenſores.tñ ei obĵcitur,q nõ eſt conſtitutus e ab vniuerſitate,vel collegio licito.e ff.quod cuiuſq f vniuer.no.l.j.vbi de hoc.f vel ab eo,cui vniuerſitas poteſtatem cõſtituendi conceſsit.ff.eodẽ.itẽ eorũ. 1 §.j. ¶†Itẽ q non eſt à duabus partibus curiæ, vel collegio conſtitutus:vt ff.quod cuiuſq vni.no.nulli.& l.planè.ff.de decre.ab ordi.faci.l.iij.C.de decu. lib.x.l.nominationũ.extra de elect.licet. vel ſaltẽ à g maiori ꝑte.extra de his quæ fi.à ma.par.ca.c.j.g extra de elect.eccleſia vña.ij.in fi.& lxiij.diſtin.obeũtibus. Tñ ad defenſionem eccleſiæ etiã minor pars põt cõſtituere,ad quod etiã vnus admittitur. extra h de cõceſ.prębẽ.literas.& ſic obtinuit. Et nota h q qdã legiſtę dicũt in conſtõne ſyndici ſufficere duas partes præſentiũ in ciuitate adeſſe.C.de leg.l.fi.ſed H.& Azo dicũt oportere intereſſe duas partes totius collegij:& maior pars duarum partium debet i concordare : vt notatur in prę.l.nominationum.i & ff. quod cuiuſq vniuer.no. nulli. ff. de decre.ab ordi.fa.l.ſecunda.& probatur extra de elect.eccle-2 ſia veſtra,primo.¶†Quid ſi omnes de collegio vno k excepto k receſſerint:nunquid poterit ille conſtituere? De hoc nota.ff.quod cuiuſq vniuer.no.ſicut municipũ.

Simplex nuncius non admittitur in iudicio.extra de priuileg.ca. ex parte abbatiſſę. de elect.c.bonę.el ij. G.contra. ff.de excu.tuto.l.excuſatio.Solu.Ad iudicij inchoationem,vel ſubſtantiam nõ admittitur.Cy.ff.de procu.l.j.in addi.quia lit.conte.&c. ſubſtantialia exigunt præſentiam & comparitionem.ff.de confeſ.l.certum. §.ſi quis. Sed quod fit cum nuncio,dicitur fieri inter abſentes,ſicut quod fit per epiſtolam.eſt enim pica & organum.Bald.¶Secundùm curſum curię Romanæ, vbi dubitatur de mandato,cauetur de producendo mandato, ſufficit intra certum terminum:& quod dominus habebit rata in medio tẽpore geſta. & ſi interim non producatur mandatum,tenentur fideiuſſores,licet nolint abſentem defendere.ver.ſed pone.G.

De ſyndico *Rubrica.*

d ¶Cogatur.Supple qui eſt de eadem vniuerſitate vel collegio.vt ibi.
e ¶Licito.Vide j.tiij.ver.item communiter.
f ¶Vbi de hoc.Ibi enumeranẽ multa collegia licita in glo.quæ multa ſunt. Alb.Gal.
g ¶C.j.Vide quod ibi dixi ſuper gloſ.& ita.
h ¶Et not. ſecundùm Albe. Gal.
i ¶Nominationum.Ibi glo.non eligit, ſed remittit ad l.ſeq.nulli.
k ¶Excepto.Secus ſi nullus remãſiſſet,& eſſet collegium diſſolutum. quod dic vt j.ti.ij.ver.item quòd vniuerſitas.

ADDE Abb.consil.xxv.& xxviij.li.vj.vbi ponit,an collegium possit residere in vno.

a ¶Quid si vnus.Ad literā fuit Alber.Gal.e.ti.post prin.& totū quod sequitur vsq ad verū item opponitur.

b ¶Penultimo.Iste finis non placet.& ad solutionē huius legis & similium, vide quod dixi de rescrip.super literis post gl.in ñ.col.ver.secus.quę solutio consistit in hoc quidem nō posse dare parti procuratorē:& tñ dat pupillo tutorē. Inducitur etiā quòd certi sunt casus qui bus sententia facit ius.facit ff.de statu ho.ingenuum. & no.extra de reiud. c.penul.inter quos iste non est. Item sicut non fuit syndicus in causa principali, sic nec in ista vt syndicus pronūciaretur.

b ¶Xxv.an. Hoc procederet,qñ collegiū est tale, q non admittit minores : vt collegium decurionū qui debēt attigisse xxv. annū, vt l.ad rem. statim allegata.

c ¶Xxv.an. Et vbi esset contraria consuetudo,illa seruanda est.ff.quod cuiusq vniuer.no.l.item.§.ij. ff.man.lib.intra quē cōsuetudinem finiretur? Vt q sic:cum sit factus dominus litis. C.de procur.neg. Et ad hoc ff.de neg.gestis.& Seruius.§.pe.& C. vt post puber.causæ adsit tutor.l.j.& ff.de appel.

c ¶Xxv.an. Et vbi esset contraria consuetudo,illa seruanda est.ff.quod cuiusq vniuer.no.l.item.§.ij. ff.man.lib.intra quē cōsuetudinem finiretur? Vt q sic:cum sit factus dominus litis. C.de procur.neg. Et ad hoc ff.de neg.gestis.& Seruius.§.pe.& C. vt post puber.causæ adsit tutor.l.j.& ff.de appel.

d ¶Et cætera. Seruii pro nullis habentur.

e ¶Videtur.Subdebat Alber.Gal.q de consuetudine ciuitatis, si moratur seorsum à domino admittitur.

f ¶Monasterium.si deessent loca parua solos cōuersos habentia nō esset eis dubium:vt not.de elect.ex eo qd.lib. vlt.in glo.pe.& super ea dixi.si autem essent conuersi & conuersæ videtur spectare ad solos conuersos.ff. de sena.l.j. de fide instrumē.l.vlti.me lius videtur confiderādum, cui sexui magis deputatum sit collegium: vt i per illud fiat syndicatus : si pariter vtrique sic pariter fiat.Inducitur lex, Herennius Modestinus.ff. de statu ho.& de testi.l.repetūdarū.in fin.ff. de contrahen.empt.quātumen.& l. cum ab eo.§.mensam. Hæc aūt per pendi poterunt ex ministerio loci, & ex eius denominatione.ff.ad Maced. l.ij.& de iure fisc. sed si accepto.C.de defen. ciui.l.defensores. Institu. de dona.§.j.& de prabend.c.ij.

g ¶Non tm.Idem Vber.præ.& Ioan.de Deo post eum,vbi §.per eadem iura.dic vt de lec.ex eo.quod in fi.& vt ibi not.in vlti.glo.

h ¶Syndicum.Non de sexu sed marem per rationem quę sequitur:nec datur curatrices.ff.de tu & cu.da.abbas istic.

AD DE Bald.consil.ccxiiij.lib.iij.vbi notarius non venit puniendus de falso,si tres aliquæ moniales recedentes dicunt:nos erimus contentæ de eo,quo faciet abbatissa,& in ipso sciebat eas fuisse præsentes cùm cō clusio facta fuit.

i ¶L.fi.Infrà remittam.ver.quid de syndico.&§.ver.sed cuius.

k ¶Ver.fin.& ibi remissionem dedi an possit per syndicum accusare.

municipū.§.fin.& extra de postu.prę.c.secundo.

l ¶Quid si vnus consentiat hodie alius cras : vel vno loco,& alius in alio? Videtur quòd valeat cōstitutio:quia ratihabitio comparatur mandato.Cad Mace.l.fi.C.de donatinter vi.& vxo.in donationibus.ff.de vi & vi ar.l.j.§.quod.extra de elec.quod sicut arg.contra quod non valeat:sicut alias dicitur in authoritate tutoris.Insti.de aut.tuto.§.fi.ff.eo.obligari.§.fi.ff.de vsufc.quēq.§.si solus.Dic q nō valet:nam solenniter debet fieri decurionibus conuocatis.C.de legatis.lib.x.l.penū.in fi.& C.de prędi.cur.lib.eo.l.fi.sibi:nec ex tabella.& de rebus ciui.ven.li.circa fin.lib.xj. ¶Et nota q cōstitutio syndici debet fieri i loco publico & nō priuato vel secreto:vt C.de decur.li.x.lī.& de legatiōibus.l.pen.& de prędis cur.l.ñ.ff.de re.iur.l. aliud.§.refertur. ¶¶Sed cuius ætatis debent esse cō stituentes syndicum? Dicunt quidam quòd debēt esse maiores xxv. b an.cùm minor nō admittatur: vt C.qñ prouo.non est nec.si pater.ff.de mu.& ho no.ad rēt.de excu.tuto.scire.§.j. Alij dicunt,q debent esse maiores xiiij.annis:ga tales testificantur, & fidei itatem iurant:vt in constitu.Fede.imperialem.& hoc de consuetudine seruatur. ¶Sed nunquid seruus debet consentire syndicatui? Videt q non:quia quod attinet ad ius,ciuile,&c. d ff.de re. iur.quod attinet.ff.de testamentis.qui testamento. §.seruus.& ff.ad l.Corne.de fal.nullo modo.et hoc verius videtur. ¶¶Quid de conuersis monasteriorum? e & videtur quòd debent syndicatui consentire. Nam & ipsi clerici dicuntur.xñ.q.j.duo.& ar. x.q.ij.hoc ius porrectum.ibi:ibidem seruientium. argu.contra.in aut.de sanc.episco.§.clericos.extra, de institu.c.ñ.vbi videtur prius dictum approbare Innocentius.iiij. Alij dicunt in hoc consuetudini stari.argu.in aut.collat.ix.de alie.& emphy.& ff. de decur.non tantum. f ¶¶Quid de mulieribus? Dic q si faciunt collegium,vt sunt moniales:bene possunt facere syndicū g extra,de priuile.ex parte. j.de rescrip.cùm dilecta. Alioquin nō:cùm nō fungantur ciuilibus officiis.ff.de regul.iur.fœmine.& sic de consuetudine seruatur:quæ multi in talibus operatur:vt C.de eman.li.& ñ.& l.fi. h Quid si aliquà vniuersitas deliquit? Dicq quòd potest cōstitui re syndicum:vt supra,de accusato. versicul fina. i ¶¶Quid si iudex pronunciat syndicum illegitimum fore legitimum,nunquid prædicat vniuersitatis? Dicunt quidam quòd sic,propter authoritatem iudicis.ff.de mino.ait prætor.in prin.& de bo. possessē. & C.qui admi.ad bo.possessī.l.bonorū Alb.cōtraquia factum ptoris.&c. k & vt ff.de sect. tutel.in nostro.ff.de re.eorum.qui nec.ff.de fer.l.j. respō.j. Vber,de Bo. l dixit,q non prædicat vniuersitati:vt ff.de col.dete.cùm non iusto. Nisi fortè iudex decreuerit se ratū habiturū quicquid erit factum per eum:vt ff. quod cum fil.tut.auc.l.j.§.pe. m ¶Sed nunquid quilibet potest à tali pronunciatione appellare? Dic q sic.appellatur enim ab iter locutoria,cum talis est,quod non potest emendari in causa app. n ff.de mino.intra vtile. C.si sepius in

de reg.iur.aliud s.refertur ad muni.quod maior.extra,de his,quæ fi.à maiore.ff.

ADDE vt per Bart.in l.quod maior.ad munici.& per Alex.ibi in apo. primam opi.de qua in addi.vt sequi Old.cōsi.ccxxxij.incipiēte,circa illud.

x ¶Porrò Nuncing reditur verba Vber de Bo.vbi s.

ADDITIO.Et quid si in instro dicitur,tales monachi constituerunt talem syndicum,an per hoc probetur legitima constitutio syndici,s.quod fuerit constitutus ab omnibus,vel à maiori parte:Vide Hip.Marsi.sing. clxxj.inci.audiuisti aliàs regulam. Et ad materiam vide latè per And.Sicu. in consi.vij.inci.clementissimi Dei,&c.in j.vo.H.F.

y ¶Nulli.Qd melius sit eos pariter facere allegā lex ñ.ff.fol.ma.sed Vbert. præ.vbi s. dicit per eadē iura primā formā legitimā,sed secūdā admissam.

z ¶¶j.Ad idem ff.de verbo.significationem dedi an possit per syndicum accusare.

tas.§.vlti.quę quid dicam,vide ſuper regula,pluralis,in vj.

a ¶Specificet. Ad hoc C.de epi.au.auth.prælides.& qui teſta.face.poſ.hac conſultiſsima.in prin.

ADDE,Fede.conſil.ccxliij.& cclxxvj.vbi ponit,quòd ex eo quod notarius dicit,interuenerunt,A.& B.& C.qui faciunt duas partes totius capituli : cum re vera, non repræſentarẽt. non per hoc falſarius dici poteſt.

b ¶In aliquo. Vide quod ibi dicam.

c ¶Quidam Vbert.b de hoc vbi ſ.

d ¶Contra.Ioan.de Deo vbi ſ.

e ¶Bene faciet. Et Vbert.prædicebat q̃ ſic faceret, ſi iudex eſſet.

¶ADDE, vt p Federi.de Senis cõſilio xlvij.incipiẽte,caſus talis. & cõſilio ccxxvij.incipiente,ſi potero.

f ¶Rempublicam. Dicebat Vbert. præ.eccleſia tamen hoc non tenet : intellige quòd minores xxv.annis non habeant vocem.

g ¶Et minores. Cõuertere debuiſſet: ſed ſic poſuit Ioã. & intellige, vt ſequitur. Vel dic q̃ loquitur de maioribus lxx. qui ſecundùm leges non admittuntur. ff. de decurio.l.non tantùm.j.& ij.reſpon. quos canon admittit.

h ¶Inordinata. Et patet de electio.ex eo quod, libro ſexto.

i ¶Secundùm Vincen. in præ. decre. accedens.in materia legis vlti. C.de bonis quę liber.in §.vbi autem.in prima gloſſ.formatur quæſtio,de qua etiam not.iñ l.ſi filius.ff.qui ſatiſdare cogantur. Hoc dixi, quia nimis reſtringit hic author hanc queſtionem,ſcilicet ad caſum iniurię filio irrogatæ.de qua vide infrà de iniur.§. primo.ad fin.ver. ſed nunquid nocet.ſed generalius de queſtione vbi ſ.& aliquid per Dyn.in regula,ratum quis.libro vj.ante fin.plenè per Cyn.in præ.§. vbi autem. & adhuc plenius ibi per Simo. Vincent.quiad partem, quòd ſatiſdare teneatur,inducit,quòd inter perſonas coniunctas enumerantur,quę ſine mãdato admittuntur,ſed cauent de rato,ff.de procurato. ſed & hæ. & de hoc ſuprà, de coniuncta perſona.Item videtur expreſſum ff.de caſtren.pecu.l.ex caſtrenſi.in fine.ff.ſolut.matrimo.l.ij.in fin.& l.iij.& l.ſi cùm dotem.§.ſi pater.&de procu,non ſolùm.§.ſi de dote.¶In contrarium tutoris authoritas inuenta eſt ad ſimilitudinem patrię poteſtatis.C.de ſenten.paſ.l.fin.ſed tutor non ſatiſdat de rato.C.de admi.tuto.l.tutores.j,ergo nec pater.Item cùm pater ſit legitimus adminiſtrator in bonis filij,& maximè in iudicijs: vt in prædi.l.cùm non ſolùm.& de bonis mater.l.prima. ergo filius non poteſt non habere ratum:ne Principis authoritate decipiatur conuentus, vt ibi.Soluebat,quòd ſi pater vſumfructum habet in bonis filij,de quibus eſt lis : de his non ſatiſdat de rato, propter legitimam adminiſtrationem, quam habet in illis:vt patet per leges proximè allegatas. Et ſicut dictum eſt de tutore, idem putat de illis,in quibus pater non habet vſumfructũ: dummodo patri competat exercitium actionis.ff.de procurat.non ſolùm. §.ſi pater.In his autem,in quibus pater nec habet vſumfructum,nec exercitium actionis,ſi nomine filij agat:tunc ſatiſdabit,vt coniuncta perſona, & ſic procedit ff.de procura.ſed & hæ.de neg.ge.ſui autem.etiam ſi procedet lex ex caſtrenſi.in fine.ſuperius allegata.& eodem titul.l.iiij.in fine.

¶Vidimus de patre agente quo ad cautionem de rato:ſed de patre defendente quo ad cautionem de iudicato ſoluendo,Simon ſe expediens dixit quòd idem quod ſuprà.Sed Dynus tenet in regula,ratum quis.li.vj.quod tenẽt gl.in prędi.§.vbi.quòd ſi vt adminiſtrator,non teneatur:ſi vt alius: teneatur. Pro primo dicto facit, qa iurat tunc de calũnia.de hoc infrà de iuramen. calum.§. reſtat. verſicul. ſed an pater.Item cùm ſolum teſtimoniũ patris eximat tuto rem ab onere ſatiſdandi. C.de epiſc. audien.de creationibus.Inſtit.de ſatiſda.tu.§.j. fortius releuandus eſt ipſe pater.Item orphanotrophi non ſatiſ dant.C.de epiſcopis & clericis. orphanotrophos.ergo nec pater, qui plus iuris habet in bonis filij, quàm ille in bonis pauperum:vt in prædi.l. finali. C.de bonis quæ liber. In contrarium inducitur regula, in eo quod plus. §. primo. q̃ nemo alienæ rei ſine ſatiſdatione idoneus defenſor eſt. quę repetitur Inſtitut.de ſatiſdat.§. quæ diximus.& §. fina.per quod multi tenent regulam firmam in patre: cùm de ipſo non reperiat exceptũ. Facit ff. de præuarica.l.iij.in fi.C.de col.illi. de ſenten. excom.is qui.libro vj. De ipſo autem filiofamiliâs an agat ſine conſenſu patris, ad ſaturitatem habetur ſ. de actore.§.j.& verſi. item quòd eſt filiusfamil.cum duabus char.ſeq.& per ibi ſcripta Canoniſta intelliget ſuprà dicta.

¶ADDE vt per Barto.in d.§.vbi autem.& no.in l.ij.§.voluntate.ff.ſo. matrimo.

ſunt.filius.ff.ad Treb.nã quod attinet. C. de excu. tut.onera.Dic q̃ impuberes nõ vocabũtur:qa non pũt ſapiẽtũ iura tractare.C.de teſt.mil.l.fi.extra de æta.& qualit.c.ex rõne.vbi de hoc.extra, de præb.

h ſuper inordinata.[h] ¶†Quis defendet filiã in ſpon-
14 ſalibus,& an ipſa vel eius pater conſtituet procuratorem,& quid iuris ſit?De hoc no. ſecũdùm Papã extra de procur.accedẽs. ¶Sed quæritur vtrum pr̃ agẽs pro filio,vel filia teneatur ſatiſdare,q̃ ille ratũ habeat? Rñ.ſi talis eſt cã,quã pater poteſt inuito filio,vel filia,tractare vel remittere:non tenetur cauere.Si verò non põt remittere, puta quia vilis eſt,& filius,cui iniuria irrogata,eſt probus:tunc tenetur cauere.ff.de iniur.ſed & ſi vnius.§.filio. & vide ff.

i rẽ ra.ha.ſi ſine iudice.§.fi.ſecũdùm Vin.[i] †Quid de
15 ſyndico à caſtro vel villa cõſtituto,vbi ſunt centũ familiæ,vel centũ patresfamilias,qui habẽt plures filios,quoſdã in poteſtate,& quoſdã emancipatos: & in cõſtitutione fuerint duæ partes patrũ, ſed nõ liberorũ?Dic vt iã dixi in pręcedẽti q̃one:cõſuetu-

k do tũ filios nõ vocat.[k] ¶Itẽ opponitur[l] q̃ nomina
l monachorũ vel cõſiliariorũ ſeu aliorũ de vniuerſitate,non ſint ſigillatim inſerta in inſtr̃o ſyndicatus. C.de vend.re.ciui.li.xj.l.fi.prope fi.ver.in prouincijs.licet illud ſpãle poſsit dici in vẽdicatione rerũ

m ciuitatis[m]. Ad hoc tñ facit C.de prædijs curiali.eo. li.l.fi.ff.de albo ſcri.l.j.& ij.& extra,de his q̃ fi.à pręla.quãto. Quidã tñ dicũt q̃ ſufficit pulſatio cãpanę ad cuius ſonũ cõciliũ cõſueuit cõgregari.extra, de

n elect.in cauſis.[n] j.di.ius militare.extra,de homici.c.
16 Ioannes. ¶†Quid ſi in aliquo inſtrumento contineo tur,q̃ oẽs de concilio Narbo.cõgregati[o] ad ſonũ cãpanæ,vel ad vocẽ pręconis moræ ſolito talẽ ſyndicũ fecerũt? Vr̃ q̃ non valet.nã nomina cõſiliorũ debẽt eſſe inſcripta,vt dixi. ¶Sed in contrariũ obtinuit.nam credendũ eſt inſtr̃o, donec cõtra probetur.C.de proba.cũ precibus.C.de cõtrahen.& cõmit.ſtip.optimã.in fi.extra,de pręſcrip.ad audientiam.qui emẽ omnes dixit,nullũ excipit.xix.diſt.ſi Romanorũ.extra,de ma.& obe.ſolitæ. Alij tamen

p cõtra[p]:ſed ſi dixiſſet duas partes abfuiſſe:tũc indu
bitãter deberent eſſe inſcripta:quia differẽtia eſt inter vniuerſalẽ adiectionẽ & ſpecialem.ff.de euict. ſerui venditor.ff.de no.oper.nun.de pupillo.§.qui nũciat,& vide infrà,in tractatu libellorũ.in titul.de

q app.§.j.ver.& notabiliter.et iũge hic ſ.ver.porro.[q]
¶Sed nunquid vniuerſitas vel collegium poteſt facere ſyndicũ ſine rectoris cõſenſu? Videtur q̃ ſic. ff.de decre.ab ord.fa.l.j.Arg.contra, ſi magiſtratus

k ¶Non vocat.De hoc,& de ętate:& de mulieribus ſcripſi de ope.no.nun. cùm ex iniuncto.in gl.magna.ver.ſed & ſi ſit vniuerſitas.

l ¶Item opponitur. Reaſſumit verba Alber. Gal.hic tribus verſicul.ſequen.

m ¶Ciuitatis.Iſtud non fuit verbum Alber.ſed Vber.de Bona.& ſub dubio fortè.

n ¶In cauſis.Vide q̃ ſatis ibi ſcripſi ſuper verbo,campanam.

o ¶Congregati,Si exponas,id eſt,illi congregati erãt:patebit non ſufficiẽs forma.

p ¶Tamen.Contra Alber.cuius fuit iſte ver.

q ¶Verſicul.porro, Ber.in decre.vlt,de procura.ad finem vltimę gloſſ.tenet quòd nomina conſtituentium debent exprimi in ſyndicatu:ibi etiam videtur idem voluiſſe Innocen. ſed Hoſtien.in Summa de ſyndico.§.& qualiter .tenet illa exprimenda,niſi impoſsibilitas vel grãdis difficultas eſſet in exprimendo,propter ipſorum multitudinem.Scias quòd procuratore non habente nomina,multùm ſuffragaretur ſigillum collegij, vel vniuerſitatis. Facit extra,de probat.c.tertiò.de appel. ſignificauit.de ſenten. excom.capi.primo.libr.vj.& eodem libr.de elect.vt circa.ff.de procura.ſi procuratorem.C.de epiſcopis & clericis,ſi quis in hoc.& l.ſi qua.& ſic ili ſtabitur,niſi contrarium probetur.C.de probatio.l.cùm precibus.Quòd adeſt.ff.

Bal. de syndico *Rubrica.*

Syndicus debet constitui à collegio & collegialiter, nõ à singulis, id est à quolibet per se: quia tũc peccat in forma. Nã nõ habet formã collegij dispartita volũtas singulorũ. Nã collegiũ in aggregatione cõsistit. versic. quid si vnus. hodie secus: quia plures faciũt collegium. ff. de pac. l. cũ meo. & de serui. rustic. prædi. l. per fundum. Et dicitur collegium esse integrum, vbi sunt oẽs vel duæ partes oĩm cõgregatæ & conuocatę solẽniter more solito per præconẽ & sonum campanæ, vel alium modũ consuetũ: non tamen requiritur, q̃ omnes cõgregati consentiant: sed maior pars cõgregatorũ. versi. item q̃ non. & not. G. Et non habẽt vocem pupilli, sed adulti sic: & tanq̃ de collegio constituũt minores syndicum ad iudicia, licet suo nomine non possint cõstituere. ver. sed cuius ætatis. G. Et non habent vocẽ mulieres, nisi in collegijs mulierum, vt moniales. versicu. quid de mulieribus. G. ¶ Sententia lata super syndicatu in collegio, q̃ sit legitimus, non nocet collegio: nisi iudex adiecerit se ratum habiturum, quod cũ eo fieret. l. j. §. idem Põponius. ff. quod cũ fal. tu. ver. quid si iudex. G. Si syndicatus erat ipso iure nullus: vt quia à minori parte interlocutoria iudicis, nihil operat, quia non habet fundamentum, nisi sit lata sciente vel citata vniuersitate. Si autem per exceptionem poterat elidi: tunc valet. Et ad §. idem Pomponius. dic vt ibi no. per Iaco. de Aretio. Bal. Et potest appellari à tali interlocutoria. Vide quod no. Inno. de rescri. super literis. & infrà, de regul. iur. quod falsum. ¶ Minor pars constituit syndicum, & promisit quòd vniuersitas habebit ratum & gratum: non valet constitutio. tamen ex promissione rati, illa minor pars obligatur. versicu. quid si minor pars, ff. de mag. conue. l. j. Nam & minor pars potest cõtrahere, & se obligare. ff. si serui. ven. l. testatrix. §. plures. Bal. Exceptio, q̃ syndicus est constitutus à minori parte, vel q̃ non fuerunt duę partes congregatæ, potest opponi etiam lit. conte. tñ excipienti cõtra tenorẽ instrumenti, incũbit probatio. Si autẽ tenor instrumenti non significat de duab⁹, non incumbit probatio excipiẽti: sed syndico. versi. sed quid si amisisti. G. Vide C. de cõtra. & cõmit. stip. l. optimam. Iac. de Are. & Cyn. ff. rem ra. ha. l. actor. Bald. ¶ De consuetudine in syndicatu sufficit caput familiæ consentire pro tota familia sua. versi. quid de. G. ¶ Si instrumentum syndicatus dicit quòd omnes interfuerunt, sufficit sine nominum expressione. Secus si dicit duas partes: quia tunc sigillatim nomina sunt inscribenda, ne vacillet reprobationis facultas. ver. item opponitur. cũ seq. Sed Oldr. dicit q̃ æquè fidum est testimoniũ instrumenti de quota parte vniuersitatis, sicut de tota: & cũ sit meri, facti ęquè cadit in sensum notarij. Bar. dicit q̃ in parua vniuersitate debent exprimi nomina, non in magna, propter difficultatem, in l. j. ff. de albo scriben.

¶ In syndicatu est necessaria authoritas magistratus: quia vniuersitas loco minoris habetur: & ideo act⁹ ei⁹ quodã quasi decreto firmãdus est. l. ij. §. solet. ff. qñ app. sit. ver. sed nũqd. G. Et loco magistratus habẽt rector collegij, q̃ habet etiã modicã coertionem, vt abbas & abbatissa, præpositus, &c. C. de iu. om. iu. l. fi. Sed in vniuersitatibus, vt in ciuitatib⁹, vel ca-

autem capitulum, collegium, vniuersitas, & similia sint nomina certa, probatur sic. In iudicijs personæ actoris & rei debent esse certę in prin. & in fine: sed constat libellos formari, & recipi, & sentẽtias ferri sub his nominibus. de rescrip. causam, quæ. & c. capitulum sanctæ cru. vt lite pẽden. ecclesia. ij. de probatio. licet. & sub nominibus his etiam infertur pœna, præter excommunicationẽ: a vt lib. vj. de sentẽ. excommunica. Romana. §. vlti. capitu. si sententia. & c. seq. de pœnis. c. felicis. eo. lib. Item constat q̃ persona legatarij debet esse certa. Instit. de lega. §. in certis. & b tamen corpori vel collegio legari potest. ff. de lega. iij. l. pater. §. Tusculani. & l. Lucius. §. collegio. extra, de testamentis ca. offici. & cap. sequen. Item. ff. de leg. iij. si chorus. Dicitur quòd choro vel familia legatis, perinde est ac si singuli essent legati. Patet ergo certitudinem per hoc haberi: superuacuum ergo est certificari petere, qđ est certũ. ff. de do- c te præle. l. j. §. fin. Esset ergo certificatio inquirenda, quando procuratorium non exprimeret capitulum, collegium, vel vniuersitatem: sed diceret, canonici talis ecclesiæ: homines talis collegij, e vel his similia.

adest[a]. ff. de tuto. & cu. da. ab his. vbi. ff. qñ appel. sit. l. j. §. solẽt. extra, de offi. ordi. cùm vos. C. de his qui ad eccle. cõfu. præsenti. §. si quid. & infra, versicu item q̃ non est consti. ¶ †Quid si aliqua ab- 17 batissa cũ suo conuentu cõstituit syndicũ: demũ ipsa decedit: nunquid ille poterit pro monasterio agere? Dicit Alber. Gal. q̃ causas cœptas poterit finire: sed de nouo inchoare nõ potest. ff. de neg. gest. Nam & Seruius. §. si viuo. De hoc s̃. de procura. §. ratione quoq̃. ver. si. sed nunquid procurator[b]. Tamen, vt dicit, vacante monasterio syndicum faciet: vt extra, de in integrum restitutio. ca. iij. Alij contra, vt extra, ne se. va. ca. fi. ¶ Itẽ quòd est inhabilis ad agendũ: vt ff. quô d cuiusq̃ vni. l. j. prope fi. versi. & quidã. vt quia est excõmunicatus, vel miles, vel minor, vel mulier, & huiusmodi. ¶ Item quòd dubium est de eius mandato, nec cauit de rato volens agere. ff. quod cuiusq̃ vniuer. l. item eorum. §. penul. quod dic vt no. j. de satisdatio. §. viso. & §. sequen. ¶ Item quòd est consti tutus minus solenniter, scilicet decreto non interueniente. C. de appella. si actor. & l. nominationes. quæ est ij. q. vj. nominationes. & in prædi. l. item eorum. Instit. de cura. §. fina. Sed iura præmissa de actore loquuntur. ¶ †Item q̃ est laicus in re- 18 bus ecclesiasticis constitutus. s̃. de episco. & cleri. omnia. xvj. q. j. de præsentium. & c. qui vere. & c. monachi. Sed hanc exceptionem secundùm canones non admitto: vt extra, de syndic. c. vnico. vbi de hoc, nisi essent spirituales: vt dixi s̃. titu. de procura. §. j. versicu. item quòd est laicus[c]. & infrà, titulo proximo. versi. item q̃ est laicus. & Instit. de tut. & cur. §. fina. ix. q. iij. cùm scimus. ¶ Itẽ quòd est cõstitutus ab vniuersitate, cuius rectores sunt excommunicati. extra, de procura. ca. fina. ¶ Item q̃ mandatum est reuocatum, non permissum: nã si permitteretur, duraret: vt ff. quod cuiusq̃ vni. itẽ eorum. §. pe. xxxj. q. j. hac ratione[d]. ¶ Item q̃ non est constitutus de cõsensu episcopi. C. de epi. & clericis. omnes. qui vbiq̃. §. hoc nihilò minus. sed ibi de œconomo. extra, de iura. ca. Imperator. Quod si cintellige[e]: si negotiũ pertineat ad epm:

ipse de cõsensu capituli cõstituit syndicũ vel acto rem. Si ad capitulum: tunc capitulũ constituet de consensu episcopi. Sed si ad vtrũq̃: tunc non põt vnus sine alio constituere. arg. in præd. concor. & xvij. q. ij. hoc tãtũ. Inst. de cur. §. fi. x. q. ij. hoc ius. C. de his qui ad ec. confu. p̃senti. extra, ne se. vac. c. fi. de iudicijs. c. causam. de rescrip. edoceri. ¶ Vtrũ prælatus cõstituat sine capitulo? Dic vt s̃. de procura. §. ratione quoq̃. ver. itẽ q̃ consti. Itẽ vtrum capitulũ constituet sine prælato? Vide pro & cõ- f tra. s̃. ver. sed nũquid vniuersitas[f]. ¶ †Sed quid in 19 causa, q̃ est inter prælatũ & capitulũ: nũquid capitulum potest agere & constituere procuratorẽ? Et dicũt quidam, q̃ superior dabit tunc collegio procuratorẽ: cuius officiũ expirabit causa finita. Insti. de auth. tu. in fi. Tu dic q̃ licet hoc fieri possit, si tñ nõ fiat ipsum collegiũ habet hoc casu administrationẽ legitimã: & potest agere & defendere & procuratorẽ cõstituere. extra, de elec. cùm ecclesia Vulterana. extra de cã pos. & proprie. cũ olim. Idẽ est etiã in q̃onib⁹, quæ solent vacãte ecclesia locũ habere: vt in causis electionũ: vt extra, de elec. cũ dilecti. & c. Cumana. & de ver. fig. ab- g bate. & de cã pos. & ꝓprie. cũ ecclesia[g]. ¶ †Quid 20 si syndicus constitutus à collegio sine authoritate prælati processit in causa: nũq̃d p̃lato postmodum ratificante valebit, qđ cũ illo factũ est? Vide pro & cõtra. extra, de reb. ec. alie. vel nõ. dudũ. lib. vj. et de his, que fi. à prela. sine cõ. ca. cũ nos. Quidam tñ dicũt, q̃ si citò, & post modicũ interuallũ ratificet, valet: alʒ nõ. extra, de ele. officiũ. ff. si cer. pe. lecta. ¶ Debet autẽ fieri de ipsa vniuersitate, si fieri posset. xvj. q. vij. in nona. & c. prece. ff. qđ cuiusq̃ vniuer. no. planè. vbi de hoc. l. seq. & l. item. ibi: qđ suffragiũ, &c. C. de episco. & cle. placet. xvj. q. j. qui verè. & c. monachi. extra, de testi. insup. tñ si est necessitas: puta quia ibi nõ est idoneus: tũc etiam h aliũde[h]. extra, de syndico. ca. j. extra, de iur. cal. in pertractandis. ff. de cur. fur. dan. l. ij. §. ij. C. de epis. & cleri. in ecclesijs. ff. de tut. & cura. da. ab his. l. diuus. Põt etiã esse paterfa. vel filius f. vt in prę. l. itẽ eorũ. §. fi. extra, de ꝓcu. non iniustè. ¶ Itẽ potest

ADDE quòd Io. An. sæpe furtum facit. nã hæc additio est Old. consil. c. incipiente, in execu. & Federi. vide consi. cclxxxvj.

a ¶ Adest. Ergo poterit, si abest. vnde Vber. de Bonacur. exaltans vocẽ suam, e. ti. in fi. dicit per l. vbi ſmmè bene probare absente rectore ecclesiastico vel seculari collegium vel vniuersitatem posse syndicũ ordinare.

ADDE, vt per Panor. in c. j. extra, eod.

b ¶ Procurator. Vide quod ibi per clemen. de procu. procuratorem.

c ¶ Est laicus. Vide quod ibi dixi.

d ¶ Ratiõe. Hoc respicit secũdũ dictũ: prima cõcordãtia respicit primum.

e ¶ Si cintellige. secundùm Tan. in hac rubrica.

f ¶ Vniuersitas. De hoc plenè s̃. de actore. in vltima charta.

g ¶ Cùm ecclesia. Vide de rescrip. edoceri. in fi. primæ gl. & qđ sub ea dixi. Et est simile qđ de filiofa. contra partem agente: no. s̃. de actore. §. j. ver. quid si filius. C. de bo. quę liber. cùm non solùm. ad fi. magnæ glos.

h ¶ Etiam aliunde. De ver. sig. abbate. in fine.

ſtro magiſtratus debet intereſſe: vt not. in l. nulli. & l. plane. ff. quod cuiuſq; vniuer. nomine. quia caput eſt vniuerſitatis. ff. de acqui. rerum do. l. ſtatuas.

a ¶FORMA. ſyndicatus.
¶Iſta forma & ſequen. fuerunt Rolandi. parte vij. in fine. excepto q; hic præſumitur de epiſcopo.

b De œconomo Rubrica.

¶Vber. de Bona. de iſto id ſolùm dixit, quod infrà dicam. Io. de deo fecit de hac rubr. in lib. iudic. iij. Alber. Gal. coniunxit hanc rubricã ſuperiori. Ægid. c. cxxxij. G. An. continuauit illam ſuperiori.

c ¶Oeconomus. Nihilominus. allegat ſ. proxi. ti. ver. itẽ quod non eſt ij.

d ¶Vber. audis. Solue vt not. in præ. c. decenter.

e ¶Oeconomus. Et vnde dicatur, ibi dicitur.

f ¶Tractantur. Dixit Vber. de Bona. ſe nunquam vidiſſe œconomum agere cauſam eccleſiaſticam. nec ponit de ipſo, niſi principium: & hoc dictum, & quod decretiſtæ præpoſitum dicunt œconomum, hoc intelligas per c. ſaluator. & per ibi not, j. q. iij.

reuocari, vt & procurator: vt in ea. l. in fin. Poteſt etiam poſt litem conteſtatã procuratorẽ dare. C. de procur. neq;. ¶ †Item in creatione ſyndici vel actoris debet contineri quis, ad quid, cõtra quos: & in qua cauſa, vel cauſis cõſtituitur. ff. de procu. ſi procurator.

✠FORMA autẽ ſyndicatus talis erit[a]: Venerabilis pater dñs Io. abbas villę magnæ diœceſis Biturẽn. de volũtate & aſſenſu talis epi Biturẽn. pro ſeipſo & eius ſucceſſoribus, vice & nomine dicti monaſterij, præſentib⁹ & cõſentientib⁹ fratribus infrà ſcriptis & monachis eiuſdem monaſterij, ad hoc in capitulo ſpecialiter congregatis, fecit, conſtituit, & ordinauit P. ibidẽ præſentẽ ſuũ & dicti monaſterij & cõuẽtus eiuſdẽ ſyndicũ, procuratorẽ, actorẽ, & certũ nũciũ ſpecialẽ, ſpecialiter in tali cauſa, quã dictũ monaſteriũ habet vel habere intẽdit cũ tali, &c. Pone ea, ad quæ conſtituitur: vt ſ. in inſtrĩs procurationũ. In fi. aũt dicas: & promittẽs dictus dñs abbas vice & noĩe dicti monaſterij, præſentib⁹ & cõſentiẽtib⁹ eiſdẽ fratrib⁹, ſe firma, grata, & rata habiturũ q̃cũq; dict⁹ ſyndic⁹ & ꝓcurator circa p̃dicta, vel aliqd̃ p̃dictorũ duxerit faciẽda. Fratres aũt ipſius monaſterij his oĩbus præſentes & cõſentientes fuerunt hi, ſ. dñs H. dñs M. &c. ¶ †Porrò ſi ab aliqua vniuerſitate caſtri, vel villæ conſtituat, vel ab aliqua ſocietate Poteſtas, conſul, rector, aut miniſter congregata vniuerſitate vnà cũ omnibus ipſius vniuerſitatis præſentibus ibidem conſtituant: & tunc ſic cõficias.

✠FORMA. Cõueniẽtibus congregatis hoĩbus caſtri de Podiomiſsione apud eccleſiã ſancti Martini eiuſdẽ loci, more ſolito ad pulſationẽ cãpanæ talis Poteſtas, vel conſul, vel baiulus, vel rector cõmunis eiuſdẽ caſtri pro ſeipſo & ſuis ſucceſſoribus, vice & nomine dicti cõis cũ cõſenſu & volũtate hominũ eiuſdẽ caſtri, ibidẽ præſentiũ, ſ. talis, & talis: & ſic de ſingulis: & ſaltem duæ partes adſint, & ipſi oẽs & ſinguli ibidem præſentes pro ſeipſis & vice ac nomine vniuerſitatis dicti cõis fecerũt, cõſtituerũt, & ordinauerũt talem præſentẽ, vel abſentẽ, eorũ & dicti cõis & vniuerſitatis ſyndicũ, actorẽ & ꝓcuratorẽ. & certũ nũciũ ſpecialẽ.

b De œconomo[b] Rubrica.

SVMMARIVM.

☞ Exceptiones contra œconomum.
1 Oeconomus non debet eſſe laicus.
2 Oeconomus nolens epiſcopo vel capitulo reddere rationem, vel fructus eccleſiæ conſumens, non eſt admittendus.
3 Vis non eſt in nominibus facienda.

QVid ſit œconomus, † ia dictũ eſt ſ. titu. de his, qui alie. no. inter. §. j. ver. œconomus. ſequit̃ oſtẽdere qualiter cõtra œconomũ excipit̃: & primũ q; nõ eſt cõſtitut⁹ authoritate epi, vel p̃lati. ix. q. iij. cũ ſcimus. & in præ. §.

c hoc nihilò min⁹. [c] l. oẽs q. C. de epi. & cle. extra, de
2 offi. or. cũ vos. ¶ †Itẽ q; eſt laicus: vt xvj. q. vij. in noua. lxxxix. di. indicatũ. extra, de reſcri. edoceri, & ſ. §. ꝓxi. ver. itẽ q; eſt laic⁹. Sed hoc locũ habet in ſpũalib⁹, ſecus in ciuilib⁹. ar. lxxvij. di. in ſingulis. Itẽ q; nõ eſt de gremio ipſius eccleſię. lxxxix, di. qa & in cõcor. quę ſunt ſ. ti. prox. ver. debet autẽ. Itẽ q; eſt cõſanguine⁹ epi cõſtituentis. lxxxix, di. dicẽtis. j. q. iij. ꝓuenit. cõtra. viij. q. j. ſi ergo. ver,
d audis. [d] ¶Itẽ q; non gubernat fideliter res eccleſię
3 x. q. ij. hoc ius porrectũ. &. §. œconomus. ¶ †Itẽ q; nõ vult epo vel capitulo reddere rationem: vt ibidem, & lxxxix. di. diaconum, & c. indicatum, xvj. q. vij. quoniã. xxiij. q. iij. quod autem. xxiij. q. v. principes. ¶Itẽ q; non eſt cõſtitutus cum epi aſſenſu, vbi ad eũ pertinet. C. de his, qui ad ec. cõfu. præſenti. C. de epiſc. & cle, oẽs qui. §. in hac. ff. de mu. & hono. munerũ. ix. q. iij. cũ ſcimus. extra, de iur. ca. Imperatorem. ¶Itẽ q; fructus eccleſiæ cõſumit. extra, de offi. or. cũ. vos. ¶Quid autẽ ſit œconomus, dixi ſ. in titu. de his, qui alie. no. in iu-

e di. interue. verſi. œconomus[e]. Cauſæ tamen eccle-
f ſiaſticæ per ſyndicos nõ per œconomos tractãt[f].
4 †Licet nõ ſit vis in noĩb⁹ facienda, vt dixi in eo. titu. Formam œconomatus collige ex prædictis.

g De actore ab uniuerſitate, ſeu à tutore, uel curatore conſtituto.[g] Rubrica.

SVMMARIVM.

☞ Actor vniuerſitatis non debet ſine decreto præſidis conſtitui.
1 Vniuerſitas vel collegium diſſoluta, non poſſunt actorem conſtituere.
2 Demandatam habens adminiſtrationem, procuratoris fungitur officio.
3 Conſtitutus ab vniuerſitate ſyndicus, actor & procurator, an his tribus poſsit experiri. Procurator vniuerſitatis, vel ſyndicus, non cauet de iudicato ſoluendo.
4 Tutor ſeu curator poſſunt actorem conſtituere.
5 Forma conſtituendi actorem, vel procuratorem à tutore, vel curatore.
6 Differentia inter ſyndicum & actorem, & inter actorem vniuerſitatis & actorem tutoris.
7 Exceptiones, quæ ſint fiendæ contra procuratorem à tutore, vel curatore conſtitutum.
8 Syndicus & actor iurare debent de calumnia, & omnia facere vt verus dominus.
9 Indefinita locutio æquipollet vniuerſali.
10 Inuentarium dicitur alio nomine repertorium, quia res repertæ in eo deſcribuntur.
11 Vir an poſsit dari tutor ad litem vxoris.
12 Inſtrm actoriæ factæ à tutore, quomodo cõficiat.

CONtra actorem vniuerſitatis excipitur, q; eſt ſine decreto præſidis conſtitutus: vt ſ. de ſyndi. ver. itẽ q; eſt cõſtitutus. & no. C. de procu. neq;. ¶Itẽ q; nõ fideliter protegit res eccleſiæ, vel dñi ſui. liij. diſt. frequẽs. & c. ex antiqs. extra, de ꝓcura. c. fin. ¶Itẽ quod eſt ad futuras cõtrouerſias conſtitutus, non ad præſentes, vel certas. ff. qd̃ cuiuſq; vni. no. itẽ eorũ. ſed ſi ita. ff. ad Treb. ita, licet aliud ſit in procuratore. ff. de procu. l. iij. Vel dic, vt in præd. §. ſed ſi ita. ¶Itẽ remouet̃, ſi nolit defendere vniuerſitatem reconuentã, vt in prædi. l. itẽ. §. actor. ¶Itẽ q; nõ vult de rato cauere: vt ſ. de ſyndicis. verſi. itẽ quod eſt dubiũ. ¶Itẽ cõiter vtriq; opponit̃, q; eſt à collegio illicito cõſtitut⁹. Præſumit̃ tñ licitũ, niſi illicitũ ꝓbet̃: vt ff. eo. l. j. & ff. de
h col. illi. l. iij. §. in ſumma[h]. ¶Itẽ q; poſtq; creatus eſt, ꝓhibit⁹ eſt agere: vt præd. l. itẽ. §. qd̃ ſi actor.
1 ¶ †Itẽ q; vniuerſitas ſeu collegiũ eſt diſſolutum. ff. de le. iij. pater filiũ. §. Tuſculanus. extra, de verb. ſig. abbate. in fi. xxv. q. vlt. §. fi. ꝓpe fi. ibi: ſic religioſe viuẽtes, &c. niſi vbi ad vnionẽ redierit: quia tunc ſtat natura vniuerſitatis. ff. quod cuiuſq; vni. ſicut municipij. §. fi. ſicut & ſi oẽs de vniuerſitate, qui interfuerũt ordinationi, ſint mutati. Nã eadẽ vniuerſitas cenſet̃, nõ altera. ff. de iudicij⁹. propo-
2 nebat̃, vij. q. j. denicq; cũ ſuis cõcordã. ¶ †Itẽ, q; excedit fines mandati: vt in præ. l. item eorũ. §. j. Cũ eã demãdatã habeat adminiſtrationẽ, ꝓcuratoris fungit̃ officio: & ideo nõ põt vltra id qd̃ mandatũ eſt. extra, de off. dele. cũ olim. de hoc not. ſ. de procu. §. j. ver. itẽ q; excedit. Prælatus verò habet legitimã, & quaſi ordinariã: vt not. v. q. iij. qa eps. ¶Itẽ quilibet repellit̃, niſi à duab⁹ partib⁹ fuerit cõſtitut⁹: vt ſ. de ſyndi. in prin. ¶Item nõ poſſunt hi cõſtituere ꝓcuratores niſi ſit lis cõte. cũ eis. ff. de ꝓcu. nec ciuitatis. j. ver. itẽ actor. ¶Itẽ nõ valet, ſi ſint excõmunicati vel infames, vel etiã à talibus cõſtituti, vt no. ſ. in tit. de procura. in prin. & ver. itẽ q; eſt infamis. ¶Qualiter aũt cõſtituat̃ actor ab vniuerſitate, no. ff. qd̃ cuiuſq; vniuer. not, l. j. §. qb⁹. ¶Itẽ q̃ vniuerſitas cõſtituat actorẽ, no, ff. de neg. geſt. cũ alicui. ff. ad Treb. ita tñ. in prin,
3 ¶ †Sed pone, q; aliquis conſtitutus eſt ab vniuerſitate actor, ſyndicus, & procurator: nũquid põt

his tribus

g De actore ab uniuerſitate, ſeu à tutore, uel curatore Rubrica.

¶Vber. de Bo. diuiſit has rubricas. de primo fecit vnam: de ſecundo & tertio alteram. & ſummè iuuit authorem Vber. de Bona. vbi ſ. & Albert. Gal. parũ. Ægid. parũ. cxxxij. Gui. An. ante rubricã de ſyndico.
¶Eſt etiam ſciendum quòd actor dicitur multis modis: Pro agente. de quo ſatis ſ. de actore. Prò adiutore. ff. de tutel. l. ſolet procurator. Inſti. de curato. §. vlt. ff. de tut. & cura. da. ab his. l. in omnẽ. Itẽ pro procuratore. C. de procu. neque tutores. Aliquando pro caſtaldione. ff. de legi. l. legato. & in Lombar. l. j. actor regis res regias, & cætera in rubro & nigro.

h ¶Contra actorẽ. In ſumma iſta iura probant contrarium. & iſtud tenet Vber. de Bona. e. titu.

a ¶ §.eligere. Vber.de Bobi.qui hoc tenet,inducit ff. de sol.si duo rei. Item ratione iuramenti.quod procurator non præstat,sed syndicus sic: fatetur tamen ipse Vber.quod sequitur de iur.cal.

b ¶ Interue. Et no. Accur. ff.quod cuiusque vni.l.j.in glo.differunt.

c ¶ Quotidianus. Etiam Romanæ curiæ, vt infrà de libel.con. §. iam nunc videndum.ver.cõtra syndicum. & idem Vber. de Bonacu. ru. de syndi. & actore.in fin.

his trib⁹ officijs experiri? Videt q̃ sit cogẽd⁹ eligere.ff.de trib.qđ in hæredẽ.§.eligere[a].quia ista officia sunt varia et diuersa: vt patet ſ. de his,q̃ alie.no. ĩiud.ĩterue[b].Sed nõ credo hoc necessariũ,maximè secũdũ canon.secũdũ quos nõ est vis in noĩbus: vt ibidẽ dixi.& p̃bat extra de p̃cu.petitio.& j.q.iĳ. saluator.p̃terera vsus q̃tidian⁹[c] tales admittit: vt.ff. de legi.si de cõsuetudine.extra de cõsue.cũ dilecti. iĳ.di.c.ĩ istis.§.leges. ¶ Itẽ p̃cur. vniuersitatis seu syndi.nõ cauet de iudicato soluẽdo[d]: quia sustinet vicẽ vniuersitatis,vel collegñ,& iurat in animã p̃priã: & debet eẽ bonę famę.q̃ oĩa dic vt no. extra de p̃cur.mãdato.& de syndico.c.vnico. ¶ †Porrò actor cõstituit ẽt à tutore seu curato. vt C.de actore,à tu.seu cu.da.l.vnica.C.de p̃c.necę.Cũ em̃ ipsi nõ possint in causis pupilli, vel adulti p̃curatores cõstituere añ li.cõt.vt ſ.de p̃cu.§.rõne quoq̃.ver. itẽ q̃ fuit.licet ipsi minores cũ eorũ authoritate hoc facere possint: vt in præ.l.necę.& eo. ti.de procur. ff.de admi.tut.decreto.Cõstituẽt actores hoc mõ:

‹✻FORMA.[e] Ego†A.tu.P.cui⁹ negotia impedior agere,quia abesse debeo, vel quia ĩfirm⁹ sum, facio & cõstituo B.actorẽ et defẽsorẽ ad gerẽdũ et administrãdũ negotia dicti P.pupilli in iudicio.& extra q̃cũq̃, & ſpãliter in cã tali,quã dict⁹ pupill⁹ habet cũ tali,vt meo p̃iculo administret,recipiat & exerceat actiões: et q̃cq̃d p̃ eũ factũ fuerit,firmũ et ratũ p̃petuo eẽ p̃mitto[f]. Ad q̃ oĩa talis iudex suũ ĩterposuit decretũ,suãq̃ ĩterposuit authoritatẽ,vt in p̃.cõcor. Tutor aũt aget cõtra actorẽ actiõe mãdati,& actor cõtra tut.cõtraria mãdati.ff.de admi. tu.ita autẽ.§.gessisse.ar.ff.de ne.gest. nã & seru⁹.§. fi. ¶ Cõstituit ẽt actor à p̃lato ecclesię.ñ.q.vĳ.si qs erga. & ab eo,q̃ nõ est dñs,& ad p̃ntes lites tm̃.Insti.de cur.§.fi.ff.qđ cuiusq̃ vni.itẽ eorũ. qđ dic vt no.ĩ.p̃.c.si qs erga.[g] ¶ †Quę dr̃ia fit inter syndicũ & actorẽ,no.ff.qđ cuiusq̃ vni.no.itẽ eorũ.§.si decuriones.& ſ.de his,q̃ alie.no.in iud.interue.versi. actor.Itẽ quæ sit dr̃ia inter actorẽ vniuersitatis,& actorẽ tutoris:no.ff.rẽ ra.ha.actor. ¶ Cõstituitur[h] aũt à tutore vel curat. ĩ duob⁹ casib⁹,s. qñ pupillus est absens,vel fari nõ põt,& tutor valetudine ĩpedit⁹ est: vel si negotia sint diffusa: vt no.ff.de admi. tu.decreto.Insti.de cur.§.fi.C.de procu.necę.C.de auth.tut.l.j. ¶ †Cõtra quẽ põt excipi: q̃ est cõstitutus,& sine decreto p̃toris,& siue causa legitima cõstituẽdi: quia nõ erãt diffusa negotia pupilli.nec dignitas,vel ægritudo,vel ætas: aut valetudo tutoris postulauit: nec pupillus erat absens,imò,præsens,et fari poterat.argu.ff.de admi.tut. decreto. Instit.de cur.in fi. Nã pupillus, ex quo fari põt,debet cõstituere p̃cur.authoritate tutoris.C.de procur.necę. §.pupillus. ¶ Actor ergo cõstituit ad litẽ,& etiam curator,ad quã tutor dari nõ põt: quia nõ dat̃ causæ,vel certæ rei.Instit.qui da.tut.pos.§.certæ[i],licet olim p̃torius tutor daret̃: maxime cũ tutor aliquas actiões volebat cõtra pupillũ intẽtare.Insti.de autho.tu.§.fi.& C.de in lit.dã.tu.p totũ. cuius procuratoris, seu syndici, & actoris officiũ finitur peracto iudicio: ad quod est constitutus, vt ibi:& eisdẽ modis quib⁹ & mãdatũ p̃curatoris: vt in præ.l.itẽ

habet.§.si pupill⁹.& p̃.§.vlt.Inst.de cur.in prin.Odof.placet supl.unica.C.de actor.à tu.vł cu.da.q̃ tutor actorẽ dare põt ad oẽs lites,& ad omnia negotia.Itẽ ad vnũ negotiũ,& ad vnã litẽ.& hoc tenuit ipse Acc. ſ.q̃ ad vnã litẽ dari posit,ĩ l.si actor.C.de ap.facit pręl.necę.q̃ in singulari loq̃t de re pupilli.Hoc aũt maxĩe p̃cedit,secũdũ ipsum Odof. qñ lis in absentia vel in alio loco debet eẽ. Allegat ff.de p̃cu. l.sed & hę.§.defendere.de iur. fis.l.lõgi⁹.§.j.& si cer.pe. l.cũ filius. facit de offi.ordi.Romana in fi.lib.vj.

ADDE, vt per Bar.in l.actor.ff.rẽ ra.ha.

¶ Inuentariũ. Idẽ Accur. C. de epis. audi.de creationibus. & idẽ ibi Iac. de Are. & Pet. & M.de Fano.ibi allegat ad hãc partẽ singularia à generalibus distingui. C.de senten. pas.si debitor.& ibi concor.Gui. de Suza. dixit hoc solui p̃ l. ad protegẽdam. q̃ statim allegatur. & ibi hoc not. idẽ vterq̃ Vber. vbi tractãt de curatore,primus:& de actore tutoris, secũdus. Et p̃ hoc puto falsam attributam Vber. de Bo. super l. tutores.ĳ.C. de admi. tuto. opinionem cõtrariã: ad quam, vt dicũt illa scripta,ipse allegat ff. rẽ pupil.fal. fore.& si ad speciẽ vbi tenet̃ satisdare tutor datus ad speciem.& ibi de hoc de iur.do. siue generalis,C.e.tit.mulier. & de bo.proscri.l.si quis. Dicit aũt q̃ in inuẽtario ponet instrm̃. qđ si minor caret,ponet actionẽ,quę in inuentarĳs ponit̃: qa actio est in bonis.ff.de ver. sig.l. bonorũ.Prima placet:nec video q̃ rõ inuẽtarĳ faciendi, quam habuit lex, vrgeat in hoc casu & ad l.frem.dupl'r rñdetur. Primò q̃ ibi nil de inuẽtario dicit̃. Secũdò vt ibi no. q̃ erat species administrationis,puta panis vł vini dicit ẽt ibi Vber. secũdũ illa scripta, inuẽtariũ faciẽdũ p̃ tutorẽ,etiã si vilissima sint, q̃ habet pupill⁹. per leges prædictas. ADDE q̃ curator,qui non habet administrationem, non tenetur facere inuentarium: vt tenet Bal.consi.xj.lib.j.vbi ita dicit seruari.

d ¶ Soluendo. Ioan. de Deo in quæstionibus suis libr. iĳ. q.v. tenuit quòd si syndicus fuerat cõdemnatus, & postea veniens absolutus caueat de stando iuri, si iudici videretur:posset etiã ab eo exigere iudex cautionem iudicatum solui, pro bono & æquo. Allegat C. de satisda. l.vnicã,in fine.Sed in procuratore loquitur .ff. de iudic.l. non quicquid.xxx. quæsti. v. iudicantem. de confes. statuimus. libr.vj. non puto. grauaret enim in hoc, & appellare posset,sicut et reus si hoc exigeretur ab ipso. Institu. de satisdat. §. sed hodie.Facit de appel. ex parte.iĳ.

e ¶ FORMA. Ista forma, & quæ infrà ponitur, accedit illi parti, q̃ tutor quando est casus dandi actorem, non habet illum petere per iudicem constituit: sed ipse tutor constituit,& iudex authorizat.vt ranque ponit Azo in Summa de procurato. in fine j.col.versic. constituent. Pro primo dicto facit Institu. de cur. in fine. & quod not. i C. de actore à tuto. & curat.l. vna. & videtur placere Tan.rubri.de syndico,in fine.

f ¶ Promitto. Forma quæ ponitur in frà eo.§.in fin.addit de promissione & iuramento actoris.

g ¶ Si quis erga. Et xvj.q.vĳ.quoniam.

h ¶ Cõstituitur. Incipiũt quasi ad literã verba Vber.de Bona cur.rubr.qualiter obĳcitur cõtra actorẽ à tutore datũ,vsq̃ ad versi.sed quid de dato.

i ¶ §.certæ. Hac ratione dixerunt quidam,& placet Accur.C. de procur.l. necę qđ licet actor vniuersitatis dari possit ad vnam litẽ. ff. quod cuiusq̃ vni.item eorũ.l.actor tutoris non.vt sic sit eius conditionis,cuius is,in cuius locum subrogatur.ff.de dona.qui id quod. in prin.vt leg.no.ca.l.j.§.fi quis sub conditione.item l.decreto,§.de admi.tu.in princ. & §.vlti.Insti. de curatore.pluraliter loquunt̃ de negotijs pupilli,vt tutor valetudine vel necessitate impeditus det actorẽ. Ad illa ergo nõ ad vnũ solum negotiũ, vel vnam litẽ dari debebit. Ad vnum ergo dabitur curator.ff.de tute.qui

8, corũ.ĩ fi. ¶ †Itẽ syndic⁹,& actor iurãt de calũnia, sicut & tutor.C.de iur.calũ.l.ĳ.§.qđ obseruari.extra,e.ĩ p̃tractãdis. & cõtestãt̃ litẽ & interrogãt̃ & eorũ cõfessioni stat̃: & oĩa faciũt, vt verus dñs vt ibi,& extra,de cẽsi.olim.& de capel.mo.c.ĳ.& idẽ intellige de œconomo & vicedomino. ¶ Puberes aũt ĩdistinctè tenẽt̃ ad lites assumere curatores.Insti.de cur.§.itẽ ĩuiti. Et idẽ est ĩ pupillo nõ infanti: & si ĩdistinctè deb̃ curator, dari vĩ ad oẽs lites.ff.de tut.l.iĳ.§.pupill⁹.& §.denicę.& §.idem Cassi⁹.& l.qđ dicit̃.& no.ff.de tu.& cu.da.ab his.

9 l.curatorẽ. ¶ †Indefinita em̃ locutio ęquipollet k vniuersali: vt xix.di.Romanorũ.& l.di.c.j.ĩ fi.extra,de priui.qa circa.Et curator ad litẽ vel rẽ certã

k dat⁹,nõ faciet,puto,inuẽtariũ[k]: cũ ei⁹ offm̃ nõ cõsistat in administratiõe.ar.C.de ĩ lit.dã.tu. vel cu. ad p̃tegẽdã.& ar.C.de p̃cu.marit⁹.& qa sibi nõ põt solui.ff.de sol.hoc de iure. Quid em̃ in eo poneret.& de quo ipsum faceret,& qđ scriberet se in

10 ueniss̃e & recepisse? ¶ †Inuẽtariũ em̃ dicit̃ repertoriũ: qa res reptę in eo describũt̃.ff. de admi.tut. tutor,q̃ repertoriũ? Rñ.j.Et hac cõsideratiõe libel lũ dudũ à nobis editũ,& ad reperiendas materias, reptoriũ nũcupam⁹, p̃ut in ei⁹ p̃œmio recitam⁹. Noĩa em̃ debẽt eẽ reb⁹ cõsonãtia. Insti. de dona. §.est & aliud.xvj.q.j.si cupis. Iurabit tñ q̃ faciet

l in cã vel causis, q̃ sibi p̃ minore vtilia videbũt̃[l]: & alia designet: vt C.de epi.au.l.de creationib⁹.& m auct̃.ibi posita.qđ nũc gñale,q̃ qdã libri habẽt[m]: & dicã j.in ti.de decu. ¶ Sed qđ de dato ad oĩa debita exigẽda.Fortè talis faciet inuẽtariũ. ¶ Quid de dato ad p̃dia sola administrãda? Idẽ puto, arg. C.de admi.tu.tutores.ĳ.Idẽ si fuerit dat⁹ ventri,

n vel bonis,secũdũ Vber[n].de Bo.vt ff.de vẽ.in pos.

11 mit.l.j.§.pe. ¶ †Sed nũqd vir põt dari curator ad litẽ vxori? De hoc,& q̃ cõtra curatorẽ ad litẽ possint excipi: vñ.j.tit.de cura.§.vt aũt.ver.si verò dicãt.& ibi curatores & actores qđ ad litẽ tutorib⁹ adiũgunt̃ adiutores vocãt̃: vt.ff.de tut.solet. ¶ Itẽ

o actor[o] cõstituit̃ à tutore,seu curatore ad lit.eorũ periculo: vt Insti.de cu.§.fi.& C.de p̃c.necę.De hoc in sum.Azo.ti.de p̃cu.§.cõstituunt. & tales vltra latrociniũ peccãt,si malè p̃curãt res pupilli.

p lxxxvĳ.di.in religiosum[p]. Itẽ constituit̃ tm̃ post litẽ cõte.nõ ante sine decreto iudicis: vt C.de p̃c. necę.qđ dic vt ſ.ĩ ti.de p̃c.§.rõne quoq̃. ver.itẽ q̃ fuit.& ſ.versi.itẽ nõ possunt. ¶ In summa nota q̃ actori vniuersitatis obĳci possunt, q̃ ſ.tit. p̃xi dixim⁹ syndico posse opponi, secũdũ Albe. Gal. ¶ Instrm̃ ergo hui⁹ actorię facte à tut.sic cõficit.

12 ✻† FORMA. Talis mater & tutrix H. pupilli filĳ quondam T. quia propter debilitatẽ sexus & personę: vel quia nimis est à foro iudiciali remota: vel qa propter grauẽ ęgritudinẽ & lãguorem, & alia imminẽtia impedimenta personaliter intẽdere & supereſſe nõ valet causis,quas ipsa nomine dicti pupilli habet vel habere intẽdit,specialiter cũ tali,& gñaliter contra quãcũq̃ personã,tã in agendo,q̃ in defendendo: idcirco P. præsentẽ ibidẽ rerũ tamen suarũ periculo cõstituit,fecit & ordinauit actorẽ: q̃ P. p̃misit ipsi tutrici,tam no-

ibi nil de inuẽtario dicit̃. Secũdò vt ibi no. q̃ erat species administrationis,puta panis vł vini dicit ẽt ibi Vber. secũdũ illa scripta, inuẽtariũ faciẽdũ p̃ tutorẽ,etiã si vilissima sint, q̃ habet pupill⁹. per leges prædictas. ADDE q̃ curator,qui non habet administrationem, non tenetur facere inuentarium: vt tenet Bal.consi.xj.lib.j.vbi ita dicit seruari.

l ¶ Videbuntur. Dicit præ. Vber.de Bona. q̃ sic seruatur in Lombardia.

m ¶ Habẽt in Vber.de bona.seq̃t.ver.& hi curatores.& habes totũ titulũ.

n ¶ Vber.De Bo.char.x.vbi de curatore bonis dato.

o ¶ Item actor.iĳ.ver.Io.de Deo,li.iiij.iudicum, vbi de actore pupilli.

p ¶ Religiosum. Et Deo tenentur omnes administratores reddere rationem.xxiiĳ.q.v.principes.in fine.

¶ Instrumentum actoriæ.

a ¶Ad literam.Formam hanc ponit Rof.in parte vij.

Bal.de actore constit.ab uniuersi.uel á tutore *Rubrica.*

¶Curator ad lites non facit inuẽtariũ,vt no.in l.de creationib⁹ C.de epi.au.Et est ratio:quia nõ administrat aliquas res, nec solutionẽ recipit, nec aliqd tangit, qđ possit occultari: vt not. Spec.s̃.Alij dicunt q̃ debet facere inuentarium de instrumentis. ff. de admi.tuto.l.chirographis. de bonis autho.iud. possid. a l.fi.C.de bo. vacã. lib.x.l.fin. Sed ex hac ratione sequi- quod & de testi- 1 bus. Sed id ridicu- 2 lũ est, Sed quid si est constitutus ad agendum & exigendum? Dico q̃ c idẽ quo ad caput agendi: quia duo esse videntur man 1 data. Item quo ad caput exigendi:qa d antequam exigat, 2 non imminet sibi necessitas ponendi in inuẽtario qđ non exegit, nec postquam eius est finitum officium. Bald. De syndico autem ad denunciandum,vide s̃.de e accusatore. §. sed nunquid procedit 1 cum seq. Et vide 1 s̃.de his,qui alieno no.in iud. inter.§. dicitur. de confes. syndici. j. de con- confes.§.synd. An autem syndicus in syndicatu conde- f mnatus appellet.j. de app.§.potestas.

mine suo,q̃ dicti pupilli stipulanti: & corporaliter iurauit ad sancta Dei Euãgelia omnia & singula in dictis causis ipsi pupillo vtilia facere,& inutilia prętermittere: & quicquid ad manus eius ipsi⁹ causæ,vel causarum occasione peruenerit, ei ad integrum assignare:eo saluo,q̃ semper vti valeat veritate:cui actui legitimo idem iudex suam authoritatem interposuit,& decretũ. Hoc probatur C. de actore à tutore seu curato. da.l. vnica. ¶Formam [a] verò instrumenti curę ad lites habes j. in tit.de cura.§.cùm autem.versi.instrumentũ verò.

De Orphanotropho[b] *Rubrica.*

SVMMARIVM.

☞Orphanotrophis,quæ sint apponenda.
Turpis persona,vel suspectæ vitæ, non fit orphanotrophus.

ORphanotrophis pauca possunt opponi[c]. ¶Quid autẽ sit orphanotrophus,dixi s̃. de his, qui alie.no.in iu.interue. ¶†Potest ergo opponi, q̃ non fecerunt inuẽtarium solenniter:& q̃ sunt minores xxv.annorũ.C.de epi. & cle. orphanotrophos.C.de leg.tutori.l.pe[d]. ¶†Item q̃ est turpis persona,vel suspectę vitę.ff.sol.ma.srcũ dotem.§. eo autẽ tẽpore.vel illud speciale est in dote. ¶Itẽ q̃ eis interdicta est administratio.iij.q.ij. quia ea extra,de accu.c.fi.& dixi j.de tutore.§.fi.in fi. & ar.ff.de eui.vendicãtẽ.C. vnde vi.meminerint.Et hoc idem intellige in prælato ecclesiæ & administratore vniuersitatis.De istis no.j.de instru.edi. §.edicto.versi.sunt etiam.

De uicedomino[c] *Rubrica.*

SVMMARIVM.

☞Vicedominus quis dicatur.

SCias † q̃ vicedominus propriè est,secundũ iura,qui prœst rebus episcopalibus: vt lxxxix. di.volumus. & c. seq.j. q.iij. saluator. circa med.ver.in nomine.& s̃.de his,qui alie.no. in iu. interue. ppe prin.cuius formã collige exp̃missis.

De uicecomite[e] *Rubrica.*

De orphanotropho *Rubrica.*

¶Ad istam & duas seq.sufficiat suum nigrum cum additione.

c ¶Opponi.Verbum Vber.de Bo.

d ¶L.pe.Ad hoc & ad id quod sequitur,facit clemen.de relig.do.quia cõtingit.§.vt autem.

De uicedomino *Rubrica.*

¶Scias quòd vicedominus.

De uicecomite *Rubrica.*

g ¶Vicecomitis.Ad literam fuit Rolan.vltima in vij.parte.

De tutore *Rubrica.*

¶Ad materiã istiꝰ rubricę,& rubricę sequẽtis, nõ sufficiunt volumina. nã de ea occupati sunt duo libri Digest.f.xxvj.& xxvij.in C.e.ti.de te. tu.vsq; ad fi.v,libri,quæ sunt rubricæ xlvij,in j.li.Inst.sunt rubri.xiiij.s. de tutela vsq; in fi.libri.in lib.Authẽti.rub.ij, col.vj.& iij,col.vij. ¶Doctores aũt ꝓsequũt,s. Azo in Summa q̃ dare tu.vel cu.possint. ¶Barto. char.ij.ver.diximus.cõpẽdiosè. ¶Tãcr.solũ de ipsorũ satisdatione. in rubri.de satisda. ꝓcuratorũ.&c.in fi. ¶Rof.vbi de of.iu.Ru.de offi.iu.qui bonis alicuius cura.dat.cũ iij.seq.tractat materiã huius rubricę & seq.et inter ciuiles de actiõe tutelę directa.& in ru.seq. de cõtraria: de qb⁹ j.de iud.§.gñalia.vbi tractabo q̃ones Pilei. ¶De his duab⁹ etiã Io. de Blano. & oẽs libellarij. Vber.de Bo.j.§.ex pson.sępius allegato.versi. si veniat ad agẽdũ vt tutor.mihi char.x. Dicit q̃ sapiẽs aduocatus agẽte tutore faciet principalẽ cãm carere princip.& sup eo.§.versi. si ista gñalia.dicit se nõ cõsulturũ alicui illũ ĩ aduocatũ recipi,q̃ pmisit in prin.intra decẽdiũ inchoari. ¶Io.de Deo sine his verbis prosequit. ¶Vber.cauil.lib.iij.ru. de tutore,qui vult agere. Vber.de Bona.posuit rubricã qualiter repellã

tur tutores & curatores in genere. ¶Quæstionẽ autẽ dñicalem lxxvij. de tutore & eiꝰ pupillo,q̃ in p̃sentãdo discordat,plenè vide de electio.ex eo quod.lib.vj.sup gl.ff.de iure immuni. ¶Nostris tẽporib⁹ fuit dubitatũ,an tutela regis Legioñ.finiret finito anno xiij.ita q̃ nec habere debe ret curatorẽ.Quod illa ętate finiat tutela,patet Insti.q.mo.tu.fi. in prin. & vide j.§.ver.itẽ q̃ is cur.Quòd administrare deberet,allegabatur ius & factum ac cõditio personæ. de iure allegabatur qđ maior xiij. causas beneficiales & matrimoniales etiam in iudicio administrat vt maior. de iud.c.vlt.lib.vj.de rest.spo. ex parte. Si ergo administratio beneficij et coniugis sibi conceditur,concedi etiã debet administratio regni, ex quo finita est tutoris administratio. ¶Arguebat etiã de sexu ad ætatem nam fœmina ex sexu est inhabilis ad iudicandum. ff. de regu.iu.l. fœminę. & tamen si ex successiõe sibi debeatur dignitas secularis, illam administrat.xij.q.ij.cũ de uotissimã.de arbi. dilecti.& vide qđ ibi not.in iij.gl.& quod super ea dixi. & facit de priuil.ex parte.iij.Itẽ inducitur lex,cùm prætor.ff.de iud.q̃ solum impuberis ætatis respectu ꝓ hibet iudicare. Inducitur & lex,qui dã consulebant.ff. de re iud.& qđ no.de off.deleg.cũ vigesimũ.Inducebat etiam q̃ pubes nõ cogitur curatorem habere:quia non datur inuito, nisi in lit.Instit.de cur.§.item inuiti. In facto dicebatur q̃ dissensio tutorũ erat damnificatio regni:Cũ etiã Euãgelista testetur,quòd omne regnum diuisum in se desolabit,& domus diuisa nõ stabit.Matth.xij.Quę dissensio dicebatur in facto aliter sedari nõ posse,q̃ p administrationẽ adulti habẽtis penes se sapiẽtes,quorũ cõsilio regat regnũ.p quod & propter multitudinem astãtiũ & officiorũ ab antiquo ordinatorũ in domo & familia regia sperabat regimẽ ꝓsperari. ¶De tertia dicebat q̃ multum ętatis supplebat discretio,sicut aliàs dicit de despõ.impu.c.fi.lxxvij.di. monachus nouitius.& C.de proxi.sacro.scri.in sacris.Et dicebat ei cõuenire illud Lucæ ij. Puer crescebat & cõfortabat plenus sapiẽtia,& gratia Dei erat cũ illo. & q̃ Salomõ adhuc puer elect⁹ fuit à Deo. Parali.xxij.& illud Prouer. xx.Ex studijs suis intelligitur puer.extra,de pręsumptio.ex studijs. ¶In contrariũ inducebat textus legis primę in prin.ff.de mino.Itẽ q̃ licet sit discret⁹ adult⁹:tñ veniã ętatis nõ impetrat ante xx.annũ.C.de his q̃ ve. ęta.impe.l.ij. ¶Itẽ tales ꝓpria negotia administrare nesciũt: multò minus publica:vbi maius imminet periculũ.de elec.vbi periculũ. lib.vj. cũ cõcor.Itẽ stabilẽ mẽtẽ nõ habẽs,sapiẽtiũ hominũ nõ debet iura tractare.C.de testa.mili.l.fi. Inducebat indecorũ esse, q̃ alios regant, q̃ seipsos nesciunt gubernare.de ęta.& qualita.indecorũ. & quod ibi scripsi post Arist.& post Socra. Insti.de excu.tu.§.minores. & verbum Salo.xxx. Prouerb.notatum extra de præsum. ex studijs. Et Isa.iij. Dabo pueros principes eorũ.& Ecclesiastes x. Vę terræ, cuius rex puer est: & cuius principes mane comedunt.Et regis est propriũ iustitiã facere.xxiij.q.v. regum.& speciale periculum allegabatur in ipso regno, in quo in criminalibus non appellatur,quia non recognoscit superiorem, vt nota.lxiij. distin.Adri.& de ipso de donatio.inter virum & vxo.& si necesse.Ad hanc partem facit de sup.ne.præla.grandi.Et hæc pars fertur electa.

SVMMARIVM.

1 ☞Vicecomes quis dicatur.
2 Instrm cõstitutiõis vicecomitis,quale debeat esse.
3 Forma constituendi castaldionatum & vicecomitem,est eadem.

VLtimo loco no. qualiter cõstituatur vicecomes. Et 1 scias†q̃ vicecomes dicitur ille,cui dominus temporalis cõmittit executionem iurisdictionis suæ in aliquibus castris: & sic vulgariter talem vocant Lombardi,& aliqui in patrimonio beati Petri:& talis nõ debet esse cleri g cus:vt extra,ne cleri.vel mona.capi.clericis.& cõ- 2 stituitur sic:†Instrm cõstitutionis vicecomitis[f].

✠FORMA.Dominus talis elegit,fecit, & constituit P.suum vicecomitem integrè in omnibus pertinentijs talis terræ,vel castri,sibi sup ipsa terra,& omnib⁹ in ea habitãtibus & habitaturis suæ potestatis & iurisdictionis, plenitudinẽ delegans & cõmittens,vt ex nũc, q̃diu ipsi dño placuerit, tã sup q̃onib⁹ & causis q̃buscũq; audiẽdis, cognoscendis,& terminãdis, q̃ super collectis, seruitijs, & omnib⁹ & singulis ipso dño debitis, petendis, exigendis & recipientis, nec nõ & super imponẽ dis & faciendis exercitib⁹ & caluacatis ad honorẽ & seruitium ipsius dñi,& super manutenendis & conseruãdis iurib⁹ & cõsuetudinib⁹ ei⁹, gerat & habeat in omnib⁹,& per omnia vicẽ suã.Sup criminalibus verò causis & maleficijs indagandis et recognoscendis,possit plenè ꝓcedere: sentẽtia tamen pœnæ sanguinis & punitione personarũ,ipsi & eius iudicio reseruata.qui dominus solenni stipulatione promisit dicto vicecomiti se firmũ & ratum habiturũ, quicquid circa prædicta duxerit faciendum. Cæterũ in signũ recognitionis pleni dñij,idẽ dñs ipsum P. de suprà dicto officio cum 3 chirotheca,vel baculo inuestiuit. ¶†Formam autem castaldionatus colligas ex præmissis.

De tutore[h] *Rubrica.*

FRequenter se tutores asserunt, q̃ esse nõ pñt,& idcirco q̃ cõtra eos obñci pñt, videamus. Prẽnotandũ autẽ est q̃ tutores &

ADDE, q̄ verba proposita addita sunt de verbo ad verbum Oldr. eius consil.lij.incipiente,q̄o talis.

a ¶ Testamentarij. Host.ibi,j.§.pe.in fi.remittam. addebat quasi testamētarios.

b ¶Sed an. Iste ver. fuit Accur. in l.C. de test.tu.in j.glo. quæ fuit additio.

c ¶Perplexitas.Domi.meus in legib⁹ negabat perplexitatem, dicens hūc casum, qui sufficit de facto fieri authorizabit ergo tutor pupillo adeunti, licet non possit de iure, per l. mulier.§.j. ff. de condi.insti. Cuius casum vide, & plura similia in q̄o. super regula,nō præstat.de reg.iur.lib. vj.ver.ad huc.

d ¶Albe.Pap.Et ille faciet inuentariū,in quo solū ponet spem hæreditatis adeundæ, & ita seruatur.Aliqui reprobant quod de curatore dicit per l.cùm in vna.ff. de appel.& dicūt dādum alium tutorem,per l. hæreditas.ī prin. ff.de tetu.& no. in l.si nemo.ibi prēce.Dici tamē posset, quòd hæc pplexitas cessat in suo hærede. Ad quod bene facit. ff. de lega. j. si post mortem. in prin.& Inst.de hę re. quæ ab intest. §.sui autem . De his per Cy. in l.ñ. C.de test.tut.

ADDE quòd opi. Io. And. quæ fuit Dyni in d.l. si nemo. sequit etiā Bar.ibi, qui ponit etiam, quid si suitas non posset operari : quia testator substituisset vulgariter.

e ¶ Filio naturali. Hic est quod facit hunc casum diuersum ab illo. Itē quod datus, qui sequitur.

ADDE vt per Bart.in l.naturali. §.j. allegata p Specu. & ibi etiam de matre.

f ¶A matre. Accur,

tores & curatores. Alij sunt testamentarij[a]. Alij legitimi, Alij datiui, alij anomali: de quibus per ordinem prosequamur. Vltimo de eorum generalibus impugnationibus tractaturi.

De testamentario tutore Rubrica.

SVMMARIVM.

☞ Obijciēda cōtra dicentē se testamētariū tutorē.

1 Datus tutor in testō, facto inuentario, an poterit debitorē conuenire pupillarē nomine pupilli.

2 Tutor vel curator datus à patre, vel matre filio naturali, si non sit confirmatus, non valet.

3 Datio tutoris à matre in testamento coram quatuor testibus, an teneat.

Instrumentū testamentariæ tutelæ qūo cōcipiat.

4 Tutor absolutus à reddenda ratione per testatorem, non debet amplius cogi ad iurandū, seu promittendum de ratione reddenda.

5 Tutor testamentari⁹ nō tenet fideiussorē p̄stare.

SI tutor dicit se testāriū, s.ī testō datū: obij̄ce q̄ is q̄ testm̄ cōdidit, talis est, q̄ nō pōt tutorē dare, vel is, q̄ dat⁹ est, nō potuit dari. q̄d dic vt ff.de testa.tu.l.j. ¶ Itē q̄ testm̄, in quo dat⁹ est, imperfectū est: vl̄ p̄ epl̄am dat⁹ est.C.de cōfir.tu. l.ñ.ff.e.l.ij. Itē q̄ ex illo testō nō est adita hęreditas.ff.de testa.tu.si nemo.& l.sequē. & l.an testō. ¶ †Sed an[b] dat⁹ ī testō facto īuētario, poterit cōuenire debitorē pupillarē noīe pupilli. Vr̄ q̄ non. Nā hoc vr̄ eē pplexitas[c]. Nō em̄ pōt eē tutor, nisi sit adita hr̄ditas, vt iā dixi: nec ēt adiri pōt, licet sit lucrosa sine tutoris authoritate. Insti.de aut.tu.§. nec q̄ tn̄. Sed dic q̄ iussu iudicis adhibit hr̄ditatē: vt C.de iu.deli.si ī fanti. in fi. vel dabit curator ad adeūdā. C.de admi.tu.cū q̄dā. secundū Alb. Pap[d]. ¶ Itē excipit q̄ est talis, q̄ a⁹ nō pōt ex testō capere. ff.e.l.testō tutores. Itē, q̄ nō iure dat⁹ est. ff. e.testō.j. Itē, q̄ illud testm̄ est īofficiosū, vel falsū. ff.e.iure nr̄o. & l.seq. Itē q̄ est irritū . & vide cās. ff.de iniu.rup. & irri.te. Inst.q.mo.te.īfir .p totū. & dicā.j.de edi.instr. §.cōpēdiosè. Itē q̄ est min⁹ solēne: nec ipe ē à iudice cōfirmat⁹. C.de cōfir.tu.l. ñ.ff.e.q à pr̄e. & l.si filios.& de admi.tut. tutores. §.curatores testō. Et si exhibet cōfirmatio, vide si est legitīe facta. q̄d dic vt ff.& C.e.p totū. ¶ †Itē, q̄ dat⁹ est à pr̄e, vel mr̄e tutor vel cur. filio naturali[e] nec est cōfirmat⁹: vñ nō valet. ff.e.de cōfir.tu.l.j. & l.q à pr̄e. & l.naturali. & l.vtilitatē. C.e.l.fi. C.de epi.au.de creatiōib⁹. Inst.de cur.§.j.& ī p̄.§. curatores. C.de ne.ge.curatorē. Itē obij̄ce testō q̄cq̄d obij̄ci cōtra illū posset, si ex eo hr̄ditas peteret: puta testatorē nō fuisse sanę mētis, vel a⁹ fuisse intestabilē, & si pl̄a. extra, de suc.ab inte.c.fi.ff, q̄ testa. fa.pos.p totū, Inst.q.nō est pmis.fa.te. Itē q̄ excipit, q̄ tutor dat⁹ ī testō est furios⁹. Insti.q̄ da.tut. pos.§.furios⁹. Itē q̄ est īcert⁹, vl̄ īcertē dat⁹, vl̄ ad certā rē, vel cām dat⁹. q̄d fieri nō pōt. ff.de test.tu. tutor ita. Inst.q̄ da.tu.pos.§. certe. Itē q̄ cā quare dat⁹ est, mutata est: q̄a ex amico fact⁹ ē inimicus, vel ex diuite paup. ff.de te.tut, p̄fa.ī fi.& de confir.tu.l.pe. Itē q̄ dat⁹ est à mr̄e tut. vel cur. nec est à iudice cōfirmat⁹: vñ nō tenet. ff.de cōfir. tut.l.j, & de test.tu.l.mr̄. ¶ †Quid si det tutor à mr̄e[f] in testō corā iij̄, testib⁹? Vr̄ q̄ tenet datio: q̄a pōt testari inter liberos quocūq; mō vult[g]. Sed hoc verū est ī hr̄ditate; q̄a si decedat, ex toto pueniat ad eos, secūdū Ia. ¶ Quid si auia instituēs nepotē dat sibi tutorē. Vr̄ q̄ nō valet: q̄a lex semper dicit de mr̄e, q̄ eū īstituit: vt C.de te.tu.mr̄[h]. scd̄m Homobo. ¶ Instr̄m aūt testamētariæ tutelę sic cōcipit[i]:

✠FORMA tutelę testāriæ. Cū nup T.ī suo testō manu talis notarij̄ scripto P.tutorē H.& M. eius filios reliquisset, idē P.in p̄ntia talis iudicis cōstitut⁹ eādē tutelā petijt sibi authoritate ipsi⁹ decerni. Eo dē igit iudice tutelā ipam ei decernēte, pmisit idē P. mihi tali notario suprà scripto stipulāti & recipiēti vice & noīe dictorū pupillorū, & corpaliter iurauit ad sancta Dei Euāgelia oīa & singula vtilia ipsis pupillis facere, & inutilia prætermittere: ipsorūq; res & personas ad commodū & vtilitatē eorū bona fide custodire & saluare: inuētariū de reb⁹ eorū facere, & administrationis suæ rōnē g tpe debito reddere, cū integra residuorū resignatione, eo saluo, q̄ semp vti valeat veritate. Cęterū, dictus iudex huic actui legitimo suā authoritatē
4 interposuit & decretū. ¶ †Hoc tn̄ not. q̄ si testator liberauit & absoluit tutorē à reddēda ratione h tūc non facias eū iurare & p̄mittere de reddēda rōne: sed post illa verba, inuētariū de reb⁹ eorum facere, &c. iūge: rōnē verò administratiōis reddere cū ab ea fuerit absolut⁹ à testatore: nō aliter q̄ 5 de iure debuerit, teneat. †Itē testāri⁹ tutor nō tek netur præstare fideiussorē: vt j.§.ij.versi.horum[k]. i

De legitimo tutore Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞ Dicenti se tutorē legitimum incumbit onus k probandi, se legitimè constitutum.

2 Vbi testārius tutor extat, non est locus legitimo.

3 Instr̄m legitimæ tutelæ qua forma concipiatur.

4 Tutelæ legitimę quando sit locus.

SI verò dicit se legitimū, s.proxi l miorē, non habita differentia inter agnatos & cognatos, vt in auth.de hęre.abinte.ve.§. ex his.col.ix.
1 † p̄bet hoc. & q̄ etiā sit legitimè cōstitutus. Tu verò proba si potes, q̄ ali⁹ sit proximior, & q̄ nō est legitimè cōstitut⁹. & vide C.de le.tu.auth.sicut.
2 & ff.e.l.pe. & p totū. †Itē excipe cōtra eū, q̄ testamētari⁹ tutor extat: vñ nō est loc⁹ legitimis. ff. de test.tu.si quis sub cōditiōe. ff.de tu. & ratio. dis. si tutor. §.j. Itē q̄ nō satisfecit idoneè rē pupilli saluā fore: nisi sit pater vel patronus. ff. de legitimis tu.l.ñ.in qui.cau.ī inte.re.nō est ne.si tutor. C. de tu.qui non sat.l.j. & no. Insti.de satisf.tu.§.ij. Item
1 q̄ nō recepit tutelā intra annū. [l] C.de le.hęr.l.sciāt. ff.ad Tertu.l.ñ.§.si mater non petierit. ¶ Instrumentum autem tutelæ legitimæ sic concipitur.

3 ✠†FORMA tutelę legitimę: [m] Talis iudex
m talē dñam mr̄em H. pupilli filij quōdā T. in ips⁹ p̄ntia constitutā eiusdē H. tutelā petētē & affectā tē, cū eadē tutela sibi secundū iuris ordinē defera m tur: & ipsa sit in ea prę cęteris p̄ferēda eidē pupil n lo tutricē cōstituit & decreuit: q̄ tutrix promisit mihi notario infrà scripto vice & noīe dicti pupilli stipulāti, & c. vt s. in alio instr̄o vsq; ibi: vti valeat veritate postea iūge, renūcians Velle, se.cō. & secūdis nuptijs, & oī alio auxilio, de ips iurib⁹ & bn̄ficijs plene certificata. Quę sint & q̄d, dicā. Insup P. dictę tutricis p̄cib⁹ & mādato p̄ ea extitit o fideiussor, & demū huic actui legitimo idē iudex suā authoritatē interposuit & decretū. Et hæc forma p̄bat ī his, q̄ no.j,ī §.nūc dicēdū. ¶ Sed pone, p̄fa. decedit vnico filio īpubere, puta anniculo, & alio pubere, puta xxij̄.an, agente relictis; reliqt & frem legitīę ętatatis. Ecce fr̄ īpuberis est īhabilis, q̄a ętatis īsufficiētis: nūc q̄rit an sit loc⁹ datiuo. itē esto q̄ fr̄ defūcti vocet vt legitim⁹, vel ali⁹ vt datiuus: q̄rit an iste pubes aduenięte legitīa ętate excludat aliū illegitimū, vel datiuū. Et vr̄ q̄ patruus tāq̄ legitim⁹ p̄cedet datiuū, & ei p̄feret. C.q da.
n tu.vl̄ cu.pos.l.si soror[n]. Itē patru⁹ ipo iure ē tut. l. xij̄.ta. vt ff.de le.tu.legitimos. ergo datiuo loc⁹ esse nō p̄t: q̄a hñti tutorē tutor dari nō p̄t: vt C.q petāt tu.cū ius hñti. Itē cū fr̄ īpuberis, q̄ nūc īhabilis ē, speret esse habilis aduenięte ętate. ff.de legi. tu.l.j. loc⁹ est datiuo, nec vocabit agnat⁹, q̄ est ī gradu sequēti. vt ff.de excu.tu, nō solū. §. si libert⁹. & C.de epi.au. de creatiōib⁹. Itē vr̄ q̄ fr̄ īpuberis legitīa ętate aduenięte excludet patruū, q̄ ē grad⁹ īferioris. ar. ff.de suc.edi.l.fi. Excludet ēt datiuū, si à iudice dat⁹ sit: vt ff.de tu.& ra.dis. si tutor. §. si duob⁹. & ar. Inst.de Attil.tu. §. sed si testō. & §. itē si iure. & §. ab hostib⁹. Ecōtra vr̄ q̄ nō excludet patruū, cū ambo sint legitimi, & sic ābo debēt eē tuto, vt ff.de le.tu.l.ij̄. §. si duo. & l. si pl̄es, quasi pares sint. Et par ī parē nō habet imperiū: vt ff.ad Tre. ille à quo. §. tēpestiuū. extra, de ele, īnotuit. Itē vr̄ q̄ nō reuocat datiuū: cū semel legitīę dat⁹ fuerit. arg. ff.
o de tu.q̄situ. C.de testa.tu.si tutores testō. Odof.[o]

a ¶ Datiuum. Teſtamentarium non. & concordat j. §. nunc dicẽdum. ver. ſed pone aliqua.

b ¶ Si autem. Hodie dixit Azo in Summa. niſi dicas vt B. dicere ſolebat, hoc emendabat, &c.

c ¶ Hoc tamen. Proximè dictum.

d ¶ Detur. i. licet ne ceſſaria.

e ¶ Datiuus. Dic ſecundũ Azo. de cõfir. tu. ver. ego puto Dñs meus in le a gibus 'tenebat cũ 4 teſtamentariũ, nõ obſtãte l. lege obuenire. ff. de verb. ſig. quæ dicit q̃ cõfirmans dat. Dicit enim id verũ in eo qui non habet neceſſe confirmare: ſed hic iudex neceſsitatur ad hoc: ergo non dat: niſi abuſiuè, cũ in neceſsitate non ſit liberalitas. ff. de adi. leg. l. ad rem. Et eadem ratione non elegit. ff. de lega. ij. vnum ex familia. §. ſi de fal. & de adopt. ſi arrogator. prædictam neceſsitatem probat per 1 l. ſi impuberi. ff. de cura. furio. & talẽ pr̃eferendum legitimo probat p̃ ordinem Rubricarũ 4 C. vbi prius de teſtamen. ſecũdò de 5 confir. tutore, ſicilicet dato in teſtamento inutili. tertiò 6 7 de legi. tut. Et 8 de his vide p̃ Cy. C. de confir. tut. l. neq̃. qui volẽs opiniones pacificare, tenet eum datiuum cùm Azo. & ſequacib⁹ ſed ſapere naturam teſtamentarij: ita quod præfertur legitimo. ibi vide, vbi narrat Iacob. de Aret. concordare dño meo. Itẽ ſcias q̃ dominus meus ſatis breuiter in titulo de confir. tu. 1 ſic diſtinguebat, ſi detur tutor inutiliter, aut à patre naturali & legitimo, aut à naturali tantùm: aut à matre, aut ab extraneo. Primo caſu nõ valet, ſed debet omnino confirmari ſine inquiſitione & ſatiſdatione, eodem tit. lib. ij. & ff. eo. qui à patre. & l. ſi filio. ſecundũ vnũ intellectum. Hoc regulare fallit quando ſuperuenit noua ſuſpicionis cauſa, vel nouiter innoteſcit antiqua. ff. eo. titu. in confirmando. & l. ſeq. & l. vtilitatem. Secundo caſu, ſi nihil illi reliquit, non tenet, nec confirmatur Si reliquit, confirmatur ſine inquiſitione, cũ ſatiſdatione tamẽ, eo. ti. l. fi. ff. eo. naturali. & C. quando mul. tu. offic. fun. po. l. fi. in prin. In matre diſtingue: aut inſtituit filium, aut non. Primo caſu iudex debet cum cõfirmare. Secundo poteſt: & vtroq̃ caſu cũ inquiſitione. quod eſt notabile: vt dicit Azo in Summa huius titu. q̃ confirmatio non fit ſine inquiſitione: cũ aliàs iudex cũ illa & ſine illa det & confirmet tutores. Hæc patent. ff. de teſta. tut. l. iij. ff. eod. ẽ. l. j. ij. & iij. Quarto caſu ſi nõ inſtituit, nõ debet, nec poteſt confirmari: ſi inſtituit, & nil vltra habeat pupillus, non male facit iudex illum decernendo tutorem. ff. eo. l. ſi patronus. Dicit autem Azo in fi. Sũmæ q̃ fortè nõ remittitur ſatiſdatio in hoc caſu. ff. eo. l. tutores.

ADDE q̃ tutor confirmatus ſit teſtamẽtarius, tenet Bar. poſt Mar. Syl li. in l. j. ff. de ſtatu. & illum ſequitur Petrus de Ancha. & in cle. ij. de ſta tu mo.

¶ Itẽ excipitur. ſe cudùm Vbert.

¶ Vulgo. Vt ibi not. Ioan. dixit q̃ non eſt ibi cautio, quòd pupillus factus pubes, ratum habebit: ſed eſt cautio, q̃ aduerſarius non patietur damnum, dato q̃ ille non ſit tutor. ibi vide. Eſt ſciendum q̃ Dyn. xx. ſuo cõſilio tenuit, quòd præſtita cautione de rato, vel æquipollenti, ſi cõtingat pronunciari cõtra tutorem, & ipſe nomine pupilli, & vt tutor appellet, non aſſerens ſua intereſſe, quia ſatiſdedit: ſi in cauſa appellationis iterum negetur tutor, vel eſſe talis de iure, oportebit cum de nouo cauere: quia licet in proſecutione totius cauſæ ad quem extenditur cautionis effectus ff. de dam. infe. inter quos. §. alieno nomine. in fi. C. de procur. ita demũ, plus cauere non tenetur: quia tamen illius cautionis effectus ad contrariũ appellationis non extenditur. ff. iudica. ſolu. cùm apud Inſt. de ſatiſd. §. ſi vero. & cauſa vel exceptio eſt talis, quę quo ad pupillum, ex quo ille tutor non erat, redditur iudicium nullum, licet ſit dilatoria. opponi tñ poſſet in qualibet parte principalis cauſæ: & per appellationẽ cauſa reducitur ad ſtatum, quo erat ante ſententiam: ſicut tũc ita & tunc cauere tenetur. Allega. ad præ. ff. de pœnis. l. ij. §. fi. ff. ad Turpil. l. j. in fi. ff. de admi. tut. ſi minoris. C. de temp. appella. per hanc.

h ¶ Datiuę. fuit Rolan. in medium duarum præmiſſarum. & vide quæ dicentur. j. titulo proxi. §. vltimo. ſuper cura generali ad cauſas & negotia.

Iunge

De datiuo tutore Rubrica.

SVMMARIVM.

☞ Tutore ſeu curatore ſe dicente datiuum, quæ contra opponantur.

Filio ingreſsi monaſterium, an debeat dari tutor.

1 Tutores datiui multimodè dantur.

2 Tutor datiu⁹ per Græcã cõſtõnẽ debet ſatiſdare.

3 Tutor datus inutiliter, & confirmatus, an dicatur datiuus vel teſtamentarius.

4 Inſtrumentum datiuæ tutelæ quomodo, & qua forma conficiatur.

5 Tutela alia datur à lege, alia à teſtatore.

6 Tutelarũm ſpecies ſunt duę: & qua forma fiant.

7 Tutoris datio, quo pacto debeat à iudice confirmari, vt valeat, & qua forma fieri debeat.

8 Tutor poſtq̃ ſe datum nouerit intra quinquaginta dies, qua forma ſe poterit excuſare.

9 Cauſę iuſtę dandi regibus curatores, quæ ſint.

I autem [b] tutor vel curator ſe dicit datiuum, ſcilicet datum à iudice: excipe q̃ alius eſt teſtamentarius, vel legitimus, qui præcedit eum. ff. de tut. & ratio. diſ. ſi tutor. §. j. quia habenti tutorem, tutor dari nõ poteſt: vt j. dicam. ¶ Item quod eſt datus ab eo, qui dare non potuit, puta à delegato præſidis, vel à prætore, vel præſide furioſo. ff. de tut. & cur. da. ab his. l. ius dandi, et l. nec mandante. de hoc j. ti. prox. ¶ Item, q̃ erat talis pupillus, cui non erat datus. ff. eod. l. j. & l. pupillo. & C. vbi pupillus edu. l. fi. qui dari tu. vel cu. poſ. neq̃. ¶ †Sed quęritur, an filio ingreſsi monaſterium, debet dari tutor? Et videt q̃ ſic: quia ingreſſus trãſit in alterius poteſtatẽ. xvij. q. ij. abbatẽ. Vnde alium in ſua poteſtate habere non põt. ff. de adulte. ſi cueniet. ff. de acqui. poſ. cũ hęredes. & de acqui. re. do. liber homo. Imò ſeruus efficit: vt liij. diſt. multos. Sed dic q̃ non tranſit quo ad hoc in abbatis poteſtatem, vt filiꝰ eius liberetur à patria poteſtate. Certi emm̃ ſunt modi, quibus quis liberatur, de quibus nõ eſt is. Inſt. qui. mo. ius pa. po. ſol. §. fi. Ergo ſi filius ingreſsi in patris maneat poteſtate, non debet ei dari tutor: dabitur tñ curator bonis. C. de bo. quę lib. l. fi. §. ſi autẽ à patre. de capti. & poſtli. reuer. l. iij. ff. ex quibus cau. ma. l. ab hoſtib⁹. in prin. vide j. de ſta. mona. verſi. xij.

2 ¶ †Horum autem datiuorum, quidam dantur ſine inquiſitione, alij ex inquiſitione, alij extraordinariè, ſiue anomale. Hi, qui dantur ſine inquiſitione, ſeu cauſæ cognitione: vt quia nõ quæritur, an ſint locupletes, vel non, & huiuſmodi. ff. de cõfir. tu. l. j. Inſti. de Attil. tu. §. ſed hoc iure. ſatiſdabunt rem pupilli ſaluam fore, ſicut & legitimi: vt prædixi. & probat C. de tu. & cur. qui nõ ſatiſd. l. j. & ij. C. in quib. cau. in inte. reſti. nõ eſt ne. ſi tutor. C. de poſtli. reuer. cũ cognatos. C. de tu. & cu. fu. l. fi. §. ſed cùm antiquitas. C. de epi. au. l. ij. Sed dati ſeu confirmati ex inquiſitione, non ſatiſdant. Inſti. de ſatiſ. tut. & cu. §. ij. C. de tu. & cu. qui non ſatiſ. nõ omniũ. vt patet in eo, qui à patre dat⁹ eſt tutor in f teſtamẽto emancipato filio, qui ſine inquiſitione cõfirmãdus eſt, & ſine ſatiſdatione: vt Inſt. de tu g te. in fi. niſi in curatore furioſi, qui licet dat⁹ ſit ex inquiſitione. tñ ſatiſdat, ſi non habet idoneã ſubſtãtiã. C. de cura. fur. l. fi. §. ſed ſi quidẽ. & §. ſi ve-

3 rò. non tali. ¶ †Hodie verò per cõſtitu. Græcam, quę recitatur Inſti. de Arti. tut. §. nos autẽ. oĩs datiuus ſatiſdat. Hoc tamẽ [c] fallit ſecundũ quoſdã in c matre filio tutorem dante, qui nõ ſatiſdat: licet ex inquiſitione detur [d]. ff. de cõfirma. tuto. l. j. C. eod. d l. j. veruntamen ſi tutor vel curator ſit locupleꝰ, remittitur ſatiſdatio. C. de epiſco. audien. de creationibus. ff. de teſta. tut. teſtamento circa finem. ff. de legi. tuto. legitimo. circa princ. Sed & teſtamentarius tutor non ſatiſdat, cuius fides à teſtatore approbata eſt. Inſti. de ſatiſda. tu. & cur. §. j. ff. de teſta. tu. teſtamento datos. reſpon. primo. etiam nec rectè datus, ſi tamen ſit confirmatus: vt ff. de confir. tuto. l. j. dum tamen confirmatio ſit legitimè fa

4 cta, aliàs non. ff. eo. l. naturali. & dixi ſ. ¶ †Sed an datus inutiliter & confirmatus ſit teſtamentarius c vel datiuus? Dic [c] q̃ datiuus. arg. ff. de verb. ſigni. l. lege. & in, aut. de defen. ciui. §. interim. C. de vet. iu. enu. l. j. §. ſed neq̃. De hoc no. C. de confir. tutorum. l. ij. & vide infrà. §. proxi. ver. itẽ obĵcias ei.

f ¶ Item excipitur [f] contra tutorem, vel curatorem q̃ non ſatiſdedit rem pupilli ſaluam fore: vt C. in qui. cau. in inte. reſti. non eſt neceſ. ſi tutor. niſi ſit teſtamentarius, vel ex inquiſitione datus. qđ dic, vt iam dixi in ver. horum. ¶ Item quòd dubitatur, an ſit tutor vel curator, an geſtus ſit ei cõmiſſus. vnde nõ audietur, niſi caueat de rato ff. de admi

g niſtra. tutorũ vulgo [g]. vel ſi dubitetur pro qua parte geſtus ſit ei commiſſus, vbi erant plures tutores, vel curatores. ff. de ſolu. quæro. & quod ſi

5 forte. §. j. ff. de admi. tut. l. fi. §. defenſionem. ¶ †In datiua autem tutela inſtrumentũ ſic conficietur: h ✠ FORMA tutelę datiuę [h]. Talis iudex cognito q̃ H. pupillo filio quondam P. nemo fuerit tutor teſtamẽtarius relict⁹, & q̃ etiã hi, qui legitimi fuerant admittendi: ſunt excuſati & rationabiliter abſoluti, citatis agnatis & cognatis eiuſdẽ H. quia omnium eorũ teſtimonio & approbatione inuenit T. ad ipſius pupilli tutelam gerendam magis idoneum, idcirco ipſum T. eidem pupillo tutorem cõſtituit & decreuit. Quapropter idẽ tutor promiſit mihi notario infraſcripto, &c. vt ſ. in primo inſtr̃o vſq̃ ibi: vti ſemp̃ valeat veritate

Iūge,inſup M.dicti tutoris p̄cibus ei mādato ꝓmiſit mihi notario noīe dicti pupilli ſtipulanti:ſe facturū & curaturū,q̄ dictus tutor p̄dicta omnia & ſingula attēdet & obſeruabit:& q̄ ipſe dictum pupillū indēnem ſeruabit de omnibus & ſingulis ſuprà ſcriptis.Poſt hęc dict⁹ iudex omnib⁹ prędictis & ſingulis ſuā authoritatē interpoſuit & decretum.¶†Patet igitur ex premiſsis,q̄ tutela alia datur à teſtatore: vt C.de teſta.tu.per totū.alia à lege,iudiceſuū interponēte decretū: vt ff.de leg. tut. legitimos.& per totū C.de cur.fur.auc̄.quod nūc. alia ab ipſo iudice.C.de tuto.q̄ non ſa.l.j.& ij̄.Inſtit.de Attil.tut.§.pen.ff.de tu.& cu.da.ab his.l.j. ij̄.& iij̄.& p̄ totū.Verūtamen iſtę duę ſpecies hodie de cōſuetudine,ī q̄buſdā regionib⁹ ſunt & fiūt ad petitionē matris pupillorū &aliorū,hoc modo: ✠FORMA petiōis maternę:† Accedens dña A.ad preſentiā talis iudicis inſtāter petijt B. & C. filijs ſuis habitis ex D.quondā viro ſuo dari P. in tutorē,proteſtādo ſe velle nubere,& tutelā deſerere.q iudex inquiſitione præmiſſa,dicto P. ꝓmittēte & iurāte mihi notario publico nomine pupillorū ſtipulāti vtilia agere,&inutilia prętermittere, & pupillaria bona ſaluare, atq̄ defenſionē legitimā facere:eūdem P.tutorē cōſtituit,dicens, tutor eſto. ꝓ quo H.fideiuſſor extitit,ſe & ſua bona mihi notario noīe pupillorū obligās ꝓ tutore.C. de admi.tut.l.fi.§.omnē.ff.rē pup.ſal.fore.p totū. Et nota q̄ cùm nō fiat de cōſuetudine plena inq̄ſitio ſemp,niſi datus à iudice ſatiſdet,nō erit legitimus adminiſtrator:vt C.in qui.cauſis in inte.re.nō eſt ne.ſi tutor.¶†Verū qa tutoris datio quādoq̄ nō adeò pfecta eſt,q̄ valeat,niſi cōfirmetur à iudice: vtpote,quādo pater naturalis naturalib⁹ filijs reliquit tutorē:vt C.de cōfir.tu.l.fin.vel quādo mater filijs ſuis tutores in teſtamēto cōſtituit, eos hæredes inſtituēdo:vt ff.de teſta.tu.l.mater.& C.de cōfir.tuto.l.j.& ff.eo.l.j. taliter fiet tūc confirmatio. ✠FORMA.Cum A.Titio filio ſuo naturali in teſtamēto ſuo P.cōſtituiſſet tutorē,dicto P.iurāte,& ꝓmittēte mihi notario publico, &c. vt in p̄cedenti forma:vſq̄,legitimā facere.& iūge,corā tali iudice dict⁹ iudex eūdē cōfirmauit in tutela & adminiſtratiōe:interponēdo iudiciale decretū.Q̄d dixi de iuramēto, ꝓbat C.de cura.furi.l.fi. & auc̄. q̄d nūc.Eodē quoq̄ modo fit,qn̄ mater filio inſtituto reliqt tutorē:hoc addito,qa debet iudex inq̄rere,an tutor ſit idone⁹:vt C.de cōfirma.tuto.l. tutores.& facit ff.e.tutores.& l.naturali.¶Qualiter in hac materia libelli cōcipiātur, vide j.de iudicijs. §.gñaliter.verſi.ſeqtur.& ſeq.[a] ¶Tutor aūt intra quinquaginta dies poſtq̄ ſe datū nouerit,priusq̄ aliquid adminiſtret,ſe poteſt taliter excuſare. ✠FORMA. H.propono corā vobis d.iudice talē cauſam excuſatiōis,q̄ mihi cōpetit à tutela T. quam mihi P.eius pater in ſuo teſtamēto reliqt.dico enim me,cùm ſim in Italia,quatuor filios habere:[b] propter qd̄ poſtulo me ab ipſius tutelę onere abſolui.Inſtit.de excu.tu.in prin.& §.q excuſare. ¶†Quę ſint iuſtę cauſę dādi curatores regib⁹,vel ducib⁹,vide extra,de ſup.ne.prę.grādi.li.vj.¶Formam autem inſtrumenti redditæ adminiſtrationis,habes j.de edi.inſtru.§.edicto.ver.porrò.

De anomalis tutoribus.

SVMMARIVM.

☞Tutela anomala quare dicatur.
1 Mater vel auia an poſsit à marito dari tutrix in teſtamento filio,vel nepoti.
2 Mater data tutrix, & confirmata in teſtamento filij,non tenet confirmatio.
3 Petitiò tutoris à matre filio,auia exiſtente, eſt cōtra ordinem iuris:ideo inualida.
Matrimonium initiatur per ſponſalia, & tutelam filiorum non poteſt habere illa,quę nondum matrimonium contraxit.
4 Mulier tutelam habens,an matrimonio cōtracto eam amittat.
5 Mulier non poteſt regulariter eſſe tutrix.
6 Mulier minor xxv. annis, habens filium, cui datus eſt tutor: quia ipſa non pōt eſſe: an ſi ad ætatē legitimā peruenerit,poſsit habere filij tutelam.
7 Mater ſuſcipiens tutelam filiorum, deinde ad ſecunda vota tranſiens, eam amiſit, an mortuo viro ſecundo recuperare poterit.
8 Teſtamētaria tutela excludit legitimam & datiuā, ſi autem teſtamentarius deſijt,quid iuris.
9 Matre deſinēte eſſe tutrix,ad quos deueniat tutela.
10 Mater petere habet dari tutores filio impuberi, & illi miniſtrari.

[c] unc[c] dicēdū eſt de tutela anomala,ſeu extraordinaria,ſ.matris & auię. Dicit aūt anomala,quia nō eſt teſtāria, neq̄ legitima,neq̄ datiua. Teſtamētaria nō eſt:qa lex ꝓhibet fœminā dari tutricē in teſtamēto:vt ff.de teſta.tu.iure noſtro.& ſi eſt data,nō habet ius cōſtituendi actorē:nec ipſa videt poſſe adminiſtrare.Si em̄ dari poſſet,cogeret inuita:at ipſa nō cogit̄,vt iam dicā. Itē legitima nō eſt,cùm lex dicat eam poſtponi oīb⁹ teſtamētarijs & legitimis:vt C.qn̄ mu.tu.off. fun.l.ij̄.& ſic patet eā legitimā nō eſſe. Itē ipſa eſt cognata,nō agnata:cùm ſit p̄ fœmininū ſexū cōiūcta:vt ff.vnde cognati.l.j. ergo nō eſt legitima: vt C.de leg.tu.l.j.Itē ſi eſſet legitima, cogeret inuita: vt ff.de leg.tu.l.legitimos.Sed nō cogit̄,vt dicā.ar. tñ cōtra,C.ad Tertul.omnē.& C.in q.cau.pi.ta.cōtra.l.pe.Sed ibi exponit̄ legitima,i.à lege approbata:ſed in veritate nō legitima. Item datiua nō eſt: cùm tutelę mun⁹ ſit neceſſariū:vt C.de admi.tut. l.fi.ī prin.at ipſę nō coguntur inuitę ſuſcipere:ſed eis ꝓmittitur ſubire,ſi velint:vt C. qn̄ mulier tu. off.fun.auc̄.matri & auię.Itē,qa p̄ferūtur omnibus legitimis,vt ibi.& cōtrariū verū eſt:qa legitima p̄cedit datiuā:vt j.dicā.¶Hui⁹ tutelę formam vide ſ.§.ſi verò.Igit̄ exhibetur tutela anomala, vt qa eſt mater,vel auia,q̄ ſe dicit tutricē: ſi dicit ſe in teſtamēto datā,repellas eā:vt in p̄ę.l. iure noſtro. ſed nec ipſę dare poſſunt,vt dixi ſ.§.j.verſi.item q̄ datus. & ſeq.¶†Sed nūquid mater vel auia[d] dari pōt à marito tutrix ī teſtamēto filio,vel nepoti?[e] Videt q̄ nō,cùm ſit virile officiū:vt ff.de tu.l. tutela.& qn̄ mulier tu.off.fun.l.j.ff.de re iud.fœminę.Itē qa fœminę tm̄ à principe dātur.ff.de tu.l.fi. Ad idē etiā facit ff.de admi.tu.Titiū.& ff. ad Ter tul.l.ij̄.§.ſi mater.[f]Imò videt q̄ etiā ſi mater confirmata eſt tutrix in teſtamēto filij̄,q̄ nō valet cōfirmatio:vt in p̄ed.l.iure noſtro.in princi.Et hoc tenēt Inn.& Iac.Azo aūt dicit[g] matrē vel auiā dari poſſe tutricē in teſtamēto filio,vel nepoti:verūtamen tūc nō ex teſtamēto, ſed ex cōfirmatiōe iudicis eſt tutrix.[h] Si enim pōt horū tutelā ſubire, vbi nō eſt in teſtamēto data,vt in auc̄.colla.ix. de her.ab inteſt.§.ex his.multò fortiꝰ vbi eſt in teſtamēto data:ne volūtas ſupfluat teſtatoris qd̄ eſſet abſurdū.arg.ff.de leg.j.ſi quādo.in prin.Imò ꝓlege ſeruāda eſt:in auc̄.collat.iij̄.de nup.§.diſponat. C.de ſacroſan.eccle.l.j. Hoc etiā ꝓbatur ff.de admi.tut.ita ſcribit.ī prin.& ff.de neg.geſt.q aliena. §.quāquā.& p̄ced.auc̄.matri & auię. dicit q̄ ꝓmittitur matri & auiæ ſubire tutelā filij̄, vel nepotis: nec diſtinguit an ſint datę in teſtamēto,vel nō: & ideo nec nos debem⁹ diſtīguere: vt ff.de leg.p̄eſt. cōtra ta.poſ.pe.l.j.§.generaliter.extra.de tranſact. c.ij̄.& ij̄.q.v.cōſuluiſti.ff.de publica.de p̄tio.¶Itē ſi dicat ſe à lege cōſtitutam,excipe q̄ illa tutela legitima eſt:& legitimè, id eſt, ſecūdum leges à iudice ſuſcipiēda.C.ad Tertul.omnē.C.in qui.cauſis pig.ta.cōtra.l.penul ¶Qualiter autē legitimè ſuſcipiantur,& quæ ad hæc ſint neceſſaria,not.C.quādo mulier tute.offi.fun.l.fina.& in auc̄.ibi poſita, maximè in auc̄.matri.& in auc̄.de hęre.ab inte. §. ex his.colla. ix.¶Itē obijcias ei q̄ alius datus eſt in teſtamēto,qui eam præcedit,vt in præ. authen. etiam ſi illud ſit minus ſolenne:dūtamen ſit cōfirmatus:tūc enim is eam præcedit, quaſi teſtamētarius.ff.de cōfir.tu.l.j.& ij̄.& ſ.eo.§. quod ſatis pōt admitti,ſi prius fuerit confirmatus, q̄ mater ſuſciperet.C.eo.ſi vt ꝓponis.ſecūdùm Vber.de Bo.

¶Vber.de Bo.vbi tractat de anomala.¶Sed quid ſi datus eſſet tutor à iudice,matre, quę tutelam petere poterat,nō petente,nūquid id obſtabit ei nunc petenti tutelam, & illum datū remoueri?Videtur q̄ ſibi non obſtet: cùm factum fuerit contra legem,ſcilicet authen. matri. quæ præfert eam omnibus, exceptis teſtamentarijs. Et ſic habetur pro nō dato. de iure patro. quod autem. in fine.ff.de re.eorum, qui ſub tut.l. magis.§.ſi ęs.ff. de tut.& cura. da. ab his.l.ſcire.§. ſed & ſi quis.& l.tutor ſi petitus.Vbi hoc tenet Accurſ.& placet Dyn. & Oldr. C.quando mu.l.ſecunda.argum.ff.de adulte.l.tertia.§.finali. Sed ipſe Accur.in authen.matri. in gloſſa quid ergo.in fin.quęrēs tamen de matre ignorante,ſcilicet aliam petere tutelam,& Iac.Bal.per l.ſi vt proponis.C. de confir.tu. tenet contrariū.Ad auc̄. reſpondet Ia.id verum re integra. & hoc etiam placuit Odofr.ex quo mater fuit in mora.& ſciuit iudex pupillum habere matrē. Alle.C.de admini. tu.ſancimus. ſecus ſi non fuiſſet in mora, per prima iura. & ff.de fideicommiſ.l.cùm vero. §. ſubuentum. & C.qui admit.ad bo.poſ.l.fi.& facit j. ver. ſed pone. Hoc placet etiam Cy.in auc̄.matri.in vj. quæſtione, hac ratione: quia cùm mater non ſit inuita tutrix legitima, ſed tunc cùm petit,exiſtēdo in mora,videtur nolle.argu.ff. de verb. ſig. alienatiōis verbo. & ſic pœnitendo redire non poteſt

a ¶Et ſeq.Qualiter verò agat tutor, vel curator, vel agatur contra eos pro pupillis vel minoribus, vide de libel.concep.§.iam nunc.ver.porrò.

b ¶Habere. Si Romæ,tres:in prouincijs quinq̄,vt ibi.

c ¶Nunc.Hoc principiū vſque ad fi. verſicu.huius, fuit Odoffre. ſup Summa de teſta.tu.

ADDE quòd Bar.pòſt Cy.tenet matrem legitimā, non anomalam. in d.authen. matri & auiæ.qui alleg.tex. in l.penul.C.ī q̄b. cauſ.pign.ta. contrahitur.

d ¶Vel auia. Hunc verſicu. habeo per Odoffre.ſup Sum. C.quando mul.

e ¶Vel nepoti.Hoſtien. in decre.ex parte.ij̄. de appel. infra aliàs plenè tra. & ibi vide ſuper j.glo.de matre data in teſtamento tutrice cum aliijs coniunctis: an cōtutores illam repellāt?Et tenet q̄ nō. Et de hoc in auc̄. matri. C. quando mul.in gloſſ. quid ergo.

f ¶Si mater. Qui multum facit: ſed loquitur ſecūdùm iura Digeſtorum. j.intelliges.

g ¶Dicit. Odoffre. vbi ſ. q̄ ad ſuperiorem opin. contrariam addit Mar.

h ¶Et tutrix. Gui. de Suza. cōtra, vbi datio fuit vtilis ex teſtamento ſolenni.hæc in l. ij̄. C. quando mu. tut. offic.fun. & vide glo.ad quam ſ. remiſi. ver. nec obſtat,ſi de hoc no.in authenti.matri. & ibi Cyn. ponit dictum Dyn. in v. quæſtio.

ad id,cui renũciauit.C.de iureiurã.si quis.Hęc secũdùm Guid.de Suzar. procedunt quãdo mulier non erat data tutrix in testamento, & quando sciuit aliũ tutelam petere,quia patiẽtia sibi nocet.C.ad Vel.si fine.& de iure do.impe.l.prima.Si verò ignorauit,sibi non prędiudicat.ff.de trãsact. l.finali.de his,qui notat.infa.l.genero. Si autem data fuit in testamento solẽni, dicit dationem per iudicem factam de alio nõ valere. C. qui dar. tuto. poss. si sororis.Non obstat C. de confir.tut. si vt proponis. quæ loquitur de inutiliter dato in testamento: hic loqtur de vtiliter dato.

¶ Propter hoc, & a sequentia, sciendũ est q dñs meus in legibus disputauit quæstionẽ de matre,quę filium impuberẽ, cuius erat tutrix, hæredẽ instituit, & in testamẽto illi dedit Titium tutorẽ : qua mortua decreta est Titio tutela:&fuit per iudicem cõfirmatus . pòst eadẽ die legitimus petit se in tutela prędeferri : quærebat quid iuris . Allegat pro testamẽtario testimoniũ matris filiũ instituẽtis,quæ ex pietate materna & officio præcedenti, videbatur velle & scire quid expediebat pupillo: ex quibus videbatur ille confirmandus: ergo confirmatus præseruãdus. Maximè,quia origina lis huius causa pendet ex testamẽto, quę attẽdenda est. C. ad Maced.l.iij. Itẽ legitimus suspectus est,qui operas suas ingerit cõtra volũtatem matris, quę alium dedit:& sic repellendus est. C. si contra volũtatem matris tutor da.sit.l.vna. Pro legitimo facit, quia confirmatus dicitur datiuus: vt s.§. proxi.ad fin.& est prędeferẽdus legitimus,iuxta nota.C.de testa.tut.l.prima.in fine vlti.gl.Itẽ cùm pupillus haberet legitimũ tutorẽ:sic habẽti,tutor dari nõ potuit.De hoc j.§.proxi.versi.itẽ q habenti.Item decretum interpositum cõtra ius legitimi non citati, debet haberi pro non appositio.ff,de minorib.l. verum.§.ex facto.C.si maior factus.l.ij. Facit etiam pro ista gloss. quæ est Instit.de tutel.in fin.& C.de cõfir.tut.l.ij.& quod scripsit Azo in Summa ipsius.Soluit datum inutiliter in testamento & confirmatum prędeferri legitimo ex ordine titulorum Codicis, & ad instar curatoris dati furioso in testamento,qui eget confirmatione.ff. de cura.fur. si furioso.tamen legitimus ei postponitur.C.de epi.aud.l.de creationibus.C. de cur. fur.l.vlt.§.si autem testium.Idem ergo in proposito subdit,quòd si alius hunc testamento datum prævenisset,dum fortè negligeret confirmationem petere, vel esset in statu,q nondum posset confirmari: tunc haberẽt locum leges C.de confir.tuto.si vt proponis.& de testa.tu.si pupil.

¶ Item obijce auiæ q pater pueri eam præcedit, vt in prædictis authẽticis, maximè in corpore.

¶ †Quid si mater petit, & faciat constitui tutorẽ filio auia existente? Dicit Ia. q non tenet tãquam facta contra ordinem iuris. C. quando mu. tute. officio fun.potest.authen.matri.quod enim inordinatè fit,retractatur.C.de executio. rei iudi. ordo.extra,de accusa.qualiter.el primo.extra, de rescrip.cùm dilecta.ff.de appel.l.prima.Item nõ sufficit matri filio tutorẽ petere, nisi & reliqua præstet.argu.C.ad sc.con.Tertul.l.finali.in prin.secũdùm Iacob. [a] ¶ Item excipitur contra matrem,q ad secũda vota transiuit intra annum,vel post: vel quod peperit, vel peccauit in corpore in tempore luctus: vt in prędicta l.omnem.& in prędicta auẽ. & C.de secundis nup.l.prima.& authen.ibi posita,& in authen.collat.iij.de nup.§.si quis autem. extra,de appella.ex parte M.¶ †Quid si nondum contraxit matrimonium, sed sponsalia ? Videtur quòd non possit habere tutelam filiorum : vt C. de bo.quæ lib.non sine.ibi : post cœptum matrimonium,&c.vt ff.de sponsali.l.oratio.ff. de adult. si vxor . Per sponsalia enim initiatur matrimonium: vt ibi,& xxvij.q.j.cùm initiatur.& not.extra,de transla.cap.finali. Arg.contra,ff.de his,qui not.infa.solet.§.vna.ff.de ritu nup. si quis officiũ.

¶ Dicit Vber. q de stricto iure non prohibetur, & potest habere: videtur tamen eadẽ ratione prohiberi,qua & vxor.Nec enim potest contra sponsalia venire.extra,de iureiurã.quẽadmodum. cùm tamen oporteat eam secundis nuptijs renunciare, vt dixi:non ergo videtur eam posse habere . aliàs ei spem & vitã adimeret.C. de admi.tuto.l. lex q̃ tutores.§.ergo domus.in fine §. ¶ †Quid si tutelam habeat , nunquid statim contractis sponsalibus eam amittit? Respondeo,nõ.Nam facilius impeditur habere,quàm habita perdatur: vt ff.de postulando.l.prima.§.casum.& ff.de adulterijs.l.secunda.secundùm Vbertum.¶ Verũtamen victricus bene potest esse tutor priuigni,non tamen potest apud eum ali: vt C. de contrario iud.tut.si pater. & C.vbi pupil.edu.deb.l.prima.& ff.de adop. l.nonnunquam.in fi. ¶ †Vt autem in his plenius iustruaris , breuiter nota quòd mulier regulariter tutrix esse non potest.ff.de tuto.l.finali.C. quando muli.tut.offic.fun.potest.l.j. & ij.ff. de regulis iuris.l.ij. etiam in testamento: vt prædixi. In casu tamen potest esse tutrix, [b] quando videlicet testator legauit filio , ne ad patrem perueniat vsusfructus: vt in authen.vt li.ma.& auiæ,in princi. antiquitus tamen poterat esse tutrix,si à principe impetrauerat tutelam filiorum specialiter : vt ibi, in princi.& ff. de tutori.l.finali. Medio autem tempore,si mater erat maior xxv. annis, & nullus esset tutor legitimus , vel testamentarius : vel erat, sed se excusauerat,poterat petere filij tutelam à iudice: vt dum tamen iuraret,quòd non transiret ad secundas nuptias, & renunciaret Velleiano senatusconsulto sub hypotheca rerum suarum : vt C.

ADDE primę quęstio.Bart.in d.authen.matri.in l. si quis sub conditione.ff. de testamen.tut.Et an iudex illum dare teneatur,quẽ mater elegerit,vide Baldum consilio clv.libro ij. Secundæ verò quæstioni adde q illa venit intelligenda cùm mater filium hæredem vniuersalem instituit. vbi autem solam legitimam reliquisset, tutoris datio non valet: nec debet confirmari, secũdùm Roffre.cõsilio clxxxviij. incipiente , in causa mihi cõmissa . vbi etiam tenet quòd si pater dedit testamentarium tutorem filio, similiter & mater dederit: q solus paternus tutor administrabit.

¶ Secundùm Iaco. De matre decreta tutrice, quæ volens nubere petit per iudicẽ dari extraneum,cui legitimus se opponit:qs pferatur . hoc fuit tandiu disputatum in iudicio & in scholis, & terminatum præferendum legitimum . Hanc omitto, cùm plenè per Cy. in authen. matri . in vij. quæstione.Hoc tamen scias quòd Simon Vicen.recitãs opi. in authenti. sacramentum.C. quando mulier tut.offi. dicit quòd mulier nubere volens legitimo tutori denunciet, q se tutelæ immiscеat: quia nubere vult: & de hoc etiam iudicem certificet. Alleg. l. C.in quib.cau.tut. habenti,&c.

ADDE, q auia pcedat,voluit Bar. in l.si quis sub cõditione.ff. de test. tutela. versic. quid si nondum contraxit.Adde Bald. consilio cclxvj. libro iij. item versicu. veruntamen. adde Bald. consil. ccix.lib.iij.

¶ Esse tutrix . Et curatrix , vt ibi, quod dixit . Al. Gal. speciale eo casu:hoc dixit in rubrica,de cur.bon.dã.vide plenius j.titul.proxi.§.vltim.versicul.nunquid mater.

quando mulier tu.offic.fun.potest.l.ij.& fi.Hodie verò præfertur mater primò, & pòst auia omnibus tutoribus legitimis & datiuis, non tamen testamentarijs : & sufficit quòd simplici verbo renunciet secundis nuptijs sine sacramẽto. [c] & Velleiano,& omni alij auxilio, vt ex eis non iuuetur, si se obligauerit pro pupillo.in authen.de hęredit. ab inte.ve.§. ex his.collat. ix. C. quando mulier tut.offic.fun.potest.authenti.matri.& authen. sacramentum.Et ex quo susceрit tutelam,debet inuentarium facere,& cauere rem pupilli saluam fore.in authenti.vt matres debi.& credi. sine prohi. a filij tu.ge.§.fin.colla.vij. Quod autem dixi , quòd præfertur legitimis,intellige collateralibus : secus in ascendẽtibus: vt in præ.§.ex eis. & no.in præ. authen.matri.Ea autem matrimonium contrahẽte,soluta est tutela ac si mortua esset. eodem titulo.§.qa vero.extra,de app.ex parte. & in prędict. auẽ.sacramentum. & si transit ad secũdas nuptias, non reddita ratione tutelæ, bona eius secundi viri sunt tacitè filijs prioris matrimonij obligata. C.in qui.cau.pi.ta.contrahi. si mater.& in auẽ.col. iij. de nup.§.si autem tutelam.& in prę.auẽ.sacramẽtum.Mater ergo gerẽs filij tútelam agit & defendit pro ea:vt in prę.decre.ex parte. & extra, q filij sint leg.ex tenore.sicut & tutor:vt extra,de testa.

6 Raynutius. ¶ †Sed pone,aliqua minor xxv. annis habet filiũ,cui datus est tutor , vel auia est tutrix: quia ipsa esse non potest,vt iam dixi, & dicam j. §.proximo.in principio.quæritur an mater cùm peruenerit ad legitimam ætatem : debeat habere filij sui tutelam. & videtur q non: quia tutela est ius atque potestas in capite libero,&c. Institu. de tut.Quomodo ergo iste tutor habet potestatem,si remoueretur:vt ff.cod.l.j.§.j. nec habẽti tutorem tutor dari potest.j.§.generaliter.ver.quod habẽti.arg.contra,ff.de tut.& ratio.dis.l.tutor,q Reipublicæ.§.si duobus.& Insti.de Attil.tu.in princ.& arg.ff.de leg.tut.l.j.§.si apud.Instit.qui dari tuto.

d poss.§.furiosus. [d] ¶ †Quid si mater susceрit tutelam filiorũ,deinde ad secunda vota transiens eam

7 amisit:mortuo autem secundo viro,vult illam re-

e cuperare:quæritur,an possit? [e] Et videtur q sic.Si enim tutela legitima casu amittitur: cessante casu, redintegratur à iure : vt est in tutore expressum ff.de testamen.tut.si quis sub.§.fi. Hoc etiam video in patria potestate:vt C.de sen.pas.& l.fi. Insti.q.mo.ius pa.po.solu.§.si ab hostibus.vt in area legata.ff.de lega.iij.si chorus.§. si area.ff. de rerum diui.in tantum.& facit ff. qui satis.cog. si arbitro. §.j.ff.de dolo.& si dãnum.§.j.C.de iure delib.l.scimus.§.donec. & §.in computatione.ff. quib. mo. vsufruct.am.sicut.respon.j.& l.si tibi.C. de furt. l. apud.C.de rei vendi.l.ij.C.de inoffi.do.si totas.C. ad exhibend.l.iij.& in pluribus alijs exemplis. Itẽ cessante causa,cessat impedimẽtũ: nec est puniẽda b ex eo,quod bene fecit.C.de adult.Gracchus.Arg. cõtra:quia iura semel perdita iterari non debẽt.ff. de euic.l.finali.de iure do.stipulatio de dote.& l.si

c ¶ Sacramento.Hoc ergo solùm immutatum est iure nouissimo. verbalis ergo renunciatio & hodie est necessaria. quo attento & ponderatis generalibus regulis , scilicet prima prohibente fœminas à publicis officijs,& secunda prohibente eas à tutela.de quibus s. terminauit D. Vianisius disputando q mulier, quæ secundò contraxit data tutrix filio ab auo paterno,non confirmabitur cõtradicente legitimo,cùm sit intra regulas ista, quam non excludit exceptio ; quia secundas nuptias ipsa iam contraxit. & hoc facit contra,ver.ij.j.

d ¶ Furiosus.Sic dicit Vber.de Bo.pronunciatum per has leges.Non obstat C.de test.tu.si tutores.quæ,vt ibi dicit,loquitur de tutore testamentario,cui cedit legitimus.concor.quod ibi notatur.

e ¶ An possit.Est hæc vlti.q.Cy.in authen.matri.sed hic plenius.

specialibus.

a ¶Quẽ vult. Accur. idem ff. de teſt. tu. ſi quis ſub conditione. in fi. mag. glo. Fertur Dy. idẽ ibi tenuiſſe: ſed eius ibi triplicatas additiones habeo, & nõ inueni. Iac. de Bel. in præ. §. ſi autẽ. tenet id in remittendo ad præ. glo. & ad glo. in auẽ. ſacramentũ. Patet etiam id ex quæſtione, quam ibi format, an mater in ſubſidium teneatur de mala geſtione illius, quem tutorem petiit. Allegat q̃ ſic, C. de admi. tu. l. fin. §. ex perſonis. cũ cõcor. Ad contrariũ, C. ſi mater indẽ. promi. l. j. &. ñ. & hoc tenet, niſi id fecerit in fraudẽ. ff. ad Tertul. l. ñ. §. non ſolũ. Iaco. de Are. tenet cõtrarium Azoni Accur. & Iacobo prędictis, dicens q̃ mater non petit extraneum extãte legitimo: & quando petere poteſt, quia non extat, non petet certum: ſed ſi petat, iudex dabit alium. Facile enim 8 fraudaretur pupillus ex electiõe matris, q̃ eſt ſibi debitrix ex tutela. ff. de iudic. l. obſeruandum. & ff. qui pet. tut. l. diuus. §. ſiquidem.

¶Et ſi dicas, quòd eadem lex, j. reſpõ. probat cõtrarium in prĩ. & ibi aliorũ nomina ediderit defendens. Iac. di- 9 cit, vt ſ. q̃ petere vnum vel plures poteſt: ſed illi non dabuntur. Ad idẽ. C. qñ mu. l. ñ. quæ di- a cit dari debere tutorem per iudicem ex inquiſitiõe matre refutãte tutelã. & lex vltima. §. vl- b ti. ff. q̃ petant tutores. dicit quod maternũ iudicium nõ 10 ſufficit ad eligẽdos c tutores: & ideo ex inquiſitione dantur: & vide quod dixi ſuprà eo. §. ſuper. vèrſi. quòd ſi mater.

ADDE quòd Bartol. in l. ſi quis ſub conditione refert quoſdam ſolennes doctores conſuluiſſe, quòd iudex non adſtringatur dare illum, quem mater petit. & idem tenet Bald. conſil. clv. lib. ñ.

b ¶Parte ñ. Vide quod poſt Hoſt. ſcripſi ſuper j. glo. circa mediũ ver. conſueuit autem quæri. & ibi tractatur de quaſi teſtamentaria, an præferatur legitimæ. & hoc vſq; ad fin. glo. Vocat autem quaſi teſtamentariam datã à patre filio emancipato, vel à matre filio inſtituto, vel ab extraneo hærede inſtituto. ibi enim in verſi. ſi verò præmiſerat caſum, quo etiam datio ab extraneo facta tenere potuerat.

c ¶Adminiſtrent. Et inuentarium & ſolenniam faciant ſuprà, alias excluditur ab impuberis ſucceſsione. & procedit id etiam ſi pater, idemq; maritus prohibuit eam id petere. volens eam adminiſtrare: vt in §. ſtatim allegato, in fin.

¶Eſt ſciendum, q̃ Alber. Odof. in q. quidam deceſsit, tenuit quòd mater quæ non petiit tutorem impuberi filio habenti patruum, cùm ille eſſet legitimus, & tutores legitimos nemo det, ſed lex xij. tabularum ff. de leg. tu. l. legitimos. non excluditur. à ſucceſsione impuberis: nec imputatur ei, ſi habenti tutorem, non petiit dari. ff. qui petant tu. l. fina. & C. qui pe. tu. l. antepe. & adducit glo. C. ad Tertul. l. iij. ¶Item retentis terminis q̃ extabat patruus, licet mater non petiuerit, vt faceret inuentarium, & reliqua ſolennia more tutorum, dicit q̃ non incurrit pœnam: ne tam debitę ſucceſsionis beneficium reſtringatur. Non obſtat q̃ ſedulum officium à matribus requiratur. C. qui pe. tu. cùm à matribus. & ff. ad Tertul. l. ij. §. qui ſi non compulit. & prædic. §. ſi mater. & quod ſibi in fine. non contra matrem, cõtra quam facit. & ff. qui pet. tuto. l. ſi minores. Nam vt dicit, hæc contraria loquuntur in tutore petito à matre, in quo plenum à matre requiritur officium, quod bene adminiſtretur: vt ibi. Proſequendo tres alios articulos, quos cum iſtis coniunxit, ſcilicet in illa, quę pręgnãs mãſit in bonis mariti eo mortuo: nec petit ſe mitti in poſſeſsionem nomine vẽtris: nec petiit curatorem vẽtri, nec curatorem bonis. In primis duobus cõtra mulierẽ quæ non petit ſe mitti, vel curatorẽ vẽtri dari allegat q̃ grauiter deliquiſſe videtur, negligendo tã fauorabilia partui, vt produceretur in lucem: qui non ſolùm parẽti, ſed etiam Reipublicę naſcitur. ff. de ven. in poſſeſ. mit. l. prima, verſi. eo facilius. Itẽ huic partui ex facto talis mulieris poſſent alimenta negari. eo. titu. l. extraneo. in fine. Et hoc eſſet grauius q̃ nõ petere tutorem pupillo, quod repellit matrem. ergo & iſtud fortius. Adiuuatur hoc per l. ſi ſcimus. C. de Lati. lib. tol. & in auẽ. de nupt. §. ſi verò ab initio.

Contrarium ſoluit, ſ. q̃ ex vtroque vel altero prædictorum omiſſo, non perdat mater ius ſuccedẽdi, quod ſibi competit ex Tertulliano, non exiſtentibus deſcendentibus vel collateralibus vtroque modo coniunctis: vt patet ff. & C. ad Tertul. cùm igitur nulla lex ex verbis, vel mente, eam his caſibus prohibeat, dicetur admitti. Ad modum ſoluendi, inducit ff. de act. & oblig. obligationum fere. §. placet. In articulo v. lib. iij. de curatore bonis non petito, dicit textum eſſe in l. ñ. ff. ad Tertul. §. item ſi pręgnã, quod incidit mater in ſententiam cõſtitutionis. Nec mirum: quia ipſius negligentia principaliter eſt in prędiudicium pupilli, licet & creditoribus prædiudicare poſsit: vt eo. tit. l. j. §. quoties.

ADDE primæ quæſti. Bart. in l. minores. ff. q̃ pe. tu. Bal. cõſi. cccl xxxviij. incipiente, ſtatuto cauetur. lib. iiij. & conſi. cclxxvj. Ad ſecundã adde Pau. de Caſt. conſi. ccclxxiij. incipiente, poſtpoſitis. in penul. col. & Bald. conſi. cxxj. lib. iij. incipiente, quidam.

d ¶§. minores. Et quia litera illius §. dicit q̃ olim minores excuſabantur, dicũt quidam minores olim dari potuiſſe, quod eſt falſum: vt patet ff. de teſt. tu. quæro. §. Lucius. & de excu. tut. l. non ſolùm. §. libertus. Ad contrarium reſpondet, vt dicam j. tit. j. §. vt autem. ſuper verſi. ſed nunquid.

1 Tutor & curator adminiſtrare negotia pupilli adulti quibus caſibus poſsit.
2 Tutor incipiens inuentarium facere, & non perficiens an poterit conueniri & agere.
3 Inuentario facto coram iudice vocatis debitoribus pupillaribus, incumbit onus tutori.
Hæres habet duo beneficia ex inuentario.
4 Curator ad litem, an facere poſsit inuentarium.
5 Tutor non ſatiſdans, nec inuentarium faciens, an poſsit exercere iudicium momentaneæ poſſeſsionis.
6 Pupillus authoritate tutoris inuentarium non faciens, & iudicis authoritate vendens prædium, in cuius alienatione prædium deſideratur, an valeat.
7 Decretum perperam interpoſitum habetur pro non interpoſito.
8 Tutorem habenti non poteſt dari tutor, niſi in ſex caſibus.
9 Forma faciendi inſtrumenti, vbi datur tutor tutorem habenti.
10 Epiſcopus, vel monachus, vel regularis, non poſſunt eſſe tutores.
11 Impediunt quædam facienda, quæ non impediũt facta.
12 Clerici tenentur ad tutelam miſerabilium perſonarum recipiendam.
Excedens xxv. annum non debet habere curatorem.
13 Tutor, pupillo defuncto, non cogitur adimplere quod inſtituerat, quia tutela eſt finita.
14 Cura finitur eiſdem modis, quibus & tutela.
15 Actus legitimus non recipit diem, vel conditionem.
Dare tutorem eſt actus legitimus.
16 Tutor non poteſt durãte officio nomine ſuo, vel pupilli, agere contra contutorem.
17 Pupillus patrimonium habens in diuerſis ciuitatibus, vnde habebit tutorem.
18 Tutores plures ſi dati ſint alicui quorum aliqui nolunt agere, an cæteri illos cogere poſsint.
19 Tutoribus pluribus alicui datis, poteſt quilibet agere ea, per quæ non fit tutelæ diſſolutio.
20 Tutores ſi conueniuntur, quorum vnus confitetur, alter negat, cui ſtabitur.

GEneraliter etiã contra quẽlibet tutorem, & curatorem opponitur de ætate: vt quia eſt minor xxv. an. vel aliàs eget alterius cura. C. de leg. tutor. l. fin. Inſtitu. qui da. tuto. poſſeſ. §. furioſus. & de excuſat. tuto. §. minores. d & §. penulti. & finali. C. quando mul. tut. offici. fun. poteſt. l. ñ. §. his illud. Item quòd capite minutus eſt. ff. eodem. l. legitimos. in fine. ¶Item quòd tutor vel

SVMMARIVM.

☞Exceptiones fiendæ contra quemlibet tutorem & curatorem.

specialibus. ff. de ſtatu homi. homo liber. ff. de adop. l. ſi pater filium. ff. de cap. dimi. l. j. §. ei, qui. ff. de ſerui. vrb. prædi. & Attilicinus. ff. depoſi. l. j. §. ſi cõueniat. & vt in depoſi. culpa præeſt, rata eſt. C. de an. excep. l. j. C. de tem. appel. l. fina. in fin. de conſec. diſtin. iiij. quęris. prope princi. cũ multis ſimilibus. Sol. Si res inuenitur integra, quia pueri alium tutorem non habent, admittẽda eſt: ſecus ſi habent aliũ legitimũ, vel habere poſſunt. ff. de procur. l. fœminas. C. de repu. hære. l. fin. ff. qui ſatiſ. cog. fideiuſſore. Rñ. j. & §. j. ff. de mu. & ho. vt gradatim. §. quod. & l. honor. §. fi. & l. excuſationem. in fi. Et facit ad hoc quod not. in auẽ. de reſtitu. §. ſi verò. & ipſam quartam. ¶Et ſcias q̃ teſtamentaria tutela, ſi eſt, excludit legitimam & datiuam: ſed ſi ea non eſt, legitima excludit datiuam: quia vbi habet locum legitima, datus à iudice ipſo iure nullus eſt: vt. ff. de tu. & ratio. diſ. ſi tutor. §. primo. C. qui dare tu. poſ. ſi ſororis. Tertiò ſuccedit datiua deficiente legitima. ¶†Sed quid ſi fuit teſtamentarius & deſiit? Reſpondeo, refert an remaneant reliquiæ, vt quia excuſatus vel remotus eſt: & tũc datur datiuus: an non, vt quia mortuus eſt naturaliter vel ciuiliter: et tunc aut aliquis remanet: & datur datiuus. Aut nõ: & tũc legitimꝰ: vt ff. de teſta. tut. ſiqs ſub conditione. ¶Sed quid ſi fuit legitimus & deſiit? Rñdeo, ſequens legitimus erit quocunque modo deſinat primus: vt ff. de leg. tutela. §. fi. & l. ſeq. nam datiuus iam datus reñcitur ſuperueniente legitimo, q̃ prius non erat: vt in præ. l. ſi tutor. §. j. multò ergo magis impeditur dari, dum eſt legitimus. ¶Item quid ſi datiuus deſiit? Reſpondeo venitur ad legitimum, ſi eſt: alias ad datiuum alium. arg. præ. l. ſi tutor. §. j. ¶†Sed quid ſi mater deſiit? Reſpondeo, ſiue dicas eam teſtamentariam, ſiue legitimam, ſiue datiuam: habes reſponſionẽ ex iam dictis. ſed qualis ſit no. ſuprà. & C. quando mu. tu. offic. fun. poteſt. authẽ. matri & auiæ. Hodie tamen non videtur quòd ipſa poſsit petere quem vult, a ſi ſecundo nubat: vt C. ad Tertul. omnem. de nup. §. ſi autem tutelam. C. qui pe. tut. matris. ſecundùm Azo. Qui autem tutores aliis præferantur, & quando ſimul concurrant plenius proſequere. vt C. de teſta. tut. l. j. & ſecundùm dominum meum extra de appel. ex parte ñ b. ¶†Et nota quòd mater nõ ſolùm petere habet dari tutores filio impuberi, cùm nõ habet legitimos: imò etiam cùm habet, neceſſe habet petere quòd ipſi adminiſtrẽt c. ff. ad Tertul. l. ñ. §. ſi mater. & in aliis §. Et iunge hic, quod nota. infrà de edi. inſtr. §. nunc verò. ver. ſed pone.

a ¶Posuit.Tenuit Guid.de Suza.in l.ij.C.de alimen.pu.præ.per ipsam legem quòd tutor, qui non tenetur verba inuentarij ostẽdere aduersario: ostendet ergo iudici,Secundum eum.

b ¶Prætermittere.De hoc statim j.ver.ij.
A D D E,pulchrè Ro.consi.cccxxv.vbi per ordinem enumerat necessaria tutori facienda suscepta tutela.

c ¶C.arbi.tute.Textus illius leg.vtit verbo, vetuerit. quo etiam vtitur Guil. infrà, de institu.edi.§.fin.ver. tutor autẽ.licet ibi subdat verbum remissionis. Hoc dico propter dominum meum in legibus, qui in quadã qstione quã disputauit, tenuit quòd simplex remissio testatoris facta tutori,ne inuentariũ facere teneatur,nõ valet:cùm remittat ius publicum.ff.de admi.tu. quidam decedens. & de pact.si vnus. §.illud. Si verò expresse prohibuit: distinxit, aut fuit errore ductus,aut non. & si non: aut venit noua causa,aut nõ.quod vide per Cy.in præ. l.fin.C.arbi.tut. & ideo eius verba sic decido. Ibi tamen præmittitur distinctio Dyn. qp si remissio solùm respicit testatorem: valet.C.vt in pos. le.l.ij.si verò respicit hæredem: quia illi potest esse damnosa, non valet. C.de vsufruc.l.j.& no. extra de pig.c. fi.in glo.ij.quando verò dubitatur, an possit vel non possit esse damnosa hęredi: tunc dicebat Dy.qp valet remissio:quia verisimile est,qp velit vtilitatem hæredis. & sic loquitur per l.vlt.

a Quod dic vtĩ prę.§.dicto.vers. sed si omnia.ibi,&vide formas multiplices inuẽtarij.¶†Hoc autẽ notãdũ est,qp tutor & curator nõ potest administrare negotia pupilli,vel adulti: nisi prius tria fecerit,s.qp fecerit inuentarium:& qp iuret vtilia facere, & inutilia prætermittere: b & qp caueat sub hypotheca rerum suarũ:vt in prędi.cõcor.C.de epi.au.l.de creationibus. in fi. & in auẽ. ibi posita.& C.de cur.fur.l.fi.§.in ꝓuincia. & in auẽ.vt hi qui ob.se per.ha. res mi.§.si qs.col.vj.ff. de admi.tutor.§.j.in fin.ff.de suspect.tuto.l.tutores.& hoc nisi testator inhibuerit eum facere inuẽtariũ:vt in prędicta l.fin.C.arbitr.tute. c ¶†Quid si cœpit facere,sed nõdum perfecit:nũquid poterit agere & cõueniri? Videtur qp nõ:ar.C.arbi.tu. l.fi.§.illo proculdubio.& in auẽ.de resti. & ea quę parit.in prin.ff.de præto.stip.l.ij.ff.de verb.oblig. in executione.§.pe.ff.de le.iij.liberorũ.§. quid ergo.ff.de ver.sig.ædificio.§.j.Arg.cõtra,qp sufficiat cœpisse.ff.de auro &ar.le.& si nõ sunt.§.argẽto. d ff.de alimẽ.& ci.lega.l.seruos.ff.de poli.l.j.§.cœpisse.de ver.sig.anniculus.Ad idẽ ff. de leg.iij.seruis. §.ornatricib⁹.lxxxij.di.presby.versus fi.ver.expleto.xij.q.ij.de viro.extra,de fur.c.fi.Fiet autẽ fortè e †inuentarium, debitoribus pupilli vocatis coram iudice:vt nota.ff.de admi.tu.chirographis. nec do ei tẽpora,quæ dantur hæredi titubanti ad inuẽtarium conficiendũ.C.de iur.deli.l.fi.§.j.ver.qs autẽ dubius. f Sed mox ab initio,quam citò põt: puta intra triduũ g incipiat cõficere:vt C.de admini. tu. l.tutores.ij.ff.eo.tutor,qui repertorium,in prin.C. arb.tu.l.fi.§.illo,xxviij.di.de Syracusanę,ibi:descriptione,&c.in fin.& xij.q.j. manifesta. & quęst.ij. charitatẽ.licet cõtrariũ seruaretur Mutinę eo tẽpore,quo ibi in decretis legebã. h ¶Vtrũ autẽ curator ad litẽ faciet inuẽtariũ? Dic† vt s.de actore vniuer.ver.puberes. i Sed nec possunt hi vendere vel alienare, k vel pignori obligare, nisi ea q̃ seruando seruari nõ possunt, sine authoritate prætoris.C.de admi.tu.lex quę.in fi.& l.fi.ĩ fi.ff.eo.sed fine.§.qđ sicut.ff.de suspe.tu.tutor.§.si tu.C. de prę.mi.sine decre. nõ ali.l.j.& ij.C.si res ali.pi.da.sit.l. curator. & l.si in rem. Vber.tamẽ dixit,qp licet tutor non iurauerit, valẽt tamẽ facta per eum:quia cùm multa egerit,decepti essent,qui cum eo contraxissent: ar.ff.de offi.præto.Barbarius.iij.q.vij.c.infamis.§. tria.in prin.& qalicet sit hoc in curatore l expressum:vt in prę.l.de creationibus.nõ tamẽ in tutore, extra, de deci. ad audiẽtiã. quãuis possit dici eadẽ æquitate,qp & tutor iuret. m ¶†Itẽ, secũdũ eũ,tu-

i ¶Puberes.Et vide quod ibi dixi.

k ¶Vel alienare.Etiam cohæredem vel socium ad diuisionem prouocãdo. C.de prædijs mi.l.pe.& dicam super rubrica j.proxima.
A D D E,An pecunia sit de rebus,quæ feruando seruari possunt,Rom. consilio clxxxviij.

1 ¶Curatore. Quod Simon in prę.l.intelligit etiam in curatore ad litem.

tor,q nõ satisdedit, nec inuẽtariũ fecit,non potest exercere iudiciũ momẽtaneæ possessionis,nisi magnũ periculũ sit in mora:vt C. de tuto. & cura.l. fi.& ꝓ totũ.& ff.de admini.tu.tutor,q repertoriũ. m ¶Tutor iuret.Hęc opi.Vberti iustificauit dictũ Guid. rñ.j.licet seruus & pupillus ad hoc admittãtur: vt de Suzar. qui tenuit in l. finali. C. C.q legiti.perso.stãdi in iudi.l.fi. Sed illud vtilitate & fauore domini & pupilli dictũ est. Nota tamen qp satisdatio nõ est de substãtia eius,quod tutor necesse tamẽ habet facere:quia potest suscipere tutelã ante,quam satisdet, & administrare, nisi prohibeatur.C.de tu.& cu.q nõ satis.l.ij. secũdùm Vber. n Sed dic vt iam suprà dixi. ¶†Quid si pu- n arbitr.tu.posse per testatorẽ hoc iuramentum remitti. quod etiam plenè disputauit.Inducit
6 pillus authoritate tutoris,q inuentariũ nõ cõfecit: & iudicis authoritate vẽdit prędiũ,in cuius alienatione decretũ desiderat:vt infrà,de empti.& ven. o §.nũc dicẽdũ.ver.hoc quoq;.nunqd valet? o Videtur qp sic.ff.de reb⁹ eorũ.l.si pupillorũ.§.si tutor.& ff.quãdo ap.sit.l.j.§.biduũ.& ff.de mino.l.ait prętor.§.permittit.ff.de bono.possess.seruus.ff. quod falso tu.l.j.§.penul.C.q admit.ad bono.pos.in bonorũ.Sed hęc locũ habẽt quãdo solus iudex interuenit. quod plus valet, quam si cũ alio nõ idoneo. arg.ff.de arbi.Pedius.extra,de offi.leg.cùm super. ar.cõtra.nam tutoris & iudicis authoritas requiritur:vt C.si propter pub.pensi.l.fin. ¶†Sed decre- 7 tum perperam interpositum pro non interposito haberi debet.ff.de testamen.tute.iure nostro.ff.de rebus eorum.l. quãuis. Credebat enim iudex illũ esse legitimũ tutorem,& non erat: vnde nõ valet. eodẽ titulo.l.magis.§.si æs.& in prę.decr.cùm super.& hoc puto verum.ar.ff.de arbi.parui. p & C. p arb.tu.l.fina.§.illo.Pro nõ tutore enim est,ex quo inuẽtariũ nõ fecit.C.de tuto.vel cura.q non satis.l. fin.& C.in qui.cau.in integr.restitu.nõ est necess. si tutor.extra,de trãslat.episcop.inter.circa mediũ. Vel dic qp si iudex sciẽs illũ esse illegitimum, pronunciauit legitimum, bene valet vẽditio tuitione prętoria,ar.ff.quod fal.tuto.autho.l.j.in fine.& facit ff.de iureiu.l.iusiurandũ.§.j.Sed cõtra,ff.de cu. fur.cõsilio,ubi dicitur in talibus dari exceptionẽ: sed illud verũ est in exceptiõe facti,nõ iuris ibi. q ¶Item non obstat qp sic agebat,sic cõtrahebat:vt n
r ff.ad Mace.l.iij.& de offi.pręto.Barbarius. r Nã talis error non præiudicat fauori pupilli.argu. ff. de reb.eorũ.q neque.& not.in prędicta l.si tutor. f o
f ¶Itẽ opponitur,qp tutor, vel curator, vel etiã pupillus est seruus:& super qęstione seruitutis patitur qęstionem.ff.de tu.l.j.Insti.eo.in prin.& qui
t dari tu.vel cu.pos.§.seru⁹.& de leg.pa.tu. t C.eod. ti.in seruili.C.de testa.tut.si pupillorum.& de pa. po.l.impuberis.nisi iudex certus sit super hoc, & egerit ex mero officio C.q da.tut.vel cur.possunt. p
u l.j. u ff.de tut.& cu.ei,q.¶Itẽ qđ habẽti tutorẽ tu- u
x tor dari nõ põt: x vt C.qui petant tu.vel cur.cùm mater,curator tamẽ ei dat.Insti.de cur.§. interdũ. q

Id autem dupliciter esse potest,s.ne inuidiæ submittãtur hæredis diuitiæ: vel defuncti,ne denudetur paupertas.C.quãdo &qui.quar.pars,l.ij.lib.x.
A D D E,qp vt testator possit remittere tutori confectionem inuẽtarij: tenet Angel.consi.clxxv,vbi dicit qp sic:tamen iudex iusta causa suadẽte potest recedere à voluntate testatoris,& Ro.dicit tenuisse Mar.idẽ Bal. in l.fin.de iure delib.

d ¶Argento.Aliàs,quid ergo.& ibi concord.

e ¶Autẽ fortè.Sic Vber.de Bona cur.vbi s.Accur.in l.tutores,ij.j.alle.in glo.non est.dicit eos non vocandos.Et rationem reddit,quare aliud in hærede:quia ex inuentario habet hæres duo beneficia,s.Falcidiæ;& quia vltra vires creditoribus non tenetur.tutori verò imminet solum onus.

f ¶Dubius.Hucusqp Vber.de Bona.subdẽs qđ de Mutina hic sequitur.

g ¶Triduum.Dixit Vber.de Bobi. vel intra xxx.dies.alle. easdem leges; & §.si autem,de hoc in l.tutores.in j,glo.
A D D E Abb.consi.lxxxvij,lib.ij.

h ¶Legebam.Dixit Gui.de Suza.in præ.l. fi. qp in tota Lombardia id seruabatur,s.qp sufficiebat qp intra illud tempus, quod datur hæredi, suũ inuentarium inchoarent.

lex illa,§.j. ponit causam de furiosi hærede, qui vendicat rem venditam per ipsius curatorem, qui non cauit: possidens reus excipit quòd curator vendidit:replicat actor,curatorem illum secundùm iudicis decretum non satisdedisse.Constat quòd replicatio est exceptio.ff.de exceptio.l.ij. §.j.De quacunque igitur harum exceptionum primæ vel secundæ, vt sic dicam, loquatur actor: dico illam iuridicam. Verùm si addat & probet possessor pretium per eum solutum conuersum in solutionem creditorum illius furiosi:tutus est exceptione doli.Et huic vltimo dicto cõcordat ff.de re.eo.qui sub tut.si pupillorum.§.pen.& vltimo.
A D D E Bal.consi.xxxviij.in fin.incipiente,Gul.adultus.lib.primo.

r ¶Barbarius.In his error communis:hic singularis.

f ¶Si tutor.Facit j.tit.j.§.fi.ad fi.versi.hoc etiam.

t ¶Pa.tu. Hoc cancellato,quod nil ad casum: bene continuatur quod sequitur.C.eo.tit.

u ¶L.j,Vbi de hoc.

x ¶Non potest,Successiuè:simul autẽ plures dari possunt.C. de diui. tut. l.ij. & successiuè per diuersos diuersorum locorum iudices: statim patet ibi seruus. & j. versicu.sed pone quòd pupillus. vsque ad finem §. vbi de ho.

a ¶Secundùm Azo.In ſumma,in qui.ca.ver.quidam tamen.
b ¶Contra.Qui dixit vbi ſ.q cùm oēs leges inductæ de tutore loquātur, non eſt à litera recedēdum.ff.de le.iij,non aliter.Quę autē ſit ratio quare detur curator,& non tutor ,vide in glo.prædicta & per Azo.in præ.ver. ¶Peruenit . vbi gloſſ.
d ¶Presbyteros.ij. mihi tamen incipit presbyter.
e ¶Voluntate,&c. mihi dicit literaſua ſponte.
f ¶Sacerdotio. Ibi non dicitur, q nō poſsit arbiter factus ſacerdos ſententiam dicere:ſed q cogitur. & concor. quod dicit j. verſi.ij.
¶ADDE quid econtra , nunquid laicus poſsit eſſe tutor clerici?Bal.pari ratione concludit q ſic, eius conſilio ccxliij.lib.j.nō intelligas in benefi- a
cialibus. b
g ¶Peruenit. Vbi idem not.
h ¶Vel adulti. In quantitate nō minima. De hoc in authen.minoris.in j.gloſ.eſt hic arbitrarium,vt not. in corpore gloſſ.loquitur.
i ¶Quoſdam. Placuit hoc Odof.& domino meo, & Guid. de Suza. & Cyn.in auc.minoris . vbi pater, fuit ſciēs. Idem Vber. de Bo. vbi ſ.ſed ali c
ter Vbert. ponit d
pro dubio , paulo e
ante facit de curatore . Azo tenet primam in Summa,qui da.tu. &c. verſic.item creditor . Contrarium tenet in Summa, ſuper conſtitutione , vt hi qui ob. 11
&c.col,vj. Accur. vtrobiq. & Inſti. de autho.tu. ī fine tenet contrarium. & Iac.de Bel.dicit f
eſſe tex.in cor.tit. præallega . §. hæc omnia . vbi dicit nō omnino, quod exponit,id eſt,nullo modo & nullo caſu . Accur. ponderat ibi §.hoc dicimus.ſequtur in omni curatore.vterque pro ſe inducit auc.matri.C.quādo mulier. Dicūt enim primi q ſi mater debitrix & creditrix admittitur,fortius admittitur teſtamētarius tutor , cuius fides per patrē prælecta prefertur matri,vt ibi.Secūdi dicunt q exceptio matris in cæteris cō firmat regulam.Cùm igitur teſtamētarij non ſint excepti, includētur in regula.Sed primi ad hoc vltimum reſpondent, quod nota.in l.quæ propter.ff.de regulis iuris.& quod ſcripſi poſt Dyn.in regula,arg. de regu. iur.lib.ſexto.ſuper prima gloſ.Ad id,quod dicam de dato ex inquiſitione,dicūt primi q licet magna ſit iudicis authoritas,plus tamen valet patris teſtimonium quàm eius inquiſitio.Nam pro filio pupillo teſtatur,& vbi de hoc.C.q da.tu.vel cur.poſ. ſi ſororis. C. in quibus caſibus hab.tut.l.j.ff.de tutel.l.iij.§. ſi pupillus.& l.ſolet etiam.†Niſi in ſex caſibus,in quibus datur tutor habenti.¶Primus,ſi tutor ſit ſurdus,vel mut⁹,vel furioſus.ff.de tute.l.prima.¶Secundus,ſi habet bona in duobus vel plurib⁹ prouincijs.nā totidē poſſunt eſſe tutores.ff. de excu. tut.propter litem.§.fin. ¶Tertius,ſi mater tutrix nubat:nam tunc datur alius tutor.in auc. de nup. §.ſi verò tutelam.coll.iiij.& ſ.§.proxi.verſi.vt autem.& ſeq.¶Quartus,ſi tutor eſt ad tempus relegatus,vel excuſatus,vel remotus. nam interim alter datur.C.in quibus caſibus ha.tu.l.pen. & facit Inſtitu.de Attil.tuto.§.j.& ij.¶Quintus,ſi tutor eſt apud hoſtes,non vt ſeruus,ſed vt relegatus,vel trāsfuga.ff.de tute.ſi quis tutor. ¶Sextus,ſi abeſt Reipublicæ cauſa.ff.eo.queſitum.& ff.de ſuſpe.tu. ſi quis abfuturus.& ff.de tuto.& cura.da.ab his.l. curator. Placētinus tamen in prędictis caſibus intelligit tutorem poni pro curatore:& ſic in eis nō fallit regula prælibata,ſecundùm Azo.[a] & Accur. contra.[b] ¶In hoc autem dubio conſulo quòd ſic facias ſcribi in inſtrumento.
9 ¶FORMA.†Talis iudex in locum talis tutoris conſtituit talem tutorem curatorem adminiſtratorem &adiutorē:& ſic non poteris errare:& quando oportebit eum eligere,quomodo agat,tāquam tutor vel tanquam curator,&c. eligat quod certius eſt,ſ.tanquā curator.¶Itē tutor &curator quādoq faciūt actorē ad cauſam:de quo dic vt ſupra de actore ab vniuerſita.¶†Itē opponitur cōtra tutorem q eſt epiſcopus, vel clericus in ſacris, vel monachus,ſeu regularis, qui non poſſunt eſſe tutores.lxxxiij.diſt.neque apud.xxj.q.iij.Cyprianus.C.de epiſco.& cleri.l.generaliter.quæ eſt xvj. q.j.in auc.de ſanc.epiſco.& §.Deo autē amabiles. Super quo dic q prædicti tutelam teſtamētariam vel datiuam nō poſſunt exercere:vt ibi.ſed clerici poſſunt,ſi volūt legitimā exercere:vt lxxxvj.diſt. peruenit.[c] lxxxvij.diſt.in religioſum.nō tamē coguntur:vt C.de epiſco.& cler.auc. presbyteros. [d] ibi:propria volūtate,&c.[e] & in prēd.l.generaliter. Epiſcopi autē & monachi & regulares,etiam volentes,nō poſſunt legitimā exercere:vt in prædi. auc.presbyteros.in fin.lxxxviij.diſtinctio. epiſcopus puber.& quod dicitur in prædicto cap.peruenit.niſi fortè,&c.non excipit epiſcopum, vel monachum ſeu regulares,ſed ſolùm clericos.Vel dic derogari illi auc. per canonem, vel etiam epiſcopi vel monachi poſſunt ſaltem legitimam exercere.
11 ¶†Quid ſi eam prius ſuſceperāt,quam fierēt monachi,vel epiſcopi?Dicit Vber.q nō finietur.arg. ad hoc.nam quædam impediunt facienda,quæ nō impediunt iam facta:vt ff.de poſtula.l.prima.§.caſum.extra,qui cleri.vel vo.rurſus.argu.cōtra.ff. de arbitris.non diſtinguemus.§.ſacerdotio.[f] ¶Quid de conuerſis : nunquid poſſunt ſuſcipere tutelam vel curam?Dicit Vber.q nō.Nō enim bene poſſunt tractare ſimul diuina & humana . extra , de cleri.coniu.diuerſis.& argu.extra,de ſent.excom. parochianos.C.de ſacroſanct.eccle. vt inter.quod fortè verū eſt in profeſsis & veſtitis:ſecus ſi nondum ſint profeſsi:vt.xxvij.q.j.vt lex.extra,de priuileg.vt priuilegia.ver. hoc autem. ¶†Illud autē certū eſt,q omnes clerici tenentur ad tutelam miſerabilium perſonarū recipiēdam:vt in præ.c.per-
g uenit.[g] & lxxxvij. diſt.c.j.& ij.C. de epiſco. & cleri.orphanotrophos.arg.tamē cōtra ī prędi.l.generaliter. Sed fortè nō cogūtur:& ſic poteſt tolli illud cōtrarium. ¶ Itē opponitur contra tutorem vel curatorem,q eſt ſurdus,vel mutus.ff.de tute.l. penulti.¶Item q ſuſcipit ceſsionem actionū contra pupillum vel adultū ſuum:vt in auc. vt hi,qui oblig.ſe per.ha.res mi.in Rub.& in prin.ti.col.vj. Ad idem facit ff.ſi ſer.ven.altius.ff.de condi.inde. frater à fratre.&extra, de natis ex libero vē. cap. vnico.& infra,ver.proxi.¶Item q tutor ſeu cura
h tor eſt creditor,vel debitor pupilli,vel adulti,[h] & adminiſtrat ſine adiutorio:vt in auc.hi,qui oblig. ſe perhi.ha.res mi.& C.qui da. tuto. vel curatores poſ.auc. minoris. Et hoc locum habet tantum in datiuo & legitimo,non in teſtamentario, ſecūdū
i quoſdam.[i] Quod dic vt not.in prēalleg.auc.Facit autem hoc in matre & auia,in auc.vt matres debi. & credi.ſine ꝓhi.fi.ge.collati.vij. C. quādo muli. tu.offi.fun.poteſt.auc.ad hęc.in fin.¶Itē q is,cui datus eſt tutor,vel curator exceſsit xiiij.vel xxv. an.& hoc ſi velit nouū iudiciū inchoare:quod nō poteſt. Inchoatis autē aſsiſtet etiā poſtquam exceſſerit.ff.de tu.& cura.da.ab his.Scio. Inſtitu. de Attil.tu.in fi.& qbus mo.tu.fi.in prin.ff.de admi. tu. ita tamē ſi tutor.§.ſi tutor.& §.ſeq. & C.arbi. tutel.tutor pōt.C.vt cauſæ poſt pub.tutor adſit.l. vnica.de hoc ſ.in tit.de actore.verſi.itē tutor.Accuſationē tamē, quam nomine pupilli inſtituerat, eo defuncto,non cogitur adimplere.ff. ad Turpi.
13 diuus Adrianus. ¶†Item q tutela eſt finita,[k] vt in prēmiſſo caſu:vel qa impubes, qa ſub tutela eſt ab aliquo arrogatur, vel deportatur , vel in ſeruitutē reducitur,vel ab hoſtibus capitur,vel tutor ad certam cōditionē,quæ ineſt,datus eſt: vel ſi tutor ſeu pupillus obijt,vel ſi tutor maximā capitis diminutionē patitur:qa tūc omnis tutela finitur.Minima verò ſolùm legitima perit:per maximā autē capitis diminutionē pupilli omnis tutela finitur.Finitur etiā ſi tutor ad certū tēpus datus eſt,qđ aduenit:vel ſi deſijt eſſe tutor:vel ſi excuſat⁹ eſt:qđ fit multis ex cauſis:vt Inſtit.de excu.tut.vel ſi remotus eſt à tutela,vt ſuſpect⁹:qđ fit multis ex cauſis. qđ dic vt Inſti.de ſuſpec.tu.[l] Prēmiſſa omnia probātur Inſti.qui.mo.tu.fi.p totū.& C.quado tuto. vel cura.eſſe deſi.per totū.& in præ.ver.ſitē tutor.
¶Quid ſi tutor nolit cauſam pupilli defendere?
14 De hoc ſupra in tit.de reo.ver.itē tutor. ¶†Eiſdē quoq modis cura finit,qb⁹ & tut la:ſi pupill⁹ ſeu impubes habet curatorē & eodē tēpore,ſ.in xij.anno.in muliere.& in xiiij.ī maſculo:vt C.eo.l.j.Inſtit.q.mo.tute.fi.in prin.Parū enim diſtāt curatores à tutorib⁹:vt ff.de excu.tu.ſcire.ī prin.Inſti.de tu.§.itaq. In quo aūt differāt,not.ff.de tuto.&cu. da.ab his.vētri.Adulti verò cura finit.ī xx.anno. ff.de mino.l.j.ī fi.Inſti.de cur.rē.j.niſi datus ſit ad certā cauſam, vel ſpeciē: qua finita finitur officiū, nō ante.Inſti.de auc.tu.in fin.vel niſi datus ſit furioſo vel ſurdo , vel muto,vel perpetuo impedito: quia tūc definit,cùm ad ſanam mētem redierit,vel dat tutorem illi etiam exhæredato.& Gul.alle.l.iſti quidē.in fin.ff. quo me.cauſa. Inducit etiam ad primum dictū §.diſponat.in auc.de nupt.C arbi.tut.l.finali. Dy.ſuo conſilio xxxviij.& tenuit cum Accur.& ſequacibus,q debitores,& ſi teſtamentarij ſint,non poſsint eſſe tutores.Et ad id,quod fides ducitur approbata,reſpōdet vt Accur.in corpo. vt hi, qui. Illud verum quo ad onus ſatiſdationis.nam de conſtitutione illa, vt hi,qui ob.&c.quæ nondum erat, lex, de creationib⁹. C. de epiſco. audien. & §. primus . Inſtitut. de ſatiſdati. tuto . non potuit cogitare . Item ſi releuatio à ſatiſdationis onere ſufficeret: ergo quod datus ex inquiſitione,qui non ſatiſdat, vt ſuprà, §. ſi autem . verſicu. horum. poſſet eſſe creditor, vel debitor.quod omnes negant. His rationibus gloſſa vtitur . Dyn. dicebet etiam ibidem, q dato quòd poſſent eſſe tutores, quod eſt falſum , ſi non ꝓhibitus eſſet datus ſimul cum eis, propter quod timet cum eis gerere,poteſt illos prouocare ad ſatiſdationem : propter quod venitur ad alterum duorum, vt dent fideiuſſores non prohibito, & adminiſtrēt: vel vt totam adminiſtrationē dimittant non prohibito, & abillo ſatiſdationem recipiāt. rem pupilli ſaluam fore.ff.de teſta.tute.l.teſtamento datos.
¶ADDE quòd Bart.in d. authen. minoris debitor. diſtinguit aut teſtator ſciebat , aut ignorabat . Primo caſu poſsit eſſe tutor : ſecundo non. Et idem conſuluit eius conſilio mihi cxlviij.incip.quæſtio iſta.¶Redeūdo ad propoſitum diſputauit dominus Rayne.de forpoſito,quòd conſti.vt hi qui ob.&c.habeat locum in tēſtamentario tutore: quærebat de creditore dato in teſtamento pupillo, qui in hæreditate adita ſe fecit decerni tutorem,de credito mentione non facta,& facto inuentario adminiſtrauit:an patruus pupilli , qui ſciuit omnia prædicta, poſsit illum petere remoueri , & ſibi vt legitimo adminiſtrationem decerni? Copioſè & ſubtiliter allegat ad vtranque partem. Virtus quæſtionis eſt in hoc quod not.Accur.in l.pater.ff.de procur.in j.gloſ. Certum eſt talem dari nō poſſe:ſed dubitatur an datio teneat. Ponit ibi opi. Azo.quòd datio teneat,ſed cadat à credito.& contraria Hug.quam approbat,quod nō teneat datio. Vtraq etiā opinio no.in L.propter litē.

ff.de excu.tu.in glo.in præ.aut.minor.videtur glo.hoc,si sciuit variare ab eo quod prędixerat in iij.glo.ipse soluēdo,sequtur Azo.Motiua ipsi⁹ hęc: quia aut illa in corpore successiuè ponit quatuor casus vsq; ad §. quoniã aũt.Prim⁹ est in creditore ex antiqua causa.Secũdus,in creditore ex noua.Tertius,in debitore.Quartus,in iam tutore recipiẽte cessionem cõtra pupillũ. Primus,q ad propositũ facit, subdiuiditur:si cõstabat illũ esse creditorẽ, à principio a repellitur, nec punitur.Quod intelligo,etiã si se ingerat ad illã recipiendam:si tacuit,nec à b principio constitit 15 de credito,cadit ab illo, & alia pœna nõ imponitur. ergo nec nos imponamus. Quod sic c probat: Repulsio tutorũ est de iure speciali:quia regulariter quilibet,qui nõ prohibetur,admittitur: imò & d cõpellitur ad tutelam & curã: nisi se excuset.Institu.de excu.tut.in princi. & §.pen. Cùm autem pœna illa,quæ cadit à credito, facit eum non esse creditorem. Et si cessat causa finalis prohibitionis, cessabit ꝓhibitio causa reducta ad non causam.Fatet̃ soluẽdo l.nõ dubiũ. C. e de legi. ꝙ quando prohibitio esset ex iure communi nõ speciali, sufficeret legatorẽ &c.vt ibi.secus cùm ex speciali.ff. de diuor. l. fin,& sufficere debet vna pœna.ff.de vulg.&pu.sub.l.ex facto. §. Iulianus. 17 Itẽ eodẽ momẽto, quo creditur tacẽs, credatur tutor vel curator, ipse cadit à credito.ff.de le.j. si post mortem.in f prin.Et sic videtur creatus non creditor.Item ipse remisisse videtur, quod lex remittit. C. si manci.ita fu.alie.l. g fi.Certũ est, creditorẽ remittẽtẽ creditũ,ad tutelã admitti:ergo & ista,arg.ff.de falsis l.j.§. tutores.Inducit vltimò §.si verò tacuit.vbi debitori tacẽti imponit pœna,& remanet in tutela:ergo idem in creditore. Ad istud quod plus vrgere videretur,respondeo: ibi non probari debitorem permittente lege in administratione permanere:bene tamen ostendit ꝙ in illa mansit.Intelligo de facto,donec apparuerit petens illum remoueri: & tunc si tempore curationis,quam sic de facto gessit,aliquas liberationes obtinuit,illæ non iuuant.Memoror dominum meum in legibus in scholis sæpe dixisse illas opiniones,vel sententias sequendas, quas prudentes laici commendabant.non credendo aliquem prudentem laicum iudicare illũ, qui ex receptione tutelæ damnificatus est in credito,pone mille librarum,vel qui ex vera solutione debiti, qua nõ iuuatur,sed dãnatur vt iterũ soluat, longè magis esse suspectũ,& plus in illis timeri rationes illius cõstitutionis,quam si sic dãnificatus non fuisset.Supposito igitur ꝙ secũdum allegata fateri oporteret causam crediti directã cessare in creditore,q desijt: fateri:tamen oportet fore causatã ab illa causa duriorẽ,& lõgè fortius vrgẽtem:& verisimiliter plus dãnosam:quę cũ ab illa radice procedat durabit ꝓhibitio.C.de nup.§.fi.Et ꝓ hoc declarasse puto id quod scripsit Ia. de Bel.sup §.si verò tacuerit.q dixit perdẽtes creditũ nihilò minus à tutela & cura remoueri. dicẽs dictum Vgolini tenendũ, tãquã iustissimum & sanctissimũ.Puto ꝙ ꝓpter illã diffinitionẽ id dixerit.Pro quo etiã facit illud penit⁹,qđ est rubrica cõstitutiõis,§.vt ij qui ob. &c. ad eorũ gubernationẽ penitus nõ accedãt.qđ licet ab aliꝭ allegatũ nõ viderim, qđ allegari possit, vide infrà, de dispu. & alle.in fin. & qđ ibi dixi. Ad id, qđ dicit̃ de duplici pœna,rñ.p not.de iudic.c.at si clerici.ĩ glo.pe. vel per id,quod scripsi de elect.c.vlti. lib. vj.super j. glos.

rei dari potest tutor,dumtamen generaliter & vtiliter detur,vt ita dicat iudex:ali patrimonio & tãto cõstituto apud Biter.do tibi talẽ tutorẽ. nõ tamen dicat,tali fundo:qa tũc nõ valeret.ff.de testa.tu.certarum. & sic cõtingit in petitione hęreditatis: quia licet sit vniuersalis, tamen pro vna re cõpetit,& proponitur.ff.de peti.hære.l.licet. curator etiã ad vnã litem datur:vt Institu.de cura.§.item inuiti. ¶Item generaliter cõtra tutorem & curatorem excipitur, ꝙ est suspectus, & postulatus, vel h iam remotus:[h] vel est sibi administratio interdicta.ff. de soluti.quod si fortè. §. primo. extra, de offi.deleg.venerabilis.iij.q.ij.quia.& s.versi.si autem per. ¶†Quid si plures tutores dati sunt alicui, 18 quorũ aliqui nolunt agere? Respond.volentes agere facient illos citari coram iudice: & si non venerint,remouebuntur vt suspecti: vt ff.de suspec.tu. impuberibus.in fine.C.eod.titulo.l.prędes.Si verò veniant,tollentur eis pignora: & præcipietur eis, ꝙ administrẽt: vt si nõ administrẽt, indicetur eis mulcta:vt l.præses.& ff.de admi.tu.l.prima.ĩ prin. Et si postea cessauerint administrare,remouebuntur ab administratione. ¶In hoc tamen quidam distinguunt: quia aut qui nunc cessant, cœperant iam administrare: & tunc vt suspecti accusantur: vt in d.l.præses.Aut nondum attigerant admini- a strationem:& tunc non accusantur:sed officio iudicis sine accusatore remouentur:vt ff.de suspec. tu.hæ enim.§.fina.Insti.eo.§.suspectus.C.si tutor gess.l.j.Vel dic ꝙ qui cœpit,remouetur vt suspectus, & accusatur.ob dolum & culpam. Qui verò nunquam gessit,ob dolum tãtùm:vt in prælleg. lege.& etiam famę periculum patitur:vt C.de admini.tuto.l.fin.Item in eo,qui nihil gessit, locum habet cõactio:secus in eo, qui aliquid gessit:vt ff. 19 de admini.tu.ita tamẽ.§.gessisse.¶†Quid si vnus tutor vult vendere rem aliquam, quæ seruari non potest,alius non:vel vnus vult locare,alius nõ: vel vnus concedit vni,alter alij? Respon.dicit l.C.si ex b plu.tuto.vel cura.l.ij.& C. de auct.præs.l.fin. quòd quilibet potest sine alio talia facere, per quæ non fit tutelæ dissolutio. &illæ leges loqui videntur, quando alij non contradicunt,vt patet C.si ex plurib.tu.vel.cu. l. j. Sed in præmissis casibus iudex c habet pupilli vtilitatem proponere.ff.de cõfir.tu. l.vtilit taem.& hoc quàdo simul diuersis cõcedũt. Sed si primò vn⁹ cõcedit alicui, & postea alter alij, d fortè primus prefertur.arg.ff.locat.l.in operis. Itẽ quando nondum factum est,& vnus vult facere, sed alius cõtradicit:fortè fieri debet: vt C.commu i nia de leg.cum duobus.[i] Vel dic fieri,vt primò dixi: imò certè non valet, quod fit ab vno vetante k alio:vt ff.de cur.furi.cõsilio.§.fi.[k] ¶†Quid si duo 20 tutores nomine pupilli cõueniuntur:& vnus cõfitetur alter negat? Dicit Accur stari confessioni, etiã si sit factũ cõtra minorem:cùm factũ negãtis nullũ sit.Arg.tamẽ cõtra: quia negatio dicit̃ cõfessio:vt C.qui pò.in pig.ha.auct.itẽ possessor. & vi- l de j.de cõfes.§.postremo.ver.sed pone,quod feci.[l]

tela & cura remoueri. dicẽs dictum Vgolini tenendũ, tãquã iustissimum & sanctissimũ.Puto ꝙ ꝓpter illã diffinitionẽ id dixerit.Pro quo etiã facit illud penit⁹,qđ est rubrica cõstitutiõis,§.vt ij qui ob. &c. ad eorũ gubernationẽ penitus nõ accedãt.qđ licet ab aliꝭ allegatũ nõ viderim, qđ allegari possit, vide infrà, de dispu. & alle.in fin. & qđ ibi dixi. Ad id, qđ dicit̃ de duplici pœna,rñ.p not.de iudic.c.at si clerici.ĩ glo.pe. vel per id,quod scripsi de elect.c.vlti. lib. vj.super j. glos.

¶Sub conditione. Sup.admente.

ADDE, ꝙ primã opi.sequtur Bar. Sed an auct. minoris delator. habeat locũ itaĩ reali,sicut ĩ ꝑsonali:licet multi teneãt ꝙ sic? Bal. tñ subtiliter tenet cõtrariũ, eius cons. cclviij.li.iij.incipiẽte,vtrum possit.

¶Et est ratio.Vide quod scripsi de regulis iuris. c. actus. super prima glo.lib.vj.

¶Si autem. Ver. Vb. de Bona. vbi §.vltra medium.

¶Ver.fi.Hic tñ haberi põt remediũ decre.frequens.de re.spo.lib.vj. vltra ea,q̃ statuta sunt cõtra calũnioso.s dela tores.&vide quod dixi de testib.non debet. in vlti.glos. ADDE verfic. seq. quando tutor durante tutela possit cum pupillo agere. Bald. consil. ccxxxvij.lib.ij.& Ang.consil.xcv.Et an tutor approbando sententiam latam contra contutorem,sibi præiudicet:per eundem consi.xcvj.lib.j.

e ¶L.vnica.Et ibi not.glo.opiniones contrarias,quæ sequuntur.

f ¶Cùm oriundus.secundùm Vber.de Bona. cuius fuit iste ver.vbi §. in fi.& secundùm Accur.in l.statim alle.in ij.glo.& vide j.de instru.edi. §. tunc vero.in vlti.col,ver.quid si fuit.

g ¶Contra.Vide suprà de actore ab vniuer.super ver.puberes.

h ¶Iam remotus. An id per delegatum præsidis fieri possit,vide per Cy. C.de suspe.tu.l.præses.

i ¶Cum duobus.Vt scilicet dirimatur res fortè.

k ¶§.fi.De executoribus testamẽtorũ discordãtibus,j.de instr.edi.§. nũc vero,& ver. sed quid erit. ADDE quid si sunt dati plures tutores in testamẽto,& vnus moriatur,an alius sit substituẽdus.Bal.consi.clv.lib.ij.

l ¶Quod feci. Vbi de duobus procuratoribus, de quibus ibi remittam.

Viso

Bal. De curatore Rubrica.

☞Tutor datus pupillo in testõ patris facto inuẽtario: & decreta sibi administratiõe p iudicẽ agit cõtra debitorẽ pupilli. Et si opponiť tutori ꝙ agere nõ põt cũ hęreditas nõ sit adita: ꝙriť ꝙd iuris. Et videtur ꝙ nõ audieť. Nam ďbuit tutor dari Attilian⁹. vt ĩst. de attil. tu. ĩ prĩ. In contrariũ ꝙa existẽtia sui hæredis cõfert tutelá testamẽtariã, Inst. de hære. ab inte. §. sui. adeò vt si abstineat pupill⁹, nihilòmin⁹ sit tutor testamentari⁹ cũ effectu. Nã prętoris ꝓpositũ dũ suis abstinere pmisit, fuit eũ scilicet ab oneribus releuare nõ cõmodis obuiare. ff. devul. substi. l. si fili⁹ ꝙ patri. & hoc tenet Dy. Spe. dicit ꝙ immistio p̃cedere debet, vel iudicis authoritate, vel dato Attiliano tutore: vel dabiť curator ad adeundã hęreditatẽ. in versi. an dictus. hoc nõ placet: ꝙa tutor aliàs curator pupillo nõ potest in aditione hęreditatis dari. ff. de app. l. cũ in vna. §. tutor. Et ideo tutor Attilianus dabitur, & adita hęreditate, eius authoritate finitũ est officiũ suũ: & incipit tutor testamẽtari⁹: & sic ceť sat Attilianus qui est datiuus. & ita tenet Odof. Sed Bar. tenet cũ Dy. ꝓpter priuilegiũ existẽtiæ sui hæredis. Nã tutela est de iure ciuili: & iõ ꝓpter existẽtiã sui hæredis cõfirmať: & in p̃iudiciũ tertĩ, i. tutoris. ar. cõtra. ff. de testa. tu. l. ꝙ à patre. & qđ ibi no. & de admi. tu. l. impuberi. Forte dici põt ꝙ volẽs testamẽtarius admitteť ad administrationẽ, sed non cõpelliť inuitus, nisi adita hęreditate. ff. de excu. tu. l. si is q tres. §. j. vbi dicit ꝙ testamẽtaria tutela cedit adita hr̃ditate. & tñ tutor testamẽtari⁹ nõ dabiť nisi suis. Itẽ tex. dat formã de tutore Attiliano dando: & à forma textus nõ põt recedi. Itẽ si existentia facit illũ tutorẽ efficacẽ nõ debet retorqueri in p̃iudiciũ pupilli si ipse se immisceat. qđ no. Bal. ¶ Ex hoc patet an in pace quã facit pupillus tutoris prædictus authoritate posit &c. fuit de facto vide š. de actore. §. tutor. & j. e. §. an iuẽtariũ. & j. de except. §. exceptio verò facti vel nõ facti. & j. de instrumẽ. edi. §. an tutor teneať ꝓducere inuentariũ. Bal. ¶ Cõsuluit Dy. ꝙ exceptio falsi tutoris excusata est per cautionẽ rati spõte admissam. l. inter quos. §. alieno. ff. de dã. infe. posit iterato obĵci in causa appellationis: qm̃ cautio non extendiť ad cãm appellationis. Bal. C. de ꝓcu. l. ita demũ. ꝙa hæc exceptio reddit iudiciũ nullũ. ¶ An inuẽtariũ vitiet si aliqd omittať, vide C. de iu. deli. l. j. aťs fi. per Cy. ¶ Opponiť mater & auia nõ suscepit tutelã intra annũ. ver. itẽ qđ non recepit. G. vide j. deposi. §. pono ꝙ Berta. cũ ver. seq. c̃ꝑ tũ ad excludendã succesionẽ põt hoc opponi cuilibet legitimo tutori. C. de legi. hære. l. sciãt. sed quantũ ad excludendã tutelã nulla lex dicit ꝙ obstat lapsus anni. & ideo etiã post annum mater & auia põt suscipere tutelã vacantẽ: ꝙa hic nõ est annua. Si tutor testamẽtarius est minor: interim nõ deueniť ad legitimũ, sed ad datiuũ si pri⁹ tutor testamẽtarius cõplet ætatẽ c̃ꝑ tutela finiri debeat: ꝙa sola spes testamẽtarij excludit legitimũ. Nã spes testati excludit cãm intestati. ff. de excu. tu. l. nõ solũ. §. si libertus. ver. sed pone pater. G. Cũ prior agnat⁹ repellitur à principio, & in perpetuũ: tunc venit sequens agnatus. Si repelliť à principio nõ in perpetuũ, sed ad tẽpus: & tũc venit datiuus, vt dicto §. si libert⁹. & ff. de leg. tu. l. j. §. interdũ. Si aũt repelliť ex postfacto post acceptã tutelã si remanẽt reliquię veniť ad sequentẽ in gradu. ff. de testamẽ. tute. l. si quis sub conditione. nisi alius existat in anteriori gradu, in ver. & vt scias. Sed quæ sunt istę reliquiæ? Respon. in tutela est considerare curatorem inseparabilẽ & exercitiũ ꝙ tollitur exercitiũ: tamẽ remanet ipsa tutela inseparabilis. quod est qñ tutor remoueť ab actu: & tunc remanent reliquiæ. Facit quod not. ff. de autho. tut. l. si pluribus, in simili. ff. vt lega. no. ca. l. j. §. qui minorem. sed quando ipsa tutela funditus per mortem vel quasi finitur: tunc non remanent reliquiæ; arg. ff. de cõdi. & demon. l. interdicit. & facit ff. de suspe. tut. l. hoc enim. & dixi ff. de iureiuran. l. iusiurandum. §. j. de condi. inde. l. si non sortem. §. qui filius. Vide j. deposi. §. quod iudex. Baldus.

¶ Tutor datus ex inquisitione, aut datur ex inquisitione solennitatis agnati: & coniunctis pupilli: & tunc aut est euidenter locuples: & nõ satisdat, aut dubitanter: & satisdat. Aut datur ex inquisitione coniunctoria; & tunc semper satisdat. in §. si aũt. versicu. horum autem. & versicu. & no. quod tamen fiat. Gulel. ¶ An mater dicatur tutrix legitima? videtur ꝙ sic. C. ad Tertul. l. omnẽ. & C. ex qui cau. pign. taci. contraha. l. penulti. Specul. dicit contra: quòd proprię non dicitur legitima: quia exorbitat à natura legitimæ tutelæ, sed dicitur anomala. versi. sed nunquid dicendum. G. sed quid ad respondendum quo nomine vocetur. ¶ Respon. si esset legitima falsum diceret. G. C. ad Tertul. l. iĵ. quę dicit quòd existente legitimo mater non priuatur succesione: si tamen petĩt tutorẽ. nam cũ mater ipsa esset prima in ordine legitimorũ: illa gl. præsupponeret falsum: ꝙa nõ põt inferior legitimus dici si prior legitimus extat. Bar. dicit ꝙ etiã si anomala dicať. gl. hodie dicit falsum: ꝙa mater prefereť. Debet ergo repudiare tutelã vel agnoscere vt pupillus nõ sit absq; tutore: ꝑs priuaťe succesiõe. Bar. Sed ego dico ꝙ nullo iure caueť ꝙ mr̃ priueť succesiõe si nõ acceptat nec repudiat tutelã. sed bñ caueť ꝙ pdit succesionẽ si nõ petĩt dare tutorẽ. Bal. At habenti legitimũ mater q̃ nõ sumpserit tutelã nõ põt alium petere. ver. sed dò qd si mater. ergo nõ puniť. Sed vbi sumpsisset tutelã, & dicat se nubere velle, & petat se à tutela remoueri põt petere quem vult loco sui. Facit qđ no. insti. de cu. §. interdũ. p Accur. qb⁹ oĩb⁹ p̃ferť: ꝙa loco matris subrogaťe. versi. sed quid si mater. p §. finaũt tutela. scđm Bar. & gl. ¶ Teneť mater q̃ sumit tutelã renũciare extraneis nuptĩs Velleiano & oĩ alĵ legũ auxilio. hoc dictũ est ꝓpter bñficiũ legis antiquę. C. ad Velp̃. Nã vbi nõ sit certa mulier esset ipso iure tuta. & iõ istaverba & oĩ alĵ legũ auxilio sunt de substãtia in tutela fœminæ. in auť. vt hi q ob. phi. §. pe. ¶ Nuda spõsalia nõ finiũt tutelã matris iã suscepta, sed impediũt suscipiẽdã. ver. qd si nudũ. G. ar. ff. de diuor. l. fi. ¶ Teneť tutor obligare bona exp̃sse. C. de epi. aud. l. de creatiõib⁹. tñ si nõ exprimiť valet tutela & decretũ: ꝙa tacitè intelligiť. C. de admi. tu. l. ꝓ officio. C. de iudi. l. ꝓperãdũ. §. fi. & ita tenet Spe. in ti. de cu. ver. insťr̃m quoq; curę. & ver. itẽ qdã. vbi oĩno vide j. de sen. §. aťs. & §. seq. Bal. Teneť tutor dare fideiussorẽ idoneũ: & tñ si nõ est locuples: nõ ꝓpter ea decretũ est nullũ. C. de iure dot. l. mulier. et ibi à principio nil, fuit omissum de cõtingẽtibus, dic vt ibi & j. §. satisd. Tutor testamẽtarius nõ teneť dare fideiussorẽ: tñ si dedit teneret. ff. de fideiuss. l. Gręcè. §. ad fidẽ. ¶ Teneť tutor subire defensionẽ sine vlla cunctatione. C. de admi. tu. l. fi. §. defensor. tñ si nõ dixit illa verba formalia sine vlla cunctatione sufficit ꝓmissio defensiõis: ꝙa tacitè intelligiť simpliciter. Nã Spec. illa verba sine vlla cũctatione nõ ponit in forma, sed ꝓmissio defensionis explicita de forma & eius omissio vitiat tutelã in d. §. ¶ Victric⁹ põt esse tutor priuigni, sed nõ educator. §. nũc dicẽdũ. ver. verũtñ. G. Cõcediť ergo sibi ꝙ sit tutor qđ est pl⁹, et denegaťe educatio, qđ est minus. ff. de ne. gest. alimẽta. §. c̃ꝑ c̃ꝑ. Sed si lex nõ cõfidit de eo qũo est tutor? R. ñ. cõfidit scđm qd nõ simpliciter. ff. de adop. l. non nunq̃. Bal. ¶ Satisdatio nõ est de substãtia tutelæ: & ideo in alio instrõ, & alia die præstari põt. §. generaliter. ver. nõ tñ. G. & ar. C. de preci. Impe. off. l. vniuersa. ff. q̃ satisd. cog. l. de die. §. si necessè. ꝙa non requiriť ad inchoationẽ nascẽtis officij, sed ad executionẽ officij iã in esse ꝓducti. Simile no. ff. de vsufr. l. j. Bal. Vide š. tutor teneť dare: & š. de actore. §. ea quę sunt. ¶ Si tutor nõ fecit inuẽtariũ nõ valet authoritas eius: nã omissio modi vel formæ vitiat etiã actũ fauorabilẽ. ff. de verb. obl. l. qui Romæ. §. Flauius. etiã si cõis error adsit: ꝙa lex Barbarius. nõ habet locũ nisi in officijs publicis authoritate & vtilitate: nõ in priuatis altero etiam modo. ver. ꝙa si pupillus, G. & no. ff. de iureiu. l. iusiurãdũ. §. j. & l. tutor. §. ꝓdigus. Bal. Vide š. §. an inuẽtariũ. ¶ Clerici pñt esse legitimi tutores nisi sint monachi vel epi. Itẽ opponiť. G. monachus nõ habet vñ soluat nec habet bona q̃. possunt hypothecari pro administratione, Itẽ habeť pro mortuo. Bal. ¶ Tutorem dat iudex originis domicilĵq; pupilli & tutoris non alius. versi. item not. cum seq. G. & quandoq; clericus & laicus conueniunt in dando tutorem. Insti. de Attil. tutore. §. nos aũt. in glo. ordi. Bal. ¶ Nomen legitimi tutoris largum est, vt no. C. de except. l. iĵ. Baldus.

a De curatore[a] Rubrica.

SVMMARIVM.

☞Curator à quibus dari possit, & à quibus non.
1 Priuilegium illud valet quod non lædit alterum.
2 Curator potest à quocunq; iudice dari.
3 Curator dari potest in vltima voluntate.

Ivso de tutoribus aliqua de curatoribus discutiam⁹ dicẽtes: Qui eos dent. Et quibus detur. Quæ sit eorum potestas. Quibus cauillationibus ab agendo repellanť. Quibus modis constituũtur. Qui dent curatores.

a De curatore Rubrica.

¶ Vide qđ dixi super rubrica proxima. Hoc aũt qđ est ad vtrãq; rubricam cõe quero an tutor pupilli, vel curator adulti posit eiusdẽ cohęredem vel socĵũ ꝓuocare ad diuisionẽ, & assignationẽ prædiorũ & rerũ cõmuniũ quo ad culturã & fruct⁹ tantũ. Et vt intelligas, scire debes Canonista ꝙ si duo sunt cohęredes vel socĵ quorũ vterq; minor, neuter ad diuisionẽ prouocat rerũ cõmuniũ: si verò alter esset maior: diuisio ad eius ꝓuocationẽ fieri põt. Habeť vtrũq; C. de præd. min. l. pe. ff. de re, eo. qui sub tu. vel cu. l. j. §. si cõis. & l. si pupillũ. Idẽ si essent duo minores, & tertius maior. ille em̃ maior ad diuisionẽ prouocare põt, vt ff. de auth. tut. l. antepe. & vt ibi no. prædicta procedunt in prædĩs & rebus immobilibus, & diuisione q̃ in illis fiat quo ad proprietatẽ. Ratio autẽ quare lex voluit per minorẽ diuisionẽ nõ quæri, est ne suam partẽ divisi pet. Habeo q̃onẽ hãc ab olim per Lamber. de Rãponibus disputatã: et incipit, in quæstione qua queriť. Et demũ per Vianisiũ renouatã: & incipit, quædã dña. quasi per eadẽ verba. Hoc tñ scias ꝙ scđm legẽ Lombardã nõ esset quęstio: ꝙa etiã infans prouocare & prouocari põt ad integrã diuisionẽ, vt ibi. li. ĵ. de prohi. alie. mi. l. iĵ. Soluerunt talẽ prouocationẽ fieri posse. Et hoc etiam tenuit Guid. de Suz. super l. iubemus. ĵ. C. de ſa. ſan. eccl. & super l. pe. C. de præ mi. Sed qua via petať nõ exp̃resit, nec Alber. Gal. in reprobationi⁹ idẽ tenens. Prędicti aũt dixerunt id peti vtili iudicio familiæ herciscũdæ, vel cõmuni diuidũdo. Al-

legant l.antepe.ff.de auth.tut.cũ ſua gl.& ff.famil.her.Lucius & Titia. quæ de tali diuiſione reddituũ loqui videt.C.de ſac.ſan.ecc.l.iubemus.ĩ. in prin.vbi prædia eccleſiarũ diuidunt nõ ad proprietatẽ,ſed ad culturam & fructũ.ff.de lega.ĩ.l.Caius.§.j. vbi vnus fundus diuidit quo ad culturã cõmodiorẽ:nõ q̃ ſint duo fundi.Facit C.ad Treb.l.iubem⁹.vbi computatio fructuũ differt à ſolido. Itẽ ſatis eſt iuri ſatisfactum ex quo per talẽ diuiſionẽ nõ permittit cõio rei. ff.de reb.eo.qui neq;.in fi.Itẽ ex quo ſic expedit mĩori debet ceſſare ꝓhibitio.ff. de iure patron.l. adigere. §.quãuis.Imò ſi per illud impediretur vtilis expediẽtia minorũ ĩcipiet illud ius eſſe iniquũ.ff.de vul.et pup.ſubſ.ex facto.in princi.cũ iudex qđ eis vtiliſsimũ eſt inſpicere debeat. ff. cõmu.diui. l.iudicẽ in prædĩs. Expedientia verò notabilis eſſet ſi ille coheres vel ſoci⁹ eſſet in iurioſus & rixoſus.ff.pro ſocio. l.ſi cõuenerit.in fi.quod autẽ illa iudicia ſint apta nõ ſolũ ad proprietatis diuiſionẽ, ſed etiam ad vſumfructum et vſum cõſtituendum & aſsignãdum, patet ff.fami.her.ſed ſivſu capio. §.j. et l. puta.§.j.& ĩ. ff. cõmu.diuid.l. ſi quis. §. officio. & l. cõmu.diui. §. cũ de vſufru. ff.de vſufruct.l. ęquiſsimum.

¶ Scias ergo l. pen. de minore vni⁹ ciuitatis originario qui ibi et etiam facultates ſuas habet, ſed qa de illis bannitus eſt, habitat in ciuitate vicina,& ibi cõuenitur:quærit quis det ſibi curatorẽ.l.vnica.C.vbi tu.vel cu.pet.videt velle q̃ iudex originis & facultatũ.ibi:reſtitui apud patriam &c.Gui.de Suz.ibi tenet q̃ ratione neceſsitatis id liceat quod aliàs nõ liceret.ff.de off.conſul.l.vna.& ibi cõcordant.& extra de reg. iur.qđ nõ eſt. Et hic neceſsitas ſit ibi dari:cũ ſine vitæ periculo illuc ire nõ poſsit,ipſe iudex ſub quo cõueniẽt curatorẽ dabit. Bene facit ff.ad muni.l.filĩ.§.relegatus.& l.eius.§.fi.vbi dicit q̃ relegatus eo loco, vbi arcẽt,habet domiciliũ.facit etiam qđ de vagabũdo dicit C.vbi de cri. agi opor.l.j.

a ¶ Subdelegato.Si dicas delegati papæ,& quo ad cauſam ſibi commiſſam hoc eſt approbatũ.de iudi.c.vlti.li.vj.§.delegatus.

¶ Scias ergo q̃ curatores dant ab eiſdẽ magiſtratib⁹ à qb⁹ et tutores. Inſt.de cu.§.j.ſ.a p̃fecto vrbis,à p̃tore,à p̃ſide,à ꝓcõſule à p̃fecto ęgypti,& ab eo q regit ꝓuinciã p̃ſide mortuo,vel abſente:et à magrãtibus municipalib⁹,vt ff.de tu.& cu.da.ab his.l.j.et iĩ.& l.is q.& alĩs legibus,& à prefecto,vel defenſore ciuitatis,vel à iuridico Alexãdrię.Inſti.de Atil.tut.§.ſed hoc iure.& §.ſeq.& de cur.§.ſolẽt. & in auẽ.de defen.ciui.§.nulla.ff.de offi.ꝓcõ.& leg.l. pe.¶ Quidã autẽ dare ꝓhibent, vt dixi ſ.ti.j.§.finaũt.ver.ita quòd eſt datus. Et no.quòd non habet quis ius dãdi tutores vel curatores ex eo q̃ habet merũ imperiũ vel iuriſdictionẽ:quia his ſolũ habet ſenatuſcõſultũ vel princeps cõceſſerit.ff.de tute.muto.§.tutores.& ſunt iã dicti. ¶† Quid de his q hoc quotidie impetrãt à papa,vel à principe,quos Italici iudices appellãt:& ſunt priuatę pſonę? Dic q̃ poterũt dare tutores.valet emĩhoc priuilegiũ,cũ alterũ nõ lędat.C.de preci.Imp.off.reſcripta.quę eſt xxv. q.ĩ.& C.de p̃po.ſa.cu.li.xĩj.l.fin.& tales ſunt ordinarĩj ſine'adminiſtratiõe.extra de in inte.re.cã. ¶†Dixerũt aũt qdã curatorẽ poſſe à quocũq; iudice dari:ar.C.de admi.tu.l.fi.in fi.& §.j.& fortè à delegato & ſubdelegato.[a] Alĩj cõtra.Tu dic vt p̃ dixi. ¶† In vltima aũt voluntate dari põt curator, vt in auẽ.colla.viĩj.vt liceat matri & auiæ.in prin.Itẽ curator[b] in teſtamẽto nõ datur,licet datus cõfirmet. ff.de cõfir.tu.l.j.in fi.& l.fi.C.eo.ti.l.ĩj.[c]

SVMMARIVM.

☞ Quibus dentur curatores.

Curatores dantur furioſis & prodigis.

Minoribus furioſis datur curator potius ratione ætatis q̃ furoris.

Pupillis quo caſu dãtur curatores.

DAntur aũt† furioſis & ꝓdigis, q nec tps,nec modũ,nec finẽ habẽt expẽſarũ, vt ff.de cur.fur. & ꝓdi.dã.l.j.& hoc de furioſis minorib⁹ xxv.an. Inſti.eo.§.furioſis.† Minoribus aũt furioſis dat tutor vel curator q intelligunt dari ętati potius q̃ furori.ff.de tute.q habet.§.j. & in prę.§.furioſis.[d] ¶ Dant etiã mẽte captis,ſurdis,et mutis.& morbo ꝑpetuo laborãtibus:& † pupillis tutorẽ teſtamentariũ vel legitimũ vel datiuũ nõ habẽtibus, vel minus idoneũ habentibus,vel ad tẽpus datum, vel infirmũ, vel cã neceſſaria impeditũ. Inſti.de cu. per totũ. Dant etiã omnibus perſonis quas habes ff.de poſtul.l.j.§.fi.& l.ĩ.iĩj.iiĩj.& v.& ff.de priuil. credi.l.iĩj.iiĩj.v.& vj.

SVMMARIVM.

☞ Curatorum poteſtas quę ſit.

ET ſcias[e] q̃ iſti duo, ſ. curator furioſi,& curator prodigi habẽt plenã rerũ adminiſtrationẽ, ſed curator bonorũ,& curator ventris habẽt ſolã cuſtodiã rerũ q̃ deteriores futurę ſunt,et vẽdicationẽ.ff.de adm.tu.inter bonorũ. Et ſi ęs alienũ vrgeat: & dilatio ſit dãnũ creditorib⁹ illatura. ff.ex q cau.in poſ.ea.Fulcinius.§.adeò.& §.planè. & §.Labeo.ff.de vẽtre in poſ.mit.l.curator vẽtris.

ADDE, vt plenè per Old.conſi.lix.incipiẽte vertitur in dubium vbi altius q̃ Specula.decidit q̃ poſsit dare curatorem.& an iudex originis vel litis.

b ¶ Curator.Sup.rebus.

c ¶ L.ĩj. Vide j.§.fi.ver.cæterum.& ad fi.ver.porro.

§.curator.vſucapiones etiã interpellãt,vt ff.de mu. & ho.l.j.§.itẽ ſi periculũ.ff.de cura.bon.dã.l.j.in fi.

f ¶ De curatore ad litẽ dato dixi ſ.de ſyndico[f] §.cõtra actorẽ.ver.puberes.& ſeq.& ver.porro.

SVMMARIVM.

☞ Curatores quibus cauillationibus ab agendo repellantur.

1 Curator ſe dicens datum adoleſcenti quibus poſſit impugnari.

2 Simpliciter conſtitutus,an ad omnia interpretandus ſit conſtitutus. d

3 Vir an poſsit dari curator ad litẽ vxori.

4 Curatorẽ ſe dicẽs furioſi,prodigi,ſurdi,muti,& huiuſmodi,debet rem taliũ ſatiſdare ſaluã fore. e

VT autem breuẽ dẽ tibi excipiendi doctrinam, ſcias q̃ curator dat adoleſcenti. Dat & demẽti.[g] Vel ꝓdigo. Vel alteri maiori. Itẽ dat bonis. Itẽ vẽtri,de qb⁹ p ordinẽ ꝓſequamur. ¶† Si ſe dicit[h] datũ adoleſcẽti:aut eſt datus generaliter,aut ſpãliter ad certã cãm vel litẽ.qđ fieri poteſt,vt ſ.ti.proxi.§.fi.ver.qd ſi quaſi.Si ſe dicit gñaliter datũ,vide à quo datus ſit.& alia q̃ dixi ſ.ti.ꝓxi.§.ſi aũt.per totũ ip̃m ti.de tutore datiuo. Excipe etiã de inuẽtario,de ſacro,de ſatiſdatione,& de ſtatu,& ætate eius & pupilli.ſ.ti.ꝓxi.in tutore dixi. Et q̃ eſt dat⁹ curator habẽti curatorẽ,& ſine cauſæ cognitiõe.ff.de tute.l.j.C.q dari tu.vel cu. poſ.l. curatorẽ. De hoc ſ.ti.ꝓxi.§.generaliter.verſi.itẽ q̃ habenti. Et q̃ nõ ſit datus volẽti & petenti & p̃nti, vt iam dicã. ¶ Si verò dicat ſe datũ ad certã cãm, vel litẽ,nõ potes tot obĵcere:quia põt fortè dari à quolibet iudice ſub quo litigat, vt ſ.dixi §.j. Et hoc reuocato in dubiũ obĵcias q̃ non ſatiſdedit.ff.rem ra.ha.l.iĩj. Sed hoc fortè nõ admitteẽ:quia ibi nõ dicit de certa lite,ſcđm Vber.de Bo.& de ætare finita, vt ſ.ti.proxi.§.fi. Itẽ q̃ is eſt,& q̃ nõ fuit datus p̃nti & petẽti.ff.de tute.qui habet.§.pe. Licet enim cogat recipere curatorẽ:tñ ipſe eũ petere debet,et ad hoc cogendus eſt. C.q pe.tu.vel cu.l j. Inſtit.de cur.§.itẽ inuiti.ff.de min.ait p̃tor.§.pmittit. ¶† An aũt cõſtitutus ſimpliciter videat ad oĩa cõſtitut⁹:et an curator datus ad rẽ vel litẽ certã: & ad q̃dã alia faciat inuẽtariũ,dixi ſ.de actore ab vniuerſi: verſi. i porro.& ſeq.[i] Itẽ q̃ eſt creditor vel debitor pupilli. C.q da.tu.vel cur.poſ.auẽ.minor. Sed fortè illud loquit de curatore generali.[k] & hoc iũge qđ no.in pręſ.ver.porro. ¶† Sed nunqd vir põt dari curator ad litẽ vxori?[l] Dicũt qdã q̃ nõ, vt C.q dare vel dari tu.vel cu.poſ.l.ĩj.[m] vbi indiſtinctè dicit q̃ vir nõ põt dari curator vxori:vñ indiſtinctè eſt accipiendũ.vt ff.de publi.de pretio.xix.diſt.ſi Romanorũ. extra de priuil.qa circa. Et pręterea ratio illi⁹ legis. etiam ad hunc caſum extenditur:quę eſt ſ.quia maritus actione nego.geſt.ab vxore nõ debet cõueniri,ergo idẽ ius debet hic eſſe.extra de cõſt. trãſla.ff. ad l.Aql.illud.C.de vſufru.antiquitas.C.de nup.ſi libertam.in fi.Io.verò diſtinguit an maritus cõſtituatur vniuerſalis curator,qđ eſſe nõ põt,vt in pręl.an ſpecialis.& tũc ſcđm eũ ceſſat rõ illi⁹ legis.vñ & põt eſſe procurator vxoris.C.de procu.marit⁹.

¶ Dantur autẽ furioſis & prodigis.de curatoribus horũ duorum multũ plenè Azo in ſumma ſuper hac rubrica.& no. Accur.C.de epi. audi.de creationibus.q̃ horũ cura eſt legitima, aliæ ſunt datiuę.

¶ Furioſis. Secundũ Vber.de Bona.

¶ Et ſcias.ſcđm Vbert. de bona cur.cuius fuit totus iſte §. exceptavltima remiſsione.

¶ Syndico. For ſan à principio poſuerat duos tractatus ibi ſequentes ſub illo titulo, qđ colligo:quia prin.titu.de actore vniuerſitatis allegat ꝓ §.quẽ cũ ver. ſeq. ibi quærit.

g ¶ Dementi. De iſto & ſe. Vber. de Bonacur. poſuit rubricã ſpecialem poſt generalem,de qua dixi ſ.tit.proxi.

¶ Dicit.Proſequit verba Vbert. de Bona.vbi de curatore.

¶ Et ſequẽ. Qđ hic cõtinuauerit Vber. præd.

¶ Gñali. Verbũ Vber.præd.

¶ Vxori. De tutore nõ q̃rit:qa ſi vxor,ergo pubes.

ADDITIO.

Adde Gui. papæ ſin.ccccxxj. incip.curator datus ad litem, ibi: q̃ licet maritus non poſsit eſſe curator vxoris ſuæ, põt tñ ſibi dari curator ad litem.Henri.Ferran.

m ¶ L.ĩj.Quia ratio,quę ibi no.in §.pe.Inſti.de excu.tu. ſcilicet q̃ ſi malè gereret maritus præſumitur q̃ ex affectione vxor ſibi remitteret:etiam ſi caderet in procuratore:ideo in illa nõ inſtat. Et aduerte:quia ille §.penul. videt probare qđ dari poſsit. Dicit enim q̃ ſi detur, poteſt ſe excuſare. Sed dic vt ibi no.q̃ impropriè ponitur excuſatio,ex quo volẽs non admitteretur.

ADDE q̃ cum opi.Spe.concordat Bal.in l.ĩj.C.de procu.& Odoff. in l.maritus.eo.ti. Bar.in l.ſi quis cum procuratorio.in fi.§.fi.ff.eo.Bald. in l.j.ff.de excu.tuto.

& poteſt

& poteſt eſſe ratio pro Io.nã maius periculũ eſt in curatore vniuerſali,cũ habeat cuncta negotia eius gerere.& ſic ex tali negotiatiõe magnũ dãnũ poſſet mulier ſuſtinere:at in procuratore ſpeciali:non põt magnũ verſari periculũ. Pręterea mulier põt reuocare ꝓcuratorẽ ad vnã litẽ datũ,vt ff.de ꝓc.l. ante litẽ.& l.poſt litẽ.ſed vniuerſalẽ non:cuius offi ciũ certis modis finit,vt C.de neg.geſt.tutori.& fa cit C.de excu.tu.ampliſsimi.& in hoc cõcor.Iaco. Bal.†Porrò[a] ſi dicit ſe datum, vel prodigo, vel fu-
4 a rioſo vel mẽte capto,ſurdo,muto,& hmõi:excipe cõtra eũ ꝙ nõ ſatiſdedit;rẽ furioſi vel ꝓdigi,vel mẽ te capti,& hmõi ſaluã fore.ff.de cu.fur.cõſilio.niſi ſit à patre in teſtõ datus,vt C.de epiſ.aud.de creationibus.in prin.Itẽ ꝙ nõ iurauit Romę corã ꝓtore,vel in prouincia corã prędidibus,& locorũ ep̃is. & tribus primatib⁹ vtilia agere,& inutilia ꝓtermittere,& ꝙ nõ fecit inuẽtariũ,vt in ea.l.j.& C.de cu. fur.l.fi.§.ſed cũ antiquitas.& §.ſeq.Itẽ ꝙ furioſus factus eſt ſanæ mẽtis,vel ꝓdigus deuenit ad ſanos mores,vt in e.l.§.tali.& ff.e.l.j.Et hoc qñ furor eſt cõtinu⁹:ſi verò interpellat nõ finit ei⁹officiũ. C.e. l.pe.Itẽ ꝙ ex cã ex qua datus eſt,falſa eſt:qa nõ eſt

a ¶Porro.Reaſſumit miſtim vtũq; Vber. ADDE ꝙ ſi curator datus per iudicẽ nõ iurauit ꝓdigus vel minor rem alienet cũ licẽtia dicti curatoris, & iuret ꝓdigus,vel minor ſup contractũ: cõtractus tñ nõ tenet,vt cõſuluit Bal. eius cõſi. cxxxviij. lib.j.

¶Inſtrumenti ſup 1 cura furioſi,vel muti,Forma.

b ¶Rolandini fuit.ſine rubrica poſt formã curatoris dati pupillo cõtra tutorem. 2

c ¶Cęterũ. Reuertit ad verba miſtim vtriuſq; Vber. 3

d ¶Etſeq.Etvide qđ ibi dixi ſup verſ.vt autem. 4

e ¶Hæreditas. Dicit Vber.de Bob. vbi de tutela anomala, ꝙ licet ꝓ totã Italiã mater nõ ſuccedat filio extãti b⁹ agnatis,imò agnati tertij gradus excludãt cognatos ꝓ ſtatuta locorũ ꝓ qđ vr ꝙ deficiẽte in illis ſucceſsionis iure,deficiat ius tutelę & curæ ꝓ hãc.& Inſt.de leg.pa.tu.in fi. Forte hoc dat excuſationẽ matribus,ſed nõ remouet ſi tutelã volũt,ſed cũ ſola voluntate excuſet: nõ video qd valeat qđ de excuſatione dicit.qđ aũt ſubdit ꝙ ſtatutũ nõ impedit tutelã verũ puto ne ius cõe tollat niſi in expreſſo. ¶ ADDE an & qñ deferẽt hr̃ditas

5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21

Cum autem prædictis ꝓſonis dat̃ curator,ſic inchoabis inſtrumẽtum.

✻INSTRVMENTI ſuper cura furioſi vel muti,Forma.[b]

b 1 ¶†Talis iudex qui citatis agnatis & cognatis T.furioſi vel muti, ſurdi, vel prodigi filij quondam P. ad eorum omnium approbationem & teſtimoniũ H.eius patruum circa adminiſtrationem & curam perſonæ & rerũ dicti T.magis inuenit idoneũ:id- f
circo eundẽ H.ipſi T.conſtituit curatorẽ:qui cura tor promiſit & iurauit &c.vt ſ.in inſtrumẽto tute
c lę,nomine tutoris in curatorẽ mutato.¶Cæterũ, [c] cùm de præmiſsis conſtituerit,vide ſi ſe dicit datũ in teſtamento à patre,vel dicit ſe legitimũ,vel datiuum.In primo caſu oppone ſibi ꝙ nõ eſt à iudice confirmatus.ff.de cu.fur.l.pe.C.de epi.au. de creationib⁹.Nec obſeruauit tria quæ ſunt ſ.ti.proxi.§. generaliter.verſi.hoc aũt notandũ eſt.Si autem dicit ſe legitimũ,& verũ eſt:qa eſt agnatus ꝓximior, vt ff.e.ſępe.& l.præced.& C.eo.l.fi.§.ſi autẽ.Inſtit. de cu.§.furioſi.et ff.de tu.q habet.§.qa aũt.Tñ obij g
cias ei de inuentario,de ſatiſdatione,de iuramento, vel ꝙ nõ eſt agnat⁹ ꝓximior,& de ętate ſua, vt dixi in tutore legitimo,et alĳs ſ.ti. ꝓxi.§.ſi verò dicit. & §.ſeq.Si autem dicit ſe ſimpliciter à iudice datũ, oppone ꝙ alius eſt datus in teſtamẽto,vel ſaltem le h
gitimus & idoneus.& quæcũq; dixi in præ.§.ſi aũt tutor.obĳcienda tutori datiuo:& etiã gñaliter q̃cũq; dixi ſ tit.proxi.§.generaliter,obĳciẽda tutori:quia parum ab eo diſtat,vt ſ.Itẽ obĳcias oĩbus ꝙ is cui datus eſt,nõ eſt de illis perſonis cui curator dãdus eſt:quas ſ.dixi.§.dãtur.& ipſe hoc probabit,ff. de cõdi.inſti.l.iiij.vj.q.vlt.actor.extra de cã poſſ.cũ ecclęſia.prope fi.Item ꝙ eſt finita cura.arg. extra de offi.delę.querenti.& c.de cauſis.qđ dic vt in p̃alle. §.gñaliter.ver.itẽ ꝙ tutela eſt finita.¶Item gñaliter excipe de inuentario,de ſatiſdatione,de iuramẽ
2 to,de ætate,& alĳs ſupra dictis.¶†Sed nunqd mater debet ad curã filĳ vocari:cũ & ad eius tutelã vocet,vt ſ.ti. ꝓxi.§.nũc dicẽdũ, ver.itẽ excipit cõtra
d matrẽ.& ſeq.[d] & videt ꝙ nõ:qa officiũ virile eſt,vt C.qñ mu.tu.of.fun.põt.l.j.& fœminę ab oĩbus ciuilibus officĳs & publicis exẽptæ ſunt.ff.de re.iur. l.fœminę. Vñ cũ ſola tutela his cõcedat:nõ debemus eis cõcedere curã.ar.extra de trãſla.inter corporalia.extra de deci.ad audiẽtiã.Sed dic cõtra propter rõnes q̃ ſunt C.de cur.fu.l.ij.Sicut em̃ agnatis qui ſuccedere debent,tutela defert:ſic & cura. C.e. l.fi.§.ſinautẽ teſtamentum.& l.nec lucramur.C.de
e leg.tut.aut.ſicut hereditas.[e] ¶†Et præcipuè:qa ma
3 trẽ naturę pius amor ſine ſuſpicione circa filios facit,vt in aut.colla.vij.vt ſine prohi.mat.debi.& cre
f di.§.j.[f] ¶Maiores aũt perſonæ prohibent habere curatores.nam ex minoribus conceditur per conſequens eis interdicitur.xxv.diſt.qualis.ff.de iudicĳs.cùm prætor,& vide ſ.de actore ab vniuerſita. verſi.puberes.

¶Inſtrumentũ verò curæ ad cauſas ſic conficiet.

✻INSTRVMENTI curæ ad cauſas Forg ma,[g]

4 ¶†R.adultus filius quondã Titĳ coram tali iudice conſtitutus in cauſa quã habet vel habere intendit cum P.& gñaliter in oĩbus alĳs cauſis litibus & controuerſĳs quas habet,vel habiturus eſt cum aliquo,vel aliquibus,tam in agendo q̃ in defendẽdo.M.ibidem prędentem ſibi petĳt conſtitui curatorẽ quo curatore decreto ipſius iudicis conſtituto promiſit ipſe curator dicto adulto,& corporaliter ad ſancta dei Euãgelia iurauit oĩa & ſingula ipſi R.in dicta cã & cauſis vtilia facere & inutilia prætermittere &c.vt ſ.in ti.de actore ab vniuerſi.in inſtrumẽto actoris vſq; in fi.vbi eſt in verſi.puberes. habes quid iuris ſit de curatore ad lites; & quis eſſe poſsit;& an cõficiet inuentariũ, & iunge qđ eſt j.verſi.itẽ curator ad litem.

¶Inſtrumentũ quoq; curæ generale ad cauſas & negotia ſic conficietur.

5 ✻INSTRVMENTI generalis curæ ad
h cauſas & negotia[h] Forma.

ꝓ ſtatutum, deferat tutela.Bal.cõſi.cxj. incipiẽte ſtatutũ qđ ego vidi.lib.iiij.vbi cõcludit ꝙ nõ:quia mater poſsit eſſe curatrix filiorũ vo luit Bal.cõſil.cclvj. lib.ij.

¶§.j.Qui etiã de curatore loqt̃ ad idẽ co.vj.vt hi qui.vbi æquant̃ tutela et cura.Itẽ ad huc fortiꝰ ꝓmitti debet cura, cũ ꝓ tutela: qa minus ius cõfert.ff.de ap. cũ in vna.§.j.Inſti. de tutel.§.j.

¶Inſtrumẽtũ curę ad cauſas.

¶Rolã.fuit ꝓte vij. ante medium.

¶Inſtrumẽti gñalis curę ad cauſas et negotia,Forma.

¶Rolã.fuit continua ꝓximę, & qđ hic dicit iunge ad formã ꝓcedentẽ:qa omnia ſunt verba Rolan.

R.adultus extra:vt ſ.in precedenti, vſq; quàm in defendēdo. Iunge tam in criminalibus,q̄ in ciuilibus,& oībus eius negotijs tractādis & generēdis, M.ibidē p̄ſentē ſibi decerni,& cōſtitui petijt curatorem.quo curatore in prędictis & quolibet prędictorū ipſius decreto iudicis conſtituto, ꝓm ſit ipe curator,& corporaliter iurauit oīa & ſingula dicto adulto in cauſis & negotijs eius vtilia facere,et iuti lia prętermittere,ipſiuſq; perſonā & res bona fide cuſtodire & ſaluare & inuētarium ſecūdū iuris or dinem facere: & curæ atq; adminiſtrationis ſuis cū integra reſtitutione:& aſsignatione omnium eorū quæ p̄dictorū occaſiōe ad ipm ꝓuenerint,ratiōem reddere:ſaluo eo q̄ ſemper vti valeat veritate.In ſuper H.ipſius curatoris p̄cibus & mandato dicto R.de indēnitate omniū prædictorū extitit fideiuſſor.Tandē dictus iudex prædictis omnibus & ſin gulis ſuā authoritatē interpoſuit & decretū.Ferè tota hæc forma ꝓbatur C.de cur.fur.cū furioſus. Nec nocet quod dicit,promiſit,& iurauit:q̄uis ꝓ miſsio nō requiratur:quia eo ipſo,q̄ aliquis eſt tu tor vel curator certa actione tenetur:vt ff.de tutel. & ratio.diſ.per totum.Item non nocet ſi ꝓmittit & iurat inuētarium facere,licet ipſo iure ad hocte neatur:vt ī præ,l.cùm furioſus.& C.de admi,tu.l. tutores.& ſ.in princ.huius §.de iuramento dicitur in auē.vt hi,qui ob.ſe habere perhi. res mi.in fine. Item quidam dicunt apponendum,ſub hypothe ca bonorū ſuorum:ſed hoc non eſt neceſſe.†Quia ipſo iure obligantur bona tutoris,vel curatoris:vt in prę.l.cùm furioſus.§.patrono.ī fi.& C.de admi. tu.pro officio.Item bene dicitur,in ſuper H.ſeu & H.&c.hoc eſt enim generale ī omni curatore: vt ff. rem pu.ſal.fore.l.iiij.in fine.excepto teſtamētario: vt Inſti.de tutel.in fi.& de ſatida.tuto.l. ij.Fiet autē hęc promiſsio tabellioni ſtipulāti ꝓ minore ſeu fu rioſo vel etiam minori ſi fieri poteſt:vt ff.rem pup. ſalu.fore.l.ij.extra,de vſur.in conſtitu.Grego.x.q̄ q̄[a]. Item videtur ponendū q̄ ipſe ſubibit defen ſionem ꝓ ipſo minore,ſeu furioſo:vt C.de admi. tuto.l.fin.§.defenſionem.in fin.Item bene dicit,tā dē dictus iudex.&c.Debet enim interuenire decre tum iudicis:quo tradat ei curam.i.quo faciat,&[c]det eum tutorem,vel curatorem,& ei adminiſtrationē concedat:vt in auē.vt hi,q̄ obli.ſe habere perhi.§. fi.Poſſet etiā expreſsius dici ſic:& dictus iudex de creuit & cōſtituit eum curatorem:& ei cōceſsit ad miniſtrationem tutelæ,vel curæ.Et ſi dicaē,& rerū: non eſt abſonum:quia lex dicit res ei tradantur.& ipſæ,res ſuſcipiat:vt in prę.l.cùm furioſus.§.patro no.quaſi dicat,ipſarum rerum adminiſtratio ei tra datur;& vide C.de mag.conue.l.fin.C.arbi.tu.l.fi. ff.de le.tu.legitimos.Sed certè in tutore teſtamen tario & legitimo,videē ſufficere quòd adminiſtra tio ei ſolùm tradatur & concedaē:vt in p̄dictis le. cùm iam ſint tutores:vt in l.legitimos.Et ita non cōſtituuntur per iudicem.Arg.tamen q̄ tutor legi timus conſtituatur.ff.qui petant tutores.diuus.§. j.Sed dic vt ibi.Sed ad euitandam oppoſitionem huius leg.non nocet dicere q̄ iudex ipſum conſti tuit tutorem:melius tamen dicitur decreuit ipſum
7 eſſe tutorem.¶†In matre autem verbum decreuit, & verbum cōſtituit ſiue dedit,ſtare poteſt;cū nec verè legitima nec verè datiua ſit:vt C.quando mu li.tute.offic.fungi poteſt.auē.matri.¶Sed an is,qui abfuturus eſt, poteſt petere dari curatorem bo nis ſuis?Videtur quòd nō;quia adhuc eſt domin⁹. ¶Sed dic contra Inſti.de excu.tuto.§.item qui Rei publicę & differtur huiuſmodi adminiſtratio in tē pus abſentiæ:vt ff.de do.inter vi.& vxo.ſicut.§.fi. & l.ſequē.& facit inuentarium:vt ff.deven.in poſ. mit.l.j.§.curator.Sed non ſatiſdabit:quia ſatis eſt eius fides approbata à domino.Inſti.de ſatiſ.§.pri mò. ¶Quid ſi volens adoleſcenti litem mouere. petit ſibi dari curatorem ad litem:ipſe verò dicit, volo habere generalem;ille replicat non debes au diri;quia hoc dicis cauſa litis differendæ:vt ille ge neralis habeat inducias pro inuentario faciendo & huiuſmodi.Sed is,qui datur ad litem,non tene tur facere inuentarium:vt not.ſuprà,de actore vni uer.ver.puberes.Dicunt quidam dandū eſſe gene ralē:arg.C.qui pe.tu.vel cu.l.j.vbi dicitur curatores
b generaliter eſſe dandos.[b]¶†Sed nunquid inuitus
8 quis cogitur ſuſcipere tutelā vel curā ad litem? Et quidam de generali dicunt quidam q̄ teneē quis eam inuitus ſuſcipere,& pupillum vel adultū de fendere,vt ff.de cur.bo.dā.l.ij.§.quæritur.ſ.de reo. verſi.item tutor.Sed certè idem videtur in ſpeciali vt C.de admi.tu.ſancimus.verſus prin.ibi:neceſsi tatem habēti curatorē &c. Ad idē ff.de itin. actuq; priua.l.j.§.ſi igiē.& l.ſeq. Secus in curatore bonis dando,vt in prę.§.quæriē.Item Iac.Bal.dixit eum
c non cogendū ſuſcipere ſpecialē.[c]Nec ob.prę.l.san cimus.quæ loquitur qū iam ſuſceperat adminiſtra tionem.quare meritò eſt cogendus,vt patet in ea.l. §.perſonis etiā.ibi,vel.ſi illi noluerint &c. Alij con tra per præ.l.de cu.bo.dā.quę indiſtinctè dixit tu torē & curatorē cogendos,nō diſtincto generali,et
9 ſpāli.j.ver.ſed an bonis.¶†Sed nunqd ſufficit cu ratorē adeſſe his,quæ cum minore agunē in cauſis, etiam ſi nō authoreē:nec cōſentiat? Videē q̄ ſic, vt C.de auē.præſt.clarū.Sed dic q̄ debet adeſſe & au thorari,& in ciuilibus,& in criminalibus cauſis,vt c in ea.l.ibi:eſt cauti⁹,& meli⁹ &c.et C.qui le.pſo.l.j. & ij.Quid ſi nolit authorari vel conſentire alicui a ctui iudiciario:puta cōfeſsioni? Et vī q̄ nō ſit cogē dus:& ſi fiat nō valeat.vt ff.de auē.tu.l.j.§.fi.Sed di cūt q̄dam ſufficere ſi authoretur in cōteſtatione.ſ.
10 de actore.ver.ſed nunquid ſufficit.¶†Sed q̄d ſi nec in cōteſtatione velit conſentire?Rñ.eſt cogendus: & pōt dici q̄ præ.l.locū habet in his quæ volūta riè fiunt,ſed iudiciū reddiē in inuitū.Cū ergo dicit lex,cū authoritate tutoris agi debere,videē cōcede re q̄ cogaē authorari:arg.ff.de neg.geſt.at qui.§.cū me.ff.de tutel.l.ij.¶Verū ſi filiusfamilias habens cauſam,& allegās patris abſentiā petat ipſi cauſæ, dari curatorem:q̄a nequit aliter in iudicio eſſe,vt ſ. de actore.ver.ſed & filiusfa.ſic cōficiēs inſtrumētū.
11 ¶†Inſtrī curæ ad litē datę patre abſente,[d] Forma.
d ¶Talis filius P.in prēſentia talis iudicis conſtitu tus,licet patrem habeat: tñ abſentiam patris alle gans,petijt H.cauſæ quā habet, vel habere ſperat cū M.curatorē conſtitui & decerni: quo curatore e ipſius decreto iudicis cōfirmato promiſit ipſe cura tor dicto T.& corporaliter ad ſancta Dei Euange lia iurauit, oīa & ſingula ipſi cauſæ vtilia facere;& inutilia prætermittere: & quicquid ad manus eius peruenerit &c.vt ſ.in inſtrō curæ ad cauſas.¶Si ve rò deē curator impuberi excedēti tamen infantiā: f nō habenti tutorē:cū ei aliqua imminet cā,ſic cōfi-
12 cias.¶†Inſtrī curę cū lis īpuberi moueē,Forma: [e]
e T.impubes,maior tñ infante,filius quondam P.tu tore carēs:& cām habens vel habere intendens cū M.coram tali iudice conſtitutus ſibi in dicta cauſa g G.ibidē præſentē petijt curatorē conſtitui,& decer ni:quo curatore ipſius decreto iudicis confirmato, promiſit idem curator dicto T.& corporaliter iu rauit &c.vt ſ.in inſtrumento curæ ad cās. ¶ Qñq; etiam datur curator pupillo habenti tutorem non idoneum,vel abſentem,vel qui ſe excuſauit ad tps, vt dixit & ꝓbaē Inſti.de cu.Quæ em̄ inutilē habet intelligiē nō habere,vt extra de traxſl,inter corpo ralia.§.ſed neq;.Super quo qualiter inſtrm cōficiaē ſatis patet ex antecedētibus,& ſequētib⁹ inſtrumē tis pōt perpēdi.¶Porrò ſi deē curator pupillo tu torē habēti,ſup negotio & cā cū ipſo tutore haben
f da,ſic conficies.Inſtrumenti[f] q̃ curator daē habēti
13 tutorem,Forma.¶†T.pupillus filius quondam P. quia cū M.eius morte ad diuiſionem peruenturus eſt de bonis cōmunibus inter eos, vel quia cum eo cauſam habiturus eſt,coram tali iudice conſtitutus petijt ſibi H.eius patruum ſuper dicta diuiſione in dicta cā decerni ac conſtitui curatorem:quo H ſu per prædictis curatore dicto pupillo decreto ipſi⁹ iudicis cōſtituto, ꝓmiſit ipſi T.Si maior infante fue rit,dicas mihi tali notario pro ipſo pupillo ſtipulā ti &c.vt ſ.inſtrō curę ad cauſas.¶Verum ſi ſit cu rator bonis datus excipitur contra eum q̄ non eſt
g cōſtitutus de conſenſu maioris partis creditorū: & q̄ nō eſt in ea regione conſtitutus,in qua actio-
nes mouere

a ¶Quāquam. li.vj.
b ¶Dandos. in lib.ſi qui eēnt coram de legato, etiā papæ, non procederet q̄ſtio:cū ille dari nō poſsit,niſi ad cauſam ſibi cōmiſſam, de iudicijs.vltimo 6 c.lib.vj.

¶ Additio. Adde ad verſi.ſeq.ibi,ſed nunqd inuit⁹. Ale. in l.eū.q. res.in ij. no.C.de ꝓcur.vbi an tutor & curator poſsint cogi inuiti exercere officiū,& an poſsint p̄ciſè co gi vel cauſatiuè.Hē ric.ferran.

¶Spālē. Pro eo fa cit ff.de tutel.q̄ ha bet.§. ſi pupillus. Ad q̄d em̄ reqreret ei⁹ p̄ntia,ſi cogi poſ ſet,ibi de hoc quo ad illū cui daē. Cy. aūt vtrāq; opi. reci tat in l.j.C.q̄ pe.tu. Dñs'me' dicebat ſe nō videre quare nō ſit cogēdus:cū offi ciū ſit publicū, & nō ſit exceptuatus. ADDE Old.cōſ. lviij.cui⁹ hęc vltima verba formalia.

¶ Inſtrumēti curæ ad litē datæ patre abſente.

¶Rolā.vbi ſ.

¶Inſtrumēti curæ, cū lis ſit impuberi mo uetur,Forma.

¶Rolan. continua proximę.

¶Inſtrī,q̃ curator daē habēti tutorē, Forma.

¶Continuaē pro ximę.

¶Creditorū.j.ver. opponitur. allegat iura.

nes mouere intendit: & quod constitutus fuit inui
a tus quod fieri nõ debet: nisi in magna necessitate.[a]
ff. de cura. bon. dan. l. ñ. circa prin. §. q̃ si per regio-
b nes. & §. quæritur. [b] ¶ Item q̃ in certis casibus cõ-
cessum est, vt bonis curator det: & certo modo da-
ri debet, de quibus habes ff. de tutel. muto. in fin. in
authen. vt liceat matri & auiæ. in princi. C. de calũ.
l. ij. C. de bon. quæ libe. l. fina. §. j. ff. de Carbo. edic.
sed si is. ff. de cura. bo. dando. per totum. ff. de hære
di. instit. si quis instituatur. ff. ex qui. cau. in posses.
ea. l. fi. Et aliquis horum casuũ non euenit: nec for
ma seruata fuit. Item obñcias de inuentario. ff. de
14 bono. auct. iud. poss. l. fina. ¶ †Item nota quòd quãdo
q̃ datur curator bonis absentis indefensi, vt ff.
de cura. bo. dando. l. j. & ñ. & tunc instrumentũ sic
c conficietur. Instrumenti cure ad bona, [c] Forma.

a ¶ Necessitate. Exponit ibi gl. qa nõ inuenit volũtari⁹, & bona dissipant.

¶ Cùm T. ad plurium creditorum instantiam cita-
tus à tali iudice: & eius defensore legitimè procla-
mata, non comparuerit, nec alter pro eo: idem iu-
dex bonis eiusdem T. absentis & indefensi P. ibidẽ
præsentẽ decreuit: & constituit curatorem: qui cu-
rator promisit mihi tali notario infrà scripto stipu
lanti & recipienti vice & nomine dicti T. & bono
rum eius: & corporaliter ad sancta Dei Euangelia
iurauit dicta bona fideliter, & diligenter perquire
re & inuestigare, defendere, & custodire, & saluare,
& oĩa & singula ipsis bonis vtilia facere & inutilia
prætermittere: & inuẽtarium de ipsis bonis facere:
necnõ administrationis & cure ipsorũ bonorũ se
cundùm iuris ordinem reddere rationem: saluo eo
quod semper vti valeat veritate. Insuper A. ipsius
curatoris precibus & mandato mihi notario reci-
pienti pro ipso & bonis eius de prædictis omni-
bus: & singulis extitit fideiussor, & sub obligatiõe
bonorũ suorũ. Cæterum idẽ iudex &c. vt s. ¶ Quã
do aũt [d] & in quibus casibus curator detur bonis,
no. ff. de cur. bo. dan. super rubri. & ff. de mu. & ho.
l. j. §. fi. ff. de her. insti. si quis instituatur. & de cap. et
postli. reuer. l. ij. [e] ¶ Opponitur autem contra cu-
ratorem bonis datum ad petitionem creditorum
q̃ non est constitutus de consensu maioris partis,
eorum, vt ff. de cur. bon. dan. l. ñ. & de bon. auct. iud.
poss. l. fin. Item q̃ non fecit inuentarium. ff. de ven.
in pos. mit. l. j. §. fi. ¶ †Sed an bonis præsentis dari
potest curator? Dic q̃ sic q̃n debitor cessit bonis.
ff. de cur. bo. dan. l. fina. Item & quando hæreditas
delata est filiofamilias ex aduẽtitia cã, & pater re-
pudiat vsumfructũ, vt C. de bo. quæ lib. cùm non
solùm. §. vbi. ¶ Inuitus autem datur quis curator
bonis, in auct. vt liceat ma. & auiç. in prin. colla. viij.
ff. de cur. bo. dan. l. ñ. §. quæritur. [f] ¶ Quę autem dif
ferentia sit inter curatorem bonis datum, & alios
curatores, not. ff. de cur. bon. dan. l. ñ. respon. j. ff. de
16 admi. tut. inter bonorum. ¶ †Item curator ad litẽ [g]
intentat tantùm actiones tempore perituras secũ-
dùm Azo. vt no. ff. de bon. auct. iudi. pos. creditore.
Alĩ dicunt q̃ intentare potest omnes, & tempore
perituras: & alias, vt ff. de cu. bon. dã. l. ñ. Respon. j.
Tertĩ dicunt, & bene [h], q̃ quando datur curator ad
commodum creditorum, scilicet vt satisfiat eis talis
curator intentat omnes: [i] aliàss non[i], nisi tempore
perituras, vt in d. l. Sed q̃ talis curator interdum de
tur probatur ff. ex quib. cau. in pos. ea. Fulcinius. §.
adeò. & l. si diu. ff. de cur. fur. curator bo. & j. de pri
mo & scdo decreto. §. nũc dicamus. ver. q̃ si null⁹.
¶ Curator autẽ bonis datus: aut est datus cum in-
quisitione: & tunc non satisdat, aut non: & tunc sa
tisdat, vt in auct. vt li. mat. & auiæ. in prin. col. viij. ff.
de cu. fu. l. bonorũ. [k] & ff. de vẽ. in pos. mit. l. j, §. quo
17 ties. de hocs. ti. pxi. §. si aũt. ¶ †Siverò datus est cu
rator vẽtri, [l] & occasiõe vẽtris: attẽde formã, an sit
datus ventri tantùm: an vẽtri & bonis. de quo legi
tur [m] ff. de ven. in pos. mit. l. j. §. quoties autem. Item
obñcias q̃ venter cui datus est non est prægnans,
nec est certum, sed per calumniam desiderat se mit-
ti in possessionem: & q̃ abortiuã se fecit, [n] vel talẽ
edidit q est à successione repulsus, vel exhæredat⁹,
vt ff. eo. l. j. §. prægnante, & §. fi. & l. sed & si eũ. &
ff. si mulier vẽ. no. l. j. §. & hoc dictũ. Item obñcias

b ¶ Quęrit. Hucusq̃ verba Vber. scdi: q̃ sequuntur fuerunt Vber. primivsq̃ ad versic. itẽ nota.

c ¶ Instrũ cure ad bona, Forma.
¶ Hoc vbi s. p̃cedit tres proximas.

d ¶ Q̃n aũt. Incipiũt hic verba Alb. Gal. rub. de cur. bon. dã. vsq̃ ad ver. si verò. hoc addito q̃ si essent plures curato-
res tales, nõ hret in d
ter eos locũ benefi
ciũ epĩe, vt no. Ac
cur. ff. e. l. ij. §. fi. e

e ¶ L. ñ. Et q̃o dari petant, & q̃o con
tra magistratũ aga
tur, q nõ dedit, vel
dedit nõ idoneum, 15
vel satisdationẽ nõ
recepit vel recepit,
sed nõ idoneã. vide
j. de iud. §. gñaliter.
in vlt. col.
¶ ADDE q̃ req-
rant in curatore da f
to bonis absentis:
et quas actiões pos
sit intẽtare: Ang. cõ 16
si. ciij. inci. dat⁹ fuit. g
& cõsil. cxciij. inci.
mortuo debitore.
Bal. cõs. xxxv. inci.
verba Dy. & seq. li. h
j. & ibi p q̃uẽ iudi-
cẽ det. Et an stante i
statuto q̃ det cura
tor vnus ex proxi
mioribus absentis,
si extat vnus ꝓxi-
mior ex parte ma
tris: ali⁹ aliquãtũ re
motior ex parte pa
tris q̃s p̃ferat. vide k
Bal. cõsil. xj. li. j. con 17
cludẽtẽ ꝓximiorẽ l
admittendum.

f ¶ Quæritur. Dixit m
hoc & vnũ casum
excipit s. ver. verũ
si sit. n

g ¶ Ad litẽ. Vers. iste
est Albe. Gal. q̃ di-
xit curator bõis da

etiam de personis quæ debuerunt dari: & de inuẽ-
tario & alĩs, vt in ea. l. ff. de ven. in pos. mit. l. j. §. pe
nul. & fi. Item q̃ non intentas nisi actiones tempo
re perituras, vt s. Item contra hos duos excipe de
his quę s. contra alios curatores dixi excipienda: et
de potestate istorum dixi s. eo. tit. §. scias. Item spe
cialiter istis duobus obñcias quòd leue officiũ ha-
bent & debile. ff. de admini. tuto. inter bonorum. h
o Et quia rarò datur curator ventri: [o] ideo scitẽr su
per hoc instrumentum formare omitto. ff. de leg. j. i
nã ad ea. & qa satis ex p̃missis instrui potes. ¶ Da-
tur etiã curator cuilibet infirmo qui perpetuo mor
bo laborat: & rebus suis superesse nõ potest. ff. de
tute. muto. §. fi. Insti. de cur. §. ñ. iiij. & v. C. de capt.
& postli. reuer. l. iij. ff. de mu. & ho. l. j. §. personæ. & k
bonis absentis, vt in l. muto. §. fi. & in præ. l. C. Dat
etiã curator quãdoq̃ bonis filĩsfamilias minori-
bus xxv. ann. quando pater nõ vult ipsorũ res gu
bernare: & tunc taliter scribetur.
18 ✠ FORMA. † A. accedens ad præsentiam talis
iudicis, petĩt bonis suis P. fratrem suum dari cura- l
torem in agendo & respondendo: qui iudex H.
patrem dicti A. vocauit quærẽs ab eo an vellet res
filĩ gubernare: qui facere penitus recusauit. Dicto
igitur P. iurante & promittente ipsi A. stipulanti
sub obligatione suorum bonorum vtilia agere, &
inutilia prętermittere: prędictus iudex cũ dictis bo-
nis in agendo & respondendo eum constituit pro
curatorẽ: pro quo L. in omnibus & per omnia ex-
titit fideiussor. ¶ Si autem adultus velit agere con-
tra curatorem, vel curator contra adultum super ad
ministratione curæ, concipe libellum prout not. in m
tutela, j. de iudi. §. generalia. vers. sequit. & seq. mu
tato tñ noie actionis: qa hic proponitur ex vtraq̃
parte actio. nego. gest. C. de nego. gest. curatorẽ. &
l. curator. & l. ob negotium. C. arbi. tu. quicqd. ff. de
19 neg. gest. l. iij. §. si furiosi. & §. curatori. ¶ †Porrò no n
p tandum est q̃ curator datur tantùm à iudice, [p] tu-
tor verò à iudice & à testatore. Itẽ tutor dat mulie- o
ri minori xñ. an. & masculo minori xiiij. an. curator
verò datur & minori & maiori vsq̃ ad xxv. an. et
furioso et alĩs, vt s. ¶ Quod aũt dixi curatorẽ non p
dari in testamẽto: verũ est q̃ nõ valet per se datio,
sed à prætore confirmatur hoc modo.
20 ✠ FORMA resc. † Publicè vtile est suprema
hominũ iudicia firma esse: & ea perduci per iudi-
ces ad effectum ea propter cùm constet euidenter
q̃ A. in suo testamẽto B. filio suo tribuit H. curato
rem: nec per se hoc valeat cum effectu, nisi fuerit
decreto iudiciario confirmatũ: ideo ego talis iudex
eandem curam mea authoritate confirmo, vt idẽ
curator possit licitè suum officiũ exercere. Quòd si
velit iudex ad cautelam q̃ ille iuret: sic dicetur.
✠ FORMA. Accedẽs. H. corã iudice tali testmũ
A. mihi ostẽdit qũo eũ B. filio suo constituit cura-
torẽ. Vñ dicto H. cauẽte & iurãte vtilia adulto age
re, et inutilia prętermittere, eumq̃ defendere, dictã
curã mea authoritate ac iudiciario decreto confir-
mo. ¶ De distributore verò bonorũ à testõre, vel
iudice, vel etiam à iure deputato, no. j. de edi. instr.
21 §. nũc, verò. ¶ †Hoc etiã in summa no. q̃ is q̃ inter-
uenit ꝓ adulto, vel pupillo, vel ecclesia, vel vniuer
sitate in iudicium est vocandus: ex quo id officiũ
se asserit assumpsisse. Officiũ em̃ solũ debet adim-
plere: et in eo contra quẽlibet defendi debet. ff. de
neg. gest. l. si qs mãdato. et l. mãdatli. ff. de edẽ. si qs
ex argẽtarĩs. §. ꝓ curatori. Sed si eo solo in iudicio
interueniẽte ꝓnunciatũ fuerit eũ legitimè ordina-
tũ et admittendũ: talis sñia non prędiudicat p̃dictis
p̃sonis, vel locis. ff. de collu. dete. nullo. extra eo. p to
tũ. ¶ In cuius bonis sit executioni mandãda sñia,
an tutoris seu curatoris, vel pupilli, no. j. de sen. exe
cu. §. sequit. vers. sed pone. ¶ Itẽ attende, an sit talis
iudex qui potuerit dare tutorem vel curatorẽ, vt
§. §. j. Attende etiam aduocate super omnia, ne cũ
falso tutore seu curatore ꝓcedas. ff. qd cũ fal. tuto.
au. l. j. in fi. ¶ Inuentarĩ autem formam habes j. de
edi. instru. §. dicto. & j. de primo decreto. §. nũc di
camus. vers. quod si nullus.

Incipit quarta Particula.

De personis quæ nec agunt, nec defendunt *Rubrica.*

COmpendio sè satis ac vtiliter in prę missis de psonis quæ in iudicio suo vel alieno nomine agunt vel defendunt, plibauimus: nunc autē videamus de alijs q̄ nec agūt, nec defendūt, sed adminiculum causis præstant, vt sunt. Aduocati, Testes, Tabellio. Executor, Et primò de aduocatis dispiciamus.

De aduocato *Rubrica.*

ADuocati qui ambigua facta causarū dirimunt, suæq̄ defensionis viribus in rebus sæpe publicis, & priuatis lapsa erigunt fatigata reparant: non minus prouident humano generi q̄ si prælijs ac vulneribus patriā parentesq̄ saluarent: milites ergo sunt. Militant namq̄ patroni causarum qui glorioſę vocis confisi munimine in laborantiū spem, vitam & posteros defendunt. Hæc leguntur C. de aduo. diuer. iudi. aduocati. De his igitur glorioſis militibus, & eorum moribus dicendum est, & videndum. Quæ contra eos possunt obijci. Quales vestes habere debent. Qualiter se habere debent cum suis clientulis. Et qualiter cum alterius partis, vel etiā suæ aduocatis. Qualiter se habebunt cū primò iudicem aggrediuntur. Et qualiter eum commendabunt. De exordijs & ipsorū arengis. De cautelis & officio eorū scilicet. Primò de cautelis aduocati actoris. Secundò de cautelis & officio aduocati rei. Tertiò de cautelis vtriusq̄.

Quæ contra aduocatos obijci possint.

SVMMARIVM.

☞ Hæreticus vel Iudęus, vel filius infidelis nō potest contra christianos aduocare.
Monachus vel canonicus regularis non potest aduocare etiam in foro ecclesiastico, nisi id exposcat monasterij vtilitas: abbate nihilominus imperante.
Religioſi an possint pro personis miserabilibus postulare.
Clericorum non postulantiū tres sunt ordines.
Clericus in sacris existens: etiam non beneficiatus, postulare non potest coram iudice seculari, nisi in tribus casibus.
Verbū cōiunctis, in hac clausula, sacerdos potest pro coniunctis postulare quō capiatur.
Miserabiles personę pro quibus postulare cuilibet permittitur quæ sint.
Nullus clericus potest in causa criminali corā iudice ciuili postulare.
Aduocatus procax & opprobrijs certans, nō ratione admitti non debet.
Aduocat⁹ an possit postulare in causa in qua olim fuit iudex.
Aduocatus proponens exceptionem dilatoriam, qua pœna puniri debeat.
Edictum de postulando est ꝓhibitorium, vnde quilibet admittitur nisi prohibitus inueniatur.
Postulare prohibitus à iudice ad tempus, vel in perpetuum non est audiendus.
Aduocatus idem pōt esse vtriusq̄ partis.
Postulans cupiditate pro vili stipendio, tancꝫ degener fiet infamis.
Minor xvij. annis nō potest postulare.
Aduocans contra ecclesiā à qua est beneficiatus nō admittitur.
Beneficiū habens in pluribus ecclesijs, an patrocinari possit vni contra aliam.
Clericus beneficiatus coniunctę personę an possit contra ecclesiam suā patrocinari.
Clericus non debet diligere sanguinē suum tancꝫ ecclesiam quæ ipsum domino sociauit.
Clericus an possit pro suis contra aliquē de ecclesia postulare.
Licitum nō semper est honestum.
Centesima vel quinquagesima œconomo monasterij data nō obtinet locū bñficij, sed eleemosynę.
Postulare an quis possit pro personis miserabilibus contra ecclesiam.
Aduocatus habens feudum à duabus ecclesijs sub pari conditione inter quas si quæstio oriat, vtrā illarum iuuabit.
Obligatus aduocare pro aliqua ecclesia, si sit episcopus alterius cui debeat seruire.
Abbas dans rem aliquā in feudum alicui iuris peri to, vt sibi præstet patrocinium, an illo moriēte possit Abbas feudum reuocare.
Feudum datum patri minoris, quo pacto reuocari possit.
Filius videns aliquem velle interficere patrem, & alium velle comburere patriam quem iuuare debeat.
Amor patrię charior esse debet cꝫ patris.
Natura facit vt amor patris & filij prȩcellat amorem filij & patriæ.
Postulare non potest quis contra eum cuius est vasallus.
Aduocatus nō accusat, sed defendit.
Liberalitas quomodo probeť in cōtemptu suorū.
Aduocatus dici nō potest qui causis agendis non operatur.
Iura tractanti turpe est ius in quo versať ignorare.
Pœnæ semper sunt restringendæ.
Aduocatorum par esse debet distributio.

OBiicitur cōtra aduocatū ꝙ est surd⁹, vel mut⁹, vel cęcus, vel ppetuò furiosus, vel seru⁹, vel minor xvij. ann. vel mulier, vel ī corpore suo muliebria passus, nisi fuerit vi prędonū, vel hostiū stuprat⁹, vel qđ est de capitali crimine, vel de calūnia publici iudicij dānatus, vel ꝙ operas suas locauit, vt cū bestia dētata in arena pugnaret. Hæc omnia leguntˉ ff. de postu. l. j. per totam l. & ij. q. ij. c. infamis. §. tria. Vnde versus: Non cuicunq; datur, vt postulet: imò vetatur. Addict⁹ pœnæ, seruus, puer, author arenę. Luminibus cassus, mulier, muliebria passus. ¶†Item obijcitur ꝙ est hæreticus, vel Iudæus, vel filius infidelis, vel excōmunicatus propter suspicionem hæresis: hi contra Christianum aduocare non possunt: imò infidelis proscribitur: & in perpetuum exilium mittitur. de pœniten. distinct. j. nemo. vel in foro. C. de postu. nemo. & C. de episco. aud. nemo. ij. extra de hæret. c. excommunicamus. §. credētes. & c. si aduersus. Veruntamen quāuis aduocatus fuerit excōicatus vel hęreticus: non ideo retractabitur sentētia. Idē si procurator fuit talis. secus autem si fuit iudex, vel testis, vt extra de hæretic. vergen. secundū Vincē. qui hoc no. extra de senten. excō. si aliquando. De hoc s. de procur. §. j. in princ. & j. versi. item ꝙ est excōmunicatus. ¶†Item quòd est monachus vel canonicus regularis: etiam in foro ecclesiastico: nisi id exposcat monasterij vtilitas, abbate nihilò minus imperante. xvj. q. j. monachi. & c. alia est. C. de episco. & cler. repetita. extra de postu. c. ij. extra ne cleri. vel mona. c. j. in fine. & c. non magno. ¶†Sed nunquid religioſi possunt postulare ꝓ miserabilibus personis, vt clerici, vt iā dicā? Vin. dicit ꝙ sic: quia opus qui hr̄ iij. q. vij. c. j. vsq; ad c. q. fine. Sed Baga. Alb. Gal. Vber. de Bona. vel alius exs. in ꝓœmio noīatis, de his non facere tractatū saluo ꝙ Pileus parte iij. ponit de aduocatis quaſr debeāt allegare: & qūo incipere qđ ponit j. de dispu. §. ij.
¶ Secūdò excusatū me fore precor, si nō trado quotas oēs authoritatū Salomonis allegatarū īferi⁹. Suspicor em̄ authorē aliqñ ipsi⁹ libri cōiter incognitū habuisse, & forsan posset de Seneca idē dici.
¶ Aduersus. debeat author specificare casum illi⁹ decre. q̄ aduocatos suspendit ab officio. & ad hoc qđ statim seq̄tur, vide qđ ibi scripsi in vlti. gl.
¶ Vtilitas. Directè sup hac g̃one vide qđ scripsi sup regula, in argumētū. de re. iur. libr. vj.

ADDITIO.

Adde videdū Feli. in c. cùm I. & A. in verb. casus. in qb⁹. ī vj. colū. extra de re iud. Ivbi an monachus possit aduocare data paupertate mōasterij. & ibi an de licētia ꝑlati possit monachus exercere ꝓcurationē ꝓ alio monasterio, ꝓ Io. de Turre cre. ī c. nullus. ij. q. vij. vbi an monach⁹ possit esse procurator de mādato epi. Henri. Ferran.
¶ Qđ sic. Idē Io. & Ia. ij. q. j. de p̄ntiū. & alios q tenēt idē, vide de postu. c. ij. super j. glo.

a ¶ Licet quicqd est in libris practicorū de qb⁹ s. ī ꝓœmio informationem aduocatorū respiciat spāliter tn̄ de ipsis aduocatis tractat author q̄ ad octo ī hoc principio distī ctas sub octauo tria vltīa includēdo. Sū a mistę aūt Az. Gof. & Hostiē. ire Tā. in sui opis v. ru. de aduo. &, ipsorum officio principaſr tractat primū & octauū, & de ipsorū salarijs. qđ author ponit in ru. de salarijs. Rof. bñ fecit rubricā q̄ pñt esse aduocati. & est vij. Vb. de Bob. in prin. & in ꝓcessu plenè. & Io. de Deo post eū pleni⁹ ī cauil. li. j. de vestib⁹, cautelis & mēbris alijs tractauerūt. de primo nihil. Sed ipse Ioā. li. iudi. iiij. in prin. aliqd primo notauit Bonagui. in ij. rub. trac. de moribus aduocatorū: et de ipis in ix. rubricis sequētibus ponēs in vij. xxiiij. ipsorū cautelas Ægi. vbi de cautelis aduocatorū. et 1 idem de exordijs. Guid. de Suza. fecit 2 duas rubricas de officio aduo. actoris, & de offi. aduo. rei. sub qb⁹ includit di 3 midiū sui opis, sed de aduocato, quo 4 ad septē prima mē 5 bra non tractauit. Gul. An. satis plenè tractauit sui ope 6 ris char. iij. inci. de officio aduocati. et 7 q̄ pñt aduocare, de ipsorū exordijs ex 8 cusatiōib⁹, ꝓhibitionib⁹, honorib⁹, 9 pœnis, suppletiōibus & salarijs sub- 10 dēdo diuersas ipsorū cautelas. Nepos 11 de Mō. al. fecit rubricā cōtra aduocatos, in cui⁹ fine posuit ad literā textū 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 b 26 27 28 c 29 30 31 32 33 34 d 1 2 c 3 d

a ¶Hoc tenet.T.vbi dixi ſuper rubrica de hoc per præ.c.fi.& facit ſ.de tutore.§.generaliter.ver.item opponitur contra.

b ¶Secundùm Vincen.per totum quod ſequitur vſq; ad verſi.iñ.no.de poſtulan.c.fin.

c ¶Meus. In c.fi.eo.tit.vt ibi ſcripſi ſuper ñ.gloſſ.

d ¶Miſerabiles. Ad de c.ex tenore.et c. ex parte B. & quæ ibi not.doct.extra, de ſo.compe. Item quæ not.in c.ſuper quibuſdã.extra,de verb.ſigni. 4

e ¶Illud tamẽ. Vide quod plenè ſcripſi poſt eũ de clerico iuriſperito,q fratrẽ accuſatum defendit:ita fuit abſolut⁹ & accuſans decapitatus.in decre.j. de poſtul.ſuper j. glo.

f ¶Vrbem. Dic vt ibi in glo.ñ. b

g ¶§.fin. Iſte§. facit cõtra:quia permittit infames procuratores eſſe:cùm tñ ꝓcuratores poſtulent ſecũdùm diffinitionem datam in l.j.§.j.ff.de poſtul. ſoluevt ibi,& in §. hoc edicto. qui ſtatim ſeqr̃.Et dic vt ibi glo.quod diſtinguitur infamia magna,vel parua : vel qa aduocatio ẽ honor,procuratio delictũ,& pœna priuat honore,ſed nõ releuat ab onere.facit C.de decurio. ſi quis procuratiõe. li.xj.Gul.An.dicebat q procurator verſatur circafactũ aduocati circa ius. vtercꝫ igitur poſtulat, ſed diuerſimodè.

h ¶Literarum. Quẽ vocat Rofr. idiotã. Vide quod dixi ſ. de arbi.differt. ver. item inferendo.

i ¶Ver. pe. Intẽdit de verſi.item quod c non põt.quod clarius patet j.ante fi. Et honeſtè feciſſet hos duos vniendo. Rationes pro et cõtra patẽt hic,& ibi. Sciẽdũ eſt q Rof. 7 & T. quẽ allegaui d in eius fine proſequitur hãc queſtionem:& Gul.An.ẽt vbi ſ.in fine. Rofr. fatetur q de cõſuetudine aduocant ẽt illiterati,& dãt cõſiliumfacti.quod hic ſequitur,in ciuitate Venetiarũ vidi & audiui aduocatos vulgariter allegantes Gul.Anglic.ad- 8

quia opus mĩæ eis iniungit̃.lxxvj.diſt.c.fi.argu.tñ cõtra qa funeſta eſt eorũ vox,quã interdici potius, cꝫ audiri oportet.iñ.q.vñ.placuit.& c.ſeq. Si tñ tenes dictũ Vinc.dicas q hoc faciẽt abbate imperante,& non aliter:vt in præce.c.monachi.& hoc tenet.[a] H. ¶†Itẽ q eſt clericus. Super quo' nota tres eſſe ordines non poſtulantiũ clericorum. Primum eꝝorum,& aliorũ ſuperiorũ,qui oẽs ꝓhibent pro alĩs poſtulare corã eccleſiaſtico,vel ciuili iudice:vt xj.q.j.te quidẽ.v.q.iñ.quia eꝑs.lxxxviñ.diſt.perlatũ.Secũdus ſacerdotũ,q nec corã eccleſiaſtico, nec corã ciuili poſſunt iudice poſtulare:niſi pro ſe,vel eccleſia ſua,vel pro cõiunctis,vel miſerabilibus pſonis,vel niſi neceſsitas immineat:vt extra,eo.c.fi. extra,ne cleri.vel mo.ſacerdotib⁹.xv.q.ñ.c. vnico. xiiñ.q.v.denicꝫ.& in præ.c.te quidem. Neceſsitas aũt eſt,ſi alter vel æquè bonus,non reperitur. Vel ſecũdùm Vin.[b] Si videm⁹ liberos,vel coniunctos noſtros egere aduocatis,vel ſcientia noſtra: & impetuntur de ſeruitute.arg.ff.qđ me.cau. iſti quidẽ. §.j.& §.fi.Suã quoꝫ eccleſiã hoc caſu intelligo, ſi ſit in ea prælatus,vel beneficiat⁹,vel intitulatus,vel receptus:licet nõdum beneficiũ adeptus.extra, de reſcriptis.in noſtra.de ele.in Geneſi. Idem fortè, ſi nõ eſt in ea receptus,eſt tamen in ea ſine titulo ordinatus.extra,de præbend.cùm ſecundũ. & c. eꝑs. vel ſi in ea eſt ad titulũ ſui patrimoñ receptus ſecũdùm Vincen.extra,de ſimo.tua.de præben.tuis. ¶Sed ſiiſte poſtulat,in quo diſtinguetur? Rñdeo, in fraterna ſocietate.xviñ.diſt.placuit.iñ.q.iiñ.Engeltrudã.& in perfectione beneficiorum ipſius patrimoñ:qa de foro ipſius eccleſiæ eſt:vt in præ.c. tuis.& xvj.q.j.ſimpliciter.¶††Tertius ordo eſt clericorum in ſacris exiſtentium,etiam non beneficiatorum,& exiſtentium in minoribus beneficiorũ, qui nõ poſſunt corã ſeculari iudice poſtulare, niſi pro cã ſua vel eccleſiæ ſuæ,vel miſerabilium perſonarũ.extra,eo.c.j.& in præ.c.ſacerdotibus.Sed nũ quid poterunt corã eccleſiaſtico? Et credo q pñt: vt xiiñ.q.ñ.§.hoc aũt.quia cùm prohibet de ſeculari,cõcedit per conſequens de eccleſiaſtico.argu. extra,de præſum.nõne.ff.de iudi.cùm prætor.¶††Eſt quartus ordo,quẽ in quadã cauſa fecit quidã ruſticus contra quendã religioſum,dicens ei:tu non potes pro meo aduerſario poſtulare. Primò, quia es regularis.ſ.ver.item quod eſt monachus.Secundo, quia es in ſacris.Tertiò,quia de bonis eccleſiæ veteris.Quartò,quia es ſacerdos.Aduerte tñ,quia coniunctas perſonas in præmiſsis intelligo filios et nepotes.xñ.q.j.eꝑs qui filios,& alios.vſq; ad quartũ gradum.C.de epiſ.& cle.auẽ.licentiam.& C.de aduo.diuer.iudi.petitionem.§.licentiam.extra,de cõſan.& affi.non debet.Dominus meus[c] hoc extendit etiam ad amicos,dummodo non pro pecunia fiat:vt in præ.auẽ.licentiã.& ad libertum & patronum.C.de procur.exigendi.& vxorem.lxxviñ.diſtin.libertos.& c.ſeq.xlviñ.di.§.neceſſe.C.de procur.l.maritus.C.de re mil.maritus quicunq;.Extraneas verò intelligo,alias à domeſticis.no.iñ.q.v. in ſumma.¶††Miſerabiles[d] quoꝫ intelligo pupillos, viduas,& orphanos.di.lxxxvj.c.fi.& lxxxviñ. di, c.j.C.quando impera.inter pu.& vi.per totũ niſi ſit diues & nobilis vidua.extra,de offi.dele. ſignifi cantibus.Idem in peregrinantibus.extra, de cleri. peregri.c.vnico.xxiiñ.q.iiñ.ſi qs Romipetas.& duobus c.ſeq.lxxxviñ.diſtin.diuinæ.Item in quolibet iniuſtè oppreſſo & deſolato.xxiiñ.q.iiñ.non inferẽda.lxxxviñ.diſtinc.deſolatis.lxxxiiñ.diſtinc. error. Et generaliter in qualibet perſona eccleſiaſtico auxilio indigente,& propria defenſione carẽte.lxxxvj.diſt.c.fin.in fin.& præd.c.deſolatis.in princi. & in quolibet peccato committendo.xxiñ.q.iiiñ.tam ſacerdos.xciiñ.diſtinc.diaconi,extra,de hæreti.c.ñ. ¶††In cauſa autem criminali nullus clericus poſtu-

mittit illiteratũ pro ſeipſo,maximè ſi eſt inops: & verba aduocati aduerſariꝫ iudex ille exponet:nec ad id tenebitur aduocatus.alleg.C.vt quę deſ. aduo.l.j.& per totum.& de hoc j.§.nunc de exordiꝫs.in fin. Item pro alio coniuncto,qui non eſt potens ſalariare aduocatum, etiam illum admittit, Alleg.ff.de procur.ſed & hæ perſonæ.per totam l.Si pro extraneo, diſtinguit an habeat experientiam cauſarum:& eum admittit.vel non,& eum repellit,per l.certi. ad quã etiam j. rñ- debitur.¶Mihipla cet ſolutio Accur, quæ præcedit hic pro qua etiam facit noua cõſtitutio Benedicti, quæ incipit,Decens & neceſſarium æſtimamus,quęvult apud cancellariam anno tari nomina aduocatorum,qui in cõſiſtorio proponere poſsint:dans eis ordinem in fedendo & proponendo ſe cundùm ordinem ſeſsionis,& ſecundùm diſtinctionẽ proponendorum, cauſas pauperum gratis prẽmittẽdo, vult etiam q illi & alĩ aduocati curiæ abſtineant à multitudine cauſarum, & ſingulis annis iurent:ſtatuit de ipſorum & procuratorum ſalariꝫs. & de pœnis tranſgrediẽtium, taxans duos aduocatos pro vna cauſa ſufficere, & de ipſorũ æqua diſtributione,ſi petaẽ. & vide quod dicã j.ver.ñ.

¶Loquuntur. Et ſecundùm Rof. & Gul.p̃.ſit rõ diuerſitatis: quia per cõſiliarios & aſſeſſores pñt rectè iudicare.Aduocati verò per alios inſtrui non poſſunt:cũ recipiantur in inſtructores.Facit đ edẽ. ſi quis ex argentariꝫs.§. ꝓhibet. Inſtitu.de excu. tu.§. minores.

¶Conſulo. ſecũdũ Rof.bene. vbi ſ.in fine.

lare poteſt coram iudice ciuili:vt l.j. diſt. aliquãto. xxiiñ.q.viiñ.his,â quibus.extra , ne clerici vel mo. ſententiam.niſi vt ſupplicet pro accuſatis: vt xxx iiñ.q.v.c.j.& c.reos.xiiñ.quæſtio. vj.ſi res.extra,de verbor.ſignificat.nouimus. Per quæ iura dixerunt quidam eos' poſſe pro reis poſtulare,& appellare, & appellationem proſequi:vt ff.de appel.non tantum.& cauſas abſentię pro eis condemnandis ponere.ff.de procura.ſeruum.C.qui accu.nõ poſſ. reos.v.q.iiñ.reos.non tamen pro actoribus: ſed tutius eſt in totum abſtinere.argu.in prædicto.c. ſententiam.vt & nota.in prædi.cap.aliquantos. & in Summa dñi mei in titu.de poſtulan. §. quid pertinet.verſi.illud tamen[e]. ¶††Itẽ excipitur contra ad- e
uocatum,q eſt procax,& q opprobriꝫs,non ratione,certat,nec ſe ab iniuriꝫs temperat.Nam & is damno famæ,& opinionis mulctatur.C.de poſtu. qſ quis.iiñ.q.viñ.c.infamis.§.tria.verſi.ſi quis adeò.extra,de iureiu.veniẽs.¶Item q eſt nimium verboſ⁹ arg.C.de appel.l.fi.§.in refutatoriꝫs.& C.de ve.iu. enuc.l.j.§.noſtram.quia loquacitas actorem ſuum coinquinat,quæ ſeruire auditoribus ad vſum profectus ignorat.xliñ.diſt.ſit rector.& ad idem j. q.j. Marchiõ.arg.cõtra C.de poſtu.quiſquis.§.apud vrbẽ.ibi eo. vſq; liceat orare quouſq; maluerit.& in
f prædic.§.tria.ver.apud vrbẽ.[f] ¶Item q fuit aſſeſſor in cauſa,in qua poſtulat.quod fieri nõ debet.C. 10
de aſſeſſo.l.fi.in prin.ff.eodem,l.penul. ¶††Item q fuit olim iudex in cauſa,in qua nũc poſtulat. C.de poſtul.l.quiſquis.& arg.C.lib.xñ.qui mili,nõ poſſ. l.ñ.quidẽ.§.in poſterum.ff.ad munic.libertus.§. præſcriptio.ff.de pœnis.ſi plures.C. de proxi. ſacro.ſcrin,l.hac parte.lib.x,Vel etiam eodem tempore hoc facit.quod dic vt ſuprà,de iudi.delega.§. ſupereſt,verſi.item ſi fuerit. ¶Item q eſt infamis quacunq;,& præſertim iuris infamia.Inſtit.de excep.§.fi.[g] ff.de poſtu.l.j.§.hoc edicto,& l.quos ꝓ g
hibet.C.e.l.quiſquis.iiñ.q,viñ.c.j.& d.§.tria.in prin. & verſic.ſi quis adeò.Qui autem ſint infames,in repertorio ſub titulo,de pœnis plenè dixi. ¶††Item 11
quòd poſt litem conteſtatam propoſuit exceptionem dilatoriam:quare puniri debet in vna libra auri.C.de excep.l.penul.¶Item quòd non habet pe- k
h ritiam literarum[h]:licet ſit in exercitio perit⁹, C. de aduo.diuer.iudic,nemini.C.de aduoc.diuer.iudic.l. iubemus,C.de var,& extraor.cog,l.j.§.aduocatos. Sed nunc admittitur eius patrocinium, licet inter aduocatos non connumeretur:vt no.C.de poſtu.l. i ñ.De hoc infrà,eod.§. verſicul.peñ.[i] ¶††Edictum
12 enim de poſtu.prohibitoriũ eſt; vnde quilibet admittitur,niſi ꝓhibitus inueniatur.ff.de poſtu.l.prima.quia quod non eſt prohibitum,intelligitur cõceſſum.extra,de trãſlatio.c.ñ.verſus finẽ.ff.đ ꝓba, ab ea parte dũmodo habeat cauſarũ experiẽtiã:vt in auẽ.col.vj,de iud.in princi.ff.de var.& extraor. cog.l.j.§.aduocatos.C.de iudiciꝫs.certi.quæ in iudi
k ce loquuntur[k]. Fatuus tamen eſt imperitus literarum,qui accedit ad potrocinãdum in cauſis:qa culpa eſt ſe immiſcere rei ad ſe nõ pertinẽti.ff.de regu l
liꝫ iu.culpa.extra,de ætate & qualitate.ad aures.et inde obligaẽ.j.§.fi.ver.quid ſi p.vnde ſe nõ intromittat de eo officio, qđ aliꝫs ſentit periculoſum eſſe,vel dãnoſum.ff.ad l.Aquili,idẽ iuris ẽ.§.j.extra, de homic.tua nos.in prin.¶Cõſulo igit̃,vt vbi videris aduocatum imperitum,cõferas ſecũ de apicibus iuris:& ſic reſponſionis penuria cogetur declinare certamẽ:vt xliñ.diſtinc.in mãdatis.in fi.Imò imperitus matheſeos aduerſus mathematicos diſputãs riſui patebit,ignorãs eorũ dogmata:vt xxx viñ.di.q de mẽſa.Turpe eñ eſt,&c.vt j.ver.pe.et vi de ĩfra.§.nũc de exordiꝫs.ver.poſtmodũ.ĩ j.forma.
l Sed & ſi penitus illiterat⁹ ſit:cõſulo[l] q iudici ſem p literaliter loquaris:& ſic ille te nõ intelligens cõfuſus recedat; vt.j.§.nũc de exordiꝫs.ver.ſed nũqd,

a ¶ Patiatur. Idem Tan.in tit.de aduocatis, a

b ¶ Alieni. Vide qđ circa hoc distīguit j.versic.antepe. b

c ¶ §.j. Reuocata est, quia non est in vj. circa aduocatos curiæ Rmanæ primò vult hæc cōstitutio præ.Benedicti circa medium vers,ad hæc statuimus. Et c aduerte,quia illa & d ista constitutio alle uiabat aduocatos ī hoc,quia lex,rē nō nouam. volebat in singulis causis iurari.sed constitutiones istæ Greg.in e omni foro Benedi- 15 cti in curia Romana generale iuramē tum pro omnibus causis exigunt semel in anno.Illa tn non determinabat tempus:ista determinauitpersonam, coram quo, & tps. Ista etiā arctat pro curatores ad iuuan f dum,sicut & illa.

d ¶ In fin. Ibi de hoc sed ibi Moyseserat medius inter iudicem & partem, in decre.bonę. iudex, g qui est medius ītер partes,licitè allegat 16 ius vtriusq;.Sec⁹ in h aduocato, qui non assumpsit officium i mediatoris,sed partis. quod etiam ex ipsius descriptione apparet. Canones ad hoc allegari puto: quia Hieronymus in primo extollit diaconos cōtra prefbyteros, in secundo presbyteros cōtra diaconos sed primum,vt cessetoppressio, secū dū vt cesset elatio. k Et vide j.§.nūc tra 17 ctemus.versicu.sed nunquid.

e ¶ Secundùm Ioan. l de Deo.in ordi.iudi.libr.iiij.rubri.de pœnis aduocatorum.in prin.

f ¶ Ver.j.& de sen. exc.decernimus.li. vj.

g ¶ Meum.in Summa.e.ti.§.iiij.ad fi.

13 ¶ †Item q̄ fuit prohibitus à iudice postulare ad tps vel in perpetuum: vnde non debet audiri.ff.eo. puto.& l.seq.C.eo.l.j.& l.fi.etiā si aduersarius id patiatur.[a] ff.e.quos prætor.extra,de excep. exceptionem.ij.q.vij.c.alieni. [b] ¶ Item q̄ est prævaricator & infidelis.C.de aduo.diuer. iudic.l.j. quia prodit clientulos suos,qui punit extraordinariè:vt ij.q. iij. si quē.§.notandū.versi.prævaricator.qđ dic vt j.§. nunc tractem⁹.ver.caueat etiā. Vltra latrociniū em peccat,qui clientulum pro virib⁹ non defendit: vt lxxvij.dist.in religiosum.de cuius pœna vide j.§. fi.ver.quid si per imprudentiā.& seq. Vnde hodie iurare tenetur,q̄ omni virtute,oīq; opere id,qđ verū & iustū æstimauerit,suo clientulo inferre procuret: vt Insti.Greg.x.de postu.properandū.§.j.[e]

14 ¶ † Argumentū tamen quod idem possit esse aduocatus vtriusq; partis:et tūc allegabit pro ista,nūc pro illa.xlv.distin.disciplina.in fin.[d] extra, de postul.præla.bonæ.j.xciij.distin.diaconi.& c. legim⁹. ¶ Itē q̄ est simoniac⁹:quia aliquē p̄ pretio elegit: vel fuit falsus testis pro pecunia:vel in aliquo peccauit circa suum officiū.Nam talis infamis est:nec postulat:vt j.q.j.in fi.literæ,secūdùm Io.de Deo. [e] & j.versi.itē q̄ recepit. ¶ † Itē q̄ nimia cupiditate rapitur:nā pro vili stipēdio tanq̄ degener postulat,cur sit infamis.iij.q.vij.§.tria.versic. apud vrbē. Itē q̄ pactus est de quota parte litis cū clientulo cū graui eius dāno:nā & fit infamis.C. eo.si qui. & l. seq.§.præterea.& ij.q.vij.§.tria.& versic.arcentur. hoc j.de salarijs.§.sequit. versi.illud autē.& sequē. ¶ Itē,q̄ à clientulo suo res tales lite pendente emit vel aliàs cum eo cōtraxit.C.eo.quisquis.§. præterea. ¶ Item,q̄ est excōicat⁹. xj.q.iij.excōicatos.& c. seq.extra,de exce.exceptio.iiij.q.j.c.j.vj.q.j.beat⁹. & c.illi,& ij.q.vij.alieni.& s.in prin.ver.j.[f] ¶ Item q̄ rectorē ecclesiæ,in cuius foro postulat,interfecit. extra,de pœ.in quibusdā.licet ibi de alio aduocato loquatur. ¶ Item q̄ recepit pecuniā ob non aduocandum, vel est cōdēnatus lege Iulia repetundarū. ff.ad l.Iul.repetundarū.eadem.in fi.quæ est j.q.j. in fine secūdùm do.meū.[g] ¶ Item quòd sciēter litem prorogat.quod dic vt j.§.fi.ver.item sit cautus, ne litem. ¶ † Itē q̄ est minor xvij.an.[h] ff. de postul.l.j. §.initium.licet in procuratore requirant xxv.vt s. de procuratore.§.j.versi.item q̄ est minor.Et est ratio:[i] quia procurator obligat actione mandati, & ipse etiā cōdemnat:vt ff.manda.si remunerandi. §. j.ff.de neg.gest.libertò,vel amico. Vnde qa ꝓpter ista posset procurator,si esset minor,restitui: ideo non debet esse minor. In aduocato aūt ista cessant & in teste:vt §.j.versi.itē excipit q̄ impubes. ¶ Itē q̄ fuit aduocatus in causa principali:vnde non debet esse in cā appellationis,pro altera parte prę ser tim,secūdùm eos,q tenent q̄ cā appellationis eadē sit cū principali.arg.in his,quæ nota.j.de teste. §.j. ver.item q̄ fuit.& j.de salarijs.§.sequit. versic. sed nunquid. Exemplū em̄ pernicios um esset,si is, cui causæ meæ secreta mādaui,in cā appella. cōtra me patrocinet,etiā si alia cā dicat à principali. Azo tn cōtra notauit ff.de postu.l.pe. [k] ¶ † Item q̄ aduocat contra ecclesiā,à qua est beneficiatus.extra, de postu.c.fi.vel cōtra eꝑm à quo beneficiū habet.extra,de excess.prelato.grauē.de verb.sig.cùm clerici. ¶ Super hoc autem scias[l],q̄ quidā sunt beneficiati ab ecclesia,non tamen in ea: & tales non dicūtur propriè clerici ipsius ecclesiæ, à qua beneficiū habent,vt sunt illi,q̄ habēt beneficiū in diœcesi. Alij sunt beneficiati ab ecclesia,& in ecclesia:& tales dicuntur clerici ecclesiæ:qui magis sunt cōiuncti, cū alij:vt sunt multi tales in ecclesijs cathedralibus,& etiā canonici earū. Primi perdūt beneficiū qđ habent ab ecclesia,si postulent contra eam, vel eꝑm: vt dicunt quidam,à quo habēt beneficium, vt præ 18 dixi:multò fortius secundi. ¶ † Quid si habet beneficiū in plurib⁹ ecclesijs:nunquid patrocinabit vni contra aliam? Respō.non:sed de concordia tractet. arg.in præ.decre.de postu.c.fi.& xiij.q.v. denicq;. nisi esset in vna prælat⁹:quia tūc pōt contra aliam. argu.ff.de in ius voc.quæsitum. & ij. q.vij. §. tria. versi.itē si cōtra patrē.Sicut aduocatus fisci postulat contra fiscū pro pupillo suo.ff.de postu.l. pen. de hoc extra,eo.c.fi. [m] ¶ † Sed nūquid clericus bñfi 19 ciatus coniunctæ personæ poterit contra ecclesiā suam patrocinari,vel esse procurator? Videtur q̄ sic extra,de postu.c.fi.ibi:pro extraneis aduocat⁹, &c.ergo à contrario pro coniunctis poterit. Nā et decuriones postulant cōtra prouincias.ff.e. hi qui. Dic cōtra secūdùm Vin.& in præ.decr.supple,maximè. Richardus verò dicit q̄ litera illa videt velle q̄ pro coniunctis possit:licet nō salubriter hoc fieri possit: † quia non debet plus diligere sanguinē suū,quàm ecclesiā,quæ ipm dño sociauit.extra, de pœnis,c.ij.lxxxix.dist. decenter.& quæ mater est. xij.q.ij.qui abstulerit. Vnde dicebat, q̄ patrē suū cōtra ecclesiā propriam nō iuuaret.& pro eo facit xliij.di.sit rector.in prin.ibi:neq; opposuistis vos, &c.& xxiij.q.vij.conuenior.in prin.& c.leg.in fi. Vincentius dicit,q̄ pro patre & pro matre impotentib⁹ pōt:prius tn obtenta licentia.aliàs non,nisi velit perdere beneficium.Pro se autem pōt: quia ordinata charitas,&c.de pœn.dist.iij.qui vult. & a- h gris meis sitientibus alieni irrigandi non sunt.C.de ¶ Xvij. an. qui eos
serui.præses.prælatus autem neminem contra suā non compleuit: vt
ecclesiam iuuabit:imò eam iuuat contra omnes, ēt ibi Io.de deo,vbi s.
si antè fuit pro alio aduocatus in causa illa, sicut & dixit de xxv. puto
tutor.iij.q.vij.c.infames.§. si contra patrem.ff. de q̄ errore scriptorū
postu.l.fi.& ad hoc facit quod no.j.versic. item q̄ qui dicūt de xviij.
21 postulat. ¶ † Sed nunquid potest pro suis cōtra ali- f.quia non attigit.
n quē de eccl'ia postulare? Puto q̄ sic secūdū Vin. [n] i ¶ Est ratio.Secun-
o & etiā pro extraneis,secundùm do.meū, [o] nisi ille dùm Rof.cuiusfuit
obtineret vicē vniuersitatis.arg.xij.q.ij.qui manu- iste ver.& seq.
mittitur.ff.qđ cuiusq; vni no.sicut.lxxxj.di. legit. k ¶ L.pen. Videin-
ff.pro socio.l.nā socius.licet sit arg.cōtra extra, de frà §. nunc tracte-
p offi.deleg. cùm R.[p] Honestè tamen faciet si abs- mus.in fi.
q teneat:[q] quia nō omne qđ licet,honestū est.ff.de re l ¶ Aut scias.Secun
gu.iur.nō omne.xj.q.j.aliud.Sed & œconom⁹mo dùm Pe.& Abb.q
nasterij,cui dat centesima,vel quinquagesima, pōt hoc no.eo.ti.c.vlti.
postulare contra eꝑm dantem pro extraneo & fa- m ¶ C.fi. Vide j. ver.
22 miliari monasterij:& pro quolibet alio:† quia quid si aduocatus.
centesima vel quinquagesima locū obtinet eleemosynæ,nō bñficij.xij.q.ij.bonæ rei.extra,de dona.apo- n ¶ Secundùm Vin.
stolicæ.Præmissa autē intellige de beneficio, ratione in præ.decre.vlti.
cuius est ecclesiæ obligatus, & quod spirituale o ¶ Do.meum.eo.ti.
est:vt quia est canonicus præbendarius,vel rector, §.iiij.versi.quid in
vel præpositus ecclesiæ. Si autē esset tale,quod iam dubio.
promeruit.& temporale est: vt quia in seruitij re- p ¶ Cùm R.Non se
munerationē data est sibi possessio aliqua:tunc ni- quitur, si propter
hilò minus poterit pro extraneis contra ecclesiam confraternitatē in
postulare.xvj.q.j.possessiones.& q.vj.illud.xij. q. ecclesia recusatur à
ij.quicunq;.nisi illud haberet vt vasallus: vt j. dicā. iudicando,vt suspe
23 ¶ † Sed nunquid potest quis postulare pro mise- ctus quod propter
rabilibus personis,quæ non possunt aliàs aduoca- id impediatur po-
tum habere contra ecclesiam,à qua beneficium ha- stulare.
bet? Dic q̄ sic:si tamen ecclesia bonos habet aduo- q ¶ Si abstineat.Secū
catos.arg.lxxxvj.di.c.fi.in fi.& iij.q.vij.c.infames. dùm Hostiē. vbi s.
§.si verò in vno.& C.de postu.prouidendum. §.si Non enim est curia
quis verò. Et hoc,nisi habeat conscientiam, q̄ eccle le facere contra fra
sia habebat ius:quia tunc non cogetur: si dubitat, trem spiritualē, qđ
obediat iudici,arg.extra,de senten.exc. inquisitioni.de restitu.spo.ex parte.xj.q.iij.quid ergo. Prose non faceret contra
quere⁹ vt in Summa domini mei.eodem titu.§.quid carnalem. Alleg.de
r pertinet.versi.sed nunquid. [r] ¶ Quid si dicit se habe- transla.c.ij.xxx.q.
bere conscientiam,q̄ ius est pro ecclesia,vt coactio iij.c.ita diligere.
nem euadat? Respondeo:deferatur super hoc sacra- r ¶ Sed nunquid. Vbi
mentum,vel excommunicetur hoc modo,s. q̄ eas longè plenius.
defendat,nisi credat ecclesiam iustam causam foue- s ¶ Si clericus. Vbi
s re.Quod dic,secundū dominum meum,vt in eo.§. ostendit iuramen-
verſi.quid si clericus. [s] ¶ † Quid si aduocatus habet tum defensiōis vel
24 feudum ab ecclesia sub ea conditione, vt in omni fidelitatis per eum
causa ipsam iuuet: postea recepit ab alia ecclesia a- ecclesiæ prestitum,
liud feudum sub eadē conditione,inter quas eccle- non obstare. & rn-
sias postmodū quæstio oritur:quæritur quam iuua det ad l. humanita-
bit? Respōdeo quęstio dñicalis est,& est solutio q̄ tis.C.de excu.tut.
si sciat primā ecclesiā iniquā causam fouere, iuua-
bit secundā.xj.q.iij.væ qui dicitis.& C.de iudicijs. rem non nouā.& extra,de iureiur.vbi de hoc:eccle
sia tn prima eum habebit pro periuro:licet ipse te-
neatur sequi suā conscientiā: vt in præ.c.literas.&
c.inquisitioni.xj.q.iij.sentit.Si verò hoc ignoret,iu
uet p se primā,& secūdā p substitutū.ar. C.de epi.
& cle.ad

a ¶Habentur. Quæ ſtionem iſtã,& tres alias circa materiã aduocatorum vide ſuper regula, cõtra ctus.de reg.iur.lib. vj.& ibi in ſolutiõe primæ inueniesqđ ſtatim ſequitur.

b ¶Breui. Vt ibi ſcripſi ſuper glo.ij.diſtingue formam iuramẽti.facit de priui.porrò.ff.de trãſact.l.de his.

c ¶De hoc.ff.dever. obli.continuus. abeo.& in vſib.feu.ſi de feu.contro.fu.ſi quis deceſſerit. & xxxiij. q.ij. latorẽ. & vide Iac.de Bel. ſuper præd.l. quiſquis.

d ¶Subſtitutũ. Vide j.de falſa.in fi.& quæſtionem ſuper regula,qui facit.de reg.iur.lib.vj.

e ¶Illud. Catonis, poſt prin.

f ¶Patriæ. Tenẽtes primum dictũ per eundem modũ inducunt C.de aduo. diuer.iud.l. aduocati. vbi præponitur patria parentib⁹.& ibi de hoc per Cy. Per eundem modum inducunt illa iura,quando pater præcepit vnum,& patria contrarium. Pro patria inducũt præ.l. poſtliminiũ. §.filiuſſa. de relig. & ſumpt.fu.l. minime Guil. de Suza. in præ.l, veluti. dicit iuſtiori parẽdũ. ff.ne quis eum,qui in ius vo.l.j.in fi.cũ l.ſeq. fi æquè ſunt iuſta, obediat patriæ, per leges pro ea allegatas.

g ¶Dixit. Imperatori Federico, vt dicit Roſ.Accur. ibi dicit q̃ cuidam ei⁹. iudici.

h ¶Libro vj. Vt ibi ſcripſi ſuperverbo, aduocato.

& cler.ad ſimilitudinem. j. de feudis.§.qm̃.ver. xij. & dicas hęc iura,q̃ę in q̃one dñicali diſputata habẽtur.[a] ¶†Quid ſi is,qui tenetur aduocare pro aliqua eccleſia,ſit eps alterius? Dic q̃ ſeruiat primæ p ſubſtitutum. Idem etiam poteſt vaſallus facere, ſi fiat claudus,vel clericus: vt no.in præ.q,ſecundùm H.& T.& B.j. ¶Sed nunquid is,qui iurauit defendere eccleſiã,tenetur id facere, etiam nõ requiſit⁹? Dic q̃ ſi eſt in loco,vnde põt commodè venire, & ſcit cãm agi,& ſuum conſiliũ eſſe vtile:tunc tenet: alioquin nõ.Sed nec tenetur,ſi eccleſia ſibi non ſeruauit fidẽ:vel ſi ei ſalariũ ſuũ ſubtraxerit: vel ſi conſciẽtia eũ remordet.Quæ dic vt no.extra,de iureiu. breui.[b] vel ſi eſt ſibi ingrata: vt no. extra de poſtu. c.fi.¶†Sed pone,abbas dedit rem aliquã in feudũ alicui iuriſperito,vt ſibi præſtet patrocinium: demum ille moritur:abbas autem vult illud feudum reuocare,quia dicit ſe conceſsiſſe ratione perſonæ: hæres aduocati filius vel filia contradicit: quæritur quid iuris ſit? Dico q̃ ſi fuit dictũ q̃ perſonę patris dabat:non tranſit feudum in hæredem.arg. extra, de inſtit.c.pen.Si verò ſimpliciter:tunc tranſit. arg. l.diſ.c.j.in fi.j.q.j.eos.in fin.extra,de conſti.ex literis.Impleta enim fuit voluntas, vt impleri potuit. argu.ad hoc C.de cad.tol.l.vnica.§.ne autem hoc, quod.verſi.in omnibus.& ſeruiet per ſubſtitutum, argumen.de an.le.annua.in fi.C.de epiſco. & cle.l. ad ſimilitudinem.& l.quiſquis.vbi de hoc.[c] Sed ſi eſſet eccleſia læſa,tũc reſtituetur.extra,de in integ. reſti.c.j.ſecũdùm Vber.de Bo.etiam hæc vera ſunt ſi hæres velit ſeruire per æquè idoneum ſubſtitutũ vt ff.de conſti.pe.quod autem.§.fi.& C.de na.lib. leg.iij.§.fi.ff.quod me.cau.peto.§.fi.& l.ſeq. Secus ſi non ſit æquè idoneus: vt in præ.§.ne autem.ver. ſi autem.in fin.ff.de ſolu. inter artifices. ¶†Et hoc etiam locum habet in minore,cuius patri feudũ datum fuit:& in doctore,qui vult legere per ſubſtitutum.[d] ¶Item excipitur contra aduocatum q̃ eſt decurio:qui cõtra ſuam patriã aduocare prohibeť, niſi pro ſe vel ſuis:& niſi pro pupillis,quorũ tutelã gerit.ff.eod.l.pe. ¶Sed ſecũdùm hoc, nunquid aduocati noſtri tẽporis aduocabunt contra patriam ſuã,puta ſi Reſpublica cãm habet cõtra extraneũ? non videť,iuxta illud,[e] Pugna pro patria. Non em̃ dixit,cõtra patriã.xxiij.q.iij.fortitudo.& q.viij,oĩs & c.nulla.extra,de cõuer.infi.c.j.ff.de iuſt,& iur.vt vim.Sed dic cõtra;& eſt alia ratio in decurionibus, nã & eis facultatibus lapſis alimenta decerni permiſſum eſt:vt ff.de decurio.l.decurionibus.Conſulo tamẽ q̃ ſibi faciant iniungi â loci magiſtratu, cliẽ tulo procurante,ar.ff.de cõdic,inde.frater à fratre, Et ſic ſæpe vidi in Romana curia. Nam papa prę-cipiebat aduocatis eius hoc clientulis procurantib⁹ vt agentib⁹ cõtra eccleſiã Romanã, & defectũ aduocatorũ prætendentib⁹,in cauſis aſsiſterẽt cõtra eam.& arg.extra,de re iudica.ad apoſtolicæ.lib.vj. ¶†Quid ſi pater agit contra patriam,vel quid ſi videt aliquẽ velle interficere patrem: alium velle cõburere patriam:quæritur quem iuuabit, vel cui primò ſuccurret? Rñdeo,dicũt quidam q̃ patriæ: arg. in præ.concord. Charior eſt enim amor patriæ, cę̃ patris.ff.de capti.& poſtli.reuer.l.poſtliminiũ.§.filiuſſa.& communis vtilitas,&c extra,de poſtu.prę la.c.bonæ.j.& C.de cadu,tol.l.vnica.§.fi.Dic contra,arg.ff.de iuſti. & iur. veluti. vbi primò ponitur in ordine literæ parẽtibus,& poſtmodum patrię.[f] arg.xlij.diſt.ſit rector.in fin.& C.de offi. præ. vr. l.fina.& de nouo Cod.cõpo.prope fi.extra,de reſcriptis.cũ dilecta. ¶†Natura enim facit vt maior amor ſit inter eum & patrẽ,cę̃ inter eum & patriã; vt de conſe.diſtin.vlti.c,fina. in fine. imò vna caro ſunt.xxxv.q.ij.c,contradicim⁹.§.hac authoritate. & C.de impuber.& aliįs ſub.l.fi.et primũ debem⁹ circa domeſticos operari,lxxxvj.diſt. non ſatis, in prin.& excõmunicãdus eſt fili⁹ patrẽ nõ honorãs, ſeu iuuans: vt xxx.diſtin.c.j. ¶Itẽ excipitur q̃ eſt clericus,& domeſticus iudicis.extra,de appella.ex inſinuatione. ¶Itẽ qđ prece vel pretio falſam aduocationẽ inſtruit, vel inſtructã defendit: vt j. §. fi. ver.itẽ cauet ne. ¶†Itẽ q̃ poſtulat cõtra eũ,cui⁹ eſt vaſallus.argumen,xxij.q.vlt.de forma. & in libro feu.qui.ca,feu.ami.c.vnico.in prin.& §. præ. & q-ibus mo.feu.amit.c.vnico.in prin.extra,de na.ex libe.ven.c.vnico.Si tñ vaſallus pro cõiuncta perſona poſtulat contra dominũ,nõ ob hoc fortè pdet feudũ:arg.extra,de poſtulã.c.fi.§.clericus.ibi: pro extraneis,&c,â cõtrario ſenſu:quia nõ intelligitur promiſiſſe ſibi fidelitatẽ cõtra ſe,vel ſuos: vt extra de iureiurando:petitio.cũ ſuis cõcor.& hi, quibus interdicit poſtulare pro aliįs perſonis,pro hmõi p ſonis tñ poſſunt.iiij.q.vlti.oĩbus.ff.de poſtulan.l.j. §.fi.& l.ſequen.quia nullus carnem ſuam odit.xiij. q.ij.non æſtimemus. ¶†Imò illa probanda eſt libe ralitas: vt proximos tui ſeminis contemnas. lxxxvj.diſtin.non ſatis.prope prin.& C.li.x. de impo. luc.deſcrip.l.vnica.Et præterea aduocatus non accuſat: vt ff.de bo.li.qui cùm maior.§.idem puto.Et ad hoc facit quod nota.ſ.ver.ſed nunquid clericus. Item excipitur quòd non iurauit ſtatim poſt iuramentum à partibus prętitum,quod credat iuſtam cauſam fouere:& quod quàm citò cauſam ſentiet deſperatam,diſcedet.hoc enim tenetur iurare:alioquin repellitur.C.de iudicįs.rem non nouã.Bald. tamen dixit[g] q̃ vt ſic iuretur,illa lege cauetur, ſeu hoc conſuetudo nõ habet. Dominus meus dicit q̃ illi iuri nulla conſuetudo poteſt præiudicare:vt no ta.extra,de fo.compe.Romana.§.nec.libr. vj.[h] & probatur hodie in conſtitu.G.x.de poſtulan. properandum.[i] ¶Item q̃ monitus à iudice, vt alicui patrocinetur,noluit parere:nec ſe ſufficienter excuſauit.in q.vij.di.c.infames.§. ſi quis verò. ¶†Item q̃ non põt dici aduocatus.Nam aduocatus eſt,qui omnino cauſis agendis quoquo ſtudio operať, nõ tamen,qui aliquid accipere ſolet,non cauſæ affuturus.ff.de var.& extraor.co.l.j.§.aduocatus.Eſt etiã neceſſarium q̃ leges quinquennio audiuerit. C. de aduo.diuer.iudi.iubemus pro tpe.§.nec de cętero. & in procemio Digeſtorũ.§.diſcipuli.& q̃ doctor eius iuret eũ peritia iuris inſtructũ.C.eo. nemini. p quod patet illiteratum non poſſe aduocare. †Turpe enim eſt patricio,& ius tractanti,ius,in quo verſatur,ignorare.ff.de ori.iur.l.ñ.§.poſt hos.argu.tamen contra.C. de iudicįs.l.pe. quia etiã cùm non prohibeatur,admittitur. De hoc ſ.ver.item q̃ nnn habet.[k] ¶Generaliter autem poſtulare põt, q non prohibeť.In ſumma nota[l] q̃ cùm q̃s aduocare ꝓhibeť,aut accuſare de facto,quod irrogat infamiã, aut quod non irrogat.Si de facto,quod irrogat infamiam,vt quod eſt præuaricator,vel litiũ redemptor,& conuincitur:& propter hoc ab aduocãdo prohibetur,tunc in perpetuum non poterit aduocare,ſiue cauſa ſit expreſſa in ſententia,ſiue nõ: niſi fuerit à Principe vel à Senatu reſtitutus:vt ff.de poſtu.l.prima.§.ait prætor,& l.ex ea cauſa.Si verò de alio,quod infamiã nõ irrogat,& ꝓpter illud ab aduocãdo prohibeť,aut iudex prohibet eum coram ſe poſtulare ad temp⁹,aut in perpetuum,aut ſimpliciter.Si prohibet coram ſe poſtulare:tunc poterit coram eius ſucceſſore:vt eo.tit.Imperator.Si verò in perpetuum prohibetur cum cauſæ cognitione:& tunc niſi appellauerit,non poteſt vlterius aduocare: vt in præ.l.prima.Aut ſine cauſæ cognitione:& tunc non tenetur ſtare ſententiæ tẽpore ſucceſſoris.ff.de, pœ.l.fin. Cæterùm ſi ſit ſimpliciter prohibit⁹,dicũt Io.& Azo,q̃ perpetuò videť prohibitus.Nam ſi ſtipulor annua decem hæc ſtipulatio pura eſt.ff.de verb.oblig.Stichum,aut Pamphilum.§.j.aliàs incipit,& ideo.Melius probatur l.diſtinc.c.primo.in fine.et extra,de conſti.ex literis.[m] cum ſuis concord. Tu dic quòd tunc ſolùm intelligitur prohibitus durante officio iudicis prohibentis,noń in tempore ſucceſſoris.argumẽ.ff.de pœ.ſi operis,& in prin.decre.ex literis. ¶†Nam pœnæ reſtringendę ſunt.de pœ.di.prima.pœnę.ff.de pœnis,interpretatione. ¶Vltimò nota q̃ ad officium iudicis pertinet prouidere, vt par ſit hincinde diſtributio aduocatorum:vt ſ.de offi.iudi.§.deſeruire.ver. antelit. ¶De diuerſis appellationibus aduocati dicam extra,in cõſti.Gre.x.de poſtulã.properandum.in prin.[n]

¶Properandum. Quam hodie nõ habemus. li. vj. & ſic eſt reuocata. Vide quod dixi ſ.ver. itẽ quod eſt præuaricator.

¶Non habet. Et ibi ſolutio cõtrarij.

¶Not. Secundùm Azo.in Summa.e. tit.de poſtu. verſi. item per decre.

¶Ex literis. Et opi. Odo.quam ibi ſcripſi ſuper gl.hoc dicit: adaptatur huic caſui. Et de materia huius glo.ff.de poſtu.l.puto.§.j.& C. eo.tit.l.j. vbi etiam hæc diſtinctio per Cyn.qui etiam ibi in fi.no. ſecundùm Odofr.& Pet. q̃ ſi aduocatus prohibitus appellauit⁹, appellatione pendẽte poterit poſtulare, per l.j.in fi.ff.ad turpil.quod placet. & facit quod not. de app.ſæpe.in gloſſ. ſic ſ.in fi.quod intellige,niſi caſus eſſet,in quo nõ eſſet appellatio admittẽda.de appel.Romana.§.ſi ante.li.vj. & vide j.de app.§. in quibus.

¶In prin. Quam, vt prædixi,non habemus.quod tamẽ ibi dixit, vocantur aduocati. De hoc vide iura,quæ ſcripſi de poſtulan.ſuper Rubr.Item togati.de pœn.di.j.c. nemo.C.de aduoc. diuer.iud.l.ne quis. & l. quicquid cum iij.ſeq.& j. proxi. §.item cauſidici. C. de poſtu.quiſquis. Item patroni cauſarum.C.de aduo. diuer.iudi.l.j.& l.aduocati. Item honorati.C.de offi.ciuil. iudi.l.j.& quãdoq̃ iudices.de ele. ſundamenta.ver. iudicęs.lib.vj.

¶Sequit videre de vestibus aduocatorum.Ab his incipit suũ tractatũ Vber, de Bob. & Io,de deo.suntverba qua 1
si ad literã vsq; ad versi.si ergo, 2
a ¶Quod audit,Habuitã Rof.sup cõ- 3
stitutione de suffragio,
b ¶C.j.versic.omnẽ 4
quippe. 5
c ¶Defensores,Hic 6
continuabat Io.de Deo post Vber.id qđ ponit author j, §.iam nunc.versic, porro.
d ¶Possessor.fortècũ author ibi legit de quo s.de tut.§.generaliter. versi. fiet 1
hoc,quia Rhegin⁹ fuit.
e ¶Cõbis.Et nostris a
diebus Boatin⁹ de Mantua in studio Paduano.
¶Nũc, vt dixi,verba Vber.de bo.mul tùm ampliauit Ioann.de Deo. cuius
verba etiã ampliauit author,& ordine meliori prosequitur.hic enim posuit 2
b quartum post vestes Specu.
f ¶Salutis. Fuit hoc verbũ Vber.j.cha. ver.ĩ facto. Suspicor tamen per ea, quæ dixi de tutore super rubrica, qđ non intellexit de salute animæ: sed de victoria causæ: & tamẽ per sequẽtia videtur cõtrarium.tamen ipe idẽ sic exponit paulò antè,§.de offic.
g ¶Properãdũ, quã c
nõ habem⁹ in vj.
h ¶Paratas,De prę- 3
paratorijs,q̃ respiciunt iudicẽ & partes, habetur rub.j, parte proxima.

Quales ueſtes debent habere aduocati Rubrica.

SMMARIVM.

☞Talis prẽsumĩ quis,qualẽ eũ inducãt vestes esse,cùm tñ non semper ita sit vt vestes indicant.
Vestis debet esse cõueniẽs statui,ordini,& officio.
Aduocati dicuntur sacerdotes & milites.
Aduocati non debent ad iudicis conspectum accedere habitu inornato.
Sordes in vestibus affectatæ laudem non pariunt.
Cuius conuenientię debent esse aduocatorũ vestes.
Incompositio corporis qualitem indicat mentis.
Deferẽs ex humanitate,vel corporis necessitate humilem habitum,non est ideo contemnendus.

SEquitur videre de vestibus aduocatorũ.Et. quidẽ aduocatus corã iudice accedẽs ad aduocationis offm̃ exercendũ,vestes talares habebit, & suo offõ cõgruẽtes.vt.C.de postu.l.fin.q̃ est de pœ.dist.nemo.& probatur xxiij. dist c.pen.iuxta illud:†Vir bene vestit⁹ ꝓvestibus esse peritus Credit̃ à mille,q̃uis idota sit ille.Si ca reat veste nec sit vestitus honestè:Nullius est laudis,quamuis sciat omne,quod audit.[a]¶Talis enim prima facie præsumitur,qualem eum indicant vestes esse;vt ff.de iniurijs.item apud §,si quis virgines.extra,de sen.excõ.cõtingit.j.ff.de iurefisc.diuus. & l, sed si accepto.Vñ Seneca ait vxori Neronis Induc te delicatè charissima,non ꝓpter te,sed ꝓpter honorẽ Imperij. Ad qđ facit xxj.q.iij.c.j.ibi: non ꝓpter necessitatẽ,&c.& ad idẽ extra,de custo. euch.c.ij.in fi.cũ concord.¶†Debet igit̃ vestis esse cõueniens statui & ordini & officio:vt in prę.con cor.& extra,de vi.& hon.cleri.c.deus,qui.& xxj. q.iij.c.ij.& c.se. & hoc scđm tollit̃ contra.e.q..c.j.[b]
¶Præterea aduocati dicũtur sacerdotes:vt ff.de iusti.& iur.l.j.& sacerdotes.hr̃re debẽt vestes suo of. cõgruẽtes.de qbus legit̃ C.de sacosan.ecc.sancim⁹. in prin. & xxiij.dist.p̃terea.& xliij.dist.sit rector. viij.q.j.l3.in fi.xvj.q.j.reuertimini.extra,de custo. euchari.c.ij.extra,de sacra.non iter.c.ij. quas non debẽt deserere sine cã.extra de vita & ho.cle.cleri. in prin.& versi.sed nec alibi.xxj.q̃o.iiij.sine.Sunt etiam milites C.de aduo,diuer.iudicio.l,aduocati. & milites habent militaria insignia,q̃ si eis detrahũ tur,fiunt infames.ff.de his,q no.infa.l.ij.Ornati ergo debent esse in vestibus,& vti illis,quibus assimilãtur: qa dignũ est,vt q similẽ,&c.extra, de statu monachorũ. recolẽtes.Ipsi quoq; togati à toga veste dicti sunt.C.de postu.l.pe,Deseruiant igitur noĩ qđ debet esse cos̃ rei.Inst.de do.§.ẽ & aliud. xvj.q.j.si cupis.C.de epi.& cler.decernimus.C.de defenso.ci.đfensores[c].¶†Nõ ergo accedãt ad iudicis conspectum,nisi in habitu ornato: vt xxiij.di. ç.pe.in fin.et xxj.q,iij.sine ornatu.qa in domibus regũ sunt,q mollib⁹ vestiũtur:vt xxj.q.iij.c.j.ĩ fi.et lucę vij.et edictũ de postulãdo ꝓpositũ ẽ.vt nõ solũ rõ tuẽdæ dignitatis habeat̃,ſ3 etiã decoris:vt ff. de postu.l.j.rñ.j.Licet em̃ ex ornatu vestis ñ sit qs iustitiã habitur⁹,vt xxx.di.si qs virorũ.& l3 vestis humilis & ornat⁹ nõ colorat⁹ laudet̃:vt xlj.di.parsimoniã.tñ affectatę in vestibus sordes laudẽ nõ pariũt:vt ea. di.c.j.extra,de cust.eucha.c.ij.in fi.Sæpe em̃ maxĩe iter ignotos,vestis est causa honoris.iuxta illud:hũc hoĩes decorãt,quẽ vestimẽta decorãt, vt s.ꝓbatũ est.& quẽ iudex maioris ornatus inspiciet,maioris existimabit esse authoritatis,& ei assurget salutatione delata;dicens ei:sede à dextris meis.ad qđ quidẽ tenent̃;vt C.de offi.di.iudi.l.fin.
4 in fi.& eũ ꝑ alijs honorabit:vt C.e.ti.l.pe.¶†De meo ergo cõsilio gerãt vestẽ suę profectione conuenientẽ,nõ diuersis coloris,aut diuersæ partis:vt xx. q.j.c.fi.nõ nimia breuitate vel longitudine notãda: vt extra,de vi.& hone.cler.clerici.non sericis textu ris variatã vel ex varijs colorib⁹ ornatã: vt Gul.de
d Suz.Mutinæ legũ ꝓfessor[d].xxj.quæstio.iij.c.primo.nõ scissam: vt Iac.doct.decre.boñ.xxj. q.iij.ꝑ cipimus.quia dissolutos & fractos vestibus non recipimus:vt xlj. distin.
5 per simoniam.†Et incõpositio cõrporis qualitatẽ indicat mẽtis: vt e. di.c. fi.Regionis igitur,in qua sunt,morem seruent:& his,cum quibus viuunt, se conforment.xlj.di.quisquis.in prin.xij.di.illa.viij.dist qui cõtra. vt cùm in Italia fuerint,pallijs affibulatis vtantur:cum verò vltra montes, cappis manicatis,vel pallijs diffibulatis,vt domini legum Boñ.vestiantur: vt no. xxx.di.si quis virorum.& probatur in præ.decre.clerici.in fi.& ver. cappis.Sed & etiam alio ornatu se honestè gerant:puta in sotularibus,frenis, sellis,pectoralibus,calcaribus,fibulis,corrigijs,& alijs ornamentis:vt præ. decre.clerici.C.lib.xj.nulli licere in frænis & equestr. sellis,&c.l.vnica. & in eo.li.de vestibus holob.& aurat.l.nemo.& xcvj. di.Cõstantinus. palea
6 est.†Volentem autem ex humilitate,vel corporis necessitate humilem fer
e re habitum non contemno : vt P.de Combis[e] in Montepessulano : vt in præ.c.si quis virorum.& c.parsimoniam.& xxiij.distinct.his igitur. circa medium.& xlj.distin.clericus.

Qualiter aduocati se habere debeant cum suis clientulis.

SVMMARIVM.

1 ☞Tres sunt personæ,quibus omnimoda veritas est aperienda. Ignorantia facti sæpissime peritissimos fallit.
2 Consilium seu responsum periti,requirit veritatis oĩmodam apertionem.
3 Aduocato expedit habere scripturam super narratione facti, quam clientulus facit.
4 Accusare vel agere volentes debent habere probationes paratas. Initijs inuentis exitus cogitatur.
5 Defendi non debet,quod ratione vti non potest.
6 Nemo diu gaudet,qui iudice vincit iniquo. Famam propriam negligens,crudelis est.
7 Roboam regnum perdidit,quia noluit seniores & sapientes audire.
8 Minori sæpe reuelatur,quod maior ignorat.
9 Patrocinium,quod plurimorum sensibus approbatur,est integrum.
10 Dubius est litis euentus.
11 Priusq̃ demandatum est alicui secretum causæ,an poterit contra alium in eadem causa esse aduocatus.
12 Aduocatus quondam fisci potest esse contra fiscum in alia causa,in qua nõ dedit ei patrocinium.
13 Causa appellationis est alia à principali.

NVnc tractemus qualiter aduocatus se debet habere cum clientulo,i,cum eo,cuius causam suscepit defendendam:vt C.de iudicijs.properandum.§.illo proculdubio. ver. honorarijs.Frustra enim aduocatum habet is,qui causam non habet.de pœni.dist.ij.si enim inquit.in ij.colum.versi.in to-
1 to autem mundo.& arg.j.q.j.multi.†Et quidem si ad portum salutis[f] per-
f uenire desiderat:cùm is,qui litigare intendit,ad eum primò peruenerit: dicat illi,charissime,Tres sunt personæ,quibus est omnimoda veritas aperienda,& nihil est illis celandum,videlicet confessor.xxij.q.ij.c.cum humilitatis.de pœ.dist.iij.inter hæc hircum.ij.Medicus:vt extra,de pœni.& re. omnis.§.sacerdos.& c.sequen.extra,de homicidi.tua.xlv. dist. disciplina. in princip.iuxta illud,si causam ignores,quomodo cures. & Iureperitus.
2 de pœñ.dist.vj.c.j.versi.iudiciaria.¶†Quia facti ignorantia sæpe peritissimos fallit: vt ff.de iuris & fac.ignoran.l.ij.Dicas mihi igitur omnimodam veritatem,& negotij exemplum,da mihi scriptum:vt congruum & verũ possim tibi dare cõsilium seu responsum.C.de transactio. vt responsum. & extra,de sponsal.de muliere.quia ex facto ius oritur.ff.ad legem Aquil. si ex plagis.§.in cliuo.ff.de iureiurando.duobus.§.si enim.& l. finali,ff. de iur.codicil.quidam.Et sæpe breuissima facti mutatione,totum ius mutatur.ff.de excus.tuto.si is.& ff.de legat.iij.hoc legatum.& l.finali.ff.de contrahen.emptio.si in emptione.§.penul.in fine.& l.cum ab eo.& l.qui fundum.respon.j.ff.de in diem addict.l.ij.ff.de legat.j.si quis à filio. Quod si non detur exemplum negotij,& erret in facto:dicetur ei,minus instruct⁹
3 est,qui te solicitum reddidit.C. de acquirend. possessio.minus. †Expedit enim aduocato habere scripturam super narratione facti,quam clientulus proponit,propter periculum periurij:cùm habeat hodie iurare:& vt sine rubore & verecundia possit,cùm alter inuenerit,causam deserere,ad quod ex forma iuramenti,quod præstat hodie in initio causæ tenetur, & possit euadere pœnam multiplicem:de qua habes in decret.Greg.decimi, de postul. properandum[g]. & quia etiam talis scriptura quandoq; sibi poterit
g prodesse:vt patet infrà,de sala.§.sequitur.versi.c.quid si reus.Debet igitur inquirere veritatem negotij,& etiam causam eius. Vnde Seneca: Cuiusq;
4 facti causam require.†Et cùm initia inueneris exitus cogitabis.¶Facto autem intellecto , si sit actor , quærat de probationibus, quales habet.Nam,
h qui accusare,vel agere volunt,probationes habere debent paratas[h].C. de eden.l.qui accusare.C.de actio.& obligatio.negantes.sexta quæstione vltima.c.actor. Si autem causas non habet , sibi non multùm expedit ius habere,ex quo deficit probatio:vt ff.de testa.tuto.si duo sunt Titij.& secunda quæstio.vij.c.plerisq;. Nam & probatione cessante interdum vindictæ

ratio con-

ratio cõquieſcit.xxxñ.q.v.Chriſtiana.Si aũt habet ꝓbationes,& factũ eſt liquidũ,dicat ei:age ſecure. C.de teſt.l.j.Sed & ſi re⁹ſit,quærat ſi quas habet defenſiones,& etiã ꝓbationes.nã oportet eũ hr̃e ꝓbationes paratas ad ſuas exceptiões ꝓbãdas.ff. de ꝓba.in exceptionibus.ꝙ ſi habet,dicat ei ſecurè te defende.Verũ ſi viderit factũ inefficax,vel ꝓpter ſe,vel ꝓpter probatiõis defectũ:dicat ei,amice,noli in hmõi ſumptib⁹ te vexare.ff.de inof.teſt.l.j. nõ enim eſt ſpes ꝙ debeas obtinere.ff.de inof. teſt.l.j.

5 ¶ † Nec defendi debet,ꝙ rõnevti nõ põt.xxiiñ.q. iiñ.ſi habes.& xxvj.di,deinde.lxviiñ.di. coreꝑi. nec debet qs malã cãm ſeu deſperatã fouere,vel ſuis allegationib⁹colorare.C.de iudiciꝭ.rẽnõ nouã.§.patroni.Sæpe tñ hoc aduocati nõ faciũt,ſed dicũt ſic: frater,qa euent⁹ litis dubi⁹ eſt,aliqñ litigãtes obtinẽt exinduſtria vel aſtutia,vel ambitiõe,vel gratia, vel fraude,vel ignorantia aduerſæ partis.ff.de iudiciꝭ.ſi fili⁹.ff.de inof.teſt.poſthumus.§.ſi quis.ff.de pec.quod debeť.ff.de euic.ſi ꝑ imprudentiã.ff.de fideiuſ.exce.ff.de adul.denũciaſſe.in fi.ff.de va.& extraor.cog.ſi iudex.ff.ad Treb.ſi ſeruus.§.cùm prætor.extra,de in integ.reſt.cùm ex literis.de fide inſtru.inter hoc.tñ pnicioſum eſt quo ad animã,quæ ꝙbuſcũq; reb⁹,& veſtimẽtis præferẽda eſt:vt C.de ſac.ſan.ec.ſancim⁹.& etiã quo ad famã,quã qui ne

6 gligit crudelis eſt.xiñ.q̃o.j. nolo. †Quia nemo diu gaudet,qui iudicevincit iniquo.Vnde dicvt j.ver. caueat.¶ Habito igitur negotiñ exẽplo in ſcriptis, quia hominũ memoria labilis eſt:vt C.de teſt. iubemus.xxiiñ.di.Præterea,ſi hæſitet,nõ erubeſcat dicere,volo mecũ,& cũ peritis & libris deliberare.j. de li.cõce.§.ad hui⁹.in prin.qa tpe indigem⁹,vt aliqd maturi⁹ agamus.l.diſt.põderet. Vnde Salomon,[a]

a ¶Salomon. Eccleſ. c.xxx.iñ.ad finem.

Omnia cũ cõſilio fac,& te nõ penitebit.Nã ve ſoli,&c.[b] extra,de ſta.mo.c.iñ.rñ.j.& viiñ.q.j.illud nã & Imperator quærit cõſilia ſapientũ.ff.de fun.inſtru.quæſitũ.in princ. Ad idẽ ff.de dã.infecto.ſi in ædibus.& papa dicta priorũ:vt xxx.q.j.peruenit. prope prin. ¶ †Roboã em̃ regnũ ꝑdidit,quia noluit ſeniores,ſeu ſapientes audire.[c] xvj.q.j.eccleſia habet.viñ.q.j.denicꝭ.& Iudas ob hoc pñt.& ď pœ. diſt.vj.c.j.ver.ideocꝭ.& di.j.is ptãtis.Auditioni nã cꝭ ſapiẽtũ vacãdũ eſt:vt extra,de præſump.ex ſtudiꝭ.et puniť q cõſilia ſapientũ nõ ſuſcipit.lxxxiiñ. di.c.j.quia vtilius eſt in occulto deliberare,q̃ in publico ſuccumbere,ſicut docet Imperator. Hinc eſt ꝙ ſi hæreditas nobis delata eſt,quam conſtat eſſe lucroſam,adeatur ſecure. Si verò conſtet eam eſſe damnoſam,repudietur apertè.Quòd ſi dubiteť,tps ad deliberãdũ petať:vt C.de iur.delib.l.fin.rñ.j.In tpe aũt huius deliberationis ſecũ ſępe deliberet:vt C.ad leg.Cor.de falſis.& ſi à te.Et inſpiciat diligẽter inſtrumẽta & iura ad quæſtionẽ facientia: ſicut & is,q deliberat de adeunda hereditate.Videre debet interim inſtrumẽta hereditaria:vt ff.de iure delib.l.j.& ñ.Quòd ſi ꝑ ſe nequeat inſtrui,cõſulat peritiores.ff.de bo.poſ.in bonorũ.in fi.ff.quis ord. in bo.poſ.ſer.l.iñ.in fin.C.de inge.& ma.l.iiñ. xxxviñ. di.c.fi.& not.j.delib.cõcep.§.fi.Et cũ diuerſis : qa quod à pluribus quæriť,facilius inuenitur.xx.diſt. de quib⁹,in fi.& extra,de of.deleg.prudentiam. in princi. Vnde cõmendať , qui quatuor in cõdendo teſtõ cõſuluit:vt ff.de vulg.& pup.ſub.cùm ex filio.Quod dic vt j.verſi.porrò.Imò etiam qñq; cũ minus peritis,prodeſt cõferre:vt extra,de conſuetu.ad noſtrã.[d] †Quia reuelatur ſæpe minori, quod maior ignorat.xcv.di.eſto.in fi.& nõ oẽs ꝑ omnia. ſed certi per certa meliores,aut deteriores inueniũtur.C.de vete. iure enuc.l.j.§. cunque hæc materia. in fine.Nec enim oĩm ęqualis eſt gloria,nec omnes æquali prudẽtia,vel ſciẽtia miniſtrãt:vt de conſec. di.iiij.cùm tantũ.Et quærẽdo,opponẽdo & diſputando,& partis aduerſæ defenſiones ſubeũdo, melius veritas inueniť.ff.de mu.& hono.munerũ.prope fin.xxviñ.q.j. ſic em̃ neq;.ff.de iure pa.diuus.in prin.ff.de leg.iñ.l.Offidius.ff.de mu.& ho.l.fi.§.antepe.& veritas ſæpius exagitata magis ſplendeſcit in lucẽ.xxxv.q.ix.graue.¶ Itẽ delibera ieiuno ſtomacho:vt j.tit.de pen.ſentẽ. Et ꝑſunt premiſſa ad

d ¶Ad noſtram. Et vide quod ibi ſcripſi ſuper j.gloſ.

hoc,vt iudex in ferẽdo ſnĩam debeat cũ peritis deliberare.De hoc j.tit.de requi.cõſi.ad fi.¶ Porrò ſi aduocato viſum fuerit ꝙ debeat client⁹ litigare, primõ cõueniat de ſalario eidẽ cõueniẽti , vt dicã j. ti.de ſalar.§.ſequiť.ad fi.& de meo cõſi.ſibi adiun-

9 gat aliũ aduocatũ:vt ſ. ver. ꝓxi.†Quia integrũ eſt patrociniũ,quod plurimorũ ſenſib⁹ approbať. extra,de of.dele.prudẽtiã.ĩ prin.& per ampliores homines ꝑfectiſſima veritas reuelatur.C.de fideicõ.l. fi.& in fi.& in præ.c.de qbus.lxxiiñ.diſt.extra, & meli⁹ eſt eſſe duo q̃ vnus.lxxxj.di.in oĩbus.viñ.q. j.illud.quia ĩ ore duorũ,&c.vt.ñ.q.iiñ.§.j.extra, de teſti.in oĩ.& væſoli,&c.vt in præ.c.illud.& extra, de ſta.mo.c.ñ.& hoc ſi qualitas & difficultas cauſę id exigat,Vñ dicit lex,aduocatũ & aduocatos dabo:vt ff.de offi.procõ.nec quicqd.§.fi.ff.de poſtu. l.j.extra,de of.iud.c.j. ¶ Caueat aũt nec̃liẽtulo victoriã repromittat,ſicut faciũt medici ſuperbè ſalutẽ pollicitãtes:vt lxxxviñ.diſt.eñciẽs.in fi. palea

10 eſt.†Quia dubi⁹ eſt litis euẽtus.ff.de pecul. qď debetur.nec victoria in eo eſt , ſed in iudice,ñ.q.iiñ.ſi quẽ pœnituerit.§.notãdũ.ver.nã facti.ff.de abol.l. j.nec ſemp laborẽ ſequiť effect⁹.extra,de renũ. niſi eũ pridẽ.§.qppe.Nec eſt ĩ medico,ſemper releueť vt ęger.iuxta illud:Nũquid medici reſuſcitabũt? de

e pœnit.di.j.c.cõuertimini.§.nunqd[e]. qa ſæpe vitiũ eſt materię,nõ artificis.ff.ad l.Aquil.ſi ſeru⁹.§.ſi calicẽ.Nec debet ſe certũ aſſerere,vbi certus eſſe non põt:vt extra,de reſcrip.cùm cõtingat.Præterea iniuriã faceret iudici:qa ſic quaſi ſuã venderet ſnĩam. ff.de iniur.l.itẽ apud Labeonẽ.extra,de pœnis.dilectus.C.de app.procõſul.¶ Caueat ẽt ne partẽ ſuã, quæ ei⁹ fidei ſe ſuppoſuit,vel ſecreta cãæ ſuæ quo cũq; mõ ꝓdat,vel reuelet.ñ.q.iiñ.Euphemiũ.§.notãdũ.ſed ſecũdùm pactũ ĩter eos initũ cliẽtulũ ſuũ

11 defendat.C.de poſtu.qſqs.§.añ oĩa.¶ †Sed nũqd

f priuſq̃[f] demandaſti mihi ſecreta cãę tuę,potero cõtra te ĩ eadã eẽ cã aduocatus? Dic ꝙ ſic: & ita obtinuit.ar.xiiñ.q.j.c.eccleſias.§.qa ergo.vbi Gra. allegat pro vtraq; ꝑte.& xciiñ.di.legim⁹.& c. diaconi. vbi in q̃one ſuper diaconorũ & præſbyterorum prioritate,Hieronym⁹ allegat ꝓ vtraq; ꝑte:alioqn nulli eſſet cõſiliũ dandũ.Sed nec hoc ſufficeret ad

g iudicẽ remouẽdũ:[g] vt not.extra,de teſti.dilecto.Sępe em̃ vidi ab aliquib⁹ petiũ cõſiliũ,nõ vt acceptare tur:ſed vt illi poſtea pati alteri cõſulere erubeſcant. Si aũt fui aduocat⁹ in cã nondũ finita, ĩ aliqua ꝑte ſui cõtra te nõ ero:alioqn crĩe prævaricationis inuoluar.ff.de his,q no.infa.athletas.§. prævaricatio. ff.de præuari.l.iiñ.§.qď ſi aduocato.ñ.q.iiñ. Euphemium.§.notãdũ.C.de aduo.diuer.iud.l.j.niſi in caſu,ſ.fauore pupillorũ. Nã ſi aduocat⁹ Titiꝭ contra Męuiũ,Męuio mortuo deť tutor filiꝭ eius in eadẽ cã,poterit pupillus aſſiſtere contra Titiũ:vt iiñ.q. viñ.c.infames.§.ſi cõtra patrẽ.ff.de poſtul.l. finali.

12 ¶ †Quid ergo ſi tibi dedi fidẽ,ꝙ ꝓ te eſſem aduocatus in cã aliqua,& fui:lata eſt ſnĩa:an ĩ cã appellatiõis cõtra te eẽ potero aduocat⁹? Rñdeo , ſic. & hoc ſæpe fit in curia.nã ſufficit,ſi cui vel in paucis, g

h &c.C.ď neg.ge.tutori.[h] qa et aduocat⁹ quõdã fiſci põt eſſe cõtra fiſcũ in alia cã,in qua nõ ꝑſtitit ei pa

13 trociniũ.C.de aduo.fiſ.l.iñ.¶ †Præterea cã appellationis eſt alia à principali.qď dic vt ñ.q. vj. ſi qs in quacũq;.Honeſti⁹ tñ eſt abſtinere:tũ qa cã appellatiõis eadẽ eſt,ſecũdùm quoſdã,cũ principali: vel ſaltẽ eſt eius ſequela:tñ qa ſecreta cãæ nouit. vñ in hac inſtãtia multũ lędere poterit, quẽ in priori defendit:tũ qa oportebit eũ aſſerere,qď primò negauit,vel ecõtra.qď eſſe nõ d;.j.§.ꝓxi.in prin. ¶ Prę miſſa autẽ ſunt in ar.ꝙ ꝓ eodẽ ſalario nõ teneť ad-

h uocatus defendere in cã appel.clientulũ: vt dicã. j. in tit.de ſala. ¶ Quid ſi aduocat⁹ ſuũ clientulũ deciat? Dic vt j.§.fi.ver.qď ſi ꝑ imprudentiã. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 ☞ Laudandum eſt parcè, vituperandum parcius.

2 Rerum veritas latere non poteſt:& fructus ſui quẽ libet demonſtrant.

Aduocatus vnius quomodo commendari debeat ab aduocato alterius.

3 Aduocati diuerſorũ ñ dñt ꝓbris,ſed legib⁹ certať,

e ¶ Nunquid. Meli⁹ diceret hic, etiam. & habetur illud p̃s lxxxviñ.

¶ Priuſq̃. Suſpicor quòd dicere debet, poſtq̃. Ad hoc mouent tria.Primò, qa quæſtio aliàs nõ dubia. Secundò, quia quæ ſequuntur,pl⁹ conueniunt illi tertiæ.Tertiò quia gl. Accur.format ſup l.fi.ſ.depoſthu.hãc quæſtionẽ de illo, qui reuelauit ſecreta cauſæ , & habuit conſilium, & dicit ſic iudicatum. & in quibuſdã ſcriptis habeo,qꝙ oẽs docto res Bonon. concordarunt, ꝙ poterat cõſul⁹ patrocinari aduerſario:tũ qa alias null⁹ vellet cõſulere ; tum quia non reperitur prohibitum. & fortè de hoc caſu dicitauthor.et ſic obtinuit ego nulla ratiõe patrocinarer cõtra illum,pro quo dediſſem conſilium recepto ſalario:& maximè in ſcriptis : ſi verè in eiſdem terminis, quos cõſului,eſſet cauſa, ſiei iuſtè cõſului, iuſtitiã impugnare nõ debeo:et ſi eraſſem honori meo parcere debeo.& de accu.qualiter.j.

¶ Remouendum , Vbert. de Bo. vbi de aduoca.rei.mihi nona char.ver.iure canonico. dicit ꝙ ſi reperiretur delegatum conſuluiſſe, & ꝓ eo pecuniã habuiſſe, timendũ eſt ne ſit memor pecuniæ,& conſiliꝭ dati.

h ¶ Tutori. Et ſic tenet Accurſi. ff. de poſtul.l.vl.et idem allegat.

4 Aduocatus vnius partis poteſt aduocato alterius partis contradicere etiam rigoroſè cum proteſtatione, ꝙ hoc non facit animo iniuriandi, ſed ius ſuũ defendendi, quod multum operatur.

5 Honorem non meretur, qui non honorat.
Ars deluditur arte.

6 Effuſo ſermone, in promptum quis incidit periculum.

7 Lingua noſtra fornax eſt, & lingua garrula eſt multum nociua.

a ¶Vitæ. Mihi intitulatur, de quatuor virtutibus. & eſt in fin. primæ col. aliq intitulant de copia verborum. et aliqui negant librum fuiſſe Senecæ in Spec. hiſto. & manipulo florum attribuitur Sene. & ex quo tãtum titulo inſtitimus, ſequitur ibi ꝙ reprehenſibilis eſt nimia laudatio, ſicut immoderata vituperatio: illa quidem adulatiõe, iſta autem malignitate ſuſpecta eſt.

b ¶In epiſtolis. Eſt in prin. Prouerbiorum.

c ¶Quoq; eſt. In Catone poſt prin.

d ¶§. fi. Et Prouerb. xiij. a.

e ¶Et cætera. Vt Matth. xv.

f ¶Illud. Lucæ xix.

g ¶Ionatæ. ij. Regũ j. c. in fine.

h ¶Homerus. Vide quod ſcripſi de preca. c. vlti. in princi. Scire debes ꝙ hunc verſ. habuit author à Bonagui. tit. qualiter quis reuocet errorem ſuum, vel aduocati. & ab Ægi. Rubr. cxxx. qualiter confeſsio reuocetur. Et vterq; ipſorum dicit ſe nõ meminiſſe factam talẽ cautelam; quia talis proteſtatio redũdat in verecundiã aduocati. addit Ægid. quia non eſt aduocatus, ſed hircus qui contra ſe & ſuã partem allegat.

8 Aduocatus ille dicitur diſcretus, qui in ſui dicti initio ſuam proteſtatur intentionem.

9 Honorem, quem ſibi quis cupit fieri, debet alteri impendere.

10 Ira impedit animum ne poſsit cernere verum.

11 Iuniores debent in iudicio primò loqui, & maiores vltimò, vt eorũ dicta ſpecioſa melius iudex memoriæ commendet.
Vltimò audita efficacius retinentur.

12 Gens, aut ſcientia in ſe diuiſa deſolabitur, ideo aduocati non debent adinuicem diſſentire.
Qualiter aduocati habere ſe debent cum aduocatis alterius, vel etiam ſuæ partis.

IAm nunc videndum eſt, qualiter aduocatus ſe habere debet cũ aduocatis alterius, vel etiam ſuæ partis. Et quidẽ nihil cõtra aduocatũ alteri⁹ partis proferat: ſed eum benignè tractet: niſi alter ad aliqua inhoneſta prorũpat: & cùm eius dictis reſpõdere debebit, eum cõmendet ſuperficialiter, et non nimis: iuxta conſiliũ Senecę, de formula ho. vitæ.[a] dicẽtis: †Lauda parce, vitupera parcius: qa forſan ante litis finẽ cõtinget, ꝙ ipm reprehendere laborabit: & ſic eſſet tanq; ſibi cõtrarius à iudiciorũ limine repellendus: vt ff. quando ap. ſit, ſi procura, §. j. & extra, de app, ſolicitudinẽ. in fi. xxiij. q. vij. quod aũt. Quia indignũ nimis eſt, ſi quod quiſq; voce ꝓpria dilucidè proteſtatus eſt in eodẽ caſu proprio ſtudeat teſtimonio infirmare. extra, de proba. per tuas. C. de nõ nu. pe. generaliter. Cõmendet ergo eũ per verba duplicia, quæ ſe habẽt ad diuerſos intellectus: vt xxxvij. di. relatũ. ver. ſunt eẽ multa, &c. dicẽs. †Dominæ, rerũ veritas latere non poteſt. C. ſi vt ſe ab hære. abſti. l. j. vel opus laudat artificẽ. in auẽ. de monachis. §. hinc cogendũ. col. j. vel opera veſtra. vel fructus veſtri, vos manifeſtant: vt extra, de ſta. mo. quod Dei. reſpon. j. & de reg. iur. c. ij. vel ſcientia veſtra manifeſta eſt, & cõmendatione non eget: quia ſeipſam oſtendit. ff. de in integ. reſt. l. j. ff. de exercitor. l. j. in princi. & demonſtrata non ſunt amplius demonſtrãda. ff. de dote prẽle. l. j. §. ſi quis vxori. ĩ fi. & extra, de poſtu. c. j. & xvj. diſt. quod dicitis. Loquela etenim veſtra vos manifeſtat. xciij. di. legimus. reſpon. j. & xcvij. di. nobiliſsimus. Hmõi enim cõmendationes & ſi miles duplices ſunt. Poterit etiã, ſi vult, eum reprehendere ſub quodã honeſtatis colore: vt patet j. §. nunc de exordijs. ver. poſt hoc. Verũ ſi eum velit cõmendare, non cõmendet eũ de aduocatione: ſed de doctrina legum, & experientia rerũ: vt dicã j. proxi. in cõmendatione iudicum. ¶†Hoc tamen caueat, vt non probris, ſed legibus certet cum eo: nec ei vel parti contumeliã dicat, ſiue palã vocãdo eum ruffianũ vel præuaricatorẽ: vel etiam ſubdolè dicẽdo, ego nõ ſum fur. quaſi dicat, tu es talis: vt C. eo. quiſquis. §. j. & iij. q. vij. c. infames. §. ſi qs adeo. alioquin diminutionẽ famæ patietur: & à limine iudiciorum excludetur: vt ibi, & v. q. iij. in loco. Sive rò alter ei falſitatem vel aliã turpem notam imponit, ſecurè dicat: tu mentiris. Nam crudelis eſt, qui negligit famã ſuã. xij. q. j. nolo. quia qui dicit quod vult, &c. vt iam dicam. ¶†Præmiſſa tamẽ proteſtatione, ꝙ hoc nõ dicit animo iniuriãdi: ſed cauſa ſui iuris conſeruãdi, quę multùm operatur. C. de iniur. ſi non conuitij. xxxj. q. ij. Lotharius. extra, de elect. quia diligentiã. & c. Cumana. & de cẽſi. cùm olim. ix. q. iij. ſaluo, extra, de appel. ſi iuſtus. Sed ſi turpia non imponat, verbis vtatur temperatis: dicẽdo ei, ſalua pace, vel reuerentia, vel honeſtate veſtra, vel honore, vel æquipollentia. xxvj. diſtinc. deinde. in princi. verſi. ſed obijcitur. ff. de edend. argentarijs. in fin. ff. de dolo. non debet. Item ſi alter aduocatus te patiẽter audiuit: & tu vice verſa eum audias patienter. Si te loquente ſtrepitum fecit, vel ſuſurrauit: & tu contra eum

5 ſcandalum facias, vel ſuſurres. †Sic enim ars de ludit arte, & lex æquior nulla eſt, quàm necis artifices arte perire ſua. non enim meruit honorem, qui non honorauit. iuxta illud, Cur te habeo in principem, cùm me nõ habes in ſenatorem: vt xcv. diſtinc. eſto. & qui dicit quod vult, audiet quod non vult. xij. q. j. c. eccleſiam. §. quibus autem. xxxij. q. v. iniquum. Vnde Salomon, Qui aliena temere manifeſtat vitia, ſua intempeſtiuè audiet crimina.

b & Martialis: Deridens alios, non inderiſus abibit. & Seneca in epiſtolis: b

c Ab alio expecta, quod alij feceris. Scriptum quoq; eſt c: Patere legem, quã ipſe tuleris. Vnde ver. Legem quam tuleris, de iure tenere teneris: Si bene protuleris, iure peritus eris. extra, de conſti. cum omnes. cum ſuis concord. & quod quis ſibi non vult fieri, alij facere non debet: vt in præ. §. quibus. & in procœmio Decretorum. extra, dema. & obe. dilecti. ¶Cautius tamen exiſtas, vt diligenter quæcunq; alter dixerit, notes. ff. de pactis. veteribus. xxiij. q. ij. tranſferunt. xxvj. q. v. nec mirum. in fine. & q. vij. c. j. & ij. Nam

6 ſi plura quis effundat, vix erit quin aliquod reprehenſibile proferat. †Ex effuſo enim ſermone in promptum quis incidit periculum. C. de do. præ. l. fina. in fin. & multiloquio ſubditus ex eo ſe inquinat: vt xlij. diſt. ſi rector. verſus fi. & ex verbis inanibus captiones inſurgunt. C. qui admit. ad bon.

7 poſ. l. fi. Vnde Seneca. †Quotidiana fornax lingua noſtra eſt. Iuxta illud, Velle loqui multum, ſapit omni tempore ſtultum. Vt ſcriptura docet, garrula lingua nocet. arg. in prę. c. ſit rector. qui enim cuſtodit os ſuum, cuſto-

d dit cauſam ſuam: & qui inconſideratè loquitur: ſentiet mala. v. q. v. c. fin. d Nam quod ex ore procedit, coinquinat hominem. extra, de renun. niſi cũ.

e §. prægraui. ibi: hoc verbo, &c. & xj. q. iij. inter verba. in hoc verbo, &c. e meliuſq; eſt tacere, q; cum pudore loqui. iuxta prouincialium vulgare prouerbium, quo dicitur, Mais val callar, que fol parlar. arg. xxxvij. diſt. eccleſiaſtica. palea eſt. præ. c. ſit rector. & extra, de ma. & obe. illud. Et ſic ex ore ſuo eum poteris redarguere: cùm ſemel emiſſum, volet irreuocabile verbum: vt xliij. di. c. diſpenſatio. §. pariter. ſicut & Iudæi per ſuos codices cõ

f funduntur: vt xlv. diſt. qui ſyncera. Vnde illud, f Ex ore tuo te iudico, ſerue neq;. Ex quo quidem longè magis erubeſcet, & dicit: Heu patior telis vulnera facta meis. Habetur enim fides dicto ſuo contra eum: vt ff. de inter. act. de ætate. C. de li. cauſa. cùm precum. C. de non nu. pe. generaliter. extra, de proba. per tuas. ff. de dona. quædam. aliâs incipit, donari. §. quidam. extra, vt ec. bene. vt noſtrum. Poteſt etiam ſibi dici, frater, lex quam pro te inducis, pro nobis, & contra te eſt. & dicat qualiter, & in quo. videat tamẽ

g lex, ne ſagitta Ionathæ g retrorſum abiens, in caſu ſimili repercutiat eun-

8 dem. ¶†Ex præmiſsis ergo patet, quòd diſcretè facit aduocatus, qui in ſui dicti initio proteſtatur quòd intendit proponere id, quod ſcit ſuo clientulo vtile: nec ſibi præiudicet, ſi quid errore, vel incuria contra eum effundet. Sed & principalis perſona cautè agit, qui cum inſtrumento publico dicit, ꝙ quæcunq; ſibi vtilia aduocatus eius dixerit, rata habet. & ea vultvalere & videri quaſi à ſe prolata. Inutilia verò reſpuit, & inhibet. j. de lit. cõte. §. ij. ver. illud etiam nota. vt aliàs in procuratore dicitur. C. de procura. maritus. Et ad hoc quod de proteſtatione dicitur, facit ff. quib. mo. pi. vel hypo. ſo. l. iij. §. ſi in venditione. & ff. de pac. l. iuris gentium. §. quod ferè. C. de erro. aduo. l. fi. extra, de arbit. per tuas. & de appel. cùm in cauſa. & c. ſignificantibus. Si enim clientulus poteſt reuocare confeſsionem aduocati iam factam: multò fortius & faciendam inhibere. j. de confeſ. §. poſtremò. vbi de hoc. arg. contra: quia ſi approbat eum in his, quæ pro eo dixit: ergo & in his, quæ contra eum dicet, debet approbare. argu. xix. diſt. ſi Romanorum. & in auẽ. col. v. de his, qui ingre. ad appel. §. illud. verſic. ſancimus. iij. q. vij. cuius in agendo. extra, de cenſi. c. olim. ff. ſolu. matr. cùm mulier. extra, de iureiur. quemadmodum. Sed dic proteſtationem prodeſſe: vt extra de ele. Cumana. & c. quod diligentia. & ſ. verſicu. hoc tamen. argu. tamen contra, eo. titu. ſolicitudinem. ff. de condi. inde. quod quis. Nec verecundet

h aduocatus taliter proteſtari, Nam quandoq; bonus dormitat Homerus. h

¶Item ſub conditione proponat: vt j. §. fina. item ſit cautus, ne facilè &c.

9 ¶†Deferat quoq; partis alterius aduocato, inq; tum ſaluo iure ſuo poterit in ſede & ſalutatione: & honorem, quem ſibi cupit fieri, alteri impendat: vt ij. q. vj. qui ſcit ſe. lxxiij. di. quorundam. Vulgare namq; prouincialium refert prouerbium. Per gent parlar, bocca non ca. Et ſatis eſt audiuiſſe ruſticos ſic dicentes. ff. de leg. iij. ſi chorus. ¶Verùm ſi aduocatus videatur te in allegationibus ſuperare, vel deficit tibi ius, vel ratio, vel exemplum, quibus modis poteſt quis argumentari: vt extra, de iudicijs. nouit. & de verb. ſignifi. forus. tunc ne videaris reſponſionis penuria declinare certamẽ, prudenter eum eludas, te ad aliam materiam tranſferendo: ſicut docet Auguſtinus: vt xliij. diſtin. in mandatis. in fine. Potes etiam, ſi ille ſit melancholicus, aliqua indirectè & curialiter dicere, per quæ moueatur ad iram: tunc

10 enim ſuum non poterit bene ordinare ſermonem. †Nam ira impedit animum, ne poſsit cernere verum: & commotiõis tempore iuſtum putat eſſe omne quod dixit. argumentum xj. quæſtio. iij. ira enim. & cap. illa, & c. ira ſæpe. ij. q. iij. ſi quis iratus. & §. notandum. ibi: & inconſultus, &c. ¶Porrò ſuæ parti etiam aduocatis morem gerat: qui ſi plures fuerint, ſimul conueniant: & ſimul deliberent ſuper quolibet dubio, quis eorum, & quæ proponet: quia tempore indigemus, &c. & quod à pluribus quæritur, &c. vt ſ. §. nunc tractemus. verſicu. habito igitur. Ex hoc enim melius veritas

inquiritur

11 inquiritur & cā ſalubrius dirigitur,& aduerſarij terrentur,vt ibi. ¶†Iuniores tñ primò proponāt & maiores vltimò,vt eorum ſpecioſas ac efficaces allegationes.melius iudex memoriæ cōmendet.Nā qui vltimò audiūtur,melius memoriæ cōmēdātur.de cōſe.di.ij.liquido. & j.de diſpu.§. poſt hæc.in fi.&,vt docet Tullius in Rhetorica,validiora argumēta ſunt in fine reſeruāda.Peritiores em̄ vltimò ſurgētes,melius defendent propoſita:& plenius rñdebūt obiectis.Alij tñ dixerunt q̄ vbi plures ſunt aduocati vnius partis,vel etiam vbi plures ſapientes cōueniunt pro aliquo cōſilio dando:antiquior prius dicet.ff.de iure immu.ſemper.C.lib.xij. de tyronib⁹.l.fi.& de primicerio.l.ij. ꝓpe fi.& expreſsè ī e.l. de pręf.pręl.ij.& xliij.di.qñ p̄ſbyteri.palea eſt.lxj.di.ſtatuimus.& xvj.di.§.vtrū.& c. placuit.palea eſt.Vñ ec.c.xxxij.loquere maior natu.Decet em̄ te primū verbū diligenti ſcientia dicere,& nō impedias muſicā.Et hoc niſi fortè adeo in euidēti ſit maior ſciētia iunioris,vt nulla poſsit de hoc hæſitatio ſuboriri propter prolixiora & lōgiora ſtipēdia p̄cedētia: vt C.lib.xij.de proxi. ſacro.ſcri.vnicuiq;.in prin.& l.nemo.& ff.de fide inſtru.l. fin.& lxxxiiij. di.porro in fi.lxj.di.miramur.C.de of.magiſtri of.nemo.in fi.C.de decu.l. fi.in authentica,de monachis.§.ordinatione verò abbatū,& in cōcor.quę ſunt j.de citatione.§.iam de citatione.ver.porro.vel niſi minor etiam minoris ſcientię rōne dignitatis dēat p̄dicere.ff.de albo ſcri.l.j.et C.lib.xij.vt digni.or.ſer.l.j.& ij.in prin.& in concor.quę ſunt in prę.ver.porro.Sed et ſi ſint eiuſdē ſcientię & ætatis,is p̄fertur,q plures habet filios. ff. de decu.
a ſpurij.§.fin.[a] xlvij.di.§.ſicut neceſſe.Ego tñ credo,vt prędixi.Nec ob.p̄d. iura.tunc enim primū,id eſt potiorē locū habēt antiqui & prudentiores, cū vltimi ſubſequūt vt fortiores & diſcretiores.Sicut etiā patet in caſtro rū acie ordinata:vbi maiores & fortiores ad cuſtodiā exercitus ſubſequū
12 tur,vt etiam patet in ordine eccleſiaſticę ꝓfeſsiōis. ¶†Caueat aūt ne adinuicē diſſentiāt.Nā omnis gens & ſcientia in ſe diuiſa deſolabitur.xxv. q.ij.ſi ea.iuxta illud,effuſa eſt cōtentio ſuper principes,& errare fecit eos
b in inuio,& nō inuia:vt p̄s.cvj.[b] Sed & ſi qs imperit⁹ & ꝓcax fuerit inter eos,& alij dicāt clientulo vt ei ſilentiū imponat:qa qđ ſapiens agit fatu⁹ deſtruit ideoq; non eſt arandum in boue & aſino.xvj.q.vltima in noua. extra,de elec.cùm cauſam,quæ inter. ¶De ordine autem allegādi, dicam j.in ti.de diſputa.& allega.aduocatorum.§.nunc breuiter.

Qualiter aduocatus habere ſe debet cûm primô iudicem aggreditur,& qualiter eum commendabit.

SVMMARIVM.

1 ☞Humanum eſt illum vereri,cuius iudicio quis nunc erigitur,nunc deprimitur.
2 Aduocatus ſtans cum iudice non ſit loquax,ne ei dicatur garrula pica, tace.
3 Verba dicūtur tantò maioris authoritatis, quantò rōnibus ſunt munita.
4 Iudicis verba humaniter ſunt audienda & laudibus extollenda.
5 Orans ſeu poſtulans in iudicio,non debet ſedere,ſed ſtare.
6 Aduocatus coram iudice debet ſe quo ad tria maturum oſtendere.
7 Medium in omnibus eſt ſeruandum.
8 Rectè laudandus eſt,qui ſuè vtilitatis experientiam præſtat.
9 Sermo dulcis libenter auditur,& multiplicat amicos, inimicoſq; mitigat.
10 Facundia dulcis excitat,& nutrit amorem.
Euror & indignatio humili non tractantur ſermone.
11 Nihil plus in principe ſplendet recta fide.
12 Nil eſt quod lumine clariori præfulgeat,q̄ humilitas.
13 Iuſto non aduerſatur quicq̄ malignum.
Iuſtus eſt,qui iuſtitiam facit.
14 Nemo communiter pręſumitur omnes virtutes habere,ideo nemo de omnibus virtutibus eſt laudandus.
15 Periculoſum eſt ſub offenſo iudice litigare.
16 Is qui placet,ſi ad intercedendum mittitur, facilè ea, pro quibus intercedit,obtinentur.

HIc dicendum eſt qualiter aduocatus ſe debet habere cùm primò iudicē aggreditur & qualiter eum commendabit. Et quidem in eius cōſpectu veniens eū reuerēter ſalutet.C. de officio diuer.iudic.l.fi.in fi.Si iudex eſt epiſcopus,vel rex,vel comes, & ſuprà,depoſito bireto ſeu caputio vel genibus flexis,velvultu ad terram demiſſo.vel cum alio ſigno humilitatis:
1 vt lxiij.diſt.cùm Adrianus & l.diſtinctio c.in capite.†Humanum em̄ eſt illum vereri,cuius voluntate & iudicio quis nunc erigitur nūc deprimitur: vt xvj.q̄o. ij. viſis.Si verò eſt archidiaconus, vel præpoſitus, vel miles,ei reuerenter inclinet.extra,de his quæ fiunt à maio.parte capit. ex ore.Si aūt eſt ſimplex clericus,capite paululum inclinato:& conſuetudo regionis in hoc ſeruetur.ff.de of.procon.obſeruare §. ingreſſum.Prælati enim magiſtri ac iudices ſepe ſalutationes quærunt in foro ac reuerē tiam ſibi fieri.Aue rabbi,ſibi dici.Melius eſt tñ moribus proſperari,q̄ verbis: vt xxix.diſtinctio.c.fina.¶Item non ſedat iuxta iudicem pro tribunali ſedentem: vt ſit delectus aliquis inter eos. In authen. vt qui ab illuſtri. & qui ſuper eam digni.ſunt.xvij.diſtin. c. conciſia.
c §.illud de clericis.[c] ¶†Item ſtando non ſit loquax,
2 garrulus,ſiue procax:vt C.de poſtulando quiſquis. queſt.vij.infames.§.ſi quis adeò.quia loquacitas authorem ſuū coinquinat:vt ſ.§.proxi.ver.caut⁹ tñ. ne dicaſt ei,garrula pica tacè.Vir em̄ qui fluxū ſeminis patitur,immūdus eſt:vt xliij.di.ſit rector. & dicā.j.§.,pxi.Et licet Deus diſsipet oſa oſſa eorū, qui hominib⁹ placēt:vt in pſalmo, liij.iuxta illud
d apoſtoli.Si hoīb⁹ placerē,ſeru⁹ Chriſti nō eſſem.[d] loquaſt tñ q̄ credebat iudici cōplacere:vt C.fa.ercīſ. in ipſius.& xlvj.di.ſunt nonnulli.Cautè tñ.nā ſępe
e diſplicet imprudēs,vnde placere putat[e] .ar.in præ. c.ſit rector.verſus finē.ver.quia ſępe dictorū virtus perditur,&c.qđ ſi eū motū videat,nō rñdeat ſi bi:iuxta illud,dum furor in curſu eſt, currenti cede furori:& ſi in facto alieno queſtio iuris ibi tractet, & ſcit canonē,vel legē determinantē illā q̄ſtionem, vel bonū argumentū,dicat audacter,niſi partem timeat offendere.Nam ex hoc iudex credet magis dicto eius in ꝓpria cā,ſi eum viderit in aliena peritū.
f Scriptum eſt enim[f]:à fructibus eorum cognoſcetis
3 eos:vt ſ.§.proxi.ꝓpe princi.†Quo enim quis maiori ratione nititur,tantò maioris authoritatis eius verba videntur eſſe.xx.di.c.j.Si verò ſit nota perſona iudici, taceat,& fortè iudex vocabit eū ad cōſi- c
g lium,ſecundū morē Lombardorū,[g] & lucrabit ſalariū[h]:qa nō pōt ꝓponere ꝓ vna parte,quin alterā d
h prouocet. Vnde tutius eſt neutrā iuuare,q̄ alteram offendere.arg.xiij.q.v.denicq;.extra,de poſto.c.fi. Item non rideat coram iudice ſine cauſa:quia vt ait
i Salomon.[i] Riſus in ore ſtultorū. ſed geſtus habeat e ſapientis.Extrinſeca enim faciunt præſumere de intrinſecis.Iuxta illud,Vultus talis erit,qualia men f
k te gerit[k].ff.de tu.& cur.da.ab his.l.is qui. §. diuus. ff.de condi.inſti.l.pe.rñ.j.extra,de præſump.ex ſtu g dijs.& incōpoſitio corpis, &c. vt iā eſt dictū. Vnde verſus:Sunt etenim riſus,quos gratia non comi
4 tatur:Ex quibus irriſus efficietur homo.¶†Itē humiliter audiat loquentē iudicem:& eius dicta laudi h bus extollat,dicens ei:Dñe Deus noſter, quàm admirabilis eſt ſapientia tua:Ignitum eloquium tuum i vehementer:& ſeruus tuus dilexit illud. Lætabor ego ſuper eloquia tua:ſicut qui inuenit ſpolia multa.Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua:ſup mel k ori meo.Lucerna pedibus meis verbum tuum , lu-
l men & ſemitis meis.[l] Iuſtitia tua ſicut mōtes Dei, iuſtitia tua abyſſus multa:vt in p̄s.xxxv. & ſic qua ſi ceruical ſub eius capite ponat:vt in eis ſuſtultus l laudibus iudex molliter conquieſcat: vt xlvj. diſt. ſunt nonnulli.quāuis hoc non ſit ſecundū legē aīæ tutū:vt xxv.di.vnū orauit.§.aſs ea demum. ad fin.
5 ¶†Cū aūt tps loquendi aduenerit : qa oīa tps habent:vt xxiij.q.iij.ſi eccleſia.tūc ſurgat:qa ſtare, nō ſedere đbet,dū orat.C.de poſtu.qſqs.ij.ſi.C.đ off. cui.iud.l.honorati.de conſec.di. prima apl̄ica. Alio verò tpe ſic:vt C.de of.diuer.iud.l.fi. & cū debita grauitate,& curialiter ſtet,non indiſcrete,vel arrogāter. xlvj.diſt.hoc habet.qa incōpoſitio corporis qualitatē indicat mentis:vt xlj.di.c.fi.Actus quoq; eius ſeu geſtus ſit tardus & grauis, non præceps & celer:vt in e.c.ad finē.nā lenta virt⁹ , & cunctatrix añ iudicat,q̄ inſpiciat,quid decorū,quid honeſtum ſit velox aūt iniqtas,q̄ ad nocendū occaſionem ingerit,oīa p̄cipitat:vt de pœ.di.iij.inter hæc hyrcū. in ver.velox.xj.q.iij.illa.vt ſic veterē & bene fundatā videat habere peritiā.ff.de iure pa.diui fratres. Momentaneus nanq; aduocatus neſcit habere humilitatem,nec modos perſonarū:nec ſe continere: vt xlviij.di.c.j.at res informata priuilegio caret: vt ff.de acqui.re.do.quicqd.xxxij.q.ij. quod non eſt
6 formatū.& c.Moyſes.¶†Præcipuè autē circa tria exhibeat ſe maturum,vt ſic ex ingenio ſuo augeat ſapientiam:vt ff.de offi. preſi. obſeruandum.in fi. & xlj.di.eps.videlicet in vultu,in geſtu,& voce. In vultu,vt vultū effabilē,iucūdum & benignū iudici ac aſtātib⁹ oſtendat,abſq; riſu tñ indiſcreto,vt prędixi.In geſtu:vt caput, vel pedes non ducat indebitè:ſed cuncta membra debita maturitate regat. iuxta illud,Officium teneant lingua,pedesq; man⁹

a ¶§.fi. ſecundùm Vb.de Bobio.
b ¶Pſ.xvj.in fi.

¶Hic dicendū.c. fi.vide quod ſcripſi de ma.& obe. is qui poſt prin. & de iureiu. & ſi Chriſt⁹.poſt prī. in glo.arguit Hoſtien.
c ¶De clericis.Textus eſt in l.j. C. de offi.ciui.iudi.
d ¶Nō eſſem. Ad Gal.j.& xlvij.di. c.vlti.in fine.
e ¶Putat Æſopus fabula xvij.
f ¶Scriptū eſt em̄. Matthæi vij.
g ¶ Lombardorū. Hęc intelliges j. de requiſitiōe cōſilij.
h ¶Salarium. ſecū dū Vber.de Bo.
i ¶Salomon. prouerb.x.non ad literam.
k ¶Gerit. Hieron. ad furiam.§.ſpeculum mentis eſt facies.
l ¶Meis.Oīa quę pręcedunt,habētur p̄s.cxvij. in octonarijs ipſius Pſalm. xij. xiij. xvij.& xxj.& ſi non intelligis v. de quod not. de pœnit. di.iij.prima conſolatio.in ſuperſcriptione: & quod totū ſit in p̄s.cxvij. probat epiſtola ad Paulinum iij. c. poſt prin.

ac etiam oculus.xxxñ.dist.si quis verò,in fi.xñ. q.j. quia tua.xlj.dist.c.fin.vj.q.j.ex merito. & grauitatem quo ad omnia & mentis maturitatem ostẽdat: vt in prẽalle.l.obseruandum.in fi.& in præ.c.eps. In voce,vt eam nõ plus debito deprimat,vel exaltet.j.§.proxi.ver.verũtamen. ¶†In cunctis enim 7
mediũ seruet.maior em̃ medijs gratia rebus inest: vt extra,de of.custo.c.j.de of.deleg.quẽti.cũ suis cõcordan.Nam sicut exceditur in eo, qđ est plus: ita in eo,qđ est minus.lj.dist.qui in aliquo.xlj. dist. quisquis.[a] Et breuiter non sit vagus oculus, non effrenata lingua,aut petulantia,studioq; gestu incedat:sed pudorem ac verecũdiã mentis simplici habitu incestuq; ostendat;obscœnitatem etiã mẽbrorum,& verborum,sicut operũ, penitus exercetur. Hæc leguntur xxñ.dist.his igitur. ¶ Deinde post paululam moram incipiat,nõ ex abrupto, à iudice ac astantibus benignam audientiam etiam postulando;quæ dic j.§.proxi.in prin.iudicisq; beneuolentiã captet:& eum multipliciter cõmẽdẽt dicẽs, Rectos decet collaudatio. Te decet hymnus Deus in Syon.& similia:& exponat te, scilicet iudicem. ¶†Rectè em̃ collaudatur,qui suæ vtilitatis alijs experientiã prẽstat.C.de iudi.rem nõ nouam.in prin. Et hoc adaptet iudici,corã quo loquitur. Hoc aũt proferat dulci sermone,iuxta illud,[b] Primitias mel lis.i.dulcedinẽ humanæ eloquentiæ domino offere tis;vt xxxvñ.di.c.legimus.§.hinc etiam.& eum humili composito ac blãdo sermone in suam nitatur trahere sententiam:vt extra,de maio.& obe.humilis.xlvj.di.hoc habet.¶†Qui enim dulces sunt in 9
sermonibus,plus audiuntur:vt de pœ.distin.ij. si em̃ inquit.vltra mediũ.ver.eos nõ. vnde in Ecclesiastico c.vj.Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos.& alibi:[c] Fauus mellis verba cõposita,dulcedo animæ,& sanitas ossium.Et allegationes aduocati plerunq; trahunt iudicem ad suam sententiã.ff.de arbi.idem si vnus.in fi.& l.seq. xxij. q.v.c.humanę aures.Et homines verbis flectũtur. de consecra.distin.v,non mediocriter,& humili ac blando sermone infideles ad fidem trahuntur.xlv. dist.qui syncera,in prin.& c.seq.& dicam j.§.proxi,iuxta illud Pamphili.¶†Excitat & nutrit facũ dia dulcis amorem.[d] Furor aũt & ira seu indignatio,nõ tractantur humili sermone:vt C.de of.præf. pręto.Afri.in noïe.vltra mediũ.versi. sicut aũt. xj. q.iij.c.illa.& c.sequen.Et idẽo in oĩbus reprobatur: vt l.dist.studeat.Vnde Salomon:[e] Humilis sermo, & humilis hõ triũphat in domo.& Seneca;Nobile cor hominis contra potentiã recalcitrans,potius vult duci,q; trahi.Vnde versus: Lac fugit blandus geminis de matribus agnus. Tutius est astu, q; te defendere fastu,Sed nec quisq; sibi licere existimet, vt pro suæ voluntatis arbitrio humilitatem sibi vẽ dicet,& furorem:vt xvij.q.iij. ¶†Commendet autem eum de directa fide:quia nihil magis in principe splẽdet. C.de summa trinit.inter claras.xxij.q. vij.conuenior.xcvj.dist.si Imperator.Item de singulari industria,& fide explorata.ff.de off,prę,prętor.l.vnica.prope fi.extra,de prẽsumpt,c.mandata. xciij.dist.c.j.& j.dist.in ea.extra,de prębẽ. nisi. Itẽ de moribus bonis,& summa probitate.ff.de decre. abor.fa.l.prima.ff.de nundi.l.ij.Item de honestate & castitate.C.de sena,con.Orfic.l.si qua.in authen. quomodo opor,epis,in prin,xxxñ.q.j. integritas. in authẽ.quib,mod.na.effi.legi.§.illud quoq;. colla. sexta.quæ sola possibilis est Deo animas repręsentare.in authen,de lenonibus.§.sancimus.xxxñ.q.j. nuptię.xxxiij.q.v.qui sitit. Item de Dei timore & reuerẽtia.ij.q.vj.c.sexta.anteriorum.§.illud quoq;. in authen.vt oẽs obe.iudi.prouin.in princip,xj. q. iij,nolite.& c.iniustam.& c.non enim,& c.seq. extra,de re iudica.cùm æterni.lib.vj.Item de mansuetudine & benignitate & misericordia;vt ij.q.vij. c. plęrunq;.§.his ita rñdetur. ver. vnde bene dicitur. xxvj. q. vlt,alligãt.xlv.di.oĩs qui,& c.sunt nanq;. & c.seq.& c.disciplina.extra,de pur.ca.inter solicitudines.vers.attendentes.Itẽ patientia,quam debet erga aduocatos differentes habere.ff.de offi. pcon. l.nec quicq;.§.circa.¶†Itẽ de humilitate; nihil em̃ 12
est,quod lumine clariori præfulgeat:q; humilitas: vt centesima distin.contra morem.extra,de renun. nisi.in prin.de maio.& obe.humilis.Item de prudẽtia & sapientia.Nam sapiens nunq; inanis est: sed est semper in se habens amicum prudentiæ.de pœ. distin.iij.sapiens.& discretio est mater omniũ virtutum.extra,de offi.custo.c.ij.Item de diligentia,quę mater est omnium virtutum in suo operæ. lxxxij. distin.c.nihil.¶†Item de iustitia,quia de iusto non 13
aduersabitur quicq; malignum: vt in præ. l. inter claras.& xj.q.iij.iniustũ.& c.qui rectè.xlv.distinc. omnis qui. dicens:Iustus es domine: & rectum iudicium tuum.vt in ps,Mirabilia.[f] Iustus autem est, f
qui iustitiam facit:vt in præ.c.iniustum. dicens q; ipse induit iustitiam,& vestiuit iudiciũ: vt in præd. c.sapiens.j.§.proxi.versi.vel tali ad iustitiam.& j. proxi.versi.Item de æquitate,quia ipse est æquus, & communis,& medius est:non declinãs in dexteram, vel finistram.extra,de accu.qualiter.j.C. ad lelem Cor.de fal.vbi.extra,de exce.cùm inter.& ideo vocatur sedens in medio: vt extra, de re iudicata. quod ad consultationem. dicens illi: Pronunciabit lingua mea eloquium tuum: quia mandata tua
g æquitas:vt in ps.principes.[g] Æquus est enim iudex,qui seruat inter partes æquitatem.in authenti. col.ij.iusiurandũ quod prẽsta.ab his, qui admi. sus. vltra medium.vers.æquus.extra,de transacti.c.fina. C.de fruc.& lit.expen.l.fi.C.de proxi. sacro.scrin. in sacris.lib.xj.& xj.q.iij.qui rectè.iij.q.ix. re vera. xxiij.q.iij.ea vindicta. Aliàs autẽ iudex, qui fauet actori,occidit reum.& econtra.xxiij.q.iiij.est iniusta.Tribus autem modis fit non æquus.s.aĩo, causa,& ordine.xj.q.iij.audi.§.cùm ergo.Et sic de alijs ipsum commendet virtutibus,sicut sciet.Nam sicut ait Tullius:tales non esse putamus, vt iure laudemur.Et Iuuenalis: Nil est quod credere de se non
14 possit, cum laudetur dijs æqua potestas.¶†In hoc
h autem caueat[h],ne oẽs prẽmissas virtutes vni attribuat:quia nemo omnes habet.de consec.di.iiij. cũ tantũ.sed ea,vel eas,quã vel quas sibi nouerit tribuendas.Si enim laboret vitio contrario virtuti eidem appropriatæ:sicut vulpes cõmendauit decorem corui,& dulcedinẽ cãtus eius:[i] credet derisorie i
dictum.ar.xlj.di,parsimoniã.& extra,de hære.c.excõicamus.c.qa verò.& c.seq.& sic prouocabit[k] memoria eius. quod ait Boethius.[k] nunquã tua faciet k
esse fortuna,quæ à te natura rerũ fecit aliena.Famę em̃ detrahit[k] alicui[9],dũ plus quã expediat cõmendatur.xcix.di.ecce.Et p̃terea magno tristitiæ quis stimulo pungit[k],dũ bonũ sit attributũ in eo,nõ reperit:vt xj.q.iij.inter verba.in prin.Cõmendet igitur de virtutibus q̃ insunt, vel quib[9] proxim[9] est. For
l mas aũt cõmendãdi aliquas j.§.pxi.ponã.[l] Insuper abstineat ab oĩ verbo, q; iudex possit ad animũ reuocare, vel quo possit offendi. Nã & verbo iniuria irrogat[k].Institut.de iniur.in princ.ff.eo.l.j.in prin.& l.lex Cor.de pœ.di.j.aut facta.extra,de iu-
15 reiur.Quintauallis. ¶†Res em̃ periculosa est sub iudice litigare offenso.ff.de arbit.nõ distinguemus. §.cũ quidam.C.de iudi.apertissimi.iij.q.v.qa suspecti.extra,de excepti.cũ inter.& de app. c. secundò requiris,in fi.Caueat etiã,ne quis per aliqua videat[k] velle eius iudicium declinare,nisi causam proponat sufficientem.Ex hoc enim iudicẽ sibi constituet aduersariũ.Neq; appellet sine causa euidenti:quia periculosum est iudicẽ prouocasse, vel eius sententiã nõ seruare,vel eius iudiciũ declinasse.l.di.si qs prępostera.C.qñ ꝓuo.nõ est ne.l.fi.in fi.extra,de offi. deleg.suspicionis.in prin.Quòd si eũ sic ꝓuocauerit,nõ plenè de eo confidat:qa sæpe animi motum vultus eius detegit,vt iam vidi.ff.de offi. prẽsi. ob-
16 seruãdũ,in fi.†Studeat igit[k] cõplacere.nã dũ is placet,qui ad intercedendũ mittit[k],tantò facilius ea, ꝓ quib[9] intercedit[k],obtinent[k]:vt j.q.j.Christi sacerdotes.extra de re iudica.ad apostolicæ.prope prin,libro vj.& econtra,dum is,qui displicet,ad intercedendũ mittit[k],irati animus ad deteriora ꝓuocatur. xlvj.distinc.hoc habet.§.ecce.quod si eum viderit prouocatum,nihil ei respondeat:memor illius versus,Cùm furor in cursu,&c.vt s,versi.item stando.

Item

a ¶Quisqs. Et in cle.de iure pa.c.j.
b ¶Illud. Leuitici ij.
c ¶Et alibi. Prouer.xvj.ad fi.
d ¶Amorẽ.Sequit & mulcens animos mitigat ipsa feros.
e ¶Salomon.In libro authoris.
f ¶Mirabilia. Imò si ps est,ĩ psalmo sequenti, q tñ est b xvij. octonarius psalmi cxviij.
g ¶Principes. Imò sequẽti,qui est vltimus octonari[9], 9
de quo suprà.
h ¶Caueat. scđm Vber.de Bobio.
i ¶Eius. Aesopi c
fabula xvj.
k ¶Boethius libr. ij. circa medium.
l ¶Ponam. Dicit Gul.Angli. q; cõcludit q; ipsi[9] cõmendatio penna scribi vel mente 10
cogitari non posset,nec ĩ vera narrando dies sufficeret,imò & nox deficeret: demũ e
ipse instat in cõmendatione partis suæ,prout occurrit, scilicet de pietate, de iustitia, religione & paupertate, hoc respectu psonæ. Item q; causæ,de qua ĩformari voluit: & quia iustã inuenit,ideo promouendã, vel defendendã assumpsit. Subdit demũ excusationes aduocationis receptæ:puta ex iudicis præcepto: vel quia alĩ habere nõ poterat: vel propter meritũ,qa paup erat: vel ex debito, qa beneficia ab eo receperat, ex attinentia:qa cõsanguineus, vel affinis,& his similia. Subdit quæ prohibentur aduocatis.& hæc inclusa 11

sunt.s. §.j. itẽ de honore aduocatis exhibẽdo etiã p̃ iudices, & ip̃orũ pœna, si cõtra faciãt.alleg.C.de aduo.diuer. iudi. sancimus. Itẽ de assertione aduocati, an parti noceat:& de eius error e, & iudicis suppletione,ponit de salarijs: & submittit xviij. cautelas, quarum ¶Prima est, vt in principio habeatur salariũ.de hac.j.de salarij.
¶Secunda, q; nõ credat promissionibus magnatũ. C. de lati. liber. tol.l.vna.§. similiq; modo.in fine.
¶Tertia, q; sit audax,non meticulosus.ff. qđ met. cau.metum,ij.Nã audaces fortuna iuuat,&c.
¶Quarta,an posit possessorium ꝓponere. de hac j.§. compendiosè.ver.caut[9] etiã.
¶Quinta, quòd conuentus actione famosa constituat procuratorẽ.ff.de infa. furti.§.si quis.
¶Sexta, de causa exprimenda in reali: vide de libel.obli.c. ij. in j. gl.& qđ ibi dixi.
¶Septima, quòd actionum formulas proponat.sed factum,&c. deiudi.dilecti.
¶Octaua, q; ex pluribus vijs ad idem consequendum eligat fauorabiliorem, & ꝑ quam plus consequi possit. ff. de tribu.qđ in hæredem.§.eligere.
¶Nona,in petẽda re, vel æstimatione.de quo j.đ libel. concept.§. vlti.versi. itẽ no.
¶Decima, circa considerationem iniuriæ: an descẽdat ex lege Cornelia, an ex iure prętorio: de quo dicam j. de iniur.
¶Vndecima, vt festinet,si iustam causam fouet, & habet probationes promptas. de hoc s. §. iij.

¶Duodecima,respicit Angliam.
¶Decimatertia, a posset valere ad euitãdam refusionem expensarũ.
¶Decimaquarta offerre separatũ à lite desistere,re⁹ostẽdat quare.
¶Decimaquinta quòd protestet, si plures sint articuli in libello, q̃ non astringit se ad omnia probãda:sed ad ea tantùm &c.& q̃ saluum sit ius addẽdi & minuendi, & nouę additionis faciendę,alle. 1
C.de no.Cod.fa. 2
§.adiicientes.
¶Decimasexta. 3
quòd in casu decre.pastoralis. de rescriptis.iudices 4
præueniant alios in procedendo. 5
Et sic erunt ex prioritate potio 6
res.sed hoc parũ valet quandoq̃ 7
vt ibi not. 8
¶Decimaseptima,q̃ acta cuiuscunq̃ diei statim 10
scribit faciat pro 11
pter memoriam & falsitatem tol- 12
lendam.
¶Pro reo ponit cautelas decem.
¶Prima q̃ protestetur q̃ per ea q̃ 14
dicit vel facit, nõ consentit in iudi
cẽ, &c.¶Secũda 15
quòd non statim 16
publicet se esse aduocatum rei: 17
nec faciat illum 18
statim comparere:vt sic perpendere possit, an iu 19
dex faueat parti, 20
an verò sit iustus.
¶Tertia,si cõparet ꝓcurator,exa 21
minetur an legitimè constitutus 22
sit.¶Quarta,circa rescriptum an 23
sit ibi falsa gram 24
matica, vel aliud
vitiosum. 25
¶Quinta,q̃a si ꝺ legalitate iudicis, 26
& de iustitia causæ cõfidit efficaciter procedat:e- 27
conuerso differat 28
& intendat com- 29
positioni.
¶Sexta, q̃ propter casus fortui 30
tos omittat diuer 31
sas cõmissiones. 32

¶Itẽ docent quidã vt aduocatus iudici frequenter ad aurem loquaꝰ.Putabit enim pars altera de se: vel causa eius ipsum loq,iuxta illud:[a] Cõscius ipse sibi de se putat omnia dici.& eũ nimis familiarẽ esse illi.extra de of.iudi.dele.insinuante.Et ex hoc contra eũ pars altera cõcipiet sicq̃ indignatio inter eos orietur.iñ.q.v.quia suspecti sed hęc doctrina non est secundùm legẽ Moysi.vj.q.j.infames.ibi qui cõtra innocẽtes,&c.xlvj.dist.hoc habet.§.ecce.extra,de homi.sicut.§.illi verò.Vnde iudex cautus nõ debet talibus cõfabulationib⁹ aurẽ porrigere:imòqꝺ in aure audit:debet publicè recitare:ne in finistrã incidat suspicionẽ.extra,ꝺ hęreti.cùm ex iiũcto.,ꝑpe prĩcip.

De exordijs & arengis aduocatorum Rubrica.

SVMMARIVM

☞Oratorum seu prolocutorum honesta proponendi consuetudo in multis perpenditur.
Aduocati non debent tanq̃ inter procellas eloquentiæ à propósito vitiosè diuagari.
Aduocatus de sola vocis magnitudine confidens: & vocis sonoritate aures ad audiendũ mulcens,non laudatur.
Modus vbiq̃ laudand⁹ est.nam modus est pucherrima virtus.
Modus,quẽ debet aduocatus habere in iudicijs,& qualiter se debeat habere in suis prolocutionibus.
Audaciam aduocato peroranti tribuunt septem.
Contraria contrarium operantur effectum.
Sermo perit, vbi benignus non præstatur auditus.
Multiloquio subditus,ex eo se inquinat.
Discretus esse debet aduocatus,ne aut tacenda proferat,aut proferenda reticescat.
Multitudo verborũ onerosa est,et nil habet honesti.
Opus non est verbis,quorum prolatione nullus sequitur effectus.
Iudex bene tacit proquacem, loquacem, vel garrulum ex officio suo tanq̃ sui auditorij turbatores,excludendo.
Modus est in rebus,sunt certi denicq̃ fines.
Ordo postulantium est à iudice obseruandus.
Abstinere à blanditijs philosophicum est temperamentum,adulationibus vero vacare reprehensibile.
Aduocatus rei qua forma in iudicio incipiet.
Ius oritur ex facto.
Aduocatus rei aduocatum actoris debet cõmendare,&qua forma illi debeat contradicere.
Stare non potest,quod careret præsidio veritatis.
Scientia præfertur verbis,sicut anima corpori.
Reus quilibet quibus verbis corã iudice vti debeat.
Humane aures talia verba iudicant, qualia foris sonant.
Verba debet aduocatus rei coram iudice contra aduersarium replicare.
Subtilitas immoderata dum plus,q̃ decet, exerceꝰ, actionis suæ rectitudinem ipsa confundit.
Disputandum non est de iuris apicibus, vbi bona fide agitur.
Dialectica non habet secundum philosophicum vim constructiui,sed studium destruendi.
Aduocato vno diuersas sciẽtias in iudicio allegãte, quid in oppositũ debeat sibi contrarius respõdere.
Veritatis sensus amitti solet,vbi verborum proprietas attenditur.
Margaritæ ante porcos non sunt proiiciendæ,quo modo intelligendum sit.
Artis hostes tot sunt quod ignorantes.
Iactantia quęlibet à bonis est moribus aliena.
Aduocati vtriusq̃ partis,quibus vti possint coram iudice præfationibus.
Precibus postulare quod iure cõi cõpetit supfluũ.
Linguæ lubricum non est ad consequentiam pertrahendum.
Antiquitati debetur reuerentia,nec est respuendũ quod antiquitati placet.

33 Summum in rebus bonum est,iustitiam recolere.
34 Iustè iudicanti nihil aduersatur.
35 Aduocatus corã summo pontifice proloquens, q̃bus verbis vti debeat.
36 Eorma prolocutionis ab aduocato fiendæ coram imperatore conuento.
37 Cardinalibus iudicialiter proloquentes, quibus vti debeant verbis?
38 Coram quolibet iudice debet aduocatus à picturato verborum fastu abstinere.
39 Ius quod finitum est,& certum,variari nõ potest: factum autem sæpe.
40 Aduocati in diuersis casibus,quibus debeãt in processu iudicij verbis vti.
Lege cautum habetur,q̃ prętorum edicta esse non debent elusoria.
41 Confiteri de omnibus pręsumitur quisquis iudicium subterfugere quærit.
Pręcaueri debet,q̃ põt,velinfirmari,vl̃ vituperari.
Oculum iudicantis oportet in qualibet iudiciorũ parte cuncta rimari.
42 Mens potius,q̃ verba spectari debent in iudicio.
43 Respondere nemo cogit̃ in iudicio,nisi prius quæ proponuntur intelligat.
44 Aduocatus corã iudice illiterato,debet sic ꝑpone re,vt intelligatur:aliàs iudicare non posset.

NVnc de exordiis & arengis aduocatorũ disseram⁹. De disputatione aũt,quę fit ante snĩam,& qualiter iudex in audiendis allegatiõib⁹ se habebit: dicet̃ j.de dispu.aduo.§.fi.& per totũ.In hocigit̃ §.hoc a ordine procedemus.¶Nã primò ibi ante oĩa, &c, quædam oratorum communia vitia proponem⁹, b vt patroni causarũ ab illis cautius studeant præcauere.Simile xxv.di.c.vnũ orariũ.§.aĩs ea demũ.extra,de cri.fal.licet.¶Secundò verò ibi: suppositis c igit̃,&c.qualiter in orando habebũt:& de cautelis circa hoc breuiter supponem⁹.¶Tertiò ibi:vt aũt, &c.de prefationib⁹ aduocati actoris.¶Quartò ibi: post hoc aũt,&c.de præfationibus & responsionibus aduocati rei.¶Quintò ibi:postmodũ verò,&c. d de replicationibus aduocati actoris. ¶Sextò ibi: põt quoq̃,&c.de cõibus prefationib⁹ vtriusq̃ aduocati.¶Septimò ibi:cùm autẽ, &c. de præludijs, quibus vtuntur : quando facta arenga ad factum descendunt. ¶Octauò ibi:porro in processu &c. de prefationibus: quibus vterq̃ aduocatus in di-
1 uersis articulis iudicij vti potest. ¶†Ante omnia
b igitur sciendum est[b] quòd quidam oratores, seu ꝑlocutores ab honesta proponendi cõsuetudine deuiantes,surgunt cum quodam fastu, seu supstitiosè ad loquendum,habentes gestus dominabiles præcedentes:abstergunt faciem: crines post aures reformant:nares crebrò purgant, & guttur, speculantur manus,& propria circunspiciunt indumenta contra doctrinam traditam s.§.proxi. ver. cùm autem.& seq.& xlvj.dist.habet.Alij verò trãs cœlum oculos eleuant,nunc caput demittunt,nũc crebra suspiria emittunt,nunc frontẽ rigant, nunc labia comprimunt,nũc supercilia obducunt, manus maxillis affigunt:& alia miranda cogitare, vel meditari, ac grandia concipere ingenio multiplici simulantes.contra quos j.versic.post hęc.in forma, noti sunt.& in forma,orator.& in præ.versic.cùm autem.& seq.&illud:[c] Parturient montes,nascetur c ridiculus mus.Et illud Senecæ:Stulta est,& minimè conueniens literato viro occupatio exercendi lacertos,& dilatandi virtutem.[d] ¶†Nonnulli quoq̃ d
2 tuti inter procellas eloquentiæ nauigantes periclitantur in portu. Robustè enim inter initia eloqui decurrentes priusquam ad conclusionis metã perueniant, deficiunt imprudenter . contra quos est xcvij.dist.c,j.versic.ipsa enim.xxiij.q.j.c. non turbatur.vij.q.j.Nouatianus.in fi.de pœn. distinct.§. multi bene.& distin.iij.incassum.At econtra quosdam rubor interloquendo arripit, & tremula voce loquuntur:quorum tamen timidum initium finis

¶Septima,q̃ alle gãdo iura illa nõ nominet, nisi fuerit requisitus, ne instruatur aduersarius in responsionibus.
¶Octaua, q̃ reseruet qꝺ melius est: quouscq̃ necessitas coget illum proponere.
¶Nona,q̃ habeat salariũ suũ ante exitum causæ, & propterid protelet cãm , aliàs teneat acta & processum, donec sibi satisfiat: ita tñ q̃ nõ sit onerosus secundũ qualitatẽ causæ & personarũ & ipsarum substantiam.
¶Decima, q̃ aliter peritis alleget,quã corã imperitis.& hæc vltima respiciunt etiam aduocatũ actoris.
¶Illud.Catonis, post prin.
¶Sciendũ est.secũdũ Ægid.suo libello char.pe.
¶Et illud. Versus est Horatij, vltra princ.sed fabula Aesopi vigesimoseptimo.
¶Virtutem.Vide quod scripsi & remisi, ne cleri.vel mona.ca.j. super ver. ornamentum.

robuſtus exornat. Pro quibus facit illud, Debile principium melior fortuna ſequetur. & vñ.q.j.ſuggeſtū.ibi: Beatus, qui perſeuerauerit, &c. & de pœ.
3 di.ij.apoſtolus.in fi. ¶ †Sunt etiã, qui de ſola vocis magnitudine confidentes fulminant: & vociferantur proponendo, & boatu triumphali proloquentes vocis ſonoritate moliuntur aures ad audiendũ mulcere. Contra quos facit xcij.di.c.j.& ij.& C. de fer.l.fin.ibi: vox horrida conquieſcat.& v.q. iiij. in loco ibi, Mitiſsima verborũ relatione proferri, &c. & j.ver. veruntamen. ¶ Alia quoq; plura declamatorum vitia poſſunt ex ſequentibus & præcedentibus colligi: ſed non iuncta. ¶ †Modus igitur vbi-
4
a ¶ Illud Horatij. char.iij. a que laudandus eſt, iuxta illud. [a] Eſt modus in reb⁹, ſunt certi denicq; fines. Quos vltra citraq; nequit conſiſtere rectum. In pronunciatione itaq; exerceri debet vocis & ſpiritus moderamen, corporis & linguæ motus: vt verba non ſint inflata, vel eleuata: vel in faucibus frendentia, nec vocis immanitate reſonantia, nec aſpera frendentibus vel hiantib⁹ labijs prolata: ſed preſsim & æqualiter, leniter, & clarè pronunciata: nec oſtentationis cauſa frangatur oratio: verùm pro locis, rebus, & cauſis, & temporibus oratio diſpenſanda eſt. Nam alia ſimplicitate narranda ſunt: alia authoritate ſuadenda: alia indignatione depromenda: alia verò miſeratione flectenda: vt ſic & vox, & oratio ſemper conueniant
5 ſuæ cauſæ. ¶ †Recta quoq; ſit facies: nec labia detorqueantur: nec immoderatus hiatus: nec ſupinus vultus: nec deiecti in terram oculi: nec inclinata ceruix: nec eleuata aut depreſſa ſupercilia: labia quoq; lambere, vel mordere deforme eſt. Porrò proferenda ſunt ſubmiſſa leniter, incitata grauiter, inflexa verò moderatè. Item grandia granditer proferenda
b ¶ Cõtraria. Hoc decidit Aegid. q prædicta contraria exprimebat. ibi ſ. ſunt, parua ſubtiliter, mediocria temperatè. In parvis enim cauſis nihil grande, nihilq; ſublime dicendum eſt: ſed leui ac pedeſtri ſermone loquendum. In maioribus verò, vbi de Deo, vel hominum ſalute referimus, plus magnificentiæ, & fulgoris eſt exhibendum. Sec nec ſemper de magnis rebus gran-
c ¶ Dicit. Epi.l.in fine. 6 diter eſt dicendum. ¶ †In ſumma tamen notãdum eſt, quòd hęc ſunt, quæ audaciam tribuunt perorãti, videlicet ſcientia, potentia, eloquentia, libertas, gaudium, fauor, & benignus auditus, & his contra-
b ria, [b] contrarium operantur effectum. xlij.diſtin.ſit rector. prope prin. xxv. diſtin. primum. in fin. v. q. iiij.in loco. vj.q.j.ex merito.& j.ver. poſtmodum.
¶ Suppoſitis igitur vitijs communibus perorãtiũ, dicendum eſt igitur qualiter gerere ſe debebũt. Et quidem cùm tẽpus loquendi aduenerit, ſurgat aduocatus: quia ſtare debet. quod dic vt ſ. §. proxi. ver. cùm autẽ. Et aſcendat ſuper ambonẽ ſeu pulpitum, ſeu locũ, vbi ab hominibus videat. ar. lxix. di. qm̃.& neminẽ contẽnat: ſed cũctos reuereri videatur: vt ff. de poſtu.l.j.§. caſum.& xvij.q.ij.c.j. verſi. humani. xlvj. diſt. hoc habet.& ſtet cũ omni grauitate. qđ plenè dic vt ſ.§. proxi. ver. eſt aũt. Demũ extracto bireto, ſeu caputio incipiat non propere: vt extra, de excep. cùm venerabilis. circa prin. iij. q. iij. inducię. lij. diſt. c.j. non properè, vel præpoſterè. xxiij.q.ij. de illicita. circa mediũ. & C. de teſta. l. prę poſteri. nõ pręcipitãter. vj.q.j. quęro. in fi. C. ſi aduer. fiſ. l.j.& x.q.iij. ſummoperè. ij.q.j. Deus. de pœ. di. inter hęc hyrcũ. j. ver. velox. Nõ incõſideratè. v. q. v. c. fi. Non ſyncopando verba, vel nimiũ tranſcurrendo, vel retardando. extra, de cele. miſ. Dolentes. de cõſe. di. iiij. retulerũt. ſed poſt paululã morã, vt geſtu graui mẽtis grauitatẽ oſtendat. Quod dic vt in prę.ver. cũ autẽ. Plenè quoq; ſuper dicendis prius liberet, & ſermonẽ ſuũ penderet diligenter: quia tẽpore indigemus, vt aliquid maturius agam⁹. l. di. ponderet.& ſi arduũ ſit negotiũ, incipiat ſic: In noĩe dñi, &c. vt C. de offi. pręfec. pręto. Afri. l. in noĩe. extra, de teſti. in nomine. xxiij. di. in nomine. in prin. vel in noĩe pr̃is & filij & ſpiritus ſancti. vt lxxiij. diſt. in noĩe pr̃is.& ad hoc facit xxvj.q.vlti. non obſeruetis.& q.v. non liceat. Deinde ſupplicet iudici & alijs aſtantibus, vt benignã audientiã ſibi preſtẽt. ff. de his, q̃ in teſta. delen. l. pen. §. quid ergo. in fi. §. Ad qđ qdẽ iudex teneť, donec non habeant partes qd vltra in q̃ſtionẽ proponãt: vt C. de of. prefec. annone. ſi qs prope.& xxx.q.v. iudicantẽ. ff. de off. ꝓcon. nec quicq̃. §. circa. C. de offi. vica. l. ij.& dicã j. ver. vel tali ad captandũ.& j. verſ. cæterũ.& etiã aſtãtes: vt
7 v.q.iij. in loco. ¶ †Perit em̃ ſermo, cùm benign⁹ nõ præſtatur audit⁹. iuxta illud, Nemo inuito auditori libenter refert: vt vj.q.j. ex merito. & Eccle. c.xxxij. Vbi auditus nõ eſt, nõ effundas ſermonẽ. & in pręd. c. in loco. inſiſtat etiã iudicis commendationi: vt in prę. ver. cùm aũt. ¶ Deinde accedat ad negotiũ principale: ſed præmittat præfationes aliquas breues & vtiles, vt j. dicam, quibus reddat iudicem beneuolum & attentum: ne quodam modo quaſi illotis manibus videatur peruenire ad menſam. Nã res non debet omnino ſine præfatione procedere: vt ff. de ori. iur. l.j. exẽplo Iuriſcõſulti. qui aliqua detituli ſignificatione pręmittit, priuſq; iuris pueniat ad arcana: vt ff. ſi cer. pet. l.j. Proponat autem verba dulciſsima: vt in
8 præd. ver. ſunt autem. nec turbet iudicem, vel eius auditorium: quia erit cultus iuſtitiæ ſilẽtium. vt in prę.c. in loco. ¶ †Item abſtineat à ſuperfluis: vt ff. de off. prefe. pręto. breuiter.& C. de preci. Impera. of. inſtrumentorum. C. de app. l. fi. §. in refutatorijs. ff. de aur.& arg. leg. pediculis. §. Labeo. ff. vt in poſ. leg. is à quo. §. fi.& j. ver. vel tali quęcunq;. Nam multiloquio ſubditus ex eo ſe inquinat: vt xlij. di ſit rector. circa fi. Et ſecundùm Aug. breuitas locutionis gratiam parit,& moleſtias ſiniſtrãq; ſuſpicionẽ fugat. Immenſitas autem econtra. arg. xvij.q.ij. diffinimus. in fi. & j. in forma. vel ſic à picturato. Prolixę etenim prefationes confuſionem inducunt, & tędium generant animis auditorum: vt extra, in proœmio decre. §. ſanè. C. de no. Codi. cõpo. ver. quibus. Nec aliquod ſuffragiũ conferũt: vt C. de emenda. Iuſti. C. ver. tollendis.& penè nil immenſum bonum: vt
9 auť. vt deter. ſit nu. cleri. §. quęſitum. in prin. ¶ †Et Priſcianus in xij. Gaudẽt dilucida breuitate moderni. Sit quoq; diſcretus in ſilentio: ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticeſcat. Nam cũ quis inordinatè loquitur, erroris vulnere audientium corda feriuntur:& ſępe virtus verborum perditur, cùm apud corda audientium loquacitas incauta opportunitate læuigatur:& authorem ſuum loquacitas coinquinat: quæ ſeruire auditoribus ad vſum profectus ignorat. vt hęc & alia leguntur xlij. diſtin. ſit re-
10 ctor. ¶ †Verborum enim multitudo onerosa nihil honeſti habet. in auť. de referen. ſacri pal. circa princi. col. iij. imò eſt canonibus inimica. extra, de prębend. quia in tantũ.& de cleri. non reſid. c. relatum. Et melius eſt pauca idonèe dicere, quã multis inutilibus aures hominum prægrauare: vt C. de veteri iur. enu. l. tanta. §. contrarium. Vnde Horatius: Cùm quid præcipies, eſto breuis. Compendium quoq; approbatur, diſpendio reprobato: vt extra, dereſcrip. diſpendia. lib vj.& de accuſ. qualiter. ij. in fin.& de re iud. abbate. in fine. li. vj. Nec cum verborum multitudine Deus flecti poteſt: vt de conſe. diſt. v. nõ mediocriter. Nec in multitudine ſacrificiorum propiciatur: vt iij. q. vij in grauibus. in fi.& xiij. q. v. c. ij.& c. ſcriptũ eſt. quia verba veritatem inflant,& vulnerant charitatem: vt xcix. di. ecce.
11 in fi. ¶ †Vnde nõ eſt opus verbis, quorũ nullus ſequitur effectus: vt C. de donat. l. fi. Quia fides veritatis verborum adminicula non deſiderat: vt C. ſi vt ſe ab hæredi. abſti. l.j.& de hoc ſ. §. iam nunc. ver. cautus tñ. ¶ Verũtamen quidã hanc nõ attendũt doctrinã. Cũ em̃ ruſtici garrulitatẽ authoritatem putent: vt xlvj. diſt. c.j. idcirco rationis defectũ ſupplent garrulirate clamoſa: vt ſi clientulo & ſalario ſatisfaciant ſolo vento: vt j. ver. ita notis, &c. Nam vt ait Seneca, imperitorũ eſt vociferari de longe. quod tñ
c indecens eſt. Nã vt idem Seneca dicit, [c] Quemadmodum viro ſapienti inceſſus modeſtior conuenit, ita oratio preſſa, non audax. ſ. verſi. ſunt etiã. & ſ. §. proxi. ver. ꝑcipuè. tñ horum fatuitas in ſapientum audacia confutať. Corã quibus imperitus matheſeos aduerſus mathematicos diſputãs riſui patet: ſicut ignorans dogmata philoſophorũ, aduerſus philoſophos certans: vt xxxvij. di. qui de menſa. Non ergo ſit procax, loquax, vel gar-
12 rulus. qđ dic vt ſ. §. proxi. ver. item ſtãdo. ¶ †Nam iudex bene faciet, ſi talẽ ex officio ſuo excludat, tanq; ſui auditorij turbatorem. v. q. iij. in loco.& arg. ff. de his, quę in te. delen. l. ij. §. pe. C. de iudi. authẽ. iubemus. Ar. contra, ꝙ patietur dicere,& clamare aduocatos, quãtum volent. ij. q. vij. infa-
d mes apud vrbem. [d] ff. de offi. procon. nec quicq̃. §. circa.& ſ. in princi. & xliij. di. ſit rector. ibi: clama ne ceſſes, &c. xxx. q. v. iudicantẽ. ibi: prębita patiẽtia, &c.& ibi: nihil habet in q̃one, &c. Sed modus eſt in rebus, ſunt
e certi denicq; fines, &c. [e] ¶ Itẽ ſi aduocatus partis alterius videatur te allegationibus ſuperare, prudenter eũ elude: vt ſ. §. iam nunc. verſicu. verum ſi. ¶ Item cautus ſit, vt in cũctis allegationibus primò & vltimò validiora proponat argumẽta: vt in e. §. ver. porrò. ¶ Itẽ nõ certet ꝓbris, vt ſ. eo. §. in prin. ¶ Item caueat ne contraria alleget: vt j. §. conſequenter. in fine. ¶ Item conſulo ꝙ abſtineat à falſis & cauilloſis allegationibus: vt j. e. §. fi. ver. item caueat. ¶ Item proteſtetur & ſub conditione proponat: vt ſ. §. iam nunc. ver. ex pręmiſsis.& j. verſic. aduocatus igitur. ¶ Item caueat ne ex ſua propoſitione capiatur in verbis, à quo garrulus vix cauebit: vt in eo. §. verſic. cautus tñ. ¶ Item ſi plures ſunt aduocati, ſimul deliberent
13 quis,& quę primò proponent: vt e. §. verſicu. porrò. ¶ †Itẽ ordo poſtulantium eſt à iudice obſeruandus: vt ff. de off. ꝓcon. nec quicquam. §. obſeruare. ff. de iudi. qui prior. Tñ ſi primus aduocatus cœpit orare ſuper minima re, vel cauſa,& ſecundus velit dicere de ardua, vel magna: ſecũd⁹ primò audieť. ar. C. de te. manu. l. fi. §. ſi aũt. Imò qa ꝑ maiorẽ q̃onẽ pręiudiciũ fit minori: vt iij. q̃o. xj. §. ciuili.& c. prius. ¶ Vt aũt q̃ hic,& in præ. §. præmiſimus, exemplo ſubijciamus, & formas aliquas rudium gratia annectamus.

annectamus. ¶ Aduocatus igitur actoris incipiet sic.

✠†FORMA. Ablanditijs abstinere philosophicum est temperamẽtum.
14 in aut. qui.mo.na.affi. sui. circa medium consti. col. vij. adulationibus vero vacare, reprehensibile: vt xvj. di. clericus. xxv. di. c. vnum orariũ. §. alias ea demũ. prope fi. qa nil illo pastore miserius, &c. lxxxvij. di. nihil. Cõsidero cõpendium breuitatis. C. de Iusti. Cod. cõfir. l. j. ad veritatem illuminãdã adminicula verborũ depello. C. si vt se ab hęre. absti. l. j. & j. q̃o. j. Marchion. visum quotidianũ in causis approbo. C. de condi. indeb. incerti. & reprobo quę ꝓponũtur extrinsecus, & nil ad prędentẽ ꝑtinet actũ: veluti arma virunq; cano. ff. de verbo, oblig. quę extrinsecus, vltimò me insufficientem reputo, velut Nerua. ff. de postu. l. j. §. initium. Cùm igitur ętas deficiat, scĩa si qua est, delitescat. & sedens in medio non curet adulationib⁹ extolli, seu laudibus: vt j. prę. c. nihil. & xlvj. di. sunt nonnulli. His excusatus, idem suplico vt me benignè audiat. ac veniam tribuat, si ad p̃ns eius cõmẽdationi: ac astantium nõ insisto: vt in prin. huius §. vel commendet eum, si velit: vt s̃. §. proxi. versi. deinde. & j. versi. vel tali ad iustitiã. De vestra igit̃ licentia dñe ad prędentẽ venio quęstionẽ, quę talis est. Proponat si quidem factum per hęc verba: Breuiter commemorare necesse est q; talis contraxit, &c. ff. de offi. prę. prętor. l. j. rñ. j. vel per similia. & postea ius allegat. extra, de postu. p̃la. bonę. j. ff. de iur. codi. quidã referũt. extra, de sponsa. de muliere. †Nam ex facto ius oritur: vt s̃. §. nunc tractemus. In fineve
15 rò semper sic adĵciat: Quęso igitur domine, q; intret postulatio mea in cõspectu tuo' & scd̃m eloquiũ tuũ eripe me: vt in p̃s. Principes. & iudica iudicium meũ, & redime: me & ꝓpter eloquiũ tuũ viuifica me: vt in psal. Clamaui. Si quid autem per me ignorantia seu incuria vel obliuione omissum extitit, supplico vt hoc suppleat discretio iudicãtis. C. vt q̃ desunt advoca. par. iudex supp. l. vnica. et ĩ prę. decre. bonę & xxviij. dist. priusq; fi. de iudic. nec quicq;. Multas alias formas vide j. versic. potest quoq;. Post hoc autem surgat rei aduocatus licentia à iudice humiliter petita & grauitatem seruet, quam diximus s̃. §. proxi. versi. cùm autem. & ea quę s̃. in princ. huius §. sunt descripta. demum incipiat aduocatum actoris commẽ
a dare, vel etiam reprehendere sub quodam honestatis colore. quę dic[a] vt s̃. §. iam nunc. & infrà patebit dictus sic.

✠†FOR. Sapiens, qui paulò antè perorauit: vt cũ eius pace loquar cæmẽ
16 tum sine arena, vel arenam sine cęmento ligauit: vt lxxxvj. di. facientis. animum vestrum. & astantium verborum sæpe refricata multitudine nimium aggrauando: vt s̃. versicu. deinde. Vnde cùm scĩa prudentiam nolle verbis prosperari, sed moribus, paucis vtar: vt xcix. dist. ecce. vestræ ac astantium commendationi de vestra licentia supersedens. Si quidem partis aduersę patronus euidenter causam fouet iniquam, cur eam verbis releuare conatur cùm veritatis beneficio non iuuetur, quod in fine luce clarius apparebit, veritas vincit: valet & inualescit: vt viij. dis. consuetudo.

17 ¶†Nec stare potest, qd̃ caret prędidio veritatis: imò quod ratione caret, extirpandũ est: lxviij. di. cor ẽpi, & vbi non est fundamentum, nullum boni operis supersit ædificium, vt extra, de pref. non bap. c. iij. & j. q̃o. j. cùm Paulus. veruntamen sibi non poterit imputari: cùm sit vitium materię, nõ artificis. ff. loca. item quęritur. §. si gemmam. ff. ad l. Aquil. si seruus. §. si calicem. & j. ver. ad omnes. Diligentiã em̃ etiam cõtra rationẽ adhibet: vt videtis. ff. de of. p̃si. illicitas. §. sicut. extra, de homi. tua. Quęro igitur domine
18 vt nonverborum folia: sed veritatis radicem consideretis vt j. q. j. Marchon. †Quia sicut anima prędefertur corpori, sic scientia verbis: vt xxxviij. di. sedulo. & iuri ac ratiõi innitor. Aperiam in parabolis os meum loquar ꝓpositiones ab initio: vt in p̃s. lxviij. Primò em̃ sub compendio respondebo his, quæ pars altera ad suam proposuit intentionem fundanbam. Secũ dò proponam ea, propter quæ pars mea est in casu absolutionis, & altera est ei ad interesse, ac in litis sumptibus condemnanda. ff. de iudi. eum quẽ temere. C. eo. properandum. extra, de dolo & contu. finem. ¶ Vel sic.

✠FOR. Sapiens nunq; inanis est sed semper in se habens amictum prudentię, qui potest dicere: Induebam iustitiam, & iudicium vestiebã. Sanè dñs talis verè sapiens est, quẽ scientiæ fulgor, & discretionis virtus exornant: sed q̃m homo est, decipi potuit, & ad credulitatem pertrahi falsitatis: qa filij hominum mandaces sunt in stateris, & se ad inuicem decipiũt causarum merita occultantes. de pœ. di. ij. sapiens. & j. in forma, sunt non nulli. & s̃. §. nunc tractemus. in prin. Vel tali prędatione reus vtatur:

✠FOR. †Humanę aures talia verba iudicant, qualia foris sonant: vt xxij.
19 q̃o. v. humanę. Ideo nanq; instituta sunt vt per ea quisq; in alterius notitiam suas perferat cognitiones, non vt eis hoĩes fallant: vt ea. q. ij. institutum. Reuerende dñe, si aurem credulitatis his quę coram vobis coloratè sunt proposita pręberetis, tantò magis de vobis mirarer: quantò vos nosco vtriusq; iuris peritia p̃pollere. extra, de diuor. cũ to. rñ. j. & in negotijs cautum esse: vt xxiij. di. qui eps. in prin. Sed scio, q; à paleis nostris grana detegere: vt ff. de acquirẽ. re. do. adeò. §. cùm quis ex. ibi: auspicijs tuis, &c. & ij. q. j. multi. ibi: velut in messe, vt palea est. & de conse. distinc. v. discipulos. Vnde colorem verborum non attendetis, sed rei veritatem, q̃ non consistit solũ in contentione sermonis, potius cõquiretis: vt, xxxvij. di. omnẽvim palea est. quo facto vmbram solam imaginariã, omni quidem effectu vacuam in eis poteritis reperire. xxxvij. distin. vnio. extra, de cõsue. cũ to. oratorię aperte dicetis: Recede, recede: loquela tua non illuminat cæcum, non sanat ægrotum, nec tuetur clientulum, sed impugnat. xlv. di. recedite. Nec ꝓpter eius paleã areã vestræ rectitudinis relinquetis: vt xxiij. q. vij. c. j. imò secernẽtes vẽtilabro rectii iudicij granũ vestrũ ab eius paleis, vt in prędc. c. multi. In finali ei dicetis calcẽo, quòd palea est: vt xxxij. q. iij. recurrãt, in fi. videbũtq; recti, & lętabunt, & oĩs iniquitas oppilabit os suũ: vt p̃s. cvj. ¶†Vel tali:

✠FORMA. Callida quadam ac multiplici argumentatione ius nostrum pars altera auferre contẽdit: ita vt si fides verbis adhibeatur, non verba pro verbis, sed res reportaret pro verbis. Sed Deo ꝓpicio, si verba dederũt, verba etiã reportabũt. Hęc legunt xiij. q. j. c. ecclesias. §. ad hęc callida. licet ergo ꝑ aduocatũ partis alteri⁹ multa & satis elegãter sint ꝓposita, & authoritas me moueat ꝓponẽtis: à iure nõ tñ dissentio. Nã & si authoritas Tuberonis excellẽs fuerit, tñ Iurisco sult⁹ ꝓpter hoc à Seruio nõ dissentit. ff. de supel. lega. Labeo. Et quidẽ partis aduersæ &c. vt s̃. in forma, sapiens. ¶ Vel ita:

✠FORMA. Noti sunt vobis dñe iudex, qui vẽtos de thesauris suis producũt, nubesq; ab extremo terræ educũt: vt in p̃s. cxxxiij. & xxiij. q. j. nõ offeram⁹. Aperiũt nãq; fontes scientię, q cũ nõ habeãt aquã doctrinę, ꝓmittũt imbrem, velut nubes propheticę, & turbinib⁹ exagitantur mendaciorũ: loquunt grãdia, & totus sermo eorũ falsitas est: vt de pœ. di. ij. si em̃ inquit. vltra mediũ. versic. hi sunt fortes. & ij. q. vij. sequuti sunt. ad finẽ. contra illud, b Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes. vt
b in cantico, Exultauit[b]. Venientes nanq; in altitudinem maris, tempestas demersit eos: vt in p̃s. lxxiij. c posuerũt em̃, secũdũ ꝓphetã, mẽdaciũ spẽ suã, & in mẽdaciũ operis sperauerũt. C. de sum. tri. liquet.
c §. j. [c] Vnde qa, vt ait Ouidius, Nullum tps fuit nobis morosum in fabulis cõficiendis. & v. q. iij. in loco. in prin. & arg. ad hoc xxxvij. dist. c. j. & ij. & c. legimus. & xxvj. q. v. nec mirũ. in princ. ij. col. vers. his igit̃. qa per oblectamẽta fabularũ, mens incitatur ad incẽtiua libidinũ: vt ea. di. c. ideo. Idcirco fabulis ex aduerso propositis: qa pondere carent, nec causam tangũt, nõ proposui respondere: sed descẽdã ad ea, quę ad causam faciunt: & q̃ clientulũ meũ iuuãt: vt ff. de verb. obli. q̃ extrinsecus. ¶ Vel ita:

✠FORMA. Nihil oĩno respondere propositis auditorum gratia, vtile non videtur: ne fortè credar responsionis penuria declinare certamen: & ne in auditorũ animis contrari⁹ vestrũ quisq; credulitatis scrupulus relinquat: vt xliij. di. in mandatis. in fin. idcirco his, quæ sunt ex aduerso ꝓposita, licet põdere careant, nec ad rẽ faciãt, rñdere intẽdo. Et primò ad hoc, qd̃ prius dixit, &c. Et serua modũ in re
sponsionib⁹, quẽ dixi s̃. ver. post hoc. in fin. & quẽ ponit Gratianus xiij. q. j. d. §. ad hæc callida. & papa extra, de verb. sign. abbate. & de re iud. abbate
d fane. & de concessio. præ. quia cunctis.[d] & in multis alijs. & Aug. xxviij. q. j. si em̃. necq;. ¶ Vel ita:

✠FORMA. Sunt nonnulli, qui dum æstimari hebetes nolũt, sæpe se in quibusdã inquisitionibus plusq; expediat exercentes, ex nimia subtilitate fal
21 luntur. †Subtilitas em̃ immoderata, dum plusquã decet, exercet, actionis suæ rectitudinem ipsa confundit. xlix. di. hinc etem̃. circa prin. versi. paruo autẽ. & versi. nasus etenim. Hos igitur talis dominus, qui paulò antè ꝓposuit, imitatus volauit sup pennas vẽtorũ: vt p̃s xvij. oculos suos trans cœlum leuans, & vltra profundũ terrarũ & abyssi in quoddã inane demergẽs: vt xxxvij. dist. nõne. & stateras dolosas non iure attulit, quibus nõ rationis, sed voluntatis arbitrio, qd̃ voluit appendit: vt xxiij. q. j. nõ offeramus. Posuitq; os suũ super cœlum, lingua trãseũte super terrã: vt xxj. dist. intantum. & in p̃s. lxxij. nõ attendẽs, quod citò sępe ruit, qui sup astra volat: non attendens etiam q; contractus, de quo
22 agitur, sit bonæ fidei. †Et vbi bona fide agitur, non est de iuris apicibus disputandum. ff. manda. si fideiussor. §. quędã. & q; subtilitas nimia in iure reprobatur aparte: vt extra, de iudicijs. dilecti. ergo huiusmodi ambagibus reprobatis, vt C. de cõpen. l. fi. ad ea, quę de facto tetigit, & de iure sic sub epilogo respondeo. dixit enim &c. ¶ Quòd si alter per maximas dialecticales argumẽtatus est, sic dicas:

✠FORMA. Locutio scripturarũ secundũ cuius-

a ¶ Dic. vt dixi s̃. §. proxi. in prin. vlt. col. & clamaui. qd̃ statim allegatum est xxj. octonarius.

b ¶ Exultauit. Sũpto d̃ priore ij. c.

c ¶ §. j. Aliàs est sub l. inter claras & habetur Isa. xxviij.

d ¶ Cunctis. lib. vj

libet ſcientię proprietatē accipienda eſt.Habet em̄ oīs ſciētia quędā ꝓpriæ locutionis genera, quæ cū in aliā transferunt̄,videnr̄ abſurda:vt xxxvij. diſt. locutio ꝑalea eſt.orator ille,quē audiſtis omnē vim
23 inuētorū ſuorū in dialectica poſuit.† Quę, ſecūdū philoſophū,nō habet vim cōſtituēdi,ſed ſtudiū deſtruēdi.Sed nec in ea placuit Deus pater & filiꝰ & ſpiritus ſanctus:vt ea.di.omnē.pal.eſt ſine quibus nullū boni operis ſupereſt ędificiū:vt j.q.j.cū Paulus.Dialecticorū em̄ tendiculæ fantaſmata ſunt & imagines,quę citò pereūt & ſoluūtur:vt e.di.vnio. & eorū garrulitas & argumēta ſophiſtica reprobātur:vt ea.diſ.c,legimus.§.hinc etiā.cū per ea ſæpe viri eccleſiaſtici opprimunt̄:vt xxiiij.q.ij. trāſferunt.¶Vel ſi allegauerit poetas,dicas ſic:

a ¶Eorū. Ad literā non habemus: ſed conuenit qđ habeť Eccle. xcj.

✠FOR. Orator ille,quā audiſtis amatoria bucolicorū verſuū,ſeu Vergilij,vel Ouidij in ſuę aſſertionis teſtimoniū allegauit,nō attendens ꝙ per figmēta poetarū mens excitatur ad incentiua vitiorū: vt ea.diſt.ideo.quare meretur corripi:ſicut & Hieron. ob hoc ab angelo eſt correptus:vt ea.diſt.legimus. ¶Vel ſic,ſi naturales libros induxit:

✠FORMA: Orator ille phyſicus , vel naturalis perſcrutator,qui nēpe oculos trās cœlū leuauit, & vltra profundū terrarū,& abyſsi,in quoddā inane demerſit,otioſis philoſophorū ſubtilitatibꝰ ſe inuoluens:cur in vanitatē ſenſus & mentis obſcuritatem lapſus eſt:vt ea.diſt.& c.eccleſiaſticis . palea eſt.¶Vel ſic,ſi inducit multos verſus:

✠FORMA:Orator ille,quē audiſtis,iā bñ feruet, qui magnā metrorū multitudinē cōgerit & diſtin-
24 guit:vt ibidē.¶†Vel ſi dixit de geometria, vel aſtronomia,vel arithmetica,vel muſica, vel medicina,vel grammatica,& huiuſmodi:dicas ꝙ licet veritatē habeāt,nō tn̄ ſunt ſcientiæ pietatis:vt ea.diſt. ſi quis grāmaticā.imò deſpecta ſunt,& in deſuetudinē abierūt:qa in errorē mittūt:vt e.diſt. legimus. §.hinc ēt.& xxxvj.q.ij.c.ſors.§.his ita.ī fi.& legunt̄ vt repudiēt̄:vt e.diſt.legimꝰ.Vel ſic, ſi diſputat de viribꝰ verborū, ꝓut faciūt ſępe dialectici et grāma.

✠†FOR.Orator ille,quē audiſtis,accuratè de verborum viribus diſputauit, non attendens ꝙ indignum valde eſt,quod iuris ſciētia regulis ſubiaceat
25 Priſciani:vt ea,di.indignum. †Nam dū verborum proprietas attendit̄, ſenſus veritatis amittitur : vt extra,de verb.ſignifi.p̄terea,& verborū diſputatio pertinacibus eſt relinquēda,ſecūdū Tullium,curioſis:qui de his,quibus non expedit facilè diſputant: vt extra,de re iud.abbate ſane.prope fi.li.vj. ¶Ad oēs aūt p̄miſſas formulas cōcludat ſic:Sed certè excuſari meret̄.nā non voluntate,ſed potius grauiſſima neceſsitate propter inopiā, videlicet iuris & rōnis noſcitur id feciſſe:vt xxxvij.di.qui de menſa.in fi.& c.j.& x.di.ſi in adiutoriū.¶Poſtmodum verò ſurgat aduocatus redargutus,& dicat ſic:

✠FORMA. Nemo recte perſonā reprehenſoris ſuſcipit,niſi qs ſuis actibꝰ errata cōdēnat.lxxxj.di, nemo.Seneca quoqꝫ vir prudentiſſimus & conſul, vt Inſti.de fideicom.habetur.§.& in Neronis. ait: Si tibi ipſi nō imperaſti,vt taceres:qūo ab alio ſilentium exigis?Et in Cato.dicitur : Qua libertate potes alios corripere,dum tacitè tibi rndeas eadē,quæ corrigis,cōmiſiſſe.Nam malè caſtigat,quē ſua culpa ligat.xxv.di.c.ſi.& xxvj.di.vna.c.ſi quis de xxiiij. diſt.x.§.qđ ergo.iij.q.vij.§.quod ergo dñs ille dilatauit ſuper me os ſuum,vt in p̄s.xxxiiij.& viſus eſt ſermonē meū redarguere de ꝓlixitate vel imperti nentia vel nimia ſubtilitate:ſed ſi tacuiſſet,philoſophus fuiſſet.Sicut dicit Horatiꝰ de quodā minꝰ bonos verſus cōficiēte.prius em̄ debuit à ſe repellere, qđ in alio videbat reprehēſibile.Nā iudicādus, aliū iudicās,ſeipſum condemnat:vt de pœ.di.vj.c.ver. iudicās.& ſeq.& xl.di.multi.Et prius debuit đ ſuo trabē,quā feſtucā de oculo educere alieno.iij.q. vij. c.infames.§.teſtatur.Per me etenim ſufficienter q̄ circa factum & ius cōueniunt,facta ſunt,quibꝰ nōdum reſponſum extitit ex aduerſo.xliij.di.in mandatis.in fi.& xxiij.q.iij.Nabuchodonoſor.rn̄.j.Ipe verò quod intellexit,retulit:ſed qa nō bene intellexit,nō bene retulit,nec decenter:vt xxvj. q. v. nec mirum.verſus fi.per vnam col.ver.qđ intellexit,&c.Imò diſciplinā meā odiuit:& ſermones meos retrorſum proiecit:vt in p̄s.xlix.Non attendēs illud Salomonis:Prius intellige:& tunc increpa.Priuſq̄ ſcruteris,non reprehendas.xj.q.iij.eorum.[a] Vnde de plano fateor,quòd vitiū animi eſt
a indignis,& non intelligentibus ſcientiæ ſecreta vulgare:vt xliij.diſtin. c.
26 fin.†Quia non ſunt proijciendæ margaritę ante porcos:vt ea.diſt.in mādatis.& xj.q.iij.nolite.propefi.imò oportet eum , qui rudes alloquitur, eorumingenio ſe aptare,& verborum ordinem pro audientium capacitate dirigere:vt viij.q.j.oportet.Cùm igitur ille nondum ſufficienter militauerit ſcholaſticis diſciplinis,vt extra,de elect.bonæ.ij.reſpon. j . cùm oporteat in talibus prius animas,& poſtmodum linguas fieri eruditas:vt in proœmio Digeſtorū. §.illud verò ſatis.idcirco adhuc Donatum ſectetur,& ad oſtium vigilet Priſciani:vt lxxxvj.diſt.cùm multa.extra,de ęta.
27 & qualita.c.fi.¶†Vel ita:

✠FOR. Sicut ait Boethius, Tot ſunt artis hoſtes,quot ignorantes.Orator ille,quem audiſtis, viſus eſt me redarguere eo,ꝙ aliqua dicta philoſophorum vel poetarum vel gentilium inſerui dictis meis.Sed certè eo ipō quòd hoc vituperat, ſe illa ignorare demonſtrat.Nam vituperatio artis teſtis eſt ignorantiæ.& ſecundū Hiero. Nemo bene iudicat quod ignorat.& arg.xj.q.iij.eorum.Non enim malum eſt ab his exempla ſumere. alioquin Moyſes & Daniel,ſapientia & literis Ægyptiorū, & Chaldęorum non paterentur eruditi:nec Paulus aliquos verſus poetarum ſuis in-
b duxiſſet ſcripturis:vt xxxvij.diſtin.turbat.[b] nec Hiero.de conſec. diſtin. v.nunquā.nec Augu.xxvj.q.v.nec mirum.nec Iuriſconſultus ff.de re. di. in tantum.in fine.ibi:xenotrophium &c.& Inſtit.de contra.empt.§.pretium.nec Iſido.extra,de verb.ſig.forus.§.lis autem.nec Inno.iij.de iureiuran.quemadmodum.nec Daniel,Ananias,Miſael,& Azarias doctrinā Babyloniorū didiciſſent,ſi id peccatum eſſe ſciuiſſent:vt xxxvij.diſt.qui de menſa.Non ergo abſurdū eſt,ſi quis aliquid ex eruditione communi, ac liberalibus ſtudijs,quæ forte in pueritia attigit,ad aſſertionem ſuę ꝓpoſitionis,edicat:vt xxxvij.diſt.relatum.in fi.vnde ſi tacuiſſet , philoſo-
28 phus fuiſſet.¶†Vel ſic:

✠FOR. Sicut ait Seneca lib.Declamationum cap.ij.Creſcere ex meo ꝓpoſuit inuidia homo:qui ſe melius iactare,quàm defendere poteſt. Orator ille cùm ſe nequiret defendere,in meam depreſsionem voluit ſe iactare, non attendens quòd omnis iactantia à bonis eſt moribus aliena : vt vj.q.j.imitare.Ignorans etiam regulam veritatis,qua prohibetur quis cōmendādi ſui cauſa dicere,quo minor alius fiat:vt j.q.iij.ſi quis verò.Quī imo arrogantia tentus nimia neſciuit humiliter proferre,quæ dixit: ſed orando in quodam ſibi videbatur culmine reſidere,aſtantes vt longè infra ſe poſitos,velut in ima conſpiciendo:vt xlvj.diſtinct.habet hoc proprium.non attendens etiam illud Eccle.xxxij.c.Importunè noli extolli in ſapientia tua.qui enim poſtulat,alium contemnere non debet:vt ſ.eo. §.in princip.Sed caueat:nam quantò gradus altior, tanto caſus grauior. arg.de pœ.diſt.ij.in prin.& j.q.j.pueri.¶Vel ſic:

✠FOR. Deus laudem meam ne tacueris,quia os peccatoris & doloſi ſuper me apertū eſt locutus aduerſum me lingua doloſa,& ſermonibus circūdedit̄me,& expugnauit me gratis,&c.vt in p̄s.cviij.¶Vel ſic.

✠FOR. Verba mea auribus percipe dñe,intellige clamorē meum, &c. p̄s.v.¶Vtrū aūt audietur patronus rei volens iterum replicare, dixi ſ.eo. §.ver.cæterum.¶Poteſt quoqꝫ vtriuſq̄ partis aduocatus ſequentibꝰ vti præfationibus:& primo ſic:

29 ✠FOR. Quia fides veritatis verborū &c.verſi.deinde.†Et ipſe legiſlator captiones & ſuperfluitates verborū excludit:vt C.qui admit.ad bono.poſſeſ.verborū.& extra,in proœmio Decre.§.ſane.C.de no. Codice compo.ver.quibus.ideo verborū ꝓlixitate depulſa,ad facti venio q̄ſtionem,quę eſt talis,&c.¶Vel tali ad captandā beneuolentiam:

✠FOR. Ad iudicis pertinet officiū in cauſis iuſta exaudire deſideria patronorū:vt dixi ſ. §.e.in prin.Cùm igitur iſte pro iuſtitia ſiue iure , cuius vos noui electorem ſedulum ab antiquo.ff.de iuſtit.& iur.l.j.& xij.q.ij. cùm deuotiſsimā.& ad quā ex debito tenemini:vt j.verſi.vel tali ad iuſtiam.ſcio ꝙ benignam mihi præbebitis audientiam,cur pro ea inſiſto pre
30 cibus obtinenda.† Nam ſuperfluum eſt precibus poſtulare, qđ de iure cōi competit:vt C.lib.x.de theſauris.l.vnica.Veniā igitur poſtulādo ad principalem venio q̄ſtionem,quæ talis eſt,&c.¶Vel tali:

✠FOR. Tempore indigemus,vt aliquid maturius aganius.l.diſtin.ponderet.Nam lenta virtus & cunctatrix ante iudicat,quàm incipiat.de pœn. diſtin.iiij.inter hæc hyrcum.verſi.velox.Reuerende dñe in conſpectu veſtræ prudentię non debuerim vacuus allegationibus apparere:vt de conſe.diſt.j.oīs Chriſtianus.tn̄ negotijs varijs impeditus ad plenum deliberare nequiui:aliquam tn̄ intendo dicere,vt termino ſatisfaciam prędſtituto: quare ſupplico & obteſtor,vt ſi quid minus competenter adiecerim par
31 ti meæ nō præiudicet,nec noceat.†Nam linguę lubricum non eſt ad conſequentiam pertrahendum.ff.ad l.Iul.maieſt.famoſi.ij.q.iij.ſi quis iratꝰ. & precis vitium,ſuperet precantis affectus:vt de conſe.diſt.iiij. ſi nō ſanctificatur.¶Vel tali:

✠FORMA. Cùm ſuperuacuis laboret impendijs,qui ſolem certat facibus adiuuare,vt vj. q̄ſtio.prima ſi omnia.nec adiectione indigeat plenitudo:vt ibi,& xcvj.diſtinct.bene quidem.in prin.veſtra induſtria & fides explorata,quàm in cauſis geritis:vt ff.de officio præfecti prætor. l.

vnica

vnica,prope finē,adeò cunctis patet,vt nequeat nō esse notoria,nec īdiget cōmendari.ff.de in inte.resti.l.j.extrà,de coha.cleri.tua.extra,de cleri.exc. mi.illud.ī prī.de q̄si cōfisus cū vestra gratia accedo ad ꝓpositū principale.

32 ¶†Vel tali:

☙✻FOR. Quidā modus antiquitati placuit,cui debet reuerētia:vt extra,de transla.quāto.& ix.q.iĵ.cōquestus.lv.di.prisc̄is.in prin.ñ.q.vj.anteriorū. versi.illd c̄t.& ff.de iur.īmu.semper.Nūc verò nostri nouitas tēporis aliū per vsum amplexa est modū,ad instar eius, qđ legit Insti.de satisd. circa prin.& §.sed hoc hodie.Antiquis em̄ prefationū placuit solēnitas:vt ff.de orig.iur.l.j.hodiernus verò eas aspernatur vsus:vt no.s.eo.§. in princi.In hac igit̄ pte prærogatiua fultus cōsuetudinis,cuius transgressio pœnā habeat:vt xj.dist.in his.cōmendationum de vestra gratia semotis præludĵs, Ad eam,de qua præsens versatur intētio,transitum facio ad quæstionem, quæ talis est,&c.¶Vel tali,ad iustitiam obtinendam.

33 ☙✻FOR.†Cùm summū bonū in rebus sit iustitiā colere:vt xĵ.q.ĵ.cū deuotissimā.ad qđ dñe iudex ex vestro tenemini officio:vt ix.q.iĵ.cum scimus.quia nō est iudex,nisi in eo sit iustitia:vt extra, de ver.sig.forus.&

a xxiĵ.q.ĵ.c.j.iuxta illud,[a] Iustè iudicate filĵ hominū.[b] Iustè facite iudiciū.

b Scio,q̄ tanq̄ iustus & rectus iudex,statera in manib⁹ habebitis:& lances iudicĵ equo libramine appendetis:& solū Deū præ oculis habētes, omni gratia & fauore postpositis,sine personarū acceptione ꝓcedetis,nō declinātes ad dexterā,vel sinistrā, & vnicuiq̄ quod suū est reddere studebitis. extra,de accu.qualiter.j.de iud.nouit.§.sed forsan.&de re iud.cū ęterni.li. vj.xlv.dist.oĩs qui.extra,de elec.cū intervniuersas.in fi.& Insti.de iusti.&

34 iure.in prin.ff.eo.iustitia.extra,in procē.decre. ¶†Iustè enim iudicanti nō aduersabitur quicq̄.C.de sum.tri.inter claras.s̄.§.proxi.versi.item de iustitia.& seq.quæstio igitur talis est,&c.¶Vel sic:

☙✻FOR. Sæpe tēpus hora nō patit̄ pleni⁹ deliberandi sumere cōsilium:vt ff.de exerci.l.j.v.distin.baptizari.xxvj.q.vj.hi,qui.& s̄.in forma , vel tali tempore.Vnde mora,quæ sæpe periculosa est,me ad loquendū sine præ-

c fatione inducit.extra,de elec.cū inter.¶Vel tali,si fueris coram papa:[c]

35 ☙✻FOR.†Si pallet facies,si liuent labia,si lingua balbutit,si membra cætera cōtremiscūt,si ante illum loqui paueo,qui in apostolatus cathedra, & in eminenti præeminētis ecclesiæ specula,cui est oĩs ligandi ac soluēdi potestas,& cui obediūt imperia,& regna terrarū famulant̄:mirandū non est: quia sum velut passer ante thronū Dei & agni, & sicut plūbi fistula aquā producēs insipidā & turbatā.Sed cū pater sancte sitis Dei & hoĩm mediator,& vobis curæ sit etiā de pusilis,nec apud vos sit acceptio personarū, de solita fidens clemētia,ante sanctitatis vestræ cōspectū loqui præsumo. Hæc probātur xix.di.em̄ verò.xxĵ.di.c.j.& ĵ.xxiiĵ.q.j.quodcūq̄.extra, de maio.& obe.solitæ.ad fi.j.q.j.si fuerit.x.dist.qm̄.extra,de no.ope.nun. c.ĵ.ad fi.de renun.nisi cùm pridē.§.pro graui.de iudi.nouit.§.sed forsan. lxiĵ.dist.sanctorum.¶Vel tali coram Imperatore;

36 ☙✻FOR.†Serenissime Romanorum rex, Romani Imperĵ moderator, & semper Auguste,qui super soliū gloriæ triūphalis in throno Imperialis culminis fulgore mirabili rutilatis:qui etiam cuncta iura in armario vestri pectoris conseruatis:de iure & iustitia,cuius estis tam cultor quā debitor,loqui corā maiestate vestra præsumo,suppliciter postulans , vt aures imperialis clemētiæ præbeatis.ff.de his quæ in test.delē.ꝓxime.xcvĵ.di.c. j.extra,de ma.& obedīē.solitæ. ¶Vel sic corā eorū vicarĵs, vel delegatis:

☙✻FOR.Cùm digna vox in maiestate regnantis,vel cū sedis apostolicæ ꝓuidentia vos suū vicariū cōstituerit:vel vobis cām talē ex certa scientia cōmiserit,& vestræ industriæ iustitiæ claues cōmiserit:decet vos illorum typum gerere cunctis passim iustitiā reddēdo,grauatis indebite opem ferēdo,& fortiorū insolētias reprimēdo,&c.C.de legi.digna.extra,de offi. de lega.c.fi.xciĵ.dist.c.fi.xciiĵ.di.c.j.extra,de rescri.super literis. prope finē. ¶Vel si coram Cardinalibus:

37 ☙✻FOR.†Cùm præclara sitis ecclesiæ luminaria,& candelabra splendore iustitiæ radiantia.¶Vel sic:

☙✻FOR.Cū ecclesiæ Dei sitis principales bases,& colūnæ,vt pote q̄ vestrorū virtutibus meritorū vicarĵ Iesu Christi lateri assistitis,qui Mūdi cardo est:& vos exinde dicimus cardinales,quorū prouidentia & cōsilio Mundus velut ostiū cardine gubernat̄:confidenter ad vos possunt recurrere,q̄ iustitiam alibi nequeūt obtinere.xciĵ.di.diaconi sunt,in prin.& c.sacerdotes.ĵ.q.vĵ.accusatio.ver.hæc & alia.extra,de transla. inter.versi.nō em̄.& c.seq.vj.q.j.quisquis cum militibus.extra,de offi.le.c.pe.xxĵ.distin. sacro sancta.in fi.¶Vel sic generaliter coram quolibet iudice:

☙✻FOR.Quædam mihi corā vobis audaciam tribuūt proponendi.Primū, clementia , qua singulis benignū præbetis auditū.Secundum iustitia, qua

d æquali statera libratis audita.Tertiū,quia in camo[d] mansuetudinis & fræno rigoris maxillas constringitis satagentiū à iure,ac rationis tramite deuiare ipsos habenas regiminis ad viā rectitudinis reducētes. Quartò, quia iustitiam foueo,& postulare intēdo:quā libenter vos colere scio.ff.de offi. procon.nec quicq̄.§.circa.xlv.distin.omnis.extra,de re iudi. cùm æterni. li.vj.C.de iudic.l.properādū.ꝓpe.prin.xĵ.q.ĵ.cū deuotissimā.¶Vel sic:

38 ☙✻FOR.A picturato verborū fastu abstinēs,†in simplicitate,quæ amica veritatis est,loquar, quæ ad factū nouero pertinere.Aurū nāq; eloquētiæ à rubiginis scoria expurgatur,dum prolixitas abĵcitur,& insistit̄ breuitati.hæc enim dulcius humanis auribus,veluti balsamus instillatur.j.q.j. c.Marcion.xxxviĵ.distinct.sedulò.extra, de dolo & contumac. veritatis. xxxvĵ.dist.legimus.§.hinc etiā.& xlviĵ.di.c.j.& s̄. ver.deinde.¶Quòd si plures aduocati sint ex altera parte,sic dicet partis alterius aduocatus:

☙✻FOR. Causa tua multitudinis onerosæ me supera re satagit machinationibus cauillosis.Sed ecce acce pi & apprehendi, pharetram canonum, & arcum legalem,chordamq̄ iuris vtriusq̄ extēdi, allegationum sagittis sagittare cupiens, & ferire iuris nostri noxios inuasores:& cū cū sim in hoc certamine singularis: iustitiæ tamen clypeo præmunitus imminentium non metuo multiplicata agmina bellatorum.¶Si verò sint plures ex eadem parte, sic dicet vnus illorum:

FOR.Copiosa & celebris domini P. discretio mirificè corda audictium recreauit:& velut auster per flans in ortum iuris canonici,& ciuilis fecit in gyrū illorum aromata suis flatibus redolere. Soluit enim præsentis quæstionis nodum. & plenè cām instruxit:adeò vt alĵs propositionibus non sit opus.Sed vt eius paream iussionibus pauca dicam. ¶Si verò ei iniungatur, vt prædicat,sic dicet:

a ¶Illud.p̄s.lvj.dicitur rectè iud.

b ¶Hominū.Io.ĵ.

☙✻FOR.Velut balliста præmittor ad allegandū conflictum,non q̄ scientiæ merita exigant, vt præferar ī dicendo:sed vt mei cōmilitones iuris ī hostes gloriosius valeant triumphare. Vel sic:Sed quia in castrorum acie ordinata debiliores aggressores præ-

c mittuntur,vt fortiorum vires clarius eluceſcant:vt

39 s̄.§.iam nunc.versi. porro. ¶†Cùm aūt præmisis exordĵs patroni causarum ad factum descendere voluerit:vt sup eo ius constituat̄,sic poterit dicere:

☙✻FOR. Licet ius,quod finitum est,& certum,variari non possit:vt C.de origi.iur.l.in omni.factum tamen sępe variari potest.arg.ff.ad muni.ordine.Quare de facili posset iudicantis religio circūueniri,quā tuncunq̄ sit in iure peritus:quia facti ignorātia prudentiores sæpe fallit:vt in p̄ce.l.in omni.& s̄.§.nūc tractemus. & idcirco factum ante omnia recitabo. quod tale est,&c.¶Vel sic:

☙✻FOR.Quæcunq̄ in lite fiunt,vel ad factum,vel ad ius referuntur,ad instar eius,quod legitur C.de hære.insti.cùm proponas.Nam quælibet quæstio est, d vel facti,vel iuris:vt ff.de vsuris.mora. Cùm igitur ex facto ius oriat̄:vt s̄.in §.nunc tractemus.in prin. e idcirco prius factum breui relatione referam,quàm sup ædificem iura:quia vbi non est fundamentum, nullius boni operis supereſt ædificium: vt s̄.eod.§. ver.post hoc. Vtar tñ breuitate,vt excludā captiones & superfluitates verborū.C.qui admi.ad bono. possess.pos.vt verborū.C.de testa. cùm antiquitas. & s̄.eodē.ver.deinde.series autem facti talis est,&c.

40 ¶†Porrò in processu iudicĵ in diuersis casibus aduocati,aliquibus vti possunt præfationibus:de quo exempla aliqua supponamus.& primò sic:

☙✻FOR.Lege cautum habetur, quòd edicta prætorum elusoria esse nō debent:vt ff.de iudic. si prętor. extra,de clande.despon.c.fi.§.pen.extra, de matri. cōtra.contra interdi,ecclesiæ,c.j.cū suis concor. nec leges ludibrio esse debent.C.de bo. quæ li.l.fina.§.

e vbi autem.extra de excep.cùm inter.[e] & idcirco ne vestrum iudicium elusoriū sit,disquiratur primitus, an tale mandatum sit sufficiens.extra.de procur.in nostra.in fi.C.eo.licet.Vel sic cōclude:& idcirco talem,qui ad vestrum non curauit venire mandatum, animaduersione debita puniatis.extra,de do.& cōtuma.prout.ff.si quis ius dicen.non obtem.l.vnica. C.de iudic.l.properandum,

41 ☙✻FOR.† Cū de omnib⁹ cōfiteri videatur,quisquis subterfugere iudicium quærit:vt extra,de prę sump.nullus.vestra apertè videre potest prudentia, qua iuris prærogatiua pars aduersa fulciat̄:quæ per excogitata quidem subterfugia retardare nititur negotium principale.¶Vel ita:

☙✻FOR. Cùm id,quod infirmari,vel vituperari pōt, diligenter debeat præcaueri:vt extra , de ser.nō or. c.j.solicitus,domine iudex,esse debetis, vt vires mā dati primitus discutiatis,vel personam actoris , vel rei examinetis,an cum eis iudicium valeat exerceri, ne ꝓcessus in posterū iure valeat irritari.¶Vel sic:

☙✻FOR. In qualibet iudiciorum parte,oculum iudicantis oportet cuncta rimari, & meditatione fedu-

¶Coram papa. Hic de q̄nq̄ exordĵs,quæ ī vltima charta ponit.Aegid.fecit vnū : & eius etiam fine allegatione iurium fuerunt inferiora vsq̄ ad versi.cum autem prę misisis. posuit & quædā exordia discipuli cū est collega magistri vel cōtra magistrum.

¶In camo.Sumptū de p̄s.xxxj.

¶Cùm inter.De elect. cōmissa.§. porrò.lib.vj.

la intueri,ne in aliquo circunueniri valeat religio iu
dicantis.xx.q.vlti.iudicantem.extra, de fide inſtru.
cùm Ioã. ꝑpe fi.extra,de of.dele.ſuper quæſtionũ.
§.nos autẽ.in fi.§. Et inſpicere debet iudex qd eue
nire poteſt:vt ff.loca. ſi quis domũ.§.j.& qd infir-
mari põt,præcauere.extra,de ſer.non ordi.c.primo.
ideoq; ſolicitus,dñe iudex,&c.vt ſ. ꝑxi. ¶ Vel ita:
FOR. Euidenter intelligit,qui hoc prudẽter attẽ
a ¶ Attendit. Mi- a dit,[a] quare momentaneę dilationes dari petuntur,
ror q̃ non allega quæ nullum,vel modicum petenti afferunt adminic-
uit de tempo. or. ulum, ſed retardant negotium principale. Vnde,
literas.in prin. domine iudex,vos,ad quem ſpectat lites dirimere:
b ¶ Parte.j.hoc tẽ- vt ff.ſi cer:pet.quidam.& ff de noui ope.nuncia.l.j.
perat. §.& poſt operis.extra, de dolo & contu.finem.&
c ¶ Contendebat. de reſti.ſpol.frequens. lib.vj. dilationes huiuſmodi
Et ſic loquebatur denegare debetis. Quod ſi opponitur q̃ à iure con
ꝑs parti, non iu cedunt:vt iij.q.iiij.c.inducię.§.ſpatium.& iuris be-
dici. neficium nemini eſt denegandũ:vt in auth. colla.iiij.
d ¶ Excludant. Vt ſed hoc.xxvij.di.de his.extra,de ſecũdis nup.§.pe.
dictum eſt ſ. §.j. & fina.attendite,ſi placet, qua mente locutus fuerit
ver.item q̃ nõ ha 42 legiſlator:vt ff.ad exhiben.l.pen.† Mens enim po-
bet.& fuit hoc di tius,quàm verba ſpectatur:vt ff.de ſupel.lega.l.La-
ctũ Ro. rub.xix. beo.xxxvij.diſt.ſedulo.extra,de verbo.ſig.præter
de cauſa edenda, ea.Malitijs ergo aduerſarij obuiantis indulgendũ
vbi diſtinguit vt non eſt.extra de reſcrip.plerunq;. ¶ Vel ita:
hic. FOR. Iuris probata docet ratio ordinem in cau-
e ¶ Conſequenter. ſis debere ſeruari adeò,vt ſi quid ex ſubſtantialibus
De cautelis & of omiſſum,ſeu prepoſteratũ extiterit:iura decernant
ficio aduocatorũ irritum,quod inde ſequit,& inane:vt C.de ſen.&in
pertractandũ eſt. terlo.om.iudi.prolatam.C.de iura.ca.l.ij.§. ſed quia
f ¶ Et quidem.ſecũ veremur.extra,de lit.conteſt.c.vnico.ff.de fideicom
dũ Vber.de bob. miſ.liber.generaliter.§.ſi qs.quia ex his quæ inordi
ver. cũ breuiter. nabiliter acta ſunt,nihil poteſt ordinabiliter agi. ex
mihi charta v. tra,de accu.qualiter.j.Igit precor vos, vt ſecundũ
g ¶ Apoſtolis. Lu- iuris ordinẽ procedatis: vt veſter proceſſus teneat,
cæ x.in prin. &ne ex hoc pars noſtra in aliquo lędi poſsit. ¶ Hęc
h ¶ Illud. Prouer. breuitatis cauſa exempli gratia ſufficiat memoraſſe.
ix.cap. 43 ¶† Sed nunquid aduocatus in cauſa leges & cano-
i ¶ Literis.j. Ibi di nes allegans,debet ruſtico id petenti ipſas materna
xit exempla de lingua proponere, vt ille intelligat? Et videt quòd
verbis duplicib9. ſic: nam nemo reſpondere cogitur in iudicio, niſi
& vide quod no. prius quæ proponuntur, intelligat.v.q.ij. relatum.
xxij.q.ij. nec arti xj.q.iij.quid ergo. Item nemo lege aliqua obligat,
ficioſo.ff. de pac. niſi quæ lex continet,ſibi plenè referantur: vt in au
cõue.in gl.ij. & ſ. thenti. vt factæ no.conſtitutio.§. ſancimus. colla.v.
iam nunc in.prin. xviij.diſtinctio.c.fi. Nec etiam obligatur quis reſpõ
dere ad verba non intellecta.extra,de ſponſa.ex lite
ris.j.ff.de verbo.obliga.l.j.§.fin. Ad hoc etiam facit
lxiij.diſt.c.fi.ibi vitium animi,&c.ff.de eden.l.j.ff.de
inter.actio.de ætate.§.nihil. Contra, quia ignorans
ignorabitur.xxxvij.diſtin.c.fi.debet enim talis quę
rere interpretem.ff.de verbo.oblig.l.j. in fi.lxiij.di.
Adrianus. ¶ So. dicunt H. & Barto. quòd tenetur
b ſic allegare,quòd à iudice &à parte[b] intelligi poſsit.
argu.pro eis xx viij.q.j.c.ſic enim neq; prope fi.vbi
c dicit Ang.ad Pollentium, cum quo contendebat:[c]
Intelligis ne quid dicam: an in hoc explanando ali
quantò diligẽtius ĩmorabor? Attende vt rem ipſam
explanandam tanquam in conſpectu declarandam
planiori ſermone ponamus. Ad idem facit xxiij.q.
j.opin.ibi: noſtris ſermonibus agnoſcamus, &c.&
xxij.quæſtio.ij.is autem.ibi:vt eis quiſq; in alterius
notitiam,&c. Dominicalis quæſtio eſt lxv. Ved dic
quòd ſi iudex eſt literatus,ſufficit ſibi fieri fidem &
allegationes exponi.argu.C. de condi. ob turpem.
cau.l.j.extra,de reſcrip.inter cæteras.C.ſi aduer.cre-
dit.l.j.ff.de probationi.l.quinquaginta. Nam iudex
poſtea exponet parti, vel aduocato idiotæ:vt C.de
litigio.authenti.litigioſa. & hoc vtilius eſt aduoca-
d tis,vt idiotas à cauſis excludant. [d] Iudex enim ex-
clamando fatigabitur: ſicq; illos eĩciet cum pudo-
44 re.†Si autem iudex ſit illiteratus:vt C.de iudi. certi,
quia forte eſt baro,vel comes:tunc ſic debet aduo-
catus proponere, vt à iudice intelligi poſsit. aliàs
enim iudicare non poſſet: vt de pœn. diſtinctione
vj.capitulo primo verſus finem. verſicul.iudiciaria
enim,&c. & xj. quæſtione tertia eorum. ¶ In qui-
bus autem cauſis leges vel canones ſint allegan-
di, et an allegationes omiſſas poſsit quis repete-
re,dic vt j.de diſpu.aduoca.§.poſt hoc autem.in fi.
vbi plenius proſequere hunc tractatum.

De cautelis & officio aduocati actoris.

SVMMARIVM.

1 ☞ Aduocatus actoris,qua ratione oporteat ſagaciorem & diligentiorem eſſe aduocato rei.
2 Euangelicum illud:Neminem in via ſalutaueritis.quomodo actoris aduocato debeat adaptari.
Iacula minus feriunt,quæ præuidentur.
3 Breuiloquus eſſe non debet actoris aduocatus,ita vt de cauſæ contingentibus aliquid omittat.
4 Actoris aduocatus quomodo debet eſſe prudẽs ſicut ſerpens, & ſimplex ſicut columba.
5 Actoris aduocatus ſuperſtare debet generalibus tanq; inops ſpecialium, ne eius intentio citius agnoſcatur.
6 Nihil tam indubitatũ,quod non recipiat quandam ſolicitã dubitationẽ.
7 Aduocatus cautè recordari debet omnium,quæ in iudicio dicuntur.
8 Cautus eſſe debet actoris aduocatus, vt,ſi poſsit, prius agat poſſeſſorio, quàm petitorio.
9 Studere debet actoris aduocat9 p iura & replicatiões ds̃truere exceptiões.
10 In maioribus magis eſt conſulendum & cautius agendum, quia circa ea maius periculum vertitur.
Commendare debet actoris aduocatus perſonam, in qua crimen dicitur eſſe commiſſum.
11 Rationes quæ ſint,quas in ſui commodum debeat aduocatus actoris iudici allegare.

e Conſequenter de cautelis & officio aduocatorum pertractandum eſt.[e]
1 Et prius de aduocato actoris. Secundò, de aduocato rei.
Tertiò,de aduocato vtriuſq; ſimul diſcutiamus.† Et quidem[f] aduocatum actoris, qui portat põdus diei & eſtus,
f qui etiam debet laborare ad ampliandum cauſam ſuam:
vt iiij.q.iij.nullus vnq;.oportet eſſe ſagacẽ,& ſubtiliorem & diligentiorẽ,
q; rei aduocatum. Nam reus in duobus caſibus obtinet, ſcilicet ſi abſoluatur, vel ſi non condemnatur. Actor verò in vno tantũ:ſcilicet ſi ſibi reus
condemnet.ff.de reg.iur.quoties.& l.nemo.vj.q.vlti.actor.& c.quod aũt.
extra,de iureiur.c.fi.de cau.poſ.cũ eccleſia.in fi.de fi.inſtru. inter dilectos.
in fi. Difficilius ergo eſt ad victoriam per vnã viam,quã per duas perueni
re.arg.C.de dona.ſancimus.in fi.& xl.diſt.ante oĩa.xxxij.di.c.j.iij.diſtin.
ſtatuimus. ¶ Ad eius aũt ſpectat officium laborare,vt citò reus cõdemnetur:† vnde iuxta præceptum domini dicentis Apoſtolis,[g] Neminẽ in via
2 ſalutaueritis.id eſt,non implicetis vos alĩs non neceſſarĩs, vel inutilibus:
g ne impediant iter veſtrum,ſeu negotium differatur in principio,medio & fine,tam in proponendo,quàm in concipiendo libellum,& in formando exceptiones:& aliàs ſit breuiloquus,non concionator,Italicus.v.q.v.c.fi.
§.ſed aliud.Plura enim effundens inſtruit aduerſarium: & ſuum propoſitum nimis explicat.quod facere non debet:vt ſ.§.iam nunc.verſi. cautus
tamen. ¶ Nam Tela nocent leuius viſa volare prius. datq; ſibi occaſionẽ concionandi & differendi,ac phylacteria dilatandi.xxvj.quæſtio.v. capi.
primo.& magnificandi fimbrias:ſicq; de ſeipſo conqueri poteris,à quo vi
tij cauſa & occaſio proceſſit.C.ad l.Iuliã de adulte.l.fi.ff.de mino.reus.ff.
de excu.tuto. quinquaginta.extra,de eo,qui cog.con.vxo.ſuæ. diſcretio-
3 nem.argumen.xxxij.quæſtio.v.c.j.& §.j.& c.quanto.† Non autẽ ſit adeò
breuiloquus,vt de cauſæ contingentibus aliquid omittat:nec per nimium
compendium ad magnum veniat diſpendium: vt in conſtitutione Digeſtorum.& extra,de re iudica.abbate ſane.prope finem.libro vj. extra, de
accuſa.qualiter.ſecundò.prope fin. & vide j. de libel.conceptio.§. ad huius.verſicu.& in ſumma.Si enim plura proponat,grauat ſeipſum in probationibus:quia ei mos gerendus eſt.ff. de proba.circa. extra, de proba.
4 licet. ¶ † Item habeat aſtutias ſerpentis,ne alterius inſidijs ſupplantetur.vj.
quæſtio.j ex merito.in fi.xvj.q.j.ſi cupis. imò potius vulpinam ſimplicitatem.oſtendat enim ſe ſimplicem: & ſic aduerſarius eum minus verebitur,& contra eum parum ſibi prouidebit. Si enim eum aſtutum exiſtima
ret,ſolicitus eſſet ad vulpeculam capiendam:vt extra,de purga.cano.inter
h ſolicitudines.reſpon.j.iuxta illud,[h] Da occaſionem ſapienti, & ſapientior
5 erit.xxiij.quæſtione.vj.vides.in fine.† Item cautus ſit vt tanquam inops ſpecialium,ſuperſtet in generalibus:vt ſic ſimplicitas prætendatur: & ne
eius intentio agnoſcatur.ff.de iur.fiſc.ita vtatur etiam ambiguis & duplicibus ſermonibus,tanquam propriorum expers: vt poſsint ad diuerſos
trahi ſenſus.xxxvij.diſtinctio.relatum.ſicut ille,qui dixit,Reginam interficere nolite timere bonum eſt:& ſi omnes conſenſerint, ego non contra
dico. Hæc enim verba poſſunt ad malum, & ad bonum retorqueri intellectum:& tunc accipiet verba pro eo: & eius ſtabitur interpretationi.ff.
de iudicijs.ſi quis intentione ambigua.ff.de verborum obligatio.interſti
i pulantem.§.j.xxij.quæſtio.v.humanæ.extra,de ſpõſa.ex literis.j.[i] & vide
in præd.verſi.in ſumma. Tales enim ſimulationes vtiles ſunt, & tolerãtur
exemplo

exemplo Iehu regis israel,& Dauid,& aliorum:vt xxij.q.ij. vtilem.cum
6 suis concord.extra quod met.cau.c.j. ¶ †Item caueat ne alleget publicè legem pro eo expresè facientem:sed eam iudici, cùm necesse fuerit, dicat ad aurem:& per eã ipsum informet:ne aduersari⁹ cõtra illã sese valeat in responsionibus prẽmunire.qa nil tã indubitatum est, qđ non recipiat quãdam solicitã dubitationẽ.In auẽ.colla.iiij.de tabel.§. si veró indignus. versi.proinde hic.Et leges sæpe calũniantur,vt C.de legi.non dubium.et cauillantur:vt ff.ad Tertul.l.ij.§.tractari.& de regu.iur.ea est natura.& captantur.ff.ad exhib.l.peñ.& possunt trahi ad diuersos intellectus,prout vnusquisq; prẽsumit: vt in prẽ.c.relatũ.& iunge quod not.j. de dispu.§.
7 porrò.ver.in summa. ¶ †Cautus quoq; sit,vt recordetur omniũ,quæ dicũ
a tur:vt s̃.§.iam nũc.versicu.cautus tamẽ. ¶ Studeat insuper secũdũ[a] Vber. quantumcunq; sit peritus vt,si potest,iudicium sine libello & sine iudiciaria solennitate procedat:vt eius intentio latius procedat,& difficilius à re, vel actione,seu causa proposita cadat: vt ff.si men. fal. mo.dixerit l. prima in princip.versicu.sinautem.& ne libelli forma longas capiat disputationes:sicut fit in curia Romana.C.de eden.edita.extra, de iudicijs. capitulo, examinata.De his autem negotijs,quę de plano procedunt,habes ff.de of fic.procon.nec quicquam.§.de plano.C.de naufra.l. penul.xj. quæstione prima.si quis cum clerico.& no.s̃.de off.om.iudi.§.postremò.& j. de lib. concep.§.nunc dicendum.& j.de inqui.§.quando autem.Vt autem obtineas in causa sine libello procedi:allega quòd boni prẽceptoris,est lites minuere:& quòd parcendum est laboribus partium & expensis.ff.si certum pe.l.quidam.ff.fami.erc.hæredes.§.de pluribus. cum suis concor. extra, de officio deleg.cum te consulente.extra,de restitutione spoliatorũ.frequẽs. libro vj.Hæc autẽ obtinet,nisi sit tale negotium,ex quo oriatur actio,sine qua nemo experitur.ff.de negotijs gestis.tutori. ¶ Vtrum autem tunc sit
8 de substantia libellus,not.j.de conceptioni.§.vtrum. ¶ †Cautus etiam sit, vt prius agat,si potest,possessorio,quam petitorio:quia commodius est possidere,quàm in rem agere.Institu.de interdicto.§.retinendæ.extra, de restitutione spoliato. c.ex conquestione.& c.in literis.& c.item cùm quis. ff.de iud.si de vi.C.de rei ven.ordinarij.& si expedierit in lite contestata, poterit de possessorio ad petitoriũ habere recursum.extra,de causa possess.& propriè pastoralis.ff.de vi & vi arma.eum, qui fundum.Item cautus sit,vt aliquid coram iudice reuocet in dubium,& super hoc faciat iudicem pro reo interloqui.ne reus eum postea valeat recusare.quod dic vt
9 suprà in titulo de recusatio.§. fit autem. ¶ †Item studeat destruere exceptiones per iura,vel per replicationes.extra,de testibus.ex tenore. C. de contrahenda & committenda stipulatione. optimum.extra, de his q̃ fi.à maio.par.ca.c.ex ore.Item caueat,ne sibi sit contrarius in suis petitionibus.vel appellationibus.quod si sit,non audietur.extra,de appel. solicitudinem in fin.arg.lxxiij.distin.gesta.xxiij.q.vij.c.j.C.de mu. pe.professio tua. ¶ Aduocatus tamen rei varijs & contrarijs potest vti exceptionibus. ff.de excep.nemo.& ff.de inoffic.testa.contra veterani.§.sed nec impuberis.tamen si aduocatus erat,proponendo contraria prẽiudicat domino p̃ senti,& non contradicenti.quod dic vt infrà in tit.de cõfess. §.postremò. in prin. ¶ Item cautus sit multipliciter circa libelli conceptionem: quod
10 dic vt infrà,de libel. conceptio.§. fin. ¶ Cæterũ[b], si †causa sit criminalis,
b cautè procedat:quia circa maiora maius periculum vertitur:vt xlij.distinctio.quiescamus.& ideo in his cautius est agendum.vij.quæstio.ij.c.fin. & magis consulendum.ff.ad Carb. l.j.§.j.& diligentius est tunc res examinanda.C.de appel.addictos.& ad hoc C.de proba.l.fi.C. ad l. Cor.de fal. vbi.Debet igit̃ aduocatus actoris commendare personam,in quã crimen dicitur esse commissum arg. ff.de re mili. omne.§.j.ff.de pœnis.aut fecta. §.j.quæ est de pœ.dist.j.debet etiam notare vtilitatem personæ delinquentis.ff.de iniur.si plures.ff.de incen. rui.nau.melius.§.j.ff. de pœnis.q̃dam. Item etiam magnitudinem excessus:nam atrox iniuria vulneris ęstimatur. Institu.de iniur.§.atrox.ex magnitudine.ff.eodem prętor.§.fina. & qualiter est res mali exempli. Et ad hoc ff.ad l.Corne.de sic.l.iij.§.j. ff.de pœnis.si quid.§.abortionis.C.de preci.Impe.offerẽ.l.prima. ad finem. Dicat etiam qualiter magna suadeat ratio,vt pœnæ præstentur. ff.de fideius. si à reo.§.penul.ff.depos.bona fides.C.ad l.Iuliam repe.l.j.Et qualiter potestates debent esse speculũ successoribus .C. de priua.carce.l,prima C.ad l. Iuliam de vi pu.l.fina.de pœnis.l.si postea.& qualiter facilitas veniæ &c. vt extra de vi.& ho.cle.vt clericorum. & xxiij. q. iij. est iniusta. in fine.
11 ¶ †Et qualiter innocentes tradit exitio, qui liberauit exitia cogitantem, vt ibidem. & authentica de manda. princip. §. quod si delinquentes. C. de cõmer.& merc.l.ij.& qualiter cùm impius interficitur,&c.ver. q̃stio.j. nec is,qui.Et qualiter per hoc multorum salus,&c. C.de fer. prouinciarũ. in fine.Et qualiter domini pereunt,&c.xlv.distin.sed illud extra, de iud. cùm non ab homine, ibi ne possint esse perditioni,&c.Et qualiter nõ est crudelis,sed minister legis,qui malos percutit:vt xxiij.q̃.o.v. non est crudelis.& c.sequen.& in pluribus alijs capitulis ibidem.

2 Rei aduocati officium quod sit.
3 Aduocatus rei non debet sine iudicis licentia à iudicio recedere.
4 Homo semel malitiæ deditus, cuncta mala conatur adinuenire.
Aduocatus rei debet fideliter iuribus, non fraudibus,se tueri.
5 Rei quilibet aduocatus,in quibus specialiter cautus esse debeat.

De cautelis,& officio aduocati rei.

SVMMARIVM.

1 ☞ Fauorabiliores sunt rei,q̃ actores contra reum.
Tutius est condemnendum absoluere,quàm absoluendum condemnare.

1 Sequitur videre de aduocato rei. ¶ †Et quidem ille securè clientulum defendat. Nam fauorabiliores sunt rei,q̃ actores. ff.de reg.iur.fauorabiliores. Et tutius est condemnãdum absoluere, q̃ absoluendum condemnare.ff.de pœ.absentem.in princi.extra,de proba.ex literis. in fi. & de fide instru.c. inter dilectos.in fi.ff.de actioni.& obliga.Arrianus.xxvj.q. vlti.allegant.xxiij.q.iij.quàm magnum.& c. qui secundùm.& c.seq.non dico hoc, vt aliquem contra conscientiam iuuet:sed cùm quilibet præsumat esse bonus:vt extra,de scruti.in ordi.faciẽ.c.vnico. Nec præsumatur esse immemor suæ salutis: vt j. q.vij. sancimus.securè laboret,quòd reus absoluatur: donec contra eum fuerit probatum.ff.de probatio.ei, qui.C.eo.actor,quæ est vj.q.vlti.C.de eden. qui accusare.ij.q.viij.sciant. quia non statim qui accusatur,reus est:sed qui conuincitur.xv.q.vltima.c. fin. in fine.& C.de accusa.l.fi.in princ.& sæpe falso, cri
2 mina imponuntur.ij.q.j.c.multi.in fi. ¶ †In primis ergo sciendum est,quòd officium eius est, causam extenuare,& fugere,& differre.iij.q.iij.nullus vnquam.In auẽ.de litig.§.omnem.collat.viij.Vnde & reus fugitiuus eũ:& sic in lege vocatur.C. de iudicijs l.properandum.§. & si quidem. Sic tamen fugiat,ne contra eum ex nimia fuga iudex præsumat: vt ij.q.ix.decernimus.in fin.ff.de euic.si ideo.Nam qui iudicium refugit, apparet eum de iustitia diffisum.xj.q.j.Christianus.in fin.extra,de præsum.nul
c lus.Item si,secundùm Vbertum,[c] die termini non compareat mane,sed sinat aduersarium primò venire,& tandiu expectare donec tædio affectus recedat,& tunc veniat,vel saltem vltima hora diei iudice pro tribunali sedente:quia tota dies ei cedit: nisi dictum fuerit,vt certa hora diei compareat, vel aliquid agat.Institu.de verbo.obliga.§.in diem. versi. ac nec eo. Sed & si viderit aduersarium absentem, potest tempestiuè venire,& eum iudici accusare,& priusquàm venerit,redire. ¶ Cùm autem actore recedente,vel vltima parte diei venerit, præmissa qualicũq; mora de excusatione ostendet, quasi importunè,se voluntarium & paratum in causa procedere,& de dilatione dolere:vt sic iudicem placet, non prouocet:& inter hęc suam scribi faciat comparitionem:& nisi iudex dixerit ei quòd expectet, potest
d recedere,secundũ eum.[d] ¶ †Ego tamen dico quòd
3 non debet sine iudicis licentia recedere: alioquin cõtumax est.extra,de iudi.c.j.xj.q.iij.certum.C.li.xij. de decur.si quis decurio.Licet enim apparuerit, nõ tamen processit:cùm tamen ad hæc duo teneatur. argumen.extra,de dolo & contu.c.cùm dilecti.De mũ præsente actore,vel recedente,petat à iudice ab instantia iudicij se absolui,quod si obtineat, cùm recedat,faciat licentiam & absolutionem scribi.Si verò actor instet,sedeat aduocatus rei, & taceat, & se dormire fingat:sicut sagaces sæpe faciunt aduocati: cùm iudex ei dixerit,Responde obiectis:tunc lentè & pigrè surgat,quasi excitatus à somno, & supplicet iudici pro audientia benigna:vt s̃.in §. nunc de exordijs.in prin.deinde iudicem cõmendet:&,quãtum poterit,blandiatur eidem: vt s̃.eo. tit. §.hic dicendum.versicu.cùm autem. & ad finem. præmissa tamen prius protestatione, & ea iussa scribi, quòd quicquid dicet,vel faciet, salua tamen sit ei omnis exceptio tam dilatoria,quã peremptoria: vt extra, de dilatio.c.fi.nec per ea,quæ dicit,vel proponit cõsentit in eum tanquam in iudicem,nec actorẽ,tanq̃ legitimum admittit: de qua protestatione habet C.

a ¶ Vber. vbi s̃. in princ.
b ¶ Cæterum. Iste ver. ad literã fuit Alb. Gal.de acc. ver. sed qualiter. & hoc vsq; ibi, qualiter cùm impius. & vide qđ dicã j.§. pxi. ĩ fi.
c ¶ Sequitur.secundùm Vber. vltra mediũ ver.de officio.charta mihi xiij.
d ¶ Secundũ eum. Vber.s.vbi s̃.

a ¶ In prin. Hucusq; quasi ad literam Vbert.

b ¶ Interim. Inhoneste se habuit author, qui š.§.proxi.in fi. specialiter istru xit aduocatum actoris in criminalibus causis, & aduocatum rei vacuũ dimisit: sed imputemus Alber. Gal. qui nõ plus dixit. vbi š. In illis ergo supplendo dicet aduocatus rei sic: domine iudex, pondero certas regulas, quę in criminalib⁹ ab vtroq; iure sumũ tur. Quarum prima talis est, quòd diligẽtior fiat examinatio vbi de salute, vel de pernicie hominis agitur. C. đ app. l. ad dictos supplicio. Et meritò: qa vbi maius periculũ, ibi cautius intendendũ. de ele. vbi periculũ. in prin. lib. vj. ff. ad Carb. l. j. §. sed & si quis Constat aũt maiꝰ more periculũ in parua criminali, q̃ in magna ciuili. ff. de pœnis. in seruorũ. facit xxiij. q. v. c. j. Secũda quam dat lex C. de pœnis. q̃ sentẽtiã. q̃ præcipit in sentẽtijs crimina liũ hoc tẽperamẽtum teneri, vt nõ prius capitalis sentẽtia ferat̃ quã q̃, nisi priꝰ sua cõfessione vel certa depositiõe testiũ sit cõuictꝰ, & sic in subiecto flagitio deprehẽsus vt ipse ẽt vix ea, quę cõmisit, negare sufficiat. Facit xvij. q. iij. vxor felicis. & vt patet ex l. respiciẽdũ. ff. eo. ti. nõ est in his seueritatis gloria exq̃rẽda: imò debet iudex tpamẽtum benignitatis legũ seueritati miscere. Cui cõuenit xlv. di. disciplina. & c. sunt nãq;. & ca. seq. Tertia est, q̃ ex p̃sumptiõibus qs crĩaliter damnari nõ debet. extra, de pręsum. literas. ff. de pœnis. absentẽ. vñ licet Salomon iij. Reg. iij. c. filiũ restitui iusserit suæ matri ex præsumptione violenta: nõ tñ subripientẽ de plagio dãnauit. hr̃ hic de præsum. afferte. Facit qđ post Inno. & Hosti. scripsi eo. tit. qa verisimile. Quarta est, q̃ damnandũ oportet prius diserti̇si-

a de lit. contest. l. vnica. ff. quib. mo. pignus vel hypo. solu. si debitor. & l. fina. ff. si quis cau. l. ij. in princi. [a] Verùm præmissa doctrina non illuminat cęcos: nec animæ salutem informat: imò sicut scriptum est in p̃s. xxxvj. Qui malignantur, exterminabũtur. Vnde consulo, vt compareat fideliter in termino: & se iuribus, non fraudibus, tueatur.

4 ¶ †Quid enim est, quod homo semel malitiæ deditus, non adinueniat: vt in authenti. colla. vj. vt hi qui obli. se perhi. ha. res mino. prope prin. Nam omnis ætas prona est ad malũ. xij. q. j. c. omnis ætas. ideoq; potius est ad bonum quàm ad contrarium informanda. ¶ Item recepto libello, si ei offeratur, duas habet vias: vt notat. j. de libel. concep. §. sequitur. ver. hoc etiam no. ¶ †Item sit cautus, vt à conspectu iudicis sine aduocato actoris non discedat: ne ille ali quid in eius absentia proponat, quod iudicem mouere possit. ¶ Item iudicem sæpe moneat, ne aliqua recipiat, quæ non sint in actis, vel quæ non fuerint communiter lecta. quæ dic vt j. de disputa, §. porro. ver. & no. ¶ Item sit cautus ne subito, sed deliberatione præmissa respondeat: vt š. eo. §. nunc de exor. in prin. ¶ Item sit cautus, vt cum petitionem viderit ineptè formatam, vel alium defectum in aliqua parte iudicij, propter quem debeat processus annullari, taceat, & in finali calculo hoc reseruet. Vel dic vt j. de libel. concep. §. ad huius. versic. cautus etiam sis. ¶ Item sit cautus, ne partem instruat in responsionibus facti: vt j. §. proxi. ver. Item sit cautus ne clanculo. ¶ Quæ autem hic desunt, vide j. de compari. interim. [b]

De cautelis, & officio aduocati utriusque.

SVMMARIVM.

☞ Aduocati vtriusq; partis, in quibus debeãt esse cauti.

1 Nouus aduocatus sciat se potius iuuare debere partem rei, q̃ actoris.

2 Rei certare videntur de damno vitando, non de lucro captando.

3 Diligentia mater est omnium artium, negligentia verò nouerca est eruditionis.

4 Falsitas est immutatio veritatis.

5 Aduocatus an possit instruere clientulum in respõsionibus facti.

6 Pestis nulla peior ad nocẽdum, quàm familiaris inimicus.

7 Aduocatus cautus esse debet, vt scripturam in iudicio productam ore suo non legat.

8 Quæcunq; fiunt, vel dicuntur in iudicio ab aduocato, debent à iure vel ratione fundamentum sumere.

9 Falsam legem pro vera, vel abrogatam allegans in iudicio, & iudex, qui eã recipit, falsi crimen incurrit.

10 Infideli totus Mundus nihil est.

11 Turpes lites turpiores habent aduocatos.

12 Infidelis & falsarius in iudicio in hoc à mutis animalibus differunt, quòd ista mansuescunt alentibus: illorum rabies ipsos, à quibus est nutrita, depascitur.

13 Aduocatus legens falsum instrumentum, vel falsum testem, si scienter faciat, debet vt falsarius puniri, & qualiter constare possit de scientia, vel ignorantia.

14 Plurihus intentus minor est ad singula sensus.

15 Consuetum est aliàs aduocatos iurare debere, ne causam contra conscientiam, vel desperatã reciperẽt.

16 Proponere debet aduocatus in iudicio sub conditione, seu in modum exceptionis.

17 Causa perdita per imperitiam aduocati, an aduocatus teneatur, sicut & iudex.

18 Aduocatus dolo faciens vt clientulus perdat causam, nil certius quod teneatur.

19 Actio de dolo quare non datur cõtra adultum, qui dolo fecit quòd causa sit perdita.

20 Aduocatus causam prorogans ex industria, qua pœna puniatur.

21 Ligant̃ homines per verba, sicut boues per cornua.

mis probationibus & luce clarioribus esse conuictum. C. de proba. l. fi. [ca] nonizata ij. q. viij. sciant cũcti. Ad idem v. q. j. Epiphaniũ. & Hier. in expositione symboli dicit quòd magna, vt credantur, idoneis & indubitatis testibus indigent. Quinta est, maleficium nõ probari, nisi per testes, qui interfuerunt, & viderunt, & dicant sub suis obtutibus maleficium fore cõmissum. iij. q. ix. testes. ff. de q̃. l. vniꝰ facinoris. §. testes C. de ero. mil. anno. l. pe. §. hic verò adijciendo. lib. xij. & in auẽ. de testa. §. sancimus. col. vj. Sexta, q̃ testes sint integræ opinionis & famæ. Si em̃ hoc in ciuili requirit̃. C. de testib. l. testiũ facilitatem. ff. e. ti. quæsitum. in fi. & in tm̃ hoc requirit̃, q̃ sola infamia facti ipsum repellit ff. de sena. l. Cassius. vbi de hoc. fortius igitur hoc in crĩali. extra. de testi. testiũ. C. lib. xij. de agẽ. in rebus. l. ex eo.

ADDE, quòd suprà dicta sunt verba Oldradi, furto sic transumpta ex eius consi, cxcij. incipi. viso diligen.

¶ Vtriusq; . Sic permistim posuit Aegid. rubricã de cautelis aduocatorum.

¶ Nequit. Hæc ergo duo consilia dabat fortissima Vbert. nouo aduocato & tyroni de preeligẽda parte rei q̃ si esset pro actore, in libello formando haberet consilium antiquioris oĩno. sua debat tñ id fieri secretè: vt ex victoria reportaret honorẽ, & contrarium attribueret consulenti. hoc vide post finitũ tractatũ de offi. iud. versi. si tu es.

VTriusque partis aduocatum cautum esse oportet.

1 †Et primò si sint plures ex parte vna, simul super quolibet deliberent dubio: vt aduersarij magis timeãt, & ne quid incõsideratè depromant: vt v. q. v. c. fi. quæ dic vt š. eo. §. iam nunc. versic. porrò. ¶ Itẽ sit cautus, vt quærat à clientulo qualem causam fouet: quòd faciat sibi dari facti exemplum. ¶ Item quærat solicitè de probationibus: quo facto clientulo consulat, sicut debet. Item clientulo victoriã non repromittat. Item si res exigit, alium sibi associet ad uocatum. Item causæ secreta nõ pandat. quæ & alia dic vt š. eod. §. nunc tractemus. Item iudicem commendet, & sibi studeat placere, non eum prouocare nec prouocato etiam respondeat: quæ & alia dic vt š. eodem. §. hic dicendum. ¶ Item cautus sit ne aduocatum, contra quem patrocinatur, conuictus irritet: sed nec eum multùm commendet: sed diligẽter eius singula dicta notet. quæ & alia dic vt š. eodẽ. §. iam nunc. Item cautus sit, vt semper consulat in causa peritiores. quod dic vt š. eodem. §. nunc tractemus. &

2 j. de libel. conceptio. §. ad huius. in prin. ¶ †Sit etiã cautus, maximè aduocatus nouus, vt potius iuuet partem rei, quàm actoris. Nam iura fauent reo: & citius poterit obtinere: & poterit etiam vti pluribꝰ defensionibus ad defendendum se, & causam suam ff. de regu. iur. fauorabiliores. & l. nemo ex his. Institut. de interdic. §. retinendæ. iij. q. ix. iudicas. ff. de actioni. & obli. Arrianus. extra, de proba. ex literis. c & š. §. proxi. in princ. Et leuius est fugere, quàm impetere. Nam talibus fugitiuis iura subueniunt. extra, de excep. cùm inter. & c. dilecti. c. fina. ¶ †Et rei

3 videntur certare de damno vitando, non de lucro captando. Vnde eis iuris ignorantia lapsis subueniꝰ tur. C. de iur. & fac. ignoran. quamuis. Præterea periculosum est nouo aduocato esse pro actore, ꝓpter libellos formãdos, & alia multa, quæ occurrunt: quę de facili comprehendere nequit. [c] ¶ Item cautus sit c antiquus aduocatus, vt nouum timeat: qui leges & iura in promptu habet, tanquam nouiter ex studij fornace eductus. arg. de conse. dist. ij. liquido. & qui tanq̃ inanis gloriæ cupidus feruet nimia diligentia in vincẽdo: ex quo fit vt sæpe obtineat cõtra anti-

4 quos, qui vt plurimũ sunt desides & remissi. †Diligentia etenim est mater omniũ artium in suo opere: negligentia verò nouerca est eruditionis: vt lxxxij. distin. nihil. sed & nouus deferat antiquo, saltem ꝓpter ætatem. ff. de iure immu. semper. el. ij. q. vj. anteriorum. versi. illud etiam. Item sit cautus, ne clanculo loquatur testibus: in quo de facili peccat. cùm em̃ testis minus dixit, aduocatus factum ignorans supplet: & sic instruit. ¶ Vnde si à se quæretur an sibi loquutus fuerit aduocatus: dicet quòd sic: ita in infamiam vulgi veniet: quia eum subornasse credetur. Hinc est quòd nobiles & maiores nomina sua in cõtractibus inseri non patiuntur: sed aliorum nomina inscribi faciunt. ff. de authorita. tuto. pupillus. §. penul. C. de contrahen. & commit. stipula. optimã. extra, de his, quæ fi. à præla. sine con. ca. c. quanto. in fi. nec enim decet virum bonum causam suam falsi-

5 tatibus adiuuare. †Nam falsitas est immutatio veritatis: vt in auẽ. colla. vj. de instru. caute. & fi. in princ. & penitus aliena est à veritate. extra, de celeb. misi. in quadam. §. cæterum. Quærere autem à testibus, non tamen instruendo eos, quid de causa sciant: vt in clientulo

clientulo certum posit præbere consilium,aduocato non interdicto:vt ſ. eo.§.nunc tractemus:versicu.facto autem.& vide.j.versic. item caueat ne
6 falsam.¶†Sed nunquid clientulum potest in responsionibus facti instruere? Videtur quòd sic:nam & tutor & curator instruet minorem qualiter respõdeat:vt C.de autho.præst.Clarum ergo pari rõne aduocatus,qui est quasi tutor clientuli.Sed dic q̃ dissimiles sunt:quia aduocato non est officium suum damnosum:sed tutori sic,si aliquòd damnum pupillo contingat.Debet ergo principalis per se factum proponere, nisi sit omnimodè simplex:vt extra,de iudic.pastoralis.& ad factum per se respondere,sine aduocati instructione. Aduocati tamen sæpe faciunt illum cuncta negare,& sic deierare:quãuis illud non semper expediat:vt ff. de tribu.l. illud. §.penul.nec fieri debet.C.de indi.vidu.l.ij.extra,quod met.cau. cùm dilectus.Et scias quòd contra instruentem aduocationem, vel testimonium: proditum est sena.consul.Libonianum,de quo mentio fit ad l. Corne. de fal.in rubri.Est etiam de sena.consul.Libo. & j.in tractatu libellorum. de fide instrumen.ad fin:¶Et sufficit dari pignora,vel fideiussores,vel iramentum præstari super ipsa corruptione.de quo dic vt in lib.R of.in titu. de senatus.consul.Libo.&infrà,in titulo de positionibus.§.iij.iuxta fi.Habet autem locum prædictum senatusconsultum.in instructione facti, non iuris. Nam sæpe instruimus aduocatos in iure:puta,respondeas sic ad talẽ legẽ: Nam sæpe instruimus aduocatos in iure:puta,respondeas sic ad talẽ legẽ: licet aliter se habeat iuris veritas.Nec in senatusconsultum incidimus.Vbi autem aduocatus instruit in facto,cùm se habeat aliter veritas rei: tunc habet locum.Falsitatem enim committit: quæ & est immutatio veritatis: vt dixi.& j.versi.item caueat.Potest autem docere clientulum quatuor modis respondere:vt j.de po.§.nono.versi.item nota.¶Item studeat aduocatus scire probationes & iura & secreta causæ partis aduersæ:vt illam post
7 sit efficacius impugnare, & securius defensare.†Quia nulla peior pestis ad nocendum,quàm familiaris inimicus:vt xciij.distinc. si inimicus.C.de dona.data.de consecra.distin.iij.quomodo exaudit.versi.si autem.quo ca
8 su arbiter cogitur pronunciare.ff.de arbi.Labeo.§.j.versic.finge.¶†Item sit cautus,vt scripturam in iudicio productam suo ore non legat: quia si falsa sit,ex hoc vt falsarius punietur.ff.ad l.Corne.de fal.falsi nominis. extra,de cri.fal.ad falsariorum.extra,de excess.præla.inter dilectos.§.præterea.j.versicu.quid si ad.& seq.Excusaretur tamen prætextu ignorantiæ.ff. eod.impuberem.§.qui codicillos.extra,eo.dura.& in prædicta decreta.ad falsariorum.Videat prius, si est ibi rasura in loco suspecto, vel interlineatura,vel abolitio,vel cancellatura, vel aliud huiusmodi.C. de edicto diui Adria.tol.l.finali,extra,de capel.monacho.cùm venerabilis.de fide instrumen.inter dilectos.vel an possit redargui de aliquo vitio falsitatis. Quod dic vt extra,de crimi.fal.licet.c.quàm graui.& infrà, de edit. instrumen.§. postremo.& infra,de rescripti præsen.§.j. & seq. ¶Caueat etiam ne frustratoris postulet dilationes.iij.quæstio.vij.Infamis.§.tria.versi. si quis ex litigatoribus.C.de iudic.properandum.§.illo procudubio.¶Item caueat, ne pecunia,vel pretio litem instructam defendat:alioquin pœna falsi tenebitur.ff.eod.l. falsi pœna. Nec ob pecuniã falsam aduocatum instruat: alioquin tenetur lege Cornelia.ff.eod.l.j.in princi. & ſ.ver. sed nunquid. ¶Item sit cautus,vt non innitatur suæ prudentiæ.extra,de constitu.ne in
9 nitaris.& c.j.¶†Sed quæcunq; dicet vel faciet in iudicio,sumant fundamẽtum à iure,vel ratione.j.distinctio.consuetudo.& ex scripturis sensum capiat veritatis.xxxvij.distinct.relatum.¶Item caueat,ne falsam legem, vel canonem,cuius author ignoratur,vel abrogatã alleget:alioquin falsi crimẽ incurrit:& deportari meretur:vt ff.ad l.Corne.de fal.l.j.& l.eos & l.fi.& l. diuus.& C.de Iusti.Cod.confir.§.hunc igitur.& de ve.iu,enu.§. has itaq; leges.& extra,in proœmio Decre.in fi.licet sit argumen. contra extra, de
10 iudic.nouit.versicu.quicunq; lit.Sol.ibi,& xj.quæstio.j.quicunq;.¶†Qui enim falsam legem pro vera,vel abrogatam allegat, & iudex eam recipit, falsi crimen incurrit:vt in primis cõcordan.Caueat ergo ne à veritate discedat,ne mentiatur,ne calumniosè alleget,ne peruersè interpretetur.C.de iudici.rem non nouam.§.patroni.C.manda.ab Anastasio.C.de iura.calum. l.ij.respond.j.in authen.constitut.quæ adscrip,& liber.na.in princi. collatio.v.extra,de deci.ad audientiam. Vile enim satis est propter salarij̃ nummum,contemnere Deum:vt xij.q.prima, duo.Quid nanq; prodest homini,si vniuersum Mundum lucretur,animæ verò de rimentum patiatur? extra,de simo.Matthæus.Hinc est quod dicit lex, quòd si quis lucro pecuniaq; capiatur,veluti abiectus & degener inter vilissimos numerabitur: vt iij.q.vij.c.Infamis.§.apud vrbem.& C.de postula.quisquis.& qui ha-
11 bet aures audiendi,audiat. ¶†Scriptum est enim, Infideli totus Mundus nec obolus est:vt xiiij.quæstione iij.quid dicam.& qui dicit contra conscientiam,ædificat ad gehennam.vt extra,de restitutione spoliato.literas. xxvij.q.j.c.j.§.ex his.quia omne,quod non est ex fide,peccatum est. extra,de rescrip.c.fina.xxvij.quæstio.j.c.primo.De talibus quidem dictum
a est per Prophetam:[a] Quorum os maledictione & amaritudine plenum est.Et Seneca ait in lib.ij.de ira,qualiter oriatur,vltra secundã colum. turpes lites turpiores habent aduocatos.& j.Corona pro mala causa, bona patroni voce corrupta.& j.Inter istos,quos togatos vides, nulla pax est: alter in alterius exitium leui compendio ducitur:nulli ex alterius damno quæstus est:felicem oderunt,infelicem contemnunt : maiore grauantur: minori graues sunt:diuersis stimulantur cupiditatibus: omnia perdita ob
12 leuem voluptatem prædamq; cupiunt.& j.† Hoc vno à mutis animalibus differunt.quòd ista mansuescunt alentibus:illorum rabies ipsos, à quibus est nutrita,depascitur. De his loquitur prophe ta Isaias capi.x. Væ qui condunt leges iniquas:& conscribentes iniustitiam scripserunt: vt opprimerent in iudicio pauperes,& vim facerent causæ humilium populi nostri : vt essent viduæ præda eorum,& pupillos diriperent.Et iunge hic, quod no tat.j.de except.§.viso.versicu hac igitur. ¶Quid si aduocatus legit falsum instrumentum, vel falsum testem? Respon.si facit scienter debet vt falsarius puniri:aliàs non:vt in primis concordan. & extra, de crimine falsi.ad falsariorum.& ſ. versiculo.item sit
13 cautus,vt scripturam.¶†Sed qualiter constare poterit de scientia,vel ignorantia? Respond.ex qualitate personæ legentis.Inspicitur enim an sit persona honesta & diues, & sine suspicione : an verò sit suspecta & inops : & quæ talia facere consueuerit, gratia,odio,vel lucro. ff.de re mili. non omnes. §.à barbaris.ff.de testibus.l.iij.in princip.C. si quis Impera.male.l.vnica.ff.de rei vendi.in fundo. ff. de accusa.si cui.extra, de pigno. illo vos.in fin. xlvj. distinctio.sunt nonnulli.in fi.¶Item sit cautus,ne verbis prouocatus velit continuò se vlcisci: sed congruo expectato temporerationis clypeo se defendat. Petat ergo tempus ad deliberandum:sicut quidam sapiens opprobrijs lacessitus fecisse dicitur. xlvj.distinctio.seditionarios.xlv. distinctio. & qui emendat. ¶Item cautus sit,ne passim pro modico salario aduocet.Nam ex hoc vilis & degener habetur:vt tertia quæstione septima.c. infamen.§. apud vrbem.Nec expedit pro modico salario alteram lædere partem.nõ enim fieri potest quin lædatur, qui vincitur : quoniam intercessionis beneficio se victum arbitratur, vt xiiij. quæstione quinta denique. a
¶Item sit cautus ,ne plures causas simul recipiat.
14 †Quia pluribus intentus, minor:est ad singula sensus.extra,de cleri.coniuga.diuersis. b
¶Item sit cautus,vt prius quàm à iudicio recedat, quæcunq; acta fuerint , videat per manum notarij̃ curiæ scripta.Nam si scriptũ sit aliter , quàm actum fuerit.& in alio termino:& contradicit,stabitur scripturæ tabellionis.extra,de probati. quoniam contra.C.de re iudi.gesta.C.de dona. in donationibus. Sæpe enim ex breui facti mutatione ius mutatur: vt ſ.§.nunc tractemus.prope princi.¶Item si iudicium declinare intendit,omnia,quæ dicet, & petet, faciat cum protestatione, scilicet saluis exceptionibus, & defensionibus suis. extra, de dilatio.c. fina. ¶Item sit cautus , vt procuratoria & rescripta omnia,per quæ datur,seu fundatur iurisdictio,& breuiter omnia acta faciat iudicis authoritate trãssumi, cui transumpto stabitur.C. de testamen. publicati. extra,de confirma.vti.vel inuti.c.penul.Alioquin si perderet,in posterum sententiæ non staretur,si erat delegatus.quæ dic vt no.extra,de offi.deleg.cùm in
15 iure.¶†Item etiam caueat , ne causam, contra conscientiam recipiat : sed quàm citò eam desperatam senserit,deserat.quod etiam olim iurare tenebatur: sed hoc consuetudine non habetur.C.de iudic. rem non nouam.§.patroni.argu.ff.de except.doli.l.j.§. item quæritur si quis.in fin.& hodie etiam iurare te
b netur:vt in constitu.Gre,x. de postu. properãdũ [b], & alibi sic iurat. Tutori enim imputatur, & pupillo ad interesse tenetur.si causam pupilli desperatam ducat.C.de administratione tutor.si bonam. & l. non est ignotum.ff.de administra. tuto.quoties.§. sicut. Ignoscendum tamen est illi,qui bonam fidem agnouit:vt ibi,& ff.mandati. Quintus.¶Item sit cautus ne facilè aliquid confiteatur allegando:sed protestetur:vt ſ.eod.§.iam nunc.versicu.ex præmissis.Eius nanq; confessio,sicut & partis,nocet, nisi fuerit reuocata:vt ſ.in titu.de confes.§.finali.prope princi.
16 ¶†Semper ergo sub conditione,seu in modum exceptionis proponat, dicens : non est ita : & si esset, obstat tibi hoc:vt extra,de exceptio.cùm venerabilis.Sic enim respondendo,seu excipiendo , non videtur aduersarij̃ intentionem simpliciter confiteri: vt ibi,& ff.de except.non vticq;.ff.quib.mo.pig.vel hypo.solu.si debitor.j.de excep.§.viso.versic. cùm igitur.& sequẽ.¶Item sit cautus,vt nihil dicat : sed faciat quòd possit iudicem prouocare. Vnde non

a ¶Prophetam. ps.ix.

b ¶Properandum, reuocata:quia nõ est in vj.& vide ſ. §.j.versi. itẽ quod non habet.cũ sua remiss.

a ¶Meum.In sum ma.e.ti.de postu. §.vlti.versi.tenet etiam.

b ¶Properandum. Fuerunt hæc ver ba in prœmio pri mæ compilationis.

Bal. de aduocato.

Rubrica.

Videas

oīs aduocatus.& hic. audeat.G.cū aduocato lib.iudex nō debet habere cōsiliū no.in l.proxi.ff. de his quæ in test. delē. Bald.

¶Si qs aduocatꝰ est generalis duarum ecclesiarum, & inuicē litigant, tenetur iuuare ius habentem: si hoc sibi non liquet,tenet iuuare illam, cui primò ꝓmisit opas.l.in operis.ff.locati. versi. quid si aduocatus habet.ī §.prīo.g.

¶An qui iurauit aliquē iuuare,debet expectare requisitionem? Vide ff.de ma.cōue. l.j.§.magistratus. ver.nūqd is,q iurauit. per G. dic quòd non.G.

¶An salariū aduocati trāseat ad hæredes eiꝰ.versi. sed pone abbas. G.nō nisi sit facta mētio hęredis,G.

¶Laudes faciendas ad quem doctorādū & cōmēdandū, vide in §. hinc dicendum. vers. cōmēdet igitur. ¶Qui cōparet in termino,& ante recessum iudicis recedat illicentiatus, contumax est.Ratio,qa videtur citatus ad duo: videlicet ad cōparendū,& ad ꝓcedendum:sed iste nō processit: ergo &c.in §.sequitur.versi.itē scdm Vber. Vide j. in tit.de appel.ante fi.§.ille qui comparuit. & Innoc. de offic.delega.c. consuluit.

¶Aduocatus potest instruere cliē sit prōptus ad eum recusandū,vel suū iudicem declinandum:sed studeat ei placere, & sæpe sibi loquat ad aurē.quæ dic vt s.§.hinc dicendū.ver.caueat etiā & seq.¶Itē sit cautus,ne litē ex industria ꝓtrahat: alioquin punie in duabus libris auri.qđ dic vt j.in tit.de excep.§.viso. ꝓpe fi.versi.hāc igit. ¶†Quid si per imprudētiā aduocati qs cām pdat:nūquid tenet aduocatꝰ sicut & iudex:vt j.de requisitio. cōsi. ꝓpe.prin.Pōt dici qꝫ imputet sibi,q talē elegit.j.de salar.§.sequit.versi.quid si reus fuit,&c.Vel dic,secundū dām meū,[a] qꝫ aduocatus tenet,siue p negligētiā,siue p imprudētiā cām pdat.ar.ff.ad l.Aqui.idem iuris.ff.loca.& con.cū in plures.§.locatio.ff.de offi. presi.illicitas.§.sicut.extra,de ætate & quali. ad aures.ff.de pœnis.si qs aliqd.§.si qs iustū.ff.ad l. Cor. de fal.l.j.§.is,qui. Et breuiter, scdm eū,tenet qualicunqꝫ eius vitio cā perdat.de euict.si ideo.C.eodē l. emptor.extra,de emptione & vēdi.c.fi.& ff.de tab. exhibē.Llocū.§.cōdēnatio.Secus si ex qualitate cāę vel ob defectū ꝓbationū:qa tūc vitiū est materiæ, nō artificis:vt s.§.nūc de exordīs.ver.post hoc aūt.

¶†Illud aūt certo certiꝰ est,qꝫ cū aduocatꝰ dolo malo fecit vt clientulus pdat cām:bene tenet ff. de euictio.filius.arg.extra,de iniu.c.fi.l. dist.sæpe. Et hoc ꝓbato causa restituet: vt de ea iterum cognoscat.C. de aduo.diuerso.iudi.l.j.ff.de minorib. minor magistratus.§.j.qđ verū est:cū ad hoc actū est contra victorem,vt causa de nouo agitetur,& probata est aduocati præuaricatio.Secus si actū fuisset cōtra aduocatū vt puniat:quia tūc nō obesset victori,vt cā restitueret,&de nouo ageret:qa res īter alios acta,&c. vt extra,de fide instru.inter dilectos.versus fi.& C. quibus res iudi.nō nocet.l.ij.& extra,de reiudicata. quāuis.¶Alī tñ dicunt,qꝫ in hoc crimine,& in alīs publicis res inter alios acta alīs præiudicat.ff.de iureiu.eum,qui.§.in popularibus.ff.de accu.si cui.§.j. & arg.ff.de præuarica.l.ij.resp̄ō.j. ¶Sed quare hoc casu retractatur iudiciū:quia hoc nō est in procuratione: vt ff.de iudicīs.si prætor.§.ij.ff. de dolo.l. & eleganter.§.si dolo. Respō.quia cōtra procuratorē agitur mandati: vt C.de manda.l.cum procuratore. sed non contra aduocatū. ¶†Item quare non datur actio de dolo contra aduocatum, vt nō retractetur iudiciū?Respō.quia aduersarī deprehēditur callidi tas,quæ sola sufficeret.ff.de iudicīs.Marcellus. Sed hæc ratio nō placet.Nam ita bene est agendum cōtra aduocatum actione in factum,sicut contra iudicē,qui malè iudicauit:vt in prædi.ti. de requisit.cōsi. Est ergo ratio illa:quia ꝓcurator perlitis cōtest. sit dīs litis: vt C.de procurator.neqꝫ.quare nō rescindit iudiciū.Secus in aduocato: quare rescindit. Sed videt etiā quo ad aduocatū non rescindi:vt ff.de mi. minor.§.j.Sol.ibi.¶†Porrò cùm aduocatus ex industria causam prorogat,punit in duabus libris auri,vt dixi:& nihilò minus clientulus eius,ex hac dilatione læsus potest agere contra eū. arg. C. de iudi. ꝓperādū.§.illud proculdubio. ¶Sed quid si ex industria aduocati alterius partis sit læsus:nunqd pōt agere contra eum? Respond.sic,actione de dolo: vt ff.de dolo.arbitrio.§.pe.& l.si dolo.& si ille nō fuerit soluendo,clientulus ille restitueret contra partē aduersam:ne ex dolo eius aliquid lucretur.ff. de eo, per quem fac.est.l. fin.in princi. secundùm. Vber. ¶Cautus etiam sit vt vltimò proponat,si potest,& sub compendio recepiloget rationes efficaciores, & magis cogentia iura : vt iudex ea melius memoriæ commendet:vt s.§.iam nūc.versic.pe.j.de dispu.& alle.§.post hoc.in fi.¶Item sit cautus,vt si videatur allegationibus superari imprudenter,eludet aduersarium:vt suprà.§.iam nunc.ver. verum.¶Item cautus sit,vt si putat sententiam contra se ferri debere, non adsit eo tempore quo feretur.qđ dic vt j.de ꝓlat.sen.in fine.¶Itē debet legere literas cōmissiōis, & libellos,& facere positiones:vt capiat aduersariū in aliqua positione,& sic obtineat.C.de confessis.l. vnica.sicut Iudęi volebāt Iesum capere in sermone.

¶†Nam homines per verba, & boues per cornua ligantur:vt no.Insti.de obliga.in princ. ¶Ex præmissis igitur collige quòd iurisperitus debet esse in consilio cautus,in patrocinio fidelis, in iudicio iustus :quoniam de talento sibi credito tenetur reddere rationem:vt in constit. Grego.x.de postu. ꝓperandum. b ¶Quæ autem hic desunt: vide j.in titu.de dispu.& alleg.aduo.¶Item qualiter aduocati se coram consiliarīs habebunt:vide j. in tit.de cōsi. requisitione.

c *De teste.* *Rubrica.*

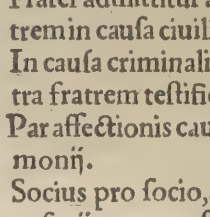

Vnc de testibus aliqua ad instructionem vtile legentiū supponamus,dicētes. Quæ possunt cōtra testes opponi. Quādo,& qualiter sunt producēdi,seu recipiendi.De iuramento ipsorum.De articulis.De interrogatorīs.De testium examinatione. De attestationum publicatione.De rubricis.De testium reprobatione. De numero testium. Quibus testibus magis fides adhibeatur. De ipsorum compulsione. Et de renunciatione productioni testium.

SVMMARIVM.

1 ☞Amicus non potest esse testis in causa amici.
2 Testificari nō potest pater contra filium, nec filius contra patrem.
3 Parentis appellatione,qui contineantur.
4 Conclusio quòd pater & mater non possunt testificari pro filīs,in quibus fallit.
5 Pater & mater in testimonio cōtractus matrimonialis censent suspecti,etiā si contrahentes sunt pares.
6 Vir & vxor si se habeant vt excedentia & excessa, an pater vel mater possint inter ipsos pro,vel contra testificari.
7 Pater vel filius,vel duo fratres,possunt simul in testamento vel negotio extranei testificari.
8 Frater admittitur ad testificandum,pro & cōtra fratrem in causa ciuili.
9 In causa criminali,an frater admittatur pro,vel contra fratrem testificari.
10 Par affectionis causa suspicionem tollit in casu testimonij.
11 Socius pro socio,an in testem admittatur pro parte socij non pro sua.
12 Domesticorum nomine qui contineantur.
13 Producere volens aliquem de sua familia in testem pro eo, debet ante productionem x. vel xij. dies ipsum ab eo ejicere.
14 Agnati & cognati,an dicant personæ domesticæ.
15 Vir & vxor dicuntur domestici adinuicem. Pater est domesticus filio,& econuerso.
16 Aduersarius volens vxorem testificari in causa viri, an sit ipsa admittenda.
17 Socius an admittatur testis in causa socij,si pars aduersa requirat.
18 Induci non potest testis pro rege vel comite,qui est de regno, vel comitatu:licet contrarium obseruet.
19 Videns produci domesticum in testem & tacens:an ille testis audiendus sit & recipiendus.
20 Iudices facilius inueniuntur,cꝫ testes.
21 Sacramentū repræsentat quādam speciē seruitutis. Seruus obligatus domino ad præstandum sacramētum fidelitatis,an possit pro ipso dño testificari.
22 Testificari an possit quis de collegio, vel vniuersitate in causa ipsius vniuersitatis, vel collegij.
23 Rector vel prælatus ecclesiæ, an possit esse testis in causa ecclesiæ.
24 Administrator alicuiꝰ ecclesię cōtrahēs noīe ipsius ecclesiæ : postea autē reuocat in dubiū contractus, an poterit talis pro illa ecclesia testificari.
25 Testis pro quolibet peccato mortali repellendus est à testimonio.
26 Testis prætextu criminis repulsus à testimonio, an repellenti poterit crimen obijcere.
27 Testis si post datum testimonium efficiatur criminosus,seruus,infamis,vel hæreticus,nil officit.
28 Excipit cōtra testē,qꝫ est infamis, vel leuis opiniōis.
29 Ferre testimonium est dignitas.

Periurus

tulum suum, & testē in iure,nō in facto.§. vtriusqꝫ. versicu. nunquid cliētulus.G.in facto:vt verum dicat vt no.Ros.in ti. de senatusco. Libo.Bald. Vide multa pulchra in hoc titu. & vide suprà de actore. §.an omnis aduocatus dicatur habere castrense peculium. ¶Quod aduocatus non respondet positionibus, imò arcet à conspectu,vide j.depos.§.aduocatus. & de confessio. aduocati. vide j. de confes. §.confes. aduocati. ¶Quod aduocatus debeat oēs attestatiōes rimari.j. de proba.§. aduocatus. ¶De modo aduocandi vide per totum titulum de dispu. alleg. vide s.de iudi.deleg.§. super causa.versic.quid econtra.

¶An quis possit esse aduocatus,in qua fuit iudex,vide j. de peti. per totum.& de interroga.quę fiunt in iudicio.§.fi.versi. fina.& s.de asses. §.fi.versi.fin.

¶Materiam tractāt omnes Summistæ,sed per diuersa membra. ¶Ex practicis Pileus in quarta parte ponit rub. de testi. & quatuor post illam, scilicet de ipsorū ꝓductione de iuramēto,đ fide,de

ſubſcrip.in inſtrumento. ¶ Baga.tractat de his plenè charta ſecunda. verſiculo,quid ſi teſtis miſtim. vſque ad finem. ¶ Tancr. parte tertia fecit de materia vñdecim rubricas. ¶ Roffr. nil niſi inquantum tractat de Liboniano. ¶ Vber.de Bobi. mihi charta quarta.de §.ſi pars aduerſa. vſque ad §. cùm breuiter. ſatis plene. & vbi de poſitionibus. ¶ Vber.de Bonacur. nihil.

¶ Ioānes de Deo cauilla.v.libr. poſt principium,poſuit quatuor rubricas. & de hoc in libro judic.parte prima, ſecunda, & tertia ſub ſuis rubricis.

¶ Bonagui. parte tertia rubrica qualiter formentur articuli probādi per teſtes, vſque ad finem ipſius partis.

¶ Ægi.ſub decem rubricis continuis vna interpoſita proſequitur materiam inchoans in xxix.

¶ Alber. Galeo. in rubrica de teſti. multum dedit authori cauſam dilatandi.

¶ Nepos de Monte alba.rubrica contra teſtes.

¶ Gulielmus de Suzar. vbi de capitulis, ſuper quibus producuntur teſtes, & vbi de interrogationibus teſtium.

¶ Rolan. doctor aliquid ſub rubrica de probationibus. Gallicus ſub tota rubrica de probationibus vniuit duodecim queſtiones in teſte. & in eius productione requirit & illa eadem duodecim poſuit, qui illum in ordine ſequitur ſuprà in prooemio in contentione actoris & rei, duæ vlti.col.

¶ Minor ordinarius in charta penultima.

¶ Eſt ſciendum quòd ex prædictis ſolus Bagarotus diffinire voluit, quid ſit teſtis, dicens quòd teſtis eſt veritatis adiutor,& opertorium detector. Sed multi veritatem adiuuant, & detegunt occulta, qui non ſunt teſtes: ipſe tamen allegat C. eodem titulo. l. eos. & de repu. l. 61 conſenſu. In quibuſdam antiquis inueni alium, cuius nomen ignoro, ſic diffinientem. Quòd teſtis eſt, qui omni gratiæ, & omni potentiæ, qui fidem religioni

30 Periurus, ſeu in peccato mortali conſtitutus, an poſsit diſpenſari, vt non repellatur à teſtimonio ferendo.
31 Excipitur contra teſtem, ꝙ eſt excommunicatus.
32 Excommunicatus contra excommunicatum, vel criminoſus contra criminoſum, vel infamis contra infamem, an poſsint teſtificari.
Exceptiones plures contra teſtes.
33 Legatarius poteſt de voluntate aduerſarij eſſe iudex vel teſtis.
34 Impubes iurare poteſt.
35 Pubes factus an poſsit ferre teſtimoniū de his, quę vidit in pupillari ætate.
36 Monachus, canonicus regularis, vel conuerſus, vel alius religioſus ſub obedientia poſitus, non poteſt eſſe teſtis ſine eius licentia, cui ſubeſt.
37 Excipitur contra teſtem, ꝙ eſt ſocius criminis, ſeu eodem crimine irretitus.
38 Si quatuor homines dicantur aliquem occidiſſe, & contra eum occiſum, an accuſator poſsit aliquem illorum in teſtem producere.
39 Vaſallo non creditur in teſtimonio, niſi in defectu probationis.
40 Adſcriptitij an poſsint eſſe teſtes.
41 Præſumit quilibet bonus niſi cōtrariū oſtendatur.
42 Probatione recepta in iudicio, niſi iudex ꝓnūciabit recipiendū, appelletis, contra quē producitur.
43 Teſtis dicens ſe ſeruum, vel infantem, vel periurū &c. forte vt euitet teſtimonium, an eius ſimplici aſſertioni ſtetur.
44 Teſtis falſidicus tres perſonas offendit.
45 Crimine in vno loco commiſſo, an poſsint teſtes examinari in alio.
Malum debet ibi puniri, vbi committitur.
46 Clericus falſum teſtimonium dicens, qualiter puniatur.
Arbiter non poteſt teſtem punire, ſed ad iudicem competentem mittere, vt ſecundùm delicti qualitatem puniatur.
47 Iudex debet ex officio ſuo punire falſum teſtem pœna legis Corn.de falſis.
48 Teſte examinato per ſolum tabellionem, iudice non præſente, ſi fiat ſcriptura per quam teſtis redargui debeat à iudice: teſtis autem negat ſcripta, an ipſi ſit credendum.
49 Teſtis recipiens pecuniam, vt falſum teſtificetur, quod tamen non facit, an puniri debeat propter ſolam pecuniæ dationem.
50 Opponitur contra teſtem, quòd obſcurè & confuſè loquutus eſt.
51 Interpretatio fit in dubio, vt res potiꝰ valeat, quàm pereat.
52 Teſtis debet præſens fuiſſe his, ſuper quibus deponit.
53 Nomine viſus, quilibet ſenſus corporis intelligit.
Teſtimonium de auditu, dicitur perhiberi de viſu.
Teſtimonium de auditu alieno, non valet.
54 Teſtimonium de auditu, in qbus caſibꝰ admittat.
55 Teſtimonium de viſu reddi debet in caſibꝰ viſum exigentibus.
56 Cæcus an poſsit teſtis eſſe.
57 Cæcus aut videns, qua forma poſsint & debent ſuper iuriſdictione alicuius teſtificari.
58 Teſtimonium de credulitate non valet.
59 Teſtificari non poteſt Iudæus, vel paganus, vel hęreticus contra Chriſtianum.
60 Teſtis interrogatus non reddens cauſam dicti ſui, vel ſi reddit, eſt minus ſufficiens & inepta: non eſt admittendus.
Cauſam non videtur dare, qui dat incongruam.
61 Atteſtatio ſola ſine cauſa, nō prodeſt quantum ad

iudiciariæ debitam poſsit præponere. C. de teſtib. l. eos: canonizata iij. ¶ iij. teſtes. Sed illa non eſt diffinitio teſtis, multi enim id poſſent, qui de facto teſtes non eſſent: & ideo trāſeamus cum Summiſtis omnibus, qui nō diffinierūt: nec de hoc mēbrum fecerūt. ¶ Iterū, quia vile puto: quædā titulū iſtū tāgētia, quę in quadā accuſatiōne de quodā ēpo facta in curia fuerūt in dubiū deducta, cōicare diſpono plus remiſsioni ipſarū, cū ꝓſecutioni vacando. Super delatis cōmiſſa fuit receptio teſtiū ad partes. Aliqui ꝓ delatores noīati ex cōicati erāt: quærebatur an illi poſſent illos abſoluere pro dicēdo teſtimonio cùm diceretur, ꝙ per alios veritas haberi nō poſſet. Indubiū autem eſſet hoc, niſi id illis iudicibus fuiſſet cōmiſſum. de teſtib. veniens.ij.in fi. Si cōmiſſum nō eſſet, videretur idē.de hoc no.de ſent.excom. ſolet.lib. vj. & ſuper iij.glo.

¶ Secūdò quęreba tur, an ſtylus curiæ Romanæ haberet certū numerū teſtiū taxatū ſecundùm varietatē cauſarū. Ad hoc ſimplex Iuriſta rīdere nō poteſt: fateri tñ oportetq; numerus quadragenarij ſtatutus in decret. c.cùm cauſam.e.ti. nō eſt ordinarius. & ibi de hoc.& ſuper glo.pe.& ff.eo dē titu.l.j.in fi.

¶ Tertiò, quęrebat an quidam teſtes, quos epiſcopus carcerauerat vt iudex, eſſent per hoc repellēdi. Reſpō. hoc iure non expreſſum, tamen ex hac cauſa minuitur fides teſtis.in auē.de teſti.§.ſi verò odio ſus.

¶ Quartò quęritur de familiaribus epiſcopi per ipſum expulſis propter ſceleraſ: an ſint recipiēdi cōtra ipſum epiſcopum. Ad quod reſpondetur quòd crimina poſſent eſſe ſufficiens cauſa repulſionis: ſed quòd fuerunt familiares, no.ij.q. vij.cùm paſtor. de accu. nulli epiſcoporum.

¶ Quintò quęritur de laicis & mulieribus, an admittantur ad teſtimonium contra epiſcopum. de his infrà, §. proximo. Et verſ. item quòd eſt mulier. cum verſi. ſeq. ¶ Sextò, de his, qui ali-

probationem.
62 Teſtis deponere non debet ſuper alio, vel aliter, id quàm ſuper quo fuit inductus.
63 Teſtis ſuper poſſeſſorio inductus, non eſt ſuper proprietate interrogandus.
64 Teſtis debet ſecundùm interrogata reſpondere.
Obreptitia probatio improbatur à lege.
65 Interrogare teſtem extra capitulum, non eſt cōtra, ſed præter ius, ideo non eſt reprobandum.
66 Numeratio & confeſsio in cauſa teſtimonij, paribus paſsibus ambulant.
67 Iudex debet ſecundùm allegata & probata procedere.
68 Teſtis receptus pro aliquo in vna cauſa, poteſt etiam recipi contra illum in alia cauſa.
69 Teſtimoniū vnius pro vtraq; parte, an ſit efficax.
70 Varians teſtis dicitur, vbi nulla cauſa aſsignata dicit contrarium eius, quod primò dixit.
71 Teſtem vacillare, quid ſit.
72 Teſti ſecundò inducto dicenti contrarium eius, quod primò dicit, non ſtatur.
73 Contra teſtem verboſum præſumitur, & ideo contra illum exceptio datur.
74 Teſtis habens cauſam contra illum, contra quem producitur, an ſit admittendus.
75 Concluſio, quòd aduocatus non poteſt in iudicio teſtificari, quomodo intelligatur.
76 Iudex quo caſu poſsit eſſe teſtis.
77 Vbi ſunt tres aut quinq; iudices, & duo teſtes, quibus potius ſit adhærendum, aut credendum.
78 Venditor an admittitur teſtis pro emptore, vel debitore in cauſa pignoris.
79 Iudex productus in teſtem, an poſsit ad iudicandum peti.
80 Iudex in teſtem productus, an debet remanere iudex.
Probandi facultas non eſt anguſtanda.
81 Teſtes idem in omnibus, vel ſimilia dicentes, præſumuntur ſubornati.
82 Teſtes diſcordantes de loco, tempore & perſonis, vel ſibi contrarij non probant.
83 Mulier in quibus cauſis poſsit in iudicio teſtificari.
84 Excipitur contra teſtē, quòd non eſt probatæ vitæ vel opinionis, nec eſt bonæ cōuerſationis, &c.
85 Publicè pœnitentes, quodam modo ſunt infames.
86 Infamia canonica cōtrahitur per peccatum, & tollitur per pœnitentiam.
Dubitari non poteſt de illius emendatione, qui publicè pœnitet.
87 Mendacium teſtimonio additum ipſum teſtimonium decolorat.
88 Furioſus vel indiſcretus à teſtimonio excipiuntur.
89 Cedens actionem ſuam alicui ex cauſa donationis, quia non habebat teſtes, niſi filios, an tunc ceſſante cauſa, poterunt illi teſtificari.
90 Vitia, quæ opponi poſſunt cōtra teſtem, propter quæ non admittatur in teſtimonium.
91 Teſtis in quibus caſibus debeat rogari.
92 Ad teſtem perfectum duo concurrere debēt, quibus deficientibus non valet, quod agitur.
93 In contractibus omnia præſumuntur ſolenniter acta.
94 Rogare teſtes eſt eis denunciare, vt aſsiſtant.
95 Plura ſi in aliquo negotio requirantur probanda, non ſufficit vnum tantùm probari.
96 Accuſatio, teſtimonium & ordo, paribus in iudicio paſsibus ambulant.
Minori cauſa repellitur iudex, quàm teſtis.

Quæ poſſunt contra teſtes opponi.

quam contentionē, vel cauſam cum epiſcopo habuerūt. Reſpondeo, illos non repellēdos. Inſti. de excu. tuto. §. item propter. & in auē. de teſti. §. ſi verò odioſus. ¶ Septimò de his, qui ſunt de genere deferētium epiſcopū, vel illorum, qui cōtra epiſcopum appellarunt. Reſpōdetur, illos admitti. C. eo. tit. parētes & liberi. cum ibi notatis. & dicetur infrà, poſt prin. non tamē ſunt tantæ fidei, vt extranei. Nā a ſi ſola amicitia in aliquo detrahit fidei teſtis. ff. eod. l. iij. §. primo. fortius conſanguinitatis. ff. de iniu. l. lex Cornelia circa prin. Quærebat epiſcopus vlti mò, an in productione teſtium deberē ſibi amplior fauor, cū declaratoribus. Reſpōdetur quòd ſic: quia delatoria eſt illaudabilis intētio. ij. q. vij. ſi quis epiſcopus, b & quia delectat papam teſtimonium 1 bonæ famæ epiſcoporum. de accuſ. licet. in fi. & facit ff. de fer. l. vlti. vbi in dilationibus plꝰ faueturreo cū actori. c

ADDE, quo ad primum quęſitum, d & an excommunicatus poſsit abſolui à delegato, vt ferat teſtimoniū. Oldra. cōſil. cclxxvij. incipiēte, licet clauſtrales. vbi concludit quòd ſic, quādo aliàs veritas parere non poteſt. Conſilio verò cxlv. inci- 2 piente, quæritur ſi teſtes. videtur trāſire cum contraria f opinio. quam dicit tenere Innoc. Hoſti. & Ioannem de Imol. in c. ſolet. de ſenten. excom. Verum eſt quòd non 3 aperit, an veritas h poſsit aliter erui.

OPponitur autē contra[a] teſtem q̄ eſt inimicus. extra, eo. quoties. ij. q. j. in primis. ver. ſed & de perſonis. C. eo. ſi quis. & in auē. ibi poſita, ſi dicatur. & in corp. vnde ſumitur. colla. vij. ti. de teſt. §. ſi verò dicatur. e. teſtiū. in prin. extra, de accu. repellātur. & c. cùm oporteat. & c. meminimus. & de ſimo. licet. & c. per tuas. iij. q. v. c. j. per totum. Vel fuit olim: & tūc ſe vult vindicare. ij. q. v. c. j. & ij. & ij. Vel q̄ cum inimicis cohabitat: vt j. verſ. item q̄ cohabitat. & hoc ſi eſt capitalis, vel conſpirator, qui nūquam admittuntur, vt infrà. Item q̄ eſt cōſpirator. aliàs autē ſi ſit inimicus, propter litē criminalem ante finē litis, non admittetur: ſed tempore diſputationis diſquiritur an ſit ei credēdum vel nō: vt j. ver. quid ſi ab vno. Inimicus ergo magna inimicitia, repellitur [b]: ſecus ſi parua. ff. eo. l. ij. in fi. & l. ſeq. & in præ. §. ſi verò. de quæſtionibus. l. j. §. præterea. † Amicus etiā nō poteſt eſſe teſtis. ij. q. ij. ver. ſi teſtes. & verſi. teſtiū fides. & hoc ſi maxima amicitia adſtringitur: nō aliter. ff. de verb. ſig. latæ. De hoc ij. q. v. c. ij. & in hoc concor. Iaco. Bal. ar. ff. de procu. aut affinitate. Dixi tamē q̄ nō legitur, aliquē repelli propter amicitiā, niſi inter liberos & parētes, virum & vxorē[c]. ff. de teſti. l. ij. in princi. Ego dico q̄ hoc legitur ibi expreſsè, & extra, eo. quoties[d]. & de teſti. cog. cæterùm. & c. cùm inter. & c. ſeq.[c] & c. fi. ¶ Item q̄ non iurauit: vt dicam j. §. ſequitur. verſi. & not. q̄. ¶ Itē q̄ nō dicit de certo tempore: quare nō plenè probat. extra, de fide inſtr. cùm Ioānes, circa mediū: & de proba. in præſentia. & ar. ff. de edē. l. j. §. editiones. quod dic vt infra. §. iam de interrogatorijs. ver ſi. item de tēpore. ¶ Item quod eſt cōſpirator, vel cōiurator. iij. q. v. cōſpiratores. extra, de accuſ. cùm oporteat. extra, de ſimo. licet Heli. & c. per tuas. extra, de reiud. cùm I. & A. vbi de hoc. xj. q. j. cōiurationū. & c. ſeq. ¶ † Item q̄ eſt parēs, ſeu pater, qui nō poteſt teſtificari contra filium, vel pro eo: nec filius contra parentem, nec pro eo, etiam ſi vterque id velit[f]. C. eo. parentes. extra, qui matr. accu. poſ. videtur. in fi. iij. q. ij. c. ſi teſtes. §. parentes. & §. teſtis idoneus. Idem intellige de matre, quæ ſub nomine parētis continetur. arg. ff. de verb. ſig. patroni. & hoc in aſcendentibus & deſcendentibus in infinitum. ff. de in ius vocan. quiq̄. §. primo. ſiue ſint in poteſtate, ſiue ſint emancipati.[g] † Cùm parentes etiam dicantur mater & auus maternus.[h] ff. de verb. ſign. appellatione parentis. Remoti autem & collaterales volentes inter ſe, ſi volunt, teſtificantur: non in alios. iij. q. v. c. j. Et eſt ratio: quia pater ſeu mater & filius, nec pro ſe, nec contra ſe admittuntur. nam vox patris, vox filij eſt, & econtra. Inſti. de inuti. ſtip. §. ei. & §. poſt mortem. C. de impu. & ali. ſubſ. l. fi. & vna perſona ſunt. xxxv. q. iij. hac authoritate. in prin. & vbi eſt vnus, alter eſſe videtur. C. de agri. & cenſ. cùm ſcimus. prope fi. lib. xj. & partus pars viſcerum eſt. de conſe. diſt. iij. ſi ad 4 matris. ¶ † Quod autem dixi quòd pater vel ma- i ter nō poſſunt teſtificari pro filijs, fallit[i]. Nam pater eſt teſtis in teſtamēto filij, de pupillo teſtantis: vt iam dicam. ¶ Secundò, pater poteſt pro filio teſtificari in cauſa religionis. xx. q. iij. præſens. ¶ Tertiò, mater cùm quæritur de ætate, vel etiam generatione ſeu cognatione filij, teſtatur. ff. de probatio. k etiam matris.[k] ¶ Quartò fallit in cauſis matrimonialibus, ſcilicet cùm quæritur, vtrum matrimonium poſsit eſſe cum eis, vel non, propter conſanguinitatem, vel affinitatem. xxv. q. vj. c. j. extra, de matrimonio contra inter. ecc. contra. c. j. extra, qui ma. ac. poſ. videtur. extra, de reiu. teneor. extra, qui fil. ſint legi. trāſmiſſæ. & c. per tuas. Vbi autem quęritur an matrimonium ſit cōtractum, vel nō, ſponſa dicēte fore contractum, ſponſo hoc negante: ſi ipſe ſit ditior, vel nobilior, vel potentior, vel honorabilior, pater & mater ſponſæ nō admittuntur: ſi verò par, vel inferior ſic, in fauorē matrimonij. extra, de teſti. ſuper eo. extra, de ſpōſa. ſicut ex literis. 5 ¶ † Dominus meus dicit, q̄ etiam ſi ſint pares: pater & mater vidētur ſuſpecti. Vnde bonus iudex hoc arbitretur. ff. de verbo. ob. continuus actus. in prin. de hoc no. j. qui matri. ac. poſ. ¶ Sed nunquid ſufficit alterum iſtorum, ſ. q̄ ſit ditior, vel etiam nobilior: licet in aliijs ſint pares, ad hoc vt pater & mater intelligātur ſuſpecti? Puto q̄ ſic: vt in præalleg. decreta. ſuper eo. vbi dicit, vel honore. dicit enim 6 vel: & non dicit &. ¶ † Sed quid ſi vir & vxor ſe habent vt excedentia & exceſſa, ſcilicet q̄ vir eſt ditior, ipſa nobilior & potentior. &c. Dic quòd iudex æſtimabit, quanta ſit viri paupertas, maxima, vel mediocris: & an ipſa ſit multùm nobilis, & ipſe valde vilis quod ad genus, ita quòd non eſt veriſimile teſtes propter ſuas diuitias moueri. & ſecundùm hoc interpretabitur, an teſtimonium ſit ſuſpectum vel non. ff. eo. l. ij. verſi. tu ipſe. & C. de inceſ. 1 nupt. l. humilem.[l] ¶ † Pater autem & filius, qui eſt 7 in eius poteſtate duo fratres, qui ſunt in eiuſdē poteſtate

Vide etiam ibi qualiter eſt in arbitrio iudicis refrænare & ampliare numerum teſtium: licet decre. cauſam. de quadragenario loquatur. Et qualiter carcerati per epiſcopum contra ipſum perhibere poſsint teſtimoniū, licet non tanta fides adhiberi. Et qualiter ſeruientes epiſcopo poſsint admitti. Et qualiter laici, bigami, & mulieres poſsint teſtes eſſe. ¶ In criminali ſucceſsiuè de omnibus hic dictis per Io. And. ibi vide de verbo ad verbum. ſed de dictis conſi. cclxxvij. ipſe non videtur notitiam habuiſſe. ¶ Nunc de teſtibus opponi. de hoc primò tractat opus Iacob. de Amelia, quem notaui ſuper rubrica de teſtib. in fin. quam intitulauit de probatione teſtium. in quo ponderatis quæ infrà ſub hoc membro ſcribuntur, non expedit labor are.

a ¶ Opponitur autem contra. Et ij. vbi ſatis de hoc.

b ¶ Repellitur. Et ſi de facto recipiatur, non conualeſcit teſtimonium per reconciliationem ſecum ſecutam: vt not. in auē. eod. titu. §. ſi verò quis dicat. in iij. glo.

ADDE Bal. conſi. cccxxx. primo lib. vbi dicit quòd nec facit indicium ad torturam. vide etiam ibi, quæ dicatur magna inimicitia.

c ¶ Et vxorem. Vide infra verſi. ſed quid de vxore.

d ¶ Quoties. Vide quod ibi dixi ſuper glo. pe. & hæc duo iura bene exprimunt de amicitia: ſed quatuor ſequētia non dicunt de amicitia, ſed de gratia. & idem l. eos. C. eo. ti. vbi dixit Cy. poſt P. q̄ vbi amicus admittitur, nō facit tam plenā fidem, vt alius. Adde quod Bal. cōſi. ccv. & ccvj. ij. lib. dicit relinquēs arbitrio iudicis, an amicitia ſit intēſa. Roſ. verò conſi. ccccxx. tenet alleganti magnam amicitiam incumbere onus probandi.

e ¶ Et c. ſequen. Vide quod dixi de iudi. exhibita. ſuper iij. glo. cum ſua remiſ. Adde Oldra. conſi. cclxxvij.

f ¶ Id velit. Nec ſufficit iudicis talem recipientis authoritas, quæ iuri naturali derogare non poteſt, ſecundùm Guido, de Suza. Allegat ff. de ferijs. l. j. §. ſi verò. Si autem conſentit aduerſarius, contra quem pater filium, vel econuerſo, producit, valet: quia per talem priuatorum conſenſum de iure aliquid relaxatur. C. de tempo. app. l. vlti. in fin. ſecundùm eum. qui etiam tenet in l. parētes. C. eodem. & in l. teſtes. ff. eodem titu. in filijs natura libus hanc legem locum habere. eod. titu. eos. per l. quinque. in fin. & l. parentes. ff. de in ius vocand. & quod plus eſt etiam in ſpurijs, inſpecta ſanguinis ratione: & præcipuè ſi in domo ſtant, licet non ſint vocandi filij. in authē. quib. mod. natu. effic. ſui. §. fina. tamen, vt dicit, experientia docet eos quandoque plus diligi q̄ legitimos naturales. Circa hoc vide quod ſcripſi de hæreticis. c. ſtatutum. ij. ſuper v. gloſſa in vj.

ADDE quòd optimè pro opin. Ioan. Andr. quòd ſpurij non admittantur facit quod voluit Abba. Sicu. in ca. nonnulli. extra, de reſcrip. ſcilicet, quòd naturales & ſpurij ratione ſanguinis & affectionis admittantur ad agēdum pro coniuncta perſona. Et quod dicitur de filijs, dic idem de filiaſtris: vt per Barto. conſilio cccclxvij. quarto lib. & idem de patre per baptiſmum, vt non poſsit eſſe prò eo teſtis, quem de ſacro fonte leuauit: vt concludit Alexand. poſt aliquos doctores in l. generaliter. ff. de in ius voc.

g ¶ Emancipati. Idem Accurſ. in ea. ratione in l. parentes. C. eodem titulo. ſed ibi refert Cynus opinio. contrariam in emancipato: cuius rationi reſpondet.

ADDE quòd Paulus de Caſtro in l. qui teſtamento. tenet quòd filius emancipatus poſsit eſſe teſtis in teſtamento patris: quia text. in dicta l. dicit, in poteſtate. Non obſtat. glo. in l. parentes. quia dicit ipſe per illam intelligi, quando filius vellet teſtificari pro patre in actibus inter viuos: quo caſu repelletur propter affectionem, quam præſumitur habere, & non minorem, quàm filius in poteſtate. Sed in teſtamento non teſtificatur pro patre, ſed pro hærede patris, licet de facto patris. Et ita dicit eſſe de mente Baldi. ibi.

h ¶ Maternus. Supple qui non habet filium, vel nepotem in poteſtate. de conuer. infide. c. ij.

i ¶ Fallit. Dixit Tan. in tribus: quia non poſſuit ſecundum.

k ¶ Matris. Notat ibi Accur. quòd non recipitur vt teſtis, ſed vt ex ipſius reſponſo iudex inueniat melius veritatem. Azo dixerat hoc ſub dubio forte, in Summa, eodem titulo. ſecunda col. verſi. item inuenio.

l ¶ Humilem. Vt ſcripſi in decreta. ſuper eo. ponderanda eſt regionis conſuetudo. In quibuſdam enim parum ponderatur nobilitas, & in aliquibus multùm.

teſtate

a ¶ff.eo.Corrige,de teſtamentis,vt ſequitur.
b ¶Inſtit.eo.de teſtamentis.
c ¶Inſtit.eo.de teſtam.
d ¶Illos.Supple quos excipit lex illa.
ADDE q̃ præſbyter poſsit eſſe teſtis pro fratre,ſequit̃ Bal.cõſi.lxxxvij. & cclxxxv. quarto lib. & cõſil. ccv.& xxvj. ĩ.lib.
e ¶Pro ſocio. G.de a Suza.dicit ad probãdam ſocietatem eum admitti cõtra tertium id negantẽ in re cõmuni indiſtinctè eum repellit,cùm in ſingulis b partibus partẽ habeat.ſcholarem autem pro ſocio in ſua propria re admittit per l.j.ff.eo.
f ¶ Alteri.i. ſibi teſti.& intellige emolumẽtum, cùm vitat damnum.
g ¶Communis eſt. c Aduerte q̃ author 8 diſtinguit communionem ſine ſocietate,& cum ſocietate: vt primo caſu admittatur, ſecundo non.Sed Iac.de arena primo caſu ſubdiſtinguit an ſit eadem cauſa defenſionis vtriuſque:& tunc, quia ſaltem præſumptiuè com 9 modum vel incommodum ſpectat ad vtrumque,repellitur,ſi non eadẽ admittetur. Allegat ff.de app.ſi qui ſeparatim.ad idẽ extra,de app.c.pe.Iaco.de Ra.indiſtinctè repellit ſocium rei communis.Pet. d de Bel.illum admit 10 tit:tamen propter qualequale præiudicium minorem fidem adhibet.ff.eodem.l.ob cauſam. §.ſi de his.per Cy. in l.quoniam.C.eodem titu.
ADDE, per An 11 ge.conſi.ccxcv.in- e cipiente,viſis atteſtationibus. f
h ¶§.fina.& l. Mutius.
i ¶Quoniam. Illud tamen ſcripſi eod. titu.inſuper. ſuper prima gloſſa. g
k ¶ C.j. Vbi de hoc h ſatis in Summa. Adde, quando teſtis domeſticus & familiaris admittatur,Bald.in alleg.conſil.ccvj.ſcias quòd famulus,dummodo ſit honeſtæ vitæ,admittitur in teſtem,ſecundùm Bal.in l.ĩ.C.de teſtib.ſequitur Roma.conſi.ccccxx.Old.conſi.cj.
l ¶C.j.Pileus alleg.lxxxj.diſ.cum omnibus.
m ¶Libertus.Per has duas leges quidam ſe expediunt, dicentes illos domeſticos,in quos cadunt furta domeſtica.ſed Iacob.de Aret.ſtat illi §.fanè.alĩ legi vnicæ C.de emend. propinquo. de qua ſequitur. Nepos de Monte alba.coniungit primas duas leges & l.idonei.& §.ſanè.vt hi dicantur domeſtici.Simo. Vic.in l.ĩ.C.eodem titu.his recitatis, ſubdit fortè illos dici domeſticos, qui in domo producentis ipſius expenſis aluntur, etiam ſi liberi ſint,vel non adſtricti producenti. quod Petro placere videtur,vt ponit Cyn.in præ.l.ĩ.C.eodem.Multa iura,quæ de domeſticis & familiaribus loquuntur, collegi in not. ſuper decr. ſicut nobis.de verbo.ſign.lib.vj.quæ facit pro hoc vltimo dicto.
¶Adde Barto. in l. qui teſtamento. ff. de concubin. & ſponſa.per Alexã. in addi.

i eo.quoniam.i & j.verſ.item q̃ eſt ſocius.¶Itẽ excipitur quòd eſt domeſticus,vel familiaris, ſeu de domo actoris prodiens,qui non admittitur.C. eo. l.ĩ.extra,eod.in literis.ff.eod.l.penul.iiĩ.q.iĩ.c.j.§.
k teſtes quos.verſi.etiam in iure.iĩ.q.v.c.j. k & ĩ.& iĩ extra,de accuſ.cùm Pe.C.de proba.inſtrumenta.Inſtitu.de teſta.§.in teſtibus.C.qui accuſa.non
l poſſunt.l.penul.xiiĩ.q.ĩ.§.j.& ĩ. ca.j. l Fallit hoc C.de repudĩs.l.conſenſu.circa fi.extra de teſti.ve-
12 niens.ĩ.in fi.extra qui ma.accu.poſ.videtur.†Domeſtici autem ſunt ſeruus,colonus,libertus,& adſcriptitius producentis.C.de his,qui ad eccle.confu.l.fina.§.ſanè ſi ſeruus.ff.de fur.l.ſi libertus.C.de n quæſt.onib.pridem.Tamen ſecundùm Vber.colonus & adſcriptitius pro domino admittuntur, maximè de cõſuetudine:ſed minor fides eis adhibetur,q̃ alĩs.ff.e.l.iĩ.rñ.j.ibi:ideoq̃.Sunt etiam domeſtici,mercenarius,ſeu cliens.ff.de pœnis.l.reſpi-
m ciẽdum.§.furta.& in præ.l.ſi libertus. m Hi nõ poſ o ſunt eſſe teſtes pro dominis, dum ſeruiunt: vt in primis concord.& C.de teſtib.etiam.& l.eos.& in
13 præ.l.ſanè.¶†Quid ſi olim fuit eius clericus, ſeu mercenarius,vel cliens:ſed nunc nõ eſt?Dic quòd poteſt pro eo teſtificari.arg.ff.de poſtu.l.iĩ.§.affi-
n nitates. n Vnde Vber.de Bonac.conſuluit. o vt ſi p
o quis velit illos pro ſe inducere, eĩciat eos à ſeruitio ſuo per decẽ vel per octo dies prius q̃ eos producat: & poſtea poterit inducere ipſos. Vel dic
p aliud,ſi ob hoc in fraudẽ eiecerit p.arg.cõtra, quòd nec etiam poſtq̃ à ſeruitio receſſerit,poſsit eſſe teſtis.C.de quęſtioni.l.ſeruos.ĩ.ff.eo.l.j.§.ſi ſeruus. q
q Vel dic q̃ ſi ante litis conteſtationem licẽtiauit,poteſt eſſe teſtis:ſi poſt,nõ:vt in proxima lege.¶Sed de quo mercenario hoc intelligis?Rñd.ſtrictè accipitur pro eo,qui recipit mercedem:nõ pro eo,qui
14 gratis ſeruit. ¶†Sed nunquid agnati, & cognati ſunt perſonæ domeſticæ? Videtur quòd ſic.arg.C. de emẽ.propin.l.vnica.& ideo non videtur in teſtes admittendi.Sed dic contra: quia & in hoc admittitur domeſtica perſona:tamẽ non compellun tur, ſed volentes dicere poſſunt.iiĩ.q.iĩ.d.§.lege Iul.iudiciorũ.Sunt etiã domeſtici omnes,qui ſunt de familia producẽtis,ſiue ſint liberi,ſiue non.ff.de ædil.edic.ædiles.§.familiæ.& qui ſunt in eiuſdẽ poteſtate.Inſt.de teſta.§.in teſtibus.Et propinqui.C. de emẽ.ſeruorum.l.vnica.C.de ver.ſig.l.fi.in prin. Et largè dicũtur familiares omnes,qui cum aliquo cohabitant.extra,eo.in literis.vbi de hoc.& de off. dele.inſinuante.de accu.repellãtur.Pater enim domeſticus eſt filio,& ecõuerſo.Inſti.de hære.qua.& dif.§.ſi autẽ.& no.ſ.proxi.ver.& prædicti nomine familiæ cõtinẽtur.C.de verb.ſig.l.fi.in prin.Affinis etiam in teſtẽ non admittitur:vt ſ.verſ.ſed nũ
15 quid frater.& ſeq.¶†Sed quid de vxore & viro? Dic q̃ ſunt domeſtici.arg.ff.ſi quis cau.ſed & ſi.§.
r præterea.ff.de iudicĩs.l.interdum r.& ff.ad Syll.l.j. §.ſi vir.C.de re militari.quicunq̃.lib.xĩ.& in præ. §.familiæ.Inſti.de vſu & hab.§.itẽ his.ff.de reli.fa miliaria.xxxĩj.q.vj.c.fi.xlvĩj.diſ.c.ſicut hi.§.neceſ-
ſ ſe.in prin.Arg.cõtra f.C.de quęſtio.l.iĩ.& iĩ.q.v. c.j.Vnde vxor nõ admittitur in cauſa viri.ff.e.l.pe. cùm ſint vna caro.extra,de big.debitum.& no.iĩj. q.iĩ.verſ.idonei.Et quodã modo eſt dña rerũ viri, matrimonio cõſtãte.ff.rerũ amo.l.j.C.de cri.expi.
t hęre.aduerſus.C.ad Syl.l.j.§.j. t Placẽt.tñ eandẽ indiſtinctè admittit:cũ aliqua lege nõ prohibeat.ff.e. ſil.lxxviĩ.eo. volumi.& ibi an domeſtici in caſu innocentiæ poſsint eſſe teſtes pro domino.

¶ Affinitatis. Per eandem legem dicit idem Alberi. Gal.eodem titulo, ante fi.

¶ Conſuluit.Fortè verbo,vel in reportationibus:quia in opere ſuo non habetur.

¶ Eiecerit. Idem Guido de Suza. ſed Iaco.de Ra. vt refert Cyn. C. eodem.l.ĩ.non putat fraudem in voluntate ſibi parare probationem, per cuius defectum iuſtitia ſua perit. Allegat ff.de negotĩs geſt.at qui natura. §.cum me.& vide infrà,eodem.§. verſicu. ſed pone. in fin.Sed ſi poſt teſtimonium latum ſtatim reuertitur: tunc præſumitur familiaris manſiſſe,& inter eos ſic actum fuiſſe.Secus ſi per interuallum. ff.de priuilegĩs credi.ſi ventri.§.fina. & l.ſequenti. C. de pact.l. petens. Imò ipſe Guido fatetur in præ.l.ĩ. quòd teſtimonium domeſticorum iudex recipere debet, vbi aliter fides haberi non poteſt.C. de repud.l. conſenſu.extra, eodem titu. veniens. ĩ.in fine cum concord.
¶ ADDE, vt plenè per Alexan. conſilio v. & xiĩ. primo lib.& conſil.lxxviĩ.eo. volumi.& ibi an domeſtici in caſu innocentiæ poſsint eſſe teſtes pro domino.

q ¶Seruus.In ſeruis loquuntur: non in ſeruientibus mercenarĩs.Nec mirum,cùm in primis domini retineant patronatum:in ſecundis,non.
r ¶Interdum.Per has duas leges tenuit hoc Accur.C.eo.l.ĩ.
¶Argu.contra.Iſtud contra,puto corruptum.
t ¶§.j.Per quæ iura hoc tenet Alb.Gal.eo.titu.poſt princ.

a ¶ De hoc. Ibi nil de hoc, sed in l.ñ.eo.titu. per glo. & per Cyn. & vide etiã infrà. §. penul. versi. sed nunquid vxor.

b ¶ Dici potest. Secundùm Accur. C. eo. l. ñ. & Albe. Gal. eo. titu.

c ¶ Testificari. Vbi subest sola ratio domesticitatis, bene procedit hoc dictum, sed non concurrit reuerentia, at in liberto secus. C. eo. libertorum. Ergo idem in vxore, quæ debet reuerentiam viro. xxxiñ. q. v. c. manifestũ §. ex præmissis. cũ omnibus capitulis sequẽ. ff. sol. matri. l. alia. in fi. Mouet etiam ne sit aliqua machinatio inter a eos. C. de furtis. l. eos. in fi. secundùm Iacob. de Aret. & Cy. C. eo. l. ij. b

d ¶ Obseruetur. Et meritò, quia aliàs c sequeretur absurdum, vt dicit Pe. & Cyn. post eum. C. eo. l. eos. & Guido de Suz. in l. idonei. ff. eo. tit. reprehendens glo. quæ ibi nimis largè loquitur: includendo in pari ratione iurisdictionis, potestatis, vel obedientiæ.

e ¶ §. i. Huic contrario statur. & vide j. versic. quid si post. & quod in contrarium allegatur, nõ facit ad casum: nec erat hæc quæstio ponenda.

f ¶ Prohibet. Primũ d tenet intelligendo q̃ stabitur dicto, eo non obstãte quòd sit domesticus. Posset enim reprobari vt falsum. Hoc dico, siue iste versicu. intendat quòd aduersarius produxit contra me domesticum meum, & ta e cuit: siue quod ego contra ipsum, & ta 19 cuit. Tempore ergo, quo iurauit, ad f quod citari debuit. de testi. ca. ñ. debuit g obijcere & protestari. quod dic vt eo. tit. præsentium. h lex ista procederet in casu, quo ius publicum læditur: & quòd etiam consentiente aduersario es 20 set repellendus.

g ¶ Secundùm Iaco. Bal. Quòd recipietur dictum eius, seruãdum in tempus disputationis. Hoc dico, quia ibi sunt plura dicta, quæ vide infrà, versicu. quid si ab vno.

l. j. nec probãdi facultas angustãda sit. C. de hæret. l. quoniam. in fi. xiiij. q. ñ. quamquam. Alij distinguunt, an sit debilis naturæ, quæ virum timeat: vt hæc respuatur. Nam varium & mutabile verbum sæpe fœmina producit: vt extra, de verbo. sig. forus. prope finem. An virago, quæ eum non timet, imò de facili eum verberaret: vt hæc admittatur, si sit aliàs bonæ famæ. arg. iiij. q. iij. d. c. si testes. §. eos testes. C. eo. eos. vbi de hoc. a ¶ †Quid si aduersarius velit, vt testificetur in causa viri? Respondeo, 16 potest dici eam admittendam: quia hoc in eius fauorem introductum est. arg C. de legib. l. quod fauore. & quod idẽ dici potest b eadẽ ratione in quolibet domestico, vt cogatur contra domesticum testificari c: sicut aliàs dicitur de aduocato alterius partis, quam potest altera pars admittere, si velit in testem: vt no. ff. eo. l. fi. & extra, eod. Romana. lib. vj. Sed & patronus, & gener, & nurus, sunt de familia: vt in præal. l. C. de verb. sig. l. fi. in prin. Ad hoc facit ff. eo. pronunciatio. & C. de excu. tu. humanitatis. Insti. de testa. §. in testibus. ¶ †Nunquid ergo 17 socius debet admitti? H. dicit quòd non. argu. ff. solu. matri. l. rei iudicatæ. §. fin. C. de verbo. sig. l. fin. ff. de iniurijs. l. j. §. item aut per semet. Alij contra: quia cùm inuitus non cogatur: vt iiij. q. iij. d. §. lege Iuli. generi. Restat, vt volens admittatur. Sed certè omnes familiares & cohabitantes repelluntur, si suspecti sunt, habita distinctione affectionis: illi tamen, quibus à producente imperari potest ratione dominicæ, vel patriæ potestatis, vel alia, indistinctè repelluntur. iij. q. iij. c. præd. si testes. §. idonei. ff. eo. idonei. extra, eodem. in literis. ff. ad legem 18 Aquil. l. liber homo. ¶ †Ergo secundùm hoc videtur quòd nullus de regno, vel comitatu possit induci testis pro rege, vel comite: cùm tamen contrariũ obseruetur d: vt infrà, versic. sed nunquid vasallus. ¶ Quid si testis domesticus receptus est ignorante aduersario quòd esset domesticus. Dic quòd dictum eius non inducit præsumptionem, vt ex eo deferatur iusiurandum. argu. extra, de iudicijs. at si clerici. secundùm Iaco. Baldu. ¶ Quid si tempore, quo tulit testimonium, erat domesticus: nunc autem non? Respondeo: dicunt quidam sibi esse credendum. argumen. l. distinc. ferrum. & j. versicu. sed nunquid factus. argu. contra, ff. de testa. ad testium. §. j. c ¶ †Quid si vidit testem domesticum produci, & tacuit? Dicunt quidam quòd producẽs inuitus, stabit dicto eius, argumen. C. de procu. ita demum. Nam contrarium non esset postulaturus. C. de solu. l. penul. Alij contra, argumen. ff. de postulan. l. quos prohibet. f ¶ Quid si dubitetur an sit domesticus? Respõdeo: tunc fiat prout habetur C. de testibus. aut. si dicatur. secundùm Iaco. Bald. g ¶ Sed nunquid vasallus potest esse testis cõtra dominum, vel pro eo, cui fidelitatem, & multa alia iurauit: vt extra, de iureiu. ego. xxij. q. vlt. de forma. h Arg. quòd non. extra, eo. in literis. vt lite non cõte. accedens. extra, de off. dele. causam, quæ. §. verſ. nũquid ergo. sicut nec libertus contra patronum: vt j. versi. item quòd est libertus. & contra: licet non 20 possit esse iudex: †Quia facilius inueniuntur iudices, quàm testes, secundùm Vinc. qui hoc not. in præ. c. ego. Et aliud est in liberto, quem patronus fecit hominem i: vt C. de obsequi. liber. l. iij. & nil gratius ei dare potuit. ff. de fideicõ. liber. l. Paulus.

h ¶ Forma. Vide quod dicam, infrà versi. quid de venditore.

i ¶ Hominem. Hoc intendit quòd libertus est obnoxius patrono ratione personæ, quam fecit liberam: sed vasallus est obnoxius ratione rei feudalis: & sic meritò ius diuersum. ex hoc etiam ius diuersum ex ingratitudine, quæ magis afficit libertum, qui reuocatur in seruitutem. xij. q. ij. c. liberti. C. de liber. & eorum liber. l. ñ. sed vasallus perdit feudum, quod minus est. vt in vsi. feu. ad fi. Item ad quid tenetur vasallus domino, & dominus viceuersa vasallo. xxiij. q. v. de forma. non sic in patrono & in liberto.

k ¶ Dicat. Fortius, si totũ patrimoniũ. extra, quod metus causa. Adde quod Bal. cõsi. cccl ñ. tertio li. dicit si bene cõsideres Spe. est sibi cõtrarius. Nam vult q̃ subditus ciuis admittatur, nõ obstãte q̃ ei possit imperari, & q̃ sit domesticus: & non vult q̃ vasallus pro dño possit esse testis. Vnde dicit ipe esse arbitriũ iudicis, vt si vasallus sit bonæ famæ, & verisimilia deponat: & maximè si coadiuuetur dicto aliorum, qui non sunt vasalli. quod debet admitti.

¶ Dicat. Supple testimonium. & pro hac distinctione facit de simo. & si positiones. in fi. de resc. i. statutũ. §. insuper. lib. vj. de resti. spo. frequẽs. §. illũ. cum cõcor. eo. lib.

m ¶ Municeps. Non facit. & est lex ñ. in tit. qui allegatur in quæstione seq. Albe. Pap. super l. libertorũ. eo. ti. C. & Guido. de Suz. super l. ñ. & super l. idonei. ff. eo. tenent vasallum, cùm liber homo sit, nec expressè prohibitus, admitti debere, p legẽ primam. ff. eo. minor tamẽ fides ei adhibebit: quia non caret omni suspicione, secũdùm l. iij. ff. eo. in princi. caus. iiij. q. iij. ī princi. C. eod. l. eos. Tu dic q̃ ex qualitatibus personarũ domini & vasalli posset cessare, vel esse suspicio. Super quo vide quod dixi de ali. iud. mu. cau. fac. c. ñ. super j. glo. ad de proximè dicta.

n ¶ Ciuili causa. Adde Albe. Gal. eod. titu. versi. sed nunquid. Vber. de Bona. dicit super l. sicut. §. si quid. ff. quod cuiusque vniuer. eum admittendum, sed minor fides adhibetur. Vnde Simon Vicen. dicebat illi credi cũ adiunctis: aliter non. Sed omnino vide & tene quod

k ¶ Dicat. Fortius, si totũ patrimoniũ. extra, quod metus causa. Adde quod Bal. cõsi. cccl ñ. tertio li. dicit si bene cõsideres Spe. est sibi cõtrarius. Nam vult q̃ subditus ciuis admittatur, nõ obstãte q̃ ei possit imperari, & q̃ sit

aliàs incipit, & si. §. fin. Vnde persona patroni debet liberto sancta videri: vt ff. de obse. à lib. patro. præstan. liber. Vel distingue, an sit magnum feu-
k dum: vt tunc non dicat. k An sit paruum: vt tũc di-
l cat. l Alij dicũt quòd cùm quæritur vtrum vasallus possit pro domino testificari: aut ille est obligatus domino ad præstanda certa seruitia tantùm, & nõ ad fidelitatem: & tunc potest, vt patet in illis, qui tenent ab ecclesia decimas in feudum. extra, de deci. quamuis. Aut est obligatus ad præstandum sacra-
21 mẽtum fidelitatis: & tunc non potest: †Quia sacramẽtum repræsentat quandam speciem seruitutis. arg. extra, de re. iu. indignum. At seruus nequit pro l
domino testificari. C. de testib. l. seruos. & facit ad hoc extra, vt lite nõ cõtes. accedẽs. ff. quod cuiusq̃
m vniuer. si municeps. m ¶ †Sed nũquid in causa vni-
22 uersitatis, vel collegij quilibet de collegio testificari potest? Respondeo, sic. xiij. q. ij. super prudẽtia. extra, eo. insuper. & c. tuis. & c. veniens. ij. in fi. & ff. quod cuiusq̃ vni. no. l. ij. Siue sit ciuilis, siue criminalis: puta accusatio prælati ipsius ecclesiæ: vt in
præ. concor. & ij. q. vij. lator. extra, eo. cùm nũcius. m
de accusa. olim. de simo. licet Heli. Quod intellige in defectum aliorum: & nõ aliter de iure: vt extra, de iureiu. & si Christus. in fi. & xiij. q. ij. c. j. in fi. & ff. de re. diui. in tantum. §. j. ibi: torqueri, & c. ibi de hoc. ¶ Quidam autẽ supplent in decre. & si Christus. ibi: deficiẽtibus, & c. maximè per decr. de testi. insuper. Sed & cõtra ipsam vniuersitatẽ, vel ecclesiã possunt induci, qui sunt de ipsa: vt no. in præd. decr. cùm nũcius. arg. cõtra, q̃ aliquis de vniuersitate non admittatur pro vniuersitate. Insti. de test. §. licet. C. de testi. omnibus. iiij. q. ij. c. si testis. §. oĩbus. Sol. Qui in causa vniuersitatis testificatur, pro nullo de ipsa vniuersitate hoc facit: ergo nec pro se. arg. xij. q. ij. qui manumittit. Et hoc verũ est in-
n distincte in ciuili causa n. In criminali verò distingue sic: Si prælatus accusat: tũc subditi de ipsa vniuersitate possunt cõtra eũ testificari: licet ab aliquo de ipsa vniuersitate accusetur. extra, de testi. in omni. in prin. & arg. ij. q. vij. lator. extra, de accus. ex parte. extra, de elec. per inquisitionẽ. Et est ratio: quia nõ magis reputãtur domestici accusatoris, cui accusati. ¶ Sed si aliquis de vniuersitate accusat extraneum nõ potest testẽ inducere socium, qui est eiusdem vniuersitatis, nisi in defectũ: vt xiij. q. ij. super. ij. q. v. accusatoribus verò. & c. accusatores. extra, de accusa. repellãtur. & de hoc secũdùm dominũ
23 meũ in Summa, eo. ti. §. ij. sub §. & cũ causa. ¶ †Sed nũquid rector, vel prælatus ecclesiæ in causa eiusdẽ ecclesię, potest esse testis? Dico q̃ sic. & est casus ex
tra, eo. insup. vt patet ex eius superscriptione. actor n
tamẽ & testis simul esse non possunt: extra, de iur. cal. c. fi. vnde causam alij cõmittat, & ipse sit testis: vt in præd. c. insuper. Quod dic vt in præd. §. & cũ causa. versi. sed nunquid. Papa not. extra, de testi. ad
o hoc. aliàs incipit, præsentium. lib. vj. o Quod quandõ abbas constituit procuratorem in causa monasterij, ipse non poterit esse testis in causa. Sed si cõuentus agit: tunc licet in instrumẽto dicatur quòd abbas & conuentus constituunt talem procuratorem: bene poterit abbas esse testis, & etiam quilibet de conuentu: licet tanquam vehementiores
24 personę iurauerint de veritate. ¶ †Sed pone quòd administrator ecclesiæ nomine ipsius ecclesiæ cõ-

scripsi in præ. decre. cum nuncius. super j. glo. vbi distinguitur, an singuli de vniuersitate participent commodum necne: & etiam inter vniuersitatem paruam vel magnam.

¶ Adde pulchrè per Bald. consilio xxxj. j. libro. quando aliquis de ciuitate, vniuersitate, collegio, vel loco possit pro ipsa, vel ipso ferre testimonium. & consi. cclij. iij. lib. per Alexan. consi. x liij. iiij. lib.

o ¶ Lib. vj. Vt ibi scripsi super ver. ab eisdem. ¶ Ad de, quòd dicta in hoc versi. sequitur Roma. consi. ccccxx.

trahit

a ¶ Dominicalis eſt, Imò Venerealis. & eſt xlvij. et inquantum illa quæſtio dicebat, quòd ſi ille erat canonicus, debebat admitti, per decre. cùm nuncius. eod. titu. & fortius ſi non erat canonicus: colligo quòd de camerario, vel ſimili adminiſtratore intellexit. De prelato enim eccleſię collegiatæ ſupra à proximè dixerat: in prelato autem capellę, iſta nō procederēt adhuc prælato manente.

Facit de teſta. relatum. ij. Propter a hæc Roffr. Bene. ſua quæſtio xxiij. expreſsè quęrebat de adminiſtratione eccleſiæ, vel ciuitatis, an finito officio, pduci poſſit in teſtem, ſuper his quæ adminiſtrauit? Et tenet q̄ ſic. Quicquid hic, b vel alibi dicatur, Ego puto ſecundùm terminos litium hoc oportere iudicari. Si enim eſſet quæſtio, an ſolennitas, quæ per adminiſtratorem adhiberi debuerat, & cuiusomiſsio vitiat quod agitur, interuenerit: non reciperem adminiſtratorem in teſtē pro parte, quæ ſtat pro illo actu, vel contra, cùm ſuſpectus ſit, pro reprehenſione vitanda, vel forſan damno, quod deponeret pro producente. Vbi verò à parte altera produceretur, eum admitterem. Idē ſi termini litis tales ſint, quòd ex facto vel omiſſo nil ſibi adſcribi poteſt ad damnū vel opprobrium: & tunc quæcunq; pars illum producat, illum admitterem. Facit quod ſcripſi ſuprà e. ī fi. & ſuper prima gl. & de teſti. cogen. dilectorum. ſuper j. glo. poſt prin.

ADDE q̄ hanc c addit. vt refert Albe. in l. deferre. Tequitur Anto. de Butrio in conſilio incipiēte, hæc quę- d ſtio dubia vulgaria habet. & in c. ex literis. extra de teſtibus. & vide in c. inſuper. per Panormi. extra eodē titulo.

b ¶ In fin. Vide qđ ſcripſi in decre. teſtimonium. ſuper vltima gloſſa.

trahit, qui cōtractus pòſt in dubium reuocatur: nūquid poterit eſſe teſtis? quęſtio dominicalis eſt[a]. & dic q̄ ſic. ff. de iur. fiſ. deferre. §. idem decreuerunt. Itē opponitur q̄ eſt criminoſus, & in crimine perſeuerat: vt j. ver. proxi. quia tūc nō valet eius dictū, ſiue in ciuili, ſiue in criminali cauſa. Si verò ſit emendatus per pœnitentiā de crimine, nec eum ſequitur infamia iuris: hoc probato, admittit in ciuili: & etiā cū de crimine ſimiliter agitur. de pœni. diſt. j. agite. niſi eſſet tale qđ infamiā irrogaret: vt dixi, & probatur ij. q. vij. c. infames. §. porro. Probabit autem hoc per ſacerdotē, cui confeſſus eſt. extra de ſimo. nemo. l. diſt. in capite. ij. q. j. ſi peccauerit. in fin. [b] Et hoc vbi crimen manifeſtū eſt. Nam in occultis ſine probatione pręſumo eū pœnituiſſe, & ſuæ ſalutis memorē eſſe. j. q. vij. ſancimus. & potius præſumit in dexterā, q̄ in ſiniſtrā. extra de re. iur. c. ij. extra de præſump. c fi. & ſufficit ad id cōis opinio. ff. de offi. pre. Barbarius. C. de teſt. l. j. ff. de teſti. teſtium. & j. verſi. itē quod eſt ſeruus. Si autē agitur criminaliter, ſiue ſit manifeſtū, ſiue occultū, repellitur: ſi a[l]s de crimine conuictus extitit vel cōfeſſus: vel nunc per exceptionē repellatur: vel ſi ex hoc de facto eius opinio ſit grauata, vel ſi ei probari pōt, licet egerit pœnitentiā. Hæc oīa probantur extra eo. teſtimonium. de accu. cū oporteat. ij. q. xj. negāda. extra de excep. c. j. vj. q. j. qui crimē. xxxij. q. v. præceptū. & j. ver. item excipitur q̄ eſt infamis: quod intelligit Vin. de illis criminib[9], quę perpetuā infamiā irrogant. ar. l. diſt. quia tua. ibi: age pœnitentiā, &c. & c. dño. & c. ferrū. ff. de ædil. edi. quod ita. Is ergo, cui crimē in modū exceptionis opponitur, nō admittitur in ciuili vel criminali, priuscq̄ ſe probauerit innocentē, ſiue cōuictus fuerit, ſiue nō: dūmodo conuincatur. extra de or. cog. c. ij. in fin. & extra eo. ſup eo. & c. teſtimoniū. & de excep. c. j. niſi in exceptis criminib[9]. extra eo. c. fi. de ſimo. licet. & c. per tuas. idē ſi ſit accuſat[9]: vt j. ver. itē q̄ pendet. Sed nunqd quęretur à teſte an ſit criminoſus? De hoc vide j. eo. §. nunc videndum, verſicu. ſed nunquid quęretur.

25 ¶† Itē excipitur, q̄ eſt fur, raptor, adulter manifeſtus, & huiuſmodi: et generaliter pro quolibet peccato mortali repellitur. iij. q. ij. c. ſi teſtes. extra eo. ex parte. & c. ſuper eo. ij. q. vij. teſtes. ff. de fur. non potes. & ſ. ver. proxi. Nam tales ſunt infames infamia canonica. vj. q. j. illi qui. & c. omnes. & offendēs in vno factus eſt omnium reus. extra de reg. iuris. defleat. de pœni. diſ. vj. c. j. ff. ad Syl. ſi quis in graui. §. ſi quis. Sed ſi teſtis pro quolibet mortali repellitur: ergo nullus inuenitur teſtis: cùm nullus ſine crimine viuat: vt extra de renun. niſi cū pridem. §. j. & extra de iudicijs. nouit. §. nō igitur. de pœn. diſt. ij. ſi em̄ inquit. ver. concluſit. & diſt ij. adhuc inſtant. Dic ergo vt ſ. proxi. ver. [c] iunge quod eſt j. ver. itē 26 quod fuit ob crimen. & tribus ver. ſeq. ¶† Sed pone q̄ repello teſtē prætextu criminis vel defectus: nunquid ipſe poterit mihi crimem obijcere vel defectum? Reſpondeo, non: quia non habeo cum eo cauſam[d] Si tamen ſe velit oſtendere innocentē, vel chartam manumiſsionis, & huiuſmodi, ne grauetur eius opinio: bene hoc poteſt. in auē. de teſti. circa medium titu. ſecundùm Vinc. ¶ Sed ſi teſti crimen obijcio: nunquid aduerſarius meus poteſt obijcere? Non ſecundùm Vinc. quia cauſam meā ago. iij. q. vlt. omnibus. & me defendo. extra, de excep. delicti. Niſi obijcerem teſti crimen, cuius ego particeps ſum. C. de libera. cauſa. ſi libertum. ¶† Quid 27 ſi poſt datum teſtimonium ſit criminoſus vel ſeruus, vel infamis, vel hæreticus? Reſpon. nil officit.

c ¶ Proxi. verſic. Supra proxima remiſsio fuit additio. intellexit autem de ver. item opponitur.

d ¶ Eo cauſam. Iſta quęſtio, & quę ſequit̄, nota. in decr. teſtimoniū. eo. tit. in vlti. glo. & dictū Vin. quod ſequitur, quod fuit etiā Io. ſuper ea ſcripſi.

e ¶ Apparet. Ad literam, quaſi fuit iſte ver. Ioā. de Deo, in cauil. poſt Vber. de Bo. lib. v. titu. de iur. teſtium. Iſtum caſum & conuerſum not. Guid. de Suza. in l. ij. ff. eod. Allegat iura pro principio, & pro fine, tenet quòd nō valet: cùm vtroque tempore debeat eſſe habilis. tractat etiam de hoc ff. de pig. actio. ſi rem alienam. §. fi. j. remittam.

f ff. eo. ad teſtium. Non enim quod ritè factum eſt, debet ex alio euentu infirmari. C. de admi. tuto. l. ſancimus. Nec eſt culpandus, qui teſtem idoneum g induxit, ſi is poſtea ſit malus: quia non potuit diuinare. ff. man. ſi fideiuſſor. §. ſi debitor. ff. de doli excep. apud. Celſum. §. fi. extra, vt eccl. bene. c. vnico. & vide j. verſi. item quod eſt ſeruus. & ſeq. ¶ Quid ſi teſtis erat teſtabilis tēpore quo iurauit: ſed tamē tēpore quo eius dictum recipitur, inteſtabilis apparet? [e] Reſpōdeo: dicunt quidam ſpectari tēpus, quo iurauit. ff. qui teſta. fa. poſ. ad teſtium. §. j. C. de teſta. l. j. extra, de renun. poſt tranſlationem. & de elec. dudum. j. Alij tempus, quo deponit. arg. ff. de teſta. mili. l. ante pe. de re mil. qui commeatum. Tertij diſtinguunt, cuius culpa, vel dolo fuit delatum, quòd non depoſuit. ff. de mino. intra vtile. reſpō. j. & de excu. tuto. ſi cùm ipſe. C. ad l. Iul. de adulte. l. fi. in fine. ¶ Tu dic quòd ſi crimen alicuius non eſt notorium: dictum eius recipietur, & in tempus diſputationis reſeruabitur: vt j. verſi. ſed quid ſi dicitur. Si verò ſit notorium poſtquam[f] depoſuit: nō admittitur eius dictum propter infamiam ſuperuenientem. vij. q. ij. talia. ad finem. Fatuus enim eſſet, qui illud reciperet. ar. ij. q. v. conſtituimus. vj. q. j. infames. j. verſ. proxi. [g] ¶†† Item excipitur, q̄ eſt 28 infamis, & leuis opinionis: vt extra, de teſtib. licet ex quadam. & c. teſtimonium. & c. ex parte A. ff. c. l. ij. §. l. Iul. extra, de teſti. co. præterea. de proba. licet. de verb. ſig. c. forus. §. fi. de excep. cap. j. ij. q. vij. teſtes. & q. j. in primis. niſi in exceptis criminibus. ff. quod cuiuſq; vniuer. no. l. ſicut. ff. de quæſtionib. de minore. quia tūc admittitur: ſed non ſine tormē to. ff. eo. ob carmē. §. ſi ead. extra, de ſimo. licet Heli. h ſecūdùm T. [h] Papa autē dicit infames, nec eſſe admittendos ad accuſationē, vel teſtimonium: niſi accuſatus ſit malæ famæ: tunc ſic: vt ij. q. j. in primis. extra, de ſimo. per tuas. j. Locus tamē eſt in denunciatione, & exceptione: vt extra, eo. quoniam. Qui autem ſint infames, in noſtro repertorio in titu. de pœnis, plenè poteris reperire: & hoc de infamia iuris. Nam infamis de facto bene admittitur in ciuili cauſa: vel cum de crimine agitur ciuiliter. extra, eo. teſtimonium. ff. de obſequijs. l. ij. Sed contra. nam is, qui eſt malæ opinionis, de quo mala dicuntur, h non admittitur. In auē. de teſti. §. quarta. C. ad l. fal. auē. ſed cùm teſtator. extra, de accuſa. repellantur. de teſtib. capi. fina. De hoc dic vt extra, eodem. c. i i teſtimonium[i]. & ſ. proxi. ver. & ver. itē quòd non eſt reprobatæ. & j. §. ſæpe. ad fi. & C. de ſum. trini. 29 & fide cato. l. j. in fi. ¶†† Ferre enim teſtimoniū eſt dignitas. xxxij. q. v. præceptum. & eſt actus legiti- k mus: vt C. de hæret. quoniam. prope finem. At talia ſunt infamibus interdicta. extra, de exceſ. præla. c. inter dilectos. C. de infa. l. vnica. C. lib. xij. de dignita. neq; famoſis. vnde periuri non admittūtur. C. de tranſac. ſi quis maior. extra, de teſtib. ſicut. & c. teſtium. de præſump. literas. verſic. præter iurato riam cautionem. & vj. q. j. quicunq; xxij. q. v. paruuli[k]. tamē temerarium iuramentum non videtur repellere à teſtimonio. quod dic vt extra, e. intimauit. & ſecūdùm papam in c. conſtitutus. verſi. illos. & c. teſtimonium. nec alij infames: vt ſ. ver. proxi. l ¶ Sed nunquid poſt mortem teſtis poterit eius l infamia probari[l]? Dic quòd ſic: vt C. eod. l. fina. prope fin. C. de inof. teſta. ſi quis filium. & ff. de iu m re fi. eius qui. in fi. [m] ¶†† Sed quæritur vtrum poſsit 30 ſtatuere ſeu diſpenſare, quòd periurus, ſeu conſtitutus in mortali, non repellatur à teſtimonio ferēdo? Reſpond. ſic, argu. extra, de re iud. cùm I. & A.

f ¶ Poſtq̄. Si diceret, prius q̄, melius intelligeretur.

¶ Verſi. proxi. inepta eſt hæc ſolutio, vt ſcripſi in q̄ſtiōe canonici Florētini, quā vide ſuper regula, factū legitimè. de reg. iur. & tene quod ibi dixi in hoc caſu, & in caſu cōuerſo. vide j. §. nunc videndum. verſic. in quarto. & quod ibi dicā, vbi cum ſua remiſ. videbis q̄ actor ponderat tēpus depoſitionis. quod mihi placuit in ſolutione prædicta.

¶ ADDE, quo tēpore cōſideratur habilitas, vel inhabilitas teſtiū, Alex. conſi. lxxviij. & c. xxxviij. j. lib.

✻ ADDITIO Adde Andream Sicu. conſi. cx. inci. illud referam in medium. in iij. col. verſi. nec obſtat dictū. in iij. vol. vbi q̄ licet vnus teſtis eſſet ſuſpectus: ſi tamen dictū eius eſſet conforme dicto aliorum quod propter habilitatē aliorum teſtium non ſuſpectorum ſuſtentaretur. Hen. Ferran.

¶ Secundùm T. in libel. eod. titulo vltra princ.

¶ Teſtimonium. Vide quod ibi ſcripſi ſuper verſi. tali modo.

¶ Paruuli. Allegat Pi. l. iij. de teſtib. in Longob. Bart. lib. ij. quæ dic quòd q̄ ſemel periuratus fuerit, nec teſtis ſit poſtea, nec ad ſacramentū accedat: nec in ſua cauſa vel vlterius iurator exiſtat.

¶ Probari. Intellige hoc de teſte: qa iam depoſuit. & cuius infamia poſſet probari, ſi viueret. Primum dico: quia alias inutilis eſſet probatio. Secundū dixi propter decr.

præſentiū. eo. ti. Adde, vt per Alex. cōſi. xj. j. lib. & an infamis, qui reputatur bonæ famæ, ſit idoneus teſtis, per eundem conſi. cxxxviij. eo. lib.

m ¶ In fi. Alb. Gal. cui ad literam fuit iſte verſi. alleg. quod no. eo. tit. præſentata. in vltima gloſſa.

a ¶Libertos.Facit de hæret.in fidei.& c.accusatus.§.licet.lib.vj.Ad materiam facit quæstio,quam posui super regula,actus.de reg.iur.lib.vj.& remissio,quam ibi dedi.in fi.

b ¶Testimonium.Et ibi plenè vide in glo.si dicas.

c ¶Apostolicæ.Host.hoc dixit in Summa huius tit.§.ij.sub.vers.fides.sed in decr. præ. olim. dixit hoc intelligi de suspenso ab homine,puta authorē errasse,allegādo gl. ex signo Goff, qđ posuit Host.in fi.illius vers. fides.qđ tñ respicit solū vltimū dictum.hæc in vtriusq; summa videri possunt.Deci. apostolicæ.nō probat id,ad qđ inducit quia nō loquit de testimonio: & glo.ibi posita facit ad cōtrariū ante fi. sed decr. olim.intelecta,vt gl.dicit,bñ facit.Dici tñ posset q̄ ibi de iure ꝓpter litis pēdētiā,debuerāt sentētiæ relaxari vel ꝓpter excōicationē fuit alternatiuè de suspēsione subiunctū.Constat q̄ multæ sunt species suspēsionum, quas notaui in cle. de pœnis.c.cupiētes.Exhillarū igitur & culparū varietate iudicari oportet, quæ repellāt.Adde q̄ Abb.Sic.in c.olim dicit q̄ Io.An. hic se remittit. sed verū est, qđ rōne soli⁹ suspēsionis qs à perhibēdo testimonio nō remouetur:cùm hoc nō iure caueat. Ad hoc c.decernim⁹.de sen tē.excō.li.vj.vbi tā tū fit mētio de excōicatis ratione cōmunionis. quæ rō cessat,in suspēsis.Et si suspēsio est facta propter graue delictū:tūc repellitur à testimonio,nō virtute sentētię,sed qa perseuerat in delicto:vt in c.testimonium,& ibi dixi plenè extra,de testib.

Insti.de iur.nat.§.sed quod Principi.Sicut cum eo dispēsare potest in ordinibus.extra, de tempo.ordi lectus.sicut etiam legitimare potest, & quo ad succesionem,& quo ad matrimonium contrahendum,vel non contrahendum, & reddere aliquos habiles, vel non:sicut seruos & liberos.[a] ¶Itē excipitur,quòd est remotus ab aliqua dignitate propter aliquam turpitudinem.ff.de sena.l.prima.iij. q.vij.c.infamis.§.tria.in princi. ¶†Item quòd est excommunicatus.extra, de testi.veniens.ij.iij.q.v. conspiratores.& c.seq.extra, de hære.excommunicam⁹.§.credentes.iiij.q.j.cap.j.C.de hære.l.pen. xxiij.q.j.miramur.& dic vt j.vers.fc.sed quid si dicatur. ¶Quid si olim fuit excommunicatus, sed nunc est absolutus? de hoc secūdùm papam extra, neo.testimonium[b].& iij.q.j.in summa. ¶Quid de suspēso?Respō.Gof.& domin⁹ meus dicunt idē: vt de accu.olim.in prin.& de excep.apostolicæ.[c]

a
b
c
d
e
f
g
h

¶†Sed nunquid excommunicatus contra excommunicatum,vel criminosus cōtra criminosum, vel infamis contra infamen admittentur in testes?Respon.non,secundùm Vber.de Bo.quia si excipio quòd non potes esse testis:quia es excommunicatus,non potes cōtra me de excommunicatione replicare.ff.de excep.do.apud.§.Marcellus.extra,de except.dilecti.& c. à nobis.argu.contra.ij.q.vij.si hæreticus.Sol.ibi,& C.de hæreti.quoniam.sed illud loquitur in casu suo[d]. ¶Quid si omnes de vniuersitate sunt excommunicati:nunquid vnus in testem contra alium admittetur?Dicunt quidā quòd sic:vt in præ.l.quoniam.in fi.Nisi iudex ex officio suo ipsum repellat:vt ff.de postulan.l.quos prohibet.de hoc no.in authen.eodem titu.§.sancimus.[e] ¶Item quòd est talis,cum quo nō est testificatio: vel est mulier,vel impubes,vel mutus,vel surdus, vel furiosus,vel est ei bonis interdictum,vel est instabilis,vel est in potestate testatoris, vel est hæres in eo testamento scriptus, vel est lege Iulia repetūdarum damnatus,vel est mulier de adulterio damnata.Hi enim non admittuntur in testes:legatarius autem & fideicommissarius, & aliæ personæ eis coniunctæ,quæ non sunt iuris,sed rei succesores,& tutor in eo testamento datus,admittuntur in testamentis:non si agatur de legato,vel fideicōmisso inter eos,& hæredem :sed quando quæritur cui hæreditas debeatur.Insti.de testamen.§.testes autem.& tribus§.seq.& ff.eo.qui testamēto.per totam l.C.eo.ti.omnibus. [f] ¶†De voluntate tamen aduersarij potest legatarius esse iudex,vel testis:& tamē impropriè loquitur,scilicet cùm iuramētum defertur hæredi.C.de fideic.l.fi.de muliere dicam j.ver.item quod est mulier.De furioso j.vers.itē itē q̄ est furios⁹.De muto probat C.qui te.fa.pos. mutus.¶Quid de surdo, de his & alijs præmissis vide j.§.nunc videndum. versicu.ibi autem hoc. ¶Item excipitur,quòd est impubes:vt ś.versicu. proxi.& ff.de testib.testium.& iij.q.iij.si testes.§. itē lege Iul.de vi.talis enim repellit: quia testis nō valet,nisi iuratus.C.eo.solam.& iij.q.iij.§.solā. & §.iureiur.& extra,eo.nuper.& c.tuis. ¶†At impubes iurare nō potest.ff.de iniur.qui iurasse.& de in lite iur.l.iij.xxij.q.v.paruuli.vbi de hoc.& c.pueri. nisi in casibus.ff.de li.causa.l.fi.in fi.Et hæc in causa ciuili,in qua pubes admittitur.Nam in criminali etiā factus pubes depellitur:nisi cōpleuerit xx.an. ff.eo.inuiti.ij.xiij.q.iij.§.in testimoniū.Accur. tamē no.in prēal.l.inuiti.quod minor xx.an.[g] admittitur ad iudicium:ne probationis facultas angustetur:quia quādoq; admittuntur aliqui,non quantū ad plenam fidē, sed quantū ad præsumptionē faciēdam:vt no.extra,de reiu.cùm I.& A.ad fi.Sed & pupillus quandoq; potest recipi:maximè si dominus dicatur à familia occisus.ff.eo.testium. & l. inuiti.C.eo.quoniam.ff.ad Sylla.l.ij.§.impuberes. ¶†Sed nūquid factus pubes potest ferre testimoniū de his, quæ vidit in pupillari ætate? Cōsueuit esse quæstio sabbatina[h]. & videtur q̄ nō.C.de fal. mo.l.j.in fi.ff.de test.l.fi.ff.de iu.& fac.ignl.fi.[i] Dic cōtra secūdùm omnes[k]:præsertim de his,quę vidit dū erat proximus pubertati:quia nō prohibet:ergo admittitur.ff.eo.l.j.& l.ex eo.Scire enim potest aliqua de facto,& de iure:licet nō ad sui prēiudiciū. Nam & seruus liber factus testificatur de his quæ primo vidit.ff.de ver.sig.notionem.§.fi.& arg.ad hoc xxxvij.di.relatū.vbi de hoc.& extra,q ma.ac. nō pos.cùm in tua.Idē dicunt quidam de his, quæ in furore vidit aliquis,vel priusquā fieret cæcus.j. eo.§.ver.sed nūquid cæcus. ¶†Itē excipitur,q̄ est monachus,vel canonicus regularis,vel conuersus, vel alius religiosus sub obediētia positus:quia non potest esse testis sine eius licentia, cui subest.argu. xvj.q.j.monachi.extra de postul.c.ij.extra, ne cle. vel mona.non magno.ff.de re mili.l.iij.§.in libello.xj.q.iij.quid ergo.ff.de testib.qui falso.in prin. xiij.q.ij.super prudentia.in fi.Funesta enim est eorum vox,quam potius interdici,q̄ audiri oportet. ij.q.vij.placuit.iij.q.xj.si quis ex.& q.v.constituimus.in fi.C.qui accu.non pos.l.pe.& mortui sunt. C.de epis.& cler.Deo nobis.& in auc.de mona.§. illud.& §.si quis autem.& in prędicto c.placuit.& xvj.q.j.c.placuit.licet quādoq; imprægnēt: vt extra,de homi.sicut ex literarum.etiā proprias commatres:vt xvij.q.ij.peruenit.Acc.tñ dicit simpliciter eos admittēdos:quia non inueniuntur prohibiti.ff.eo.l.j.& arg.in auc.de monac.§.cogitādum. & extra,eo.nuper.vt no.C.e.auc.si dicatur.In causis tamen suarum ecclesiarum, testificari possunt. Quod dic vt ś.ver.sed nunquid in causa. ¶†Itē q̄ est socius criminis,seu eodem crimine irretitus.iij. q.ij.ver.liberti.extra, eo.veniens.j.& c.personas. & c.sicut.& de confessis.ca.j.xv.q.ij.nemini.C.de testib. quoniam. C. de quæstionib.sicuti.qui non posse:secus si tūc erat infans,vel infantiæ proximus.Allegat Insti.de inuti.stip.§.pupillus. ¶Est sciēdum,q̄ Accur.in præ.§.diuidit ætatē, q̄ excedit infantiā p̄ mediū:vt pars citerior dicat ꝓxima infantiæ:vlterior ꝓxima pubertati.& sic marē vsq; ad decimū annū & dimidiū dicem⁹ ꝓximū infantiæ,fœminā vsq; ad nonū & dimidiū:in residuo dicem⁹ eos ꝓximos pubertati.Hoc etiā tāgit Insti.de obli.q̄ ex delic.nas.§.in summa. Hoc dictū,p quod maiorē ætatē repellimus à testimonio eorū quæ vidit minor decē an.& dimidio,nō placet.nec hāc diuisionē ꝓbāt iura ibi allegata.Nā Insti.qui.mo.tu.fi.j.rñ.nō facit.& §.fi.q ma.acc.nō pos.de proximitate nil dicit.vñ licet Imperator circa manumissionē seruorū diuiserit per mediā ætatē,quę erat post xiij.& infra xx.an.ex arbitrio fecit, nō ex significatione proximitatis.Itē quia nō habebat rationē illa talis diuisio ideo vt ibi no.iure Authēticorum fuit reuocata,vt spō.larg.§.ij.colla. ix.nec recipere etiā illa diuisio in alijs materijs,in quibus proximitas attenditur,puta in matrimonio cōtrahēdo.De quo dic vt de despō.impu. cōti nebat.& quod ibi no.in glo.sed qñ,& quod super ea dixi eo.tit.attestation.es.& c.fi.& quod ibi dixi sup verbo,nubit.Ego, saluo qđ dixi secū-

i ¶l.fi.Et de cor.viti.ex parte.j.& vide quod ibi dixi in glo.arg.contra.

k ¶Omnes. Ad declarationē horū præmittēdū est,quod no.q̄ fil.sint legi.p venerabilē.in v.glo.quæ innuit pręsertim,qñq; poni pro maximè: qñq; pro tātū.Circa qđ sciēdū est q̄ Azo in Summa de testi.ad fi.j.col.fimpliciter dicit impuberē factū puberē testificari posse de his,quæ vidit in pupillari ætate. Idem Tā.parte quarta,rubrica de testib⁹.ver si. prohibet etiam minor.Idē Host.eo. titu.§.ij.sub versic. ætas. & Baga. vbi tractat de testibus. ver.quęritur,aut in hac. Itē Bonagui. inducēs Azo.parte iij.rubrica de interrogatorio cōtra testes.vers.circa psonas.& Iac.de Amelia in suo tractatu de reprobationete stiū, vers.repelluntur minores.Et Nepos de Mon.al.rubrica contra testes: vers.sed quærit an. & secundùm ipsos hic pręsertim ponitur ꝓ maximè.Sed Ioā.arguit ij.q.ix. testis.quē testificari nō posse de his, quæ vidit in pupillari ætate:cùm ætas illa,& c.ipse tñ Io. tenet cū Lau.in c. relatū. inferi⁹ allegato , eū testificari posse de his, q̄ tūc vidit,si tūc erat doli capax.Acc.ff.eo. tit.l.iij.§.l.Iul.& ff. de testa.ad testiū.§. j.tenet q̄ testificari pōt,nisi factū sit tale q̄ requireret ętas pfecta à principio: vt in præ.§.j.Alb. Gal.e.ti.in prin.ad mittit eū, si qñ vidit erat ꝓxim⁹ pubertati:aliàs nō.alleg.ff.de iuri.& fac. igno.l.fin.C.de fal. mo.l.j.Idē Dy.in l. excipiunt.ff.ad Sylla.& secundū istos præsertim ponitur hic pro tātū.Pileus vbi ś. tenet eū,si in telligēs erat,& doli capax, testificari

dùm Accur.admitteremadultũ in teſtem ſuper his, quę impubes viderat, ſi talia ſunt illa quæ cadere poterant in ipſorum tunc impuberũ intellectũ. Nec obſtat l.fi.ff.de iur.& fac.ign.vt ibi no.nec l.j.C.de fal.mo.quia materiam illam non facilè poterat impubes percipere, etiam ſi ſciret illam fabricari.Nam quòd id eſſet prohibitum, vel q̃ illa eſſet falſa, non cadebat in ipſius intellectũ:

ſed ſi cadere poterat, nedũ in impuberem, ſed etiam in infantem, illũ admitterem. ¶ In terminis quæritur de ętate Titĩ, qui fuit ſoci⁹ meus, & mihi cœtaneus dum eramus ſexto anno in eiſdem ſcholis, vel eadẽ arte: ego ſum xx.annorũ: & quæritur de ætate illius an ſit maior xxv. quare ego non admittar in teſtẽ. De tanta diſtãtia dixi: quia ſi quæreretur an ſit maior xxix. annis, nõ putarem me idoneũ: qui & modici tẽporis varietatem tunc percipere non poterã: niſi forſan eſſemus fratres: & ille me fuiſſet intra circulũ anni ſequut⁹, & maximè alĩs fratrib⁹ ſubſequutis. Et facit ad hoc, quod dixi de infante, an poſsidere poſsit ſubprà, de acto. poſt princi. ſuper verſi. præmiſſa.

ADDE q̃ opin. Accur. ſequit̃ Bart. in l.iĩ.§.lege Iul.ff. de teſti.& q̃ de his, quæ vidit in infantili ætate, nõ poſsit teſtificari, voluit Roma.conſil.clvĩj. allegãs inter cæteros Ioã. Andr.hic. Adde tu quis dicatur proximus pubertati, & præſertim quo ad maleficia, & cõtractus. Bal. plenè in l.non tantùm. in prin.ff. de excuſa.tuto.

a ¶ Mediatores. Quę habeatur in vj. ſub tit.de teſtibus.

ADDE quando ſocius communis poſsit eſſe teſtis. Alexand.conſilio lxv.ĩ.libro.

auditur contrà alium: niſi in caſibus, quos dic vt s̃. in titu.de accuſatore.in princi.ver.item repellitur qui.ibi etiam dicitur qualiter hæc exceptio debet proponi: & not.verſus. Per teſtem ſocium ſceleris ſimonia probatur. Muneris & ſceleris teſtis ſocius probatur.vt not.in præ.c.veniens. & j.verſi.item quod habere conſimilẽ.& infrà verſi.proxi. Quod dixi de ſimonia, probatur in decre. Greg.ix.extrauaganti, de ſimo.mediatores.[a] ¶ †Quid ſi quatuor homines dicantur aliquem in domo aliqua occidiſſe, & conſtat eum occiſum: nunquid accuſator poteſt aliquẽ ex quatuor in teſtẽ producere? Arg. q̃ non.C.de procur.reum.& ff.de teſti.in teſtimonium.& extra,eo.nõ debet. Nam ei nõ crederet.C. de accu.l.fi.extra, de confeſsis.c.j. Arg.contra, edictum de teſti. eſt prohibitorium.ff.de teſti.l.j.§.ĩ. Vber.dicit q̃ in cauſa ciuili poteſt produci: ſecus in criminali.arg.extra, de confeſsis.c.j.[b] ¶ Item, q̃ eſt libertus: qui nec volens auditur cõtra patronũ, nec cogitur.C.eo.libertorũ.quæ eſt iĩ.q.iĩ.ver. liberti.extra, de ſer.nõ or.c.iĩ.C.qui ac. non poſ.l.fi. nec etiam pro eo in ciuili, vel criminali cauſa.C.de quæſt.pridem.Pro alĩs tñ, & cõtra alios poteſt: & vide s̃.ver.ſed nunquid ſocius.arg.C.de poſtu.l.ĩ. niſi forte in cauſa criminali.iĩ.q.v.nullus. ¶ Quid de filio liberti? Reſpõ.idem puto: vt C.de liber. & eo.lib.l.fi.licet fuerit admiſſus ff.de quęſtionib.maritus.[c] ¶ †Quid de vaſallo? Dic vt s̃.ver. ſed nunquid vaſallus. ¶ †Item q̃ eſt ſeruus. iĩ.q.v.nullus. Inſti.de teſta.§.teſtes.ff.eo.qui teſtamẽto.§.ſeruus. q.j.in primis.ver.ſed de perſonis.C.de teſti. auc̃. ſi dicat̃.l.quoniã.extra, de verb.ſignifi.forus.§.fin.ff. de reg.iur.l.quantum.aliàs, quod attinet.iiĩ.q.iĩ. ver.item liberti[d]. Niſi in defectum probationum, ſecundùm quoſdam.iiĩ.q.iĩ.ver. ſerui reſpõ.C.de hære.l.pe.in fi.xiiĩ.q.ĩ.c.fi. Niſi in criminibus exceptis: quia tunc admittuntur, ſi accuſatus ſit de crimine diffamatus.iĩ.q.j.in primis. verſus fi. verſic. quod autem.extra, de accuſa. cùm P. In facto tamen ſuo eis quandoq; creditur cum tormento, & alĩs præſumptionibus.iiĩ.q.iĩ.ver. ſerui neq;. & in præ.ver.ſerui reſponſio[c].v.q.v.iſti qui. Contra dominum verò, vel patronum, eis non creditur: vt in præallega.verſic.ſerui. Neq; in caſibus quos habes xĩ.q.ĩ.c.epiſcopus. § in patronos.argu.cõtra. C.de ſer.fu. quicunq;.§.fin.[e] tñ ſi teſtis tempore, quo teſtamẽtũ ſignauit, ſeruus erat: ſed habebatur communiter ab omnibus pro libero, valet nihilò minus teſtamentum: vt in præ.c.teſtes.& C.de teſta.l.j.[g] ¶ Quid ſi tantum à maiori parte habeat̃ liber? Reſpon. idẽ eſt ac ſi ab omnibus putaret̃: quia valet teſtamentũ.ff.de regu. iur.aliud.§.refert.ff.ad muni.quod maior.ff.de iuris & fac.igno. regula.§. ĩ.extra, de his, quæ fi.à maio. par.capi.c.j. ¶ Quid ſi à multis, nõ tamen à maiori parte? Reſpõdeo, nõ ita de facili dico idem.argu.ff.de inſti.ſed & ſi pupillus.ĩ. ¶ Quid ſi ab vno ſingulari tantùm putabatur liber? Reſpõdeo, idẽ dico[h], ſi conſonat cum veritate: vt ff.de acqui.hære.cùm quidã.§.quod dicitur, ſecundũ Vber. de Bo. Sed ſi propoſita hac

b ¶ Cap.j. Hæc quæſtio non eſt dubia: quia ſi omnes accuſat, conſtat quòd reos non poterit inducere in teſtes, ſi vnum ſolùm non impedit, cùm reliquos inducat. Reus autem ſi excipere velit, qualiter loquatur: patet remiſsio ſuprà verſic.proximo.

c ¶ Maritus. Sed non fecit etiam indicium ſufficiẽs ſecundùm vnam lecturam.ibi not.in glo.niſi præcedant.in fine.

d ¶ Item liberti. Per quæ iura tenet Guid. de Suza. in l.illicitas.§.illicita.ff. de offic.præſid.q̃ ſeruus non poteſt eſſe miniſtralis: vel nuncius ad citationes. Nam cùm non poſsit eſſe teſtis: vt s̃.& tales ſunt pluſquam teſtes: quia eis ſolis creditur.de quo ſatis ſcripſi infrà, de cita.§.ſicut. verſicu. ſed nunquid. creditur ergo, &c. Item ſeruus nullam habet communionem cum iure ciuili vel prætorio.ff.de teſta.qui teſtamẽto.§.ſeruus.& ſeruitus ferè morti comparatur.ff.de regul.iur.l.antepenulti.

e ¶ Serui reſpon. Quæ eſt lex.ff.eo.tit.per quã legem.ff.de ædil. edi.l.quæro.in fi.dicit Baga.in ſuo opere char.iĩ.q̃ dictum ſerui lex dedignatur vocare teſtimoniũ: ſed illud vocat reſponſum. Eſt ſciendũ q̃ Guid.de Suza. ſuper l.illa, ter.et q̃ deficientibus probationibus recipiat̃ ſeruus in teſtem,

exceptione de ſeruitute teſtis ſe liberũ aſſerat à natiuitate: recipiatur eius dictũ: & ſeruet̃ hoc in tempore diſputationis. Si verò dicat ſe liberum, prius oſtendat inſtrumentũ manumiſsionis, q̃ teſtetur: niſi iurauerit ſe alibi probationes habere: nec nunc ſtatur eius teſtimonio, niſi probata libertate. C.eo. auc̃. ſi dicatur. Si verò teſtis dicatur inimicus propter litem criminalem, quæ eſt inter eum, & illum, contra quem inducitur, & hoc probetur: nõ prius recipietur, q̃ de crimine fuerit pronunciatum. Si aũt propter litem pecuniariam: tunc incontinenti recipietur: & in tempus diſputationis quæſtio reſeruabitur. C.eod.auc̃. ſi verò dicatur. de hoc extra,

i eo.ex parte A.& j.§.ſæpe.[i] ¶ †Quid de adſcripti tĩs: nunquid poſſunt eſſe teſtes? Reſpõ. ſic, arg. C.

k de epiſco. & cleri. iubemus.& auc̃.adſcriptitios.[k] ¶ Quid de ſtatu liberis, quibus ſcilicet libertas eſt ſub conditione relicta? Reſpon. nõ poſſunt, cũ ſint ſerui: vt ff.de ſtatu liber.l.ſtatuliberi. ¶ Quid de monacho, & conuerſo, & fratre minore? Dic admitti: cùm non inueniantur repelli.ff.de teſti.l.j.& arg.in

l auc̃.de monachis.§.cogitandũ.[l] & extra, de teſti. nuper.& de crimi.fal.c.j. Idem dicas de conuerſo,

m & regulari canonico ſecundùm Accur.[m] ¶ † Sed

41 quid ſi dicitur teſtis excommunicatus, vel infamis, vel fur, vel raptor: nunquid ſtatim eſt recipiendus, & in fine quærit̃, an fuerit excõmunicatus vel infamis? Reſpõdeo, ſic: vt in præ.auc̃.ſi dicatur. & in

n præ.decr.ex parte A.[n] & eo.tit.præſentium.& in præ.auc̃.ſi verò. Nam quilibet bonus præſumitur, niſi contrariũ oſtendat̃.extra, de ſcrut.in ordi.faciẽ. c.vno.de præſumpt.dudum.ſicut quiſq; præſumit̃ liber à natiuitate.in auc̃.col.vj.quibus mo.nat.effi. legiti.§.liceat igitur.ſecundùm Vber.Arg.contra, q̃ nõ reſeruetur hoc in tempus diſputationis.ff.de quæſtionib.l.j.§.ſi quis dicat̃. ff. de tutel. muto.§.j. Nam & teſtis nõ eſt ſub conditione recipiendus: quia legitimus actus, &c.ff.de reg.iur.actus.& extra, de electio.in electionibus.lib.vj. Sed hic poti⁹ f eſt modus, q̃ conditio. Quòd hic ſit actus legitimus, patet ſuprà verſic.item q̃ eſt infamis. ¶ Quid ergo ſi præmiſſa obĩciens, dicit ſe illa incontinenti probare: vt infrà, §.ſæpe.verſicu.hac igitur? reſpon.audiendus eſt, ſi habet probationes in promg ptu: non aliter: vt ff. ad exhib.l.iĩ.§.ibidem. ff. ad Trebellia.ille, à quo.extra, de teſti. ad hæc. aliàs incipit, præſentium.§.penulti.lib.vj.& c.veniens. ĩ.extra, de reſtitu.ſpolia.literas. vltra medium. Si enim ſtatim conſtare poteſt quòd non eſt recipiendus: quare admittetur? vt ff.de teſti.l.j. Certè ſuperfluè admitteretur. quod fieri nõ debet.extra, in proœmio Decre.§.ſanè. Nec ſuperfluo iuramento eſt

o quis grauandus °. Vel diſtingue, & melius, an mora ſit periculum allatura: vt quia teſtes, per quos id probare intendit, ſunt infirmi, vel ſenes, vel abſuturi, vel campeſtre bellum, vel mare intraturi: vt h tunc recipiatur eorũ dictũ incontinenti, q̃ habeat eos paratos. arg.extra, vt lite nõ conteſt. quoniam

p frequenter.in princ.[p] An non ſit allatura, vt tunc i non recipiatur priusq̃ depoſuerit: quia videtur id

etiã ſi de ſuo facto non interrogetur: ſicut in arenario dicitur eo titu.ob carmen.§.ſi ea. Vnde ſecundùm eũ l.pridem.C. de quæſtionibus.& l.interrogari.eo.tit.ſatis expediuerant ſeruos pro dño, vel contra dominũ, nõ requiri, ſed de ſuo facto interrogari. Quòd ergo voluit lex illa, ſerui reſpõſo credẽdũ, aliqua probatione deficiẽte, generalius ſumitur. Fatetur tñ per prædi. l. qui teſtamento. q̃ ad ſolennitatem teſtamẽti, ſeruus adhiberi nõ poteſt: in iudiciis autem in defectũ probationum poteſt, per illam legẽ. Facit pro eo. ff. de quæſtionib.l. diu⁹. ¶ Adde q̃ debeat intelligi illud, q̃d dicitur, quòd teſtes aliàs nõ idonei, admittuntur, vbi non ſunt aliæ probationes Alexan.conſil. lxiiĩ.j.li. & clxxĩj. ĩ.lib.

¶ §.fin.Speciale, q̃ ibi ſeruus torquetur cõtra dominũ: vt ibi not. in gloſſ. nota duo.

¶ L.j. Vt dicit ibi Cy. ſecundũ Iac.de Rauẽ. idẽ ſi omnes eſſent ſerui, tñ cõi opinione liberi. Et idem ſi cõmunis error eſſet in ætate, vel in ſexu teſtiũ. Idẽ ẽt eſſet, cũ cõis opin. ĩfamẽ habet q̃ nõ ĩfami: vt no. ff.de teſt. l. cũ lege. ¶ Idẽ dico. Teſtamentum valere, vt q̃bat l.quę allegat̃. ¶ §.ſepe. Quæſtio de quodam ſeruo, an teſtificet̃ de eo,

quod vidit in ſeruitute: expedita fuit s̃.verſi.ſed nunquid.

k ¶ Adſcriptitios. Bene facit de Iudæ c.ĩ.& q̃d ibi no.ĩ gl.ĩ.& in hac q̃one, & duabus ſeq.cõcor. Accur. C.eo.auc̃.ſi dicat̃. in cor.eo.tit.§.ſi verò dicat̃.

l ¶ Cogitandum. Vbi idem not.& plenius quàm hi reſpondendo ad id, q̃ cenſetur mortuus.& an pro monaſterio vel contra: & an pro alio monacho.& vide s̃.eo.col.ver.item excipitur quòd, verſi.iſte ſuperfluit.

m ¶ Secũdũ Accur. ſuperfluit iſte ver. ꝑpter ver. s̃. ꝑxi. col. ver. itẽ excipit̃, quòd eſt monachus. ¶ Adde Panor. in c.cùm nuncius. extra, de teſti.

n ¶ Ex parte A. Quicquid hic dicatur in ſequẽtibus verſi. dic vt ibi ſcripſi ſuper glo. huiuſmodi exceptiones. quam omnino videas.

o ¶ Grauandus. Extra, de probatio. c.ĩ.

p ¶ In princip. Non fateor quod propter hoc prius recipiatur: ſed fateor q̃ ſtatim, propter id recipientur. Hoc intelliges vbi s̃.remiſi.

a ¶Ante fin. Solue per decr. super eo. eo.tit.de appel.

b ¶Exceptionē.Facit de sen.excō.decernimus.li. vj.Idē scripsi in gloss.vbi suprà,remisi.

c ¶Inqsitionis. Scripsi tñ ī decr.cū causam.super glo.causam.eo.titu.

d ¶Testes.De rescr. statutum.§. pe.lib. vj. de quo vide j.§. quaſr.ver.testes.

e ¶Coget.In deleg. papæ bene ꝓcedit, vt ibi not.Delegatus autē ab inferiore videt ꝙ remittere debeat ad delegantē.in auth.eo.tit. §.si verò ignoti.Facit de offic.deleg.si cōtra.& quod not. eo.tit. statuimus.ñ. in glo.ñ.lib.vj.

¶Quid si litigarūt partes ꝓ errorē coram nō suo iudice, quē et ꝓ cōsensum suū iudicē nō fecerunt: an iudex ille punire poterit tales testes? Videt ꝙ non,quia eius sentē tia esset nulla.de iudic.at si. & sic attestationes nullę.Nō debet ergo puniri conatus, cùm non habet effectum. ff. quod quisq; iuris. l.j. Ecōtra videtur, quia lex illa,nullū, tollit oē priuilegiū. Simon super prę.l. d nullum. dicit fortè posse distingui, an illi testes sint de iurisdictiōe illi⁹,necne: vt primo casu illos puniat:secūdo non. Facit j.ea.col. ver.qd si is q. Et facit ad quæstionē j. dicendā.ver.quidsi cōpertum. Adde, quo ad primum. Abb.ī.c.j. extra de crimine fal.quisen. e sequit Io. An. hic.

f ¶Diœcesis. Non f videō quid mouerit Guliel. ad tot diœceses describendas, maximè cùm Alber. Gal. à quo habuit quæstionem, eod. titu. in fin. non describerit,nisi duas.puta secundùm suos terminos Mutinen. & Cremoñ. idest locū iudicij et cōmissiōis,& locū receptionis & exa causa litē protrahendi dixisse:ar.ff.de fer.l.j.§.fi.& ff.ad Trebel. cùm hæreditas. In receptione autem vel publicatione potest is, cōtra quem producitur, protestari,quòd liceat in eius dictum vel personam obijcere:vt infrà versi.Item quod is.pro quo secū dùm Vber. & G.Na. ¶†Recepta autem probatione,si iudex pronunciabit recipiendū:appellet is, contra quem producitur.ff.qui satisda.cog.arbitro. argu.contra.C.quorū appel.non recip. ante fi.[a] Si verò pronunciet non admittendum,& alter appellet: porrò in exceptione excommunicationis videtur ꝙ statim sit eius probatio propter periculum cōmunionis admittenda.arg.xj. q.iij.cum excōmunicato.extra de senten.excōmu.solet.& de excep. exceptionem[b].Item etiam vbi præsumptio est contra producentem testes,ꝙ velit causam prorogare, statim recipietur eius dictum:sed in tempus disputationis reseruatur. extra de proba. licet.Idem etiā est vbi ab initio fit protestatio de dicendo contra testes:vt extra eo.præsentium.vt not.papa,eo.titu. 43 cùm causam. ¶†Quid si testis dicit se seruum vel infamem, vel periurum vel furem, vel excōmunicatum,fortè vt euitet testimonium? Videtur eius simplici asseuerationi standum. Et hoc tenet papa, vt not.extra de accusa.inquisitionis[c].quia non est verisimile, quòd suam tantam turpitudinem mendaciter asseueret:quia crudelis est,qui negligit famam suam.xij.q.j.nolo.arg.contra:quia deponit non iuratus: & ideo non videtur ei credendum: vt infrà ver.item quòd non deposuit.Ego tamen deferrem sibi iuramentum: vel sic per torturam veritatem plenariam inuenirem. argu.v.quæst.v.illi qui.xxx. quæst.v.indicantem. & extra de fide instrumen.c. cùm Ioannes. prope fin. ¶Vtrum autem testis sit super huiusmodi interrogandus,dicam infrà §.iam de interrogatorijs.ver.sed nunquid.¶Item opponitur testi, quòd recipit à quocunque pretium, vel preces pro testimonio ferendo, vel non ferendo, vel ei promissum fuit: & ob hoc falsum testimonium tulit: vel fuit instructus: vnde dictum eius non valet.C.eo.si quis.in fin.& l.eos.j.q.j.concessionis. ff. de cal. l.j.§.j. & l.generaliter.iiij.q.iij.c.si testes.§.item l.Iul.de vi.& ver.si quis testibus. extra eo.c.j.& c.sicut nobis.& de probatio.licet.infrà proxi.versic. Et ideo fatuè agit aduocatus, qui loquitur testibus ante depositionem: vt dixi suprà de aduoca.§.vtriusque.versi.item sit cautus aduocatus.Expensas tamen potest à producente recipere.iij.q.iij.c. si testes.§. liberi testes[d]. ¶Item quòd corruptus falsum testimonium dixit: vt in præal. decreta.licet.C.de testi.nullum.& suprà versi.proxi.& infrà versicu.sed quid si testi. ¶†Hoc autem 44 sciendum est,ꝙ testis falsidicus tres personas offendit:vt extra de crimi.fal.c.j. & ideo dignum est, vt multipliciter puniatur.extra de re iudic. cùm æterni.in fine.xxx. distinct.c.j. Ideoq; data est cuilibet iudici facultas eum ex officio suo puniendi.C.eod. nullum.prope finem.versicu. data. quod intelligo de iudice ordinario.¶Sed qd de delegato? Respondeo: & ille habet modicam coercitionem: vt extra de offic.deleg. ex literis. & ideo potest punire. quod dic vt infrà,§. testium. versicu. sed quis coget[e]. ¶†Quid si aliquis Bononiensis & aliquis 45 Parmensis litigans mutini, & in causa illa producuntur testes Cremoneñ.diœcesis[f], qui in ciuitate Cremoneñ. examinantur secundùm l. C. de fide instrumē. iudices. & authen. ibi posita: nunc altera pars accusat eos corā iudice Mutineñ. de falsitate: quæritur an possit? Et videtur quòd sic: vt in præalleg. l. nullum. quia debent secretum iudicis intrare.argu.C. eod. si quando.Ibi enim deliquisse videtur.ff. de actio. & obliga.contraxisse. Et facit g ff.de his quibus vt indig. post legatum. §. ætati[g]. arg.contra, quia sunt alienæ iurisdictionis, & alibi deliquerūt. vñ ibi accusandi sunt. C. vbi de crimi. h agi oportet.authent.qua in prouincia[h].Vbi enim malum contigit, ibi moriatur.ñ. q.j. c. si peccauerit. extra de foro competen. postulasti. Dicunt quidam quòd committi debet arbitrio iudicis causæ inspecta magnitudine, & qualitate personarum, & suspicione. & not. in authenti. de testi. §.hæc omnia. & authenti. colla. v. vt defunc. seu g 46 fune. §. illud. ¶†Sed qualiter punitur clericus, qui dixit falsum testimonium? Dic vt C. de episc. & cleric. presbyter citra. & authenti. presbyteri i diaconi. quas habes v.quæstio.vj.[i] Quid de arbik tro, nunquid poterit testem punire [k]? Respond. non: sed mittat eum ad iudicem competentem, qui eum puniat secundùm delicti qualitatem: vt in præd. l. nullum. Et hæc vera sunt, cùm contra eum directe, & principaliter est actum. ¶Quid igitur si per modum exceptionis, vel replicationis? Et quidem non videtur puniendus: licet eius dictum non valeat: vt ff. de his, qui notan.infamia. Lucius. ff. de muner. & honor. rescripto. §. si quis. ¶Vber. contra, vt omnis falsitas tollatur. ff.ad leg. Iul. de adulter.l.ij.§.si publico.in fi.quod verum potest esse extraordinariè: ordinariè verò non: vt extra, de ordi.cogn.c.ij.in fine. vbi de hoc extra, de confes.c.ij.& iam dicam. ¶Quid si modo prædicto contra testem probatur excommunicatio: nunquid vitabitur? De hoc nota. in l prædicto ca. de ordin.cog.[l] ¶†Sed nunquid iu- 47 dex falsum testem ex officio suo puniet pœna legis Corne.de fal.videtur quòd sic, secūdum quosdam: vt C.ad leg.Cornel. de fal.l.penulti.& ff.eodem. l. j. in princip. Sed dic quòd extraordinariè, scilicet verberibus tantùm eum puniet, vt iam dixi in authenti.eodem. §. si verò quidam.& ff.de i quæstionib.l.ex libero. & l. vnius. §. testes.C.eodem.nullum. in fin.v.quæstio.v.illi,qui. & hoc siue testis adhuc præsens sit, siue de loco recesserit. Facit enim eum requiri, sicut si accusationem falsi ordinaret. & in authen. vt nulli iudi.§.si quis k verò comprehensorum. ¶Sed nunquid per pœnam verborum euadet pœnam legis Corneliæ de fal. Respond. non: imò adhuc ea lege poterit accusari de falso. ff. ad leg. Cornel. de falsis.lege j.in m principi.& l.eos.ff.de testib.qui falso [m].¶†Sed po- 48 ne, ecce iudex non interfuit, sed solus tabellio in examinatione testis, & scripta sunt aliqua, propter quæ iudex vult ex officio testem redarguere de falso: testis negat se ea dixisse: quæritur cui magis credendum, an instrumento siue testibus, & sine iudicis præsentia scripto: an testi, qui dicit se aliud dixisse, quàm scriptum sit? Et videtur quòd m tabellioni non sit credendū,in auth.de instru.caute. & fid.§.hoc & si instrumēta.Sed testi potius: nam & aliàs authoritas testium maior inuenitur, quàm tabellionis:vt eo.titu.§.si verò moriatur. De facto tamē statur dicto tabellionis:licet fortè aliud sit de iure.Si tamen iudex audiuisset: tunc sine dubio crederetur tabellioni,secundùm Iac.Bald.Sed & si testis accusaretur de falso ad pœnā coram iudice, tūc n non staretur tabellioni. [n] & vide j.de editione instrumen.§.restat.versi.sed si vnus. & ver. sed cum 49 literis. ad fin. ¶†Sed quid si testi detur pecunia,vt corrumpatur,nō tamen corruptus est: nūquid sufficit sola pecuniæ datio ad hoc vt puniat,licet cor- n o ruptio non sequatur [o]? Videtur ꝙ non: vt argu.in præd.l.nullum. & arg.ff.quod quisq; iuris.l.j.§.fi. & ff.ne quid in flu.publi.l.j.§.fi.Argu. tamē cōtra, ff.de cal.l.j.& l.generaliter.& C.de furt. si quis. Et hoc puto vt pretio recepto,& testimonio sequuto corruptus videatur:licet secundum Azo.videatur contra.ff.de re iudic.l.diuus Adrianus.Idem etiam puto si nulla pecunia data falsum tulit testimoniū: secundùm Iac.& vide ŝ.versic.itē opponitur testi. & seq. ¶Quid si is, qui tulit testimoniū maior est eo,sub quo tulit? Dicunt quidam quòd non potest o ab eo puniri.xxj.distinct.inferior.extra, de ma.& obedien.cùm inferior. sed mittet eum ad superiorem. Alij distinguunt, an sponte velit se illi subijcere: vt tunc ab eo puniatur: vt ff.de iurisd.omniū iudic.est receptum.ij.quæstio.vij. nos si incompetenter. an verò coactus: vt tunc non puniatur: sed ad superiorem remittatur. Vel dic quòd si eo loco alter maior est:tunc ad eum mittitur.aliàs à iudice punit.arg.iij.q.vj.c.j.secūdùm Iac. tñ præ.l.nullū.in fi. videt velle ꝙ indistinctè puniat. Et not. ꝙ

corrumpens

aminationis testiū. ¶§.ætati.& §.seq. In his dicitur ꝙ testis accusatoris eū adiuuat: ergo &c. Guid.de Suza. qui in l.idonei.ff.eo. ti. tenuit hanc partē, Allegat ff. de offic. eius, cui man.est iurisd.l.j.§.qui mandata.Et iura, quæ dicunt illū fecisse videri, qui facit per alium.Item inducit Cremoñ.fuisse nudum ministrū.ff.de leg.ij.si quis Titio. Sed contrarium tenuit in authē.apud eloquentissimum. C.de fide instru.& iij.q.vlti.sub.M.

¶In prouincia. Hucusque fuerunt verba Alber. Gal. eod.titu. in fi.saluo quod prædixi.

¶V.q. vj. Plenam remissionē de hoc vide de regul.iur.c. non est sine. lib.vj. in princ.quæstio.

¶Punire.Non loquitur de arbitro, qui necessitate iuris aditur: ille enim hoc posset,vt scripsit Gof.& hoc de offic.delega.suspicionis. super versi. omnia.

¶De ordi.cogn.in glo.pe.Et vide qd̄ sup ea plenè dixi.

¶Qui falso. Vlti. gl.in l.nullum.quæ fuit additio, videt idem velle. sed aliqui, scilicet Guido de Suza. & Cy.ibi contra.pro quibus lxxxj.dist.presbyter. xiij. q.ij.c. vlti. de iudi.at si clerici. in fi.ff.de accus. senatus. ff. de iniur. quod Senatus.

¶Tabellioni. In ver.quem statim al leg.dicit omnes doctores in sua priuata, in hoc concordasse.

ADDE vt ꝑ Alexan.consi.lxx.in j. volu. & ꝑ Bal.pulchrè consil.cxlix.j. lib.incip.iudex.

¶Non sequat. Sic ponit etiam Simon in l.si qs.C.eo.titu. Et sic videtur poni cōtradictoriū. Sed puto ꝙ intendunt eum nō dixisse falsum: ita ꝙ est q̄o, an cōiūctim req̄rātur corruptio & falsitas: & est simi-

quæſtio: an ad ſententiam retractandam neceſſe ſit hæc duo probari, quæ not. de proba. licet. in gloſſ.ij.& vide quod ſuper ea dixi. Petrus de Bel. per. deridebat hanc quæſtionem in l.ſi quis.C.eo.per l.ij.ff.de condict.ob turpem cauſam.Cùm iudex corrumpi dicatur:data etiã pecunia,vt iudicet:& ſic idem in teſte.Facit ad primum xj.q.j.non licet.addebat Iac.Bal. q̃ iſte in l. Iulia repetundarum deliquit.ff.ad leg.Iuliã re.l.eadẽ lege.Roſ. a Beneuen. ſatis de hoc tract.tit. de ſena.con. Libo.tenẽs q̃ promiſsionẽ recipiens, & fortius ſi iuramentum, vel dans fideiuſſores, vel pignora recipiẽs corruptus eſſe dicatur. Et de hoc b infrà,de fid. inſtru. ver.adhuc.& ſuprà ti.proxi.§.fi. verſi. ſed nunquid. 51

a ¶In fi.Ibi ſoluitur, & de hære. excommunicamus. ij. in gloſ.ij.

b ¶Per tuas.Eodem tit.& de probat. in præſentia.in iij.gl. & in auc.eo.ti.§.illud.in gloſ.imò vr. Adde an verba teſtis interpretentur contra producentem: Alex.cõſi.xx. & conſil.xlij.quarto volu.

c ¶Illi qui. Et facit cle.de offic.delega. c.vno.in princ. c

d ¶Euangeliſta.Ioã. iij.non ad literam. Veram literã vide in §. iam de interrogatorijs.verſicu. fiunt autem. 52

e ¶ Super Io. Non eſt in Ioã.ſed in Luca, vltimo c.Et vides quòd in prima authoritate viſus ponitur pro tactu, d ſecũdùm intentionem inducentis: in ſecunda pro auditu.Item pro guſtu. ps.lxxxiij. guſtate & videte.

f ¶ Voces. Verba hæc inducit Io. iij. q.ix.teſtes. ſed ibi, ſcilicet Exo. xx. c. dicitur:Cunctus autem populus videbat voces, & lampades, & ſonitum buccinæ.Communior tamen litera ibi habet,audiebat:quæ etiam in concordantijs ponitur ſub litera,populus.Tamẽ pro prima litera facit,quod ibi ſequitur: Vos vidiſtis, quòd de cœlo loquutus ſum vobis. Abundant autem iura,quibus patet viſum ſumi,vt ſ.ſcilicet x.diſtinct.c.j.vbi:nõ viſum eſt nobis.l.diſtinct.de his.in princ.de elect.innotuit ver.multa.de renun.niſi.§.pro graui.& §.ſequen. in princ. & in proœ.vj.vltra medium. ibi:prout expedire vidimus.eo.lib.de offic.ordi.quamuis.ibi: ſi Romano pontifici videbit expedire.cle.de elect.ne Romani.verſi.eo tñ.in fi.de iudi.dudum.verſicu.quia verò.ff.de lega.ij.ſi Titio & Mæuio.j.reſponſ.in fi.ibi:magis placere video,id eſt intelligo.de iniur.l.item apud.verſi. prætor ait.ibi: video dominum iniuriarum agere poſſe. Videntur autem iſta oculis cordis: vt de homi.pro humani.lib.vj.

corrumpens teſtem pari pœna punitur cũ ipſo falſo teſte.arg.C.de hæreti.l.ij.& C.de male.& math. culpa.arg.cõtra de hæreti.quicunq;.in fi. a ¶†Item q̃ teſtis obſcurè,vel confuſè dixit.iiij.q.ij. verſi. in teſtibus.ij.vnde nõ valet,niſi iterũ deponat,& dictum ſuum declaret, quod facere poteſt.extra,eo. cùm clamor.arg.ff.de prætor. ſtipula. in prætorijs. extra,de teſti.cog. præterea.ff.qui teſta. face. poſ. hæredes.§.j. Claritas enim approbat in auc. de teſta.imper.circa prin.colla.viij.C.eo.auc. teſtes bonæ.verſi.nec minus obſcuros. Quidam tamen hoc intelligunt,cùm ſuper crimine inquiritur. Tu dic idẽ in ciuilibus:vt ibi not.& in c.per tuas b.& tũc interrogabitur officio iudicis: & etiam quando verbum dubiũ eſt.eo.tit.cùm tu. & nõ aliàs. ¶Iudex quoq; verbum teſtis ambiguum poteſt interpretari.† Et in dubio fiet interpretatio, vt res potius valeat,q̃ pereat,vt ibi.& ff.de rebus dub.quoties. extra,de fide inſtru.inter dilectos.& de verb.ſign. Abbate. Fiet etiam interpretatio pro reo & cõtra producentem.extra,de proba.in præſentia.& c.ex literis.& in præ.c.inter dilectos.ff.de act. & oblig. Arrianus. Niſi in teſtamẽto,& matrimonio,& dote & religione,& libertate.ff.de verb. obliga.inter ſtipulantem.§.j.ff.de iudicijs.ſi quis intentione.ff. de reg.iur.in ambigua.extra,de reſcrip. olim.ff.de religi.ſunt perſonæ.ff.de iure dot.in ambiguis.extra,de re iudi.c.fi.ſecundùm quoſdã.& in alijs concordan.quæ ſunt infra.§.poſtq̃.verſic.ſed quid ſi tot.vbi de hoc.Item quòd in eius receptione, vel quando iurauit pars altera vocata, vel præſens: vt infra,eo.§.nunc tractandum.in princip. ¶Item,q̃ cauſa eſt criminalis, vnde teſtium receptio non potuit delegari.C. de fide inſtru. auc. apud eloquentiſsimum.ff.de teſti.l.ij.§. teſtes. v. q. v. illi qui. c ¶Item quòd non perhibet teſtimoniũ de viſu & auditu,ſcilicet ſuo:vt j.verſicu.item quod interrogas.& xiij.q.ij.ſuper.extra,eo.cùm cauſam, quæ. j.& c.præterea.extra, de elect. per inquiſitionem. extra,de ſuc.ab inteſta.c.fina. & de conſuetud.c.ij. ¶†Debet enim præſens fuiſſe his, ſuper quibus deponit,& vidiſſe:vt in præ.cõcordã.ij.q.ix.c.teſtes.& ij.q.iiij. verſicu. alia eſt.C.eo.teſtium.C.de ero.mil.an.per hanc.lib.xij.& intellexiſſe.quę acta fuerunt. Nam aliter non dicitur præſens fuiſſe.ff. de verb.ſignific. coram quia audire & non intelligere,negligere eſt:vt ait Cato. Vnde Euãgeliſta d, Quod vidimus ſcimus, & quod ſcimus teſtamur: & teſtimonium noſtrum verum eſt.extra, de cele. miſ.in quadam.& in ps.xxxiij.Surgentes in me teſtes iniqui,quæ ignorabã interrogabant me. ¶Dicitur autem præſens, ſiue ſit in eadem domo, ſiue alibi: duntamen audire poſsit.ff. ad Syllania.l.j.§. eodem tecto.vbi ergo teſtis auditu proprio percipit veritatem,vel ſuper quo teſtificatur:puta,quia audiuit verba contumelioſa, quæ contra aliquem

ADDE an teſtis deponens de præſentia dicatur etiam deponere de intelligentia, Alexand.conſil.xx.proximè alleg.& conſil.lxx.lib.j.Et an teſtis,qui deponit de viſu rei,in qua cadit auditus, probet, vide Alexand. conſil.xlj.ſecundo lib. Et an teſtis debeat habere notas voces perſonarũ, per eundem Alexand.conſil.xcix.iij.volu.Et an valeat dictum teſtis deponentis de actu,quem nõ vidit per aliquem intermedium,vide eundem Alexand.conſil.xxiij.ij.volu.

g ¶De viſu.Et ver.ſequenti.

h ¶Quidam.ſcilicet Albe.Gal.cuius fuit iſte ver.ad literam,eo.titu.

protuliſti,& de his teſtificatur. Vel audiuit aliquẽ confiteri, & dicere talem ſibi pecuniam eſſe ſolutam: vel audiuit tonitruum,de quo fit quæſtio: de tali quidem auditu fiet teſtimonium:& valebit.C. eo.authen.rogati.iij.q.ix.ſi debitum.xxvj.q.vj.de his.& c.qui recedunt.& tale teſtimonium, licet auditu perceptum fuerit, dicitur perhiberi de viſu:

53 †Quoniam nomine viſus, omnis ſenſus corporis k
e intelligitur:vt dicit Auguſt. ſuper Ioan.e ibi: palpate & videte. & in Exodo dicitur, Et videbant
f voces f.De quo dic vt j.§.nunc tractandum.verſi.
g de viſu.g ¶Quid ergo ſi viro & muliere in came- l
ra clauſa exiſtentibus,teſtes,qui erant extra,dicunt quod audiuerunt eos dicentes verba de præſenti inter ſe apta ad matrimonium cõtrahendum? Re-
h ſpondeo, dicunt quidam h quòd valet eorum teſti m
monium,ſi prius voces illorum notas habeant.argumentum in præ.§.eodem tecto.& probatur in
i his quæ not.in præ.c.teſtes.& c.præterea.i ¶Teſti
monium autem de auditu alieno,ſcilicet quòd audiuit dici:non valet:vt ij.q.j.in primis.verſicu. ſed & de perſonis extra,eo.licet ex quadam.C.eo. teſ-
k tium.vbi de hoc.& in epiſtola, ad Romanos k: Domine, quis credidit auditui noſtro? Quod proſequere vt no.xxij.q.v.hoc videt.& iij.q.ix.c.
54 teſtes.§.de his.¶†In caſibus tamen valet teſtimonium de auditu.¶Primus, in contractu, ad quem teſtis vocatus eſt:vt in præ.§.de his.ſed ibi de proprio auditu dicitur.¶Secundus,cùm probatur voluntas obmutescentis.xxvj.q.vj.qui recedunt. extrà,de ſenten.excommu.à nobis.ver. vnde quodcunq;.¶Tertius in cõputatione parentelæ.xxxv. q.vj.de parentela.extra,de conſang. & affini. tua. quod intellige vt extra, de teſti. licet ex quodam. ¶Quartus, in probatione periurij: vt in præd.c. hoc videtur. ¶Quintus,in memoria facti operis, ſeu in actione aquæ pluuię arcendæ.ff.de probati. ſi arbiter. & ff.de aqua plu. arcẽd.l.ij.§.antepenul. vbi de hoc. ¶Sextus, in probatione coniunctionis maris & fœminæ.extra, de teſtib. præterea. &
1 c.cùm cauſam, quæ.Sed ibi de proprio auditu. l
¶Septimus, in probatione famæ & communis opinionis.quod dic vt plenè no.infrà de proba.§. j.verſicu.vltimo quæritur,qualiter.& ſequenti.De teſtimonio autem credulitatis,dicam infrà, verſic.
55 item quod depoſuit. ¶†De teſtimonio quoq; de viſu debet reddi in caſibus illis, in quibus deſideratur viſus:vt in præ.concor.& ix.q.ix.teſtes.v.q. ij.relatum.& in prædicta l.teſtium.& in authen.de hæred. & fal.§.ſi verò abſunt. & de ſanctiſ. epiſc. § nulli. Quod verum eſt, vbi fit probatio per viuam vocem,vt ibi. Si verò per inſtrumentũ poteſt
m adhiberi teſtis ignotus, & qui non vidit. m in auc. de teſtib.§.& licet.Sed contra, q̃ ſecũdum teſtimonium de viſu,vel auditu, non ſit iudicandum:vt in Iſaia c.xj.vbi dicitur, Non ſecũdũ viſionẽ oculorũ

i ¶Et c.præterea. Vide qđ ſcripſi poſt Hoſtien.de conſuetu.c. ij. ſuper verſi. audientiũ.& quod not.ff.de aqua pluarcen.l.ij.§. idẽ Labeo.in gl. ſic ergo.
k ¶ Ad Romanos. Tranſumptiuè tamen: quia inductũ de Iſa.c.liij.ĩ prin.
l ¶Proprio auditu. Quod intelligas,vt ibi dixi ſuper vlti. glo.in fi.
m ¶Non vidit.Quid voluerit author,nõ capio: nec hoc docet §.quem allegat. Et ſi litera diceret, non viuit, eſſet inepta locutio, dicendo poteſt adhiberi.ſi dixiſſet nõ potuit adhiberi, procederet illa correctio.Tamẽ hæc eſt veritas, q̃ ad ſubſtantiam inſtrumẽti ad hoc vt valeat, nõ eſt neceſſarium q̃ teſtes ſint noti. Et ad hoc inducit §.& licet. & §.ſi verò ignoti.eo.tit.Fallit in inuentario,in quo requiritur quòd ſint noti. C. de iur. delib.l.fi.§. ſinautẽ dubius. & in auc. de hære. & fal.§. ſi verò abſunt. in inſtrumen.in ſcriptis confecto ab imperito literarũ.in auc. de inſtru. cau.§. ex his.& §.oportet.ij. colla. vj. Fallit etiã vbi eſſet ſtatutum, quale Bonoñ. vbi in omni inſtrumento oportet ſaltem vnũ ex teſtibus in ſcriptis cognoſcere contrahentes. Et vt clarius recitem materiam, no.eod. titu.c.cùm cauſam.in fi.iiij.gl.& not.in præd.§.ſinautem. & ff.de teſtib.l. ij.§.ij.quo ad teſtes in iudicio productos diſtingue:an id,ſuper quo deponunt,recipit effectũ ex facto vtriuſq; partis,aut alterius tantùm, aut neutrius.Primo caſu neceſſe eſt quòd vtranque partem cognouerit: & hoc claret.Secundo caſu ſufficit illum cognoſci, dato quòd aduerſarium,contra quem producitur, non cognoſcat: vt ſi volo probare me poſſediſſe rem,ſuper qua inquietor, vel me emiſſe, vel permutaſſe, vel aliquid tale. & hæc duo voluit gloſſa prædicta.l.iij.§.j.dicens quòd in perſonali teſtis debet cognoſcere vtranque partem:ſecus in reali.Quod dico de perſonali,intellige quo ad teſtes, qui de principali deponunt. Nam ſi in perſonali incideret quæſtio ætatis: vt quia pars minor dicit fuiſſe tempore obligationis:ſatis eſt teſtem,qui ſuper illa deponit,habere illum notum: licet aduerſariũ non cognoſcat.Idem in ſimilibus. In tertio verò caſu non eſt neceſſe,q̃ alterum cognoſcat.In terminis petit actor à moroſo decem corbes frumenti: & quãtum prius valuerunt à tempore moræ ſuper tali æſtimatione:deponere poterunt teſtes etiam partibus ignoti:opponitur exceptio contra teſtem ad illius probationem: & improbationem produci

poterunt teſtes partibus ignoti: habentes tamen illum notum, de quo deponunt. Nec dicas quòd non poſsit eſſe ignotus producenti: quia certum eſt quòd producens nominare poſſet teſtem, quem nunquam vidit.

a ¶ Arguet. Sequitur, ſed iudicabit in iuſtitia, &c.

b ¶ Intelligatur. Vt habes ñ.q. prima. Deus omnipotens.

c ¶ Reſpond. j. Concor. qđ no. in prę̃d. a §. ſi verò abſunt. in auc̃. de hære. & fal. in gl. nota teſtimonium.

d ¶ Habuit. Et ſic no. in prę.c. teſtes. iiñ. q. ix. non valet quod dicit contra hoc Simon Vicen. c Iſau deceptum per Iſaac dicentem ſe Eſau: quia in voce non fuit deceptus, ſed in tactu: vt patet Geneſeos xxvij. dicit tamen Simon quòd prę̃ſumptionẽ inducit. Adde an cæci dictum probet, Alex. cõſi. xxiiij. ñ. lib. & conſilio clvij. iiij. lib.

e ¶ Vbi de hoc. In gloſ. ſic ergo. & ibi plenius per Cy. in v. q. in qua ponit dictũ Iaco. de Are. diſtinguens, an credulitas ſit proxima & cõiuncta ſenſui, per quem veritas percipitur: & tunc probat. An ſeparata: & tunc non probat. Secundum patet. Primum exemplificatur per decr. prę̃terea. eo. titu. & per decr. literas. de prę̃ſumpt. & per l. filium. ff. de his qui ſui vel alie. iur. ſunt. Ad idem l. antepe. C. de plagiariis. Ad de quãdo teſtis de credulitate probet, Alexan. conſil. iiñ. & conſil. x. & conſilio xviñ. & lxxñ. & c. xj. iiij. lib. Ange. conſil. iiij. Adde tu in quibus caſib⁹ teſtis de credulitate probet, Lanfran. in repetit. c. quoniã cõtra. extra, de probat. §. cõfeſsiones. in vñ. col. Item eundem ibidem. §. teſtium depoſitiões. in iiñ. colum. verſi. præterea. Item adde Abbat. Sicul. in c. j. in verſicul. firmiter. & ibi apoſtillantes. extra, de ſumma trinita. & fi. catho.

56 iudicabit: nec ſecundũ auditũ aurium arguet.[a] Chriſti enim actio noſtra debet eſſe inſtructio: vt xñ. q. j. exemplum. Sed illud nõ obſtat, ſi rectè intelligatur [b]. Et nota qꝙ teſtis debet dicere veritatem ex quinq; ſenſibus, ſ. viſu, auditu, guſtu, tactu, & odoratu. Quod dic vt j. §. nunc tractandum. verſi. officium. ¶ †Sed nunquid cæcus poteſt eſſe teſtis? Videtur ex præmiſsis qꝙ non: quia nõ poteſt viſu cognoſcere, licet auditu ſic. Credo tamen qꝙ poteſt: cùm non ſit prohibitus. ff. eo. l. j. reſpon. j. [c] & argu. extra, eo. prę̃terea, maximè de his, quę vidit priuſq; fieret cæcus. Nam factus cęcus retinet dignitatẽ. ff. de ſta. ho. qui furẽ. & ff. de iudi. cæcus. & l. cùm furioſum. Quod autem dixi, cæcum poſſe teſtificari: verum eſt, ſi prius voces contrahentium notas habuit [d]. Nec obſtat ſi dicis, qꝙ in voce decipi põt. Nam & viſus decipitur quandoq; . xxvñ. q. j. nec aliqua. & breuiter põt cęcus teſtificari in ſtipulatione, & in actio. iniuriarũ, & huiuſmodi: & dicet ſic:

57 ✱FORMA. Ego audiui qꝙ talis promiſit tali per ſtipulationẽ ſe daturum & ſoluturũ centũ, & præſens interfui: & tale teſtimoniũ de auditu valet: & æquiparatur teſtimonio de viſu: & ſic in actione iniuriarũ & ſimilibus. Si verò aliquis, qui nõ ſit cæcus, teſtificetur in huiuſmodi, vel in alijs, dicet ſic: Ego vidi, & audiui, & prę̃ſens interfui, qꝙ talis promiſit centum tali: & tales præſentes erant, qui viderunt, & audiuerunt: quia poteſt eſſe qꝙ vertebat ille oculos ſuos ad aliã partem: vel clauſit aures, ita qꝙ non audiret, nec videret, & ſic ſubiret anceps periuriũ. quod eſſe non debet. ff. de in litem iur. vi deamus. ¶ †Sed qualiter teſtificabit cæcus, vel videns ſuper iuriſdictione alicuius? Reſpõ. ſic. ſi non ſit cæcus: Ego vidi, & audiui, & præſens interfui, qꝙ talis & talis litigabant in præſentia talis iudicis conſtituti authoritate talis domini: & vidi & audiui, qꝙ tunc datus fuit libellus. Item vidi & audiui qꝙ in tali villa de mandato talis domini præconizatæ fuerũt tales caualcatæ: & vidi & audiui qꝙ paritum fuit ei: & ſic de alijs. arg. extra, de probati. licet. & de fi. inſtru. c. inter dilectos. Si verò ſit cæcus, dicet in præmiſsis capitulis: Ego audiui, & interfui, & cętera. Quod aũt dixi, cęcum poſſe teſtificari: fallit, vbi teſtis debet cognoſcere teſtatorẽ: vt ff. de teſta. ſi non ſpeciali. & vbi debet cognoſcere & videre hæredem: vt C. de iure deliber. ſcimus. in ij. col. verſi. ſi aũt dubius. ibi: teſtibus videlicet, &c. & in prædi. §. ſi verò abſunt. & vbi deponit de colore rei. ff. de rei vend. ſi in rem. §. & ſi veſtimẽta, quia in his nequit cauſam reddere ſui dicti. quod dic vt in prędicto verſi. officium. & ſequen.

58 ¶ †Item qꝙ depoſuit de credulitate, nõ de ſcientia. vnde nõ valet: vt in prędi. c. relatũ, & c. teſtes. & in prædi. l. teſtiũ. vbi de hoc [e]: quia nõ valet teſtimonium de alieno auditu: vt ſ. ver. item qꝙ non perhibet. argu. contra extra, eod. titu. quoties. in fin. Solu. ibi, & c. licet ex quadam. prope finẽ. Quandoq; autem admittitur deponens de credulitate: vt extra, de purgatio. cano. de teſtibus. vbi de hoc. & c. quoties. & ff. de vẽtre inſpi. l. j. in princip. & auc̃. vt hi, qui obl. ſe perhib. hab. res mino. & de hæred. & fal. §. ſi verò abſunt. & in auc̃. de ſan. epiſ. §. j. & vbicunq; admittitur teſtimonium de auditu. quod dic vt iam ſuprà dixi. & de hoc in præ. l. ff. de aqua plu. arcẽ. & j. de

f ¶ Libris. Vt ibi not. in vlti. glo.
ADDE Alexan. conſil. clxxv. ñ. lib. & ibi quòd vnius ſolius nõ inſipientis dicto ſtari non debet.

g ¶ Accur. Qui hoc not. in præ. l. quoniam. in prima gloſ. ibi etiã nota quæ ſequuntur in duobus proximis verſic.

h ¶ Hæreticus. Vt ibi not. & C. de ſum. trini. l. j. Vide quod not. de pœ. diſtinct. j. multiplex. ver. ſed ſi ſuper. & verſi. fidelium.

i ¶ Priuilegio. Quo ſcilicet valebat teſtimoniũ pro ipſo, nõ ꝓ aduerſario

k ¶ Reſpond. vtique. Sic dixit Accur. vt proximè dixi. Sed hoc non puto: quia hoc eſſet dare fauorem hæretico. contra c. excõmunicamus. de hæretic. eo. titu. ſi aduerſus.

l ¶ Dicti ſui. Id eſt cauſam ſciẽtiæ quomodo ſcit quod dicit. Cauſam enim illius actus, de quo deponit, dicere non tenetur: licet & de illa interrogari poſsit. extra, de renun. ſuper hoc.

proba. §. j. verſicu. illud autem. ¶ Quid iuris ſi cùm principalis perſona reſpondet de credulitate? Vi- m ¶ Prolatum. Et ſic
59 de j. de poſitionibus. §. vj. ver. hoc tamen. ¶ †Item ſeruatur ſecundùm
quòd Iudæus, vel paganus, vel infidelis, vel hæ- Albe. Gal.
reticus, qui non poteſt contra Chriſtianum teſtifica n ¶ De hoc. In gl. ñ.
ri. extra, eod. c. j. & c. Iudæi. & c. licet. C. de hæretic. & oĩno vide quod
f quoniam. & auc̃. ibi poſita. In quibuſdam libris [f], dixi in præ. decre.
etiam ſi Chriſtianus à Chriſtiano ſit conuentus. ñ. cùm cauſam. ſuper
q. vij. ſi hæreticus. & c. pagani. hæreticus tamẽ, vel gloſ. cauſam enim.
paganus contra hæreticum, vel paganum admittitur: vt in c. ſi hæreticus. quod verum eſt, cùm hære Et idẽ dixit Pileus
ticus agit contra hæreticũ, vel paganus contra pa- in ſua quęſtio. lviij.
ganum: ſecus ſi catholicus contra eos agit. Nam te ¶ Adde Alex. con
ſtis dicit, quòd vtraq; parte xiiij. q. v. nõ ſanè. & ar- ſilio lxxñ. j. libr. &
gu. C. de epiſc. & cler. authen. ſed iudex. ſecundùm lxxxv. ñ. volu. &
g Accur. [g] & alios, & ſic dicunt corrigi præ. c. ſi hære xxv. iiij. lib. & conſil. cxxxvj. & cxlj.
h ticus. [h] vbi dicitur qꝙ ſi orthodoxus cõuenit hæ- j. lib. & Bald. conſi.
reticum, prodeſt dictum hæretici orthodoxo contra lxxiij. iij. lib.
hæreticum, vel paganum: ſed non prodeſt ei cõtra ADDE tu non-
orthodoxum: nec hæreticus poteſt agere cõtra ali- nullos caſus, in qui
quem: vt extra, de hære. excommunicamus. j. §. credentes. ¶ Sed nũquid orthodoxus poteſt huic pri bus deponẽs teſti-
i uilegio [i] renunciare? Reſpond. vtiq; [k]: quia & taci moniũ, debet etiã
k ta voluntas prodeſt. C. de teſti. ſi quis. ¶ Sed nun- reddere cauſam. &
quid orthodoxus poteſt cõtra infidelem admitti. primò vide Cardi.
Reſpon. ſic argu. præ. c. ſi hæreticus. & in nouel. eo. in conſil. xxv. circa
titu. & extra, eodem. Iudæi. & in præ. §. credentes. principi. Itẽ Anto.
¶ Item quòd eſt periurus: vt ſ. §. item excipitur qꝙ de Butr. in c. inqui-
60 eſt infamis. ¶ †Item qꝙ interrogatus nõ reddit cau ſitionis. in iiij. col.
l ſam dicti ſui. [l] extra, eo. cùm cauſam, quæ. C. de fid. quaſi in fi. extra, de
inſtru. apochas. C. de apoch. pub. l. j. & ff. de li. cau accuſ. Item Lanfrã.
ſa. ſi pariter. in auc̃. de teſti. §. & licet dudum. ibi: & in repe. c. quoniam
cauſam teſtimonij, &c. xxij. q. v. hoc videtur. ff. de cõtra. extra, de pro
tranſact. cùm hi. §. nihil. iiij. q. ij. verſi. ſolam. & ver. ba. §. teſtium depo
in teſtibus. ñ. & ar. ij. q. j. in primis. ff. de ſuſpec. tu. ſitiones. in iij. col.
hæ enim. ff. de adult. denunciaſſe. & extra, de fi. in- verſ. quæro tertio-
ſtrumen. ſi cautio. Vel reddit, ſed minus ſufficientẽ decimò. Itẽ eũdẽ in
& ineptam. extra, eo. præterea. argumen. extra, de o ¶ De ele. illa. Aper
tranſla. c. ij. §. ſed neq;. ver. ſicut iuxta. quæ dic vt j. tius facit ff. de cõdi.
ver. proxi. & j. §. nunc tractandum. verſi. vt autem & demonſt. l. falſa.
hæc. & ſeq. & ver. viſo. Et hoc intellige ſi fuerit in- & l. cùm tale. §. fin.
terrogatus de cauſa: aliàs valebit teſtimonium nu- Sed illa dic procedere in legatis, quę
m dè prolatum [m]: vt extra, de reiud. ſicut nobis. vbi pendẽt ex mera li-
n de hoc [n]. ff. de no. ope. nun. de pupillo. §. qui opus. beralitate teſtãtis.
verſi. qui nunciat. & ſeq. & melius in §. ibi præce- Vnde ratio vel cau
den. ibi; apud iudicẽ quæri debere, &c. ff. de iureiu. ſa nõ ponderat, ex
l. iuſiur. & ad pecunias. §. qui iuſiuran. defert. C. de quo ipſius volũtas
edi. diui Adri. tol. l. fi. §. ſi autem. & hoc no. C. eo. l. j. apparet: ſed dicta
& l. iij. & l. teſtiũ. De nemine enim præſumitur qꝙ teſtiũ nõ in volũta
ſit immemor ſuę ſalutis. j. q. vij. ſancimus. ¶ Sed qđ te, ſed in reali veri-
ſi cauſam inſeruit, ſed malã vel inhabilẽ: puta quia tatis cognitiõe con
dixit, ſcio, quia audiui à tali? Videtur qꝙ tunc cauſa ſiſtũt: quæ apparet
inutilis adiecta non vitiet eius dictũ. argu. extra, de per rationẽ & cau-
o elect. illa. [o] Dic cõtra: nam nõ videtur cauſam red- ſam ſcientię. in auc̃.
dere, qui incõgruã reddit: vt ſ. ver. proxi. Patet er- eo. titu. §. & licet.
p go ex prædictis qꝙ ſola atteſtatio ſine cauſa [p] non p ¶ Sine cauſa. Super
prodeſt ꝯtum ad probationẽ: vt in præ. ver. ſolã. qua fuit interroga-
61 ¶ †Sed nũquid ſufficit ad præſumptionẽ? Dicunt tus: vt ſ. verſi. pro-
q quidã qꝙ non argu. ff. de quæſtionib. maritus. [q] & l. xi. dicunt quidam
j. §. ij. ¶ Item qꝙ eſt pauper: quia nõ habet quinqua qꝙ iudex non quæ-
ginta aureos in bonis, cõtra quẽ præſumit. In auc̃. rens de cauſa, tene
de teſti. §. j. & §. ſancimus. ñ. q. j. in primis. verſi. ſed tur parti ad inter-
& de perſonis. & c. prohibent. C. ad l. Falci. auc̃. ſed eſſe, per l. ſi quãdo.
cũ teſtator. & iij. q. ij. c. ſi teſtes. §. itẽ teſtiũ. Contra C. eo. titu. in fin. de

offic. præfe. præto. l. ſi quos iudices. Quod alij reſtringunt, cùm dolus interuenit. vel notabilis negligentia. Facit eo. titu. per tuas. in fi. Puto quòd his duobus caſibus, vel ſaltem in foro pœnitentiali, teneatur iudex parti, contra quam depoſuit teſtis non expreſſa cauſa: qua expreſſa dictum eius non nocuiſſet ſibi: ſed non video quòd in foro iudiciali contra ipſum petitio intereſſe haberet effectum, niſi ipſe reus confiteretur. quod diſcutiendum ſtudioſis relinquo. Vide quod dicam j. §. ſequitur. ad finem.

q ¶ Maritus. Vide ſ. verſic. quid de filio.

r ¶ Item teſtium. Ibi & in decre. ſtatim alleg. idem not.

extra,

a ¶Proprio carent. Ad materiam faciunt not. de appel.conſtitutis.ĩ.in. vj. glo.& per Cy.C.de epiſco.& cler.ſi quis ad declinãdam. ¶Adde quando teſtis pauper admittatur, Alexan.conſi.xv.iĩ.lib.

b ¶De teſtibus. Vbi de hoc in glo. Bene facit de accu.inquiſitionis.§.j.

c ¶Pars autẽ. Non obſtat quia ibi ſuper incidenti ſolùm fuerunt producti, nec ille atteſtationes recipiuntur ſu per principali.

d ¶Vel dic ſecundùm Alber. Gal. eodem titulo, & Idem Guliel. de Suzar. in Summa aduocatorum.ĩ.ru a bri.in princ.
¶Adde an teſtis deponens extra articulum probet, Ange. conſi. lxix. Bald.conſi. cxxiĩ. ĩ.lib. vbi cum dictis Specul. concordat. & conſilio clx.iĩ.lib.

e ¶§.Illud aũt. Ibi dando remiſsionẽ. c

f ¶Arg.ff. Corrige, d quemadmodũ te. aperi.

g ¶L.j. Bene facit quod ſcripſi poſt Inno. de except. c. paſtoralis.in gloſſ. magna, verſicu. in e hoc autem.

h ¶Ecce. Vide quod not. & dixi infrà de acti.& pet.§. ſequitur. B.verſiculo hoc quoque.& infrà de ſenten.pro la.§.qualiter. verſi. quid ſi lis eſt.

i ¶Fundus. Huic verſi.cõuenit quæſtio Nicolai de mata. qua quærit de actore, qui dicit reum fuiſſe confeſſum, ſe ab eo recepiſſe cẽtum libras in depoſitum: ad quarum reſtitutionem petit eum ſibi condẽnari: & producit inſtrumentum de tali confeſsione, quo cauetur quòd confeſſus fuit reus recepiſſe ab actore centum in depoſitum: & promiſit illud depoſitum reſtituere ad ipſius voluntatem. quærebat an ſequi poſſet condemnatio. Et incipit quæſtio, Titius coram iudice. Pro actore inducit quòd legitima eſt petitio, quæ continet rem certam, ſcilicet ſummam centum librarum: cauſam legitimam, ſcilicet depoſiti: quæ cauſa parit actionem. ff. de pact. iuris gentium in princ. ff. & C. depoſiti. per totũ. & ſit plena probatio: quia per inſtrumẽtum publicum, cui ſtatur. C. de fide inſtru. in exercendis. in authen. de inſtru. cau. & fi. §. ſi verò moriatur. collat. vj. Cõuictos autem certum eſt condemnari debere. C. de prohi. ſequeſt. l. vna. de actio. & oblig. l. negantes. de execu. rei iudic. l. fin.

¶In contrarium inducit, quòd petitio debet continere cauſam talem, quæ pariat actionem. ff. de procur. licet. §. ea obligatio. Inſtitu. de verb. oblig. in princ. & ideo cauſa vicem actionis repræſentat: vt no. ff. de eden. l. j. & ſi cauſa non eſt talis, ſequi non debet condemnatio. C. de tranſact. ſiue apud acta. & de reſcind. vend. l. non idcirco. Hæc autem petitio nõ aſſerit quod receperit depoſitum: ſed quòd cõfeſſus eſt ſe recepiſſe. Ex tali autem confeſsione extra iudicium facta, licet cũ cauſa nõ naſcatur obligatio: & ſic debet ſequi abſolutio. Quod obligatio nõ naſcatur, pàtet primò ex ſignificatione verborũ: quia per verba, quibus confitetur ſe recepiſſe in depoſitũ, nõ intendit ſe obligare: quia verba ad hoc nõ adaptantur. Alleg. l. quintã. ff. de verb. obli. cũ his, quæ ibi not. & per Azo. in Summa de lib. ob. Quia certi ſunt modi, quibus inducitur obligatio: vt ſtipulatio de iure ciuili, & contractus de iure gentium, & his ſimiles. & iſte non reperitur inter illos. Per hunc modum arguit lex ff. de act. & obli. l. obligationũ ferè. § placet. extra, eo. ſi qui. Inſti. de ſuſpec. tu. in fin. Sed ibi de honeſto & nõ ſuſpecto. In primis verò concor. de ſibi cõtrario, qui ſaltẽ in criminibus non admittitur ſine tormento. Quod dic vt v.q.v. illi, qui. Paupertas em̃ non eſt de genere malorum. xv.q.j. illa. in fi. & ar. C. de ince. nupt. humilẽ. Alioquin multi ſancti viri, & boni religioſi repellerentur, qui proprio carent [a]. ¶Item ꝙ adſtruit negatiuam. extra de cauſa poſſeſ. & proprie. cũ eccleſia. prope princ. de quo dic vt j. de ꝓba. §.j. ¶Item ꝙ receptus eſt in quarta productione, vel dilatione, ſecundũ alios, ſine ſolennitate, quæ traditur j. §. qualiter autem. in princ.

62 ¶†Item ꝙ depoſuit ſuper alio, quã ſuper quo fuit inductus, vel vltra illud: & ſic non iuratus dixit. ff. de peti. hære. ſi quis libertatẽ. §. fi. in fin. C. qui legi. perſo. l. fin. extra de teſti. c. de teſtibus [b]. & de teſti. co. ꝑterea. extra de prob. licet. extra de offi. dele. cũ olim. ff. de iureiur. ſi duo patroni. §. Iulianus. in fi. et l. eum, qui. circa prin. ar. C. ſi à non cõpe. iudi. l. j. & iĩ. Arg. tñ cõtra, extra eo. veniẽs. ĩ. ver. pars autẽ [c]. Vel dic [d] ꝙ aut teſtis deponit ſuper dependẽtib⁹, ſiue cohærentib⁹ capitulis: & tunc valet eius dictũ. arg. ff. de mu. & ho. etiã. §. ex cauſa. C. de appel. per hanc. Aut ſuper nõ cohærẽtibus, ſeu non depẽdentibus ex illis: & tunc nõ valet. C. qui le. perſ. l. fin. ff. de pe. hære. ſi quis libertatẽ. §. fi. ff. de iureiur. ſi duo. §. idem. ¶Cautũ eſt igitur, vt teſtis iuret, prout no. j. §. ſequit̃. ver. illud aũt [e]. Si tñ ſpecialiter inducitur teſtis, ſuper quo articulo poſt litẽ conteſt. põt pars altera petere, vt ſuper toto negotio ĩterroget quod

63 dic vt in præ. c. de teſtibus. ¶†Et ſunt hæc in arg. ꝙ teſtis ſup poſſeſſorio induct⁹, nõ eſt ſuper proprietate interrogandus: quod ſi factũ ſit, nil eius dictũ in hoc proderit. Ad idẽ ff. de quæſtionibus. l. j. §. iĩ. ¶Quid ergo ſi capitula ſeu articuli non ſunt rectè ſed plenè cõpoſiti, teſtis tñ plenè dicit de his, q̃ ad cauſam faciunt? Et videtur ꝙ non valet eius dictũ, niſi in eo quod in articulis cõtinetur: quia videtur in alĩs renunciatũ. C. de procur. maritus. ff. de condi. & demon. cũ ita. nec notarius debuit formã datam excedere. C. de iure fiſ. l. certa. ff. cõi diui. vt fundus. C. de procur. ſi procurator. ¶†Teſtis em̃ de-

64 bet iuxta interrogata reſpondere, & nõ ſuper alio. arg. ff. de iureiu. l. iĩ. in princ. Et obreptitia probatio improbatur à lege: ideoq̃ valere non debet. C. de collu. l. j. ff. de in ius voc. ſed ſi hac. §. iĩ. & in prę. l. C. qui legi. per. & in prę. l. ſi quis liber. Sed dic vale re, cũ indefinitè debeat dicere pro vtraq̃ parte quę & de his, qui ſui vel alie. iur. ſunt. l. patre. Item vnus eſt caſus, in quo per confeſsionem extra iudicium factam naſcitur obligatio, ſcilicet ex literarum obligatione, ſeruata forma tradita Inſti. de literarum ob. & id ex cauſa mutui: ergo ſecus in alĩs. ff. de iudic. cùm prætor. ff. de teſt. l. ex eo. Item nec tunc ex confeſsione naſcitur, ſi pecunia nnmerata fuit, vel ſtipulatio interuenit: vt ibi patet in textu. Conſtat etiã, q̃ alĩ ſunt modi, quibus inducitur obligatio: & alĩ, quibus fit obligationis probatio, inter quos eſt confeſsio. C. de nõ nupe. l. generaliter. & l in cõtractibus. & de ꝓba. cùm de indebito. §. fi. & arbi. tu. l. fi. Et ideo vt dicit gl. nõ dicunt ꝙ confeſsio obliget: ſed dicunt ꝙ cõfeſsio præiudicat. Sic & ſcripta pũblica nullũ obligant, ſed obligationem probant. ff. de pig. l. cõtrahitur. In his ſatis conſtat: & loquendo de confeſsione facta extra iudiciũ, hanc partẽ tenet, & maximè p l. ff. depoſiti. l. Publia. §. fi. ſequendo ſententiã Azonis in Summa. de literarũ obliga. Et quod ipſe Azo dicit in Summa de confeſ. & de non nu. pec. ꝙ talis cõfeſsio vim habet pacti: ſic intelligit, ꝙ propter id quaſi ex contractu agi poſsit, qui præſumitur præceſsiſſe, proponendo illud quaſi obligatoriũ: & poſtea illud inſtrumentũ, vel confeſsionem inducendo quaſi probatorium. Et ſic intelligit l. Lucius. ff. de-

f nouit. C. de epiſc. & cleri. aut. ſed iudex. Non enim refert, an teſtis dicat veritatem à ſe, an interrogatus. argumen. ff. [f] de codicil. ſi in duobus. §.j. Et teſtis ſuper omnibus, quæ ad cauſam faciunt, videtur inductus. argum. ff. de iuriſdi. omnium iudi.

65 cui. & C. de agric. & cenſi. cùm ſcimus. in fi. ¶†Et interrogare teſtem extra capitula, non eſt reprobandum, cùm non ſit contra ius, ſed præter. argumen. ff. quod met. cauſa. l. fi. ff. de condi. indebi. eleganter. §. pe. ff. de interdic. & releg. l. relegatorum. §. ad tempus. Nec dando articulos videtur quis renunciare, ſi teſtes proferant ſuper generalitate cauſæ. ff. de pub. l. ĩ. Et facit ad hanc reſponſionem ff.

g de hæred. inſtit. l. j. [g] ¶Conſulo autem quòd teſtis iuret dicere veritatem ſuper tota cauſa: vt j. §. ſe-

66 quitur. & non tantùm ſuper articulis. ¶†Sed pone, egi contra te ad decem certi condictione ex mutuo: induxiſti teſtes, qui nil de numeratione dixerunt: ſed dixerunt ſe interfuiſſe confeſsioni à te factæ de mutuo tibi facto: quæritur an ſis propter hoc mihi cõdemnandus? Et eſt argumen. quòd ſic. ff. de teſti. l. iĩ. §. eiuſdẽ. ibi: non vtiq̃ ad vnum, &c. & extra, de renuncia. in præſentia. in princip. Hæc enim duo, ſcilicet numeratio, & confeſsio, paribus paſsibus ambulant. argumentum C. ad leg. Falcid. l. fina. & ff. de pig. act. ſi rem. §. fin. Item ſi quis agit contra aliquem aliqua actione, & ei defertur iuramentum, non fit condemnatio per actionem propoſitam, ſed per actionem in factum ex illo iuramento. ff. de iureiurand. nam & poſtea. §. fina. ſic & hic poterit fieri condemnatio per actionem in factum ex confeſsione: licet non per actionem ex mutuo. ff. de interroga. act. l. de ætate. ff. ad l. Aquil. proinde. Ad idem extra, de colluſi. crimina. xxiĩ.

h quæſtione. iĩ. ecce. [h] Sed dic cõtra, quòd ſis abſoluendus, cùm teſtes dixerint extra intẽtionem meã: vt in præ. l. ſi quis libertatem. Nam probare debui numerationem. C. de teſti. teſtium. C. de non nu.

67 pecu. ſi cautione. C. de ſolu. l. j. ¶†Item debet iudex ſecundùm allegata & petita procedere. ff. de minori. in cauſæ. extra, de ſimo. licet Hely. Sed hic nihil dictum fuit per me de confeſsione. & facit ff.

i communi diui. l. vt fundus. [i] ¶Item ꝙ dixit ea, quę non cõueniunt naturæ cauſæ. ff. eo. ob carmen. extra, eo. c. præterea. ¶Item quòd is, pro quo aliquid dixit, proteſtatus fuit priuſquã deponeret, ſe velle teſtem poſt dicti ſui publicationẽ repellere: quare tũc de facili prodeſt ei quod pro eo dixit. extra, eo.

poſiti. & l. ne ſatiſdatio. in fi. ff. rem ra. habe. Fatetur tamen ꝙ hæc ſententia ſibi agenti poſtea depoſiti, vel ex promiſſo, non nocebit. ff. de excep. rei iudi. l. & an eandem. in princ. & §. actiones. Hæc, quæ dicit author, & quæ prædixi, faciunt ad quæſtionẽ, quam vidi de facto: Conſtituit Titius procuratorem ad exigendũ à debitoribus, & quiẽtandum: agit poſt tempora Titius cõtra vnum ex debitoribus, qui producit inſtrumentũ quomodo ille procurator confeſſus fuit ſibi ſolutũ: & illum quiẽtauit. Inducit pro ſe l. pecuniæ. C. de ſolu. & ff. de probationi. cùm de indebito. in fi. Iudicatum fuit contrarium: quia procurator quiẽtare non potuit, niſi de ſoluto & exacto. per illud autem inſtrumentũ non probatur ſolutio, ſed confeſsio. Faciunt ſuperius dicta. Contraria prædicta loquuntur in domino, contra quem bene ſufficeret tale inſtrumentum, per leges illas.

ADDE, deciſioni Nicol. Mathe. quod idem in terminis conſuluit Bald. conſil. cccxxvj. ĩ. lib. incipiẽte, actum fuit depoſiti. Quo verò ad queſtionem formatã per Ioan. And. adde eundem Bald. conſi. cxxxix. j. lib. Fede. de Senis conſil. liĩ. Et dicta Specu. in hoc verſic. ſequitur Ange. conſi. incipiente inter dominum Micheletũ. Bald. in allega. conſil. & conſi. cclxx. incipiente, ex themate. iĩ. lib. & conſil. liĩ. & ccxxĩ. j. lib. & conſil. cxxiĩ. iĩ. lib. Bar. tamen contrarium tenet in l j. §. ſi quis ita. de verb. oblig. ibi per Alexan. Aduerte tamen quod Bald. conſil. clxxxviĩ. incipiente, præſuppoſito ſtatuto. in fi. lib. ĩ. tenet quòd ſi capitulatum fuit de vero depoſito: & probetur ſolùm de confeſsione, quòd reus venit abſoluendus. Cuius contrarium tenet in allegato conſil. ccxxvj. cõſil. ccxvĩ. in fi. iĩ. lib. Tenet etiam quòd agens ex mutuo, licet probet de confeſsione, debet obtinere: quia per actum ciuilem probatur naturalis, licet non inducatur.

¶ Not. G. Na. circa cui⁹ dictũ vide qđ scripsi post Inn. in prę. ca. p̃sentiũ. sup verbo, protestatus. Adde q̃ inquisitus nõ fuerit protestatus excepti. contra testes, q̃ nihilò minus poterit opponere excep. inimicitiæ ad perimendũ, vel extenuẽdũ dictũ testis: quia ista est exceptio mista. Ita voluit Bal. consi. cccxv. iiñ. lib.

b ¶ Parte dixit. Nec ob. ver. s. itẽ qđ deposuit. Intellige q̃ vtrãq; partẽ formata capitula, & super illis iuratum per testem ab altera parte productum.

c ¶ Secũdũ papam. Vt scripsi de testi. c. prętera. in vl. gl. ¶ Adde qñ testes dicãtur vacillãtes, & conformes, Bal. consi. cccxj. ñ. lib.

d ¶ Prętera. Debilitat tñ primũ dictũ & minor fides illi adhibeť, vt ibi dixi post Inn. in vlt. gl. & oĩno vide quod ibi post Hosti. dixi super glo. fi. ¶ Adde an testis statim possit mutare dictum suum. Alexã. consil. lxx. j. lib.

c* ADDITIO Vide tu Lu. Ro. singu. dccxcix. inci. dicit. c. j. vbi, q̃ testis metu tormẽtorum potest corrigere dictũ suũ, etiã ex lõgissimo interuallo. Et vide do. de Ro. decis. ccxciij. inci. si testis iuratus. in nouis. Henr. Fer.

e ¶ Vinc. Ipse & Io. hoc no. e. ti. cũ causam. & hoc in glo. vlt. quæ fuit Io. per quẽ etiam soluitur sequens quæstio.

f ¶ Positæ. Ad excusationem testis, qui non expresit causam, ponit id glo. non ad culpam.

g ¶ Quæ. Qđ ibi dixi de iudice, dic in teste quo ad similitudinẽ causę. Adde ver. quid si idem testis. quid si testis vnum dixit in iudicio, aliud extra: quam fidem mereatur. Bald. consilio. cccclxv. ĩ. lib.

h ¶ Meminim⁹. Vide qđ ibi dixi sup

præsentiũ. De hoc dicã infrà, §. sæpe testes. ¶ Alĩ dicunt quòd prodest cum alĩs adminiculis, vel si testis sit honesta persona. Quod dic vt ibi not. G. Na. [a] dixit, q̃ si dixit sic: reseruo mihi quòd possim dicere in dicta & personas: nec vltra processit: non nocet ei talis protestatio. arg. extra, vt lite non contest. quoniam. in prin. versi. ne fortè. Si verò dixit quòd erat infamis vel criminosus, tunc nocet: & iudex tunc debet inquirere, quæ crimina obĩcit, & contra quos: vt fiat specificatio criminũ, & personæ, contra quam opponitur: vt extra, eo. ad hoc. aliàs incipit, præsentium. §. penulti. lib. vj. ¶ Sed quid si hoc velit probare priusquàm testis deponat? Dic vt s. versicu. quid ergo si præmissa. Post publicatas autẽ attestationes securè opponat in dicta & personas, quicquid placuerit, si contra eum dixerint: & audietur prętito iuramento q̃ ad hoc ex malitia non procedit: vt in præ. c. Vnde nõ consulo quòd ante receptionem vel aperturam aliquid protestetur: quia nihilò minus postea admittetur: præstito de facto iuramento. fortè enim aliquid pro eo diceret. ¶ †Sed quid si admissus cum 68 dicto iuramento, deficit in probatione obiectorũ? Respondeo, dicunt quidam quòd non damnatur in expensis. Nam cùm grauaretur in vno, scilicet quia sine iuramento non admittitur: decens est, vt in alio, scilicet in expensis alleuietur. argu. extra, de procura. ex insinuatione. & ideo præ. decre. præsentium. tacuit de expensis. Hoc autem certum est, quòd contra personam testis, quem quis inducit, non potest aliquid opponere, nisi ex noua causa: sed cõtra eius dictum sic. Testem enim, quem pro me recipio, debeo contra me etiam recipere. quod dic vt infra. §. sæpe testes. ver. & not. & extra, eod. præsentium. ¶ † Quid si pro vtraq; parte dixit [b]: vt quia dixit quòd numeraui T. decem: sed dixit quòd ei feci pactum de non petendo quinq;: nunquid ego possum reprobare in eo, quod dixit cõtra me, & T. in eo quod dixit cõtra eum? Videtur quòd sic: nam & vtraq; pars appellat à sententia, quatenus est contra eum lata. extra, de testa. Raynutius. & c. Raynaldus. Dic contra quòd ex cuius persona quis lucrum capit, eius factum perhorrescere non debet: vt ff. de regu. iur. ex qua persona. Reprobetur ergo in totum, vel approbetur: licet dici possit quòd non videtur T. aliquid ex persona testis habere: sed occasione mei producentis testem, secũdùm Vber. ¶ Breuiter autem tene quòd tutius est opponere contra testes post publicatas attestationes. quod licet, postquàm fuerit protestatus. Non enim expedit reprobare ipsos, donec videat an pro ipso, an cõtra eum deponant? Si tamen opponit in productione, reseruabitur hoc in tempus disputationis. suprà, versic. sed quid si dicitur. & sequen. ¶ Item quòd testes sunt varĩ, & in suis dictis vacillantes. extra, de causa poss. & proprie. cum ecclesia. & de pœnis. super his. extra, vt eccle. bene. c. vnico. iiñ. q. ix. pura. ff. eo. l. j. in princip. & l. qui falsa. & l. testium. iiñ. q. iiñ. c. si testes. §. qui falso. & j. versi. item quod falso. & j. §. nunc tractandum. ver. cõsiderare. Vel quòd testis titubauit seu dubitauit. vnde non valet eius dictum: quia titubans pro ignorante habetur. C. de condictio. indebi. l. fin. ff. de liber. exhiben. l. iiñ. §. is, qui. imò errat, nec dicit. argum. ff. de regu. iur. l. non debet. §. in re obscura. ¶ † Et nota quòd testis dicitur varians, 70 cùm nulla causa assignata, dicit contrarium eius, quod primò dixit. extra, de tempor. ordina. c. dilectus. Tunc verò sibĩpsi contradicit, quando duo incompossibilia dicit: vt si primò dixit cõtractum fuisse Romæ die tali celebratum: postea dicit se illa die fuisse Narboñ. Vacillat autem, qui timendo & dubitando variè loquitur. ff. de fal. eos qui. ff. de testib. l. ij. & l. qui falso. quæ est iiñ. q. iiñ. & testimoniũ talis nõ valet: imò ipse punitur. C. de testibus. nullum. secundùm papã [c]. ¶ Vel dic secundùm Vincen. quòd variat, qui confitetur vnum, & postea contrarium vacillat, prout infrà dicetur: vt in præ. l. qui falso. Quandoque etiam quis simul variat & 71 vacillat vt extra, de pœnis. super his. ¶ †Quid si dicit, vidi hic, imò ibi? Respond. valet. ff. de hæred. instituen. si ita. Sed si tertiò addit, imò ibi. & redit ad primum dictum: videtur vacillare, secundùm Vincen. vt not. extra, de elect. scriptum. & in præ. c. dilectus. & sic non valet, vt suprà. Iacob. Bald. dixit i quòd si postquàm deposuit, dicit se malè dixisse, & aliter dicit: quòd nec primò, nec secundo eius dicto credetur. Idem dicit Accur. si cũ aliqua parte fuerit locutus. Alĩ stant secundo dicto. ff. de quæstio. repeti. ff. de manu. test. Stichus. ff. de hæredi. instituen. si ita scriptum. Nam posteriora derogant prioribus. extra, de rescript. cæterùm. Tertĩ stant priori: quia præsumitur quòd corruptus variauerit. Ego verò dico secundos bene dicere, si testis videns erasse, incõtinenti, & priusquàm parti loquatur: vel, secundùm alios, ante aperturam se k correxit. extra, de testi. fraternitatis. Tertĩ verò bene dicunt, si correctioni suæ interposuit interuallum, vel parti loquutus est. extra, de testi. cogẽ. præ

d terea [d]. ¶ Qualiter autem discordes testes concordentur: not. infrà, §. iam de interrogatorĩs. versicu. 72 quid si vnus. & seq. ¶ †Quid si idem testis secũdò l inductus, dicit contrarium eius, quod primò dixit? Respond. tunc neutri dicto eius stabitur. extra, de appella. solicitudinem. in fin. ff. eod. qui vana. C. de libe. cau. cùm pretium. nisi fortè sit ita quòd primę

e attestationes non valeant, secundùm Vicen. [e] Si verò testes hincinde sibi contradicunt: dic vt j. de edit. instrumen. §. restat. ¶ Quid si compertum est, m primum, coram quo deposuit, iudicem non fuisse? Dic quòd valet secundum dictũ, quod est priori contrarium: cùm prima depositio nulla fuerit coram non iudice facta. extra, de iudi. at si clerici. extra, de appella. vt debitus. in princip. ibi: idoneo, &c. quia nec præstat impedimentum, quod de iu- n re non sortitur effectum. extra, de iure patro. illud. 73 & c. quod autem. de elect. auditis. ¶ †Item quòd est verbosus, contra quem præsumitur. argumen. C. de preci. Impera. offe. l. fin. & not. C. eod. solam.

f in fin. glo. ibi positæ [f]: & not. s. eodem. Item quòd est socius. Item quòd habet consimilem causam, vel crimen. extra, eodem. personas. iiñ. q. iiñ. versic. liberi testes. C. eodem. c. quoniam. & argumen. ex-

g tra, de iudicĩs. causam, quæ. [g] ¶ Item quòd in alia causa criminali contra me tulit testimonium: vnde nunc non debet admitti in ista: quia præsumitur

h inimicus: vt extra, de accus. meminimus. [h] & c. cùm P. ff. de test. produci. & iiñ. q. iiñ. c. placuit. §. item in criminali. respond. j. vbi de hoc. Quod Gratianus & Ioan. de Deo. & quidam alĩ intelligunt simpliciter in causa criminali: argumentum extra, de appella. ad hoc. j. Ioan. autem dixit quòd siue sit criminalis, siue ciuilis, potest contra eundem iterum in alia induci. Nec obstant prima iura, quæ in ea-

i dem causa [i] post publicatas attestationes loquuntur, secundùm eum: vel quando prius malum tulerat testimonium. ¶ Item quòd habet causam contra eum, contra quem producitur. extra, de pur. ca. cùm in iuuentute. prope fin. & s. eodem. §. in prin-

k cip. [k] argumen. contra, quòd non repellatur testis, licet habeat causam aliam contra illum. Instit. de 74 excu. tu. §. propter litem. ¶ †Item quòd fuit in eadem causa, vel in principali: si hæc est causa appellationis, iudex, vel aduocatus, vel procurator, vel assessor, vel executor, vel actor, vel arbiter. iĩ. q. vj. statuendum. extra, eod. Romana. lib. vj. ff. eodem. l. fin. ff. de assess. l. j. iiñ. quæstio. iiñ. c. si testes. §. quos. extra, eodem. dilecto. & c. insuper. & in authenti. eodem. collat. vĩ. §. quoniam. ff. ad Trebellia. ille, à quo. §. penult. C. de arbit. ne in arbitris. §. si autem. Est enim præsumptio quòd diceret pro ea parte, pro qua prius fuit. Euanescit autem talis præsumptio, si prius sit testis, & postea iudex vel aduocatus, secundùm Hug. In procuratore tamẽ not. con

l tra [l] ff. eodem. l. fina. per præ. §. quoniam verò. & de fide instrumen. §. si verò moriantur. versi. quod si etiam. & versicu. seq. collat. vj. In quibus loquitur de mediatore cõtractus. nos verò hic loquimur

m de procuratore ad causam [m]: & ideo dicit eũ repel

n li [n]. Quidam tñ ipsum admittunt contra dominũ: vt in vlt. gl. & quod no. eo. tit. fraternitatis. in gl. ñ. & quod super ea dixi.

¶ Eadẽ causa. Sup. & eo. c. Adde q̃ si sit lis omnium bonorum, vel maioris partis, repelliť: aliter secus: vt per Cano. in c. cùm oporteat. de accus. Bald. in auť. si dicatur. C. de testi. Alexand. consi. lxxviĩ. j. lib.

¶ In princi. Dic vt ibi. & pro solutione contrariĩ, vide quod not. de restit. spolia. frequens. §. illum. in j. gl. lib. vj.

¶ Contra. Scilicet q̃ admittitur: sed cõtrarium, scilicet quod non admittatur: no. ff. de iur. fis. l. deferre. §. idem decreuerunt.

¶ Ad causam. Et de procuratore ad negotia no. eodem tit. Romana. lib. vj. in iiñ. gloss.

¶ Eum repelli. Ad leges respõsum: sed inducebať ibi alia ratio: quia procurator non iurat de calumnia. quod verũ est in animam domini, nisi habeat speciale mãdatum de iura. calum. c. fina. libr. vj. Sed bene iurat in animã propriam. eo. titu. c. ñ. §. j. Prætera nec aduocat⁹ iurat de calumnia, nec fit dominus litis: & tamen propter affectionem causæ repellitur: fortius ergo ꝓcurator. Vnde Iaco. Bald. multùm turbatur de illa glo. negans illam fuisse Azonis: dicens fortius debere repelli procuratorem: quia voluntarius, & q̃ etiã finito officio teneť ex cõtractu ff. de procu. l. ꝓcurator, q̃ pro euictione. cẽ tutorem, vel curatorẽ, quorum officiũ est publicum, & necessariũ, & qui finito officio nõ teneť. C. de excusa. tutorũ. p totũ. & facit ff. de ĩ ius voc. l. quæsitũ. per quã patet ꝯ ffcium publicum excusationem præstare, quam non præstat voluntarium.

ADDE q̃ Bal.conſi.cccliiij.lib.j.tenet q̃ procurator finito officio non prohibetur teſtificari in cauſa principali.incipit,ad euidentiam.& executores pro teſtamento idonei teſtes non ſunt,ſecundùm eundem Bal.conſi.ccccxxj.libro primo.

a ¶Item quidam.Alber.Gal.eo.ti.ver.ſed an procu.

b ¶Scd̃m papam. Vide qd ſcripſi ibi in gl.vt vnus.

c ¶Iac.dicunt.Nõ inuenio Iac.Bal. hoc dixiſſe ſuper l.fin.ff.eod. ſuper qua habeo eius ſcripta. dixit tamen ibi aduocatũ in defectũ admitti ad probandum geſta in iudicio ſi per partem negentur,cũ forſan alij,q̃ aduocati & partes non adeſſent.Allegat l. conſenſu. C.de repu.& de cre.veniẽs.ij.eod. titul.in fin. Non obſtat l.ne in arbitris .ſ.fin. quia ibi non creditur arbitro ſine iuramento, hic autem iurabit vt teſtis. Putat etiã ad uocatum in cãm proprietatis teſtificari poſſe ĩ cauſa poſſeſſionis.ff. de acquiren .poſſeſsio .l. naturaliter.ſ. nihil. Facit ſ. verſiculo item quòd depoſuit in fin.

d ¶L.fin. Moueba tur ibi gloſſ. per text.qui dicit,patrocinium præſtitũ:& illud placebat dño meo i ĩ legib.Sed Guid. de Suzar . contra inducens l. ff. de var.& extraord. cog.l.j.ſ.aduocatos.quæ dicit illũ aduocatum qui de ſalario conuenit.C.de poſtu.quiſquis.& aduocatum illum qui in ſua fide cauſam ſuſcepit.Fateor quòd conuentio facit illum aduocatum:quanq̃ de cauſa ſe non intromiſerit. Tu qui dicis eum repellendum,da textum:aliàs locus eſt l.primæ.ff.eodem titulo.Fateor ergo procedere dictum Guliel. ſi lex ſimpliciter prohiberet aduocatum, ſed cum limitatione prohibet.Vbi ergo deficit caſus limitans,ceſſat prohibitio.Bene facit C.de poſtula. nemo.de pœ.diſtinc.j.quæ ad ſui pœnam requirit ad officium aduocationis ſuſcipit,& patrocinium præſtari. Item nunquid decre.vlti.de poſtu.ij.reſpon.& in decre.ſi aduerſus.de hæreti.ſola conuentio patrocinio nõ præſtito inducit illas pœnas:adſit,cum verba id non patiantur. decreta. etiã, Romana.eod.titu.libr.vj.ponit aduocatum in priori iudicio patrocinium præſtitiſſe.

ADDE pro hoc quod voluit Roma. conſilio ccccxx. incipiente, propoſita quæſtio.ſcilicet quòd vbi aliàs ſolicitator ſalariatus à domino non admittitur in teſtem,ſcd̃m do.de Rota.concluſione cccccxlvij.quòd poteſt admitti,vbi non probatur quod ſit ſalariatus.& dicenti ſalariatum incumbit onus probandi.& quod ſolicitator non ſalariatus admittatur in teſtem,ſequitur Alexan.cõſi.lxxvij.libro j. Vlterius adde tu, quid ſi ſit facta conuentio de aduocatione, & ſint reuelata ſecreta cauſæ:an hic aduocatus poterit eſſe teſtis.Dicas quòd ſic,per gloſſ.nota.in verbo, recuſatis. in capitulo dilecto. extra, de teſti. à maioritate rationis. Nam dicit prędicta non repellere, iudicem,in quo minor ſufficit cauſa: ergo nec vt in prę.c.Romana.Itẽ quidã[a] dicunt procuratorẽ non admitti negotio durãte: ſed eo finito ſic,extra, eo.inſuper.Et no.ff.eo.l.fina.De hoc.& an alter ex duobus cõprocuratoribus admittat,extra,eod. inſuper.ſcd̃m papam[b].Quidã aũt vt Ia.dicunt[c] aduocatos & executores volentes admitti:licet non cogãtur:vt in præd.ſ.qm̃.de iur.omni.iudi.prætor. Alij dicunt contra,q̃ etiã volentes non admittãtur:quia ſimpliciter in præ.l.prohibentur. ¶†Item qd̃ dixi, 75 aduocatũ nõ poſſe eſſe teſtem:intellige verum eſſe poſtq̃ cœperit patrocinari:ſecus ſi non incœperit licet de ſalario conuenerit & paratus fuerit patrocinari:vt not.ff.eod.l.fin.[d] ¶Quid ſi receperit pecuniã ab altera partium vt alterã nõ foueret? Videt q̃ nõ poſsit eſſe teſtis.j.q.j.eadẽ lege.arg.cõtra:qa hoc edictũ prohibitoriũ eſt.ff.eo.l.j.ſcd̃m dñm meũ.[e] ¶Quid ſi aduocat[g] admittitur à parte,cõtra quam in teſtẽ ꝓducit? Rñ.põt eſſe teſtis,& cogit:vt no.ff. eod.l.fin.[f] Sed ſi quis inſcriptus ſit teſtis in aliquo cõtractu,vel inſtrumẽto,ex quo nũc agit & ipſe in cã patrocinatur,nõ poterit amplius in teſtẽ ꝓduci: nihilòminus tñ per tale inſtrm̃ probatur cõtractus, ſed nec talis inſcriptio aufert ſibi ius ſuum . ſi quidem habebat in re,ĩ qua aduocabat:niſi quo ad hoc, quod non poterit cãm,in qua aduocabat dicere in iuſtam.ff.de pig.act.Caius.extra,de trãſa.ex literis. vbi de hoc ſcd̃m papã.et de ꝓba.ꝓ tuas. Ar.cõtra,q̃ ſibi præiudicet.ff.de pig.fideiuſſor[g].extra,de reiud. q̃uis[h].qd̃ verò dixi executor,expone,i.apparitor. ſcd̃m Ioã. Vel ſcd̃m alios,i.tutor,vel curator,vel ſyndicus,& ſimiles:vt no.ff.eo.l.fi.& probat extra,eo. inſup.¶†Sed qd̃ dixi q̃ iudex nõ põt eſſe teſtis.intelligunt quidam lite pẽdẽte,& ſup principali.Nam ſup actitatis coram ſe põt ſcd̃m Hug.& Berñ.et T. ar.extra,de app.ſignificauerunt.de ele.cũ dilecti.Et de accu.cùm dilecti.in fi.Alij contra,argu.extra,de proba.qm̃.rñ.j.Sed dic q̃ vni iudici non creditur ſup actitatis corã ſe:vt ĩ præ.c. qm̃ cõtra. niſi ſit cardinalis,vel alius magnę authoritatis:vt extra de loc. & cõ c.j.& xcvij.diſtin.nobiliſsimus.& C.de ſum. tri.liqueat.in fin.ſed nec vt dominus Clemens papa quartus dixit,& bene illis eſt de iuris rigore credẽdum.arg.extra eo.licet ex.ibi:etiã ſi pręſidali,&c. De quo no.ſcd̃m papã ĩ præ.c.cũ dilecti[i] & de fide inſtr.qd̃ ſup his.& iũge qd̃ no.j.de ꝓba.ſ.videdũ. ver.quid de authoribus.Vbi aũt ſunt duo,vel plures:tũc bene credit eis:vt in p̃miſsis cõcor.& extra, de exceſ.p̃la.ĩter dilectos.ſ.p̃terea.& de hoc extra, de teſti.cùm à nobis.Inno.iij.not.ĩ præ.ſ.p̃terea.& extra,de arbi.nõ ſine.q̃ nõ ſunt interrogandi,vt teſtes:ſed cõſulendi,tãq̃ qui fuerũt iudices.& de hoc teſtem,in quo maior requiritur,per not.per glo.& docto.in c.inſinuante extra,de offi.deleg.Hoc etiam tenet Lanfran.in repeti.in c.quoniam contra.ſ.teſtium depoſitiões.in xvij.col.extra,de proba. Ad quod facit ver. quid ſi iudex fuit.j.& in ver.item ſecundùm Gof.j.in fi.huius ſ.

e ¶Dominum meum.Qui ad literam ſic loquitur in Summa eo.tit.ſ.ij.ver ſic.quid ſi aduocatus.

ſecundùm dominũ meum in præ.c.Romana.& in Summa de teſti.ſ.ij.ſub ſ.hi verò oĉs.ver.idẽ in iu- f
77 dice.& ff.eo.ob carmẽ.¶†Quid ſi ſunt tres,aut qnque iudices:credet ne plus duobus teſtibus,cũ illis? Dic q̃ potius credet teſtibus in prędiudiciũ alterius, cùm ſint iurati.iij.q.ij.c.ſi teſtes.ſ.iuriſiurãdi.extra de teſtib.c.tuis.Si autẽ iudices ipſi iurati deponerẽt
k plus crederetur eis[k],cũ alijs teſtibus,quãtò maioris eſſent honeſtatis.extra,eod.in præſentia.¶Quid ſi appelletur à iudice ante ſententiam:nũquid poſtea poterit eſſe teſtis in eadem cauſa? Reſpondeo,non: quia iudex ex appellatiõe ſolet indignari.extra,de offi.deleg.ſuſpicionis.& l.diſt.ſi quis præpoſtera. aduocatus tamen eſſe poterit:cùm non ſit prohibitum,ſecundũ Hug.Hoc autem certũ eſt,q̃ ſi is,contra quẽ fuerit procurator,vel aduocat[g],vel aſſeſſor, vel executor, vel contra quem tulit ſententiã,petit eum in teſtem:bene admittitur: cùm in eius fauorẽ hoc ius fuerit inductũ,cui renũciare licet. quod dic
l vt not.ff.eo.l.fin.& extra,c.Romana.[l]¶†Quid de
78 venditore,nunquid admittetur ꝓ emptore,vel de-
m bitore in cauſa pignoris? Dic q̃ non[m]:quia propria cauſa eius eſſe videtur:cùm ſit ad venditorem habẽdus regreſſus pro euictione.extra,de emp.& vend. c.fin.vſqueadeò autem ſua cauſa cenſetur,q̃ etiam olim,ſicut in propria cauſa,biduum cõſtituebatur: vt ff.quãdo appel.ſit.l.ij.ſ.ſed & ſi alius.ij.q.vj.biduum.ff.de appel.l.iiij.ſ.alio.ſecundũ dñm meũ:vt not.in præ.ſ.hi verò. ¶Alij cõtra,vt admittat,ſicut & legatarius admittitur in teſtamento:vt ſ.eo.verſi. item q̃ eſt talis.Si autẽ non teneretur de euictione: tunc poſſet ſecundũ Accur.vt not.ff.de teſtib.nul-
n lus.& C.eo.omnibus.[n]Quid de proxeneta? Dic q̃ cogitur teſtificari partibus conſentientibus:vt not.
o in aut.eo.tit.ſ.quoniam verò.[o]¶†Quid ſi impetres
79 eum iudicem,quem volebam producere teſtẽ? Dic eum remouendum à iudicando, & feret teſtimonium,argu.extra,eod.dilecto.& c.conſtitutis.de teſtib.cogen.peruenit.Sed nunquid poteris in perſonam eius opponere vt à teſtimonio repellatur,quẽ iudicem impetraueras? Reſpon.non. argu.iij.q.ij. c.placuit.ſ.item in criminali.in fi.& xxxij.q.v.hor
p rendus.ſecundùm Vin.[p]¶Quid ſi iudex ſtatim cõ g
mittit vices ſuas alij,nihil ſibi retinendo:nũquid poterit eſſe teſtis coram eodem? Dicit Ioã.papa quòd non:quia is fungitur vice eius, qui delegauit.Bern.
q contra: vt nota.in prædi.ca.dilecto.[q] Sed nunquid ordinarius poteſt eſſe teſtis corã officiali? Dic quòd h
ſic,ſi neceſsitas immineat.argu.iij.quæſtio.ij.c.ſi te
80 ſtes.ſ.ſi res exigit.¶†Quid ſi iudex,qui in teſtẽ inducitur,iurat ſe nil ſcire de cauſa? Videtur quòd nõ i

¶Dilecti.De accuſa.vt ibi ſcripſi ſuper gloſ.ſimile ſuprà.

k ¶Crederetur eis.Sup.cæteris paribus.

l ¶Romana.lib.vj.in gloſ.intelligas.

m ¶Dic quòd non ob.ſecundùm Pile.ff.fini.regun.l.pen.Solue vt ibi:& vide quod dicam j.proxi.ſ.ver.xvij.

n ¶Omnibus.Idem ibi Simon Vicen.alleg.ff.de euic.l.minor.ſ.fi. & l.patet.in prin.& Alber.Gal.eo.titu.in prin.Guid.de Suza.dicit idem in donatore diſtinguendum:qui quando de euictione teneatur,dicam j.verſic. ſed pone,mutuaui.Quid dixerit Iaco.de Are.qui indiſtinctè tales repellit dixi eo.tit.inſuper.ſuper prima gloſ.in fi.Quæſtionem de fideiuſſore vide j.verſi.quid de fideiuſſore.Emphyteuta verò vel vaſallus,vbi de re emphyteutica,vel feudali agitur:certum eſt,q̃ nec teſtificari poſſunt pro domino,nec dominus pro eis:quia miſtim eſt propria cauſa.ff.quãdo appel. ſit.l.j.ſ.in propria.

ADDE an creditor poſsit eſſe teſtis in cauſa ſui debitoris,Alex.conſil. lxix.lib.j.Et an venditor pro emptore,Ange.conſil.lxxiij.

o ¶Quoniã verò.& vide quod ſcripſi ſ.de teſti.cog.dilectorũ.ſuper j.glo. poſt prin.ADDE vtrum proxeneta vel mediator ſint idonei teſtes,Alexan.conſi.cxxvij.& conſi.cxviij.iij.vol.& Bal.conſi.ccxvj.lib.ij.

ADDE plenè per Philip.in c.j.de teſtib.lib.vj.vbi plurima dicit.

p ¶Secundùm Vin.Idem Ber.in decre.dilecto.glo.antepenul.

q ¶C.dilecto.Pro quo facit de offi.deleg.iudex.in prin.lib.vj.

a ¶ Contra puto. Idem Ber. & Inno. in decre. dilecto. vbi vide ſuper glo. ij.
b ¶ Ioan. de Deo. Qui hoc not. in cauil. lib. v. rubrica de teſtibus.
c ¶ Quarta. Fortè vult allegare, quæ itaq;. ſed communiter non eſt §.
d ¶ C. fin. Et vide quod ibi dixi in vlti. glo. ſoluendo obiectionem fraudis, quæ in hoc procuratori nocet. Item hæc exceptio pendentiæ in criminalibus, ꝓcedit nō in ciuilibus vt ibi patet. Et hoc etiā ſi iam damnatus eſſet, ſed appellaſſet, vt ibi not. in fi. j. gloſ. & fuerat hæc quæſtio venerealis xlv.
¶ In prin. Et per Cyn. C. eod. tit. fi quis. in ix. q.
¶ ADDE quod Ant. de But. in d. c. repellātur. dicit intelligenda iura de cohabitatione continua, nō temporali.
f ¶ De vi. Dicebat ibi Guid. de Suz. ꝙ ſi gloſ. intelleXiſſet de damnato, falſa eſſet: cū publico iudicio damnatus repellatur: vt ibi. et meritò: quia eſt infamis. ff. de publ. iudi. l. infamem. Idē Ioan. de Deo ſuo libello j. q. xvi. dicens homicidam damnatū nunq̄ recipi in teſtem, niſi reſtituatur. ij. q. iij. §. notandū.
g ¶ Hermaphroditus. In caſu quo repellitur mulier procedit hoc, & diſtinguit vt ibi.
h ¶ §. teſtes. Fertur Iacob. de Are. tenuiſſe per leges iſtas, ꝙ etiam ſecundū leges mulier non teſtificat ī criminali. Cùm enim in illa de ſalute hominis agatur, fortior ratio ſuadet illā repelli, q̄ in teſtamentis propter maiꝰ periculū. cū concord. lib. vj. & C. de appel. l. addictos. Inducit etiā rationē decre. forus. in fi. & leges ibi allegatas. hic de facto non ſeruatur, ſi æquitatē habet, quādo per mares veritas nō poteſt haberi in ciuili foro.
ADDE, quādo mulier admittat ad teſtificādum. Alex. conſil. xxiij. & cōſil. clxxiij. ij. volu. & conſil. xl. & cxiij. j.

remanebit iudex. Nā probandi facultas non eſt anguſtanda. xiij. q. ij. quanq̄. C. de hæreti. quoniam. in fin. Item ſuſpectus videtur eo, ꝙ ſic ſe ingerit. ff. de procur. quæ omnia. Item quia nō creditur eius iuramēto in alterius præiudicium. extra, de teſti. licet ex quadam. cōtra puto. a ¶ Quid ſi iudex fuit vt ſuſpectus recuſatus ante litis conteſtationē in aliqua cauſa: puta propter cōſanguinitatem: nunquid poteſt eſſe teſtis in cauſa illa? Non videtur. ij. q. vj. ſtatuendum. vt ibi not. Hug. & extra, de appel. poſtremò. & iij. q. ij. ver. patroni quoq;. Tu dic contra, argu. extra, de teſtib. dilecto. maximè ſi producens nō habebat niſi vnicum alium teſtem. Nec obſtāt præ. iura, quæ loquunt in iudice & aduocato. facilius enim habentur centum tales, q̄ vnus teſtis. ¶ Item excipitur quòd receptus eſt, poſt renunciationē vel publicationem, vel poſt ſufficientem productionem, vel poſtq̄ in eadem cauſa ſuper eodem capitulo de poſuerat: vel poſtq̄ pars didicit teſtificata. quæ dic vt j. §. ſatis vtiliter. per totum §. & §. fina. ¶ Item, ꝙ receptus eſt ante litis cōteſtationem. quod dic vt j. §. proxi. ¶ Item quòd eſt gratioſus ſecundùm Ioā. de Deo b, iij. q. v. ſimiliter. & c. accuſatores. Item ꝙ eſt arenarius, vel vilis perſona, qui ſine tormētis nō debet admitti. ff. eod. ob carmen. §. j. ¶ †Item quòd teſtes idem dicunt in omnibus, vel ſimilia proferūt: quare ſubornati præſumuntur. ff. eo. l. teſtiū. §. ideoque. & C. de pœnis. qui ſententiam. iij. q. ij. c. ſi teſtes. §. in teſtibus. De hoc j. §. nunc tractandum. ver ſic. cautum. & ſeq. ¶ Item quòd non nouit perſonas litigātium: & vide quod dixi ſ. eod. ver. teſtimoniū autem. ante finem. Nec nomina dixit. extra, eo. licet ex quadam. in fi. C. de iure delib. ſancimus. §. finautē dubius. in fi. arg. in auc. de teſtib. §. j. & de inſtru. cau. & fi. circa princ. §. ſi quis igitur. vult tamen ſpeciale eſſe in inuentario, vt ibi dicitur. extra, de teſtib. cum cauſam, quæ. vbi de hoc & j. proxi. verſi. ¶ Item ꝙ huius rei eſt inſcius. ¶ Item quòd ignotus: ergo ver beribus ſubijciendus. in auc. eodem. §. quarta. c ¶ Itē quòd eſt contra eum ſuſpicio violenta. ff. de accuſa. alij. ¶ †Item ꝙ teſtes diſcordant de loco tempore, & perſonis. iij. q. ix. nihilò minus. & in præ. c. cū cauſam, quæ. xxxv. q. vj. de parētela. ij. extra, eo. licet. ij. quod dic vt j. §. iam de interrogatorijs. ver. item interrogetur de loco. & ſeq. vel ſunt ſibi contrarij, ſeu diuerſi. quod dic vt j. §. poſtq̄ de. ¶ Itē ꝙ crimē teſti obiectum contingit cauſam, de qua agitur. extra, de excep. c. j. in fi. ¶ Item quòd non fuerunt ſigillatim & ſecretè examinati. quod dic vt j. §. nunc tractandum. ¶ Item ꝙ pendet accuſatio criminis contra eum, niſi in exceptis criminibus. extra, eo. c. fi. d ff. eo. teſtium. iiij. q. ij. ver. in teſtimonium. & ver. teſtium. & arg. C. de procu. reum. ij. q. vij. teſtes. extra, de excep. denicq;. vel etiam exceptio: vt ſ. ver. itē opponitur quòd criminoſus. ¶ Item ꝙ amore, odio, vel cōmodo, vel timore depoſuit. extra, eod. quoti. & de teſti. cogē. cùm contra. & c. ſeq. & c. ſuper eo. iij. q. ij. teſtium. C. eo. eos. & ſ. eo. §. in prin. ¶ Item quòd cohabitat cum inimicis eius, contra quē producitur. extra, de accuſ. repellantur. & c. cùm oporteat. ff. de teſti. l. fin. C. de inoffic. teſta. quoniā liberi. in fi. ff. de dam. infec. qui bona. §. qui damnū. hi enim repelluntur in criminalibus: ſed in ciuilibus eſt præſumptio cōtra eos. Et vide ſ. §. in principio. e ¶ Itē quòd eſt homicida. iij. q. v. cōſtitutus. & vj. q. j. infames. ſecundū leges autem admittitur, vt not. ff. eo. l. teſtium. §. l. Iul. de vi. f ¶ Item ꝙ eſt concubinarius manifeſtus, vel inceſtuoſus, qui contra accuſatū nō auditur. iij. q. iij. cōſanguineorum. ¶ Item ꝙ eſt hermaphroditus. iij. q. ij. d. c. fi teſtes. §. hermaphroditus. g ¶ †Item ꝙ eſt mulier. extra, de verb. ſig. forus. in fi. Super hoc teneas, ꝙ ſecundùm leges mulier in cauſa ciuili & criminali poteſt eſſe teſtis: vt xv. q. iij. ex eo. & ff. de teſti. ex eo. & ff. de teſta. qui teſtamen

volu. & mulier poteſt eſſe teſtis in teſtamentis ad pias cauſas, ſecundùm Pau. de Caſt. conſil. cccl xiij.
i ¶ Dicit Accur. Qui hoc not. in præ. §. mulier.
k ¶ Et Mart. de Fa. ſuper l. fi. C. de codic. & idē ibi Cy. in fi. & vltra hic allegata. Nam inducit ꝙ cùm in ſolo teſtamēto reperiant ꝓhibita: ergo &c. alleg. cañ. ex eo. to. §. mulier. Inſtit. eo. tit. §. teſtes. niſi in teſtamentis alleg. ſ. verſ. ꝓxi.
h tantū: vt in prę. §. mulier. & §. teſtes. h ¶ Quid de co & ff. de iud. cū ꝓ-
i dicillis vel alia vltima volūtate? Dicit Accur. i & M. tor. Item lex ſim
k de Fano k quod & ibi poteſt: quia non eſt prohibi pliciter dicit ꝙnque teſtes reqri,
tum. ff. de teſt. l. j. nam & ibi nō rogati admittunt. C. & nō diſtinguit:
de codicil. l. fi. in fi. Idē dicit Vber. maximè ī dubio ergo nec nos di-
pro vltimis voluntatibus. ff. de inoffi. teſt. ſi pars. ff.
l de leg. ij. Titia. §. ij. l Secundū canones autem nunq̄ ſtinguamus. ff. de
admittitur in cauſa criminali. xxxiij. q. v. mulierem. rit. nup. palam. in
niſi in criminibus exceptis. & ſic intelligendum eſt fi. nec debēt vno
præ. c. forus. ¶ In ciuilibus autē & matrimonialibus iure cenſeri, quæ
& ſpiritualibus & quibuſcūq; alijs, & etiam vbi de ſunt diuerſa. C. ð
crimine ciuiliter agitur, vt in cauſa inquiſitionis vel do. ſi idē. Quod
denūciationis dicunt T. & Ber. & alij eam admitti. ſint diuerſa, patet
extra, de teſt. quoniam. & c. ſuper eo. ij. & c. tam liteeo. tit. l. ij. C. q teſta. fac. poſ. l. non
ris. extra, de accuſ. ſuper his. & c. ad petitionē. de ſi-codicillos. & re-
m mo. per tuas. in fi. & breuiter vbicūq; non prohibet m prehēſi ſunt dicē
expreſſe: vt in teſtamētis & criminibus. Io. de Deo. tes codicillū par
& quidā ālij dicunt, ꝙ cùm eius teſtimoniū ſit gene tem teſtamēti. ff.
raliter prohibitū: vt in præ. c. forus. & in præ. c. mu- de iur. codic. qui-
lierem. nō debet admitti, niſi vbi inuenitur exp̄ſſum dā referunt. aliàs
m xv. q. iij. c. fi. aliàs ꝓpen. ver. cū enim. m & arg. lv. diſt. eadē ratiōe repel
ſi Euāgelica. puta in matrimonijs, & cū de crimine lent in donatio-
ciuiliter agitur. Prius dictum verius eſt: & Ioannes ne cauſa mortis.
n de Deo ſatis cōcedit ꝙ in ciuilibus admittat. n ¶ Itē argu. C. de dona.
ꝙ laicus, qui non admittit cōtra clericū in criminali cauſa mor. l. fi. Re
cauſa. extra, eo. c. veniens. j. & ij. q. laicos. & c. ſequē. ſtringatur ergo
& per totum. ¶ Item ꝙ eſt clericus, qui non admitti odiū. de reg. iur.
tur contra laicum. xj. q. j. nullus. quod intellige in cri odia. lib. vj. cū cō
o minali, vel o corā iudice ſeculari. ¶ †Item quòd non cor. Eſt autem in
84 eſt probatæ vitæ, vel opinionis, nec bonæ conuerſa his diuerſitas ꝓ-
tionis, nec eſt ſine ſuſpicione, nec; ſine macula ma- pter periculū, ſci
nifeſta, ſed multa mala de eo dicūtur: & eſt crimino- licet propter in-
ſus. extra, de fo. compe. licet. extra, de teſti. teſtimo- ſtitutionē hæ-
nium. & c. ſuper eo. in auc. eod. §. quia ita. & §. quar redis, quæ nō fit in
ta. C. ad leg. fal. auc. ſed cùm teſtator. extra, de verb. codicill.
ſig. forus. §. teſtes autem. ij. q. vij. teſtes. & ſ. verſic. itē ADDE ꝙ mu
excipitur, ꝙ eſt infamis. ¶ Quid de portantibus cru lier poſsit eſſe te
cem propter hæreticam prauitatē, nunquid poſſint ſtis in codicillis.
à teſtimonio repelli? Et videtur ex præmiſsis quòd Bal. cōſi. cclxxx-
85 ſic. ¶ †Item publicè pœnitentes quodā modo ſunt iij. īcip. licet mu.
infames. arg. l. diſt. confirmando. & tales non admit volu. iij.
tuntur: vt ſ. verſic. quòd eſt infamis. Item qui ſemel ¶ §. ij. Idē Guid.
fuit malus, ſemper præſumetur eſſe malus. ff. de ac- l de Suz. ī l. ex eo.
p cuſa. ſi cui. & xlij. diſt. ſed illud. prope fin. p ¶ Item ff. eod. allegg. ff. ex
hæc publica pœnitentia imponitur credentibus, re- quib. cau. ma. nec
ceptoribus, & defenſoribus hæreticorum: & tales non. §. quod eis.
infames ſunt: vt extra, de hęret. excommunicamus. C. de codicil. hæ-
§. credentes. Item omnes qui Chriſtianæ legis nor- reditatem. & l. pe
mam abijciunt, ſunt infames etiam ipſo iure. vj. q. j. nulti.
infames. in princi. C. de ſum. trini. l. j. iij. q. iij. ſi quis. m ¶ Cùm enim. Et
de conſe. diſt. iij. celebritatem. Nec ad teſtimonium hęc opi. no. ea. q.
admittuntur. ij. q. vij. non poteſt. & ca. ſeq. iij. q. j. c. ex eo. in fin. vlti.
præterea. licet dicatur emēdatus de crimine per pœ glo ſ.
nitentiam, tamen eum concomitatur infamia ex ge- n ¶ Admittat. Hoc
nere pœnæ & delicti per ſententiam declarati irro facit in libro iudi
gata: vt iij. q. vij. c. infames. §. porro. vnde nō poteſt cum. parte iij. de
eſſe teſtis: vt extra, eo. teſtimonium. Item negari nō impugnatiōe dic-
pōt, quin ex hoc apud bonos & graues eius opinio torum teſtium.
ſit grauata. quod ſufficit ad hoc vt repellatur, ſaltē ¶ Vel. Melius di
in criminali cauſa: vt in præ. decre. teſtimonium. Itē o xiſſet, et cum diſ-
crimen hæreſeos, cuius occaſione punitus eſt, eſt cri iuncta dicat: ꝙ in
men publicum: vt j. diſt. ius publicum. At de publi- criminali eccleſia
co crimine cōdemnatus ſemper fit infamis: vt ff. ex ſtici fori non ad-
quib. cau. infa. irrog. athletas. §, calumniator. Item ꝓ mitterētur. quod
hac parte facit C. de genera. aboli. indulgentia. & ff. eſt falſum.
de re mili. qui cùm vno teſticulo. & ij. ver. item quod ADDE, vt per
fuit. & ſ. in titu. de accuſa. verſi. ſed quid de his. & ij. Alex. cōſil. lxiij.
q. vij. non poteſt. & c. ſeq. & c. ſi hæreticus. & iiij. q. j. volu.
j. c. j. arg. contra, ꝙ poſsit eſſe teſtis. Nam per pœni- p ¶ Prope fi. de re-
tentiam incipit eſſe quod non fuit: vnde non debet gul. iur. ſemel ma
in eo deſpici quod fuit l. diſt. ferrū. extra, de reſcrip. lus. lib. vj.
eam te. de pœ. diſt. j. agite. licet poſsit ad hoc reſpon
86 deri, † quòd per pœnitentiam tollitur infamia ca-
nonica

a ¶Similib⁹.Puta cuius capellæ ſit domus,de qua cõficiẽ inſtrm:ſicut & accidit de mea,quã notari⁹ deſcripſit in parochia ſctĩ ꝓculi,cũ ſit ſctĩ Iac.

b ¶L.ij.So.Cõcipio literã hic eẽ corruptã:ſ3 formaverborũ innuit cõtrariũ ibi:licet piũ &c.& ibi:ſi verò.Itẽ ſi litera hęc diceret,illud intelligiẽ,qñ nõ circa ſubſtãtialia aptius ꝓcederet cũ fine huius ver.ibi no.reddit iutile:ſed id ſolutiõi contrariũ nõ cõueniret: nec ẽt infrà ſcripũ exẽplũ cõgrueret:qa nõ eſt verũ ꝙ non ſit circa ſubſtãtialia altera metallũ pecuniæ ſoluendæ:vt ſcripſi poſt Inno.& hoſtien.in decre. fraternitatis. quã in fine allegabo. Item nec eſt ſimpliciter verum,ꝙ 87 aurea pecunia pl⁹ expediat vtriq;. imò patet vt plurimum cõtrarium eius,qđ vni parti expedit proficit alteri:ꝓpter q̃ neſciẽs aliter actorem excuſare dico quòd forſan fatigat⁹ ſtudio dormitauit Homer⁹, quod in lib. Inn. erat qualitercũq; corruptum ad litera incõſideratè ponendo.

c ¶Si aliquid.Ibi vide opi. Ioan. & Bart.Brix. & qđ ibi dixi.& plenè devtroque ſcripſi poſt Innocen.& Hoſti.de hære.c. fraternitatis.

d ¶Indicas.Deſuc. abinteſt.cùm dilectus.deſpon.dilectus.

e ¶Eum qui.Corrige,nec furioſus

f ¶Sed dic.Secundùm Alber.Gal.

g ¶L.pe.Quę ẽt eſt ij. in fin. non rñ. contrariꝰ:quia videtur illis ſtandũ, cùm interſit ei⁹ ſaltem litib⁹ & ſumptibus non vexari.ff.de mino.l.minor xxv.de arbi. c.ij.et maximè cũ fideiuſſoribus renunciauit per modum.& no.de fideiuſ.c.ij.in.j.glo. lex itaq;. in princip.non obſtat loquitur enim de intereſſe debentis agere . Ex quo enim fullo,cui furatæ ſunt veſtes, nõ eſt ſoluẽdo:illarũ dñs agit.hic loqmur đ ĩtereſſe eius,qui cõueniri poteſt,ppđq teſtimoniũ ipſius ſuonica,quæ per peccatum contrahitur:vt vj.q.j.illi qui.& nõ ciuilis,quæ per ſententiam vel ipſo facto irrogatur:vt ij.q.iij.c.Euphemiũ.§.hinc collegitur. ¶Itẽ cùm publicè pœniteat,non poteſt de ipſius emendatione dubitari:vt l.diſtin.in capite.vñ non eſt repellendus:vt in præ.c.teſtimonium.quia per pœnitentiam omnis infamia eſt abolita:vt š.Item pro hac parte facit in præ.l.ſi cui.§.ex cauſa.& ff.de poſtu.l.j.§.quod ſi quis.C.de ſen.paſ.l.fin,& C.de aſſeſ.licet.C.de nup.imperialis. ¶Itẽ quod vult teſtificari contra hoc,quod prius dixit.extra,eod.veniens.ij.š.verſicu.item quòd teſtes.& ſequẽ.¶Item quòd nõ ieiunus tulit teſtimonium.extra,eo.c.j.ſed hoc honeſtatis eſt,non neceſsitatis.¶†Item quòd aliquid de ſuo addidit:quo mendacio totum teſtimonium decolorat.iij.q.ix.pura.ix.diſt.ſi ad ſacras. Super quo not.quòd ſi teſtis in dicto ſuo aliquãdo admiſceat falſitatem,etiam ſcienter:nihilòminus tñ valet eius diſpoſitio:dummodo falſitas illa nõ tangat ſubſtantiam,vel circunſtantias negotij ſup quo deponit:puta ſi dicat contrahentem eſſe aliunde q̃ ſit,vel alterius eſſe affinem q̃ ſit.Officium enim teſtis non conſiſtit in his:quia nihil facit ad teſtimonium.vnde ſit contrahens vel quorum ſit affinis.et ſic de ſimilibus.[a]ar.tñ cõtra in præce.c.ſi ad ſacras. Vbi dicitur quòd non valet ſcriptura,in qua officioſum mendacium admiſcetur. Officioſum dicitur,quia nulli obeſt,& alteri ꝓdeſt:vt.xxij.q.ij.primũ.ff.de inof.teſta.l.ij.Sol.[b] Illud intelligitur qñ circa ſubſtantiam vel circũſtantias negotij, de quo agitur,admiſcetur:puta ſi inter contrahentes actum eſt ꝙ ſoluatur argentea pecunia:& teſtis dicit de aurea, quæ melior & vtilior eſt vtriq; contrahenti.Nã hoc mendaciũ licet ſit pium & vtile teſtimonium tamẽ non reddit inutile.Si verò admiſceatur ſuper ſubſtantia contractus vel ſuper circunſtantijs ipſius: tunc ſiue ſciẽter,ſiue ignorãter falſum admiſceat, nõ valet teſtimoniũ.Nunq; eñ debet dicere,niſi quod in veritate nouit & vidit in quo nõ põt eſſe ignorãtia:vt ij.q.vij.c.infamis.§.tria. iij.q.ix.indicas[d].ff.de ſtatu homi.qui furere.ff.de iu.cęcus.& l. cùm furioſus, š.ver.itẽ quod eſt talis.Talis eñ ꝓ abſente & ignorãte habetur.ff.de acqui.poſſeſ.l.j.§.furioſus.& ff.ex qui.cau.ma.ergo.niſi habeat interualla.ff.de teſta. q teſtamẽto.§.eũ qui[c]. ¶Item quòd eſt teſtis in re vel cauſa ſua:vt C.eodem.omnibus.iij.q.ij.capi.ſi teſtes §.nullus ĩ re.& ver.omnibus.& ver.eos.& q̃o. v.c.j.extra,eo.inſuper.ff.eo.nullus.Lex tamẽ fingit quandoq; aliquem poſſe in re propria teſtari.C.de fideicommiſ.l. finali.¶Sed nunquid venditor erit teſtis pro emptore? Dic vt š.verſiculo quod de venditore.¶Quid de fideiuſſore,nunquid erit teſtis ꝓ debitore? Dicunt quidam quòd ſic:cùm non inueniatur prohibitus.ff. eodem.l.j.Sed dic,[f] quòd aut debitor eſt ſoluendo:& tunc admittitur. Aut non:et tunc non.argu.ff.de furt.itaq;.argu.contra.ff.de leg. j.§.final. & in præ.l.itaq;.§.final.ff. quando appel. ſit.l.pen.[g] ¶†Sed pone,mutuaui tibi decẽ: quod cũ probare non poſſem,niſi per duos filios meos,ceſſi actionem meam Pet.ex cauſa donationis : nunc queritur vtrum Pet.poterit probare per illos . Et videtur quòd ſic : nam ad eum ſpectat commodum & incommodum huius cauſæ.& non ad me vel ad iſtos.ij.quæſtio.vj.biduum.verſiculo palam ff.quando appellã.ſit.l. j. §. impropria. Item , quia edictum de teſtibus, prohibitorium eſt . ff. de teſti.l.j.argu.contra:quia ego non poſſem illos producere: ergo nec Pet. qui eiſdem iuribus vti debet. quibus & ego forem vſurus.ff.de acq.poſ.Põp.§. cùm quis . Item ego iurare debeo de calumnia:vt pectum eſt.Et vide quod dixi š.tit.j.ſcilicet de legato.§.ſupereſt.ante fin. ADDE qđ Bal.in d.l.ſicut.dicit ꝙ ſi principalis eſt ſoluẽdo,& ipſe non renũciauit bñficijs ſibi cõpetẽtib⁹, ꝙ poſsit eſſe teſtis.& ibi vide p Alex.

h ¶L.j.Per has duas leges.& ff.de ædil.edic.ad res donatas.& ff.de donat. Ariſto dixit Guid.de Suza.colligi qñ donãs teneat de euictione.qđ ſatis patet ex hoc verſicu.quia teneẽ ſi de euictiõe ꝓmiſit ſi donatio cœpit à pactiõe:vel ſi fuit fraudulenta.His ceſſantib⁹ dicebat in l.oĩb⁹. C.eo.iꝑm etiã donatorẽ admitti.et ſic fortius filios. vide š.verſi.quid de venditore.

¶ADDE ꝙ hęc dicta de cedente ſequitur ſimpliciter Ang.cõſil.cclxxxiij. Sed Ro. cõſi.ccclxxiij. reprobat dictũ ſpecu.& dicit ꝙ dato ꝙ in nihilũ teneretur cedẽs:tamẽ propter affectionẽ debet repelli.

¶Ipſum,&c.Sed vide qđ ibi dixi ſup ver.volum⁹.

¶Teſtimonium. Vt ibi poſt eum ſcripſi ſup verſi. de crimine.

¶C.ſi.Sol.ibi de illo,quem nõ cõſtat fuiſſe criminoſum.

¶Prodidit.Pile⁹ eo.tit.ante fin.intelligit hoc de illo qui vtriq; parti diuiſim aſſeruit ſe ſcire:quia eis ꝓderat, vt produceretur in teſtem vt ſic productus poſſet alteri proficere.

¶De his.Aliqua de his caſib⁹ not. Ioan.ibi.

¶Ad fidẽ.Quam habes iij.q.o. ij. ſed vt vtrobique not.illud regulare,facit quod ſequitur.

¶§.fin.Quæ lex deſtruit dictũ Pilei,qui dixit eod. tit.in fin.ꝙ forte vbicunq; requiritur certus numerus teſtiũ, debẽt eſſe rogati.Baga. dixit hoc ſine forte:vt ſtatim dicã.

C.de iur.calũ.l.ij.§.ſinautem affuerit.Solutio:Si donatio actiõis cœpit à pactione:tunc non poterunt eſſe teſtes.Si verò cœpit à traditione: tunc ſic:quia tunc nihil ad me ſpectat,nec de euictiõe teneor:vt C.de euict.l.ij.prout diſtinguitur in dote.C.de iure

h dot.l.j.[h] Et hoc verum eſt ſi ceſsio fuerit facta bona fide.ff.de condi.ob turp.cau.l.penul.Si verò mala & in fraudem legis prohibentis filium teſtificari pro patre:vt C.de teſt.parentes.tunc ſecus eſt:verũ tamen lex docet fieri talem fraudem:vt ff.fin.regũ. ſed & loci.§.ſi conuenit.ff.de nego.geſt.at qui natura.§.iij.& extra,de teſti.inſuper.De hoc š.de procura.§.fin.in fi.¶Item quòd ipſe eſt teſtis & accuſator:quod eſſe non poteſt:vt extra, de verbo.ſignificatus.§.in omni.Et nota quòd impetrãs accuſationem non admittitur in teſtem.ſecus in impetratiõe inquiſitionis:qui admittitur in teſtem,in cauſa inquiſitionis vel denunciationis,ſi eas non fuerit proſecutus.Sic intelligitur extra,de ſimo.licet heli.§.cũ igi-

i tur.& ibi:qui cum ipſo,vel cõtra ipſum[i],&c. ¶Itẽ quòd fuit ob carmen famoſum damnatus.iiij.q.iij. d.c.ſi teſtes.§.ob carmen.ff.qui teſta.face.poſ.his.ff. de teſti.ob carmen.& l.teſtium.C.eo.eos.& j.verſi. proxi.¶Item quòd eſt publico iudicio:puta de calumnia condemnatus.ff.eo.quæſitum.vel de adulterio.eo.tit.ſcio.vel repetundarum.eod.tit.repetun i darum.& j.q.j.eadem lege.in fin.¶Idem etiam videtur ſi de priuato.quod dic ſecundùm papam, vt

k extra,eod.teſtimonium.[k] ¶Item quòd in alijs eſt k reus:ergo in hoc,quia delinquens in vno,in cæteris eſt obnoxius.ff.de bon.libe.in ſeruis.extra,de regu. iur.defleat.de pœni.diſtinct.v.c.j.ff.ad Sillania.l.ſi quis in graui.§.ſi quis. ¶Item quòd olim fuit cri- l minoſus:& adhuc præſumitur.C.ad legẽ Iul.maieſta.l.quiſquis.extra,de pigno.c.iij.in fin.C.de probatio.ſine.ff.de pœnis.capitalium.ſecundùm Iaco.

l Bald.argu.contra extra,de præſump.c.fin.[l] ¶Item m quòd falſo vel variè teſtimonium dixit:vel vtrique

m parti dictum ſuum prodidit[m].iiij.q.iij.c.ſi teſtes.§. qui falſò,vel variè.C.eod.nullum.ff.eo. qui falſa.ff. ad legem Cornel.de falſis.eos.& vide ſuprà,verſic.

90 item quòd teſtes ſunt varij,& j.§.poſtq̃. ¶†Item quòd accuſatus, contra quem inducitur,eum liberauit,vel parens eius;vel quòd teſtis publico iudicio dãnatus fuit,nec fuit reſtitutus:vel quòd in vinculis publicis ſeu cuſtodia detinetur;vel quòd ſe ad pugnandum cum beſtia dentata locauit,vel palam

n quæſtum facit,vel fecit de corpore ſuo:vel pecuniã n ob teſtimonium dicendum,vel non dicendum,recepit.iiij.q.iij.d.c.ſi teſtes.§.item l.Iuli.de vi.& verſi. in teſtimonium.j.q.j.concuſsionis.& xxx.q.iij.me o retrices.& j.verſic.item quod inuitè.¶Item quòd non fuit rogatus à producente:vt in authenti.de te

91 ſtib.§.licet.xiij.q.ij.quanq̃.¶†Et talis eſt caſus,in quo debuit rogari: qui plures ſunt. ¶Primus eſt, quia contractus fuit in ſcriptis,& debitor vult probare per teſtes ſolutionem,quam voluit facere, vel p quam fecit:vel confeſsionem, quam creditor fecit, videlicet ſibi ſolutum fuiſſe:quæ ſolutio facta fuit in ſcriptis.Oportet enim quòd ſint tunc rogati:non

n tranſeuntes vel fortuiti.iij.q.ix.c.teſtes.§. de his[n]. C.eo.teſtium.& authen. rogati.Azo tamen not.in Summa eo.titu.§.ſinautem.forte ſufficere,ſi creditor coram duobus teſtibus non rogatis, confiteretur ſibi ſatiſtactum fore. Item qualiter fiat contractus in ſcriptis,not.C.de fide inſtrumẽ.contractus. ¶Secundus,in teſtamentis:vt in præ.authen.rogati.& ff.de teſtib.hæredes.§.fina.C. eod.hac conſultiſsima.in princi.argu.contra.ff.de teſti.ad fidem.[o] Vel ſi teſtamentum aperiatur.C.quemadmo.teſta. aper.l.ij.Et in multis teſtamentis ſecundùm quoſdam. Inſtit.de mili.teſt.§.planè.In codicillis autem, vel in donatione cauſa mortis,admittuntur fortuiti.

p C.de codicil.l.fin.§.fin.[p] ¶Tertius,in matrimonio,

a vt videtur xxxj.q.v.c.noſtrates.[a] ¶Quartus,in diuortio.ff.de diuor.nullum.ſed hunc caſum non admittit.[b] ¶Quintus,vbi quis vult cautè deponere ſine ſcriptura tabelliõis.in auẽ.de inſtru.cau.§.ſi quis igitur.¶Sextus,ſi depoſitarius vni ex hæredib⁹ deponentis partem reddat pecuniæ depoſitæ.ff.depoſi.l.j.§.ſi quis tabulas.& §.pecuniam. Aliàs autẽ nõ requiritur, ꝙ teſtis ſit rogatus.iiij.q.iij.d.c.teſtes.§. ad fidem.viij.q.iij.talia.xxij.q.iij.inter querelas.ij. q.j.ſcelus,xxvij.diſtinc.de Syracuſanæ.Quidã tamẽ exiguunt ſemper rogatos eſſe, per præ.auẽ.rogati.[c] propter quod dicunt præ.l.ad fidẽ.corrigi,Sed primum verius de iure. Vſus tamen ſecundũ dictum amplectitur quo ad teſtes,qui inſtrumentis adhibẽtur.Nam hodie in cunctis inſtrumentis ſcribitur teſtes fuiſſe rogatos: ſed hoc dicit̃ ad cautelã. ¶†Sed 92 quid in prædictis caſibus,ſi teſtis non dicit, nec negat ſe fuiſſe rogatum:& in inſtrumento,ſi quod cõfectum fuit,hoc non dicitur? Et certè videtur præſumi rogatus:arg.de verb.oblig.ſciendũ.& l.quoties. Nam & pro reo eſt interpretandum.arg.cõtra:quia cùm duo ſint neceſſaria, ſcilicet ꝙ ſint teſtes, & ꝙ ſint rogati : ſi vnum deſit,non valet quod agitur.j. verſi.proxi.Sed diſtingue,an dicit ſe fuiſſe rogatũ: & tunc planum eſt.An dicit,non fui rogatus:& tũc ſimiliter planum. Vel dicit ſe non recordari:& tunc præſumatur rogatus.Quidam tamen dicunt,ꝙ ſi factum fuit inſtrumentum præſente iureperito: tunc creduntur rogati,& non aliter,ſecundùm Vber.
¶Quid ergo ſi dicitur in teſtamẽto,tales teſtes fuerunt præſentes:nec dicitur,ꝙ fuerunt rogati? Et videtur ꝙ præſumentur rogati. Nã ex quo notarius ipſam ſcripturã nominat teſtamentũ,creditur adhibuiſſe quæcunq; faciunt teſtamentũ. Aliàs enim nõ eſſet teſtamentũ,ſi nõ eſſent rogati:vel ſi aliquid de ſolennibus deficeret.ff.qui ſatiſd.cog.quoties.ff.de re iudi.ſi ſe non.§.cõdemnatum.ij.q.j.ſtatutis.xxxviij.diſt.quæ ipſis.Dicendo ergo teſtamentũ, videt̃ dicere teſtes fore rogatos.arg.ff.eo,quidã.in fi.ff.de iuriſ.om.iud.l.ij.Et præſumendũ eſt tabellionẽ vera,& ritè ſcripſiſſe.C.de cõtrahẽ.& cõmit.ſtip.optimam.extra,de præſump.ad audientiã. 93 ¶†Itẽ in contractibus omnia præſumũtur ſolenniter acta:vt ff. de verb.oblig.generaliter.& l.Titia.§.fi.C.de cõtrahen.ſtip.l.j.Inſti.de fideiuſ.in fi,& de inuti.ſtip.§.fi. præſumetur igitur multò fortius in vltimis voluntatibus:vbi etiã,quæ deficiunt,pro ſuppletis habent̃. arg.C.de fideiuſ.verbũ,volo.ff.de leg.ij.cùm pater. §.cùm imperfecta.ff.de leg.j.ſi in teſtamẽto. In quibus etiam fit plenior interpretatio.ff.de regu.iur.in teſtamẽtis.ff.de vſufru.plenũ.extra,de dona.cũ dilecti.Video etiam quod dicit lex teſtes debere eſſe in præſentia teſtatoris:vt C.de teſta.ſi non ſpeciali. & quod teſtator voce propria debet nomen hæredis exprimere:vt eo.tit.iubemus.& tamen de his tabelliones non faciunt in teſtamentis mentionẽ: ſed dicunt,acta ſunt hæc in præſentia talium.& dicunt, talis talẽ inſtituit.nunquid ergo præſumuntur ſolennitates huiuſmodi deficere,licet in teſtamento non exprimantur abſit:vt ff.de reb.dub.quoties.arg.cõtra:quia qui eos rogatos aſſerit,illud probet.ff.de,pba.ei qui.vj.q. vlti.actor.Rogatio enim facti eſt. & quæ facti ſunt,probari debent.arg.C.de proba.cũres.& l.j.de non nu.pecu.aſſeueratio.§.ſi præterea. 94 ¶†Quid eſt rogare teſtes,niſi eis denunciare,vt aſſiſtant? At denunciatio probãda eſt:ergo & rogatio. arg.ff.de euic.ſi parẽtes.extra,de iudi.nouit.in prin. Nam & qui ſolẽnitatẽ allegat,eam probet.ff.de publi.quæcunq;.§.fin.ff.de proba.ab ea parte.ff.de fideiuſ.l.fi.& l.pen.Item plures poſſent dicere ſe audiuiſſe ſic teſtantem,& tamen non valet,niſi forent 95 ſpecialiter cõuocati:vt ff.de teſta.mili.l.diuus.¶†Et quoties duo vel plura in aliquo negotio requirunt̃, non ſufficit alterũ tantũ probari:vt ff.de tranſact. cùm hi.§.ſi prætor.vt patet in minore,qui debet ſe probare minorem & deceptum.ff.de iureiur.l. nam poſtea.§.ſi minor. Et in ſpoliato,qui debet probare ſe poſſediſſe,& ſpoliatũ eſſe:vt extra,de reſti.ſpo.c. ex tranſmiſſa.Sic & hic à ſimili,ꝙ ſint ſeptem teſtes, & ꝙ ſint rogati:ergo vtrunq; probãdũ eſt: quia de ſimilibus idem eſt iudicium.extra,de reſcript.inter cæteras,arg.ff.ad Trebel.apud Iulianũ.Sol.Omnes doctores,ꝙ vbi quæſtio eſt de ſolennitate,illa probanda eſt,vt dixi:licet quidam dicant ꝙ per duos teſtes.Alij verò ꝙ per plures:vt j.de inſtru.edi.§.compendioſe.verſi.quid ſi vnus.ergo ita eſt tenendũ.ff. de leg.& ſenatuſcõſ.minimè.& ff.qui ſatiſ.cog.inter omnes.ĩ prin.& xix.diſt.in canonicis.Niſi enim rogatio probaretur,abſurditas ſequeret̃:quia iam non eſſet differẽtia in probatione,cùm de teſtamẽti ſolẽnitate,vel alterius ſimplicis cõtractus quæſtio verteretur:quia vtrobiq; vna probatio ſufficeret:qđ dicere,eſt abſurdũ.Nam vbi diuerſa eſt ratio, diuerſa iura ſunt cẽſenda.arg.ff.de fideiuſ.gñaliter.& xxix. d diſt.c.fin.in fi.¶Ad quid plura? Lex videt̃ dicere ꝙ teſtes debent eſſe in inuẽtario,qui cognoſcant hæredem:& qui viderũt,qñ notarius fuit de ſubſcriptione rogatus:quaſi dicat,licet ſcripſerit,nõ tamẽ credi tur,niſi rogatus probet̃.C.de iur.deli.l.j.§.finaũt dubius.in fin.[d] ¶Itẽ in cauſa criminali repellit̃ in multis caſibus,quos dixi ſ.in tit.de accuſatione.verſ.itẽ 96 quod aliàs ei crimẽ,&c,& ſequentibus.¶†Accuſatio enim,teſtimonium & ordo,quo ad hæc paribus paſsibus ambulant.iiij.q.iij.c.j.quod dic vt not.ij.q. vij.ipſi Apoſtoli.Qui autẽ repellant̃ ab ordinibus, habes vj.q.j.infames.& in repertorio ſub tit.de ęta, e & quali.Itẽ ſecundũ Gof.[e] excipi poteſt cõtra teſtẽ e quicquid cõtra iudicẽ:quę dic vt ſ.in tit.de offi.dele. Ego tamẽ hoc nõ approbo ſimpliciter.nam minor cauſa repellit iudicẽ,quã teſtẽ:quia facilius inueniun f f tur mille iudices,cꝙ vnus teſtis[f]. ¶Item eſt artifex[g] g ignotus,vel nimis obſcurus,vel ignobilis,nõ diues, nõ in dignitate,non miles,non officiatus:tñ qñque h admittit̃ cũ verberibus[h] à iudice inferẽdis,ſi adminiſtrator[i] ſit,in auẽ.eod.§.ſi verò dicat̃.& §.ſi verò i ignoti.§.ſancimus autẽ.col.vij.¶Itẽ inuitè dixit teſtimoniũ,quare nõ valet teſtimoniũ.ff.de teſta.q teſtamẽto.in fi.nec cõtractus.ff.de duo.re.eadẽ.Idẽ ſi liberè ſe ingerẽdo.v.q.verſi.illi q.debet em̃ eſſe rogatus.qđ dic vt ſ.ver.item ꝙ nõ fuit.¶Qualiter aũt formet̃ exceptio cõtra teſtes.no.j.§.qa ſæpe.¶Re- g gulariter autẽ quilibet põt eſſe,qui nõ prohibet̃.ff. k eo.l.j.Et generaliter ſecundũ Io.de Deo[k] quẽcũque vitioſum repereris,potes de iuris rigore repellere. arg.ij.q.j.in primis.& iij.q.v.per totum.vj.q.j.infamis.ij.q.j.prohibent̃.extra,eo.ex parte.& c.ſup eo. ij.q.vij.teſtes.& c.ipſi.¶Quę autẽ poſſunt obij̃ci te ſti in cã matrimoniali producto,dicã j.qui matri.ac cuſ.poſ.¶In ſumma nota ꝙ qñque teſtis ſtatim totaliter excludit̃,nec admittitur,puta cũ paratus ſum incontinẽti oſtendere ipſum ſeruũ,vel inimicũ capi talem.Qñque nõ ſtatim excludit̃,ſed recipit̃:et hoc in tempus diſputationis reſeruat̃,puta ſi dicit̃ infamis,vel fur,& huiuſmodi.qđ dic vt extra,de teſtib. ex parte.j.& ſ.ver.itẽ ꝙ eſt ſeruus.& ſeq.Tutius tñ h eſt,ꝙ hæc poſt aperturã teſtiũ ꝓponant̃,vt ibi not. præmiſſa proteſtatione,ꝙ poſt publicationẽ atteſtationũ poſsit in dicta obij̃ci & perſonas.qđ dic plenius vt ſ.verſi.item quod hic,pro quo aliquid dixi. i

Quando & qualiter ſunt teſtes recipiendi. k

SVMMARIVM.

1 ☞Concluſio ꝙ teſtes non recipiant̃ in iudicio ante litis conteſtationem,in quibus caſibus fallit. Reus producere poteſt ſuos teſtes lite non cõteſtata in contumaciam actoris.
2 Produci poteſt teſtis lite non conteſtata vbi agitur de ſtatu & libertate eccleſiæ.
3 Sententia fertur lite non conteſtata cum is,qui non poſsidet,offert ſe liti.
4 Teſtis produci poteſt ante litem conteſtatã,cũ impubes ex Carboniano edicto,vel mulier noĩe ventris petit mitti in poſſeſsionẽ,vel cũ reo abſente actor petit mitti in poſſeſsionẽ cauſa cuſtodiæ, &c.
5 Differentia eſt in recipiendo teſtes actoris, & teſtes rei ante litis conteſtationem.
6 Senes quo ad actum teſtificationis dicuntur hi,qui ſunt lxx.annorum,qui excuſantur à tutela.

Iura

a ¶Noſtrates. Vbi de hoc.& vide qđ ſcripſi de ſpõ.ex parte. poſt prin.
ADDITIO.
Et ꝙ teſtes debẽt eſſe rogati ad ſolẽnitatẽ matrimonij̃,tenet etiã Ludo.Roma. ſingu. dccix.inci. an ad ſolennitatẽ.p gl. quã approbat & dicit ad hoc eſſe ſingularẽ in d.c. nõstrates,licet Bart. Brixi.reprobet illam gl. in quadã ſua q̃ſtione.& qđ in cauſa diuortij̃, an teſtes debent eſſe rogati : vide Præpo.Mediola. ĩ d.c.ex pte.verſ. anteq; ad gl.in ij̃. col.hi alle. Et an & qñ teſtes debeãt eſſe rogati ĩ teſtõ : vide oĩno Soci.in ſuo tract. fallẽ.ĩ regu.ccccxx.Henr.Fer.

b ¶ Admittit. In ſuo ord.iudi.parte tertia.rñ.ꝙ teſtes in cã ſufficiãt in fi.& idem Pet. đ Bel.vt dicit Cy. in auẽ.rogati.ſed Accu.ibi,etĩ auẽ. de inſtr.cau.§. ſed & ſi.& p̃.l.nullũ. & Io.in præ.§.de his . hunc caſum enumerat:ipſe tñ Accurſ.in l.ad fidem.eo.tit.ff. dicit ꝙ lex, nullũ. id bene nõ aperit Baga.ĩ opere ſuo ante finẽ enumerat primos tres, & duos hic ſequẽtes:addit caſus, q bus certus numerus teſtiũ exigit̃: quod etiã tangit Accur.in præd.l. nullũ.& iõ quoſdam verſus,quos de hoc poſuerat Gallic⁹,nõ curo.

c ¶Rogati. Ibi hoc patet Guli.

d ¶In fin.De materia vide j.de inſtr. edi.§.ij.& ver.& nota ꝙ. Et licet hic dicat̃ non credi eũ rogatum,licet ſubſcripſerit: nõ tamẽ dicit̃ ſibi non credi de rogatu ſi ſcripſerit ſe rogatum.& ſic non contradicit huic quod ibi no.

e ¶Secundũ Gofr. In ſumma ij.col. verſ.item oẽs illi.

f ¶Teſtis.Nõ em̃ teſtis eſſe poteſt, niſi qui factũ habet notũ.qđ non requirit̃ in iudice Accidit autem interdũ,ꝙ ſoli duo habent facti notiam, vbi extãt cẽtum iudices impetrabiles.

g ¶Artifex. Dicit Pile.eod.tit.ante fin.ꝙ hodie derogatum eſt his p generalẽ cõſuetudinẽ,per quã teſtes hodie nõ repelluntur ꝓpter aliquam artificũ vilitatẽ obſcuritatem,vel ignobilitatẽ.niſi eſſent ſerui,vel mercenarij̃ producentis.

h ¶Verberibus,id eſt tormentis. Accurſi.

i ¶Adminiſtrator id eſt ordinarius, ſ.ipſe torquens.

k ¶Ioã.de Deo.In libro iudicũ.parte ij̃.Rubrica de impugnatiõe ꝑſonæ teſtis.

7 Iura dicentia poſſe lite non conteſtata procedi, quo modo ſint intelligenda.

a NVnc tractemus[a] qñ ſunt teſtes recipiẽdi. Et quidẽ regulariter poſt lit.cõteſt.& ſi ante recipiant, nõ valet qđ agit.extra,vt lit.nõ cõte.c.j.& ñ.& c.qm̃.Hoc autẽ fallit in caſib[9],in qb[9] teſtes ante lit.conteſt.ſiue lis ſit cepta,ſiue non,recipi poſſunt. ¶†Primus,ſi timeãt de morte teſtiũ:vt qa ſunt infirmi,vel ſenes,vel debẽt bellũ cãpeſtre ingredi. ¶Secundus,ſi timetur de abſentia diuturna: quia fortè debent ire Romã vel vltra mare,vel in aliam longã peregrinationẽ. ¶Tertius,ſi agatur de electione alicuius cõfirmãda,vel caſſanda.j.ver.xxj. ¶Quartus, cùm agitur de matrimonio carnali:& is qui conuenitur ſe malitioſe abſentat,& cõtumax eſt. ¶Quintus,ſi agat de alicuius crimine,per modũ inquiſitionis.j.verſi.xiiñ. ¶Sextus,cùm petuntur teſtes ad æternam rei memoriam publicari.Hos ſex caſus habes in præ.decre.quoniã.Probatur etiam tertius caſus,de elec.dudũ.in fi.& quintus extra,de accu.qualiter & quando.& ſextus extra,de teſti.ſignificauit. ¶Septimus,in cauſa appellationis à grauamine interpoſitæ ſecundũ papã,vel etiã in alia,cùm appellatus cõtumax eſt.extra,de appel.interpoſita.in fi. & c.ſæpe.C.de præſcrip.xxx.vel xl.ann.cũ notiſsimi.§.fi.C.de tẽp.app.l.fi.§.fi.ñ.q.vj.ei q. ¶Octau[9], quia in cõtumaciã actoris reus ſuos teſtes producit lite nõ cõteſtata.extra,de dol.& contu.cauſam q̃.C. qũo & qñ iud.aut.qui ſemel.C. de vſur.pupilla.l. iñ.Et eſt ratio:quia nõ eſt in eius poteſtate qñ conueniat:vt C.de tẽpo.in integ.reſti.petẽdæ.,ppe fin. & iñ.q.iñ.c.inducias.§.ſpatiũ.ver.ei autem.& teſtes pñt mori,vel ĩfames fieri:vt ff.de Carbo.l.iñ.§.duę aũt.& facit ad hoc ff.de teſti.curent.& ff.ad l.Aql.l. Aquil. ¶Nonus,cũ actor nequit agere propter interpoſitum iuramentum.extra,de iureiu.ad noſtrã. ñ. ¶Decimus,cùm minor iudicis officio ab hæreditate ſe abſtineat.C.ſi vt ſe ab hære.abſti.l.j.& aut.ibi poſita. ¶Xj.cũ cauſa eſt merè ſpiritualis,& ſine cõmodo alicuius temporalis:vt in crimine hæreſis.argu.xxiiñ.q.ñ.ſane profertur.in prin.& xxvj.q.vñ. ab infirmis.& q.vj.qui recedũt,& duobus c.ſeq.extra de ſen.excõ.c.à nobis. ¶Xñ.vbicunq; publicũ cõmodũ oſtẽdit,vt in malo officiali. C.de pœn.nediu.& ar.iñ.q.ñ.qa ea.C.de cohor.lib.xñ.l.ſi apparitor. ¶†Xiñ.ſecundũ quoſdã,cũ agit de ſtatu & libertate eccleſiæ:vt extra,de teſtib.cũ olim[b].ff.de fideicõ.lib.in fideicõmiſſarñs.& l.hæredũ.j.ver. xxviñ. ¶Xiiñ.in cauſa denũciatiõis.extra,de dol.& cõtu.veritatis.[c] de iudi.nouit. ¶Xv.cùm reſtitutio in integrũ incidenter poſtulatur officio iudicis.extra, de offi.iud.c.ñ.& j.de reſti.in integ.§.ñ.ver.vltimo. ¶Xvj.in petitione legati,vel fideicõmiſſi.arg.C.de vſu.& fruc.leg.ſeu fideicõmiſ.l.ñ.ibi tamẽ dicit.in fi. poſt litẽ conteſt. ¶Xviñ.cũ agitur finiũ regundorũ: vt C.fin.regun.l.iñ.Vel dic q; ibi erat lis conteſtata prout ibi not.tñ ante litis cõteſt.fit ibi probatio p agrimẽſorem.[d] ¶Xviñ.in Trebellianica reſtitutiõe. C.ad Trebel.l.pen.§.cùm autẽ.[e] ¶Xix.in cauſa hæreſis.Poſt mortẽ enim quis punietur ſine litis cõteſtatione:vt xxiiñ.q.ñ.ſane.ñ.C.de hære.l.iiñ. ¶Xx. cũ perſona eſt incerta,v.q.v.quidã. ¶Xxj.cũ agit de aliquo poſſeſſore in beneficio obtinendo.extra, de eo q mit.in poſ.eũ q.[f] ¶Xxñ.in dilapidatiõe.argu.iiñ.q.ñ.qui ea.& argu.C.vbi de cri.agi opor.l.ñ. ¶Xxiñ.in cã purgatiõis.extra,de purg.ca.cũ P.& c.inter.j.verſi.xxvñ. ¶Xxiiñ.cũ qs eſt infra pubertatẽ,& timeat de eius variatiõe.ff.de Carb.edi.l.iñ.§. ñ. ¶Xxv.in cã ſubreptiõis.extra,de re iudi.cũ olim. ¶Xxvj.in notoriñs,qñ iudex in eis teſtes recipit ad cautelã.extra,de elec.bone.j.§.lex aũt.et j.de noto. crimi. ¶Xxvñ.cũ qs deficit in purgatiõe,punit lite nõ cõteſtata.extra de ſimo.de hoc.& c.inſinuatũ.et de coha.cler.& muli.tua.in fi. ¶Xxviñ.in libertate, ſecũdũ quoſdã,C.de ĩge.ma.diffamari. ¶Xxix. vbi añ litis cõteſt.aliqd incidẽter opponit:& ,pbat extra,de teſti.veniẽs.ñ.& de app.ſup eo.j.ſed fortè tũc

a ¶Nũc tractem[9] Quoniã in textu & his cõputatis. xx.ex his caſib[9] ibi no.in j.glo.& de his aliqui iiñ.q. ix.in ſum.

1

b ¶Cùm olim.Ibi de hoc in vltima gloſ.

c ¶Veritatis. Hoſtiẽ.de hac decre. faciebat caſum, qñ agit de rebus alienatis à prælato ſuſpẽſo,vel excõmunicato poſt inhibitionẽ.Gul. ponderauit non caſum,ſed modũ ipſe Hoſti.dabat alios caſus de decre.quã ſit.de excel.præla. de decre.cõſtitutus.de app. de ĩnouatis lite pẽdẽte de cõſti.cũ M.& cum vniuerſali iudicio actũ eſt poſt diffinitiuã.C.de peti.hær.l.j.hos ſcripſi in decre.quoniam.ſuper j. gl.

d ¶ Agrimenſorẽ. Forſan diffinitio cum ſ.de iudicis mandato finẽ ponit,qñ certum eſt q; in prędio decẽ iugerum vnus habet ſex iugera,alter quatuor.

e ¶Cum autẽ.Vide quod ibi not. in glo.penul.

f ¶Qui.lib.vj.

lis eſt cõteſtanda ſup incidenti:vt not.extra,de offi.
g deleg.prudẽtiã.§.ſexta.[g] ¶Xxx.vbicũq; aliqd iudicis officio expedit:vt extra,de ſpõ.p̃terea.& de offi.iudi.c.j.C.ſi.regũ.l.iñ.ff.de mino.in cauſæ.§.cã.extra,de cõſang.& affi.exlr̃is.de teſti.cũ in tua.C.ſi vt ſe ab hære.abſti.aut.ibi poſita.qđ intellige de officio iudicis ſeruiẽte actiõi:vt in expẽſis lite pẽdẽte factis,& hmõi:vt ſ.ver.,pxi.Secus,ſi nõ ſeruiret actioni,ſed actio ſibi:vt extra,de offic.iudi.c.ñ.C.de iud.
3 ſancim[9]. ¶†Xxxj.ſecũdũ Azo.cũ is,qui non poſſidet,liti ſe offert:qa & tũc lite nõ cõteſtata ferẽt ſnĩa.
h ff.de rei vẽ.ſi aũt.[h] ¶Xxxñ.ſecũdũ Vin.in odioſis,ĩ qbus terminus accuſatori p̃figit,in quo ſi nõ veniat, poſtea nõ audiet.extra,qui mat.accu.poſ.cũ in tua. & de clã.deſpõ.cũ inhibitio.C.q accu.nõ poſ.ſi ea q̃.extra,de excep.paſtoralis. ¶Xxxiiñ.in exceptionibus dilatoriñs & declinatoriñs fori,& etiã in qbuſdã perẽptoriñs,ſcilicet cũ excipit de re iudicata,vel trãſacta,vel finita.iñ.q.vj.c.ſi qs eporũ.§.exceptio. extra,de re iud.inter monaſteriũ.C.de proba.exceptionem.extra,de lit.conteſt.exceptionibus.lib.vj.
4 ¶†Xxxiiñ.ſecũdũ Azo.cũ impubes ex Carboniano edicto,vel mulier noĩe vẽtris petit ſe mitti ĩ poſſeſſionẽ vel cũ reo abſente actor petit mitti in poſſeſſionẽ bonorũ rei cã cuſtodiæ:vel cũ q̃rit an interſit actoris rẽ ei exhiberi;vel qñ legatari[9] petit ſibi ſa
i tiſdari p legato:& q̃rit an ſit ei legatũ relictũ vel cũ filius petit alimẽta:& q̃rit an ſit filius,vel cũ pigno ra capiunt ex cã iudicati:& q̃rit an ſint cõdemnati. Hæc,pbant ff.de Carb.edic.l.iñ.§.cauſæ.& ff.devẽ.
k in poſ.mit.l.j.§.ſi ea.C.vbi in rẽ actio.l.pe.C.de bo. autho.iud.poſ.aut.& qui iurat.ff.vt in poſ.leg.ſi is à quo.ff.ad exhi.l.j.& ñ.§.ſciẽdũ.ff.de lib.agno.l.ſiqs à liberis.§.ſi vel parẽs.ff.de re iud.à diuo.§.ſi ſuper. In his enim ſi vocatus ſit cõtumax,poſſunt ſecũdũ Azo.teſtes recipi,& ſnĩa diffinitiua ferri. ¶Xxxv. vbicunq; agit de iuribus,licet ſuper his rarò agi de-
i beat in qrẽdo,niſi iuſta cauſa ſubſit,ſecundũ papã[i]. ¶Xxxvj.in omnibus emergẽtibus,ſecũdũ quoſdã & breuiter vbicũq; libellus non admittit.qđ dic vt
k j.de libel.cõcep.§.nunc dicẽdum.[k] aliàs autem præterq; in dictis caſibus ſpecialibus:& ſi qui alĩ reperiunt,non recipiunt teſtes ex parte actoris lite non cõteſtata vt ſ.ex parte vero rei ſic:vt ſ.verſicu.viñ.
5 ¶†In hoc autẽ eſt differẽtia:quia cùm teſtes actoris ſenes vel abſturi recipiunt lite nõ cõteſtata,non publicant,donec lis ſit cõteſtata:ſed conſignantur vſq; ad annũ:vt in præ.c.qm̃.aliàs enim eis publicatis ſi didiciſſet teſtificata,non poſſet alios producere.extra,de teſtib.vltra.& c.de teſtibus.& c.fraternitatis. in aut,eod.§.quia verò.Cũ verò teſtes rei recipiunt, vt quia aliquis in hæreditate alicuius ſuccedẽs,& timens ſibi in poſterũ quæſtionẽ moueri:petit teſtes, de quorũ fortè morte,vel abſentia veriſimiliter du-
l bitat,vel quoſlibet alios[l] lite nõ cõteſtata recipi:& tunc dicunt multi,taliter receptos ſtatim publicari debere:vt extra,de teſti.ſignificauit.& c.Alberiq[9]. quæ iura in reo loquunt.Nec obſtat ſecũdũ eos p̃. decre.qm̃.vbi non publicant:quia loquit in actore. Sed certè hoc cõceſſo ſequeretur abſurditas.Nã in partium fauorẽ inductum eſt vt teſtes lite non conteſtata recipiant,cùm timetur de morte,vel abſentia:vel ad æternã rei memoriã,ne veritas occultetur & probationis copia ſubtrahatur:vt in præd.decr, quoniã.vnde non debet in eorum læſionẽ retorque ri.C.de legi.quod fauore.quod contingeret,ſi teſtes rei publicarẽtur:quia tunc non poſſet alios producere:vt iam in actore dixi.& ſic copia probationis ei ſubtraheretur.Dic ergo q; ſiue actoris,ſiue rei teſtes recepti:ante litẽ conteſtatam nõ publicant,ſed potius conſignantur.ff.de excep.ſi quod,& cũ hoc ſit in actore,idẽ eſſe debet & in reo.arg.extra,de mutu.peti.c.ſi.& extra de excep.cũ inter.Et quia eadẽ ratio eſt vtrobique:ergo idẽ ius debet eſſe.extra,de cõſti.trãſlato.Nec obſtat prę.decre.ſignificauit.vbi dicitur q; eorũ dicta debẽt redigi in publica munimenta,nec decre.Alberiçus.vbi dicitur in publicam ſcripturã,quia hoc verũ eſt q; rediganturin publicã ſcripturam:non tamen publicabuntur,vel aperientur atteſtationes partibus,donec lis fuerit cõteſtata:

¶§.ſexta.Ibi gl. antiqua quæ incipit, ex loco. hoc tenuit,quod ĩ additione correxit. ¶Si autem.l dem ibi act.& in l.qui ſe.eo.tit.

¶Secũdũ papã. Vt poſt eum ſcripſi de iureiur.ad noſtrã.ñ.ſup glo. penul.

¶Dicendũ. Adde caſus de offic. ord.quãuis.& de homi.pro humani.lib.vj.Itẽ quos ponit clemen.de iud.diſpẽdioſam. coniuncta cũ decre.ſępe.de verb. ſignifi.

¶Alios.Nõ ſunt ad hęc duo miſcẽda, ſicut miſcet author hic & ſtatim ibi,vel ad æternam.

ADDITIO.

Et quo nã pacto publicẽtur teſtes ad perpetuam rei memoriã.& de materia vide late Alexã.cõſi.cccx. viñ.incip.ſup themate.ver.quantũ autẽ,in ij.colũ.in ñ.vol.& p Phili. Corn.cõſ.clxxñ. incip.primus cõ ſultationis articulus.in ñ.volu.Soci.in tract.ſuo fallen.in regu.ccccxiñ.Henr.Ferrã.

a ¶ Ver.xviij.Et huic cõtrario ſtatur:vt ſcripſi in decre.ſignificauit.in gloſ. dixit hic Inno.& ſuper glo.ij.Et ratio ſuprà dicta parum valet:cùm tunc ſibi liceat producere quot vult.Si ergo teſtes abſunt,per quos probari vult,differat hoc,ſiue ſit reus,ſiue actor agere non valens:puta quia nõ ex tat dies vel conditio,quę poſſent etiã in multum tempus differri,& teſtes licet tunc ſani & manſuri, interim deficere poſſent. Et ob hoc prædi xi non eſſe miſcẽ dam receptionẽ, a quæ fit dũ timeť 6 mors teſtium vel abſentia diuturna,cũ illa,quæ fit ad æternã memo b riam,cùm primo rum dicta conſi gnentur,ſecunda publicenť. Itẽ in ſecunda recipiũ tur ſani teſtes & c manſuri.Itẽ eorũ dicta durabilia, 7 primorũ non: vt in decret.quoniã frequenter. poſt princip.

¶ Sed de his teſti bus receptis ad æternã memoriã dubitatur,an va leant cõtra extra neos,an verò ſolùm contra illos, quorũ fuit facta vocatio?& vt ſcri pſi poſt Innocẽ. eo.titu. ſignifica- t uit.in gloſſ.dixit hic Inno.ver.vbi 2 verò.& in decre. 3 Albericus.in gl. quid ſi.ver.alij ve rò dicunt.ꝙ alijs 4 nec proſunt, nec obſunt. per l. C. 5 de dona.inter do na.& ff.de iureiu 6 ran.& ſi poſſeſſo ri.in fi.cùm l.ſeq. 7 Scias Dyn.in ſuo v.conſilio in hy- 8 pothecaria tenuiſ ſe, ꝙ teſtes rece- 9 ptũ ad æternã me moriã ſuper obli 10 gatione bonorũ: puta inter pacem faciẽtes,ſi pax frã 11 geretur,ſi ante ꝓ 12 ductionẽ & pro bationem illã,al- 13 ter paciſcentium vẽdiderat aliqua 14 bona,& empto-

& alij teſtes inducti.verùm cùm reus citatus adeſt in iudicio,actor verò abeſt:tunc teſtes rei recipiunť lite non conteſtata & publicantur,& ſententia ferť: vt in concor.quæ ſunt ſ.verſi.viij.arg.tamen cõtra præmiſſa in his,quæ not.infrà.§.ſatis.verſic.xviij.[a] ¶ †Sed quos vocat ſenes? Quo ad premiſſa,videtur ꝙ eos,qui ſunt lxx.annorũ,qui excuſantur à tutela. ff.de excuſ.tuto.l.ij.C.qui ęta.lib.x.l.vnica.& C.eo. titu.lib.x.l.fi.ff.de teſt,inuiti. Vel fortè centũ annorum.C.de ſacroſan.eccle.vt inter diuinũ.[b] Recipiũtur autem prędicti,cùm ciuiliter agitur:vt in præ.de cre.quoniam. ¶ Quid ſi criminaliter? Reſpõ.tũc nõ, ſecundùm Bart.quia in criminalibus ſtrictiſsimè,ꝓbationes requiruntur.v.q.vj.Epyphaniũ.C.de pro ba.l.fin.nec in eis teſtes coguntur.extra,de teſti.cogẽ.dilectorum. Vin.contra,[c] ex quo de teſtiũ mor te timetur:quia iam actor ad talionẽ lite mota teneť. ¶ †Illud autẽ ſcias,ꝙ vbi iura dicunt poſſe lite non conteſtata procedi:intelligẽdum eſt,altera parte ſe contumaciter abſentãte.Si enim vtraꝙ præſens ſit, non valet ꝓceſſus:niſi quo ad omnia iuris ordo ſeruetur.Quod dic prout not.extra,qui fil.ſint leg.per venerabilẽ.in glo.quæ incipit:vt ij.q.vj.Sed & ſi in aliquo de prædictis caſibus altera pars contumaciter abſit:dicunt quidã ad ſingula litis capitula citanda.Alij verò dicunt,ꝙ tantùm ad ſententiã ſit citanda.ad hoc j.de accuſ.§.viſo.ver.item liceť.

Qualiter ſunt teſtes producendi.

SVMMARIVM.

☞ Probare volens inutile,ſeu impertinens, nõ debet admitti.

In iudicio nil agi debet occultè.

Actor non debet,cũꝙ primum reo numerum,ſeu nomina ſuorum teſtium producendorũ dicere, ne ſub trahantur.

Nomina teſtium exprimi iubentur,poſt eorum atteſtationum publicationem.

Confeſsio aduerſarij dicentis ſe credere,ſicut in inſtrumento continetur,an valeat.

Producere volens teſtes in iudicio,debet eos facere vocari per iudicem.ſi enim ſe ingerãt,ſunt ſuſpecti.

Productiones teſtium poſſunt plures fieri ſub vna dilatione per iudicem aſsignata.

Quarta productio teſtium, vel dilatio,non eſt dãda ſine ſolennitate legali.

Iuramentum ſecundò præſtitum,vbi ſemel tantùm iurandum erat,an prodeſt.

Teſtibus productis ſuper exceptionibus,an poſsit dari alia productio cum ſolennitate legali.

In acceſſorio idem iuris eſt,quod in principali.

Teſtiũ quinta productio,nullatenus concedẽda eſt.

Si teſtis iurauit in iudicio,ſed nondum ſunt articuli dati,vel interrogatoria,quid iuris.

Teſtibus debetur conductus & ſecuritas,& omnis formido amputari.

Petens teſtes intra terminum examinari, qui nolũt

pter venditoris inopiam,vel alias euictionis actio eſſet ſibi inutilis.Idem tenuit Hugo de Fontana in ſua quæſtione,quæ incipit,duo fecerũt inter ſe pacem.Et addidit idem eſſe in cõfeſsione vẽditoris dicendũ:vt ſcilicet facta ante venditionem præiudicet emptori:poſtea facta nõ præiudicet. Scias etiã quòd in quæſtione & in cõſilio,vt declarem quod de hypothecaria dixi: ponit̃ thema ex duob⁹ qui fecerũt pacẽ, promittẽtes non contrafacere ad certã pœnam:& obligauerunt vicisſim omnia bona ſua ad illã ſoluẽdã parti offenſæ,alter illorũ vẽdidit aliqua ſua bona:poſt tẽpus fregit pacẽ,ꝓbata corã iudice obligatiõe & fractione pacis.Et facta excuſsiõe bonorũ frangẽtis,agebatur contra emptores, ꝙ emerãt ante fractionem hypothecaria: ꝙ ſe defendebãt ꝓ eo,ꝙ vẽditor nõ erat debitor tẽpore vẽditionis:ſed incœpit eſſe tempore fractionis: quo tempore res exiuerat dñium frãgentis.Allegabat ff.qui pot.in pign.hab.l.j.& l. potior.j.reſponſo.C.de iur.fiſ.l.j. lib.x.& de bo.damna.l.ſi qs poſt. ff.de verb.oblig. cũ filiꝰ.§.in hac. Prædicti doctores tenuerũt contrariũ ꝓ l.potior. ij.reſpõ.ff.ꝙ pot. in pign.hab.& l. qui balneum.eo. tit.ff.de ſol.ſi ſub cõditione.de peri.& cõmo.reiv̄ di.l.neceſſariò.§. ꝙ ſi pendente.de naut.fœn.l.nihil. & de vulg.& pupil.ſubſti.l.fin.§. Titiꝰ.de fideiuſ. ſi à reo.§.itẽ ſub diuerſis. Reſponſionẽ ad l.j.& l. potior.j. reſponſo.priꝰ allegatas,vide de reſcrip.ſi ꝓ

teſtificari ex quo ſuccumbit,cui imputabitur.

15 Teſtes producendi de vno loco ad alium,qua prouidentia mitti debeant.

16 Forma qua iudex iudici ſcribere debeat,vbi teſtes de vno ad alium mittuntur.
Iudex iudici ſcribens,non præcipiet,ſed rogabit.

17 Delegatus papæ,vel epiſcopus,vel cui vniuerſitas cauſarum eſt commiſſa,poteſt alteri receptionem teſtium committere.

18 Clauſula illa,teſtes autem.& quę habentur extra de teſti.cog.c.j.quomodo intelligantur.

19 Odium teſtium quomodo probetur.

20 Exceptio peremptoria opponi debet poſtꝙ actor ſuam intentionem fundauit.

21 Is,cui committitur exceptio teſtiũ ſuper principali,nõ debet recipere reprobationem,niſi ſibi ſpecialiter committatur.

22 Iudex an aliquo caſu poſsit mittere notarium cauſæ,vel alium pro voluntate partium ad teſtes diligenter recipiendos.

23 Iudex ad mandatum alterius iudicis teſtes recipiẽs, qua forma reſcribet.

24 Commiſsio illius,cui teſtium commiſsio datur,non valet,niſi partes id approbent.

25 Reſcriptum vbi committitur teſtiũ receptio intra certum tempus facienda,quomodo intelligatur.

d Qualiter autẽ [d] ſint producendi teſtes, breuiter annotemꝰ.Et quidã actor priꝰ producet ſuos:deinde reus.& dic vt j.in tit.de proba.§.j.ad fi.Actore igitur volente teſtes producere, e dicat reus:[e] frater,dic mihi,ſuper quo vis teſtes ꝓ- 1 ducere. ¶ †Si enim vis probare impertinẽs & inutile,non debes admitti.C.de,ꝓba.ad probationẽ.j.cũ ſuis cõcor.extra,de offi.dele.cũ contingat.in fi.Nec etiã ſuperflua debes probare:vel quæcũꝙ velis,ſed ſolũ ad cauſam faciẽtia.ff.de peti.hęred.ſi quis liberatẽ.vltra mediũ.ff.de iureiur.ſi duo.§.ij.C.qui legi. perſo.l.momẽtaneæ.quod ſi actor dicat,nõ faciam: quia iudici non tibi eſt probatio faciẽda,& ſibi dicam quod debebo:vt C.de cõdic.ob turp.cau.l.j.extra de reſcrip.inter cæteras.ij.q.viij.plerique.ff.de ꝓba.quinquaginta.Ad hoc reus replicet,ꝙ cum dixerit iudici,iudex dicet ei: quia nil occultè in iudicio 2 debet agi. ¶ †Et certè dicẽdum eſt parti,quæ aliquãdo plenius cũꝙ iudex diſcutiet,an ſit talis ꝓbatio admittẽda,vel non.Et probanť præmiſſa extra,de teſtib.ad hæc.aliàs incipit,præſentium.lib.vj.C.ſi per vim vel alio modo.l.fi.extra,de in integ.reſti.tũ ex literis.prope fin.C.de dila.à procedẽte.De quo dic vt j.§.nunc vidẽdum.ver.ſciẽdum eſt igitur.& ſeq. ¶ Deinde petat reus illud ſibi in ſcriptis dari: quod quidẽ fieri debet,ne detur materia negãdi verum,& probandi falſum.extra,de proba.quoniã contra.ff. eo.quoties.§.interrogationes.ff.de edẽ.l.j.§.editiones.licet ſit argu.cõtra in ead.l.§.edere.Iudex ergo de officio ſuo faciet hoc in ſcriptis ꝓ notariũ cauſæ

ADD Equomodo & quando poſsint examinari teſtes ad æternam rei memoriam lite non conteſtata Alex.conſi.cc.ij.lib.

b ¶ Diuinum. Vide quod de hoc plenius ſcripſi in decre.quoniam.ſup verbo,ſenes.& de ſenſatis,ij.Regũ.xix.& in pſal.lxxxix.ibi:anni noſtri &c.

c ¶ Vincen.contra. Tamen alternatiuè:vt ſcripſi in decret.quoniam.ſuper tertia gloſ.

d ¶ Qualiter autem.Sup.& quando:vt in princi.dixit.

e ¶ Dicat reus. Vſus cauſarum non recipit prolixitatẽ verborum inter partes,quam ponit hic Guli.& quando habuit ab Vber.de Bobio charta iij. vbi incipit tractare de productione teſtium facta in litis conteſtatione,ei iurato de calumnia:actor non requiſitus format articulos,quos probare vult per poſitiones:& aliter ſi negetur,quibus negatis datur copia reo:vt opponat,vel vt interrogatoria faciat.de hoc j.§.ij.

redigi:&

redigi:& ſic parti copiam porrigi:ne veritas poſsit perire.ff.de teſti.curent.C.de fid.inſtru.plures. Vel ocultari.xiiij.q.j. quanc̃.vel negari.xxvij.q.j.oēs fœminæ.xx.q.j.vidua.ff.de pig.cōtrahit.& facit C. de arbi.ne in arbitris.§.ſed & ſi ipſe.quā ſcripturā in curia articulū appellamus.de quibus dicā in prę.

3 §.nunc videndū.in prin.¶†Poſt hoc dicit reus:frater,dic numerū & nomina teſtiū,quos intēdis ꝓducere:vt in præ.decre.præſentiū.§.teſtes. Actor verò dicat,nō dicam:quia neſcio.& ſi ſcirem,non dicerē: quia ꝓcurares mihi eos ſubtrahere:vt extra,eo.intimauit.& c.cōſtitutis. Non enim cogor aliquid cōtra me dicere,vel facere.C.eo.nimis.iiij.q.iij.ver.qui intendit.extra,de proba.c.j.qn̄ enim teſtes producentur,videbis qui ſunt:& iudex eorū numerum inſpiciet,& faciet ſuum officiū.iuxta l.ff.de teſti.l.j.in fin. & extra,eo.cū cauſam. Sed dicet reus:imò dices : qa ſic eſt fieri conſuetum:vt j.verſi.iudex ergo. Si enim velis producere eos,q mortui,vel inteſtabiles ſunt, non debes audiri. Et cautè etiā faciet,ſi quærit an velit aliquos producere,niſi quos nominauit.& ſi dixerit,non:faciat hoc ſcribi,& poſtea dicat iudici, q̄ non eſt alia dilatio dāda ad producendū:quia nulla fides teſtibus adhibereť:vel quia ſunt viles & infames.extra,de proba.licet.ff.de teſti.l.iij.ff.ad Velle. l.aliquādo.extra,de teſti.teſtimonium. Dixit autem Vber.[a] q̄ de iure non teneť quis dicere nomina teſtiū abſolutè:niſi vbi eſt hoc fieri conſuetū:vt Mutinæ,& in quibuſdā alijs locis: vel niſi appareat,q̄ fraudulēter ſubticeat:[b] ne ſuper his inſtruať aduocatus vtriuſc̃ partis ad corrūpendū,vel impediēdum teſtes:vt ff.de arbit.nō ex omnibus.& C.de poſtu. l.pe.C.ſi pig.in cām in l.ij. Nec obſtat prę.decre.prę ſentiū.quæ dicit q̄ nomina teſtiū reprobandorū ex primanť in articulis,ſuper q̄bus deponent teſtes reprobatorij.hoc enim ideo fit,ne ſit locus variatiōi, volēdo fortè q̄ teſtes deponant cōtra eos,quib⁹ nulla exceptio fuerat oppoſita.quod fieri nō debet.extra,de reſcrip.cū in multis.[c] Aliud aūt eſt,cū q̄s ī cā vult teſtes inducere:quia tūc non teneť eorū numerum,vel nomina aduerſario dicere:ſed iudici,eo modo,quo iam j.diceť. Sed adhuc eſt cōtra extra,de accuſ.qualiter.ij.§.debet autē.ſed ibi†poſt publicationem atteſtationū teſtiū nomina exprimi iubētur[d]. ¶†Eadē q̄eſtio etiā & ſolutio fieri pōt in nomine tabellionis,qui dicit cōfeciſſe inſtrumentū,quo q̄s vſurus eſt,ne deť materia fabricādi falſum. Nā ſolū corpus inſtrumenti, vel ſummæ,q̄ę petitur, edēdū eſt. At nomina tabellionis vel inſtrumēti nō ſunt de corpore,ſeu de ſumma ipſius debiti.arg.ff.de eden.l. j.§.diē autē. ¶Quid ergo ſi fit ex aduerſo talis poſitio:Pono q̄ ſi aduerſarius vtať aliquo inſtrumēto,talis notarius illud cōfecit: vel tales teſtes fuerunt:vel fuit tale factū? Dicunt quidā reſpōdendū eſſe:& cō ſulūt vt rn̄deať ſic:Credo ſicut in inſtrumento meo cōtineť. Nec obſtat,vt dicunt,q̄ per hāc rn̄ſionē incertus remanet interrogās:vt ff.de inter.act,de ætate.§.qui tacuit.& §.vide.qa iudex,cui inſtrumentū oſtendeť,certus efficietur. Sufficit enim ſibi fieri fidem:vt C.de edē.l.procurator. Alij dicūt nō eſſe rn̄dendū,ne legi obuieť.ff.de ſpōſa.oratio.& ff.de tuto.& cur.dat.ab his.ſcire.x.diſtin.vides.& vide j.de edit.inſtru.§.nūc dicamus.ver.quid ſi quis. ¶Cæterum in hac reſpōſione credo ſicut in inſtrumēto cōtinetur. Dicūt quidā q̄ valet:quia aut interrogās habet illud inſtrumētū:& per eius lectionē certus pōt effici. Aut nō habet,imò interrogatus tantū illud habet:quo caſu ſufficit,ſi illud rn̄deat iudici.arg.ff.de re iudi.ait prætor.§.j.C.de edē.l.fi.Inſti.de leg.§.ex cōtrario. ¶†Volēs ergo teſtes producere,faciat eos per iudicē vocari. Si enim ſe ingerant quodā modo, ſunt ſuſpecti.ff.de procu.q̄ oīa.C.de teſti.auť.rogati.[e] & etiam inuiti q̄n̄c̃ producūtur:vt j.eo.§.de teſtiū. Dabit ad hoc iudex dilationē cōpetentē: prout tradiť iij.q.iij.c.induciæ.§.ſpatiū. ¶Iudex ergo aſsignabit dilationē ſeu terminū,intra quē quis ꝓducat teſtes ſuos:quo facto is,qui ꝓducturus eſt, colligat oēs,quos poterit habere,& eos producat,& iudici repræſentet,& dicat ei:Dñe,hos teſtes vobis repręſento in tali cauſa,pro prima productione.& poſtea colligat alios,& eos repræſentet,& dicat ei: Domine,hos teſtes vobis præſento pro ſecūda. Tertiò

7 colligat alios,& eos pro tertia rep̄ſentet. ¶†Quod

f totū fiat ſub vna dilatione,& hoc ſecundū Gof.[f] & alios,qui dicunt vnā tantū dari dilationem,ſub qua

g poſſunt tres fieri productiones.& ſecundū T.[g] q̄libet productio debet cōtinere vnā vel plures dies ad

h arbittiū iudicis. Vnde ſecūdū dūm meū[h] caueat notarius qualiter ſcribat:debet em̄ ſic dicere, Aſsignata eſt dies ad faciendū primā productionē. Si enim diceret dilationē,nō dareť ſecunda dilatio ſine cauſę cognitione. Vel ſic planius in principio ſcribat, Hi ſunt teſtes producti ab M.cōtra B. Alij,vt Bernar.

i T.[i] & Azo,& alij,dicūt tres dari dilationes,& ſub qualibet earū plures fieri poſſe productiones:verū licet actor habeat tres productiones vel dilationes, ſecundū alios,de meo tamē conſilio nō differat oēs teſtes producere in vltima:ſed producat oēs, quos habere potent in prima & ſecūda,propter varia impedimēta,quæ ſæpe in talibus occurrūt. Nocuit em̄ differre paratis.& vide quod not.j.de ꝓba.in prin. ¶Finita autē dilatiōe ſeu productione venirent teſtes:& tūc is,cōtra quē inducunť,eos videbit:& cognoſcet qd̄ facere debet.C.de iur.deli l.fi.§.j.& cōſiderabit an ſit talis,q̄ poſsit eſſe teſtis:vt j.in fi.huiꝰ §.Qn̄ aūt incipiat currere tp̄s huius dilationis:& qd intra illud agēdū eſt:& qui dies,vel quæ alia debent

k de ipſa deduci,no.ſecundū papam extra,eo.vltra.[k]

8 ¶†Quarta autē productio vel dilatio ſecūdū alios non dabitur ſine ſolennitate legali,quæ talis eſt:

❧FOR. Iurabit em̄ is,q̄ eā petet,q̄ nō fuit percunctatus dicta teſtiū p ſe vel p aliū:puta aduocatū,vel ꝓcuratorē. Nec ea dixit,vel ſubtraxit:& qd̄ nō petit quartā productionē per aliquē dolū machinationem vel artē:ſed quia nequit vti teſtibus,quos ꝓducere ītēdebat:& tūc cōcedet petēti quartā ꝓductionem,etiā poſtc̃ renūciauit,& etiam poſtc̃ aduerſarius didicit teſtificata:ipſe verò nō,ſcd̄m Vin.ī auť. de teſti.§.qa verò multi.col.vij.extra,eo.vltra.& c. in cauſis.& c.ſignificauerūt.C.de ꝓba.auť.at qui ſemel.Sed anteq̄ renūciet ꝓductioni teſtiū,qd̄ diciť quarta ꝓductio,exempli gratia diciť.poteſt enim milleſimā productionē habere,ex quo nō renunciauit:& ſibi æſtimat exped re,ſecundū Vinc.qui hoc no.in p̄di.c.ſignificauerūt. T.verò,& Ber.not.extra, eo.in cauſis.quod poſt renūciationē nullū inducere poteſt. Vnde nō dabitur tunc quarta dilatio:vt eo. tit.de teſtibus.& c.cū veniſſet. De hoc j.§.ſatis.ver

l ſic.hoc etiā not.[l] Itē ad hoc,quod dixi de milleſima

m productione,eſt cōtra præ.auť.at qui ſemel.[m] Cæterùm ſi quarta ꝓductio legitimè,id eſt cū ſolennitate petať:iudex verò nulla cauſa aſsignata eā deneget: ex hoc iuſtè poterit appellari.qd̄ dic ſecūdū papā,

n proūt no.extra,eo.ſignificauerūt.[n] ¶†Sed q̄rimus, hiciuratur,cùm iam iuratū fuerit de calūnia:nec debeat niſi ſemel iurari:vt in auť.de his qui ingre.ad ap

9 o pel.§.fi.[o] Rn̄deo,hoc eſt ſpeciale,ꝓpter falſum iuſiurādū:vt in auť.de fi.inſtr.§.nec verò.vel iō,qa plus ſolet timeri,&c.xxiij.diſt.quāc̃.extra,de hęre.vergētis.ff.de fur.itē apud.§.hoc edicto.& vbi talia iuramēta īueniunť,ſpālia ſunt.extra,de teſti.p̄ſentiū. nā & aliàs iuramētū de calūnia ad oīa hmōi ſufficere vī. ¶Sed pone,q̄ anteceſſori meo conceſſę ſunt

p tione.ſecūdū Vinc.[p] ¶†Sed cū ſup exceptionibus

10 teſtes ꝓducanť:vt extra,de teſti.c.de teſtibus.nūqd in eis dabiť quarta ꝓductio cū ſolēnitate legali? V ī q̄ ſic:quia idē iuris eſt in acceſſorio,qd̄ in principali:vt extra,de offic.dele.prudētiā.in fi. Sicut ergo in principali cā cōcediť,vt prædictū eſt:ergo & in exceptione,q̄ eſt acceſſoria. G.Na.cōtra,ꝑ præ.decre. prudentiā.§.ſexta.vbi diciť,intra terminū cōpetentem.[q] Præterea huiuſmodi exceptiōes odioſæ ſunt,

q & frequēter p excogitatā malitiā opponunť:vt extra,de do.& cōtu.finē.& extra,de excep.paſtoralis. de reſti.ſpol.frequens.in prin.lib.vj.& patet extra, de fid.inſtru.accepimus.ver.ſiverò.iiij.q.v.c.vnico.

11 ¶†Quinta verò productio nullatenus conceditur.

a ¶Vber.Loco in prin.huius §.allegato.

b ¶Subticeat. Ratio prioris dicti, non proximi.

c ¶Multis.lib.vj.

d ¶Iubenť.Hoſti. ī Summa de dila. §.ex quib⁹.vltra prin.verſi.& nota q̄ ad partē.q̄ nominādi ſint teſtes,alle.etiā auť. de teſti.§.quia verò multi.de teſti. cog.c.j.& c.cùm cōtra.& clauſulā teſtes autē, &c.q̄

a ſæpe poniť in literis.eod.tit.cùm cauſam. Sed verū

b eſt q̄ illos, quos vult citari,oportet iudici notare, & apud acta deſcribi.

e ¶Rogati. Et feſtinare præſumunť vt veritatē corrūpant.in auť.eo.ti. c §.ſi verò ignoti. Nō obſtat C.eo. l.eos.& l.liberto. ff.eo.l. Julian⁹.& 4 l.inuiti.j.& ij. & d quia ſpōtanei vel 5 nō inuiti dicūt,q citati cōpulſionē nō expectāt: nō tamē ſe offerunt. Non obſtat ſi dicas,q̄ etiam ad dignitates quis pōt ſe offerre. In quo oppone & ſolue vt not.j.q.vj.c.vltimo.

f ¶Secūdū Gofr. in decr.in cauſis. &in ſumma huiꝰ tit.iij.col.ver. teſtes producti.

g ¶Secundū T.tit. qn̄ & qualiter teſtes ſunt ꝓ.in fi.

h ¶Secundū domi num meū ī Summa,de dilat.§. & q̄libet.poſt prin.

i ¶Vt Ber.T.qui hoc no.in decre.ī 6 cauſis.eod.tit. Et vide qd̄ ibi dixi ſuper j.glo.& de e hic in auť.eod.§. quia verò.

k ¶Vltra.Qd̄ ſcripſi in v.q.& vlterioribus.

l ¶Etiā nota.& j. §.fi.per totum.

m ¶Qui ſemel.Ceſſabit contrariū,ſi dicať illā milleſimā fieri intra dilationes.

n ¶Significauerūt. Vide qd̄ ibi plenè ſcripſi in glo. quicūc̃.& in gl. nota quòd.

o ¶§.fi.De hoc no. in præ.decre. vltra tertiā.in gl.ij.

p ¶Secundū Vin. in præd.c.ſignificauerunt.

q ¶Cōpetentē. Et ibi hoc recitabat vt in ſuis reportationibus patet.et qd̄ plus eſt dicebat per illud ſingulare vnicā dilationē dandam in odioſis:qd̄ cōcedi poſſet in his odioſis,quæ differunt,& non perimunt:vt in decr. frequēs.j. alle. & de excep.pia. li. vj.in perēptorijs in quibus maius periculū eſt,ſecꝰ. Nā & in præd.c. de teſtibus.patet teſtes qn̄c̃ ſimul ſuper perempto rijs & principali deponere : p qd̄ patet illa in hoc ſatis æquari,vt dicebatur primo.

a ¶ Interrogatoria. Non debent testes citari nisi cũ conditio, & status causæ requirit: vt de rescrip. statutum. §. penul. lib. vj. quare malè facit sic citatus. & videtur citatio non arctare, vt ibi no.

b ¶ Quicquid. Vber. fuit iste ver. quem ponit Ioan. de Deo cauil. libro v. Rub. de test.

c ¶ Quoniam. Et ĩ præ. decre. statutum. §. penult. & vltra ibi not. in gl. añpe. ſ. q̃ licet iuret dicere pro vtrãq; pte: non tñ propter id contribuit is, cõtra quẽ p̃ducit. Sic etiam dicas q̃ p̃pter interrogatoria, quę dat ille, cõtra quẽ testis p̃ducit, super q̃bus vult testem examinari ipse non debeat cõtribuere ad expensas: qa non p̃ ducit illũ, & producens tenetur vt suprà dictum est. Itẽ & si pars non daret interrogatoria iudex tenetur illa facere. eo. tit. cũ cãm. in princ. & c. venerabili. ff. eo. l. iĩ. in prin. Alleuiat ergo hęc pars iudicem: nec p̃uocat, sed p̃uocat & ad defensionẽ vrget. Facit de excep. cũ iter. ff. de cõdi. fur. & ideo. & sic seruatur. Itẽ per prẽd. §. pe. & iura ante illum allegata, dicimus anteq; iter testis arripiat, sibi ministrãdas expẽsas pro eundo, &c. Qd̃ intelligo nisi producens p se, vel suum ministrum illas sibi exhibere velit. Non obstat de censi. cum instantia. in fin. quia ibi multi singulariter erant obligati: hic vnus producens tantùm: Dico etiam non haberi rationem expensarum quas domi faceret, per not. in præ. c. statutum. §. insuper. in gloss. non quem minores: & tunc maximè q̃ expensas in domo lucratus fuisset. ff. ad exhi. fed & si. §. ĩ. & si personæ conditio id requirit, soluet etiam vecturas equorum. ff. manda. idemque. §. itẽ Labeo. & ff. pro socio. l. si inter fratres. §. si quis ex socijs. & de tu. & ratio. dist. l. j. §. si pupillus. in fine. etiam si testis proprium equum duxerit, quem locare solebat. Bene facit ff. manda. si verò non. §. si mihi. Itẽ videtur si locare solebat. aliàs producens fuisset vecturam soluturus. Facit ff. de vsur. l. & in contraria. Item si producens de certa summa pro die cõueniisset cũ teste: soluisset p̃ decẽ diebus. ille prius expeditus residuum restituere teneť. ff. manda. creditor. §. si inter. ĩ. Rñ. & de leg. ĩ. l. antepe. §. j. & de ali. leg. l. pecunię sortem.

A D D E vt per moder. inl. recusare. §. si quis alio. ff. ad Trebel.

d ¶ In prin Datur hodie terminus ad probandum. & probatum habendũ.

e ¶ Si. j. Qd̃ ibi dicitur, nõ terminat hunc casum. ibi enim de testibus examinatis, sed non puplicatis: hic verò de non examinatis. hoc autem forsan intellexit, quod secundùm illos, secũdum quos requiritur publicatio, fortius examinatio: quasi de illa nõ dubitaretur: tamen vt ibi patet, dubium publicationis restringitur ad casum decre. pia. de excep. libr. vj. quæ facit etiam pro secundo membro solutionis: quia ibi datur terminus ad probandum, vt ibi scripsi super ver. octo dierum. Archi. tenet quòd non sufficiat intra illos testes iurasse. Ioan. de Faso. de quo mentionem feci. s. de offi. iudi. §. vlti. in princi. tenet idem, principaliter quia dilatio secũda danda non est, nisi ex causa ff. de feri. l. fina. Item lapsus termini & quia se arctauit, obstat ei. C. qui accusa. non possunt. si ea. ff. de rei ven. nam si. item lex, si quando. C. eodem titulo vbi vltra xv. dies iudex non potest tenere testem: principaliter inducit quòd iurare & deponere coniunctim requiruntur: & tunc inseparabilia, & primum fit propter secundũ. Vnde lex vult quòd iurati deponant. C. de testi. l. vlti. in fi. & qui testa. fac. pos. furiosum. & quod ibi not. Nam q̃ de indiuiduo non sufficit facere partẽ, inde est quòd imperfectum dicitur nullum. Insti. quib. mod. test. infir. Pro istorũ opin. bene facit extra, de sen tẽ. excõ. cùm desideres. in princ. & c. quod in dubĩs. j. rñ. Facit etiã optimè qd̃ dixi in regula, nõ est fine. de reg. iur. lib. vj. In secũda parte quæstionis de teste, qui falsum deposuit nõ iuratus, ferẽ Dyn. tenuisse cõtrariũ p̃ l. vnicã in fi. ff. de bon. pos. ex testõ mi. et maximè cũ sua glo. quæ vult militẽ, ex quo iurauit militẽ esse, & vt militẽ testari: licet non sit in numeris. Sic soluendo contrariũ de l. ex eo. ff. de mili. testa. qd̃ etiã scripsi de priuil. c. pe. super j. glo. Et secũdũ aliam solutionem, quã ibi scripsi. & quã veram puto: illa lex nõ facit. & dato q̃ vera esset solutio contrarij distinguẽs an sit iuratum: non tamẽ probat ad quod inducit. Ibi enim de cõmodo iurãtis, quod sibi meritò debentur: ex quo grauatus est iuramẽto: hic de cõmodo producentis. Fateor ergo q̃ ibi iurans miles est, & habet commoda militum: iste iurans testis est assumens illud officium, & iurando habet cõmoda testiũ, puta ius reuocãdi domum, & sumptus. ff. de iudi. l. ij. §. legatis. de rescrip. statutũ. §. pe. lib. vj. non per id dici potest producentem probare. Vnde dñs Iaco. de But. qui in sua disputatione tenuit q̃ depositio post terminum facta valeat. illam legẽ non induxit, sed inter alia allegat quòd licet productio testis spectet ad partem, examinatio tamen spectat ad iudicem, cuius debet intrare secretum. C. eo. titu. nullum. Addo q̃ etiam ad petitionem eius, contra quem examinationem facere debet: vt not. in l. si quando. C. eo. tit. debuerat ergo etiam aduersarius instare. Protelatio ergo iudicis procedat sine præiudicio producentis. ff. de iudi. l. ij. §. in omnibus. Mihi placet distinctio Guli. in primo membro, & etiam in secundo: saluo quod not. j. de dila. §. j. versi. illud quoq; in fin.

¶ A D D E, quod Roma. consil. ccccxliĩ. incip. quo ad primũ. tenet q̃ si fit statutus terminus ad probandũ, & testes iurauerint in termino, q̃ valet depositio facta post terminũ. Et ita dicit tenere Ioan. Cal. consi. j. sub rub. de testibus. Domi. de Rota conclusione ccxcij. & ccccl xxj. Barto. de dam. infec. l. damni infecti. §. Sabini. Bald. in l. si quando. C. de testib. & in rubri. C. si ex fal. instru. & l. Antistius. de acquir. hęre. Anto. de But. in c. licet causam. de proba. de quo vide Bald. etiam consi. cccviĩ. incipiẽte, statuto cauetur. lib. iiij.

f ¶ §. penul. Ad literam fuit ver. ipsius Vber. de Bobi. vbi tracta. de testib. circa medium.

g ¶ Sunt autem. Inchoant verba Tancre. vbi s̃. quæ prius fuerunt Azo. in Summa, ver. producendi autem sunt. excepto ver. prius tamen.

h ¶ In fi. Vide quod ibi not. in glos. antepen & quod super ea dixi. & quod not. de rescrip. statutum. lib. vj. in glos. penul.

i ¶ Præmissa. Vide quod ibi dixi in fine.

Et hæc vera sunt, vbi in primà, secunda & tertia aliquos produxerit. ¶ Si verò fuit legitimè impeditus vt nullum produceret: hoc probato, dabitur etiam quarta & quinta & millesima productio. Vel secundùm aliam opinionem secunda, vel tertia dilatio si necesse fuerit sine iuramẽto. hoc non prosequor amplius: quia de hoc plenè no. in prę. concor. & iĩ. q̃o. iĩ. c. inducię. §. spatium. & in Summa domini mei ĩ titu. de dila. §. & quibus. ¶ Testibus autẽ iudici pręsentatis expectabunt testes ipsi, donec deposuerint vel saltem per xv. dies. C. eo. si quando. C. de appel. eos. & nõ vltra. arg. ibi, & ff. de ta. exhi. l. iĩ. § exhibere. ¶ †Quid ergo si testis iurauit, sed nõdũ sunt articuli dati, vel interrogatoria? [a] Respon. Dicũt q̃dã q̃ expectabit p̃ xv. dies: vt in p̃d. l. si q̃ expẽsis ei⁹, per quẽ stat, q̃ min⁹ recipiatur. C. depo. l. fi. in fi. vl p̃du cẽtis: vt infrà ver. p̃xi. Primũ verius. ¶ Alĩ dicũt q̃ recedet: & imputet sibi, qui nõ dedit articulos vl in terrogatoria. C. depos. l. fi. in fin. Dic committi iudicis arbitrio, q̃ procedat vel differat, ff. de iudic. non quicquid. [b] ¶ Testes autem exhibendi sunt sumptibus producentis. iiĩ. q. iĩ. c. si testes. §. venturis. C. eo. qm̃. [c] ¶ Recipientur etiam testes præsente altera pte, vel se contumaciter absentante: vt dicam j. e. §. nunc tractãdum. ¶ Iudex, quoq; debet effrẽatã testium multitudinem refrẽare: vt dicam j. §. restat. versi. hoc etiam not. ¶ †Debet quoq; ipsis conductum, & securitatem p̃stare oẽm formidinem amputare: vt iĩ. q̃o. ix. hortamur. ¶ Is quoque, cui datus est terminus ad testes producendos, satisfacit termino, si infrà illum eos producat, & iurare faciat: licet intrà illũ nõ fuerint examinati. ar. C. de testi. l. pe. & sic seruat. Secus fortè, si datus fuit terminus ad p̃bãdum vel ad producendũ & ad faciendũ illos examinari ar. ff. de proba. licet. in prin. [d] ar. contra extra, de offi. deleg. consuluit. Sed de hoc dic j. de dila. §. j. ver. sed quid si. j. [e] ¶ †Quid si petit testes intra terminũ examinari: sed ipsi noluerunt testificari: & sic succubuit? Dic q̃ ei amputabitur si nõ fecit eos cogi, secũdũ Vber. ff. de tab. exhi. locũ. §. hoc interdũ siue cã sit ciuilis, siue criminalis. C. de testi. si q̃. ff. eod. l. j. §. j. Si autẽ petĩt cogi sed iudex non coegit: iudex damnũ resarciet, scdm eum. ff. de magis. conue. l. j. ff. de dã. infec. l. iiĩ. §. penul. [f] ¶ Sed nunquid testis, qui noluit iurare, tenetur? Dic vt j. §. p̃xi. versic. quid ergo si testis. ¶ †Sunt autem [g] testes producendi de prouincia in Italiam, vel econuerso: vel de prouincia in prouinciam: vel de ciuitate in ciuitatẽ, si iudex id p̃ spexerit expedire: si verò nolit, nec expediat vocare testes coram se, debet scribere iudici, sub quo degunt, vt eos recipiat secundùm formam infrà tradi tam: & ille sibi mãdabit, quanta fides sit testibus adhibenda. Prius tamen q̃ scribat, recipiat cautiouem ab eo, cõtra quem inducuntur, quòd vadat, vel mittat intra terminum competentem ad videndum iurare testes: & hoc in ciuilibus causis. Nã in criminalibus præcisè cogentur testes venire ad iudicem, qui de causa cognoscit. Hæc probantur in auť. de testi. §. quoniam sancimus. C. de fid. instru. iudices. extra de fideius. constitutus. in fin. [h] & not. s̃. in tit. de iudi. deleg. §. iam nunc. ver. sed secũdũ præmissa. ¶ †Scribet autem iudex iudici sub hac forma.

Commissio receptionis testium. Rubrica.

ALis tali salutem in domino. Noueritis q̃ inter talẽ & talem talis quæstio vertitur coram nobis, in qua actor ad suam intẽtionẽ probandã quosdã testes, vt asserit, vestræ iurisdictionis producere intendit. Ne igitur iuris executio frustretur, si p̃bationis defectu, vel occultatiõe pereat veritas: prudẽtiam vestrã duco attentius deprecandam, quatenus citatis his, quos idem, seu eius procurator, vobis duxerit nominandos, receptoq; secundùm formam iuris & iudicij morem ab eis prius iuramento super intentiõe, seu articulis, vel capitulis præsentibus in troclusis, cogatis eos veritati testimonium perhibere, attestationes ipsas in publicam formã redactas, & nulli partium proditas, nobis sub vestro sigillo secretè inclusas per fidelem nunciũ quanto citius trãsmissuri. Vel dic vt j. in sequenti forma hoc saluo, qa cùm vnus iudex scribit alĩ, non præcipiet, sed rogabit: & is, cui sub p̃scripta forma scribit, sua nõ scribẽtis authoritate, illos examinabit: vt in p̃. versi. sed secũdũ p̃missa. [i] Et p̃bat hęc forma extra de fideius. cõstitutus. & C. de fi. instr. auť. apud eloquẽtissimũ. Et vide simile j. de iuť. calũ. §. restat. versi. quid ergo.

17 ¶†Poteſt etiam hoc cõmittere delegatus à papa[a], a vel epiſcopus: vel etiã is, cui vniuerſitas cauſarũ eſt cõmiſſa alicui clerico, etiã in cathedrali vel collegiata eccleſia nõ inſtituto: quia cõſtitutio extra, de reſcrip. præſenti[b]. nõ extẽdit ad auditores, ſed iudices, put ibi not. debet tñ eſſe aliàs ꝑſona idonea, vel diſcreta: vt extra, e. ſiq teſtiũ. et cõmittet ſub hac forma

❧FORMA. Talis tali ſalutem in dño. nouerit veſtra diſcretio ꝙ nos cauſam, quæ inter talem & talẽ ſuper hoc vertitur ex cõmiſsione ſanctiſsimi patris domini papæ talis, vel authoritate ordinaria, ſuſcepimus audiendam, & ſine debito terminandam. Verũ lite coram nobis inter eaſdem partes legitimè cõteſtata, præſtitoq; de veritate dicenda, ſeu de calumnia iuramento: factis quoq; poſitionibus & reſpõſionibus ad ea ſecutis, articulis etiam à partibus hinc inde formatis: per ea, quæ hinc inde fuerunt propoſita coram nobis de ipſius cauſæ meritis liquere nequiuit ad plenũ: quocirca diſcretioni veſtræ authoritate, qua fungimur in hac parte, committimus, & diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus teſtes, quos vtralibet pars producere curauerit coram vobis ſuper articulis ſuis, quos ſub noſtro ſigillo, tranſmittimus vobis introcluſos, vnà cum interrogatorijs partium earundem, intra ſpatium vnius menſis à receptione præſentium cõputandum per vos, aut alium, vel alios ad hoc idoneos, & neutri parti ſuſpectos, altera parte præſente, vel ſe per contumaciam abſentante, prudenter recipere, ac eos ſecundum eadem interrogatoria iuxta datã à Deo vobis prudẽtiam diligẽter examinare curetis. Quod ſi fortè alterutra partiũ teſtes alterius reprobare voluerit, teſtes hinc inde ſuper reprobatione huiuſmodi producendos intra xv. dies poſt dictũ menſem immediatè ſequentes fideliter admittere & examinare ſolicitè ſtudeatis depoſitiones omniũ eorundẽ teſtium cũ articulis & interrogatorijs prædictis, necnon cum toto proceſſu, quẽ ſuper hoc coram vobis haberi cõtigerit, ſub ſigillis veſtris fideliter introcluſas, ad noſtrã præſentiam quantocitius tramiſſuri: præfixo nihilò minus eiſdem teſtibus termino peremptorio cõ petẽti, quo cũ omnibus actionibus, iuribus & monumẽtis ſuis cauſam ipſam contingẽtibus per ſe, vel p reſponſalẽ idoneũ compareãt coram nobis iuſtam, dante dño, ſententiam recepturi. Teſtes autem, qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eccleſiaſticã cogatis veritati teſtimonium perhibere. Datũ &c. Et ſi committatur duobus vel pluribus, põt addi: ꝙ ſi non omnes his exequẽdis intereſſe poteritis, alter vel duo veſtrũm nihilò minus exequant. præmiſſa forma probãt extra, de proba. licet. extra, de teſti. ad hoc. aliàs incipit præſentiũ. §. teſtes. & §. cęterum. lib. vj. & c. cùm clamor. & c. cùm cauſam, quæ j. de hoc ſ. de iudi. deleg. §. ſequitur. ver. quandoq; etiam. Potes etiam addere clauſulam illam: teſtes, maximè ſenes & valitudinarios, quos talis duxerit nominandos, admittatis: & depoſitiones eorum conſcriptas ad nos deſtinare curetis: vt extra, de teſti. cùm olim. ¶†Et nota ꝙ in prædicta clauſula, teſtes autem, &c. quæ habetur extra, de teſti. cogẽ. c. j. ſemper teſtes intelliguntur ſe ſubtrahere, quando non poteſt aliter veritas haberi, vel apparere in ciuilibus,[c] in quibus cogitur quis teſtificari: quia tunc clarè veritatem, peccatũ eſt. xj. q. iij. qſquis metu. extra, de cri. fal. c. j. niſi hanc præſumptionem alia elidat: puta quia eſt religioſus: & ideo magis vereretur iurare. vel alia conſimilis. In criminali autẽ, & vbi nõ eſt peccatũ celare veritatẽ, non præſumit ſe aliter ſubtrahere is, qui non vult teſtificari: ideoq; cogendus nõ eſt, niſi manifeſtè malitia appareat: vt extra, de teſti. cog. peruenit. ij. Itẽ in oĩbus caſibus, in quibus teſtes nõ cogunt, cogi debẽt, ſi aliæ probationes deficiũt,[d] etiã ſi nõ ſe ſubtrahũt gratia odio, vel timore: vt eo. c.[e] ¶†Sed quomodo tunc probabitur odiũ? Reſpõ. per euidentiã, ſicut & dolus. ff. de iudi. ſi filius. Sed dici poteſt ꝙ ſi teſtis admonitus non vult teſtificari, præſumitur quòd odio gratia, vel timore hoc facit: niſi priuilegio, vel alia ratione excuſetur: & ideo eſt cogendus, præſertim ſi apparent aliqua indicia, vel coniecturæ: vt quia teſtis vicinus eſt, qui non poteſt ignorare, nec vult teſtificari: vt in præd. c. quiſquis. ¶Sed quis probabit odium? Videt quòd qui illud allegat. C. quod met. cauſa. l. metũ. Sed dic, vt prædixi, attendẽdas eſſe circunſtantias & indicia. ¶†Sed opponitur ad hoc, quod ſ. dictum eſt, teſtes quos vtralibet pars &c. ¶Nam tunc demũ debet quis exceptionẽ peremptoriã opponere, poſtquam actor ſuam intentionẽ fundauerit: vt C. de excep. ſi quidẽ. extra, de excep. cũ venerabilis. in prin. ibi: ꝓponere, &c. imò fatuus eſt, qui ante publicatas atteſtationes actoris, & ante quam ſciat illum ſuam intentionem probaſſe, exceptionem peremptoriã probat: vt no. extra, de teſti. c. de teſtibus. & j. de excep. §. viſo. ver. & nota. Sed dic ꝙ ſi reus ante apertas atteſtationes actoris velit probare ſuam exceptionem, hoc bene poteſt: vt in præ. c. de teſtibus. Et hoc cõmuniter obſeruat gratia dirimendarum litium[f], vt tam actor q̃ reus ſuos offerant articulos: & ſimul intra eundẽ terminũ ſuas probationes ſuper illis inducãt: vt extra, de proba. licet. verſus princi. & extra de teſt. ad hoc. aliàs incipit, præſentium. lib. vj. Et ſic diximus in quæſtione, q̃ corã nobis inter cõe ciuitatis Ariminẽſis ex parte vna, & archiepm Rauẽnatem ex parte altera, ſuper ſeptem caſtris agitabatur.[g] De hoc j. de excep. §. dicto. ver. ſed nunqd atteſtationibus. Vinc. no. extra, de teſti. ſeries. ꝙ ſi exceptio perẽptoria ſit talis, quæ non deſtruit principale, quin tenuerit: audiẽdus eſt eam proponens poſt publicatas atteſtationes: vt ſi probaſti me tibi debere decẽ, poſſum opponere ꝙ feciſti mihi pactum de non petendo: quia vtrunq; potuit eſſe. Secꝰ ſi dicit, dico quòd teſtes illi falſum dixerunt. tunc enim nõ auditur, niſi hoc probet per dicta teſtium iam productorũ: vel niſi producat teſtes ſuper corruptiõe: vt extra, de teſti. ſicut. Sed ſecundum hoc qualiter agetur de falſo, & qualiter teſtes improbabunt? Reſpõ. per dicta teſtiũ iam ꝓductorũ, vel per inſtrumẽta. extra, de fi. inſtru. cũ dilectus. aliàs non niſi indirectè: vt extra, de teſti. ex tenore. & in præ. c. ſicut. Et ſic poteſt intelligi C. ſi ex fal. inſtru. per totũ. & C. de appel. per hãc. j. §. ſæpe. verſi. porrò.[h] ¶†Sed quare apponit illa clauſula, ꝙ ſi forte alterutra, &c. Reſpon. qa is, cui cõmittitur ꝙ recipiat teſtes ſuper principali, nõ debet recipere ſu per reprobationes, niſi ſibi ſpecialiter ſit cõmiſſum: vt extra, eo. licet. iij. Nec obſtat præ. §. teſtes. nec p̃. d. decre. de ꝓba. licet. qa ibi fuit ſpecialiter cõmiſſum: vt ibi patet.[i] Proteſtationẽ autẽ ſuper reprobatiõe recipere debet: aliàs ſine illa nõ bene ꝓcedit teſtium receptio. arg. ff. de iur. om. iud. l. iij. extra, de offi. delega. præterea. ¶Quandoq; etiã in Romana curia, vbi vt plurimũ per procuratores litigatur, mittunt poſitiones negatæ cum articulis incluſæ: vt principales ſuper his interrogẽtur: vt in eo. decre. præſentiũ. §. poſtea. & ver. præceden. quandoq; etiam mandatur eidem quòd videat partium inſtrumenta: & tũc additur ſic: & nobis ſignifices, quãta ſit fides inſtrumentis & teſtibus adhibenda. extra, de fide inſtru. c. iij. in fin. ff. de teſti. teſtium. §. j. ¶†Poteſt etiam iudex[k] mittere notarium cauſæ, vel alium pro voluntate partium ad teſtes diligenter recipiendos ſi hoc viderit expedire. extra de teſti. cùm olim. de teſt. c. j. puta quòd teſtis eſt infirmus, ſenex vel ita pauper, ꝙ cõmode nequit venire. extra de teſti. ſi qui teſtiũ. Vel eſt honeſta mulier: vt C. de offic. diuer. iudi. nemo.[l] Vel epiſcopus, aut alia ſublimi præditus dignitate: vt ix. q. j. nec honore. C. de epiſ. & cleri. aut. ſed iudex. Vel aliàs eſt egregia perſona. ff. de iureiur. ad perſonas. Quod dic vt j. §. proxi. ver. & nota quòd teſtis, & ſeq. ibi etiam nota vtrum iudex debeat mittere: ſi producens ſit pauper. vnde verſus: Si fuerit pauper teſtis vetuluſq; remotus: Debilis egregius, aut qui producit egenus: Vt teſtẽtur ibi debebit mittere iudex.[m] Nõ tamẽ debet iudex nimis facilis eſſe ad cõmittendũ talia quandiu per ſe poteſt ea exercere: vt j. §. nunc tractãdũ. prope principiũ. ¶†Cæterum iudex, qui ad mandatũ alterius teſtes recipit ſic reſcribet, & atteſtationes remittet.

❧FORMA. Talis tali ſalutem in domino. Preces veſtras prono exaudientes affectu, teſtes

a ¶Papa. Etiam ſi ſolũ datus ſit ad teſtiũ receptionẽ vt in cle. de offic. dele. c. vno. quod dic vt ibi not. in j. gloſ.

b ¶De reſcrip. præſenti. Quã hodie nõ habemus. ſed eius loco decre. ſtatutum. eo. titu. lib. vj.

c ¶In ciuilibus. Inchoãt verba Inn. vſq; ad fi. q̃ vide in decre. j. p̃alleg. ſuper glo. ñ.

d ¶Deficiũt. Idem no. j. §. de teſtiũ. ver. ſed nunquid frater. in fi.

e ¶Vt eod. c. ſi actor dicit ſibi alĩs probatiões deficere, & reus dicit cõtrariũ quis ꝓbet: dixi poſt dama. de teſti. cogẽ. ſuper gl. ſi qs. puto vtrũque ſi velit ad probãdum admitti. extra de renũc. ſuper hoc. vbi neuter ꝓbare velit vel poſsit nõ video hoc tale intereſſe, ꝙ ſtari nõ debeat iuramento dicẽtis, ꝙ aliter probare nõ põt. Bñ facit eo. tit. vltra tertiam. fortius de reſcri. ſtatutũ. libr. vj. §. cũ verò. in fi. vbi lõgè maius vertit intereſſe aduerſarij. faciũt etiã cõcordantiæ, quas ponit ibi glo.

f ¶Litiũ. Et qa timent opi. Ioã. & Azo. de qua dixi eo. tit. fraternitatis. ſuper ij. gloſ.

g ¶Agitabatur. Vide quod dixi de iur. calũ. §. reſtat. verſic. quid ſi aliquando. in fi.

h ¶Verſic. porro. Et paret in cle. eod. tit. c. ij.

i ¶Ibi patet. & ibi poſt principium hoc ſcripſi poſt Inno. & Hoſt. ſuper ver. potuit.

k ¶Iudex. Reaſſumit verba Tanc. vbi ſ.

l ¶Nemo. & de iudi. mulieres. ĩ pri ci. lib. vj. quæ ſine diſtinctione præ dicta de mulieribus loquitur.

m ¶Iudex. Fuerunt Vincẽ. quos ſcripſi ſ. eo. tit. ſi qui ſtium, in fi.

quos talis, de quo scripsistis, producere voluit, corã nobis citauimus, & ab eis iuxta morem recipiẽdorum testiũ prius præstito iuramento eos super intẽtione trãsmissa, vel super articulis missis coegimus perhibere testimonium veritati: quorum depositiones per fidelem receptas notariũ, vel per nos, & in formã publicam redactas, sub nostri impressione sigilli inclusas vobis per latorẽ præsentium duximus destinandas. Hoc probat in aut. de testi. §. quoniã. C. de fid. instru. iudices. C. de trãsac. l. penul. C. de nõnu. pecu. l. fin. ff. de seruit. sicut. & vide j. de remis. Et scias q̃ is, qui testes recipit, debet rescribere, cuius authoritatis, cuius famæ, cuiusue conditionis sint, & de alijs circunstantijs: vt j. §. nunc tractãdum. versic. hoc autem. ¶ †Hoc autem scias q̃ si is, cui iuxta formam præmissam testium receptio cõmissa est, alteri id cõmittat, nõ valet commissio, nisi partes id approbent expresse. Alij dicunt q̃ sufficit, si tacite. Quæ dic secundum papam, & do. meum: vt extra, eod, causam quæ j. & tetigi j. §. nunc tractandum. versic. debet quoq; iudex. & s. de iudi. delega. §. iam nunc. ver. item quid si. ¶ In summa nota q̃ si testes vocati coram iudice veniunt: is, contra quẽ producuntur, debet attẽdere an sint tales, qui non possint testificari: puta qa sunt serui, infames, inimici, & huiusmodi: quæ dic vt s. §. j. Quòd si altera pars neget illam causam esse veram, & petat testem examinari, & causæ discussio reseruetur in tempus disputationis: respondeat producens q̃ testis non est sub conditione recipiẽdus. De quo, & quæ sit forma proponẽdi huiusmodi exceptiones: dic vt s. §. j. ver. itẽ q̃ est seruus. & seq. & eod. §. in fin. versi. in summa. ¶ Item nota q̃ in quibusdã casibus non sunt testes vlterius producẽdi. quod dic vt j. §. satis vtiliter. versi. hoc etiam not. Quãdoq; tñ potest peti restitutio in integrũ ad producendũ nouos testes: vt j. de rest. in integ. §. fi. versi. quid in causa. ¶ †Illud quoq; nõ est prætermittendũ, q̃ cùm cõmittitur testium receptio intra certum terminũ facienda: vt patet s. eo. §. in prima forma. sic intelligitur rescriptũ, vt reus intra eundẽ terminũ testes actoris contra se in principali producẽdos, si velit & possit, debeat reprobare: alioquin pòst non audietur contra illos: vt extra, de proba. licet. in prin. & j. §. sæpe, versi. reus. nisi velit eos de falsitate conuincere, vt ibi: quia tunc audit, dũtamen hoc protestatus fuerit ante productionẽ. aliàs enim etiã intra dictũ terminũ non licet; vt extra, de testi. præsentiũ. secũdũ Petrũ de Samp. Hoc non placet: quia bene post ipsum terminũ audietur volẽs reprobare: vt patet extra, eo. c. licet. iij. & j. de proba. in prin. quia nec tunc esset, qui recipere posset: vt s. versi. sed quæritur. Nec obstat præ. decre. de proba. licet. quia ibi terminus datus erat tam ad probandũ, q̃ ad reprobandũ: vt patet extra, de testi. cũ causam. in princ. quæ loquit de eadẽ materia cũ illa. Ideoq; post terminũ ibi nõ audiunt reprobare volentes; vel illud fuit prouisio papæ, propter præsumptionẽ, quæ erat cõtra Fauentinos: qui causa differẽdi negotiũ in testiũ personas obijciebãt. Irregulariter enim post attestationũ publicatiões fiunt reprobationes, nisi in casib⁹. C. de testi. aut. si testis. & no. extra, de testi. cũ causam. ī gl. sed cũ hæc exceptio.

a ¶ Causam, quæ. j. Vt ibi pleni⁹ scripsi super glo.

b ¶ Recipiendus. dicebat Vber. de Bob. cui⁹ fuerũt hæc verba vbi s. vltra principiũ: quia actus legitimus, &c. ff. de re iudi. actus.

c ¶ Pe. de Samp. in p̃. decre. licet. sed nõ bene fuerunt ei⁹ verba recepta quæ ego etiã ibi nõ curaui; qa nõ stetit in illis ponẽdo qđ infrà sequitur, ver. vel illud, nõ per disiunctiuam, vel, sed p adiunctiuã, sed. Itẽ ibi scripserã post Innoc. & Hosti. quod habet s. versicu. sed quare. vt ibi etiã dixi. Sed Pet. dixerat q̃ si vtraq; pars ꝓducat testes in principali: & actor ītetret recipi intra certum terminum reprobatorios, quos ꝓducere vult contra testes rei in principali productos? ītelligit q̃ ītra idẽ tẽpus reus reprobet testes actoris si vult: aliàs non audiet. sed nõ stetit in hoc Petrus, vt prædixi.

De testium iuramento.

SVMMARIVM.

☞ Forma computationis iuramenti à iudice testi faciendæ.

1 Iurare cogi potest testis ad veritatem pro vtraque parte dicendam.
2 Testis iurare cogi ur à iudice, nulli parti suum testimonium reuelare.
3 Iudex, nec partes pati debent, testes iurare tantũ super articulis datis: quia tunc non admittentur super contingentibus.
4 Testis inquisitus super crimine, aut super statu ecclesiæ, qua forma in quolibet iuramento vtatur.
5 Iuramẽtum testis fieri debet coram aduersario, nisi sit episcopus, &c.
6 Testimonium à quocunq; non iurato prolatum, an valeat.
7 Iuramento præstito scribẽdus est cõsequenter dies, qua iuratum est.

e EQuitur de testium iuramento videre: Iudex ergo, cùm testis iuraturus est, sic ei iuramentum computabit.

1 ❦ FOR. † Tu iurabis q̃ dices mihi, vel illi, cui hoc cõmisero inquirendum, totã & plenam & merã veritatẽ, quam credis, vel scias de quæstione tali, quæ vertit inter tales: & hoc vsq; ad finẽ litis, quoties interrogaberis. iij. q. ix. hortatur. & in aut. eo. §. j. colũ. vij, xxxv. q. vj. de parentela. & c. eps. & c. seq. et tam super eo, sup quo interrogaberis, quã super alio. extra, de accus. cũ dilectus. j. & c. qualiter. j. in fi. tamẽ ibi loquit in inquisitione: & q̃ solã veritatẽ dices, nõ immiscẽs aliquid falsitatis. ij. q. iij. nullam. iij. q. ix. pura. nec aliquid de tuo adjcies, etiam quod tibi bonũ videatur. extra, de accu. qualiter. j. & c. seq. & hoc inuentũ est, secundũ do. meũ: quia cũ quidã deposuisset veritatẽ, apposuit postea contrariũ in dicto suo: & cùm postea redargueretur de periurio, dixit q̃ non deierauerat: quia si plus erat, vtiq; tanti erat. ¶ Item q̃ dices veritatem pro vtraq; parte. C. de epis. & cle. aut. sed iudex. xj. q. j. nec honore. xiij. q. v. nõ sanè. extra, de testi. veniens. ij. in fi. Et q̃ nec prece, nec pretio, nec amore, nec timore, nec priuato odio: secus de publico: vt quia odit opera sua. lxxxvj. dist. odio. nec p cõmodo, qđ ipse, vel alius, habuerit, vel habeat, vel habere sperat, testimoniũ dices. extra, eo. quoties. et c. licet. §. testes. xj. q. iij. quatuor. iij, q. iij. c. si testes. §. testium fides. extra, de testi. cog. cũ cõtra. & c. seq. extra, de reiudi. cùm æterni. lib. vj. & in præ. c. de parẽtela. & c. eps. & c. seq. & q̃ ibi dices veritatẽ, sicut scis. nõ em debet dicere per credulitatẽ, quod scit ꝓ certo, vel ecõtra: imò qđ scit p visum, dicet de visu: & quod per auditũ, dicer de auditu: vt s. §. j. ver. idẽ quod nõ perhibet testimoniũ de. & ver. seq. & in p̃. c. de parẽtela. & j. §. nunc tractãdũ. ver. in examinatione. ¶ †Quidã etiã addunt, & bene, q̃ nulli parti pandes testimoniũ tuũ, donec publicatæ fuerint attestationes: vt iij. q. ij. versi. qui falso. extra, eo. fraternitatis. & ff. eo. qui falso. Et hoc ideo ne ex istorũ dicto alij testes producendi subornent. extra, de testi. vltra. Si enim hoc nõ iuret, licet post depositionem iniungatur ei in virtute præstiti iuramenti, q̃ nulli suum dictũ reuelet: non tenet ad hoc, cùm hoc non iurauerit: vt extra, de iureiurã. clericus. Vltimò autem iudex dicat: Sicut ego dixi, ita obseruabis: sic Deus te adiuuet, & hæc sancta Dei Euãgelia. Si autem inducit ad probãdã cõsanguinitatẽ, debet addere in iuramento, q̃ sic audiuit à suis maioribus, vt testificatur, & sic esse credit: vt extra, eo. quoties. & c. licet ex quadam. ¶ †Illud autẽ notandũ est q̃ nec iudex, nec partes pati debent, q̃ testes iurent de veritate tantũ super articulis datis: quia sic nõ valeret eorũ testimoniũ super alijs, quæ cõtingunt, sed sup illis tantũ: vt s. §. j. versi. item q̃ deposuit. Sed debẽt iurare super articulis datis, & etiã super causa: & sic valebit eorum testimonium super omnibus ad causam facientibus: vt extra, de testib. c. de testibus. iij. q. ix. hortamur. extra, de accu. cùm dilectus. ¶ †Porrò in causa inquisitionis, aut inquiritur super crimine, aut super statu ecclesiæ. Si super crimine, forma iuramenti erit talis, vt super crimine dicat plenè veritatem. extra, de simo. licet Heli. Si verò super statu ecclesiæ inquiritur: duplex est forma. Prima est, vt iuret dicere veritatẽ de his, quę credit & scit in ecclesia reformãda, exceptis occultis: vt extra, de accu. qualiter. j. in fi. Secũda est, vt iuret q̃ ad inquisita veritatẽ respõdebit: vt eo. tit. cũ dilect⁹. secũdũ Gof. ¶ Ego verò talem in hoc articulo trado formam:

❦ FOR. Tu iurabis q̃ super his, quæ scis, & credis in hac ecclesia reformãda, vel etiã sup alijs quibuslibet tã ciuitatis, cq̃ diœcesis, & tã in capite q̃ in mẽbris quibuslibet sup vita & cõuersatione ipsorũ: & tã in spiritualibus, cq̃ in tẽporalibus, exceptis criminibus occultis

d ¶ Hęc exceptio. In glo. est vt s. remisi. dic vt dixi ī decr. ex parte. eo dẽ tit. super glos. huiusmodi exceptiones.

e ¶ Sequit. Ponit & ampliat verba Tanc. tit. de iuramento testiũ, & hoc vsq; ad vers. porro. cõiũxerat autẽ tractatũ de examinatiõe, quẽ prosequitur j. §. versi. nunc tractãdum.

f ¶ Secũdum do. meũ. In Sum. eo. tit. §. qui debent. post prĩ. sed Azo in Summa huius tit. ver. est aũt ꝓductoris. dicit inuentũ esse eũ, qui iurauit dicere veritatẽ, dixisse duo cõtradictoria: & sic dixisse certum esse, quod veritatem dixit.

g ¶ Opera sua. Verba Hosti. vbi s.

h ¶ Sperat. Intrómittit in tertia ꝑsona.

i ¶ Euãgelia. quod dieb⁹ feriatis hoc iuramentũ recipi nõ debet, nisi cũ timet mors vl ab sentia: vide j. de fer. vltra prin. ibi: Item si fortè, & ver. quid si tunc.

k ¶ Consanguinitatẽ. Per testimonium de auditu.

l ¶ De testibus. de hoc satis scripsi e. tit. pet tuas. sup j. glos. & vide j. §. ñ. in j. col.

m ¶ Secundũ Gof. in Sum. eo. ti. sub verbo, iurare debent.

a ¶ Aduerſario. An ſufficiat vocari dominum, cùm procurator conteſtatus eſt litem. ¶ Item, & quid ſi ex duobus procuratoribus datis in ſolidũ cum clauſula, quòd non ſit melior, &c. produxit teſtes ille qui non fuerat conteſtatus litem. ſcripſi eo. tit. c. ij.

b ¶ Euangelijs. iij. q. ix. hortamur. & patet id, quod de epiſcopo ſequit. Vide quod de hoc & de conſuetudine Italiæ not. in clemẽ. de hæreti. c. j. §. porrò. in gl. ij. Quid ſi ĩ actis ſcriptum eſt, teſtẽ a coram iudice iuraſſe partib⁹ præ b ſentib⁹: præſume ſ turne, vt debuit iuraſſe, ſcilicet cũ Euangeliorum tactura? Materiam dilatare potes p not. ſ. eod. §. j. ad fi. verſic. ſed quid in p̃dictis. & ver- c ſic. ſequenti. & iura ibi allegata ne repetam, cõmuniter teneť q̃ pręſumatur tactura in tantum q̃ trãſferat onus probãdi in negantem. Cùm enim talis negatiua habeat coarctationẽ loci & tẽporis, bene d cadit ĩ intellectũ 6 teſtis. De quo ſatis ſcripſi de elec. bonæ. ſuper prima gloſ. i. ſecũdũ curſum. Facit ad e id decret. prædicta, bonæ. §. porrò. de renuncia. in præſentia. ff. de pac. iuris gentiũ. §. quod ferè. C. ne vxor pro mari. l. ij. Vigor aũt præſumptiõis in f ſurgit ex pſona g notarij. & de hoc vbi ſ. remitto ex perſona iudicis, q̃ ad talia debet h aduertere. de te- i ſtib. fraternitatis. in fi. & c. tam literis. ibi recipiatis legaliter. Itẽ præ 7 ſentia partis, contra quam, quæ tacendo videtur facti approbaſſe, cũ prohibere potuiſſet iuramẽtũ, 1 ſi fiebat ſine tactura. Facit quod not. de pręſump. 2 c. nõne. Et p hæc tria fit reſpõſum 3 ad not. de elec. vt 4 circa. verſic. corã. in ij. glo. in fi. lib. 5 vj. cùm in illo iu- 6 ramento hæc tria non concurrant. Nõ obſtat decre. occultis, excluſo timore, odio, vel amore, plenam & meram, quam ſcis, & credis mihi veritatem dices, & ad inquiſita & interrogationes meas per ordinẽ veraciter reſpondebis. Hoc dic plenius vt j. §. nũc tractandum. prope fi. ver. porrò in cauſa. vſq̃ ad fi. §. ¶ Et nota q̃ teſtis debet iurare p̃ſente aduerſario, a vel ſe cõtumaciter abſentante. quod dic vt j. §. nũc tractandum. in princ. & tactis Euangelijs: b † Niſi ſit epiſcopus, qui nõ debet tangere, ſed inſpicere. C. de epiſ. & cleri. auť. ſed iudex. ix. q. j. nec honore. extra, de iura. calum. c. fin. cui & debet mitti ſacramentum, vt ibi. ¶ Quid de presbytero vel diacono? Dic etiã ad eorum domum mitti: cùm ſint in ſuperiori loco, & ſint perſonę egregiæ. ff. de iureiur. ad egregias. ſicut fit in iuramento calumniæ de iura. calũ. auť. principales. Et ſi cauſa corã ſeculari iudice tractetur, iurabunt corã epiſcopo. c ſicut aliàs contingit in laico, qui iurat coram ſuo iudice, cùm ad aliam ciuitatem mittiť pro teſtimonio. C. de fid. inſtru. auť. apud elo quentiſsimum. & de epiſcopi licentia. extra, de iura. calum. c. j. Mittitur etiam hoc iuramentũ ad ſenes & debiles, quod dic vt ſ. §. proxi. ver. poteſt etiã. Item ſi producens eſt pauper, iudex mittet teſtibus iuramentum, vel dabit eis expenſas: quia tenetur paupe ribus prouidere. In auť. de mand. prin. extra, de exceſ. præla. ſicut vnire. de conſe. diſt. j. omnes. xij. q. ij. aurum. Fortè aliud in delegato. Sufficit enim in eo, vt ſibĩ ipſi non exigat. extra, de vit. & honeſt. cler. cũ ab omni. & ibi ſecundũ Vincen. d ¶ † Et nota q̃ nõ valet teſtimonium à quocunq̃, etiam religioſo, non iurato prolatum. extra, eod. nuper. & c. tuis. Omne enim, quod teſtibus aſtipulatur, verius cõſtat, cùm id adiectio iuratiõis affirmat: vt xxij. q. j. omne qđ. Poteſt tamen à parte iudicis authoritate remitti: vt in præd. c. tuis. & not. C. eo. iurijurandi. e nisi cũ agitur de matrimonio diſiungẽdo. arg. extra, de eo, qui cogno. conſan. vxo. ſuæ. ſuper eo. Secus ſi de cõiungendo. arg. extra, de clandeſt. deſponſa. c. ij. ¶ Quid ſi teſtis deponit non iuratus: & pòſt iurat quòd ſic eſt, ſicut dixit? Reſpon. T. & Gofr. dicunt non valere. arg. pro eis C. eod. iurijurãdi. Domi. meus & alij contra. & hòc eſt, ſi eſt bonæ fame. arg. pro eis de cõſec. diſt. iij. ſi non ſanctificatur. & eſt quæſtio Venerealis. f ¶ Quid ergo ſi teſtis non vult iurare? Dicit Vber. g q̃ inde tenetur. nã teſtificari, munus eſt publicum, & neceſſarium. ff. quẽadmo. teſta. aper. l. eũ. & l. ſed & ſi quis. in prin. extra, de crimi. fal. c. j. vnde debet damnum reſarcire. ff. de admi. tuto. quidam. in fi. l. tutor. C. de excuſ. tuto. quoniam. h Sed Ioan. de Deo i iura hęc intelligit in principali perſona, cuius malitia teſtis abfuit, vel nõ iurauit. extra, de teſti. cogen. peruenit. j. extra, de teſtib. intimauit. & c. conſtitutis. j. Teſtes autem aliter puniet: vt dicã j. eo. §. de teſtium. ¶ † Iuramento autem præſtito ſubſequẽter ſcribitur dies, qua iuratum eſt.

De articulis teſtium.

SVMMARIVM.

☞ Teſtes in iudicio producens, debet ſuam intentionem in ſcriptis pandere, ſuper qua teſtes examinantur.

Poſitionibus ab actore in iudicio formatis, eodẽ modo & reus formabit.

Agendum eſt in iudicio ſecundũ loci conſuetudinẽ.

Admitti non debet ad probandum quod probatũ non releuat cauſam ſuam.

Conſtare debet prius de facto, cui diſputetur de iure.

Agens contra poſſeſſorem eccleſiæ, vel alterius rei, debet articulos formare, & docere de iure ſuo, non de iure poſsidentis.

da, ſine qua iuramentum bene obligat ad periurium: vt not. xxij. q. j. in ſumma. Facit quod dixi in quæſtione de teſte non iurato, qui depoſuit falſum. & ſuper regula, nõ eſt ſine. lib. vj. Si verò de iuramento teſtis aliud nõ apparet, niſi quia in atteſtationibus ſcriptũ eſt, Talis teſtis iuratus, examinatus, &c. dicas illud non ſufficere: tum quia aſſertio illa eſt de præterito: nec per eam apparet præſentia iudicis, vel partis cõtra quam, nec dies: de qbus conſtare debet. eod. tit. c. ij. de proba. quoniam. Nõ obſtat lex Theopõpus. ff. de dot. pręleg. ad quam reſpõdet, vt dixi in quæſtione prædicta, parte ſecunda. verſi. non obſtat lex.

ADDE quòd hanc addit. ſequitur Alexan. conſil. xlij. lib. iij. Et vide verba additionis huiuſmodi circa finẽ, per Oldra. conſi. ccc-xxij. incip. circa primum.

¶ Coram epiſcopo. vt patet xiij. q. ij. c. quanq̃. & vide quod ibi nota. in glo. ſed qualiter.

¶ Secundũ Vincen. qui hoc not. eod. titu. c. ſi qui. vt ibi ſcripſi ſuper glo. ſed quare.

¶ Iurijurãdi. per quam legem Iaco. de Are. tenuit cõtrarium in ſuo opere. iij. col.

¶ Venerealis. xlvj. & vide quod dixi eod. titu. extra, de teſti. poſt princip.

¶ Dicit Vber. de Bobio ibi, de teſtibus tractat circa medium, vbi cõtinuus eſt iſte verſic. quid ſi qs. ſ. §. proximo.

¶ Quoniam. Subdit ipſe Vbertus quomodo ꝓbabitur iſtud intereſſe. quęrãt, quos Mundi labor exagitat, vide quod dixi ſ. eod. §. j. C. ad fin. verſic. ſed quid ſi cauſam.

¶ Ioan. de Deo. In cauillor. libro v. ſub rubrica de quarta ꝓductione.

¶ Nunc videndũ eſt.

¶ Sciendũ quòd ars articulandi inter cauſidicos ſummum tenet gradum in curia Romana, & maximè in beneficialibus deuolutis: & caueant curiam intrantes

7 Cauſa poſſeſsionis nihil habet commune cum proprietate, & ſunt diuerſæ.

8 Pronunciare debet iudex in iudicio de illa re, de qua cognoſcit, & non de alia.

9 Articuli in iudicio prolati ſuper teſtimonijs obſcuri per iudicem ſunt declarandi, & coram quibus. In libello & articulis pauca & neceſſaria poni debent.

10 Producenti teſtes vtile eſt articulos dare, ſuper quibus intendat illos producere.

11 Probare volens intentum ſuæ productionis, quam in iudicio facit, qua verborum forma vtetur.

12 Mulier volens in iudicio probare contractũ matrimonium cum quodam, quibus verbis probabit.

13 Forma probationis, qua vti debet volens ſe abbatẽ alicuius loci probare.

14 Probare volẽs teſtem tẽpore ſuæ depoſitionis fuiſſe inhabilem, per quæ probare debeat.

15 Volẽs ſe dominum alicuius fundi probare, quibus allegationibus vtetur.

16 Reus volens actoris teſtes reprobare, quos formabit articulos.

17 Plures occurrunt caſus & negotia, quã poſſuntecõtra articuli formari.

18 Articuli per verba affirmatiua fieri debent. Negantis factũ, aut curſum cauſarum, nulla eſt probatio. c

19 Articuli in iudicio proferendi, quo caſu ſub diſiunctione ſint formandi.

k 1 NVnc videndum k à nobis eſt de articulis. Super quo d ſcire debes † quòd qui teſtes producit, debet ſuam intentionem ex petitione elicitam dare in ſcriptis, ſuper qua teſtes examinẽtur: & vocatur illa ſcriptura Quandoque articuli: vt extra, de teſti. cog. c. fin. & extra, eod. ad hæc. aliàs incipit, præ e ſentium. §. teſtes. lib. vj. Quandoq̃ capitula. extra, eo. cauſam quæ. & c. per tuas. & c. fraternitatis. Et in pleriſque locis vocatur intentio. Et quandoq̃ aſſertiones. vj. q. vlti. actor. extra, eod. tit. ex parte A. ad fin. de quibus aliquid eſt dicendum. Sciendũ eſt igitur, q̃ ſecundùm quorundam morem locorum non fiunt poſitiones, nec etiam articuli: ſed ſtatim lite cõteſtata & præſtito iuramento, iudex loco poſitionũ & articulorum, reũ interrogat ſigillatim ſuper quo libet membro libelli. qui ſi negauerit, interrogat eo g dem modo teſtes actoris, ſuper quolibet membro libelli. Sed curia Romana aliter obſeruat. Nam ibi lite conteſtata, & præſtito iuramento, actor ſuas format poſitiones, quas facit de mente libelli, dicẽs: ponit T. &c. vt dicemus j. in tit. de poſitio. §. v. Quod ſi eas reus negauerit, format, & dat articulos in ſcriptis ad inſtar poſitionum, dicens: Intendit probare h T. &c. Quidam autem breuius ſe expedire volentes dicunt ſic: Ponit T. & probare intendit, &c. & tunc poſitiones negatas dant pro articulis. prædicta conſuetudo ꝓbatur in præ. decre. præſentium. & c. per tuas. C. de excep. ſi quidẽ. ff. de iureiu. ſi duo. §. Iulianus. ¶ † Eodẽ etiã modo reus format, & dat in ſcriptis poſitiones & articulos ſup eo, quod ad ſuã defenſionẽ ꝓbare intẽdit. Expedit em̃ fieri articulos, & etiã verbo proponi: vt appareat ſuper quo teſtes producẽtur, & deponẽt: vt ſ. §. j. verſi. item q̃ depoſuit. & C. qui le. perſon. l. fi. ibi: obreptitia, &c. & vt melius teſtes examinenť, & vt videať an ſint pertinentes, & qualiter ſuper eis interrogatoria formanda: vt extra, de teſti. ad hoc. aliàs incipit, p̃ſentiũ. lib. vj. Nã qñq̃ aliqua petita in gñe, in articulis ſpecifi- k cantur: vt not. j. de libel. concep. §. fi. ver. cautus etiã

2

quantumcunque ſint magni Iuriſtæ,ne ſuo capite in principio ſuo hanc artem aſſumant:ſed antiquis aduocatis aſsiſtant: vel ſecum habeant procuratores expertos. Et quia ex prædicta cauſa circa hunc §.inſtare intendo,ipſum diuido in ſex partes.¶Prima ponit diuerſa articulorum nomina,& diuerſas obſeruantias circa illos,inter quas ponit quòd in certis formis non dantur.¶Secunda ibi :ſiue igitur. oſtendit quòd articulare eſt commune actori & reo,quandoque ſimul,quandoque diuiſim.¶Tertia ibi : item agens.dicit articulos fundandos ſuper iure dantis.& circa hoc vnam quæſtionem proſequitur.¶Quarta ibi : porro.tractat de additione & approbatione ipſorum,& approbationis effectu, vnam circa hæc quæſtionem interſerens.¶Quinta ibi:vt autem.formas articulorum ponit ſuper quinque cauſis pro actore,ſextam addendo pro reo.¶Sexta & vltima ibi:hoc quoque.quatuor circa hos notanda ſubmittit.¶Et circa primum quare dicatur articulus: vide quod ſcripſi eodem titu.præſentium.libro ſexto.ſuper gloſſ.articulus.Eſt autem nomen diminutiuum, deſignans aliquod particulare à genere ſuo, per debitas circunſtantias deciſum.Ad hoc ff.de præſcript.verb.l.naturalis.§.primo.in fin.ibi:explicitus eſt articulus ille:do vt des.Ad idem de offic.delega.ſuper quæſtionum articulis.C.quorum appel.non recip.l.ab executore.in fi.in authen. vt nulli iudi.§.penul.ibi:ſupplicia, quibus articuli diſſoluuntur.¶Refert demum author conſuetudinem locorum,in quibus nec poſitiones,nec articuli dantur,ſed datur petitio.Sed conſtat quòd in quibuſdam fit econuerſo:quia non datur petitio,ſed dant articuli,qui tunc duplici officio ſungi videntur,ſcilicet petitionis & proprie.& in illis interdum obtẽtum, ꝙ articuli verba generalia,vel verba iuris ſicut petitiones continere poſſunt: vt quod poterat petitio,articulus ei ſuccedens poſsit.ff.de noxal.electio. §.& ſi is.Inſtit.de act.§.fuerat antea.Si ergo in petitione talia admittuntur.ff.de rei vẽdi.in rem actio.& patet ex not.de libel.obla.c.ij.ergo & in tali articulo.Inquantũ tamen de articulo iuris loquor,diſtinguo,ꝙ ſi ſimpliciter contineat merum ius,nullo ſenſu corporis per teſtem perceptibile,bene repellitur:& ſecundum hoc procedat quod dicitur j.§.nunc tractandum.ver.quid ergo ſi quis.& j.de poſi.§.vij.verſi.xiij.¶Vbi autem quid in articulo continetur,quod aliquo ſenſu corporis percipi poſsit,licet annectatur cõcluſio iuris,quæ neceſſariò ex narratis ſequitur:tũc procedit articulus:& recipientur ſuper illo teſtes.Recipietur etiam talis poſitio.Exemplum:pono,vel articulo ꝙ poſſedi talem rem mobilem tali titulo,& bona fide ſpatio triẽnij inconcuſsè:& ideo ſum dominus.admittar. Deponent teſtes qualificantes hoc factum ſenſui ſubnixũ,ex quo ius reſultat,licet in articulo expreſſum.Melius tamen videtur illud relinqui depoſitioni iuris:cùm de illa parte teſtis interrogari non debeat.¶Per eundem modum defenduntur articuli ſuper conſuetudine fundati cõtra obiectionem,ꝙ conſuetudo eſt ius.j.diſt.conſuetudo. Nam conſuetudo dicere poteſt tria,actum frequentatum,habitum generatum,& ius ex vtroq; collectum.De primo xxv.q.ij.ita nos.C.de epiſco.audi.l.iij.De ſecundo, Inſtit.de rerũ diui.§.pauonum.& §.ſeq.Feræ enim,quæ redire conſueuerunt,quaſi alteratam & habituatam habent naturam.Et dici ſolet conſuetudo altera natura.ff.ad Maced.l.j.in prin.ibi not.Et idem de conſuetudine patriſſamilias in loquendo & vtendo.Primum,ff.de leg.j.ſi ſeruus plurium.§.j.Secundum de optio.leg.l.ij.in fi.Ad idem de ingreſſu proconſulis.ff.de offi.procõſ.l.iij.§.penul.De tert o in præ.c.conſuetudo.Inſtit.de iur.natu.gen.& ciui.§.conſtat.Cùm autem ſermones adaptandi ſint materiæ,vt ſint vtiles:de verb,ſig.abbate.ff.loca.ſi vno.in prin.& fami.ercis.& puto.§.j.C.de do.ante nup.l.fi.Et articulus,qui probandus offertur,ſemper referatur ad factum:Fiet de ipſa relatio ad cõſuetudinẽ facti,non iuris ff.de verb.oblig.ſtipulatio iſta.§.hoc quoq;.& de condi.& demõ.quibus diebus.§.dominus.Sic etiam recipietur cõſuetudo in l.de quibus.ff.de legi.dum dicit,moribus & conſuetudine introductum.& l.cùm de conſuetudine.Illa ergo,quæ includit conſuetudo longa,obſeruantiã ſcilicet longi temporis,vel tanti,quod de contrario non eſt memoria,quietè,pacificè ſcientibus & patientibus aduerſarijs:iſta ſunt facti,& probari poſſunt:ergo & in poſitiones & articulos deduci,vt dixi ſuprà proximè.¶Adhuc contra articulos de conſuetudine opp.eos non recipiendos:quia non exprimunt illam inductam de conſenſu illius,qui poterat legem cõdere.Et ꝙ reſpondetur illud procedere in cõſuetudine,quæ habet vim legis,id eſt per quam iudicatur inter illos,inter quos non aſſueuit: vt plenè ſcripſi extra,de conſuetu.c.fin.ſuper vltima glo.Iſta procedit ſolùm inter præſcribentem,& illum,contra quem præſcribitur.Et hoc eſt contra naturã legis vel conſuetudinis,quæ habeat vim legis.ff.de legib.iura non ad ſingulas. & vide quod not.iij.diſt.c.in iſtis.§.leges.& bene facit ad propoſitũ de conſtitu.c.j.lib.vj.vt patet cõſuetudinem rationabilem eſſe poſſe ſine papæ ſcientia,& ligare.¶Adhuc opponunt aduocati,quòd ſaltẽ eſt neceſſaria illius ſcientia,cui per cõſuetudinem vel præſcriptionem acquiritur.Et inducunt l.j.C.de acquir.poſſ.cuius verba,Canoniſta vide extra,de præben.accedens.in j.glo.Sed reſpondetur,illud fallere,quãdo inferior quaſi ex quadam peculiari cauſa ſuo ſuperiori præſcribẽdo acquiret:vt ff.pro ſocio.l.ij.de acquir.poſ.§.idem acquirimus.de vſufcap.l.Labeo.pro empto.l.qui fundum.§.fin.& l.ij.§.Celſus.Cùm igitur Romana eccleſia habeat poteſtatis plenitudinem in omnes eccleſias.ix,q.iij,c.penul.& vlti. de vſu pal.ad honorem.de cenſi.cum inſtãtia.verſi.quia nos.facit ij.q.vij. puto.& not.xxj.diſt.in nouo.de priuil.ſi papa.verſi.cũ enim.lib.vj.quod habent inferiores eccleſiæ,ab ipſa habent quaſi in peculio ſeparatum à rationibus dominicis domini permiſſum.quo caſu non eſt neceſſaria domini indiuidua vel ſpecialis ſcientia,vel ſpecialium rerum expreſſa cõceſsio: ſed ſufficit generalis:vel,quod plus eſt,ſufficit illud nõ adimi.ff.de pecul. l.depoſiti.§.vlti.& l.quã Tuberonis.§.ſunt quidam.& l.non ſolũ.in prin. Poteſt etiam reſponderi per id,quod not.j.de præſcrip.verſi.illud etiã.ſcilicet quòd hic eccleſiæ Romanæ nil acquiritur quod non haberet,vel ſaltẽ ſua voluntate habere poſſet.Facit quod not.xvj.q.iij.volumus.Ad primum conuenit Eccleſiaſtes j.in princip.Sol occidit,& ad locum ſuum reuertitur:& ad locum,vnde exeunt,flumina reuertũtur.¶Item opponũt aduocati conſuetudinem,per quam proprius ordinarius non poſsit punire delicta:fundari ſuper inhoneſto,& dare materiam delinquendi ſubiectis.de ſent.excom.c.vt famæ.cum concord.gloſ.& ſic nutrire peccata. & per hoc impræſcriptibilis.de conſuetu.c.fin.Reſpondeo, hoc falſum: cùm ſit à iure expreſſe approbata.de offic.ordi.irrefragabilis.§.exceſſus. de foro compe.cùm contingat.ibi:indulgentia vel conſuetudine ſpeciali. Item eccleſia Romana concedit talia per priuilegium:& ſufficit.de priuileg.cùm olim propter.& c.eod.titu.cum perſonę.lib.vj.Abſurdum ergo eſt dicere id inhoneſtum,quod eſſet apponere eccleſiæ Romanæ maculã. contra id xxiij.q.j.c.omnibus.xxxij.q.iij.recurrat.in fin.& Imperio idẽ agenti.C.de priuile.ſchol.l.ij.lib.xij.Item æquantur priuilegium & conſuetudo ad ius commune lædendum.de iudi.nouit.verſic.non enim.& in præ.decre.cùm cõtingat.Maximè de cuius initio non eſt memoria.de verbo.ſignifi.ſuper quibuſdam.& ibi concordantiæ.Item ſic opponunt:vbi cunq; conſuetudo,vel præſcriptio habet contrarium,jus commune concludit malam fidem præſcribentis:& ſic ſaltem noſtro iure non procedit. de præſcrip.c.fina.Facit regula,qui contra.lib.vj.Sed reſponde vt ſcripſi poſt Hoſtiẽ.de cenſi.ſignificauit.ſuper prima glo.Satis enim eſt ꝙ papalis conſtitutio præſcribi permittit illud ius.Facit xxij.q.iij.qui peccat.Authoritas igitur papalis,de cuius authoritate pendent talia,id permittens: malam fidem excludit.Facit xj.q.ij.cuncta per Mundum.& c.per principalem.& l.bene à zenone.C.de quadri.præſcrip.Aliàs eſſet eccleſiæ Romanæ imponere maculam:vt proximè dixi.¶Item,vt ſcripſi poſt Inno. de reſti.in integ.c.ij.in vlti.col.ſub ver.ſed notandum.ibi:vel quòd longo præſumitur pro illo,qui longo tempore poſſedit,quòd habuerit bonam fidem.Et hoc dictum fortius procedit in præſcriptiõe:cuius principij nõ eſt memoria,qua pendente multi ſucceſſores inchoantis habere potuerũt bonam fidem.de iure patro.cura.vbi de hoc.ff.pro ſuo.l.fi.Facit decre.j. de præſcrip.in fi.lib.vj.¶Item ſciendum ꝙ epiſcopi,quando contra ipſos allegatur exceptio per præſcriptionem,vel aliter,ſolent dicere intentionẽ ſuam eſſe fundatam,cùm exemptio præſupponat priſtinam ſubiectionẽ. Sed ad hoc reſpondetur per regulam,exceptionem obijciens.lib.vj.vltra hoc prædictam concluſionem tollit decre.ex ore.in prin.de priuileg.vbi allegabatur à ſua fundatione,monaſteriũ liberum & exemptũ.Per quod rectè dicitur ꝙ duplex eſt exemptio. Vna,quæ tollit vinculum cõtractũ. & hæc communis:de qua de priui.cùm olim.j.& ij.Alia,quæ impedit cõtrahendum:vt in præd.c.ex ore.cum concor.ff.de verb.oblig.l.decem.& de ſolu.l.ſi decem.quæ ponunt eundem caſum.¶Item quãdo in articulo exprimuntur actus ex conſuetudine procedentes,opponunt cauſidici ꝙ non de illis,ſed de actibus illam inducẽtibus debuit formari articulus.Et videtur hoc congruè dictum præterq; in conſuetudine,vel præſcriptione,cuius initij in contrarium non eſt memoria.Impoſsibile enim eſſet,ex quo de principio non eſt memoria probare actus,qui principiauerũt cõſuetudinem.Fruſtra ergo quæritur, quod inueniri natura non ſinit.Inſtit. de inuti.ſtipu.in prin.Quid autem in hoc caſu deponere habeãt teſtes,habetur j.de proba.§.j.ver.vltimò quæritur.vſq; ad finẽ.§.Et abſurdũ eſſet dicere illos actus neceſſarios in articulo ponendos,de quibus teſtes ſecũdum ibi notata deponere non tenentur.¶Multùm etiam habent cauſidici curiæ in vſu,quando dicitur de prælato præſcribente, vel contra quem præſcriptum eſt,vel caſu ſimili,facere articulum & poſitionẽ,ꝙ talis fuit habitus & reputatus pro prælato,& pro taliſe geſsit,&c.Et patet j.in primis articulis.& ſtatim opponit articulum impertinentẽ,cùm illud ſic haberi & reputari nil ſuffragaretur propoſito:quia non cõcludit eum fuiſſe talem.ff.de mor.inferen.l.longa poſſeſsio.ius ſepulchri non tribuit ei, cui iure non competit.Reſpondet articulans duplicem nominationem & reputationem,verbalem ſcilicet,& realem.Prima in ſola nominatione conſiſtit,& aliquando multùm proficit.Inſtit.de adop.§.fin.C.de Lati.liber. tol.l.vna.§.ſimiliq; modo.Regulariter parum.ff.ad municip.l.Imperatores.& vide de proba.per tuas.in j.gloſ.Nam parum proſunt verborũ folia.j.q.j.Marcion.Realis autem multùm proficit ff.de leg.iij.l.ſeruis vrbanis.j.& ij.reſpõ.ff.de iur.fiſ.accepto.& ad Macedo.ſi pater.Cõſtituit etiã eandem quaſi poſſeſsionem prælaturæ canonicæ filiationis,& ſimiliũ.ff. de libe.agnoſ.l.j.§.Iulianus.de quæſtio.l.j.§.ad quæſtionem.C.de proba. l.non epiſtolis.& l.non nudis.& vtrobiq; de hoc.Item in materia principali oſtendit ſcientiã aduerſarij,quę neceſſaria eſt in præſcriptione incorporalium.C.de ſeruitu.& aqua.l.ſi aquam.& talem quaſi poſſeſsionẽ reddit legitimam,quaſi aduerſariorum ſcientia roboratam.C.de acquiren. poſſeſ.nemo.per quæ apparet verba illa, quæ communis habet vſus in

omni foro

omni foro accedere propoſito,& eſſe pertinẽtia. ¶ Item ſolent ſuper præſcriptione exemptionis formare capitula,q̃ per tempota, de quibus capitulatum eſt,Romani Pontifices perſonas illarum eccleſiarum monaſterio rum vel capitulorum eximmediata ſubiectione viſitare & corrigere conſueuerunt. Statim opponitur,articulum obſcurum:quia non declarat,qui fuerint illi Romani Pontifices,vel per quos viſitauerint,vel quos correxerint:addentes,articulum probandum per teſtes ſuper correctione non admittendum:cùm illud probari debeat per ſcripturam. Inducunt C. de man.prin.l.vna.xcvij.diſtin.nobiliſsimus.& quod ibi not.& extra,de priuileg.cùm olim.j.Sed ad hoc reſpondetur, actus in ca. deſcriptos attribui dignitati,non perſonæ.extra,de offi.deleg.quoniam.ff.de annu.lega.l.annua.§.Titia.Pro quibus facit quod ſcripſi poſt Inn.de ſen. excom.ſi verè ad ſi.magnæ glo.Certus ergo eſt articulus:cùm certa ſit dignitas. Et fruſtra perſona quæritur,cùm,quod intenditur,iam habetur.Facit ff.quẽad. teſta.aperi.l.ſi in duobus.ij.rñ.de verb.oblig.cùm ſeruus.& ibi not. Item articulus dicit,q̃ per tempora,&c.illud per , habeat duo notare, ſcilicet actus perfectionẽ,& temporis continuationem.ff.de verbo.ſign. vrbana. §.pernoctare.de bonis eorum,qui ſibi mor.con.l.iij. §.ſinautẽ.& de adul. l.ij.in princi. Articulus ergo intelligitur de omni ſummo Pontifice intra tẽpora capitulata: & illi ſunt certi,vel ex eis multi: & ſic articulus eſt certus. Item ſufficit dici factum,vbi non refert quis fecerit.ff. de peti. hære. item veniunt.§.petitam.& de admini.tut.l.quidam decedens.§.vlti.ff.ad Velleia.quãuis.§.planè.Facit quod not.de excep.pia.lib.vj.ſuper verbo, nomen. Generalitas enim tunc obſcuritatem parit , quando non eſt vniformis conditio incluſorum ſub generalitate.extra,de ſponſa.c.de mulie re.C.de tranſac.vt reſponſum. Vel non intelligitur quid loquens ſenſerit,cùm ſermo varium habeat intellectum.ff.de iure fiſc.ita fidei. quorum neutrum eſt hic. Eodem modo reſpondetur ad id , quod de correctione dicitur:quia non refert qualis fuerit , maximè quia non ſemper viſitator corrigit,ſ.cùm nihil imminet corrigendum:vt de tutore, qui patrimonio pupilli optimè compoſito,nil habuit authorizare.ff.de admi.tut.ſi tutor. Bene facit quod ſcripſi poſt Inno.de capel.mo.c.ij.in fi.magnæ glo. cùm ſuis remiſsio. ¶ Ad id,quod de ſcriptura ſubijciunt,Reſpondetur,illud verum,ſi corrigendus id petat. Eo caſu loquũtur & procedũt allegata. Cùm autem de actu prius exercito,ad quod fuit remiſſus viſitator,quęritur,vt hic,teſtis id habens notum de illo optimè deponit.C.de fide inſtru.l.emã cipatione.& l.ſi ſolennibus.& de teſt.l.teſtium.¶ Interdum etiam in articulis dicitur,q̃ ſedes apoſtolica per tempus , cuius de contrario non eſt memoria,fuit in continua poſſeſsione, vel quaſi, immediatæ ſubiectionis eccleſiæ præſcriptionem allegantis. Statim opponitur illud ſtare non poſſe:quia cùm ſit res inanimata,actum aliquem exercere non poteſt. Reſpõdetur,q̃ articulus nõ loquitur de actu exercito : ſed de poſſeſsione præſeruata.quod bene cadit in ſedem vel eccleſiam vacantem, quo ad continuandam poſſeſsionẽ & præſcriptionem.ff.de vſuca.l.nunquã.§.vacuum. & l.cœptam. & l.iuſto.§.nondum.& dixi continuandã : quia illã non inchoat hæres ante aditã:vt ibi. Et licet poſſeſsio nõ ſit penes hæreditatem iacentem.ff.ſi quis teſta.lib.ex.iuſ.ſit.l.j.§.Scæuola. & ſic per ſolã additionẽ non quæritur adeunti.ff.de acquirẽ.poſ.cùm hæredes . non tamen ſic eſt in dignitate,quæ propriè iacere non dicitur,eo q̃ domino ſuo non moritur,ſed adminiſtratori : & ſic poſſeſsionem non perdit. De hoc ſatis ſcripſi poſt Inno.& Hoſti.de cauſa poſſeſ.cùm ſuper.in magna gloſſa.

ADDE, q̃ hucuſq̃ iſta ſunt verba formalia Oldra. quæ melius videre potes conſilio ccxlv.incip.ad obiectos,qui fiunt contra epiſcopum Lingoñ.& conſilio ccliij.incip.quia tota pars decani. vbi per verba aliquantulum diuerſa eandem materiam proſequitur.& cõſi.clxxij.incipiẽ.quia omnes ferè obiectus. ¶ Nunc videndum de articulis,quos cauſidici impugnationes voçãt,cauſatis in beneficialibus cauſis à decre.vt circa. de elec. lib.vj.Et formatur talis caſus.Primus cal. Februar. impetrauit eccleſiam ſancti Petri vacantem per mortem ſui rectoris. Secundus impetrauit eandem cal. Martij. Per appellationem ſecũdi deuoluta eſt cauſa ad curiam. & format ipſe talem articulum:Ponit T.& probare intendit T. q̃ A.rector quondam eccleſiæ ſancti Petri,deceſsit tali anno poſt primam diem Febr.& ante primam diem Martij. Dicit primum articulum non admittendum:quia prima pars eius impugnatiua:& ex appellatione non deſcẽdit:quæritur quid iuris? Videtur vera obiectio:quia omnis ille articulus impugnatiuus dicitur, qui per ſe tantùm conſideratus ius alterius impugnat. Et idem ſi alteri articulo in iudicio producto adiũctus id agat.Probatur hoc ſecundũ præd.l.ff.de aqua plu.arcen.ſi autem plures.in fi. & de flumini.l.pe.per quas patet flumen dici nauigabile, ſi per ſe, vel per aliud adiunctum nauigetur.Sed ſic in propoſito,prima pars articuli ponit impetrationem primã factam de beneficio viuentis:& ſic ſubreptitiã. quod non licet,ex quo ex appellatione non deſcendit. Immittit enim in alienum.ff.ſi ſer.vendi.l.ſicut.§. Ariſto.& cùm vltima pars. ſcilicet q̃ deceſsit ante primam diem Martij,ſufficiat ad ius ſuum:hoc demonſtrat primam ſimpliciter nociuam:& ſic repellendam.ff.de aqua plu.arcenda.l.j.§.item aiunt.& §.deniq̃,& de leg.præſtan.de bon.poſ.virilis.§.ij. Inducitur etiã l.iij.§.ſi duo.ff.ad Carbo.vbi ſi ex duobus alter dicit ſe ſolum filium:& alter dicit & ſe filium. primus non patitur : ſed facit ſtatus controuerſiam. ¶ Per prædicta patet q̃ non diceretur articulus impugnatiuus in his terminis:cùm ad epiſcopum & capitulum ſpectaret beneficij collatio:epiſcopus excommunicatus fuit cal. Martij:& capitulũ illud mihi contulit die ſequenti:quo audito epiſcopus illud contulit Titio:cauſa etiam per meã appellationem deducta ad curiam : bene potero ego formare articulum, epiſcopum fuiſſe excommunicatum cal. Martij,vel eſſe excommunicatũ xj.ipſius menſis:quia hoc expedit iuri meo.Per quod apparet ſolum capitulum mihi potuiſſe conferre ne ſe.vacan.c.vno.lib.vj.licet ergo id mihi. C.de iudic.l.quoſ.ff.de libe.lega.l.antepe.in fi. Nec iniuriam facit opponens : quem excuſat conſeruatio ſui iuris.extra,de elect.cùm eccleſia. vbi concordantiæ in glo.iij.Probatur hoc:quia omnis obiectus,aut eſt in perſonam,aut in formam:vt in decre.vt circa.Sed iſte in neutrum cadit:quia in aduerſarij perſonam nil dico.nec in formam:quia non dico excommunicatum epiſcopum,cùm contulit illi:ſed excommunicatum cùm collatio facta fuit mihi:licet ex facti accidentia ſit ita,q̃ excommunicatio vtrũq̃ tempus includit.vnde ſcripſi in decre.conſtitutionem.clemen.de electio. in princi.V.G.decre.vt circa.locum non habere,cùm dico ius eligendi,vl conferendi deuolutum ad electorem,vel collatorem meum. Et iſte eſt caſus noſter:cùm dico deuolutum ad vnum de altero duorũ,vel de duobus conſortibus:dico alterũ effectum inhabilem,ita q̃ alter ſolus ius corporale habet exercere.ff.de bo.poſ.contra tabu.l.ſi poſt mortem.§.liberi.ff. de ſtipu.ſeruo.l.j.§.ſi communis.& l.proinde.in fi.cũ l.ſeq. ¶ Concludo igitur q̃ ſecũdùm decre.clemen.conſtitutionem.de elec. vitiat rigorẽ decre. vt circa.qui ſolũ immittendo iuri ſuæ perſonæ,vel eccleſię,appellat à prouiſione. Primum ſcilicet perſonæ prouiſæ conſiſtit in iuſtificando iure ſuo,ſine quo deficeret,etiam ſi competitorem vel obiectorem non haberet,ſecundùm quod requirunt perſonæ habilitas,conferentis poteſtas, & modi congruitas ad rem collatam.huic concor.ff.de cõfirma.tuto.l.naturali.§.j.& fi.extra,de ſimo.& ſi quęſtiones.Hæc enim ſunt canonizantia actum, qui ſine his comitantibus eſſe nõ poteſt. & ſic directè & propriè ſunt de iure ipſius.facit de re iudica.abbate.ad fi.lib.vj.& ff.de vſufru.l.ij. ff.de leg.j.ſi fundum.§.qui fundũ.in fi. Quæ igitur directè alterũ horum reſpiciunt,non ſunt impugnantia,quando nõ iſta,ſed illa propriè immittunt in alium.Et lex dicit quod quiſq̃ in ſuo ſolo facere põt, quod vult: licet per id aliud damnificetur,dũmodo in alium non immittat etiã fragmenta.ff.ſi ſerui.vendic.l.ſicuti.§.Ariſto.& de dã.infec.l.Proculus. Talis ergo defenſionẽ ſibi permiſſam trahit ad alterius impugnationẽ prohibitam,cõtra decre.cùm inter.in fi.de excep.Facit ff.ad Carbo.l.iij.§. ſi duo. alleg.ſ.Bene facit ad hoc ſolutio contrarietatis duarũ legum.ff.de accuſ.l. ſeruos.& C.de adult.quoniã Alexandrũ.Prima dicit,ſeruo accuſato, etiã à domino,omnem defenſionem competere,ac ſi daretur libero . Secunda dicit q̃ dño eum accuſante de adulterio , ipſe non excipit de lenocinio. Huic contrario datur ſolutio,q̃ ſibi cõceditur defenſio,quæ ipſum tenea tur & defendat,vt verbũ ſonat:ſed non quæ alterũ aggrauet,qualis eſt illa lenocinij: vt ff.de adul.l.j.§.ſi publico.& C.eo.l.ita pudor.aliàs, ita nobis. ADDE, vbi hanc ſecundam addi.inuenies,Old.conſi.cxvj.inci.Titius impetrauit xv.die Februarij.vbi Oldr. dicit ita fuiſſe ſententiatũ per do. Berñ.Rolandi.in palatio apoſtolico. ¶ Viſo de perſona prouiſa, dicamus de perſona opponente,quæ appellauit,quia contempta : opponitur illi q̃ ſeruauit decreta.vt circa.quę requirit ſeruari,vbi opponitur in perſonam vel formam.ſed iſtud eſt in forma:ergo,&c.Sed hoc eſt falſum : quia peccatum in forma reddit electionem nullam:ſed non ſic in contemptu vocandi.de elect.eccleſia.ij. quia nec etiam annullandũ illam reddit:niſi hoc petente contẽpto,qui tamen ratificare poſſet.de elect.quod ſicut. de præben.cùm in eccleſijs.lib.vj.cũ concor.ff.ſi ſer.vend.l.ij.Eſt autem iſtud ius propriũ contempti:pro quo ſibi cõpeteret cõfeſſoria, vel quaſi.de quo ſatis ſcripſi poſt Inno.de verb.ſignifi.abbate,ſuper j.gloſ.in qua habet quis de ſuo iure.non de alieno docere.ff.ſi vſusfruc.peta.l.vti fruì. Item is,qui dicit aliquid ad ſe ſpectare ratione perſonæ,vel officij,delator non eſt:ſed cauſam propriam agit.De perſona, C.de delato.l.j.lib.x. De officio.ff. de iure fiſc.fiſcus in quæſtione.§.j.Proſequens autem ſuum contemptum eſt talis:quia dicit ad ſe,& ſuum officium pertinere coeligere.ergo propriam cauſam agit. Item eligere eſt fructus quaſi poſſeſsionis iuris canonicalis, vt poſt Inno.ſcripſi de reſti.ſpol.in literis.in prin.& de relig.do.cùm dilectus.in glo.hoc ſatis.opponens ergo contemptum,fructum rei ſuæ defendit.Quis igitur negare poteſt,quin propriam cauſam agat.Hęc ſint dicta ob robur eius,quod notaui in clem.conſtitutionem.in princip.v.glo.vbi exemplum poſui de contemptu.

ADDE Oldr.conſi.clxxxij.incipien. quod proſequens contemptum, vbi verba ſuprà dicta inuenies. ¶ Et quia j.verſic.ſiue igitur.dicit author q̃ iudex ſtatuit terminum ad articulandum:quæro nunquid poſt terminum articulare volens,audiatur? Diſtinguunt quidã,an ſit ad id, vel non ſit,peremptorius terminus aſsignatus:vt audiatur,ſi non fuit peremptorius:ſi fuit,talis non audiatur de iure communi : per beneficium reſtitutionis ſic:de reſtit.in integ.coram. Alij diſtinguunt cauſam criminalem à ciuili ; & in criminali accuſatorem diſtinguunt ab accuſato : vt accuſator poſt terminum non audiatur:cùm accuſatio ſit genus illaudabilis intẽtionis.ij.q.vij.ſi quis epiſcopus.Facit C.qui accu.nõ poſ.ſi ea lege.ff.de accu. l.cùm Titia.Nec hic eſt locus reſtitutioni.ff.de mino.l.auxilium.Bene facit quod etiam de excipiente ſcripſi poſt Cõpo. de elect.quod ſicut.circa prin.vltimæ col.verſi.ſed pone,ſicut.In articulis autem accuſati reuolueretur hæc ratio.Facit j.de accuſa.licet.ſed diſtinctio peremptorij expreſsè

non videtur procedere, cùm post litē a cōteſtatam dicatur 3 omnē terminū haberi pro peremptorio. Sed in hoc author noſter variat, vide ſ.de dilat. §.j. verſi.& nota. & §. vidēdū.poſt princ. & verſi. quid ſi data. cum ſua remiſſione.

ADDE, vbi plenius hanc addi. inuenies, Old.conſil. 4 clxvij.incipiē.ante oīa cnſiderādū eſt.

a ¶Articulorum. Et clemē.de ver.ſi.ſæpe.ver. & quia.dicit articulos dari ad b clariorē probationem.

b ¶Bononiæ. In foro ſeculari , dixit Ægid.ea.l. de eccleſiaſtico dixit cōtrarium.Sed poſsibile eſt q̄ ſic ſeruabatur ſuo tēpore: ſed hodie ſeruatur cōtrarium in vtroq̄ foro:quia dantur articuli ī ſcriptis parti, cōtra quā, vt formet interrogato- 5 ria.

c ¶Principale.Et manifeſtaret iudex p eū eſſe probatum.

d ¶Vti frui.Ad idē ff.fa.ercif.l. his cōſequenter. & ibi no, & ff.ſi ager vec.l.ij, ff.qui po.in pig.ha, l.ſi prior. §. ſi ſimpliciter.& extra,de reſcrip. olim.& vide j.de loca.§.fina. ver.lxvj.

e ¶Iure ſuo. Ver.iſte debet intelligi , qñ c articuli , quos format actor de iure poſſeſſoris,nō fortificant ius actoris. Eo enim caſu, quo fortificant,certum eſt q̄ licitè format articulos ſuper eo. Pone exemplū antequā collatum eſſet actori beneficiū , quo poſſeſſor 6 fuerat à iure,vel homine priuat⁹,ſuper hoc habet neceſſe formare articulos, per quos appareat beneficiū vacaſſe : cùm aliàs ſibi facta collatio non tenuiſ d ſet.de conceſ. præben,c.ij. e

ſis.vnde ſæpe plura ponūtur in articulis, quàm in libellis:vt patet j.in forma articulorū[a]. ¶ †Si tamē nō dentur articuli,vbi non eſt de conſuetudine q̄ dentur,non credo eſſe peccatū. Nam ſecundū loci cōſuetudinē iudicandū & procedendū eſt . extra, de eo q mit.in poſ.cauſa rei ſer.cū veniſſent.xj. diſ. in his reb⁹.xij.diſt.ſcit ſancta.extra,de cōſue.ad noſtrā.de proba.ſicut.Quod aūt articuli dādi ſint,et in ſcriptis.dixi ſ.§.qualr aūt.in princ.&ver.deinde.¶Siue igit actor,ſiue reus probare intēdat, iudex eis terminū ſtatuet ad articulos formādos : q- bus exhibitis fiet pti alteri copia, vt videat,an ſint ptinētes,vel nō:& vtrū contingat negotiū,de quo agit:vt extra,de proba.cū cauſam quæ. q̄ dic, ſecundū papā,vt in præ.c.p tuas.& ſ.§.qualiter aūt. in prin.¶ †Nō em̄ debet qs ad probandū admitti, q̄ probatū nō releuet cauſam ſuā.C. de proba. ad probationē.j.extra,de offi.dele.cùm cōtingat.in fi. cū ſuis cōcor. Quādoq̄ tñ cauſa litis abbreuiādæ. cū articuli ſunt obſcuri, vel longā recipiūt diſputationē:iudices eos admittūt:ſaluo iure impertinentiū:ſicut & poſitiones:vt no.dñs me⁹ in prę.c.per tuas.Bononiæ[b] tñ non fit parti,ſed ſolū iudici,ſeu tabelliōi copia articulorū, quos intentionē vocāt: ſed ſolū verbo parti dicit.ad quā quidē intentionē ſibi verbo tenus dictā formant interrogatoria hi, cōtra quos teſtes inducūtur.¶Et no.q̄ articuli & poſitiones vtriuſq̄ partis debēt ſimul procedere: & tñ vna pars dicit articulos ſuos eſſe probatos:& ideo partis alterius articulos nō eſſe admittendos: nō audiet:imò admittetur ad probandū illos:dum tamē ei nō obſtet teſtiū publicatio, vel aliud huiuſ modi:vt j.§.ſatis.ver.nec etiam.& ver. quod autē. In tēpore diſputatiōis iudex videbit , cuius partis validiores erunt probatiōes.C.de edic.diui Adria. tol.l.fi.circa mediū.& in aut.de teſti.§.ſi verò.colla.vij.vbi dicitur,procedat quidē teſtatio:hoc autē in tempus diſputationis reſeruetur. ¶ †Prius enim debet conſtare de facto,q̄ diſputetur de iure:vt j. de diſputa.& allega.§.nunc videndū.in prin.quod ſi ille dicat,q̄ licet articuli partis alterius pertinentes ſint,ipſe tamē alia probabit,vel incōtinēti offeret ſe probaturū,per quæ quaſi totū determinatur negotiū,propter quod probat per eū circa ſuā exceptionē tm̄ cognoſcendū,& tractādū eſſe, Reſpō debitur,q̄ hoc locū haberet, ſi ſic allegās confiteretur intētionem & articulos alterius partis: vt C. de excep.ſi quidē.vbi dicit. Si verò de hac confitē do te exceptione munitū proponas:de hac tantū agi cōuenit.Ad idē extra,de excep. cùm venerabilis.ver.intelleximus.ſecus ſi negat.Si enim per talē modū excluderētur articuli partis alterius , ſic approbarētur probationes iſtius circa negotiū principale[c].quod quidē fieri nō debet,niſi in ſententiæ probatiōe. & ſequeret etiā incōueniens:quia ante concluſionē,& ante diffinitiuam per interlocutoriā negotiū principale determinaret:cùm tñ iudex nulla diuulgatione debeat promere animi ſui motum circa negotij deciſionē antè ſententiā:vt C.ad l.Cor.de fal.vbi.Cæterū vbi articuli dicuntur eſſe impertinētes,& propter hoc repellēdi : ſi iudex inuenerit ſic eſſe, eos caſſabit:vt in prædi.l.ad probationē.& in præ.decre.cùm contingat.ff.de interro, act.ſi ſine.§.ſi peculio.& l.filius cum patre. & tūc diffinitiua ſnīa ſcd̄m iuris tramites ſubſequetur, ¶ †Item agens cōtra poſſeſſorem eccleſiæ,vel alterius rei,debet articulos formare , & docere de iure ſuo:nec pōt articulos, vel poſitiones facere contra reū poſſeſſorē ſuper iure illius:qa etſi ille nullū ius habeat,tñ abſoluetur actore nō probante:vt vj. q, vl.actor,extra,de cau.poſ.& proprie.cū eccleſia.& de iureiur.c.fi.Vnūquēq̄ enim de iure ſuo,non de alieno,experiri oportet,ff.ſi ſer.ven. loci corpus.§. competit.ff.ſi vſusfr.peta.l.vti frui[d], extra,de conſ.præbē.poſt electionē,vbi obtinuit ille H. quia poſsidebat : & aliter non oſtendit de iure ſuo[e]. 7 ¶ †Sed pone,ago cōtra te poſſeſſorio,quia me eccleſia ſpoliaſti;do in cauſa articulos,qualiter illā eccleſiā poſsidebā : & qualiter me illa ſpoliaſti. & ad colorandā meā poſſeſsionē do articulū, q̄ eā poſsi

debā ex collatione talis epi.& ſic tango petitoriū: quæriť,an ſit talis articulus admittendus. Et videt q̄ nō.C.q legit.perſo.l.fi.quia cauſa poſſeſsiōis nihil habet cōmune cū proprietate : & diuerſæ ſunt. ff.de excep.rei iud.& an eandē.ff.de acqui.poſ.naturaliter.§.nihil cōe.& l.permiſceri. Itē cū nō agatur de proprietate,etiā ſi ea nō ſtaret,ſuper ea non pronūciabit,vt dicā.Ergo debet ad probandū admitti,qd̄ probatū nō proſit,vt dixi.Sæpe tñ de mā dato dñi Clemētis papæ iij.tales articulos admitti mus ad poſſeſſoriū colorandū.ar.extra, de proba. licet.nō ad aliū effectū:quia nō ad aliud,ſcilicet ad 8 proprietatē eſt actū.¶ †Et de qua re iudex cognouit,de illa,& nō de alia pronūciabit.ff. de iudic. de qua re.extra,de ſimo.licet Heli.Maximè autē hoc locū habere pōt in beneficijs,quæ nō poſſunt poſſideri ſine canonica inſtitutiōe.extra,de inſtit. ex frequētibus.ij.q.j.legū.extra,de his,q mit. in poſſ. eū qui.li.vj.Ad hoc facit qd̄ no.ſ.§.j.ver.itē qd̄ de poſuit.& ſeq.imò etiā dicūt quidā, q̄ nō debet in beneficijs eccleſiaſticis fieri reſtitutio : niſi is, qui petit reſtitui,pri⁹ oſtēdat de ſua canonica inſtitutione.ſiue de titulo ſuo:vt iij.q.j.c.De⁹ arg.§.patet.& in proxima cōcor.licet aduerſari⁹ ei de proprietate referēs quæſtionē audiēdus nō ſit:vt extra,de reſtit.ſpol.in literis.vbi de hoc, ſcd̄m papā[f]. ¶Approbatis enim articulis & examinatis dabit pars aduerſa interrogatoria cōtra teſtes,de quibus j.proxi.§.dicam . ¶Porrò articuli ex quo in curia Romana approbati ſunt ei,cui teſtiū receptio ſup his cōmittit ſcd̄m formā traditā.ſ.eod.§. qualiter. verſicu.poteſt etiā.nullam ſuper his contradictionem vel diſputationem admittet:vt in præ.decre. præſentiū.§.poſtea.argu.C.de teſta.omniū.xxxv. q.ix.apoſtolicæ.extra,de iudi.cùm veniſſet. xxiij. 9 q.j.arecta. extra,de cōfir.vti.c.j.& iij. ¶ †Sed pone:auditor generalis palatij dñi papæ interlocutus eſt remiſsionē in,aliqua cauſa faciēda in Hiſpaniā, vel alio ſuper probatiōe alicui⁹ exceptiōis peremptoriæ,vel etiā negotij principalis:vt in præ.decr. preſentiū.& de proba.licet.dati ſunt articuli,& cōuentū eſt de loco,& de iudicib⁹ inter partes : poſt hoc his,contra quē dati ſunt articuli, dicit eos obſcuros , & declarādos per iudices interrogationū: vt extra,de fide inſtr.cū Ioānes.prope fi. Rñdetur q̄ auditor nō pōt amplius interrogare. arg.extra, de offi.dele.in literis.Sed corā examinatoribus teſtium declarabūtur. Dic q̄ hæc corā auditore ipſo fiēt,qui claros & examinatos debet articulos mittere:nec examinator teſtiū ſuper his aliquā diſputationē admittet,vt prędixi.& ſic obtinuit.& arg. ad hoc in præ.c.cū Ioānes. ppe fi.& ff.de teſti.curent[g]. ¶Cōſulo autē q̄ in libello & articulis pauca & neceſſaria ponant : vt quis à probationis ſuperfluæ onere releuetur:& quę probabilia videbūtur, quæ dic vt j.de libel.concep.§.fi.ver.& in ſumma. 10 ¶ †Eſt autem,vt plurimum, vtile producēti teſtes, dare articulos,ſuper quibus intendit eos producere.Nō enim iudex,nec etiam ſunt ſemper teſtes ita inſtructi,& de facto & de iure,q̄ ſciāt de omnib⁹ neceſſarijs reſpondere. Ei autem,cōtra quem producuntur,nō eſt multū vtile, niſi quo ad hoc:quia ex ſcriptis melius ſciet interrogatoria formare, & g cōtra intentionē producentis ſe diſcretius præmunire. ¶Horum etiam articulorum ſeu capitulorū præbendorum expedit fieri copiam partibus : ne poſtea paſsim audiantur, dicētes fortè q̄ teſtes ſuper eis deponere,ſeu interrogari nō debuerūt.Sed h licet id nō fiat,nihilò minus valet eorum receptio. Audietur tamē liberè contradicens, & diſputans ſuper eorū impertinētia. ¶Vt autē,quæ diximus, exemplo ſubiiciamus,nota q̄ quādoq̄[h] quis vult probare quòd aliqua eccleſia eſt ei ſubiecta,vel debet ſibi ſubeſſe.Quandoq̄ mulier vult probare matrimonium : quia contraxit eum Titio,quem petit in virum. Quādoq̄ aliquod monaſterium vult probare,q̄ bona Titij ſpectant ad ipſum eo,quòd eſt,vel fuit manachus,& profeſſus eius.Quandoq̄ quis vult probare exceptionem , quam propoſuit cōtra teſtes. Quandoq̄ agit quis rei vendicatione ad rem

f ¶Papā.Et eo.ti.ex parte. vbi ſcripſi in glo.quaſi dicat. vltra medium. & vide quod no. in cle. de cauſa poſ.c.vno. in vlti.glo.

ADDE per Ioā. And.in rub. de reſ. ſpol.in addi.& Lapum alleg.xxv. Et an ſufficiat ad reſtitutionē cōfeſsio aduerſarij titulū confitentis.do.de Rota concluſi.cccj.& cccv.tenent q̄ ſic, in odiū ſpoliantis: & q̄ petēs ſe reſtituat,non ſit audiendus, niſi doceat de canonica inſtitutione,voluit Old. cōſilio j.

ADDE tu, q̄ in cauſa ſpirituali nō reſtituitur ſpoliat⁹, niſi probet titulū colōratum. Do.de Rota in antiqs deciſio . dclxxix. Itē adde q̄ ſpoliat⁹ reſtituetur hoc caſu, probando ſibi poſſeſsionem traditam per clauium traditionem.Idē Do.de Rota in antiqs deciſi.dccxvij.

¶De teſti. curent. De poſitionibus, vide idem j.de poſitio.§.v. ver. item ſcias.

¶Quandoq̄.ſecūdùm Bonagui. & Ægid.quorum fuerunt exemplaquæ ſequuntur.

a ¶Non eſt vis. Et Bonogui. illos non poſuit. & vide qđ ſ. dixi. ver. multum etiam.

b ¶Et fama. De hoc articulo omiſſo in examine, vide qđ dicam in fine.

c ¶Probare. Et concor. ĵ. §. proxi. verſ. is quoq;. De hac dictione itẽ, diſputauit Iac. de Bel. qđ vide in auđ. vt cùm de appel. cog. in iĵ. mẽbro quęſtionis.

d ¶§. ſæpe. Verſicu. hac igitur via.

e ¶Depoſitiõis. No. hoc verbũ qđ pluries repetiť in verſ. ſ. proxi. allega. & ĵ. verſi. iĵ. qđ facit ad quæſtionẽ notatã ſ. §. iĵ. ver. quid ſi teſtis. Et pro ſolutione mea, ad quã ibi remiſi. Itẽ nõ putes q in hac exceptiõe vel intẽtione ſufficiat iſta generalis locutio: licet facienda ſit ſpecificatio. Et videbis ĵ. de except. §. viſo. ver. ſed quoniã. & ĵ. de poſitio. §. v. poſt prin.

f ¶ Animaduertẽdũ eſt. ſcđm ipſum Bonagui. & Ægid.

g ¶Similibus. Plus dico q qui per lapſum termini articulos nouos dare nõ põt, datos poterit declarare. Nil enim nũc dat, q datũ declarat. ff. de teſta. hæredes. §. j. & ibi cõcor. in vlt. gl. Facit extra, de dila. literæ. Sic etiã videmus in iudice, qui ſuã ſnĩam reuocare non põt. C. ſen. reſcin. non poſſe. l. j. & de ſenten. & interlo. l. poſt ſnĩam. quã tñ declarare & & interpretari põt. Et de hoc in præ. §. j. gloſ. pe. De hoc extra, de poſtulã. c. j. in gl. nota qđ. & ſcripſi de ver. ſign. olim. ſ. ver. aperiendum. Et id verũ durante officio, vt ſcripſi eo. tit. ex parte. tertiò. in vlt. gl. Plo dico q etiã illa declaratio ſic eſt implicita articulo, q vna cùm illo fingiť manaſſe. Bene facit ff. de hæred. inſti. l. aſſe toto. vbi nomi

ad rem. & ſic de alĩs exemplis. In quolibet ergo cauſuum prẽmiſſorum articulum formemus. ¶In primo autem caſu concipe libellum vt not. ĵ. de maio. & obed. verſi. epiſcopus autem. ſuper quo titulo articuli ſic formantur.

✠FORMA articulorum. ¶†Intendit probare talis epiſcopus Bitereñ. ſeu procurator eius, contra P. q ipſe habetur ab omnibus habitatoribus eiuſdem diœceſis pro epiſcopo. Itẽ q poſsidet iura epiſcopatus, adminiſtrat, & agit, & contrahit vt epiſcopus: ſed de his duobus non eſt vis[a]. Item intendit probare q dictus P. ſe gerit pro rectore talis eccleſiæ. Item q dicta eccleſia eſt intra fines Bitereñ. diœceſis ſita. Item intẽdit probare q dictus P. & prædeceſſores eius, qui pro tempore ibi fuerunt, conſueuerunt eidem epiſcopo, & eius prædeceſſoribus, qui fuerunt pro tempore, manualẽ obedientiam facere. Item q epiſcopus Bitereñ. ibi cõſueuit rectorem inſtituere & deſtituere. Item q ipſe P. & alĩ, qui fuerunt pro tẽpore rectores, eiuſdem eccleſiæ, conſueuerunt accedere ad ſynodum Biterenſem tẽporibus conſuetis. Item q ibi cõſueruũt venire pro ſcripturis, pro chriſmate, pro baptiſmo, & pro capitulo celebrandis. Item q tanto tempore venerunt, quòd de eius contrario memoria non exiſtit. Item intendit probare, quòd ſentẽtias excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti in dictum rectorem, & alios prædeceſſores, & eccleſiam ipſam latas pro tempore à dicto epiſcopo & eius prædeceſſoribus, conſueuerunt inuiolabiliter obſeruare. Item q ĩdem epiſcopi ibi conſueuerunt corrigere, reformare, viſitare, procurationes recipere abſq; aliqua contradictione: & ſic de alĩs. Item intendit probare q de præmiſsis omnibus & ſingulis eſt publica vox & fama[b]. Hęc probantur extra, de maio. & obedi. his quæ. extra, de offi. ordi. conquerente. extra, de capellis mona. c. iĵ. & in multis alĩs. extra, de reſti. ſpo. olim inter. Et aduerte, quia quoties immutatur genus articulorũ, toties repetuntur illa verba, Item intẽdit probare[c]. ¶†In ſecundo verò caſu concipe libellum vt ĵ. de ſponſ. §. ſequitur. & ſic formabis articulos. ¶Intendit probare Berta q die talis anni, ipſa & Titius in domo, vel loco tali conuenerunt: in quo tales & tales erant præſentes. Item intendit probare q idem Titius eam deſponſauit. Item q eã deſponſauit per verba de præſenti. Item q eam ſubarrhauit, annulum in eius digitum immittendo. Item q contraxit matrimonium cum ea. Itẽ quod dixit in hunc modum: accipio te in meam vxorẽ. & q ipſa immediate reſpondit: & ego te recipio in meum virum. Item intendit probare, q de his eſt publica vos & fama. Prẽmiſſa probantur extra, de ſponſa. ſi inter. & c. cùm in tua. & c. ad id. extra, de deſpon. impu. c. fi. extra, de re iudi. tenor. extra, de ſpon. duorum. c. j. & c. licet. ¶Si verò Berta velit agere poſſeſſorio: vt ĵ. de ſponſa. §. porrò. formet articulos qualiter ipſa fuit in poſſeſsiõe, vel quaſi, ipſius & viri: qualiter ipſe vir eam traduxit ad domum: & eam vt vxorem tractauit in domo, lecto, & menſa: & de tempore cohabitationis: & qualiter ſe nominabant, & communiter habebãtur vir & vxor: & qualiter eam à ſe abiecit: & qualiter cõ modo huius poſſeſsionis eam deſtituit, ſiue ſpoliauit: & qualiter diu cohabitauerunt, vt dixi. ¶†Intertio quoque caſu ſic formabit: Intendit probare talis quòd ipſe eſt abbas Villæ magnæ. Item quòd habetur communiter ab omnibus pro abbate. Itẽ quòd agit, contrabit, & adminiſtrat, vt abbas. Sed iſtæ non erunt neceſſariæ, niſi de hoc contra ipſum excuperetur. Item intendit probare quòd T. fuit monachus eiuſdem monaſterĩ. Item quòd illud fuit ingreſſus. Item quod ibi profeſsionem fecit in manibus Prioris vel abbatis. Item quòd ibi vixit vt monachus, & habitum monachalem geſtauit. Item intendit probare, q in ipſo ingreſſu ſe & ſua omnia expreſsè obtulit Deo, & ipſi monaſterio. Item intendit probare quòd tempore ſui ingreſſus, talis fundus ab eo poſsidebatur. Item quòd ipſe eum tunc, vt proprium poſsidebat. Item intẽdit probare, quòd de prædictis omnibus & ſingulis eſt publica vox & fama. Præmiſſa probãtur extra, de renuncia. ex tranſmiſſa. C. de ſacroſanct. eccle. authen. ingreſsi. xix. q. vltima. ſi qua. extra, de ſucceſ. ab inteſta. c. fina. de probationib. in præſentia. extra, de regula. cùm ſcimus. & cap. porrectum.

14 ¶†In quarto ſic formabit: de quo habes infra eo.
d §. ſæpe.[d] Intendit probare quòd talis teſtis cõtra
e ſe inductus erat tempore depoſitionis[e] excommunicatus. Item quòd erat pauper. Item q erat propter paupertatem ſuſpectus. Item quòd cauſam inſtam reputabat ſuam propriam. Et ſic de alĩs exceptionibus ſuprà, in §. j. poſitis, cùm ſuis concord.

15 ¶†In quinto concipe libellum vt infrà, de cauſa poſſeſsio. & proprieta. §. notandum. ver. aliæ ſunt: & tunc ſic formabit articulos: Intendo probare quòd talem fundum à Titio emi. Item quòd tali tempore emi. Item quòd pro tanto pretio. Item q talibus præſentibus. Item quòd idem Titius mihi eum vẽdidit. Item quòd eum mihi tradidit. Item intendo probare, quòd ipſe eſt paterfami. Item q eſt talis perſona, quæ potuit vendere. Item quòd dictum feudum tenui & poſſedi. Item quòd eum detines. Vel potes probare tibi fuiſſe datum, vel præſcripſiſſe: vel ad te ex patris ſucceſsione pertinere: & ſic de ſimilibus. Hæc probantur infrà, §.
16 nunc tractandum. verſicu. viſo. & ſequen. ¶†Reus quoque, qui vult teſtes actoris reprobare, ſic formabit articulos: Intẽdit probare P. quòd A. & B. teſtes cõtra eum ab H. in cauſa tali producti ſunt, & erant infames tempore ſuæ depoſitionis. Item quòd erant infames ex tali cauſa. Item quòd erant periuri. Item quòd deierauerunt in tali cauſa, vel nõ compleuerunt quod iurauerunt: & ſic de alĩs: vt infrà ſæpe. verſicu. hac igitur. ¶Et hoc ſufficiat exempli gratia poſuiſſe. nec enim eſt hic amplius
17 immorandum. ¶†Nam cùm plura ſint negotia, q vocabula: vt ff. de prẽſcrip. verb. naturalis. & extra, in procœmio. in princip. non poſſumus in ſingulis caſibus articulos formare. Et infrà per totum tractatum libellorum poſitiones inuenies formatas, quæ in modico ab articulis diſtant, vt prædixi. De quibus etiam poſitionibus tractatus infrà ſubñcie tur ſpecialis: & ſecundùm negotiorum varietatem ſtudioſus aduocatus articulos variabit, & minuet,
18 & addet, prout negotio viderit expedire. ¶†Hoc
f quoque animaduertendum eſt[f], quòd articuli per verba affirmatiua fieri debent, non per negatiua: quia negantis factum, aut curſum cauſarũ, nulla eſt directa probatio. extra, de elec. bonæ. j. extra, de probatio. quoniam contra. de renun. ſuper hoc. in fin. vj. q. vltima. actor. quæ eſt C. de probat. quod dic vt ĵ. de probatio. §. j. Hoc etiam not. quòd in articulis & probationibus poſſum declarare, colorare, ſpecificare, & ampliare quæ in petitione continentur, & ſubſtantia non mutata. arg. extra, de appel. conſtitutis. prope fi. & de fide inſtru. cùm Ioãnes. & de re iudic. abbate ſanè. §. fi. lib. vj. & ſ. verſic. ſed
g pone. cum multis ſimilibus[g]. ¶†Item articuli nõ
19 ſunt ſub diſiunctione formandi: niſi fortè vbi agitur de alieno facto, in quo probabilis eſt ignorantia: vt ff. de iuris & facti ignoran. regula. tunc enim poſſunt ſub conditione formari. argumen. extra, de in integ. reſtitu. conſtitutus. Et nota ſecundùm papam extra, de reſcrip. ex parte. & de præſcri. auditis. ¶Illud autem non eſt omittendum. nam ſi dediſti articulos, ſuper quibus teſtes debent examinari: & aliquis ex illis articulis dolo ſeu incuria iudicis ſit omiſſus. quòd præſumitur eo, quòd ſuper illo teſtes non depoſuerunt: publicatis atteſtationibus poſſunt te petẽte iterum teſtes ſuper illo requiri. Nec obſt. teſtiũ publicatio: nam nouus cẽſetur articulus, & nõ vetus. arg. extra, de teſtib. per tuas. vt ĵ. §. ſatis vtiliter. ver. nec etiã. & verſic. quid ergo. Si autem ex certa cauſa iudex omittit interrogare: puta quia non debet: tũc etiam ſi pars ab initio ſuper capitulis ſeu articulis eos interrogare petiť, non tñ iterabitur interrogatio. Sed ſi capitula ipſa eſſent partib⁹ preſentibus approbata, et poſtmodum aliqua eſſent omiſſa, bene iteraretur in-

natus in codicillis cẽſetur in priori teſtamento inſtitutus. & ibi quere cõcordantias in vlti. gl. & in l. ſi ita ſcripſero. ff. de condic. & demõ. Bene facit in auđ. de filĩs ante do. inſtru. na. ante fin. vbi interpretatio reſpicit ius interpretatũ. Hinc eſt q declaratio cõſtitutionis, ad tempus cõſtitutiõis refertur: in prorogatione ſecus. Sufficiat decre. cõſtitutionẽ. de regul. j. rñ ſo. lib. vj. Siue igiť declarãs dicať implicitũ declarato, ſiue dicať cõnexum & vnitũ, ſiue dicať cõſequens vel depẽdens, omni caſu dicetur tẽpore primi reſponſi emanaſſe. Et ad hæc tria facit viĩ. diſtin. quo iure. in vlti. gloſſ. cum iuribus ibi allegatis. Reſumẽdo primũ de implicito, bene facit ff. ſi ex noxa. cau. aga. l. ſi. de pact. iuris gẽtiũ. §. dolo malo. in ſi. de iureiur. ſi duo patroni. §. ſi quis iurauerit. & §. ſeq. Ad ſecundũ de cõnexo & vnito, extra, de cõſti. tranſlato. extra, de appel. c. pe. C. de diuer. reſcrip. l. j. Bene facit C. de nat. liber. auđ. itẽ ſi quis. ff. de dã. infect. l. ſi finita. §. ex hoc edicto. Ad tertiũ de cõſequente, vel pendente facit de cõſti. nã concupiſcentiã. vbi cõcordantiæ in gl. ar. ff. de acqui. hære. ſi quis hæres. j. rñ. in ſi. ibi: ſunt enim appendentiæ, &c. & C. de lati. lib. l. vna. §. ſi quis hoĩm. Ex his cõcludiť q prædictorũ quodcũq; ſumatur hic declaratũ. nõ diciť habere tẽporis diuiſionem à j. rñ. ſed cenſebitur tũc factum. Simile de tẽp. ordi. literas. & quę dicta ſunt de articulis, dicta etiã circa poſitiones intelligas.

ADDE q pro hoc facit quod cõſuluit Ange. conſi. ccvj. incip. inter ordinamenta. quod ſi

per aliquam ciuitatem ordinatum sit imponere impræstantias pro tribus vel quatuor annis futuris, scdm quod eueniet, absq; declaratione. & impo sita prima impræstantia ante cꝫ veniat scda aliquis decedēs bona sua relinquat pio loco: q; si deinde fiat declaratio dictarū impræstātiarū, q; nihilò minꝰ bona sunt obligata impræstantiꝭ: quia hæc declaratio trahitur ad tps, in quo imposita fuerūt impræstantiæ. licet in cōfuso. alleg. & ipe l. asse toto. & l. hæredes palā. et l. institutio talis. de condi. & demon.

a ¶ Vt dixi. Disputauit dns meꝰ in legibus de accusatore, qui duos articulos formauit cōtra accusatū. Primꝰ sup crimine p eū commisso. Secūdus sup fama. Testes deposuerunt sup primo tm̄, super quo solo fuerūt interrogati testes in fine dicti sui, dicētes se nil plꝰ scire. post publicationē accusator petit eos interrogari sup scdo articulo de fama. opponitur q; p illa verba qbꝰ dixerāt se nil plus scire, videnē deposuisse sup articulo famæ: querebaē qd iuris? Et tenuit illos interrogari debere. Faciūt suprà dicta alleg. ff. de arbitr. qualē. §. sed si de pluribus. & l. qd tn̄. ī prin. sicut etiā iteratò deponit, q; obscurè deposuit. extra, eo. tit. cū clamor. Ad contrariū rndet q; p illa gnalia verba nō pōt dici deposuisse super eo, de quo nō fuit interrogatꝰ. Intelligunē ergo dixisse nō plꝰ scire, s. de veritate criminis, sup quo deponebant. Nō obst. q; allocuti fuerint producētē: qa illud procedit cū primū dictum corrigūt. s. §. j. ver. itē q; testes. hic aūt supplet omissum. Nec obstat timor subornatiōis, q; procedit propter publicationem examinationis, & interrogatoria examinata: vt dixi eo. ti. fraternitatis. in vñ. q. hic verò sup illo capitulo examinatio nō est facta: vnde nō plus timeē subornatio, quàm in prima p ductione, cùm quo b terrogatio super illis, vt dixi[a]. ¶ De interrogationibus autē, quæ fiunt super circunstantiꝭ non cōtingentibus principale negotium, si omittantur, quid iuris sit, dicam j. §. proximo versi. item cautè. ¶ Qualiter autem in causa inquisitionis formabiē inquisitorium, dicā j. §. nunc tractandum. ad finē.

De interrogatorijs.

SVMMARIVM.

1 ☞ Articulis in iudicio datis, petere debet is, cōtra quem testes super eis examinari debent, terminū ad danda interrogatoria.
Interrogatoria quæ sint.
Iuris necessitati nō subiicitur, quicquid iudicis po testati permittitur.
2 Iudicis religione debet suppleri, quod à lege censetur omissum.
3 Dilatione ad dāda interrogatoria habita, debet ad uocatus illius, contra quem agitur, articulorum copiam contra se datorum habere.
4 Interrogatorij super articulis quorundam agētiū in §. nunc videndum. de teste. descriptis forma.
5 Interrogatorium in casu quo agitur de contractu matrimonij, quomodo possit formari.
6 Interrogandi modus, vbi agitur de rei venditiōe, quis sit.
7 Quæstionum genera sunt duo.
8 Interrogatoria generaliter fiunt in omnibus causis circa personas & dicta.
9 Danielis exemplū de interrogando de loco, in quo id, de quo agitur, factum sit.
10 Interrogatio facienda est de tēpore, quo id, de quo agitur, actum sit.
11 Testes deponentes de facto successiuo, non habēt necesse ad idem tempus se referri.
12 Testes probare & concordare se debent de tempore, vbi tempus est de substantia contractus.
13 Probare volens iurisdictionem, & per testes eam exercuisse, licet discordent in tēpore, loco, & causis, &c. non tamen nocet.
14 Recordari tenetur testis de loco & persona melius & expressius, cꝫ de tempore.
15 Iudex omnibus modis debet inuestigare veritatē & falsitatem.
16 Testes diuersi sunt concordandi, si fieri potest.
17 Testimonium de diuerso tempore vel loco nocet vbi factum est irreiterabile.
18 Consona interrogationi, quæ sint.
19 Interrogatoria circa personas testium, quomodo fieri debeant.
20 Testis interrogandus de alicuius percussione, de quibus fieri debeat interrogatio.
21 Dans interrogatoria, mutare debet verba, quoties mutatur genus articulorum.
22 Testis an possit de proprio vitio interrogari, videlicet an sit peccato irretitus, per quod testificari nō possit.
23 Principalis interrogatus de infamia testis, quē producit, an respondere teneatur.
24 Iudex debet astutiam quorundam aduocatorum, testium dicta annihilare volentium, repellere.

IAm de interrogatorijs videndum restat. Sūt autem interrogatoria, interrogationes, quas pars vult fieri super negotiꝭ, circūstantiꝭ, testibus contra se inductis, extra, eod. ad hæc. aliàs incipit, præsentium. §. testes. lib. vj. & c. per tuas. & de his non debet dari copia parti testes producenti, propter periculum subornatiōis, secundùm Vber. [b] Vincen. & dns meus idem noad illud ista verè sit prima. Ad casum facit quod nota. j. parte iñ. de noto. cri. §. fama. in fi.

b ¶ Iam de interrogatoriꝭ. scdm Vber. vbi sæpius s̄. dixi in iñ. col.

c ¶ Per tuas. Vbi satis dixi super j. gl. Iac. de Ame. in fine sui operis interrogatoria dixit edenda per l. j. §. edenda. ff. de eden. vbi diciē, illa oīa edenda, quæ quis apud iudicem editurus est. Sed dic, vt sequiē, q; ad instructionē examinatoris dantur. itē edentur cū attestationibus.

c tant in præ. c. per tuas[c]. Potest etiam esse & alia ratio: quia ipsa dantur ad instructionem examinatoris: q; si interrogauerit super alio, quàm debet, non fit in hoc partibus præiudicium. arg. ff. de interro.

d l. fi. Papa dicit q; si iudex[d] facit parti copiam, non peccat: sed facere non tenetur. Secretè ergo dabuntur iudici, & iudex per se, vel per assessorē eas corriget, & superfluas resecabit: vt iam j. versic. fi. & si

d ¶ Si iudex. Inn. nō sic expresit de iudice: vnde Hostiē. putat eū dixisse de parte vide vbi s̄.

e qua illis desint, ex officio suo supplebit, [e] arg. C. vt quæ desunt aduoc. par. iu. sup. l. vnica. extra, de postula. præla. bonæ. j. Ad officium enim eius specialiter pertinet testē interrogare, & de circunstātiꝭ veritatem inquirere diligenter: vt j. eod. §. proxi.

e ¶ Supplebit per rationē quæ sequiē, licet Vber. dixerit cōtrariū, s. q; debet minuere, nō addere: quia illud esset supplere de facto. Hoc dictū Vbert. nō posuit Ioan. de Deo in cauil. de test. ad fi. li. v. quia si bi non placuit.

1 per totū. ¶ † Datis igitur articulis, de quibus s̄. proxi. diximus: is, contra quē testes super eis debent examinari, petat terminum ad danda in rerrogatoria. & talis dilatio ei danda est: quia sic est de consuetudine introductum[f]: quę est legum interpres, extra, de consue. cùm dilectus. ff. de legib. l. si de interpretatione. xj. dist. in his rebus. licet hoc non sit expresse iure cautum. Non enim quicquid iudicis potestati permittitur, iuris necessitati subiicitur. ff.

2 de iudic. l. nō quicquid. ¶ † Imò quod à lege omittitur, à iudicis religione suppletur: vt ff. de re iudi.

f si se non obtulit. §. si quis. & extra, de excep. exceptionem. Vel dic q; satis talis dilatio à iure dari cōceditur, ex quo facultas dandi interrogatoria suadetur: vt in præ. cōcor. ad hoc[g]. & c. per tuas. Nec enim in mora modici temporis est periculum. ff. de

f ¶ Introductū. Verba fuerūt Vber. de Bonacur. vbi s̄. & idē no. eo. tit. præsentiū. lib. vj. in gl. interrogatoria.

g iud. l. si debitori. Modica tamen erit, ne pars produ

g ¶ Ad hoc. i. præsentiū. eo. tit. lib. vj. & ante illā nō habebamus textū, q; pars cōtra, quā producetur, tūc daret interrogatoria. & de cre. per tuas: quæsequitur, nō probat hoc, quæ loquiē de articulis producentibus testes.

h cens grauetur in exhibendo[h] testes, & huiusmodi. Quandoq; tamen articuli formantur, & interrogatoria dantur priusquam testes producantur: & tūc non est periculum, q; malitia fiat in interrogationibus formandis. & sic in curia Romana seruatur.

h ¶ Exhibendo. i. p curando.

3 ¶ † Habita ergo dilatione huiusmodi aduocatus eius, cōtra quem testes seu articuli dantur, habeat copiā articulorū contra se datorum. s̄. §. proxi. ver. siue igitur. & eos velut speculū diligenter intueatur[i]: & ex eis sua formet interrogatoria: sicut & ar

i ¶ Intueatur. verbū Bonagui.

i biter compromissum intueri debet, ne quid vltra illud faciāt. ff. de arbi. non distinguemus. §. de offi

k cio. & §. arbiter. Si enim super alijs, quæ ad causam non faciunt, interrogari petat, vt sæpe vidi fieri, nō auditur, nec valeret: quia super hoc testes deponerent nō iurati. extra, de testi. c. de testibus. Imò iudex illud ex suo officio, & quicquid superuacuum repererit, cancellabit: vt lxxvij. distin. huius. ne frustra membranas occuparet. xix. distin. si Romanorum. & omnis superfluitas est resecanda: vt C. de

k ¶ Causam quæ. i. de circūstantiꝭ. ergo super articulis, ad quæ probanda producūtur, ab eis quærendū est: sed nō debet interrogatorium cōtinere nouū capitulū pro aduersario: puta eū produco testes ad probandū mutuū: tu petis illos interrogari, an solueris. De hoc enim habes facere capitula, & ego interrogatoria super illo.

4 senten. ex breuicu. reci. l. ij. extra, in procœmio Decretalium. §. sane. C. de no. Cod. fac. l. j. C. de prob. ad probationē. extra, eo. causam. & omnis imperti nentia: vt extra, de testi. præsentium. lib. vj. ¶ † Interrogatorium autem super articulis s̄. §. proxi. formatis, sic scribetur & concipietur: ¶ Forma interrogatorij: Hoc est interrogatorium contra testes P. Istud erit loco suprascriptionis. deinde subiiciat, Domine iudex, ad vestrum spectat officium diligenter cūcta rimari, & rerum ordinem plena inquisitione discutere. xxx. q. vlt. iudicantē. extra, de fi. instru. cùm Ioannes. prope finem. Proindevobis supplico, vt testes partis alterius diligenter, nō perfunctoriè, examinetis: & ab eis: & ab eis prudē ter super quolibet articulo quęratis de singulis circunstātiꝭ. xxij. q. vij. occidit. & extra, c. cùm causam, quæ[k], videlicet de causis, loco, tempore, audi-

k tu, visu, scientia, crudelitate, fama, certitudine, & aliꝭ: vt in præ. c. cùm causam, quæ. quæratis etiam de fide testium & conditione: an sint nobiles, vel plebei: infames, vel irreprehēsibiles: diuites vel egeni, & suspecti: an lucri causa deponant: an sint amici, vel inimici alterius partis: an de visu, vel de auditu deponant. iij. q. ij. c. si testes. §. testium. & ij. q. j. in

a ¶Inuio. Bonagui. cuius fuerunt hæc interrogatoria dixit in viridario.

b ¶In ſumma nota Vber. de Bobi. cuius fuit iſte verſ. in trac. de teſti. ñ. col. & per Io. de Deo. lib. v. eo. ti. in prin.

c ¶Quia neſcit. Io. ñ. Quod ſcim⁹ loquimur, quod vidim⁹ teſtamur.

d ¶Euangelĩ. Ioan. viĩ. in fi.

e ¶§. fi. Sunt ibi verba Chriſti ad quæ demum fuit illa reſponſio ſecuta: quę in textu nō eſt ꝓpter illos, qui deponunt, qđ videre vel percipere non potuerunt. Ponam hic queſtionē Nic. de Mathe. prolixā & de facto, quæ talis fuit: Actor produxit instrumētū cōfectū ſcđm ſcripturā: nūc ſunt xx. annī. cōtra illud re⁹ probauit per teſtes iā publicatos notarium mortuū iam ſunt xxñ. anni. Actor autem format duo capitula, ſ. ꝙ notarius viuebat iā ſunt anni xxj. & ꝙ teſtes rei erāt minores xxñ. annis. Reus format capitula ꝙ notari⁹ erat mortuus iam ſunt xxiĩ. anni, & ꝙ teſtes ſui erant maiores xxxiiĩ. annis: quærebat an dictæ probatiōes vel ipſarum aliqua ſint admittendæ. Dubiū facit illa publicatio atteſtationum, de qua in quæſtione ſoluit diſtinguēdū in c. de morte & vita. ꝙ ſi capitulū rei fuit ſup eo formatū, & de illo teſtes depoſuerunt poſt publicatas atteſtationes, ſup directè cōtrarĩs: nō licebit teſtes producere. Sufficiat cle. eo. tit. teſtibus. Si verò capitulū non erat de hoc, ſed illa verba teſtiū rei fuerūt ad aliud expreſſa: forſan ī redditiōe cauſæ ſcientiæ: poterit actor teſtes producere contra illos: qa nec nouit occulta, nec poterat diuina re. Ad hoc, eo. ti. ex j. in primis. verſic. ſed & de perſonis. Quæratis etiā de rei confinibus. extra, de lib. obla. c. ij. ff. de cenſi. forma. Quæratis etiam vtrum ſit de iuriſdictione, vel de familia, vel commenſalis, vel conſanguineus producentis: & vtrum doctus vel inſtructus fuerit teſtificari, & quam partem mallet obtinere, & de eius ætate: & an concordauerit cùm aliĩs teſtibus ſic dicere: & de omnibus circunſtantiĩs, quæ poſſunt & debent animum iudicantis mouere: & de quibus iura dicunt & concernunt à teſtibus eſſe quærendum. qui not. C. de teſtib. authen. rogati. & de his & aliĩs iam ĩ. dicetur. Ad ſpeciem etiā deſcendatis ſic. ¶Super primo genere articulorū primi caſus, ſi teſtes dicant dictum epiſcopum cōmuniter haberi à ſubditis pro epiſcopo, quæratis quomodo ſciunt, & qualiter ſciūt, ꝙ adminiſtret, poſſideat, agat & contrahat vt epiſcopus: & vbi, quando, & in quo eum viderunt haberi & adminiſtrare, poſſidere, agere, & contrahere vt epiſcopum. Item quibus præſentibus, & quot. argu. ſ. de actore. verſic. item contra prælatum. & ſequen. ¶Item ſuper ſecundo genere, ſi teſtes dicerent dictam eccleſiam eſſe intra fines diœceſis Bitereñ. quæratis qualiter hoc ſciunt, quæratis etiam de limitibus diœceſis qui, & vbi ſint. ¶Item ſuper tertio genere, ſi dicant manualem obedientiam fuiſſe epiſcopo præſtitam: quæratis qualiter hoc ſciunt: & quid ſit manualis obedientia, & quando, & vbi, & quibus, & à quibus, & quibus præſentibus præſtita fuit: & an nomine dictæ eccleſiæ, vel alterius præſtita fuit, & vbi, & quando, & à quibus, & per quos chriſma, vel alia petita vel facta fuerunt: quæ in eodem genere continentur: & an nomine dictæ eccleſiæ vel alterius. Si verò dicāt ſe audiuiſſe, quę ratis à quo, vbi, quando, & quibus præſentibus, & à quibus, & quoties audierunt. ¶Item ſuper quarto genere, quæratis de ſententiĩs, à quo, & ex qua cauſa, & in quos, quando & qualiter: an in ſcriptis, vel ſine: & an cauſa expreſſa, vel non: vel quibus præſentibus latæ fuerūt: & vbi & qualiter, & quādo: & à quibus fuerunt obſeruatæ: & quis epiſcopus, quos, vel quem, vel quando correxit, vel reformauerit in dicta eccleſia: & qualiter hoc ſciūt. Itē ſi dixerit eſſe conſuetum, vel conſuetudinem: quæratis quid ſit conſuetudo: & qualiter inducatur: & qualiter dignoſcatur: & an idem ſit conſuetudo, quod lex ſcripta. Itē quæ eſt cauſa, vel ratio ipſius conſuetudinis: & an hodie ſit, vel ceſſet dicta conſuetudo: & quot actus eam inducāt: & an, & quoties fuit pronūciatum ſecundū eam: & vbi, & per quos. ¶In quinto genere, ſi dixerit de hoc fore famam publicam: quæratis à quot, & vbi, & quoties audiuit: & an illi erant amici vel inimici: & an bonæ vel malæ famæ: & quid ſit fama publica: & quot homines eam inducant: & vbi ſit publica fama: & an fuit fama publica ante motam litem, vel poſt. ¶Quid iuris autem ſit, cùm teſtis diffinit notorium. Vide ĩ. de noto. cri. §. iam de notorio. verſ.

5 ✠ FORMA. Domine iudex, &c. vt ſuprà ĩ præcedenti forma vſque ibi: ſuper primo genere articulorum, &c. Iunge ſi dicit quòd ad talem domum, vel locum conuenerunt, quæratis qualiter hoc ſcit, & qua hora, & quo anno, & quo die: & in qua, & in cuius domo vel qua parte domus, vel loci, vel in qua camera: & an domus illa haberet ſolariū, vel eſſet terranea. Quæratis etiā de cōſinibus domus, vel loci. Quæratis etiam, qui fuerūt præſentes: & an fuerunt plures, quàm ipſe nomina uerit. Si verò dicat extra domū fuiſſe contractum matrimonium quæratis an in via, vel inuio[a]. Et ſi dixerit in via, quæratis in qua, de qua parte, vel latere viæ, & de eius circunſtantiĩs. Si dicat ꝙ in platea: quæratis in qua, vel qua eius parte, & de eius confinibus, & ſic de aliĩs. ¶Super ſecūdo verò genere, ſi dixerit ꝙ eā deſponſauit per verba de præſenti: quæratis quomodo ſcit, vtrum viſu, vel auditu. Et ſi dixerit ꝙ viſu: quæratis vtrū in ipſo actu deſponſationis ſtarent, vel ſederent contrahentes: & quibus veſtibus erant induti: quæratis etiā qua manu, & in quo digito immiſit annulum: & an eſſet aureus, vel argenteus, vel qualis: an cum lapide vel ſine: & an ipſe, vel ali⁹ immiſit. Si dixerit ꝙ audiuit: quæratis vbi, & à quibus, & quibus præſentib⁹, & quādo: vtrum ante litem motam, vel pòſt audiuit. Quæratis etiam de verbis, quibus dicunt per verba de præſenti contractum eſſe: & quę ſint verba præſentis temporis, quæ futuri: & quis eorum prius interrogauit, vir, an mulier: & an in ipſo inſtanti interrogationē ſecuta fuit reſponſio: & an animo contrahendi, vel carnalem copulam extorquendi, vel ludendo verba ipſa prolata fuerunt: & an aliquis tractatus de matrimonio contrahendo præceſſerat verba illa: & an metus, vel coactio interceſſerit, vel ſponte id fecerunt: & an ſemel vel pluries contraxerint, & quo anno, & quo menſe, quo die, & qua hora diei: & an nouerit tūc, vel modò agnoſcit contrahentes. Quod dic vt ſ. §. proximo. verſi. item ꝙ non nouit. Et adde quod eſt infrà in verſic. hoc etiam not. & quis erat epiſcopus tunc, vel Poteſtas ſeu rector loci. Si reſpōdit ꝙ decem anni ſunt: quæratis quomodo ſcit. Interrogetur etiam an alius contractus de præſenti præceſſerit illa verba: & an teſtis ſciret aliquod impedimentum tunc fore inter contrahentes: & an ipſe rogatus fuit, vt veniret videre quod fiebat. Super tertio verò genere, quæratis an inuitus, vel volens eā traduxerit, vel cùm ea perſeuerauerit: & an eam tenuerit pro concubina vel vxore: & an ſit impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, vel aliud inter eos. & ſecundùm hoc in aliĩs caſibus ſubtilis aduocatus formabit interrogatoria, prout viderit

6 . expedire, & negotiorum natura requiret. ¶†In quinto autem caſu, vbi agitur de venditione, interrogetur vbi, & per quem, & coram quibus, & pro quanto, & quo anno, menſe, & die contracta fuit venditio: & an coram teſtibus fuit facta: & an hoc ſciūt per credulitatem, vel famam: vel hoc viderunt ſeu audiuerunt. extra, de fide inſtru. cùm Ioannes. & de aliĩs quæ dicam plenè ĩ. §. proxi. ver.

7 quid ergo ſi quis. ¶†In ſumma nota[b] ꝙ duo ſunt

b genera quæſtionū. Primum, quod fit ad deſtruendum dictum teſtis: puta cùm quęritur de cauſis & circunſtantiĩs: vt ĩ. de ſcientia & cauſa ſcientiæ, & huiuſmodi: vt ſ. §. j. ver. itē quod interrogatus. Secundùm, quod fit ad fundandam intentionē producentis, exceptionē eius, cōtra quem producitur. debet enim dicere pro vtra ꝙ parte, niſi ſuper certo articulo ſit receptus. C. de epiſco. & cler. auđ. ſed iudex. xiĩ. q. v. non ſanè. ¶Hoc etiam nota, ꝙ vbi dicitur de cōſanguinitate, teſtis interrogari debet de auditu, ſ. vbi, quando, à quo, vel à quibus, quib⁹ præſentibus: & an illi, à quibus audiuit, fuiſſent bonæ famæ, vel infames, amici, vel inimici, & graues vel leues, antè motam litē vel poſt, & quoties audiuit. & ſic de ſimilibus: vt extra, de teſtib. quo-

8 ties. & c. licet ex quadam. ¶†Fiunt autē generaliter in omnib⁹ cauſis interrogatoria, & circa dicta & circa perſonas. de quo vide ĩ. verſi. porrò. Circa dicta fiūt, vt interrogentur ſuper quolibet articulo, & ſuper quolibet dicto ſuo de cauſa dicti ſui, ſ. quomodo ſcit id, quod dicit. quod dic vt ſ. §. j. ver. item quod non reddit. & ĩ. §. proxi. verſic. vt autē hoc. & ſeq. Quæri etiam debet à teſte, an ipſe præ-

c ſens fuit. nā aliter non probat: quia neſcit[c]. C. eod. teſtium. iĩ. q. ix. teſtes. & c. nihilò minus. Si verò reſpondet ꝙ ſic: quæratur an viderit. Poteſt enim eſſe ꝙ interfuit, & tamen non vidit: vnde tunc nō poteſt ſecundùm quoſdam teſtificari[d]. quæ dic vt ſ. §. j. verſicu. item ꝙ non perhibet. ¶Item quæri debet de recordatione ſua, maximè ſi dicit, ꝙ non

d eſt veriſimile ipſum ſcire, iuxta illud Euangelĩ[d]: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham

e vidiſti. xxñ. q. ĩ. c. fi.[e] ¶Item quæratur an nouerit eum, per quem, vel contra quem inducitur: vt §. j.

9 verſi. item quod non nouit. ¶†Item interrogetur de loco, in quo id, de quo agitur, actum ſit: exem-

f plo Danielis[f]. iĩ. q. ix. nihilò minus. extra, eo. cùm

tenore. vt ibi dixi. & c. ſeries. Aduerte, qa licet hoc dictū fatear in ſe verū, nō videť ꝙ huic caſui adapteť ſcđm mēbrū diſtinctiōis. Nā reus reprobare volēs inſtrumentū hoc caſu, vt falſum, neceſſe habuit exprimere, ꝙ mortu⁹ erat tpe quo dicebať inſtrumētū cō fectū: nec fuiſſet recepta ipſi⁹ ꝓbatio dicētis ſimpliciter eū mortuū: qa impertinēs, & nō releuabat. Procederet autē, ſi ſimpłr dixiſſet inſtrm falſum ſine ſpecificatiōe, & fuiſſet ad probādū admiſſus. & teſtes pro cā ſciētiæ exp̄ſ ſiſſent mortē nota rĩ præcedentē. Sic puto ītellexiſſe Nico. & pl⁹ ad ꝓpoſitū de ætate teſtium tenuit actorē ad ꝓbandū illū articulū admittē dū: cū illud nō ſit deponere ſuper articulis publicatis, ſed eſt reprobare pſonas teſtiū vt idoneas, vel dicta ex pſonis, in q̄bus impoſsibile erat cadere ſcientia rei, de qua teſtātur. qđ impedimētum e iā p cōſenſum p̄tiū tolli nō potuit: cū deficiat ſubſtantia teſtimonĩ, ſ. ſciētia, nō qdē ſimpliciter, ſed p vim poſsibile. Per qđ appareret ipſi⁹ nullitas, ſicut cum in priuato deficit iuriſdictio & in pupillo. C. de iur. om. iudi. priuatorū. ff. de iud. cùm prætor. ꝓpter quē defectū actus iudiciarius nullus eſt. quæ nullitas omni tpe opponiť. C. ſi à non cōpe. iud. l. j. & vlti. ſic in teſtimonio, cuius ſubiectū eſt ſciētia & preſentia. C. eo. l. teſtium. ADDE tu, ꝙ teſtes nō tenētur ſcire ſubtilitates diſputatiōis, ſed rude factū: vt not. Azo in Sūma e. ti. & no. in l. ſtipulatio iſta. §. hi quoque. ff de verb. obl. Bald. notabiliter in l. cùm mulier. in xv. colū. ff. ſolu. matri.

¶Danielis. xiĩ. c.

ADDE, qñ diuersitas loci repellat testē, Bal.consil. cclxx.iiñ.lib. a

a ¶In scđo. Dic q̄ scđm qualitatē testiū sit interdū strictior examinatio: vt j.ver.& nota q̄.

b ¶Mense,hora.Qđ dies & hora sint exprimendæ, arguit Simon Vicen.sup l.iurisiurādi.eo.tit. C.per l.ff.de liber. & posth. Titius.§. j.& per l. prius .ad Sylla.scđm literā. quod ī anno,vt ibi not. Adde q̄ si testis interrogat⁹ de tēpore, rñdit nō recordari:qđ tñ probat,scđm Inn.in c. qualiter & qñ.extra,de accu.Bart.in l.si librari⁹.ff.de regula.sequit Alexā. cōsi.cix.lib.iiñ.Adde tu q̄ vbi testes deponūt de facto successiuo, non est necesse vt referant se ad idē tēpus: vt voluit Card.in cōsil.ix.in ñ.col. post Inno. in c.qualiter & quādo.el ñ.circa prin.de accu. & gl. in l.ob carmen.§.si testes.ff.de testib.

c ¶Scđm papā.Qui id no.de accu.qualiter.ñ.vt sequit. & ibi scripsi in gl.hoc potest colligi.Adde Bal. cōsil.lxxxiiñ.lib.iiñ. Alex.cō filio clxxñ.lib.ñ,& c iñ.& iiñ.lib.

d ¶Prope princ.Vide in glo. prædicta ante fi.ver. & notā dum. qñ oēs testes dicūt q̄ nō recordant de tēpore,cōtra eos pręsumitur: vt scripsi de testibus.ex parte.in gl. quærendum.

e ¶Vel Narboneñ. Incautè posuit hic author singulare, prout posuerat Bonagui.rubri, de interroga. contra testes. Absit enim q̄ vno teste deponente de matrimonio cōtracto, vel adulterio cōmisso certo locovel hora,si ali⁹ deponat ad idē de alio loco, vel hora, q̄ sint probata matrimoniū vel adulteriū:licet fatear q̄ vbi propter iterationē actus,non fit causam,quæ.& ſ.§.j.ver.item quod testes.locus tamen non est ad angulum restringendus. arg.ff. de vi & vi arma.l.j.§.ibi autem.contra.ſ.ver. in secundo[a].An instrumentū debeat locum contractus cōtinere,vide j.in tit.de edit.instru.§.instrumentum ergo.versicu.quid si locus.& vide j.versic. proxi.

¶†Item de tempore:vt in præ.c.cùm causam,quę. eod.titu.ex tenore.iiñ. q.ix.nihilò minus.iiñ. q.iiñ. c.si testes.§.in testibus.ñ.& extra, de fide instru. cùm Ioannes.ñ.q.vlt.c.per scripta.§.libellorum.ff. ad Syllan.l.prius. Quod exaudio,vbi quæritur de prioritate vel posterioritate act⁹ vel cōtractus:vt si volo probare prius me cū Berta, quàm cùm Titia contraxisse:vel ipsa econtrario.extra, de spon. si inter.& de eo,qui dux.in ma.quā pol. per adult. veniens.Vel prius me cognouisse Titiam consanguineam Bertæ,quæ me petit in virum,quàm cōtraxerim cū ipsa Berta.extra, de præsumpt.tertio. extra,de regul.veniens.de eo,qui cogno. consang. vxo.super eo. & sic de aliis contractibus. ¶†Licet autem testis interrogatus de anno,die,mense, hora[b] vel consule initi cōtractus nō recordetur:nihilò minus tamen probat contractum: vt in præ.§. libellorum.&.ff.de arbi.si arbiter.&ff.de aqua plu. arcen.l.ñ.§.antepe.vbi de hoc:& in præ.c.cùm Ioānes. vbi scđm illos testes, qui de his non recordabantur,fuit pronunciatum:licet quidam dicāt ibi, ideo eis credi : quia de hoc per partium confessionem constitit.Sed quod prius dixi,est verius : veruntamen licet tunc probet contractum,non tamē tempus eius. Vnde si velit probare tempus cōtractus : debet testis de tempore contractus dicere: vt in præ.concor.& C.de contrahen.stip. optimā. extra,de test.ex tenore.An instrumentum debeat tempus continere? Dicam in præ.§.instrumentū ergo.versicu.item q̄ non est verum. Si vnus dicit aliquid factum esse tali tempore:alius expressè dicat contra:tunc eis non creditur : quia discordant: vt in primis concord. Licet autem dixerim valere dictum testis,quāuis nihil dixerit de tempore:hoc verū est,nisi sit tale negotium,in quo scientia diei, vel horæ exigatur.ff.quod vi aut clam.l.aut qui.§. j.& in præ.l.optimā.& vbi qui prior esset, potior esset,extra,de iur. pat. cùm autē.vel vbi posterius derogaret priori.ff.de leg .sed & posteriores.ff.loc. in operis.ff.de pigno.si fundus.in fi. ff.de do.inter vir.& vxo.cùm hic status.C.de pac.pacta nouissima.extra,de celeb.mis.cū Marthæ.§.cæterum. & xiñ.q.ñ.vl. ¶†Et breuiter scias scđm papā[c],q̄ tūc demum testes necesse habent probare & concordare de tempore,quando tempus est de substantia contractus:& sic intelligitur iñ.q.ix. nihilò min⁹. xxxv.q.vj.de parentela.vt patet, si quis eum , qui in cōtractu,vel instrumento interfuisse dicitur,velit probare illo tēpore alibi fuisse.C.de contrahen. & cōmit.stipul.optimam.extra,de testib.series.& c.ex tenore.Et patet etiam in eo,qui debet probare se tēpore deiectionis possedisse.ff.de vi & vi ar. l.j.§.interdū. In aliis autem,in quibus tempus, vel locus non sunt de substantia,non est necesse q̄ testes probēt,vel in causis scientiæ concordēt. quod dic plenè vt j.de inquisi.§.nunc tractemus.versic. quod si ille.ibi : itē sufficit siue eodē, &c. ¶†Hinc est q̄ si quis vult probare iurisdictionem, & per aliquos testes probare exercuisse iurisdictionem in loco,de quo agitur:licet in causis discrepent, & in loco,& in tempore, & in personis, non nocet. Verbi gratia:quæritur à teste,quomodo scis,q̄ talis iurisdictionem exercuerit : & respondet testis: quia vidi q̄ ipse suspendit Ioannē die Lunæ.Alius verò testis dicit:quia vidi q̄ cognouit de tali causa die Mercurij.& sic de aliis.Idem est etiam quando decimæ petuntur: & vnus testis dicit se vidisse quando actor collegit nomine decimæ triticum: alter dicit ordeū: alter fabas. De hoc j.de inquisi. §.j.ver.quid si vnus. Idem etiā est in præscriptiōe. & in omnibus similibus,& etiā in cōtractib⁹:quia si testes discordent de tempore & loco initi cōtractus,non valent : quia quasi de substantia sunt cōtractus & eius concomitantia.extra,de sentē.& re iudi.abbas sanè.in fi.lib.vj. Sed si discordarent in causis,vel circunstantiis : puta q̄ vnus testis dicit, scio q̄ talis est in possessione iurisdictionis : quia vidi,quando talis fecit talem iustitiam:& alius dicit de alio die,& etiam de alia persona iustitiata:bene probāt:quia vterq; bonam causam sui testimonij reddit:vt in præ.versi.quod si ille.Alij verò dicunt contra, scilicet q̄ vbicunq; aliquis tenetur aliquid probare,nisi testes de loco,tempore, & personis,& alijs omnibus concordent,non habētur pro pluribus testibus:vt in præc.c.nihilò minus. & omnes sunt in suis testimonijs singulares.extra, de elect.cùm dilecti. ¶†Et no.q̄ expressius & melius tenetur testis recordari de loco & persona, quàm de tempore:quia illa melius tenētur memoria.Tēpus enim facilè à memoria excidit.argu.vij.q. ñ.c. fina. Hæc notat papa extra, de accusa. qualiter.ñ. prope princi.[d] De temporis verò qualitate : puta, an esset serenum,vel nebulosum,dies,vel nox : vel de vestium qualitate & colore, quærēdum nō est. ñ.q.vjñ.d.§.libellorum.ff.de proba.si arbiter . nisi testis iudici suspectus sit : tunc verò sic.ff.de testi. l.iiñ.§.ideoq̄.& iiñ.q.iiñ.d.§.in testibus.ñ. Nam & tunc potest quæri de formis hominum & circunstantijs,& de modo loquendi : & quæ verba dicta fuerunt:& an simul vel separatim peruenerunt ad locum : & quis prius, & quis posterius recesserit:& an cōtrahentes starent,vel sederent:quis esset tunc papa, vel Imperator,vel Rex,vel comes,& similia: & sic in sermone capiantur, & ore proprio cōuincantur. v.q.v.c.qui ambul.§.sed aliud. quo casu iudex eos puniet:vt dixi ſ.§.j. ver.itē opponit testi. q̄ recepit.& seq. ¶†Iudex enim quibuscunq; modis potest,debet laborare ad veritatem, & etiā falsi tatem inuestigandam. xxx.q. vlti. iudicantem. C. de eden.is,apud quem.xxxj.q.ix.grauem.xx.q.ñ. præsens.extra,de fid.instru.cùm Ioannes.prope fi. Ideo autem interrogātur de loco & tēpore, & de circūstantijs,& huiusmodi:quia si inueniuntur varij,non valet eorū dictum. quod dic vt ſ.§.j. versi. item q̄ testes discord. ¶Quid si vnus testis dicit se vidisse & interfuisse per decē annos : alter dicit per xx.vel vn⁹ dicit se vidisse Bononiæ:alter Mutinæ? Respondeo,nō sunt contrarij, cùm factum tale est, q̄ de sui natura recipit iterationem. ¶†Quid si vnus testis dicit actum,vel cōtractum fuisse die dominica hora tertia,vel Biteris : alius hora nona, vel Narbonæ[e]. Dic q̄ testes diuersi concordandi sunt,si fieri potest:vt extra,eo.cùm tu.de pœ. dist. j.periculosè. Vnde iudex tunc inspiciet, an sit talis actus,qui recipiat reiterationē : vt matrimonium, quod potest bis de facto contrahi:vel adulterium, quod potest pluries committi : vel sententia excōmunicationis pluries ferri,& huiusmodi : & tunc talis diuersitas non nocet:imò debet interpretatio fieri.vel quod bis, vel in diuersis locis fuit matrimonium contractum, vel adulterium commissum, vel sententia lata:ne testes de periurij reatu notentur:vt in præ.concord. Caute tamen reus faciet[f],si faciat iudicem ex officio suo interrogare actorē: an matrimoniū vel adulterium, de quo agitur , semel tantū , vel vno loco tantùm fuerit cōmissum. quod si cōfiteatur,restat q̄ nequeunt cōcordari[g]. ¶†Si verò factū sit irreiterabile:vt quia dictū est, Tirium occisum fuisse[h]:tunc diuersitas tēporis & horæ,vel loci nocet:quia non pōt quis diuersis tēporibus interfici siue locis, nisi eū contingeret diuino miraculo resuscitari. Ideo autem dixi,temporis & horæ.nam si vnus dicit de die dominica,nec dicit aliquid de hora:alter verò dicit de eadem die, de hora tertia. isti bene possunt concordari : quia primi dictum trahitur ad dictum secundi. Eodem etiam modo in facto durabili, non nocet varietas horarum : vt si vnus dicat quòd vidit missam hora tertia celebrari . alter verò dicit hora nona:quia tantùm quandoque durat missa[i], nec nocet etiam in solutione rerum , quæ fit ex eadem causa : vt si volo probare perceptionem decimæ : & vnus dicit quòd vidit solui decimam de fabis : alter dicit de ordeo : debent ergo testes concordare in his, contrarietas: est tñ ibi singularitas: vt in c.nihilò min⁹.cū cōcor.Non obst.c. cùm tu. qa ibi plures erāt concordes in tpe vno , & alij plures ī alio. ¶Adde q̄ dictū Spe.videt posse saluari p id,qđ volunt Old. Bar.& Bal. inſ l.fin. C.si vnus ex pluri. app. per l. q sniam. de pœnis, ſ.q̄ satis est, q̄ testes cōcordent in vnū rei finē,vt dicātur cōtestes: nec est præsumendū, q̄ speciale senserint.Nā similiter dicūt docto.ad probandū quē vsurariū; si vn⁹ deponat q̄ Biteris mutuauit ad vsuras,alius q̄ Narbonæ: licet isti videant singulares,tñ sunt cō cordes : quia cōcordāt in vnū rei finē, ſ.ad probādū illum vsurariū . Et q̄ testes nō dicātur singulares, qñ concludūt in eūdē rei finem , voluit etiam Bal.cōsi. cclxxviij. li.j.& cōsil. cxxxj. li.iiñ.& cōsi. ccccñ. li.ñ.vbi ponit qualiter intelligat qđ testes cōcludāt ad eundē rei finem,& qñ dicātur singulares.

f ¶Reus faciet.Et Bonagui. vbi ſ. dicit pluries hoc fecisse, & obtinuisse:& iō dicit de iudice : qa pars sibi prouidere nō pōt per positionē q̄ semel tātùm fuerit cōtractū : qa tunc constaret per cōfessionem eius.

g ¶Concordari. De fide instr.cùm Ioānes.& vide qđ ibi scripsi super versi. vnica tantùm venditio.

h ¶Fuisse. Verbum Pilei vbi suprà rubri.iiij.in fi.

i ¶Durat missa. Idē in quouis actu,p-

bando per viſum, quando plures teſtes ſucceſsiuè illud viderunt per foramen arctũ in tantũ ꝙ ſimul videre nõ potuerunt, qđ probat Iac.de Are.per l. cũ antiquitas. C. de teſti.& capitulũ factũ in inſtãti, nõ dicetur ſingulariter actũ, per l.illam Et vno cõtextu dicuntur facta, quorum vnũ reliquum cõſequitur.de elec. quia propter.& c. cũ poſt.Ad idẽ. ff. de verb.obli. continuus. & ſimul nati ſunt gemini, quorum tñ alter prius naturam egreditur ff.de ſtat.ho. Arethuſa.& de hoc per Cy.C.eo ti.l.teſtiũ. ſub.v.quæſtione.

a ¶Cõſona tempus. Hunc verſi. poſuit Inno.eod.titu.c.ñ. Tanc. ſub rubrica de exami.teſti.

b ¶Paup.Ang.huic tentat reſpondere. vide infrà verſi.ſed nunquid.in fi. vbi de hoc dixi.

c ¶Secundũ Baga.in fine operis ſui.

d ¶Iudicãtis. Idem ſ.§. proxi. verſi.in primo.l.fi. Bonag. alleg.de fil.preſby. c.pen.& vlti. facit de procura.c.ñ.lib. vj.de priui.ſi Papa. eo.lib.cum ſimi.

18 his q̃ hoc ver.continẽtur: † Res, perſona, locus, gradus, hæc ſint cõſona tẽpus[a]. Vnde ſi vnus dicit de vno loco vel gradu cõſanguinitatis, ſeu affinitatis, vel tpe: alter de alio, non probant. Et eſt ratio: quia quilibet teſtis eſt in ſuo dicto ſingularis: vñ ei⁹ teſtimoniũ nõ valet. extra de elec. bonæ. j.& c.cũ dilecti.& c.in Geneſi.de ꝓba. licet cauſam, q̃.ff.de in litẽ iur. l. videam⁹.ff.rerũ amo. Marcellus. De re vel cõtractu probať.ñ.q.viñ.c. perſcripta.§. libellorrũ. iñ.q.ix. indicas. extra de ap. ſignificãtibus. ff. de rei ven. ſi in rem. de ꝓſona probať extra de teſt. ſeries. De loco ſ. dixi. De gradu, xxxv.q.vj. de parentela. De tpe, ſ. dixi. q̃ pleni⁹ proſequere prout ab oĩbus ſunt notata. ¶ Quaſr deponẽt teſtes ĩducti ad probandũ intereſſe cõe, vel ſingulare, vel etiã expẽſas. j. de fruc.& intereſ.§. viſo. ver. j.& ver. ſed quaſr. et ſeq. ¶ Itẽ circa dicta debent teſtes inerrogari, an cõ cordauerint oẽs teſtes idẽ dicere: vt ſ.§. j. ver. item ꝙ teſtes. Idem & de multis alĩs, de quibus dixi ſ. ver. j. ¶ † Porrò circa perſonas teſtiũ debẽt interro
19 gatoria fieri, vt interrogetur teſtis de ſua ætate: vt ſuprà §. j. verſi. item excipitur, ꝙ eſt impubes. Item quantũ habet in bonis: vt ſuprà. §. j. verſi. item eſt pauper [b]. Item an prece vel pretio teſtificetur: & an ei fuerit aliquid datum, vel promiſſum, vel aliquam ſpem habet ꝙ ſibi detur, vt ſic teſtificeť: vt ſ. §. j. ver. item opponitur teſti, ꝙ recipit. Item an ſperet habere lucrũ, vel damnũ ex cauſa hac ſeu de victoria alicuius partis: vt ſ.§. j. ver. item ꝙ eſt teſtis in re. Item an eſt amicus, vel inimicus alicuius partis: & an vnquam mala verba cum aliqua parte habuit. Item quam partẽ magis diligit, vel mallet obtinere. ſ.§. j.& ver. itẽ quod amore. Item an ſit honeſtus. iiñ.q.iñ.c. ſi teſtes. §. ſi teſtes. ¶ Et breuiter teſtis interrogari debet de omni eo, propter quod repelli põt. Quod dic multipliciter vt ſ.§. j. et generaliter in oĩbus quæ poſſunt iudicis animũ mouere, ſcilicet ad ſentẽtiandũ. extra de re iud. ſicut. Qui nõ ad vnã ſpeciẽ ꝓbatiõis tm̃: ſed ad multas appli cat mentẽ ſuã: & ex multis cõiecturis motũ animi ſui informat. extra de renũ. in præſentia. de re iudi. cauſam, q̃. iiñ.q.iñ.d.§. ſi teſtis. ff. de teſt. l. ob carmẽ. §. fi. & ſup his vide plenè j. in prin. proxi. §. ver. vt autẽ hoc. & ſeq. ¶ Caueat tamen iudex, ne indifferenter interroget de odio, lucro, & ſimilibus, quę non ſunt de negotio principali, ſed ſolũ de ſubſtantialibus cauſæ: puta de cauſis. perſonis, loco & tempore: vt præmiſi. ¶ Sed nec teſtis eſt de facto alieno interrogandus. rerum amo. Marcellus. §. j. C. de
c accu. l. fi. ſecundũ Baga[c]. ¶ † Si igitur teſtis dicit ſe
20 præſentẽ fuiſſe, & vidiſſe quando T. percuſsit P. quæri debet de quo ꝓcuſsit, & qua parte corporis, & qua die, loco & hora, & quibus præſentibus, & hmõi. Si verò dicit ſe non affuiſſe, ſed audiuiſſe ab alĩs dici: nõ ſunt prædictæ interrogationes faciendæ, ſed ſolũ quæ pertinent ad auditum: puta quãdo & vbi, & à quo audiuit: & ſic de alĩs ſenſibus cor
21 poris: vt j.§. proxi. verſi. vt autẽ hæc. ¶ † Is quoq;, qui dat interrogatoria, quoties mutatur genus articulorũ, repetat hæc verba, & ſimilia ſuper primo, vel ſecundo, vel tertio articulo primi, vel ſecundi, vel tertĩ, vel quarti generis. Interrogetur teſtis ſuper hoc: ſed & in quolibet articulo ſiue membro ponat aliquod ſignum diuiſiuum: puta, item, vel iterum dicens: Domine iudex quæratis de loco. Item de confinibus. Item de cauſa. & ſic de ſimilibus. Et hoc ideo, vt hæc clarius liqueant, ac melius
d inhæreant memoriæ iudicantis [d]. ¶ Item cautè facit aduocatus exhibens interrogatoria, ſi ea in ſcriptis redigat: & ſic preſente notario iudici porrigat, & eum requirat, ꝙ quærat à teſtibus prout in interrogatorĩs cõtinetur. Nam iudices ſæpe actorib⁹ fauentes non examinant teſtes iuxta interrogatoria: poſt aperturã atteſtationum videat, an ſecundũ interrogatoria teſtes examinauerit. quod ſi nõ fecerit dolo, vel negligentia: petat iterũ eos interrogari & examninari etiam atteſtationibus publicatis, vt extra eo. per tuas. licet illud poſſet intelligi de articulis principalib⁹. & ar. C.e.l.j. ff. de quæſtio. l. repeti. viñ. diſt. quæ cõtra. Nam & ſi aliqua res nõ fuit diuiſa, diuidatur, manentibus alĩs in ſua diuiſiõe. ff. communi diuidun. l. iiñ. §. j. de hoc ſ. §. proxi. in fi. Sed & ſi aliquod verbũ dubium protulit, poteſt peti vt declaret. extra, eo. cùm clamor. ff. de reg. iur.
22 in ambiguis. ¶ † Sed nunquid quæritur ab eo, an ſit criminoſus, vel aliquo mortali peccato irretitus
e vel talis, qui non poſsit teſtificari? [e] Videtur ꝙ ſic, ſ.§. j. verſic. item excipitur, quòd eſt fur. C. de ſer. fugiti. quicunq; ff. de interrog. actio. ſi defenſor. §. illud. & extra, de teſti. teſtimonium. ibi: vel cõfeſſus. & c. fina. ñ.q.viñ. ipſi apoſtoli. & c. teſtes. l. diſt. ex pœnitentibus. ff. de probatio. in proba. quia ſic exoneratur is, contra quẽ teſtis producitur à probatione criminis. extra, eo. ſuper eo. argu. extra de excep. c. j. in fi. ar. cõtra de pœ. diſt. j. c. quis aliquãdo. §. his authoritatibus. ibi: nõ tibi dico, &c. ñ.q. j. ſi peccauerit. & in auť. de teſti. §. ſi verò tibi. quia
f nec debet deponere, niſi ſuper principali. C. ſi à nõ competen. l. ñ. & iñ. nec ſuper eo, ſuper quo non iurauit. Bar. no. extra, cùm cauſam. q. j. ꝙ de his quæ continentur iiñ.q.iñ.§. ſi teſtis. poteſt interrogari: & tenetur reſpondere: & non de alĩs. Sed tamen,
g ſecundùm eũ, de conſuetudine nõ interrogantur: & ſatis honeſtũ eſt. argu. extra, de accuſa. inquiſitionis. §. j. Vin. & do. meus. & Roffre. & Papa dicunt ſimpliciter eſſe interrogandũ: nec ipſe crimen ſuũ
h vel conditionẽ in ſpecie vel genere teneť prodere: ſi tamẽ cõfitetur, nõ ſibi, ſed producenti præiudi-
f cat[f]. extra, de ord. cog. c. ñ. in fi. ff. de iureiur. ſi duo. §. idẽ Iulianus. & de pe. hære. ſi quis libertatem. in caſu tamẽ, ſcilicet in cauſa inquiſitionis, ſecundùm Vinc. Teſtis teneť dicere crimen ſuũ: & confeſſus incurrit pœnã ordinariã. extra, de elec. per inquiſitionẽ. & de conceſ. præbẽ. c. ñ. vbi de hoc ſcđm papam. Sed & ſcđm Vin. ſi teſtis extraneus eſt, quæri põt ab eo, vnde venit, & vnde eſt, & an ſit liber, vel ſeruus, vel monachus, vel fugitiuus. xv ñ.q. ñ. ſi quis ignotus. xl ñ. diſt. quieſcamus. in auť. eo. §. nos igitur. & iñ.q.vj. leges. De hoc vide ſ.§. j. ver. item opponitur ꝙ eſt criminoſus. & ſeq. argu. contra. ff. de offi. præto. Barbarius. extra, de iudi. cùm deputati. ¶ Quidam dicunt, ꝙ ſi ſit grauata opinio teſtis apud bonos & graues poteſt quæri ab eo de crimi
g ne, non in genere, ſed in ſpecie. ff. cõmunia præd. in tradendis. Alĩ dicunt[g], ꝙ põt quæri nõ in ſpecie, ſed in genere ſic: frater, es talis, quod poſsis teſtificari, vel cõmiſiſti aliquod crimen, quod infamiam irroget. Vel es diues, vel es pauper. & ſimilia. Tamen ad hoc vltimũ fortè nõ tenetur reſpõdere, niſi euidens ſit paupertas. C. qñ & quibus quarta pars
h ex bo. decur. l. ñ.[h] lib. x. Sed quid ſi teſtis dicit crimen ſuum: nunquid ei credetur? De hoc ſuprà §. j.
23 ver. quid ſi teſtis. ¶ † Quid ſi principalis interroge tur, an teſtis quẽ producit, ſit infamis? Dicunt quidam, eũ non cogendũ reſpondere per ſacramentũ i calumniæ. Rof. cõtra: nam cùm iuramẽto calũniæ adñciatur, ꝙ iurans nõ onerabit aduerſariũ: vt probatur C. de iura. cal. auť. in hoc ſacramẽto. ergo de k bet reſpondere de ſua, vel teſtis infamia. Quid ſi principalis interrogetur per ſacramẽtũ, an omnes teſtes verum dixerũt: vel an vnus bene dixerit tãtùm? Reſpondeo: dicit Rof. & alĩ, eum non cogendum reſpondere, maximè ante aperturam & ſcien
24 tiam atteſtationum. ¶ † In ſumma caueat iudex [i] &
i repellat aſtutiam quorundam aduocatorũ ſtatuentium dicta teſtium etiam verba deponentium annihilare, hoc modo: in fine enim ſui interrogatorĩ. ita dicunt. Item quæratur, an credant ea, quæ depoſuerunt. & ſi dixerint ſe credere: ſicut vulgares cõmuniter reſpondent: arguunt eorum teſtimoniũ non valere: vt ſ.§. j. verſicu. item quod depoſuit de credulitate. & j. proxi. verſi. fideles. Talis ergo interrogatio, vel alia captioſa eſt per iudicem cancel
k landa: vt ſ. in princip. huius §[k].

De teſtium examinatione.

SVMMARIVM.

1 ¶ Interrogationibus & examinationi teſtium poteſt intereſſe quælibet pars, pro quorum actu fit ipſa interrogatio.

¶ Teſtificari. An ad tales poſitiões factas parti de ſe rñdere teneatur, vide j. de poſitio. §. vij. verſicu. xix.

ADDE verſi. itẽ caute. Alex. conſil. clxxñ.ñ. lib.

¶ Præiudicat. Innuit ꝙ ſibi credať, de quo dať remiſſio j. ver. proxi.

¶ Alĩ dicunt. Vt Ir.ñ.q.viñ. quærendum. in fi. in gloſſ. pro eo facit viñ.q. iñ. Artaldus.

¶ Decur. l.ñ. Gui. de Suza. in l. teſtiũ. C. eo. titu. tenet ꝙ rñdere nõ teneť ad ea, quæ ſuã turpitudinẽ detegunt, vt crimen, infamia, & excõmunicatio. C. de tranſac. l. tranſactione. Ad alia, vt pares pertas. inimiciti a, & ſimilia, reſpõdere teneť. ff. eo. ti. l. iñ. Vide qđ ſcripſi e. tit. cũ cauſam. ſuper gloſſ. cauſam enim. ad fin. cũ ſua remiſsiuè.

ADDE tu ꝙ teſtis interrogat⁹, an ſit infamis, nõ tenetur ad hoc reſpondere. glo. ordi. in authen. de teſti. §. ſan cimus. colla. viñ. Refert & ſequiť Bald. in l. ad teſtiũ. §. conditionẽ. ff. de teſta.

¶ Caueat iudex. Secundùm Ægi. vbi ſ. c. liiñ.

¶ Hui⁹ §. vt ſcripſi de accu. inquiſitionis. ad fi. ſuper verbo, credulitatẽ. fortius cãcellandũ interrogatorium, an ſciãt ex auditu, an ex credulitate. in quo fortior eſt captio.

2 Iudex per ſeipſum poteſt teſtimonium alicuius actus inquirere: non excluſo notario, qui eorum dicta ſcribat.
3 In examinatione teſtiũ, quomodo ſit procedendũ.
4 Vultus, pallor, ſeu rubor, aut titubatio teſtis in ſui examinatione, reddunt ipſum minus fidelem.
5 Teſtes, vel inſtrumenta de mandato alterius recipiens, debet teſtium cõditiones ſeu circunſtantias reſcribere.
6 Modus, quo teſtis in interrogatiõe vacillat, eſt per iudicem ſeu tabellionem in ſcriptis exprimendus.
7 Is, cui teſtium committitur examinatio, debet articulos, interrogatoria, & huiuſmodi examinare.
8 Examinator teſtium debet dictũ cuiuſlibet teſtis integrè in ſcriptis facere redigi.
9 Teſtium plurium in cauſa ſimul productorum, ſimul iurantium, ſimul deponẽtium, & ſimul interrogatorum, an valeat teſtimonium, & an valeat qđ ſic agitur.
10 Examinator teſtis ſolicitus eſſe debet de veritate, ne animæ ſuæ detrimentum patiatur.
11 Tabellio quomodo ſe habere debeat in ſcriptis, titulis, ſeu articulis.
12 Tabellio quibus verbis vti debeat, vbi à teſte de cauſa ſcientiæ, vel de circunſtantijs extra principalem articulum, & cætera interrogatoria, quæritur.
13 In teſtium examinatione conſideranda ſunt quatuor.
14 Teſtimonium de viſu, quo caſu requiratur.
15 Teſtis dicens, ſcio quia ſcio, an det ſufficiẽtem cauſam ſuæ ſcientiæ.
16 Teſtis interrogatus de auditu, & reſpondens de viſu, non probat.
17 Mutus an aliquo caſu poſsit ferre teſtimonium.
18 Ratio naturalis pro lege eſt habenda.
19 Teſtimonium de tactu, quo caſu reddatur.
20 Os olet ex nimia ingurgitatione, ex quo ferri põt teſtimonium de odoratu.
Omnia membra non eundem actum habent, nec vnius officium eſt alteri attribuendum.
21 Teſtium examinator attendere debet verba, & perſonæ qualitatem.
22 Fidelis debet eſſe teſtium examinator, vt fideliter in ſcriptis veritatem redigi faciat.
23 Teſtimonium illius, qui iurauit ſuper tota cauſa veritatem dicere, an ſit ſufficiens in caſu, quo vnus petit fundum rei vendicatione, altero contradicente.
24 Teſtis & aduocatus iuris, alius eſt à teſte, & aduocato facti.
25 Teſtis dicens, vidi ipſum dominum eſſe, vel talem, non probat.
26 Teſtis ſimpliciter dicens, ſe ſcire talem eſſe ebriоſum, vel iracundum, &c. non nocet: ſi autem ſufficienter ſuæ ſcientiæ rationem adiungat, tunc valet eius teſtimonium.
27 Verbum iuſtè, adiunctum verbis poſſeſſiuis, dicitur aliquid iuris habere.
28 Iuueni, in quibus ſit potius credendum, q̃ ſeni.
29 Eorma inquiſitorij, per quod teſtis in cauſa inquiſitionis examinetur, quæ eſſe debeat.
30 Teſtis interrogatus de ſtatu eccleſiæ tam de capite, q̃ de membris, iurare debet ſe veritatem dicturum ſupet his, quæ ſcit, & credit, exceptis occultis criminibus, quæ licet non debeat reuelare, occultas tamen circunſtantias manifeſtorum criminum tenetur manifeſtare.

a ¶ Abſentãte. An ſufficiat hoc caſu eſſe citatũ: diſtingue vt ſcripſi ſuper regula, præſumitur. de reg.iur.lib.vj.iij.q.
b ¶ Si qñ. Per quam legẽ dixit. Guid.de Suz. ſuper l.iurisiurandi.eo.ti.qđ etiã ſi procedat iudex ex officio, neceſſe eſt vocari partẽ, cõtra quam procedit, b vide j. de inquiſi. §.quando autẽ.verſicu.vt autem. vſq; c ad fi.& §.ſeq.
c ¶ Danielis xiij.c.

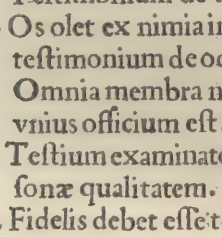

Vnc tractãdum qualiter in teſtiũ examinatiõe ſit procedendum. Et quidem iudex hac via procedat: Exiget enim à teſte iuramentũ: vt ſ.§.ſequitur. & hoc præſente parte, contra quam producuntur, vel ſe cõtumaciter abſentante[a].extra,eo.c.ij.C.e.ſi quãdo[b]. In auẽ.eo.§.ſancimus.& §.pen.& iij.q.ix. carthæ.C.de fi.inſtr.iudices. Demum ipſum ſuper articulis datis ſecretèac ſigillatim examinabit diligenter exemplo Danielis[c] teſtes, qui cõtra Suſannam inducti fuerunt examinantes. & argu.extra, de elec.quia propter.extra,eo.venerabili.C.eo.nul lum.extra,de accuſ.inquiſitionis.§.j. de pœ. & re. oĩs.j.verſi.ſed pone. Si enim ſimul dicerẽt ſeu examinarenẽ: vnus alĩ inſtrueret: & vnus ſciret quid alter diceret: & eius dictũ ſequereẽ: ſicq; nõ poſſet de facili veritas deprehẽdi. In auẽ.e.§.& quia verò
1 multi. ¶ †Quidã tamẽ, vt Io.Theu.& Accur.dicũt q; quæcũq; pars velit intereſſe interrogatiõib⁹ & examinationi, põt.C.eo. ſi qñ.l.ſed cùm oporteat.
d in fi.[d] & auẽ.ſed & ſi quis.ff.eo.curent. & ij.q.j.in primis.ver.quia igitẽ Stephanus.vbi de hoc.& extra,eo.c.ij.[e] quia pars, quæ nouit cauſæ circunſtantias, meli⁹ interrogabit.ff.de adult. ſi poſtulauerit. §.quæſtio. Sed ibi nõ loquiẽ de vero teſte: & prædicta iura intelligũtur q; põt & debet intereſſe in
e præſentatiõe iuramẽti: nõ in examinatiõe, quæ ſecretè fit, vt prædixi: & ſic de facto ſeruaẽ vbiq;, &
f bene[f]. Ideoq; ſic eſt tenendũ.ff.de legi.ſi de interpretatiõe.extra, de cõſue.cũ dilecta⁹. Alioquin teſtis nõ liberè cõtra illũ præſentẽ teſtificareẽ: nec debitas negotij circũſtantias rei, de qua quæriẽ, exprimeret. Nec obſt.q; dicũt interrogatiões melius fieri per partes. Nã articuli & interrogatoria daneẽ in ſcriptis: vt ſ.§.proxi.ver.itẽ cautè. & §.nũc videndũ. & ſic iudex plenè p ſeipſum inqrere põt. Licet
2 aũt dixerim hoc ſecretè debere fieri: †nõ tñ ꝓpter hoc excludo notariũ, qui eorũ dicta ſcribit: nec iudex hoc officiũ, in quo tota vis cauſæ eſt, notario cõmittat: ſicut in curia faciũt auditores, ſcđm ea, q̃ no.j.ver.hoc aũt ibi: ſed ſcribere, & c.ſed p ſeipſum examinet.ff.eod.l.iij.§.itẽ diuus.& l.mulier.vbi de hoc.C.de iudic.auẽ.ad hoc.& in auẽ.colla.v.vt defuncti ſeu fu.eorũ.§.illud.vbi dicitẽ q; nõ debẽt iudices per cõſiliarios teſtes recipere.argu.tñ contra
g extra,de teſti.co.c.j.[g] niſi vt dixi ſ.§.qualiter autẽ.
h ver.põt etiã iudex. Vel dic ſcđm Vin.[h] q; in ciuili, vel eccleſiaſtica cauſa, poſſunt iudices per alios recipere teſtes. In criminali verò nõ, ſed tãtùm per ſe: niſi ſolus papa.in auẽ.de fi.inſtru.extra, de teſti. cùm olim.vbi cõmittũt in remotis partibus. Papa tñ etiã in criminalibus põt per aliũ teſtes recipere. arg.xiij.q.iij.ille gladiũ. ſicut põt per aliũ pronunciare, extra, de teſta. Raynutius. & §.illud obtinet. cùm teſtes præſentes ſunt: quo caſu melius eſt hoc per iudices expediri. ¶ Vbi aũt cõmittit, cõſulo q; ſibi tradet interrogatoria, iniũgat ei ſub pœna excõmunicationis & ſub interminatiõe diuini iudicij & periculo famæ ſuæ, quod bene & legaliter ſuper quoliber articulo iuxta ipſa interrogatoria examinet ipſos teſtes. Vtrũ autẽ poſſit committere, videſ.de iudi.deleg.§.iam nunc.ver.ſed nunquid.
3 ¶ †In examinatione ergo ſic procedet.
✍ FORMA. Vocabit enim quẽlibet teſtem ad ſe ſecretè & ſigillatim, vt dixi, & dicet ei: amice, falſificus teſtis tribus perſonis eſt obnoxius, ſ.deo, cuius præſentiã, cùm ſit vbiq;, cõtennit. Item iudici, quẽ mentiendo fallit. Tertiò, innocenti, quẽ falſo teſtimonio lædit. Teſtis quoq;, qui veritatẽ, quã nouit, occultat: & etiã is, qui mendaciũ dicit, reus eſt. Primus, quia prodeſſe nõ vult. Secũdus, qa nocere deſiderat. Hæc leguntur extra, de cri.fal.c.j.& xj.q.iij.quiſquis metu. Proinde cùm iuraueris dicere veritatẽ, p illud iuramentũ obſecro te, q; aĩam tuã ſalues, & qđ ſcis de tali negotio, plenè dicas. Inter talẽ enim & talẽ ſuper hoc quæſtio ventilaẽ: & tu in teſtẽ induceris. Intẽdit emi talis probare &c.
g legat ſibi planè articulũ de verbo ad verbũ: & exponat eũ ſibi diligenter: vt j.verſ.fidelis. & ipſe reſponſiões eius ſuper ſingulis articulis diligẽter audiat, & in ſcriptis per notarium, vel per duos viros
h ad hoc deputatos: vt C.de teſti.nullũ.extra, eo.venerabili.extra,de proba.quoniã contra.ſingula verba quẽadmodũ proferũtur redigi faciat. xxij.q.v.
i humanæ.extra,eo.cùm cauſam, quæ.& j.verſi.cautum quoq;.& redacta teſtimonia iterũ legat: vt ſe poſsit corrigere, & ſi ipſe vel ſcriptor errauit: vt extra,de teſti.co.p̃terea. Quib⁹ aũt verbis teſtis vtaẽ: dic vt ſ.§.j.ver.itẽ qđ nõ ꝓhibet.& ſeq. Et ſic ſup ſingulis articulis eũ interroget de his, q̃ ſ.§.proxi.
i ſunt notata: hac tñ cautela adhibita[i], vt qñq; interroget de primo articulo: qñq; de vltimo: qñq; de medijs:

¶ Oporteat. in fin. ibi ponit Accur. hoc dictũ: ſed approbat quod infrà ſequitur.
¶ C.ij. Vide quod ibi ſcripſi ſuper iij. glo. adde quod ſtatim dicam.
¶ Et bene. Quod placet Pileo hoc ti tu.rubri.ij. dicit tamẽ q; quãdo teſtes ſunt receſſuri, vel morituri, tũc parte vtraq; p̃ſente deponũt vel altera tãtũ, ſi reliqua requiſita nõ venerit, p §.hoc verò. in auẽ.eo. tit. Sed hoc eſt falſum. & ad §. rñdetur in præ.gl.decre.ij. eo. tit. quæ glo. innuit doc. tenere §. illum loqui in caſu publicationis, q; audire poſsit teſtes deponentes. quæ opinio dato q; eſſet vera, falſum tñ eſſet id locum habere in teſtib⁹ morituris vel receſſuris, quorum dicta conſignãtur: vt in decret. qm̃ in prin. vt lit. nõ conteſt. & no.eo.c.j.§. ſunt & alij. vbi vide in gloſſ.ij. Dico etiã q; in caſu publicatiõis, pars quę audiuiſſet teſtes deponẽtes, ſi eſſet p̃ducens, audito primo impediret producere ſcđm. pars aũt, cõtra quã non poſſet eo caſu probare directè cõtrarium: vt in cle. e.ti. teſtibus. propter q̃ etiam in caſu publicationis nõ ſeruaẽ, q; audiant deponẽtes.
¶ C.j. Ibi ſoluitur in vlt.glo. & idẽ in verſi.ſtatim allegato
¶ Secũdùm Vinc. q; hoc no.in c.cùm olim.ſtatim allega.
¶ Adhibita. Scđm Pile.rub.iij.ver.ſed bon⁹. & Bonagui. rubri.penulti.

medijs: nec hic ſcripturæ ſeruet ordinem, licet alias quandoque ſit ſeruandus: vt xlij. diſtin. ſit rector. in fin. & extra de reſcrip. cum dilecta. cũ ſuis concord. Ioannes autẽ ſic præpoſterè dixit quærendum: vt facilius apprehendat, an fuerit ſubornatus teſtis, vel non[a]: vt ſ. §. j. ver. itẽ q̃ teſtes idem. Et an dicat vera vel veriſimilia, vel negotio de quo agitur, apta: vt iij. q. iij. c. ſi eum. §. ſi teſtes. Diligenter ergo teſtem interroget, non ſuadendo ei, nec inducendo, vt aliquid certum dicat: ſed q̃ in genere veritatem quærat. ff. de quæſtionibus. l. j. §. quæſtionem. Nec inducat eum ad dicendum ſe ſcire quod credit, vel econtra: vt ver. fidelis. ¶ Conſiderare etiam debet, an teſtis vacillet in dicto ſuo: vt ſ. §. j. verſi. item quòd teſtes ſunt. Et an cũ trepidatione, vel conſtantia deponat. ff. de quæſti. de minore. Et ſi eum viderit pallidum & trepidantem, vel vacillantem, tormentis afficiat, & timorem ſibi incutiat. C. de teſti. nullum. in fin. v. q. v. illi qui. niſi ſit præsbyter: vt C. de epiſc. & cler. l. præsbyteri. & auth. præsbyteri quas habes. v. q. vj. Vnde, ſicut ait Marcus Tullius in Topic[b]. Sæpe† pallor vultus, rubor & titubatio faciunt vt minus fidei alicui habeatur. iuxta illud [c], O quàm difficile eſt crimen non prodere vultu. Dicitur ideoq̃ iudici: tu magis ſcire potes quanta ſit fides teſtibus adhibenda. ff. eod. l. iij. §. j. extra de fideiuſ. conſtitutus. in fin. ¶ †Hoc autem ſcias quòd is, qui teſtes & inſtrumenta de mãdato alterius recipit, debet reſcribere cuius authoritatis, cuius famæ, cuiuſve conditionis ſit, & de alijs circunſtantijs: vt extra de fideiuſ. conſtitutus. in fin. extra de teſti. cauſam, quæ. extra de probat. licet. ver. quanquã. Et debet in actis etiam inſerere, quanta ſit fides eis adhibenda, vt dicunt quidam: vnde ipſo teſte præſente & audiente dicet, & ſcribi faciet per tabellionem: qui depoſitiones ſcribit, quòd ipſum reputat vacillantem, & huiuſmodi. ſuprà. §. j. verſicu. item quòd teſtes ſunt. Et ipſe teſtis poterit etiam contradicere, quia eius intereſt, cùm ex hoc ſit puniendus. extra de pœnis. ſuper his. Nec obſtat extra de ordi. cogn. c. ij. Ibi enim non conſtabat de malitia teſtis per teſtes: quia iudice abſente recepti fuerunt, & ideo puniti nõ fuerunt: hic autem ipſe iudex vidit malitiam teſtis, & ideo eum punit. Imò etiam dicunt quidam, quòd teſte non intelligente hæc ſcribi poſſunt: partem autem non oportet eſſe præſentem, nec talia ſcire. Sed certè non videtur quòd tabellio hoc debeat ſcribere, vel dicere, ſeu interſerere in atteſtationibus: niſi ipſi teſtes videant, & recognoſcant ſe vacillare. Dicunt quidam quòd ſi ſolus iudex in receptione teſtis, dicat eum vacillare, ei credendum eſt: & tabellio ad dictum eius debet hoc ſcribere, licet ipſe nullam titubationem vel vacillationem videat: ipſe enim nullam habet authoritatem in recipiendo teſtem, ſed ſolummodo in ſcribendo: iudex verò ſic, qui poteſt teſtem capere & ligare: vt in præ. c. ſuper his & eod. titul. dilectus. extra de probatio. quoniam contra. in fin.[d] C. de teſti. nullum. Sicut ergo tabellio debet ſcribere ea, quæ dixit teſtis, & nõ aliud: ſic etiam fideliter debet ſcribere ea, quæ ad iudicis officium pertinent, ſcilicet de quibus interrogauit: & ſi caut[9] eſſet tabellio, hoc inter cætera ſcriberet. ¶ †Et talis iudex, qui dictum teſtem examinabat, mihi notario dixit, quòd teſtis vacillabat, & quòd hoc ſcriberem: maioris tamen authoritatis erit, & plus valebit, ſi notarius adijciat: & mihi videbatur quòd vacillaret. Hæc tñ debent ſic ſcribi: dum teſtis deponit. & nõ poſtea: quia poſtea iudici non crederetur, vt in præ. decre. quoniam. in princip. & in fi. Hoc etiam ſcias, quòd iudex & tabellio quantuncunq̃ poſſunt, debent in ſcriptis exprimere modũ vacillandi, ſcilicet quia dubitando vel tremendo, vel ſuadẽdo præ nimio timore, loquebatur, vel pallidus efficiebatur, & huiuſmodi. Patet igitur, quòd ad officium receptoris teſtium, pertinet diſcernere quanta ſit fides teſtibus adhibenda: & hoc ipſum reſcribere iudici, vt ſuprà. quod ſi omiſerit, nihilominus poſt factam remiſsionem atteſtationum hoc facere tenetur ad mandatum iudicis ſiue ſuperioris: cuius mandato teſtes recepit, non tamen proprio motu: vt ſuprà. Et ſic fieri fecimus, cùm eſſemus in Tuſcia, in cauſa, quæ coram nobis agitabatur ſuper quibuſdam caſtris inter archiepiſcopum Reuennatem, & commune Forliuij. Et credetur fortè examinatori quo ad hoc, etiam ſi ſolus ſit propter mãdatum ei factum: quia creditur in facto ſibi commiſſo. argu. ff. de reb. eorum, qui ſub tut. vel cura ſunt. l. magis. §. ne tamen. ij. q. v. c. quæ de cauſa. licet ſit argumentum contra in ead. l. §. item prætor. verſic. nec nimium. & extra de probatio. quoniam contra. in princip[e]. ¶ †Item ad officium ipſius receptoris pertinet articulos & interrogatoria, & alia huiuſmodi examinare: & hoc nulli committere poteſt, ſecundùm papam: ſicut nec teſtis receptionem: quia in hoc eius induſtria eſt electa, vt extra de officio lega. c. fin. Sed ſcribere atteſtationes bene committit alteri: & hoc frequentamus: quia hic potius eligitur opera, quàm induſtria. argumentum extra de appella. cùm cauſam. Tabellio ergo ſecundùm hoc examinabit teſtes, & ad mandatum receptoris exequetur etiam in abſentia receptoris: & etiam ſi aliqua adijciat factum contingentia, & etiam ſibi reſpondeatur, bene valebit: vt nota ſecundùm papam, extra de re iudic. cùm Bertoldus[f]. Hoc tamen reprobo: vt ſuprà prope principium huius §. ibi, licet autem dixerim. ¶ †Cautiorem quoq̃ examinatorem eſſe oportet, vt dictum cuiuslibet teſtis integrè in ſcriptis faciat redigi, quod quidã non faciũt. nam ſcripto dicto primi teſtis, dicunt quòd ſecundus vel tertius idẽ dixit per omnia ſicut primus: quod quidem curia reprobat. argumẽtũ C. de vete. iur. enuc. l. j. §. fin. Et dominus Clemens papa quartus tale teſtimonium non admittebat. Poſſet emẽ replicari: ſi teſtes dicũt idem: ergo nõ valent: videntur enim ſubornati, quia vnum eundemq̃ ſermonem proferunt: vt ſ. §. j. verſicu. item quòd teſtes. idem licet ſcribens ſe ad mentem retulerit, non ad verba. ¶ Hoc proſequere plenius ſcd̃m dominum meũ: vt not. extra, eo. cùm cauſam quæ. j. & de ver. ſig. nihil obſtat.[g] ¶ †Sed pone: produxi in cauſa tres teſtes, qui ſimul iurauerunt ſimul depoſuerunt, ſimul interrogati fuerunt: quæritur an valeat, quod agitur? Et videtur quòd ſic: quia non inuenitur prohibitum. ff. eod. l. j. ergo videtur conceſſum. extra de trãſla. inter corporalia. C. de religio. & ſump. fu. ſtatuas. ff. ex quib. cau. maio. necnon. §. j. argumen. contra: quia vnum eundemq̃ præmeditatum ſermonem dixiſſe videntur: vt ſ. Debent enim teſtes examinari ſecretè: vt ſ. in prin. huius §. & hoc verius eſt, vt ibi probat. ¶ Item diligentius iudex in arduis & grauibus examinet, quàm in leuibus & vilibus. quia circa maiora maius periculũ vertitur: vt xlij. diſtinct. quieſcamus. ff. de Carbo. edict. l. j. §. iij. Et ideo in eis cautius eſt agendum[h]. vij. q. ij. c. ij. lxj. diſtin. miramur. in authen. de manda. prin. in prin. §. ſit tibi. colla. iij. extra, de procura. querela. & diligentius examinet leues, quàm graues perſonas: vt ſ. verſi. conſiderare. & arg. xlvj. diſt. ſunt nonnulli. in fin. ¶ Sit etiam cautus: vt ſi viderit articulos eſſe probatos, teſtium refrænet multitudinem: cautè tamen. quod dic vt ſ. §. reſtat. verſi. penul. ¶ †Examinator quoq̃ fideliter ſe habeat in inquirenda veritate, ne damnet animam ſuam: vt quidam faciunt: quia à teſtibus partis, quam obtinere volunt, non quærunt de cauſa ſcientiæ: ab alijs verò quærunt non ſolũ de cauſa ſcientię verũ etiam de cauſa cauſæ: vt teſtes capiant in ſermone. quod fieri non debet, niſi vbijſunt ſuſpecti. ¶ †Tabellio aũt ſic ſe habebit. nam ſcriptis titulis ſeu articulis, hoc modo.

✠ FORMA. Anno & menſe & die tali, talis articulos exhibuit infrà ſcriptos, ſuper quibus petijt teſtes ſuos interrogari. Articuli verò ſunt hi: Intendit probare, &c. deinde recepto etiam ſacramẽto teſtium, & die, qua iuratum eſt, ſcribat eorũ depoſitiones hoc modo.

✠ FORMA. Anno, menſe & die talibus, P. teſtis iurat[9] ſuper primo articulo ſibi lecto & expoſito, quod incipit, intendit probare talis contra Titium, &c.[i] dixit vera eſſe, quæ in ipſo ariculo continentur. Interrogatus quomodo ſciret, reſpõdit q̃ interfuit electioni de illo factæ in eccleſia Biterenſi, & etiã conſecrationi eius: & quia vidit eum agere & contrahere, vt epiſcopum in rebus epiſcopalibus: & ab omnibus pro epiſcopo haberi. ¶ Itẽ ſuper tali articulo, qui ſic incipit: & c. ſibi lecto & expoſito, dixit &c. Et ſic ſuper omnibus articulis interrogetur, vt prædictũ eſt: & queratur de cauſis ſcd̃m formam interrogatoriorũ, ſ. §. proxi. poſitorum. Reſponſiones, qualeſcunq̃ fuerint, rediganturin ſcriptis ſub prædicta forma. Quo facto alij teſtes eodem ordine ſuper eiſdem articulis eodem modo examinentur, & eorũ dicta in ſcriptis ſimiliter redigantur. ¶ †Et aduerte diligẽter: quia vbi à teſte de cauſa ſcientiæ, vel de circunſtantijs aliquibus extra principalem articulum ex officio, vel iuxta partis, cõtra quam teſtis producitur, interrogatoria quærit: his verbis tabellio debet vti, requiſitus vel interrogatus, quomodo ſciret. vel de hoc quomodo ſcit: reſpondit ſic. argumẽ. extra, eod. cùm cauſam, quæ. & c. ad hoc. li. vj. aliàs incipit, præſentium. iij. q. ij. ca. ſi teſtes. §. item ſerui reſpond. Vbi verò ſuper articulo principali deponet: tunc non vtatur his verbis, ſed dicat: Talis iuratus ſuper tali articulo ſic dixit. extra, de probatio. tertio. Nam hic nulla fit quæſtio, ſeu interrogatio: vnde non eſt neceſſaria reſponſio: ſed ſolùm legitur teſti articul[9], vbi eſt certa facti poſitio ſiue aſſertio, quã ſequi debet dictum ſimplex: vt iij. q. ix. c. pura. extra, eodem. quoties. & cap. cùm tu. & cap. veniens. & ca. ſignificauit. & c cùm clamor. Siue depoſitio: vt eodem tit. cùm veniſſet. cùm in tua. Albericus. licet ex quadam. & ca. præſentata. extra, de proba. quoniam cõtra. Siue vltranea aſſeueratio: vt extra, eodem. ſeries. & in prædicto ca. iij. non debet examinator ſuper articulo principali quærere, vel

a ¶ Vel non. Vt quia doctus eſſet: & qualiter ſup primo. & qualiter ſup ſecũdo, & ſic de reliquis, reſponderet deberet.

b ¶ Tullius in Topicis. Hoc inducit Azo in ſumma huius ti. verſ. hos autẽ omnes.

c ¶ Illud. Ouidij Metamor. ij. li.

d ¶ In fin. Et hoc ibi ſcripſi poſt Inn. & Hoſti. in glo. no. q̃ ex quo. vltra medium. verſi. ille etiã qui teſtes. vſque ad finem.

e ¶ In princ. Solutionem collige ex no. de app. cùm parati. & hic quæ ibi dixi ſuper ij. glo. & vide qd̃ dixi de proba. poſt gl. & vide j. de re mili. §. vtile. verſi. ſed nunquid.

f ¶ Bertold[9]. Ibi plenius dixi ſuper gl. ſed qualiter.

g ¶ Nihil obſtat. Ibi plenè ſcripſi ſuper j. glo. ſequens verſ. ad literã fuit Aber. Gal. eo. ti. ver. ponequæſtionẽ. & per errorem ibi duplicatum eſt.

ADDE, quòd domi. Ant. & Abb. in d. c. nihil obſtat. tenent opi. Clemẽtis & do. Anto. in c. ij. de regular. Bal. no. in l. fin. §. refutatorijs. C. de app. non damnat, ſed dicit q̃ notarij melius facerent extenſe ſcribere. & idẽ facit Hoſtien. in d. ca. nihil. vt ibi refert Abbas. De teſte verò, qui dicit, dico vt ille dixit, vide eũdẽ Bal. in l. teſtiũ. C. de teſtib.

¶ Agendũ. de elec. vbi periculũ. lib. vj.

¶ Titiũ, &c. Reſpicit articulũ poſitũ in §. nũc videndũ. verſi. in primo.

aliquid facere,per quod testis valeat informari,vt iam dictum est.argumen.contra, quòd super eo debeat testis interrogari.extra,eod.per tuas[a]. ¶†Vt autem hoc plenius clareat,nota secundùm Papam, & do.meum[b] q̄ in testium examinatione quædā considerāda sunt circa examinationem testiū:quædam circa examinatorem testium : quædam circa ipsos testes : quædam circa eorum dicta. ¶Circa examinatorem hoc attendendum est,vt sit prudens & expertus,diligens & attētus,fidelis & cautus. ¶Prudens & expertus,ideo dixi:vt prudēter & discretè attendat quod sit testis officium , quæ cius verba,& ipsius qualitatem & vultum. ¶Officium nāq; testis quod primò iudex attendere debet , est dicere plenam veritatem sine adiectione falsitatis super eo,super quo producitur,& hoc iurat.quod dic vt s̄.eod.§.sequitur.Debet autem testis eam veritatem dicere super articulo,super quo inducitur,quam quinq; sensibus percipere potest: scilicet visu, auditu, gustu, tactu,& odoratu[c].

14 ¶†De visu probatur s̄.§.j.versicu.item quod non prohibet . quod fiet sic:Si enim quæstio est inter aliquos,an aliquis rem aliquam tenuerit, vel cuius coloris sit:tunc debet testis deponere de visu:& dicet sic : Ego vidi q̄ P. de facto tenuit talem rem. nec est necesse vlterius querere causam scientiæ, vel sui dicti:cùm iam reddiderit eam:nec aliam bonam valeat assignare : nō tamen est inutile de alijs circunstantijs quærere abeo,puta , vbi eras quando vidisti,& quando audiuisti : & qui erant tunc tecum:& de similibus.Hæc tamen non sunt causę dicti sui:sed circūstantiæ ad veritatem plenius indagandam. Si verò testis dicat simpliciter, P. tenuit de facto talem rem:nec dicat,vidi : adhuc valet eius dictum sine causæ redditione prolatum : si non fuit de illa interrogat[9].Quod dic vt s̄.§.j.versicu.item quod interrogatus.& j.versi.viso. Præsumendum enim est pro teste,q̄ illam reddidisset, si interrogatus fuisset.j.q.vij. c.sancimus . sed nec ipse debet esse iudici nimis verbosus.s̄.§.j.versi.itē q̄ est verbosus.Vtile tamen est tunc quæri de causa dicti sui : nam si dicit,scio quod nullus dubitat,
15 vel quia sic omnes dicunt:†Vel scio,quia scio : insufficiens causa est . vnde nō valet eius dictū.sed si dicit,scio:quia vidi.tunc bona est. Idem quoq; est qñ quæritur de colore.ideoq; cæcus nequit in talibus testificari: quia ibi non potest bona ratio per eum reddi,nisi visu:quo sensu cæcus caret.quæ dic vt in præalleg.versic.item q̄ non prohibet.& seq. ¶De auditu quoque qui audit potest testificari. si enim quæritur,an quis habeat vocem altam vel submissam,& planam, grossam vel gracilem,bonā vel malam : Hic reddenda est ratio de auditu . nec alia sufficiens esse potest. Potest quoq; reddi ratio de auditu:cùm quærit̄,de qua materia aliquis prædicauit,vel legit,vel concionatus est.Idem etiā est quādo quæritur de venditione rei , vel de obligatione cuiuscunq; alterius contractus inter aliquos initi,in quibus nulla sufficiens ratio reddi pōt, nisi
16 de auditu. ¶†Nam si tunc diceret,scio , quia vidi: falsum dicit:quia vox vel verbū videri nequit,sed audiri sic.quāuis Aristoteles dixerit[d],q̄ voces alię albæ,aliæ nigrę.Idem etiam est de alijs sensib9,qui tali actui cōgruere nequeunt. Hinc est q̄ omnino surdus,quantūcunq; oculatus & linguosus,nequit de hoc testificari. Insti.de testa.§.testes. Sed in primis casib9,in quibus nō de auditu,sed de visu causa quærit̄,bene pōt surdaster:tñ qui difficulter audit,si nō sit omnino surdus,pōt etiā in his testificari. ¶†Quid de muto ? Non videtur q̄ aliquo casu possit ferre testimonium : vt in præ.§.testes.& C. qui test.fac.pos.mutus,nisi forsan,exēplo Zacharię[e],sciret literas:& per scripturā redderet testimonium : vel quia signa indubitata haberet, per quæ ad plenum intelligi posset.C.eo.tit.l.discreti.ff.de leg.ij.l.nutu.extra,de spon.cū apud.& c.tuę.Arg. tamen contra,q̄ testimoniū nequeat per scripturā proferri.extra,qui ma.ac.pos.à nobis.v.q.ij.c.relatum.iij.q.ix.testes.& c.chartæ.extra,de coha.cleri. & mu.tua.Sed illa vera sunt in his , q̄ fari possunt,
extra,de spon.tuæ.tūc enim de se loquat̄. de cōsec. dist.iij.cùm pro priuile.Sed nec tunc sufficit, nisi per iudicē examinētur,qui considerare habet vocē testis & pallorem:vt dixi s̄.eo.§.versi. considerare
f etiam.[f] ¶Si dicas cùm edictum de testibus, prohibitorium sit:cæcus,surdus, & mutus ex præmissis admitterētur:quia expresse non prohibētur.ff. eo. l.j.Respondeo : prohibiti inueniuntur : vt in præ. §.testes.& ff.de testamē.l.qui testamento.Sed & si
18 non inuenirentur prohibiti : †Habeo tamen verā & naturalem rationem,qua impediuntur.ff.de iudicijs.cùm prætor.§.non autem omnes.Et talis ratio pro lege seruanda est.j.distin. consuetudo. Instit.de iure natura.§. quod naturalis ratio. Et scias quòd quandoq; testimonium dicitur de auditu proprio, quandoq; de auditu auditus . quæ dic vt in præ.versicu.item quòd non paribus.& sequen. ¶De gustu etiam testis deponere debet : vnde si quæratur de aliqua re , an dulcis fuerit , vel amara: necesse habet reddere testimonium de sensu,qui ei congruit,scilicet de gustu . Si ergo asserat rem talē esse, nequit causam scientiæ reddere sufficientem, nisi de gustu:vt dicat,scio, q̄ gustaui : nec aliquis aliorum sensuum hic aptus esse potest. Vnde Iob xxxiiij. auris verba probat , & guttur escas gustu
19 diiudicat. ¶†De tactu testimonium reddetur:vnde si quæritur an res aliqua aspera sit, vel læuis,vel suauis,vel mollis,vel dura , non potest reddi testimonium,nisi de tactu. Asperitas enim rei corporalis,vel suauitas non comestibilis,nec videri,nec audiri,nec gustari,nec odorari potest.Hic ergo vtile est quærere causam dicti,quæ nō est sufficiens,nisi vna,vt dicat,scio,q̄ est aspera, vel leuis : quia eam tetigi seu palpaui.argumen. xxj.q.iij.c.j. in fi.ibi:
g palpate & videte[g],&c. ¶De odoratu etiam testis deponit. Vnde si quæratur,an aliqua res odorifera,vel fœtida sit:hic non potest reddi causa dicti, nisi vna,scilicet de odoratu,vt dicat,scio, quia odoratus fui eā.xxiij.q.iij.Nabuchodonosor. in prin.
20 extra,de sacra vnc.c.vnico.§.ad exhibendum.Potest tamen iudex ad circunstantias procedere , & quęrere,an aliæ res essent vicinæ, ex quibus malus vel bonus odor posset exalare:& an tempore, quo odoratus fuit species , esset ingurgitatus vino, vel cibo vsq; ad crapulā:vt sic potius ex seipso , quàm ex speciebus fœtor euaporaret . ¶†Nam ex nimia ingurgitatione olet os.ff.de ędil.edict.l. qui clauū. §.is cui. Vtile est igitur talia, & his similia, hoc casu,& præcedentibus quærere.Nam non omnia mē bra idem habent officiū : nec vnius officium est alteri attribuendum : vt lxxxix.dist.singula . extra, de hære . cùm ex iniuncto.Et laborabit iudex quibuscunq; modis potest ad veritatē & falsitatē inuestigandam:vt s̄.eo.proxi.versic. item de tēpore. dum tamē congua sint,& pertinentia, & quæ possint negotio adaptari.extra,de test.ad hoc. aliàs incipit præsentiū.lib.vj. Si tamen omittatur,nō mi-
21 nus valet dictū testis:vt s̄.ver.de visu. ¶†Debet ergo iudex seu examinator esse diligēs : vt verba testis attendat,& eius qualitatē:vt j.ver.viso.& seq. & vultū:vt s̄.eo.§.ver.cōsiderare.& locū,& tēpus, causas,personas,& circūstantias,& alia.quæ dic vt s̄.§.proxi.Attendere debet etiā præsumptiōes : nā & testationes,quæ non valent, qñq; ratificant̄ per expressum cōsensum,& etiam per tacitum.arg.iij. q.ij.c.fi testes.§.si qs testib9.licet aliud sit in substantialibus in litis cōtestatione & simili.extra,de lit.cōte.c.vnico. Attestationes em̄ vires sumūt ex partiū pactione , ita vt si alterutra partiū opponat attestationes nō valere:quia non sunt in hoc iudicio productæ:talē exceptionē tollet replicatio pacti.arg.extra,de testib.veniens.ij.& ff.de re iudi. si conuenerit.ff.commu.diui.iudicē.ff.de no.ope.nū. l.j.§.& post operis.& seq.Et hac ratione cōsiderata dicunt quidam,q̄ is,cui commissa est testiū examinatio,potest eam alij delegare,si partes expresse consentiant:vt tetigi s̄.eo.§.qualiter autem . versic.
22 hoc autem. ¶†Fidelis etiam & cautus debet esse, vt fideliter in scriptis veritatem redigi faciat,sicut proferetur à teste,nihil mutādo, vel detrahēdo : & diligenter

a ¶Per tuas. Nullum a absurdum, licet dicatur super tali arti b culo interrogatus testis &c. & sic seruatur.

b ¶Et do.meū. Qui hoc nota. in decre. cùm causam.eo.tit. illa tamen ibi dicēdo.hic remisi.

c ¶Et odoratu. Adde q̄ quæ non claudūtur sub aliquo ex quinq; sensib9, nō cadunt directè in testimonio. Bal. in l. qui testamēto. §. & veteres. ff. de testamen.

ADDITIO. Et qualiter testes deponāt super his, quæ magis percipiuntur intellectu, cū sensu, vide Bald. consi.cclxxxvj.incip.thema proponitur.ver.superest igitur.in col.pen.in ij. vol.Hen.Ferran.

d ¶Dixerit. Hoc dixit in libro Topicorū . & intelligit q̄ est vox clara, & obtusa vel acuta, vel grauis. & vide s̄.§.j.& versicu. itē q̄ nō prohibet. in f.

e ¶Zachariæ. Lucæ j.c.

¶Versi.cōsiderare etiam . Dixit ergo Alber.Gal.eo.titu. versi.pe. q̄ si testis scriberet dictū suū cōcludens & iurās sic esse, prout scripsit:non valeret testimoniū. iij. q.ix. testes.v.q.ij.relatū. Idem Gof.eo.tit.§. finem.& Ho.e.tit. §.super quibus. ad finem.vers. quid si testis scribat. & de hoc dixi eod. tit.c. de testib9.in prin.

¶Videte &c. Lucæ vj. Adde q̄ testis deponēs de visu, debet deponere de visu corporeo, & non mentali: & reddere rationem ex inspectione intentiua, & non speculatiua, Bal. in l.j. ff. de his,quæ in testa.delen.

¶Itē adde q̄ testis interrogatus quare sciat,& dicat,q̄ vidi:eius dictū nō probat.Bal.in l.j.ff. de his, quæ in test. delen.in ij. colū. in princi.

a ¶Obligabitur. Vide quod ſcripſi de proba. quoniam. in glo. nota. quòd ex quo. vltra medium ver. ille etiam.

b ¶Licet. De iure intellige vt dixi ſuprà. §. nunc videndum. in princi.

c ¶Plęrunque. Rofr. Bene. vbi tractat de confeſſoria, plenè proſequitur in ñ. colum. & Ioan. de bla. vbi tractat de rei vend. in fin. dicens teſtes, qui deponunt aliquem eſſe dominum rei mobilis, quia emit & pertinentiam continuè poſſedit: b vł immobilis: quia emit, & per decem vel viginti annos continuè poſſedit. videri falſos: quia deponũt, quod impoſsibile eſt eos ſcire. Aut enim de ciuili, aut de naturali poſſeſsione loquuntur. ciuilis cõ ſiſtit in animo. C. de acquir. poſſ. nemo ambigit. qui animus per teſtem ſciri, vel videri nõ potuit. Teſtis autem deponere debet de eo, quod ſcit C. eod. titu. l. teſtiũ. ergo reprobãdum eius dictum ſi deponit de naturali: illud idem, quia impoſsibile eſt illum continuè decem vel viginti annis d pedibus inſediſſe poſſeſsioni rei immobilis, vel continuò tenuiſſe per triẽnium rem mobilem animo poſſidendi. Item ex parte teſtis impoſsibile eſt eum continuè id vidiſſe: & ſic non diuertiſſe à loco, nec dormiuiſſe. Ad vtranꝙ etiam poſſeſsionẽ dictum eorum referri non poteſt: quia naturalis & ciuilis ſimul non poteſt eſſe continua, propter naturalem vt eſt dictum. & facit ff. de ſeruitu. l. 26 ſeuitutes. iiñ. Ex quib⁹ concludit ꝓ tales teſtes nec directũ dñium ꝓ vſuſcapionẽ, nec vti le ꝓ præſcriptionẽ eſſe probatum: cũ diligẽter vulgare in Latinũ interpretatur: nec dicat teſtem dixiſſe, credo: vbi dixit, ſcio: vel econtra. ſuprà §. j. verſi. item quòd depoſuit. & ſuprà eo. §. ſequitur. prope princi. Taliter enim poterit dictum teſtis in ſcriptis redigere, quod aufert ius habenti: quo caſu ad reſtitutionem obligabitur[a]. Extẽſiuè ergo ſcribat: nec dicat: talis dixit per oĩa ſicut primus: vt ſ. ver. cautum. ¶Viſo quæ circa examinatorem conſideranda ſunt: ſequitur videre, quæ circa perſonas teſtium ſunt attendenda. Et quidem attendendũ eſt, an ſit inimic⁹, vel mulier, vel minor, vel infamis, & ſic de alĳs. quę proſequere vt ſ. §. j. Non em̃ debet aliquid dicere odio, vel amicitia, vel timore, vel prece, vel pretio: vt ſ. §. ſeq̃. & §. j. ver. item quod amore. Circa eorũ dicta, etiã cõſideranda eſt, an aptã cauſam ſui dicti reddant: vt ſuprà verſi. vt autem hoc. & ſeq. & ſ. §. j. verſi. item ꝙ nõ reddit. ¶†Quid ergo, ſi quis petit fundũ rei vendicatione, & teſtis, ꝙ iurauit ſuper tota cauſa dicere veritatem. dicat ſic, ſcio quòd P. eſt dominus rei petitæ. nũquid eſt ſufficiens tale teſtimoniũ? Reſpondeo, non: imò reus abſoluetur, niſi actor aliud probet: quia talis teſtis nõ reddit teſtimoniũ de facto 23 ſed de iure. quod ei nõ licet[b]: nec neceſſariũ eſt: cũ ius certum & limitatum ſit. ¶†Alius enim eſt teſtis iuris & aduocatus: & alius teſtis facti, vt teſtis de quo hic loquitur. Debet ergo teſtis interrogari qualiter ſcit ꝙ actor ſit dominus: & ex qua cauſa habuit dominium. extra de fide inſtru. c. cùm Ioannes. Et ſi reſpõdeat ꝙ ex cauſa emptionis, vel alterius contractus: iterrogetur à quo emit: quia nec oẽs vendere poſſunt. xĳ. q. ĳ. alienationes. Interrogetur etiam de quantitate pretĳ: & an res fuerit tradita: quia ſine rei traditione nõ acquiritur dñium. Inſti. de rerũ diui. §. per traditionẽ. & §. venditę. C. de pactis. l. traditionib⁹. Et an hoc vidit, & præſens fuit. extra de cõſue. c. ĳ. & ſ. §. j. ver. itẽ ꝙ nõ parib⁹. Et an in totũ vel pro parte, et pro quota parte emerit: & de multis alĳs q̃ occurrere pñt: vt ſ. §. proxi. ver. in qnto. ¶†Itẽ nõ bene dicit: vidi ipſum dñm eſſe: vt ff. de interro. act. quia plęrunꝙ[c]. Verũ tñ ſi teſtis dicit, vidi ꝙ talis geſsit ſe pro dño talis rei tanto tẽpore. ĩtelligit quod ſufficiat ad pręſcriptionẽ: bene probat vtile dñium, etiã ſi nõ reddat cauſam: quia abeo nõ quærit. arg. C. de præſcrip. xxx. ann. ſi quis emptionis. Attendat etiã iudex an teſtis dicat veritatẽ de his quę qnꝙ ſenſibus corporis percipi poſſunt, vt ſ dixi. Vnde nõ quęrat: vt quidã faciunt, an P. ſit dñs talis rei, & an ſit iracundus, vel ebrioſus: ad hoc em̃ & ſimilia nõ teneť rñdere. Nã ſcđm papã & dñm meũ, nullo ſenſu corporis[d] apprehendi poteſt, ꝙ P. ſit dñs alicuius rei, vel ꝙ ſit iracundus, vel ebrioſus: ſed oculo mẽtis tm̃, ſcilicet rõne: vt extra de ſac. vnct. c. vnico. §. quia verò. & ver. in vertice hoc apprehendi põt. Ipſa etem̃ ratio ex his quæ mediantib⁹ corporis ſenſib⁹ apprehendit, bñ põt ipſum P. ebrioſum: vel iracundum, vel dominum iudicare: ipſe tamẽ non adducitur in iudicẽ, ſed in teſtẽ, nõ iuris, ſed facti, ergo nõ aſſumat partes aduocati: vt iam ſ. dixi. Quod ſi fecerit non præiudicat eius dictũ: neꝙ valet, niſi vltra ꝓcedat, vt videlicet ſufficiẽtẽ cauſam ſui teſtimoniĳ reddat, ſic dicẽs, Scio P. dñm talis panni: quia vidi, & ꝑns fui, qñ ipſe emit lanã, de qua fecit pãnũ. Hoc em̃ caſu ꝓbat dñm, nõ rõne primæ ptis dicti ſui, in qua dicit eũ dñm, qđ videre nõ potuit, ſed iudicare tm̃, vt dictũ eſt: imò rõne tm̃ ſcđę partis, ĩ qua dixit ꝙ vidit & pręſens fuit, & c. vt ſ. in qua reddit cauſam iuſtam & ſufficientem ſui iudicĳ. Nec eſt malũ ſi teſtis, vel ratio bene & verè iudicat ex his, quæ ſenſibus corporis apprehendit, quod iudex concordet cũ eo, ex quo ſufficientem cauſam reddit: aliter nõ. 26 Idem etiã ſentias, ſi ſic dicit: Scio † iſtum hominẽ ebrioſum eẽ: quia fui cũ eo multis annis cõuerſat⁹, & quolibet die me pręſente et videte. bibebat vinũ purũ ſine aqua, & in tãta quãtitate, ꝙ vix tranſibat diẽ ſine ebrietate: quia ita ſoporabať, ꝙ nõ intellige bat ſe ad plenũ, nec vti poterat ratione. Valet enim tale teſtimoniũ, nõ ratione primæ partis, in qua dixit ipſum ebrioſum: ſed ratione ſecũdę cauſę ĩ qua ſufficientem cauſam ſui teſtimoniĳ ſiue iudicĳ ſui reddidit, vt prædixi. ¶Idem quoꝙ eſt ſi ſic dicit: Scio P. iracundũ: quia multo tẽpore ſteti cũ eo, & vidi, & audiui, ꝙ de facili mouebatur, & iraſcebať ſine iuſta cauſa: & ſpecialiter cũ ſuis maℓ rñdẽdo, vultũ atrocẽ, & qñꝙ pallidũ, qñꝙ rubeũ offendẽdo: maledicẽdo, cõminãdo, percutiẽdo, & ſeipſum dilacerãdo. Hoc enim valet teſtimoniũ, nõ ratione primæ, ſed ſecũdæ partis, vt præmiſſum eſt. & idẽ eſt in ſimilib⁹ obſeruandũ. extra, de reſcri. inter cęteras[e]. ¶†Hoc quoꝙ notandũ eſt, ꝙ quædã ſunt, e 17 quæ nõ ſolũ ad iudiciũ rationis: ſed etiã teſtimoniũ ſenſum corporis trahi poſſunt: vt teſtis dicit. Scio ꝙ P. talẽ rẽ tali tpe poſsidebat: vel iuſtè poſsidebat. Nã poſſeſsio, maximè qñ adiũgit iuſtè, aliqd iuris habet. arg. in hoc qđ no. extra, de cõceſ. pręb. propoſuit. §. auditor. ad fin. habet & multum facti: vt ibidẽ. Vnde & dictũ teſtimoniũ ſic eſt intelligendũ, poſsidebat, i. de facto tenebat, & ei corporaliter incũbebat: ꝙ talis eſt cõis intellect⁹ hui⁹ verbi, quẽ ſeq debem⁹. arg. extra, de ſponſ. ex literis. j. extra, de ver. ſig. intelligẽtia. Sed dices, à ſimili dicẽdum eſt ꝙ ad iudiciũ rõnis ſpectat, an P. bene vel maℓ, cautè: & an res ſit odorifera, vel fœtida: et ſic de ſimilib⁹. Rñdeo, nõ eſt ita: quia hæc tantũ ſenſibus corporis propriè apprehendi poſſunt: licet in his ſecundũ qđ ſenſus magis vel minus in hoĩbus vigẽt, poſsit hoc vn⁹ meli⁹ & forti⁹ apprehẽdere, quàm ali⁹. Et ideo magis vel minus ei credẽdũ eſt in hac parte. & hoc in ſenſu viſus manifeſtè appareret. Aliqs enim habet curtiorẽ viſum, quàm alter: ideoꝙ magis credit ei, qui habet curtiorẽ de viſu ad ꝓpinqua, ꝙ illi q habet longiorẽ de viſu ad remota. Vnde & in teſtimonio ſenſum ſæpe ratio iuuat, & adminiculũ præſtat. quare etiã ſi de teſtimonio viſus ſeu inſpectionis agatur, magis credendũ eſt illi teſti, qui perſpicaci⁹ & ſubtili⁹ videt, quàm 28 alĳ. ¶†Hinc eſt ꝙ in talibus magis credendũ eſt iuueni, qui habet perſpicacem & ſubtilem viſum, quàm ſeni, qui viſum habet obtuſum. Puta, qñ agitur, vel quærit vtrũ mulier arcta ſit, vel apta ad viri les amplexus: quod ꝑ mulierũ inſpectionẽ perpẽditur ac iudicať: vt extra, de fri. & malefi. fraternitatis. in prin. & c. fi. de proba. c. pe. xxvĳ. q. j. nec aliqua aliquæ etiã mulieres in talibus expertiores & peritiores ſunt alĳs: vnde eis magis credendũ eſt. f I. di. vt cõſtituereť. ibi: experto cre. &c. & in tali caſu ſufficit ꝙ teſtis dicat, vidi & palpaui eã arctã: qa ſolo ſenſu corporis, ſ. viſu & tactu hoc apprehẽditur. Et hoc eſt, qđ dicit, Sæpe man⁹, vel oculus fallit obſtetricũ: vt in præ. cõcor. idẽ eſt, ſcđm Inno. papã, cũ quærit an qs frigid⁹ ſit & impotẽs ad coeundũ: ſed tñ nõ videť, ꝙ hoc de facili apprehendi poſsit per ſolã inſpectionẽ. Vnde ſcđm quoſdã & hic requirit alia certa ſolẽnitas, priuſꝙ matrimoniũ diſſoluať: vt extra, de frigi. c. fi. Sed dñs meus dicit ꝙ illa ſolẽnitas eſt ſeruãda, qñ agitur de maleficio. Frigiditas autẽ, vel alia impotẽtia, qñꝙ ad ſolã inſpectionẽ ꝓbari põt: vt ipſe not. extra, de frigi. & maℓ. c. j. & c. laudabilẽ. ſup qb⁹ autẽ iudex interrogabit teſtem dictũ eſt ſ. §. proxi. ¶Porrò in cauſa inquiſitionis capitula, vel articuli fiunt ſuper quibus teſtes examinãtur: vt extra, de accuſ. qualiter. ñ. §. debet. Vt autẽ expertos vtiliter in talibus inſtruamus, formã inquiſitorĳ, ſcđm quod teſtis in f cauſa inquiſitionis examinetur, ſupponamus[f].

✠FORMA Inquiſitionis.

29 ¶†Quæro à te an ſcis, vel credis, vel fama eſt, epiſcopũ vel clericum aliquem ciuitatis vel diœceſis feciſſe conceſsionem ſuper quacunꝙ re ſpirituali pro pecunia, vel alia re temporali data, vel promiſſa, vel retenta, vel ex pacto ſeu cõuẽtione. j. q. ĳ. cꝙ pio. extra, de ſimo. c. cũ in eccleſia. Itẽ, an ſcis, vel credis, vel fama eſt, ꝙ aliqs dederit aliquid epõ ꝓ eo ꝙ eſt incontinens, vel pro eo quòd habet, vel habuit concubinam, vel ſuſtinuerit eum pro aliquo alio commodo temporali. extra, de vita & honeſta. cle. c. vt clericorum. §. prælati. extra, de ſimo. nemo. Item, an ſcis, vel credis, vel fama eſt, ꝙ epiſcopus aliquid receperit & habuerit per ſe, vel per

non cadat in intellectũ cõtinua poſſeſsio. Ad hanc cauillationẽ rñde per id qđ no. j. de proba. §. j. ad fi. ver. ſed quæritur qualiter. Adde qũo ꝓ teſtes ꝓbetur poſſeſsio, Alexan. conſi. lj. & cx. lib. j.

¶Corporis. Solo: vt ſtatim ſubdit.

¶Inter cæteras. Hoc ergo intendit ꝙ ſuperiora diſtinguere iudiciũ à teſtimonio. Dicere ergo, ita iudico: vł, ita mihi videť: non valet in his, quæ ſolo ſenſu corporis percipiunť. In illis aũt quæ ratione mẽtis percipiuntur, licet cauſata ab aliquo ſenſu corporis, illo expreſſo bene procedit talis ratio dicti in teſte.

ADDE, huic additionẽ quã ſcripſit Alex. cõſ. ix. & xv. & conſil. lxxiiĳ. li. j. & conſil. xlvĳ. & lxxxĳ. li. iiĳ. & cõſil. cxlv. li. ñ. Adde tu, ꝙ teſtis deponẽs quo ad oculũ intellectus, niſi reddat rationẽ eius, quod per ſenſum percipitur, nõ probat. Bal. in l. j. ff. de his quæ in teſta. delen.

¶Supponam⁹. Inquiſitoriũ autẽ, ꝙ fit ipſis inquiſitis, cùm generaliter in capite & in mẽbris inquirit de ſtatu eccleſiæ, vide j. de inquiſitio. §. nũc tractemus. verſic. licet autem.

alium tacitè,vel expreſsè, vel clericus aliquid dederit, vel promiſerit per ſe vel per interpoſitã pſonã pro beneficio eccleſiaſtico obtinẽdo,vel vt eligeretur,vel precib⁹ illud cõtulerit.j.q.j.reperiunt.& ç. ſunt nõnulli.extra,de ſimo.c.ad hæc.c.ſicut.extra, de æta.& quali.c.tuã.Itẽ an ſcis,vel credis,vel fama eſt,ꝙ eps mouerit clericos ſuos ſuper vita & honeſtate & diligẽtia in diuinis officijs,& alijs:et quod delinquẽtes puniuerit:vt in præ.c.vt clericorũ.rñ. j.xij.diſt.de his.extra,de cenſi.§.ſane,lib.vj. Itẽ an ſcis,vel credis,vel fama eſt,aliquẽ clericũ cuiuſcũq; ſtatus,vel ordinis concubinã habere, vel ei cohabitare,vel eã ſuis expenſis in domo vel extra tenere, vel ad aliquam accedere,vel ad ſe venire,vel cũ aliqua ſuſpecta muliere cõſortiũ vel colloquiũ habere.extra,de coha.cle. & mu.c.j.ij.& iij.& ſeq.C. de epiſ.& cle.aut.eps.xxxij.diſt.preſbyter.lxxxj.diſ. legit.Itẽ an ſcis,vel credis,vel fama eſt aliquẽ eorũ aleatorẽ eſſe.extra,de vi.& hone.cle.clerici. extra, ne cler.vel mo.c.j.C.de epiſ.& cle.aut.interdicim⁹. vel blaſphemũ.extra,de elec.male.c.ij.xxv.diſtinc. c.vnũ orat.§.alias,ea demũ.in fi.& c.ſeq. xxj.diſt. denicꝙ.xxiij.q.ij.ſi igitur.& c.ſeq.vel vſurarium. xlvij.di.nõ licet.& c.ſeq.extra,de vſuris.præterea. vel cõiuratorẽ ſeu cõſpiratorẽ. xj.q.j. coniurationum.& c.ſeq.extra,de re iudi.cùm I.& A.de iudi. c.exhibita.vel alienatorẽ rei eccleſiaſticæ.xij. q.ij. monemus.& tribus c.ſeq.extra,de reb.ecc.alic.vel nõ.ſi quis preſbyterorũ.vel obligatorem.extra, de pig.c.j.& iij.C.de epiſc.& cler.ſancimus.primo.in prin.vel male adminiſtrantem,vel res eccleſiaſticas dilapidantẽ,& conſumentẽ,vel malè diſpenſantem. xxvij.diſt.de Syracuſanæ.extra,de ſimo.licet Heli.iij.q.ij.quia ea.extra,de accu.c.fi.extra,de of.deleg.venerabilis.Item an ſcis vel credis,vel fama eſt ꝙ ſacriſta,vel theſaurarius , vel cuſtos vaſa vel veſtimenta & alias res vel ornamenta eccleſiæ,puta libros,vel alia diuino cultui dedicata bene ſeruauerit:& ſi aliqua de mobilibus diminuta ſunt,& per quẽ,& quare,& qñ,& qualiter,extra,de offi. ſacri. c.vnico.& de offi.cuſt.c.vnico.xxv.diſt. perlectis. in fi.& de offi.archi.ea,quæ.xij.q.ij.c.alienationes. & ſic quære ſuper ſingulis officijs de his, quæ ad quẽlibet eorũ noueris pertinere.qđ dic vt in præ. c.perlectis.& xxj.diſt.cleros.& extra,in ti.de offi cijs.Itẽ an ſcis,vel credis, vel fama eſt ꝙ officia diuina deuotè horis cõpetentibus , & ſolẽniter celebrent:& an in ſingulis eccleſijs mos eccleſiæ diœceſanæ,vel metropolitanæ in diuinis ſeruet , extra, de cele.miſ.c.j.& c.dolẽtes.xij.diſt.de his. & de cõſecr.di.ij.inſtitutũ. Et an interſunt exequijs mortuorũ:& an tenent eccleſias vel cœmeteria,vel euchariſtiã,vel reliquias,& alia huiuſmodi mundè & lautè.extra,eo.cũ creatura,reſpon.j.& c.ſane. de cuſtod.euchariſtiæ,c.j.& ij.Et qualiter baptizãt , vel pœnitẽtias iniungũt:& an ad hæc facienda prompti ſint,vel negligẽtes:et an aliqui ob hoc ſine pœnitentia vel baptiſmo deceſſerint.extra,de bap. c.j. de cõſe.diſt,iij.de catechumenis.& c.ne,quod abſit.extra,de pœni.& re.c.fi.xvj.q. vj.ſi qs preſbyter.& c.ſeq.Item an ſcis,vel credis,vel fama eſt,aliquẽ eſſe in ciuitate,vel diœceſi,hereticũ,vel ſuſpectũ de hæreſi, vel cõuenticula per tales fieri:vel an ſcis domũ,vel prædiũ , vel antrum , vel locum vbi cõueniant;vel an ſcis,vel credis,vel fama eſt,aliquẽ eſſe receptorẽ,vel fautorẽ,vel credentẽ, vel defenſorem,vel laudatorẽ, vel vice eorũ miniſtrantẽ eis quo ad victũ vel veſtitum,& alia neceſſaria.extra, de hæreti,excõicamus,j.§,credentes.& c, ſi aduerſus,& c.ſequẽ.in prin.C.de ſum.tri.l.ñ. & iij.C,de epiſ.& cle.cõuenticula.xxx,diſtin.ſi quis ex, & c. ſeq.C,de hære,cuncti,& l.Arriani. & l.ſeq.& aut, credentes.xxxvj.q.vj.eps in ſynodo.¶Itẽ an epiſcopi & clerici ſint aſsidui in officijs;& an ſurgant ad matutinas horis cõpetenibus: & an intrẽt chorum honeſtè, cũ cappis vel ſine appis, cũ ſuppellicijs vel ſine:ſi dormiunt in cõi dormitorio , & comedunt in cõi menſa:ſi acceperunt aliqua de poſſeſſionibus ipſius , eccleſiæ authoritate propria : ſi epiſcopi vel capituli negligentia aliqua de poſſeſſionibus ipſius eccleſiæ ſunt alienata.extra,de vi.& ho.cle.quoniã.cũ ſuis concor.Item an ſcis,vel fama eſt,aliquos eſſe ſimoniacos,periuros, dilapidatores.extra,de ſimo.licet.de re iudi.cùm I.& A.Item quæratur de ſingulis,in quibus cõſiſtit honeſtas clericorũ. Quæ dic vt extra,ne cleri.vel mo.c.j.xxij.diſt.his igitur.& dixi in reperto.in tit.de vi.& ho. cle. & de alijs,ſicut inquiſitoris diligentia viderit expedire,videlicet an aliqui ſint adulteri,velinceſtuoſi cõiuncti:& ſic de ſimilibus.iij.q.iij.conſanguineo
38 rum.xxv.q.ij.c.ij.& vj.q.j.infames.¶†Ex præmiſsis ergo patet cùm inqritur de ſtatu eccleſiæ,& tam de capite,quàm de membris iurant teſtes ſuper omnibus his,quæſciunt vel credunt in ſua eccleſia reformãda,tam in capite,cꝫ in membris,exceptis occultis criminibus,meram & purã dice-
a re veritatẽ:vt extra,de accuſa.qualiter.j.§.fi.[a] & c.cùm dilecti. Adde ſiue fuerit interrogatus,ſiue nõ. Addũt etiã quidam,ꝙ nõ reuelabunt dictum ſuum alicui,donec teſtes fuerint publicati:vt ſ.ſequitur.¶Eſt & alia forma,quæ nõ ſeruatur,ſcilicet ꝙ non reſpondebunt veritatem ad inquiſita: vt præ.c.cùm dilecti.Sed hoc poteſt præſtari abeo,contra quem inquiritur:præcedẽs verò à teſtib⁹.Quidã autẽ,vt omnẽ fraudẽ excludãt, vtrũq; iuramentũ faciunt præſtari,tã abhis,cõtra quos inquiritur, quàm à teſtibus. De hoc vide ſ.§.ſequitur. Vbi autẽ inquiſitio fit ſuper certo crimine,non debent teſtes deponere de occultis,vel manifeſtis,niſi de his ſolũ, de quibus facta eſt copia infamato:vt eo.tit.qualiter.ij.§.debet.

De atteſtationum publicatione. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ¶Iudex non debet atteſtationes partibus non vocatis publicare.
2 Publicatio atteſtationum qua forma fieri debeat.
Poſtꝙ renunciatum eſt teſtium productioni,vel concluſum in cauſa, nõ poſſunt alij teſtes induci.
3 Atteſtationibus publicatis non ſunt alij teſtes ſuper eiſdem articulis producendi:& in quibus caſibus fallat hæc regula.
4 Petens poſt atteſtationum publicationem,teſtem interrogari,an obtinere debeat.
5 Teſtes ijdem an ſæpe poſsint antè atteſtationum publicationem induci.
6 Teſtes recepti ad æternam rei memoriam,& ſecundùm formam iuris publici,ſi poſt atteſtationum publicationem producuntur,recipiuntur ſolũ ad defenſionem,non ad actionem.
7 Nouus articulus quatuor modis dici poteſt.
8 Articulus nouus dicitur,qui dependet à veteri.
9 Teſtes quo pacto petantur in iudicijs iteratò recipi.
10 Atteſtationibus publicatis,an poſsint in cauſa criminali teſtes induci.
11 Reo audiente ſi teſtes actoris deponant,vel econtra,quid iuris.
12 Teſtibus publicatis ſi perdunt atteſtationes,poſſunt ipſi iterum produci.

b Statis vtiliter & cõpendioſè docuimus qualiter ſint teſtes examinandi:nunc autem dicamus qualiter examinati ſint publicandi.[b] Et quidẽ teſtibus productis examinatis partes debent renunciare teſtiũ productioni.Cautè tamen,vt j.§.fi.quo facto poſtulent atteſtationes publicari:vel ſaltẽ pars producẽs id petat:&
1 hoc redigatur in actis.†Iudex igitur volẽs atteſtatiões publicare, vocabit partes:quia eis nõ vocatis nõ debet aperire,vel publicare.extra, de re iudic.c. cùm I.& A.ff.de mino.in cauſæ.§.j.ff.ad l.Iul.de adulte.ſi poſtulauerit. §. de quæſtio.maximè ea cõtra quã ſunt producti,quę fortè,imò ſine fortè, in aperitiõe volet aliqd proteſtari:vt extra,de teſti.præſentiũ. & j.§.proxi.in prin.Eis ergo præſentibus,vel per cõtumaciã abſentib⁹ :quia fortè tũc habent pro præſentib⁹:vt extra,de teſti.in noũe.& C.de iudi.properã dũ.§.cũ aũt,extra,de do.& cõtu.veritatis.in fi.& de eo ꝙ mit.in poſ.cauſa rei ſer.eũ q.præcipiet notario ꝙ legat corã ſe,& corã partib⁹ publicè in
c iudicio dicta teſtiũ in tali cã receptorũ:vel ipſemet legat[c]. Et ſi ſunt mul-
d tæ atteſtatiões,vel prolixæ,ſufficit vnã pro oĩb⁹ legere[d], quo facto,dicat iudex,Hæ ſunt tales atteſtatiões:habeatis eas ꝙ publicatis. vel,eas publi-
2 co,& hoc totũ redigatur in actis.¶†Publicatio autẽ iſta ſcribetur ſic.

✠FORMA. Lectæ & publicatæ ſunt hæ atteſtationes corã tali iudice, vtraq; parte præſente,& teſtiũ productioni renũciante. Hoc autẽ verum eſt,niſi aliqua partiũ aliqd rationabile propoſuerit , quare nõ debeãt publicari:puta,quia nõ fuit facta legitimè remiſsio ab his,quib⁹ cõmiſſa fuit teſtiũ examinatio,vel huiuſmodi.¶Hoc etiã no.ꝙ poſtq̃ renũciatũ eſt teſtiũ productioi,vel cõcluſum in cauſa,nõ poſſunt alij teſtes induci . qđ dic vt j.§.fi.Itẽ non ſunt teſtes inducẽdi poſtq̃ ſufficiẽs productio facta eſt:vt ſ.c.§.qualiter autẽ.ver.quarta.& ſeq.nec poſtq̃ dilatio lapſa eſt:vt
3 in e.§.¶†Nec ẽt atteſtatiõibus publicatis ſup eiſdẽ articulis ſunt producẽdi regulariter:vt e.ti.intimauit.& c.fraternitatis,hoc fallit in caſib⁹.¶Primus,ſi inter alias pſonas agat:vt extra,c.cõſtitut⁹. & c.pſentata.¶Quid ſi à ſentẽtia lata inter me & te,tertia perſona appellat,vel cõtra dicit executiõi:vt extra,de re iudi.cũ ſup.nũquid poſt illã teſtes in cauſa appellationis ſuper antiqs articulis ꝙducere poterit?Argu.ꝙ ſic.extra,eo.c.veniẽs.ij.extra,de præb.dilecto.in fi.extra,de fid.inſtr.§.inſtrumẽtũ quoq;.
e & ĩ præ.c.cùm ſup[e].Vĩ.dicit[f] ꝙ nõ,ſi præſens fuit in priori iudicio,& ta
f cuit;nec ſi ibi negata fuit licẽtia de ſuo iure docẽdi.ff.de re iud.ſæpe.extra, eo.quãuis ſecus ſi ignorauit cauſam ad ſeſpectantẽ agi.arg.ff.de accuſa. ſi cui.§.ijſdem,extra,de accu.de his.¶Secundus,ſi ſit diuerſus modus agẽdi:vt

a ¶§.fi.Et ibi in fine ſcripſi, ꝙ licet non debeãt occulta crimina reuelare , occultas tamẽ circunſtantias manifeſtorum criminũ reuelare tenentur.

b ¶Publicãdi. Tanfecit rubricã de teſtium publicatione & reprobatiõe.cuius verba multum ampliat author, & ſcđm eam proſequtur j.§.ij.

c ¶Ipſemet legat.De facto ſeruatur , qđ legitur aliquid de vna atteſtatione in principio,& devna in proceſſu , & de vna ĩ fine:ſine hoc tamẽ ſatis eſt iudicem pronũciare illas pro publicatis haberi:& tunc non dicentur lectæ,&c. ſed dicet ꝙ iudex pronũciauit partibus præſentib⁹ atteſtatiões pro apertis & publicatis haberi,& decreuit ipſarũ copiã partibus fieri.

d ¶Omnibus legere. Et dicebat Aegid. ſic ſeruari Bononiæ.

e ¶Cùm ſuper . Vide quod ibi dixi poſt Inn.in gl.magna ante medium, ver.& ſi publicatę.

f ¶Vincen.dicit, In præ.c.veniens.

di:vt extra,c.veniẽs.ij.& c.cùm in tua. ¶ Tertius,ſi ſit nouus articulus diuerſus pẽdens ex veteri.eo.ti.fraternitatis. Quod dic vt no.eo.tit.tam literis.ſecũdùm papam. ¶ Quartus,ſi primę atteſtationes ſunt amiſſę:vt j. verſi.ſed qd. ¶ Quintus,ſi mutat iudiciũ:& id velit is,cõtra quẽ ꝓducũtur.extra eo.prẽſentata.C.eo.l.fi. ¶ Sextus,ſi obſcure & cõfuſè depoſuerũt.eo.ti.cùm clamor. a ¶ †Quid ergo ſi peto poſt publicationẽ teſtẽ interrogari? reſpõdeo,videt fieri debere.ff.de quęſti.repeti.ar.contra ff.eo. ꝓduci.Dic de iure nõ debere fieri parte prẽſente,ſed de cõſuetudine, & 4
ętiã ad poſtulationẽ iudicis,ſic.& tũc nõ vt addat, ſed vt iam dictorũ ratione dicat,ſecundùm Alb.Gal. b De hoc no.in aut.eo.§.qa vereor.& §. b
nũc videdũ. ¶ †Sed nunqd ante publicationẽ poſſunt ijdẽ teſtes ſępe in- 5
duci? Ar.q ſic extra,e.cõſtitutus,ij.in fi.c.cùm cauſam. Ar.tamen q ſit in optiõe rei an velit eũ dẽ teſtẽ denuò recipi,an ex prędictis atteſtationib⁹ ꝓcedi.eo.ti.prẽſentata.C.eo.l.fi.§.ſi aũt. Et hoc puto,vt nunc idẽ teſtis denuò poſsit,niſi ex cauſa inducivt ſi fortè primò nõ fuit de omnib⁹ re cordatus:in aut.eo.§.qm verò multi.colla.vij.ff.de quęſt.repeti.vel ſi nõ fuit plenè examinat⁹:vt in prę.c.cùm clamor.& c.p tuas.aliàs tanc ſuſpectus repellit.iij.q.ij.ſi teſtes.§. ꝓduci. ¶ Septim⁹,ſi teſtis ſynodalis depoſuit corã capitulo,deponat iterũ corã delegato.extra,de teſti.cog.p terea. ¶ Octauus,ſi examinator neglexerit interrogare ſuper aliqbus articulis ſibi datis:vt ſ.§.nũc videdũ.in fi. ¶ Nonus,in cauſa matrimoniali ſecundùm quoſdã indiſtinctè.eo.ti.ſeries.& j.ver.in cauſa. ¶ Dicim⁹,ſi detur in integrũ reſtitutio,vt iterũ ꝓducãtur.De quo dic vt j.de reſti.i inte. §.vlt.ver.qd ſi in cauſa. ¶ Xj.in abſentia probãda.extra,de teſti.ex tenore.in fi. ¶ Xij.in cauſa appellatiõis.extra,de fi.inſtr.cùm Ioãnes & no.C. de exce.exceptionẽ.i aut.ibi poſita. ¶ Xiij.i crimine falſi.extra,de teſti.ſicut,& de ꝓba.licet.& j.§.ꝓxi. ¶ Xiiij.i adiectiõe p valore & deceptiõe. extra,de teſti.cùm cauſam. ¶ Xv.ſi nõdũ didicit qs teſtificata,quãuis fuerint publicata:vt iam dicã. ¶ Xvj.ſecũdùm quoſdã ſi iudex indiſcretè publicauit:& ſic intellige extra,eo.ſeries.qa hoc debet volẽti producere prę 6
iudicare. ¶ †Xvij.ſi teſtes ſunt recepti ad ęternã rei memoriã,& publicati ſecũdùm formã traditã extra,de teſti.ſignificauit.Nã tũc ſolùm recipiũtur ad defenſionẽ,& nõ ad actionẽ:vt no.ibi.& ſecũdùm papã eo.ti. Albericus.Et ꝓbatur iſte caſus eo.ti.veniẽs.ij.propè ſi.maximè ſi null⁹ fuit tũc vocatus ad videdum iurare teſtes:nec aliqua ſolẽnitas adhibita:vt in prę.c.ſignificauit.& eo.tit.in nomine.& ſic obtinuit. Aliqui dixerũt eſſe tũc in optione eius,cõtra quẽ ꝓducti ſunt, an velit primis atteſtationib⁹ ſtare,an velit teſtes,vbi viuũt,iterũ examinari:vt eo.tit.prẽſentata.& c. veniẽs.ij.& C.eo.l.fi.Quod nõ placet:qa ad aliud tũc fuerunt inducti,& nũc ad aliud:vt prẽmiſi.extra,e.cùm cauſam,quę.& extra iudiciũ:& forte inter alias ꝑſonas:vt in prẽd.c.veniens.extra,de fide inſtru.inter.§.inſtrumẽtum quoc.& ſ.dixi.Arg.tamẽ cõtra prędicta.ſ.§.nũc tractem⁹. propè finẽ.ibi:ſed certè hoc.De publicatiõe autẽ,quę fit ad ęternã rei memoriã,no.j.de edit.inſtru.§.oſtẽſo.verſi.quoniã.& ſeq.& §.vt autẽ.ver. ſine ſcriptura. ¶ Xvij.ſi prĩceps id expreſsè p reſcriptũ ſuũ cõcedit:vt j. de in integ.reſtitut.§.vlti.verſi.qd ſi in cauſa. ¶ Xix.qa publicatis teſtib⁹ poſſunt teſtes reprobatorios ꝓducere,in aut.eodẽ tit.§.ſi verò.j.§.proximo. ¶ Xx.in cauſa inquiſitionis.Sic intelligũt quidã extra,eo.cùm clamor.Dic vt ibi nota.ſecũdum papã. c De hoc j.de inquiſitione.§. nũc tractemus.verſi.ſed nũquid. ¶ Xxj.quia publicatis atteſtationibus põt exceptio peremptoria ꝓponi & probari:vt ſ.§.qualiter autẽ.verſi.ſed opponitur. ¶ †Illud autẽ notãdũ eſt,q quatuor modis põt dici nouus articul⁹. 7
¶ Primò,ſi in cauſa principali petĩ à te equũ:in cauſa verò appellationis peto bouẽ:& ſuper hoc volo teſtes producere:& tũc nõ ſum audiẽdus:qa hic articulus eſt penitus alienus & ſeparatus à primo:vt no.in prę.c.cùm Ioãnes.& extra,de teſtibus.c.fraternitatis. ¶ Secũdò,ſi quis ſuper re litigioſa priuilegiũ impetrat,ſuper quo ſimiliter nullus auditur:quia nõ valet priuilegiũ tale:vt eodem tit.cauſam quæ.& extra, vt lite pẽden.c.fin. ¶ Tertiò,vt ſi egi cõtra te,qui ſuccidiſti arbores meas ex l.xij.ta.de arboribus ſucci.ſiue ex lege Aquilia:& poſt in cauſa appellationis velim agere interdicto,quod vi aut clam.nouus eſt articulus:quia ab eodẽ dependet.ff.de iureiuran.duobus.§.colonus.Vel ſi primò egi locati pro arboribus inciſis:propono arborũ furtim cæſarum.ff.locati.l.ſi merces.Vel ſi egi primò furti pro rapina:in cauſa appellationis poſſum ꝓponere vi bonorũ raptorũ:quia eſt cõiuncta primæ.ff.vi bo.rap.l.j.in princ.xiij.q.v. pœnale.Sed hoc,quod in prẽd.decre.dicitur, nõ habet hic locũ,ſcilicet q teſtes noui vel antiqui recipiãtur:quia poſtquam actũ fuit vna via,altera excluditur:vt ff.de tribut.quod in hæredẽ.§.eligere.Quod dic vt j.in ti. de ac.ſeu pet.§.j.verſi.ſi verô plures. ¶ Quartò,dicitur nouus articulus, i. de nouo propoſitus:prius tamẽ cõpetebat:ſed oritur ex veteribus. & de tali loquitur prẽd.c.fraternitatis. Ille autẽ articulus quãdoque proponitur à reo,& quãdoque ab actore. A reò proponitur in cauſa appellatiõis. Verbi gratia,agis cõtra me vt tradam quod tibi vẽdidi:excipio q nõ teneor:qa de pretio nõ ſatisfeciſti:cõdẽnor.appello:in cauſa appellationis occurrit articulus vetus,hic ſcilicet nõ tradere:aſſero tamẽ quoddã nouũ ſcilicet q nõ purè,ſed cõditionaliter vẽdidi:nec cõditio eſt cõpleta: vt in prę.c.cùm Ioãnes.circa prin.Vel ſi vis facere quartã productionẽ teſtiũ, iudex nõ admittet.appellas.ego appellatus propono nouũ caſum dependentem ex veteri.ſ.q nõ debẽt teſtes recipi:& quod ideo nõ fuit quarta productio admiſſa:vt effrænata teſtium multitudo vitaretur:vt extra,de teſtib.c.ſignificauerũt. Vel ſic:Tutor datus ſe excuſat,dicẽs ſe gerere tres tutelas:quare excuſatur à quarta:cõdemnatur:appellat: in cauſa appellatiõis a
ad excuſationẽ aſſerit nouũ,ſ. ſe gerere vnã tutelã, ita negotioſam & diffuſam,vt loco triũ habeatur. ff.de excu.tu.tria.j.& ij.& l.ſi is,q tres.§.eum,qui. Vel ſic:Agis cõtra me,dicẽs q in minori ętate mihi prędiũ vẽdidiſti ſine decreto: ideoq nõ valere. Ego dicebã à maiore factã:demũ cõdemnatus: in cauſa appellationis dico à te maiore ratã habitã:vt 8
C.ſi maior fac.ra.ha.l.fin. ¶ †Cæterum ab actore ꝓponitur nouus articulus depẽdens ex veteri: vt verbi gratia,obligaſti mihi Digeſtũ pro cẽtũ,quæ tibi mutuaui.ſecundò obligaſti illud Titio. tertiò b
nouaſti mihi obligationẽ:ego ex illa nouatiõe petĩ illud pignus:opponit ſe ſecũdus creditor dicẽs, q ſibi prius fuit obligatũ,quàm nouatio huiuſmo c
di facta eſſet:ſuccũbo,& appello: in cauſa appellatiõis ꝓpono articulũ,q tamẽ prius cõpetierat, dicẽs q debeo potior eſſe,qa mihi prius pignus fue- d
rat obligatũ.& ſup hoc poſſum nouos teſtes d ꝓducere,vel antiquos,ſecũdùm prędicte.decre.fraternitatis. Hęc probãtur ff.q po.in pi.ha.l.ij.in princ. Vel ſic,Agebã cõtra te:& tu cõdẽnaris:iudex tamẽ omittit cõdẽnationẽ expẽſarũ, qa illas nõ petĩ:appellas à ſentẽtia:in cauſa appellatiõis peto ex pẽſas:ecce nouus articulus,q primò cõpetebat dependens ex prioribus.C.quãdo ꝓuo.nõ eſt ne.l.fi. Vel ſic:Aliqua eccleſia petit decimas à tẽplarijs: q opponũt priuilegiũ de nõ dandis decimis.eccleſia ſuccũbit:& in cauſis appellationis ꝓponit q priuilegiũ nõ obſtat:qa tanto tẽpore decimas ꝑcepe- e
rit,quod iam cõtra priuilegiũ eſt prędcriptũ:& ſuper hoc nouo articulo probãdo quod prius cõpetebat & depẽdebat etiã ex antiquis, teſtes admittũtur in cauſa appellatiõis.extra,de priui.accedentibus. ¶ †Et breuiter nota q cùm teſtes petuntur f
9
recipi iteratò:aut hoc petitur in cauſa appellatiõis, aut in cauſa principali. Si in cauſa appellatiõis, aut eſt renũciatũ teſtib⁹ in principali, vel atteſtatiões publicatę:quæ paria ſunt:vt extra,eo. cùm veniſſent.§.quęſtiones.aut nõ.Si eſt renũciatũ,vel ſunt publicatę:tũc ſuper nouis dũtaxat articulis dependẽtibus ex prioribus poſſunt noui & antiqui produci,dũmodo deponãt iurati:vt in prę.c. fraternitatis. De hoc in aut.eo.ti.§.qa.ver.ſæpe.Si verò eſt renũciatũ,nec atteſtatiões ſunt publicatè: tũc poſſunt admitti in cauſa appellatiõis tã ſup nouo articulo,quàm ſup principali:vt in eo.c.ad fi. à cõtrario ſenſu.Si aũt hoc petit in cauſa principali:aut agitur ſup vna re,aut ſup plurib⁹:ſi ſup vna,& eſt renũciatũ,vel atteſtatiõe publicatę,nequeũt vlterius ꝓduci.qđ verũ eſt,niſi in caſibus poſitis ver. nec etiã.Si verò ſup plurib⁹:ſi fit ſup vna renũciatum.nihilò minus recipiẽtur in alia,& illi,& alĩ:vt in prę.c.cùm veniſſent.in fin. ¶ Quod aũt dixi q publicatis atteſtatiõib⁹ teſtes nõ recipiãtur de nouo:intellige ſi iam teſtificata partes didicerunt:vt eo.ti.veniẽs.ij.§.pars autem.ſiue qs didicerit dicta ſuorũ,ſiue aduerſarĩ:vt no.in aut.eo.§.qa vero.in
glo.vnã, &c.& ſecũdùm papam e extra,eod.vltra. e
¶ Quid ſi publicatę ſunt atteſtationes,nõdũ tamẽ altera pars teſtificata didicit? Dic q adhuc põt ꝓducere,niſi renũciauerit teſtiũ ꝓductiõi:licet etiã altera pars didicerit.in aut.eo. §. quia verò multi. arg.in prẽd.§.pars autem.& c.cõſtitutis.ij. vbi de
hoc. f Audiui tamen dominũ Clemẽtem in relatione cuiuſdã negotij cõtrarium aſſerentem,arg.extra,eo.ti.cauſam,quę.& ca.c.cùm veniſſet.quia ſufficit ita ſcriptũ eſſe.ff.qui,& à quib.ma. li. non ſi. proſpexit.vj.q.ij.ſcriptũ eſt,Et idem videt ſentire dominus meus in Sũma eodẽ ti.§.& vtrũ.verſ. dicas igitur.Prius tamẽ dictũ verius videtur:quia tunc ceſſat cauſa prohibitionis.Ad hoc infrà,§.fi. 10
ver.quid ſi renuncians. ¶ †In cauſa autem matrimoniali diſputant doctores, an publicatis atteſtationibus poſsint teſtes induci:vt notat.iij.q.ij.d. §.ſi teſtibus.extra, eodem titu. ſeries. & capit. ex tenore.& de probatio.iurauit.Et ſeruamus quòd ſuper eiſdem capitulis non admittantur : in alijs

¶ Clamor. Adde tu an teſtis declarando dictũ ſuum debeat hoc facere cum nouo iuramẽto. Itẽ an hoc debeat fieri vocatis ſeu citatis partib⁹: vide Bal.i l.heredes palàm ſed.§.ſi notam.ff. de teſtamẽ.

¶ Albe.Gal.co. ti. ver.ſed pone volo. & Ægi.eo.lib.

¶ Secundùm papam. Et ibi ſatis ſcripſi poſt eum, & Hoſtien.in glo. apud iudicem.

¶ Nouos teſtes. Adde an poſt publicationem potero ꝓbare de prioritate temporis:puta meam donationem alteram præceſsiſſe.Bart. in l.j. circa fi.ver.quæro. C.de iure fi.lib.x. dicit q ſic:niſi pri⁹ fuiſſet articulatum de tempore.

¶ Secundùm papam & Hoſtien.

¶ Vbi de hoc.Vltima gloſ. & ſuper ea dixi,& remiſsiones dedi ad decret. intimauit.& decre. cùm veniſſet.eo.ti. Adde q dicta Io. An.in d.c.coſtitutus. ſequitur Petr. de Ancha. conſil. ccxxiij. incipiente, ad euidentiam pręmitte.Dixit autem Io.An.ibi cõtra, q quando publicatio eſt facta parte inſcia,vel inuita, non ſufficit quin ſuper eiſdem capitulis poſsint produci teſtes de nouo.aliàs ſecus.

autẽ cauſis ſuper nouis capitulis pẽdentib⁹ ex vetes ribus, poſſunt: ſed nõ ſuper eiſdẽ: vt eo.tit.fraterni tatis.vbi de hoc.& c.cauſam q̃.& hoc tam in eodẽ iudicio, cꝫ etiã in cauſa app.vt ibi.& C.de tem.app.

a per hãc q̃ ꝓſequere pleni⁹ in p̃. cõcor.[a] ¶†Quid

11 ſi reo audiẽte teſtes actoris, vel ecõtra deponũt? qđ fieri poteſt ſecundũ quoſdã: vt §.nũc tractandũ.in prin.nunqd reus poterit adhuc ꝓducere teſtes? di

a ¶In præ. concor. Tene quod dixi ĩ decre. ſeries. & in b decre. cùm in tua. ſuper vlti.glo.

xit Baga.[b] ꝙ ſic, arg.in auẽ.de teſtibus.§.quia verò.ar.cõtra extra eo.fraternitatis.& c. vlti. & c.ve niens.ij.& in p̃.§.quia verò. Hoc vltimũ tenet Io.

b ¶Dixit Bagaro. 12 vt not.ij.q.j.in primis.¶†Sed quid ſi teſtib⁹ [c] pu-

ſuo tractatu. charta penulti. vbi tractat de renunciatione tacita.

c publicatis perdunt atteſtationes? Dicunt quidã hoc caſu iterũ poſſe teſtes ꝓduci: vt extra de ꝓba.c.fi. Alij dicũt, ꝙ aut perdunt apud iudicẽ, vel notariũ, vel aliã publicã perſonã: & tunc ipſe reſarciet totũ dãnũ cauſæ & punieẽ. C. de app.ne cãs. C. de teſti. ſi qñ. Aut apud eũ, cõtra quẽ ꝓducunt: & tũc ille reſarciet expẽſas, & iterũ publicant. ff.de inof.teſt. nihil. §.fi.&.ff.ſi omiſ.cã te. qd aũt. §.nõ ſimp̃r. aut apud eũ per quẽ producunt: & tunc ille ſibi imputet: quia reus abſolueẽ: nec ipſe amplius teſtes ꝓducet. Alioquin daretur ei occaſio negandi & dicẽdi ſe perdidiſſe: vt iterũ alios poſſet ĩcludere ſuborna tos: qđ eſſe nõ debet. ff.de iureiur. ait prætor. §.j.ff. de edẽdo. l.j. §. editione. extra de teſti. cõſtitut⁹. vbi dicit ꝙ ſi archidiacon⁹ habuit teſtes apud ſe: ſit illis contentus. Si tñ probauerit ſe acta iudicij caſu ſine culpa perdidiſſe, ei ſuccurrit. ff. de edẽdo. ſi quis ex argẽtarijs. §.fi.& l.fi. extra de priui. cũ olim. j. Videtur tñ ꝙ ĩ primo caſu, ſ. cũ p iudicẽ ꝓdunt, ꝙ poſſit iterũ ꝓducere: quia periculoſum eſt litigare cũ iudice, & difficile, ꝓbare intereſſe: vel ꝙ ſaltẽ reſtituatur ex gñali clauſula, ſi qua iuſta cã, &c. vel aliqua ſpeciali. ¶Sed ſi teſtes mortui ſunt: & tunc iudex ſoluat intereſſe. ¶Sed quomodo probabitur damnum ſeu intereſſe? Rñ. ſacramento producentis. ff. quod vi aut clam. l. ſemper. §. hoc. C. vnde vi. ſi quãdo. extra quod met. cau. c. fi. & no. extra de fo. cõpe. dilecti. et j. de fruc. & intereſ. §. ſequit. & j. de editio. inſtrumẽ. §. reſtat. verſi illud quoꝫ.

De rubricis.

SVMMARIVM.

1 ☞Atteſtationib⁹ publicatis rubricæ ſunt faciẽdæ.
2 Terminus reo ad actoris teſtes repellẽdos dãdus, debet eſſe competens, & ſufficiens ad deliberandum, inſpecta qualitate ſcripturæ.
3 Modus Romanæ curiæ pro lege ſeruari debet, quo ad dilationes temporum.
4 Iudice in aliquo hæſitante dabit partibus terminũ ad faciendas rubricas.
5 Diuerſorum generum articulos in rubricis connectere non expedit.
6 Rubricæ de ſtatuto iudicis ſcriptæ, ipſi iudici in termino ad hoc ſtatuto dare debent.
7 Verba in articulo contenta probari poſſunt, ipſo articulo non probato.

1 PVblicatis autẽ†atteſtationibus rubricæ ſunt faciendæ: quod fiet hoc modo: Nam iudex aſſignabit terminũ partibus, intra quem atteſtationũ copiam recipiãt. quod facere tenetur, extra de proba. qm̃ cõtra. C. vt lite pend. l.ij. C. de re iud. geſta. etiã in cauſa inquiſitionis: vt extra de accu. olim. §. ſi verò. & c. qualiter. ij. §. debet. ff. de eden. l.j. vt ſup eis diſputetur ſeu allegeẽt. Originalia autẽ remaneãt penes iudicẽ, vel notariũ: ne poſſit fabricari falſum. extra de proba. c. fi. et c. qm̃. & ff. de tab. exhi. l. fi. Sic em̃ debet fieri de qualibet ſcriptura ĩ iudicio exhibita, vt ibi. ¶Quid ſi tabellio dicit, volo ꝙ originalia acta penes me ſint: vt in c. quoniam. iudex verò dicit, imò apud me erunt: vt in præ. c. fin. Dicunt quidam tabellionem præfe rendũ: cui poſſet imminere periculũ, ſi de ſuo offi-

d cio dubitaretur[d]. ¶Quid ſi dicat teſtis producẽs, ego volo habere originalem ſcripturam: quia nolo duplici dãno, ſeu onere affici. ff. ad leg. Rhod. de iac. l. nauis. §. cùm autem. Rñ. ſuper hoc conſuetudo

d ¶Dubitaretur. Vide quod ibi ſcripſi in prę. decr. qm̃. in gl. ergo ſi inde. ſuper verſi. apud ſcriptores.

c ¶Deinde. Verba Bonagui. deĩceps.

f ¶Rubricas. Secundùm Ægid. c. lix.

ſeruetur. Prius tamẽ de iure obtinet, vt tabellio ſeruet, vel iudex. Et ſic curia ſeruat. De hoc j. de edi. inſtrumẽto. §. nũc dicamus. ver. & ſcias. Habita igitur copia, iudex iterũ dabit aliũ terminũ reo, intra quẽ teſtes actoris repellat, ſi poteſt: & ecõtra. poſt quẽ nõ audiẽtur: vt extra, de proba. licet. Reus autẽ acceptis inducijs deliberet an poſſit quicquã opponere cõtra perſonas, vel dicta teſtium: vt extra, vt lite nõ cõteſta. quoniam. iuxta princip. & adueniẽte termino excipiat corã iudice, vt dicã infrà. §. proxi-

2 mo. ¶†Terminus autẽ prędictus debet eſſe cõpetens: vt poſſit deliberare, inſpecta qualitate ſcripturæ. infrà, de dilatio. §. vidẽdũ. verſic. vbi autẽ.

e ¶Deinde[e] ad requiſitionẽ partiũ dabit iudex aliũ terminũ ad diſputan-

3 dum ſuper dictis teſtiũ, intra quẽ aduocatus cuiuſlibet partis† ſecũdùm modũ laudabilem curiæ Romanę, qui pro lege, ſaltem quo ad hoc, ſeruari debet: vt ff. de legi. l. ſi de interpretatione. & j. di. mos autẽ. xj. di. c. ij. & c. fina. & Inſti. de ſatiſd. §. fina. extra, de re iudi. in cauſis. faciet ſuper dictis teſtiũ ſuas rubricas, vt tam ipſi, quàm iudices, facilius ad indaginẽ perueniant veritatis: ad quod hac via peruenietur. Habita enim atteſtationum copia, vtriuſque partis cauſidicus videat diligẽter ſuorũ depoſitiones teſtium, & aduertat an intentio vel exceptio ſit plenè probata, ſeu articulus datus, vel ſemiplenè: deinde aduocatus, qui teſtes induxit, ſignet per crucem, vel per literã, vel aliud ſignum in margine factum quemlibet articulum per ſuos teſtes probatum. & cõcordantias teſtiũ: ita videlicet ꝙ ſuper articulo ponat crucem, vel literam, vel ſimile ſignum, vel literã ponat in omnibus locis atteſtationum, quæ faciũt ad probationem vel cõcordantiam illius articuli. Quòd ſi plures, & diuerſi ſint articuli, diuerſificet etiã ſigna ſua: vt per ſingulorum diuerſitatem appareat, qui articuli ſunt probati: & in quibus teſtes cõcordant. Et ſtudeat eos cõcordare, ſi poterit: vt j. in ti. de diſpu. & alle. aduo. §. nũc vidẽdum. E contra quoque aduocatus, cõtra quem teſtes producũtur, ſtudeat diſcordantias & cõtrarietates teſtiũ per eadem ſigna, vel ſimilia denotare: vt tempore diſputationis, & cùm opus fuerit, habeat eas in promptu. ar. ad præmiſſa extra, de prob. licet. & de ſimo. per tuas. & vt ſic teſtes valeat clarius impugnare: vt j. de diſputa. §. poſt hoc. ¶Sed & vterque aduocatus genera articulorum diligẽter notet, & diſtinguat, vt ea facilius & promptius valeat reperire, faciẽdo ſuper primo articulo primi generis in prin. §. & ſcribẽdo in margine A. Itẽ ſuper primo articulo ſecũdi generis in princ. faciendo §. & deſcribendo in margine B, & ſic de alijs. ¶Adueniẽte igitur termino, diſputent ſuper dictis teſtium: & producens teſtes, eos ſtudeat cõcordare, vt dixi. Is autẽ, cõtra quem producũtur, ſtudeat in cõtrarium, prout

4 mos iudiciorũ cõmuniter tenet. ¶†Quod ſi iudex in aliquo hæſitet, vel ſuper varijs articulis contentio oriatur, dabit partibus terminum ad fa-

f ciendum rubricas:[f] & tunc aduocatus eius, qui teſtes produxit, eas faciat: & teſtes in hac forma concordet. Scribet enim in aliqua charta: & vtatur verbis articuli dati. De quo habes ſ. §. nunc videndum. ver. in primo. dicens ſic, ꝙ talis ſit epiſcopus Biteren. & ꝙ cõmuniter habeatur pro epiſcopo ab omnibus habitatoribus eiuſdem diœceſis, & poſſideat iura epiſcopatus, & adminiſtret, & agat & contrahat vt epiſcopus, probatur per talẽ & talẽ teſtes in locis, vbi eſt litera talis, vel ſignũ tale. & ponaẽ litera ipſa vel ſignum, prout erit in articulo, & in dictis teſtium ſecundùm ſuprà dicta deſcriptum. Et hæc eſt vna rubrica. Idem quoque fiat de quolibet alio articulo ſub alijs ſignis. ff. ad l. Aquiliam. ita vulneratus. & diſtinctè ſcribat ipſas rubricas diſtantia competenti. Et nota ꝙ duos, tres aut plures articulos eiuſdem generis poteſt coniungere ſub vna rubrica, ſi expediat: vt patet in exemplo iam poſito: vt in præ. verſicu. in primo.

5 ¶†Diuerſorum autem generum articulos connectere non expedit: vt xvj.q.vij.in vna.xxxij.q.v.horrendus. Eodem quoque modo rei aduocatus diſcordantias & contrarietates earum per rubricas notabit. Dicet enim ſic, talis teſtis & talis ita dicit, vel dicunt in locis illis, vbi eſt tale ſignum, vel litera talis: & ponat ſignum vel literam, qualem poſuerat in atteſtationibus, vt ſuprà dictum eſt: & idem teſtis vel ijdem teſtes in eadem ſerie ſibi contradicit, vel contradicunt ſibi, vbi eſt aliud tale ſignum, vel litera talis: & ponat ipſum ſignum vel literam. Item talis eſt in dicto ſuo ſingularis: & ſic faciat de alijs diſcordantijs, & contrarietatibus. argu. ad hoc extra, de teſtib. ad hoc. aliàs incipit, præſentium. lib. vj. & de probati. licet. Item talis non reddit cauſam dicti ſui interrogatus. Itẽ talis nihil dixit de ſcientia, & ſic de alijs. Quòd ſi hæc non profint: tunc opponat contra dicta teſtium & perſonas. quod dic vt ſ. §. j. & §. nunc

6 tractandum. verſicu. vt autem hæc. & ſequen. ¶†Hæ autem rubricę ſcribantur per ſe in aliqua ſchedula, & iudici porrigantur in termino ad hoc ſtatuto. Poſt hoc iudex ipſe diligenter inſpiciet, an rubricæ actoris ſint probatæ, & an rubricæ rei contineant veritatem. Quod ſi ipſe vacare nequeat, tradat eas aliquibus diſcretis viris ad expenſas partium examinandas: ex quibus examinationibus plurimi in curia noſtro tempore ſunt ditati. Veruntamen quoniam aduocati partium nunquam aſſerunt probatum eſſe, quod non eſt, & econuerſo: & ideo laborioſum eſſet rubricas per eos formatas examinare: Ideo quidam iudices faciunt eas formari per præfatos examinatores deputatos ad hoc.

7 ¶†Hoc autem diligenter animaduertat iudex ſeu examinator, quia rubrica quandoque continet duo, vel plura membra: vnde licet vnum probetur, non ideo ſimpliciter cenſenda eſt eſſe probata, niſi alia probentur: ſic alia dici in poſſeſſionibus faciendis conſueuit. extra

de teſtib.

a ¶Præsentium. An post publicationẽ attestationũ reprobari possent per testes, vel aliter personæ deponẽtium. sumus per hæc breuiter expediti. quod tamẽ intelligas de illis exceptionib⁹, quę remitti possunt expresse vel tacitè ab eo, cõtra quẽ producũtur: vt quia erat producẽs frater, cõsanguineus, affinis, cõiunx, vasallus, libertus, domesticus, socius, vẽditor, criminosus, vel ei, cõtra quẽ producebatur inimicus, cõspirator, vel aliàs suspectus: secus in his, q̃ remitti non possunt: vt qa hæreticus, excõmunicatus, pagan⁹, Iudæ⁹, Non obstat ſ.§.j. ver. sed nunqd orthodox⁹. vt ibi dixi: furiosus, impubes. & vide j. de excep.§.ij. ver. sed 2 q̃ro de his. Nũc videamus & transeamus ad dicta, & 4 qñ vitiãtur: qa singularia, vel nõ reddentia causam, vel 6 qa cõmunia de his 7 nihil ad ꝓpositũ: 8 qa ĩ his & similib⁹ nõ venit ꝓbatio facti, sed allegatio, vel ostẽsio dictorum. Probãdũ aũt venit qñ opponit, aut de nullitate, aut de falsitate directè cum corruptiõe, aut de sola corruptione, aut de falsitate indirectè. Et hęc etiã ꝑ testes ꝓbari possunt. nullitas esset cùm nõ iurauerũt, vel iurarunt parte nõ prẽsente, nec citata: vt eod. tit. c.ij. vel iurarũt, sed deposuerũt super nõ iuratis. vel ĩ quarta dilatione data sine solennitate. ſ. eodẽ. §.j. ver. itẽ q̃ depo suit super. & ſ. ver. a esset etiã nullitas. vt dixi ĩ §. iã de interrogatorijs. versi. itẽ q̃ri debet. qñ publicatis attestatiõibus opponit testẽ deposuisse de sniã in tẽpore, quo nõdũ nat⁹ erat. qđ supponit impossibilitatẽ, vt ibi dixi: & sic nullitatẽ licet, & falsitatẽ. ¶ De falsitate & corruptiõe patet extra, de ꝓbati. licet. vbi satis de hoc in gl. ij. Idẽ de sola corruptiõe, vt scripsi sup gl. prędicta. & vide ſ. eo. §.j. ver. sed qd si testi. & qđ ibi dixi. ¶ De falsitate directè est aduertendũ, q̃ rarò ista probatio ꝓcedet, nisi ex culpa iudicis nõ faciẽtis fieri debitã specificationẽ. Exẽplũ in terminis, quos dedi in prę. ver. itẽ quæri debet. opposuisti instrumẽtũ, qđ ꝓduxerã, esse falsum: admissus ad probãdũ, ꝓbasti notariũ fuisse mortuũ tẽpore cõfectiõis: peroptimè admittar ad probãdũ directè cõtrariũ, qđ tũc viuebat. qđ si iudex hãc falsitatis causam in capitulis exprimi fecisset ante publicationẽ, id probare debuisset: vt in cle. testib⁹. de testi. & vide qđ scripsi eo. ti. fraternitatis. ĩ v. q. Aliud exẽplũ est: opponebas electo q̃ erat indign⁹, q̃ erat homicida, specificatiõe nõ facta. ꝓbasti infamiã, probasti qđ occiderat Petrũ. peroptimè poterit ꝓbari directè cõtrariũ post aperturã, ſ. se bonę famæ. vel ꝓbãdo illũ Petrũ viuere, vel fuisse occisum à Titio absq; eo, q̃ illũ occidisset, etiã si prẽsens fuisset: vt minus subintremus indirectã. & hic venit materia negatiuę coarctatę, q̃ cadit ĩ intellectũ, de qua de electiõe, bonę. j. ¶ Vltimò de falsitate indirecta cõstat illã ꝓbari etiã ꝑ testes post aperturã: vt in prę. c, ex tenore. & l. optimã. C. de cõtrahen. & com. stip. & de hac statim in ver. porrò. & adde quod ibi dicã. Hic aduerte, q̃ sicut non debitè specificatus articulus admittit quãdoq; probationẽ directę fallitatis post aperturã, vt nũc dixi: sic vltra debitũ specificat⁹ quãdoque post aperturam non admittit indirectam, vt post Inno. scrip si eodem titu. ex tenore. in prin. ¶ Adde q̃ licet nõ sim ꝓtestatus ius mihi esse opponẽdi contra personas & dicta testiũ, tamen potero opponere q̃ est inimic⁹ me⁹, ꝓut voluit Bal. cõsil. ccxvj. lib. iiij. ¶ Producendorũ. Debet dicere productorũ: vt patet etiam ſ.§. qualiter. ver. sed opponit. & j. ver. ij. in quibus sunt verba Vincẽ. ¶ A D D E versi. sed nunqd possum. q̃ si testis non habilis & non fide dignus rogatus in instrumẽto admittitur, probat, quia videtur approbatus, prout voluit glo. in l. inuiti. ff. de testib. & in aut. de testib. §. & licet. in fin. in verbo, supplicijs. ¶ Secundùm Vin. Qui pertinaciter ibi tenuit testium dicta post publicationem per testes reprobari nõ posse, etiam indirectè. Dixit ergo q̃ ibi mulier incõtinenti voluit probare, si intellexit. i. ante publicationẽ. Textus ibi contradicit, vel secũdùm eum speciale in causa matrimoniali. Potisimũ motiuũ Vincen. fuit, quia sic timetur subornatio in probatione indirecta. Sed ad hoc respõdeo ꝑ id quod scripsi eo. titu. fraternitatis. in eo qđ subdebat, quod ob eandem causam, scilicet subornationis timore, nõ edũtur instrumẽta cũ die & consule. de quo vide not. de fide instru. c. Gul. perpetuus. ad fin. gloss. vlti. Sed tu responde, vt ibi not. quòd bene illa eduntur si redarguitur de falso. Ad prædictam pertinaciam defendendam, inducit quòd sicut ego producens non possum postquã testificata didici probare prę-sentiam: sic nec tu absentiã. Sed primum nego: vt in præallega. c. ex tenore. no. in vltima glo. quam etiam ipse posuit: pòst tamen dicebat etiã non licere reo publicatis attestationibus, per quas probatum est, eum cum agente contraxisse, probare per testes prius se aliud matrimonium cõtraxisse. Istud etiam nego per decre. de testi. eodem ti. Subdebat quòd ideo contra instrumentum licet producere testes, quia producẽs poterit illud iuuare per testes. Quæ ratio cessat in testibus publicatis, qui cùm iuuari non possint, ergo nec impugnari. Et si dicatur q̃ ſecundùm id non poterit contra testes agi de falso: cuius contrariũ patet de probati. licet. respõdet q̃ poterit directè: & tunc variato iudicio, licet testis damnetur, non retractaretur sententia. Contra producentem autem agi non posset, nisi probaretur corruptio. eo. titu. sicut. & in præ. decre. licet. Hæc quia non placebant, in decre. ex tenore. non posui. ad quæ etiam hic ponenda inuitus vel quasi, manum apposui.

d ¶ FORMA. Quam posuit Bonagui. & Ægid. eo. lib. x.

de testi. ad hoc. aliàs incipit, p̃sentiũ. ibi: posita figil latim, &c. li. vj. Nõnũq̃ etiã cõtingit, q̃ licet verba cõtẽta in articulo, vel rubrica ꝓbari videãtur: non tamen articulus probatur, prout ponitur, vel rubrica: quod totum debent fideliter in suis responsionibus seu diffinitionibus examinatores designare. ¶ Et nota q̃ aut probasti, vel nõ. qđ dic vt j. in tit. de proba. §. nũc dicẽdum. & illud iũge hic.

De testium reprobatione.

SVMMARIVM.

☞ Forma protestationis faciendæ in iudicio circa testium reprobationem.
Falsitas testium quibus probatur.
Testium dicta quomodo possint post publicatio nem per alios testes reprobari.
Forma excipiendi contra testes.
Reus potest actoris testes per alios reprobare, & econuerso.
Testẽ, quẽ qs inducit ꝓ se tenet recipere cõtra se.
Reprobare an possit quis testes suos.
Testes, quos passus est quis semel contra se induci, an postea illos poterit reprobare.
Testis reprobatus à iudice in vna causa, an in alia possit induci.

Saepe testes nõ legitimi de facto recipiuntur. Ideoq; videndũ est, qualiter receptì reprobẽtur. Sup quo est sciendũ, q̃ ante testiũ publicationẽ, & pòst, tam dicta, quàm psonæ testiũ possunt p alios testes legitimos reprobari: dũmodo id ante sententiam fiat: vt extra, eo. ad hoc. aliàs incipit, præsentium. lib. vj. & c. series. de except. c. j. de probatio. licet. Hac tamen distinctione seruata: vt qui post publicatas attestationes personas voluerit reprobare, sine distinctione audiri debet: si hoc ante publicationem protestatus fuerit: quæ protestatio fiet hoc modo:

✠ FORMA. Ego P. protestor q̃ mihi saluum sit obijcere cõtra psonas & dicta testiũ producẽdorũ cõtra me, ex parte D. in causa, quam secũ habeo corã tali iudice, & ante aperturã & post: & mihi expresse reseruo. Aliàs aũt audiri nõ debet, nisi iuret q̃ ad hoc ex malitia nõ procedit: vel q̃ post publicationem didicit id, quod nũc eis obijcit: vt extra, de testib. præsentiũ. [a] Et si sic admissus ꝓbauerit testes, quos reprobare intẽdit, seruos esse, vel infames, criminosos, vel famosos, vel corruptos, vel alio modo illegitimos, vt dixi ĩ §. j. ſ. pro non receptis habentur: nec dicto eorũ fides adhibeat: vt extra, de testi. sup eo. & c. ex parte. de excep. c. j. de ordi. cog. c. ij. in fi. q̃ ꝓsequere pleni⁹, vt ſ. §. j. versi. itẽ q̃ is, ꝓ quo aliqd. ¶ Quidã aũt dicũt indistinctè q̃ si volo ꝓbare tuos testes esse famosos: possum hoc etiã publicatis attestationibus. ar. in præ. c. series. & c. licet. extra, eo. c. causam. C. si ex fal. instru. per totum. Alij dicunt q̃ vbi agitur ad rescissionẽ prioris sentẽtiæ: nũ quã post publicationem debẽt principaliter admitti probatiões cõtra dicta b priorũ testiũ: vt no. Vin. ĩ præ. c. causam, q̃. ¶ †Sed 2 qualiter probatur falsitas, no. Vincen. in præ. c. series. q̃ per dicta aliorũ ꝓducẽdorũ, [b] & per instrumẽta. extra, de fi. instr. c. cùm dilect⁹. aliàs nõ, nisi indirectè: vt extra eo. ex tenore. & C. de cõtrahen. stip. optimã. & sic intelligitur C. si ex fal. instr. per totũ. & C. de tem. ap. per hãc. ¶ Sed nunqd possum dicere cõtra testes inscriptos in instrumẽto: sicut & cõtra ꝓductos? Respõdeo, sic. si enim cõdẽnat⁹ de adulterio inscribibit in instrumẽto: nõ valet. ff. de testi. scio. cõtra. Nam sufficit tẽpore inscriptiõis testes fuisse bonę opinionis. C. de testa. l. j. & ſ. §. j. 3 ver. qd si testis erat. ¶ †Porrò dicta testiũ reprobari possunt p alios testes post publicationẽ, hoc modo: Dixerũt testes Titiũ cõtraxisse cũ Bertha in ciuitate Bononi. in calẽdis Ianuarij nuper trãsactis. si probatũ fuerit ꝑ testes omni exceptione maiores ipsum T. eodẽ die fuisse Parisijs in Francia: nõ adhibetur fides dicto priorũ. extra, eo. ex tenore. & c. series. C. de cõtrahẽ. stip. l. optimã. ¶ Et is est quidã modus probãdi negatiuã: cõsulo tamen, c vt si potes, potius dicta quàm psonas impugnes. argu. extra, de acc. licet. in fi. Si verò vides q̃ dicta valeãt, tũc obijcias in psonas: vtrũq; etenim licet, scilicet probare, & repellere. iij. q. ij. c. si testes. §. si quis testibus. & dixi ſ. iam de interrogatorijs. versi. fiũt aũt. & §. seq. ver. debet quoq;. & ver. viso. Sed nõ omnia q̃ licẽt, quãdoq; expediũt, nec honesta sunt. ff. de reg. iur. nõ omne. xj. q. j. aliud. Vin. not. extra, de excep. c. j. q̃ in dicta testiũ possum dicere per alia dicta aliorũ iam productorũ, sed non per nouos testes, ex quo didici testificata. in authẽ. de testi. §. illud. ſ. §. qualiter. ver. sed opponit. Sed per instrumẽtũ possum bene dicere cõtra dicta testiũ: vt extra, de fi. instr. cùm dilect⁹. arg. cõtra extra, de testi. ex tenore. vbi per nouos testes impugnãtur dicta iam publicata. Solue, vt ibi nota. secundùm c Vin. [c] ¶ Hac igitur via potest in personas testium obijci. Pręmissa enim protestatione ante aperturã, quod vis in personas obijcere potes, vt dictũ est: & habita copia attestationũ in termino tibi à iudice dato ad dicẽdum contra testes: vt suprà proximè in prin. sic poteris excipere contra eos.

4 ✠ †FORMA [d] excipiendi contra testes.

d ¶ Coram vobis domine iudex, ego talis cõstitutus in modum exceptionis propono contra testes per talem cõtra me inductos in tali causa, q̃ nulla vel modica est eis fides adhibenda: imò sunt à te-

a ¶§.j.Ponebant Ægid.& Bonagui. Itē q̄ hanc cauſam reputat ſuam propriam & ſpecialem dans eum: tunc repellitur à teſtimonio, ac ſi propria cauſa depoſuiſſet.ff.eo.tit.l.nullus.Subdebant has nominaſſe:quia ſępius occurrunt.Cauſidici tamen has vel alias proponent, prout ipſorum ſolicitudo,& cauſæ natura dictabit.

¶ADDE tu ad id,quod dicitur, ac ſi in propria: quia teſtis ſentiens cōmodum ſiue expli citum ſiue implici tum,repellitur:Bal. in l.q in teſtamento.ff.de teſtamen.

b ¶Si vis.Secūdùm eundem Bonaguí.

c ¶Præſentium.lib. vj. a

d ¶Licet dilect⁹.Ibi b ſcripſi in vltima:an duæ ſolæ reprobationes inſtrumenti fiant per teſtes. Item an id, quod dicitur ſecundos reprobatorios non poſſereprobari:nō procedit in reprobatione dictorum, ſed ſolùm in repro c batione p̄ſonarū: vt ſcripſi eo.ti.c.ij. lib.vj.in glo.no.ſecundùm Inno.

e ¶Dicitur vſus.ſed q̄ non dicit litera 5 vſus atteſtationibus:dicam q̄ teſtibus vtitur,qui illos producit. Adde q̄ dictum Spe.ſequitur Ale.in d.l.ſi qs d teſtibus.in apoſtil. vbi vide aliquas remiſsiones.

f ¶Diſtingue.Secū dùm Ia.Bal.hæc diſtinctio nō placet Iac.& Pet. vt dixi eo.titu. dicentium ſuper j.glo.

g ¶Dic vt ibi. Si 6 quō quærebat, an quod dicit lex, ſi quis.habeat locum etiam in eo,contra e quē fit productio: cùm teſtis aliquid dixit pro eo, quo ipſe vtitur, remiſ- f ſio nil docetī hoc. Ia.Bal. dixit q̄ ſic. aliàs l.illud.ff.ad l. Aquil.Alij diſtinguunt, an ex eo, quod vtatur, ha- g buerit victoriam, 7 aliàs non habiturus:& tunc procedit, quod dixi. an h verò eam aliàs habiturus fuiſſet: & tūc reprobari poſſit. hoc ponit Cy. i in l.ſi quis.

h ¶Cùm venerabilis.Ibi vide in nouel.in glo. quaſi dicat.poſt prī.ij.ver. k ſed & hoc notādū.

ſtimonio repellēdi.Nam omnes & ſinguli ſunt in ſuis teſtimonijs ſingulares. Item talis teſtis eſt, & erat tēpore ſuę depoſitiōis leuis opinionis, & vitæ ſuſpectę,& infamis infamia canonica & ciuili.Itē talis eſt periurus, & in tali cauſa fuit de periurio cōuictus.Item talis eſt,& erat tēpore depoſitionis adulter,fornicator,& de adulterio cōdēnatus. Itē talis eſt pauper,& ſuſpect⁹.Item talis eſt inimicus. Itē talis eſt pretio corruptus & falſum teſtimonium tulit in hac cauſa,dicēs me tali die Bononiæ cōtraxiſſe:cùm eadem die Pariſijs eſſem: & ſic de alijs.quæ dic vt ſ.§.j.[a] Iunge ſi vis:[b] Has autē exceptiōes alternatiuè propono,& eas admitti peto: vt j.de excep.§.viſo.ver.porrò. nec valet talis appellatio:appello,ne recipiātur iſti teſtes,quos volo probare criminoſos, niſi ſtatim ſe offerat probaturum:vt extra,de teſti.ex parte A.vbi de hoc,ſecūdum papam. Quādoque tamen talia ante depoſitionem obijciuntur: vt in prę.verſi.itē is,pro quo. Et tūc excipiēs poteſt adijcere, Et hoc offero me incontinenti probaturū:vt ſ.§.j.ver.itē q̄ eſt ſeruus.ibi:ſed quid ſi dicitur.& ſeq.Hęc forma proponēdi & crimina ſpecificandi,probatur extra,de teſti.ad hoc.aliàs incipit,præſentiū.[c] & ff.eo.l.j.§. adhiberi.extra,de ſimo.licet.& c.p tuas.& eo ipſo q̄ ſe offert incōtinēti probaturū: dicūt quidā eum admittēdū:vt in prę.ver.itē q̄ eſt ſeru⁹. ¶Et ſcias q̄ teſtis quādoque totaliter ſtatim excludit: quādoque verò id in tēpus diſputationis reſeruatur. q̄d dic vt ibi:& eo.§.ad fi.ver.in ſumma.¶†Reus verò,cōtra quē teſtes producūtur, eos poterit, reprobare p̄ alios. Itē actor teſtes rei reprobatorios poterit per teſtes alios reprobare,facta ſimili ſpecificatione criminū cōtra eos:vt in eadē decre.vltrà autē non licet teſtes reprobare:vt in eo.c.licet dilectus.[d] Verūtamen,ſi intra terminū ad reprobādum datum,quis nō reprobauerit,vlterius non audietur.extra,de proba.licet.Imò iudex refręna bit infinitatem.ff.de teſtib.l.j.in fi.extra,de reſcri. cùm in multis.libro vj.Quod dic vt ſ.§.nunc tractemus.verſi.fin.¶Et nota q̄ teſtem,quem induco pro me,teneor recipere cōtra me: niſi oſtēdam inimicitias poſtmodū inter eum & me exortas:vt iij.q.ij.d.§.itē ſi quis teſtibus. ſicut & inſtrumētum pro me inductū.extra,de cenſi.cùm olim. C. de fi.inſtru.auct.ad hæc.¶†Sed qd ſi eum p̄duxi, ſed nō ſum eo vſus:nūquid eum potero repellere, ſi de nouo inducitur cōtra me?Quod videt,arg.in prę.l.ſi qs teſtibus.ibi:vſus fuerit,&c.Ex eo quod dicitur vſus.[e] & ar.ff.ad l.Cor.de fal.qui falſam.& C.eo.ti.de fal.ſi falſos.& extra,de cri.fal.ad falſariorū.reſpō.j.& ff.de eden.l.j.§.edēda.ar.cōtra extra,de cri.fal.dura.& ff.quod quiſq; iur.l.iij.reſpō. j.& de poſtulā.l.j.§.beſtias.Diſtingue[f] vtrum ideo nō fui vſus,quia nolui:quo caſu potero eum recuſare:an ideo,quia nō potui:qa nihil pro me dixit: quo caſu nō potero recuſare.Si verò eum non induxi,poſſum reprobare:vtſ.§.j.verſi. itē quod is, pro quo aliqd. ¶Quid ſi pro vtraque parte dixit? Dic vt ibi.[g] ¶†Sed nunquid teſtes meos poſsim reprobare?Diſtingue:qa aut id facere volo ex ſuperueniēti cauſa,aut nō.De hoc not.in auc.eodē. §.q verò.& plenè ſecūdùm papam extra, de exceptioni.c.cùm venerabilis.[h] Quid ſi produxi cōtra te decē teſtes, q̄ ſibi cōtradicunt: nūquid poſſum dicere in dicta quorūdam per alios?Reſpon.ſic:licet vtroſq; produxerim.Secus in inſtrumētis,quæ ſibi fidem derogant.extra,de fi.inſtru.imputari.[i] ¶Quid ſi produxi teſtē,& volo p̄bare q̄ tu eum corrupiſti:nunqd poſſum eum repellere,cùm eum produxerim?Reſpōdeo,ſic.iij.q.ij.cap.ſi teſtes.§. itē ſi quis teſtibus. ¶Quid ſi produxi teſtem infamem cōtra te,[k] & tu nūc in alia cauſa illū producis cōtra me?Reſpōdeo,non poſſum eum repellere

i ¶Imputari.Diuerſitatis ratio ibi not.& hoc eodē ti.præſentiū.& c.ſeq.

k ¶Contra te.Videtur accedere opinioni, quam tenet Guid.de Suz.ſuper l.ſi quis.quæ habet q̄ licet teſtem contra reproduxi,productum à te in alia cauſa reprobare non poſſum:ſi producatur ab alio, be ne poſſum quia quo ad alium eum non approbaui.& res int r alios act a ,&c.C. re inter alios. per totum.Innoc.apertè tenet contrariū in ver.ſed & hoc notandum.quem alle gaui ver.ſ. ij. Pro quo facit:quia lex imperſonaliter loquitur.& bene facit lex,inde.§. hæc pœna.ff.quod quiſque iu.Ia.Bal. qui tenet idem, allegat ff. de iud.l.ij.§. ſed & ſi agant . Dicit tamen Inn.id procedere in cauſa ,pueniente à me,qui produxi:ſecus ſi à te,qui nunc producis:puta, quia tuus filius:vel huic ſimile.ibi vide.

¶Produxi.Etiam ſi illa tunc ignorabam ſecundùm Ia. Bal. cùm lex excipiat ſolùm ſuperueniētia, Alle.ff.d iudic.cùm p̄tor.Sed hoc nō placet, vbi ignorantia fuerit p̄babilis:cùm ſint paria nō eſſe,& nō apparere.ff.de contrahē.emp.in lege. & eſt ſatis expreſſum de elect. nulli. lib.vj.ff.de confir. tu.l.in cōfirmādo. Benefacit ff. de iudi.l.ij.in prin. aliàs æquè dici poſſet,q̄ cùm lex ſolas inimicitias ſuperuenientes excipiat, propter alias cauſas repelli nō poſſum:cuius contrarium ibi notant Accur.& Io.

m ¶Reprobari . Eſt hoc ſimile quod ſcripſi de reſcri.dilectus.ij.ſuper ver. propoſitum. facit C.de excu.tu.l. voluntarię.de his qui ſpon.mu.ſubc.l. ij. lib.x.

prætextu eorum, quæ cōmiſit priusquā ego illum
1 produxerim:[l] ſed prætextu poſtea cōmiſſorū ſic. extra,de iureiur.quēadmodum.& in prę.§.ſi quis
8 teſtib⁹.C.de teſta.l.prima.¶†Sed quid ſi produxi cōtra te teſtes aliquos,in quorū perſonas poteras obijcere,ſi volebas,ſed facere non curaſti:de nouo induco eos cōtra te in alia cauſa:vis eos repellere: nunquid potes?Non videtur:quia ſemel paſſus es eos cōtra te induci,nec aliquid cōtra eos obieciſti: & ſic eos approbaſti:xxxij.q.v.horrendus. extra, de accuſa.nulli. Dic contra,ſecundùm Iac.Bald.C. de pac. ſi accuſationem.ff.de excuſa.tu. & tem. ea.
m ſed reprobari. [m] ¶†Quid ſi teſtis reprobatus eſt
9 in vna cauſa à iudice:nunqd ego poſſum illum in alia cauſa inducere?Reſpondeo,refert an iudex illum ſimpliciter repudiauerit,dicens:Non adhibeo ei fidem.& tunc ego,& quilibet alius poteſt eo in alia cauſa vti.argu.ff.de compenſa. quod in diem. & ff.de neg.geſt.ſi autē.§.penul.Aut expreſsè dixit eum falſum, vel infamem: & tunc nō poſſum. ar.ij.q.iij.c.ſi quē.§.notandum.extra,de elec.ſuper eo.tales enim non admittuntur.ff.eodem.l.ij.ſecūdum Vber.Tu dic,q̄ teſtis obiectu criminis aliàs 1 à teſtimonio repulſus,ſi ex hoc eius opinio de facto grauata eſt, non admittetur,cùm criminaliter agitur in alia cauſa:vt extra.de teſtibus.c.teſtimonium.In cauſa verò ciuili, vel etiam cùm de crimine ciuiliter agitur:diſtingue,vt iam dictum eſt.tūc enim non repelletur in alijs, eo q̄ ſibi probatū eſt crimen, & ob hoc repulſus eſt in alia cauſa: vt extra,de or.cog.c.ij.in fi.de excc.c.primo.ff.de his q no.infa.Luci⁹.niſi iudex eum pronūciaſſet falſum & infamē,& ad hoc directè actū fuiſſet.& de hoc dic vt ſ.§.j.verſi.item excipitur q̄ eſt infamis.

De numero teſtium.

SVMMARIVM.

1 ¶Teſtes plures quàm duo,in quibus caſibus requirantur.
2 In donatione cauſa mortis requiruntur plures teſtes,quam duo.
3 Regula,q̄ in teſtamento ſeptem teſtes ſunt neceſſarij,in quibus caſibus fallat.
4 Sufficiūt teſtes,tres vbi teſtator dicit,q̄ vult ſtare priorem voluntatem.
5 Duodecim teſtes requiruntur in purgatione epiſcopi.
6 Ventris inſpiciendi gratia, tres obſtetrices ſunt vocandæ.
7 Vnus ſolus teſtis, quāquam legitimus, nunquam m ſufficit ad cauſam terminandam.
8 Vnius teſtis dicto in quibus caſibus credatur.
9 Sacerdoti dicenti aliquem pœnituiſſe,creditur.
10 Executori dicenti ſe denunciaſſe, vel citaſſe, credendum eſt.
11 Reuelanti conſpirationem,ſeu inſidias papę factas creditur:ſic & in crimine læſæ maieſtatis.
12 Vni ſoli ſæpe fides adhibetur extra iudicium.
13 Iudex nullo ſigno debet ſuam mentem denudadare.Ad iudicis officium ſpectat lites abbreuiare.
14 Producere volēs xl.teſtes,iudex verò nō vult recipere niſi decem vel xx.an poterit appellare.

REſtat de numero teſtiū videre.Et quidā regula re eſt q̄ in qualibet cauſa duo teſtes ſufficiant: niſi expreſsè dicatur in lege,vel canone, plures in aliqua cā neceſſarios eſſe:vt ij.q.iij.c.j. & c.ſeq. & xxxv.q.vij.c.fin.& iij.q.ij.c.ſi qs teſtes.§.vbi numerus.ff.de teſti.vbi.extra,eodē.in omni.& c.licet
1 vniuerſis.†In qbuſdā tñ caſibus plures quàm duo requiruntur.

requirũtur.[a] ¶Primò, vbicunq; accuſatur clericus eccleſię Romanę: nã ſi eſt epiſcop⁹ cardinalis, nõ cõuincit, vel deponit, niſi lxxij. teſtibus ſi eſt presbyter cardinalis non niſi xliij. Si eſt diaconus cardinalis, nõ niſi xxvj. Si eſt ſubdiaconus, vel acolythus & cæteri, nõ niſi ſeptẽ: vt ij. q. iij. præſul. & c. nullã. Gratian⁹ tamẽ illud videt intelligere de perſonis ſuſpectis: vt c. q. c. fi. ¶Itẽ cùm quis vult probare ſolutionẽ debiti in ſcriptis cõtẽti, quinq; ſunt neceſſarij. C. de teſtibus. teſtiũ. ¶Itẽ in probatione cõfeſsionis factę ſolutionis, quinq; ſaltẽ nõ rogati ſunt neceſſarij: quia duo rogati ſufficerẽt: vt C. eo. tit. auct. rogati. dic vt ibi not. ¶Itẽ in cõtractu, qui excedit librã auri, ſi ſit in ciuitate: vt C. ſi certũ pe. auct. ſed nouo. & l. fin. in auct. de fide inſtru. §. oportet. ij. ¶Itẽ in codicillis, quinq; ſunt neceſſarij. C. de codicil. l. fina. in fine. ¶†Itẽ in donatione facta cauſa mortis, quinque. C. de donatio. cauſa mortis. l. fin. ¶Itẽ in teſtamẽtis ordinandis, ſeptẽ. C. de teſta. l. hac cõſultiſsima. in princ. & l. fin. Inſtit. eodem. in fin. vbi de hoc. & j. de edi. inſtru. §. cõpendioſe. ver. iij. Quando verò teſtator neſcit literas: nec ſubſcribit, ſunt octo neceſſarij: vt in ea. l. quod ſi. Vel etiã ſi ſit cæcus: vt in prædi. l. hac cõſultiſsima. §. fin. ¶†Quod autẽ dixi, in teſtamẽto ſeptem fore neceſſarios, fallit in caſibus. ¶Primus, in relictis ad pias cauſas: vbi duo cum presbytero ſufficiunt, ſiue in teſtamento, ſiue in codicillis. de teſta. cùm eſſes. & c. relatũ. quod dic, vt præ. §. compendioſe. verſi. verum. ¶Secũdus, quãdo valet teſtamẽtum minus ſolenne cum duobus vel tribus inter nepotes & filios: vt in præ. l. hac cõſultiſsima. §. ex imperfecto. & §. fin. C. de fideiuſ. l. fina. C. famil. ercis. l. fina. ¶Tertius, quia in villis & municipijs, vbi eſt hominũ raritas, valet teſtamẽtũ in præſentia, quinq; teſtiũ factũ. C. de teſta. l. ſi. ¶†Quartus, quãdo teſtator dicit q; vult ſtare priorẽ volũtatẽ: quia tũc tres ſufficiũt. C. eodẽ. ſancimus. & in auct. vt lice. ma. & auiæ. §. his. Idẽ ſi velit eam declarare: vt not. ff. de teſta. hæredes. §. j. ¶Quintus, in teſtamẽtis cõditis à militibus Reipublicæ[b] Sufficiunt quãdoque duo,[c] quãdoque vn⁹: ſed hos milites hodie non habemus: quare illud ceſſat: vt Inſtitu. de teſta. militis. in prin. & §. planè. C. eo. milites. vbi de hoc. ff. eodẽ. Lucius. ¶Sextus, in teſtamẽto in præſentia Imperatoris, precibus ſibi oblatis cõdito, in quo null⁹ eſt neceſſarius. C. de teſta. omniũ. ¶†Itẽ in purgatione epiſcopi requiruntur duodecim. ij. q. v. omnib⁹. in fi. ¶Itẽ in purgatiõe presbyteri, ſeptẽ: vt eadẽ q. ſi legitimi. ¶Itẽ in purgatione diaconi, tres: vt in eo. c. legitimi. ¶Item in pecunię depoſitiõe, vel alterius rei, ſi depoſitũ excedit librã auri, vel etiã cõtract⁹ tres. in auct. de inſtr. cau. & fide. §. ſi qs igitur. colla. vj. C. q po. in pi. ha. auct. ſi qs vult. ¶Itẽ in ſcriptura per manũ priuatã facta, tres. C. eodẽ ti. ſcipturas. Ar. cõtra, q; duo ſufficiũt: vt extra, de proba. quoniam cõtra. cui hodie ſtatur. Sed ſi per publicã, duo ſufficiũt: vt in auct. de inſtru. cau. & fide. §. ſi igitur inſtrumẽtum. ¶Item in interruptione preſcriptionis, tres: de an. excep. vt perfectius in fi. & xv. q. iij. c. placuit. §. hæc de preſcriptionibus. in fi. verſic. ¶Itẽ in renũciatione Velleiani, tres. C. ad Vellei. antiquæ. §. ne autem. ¶Itẽ in inuẽtarij cõfectione abſentis, quos res tãgit, tres. in auct. de hære. & Fal. §. ſi verò abſunt. & §. ſancim⁹. C. de iure delib. ſancimus. §. ſi verò dubius. ¶Itẽ cùm fit cõparatio ex chirographo, vel alio inſtrumẽto nõ publico, tres. C. de fide inſtru. cõparationes. Itẽ cùm aliquis promouẽdus eſt inter agẽtes in rebus, quindecim: vt C. de proximis ſacr. ſcri. vnicuiq; lib. xij. circa prin. ¶Itẽ in inſpectione priuilegiorũ debet eſſe qs cõtentus numero duodeno. extra, de fide inſtru. accepimus. in fine. ¶†Itẽ tres obſtetrices vocãtur ad vẽtrẽ inſpiciẽdum: & duæ probãt prægnantem. ff. de ven. inſpi. l. j. in princi. vel etiã vna, ſi ſe prægnãtem cõfitetur: vt ea. l. §. de inſpiciẽdo.[d] ¶Itẽ ad oſtiũ cameræ: vbi mulier paritura eſt, decẽ teſtes ponũtur: & tẽpore partus, decẽ liberæ, & ſex ancillæ in cõclaue mittũtur: vt ea. l. §. in quo. & §. ſeq. Mos tamẽ regionis in hoc attenditur: vt eadem l. §. fin. ¶Item cùm per epiſtolam datur libertas: vel etiam inter amicos: vt C. de Lati. lib. tollen. l. vnica. §. j. & ij. & §. ille etiam. ¶Itẽ in diuortio, ſeptẽ. de diuor. nullum. ¶Itẽ quãdoque decẽ. C. de erogati. mili. anno. lib. xij. l. penul. §. hoc verò. ¶†Licet autem, vt præmiſſum eſt, quædã ſint ſpeciales cauſæ, quę plures quàm duos teſtes exigant: nulla tamen eſt, quę vnius teſtimonio, quãuis legitimo, terminetur: vt extra, eodem. licet vniuerſis, in fin. etiam ſi præſidiali prefulgeat dignitate: vt eo. tit. licet ex quadã. C. eo. iureiuran. iij. q. ij. c. ſi teſtes. §. iuriſiurandi. quia vox vnius, vox nullius: vt in præd. concor. & ar. ff. de quæſtionibus. l. antepe. & l. j. §. item Cornelius. & vnius teſtimonium nec iuſtificat, nec condẽnat. xxxij. q. ij. admonere. ¶†Hoc tamen fallit in quibuſdã caſibus, in qbus creditur dicto vnius. Et primò probat quis reuocationem mandati per vnũ teſtem, & cum ſuo iuramẽto: extra, de procu. ex inſinuatione. vbi de hoc. ¶Secundò, ſi dubitetur de inſtrumẽto, an ſit publicũ: ſolus tabellio facit fidẽ: vt C. ad l. Corne. de fal. ſi quis decurio. in auct. de inſtru. caut. §. ſed & ſi inſtr. colla. vj. ¶Tertiò, ſtatur iuramento creditoris tantùm ſuper eo, quod ſuperfluũ eſt in pretio rei venditæ. C. de iure do. impe. l. fi. §. ſi verò. ¶Quartò, ſtatur vnius teſtimonio. cùm teſtator ita præcipit. ff. de dote prę. le. Theopõpus. ¶Quintò, quãdo quis habuit probabilem cauſam ignorãtiæ. extra, de ſent. excõ. c. ſi verò. ij. argu. cõtra extra, de præſum.[e] ¶Sextò, creditur dicto vnius abbatis cõtra epiſcopum, qui vicini meſſem, ante miſſarũ ſolennia exarauit. lxxvj. diſt. tanta. ¶Septimò, creditur vni extra iudiciũ, ſeu tãquã ſocio. xxij. q. iij. innocẽs. ¶Octauò, creditur vni cum iuramẽto principalis perſonę. C. de re. credi. in bonę. extra, de probati. ſicut. Quãdoq; tamẽ hoc fallit: vt no. extra, de iureiuran. mulieri. ¶Nonò, vbi nõ fit alicui p̃iudiciũ: puta, cùm dubitatur an qs ſit baptizat⁹, vel an eccleſia ſit cõſecrata, & huiuſmodi. de conſec. diſt. iij. cùm itaq;. & c. paruulos. & di. j. ſolẽnitates. ¶Decimò, cùm dubitatur de voluntate obmutescẽtis ſeu moriẽtis: vt arg. xxvj. q. vj. qui recedũt. & c. ſeq. ¶Vndecimò ꝓpter dictũ vni⁹, ſigillũ ſuũ in teſtamẽto appoſitũ reddit dubiũ. ff. quẽad. te. aperi. l. j. §. fi. ¶Duodecimò, in terminis appoſitis ſtat determinationi vẽditoris. ff. fi. regũ. eos. ſecũdùm vnã lecturam. ¶Xij. vnus impedit matrimoniũ cõtrahẽdũ. extra, de teſti. ſuper eo. extra, de ſpõſa. p̃terea. ij. ¶Xiij. vnus facit indici purgationẽ. extra, de pur. can. c. dudũ.[f] ¶Xv. credit dicto vnius, cùm ſibi defertur iuramentũ. extra, de iureiur. c. fi. ¶†Xvj. creditur ſacerdoti dicẽti aliquẽ pœnituiſſe. extra, de ſimo. c. nemo. & arg. extra, de teſti. teſtimoniũ. & de pœ. & re. c. omnis. ¶Xvij. credit vni tãquã recitatori, ꝓpter eius fidẽ indubitatã. viij. q. ij. talia. & xxviij. diſtin. de Syracuſanæ. ¶†Xviij. credit executori dicenti ſe citaſſe, vel denũciaſſe. extra, de app. cùm parati. & ff. de rebus eorũ, qui ſub tu. vel cura ſunt. magis. §. illud. verſi. nec tamẽ. & j. de cita. §. ſeqtur. & j. de accuſa. §. j. ad fin. ¶Xix. creditur cardinali, vel alij excellẽti dicẽti ſe legatũ, vel aliquid aſſerẽti: licet id nõ probet. quod dic vt ſ. §. j. verſic. itẽ q; fuit in. ¶Xx. creditur patri dicẽti filiũ inuitũ monachum eſſe factũ. xx. q. ij. præſens. ¶†Xxj. creditur vni reuelanti inſidias factas eſſe Papę, ſeu conſpirationem: & idem in crimine læſæ maieſtatis. lxxix. di. ſi quis papa. vj. q. j. c. ſunt plurimi. §. verũ. ¶Xxij. creditur ſoli epiſcopo, xj. q. j, quicũque. ſed illud antiquũ eſt: & tollitur per priora iura.[g] & vj. q. j. ſi tãtum. & c. ſeq. ¶Xxiij. vnus teſtis inducit preſumptionẽ. ff. quẽad. teſt. aper. l. ij. in fi. & ff. de dote preleg. Theopõpus. alias incipit, Põponius. & in omnib⁹ prece. cõcor. arg. cõtra. ff. de quęſtionibus. l. antepe.[h] ¶Xxiij. vbi cõſenſus partiũ in hoc interuenit: cùm etiã teſtimonio aduerſarij ſtari poſsit. C. de ſent. paſsis. l. fin. & C. de fideicõ. l. fi. ¶Xxv. creditur vni teſti cum fama: vt no. dominus meus extra, de teſtib⁹. preterea. §. j.[i] & ſecũ cũdùm alios, eo. ti. tã literis, & iij. q. ij. d. c. ſi teſtes.

¶Priora iura, ſ. allegata in prin. huius §. Adde tu q; illud poteſt intelligi etiam hodie eſſe verũ, ſecũdùm diſpoſitionem c. oẽs. quod ſequitur ea. cau. & q. videlicet vt valeat teſtimonium ſolius epiſcopi, quãdo illud fuit repromiſſum ab vtraque parte. & hoc tene.

¶L. antepe. Quæ incipit, maritus. Solue vt dixi poſt Gof. & Hoſti. de procu. ex inſinuatione. ſuper gloſſ. arg. quod. & vide j. §. proxi. verſic. ſi verò.

¶§. j. Vide quod ibi dixi ſ. vltima gloſ.

ADDE, q; fama per ſe poſſet eſſe ita vehemẽs, quòd probaret: vt voluit Bar. conſi. incipiẽte, domino Paci.

ADDE tu, q; fama quãtũcũque diuulgatiſsima non facit probationẽ. c. ex literis. & ibi Abb. extra, de iureiur. Sed q; faciat fidem cum vno teſte, habes gloſ. in c. j. extra, de app. glo. in verbo, poſſeſsiones. in c. placuit. el ij. xvj. q. iij. Cardi. in conſi. ix. circa fi. Bald. in l. Gallus. §. fi. ff. de lib. & poſthu. Idem Bal. in l. ij. ff. de excu. tu.

[a] ¶Requirũtur. Aliquos ex his enumerauit Tan. in rubri. quot teſtes in cauſa ſufficiunt. & Baga. in ſui operis charta pe.

[b] ¶Militibus Reipub. Qui ſunt in expeditione.

[c] ¶Habemus. Nam in illis requiruntur ſex, quę no. in l. pe. ff. ex quib. cau. ma. & vide ſ. de procu. §. j. verſ. item q; eſt miles.

[d] ¶Inſpiciẽdo. Quãdo ſe ingerit, ſe ſuſpectam reddit, vt ibi not. & ideo maior numerus requiritur, quàm quãdo negat.

[e] ¶C. j. Ibi non erat probabilis cauſa.

[f] ¶Dudum. Puto quod allegare vult c. cùm in iuuẽtute,

[g] ¶Priora iura, ſ. allegata in prin. huius §. Adde tu q; illud poteſt intelligi etiam hodie eſſe verũ, ſecũdùm diſpoſitionem c. oẽs. quod ſequitur ea. cau. & q. videlicet vt valeat teſtimonium ſolius epiſcopi, quãdo illud fuit repromiſſum ab vtraque parte. & hoc tene.

[h] ¶L. antepe. Quæ incipit, maritus. Solue vt dixi poſt Gof. & Hoſti. de procu. ex inſinuatione. ſuper gloſſ. arg. quod. & vide j. §. proxi. verſic. ſi verò.

[i] ¶§. j. Vide quod ibi dixi ſ. vltima gloſ.

ADDE, q; fama per ſe poſſet eſſe ita vehemẽs, quòd probaret: vt voluit Bar. conſi. incipiẽte, domino Paci.

ADDE tu, q; fama quãtũcũque diuulgatiſsima non facit probationẽ. c. ex literis. & ibi Abb. extra, de iureiur. Sed q; faciat fidem cum vno teſte, habes gloſ. in c. j. extra, de app. glo. in verbo, poſſeſsiones. in c. placuit. el ij. xvj. q. iij. Cardi. in conſi. ix. circa fi. Bald. in l. Gallus. §. fi. ff. de lib. & poſthu. Idem Bal. in l. ij. ff. de excu. tu.

a ¶Et fi.libr.vj.
b ¶Diſcutiam⁹.Materia huius §.habetur iiij .q. iij. ſi teſtes.& extra eo.tit. in noſtra. Recepit autē author notabilem partē huius §. à Tan.ti.vj.de quo ſuper rubrica. & à Baga. ſui operis vltima char.
c ¶L.antepe.Bagar. cuius fuerunt hæc verba, per eandē l. dicebat, q̄ nō ꝓdderat,etiā quo ad prę ſumptionē, ex qua deberet deferri iuramentū.lex illa habet diuerſas lecturas, vt ibi no.in gl. niſi ꝓcedūt & glo. pen. Vin. tenet ex hoc deferri poſſe, vt ſcripſi in decre. in noſtra ſup j. gl. poſt princ.& dedi remiſsionē ſ.§.proxi.ſub verb. xxiij.
d ¶Ver.notare.Vide quod ſcripſi de arbitr.c.j.libr.vj.in vlti.glo.
e ¶Porro. Tan.fuit iſte verſi.
f ¶Adhibenda.Lombarda īducit eis pugnam,ſ.vni propartе & renuēs ſuccūbit:vt eo.ti. ſi duo. & l.vlti. in fi.lib.ij.
g ¶Quā leui.Habenti dignitatē, c̄ꝫ nō habēti.in auc.eo.ti. §.ſancimus , & ibi de hoc duplex ratio no.in.gl.no.maiorē,ſ.quia honeſti ad ea ſolēt aſſumi, & quia min⁹ timēt potentatum.
h ¶Per totum. Huc vſq; Tan.q ſubdebat, non intelligas q̄ his,qui ſuperant ommino fides ſubtrahatur : ſed quia in dubijs magis creditur potiori & digniori. quod prius dixerat Pil.eo. tit. quarta rubri. circa medium.
i ¶In noſtra. Vide quod ibi no.in vlt. glo. & quod ſuper ea dixi,

§.itē ſępe ſiue.et infrà de noto.cri.§ fama.¶Xxvj. vnius proficit,ſed nō ſufficit: vt ī milite ab hoſtib⁹ remiſſo,cuius aſſertioni credit ſuffragātibus meritis vitæ prioris.ff.de re mil. deſertorē.§.j.is qui ad. & l.nō oēs.§. à barbaris. ¶Xxvij.credit iuramēto dicētis ſe res ꝑ violētiā ꝑdidiſſe, violētia primò ꝓbata. extra qđ me. cā.c.fi.C. vñ vi. ſi qñ.qđ dic vt j.de fru.& iter.§.viſo. ꝑpe fi.¶Xxviij.credit iuramēto alicui⁹ circa fraudē aduerſarij.extra de in integ.reſt.ex literis.de re iudi.cū Bertoldus.¶Xxix. credit vni teſti in cauſa denūciationis.extra de teſti.c.in omni.& de iudi.nouit.¶Xxx. vnus teſtis facit ſemiplenā probationē.qđ dic vt j.de probat.
12 §.fi.ver.vlti.¶†Præmiſsi autē caſus ſunt ſpeciales. Teneas ergo q̄ ſæpe vni fides adhibet extra iudicium:vt in prædictis cōcor.puta vbi nullius agitur p̄iudiciū:vt ſ.ver.nono.In iudicio verò p̄ſumptio nē inducit.ſ.ver.xxiij.nō cōdēnationē: vt ī primis cōcor.¶Hoc etiā nota q̄ ad iudicis ſpectat officiū, multitudinē teſtiū refrenare.ff.de teſti.l.j.puta ſi iā ſint xl.producti. extra de teſti.ſignificauerūt. & c. ſeq.& c.de teſtibus.vel etiā ſi videt producētis intētionē per pauciores eſſe probatā.ar.extra de off.
13 dele.cū te.j.eo.§.fi.in prin.¶†Sed quomodo id faciet,cū nullo ſigno debeat ſuā mentē denudare:vñ nō debet ei dicere, ꝓbaſti: vt C.ad l. Cor.de falſis. vbi.&.ff.de offi. præſi.l. obſeruandū.in fi?Rñdeo. ſi videt producentē ſuā intētionē probaſſe,pōt ſibi dicere:frater,tu iam produxiſti decē teſtes:attende vtrū hi,quos vis producere melius nouerint veritatē: quia ſi probari poſsit, ſatis videtur q̄ per decē poſsit probari.Ideo moneo te q̄ me fruſtra non facias laborare.nō ob hoc dico, quin paratus ſim recipere:ſed pro Deo ducas eos,qui nouerint melius veritatē:& parcas mihi & tibi. Et etiam debet illū potius terrere,c̄ꝫ ſpem ſibi aliquam dare:vt poſsit partes ad compoſitionem inducere, dicendo fortè probari,& fortè nō.Itē fortę obtinebis et fortè nō. Hoc no.dñs me⁹ in Summa ī ti.de dila.§.& quib⁹ ver.ſed ſi vide.Vel dicat,q̄ ideo facit.Nam ad ſuū officium ſpectat lites abbreuiare.ff.ſi cer.pe.quidā. in fin.extra de dolo &.contu.finem.extra de reſti. ſpo.frequens in prin.lib.vj.& de reiudi.iurgantiū. prudenter tū iudex faciet , ſi ad refrenationē hmōi nō procedat,niſi prius faciat renunciare partē,contra quā producuntur,q̄ nil dicet in teſtes. Vel niſi ea admiſſa ad dicendum , appareat teſtes non eſſe reprobatos per teſtes reprobatorios, qui cōtra primos inducuntur. quod fieri poteſt, argu. extra de proba.licet. reſponſo primo.& §.j.& extra eod.c. ad hoc.aſs incipit,præſentium.§.pe.& fin.[a] ne ſibi probandi adimat facultatem.xiiij.q.ij.c.ſuper.Poteſt tamen partes cogere reſignare productioni: vt infrà eod.§.fin.De hoc plenè ſecundùm papam
14 eodem titulo, cauſam quæ. ¶†Quid ſi aliquis velit producere quadraginta teſtes : iudex verò non vult recipere niſi decem vel xx. nunquid ille poterit appellare? Videtur q̄ ſic:vt in præ.c. cū cauſam, quæ. Dic contra: nec in præ. c. ponitur ius quo ad hoc;ſed papa ibi ſic fieri voluit, ſecundùm G.Na.

Quæ fides ſit teſtibus adhibenda.

SVMMARIVM.

☞Teſtis ſibijpſi cōtrarius, vt quia verū in vno,& falſum in alio dicit,non eſt credendus.
2 Plures teſtes,ſi pluribus teſtibus contradicant,quibus ſit fides adhibenda.
3 Teſtes producti ad probādam famā alicuius,quorum vnus dicit ſe audiuiſſe ab vno, & alter ab alio, quid iuris.
4 Teſtes ab vtraq; parte inducti,ſi concordant, ſequenda ſunt eorum dicta.
5 Pluralitati teſtium ſtatur,ſi ſint omnes eiuſdē conditionis & honeſtatis.
6 Veritas maior præſumitur, vbi maior eſt teſtium numerus.
7 Teſtes in humaniorem ſententiam declinantes potius ſunt ſequendi.
8 Fauor in dubio & paritate operatur.

PRoſtquā de teſtibus iam plenè diſſeruimus:cōſequēs eſt vt quæ fides eis adhibenda
b ſit,diſcutiamus.[b] ¶Super quo nota breuiter, q̄ cùm ex vna parte tantùm producuntur : aut idem teſtis ſibijpſi contradicit , aut vnus alij,aut vnus pluribus, aut plures
1 plurib⁹. ¶†Et qdē ſi vnus teſtis ſibijpſi cōtrarius inuenitur:qa dicit ſibi cōtraria,vel aduerſa,vel varia,verū in vno,& falſum in alio,repellitur:nec valet eius dictū.iiij.q.ij.c.ſi teſtes.§.qui falſa,vel variè.ff.de regu.iur.vbi duo,ij.q.ix.pura.extra,de proba.licet.extra,de app.ſolicitudinem.in fine.C.de liberali cauſa.cum precū.& ff.eodem,militis.& de trāſactio.cùm hi.& ſuprà,§.j.verſi.item qui falſos.ix.diſt.ſi ad ſacras.xxiij.q.ij.alien⁹. Si verò tantùm duo producti ſunt:& vnus alij cōtradicit, neutri ſtatur. Nam quilibet eſt in ſuo dicto ſingularis.extra,de proba.licet.& de elec. bonæ.j.& c.cùm dilecti.& quia vni nō creditur:vt ſuprà,§.proxi. Quid ſi alter aptiora negocia dicit? Reſpon. non prodeſt,niſi quo ad præſum-
c ptionem.ff.de quæſt.l.antepenul. [c] ¶Si autem vnus pluribus contradicit:tunc vox vnius,vox nullius:vt ſuprà,§.proxi.ver. licet autem. extra, de teſti.in noſtra. niſi ipſe ſcriptus ſit cum eis in aliquo inſtrumento.ff.
2 quemadmo.teſt.aperi.l.j. in fine. ¶†Quid ſi plures teſtes pluribus contradicant:aut inducūtur ab vna parte tātùm,aut ab vtraque parte.Si quidem ab eadem parte plures inducuntur, & concordant, & negotij qualitas & motus animi iudicis cum his concurrit,ſequenda ſunt eorum dicta,& ſecundùm ea eſt pronunciandum. ff. eodem. ob carmen.§.fina. iiij.q.ij.c.ſi teſtes.§. ſi teſtes.Sed ſi ſibi adinuicem contradicunt, licet in pari numero : ſtatur eorum dictis , quæ naturæ negocij conueniunt, & quæ omni carent ſuſpicione . Et formabit iudex motum animi ſui ex argumentis & teſtibus,quæ cauſæ aptiora competit.Nec enim ad multitudinem teſtium ſemper reſpici oportet:ſed ad ſynceram fidem eorū: vt ibidem extra,ca.in noſtra.& cap. veniens. extra, de proba. licet cauſam. Sed & ſi teſtes diuerſo modo factum narrant: bene creditur eis . Quod dic vt extra, de verbo.ſignifica.c.nihil.de pœni. diſt. prima, periculosè. Quod ſi vnus dicit de decem,alter de xv. alter de xx. non videntur adinuicem contraria dicere.argu.C.de fideicom.l.ſi quis in ſuorum.verſic.
d nos autem.ſ.de arbitr.§.ſequitur.prope princip. verſicu. notare. [d] Item cùm teſtes dicunt,nos vidimus talem eccleſiam ſemper in tali loco percipere decimas:intelligendum eſt in horis competentibus.extra, de præ-
3 ben.ſignificante.de conſec.diſt.v.nunquam.in princi. ¶†Quid ſi teſtes producuntur ad probandam famam, & vnus dicit ſe audiuiſſe ab vno, alter ab alio ? Vel quid ſi volunt probare , quòd aliquis habet merum imperium in aliquo caſtro , vel quòd aliquis fundus eſt alicui eccleſiæ decimalis,& deponunt de diuerſis actibus ? De hoc j.de inquiſi. §. primo.ver.quid ſi vnus. ¶†Porrò[e] cùm ab vtraque parte plures teſtes in-
4 e ducuntur: ſi concordant, ſequenda ſunt eorum dicta : vt & prædictum eſt, quando ab vna parte tantùm inducuntur .Si autem ſibi ſunt contrarij, vel diuerſi : iudex debet eos concordare , ſi poteſt , vt valeat eorum dictum. extra, eod. cùm tu. de pœniten.diſt. prima. periculosè. ff. de verbo. obliga. ſtipulatio iſta.§. eum, qui ita. Sed ſi non poteſt concordare, quia prorſus contraria dicunt : iudex ex motu animi ſui ſcire
f poterit, quibus potius ſit fides adhibenda : [f] ita tamen vt potius credat ingenuo,quàm libertino: ſeniori, quàm iuueni:honorato, quàm inferiori:nobili,quàm ignobili:maſculo, quàm fœminæ:decurioni, quam plebeio : honeſto , quam infami : &locupleti, q am egeno: magis alij, quam valde amico, vel inimico: veridico , quam mendaci: morigerato,
g quam prodigo, vel luxurioſo: graui,quam leui. [g] ff.de teſtib.l.teſtium. C.eo.authenti.ſi dicatur.& l.ſeruus.iiij.q.ij.d.c.ſi teſtes.§.teſtium. ff. de fi.inſtrum.l.fina.ff.de ſta.ho.l.in multis.extra,eodem.in noſtra.extra,de verb.ſignific.forus.ad fin.C.de inoffic,teſt.filia.ff.de ſena.l.j.ibi:quia maiori, &c. C. de teſtib.iuriſiurandi.extra, de elect.eccleſia.ſecundo. & c. dudum.ff.ſi certum petatur.l.iij.ij.q.j.cap.in primis. argumen.ff. de dolo.non debet.ff.ſolu. ma.ſi cùm dotem.§.ſi eo tempore.ff. de nupt.ſi pa-
h ter.iij.q.v.per totum. [h] Item ei, qui eſt bonæ famæ magis, quam ei, qui eſt leuis opinionis. extra, de proba.licet. Et ſi teſtes partis alterius ſint numero plures , & eis potius lux veritatis aſsiſtit : qui etiam aptiora negotia & vero proximiora dicunt : illis magis creditur : vt in c. licet.§.idem quoque . Si verò plures teſtes ſunt ex vna parte, quàm ex altera : illi tamen inter ſe dicunt diuerſa, vel aduerſa : tunc teſtes partis alterius, qui magnæ præeminentiæ ſunt , præferuntur : quia non oportet tantùm teſtium multitudinem reſpicere : imò etiam eorum qualitatem , & fidem , & teſtimonia, quibus potius lux veritatis aſsi-
i ſtit.extra,de teſtib.in noſtra.[i] ff. eodem.ob carmen.§.ſi teſtes.iij.q.iiij. verſicu. ſi teſtes. ¶†Quid ſi omnes ſunt eiuſdem conditionis , vel ho-
5 neſtatis, & fidei ? Reſpondeo , tunc ſtatur pluralitati : vt in præ.cap.in noſtra . quia pluribus creditur , extra , de electio . eccleſia veſtra. ij. argument . in authentica. de teſtib. §. verò quidem . & §. licet . & ff. de arbitr.l.item ſi vnus.§. item. & l. diem. §. ſi plures. ff. de ventr. inſpicien.l.j. in princip.lxv.diſt.cap.j.ij. & iij.ff. quemadmo. te.ape. ſed &

a ¶ Fauorabili. Sic ponunt Pil. Tan. & Baga. hos casus vbi ſ. in prin. ti. huius. & §. dixi.

b ¶ Secundùm Baga. vbi ſ.

c ¶ Non credo. Et bene, ex quo ponitur parilitas in meritis. & exceſ- 7
ſus in numero: vt ſ. verſic. quid ſi omnes.

d ¶ Admittuntur. Et tunc tutum eſt conſiliũ. & ſecun- a
dùm quoſdam neceſſarium, ꝙ protestaretur, ꝙ ſponte id faciunt per auc. preſbyteros. ñ. mihi incipit, preſbyter. C. de epiſco. & cle.

e ¶ Iam dixi. Dicebat Iac. de Are. vt dicit Cyn. in l. parens. C. eod. etiam b
in ciuilibus eum c
non cogi: quia te- 8
ſtificari eſt munus publicum: ſed tutela, quæ eſt munus publicum, remittitur alicui, ne ſit cõtra fratrem. C. de exc. tu. humanitatis. ergo &c. Sed reſponderi poteſt illud procedere fauore pupilli: vt ibi patet. 1
Item facilius habebitur alter tutor, 2
ꝙ teſtis: vt de iudice dicitur ſ. §. j. 3
& ver. ſed nũquid 4
vaſallus. ad fin. ver 5
ſicu. item ſecundũ Gof.
6

f ¶ Teſti. co. Super §. j. 7
8

g ¶ Suprà tetigi. In ver. & no. quod alle. j. de pro. in fin. Accur. in l. inuiti. j. ff. e. tenet contrarium cum Azo. & Guid. de Suxa. in c. l. tenet illos, de quibus illa lex loquitur, cogi in eũ caſum. Et idem dicit de his, de quibus in l. Iulianus. Excipit libertum. C. eo. l. libertorũ. & ſocerũ, qui parentis loco habẽtur. ff. ſol. ma. l. qa. Inducit iura, quæ faciunt pro veritate inquirẽda. C. de eden. is apud. ff. ſi quis cau. ſi eum. j. ſi maior. ¶ †Quia vbi maior eſt numerus, maior præſumitur veritas. & in prẽd. c. eccleſia veſtra. ñ. extra, de offi. dele. prudentiam. prope princi. quia quod à pluribus quẽritur, facilius interuenit. xx. di. de quibus. Sed quid ſi tot ſunt pro vna parte, quot ex alia, & ęquè boni? Vel quid ſi ex vna parte ſunt plures, ex altera digniores, ita vt dignitas poſsit numero adęquari? Rñ. tunc iudex abſoluat reum: vt in præ. decre. in noſtra. & ff. eo. ob carmen. quia promptiores eſſe debemus ad abſoluendum, cꝫ ad condemnandũ. extra, de proba. ex literis. ff. de act. & obli. Arrianus. xxvj. q. vlti. alligãt. ¶ †Sequendi enim ſunt potius teſtes, qui in humaniorem declinant ſententiã. arg. ff. de pact. maiorem. C. quibo. ce. poſ. l. fin. quod verũ eſt, niſi actor ſit fauorabilior: vt quia ſtat ꝓ libertate, pro dote, ꝓ teſtamẽto, pro legitimatione, pro pupillo, pro vidua, pro orphano, pro fiſco, pro eccleſia, vel aliàs pro alia re ſeu perſona fauorabili[a]: quia tunc eſt pro actore ſententiandũ. ff. de re iud. inter pares. in fi. ff. de inoffi. teſta. ſi pars iudicantiũ. C. qñ Impe. inter pup. & vi. l. vnica. C. de ſacroſan. eccle. l. antepe. extra, de re iud. c. fin. Vnde verſus: Stant teſtamẽtũ, libertas. cõiugiũcꝫ. Si ſunt equales, qui ꝓducunt vtrincꝫ. De hoc ſuprà §. j. verſi. itẽ ꝙ teſtes obſcurè. ¶ Quid ſi fauor hincinde cõtingat? Quid etiã ſi plures teſtes dicũt cõtra fauorabilem perſonã eiuſdẽ poteſtatis & probitatis, & pauciores ꝓ fauorabili? Rñ. hęc prolixitatẽ generant, & iudicẽ ambiguũ reddũt: quare tutius eſt iudicare ꝓ reo: vt in prędi. cõcor. ſecundũ Baga[b]. qđ non credo[c]. extra, de teſti. in nr̃a. extra, de ele. ecclę. ñ. ¶ †Fauor enim in dubio & in paritate operatur: non autem vbi ex aduerſo plenius probatur. extra, de iudi. nouit. §. ſed forſan. iñ. q. ix. neceſſe. in fin. extra, de re iudi. cùm æterni. ibi. nihil fauor vſurpet. li. vj. ñ. q. vij. ſicut inquit. xj. q. iñ. quatuor. ¶ Vtrum atteſtationes in vno iudicio ordinario, vel extraordinario habitæ fidem faciant in alio: no. extra, co. præſentata. & c. cauſam quæ.

De teſtium compulſione.

SVMMARIVM.

☞ Frater an poſsit in cauſa ciuili cogi teſtificari contra fratrem.
Vxor an in cauſa ciuili poſsit cogi contra maritum teſtificari.
Teſtes rogati duntaxat ſunt cogendi, non tranſeuntes, ſeu fortuiti.
Cogẽdi nõ ſunt teſtes in criminalib⁹, ſed monẽdi.
Iuramentũ de teſtimonio non dicendo temerarium eſt, nec obligatorium.
Celare veritatem peccatum eſt.
Teſtis ſimplex licet non plenè probet, iurare tamen non debet, ſe non teſtificaturum.
Cogere teſtẽ alterius iuriſdictionis, cuius intereſt.
Clauſula illa, teſtes autem qui fuerint, &c. apponi ſolet in cõmiſsionibus à ſede apoſt. emanantibus, præterquam in quibuſdam caſibus hic expreſsis.

DE teſtium compulſione aliquid iudicis gratia dicturi, videamus qui ſe excuſare poſſunt à ferendo teſtimonio, nec cogunt. Et quidẽ ſex excuſant Valetudinarij, Senes vt maiores lxx. annis. C. q ętate. l. j. Miles: & hoc propter ſacramẽtũ: & hi, qui cum magiſtratu Rei publicę cã abſunt. Et hi, quibus in vrbẽ venire nõ licet: vt qa de militia ignominię cã miſsi ſunt. Publicanus, q abeſt ex ꝓbabili & neceſſaria cã, non detractãdi teſtimonij cauſa. Is, qui cõduxit prębẽdam vehendã exercitui, & pupillus. ff. eo. inuiti. j. & ñ. & iiñ. q. iñ. c. ſi teſtes inuiti. & ſeq. Itẽ excuſatur gener, ne dicat contra ſocerũ, & ecõtra. Victrix tur gener, ne dicat contra ſocerũ, & ecõtra. Victrix cus cõtra priuignũ, & ecõtra. Sobrinus contra ſobrinũ, vel ſobrinã, vel contra natos ex eis, & econtra: vel cõtra eos, qui in propinquiori ſunt gradu. Libertus contra patronũ. Filij ipſius cõtra ipſum patronũ. Libertus etiam parentum ipſius patroni contra patronũ: libertus viri contra vxorẽ, & econtra: libertus patroni cõtra patronũ, & ecõtra: Libertus contra conlibertum: nec libertus etiam volens admittitur contra patronũ. iiñ. q. iñ. d. c. ſi teſtes. §. lex Iulia iudiciorũ. ff. eo. l. iiñ. C. e. aduerſus. Quidã tñ hoc intelligunt in criminali cauſa. Alij, vt Baga. Iaco. & Accur. in ciuili & criminali: quia prędicta lex indiſtinctè loquit: arg. extra, de tranſla. inter corporalia ñ. q. v. cõſuluiſti. arg. ff. de aleatori. l. j. §. ñ. Iſti tñ licet nõ cogãtur, volentes admittuntur[d]. iñ. q. v. ca. j. & no. ſ. §. j. ver. item quod eſt parens. & ſeq. & ff. eo. inuiti. ñ. Cogũtur etiã vbi aliàs veritas nequit haberi, ſecundũ quoſdã. Alij cõtra, quod dicv no. in prę. c. j. & l. inuiti.
¶ †Sed nunquid frater cogetur in cauſa ciuili teſtificari contra fratrem. Io. videtur dicere ꝙ ſic, in his, quæ no. iñ. q. v. ca. j. & ſ. §. j. verſi. ſed nunquid frater. & ſeq. arg. tamen contra in prẽd. §. lege Iul. cum ſuis concor. prout intelligitur in ciuili & criminali: vt iam dixi[e]. Sed in maioribus criminibus, ſecundũ do. meũ, cogitur frater contra fratrẽ: nõ tamen in magnis. C. qui accu. non poſ. ſi magnũ. & l. ſi ſororem. niſi in exceptis. xxiij. q. viij. li audiens. & c. legi. extra, de prẽſum. literas. Et hoc in defectum probationum. C. de hęreti. quoniam. in fi. xiij. q. ñ. cꝫ cꝫ. Item proxeneta, qui non cogit, niſi vtracꝫ parte cõſentiente. in auc. de fide inſtr. §. ſi verò moriatur. verſi. quod ſi etiam. & ſeq. & in auc. de teſtibus. §. qm̃. ¶ Itẽ excuſatur clericus multò fortius, quàm prædicti. ñ. q. vj. ſtatuendum xvj. q. j. teſtamentum. & in prẽd. ca. cꝫ cꝫ. ñ. q. v. ſi quis preſbyter. xv. q. j. generaliter. extra, de teſtib. cogend. per totũ. ¶ Itẽ epiſcopus. xj. q. j. nec honore. ¶ Itẽ no. do. meus in Summa de teſti. cog[f]. ꝙ omnes præmiſsi coguntur, ſi aliàs veritas non poſsit haberi: aliàs non. Quod proſequere vt ibi, & iam ſuprà tetigi[g]. ¶ †Sed nunquid vxor cogenda eſt teſtificari in ciuili cauſa contra virũ, mota propter inopiam probationũ. Et videtur ꝙ ſic, iudicis officio implorato. ff. de tabu. exhib. locũ. §. hoc edicto. ff. quemadmo. teſt. ape. cũ ab initio. C. de teſtib. quoniam. & l. ſi quando. in princ. nullo enim iure prohibetur cogi, & quicunꝫ non repelitur, vel excuſat, cogi debet: vt ff. de teſtibus. l. j. & ff. de procu. mut⁹. §. j. ff. ex qui. cau. ma. nec cnõ. §. quod eis. ¶ Itẽ propter inopiã probationis admittit, qui aliàs nõ admitteretur. C. de ſum. trini. l. j. in fi. Arg. tamen cõtra. C. de teſti. l. ñ. & in his quę not. ſ. §. j. à verſic. ſed quid de vxore. & ſeq[h]. De clauſula illa, Teſtes autẽ, qui ſe gratia, vel odio &c. vide ſ. §. qualiter. ver. & no. ꝙ. ¶ †Item dicit Baga[i]. ſolos rogatos eſſe cogẽdos: non fortuitos, vel tranſeuntes: cùm neꝫ quis aliquem iudicare cogatur. ff. de condictio. ob turp. cau. idem. §. fi. ff. de præſcr. ver. ſolent. ff. de furt. falſus. niſi in cauſa habẽdę quæſtionis agatur, vt ſocios indicet. ff. ad exhib. l. fi. Ego credo omnes cogendos, q nõ ſunt in hoc priuilegiati ratione ſui vel cauſę. ñ. q. j. ſcelus. xxiij. q. iiij. inter querelas. viij. q. iij. talia. & extra, de collu. crimina. xxiij. q. iij. eccleſi. extra, de furtis. qui cũ fure. ¶ †In criminalib⁹ autẽ ſecũdũ canones nõ ſunt teſtes cogẽdi, ſed monẽdi: vt extra, eo. ex parte A. in fi. Quod qualiter intelligaſ, plenè tradit extra, de teſti. co. dilectorũ. & ſecũdũ papã eo. tit. c. j. ſecũdũ leges verò ſic. extra, e. ſuper eo. in fi. C. e. ſi qñ. ff. eo. l. j. iiij. q. iij. d. §. lex Iul. & per totũ. niſi prout ſ. & in prin. huius §. dictũ eſt. In ciuilibus autem regulariter oẽs coguntur, ſi ſe odio gratia, vel timore, vel fauore ſubtraxerint: vt extra, eo. c. j. & per totũ. arg. contra, ff. de bon. lib. qui cùm maior. §. ij. & ff. de his, quibus vt indig. poſt legatum. §. an libertus. Sed ibi ſponte dixit, nec coactionem expectauit. Et cùm de crimine ciuiliter agitur, compelluntur. extra, eo. peruenit. ij. & c. ſuper his. & c. fi. Itẽ cũ in criminib⁹ non cogatur, iudex interim debet facere caueri de dãno infecto, & de alijs periculis: ne dilatione teſtium damnum poſsit euenire. ff. de damno infecto. l. iij. §. penulti. ¶ Quid ſi teſtis non vult iurare, vt ſ. §. ſequitur. Vtrum cogetur, cùm crimen opponitur ordinãdo vel conſecrando: vel etiam iu modũ exceptionis: vide j. de crimi. in modũ exce. ꝓpo-

a ¶ Fauorabili. Sic ponunt Pil. Tan. & Baga. hos caſus vbi ſ. in prin. ti. huius. & §. dixi.

b ¶ Secundùm Baga. vbi ſ.

c ¶ Non credo. Et bene, ex quo ponitur parilitas in meritis. & exceſſus in numero: vt ſ. verſic. quid ſi omnes.

d ¶ Admittuntur. Et tunc tutum eſt conſiliũ. & ſecundùm quoſdam neceſſarium, ꝙ protestaretur, ꝙ ſponte id faciunt per auc. preſbyteros. ñ. mihi incipit, preſbyter. C. de epiſco. & cle.

e ¶ Iam dixi. Dicebat Iac. de Are. vt dicit Cyn. in l. parens. C. eod. etiam in ciuilibus eum non cogi: quia teſtificari eſt munus publicum: ſed tutela, quæ eſt munus publicum, remittitur alicui, ne ſit cõtra fratrem. C. de exc. tu. humanitatis. ergo &c. Sed reſponderi poteſt illud procedere fauore pupilli: vt ibi patet. Item facilius habebitur alter tutor, ꝙ teſtis: vt de iudice dicitur ſ. §. j. & ver. ſed nũquid vaſallus. ad fin. ver ſicu. item ſecundũ Gof.

f ¶ Teſti. co. Super §. j.

g ¶ Suprà tetigi. In ver. & no. quod alle. j. de pro. in fin. Accur. in l. inuiti. j. ff. e. tenet contrarium cum Azo. & Guid. de Suxa. in c. l. tenet illos, de quibus illa lex loquitur, cogi in eũ caſum. Et idem dicit de his, de quibus in l. Iulianus. Excipit libertum. C. eo. l. libertorũ. & ſocerũ, qui parentis loco habẽtur. ff. ſol. ma. l. qa. Inducit iura, quæ faciunt pro veritate inquirẽda. C. de eden. is apud. ff. ſi quis cau. ſi eum. j.

1 2 3 4 5 6 7 8

a b c d e f g h i

reſpon. auc. vt defunct. ſeu fu. in princi.

✠ ADDITIO. Adde tu Lud. Roma. ſingu. cccxciij. incip. tu habes. vbi ꝙ licet certæ perſonæ non cogantur ad teſtificandũ illud eſt verũ, quãdo poteſt per alios probari: aliàs ſecꝰ. Et dicit iſtud eſſe ſingulare dictum Hoſt. & Io. And. in c. j. de teſti. cog. Et quid ſi aliqui eximerentur à teſtimonio, nõ quia eſſent priuilegiati, ſed aliter inhabiles: an etiã in auxilium veritatis admitterentur: vide Felin. in c. j. ver. item inquãtum. col. fi. extra, de teſti. cog. vbi dicit ꝙ nõ, quãdo materia eſt talis, q̃ de ſui natura aliter ſciri poſſet per gl. fi. in l. inuiti. la. j. ff. de teſti. Et an & quando quis teneatur, & poſsit cogi ad teſtificandum, vide pleniſsimè Ioan. de Turre cre. ñ. q. v. ĩ ſumma. Et an & quando priuilegiatꝰ poſſet cogi teſtificari in criminalibꝰ, etiã in foro canonico, vide latè Soci. in trac. ſuo fallen. in regu. cccxvij. Et per Cardin. zaba. in c. dilectorũ. extra, de teſti. Henr. Ferrand.

¶ Vxore. & ſeq. Et omnino vide quod ibi dixi poſt Iaco. de Are.

¶ Item dicit Baga. Vbi ſ. prope finem.

5 sitę.in fi.¶†Quid si quis iuramẽto se adstrinxit ad nõ dicendũ testimoniũ? Rñ.iuramentũ temerariũ est:quia celare veritatẽ peccatũ est.vt xj.q.iij.qsqs. extra de cri.fal.c.j.Et ideo põt venire cõtra,etiã authoritate ꝓpria.extra de iureiu.sicut nostris.xxij. q.iij.in malis.extra eo.intimauit.vbi de hoc.extra de elect.venerabilẽ.Vel dic ꝙ superioris authoritate veniet cõtra illud.& videš.de offic.leg.§.nunc
6 ostendendũ.ver.xxxiij.¶†Quid si sit tm vn⁹ testis,& iurat nõ testificari?Dic ꝙ est temerariũ.Licet em̃ nõ plenè probet:valet tñ ad semiplenã ꝓbationẽ,& iuramenti dilationẽ:vt š.§.restat.ver.licet autẽ.& j.de dela.iur.¶Sed qualiter cogent testes? Dic ꝙ per cẽsurã ecclesiasticã. vt extra de testi. cocũ cõtra.& c.seq,per quã intellige excõicationẽ suspensionẽ,& interdictũ. extra de verb.sig.quęrẽti, quid per censurã . deberet autẽ prius moneri: quia hæ sententiæ nõ sunt sine monitione ferẽdæ, extra de sent.excõ.c.sacro. extra de app.reprehensibilis. & c.cũ speciali.Deberet igitur prius moneri,q̃ cogi.extra de testi.co.super eo.secundũ vnum intellectum ei⁹.xij.q.ij.indignè.& ff.de tab.exhibẽ.locũ. §.hoc interdictũ.&.§ seq.Cogent etiã per mulctæ indictionem.arg.ff.si quis ius dicen.non ob.l.vnica.vel captis pignoribus.C. de fide instru.iudices. ff. de testi. curent . Et hoc ad exemplum tutorũ & curatorũ satisdare volentium , quorum officium publicũ est:vt etiam testium[a].arg.Insti.de satisda. in §.fin.& de execu.tuto.rñ.j.& arg.ad hoc,ff. de lib.agno.si quis à liberis.§.si quis.& de vent.inspi. l.j.§.cogenda.¶†Sed quis coget testẽ, qui est alterius iurisdictionis? Rñ.in delegato papæ planum est,cui causa cõmittitur cũ illa clausula, Testes aũt &c.quia põt quẽlibet cogere,sed & si illa clausula deesset,posset quoscunq; cogere dicere veritatem. Oĩa sibi em̃ cõmissa intelliguntur , sine quibus iurisdictio explicari non põt:vt extra de offi.deleg. præterea & omnia accessoria.extra de dote post direst,de prudentia, & extra de offi.dele, prudentiã. in fin.& arg.extra de testi.cũ causam.§.fi,Quod licet ordinarius, ex quo vocatus testis coram eo cõparuit, cogere potest eum, & punire si falsa dicat, cessante quolibet priuilegio. C.de testi. nullũ,&.š. §.j.ver.itẽ opponit testi,ꝙ recepit[b]. Et est ratio ne probationũ copia angustetur.C.de hæreti.c.quoniã.in fin.xiij.q.ij.quanq̃.Quisquis ergo Bonoñ. inuenitur,per iudicem Bononiæ cogetur: & si necesse fuerit,punietur.Arg.tamen contra:quia licet renunciauerit suo priuilegio quo ad hoc, vt deponeret coram eo, nõ tamen in alĳs,scilicet vt puniri possit.debet em̃ ei spõtaneus motus nocere: vt C. de exc.tu.voluntarię[c].¶Illud aũt notandũ est,ꝙ secundũ vsum curię Ro,in quibusdã chartularĳs annotatũ,clausula illa, Testes autẽ,qui fuerint &c, regulariter ponitur in cõmissionibus,quę à sede apostolica emanant:vt extra de testi.cog.c.j. & c.cùm contra.¶†Fallit autem hoc in quibusdam casibus, 8 in quibus non opponitur.¶Primus est,cùm literę apostolicæ impetrantur super pignore et vsuris cõtra quascunq; personas ecclesiasticas vel religiosas, pro quibus est præsumptio,non cõtra eas:vt extra de no.ope.nuncia.c.j.§.super eo. & etiam si agatur contra clericos & laicos simul: vel contra clericos tantũ.¶Secũdus in causis matrimonialibus,quando videlicet vir dicitur propria authoritate dimisisse vxorẽ,vel ecclesiam: & alteri inhęrere: & etiã vbi dicit,ꝙ quis nõ vult traducere eam, cũ qua cõ traxit matrimoniũ,¶Tertius,vbi dicit ꝙ qs excõicatus existẽs celebrauit.extra de app.ad præsentiã. ¶Quartus vbi de crimine agitur:vt š.¶Quintus, vbi agitur de inquisitione.sed contra de testi.cog. d super his[d].¶Sext⁹ vbi quis venisse dicitur contra propriũ iuramentũ.j.q.vij.sancim⁹.¶Septimus,cũ sententia diffinitiua petitur cõfirmari.¶Octauus quando abbas de obedientia & reuerentia à monachis negata cõquerit: secus si alius prælatus de sibi subditis cõquerat.Quo casu dicitur:Mandamus ꝙ partib⁹ cõuocatis,&c.¶Nonus,qñ scribitur in appellationis causa: Legitimè procedentes sententiã cõfirmare vel infirmare curetis.¶Decimus,cùm arbitrium confirmari mandatur.Tamen in præcedentibus duobus casibus non refert ponatur,vel non : nec propter hoc literæ præscribuntur. ¶Vndecimus,cùm dicitur,sicut in literis inde confectis, &c. ¶Duodecimus,cùm dicitur ꝙ A.& B.clerici. C. excommunicatum recipiunt ad diuina. ¶Xiij. in literis impetratis super iniectione manuum cõtra clericum,vel religiosum,vel etiã simul cõtra eos & laicos : etiã si apponatur in literis clausula illa,Præterea super possessionibus,&c.sed contra laicos tantùm bene apponitur,secundũ quosdam.extra,de testi.cogen. peruenit.ĳ.¶Xiij.cùm dicitur quòd facere indebitè contradicit, prout in instrumento exinde confecto plenius videtur contineri:quia sufficiens est probatio per instrumentum.¶Xv.cũ impetratur super beneficio, ad cu
e ius collationem se aliquis per patentes literas obligauit[e]. ¶Xvj.secundũ quosdam , quando prælatus conqueritur ꝙ subditi ei noluit soluere procurationem ratione visitationis debitã, prauã consuetudinem allegãtes.Eo enim ipso,ꝙ sunt in eius diœcesi, ad hoc tenentur : nisi se dicant exemptos.extra,de offi.ord.conquerente . Sed ne præmissi casus faciant te errare,vide quod no.š.secundùm papam extra,de testi.co.cap.j.

a ¶Etiam testiũ. De hoc š. §. sequitur ver.penul.
b ¶Quod recipit.et versi.seq.
c ¶Voluntarię. Tribus modis legitur lex illa:vt ibi no.in j.& ĳ.glo. Dic ꝙ licet habens excusationẽ, qui suscipit a tutelam nõ perdat beneficium excusationis circa alias,& 7 circa susceptã tantùm priuilegio nõ vtitur. Facit C. de epis.& cle.auẽ.presbyter . & vtriusq; casum vide j.de priuile . accidentibus.
d ¶Super his. Vide quod ibi dixi sup vltima glos.
e ¶Obligauit. Hodie super hoc non darentur literæ. de concess . præben. c. ĳ.libr.vj,
f ¶Dicẽdum secundùm Baga.vbi tractat de testibus,ante medium.
g ¶Verò multi. Vt ibi patet , ex textu c & glossa.
h ¶Dicit Azo . In Summa eod . titu. ante finem.
i ¶Publicatæ.Ibi re 8 remissionem dedi.
k ¶Petẽdę ad fi.Ibi actor participãs dilationi, quæ datur reo non renunciauit expresse.

De renunciatione testium productioni.

SVMMARIVM.

1 ☞In renunciatione testium productioni, qua forma,& quo ordine sit procedendum.
2 Renunciatio productioni testium discretè & cautè est facienda.
3 Expressa renunciatio potest dici conclusio.
4 Renuncians testium productioni, si nondum didicit testificata, an sibi noceat.

POstremò dicendum est de renunciatione testium productioni, ad quam hoc ordine proceditur . Partibus enim coram iudice præsentibus dicet eis : Vos produxistis testes vestros super articulis per vos exhibitis , ad quod habuistis primam,secundã,& tertiã dilationẽ:vultisne plures producere?Et si dixerint ꝙ sic,dabit quarta dilatio cum solennitate, habetur š. §.qualiter.versi.iiij,Si verò responderint ꝙ non:tunc dicet iudex: Vos ergo renunciatis productioni testium in hac causa?Et ipsi dicent,Renũciamus,& hoc redigatur in actis hoc modo.

1 ✻†FORMA. Die tali,&c,P.& H.vel tales syndici, vel procuratores interrogati per talem iudicem,an vellent in causa, quæ inter eos vertitur super hoc coram ipso producere plures testes, responderunt quòd non:dicentes ꝙ ipsi liberè,purè & sponte renunciabant productioni testium in dicta causa,& renunciauerunt. Sed quid faciet iudex , si videt producentis intentionem probatã esse, & adhuc vult producere plures testes.De hoc š.§.restat.ver. sed quomodo. Sed & si iudex viderit multos testes esse productos : potest partes cogere ad renunciandũ productioni,extra,de testibus.cũ causam,C.eod.l.fina. Si tamen credit minus bene fore probatum:adhuc sibi faciat fidem fieri.xxx.q.v. iudicantem. & §.econtra.in fi.& c.incerta.xxxiij.distin.habuisse.xxxv.q.vj. si duo. Vel det quartam productionem cum solennitate: vt š. vel deferat iusiurandum actori,si est pro eo præsumptio,vel reo,si est bonę famæ:extra, de iureiurand.c.fina.argu.j.quæstio,vĳ.sancimus.& j.de dela.iuram.
2 ¶†Item no.quòd renunciatio productioni testium cautè faciẽda est : vt videlicet non renuncietur omnibus probationibus in genere , ne fortè non possit postmodum instrumenta sua, vel priuilegia producere . Illa enim est alia renunciatio,de qua dicam j.in tit.de conclu.& renuncia.Si enim generaliter & indefinitè fieret , videretur omni generi probationis,& etiam positionibus,quæ succedunt in locum probationum,renunciatum.j.versi.proximo.Quod dic vt infrà de positio.§.quarto.versicu. item quod expresse.ergo & specialiter renuncietur testiũ productioni.
3 ¶†Et no.quòd expressa renũciatio potest cõclusio dici,secundũ Baga[f]. f in aut.de testibus.§.quia verò multi[g].Postquam autem renunciatũ vel g conclusum est:non sunt alĳ testes inducendi.extra,eo.veniens.ĳ.& c.cũ veniisset.& c.de testibus.in aut,vt cùm de appel.cogno.§.licet.Tu dic ꝙ licet possit dici conclusio quo ad articulum producendorũ testium,non tamen quo ad negotium principale.suprà,§.proximo.
4 ¶†Quid si renuncians nondum didicit testificata ? Dicit Azo h solam h renunciationem non nocere,argumen.in aut.de testibus.§.quia verò.& §.illud tamen.Argumen.contra in præallega.c.cùm venisset.& in prædic.c.de testibus.in fi.& eodem titu.constitutus.ĳ.in fi. Dic vt š.§.satis i vtiliter,versicu.quid si publicatę[i].¶Item quid si is,qui renunciauit,nullum produxit?Respon.amplius non admittetur , quamuis nullum produxerit.argumen.prædict.c.cùm venisset.in fine.cum suis concor.multò minus si aliquos produxit vt in prædict.c.de testi.¶Quid si vna pars renunciat,altera non renunciante, quod potest, vt C. de iudi. aut. iubemus?Respond. pars renuncians amplius nequit producere , altera verò sic:licet fit contra,argumen.C.de tempo.in integr.resti. pe.l.petendæ.ad k fin.[k] ¶Consulo igitur, vt cautè semper cum hac protestatione renuncies;scilicet,renuncio productioni,si altera pars renunciet,

Si tempore

Bal.de teſte *Rubrica.*

Si tempore iuramenti teſtis eſt habilis,tẽpore depoſitionis inhabilis,vel contra:quid iuris?Rñdeo:conditio teſtis duobus tẽporibꝫ inſpicit,ſ. tẽpore iuramẽti,propter ſolennitatẽ:& tẽpore depoſitionis, ꝓpter veritatẽ:ſed media tẽpora non nocent. arg.ff.de hęre.inſt.l.ſed & ſi in cõditione.§.ſolemus.ff.ad Carb.l.j.§.duę cauſæ.ver.quid ſi teſtis erat.in §.j.huius ti.G.¶ Sex differẽtiæ faciũt teſtẽ ſingularẽ,perſona,res,cauſa,locus,tẽpus: ſed eſt diuerſitas in iſtis . Itẽ circũſtãtiæ,vbi teſtis debet interrogari de eis.§.tã dicẽdũ.ver.quid ſi vnus.G.¶ Et teſtes actoris debẽt recipi,cę̃ rei.j. de ꝓba.§.teſtes. & noña teſtiũ non teneť quis dicere aduerſario.j.de inſtr.edi.§.duplex. & caſus in quibus nõ valet ꝓbatio,vide j.de inſtr.edi.§.caſus.Si teſtis dicit ſe nihil ſcire de veritate & fama. Et ideo poſtea deponẽdo ſuper fama referť etiã ad articulos nõ ꝓbatos:vide j.de ſen.ad fi.ver.illud not.ꝙ teſtis. Et aliã quæſtionẽ de teſte deponẽte ſuper fama vide j.§.fi. An teſtes examinati ſuper prima cauſa,nõ tñ aperti,poſſint aperiri per iudicẽ appellationis an verò potius pereant,vide j.de appel.ver.an teſtes examinati.¶ Frater in cauſa fratris poteſt teſtificari in ciuili:ſecus in criminali:& ſecus ſi habitarent ſimul:quia omnes cohabitãtes excludunť. Nã omnes cohabitantes dicũtur domeſtici. ver.ſed nũquid frater.& ver.largè dicũtur.G. Et ſecus ſi agiť iniuriarũ:quia iniuria cõis eſt totius agnationis ff.de iniur.l.lex Cornelia.in prin.& C.ſi rector.l.j.Bal.Circa cohabitationẽ,vide Inno.in c.in literis.de teſti.Cy.& me.C.eo.l.parẽtes.¶ In cã vniuerſitatis admittũtur ſinguli de vniuerſitate in defectũ aliorũ teſtiũ.verſic. ſed nũquid in cauſa.G.hoc verũ,ſi cauſa eſt vniuerſitatis proprietate & vtilitate.ff.de contrah.emp.l. ſed Celſus. Si autẽ vtilitate eſt ſingulorũ: vt vſus nemoris,villę:tũc nõ eſt idoneus teſtis ille, qui hoc cõmodè vti debet:quia cã ſua eſt.Facit quod no.ff.quod cuiuſq; vniuer.l. ſicut.ꝓ gl. & in l.nõ tãtũ.ff.de rerũ diui.¶ Procurator contractꝰ põt teſtificari pro dño.ff.de iur.fiſci.l.deferre.§.idẽ decreuerũt. Idẽ in procuratorę iudicij finito officio.Vide eo.§.ver.ſed pone ꝙ adminiſtrator.G. Qđ procurator cõtractꝰ,poſſit eſſe teſtis: adde Bal. in l.qui teſtamẽto.§. quęcũq;.ff. de teſta.¶ Impubes nõ põt teſtificari ad ſolennitatẽ actus, ſed factꝰ pubes põt teſtificari ad veritatẽ de eo,qđ cecidit in ſenſum impuberis.ver. itẽ excipiť,ꝙ eſt impubes.G.Itẽ ad teſtimoniũ impuberis ꝓcedit iudex ad inquirẽdũ,&facit ſemiplenũ indiciũ.C.ad Syl.l.fi.qđ no.Bal.¶ Religioſus non põt eſſe teſtis ſine licẽtia ſuperioris.ver.itẽ excipiť ꝙ eſt monachus.& ver.itẽ ꝙ eſt.ver.& mo. ¶ Si teſtis dicit ſe infamẽ,elidit teſtimoniũ ſuũ:licet nõ ſit iuratus ſuper hoc:vt no.Inno.extra, de accu.c.inquiſitionis.dicit Spec.ꝙ cautus eſt,q; ſibi ſup hoc defert iuramentũ.verſicu.quid ſi teſtis.G.Itẽ ꝙ teneť qs rñdere,an ſit infamis,ſecundũ Iac.§. iam de.per G.Si cã eſt corã iudice Peruſino,& teſtis examinatus in ciuitate Senarũ ex remiſsione deponit falſum ibi:an iudex Peruſinꝰ puniet eũ?Dic ꝙ ſic:quia ipſe videť offendi,qui habet exinde iudicare.ver.quid ſi aliquis bononien.G.Vide infrà,de iuramẽ.calũ.§.ſi iudex. ¶ Si iudex cõmiſit notario,ꝙ reciperet teſtes,& teſtis ab eo receptus accuſať de falſo:qui teſtis dicit ſe nõ dixiſſe quod ſcriptũ eſt, an quo ad cõdẽnationẽ falſi ſteť,dicto notarij?Et dicit ꝙ nõ.ver.ſed pone,ecce.G.Tu dic vt per Cy.de fal.ſi quis decurio. quia ſi iudex fuiſſet preſens, magis præſumiť pro ſcriptura.arg.C.de teſta.l.omniũ.Facit quod no.in l.j.in fi.ff.quẽadmo.teſta.ape.per Iac.Bal.¶ Viſus,eſt quaſi ſenſus generalis.Idẽ Cyn. & Iac.in l.teſtiũ.C.de teſti.& l.nomẽ.Viſus, omnes ſenſus cõprehẽdit.Itẽ & ratio intelligiť,ver.itẽ quod perhibuit. ¶ Iuramentũ teſtis extẽditur ad pendẽtia & connexa,nõ ad extranea capitula.verſi.itẽ quod depo.G. ¶ Super articulis malè formatis nõ põt apertè probare, nec ſupplere defectũ articulorũ.ver.qd ergo capitula.G.j.§.poſitio.¶ Si ago ex mutuo, & teſtes nõ probãt de numeratione mutui : ſed de cõfeſsione, non probant. ver.ſed pone egi.G.Et facit qđ no. Accur. ff.depo.l. Publia.in fi.ĩ gl.j.no. Et iõ in libello nõ eſt intẽtãda ſola numeratio,ſed numeratio & cõfeſsio, ſecũdũ G.& hoc verũ in mutuo:qa in ipſo cõfeſsio eſt ſpecies: id eſt,modus & forma cõtractꝰ per ſe:ſed in alijs eſt ſpecies ꝓbationis: quia in alijs contractibꝰ nõ oritur actio ex confeſsione, ſed probatio:aliàs eſſet fruſtra:& ſpecies probationis nõ eſt neceſſe,ꝙ in libello exprimatur,ſed ſpecies contractus ſic cõtra facit ff.de ver.ob.l. ſi ita ſtipulatꝰ. §.Chriſogonus.Sol.ibi nõ negabať cõfeſsio,ſed numerationẽ factã fuiſſe.Bal.Cõfeſsio enim eſt ꝓbatio:& qui probat confeſsionẽ,probat probationẽ probationis immediatæ ad ipſum factũ.Vnde aliud eſt,probare cõfeſsionẽ,& aliud ꝓbare per cõfeſsionẽ.Et ita intelligo illũ text. Aſſumiť ergo nouus modꝰ & caſus,videlicet ꝙ ſi notarius debitore approbãte ſcripſit,qđ debitor cõfiteť ſe ab eo mutuũ recepiſſe , nõ probať numeratio,ſed mutuũ ciuile tãtũ:niſi addiderit, illa verba : & idẽ habuit & recepit:vt no.j.gl.in l.ſi ex pretio.ſi cer.peta.& l.iuris gentiũ.§.qđ ſcire. ff.de pac.& l.ſi ex cautiõe.C.de nõ nume.pecu.Hęc aũt verba,&habuit, & recepit:bene ꝓbãt numerationẽ notario teſtãte.Secus aũt ſi ſola pars in ſua ſcriptura domeſtica hoc dicat:puta,qa ſcribit ſua manu ſe habuiſſe & recepiſſe,& ꝙ habuit & recepit. Nã inculcatio verborũ eſt: & ſola probatur cõfeſsio:vt l.Caius.§.fi.ff.de vſur.& Bar.in d.l.ſi ex cautione. Attẽde etiam ꝙ illa verba,habuiſſe & recepiſſe, licet ſint pręteriti pluſq; perfecti:tamen ſolũ ad tẽpus conditi inſtrumenti referunť,Caſus eſt ibi ſ.in §.Chriſogonus.Et ſi aliud diceremus, nũquã debitor poſſet proba, re pecuniã numeratã nõ eſſe:quia adſtrueret negatiuã non coarctatã loco & tempore.Vnde omnis teſtis volens eã probare, diceret falſum, ſecundùm Inno.in c.cũ eccleſia Sutrina.de cau.poſ.& proprie. ¶ Quando dicatur teſtis variare,no.in ver.& no.ꝙ dicit teſtis variare.G.Vide not. per Bar.C.de teſta.l.hac conſultiſsima.§.pe.Bal.¶ Teſtis,qui deponit coram iudice incompetẽti,poteſt contrariũ deponere corã cõpetẽti.verſic. ſed quid ſi compertũ.G.Vide ſimile ſ.de reſcrip.preſen.§. primò igitur verſicu. item excipitur contra reſcript. G. ¶ Si teſtis admiſcet falſum circa id quod tangit medullam facti ve variat effectum, non valet in aliquo dictum ſuum:ſecus ſi in tali falſo nõ mutatur effectus.ver.item ꝙ aliquid de ſuo.G.Vide infrà,de lit.conteſta.§.ij.¶ An filij cedentis poſſint teſtificari pro ceſsionario.ver.ſed pone,mutuaui. G. ¶ Non præſumitur teſtis rogatus,niſi de ponat de rogatu.verſi.ſed quid in prædictis. & ver.quid ergo.ſub §.j.G.¶ Teſtes rogare nil aliud eſt, quàm denũcia re,vt aſsiſtant,ver.quid ergo.G.ff.de teſta.mili.l.diuus. ¶ Si ſcriptura teſtamenti,vel depoſitio teſtium,dicit teſtes fuiſſe præſentes : ſed non dicit eos fuiſſe rogatos:an valeat teſtimonium?no. in Spec.in tit.de teſte. §.j.ver.quid ergo,ſi dicatur in teſtamento.G.An de conſuetudine ſit ne ceſſe ꝙ teſtes inſtrumenti ſint rogati.ver.item quòd non fuit.Dicit G. quòd licet de conſuetudine generali ponatur : tamen ad cautelã fieri intelligitur.vide infrà de inſtru.editi.§.j. ¶ An officio iudicis poſſint recipi probationes lite nõ conteſtata? ſic in mercenario:ſecus in nobili, ſi tẽdit ad condẽnationem,vel ęquipollens.§.nunc tractemus.verſi.xxx.G. Vbicunq; iura dicunt poſſe procedi lite non conteſtata intelligitur altera parte abſente:ſed vtraq; parte preſente exigitur ordo iudiciorũ eodẽ §.ver.illud autem.Alle.glo.extra,qui filij ſint legit.c.per venerabilem.G. ¶ Valet reſponſio,ſi quis interrogatus reſpõdeat,credo vt in tali inſtrumento continetur.in §.qualiter.ver.quid ergo.& ver.ſeq. G.& vide infrà,de inſtru.edi.§.ita reſponſio.¶ Ante aperturã teſtiũ poteſt fieri milleſima productio teſtium,niſi iudex refrenet ratione numeri teſtiũ, vel niſi pars renunciauerit vlteriori productioni.in §.qualiter.verſi.iij. autem.ſecundùm Vincen.G.Termino dato ad producẽdos teſtes , fatis ſit ſi teſtes iurant.verſic. is quoq;. ¶ Poſitiones & articuli ſunt ſumendi de mente libelli.in §.ſequitur.ver.ſciendum.G.Et hoc videtur verum in actore:ſecꝰ in reo:vt j.de poſſeſ.§.forma.vide j.de dil.§.j.¶ Debet dari parti copia articulorum. verſi.ſiue igitur.& ibi tractat de termino ad articulandum.G.¶ Articuli impertinentes ſunt repellendi.verſi.& no.& ver. cæterum autem.G.Vide infrà,de reg.§.probatio.& infrà,de lit.conteſt. §.ij.¶ Ad colorandum poſitionem in poſſeſſorio poteſt fieri capitulum proprietatis.ver.ſed pone ago.G.dicit Speccu. conſulo ꝙ in libellis& articulis pauca & neceſſaria ponantur.C.de appel.l.ampliorem.ver.ſed pone auditor.G.¶ Poſitio poteſt fieri verbis negatiuis: quia fit ad interrogandũ partem:ſed articuli debent fieri verbis affirmatiuis:quia fiunt ad interrogandũ teſtẽ:& ad probandũ,melius & apertius probať affirmatiua,cę̃ negatiua.ver.hic quoq; aduertendũ.G. ¶ Quid ſint articuli , vide Ioan.An.in c.cũ eccleſia Sutrina.Et de differẽtia inter poſitiones & articulos, vide infrà de poſi.§.depoſitio.& vide infrà,de ſentẽtia.§.ſed pone quod poſt ſententiã:& ſuprà,eo.§.ſuper articulis . ¶ An articuli poſſint formari diſiũctiuè:ver.itẽ articuli.¶ An teſtis examinatus ſuper vno capitulo,omiſſo aliquo ſuper illo,ſit reexaminãdus.ver. illud autẽ non eſt. G.¶ Semper quando vis formare interrogatoria teſtium, vide §.iam de interrogatorijs.ver.habita ergo.G.Interrogatoriũ teſtis eſt formandum ſuper capitulis.eo.§.& ver.G.¶ Teſtis debet interrogari de omni eo,per quod repelli poteſt.dicto §.iam.ver.& breuiter.G.¶ Teſtis debet interrogari de tẽpore,nõ de qualitate tẽporis:niſi perſona ſuſpecta:dicto §.iã ver.itẽ de tẽpore.Et quid de loco,vide infrà,de inſtru.edi.§.an locus ſit. ¶ Sufficit teſtẽ probare factũ ſine tempore,niſi ſit queſtio de tẽpore:vt in præſcript.& in alijs.ver.item de tẽpore.G.¶ Teſtes variantes ſuper tẽpore,non intelliguntur contrarij:ſed plura facta intelliguntur,ſi factum eſt reiterabile:niſi pars in interrogatorio dixerit, ꝙ hoc ſemel tãtũ factũ eſt.Si autem factũ non eſt reiterabile, ſint contrarij.verſic. quid ſi vnus. G.¶ Si autem non eſt factum inſtantaneum,ſed ſucceſsiuum,vt guerrę, nuptiæ,& ſimilia:tunc etiam intelligendo de eodẽ facto, poſſunt teſtes ſaluari:vt no.ff.de ſolu.matrimo.l.inſulam.per Iaco. & l.ij.§. veluti.ff. ſi certũ petatur.per Bar.&hoc vbi agitur de probando ſpecificato facto.Si autem agitur de probãdo facto & in genere,puta hereſim:nõ noceat diuerſitas tẽporis,vel loci.Facit quòd no.ff.de teſti.l.ob carmẽ.§.fi.ſecũdũ Iacob.Butr.¶ An ſi teſtis qui primò aſſeruit,ſi poſtea ſe credere dicat,vtietur dictum eius?Dic quòd nõ,ſi cauſam ſciẽtię adiecit. aliàs ſic . Vide eodẽ §.verſi.in ſumma.G.quia cauſa & ratio viuificat dictum: vt l.ſolã. C.eod. ¶ Qualiter teſtis examinetur ſuper quinq; ſenſibus corporis , & qualiter ſuper dominio,vide plenè in §.nunc tractandũ.per tres colũnas vbi declarat Innoc.extra,eo.cap.cũ cauſam.& hoc ibi omnino vide. G. ¶ Omne teſtimonium aut eſt de dictis,aut de factis , aut de rebus . De primis per auditum : de ſecundis per viſum:de tertio per alios tres ſenſus redditur ratio.Baldus.Et teſtis productus ad probationem dominij, debet deponere ſuper facto,non ſuper iure.C.de probationi.l. cùm tres, per Cyn.De probatione poſſeſsionis,vide infrà de probatio.§.cõtinua.

Quando teſtis loquitur per verba iuris, poteſt interrogari de diffinitione. §. iam de hoc. verſi. item ſuper titu. G. ff. de ver. obli. l. ſtipula. §. quia. Bald. ¶ Forma, qualiter teſtes ſint examinandi ſuper inquiſitione. eodē §. verſic. porrò. & de forma inquiſitionis. ¶ Quod dicatur nouum capitulum, & qualiter intelligatur l. per hanc. C. de tempo. appel. §. ſatis vtiliter. verſicu. illud autem. & j. de appel. §. id, in quo. cū ſequen.

¶ Poteſt pars capituli probari, tamē totum capitulum non probatur. in §. publicis. verſicu lo pen. G. ¶ Si atteſtationes ſunt perditæ, quid iuris. verſic. ſed quid de teſtibus. a

¶ Renunciare teſtibus, eſt concludere quo ad teſtes 1
producendos, non quo ad alia. §. finali. verſicu. item nota. vide in §. ſi vna. 2
¶ Etiam mille teſtes ſingulares nō 3
probant, niſi ſemi- 4
plenè. Spec. de inquiſi. §. nunc dicē 5
dum. verſicu. ſi autem. G. Dixit Placen. ſe nunquam 7
legiſſe, quòd vnus teſtis ſemiplenam faciat probationē. Nam hoc verbum ſemiplena non reperitur in textu a- b
liquo: bene tamen reperitur quod facit indicium. ff. de proba. l. cùm probatio. Sed illa lex loquitur in teſte non integro. | ſed G. allegat contra placen. l. Theopōpus. de dot. præle. quæ nō dicit hoc: c
quia ibi facit ple- 1
nam fidem, Nam fides eius ibi erat approbata à teſtatore: & ſic ab eo, qui totum poteſt. De hoc infrà, de probationi. §. finali, verſic, vltimo nota. G. Finaliter dic, vt dixi in l. admonendi. ff. de iureiurand. in criminali. Hic vt l. maritus. ff. de quęſtio. per Barto, vide infrà, de inquiſitio. §. teſtes ſingulares. & ſ. §. ſex differentiæ. ¶ Si vna pars renunciat teſtibus, altera non: an dilatio tūc erit communis? Dicit Azo quòd ſic: quia non nocet renunciatio. Item in inſtrumentis & ideo talis renūciatio non habet vim cōcluſionis in cauſa. C. de iudic. authen. iubemus. per Azon. Specul. dicit contra, argumen. ff. de contra tabu. l. ſi poſt mortem. §. fina. ver. penulti. & fina. Tunc autem dicitur concludi, quando omnibus peractis renunciatur allegationibus iuris: vt nota. in dicta authenti. ſecundùm Azo. Si autem renunciatio nō eſt generalis, ſed eſt renunciatum tali inſtrumento, valet talis renunciatio: quia fit ſuper certo. C. de fide inſtrumen. l. iij. Baldus. ¶ Lata ſententia ex cauſa famoſa, ſi teſtis, qui appellauit, interim tulit teſtimonium: deinde appellationem deſeruit, vel proſequendo ſuccubuit: an medium teſtimonium valeat? Dic vt nota. ff. de infami. lege furti. §. primo. per Accur. & Gul. & Iacobum. ¶ In actis non reperitur aliter, quòd teſtis iurauerit, niſi quòd in actis dicitur, talis teſtis iuratus ſic depoſuit: an præſumatur iuraſſe? Dicit Accurſi. quòd ſic. ff. de dote præ. l. Theopompus. In contrarium videtur: quia facit mentionem de alterius documento, de quo non apparet. Item quo ad iuramentum ſcriptura non habet diem, neq; conſulem. Baldus. ¶ Nunquam reperitur quòd notarius poſsit recipere iuramēta teſtium ſine commiſsione iudicis. Ita dicit Accurſius, C. de teſtamen. l. hac conſultiſsima. §. penulti. in gloſſ. ordinaria. Nec etiam inſtrumenta vel confeſsiones. C. de liberali cauſa. l. iubemus, in gloſ. ordi. Recipere enim pertinet ad iudicem: ſcribere verò tantùm ad tabellionem. Vide in gloſſ. iij. l. ij. vel iij. C. de iure fiſc. lib. x. Bald. Valet dictum teſtis, licet non ſit citatus, ſed ſponte comparuit, ſi aliàs eſſet fide dignus: quia citatio teſtis non eſt de ordine iudiciorum, nec requiritur, ſi teſtis eſt præſens. ff. de his, qui. vt indig. l. poſt legatum. §. is verò. in gloſ. ordi. Vide ſuprà, de reo. §. præſumitur. & j. de cita. §. præſens.

De tabellione *Rubrica.*

CIrca tabellionē nil ad præſens tractare intendimus. Nam quis eſſe poſsit tabellio, & qualiter, & per quos, & vbi creetur, &c. Ad hanc materiam pertinentia dicemus j. in ti. de edi. inſtr. §. reſtat. & §. poſtremò. ¶ Præterea qualiter ſuum debeat exercere officium per totum hunc librū plenius informatur.

De executore [a] *Rubrica.*

SVMMARIVM.

☞ Executor multis modis dici poteſt, & qui nō poſſunt huius officium expedire.
Executoris officium eſt publicum, nec per ſeruū poteſt expediri.
Executoris officium permittitur in cauſis eccleſiaſticis per clericos expediri.
Officiū executoris eſt, q̄ ſibi ſunt iniūcta implere.
Miniſterialis falſam referens ambaſiatam, qualiter, & quo iure puniatur.
Executor vim inferens, an teneatur de crimine concuſsionis.
Præſcriptio interrūpitur executoris conuētione.
Executoris cōuentio habet pro litis cōteſtatione.

NVnc de executore pauca videamus, dicentes, Quid ſit executor. Quis eſſe poſsit. A quo eligendus, ſeu conſtituendus ſit. Quod ſit eius officium. Et quis executionis ſuæ effectus [b]. ¶ Eſt autem executor officialis per quem litis executio, & ipſius cauſæ præparatio iubente ſuo iudice expeditur. C. de accuſ. ea quidem. iiij. q. iij. c. nullus. §. aliquando. extra, de app. cùm parati. Exequitur enim lites, & eas præparat, quia facit partes in iudicio comparere, & teſtis conuenit, & reliqua facit, quæ cauſis expediendis proficiunt vſq; ad earum finem: vt C. de iudicijs. l. antepe. & l. fin. C. de ſportulis. l. j. in auc. col. vj. de iudicijs. §. his qui cauſas præparant. Vocatur autem in iure diuerſimodè: vt no. j. de citati. §. ſequitur. prope princi. verſi. quādoq; per nunciū. [c] ¶ †Poteſt autē executor

1 eſſe is, qui liber eſt, & nō ſeruus: quia publicū eſt eius officiū, quod per ſeruū nō expeditur. ff. de regu. iur. in his officijs. & arg. C. de tab. & ſcri. l. iij. §. fin. ff. de te. in teſtamēto. §. ſeruus. Ipſe enim eſt quaſi teſtis, imò plus: quia ſibi ſoli creditur: vt iij. q. iiij. §. aliquādo. & j. de accu. §. ſi verò dicat. iij. q. ij. c. ſe teſtes. §. itē ſecundū. Si tamē ſeruus de facto ad hoc electus eſt: & publicè pro executore habitus: dū pro liberto habetur: geſta per eū valent. ar. ff. de off. prēto. Barbarius. ij. q. vij. c. infamis. §. tria. ꝑpe prin. ar. cōtra. C. in qui. cau. in integ. re. nō eſt ne. ſi tutor [d]. Itē poteſt executor eſſe
d maior xxv. an. nō minor. ar. ff. de mu. & ho. ad rē. Sicut etiā in decurione cōtingit. ff. de decu. ſpuriū §. fi. & l. nō tm̄. Sed videt quod ſufficit ętas xx. an
no. ſicut in arbitro: vt ff. de arbi. cū lege. & forte ſufficit, ꝙ ſit maior xvij. ff. de poſtu. l. j. §. pueritiā. Itē ꝙ poſsit eſſe minor, eſt ar. ff. de re iudi. quidā. & ar. ff. de teſta. qui ętate. C. qui teſta. fa. poſ. ſi frater tuus. ff. de teſti. l. teſtiū. §. lex Iulia. quæ eſt iij. q. iij. c. ſi teſtes. & hos quidam tenēt: vt ſufficiat in
miniſteriali ętas xiij. anno. ad ſimilitudinē teſtis: vt in prę. §. lex iulia. ¶ Itē maſculus, nō fœmina. ff.
e de tut. fœminę [e]. ¶ Itē laicus, nō clericus. C. de teſt.
2 cōſulta. extra, ne cle. vel mo. c. ij. & iij. ¶ †Qñ ꝙ tamē videmus in quibuſdā locis, in cauſis eccleſiaſti
f cis hoc officiū per clericos expediri [f]. ¶ Eſt aūt eligēdus ꝑ magiſtrū ſcholarū, vel per magiſtrū ſcriniorū ſacrorū: vel vbi eſt de cōſuetudine per officiales ciuitatū. Itē talis, q etiā ſit locuples, & vitæ ꝓbatę: vt nō ſit veriſimile eū velle peccare: alʒ nō ipſe, ſed eius electio poſſet pro eo teneri. in auc. de iud. §. is, qui cauſas prępărat. aliàs eſt verſic. ſub §. nullo. Nam mala electio eſt in culpa. ff. ad mu. qd ergo. ff. de neg. geſt. nā & Seruius. §. fi. & generaliter quilibet iudex pōt eū eligere. extra, de appel.
g cū parati. & de off. deleg. prudētiam. Rñ. j. [g] ¶ Officiū autē eius eſt implere, quæ ſibi iniuncta ſunt: ſi ue decreta fuerint circa lites expediēdas per iudicem cui fuerit deputatus. in auc. de defen. ciuita.
h §. ex prouincia. & de iudicijs. §. is, qui [h]. Itē de officio eius, vide j. de accu. §. j. ad fi. ver. hæc autē. Prę miſſa vera ſunt in executore litis, non in executore ſententię: de quo habetur infrà de execu. ſen. & de app. §. in quib⁹. ver. v. ¶ Et no. ꝙ fas eſt iudicibus, & maiores pœnas, & corporales maculas im-

& A. per Inno.

¶ An magis creda tur teſtibus affirmātibus, quàm negantibus. ff. de ar. l. diem proferre. §. ſi plures. & in cap. j. de præben. lib. vj. vide Innocen. de verbo. ſignific. cap. quid ſit noua le. ¶ An magis creditur vicinis, quā aliįs, dic quòd ſic in his quæ vicini melius ſcire preſumuntur. C. quando fiſc. vel priua. l. ij. in glo. ff. de quæſtio. l. de minore. §. j. Dic vt dixi poſt Barto. in l. ij. ff. ſi certum petatur. Bald. ¶ Teſtis productus ab vna parte, officio iudicis cogitur iurare pro vtraq; parte: & productus ſuper vno capitulo, officio iudicis poteſt cogi iurare ſu per tota cauſa. C. de eden. l. ij. per gl. Bal. Vide infrà, de proba. §. aduocatus. ¶ Clauſula de teſti. cogendis, nō ſemper apponitur in literis. §. penulti. verſicu. illud autē. G. Iudex non debet cōmittere notario id, in quo tota vis cauſæ eſt in §. non tractandum. de inimicitia. vide omnino de re iudi. cùm I.

De tabellione *Rubrica.*

a ¶ Circa tabellionem.

De executore *Rubrica.*

¶ Habetur in libro Authenticorū rubrica de executoribus, quam non mireris in hoc viro non eſſe allegatā: quia membra inferiora nil inſtruit ſaluo quod dicam ſuper quarto membro. nec Azo ibi de materia proſequitur: ſed in Rubrica C. de ſportu. & ſup. &c. ſequitur de executoribus litium. & ibi in prin. proſequitur aliqua de membris, quæ hic ponuntur. & vide infrà, ver. ſi officium, & duos vltimos verſicu.

b ¶ Eſt autem. Sciendum ꝙ diuerſæ ſunt ſpecies executorum: aliqui: litiū, de quibus hic: de alijs dicam in fine.
¶ Nūc de executore. Effectus propter breuitatē nō diuidit, vt ſolet, ꝑ §.
c ¶ Nuncium. Et per Azo. in Summa de ſportu. in princi.
d ¶ Si tutor. Solue quòd hæc lex loquitur in errore ſingulari: præcedentia iura in errore communi.
e ¶ Fœminę. & ff. de reg. iur. fœminę. lib. ij.
f ¶ Expediri. Multum hoc ſeruat curia Rauennas, & Venetiarum.
g ¶ Reſpon. j. Et arbiter etiam quo ad cauſam, de qua in eum compromiſſum eſt. ff. de arbi, ſed ſi interpellatur. §. j.
h ¶ Is qui. Poteſt etiam nudam cautionem ab actore recipere de lite cōteſtanda intra duos menſes: aliàs damnum rei in duplo reſarciet. De hoc quomodo ſatiſdatio iſta hodie non eſt in vſu, vide j. de ſatiſda. §. primo.

ponere

a ¶In fi. Vbi ponitur triplex distinctio iudicum circa pœnas istorum.
b ¶Olim propter. Vt ibi post eum.& hoc scripsi super verbo, portarum.
c ¶Rñ.vticq̃.Secũdũ Accur.in prẽd.l.sicut.C.de prẽscri. xxx.ann. sed vt ibi no.gl.per executionẽ.Mart.tenuit opi.contrariam, quæ sequitur distinctionem Iac.de Are.& dictum Pe.de Bel.ibi vide per Cyn.
d ¶Quidã tamẽ cõtra. Vt Otto. Papien.dicit. Pil.rubri. per quas perso. fiat cõtestatio. a
e ¶Conuentiõe.Qd̃ 4 sic libel.obli.faciat interruptionẽ, de his.C.de lit.conte. aut.offerat.in vlti. gl.vide iñ.q.iñ. ca. inducię.§. offerat. in glo.fi. & in con cor.de exhi.& intro.§.illud. in glo. s.reo.e. in gl.quan tũ ad hoc illa pars distinctionis. Iac. de Are. ad quam remisi, quod in p̃scriptione solũ odiosa ꝓcedat hæc opinio contraria, satis placet: vt sic executoris execu- b tio sine libello, & 5 litis etiam cõtestatione interrũpant illam in suæ negligentiæ odiũ prẽce dẽtis: cũ satis per 6 prędicta pateat euigilatũ actorẽ, & non negligentem: & hoc maximè in dubitatũ, qñ citatio talis fuisset, q̃ c feciſſet rem litigio sam.per cle.de qua statim dicã.tamen 7 secundũ canones illa præscriptio cũ mala fide xxx. vel xl.annorũ nõ procedit.de præscri.vigilanti. & c.fin.& sic in foro ecclesia stico illud mẽbrũ distinctionis non procederet. d
ADDE, q̃ per e citationẽ interrũpatur præscriptio: Bal.cõsi. clxvj.li.j.
ADDE tu,q̃ p denunciationẽ factam dño à colono, interrũpit̃ præscriptio.c. qm̃ frequẽter.§.si sup. ex f tra vt lite nõ contesta. Item per de- g nunciationẽ extra iudicialem interrũ h patur præscriptio:

ponere executorib⁹,si malè fuerint circa lites veracti:vt sciant causas non esse deludendas:nec lucri gratia aliq̃d eis vitium imponendũ:vt C.de spor. l.j.in fi[a]. ¶† Sed q̃rit̃ qualiter & quo iure punieť minister ialis falsam referens ambasiatã.Et põt dici q̃ teneat̃ lege Cor.de fal.Nã falsitas est immutatio veritatis: vt in aut̃.de instr.cau.in prin.ff. ad l.Cor.de fal.Paulus.& probat̃ e.ti.l.j.ver.sed si qs ob renũciãdũ.cuius leg.pœna est in ea.l.§.fi.& eligens etiã tenerivr: vt s. ver.est aũt.& facit ff.de cu sto.reo.diuus.Vel dic q̃ si pecuniã recepit,vt falsam ambasiatã renunciaret:tunc tenet̃ lege Corn. de fal.vt in prin.ver.sed si qs ob renũciandũ.Si vero nõ pecunia corrupt⁹,sed aliàs id fecit: tenet̃ actione in factum ad interesse: vt ff.ad l.Corne. de fal. qui nomine prætoris. Sic & in iudice refert, an ferat pretio, vel gratia sentẽtiã: vt C.qñ prouo. non est ne.venales q̃ est.ñ.q.vj.c.ei qui.§.diffinitiua.ff.ad Treb.seruo inuito.§. cũ prętor. Vel dic hanc dubitationẽ expediri per p̃.l. de sportul. vbi dicit̃,si malè fuerint versati,&c. qui falsum cõmittit,malè versat̃.Vtrũ executor possit vim inferre, & quid iuris sit circa hoc,not. secũdũ papã extra, de priuile.cũ olim propter[b]. ¶†Sed nunquid tenet̃ de crimine cõcussionis:vt ff.de cõcuss.l.j.& ñ. q.j.eadẽ leg.& l.cõcussionis.Sed dic q̃ non obst. hoc quod retulit se citasse, cùm non citauerit:sed si occasione sui officij aliquid recepit, tunc sic: vt in prælleg.concor. & xxiñ.q.j.c. militare.in fin. ¶† Executoris autem conuentione interrũpitur prescriptio:licet hoc nõ faciat simplex postulatio corã iudice ꝓposita:vel libelli oblatio, vel precũ porrectio,etiã facta corã principe, præterq̃ in actionib⁹ annalib⁹.C.de prẽscri.xxx.an.sicut & l. cũ notissimi.in prin. & §. illud etiã proculdubio. C.qñ li.prin.ob.lit.con.falc.l.j. ¶Sed nũquid hoc est verũ,etiã si libelli oblatio nõ prẽcesserit? Rñ[c]. vticq̃:quia præ.leges hic nõ distinguũt,sed simpliciter loquunt̃.†Executoris em̃ cõuẽtio ꝓ lit.con test.habet̃.ff.de act.& ob.cõstitutionib⁹. Vel dic necesse esse libellũ præcedere, sicut & libellus precum præcedere debet rescriptũ,super hoc ab Imperatore concessum,ad hoc vt annales actiones faciat perpetua.C.qñ lib.prin.da.l.ñ.Item lit.conte. sine libello facta,nullã faceret interruptionẽ, cùm perinde sit,ac si facta non esset.in aut̃.de exhi.& intro.reis.vnde multò minus id faciet illa executoris cõuẽtio.ar.in prẽalle.§.illa proculdubio.Qui dam tñ contra[d] & in lit.contesta.& in executoris conuentione[e]. ¶Sed nũqd extendit̃ hic effectus: nõ tm̃ ad actiones in rem, verũ etiã ad actiões in personã?Rñ.sic.arg.prẽalle.l.sicut.cuius principiũ in omnib⁹ actionib⁹ loquit̃: vnde facit totã legẽ generalẽ.& ar.ff.de pub.de pretio. cũ suis cõcor. Quia eadem ratio est in vtriſq̃:vnde idem ius est censendũ.ff.ad l.Aquil.illud.extra,de consti.trãslato. Alij tamẽ contra.ar.ff. de eo, per quem factũ est.l.fi.Item est & alius effectus: quia facit rẽ litigiosam:vt C.de litigio.authen.litigiosa.[f] Item perpetuat iudicis iurisdictionem.extra,de offi.deleg. gratum.& c.relatũ.& de app.vt debitus[g].De executore ad prouidẽdũ alicui deputato,no.j. de act. seu pe.§.super actionib⁹[h]. ¶Itẽ de executore tepatur præscriptio:

vide do.Abb.Sicu.in c.ñ.extra,de præscrip.quòd non.
f ¶Litigiosa.Quod intellige vt in cle.vt lite pen.c.ñ.
g ¶Vt debit⁹.s.ti.de ele.§.restat.ĩ iñ.co.& qd̃ dixi s.de d̃ le.§.finit̃.ĩ prin.
h ¶Actionibus.ver.in summa.vsq̃ ad fi.§.Et isti dicũtur executores gratiarum:& diuersas ipsorũ formas plurimas scripsi de concess.prẽben.si soli.in prima glo.lib.vj.& Imol.no.in fin.vltimæ glos. de ipsarum effectibus.Item sunt executores sententiarum.& de his infrà parte ñ. ante fin. rub.de sen.execu.& vide quod no.C.de execu.rei iud.l.penul.

Bald.de executore *Rubrica.*

Maior xiiñ annis potest esse nuncius publicus. ver. post autẽ.G. ff.de iud.l.fi. ¶Qua pœna teneat̃ nuncius faciens falsam relationem,& versi.sed quæritur.C.de spor.l.ñ.& de cust.reo.l.diuus.G. ¶An per citationem non præcedente aliqua petitiõe interrumpitur præscriptio:sentit q̃ nõ:quia nõ apparet sup quo interrũpat̃, si libell⁹ nõ est porrectus iudici. versi.sed nunquid hic G. In contrarium:quia lis incipit ab in ius vocãdo.Insti. de pœna teme.litigan.in fi. Ergo prius est citatio. Sed lex dicit interrumpi per citationem:vt l.sicut. & l.cùm notissimi.C.de præscriptio.xxx.anno. Si autem libellus offeratur parti præsenti,nõ est necessaria citatio. ff.de adul.l. miles.§.sexaginta.sed per libellum oblatũ soli iudici, regulariter non fit interruptio.C.quando libel.prin.da.l.ñ. q̃ nil geritur cũ reo. & quod no.in l.ñ. ff. de in ius vo. in gloss.ord.Bald. ¶Præscriptio centum annorum nõ potest probari per testes.in auth. hæc cõstitutio.in prin. col.viij.Bal.

stamenti,j.de edi.instr.§.nunc verò.

De salarijs *Rubrica.*

Rælibatum est de personis in iudicio interuenientibus: sed quia frequẽter de ipsarũ salarijs disceptatur, idcirco consequens est, vt aliqua de
i salarijs[i] disseramus. Primò igitur discutiamus de salarijs iudicum.Secundò, de salarijs procuratorũ, & notariorum. Tertiò, de salarijs aduocatorum. Quartò,de salarijs medicorum:& aliorum.

De salarijs iudicum.

SVMMARIVM.

1 ☞Exigi debent ab agentibus expensæ iudicũ, secundum eorum iudicum distinctionem.
Iudex vel legatus occasione causę magnum dãnũ iucurrens,puta equus moritur,vel spoliatur, & c. an hoc possit à partibus petere.
2 Partes an possint procurare iudicem.
3 Iudex in domo, vel in ciuitate sua iudicans nihil prorsus in suo nomine pro expensis obtinebit.
4 Pedaneus quid secundùm leges habere debeat.
5 Delegatus aliquid exigens & extorquens, an crimine concussionis teneatur.
6 Scholaris Parisijs,vel alibi commorans,si à sede apostolica delegationem alicuius causæ recipiat,an à partibus possit salarium petere.
7 Papa nunc̃ intendit per suum rescriptum alicui præiudicium inferre.
8 Ordinarius cùm ad aliquem locum suæ iurisdictionis vadit,an habebit expensas.
9 Ordinarius debet in consecratione ecclesię expẽsas habere.
10 Agere non dicitur quis ante litis contestationẽ. Litis contestatio est litis initium.
11 Delegatum dari ab ordinario quomodo possit distingui.
12 Expensæ ordinario, vel suo delegato factæ, quo pacto possint,vel non possint repeti.
13 Consuetudo q̃ ab ordinarijs,vel eorum delegatis aliquid certum percipiatur,in quibus valeat.
14 Personæ quæ debent salaria percipere, debent ea ante calculum sententiæ exigere.
15 Concluso in negotio,si partes ante sententiæ prolationem componunt,an eas poterit iudex cogere ad satisfaciendum assessori.

Dicturi ergo de salarijs iudicum, breuiter distinguamus: quoniam iudicum alij sunt delegati,
k alij ordinarij[k]. Si est iudex delegatus, distingue: quia aut est delegatus à principe, aut ab ordinario. Si à principe:aut ꝓficiscitur extra domicilĩ aut non.Si est delegatus à principe,& alibi, q̃ vbi degit,ad iudicandum proficiscitur,exigere potest à partibus expensas, quas fecit in victu, & in vecturis equorum, & similibus: non tamen salarium.extra,de vi.& ho.cle.cùm ab omni xij.quę-
l stio.ij.charitatem[l].quia nemo cogitur suis stipendijs militare.xxviij.q.j.iam nunc. in fin.extra,de tractauit Tan.Io.de Deo de præmijs aduocatorum & procuratorum diuisim tractauit,& modicum libro iudicum quarto, & de salario assessorum.lib.j.chart.vltima. Ægid.capi.lxiij.& de duobus seq. tractat de salario iudicum notariorum & assessorum. ¶Guil. An. posuit specialem rubricam de salarijs aduocatorum.

De salarijs Rubrica.

¶De diuersis salarijs dat author remissionẽ ad Rof. Beneuen. infrà, §. iij.in fin. videibi. Et de salario assessorum remittit j. §.j.in fi.Et est sciẽdum q̃ ex xj.practicis,quos nominauit author in procemio.ver. cæterum.secundò inuenio decem ex eis, quos vidi tractasse generaliter de salarijs, præter ipsum Rofre. specialiter de salarijs aduocatorũ & assessorũ sub rubrica de assesso.& de aduocatis aliquid

i ¶De salarijs magistrorum plenè per Host. in Summa de magistris.§. vtrum.& infrà eo.tit.de magistris.vide libellos.
k ¶Ordinarij.de arbi.dicam in fi.huius §.
l ¶Charitatem.Hæc & quædam ex sequentibus sunt expedita per decre. statutum.de rescriptis.lib.vj.§.insuper.& sequentibus.

a ¶Omnia. Per hũc §. & quia decr.per ſtatutum. §. inſuper.ſolas expenſas permittit, in quibus non includuntur damna,puta damnorũ cappæ perditeæ & equi mortui rationem habere: ſi verò plus propter infirmitatem eũ ſtare oportuit,& ſic plus expendit:illud,moderatum tamen,deberi videt. Ad prædicta facit extra de iniur.in noſtra.

b ¶§.damna. Et §. ſeq. ſed in ſocio loquuntur,vt dixi in decre.cùm procauſa.ſuper j.glo.

c ¶Nonnulli.in iij. gl.& de exc. olim. in j.glo.& vide qđ no.in §.inſuper. in gl. hic nõ habet.& quod ſup ea dixi.

d ¶Duas dietas.Hodie vnam, per præ. decr.ſtatutum.

e ¶Quidam dicunt. Quod mihi nõ placet, vt not. in præ. §.inſuper.in gl.no, quam minore.

✠ADDITIO. An delegati ad vnam cauſam poſſint aliquid petere à partibus pro eorum laboribus, vide Guido. Papæ in quæſtionibus ſuis,q.lxviij.incip. dominus Petrus.

f

g

1 2 3 4 5 6

p̃ſcrip.cũ ex officij & munera, nõ ſumpt⁹ ꝓhibentur.j.q.j.iudices.ff.de off.præſi.plebiſcito.Hoc credo:licet d.m.dixerit ꝙ habẽtes bñficia ſufficientia, quib⁹ cauſæ à ſede aplica delegant, recipiẽdo expẽſas peccãt:vt in p̃.c.cũ ab omni.Petẽt autẽ moderatos ſumpt⁹,& nõ delicatos.extra de ſequeſt.poſ.c. j.ff.de dã.infec.inter quos.§.fi.& l.ſeq.& arg.ff.de pig.ac.ſi ſeruos.in fi.& quales cõſueuit ĩ domo ſua facere.ff.ad exhibẽ.ſed & ſi hæreditas.§.j.ff.de pet. hęr.& l.ſed & ſi lege.§.aliũ.& de rei vẽ.res.nec obꝙ minores facere potuiſſent.ff.mãd.ſi qs.iij.§.impendia.& vide.j.de expẽſis.§.fi.ver.& nota qđ ex. ¶†Quid ſi aligs equ⁹ occaſiõe cauſę moriť:vel iudex ipſe cappa ſpoliatur, vel ei⁹ familia infirmatur: ſicꝫ eũ oportet facere morã lõgiorẽ? dicũt quidã ꝙ hoc nõ põ à partib⁹ petere.ff.mã.inter cãs.§.nõ oĩa[a].Alij,vt dñs me⁹, dicũt,ꝙ põt, quaten⁹ pluſcꝫ in ꝓpria domo expẽdit.ar.ff.de incẽ.rui.nau.l.j.§. ex incẽdio.extra de ꝓcu.cũ ꝓ cauſa.Ad hoc facit ff.fami.erc.ex parte.ĩ prin.& de neg.geſt.l. ſi cões. ff.ꝓ ſocio.cũ duob⁹.§. dãna[b].Hæc quęſtio tangit in ꝓcuratore,extra de elec.vt præteritę.& ĩ præ.c. cũ pro cã. ¶†Sed nunqd partes procurabũt cõiter iudicẽ? Rñ.ſi ad petitionẽ alterius partis iuit vltra duas dietas:ab ea ſola habębit expenſas.argu.ff.de eden.prætor ait.in fi.& no.extra de reſcriptis.nõnulli[c].Si verò infrà duas dietas iuit,dicit B.ꝙ habebit expenſas ab actore, qui eũ duxit,niſi de cõſenſu partiũ fuerit impetrat⁹.ar.iij.q.ij.c. ſi teſtes. §.venturis.extra de reſcriptis.c.cæterũ.§.fi.& not. extra de reſcrip.diſpẽdia.in prin.lib.vj. ¶Ego credo ꝙ ſiue de partium cõſenſu, ſiue per alterã partẽ tm̃ fuerit impetratus,ex quo infrà duas dietas [d]citat,cõiter ꝓcurabitur:quia ei⁹ officiũ cõe eſt.xiij. q.v.non ſanè. ¶†Porrò ſi in domo ſeu ciuitate ſua iudicat:nihil prorſus ſuo noĩe pro expẽſis vel alio obtinebit: ne dum ſumpt⁹ quæriť, prædo graſſeť. xxij.q.j.militare.& in præ.c.cũ ab omni.Imò etiã vt quidã dicunt[e], expẽſæ quas facturus eſſet in domo,deduci debẽt de expẽſis,quas fecit,cũ extra locum ſuũ pergit:vt in præ.l.ſed & ſi lege.§.qđ autẽ. & ff.fami.erc.ex parte.in auť.de manda. princip.§. illud.& §.ſi tibi quoꝫ.colla.iij.& de iudi.§.ne aũt. col.vj.Sed hos duos §.alij intelligunt in ordinario. in authẽ.vt nulli iudic.colla. ix. ¶†Secundũ leges tñ pedaneus debet habere ſportulas, ſcilicet duos aureos in principio, & duos in fine cauſæ,cũ ſumma litis excedit centũ aureos.qđ Accur.extẽdit tã ad ordinarios iudices,cꝫ etiam delegatos.in authẽ: col.vj. de iudicib⁹.§.ne autẽ [f].iij.q.ij.c. induciæ.§. offeratur.in prin. ¶†Sed quid ſi delegatus aliquid exegit & extorſit? Rñ.aut id fecit noĩe aſſeſſorũ. de quo dic vt ſ.in tit,de aſſeſſore.§.ſalarium,verſi. hoctñ. Aut vt ſibi retineat:quo caſu teneť crimine cõcuſſionis.qđ dic vt j.ver.ſed nunqd.ibi: aut per extorſionẽ,&c.Si autẽ aliquid ſpõte offertur ꝓ modum xenij:ſi ſit moderatũ,recipere põt,xvij. diſt. de eulogijs. in fi.extra de ſimo.dilectus. in fi. Moderatũ autẽ intelligo eſculentũ & poculentũ,quod intra dies proximos conſumitur.ff. de offic.pręſi. plebiſcito.idꝫ trahi nequeat ad munerisqualitatẽ. Inhumanũ ẽm̃ valde eſt à nemine accipere:ſed paſſim,viliſsimum,& auariſsimũ:vt ibi.ff.de offi.procu.ſolent.§.fin.Vel dic ꝙ hęc attenduntur ſecundũ qualitatẽ perſonæ dantis,& cui dãtur. extra de ſimo.& ſi quęſtiones. Multũ autẽ ſeu magnũ nõ debet recipere:vt in præ.cõcor.qđ æſtimo ſi excedit ſummã centũ aureorũ à quocunꝫ mittať. ff. ad.l. Iul. repe.eadẽ.in fin. Vel ſecundũ qualitatẽ perſonarum, vt præmiſi. Hodie tñ iudex qui recipit ſalariũ à publico, ſumpt⁹ nõ debet recipere: quia ea ratione videť ꝙ nec ordinarius,ꝙ habet adminiſtrationẽ,vt tangit in præ.§.ne aũt. Premiſſa probanť in auth.col.ñ.ſcriptũ exemplar.ij.§. ſicut emm̃.& in prę.decr.cũ ab omni.j.q.ij.ſicut. extra de ſimo.c.j. ſecus ſi nõ recipit: vt ĩ prę.l.plebiſcito.& l.ſolẽt.& in hoc dico eas nõ corrigi. ¶Si verò dať iudici pecunia,vt iniquè iudicet: dic vt extra de re iudic.cũ ęterni lib.vj. ¶†Quid ſi alicui ſcholari Bonoñ.vel Pariſijs commoranti cauſa aliqua à ſede apoſtolica

7 8

h

i

delegať : nunquid ille poterit à partibus expenſas exigere, licet eũ nõ oporteat ciuitatẽ exire? Rñ. nõ vr̃:cũ nullas faciat occaſione ipſi⁹ cauſæ : vt ſ. ver.porrò.Nã nec teſtis habet,niſi cũ eum proficiſci oportet extra domiciliũ.iij.q.ij.d.§. venturis.Cõtra,ꝙ ipſe ſtuderet,vel corrigeret,cũ oportet eũ cãm audire:& ſic dãnificať, qđ eſſe nõ debet.extra,de fideiuſſo.puenit.de renũ. ſanè.nec teneť de ſuo bñficiũ facere.x.q.ij.precariè. nec quis cogiť ſuis ſtipẽdijs militare.extra,de p̃ſcrip.cũ ex officij. ¶†Nec dñs papa ꝓ ſuũ reſcriptũ intẽdit ali cui,inferre p̃iudiciũ.extra,de offic.or.licet.de ma. & obe.cũ inferior.in fi.&de vſu pal.extuarũ.nec debet alteri per alterũ iniqua cõditio afferri.ff. de leg.j.l.nemo. ¶Sup hoc dicunt qdã,ꝙ non debet habere de ſtricto iure:licet ſit argumentũ contra xij.q.ij.charitatẽ. niſi cũ eo proficiſci oportet : vt ſ.in prin.verũtamẽ delegati quotidie de cõſuetudine recipiũt:& malè,ſecũdũ quoſdã,ſi habẽt bñficia,vnde poſsint cõmodè ſuſtentari:vt ſ.dixi.Sed & ſi ſint ſine bñficio,poſſunt etiã ſalariũ recipere, h ſecũdũ Ægid[h]. extra,de præſcri. cũ ex officij. qđ non placet:ſed expenſas ſic[i]. ¶†Si aũt ſit delegatus ab ordinario,qd iuris ſit, infrà dicã. ¶Si verò i eſt ordinari⁹ iudex,etiam expẽſas,quas fecit in victu,& in equitaturis, & ſimilib⁹, cũ ad aliquẽ locũ ſuæ iuriſdictionis vadit, nõ habebit:vt in prę. c.cũ ab omni.& x.q.ij.illud.ne alienũ iurgiũ putet ſuam eſſe prædam. C. ad l.Iul. repetunda.l.omnes.iuxta illud[k] : Eſtote contẽti ſtipendijs veſtris.lxxxvj.diſtin.non ſatis.circa fi.xxij.q.j. paratus.in fine.& c.militare.Nec enim licet eis vẽdere iuſtitiã.xj.q.ij.non licet.in fi. & in pręd. c. cũ ab omni.Poteſt tamen habere quod datur apparitorib⁹,vel ſcriptoribus , qui ſcribunt acta cauſæ, & huiuſmodi:& cogere partes,vt prędictis perſonis ſatisfaciãt in talib⁹:quæ olim ſportulæ vocabãtur,& hodie etiã vocari poſſunt:vt in auť. offeratur.xiij.q.v.non ſanè.Sed nec ſportulas habebit, ſi litigantes pauperes ſint, vt in pręal.§.ſi tibi. & 9 in pręd.c.cũ ab omni. ¶†Habet etiã expẽſas ordinarius,cũ conſecrat eccleſiam.extra,de ſimo.cùm 1 ſit Romana[l].& cũ viſitat eccleſias.extra,de cenſi. cũ Apoſtolus.& c.ſopitę. & per totũ.Salariũ aũt nõ percipiet:vt in præ.decr.cũ ab omni. Niſi form tè ſecundũ Acc.quatuor aureos,vt prędixi[m]. Cle n rici quoꝫ præſtant ordinarijs quatuor ſiliquas[n]. C.de epiſc.& cle.auť.ſed hodie nulla.vel medium byzantium:vt e.tit.oẽs,qui.§.executorib⁹. ¶Cõ l ſuetudo tñ vniuſcuiuſꝫ fori in hoc ſeruet : vt infrà dicã,q̃ ſecũdũ locorũ varietatẽ variať.Nam in patrimonio beati Petri,& in prouincia Romanio m læ ſtatim poſt litem cõteſt. dãtur de libra xij. denarij:Bononiæ decima pars°,& alicubi vigeſima: n vt in præ.decre.cùm ab omni. In terris comitiſſę Mathildę medietas.Et reprobo quarũdã eccleſiarũ abuſum, vbi ex quo pars aliquẽ terminũ recepit: huiuſmodi ſalaria exigũť,etiã ante lit. cõteſt. o 10 †Quia litis cõteſtatio eſt litis initiũ, & ante illam non dicitur quis agere,ſed agere velle.Ad idem facit ij.q.vj.ſi quis libellos.in auť. de litig.§. omne. Argumẽtũ tñ cõtra pro tali vſu.C.de litig. auť.litigioſa.extra,de officio delegati gratũ. & in con- p p ſti.Gre.x.de electio.quãuis.§.cęterũ[p].Paciſci aũt de certa parte litis, ꝓhibitũ eſt:vt in prę.decreta. q cùm ab omni. ¶Tanc. autẽ notat in libello ſuo q in tit.de ſatiſda.rei.quòd licet prælati eccleſiarum decimã,vel aliã partẽ litis non poſsint recipere, vt in decre.cũ ab omni.tñ moderatas expenſas,& ꝓ eis pignora recipere poſſunt . Debentur enim eis q expenſæ ſicut & teſtibus:vt præal.§. venturis. qa nemo cogitur ſuis ſtipendijs militare : vt ſ. quod nõ credo in ordinario, niſi vt dictũ eſt. Aſſeſſor verò iuſtè ſalarium,& pro eo pignora recipiet: vt ſ.in tit.de aſſeſſore,Idẽ etiã dicit T. de iudice eccleſiaſtico,qui de bonis eccľię nõ ſuſtẽtať. ¶†Porrò ſi ordinarius det legatũ,ſubdiſtingue,quia aut eſt delegat⁹ ad vniuerſitatẽ cauſarũ, aut ad vnam ſpecialiter.Si ad vniuerſitatẽ cãrũ: tũc idẽ eſt,qđ in ordinario,cũ idẽ ſit cõſiſtoriũ: vt extra,de app.

Romana

fit aliquid exigere à partibus? vide pleniſsimè per eundem de Turrecremata, ibi. & pulchrè per eundem in c. qui rectè.xj. q.iij.Hen. Ferran.

f ¶Ne autem. Vbi de hoc in j. gloſſ.

g ¶Extorſit.Hodie non ſolùm extorquentes,ſed etiam à volentibus recipientes contra decret.ſtatutum. tenentur ad reſtitutionem. nec valet eis remiſsio:vt ibi §.ſi quid.

¶Secundũ Ægi. char.lxiij. de ſalario iudicum.

¶Expenſas ſic. Qũ propter cauſam domiciliũ ægreditur propriũ. Et ſic eſt terminatum in præ.§. inſuper.

h ¶Iuxta illud.Luc. iij.c.

ADDE tu,an ordinarius poſsit recipere,quemadmodum delegat⁹ ſecũdũ diſpoſitionem.c. ſtatutum. §.inſuper.extra,de reſcri.lib.vj. Vide Abb.in c.& ſi gones.extra,deſimo. vbi etiam notaible infert.Secus etiã in legatis & cæteris prælatis : niſi fiat in fraudẽ. ibi vide.

l ¶Sit Romana. Vt ibi dixi.non ſic cũ reconciliat.

m ¶Prędixi. in ver. porrò.

n ¶Siliquas. De his ſatis dixi in decre. cũ ab omni ſuper ij.gloſſa.

o ¶Decima pars. hodie ſublata: nec olim exigebat , niſi cùm forenſis agebat.

p ¶Cæterum . Exquiſita contraria fuerunt iſta : quæ ad hoc extẽdunt, quia in eis non attenditur litis conteſtatio.

q ¶Libello ſuo.parte ij.

a ¶ Tenet Vin.in decr.cùm ab omni.
ADDE ver.in præmiſsis tamẽ.quòd licet Io.An.in d.c.ſtatutum.tenet cõtrariũ,ꝙ tamen Pe.de Anc.tenet opi.Spec.eius cõſi. ccxviij.inci.iuxta ordinem.vbi etiam ponit,an notarijs debeantur ſportulæ.

b ¶ Salariũ.Reſtat videre de ſalario arbitrorum.Mar.de Fano de hoc cõpo ſuit magnã glo. in qua tenet ꝙ arbiter à cõpromittentib⁹ ſalariũ exigere poteſt.dicit de hoc videri caſum eſſe C.lib. xij. de proxi.ſac.ſcri.l.ĩ ſacris. ſecũda.circa princ. & de prin.agẽ.ĩ rebus l.vl.circa fin.In quibus expreſsè dicit,ꝙ ſi cã eſt corã arbitro,põt ꝓ ſuo ſalario vnũ ſolidũ exigere. & ſolidus ponit ꝓ aureo.In de pœna te.lit.§.fi. de quibus lxxij.faciunt librã auri. C. de ſuſcept.& arca. l.quoties.li.x,Inducit §. ne aũt.in auc. de iudicibus.ſ. ſæpius allegatum. & ꝙ ibi no,quo ad quotam in j.gl. Nam ſi a id licet iudicibus, ergo & arbitris.ff. de arbi.l.j. Induxit etiã multa ſimilia, in quibus iudices & arbitri conueniunt. quæ vide ſ.de arbitro. §. differt. ver.porro.&ſequẽtibus. & patent extra,eodem ti. cùm dilectus.in gloſſ.ij. b Ergo & in iſto cõueniunt:cũ diuerſitatis rõ reddi non poteſt. Nam ratio quare iudices exigunt eſt,ne laborẽt fruſtra,ſ. compendij nil laturi; vt ĩ §. ne aũt. ſed tantũdẽ 1 & amplius laborãt arbitri. Ampli⁹ dico: quia iudices ſe alienant committẽdo,qđ non pũt arbitri.ff.de arbi.non diſtinguemus.§. q̃ 2 ſitum, Item ſæpe arbitri à litigãti- 3 b⁹ infamãtur,quos punire nõ poſſunt 4 ff.de arbit. ſed ſi in ſeruum.cum l. ſeq. 5 & ſeq.&l.licet qđ 6 iudices poſſunt.ff. 7 ſi quis ius dicen. non obtempe. l. j. extra,de pœn.dilectus.Non obſtat,ſecundùm eum, ſi dicatur quòd arbiter recipiendo compromiſſum ſine ꝓuiſione ſalarij ſibi 1 habet imputare.ff. de tranſac. qui cũ tutoribus.& ff.cõ-

Romana.in princ.libro vj. imò ordinari⁹ illi dabit expẽſas: vt extra,de of.or.inter cętera.ĩ auc.vt nulli iu.§.nulli.colla.ix.& de mã.prin.§.illud tñ.cq̃uis hoc in quibuſdã locis malę ſeruetur,vbi indifferẽter expenſas recipiũt. ¶ † Sed nunqd poſſet ab eo 12 vel ab ordinario repeti, ꝙ receperit? Diſtingue:nã aut dati ſunt ſumpt⁹ ſciẽter:& tũc nõ põt.ff.de re iu di.cuius ꝓ errorẽ. Aut ignoranter:& tũc põt:vt in ea,l.& extra de magiſ. ꝓhibeas.& de cenſi. ꝓcurationes.in fine.Itẽ aut gratis:& tũc nõ põt:vt in p̃. c.de eulogijs.Aut ꝓ extorſionẽ:& tũc ſi quadruplũ reſtituũtur.in authen.col.ij.ſcriptũ exemplar.ij.§. ſicut enim,& xviij.di.qm̃ qdã.C.de cri.cõcuſsio.l. fin.j.q.vij.ſancimus.in fi.& q.j.in eũ. ¶ † In premiſ 13 ſis autẽ põt cõſuetudo valere:vt aliquid certũ perciſis autẽ põt cõſuetudo valere:vt aliquid certũ percipiatur.in authenti.col.ij.vt iudi.ſine quoquo ſuf.§. hæc autem ſoĩa.ver.nam etiã.& §.ſicigitur.ver.ſciat enim.arg.extra,de offi.or.dilect⁹.& ar.ff.de publica.& vec.ſic publican⁹. Si verò ſit delegatus ad ſpecialem cauſam,& ordinarius ei malitiosè cauſam committit idem,vt pridem:qa nõ petet tales expẽſas.arg.extra,de offic.deleg.paſtoralis.ſi verò ſine fraude cõmittit volens fortè parcere laboribus partium & expenſis:tunc fortè poſſet dici id,qđ in delegato à principe ſuprà dixi:ne officium ſuũ ſit illi dãnoſum.& hoc tenet Vĩ. a ar.iij.q.ij.d.§.vẽturis. & in prę.c.nõ ſanè.extra,de offic.dele.cũ te cõſulẽte. ¶ Itẽ nota,quòd perſonæ,quæ debent ſalaria recipere,debent ea ante calculum ſententię exigere. Partes nanq̃ fallacibus aduocatorũ promiſsionibus eluſæ ſe in cauſa victorię fore exiſtimãtes ad ſentẽtiã properãt,& libenter ſalaria ſoluũt: qđ nõ facerent cõdẽnatæ. ¶ Quid ſi cõcluſo in negotio partes ante ſententiæ prolationẽ cõponunt:nũq̃d iudex poterit partes cogere,vt ſatiſfaciãt aſſeſſori? Dicit Gui.Na.ꝙ ſic,argumẽ.in his,quæ no.j.§. ſequitur.ver.ſed pone,ꝙ hoc caſu.De aſſeſſorũ autẽ ſalario,dixi ſ.de aſſeſſo.§.ſalariũ. b

De ſalarijs procuratorum & tabellionum Rubrica.

SUMMARIUM.

☞ Salarium ſeu merces incertę pollicitationis peti non poteſt.
Offerens ſalarium cum certa verborum ꝓlatiõe dicendo ſic: fac,& ſic faciam.nulla interrogatione præcedente:pollicetur ſalarium.
Subdiſtinctio quæ poſsit fieri ſuper promiſsione ſalarij nudo pacto.
Salarium procuratoris ſeu aduocati non debet excedere centum aureos.
Cum tabellionibus quomodo procedendum ſit, quo ad eorum ſalaria?
Scriptura extraiudicialis quę ſit,& à quibus debeat expediri.
Dominus tenetur procuratori ad expenſas in negotio,vel iudicio factas.
Salarium quando debeat ſolui procuratori.

NVnc de procuratorum,ſeu aliena negotia gerentiũ,& tabellionum ſalarijs diſputemus.Super quo breuiter eſt notandum, quòd ſalarium ſeu merces incertè pollicitationis peti non poteſt. C. mandati ſalarium. ſolutũ tñ teneri poteſt.† Pollicetur autem quis,cùm nulla interrogatione præcedẽte, ſalariũ offert:dicens, ſubitò facias hoc:& ſic faciã tibi.ff.de pollicita.pactũ. Et hmõi pollicitis diues

mo.in cõmodato.ſicut rñdet Pet.eo.ti.l.j.& de cõmo.ſi is q.ſ.qđ ſępe extra id qđ agit tacita obligatio naſcit.& de deſpõ.impu.c.vno.li.vj. & tale tacitũ pactũ haberi debet pro expreſſo.ff.ſi cer.pe.l.cũ qd.qđ in ſimilib⁹ inueniat,vt in aduocato q nulla cõſtituta mercede patrocinatus eſt talariũ extra ordinẽ ordinatũ ꝓ labore & cauſæ q̃ſtitate,& fori conſuetudine.ff. de var.et extraord. cog.l.j.& l.in honorarijs. Idẽ in alijs p̃ ceptoribus artiũ vt ibi in princip. & in mẽſore.ff.ſi mẽ.fal. mo.di.l.j.ĩ prin. Itẽ & ſi lege nõ cauere tur,ęqtas ſuadet remunerari laborẽ.ergo ſequẽda & p̃ponẽda rigori.C.de iudi.placuit.ff. de aqua plu.arcẽ.l.ij. §. Itẽ varijs.in fi. Et ſi hoc dicaĩ abſurdũ, ex cõtrario ſequet abſurdũ:qa recuſabunt cõpromiſſa, & ſic nõ finient diſcordię,qđ maximè fuit p̃toris ꝓpoſitũ.ff.de arb.l.ij.§.ſi ſic.De minorib⁹ & fœminis dĩ ꝙ non ſemp reſtituunt:qa ſic videret eis ĩterdici cõmerciũ.ff.de mino.qđ ſi minori. §.nõ ſemper.& ad Velleia.l.ſi mulier.

c quilibet eſſe poteſt.c In hoc tamen diſtingue:quia aut quod promittitur, eſt incertum re & genere: aut incertum re tantùm,ſed certum genere:aut eſt certum re & genere.Si eſt incertum re & genere: puta dixi bene faciam tibi : vel recognoſcam hoc ſeruitium,vel tibi plenè retribuam : tunc peti non poteſt,vt in præced.l.ſalarium.& ff.eodem.qui mutuam.§.ſalarium. Si verò re tantùm ſit incertum, ſed certum genere:puta,promitto equum vel veſtes in genere,vel faciam te militem:nec dicit quẽ, vel quales,vel quando,vel etiam quãtum pro militia daret:tunc non eſt punitus incerta promiſsio: ideoq̃ peti poteſt.argumen. C.manda.l.j.& ageretur præſcriptis verbis.Taxabit autẽ hoc arbitrio boni viri.ff.de p̃ſcrip.ver.l.ſi tibi pollicenda.ff.pro ſocio.ſi ſocietatem. ff.de lega.ij.l.j.in fin.ff.de legaiij.ſi filiæ.Si autem certum re & genere promittetur:puta promitto tibi talem equum,vel talem veſtem,vel quod te taliter in tali die faciam militem, & tantùm pro militia tibi dabo.ſubdiſtingue:quia aut deductum fuit hoc in ſtipulationem : & tunc certi condictione petitur quod promiſſum eſt.Inſtitut.de verbo.obliga.in princip . vbi de hoc ff.ſi cer.peta.ſi quis certum.Sed ſi incertum eſſet promiſſum;tunc repetetur per actionem ex ſtipulatu, 2 vt ibi. ¶ † Aut non fuit deductum in ſtipulationem quod certum eſt, ſed ſolum nudo pacto promiſſum : & tunc iterum ſubdiſtingue. Nam aut promittitur in ipſo contractu, ſeu mandato,vel incontinenti ante mandatum,vel poſt : aut ex interuallo.Si incontinenti aut erat aliàs facturus, aut non. c Si erat aliàs facturus:tunc petitur actione ex eo cõtractu,ſcilicet contraria mandati informata.Hęc ꝓ d bantur C.manda.l.j.in fine,d & ff.eod.ſalarium.C. de pac.petens.ff.de duobus reis,duos.§.fin. Tunc enim veſtitur nudum pactum cohærentia contra- d ctus.C.de pact.in bonę.Si verò nõ erat aliàs facturus,aut eſt tale factũ quod cõſueuit locari ab ipſo procuratore;& tunc agitur locati.ff. manda.l.j. & Inſti.eo.§.mandatum.Aut non conſueuit:& tunc eſt contractus innoĩatus:& agitur actione præſcriptis verbis.ff.de præſcrip.verbis.naturalis. §.at cũ do.Si autẽ ex interuallo,ſ.poſtq̃ cõtrahentes ſe ad alia negotia diuerterũt.& erat aliàs facturus : tunc petitur promiſſum iudicis officio ſeu extraordinarię.ff.man.ſalarium. ¶ Hic etiam no. ꝙ procurator nõ poteſt de certa parte litis:puta media:vel quo- e ta paciſci:alioquin non valet:imò punitur.ff.eodẽ. ſalarium.& l.ſi remunerandi.§.Maurus.C. de poſtulã.quiſquis.ff.de var,& extraordi.cog.l.j.§. aduocatos. ¶ † Sed nunquid ſalariũ procuratoris põt 3 excedere centũ aureos? Rñ.nõ:qa nec aduocati. ff. de var.& extraor.cog.l.j.§.licita.Nã & ꝓcurator dicit aduocatus,vt iĩ,q.vij.c.j.& ecõtra,vt v. q.iij. qa eps.Et qñq̃ hęc duo æquiparant,vt extra de focõpe.Romana.li.vj.§.necq̃ etiã.Hodie aũt ꝓcurator in quacũq̃ cã nõ põt nomine ſalarij vltra xij.libras Turoñ.recipere qui etiam debet iurare, ꝙ cq̃ citò cãm malam eſſe nouerit:ipſam deſeret: & alia plura:alioquin multipliciter punitur : quod dic vt e in cõſti.Grego,x.de poſtulan.ꝓperandũ.c ¶ † Sed 4 qd erit in tabellionib⁹ q vt plurimũ inhumani ſunt in ſalarijs exigẽdis? Rñ.aut eſt ſcriptura forẽſis, ſeu iudicialis;aut eſt extraiudicialis. Si eſt forenſis, vt ſunt acta iudiciorũ,vel emãcipationes;,pteſtationes:& hmõi q̃ corã iudicibus fiũt,& notari⁹ immoderatũ exigit ſalariũ ad officiũ iudicis corã quo actũ eſt:pertinet partes releuare à grauamine curialiũ:& expẽſis.de pœ.di.j.nemo,vel in foro : extra de off.deleg.cũ te.de dolo & contu.finẽ.& cuncta quę litẽ ſeu litigatores impediunt:emendare.j. q.j. emẽdari.extra de offi.deleg.pręterea.& c.ſuſpicionis.& c.j.& tales improbos exactores punire, vt C.de offi.præfec.præto.Afri.in noĩe,verſus finẽ.§.

hoc etiam decernimus.& in auč.ſcriptum exẽplar. in auč.vt liti.iurent.§.ex hoc quoq;.in auč.de iudi. §.nullos.in auč.vt diffe.iudic.§.fi.& §.ſed etiã. vbi dicitur qũo punientur.C.de re mili.l.fina.§.vt aũt.

a Debet ergo moderari [a] quiq; dabitur pro termino ſcribẽdo,quid pro exceptione,quid pro citatione, quid pro litis cõteſtatione,quid pro poſitione, qd pro articulo,quid pro depoſitione teſtis,quid pro exẽplatione inſtrumenti, quid pro interlocutoria, vel præcepto,vel ſnĩa,vel appellatione:& ſic de aliĩs.& hoc inſpecta & cõſyderata cõditione et qualitate litigatorũ & cauſæ,& fori cõſuetudine. Nos verò qñq; ſcripta noſtrorũ notariorũ facimus per alios notarios in talibus expertos,& fideles taxari.

5 ¶†Si verò ſit extraiudicialis ſcriptura,puta inſtrumentũ depoſiti,vel ſolutiõis,vel vẽditiõis, vel pro curatiõis,& hmõi:debet hoc p̃ loci ordinariũ expediri,qui niſi conuentũ ſit de certo ſalario inſpecta cõditione litigatorũ & cõſuetudine fori, & qualitate cauſæ hoc taxabit,vel faciet p̃ viros expertos taxari.arg.ff.de var.& extraor.cog.l.j.& in prę.cõſti.properandũ.iĩj.q.vĩj.c.infames.§.apud vrbẽ.extra,de ſimo.c.j.& j.q.ĩj.ſicut.x.q.ĩj. hoc ius porrectũ.ver.qđ ſi nolit. Et vidimus aliquas curias ſatis bene in talibus ordinatas:& nos dũ eſſemus audi tor generalis cauſarũ palatĩj dñi papæ,ſatis bñ quo ad hoc ſalariũ ipſum procurauimus ordinari. [b] Sed & dum patrimoniũ beati Petri tẽporaliter & ſpiritualiter gereremus, inter plura etiã ſtatuta ciuilia, & eccleſiaſtica,quæ edidimus ſuper officialiũ ſalariĩs : pœnalem ordinationem fecimus generalem.

¶†In ſumma nota q̃ dñs tenetur procuratori ad expenſas moderatas in negotio, vel iudicio factas: vt extra,de procu.cùm pro cauſa.& de ele.vt preteritę.¶†Sed qñ debet ſolui ſalarium procuratori? Rñ.papa nota.extra,de loc.& con.cap.propter.q̃ ſi quis locauerit operas ſuas pro aliquo opere faciẽdo, vel exercendo de nouo,vel etiam ſi ſalariũ promiſit aduocato,vel medico,vel procuratori, vel aliĩs ſimilibus caſibus,tantùm finito ope debitũ eſt ſoluendum.argu.C.de ſuffra.l.vnica. & j.§. proxi. ver.ſed qñ [c].j.de loc.§.poſtq̃.ver.ſed quæritur.

De ſalario aduocatorum Rubrica.

SVMMARIVM.

☞Aduocato licitum eſt patrocinium vendere,& iuriſperito iuſtum conſilium.

Stipulari poteſt aliquid nomine palmarĩj.

Salaria aduocatis olim dabantur de publico, quæ non excedebant centum aureos.

Is,qui de ſalario pactus eſt,intercedente ſtipulatione,poteſt illud petere per certi condictionem.

Promiſsio ſalarĩj facta lite pendente non tenet.

Aduocati malitioſi quomodo ſoleant ſalaria cautè exigere?

Pactum inter litigatorem & aduocatum de ſalario factum eſt tenendum.

Iuſtè ſtipendium cõſequitur,qui pro tempore ſuũ reperitur præſtitiſſe obſequium.

Aſſeſſor præſide mortuo recipere poteſt ſalarium.

Aduocatus aliquo caſu impeditus aduocare, & nõ ſtat per eum,an ſibi ſit imputandum quo min⁹ habeat ſalarium.

Præmiũ & honor debeť aduocato p̃ ſuo ſeruitio.

Aduocatus in cauſa appellationis,an teneatur pro eodem ſalario patrocinari.

Condemnatus non cenſetur,qui appellat.

Cauſa appellationis eadem eſt cum principali.

Appellatione facta ante ſententiam,vel in integrũ reſtitutione petita,an debeat in cauſa pro eodẽ ſalario patrocinari.

Salarium aduocatis quando ſoluatur.

Pactum inter litigatorem & aduocatum nomine palmarĩj factum,an ſi aduocatus aliquando ſuccũbit,aliquando vincit,totum habere debeat.

Cauſa de vno auditorio ad aliud tranſlata, an aduocatus ſequi debeat cauſam.

Reo ab inepta actione abſoluto, vel contra iura cõdemnato, an aduocatus poſsit pro eodẽ ſalario patrocinari.

Res mobilis ſi datur pro ſalario, ſola traditio ſine ſcriptura ſufficit ad dominĩj tranſlationem. Secus de re immobili.

Cauſa appellationis,ſi coram metropolitano vertitur,an ipſe poterit partes cogere coram ſe reſpõdere ſuper ſalarĩjs procuratorum & aduocatorum.

Clericus præſtans patrocinium perſonis conceſsis an poſsit ſalarium exigere,

Aduocato moriente, an ab hæredibus eius poſsit ſalarium habitum repeti.

Aduocatus cauſam vt deſperatam deſerens,quo caſu ſibi imputetur.

SEquitur de aduocatorũ ſalario videre.

Ante omnia igitur notandum eſt

1 †q̃ licet aduocato vendere patrocinium,& iuriſperito iuſtum conſilium:vt xj.q.iĩj.non licet. [d] & xiĩj.q.v.non ſanè.Gandulfus tñ dixit q̃ aduocatus, aut iuriſperitus non debet vendere conſiliũ,vel patrocinium.ar.pro eo.xv.q.iĩj.c.j.Nam ſi cã eſt iniuſta,non debet eam aſſumere,imò ſuſceptam debet deſerere:vt C.de iud.rẽ non nouã.extra,de poſtu.

e in conſti.G.x.properandũ [e].Si eſt iuſta, gratis debet conſulere,vel patrocinari,quia veritas cùm nõ defenſať,opprimitur.lxxxiĩj.di. error.& dixit p̃d. c.non ſanè.& præ.c.nõ licet.loqui ſecundũ leges. Ego verò talẽ rigorẽ reprobo cum Io.argumentũ præ.c.& xv.q.ĩj.c.obſeruand.§.hoc autem.& ff.de var.& extraordi.co.l.j.§.in honorarĩjs. Poteſt ergo tales operas locare.ff.locati.qui operas. & præmium recipere pro labore.xĩj.q.ĩj.charitatẽ.& c.ecclesiaſticis.Nam nemo de ſuo cogitur facere beneficium:vt x.q.ĩj.precari.Nec ſuis ſtipendijs militare.extra,de præſcri.cùm ex officĩj.veruntñ ſi ab ſcę

f labore [f] & reuolutione librorũ conſulere poteſt:ſatis poteſt dici,q̃ teneatur gratis ſubuenire,maximè pauperibus.lxxxvĩj.diſt.de ſalarĩjs.& c.ſeq.extra, de vſur.conſuluit.quia ſcriptum eſt, gratis accepiſtis,gratis date:vt extra,de magiſtris.c. ĩj. Sed ego eum ad hoc non cogerem.¶Illud autem certũ eſt, q̃ aduocato non licet paciſci de certa parte litis,ſcilicet de quota,puta decima,vel quinquageſima,vel

g centeſima: [g] quod ſi fecerit,interdici debet ei for⁹, & eſt à communione aliorum patronorum remouendus.C.de poſtulando.l.ſi qui. iĩj.q. vĩj. c. infames.§.arcentur.De quanta tamen licet,dummodo non tranſgrediatur legitimũ modum,ſcilicet ſummam centum aureorum,quantacunq; ſit cauſa,etiã de vno regno. In minoribus autem pro aduocati

h facundia,cauſæ qualitate, [h] & fori conſuetudine:vt

2 in præ.§.in honorarĩjs.& ea.l.§.licita.†Quia nomine palmarĩj,i.victoriæ,poteſt aliquid ſtipulari.ff.de var.& extraordin.cog.l.j.§.ſed & ſi nomine. & §. licita.C.de poſtu. quiſquis. In iſtis autem centum aureis cõputatur etiam,quod nomine palmarĩj ſibi promiſſum eſt:puta,ſi vicero,dabo tibi x.prẽter ſalarium tuũ:vt in præ.§.ſed & ſi.& §.ſi licita. Quid

i ſi cum agente de hæreditate [i] paciſcitur aduocatus de certa re eiuſdem hæreditatis?De hoc dic vt not.

k in præ. l.ſi qui. [k] ¶†Sed & id qđ dicit de ſumma

3 centũ aureorum nõ extendenda,olim habebat cũ ſalaria aduocatorũ de publico dabantur:& par diſtributio aduocatorum fiebat à iudice,vt iĩj.q.vĩj.c. infames.§.ſi verò in vno. C.de poſtulã. prouidendum.Tunc enim ſalariũ conſtituebatur aduocatis pro modo litis,& aduocati facundia, & fori conſuetudine:dũtamen ſummã centum aureorũ non excederet,vt in præ.§.in honorarĩjs.& §.ſeq. Hodie verò paciſci poteſt de quanta:nõ tamẽ de quota parte litis,vt dixi.Sed hodie iure nouiſsimo aduocatus nomine ſalarĩj nõ põt in quacunq; cã recipere vltra xx.libras Turo.Et ſi vltra receperit, nõ tranſit in eius dominiũ : imò teneť ad reſtitutionẽ, in tantũ q̃ ei remitti nõ põt,vt in cõſtitu.Gregorĩj decimi,de poſtulan.properandũ.§.cæterũ. vbi de

1 hoc dicemus. [l] ¶†Is quoq; qui de ſalario pactus

4 eſt ſtipulatione intercedente, poteſt illud petere per certi condictionem,ſi certũ promiſſum eſt, vt

Inſtitu.

¶Centeſima.Accedat opinioni Accur.in l.ſi qui.cõtra Mar.q dicebat de quota citra dimidiam poſſe paciſci.

¶Qualita. Per hoc dixit Rof.q̃ ſi cauſa eſt de quinquaginta,non poſſent promitti aduocato viginti. licet Ioan. contra,vt not. in l. ſumptus.in fi.ff. de pac.Putat aũt q̃ cõgrua pactio eſſet de quinq; vel ſex.

¶Hæreditate. Vel feudo.Rof.

¶Si qui. & notať eadẽ vel ſimilis q.ff. de pãct.l.ſumptus. & in l.condi. videť tenere q̃ valeat, ex quo non ſub nomine quotæ: in alia l. Digeſtorum tenet contrariũ cũ Azo. quod Rof. & Pet. videtur verius : qa ita moueretur ad calumniã pro relictis,ſicut pro quota.& ipſe accur.idẽ tenet ff.manda.ſi remunerandi.ad fi. et in l. ſeq. quæ incipit,ſalarium. Contrarietas autẽ Accur.ſic excuſari põt prima glo.C.loquitur in pacto rei hæreditariæ,cùm petitur hæreditas, in quo iudicio vniuerſali nõ venit expreſsio rerum in libello, p̃ceſſu,vel ſnĩa. cui⁹ cõtrariũ eſt in gñali,& in ſingulari iudicio.de his,extra,de libelli ob. c. ĩj.in glo.ĩj. Videbatur ergo de re poſſe paciſci,de qua nõ cognoſciť ante ſententiã. Itẽ lex dicit q̃ nõ p̃ prię in vna re pars hæreditatis intelligiť. ff.ſi quis omiſ.cã teſt.l. q̃uis. Et vide hoc probabile dictũ,ſi rõnabilis timor,ſ.callidita tis & calũniæ non obſtaret.

¶Dicem⁹.De qua dic vt dixi s.§. p̃xi. verſi.ſed nunquid. in fine.

a ¶Moderari ſecundùm Ægid.c.lxv. ADDE tamen quia hoc videť expreſſum in cap. ſtatutum.§.notarium ibi notatur extra, dereſcriptis.lib. vj.

b ¶Ordinari.de qua ordinatione loqui puto decr. Io.cùm ad ſacroſanctæ. §. circa.

c ¶Qũ.Ibi plenè de aduocato.

d ¶Licet. Vbi nota quod ſequitur.

e ¶Properandum. Dic vt s. §. proximo.

f ¶Labore. Ergo ſi cum labore,non teneať gratis. Ex hac ratione ſequitur,q̃ ego,qui vltra quinquaginta annos laboraui in ſtudio, p̃ quod cum modico nunc labore ſtudĩj præſentis, quæren tẽ expedio,ero deterioris conditiõis, q̃ qui parum laborauit in ſtudio, & modicum proue ctus,qui habet nũc vt reſpõdeat,laborare.quare conſtanter dico in his non ſolum præſentis, ſed & præteriti laboris rationem habendam.

a ¶De hoc. Et in l. salarium. ff. man. Vide distinctionem, quam ponit Cyn. in l. vna. C. de suffr. a in j. q.

b ¶Postul. c. j. Et ibi scripsi post eum, et Host. in gloss. notã dum.

c ¶Faciãt. Dicit rof. sevidisse multos tales.

d ¶Si cui. Vbi patet ſ nomine palmarij posse aliud plus stipulari. & idẽ Rof. et patet ſ. ver. illud.

e ¶Centum. Hanc quæstionẽ plenius vide super regula, cõtractus. de regul. iur. lib. vj. & est ibi ij. q.

ADDE tu præsertim quo ad assessorem, q̃ licet ptes b ad cõpositionẽ deuenerint, tñ ei debetur salariũ, vt p glo. & scribẽtes, & præcipuè Phili. in c. statutum. ſ. assessorẽ. extra de rescr. c lib. vj. & sic inferri põt quo ad aduocatum rõne similitudinis, vt facit hic au 7 thor.

f ¶Et domin⁹ me⁹. in Summa de post. in fi. d

g ¶Petere. Proposito cõgruit qđ pulchrè ponit Aulus Gellius libr. v. Noctiũ Atticarũ. & vide in Spe. Histori. lib. iij. c. lv. dicẽs q̃ Euthalus discipul⁹ Pithagoræ ad dis- 8 cendam eloquẽtiã in causis orãdis cõuenit sibi dare centũ ea die, qua cãm apud iudices orasset, & vicisset: quæ cùm abundè perfecisset, causas nõ recipiebat. Magister corã iudicibus centum ab illo petens lite cõtestata sic ait adillũ, si cõtra te ꝓ nunciaſ, solues centũ ex sñia, qua vici; f si pro te, mihi cẽtũ ex pacto debẽtur, quia vicisti. quod discipulus retorquebat in illũ dicens. Si pro me iudicaſ, propter sñiam nil debeo, quia vici. Si cõtra me, nil ex pacto debeo, q̃a nõ vici. Iudices vidẽtes hoc inexplicabile, Institu. de ver. oblig. ſ. primo. ff. si certũ pe. si quis. Si verò incertum, per actionem ex stipulatu: vt ſ. ſ. proximo. versi. si autem. Si verò non intercesit stipulatio, sed nudo pacto promissum est, aget cõdictione ex illa lege C. de suffra. l. vnica. respõ. primo. ibi: sponsione, &c. vbi de hoc[a]. Hoc enim casu speciale est, secundũ leges, vt ex nudo pacto agaſ: & vt salariũ incertæ pollicitatiõis petaſ: licet aliud sit in procuratore. C. mã. salariũ. Et dixi ſ. ſ. proxi. q̃ vbi nihil certũ pactus est, nec etiã stipulatio interceſsit: potest tũc iudicis officium implorari: vt pro modo facundiæ, & negotij̃ qualitate, & secundùm fori consuetudinẽ salariũ cõstituatur, vel redatur: vt in prę. ſ. in honorarij̃s. & ĩ prę. c. nõ sanè. ¶†Et scias q̃ salarium petitur, cùm ante litem cõtestatã, vel ea finita promissum est. Pendente eñ lite promisio facta non tenet: vt C. de postuland. quisquis. ſ. præterea. ff. de var. & extraordi. cogn. l. prima. ſ. si cui. Quod in initio litis possit de salario conuenire, probatur C. de iudi. properandum. ſ. penulti. sicut fit cùm de pensione soluenda tractaſ. ff. locati. sed addes. ſ. si quis cùm in annũ. Si igitur aduocatus vel medicus in initio litis vel morbi, de certo conuenerit salario totius litis vel morbi: alia conuentio postmodum facta nõ tenet: secus si non cõuenerit de toto, licet receperit salarium pro consilio vnius diei. Quod dic secũdùm papã, prout not. extra, de postulan. c. primo. [b] ¶†Et nota q̃ malitioſi aduocati videntes cãm desperatam paciscunt de salario cum clientulo, more medici devita desperantis infirmi: qui dicit, Si vixeris, dabis mihi tantũ: si morieris, tantũ. sic & hi de cã faciunt desperata. xiij̃. q. v. non sane. de pœn. di. vij̃. c. fi. prope fi. xxij̃. q. iij̃. ſ. cùm superna. ad fi. Quidã tamẽ aduocati contra faciunt: [c] quia si succubuerint, faciunt sibi maius salarium promitti: si obtinuerint minus, recompensantes honorem victoriæ cum minoratione salarij̃, & vituperiũ amissionis causæ cũ augmẽto salarij̃. ¶†Quid ergo si litigator promisit dare centũ aduocato si vinceret: si verò non obtineret, quinquaginta? Respõ. pacta seruent. extra, de pac. c. primo. C. eod. l. j. & ij̃. ff. de var. & extraordi. co. l. prima. ſ. si cui. [d] ¶Sed pone q̃ hoc casu litigator ipse trãsegerit cũ aduersario: nũquid aduocat⁹ habebit integra centũ[e]? Et videt q̃ sic: quia per eũ nõ stat, quò minus vincat. ff. locati. qui operas. & l. sed addes. ſ. fi. ff. mãda. l. fi. ff. de cõdit. & demõ. iure ciuili. & C. de cõdictio. ob cãm datorũ. l. aduocatiõis. Si autẽ non stat per eũ, videtur impleta cõditio. ff. de regulis iuris. l. iure ciuili. & obtinuisse videtur. ff. manda. l. fi. Iustũ est enim, vt cõsequatur stipẽdiũ, qui pro tempore suũ reperitur præstare obsequiũ xij̃. q. ij̃. charitatẽ. ¶†Nam & assessor præside mortuo totius anni salarium recipiet. ff. de assesso. l. diẽ. Idem in aduocato. C. de aduoca. diuers. iudic. post duos. argumentum contra. Nã negotio transacto fideiussor non cogitur reum iudicio sistere. ff. si qs cautio. l. ij̃. ¶Item constat, q̃ promissa sunt centum sub illa conditione, si obtineret: at non obtinuit: ergo nihil obtinebit. C. de conditi. insertis. legatum. ff. de condi. & demon. l. municipibus. extra, de condit. appo. de illis. Item iniquum esset, si totum sine labore haberet. xiij̃. q. ij̃. c, vbicunq̃. ſ. q̃a ergo. ver. sed nunquid de eo vnde nõ habebit. Nam quoties sine captione aliquid fieri nõ põt, fieri debet quod minimum habet iniquitatis. ff. de regu. iur. quoties. So. H. & Bar. & Ac. & Odof. & dominus meus dicunt[f] q̃ totũ habebit ipse, vel hæres eius eo mortuo. C. de aduocat. diuer. iudic. post duos. & est q̃o dominicalis lxxij̃. Vber. & alij̃ dicunt hoc verum esse de iure, de æquitate tñ habebit pro rata. arg. ff. de leg. ij̃. qui solũ. ſ. j. Si tamen aduocatus duxerit ad bonã compositionem, non perdet quicquã. Cõsuluit ergo, vt de promissione fiat scriptura, ne in dubiũ vergat. extra, de fide instru. si cautio. xx. q. j. vidua. Videtur tñ cõtra ad dictũ H. & Bar. quia si agit ex ea clausula, q̃a obtinuisti: dicetur ei, nõ potes agere: quia eo q̃ non obtinuisti, videris succubuisse. argu. ff. de inoffi. testamen. contra veterani, ſ. meminisse. Si verò agit ex illa clausula, q̃ succubuit: diceretur ei: Hoc non apparet. & sic nõ videt g q̃ possit petere[g]. Vnde distingue ad concordãdas opiniones, an clientulus transegerit in fraudẽ eius: vt tunc totum salarium habeat: quasi per eum non stet, an bona fide: vt quia lis erat dubia: & tunc pro rata seruitij̃ sua facundia considerata: nisi aliud factum fuerit inter eos. ¶†Quid si aduocatus aliquo 9 casu impeditus, non põt aduocare, non tamen stat per eum? Respon. non videt q̃ sibi sit imputandũ, h quò minus habeat suum salarium. argument. ff. de vari. & extraordi. cog. lege prima. ſ. diuus. xlvij̃. di. quod ad nos. & de pœnit. di. j. dixi. vbi de hoc aliàs incipit, magna. xvij̃. q. j. c. qui bona. ſ. si ergo. extra, i de eo, qui mit. in pos. causa rei fer. c. j. ff. loca. ex conducto. ſ. item si. & l. qui operas. ſ. aduocati. & arg. ff. de conditio. & demon. quamuis. ff. ad l. Rho. de iact. qui leuandæ. ſ. si vehendo. Et sunt hæc in argumentum, quòd si aduocatus vel magister sit infirmus, nihilò minus habeat salarium. & argumen. ad hoc ff. de statulib. cùm hæres. ſ. si Stichus. ij̃. extra, de cleri. ægro. ex parte. Argumẽ. contra. C. de iudi. properandum. ſ. illo proculdubio. De hoc j. eo. ſ. versi. in summa. & j. ſ. proxi. versicul. quid in recto 19 re. ¶†Et nota generaliter secũdũ Ioan. de Deo[h] q̃ h aduocato debetur pro seruitio prẽmium & honor. xij̃. q. ij̃. eccleſiasticis. Vnde si aliqua sint ei promissa, tenetur promissor: vt ibi. & ea. q. l. quicunq̃ suffragio. & q. v. quia Ioannes. etiam si non defendat: l dummodo non per aduocatum, sed per clientulũ 11 stet, quò minus patrocinetur, vt dixi. ¶†Sed nunquid aduocatus in causa appellationis tenetur pro i eodem salario patrocinari[i]? Videtur quòd sic. Nõ enim videtur condemnatus, qui appellauit. ff. de m pœn. l. ij̃. ſ. fi. ff. ad sena. consul. Turpil. l. j. in fi. Nec dicitur esse actum, dum aliquid superest ad agendum. C. de his quibus vt indig. l. penulti. in fi. Nec perfectum, nisi perfectionis ordine sit perfectum: 12 vt vij̃. quæstio. prima, c. nihil. ¶†Præterea causa appellationis eadem est cum principali: vt ij̃. q. vj. si quis in quacunq̃. C. de procura. ita demum. At ipsi debent vsq̃ ad terminum causam finire: vt in præ. ſ. illo proculdubio. & argumentum ad hoc C. de appella. si actor. & ff. de euic. Herennius. C. de reb. cred. l. antepenul. Contra: nam causa appellationis alia est à principali. vj. q. iij̃. Ofius. circa prin. & ij̃. quæstio. vj. si episcopus. ibi: renouetur, &c. Præterea procurator ad causam principalem datus, non cogitur prosequi appellationem. C. de procura. in uitus. extra, eodem. non iniustè. in fine. ergo nec ad n uocatus. Nam & aduocatus procurator dicitur: vt ſ. ſ. proxi. ad fin. ne in infinitum teneatur. ff. de dã. infec. qui bona. ſ. fin. & l. sequenti. & lege si finita. in principio. extra, de rescript. cùm in multis. Et ad hoc facit ff. de procura. qui proprio. ſ. item queriſ. ff. manda. si procuratorem. ſ. si ignoran. Sol. Dic se- k cundùm Pile.[k] & Barto. & Azo. & Accursium et alios, quòd non tenetur. Et licet dicatur eadem causa, ideſt, idem negotium: tamen aliud est iudicium: cùm alij̃ sint iudices. & sic non obstat C. ne lice. in vna eademq̃ causa. l. vnica. Et hoc potest verum 13 esse, cùm à diffinitiua appellatur. ¶†Sed quid si ante sententiam appellatur, vel in integrum restitutio petitur, nunquid debet in causa pro eodem salario patrocinari? Hic potest allegari pro & contra, vt in præcedenti quæstione. Sed dic q̃ tenet. ff. de procurato. qui proprio. ſ. secundo. Quod verũ puto si causa tractetur eo loco, vel saltem prope, vbi fuit principalis quæstio agitata, vt infrà ver- l ficulo, quid si causa.[l] ¶†Sed quando soluetur sa- 14 larium aduocatis? Et videtur quòd causa finita, & patrocinio præstito, vel si per eum steterit. C. de suffragij̃s. l. vnica. in principio. ibi: quæ optam uerit, consequetur. [m] & ff. de verborum obligatio. l. qui hoc anno. Et hoc videtur papa sentire, vt nota. extra de loca. propter. imò videtur quòd ante sententiam. C. de iudi. properandum. ſ. illo proculdubio. versiculo in honorarij̃s. Et hoc tenent n Ioannes de Deo, & Azo Accursius dicit[n] quòd in principio statim cùm patrocinabitur, vt in prędicto versic. in honorarij̃s. C. de condictio. ob cau-

cãm ad diẽ longiſsimũ distulerunt. De iure tñ vĩ cõtra discipulũ iudicandũ. de reg. iur. cõstat. li. vj. ff. eo. ti. in iure ciuili. & l. in omnib⁹ causis.

¶Secundũ Ioã. de Deo. Qui hoc dicit in ordine iud. libr. iij̃. post principiũ.

¶Patrocinari. Hãc quæstionem prosequor sup prædicta regula, contractus. & est q. ij̃.

¶Secundũ Pile. q. sua xxvj. & Barto. Brix. q. Venereali lv. Azo in Summa de suffra. ſ. pe. Accur. eo. tit. l. vna. in vlt. glo. & cõtrariũ quod no. C. vt causæ post pubert. ac. tu. l. j. dt arguẽdo.

¶Quid si causa. Et vide qđ de procur. scripsi post Inn. et Host. de procura. l. nõ iniustè. in vl. gl.

¶Consequeſ. Vĩde qđ sup illo verbo not. Accur. pro quo facit qđ not q ma. ac. posſ. insup. ĩ j. gl. & dicebat Rof fre. q̃ ex alio intellectu sequereſ, q̃ victus nõ solueret salariũ: cùm nõ consequaſ quod optat. tũc ergo cõsequiſ optatũ, scilicet patrociniũ aduocati: cùm ille promittit sibi patrocinari.

¶Accurſ. dicit. In prædicta l. vnica. C. de suffragio. ĩ iij̃. glo. Azo. in Sũma ipsius tit. ſ. antepe. c ✻ ADDITIO. Adde tu q̃ cũ Spe. tenet Alex. in l. diẽ functo. ver. & licet nõnulli. in ij̃. col. ff. de offi. assesso. vbi đt q̃ veriorvĩ opinio, q̃ salarium debeat solui aduocato ab initio. Cõtrarium tamen tenent Inno. Io. And. Anto. de Butr. & alij̃ communiter in c. propter sterilitatẽ. de locato. Henric. Ferran.

a ¶Si cõstat. Vbi dicitur prius soluẽdũ salariũ,quẽ lapidicinæ cædantur. ibi hoc arguit gloss. & Roff. per illã l. hoc tenet,vbi allegatur finis huius §.

b ¶Eum vicisse. hac ratione tenuit hic Azo & Accur. ambo sub dubio fortè in Summa,& ĩ prę. l. vna.C.de suffra.

c ¶Alĩ dicunt. Gul. de Suz. ibi p eas dẽ leges.idem de equitate.dicunt ibi Iac. de Raue.Pe.alleg.l. quæ de tota.ff.đ rei ven.& de leg.ĩ.qui solidum. §. primo.

d ¶Quandiu. Inducũt isti,q indefinita æqpollet vĩi. materia not.extra , de elect. vt circa.li. vj.

e ¶Scio. Facit ff. de pac.l.maiorẽ. & de rest.spol.frequens. lib.vj.

f ¶Non solùm vbi de hoc.

g ¶In fine. Supqle & tunc tenetur. An verò multùm distet:et tunc si casus talis est,quod hoc euenire possit, debuit cogitare, & tenetur,& sibi imputet.ff.de euictio.l.si fundum. Aut id scire,vel cogitare non debuit:& tunc locus erit distinctiõi, quæ sequit de quãtitate salarĩ secundùm Iac.& Pet. vt ponit Cy.in præ.l. vnica.in fi.

h ¶Si est. Omni tĩ casu quo aduocat⁹ pergit ,ppter cãm, expẽsas habebit: sicut de teste dicit,et de legato C.de test. l.quoniã.de rescri. statutũ.§. insuper. & §.pen.lib.vj. C. de app.eos.§.si qs aũt.cùm null⁹ cogatur suis stipendĩs g militare,de prescri. cùm ex officĩ. & aduocati militãt.C. de aduo.diuer. iud. l.aduocati.

i ¶Consuetudinis, &c. In bonę fidei iudicĩis debent venire.

k ¶Paucis,&c. amici labore consulitur.

sam.l.fi.& ff.loc.qui operas.§.primo.& hoc etiam tenet Odof.& ar.ff.de var.& extraordina.co.l.prima.§.proinde.ibi:qui in ingressu,&c.& §.in honorarĩs.ibi:si fidẽ suspectã exhibere paratus est, &c. & arg.C.qñ di.le.ce.l.prima.& ff.de an.leg.in singulos.& arg.ff.cõia præ.venditor.§.si constat[a] .& hoc in aduocato priuati.Nam aduocatus fisci, non nisi in medio litis consequaẽ: vt C.de aduoc.diuerso.iudi.l.per hanc.§.centũ.Ego dico in hoc fori cõ suetudinẽ spectandã,si ibi sit:vt in præ.§.in honorarĩs.& de pœ.di.prima.nemo.vel in foro : vel si nulla est,statuat aduocatus diẽ,qua,vel intra quam soluatur:puta statim in initio medietatem:in fi.aliã medietatem,prout in Romana curia fieri cõsueuit. quod si nõ fecerit,statim fortè debetur:vt suprà Instit.de verb.oblig.§.omnis stipulatio.versic. pure. Nec obstat prę.§.proinde.& §.in honorarĩs.quia loquuntur de salarĩ conuentione,non de solutiõe: tñ cliẽtulus cautè aget,si petat sibi caueri de pręstãdo fideliter vsq; in finem causæ patrocinio: vbi in initio de toto salario satisfecit.argu.ff.locati.insulã. §.fi.et de cõdi.& demõstra.quibus diebus.§.finali.

15 ¶†Sed pone q nomine palmarĩ,id est,victorię aduocatus pactus est aliquid sibi dari: vt ſ.versi.quid ergo.& cùm plura sint causæ capitula,in aliquibus succumbit,& in aliquibus vincit:quæro an totum habebit. Dic q sic.argumentum ff.de var.& extraord.cog.l.prima.§.illicita.& ff.de ann.le.filię meę. Et est aliàs simile:quia qui aurem tetigit,totũ hominem tetigisse videt.de pœ.distin.prima.c.vulgaris. Et si quis partem fundi alieni aqua influxerit, totum vsurpare videtur.ff.quemadmo.ser. amit. si locus.§.fin.& l.si in partem. Verum est enim eum visse[b] ad instar disiunctarum:vbi si quid est verũ totum videtur verum.argumentũ ff.de rebus dub. si is qui ducenta.§.vtrum.& argu.ff.de leg.iĩ. cùm filium.§.hæresi.¶Alĩ dicunt[c] pro rata deberi.arg. C.de transactio.si ex falsis.& lege etiam.§. ex causa.¶Terrĩ,quòd nihil.argumen.ff.de verbo.obliga.in executionibus.§.pe.C.de distra.pigno.quan diu.[d] ¶Quarti dicunt,q si capitulum,in quo vicit, maius est cæteris,& prævalet: totum consequitur. aliàs nihil habebit : vt ff. de contrahenda emptio. domum.& lege,in modicis.ff.de in integrum resti. scio[e].Sed prius dictum verius est,licet sit argumẽ. contra : quia nil videtur esse actum, &c. vt suprà, versicul.sed nunquid aduocatus.& facit ad hoc infrà,de expensis.§.nunc videndum.versicu.fina.

16 ¶†Quid si causa de vno auditorio transfertur ad aliud ? Videtur quòd aduocatus non tenetur sequi causam,vel in ea pro eodem salario patrocinari. argumentum ff.de procur.sed & hę personę.§. non solùm[f] .ff.de arbi.si cùm dies.§.si arbiter. C. de aduo.diuersorum iud.sancimus.ibi:in eo duntaxat loco,&c.argu.contra.ff.de ope.li.quod nisi. Videtur enim conuenisse ibi præstare patrocinĩ,vbi de salario conuenit,& non alibi:nisi specialiter actũ sit. argumentum ff.de arbitris.quid tamen.§.pe.& ff. de act.& obliga.contraxisse.ff. de bo.authori.iud. poss.lege.iĩ.ff.de iu.hæres.§.primo.Nec obstat ff. de annu.leg.lege prima.qa illud speciale est fauore vltimę voluntatis. Vel distingue,an modicum distet aliud auditorium.ff.de annuis leg.Męuia.§.fi. in fine[g]. Et hęc quæstio etiã potest locũ habere, cũ vno loco ab ĩterlocutoria appellatur,& alibi iudex in causa appellationis.vt ſ.vers.sed quid si ante.& etiam cùm appellatur à diffinitiua,secundùm illos qui dicunt,quòd causa appellationis est eadem cũ principali & q aduocatus pro eodẽ salario teneat in vtroq; patrocinari:vt ſ.vér.sed nunquid aduocatus.Potest etiam tertiò locum habere in Lombardia vbi qñq; malitiosę partes omnes sapientes ciuitatis dãt suspectos:sicq; oportet extra ciuitatẽ p consiliarĩs recursum haberi coram quibus debẽt aduocati ,pponere et allegare,et ipsos ĩformare.vt j.de consi.requisit.ver.tu igitur.& seq.& ver.qd si

h est.[h] ¶Quidã tñ hic aliter distinguunt,s.an salarium erat magnũ:vt tunc aduocatus cogatur pro eo dẽ salario ciuitatẽ exire:qa ea,q̃ sunt moris & con

i suetudinis,&c,[i] ff. de rehibi.act.quod si nolit.§. quia assidua. An modicũ:& tunc nõ.nam sufficit,

k si cui vel in paucis,&c.[k] C.de nego.gest.tutori. in

17 prin. ¶†Quid si reus fuit absolutus ab inepta actione:vel quid si reus fuerit cõtra iura condemnatus: nunquid aduocat⁹ debet præstare patrocinium in actione aptè instituta,siue in defensione rei pro eodem salario?Potest dici quòd si aduocatus actoris ineptam proposuit actionẽ,sibi imputet, qui talẽ aduocatum elegit.ff.commo.qui non tam idoneũ, & ff.locati.videamus.& ff.si mens.fal.mo.di.l.j. §. hæc actio. Vel dic q si id per imprudentiam aduocati contingit:tunc aduocatus tenetur pro eodem salario id facere.argumentum in his,quæ notan. in frà,de requisi.consi.prope princi.Si verò actor eũ deceperit in proponendo factum:quia aliquid omisit,vel falsum suggessit:tunc de seipso queratur. Sed & si aduocatus rei succumbens idoneam proposuit defensionem:tunc non tenetur eum iuuare pro eodem salario.arg.ff.iudi.sol.cùm quærebatur. cùm noua res,& alia causa esse incipiat.C.ad exhi. l.iĩ.l.dist.ferrum.aliàs secus:vt j.versi.quid si aduocatus. Item si aduocat⁹ rei tot proposuit exceptio

18 nes,q repellat agentem:integrum salarium habebit.C.de iureiuran.propter calum.dan.l.j.¶†Illud etiam notandum est,quòd si res mobilis detur pro salario:sola traditio sine scriptura sufficit ad dominĩ translationẽ.Si verò sit immobilis:tunc est scrip-

1 ptura necessaria: vt C. de suffra. lege vnica.[l] ¶Sed pone,quòd aduocatus ipsam rem immobilem sine vitio nactus est:nec dicta solennitas interuenit: nũ quid se poterit exceptione tueri? Videtur q sic. cũ enim habeat actionem,multò fortius habebit exceptionem.ff.de superfic.l.j.§.quod ait.Item dolo facit,q petit quod restituturus est.ff.de except. doli. l.dolo.argumentũ contra:quia dominiũ nõ discessit ab ipso cliẽtulo:vt C.de sacrosan.eccl.iubem⁹. & facit ff.si certum pet.eius,qui.§.j.primum veri⁹

19 secundũ Alber.Papiẽn.¶Hoc quoq; notandũ est, q si coram Metropolitano causa appellationis vertitur,non potest ipse partes cogere coram se rñdere super salarĩs procuratorũ & aduocatorum : vt extra,de foro competẽ.Romana.§.nec etiã.lib. vj. Ad ordinarĩ tñ spectat officium , vt salaria faciat exhiberi patronis causarũ:ne hoc prætextu litesvaleant prorogari:vt C.de iudicĩs.properandum.§.

20 penul.versi.in honorarĩs.¶†Quid si clericus præstet patrocinium personis cõcessis?quod dic vt suprà in titulo de aduocatis.§.j.nunquid potest salarium exigere? Videtur quòd non:imò si egerit, est sicut vsurarius deponẽdus.xv.quæstio.ĩ.c. vnico.

m Dic[m] q illud abĩt in desuetudinẽ:nec est moribus vtentium approbatum:vt iĩ.di.c.in istis. §. leges. Nemo enim cogitur de suo facere beneficium x. q. ĩ.precariæ.nec suis stipẽdĩs militare.extra,de præscript.cùm ex officĩ.et dignum est vt recipiat emolumentum,qui præstat obsequium.xĩ.q.ĩ.charitatem.vel loquitur de regularibus:vt probatur eadẽ q.c.fi.xvj.q.j.monachi.¶Et nota q si aduocat⁹ videat suum clientulum iure debere cõtendere,vt dixi suprà,in titulo de aduocat.§.nũc tractemus.tũc, vt pinguius extorqueat salariũ,dicat ei:amice, ius est pro te,solicita tamen eges defensione.Sæpe em̃ quis moreretur,nisi medicaretur:vt de pœn.distin. vĩj.c.fina.non tamen eum inhumanius euacuet, vt plericq; impiè faciunt:sed cum eo de salario conueniat congruenti.iĩ. q̃o. vĩi.c.infamis.§.tria.Si verò causam iniquam nouerit,eam deserat.suprà,de aduoca.§.fina.versicu.item etiam caueat, & salarium

n restituat,secundùm Gof. [n] Sed dominus meus di-

o cit q illud[o] habebit pro labore , quod fortè bona fide susceperit. De hoc dicam extra,de postulando.

p in constitutione Grego.x.properandum[p]. ¶†In

22 summa nota q mortuo aduocato nõ potest ab hæredib⁹ eius salarium habitum repeti; quia per eum non stetit quòminus causam ageret: vt ff.devari.& extraordina.cogn.l.j.§.dimus.& C.de aduoca.diuerſorum iudicum,post duos.§.primo.ff.de legatis primo, lege legatus antequam. §. finali. ¶Super quo distingue. Nam aut sterit per eum vincẽtem; & tunc non petit salarium : imò solutum red-

dent

l ¶L. Vnica. Et est casus specialis contra l. traditionibus. C.de pact.inducẽt⁹, ne aduocati decipiãt clientulos. C. de postul.l. quisqs. et iste cum alĩs no. in decre.j.de cẽsi.li. vj.an verò sufficiat vnica scriptura, an requirant duæ, ibi no.sed plenius per Rof.in tit. hic alle. in fi.ver. iĩ. qđ ibi tractat,an sufficiat alterã esse publicã.

m ¶Sed dic.secũdùm Io.qui hoc qđ sequit,ibi not.in fol. quæstionis.

n ¶Secundũ G. In summa de postul. §.caueant autem.

o ¶Quod illud.Hostiẽ.dixit q aliquid in Sũma de postu. §.quid ptinet. versi.ad officium.

p ¶Properandũ. de qua dic vt ſ. §. ĩ. ver.sed nũquid. in decr. præal. recitatis prædictis opinionib⁹.& allegat pro & contra. Ipse tenet q pro rata tẽporis,quo bona fide seruiuit,habebit salariũ.pro alio verò tpe non: vt dicit in possessore. ff. de rei ven.l.fructus.et l.in fundo.C. eod. tit.l.certũ.Facit xĩ. q.ĩ.charitatem. ibi pro tpe,quo fuum præstiterunt obsequium.Et hoc forsan voluit Hostiẽ. vt ſ.proximè dixi.

a ¶L.fi.Dicit gl.in ti. de sala.aduo.& ꝑ rata peti,vel retineri posset.ff.de cōdi. ob cau.l.fi pecuniā. j.alleg.

b ¶Nō em̄.Per hāc l. & ff.de admi. re.ad ciui. pti.l.ñ.§. fi eo tpe.& C.de pi.act. l.q̄ fortuitis. dixit Gul.And.vbi s.idē in oī casu fortuito: nō ex persona cliē tuli.

ADD Etvlteriꝰ qd si quis fuerit remotꝰ ab officio ad uocandi ꝑpter culpam suā,an debeat habere salariū. Dicas ꝙ nō:qa vbi aliquis remouet ab officio ex culpa sua nō debet habere salariū. Bald.in l.Nesennius.p illū tex. ff.de excu.tuto.

a dent hęredes.C.de condi.ob causam.l.fi.[a] Aut mortuus est:& tunc obtinent primaiura:etiā si nihil fecerit.Idē est si sit infirmus vel aliàs legitimè impeditus:ita ꝙ per eū nō stetit,vt s.ver.qd si aduocatꝰ. Quidam tñ distinguūt in actore,an fuerit in mora cōtestandi litē,vel ꝑcedendi:& tunc obtinet præ. §.diuꝰ.& similia.aliàs aūt de equitate reddēt hæredes.In reo aūt dicūt indistinctè sibi reddi:nisi nihil factū erat:& hoc de æquitate.Et pro eis facit ff. de cōdi.ob cau.si pecuniā.Si tñ per casum fortuitū ex persona cliētuli stetit quo minus cām ageret:nō tenet reddere:puta si res petita interierit:ita ꝙ reus nō tenet,vt ff.de rei vēd.vtiq;.§.nō em̄.[b] ¶†Quid si aduocatus cām deserat,vt desperatā? Rñdeo, aut deserit ex cā quā prius poterat præuidere: & tunc sibi imputet ꝙ imperitè vidit.Aut ex aliqua noua & repētina cā:puta qa cliētulus cōtra se aliqd confessus est:& tunc nihilò minus salarium habebit,vt ff.de vaca.mu.l.pe.¶Sed quo iure coercereꝫ cliētulus ad solutionē salarñ &c.Quæ hic circa hanc materiā desunt,vide in libro Rof.in titu.cōstitutio de suffragio.& in ti.de offi.iud.quo petit salarium.

b

22

De salarijs medicorum & aliorū Rub.

SVMMARIVM.

1 ☞Medicus de certa mercede cum infirmo conueniens præstanda post liberationē,si liberat, demū reincidat,an ille medicus teneatur ægrotū pro eodem salario curare.

2 Medicus neminem debet gratis curare,nec de suo cogendus est beneficium facere.

3 Pignori incumbere quandoq; tutius est cꝫ in perso nam agere.

4 Infirmus præsumitur furiosus qui prohibet medicum sibi dari.

5 Medicus curans monachum alibi studentem cum pacto salarñ,demum moritur monachus,à quo deberat illud repetere.

6 Medicus tenetur gratis curare.

7 Rectore ciuitatis mortuo an habita salaria restituē tur.

8 Doctor promittens scholaribus legere:postea aūt ex aliqua causa recedit, an possit per substitutum equę bonum legere.

POstremo loco, aliqua de salarijs medicorū,& aliorū dicēda sunt. Licet em̄ medici nō sint maioris authoritatis cꝫ sint obstetrices,vt C.cōmu.de leg.l.fi.circa princ.tñ vtile est,vt de eis aliqua disseram. Nā plerunq; in ordine propositionis præferuntur patronis causa rū,vt xiiñ.q.v.nō sanè.¶†Pone ergo ꝙ medicꝰ cū infirmo de certa mercede cōuenit præstāda post liberationē,liberatꝰ est,demū reincidat,q̄rit an in recidiuo teneat ægrotū pro eodē salario curare? Et vī ꝙ sic.nā non videt ægritudo recessisse,quæ incōti nenti redijt.de pœ.dist.j.diuortiū.& ff.de diuor.di uortiū.& medici est centies infirmū curare & sana re.de pœ.di.iiñ.adhuc instāt.Nec em̄ plenè liberat, qui totaliter nō liberat,vt ea.dist.sunt plures. ff.de interro.ac.de ætate.§.nihil.extra de bapt.maiores. §.sed adhuc q̄rit.ibi:q totū hominē sanauit.& argumentū in his q̄ no.s.§.proxi, ver.sed'nunqd aduocatꝰ.Lāguor em̄ prolixior grauat medicū: breuē verò langorē prącidit medicus,vt in eccleſiastico.c.x. Et hoc etiā in cōtrariū facit,& scd̄m Aug. sępe em̄ est ꝙ morereꝫ,nisi medicaret.nō statim sanat.languet victurus qui prius erat moriturus, vt de pœ.dist.vij.c.fin.ad fi.argumentū cōtra:qa obligatio semel extincta non reuiuiscit.ff.de solu.q res, §.areā.nō em̄ semel adepta sanitas perdit,nisi ex ꝑprio facto,vt de cōse.di.iiñ.quæris.ver.nō aūt ibi: & ideo semel &c.& ideo factū eiꝰ nō debet medico nocere.Nā peccata suos debēt tenere authores. extra de his q̄ fi.à ma.par.c.quęsiuit.C.de pœ.san-

1

2

3

4

5

6

7

8

cimus.& arg.ff.de dā.infec.l.dāni infecti.§.si is qui

c ædes.cū suis cōcor.Sol.Pe.[c] distinguit, an incontinenti redierit ęgritudo:& tunc teneat.an ex interuallo:& tunc nō teneatur,vt in prę.l.diuortium.& optimè probat extra de cleri. percus.c.ñ,.& de homici.presbyterum.Vel dic ꝙ si culpa ægroti reciduauit,nō tenet:qa talis euentus nō debet ei imputari,vt j.dicā:alioquin sic.ff.de regu.iur.quod quis

d ex culpa.Dominicalis quęstio est.[d] ¶†Quid si infir

2 mus diues est,& nihil vult medico dare? Nonvidet ꝙ eū debeat gratis curare.nā licitè potest mercedē recipere.xiiñ.q.v.nō sanè.nec de suo cogitur bene ficium facere.x.q.ñ.pręcariæ.nec suis stipēdijs mili tare.extra de præscrip.cū ex officij.Sed dic ꝙ tene tur eū suis sumptibus curare.argu.lxxxvj.di.pasce famę.& si conualuerit repetet expēsas,vt prę.c.nō sanè.quia vtiliter eius negotium gesit.ff,de negot. gest.Pōponius.extra de proc.quia in causis.& etiā si moriat.Nam euentus mortalitatis ei non debet imputari:quia non est in medico semper releuet vt æger,vt ff.de offi.pręsi.illicitas.§.si cui.lxxxviij. distin.quoniam non cognoui,in fi.palea est. extra de ætate & qualitate.ad aures.Nec enim potest medicus suscitare mortuum,vt in ps.lxxxvij.nec semper sequitur laborem effectus.extra de renunc.nisi

3 cùm.§.quippe.¶†Sed quandoq; in talibus tutius est pignori incumbere:cꝫ in personam agere,vt In sti.de oblig.quæ ex deli.nascun.§.furti autem.Ideo

e dum dolet infirmus,medicus sit pignore firmus.[e]

4 arg.C.de iudi.properandū.§.pe.¶†Sed quid si infirmus prohibet ne sibi aliqua medicina detur? Dico ꝙ talis præsumitur furiosus. ff.de condi.instit. quidam.extra de succes.ab intest.c.fi.vnde inuitus poterit curari.Nam multa bona præstantur inuitis.xxiiñ.q.j.paratus.& q.v.non vos.ff.de neg.gest. soluendo.xlv.di.& qui emendat, & expresè v.q.

f v.c.j.& ij.De hoc[f] nota.lxxxiiñ.dist.c.j.¶Sed nun quid poterit repetere quæ expēdit? Dicunt quidā ꝙ non.C.de nego.gest.l.fin.& ff.mand.qui fidem. & l.si cùm pro te.Nam videtur dedisse.Institu.de rerum diuisio.§.cùm in suo solo.Ioan.tamen cōtra

g inuit.[g] ¶†Quid si monachum Bonoñ. studētem

5 ægrum factum aliquis curauit:animo tamen repetendi expensas quas ipse fuit etiā protestatus : demum mortuus est monachus:nunquid poterit peti ab abbate,an verò à patre naturali? Et hæc quæstio procedit quando ille de abbatis voluntate tacita vel expressa erat in studio:aliàs non esset quæ-

h stio.[h] argu.ff.de re milit.desertores.§.iiñ.ff.de neg. gest.siue hęreditaria. Et dato ꝙ constet de abbatis voluntate ꝙ abbas teneatur nullo iure caueꝫ:argu. C.de col.illam.ff.de nego.gest.si pupilli.§.idem.

6 ¶†Præterea pater tenetur eum hęredem instituere & alere,vt C.de episco.& cleric.Deo.& paria sunt hæc.ff.de lib.agno.si quis à liberis.argu.cōtra.quia non potest dici inops filius: cùm habet monasterium locuples à quo viuere debet,vt extra de prębend.cùm secundū Apostolum.in prin.& in prę. l.si quis contra.Aduersus abbatē facit : quia monachus eius seruus dicitur.in authent.de monach.§.j. liiñ.dist.c.fi.vnde ipsum alere tenetur.ff. de negot. gest.seruum.¶Item abbas est vsufructuarius:quia ei acquiritur ex re sua vel operis,vt xviiñ.quæstio. j,c.j.& vsufructuarius tenetur.ff.de vsufruct hæte nus.& l.si quid.§,ñ.ff.de verbo,signi.verbovictus. Sol.Negari non potest quin negotium sit vtriusq;. Sed distingue cuius contemplatione factum sit,vt ille teneatur.argu.ff.de negot.gestis.si pupilli.§.si h ego.ff.manda.qui fidem.Sed si gratia vtriusq; tenea

7 tur vterq;,vt in l.qui fidem.¶† In dubio ex personis dicta pensemus.argumen.C.si quis Impera. male.l.ñ.¶Ex præmissis autem patet quòd medicus tenetur gratis pauperem curare. Et probatur extra de sen.excom.quantæ.& lxxxiiñ.dist.c.j. Nā plus debet apud illum vita illius quàm sua pecunia in burſa valere.xxxvj.dist.non satis.imò videtur quòd ab aliquo non debet aliquid pro conferenda sanitate recipere, vt j.q.j.qui studet. Sed dic vt ibi not,& ad idē xxiiñ.di.his igitur.ibi, ꝑ bene-

c ¶Postremo loco. Sol.Pet.Pile.in sua q.xñ.

d ¶Quęstio est.lxxx iiñ.quā vide sup p̄d. regula,contractus. sub q.ñ.

e ¶Firmus. Habuit Io.de deo.li.j. caui. vbi de salario aduocati. Vber. in prīa cā ponebat dū do let accipe. & Rof. dicit ꝙ est aphorismus medicorū.qđ nō credo textualiter,realiter bene.

¶Plinius iunior in prin.sui libri sic loquitur cōtra medicos. Frequēter mihi in peregrinatiōibus accidit, vt aut ꝑpter meorū infirmitatē varias medicorū fraudes experirer,qbusdā vilissima remedia ingēti bus pretijs vendēti bus : alijs q̄ curare nesciebāt cupiditatis cā susciptibꝰ: quosdā verò cōperi hoc genere grassari, vt langores.q pauciſsimis diebꝰ, vel etiā horis, possent repelli,in longū tps extraherēt, & ægros suos diu haberent in reditu: sæuioresq; ipis moribus existerent.

f ¶De hoc.Supple, & de eo qđ dr̄ s. in ꝑxi.ver.& seq.

g ¶Cōtra inuit. Vbi s.Mart.dabat vtilē actionē negotiorū gestori , cū illa deꝫ etiā illi q aīo deprędandi negotia mea gesit in eo qđ factus sum locupletior.ff.de ne.gest.l. si pupilli.§. sed & si quis.

¶Esset q̄o.Tu dic ꝙ nō sufficit tacita: ne cle.vel mo.c.ij.libro vj.

a ¶ Intelligit vt ibi nota. a

b ¶ Dñicalis.lxx. & vide qđ scripsi sup regula qui facit.de re.iur.lib.vj. ADDE tu plenè de hoc p Ab.Sic. ĩ c.j.extra de sum.trini.& ĩ.ca.in iñ.co. ver.nota.Itẽ eũdẽ ĩ c cũ M.Ferra.in ñ. col.ĩ ver.no.ibi cõ sueuit. iũcta gl. Itẽ eũdẽ ĩ c.cũ dilecta. in iiñ.co.de rescr.et ibi p apost. Itẽ eun dẽ in c.j.de p̃car. in iñ.not. & ibi refert Bar.in l.nemo.ff.de duob.re. Item adde Frãc. Are.in d.c.cũ M.in notabilibus. vbi q̃ plurima ad propositum. b c

c ¶ Similitudinẽ. Su p qua Gui.de Suz. ficiñs medicinę Dei munera non accipiant.sed illud de medicinis animæ,id est sacramentis, intelligit.[a] 7

¶ †Quid in rectore ciuitatis, vel assessore,vel docto re vel magistro mortuis,an restituant̃ salaria habita?Respondeo non:imò habenda eius hæredes repetent,ex quo per eos non stat,vt in concord.quæ sunt s̃.§.proxi.versicu.quid si aduocatus.& prope finem versicul.in summa.& ff.loca. qui operas. & ff.de condictio.ob cau.si pecuniam.ibi:& cum per te &c.ff.de sta.li.cũ hæres.§.Stichus. Nec potest di ci q̃ alios per se substituat,vt j. versi. proximo. 8

¶ †Quid si doctor promisit scholaribus aliquem librum,vel vno,seu duobus annis legere: & post recedit ex aliqua causa:nunquid poterit per substitutũ æquè bonũ legere? Hęc quęstio est dominicalis:[b] & videtur q̃ sic.C.de episc.& cleri.l. quisquis. & l.ad similitudinem.[c] Dic cõtra:quia persoñę industria est electa.ff.de solu.inter artifices.C.de cadu.tol.l.vnica.§.ne autem.versic.sinautem.ff.de lega.iñ.fideicommissa.in fi.extra de offic.deleg. c.fi. secundùm Barto.& Odoffre. ¶ Et eadem quæstio est,& solutio de potestate qui vult per alium legere:& de scriptore qui vult per aliũ scribere. Sed Pileus distinxit quòd ex iusta causa potest recedere, & substituere:aliàs non.ff.ad legẽ Iul. repe.l.fin.ff. si quis cautio.quoties.Sed hæ leges in necessariis, & obligationibus loquuntur: ideo q̃ non est mirum, si ex causa iusta alium sibi substituant. secus autem in voluntariis ad quas nemo necessitate,sed sola voluntate inducitur.C.de actio. & obliga. sicut. Et ideo sola impossibilitas non difficultas hãc obligationem immutat.ff.de verbo.obliga. continuus.§.cùm ita.& vide j.de causa possess. & proprie.§.notandum igitur.versicu. quid si promisit. & j.de statu mona.versicul.xxix. ¶ Item quid de quolibet alio operas suas locante? De hoc dic vt ff. loca.si vno.§.item cùm quidam. ¶ Qualiter autem libelli super salariis concipiantur,dicetur j.in tit.de magistris.[d] d

Speculi Gulelmi Durandi, simul q̃ Annotationum Ioannis Andreæ, Baldi ac reliquorum, Partis primæ, Finis.

Regestum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z.

Omnes sunt terniones præter z duernionem.

d ¶ Magistris. Ibi ponit libellos q̃s Rof. posuerat,vbi s̃.in fine proxi.§.

Rubr. de salariis. Bal.

Quis taxet salariũ notariorum.§.nũc. vers.sed erit.G.De salario iudicũ,assessorũ, aduocatorũ, p̃curatorũ,& medicorũ,et doctorũ, vide hic p G. Vacuum tps nõ nocet assessori, quin salarium prosequat̃.de assesso.l.diem functo.G.

tenuit eũ ex iusta cã substituere posse ęquè bonũ, aliàs nõ.ff.de cõsti. pe.q aũt.§.pen.

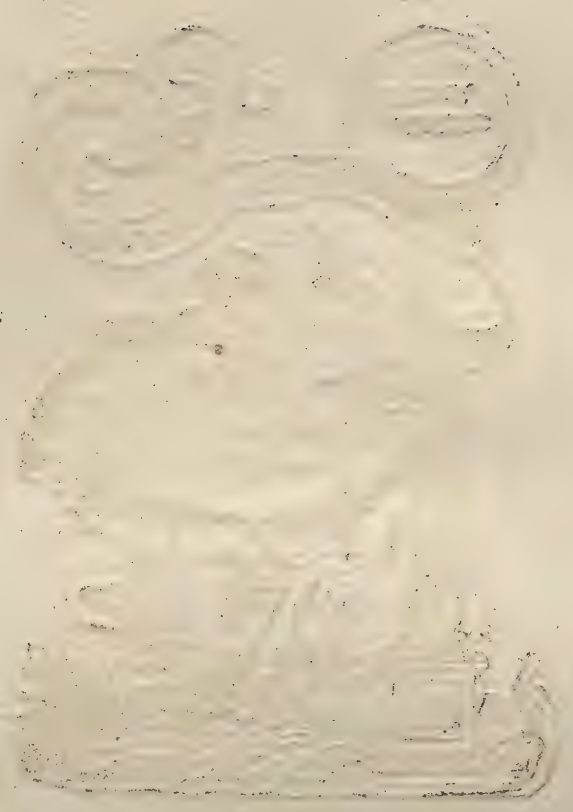

ΓΝΩΘΙ
ΣΕΑΥΤΟΝ
NOSCE TEIPSVM

INDEX

SIVE ELENCHVS IN

quatuor partes Speculi clarissimi viri Gulielmi Durandi prolotis (quòd aiunt) digitis, in omnium sacras leges profitentium leuamen elimatus, fœlicissimo prodit auspicio.

LVGDVNI

1547

In iiii. Libros Specu. Gulielmi Duran.

Index rerum, ac ſententiarum memorabilium, & vſui quotidiano, cùm in palatijs, tùm in ſcholis maximè neceſſariarũ, in Gulielmi Durandi ſuo tempore facilè Principis, & Practicorum præcipui Ducis, Speculo ſparſim traditarum, diligẽtiſſimè repurgatus, terſus, purus, & incredibili acceſsione adauctus. In quo recudendo ea certè diligentia adhibita fuit, vt neminem quãlibet rudem numeri ratio fallere poſſit. Ei autem hunc indidimus Canonem, vt Libri primùm numerus, deinde Titulor. ac §§. & deinque Linearum ac Pagellæ deſignetur.

¶ De litera A.

Abbas in totũ à poteſtate iepiſcopi exẽptus, ſi epiſcopo ſpõte dederit procurationẽ per xl. ann. an poſsit epiſcopus eam petere cauſa præſcriptionis. lib. ñ. de inſtru. edic. §. xj. nu. 10. folio 124.

Abbas vel Prior exemptus renũciare debet in manibus papæ, & nõ aliter. lib. j. de legato. §. 6. nu. 18. fo. 19

Abbas an poſsit eſſe arbiter in cauſa monaſterij. lib. j. de arbi. & arbitr. §. viij. nu. 31. fo. 48

Abbas dans rem aliquam in feudũ alicui Iuris perito, vt ſibi præſtet patrocinium, an illo moriente poſsit abbas feudum reuocare. lib. j. de aduo. §. j. nu. 26. 101

Abbas depoſitus non poteſt eſſe procurator. lib. j. de procuratore. §. j. nu. 34. 82

Abbas vel prior agere volens cõtra monachum vel priorem qualiter libellum concipiet. lib. iiij. de offi. ordi. nu. 11. 40

Abbas volens contra epiſcopum agere pro ſubiectione eccleſiæ, qualiter libellum concipiet. lib. iiij. de offi. ordina. nu. §. 39

Abbas quibus poſsit tonſuram conferre. lib. iiij. de æta. & qualita. nume. 4. 36

Abbas an poſsit monachum licentiare, vt poſſeſsionum alicuius villæ adminiſtrationem habeat, aut prõ illis agat. lib. j. de actore. §. j. nu. 52. 69

Abbas monachum verberans, à quo ſit abſoluendus. lib. ñ. de ſententia. §. vj. nu. 43. 170

Abbas quidam in Tuſcia iurans non alienare ſine licentia abbatis Montis caſsini in Apuleia, cui ſubeſt, an legatus in Tuſcia põt diſpenſare cùm tali iuramento. lib. j. de diſpen. §. vj. nu. 7. 33

Abbas diſpenſat in ieiunijs, cibis, & eſu carniũ, & in operibus manualibus monialium, ad quæ monachus tenetur. lib. j. de diſpẽ. §. viij. nu. 6. 34

Abbas an iurabit de veritate vbi collegium litigat per ſyndicum. lib. ñ. de iuramen. calum. §. iij. nu. 2. 86

Abbas poteſt cum monacho multipliciter diſpenſare. li. j. de diſpẽ. §. viij. nu. 4. 34

Abbas petens bona, quæ monachus acquiſiuit, qualiter libellũ cõcipiet. lib. iiij. de ſtatu mona. &c. nu. 1. 156

Abbas poteſt dare monacho licentiam eundi ad ſcholas. li. j. de diſpenſa. §. viij. nu. 7. 34

Abbas non remouetur à prælatione propter irregularitatem. lib. j. de diſpen. §. iiij. nu. 38. 27

Abbatem accuſans an immediatè ſit admittendus. lib. ñj. de inquiſitio. §. v. nu. 8. 16

Abbate & monacho cõtradicẽtibus, põt papa monachũ extrahere de monaſterio, & ſibi ꝓuidere. li. j. de legato. §. vj. nu. 44. 20

Abbate cũ monaſterio aliquẽ monachum licentiãte ad arctiorem vitam progredi, ſi poſtea per Mundũ vagetur, & poſtcꝫ plura lucratus eſt, aliã religionem intrat, an primum monaſteriũ poterit illa bona petere. li. iiij. de ſtatu mona. nu. 46 158

Abbate de exceſsibus monachi inquirẽte ſi ipſe monachus egeat expenſis, an debeat habere. lib. iij. de inquiſitione. §. v. nu. §. 16

Abbates, Priores, vel alij, quibus adminiſtratio conceſſa eſt, poſſunt agere. lib. j. de actore. §. j. nu. 49. 69

Abolitio quid ſit, & quotuplex. li. iij. de aboli. & purga. §. j. nu. 1. 20

Abolitio generalis per ſolum Principem fieri poteſt. li. iij. de abolitio. & purga. §. j. nu. 1 20

Abolitio priuata ſeu ſpecialis, quæ dicatur. li. iij. de abolitio. & purga. §. j. nu. 2. 20

Abolitio ſpecialis petita, quid operetur. lib. iij. de abolitione & purga. §. j. nu. 3. 20

Abolitio legalis, quæ dicatur. li. iij. de aboli. & purg. §. j. nu. 4. 20

Abolitio pœnam remittit criminis: ſed infamiam non tollit. li. iij. de aboli. & purga. §. j. nu. 13. 20

Abſens non debet plus iuris habere, quàm ſi fuiſſet præſens. lib. ñ. de reſtit. in integ. §. iij. nu. §. 209

Abſens in domo citatus an habeatur pro citato. lib. iij. de accuſ. §. j. nu. 12 2

Abſens ſi obitum prælati ſciat, & diem electioni ſtatutam, nihilò minus citari debet. li. iiij. de elec. §. j. nu. 10. 12

Abſenti ex cauſa voluntaria, an, & quo pacto danda ſit reſciſſoria. lib. iij. de in integ. reſtit. §. j. nu. 10. 43

Abſenti an poſsibile ſit ſtipulari, aut per ſtipulationẽ actio acquiri. lib. ñ. de ſatiſda. §. iij. nu. 15. 72

Abſentem citare ad certum & ſpecialem articulum, an poſt peremptorium ſit neceſſe. lib. ñ. de citatione. §. iij. nu. §. 32

Abſentes ſi citari & expectari non poſſunt ſine periculo perditionis inſtrumentorum, fieri poteſt publicatio, etiam eis abſentibus. li. ñ. de inſtru. edi. §. iiij. nu. 30. 113

Abſoluẽdi tantùm per ſedem apoſtolicam, poſſunt & per alios in neceſsitate abſolui. li. ñ. de ſententia. §. vj. nu. 40. 170

Abſolutio ſeu condemnatio diuerſimodè, & ſecundùm locorum conſuetudines fieri dicitur. li. iij. de accuſatione. §. j. nu. 33. 4

Abſolutio à ſuſpenſione hominis qualiter fieri debeat. li. ñ. de ſententia. §. vj. nu. 36. 170

Abſolutio vel condemnatio in iudicio, qualiter, & quibus peractis ſit formanda. lib. ñ. de requi. conſi. nu. 11. 159

Abſolutio ad cautelam pluribus ex cauſis fit. li. iij. de ſenten. excõmuni. nu. 8. 195

Abſolutio dicitur quædam reſtitutio. lib. ñ. de contuma. §. iij. numero 12. 41

Abſolutiones an tot requirantur, quot præceſſerũt excõmunicationes. lib. ñ. de reſcrip. præſenta. §. viij. nu. 13. 26

Abſtinere à blanditijs phyſicum eſt temperamentum: adulationibus verò vacare reprehenſibile. li. j. de aduocato. §. vj. nu. 14. 105

Abſtinere, & immiſcere, eſt ſuorum hęredum: repudiare autem, & adire, extraneorum. lib. ñ. de inſtru. edi. §. xvj. nu. 20. 146

Abſtinendum eſt à communione Saracenorum ſicut & Iudæorũ. li. iij. de Iudæis & Saracenis. nu. 6. 183

Accedens ad monaſterium cauſa pœnitentiæ ibi agendæ pro quocunq; delicto, irregularis habetur. lib. j. de diſpenſa. §. iiij. nu. 14 25

In acceſſorio idem iuris eſt, quod in principali. libr. j. de teſte. §. iij. nume. 10. 118

Accipiens rem in emphyteuſim pro ſe & vxore ſua ad voluntatẽ ſuam, an ipſo moriente non expreſſa voluntate res pertineat ad vxorem. li. iiij. de emphyteuſi. nu. 177. 112

Accipiente aliquo rem in emphyteuſi pro ſe & filijs maſculis, an cõprehendantur filij ex filia. li. iiij. de emphyteuſi. nu. 173. 12

Accuſarare an poſsit quis vniuerſitatem de crimine contra ſe cõmiſſo. li. j. de accuſatore. nu. 2. 74

Accuſare vel agere volentes debent habere probatiões paratas. li. j. de aduocato. §. iij. nu. 4. 10

Accuſari præſumitur mala intentione, qui de crimine pœnitentiã agit. li. j. de diſpenſa. §. ix. nu. 7. 35

Accuſari an poſsit quis bis ſuper eodem actu. libr. j. de accuſatore. nu. 3. 74

Accuſari non poteſt quis de crimine apud pedaneum iudicem. li. j. de accu. §. j. nu. §. 8

Accuſari poteſt quilibet non prohibitus. libro j. de accuſato. §. j. nu. 1. 77

Accuſari non poteſt, qui in ius vocari non poteſt. li. j. de accuſato. §. j. nu. 6. 78

Accuſans aliquem criminaliter, debet ſuas probationes habere paratas: quæ in talibus requiruntur. li. iij. de accuſa. §. j. nu. 1. 2

Accuſans matrimonium turpis lucri gratia, repellendus eſt. li. iiij. qui matrimonium accuſare poſſunt. §. j. nu. 175

Accuſans alieno nomine non admittitur in iudicio. lib. j. de accuſatore. nu. 32. 76

Accuſans de vulnere, & petens punitionem, dicitur criminaliter agere. li. j. de accuſatore. nu. 7. 75

Accuſans ſocius criminis & particeps repellitur. lib. j. de accuſatore. nu. 10. 75

Repertorium

Accuſans non debet ex odio procedere.li.j.de accuſatore.nu.15.75
Accuſatus de ſtupro à parētibus cuiuſdā puellæ:ſi ambo corā iudice confiteantur matrimoniū,an poſtea poſsint ſe inuicē cogere ad illud,aut contradicere.li.ij.de confeſ.§.ij.nu.6. 98
Accuſatus nō poteſt pendente accuſatione ſuum accuſatorem vel alium accuſare.li.j.de accuſatore.nu.26. 76
Accuſatus & citatus non comparens qualiter veniat condemnandus.li.iij.de accu.§.vj.nu.6. 6
Accuſatus de crimine capitali eſt fideiuſſoribus committendus. li.iij.de accuſa.§.j.nu.8. 2
Accuſatus de crimine ſi contumax reperiatur,videtur fictione iuris crimen confiteri.li.ij.de contumacia.§.iij.nu.2. 39
Accuſatus de graui ſcelere incarceratur,vt cuſtodiatur, non vt ligetur.li.iij.de accu.§.j.nu.10. 2
Accuſatus nullam exceptionem peremptoriam proponens, quod facere potuit,an ſit crimine probato condemnandus. lib. ij.de accu.§.j.nu.29. 3
Accuſatus contumax intelligendus eſt iuris interpretatione confeſſus.li.iij.de accu.§.vj.nu.2. 6
Accuſatus à conſanguineo interfecti, an iterum poſsit à fratre eiuſdem interfecti accuſari.li.j.de accuſato.nu.4. 74
Accuſati contumacia multipliciter conſyderatur.lib.iij.de accuſa. §.vj.nu.1.& 5. 6
Accuſati non poſſunt ab aliquo de eodem crimine accuſari,ſi aliàs fuerint abſoluti.li.iij.de aboli.& purga.§.j.nu.6. 20
Accuſato non comparente qualiter ſit contra eum procedendum. li.iij. de accuſa.§.j.nu.16. 3
Accuſato componēte cum accuſatore,an poſsit iudex in accuſatione procedere.li.iij.de aboli.& purga.§.j.nu.8. 20
Accuſatio illaudabile genus intentionis dicitur.li.iij.de abolitio.& purga.§.j.nu.10. 20
Accuſatio ſeu petitio qualiter fieri debeat,vbi notoriū actus trāſeuntis iudici eſt occultū.li.iij.de noto.crimi.§.viij.nu.15. 19
Accuſatio,ſeu denūciatio,vel inquiſitio,vel exceptio, non ſunt in notoriȝs neceſſaria.li.iij.de noto.crimi.§.j.nu.1. 16
Accuſatio non debet in contractibus matrimonialibus locum habere:ſed bene denunciatio. lib.iiij. qui matrimonium accuſare poſſunt.§.ij.nu.6. 175
Accuſatio requirit accuſatorem & factum.lib.iij.de accuſa.§.j.numero 30. 4
Accuſatio qualiter ſit in criminibus facienda.lib.iij. de accuſa.§.j. nu.7. 2
Accuſatio,teſtimoniū,& ordo,paribus in iudicio paſsibus ambulant.li.j.de teſte.§.j.nu.96. 116
Accuſatio requirit actū.li.iij.de crimi.& eorū cogni.in ru.nu.3. 2
Accuſatio præſumitur fieri malo zelo, quia eſt genus illaudabilis intentionis.li.ij.de præpara.iudi.nu.7. 2
Accuſatio criminum,à quibus fieri permittatur.libr.iij. de accuſa. §.iij.in prin. 5
Accuſatio an ſit admittenda poſt receptam purgationem. libr.iij. de aboli.& purga.§.ij.nu.9. 21
Accuſatio criminalis diuerſimodæ conſyderatur.lib.iij.de accuſa. §.iiij.nu.3. 5
Accuſatio criminalis coram quibus ſit facienda.libr.iij. de accuſa. §.iiij.in prin. 5
Accuſatio,ordo,& teſtimonium paribus paſsibus ambulāt: & qui non admittitur ad vnum,nec ad reliquum.libr.iij.de accuſa.§. iij.nu.4. 5
Accuſatio an per confeſsionē occultam ſacerdoti de crimine factā extinguatur.li.iij.de aboli.& purga.§.j.nu.7. 20
Accuſatio ſuper quibus criminibus procedat, & quæ ſint pœnę accuſatorum.li.iij.de accu.§.ij.in prin. 4
In accuſatione matrimonij qualiter ſit procedendum.libro iiij.de ſponſalibus.§.vj.nu.8. 166
Accuſatiōe ſuper fœdere matrimonij orta, procedendū eſt lite nō cōteſtata.li.iiij.qui matri.accu.poſ.§.ij.nu.5. 175
Accuſator alicuius qualiter ſe debeat coram iudice gerere.libr. iij. de accuſa.§.j.nu.3. 1
Accuſator repellitur,vbi iam tranſegit, vel pactus eſt de crimine. lib.j.de accuſatore.nu.12. 75
Accuſatore abſente,an eius loco poſsit admitti defenſor. lib. iij.de accuſa.§.j.nu.21. 3
Accuſator ſecuritatem de lite proſequenda debet ſub ſpeciali forma præſtare.li.iij.de accu.§.j.nu.18. 3
Accuſator deficiens in probationibus,eo ipſo calumniari præſumitur.li.iij.§.vj.nu.24. 7
Accuſator non veniens in termino ad probandum aſsignato, qua pœna teneatur.li.iij.de accu.§.v.nu.1. 5
Accuſator contumax qualiter & quando veniat puniendus. li.iij. de accuſa.§.v.nu.2. 5
Accuſator qualiter agere debeat erga reum præſidi vel iudici præſentatum.li.iij.de accuſa.§.j.nu.14. 3
Accuſator ſemper ſe ad pœnam talionis obligat.lib.iij. de accuſa. §.j.nu.17. 3
Accuſator non probans,niſi de ſola fama,an pœna talionis puniri debeat.li.iij.de obligatione & purga.§.ij.nu.4. 20
Accuſator probans,ſed per falſos teſtes, an ſit tanq̄ calumniator puniendus.lib.iiij.de calumniato.nu.7. 181
Accuſator quilibet matrimonij, repellendus eſt, niſi ſit bonæ famæ.lib.iiij.qui matri.accu.poſ.§.j.nu.6. 175
Accuſator matrimonij extraneus ſeu excōicatus, an ſit admittendus.li.iiij.qui matri.accu.poſſ.§.j.nu.4. 175
Accuſatori ſcientia accuſati abſentis excuſationes & tacenti, imputandum eſt.lib.iij.de notoriȝs crimi.§.j.nu.6. 17
Actio in factum ex edicto de ali.iud.mut.cau.fac. vt locū habeat, quæ ſint neceſſaria.lib.ij.de ceſsio.actio.§.j.nu.15. 13
Actio eſt ius proſequendi in iudicio,quod debetur.lib.iiij.de pręben.& digni.§.j.nu.j. 77
Actio Seruiana prætoria,cui,& quādo competere dicatur in cauſa locationis.li.iiij.de locato.§.v.nu.24. 100
Actio in factum ex edicto ne vis fiat,&c. an ſit danda cōtra eum, qui negat rem fore debitoris ipſius.libr.ij. de primo decreto.§. iij.nu.7. 44
Actio præiudicialis qualiter locum habere dicatur, dum eſt proceſſus inter patrem & filium.li.iiij.de offi.ordi.nu.13. 40
Actio negotiorum geſtorum ſicut cōpetit dño negotiorum, ſic gerenti competit contraria,&c.li.iiij.de iudi.§.ij.nu.25. 40
Actio iudicati ſiue in factum ex ſententia dari cēſetur.li.ij. de excuſa.ſenten.§.v.nu.7. 182
Actio prætoria,quæ reſciſſoria eſt,quæ & quando competere dicatur.lib.iiij.de in integ.reſti.§.j.nu.1. 42
Actio de dolo non poteſt vltra biennium competere.libro iij. de dolo & contu.§.j.nu.6. 62
Actio in factum ſubrogata in locum actionis de dolo, quibus cō petere poſsit.li.iiij.de dolo & contu.§.j.nu.7. 62
Actio ex ſtipulatu cui,& contra quem competere dicatur.lib.iiij. de dolo & contu.§.iij.nu.20. 63
Actio tutelæ multipliciter cōſyderatur.li.iij.de iudi.§.ij.n.33. 46
Actio de rationibus diſtrahendis contra quos prodi dicatur. libr. iij.de iudic.§.ij.nu.38. 47
Actio ex empto ciuilis eſt, & emptori contra venditorem cōpetit, vt rem emptam tradat,vel intereſſe : & libellus in ea qualiter ſit formandus.li.iij.de emp.& ven.§.iij.nu.1. 93
Actio propoſita,ſi eſt euidenter inepta,poteſt eam iudex ex officio ſuo ſtatim talem proferre,& titulum lacerare.lib.j. de offi. om.iudi.§.vj.nu.17. 58
Actio negotiorum geſtorū locū habet,vbi quis negotia, quæ alij gerere debebant,ipſemet gerit.li.iij.de iudi.§.ij.nu.21. 46
Actio in factum ciuilis quo caſu contra debitorem oriri dicatur. lib.iiij.de confeſ.nu.5. 66
Actio an noueᵭ per ſnīam arbitri.li.j.de arbi.& arbi.§.vij.n.36. 48
Actio quod metus cauſa dicitur prætoria,li.iij.de his,quę vi metusve cauſa fiunt.nu.2. 42
Actio ad exhibendum,& de rei vendicatione, an poſsit in eodem libello peti.li.iij.de in inteſt.reſti.§.j.nu.10. 43
Actio de exequendis relictis ad pias cauſas,an ſit popularis. lib.ij. de inſtru.edi.§.xiij.nu.65. 139
Actio iudicati,ordinarium auxilium eſt:iudicis verò officium,extraordinarium.li.ij.de execu.ſenten.§.v.nu.5. 181
Actio per modum exceptionis contra aliquem repellit ab intentione,ſi fiat probatio.lib.iij.de inquiſi.§.iiij.nu.15. 15
Actio vtilis proprio nomine directa autem nomine cedētis, proponitur.lib.ij.de actio.ſeu peti.§.ij.nu.55. 6
Actio pro ſocio non poteſt durante ſocietate competere.li.iiij.de iudic.§.ij.nu.14. 45
Actio negotiorum geſtorum directa qualiter oriatur: & qualiter in ea ſit libellus concipiendus.lib.iiij.de iudic.§.ij.nu.15. 46
Actio ad exhibendum,& Caluiſiana, & Pauliana, licet ſint perſonales,imitantur tamen naturam ralium.libro iiij.de his, quæ vi metusve cauſa fiunt.nu.4. 42
Actio negatoria cui,& quo caſu competere dicatur.lib.iiij,de Publiciana & ſeruitutibus.nu.27.& 31. 58
Actio propria quo caſu dari non poſsit.lib.iiij.de in integ. reſti.§. j.nu.5. 43
Actio an ſit ſpeciali noīe intentāda.lib.ij.de actio.ſeu peti.§.j.n.13
Actio ciuilis an & quo caſu poſsit haberi pro criminali.lib. iij. de inquiſi.§.iiij.nu.2. 15
Actio in factum ex edicto de calum.illi competit,contra quem recipitur pecunia pro accuſa.vel non accuſ.de calum.lib.iiij.de calumniato.nu.2. 181

Actio

Actio realis potest etiam dici personalis.lib.ij.de actio.seu petitio. §.ij.nu.5. 3
Actio non potest oriri ex Aquiliana stipulatione.li.iiij.de oblig. & solutio.§.v.nu.1. 138
Actio reuocatoria,in factũ,Pauliana,prætoria, cui,& quando com petere dicatur.lib.iiij.de reb.eccle.alienan.vel non.nu.8. 82
Actio inter patrem & filium,vel inter patronum & libertum, iudicis officio expeditur.li.iiij.de libel.concep.§.ix.nu.31. 25
Actio ex empto,semper est bonæ fidei.lib.ij.de compe.iudi. adi.§. j.nu.21. 18
Actio in factum ex edicto de mor.inferen.à prætore inuenta, cui competat,& qualis in ea cõcipiendus sit libellus. li.iiij.de sepul turis.nu.12. 151
Actio funeraria quo casu,& cui sit dãda.li.iiij.de sepult.nu.13. 151
Actio in factum ex edicto de sepulcro violato,cui cõpetat,& qua liter in ea sit libellus concipiendus.li.iiij.de sepult.nu.14. 151
Actio iniuriarum an oriri possit ex iniuria vasallo facta.lib.iiij.de iniur.& damno dato.§.j.nu.5. 191
Actio iniuriarum diuersimodè consyderatur à doctoribus. li.iiij. de iniur.& damno dato.§.j.nu.6. 191
Actio directa depositi ciuilis est,& illi competit,qui rem deposi-tam repetit.li.iiij.de depositio.§.ij.nu.1. 94
Actio de eo quod factum est in loco publico, an libellũ requirat. li.iiij.de libel.concep.§.ix.nu.27. 25
Actio de possessione an semper requirat libellum.li.iiij.de libello. concep.§.ix.nu.14.& 18. 24
Actio in factum,ædilitia,prætoria,quibus casibus competere di-catur.lib.iiij.de rescin.ven.nu.18. 94
Actio furti an & quo casu possit commodatario contra commo-dantem competere.lib.iiij.de commodato.nu.5. 83
Actio quantò minoris prætoria est: & quo casu locum habere di-catur.lib.iiij.de rescind.vend.nu.4. 94
Actio in factum ædilitia,competit pro ornamẽtis ab emptore re-stituendis.lib.iiij.de rescin.vend.nu.21. 94
Actio furti per pactum ipso iure tollitur.libr.ij.de actio. seu peti. §.ij.nu.14. 4
Actio præscriptis verbis quando locum habeat, & qualiter in ea formetur libellus.lib.iiij.de actione præscri.verb.nu.j. 95
Actio ex stipulatu ciuilis pro dote duplex est:prima datur viro ad petendum dotem.li.iiij.de dote restitu.§.ij.nu.4. 178
Actio secunda ex stipulatu ciuilis datur vxori vel patri eius vel hę redibus soluto matrimonio pro dote data repetenda. lib.iiij.de dote restitu.§.ij.nu.5. 179
Actio ex stipulatu dicitur contra promittentem incertum propo nenda.lib.iiij.de oblig.& solu.§.iij.nu.10. 137
Actio ex stipulatu,seu certi condictio ex stipulatu, multipliciter consyderatur.lib.iiij.de obliga.& solutio.§.iij.nu.11. 137
Actio confessoria secundùm quosdam competit pro decimis.lib. iiij.de decimis.nu.3. 153
Actio iudicati quæ sit & qualiter exponatur.lib.iiij. de senten. & re iudica.nu.j. 70
Actio in factũ ædilicia,cui,& quo casu competere dicatur in cau-sa venditionis.li.iiij.de rescinden.ven.nu.19.& 22. 94
Actio Publiciana cui competere dicatur, & ob quam causam. lib. iiij.de Publicia.& seruitu.nu.1. 56
Actio redhibitoria prætoria est, & cõpetit emptori fraudato &c. lib.iiij.de rescin.ven.nu.1. 93
Actio redhibitoria prætoria est, & cõpetit emptori fraudato &c. lib.iiij.de rescin.ven.nu.1. 93
Actio pro socio directa qualiter competere dicatur.lib.iiij.de iud. §.ij.nu.10. 45
Actio tutelæ ciuilis dicitur: & qualiter in ea sit libellus concipien-dus.lib.iiij.de iudi.§.ij.nu.29. 46
Actio in factum ex edicto de his,qui deie.vel effu.cui,& quo ca-su competere dicat.li.iiij.de iniur.& dãno dato.§.ij.nu.25. 193
Actio ex stipulatu locum habet in promissione incerti.lib. iiij.de obli.& solu.§.iiij.nu.3. 137
Actio vtilis an tollatur per primam sententiam. lib.ij. de reconuẽ. §.ij.nu.5. 76
Actio & exceptio quo casu,& in quid differant.libr. ij. de petito. possesso.& spolia.§.j.nu.17.& 18. 80
Actio vi bo.rap.illi cõpetit,cui per violentiam res mobilis auferẽ, & qualiter in hac actione sit libellus formandus.li.iiij.de rapt. & incendiarijs & violato.eccle.nu.1. 185
Actio in factum vtilis intra annum ad duplum descendẽs ex edi-cto,si quis testa.li.esse iuf.fue.cui & quo casu competat,& qua liter in ea concipiatur libellus.lib.iiij.de furt.nu.23. 187
Actio de dote repetenda,communis est patri & filiæ.li.iiij.de do-te restitu.§.ij.nu.8. 179
Actio in factum triplex est, & in quibus quælibet locum habeat. lib.ij.de actio.seu peti.§.ij.nu.49. 6
Actio de aqua plu.arcen.cui,& contra quem competere possit. li. iiij.de cau.pos.& proprie.§.iiij.nu.13. 54
Actio de dolo quare non datur contra aduocatum, qui dolo fecit ꝙ causa sit perdita.lib.j.de aduocato.§.ix.nu.19. 108
Actio nouiter inducta non tollit veterem,nisi hoc expresse dica-tur.lib.j.de dispensa.§.x.nu.1. 36
Actio de peculio quem libellum exigat.lib.iiij.de peculio clerico-rum.nu.2. 141
Actio redhibitoria vtilis,quo casu possit emptori competere. lib. iiij.de empt.& vendi.§.j.nu.46. 88
Actio contraria depositi,cui,& contra quem competere dicatur. lib.iiij.de depositio.§.ij.nu.3. 84
Actio de tigno iniuncto in duplum,cui,& quo casu danda censea tur.lib.iiij.de eccle.ædific.nu.3. 163
Actio iudicati ad quid sit vtilis.lib.ij.de excusa.senten.§.v.nume-ro 3. 181
Actio in causa matrimoniali diuersimodè est consyderanda. li.iiij. de sponsalibus.§.vj.nu.2. 166
Actio ciuilis arborum furtim cæsarum quo casu,& cui competere dicatur.lib.iiij.de iniur.& damno dato.§.ij.nu.28. 193
Actio famosa constante matrimonio non datur inter virũ & vxo rem.lib.iiij.de furt.nu.22. 187
Actio rerum amotarum competit viro contra vxorem, & econ-uerso,propter res furatas vel amotas.li.iiij.de furt.nu.22. 187
Actio prima,s.in simplum ex edicto nau.caup.stabu.an sit natiua vel datiua.lib.iiij.de fur.nu.12. 186
Actio in rem præiudicialem competit domino contra seruũ obe-dire nolentem.lib.iiij.de natis ex libero ventre.nu.7. 169
Actio seu obligatio quanti temporis lapsu tollatur.lib.ij. de sentẽ-tia.§.ix.nu.10. 174
Actio cui non est contradictum,non debet excludi.li.ij.de lit. cõ-testa.§.j.nu.24. 83
Actio in factum ex edicto nau.caup.sta. cui, & quo casu compete re dicat ur.lib.iiij. de fur.nu.9. 186
Actio ex quasi maleficio,cui,& quo casu competat.lib.iiij. de fur. nu.10. 186
Actio in factum contra dantem damnum illi competit, cui turba coadunata damnum dat.lib.iiij.de rapto.& incendia. & viola-toribus ecclesiarum.nu.3. 185
Actio seu exceptio non oritur ex sententia arbitri:ex sententia iu dicis sic.lib.j.de arbi.& arbi.§.iiij.nu.8. 43
Actionem iniuriarũ nemo cogendus est remittere.lib.iiij.de treu-ga & pace.nu.2. 40
Actionem eligere an cogatur quis ante iuramentum calumniæ. li. ij.de inciden.quæstio.& ordine cognitionum.nu.6. 78
Actionem certam habens de delicto,illam debet proponere:incer tam autem habens,agere debet de dolo.lib.ij. de actione seu pe ti.§.ij.nu.43. 6
In actione præiudiciali si vocatus non venerit, quibus modis de-beat iudex occurrere.lib.ij.de primo decreto.§.iij.nu.27. 45
In omni actione negotiorum gestorum qualiter sit procedendũ. lib.iiij.de iudicijs.§.ij.nu.17. 46
Actione mota contra appellantem absentem,an si veniat,& volue rit iudicem appellationis recusare:dilatorias proponere &c.sit admittendus.lib.ij.de app.§.vj.nu.14. 191
In actione ad exhibendum,re exhibita in ordinario iudicio, reser uatur integra rei vendicatio,& defensio.lib.j.de summa cogni. nu.17. 59
Actione sublata super principali,& super accessorio sublata cense-tur.lib.iiij.de obli.& solu.§.iiij.nu.8. 138
Actione iniuriarum agi potest intra annum,& non post.lib.iiij. de iniur.& damno dato.§.j.nu.14. 191
In actione reali necesse est reum possidere.lib.iiij.de causa poss. & proprie.§.iiij.nu.12. 56
Actione ordinaria deficiente proponitur officiũ iudicis loco prin cipalis actionis.lib. j.de offi.om.iud.§.ij.nu.1. 55
Actione de impedimento matrimonij orta, semper debet matri-monium peti nullum pronunciari.li.iiij.qui matrimonium ac cusare pos.§.ij.nu.4. 175
In actione ex empto solùm veniunt ea quæ sunt de natura contra ctus.lib.iiij.de empt.& vendi.§.j.nu.15. 86
Actione negotiorum gestorum petitum,an possit alia actione pe-ti.lib.iiij.de iud.§.ij.nu.37. 47
In actione præscriptis verbis æstimatoria,quæ sint necessaria. lib. iiij.de actione præscriptis verbis.nu.3. 96
Actione furti tenetur,qui rem mobilem alterius eo inuito contre ctat.lib.iiij.de fur.nu.6. 186
In actione negotiorum gestorum qualiter sit libellus concipien-dus.lib.iiij.de iudic.§.ij.nu.16. 46
In actione hypothecaria tria sunt probanda.libr.iiij. de obligatio. & solu.§.j.nu.50. 135

Repertorium

Actiones non naſcuntur ab initio ex voluntate partium, nec extinctæ renaſcuntur.lib.j.de arbi.& arbi.§.vñ.nu.33. 48

Is,cui de iure communi in eodem caſu competunt duę actiones,an vna intentata poſsit poſtmodum aliam intentare.lib.ij. de act. ſeu peti.§.ij.nu.15. 4

Actiones in factum dicuntur ad incorporalia iura competere. li. iiij.de reb.eccle.alienan.vel non.nu.9. 82

Actiones diuerſæ ſunt,& diuerſimodè conſyderantur.li.iiij.de cau ſa poſſeſ.& proprie.§.iiij.nu.1. 55

Actiones pro ſeruitute tam reali quàm perſonali dabiles quę ſint. lib.iiij.de Publiciana & ſeruitu.nu.30. 58

Actiones præiudiciales,& in rem,ſunt quatuor.lib.iiij.de cau.poſ. & proprie.§.iiij.nu.18. 56

Actiones quæ omnibus mobis contra inuitum dantur, quæ ſint. lib.ij.de actio.ſeu peti.§.iij.nu.2. 7

Actiones præiudiciales,& in rem,ſunt quatuor.lib.iiij. de officio ordi.nu.9. 39

Actiones vbicunq; habens.vel ſe obligare potens, poteſt & procuratorem in rem ſuam facere.libr.ij. de ceſsione actio. §.j.numero 18. 13

Actiones reales & perſonales quæ dicantur.lib.ij.de actio.& peti. §.ij.nu.5. 3

Actiones veteres extinctæ vtiliter competere poſſunt.libr.iiij. de elect.§.j.nu.54. 34

Actionum plurium occurrentium ex vno negotio melior eſt eligenda.lib.ij.de actio.ſeu peti.§.ij.nu.7. 4

Actionum quædam ſunt perſonales,& quædam reales.lib. iiij. de cauſa poſſ.& proprie.§.iiij.nu.4. 55

Actionibus pœnalibus de eadem re concurrentibus vna non cõſumit aliam.lib.ij.de contumacia.§.iiij.nu.5. 41

Duabus actionibus ex vno negotio propoſitis, ſi actor nõ eligat, & contra eum vel reum feratur ſententia:an ſi appellent, poſſint eligere.lib.ij.de actio.ſeu peti.§.ij.nu.10. 4

Duabus actionibus ex vno caſu naſcentibus, an vnius electione tollatur vel extinguatur altera.lib. ij.de actio.ſeu peti.§.ij. numero 12. 4

Actionibus duabus ſimul vnitis, actio vnita retinet quod melius eſt in vtraq;.lib.iiij.de cleri.coniug nu.14. 76

Actor forum rei generaliter ſequi debet.fallit in quibuſdam caſibus,in quibus quis ſortitur forum non ſuum.lib.ij.de compe. iudi.adi.§.j.nu.1. 16

Actor non debet quàm primum reo numerum ſeu nomina ſuorum teſtium producendorum dicere,ne ſubtrahantur. lib.j.de teſte.§.iij.nu.3. 118

Actor non veniens magis offendit q̃ reus:nam actoris eſt cauſam ampliare,& apud iudicem ſtare,rei autem fugere.lib.ij. de contumacia.§.ij.nu.2. 39

Actor qualiter habeat ſuas poſitiones formare.lib. iiij. de conſtit. nu.2. 30

Actor petens aliquam rem, debet in libello ſe dominum illius rei nominare.lib.iiij.de libel.concep.§.xv.nu.7. 27

Actor excipere poteſt q̃ non cogitur inuitus agere vel accuſare. lib.j.de actore.§.j.nu.83. 71

Actor ſi nolit conuenire dominum ratione ciuilis, quàm habet, ſed feudatarium ratione naturalis : dominus autem vult iudicium ſuſcipere,an ſit audiendus.libr.ij. de primo decreto. §.iij. nu.23. 45

Actor ignotus,antequam admittatur,debet ſe talem probare. lib. j.de actore.§.j.nu.72. 70

Actor libellum conficiens qualiter debeat eſſe cautus.lib.iiij.de libel.concep.§.xv.nu.3. 28

Actor non debet alteri cedere actionem,niſi ei,qui conuenitur.li. iiij.de libel.concep.§.xv.nu.4. 28

Actor confidens libellum eſſe bene compoſitum, debet eum facere redigi inter acta.lib.iiij.de libel.concep.§.xv.nu.5. 28

Actor petere volens reſciſſoriam ratione iudicij, quid ponere debeat.lib.iiij.de in integ.reſti.§.j.nu.14. 43

Actor dicens ſe abfuiſſe ex cauſa neceſſaria tantùm,quas poſitiones formare poſsit.lib.iiij.de in integ.reſti.§.j.nu.15. 43

Actor abſens ex cauſa probabili tantùm,qualiter ponet.lib.iiij. de in integ.reſti.§.j.nu.16. 43

Actor an ad ſuam intentionem fundãdam petere poſsit à reo inſtrumenta ſua propria,quibus non eſt vſurus.libr. ij. de inſtru. edi.§.vj.nu.11. 115

Actor vniuerſitatis an cautionem de iudicato ſoluendo præſtare debeat.lib.ij.de ſatiſda.§.iiij.nu.4. 73

Actor vniuerſitatis volens agere, an debeat præſtare cautionem de rato, vbi conſtat de mandato.lib.ij.de ſatiſda.§.iij.nu.16. 73

Actor non veniens in termino, ad quem aduerſarium citari fecerat,non eſt ante expenſarum reſtitutionem audiendus. libr. ij de ſatiſda.§.j.nu.2. 171

Actor dictus minor,habet ſe maiorem probare.lib.j.de actore.§.j. nu.4. 65

Actor volens agere reſciſſoria, quia fortè fuit indefenſus condemnatus,qualiter ponet.libro iiij.de in integ.reſtitu.§.j. numero 18. 43

Actor forum rei ſequi debet. lib.ij.de reconuen.§.j.nu.6. 76

Actor in cauſarum diſcuſsionibus ſemper,& in cunctis prior habetur.lib.j.de actore.§.j.nu.j. 65

Actor quo caſu non admittatur de cætero ad probandum de eo, de quo voluit cauſam inſtrui.lib.ij.de remiſ.§.iiij.nu.9. 162

Actor quo caſu confitens à Publiciana excludatur.lib. iiij. de Publiciana & ſeruitutibus.nu.10. 57

Actor ignorans quæ ſibi actio competat, qualiter habeat proponere.lib.iiij.de publi.& ſeruitu.nu.7.& 8. 57

Actor abſens ex cauſa mercantiæ vel peregrinationis, qualiter po nere debeat.lib.iiij.de in integ.reſti.§.j.nu.20. 43

Actor abſens,qui cõtra alios vſucepit,qualiter poſitionem formare debeat.lib.iiij.de in integ.reſti.§.j.nu.21. 43

Actor ſimpliciter ponẽs de debito:ſi reus reſpondeat : pone quomodo : an teneatur probare actor quomodo ſit ſibi debitum. lib.ij.de poſitionib.§.x.nu.15. 96

Actor debet certum ponere,ſicut & reus certum confiteri .libr.ij. de poſitionib.§.x.nu.16. 96

Actor in cauſa alienationis iudicij mutandi cauſa facta,qualiter libellum concipiet.lib.iiij.de alie.iudicij mutandi cauſa facta.nu mero 4. 44

Actor ſeipſum decipere dicitur,volens vendicare rem ab eo, qui eam non poſsidet.lib.ij.de interroga.§.ij.nu.1. 75

Actor an poſsit delegatum à ſeipſo poſtulatum recuſare.li.j. de recuſa.§.j.nu.3. 61

Actor quo caſu duas actiones intentare poſsit.libr. ij.de actio. ſeu peti.§.ij.nu.21. 4

Actor faciens reum temerè & indebitè vocari, ſi reus inutiliter veniat,an teneatur ad expenſas.libro ſecundo, de citatione . §.iij. nume.13. 33

Actor offerre debet libellum etiam reo non petente. lib.iiij. de libello.concep.§.x.nu.1. 25

Actor an poſsit à libelli proſecutione deſiſtere.lib.iiij.de libel.concep.§.vj.nu.1. 22

Actor petens ſecundum decretum interponi, qualiter ſuam petitionem formabit.lib.ij.de ſecundo decreto.§.ij.nu.4. 49

Actor an poſsit reo inuito libellum mutare.lib.iiij. de libello.concep.§.vij.nu.1. 22

Actor qualiter habeat in iudicio ſatiſdare.lib.ij.de ſatiſda.§.vj. nu mero 1. 71

Actor qualiter in termino conſtituto ſe habeat iudici præſentare. lib.ij.de comparitio.in ter.nu.1. 54

Actor qualiter in adeundo iudicem debeat ſe habere.lib. ij.de cõpeten.iudi.adi.§.iij.nu.1. 20

Actor adire debens iudicem à domino papa delegatum, qui eſt ſolus,& ſine mora poteſt,vbicunq; eum inuenerit,adire.lib.ij.de compe.iudi.adi.§.iij.nu.2. 20

Actor quo iure poſtulet interponi ſecundum decretum. libr.ij. de ſecundo decreto.§.v.nu.4. 53

Actor vniuerſitatis non debet ſine præſidis licentia conſtitui.lib. j.de actore conſtituto.nu.1. 91

Actor interrogatus à reo an velit vti inſtrumentis,an poſsit cogi reſpondere huic petitioni.libro ſecundo.de inſtru.edi.§.v.numero 8. 114

Actor ciuitatis non poteſt procuratorem conſtituere.li.j. de procuratore.§.ij.nu.7. 83

Actor lite conteſtata ponens contra debitorem,qui debitor dicit ſe conditionaliter debere,adijciens,& non alio modo:an videatur confeſſus.lib.ij.de poſitio.§.x.nu.12. 95

Actoris & rei poſitiones in actu de iure viæ & itineris.lib. iiij.de cauſa poſſeſ.& proprie.§.iij.nu.8. 54

Actoris & rei poſitiones vbi agitur ſuper ſeruitute perſonali.libr. iiij.de Public.& ſeruitu.nu.26. 58

Actoris & rei poſitiones dum agitur de refectione riui fluminis publici.libro iiij.de cauſa poſſeſsionis & proprieta.§.ij. numero 21. 53

Actoris non intereſt reum ſuperflua cautione grauare.lib.ij.de ſatiſda.§.iiij.nu.13. 73

Actoris & rei poſitiones in caſu, quo agitur de dolo in contractu facto.lib.iiij.de dolo & contu.§.j.nu.5. 62

Actoris & rei poſitiones,vbi cloaca inter duas domos fieri prohibetur.lib.iiij.de cauſa poſſeſ.& proprie.§.iij.nu.28. 55

Actoris aduocatus quomodo debet eſſe prudens ſicut ſerpens, & ſimplex ſicut columba.lib.j.de aduocato.§.vij.nu.14. 106

Actoris aduocatus superstare debet generalibus, tanquam inops specialiũ,ne eius intentio citius agnoscatur.lib.primo.de aduocato.§.vij.nume.5. 106

Actoris & rei positiones vbi agitur de nauigando vel piscando in flumine publico.libro quarto.de causa possessionis & proprietatis.§.ij.nu.23. 53

Actoris & rei positiones in causa possessionis & proprietatis.lib.iiij.de cau possess.& propriet.§.ij.nu.9. 52

Actoris & rei positiones dum agitur interdicto de glande legenda.lib.iiij.de causa possess.& propriet.§.iij.nu.33. 55

Actoris & rei positiones vbi agitur de aqua plu.arcẽ.lib.iiij.de causa possess.& propriet.§.iij.nu.14. 54

Actoris & rei positiones vbi agitur interdicto de fonte.lib.iiij.de causa possess.& propriet.§.iij.nu.24. 55

Actoris & rei positiones in actu de interdicto aquę ex castello ducendæ.lib.iiij.de causa possess.& pripriet.§.iij.nu.16. 54

Actoris & rei positiones vbi agitur interdicto de riuis.lib.iiij.de causa possess.& propriet.§.iij.nu.18. 54

Actoris & rei positiones in causa interdicti ne quid fiat in flumine ripave,&c.lib.iiij.de causa possessionis & proprietatis.§.ij.nume.19. 53

Actoris & rei positiones vbi agitur de superficiebus.lib.iiij.de cause possess.& propriet.§.iij.nu.4. 53

Actoris & rei positiones,dum agitur de loco publico fruẽdo.lib.iiij.de causa possess.& propriet.§.iij.nu.2. 53

Actoris & rei positiones,vbi agitur de itinere actuq; priuato.lib.iiij.de causa possess.& propriet.§.iij.nu.6. 53

Actoris & rei positiones in actu de aqua æstiua.li.iiij.de causa possess.& propriet.§.iij.nu.12. 54

Actoris & rei positiones vbi agitur interdicto de arbo.cęden.lib.iiij.de causa possess.& propriet.§.iij.nu.31. 55

Actoris & rei positiones vbi agit interdicto de aqua quotidiana.lib.iiij.de causa possess.& propriet.§.iij.nu.10. 54

Actori nolenti reo eum reconuenienti respondere,denegari debet in sua causa audientia.lib.ij.de reconuen.§.iiij.nu.1. 77

Actori contra se ponenti an sit in eius prejudicium respondendũ.lib.ij.de positionibus.§.x.nu.2. 95

Actori opponitur q̃ est periur9 super re,quam petit,aut q̃ eam renunciauit.lib.j.de actore.§.j.nu.16. 66

Contra actorem contumacem quomodo sit procedendũ.lib.ij.de contumacia.§.ij.nu.1. 39

Actore indeterminate petente non valet libellus:nec si agens criminaliter ad talionem se non obligat:item si non contineat nomina iudicis,actoris,& rei.libro quarto,de libellorum concep.§.xiiij.nu.1. 27

Actore viuente etiam absente,an veniat reus sibi in expensis condemnandus.lib.ij.de expensis.§.iiij.nu.7. 214

Actore non probante,reus,& si nihil præstiterit,absoluitur.lib.ij.de probationibus.§.ij.nu.1. 102

Actore se ex causa probabili absentem ponente,quid econtra ponere reus debeat.libro quarto,de in integrum restitu.§. primo, numero 17. 43

Actore primò petitorio agente,& reo secundò possessorio conquerente de spoliatione,qualiter sitc onsulendum.lib.ij.de petito.possess.& spolia.§.j.nu.3. 79

Actore libellum ante litis contestationem mutante, reus nouam habebit dilationem ad deliberandum.lib.iiij.de libellorum concep.§.vij.nu.8. 22

Actore & reo diuersarum prouinciarum coram iudice conuentis, cuius loci consuetudinem debeat iudex obseruare.lib.ij.de feriis.§.j.nu.5.& nu.seq. 60

Actore volente post litem contestatam mutare libellum,reus verò econtra petit pronunciari,quis audietur.lib.iiij. de libellorũ concep.§.vij.nu.2. 22

Actore libellum offerente,rei procurator qualiter prouidebit.lib.iiij.de libellorum concep.§.xiij.nu.7. 27

Actore plenè probante,si reus excipiat,cui deferendum sit iuramẽtum.lib.ij.de iuramenti dela.nu.10. 151

Actore nõ plenè probante,reus est absoluendus.lib.ij. de iuramenti dela.nu.8. eo.

Actus legitimus non recipit diem vel conditionem.lib.j.de tutore.§.v.nu.15. 96

Dare tutorem,est actus legitimus libro primo de tutore.§.quinto. nume.15. 96

In actu iudiciali an vni soli citatori credendum sit.lib.ij. de citatione.§.v.nu.9. 36

Acta interiudicialia debent dispositiones & allegationes contineri & inferri.lib.ij.de dispu.§.v.nu.j. 154

Si actum est q̃ hęredes arbitri succedant,videtur idem quod in hęredes litigatoris.lib.ij.de arbit.& arbi.§.vj.nu.5. 44

Actum est in compromisso q̃ dies prorogetur, an semel, vel pluries prorogabitur.lib.j.de arbi.& arbi.§.vj.nu.3. 44

Authen. offeratur.an per decretum pastoralis tollatur.lib.ij.de dilationib.§.iij.nu.7. 58

Adiens totam hæreditatem ex intestato, quàm adire poterat ex testamento,volens legatarios fraudare, an & qua actione possit conueniri.lib.iiij.de testamen.§.j. numero.5. 142

Aditio iudicis facit purgari moram.libro ij.de compe.iudi. adi.§. iiij.nu.1. 20

Aditio iudicis maioris vel rei,excusat vocatum à minori,vel super minori re.lib.ij.de compe.iudi.adi.§.iiij.nu.2. 20

Aditio sola facit stipulationem committi,& adeuntem puniri.lib.ij.de compe.iudi.adi.§.iiij.nu.3. 20

Administrator alicuius ecclesiæ cõtrahens nomine ipsius ecclesiæ, postea autem reuocatur in dubium contractus, an poterit talis pro illa ecclesia testificari.lib.j.de teste.§.j.nu.24. 110

Administrator quilibet secundùm Canonistas vocatur procurator.lib.j.de his,qui alie.no.in iudi.inter.nu.7. 78

Admissum intra centesimum milliare ad præfectum vrbis pertinet.lib.j.de iurisdi.om.iudi.§.j.nu.3. 53

Admitti non debet ad probandum, quod probatum non releuat causam suam.lib.j.de teste.§.v.nu.4. 131

Quis admittatur in audientia ad conueniendum de iudicibus.li.j.de procuratore.§.iiij.nu.18. 86

Adoptari an possit quis loco nepotis.lib.iiij.de cognatione legali.nu.4. 170

Adoptandi actus expeditur per iudicis aditionem.li.ij.de compe. iud.adi.§.iiij.nu.4. 20

Adoptiuus à quo sit alendus.libro iiij.qui filij sint legitimi.numero 19. 173

Aduentitium dicitur, quod ex materna successione vel alia iusta causa prouenit.lib.j.de actore.§.nu.24. 67

Aduersarius reo absente probans debitum, non autem proponit exceptionem reo competentem, an si iudex tunc pronunciet venditionem,possit illa retractari.lib.ij. de secundo decreto.§. ij.nu.22. 51

Aduersarius volens vxorem testificari in causa viri, an sit ipsa admittenda.lib.j.de teste.§.j.nu.16. 110

Aduersarius videns q̃ dies non edatur, si ponat q̃ instrumentum die certa fuit confectum,an producens teneatur de hoc respõdere.lib.ij.de instru.edi.§.vj.nu.15. 115

Aduersario absente protestari debet cum solennitate tabellionũ, q̃ ageret,si aduersarius præsens esset.li.ij. de primo decreto.§. v.nu.30. 49

Adulterium filiæ an patri nocere debeat,qui eam dotauerat vt dotem perdat.lib.iiij.de dote restituen.§.ij.nu.7. 170

Adulto contrahenti curatore ignorante,quare, & quo casu nõ sit subueniendum.lib.iiij.de emptio.& vendi.§.iij.nu.3. 92

Aduocans contra ecclesiam,à qua est beneficiatus, nõ admittitur.lib.j.de aduocato.§.j.nu.17. 100

Aduocatus dilatoriam exceptionem post lit.contesta.proponens, qua pœna sit puniendus.lib.ij.de except.& replica.§.ij.numero30. 62

Aduocatus actoris quomodo sibi præcauere debeat quo ad exceptiones pronunciandas.libro ij.de exceptio.& replica.§.ij. numero 7. 62

Aduocatus an quis possit esse in causa,in qua fuit iudex.libr.j. de iudi.dele.§.vij.nu.11. 9

Aduocatus niti debet & honestè,vt sciat agendorum consiliũ peritorum,vt sciat quid agendum sit.libro ij.de requisi.consi.numero 12. 159

Aduocatus an debeat clientulum in responsionibus instruere. lib.ij.de interrogationib.§.ij.nu.14. 75

Aduocatus actoris reo defendere se volente, quæ debeat habere. lib.ij.de libel.obla.nu.2. 55

Aduocatus tria debet circa libellos concipiendos obseruare.li.iiij. de libello.concep.§.xv. nu.16. 28

Aduocatus habens feudum à duabus ecclesijs sub pari conditione, inter quas si quæstio oriatur,vtram illarum iuuabit.lib.j.de aduocato.§.j.nu.24. 100

Aduocatus procax,& opprobijs certans,non ratione,admitti non debet.lib.j.de aduocato.§.j.nu.9. 100

Aduocatus an possit postulare in causa, in qua olim fuit iudex.li.j.de aduocato.§.j.nu.10. 100

Aduocatus vnius partis potest aduocato alterius partis contradicere,etiam rigorosè cùm protestatione, q̃ hoc non facit animo iniuriandi, sed ius suum defendendi : quod multum operatur. lib.j.de aduocato.§.iiij.nu.4. 102

Aduocatus ille dicitur discretus,qui in dicti initio suam protesta-

Repertorium

tur intentionem.lib.j.de aduocato.§.iiij.nu.8. 102
Aduocatus nolēs,vbi ex vno negotio plures occurrunt actiones, vnam eligere,compellendus eſt per iudicem.lib.ij. de actio.ſeu peti.§.ij.nu.8. 4
Aduocatus debet factum ſuum aliter,cꝫ actor propoſuerit,aſſeuerare.lib.ij.de diſpu.& allega.§.iiij.nu.22. 153
Aduocatus aliquo caſu impeditur aduocare : & non ſtat per eum an ſibi ſit imputandum,quò minus habeat ſalarium.lib.j.de ſalarijs.§.iij.nu.9. 134
Aduocatus non accuſat,ſed defendit.libro.j.de aduocato. §.j. numero31. 101
Aduocatus poteſt docereclientulum reſpondere quatuor modis. lib.ij.de poſitio.§.ix.nu.6. 95
Aduocatus docens clientulum falſa reſpondere,tenetur parti alteri de damno hac occaſione euento.lib.ij.de poſitionib.§.ix. nu mero.6. 95
Aduocatus in cauſa appellationis , an teneatur pro eodem ſalario patrocinari.lib.j.de ſala.§.iij.nu.11. 134
Aduocatus cauſam vt deſperatam deferens,quo caſu ſibi imputetur.lib.j.de ſala.§.iij.nu.22. 135
Aduocatus in proponendo declinatorias iudicij, quem ordinem obſeruare debeat.libro ſecundo.de exceptio.& replic.§.iiij. nu mero 14. 67
Aduocatus debet id,quod ius tangit,expedire.libro ij. de poſitio. §.iij.nu.1. 89
Aduocatus dicitur teſtis iuris.libr.ij.de poſitionibus. §.iij.numero 5. eodem
Aduocatus an poſsit ponere & reſpondere.libr.ij.de poſitio.§.iij. nu.6. eodem
Aduocatus rei poteſt allegare,iuribus & ratiōibus pro parte acto ris inductis,non eſſe exemplis,ſed legibus iudicandum. li.ij. de diſpu.& allega.§.iiij.nu.2. 152
Aduocatus coram iudice illiterato debet ſic proponere, vt intelligatur:aliàs iudicare non poſſet.libro j.de aduocato.§.vj. nume ro 44. 106
Aduocatus legens falſum inſtrumentum vel falſum teſtem,ſi ſcien ter faciat,debet vt falſarius puniri: & qualiter conſtare poſsit de ſcientia vel ignorantia.lib. primo,de aduocato.§.ix. numero.13. 108
Aduocatus de ſola vocis magnitudine confidens,& vocis ſonoritate aures ad audiendum inijciens,non laudatur.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.3. 104
Aduocatus rei fideliter debet iuribus,non fraudibus, ſe tueri.lib. j.de aduocato.§.iiij.nu.4. 107
Aduocatus coram iudice de ſe quo ad tria tenetur oſtendere . lib. j.de aduo.§.v.nu.6. 103
Aduocatus cautè recordari debet omnium,quæ in iudicio dicuntur.lib.j.de aduo.§.vij.nu.7. 107
Aduocatus leges allegans,an teneatur dicere nomen legis.lib.ij.de diſpu.& allega.§.v.nu.3. 154
Aduocatus certus de victoria,debet adeſſe ſententiæ prolationi:ſi autem econuerſo,fugere.libro ij.de petitio.ſenten.& eius cautela.nu.4. 160
Aduocatus antequàm ſententiam petat,debet ſuæ cauſæ merita perſcrutari.libro ij.de petitio.ſenten.& eius cautela.§.j.numero 1. 160
Aduocatus dolo faciens & clientulus perdat cauſam,nil certius cꝫ teneatur.lib.j.de aduoca.§.ix.nu.18. 108
Aduocatus cauſam prorogans ex induſtria , qua pœna puniatur. lib.j.de aduoca.§.ix.nu.20. 108
Aduocatus dici non poteſt,qui cauſis agendis non operatur.lib.j. de aduoca.§.j.nu.31. 101
Aduocatus coram ſummo pontifice proloquēs, quibus verbis vti debeat.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.35. 106
Aduocatus rei non debet ſine iudicis licentia à iudicio recedere. lib.j.de aduoca.§.viij.nu.3. 107
Aduocatus idem poteſt eſſe vtriuſcꝫ partis.lib.j. de aduocato. §.j. nu.14. 100
Aduocatus quondam fiſci poteſt eſſe contra fiſcum in alia cauſa,in qua non dedit ei patrocinium.libro primo.de aduocato . §.iij. nu.12. 102
Aduocatus proponens exceptionem dilatoriam,qua pœna puniri debeat.lib.j.de aduoca.§.j.nu.11. 100
Aduocatus an poſsit inſtruere clientulum in reſponſionibus facti. lib.j.de aduoca.§.ix.nu.6. 108
Aduocatus rei aduocatum actoris debet commendare: & qua forma illi debeat contradicere.libro primo.de aduocato.§.vj. numero 16. 105
Aduocatus cautus eſſe debet,vt ſcripturam in iudicio productam ore ſuo non legat.lib.j.de aduocato.§.ix.nu.8. 108
Aduocatus rei,aut quilibet,quibus modis poterit ſoluere iura cōtra ſe inducta.libro ij.de diſputationibus & allegationibus.§. iiij.nume.21. 153
Aduocatus rei , qua forma in iudicio incipiet,ius oritur ex facto. lib.j.de aduocato.§.vj.nu.14. 105
Aduocatus ſtans cum iudice,non ſit loquax,ne ei dicatur. Garrula pica tace.lib.j.de aduocato.§.v.nu.2. 103
Aduocatus timens de principali,qualiter habeat ſibi præcaueri. li. ij.de excep.& replica.§.iiij.nu.50. 69
Aduocatus vnius quomodo commendari debeat ab aduocato alterius.lib.j.de aduo.iiij.nu.2. 102
Aduocati ſubtilis,maximè reo fauentis,notabilis inſtructio in cauſa condemnationis pecuniariæ.libro primo . de arbit.& arbi.§. vij.nu.1. 45
Aduocati dicuntur ſacerdotes & milites.lib.j.de aduocato.§.ij.numero 2. 101
Aduocati non debent ad iudicis conſpectum accedere habitu inordinato.lib.j.de aduocato.§.ij.nu.8. 101
Aduocati diuerſorum non debent probris,ſed legibus certare.lib. j.de aduocato.§.iiij.nu.3. 102
Aduocati maleficio ſi quomodo ſoleant ſalaria cautè exigere.lib.j. de ſalarijs.§.iij.nu.6. 134
Aduocati,tabelliones,iudices, & talia publica officia gerentes: ſi ab illis per ſuperiorem ſuſpendantur,nihilò minus ea exequuntur,an irregularitatem incurrant.lib.j.de diſpenſatio.§.iiij.numero 31. 27
Aduocati vtriuſcꝫ partis,quibus vti poſſunt coram iudice præfationibus.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.29. 105
Aduocati vtriuſcꝫ partis,in quibus debeant eſſe cauti. lib.j. de aduocato.§.ix.nu.1. 107
Aduocati in diuerſis caſibus , quibus debeant in proceſſu iudicij verbis vti.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.40. 106
Aduocati non debent tanquàm inter procellas eloquentiæ à propoſito vitioſè diuagari.libro primo, de aduocato.§. vj.numero 2. 104
Aduocato expedit habere ſcripturam ſuper narratiōe facti,quàm clientulus facit.lib.j.de aduocato.§.iij.nu.3. 101
Aduocato moriente an ab hæredibus eius poſsit ſalarium habitum repeti.lib.j.de ſalarijs.§.iij.nu.21. 134
Aduocato actoris an lit.conteſt.properante melioratur eius conditio.lib.ij.de lit.conteſta.§.iiij.nu.6. 84
Aduocato licitum eſt patrocinium vendere,& iuriſperito iuſtum conſilium.lib.j.de ſala.§.iij.nu.1. 133
Aduocato vno diuerſas ſcientias in iudicio allegante, quid in oppoſitum debeat ſibi contrarius reſpondere.lib.j. de aduocato. §.vj.nu.24. 105
Aduocatum actoris qua ratione oporteat ſagaciorem & diligentiorem eſſe aduocato rei.lib.j.de aduoca.§.vij.nu.1. 106

Aediticare volens iuxta palatium alicuius, an & quo caſu poſsit prohiberi.li.iiij. de Publiciana & ſeruitutibus.nu.33. 58

Ædificans bona fide in ſolo alterius,ſi condemnetur ad reſtitutionem,an exceptionem poterit opponere de expenſis. libr.ij.de execu.ſenten.§.vj.nu.9. 182
Ædificans in flumine publico, an & quo pacto ſit prohibendus. lib.iiij.de cauſa poſſeſsio.& proprie.§.ij.nu.18. 52
Ædificans in ſolo alterius ipſo inuito & prohibente , cogi poteſt etiam ſuis expenſis ædificium deſtruere.libr.iiij. de noui oper. nuncia.nu.1. 189
Ædificationem factam in ſolo alterius poſt denūciationem debere deſtrui an ſit verum.lib.iiij.de noui oper.nunciatio . numero.6. 189
Ædificium habens,quod ruinam minatur vicinā domui alterius, debet illi cauere de damno infecto.lib.ij.de ſatiſdationi.§. v.nu mero.1. 74

Aequalitas ſemper eſt in iudicijs ſeruanda.lib. ij.de dilationib.§.iiij.nu.14. 59

Æqualitas ſemper eſt in iudicijs obſeruanda.libr.ij. de expenſis.§. vj.nu.22. 216
Æquitas eſt media inter rigorem & diſpenſationem ſiue miſericordiam.lib.j.de diſpenſa.§.j.nu.4. 24
Æquitatem & miſericordiam ſequi ſpectat ad iudicis officium potius,quàm rigorem.lib.j.de offi.om iudi.§.vj.nu.21. 58

Aes alienum contractum multipliciter conſyderatur. li.iiij. de iudicijs.§.iiij.nu.7. 47

Aeſtimatio ſeu deſcriptio facta pro paruo pretio, nō dicitur eſſe perpetua,aut certa.lib. iiij. de cleri.coniuga.nu.12. 75
Æſtimatio quo caſu loco debiti habeatur. lib.iiij. de emphyteuſi. nume.135. 110

in iiii. libros Specula. Gulielmi Duran.

Affectio dominationis, affinitatis & familiaritatis, amor, timor, odiū, & auaritia, sensus & opiniones peruertunt, & intellectus humanos hebetant. lib. ij. de requisi. consi. numero 7. 159

Affinis potest affinem accusare. lib. j. de accusatore. nu. 14. 75

Affinitas impedit matrimonium contrahi, & affinitatis causa venit dissoluendum. libro quarto, de consanguinitate & affinitate. numero 2. 171

Affinitas ex susceptione infantium de sacro fonte multipliciter cō sideratur. lib. iiij. de cognatione spirituali. nu. 3. & 4. 170

Afflictio non est danda afflicto. libro quarto, de feudis. §. ij. numero 17. 120

Agere volens interdicto, attendere debet an directo vel vtili. libro secundo. de actione seu petitione. §. ij. numero 48. 6

Agere volens contra archidiaconi iura non petitorio, sed possessorio, qualiter libellum concipere debeat. lib. iiij. de officio archidia. nume. 3. 38

Agere & conueniri possunt sine alterius consensu quicunque habent de consuetudine, vel ex cōstitutione ab episcopo vel alio iudice ordinario administrationem. lib. primo de actore. §. primo. nume. 80. 71

Agere volens ciuiliter pro feudo, vel pecunia, vel seruitute, debet interexigere ante quàm iudicium inuocet. lib. ij. de præpara. iudi. nu. 5. 2

Agere volens simul petitorio & possessorio qualiter libellum formabit. libro quarto, de restitutione spoliatorum. §. tertio. numuro 1. 61

Agere non dicitur quis ante litis contestationem. lib. j. de salarijs. §. j. nume. 10. 132

Agere non dicitur quis ante litem contestatam, sed agere velle: licet ante eam in exceptionibus iuratur. lib. ij. de iuramento calum. §. ij. nu. 2. 85

Agere volens ad proprietatem, quod minus securum est, qualiter libellum concipiet. lib. iiij. de feudis. §. iij. nu. 6. 124

Agere volens contra viam publicam reficientem, quæ ponere habeat. lib. iiij. de causa possess. & proprietatis. §. ij. nu. 8. 52

Agere volens actione viæ rectæ, qualiter debeat positionē formare. lib. iiij. de causa possess. & propricta. §. ij. nu. 11. eo.

Agere volens contra colonum qualem libellum faciet. lib. iiij. de locato. §. v. nu. 31. 101

Agere potest per se vel per procuratorem pater in rebus filio delatis, quia ipsi acquiritur vsusfructus. libr. j. de procuratore. §. ij. nume. 11. 83

Agere volens pro seruitijs depellendis qualem formare habeat libellum. lib. iiij. de natis ex libero ventre. nu. 10. 169

Agere non dicitur quis ante litem contestatam, sed agere velle. lib. ij. de except. & replica. §. j. nu. 9. 62

Agi de falso potest etiam sine temporis præfinitione. lib. ij. de sen ten. §. ix. nu. 9. 174

Agi simul interdicto retinendę possessionis, scilicet vtrobi, & vti possidetis, & petitorio, an sit possibile. libr. ij. de petito. possess. & spolia. §. j. nu. 29. 80

Agi potest diebus feriatis, si necessitas vrgeat, vel pietas suadeat: & quæ tunc dicatur necessitas. libro secundo, de ferijs. §. secundo, nu. 1. 60

Agi an possit ad expensas vbi nō interest de partis absentia. lib. ij. de expensis. §. vj. nu. 19. 216

Agi non potest contra infantes vel minores xxv. annis, vel furiosos &c. lib. j. de reo. nu. 17. 73

Agi an possit de pluribus rebus in eodem libello. lib. iiij. de libel. concep. §. xij. nu. 18 26

Agi criminaliter & ciuiliter de iniuria an possit. lib. iiij. de iniurijs & damno dato. §. j. nu. 4. 191

Agi duplici via in eodem libello an sit permissum. lib. iiij. de furtis. nu. 4. 186

Vbi agitur confessoria pro vsufructu, vel alijs seruitutibus personalibus turbatis, an & quomodo fiet missio in possess. bonorū illius, contra quem agitur. li. ij. de primo decre. §. iij. nu. 30 45

Vbi agitur ad exhibendum aliquam rem vel scripturam fieri debet missio in possessionem iuxta ęstimationem interesse. lib. ij. de primo decreto. §. iiij. nu. 34. 46

Cùm agitur actione personali, primò mittendus est actor in possessionē mobilium, si quæ sint: alioquin immobilium: tertiò etiā nominum. lib. ij. de primo decre. §. iij. nu. 1 44

Is, contra quem agitur de violenta filij alieni retentione qualiter debeat responderi. lib. iiij. de offic. ordi. nu. 5. 40

Vbi agitur de personalibus actionibus pro temporalibus, an fiet missio in possessionem spiritualium pro mensura debiti declarati. lib. ij. de primo decre. §. iij. nu. 41. 46

Vbi agitur iudicis officio deseruiente, non iure actionis, non fit litis contestatio. lib. j. de offi. om. iudi. §. vj. nu. 3. 7

Agendum est in iudicio secundū loci consuetudinem. lib. j. de teste. §. v. nu. 3. 121

Agens contra aliquem actione legis Aqui. an si dederit fideiussorem, an ille teneatur ad duplum. li. iiij. de fideiusso. §. j. nu. 11. 129

Agens contra aliquem rei vendicationem ad rem, quàm dicit apud aliquem deposuisse: ille verò negans dicit eam commodato cepisse, quid iuris. lib. ij. de act. seu peti. §. ij. nu. 32. 5

Agens super canonicatu & præben. qualiter formare libellum debeat. li. iiij. de præben. & dignita. §. j. nu. 2. 77

Agens super vna causa diuersa actione, debet alteram eligere. li. ij. de actio. seu peti. §. ij. nu. 22. 4

Agens contra tutorem vel alium in dignitate vel officio constitutum vt remoueatur, & contumaciter abest, quomodo procedere debeat quo ad missionem in possessionem. libro ij. de primo decreto. §. iij. nu. 36. 46

Agens contra aliquem, qui possidebat, rei vendicationem directa lit. contesta. si ille dolo desinit possidere, an sit condemnandus vel absoluendus. li. ij. de interroga. §. ij. nu. 12. 75

Agens coram auditore alicuius Cardinalis qualiter libellum formabit. li. iiij. de libello. concep. §. xij. nu. 8. 26

Agens coram ordinario, cuius formæ libellum faciet. lib. iiij. de libello. concep. §. xij. nu. 9. eodem

Agens contra pupillum vel minorem, diuersimodè se potest habere. li. iiij. de libello. concep. §. xij. nu. 10. eodem

Agens pro personalibus præstationibus, puta fructuum &c. an sit mittendus in possessionem rerum ipsius debitoris pro rata interesse sui. li. ij. de primo decreto. §. iij. nu. 31. 46

Agens contra aliquem rei vendicatione potest iudicem requirere vt illum ex officio suo citet. lib. j. de offic. omnium iudic. §. vj. nume. 9. 57

Agens contra aliquem coram iudice seculari interdicto vti possidetis, ille autem contumaciter se absentat, an & qualiter actor admittetur in possessionem rei petitæ. libro ij. de primo decreto. §. iij. nu. 37. 46

Agens generaliter causa vel actione non expressa, an possit libellum formare. li. iiij. de libel. concep. §. xiij. nu. 6. 27

Agens officio iudicis non debet contra partem proponere. lib. iiij. de libello. concep. §. xv. nu. 14. 28

Agens contra canonicum super iniuria de iure eligendi, qualiter libellum concipiet. lib. iiij. de electione. §. j. nu. 62. 34

Agens condictione generali triticaria ciuili, qualiter formabit libellum. libro quarto. de obligationib. & solutionib. §. iiij. numero 5. 137

Agens contra libertum pro operis præstandis vel non præstitis potest mitti in possessionem bonorum eius pro æstimatione operarum. li. ij. de primo decreto. §. iij. nu. 28. 45

Agens pro ecclesia cùm alij sint negligentes, &c. si nomine ecclesiæ reconueniatur, an cum debeat ecclesia defendere. li. ij. de reconuen. §. ij. nu. 12. 77

Agens de vno crimine contra vnum ciuiliter, an possit & contra alium de eodem crimine pendente iudicio primo agere. li. ij. de inciden. quæstio. & ordi. cogni. nu. 8. 78

Agens iudicio noxali quo pacto, & qualiter possit mitti in possessionem bonorum rei. lib. ij. de primo decreto. §. iij. nu. 29. 45

Agens ad thori separationem, & vocatus fit contumax, qualiter sit procedendum. li. ij. de primo decreto. §. iij. nu. 36. 46

Agens condictione sine causa, an debeat causam quare agat exprimere in libello. li. ij. de actio. seu peti. §. ij. nu. 4. 3

Agens lege Iulia repetundarum qualiter libellum formabit. libro iiij. de accusationib. & requisitionib. & denunciationi. §. ij. numero 3. 181

Agens ciuiliter contra criminosum qualiter formabit libellum. li. iiij. de accusa. inquisi. & denuncia. §. ij. nu. 4. 181

Agens contra extraneum obligatum qualiter debeat probare. lib. iiij. de obli. & solu. §. j. nu. 30. 134

Agens hypothecaria ad domum, quam quis dicit esse debitoris sui, possidens autem dicit se emisse, qualiter sint probationes faciendæ. libro quarto. de obligationib. & solutionib. §. j. numero 30. 134

Agens seu petens an debeat in libello res petitas, vel propter quas agit, exprimere. libro secundo, de actione seu petitio. §. ij. numero 1. 3

Agens generaliter satisfacit in libello actionem complectendo, & in genere rem ab initio exprimendo. libro j. de actio. seu peti. §. ij. nu. 2. 3

Agens ratione impedimenti, propter quod dicit aliquem non posse ad beneficium eligi, qualis ei incumbat probatio. lib. ij. de actio. seu peti. §. iiij. nu. 6. 8

Repertorium

Agens contra ſeruitia & iura debita turbantem, qualiter libellum concipiet. lib. iiĵ. de cau. poſſeſ. & proprie. §. j. nu. 15. fo. 51

Agens contra illum, qui metum non intulit, rem alienatam metu repetere volens, qualiter libellum concipiet. lib. iiĵ. de his, quæ vi metuſve cauſa fiunt.

Agens ad pœnam debet à ſe omnem maculam abĵcere. libr. ĵ. de renuncia. §. ĵ. nu. 11. 9

Agens actione in factum ex edicto, ne quis eum, qui in ius voca. eſt vi eximat, qualiter debeat poſitionem formare. li. iiĵ. de do. & contu. §. iiĵ. nu. 26. 63

Agens negatoria qualiter probabit de iure ſuo. lib. iiĵ. de Publicia na & ſeruitu. nu. 29. 58

Agens edicto diui Marci in cauſa ſpoliationis, qualiter debeat libellum formare. li. iiĵ. de reſti. ſpol. §. j. nu. 17. 60

Agens rei vendicatione contra poſſeſſorē quot modis & qualiter ſuas formare habeat petitiones. li. ĵ. de poſitionib. §. v. nu. 5. 90

Agens ad factum, petere factum vel intereſſe præcisè cenſetur. li. ĵ. de ſecundo decreto. §. iiĵ. nu. 8. 52

Agens contra epiſcopum inſtituētem aliquem in ius patronatus, ſed poſtea ſpoliantem, qualiter formabit libellum. lib. iiĵ. de iure patro. nu. 2. 160

Agens contra indebitè inſtitutum in ius patronatus alicuius eccleſiæ qualiter formare habeat libellū. li. iiĵ. de iure patro. n. 3. 160

Agens contra adſcriptitium fugitiuum an libello egeat. lib. iiĵ. de libello. concep. §. ix. nu. 16. 24

Agens actione in factum, quæ ex re iudicata deſcendit, non eget libelli productione. lib. iiĵ. de libel. concep. §. ix. nu. 17. 24

Agens pro ruſticis qualiter concipiet libellum. li. iiĵ. de cauſa poſ. & proprieta. §. j. nu. 10. 51

Agens hypothecaria pro pignore ſibi ſpecialiter obligato, an teneatur probare rem fuiſſe in dominio debitoris tempore obligationis. lib. iiĵ. de pigno. nu. 21. 126

Agens pro rerum retentione qualiter formabit libellum. li. iiĵ. de diuer. cautio. nu. 18. 127

Agens ſuper perſonali ſeruitute, qualiter concipiet libellum. libro iiĵ. de Publiciana & ſeruitutibus. nu. 25. 58

Agens actiōe iniuriarum facto illatarum qualiter ponere debeat. lib. iiĵ. de iniur. & damno dato. §. j. nu. 11. 191

Agens nomine alterius, de cuius mandato dubitatur, præſtare debet cautionem, rem ratam haberi. lib. iiĵ. de diuerſis cautionib. nume. 4. 127

Agens actione ad exhibēdum, qualiter formare debeat libellum. lib. iiĵ. de iudic. §. v. nu. 1. 50

Agens actione in factum, quæ datur ſi menſor falſum modum dixerit, qualiter libellum concipiet. lib. iiĵ. de parochiĵs. nu. 5. 152

Agens rei vendicatione pro decimis, non poteſt ſibi decimam eſſe debitam dicere. lib. iiĵ. de decimis. nu. 5. 153

Agens interdicto de itinere actuq; priuato, qualiter debeat libellū concipere. lib. iiĵ. de cau. poſ. & proprie. §. iiĵ. nu. 5. 53

Agens actione viæ ad intereſſe, qualiter ponere debeat. lib. iiĵ. de cauſa poſ. & proprie. §. ĵ. nu. 13. 52

Agens contra eum, qui opem ſeu cōſilium furti dedit, qualiter formabit poſitionem. lib. iiĵ. de fur. nu. 5. 186

Agens contra poſſeſſorem eccleſię vel alterius rei, debet articulos formare, & docere de iure ſuo, non de iure poſidentis. lib. j. de teſte. §. v. nu. 6. 121

Agens occaſione damni per animal dati, qualiter formabit petitionem. li. iiĵ. de iniur. & damno dato. §. ĵ. nu. 18. 192

Agens interdicto, ne quid fiat in loco publico, quia ei⁹ lumina tolluntur, qualiter habeat libellum formare. li. iiĵ. de cau. poſſeſ. & proprie. §. ĵ. nu. 4. 52

Agens contra ſeruum emptum, & negātem ſe ſeruum, qualiter in iudicio formabit poſitionem. lib. iiĵ. de natis ex libero ventre. nume. 6. 169

Agens in cauſa matrimoniali, aut agit petitorio, aut poſſeſſorio: & ſi agat petitorio, qualiter libellum concipiet. li. iiĵ. de ſponſalibus. §. iiĵ. nu. 2. 166

Agens pro damno dato à corpore in corpus, vel à corpore in non corpus: vel à nō corpore in nō corpus, qualiter ponere debeat. lib. iiĵ. de iniurĵs & damno dato. §. ĵ. nu. 11. 192

Agens contra reum eo inuito qualiter formabit poſitionem. lib. iiĵ. de furt. nu. 7. 186

Agens rei vendicatione ſi ſuccumbat, an redire poterit ad Publicianam. li. ĵ. de actio. ſeu peti. §. ĵ. nu. 23. 4

Agens de falſo in priori iudicio ante ſententiam, an poſt ſententiam ſit ſuper quæſtione falſi admittendus. li. ĵ. de ſententia. §. ix. nu. 12. 174

Agens petitorio in cauſa matrimoniali, qualiter formabit libellū. lib. iiĵ. de ſponſalibus. §. v. nu. 1. 166

Agentis petitio ſemper eſt in ſcriptis offerenda. lib. iiĵ. de libello. concep. §. x. nu. 5. 25

Agenti ſtipulatione quo caſu tutius ſit ad pœnam, quàm ad rem, aut econuerſo agere. li. ĵ. de actio. ſeu peti. §. ĵ. nu. 17. 4

Agentes nomine alieno tenentur docere ſe legitimè ordinatos, an tequàm admittantur. li. j. de actore. §. j. nu. 72. & 74. 70

Contra agentem de adulterio excipi poteſt de lenocinio. libr. j. de accuſatore. nu. 23. 75

Agnatis, qui ſuccedere debent, tutela defertur, ſicut & cura. li. j. de curatore. §. v. nu. 2. 98

Agnati & cognati an dicantur perſonæ domeſticæ. li. j. de teſt. §. j. nu. 14. 110

Agnitionem meri vel miſti imperĵ habentes, nō poſſunt ante depoſitum officium accuſari. li. j. de accuſatore. nu. 20. 75

Agricolæ diuerſimode dicuntur. li. iiĵ. de feudis. §. iĵ. nu. 8. 124

Alæ ſex Cherubin, ſex ætates ſiue lex leges Mundi ſignificant. in proœ. libri primi. nu. 10. 2

Ali non debet, qui ſeipſum alere poteſt, licet ſe pauperē dicat: niſi ſit infirmus. lib. iiĵ. qui filĵ ſint legiti. nu. 10. 173

Alienare non poteſt legatus ſine ſpeciali mandato res ad ſedē apoſtolicam pertinentes. li. j. de legato. §. vj. nu. 57. 21

Alienans fraudulēter bona ſua, ſi poſtea maleficium commiſerit, an talia bona poſſint annotari. li. iiĵ. de accu. §. vj. nu. 11. 6

Alienatio rei dotalis an poſſit confirmari. lib. iiĵ. de emptio. & vēditio. §. ĵ. nu. 8. 91

Alienatio in potentiorē prohibetur. li. iiĵ. de feud. §. ĵ. nu. 63. 123

Alienatio bonorum ante cōmiſſionem maleficĵ facta an teneat. lib. iiĵ. de accu. §. vj. nu. 10. 9

Alienatione iudicĵ ratione cauſæ factæ, qualiter contra ſit libellus formandus. lib. iiĵ. de alienatione iudicĵ mutandi cauſa facta. nume. 3. 44

Alienatione mutandi iudicĵ cauſa facta in integrum reſtit. edicto perpetuo permittitur. li. ĵ. de ceſſione actio. §. j. nu. 14. 13

Alieni criminis infortunio nemo debet ius ſuum perdere. li. iiĵ. de feudis. §. ĵ. nu. 62. 123

Alieno ſigillo nemo debet ſigillare, ſi proprium habet. li. ĵ. de inſtru. edi. §. ix. nu. 20. 123

Alienigena, homicida, maleficus, fur, ſacrilegus, &c. repelluntur ab accuſando. li. j. de acuſatore. nu. 30. 76

Alienigena in teſtamenti conditione ſeruans conſuetudinem patriæ, in qua eſt, an poſſit à legitimis ſuæ regionis impediri. li. ĵ. de inſtru. edi. §. xĵ. nu. 16.

Alimentādus an ſi doctrinam miniſtret, debeat ſalarium habere. lib. iiĵ. qui filĵ ſint legiti. nu. 45. 175

Alimenta poſſunt duplici actione peti. li. iiĵ. qui filĵ ſint legitimi. nu. 9. 173

Alimentorum nomine quæ comprehendantur. li. iiĵ. qui filĵ ſint legiti. nu. 43. 174

Alius à Principe an poſſit cauſam ſic committere, vt nō valeat delegatus recuſari. li. j. de recuſa. §. j. nu. 6. 61

Alius pro alio non debet interrogari. lib. ĵ. de poſitionibus. §. iiĵ. nume. 6. 89

Alleganda in iudicio duobus verſibus continentur. li. ĵ. de diſpu. & allega. §. iiĵ. nu. 20. 153

Allegans cauſam poſſeſſionis, à qua ſuccubuit, an aliam poſſit cauſam allegare. li. iiĵ. de libello. concep. §. xiiĵ. nu. 9. 27

Allegans præſcriptionem in rebus eccleſiaſticis, debet etiam titulum allegare & probare. li. iiĵ. de præſcrip. nu. 23. 70

Allegans priuilegium q̄ non tenetur coram tali iudice reſpondere: prius eſt de tali priuilegio reſpondendum. libr. ĵ. de except. & replica. §. ĵ. nu. 28. 63

Allegatum non probare, vel nihil allegare, æquiparantur. li. ĵ. de ſatiſdatio. §. j. nu. 3. 74

Allegatio vel exceptio an ſit admittenda poſt concluſionem. lib. ĵ. de renuncia. & conclu. nu. 3. 156

Allegationes partium qualiter ſunt in iudicio diſtinguendæ. lib. ĵ. de diſputa. & alleg. §. iiĵ. nu. 152

Allegationes qualiter in iudicio ſint faciendæ. lib. ĵ. de diſputa. & alleg. §. iiĵ. nu. 4. 151

Allegationibus aduocatorum finitis non eſt tutum vnum ſine altero à iudice recedere. lib. ĵ. de diſputatio. & allega. §. v. numero 2. 154

Allegationibus qualiter ſit reſpondendum. lib. ĵ. de diſpu. & alleg. §. iiĵ. nu. 1. 152

Altera partium tantùm coram ſuperiore præſente, an poſſit ipſe ſuperior remiſſionem admittere. li. ĵ. de remiſ. §. v. nu. 2. 163

Altera parte non veniente die ſtatuta ad ſententiam audiendam, an iudex illo die debeat ſententiare. libro ĵ. de ſententia. §. viiĵ. nume. 20. 173

Altera parte contrarium probante eius, quod alia probauit, quid ſit agendum. li. ĵ. de proba. §. iiiĵ. nu. 4. 105

Amicabilis compositio potest in spiritualib⁹ iudicis officio interuenire. lib. iiij. de pac. & trās-actio. §. j. nu. 4. 41

Amicus non potest esse testis in causa amici. libro primo de teste. §. j. nume. 1. 109

Amicus apud amicū diuertens, si perdat aliqua, qualiter veniant re petēda. lib. iiij. de furtis. nu. 20. 107

Amici alicuius illum iniuriantes interficiunt illo inuito, an illi noceat homicidium. lib. j. de dispensa. §. iiij. nu. 53. 28

Amissio pignoris qualiter sit probāda. lib. iiij. de fur. nu. 25. 187

Amisso instrumento emphyteutici contractus, an teneat contractus. lib. iiij. de emphytensi. nu. 166. 112

Amisso emphyteuseos instr̄o, an possit emphyteuta petere à dño instrumēti renouationē. lib. iiij. de empy. nu. 167. 112

Amor patrię charior esse debet cę̄ pr̄is. li. j. de adu. §. j. nu. 28. 101

Ancilla alteri vendita seu tradita cum pacto vt nō prostituatur, si contrà fiat, efficitur libera. lib. iiij. de adulterio & stupro. nu. 8. 185

Ancillæ seu filiæ, quibus à dominis necessitas imponitur peccandi, debent constitutionibus Imperatorum Theodosij & Valentiniani subueniri. lib. iiij. de adulterio & stupro. nu. 9. 185

Animal in segete inuentum potest capi & retineri, donec de dāno satisfiat. lib. j. de actore. §. j. nu. 59. 69

Animali alicuius damnum faciente alicui, qualiter sit agendū. lib. iiij. de iniurijs & damno dato. §. ij. nu. 17. 192

Animal damnificans an possit à damnum passo detineri. lib. iiij. de iniurijs & damno dato. §. ij. nu. 23. 193

Animalib⁹ immissis in prędiū alteri⁹, & dānū faciētib⁹, qualiter sit agendū. lib. iiij. de iniur. & dā. dato. §. ij. nu. 19. 192

Animalib⁹ absq; immissione fructū alicuius depascentibus, cui sit imputandum. lib. iiij. de iniur. & dāno dato. §. ij. nu. 20. 192

Animus in litis contestatione requiritur. libro secundo, de litis cōtesta. §. j. nu. 13. 83

Animi destinatio plurimum prodest, & potest. li. ij. de lit. contest. §. j. nu. 30. 83.

Annotatio bonorum alicuius qualiter, & quare fieri debeat. li. iij. de accusa. §. vj. nu. 7. & 8. 6.

Annus elapsus quare in realibus actionibus non transfert dominium, quasi secundo decreto interposito. li. ij. de secundo decreto. §. iij. nu. 23. 53.

Annus indictionis in instrumento apponendæ quotus sit, qualiter scribi possit. li. ij. de instru. edi. §. ij. nu. 6. 108.

Annus datus ad recuperandam possessionem quando currere incipiat. li. ij. de primo decreto. §. v. nu. 33. 49.

Anni Domini tempore initi contractus concurrentes, vel rei, de qua conficitur instrumentum, sunt in contractu vel instrumē to ponendi. li. ij. de instru. edi. §. ij. nu. 4. 108.

Anno lapso à tempore, quo cœpi agere vt arbitrium reduceretur bono viro, an opponens audietur de non vlterius agendo. li. j. de arbi. & arbi. §. j. nu. 5. 41.

Id, quod de anno dicitur, an locum habeat in certo tempore. li. ij. de rescrip. præsen. §. v. nu. 9. 25.

Annulus in iure ciuili, dicitur sigillum in iure Canonico. lib. ij. de probationibus. §. iiij. nu. 17. 106.

Antiquitas est reuerenda. in proœ. j. lib. nu. 15. 2.

Antiquitati debetur reuerentia: nec est respuendum, quod antiquitati placet. li. j. de aduocato. §. vj. nu. 32. 106.

Appellare timens, si intra tempus, intra quod appellari potest, coram bonis viris protestetur, & causas appellationis exprimat, an habeatur pro appellante. lib. iiij. de app. §. ij. nu. 15. 72.

Appellare nō licet ante sententiā sine cā rationabili: & quæ sit talis causa rationabilis. li. ij. de appel. §. ij. nu. 28. & 32. 186.

Appellare non licet à sententia lata in curia Franciæ. li. ij. de app. §. iij. nu. 3. 187.

Appellari à quibus possit. li. ij. de app. §. iij. n. 1. 187.

Appellari potest quolibet tempore feriato, & in qualibet causa: non autem potest appellationis causa tractari. lib. ij. de ferijs. §. ij. nu. 2. 60.

Appellari potest ad papam omissis medijs, sine tñ præiudicio inferiorum, & damno litigantium. li. ij. de app. §. iiij. nu. 1. 188.

Appellari de pari ad parem an liceat. libro. ij. de appel. §. iiij. numero. 12. 188

Appellari an possit ad delegatum, omissis medijs. libro. j. de legato. §. iiij. nu. 11. 14

Appellari non debet ab auditore, nisi modum vel mandati fines excedat. li. j. de auditore. nu. 2. 40

Appellari an possit à iudice seculari propter exceptiones non admissas. li. ij. de excep. & replica. §. iiij. nu. 28. 68

Appellari potest à sentētia diffinitiua etiā sine causæ expressione. lib. ij. de appel. §. x. nu. 2. 194

Appellari potest vbi assessor grauat partem. lib. j. de assess. §. iij. numero 1. 41

Appellari an liceat ab interlocutoria sententia. lib. ij. de appel. §. ij. nu. 29. 187

Appellari an possit à beneficijs per iudicis iniuriam denegatis. lib. ij. de app. §. ij. nu. 30. 187

Appellatur ad papam omnibus medijs omissis. libr. j. de legato. §. vj. nu. 43. 20

Cum appellatur à sentētia diffinitiua, non refert an appellatio admittatur, vel non. lib. ij. de app. §. vj. nu. 25. 191

Appellans simul ad plures, ad quem intelligendus sit talis appellasse. lib. ij. de app. §. iiij. nu. 16. 189

Appellans ad quæ teneatur. lib. ij. de app. §. vj. nu. 3. 190

Appellans debet in scriptis appellare. lib. ij. de appella. §. vj. numero. 15. 191

Appellans debet aduersario suam appellationem notificare: alioquin non procedetur contra eum in curia. lib. ij. de appel. §. vj. nume. 9. 191

Appellans qua forma debeat suam appellationem proponere. lib. ij. de appel. §. vj. nu. 17. & seq. 191

Appellans ante sententiam, quas cautelas debeat obseruare. libr. ij. de appel. §. vj. nu. 5. 190

Appellans à sententia excommunicationis, si non prosequatur, an maneat sententia rata. lib. ij. de app. §. vij. nu. 1. 192

Appellans à sententia excommunicationis, si iusto impedimento detentus appellationem non prosequatur, an maneat sententia rata. lib. ij. de app. §. vij. nu. 2. 192

Appellans consulere debet iudici, vt deliberet cum peritis de admittenda appellatione. lib. ij. de appel. §. ix. nu. 3. 194

Appellans ab eo, quod fecit, & fieri procurat, an sit admittendus. lib. ij. de appel. §. ij. nu. 23. 183

Appellans ante diffinitiuam debet grauamen sufficiēs exprimere: alioqui non tenet appellatio. lib. ij. de appel. §. x. nu. 19. 195

Appellans à metropolitano procedente simul authoritate ordinarij & apostolica, an sit admittendus. li. ij. de app. §. iiij. nu. 2. 188

Appellans à delegato Principis, coram principe tantum agere debet. lib. ij. de app. §. iiij. nu. 5. 188

Appellans à decimarum solutione, non est audiendus. li. ij. de app. §. ij. nu. 5. 185

Appellans in momentanea possessione an sit audiendus. libr. ij. de app. §. ij. nu. 8. 185

Appellans à sententia, quę nulla est, an eam videatur approbare. li. ij. de senten. §. viij. nu. 25. 173

Appellans ne in ecclesia sua resideat, an sit audiendus. li. ij. de app. §. ij. nu. 19. 186

Appellans à correctione, an sit audiendus. li. ij. de app. §. iij. n. 14. 185

Appellans, & restitutionem petens, diuersis iuribus vti dicuntur. lib. ij. de app. §. viij. nu. 5. 183

Appellans an dicatur contumax, si ante sentētiæ prolationem recedat, & an iterum debeat ad sententiam vocari. libr. ij. de cita. §. iij. nu. 6. 32

Appellans ex vna iusta causa licet multæ friuolæ illi iungantur, tātum consequitur per istam solam, quantum si cæterę essent iustæ. lib. ij. de expensis. §. v. nu. 15. 215

Appellans, protestari censetur de cætero nolle sub eodem iudice litigare. lib. ij. de citatione. §. iij. nu. 7. 215

Appellans à sententia, semper est admittendus, etiam si fine causa illam interponat appellationem. lib. ij. de execu. senten. §. j. numero. 2. 178

Appellans à diffinitiua sententia an necesse habeat causam appellationis exprimere. lib. ij. de app. §. vj. nu. 2. 190

Appellans quo pacto veniat in expensis condemnandus, vel non. lib. ij. de expensis. §. v. nu. 2. & 5. 214

Appellans alieno nomine quibus verbis vti debeat. lib. iiij. de app. §. ij. nu. 10. 82

Appellans certis causis qualiter possit suam appellationem innouare. lib. iiij. de app. §. ij. nu. 10. 72

Appellans ab executione sententiæ an debeat dicere causam, quare appellat. lib. ij. de senten. excō. §. ij. nu. 9. 179

Appellans an in causa appellationis teneatur probare sententiam esse iniustam. lib. ij. de senten. §. ix. nu. 17. 175

Appellans ab episcopo si dicat, appello ad maiorem iudicem: qualiter & de quo sit maior interpretandus. lib. ij. de appella. §. iiij. nume. 20. 139

Appellans censetur iudicem iniquè pronunciasse fateri. lib. ij. de restitu. in integ. §. iiij. nu. 9. 210

Appellanti per errorem ab vno pro alio, an noceat talis error. libr. ij. de appel. §. iiij. nu. 14. 189

Appellanti ab executione sententiæ incumbit causam rationabi-

Repertorium

lem exprimere.lib.ij.de appel.§.ij.nu.6. 185
Appellanti incumbunt cautelæ multæ de bene esse aduertendæ. lib.ij.de appel.§.vj.nu.16. 191
Appellanti à diffinitiua sententia sufficit dicere, appello ab iniqua sententia.lib.ij.de app.§.x.nu.2. 194
Appellante intra tempus legitimum appellationē non prosequente, qualiter debeat appellatus suam narrationem facere.lib.ij.de appel.§.x.nu.30. 196
Appellante à sententia delegati non prosequente intra tempus, quomodo sit concludendum.libro.ij.de appellatio.§.x. numero 22. 195
Appellante à sententia, quæ nulla est, non prosequente appellationem, an sententia validetur.lib.ij.de senten.§.viij.nu.26. 163
Appellantes à sententia suffraganei, vna pars ad legatum, alia ad archiepiscopum, quis eorum cognoscet de causa.libr.j.de legato. §.iiij.nu.12. 14
Appellatus volens causam in curia agitari, debet hoc expresse dicere, cùm interponitur appellatio.libro ij. de appellatio.§. vj. numero 23. 191
Appellatus absens semper venit condemnandus.libr.ij. de expen. §.v.nu.11. 215
Appellatus an possit abbreuiare terminum seu beneficium à iure appellanti concessum ad prosequendum appellationem.libr.ij. de appel.§.vj.nu.28. 192
Appellatus negans aduersarium appellasse: an si diu super hac negatione disceptauerit, poterit prędictam appellationem postea prosequi.lib.ij.de appel.§.vij.nu.20. 193
Appellatus succumbens in causa appellationis an veniat in expensis condemnandus.libro ij.de expensis.§.v.nu.8. 215
Appellatus iustam habens causam defendendi sententiam pro se latam, non debet in expensis condemnari. lib.iiij. de apostolis. §.ij.nu.2. 74
Appellatus prosequens appellationem, appellante prosequi nolente, qualiter formare debeat libellum.libro iiij.de apostolis.§.ij. nume.3. 74
Vno aut duobus ex pluribus appellantibus, qualiter sit formanda talis appellatio.lib.iiij.de appel.§.ij.nu.9. 71
Appellatio si negetur in curia, an appellans habebit dilationem ad probandum in prouincia appellationem.lib.ij.de dilationib.§. j.nu.10. 56
Appellatio à delegato papæ qualiter sit formanda.li.iiij. de apostolis seu libellis dimissoriis.§.j.nu.3. 73
Appellatio à grauamine vel ab interlocutoria si approbetur, qualiter sit agendum. lib.iiij.de apostolis seu libellis dimissoriis.§.j. nume.4. 73
Appellatio dicitur extinguere & suspendere pronunciatum: quapendente, nihil est innouandum.lib.ij.de petito.possess. & spolia.§.j.nu.25.&26. 8
Appellatio, quæ à grauamine interponitur, intra quātum tempus fieri debeat.lib.ij.de appel.§.iij.nu.4. 190
Appellatio extra iudicium quomodo, & in quibus recipiatur, aut impugnetur.lib.j.de delegato.§.vj.nu.37. 20
Appellatio sub hac forma: peto hoc fieri, quod si non feceritis, appello: an sit valida.lib.ij.de appel.§.vj.nu.6. 190
Appellatio à grauamine debet esse de præsenti, non futuro. lib.ij. de appel.§.vj.nu.7. 191
Appellatio etiam sine causa interposita, an & qualiter transferat causam episcopatuum ad sedem apostolicam.lib.ij. de appella. §.vj.nu.24. 191
Appellatio debet porrigi iudici, à quo appellatur, si fieri potest: aliàs ad quem appellatur.libro secundo, de appellationib. §.ix. nume.10. 194
Appellatio quoties iterari possit.libro ij.de appellationi.§.viij.numero 1. 193
Appellatio multipliciter consyderatur.libro ij.de appellatio.§.ix. nu.4. 194
Appellatio latens & frustratoria, quæ sit, & an sit admittenda.lib. ij.de appel.§.ix.nu.5. 194
Appellatio media, siue dubia, quæ sit.libr.ij. de appellatio.§.ix. numero 5. 194
Appellatio extraiudicialis intra quantum tempus fieri debeat.lib. ij.de appel.§.v.nu.7. 160
Appellatio à diuersis sententijs diuersimodè consyderatur.libr.ij. de appel.§.x.nu.15. 195
Appellatio diuersimodè, & à diuersis fieri potest.lib.ij.de appel.§. iiij.nu.3. 188
Appellatio non debet esse præsidium iniquitatis.lib.ij.de appel.§. ij.nu.13. 185
Appellatio gradatim debet procedere. libro ij. de competen. iudi. adi.§.j.nu.13. 18
Appellatio qualiter fieri debeat.lib.ij.de appel.§.vj.in prin. 190
Appellatio in electionibus quid operetur.lib.ij.de appella.§.xj.numero 13. 199
Appellatio notoriè & euidenter frustratoria, non est admittenda. lib.ij.de appel.§.ij.nu.33. 187
Appellatio nomine alieno facta, debet ab illo, cuius nomine prolata est, intra decem dies ratificari. libro ij. de appellatio.§.j. numero 7. 184
Appellatio à nominatione publici muneris, an sit producenda. li. ij.de appel.§.ij.nu.9. 185
Appellatio in rescripto Principis prohibita, an sit admittenda.lib. ij.de appel.§.ij.nu.15. 185
Appellatio de non vendendo aliquam rem, aut de non molestando possidentem, an sit admittenda.libr.ij.de appellatio.§.ij.numero 31. 187
Appellatio frustratoria nunquam est admittenda.lib.ij. de appell. §.ij.nu.31. 187
Appellatio ante sententiam diffinitiuam ab interlocutoria vel grauamine illato seu processu facta: multipliciter consyderatur.li. ij.de appel.§.x.nu.24. 106
Appellatione qua eligentium publicentur, an sit valida.lib.iiij.de elect.§.j.nu.19. 32
Appellatio in iudicio ante sententiam facta, quot modis sit valida.lib.iiij.de appella.§.j.nu.1. 71
Appellatio generalis an sit valida.lib.ij.de appellationi.§.ij.numero.19. 186
Appellatio quandoq; semel tantùm fieri potest.libr.ij. de appel.§. viij.nu.6. 193
Appellatio non semper est admittenda.libro j.de legato. §.vj. numero 38. 20
Appellatio vim citationis habere dicitur.libr.ij.de citatione. §.iij. nu.4. 33
Appellatio qualiter impugnetur.li.ij.de app.§.xij.nu.1. 199
Appellatio à subdelegatis delegatorum apostolice sedis, cuius conclusionis esse debeat.lib.ij.de app.§.xij.nu.29. 196
Appellatio extra iudicium proprie de futuro vel instanti grauamine est facienda.lib.iiij.de app.§.ij.nu.11. 73
Appellatio legitima dubiam reddit quæstionem.libr. ij. de instrumedi.§.vj.nu.7. 115
Appellatio ne fiat quod de iure non debet, qualiter sit formanda. lib.iiij.de appella.§.ij.nu.1. 72
Appellatio an executorem impedire possit, quin munus exequatur.lib.ij.de senten.execu.§.ij.nu.7. 179
Appellatio extraiudicialis non semper est citatio.lib.iiij.de libello. concep.§.viij.nu.7. 22
Appellatio tertia licet sit prohibita, restitutio tamen in integrum peti potest: & supplicari cōtra res bis iudicatas permissum est. lib.ij.de appel.§.viij.nu.4. 193
Appellatio à superiore, qui electionem, quam confirmare debuit, noluit, qualiter sit formanda.lib.iiij.de appel.§.ij.nu.3. 72
Appellatio à monitione & commination extra ius, qualiter sit facienda.lib.iiij.de appel.§.ij.nu.7. 72
Appellatio à procedere volente cōtra aliquem ratione expressus, quem notorium dicit qualiter sit formanda.lib.iij.de appel.§. ij.nu.8. 72
Appellatio à grauamine in iudicio facto, qualiter sit formanda.li. iiij.de app.§.ij.nu.1. 71
Appellatio coram quo fieri debeat, vt de ipsa fides habeatur.li.iiij. de appel.§.ij.nu.13. 32
Appellatio ab eo, qui cognoscit appellatiōe remota, qualiter sit formanda.lib.iiij.de appel.§.ij.nu.4. 71
Appellatio pro eo, q; offerens se paratum probare exceptionem legitimam, non fuit admissus, qualiter sit formanda.libro iiij. de appel.§.ij.nu.5. 71
Appellatio ab interlocutoria qualiter sit formanda.lib.iiij.de app. §.ij.nu.6. 71
Appellatio à sententia apud acta non eget verborum forma.li.iiij. de app.§.ij.nu.7. 71
Appellatio an debeat cōtinere diem, qua interponitur, aut ea, quæ interponuntur.lib.iiij.de appel.§.ij.nu.8. 71
Appellationis effectus quis sit.lib.ij.de appel.§.xj.in prin. 198
Appellationis prosecutio intra quæ tempora fieri debeat.lib.ij. de appel.§.vij.in prin. 192
Appellationi an possibile sit renunciari.lib.iiij.de libello.concept. §.vij.nu.6. 22
Appellationi tacitè vel expressè renuncians non potest eam producere.lib.ij.de appel.§.ij.nu.13. 185
Appellationem prosequi prohibetur, qui terminum petijt ad satisfaciendum, vel pactum fecit de satisdando.lib.ij.de appel.§.vij. nume.21. 193

in iiii.libros Specu.Gulielmi Duran.

Appellationem admittere censetur,qui contra eam nil attẽtat.lib. ij.de appel.§.ix.nu.12. 194
Appellationem non esse recipiendam, qualiter cognosci possit. lib.ij.de appel.§.ix.nu.9. 194
Appellatione per iudicem recepta qualiter habeat cum appellãte procedere.lib.ij.de appel.§.ix.nu.7. 184
Appellatione facta in conuentione,an supersedendum sit reconuentioni,vel econtra.lib.ij.de reconuen.§.iiij.nu.8. 77
Appellatione ad papam facta,etiam fieri non debita,à quo casu teneat.lib.ij.de appel.§.iiij.nu.7. 188
Appellatione sententiam diffiniuam præcedente,si sequatur sententia excõmunicatiõis,quid iuris.lib.ij.de appel.§.x.nu.18.195
Appellatione facta à sententia diuortij lata per iudices delegatos, si iudex appellationis in contumacia partis latam sententiã cõfirmauerit,dum pars se excusauerit, quomodo cõcludetur.lib. ij.de appel.§.x.nu.21. 195
Appellatione facta propter dilatoriam nõ admissam,vel propter grauamen iniuste illatum,& propter processum iniquum,&c. qualis fieri debeat conclusio.lib.ij.de appel.§.x.nu.27. 196
Appellatione facta à sentẽtia in causa matrimoniali qualiter fit cõcludendum.lib.ij.de appel.§.x.nu.20. 195
Appellatione remota an sit remota & recusatio.lib.iij.de inquisit. §.j.nu.9. 10
Appellatione pendẽte quibus casibus liceat aliquid innouare.lib. ij.de appel.§.xj.nu.1. 198
Appellatione pendente nil innouandum,qualiter intelligatur.lib. ij.de appel.§.xj.nu.2. 198
Appellatione facta à delegato sedis apostolicæ vel subdelegato ipsius &c.vbi semel fuerint literæ impetratæ super qbus sit appellatũ,qualis debeat esse cõclusio.lib.ij.de app.§.x.nu.28. 196
Appellatione extra iudiciũ facta,bene potest appellatus cõdẽnari in expẽsis in lite factis.lib.ij.de expensis.§.v.nu.10. 215
Appellatione facta ante sententiam vel in integrũ restitutione petita an debeat in causa pro eodẽ salario patrocinari.lib.j.de salarijs.§.iij.nu.13. 134
Salarium aduocatis quando soluetur.libro j.de salar.§.iij.numero 14. 134
Appellatione facta à sententia ipso iure nulla,quæ & qualiter iudex debeat pronunciare.lib.ij.de senten.§.vj.nu.25. 169
Appellatione pendente,siue sit recepta,siue non:iudex non debet in præiudicium appellantis aliquid innouare.lib.ij.de appella. §.ix.nu. 194
Appellatione extra iudiciũ facta an iudex,qui de veritate appellationis cognoscere cœpit,possit aliquid inhibere ei,à quo,vel contra quem est appellatum.lib.ij.de appel.§.x.nu.10. 195
Appellatione iudici appellationis præsentata debet notarius sub speciali forma eam in suo quaterno scribere.lib.ij.de appel.§. x.nume.11. 195
Appellatione facta ab interlocutoria,si in causa appellationis datus est iudex,qui citauit partes,& ad alia processit,an à primo iudice poterit graaamen reuocari.lib.ij.de excep.& replica.§. iiij.nume.45. 69
Appellatione facta ab interlocutoria,si iudex appellationis pronunciat malè appellatum,remittens appellantem condemnatũ ad primum iudicem,qui exequetur hanc condemnationẽ.lib. ij.de sen.execu.§.ij.nu.11. 179
Appellatiõe facta à grauamine iudiciali,vel ab interlocutoria,qualiter sit formandus libellus dimissorius.lib.iiij.de apostolis seu libellis dimisso.§.j.nu.7. 73
Appellatione parentis venit etiam mater.lib.iiij.qui fil.sint legiti. nu.17. 173
Appellatione facta à sententia episcopi ad metropolitanum,si cõtingat ipsum metropolitanũ mori & episcopum loco eius substitui:an ipse substitutus de causa appellationis cognoscere debeat.lib.ij.de appel.§.iiij.nu.21. 189
Appellatione pendente nihil est in iudicio innouandum.lib.ij. de execu.senten.§.j.nu.3. 178
Appellatione extra iudiciali facta,quo pacto post talem appellationem per iudicem acta reuocari debeant.lib.ij.de appel.§.xj. nume.1. 199
In appellationibus beneficialibus,qui modi sint seruãdi,& qualiter libelli formandi.lib.§.iiij.de apostolis.iij.nu.1. 74
Appellator copiam iudicis,ad quem appellauit,non habẽs,an excusandus veniat à prosecutione suę causę.lib.ij.de appel.§.vij. nume.7. 192
Appellator non prosequens causam appellationis causa infirmitatis,nec super hoc habeat testes,non suo stabitur iuramento. lib.ij.de appel.§.vij.nu.6. 192
Appellator debet instanter sæpius & reuerẽter apostolos petere. lib.iiij.de apostolis.§.j.nu.12. 73
Apostolica prouisione alicuius de beneficio proximè vacaturo ꝓmulgata potest executor inuestire,& irritum decernere,si quid aliud à mãdato apostolico fiat.lib.ij.de actio.seu petitio.§.iij. nume.18. 8
Apostolus denegat se habere consuetudinem contentioforũ.lib. ij.de disputa.& alle.§.iiij.nu.19. 153
Apostolus,siue libellus appellatorius,siue litera dimissoria,quę regulariter debeat cõtinere.lib.iiij.de apostol.§.j.nu.10. 73
Apostolus intra quod tempus dari debeat.lib.iiij.de apostolis.§.j. nume.13. 73
Apostolos peterean sit necesse in libello appellationis.lib.iiij.de apostolis.§.j.nu.15. 73
Apostoli debent per legitima interualla & præsente notario peti. lib.iiij.de apostolis.§.j.nu.14. 73
Apostoli dictum,ꝙ vnusquisq; suam habeat propter fornicationem:qualiter sit intelligendum.lib.ij.de iura.calum.§.j.nu.8.85
Apostoli testimoniales,quo casu,& à quibus peti possint.lib.iiij. de apostolis.§.j.nu.11. 73
Apostoli reuerendi,seu reuerentiales,qui dicantur.lib.iiij.de apostolis.§.j.nu.8. 73
Apostoli refutatorij qui dicantur.lib.iiij.de apostolis seu libel.dimisso.§.j.nu.6. 73
Apostolorum alij sunt conuentionales,alij testimoniales,alij dimissorij,alij refutatorij,alij reuerendi.lib.iiij.de apostо.seu libel.dimisso.§.j.nu.1. 73
Apponẽs suum sigillum literis citationis debet in eadem dicere se illud apposuisse:aliàs nulla sufficit protestatio.lib.ij.de citatio. §.v.nu.14. 36
Arare in boue & asino qualiter intelligatur.lib.ij.de restitu.in integ.§.j.nu.13. 207
Arrha quare potius in sponsalibus apponatur cꝙ pœna.lib.iiij.de sponsa.& matrimo.§.ij.nu.4. 165
Arrhæ qualiter promitti debeant,vel possint.lib.iiij.de emp.& vẽdi.§.j.nu.1. 85
Arbiter sumitur super re litigiosa,vt cognoscat de causa.lib.j.de arbi.& arbi.§.j.nu.2. 41
Arbiter,qui non potest interesse,an possit consocio vices suas cõmittere.lib.j.de recusa.§.v.nu.11. 63
Arbiter rei nolens procedere,vbi arbiter actoris vult,potest à iudice excommunicari.lib.ij.de recusa.§.v.nu.12. 63
Arbiter actoris si non vult cum alio cõcordare,vel alius cum ipso, cogendi sunt per censuram ecclesiasticam.libro j.de recusa.§.v. nume.13. 63
Arbiter ferens iniquam sentẽtiam,an facit litem suam,sicut iudex. lib.j.de arbi.& arbi.§.j.nu.6. 41
Arbiter quis possit esse.lib.j.de arbi.& arbi.§.ij.uu.1. 41
Arbiter an possit de fructibus & expensis cognoscere.lib.j.de arbi.& arbi.§.iiij.nu.15. 43
Arbiter mandans vni litigatorum se prorogasse de tali tempore: & alteri mandat de altera die:quid iuris.lib.j.de arbit.& arbi.§. vj.nume.2. 44
Arbiter in quibus casibus non tenetur dicere sententiã.lib.j.de iudi.deleg.§.vj.nu.13. 8
Arbiter & arbitrator in quo differant.lib.j.de arbit.& arbitra.§.j. numero 2. 41
Arbiter cogendus est pronunciare,vbi res,de quibus est lis,depositæ sunt cum pacto vt vincenti dentur,& arbitro non pareat. lib.j.de arbi.& arbitra.§.vij.nu.51. 49
Arbiter non potest testem punire,sed ad iudicem competentẽ mittere,vt secundùm delicti qualitatem puniatur.lib.j.de teste.§.j. nume.46. 112
Arbiter non exequitur suam sententiam,sed ordinarius.lib.j.de arbi.& arbi.§.iiij.nu.3. 42
Arbiter non potest contumacem punire,nec testes cogere,nisi in compromisso actum sit.lib.j.de arbi.& arbi.§.iiij.nu.4. 42
Arbiter non pronũciat altera parte absente,nisi hoc actum fuerit. lib.j.de arbi.& arbi.§.iiij.nu.2. 42
Arbiter non potest delegare arbitrium.lib.j.de arbi.& arbit.§.iiij. nume.6. 42
Arbiter quid sit,& eius sententiæ quomodo statur.lib.j.de arb.& arbi.§.j.nu.1. 41
Arbiter an teneatur citare partes,vbi actum est ꝙ partibus absentibus feratur sententia.lib.j.de arbi.& arbi.§.vj.nu.10. 44
Arbiter non potest citare partes nisi ad locum,quo cõpromissum factum est.lib.j.de arbi.& arbi.§.iiij.nu.5. 42
Arbiter sententiã dicere non cogitur,si ex altera tantùm parte stipulatio pœnæ cõmittitur.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.47. 49
Arbiter tertius dissentiens duobus,an sit vocandus,& expectãdus ad procedendum,vel sententiam dicendam.lib.j.de arbi.& arbitra.§.vij.nu.5. 46

Repertorium.

Arbiter qualiter & quando posſit facere fieri editionem.lib. ij.de inſtru.edi.§.v.nu.7. 114

Arbiter tertius electus à duobus coactis vel à iudice datus,an debet cogi recipere.li.j de arbi.& arb.§.vij.nu.18. 7

Arbiter ſi condemnat vbi abſoluere propoſuerat,an poſsit ſentẽtiam mutare.li.j.de arbi.& ar.§.vij.nu.63. 49

Arbiter quomodo poteſt citare per nuncium vel epiſtolam.li.j.de iudi.dele.§.ij.nu.7. 5

Arbiter an poſsit à partibus ſportulas petere.li.j.de ar.& ar.§. vij. nu.74. 50

Arbiter quomodo teneatur ſedere & audire diebus feriatis ex pacto partium.li.j.de arb.& ar.§.vij.nume.81. 50

Arbiter pronuncians altera parte abſente, & nolens amplius pronunciare quid iuris.li.j.de ar. & arb.§.ij.nu.83. 50

Arbiter actoris ſi excommunicat arbitrum rei, vel econtra, an ſit excommunicatio efficax.li.j.de recuſa.§.v.nu.25. 63

Arbiter ſi non venit ad locum deſtinatum,pars non veniens non dicitur contumax libro primo.de arbi.& arb.§. quarto. numero 13. 43

Arbiter rei excommunicans iudicem impedientem proceſſum tenet excommunicatio libro primo.de recuſa.§.quinto. numero 26. 63

Arbiter mandans intra diem certum aliquid dari,ſi non detur licet poſt ipſam diem offeratur,nihilòminus pœna committitur.li. j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.68. 50

Arbiter nolens recipere arbitrium,eſt cogendus. li ro primo. de recuſa.§.v.nu.31. 64

Arbiter an poſsit in iudicio ſupplere.li.ij.de diſpu.& allega. §. vj. nu.9. 155

Arbitri tres diuerſę iuriſdictionis,per quos cogi debeant ſententiam dicere.li.j.de arbi.& ar.§.vij.nu.14. 46

Arbitri an poſsint die feriato procedere, & teſtes recipere.libro j. de recuſa.§.v.nu.29. 54

Vbi tres ſunt arbitri,valet duorum ſententia preſente tertio lata,etiam ſi diſſentiat.li.j.de arbi. & arbi.§.vij.nu.4. 45

Arbitri concordantes in ſumma condemnationis, diſcordantes autem in termino ſolutionis,quorum ſententiæ ſtandum eſt.li. j.de ar.& arb.§.vij.nu.3. 45

Arbitri duo pronunciantes abſente tertio indebite pronunciant li.j.de arb.& arb.§.vij.nu.53. 49

Arbitri duo diſſentientes, ſi tertium eligant incertum, nihil valet quod agitur li.j.de ar.& arbi.§.vij.nu.15. 46

Arbitri duo tertium eligentes per ſeſine iudice,& ſic cõcordes ferunt ſententiam,an talis ſententia ſit valida.li.j.de arb.& arb.§. vij.nu.20. 47

Arbitri eligentes tertium litigantibus odioſum,an ipſis inuitis pronunciare poſſunt.li.j.de arb.& arb.§,vij.nu.21. 47

Arbitri & iudices æquiparantur.lib.iiij.de lib. concep. §.x.numero.4. 25

Arbitri ſi approbant caſum, qđ ad eos ſpectat, quid iuris libro j. de recuſa.§.v.nu.10. 63

Arbitri malignantes aliquo modo in tractatu ſeu deliberatione, poſſunt repelli.li.de accu.§.v.nu.8. 63

Arbitri ſi primò diem & locum ad cognoſcendum ſtatutum, demum alter eligit poſtea partes adinuicem remittunt,quid iuris li.j.de recuſa.§.v.nu.20. 63

Arbitro coram prætore ſe excuſante,expirat arbitrium.l.j.de arb. & arb.§.v.nu.5. 43

Arbitro pœnam ſtipulante & altera parte non obtemperante,qd iuris.li.j.de arbi. & arbi.§.vij.nu.78. 50

Arbitris diuerſas ferentibus ſentẽtias an ſtetur. li.j. de recuſa. §.v. nu.8. 63

Arbitrator eſt amicabilis compoſitor,electus vt pacificet, non vt cognoſcat.li.j.de ar.& arb.§.j.nu.3. 41

Arbitrator ſeu amicabilis cõpoſitor an poſsit cogi ad arbitrandũ in controuerſia ſeu contractu, in quo etiam poteſt aſſumi.lib. j.de arb.& arb.§.vij.nu.11. 46

Arbitratore iniquam ſententiam ferẽte,an authoritate iudicis poſſit ab ea diſcedi.li.iiij.de arbi.nu.2. 44

Arbitratus an ſoluatur morte vnius ſicut compromiſſum aut arbitrium.li.j.de arbi.& arbi.§.v.nu.3. 43

Arbitrium qualiter finiatur.li.j.de arb.& arbi.§.v.nu.1. 43

Arbitriũ finitur per lapſum diei in compromiſſo appoſitę & vbi litigatores ad alium iudicem iuerint.li.primo,de arb.& arb.§.j. v.numero 3. 41

Arbitrium,in quibus differt à iudicio.li.primo,de arbi. & arbi.§. iiij.nu.1. 42

Arbitrium in quibus aſsimiletur iudicio.lib.j.de arb.& arbitra. §. iiij.nu.12. 43

Arbitrium & arbitratus qũo cõueniunt.li.j. de arb.& arbi.§.j.numero 8. 41

Arbitrio promulgato non poteſt arbiter partem cogere,nec ſe de aliquo intromittere,cùm iuriſdictionem non habeat.lib.j.de arbi.& arbi.§.vj.nu.8. 44

Archidiaconus non dicitur ordinariã iuriſdictionem habere:quia epiſcopi licentiam requirit.lib.j de offi.ordi.§.j.nu.5. 39

Archidiaconi iura quę ſint.lib.iij.de offi.archid.nu.2. 38

Archiepiſcopus & prouincia Terraconẽ.de iure ſubeſt eccleſiæ & archiepiſcopo Narbonẽ.lib.iij.de autho.& vſu pal.nu.2. 36

Archiepiſcopus contra ſuffraganeum agens,qualiter libellum cõcipere debeat.lib.iij.de offi.ordi.nu.3. 39

Archiepiſcopus quo caſu poſsit ſuam iuriſdictionem in abbatẽ exercere.lib.iij.de appel.§.iij.nu.6. 72

Archiepiſcopus in rebus epiſcopalibus,& epiſcopus in rebus capellarum ſuarum,de iure cõmuni eſt viſitator.lib.iij.ne ſede vacan.aliquid innoue.nu.5. 91

Archiepiſcopus iudicare potens inter ſuffraganeos & eorum ſubditos:per conſequens cum eis in pœnalibus actionibus diſpẽſare poteſt.lib.j.de diſpenſa.§.vij.nu.3. 34

In arduis & criminalibus cautè eſt agendum,ne à ſeueritate iuris recedatur.lib.ij.de cita.§.ij.nu.2. 31

Argumentum de præterito ad præſens nõ ſemper tenet,vt poſſedit,non ſequitur:ergo poſsidet,maximè iure mobili.li.ij.de actio.ſeu peti.§.ij.nu.31. 5

Argumentum de ſcientia notarij ad ſimplicem ſcientiam,non eſt bonum.lib.iij.de noto.crimi.§.vij.nu.18. 19

Argumentum à contrario ſenſu non valet,vbi ius expreſsè cõtradicit.lib.iij.de diſpu.& alleg.§.iiij.nu.14. 153

Argumenta toties ſunt in iudicio repetenda,donec aduerſarius intelligat,& iudex plenariè inſtruatur.lib.ij.de diſpu.& alleg.§. iij.nu.7. 152

Arrogationis inſtrumentum qualiter ſit conficiendũ.lib.iiij.de cognа.lega.nu.6. 170

Arrogãte aliquem in filium,poſtea autem alienante aliquid de bonis in fraudem arrogati:an & qua actiõe poterit talis alienatio reuocari.li.iij.de reb.eccle.alie.vel non.nu.6. 82

Arrogator qualiter ſtipulari poſsit ſeruo publico.lib.iiij.de diuer. cautio.nu.24. 128

Arrogator minoris proponens actionẽ ex ſtipulatu,qualiter concipiet libellum.li.iij.de diuer.cautio.nu.25. 128

Arrogatore defuncto minorem exhæredante,qualiter ſit agendũ. lib.iij.de diuer.cautio.nu.26. 128

Ars deluditur arte.lib.j.de aduoc.§.iiij.nu.5. 102

Artis hoſtes tot ſunt,quot ignorantes.lib.j.de aduocato.§.vj.numero 27. 105

Articulus nouus,qui dependet à veteri.lib.j.de teſte.§.vij,numero 8. 137

Articuli in iudicio proferendi,quo caſu ſub diſiunctione ſunt formandi.li.j.de teſte.§.v.nu.19. 122

Articuli per verba affirmatiua fieri debent.lib.j.de teſte.§.v.numero 18. 122

Articuli in iudicio prolati ſuper teſtimonijs obſcuri,per iudicem ſunt declarandi:& coram quibus.li.j.de teſte.§.v.nu.9. 121

Articuli xxxvij.in quibus deterior eſt conditio fœminarũ cę maſculorum.lib.j.de prvcur.§.j.nu.2. 79

Articulis in iudicio datis,petere debet is,contra quem teſtes ſuper eis examinari debent,petere terminum ad danda interrogatoria.lib.j.de teſte.§.vj.nu.1. 122

Adſcriptitii an poſsint eſſe teſtes.libro j.de teſte.§.j. nu.40. 112

Adſtringentes ſe ad hæreticorum exterminium,qua gaudeant indulgentia,ſeu quo priuiltgio.lib.iij.de hæreti.nu.6. 183

Aſcendentes qualiter ſuccedere dicantur.lib.iij.de teſta.§.v.numero 9. 149

Aſſerens ſe poſsidere an poſsit petere ſe mitti in poſſeſsionem, ſi agitur de retinenda poſſeſsione.li.ij.de ſecundo decreto.§.iij. nu.11. 52

Aſſerente aliquo alium ſuo beneficio renunciare, quare illud beneficium vult impetrare,qualiter libellum debeat confici.lib.iij. de renunci.nu.1. 36

Aſsignatio termini in dilationibus qua forma tradenda ſit.lib.ij. de dilatio.§.iij.nu.2. 58

In aſsignatione termini ad conueniendum in iudicio an feriæ partium ſint attendendæ,an regionis tantùm iudicis,corã quo cauſa tenetur.li.ij.de ferijs.§.j.nu.11. 60

Aſſocians aliquem euntem alium occidere,quo caſu reddatur irregularis.lib.j.de diſpenſa.§.iij.nu.54. 28

Aſſeſſor an poſsit recipere ſalarium.lib.j.de aſſeſſore.§.v.numero 1. 40

Aſſeſſor præſide mortuo recipere poteſt ſalarium.lib.j.de ſalarijs. §.iij.

§.iij̃.nu.8. 134
Assessor quis sit.lib.j.de assessore.§.j.nu.1. 40
Assessor an possit interrogare.lib.ij̃.de positionibus.§.iij̃.numero 8. 89
Assessor qualis esse debet.lib.j.de assess.§.iij̃.nu.1. 40
Assessor alio nomine dicitur consiliarius.lib.j.de assessore.§.j.numero 1. 40
Assessor importunus in exigendo salarium,debet per iudicem refrænari,& eius salarium moderari.lib.j.de assessore.§.v.numero 2. 40
Assessoris officium quod sit.lib.j.de assess.§.iiij̃.nu.1. 40
Assessor nullam habet iurisdictionem.lib.j.de assesso.§.iiij̃.numero 1. 40
Assessorem eligere quis debet.lib.j.de assess.§.ij̃.nu.1. 40
Assessores vel consiliarij̃ duo assumpti,vt de illorum consilio pronuncietur:si adinuicem discordant,& tertius assumitur, vnde iste salarium habebit.lib.j.de assess.§.v.nu,3. 40
Asseueratio falsa punitur in maiore et in minore doli capace.lib,ij̃, de posi.§.viij̃.nu.3. 94
Assumitur quis arbitrator in re propria;nõ autem arbiter.lib.j.de arbi.& arbi.§.j.nu.7. 41
Attentatio post completã consuetudinis præscriptionem in contrarium facta,an prescriptionẽ interrumpat.lib.iiij̃.de præscrip.nu.20. 170
Attestatio sola sine causa non prodest quantum ad probationem, lib.j.de teste.§.j.nu.61. 113
Vbi attestationes vel alia instrumenta parata eduntur, danda est dilatio ad describendum.lib.ij̃.de dilatio.§.iiij̃.nu.12. 59
Attestationes in iudicio productæ an coram arbitro fidem faciãt, lib.ij̃.de proba.§.iiij̃.nu.21. 106
Attestationibus publicatis si iudex non inueniat in actis,litem nõ fuisse contestatam,an sententiam ferre poterit.lib.ij̃.de senten, §.viij̃.nu.18. 173
Attestationibus publicatis rubricæ sunt faciendæ,lib.j.de teste.§. ix.nu,1. 127
Attestationibus publicatis an possint in causa matrimoniali testes induci.lib.j,de teste,§.viij̃.nu.10. 127
Attestationibus publicatis non sunt alij̃ testes super eisdem articulis producendi:& in quibus casibus fallat hæc regula.lib.j,de teste.§.viij̃.nu.3. 126
Attinentiæ circa easdem personas plures oriri dicuntur,& diuersimodè considerantur.lib.iiij̃.de consanguini.& affinit.numero 5. 171
Auaritia crescente,perijt lex à sacerdote,& visio à propheta.lib.j.de lega.§.iiij̃.nu.23. 15
Authoritas episcopi vel alterius authenticæ personæ, quomodo debeat in exemplis literarum apponi & scribi.lib,ij̃.de instru, edi.§.ij̃ij̃.nu.11. 111
Audaciam aduocato perorandi tribuunt septem,l.j.de aduoca.§, vj.nu.6. 104
Auditor domini papæ mãdans extra curiam intra duas diætas ali quem citari,qualiter debeat literas concipere,lib.ij̃.de cita.§,vj, nume.3. 37
Auditor generalis domini papę quis,& quare dicatur:& citatio in eius audientia cuius formæ debeat esse.lib.ij̃.de citatio.§.vj,nume.1. 37
Auditor domini Papæ susceptа causa appellationis vel negotij̃ principalis inhibens ordinario ne de ipsa causa se intromittat, quo rescripto vtetur.lib,ij̃.de cita.§.vj.nu.7. 37
Auditor quis dicatur,& quam cognitionem habeat,& quomodo possit eligi vel recusari.lib.j.de audito.nu.1. 40
Auditor generalis palatij̃ domini papæ potest sine speciali cõmissione de causis appellationis totius Mundi cognoscere.lib,iiij̃, de libel.concep.§.xij̃.nu.6. 26
Auditor palatij̃ domini papæ quibus verbis se in sententijs subscribendo vti debeat.lib.ij̃.de senten,§.vj.nu.22. 168
Auditor recusari potest,nisi de partiũ datus sit assensu,lib.j.de recusa.§.j.nu.7. 61
Auditori domini papæ rescribens post factam citationem secundum formam sibi traditam, qua forma vtetur.lib.ij̃.de citat.§, vj.nu.6. 37
Auditores palatij̃ domini papæ quibus causæ diuersimodè committ̃ũtur ex parte domini papæ qualiter probare debeãt mãdatum suum.lib.ij̃.de proba.§.iiij̃.nu.3. 105
Auditores in curia Romana dicuntur,qui aliorum vice causas examinant,nullam diffiniendi potestatem habentes.lib.j.de auditore.nu.3. 40
Auditores palatij̃ domini papæ sunt quasi ordinarij̃,quibus vniuersitas causarum totius Mundi est commissa.lib.j.de iudi.deleh.§.ij̃.nu.9. 5
Auditores generales palatij̃ domini papæ an possint dici ordinarij̃.lib.j.de offi.ordi.§.j.nu.2. 39
Augmentum siue accessiones aut melioratiões rerum emphyteuticarum cuius esse debeant.lib, quarto, de emphyteusi,numero.157, 111
Auus an possit nepotẽ ex filio,& pronepotem,& deinceps emãcipare,lib.iiij̃.de nat.ex libe.ven.nu.17. 179
Auxilium quibus casibus non debeatur actori.lib.ij̃,de cess.actio. §.j.nu,16, 13
Auxilium quotuplex surgere dicatur ex prętoris edicto.lib.ij̃.de primo decre.§.v.nu.17, 48
Auxilium constitutionis C.vnde vi.si quis in tantam.& canonis, placuit.xvj.q.vj.quo casu loc̃ũ habere dicatur.lib.iij̃.de resti. spolia.§.j.nu.14.& 15. 54
Auxilium actori vincenti qualiter probatur,lib.ij̃,de execu.sentẽ. §.v.nu.2. 181
Auxilia spoliato à iure concessa prætermittẽs an possit ad alia recursum habere.lib.iiij̃,de restj.spol.§.j.nu.20. 60
Auxilia ex prætoris edicto surgentia intra annum dantur adinter esse tantum.lib.ij̃.de primo decre,§.v.nu.19. 48

¶ De litera B.

BAnnum in locis & casibus,in quibus ac cusator absens ponetur, qualiter sit formandum.lib.iij̃.de accusatio.§.vj.numero 18. 7
Cùm banna cancellantur, debet scribi in causa quare cancellantur,& cuius mandato fiat.lib. iij̃,de accusa.§.vj.nu.20. 7
Bannitus an possit testari.lib,ij̃.de instru.edi.§.xij̃.nu.5. 125
Bannitus an possit cedere iura.libro ij̃,de cessio,actio,§.j,numero 26. 14
Barone & rege guerram cum diuersis habentibus,cui teneãtur homines baronis auxilium præstare.lib.iiij̃.de feudis.§.iij̃.numero 30, 121
Barones an eodem modo iurẽt comitibus,quo milites baronibus. lib.iij̃.de feud.§.ij̃.nu.65. 23
Beatus Petrus an fuit irregularis cùm auriculã seruo pontificis abscidit.lib.j.de dispensa.§.iiij̃.nu.8. 25
Bellũ per se indicere,solius Principis est:& an iudex ecclesiasticus possit in causa ad forum ecclesiasticum spectante bellum indicere.lib.ij̃.de secundo decre.§.v.nu.1. 53
Beneficium cedẽdarum actionum quem effectum habeat.lib.ij̃.de renuncia.& conclusio.nu.21, 157
Beneficium l.fi,C.de edic.diui Adri.tol.quo casu,& cui cõpetere possit pro petendo missionem in possessionem rei testamentariæ.lib.iiij̃.de testa.§.iij̃.nu.33, 147
Beneficium epistolæ diui Adriani,quando sit proponendum.lib. ij̃.de renunc.& conclu.nu.14. 157
Beneficium epistolæ diui Adriani quando cessare dicatur.lib,ij̃.de renuncia.& conclu.nu.15. 157
Beneficium nouæ cõstitutionis de fideiussoribus,quem effectum habere dicatur.lib.ij̃.de renun.& conclu.nu.16, 157
Beneficium nouæ constitutionis de duob.re,debendi vel promittendi,quid operetur.lib.ij̃.de renunc.& conclu.nu.17. 157
Beneficium quanti minoris quale sit,lib,ij̃,de renunc.& conclusio. nu.27. 158
Beneficium vt quis condemnetur quantum fieri potest,in quibus locum habere dicatur.lib.ij̃.de renun.& conclu.nu.18. 158
Beneficium epistolæ diui Adriani,inter quos locum habeat.lib.ij̃. de renunci.& conclu.nu.11. 157
Beneficium epistolæ diui Adriani.an locũ habeat inter debitores principales,vbi dubitatur an sint soluendo vel non.lib.ij̃.de renuncia,& conclu.nu.12. 157
Beneficium concessum à papa vsq; ad voluntatis beneplacitum, quantum durare dicatur illa permissio.lib.iiij̃.de emphyteu.nume.178, 112
Beneficium absolutionis ad cautelam,soli sedi apostolicæ reseruatum est.lib.iiij̃.de sent.excom.nu.7. 195
Beneficium iuris nemini est negãdum.lib,ij̃.de primo decreto.§. v.nu.36. 49
Beneficium restitutionis in integrum,dicitur ius singulare:&ideo facilius repellitur quis ab eo,q̃ à iure communi.lib.ij̃.de restit. in integ.§.j.nu.14. 207
Beneficium absolutionis ab excommunicatione,qua forma sit tradendum.lib.ij̃.de senten.§.vj.nu.35. 170
Beneficium iuris nemini est concedendum.lib.j.de lega.§.iiij̃.numero 5. 14
Beneficium restitutionis non est pro modica lęsione largiendum.

Repertorium

lib.ij.de restitu.in integ.§.j.nu.37. 208
Beneficium seu priuilegium fori quod & quale dicatur.lib.ij.de re nun.& conclu.nu.32. 158
Beneficium habens in pluribus ecclesijs,an patrocinari possit vni contra aliam.lib.j.de aduoc.§.j.nu.18. 100
Iuris beneficium nemini est denegandum.lib.ij.de appel.§.v.nume.9. 190
Beneficium duplex aut compositum quid sit.lib.j.de dispen.§.x.nu.7. 36
Beneficio,de quo agitur,non possesso ab aliquo illorũ,qui dicunt sibi debitum,non tamen collatum,nulla tunc alteri contra alterum competit actio.lib.ij.de actio.seu peti.§.iiij.nu.13. 8
Beneficio,quod dicit,ne liber homo ob æs alienũ obligetur:an renunciari possit.lib.ij.de renunci.& conclu.nu.28. 158
Beneficio, de quo mandatum erat alicui prouideri,alteri collato, qualiter sit libellandũ.li.iiij.de præben.& dig.§.j.nu.3. 77
Beneficio ætatis an gaudere debeat clericus maior in matrimonialibus.lib.ij.de resti.in integ.§.ij.nu.7. 209
Beneficia,quibus potest in instrumentis quotidie renunciari,sunt plura.lib.ij.de renun.& conclu.nu.25. 157
Beneficia,qbus potest quo ad quid renunciari,& quo ad quid nõ, quæ sint.lib.ij.de renuncia.& conclu.nu.26. 157
Beneficia cõferre potest legatus etiam extra decretam sibi prouinciam existens.lib.j.de lega.§.vij.nu.4. 21
Beneficiorum aliud simplex,aliud compositum:& simplex beneficium quid sit.lib.j.de dispensa.§.x.nu.1. 36
Bigamia est triplex,scilicet vera,& similitudinaria, & interpretatiua.lib.j.de dispen.§.iiij.nu.6. 25
Bigami omni priuilegio dicuntur exuti.lib.iiij.de cleri.coniug.nume.18. 76
Bonæ fidei possessori pro omnibus impensis in fundo alieno factis est subueniendum.lib.ij.de expen.§.j.nu.7. 212
Bonum de malo aut malum de bono nunq̃ est præsumendũ.lib.ij.de præsump.§.ij.nu.10. 150
Bonum factum semper præsumendum est bene factum.lib.ij.de præsump.§.ij.nu.9. 150
Boni iudicis est lites minuere,& calumniosè petens non est à iudice audiendus,nec est malitijs hominum indulgẽdum.lib.ij.de primo decre.§.ij.nu.3. 43
Bona fides quando exigatur.lib.ij.de fruct.& interesse.§.j.nume-ro 3. 217
Bona viri an possint pro vxoris alimẽtis obligari, sicut pro dote. lib.iiij.de dote resti.§.ij.nu.14. 179
Bona fides præsumitur,vbi mala non probatur.lib.iiij.de Public. & seruitu.nu.11. 79
Bona paterna an semper sint inter fratres cõmuniçanda.lib.iiij.de iudi.§.iiij.nu.17. 57
Bona an personam semper sequantur.lib.iiij.de statu monacho. nu.37. 157
Bona debitoris quo casu sint sequestranda.lib.iij.de sequestr.possl. & fruc.nu.2. 66
Bona an,& quæ possint per secundum decretum vẽdi.lib.ij.de secundo decre.§.vj.nu.3. 54
Bona debitoris non soluentis,peti possunt officio iudicis possideri,vendi,vel separari.li.j.de offi.om.iudi.§.ij.nu.12. 56
Bonorum possessio est duplex.li.iiij.de feud.§.ij.nu.48. 122
Bonorum possessiones quibus casibus dicantur vtiles.lib.iiij.de testa.§.iij.nu.40. 147
Bonorum possessio mulieri ventris danda dicitur extraordinaria carens nomine.li.iiij.de testa.§.iij.nu.27. 147
Bonorum possessio,quæ ius non tribuũt,tres sunt.lib.iiij.de testa. §.iij.nu.25. 146
Bonorum possessio vnde agnati vel vnde legitimi quæ dicatur,et quibus datur.lib.iiij.de testa.§.iij.nu.16. 146
Bonorum possessio vnde agnati quę sit,& quibus detur.lib.iiij.de testa.§.iij.nu.17. 146
Bonorum possessio contra tabu.diuersimode consideratur.lib.iiij. de testa.§.iij.nu.7. 145
Bonorum possessio vnde vir & vxor,quæ dicatur,& vbi locũ habeat.lib.iiij.de testa.§.iij.nu.19. 146
Bonorum possessio extraordinaria quæ sit,& quando competat. lib.iiij.de testa.§.iij.nu.20.& 22. 146
Bonorũ cõmunium & paternorum diuisione facta qualiter finis inter cohæredes formetur.lib.iiij.de iudi.§.iiij.nu.20. 49
Bonorum paternorum diuisio multis modis fieri potest.lib.iiij.de iudi.§.iiij.nu.21. 49
Bonorum hæreditariorum diuisio dicitur diuisio familiæ erciscundæ.lib.iiij.de iudi.§.iiij.nu.22. 49
Bonorum possessiones sunt plures,& multipliciter possunt alicui competere.lib.iiij.de testa.§.iij.nu.1. 145
Bonorum possessiones,quæ ab intestato cõpetunt,& ordinariè cõpetunt,& ius tribuunt.lib.iiij.de testa.§.iij.nu.2. 145
Bonorum possessio secundũ tabu.quando competere alicui dicatur,lib.iiij.de testa.§.iij.nu.3. 145
Bonorum sequestratio quo casu veniat redintegranda.li.iiij.de sequestra.poss.& fruc.nu.5. 66
Bonorum possessio an possit delegari.lib.j.de iurisdi.om.iudi.§.j.nu.19. 54
Bonis alicuius propter maleficium cõfiscatis,in quibus erãt actiones,an illæ actiones transiẽt in fiscum,an fiet cessio.li.ij.de cessio.actio.§.j.nu.22. 13
Breui verborum mutatione multùm mutatur effectus.li.ij. de excep.& repli.§.iiij.nu.1. 67
In breuibus litibus non fit lit.contest.lib.ij.de lit.contest.§.iiij. nu.4. 84
Breuiloquus esse non debet actoris aduocatus,ita vt de causæ cõtingentibus aliquid omittat.lib.j.de aduoca.§.vij.nu.3. 106
Contra bullam papæ falsificantem qualiter sit libellus formandus.li.iiij.de cri.fal.nu.2. 188

¶De litera C.

Cadauere excommunicati vel pagani &c.ĩ cœmiterio sepulto qualiter sit agendum.lib.iiij.de sepul.nu.8. 151
Cæcus an possit esse testis.li.j.de teste.§. j.nu.56. 113
Cæcus aut videns qua forma possint,& debeant super iurisdictione alicuius testificari.li.j.de teste.§.j.nu.57. 113
Cæcus & illiteratus iudicare non possunt.lib.ij.de senten.§.iij.nume.1. 165
Cæcus an & qualiter testari possit.lib.ij.de instrumen.edit.§.xij. nu.42. 129
Calumniari contra salutem propriam nemo præsumitur.lib.ij.de expen.§.v.nu.4. 215
Calumniantes ad vindictam poscit similitudo supplicij,libro j.de accusa.nu.27. 76
Calumniator grauius punitur q̃ denunciatus.lib.iij.de denuncia. §.fin.nu.16. 10
Calumniæ sacramentũ exigendũ est ab eo,qui sine instrumẽto & literis dicit se procuratorem.li.j.de procur.§.iij.nu.3. 84
Cane,vrso vel leone damnũ facientibus,qualiter formabitur libellus.lib.iiij.de iniur.& dam.da.§.ij.nu.24. 193
Canon duas tantùm leges admittit,quas vocat publicam & priuatam.in proœ.j.lib.nu.13. 2
Canonicam portionẽ petens de relictis occasione sepulturę,qualiter facere debeat libellum.li.iiij.de libel.concep.§.xiij.numero 20. 28
Canonicus secularis agere potest nomine sui beneficij vel præbẽdæ,cuius habet administrationem.li.j.de actore.§.j.nu.82. 71
Canonicus quilibet potest petere cassari electionẽ in ecclesia sua minus canonicè factam.li.iiij.de elec.§.j.nu.52. 34
Canonicus regularis an possit fieri executor testamenti.li.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.71. 140
Canonicus alicuius ecclesiæ agens sine consensu prælati contra aliquem,ad aliquam rem,quam dicit contra formã iuris alienatã, an possit ante litem procuratorem constituere.lib.j.de procur. §.ij.nu.9. 83
Canonicus an possit pro ecclesia impetrare sine mandato.li.ij.de rescrip.præsenta.§.v.nu.3. 25
Canonico ecclesiæ in prælati electione contẽpto,qualiter fieri debeat libellus.li.iiij.de elec.§.j.nu.61. 34
Canonico accusante prælatum,si contingat ipsum prælatũ ab ad ministrationeremoueri,an possit canonicus expensas petere. li.iij.deinquisi.§.v.nu.4. 16
Canonici vacantis ecclesiæ per viam compromissi volentes in electione procedere,qualiter procedent.lib.iiij.de electio.§.ij.nume.1. 35
Canonicis in pronunciatione non concordãtibus preualere debet maior pars.li.iiij.de elec.§.j.nu.33. 33
Capere nón volens ex testamẽto,si hæres instituatur,an possit ad restitutionem cogi,si adire cogatur hæreditatem.li.iij.de testa. §.j.nu.20. 143
Capiens vel capi faciẽs Cardinalem ecclesiæ Romanæ, sacrilegus est.li.j.de dispen.§.v.nu.5. 30
Capitulum sede vacante an in concessionibus præbendarum fungatur vice episcopi.lib.iiij.ne sede vacante aliquid innouetur. nu.1. 80
Capitulum vel alius,si beneficium,de quo agitur possidet,agendũ est contra

est contra possessorem.lib.ij.de actio.seu peti.§.iij.nu.9. 8
Capitulum an possit agere sine prelati consensu.lib.j.de actore.§. j.nu.78. 71
Capitulum comparatur Senatui:& quandoq; dispensat.li.j.de dispensa.§.vij.nu.9. 34
Character semper remanet in clerico etiam deposito:et debet episcopus cum eo dispẽsare,ne curiæ seculari tradatur.lib.j.de dispensa.§.v.nu.10. 30
In Carboniano edicto,cùm videlicet agitur vt puero alimẽta præstentur,non est opus secundo decreto.lib.ij.de secũdo decreto.§.iij.nu.4. 52
Cardinalis legatus in terris Imperij,an imperio vacãte poterit ex officio legatiõis cognoscere de causis inter laicos.lib.j.de lega. §.vj.nu.16. 19
Cardinalis legatus potest reseruare suæ donationi collationẽ præbendæ primò vacaturę.lib.j.de lega.§.v.nu.2. 17
Cardinalis legatus de latere potest circa dispensationes, quicquid potest episcopus vel archiepiscop⁹ vel primas seu patriarcha. lib.j.de dispensa.§.vj.nu.1. 33
Cardinali legato,vel alij noto,& non suspecto,etiam absq; literarum ostensione credendum est.lib.j.de lega.§.iij.nu.16. 14
Cardinales nullam causam audire possunt.lib.iij.de libel.concep. §.xij.nu.7. 26
Cardinales sunt sacerdotes Leuitici generis, qui domino papæ in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt.lib.j.de legato.§.ij.nu.2. 13
Cardinalibus iudicialiter proloquentes quibus vti debeant verbis. lib.j.de aduoc.§.vj.nu.37. 106
Charta continens q; talis dedit tali ecclesiæ,an sufficiẽter probet.lib.iij.de emphyteusi.nu.73. 107
Chartula antiqua dicens ecclesiam dedisse in emphyteusim vni rẽ, quam alius tenet,an sufficienter probet.lib.iij.de emphyteusi. nu.72. 107
Castaldus est,qui curam rerum exteriorum habet:qui aliàs dicitur maior dominus.lib.j.de his,qui alie.no.in iudi.inter.nu.1. 78
Castratio,sectio,& huiusmodi,dicuntur,impotentiæ coeundi accidentales.lib.iiij.de frig.& malefi.nu.7. 171
Castrum & ciuitas in multis differunt.lib,ij.de restitu.in integ.§.j. nu.20. 207
Casus,in quibus fœminæ melioris sunt conditionis,q; viri.lib.j. de procur.§.j.nu.3. 79
Casus maiores adulterio,in qbus episcopus potest dispensare.lib. j.de dispen.§.j.nu.2. 23
Casus impedientes promouendos,vel deijcientes iam promotos, & qui pœnam depositionis merentur,irregularitatẽ inducunt. lib.j.de dispensa.§.iij.nu.15. 25
Casus restitutionem impedientes sunt plures.lib.ij.de peti.possess. & spolia.§.ij.nu.1. 81
Casus plures & speciales,in quibus quis ab actione repellitur,li.j. de actore.§.j.nu.81. 70
Casus,in quibus quis potest aliquem sine iudice capere.lib.j.de actore.§.j.nu.55. 69
Casus,in quibus requiritur mandatum speciale.lib.j.de procur.§. j.nu.4. 79
Casus aduentitij non sunt specificandi aut computandi in petendo cautionem de damno infecto.lib.ij.de satisdatio.§.v.numero 2. 74
Casus,in quibus episcopus prohibetur dispensare.lib.j.de dispensa.§.v.nu.26. 32
Casus,in quibus quis plures ecclesias habere possit.lib.j.de dispẽs. §.x.nu.7. 36
Cauente aliquo vicino suo sub pœna non facere,nec habere per se vel per alium fenestram in muro domus suæ,an alius illam domum emens ad hoc teneatur.lib.iij.de empt.& vendi.§.j.nume.24. 87
Causa possessionis nil habet commune cum proprietate,lib.ij.de petito.poss.& spolia.§.j.nu.26. 80
Causa appellationis quare maior dicatur, q; principalis.lib.ij.de appel.§.xj.nu.6. 198
Causa tali existente q; lite non contestata possit super principali non obstante rei abundantia procedi,an post terminũ veniens audietur.lib.ij.de expen.§.iij.nu.7. 213
Causa conuentionis & reconuentionis pari iure fouentur.lib.ij.de reconuen.§.iij.nu.7. 77
Causa matrimonialis per discretum literatum virum est tractãda. lib.iij.de sponsa.§.vj.nu.1. 166
Causa appellationis an debeat causam principalem precedere.lib. ij.de remis.§.iij.nu.4. 162
Causa proprietatis an sit sufficiens ad causandam vel cõfirmandã electionem.lib.ij.de publi.& serui.nu.21. 58
Causa si commissa est canonico expresso nomine canonicatus:ille verò post citationem contraxit matrimonium,quid iuris.lib.j. de iudi.deleg.§.vij.nu.22. 11
Causa,qua repellitur procurator vel arbiter,eadem repellitur ordinarius & delegatus.lib.j.de iudi.deleg.§.vij.nu.17. 9
Causa intra certum tempus alicui commissa decidẽda,an possit ab eo,cui commissa est,intra tempus statutum remitti.lib.ij.de remis.§.iij.nu.6. 162
In causa appellationis non tenetur appellans probare ordinẽ iuris non seruatum.lib.ij.de senten.§.ix.nu.16. 175
Causa possessiõis nihil habet commune cum proprietate:& sunt diuersæ.lib.j.de teste.§.v.nu.7. 121
In causa criminali an frater admittatur pro,vel contra fratrem testificari.lib.j.de teste.§.j.nu.9. 110
Causa semper est in actione personali exprimenda.lib.iij.de libel. concep.§.xiij.nu.10. 27
Causa,quæ in libello inferenda est,litis fundamentum dicitur.li.ij. de libel.obla.nu.1. 55
Causa vel re,de qua petitur,non expressa,non est libello respõdendum.li.iij.de libel.concep.§.xv.nu.10. 28
Causa restitutionis,in quo foro tractanda sit.lib.ij.de restit.in inte. §.iij.nu.3. 209
Causa suspicionis proposita,illico à partibus eligi debent arbitri. lib.j.de recusa.§.iij.nu.4. 61
Causa semper iudicis officio commissa censetur lite cõtestata.lib. iij.de sequestra.poss.& fruct.nu.4. 66
Causa appellationis & negotium principale,an possint simul agitari.lib.ij.de appel.§.vj.nu.22. 191
Causa intacta quando dicatur absq; damno moræ.lib.ij.de appel. §.vij.nu.4. 192
Causa appellationis si coram metropolitano vertitur,an ipse poterit partes cogere coram se respondere super salarijs procuratorum & aduocatorum.lib.ij.de sala.§.iij.nu.19. 314
Causa de vno auditorio ad aliud translata,an aduocatus sequi debeat causam.lib.j.de sala.§.iij.nu.16. 314
Causa appellationis an sit eadem cum principali.lib.ij.de actio,seu peti.§.ij.nu.10. 4
Causa appellationis eadem est cum principali.lib.j.de salar.§.iij. nu.12. 134
Causa qualitercũq; ad papam delata,debet per eum examinari & diffiniri.lib.j.de lega.§.vj.nu.36. 20
In causa iuris patronatus quale iuramentum sit præstandum. lib.ij.de iura.calum.§.ij.nu.9. 86
In causa appellationis præstandum est iuramentũ de calũnia. lib.ij.de iura.calum.§.ij.nu.3. 85
In causa criminali quomodo & quale iuramentum sit præstandum.lib.ij.de iura.calum.§.ij.nu.1. 85
Causa dicitur modica,nisi sit vltra duos aureos.lib.ij.de iura.dela. nu.3. 151
Causa rei confessi non est tuenda.lib.ij. de disputa.& allega.§.iij. nu.3. 152
Causa,quæ committitur intra certum tempus decidenda,si dic feriata euenerit,an procedetur.lib.ij.de ferijs.§.ij.nu.12. 61
Causa matrimonialis an & quare possit feriatis diebus tractari.li. ij.de ferijs.§.ij.nu.9. 61
Causa vsurarum repetendarum an feriato tempore sit agitãda.lib. ij.de ferijs.§.ij.nu.10. 61
Causa appellationis est alia à principali.lib.j.de aduocato.§.iij.nume.13. 102
Causa appellationis an sit eadem cũ principali.lib.iij.de libel.concep.§.iij.nu.38. 25
Causa damni infecti potest demandari.lib.j.de iurisdi.om.iudi.§.j. nu.20. 54
Causa nulla est,quæ non requirat causæ cognitionem.lib.j.de iurisdi.om.iud.§.j.nu.21. 54
Causa si ab initio ducatur per procuratorem,syndicum,vel actorem,tunc in eius personã concipienda est sententia:secus si per principalem dominum.lib.ij.de senten.§.v,nu.6. 166
Causa an præsumatur iusta vel iniusta ex qualitate personæ.lib.ij. de rela.§.j.nu.4. 161
Causa suspicionis quæ allegatur à partibus hincinde,si par sit,non potest vtraq; pars eam allegare cum effectu.lib.j.de recusat.§. ij,nu.1. 61
Causa sufficiens ad repellẽdum delegatum,non est æquè sufficiẽs ad ordinarium remouendum.lib.j.de recusa.§.ij,nu.2. 61
Causa dicitur de præterito,res autem de futuro.lib.iij.de oblig.& solu.§.v.nu.4. 138
Causa sic commissa,& ex certa scientia, vt non possit recusari,an aliquo casu possit recusari.lib.j.de recus.§.j.nu.5. 61
Causa liberalis an sit missi vel meri imperij.lib.j.de iurisd.om.iudi.

Repertorium

§.j.nu.18. 53
Cauſa illegitimitatis ſine mandato poteſt per defenſorem agi.lib. j.de defen.nu.4. 89
Cauſa exiſtente inter ſuperiorem & capitulum, vtrum eorũ poſsit procuratorem conſtituere.lib.j.de ſyndico.nu.19. 91
Cauſa perdita per imperitiam aduocati, an aduocatus teneatur, ſicut & iudex.lib.j.de aduoc.§.ix.nu.17. 108
Cauſa appellationis & nullitatis an poſsint coram eodem iudice tractari.lib.ñ.de ſenten.§.viij.nu.29. 173
Cauſa ceſſante ſtatuti, debet ceſſare conſtitutio & effectus.lib.ñ.de diſpu.& alleg.§.iiij.nu.12. 153
Cauſa impulſiua quæ dicatur.lib.ñ.de diſput.& alleg.§.iiij.numero 13. 153
Cauſa ſemper eſt ab eo, cui commiſſa eſt, remittẽda.lib.ñ.de remiſ. §.iiij.nu.11. 163
Cauſæ maiores ad ſedem apoſtolicam ſunt referẽdæ: & ſuper iſtis citatus coram ordinario poteſt abſq; grauamine ad ſedem apoſtolicam appellare.lib.j.de lega.§.vj.nu.1. 18
Cauſæ quotupliciter diſtinguantur.lib.ñ. de cõtuma.§. tertio.nume.1. 39
Cauſæ vis quaſi tota dicitur eſſe in libello.lib.iiij.de libel.concep. §.xv.nu.2. 28
Cauſæ continentia non debet diuidi.lib.ñ.de reconuentio.§.j.nume.1. 76
Cauſæ iuſtæ dandi regibus curatores, quæ ſint.lib.j.de tutore.§.iij. nu.9. 94
Cauſam poſſeſsiõis nemo ſibi mutare poteſt.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.56. 106
Cauſam non videtur dare, qui dat incongruam.libro j.de teſte.§.j. nu.60. 113
Cauſam appellationis non proſequenti ſola negligentia imputaẽ. lib.ñ.de appel.§.vij.nu.9. 192
Cauſam ſuſpicionis quis cognoſcet eſſe ſufficientem ad recuſationem cauſandam.lib.j.de recuſa.§.iiij.nu.2. 61
Cauſarum aliæ ſunt infimæ, aliæ mediæ, aliæ maximæ.lib.j.de iuriſdi.om.iudi.nu.36. 54
Cautela pro illo, contra quem ponitur in iudicio.lib.ñ.de poſitio. §.vj.nu.1. 91
Cautela notarij in reſcripti inſpectione diligenter habenda.lib.ñ. de reſcrip.præſenta.§.j.nu.2. 21
Cautela ad formandum iudicium cum procuratore vel tutore vel curatore, vel ſyndico vel huiuſmodi perſonis.lib.ñ.de excep.& replica.§.ñ.nu.31. 63
Cautela pro aduocato, per quam poterit facere ſuum clientulum obtinere poſſeſsionem.lib.ñ.de petito.poſſeſ.& ſpolia.§.j.nume.34. 81
Cautela ad obtinendam & apprehendendam poſſeſsionem alicuius rei abſq; vitio, quam ad ſe aſſerit pertinere.lib.ñ.de peti.poſſeſſo.& ſpolia.§.j.nu.35. 81
Cautela illi, qui non poteſt intẽtionem ſuam probare, niſi per vnũ teſtem.lib.j.de procur.§.v.nu.14. 87
Cautio de rato an debeat præſtari etiam in arbitris.lib.ñ.de ſatiſd. §.iij.nu.8. 72
Cautio de iudicato ſoluendo an locum habeat in ſpiritualibus, aut in cauſa libertatis, ſiue ſubiectionibus alicuius eccleſiæ.lib.ñ.de ſatiſda.§.iiij.nu.18. 74
Cautio ratihabitionis tunc à procuratore exigitur, quando incertũ eſt an ei negotium mandatum ſit.lib.ñ.de ſatiſdatio.§.iij.nume.7. 72
Cautio & nuda promiſsio an ſemper æquiparentur.lib.iiij.de Publi.& ſeruitu.nu.36. 58
Cautionis ſola præſtatio non reſtituit poſſeſsionem, ſed tantũ interrumpit præſcriptionem annalem: & cui, aut quibus dãda ſit talis cautio.lib.ñ.de primo decre.§.v.nu.27.& 28. 48
Cautionis forma vbi is, cui nouum opus nunciatum eſt, nõ audet procedere in opere, niſi præſtita cautione.lib.ñ.de ſatiſda.§.v. nu.4. 74
Cautiones & ſtipulationes quæ dicantur.lib.ñ.de actio.ſeu peti.§. v.nu.5. 10
Cautus eſſe debet appellans vt attendat an ſibi expediat aſsignare terminum ad proſequendam appellationem, vel non.lib.ñ.de appel.§.vj.nu.19. 191
Cautus eſſe debet actoris aduocatus, vt, ſi poſsit, prius agat poſſeſſorio cũ petitorio.lib.j.de aduoc.§.vij.nu.8. 107
Cedere actionem prohibetur minor ſine tutoris vel curatoris authoritate.lib.j.de procur.§.v.nu.4. 87
Cedit aliquando quis ius, quod habet in re ex hypotheca vel obligatione.lib.ñ.de ceſsio.actio.§.ñ.nu.9. 15
Cedens alicui actiones, quas habet contra aliquem, poteſt nihilò minus exigere anteq; litem fuerit ille alius conteſtatus.lib.ñ.de ceſsio.actio.§.ij.nu.10. 16
Cedens iura contra debitorem, an videatur etiam cedere contra fideiuſſorem.lib.ñ.de ceſsi.actio.§.j.nu.28. 14
Cedens actionem ſuam alicui ex cauſa donationis, quia non habebat teſtes, niſi filios: an tunc ceſſa cauſa poterunt illi teſtificari. lib.j.de teſte.§.j.nu.89. 116
Cedens creditori ſuo actiones, quas habet contra debitorem ſuũ, eum faciendo procuratorem in rem ſuam, an poterit talis cedens petere, & alterum, cui ceſsit, à petitiõe prohibere.lib.j.de procur.§.v.nu.11. 87
Celare veritatem peccatum eſt.libro primo.de teſte.§.xiij.numero 5. 130
Celebrãs coram excommunicatis à domino papa, eſt irregularis. lib.j.de diſpen.§.ij.nu.25. 26
In celebranda electione ſi vagabundus non fuerit citatus, an capitulo oberit.lib.iiij.de elec.§.j.nu.5. 32
Celeritas iudicij ſæpe iuſtitiam exorbitare facit.lib.ñ.de appel.§. vij.nu.5. 192
Celeriter ſibi prouidere non dicitur, qui exactus debitum nõ ſoluit.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.106. 109
Centeſima vel quinquageſima œconomo monaſterij data, non obtinet locum beneficij, ſed eleemoſynæ.lib.j.de aduoc.§.j.nume.22. 100
Certi condictio ex mutuo cui competat, & qualiter in ea formetur libellus.lib.iiij.de obliga.& ſolutionibus.§.quarto.numero 4. 137
Certi condictio multipliciter conſyderatur.lib.iiij.de oblig.& ſolu.§.iiij.nu.11. 137
In certis non eſt locus coniecturis.lib.ñ.de expen.§.vj.nu.23. fo.117.& lib.iiij.de emphy.nu.123. 110
Ceſſans in ſolutione penſionis emphyteuticæ per ſex annos, demum pro tribus ſoluit: de quibus intelligatur.li.iiij.de emphyteuſi.nu.30. 104
Ceſſante cauſa ceſſat effectus.lib.ñ.de reſtitu.in integ.§.j.numero 16. 207
Ceſſante cauſa, etiam ceſſare debet quod diſpẽſatiuè ſtatutũ fuit. lib.j.de diſpenſa.§.xj.nu.12. 38
Ceſsio actionis præſumitur fraudulẽta & ſimulata, vbi is, qui eam recepit, eſt litigioſus & ſolitus talibus implicari.lib.ñ.de ceſsi. actio.§.j.nu.10. 12
Ceſsio hypothecariæ ſine principali an valeat.lib.ñ.de ceſsi.actio. §.j.nu.24. 13
Ceſsio nominis eſt venditio.lib.ñ.de ceſsio.actio.§.primo.numero 19. 13
Ceſsio licet præſumatur ſimulata, niſi cauſa ſiue titulus in inſtrumento apponatur: ſufficit tamen pretium apponi.lib.ñ.de ceſſio.act.§.ñ.nu.2. 15
Ceſsio actionis, de qua dubitatur an ſit vera vel ſimulata, quibus caſibus peæſumetur eſſe ſimulata.lib.ñ.de ceſsio.actio.§.j.nume.7. 12
Ceſsio actionis clerico per laicum facta contra laicũ an poſsit eſſe vera.lib.j.de ceſsi.act.§.j.nu.8. 12
Ceſsio actionis multis modis fieri poteſt.lib.ñ.de ceſsio.actio.§. j.nu.1. 11
Ceſsio actionis fienda inter viuos ex pacto, quomodo ſit ſubdiſtinguenda.lib.ñ.de ceſsio.act.§.j.nu.1. 11
Ceſsio iurium ex interuallo poſt ſolutionem an valeat.lib.ñ.de renuncia.& conclu.nu.23. 157
Ceſsio actionis nõ tenet, vbi actio eſt in iudicium deducta.lib.j.de procur.§.v.nu.2. 87
Ceſsiones eiſdem titulis & cau.fieri poſſunt, quibus & aliarum rerum traditiones.lib.ñ.de ceſsio.act.§.j.nu 29. 15
Ceſsione actionis facta non potentiori, ſi actio in iudicium deducatur, quibus caſibus teneat.libro ñ.de ceſsio.§.primo.numero 5. 12
Ceſsione actionis facta non potentiori, ſi actio nondum eſt in iudicium deducta, quid iuris.libro ñ. de ceſsio.actio.§.j. numero 6. 12
Citandus non eſt vlterius, ſi conſtare poteſt in prima citatione nolle venire.lib.ñ.de cita.§.iij.nu.4. 32
Citandi actus non eſt ipſa iuriſdictio, & citans nõ eſt aliud, cũ organum & inſtrumentum citantis.libro j.de iudi.deleg.§.ñ.nume,8. 5
Citatus ad diem feriatam an teneatur die ſequenti comparere.lib ñ.de dila.§.j.nu.4. 56
Citatus contumaciter ſe abſentans venit condemnandus.lib.ñ.de expen.§.iij.nu.11. 213
Citatus præſumitur, qui reperitur in iudicio.lib.j.de reo.§.j.numero 15. 72
Citatus indebitè, & nõ comparens, ſi excommunicatur, an teneat excommuni-

excommunicatio: vel ſi contra ipſum fiat miſsio in poſ.an valeat talis miſsio.lib.ij.de citatione.§.j.nume.15. 31
Citatus ad locum non inſignem,& vbi non habetur copia peritorum an teneatur comparere,non obſtante q̃ delegatus ducit ſecum peritos,quot ſibi & partibus ſufficiant pro conſilio.libr. ij.de citatione.§.j.nu.16. 31
Citatus ter intelligitur peremptoriè citatus, licet nihil exprimat̃ de peremptorio. lib.ij.de citatione.§.iij.nu.3. 32
Citatus an teneatur credere nuncio citanti,diſtinguitur.lib.ij.de citatione.§.iij.nume.7. 34
Citatus ſub pœna excommunicationis an non veniens & habens iuſtam cauſam non veniendi,ſit excommunicatus.lib.ij.de citatione.§.v.nu.20. 27
Citatus ad diem feſtiuam vel ſolennem,ſeu feriatam,an comparere teneatur.lib.ij.de citatione.§.j.nume.13. 31
Citatus an teneatur cõparere,ſi eius nomen in primo citatorio nõ exprimatur.li.ſecundo,de citatione.§.j.nume.7. 30
Citatus à iudice in caſu,quoquis fingit ſe appellaſſe in cauſa, quã ſecum habebat, cùm tamen non appellaſſet,an teneatur comparere.lib.ij.de citatione.§.j.nume.21. 31
Citatus ad locum inhoneſtum vel minus tutum,an teneatur comparere.lib.ij.de citatione.§.j.nu.10. 30
Citatus & non comparens,quibus cauſis legitimè poſsit excuſari.lib.ij.de citatione.§.j.nume.10. 30
Citatus non comparens an poſsit accuſatorem mittere.libr.ij.de accuſa.§.vj.numero 8. 7
Citatum ſe non fuiſſe qui s dicere non poteſt,vbi citatio publicè & ſolenniter eſt facta,etiam abſq; nũcio:licet etiam citatio ad eum non peruenerit.libro ij.de citatiõe.§.iiij.nu.15. 35
Citatio an per nuncium ſeu edicta fieri poſsit.libro ſecundo,de citatione.§.iiij.nu.5. 33
Citatio plurium delegatorum facta vno delegato abſente, nec ſe excuſante,an teneat.libr.ſecundo,de citatione.§.v.nu.15. 36
Citatio alicuius dñi vel familiæ facta an ſit ſufficiens,ſi nõ venit ad illius notitiam.lib.ſecundo.de citatione.§.iiij.nu.16. 35
Citatio perſonæ quæ talis eſt,q̃ non poteſt in iudicium vocari,nõ eſt tenenda.libro ſecundo,de citatione.§.j.nu.18. 31
Citatio,in qua non prefigitur terminus ſeu dies certa,an ſit ſufficiẽs & an ſic citatus debeat comparere.libro ſecundo,de citatione. §.iiij.nu.20. 35
Citatio à pluribus delegatis qualiter ſit facienda.lib.ſecundo,de citatione.§.v.nu.12. 36
Citatio intra nimis anguſta tempora facta,an ſit valida.lib.ſecundo,de citatione.§.j.nu.13. 30
Citatio ad actoris inſtantiam eſt facienda.li.ſecundo,de citatione. §.iiij.nu.14. 34
Citatio fieri debet in domo,in qua quis degit:non vbi habet beneficiũ.lib.tertio,de accuſa.§.j.nu.13. 2
Citatio prima dicitur conuentionale ſecunda monitorium tertia peremptorium. lib.ſecundo,de citatione.§.iij.nu.16. 33
Citatio qualiter ſit per literas facta vel facienda.lib.ſecundo,de citatione.§.v.nu.1. 35
Citatio actoris an præualere debeat citatiõi rei,vbi ambo adinuicẽ cõmuniter citantur.lib.ſecundo,de citatione.§.j.nu.9. 30
Citatio à quo loco vel vſq; ad quem locum dicatur efficaciam habere,vbi actio eſt aut realis aut perſonalis.libro ſecundo,de citatione.§.j.nu.3. 30
Citatio facta in die feſto licet ad diem non feriatam,an valeat.libr. ſecundo.de citatione.§.j.nu.14. 31
Citatio quibus caſibus & cauſis dicatur inefficax aut inualida.lib. ſecũdo,de citatione.§.j.nu.14. 32
Citatio qualiter fieri debeat in criminalibus.li.ſecundo,de citatione.§.ij.nu.3. 32
Citatio electorum publicè in domo,vbi habitãt,fieri debet,ne fortè qs latitans dicat ſe contemptum.libr.quarto,de electione.§. j.numero 9. 32
Citatio quot modis,& qualiter,ſit facienda per viuam vocem.lib. ij.de citatione.§.iiij.nu.1. 33
Citatio an poſsit fieri per partem.lib.ſecundo,de citatione.§. iiij. nu.2. 33
Citatio etiam perſonalis qualiter in celebranda electione fieri dicatur.libro iij.de electione.§.j.nu.3. 32
Citatione facta ſi nec reus, nec iudex veniant, an debeat reus condemnari.libro ſecundo,de expenſis.§.iij.nu.51 223
Citato non veniente in actione finiũ regundorũ, quid & qũo iudex diſponere debet.lib.ij.de ſecundo decreto.§.iiij.nu.2. 52
Citato legitimas cauſas inficienti habente non veniente, qualiter cõtra eum procedetur.lib.tertio,de notorijs criminibus.§.primo,numero.2. 17
Citator qualiter ſe habere debeat in citationibus diuerſarũ perſonarum.lib.ij.de cita.§.v.nu.8. 36
Ciuiles actiones quæ dicantur.lib.ij.de actio.ſeu petitio.§.quinto, nu.4. 10
Ciuiliter & criminaliter agere ex eodem crimine an ſit licitũ.lib. iiij.de furt.nu.3. 186
Ciuilium ſeu ſpiritualium quæſtionum ſi altera directè proponit̃, altera per modum exceptionis,an ſimul poſsint agitari.lib.ij. de inciden.quæſt.& ordi.cogni.nu.12. 78
In ciuilibus & criminalibus an ſecundùm leges idem iuris eſſe debeat.lib.ij.de cita.§.ij.nu.1. 31
Ciuitas,caſtrum,vel villa,in cuius territorio fit rapina,debet illam emendare.lib.iiij.de rapto.& incen.& violato.eccleſia.numero 2. 185
Quælibet ferè ciuitas ſua ſtatuta circa pœnarum inflictionem obſeruat.lib.ij.de pœn.teme.litig.nu.6. 221
Ciuitati non expedit ſine rectore eſſe.lib.ij.de ſecundo decr.§.iij. nu.12. 52
Clandeſtinitas an & quo pacto nõ ſit impedimẽtum matrimonij.lib.iiij.de clande. deſponſa.nu.1. 167
Clauſula illa,ſine canonico,in qua cauſa ſolet apponi in reſcripto. lib.ij.dereſcrip.præſen.§.iij.nu.4. 22
Clauſula ſpecialiter in reſcripto apoſtolico inferenda.lib.ij.de reſcrip.præſen.§.iiij.nu.5. 22
Clauſula,in Chriſto:non debet in ſalutatione literarũ papæ deſcribi.lib.ij.de reſcrip.præſen.§.iiij.nu.1. 22
Clauſula illa,ſupplemus de plenitudine poteſtatis,ſi quis defectus fuerit:in priuilegijs appoſita,quomodo ſit intelligẽda.lib.j.de lega.§.vj.nu.15. 19
Clauſula iſta,dominus poſſeſsionis:qualiter ſit intelligenda.lib.ij. de proba.§.iiij.nu.11. 105
Clauſula,remota appellatione in literis apoſtolicis inſerta qd operetur.lib.ij.de appel.§.ij.nu.34. 187
Clauſula illa,rato nihilò minus manente pacto:in contractu emphyteutico appoſita quid importet.lib.iiij.de emphyteuſi.numero 49. 105
Clauſula illa,teſtes autem,qui fuerint,&c.apponi ſolet in commiſſionibus à ſede apoſtolica emanantibus, præterq̃ in quibuſdã caſibus hic expreſsis.lib.j.de teſte.§.xiij.nu.8. 130
Clauſula q̃ legatus poteſt, quicquid poteſt patriarcha:in quibus fallit.lib.j.de lega.§.vj.nu.55. 21
Clauſula iſta,ſcilicet remitto tibi vnum annum de iniuncta pœnitentia qualiter ſit intelligenda. lib.iiij.de pœni.& remiſsio.nume.9. 104
Clauſula,non obſtante tali lege:in priuilegio inſerta,an & quando non impediat illud.lib.ij.de inſtru.edi.§.xj.nu.5. 124
Clauſula,tam laicis q̃ clericis:an comprehendat mulieres.lib.ij.de reſcrip.præſen.§.ix.nu.4. 27
Clauſula generalis,in qua exprimitur epiſcopus vel archiepiſcopus,an comprehendat regem vel Imperatorẽ.lib.ij.de reſcrip. præſen.§.ix.nu.5. 27
Clauſula in inſtrumento,quę ad omnia referri poteſt,appoſita,an & qualiter ſit referenda.lib.ij.de inſtrumen.editio.§.xj.numero 8. 124
Clauſula illa,ſi preces veritate nitantur:aut æquiualens,quid operetur.lib.ij.de reſcrip.præſen.§.viij.nu.2. 26
Clauſula,partibus cõuocatis,&c.in reſcripto,vbi de ſpiritualibus agitur,quomodo ſit apponenda.lib.ij.de reſcript.præſenta.§. iiij.nu.42. 25
Clauſula illa,quidã alij:in literis legati vel alterius inferioris prælati poſita,an comprehẽdat plus,q̃ quatuor perſonas.lib.ij.de cita.§.j.nu.8. 30
Clauſula iſta,ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorũ, &c.quid operetur in vltimis voluntatibus.lib.ij.de inſtru.edi. §.xij.nu.18. 117
Clauſula iſta generalis, ſcilicet, & alijs rebus: in libello appoſita multum operatur.libro iiij.de iniur.& damno dato.§.ij.numero 33. 103
Clauſula illa,& omnia,quæ facienda occurrent:requiritur in aſsignatione termini ad teſtes producendos.lib.j. de procur.§.iij. nu.7. 84
Clauſula ſpecialis in reſcripto appoſita,reddit quandoq; illud fide dignum.lib.ij.de remiſ.§.v.nu.7. 163
Clauſula illa,iudicatum ſolui:quæ debeat cõtinere.lib.ij.de ſatiſd. §.iiij.nu.3. 73
Clauſula illa,quantum de iure poterimus,procedemus:in citationibus inſerta,an vicem obtineat peremptorij.lib.ij.de cita.§.iij. nu.2. 33
Clauſula illa,nolo q̃ valeat vltra annum,&c.ĩ mãdato generali vel alias ſufficienti appoſita,quid operetur.lib.primo,de procura.

Repertorium

§.iij̃.nu.13. 84
Clauſula illa,teſtes autem &c.quæ habetur extra,de teſtib.cog.c.j. quomo.intellig.lib.j.de teſte.§,iij̃.nu.18. 119
Clauſulæ neceſſariæ apponi in literis citatorij̃ delegatis quæ ſint. lib.ij̃.de cita.§.v.nu.11. 36
Clauſulæ præterea,vel idem quoq; :& quidam alij̃ ſuper terris &c. an addantur,vbi laicus impetrat contra laicum ſuper vſuris extra terras eccleſiæ Romanæ proprias.lib.ij̃.de reſcrip.præſent. §.iiij̃.nu.27. 24
Clericus non poteſt clericum reconuenire coram iudice eccleſiaſtico de crimine,de quo cognoſcere non poteſt.lib.ij̃.de reconuen.§,ij̃.nu.10. 76
Clericus conuentus pro quadam ſumma pecuniæ,quam quia ſoluere nequit,offert ceſsionem bonorum: nihilò minus à iudice excommunicatur:quid ſit de hoc concludendum.lib.ij̃.de appel.§.x.nu.38. 197
Clericus non debet intereſſe,vbi vindicta ſanguinis exercetur.li. j.de diſpenſa.§.iiij̃.nu.9. 25
Clericus falſum teſtimonium dicens,qualiter puniatur.lib.j.de teſte.§.j.nu.46. 112
Clericus ad hoc vt non poſsit in ſuum iudicem conſentire,quæ requirantur.lib.ij̃.de compe.iudi.adi.§.j.nu.22. 8
Clericus trahens clericum coram ſeculari iudice,debet cauſam perdere & communione ſacramentorum priuari.lib.ij̃.de compe. iudi.adi.§.j.nu.23. 18
Clericus trahens laicum coram delegato authoritate apoſtolica,an domino vel iudice ſeculari mandante illi delegato vt ſuperſedeat,poſsit ſuperſedere.lib.ij̃.de competen.iudi.adi.§.j.numero 28. 19
Clericus habẽs bona cum aliꝭ indiuiſa,an prætextu priuilegij̃ clericalis poſsit illa à collectis defendere.lib.iiij̃.de cle.coniug.nume.13. 76
Clericus poſt citationem epiſcopus factus poteſt ſubdelegare cauſam,lib.j.de iudi.dele.§.viij̃.nu.23. 11
Clericus beneficiatus coniunctæ perſonæ an poſsit contra eccleſiam ſuam patrocinari.lib.j.de aduoca.§.j.nu.18. 100
Clericus nõ debet amplius diligere conſanguineum ſuum, quàm eccleſiam,quæ ipſum domino ſociauit.lib.j.de aduoca.§.j.nume.20. 100
Clericus ædificans,ſi paratus eſt militi nuncianti ſatiſdare corã epiſcopo ſuo,miles verò non vult recipere niſi coram ſuo iudice, an ſatiſdatio ſit remiſſa.lib.ij̃.de ſatiſdationib.§.quinto,numero 5. 74
Clericus eſt maioris profeſsionis,quã quiuis laicus.lib.ij̃.de reſcri. præſenta.§.ix.nu.2. 27
Clericus conueniens laicum,quibus caſibus non poſsit reconueniri ab illo ſub eodem iudice.lib.iij̃.de reconuen.§.ij̃.nu.8. 75
Clericus an poſsit paciſci ne prælatum ſuum de crimine cõmiſſo accuſet.lib.j.de accuſa.nu.13. 75
Clericus an poſsit pro ſuis contra aliquem de eccleſia poſtulare.li. j.de aduoc.§.j.nu.21. 100
Clericus accuſari non poteſt,niſi à clerico,vel ab eo,qui eius ordinis eſſe poteſt.lib.iij̃.de accuſa.§.iij̃.nu.2. 5
Clericus diuerſimodè puniri poteſt.libro iij̃.de accuſatio.§.ij̃.nume.3. 4
Clericus non debet,nec poteſt trahi coram iudice ſeculari in cauſa ciuili vel criminali: nec poteſt ſuo iuri renunciare.lib.j.de reo. §.j.nu.3. 72
Clericus eccleſiæ agens vel defendens eccleſiam,debet primò docere de legitimo mandato.lib.j.de actore.§.j.nu.75. 70
Clericus ſecularis cõquerẽs de iniuria ſibi illata ſuper eccleſia, quibus verbis in ſuo reſcripto vti debeat.lib.ij̃.de reſcrip.præſen. §.iiij̃.nu.40. 25
Clericus matrimonium contrahens,beneficijs renunciare cẽſetur. lib.iiij̃.de cle.coniug.nu.20. 76
Clericus in ſacris exiſtens,etiam non beneficiatus, poſtulare non poteſt coram iudice ſeculari,niſi in tribus caſibus.lib.j.de aduoca.§.j.nu.5. 100
Clericus poteſt eſſe aſſeſſor,etiam in curia ciuili:quia aſſeſſoris officium non eſt publicum.lib.j.de aſſeſ.§.iij̃.nu.3. 40
Clericus accuſatus probato crimine contra ipſum, ante ſententiæ prolationem probat ſe de illo crimine pœnitentiam egiſſe, an epiſcopus accuſatore inuito ſecum poterit diſpenſare.lib.j.de diſpenſa.§.v.nu.29. 32
Clericus falſis ſcienter vtens literis,peti poteſt eccleſiaſticis officijs priuari.lib.iiij̃.de crimi.fal.nu.4. 188
Clericus tradens poteſtati ſeculari latronẽ,petens illum puniri citra ſanguinis effuſionem,non ob hoc fit irregularis.lib.j.de diſpenſa.§.iiij̃.nu.49. 28
Clericus an poſsit præſcribere ius excõmunicandi.lib.iiij̃.de ſcrip.nu.23. 70
Clericus incorrigibilis poteſt degradatus curiæ ſeculari tradi.libro iiij̃.de homicid.nu.3. 184
Clericus præſtãs patrocinium perſonis conceſsis,an poſsit ſalariũ exigere.lib.j.de ſalar.§.iij̃.nu.20. 134
Clericus quo caſu teneatur ad cautionem ſeu ſatiſdationem.lib.ij̃. de ſatiſda.§.ij̃.nu.2. 71
Clericus an poſsit iurare de calumnia.lib.ij̃.de iura.calum.§.iij̃.nume.7. 87
Clericus contra clericum homicidam agens, qualiter libellum concipere debeat.lib.iiij̃.de homici.nu.2. 184
Clericus ſecularis denuncians vel proſequens inquiſitionem contra prælatum,vel aliàs agit vtilitatem eccleſiæ:an debeat expẽſas ab ipſa eccleſia percipere.lib.iij̃.de inquiſitio.§.quinto.nume.1. 15
Clericus exiſtens in bello iuſto vel iniuſto,armatus vel non,ſemper redditur irregularis,ſi in illo aliqui moriantur.lib.j.de diſpẽſa.§.iiij̃.nu.56. 29
Clericus ſi contra laicum & coram iudice ſeculari proponit actionem ineptam,& ſuccumbit:poſtea autẽ à ſede apoſtolica impetrat literas ſuper eadem cauſa volens aptã proponere,an valeant literæ.lib.j.de offi.om.iudi.§.vj.nu.20. 58
Clericus non debet præponi bellis, nec ruptarijs,nec baliſtarijs, ſeu huiuſmodi viris ſanguinum.lib.j.de diſpenſa.§.quarto.nume.57. 29
Clericus in bello iuſto poteſt intereſſe,& militibus neceſſaria miniſtrando præponi,dummodo vindictam non intẽdat.lib.j.de diſpenſa.§.iiij̃.nu.58. 29
Clerici quo caſu,& qua ratione teneantur ad contributionem.lib. iiij̃.de cle.coniug.nu.1. 75
Clerici an ſicut in perſonalibus ſunt priuilegiati,ſint & in temporalibus.lib.iiij̃.de cle.coniug.nu.2. 75
Clerici exempti ſunt ab omnibus vrbium vel caſtrorum oneribus extra cauſam neceſsitatis.libro iiij̃.de clericis coniuga.numero 3. 75
Clerici ſordida tractare non debent.lib.iiij̃.de cleri.coniug.numero 7. 75
Clerici vineas proprias putare vel fodere non prohibẽtur.lib.iiij̃. de cle.coniug.nu.8. 75
Clerici mercantiam honeſtam exercere permittũtur.lib.iiij̃.de cleri.coniug.nu.9. 75
Clerici ſuccedentes in rebus laicorum,de quibus dabantur collectæ,an ad eas etiam teneantur.lib.iiij̃.de cleri.coniuga.numero 10. 75
Clerici tenentur ad tutelam miſerabilium perſonarum recipiendã. lib.j.de tuto.§.v.nu.12. 96
Clerici beneficiati in minoribus ordinibus conſtituti matrimoniũ contrahentes,cogẽdi ſunt beneficia dimittere,& vxoribus adhærere.lib.iiij̃.de cle.coniug.nu.19. 76
Clerici ſeculares vel conuerſi ſua propria licitè retinentes,poſſunt teſtari.lib.iiij̃.de ſtatu mona.nu.63. 158
Clerici & rectores eccleſiarum an teneantur quæſtores in hoſpitijs inuiti recipere.libro quarto.de pœniten.& remiſsio.numero 2. 194
Clerici res cauſa mercimonij̃ deferentes,non debent immunitate eccleſiaſtica gaudere.lib.iiij̃.de immunitate eccleſiarum.numero 3. 164
Clerici depoſitio fieri poteſt ſolo verbo.lib.iij̃.de accuſatio.§,ij̃.nume.4. 4
Clerici qualiter degradari dicantur.lib.iij̃.de accuſatio.§.ij̃.numero 4. 4
Clerici degradatio quæ requirat,vel non.lib.iij̃.de accuſat.§.ij̃.nume.5. 4
Clerici ſine titulo ordinati,ab ordinatore ſunt alendi.lib.iiij̃.qui fil. ſint legi.nu.24. 174
Clerici inducentes milites ad pugnandum pro eccleſia vel Republica vel fide Chriſtiana,& in cõflictu ipſis præſentibus aliqui moriantur,an ipſis imputatur irregularitas.lib.j.de diſpenſa.§. iiij̃.nu.55. 28
Clerici poſſunt ſine mãdato agere in cauſa ſuæ eccleſiæ.lib.j.de cõiuncta.perſo.nu.1. 88
Clerici res proprias non cauſa mercimonij̃ deferentes, an teneantur ſoluere pedagia,&c.libro iiij̃.de immunita.eccleſia. numero 2. 164
Clerico conueniente laicum coram iudice laico,laicus verò eum reconuenit coram eodem ciuiliter de crimine:an teneat ſentẽtia. lib.ij̃.de reconuen.§.ij̃.nu.6. 76
Clerico de pecunia eccleſiæ in patrimoniali ſolo ædificante,an ædificium ſolo cedet.libro quarto,de emptio.& vendit.§.ij̃.nume.18. 91

Clericorum

In iiii. libros Specu. Gulielmi Duran.

Clericorum non poſtulantium tres ſunt ordines. li. j. de aduocato. §. j. nu. 4. 100

Clericis eccleſiarum conuentualium aut ſacerdotibus capellarum an ſit neceſſarius epiſcopi conſenſus. li. primo, de actore. §. primo. nu. 79. 71

Clericis an potius credendum ſit, q̃ laicis: & qui poſſint in iudicio ad iurandum compelli. li. ñ. de requiſi. conſi. nu. 8. 159

Cloacam facere inter ædem propriam & vicini an liceat, altero in uito, & contradicente. libro tertio, de cauſa poſſeſsio. & proprieta. §. tertio nu. 27. 55

Codicillare volens in abſentia vel cauſa mortis dona re, qua forma verborum, & quo modo vti debeat. li. ñ. de inſtru. edi. §. xiiij. nu. 4. 143

Codicillus factus ab illo, qui facere nõ poteſt, an ſit validus. li. ñ. de inſtru. edi. §. xv. nu. 2. 144

Codicillus an poſsit fieri, nullo facto teſtamẽto aut poſt factum teſtamentum. libro ſecundo. de inſtrumentorum editione. §. xv. nu. 3. 144

Codicillis ante conditum teſtamentum, vel nullo condito, qua forma fieri debeat. li. ñ. de inſtru. edi. §. xv. nu. 4. 144

Codicillus an per alium codicillum vel teſtamentum rumpatur. li. ñ. de inſtru. edi. §. xv. nu. 5. 144

Codicillus poſt teſtamentum faciendus, qua forma fieri debeat. li. ñ. de inſtru. edi. §. v. nu. 6. 144

Codicillos plures facere an quis poſsit: & an vnus tollatur per alium. li. ñ. de inſtru. edi. §. xij. nu. 35. 128

Cœmiterium in quo ſepult⁹ eſt excommunicat⁹, eſt interdictum, nec poteſt in eo aliquis ante reconciliationem ſepeliri: & ſacerdos contra faciens eſt irregularis. li. j. de diſpenſa. §. iiij. nu. 29. 27

Coercitio modica eſt, quæ eo ipſo cõmiſſa intelligitur, quòd cauſæ alicuius commiſsio demandatur. libro primo. de iuriſ. om. iudi. nu. 33. 54

Cogere teſtem alterius iuriſdictionis cuius intereſt. li. j. de teſte. §. xiij. nu. 7. 113

Cogendi non ſunt teſtes in criminibus, ſed monendi. li. j. de teſte. §. xiij. nu. 4. 130

Nemo cogitur in communione perſiſtere li. quarto, de iudicijs. §. iiij. nu. 6. 48

Cogens aliquem in ſpecie ad ſolutionem decimarum, qualiter libellum formabit. libro quarto. de decimis. nu. 6. 133

Cognoſcere quis debeat de principali in caſu recuſationis. li. j. de recuſa. §. v. nu. 1. 62

Cognoſcere & diffinire de appella. iuſtitia vel iniuſtitia, ad quem ſpectet. li. ñ. de appel. §. xj. nu. 15. 199

Cognoſcere incipiens vt arbiter, diffinire debet vt arbiter. li. j. de arbi. & arbi. §. vij. nu. 9. 46

Cognitio ſummaria ĩ quibus differat ab extraordinaria, vel ab eis, quæ de plano cognoſcuntur. li. j. de ſumma cognitione. numero. 13. 39

Cognitio ſummaria fit diuerſimodè. libro primo, de ſumma cogni. nu. 20. 60

Cognitio illa dicitur ſummaria, imò pleniſsima, quę fit per teſtes & inſtrumenta. li. ñ. de contumacia. §. iij. nu. 4. 40

In cognitione quæſtionis præiudicialis non eſt opus libello: nec litis conteſtatione nec ordine iudiciario. li. iiij. de ordine cognitionum. nu. 1. 50

Cognitio qui non poſſunt accuſare, facile ſcitur qui poſſunt. li. j. de accuſatore. nu. 1. 73

Cogitatio nõ meretur pœnam ciuilem, niſi in actum procedat. li. ñ. de cri. & eorum cognitio. in rubri. nu. 3. 2

Vno cohæredum acquirente ſi dubitatur an ex profectitia vel aduẽtitia pecunia. qd iuris. li. quarto. de iudicijs. §. iiij. nu. 16. 49

Vno cohęredum condemnato ob maleficium à ſe commiſſum, an oĩmvel ſolius detrimento cedat. libro quarto, de iudicijs. §. iiij. nu. 9. 47

Vno cohęredum faciente ſumpt⁹ ob honorem ſuum, an de bonis communibus debeat compenſari. libro quarto, de iudicijs. §. iiij. nu. 10 47

Vno cohęredum filiam habẽte, an ipſa de bonis communibus dotari debeat. li. iiij. de iudicijs. §. iiij. nu. 11. 49

Collaterales qualiter ſuccedere dicuntur. libro quarto, de teſtamentis. §. v. nu. 13. 149

Collatio facta aliquo abſente an poſsit poſtea ratificari. li. iiij. de electione. §. j. nu. 24 & 27. 33

Collatio prælaturę vel beneficij qualiter, & à quibus fieri dicatur. li. iiij. de electione. §. j. nu. 21. 32

Collatio beneficij per aliquod capitulum, quibus caſibus veniat reuocanda. li. ñ. de appel. §. xj. nu. 16. 199

Collatio prębendarũ ſi pertineat ad regẽ vel abbatẽ, vel capitulũ, vel decanum, an poterunt diſpenſare cũ aliquo in duabus præbendis. lib. j. de diſpenſa. §. x. nu. 3. 36

Collatione beneficij ad papam ſpectante non eſt vis vtrum per iudicem papæ vel per alium conferatur ei, cui debet de iure conferri. lib. ñ. de actio. ſeu peti. §. iij. nu. 12. 8

Si collecta fiat, & ſecũdùm æſtimationem bonorum cuiuſlibet ſoluatur, an bona vxorum ſint æſtimanda. libro iij. de exactio. nu. 17. 163

Colono nolente domino rem petitam reſtituere, an poſsit æſtimationis pœna peti. lib. iij. de loca. §. v. nu. 33. 101

Colono xxx. an. ſtante an acquirat poſſeſsionẽ. lib. iij. de præſcri. nu. 12. 69

Colono vel emphyteuta per xxx. ann. penſionem non ſoluẽte, an poſtea poſsit peti penſio. lib. iij. de præſcrip. nu. 17. 69

Colono ex hæreditate expulſo, qualiter debeat dominus libellum formare. lib. iij. de reſti. ſpol. §. j. nu. 5. 59

Comites & barones priuilegium faciendi tabelliones ab Imperatore habentes, cuius formæ in inſtrumento vti debeãt. lib. ñ. de inſtru. edi. §. vij. nu. 38. 120

Commendare debet actoris aduocatus perſonam, in quã crimen dicitur eſſe commiſſum. li. j. de aduoc. §. vij. nu. 10. 170

Cõminationis exemplum Euangelicũ arboris infructuoſę excidẽdæ & comburendæ. in prooe. j. lib. nu. 5. 2

Is, cui committitur citatio facienda, ſi nolit citare, niſi fiat ei copia iuriſdictionis, an tunc ſufficiat tenorem reſcripti apoſtolici in literis citationis inſeri, aut neceſſe ſit originale oſtẽdi. li. ñ. de cita. §. v. nu. 17. 36

Committens actum citationis qua forma inſtrumentũ publicum conficiat. lib. ñ. de cita. §. iiij. nu. 9. 34

Committens ſimpliciter vices ſuas, totam cauſam, & omnia, ſine quibus eam explicari nõ poteſt, cõmittere intelligitur. lib. j. de iudi. deleg. §. v. nu. 13. 6

Commiſsio iuriſdictionis qualiter fiat. lib. j. de iuriſdi. om. iudi. §. j. nu. 25. 54

Cõmiſsio illius, cui teſtium cõmiſsio datur, non valet, niſi partes id approbent. lib. j. de teſte. §. iij. nu. 24. 119

Commiſsio miſta quæ ſit. lib. j. de lega. §. v. nu. 13. 17

Commiſsio delegati quot modis poteſt reuocari. lib. j. de iudi. delega. §. vj. nu. 10. 8

Commiſsio cauſæ facta tribus, videlicet epiſcopo, abbati & prępoſito, quorũ vnus non eſt in rerum natura, an cæteri duo fungãtur commiſsione. lib. j. de iudi. deleg. §. vj. nu. 7

Cõmiſsio epiſcopi dicentis, ego talis epiſcopus tibi talem cauſam cõmitto: an valeat. lib. j. de iudi. dele. §. v. nu. 17. 7

Commiſsio iuriſdictionis, ſeu ſubdelegatio, quibus literis fieri debeat. li. j. de iudi. dele. §. v. nu. 12. 6

Gommiſsionis, quæ fit per vnam vocem, aut per curſorẽ, forma. lib. j. de iudi. dele. §. v. nu. 15. 7

Cõmodatio rei ſimpliciter, nec ad certũ vſum facta, an ſtatim poſsit reuocari. lib. iij. de commod. nu. 2. 83

Commodatarius, colonus, aut inquilinus, qui dicãtur, & in eorum bonorum poſſeſsionem qualiter fiat miſsio. lib. ñ. de primo de cre. §. iij. nu. 18. 45

Commodatarius perdens rem alterius, an ſatiſfaciat dãdo ſimilẽ: & an poſsit peti æſtimatio. lib. iij. de oblig. & ſolutio. §. iij. nume. 12. 138

Committere cauſam appellatione remota nullus poteſt, excepto Principe. lib. j. de lega. §. v. nu. 11. 18

Commiſsiones primi legati non expirant aduentu ſecundi, ſi iudices cœperant cognoſcere. lib. j. de lega. §. iij. nu. 56. 16

Commodum de fraude nemo reportare debet. lib. ñ. de appella. §. iij. nu. 6. 188

Commodo ſuæ poſſeſsionis nemo ſine cauſæ cognitione priuari debet. lib. ñ. de appel. §. xj. nu. 20. 199

Communis vſus loquendi in libello quis ſit. lib. iij. de libel. cõcep. §. xv. nu. 9. 28

Commune alicuius caſtri, quod læſum eſt, an & quomodo debeat reſtitui. lib. ñ. de reſtitu. in integ. §. j. nu. 20. 207

Commune intereſſe quid ſit, & qualiter contingat. li. ñ. de fruct. & intereſſe. §. v. in prin. 218

Commune intereſſe ſemper in ſolidum pręſtandũ eſt. li. ñ. de fruc. & intereſſe. §. v. nu. 1. 218

Ad intereſſe cõmune qualiter veniat quis condemnandus vel non. lib. ñ. de fruct. & intereſſe. §. v. nu. 2. 218

Commune intereſſe circa rem, quibus caſibus præſtetur. li. ñ. de fructi. & intereſſe. §. v. nu. 4. 219

Commune intereſſe quibus caſibus ſit æſtimandum. li. ñ. de fru. & intereſſe. §. v. nu. 3. 218

In communibus iudicijs vtriuſq; partis probationes admittũtur. li. ñ. de proba. §. ñ. nu. 14. 103

Repertorium

Communio diſcordiam parit:& vicina prædia habentes ſolent inter ſe diſcordiam habere.lib.iiij.de iudi.§.iiij.nu.1. 48
Communitas alicuius ciuitatis pecuniam mutuo ſuſcipiens,qualiter concipiet inſtrumentum.lib.iiij.de oblig.& ſolu.§.j.numero 15. 133
Communione manẽte ſi dos ab vno recipiatur,qualiter ſit procedendum.lib.iiij.de iudi.§.iiij.nu.8. 47
Comparens non incõtinenti in iudicem debet conſentire:& quibus verbis vtetur.lib.ij.de compari.in termino.nu.7. 54
Comparens pro alio in iudicio,& ſatiſdãs rem ratã dominum habiturum,cùm autem ventum eſt ad diem,dominus ratum non habuit intra tempus à lege ſtatutum, poſtea verò reo exigente pœnam à procuratore,dominus ratum habuit,an ſufficiat,lib.ij.de ſatiſda.§.iij.nu.17. 73
Compater an poſsit vxore ſua mortua matrimonialiter iungi cũ vxore ſui compatris,lib.iiij.de cogna.ſpiri.nu.6. 170
Compoſitio non confirmatur inter mortuos,etiã ſuper rebus tẽporalibus.lib.ij.de reſcrip.præſen.§.iij.nu.34. 24
Vbi competit ordinarium auxilium,nõ eſt ad extraordinariũ recurrendum,lib.iiij.de in integ.reſti.§.j.nu.1. 43
Compenſatio plerũq; facit vt quis minus cõſequatur,q̃ ſibi debetur,lib.j.de offi.om.iud.§.v.nu.2. 57
Compromitti an poſsit in venditorem rei,de qua litigatur.lib.j.de arbi.& arbi.§.ij.nu.8. 41
Compromitti an poſsit in abbatem vel priorem vel præpoſitum regularem.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.27. 47
Compromitti ſuper quibus,& à quibus poſsit.lib.j.de arbi.& arbi.§.iij.nu.1. 42
Compromitti poteſt in epiſcopum:cùm habeat cognitionem cauſarum.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.30. 48
Compromitti an poſsit in ordinarium de re,in qua eſt iudex.lib.j.de arbi.& arbi.§.ij.nu.6. 41
Compromitti poteſt in bannitum noſtri temporis,cùm nõ ſit expreſsè prohibitum.lib.j.de arbi.& arbi.§.iiij.nu.11. 43
Compromitti an poſsit de ſententia excommunicationis vel alio iure ſpirituali,vel in quo periculum animæ vertitur.lib.j.de arbi.& arbi.§.iij.nu.2. 42
Compromitti non poteſt cum excommunicato.lib.j.de arbi.& arbitra.§.iij.nu.7. 42
Compromitti poteſt de omnibus,quæ expreſsè non prohibẽt,lib.j.de arbi.& arbi.§.iij.nu.3. 42
Compromitti an poſsit in cauſa reſtitutiõis in integrũ.lib.j.de arbi.& arbi.§.iij.nu.1. 42
Compromittentes in aliquem nõ tanq̃ arbitrum,ſed tanq̃ bonũ virum,qui condemnat partem,an poterit etiam iubere &c.lib.j.de arbi.& arbi.§.vj.nu.9. 44
Vno vel pluribus de capitulo de electione cõpromittentibus: an omnes compromitti cenſeãtur.lib.iiij.de elec.§.ij.nu.6. 35
Compromiſsio facta vt poſsit procedi ordine iudiciario,& ſeruato,& non ſeruato,quomodo ſit interpretanda.lib.j.de arbit.& arbi.§.vij.nu.10. 46
Compromiſſum factum tanq̃ in arbitrũ & arbitratorẽ, & actum & iuratum eſt,ne ad boni viri arbitrium recurratur,vel ne ſentẽtia dicaẽ nulla,an ſit validũ.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.22.47
Compromiſſum ſuggeſtione alterius factum,non valet.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.59. 49
Compromiſſum eſt in tres:vnus condẽnat in decẽ,duo verò in viginti:quæ ſententia prævalet,lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.2.45
Cõpromiſſum morte expirat.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.27. 47
Compromiſſum factum de omnibus litibus præſentibus & futuris,an valeat.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.6. 46
Compromiſſum tribus modis cõcipitur.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.34. 48
Cõpromiſſum quod iubetur de conſilio alicuius ſapientis pronũciari,an valeat.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.16. 46
Compromiſſum,in quo actum eſt,& ſunt duo electi, nulla facta mentione de tertio,an ſit validum.lib.j.de arbi.& arbitr.§.vij.nu.17. 46
Compromiſſum & arbitrium ad hoc fiunt,vt lites finiãtur.lib.j.de arbi.& arbitra.§.vij.nu.13. 46
Compromiſſum ſuper alimentis factum,an valeat.lib.j.de arbi.& arbi.§.iij.nu.3. 42
Compromiſſum,in quo actum eſt,q̃ concorditer pronũcietur,debet ſic obſeruari.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.57. 49
Compromiſſum non extenditur in heredes compromittentis,niſi hoc in eo exprimatur.lib.j.de arbi.& arbi.§.iij.nu.1. 42
Compromiſſum eſt in aliquem de iniuria,qui paſſus iniuriam,dicit arbitro q̃ ſi contigerit condemnari,detur condemna hoſpitali:an per tale quid acquiratur hoſpitali actio.lib.j.de arbit.& arbi.§.vij.nu.35. 48
Compromiſſum,in quo dictum eſt,q̃ pœna pluries committatur ſi pluries contra fiat,an pœna ſemel ſoluta ſit ſolutum & compromiſſum.lib.j.de arbi.& arbitr.§.vij.nu.43. 48
In compromiſſo ſi plura capitula contineantur, & pœna promiſſa quis venit cõtra,an pœna inſolidum exigatur.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.39. 48
Compromiſſo facto in plures,non vnus ſolus,ſed vel omnes vel nulli cogendi ſunt.li.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.52. 49
In compromiſſum honeſtum eſt ſingulorum conſilia perquirere.li.iiij.de elec.§.ij.nu.10. 35
Compurgatores corporaliter qualiter iurare debeant.li.iij.de abo li.& purga.§.ij.nu.3. 20
Concedere poteſt papa laicis ſpiritualia,& eos eximere à præſtatione decimarum.li.j.de legato.§.vj.nu.46. 20
Conceſsio eccleſiæ in emphyteuſim ſi negetur,qualiter ſit probãda.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.98. 109
Conceſsio de recipiendo noualium decimas pro ea portione, qua veteres contingunt,ad quas decimas extẽdi dicatur.lib.iiij.de decimis.nu.10. 153
Conceſsio papæ de puniendo abuſores literarũ apoſtolicarũ,an expiret moriente papa.lib.j.de legato.§.viij.nu.3. 23
Conceſsio beneficij à papa vſq; ad ſui beneplacitum tenẽdum, expirat ipſo papa expirante.lib.ij.de actio.ſeu peti.§.iiij.nu.27.9
Conceſsio alicuius caſtri vel villæ quãtumcunq; ſit generalis vel indefinita,tranſferens non intelligitur trãſferre ea,quæ ſunt meri imperij,niſi hoc ſpecialiter exprimat.lib.j.de iuriſdi.omn.iudi.§.j.nu.16. 53
Cõceſsione alicuius rei facta,vt inde reddatur quarta pars fructus an per non ſolutionem per biennium cadat res in cõmiſſum. lib.iiij.de emphyteuſi.nu.102.&128. 109.& 110
Concedente aliquo feudum ſolis hæredibus an ſoli heredes ſuccedent.lib.iiij.de feud.§.ij.nu.46. 123
Conceſſum intelligitur quod non eſt à iure prohibitum.lib.j.de accuſatore.nu.1. 73
Concilium diſpenſat cõtra Apoſtolum.lib.j.de diſpenſ.§.viij.nu.10. 34
Concluſum eſſe intelligitur eo ipſo q̃ eſt allegationibus renunciatum.lib.ij.de renunci.& conclu.nu.3. 156
Concluſio in negotio ſi partes ante ſententiæ prolationem cõponant,an eas poterit iudex cogere ad ſatiſdandum aſſeſſori.lib.j.de ſalarijs.§.j.nu.15. 133
Concluſio duplex contra prælatum vel eccleſiam nolentem recipere illum,pro quo papa ſcribit,vbi deficit numerus canonicorum.li.iiij.de præben.& digni.§.ij.nu.3. 77
Concluſio triplex contra eum,qui præbendam non ſibi,ſed alteri debitam contra decretum occupat,li.iiij.de præbẽ.& dig.§.ij.nu.4. 78
Concluſio q̃ aduocatus nõ poteſt in iudicio teſtificari, quomodo intelligatur.lib.j.de teſte.§.j.nu.75. 115
Concluſio q̃ pater & mater nõ poſſunt teſtificari pro filijs,in quibus fallit.li.j.de teſte.§.j.nu.4. 109
Concluſio diuerſorum iudicum adinuicem diſcordãtium,qualiter fieri debeat.li.ij.de appel.§.ij.nu.16. 195
Concluſio q̃ teſtes non recipiantur in iudicio ante lit.cõte.in quibus caſibus fallit.lib.j.de teſte.§.ij.nu.1. 117
Concluſio contra illũ,qui cõtra ſtatutũ legati eſt pluralis in ipſius diœceſi.lib.iiij.de præben.& digni.§.ij.nu.6. 78
Concluſio facienda vbi appellatur quia iudex admittit aliquẽ ad cauſam ſine mandato:nec iudex vult apoſtolos concedere,ſed appellantem excommunicat.li.ij.de appel.§.x.nu.39. 197
Concubitus cum vxore an poſsit dici caſtitas.li.iiij.de eo,qui mit. in poſ.cauſa rei ſer.nu.18. 65
Vnus ex condebitoribus ſi cogatur ſatiſfacere creditori:tunc creditor tenetur ſoluenti cedere actiones contra vnum ex condebitoribus cum inſtrumenti forma debita.li.ij.de ceſsio.actio.§.ij.nu.5. 15
Condemnatus non cenſetur, qui appellat.libro.j.de ſalarijs.§.iij.nu.11. 134
Condemnatus in actione ad exhibendum,an poſsit appellare.li.ij.de appella.§.ij.nu.12. 185
Condemnatus in vna prouincia,an cogi poſsit in eadem ſatiſfacere,lib.ij.de ſent.execu.§.ij.nu.12. 179
Condemnatus alicui in actione hypothecaria,propter quod adiudicata eſt domus in cauſa pignoris,nõ expreſſo de datione debiti,an poſsit poſtea debitum offerri.lib.iiij.de oblig.& ſolu.§.j.nu.39. 134
Condemnatus an & qualiter poſsit petere ſentẽtiam reuocari.li.iiij.de ſent.& re iudi.nu.3. 70
Condemnati in arengis publicis vt fieri ſolet in Italia an ſint infames.li.ij.de ſenten.§.ij.nu.9. 164

Condemnatis

Condemnatis tribus in centum ex eodem delicto,an vnuſquiſq; pro virili portione condemnetur.libro ij.de ſenten.§.ij.nume ro 4. 165

Condemnatio qualiter fieri debeat,vbi agitur petitione hæredita tis.lib.iij.de iureiur.nu.8. 68

Condemnatio vel abſolutio an debeat fieri in confeſſoria & negatoria,ſicut & in realibus & perſonalibus.lib.iij. de Publicia.& ſeruitu.nu.35. 58

Condemnatio expenſarum fieri debet de factis,non de fiendis.li. ij.de expen.§.vj.nu.15. 216

Condēnatio quare aliter fiat in cauſa appellatiōis,& aliter in prin cipali.lib.ij.de expen.§.v.nu.1. 214

Condemnatio ad intereſſe qualiter fieri debeat.lib.ij.de fruct. & intereſſe.§.vj.nu.10. 219

Condemnatio facta prius q̄ conſtet de eo,in quo fit,an ſit valida. lib.ij.de ſenten.§.viij.nu.17. 173

Condemnatio non debet ex diuerſis cauſis friuolis fieri,ſi vna inter eas bona probetur,lib.ij.de expen.§.v.nu.16. 215

Condemnatio qualiter fieri debeat,vbi petitur per verba generalia .li.iiij.de libel.concep.§.xij.nu.21. 26

Condemnatio in expenſis quibus caſibus etiam ante litis cōteſtationem fieri dicatur.lib.ij.de expen.§.iij.nu.9. 213

Condemnatio nolenti reſtituere manu militari,poteſt cogi, & etiā res auferri.lib.ij.de execu.ſenten.§.ij.nu.12. 181

Condemnatio an & quomodo poſsit ante taxationem fieri.lib.ij. de excep.& replica.§.iiij.nu.33. 68

Condemnationis exactio differtur,donec debiti exiſtat conditio: ſecus in tabulis conditionalibus exhibendis.lib.ij.de execu.ſen ten.§.vj.nu.4. 182

Conditio maſculi & mulieris quandoq; ſimilis eſt.lib.j.de procur. §.j.nu.3. 79

Conditio hæc,ſi tali extraneo placuerit,in contractu matrimoniali appoſita an ipſum contractum validet.lib.iiij.de cōdi.appo. nu.6. 168

Condictio ex canone,redintegrāda, eſt remedium ſpoliatis à iure conceſſum.lib.iiij.de reſti.ſpol.§.j.nu.13. 59

Conditio procuratoris in nullo eſt deterior,q̄ domini,niſi in ſatiſ dando.lib.j.de procur.§.ij.nu.14. 83

Conditione turpi vel impoſsibili exiſtente in cōtractu matrimonij,qualiter ſit agendum.lib.iiij.de condi.appo.nu.3. 168

Conditiones in teſtamentis appoſitæ ſunt obſeruandæ.lib.iiij.qui fil.ſint legi.nu.7. 174

Conditiones contra ſubſtantiam matrimonij in contractu matrimoniali appoſitæ an ſint ſeruandę.lib.iiij.de condi.appoſi.numero 4. 168

Conducēs fundum tertiam partem fructuum redditurus,an ſi minus q̄ poſuit recepit,poſsit detrahere ex illis ſumptus, quos fecit.li.iiij.de loca.§.v.nu.13. 100

Conductor in ſe ſuſcipiens rei cōductæ periculum ſpeciali pacto ſemper tenetur.lib.iiij.de loca.§.v.nu.22. eo.

Conductor domus an teneatur domum,ſi corruerit,reficere.li.iiij. de loca.§.v.nu.11. eo.

Conductor alicuius rei,debet omnia facere ſecundùm legem con uentionis.li.iiij.de loca.§.iij.nu.3. 98

Contra conductorem alicuius vineæ,quam deteriorauit,qualiter concipiendus ſit libellus.li.iiij.de loca.§.v.nu.21. 100

Confitens coram iudice ſe debitorem, ſi iudex præcipiat ſoluere, non poteſt debitor appellare.lib.ij.de appella.§.ſecundo.numero 3. 184

Confitens quibus caſibus ſtatim obligetur.li.ij.de confeſ.§.iij.nume.8. 99

Confitens bona,quæ fuerant patris,eſſe matris,an præiudicet, aut teneat confeſsio.li.ij.de confeſ.§.iij.nu.8. 99

Confitens firmiter,id eſt,cum cauſæ adiectione:ex quaſi cōtractu tenetur.li.iij.de accuſa.§.j.nu.26. 3

Confitens ſe debitorem an ſemper,& ſtatim ſit obligatus.lib.ij.de confeſ.§.iij.nu.9. 99

Confitens incertum non habetur pro iudicato.li.ij.de confeſ.§.j. nu.2. 97

Confitens ſe debuiſſe,vel rem agentis fuiſſe,opponens tamē præ ſcriptionem vel pactum vel ſolutionem,an ſit ſtatim cōdēnandus.li.ij.de confeſ.§.j.nu.3. 97

Cōfitens in cauſa ciuili aliter conſideratur,q̄ cōfitens in cauſa criminali.li.ij.de confeſ.§.j.nu.4. 97

Confitens rem ſuam eſſe alienam,an per talem confeſsionē amittat illius rei poſſeſsionem.lib.ſecundo.de confeſsio.§.iij.nume ro 14. 100

Confitēs alium poſsidere quod ipſemet poſsidet,an ſibi ipſi præiudicet.li.ij.de confeſ.§.iij.nu.16. 100

Confitens obligari cenſetur,ſicut & contrahens.lib.iiij.de confeſ. nu.6. 66

Confitens de furto in actione ciuili,an poſsit per talem confeſsionem in iudicio criminali condemnari.lib.ij.de confeſsio.§.iij. nu.22. 100

Confitenti quibus caſibus competat exceptio.li.ij.de confeſ.§.iij. nu.6. 99

Contra confitentem ſe debitorem qualiter ſit agendū:& qualiter debeat libellus formari.li.iiij.de confeſ.nu.2. 66

Confiteri de omnibus præſumitur,quiſquis iudicium ſubterfuge re quærit.lib.j.de aduoc.§.vj.nu.41. 106

Confeſſus habetur pro iudicato,quare in illum nullæ ſunt partes iudicis.lib.iiij.de confeſ.nu.1. 66

Confeſſus in iure pro confeſſo debet haberi.lib.ij.de confeſ.§.iij. nu.18. 100

Confeſſus crimen an ex hoc poterit appellare.lib.ij.de confeſ.§. iij.nu.8. 101

Confeſſus poſitionem contra ſe factam,ſi ſtatim velit eam negare,vel econtra:an ſit audiendus.lib.ij.de poſitionibus.§.x.numero 5. 95

Confeſsio de credulitate an præiudicat,ſicut & de veritate.li.ij. de poſi.§.vj.nu.11. 91

Confeſsio pro ſe non tenet:ſed bene contra ſe tenet, & præiudicat.lib.ij.de confeſ.§.ij.nu.3. 98

Confeſsio coram non ſuo iudice an teneat.lib.ij.de confeſ.§.ij.nu me.3. 98

Confeſsio facta contra rem fauorabilem,quo caſu præiudicet vel non.lib.ij.de confeſ.§.ij.nu.4. 98

Confeſsio aduerſarij dicentis ſe credere ſicut in inſtrumento cōtinetur:an valeat.lib.j.de teſte.§.iij.nu.5. 118

Confeſsio accuſati qua forma ſcribi debeat.lib.iij.de accuſ.§.j.nume.23. 3

Confeſsio metu tormentorum vel in tortura habita,an & quo pacto ſit valida.li.iij.de accuſ.§.j.nu.24. 3

Confeſsio ſuper re non litigioſa,an valeat.lib.ij.de confeſ.§.ij.nu me.7. 98

Confeſsio ſuper eo,quod ius nō admittit,an ſit valida.lib.ij.de cō feſ.§.ij.nu.8. 98

Confeſsio procuratoris & curatoris an domino abſenti præiudicare vel prodeſſe poſsit.lib.ij.de confeſ.§.ij.nu.9. 98

Confeſsio in præiudicium ſuperioris facta,an valeat.lib.ij.de confeſ.§.ij.nu.10. 98

Confeſsio ſuper dote vel ſuper pecunia non numerata,an præiudicet.lib.ij.de confeſ.§.ij.nu.10. 98

Confeſsio in cauſa criminali qualiter ſit ſcribenda.lib.ij.de confeſ. §.ij.nu.11. 98

Confeſsio quæ & quando præiudicet vel non,vt ſequatur ſententia,aut condemnatio.lib.ij.de confeſ.§.iij.nu.1. 98

Confeſsio defendentis mandatum non habentis an præiudicium afferre poſsit.li.ij.de confeſ.§.iiij.nu.3. 101

Confeſsio in vltima neceſsitate facta multipliciter conſideratur.li. ij.de confeſ.§.iij.nu.10. 99

Confeſsio patris in vltima voluntate quo caſu hæredi præiudicet. lib.ij.de confeſ.§.iij.nu.11. 99

Confeſsio in vltima voluntate ad alium ſibi obligandū an profit. lib.ij.de confeſ.§.iij.nu.12. 99

Confeſsio coniugum contra matrimoniū facta non nocet,ſed pro matrimonio ſic.lib.ij.de confeſ.§.iij.nu.19. 100

Confeſsio vna cauſa facta an præiudicet in alia.lib.ij.de confeſ.§. iij.nu.20. 100

Confeſsio in vno iudicio vel extra iudicium facta an præiudicet. lib.ij.de confeſ.§.iij.nu.2. 98

Confeſsio extra iudicium facta an & quādo valere aut nocere dicatur.lib.ij.de confeſ.§.iij.nu.5. 99

Cōfeſsio procuratoris facta in vno iudicio an nocebit domino in alio,vbi ipſe procurator non fuit.li.ij.de confeſ.§.iij.nu.4. 99

Confeſsio in ſcriptis facta præiudicat.lib.ij.de inſtru.edi.§.ix.nu me.24. 123

Cōfeſsio extra ius facta licet non præiudicet iure cōfeſsionis, præiudicat tamē iure pacti.lib.ij.de confeſ.§.iij.nu.13. 100

Confeſsio ſine cauſa facta extra iudiciū coram teſtibus nō inducit plenam probationem.lib.ij.de confeſ.§.iij.nu.7. 99

Confeſsio inter viuos ſuper contractu ad liberandum alium à ſe quo caſu præiudicet.lib.ij.de confeſ.§.iij.nu.8. 99

Cōfeſsio tutoris vel curatoris an noceat pupillo vel adulto.lib.ij. de confeſ.§.iiij.nu.5. 101

Confeſsio criminis per contrarȝ probationem poteſt reuocari.li. ij.de confeſ.§.iiij.nu.6. 101

Confeſsio legitimè & per principalē in iudicio facta,an,& quo caſu ſit reuocabilis.lib.ij.de confeſ.§.iiij.nu.6. 101

Confeſsio q̄ & qn̄ valeat reuocari.li.ij.de confeſ.§.iiij.nu.1. 100

Repertorium

Confeſsio multipliciter eſt conſideranda.lib.ñ.de confeſ.§.iiñ.nu mero 1. 100
Cõfeſsio procuratoris in iudicio facta quo caſu præiudicet:aut qñ poſsit procurator eam reuocare.lib.ñ.de cõfeſ.§.iiñ.nu.2. 100
Confeſsio ſola cedentis actionem an nocere debet ei,cui ceſsio facta fuit.lib.ñ.de ceſsio.actio.§.j.nu.4. 11
Confeſsio in iudicio & coram teſtibus facta,aut valet,aut præiudicat.lib.ñ.de confeſsio.§.iiñ.nu.17. 100
Confeſsio filñ in cauſa poſſeſsionis quo caſu noceat patri.lib.ñ.de confeſ.§.iiñ.nu.18. 100
Confeſsio ſimulata pro infecto debet haberi.lib.ñ.de confeſ.§.iiñ. nume.23. 100
Confeſsio qualiter ſit impugnanda.lib.ñ.de confeſ.§.ñ.nu.1. 98
Confeſsio metu mortis facta an valeat.lib.ñ.de poſitioni.§.ñ.numero 1. 98
Confeſsio facta errore facti,reuocari poteſt quãdocunq; ante ſententiam,errore probato.lib.ñ.de confeſ.§.ñ.nu.2. 98
Confeſsio tutoris extra ius vel extra inuentarium,qua confitetur plus eſſe in bonis minoris,cẽ ſit,an præiudicet veritati.lib.ñ.de inſtru.edi.§.xvj.nu.1. 44
Confeſsione ſolo in cauſa criminali facta,an debeat ferri ſentẽtia. lib.ñ.de confeſ.§.j.nu.5. 97
Confeſsiones facilius fiunt,quàm teſtium productiones:nec ſunt teſtes neceſſarñ, poſtcẽ quis confeſſus eſt.lib.ñ.de poſitio.§.ñ. nume.3. 89
Confeſsiones & acta in vno iudicio,faciunt fidem in quocunque alio:quando inter eaſdem perſonas queſtio ventilatur.lib.ñ.de confeſ.§.iiñ.nu.3. 99
Confidens probare dominium vel quaſi,qualiter libellum concipiet.lib.iiñ.de locato.§.v.nu.2. 99
Confirmari non dicitur ex poſtfacto quod ab initio nõ tenet.lib. j.de arbi.& arbi.§.ñ.nu.4. 41
Confirmatum priuilegium qualiter dicatur confirmari.lib.ñ.de inſtru.edi.§.xj.nu.2. 124
Confirmatio non datur ſuper numero vnico vel binario.lib.ñ.de reſcri.præſenta.§.iiñ.nu.32. 24
Confirmatio curatoris dati in teſtamento fit per prætorẽ,& in qua forma.lib.j.de procura.§.v.nu.20. 99
Confirmatio ex certa ſcientia quomodo fiat,&qua forma.lib.ñ.de reſcrip.præſenta.§.iiñ.nu.30. 24
Confirmationi ſtandum non eſt,niſi originale & authenticũ oſtẽdatur.lib.de inſtru.edi.§.xj.nu.3. 124
In cõfirmatione eẽi ſemper fieri debet per ſuperiorẽ inquiſitio de meritis electe perſonæ.lib.iiñ.de inquiſi.§.iiñ.nu.41. 15
Coniudice reſpondente & mandante ſe velle intereſſe actui, non tñ cõueniente,quid ſit agendũ.lib.j.de iud.deleg.§.v.nu.19. 7
Coniuncta perſona quibus caſibus à condemnatione alterius appellare,& appellationem proſequi poſsit.lib.ñ.de iura.calum. §.ñ.nu.5. 86
Coniuncta perſona non poteſt agere in cauſa ſpirituali.lib.j.de cõ iuncta perſona.nu.6. 88
Contra coniunctam perſonam pro alio agentem quomodo excipiatur.lib.j.de coniuncta perſo.nu.2. eo.
Coniunctio perſonæ non debet plus operari cẽ generale mandatũ imò minus.lib.j.de coniuncta perſo.nu.4. eo.
Altero coniugum à monaſterio reuocato,bona collata etiã repeti poſſunt.lib.iiñ.de conuer.coniug.nu.4. 154
Conqueri nõ debet ſe contemptum,qui tempore citationis in electione celebranda non fuit in loco,vnde citari debuerit.lib.iiñ. de elect.§.j.nu.4. 32
Conquerens de ſubdito ſuffraganei ſui coram ipſo ſuffraganeo, an ſit audiendus,aut an ipſe ſubditus poſsit ſuffraganeum recuſare.lib.j.de iudi.deleg.§.vñ.nu.6. 9
Conquerens de procuratore non admiſſo,quæ debeat in narratione proponere.lib.ñ.de appel.§.x.nu.42. 197
Conquerens ſe à iudice,coram quo conueniebatur, excõmunicatum ſine cauſa rationabili nulla monitione prẽmiſſa,quã cõcluſionẽ habere debeat.lib.ñ.de reſcrip.præſen.§.iiñ.nu.18. 23
Conquerens de archiepiſcopo domicilium nõ habente,quo reſcripto vti debeat.lib.ñ.de reſcrip.præſen.§.ix.nu.8. 27
Conquerens de prælati ſui excõicatione dicẽs eã iniuſtã,qualiter formabit libellũ.lib.iiñ.de ſent.excommu.nu.2. 195
Conquerens de archiepiſcopo Narboñ. & quibuſdam alijs illius prouinciæ,an poſsit extra eccleſiam metropolitanã Narboñ. agere.lib.ñ.de reſcrip.præſen.§.ix.nu.7. 27
Conquerente aliquo cẽ prælatus eũ excõmunicauit contra formã concilñ generalis,non ſunt literæ cõcedendę in curia,anteqẽ ex cõmunicatori ſcribaẽ.lib.ñ.de reſcrip.præſen.§.iiñ.nu.19. 23
Conſanguinei vxoris affines ſunt viri in primo genere affinitatis, & in diuerſis gradibus ſecundũ diuerſitatẽ graduum cõſanguinitatis.lib.iiñ.de conſang.& affi.nu.4. 171
Conſanguinitas qualiter dicatur notoria.lib.iiñ.de noto.cri.§.viñ. nume.1. 18
Conſentire poteſt epiſcopus diſpenſatiuè vt monachus vnius religionis præſideat monaſterio alterius religionis.lib.j.de diſpẽſa.§.v.nu.6. 30
Conſentiens in iudicem non ſuum,an poſsit ante litis conteſtationem reſilire.lib.j.de offi.ordi.§.iiñ.nu.1. 39
Conſeruator eſt,non iudex,qui poteſt ſolùm defendere à manifeſtis iniurijs.lib.j.de iudi.deleg.§.viñ.nu.24. 11
Conſideranda ſunt tria circa quodlibet reſcriptum:ſcilicet damnũ vtilitas,& facultas.lib.ñ.de reſcrip.præſen.§.ix.nu.20. 28
Conſona interrogationi quæ ſint.lib.j.de teſte.§.vj.nu.18. 124
Conſilium ſeu reſpõſum periti requirit veritatis omnimodã apertionem.lib.j.de aduoc.§.iiñ.nu.2. 101
Conſilium cautum pro actore,vbi reus,à quo res petitur,dum eſt prope ſententiam,videns ſe ſuccumbere,facit ſe per quendam amicum de poſſeſsione expelli vt abſoluatur.lib.ñ.de interroga.§.ñ.nu.10. 75
Conſiliarius interdum plus punitur cẽ faciens.lib.j.de aſſeſſore.§. vj.nu.1. 40
Conſiliarñ electi debent fideliter & pro vtraq; parte cõſulere.lib. ñ.de requi.conſi.nu.5. 159
Conſentire non videtur in iudicem, qui ſibi edi genus poſtulat actionis.lib.j.de recuſa.§.iiñ.nu.5. 61
Conſenſus vxoris de rei dotalis alienatione aut donatiõe propter nuptias conſtante matrimonio,an eam liget.lib.iiñ.de emp.& vendi.§.ñ.nu.6. 91
Vno cõſortiũ diuiſioni bonorũ nõ conſentiẽte,qualẽ cũ ſocijs actionem habere dicatur.lib.iiñ.de iudi.§.iiñ.nu.23. 49
Conſtare debet prius de facto,cẽ diſputetur de iure.lib.j.de teſte. §.v.nu.5. 121
Cõſtitui debet procurator,qui cauſam cognoſcat,& qui in lite interrogatus facilè reſpondeat.lib.j.de procu.§.j.nu.34. 82
Conſtituit Moyſes tribunos & cẽturiones,id eſt,ſuperiores & legatos,in quibus erat veritas,& qui odiebant munera.lib.j.de legato.§.j.nu.7. 12
Cõſtituẽs plures procuratores,& dicẽs cẽ vnus ſine altero nil poſſit,an ſit obſeruandum.lib.j.de procur.§.iiñ.nu.19. 85
Conſtituens procuratorem & volens eum ab onere ſatiſdationis releuare,quibus verbis in inſtrumento vti debeat.lib.j.de procura.§.iiiñ.nu.3. 85
Conſtitutus in tempore probationis,an poſsit aliam religionẽ intrare,aut alibi profeſsionem aliã facere.lib.iiñ.de regul.& trãſeun.ad religio.nu.3. 154
Conſtitutus ad petendum & exigendum debitum,nõ eo videtur conſtitutus ad ſolutionem recipiendam.lib.j.de procura.§.iiñ. nume.14. 86
Conſtitutus ab vniuerſitate ſyndicus, actor & procurator,an his tribus poſsit expediri.lib.j.de actore conſtituto.nu.3. 91
Conſtitutus ad cauſam proponendam,admittitur etiam ad probãdam.lib.j.de procur.§.j.nu.15. 80
Conſtituentes ſyndicum,cuius ætatis eſſe debeant.lib.j.de ſyndico.nu.3. 90
Conſtitutor,fideiuſſor,& mandator in quo differant.lib.iiñ.de fideiuſſo.§.j.nu. 129
Conſtitutio procuratoris eſt quoddam negotium,& potius eſt facti cẽ iuris.& per alium explicari poteſt.lib.j.de procurato.§.j. numero 25. 81
Conſtitutio,non ab re.C.vnde vi.locũ habere dicitur vbi colonus rem domino petenti non reſtituit.lib.iiñ.§.v.nu.32. 101
Conſtitutio ſolùm ſubiectos conſtituentis ligare dicitur:& Imperator tantùm ſubiectos Imperio vult ſuis legibus adſtringi.lib. iiñ.de conſtitu.nu.5. 30
Conſtitutio,inuaſor.quo caſu, & cõtra quem locum habeat.lib. iiñ.de reſti.ſpol.§.j.nu.18. 60
Conſtitutio.C.vnde vi.poteſt eſſe remedium ſpoliatis à iure conceſſum.lib.iiñ.de reſti.ſpol.§.j.nu.19. 60
Conſtitutio de termino ad proſequẽdam appellationem, requirit principalem vel procuratorem.lib.ñ.de appel.§.vñ.nu.14.193
Conſtitutione l.fi.C.de edic.di.Adria.tol.an veniant acceſsiones bonorum.lib.iiñ.de teſta.§.iiñ.nu.28. 147
Conſuetudo de ſolùm promittendo obedientiam in religione,an tales promittentes reddat religioſos.lib.iiñ.de ſtatu monacho. nume.42. 157
Conſuetudo in diuerſis curijs circa pœnas infligẽdas,eſt varia.lib. ñ.de pœna teme.litig.nu.4. 221
Calumnioſè epiſcopũ accuſans qua pœna teneatur.lib.ñ.de pœna teme.litig.nu.5. 221
Cõſuetudo an aliquid poſsit operari quo ad fidem ſcripturis præſtandam.

ſtandam.lib.ñ.de iuſtru.edi.§.vñ.nu.8. 117
Conſuetudo facit diſpenſationem valere, quæ aliàs non valeret.li. j.de diſpenſa.§.v.nu.28. 32
Conſuetudo non poteſt ſine præſcriptione procedere. lib.iiñ. de Publiciana & ſeruituti.nu.19. 58
Conſuetudo quid operetur quo ad productionem libelli.lib.iiñ. de libellorum concep.§.ix.nu.12. 24
Conſuetudo eſt optima legũ interpres:nec de ea præſcriptiõis exceptio eſt admittenda.lib.ñ.de excep.& replica.§.iiñ.nu.37. 66
Conſuetudo q̃ ab ordinarijs vel eorũ delegatis aliquid certũ percipiatur,in quibus valeat.lib.j.de ſalarijs.§.j.nu.13. 133
Conſuetudo eſt optima legum interpres.& ideo ipſa formabit poſitiones,ſeu interrogationes.lib.ñ.de poſitionibus.§.tertio.numero 10. 89
Conſuetudo in ſacramẽtis & eccleſiaſticis officijs eſt attendenda. li.j.de diſpenſa.§.iiñ.nu.34. 27
Conſuetudo generalis interpretatur illa,quam ſcit papa,&tolerat, vnde eam approbare videtur.lib.j.de diſpenſa.§.x.nu.6. 36
Conſuetum eſt aliàs aduocatos iurare debere,ne cauſam cõtra conſcientiam vel deſperatam reciperent.lib.j.de aduocato.§.ix.numero 15. 108
Conſul,prætor,præfectus,& maiores magiſtratus,qui merum imperium habent,cauſas proſequi non debent,ſed bene conueniri.lib.j.de reo.§.j.nu.1. 72
Conſuli debet papa vtrum iuramentum ſit illicitum.li.j.de legato. §.vj.nu.27. 19
Conſulendus eſt ſuperior,vbi duo nolentes tertium conuocare,nõ poſſunt per iudicem concordari.libro primo.de recuſa.§.v.numero 7. 63
Conſulẽs alicui ſeipſum occidere,vel aliter interficere,an ſit irregularis.lib.j.de diſpenſa.§.iiij.nu.40. 27
Conſulens alicui alium occidere,ille autem ab alio occiditur: dicendum q̃ dans operam conſilio illiciti operis,irregularis habetur li.j.de diſpenſa.§.quarto.nu.43. 28
Conſulẽs alicui ſe periculo exponere pro patria ſua, vel proximo ſuo,vel pro iure ſuo,vel ſuæ eccleſiæ non ob hoc fit irregularis, lib.j.de diſpen.§.quarto.nu.44. 28
Conſtitutus ad appellationem proſequendam,an ſuper ipſa appellatione poterit impetrare.lib. ſecundo. de reſcrip. præſenta.§. v.nu.5. 25
Conſtitutus ſuper fundo,molendino,domo,& alijs rebus, nunq̃d ſit procurator ſuper contentis in eis.lib.j. de procuratore,§.iij. nu.12. 84
Conſtitutiones generales ſunt ab omnibus ſciendæ lib,iiij.de conſtitutionibus.nu.4. 30
Conſtitutiones quotuplices in iure reperiant̃.lib.ij. de actione ſeu petitione.§.v.nu.8. 11
Contentio delimitibus dirimitur per inſpectionem.lib.ij.de ꝓbationibus.§.iiij.nu.9. 105
Conterinus quis dicatur,& an poſſit habere querelam in exhæredatione.lib.iiij.de teſtamentis.§.iij.nu.13. 186
In conteſtatione litis animus & ſcientia deſyderatur. lib.ij. de litis conteſta.§.j.nu.12. 83
Contrahere ibi quis dicitur,vbi ſe ſoluturum conſtituit.lib.ij.de cõpeten.iudi.ad.§.j.nu.18. 18
Contrahens matrimonium cum vetula exdentata,an poſſit petere reſtitutionem in integrum.lib.ij. de reſtitu,in integrum.§.ij.numero 5. 209
Contrahens non debet conditionem illus,cũ quo contrahit, ignorare.lib.iiij.de conſtitutionibus.nu.7. 30
Contrahens cum vna purè,cum alia de iure,quis contractus ſit tenendus.lib.iiij.de conditionibus appoſitis.nu.7. 168
Contrahens matrimonium cum minore ſi cum viro cohabitante ab eo cognita,ſed in contrarium dicente voluerit virum deſere re,qualiter concipiet vir libellum,vt eam ſecum habitare cõpellat.lib.iiij.de diſpenſatione impuberum.nu.3. 167
Contrahens per verba de futuro,ſi poſtea leproſus efficiatur,an& qualiter contractus ille diſſoluatur.lib.iiij.de coniugio leproſorum.nu.2. 168
Contrahenti matrimonium nunq̃ debet fraus aut dolus prodeſſe: nec parti ignorantia obeſſe.lib.iiij.de eo,qui duxit in matrimonium,quam pol.per adulterium.nu.2. 198
Contrahẽte aliquo matrimonium per verba de præſenti, ſi poſtea recuſat,qualiter ſit contra ipſum libellandum.lib.iiij.de ſponſalibus.§.quarto.nu.3. 166
Contractus emphyteuſis quo iure dicatur introductus. lib.iiij. de emphyteuſi.nu.1. 102
Contractus emphyteuſis vnde dicatur.lib.iiij.de emphyteuſi. nume.2. 102
Contractus emphyteuſis cuius naturæ ſit.lib.iiij. de emphyteuſi. nu.3. 102
Contractus emphyteuſis in quo differat à locatione.lib.iiij.de emphyteu.nu.4. 102
Contractus emphyteuſis qualiter fieri debeat.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.5. 103
Contractus emphyteutici natura, quæ ſit.lib.iiij.de emphyteuſi. nu.48. 105
Contractus ex conuentione legem accipiunt.lib.iiij. de locato.§. tertio.nu.2. 98
Contractus matrimonialis etiam iuramẽto firmatus, an poſſit per litem inter contrahentes ortam infringi.lib.iiij.de ſpõſalibus & matrimo.§.iij.nu.2. 165
Contractus emphyteutici reſciſsio quo caſu poſsit peti.lib.iiij. de emphyteuſi.nu.113. 109
Contractus emphyteuticus ſimpliciter in filijs & nepotibus factus,an extendatur ad filios adoptiuos.li.iiij.de emphyteuſi.nume.88. 108
Contractus claudicare non debet.li.iiij. de emptione & venditione.§.j.nu.16. 86
Contractus ex pacto propriam immutare dicitur naturam : ita & conſuetudo,quæ plurimorum conſenſu firmata eſt,&tenaciter obſeruanda.lib.iiij.de emphyteuſi.nu 7. 103
Contractus communi conſenſu celebratus, non poteſt ſine communi diſſenſu diſſolui . libro quarto. de emphyteuſi. numero 154. 111
Contractus ex conuentione legem accipiunt.lib.iiij. de donationibus,nu.4. 139
Contractus bonæ fidei,cui dolus cauſam præſtat,ipſo iure eſt nullus.libro quarto,de dolo & contumacia.§.primo. numero ſecundo. 62
Contractus emphyteuſis an in perpetuum fieri poſsit. libro quarto.de emphyteuſi.nu.8. 103
Contractus in fraudem vſuræ factus & ſimulatus, cum inſtrumento peti poſſunt caſſari. libro quarto. de vſuris. numero tertio. 187
Contractus ſponſalitius ſecundus an poſsit infringi:ſi contrahens ignorauerit primum factum,etiam de iure non tenẽdum.li.iiij. de ſponſalibus.§.iiij.nu.6. 166
Cõtractus matrimonialis metu pœnæ,inuitè ſeu coactè initus,ſub qua forma verborũ peti poſsit infringi.lib.iiij.de ſponſalibus. §.iiij.nu.7. 166
Contractus matrimonialis cum furioſo ignoranter initus,an ſit tenendus .libro quarto, de ſponſalibus.§.quarto, numero octauo. 166
Contractum emphyteuticarium non ſeruans auxilium actionis habere non debet.libro quarto,de emphyteuſi.numero octuageſimotertio. 108
Contractum locationis præcedere neceſſe eſt,ad hoc vt actio Seruiana competat.libro quarto.de locato.§.quinto,numero vigeſimoquinto. 101
In contractu venditionis quæ debeant interuenire.li.iiij.de emptio.& vendi.§.j.nu.5. 85
Contractu inter duos inito,ſi neuter velit illi ſtare, nulla pœna eſt ſequenda.lib.iiij.de pœnis.nu.2. 194
In omni contractu oportet duo interuenire.lib.ij.de actio. ſeu peti.§.ij.nu.25. 4
Contracta ſocietate omnium bonorum,ſi propter ſocium ſocietati damnum euenerit,qualiter libellandum erit.li.iiij.de iudicijs. §.ij.nu.5. 45
In contractibus innominatis non ſolùm petitur res debita,ſed etiam intereſſe.libro ſecundo.de fructi.& intereſſe.§.ſexto.numero 6. 219
In contractibus omnia præſumuntur ſolenniter acta.lib.j. de teſte.§.j.nume.9. 11
In contractibus & delictis poteſt fieri remiſsio ad locum, vbi quis contraxit vel deliquit.libro ſecundo.de primo decreto.§. iiij.nu.3. 46
Contraria contrarium operantur effectum. lib.j. de aduocato.§. vj.nu.6. 104
Controuerſia per ſententiam finita, non debet ſopitalis iterum reſuſcitari.li.ij.de excep.& replica.§.iij.nu.43. 66
Controuerſia inter duos de poſſeſsione fundi orta,quorum quilibet vult fructus colligere,an ſit talis poſſeſsio ſequeſtrãda.li.iiij. de ſequeſtra.poſſeſsionum & fructuum.nu.1. 66
Contumacia diuiditur in notoriam,aut veram,aut fictam , ſiue interpretatiuam:& quælibet iſtarum qualiter cognoſcatur.lib.ij. de contumacia,§.j.nu.3. 39
Contumacia qualiter ſit punienda,& an propter ſolam contumaciam poſsit quis officio ſuo priuari.lib.ij. de contumacia.§.iiij. nu.1. 41

Repertorium

Contumacia coloni an præiudicare debeat domino. lib.ij. de primo decreto.§.iij.nu.19. 45
Contumacia creſcente,creſcere debet & pœna contumaciæ.lib.ij. de contumacia.§.iiij.nu.5. 41
Contumacia eſt duplex.lib.ij.de contumacia.§.j.nu.2. 38
Contumacia creſcente creſcere debet & pœna.li.ij.de ſententia.§. vj.nu.31. 169
Contumacia nimia quæ dicatur.lib.ij.de priui.decre.§.iij.nu.14. 45
Contumax non debet cenſeri,qui non eſt peremptorie citatus.lib. ij.de citatione.§.iij.nu.4. 32
Contumax in præſtanda mulcta poni poteſt in banno.li.ij.de cõtumacia.§.iiij.nu.2. 41
Contumax ante litis cõteſtationem an poſsit mulctari.lib.ij. de expenſis.§.vj.nu.20. 216
Contumax,qui de ſtando iuri iuratoriã cautionẽ præſtitit, an poſ ſit amplius appellare.li.ij.de appel.§.ij.nu.21. 186
Contumax vel inobediens iudici,debet ei ſatiſfacere, quem contempſit.lib.j.de actore.§.j.nu.19. 66
Contumax non appellans citandus eſt ad ſententiam.li.iij.de notorijs crimi.§.j.nu.5. 17
Contumax quot modis quis dicatur.lib.ij.de contu.§.j.nu.1. 38
Contumax notorius ad quot teneatur.lib.ij.de contu.§.iiij.numero 10. 41
Contumacis appellatio an ſit admittẽda.lib.ij.de app.§.ij.nu.1.184
Contumacis ſe percipiens petitione hereditatis, vel quorum bonorum,quo remedio vtatur.li.ij.de actio,ſeu petit.§.iij.nu.1. 7
Conuenitur quis ſuper aliquo crimine coram iudice nõ ſuo:ſi negat ſe deliquiſſe in iuriſdictione illius,an poterit iudex cognoſcere,an in territorio eius deliquerit.li.ij.de compe.iud. adi.§.j. nu.4. 17
Conueniens ſpoliatorem ad rei reſtitutionẽ & fructus perceptos & extantes,an poſsit reconueniri ſuper petitorio.li.ij.de reconuen.§.ij.nu.4. 76
Conueniens debitorem ſui debitoris, qualiter debeat formare libellum.libro quarto.de obligationibus & ſolutionibus.§.primo.nu.41. 134
Conueniens aliquem coram aliquo iudice ad decem,an ab illo poſ ſit coram eodem iudice reconueniri ad decem.lib.ij. de reconuentione.§.j.nu.2. 76
Conueniens aliquem coram vno iudice authoritate apoſtolica :& ille aliquis eadem authoritate conuenientem coram alio conuenit,an poſsit coram vno tantùm fieri reconuentio.lib.ij.de reconuentione.§.j.nu.8. 76
Conueniens aliquem extra ſuam diœceſim per duas diætas per literas apoſtolicas,an poſsit coram eodem iudice reconueniri.li.ij. de reconuen.§.j.nu.7. 76
Conueniens rei vendicatione forenſem equum conuenientis ducẽtem per locum ſuum,an & qualiter fieri debeat ſatiſdatio.li.ij. de ſatiſdationibus.§.ſecundo.nu.1. 71
Conuentus in iudicio lite conteſtata,ſi eligatur in poteſtatem,& detur ei licentia eundi ad poteſtaria:demum in media via citatur, nec venit,propter quod condemnatur,an veniat reſtituendus. lib.ij.de reſtit.in integ.§.j.nu.33. 208
Conuentus rei vendic.vel actione in rem vel noxali, &c.ſi cõuincatur ſeu variet,quid iuris.li.ij.de actio.ſeu peti.§.ij.nu.27. 5
Conuentus reali actione nominans dominum in iudicio,an iurare habebit de calumnia.li.ij.de iuramento calum.§.iij.nu.6. 87
Conuentio ſeu reconuentio duorum in iudicio contendentiũ quoties poſsit fieri.li.ij.de reconuen.§.ij.nu.13. 77
Conuentione ſeu locatione facta de opere:puta de immutãdo,ędificando,&c.quale ſit inſtrumentum faciendum.lib.iiij.de locato.§.iiij.nu.2. 99
Conuentione facta de permutando ſi vnus tradat rem, alter autem non vult rem tradere,,qualiter ſit agendum.li.iiij. de rerum permutatione.§.ij.nu.3. 116
Cuius conuenientiæ debeant eſſe aduocatorum veſtes.li.j.de aduocato.§.ij.nu.4. 101
Conuerſio ſimplex minus eſt q̃ monachatio.li.iiij.de regularibus & tranſeunti.ad religionem.nu.4. 154
Conuerſio ſimplex qualiter ſit ſcribenda.lib.iiij.de regularibus & tranſeuntibus ad religio.nu.6. 154
Conuerſi monaſteriorum dicuntur clerici,& debent ſyndicatui cõſentire.li.j.de ſyndico.nu.4. 90
Conuictus de dilapidatione fructuum,an ſtatim debeat remoueri. lib.iij.de inquiſitione.§.quarto.nu.5. 15
Copiam iudicialium volens alteri partium facere,quomodo exemplum inchoare debeat.lib.ij.de inſtru.edi.§.iij.nu.18. 11
Corpus eſt rebus præferendum.lib.iij.de accuſa.§.vj.nu.13. 6
Corrigens etiam vnicã literã vel vnũ punctũ in reſcripto apoſtolico ipſo iure excõicatur & ſingulis annis in curia Romana hęc excõmunicatio renouatur.li.ij.de reſcripti præſen.§.iij.nu.1. 21
Contra corrupentes acta iudicij qualiter ſit procedendum. lib.iiij. de dolo & contumacia.§.ij.nu.3. 62
Creatione ſyndici quæ debeant contineri.lib.j. de ſyndico.nu.21. 91
Credere an teneatur quis dicenti ſe contra eum ad ſedem apoſtolicam appellaſſe.lib.ij.de citatione.§.quarto.nu.3. 33
Non creditur quis talis,niſi probetur talis.lib.j.de procuratore. §.ij.nu.13. 83
Creditor an in hypothecaria mittetur in poſſeſsionem ex primo decreto pro menſura debiti declarati.lib.ij.de contumacia.§.iij. nu.5. 40
Creditor volens conuenire mandatorẽ vel fideiuſſorem, repellendus eſt,niſi prius principalẽ excuſſerit debitorem.lib.j.de actore.§.j.nu.61. 70
Creditor petens inſtrumentum debiti perditum refici, qualiter ſe debeat habere.lib.ij.de inſtru.edi.§.iij.nu.14. 110
Creditor petens poſ.bonorũ debitoris nõ ſoluentis,vti debet iudicis officio lib.iiij.de eo q̃ mit.in poſ.cã rei ſeruãdæ.nu.13. 65
Creditor debet apocham facere debitori.lib.ij. de inſtru. edi.§.iij. nu.9. 110
Creditor vel fructuarius cõquerens de finibus prædiorũ vicinorũ, quem libellum facere debeat.lib.iiij.de iudicijs.§.iij.nu.3. 48
Creditor ſine ſuo vitio argẽtum ſibi pignori datum perdens,an ſit cogendus reſtituere.lib.iiij.de pignoribus.nu.14. 126
Creditor debet in hypothecaria rẽ gñaliter vel ſpãliter fuiſſe obligatã probare.lib.iiij.de oblig.& ſolutio.§.j.nu.26. 134
Creditor quiuis ſiue purè, ſiue in diem,ſiue ſub conditione aliquid ei debeatur,poteſt poſtulare vt in poſſeſsionem mittatur. li.ij. de primo decreto.§.ij.nu.11. 43
Creditor poteſt agere furti pro pignore ſibi ſubrepto. lib.iiij. de furtis.nu.24. 187
Creditor agere volens pignoratitia cõtra debitorem,qualiter libellum concipiet.lib.iiij.de pignoribus.nu.5. 125
Creditor,q ſcđm legẽ cõuentiõis poſſeſsionẽ debitoris nõ ſoluẽtis ingrediť,an vim facere dicať.lib.iiij.de pignoribus.nu.19. 126
Creditor accipiens fideiuſſorem & pignus, an poterit fideiuſſorẽ conuenire.lib.iiij.de fideiuſſoribus.§.j.nu.10. 129
Creditor nolens pecuniã recipere,quã poſtea offerens expẽdit,an repetita ſtatim dare teneatur.lib.j.de arb.&arbi.§.vij.nu.70.50
Creditor,cui res in ſolutũ data eſt,an p ſcđm decretũ habeat iuſtã cãm poſsidẽdi & p̃ſcribẽdi.li.ij.de ſecũdo decreto.§.vj.n.2.54
Creditorem probare rem eſſe in bonis, qualiter intelligatur li.iiij. de obligationibus & ſolutionibus.§.j.nu.27. 134
Creditore volente & petente inſtrumentum debiti perditum aut ruptum refici,ſi debitor ſe opponat negans ſe debitorem,an ſit audiendus.lib.ij.de inſtru.edi.§.iij.nu.15. 110
Creditori nihil ſibi deberi aſſerenti credendum eſt.lib.ij.de excep. & replica.§.iiij.nu.12. 67
Creditores intrantis religionẽ,quem debeãt cõuenire, an debitorẽ, an monaſterium.lib.iiij.de ſtatu monachorum.nu.53. 158
Creditoribus pluribus in petitione ſecundi decreti cõcurrentibus, quæ & qualiter facienda ſit narratio:& ſi nõ ſint tot bona,quę ſufficiant creditori poſteriori,quid ſit agendum.lib.ij. de ſecundo decreto.§.ſecundo.nu.9. 50
Crimen per diſpenſationem peracta pœnitentia remitti, qualiter intelligatur.lib.iij.de abolitione & purga.§.j.nu.11. 20
Crimen publicum ſeu extra ordinarium per libellum eſt denunciãdum:& qua forma debeat in hac libellus confici.lib.iiij.de accuſatio.inquiſitionibus & denunciationibus.§.ij.nu.1. 181
Crimen plenè vel ſemiplenè probatum qualiter ſit puniẽdum.lib. iij.de inquiſitione.§.quarto.nu.30. 14
Crimen in modum exceptionis ſecundùm ius canonicum diuerſi mode proponi dicitur.lib.iij.de criminibus in modum excep. propoſitis.nu.1. 16
Crimen eſt peccatum accuſatione & damnatione digniſsimum.li. iij.de criminibus & eorum cognitio.in rubrica.nu.2. 2
Crimen priuatum imponere non poteſt niſi is, cuius intereſt. li.iij. de accuſa.§.iij.nu.1. 5
Crimen negatum qualiter poſsit à iudice notorium ſciri.lib.iij. de notorijs criminibus.§.j.nu.5. 17
Crimen læſæ maieſtatis æquiparatur hæreſi.lib.iiij.de hæreticis.nume.5. 183
Criminis qualitas perſonalem quandoq; requirit detentionem.lib. iij.de accuſa.§.j.nu.20. 3
Crimine per modũ accuſationis cõtra aliquem probato,quæ pœna ſequi debeat.lib.iij.de inquiſitione.§.iiij.nu.1. 15
Crimine in vno loco commiſſo,an poſsint teſtes examinari in alio lib.j.de teſte.§.j.nu.45. 112
In crimine falſi etiam incidenter noto,an ſit opus libello. li.iiij. de libellorum

de libellorum concep.§.ix.nu.12. 24
In crimine falsi vtriusq; partis testes audiendi sunt.lib.ij.de probationibus.§.ij.nu.15. 103
Crimina quinq; modis agitari dicuntur.li.iij. de criminibus,& eorum cogni.in rubrica,nu.1. 2
Crimina vndecunq; claruerint,sunt punienda.lib.secundo.de præpa.iudi.nu.7. 2
Crimina priuata quæ dicantur.lib.iiij.de accusationibus,inquisitionibus & denunciationibus.§.ij.nu.6. 181
Crimina subdiaconorũ seu inferiorum à quibus cognosci debeãt. lib.iij.de accusa.§.iiij.nu.4. 5
Crimina diuersimode consyderantur.lib.iij. de accusa.§.ij. numero 1. 4
Crimina priuata quæ dicantur.libro tertio,de accusat.§.ij. numero.2. 4
Criminale iudicium non est in quadragesima exercendum.lib.ij.de feriis.§.j.nu.2. 60
In criminibus vel defectibus nõ est laxanda licentia,sed restringenda.libro secundo,de exceptio.& replica.§.tertio,nu,6. 84,
In criminalibus appellari potest non solùm à condemnato,sed etiam à quolibet etiam extraneo,etiam inuito condẽnato.li,ij. de appel.§.j.nu.10. 184
In criminibus an possit quis errorem suum corrigere.lib.ij. de confessionibus.§.iiij.nu.7. 101
In criminibus non debent esse præsumptiones, sed claræ probationes.lib.ij.de præsumptionibus.§.ij.nu.6. 150
Criminaliter agens de surdo,qualiter libellum concipere debeat.li. iiij.de furtis.nu.2. 186
Vbi criminaliter agitur,debet iudex personam accusatoris examinare:& in quibus.lib.ij,de præpa.iudi.nu.6. 2
Criminosus potest,vbicunq; inuenitur,conueniri.lib.ij.de competen.iudi.adi.§.j.nu.31. 19
Christi actio nostra debet esse instructio,lib,j. de dispensa.§.ij. nume.iiij. 24
Culpa dari censetur vitiari,qui & prohibita studet,& ea docet.lib,ij.de excep.&replica.§.quarto.nu.52. 70
Cupidus vsurarius,& turpis lucri sectator,sunt irregulares.lib.j.de dispensa.§.iiij.nu.7. 25
Curare nõ debet appellans,q; eius appellatio admittatur à iudice vel approbetur à parte,li.ij.de appella.§.vj.nu.20. 191
Cura finitur eisdem modis,quibus & tutela.lib.j.de tutore.§.v.nume.14. 96
Per curam simplicem animarum quid intelligatur.li.iiij.ne clerici vel monachi &c.nu.2. 164
Curam animarum potest quis dispensatiuè habere cum vna præbenda,li.j.de dispensa.§.x.nu.10. 36
Curator tantùm datur à iudice,tutor verò à iudice & testatore.li.j. de curatore.§.v.nu.19. 99
Curator nolens in contestatione consentire,an cogi debeat.lib.j.de curatore.§.v.nu.10. 98
Curator quandoq; datur bonis absentis indefensi.li.j. de curatore. §.v.nu.14. 99
Curator potest à quocunq; iudice dari,lib.j, de curatore.§.j. numero.2. 97
Curator dari potest in vltima voluntate,li.j.de curatore.§.j.nume ro 3. 97
Curator potest dari bonis etiam presentis,vbi debitor cessit bonis. li.j.de curatore.§.v.nu.15. 99
Curator ad litem potest solũmodo actiones tempore perituras intentare.li.j de curatore.§.v.nu.16. 99
Curator datus ventri & occasione ventris,an datus censeatur ventri tantùm,an etiam bonis.libro primo.de curatore.§.v. numero 17. 99
Curator à quibus dari possit,& à quibus non.lib.j.de curatore.§.j. nu.1. 97
Curator suscipiens onus curę,eo ipso obligat se & sua bona & certa actione tenetur.li.j. de curatore.§.v.nu.6. 98
Curator minoris intrans religionem , an liberetur à cura.lib.iiij.de statu monachorum.nu.4. 157
Curator ad litem an facere possit inuentarium.lib.j.de tutore.§.v. nu.4. 95
Curatorvoluntarius dandus est iudicis authoritate bonis debitoris vendendis vel creditori assignandis.li.ij,de secundo decreto.§. ij.nu.18. 51
Curator ad instantiam creditorum per officium iudicis dandus est bonis illius,qui cedit bonis &c.lib.quarto,de iudicijs.§.ij.numero 40. 47
Curatoris officium quando finitum censeatur.lib.ij.de execu.sent. §.iij.nu.9. 180
Curatorem se dicens furiosi,prodigi,surdi,muti,& huiusmodi, debet res talium satisdare saluas fore.lib.j.de curatore.§.iiij.numero 4. 98
Curatorem an sufficiat adesse his,quæ cum minore aguntur in causis.li.j.de curatore,§.v,nu.9. 98
Curatorem habens non potest sine illo stare in iudicio,nec contra eum tenet sententia lata;sed bene pro eo.lib,ij,de pri,decreto,§. tertio.nu,11. 44
Curatores,quibus cauillationibus ab agendo repellantur.li.j.de curatore.§.iiij.nu.1. 97
Curatores quibus modis constituuntur,& instrumentum super cura furiosi & muti cuius formæ debeat esse.li.j. de curatore.§.v. nu,1. 98
Curatores generales de omnibus rebus eriã adulti,surdi,muti,&c. qua forma debeant inuentarium facere.li.ij,de instru.edi.§.xvj. nu.10. 145
Curatores,quibus dentur.li.j.de curatore.§.ij,nu.1. 97
Curatores dantur furiosis & prodigis.lib.j.de curatore.§.j.numero 1. 97
Curatorum potestas quæ sit.li.j.de curatore.§.iij.nu.1. 97
Curia Romana non dispensat cum clerico in homicidio voluntario;nec de facili in casuali,vel dubio.lib.j. de dispensa.§.iiij. numero.63. 29
Curia Romana tenet neminem præter papam posse dispensare cũ illegitimo seculari quo ad curam & ordinem sacram.lib.j. de dispensa §.v.nu.33. 32
Custodia veritatis in iudicando est magis obseruanda,q; odedientia voluntatis.li.ij.de sententia.§.v.nu.17. 167
Custodiens infirmum si imperitè & contra consilium medici det ei vinum vel aliud vnde sequatur mors, irregularis est.lib.j. de dispensa.§.iij.nu.13. 25

¶De litera D.

Damnificatus in flumine ripàve,an & qualiter agere debeat.li.iiij.de causa possessio.& proprie.§.ij. nume.17. 52
Damnum datũ diuersimode cõsyderatur.lib.iiij. de iniurijs & damno dato.§.ij.nu.1. 192
Damnum seruo datum an debeat domino solui.li.iiij.de iniurijs& damno dato.§,ij.nu,2. 192
Damnum dans à corpore in non corpus,ad quid teneatur.li.iiij.de iniurijs & damno dato.§.ij.nu.9. 192
Damnum dare à non corpore in non corpus, quid sit , & illud faciens ad quid teneatur.lib,iiij.de iuiurijs & damno dato.§.ij.nume.10. 192
Damnum homini libero factum qualiter sit æstimandum.li.iiij. de iniurijs & damno dato.§.ij.nu.4. 192
Damnum datũ in frumento,dum est adhuc herba,qualiter sit æstimandum.li.iiij.de iniurijs & damno dato.§.ij.nu.21. 192
Damnum inferre,& lucrum non capere, differunt.li.iiij. de vsuris. nu.8. 188
Damnum dans à corpore in corpus,ad quid teneatur.li.iiij. de iniurijs & damno dato.§.ij.nu.8. 192
Damno iam secuto per vicini ruinam qualiter formabit damnum passus libellum.li,iiij,de damno infecto.nu.2. 189
Damno in rebus communibus dato,qualiter sit restitutio petẽda. lib,iiij.de iudicijs.§.iiij.nu.25. 49
Damno alicui in castro vel villa dato,si agatur ad emendationem, an ipse idem debebit cum alijs contribuere.li,iiij. de exactionibus.nu.14. 163
Damna data,& expensæ factæ in quibus differant.lib.ij. de fructi. & interesse.§.vj.nu.11. 219
Danielis exemplum de interrogãdo de loco,in quo id de quo agitur,factum sit.lib.j,de teste.§.vj.nu.9. 123
Dare conseruatores in omnibus priuilegijs est consuetudo cancellariæ.li.ij.de rescrip.præsen.§.iiij.nu.35. 24
Dare scripturam an sit actus iudicialis,& an possit die feriata dari. lib.ij.de dilationibus.§.j.nu.5. 56
Dare in instrumentis sumi potest propriè & impropriè. lib.iiij.de emptione & vendi.§.j.nu.4. 85
Dans se alicui hospitali quo casu sua bona retinere possit , & quo casu non.lib,iiij,de statu monachorum.nu.59. 157
Dans in emphyteusim sub pacto vt ibi fiat quolibet mense solutio pensionis,an in tali conductione spectantur tres menses.li.iiij. de emphyteusi.nu.110. 109
Dans alicui aliquid ob causam potest eam causa non secuta repetere.lib.iiij.de obligationibus & solutionibus.§.v.nu.3. 138
Dans interrogatoria mutare debet verba , quoties mutatur genus articulorum.lib.j.de teste.§.vj.nu.21. 124

Repertorium

Datus tutor in testamento, facto inuentario, an poterit debitorem conuenire pupillarem nomine pupilli, lib. primo, de tutore. §. j. numer. 1. 93

Data in rescripto inserta non debet in diuersis lineis diuidi. vt pars contineatur in vna linea, & pars in altera, lib. ij. de rescripti prę senta. §. iij. nu. 7. 22

Ad data insolutum quo pacto quis possit habere recursum. lib. ij. de secundo decreto. §. ij. nu. 11. 50

Datio fideiussoris quo casu possit actori remitti: et ipsa remissa qd ab eo sit exigendum. li. ij. de satisdationibus. §. j. nu. 1. 71

Datio fideiussoris pro dote præmissa per mulierem viro facta, an sit valida. lib. iiij. de dote restituenda. §. j. nu. 9. 178

Datio tutoris à matre in testamento coram quatuor testibus ante neat. lib. j. de tutore. §. j. nu. 3. 93

Datio insolutum comparatur emptioni. li. iij. de rescindendis venditionibus. nu. 20. 94

Debenti centum in diem vel sub conditione, si petendo ponatur in causa q̄ debet centum, qualiter erit respondendum. lib. ij. de positionibus. §. x. nu. 11. 95

Debitor cōuentus qui tenetur per iuramētum soluere certa die an possit opponere exceptionem spoliationis. li. secūdo, de petit. possesso. & spolia. §. j. nu. 13. 80

Debitor hereditatis an soluendo distributori liberetur. lib. ij. de instru. edi. §. xiij. nu. 36. 135

Debitor veniens post venditionem rerum suarum, vel post datio nem insolutum creditori referens quæstionem de ipso debito, an & quo casu sit audiendus. libro secundo, de secūdo decreto. §. tertio, numero. 5. 51

Debitor tutus præscriptione triginta ann. nihilòminus soluit, an possit repetere. libro quarto, de præscriptionibus. numero secundo. 69

Debitor alicuius compulsus soluere debitum creditoris, an sit tutus exceptione de solutione per vim alteri facta. lib. quarto, de obligatiōibus & solutionibus. §. secundo, nu. 6. 135

Debitor alicuius debitoris an possit conueniri per creditorem primi debitoris. libro quarto, de obliga. & solutionibus. §. primo, numer. 40. 134

Debitor Reipublicę prohibetur iure ciuili esse legatus: non autem debitor fisci. li. j. de legato, §. primo. nu. 5. 12

Debitor habens tempre contractus domiciliū in vno loco, postea aūt se transfert ad alium: vbi debeat à creditore cōueniri. lib. ij. de compe. iud. adi. §. j. nu. 33. 19

Debitor vagans per Mundum nec habens certum domicilium, vbiq; potest conueniri. li. secundo, de competen. iud. adi. §. j. nu mero. 30. 19

Debitor semper habet duo priuilegia excipiēdi. li. quarto, de obligationibus & solutionibus. §. j. nu. 3. 132

Debitor pecuniæ vel alterius rei expressæ, an in eadem re soluere teneatur. li. secundo. de execu. senten. §. iij. nu. 2. 180

Debitor certus an iterum sit certiorandus, li. primo. de ꝓcuratore. §. v. nu. 13. 87

Debitori testamentario volenti potius hęredi soluere q̄ executori, an liceat. li. fcđo, de instru. edi. §. xiij. nu. 37. 135

Debitore instrumento debiti amisso negante se debitorem, debet probare se soluisse. li. fcđo, de instru. edi. §. tertio. nu. 16. 110

Debitore condemnato an possit fideiussor conueniri. li. secundo, de execu. senten. §. tertio. nu. 15. 181

Debitore negante sibi pecuniam fuisse numeratam, si creditor contrariū probat, postea aūt debitor dicit se soluisse, an audiet. lib. secundo, de except. & replica. §. quarto, nu. 11. 67

Debitore obligante bona sua creditori, si illa bona demum diuersis vendantur, an sufficiat vnum pro debito cōueniri. li. quarto, de obli. & solu. §. j. nu. 46. 135

Debitore absentę an possit possessor conueniri. li. quarto, de obligationibus & solutionibus. §. j. nu. 42. 134

Debitore sciente fundum obligatū, illum tñ alienauit, an eius mala fides nocere debeat bonæ fideiemptori. li. quarto, de p̄scriptionibus. nu. 28. 70

Debitore soluente vel aliter satisfaciente qua actiōe pignus repete re debeat. lib. quarto, de pignoribus. nu. 2. 125

Debitore possess. alienante, vel alias transmutante, an possit creditor eam ingredi. lib. iiij. de pignoribus. nu. 20. 126

Debitore promittente soluere certa die dato fideiussore si post hoc creditor illū terminum prorogauerit, an fideiussor amplius teneat. lib. quarto, de fideiussoribus. §. j. nu. 19. 129

Debitore incorporalia bona in fraudem alienante, qualiter sit reuocatio per creditorem faciēda, li. quarto. de rebus ecclesiæ alienādis vel non. nu. 2. 92

Debitore alicuius tres fideiussores dante, an vno conuento cedi debeat ius pro parte, vel insolidum. lib. secundo, de cessiōe actionis. §. j. nu. 25. 13

Debitore petente restitutionē in integrum vbi eo absente sunt eius bona vendita &c. pronunciatum est eum restituendum, an ipsa bona euincet ab emptore. li. ij. de secundo decreto. §. iij. nu. 6. 51.

Debitore bona sua corporalia & incorporalia in fraudem alienante, qua actione possit creditor talis donationis reuocationē petere. li. iiij. de rebus ecclesiæ alienandis vel non. nu. 1. 82

Debitum pro vxore contractum, vel pecunia in eius vtilitatem cōuersa, an cedere debeat in eius obligatione. li. iiij. de obligationibus & solu. §. j. nu. 8. 132

Debitum non præsumitur, nisi probetur. lib. iiij. de restit. spolia. §. ij. nu. 14. 61

Debitum an sit inter mobilia computandum. li. ij. de fructi. & interesse. §. j. nu. 7. 217

Debitum non constituitur temporis cursu. li. iiij. de restitutio. spolia. §. ij. nu. 14. 61

Decano & Priore datis executoribus, si vno absente, nec se excusante, alter procedat, propter quod appellatur, qualiter concludendum erit. lib. ij. de appella. §. x. nu. 46. 197

Decedens sine liberis, relictis patre & vxore inope, & matrimonium erat sine dote, an vxor excludet patrem. lib. iiij. de testamētis. §. v. nu. 12. 149

Deceptus quia aduersarius nō seruat quod promisit, & renunciās iuri suo, iudicis officium implorat. li. j. de offi. om. iud. §. ij. numero 6. 55

Deceptus à fictis religiosis si tamē regulam specialem profiteatur, an teneatur eam vbicunq; obseruare. lib. iiij. de statu monachorum. nu. 45. 158

Deceptus in venditione vltra dimidiam iusti pretij, qualiter agere debeat. libro quarto, de rescindendis venditionibus. numero 10. 94

Decima an possit pignori obligari. lib. iiij. de pignoribus. numero 29. 126

Decimæ concessæ à laico cum consensu diœcesani alij ecclesię, quā cui pertinent, non confirmantur. li. ij. de rescrip. præsenta. §. iij. nu. 31. 24

Decimæ secundùm quosdam peti debent condictione ex canone. lib. iij. de decimis. nu. 4. 153

Decimæ in quo loco solui debeant. libro quarto, de decimis. numero 12. 153

Decimarum causa an tempore feriarum possit ventilari. lib. ij. de feriis. §. ij. nu. 11. 61

Decimas petens prædiales qualiter formabit libellum. li. iij. de decimis. nu. 2. 153

Decimas petenti conuenit rei vendicatio. lib. iiij. de decimis. numero 1. 153

Pro decimis subtractis & in futurum soluendis, qualiter sit formandus libellus. lib. iiij. de decimis. nu. 7. 153

Declinare an quis possit iudicium eius, in quem semel consensit. li. ij. de compe. iudi. adi. §. j. nu. 15. 18

Declinare nemo potest ordinariæ iurisdictionis examen post litē contestatam. ante autem fic. lib. j. de recusa. §. j. nu. 1. 61

Decretum quot modis dicatur. libro secundo. de pri. decreto. §. j. nu. 1. 42

Decretum super alienatione minoris diebus solennium feriarū interpositum, an valeat. li. ij. de feriis. §. ij. nu. 13. 61

Decretum confirmationis instar sententiæ dicitur habere. lib. ij. de appel. §. v. nu. 8. 190

Decretum qualiter sit interponendum, vbi is, qui petitur in seruitutem, vocatus non venit. libro secundo. de secūdo decreto. §. iij. nu. 15. 52

Decretum perperam interpositum, habetur pro non interposito, lib. j. de tutore. §. v. nu. 7. 95

Decretum pastoralis coram quocunq; factum an teneat: aut quas personas publicas interpellet. libro secundo. de primo decreto. §. v. nu. 29. 48

Decretum iudicis vbi ad postulationem actoris sibi dedit possessionem reo non citato, an sit validum. lib. ij. de primo decreto. §. v. nu. 15. 48

Decretum electionis an probet ipsam electionem esse canonicam lib. iiij. de electione. §. j. nu. 46. 34

Decretum apostolicum sub conditione factum non tenet ante cō ditionis euentum. li. ij. de actio. seu petitio. §. iiij. nu. 19. 8

Decretum electionis per inspirationem factæ qualiter sit conficiēdum. lib. iiij. de electione. §. iij. nu. 4. 35

Decretum electionis quandoq; in modum instrumenti publici cōficitur. li. iiij. de electione. §. j. nu. 40. 34

Decretum solùm ad electionis confirmationem petendam an sufficiat. lib. iiij. de electione. §. ij. nu. 12. 35

Decretum electionis, sub qua verborum forma concipiatur, lib. iiij. de electione. §. j. nu. 42. & 43. 34

in iiii. libros Specu. Gulielmi Duran.

Decreti forma ſecundùm diuerſos caſus & diuerſas procedendi formas ſolet immutari.li.iiij.de electione.§.ij.nu.11. 35
In dedicatione eccleſiæ quãtum ſe debeat indulgentia extendi. li.iiij.de pœnitentijs & remiſsionibus.nu.3. 194
Deductio Falcidiæ ceſſat in relictis ad pias cauſas: ſed non Trebellianicæ.li.ij.de inſtru.edi.§.xij.nu.33. 128
Defendi non debet, quod ratione vti non poteſt.li.j. de aduocato. §.iij.nu.v. 102
Defenſio noua in cauſa reſtitutionis quæ dicatur.li.ij.de reſti.in integrum.§.j.nu.6. 206
Defenſio non eſt excommunicato, nec etiam diabolo, ſi in iudicio adeſſet, deneganda.li.iij.de inquiſitione.§.v.nu.6. 16
Defenſio legitima nemini de iure eſt deneganda.lib.iij.de notorijs criminibus.§.j.nu.13. 17
Defenſiones illæ ꝓpriæ dicuntur, quæ ipſo iure tollunt & perimũt omnem actionem.li.ij.de excep.& replicatio.§.j.nu.4. 61
Defenſor quo caſu admittatur in cauſa matrimoniali.lib.j.de defenſore.nu.5. 89
Defenſor admittit in inquiſitione.li.j.de defenſore.nu.5. 89
Defenſor qui cauit de iudicatum ſolui, an poſsit conſtitui procurator ante litis conteſtationem.li.j.de defenſore.nu.1. 89
Defenſor an admittatur pro eo, quo reputaꝫ cõtumax, quia nõ reſpondit poſitionibus, ſed receſsit.li.j.de excuſatore.nu.4. 89
Defenſor quis dicatur.lib.j.de defenſore.nu.1. 89
Defenſor poſt ſatiſdationem eſt dominus litis.li.j.de procuratore. §.j.nu.28. 81
Defenſor qui cauit de iudicato ſoluendo, an poſsit ante litis cõteſt. procuratorẽ conſtituere.li.j.de procuratore.§.j.nu.27. 81
Defenſores ſeu minores Poteſtates ciuitatum poſſunt accuſare & accuſari, agere & conueniri.li.j.de accuſatore.nu.20. 75
Deferens ex humilitate vel corporis neceſsitate humilem habitũ, nõ eſt ideo cõtemnendus.li.j.de aduocato.§.ij.nu.6. 101
Deficiens in probatione dilatoriæ exceptionis ante litis conteſtationis propoſitæ an debeat in expenſis condemnari.li.ij. de expenſis.§.iij.nu.4. 212
Degradatio ſolennis qualiter differat à degradatione non ſolenni. li.iij.de accuſa.§.ij.nu.6. 4
Degradatus iniuſtè qualiter ſit reſtituendus.li.iij.de accuſa.§.ij.nume.9. 4
Degradati reſtitutio an requirat tot epiſcoporum præſentiã, quot ipſa met degradatio.li.iij.de accuſa.§.ij.nu.10. 4
Deiectus à poſſeſsione fundi vel domus, & proponens pro vna parte fundi interdictum vnde vi, & pro alia actionem triticariã contra deiectorem, an ſit admittendus.lib.j.de actore.§.j.numero.68. 70
Deiectus à poſſeſsione qualiter prouidere ſibi de libello debeat.li. iij.de cauſa poſſeſ.& proprieta.§.j.nu.17. 51
Deierare non præſumitur in ſui ipſius damnum, qui perigrinatur, & ideo perdens res depoſitas in taberna: vel naui &c. non ſunt ipſi imputandæ.li.iiij.de furtis.nu.15. 186
Delatio iuramẽti per procuratorem facta, an domino nocere poſsit.li.ij.de confeſsionibus.§.iiij.nu.13. 101
Delegari quæ cauſæ poſsint.li.j.de iudi.deleg.§.iiij. 5
Delegari poſſunt quæ ſunt cohærentis imperij: non autẽ quæ ſunt meri vel miſti.lib.j.de iuriſdi.om.iudi.§.j.nu.22. 54
Delegari non poſſunt quæ ſunt meri imperij.li.j.de iuriſdi.om.iud. §.j.nu.15. 53
Delegatio quando & quid dicatur.lib.iij.de oblig. & ſolutio.§.ij. nu.1. 135
Delegatio quæ in ſuo nomine generali ſtat, iuriſdictio nuncupaꝫ, & competit magiſtratibus municipalibus.li.j.de iuriſdi.omniũ iudi.§.j.nu.31. 54
Delegatus papæ vel epiſcopus, vel cui vniuerſitas cauſarũ eſt commiſſa, poteſt alteri receptionem teſtium committere. li.j. de teſte.§.iij.nu.17. 119
Delegatus à non principe, qualiter & quo caſu poſsit cauſam alij ſubdelegare.lib.ij.de appella.§.iiij.nu.10. 188
Delegatus recuſatus ſecundùm canones debet ſuperſedere, ꝓbata cauſa ſuſpicionis.li.j.de recuſa.§.v.nu.5. 62
Delegatus, qui cauſam cognouit, ſi citat partes peremptoriè ad ſententiam audiendam, & poſtea committit alteri ſententiæ prolationem: an is, cui commiſſum eſt, debeat iterum partes citare li. ij.de citatione.§.vj.nu.8. 37
Delegatus citans per literas, qua formavti debeat.li.ij.de citatione. §.v.nu.10. 36
Delegatus excommunicans vſurarium quia diffinitiuè non paret, an debeat excommunicationis ſententia confirmari.li.ij. de reſcrip.præſenta.§.iiij.nu.16. 23
Delegatus ab eo, qui non habet propriam iuriſdictionem vel adminiſtrationem, an poſsit reſtituere, vel de reſtitutione cognoſcere.li.ij.de reſtitu.in integ.§.iiij.nu.1. 209
Delegatus ſuper re certa non poteſt ſe de alijs intromittere. lib.j. de iudi.dele.§.viij.nu.10. 10
Delegatus legati papæ poteſt mittere in poſſeſsionem cauſa rei ſeruandæ.lib.j.de legato.§.iij.nu.4. 14
Delegatus quibus ex cauſis poteſt recuſari.lib.j.de iudice deleg.§. vj.nu.1. 8
Delegatus ſtatuere poteſt terminum, intra quẽ omnes cauſæ ſuſpicionis proponuntur in cauſa recuſationis.lib.primo. de recuſa. §.v.nu.32. 64
Delegatus aliquid exigens & extorquens an crimine concuſsionis teneatur.lib.j.de ſalarijs.§.j.nu.5. 132
Delegatus non præſumitur aliter iudicare cꝫ iudicaturus eſſet ordinarius.li.j.de recuſa.§.j.nu.2. 61
Delegatus ab alio cꝫ à principe non poteſt delegare perſonam ſibi ſubditam.li.j.de iudi.dele.§.ij.nu.2. 5
Delegatus ſi non poteſt intereſſe, non poteſt ſubdelegare: ſi poteſt intereſſe, debet ſeipſum exercere.lib.j.de iudi.deleg.§.v. numero 10. 6
Delegatus quomodo poteſt excommunicatum actorem abſoluere & cauſam ſibi delegatam alijs committere.lib.j. de iudi.dele. §.v.nu.8. 6
Delegatus iudex quis dicatur.lib.j.de iudice deleg.§.primo.numero.1. 4
Delegatus non poteſt cogere brachium ſeculare, vt ſuas exequaꝫ ſententias.lib.j.de iudi.dele.§.v.nu.6. 6
Delegatus non poteſt bellum indicere: ſed bene poteſt mittere in poſſeſ.cauſa cuſtodiæ.lib.j.de iudi.dele.§.v.nu.7. 6
Delegatus à principe, vel legatus, vel ordinarius licet totam iuriſdictionem in alium tranſferri poſsint, non tamen poteſtatem alij committendi.lib.j.de iudi.deleg.§.ij.nu.6. 5
Delegatus debet formam ſibi traditam diligenter ſeruare.lib.j. de iudi.deleg.§.v.nu.1. 5
Delegatus à papa non bene facit ſubdelegãdo remotum partibus inuitis.lib.j.de iudi.deleg.§.v.nu.2. 5
Delegatus in quib⁹ debeat animaduertere vbi eius impeditur iuriſdictio.lib.j.de iudi.deleg.§.v.nu.3. 6
Delegatus mortuo delegante perdit ſuam iuriſdictionem.lib.j. de iudi.deleg.§.vj.nu.5. 7
Delegatus non poteſt ſuam ſententiam poſt annum exequi.lib.ij. de execu.ſenten.§.iiij.nu.6. 181
Delegatus ſimpliciter vices ſuas committendo, videtur in totum committere.lib.ij.de ſententia.§.vj.nu.45. 70
Delegatus an poſsit mãdatum ſibi factum per teſtes probare. li.ij. de probationibus.§.iiij.nu.1. 105
Delegatus à papa an poſsit dare corporalem poſſeſsionem in rebus, quæ non ſunt ſuæ iuriſdictionis. lib.ij. de ſecundo decre.§. v.numero 53
Delegatus perit ſi deponitur vel trãſfertur anteꝫ ſubdelegatus ciret.lib.j.de iudi.dele.§.vj.nu.7. 7
Delegatus re integra adhuc exiſtente, poteſt reuocare ſuam commiſsionem etiam ſimpliciter factam. libro.j. de iudi.dele.§.vj. nu.9. 8
Delegatus papæ maior eſt ordinario.lib j.de iudi.deleg.§.v. numero 19. 7
Delegatus papæ poteſt de contumace facere non cõtumacem: itẽ poteſt excommunicare, ſuſpendere & interdicere, & ſententiã papæ exequi.lib.j.de iudi.dele.§.v.nu.20. 7
Delegatus ſimpliciter ſeu totaliter vices ſuas committens, ſententiam exequi non poteſt; cùm nil ſibi retinuerit.lib.ij. de execu. ſenten.§.ij.nu.2. 179
Delegatus à principe, an & intra quãtum tempus, poſsit ſuam ſententiam exequi.lib.ij.de execu.ſenten.§.ij.nu 3. 179
Delegatus poteſt cõmittere etiam partibus inuitis, cùm Poteſtas ſit ei à iure conceſſa.lib.primo, de iudice delega.§.ſecundo, numero 3. 5
Delegatus ſub conditione tali, ꝙ poterit ante litem conteſtatã aliũ ſubſtituere, an alium poterit delegare.li.j.de iudi. deleg.§.ij.numero 4. 5
Delegati proceſſus ante reuocationem iuriſdictionis habitus, ratus erit.li.ij.de remiſsionibus.§.ij.nu.3. 161
Delegati iudices à Principe poſſunt cauſa ſibi cõmiſſa maximi dici.lib.j.de iuriſdi.om.iudi.§.j.nu.9. 53
Delegati tres ſunt, quorum vnus præſens eſt, pro ſecundo comparet ſubdelegatus, tertius ſe excuſat: quid iuris.li.j.de iudi.deleg. §.v.nu.18. 7
Delegati iuriſdictio quibus modis finiatur.li.j. de iudi.deleg.§. vj. nu.1. 7
Delegati qui ante egreſſum legati cœperunt vti iuriſdictione, quo modo poſsint de cauſis cognoſcere & excommunicare.lib.j.de

Repertorium

leg.§.vij.nu.14. 22

Delegati patriarcharum,archiepiſcoporum,epiſcoporum,& aliorum minorum iudicum, & ſubdelegati à delegatis Principis, an poſsint in poſſeſsionem mittere.lib.ij.de execu.ſenten.§.ij. nu.1. 178

Delegato ſubdelegãte ſub hac forma:cõmitto vices meas,quouſq; ipſas duxero reuocandas:an per talem ſubdelegatum ſentẽtia lata teneat.li.ij.de appel.§.iiij.nu.9. 188

Delegato mandante alicui vt denunciet talem excommunicatum, qualiter ſit procedendum.lib.ij.de citatione. §. quinto. numero.18. 37

Delegatum dañ ab ordinario,quomodo poſsit diſtingui. lib.j. de ſalarijs.nu.11. 132

Delegatio committentis,qui tempore commiſsionis non habebat iuriſdictionem committendi,ſed poſtea habuit,an valeat. lib.j. de iudi.dele.§.vij.nu. 15. 10

Delegationes & ſubdelegationes per ſola iudicum ſigilla probantur.li.ij.de inſtru.edi.§.v.nu.11. 114

Contra delentem chirographum qualiter ſit agendum.li.iiij.de crimine falſi.nu.5. 188

Delictum perſonæ non debet in eccleſiæ damnum redundare.lib. ij.de reſcripti præſenta.§.iiij.nu.24. 23

Delictum ob aliud delictum pœnam non minuit.li.ij.de contumacia.§.iiij.nu.5. 41

Delictum vnum an poſsit per plures ſimul committi.li.iij.de accuſa.§.ij.nu.12. 4

In delictis notorijs non admittitur appellatio.li.ij. de app.§.ij. nu.13. 185

Demandari poſſunt,quæ iure actionis petuntur.lib.j. de iuriſ. omnium iudi.§.j.nu.21. 51

Priuſq; demandatum eſt alicui ſecretum cauſæ an poterit contra alium in eadem cauſa eſſe aduocatus.lib.j.de aduocato.§.iij. nu.11. 102

Demandatam habens adminiſtrationem,procuratoris fungit offi cio.lib.j.de actore conſti.nu.2. 91

Denuncians alicui ne talem fundum emat ab alio,quia ſuus nõ eſt: an ſi vendatur,poſsit recuperare.libro.iiij.de reſcin.venditione. nu.24. 95

Denuncians iudici domum ſuam combuſtam, vnde iudex inquiſiuit,denuncians autem an ſuper hoc poſsit ex tunc aliquos accuſare.lib.iij.de inquiſitione.§.iiij.nu.8. 15

Denuncians ædificãti in ſolo alieno ne ædificet,an debeat eſſe præſens in loco,vbi fit opus.lib.iiij. de noui operis nuncia. numero.3. 189

Demonſtratio falſa non tollit veritatem. li.ij. de confeſsionibus.§. iij.nu.15. 100

Contra denunciantem quæ poſsint opponi.lib.iij.de denũciatione.§.ij.nu.6. 9

Denunciante aliquo alicui,ne cum vxore ſua loquatur:ſi poſtea cũ ea reperiatur loqui,violenter præſumitur de malo.lib.ij.de præſumptionibus.§.ij.nu.4. 149

Denunciator & pronunciator differunt.lib.j. de legato.§. vij. nume.13. 22

Denunciatio multipliciter conſyderatur.li.iij,de denun.§.ij.numero 8. 9

Denunciatio ſemper & à quolibet eſt admittenda,dũmodo ſaluet anima.li.iij.de denuncia.§.ij.nu.9. 9

Denunciatio quid ſit.li.iij.de denuncia.§.j. 9

Denunciatio qualiter,& à quo fieri poſsit.lib.iij.de denũciatione. §.ij.nu.1. 9

Denunciatio canonica multipliciter conſyderatur.li.iij. de denuncia.§.ij.nu.14. 10

Denunciatio regularis quæ ſit.li.iij.de denuncia.§. ſecũdo, numero.15. 10

Denunciatio criminis vel exceſſus qualiter fieri dicatur.libro quarto,de acculationibus,inquiſitionibus & denunciationibus.§.j. nu.3. 181

Denunciatio quo caſu venditionem non dicatur impedire.lib.iiij. de reſcindendis venditionibus.nu.27. 95

Denunciationem canonicam quot monitiones præcedere debeãt. li.iij.de denuncia.§.ij.nu.13. 10

Denunciatione pendente in capite & in membris,ſi aliquis ꝓmoueatur in prælatum,qualiter in eo fieri debeat inquiſitio.li.iij.de inquiſitio.§.iiij.nu.13. 15

Denunciatione prælato facta ſi reſpõdeat ſe nolle emere,vnde fiat venditio:an ſi vendens promittat facere renouari,nec faciat,teneatur ad pœnam.li.iiij.de emphyteuſi.nu.125. 110

Depoſitarius dicitur is, qui nomine poſsidet alieno.li.ij.de primo decreto.§.iij.numero.8. 45

In denunciatione qualiter ſit procedendum.lib.iij. de denũcia. §.iij.nu.1. 10

Depoſitarius vel commodatarius,cui res depoſita vel commodata eſt auferẽ,an poterit reſtitutionẽ petere.li.ij.de petito. & poſſeſſo.& ſpolia.§.j.nu.12. 79

Deſcendentes qualiter ſuccedant. lib.iiij. de teſtamen.§.v. numero 3. 149

De ſeruit officium iudicis in actione bonæ fidei: & quæ ex teſtamẽto deſcendunt.libro.j.de officio omnium iudicum.§.vj. numero 1. 57

Deſtitutus exceptionibus,quæ poſſunt in iudicio ante libelli oblationem proponi,quomodo ſe habere debeat.li.ij.de libel.obla. nu.2. 55

Detinens rem eccleſiæ qualitercũq; detineat, ſemper debet conueniri,quãtũcunq; nominet vel exhibeat dominum vel actorem ſuum.li.ij.de primo decre.§.iij.nu.16. 45

Deus cor interrogat:lex autem opus quærit.lib.j.de diſpõſa.§.iiij. nu.4. 28

Dialectica non habet ſecundùm philoſophũ vim conſtruendi,ſed ſtudium deſtruendi.lib.j. de aduocato.§.vj.nu.23. 105

Dictio prouiſo,quando debeat in literis apoſtolicis apponi.lib.ij. de reſcrip.præſenta.§.iiij.nu.28. 24

Dictio aliam,an ſemper relationem faciat,aut ſemper implicet vel includat. libro quarto. de ſponſalibus & matrimo.§.j. numero 4. 165

Dictio forte,quandoq; eſt nota aſſertionis non dubitationis.lib.ij. de diſpu.& allega.§.iiij.nu.8. 152

Dictio donec,& dictio amplius,& dictio circiter:quomodo ſumãtur.li.ij.de diſpu.& alleg.§.iiij.nu.9. 152

Dictio vt,quandoq; conſecutiuè non cauſatiuè ponitur. lib.ij. de diſpu.& alle.§.iiij.nu.10. 152

Dictio nunc,quid importet.libro ij.de diſpu.& alleg.§.iiij.numero 11. 153

Dictiones tantùm & ſolùm,faciunt negatiuam implicitam.lib.ij. de poſitionibus.§.vij.nu.16. 92

Dictiones,aut propria nomina,in reſcriptis appoſita, qualiter ſcribi debeant.libro ſecundo,de reſcript.præſenta.§.tertio,numero 6. 22

Dicere volẽs aliquem ad beneficia ineligibilem, qualiter formabit libellum.lib.iiij.de conceſsione præbendæ.nu.3. 80

Dicere ꝙ poſt litis conteſtationem non eſt locus deliberationi falſum eſt.lib.j.de recu.§.iij.nu.1. 61

Dicens ſe officium interuentionis aſſumpſiſſe pro adulto vel pupillo,eccleſia vel vniuerſitate:in iudicium eſt vocandus.lib.j. de curatore.§.v.nu.21. 99

Dicens proclamo,vel prouoco ad ſedem apoſtolicam, an habeatur pro appellante. libro ſecundo. de appella. §. ſexto,numero.30. 192

Dicens poſt litis conteſtationem tutores inuentarium non feciſſe vel non ſatiſdediſſe,an ſit audiendus.lib.ij.de excep. & replica. §.tertio.nu.24. 65

Dicens inſtrumentum eſſe falſum in modum exceptio,an poſtmodum poterit accuſare de falſo.lib.ij.de inſtrumẽ.edi.§.ix.numero 32. 113

Dicens poſt litis conteſtationem non eſſe appellatum, peremptorie excipit.lib.ij.de dilationibus.§.j.nu.11. 56

Dicens,obligo tibi omnia bona mea,an etiam futura obligentur. lib.iiij.de oblig.& ſolu.§.j.nu.6. 122

Dicenti ſe tutorem legitimum incumbit onus probandi ſe legitimè conſtitutum.li.j.de tutore.§.ij.nu.1. 93

Dicente aliquo appellatum ante diffinitiuam, ſi hoc falſum inueniatur,ad quem debeat fieri remiſsio.lib.ij.de remiſsio.§.vj. nume.3. 163

Dicens ſe per electionem ſeu collationem aut inueſtituram ius habere in aliquo beneficio,qualiter poſsint inter ſe agere, & qualiter contra capitulum.libro ſecundo.de actio.ſeu peti.§.iiij.nume.5. 7

Dictum in compromiſſo pœnali ꝙ pœna ſoluta ratum maneat arbitrium,quomodo intelligatur.libro primo, de arbi. & arbi.§. vij.nu.76. 50

Dictum Pauli:qui ſpiritu Dei aguntur,non ſunt ſub lege: qualiter interpretetur pro religionem intrantibus.lib.iiij.de ſtatu monachorum.nu.34. 157

Dictum vnius,dictum nullius.libro ſecundo.de iuramenti dela.nume.2. 151

Dictum illud,ꝙ legatus de latere poſsit abſoluere excommunicatum cauſa violentæ manus iniectionis in clericum:intelligit de leui iniuria.li.j.de leg.§.vij.nu.7. 22

Dictum in compromiſſo ꝙ ſoluta pœna ratum maneat compromiſſum

in iiii. libros Specul. Gulielmi Duran.

missum,quomodo intelligatur.li' ro primo,de arbi.& arbi.§. vñ. nume.37. 48
Dictum illud,sub pœna dupli,simpliciter in instrumento venditionis vel emptionis appositum,ad quid sit referendum. libr. iiñ.de emptiõe & venditione.§.j.nume.39.& 40. 88
Dies,quo appellatur,an sit de numero decem dierum ad appellandum determinatorum lib.ñ.de appella.§.v.nu.3. 189
Dies & mensis in quo instrumentum conficitur, debent in eodẽ post indictionem inscribi.lib.ñ.de instru.edi.§.ñ.nu.8. 109
Differentia est,intercipiendo testes actoris & testes rei ante litis contestationẽ.lib.j.de teste.§.ñ.nume.5. 117
Differentia inter actorem & procuratorem quę sit.lib.j.de his qui alie.no.in iudi.inter.nu.4. 78
Differentia inter arbitrum & compromissum quæ sit.lib.j. de arbi.& arbi.§.j.nume.1. 41
Differentia inter nuncium procuratorem & actorem.lib.j. de procuratore.§.iiñ.nume.7. 85
Differentia inter pœnam & mulctam.lib.ñ.de sententia.§.ñ.numero 8. 64
Differentia inter syndicum & actorẽ,& inter actorẽ vniuersitatis & actorẽ tutoris.lib.j.de actore constituto.nu.6. 92
Differentia inter rem vendi,vel in solutũ dari,ex secundo decreto vel per interlocutoriã sententiam vel diffinitiuam executioni mandatam.lib.ñ.de secundo decreto.§.ñ.nu.20. 51
Differentia inter delegatum à principe,& delegatum ab ordinario.libro j.§.ñ.nume.12. 5
Diffinire & decernere vbi dubitatur vtrum iuramentum si seruãdum vel nõ,pertinet ad papam.libro primo,de legato. §. vj. nume.23. 19
Diffinire nõ potest is,cui cõmissa est causa cõmittenda.lib.j. de iudi.dele.§.v.nume.13. 6
Diffiniri debet per papam vbi de fide vel fidei articulo dubitat. lib.j.de legato.§.vj.nu.39. 20
Diffinitio ordinarij in quibus locum habeat.lib.j.de offi.ordi. §.j. nume.1. 39
Diffinitiua sententia potest prima die etiam sine scriptis appellari.lib.ñ.de appel.§.vj.nu. 1. 190
Diffinitiua sententia an possit intra decẽ dies executioni mandari.lib.ñ.de appel.§.v.nu.10. 190
Directum dominium dicitur per prę scriptionem acquiri.lib. iiñ. de præscriptionibus.nu.1. 69
Sicut directa actio mandati,ita & cõtraria datur mandatario. libr. iiñ.de iudicijs.§.iñ.nu,2. 47
Directa actio inhęret ossibus,& facilè nõ transfertur.lib.ñ.de cessione actio.§.j.nume.24. 13
Directa hæredis institutio fieri nequit,nisi in testamento.lib.ñ. de instru.edi.§.xij.nu.46. 130
Discretus esse debet aduocatus,ne aut tacenda proferat,aut proferenda reticescat.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.9. 104
Discussio in causis de partium voluntate procedens accipitur ꝓ plena.lib.ñ.de sententia.§.viij.nu.16. 173
Disparitas cultus impedit & dirimit matrimonium.libr.iiñ. de diuortijs.nu.2. 176
Dispendium habere non debet quis ex eo,de quo meretur præmium.lib.ñ.de inquisitione.§.v.nu.2. 16
Dispensare potest episcopus cũ incestuoso per errorem sororẽ vxoris suæ cognoscente,& etiã cũ incestuoso simpliciter. lib. j.de dispensa.§.v.nu.17. 31
Dispensare nõ debet papa cum homicida voluntario,vt post pœnitentiam ministret in officio altaris.lib.j.de dispensa.§.vij.nu mero 3. 33
Dispensare an possit episcopꝰ vt quis habeat duo beneficia,vnũ simplex,& aliud duplex.lib.j.de dispensa.§.x.nu.7. 36
Dispensare nemo potestcõtra papæ sentẽtiam, vel eam reuocare, aut relaxare.lib.j.de dispen.§.v.nu.27. 32
Dispensare cum simoniaco in ordine solus papa potest.libr. j. de legato.§.vj.nu.19. 19
Dispensare potest legatus cũ illegitimo vt patri suo succedat immediatè in eodẽ beneficio.lib.j.de dispen.§. vj.nu.3. 33
Dispensare tenetur prælatus in aliquibus casibus,ne detrahat seueritati.lib.j.de dispensa.§.iij.nu.2. 24
Dispensare potest vbicunq; à iure conceditur.lib.j.de dispensa.§. iij.nu.4. 24
Dispensat episcopus vt clericus scholaris vel peregrè proficiscẽs locet ad tempus reditus beneficij sui.lib.j.de dispensa.§.v.numero 19. 31
Dispensat episcopus cum pugnante in duello,dum tñ inde mors vel membri mutilatio non sequatur.lib.primo.de dispensa. §. v.nu.2. 29
Dispensat episcopus vt clerici peregrini in sua diœcesi recipiant, & sine literis commendatitijs celebrent.lib.primo. de dispẽsa. §.v.nu.15. 31
Dispensat episcopus vt abbas cõferat inuestituram in ecclesijs per eum sibi collatis.lib.j.de dispensa.§.v.nu.12. 30
Dispensat episcopus ex causa in iuramentis licitè præstitis. libr.j. de legato.§.vj.nu.26. 19
Dispensat solus papa cũ filio sacerdotis,vt ecclesiam,in qua pater eius ministrauit,obtineat.lib.j.de legato.§.vj.nu.48. 18
Dispensat solus papa clericis conferentibus ecclesiastica sacramenta hæreticis.lib.j.de legato.§.vj.nu.49. 20
Dispensauit Deus cum Adam & Eua transgressoribus, quando post pœnitentiam dimisit illis peccatum.lib .j.de dispen. §.ñ. nume.2. 24
Dispensauit Deus cum humano genere mittens filium suum in redemptorem.lib.j.de dispensa.§.ñ.nu.4. 24
Dispensatur cum aliquo vt sibi liceat plures personatus recipere, si sibi canonicè cõferantur:si eos nõ canonicè recipiat, quid iuris.lib.j.de dispensa.§.x.nu.23. 38
Dispensandi potestas transit in generali mandato legationis.libr. j.de dispensa.§.vj.nu.4. 33
Diffinitiua sententia super restitutione danda vel deneganda:non est ante lit.contestatio.danda.libro secundo.de restitu. in inte. §.j.nume.40. 80
Dilapidatio fructuũ presbyterij quo casu possit per iudicẽ ꝓhiberi.lib.iiij.de sequestra.possessionum & fructuum.nu.6. 66
Dilatoria exceptio quæ sit,& quomodo diuidat.lib.ñ.de except. & replicatio.§.j.nu.5. 61
Dilatoria solutionis vel peremptoria in iudicio ꝓposita, sub qua forma scribetur à notario.lib.ñ.de except.& replica.§.iiñ.numero 24. 68
Dilatoriæ exceptiões omissæ an post sententiã possint opponi, & quibus casibus.lib.ñ.de excep.& replica.§.ñ.nu.5. 62
Dilatio impetrata à reo pro requirendis probationibus qũo ꝓsit actori.lib.ñ.de dilationibus.§.iiñ.nu.14. 59
Dilatio petenda est & danda iudice pro tribunali sedẽte:cã cognita,& vtraq; parte prę sente.lib.ñ.de dilatio. §.iiñ.nu.1. 58
Dilatio semel tantũ regulariter indulgetur:ex causa tñ pluries.lib. ñ.de dilationibus.§.iiñ.nu.18. 59
Dilatio non datur sine causæ cognitione.lib .ñ.de dilationibus. §. iiñ.nume.20. 59
Dilatio an sit danda à procedente iudice.lib.ñ.de dilationibus. §. quarto.nu.21. 59
Dilatio ad probandum dilatorias exceptiones non indulgetur in causis,quæ apud sedem apostolicam ventilantur.lib.ñ.de dilationibus.§.j.nu.9. 56
Dilatio quotiescunq; opus est,& bona fide petitur,dari debet.lib. ñ.de dilationibus.§.iiñ.nu.1. 58
Dilationem petere debet ante litis cõtestationem,qui conuenitur de re empta vel quasi,vt idẽ denuncietur actori.lib.ñ. de actio. seu peti.§.iiñ.nu.4. 7
Dilatiõe pendẽte iudicis officium conquiescit.lib.j.de offi.om. iudi.§.vj.nu.13. 79
Dilatione ad danda interrogatoria,debet aduocatus illius, contra quem agitur,articulorum copiam contra se datorum habere. libro j.de teste.§.vj.nu.3. 122
Dilationes deliberatoriæ quæ sint.libro secundo,de dilationibus. §.j.nume.18. 56
Dilationes deliberatoriæ possunt iudicis arbitrio abbreuiari vel prorogari.lib.ñ.de dilatio.§.j.nu.19. 56
Dilationes executoriæ quæ sint.libro secundo,de citationibus.§.j. nume.24. 57
Dilationes cùm dantur tam actori q̃ reo,quæ sint prius adimplẽdæ.lib.ñ.de dilationibus.§.iiñ.nu.6. 58
Dilationes quando sint concedendæ.lib.ñ.de dilatio.§.iñ. numero 1. 58
Dilationes quo casu non sint afferendæ.lib.ñ.de dilationibus.§. j. nume.21. 57
Dilationes præparatoriæ quę sint.lib.secundo.de dilation.§.j. numero 22. 57
Dilationes & exceptiones super principali,an possint dari vel ꝓponi ante libelli oblationem.lib.ñ.de libel.obla.nu.1. 57
Dilationes cõcedere cuius sit.lib.ñ.de dilatio.§.ñ. 58
Dilatoriam omittens exceptionem an post litis contestationem possit ad eam redire.lib ñ.de excep.& replica.§.ñ.nu.3. 62
Diligentia mater est omnium artium: negligẽtia verò nouerca est eruditionis.lib.j.de aduocato.§.ix.nu.4. 107
Diminutio pensionis in tertiam partem propter ruinã facienda qualiter intelligatur.li.iiij.de emphyteusi.nu.12. 103
Diœcesis cuiusq; videtur esse,in qua domicilium habet.lib.ñ.de citatione.§.j.nume.4. 30

Repertorium

Directum dominium quo casu sit vtili præferendum.li.iij. de emphyteusi.nu.63. 106
Directum dominium non queritur præscriptione longissimi temporis:sed bene vtile li.iiij.de emphyteusi.nu.68. 107
Dispensando cum illegitimo vt possit fieri clericus,quomodo intelligatur li.j.de dispensa.§.x j.nu.2. 38
Priuilegium odiosum semper est restringendū.lib.j.de dispensa,§.xj.nu.2. 38
Dispensatio an valeat non obseruata conditione,vel clausula in ea apposita.li.j.de dispen.§.x.nu.30. 17
Dispensatio debet fieri per episcopum causa cognita summariè, cum egeat consilio,& inter maiora negotia computetur.li.j.de dispensa.§.ix.nu.2. 35
Dispensatio episcopi valet in omni foro pœnitentiali, & in pœnitentijs imponendis.li.j.de dispensa.§.v.nu.10. 20
Dispensatio prohibita est,vbinon potestfieri sine decoloratiõe status ecclesię.li.j.de dispensa.iij.nu.3. 24
Dispensatio est stricte interpretãda,nec faciliter dispensantur alienigenæ,&c.li.j. de dispensa.§.vj.nu.5. 33
Dispensatio facilis est erga eum, qui ineuitabili casu se defendens aggressorem occidit.li.j.de despen.§.iiij.nu.47. 28
Dispensatio facta quo ad ordines beneficium quomodo intelligatur.li.j.de dispensa.§.xj.nu.5. 38
Dispensatio obtenta pendente accusatione vel exceptione an valeat.li.j.de dispensa.§.ix.nu.8. 35
Dispensatio an possit fieri ex causa probabili.li.j.de dispensa,§.iij. nume.1. 24
Dispensatio locum non habet contra ius naturale.li. j.de dispensa. §.vij.nu.2. 33
Dispensatio non negatur,vbi ius commune statuitur.li.j.de dispẽsa.§.v.nu.32. 32
Dispẽsatio tenens in maiori, per consequens in simili vel minori. li.j.de dispensa.§.x.nu.16. 37
Dispensatio,in qua dicitur licere personatum vnum recipere,& simul cum obtentis retinere,& prius habitum est vnum beneficium canonicè & aliud minus canonicè an valeat.li.j.de dispẽ§.x.nu.17. 37
Dispensatio episcopi quo ad simoniam in quibus se extendat.li.j. de legato.§.vj.nu.20. 19
Dispensatio an sit ius.libr.j.de dispensationibus.§. primo,numero 5. 24
Dispensatio quid sit,& vnde originem habuit,& quare fiat.li.j.de dispensa.§ j.nu.1. 13
Dispensatio fit multis modis.li.secundo,de sententia.§.vj.numero 46. 170
Dispensatio qualiter & quando sit facienda.libro j. de dispensa. §.ix.nu.1. 35
Dispensatio cum causæ cognitione summaria danda est li.j.de dispensa.§.ix.nu.6. 35
Dispensationis remedium vnde traxit originem.libro primo.de dispen.§.ij.nu.1. 24
De dipensatione abbatis Principis, & quarundam aliarum personarum.li.j.de dispensa.§.viij.nu.1. 34
Dispensatione diuina salui facti sunt multi patres veteris testamẽti.li.j.de dispensa. §.ij.nu.3. 24
Dispensatione facta in aliquo non est intelligenda facta in alio.li. j.de dispensa §.x.nu.4. 8
Dispensationum species quot sint.libro primo,de dispensa. §.iij. nu.1. 24
Dispensatus ad aliquem ordinẽ promoturum intelligitur de minoribus ordinibus dispensatum.libro primo,de dispensa.§.xj. nu.3. 38
Dispensatum cum aliquo, ne defectus natalium obstet,in retentione dignitatum ecclesiasticarum,an intelligatur de episcopatu.de dispensa.§.xj.nu.6.& 7. 38
Dispensator attẽdere debet dignitatem,ad quam vocatur electus. li.j.de dispensa.§.ix.nu.9. 35
Disputare vtrum dignus sit,quem princeps eligit,sacrilegij instar est,li.j.de legato,§.vj.nu.10. 18
Disputandum non est de iuris apicibus, vbi bona fide agitur. l.j. de aduocato.§.vj,nu.22. 105
Dissimilitudo inter confessoriã & interdictum quę sit. lib. iiij. de Publiciana & seruitutibus.nu.16 58
Distinguere rationes agentium vel actuum nõ interest testium. li.ij.de proba.§.ij.nu.21. 104
Distinguendum est in actione singulari seu speciali de re petita ex primenda.li.ij.de actio.seu peti.§.ij nu.3. 3
Distinguendum est vbi iudicis officium interponitur principaliter pro actione ad petitionem partis. libro primo de offi.om. iudi.§.ij.nu.2. 55
Distinctio iudicum secundùm canones.lib.j.de iurisdi.omni.iudi. §.j.nu.8. 53
Distribuere est inter plures diuidere.lib.ij.de instru.edi.§.xiij.numero 11. 132
Distributor testamentarius an possit dici executor,lib. secundo. de instru.edi.§.xiij.nu.9. 132
Distributor testamentarius an teneatur facere inuentarium de bonis,quæ habet distribuere.libro ij.de instru.edi. §. xiij. numero 44. 136
Diuersæ quęstiones criminales si à diuersis partibus in iudicio ꝓponuntur,qualiter sint agitandæ.libr.ij.de inciden. quæstio,& ordine cogni.nu.14.& 10. 78
Diuersa potens eligere si vnum eligat,alteri renunciare videt.lib. iiij.de emphyteusi.nu.37. 104
Diuersorum generum articulos in rubricis connectere non expedit.lib.j.de teste.§.ix.nu.5. 127
Diuersas scripturas producens sibijpsi dicitur præiudicare. lib. ij. de instru.edi.§.vj.nu.5. 115
Diuidens post ingressum monasterij inter filios, an possit vnum alteri pupillariter substituere.lib.iiij.de statu monachorum.numero 60. 158
Diuisio & limitatio parochiarum qualiter fieri dicatur.lib. iij. de iudicijs.§.iiij.nu.5. 48
Diuisiones gratiarum sunt.in procœ.lib.primo,nu.22. 3
Diuortium fieri dicitur,vbi duorum fidelium alter transit ad hæresim vel infidelitatem.lib.iiij.de diuortijs.nu.5. 176
Diuortium diuersis modis fieri potest.libro quarto, de diuortijs. nume.1. eod.
Diuortium celebrari petens & cum alio matrimonium contrahi, qualiter concipiet libellum.libro quarto,de sponsalibus.§. iij. nume.4. 166
Diuortio facto filius minor triennio apud matrem,maior verò apud patrem est alendus.libro quarto,qui filij sint legitimi. numero 26. 174
Diuortio ad tempus vel quo ad thorum facto qualiter sit libellandum.lib.iiij.de diuortijs.nu.3. 176
Diuortio quo ad thorum facto,debet vxor dotem amittere. libro iiij.de diuortijs.nu.4. 176
Diutina solutio annuę præstationis an inducere possit obligationem.lib.iiij.de restitu.spolia.§.ij.nu.10.& 13. 61
Doctor malus quoties docet,quod auditoribus non conuenit,toties sermo malus de ore suo ꝓferre dicit ad auditorum corruptionẽ.lib.ij.de exceptio.& replicatio.§. iiij. nume.53. 70
Doctor promittens scholaribus legere,postea autem ex aliqua cã recedit,an possit per substitutum æquè bonum legere.lib.j.de salarijs.§.iiij.nu.8. 135
Doctor est iudex sui discipuli.libro primo,de iudi.deleg.§.vij.nu mero 4. 9
Doctor delectari potest in commendatione suæ doctrinæ:nõ auiditate laudis consequendę: sed seminandę veritatis charitate, in procœ.j.libri.nu.35. 4
Doctores,scholares,aduenę & peregrini non ligantur statutis ciuitatis in qua sunt.lib.iiij.de cõstitutionibus.nu.6. 30
Doctorum lingua dicitur gladius flammeus.in procœ.j.lib.numero 8. 2
Doctrina mala testis est malitiæ doctoris.lib.ij.de excep.& repli. §.iiij.nume.51. 70
Dolere plus dicitur quis perditione vnius denarij quod habet: ꝙꝑ non lucrando duos.libro iiij.de iniurijs & damno dato.§.j.nu mero 7. 191
Dolus cum dolo:& culpa cum culpa qualiter compensari dicatur. lib.ij.de expensis.§.vj.nu.17. 216
Dolus cum dolo compensatur.libro iiij.de rescindendis vend. nu mero 8. 94
Dolo in contractu venditionis intercedente qualiter sit agendũ. lib.iiij.de rescind.venditio.nu.17. 94
Contra dolo alicui suadentes sepulturam suæ ecclesiæ vt bona habeant qualiter sit libellus formandus.libr.iiij.de sepulturis.numero 4. 151
Dolo asserens se tutorem cum sciat contrarium:& contrahens de hoc cum pupillo:hoc comperto venit rescindendus.lib.iiij.de iudicijs.§.ij.nu.43. 47
Dolo causam dante contractui qualiter sit concipiendus libellus. lib.iiij.de dolo & contumacia.§.j.nu.3. 62
Dolo in contractu stricti iuris incidenter qualiter sit agendum.lib. iiij.de dolo & contumacia.§.j.nu.4. 62
Dolum non videtur facere qui eum excludit.li.j.de arbi.& arbi.§. vlt.

vij̃.nu.46. 49
Dolum allegans illum probare tenetur.lib.quarto. de pignorib⁹. nu.17. 126
Domesticorũ nomine qui contineantur.lib.primo.de teste.§.primo.nu.12. 110
Dominus an possit alimenta à seruo petere & an seruus ad hoc teneatur.lib.iij̃.qui filij̃ sint legi.nu.11. 173
Dñs emphy.an possit cum emphyteuta stipulari pœnã quãtumcunq; magnam.lib.iiij̃.de emphyteusi.nu.51. 105
Dominus põt sua propria autoritate colonum nõ soluentem pẽsionem tempore statuto eij̃cere.libro primo,de actore.§.j. numero 56. 69
Dominus emphy.agente cõtra extraneum possessorem fundi emphyteuticarij̃ an ei cõdemnabitur ad fructus.lib.iiij̃.de emphyteusi.nu.187. 113
Dominus pro suo procuratore satisdans iudica. solu.an in rescripto debeat adij̃cere pro omnibus clausulis stipulatiõis.libr. ij̃. de satisdat.§.iij̃.nu.11. 73
Dominus satisdans pro suo procuratore iudica. solui an debeat promittere quod ipse intererit tẽpore sententię.lib.ij̃.de satisdationibus.§.iij̃.nu.12. 73
Dominus animaliũ noxam facientiũ an liberetur illa dando. libr. iij̃.de iurij̃s & damno dato.§.ij̃.nu.22. 192
Dominus eadẽ fidelitate tenetur vasallo qua & ipse vasallus dño. lib.iij̃.de feudis.§.j.nu.2. 118
Dñs rei emphyt.an possit cogi ad pensionis receptationẽ ante tẽpus ordinatum.lib.iiij̃.de emphyteusi.nu.44. 105
Dñs papa rescribẽs sibi familiari qua forma vtatur respectu noĩs proprij̃.lib.ij̃.de rescri.prẽsenta.§.iij̃.nu.2. 22
Dñs emphy.volens ius suũ vendere,i.proprietatẽ,an teneat̃ emphyteutam requirere.lib.iiij̃.de emphyteusi.nu.116. 109
Dominus dicitur super homines suos secundũ diuersas cõsuetudines diuersa iura habere.lib.iiij̃.de feudis.§.ij̃.nu.33. 212
Dominus emphyteuticarius an inuitus possit nouũ emphyteutá habere.lib.iiij̃.de emphyteo.nu.64. 106
Dominus tenetur procuratori ad expẽsas in negotio vel iudicio factas.lib.j.de salarij̃s.§.ij̃.nu.6. 133
Dominus cõtra vasallum procedere volens qualiter libellum cõcipiet.lib.iiij̃.de officio ordinarij̃.nu.12. 40
Dñs an possit pro colonis & rusticis suis agere libr.iiij̃. de causa possessio.& proprie.§.j.nu.9. 51
Dominus an teneatur ex delicto famuli sui.libr.iiij̃. de iurij̃s & damno dato.§.ij̃.nu.32. 193
Dominus faciens pactum de non agendo contra mandatum suscipientem actione furti an poterit agere mandati.lib.ij̃.de actio. seu peti.§.ij̃.nu.14. 4
Dominus emphy.volens emphyteutam deij̃cere,an debeat se ꝓbare dñm.lib.iiij̃.de emphyteusi.nu.19. 103
Dominus emphyteusis qualiter possit petere pensionem à secũdo emphyteuta,vbi primus rem emphyteuticam donauit. lib. iiij̃.de emphyteusi.nu.132. 110
Domino à familia qualitercunq; occiso,põt ad inquisitionem facti procedi.li.iiij̃.de inquisitio.§.ij̃.nu.1. 11
Domino releuante procuratorẽ à satisdatiõe iudicato soluendo an ipse procurator saltem debeat promittere.libr.ij̃.de satisdat.§. iiij̃.nu.2. 73
Domino emphyteusis pensionem anni preteriti recipere nolente,qualiter sit emphyteutę cõsulendum.lib.iiij̃.de emphyteusi. nume.45. 105
Domino emphyteusis cũ emphyteuta stipulante de pœna si non soluat,an propter non solutionẽ poterit expelli.& nu.seq.lib. iiij̃.de emphyteusi.nu.46. 105
Domino reuocante mandatum procuratoris & iudicio trãslato à procuratore in dñm,an procuratoris fideiussores liberent̃.lib. ij̃.de satisdationibus.§.iij̃.nu.16. 73
Domino emphyteusis rem alteri vendente,an debeat hoc emphyteuta pati.lib.iiij̃.de emphyteusi.nu.199. 113
Domino emphyteusis in venditione rei emphyteuticæ semel cõsentiẽte,an si emphyteuta anno elapso post dñi cõsensum vendit,cadat à iure suo.lib.iiij̃.de emphyteusi.ne.121. 110
Domino cuius possessio negligentia coloni vel inquilini vel procuratoris perditur,qualiter sit prouidendum.lib.iiij̃.de locato. §.v.nume.34. 101
Dño emphyteusis petente sibi edi instrumentum emphyteuticũ, an debebit emphyteuta eere.libro quarto,de emphyteusi.numero 168. 112
Domino emphyteusim nõ probante an veniat emphyteuta absoluendus.lib.quarto.de emphyteusi.nu.80. 107
Dominũ se dicit,qui se dicit vsucepisse.lib.iij̃.de publiciana & seruitutibus.nu.2. 57
Contra dñm in quasi possessiõe homagij̃ existentem qualiter sit libellus formandus.lib.iiij̃.de feudis.§.ij̃.nu.7. 124
Dominiũ nõ transfertur nudis pactis aut nuda traditiõe, nisi iusta causa prẽcedat.lib.ij̃.de cõfessionibus.§.ij̃.nu.9. 99
Dominium nõ acquiritur per primum decretum , sed sola custodia.lib.ij̃.de secundo decreto.§.ij̃.nu.12. 10
Dominium præscriptum vel vsucaptum an possit redire ad illũ à quo prẽscribens causam habuit.libro quarto,de emphyteusi. nume.67. 107
Dominium an possit ex primo decreto in causa noxali transferri. lib.ij̃.de secundo decreto.§.vj.nu.1. 54
Dominium multis modis occupatur.lib.ij̃.de actio.seu peti. §. ij̃. nu.24. 4
Domum habens ab vtraque parte viæ an possit pontem de vna ad aliam facere. libro quarto . de Publiciana & seruitutibus. nume.33. 58
Donans vel cedens actionem,si in instrumẽto dicat,facio te procuratorem meum:quomodo debeat intelligi.lib. ij̃. de cessiõe actio.§.ij̃.nu.3. 15
Donatio dotis viro per mulierem facienda quibus fieri dicatur. lib.iiij̃.de dote restituenda.§.j.nu.8. 178
Donatio propter nuptias,& dotis seruatio,eandem æqualitatem requirũt.lib.iiij̃.de dona.inter vir.& vxo.nu.iij̃. 176
Donatio vniuersalis nepoti facta,an sit valida.lib.iiij̃.de testamentis.§.v.nu.16. 149
Donatio inter viuos an sine decreto iudicis,aut insinuatiõe valeat. lib.ij̃.de instru.edi.§.xiij̃.nu.7. 143
Donatio causa mortis à sano per obligationẽ, qua forma concipi debeat.lib.ij̃.de instru.edi.§.xiij̃.nu.2. 142
Donatio capituli quo casu sit valida & perpetua.libr.iiij̃.de his , q̃ fiunt à prẽlato sine cõsensu capituli.nu.7. 91
Donatio causa mortis similis est legato.libr.iiij̃.de donationi. numero 10. 140
Donatio potest ratione ingratitudinis reuocari.lib.iiij̃. de donat. nume.5. eo.
Donatio monasterio facta an aliquo casu possit reuocari.libr. iiij̃. de donationibus.nu.6. eo.
Donatio facta filio à patre intẽdente maleficiũ cõmittere ad cõsequentiam ne confiscarentur,an postea repeti possint.lib.iiij̃.de donationibus.nu.7. eo.
Donationis propter nuptias effectus quare dicatur magnus.libr. iij̃.de dote restituenda.§.ij̃.nu.3. 178
In donatione causa mortis requiruntur plures testes,q̃ duo. libr. j.de teste.§.xj.nu.2. 129
In donatione causa mortis quot testes sufficiant.lib.ij̃. de instru. edi.§.xiij̃.nu.3. 142
Donatiõe pluribus facta,si vnus repudiet donationẽ,an portio eius cæteris accrescat.lib.iiij̃.de donatio.nu.2. 139
Donator inter viuos niti debet,ne multis conditionibus seu obligationibus implicetur.lib.ij̃. de instrumen.edi.§. xiij̃. numero 6. 143
Donatum vni filiorum an causa cohæredationis teneatur alij̃s cõmunicare.lib.iiij̃.de iudicij̃s.§.iij̃.nu.15. 49
Dos constituta nõ põt iterum constitui,sed augeri.lib.iiij̃. de dote restituenda.§.j.nu.11. 178
Dos est proprium patrimonium mulieris.lib.ij̃.de instru.edi.§.xij̃. nume.38. 129
Dos data à patre pro filia emancipata,an sit profectitia vel aduentitia.lib.iiij̃.de dote restituenda.§.ij̃.nu.13. 179
Dotis priuilegia sunt plura.lib.iij̃. de dote restituenda.§.ij̃.numero 30. 180
Dotis causa an spectet ad ecclesiam.lib.iij̃.de dote restituẽda.§.ij̃. nume.31. 180
Dotem cum matrimonio recipere non est prohibitum.lib.iij̃. de dote restituenda.§.ij̃.nu.14. 179
Dote per dolũ promissa an per talem promissionẽ possit actio quędam oriri.lib.ij̃.de excep.& replica.§.iij̃.nu.5. 67
Dotein pecunia,& rebus mobilibus constituta,qualiter conficietur instrumentum restitutiõis.libro quarto.de dote restituenda.§.j.nu.6. 177
Dubitari non potest de illius emẽdatione, qui publicè pœnitet.lib.j.de teste.§.j.nu.86. 115
Dubitans an res,quæ venditur alteri,data vel obligata sit, qualiter instrumentum faciet.libro iij̃.de emptione & vendit.§.ij̃.numero 1. 90
Dubitans priuilegium esse personale vel reale,quo recursum habere possit.lib.ij̃.de instru.edi.§.xj.nu.6. 124

Repertorium

Dubius est litis euentus.li.j.de aduocato.§.iiñ.nu.10. 102.
Duo in solidum eiusdem rei domini esse non possunt. li.iiñ.de in n tegrum resti.§.j.nume.8. 43
Duo vel plures simul simpliciter ad vnam causam constituti, an vnus sine altero agere vel defendere possit.lib.primo.de pro curatore.§.iñ.nu.16. 84
Duorum delegatorum si vnus committit totaliter alteri vices suas alter verò committit aliqua,sed non in totum:ad quem ab istis sit appellandum.lib.secundo,de appellatio.§. quarto. numero 11. 88
Duorum accusare volentium eligendus est magis idoneus.li.j. de of.om.iu.§.vj.nu.12. 57
Duabus actionibus ex diuersis casibus occurrẽtibus,potest quẽli bet intentari.li.ñ.de actio.seu peti.§.secundo nu. 6. 4
Duobus de possessione contendentibus,quorumvnus turbat alium & ambo dicunt se insolidum possidere,nec voluit de se in uicem conqueri,an possit iudex eos cogere petitionem ambo rum offerre.li. ñ.de petito.possess.& spo.§.j.nu.38. 81.
Duobus dominis ab vno homagium exigentibus,si ignoretur cui sit prestandum,qualiter prouidebitur,libro quarto,de feudis.§. ñ.numero 27. 120
Duobus ex eiusdem serui noxa conuentis,cui dandus erit seruus. li.ñ.de appel.§.viñ.nu.3. 193
Duobus literas impetratorias pro eodẽ beneficio habentibus primo offerenti venit obtinendum. lib. secundo,de appel.§. viñ. nu.3. 193
Duobus adeuntibus iudicem,cuius iurisdictioni alter eorum sub est,alter nõ,consentit tamen credens illum suum iudicem esse, & sic errans:an teneat sententia.lib. secundo de competen. iu. adi.§.primo.nu.7. 17
Duobus Pisanis consentientibus in potestatem Lucanum &c.demum finito suo officio causa illorum non est finita,an futurus potestas poteritillam finire.libro secundo,de competent. iu. adi.§.j.nu.8. 17
Duobus pariter murum edificantibus, qualiter sit instrumentum conficiendum.lib.iiñ.de iudicijs.§.ñ.nu.2. 4
Duobus se inuicem iniuriantibus an possint se inuicem accusare. li.iiñ.de iniurijs & damno dato.§.j.nu.2. 191
Duobus institutis heredibus, vno purè altero sub conditione, an purè institutus habebit totam hereditatem vel medietatẽ tantùm.li.ñ.de instrumen.edi.§.xiñ.nu.22. 177
Duobus executoribus sibi contradicentibus,dandus est ab episco po tertius li.ñ.de instru.edi.§.xiiñ.nu.50. 13
Duabus actionibus effectus contrarios habentibus, ex vno facto surgentibus,eligi debet altera.libro secundo, de actio.seu peti. §.j.nu.2. 3
Duabus electis quid sit in mandato ponendum.libro quarto,de electione.§.ñ.nu.13. 35
Duobus vno cum petitoria actione,altero cum possessoria simul ad inuicem concurrentibus, vt vterq; prius agat, quis eorum sit præferendus.libro secundo,de petitorio, possesso. & spolia.§.j.nu.2. 79
In duplicibus iudicijs si aduersarius ad diuisionem venire detractat,an præsens possit mitti in possessionem.li. secundo, de secundo decreto.§.iiñ.num.5. 52
In duplicibus iudicijs vterq; & actor & reus,& vterq; prestare debet iuramentum.libro secundo,de iuramãto calum.§.iiñ. numo.3. 87

¶ De litera E.

Ecclesia quo casu in materia emphyteusis loco filij vel hæredis habeat.li.iiñ.de emphyteusi.nu.181. 112
Ecclesia perpetuo durat, nec vnq; moritur. vnde res ad illam perueniens perpetuò possidetur.li.quarto.de emphyteusi.nu.182. eo.
Ecclesia an dici possit per canonicos possidere, sicut & ciuitas p suos ministros.li.secundo de petito.possesso. & spolia.§.j.numero 37. 81
Ecclesia parochialis cui possit commendari, & quanto tempore. li.secundo,de actione seu petitio.§.quarto.nu.29. 9
Ecclesia nunq; moritur,nec eius possessiones etiam beneficio vacante dici possunt non possessæ.li.secundo,de petito.possesso. & spolia.§.j.nu.36. 81
Ecclesia vel minore restitutionẽ petente, fieri debet generalis libellus.li.iiñ.de in integrum resti.§.ñ. nu.1. 43
Ecclesia violata vel sanguinis effusiõe,vel aliter,nõ dicit propriè interdicta,nec in ea celebrãs est irregularis li. primo. de dispensa. §.iiñ.nu.26. 26
Ecclesia,quæ cõuenitur fideiussorie,non inueniente sufficiẽte, an pro ea possit eius vasallus admitti.lib.ñ.de satisdationibus. §. ñ.nu.11. 71
Ecclesia qualiter debeat contra extraneum rem ecclesiæ possidentem agere.lib.iiñ.de emphyteusi.nu.70. 107
Ecclesia quibus temporibus,& à quibus seruari debeat illesa.libr. secundo,de restit.in integ.§.j.nu.29. 208
Ecclesia an restituatur cõtra prescriptionẽ.lib.ñ.de resti. in integ. §.j.nu.25. eo.
Ecclesia est thronus Dei.in procemi.libri j.nu.1. 2
Ecclesia Dei est paradisus voluptatis.in proœ.libri primi,numero 6. 2
Ecclesia rem emphyteuticam permutans cum alia re emphyteutica,qualiter instrumentum conficiet.libro iiñ. de rerũ permut. §.j.nume.3. 116
Ecclesia concedente duobus in emphyteusim sic vt pars præmorientis in alterum deueniret,an vno præmoriente,& herede rel icto,possit alius partem petere.lib.iiñ.de emphyteusi. numero 91. 108
Ecclesia censetur esse minor, & iudicis officio venit restituenda, perpetuoq; potest restitutionẽ petere.libr.iiñ.de emphyteusi. nume.27. 104
Ecclesia si vnum rectorem habeat,ille potest procuratorẽ constituere.lib.,.de procuratore.§.j.nu.3. 83
Ecclesia læsa vel grauata debet prælato interueniente in integrũ restitui.lib.ñ.de resti.in integrũ.§.j.nu.2. 106
Ecclesia tenens rem priuati in emphyteusim,an si vltra biennium cessauerit à canonis solutione,ei præiudicet.lib.iiñ.de emphyteusi.nu.23.& 33. 14
Ecclesia in emphyteusim dante,qualis forma sit seruanda.lib. iiñ. de emphyteusi.nu.6. 50
Ecclesia petere volens bona decedentis ab intestato, qualiter debeat libellum concipere.lib.iiñ.de testamentis.§.v.nu.1. 148
Ecclesia vel minor an possit errore nõ probato cõtra cõfessionem suam restitui.lib.ñ.de resti.in integ.§.j.nu.36. 208
Ecclesia vice minoris fungi dicitur.libro iiñ.ne sede vacã. aliquid innoue.nu.3. 81
Ecclesia & Respublica æquiparantur.lib.ñ.de restitu. in integ.§. iiñ. nu.3. 209
Ecclesia an possit renunciare beneficio restitutionis in integrum. lib.ñ.de restitu.in integ.§.ñ.nu.9. 209
Ecclesiæ miseratio nunq; claudit gremiũ ad eam redeũti.lib.ñ.de sententia.§.vj.nu.35. 170
Ecclesiæ quantũ tẽpus sit ad restitutionem sibi faciendam determinatum.lib.ñ.de resti.in integ.§.iiñ.nu.2. 209
Ecclesiæ vacanti an possit constitui visator seu procurator.libr.j. de procuratore.§.ñ.nu.5. 83
Contra ecclesiam aliquem in seruum vendicantem qualiter sit formandus libellus.libro quarto.de natis ex libero ventre.numero 2. 169
Ecclesiam vendicare cum suis pertinentijs quis rectè possit. libr. iiñ.de religiosis domibus.nu.4. 159
Ecclesiam petens cum suis iuribus & pertinentijs, quid intelligat petere.lib.iiñ.de religiosis domibus.nu.5. 160
Edere actionem non tenetur quis in causa spirituali.lib.ñ. de actio.seu petitio.§.j.nu.2. 3
Edictum de postulando est prohibitorium,vnde quilibet admittitur nisi prohibitus inueniatur.libro primo, de aduocato.§.j. nume.12. 100
Edictum de non præstando auxilium actori,quibus casib⁹ fallit. lib.j.de cessione actio.§.j.nu.17. 13
Ex edicto nau.cau.sta.diuersæ oriuntur actiones.lib.iiñ. de furtis. nu.11. 186
Edicta quot & quæ sint.libro secundo,de actione seu petiti.§. v. nume.3. 10
Editio instrumenti tribus modis petitur.libr.ñ.de instru.edi. §.vj. nume.16. 115
Editio instrumentorum diuersimodè fieri potest.lib.ñ. de instru. edi.§.vj.nu.22. 116
Editio instrumentorum fieri debet præsente iudice,vel alio ab eo deputato,& in loco tuto.libro secundo,de instru.edi.§.vj.numero 23. 116
Edictum de alie.iu.mu.cau.fac.locũ habet,vbi reus transfert possessionem & proprietatẽ in alterum,ne ipse valeat conueniri. lib.ñ.de cessione actio.§.j.nu.13. 12
Edictũ de in ius vocando,an locum habeat in casu,quo discipul⁹ magistrum,vel iuuenis senem sine venia in ius vocat.libr.j.de actore.§.j.nu.21. 67
Edictum,ne quis eũ,qui in ius vo.fu.vi eximat, cõtra quẽ & quo casu

in iiii.libros Specul.Gulielmi Duran.

casu dari posit.libro quarto.de dolo & contuma.§.tertio.numero 25. 63
Edictũ,si quis ius di.non obtem.in quibus iudicijs locum habere dicatur.li.iiij.de dolo & contu.§.ij.nu.6. 62
Edictum de albo corrupto qualiter cõpetere dicatur.li.iiij.de dolo & cõtu.§.ij.nu.1. 62
Edictum diui marci est remedium spoliantis à iure concessum. li. iiij.de restitutione spolia.§.j.nu.16. 59
Effectus dispensationis quis sit.libro j.de dispensa. §. xj. nume.1. 38
Effectus restitutionis in integrum quis sit.lib.ij.de restit.in integ. §.v.in princ. 210
Effectus lit.contest.est multiplex.libro secundo.de lite contest.§. v.nume.1. 84
Effectus primi decreti in personali actione quis sit.lib.secundo.de primo decreto.§.v.nu.1. 47
Effuso sermone in promptum,quis incidit periculum.lib.primo, de aduocato.§.iiij.nu.6. 102
Eligere an possit vna pars plures arbitros ad cognoscendum de causa suspicionis recusati. lib. primo. de recusa.§.v.nu.6. 62
Eligere an quis dicatur in iudicio per litis contestationem: vbi plures actiones ex vno negotio cõcurrunt.lib.ij.de actio.seu petitio.§.ij.nu.11. 4
Eligi debet assessor de partium cõsensu ne qua partium eũ postmodum valeat recusare: & ne sub suspecto iudice litigare cogantur.lib.j.de assessore.§.ij.nu.1. 40
Contra eligentem sepulturam in ecclesia minus idonea, an & quale possit ecclesia parochialis libellum concipere.lib.iiij.de sepulturis.nu.3. 151
Eligente aliquo sepulturam alibi & illi ecclesiæ aliquid relinquẽte: qualiter parochialis ecclesia concipiet libellum.lib. quartõ. de sepulturis.nu.ij. eo.
Eligendus in prelatum non est alius,nisi is,in quem oẽs cõsenserint.lib.quarto,de electione.§.j.nu.31. 33
Electio inspirata non dicitur,vbi vnus contradicit & causam assignat.lib.iiij.de electione.§.ij.nu.5. 36
Electio quando per quasi inspirationem fieri dicatur.lib.iiij.de electione.§.ij.nu.6. eo.
Electio nõ dicitur inspirata vbi altera pars tantũ vna voce aliquẽ eligat.lib.iiij.de electione.§.ij.nu.7. 36
Electio quando dicatur per inspirationem facta,& an talis sit valida.lib.iiij.de electione.§.ij.nu.1. 35
Electio per inspirationem facta non eget confirmatiõe: quia qui spiritu Dei aguntur non sunt sub lege.libr.iiij.de electione. §. ij.nu.1. 35
Electio nõ est per oẽs simul de capitulo pronũciãda,sed per vnũ ad hoc deputatum.lib.iiij.de electiõe.§.ij.nu.7. 35
Electio per viam cõpromissi facta & eius publicatio qualiter sit facienda.lib.iiij.de electione.§.ij.nu.8. eo.
Electio an possit alicui extra gremiũ demandari.li.iiij.de electione.§.j.nu.30. 33
Electio per vnum nomine vniuersitatis vel maioris partis fieri solita est.lib.iiij.de electione.§.j.nu.25. eo.
Electio,collatio & solennizatio à quibus,& qualiter fieri debeãt. lib.iiij.de electione.§.j.nu.15. 32
Electio an possit fieri per illum,qui primam vocem habet in capitulo.lib.iiij.de electione.§.j.nu.16.& 20. eo.
Electio consiliariorũ ad alicuius actus determinationẽ in curia Romana nõ seruatur.lib.ij.de requisi,consi.nu.15. 60
Electio qualiter dicatur singularis.lib.quarto.de electione.§.j.nu mero 32. 33
Electio cassanda est,probato aliquo,propter quod debeat cassari. lib.iiij.de electione.§.j.nu.51. 34
Electio semper est vniuersalis:translatio aũt potestatis vniuersalis & singularis.lib.iiij.de electione.§.ij.nu.5. 35
Electio illius non cassatur,cuius crimen est modicum, aut nemini nociuum.li.primo.de dispensa.§.ix.nu.10. eo.
Electio abbatis quam solennitatem requirat.lib.quarto,de electione.§.j.nu.47. 34
Electionis confirmatio qñq; solo publico instrumento dicit obtineri.lib.iiij.de electione.§.ij.nu.16. 35
Electionis confirmatio quibus medijs est obtinenda. lib. quarto, de electio.§.ij.nu.15. eo.
Electionis publicatio sub qua verborũ forma concipiatur.lib.iiij. de elect.§.j.nu.34. 33
Electionis solennis publicatio non est de forma seu substantia electionis.lib.iiij.de electione.§.j.nu.36. 33
Electionis secundũ vel preter consuetudinem factæ qualiter sit confirmatio vel infirmatio petenda.libro quarto.de Publicana & seruituti.nu.14. 57
Electionis completo scrutinio qualiter vota singulorum in cõmuni publicabuntur.lib.iiij.de electione.§.j.nu.18. 32
Electioni,postulationi,vel prouisioni se opponens, & appellans, quę debeat,& coram quibus obijcere.lib. iiij. de appellationibus.§.iij.nu.2. 72
Electionem archiepiscopi põt legatus de latere: & per cõsequens cõfirmare.lib.j.de legato.§.iiij.nu.10. 14
Ad electionem celebrandam qua via procedatur.lib.iiij. de elect. §.j.nu.1. 32
Electionem debere fieri in scriptis,nõ est iure cautum,sed cõsuetudine obtentũ.lib.iiij.de electione.§.j.nu.14. 32
Electione per viam compromissi formata & celebrata,decretum electionis est formandum.lib.quarto.de electione.§.secundo. nume.9. 35
In electione per viam cõpromissi semper standum est maiori parti.lib.iiij.de electione.§.ij.nu.2. 35
Electione in iudicio facta,iam non est variandum,lib.ij. de instru. edi.§.xij.nu.17. 127
Electione celebrata & publicata,decretum electionis sub speciali verborum forma conficietur.lib.quarto,de electiõe.§. primo, nume.37. 33
Electione consummata qualiter electus veniat declarandus.li.iiij. de electione.§.j.nu.13. 32
In electione per viam cõpromissi vnus pro se,& pro alijs potest pronunciare.lib.iiij.de electiõe.§.ij.nu.3. 3
In electiõe celebranda qui sint vocandi.libro quarto,de electione. §.j.nu.2. 32
In electionibus canonicorũ ad præbendas an sit necessaria forma. lib.iiij.de electione.§.tertio.nu.9. 36
Electus in rectorem alicuius loci,si litigat de sua electione, an & quomodo mittendus sit in possessionẽ illius iuris.lib.ij. de secundo decreto.§.iiij.nu.12. 52
Electus ad duo officia in eadem ciuitate,quod illorum retinebit. lib.iiij.de exactionibus.nu.15. 163
Electus in potestatem cuiusdam castri an altero se opponente an lite pendente officiũ potestariæ exercebit.lib.iiij.de exceptionibus.nu,16. 163
Electus in rectorem alicuius ecclesiæ collegiatæ quibus verbis in confirmationis petitione vti debeat.lib.iiij.de electione.§.j.nu mero 65. 34
Electus in prælatum qualiter possit commendari.lib.iiij.de elictione.§.j.nu.38. 33
Electus in prælatum & cõfirmatus,an possit ante consecrationẽ indulgentias cõcedere.libro iiij.de pœnitentijs & remissionibus.nume.4. 194
Altero contrariorum electo alteri renunciatum esse videtur.lib.ij, de excep.& replica.§.iiij.nu.43. 89
Electis ad ecclesias cathedrales statutus est terminus, intra quem nisi consecrationis munus obtinuerint,suspenduntur.libr. iiij. de sacra vnctione. 36
Electores debent ad maiorem cautelam decretũ speciale cõficere. lib.iiij.de electione.§.j.nu.44. 54
Electores dubitantes an aliquis sit eligendus,vel postulandꝰ qualiter loqui debeant.lib.iiij.de postulatione.nu.4. 31
Electores vbi debeant cõuenire.lib.iiij.de electione.§.j.nu.11. 32
Electoribus viam ordinariam in eligendo eligentibus faciendum est de huiusmodi electione publicum instrumentum.lib.iiij.de electione.§.j.nu.1. 32
Emancipatus decedens ante hæreditatis aditionẽ, an hæreditatem transmittat.libr. iiij, de testamentis.§.v.nu.6. 149
Emancipationis instrumentum qualiter sit cõficiẽdum.lib.iiij. de natis ex libero ventre.nu.18. 170
Emens aliquid aliena pecunia an res empta pertinere debeat emptori,an illi,cuius erat pecunia.lib.iiij.de emptione & vendit. §.ij.nu.14. 91
Ementi scienter rem vltra dimidiã iusti pretij,an sit succurrendũ. lib.iiij.de rescindendis venditionibus.nu.12. 94
Ementi rem vitiosam qualis actio cõpetere dicatur.libr.iiij.de rescinden.vendit.nu.8. 94
Emptio ex cõi pecunia facta ad omnes cõmuniter spectare dicit. lib.iiij.de emptione & vendit.§.ij.nu.16. 91
Emptio pretij interuentionem requirit.lib.iiij.de rescinden.vend. nu.20. 94
Emptor non admissus ad possessionem emptam qualiter agere debeat.lib.iiij.de restitutione spolia.§.j.nu.4. 59
Emptor an teneatur soluere,vbi re empta tradita,sed non soluta, de ea mouetur quęstio,lib.iiij.de emptione & vendi.§.j.nume ro8. 85

Repertorium

Emptor nominis si alteri vendit, quam action em habebit secundus emptor.li.ij.de cessione actio.§.j.nu.23. 13
Emptor bonęfidei si ex postfacto sciat rem alienam, & nolit iura re,an possit agere de euictione.libro secundo,de iuramẽto calum.§.v.nu.7. 88
Emptor sciens rem esse alienam ignorans autem obligatam, an actioni hypothecarię prędscribat.li.iiij.de prędscri.nu.31. 70
Emptori possidenti non debet alterius factum nocere. li.ij.de secundo decreto.§.iij.nu.7. 51
Emptori rem plus quàm valeat ementi, qua actione succurrendũ sit lib.quarto.de rescindendis venditionibus.nu.11. 94
Si emptori alicuius rei lis moueatur vel moueri sperẽ debet hoc venditori denunciari,& speciale instrumentum confici.lib,iiij. de euictionibus.nu.1. 95
Emptori per præcedentem actionem ex empto succurrẽdum est: ita & vẽditori per actionem ex vendito.li.quarto,de emptione & venditione.§.iiij.nu.3. 93
Emptore non inuento de re diu subhastata qualiter habeat iudex de illa prouidere.lib.ij.de secundo decreto.§.ij. nu.19. 51
Emptore venditori pactum faciente de re vendenda illi re empta qualiter fiet instrumentum.lib.quarto.de emptione & venditione.§.j.nume.70. 90
Emphyteusis natura est,ꝙ fieri debeat ad meliorandum.lib.quarto.de emphyteusi.nu.127. 110
Emphyteuta volens soluere nuncio domini,ipso autẽ consentiente retinet,nec soluit,an cadat à iure suo.li.quarto de emphyteusi. nu.103. 109
Emphyteuta cessans in solutione pensionis vltra biennium quo casu se tueri possit,ne expellatur.lib.quarto.de emphyteusi nume.10. 109
Emphyteuta decedente duobus hęredibus relictis, quorum vnus soluit,alter non,an possit expelli lib. iiij.de emphyteusi. num. 92. 108
Emphyteuta an teneatur domino ignoranti causam. pro qua soluit pensionem,ostendere.libro quarto.de emphyteusi. numero.76. 107
Emphyteuta ecclesiasticus non soluens pensionem per xl. annos an prędscribat contra ecclesiam.libro quarto. de emphyteusi. nume.55. 10
Emphyteuta sibi contrarius semper est repellendus.lib. quarto,de emphyteusi.nu.82. 107
Emphyteuta promittente pœnam si cesset à solutione pensionis an si vno anno cesset,& pacto puniatur,debeat eodem pacto puniri pro alio anno,si etiam cesset.lib.quarto.de emphyteusi.nu.50. 105
Emphyteuta an possit seruis in re emphyteutica constitutis libertatem dare.lib.quarto,de emphyteusi.nu.188. 113
Emphyteuta cessans à canonis solutione,an possit rem suo arbitrio relinquere.li.quarto.de emphyteusi.nu.189. eod.
Emphyteuta per triennium absente, an possit dominus ignorans de eo rem sibi vendicare.libro quarto, de emphyteusi. numero 190. eo.
Emphyteuta vedens & tradens rem emphyteuticam,an euitet pœnam recuperando eam.li.iiij.de emphyteusi,nu.119. 110
Emphyteuta rem tali pacto recipiente vt non liceat ei vendere, ni si minori vel æquali persone,an minor vel ęqualis ementes & vendere volentes,debeant idem pactum seruare.lib.quarto.de emphyteusi.nu.120. eo.
Emphyteuta vendens rem emphyteuticam domino inconsulto, an cadat à iure suo.lib.iiij.de emphyteusi.nu.117. 109
Emphyteuta mentiens in denũciatione, perinde est ac si non denunciet.li.iiij.de emphyteusi.nu.115. eod.
Emphyteuta concedente alteri rem emphyteuticã an ille, cui concessio facta est,teneatur ad solutionem,lib.iiij. de emphyteusi. numero 192. 113.
Emphyteuta donante vel legante alicui ecclesiæ, an possit ecclesia retinere. li.iiij.de emphyteusi.nu.142. 111
Emphyteuta volẽs rem emphyteuticam dare in feudum, an teneatur domini consensum requirere.libro quarto , de emphyteusi. numero.155. eo.
Emphyteuta an possit rem emphyteuticam dare in dotem vel in donationem propter nuptias.libro quarto, de emphyteusi. nu.133. 110
Empyteuta an possit rem emphyteuticam sine domini consensu donare.li.iiij.de emphyteusi.nu.131,151. eo.
Emphyteuta qualiter dicatur sibi celeriter prouidere.li.iiij. de emphyteusi.nu.107. 109
Emphyteuta an possit legare emphyteuticã rem alicui extraneo, domino irrequisito.lib.iiij.de emphyteusi.nu.138. 111
Emphyteuta an possit hęredẽ extraneũ ĩstituere.li.iiij. de emphyteusi.nu.139. eod.
Emphyteuta donante vel hęredem instituente extraneum,an dns possit à donatario vel hęreditario laudemiũ exigere.lib.iiij. de emphyteusi.nu.140. eo.
Emphyteuta dni consensu dante alij in emphyteusim,si secundus velit ius suum vendere,quis recipere debeat pecuniã &c. libr. iiij de emphyteusi.nu.152. eo.
Emphyteuta dante alteri in emphyteusim,cõtra quẽ,& qua actione aget dominus.lib.iiij.de emphyteusi.nu.153. eo.
Emphyteuta dño præstante duodecim denarios censuales,& ibi fructuum certã partem,& velit ius suũ alteri vẽdere,quis illorum habebit laudemium.lib.iiij.de emphyteusi.nu.129. 110
Emphyteuta & ecclesia diuersimodè dicuntur possidere. lib. iiij. de emphyteusi.nu.59. 106
Emphyteuta quo casu possit ab emphyteusi cadere.libr.iiij. emphyteusi.nu.60. 106
Emphyteuta res emphyteuticas vendẽte quis ad pensionẽ teneatur,an emptor,an vẽditor.lib.iiij.de emphyteusi.nu.18. 103
Emphyteuta an possit actionẽ in rem habere.li.iiij. de emphyteusi.nu.57. 106
Emphyteuta naturaliter possidens quo casu possit expelli .libr. iiij.de emphyteusi.nu.62. 106
Emphyteuta rei ecclesiasticæ cessante in solutiõe canonis per xl. an.& semper rem tenente,an peti possit ab ecclesia agi ad prę teriti temporis pensiones.li.iiij.de emphyteusi.nu.52. 105
Emphyteuta prędstare debens pensionẽ domus,si ruinã patiat, an absolutus sit à debito.lib.iiij,de emphyteusi.nu.13. 103
Emphyteuta dicente se soluisse,domino aũt negãte:cui incumbat probatio.lib,iiij,de emphyteusi.nu.42. 105
Emphyteuta an possit pro futuris annis pensionẽ soluere.lib.iiij. de emphyteusi.nu.43. 105
Emphyteuta,cui tradita fuit res emphyteutica volens contra aliũ possessorem agere,qualiter libellum concipiet.lib.iiij. de locato.§.v.nu.4. 99
Emphyteuta in solo,quod habet in emphyteusim,turrim ædificãte,an ipso decedente,quod ædificatum est,solo cedet.li.iiij.de emphyteusi.nu.186. 113
Emphyteusis an rescindatur eo ipso ꝙ emphyteuta non soluit in tra tempus statutum.lib.iiij.de emphyteusi.nu.105. 109
Emphyteuta rem emphyteuticam vendere volens,semper debet iure dnj saluo vendere.li.iiij.de emphyteusi.nu.114. 109
Emphyteuta vel feudatarius aut vir in causa dotis , si nominauerint dominum in iudicio,& dns sit cõtumax , an ipsis paratur præiudicium.lib.ij.de primo decreto,§.iij.nu.21. 45
Emphyteusis genus dicitur alienationis.lib.iiij.delocato.§.ij. numero 3. 97
Emphyteutę expulsio quo iure à dño vel ecclesia peti debeat.lib. iiij.de emphyteusi,nu.63. 106
Episcopali sede vacante an possint principes administrationem vel custodiam bonorũ episcopatus accipere.libro quarto.ne sede vacante aliquid innouet. nume.6. 81
Episcopali sede vacante potest in necessitate & in vtilitatem constitui procurator,qui causas & negotia episcopat9 ꝓmoueat. lib.iiij.ne sede vacante aliquid innouetur,nu.4. 81
Episcopali sede vacante nõ tenet, qcquid fit de bonis vel causis episcopatus.li.iiij.ne sede va.aliquid innouetur.nu.3. 81
Episcopatus debetur meliori de ecclesia.libro primo. de dispẽsa. §.iij.nu.2. 24
Episcopus an possit sine consensu capituli dare aliqua ad suã mensam pertinentia.lib,iiij.de his quæ fiunt à prelato sine consensu capituli.nu.5, 81
Episcopus Grecè specularor, vel tanꝗ speculum , quod cuilibet formę sibi oppositæ imaginariã ꝓfert similitudinẽ.in procem. j.libri.nu.27. 3
Episcopus quandoꝙ potest pœnitentiam à papa iiunctam diminuere.lib.j.de legato.§.vj.nu.33. 19
Episcopus non cogitur recipere subdelegatum sui condelegati.libro j.de iudi.dele.§.v.nu.10. 6
Episcopus tempore episcopatus appellans,postea autẽ factus archiepiscopus,loco eius,ad quem appellatum fuerat,quid iuris. lib.j.de iud.dele.§.vij.nu.14. 9
Episcopus alterius diœcesis dans literas contra aliquem,põt recusari.lib.j.de iudi.dele.§.vij.nu.7. 9
Episcopus potest contra suspectum de vsura & de consanguinitate inter coniuges inquirere.libr. iij.de inquisitio.§. secundo. nume.3. 112
Episcopus potestatem generalem habere dicitur in executiõe testamentorum illorum,qui extra patriam decedunt.lib.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.81. 141

Episcopus

Episcopus,archiepiscopus,primas,patriarcha,aut cardinalis, an possint esse executores testamẽtarij.libro ij.de instumẽ.edi.§. xiij.nu.140.
Episcopus dispensans aliquẽ ad duo beneficia qua forma vteť. lib.ij.de sententia.§.vj.nu.53. 171
Eps volẽs dispẽsare cũ aliquo q ignorãter habuit bñficiũ psymoniã ab alio cõmissam qua forma vteť.li.ij.de sen.§.vj.n.50.171
Episcopus senex & debilis aut impeditus,per quẽ possit absolui, si manus iniecerit in clericum.lib.ij.de senten.§.vj.numero 42 170
Episcopus subscribens in remissionibus alterius episcopi qualiter possit & suã remissionem ibidẽ subscribere.li.iiij.de pœnitẽ.& remis.nu.7. 194
Episcopus an possit indulgentias populo suo concessas etiã ad non suum populum extendere.lib.iiij.de pœniten. & remis. nume.8. 194
Episcopus à pontificalibus suspẽsus,nihilò minus põt absq; irregularitatis periculo celebrare.nã põtificalia nõ sunt de substantia.li.j.de dispensa.§.iiij.nu.36. 27
Episcopus à suo iudice interrogatus super crimine pro quo est pœna sanguinis infligenda quid respõdere debeat.li.j.de dispensa.§.iiij.nu. 42. 28
Episcopus vel legatus de latere cum excõmunicato celebrante dispensare potest vbi monitus velit abstinere.li.j.de dispẽsa. §.v.nu.30. 32
Episcopus petendo in genere ius episcopale,an intelligať censum petere.li.iiij.de emphyteusi.nu.60. 107
Episcopus qualiter iurare debeat domino papæ.li.iiij.de feudis. §.ij.nu.71. 123
Episcopus subscribens in remissionibus aliorum episcoporum põt etiã aliqua de sua cõcessione adiungere.li.iiij.de pœnitẽ. & remis.nu.6. 194
Episcopus potest vnum votum in melius dispensatiuè cõmutare.li.j.de dispensa.§.v.nu.18. 31
Episcopus iurans de calũnia vel veritate an debeat euangelium tangere.li.ij.de iura.calũ.§.iiij.nu.5. 88
Episcopus potest dispensare in beneficio cũ non ordinato ministrante,& vt post statutũ terminũ in ordine suscepto ministret.li.j.de dispensa.§.v.nu.3. 29
Episcopus an possit dispẽsare vt quis habeat duo beneficia simplicia.li.j.de dispen.§.x.nu.7. 36
Episcopus an dispensare possit quo ad successionẽ.li.j.de dispẽ. §.xj.nu.11. 38
Episcopus dispẽsare potest cum presbytero homicida in casu ineuitabili.li.j.de dispen.§.iiij.nu 62. 29
Episcopus potestt dispensare cum ordinato extra tẽpora statuta. li.j.de dispen.§.v.nu.1. 29
Episcopus potest etiam sine mandato speciali pro ciuitate sua & subditis appellare.li.ij.de appel.§.j.nu.15. 184
Episcopus scienter faciens contra ius cõmune:neminẽ tamẽ lædens,& factum tale est q in eo potest dispensare habeť pro dispensato.li.j.de dispen.§.ix.nu.3. 35
Episcopus dispensans cũ criminoso simpliciter,an intelligať in suscipiendis vel susceptis ordinibus.li.j.de dispen.§.xj.numero 1. 39
Episcopus audiens accusationẽ iudicis fugientis,an ageat libello.li.iiij.de libel.concep.§.ix.nu.5. 23
Episcopus cui à papa scribitur vt prouideat alicui de beneficio si qđ ad suam collationẽ pertinet,an poterit de alterius beneficio nõ vacante ad collationẽ tantũ ipsius pertinente prouidere.li.ij.de act.seu peti.§.iiij.nu.24. 9
Episcopus potest ratificare dispensatiuè facta sui prędecessoris, licet sint inualida,sine consensu capituli,li.j.de dispen. §.v.numero 16. 31
Episcopus dispensat abbreuiando pœnitentiã.li.j.de dispen.§.v. nume.16. 31
Episcopus promouens indignũ,an intelligatur dispensare cum illo.li.j.de dispẽ.§.ix.nu.4. 35
Episcopus potest dispensatiuè deferre friuolæ appellationi ,pter scandalum vitandũ,li.j.de dispen.§.v.nu.14. 31
Episcopus sacerdos vel in sacris ordinibus cõstitutus nõ potest in procuratorem assumi nisi pro ecclesia vel miserabili persona.li.j.de procuratore.§.j.nu.33. 82
Episcopus seu presbyter an possit de bonis rõne ecclesię acquisitis seruitoribus suis mercedẽ relinquere.li.iiij.de statu monacho.nu.64. 158
Episcopus remittens alijs,an & sibi remittere possit.li.iiij.de pœniten.& remis.nu.13. 194
Episcopus superiuribus episcopalibus cõtendẽs qualiter libellũ concipere debeat.li.iiij.de offi.ordi.nu.4. 39
Episcopus volens ipsam ecclesiã cũ suis dotibus decimis & possessionibus ab aliquo vendicare qualiter libellũ cõcipiet.lib. iiij.de offi.ordi.nu.5. 39
Episcopus Italię an possit sine licentia domini papę clericũ vltramontanum ordinare.libro iiij.de clericis peregrinis.numero 8. 38
Episcopus more arbitri cognoscet si de cõmuni cõsensu litigare corã eo determinatũ sit.li.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.82. 50
Episcopus dispẽsare nõ potest in diuersis episcopatibus propter iuris impossibilitatẽ.li.j.de dispen.§.x.nu.2. 26
Episcopus agere volens contra archidiaconũ qualiter libellũ cõcipiet.li.iiij.de offic.archid.nu.4. 38
Episcopus quandoq; habet merũ imperium.li.j.de iurisd.omn.iudi.§.j.nu.27. 54
Episcopus an possit facere ordinarium.li.j.de offic.ordi.§.ij.numero 2. 39
Episcopus vel monachus vel regularis non possunt esse tutores. li.j.de tutore.§.v.nu.10. 96
Episcopus quare potius dispensat cõtra canones irregularitatẽ inducentes q; contra alios.lib.j.de dispensa.§.v.nu.28. 32
Episcopi in quibus sunt priuilegiati.li.j.de dispẽ.§.v.nu.23. 31
Episcopi funguntur Christi legatione & qui eos persequiť Christum persequi diciť.li.j.de legato.§.j.nu.2. 12
Episcopi & barones creandi tabelliones ptãtem hñtes sub qua forma fieri debeat hæc creatio.li.ij.de instr.edi.§.viij.n.39.120
Episcopi donatio cum cõsensu capituli semper valet.li.iiij.de his quæ fiunt à prelato sine cõsensu capituli.nu.6. 81
Episcopi abbates & alij prælati omnesq; personę legitimã administrationẽ habentes possunt agere & conueniri sine alterius consensu.lib.j.de actore.§.j.nu.77. 71
Episcopo fundũ alicui vendente qui meliorauit,an cõtra illũ ecclesia sit restituenda.li.iiij.de emp.& vend.§.iij.nu.9. 93
Episcopo executore testamenti infirmo absente, vel mortuo,an capitulũ exequeť.li.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.79. 141
Episcopo sine consensu capituli cõtrahente si ex hoc actio oriať, & ante sniam contractũ esse nullum opponať: postmodum autem eps cõsensum capituli obtinet,an valeat prędicta.li.iiij. de his quæ fiũt à prælato sine cõsensu capituli.nu.2 81
Episcopo petenti ab archidiacono iura episcopalia q; possidet si archidiaconus dicit se nõ teneri respondere &c.cuius libellus sit recipiendus.li.ij.de peti.et poss.& spolia.§.j.n.19. 80
Episcopo non licet regulariter dispẽsare in his quæ pertinẽt ad generalẽ ecclesiæ statũ li.j.de dispen.§.v.nu.25. 32
Episcopo mandante cũ excõicato cõuersari,an sit parendũ.lib, iiij.de sen.excõ.nu.12. 195
Episcopo petẽti maiorẽ procurationem cui multoties soluta est minor an possit illa maior procuratio denegari.li.iiij.de procura.nu.3. 163
Episcopo patrono aliquem præsentantẽ contẽnente,& aliũ sua authoritate præsentante qualiter sit libellus cõtra eũ formandus.li.iiij.de iure patro.nu.5. 160
Episcopo de causa ciuili inter clericos sibi subditos cognoscẽte an sit libellus necessarius,libro iiij.de libel.concep,§.ix.numero 4. 23
Errare est aliud pro altero putare.li.ij. de cõfess.§.ij.numero 2. 98
Error facti negotio nondũ finito nemini nocere debet.li.ij.de cõfes.§.iiij.nu.11. 101
Error personę & conditionis differunt de coniugio seruorũ.numero 1. 169
Error personę seu cõditionis impedit & dirimit matrimonium. ibidem,nu.2.
Error habitus in principali an possit in causa appellationis corrigi.li.ij.de cõfess.§.iiij.nu.9. 10
Error cõmunis facit ius.li.j.de legato.§.iiij.nu.18. 14
Erubescere non debet antiquitas si quid melius horum quę ipsa tradidit,nouitas adinuenit.in prooe.j.li.nu.33. 4
Euangelium dat salutẽ omni credenti,in prooe.j.li.nu,11. 2
Euangelicum illud neminem in via salutaueritis:quomodo actoris aduocatio debeat adaptari.lib.j.de aduocato. §.vij numero 2. 106
Euangelium nõ recipit litigiũ:& nemini expedit promptũ esse ad litigandũ,li ij.de præpa.iudi.nu.9. 2
Euidentia facti probatione nõ indiget.li.ij.de proba.§.iiij.numero 9. 195
Eundo de vno arbitratore ad aliũ quare dicať recessum à priore. li.j.de arbi.& arbi.§.v.nu.7. 43
Exactio tributorum diuersimodè considerať scđm quas exactiones diuersimodè etiã formandi sunt li-

belli.li.iiij.de actio.nu.1. 161
Exactiones illicitæ sunt per prætorẽ prohibendę.li.iiij. de causa pos.& proprie.§.iiij.nu.17. 56
Examinatio testium tribus cõmissa qui nõ possunt in vnũ conuenire nõ põt fieri.li.j.de iudi.dele.§.ij.nu.9. 5
In examinatione testiũ quomodo sit procedendũ.li.j.de teste.§. vij.nu.3. 124
Examinator testium debet dictũ cuiuslibet testis integrè in scriptis facere redigi.li.j.de teste.§.vij.nu.8. 125
Exminator testium solicitus esse debet de veritate ne animę suę detrimẽtũ patiat.li.j.de teste.§.vij.nu.10. 125
Excedens fines mandati & faciens aliud q̃ sit ei cõmissum põt repelli.li.j.de procuratore.§.j.nu.32. 82
Excedens xxv.annum non debet habere curatorẽ.li.j.de tutore. §.v.nu.12. 96
Excipere nõ possum de excõicatione cõtra arbitrũ quẽ sciẽter elegi.secus in iudice.li.j.de arbi.& arbi.§.iiij.nu.10. 43
Excipi quomodo possit & qñ cõtra instrumẽtum exemplatum publicandũ.li.ij.de instru.edi.§.iiij.nu.15. 112
Excipi an possit contra eum quẽ papa in scriptis vocat simplicẽ clericum.li.j.de iudi.deleg.§.viij.nu.6. 10
Excipi põt cõtra delegatum q̃ ostendit mandatum literis comprehensum,& si illud perdidit.li.j.de iudi.dele.§.viij.nu.16.11
Excipi põt contra actorẽ si est monachus vel canonicus regularis vel alterius obedientiæ suppositus:vnde non põt nomine suo agere &c.li.j.§.j.de actore.nu.48. 69
Excipi potest de spoliatione contra agentem etiã de spoliatiõe. li.ij.de peti.possef.& spo.§.j.nu.1. 79
Excipi potest cõtra actorẽ de compensatione quę sit liquida,& nõ multis ambagibus inuoluta.li.j.de actore.nu.66. 70
Excipi potest cõtra accusatorẽ q̃ est pupillus vel impubes.li.j.de accusatore.nu.17. 75
Excipi potest cõtra accusatorẽ q̃ est pauper & pretio deceptus est.li.j.de accusatore.nu.24. 76
Excipitur contra testẽ q̃ est socius criminis,seu eodẽ crimine irretitus.li.j.de teste.§.j.nu.37. 111
Excipitur de iudice q̃ partes nõ audẽt ad eũ ire sine mortis periculo.li.j.de iudi.dele.§.viij.nu.20. 11
Excipitur cõtra testẽ q̃ non est probatæ vitæ vel opinionis,nec est bonę cõuersationis &c.li.j.de teste.§.j.nu.84. 115
Excipitur contra locatorem vel cõmodatorem si ante vsum cõpletum rem locatam petat.libro primo.de actore.§.j.numero 60. 69
Excipitur contra actorem de ætate.libro primo de actore.§.j.nu mero 1 65
Excipitur contra volentem agere actione furti vel iniuriarum q̃ pacto vel alias remissa est actio,vel q̃ innocens est criminis obiecti.li.j.de actore.§.primo.nu.65. 70
Excipitur contra testem q̃ est infamis vel leuis opinionis.li.j.de teste.§.j.nu. 28. 111
Excipitur cõtra arbitrũ q̃ prorogatio diei fuit illegitima.li.j.de arbi.& arbi.§.vj.nu.1. 44
Excipitur contra procuratorẽ q̃ nõ habet mandatũ ad defendẽdum,licet habeat ad agendum.li.j.de procuratore.§.j.numero 29. 81
Excipitur contra accusatorẽ q̃ est hæreticus vel Iudæus vel schismaticus &c.li.j.de accusatore.nu.22. 75
Excipitur contra testem q̃ est excommunicatus. li.j.de teste.§.j. nu.31. 111
Excipitur contra accusantẽ q̃ est libertus,beneficiatus,filius,vassallus,&c.qui nõ possunt eos accusare in quorũ domib⁹ sunt nutriti.li.j.de accusatore.nu.25. 76
Excipiens super crimine nõ admittit̃,nisi super eo quo aduersarius publica laborat infamia.li.ij.de excep.& replic.§.iij.numero 7. 64
Excipiens se non esse excõmunicatam qualiter suas positiones formare debeat.libro secũdo,de positionibus.§.quinto,numero 3. 90
Exceptio super impetratione literarum q̃ aliquid nõ est expressum,quod si expressum fuisset non esset impetratum quomodo proponatur.libro ij.de rescript.præsentatio.§.iiij.numero 10. 23
Exceptio de imperitia seu ignorãtia delegati valet.li.j.de iudi.deleg.§.viij.nu.17. 11
Exceptio contra delegatum põt fieri de hæresi,schismate,infidelitate &c.li.j.de iudi.dele.§.viij.nu.11. 10
Exceptio de dignitate in quibus locũ habere possit.li.j.de iudice dele.§.viij.nu.7. 10
Exceptio potest esse in iudicio q̃ ex pluribus iudicibus maior & dignior est suspectus.li.j.de iudi.deleg.§.viij.nu.8. 10
Exceptio de crimine nõ est facienda contra electum quẽ cõstat de peccato veram pœnitentiã egisse,vnde nec tali necessaria est dispensatio.li.j.de dispen.§.ix.nu.7. 35
Exceptio quandoq̃ impedit litis cõtestationem.lib.ij.de instru. edi.§.v.nu.2 114
Exceptio peremptoria opponi debet postq̃ actor suã intentionem fundauit.li.j.de teste.§.iij.nu.20. 119
Exceptio simulati quo casu possit contra sniam opponi.li.ij.de execu.sen.§.vj.nu.7. 182
Exceptio peremptoria an possit post sententiã proponi.li.ij.de execu.sen.§.vj.nu.7. 183
Exceptio fieri potest contra fideiussorem agentẽ,vt à fideiussione liberet̃ q̃ non potest agere prius q̃ soluat.li.j.de actore.§. j.nu.53. 69
Exceptio de non habente patris cõsensum qñ possit opponi. li.j.de actore.§.j.nu.44. 69
Exceptio spoliationis quibus causis,& à quibus,& quot modis fieri possit.li.ij.de peti.poss.& spo.§.j.nu.8. 79
Exceptio nõ numeratę pecunię siue nõ traditę vel redhibitę rei intra quantũ tempus cõpetere dicat̃.li.ij.de renũc.& conclu. nume.30. 158
Exceptio nõ numeratæ dotis an cõpetat marito qui confessus est sub spe futuræ numerationis se dotem accepisse.li.ij.de renũ. & conclu.nu.31. 158
Exceptio nõ numeratæ pecuniæ debet ante litis cõtestationẽ proponi,& aliquo casu potest etiã post.li.ij.de excep.& replic.§. iij.nu.18. 65
Exceptio beneficij epistolæ diui Adr'ani ante litis cõtestationẽ est proponẽda:& quo casu post.lib.ij.de excep.& replic.§.iij. nu.19. 65
Exceptio quã proponnit fideiussor vel pignorum possessor de conueniendo principali,an semper ante lit.cõtest.sit proponenda.li.ij.de excep.& repli.§.iij.nu.20. 65
Exceptio cõpetens tutori vt inter se & contutores actio diuidat̃ an sit temporalis aut perpetua.li.ij.de excep.& repli.§.iij.nu mero 21. 65
Exceptio illa nõ babes patris cõsensum cũ sit filiusfa.an sit dilatoria,& ante litis cõtestationẽ opponẽda.li.ij.de exce.& repli.§.iij.nu.22. 65
Exceptio de spoliatiõe nõ à tertio,sed tertię personæ facta puta à qua causa est habita,an fieri possit.li.ij.de pet.pos.& spo.§. j.nu.10. 79
Exceptio dilatoria nõ debet à iudice recipi prius q̃ reus libellũ receperit.li.ij.de excep.& repli.§.ij.nu.29. 63
Exceptio peremptoria proposita post datũ peremptoriũ ad ꝓducendũ instrumenta,an per instrumenta possit probari.li.ij. de dilat.§.iij.nu.10. 59
Exceptio contra auditores quę fieri possit,& quomodo.lib.j.de auditore.nu.5. 40
Exceptio contra arbitrũ est q̃ nõ põt mulctare,nisi hoc actũ fuerit.li.j.de arbi.& arbi.§.vj.nu.6. 44
Exceptio peremptoria quo casu impediat litis cõtestationẽ.li. ij.de excep.& repli.§.iij.nu.42. 66
Exceptio spoliationis rerum priuatarum cõtra agentẽ de re spirituali vel quasi,an admittat̃.li.ij.de peti.poss.& spol.§.j.numero 1. 79
Exceptio excõmunicationis si opponatur cõtra rescriptũ, dicendo q̃ tẽpore impetrationis impetrans erat excõmunicatus, an sit per hoc rescriptũ vitiosum.libr.ij.de appel.§. x.numero 35. 196
Exceptio peremptoria an & quo casu possit proponi vbi à sententia nõ est appellatũ,sed transijt in rem iudicatã.li.ij.de excep.& repli.§.iij.nu.13. 65
Exceptio peremptoria cõtra executorẽ septẽ casibus põt post sententiã quę in rem transijt iudicatã opponi & ꝓbari.lib.ij. de excep.& repli.§.iij.nu.14. 65
Exceptio excõmunicationis si per iudicẽ vel testes,vel propter proponentis infirmitatẽ non possit probari intra tẽpus deputatũ vel propter fraudẽ aduersarij,vel propter aliã iustam causam,an tempus currere habeat.libr.ij.de dilatio.§.j.numero 13. 56
Exceptio excõmunicationis agenti opposita,an possit per vnũ testem & famam probari.li.ij.de notorijs crimi.§.iij.numero 4. 17
Exceptio perẽptoria an possit per sententiã proponi.li.ij.de excep.& repli.§.iij.nu.12. 64
Exceptio cedendarũ actionum fideiussori acquisita dicit̃ vbi creditor acquieuit venditioni pignoris.li.ij.de renun.& conclu. nume.24. 157
Exceptio falsi ꝓcuratoris vsq; ad quod tẽpus possit cõtra sentẽtiam

tiam obiĩci.li.ĩ.de ſenten.§.ix.nu.13. 174
Exceptio contra iudicẽ delegatũ q̃ nõ poteſt eſſe iudex,an impediat proceſſum.li.ĩ.de appel.§.vj.nu.29. 192
Exceptio dari dicit̃ ex ſententia interlocutoria.li.ĩ.de execu.ſen. §.v.nu.8. 182
Exceptio poſt ſententiã propoſita an valeat.li.ĩ.de excep.& repli.§.iĩ.nu.25. 65
Exceptio peremptoria ſeu defenſio ante litis cõteſtationẽ propoſita,an & quo caſu retardet,aut impediat litis conteſtationem.li.ĩ.de excep.& replic.§.iĩ.nu.34. 65
Exceptio quæ tantũ cõtra literas cõpetat qualiter & q̃n ſit in iudicio proponenda.li.ĩ.de excep.& repli.§.iĩ.nu.29. 65
Exceptio peremptoria an poſsit per reum proponi poſt atteſtationũ publicationẽ & examinationẽ: & per teſtes probare &c.li.ĩ.de excep.& replic.§.iĩ.nu.10. 64
Exceptio procuratoria an ſit dilatoria,& quot modis dicat̃.li.ĩ. de excep.& repli.§.iĩ.nu.15. 65
Exceptio excõmunicationis poſt quem terminũ poſsit contra partẽ proponi.li.ĩ.de excep.& repli.§.ĩ.nu.16. 63
Exceptio peremptoria quo caſu ciuilẽ tantũ,& nõ naturalẽ dicatur perimere.li.ĩ.de excep.& replic.§.iĩ.nu.39. 66
Exceptio ſolutionis an perimat ciuilẽ aut naturalẽ.li.ĩ.de excep. & repli.§.iĩ.nu.40. 66
Exceptio excõicationis intra octo dies eſt apertiſsimis documẽtis probanda.li.ĩ.de dilat.§.j.nu.15. 56
Exceptio procuratoria eſt dilatoria,& duobus modis dicit̃.lib.j. de procuratore.§.iĩ.nu.21. 85
Exceptio peremptoria cõpetit de eo q̃d dicit̃ fieri vel factũ eſſe contra legẽ vel ſenatus.lib.ĩ.de excep.& repli.§.j.nu.2. 61
Exceptio illa peremptoria dicit̃ quę ſemper obſtat agenti,etiam ſi ceſſauit agere per mille annos.li.ĩ.de exce.& rep.§.j.n.3.61
Exceptio in cauſa appellationis multipliciter proponi poteſt.li. ĩ.de appel.§.x.nu.31. 196
Exceptio poteſt fieri contra delegatũ in cauſa criminali, & quæ ſpectat ad merũ imperiũ ab alio q̃ꝫ à principe.li.j.de iud.delega.§.viĩ.nu.12. 10
Exceptio declinatoria iudicĩ ratione reſcripti quomodo intelligatur.li.ĩ.de excep.& repli.§.j.nu.6. 61
Excõmunicatio eſt mucro epiſcopalis.li.j.de recuſa.§.v . numero 23. 63
Exceptio recuſationis ſi malitioſè opponat̃,quid iuris.li.j.de recuſa.§.iiĩ.nu.3. 61
Exceptio rei iudicatæ probari poteſt per teſtes.li.ĩ.de proba.§. iiĩ.nu.2. 105
Exceptio dilatoria in quo differat à perẽptoria,& an poſsint inter ſe proponi.li.ĩ.de excep.& replica.§.ĩ.nu.25. 63
Exceptio excõmunicationis quando poſsit anomala dici.li.ĩ.de excep.& repli.§.ĩ.nu.8. 62
Exceptio dilatoria ante litis cõteſtationẽ eſt proponẽda & probanda.li.ĩ.de exce.& repli.§.iĩ.nu.1. 64
Exceptio excõmunicationis quo caſu dici poſsit peremptoria. li.ĩ.de excep.& repli.§.ĩ.nu.11. 63
Exceptio an habeat locũ vbi is qui ſuper pluribus perſonalibus actionibus impetrauit,facit q̃ omnes vni ſubdelegãt.li.ĩ. de reſcri.pręſenta.§.ix.nu.15. 28
Exceptio feriarũ ſcienter omiſſa an poſt litẽ cõteſtatã poſsit ꝓponi.li.ĩ.de excep.& repli.§.iĩ.nu.17. 65
Exceptio excõmunicationis an per replicã alterius excõicationis tollat̃.lib.ĩ.de excep.& repli.§.ĩ.nu.21. 63
Exceptio de impotẽtia iuris vel facti,an contra ordinariũ admittatur.li.j.de offi.ordi.§.iiĩ.nu.2. 39
Exceptio dilatoria quę eſt declinatoria iudicĩ ſurgere dicitur ex multis cauſis.li.ĩ.de excep.& repli.§.ĩ.nu.1. 62
Exceptio compenſationis an poſsit opponi cõtra procuratorẽ in rem ſuã.li.j.de procuratore.§.v. nu.9. 87
Exceptio iuriſiurandi an impediat litis cõteſtationẽ:& ſit contra literas admittenda.li.ĩ.de excep.& repli.§.iĩ.nu.45. 66
Exceptio ſicut & ratio quandoq; ineptè proponit̃.li.ĩ.de exce. & repli.§.iiĩ.nu.1. 67
Exceptio contra literas quòd ſunt impetratæ tacita veritate vel ſuggeſta falſitate qualiter concludat̃.li.ĩ.de reſcr.pręſenta.§. iiĩ.nu.8. 63
Exceptio dubia ſiue miſta quæ ſit.li.ĩ.de excep.& repli.§.j. numero 8. 2
Exceptio eſt actionis excluſio.lib.ĩ.de excep.& repli.§.j.nume ro 8. 62
Exceptio excõicationis nõ eſt ſine cauſæ expreſsione admittenda.li.ĩ.de exce.& replic.§.iiĩ.nu.21. 63
Exceptionis articulo finito qui eſt principalis,an articulus condemnationis finiat̃.li.ĩ.de exce.& replic.§.ĩ.nu.21. 63
Exceptionem præſcriptionis vel vſucapionis proponens,an de actoris intentione cõfiteri videat̃.lib.ĩ.de excep.& replic.§. iiĩ.nu.6. 67
Exceptionẽ in cauſa ſpirituali nõ probans præſumit̃ malè excepiſſe.li.ĩ.de expenſis.§.iiĩ.nu.4. 214
Exceptionẽ peremptoriã purè proponẽs actoris quodã modo fundat intentionẽ.li.ĩ.de exce.& replic.§.iiĩ.nu.3. 67
Exceptionẽ nullitatis ſententiæ opponens debet eam citò probare ſi velit exceptionẽ impedire.li.ĩ.delit.cõteſt.§.iiĩ.numero 3. 84
Exceptionem excõicationis ſcienter nõ opponens, pręſumit̃ malitioſè ſubticuiſſe.libro ĩ.de exceptio.& replica.§.ĩ.numero 17. 63
Contra exceptionem rei iudicatæ,& contra tranſactionem quę poſsit oppoſitio fieri.lib.ĩ.de except.& replica.§.iiĩ. numero 46. 66
Exceptionẽ excõicationis opponẽs petenti ſcd̃m decretũ,an ſit admittendus.li.ĩ.deſcd̃o decreto.§.ĩ.nu.3. 49
Exceptione cõtra iudicẽ oppoſita quis de hoc habebit cognoſcere.li.ĩ.de exce.& repli.§.ĩ.nu.20. 63
Exceptione probata ſi ex aduerſo probet̃ abſolutio,an excipiẽs ſit condemnandus.lib.ĩ.de exceptio.& replicat.§.ĩ.numero 17. 63
Exceptione excõmunicationis facta deinde replicatione de alia excõmunicatione,an prius de exceptione aut de replicatiõe fiet mẽtio.li.ĩ.de exce.& repli.§.ĩ.nu.22. 63
Exceptione in iudicio propoſita nõ probata,qualiter pronunciabit iudex.li.ĩ.de exce.& repli.§.iiĩ.nu.31. 68
Exceptione peremptoria in vim dilatorię propoſita, & nõ admiſſa ſi appellet̃,an ſuper tali appellatione dãdæ ſint literæ. li.ĩ.de appel.§.x.nu.26. 196
In exceptione excõmunicationis an habeat tempus currere ipſo iure,licet à iudice non præfigatur.lib.ĩ.de dilatio.§.j.numero 14. 56
Is qui ſuper exceptiõe ſua probationes induxit ſi dicat ſe eas caſu perdidiſſe an admittetur ad probandum q̃ perdiderit: an verò iterum exceptionem. libro ĩ.de probatio.§.iiĩ.numero 5. 105
Exceptione dilatoria ꝓpoſita poteſt aduerſarius petere ſibi cautionẽ præſtari de expenſis ſoluendis vel aliqua certa pœna ſi ꝓponẽs defecerit ĩ ſoluẽdo.li.ĩ.de exce.& repl.§.ĩ.n.33.64
Exceptiones aliquæ cõpetunt vni quæ nõ alteri.li.ĩ.de exce.& repli.§.iiĩ.nu.13 67
Exceptiones cõtra œconomũ.li.j.de œconomo.nu.1. 91
Exceptiones dilatorias & peremptorias an ſufficiat in genere ꝓteſtari.li.ĩ.de exce.& repli.§.ĩ.nu.6. 62
Exceptiones dilatoriæ q̃n opponi poſsint.li.ĩ.de exce.& repli. §.ĩ.nu.1. 62
Exceptiones perſonales nõ poſſunt ad alios trãsferri.li.ĩ.de cõpe.iudi.adi §.j.nu.27. 19
Exceptiones affirmatiuè proponentibus incũbit onus probãdi. li.ĩ.de exce.& repli.§.ĩ.nu.23. 63
Exceptiones an poſsint cõtra paciſcentes opponi.li.ĩ.de exce. & repli.§.iiĩ.nu.47. 69
Exceptiones fiendæ contra quẽlibet tutorẽ & curatorẽ.li.j.de tutore.§.v.nu.1. 95
Exceptiones quæ ſint fiendæ contra procuratorem à tutore vel curatore conſtitutum.lib.j.de actore cõſtituto.nu.7. 92
Exceptiones peremptorię an ſint perpetuę.li.ĩ.de exce.& repli. §.iiĩ.nu.49. 69
Exceptiones fiendæ contra excuſatorem.li.j.de excuſatore.numero 2. 89
Exceptiones perẽptoriæ rei cohærentes vel etiã dilatoriæ à quibus & quo caſu proponent̃.li.ĩ.de exce.& rep.§.iiĩ.n.46.69
Exceptiones peremprorię debent ante ſnĩam opponi.li.ĩ.de exce.& repli.§.iĩ.nu.26. 65
Exceptiones cõtra reſcriptũ beneficiale oppoſitæ q̃n ſint ꝓponendæ.li.ĩ.de exce.& replic.§.iĩ.nu.28. 65
Exceptiones peremptoriæ vocant̃ quæ actionẽ perimunt ſeu ve rius elidunt.li.ĩ.de exce.& repli.§.j.nu.1. 61
Exceptiones dilatorię an poſsint in maleficĩs opponi.lib.iiĩ. de accu.§.j.nu.22. 3
Exceptiones reo cõpetentes an cõpetant & fideiuſſori.li.iiĩ . de fideiuſſo.§.j.nu.16. 129
Exceptiones de infamia vel crimine iudicis vel principis,an poſſint cõtra reſcriptum proponi.li.ĩ.de exce.& repli.§.ĩ.numero 27. 63
Exceptiones peremptoriæ q̃n opponant̃.li.ĩ.de exce.& repli. §.iĩ.nu.1. 64
Exceptiões quę ſint intentionẽ agẽtis ſi ꝓbatę ſint perimẽtes.li.

Repertorium

j.de actore.§.j.nu.73. 70
Exceptiones peremptoriæ an posint ante litis cõtesta.admitti. lib.secundo,de excep.& repli.§.iij.nu.35. 65
Exceptio dilatoria an debeat semper in initio proponi.lib.ij.de citatione.§.j.nu.5. 30
Exceptiones contra citationem quæ posint fieri.libr.ij.de citatione.§.j.nu.1. 29
Exceptiones contra delegatum & iudicem fiendæ:primò q̃ est excõmunicat⁹ vel suspectus &c.li.j.de iu.dele.§.viij.nu.1. 9
Exceptiones peremptoriæ seu dilatoriæ an contineri debeant in quolibet rescripto.lib.ij.de rescri.presenta.§.viij.nu.7. 27
Exceptiones contra iudicem competentes debent añ lit.contesta.proponi.lib.ij.de excep.& replica.§.ij.nu.12. 63
Exceptiones plures contra testes libro j.de teste.§.primo.numero.32. 111
Exceptiones contrarias in iudicio proponẽs,non est admittendus.lib.secundo,de senten.§.viij.nu,28. 173
Exceptiones peremptorię possunt vsq̃ ad conclusionem causę proponi.lib.ij.de excep.& repli.§.iij.nu.5. 64
Exceptiones anomalę quæ dicantur.libro ij.de except.& repli. §.j.numero.7. 61
Exceptionum peremptoriarum quędam perimunt naturalẽ exceptionẽ tantùm quędã ciuilẽ tantùm quędã vtranq̃ & quę dã neutrã.lib.secundo,de excep.& repli.§.iiij.nu.38. 66
Exceptionibus publicatis an posit exceptio peremptoria proponi talis,quæ non destruat principale,quin tenuerit.de excepț.& repli.§.iij.nu.11. 64
In exceptionibus oppositis cõtra electũ,semp debet fieri interpretatio in meliorẽ partẽ.lib.j.de dispensa.§.ix.nu.10. 35
Exceptiõibus in iudicio propositis qua forma notarius eas scribere habeat.lib.ij.de excep.& replica.§.iiij.nu.23. 68
Exceptionibus pluribus etiam diuersis vti nemo prohibetur. li. ij.de excep.& repli,§.iiij.nu.48. 69
Excommunicare an posit legatus extra prouinciam suam exi stens.lib.j.de legato.§.vij.nu.10. 22
Excõmunicare non põt legatus extra prouinciã existens absq̃ licẽtia diœcesani:et hoc dicit papa.li.j.de legato.§.vij.n.13.22
Excommunicatio minor non repellit à iudicio,nec à fideliũ participatione.lib.ij.de excep.& repli.§.iiij.nu.22. 68
Excommunicatio minor non repellit ab agendo.lib.j.de actore.§.j,nu.13. 66
Excommunicatio an posit substantiam inquisitionis inficere. lib.iij.de inquisitio.§.j.nu.15. 11
Excommunicatio causę cognitionẽ requirit,sine qua ferẽda nõ est.lib.j.de legato.§.vij.nu.10. 22
Excommunicatio non debet imponi,nisi pro peccato mortali. libro ij.de positionibus.§.vij.nu.7. 94
Excommunicatio quibus ex causis ferri posit.libro iiij.de senten.excom.nu.6. 195
Excõmunicatio petita apostolico munimine roborari debet,cũ omnib⁹ requisitis exprimi.libro.ij.de rescrip.præsenta.§.iiij. nume.17. 23
Excommunicatus petens restitutionem vxoris,an sit audiend⁹. lib.secundo.de peti.possesso.& spolia.§.ij.nu.3. 81
Excommunicatus à delegato domini papæ non potest absolui à legato.lib.primo,de legato.§.iiij.nu.49. 16
Excommunicatus si alicui cedit act.vel obligat villã cũ pertinẽtijs,in qua est ecclesia,an recipiens talem cessionem poterit præsentare vel agere.lib.ij.de cessione actio.§.j.nu.11. 12
Excommunicatus an posit in his,quę fiunt extra iudicium,appellare.lib.secundo,de appella.§.ij. nu.26. 186
Excommunicatus vel interdictus dicitur violare sententiam vel interdictum agendo suum officium vt prius.libro j.de dispẽsa.§.iiij.nu.27. 27
Excommunicatus si celebrat vt prius,non in ecclesia,sed extra, quid iuris:& quid si celebrat in ecclesia non consecreta.libr. j.de dispensa.§.iiij.nu.28. 27
Excommunicatus ,qui non conuenit nec conuenitur , similis est seruo,q nõ accusat,sed accusaț.lib.j.de actore.§.j.nu.18. 66
Excommunicatus pro contumacia petens se absolui, si cautionem offerat de stãdo iuri,in parte absente,& non vocata,posit absolui.lib.ij.de contumacia.§.iiij.nu.11. 41
Excõicat⁹ maiori excõicatione siue à iure siue ab hoĩe sciẽter celebrãs,semper fit irregularis.lib.j.de dispẽsa.§.iiij.nu.21. 26
Excõicatus potest appellationem ante sententiam excõicationis interiectam prosequi.lib.ij.de appel.§.ij.nu.26. 186
Excõicatus vel missionẽ in pos.passus,si intra annũ veniat offerẽs cautionẽ idoneã & expensas,missus verò vocatus cõtumaciter se absentat,an iste missionẽ passus mitti posit ĩ possessionẽ,de quibus agitur.lib.ij.de primo decre.§.iam.nu.35. 49
Excõicatus an post appellationẽ inuito ep̃o possit diuinis interesse.li.iiij.de sen.excõ.nu.13. 195
Excõicatus propter contumaciã celebrans,an posit iustè deponi.li.iij.de accusa.§.vj.nu.3. 6
Excõicatus nõ põt esse assessor.li.j.de assess.§.iij.nu.2. 40
Excõicatus non potest conuenire,sed cõueniri.li.ij.de exce.& repli.§.ij.nu.10. 62
Excõicatus nõ potest esse arbiter.lib.j.de arbi.& arbi.§.ij numero 5. 41
Semel excõicatus semp pręsumiț excõicatus.li.ij.de exce.& repli.§.ij.nu.19. 63
Excõicatus rõne causæ quæ inter se & aliũ vertitur si impetrat, nõ tñ cõtra aliũ,an ille alius posit eũ repellere obiectu huius excõicationis.li.ij.de rescri.presen.§.iiij.nu.37. 24
Excõicatus pro cõtumacia an prius satisfacere debeat de expensis cũ absoluaț.li.ij.de cõtumacia.§.iiij.nu.9. 41
Excõicatus cõtra excõicatũ vel criminosus contra criminosum, vel infamis contra infamẽ,an posint testificari.lib.j.de teste. §.j.nu.32. 111
Excõicatus si cedit alicui actionẽ aĩo donãdi, nunq̃d poterit agere prius cũ cedens absoluaț.li.j.de ꝓcuratore.§.v.nu.5. 87
Excõicato cuilibet est actio deneganda.li.ij.de exce.& repli.§.ij. nume.65.
Excõicato ob cõtumaciã parte absente & non vocata absoluto, an absens posit appellare.libro.iij.de contumacia . §.iiij.numero 13. 42
Excõmunicato beneficijs spoliato,an & quo pacto posint clerici ad quem spectat electio,alium eligere.li.ij.de execu. sent.§. j.nu.6. 178
Excõicatum absoluere per sententiã non est ordinis,sed iurisdictionis.li.j.de dispen.§.iiij.nu.32. 27
Excusator quis dicaț.li.j.de his qui alie.no.in iud.inter.nu.2. fol. 78.& eodẽ.li.ij.de excusatore.nu.1. 89
Executio an in re promissa fieri posit.li.ij.de execu.sen.§.iij.numero 17. 181
Executio sententię in seruum latę differri debet, donec domino rationẽ reddiderit.li.ij.de execu.senten.§.iiij.nu.3. 181
Executio multipliciter diuiditur.libr.ij.de senten.execu.§.ij. numero 5. 179
Executio sententiæ an in totum per appellationẽ suspendaț.lib. ij.de senten.execu.§.ij.nu.8. 179
Executio actione in factum qualiter & quãdo peti debeat.li .ij. de execu.senten.§.v.nu.4. 181
Executio sententiæ differri debet dũ quis de suo crimine per cõfessionem est cõfessus.libr.ij.de executio.senten.§.iiij.numero 4. 181
Executio qualiter in facto consistere dicaț.lib.ij.de execu.senten. §.v.nu.1. 181
Executio sententiæ qualiter impediaț.lib.ij.de execu.sentẽ.§.vj. in princ. 181
Fxecutio sententiæ per legitimã appellationẽ impediț,aut cũ appellatione pendente ad arbitros itur.libr.ij.de execu.sen.§.vj. nume.1. 182
Executione sententię facienda contra minorẽ habentem res mobiles & immobiles & noĩa &c.an sit ordo seruandus.li.ij. de execu.sent.§.iij,nu.19. 181
Executor quo casu expensas meretur vel nõ.li.ij.de expensis.§. v.nu.14. 215
Executor quilibet vltimę voluntatis an sit cogendus hoc officiũ suscipere,& susceptum exequi.li.ij.de instru.edi.§.xiij.numero 55. 137
Executor vltimæ voluntatis qualiter sit ad executionem cogendus.lib.ij.de instru.edi.§.xiij.nume.57. 138
Executor et legatarius an absq̃ libello possint contra heredem procedere vt soluat legata.li.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.58. 138
Executor testamentarius an agere debeat causam sumptibus notarij & iudicis.lib.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.42. 135
Executor suspectus an poterit remoueri.li.ij.de instr.edi.§.xiij. nume.53. 137
Executor,distributor aut minister efficitur testamentorũ,nisi eis specialiter sit commissum.libro ij.de instrumen.edi.§. xiij.numero 4. 132
Executor testamẽtarius an posit ante litis contestationem petere procuratorem ad petendum bona distribui.libr.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.24. 114
Executor bonorũ testamentariorũ hæres dicitur nomine,sed nõ re.li.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.29. 134
Executor testamentarius si iam habuit legatũ & dicit cũ iuramento se illud expendisse in pias causas,an sit ei credendũ.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.21. 134

Executor vltimę voluntatis an posit alienare bona curæ ipsius cōmissa.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.32. 135
Executor vltimæ voluntatis an sine decreto vendere posit vbi testator licentiā dedit.li.ij.de instr.edi.§.xiij. 135
Executor testatoris intra quod tēpus habeat exequi volūtatē,& perducere ad effectū.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.82. 141
Executor testamentarius si in exequendo aliquid de bonis suis expendat,an sit cōputandum inter bona testatoris.li.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.83. 141
Executor non inueniens bona condemnati sub eius iurisdictione sub specialibus verbis relationē facere debet ad iudicē sub cuius iurisdictione sunt bona condēnati,vt sententiā exequatur.li.ij.de execu.sentē.§.iij.nu.13. 181
Executor testamētarius agens contra debitorē hęredū,an debeat satisfacere hęredē vel legatarios rem ratā habituros.li.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.34. 134
Executor vltimę volūtatis quis dicat,& quot sint.li.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.1. 131
Executor esse definit qui partes iudicis interponit.li.ij.de execu.senten.§.ij.nu.14. 179
Executor sententię dubitans de mādato,nō nō tenet exequi qđ mandat donec certus fiat.li.ij.de excu.sen.§.ij.nu.16. 180
Executor merus an possit bene cognoscere de precū veritate in quibus ei demandat execution.lib.ij.de sentē.execu.§.ij.nume ro 6. 179
Executor testamentarius an habeat necesse cauere de restituēdo hæredibus partes singulorum.li.ij.de instr.edi.§.xiij.numero 43. 136
Executor vim inferens an teneat de crimine cōcussionis.lib.j.de executore.nu.5. 132
Executor multis modis dici potest:& qui nō possunt huius officiū expedire.li.j.de executore.nu.1. 131
Executor ad prouidendū alicui à papa datus potest etiā illo ad quē spectat collatio nō monito prouideri.li.ij.de act.seu petitione.§.iiij.nu.21. 9
Executor ad prouidendū alicui de beneficio,an debeat admittere exceptiones contra rescriptū vel personā ante prouisionē factas.li.ij.de act.seu peti.§.iiij.nu.22. 9
Executor testamentarius an babeat loco legatarij vel fideicōmissarij.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu,68. 139
Executor testamentarius an loco hæredis sit habēdus.li.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.69. 139
Executoris officiū est publicum,nec per seruum potest expediri.li.j.de executore.nu.1. 131
Executoris officiū permittitur in causis ecclesiasticis per clericos expediri.li.j.de executore.nu. 2. 131
Executoris testamentarij officiū an eo defuncto transeat in hęredem.lib.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.76 140
Executoris conuentio habet pro litis cōt[illegible]ione.li.j.de executore.nu.7. 132
Executori dicenti se denunciasse vel citasse credendū est.lib.j.de teste.§.xj.nu.10. 126
Executori opponens sententiam esse per instrumenta falsa vel testes falsos latā an sit admittēd⁹.li.ij.de exe.sen.§.vj.n.11.183
Executori vel tabellioni condēnatis ratione administrationis in qua deliquit an liceat appellare.li.ij.de appel.§.ij.nu.4. 185
Executore testamentario impedito exequi in quē ciuis potestas transferat.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.39. 135
Executore vel executoribus morientibus nullo remanente qui s vel qui debeant succedere.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.48. 136
Executore excedente fines mandati,& assignante stallū in choro &c.propter quod appellat quomodo cōcludit.li.ij.de appel.§.x.nu.47. 197
Executores per generales literas deputati an possint inhibitiones generales facere ordinarijs quibus spectat beneficiorum collatio,ne illa vacātia cōferant.li.ij.de act.seu peti.§.iiij.n.31.9
Executores vltimę voluntatis datiui qui dicant.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.2. 132
Executores testamentarij legitimi & datiui dicunt à iure Canonico simpliciter executores.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.3. 132
Executores testamētarij qñ possint ab hęrede legata repetere.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.22. 134
Executores testamentorū nomē & vim habent hæredū.lib.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.16. 133
Executores vel legatarij testamentarij debita non exigentes videntur esse in culpa.libro ij.de instrument.edit.§.xiij.numero 38. 155
Executores præsentes an possint exequi testatoris voluntatē absentibus non vocatis.libro ij.de instrumen.edi.§.xiij.numero 49. 136
Vno executorū nolente se intromitttere an alter solus exequet. li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.52. 137
Vno executorū testamēti moriēte,an & cui alter subroget.li.ij.de instr.edit.§.xiij.nu.47. 136
Exemplatio instrumēti in iudicio faciēda in pluribus casibus locū habere dicit.li.ij.de instr.edi.§.iiij.nu.25. 113
Exemplificans instrumentū si amplius solennitatis velit adijcere qualiter inchoabit suū instrumentū.li.ij.de instru.edi.§.iiij.numero 3. 111
Exemplum duorū super præbenda litigantium.li.ij.de sentētia.§.vij.nu.3. 171
Exemptus nō potest super rebus exemptis cōpromittere in prę iudiciū eximentis.li.j.de arbi.& arbi.§.iij.nu.6. 42
Exempti an possint clericos alterius diœcesis sine literis cōmendatitijs recipere.li.iiij.de cleri.peregri.nu.7. 38
Exercens artem chirurgiæ si ꝓpter imperitiā vel negligentiam mors sequatur censetur irregularis.li.j.de dispen.§.iiij.numero 11. 25
Exhæredare volens aliquē causa ingratitudinis quē tenebat instituere qua forma vti debeat.li.ij.de instrumē.edi.§.xij.numero 37. 129
Exhæredati ex linea transuersali an possint quærelā habere.libr.iiij.de testa.§.ij.nu.12. 146
Exhibitio & receptio rescripti quomodo fieri debeat.li.ij.de rescrip.prę sen.§.j.nu.1. 21
Exhibitio parti in iudicio qualiter fit facienda.libro ij. de instru.edi.§.vj.nu.9. 115
In exhibitione iudici facienda qualiter sit procedendū et qua forma tabellio vti debeat.li.ij.de instr.edi.§.vj.nu.1. 114
Exigi debent ab agentibus expensæ iudicū secundū eorū iudicum distinctionē.li.j.de salarijs.§.j.nu.1. 132
Existentes in curia an semper subsint iurisdictioni auditorū.li.ij.de renū.& conclu.nu.33. 158
Exoculatus propter crimē an possit testamentū cōdere.lib.ij.de instr.edi.§.xij.nu.6. 126
Exorbitans à fide puniendus est.libro iiij.de sum.trinita.numero 4. 39
Exorcista dicit scđm Canones defensor cuius officiū est obsessa corpora â demonibus defendere.li.j.de his qui alie.no.in iud. inter.nu.2. 78
Expensæ moderatę quę sint:& qui plus aut minus alendi.li.j.de legato.§.iiij.nu.24. 15
Expensæ in iudicio factæ ante litis cōtestationē qualiter peti possint.li.ij.de expen.§.iij.nu.13. 213
Expēsæ post litis cōtestationē factæ officio iudicis peti spectāt. lib.ij.de expensis.§.iiij.nu.1. 214
Expensę propter contumaciā partis alterius ante litis cōtestatio nē vel post vsq; ad sententiā indistincte sunt præstandę.li.ij.de expensis.§.iij.nu.5. 213
Expensæ ob contumaciā quando sint pręstandæ.li.ij.de expensis.§.iij.nu.6. 213
Expensę extra iudicium factæ qualiter sint petēdæ.li.ij. de expē sis.§.j.nu.8. 212
Expensæ diuersimodę factæ diuersimodę sunt cōsiderandæ.li.ij.de expensis.§.j.nu.9. 212
Expensæ ordinario vel suo delegato factę quo pacto possint, vel nō possint repeti.li.j.de salarijs.§.j.nu.12. 133
Expensæ post litis cōtestationē & ante sententiā factę in quo differant.li.ij.de expensis.§.iiij.nu.3. 214
Expensæ diuersis ex causis exigunt.li.ij.de expensis.§.vj.numero 13. 216
Expensæ an & quo casu sint ante finem litis præstādæ.li.ij.de expensis.§.vj.nu.14. 216
Expensę in iudicio post litis contestationem factæ multipliciter considerantur.libro secundo . de expensis.§.quarto , numero 9. 214
Expensæ extra iudiciū faciendæ quæ dicantur.lib.ij.de expēsis. §.j.in prin. 211
Expensę extra iudiciū factę cuius gratia factę dicant.li.ij.de expensis.§.j.nu.1. 121
Expensæ ratione fructuū factę à possessore veniunt deducendæ. li.ij.de expen.§.j.nu.2. 211
Expensę nō sunt parti contumaciter absenti in detrimentū alterius partis remittendę.li.ij.de expen.§.vj.nu.16. 216

Expensæ iudiciales quę adiudicant debent esse vtiles & modera tę.li.ij.de expensis.§.vj.nume.6. 215
Expensæ tantùm hæ præstandæ sunt quæ propter causam fa ctæ sunt.li.ij.de expē.§.vj.nu.6. 216
Expensæ factæ in causa appellationis in iudicio emissæ &c. veniunt iudicis officio.li.ij.de expensis.§.v.nu.6. 215
Expensarum quę fiunt in iudicio quatuor sunt genera.li.ij.de ex pensis.§.vj.nu.21. 216
Expensarum taxatio diuersimodè & à diuersis fieri solet.lib.ij.de expensis.§.vj.nu.3. 215
Expensarum petitionem omittens,an possit post diē latę senten tiæ petere.li.ij.de expensis.§.vj.nu.4. 215
Expensarum condēnatio qualiter & quando sit facienda.lib.ij. de expensis.§.vj.in princ. 215
Expensarū condemnatio an sit nulla taxatione præmissa facienda.li.ij.de expensis.§.vj.nu.1. 215
Expensarum petitio in quibus causis locum habere dicat.li.ij.de expēsis.§.v.nu.13. 215
Expensas faciens in negotiorum gestione,quā actionē habere dicat:& qualiter ponere debeat.lib.iij.de iudic. §.ij.numero 26.& 27. 46
Expensis ratione contumacię factis debet iudex prius cōdemna re cę procedere.li.ij.de expen.§.iij.nu.14. 213
In expensis quæ ante sententiā præstant nō attendit an eas præstans iustam causam habuerit litigandi in principali &c.li.ij. de expensis.§.iij.nu.9. 214
Experiētia fecit artē & omne artificiū per exercitium recipit incrementū.li.iij.de lib.concep.in rub.nu.4. 21
Expressa renunciatio potest dici cōclusio.li.j.de teste.§.xiij.nu mero 3. 130
Exprimi an debeat nomē actionis in iudicio.li.ij.de emp.seu petitio.§.j.nu.3. 3
Expulsus à domo locata quibus casibus teneat ad solutionē pē sionis,& quibus nō.li.iij.de loca.§.v.nu.10. 100
Extrahens sagittā vel aliud à cuiusdā corpore propter qd citius moritur,an sit irregularis.li.j.de dispen.§.iij.nu.12. 25
Extraneus an possit inquisitionem implorare.li.ij.de inquisi.§.j. numero 32. 11
Extraneus auferēs actori rē de qua coram delegato mouēda erat quæstio nō potest ab ipso delegato puniri.li.j.de iudi.deleg. §.v.nu.5. 6
Extraneus suspectus q velit vocatū ad causam offendere potest cogi per delegatū ad cauendū idoneè de securitate.li.j.de iudi.dele.§.v.nu.4. 6
Extraneus delinquens in aliqua ciuitate an secundū statuta illius ciuitatis punieat.li.iij.de cōstitu.nu.9. 30
Extraneus faciens contra cōsuetudinē loci ad quē declinat,an te neat.li.iij.de cōsue.nu.3. 31
Ad extraordinariū auxiliū recurrendū nō est cę diu supersit ordinariū.li.ij.de appel.§.xj.nu.21. 199
Extraneus in aliqua ciuitate portans gladiū extra formā banni, an sit puniendus.li.iij.de cōstitu.nu.11. 30

¶ De litera F.

Facundia dulcis excitat et nutrit amorem.lib.j.de aduoc.§. v.nu mero 10. 103
Factum vel scientia procuratoris domino nocere nō debet,nisi post cę scit dns.li.ij.de ap. §.vj.nu.11. 191
Factum procuratoris nō nocet domino,nisi in causa in qua datus est.li.ij.de confess.§.iij.nu.4. 99
Factum suum nemo dicitur ignorare.li.ij. de instr.edi.§.v.nume ro 9. 114
Factum in testamento an possit mutari extra testamentū.lib.iij. de testa.§.j.nu.8. 142
Factum prius constare debet cę disputet de iure.li.ij.de dispu.& alle.§.iij.nu.1. 151
Ad factum qualiter & quando sit in iudicio accedendū.lib.ij.de dispu.& alle.§.iij.nu.2. 152
Ad factum agi quando dicat.libro iij.de libel.concep.§.xv.numero 8. 28
Factum vnum reputatur quod fit vno impetu vel cōtextu. li.ij. de cōtuma.§.iij.nu.6. 41
Factum nō dicitur qñ supersit aliquid ad agendum.li.iij.de emphyteusi.nu.40. 104
Facto aduersarij perdens instrumentum quo vsurus erat quomodo debeat intentionem suam probare.lib.ij.de instru.edi. §.viij.nu.20. 118
Facto hominis sæpe necesse est etiam in eo quod ipso iure fit.li. iij.de emphyteusi.nu.61. 106
Facta per priorem iudicē appellatione pendēte tenent si nō fiat inhibitio.li.ij.de app.§.xj. 198
Facta post appellationē qualiter & quo casu valeant.li.iij.de noto.crimi.§.j.nu.7. 17
Facta ante litis cōtestationē nō spectāt ad iudicis officiū.li.iij.de lib.cōcep.§.vij.nu.3. 22
Facta medio tempore inter sententiā & appellationē,an p appel lationē extinguat.li.ij.de app.§.xj.nu.12. 199
Tribus fallacijs possunt omnia cōtraria in iure solui.li.ij.de disp. & alleg.§.iij.nu.22. 153
Falsitas testiū quibus probat.li.j.de teste.§.x.nu.2. 128
Falsitas est immutatio veritatis.li.j.de aduoc.§.ix.nu.5. 170
Falsitas scripturę ex forma deprehenditur.li.ij.de rescri.præsen. §.iij.nu.4. 21
Falsitas rescripti quibus modis cognoscat.li.ij.de rescri. præsen. §.iij.nu.1. 21
Falsitate vel contrarietate inuēta in instrumēto sup his,de his qui bus tabellio testimoniū perhibet totum instrumentū cassari debet.li.ij.de instru.edi.§.iij.nu.23. 113
Falsus procurator dicitur qui fines mandati excedit.li.j.de procuratore.§.iij.nu.23. 85
Fallam legem provera vel abrogatā allegans in iudicio,& iudex causam recipit,falsi crimē incurrit.lib.j.de aduocato.§.ix.numero 10. 108
Fama & communis opinio in quibus differant.li.iij.de noto.cri. §.v.nu.4. 18
Fama super quo cōsentire dicatur.lib.iij.de noto.cri.§.iij.numero 5. 17
Fama quid sit.li.iij.de noto.cri.§.iij.nu.1. 17
Fama quandoq sumit pro infamia.lib.iij.de noto.cri.§.iij.nume ro 1. 17
Fama qualiter & à quibus procedere dicatur.li.iij.de noto.cri. §. iij.nu.2. 17
Fama per se nō probat sicut nec suspicio.lib.iij.de noto.cri.§.iij. nume.3. 17
Famam propriā negligens crudelis est.li.j.de aduoc.§.iij. numero 6. 102
Familia reprobat aliquē propter dñm:& ecōuerso omnes de familia recusant propter eum.li.j.de iudi.deleg.§.vij.nu.2. 8
Familia alicuius dominum ab hęreditate expellente qualiter sit agendū.li.iij.de resti.spo.§.j.nu.6. 59
Famulus nō debet esse auarus vbi dominus est largus:nā melius est de misericordia cę de seueritate reddere rationē.li.j.de dispen.§.ij.nu.5. 24
Fatua est beneficij impetratio sine beneficio acceptandi.lib.ij.de act.seu peti.§.iij.nu.16. 8
Fauor in dubio & paritate operatur.libr.j. de teste.§.xij. numero 8. 130
Fauor matrimonij facit vt nulla cōfessio cōiugum prę iudicet ex quo publicè est cōtractum.lib.ij.de confes.§.ij.nu.5. 98
Fauorabiliores sunt rei cę actores contra rem.li.j.de aduo.§. vij. nume.107.
Is in cuius fauorem aliquid dicit non valere,an possit facere vt valeat.li.iij.de emphyteusi.nu.23. 104
In fauorem alicuius introductū nō debet in eius læsionem,retor queri.li.ij.de dila.§.iij.nu.16. 59
Felonia à patre cōmissa an filio noceat,vt non possit in feudo succedere.li.iij.de feudis.§.ij.nu.2. 124
Feriæ repentinæ dicunt quas solus Princeps ob publicā gratulationē indicit.li.ij.de ferijs.§.j.nu.33. 60
Ferię indictæ siue rusticę sunt quæ propter rem rusticam & publicā vtilitatē indicuntur.li.ij.de ferijs.§.j.nu.4. 60
Feriæ solēnes sunt quę ad Dei & sanctorū reuerentiā sunt introductæ.li.ij.de ferijs.§.j.nu.1. 60
Ferię publicæ seu rusticę quibus cōcedi dicantur.li.ij.de ferijs.§. j.nu.8. 60
Festinans ad vtrunq; neutrū bene peragit.li.j. de assessore.§.vj. nume.4. 49
Feudatarius an possit cogi dicere pro qua re sit vasallus.li.iij.de emphyteusi.nu.77. 107
Feudatarius non soluens annuatim per triennium,an cadat à iure feudi.li.iij.de emphyteusi.nu.108. 109
Feudatario vel emphyteuta sub iudicio seculari conuento si dns existens clericus velit vt defensor tale iudiciū susci pere,an sit admittēdus.li.ij.de primo decre.§.iij.nu.24. 45
Feudatario vel emphyteuta rei vēdicatione cōuento si dns velit iudiciū suo nomine subire:agēs verò nō vult:quid iuris.lib.ij. de primo decre.§.iij.nu.22. 45

Feudum

Feudum iurisdictionis an possit diuidi. libr.quarto,de feudis.§.ij. nume.55. 122
Feudum datum patri minoris,quo pacto reuocari possit.libr.j. de aduocato.§.j.nu.27. 101
Feudum â prædecessoribus concessum confirmare volens, quo in strumento vti debeat.lib.iij.de feudis.§.j.nu.3. 118
Feudum qualiter reuocetur ad primum dominum.li.iij.de feudis. §.ij.nu.61. 122
Feudum an possit ecclesiæ donari vel legari.libr.iij.de feudis. §.ij. nume.39. 121
Feudum an possit in generali obligatione cadere.lib.iij.de pigno ribus.nu.30. 126
Fictè contumax quis dicatur.lib.ij.de contumacia.§.j.nu.2. 38
Fideicommissarius quando Falcidiam detrahere dicatur,lib.iij. de testa.§.j.nu.25. 143
Fideicommissarius vniuersalis an possit petere à legitimis.lib.ij.de instru.edi.§.xij.nu.21. 127
Fideicommissario quando competat actio,vbi hæres quondã debitor defuncti rogatus est restituere hæreditatem.lib.ij. de act. seu petitio.§.ij.nu.39. 5
In fideicommissis magis spectatur voluntas' testatoris, q̃ verba.lib.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.54. 137
Fideiusio an & quo casu pacem rumpere dicatur.lib.iij. de treuga & pace.nn.5. 40
Fideiubens pro re certa non potest teneri pro alia.libr.iij. de fideiussoribus.§.j.nu.12. 129
Fideiussor an debeat dari,vbi actum est vt plenè de rebus emptis caueatur.lib.iij.de emp.& vendi.§.j.nu.10. 86
Fideiussor non potest reum seu accusatum exhibere,an possit in se iudicium suscipere.lib.ij.de accu.§.vj.nu.16. 6
Fideiussor alicuius accusati quibus exceptionibus vti possit.lib.iij. de accusa.§.vj.nu.17. 6
Fideiussor an possit se in duriorem causam obligare.lib.iij. de fide iussoribus.§.j.nu.8. 129
Fideiussor soluens vsuras creditori an eas possit à debitore recupe rare.lib.iij.de fideiusso.§.j.nu.9. 129
Fideiussor an semper in ipso contractu principalis debiti adhibea tur.lib.iij.de fideiussoribus.§.j.nu.2. 129
Fideiussor prius q̃ fideiubeat dicens se nolle teneri,si contingat eũ fideiubere,& creditor consentit, an tenebitur si postea fideiubeat.lib.iij.de fideiusso.§.j.nu.22. 130
Fideiussor intercedens pro promissore de iudicio sisti an lata sententia teneatur.lib.iij.de fideiusso.§.j.nu.14. 129
Fideiussor an possit esse iudex in causa rei,in soluendo.lib.j.de iudi.delega.§.vij.nu.16. 9
Fideiussor in iudicio sistendi causa datus,debet pro rei qualitate lo cuples esse.lib.ij.de satisdationibus.§.ij.nu.10. 71
Fideiussor laicus datus à clerico pro se in contractu mutui, an corã seculari iudice possit conueniri.lib.ij.de competen.iudi. a di.§. j.nu.26. 19
Fideiussor vadens ad studium an liberetur.libr.iij.de iudicijs.§.ij. nume.4. 47
Fideiussor,qui nondum soluit,pro liberatione agit, qualiter libellum conficiet.lib.iij.de iudicijs.§.tertio.nu.3. 47
Fideiussor omittens exceptionem perpetuam & peremptoriam, an possit conuenire debitorem.libr.quarto, de fideiusso.§.j.numero.18. 129
Fideiussori recusato competit iniuriarum actio contra recusantem quia recusatio est quasi exceptio.lib.j.de accusatore.nu.36. 77
Fideiussori,qui donandi animo fideiusit,an possit pactum de non petendo prodesse.libr.iij.de obligatio.& solutio.§. primo,nume.38. 134
Fideiussore denunciante creditori ne numeret pecuniam debitori, an si postea numeret,obstabit exceptio.lib.iij. de fideiusso.§.j. nume.21. 130
Fideiussore se principalem constituente,an debeat,aut possit pri⁹, q̃ debitor principalis, conueniri. libr.ij.de renuncia.& conclu. nume.18. 157
Fideiussore præsente,& reo principali absente,an sit danda dilatio ad reum ducendum.li.ij.de renun.& conclu.nu.13. 157
Fideiussore volente agere vt ab obligatione liberetur,&c. qualiter sit libellus concipiendus.lib.iij.de fideiusso.§.ij.nu.5. 130
Fideiussores & mandatores dotium dari à iure prohibentur, nec dati obligantur.lib.iij.de dote restituenda.§.j.nu.8. 178
Fidelis debet esse testium examinator, vt fideliter in scriptis veritatem redigi faciat.lib.j.de teste.§.vij.nu.22. 25
Fides,quibus instrumentis adhibenda sit,& quanta.lib.ij. de instr. edi.§.viij.nu.1. 117
Fides tutoris testamentarij à testatore dicitur approbata.libr.ij. de instru.edi.§.xiij.nu.19. 133
Fides semel instrumẽto exemplato adhibita,an sufficiat ad eius va liditatem.li.ij.de instru.edi.§.quarto.nu.7. 111
Fidem facere iudici,& probare casum, est quoddam iudicium.li.j. de procuratore.§.j.nu.22. 81
Fieri multa prohibentur,quæ iam facta tenent.li.ij.de instru. edi.§. viij.nu.29. 119
Fieri potest per pactum,quod potest per legẽ.lib.j.de procu.§.iiij. nu.18. 84
Filiatio naturalis tria includit ad illam necessaria.lib.quarto, de testa.§.v.nu.18. 149
Filius de patris potestate per monachationem exire dicitur.li. quarto.de statu mona.nu.57. 158
Filius faciens pactum de non petendo ea,quæ de dote matris proueniunt,an poterit nihilò minus petere non obstante pacto. li. quarto,de testa.§.primo.nu.14. 143
Filius deuotus imitari debet,quæ bonus pater facit.in procœ.j. lib. nume.17. 3
Filius pupillus obligari non potest,etiam patris consensu.libr.j.de actore.§.j.nu.27. 67
Filius non potest renunciando vel paciscendo patri præiudicare. lib.ij.de confessionibus.§.tertio,nu.18. 100
Filius non debet dedignari paternam assequi dignitatem.li.quarto de feudis.§.secundo.nu.15. 119
Filius coloni an possit dici colonus.li.quarto,de feudis.§.ij. numero 13. 119
Filius institutus & rogatus restituere hæreditatem,decedens sine liberis,an si habeat filium naturalem,cogetur restituere.lib. quarto,de testa.§.j.nu.26. 143
Filius an debeat respondere positioni patris.lib.ij. de positionib⁹. §.vij.nu.14. 92
Filius vel pateris dicitur,quem nuptiæ demonstrant.li.quarto, qui filij sint legitimi.nu.1. 172
Filius naturalis an aliquo casu possit fratrem defuncti in hæreditate rei emphyteuticę excludere.libro iij. de emphyteusi. numero 198. 113
Filius non admittitur pro patre in causa peculij.li.j. de coniuncta perso.nu.7. 88
Filius habens patrem infidelem cum alio fideli egentem,quem illorum alere teneatur.li.iij.qui filij sint legitimi.nu.13. 173
Filius adoptiuus agens de hæreditate intestati patris qualiter formabit libellum.libro quarto,de cognatione legali.numero 5. folio 170
Filius sacerdotis non potest contrahere cum ea,quam pater sacerdos batizauit,libro quarto,de cognatione spirituali.numero 7. folio 170
Filius debet sequi forum patris,quo ad honores & tutelam.li.ij.de compe.iudi.adi.§.j.nu.34. 19
Filius videns aliquem velle interficere patrem,& alium velle comburere patriam,quem iuuare debeat.li.j.de aduocato.§.j. numero 28. 101
Filius ab hæreditate patris abstinens,an possit habere quæ pater iure emphyteutico acquisiuit.libro qnarto, de emphyteu. numero.184. 112
Filio instrumentum faciente de pecunia patris, an sit credendum. li.ij.de instru.edi.§.ix.nu.27. 123
Filio regis,ducis,comitis,&c.monachato si pater moriatur sine hęrede an regnum vel ducatus &c. acquiretur monasterio.li. iij. de statu monacho.nu.15. 156
Filio in potestate existente religionem intrante,an aduẽtitia transibunt ad monasterium.libro quarto,de statu monachorum nume.9. 156
Filio cuiusdam promittente se monachum facere,sed non fecit,an monasterium pro ipso hæreditabit.libro quarto,de statu monacho.nu.22. 157
Filio repudiante hæreditatem sibi ex linea materna delatam, an possit eam pater habere. libro quarto. de testamentis. §.v. numero.11. 149
Filio cum omnibus bonis suis monasterium ingrediente,an tenea tur tale monasterium patrem talis egentem alere.li.quarto, qui filij sint legitimi.nu.14. 173
Filio monacho mortuo an monasterium succedet patri.li.iij. de statu monacho.nu.14. 156
Filio emancipato dotem iussu patris recipiente,an pater teneatur. lib.iij.de dote restituenda.§.ij.nu.10. 179
Filio mulieris defunctæ sine liberis ante aditam hæreditatem decedente,ad quos transmittatur hæreditas.libro iij. de testamẽtis. §.v.nu.7. 149
Filio habenti filios & peculium aduentitium decedenti ab intestato,qui succedere debeant.lib.iij.de testamentis.§.v.nu.8. 149
Filio ingresso monasteriũ an debeat dari tutor.li.j. de tutore. §. iij.

Repertorium

nu.1. 93
Filiꝝ ex dãnato coitu nati,an ſuccedãt matri.lib.iiij. de teſtamẽtis. §. v.nu.32. 150
Filiꝝ in dubio quæſita,an profectitia præſumãtur,an aduentiua.li. j.de actore.§.j.nu.26. 67
Filiꝝ ex homine alicuius,an omnes dici poſsint illius homines. lib. iiij.de feudis.§.ij.nu.16. 120
Fliꝝ ſpuriꝝ ab omni paterno beneficio ſunt excludendi.lib.iiij.de teſtamentis.§.v.nu.24. 149
Filiꝝ diuerſimode ſunt conſiderandi.lib.iiij.de teſtamentis.§.v.nume.15. 149
Filiꝝ adoptiui qualiter ſuccedant.lib.iiij.de teſta.§.v.nu.16. 149
Filiꝝ ex damnato coitu nati an ſint à patre vel matre alendi. lib. iiij. qui filiꝝ ſint legitimi.nu.17. 173
Filiꝝ nati ex vno patre & duabus concubinis,an inter ſe ſuccedant lib.iiij.de teſta.§.v.nu.19. 149
Filiꝝ nati ex vna matre & diuerſis patribus,an ſibi inuicem ſuccedent.lib.iiij.de teſta.§.v.nu.20. 149
Filiꝝ per principem legitimati qualiter ſuccedere dicantur.libr. iiij. de teſtamentis.§.v.nu.21. 149
Filiꝝ ſpuriꝝ an ſuccedere debeant matri cum legitimis.lib. iiij. de teſta.§.v.nu.22. 149
Filiuſſa.ſi litem conteſtatus eſt patre præſente, aduerſarius autem ignorans eum patrem habere,nihil opponit, quid iuris.lib.j.de actore.§.j.nu.43. 68
Filiuſſamilias agere volens debet patris conſenſum habere.li.iiij. de libello.concep.§.xij.nu.12. 26
Filiuſſa.an poſsit teſtari in rebus aduentitiꝭ ſibi ita relictis, ne ad patrem perueniat vſufructus.libro ij.de inſtrũ.edi.§.xij.numero 3. 125
Filiuſſa.debet conueniri ſuo nomine,vbi agitur de aduentio pecu lio,in quo pater nihil habet.lib.j.de actore.§.j.nu.33. 68
Filiuſſami.an egeat patris conſenſu vbi procurator to nomine pro alio agit.lib.j.de actore.§.j.nu.24. 68
Filiuſſa.ſi contra patrem agat,habebit curatorem , cuius officium lite finita ceſſabit.lib.j.de actore.§.j.nu.35. 68
Filiuſſa.minor xxv.annis volens agere de peculio caſtrenſi an habere debeat curatorem.lib.j.de actore.§.j.nu.24. 67
Filiuſſa.etiam de re patris,& in cauſa ciuili poteſt eſſe arbiter.lib.j. de arbi.& arbi.§.ij.nu.7. 41
Filiuſſa.non poteſt agere contra patrem vel contra eum , in cuius eſt poteſtate.lib.j.de actore.§.j.nu.20. 66
Filiuſſa.faciens pactum de non petendo debitori patris , an mortuo patre oberit ipſi filio tale pactum.li.iiij.de pactis & tranſa. §.iij.nu.5. 41
Filiuſſa.an poſsit facere pacem de morte patris:& quomodo poſ ſit obligari ſine patris conſenſu.li.j.de actore.§.j.nu.39. 68
Filiuſſa.non poteſt procuratorem conſtituere,quia exercitiũ ſuarum actionum pertinet ad patrem,lib.j.de procura.§. ſecundo. numero 10. 83
Filiuſſa.an poſsit abſque conſenſu patris accuſare:& qualiter ſit talis conſenſus ſcribendus.lib.iij.de accu.§.j.nu.6. 2
Filiuſſa.non poteſt teſtari ſed donare,& qua forma fiet hæc donatio.lib.ij.de inſtru.edi.§.xiiij.nu.1. 142
Filiuſſa.an ſine patris conſenſu poſsit eſſe in iudicio in illis caſib⁹, in quibus poteſt minor ſine tutore vel curatore.lib.j.de actore. §.j.nu.45. 69
Filiuſſa.monachus aut ſeruus an poſsint accuſari.lib.j. de accuſ.§. j.nume.1. 77
Filiofa.ob delictum condemnato an in bonis paternis debeat fieri executio.lib.ij.de execu.ſenten.§.iij.nu.11. 180
Filiofa.de voluntate patris dotem recipiente , an bona patris ſint obligata.lib.iiij.de dote reſtituenda.§.ij.nu.11. 179
Filiofami.iuri hypothecarum renunciante, & in contractu matrimonij conſentiente,an nocere debeat patri.lib.iiij.de dote reſtituenda.§.ij.nu.9. 179
Filiorum appellatione nepotes comprehenduntur.lib.iiij. de teſtamentis.§.v.nu.14. 149
Filiorum alter ex paterna pecunia lucrans,an teneatur lucrũ aliꝭs fratribus communicare.li.iiij.de iudiciꝭs.§.iiij.nu.14. 49
Filia non eſt in repetitione dotis audienda ſine patris cõſenſu , nec econuerſo.lib.j.de actore.§.j.nu.71. 70
Filia in corpus ſuum peccans an poſsit à patre repudiari,licet pœniteat de peccato.libro quarto, qui filij ſint legitimi. numero, 16. 173
Filiam an debeat pater defendere in ſponſalibus. libro j. de ſyndico.nume.14. 90
Finitur arbitrium morte arbitri vel alterius litigatorum, niſi aliqd ſpecialiter exprimatur.lib.j.de arbi.& arbi.§.v.nu.2. 43
Finis non datur in faciendo libros.in prooem.lib.j.nu.18. 13
Finis,remiſsio,refutatio,& huiuſmodi,an ad idem ſemper referantur,aut æquipolleant.li.iiij.de pactis & tranſactionibus.§.j.numero 3. 41
Finito tempore locationis an poſsit locator conductorem authoritate propria expellere.lib.iiij.de locato.§.v.nu.15. 100
Fœmininum an poſsit comprehendere maſculinũ.lib.ij.de diſput. & alleg.§.iiij.nu.18. 153
Forma narrationis in caſu quo quis verberatur, vel incarceratur,vel aliàs iniuriatur.libro ſecundo,de reſcripti preſenta.§.iiij.numero 21. 23
Forma concluſionis vbi quis conqueritur de iniectione manuum, & incarceratione,& ſpoliatione,& pecuniæ extorſione &c. li. ij.de reſcrip.præſen.§.iiij.nu.22. 23
Forma concludendi vbi epiſcopus dicitur iniecisſe manus in perſonam eccleſiaſticam , vel excommunicatus celebraſſe diuina. lib.ij.de reſcrip.preſen.§.iiij.nu.23. 23
Forma pronunciationis arbitrum auditis partium diſputationibus in cauſa recuſationis poſt conciuſum.libro j.de recuſa.§.iiij. numero 8. 62
Forma reſpondendi libello in Romana curia facto lite conteſtata. lib.ij.de lit.conteſta.§.j.nu.2. 82
Forma pronunciationis iudicialis vbi iudex aduenientе terminovi det exceptionem propoſitam eſſe probatam.li.ij.de excep. & replica.§.iiij.nu.30. 68
Forma debiti ſex habet capitula.li.iiij.de obliga.& ſolu.§.j. numero 2. 132
Forma inſtrumenti faciendi in caſu quo quis cedit alteri iura & actiones ex cauſa venditionis.libro ſecundo, de ceſsione actionis.§.ij.nume.1. 15
Forma petendi ſententiam diffinitiuam cum ſerico confirmari, & eam executioni mandari.libro ſecundo.de reſcrip.preſen.§.iiij. numer.33. 24
Forma banni,in quo ponendus eſt reus,ſi non inueniatur de bonis vnde actori detur poſſeſsio ſeu tenuta.lib.ſecundo, de primo decre.§.ij.nu.10. 43
Forma literarum , quas legati ſeu nuncij ſolent ſuper ſuis procurationibus mittere.lib.j.de legato.§.iiij.nu.28. 15
Forma reſpondendi vbi de actoris intentione vel eius probatiõe dubitatur.libro ſecundo,de exceptio. & replica.§. quarto ,numero 4. 67
Forma ſcribendi reſponſiones ad interrogationem factas.lib.ij. de ſatiſdationibus.§.j.nu.8. 75
Forma ſyndicatus monaſterij quæ debeat eſſe.lib.j.de ſyndico.numero.21. 61
Forma ſyndicatus villæ caſtri vel vniuerſitatis,quomodo ſit fieda. lib.j.de ſyndico.nu.22. 91
Forma denunciationis quæ ſit,& an denuncians iurare debeat.lib. ij.de denuncia.§.iij.nu.2. 10
Forma inſtrumenti curæ dandi ad lites parte abſente quæ ſit. lib.j. de curatore.§.v.nu.11. 98
Forma reſcripti, quod executor apoſtolicæ prouiſionis de beneficio,debet ipſi prouiſioni contradicentibus committere.li.ij.de actio.ſeu peti.§.iiij.nu.20. 8
Forma proteſtationis faciendę in iudicio circa teſtium reprobationem.lib.j.de teſte.§.x.nu.1. 28
Forma inſtrumenti curæ ad cauſas qualis eſſe debeat.lib.j. de curatore.§.v.nu.4. 98
Forma inquiſitorij, per quod teſtis in cauſa inquiſitionis examinetur,quæ eſſe debeat.lib.j.de teſte.§.vij.nu.29. 126
Forma proponendi dilatorias exceptiones.li.ij.de excep.& repli. §.iiij.nu.16. 67
Forma pronunciandi generaliter,& ſuper qualibet exceptione.li. ij.de excep.& replica.§.iiij.nu.36. 69
Forma,qua iudex computabit iuramentum, vbi cauſa eſt ſpiritualis,vel ei annexa.li.ij.de iuramento calum.§.iiij.nu.6. 88
Forma iuramenti,quod præſtatur in animam domini.lib.ij. de iura.calum.§.iiij.nu.7. 88
Forma inſtrumenti venditionis in genere quæ ſit,& quę ſint pacta inter partes agi ſolita.libro iiij.de emptione & vend. §.primo, nume.18. 86
Forma ſecundi decreti,ſeu dationis in ſolutum.libro ij.de ſecundo decre.§.ij.nu.8. 50
Forma concluſionis in multis caſibus,quibus excipitur contra literas,quibus contradicitur.libro ſecundo,de appella.§.x.numero.34. 196
Forma reſcripti circa iudicia cũ remiſsiõe faciẽda,nõ põt propter dubium facti determinari.lib.ij.de remiſsio.§.vj.nu.2. 163
Forma cautionis ſcribendæ,vbi dubitatur de mandato procuratoris.lib.ij.de ſatiſdatio.§.tertio.nu.13. 72
Forma cautionis,quam debet præſtare cõtumax intra annũ veniẽs volenſq;

volensq; recuperare possess.cuius cõmodo destitutus fuerat per primũ decretum propter contumaciam.lib.ij.de satisdatiõibus §.secundo,nu.12. 71
Forma relationis vbi post lit.ingressum dubitatur de intellectu vel cõtrarietate iuris.li.ij.de relationibus.§.iij. nu.5. 161
Forma qua nomen dñi papæ in terra sua,vel Imperatoris in imperio,vel regis in regno debeat in instrumentis apponi.li.ij.de instru.edi.§.ij.nu.8. 109
Forma prolocutionis ab aduocato fiendæ coram Imperatore conuento.li.j.de aduocato.§.vj.nu.36. 106
Forma denunciationis fiendæ per debitorẽ creditori quo ad cessionẽ actionis.li.j.de procura.§.v.nu.12. 87
Forma proponendi exceptionẽ peremptoriã.lib.ij.de excep.&replica.§.iij.nu.48. 66
Forma ad prælatũ alicuius eccle.procurato.constituendũ.libr.j.de procuratore.§.iiij.nu.15. 86
Forma qua quilibet ex testibus ex testamẽtis se subscribere debeat lib.ij.de instr.edi.§.xij.nu.41. 129
Forma constituendi castaldionatum & vicecomitẽ & eadẽ.lib.j.de vice comite.nu.3. 92
Forma constituendi actorẽ vel procuratorem à tutore vel curatore.lib.j.de actore constituto.nu.5. 92
Forma antiqua instituendi legatos.libro primo, de legato.§.ij.nume.3. 13
Forma libelli,in quo duæ intentantur actiones.libr.ij. de actio.seu, petitione.§.secũdo.nu.29. 5
Forma, qua quãplures vti solent in publicandis seu exemplandis instrumentis.lib.ij.de instr.edi.§.iiij.nu.13. 111
Forma indictionis in quolibet instrumẽto post annos Dñi apponendæ.li.ij.de instru.edi.§.ij.nu.5. 108
Forma pacti inter emphyteutã & eccle.an voluntatẽ emphyteutæ solius mutare possit.lib.iiij.de emphyteusi.nu.100. 109
Forma cõputationis iuramẽti à iudice testi faciendæ.lib.j.de teste. §.iiij.nu.1. 119
Forma faciendi instr.vbi datur tutor tutorẽ habenti.lib.j.de tutore §.v. nu.9. 96
Forma,qua denimium præcurrente in cã appell.possit excipi.lib. ij.de rescript.præsen.§.iiij .nu.13. 23
Forma dandi procuratorem infirmo, & super bonis filij fa. minore xxv. annis patre nolente res gubernare.li.j.de curatore.§.v. nu.18. 99
Forma citationis, vbi ordinarius alteri cõmittit ipsam citationem, quæ fit.libr.ij.de citatione.§.v.nu.5. 35
Forma citationis,vbi ipse idẽ ordinarius citat,quæ esse debeat.li.ij. de citatione.§.v.nu.4. 35
Forma, qua iudex iudici scribere debeat,vbi testes de vno ad aliũ mittuntur.li.j.de teste.§.iij. nu.16. 118
Forma concludendi vbi appellatur,quia procurator per errorẽ impetrat,non super grauamine,sed super alio.lib.ij.de appell.§.x. nu.48. 197
Forma probationis qua vti debet volens se abbatem alicuius loci probare.lib.j.de teste.§.v.nu.13. 122
Forma instrumenti faciendi qñ fit cessio alicuius quãtitatis vel residui.li.ij.de cessione actio.§.ij. nu.4. 15
Forma proponẽdi & narrandi exceptionẽ rei iudicatę, quę est per emptoria.li.ij.de rescripti præsen. §.iiij.nu.9. 23
Forma iurandi triplex in sacra scriptura reperitur.lib.iiij.de iureiurando.nu. 11. 68
Forma literarũ,per quas alicui conceditur q̃ possit à quo voluerit ordinari.li.iiij.de clericis perigrinis.nu.4. &.5. 38
Forma dispẽsationis seu restitutiõis alicuius in magnis criminib9. lib.ij.de sententia.§.vj.nu.48. 171
Forma dispensationis,vbi quis fuit conuictus de aliquo crimine,in quo poterat dispensari.lib.ij.de sententia.§.vj.nu.47. 170
Forma promissionis seu obligationis,à qua quis indẽnis promittitur conseruari,duplex esse potest.lib.quarto, de fideiussoribus. §.ij.nu.1. 130
Forma protestationis faciendæ ab actore recipiente libellũ in iudicio.lib.ij.de libelli obla.nu. 5. 55
Forma conclusionis vbi cõtenditur arbitrium esse nullũ.li.ij.de rescrip.præs.§.iiij.nu.45. 25
Forma excipiendi in casu excõicationis,quæ fit.lib.ij.de excep. & replica.§.quarto,nu.21. 68
Forma excipiendi contra testes quæ fit.li.j.de teste.§.x. nu.4. 128
Forma mandati ad litem,quę fit.li.primo,de procuratore.§.quarto nu.1. 85
Forma libelli corã episcopo Cardinali qualis esse debeat.li.quarto, de libello.concep.§.xij.nu.3. 26
Forma confessionis quæ fit.lib.quarto,de confessis.nu.1. 66
Forma literarum à iudice fiendarũ,vbi appellans absens sit in reuocatione grauaminis.li.secundo,de except.& replica. §. quarto, nu.42. 69
Formæ procurationũ quæ sint.lib.primo,de procuratore.§.iiij. nume.1. 85
Formæ sententiarum sunt diuersæ.li.ij.de snĩa.§.vj. nu.1. 167
Formarum diuersitas in casu interponendi secundi decreti quo ad dationẽ in solutũ.li.ij.de secundo decreto.§.ij.nu.6. 50
Fornicatio separat virum ab vxore.lib.quarto,de adulterio & stupro.nu.4. 184
Frangenti fidem,fides frangatur eidem.li.j. de actore. §.j.nu.17. 66
Frater an possit in causa ciuili cogi testificari contra fratrẽ.li.j.de teste.§.j.nu.8. 110
Frater admittitur pro vel cõtra fratrem in cã ciuili,testificari.libr.j. de teste.§.primo. nu.8. 110
Frater postulans à sorore nupta securitatẽ de bonis mortuæ.li.quarto,de pactis & transactionibus.§.ij.nu.3. 41
Frater non põt fratrem criminaliter accusare.li.j.de accusationi.nume.14. 75
Frater nõ põt accusare eum,quem prius frater suus accusauit.li.primo,de accusatore nu.35. 76
Fratre vel consorte venditionẽ à fratre vel cõsorte factã ratificante & approbante,qualiter fit dicendũ aut scribẽdũ.li.quarto , de emptio.& vendi.§.ij.nu.27. 92
Fratrum vno ad aliquod officiũ electo : sed quia insufficiens erat, alius frater substitutus est,an bonũ ex hoc proueniens,debeat fratri cõicari.li.iiij.de iudicijs.§.iiij.nu.18. 49
Fratribus vel nepotibus clerico bona sua dantibus, vt ab eo defendãtur,an poterit defendere.li.iiij.de clericis cõiugatis.nu.16. 76
Fratribus ad homagiũ obligatis, an vn9 sufficiat ad fidelitatis sacramenti præstationẽ.li.quarto, de feudis.§.ij.nu.22. 120
Fratribus duobus cũ duabus sororibus contrahẽtibus,an vno affinitatẽ cũ vxore sua probante,possit alter petere per attesta,inter se & vxorem sententiam ferri.lib secundo,de sentẽtia.§. vij. nu.2. 171
Frequens meditatio,carnis est afflictio.li.quarto,de libello. cõcep. in ru.§.ij.nu.5. 21
Fructus an semper ab hærede qualitercunq; instituto veniant in restitutione.lib.iiij.de testamentis.§.j.nu.22. 143
Fructus qualiter & qua actione veniant restituendi.li.secundo,de fructi.& interesse.§.j.nu.11. 218
Eructus non dicuntur coloni priusquã percipiantur à fundo.libro quarto,de locato.§.j.nu.5. 97
Fructus alicuius fundi postlit.contest.percepti,cui venire debeant. li.ij.de appel.§. x.nu.5. 194
Fructum suæ militiæ debet quilibet habere in ecclesia,in qua vitam transegit.li.quarto.de institutionibus.nu.2. 78
Frustratorie appellans in expensis legitimis, est condemnãdus. li. ij.de exceptio.& replica. §.iiij.nu.54. 70
Fuga reddit fugientem suspectum.lib.tertio.de accus.§. vj.numero 121.fo.7.
Fundamento deficiente nullum potest ædificiũ supereesse.in pœ. secundi libri.nu.3. 2
Fundamento deficiente,nullum supereesse potest ædificium.lib.iiij. de sum.trini.nu.1. 29
Fundus dotalis certis casibus potest alienari.lib.iiij.de emp.& ven. §.ij.nu.12. 91
Fundus debens seruitutem vel vnicam tantùm viam debere dicit. lib.iiij.de feudis.§.ij.nu.20. 120
Fundus dotalis põt propter culpam vel dolũ mariti alienari.li. iiij. de emphyteusi.nu.137. 110
Fundus emphyteuticus an vendi possit à minore sine decreto.lib. quarto.de emphyteusi.nu.122. 110
Fundi pars an & qũo dicatur fundus.li.ij.de proba.§.ij. nu.27. 104
Fundo emphyteutico partim pereunte,an minui debeat pensio.li. quarto,de emphy.nu.161. 112
Fundum habens cũ alio cõem,si illũ in solidũ vendiderit,an currat longi tpis prescriptio.lib.iiij.de præscriptionibus.nu.4. 69
Fungi officio diuersarum personarũ in vna eademq; causa nemo põt.li.j.de assessore.§.vj.nu.3. 40
Funiculus triplex difficile rumpitur:& quæ non probant singula, multa iuuant.li.ij.de disputa.& alleg.§.iij.nu.4. 152
Furor & indignatio humili non tractantur sermone.libr.j.de aduocato.§.v.nu.10. 103
Furiosus aut mente captus nec pro se nec pro alijs agere põt.libr. quarto,de libello.concep.§.xij.nu.11. 26
Furiosus per dilucida interualla si testamentum faciat vno dicente ipsum furiosum,altero aũt econuerso dicente q̃ nõ,cui istorum incumbat probatio.li.ij.de proba.§.secundo.nu.19. 103
Furiosus vel indiscretus à testimonio excipiũtur.lib.j. de teste.§.j.

Repertorium

nu.88. 116
Furtum diuersimodè consyderatur.li.quarto,de furtis.nu.1. 176
Futuri iuris restitutio an peti possit.libe.quarto ,de restitu.spolia. §.secundo,nu.3. 60

¶De litera G.

GEminans appellationē an p hoc dicatur ꝓcessum iudicis approbare, aut impugnare.libro secundo, de sententia.§.viij. nume.24. 173
Gens aut scientia in se diuisa desolabitur:ideo aduocati nō debent adinuicē dissentire.li.primo, de aduocato.§.quarto,nu.12. 103
Generale mandatum ad causas et negotia,sub qua forma concipiatur.lib.primo,de procura.§.quarto,nu.1. 85
Generali bonorum obligatione veniunt etiam postea quæsita.lib. quarto,de obliga.& solutio.§.j.nu.48. 135
Gerere se volente aliquo pro rectore in aliqua capella in præiudicium plebani,qualiter contra talem concipietur libellus.li.quarto.de offi.ordi.nu.8. 39
Gerentis se pro legato,cùm non sit,an valeat sententia.li.j.de legato.§.quarto,nu.18. 14
Gestis,siue actis in causis non statur,nisi legitimis constiterit instrumentis.li.ij.de rescri.presen.§.primo.nu.6. 21
Gratia nō omnibus æqualiter diuidit:sicut aqua fontis ab omnibus equaliter nō sumitur,sic de doctrina,scientia,prudentia,gloria &c.in prooe.primi li.nu.21. 3
Grauamineillato super exceptionibus in causa appellationis non admissis datur distinctio.li.secundo, de appellationibus.§.x. numero.25. 196
Grauamine durante durat & tempus ad appellandum determinatum.li.secundo,deapp.§.v.nu.6. 190
Grauaminibus duobus sese compatientibus vel non compatientibus in appellatione prolatis,quibus rescriptis vtendū sit.li,secundo,de app.§.x.nu.45. 197

¶De litera H.

HAbere non dicitur,qui de iure habere nō debet & à quo quod habet de iure auocari pōt.li.quarto,de emptione &vendi.§. primo,nume.20. 87
Habens filium spurium & ex illo nepotem,si nepotem hęredem instituat,& qualiter teneat in stitutio,li.quarto,de testamentis.§.v.nu.25. 149
Habens generalem hypothecam nō est habēti specialem æquiparandus.li.quarto,de dote restituenda.§.secūdo.nu.33. 180
Habens apud se rem obligatam,iustam retentionis causam habere censetur.lib.ij.de contumacia.§.tertio,nu.6. 40
Habitantibus pluribus in eodē cœnalo si vno effundente vel eiiciente damnum sequatur,an oēs tenebuntur.li.quarto,de iniurijs & dāno dato.§.secundo.nu.27. 193
Hæres arrogati impuberis mortui qualiter contra arrogatorem vel eius hæredes libellum concipiet.libro iij.de diuersis cautionibus.nu.27. 128
Hæres semper cauere debet legatario,ēt datis fideiussoribus,de legato pstando.li.quarto,de diuersis cautionibus.nu.19. 127
Hæres feudatarij,vel filius,mortuo patre tenetur iurare fidelitatē domino,li,quarto,de feudis.§.ij.nu.68. 123
Hæres defuncti qualiter habeat iurare.lib.ij.de iuramento calum. §.secundo.nu.7. 86
Hæres defuncti an possit aut debeat iurare.lib.secundo, de iuramento calum.§.tertio,nu.16. 87
Hæres institutus sub cōditione,an ante extantem conditionē possit in possmitti.li.quarto,de testa.§.iij.nu.37. 147
Hæres adeundo hæreditatem quasi contrahere videtur.li.quarto, de testamētis. §.j.nu.11. 142
Hæres tenetur vindicare necem defuncti.lib.quarto,de libellorum conçept.§.ix.nu.34. 25
Hæres hæredis an cogatur adire hæreditatem,& restituere.lib.iij. de testamentis,§.j.nu.21. 143
Hæres,cui pars bonorum est legata, an possit per Trebel.cogi adire & restituere.li.quarto,de testa.§.j.nu.23. 143
Hæres an possit estimationem prestando liberari.li.iij,de testamētis,§.j.nu.24. 143
Hæres qua de causa debeat cogi adire hæreditatem defuncti.li.iij. de iudicijs.§.ij.nu.41. 47
Hæres censetur esse eadem persona cum defuncto.lib,quarto,de feudis.§.ij.nu.50. 122
Hæres scriptus in testamento si non vult hæreditatē adire:an pōt cōueniri per executorem aut legatarium ad implendū testatoris volūtatem.lib.ij.de instr.edi.§.xij.nu.59. 138
Hæres,à quo legata petuntur,an & quo pacto teneatur legatarius ex edicto prætoris,si eos prohibuerit in possessionēvenire,&c. li.ij.de primo decreto, §.iij.nu.18. 48
Hæres conuentus ab executore, si contra ipsum excipiat, ꝙ ex cā non pōt agere:an & per quē sit cogēdus ad soluendū,lib.ij.de instru.edi.§.xij.nu.35. 135
Hæres rogatus restituere executori,an possit ab eo petere satisdationem ꝙ eum seruabit indēnem.libr.ij.de instru. edi.§.xij.numero.35. 135
Hæres non instituitur in codicillo.lib.secundo,de instru.edi.§. xv. nu.1. 144
Hæres habet duo beneficia ex inuentario.libr.j. de tutore.§.v.nume.3. 95
Hæres episcopi impropriè dicitur hæres.libr.secundo.de rescripr. præsen.§.iij.nu.25. 23
Hęres quondam existens creditor defuncti si rogatus restituit hę reditatem,quam actionem habeat.lib.secundo,de actio.seu peti.§.ij.nume.38. 5
Hæres vel distributor an teneatur dare instrumenta legatario,quæ pertinent ad negotium rei legatæ.lib.ij.de instru.edi. §.xij.nume.31. 17
Hæredis gladiatore seu executore antequā arbitretur moriēte,quis in eius locum succedere debeat.lib.ij.de instru.edi.§.xij.numero.8. 132
Hæredis appellatione qui contineātur.libr.iij. de testamentis.§.j. nu.31.& 32. 144
Hæredis distributio si sit idonea, valeat,aliàs non. lib.ij. de instr.edi. §.xij.nu.6. 132
Hæredi aut fideiussori an possint exceptiones competere in eo qđ est personale.lib.ij.de except.& replica.§.iij.nu.47. 69
Hæredi qualiter sit succurrendum,vbi legatarij rerū in testamento vel codicillis sibi legatarū poss.propria possident authoritate. lib.iij.de testamentis.§.ij.nu.5. 145
Hæredelegata soluere nolente qualiter sit legatario prouidendum li. quarto, de diuersis cautionibus.nu.23. 128
Hærede soluente legatum vni ex legatarijs non detrahit Falci. lib. iij.de testa.§.j.nu.30. 143
Hæredem pro parte sevolēs dicere qualiter libellū formare debeat lib.iij.de iudicijs.§.j.nu.3. 44
Hærede inuentarium non faciente an illud facere possit fideicommissarius lib.ij.de instru.edi.§.xvj.nu.18. 145
Hærede scribi faciente in inuentario aliquas res,quas credebat hæreditarias,an cōperto errore possit fieri reuocatio.lib.ij.de inst. edi.§.xvj.nu. 22. 146
Hærede non instituto,sed tantū relictis legatis in testamentis:quis sit loco hæredis habendus.lib.ij.de instru.edi.§.xij.nu.26. 134
Hærede dicente se velle interesse dispositioni bonorū testamentariorū an executor cōtradicere possit.lib.ij.de inst.edi.§.xij. nume.23. 134
Hæredes latronis an possint ipso mortuo pro restitutione faciēda cōueniri.lib.ij.de accusa.§.j. nu.25. 3
Hæredū vno facto inope,an cæteri iure testa.sint onerandi.lib. iij. qui filij sint legitimi.nu.43. 174
Hæreditate petita ex testamento vel ab intestato,fieri potest missio in poss.totorū bonorū.lib.ij.de primo decreto.§.ij.nu.26. 45
Hæreditate adita à pupillo statim ad eum transit dñium.libr. ij. de instru.edi.§.xvj. nu.8. 144
Hæreticus non pōt impetrare,nec seruus,lib.ij.de rescripti præsenta.§.v.nu.10. 25
Hæreticus vel iudæus vel filius infidelis,non pōt contra Christianos aduocare.lib.j.de aduocato.§.j.nu.1. 99
Hæreticorū prauitatē impugnantes,an habere quotidianas distributiones debeant.lib.iij.de hæreticis.nu.7. 183
Homagium est duplex.lib.iij.de feudis.§.ij.nu.49. 122
Homagium quid dicatur.lib.iij.de feudis.§.ij.nu.1. 119.
Homagium ligiū quid sit.lib.iij.de feudis.§.ij.nu.4. 119
Homagium an sit de iure ciuili introductū.lib.iij.de feudis.§.ij.nume.9. 119
Homagia qualiter à nobilibus recipi sint consueta.libr.'quarto,de feudis.§.ij.nu.12. 119
Homicida,veneficus adulter insignis latro seditiosus,& similes criminosi,appellantes non sunt audiendi.libr.secundo,de appel.§. ij.nu.2. 184
Homicidiū euitabilis necessitatis aut ineuitabilis diuersimodè cōsyderatur,& circa illa diuersimode dispensatur.lib. j.de dispen. §.iij.nu.62. 29
Homo semel malitiæ deditus,cuncta mala conat adinuenire.li.j.de aduocato.

aduocato.§.viij.nu.4. 107
Homo hominis alicuius,an posit dici illius homo.li.iij.de feudis, §.secundo.nu,28. 120
Homo alterius an posit acquirere.lib.iij.de feudis.§.ij.nu.37 121
Homo de mansata quis dicatur.lib.iij.de feudis.§.ij.nu.38. 121
Homo ligius an teneatur prosdomino suo suis sumptibus militare.lib.iij.de feudis.§.ij.nu.42. 121
Homo alicuius domini an teneatur ipsum sequi, quocunq; ierit militatum.lib.quarto.de feudis.§.ij.nu.43. 121
Homo rectus factus est,sed seipsum propter suam malitiam infinitis miscuit,questio.libr.iij.de libello.cōcep.in rubr.nu.1. 21
Homo alterius an possit de bonis suis testari,donare,aut vēdere.li.iij.de feudis.nu.35. 121
Homo alicuius gerens se pro homine, & ita existens in quasi possessione,qualiter sit contra eum libellandum.lib. quarto.de feudis.§.tertio.nu.4. 124
Homo alterius qualiter quis efficiatur.li.quarto,de feudis.§.secundo,nu.6. 119
Homo ligius an possit esse duorū.li.quarto.de feudis. §.secundo. nu.23 120
Homo alicuius ligius an possit se constituere hominē non ligiū alterius.lib.iij.de feudis.§.secundo.nu.23. 20
Homo effici volens homo alterius,necinde pōt instrumē.conficere,quibus verbis vtetur.li.iij.de feudis.§.ij.nu.2. 119
Hominis vel ascriptitij religionē intrantis,cuius esse debeant bona si filios non habuerit.lib.ij.de instru.edi.§.xij.nu.2. 15
Hominem à morte non liberans vbi potest,illum occidit.libr. j.de dispen.§.iiij.nu.47. 28
Hominem suum liberare volens qualiter instrumentum cōcipere debeat.lib.iiij.de seruis non ordinandis.nu.10. 37
Homine alicuius tenente feudū ab alio nolēte seruitia prestare,an possit illud feudum inuadi.lib.quarto.de feudis.§.secundo.numero.34. 121
Homine libero occiso an possit agi actione legis Aquiliæ,libr.iiij. de iniurijs & damno dato.§.ij.numm.3. 192
Homines decem faciūt parochiam,& eorū scientia facit quid notorium.lib.tertio.de noto.crimi.§.viij.nu.6. 18
Homines flectunturverbis.lib.j.de recusa.§.iiij.nu.6. 62
Homines barones alicuius regis an possint cogi contra regem militare.lib.iiij.de feudis.§.ij.nu.19. 121
Honorem non meretur,qui non honorat.lib.primo.de aduocato. §.quarto.nu.5. 102
Honorem quē sibi quis cupit fieri, debet alteri impendere.lib.j. de aduocato.§.quarto.nu.9. 102
Hortator viduitatis esse non potest,qui cōiugia frequētauit.libr.j. de dispen.§.quarto.nu.4. 25
Humana iura quare sint adinuenta.lib.iiij,de libello.concep.in rub.nu.2. 21
Humanū est illum vereri,cuius iudicio quis nunc erigitur nūc deprimit. lib.j.de aduocato.§.v,nu.1. 103
Humanæ aures talia verba indicant,qualia foris sonant. lib.j. de aduocato.§.vj.nu.19. 105
Humanæ aures talia indicant verba,qualia foris sonant.li.ij.de lit. conte.§.j.nu.17. 83
Hypothecaria cuius sit naturæ.lib.ij.de contu.§.iij. nu.5. 40
Hypothecaria quāto tempore tollatur.lib. quarto,de pignoribus. nu.13. 126
Hypothecaria actio est in rem,& cōpetit contra eū, qui possidet, vel dolo desinit possidere.li.iiij,de pigno.nu.10. 125
Hypothecaria quāto tēpore tollatur,libr.iiij.de præscriptionibus. nu.29. 70

¶De litera I.

Iactare pecuniam suam nemo præsumitur.li.ij.de petito. possess.& spoli. §.j.nu.33. 80
Iactantia quælibet à bonis est moribus aliena.libr. primo de aduocato.§.vj,nu.28. 105
Iacula minus feriunt quæ prēuidentur.lib.primo. de aduocato.§.vij.nu.2. 106
Ieremiæ dictum illud Hæreditas nostra versa est ad alienos;qualiter possit interpretari.libr.iiij,de institutionibus.nu.3. 78
Iens pro aliquo ad exercitū si capiatur,& sumptus faciat,an illi sumptus sint restituendi ab illo,pro quo iuit.libr.iiij. de iudicijs.§.iij.nu.6. 47
Ignorans se symoniam cōmisisse,postea tamen sciens ratum habet,perinde est,ac si ab initio consensisset .li.primo,de delegato.§.vj.nu.21. 19
Ignorantia iuris naturalis neminem excusat:&ignorans illud ignorabitur.li.quarto.de sum.tri.nu.4. 29
Ignorātia facti sæpissimè peritissimos fallit.lib.primo,de aduocato.§.iij.nu.2. 101
Ignorantia probabilis est in facto alieno.lib.ij.de excep.& replica §.secundo.nu.16. 63
Ignorantiā prætendere non potest,qui à peritis potuerit erudiri.li. quarto.de sum.tri.nu.6. 29
Illegitimus religionem ingrediens,de iure cōi sine dispensatione aliqua pōt ad ordines promoueri lib.j.de dispensa.§.v.nu.31.
Illegitimus prohibetur succedere patri suo immediatè in beneficio, paterno,nisi cū dispensatione.lib.j.de dispen.§.v.nu. 34. 35
Illustris persona nō pōt per se agere,sed per procuratorem.libr.1. de actore.§.primo,nu.62. 70
Immobilia non possidens,si in ius vocetur, cauere debet iudicio sisti.li.quarto,de dolo & cōtu. §.tertio,nu.18. 63
Impediunt quædam facienda, quæ non impediunt facta.li.primo, de tutore.§.v.nu.11, 96
Impediens vocatum in ius,qui vocari nō debeat,nec venire tenebatur,an teneatur.lib.quarto, de dolo & cōtu.§.iij.nu.28. 63
Impedimento,quod in matrimo.accusatur ex peccato prouenien te quilibet admittendus est ad accusandum.lib.quarto, qui matrimoniū accusare possint.§.j.nu.3. 175
Impedimento,quod in matri. opponitur ex peccato non proueniente,sed ex defectu,tunc soli coniuges ad accusationem admittuntur.li.iiij.qui matrimo.accusare pñt.§.j.nu.2. 175
Impedimenta affinitatis multa ex susceptione infantium de sacro fonte proueniunt,quo ad casum matrimo.libr.iiij.de cognitiōe spirituali.nu.2. 170
Impeditus ne possit corā suo iudice appellare,si coram alio appellet,debet inst.spāle conficere.li.ij.de ap.§.x.nu.12. 195
Impeditus nuptias facere,propter quod vxorē perdit , an poterit interesse consequi.li.ij.de fructi.& interesse.§.vj.nu.12. 219
Impeditus vti seruitute debita,quam actionem habere possit. libr, iiij.de Publiciana & seruitutibus.nu.22. 58
Imperator priuilegiū habere dicitur in qualibet eccl. Almanię facere vnū recipi.li.iiij.de prebēdis & dignitatibus.§.ij.nu.7. 78
Imperator cui,& qñ,& quale iuramentum præstare debeat.li.iiij. de iureiurand.nu.10, 68
Imperator accusari potest coram papa de quolibet graui crimine, & ab eo iudicari.lib.j.de accusatio.§.j.nu.3. 78
Imperator ex sola principum electione,etiā ante coronationem dicitur verus Imperator,& habet ius admittēdi.lib.ij.de rescri. præsen.§.ix.nu.18. 28
Imperatore fundante de bonis regni ecclesias eisq; priuilegia conferante,an eius successor poterit reuocare.li. ij.de instrumento. edi.§.xj.nu.11, 125
Imperium cuiuslbet legati deponitur ingressu Romæ.li.j.de legato.§.quarto,nu.62, 16
Imperio vacante cognoscit papa vel eius delegatus de feudo.li.ij. de compe.iudi.adi.§.j.nu.29. 19
Imperitia iudicantis an possit mutare formam iurisdictionis. lib.ij. de primo decreto.§.ij.nu.7. 42
Imperitus contra sapientes disputans,risui patebit.lib.ij.de dispu. & alle.§.v.nu.7. 154
Impetrare volens literas super appellatione, quæ debeat censidera re.lib.ij.de appel.§.x.nu.40. 197
Impetrari non potest rescriptū ad iudicem extra prouinciā moran tem.lib.j.de rescrip.præsen.§.vj.nume.2. 26
Impetrans pro alio dispensationē nataliū , dicitur secundū stylum cancellarię Roma.eccl.habere mandatū spāle ad iurandū,vt audiatur.lib.j.de procura.§.j.nu. 6. 80
Impetrans contra aliquem super petitorio,an ille aliquis possit cō tra impetrantē agere possessorio corā eodē iudice.lib.ij.de petito.possess.& spolia.§.j.nu.6 79
Impetrans quo casu cogatur mādatum ostendere.lib.ij. de rescrip. præsen.§.v.nu.6. 25
Impetrans tacito de dignitate si ipsam dignitatē perdat priusquā literas prēsentet,an ipsę ꝓsint.li.ij.de rescr.presen.§.v.nu.12.25
Impetrans quo casu dicatur falsarius. libr.ij.de rescript. præsent.§. viij.nu.5. 26
Impetrans auditorem intra tempora ad prosequendum appellationem assignata,an ipsa tempora videatur obseruasse.lib.ij.de appel.§.vij.nu.13. 193
Impetrans rescriptum cōtra vagabūdum,cuius loci debeat eū pronunciare.lib.ij.de rescrip.præsenta.§.ix.nu.9. 27
Impetrans super diuersis personalibus ad diuersos : reum aūt non

conueniens nisi coram vno,an illa causa finita poterit eum coram alio per alias literas conuenire.libr.ij.de rescrip. præsen. §. ix.nume.12. fo.28
Impetrans iudicem contra aliquem,an possit illum coram illo iudice conuenire,& iterum reconuenire illum coram alio iudice cõtra seipsum ab illo impetrato.libro ij.de rescrip. præsenta §.ix. nume.14. 28
Impetrans iniquè,à quo puniri debeat.libr.ij.de expensis.§.iij.numero 10. 213
Impetrans indulgentiam de beneficio insufficienter & minus canonicè obtento,de perceptis inde fructibus mentionem nullã faciens,an sit ineligibilis.libro primo.de dispensationi.§. decimo.nu.22. 35
Impetranti indulgentiam summè nocet mendacium. libr.j.de dispen. §.x.nume.14. 37
Impetratio mandati quibus modis possit probari.libr.ij.de rescri. præsen.§.v.nume.7. 25
Impetratio ipso iure expirat, si is, cuius nomine impetratum est, mortuus erat tempore impetrationis.libr. secundo.de rescript. præsenta.§.v.nu.13. 25
Impetratio contra abbatem,nulla de conuentu facta mentione, an valeat.lib.secundo.de rescri.præsen.§.vij.nu.3. 26
Impetratio ad alios iudices pendente quæstione non est prohibita:sed bene tractatio,seu conuentio coram alijs iudicib. li.ij. de reconuentione,§.primo.nu.5. 76
Impetrator inquisitionis,an ea pendente poterit promoueri. libr. iij.de inquisitione.§.iiij.nu.12. 15
Imploratur iudicis officium,vt hæres cogatur adire hæreditatem. lib.j.de offi.om.iudi.§.ij.nu.9. 56
Implorans executoris officium qualiter debeat libellum concipere.lib.iiij.de præben.& digni.§.j.nu.1. 77
Implorans beneficium epistolæ diui Adriani qua ratione dabit libellum.lib.j.de offi.om.iudi.§.iij.nu.5. 56
Impotentia coeundi dupliciter est consyderanda.libr.iij.de frigidis & maleficiatis.nu.1. 171
Impotentia coeundi naturalis qualiter dicatur.lib.iij.de frigidis & maleficiatis.nu.2. 171
Impotentia coeundi accidentalis quæ dicatur.lib.iij.de frigidis & maleficiatis.nu.4. 171
Impubes iurare non potest.li.primo.de teste.§.j.nu.34. 111
Impubes iurare non potest secundũ canonistas li.ij.de iuramẽto calum.§.tertio num̃.8. 87
Impugnare nitens rescriptum non est passim & semper admittendus.lib.ij.de rescrip.præsen.§.iiij. nu.11. 23
Impugnare volenti sententiã plura sunt consideranda.lib.ij.de sententia.§,9.nu.4. 174
Inanis est actio,quã inopia debitoris excludere videtur .li. secundo.de actio.seu petitio.§.iij .nu.2. 7
Incautè factum habetur pro infecto.lib.ij.de instru.edi.§.xvj. nume.6. 144
Incendium occasione alterius maleficij factũ,cui sit imputandũ.li. quarto.de iurijs & damno dato.§.ij.nu.16. 192
Incendio imminente põt quis domum vicini propria authoritate destruere.li.j.de actore.§.j.nu.58. 69
Incẽdio orto vel naufragio imminente,si aliqui res aliquas surripiũt an sint furto puniendi.libr. iiij.de raptoribus & incendiarijs & violatoribus ecclesiarum.nu.4. 185
Incertitudo quod gestum est vitiare dicitur.lib.iiij. de emphytusi. nu.75. 107
Inchoandum nõ est à quæstionibus in ipso causæ initio.libr. iij. de accusat.§.j.nu.27. 3
Incompositio corporis qualitatem indicat mentis.lib.j.de aduocato.§.ij.nu.5. 101
Incorporalia nõ dicuntur possideri.lib.iiij.de restit.spolia.§.ij.nu. 6. 61
Incorporalia dicuntur omnia illa,quæ in iure consistũt. libr. iiij. de præscrip.nu.2. 70
Indefinita locutio æquipollet vniuersali.li. quarto.de emphyteusi. nu.85.fo.108.& lib.primo.de procuratore.§.tertio nu.11.fol.84. & lib.ij.de positio.§.iiij.nu.10.fo.90.& lib.j.de actore constituto.nu.9. 92
Indicia indubitata an probationem facere possunt.lib.ij.de prob. §.quarto.nu.19. 106
Inducens instrumẽtũ vituperatum,rasum,vel cãcellatum,vel suspectum debet illius veritatem probare.libr. ij.de instru.edi.§. viij. nu.2. 117
Induciæ præparatoriæ quare non dentur actori.lib.ij.de præparat. iudic.nu.2. 2
Induciæ quælibet à iure statutæ sunt arbitrariæ.lib.ij. de citatiõe.§. secundo,nu.4. 32
Induciæ non iudiciales sunt plures.lib.secundo,de dilationibus .§. primo.nu.26. 57
Induci non põt testis pro regevel comite,q est de regno vel comitatu,licet cõtrarium obseruetur.lib.j.de teste.§.primo.numero 18. 110
Indulget dominus, vbi vetat Apostolus.in procœmio lib. primo. nume.12. 2
Indulg.prælati vnius diœce. an possit aliquo casu populo alterius diœcesis prodesse.libr.quarto.de pœniten. & remissionib.nume.5. 194
Indulgentia alicui facta q̃ præter obtenta possit vnũ beneficium curam habens animarũ recipere,& licitè retinere, an sit valida. lib.j.de dispen.§.x.nu.13. 37
Indulgentia pluriũ beneficiorũ contra intentionem dñi papæ, nõ valet.lib. primo.de dispen.§.x.nu.15. 37
Indulgentia si sit alicui data,posse plures ecclesias tenere,an intelligatur dispensatus vt in neutra teneatur residere.lib.primo,de dispen.§.x.nu.18. 37
Indulgentiæ possunt à legato pro ędificatione pontiũ& ecclesiarũ cõcedi.li.j.de legato.§.iiij.nu.39. 15
Inesse videntur quæ incontinenti fiunt libr.quarto,de fideiussoribus.§.primo nume.13.fo.129.& lib.secundo,de positionibus.§. x.nume.14. 95
Infamia non dicitur propter dicta paucorum.lib.iij.de inquisitio. §.iij.nu.12. 13
Infamia canonica contrahitur per peccatum,& tollitur per pœnitentiam.lib.primo.de teste.§.j.nu.87. 115
Infamia ab vno tantùm orta qualiter sit purganda.libr.iij.de abolitione & purga.§.ij.nu.5. 21
Infamia ab inimicis orta an sit purganda.li.iij.de abolitione & purga.§.ij.nu.6. 21
Infamiã ex sententia irrogatam volens restituere qualiter procedere debeat.li.ij.de sententia.§.vj.nu.52 171
Infamiã probare volenti an sufficiat dicere à duobus audiuisse.lib. iij.de inquisitio.§.iij.nu.9. 13
Infamatus non potest amplius infamari.li.iij.de accusa.§.vj.numero.23 7
Infamis non dicitur per sententiam,nisi de crimine fuerit cõuictus lib.iij.de accu.§.vj.nu.6. 6
Infamis vel hæreticus potest à iudice ab actione repelli.lib.j.de offic.om.iudi.§.iiij.nu.3. 57
Infamis an potest procedere, si contra eum non excipiatur. libro j.de iudi.dele.§.viij.nu.2. 10
Infamis & à cõmunione fidelium separatus agere non potest.lib. j.de actore.§.j.nu.15. 66
Infamis ipso iure vel per sententiam cõdemnatus licet eũ sustineat episcopus.nõ tñ reuelatur ab onere,nec admittitur in testem. &c.lib.j.de dispen.§.ij.nu.8. 38
Infamis siue infamia iuris,siue infamia facti,est irregularis.libr.j.de dispen.§.iiij.nu.18. 26
Infamis an admittatur ad denunciationem.lib.iij.de denuncia.§.ij. nu.12. 9
Infames quo casu denunciare possint.libr.iij.de denunciatione.§. secundo,nu.7. 9
Inferens alicui vim turbatiuam,ille aũt contra inferentem vti possidetis vt cesset à turbatione,non aũt cessat, & est contumax, quid iuris.lib.ij.de cõtumacia.§.iij.nu.7. 40
Inferior absoluere non põt,vbi lator canonũ sibi absolutionem retinet.li.j.de legato.§.vj.nu.34. 20
Infidelis & falsarius in iudicio in hoc à mutis animalibus differũt, q̃ illa mansuescunt alentibus:horũ rabies læsos,à quibus est nutrita depascitur.libro primo,de aduocato.§.nono,nu.12. 108
Infideli totus Mundus nihil est.libro primo,de aduocato.§.ix.nume.11. 108
Infirmus præsumitur furiosus,qui prohibet medicinam sibi dari, lib.j.de salarijs.§.iiij.nu.4. 135
Infirmum vertens vel transuertens de latere in latus : vt sitius moriatur,fit irregularis,si ex hoc moriatur.libro primo, de dispen.§.iiij.nu.46. 28
Ingrediens religionem si dicat, volo mihi retinere talia bona,an teneat talis monachatio aut bonorum retentio.li.iij.de statu monachorum.nu.54. 158
Ingrediente emphyteuta monasterium an bona emphyteutica dicentur monasterio.lib.iij.de emphyteusi.nu. 146. 111
Ingredientes ordinem mendicantium an possint suas possessiões secum deferre &ordini dare.libro quarto,de statu monachorũ. nume.7. 156
Ingressus monasterium non potest filijs suis tutorem dare:quia desinit eos in potestate habere. libro quarto, de statu monachor. nume. 51. 158

Ingreſſus religionem ſi ſit minor,an poſsit ſe negare religioſum, & ſic exire religionem .libro quarto, de ſtatu monachorum. nume.36. 157
Ingreſſus monaſterium ſi res furtiuas vel vſurarias habeat, nulla in ingreſſu de eis mentione facta : an teneatur monaſterium ad reſtitutionem.libro quarto, de ſtatu monachorum, numero 66. 159
Ingreſſus monaſterium laxius an teneatur ad auſteritates poſtea de nouo inductas.li.iiij.de ſtatu monach.nu.68. 159
Inhabilis ad ſua negotia peragenda , per conſequens & aliena.libro primo,de procuratore. §. primo. nume.38. 82
Initijs inuentis exitus cogitatur. libro primo, de aduocato.§.iij. nume.4. 101
Inimicitia poſt reconciliationem an repellat iudicem. libro. j. de iudi.deleg.§.vij.nu.13. 9
Inimicitia ſeu cum inimicis conuerſatio,aut conſanguinitas, reddunt teſtimonium nullum.li.iij.de inquiſitio.§.j.nu.19. 11
Inimicitiæ quæ repellant ab accuſando.lib. primo. de accuſatore. nume.29. 76
Inimicus repellitur ab accuſando & ab excipiendo. libro j. de accuſatore.nu.28. 76
Iniquitas omnia præcipitat.libr.ij.de præpara.iudiciorum.numero 3. 2
Iniquum eſt pacto perimi id, de quo cogitatum non docetur. libro primo.de arbi.& arbi.§.vj.nu.7. 44
Iniuria facta fideiuſſori an nocere poſsit debitori.li.quarto,de fideiuſſo.§.j.nu.17. 129
Iniuria grauis,atrox & enormis,quæ dicatur.libro j.de legato.§. vij.nume.8. 22
Iniuria facta debet ſtatim ad animum reduci : aliàs diſsimulatione aboletur.libr.iiij.de iniurijs & damno dato.§.j.numero 13. 191
Iniuria facto irrogata qualiter ſit punienda. libro quarto.de iniurijs & damno dato.§.j.nu.10. 191
Iniuriæ plures ſimul irrogatæ vnum tantùm maleficium æſtimãtur.libr.ij.de ſententia.§.ij.nu.13. 165
Iniuriantes ſe mutuo,an poſsint ſe mutuo accuſare.lib.j. de accuſatore.nu.11. 75
Innocentia an poſsit per familiares vel concubicularios probari. lib.iij.de inquiſitio.§.j.nu.22. 11
Inquilino volẽte à domo cõducta recedere, proditur interdictũ de migrando.lib.iiij.de locato.§.v.nu.26. 101
Is, contra quem inquiri præcipitur , quæ debeat conſiderare. li.iij.de inquiſitione.§.j.nu.10. 10
Cum inquiritur ſuper ſtatu eccleſiæ qualeſcũque teſtes de ipſa eccleſia admittuntur.li.iij.de inquiſitio.§.j.nu.21. 11
Inquiſitor non debet eſſe criminoſus.libro iij.de inquiſitione. §. j.nume.7. 10
Inquiſitor certa ratione ſuſpectus,non eſt admittendus.lib.iij. de inquiſitione.§.j.nu.8. 10
Inquiſitor, cui à ſede apoſtolica mandatur vt procedat de plano, ſummariè, & ſine ſtrepitu iudicij, an teneatur iuris ordinem ſeruare.lib.iij.de inquiſitione.§.iij.nu.35. 14
Inquiſitor apoſtolicus,cui mandatur procedere ſine figura iudicij, an teneatur ordinem iudiciarium ſeruare.libro tertio, de inquiſitione.§.iij.nu.36. 14
Inquiſitor debet eum,contra quem inquiritur, præſentem habere.lib.iij.de inquiſitio.§.iij.nu.27. 14
Inquiſitor delictorum quam formam ſeruare debeat in criminibus & nominibus ſpecificãdis.libro tertio,de inquiſitione.§. iij.nume.28. 14
Inquiſitor ſtatus alicuius monaſterij,quæ debeat quærere,vt relationem debitam faciat.libro ſecundo, de relationibus. §. tertio,nume.4. 161
Inquiſitor debet ad locum,vbi fieri debet inquiſitio,perſonaliter accedere.li.iiij.de inquiſitione.§.tertio,nu.1. 12
Inquiſitor an poſsit de clericis à laicis inquiri.lib.iij.de inquiſitio. §.ij.nu.11. 12
Inquiſitor an per reſcriptum generale formetur.li.iij.de inquitio. §.j.nu.25. 11
Inquiſitore ſuper quibuſdam pronunciante an eius officium expiret,quin poſsit ſuper aliijs pronunciare.libr.iij.de inquiſi.§. j. nume.29. 11
Inquiſitore permiſtim de infamia & criminibus inquirente, an ſeruabitur ordo iuris.lib.iij.de inquiſi.§.iij.nu.13. 13
Inquiſitore copiam articulorum facere recuſante qualiter ſit appellandum.lib.iiij.de appel.§.iij.nu.10. 72
Inquiſitore non ſpecificante qualiter velit inquirere,an is,contra quem inquiritur,poſsit patere ſibi ſpecificari.lib.iij. de inquiſitio.§.iij.nu.32. 14
Inquiſitores regulares ex leui cauſa ab inquiſitionis officio remouentur.lib.iij.de inquiſitione.§.iij.nu.33. 14
Inquiſitores dati à papa,ſi fuerint negligentes,an legatus generalis poterit eis mãdare q̃ procedãt.lib.iij.de inqſitio.§.j.nu.28. 11
Inquiſitores an teneatur ſuper exceptionibus admittere prius quàm in principali procedatur .libro tertio.de inquiſitio. §. primo.nu.24. 11
Inquiſitores Deum habere debent præ oculis,& ſine acceptione procedere.lib.iiij.de inquiſi.§.iij.nu.19. 13
Inquiſitio multipliciter conſideratur.lib.iij.de inquiſitio.§.ij.numero 9. 12
Inquiſitio præparatoria qualiter fieri dicatur.lib.iij.de inquiſitio. §.ij.nu.10. 12
Inquiſitio qualiter impugnetur.libro.iij.de inquiſitione. §.j. numero.1. 10
Inquiſitio diuerſimodè conſideratur.lib.iij.de inquiſi.§.iij.numero 38.& 39. 14.& 15
Inquiſitio diuerſimodè fieri dicitur.lib.iij.de inquiſitio.§.iij. numero 38. 14
Inquiſitio in curia impetrata an ſit admittenda.lib.iij.de inquiſi. §.j.nu.7. 10
Inquiſitio non eſt ante famam læſam facienda.lib.iiij. de inquiſitione.§.j.nu.11. 10
Inquiſitio fieri poteſt aliquo impetrante,& proſequente inquiſitionem.lib.iiij.de inquiſi.§.iij.nu.2. 12
Inquiſitio qualiter fieri dicatur tam in capite, quàm in membris. lib.iij.de inquiſi.§.iij.nu.3. 12
Inquiſitio an poſsit contra abſentem cauſa ſtudiorum fieri.lib.iiij. de inquiſi.§.j.nu.30. 11
Inquiſitio contra prælatum qualiter,& à quibus fieri debeat.lib. iij.de inquiſi.§.iij.nu.14. 13
Inquiſitio an poſsit propter ſcandalum alicuius tollendum vel periculum vitandum fieri.lib.iij.de inquiſi.§.ij.nu.5. 12
Inquiſitio an poſsit aliter quàm infamia præcedente fieri.li.iij.de inquiſi.§.ij.nu.6. 12
Inquiſitio præparatoria qualiter differat à ſolenni.lib.iij.de inqſi. §.ij.nu.13. 12
Inquiſitio ſolennis ſemper cum iuramento fieri debet.libr. iij. de inquiſitio.§.ij.nu.14. 12
Inquiſitio fieri dicitur ad veritatem habendam.lib.iij. de inquiſi. §.ſecundo.nu.15. 12
Inquiſitio ſuccedit accuſationi.lib.iij.de abolitione & purga.§. j. nu.6. 20
Inquiſitio ſuper exceſsibus alicuius perſonæ ſingularis, qualiter fieri debeat.lib.iij.de inquiſi.§.iij.nu.5. 13
Inquiſitio quare differat ab aliijs iudicijs.libr.iij. de inquiſitio.§. j. nume.33. 11
Inquiſitio an ad petitionem vniuerſitatis poſsit committi.lib.iij. de inquiſi.§.j.nu.27. 11
Inquiſitionis impetratore ob aliquam cauſam remoto,an alter poterit eam proſequi.lib.iij.de inquiſi.§.j.nu.23. 11
Inquiſitionem aliquo promouente, reo autem defendente & negante,an poſsit iudex in inquiſitione procedere.libr.iij. de inquiſitio.§.iij.nu.31. 14
Ad inquiſitionem quando ſit procedendum.lib.iij.de inquiſitio.§.ij.in princip. 11
Inquiſitionem contra ſingularem perſonam proſequens, an dare debeat libellum aut litem conteſtari.libr.iij.de inquiſitio.§. iij.nu.6. 13
Si contra aliquem proſequeris inquiſitionem , an ille poterit petere vt & contra te requiratur.libro ſecundo, de reconuen. §.ij.nu.1. 76
Inquiſitionem aliquo proſequente an debeat is, contra quem inquiritur,iuramentum præſtare,libr.iij.de inquiſi.§. iij. numero 24. 14
Inquiſitionem ſuper monaſterijs facere volens,quam formam tenere debeat.lib.iij.de inquiſi.§.iij.nu.25. 14
Inquiſitionem in monaſterijs faciens an interrogare debeat de tẽporalibus.lib.iij.de inquiſi.§.iij.nu.26. 14
Inquiſitio ex officio procedens dupliciter conſideratur.libr.iij.de inquiſitione.§.iiij.nu.4. 15
Inquiſitione commiſſa expreſsis criminibus contra aliquod collegium, an ea pendente poſsit aliquis de illo collegio promoueri.lib.iij.de inquiſi.§.iiij.nu.10. 15
Inquiſitione iudicibus commiſſa in capite & in membris,ſi abbas in epiſcopum eligatur an iudices poterunt in ipſum animaduertere.lib.iij.de inquiſi.§.iiij.nu.11. 15
Inquiſitione qualiter ſit procedendum.lib.iij.de inquiſitio.§.iij. in princip. 12

Repertorium

Inquisitione impetrata in capite & in membris, an possint canonici mortuo capite eligere. lib. iij. de inquisitio. §. iiij. nu. 14. 15

Insinuatio an sit necessaria, vbi pater emancipans filium dat ei partem suam. lib. iiij. de donatio. nu. 3. 139

Instantia triennio finita, an iterum sit iurandum. lib. j. de iuramento calum. §. ij. nu. 13. 86

Instantia mater est omnium virtutum in suo opere. lib. ij. de comparitione in termi. nu. 4. 54

Institutio episcopi seu admissio ad probandam nulla dicitur, vbi præsentatio nulla probatur. libro quarto, ne sede vacãte aliquid innouetur. nu. 2. 81

Institutio testamentaria in alterius voluntatis arbitrium collata, an sit valida. lib. iiij. de testamen. §. j. nu. 9. 142

Instruens iudicem vel officialem de fure inueniendo, quo casu irregularis efficiatur. lib. j. de dispen. §. iiij. nu. 50. 28

Instructio salutifera, quæ in literis legationis apponi est solita. lib. j. de legato. §. ij. nu. 2. 12

Instrumentum quale esse debeat, vbi habens ius in re ex substitutione vel fideicommisso consentit venditioni. libro iij. de emp. & vendi. §. ij. nu. 23. 92

Instrumentum solenne mutui duorum debitorum, & duorum creditorum, diuersis pactis qualiter sit formãdum. lib. iij. de obliga. & solu. §. j. nu. 1. 132

Instrumentum venditionis vsusfructus ad plures annos, qualiter sit formandum. libro quarto de emptione & venditione. §. j. nume. 49. 88

Instrumentum venditionis rerum cum suis pertinentijs qualiter sit formandum. lib. iiij. de empt. & vend. §. j. nu. 61. 89

Instrumentum venditionis alicuius rei, cui conditio vel seruitus debetur, & ius ad eam spectans ceditur, qualiter sit faciendum. lib. iiij. de empt. & vend. §. j. nu. 62. 89

Instrumentum venditionis rei, cuius pars est propria & pars conductitia, &c. qualiter sit formandum. libr. iij. de emptione & vendi. §. j. nu. 63. 89

Instrumentum venditionis rerum ecclesiæ ad proprium qualiter sit formandum. lib. iij. de empt. & vendi. §. ij. nu. 8. 63

Instrumentum factoris vendentis rem pupili, qualiter sit faciendum. lib. iij. de empt. & vendi. §. ij. nu. 6. 92

Instrumẽtum qualiter sit formandum, vbi minor vendit rem seruitutem debentem & fideiussorem, an præstet cum iuramento. lib. iij. de empt. & vend. §. ij. nu. 1. 92

Instrumentum venditionis actus & itineris, qualiter sit formandum. lib. iij. de empt. & vendi. §. j. nu. 51. 88

Instrumentum ruptum aut amissum, qua forma refici possit. libr. ij. de instru. edi. §. ij. nu. 13. 110

Instrumentum continens alicuius rei debitum, non debet refici, neciterum ex rogationibus exemplari. lib. ij. de instrumen. edi. §. ij. nu. 11. 110

Instrumentum cui vnus ex testibus in eo conscriptis contradicit, redditur suspectum, donec cõtra probetur. lib. ij. de instrumen. edi. §. vij. nu. 11. 118

Instrumentum in iudicio productum si dicatur factum in longinqua regione conficientis nomine ignoto, an sit validum. lib. ij. de instr. edi. §. vij. nu. 6. 118

Instrumentum super promissione faciendæ solutionis qualiter sit conficiendum. lib. iij. de oblig. & solut. §. ij. nu. 5. 135

Instrumentum conficiendum vbi vnus nomine alterius stipulatur: & isti alteri cessione facta directò vult agere. lib. ij. de cessione act. §. ij. nu. 8. 15

Instrumentum continens talem esse debitorem talis & tanti: an originali aut primuæuo ostenso sufficiat ad credendum. lib. ij. de instru. edi. §. vij. nu. 43. 120

Instrumentum qualiter sit conficiendum, vbi res aliqua in solutũ datur. lib. iij. de obli. & solu. §. ij. nu. 2. 135

Instrumentum qualiter conficietur super solutione seu simplici confessione de debito soluto. libro quarto, de obligatio. & solutio. §. ij. nu. 3. 135

Instrumentum pro debito partim soluto, qualiter sit conficiendum. lib. iij. de obli. & solu. §. ij. nu. 4. 135

Instrumentũ in ferijs ob reuerentiam Dei indictis, per tab. super aliquo cõtractu cõfectũ, an sit validũ. li. ij. de ferijs. §. ij. n. 5. 60

Instrumentum legitimæ tutelæ qua forma concipiatur. lib. j. de ture. §. ij. nu. 3. 93

Instrumẽtum finis, refutationis, transactionis, & pacti de vlterius non petendo, qualiter sit conficiendũ. lib. iij. de pactis & transactionibus. §. ij. nu. 1. 41

Contra instrumentum quantuncunque publicum possunt testes admitti. lib. ij. de instru. edi. §. vij. nu. iij. 118

Instrumentum publicum qualiter sit super pace & concordia conficiendum. lib. iij. de treuga & pace. nu. 1. 40

Instrumentum manumissionis alicuius ordinandi, qualiter sit cõficiendum. lib. iij. de seruis non ordinandis. nu. 5. 37

Instrumentum generale finis, transactionis, & refutationis, qualiter sit conficiendum. li. iij. de pactis & trãsactio. §. ij. nu. 4. 41

Instrumentum qualiter confici debeat, vbi conditio seu ius tignorum in pariete îmmittendorum venditur. libr. iij. de empt. & vendi. §. j. nu. 52. 88

Instrumentum generale super manumissionibus qualiter fit cõficiendum. lib. iij. de seruis non ordinandis. nu. 8. 37

Instrumentũ dicitur de prẽteritis, non prẽsentibus testificari. lib. iij. de elec. §. j. nu. 39. 33

Instrumentum qualiter sit super donatione propter nuptias conficiendum. lib. iij. de dona. inter virum & vxorem. nu. 1. 126

Instrumentum qualiter posit in sponsalitia largitate confici. lib. iij. de dona. inter virum & vxorem. nu. 2. 176

Instrumentum qualiter conficiatur, vbi res immobilis æstimata & pecunia & res mobiles simul in dotem dantur mulieri. lib. iij. de dote restituenda. §. j. nu. 4. 177

Instrumentum locationis pedagij qualiter sit conficiendum. libr. iij. de locato. §. j. nu. 2. 96

Instrumentum locationis alicuius terræ ad superficiem in ea faciendam qualiter sit formandum. li. iij. de locato. §. j. nu. 3. 97

Instrumentum concessionis vineæ vel prædij ad laborandũ, qualiter sit conficiendum. li. iij. de locato. §. j. nu. 4. 97

Instrumentum de refectione alterius instrumẽti continere debet causam refectionis. li. ij. de instru. edi. §. iij. nu. 16. 110

Instrumentum qualiter & quo pacto demum sit publicabile. lib. ij. de instru. edi. §. iiij. nu. 14. 112

Instrumentum publicum exemplatum à tabellione, qui dicit scripsisse prout in authentico continebatur, &c. an probet. li. ij. de instr. edi. §. iiij. nu. 5. 111

Instrumentum, in quo abbreuiatura inuenitur, quæ à nemine potest intelligi, an possit publicari. li. ij. de instr. edi. §. iiij. n. 17. 112

Instrumentum sine die & consule in iudicio exemplandum, qualiter formetur. li. ij. de instr. edi. §. iiij. nu. 21. 112

Instrumentum concessionis alicuius rei ad fictum vel ad firmũ, qualiter sit formandum. li. iiij. de locato. §. ij. nu. 1. 97

Instrumentum concessionis alicuius rei ab ecclesia vel monasterio in emphyteusim quale esse debeat. li. iij. de loca. §. ij. n. 2. 97

Instrumentum curæ cùm lis est impuberi mota, quale sit. lib. j. de curatore. §. v. nu. 12. 98

Instrumentum renouationis emphyteuticariæ concessionis qualiter sit formandum. li. iij. de locato. §. ij. nu. 5. 97

Instrumẽtũ qũo confici debeat, vbi fit cessio ex titulo donationis cõtra plures debitores. li. ij. de cessione actionis. §. ij. nu. 6. 15

Instrumẽtũ qualiter sit cõficiẽdũ, vbi res emitur, ex cuius fructibus decimę debẽtur. li. iij. de emp. & vendi. §. j. nu. 60. 89

Instrumentum validum plura necessariò debet continere. li. ij. de instr. edi. §. ix. nu. 3. 121

Instrumentum, in quo non continetur dies vel consul, an sit validum. li. ij. de instr. edi. §. ix. nu. 4. 121

Instrumentum de deposito cum solenni promissione de restituẽdo, qualiter sit faciendum. li. iiij. de deposito. §. j. nu. 2. 84

Instrumentum de deposito continens vtilitatem depositarij, qui tamen non recipit in se casus fortuitos, qualiter sit conficiendum. li. iiij. de deposito. §. j. nu. 3. 84

Instrumentum affrancationis siue liberationis ab obligatione homagij, qualiter sit formãdũ. li. iij. de feudis. §. ij. nu. 3. 119

Instrumẽtum confectum à tabellione excommunicato, an sit validum. lib. ij. de instr. edi. §. vij. nu. 31. 119

Instrumentum qualiter sit super dotis augmento conficiendum. lib. iiij. de dote restituenda. §. j. nu. 10. 178

Instrumentum qualiter & quando possit in iudicio exemplari. li. ij. de instr. edi. §. iiij. nu. 20. 112

Vtrum instrumentum conficiatur in prima vel tertia persona, aut per verba de præsenti, siue de futuro, non est vis. li. ij. de instr. edi. §. secundo, nu. 17. 109

Instrumentum factum ab hęretico an sit validum. lib. ij. de instr. edi. §. vij. nu. 34. 120

Instrumẽtũ licet etiã iudicis authoritate sit publicatũ, nõ facit fidẽ, nisi vocatis his, quos res tãgit. li. ij. de ĩstr. edi. §. iiij. n. 26. 113

Instrumentum donationis inter viuos, cuius formæ esse debeat. lib. ij. de instr. edi. §. xiij. nu. 5. 143

Instrumentum qualiter sit in causa restituendæ dotis conficiendum. lib. iiij. de dote restituenda. §. j. nu. 1. & 2. 177

Instrumentum reuenditionis rei venditę qualiter sit formãdum. lib. iiij. de emp. & vendi. §. j. nu. 81. 90

Instrumẽtũ qualiter sit cõficiẽdũ, vbi plꝰ vel minus inueniẽ in re empta, & sit in cõtractu expsũ. li. iiij. de emp. & vẽ. §. j. n. 72. 90

Instrumẽtũ qualiter sit cõficiẽdũ, vbi vẽditor se obligat in casibꝰ ad defensionem

defenſionē rei vēditę &c.li.iiij.de emp.&vēdi.§.j.nu.69. 90
Inſtrumentum actoris etiam teſtibus roboratum, multis modis impugnari poteſt.li.ij.de diſpu.& alleg.§.iiij.nu.1. 152
Inſtrumentum dicitur vitioſum,ſi quid ex neceſſarijs omittatur. li.ij.de inſtru.edi.§.ix.nu.9. 122
Inſtrumentum conficiens in negotio proprio,non eſt credēdus. lib.ij.de inſtru.edi.§.ix.nu.27. 123
Inſtrumentum non debet ſcribi per notas aut ſigna.lib.ij.de inſtr. edi.§.ix.nu.26. 123
Inſtrumentum pro penſione certa alicuius domus locatione qualiter ſit formandum.lib.iiij.de locato.§.j.nu.1. 96
Inſtrumentum mutui vnius debitoris & vnius creditoris ſuper modica quantitate qualiter ſit conficiendum.lib.iiij.de oblig. & ſolu.§.j.nu.13. 132
Inſtrumentum mutui duorū debitorum & vnius creditoris,qualiter fit conficiendum.li.iiij.de obli.& ſolu.§.j.nu.14. 133
Inſtrumentum vbi ſunt duo teſtes conſcripti ſi contineat ꝙ talis condidit teſtamentum nuncupatiuum coram ſeptem teſtibus an probet teſtamentum.lib.ij.de inſtru.edi.§.xij.nu.13. 136
Inſtrumentum dotis reſtituendæ quo caſu continere debet æſtimationem vel rem.li.iiij.de dote reſti.§.j.nu.5. 177
Inſtrumētū,in quo filius talis expreſsi cōtinetur,an ſi nō ſuperſit pater,ſit inſtrumētū vitioſum.li.ij.de inſtr.edi.§.ix.nu.18. 123
Inſtrumētū vēditionis fœni vel cuiuſdā fructꝰ in futurū percipiēdi,qualiter ſit cōficiendum.li.iiij.de emp.& ven.§.j.nu.47. 88
Inſtrumētū vēditionis alicuius rei à cōmiſſarijs de licētia teſtatoris qualiter ſit formādū.li.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.65. 89
Inſtrumētum per ſuſpectum notarium confectum, an ſit validū. li.ij.de inſtr.edi.§.ix.nu.15. 122
Inſtrumentū ſui hæredis ab hæreditate abſtinentis quale eſſe debeat.li.ij.de inſtr.edi.§.xvj.nu.19. 146
Inſtrumentum venditionis equi vel ſimilis rei,qualiter ſit faciendum.lib.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.43. 88
Inſtrumētum venditionis boum,aſinorum,& ſimilium, qualiter ſit formandum.li.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.44. 88
Inſtrumentum emptionis libri qualiter ſit formandum.li.iiij. de emp.& vendi.§.j.nu.45. 88
Inſtrumentum tutoris rationem adminiſtrationis reddētis quomodo confici debeat.li.ij.de inſtr.edi.§.xvj.nu.11. 145
Inſtrumentum ſcriptum in papyro an ſit reprobandum.lib.ij.de inſtru.edi.§.ix.nu.21. 123
Inſtrumentum emptionale ferè ſemper dicitur tres promiſsiones continere.li.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.34. 87
Inſtrumentum conceſsionis in emphyteuſim quo caſu poſsit renouari.li.iiij.de emphyteuſi.nu.17. 105
Inſtrumentum datiuæ tutelæ quomodo & qua forma cōficiatur. lib.j.de tutore.§.iij.nu.5. 93
Inſtrumentum teſtamentariæ tutelæ quomodo concipiatur.lib.j. de tutore.§.j.nu.3. 93
Inſtrumentum qualiter ſit ſuper ſponſalibus cōficiendum. li.iiij. deſponſalibus & matrimo.§.ij.nu.1. 165
Inſtrumentum conuentionis de aliquo in aliqua arte inſtruēdo, qualiter ſit faciendum.li.iiij.de locato.§.iiij.nu.4. 99
Inſtrumentū dotis vbi qs cōfitetur ſe totū recepiſſe,cùm aliquid ſuperſit ad tempus dari,promiſſum,qua forma ſit ſcribēdum. li.iiij.de dote reſtituenda.§.j.nu.12. 179
Inſtrumentum vbi penſio rei emphyteuticæ pro pluribus annis ſoluitur,qualiter ſit faciendum.li.iiij.de locato.§.ij.nu.6. 98
Inſtrumentum actorię factæ tutore quomodo conficiatur.lib. j. de actore conſtituto.nu.12. 92
Inſtrumentum monaſterij,qua forma factum valeat.li.j.de ſyndico.nu.10. 90
Inſtrumentum conſtitutionis vicecomitis quale debeat eſſe.lib.j. de vicecomite.nu.2. 92
Inſtrumētū cōtinēs ꝙ oēs de cōſilio talē ſyndicū fecerūt,nō valet, niſi nomina cōſiliariorū inſcribātur.li.j.de ſyndico.nu.16. 90
Inſtrumentum qualiter ſit ſuper locatione pedagij formandum. li.iiij.de exactionibus.nu.2. 162
Inſtrumentum qualiter de adoptione conficiatur.li.iiij.de cognatione legali.nu.3. 170
Inſtrumentum qualiter ſit in feudi confeſsione concipiendum.li. iiij.de feudis.§.j.nu.1. 118
Inſtrumentum qualiter ſit ſuper arrogatione formandum.li. iiij. de diuerſis cautionibus.nu.29. 28
Inſtrumentum vires ſumit ex fide tabellionis.lib.ij.de inſtr. edi. §.ix.nu.11. 122
Inſtrumentum qualiter ſit in fideiuſſoris ſuſtitutione formandum.li.iiij.de fideiuſſo.§.j.nu.1. 128
Inſtrumētū qualiter cōfici debeat,vbi fit ꝓmiſsio de cōſeruatiōe indēnitatis ei,q nō precibus & mādato,ſed vt principalis ſe cū principali obligauit.li.iiij.de fideiuſſoribus.§.ij.nu.2. 130
Inſtrumentum qualiter ſit conficiendū, vbi quis negotiandi cauſa in aliqua arte pecuniam recepit, & fideiuſſor interceſsit.lib. iiij.de fideiuſſo.§.j.nu.4. 129
Inſtrumentū mutui vbi datur fideiuſſor,quem partes volūt principaliter obligari,qualiter ſit formandum.lib.iiij. de fideiuſſo. §.j.nu.5. 129
Inſtrumentum qualiter ſit formandum,vbi mater venditoris ex dote vel legato vel vſufructu ius in re habens conſentit vendi tioni lib.iiij.de emp.& vendi.§.ſecundo,nu.20. 92
Inſtrumentū vēditiōis factę à filio de re aduētitia cōſenſu patris, qualiter ſit formādū.li.quarto,de emp.& vēdi.§.ij.nu.21. 92
Inſtrumentum qualiter ſit conficiendum, vbi res propria permutatur cum conductitia.li.iiij.de rerum permu.§.j.nu.1. 116
Inſtrumētū qualiter ſit cōficiendum,vbi pater filium emancipat, & dotem vxoris filij, quam ipſe pater receperat, ipſi filio aſsignat.lib.iiij.de dote reſtituenda.§.j.nu.13. 178
Inſtrumentum qualiter ſit conficiendum,vbi debitum contrahitur perſoluendo ad tempus pretio mercationum emptarum. lib.quarto,de oblig.& ſolutio.§.j.nu.18. 33
Inſtrumētum qualiter ſit cōficiēdū,vbi ex reſiduo ptij alicuiꝰ rei ꝓmittit pecunia,qđ tñ vēditori in inſtrumēto vēditiōis cōfeſſus eſt ſe integrè recepiſſe.li.iiij.de oblig.& ſolu.§.j.nu.21. 134
Inſtrumētū qualiter cōficiet vbi ex cā ptij ſoluti ꝓmittat frumētū vel aliud ad tēpus.lib.quarto,de obli.& ſolu.§.j.nu.22. 134
Inſtrumētum venditionis ſolius proprietatis alicuius rei,qualiter ſit conficiendum.lib.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.54. 88
Inſtrumentum venditionis partis alicuius rei pro indiuiſo qualiter ſit formandum.lib.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.55. 88
Inſtrumentum venditionis partis alicuius rei pro diuiſo qualiter ſit faciendum.li.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.56. 88
Inſtrumētū qualiter ſit cōficiēdū,vbi plures res diuerſo iure pluribus & à pluribus vēdūtur.li.iiij.de emp.&vēd.§.j.nu.57. 89
Inſtrumenti forma vbi filius & hæres quondam vxoris venditoris conſenſerit,& renūciauerit iuri hypothecæ.lib.iiij.de emp. & vendi.§.ij.nu.19. 91
Inſtrumentum in aliqua parte ſui exiſtente vitioſo, an totum dicatur vitioſum & falſum.lib.ij.de inſtr.edi.§.ix.nu.10. 122
Inſtrumento quot teſtes poſsint præiudicare.lib.ſecundo. de inſtru.edi.§.viij.nu.3. 117
Inſtrumento cōtinente ꝙ ſolutio fieri debeat vſq; ad ſex mēſes, quomodo per huiuſmodi editionem poſsit ſciri,an aliquid debeatur vel non.lib.ij.de inſtru.edi.§.vj.nu.20. 115
Inſtrumento ſuper aliquo contractu producto,ſi opponatur aliquem contrahentium tempore contractus alibi fuiſſe,an ſufficiant duo teſtes ad hoc ꝓbādū.li.ij.de inſtr.edi.§.vij.nu.5. 118
Inſtrumento publico an potius ſit credendum quàm literis epiſcopi vel alterius iudicis.li.ij.de inſtr.edi.§.viij.nu.18. 118
Inſtrumēto appellationis continente ꝙ iudex appellationis eam benignè recepit:an per hoc probetur ipſum iudicem appellationi detuliſſe.lib.ſecundo,de appel.§.ix.nu.11. 19
Inſtrumento debiti cancellato an debitor ſit liberatus.li. ſecūdo, de inſtr.edi.§.ij.nu.8. 110
Inſtrumento exemplato an & quomodo ſit fides adhibenda.lib. ſecundo.de inſtr.edi.§.iiij.nu.6. 111
Inſtrumēto ſcripto ſi teſtes negēt ea,q̄ in eo ſcripta ſunt, an potiꝰ inſtrumēto credat ꝙ teſtibꝰ.li.ij.de inſtr.edi.§.viij.nu.10. 118
Inſtrumento caſu perdito an poſsit tabellio, qui illud ſcripſit,ad ſolus perdentis petitionem reficere.lib.ſecundo.de inſtr.edi.§. iij.nu.2.& ſeq. 109
Inſtrumento continente, vendo & do tibi licentiam intrandi tua authoritate,dū tibi placuerit,in poſſeſsionē, an poſsit emptor intrare vēditore ignorāte.li.iiij.de emp.& vēdi.§.j.nu.31. 7
Inſtrumēto publico ſine alio adminiculo credēdū eſt:dūmodo nō ſit cācellatū aut aliàs vituperatū.li.ij.de inſtr.edi.§.viij.n.1. 117
Inſtrumento perdito an poſsit aliud in noua forma refici.lib.ij.de inſtr.edi.§.ix.nu.14. 122
Inſtrumento volens ſine pœna vti quibus verbis vtetur.lib.ij.de inſtr.edi.§.vj.nu.3. 115
Inſtrumento publico ſtandum eſt,donec cōtrarium appareat.lib. iiij.de appel.§.ij.nu.3. 71
Inſtrumento continente vendo & trado tibi,an præſumēdum ſit traditionem factam eſſe.lib.iiij.de emp.& vēdi.§.j.nu.32. 87
Inſtrumento credendum eſt,donec contra probetur.lib.j.de ſyndico.nu.16. 90
Inſtrumēta tātò ſunt cautiora,quātò plura ſunt in chartis ſigna. lib.ij.de inſtr.edi.§.ix.nu.16. 122
Inſtrumenta ſibi cōtraria,& ab eadem parte producta,derogāt fidei.lib.ij.de inſtr.edi.§.viij.nu.19. 118
Inſtrumenta quādo ſint exhibēda.li.ij.de inſtr.edi.§.v.nu.1. 114

Repertorium

Instrumẽta possunt vsquequo sit in causa conclusum produci. li. ñ. de instru. edi. §. v. nu. 1. 114
Instrumenta qualiter exhibeãtur. li. ñ. de instr. edi. §. vj. nu. 1. 114
Instrumenta qualiter super cessionibus sint cõficienda. lib. iiñ. de alienatione iud. mutandi causa facta. nu. 1. 44
Instrumenta exemplari siue renouari possunt propter vetustatẽ, vel aliam iustam causam. li. ñ. de instr. edi. §. iiñ. nu. 19. 112
Instrumenta hæreditaria, cùm sint communia, debent inter cohæredes exhiberi. li. ñ. de instr. edi. §. vj. nu. 17. 115
Instrumẽta si petãtur exhiberi lite pẽdente, tũc iudex in omnibus casibus iubebit ea exhibere. li. ñ. de instr. edi. §. vj. nu. 21. 116
Instrumenta per eum, qui nõ est publicus notarius, facta, an sint publica, & an fidem faciãt. li. ñ. de instr. §. viñ. nu. 32. 119
Instrumẽta per nõ notarium publicum cõfecta habẽtibus, qualiter sit subueniendum. li. ñ. de instr. edi. §. viñ. nu. 33. 120
Instrumenta producere volens quid agere debeat. lib. ñ. de instru. edi. §. vj. nu. 5. 115
Instrumẽtorum editio qualiter parti sit faciẽda. li. ñ. de instru. edi. §. vj. nu. 13. 115
Instrumẽtorũ species quot sunt. l. ñ. de instr. edi. §. vñ. nu. 1. 116
Instrumentum publicum quale dicatur. lib. ñ. de instru. edi. §. vñ. nume. 1. 116
Instrumentorum priuatorum species sunt tres. lib. ñ. de instr. edi. §. viñ. nu. 4. 116
Instrumentorum omnium, quibus vtitur quis in iudicio, pro se. debet etiam fieri copia aduersario contra se. li. ñ. de instr. edi. §. vj. nu. 10. 115
Instrumentorum genera sunt multa. li. ñ. de instr. edi. §. vj. numero 17. 115
Instrumentis in causis decidendis quanta fides sit adhibenda. lib. ñ. de instr. edi. §. viñ. nu. 8. 118
Insufficiens dispensatio non confert ius beneficium retinẽdi: agit tamen aliquid pro dispensato, & aliqualiter obstat ordinario. li. j. de dispen. §. x. nu. 24. 38
Intentare volens Publicianam, pensare debet si causam habeat, ex qua ei competat. li. ñ. de act. seu peti. §. ñ. nu. 40. 5
Intentari non potest in eodem libello actio ad exhibẽdum & rei vendicatio. lib. ñ. de act. seu peti. §. ñ. nu. 28. 5
Intentanti interdictum vti possidetis an possit exceptio spoliationis opponi. li. ñ. de petito. possesso. & spolia. §. j. nu. 31. 80
Intẽtantes rei vẽdicationẽ pro iurisdictione qualiter libellũ cõcipere debeãt. li. iiñ. de causa possess. & proprie. §. iiñ. nu. 15. 56
Intẽtione perfacti probationes in iudicio fundata, ad iuris defensiones descendendum est. lib. ñ. de disputa. & alleg. §. iiñ. numero 5. 152
Interdictũ vtrobi cui & qualiter possit competere. lib. iiñ. de causa possess. & proprie. §. j. nu. 18. 51
Interdictum de mortuo inferendo quo casu, & cui cõpetere possit. lib. iiñ. de sepulturis. nu. 9. 151
Interdictum ne quid fiat in flumine publico quo casu locum habere dicatur. lib. iiñ. de causa possessio. & proprie. §. ñ. nu. 16. 52
Interdictum ne quid fiat in loco publico, quem libellum exigat. lib. iiñ. de causa possess. & proprie. §. ñ. nu. 3. 52
Interdictum de glande legenda quo casu, & cui competere possit. li. iiñ. de iniurijs & damno dato. §. ñ. nu. 39. 193
Interdictum de arboribus cædendis cui, & quo casu competat. li. iiñ. de iniurijs & damno dato. §. ñ. nu. 20. 193
Interdictum vnde vi, nõ habet locum, nisi in rebus immobilibus. lib. iiñ. de resti. spo. §. ñ. nu. 11. 61
Interdictum quasi vnde vi, & quasi vti possidetis cui, & quo casu competere possit. li. iiñ. de resti. spo. §. ñ. nu. 5. 61
Interdictum quasi vti possidetis vel quasi interdictum vnde vi, cui, & quo casu competere possit. li. iiñ. de restit. spolia. §. ñ. numero 5. 61
Interdictum & constitutio locum habent, vbi quis à possessione rei expellitur. li. iiñ. de resti. spo. §. ñ. nu. 2. 60
Interdictum quod vi aut clam, cui, & quo casu competere dicatur, & qualis in eo possit libellus formari. li. iiñ. de restit. spolia. §. j. nu. 21. & 22. 60
Interdictũ an habere possit locum pro eo, quod fit in re mobili. li. iiñ. de resti. spo. §. j. nu. 3. 60
Interdictum de tabu. exhi. cui & quo casu cõpetere dicatur. li. iiñ. de fide instr. nu. 3. 66
Interdictum de vxore exhibenda aut deducẽda, quo casu viro cõpetere dicatur. li. iiñ. de cõuersione coniugatorum. nu. 2. 154
Interdictum de liberis exhibendis quo casu patri dari dicatur. lib. iiñ. de conuersione infidelium. nu. 2. 154
Interdictum vnde vi, seu constitutio, si quis in tantam, quo casu specialiter adaptentur. lib. ñ. de petito, possesso. & spolia. §. j. numero 39. 81
Interdictum fraudatorium cui competere dicatur. li. iiñ. de rebus ecclesiæ alienandis vel non. nu. 10. 82
Interdictum de precario habere potest ille, qui rem suam precariò concedit, nec sibi restituitur. li. iiñ. de precarijs. nu. 2. 83
Interdictum de loco publico fruendo quo casu locum habeat. lib. iiñ. de causa. pos. & proprie. §. iiñ. nu. 1. 53
Interdictum directum & vtile qualiter differant in proponendo. lib. iiñ. de testa. §. ñ. nu. 3. 144
Interdictum quorum bonorum locũ habet, vbi agitur pro testamento nũcupatiuo. li. iiñ. de testa. §. iiñ. nu. 29. 147
Interdictum quasi vti possidetis, quo casu contra rusticum agẽti competat. li. iiñ. de causa pos. & proprie. §. j. nu. 12. 51
Interdictum vti possidetis an locum habeat in seruitijs & iuribus debitis aliquo tempore præstitis, si turbentur. libr. iiñ. de causa pos. & proprie. §. j. nu. 14. 51
Interdictum multiplex est, & multipliciter consideratur. li. iiñ. de causa pos. & proprie. §. iiñ. nu. 33. 55
Interdictum de glande legenda contra quem prodi liceat. lib. iiñ. de causa pos. & proprie. §. iiñ. nu. 32. 55
Interdictum de arboribus cædendis cui, & quo casu competere possit. li. iiñ. de causa pos. & proprie. §. iiñ. nu. 29. 55
Interdictũ de nõ colligẽdo fructus, an possit dari ab illo, cui decimæ talium bonorum debẽtur. li. iiñ. de decimis. nu. 12. 153
Interdictum de aqua ex castello ducẽda cui, & cõtra quem competere dicatur. lib. iiñ. de causa pos. & proprieta. §. tertio, numero 15. 4
Interdictum de fonte, cui, & quo casu proditum censeatur. li. iiñ. de causa pos. & proprie. §. iiñ. nu. 23. 54
Interdictum vti possidetis est retinẽdæ possidetis. & quãdo cõpetere dicatur. li. iiñ. de causa pos. & proprie. §. j. nu. 7. 51
Interdictum prohibitorium de cloacis, cui, & quo casu competere possit. li. iiñ. de causa pos. & proprie. §. iiñ. nu. 26. 55
Interdictum de riuis, cui, & cõtra quem prodi competat. lib. iiñ. de causa pos. & proprie. §. iiñ. nu. 17. 54
Interdictum prætorium multipliciter est considerandum. lib. iiñ. de causa pos. & proprie. §. j. nu. 1. 51
Interdictum de superficiebus quo casu locum habere dicatur. libr. iiñ. de causa pos. & proprie. §. iiñ. nu. 3. 55
Interdictum de liberis deducẽdis, cõpetit patri post exhibitionẽ filij à detentore. li. iiñ. de conuersione infidelium. nu. 4. 154
Interdictum de libero homine exhibẽdo, quibus, & quo casu cõpetere dicatur. li. iiñ. de conuersione infidelium. nu. 5. 155
Interdictum quod vi aut clam, cui, & quo casu succurrere dicatur. li. iiñ. de no. ope. nun. nu. 4. 189
Interdictum quod vi aut clam, competit illi, in cuius solo etiam post denunciationem fit aliquod opus. li. iiñ. de noui ope. nũcia. nu. 2. 189
Interdictum ecclesiæ nihil facit quo ad dissolutionem matrimonij, nisi aliunde subsit causa. li. iiñ. de matri. contra interdic. eccle. contrac. nu. 2. 172
Interdictum ecclesiæ an sit tantæ efficaciæ, vt matrimonium contra eum contractum, si aliàs legitimum sit, dissoluatur. li. iiñ. de matrimonio contra interdictum ecclesiæ contracto. nu. 1. 172
Interdictum quale sit contra iurium possessores dandum. lib. iiñ. de testamentis. §. ñ. nu. 7. 145
Interdictum quorum legatorum, in quo differat ab edicto diui Marci, aut à cõstit. cùm querebatur, vel à consti. si quis in tantam. li. iiñ. de testa. §. ñ. nu. 8. 145
Interdictum de tabulis exhibendis cui competat petitioni. li. iiñ. de testa. §. ñ. nu. 9. 145
Interdictum de sepulcro violando, cui, & quo casu competat, & qualis in eo sit libellus concipiendus. li. iiñ. de sepulturis. numero 15. 151
Interdictum ne quid in loco sa. & c. cui, & quo casu competere dicatur. lib. iiñ. de religiosis domibus. nu. 8. 160
Interdicto adipiscendæ possessionis, qualiter concipiendus sit libellus. li. iiñ. de causa pos. & proprie. §. j. nu. 2. 51
Interdicta legato, & sedi apostolicæ reseruata. lib. j. de legato. §. vj. nume. 1. 18
Interdicta priuata quot & quæ sint. libr. iiñ. de causa pos. & proprieta. §. iiñ. in prin. 53
Interdicta quorum bonorum, & quorum legatorum, sunt adipiscẽdæ possessionis. li. iiñ. de causa pos. & proprie. §. j. nu. 5. 51
Interdicta & loca interdictionum quæ sint, & quot modis dicantur. lib. ñ. de act. seu peti. §. v. nu. 2. 10
Interdicta publica sunt nouem. lib. iiñ. de causa pos. & proprie. §. secundo. nu. 2. 52
Interdictorum quædam sunt publica, quædam priuata. libr. iiñ. de causa pos. & proprie. §. ñ. nu. 1. 52
Interest nutum interdictum speciale & generale. libr. ñ. de act. seu peti

seu peti.§.ñ.nu.47. 6
Intereſſe petens habet in libello multa ſpecificare.lib.iiij. de plus petitionibus.nu.7. 50
Intereſſe ſingulare quid ſit,& quare veniat.lib.ñ.de fructi.& in-
Intereſſe.§.vj.nu.1. 219
Intereſſe incertum qualiter ſit per iudicem inquirendum.li.ñ. de fructi.&intereſſe.§.vj.nu.17. 220
tIntereſſe ſingulare qualiter de facto ſit per teſtes probandum.li. ñ.de fructi.& intereſſe.§.vj.nu.18. 220
Intereſſe ex contractu ſurgens qualiter probari debeat.lib.ñ. de fructi.& intereſſe.§.vj.nu.19. 220
Intereſſe ſingulare vbi præſtari dicatur.libr.ñ.de fructi.& intereſſe.§.vj.nu.3. 219
Intereſſe in contractibus non ſeruatis qualiter ſit exigendum. li. ñ.de fructi.& intereſſe.§.vj.nu.8. 219
Intereſſe ex delicto proueniens qualiter ſit probandum.lib.ñ. de fructi.& intereſſe.§.vj.nu.20. 220
Interfecto aliquo ex proiectione alicuius rei extra domum qualiter ſit formandus libellus.li.iiij.de iniurijs & damno dato.§. ſecundo,nu.20. 193
Interpretatio fit in dubio vt res potius valeat,quàm pereat.li.j.de teſte.§.j.nu.51. 113
Interrogare teſtem extra capitulum non eſt contra,ſed preter ius: ideo non eſt reprobandum.li.j.de teſte.§.j.nu.65. 114
Interrogari an poſsit quis pluries ſuper eodem facto.li.ñ.de ſatiſda.§.j.nu.7. 75
Interrogandi modus,vbi agitur de rei venditione,quis ſit.li.j. de teſte.§.vj.nu.6. 123
Interrogatus de communi opinione,qualiter debeat reſpondere. lib.ñ.de proba.§.ñ.nu.29. 104
Interrogatus,vbi iuratur de calũnia,an poſsit reſpondere per verbum dubito.& nu.ſeq.li.ñ.de poſitionibus.§.vj.nu.13. 91
Interrogato dubitanti de eo,ſuper quo interrogatur,danda eſt dilatio ad deliberandum,vbi iuratum eſt de veritate.lib.ñ.de poſitionibus.§.vj.nu.9. 91
Interrogatio ante litis conteſtationem decem caſibus eſt facienda.li.ñ.de interrogationibus.§.j.nu.1. 74
Interrogatio facienda eſt de tempore,quo id,de quo agitur, actũ ſit.li.j.de teſte.§.vj.nu.10. 123
Interrogatio facta in bonæ fidei contractibus tantum valet, quãtum in ſtipulatione.lib.j.de offi.om.iudi.§.j.nu.2. 55
Interrogationem debet ſequi reſponſio.lib.ñ.de poſitionibus.§. vñ.nu.6. 92
Interrogationes hodie ſunt iudicis officio faciendæ.li.ñ. de ſatiſd. §.j.nu.6. 75
Interrogationes quibus caſibus,& qualiter fieri debeant.lib.ñ.de interrogationibus.§.j.nu.1. 74
Interrogationum effectus quis ſit.lib.ñ. de interrogationibus.§. ſecundo.nu.1. 75
Reuocare quis non poteſt,quod ſemel confeſſus eſt.li.ſecũdo, de interrogationibus.§.ſecundo,nu.1. 75
Interrogationibus & examinationi teſtium poteſt intereſſe quẽlibet pars,pro quorum actu ſit ipſa interrogatio.lib.j.de teſte. §.vñ.nu.1. 124
Interrogatiõibꝰ ante litis cõteſtationẽ nõ eſt indifferẽter,vel quo ad fundãdã principalẽ cautionẽ vtẽdũ,ſed ſolùm quo ad viẽ agendi præparationem.li.ſecundo,de ſatiſda.§.primo,nu.4. 74
Interrogatorium quomodo ab aula receſsiſſe intelligatur.li. ſecũdo.de ſatiſda.§.j.nu.5. 74
Interrogatorium in caſu quo agitur de contractu matrimonñ, quomodo poſsit formari.li.j.de teſte.§.vj.nu.5. 123
Interrogatorñ ſuper articulis quorundam agentium. §. nunc videndum de teſte.de ſcriptis forma.li.j.de teſte.§.vj.nu.4. 122
Interrogatoria generaliter fiunt in omnibus cauſis circa perſonas & dicta.li.j.de teſte.§.vj.nu.8. 123
Interrogatoria quæ ſint.lib.j.de teſte.§.vj.nu.1. 122
Interrogatoria circa perſonas teſtium quomodo fieri debeant.li. j.de teſte.§.vj.nu.16. 124
Intrãs religionem ſi ante ingreſſum promiſit alicui aliquod opus honeſtum facere,an ingreſſus ad hoc teneatur.lib.iiij. de ſtatu monachorum.nu.33. 157
Intrans nauem cum rebus ſuis,vel cauponam vel ſtabulum, & de rebus ſuis amittit,quot modis ei ſuccurri poteſt.lib.iiij. de furtis.nu.21. 187
Intrans religionem,ſed ante tempus probationis finitũ exit: demum illã vel aliã eiuſdẽ regulę redingrediẽs an iterũ ei ſit reincipiẽdũ tempus probationis.li.iiij.de ſtatu monach.nu.43. 158
Intromittere ſe non poteſt legatus de ſententijs ordinariorũ ſuę prouincię.lib.j.de legato.§.vñ.nu.6. 22
Inuentarium dicitur alio nomine repertorium,quia res repertę in eo deſcribantur.li.j.de actore conſtituto.nu.10. 92
Inuentarium quibus modis impugnari poſsit.li.ñ.de inſtr. edi.§. xvj.nu.1. 144
Inuentarñ forma quæ eſſe debeat.lib.ñ.de inſtr.edi.§.xvj. numero 24. 146
In inuentarñ confectione quæ ſint attendẽda.lib.ñ.de inſtr.edi.§. xvj.nu.21. 146
Inuentarñ forma quæ eſſe debeat.lib.ñ.de inſtru.edi.§.xvj.numero 9. 144
Inuentarñ fides tanta eſſe dicitur,vt ex eo poſsint debitores conueniri.li.ñ.de inſtr.edi.§.xvj.nu.23. 146
Inuentario hæredis quæ exigantur.li.ñ.de inſtr.edi.§.xvj.numero 15. 145
Inuentario an ſit ſtandum in præiudicium tertij.li.ñ.de inſtr. edi. §.xvñ.nu.2. 144
Inuentario debitoribus facto coram iudice vocatis publicis incũbit onus tutori.li.j.de tutore.§.v.nu.3. 95
Inuigilare debet legatus ſaluti & ædificationi cleri & populi ſibi commiſsi.li.j.de legato.§.iiñ.nu.22. 14
Inuitus & abſcꝙ præcepto iudicis, an quis poſsit accuſandus exhiberi.li.iiñ.de accuſa.§.j.nu.4. 2
Inuitus in conceſsionis cauſa quis dicatur.lib.iiij. de emphyteuſi. nu.97. 103
Inuitus facere non eſt adſtringendus quis quod volens non poteſt.li.iiñ.de emphyteuſi.nu.26. 104
Inuocatio nominis dñi noſtri Ieſu Chriſti ſolet & debet in initio cuiuſlibet inſtrumẽti ꝓponi.li.ñ.de inſtr.edi.§.ſecũdo,n.2.108
Ira impedit animum,ne poſsit cernere verum li.primo,de aduocato.§.iiñ.nu.10. 102
Irregularis nemo iudicandus,niſi in iure expreſſum inueniatur. lib.primo,de diſpenſatione.§.iiñ.nu.22. 26
Irregularis dicitur ab in,quod eſt ſine,& regula,quaſi contra regulam eccleſiæ natus,vel ob iniquitatem extra eam poſitus.lib.j. de diſpenſa.§.iiñ.nu.2. 25
Irregularis eſt,& ineligilis,qui plura tenet beneficia cum cura ſine diſpenſatione.li.primo,de diſpen.§.x.nu.11. 36
Irregularis & ineligibilis ſi fit electus,confirmatus,vel cõſecratus in epiſcopũ,qũo cũ eo põt per ſuperiorem diſpẽſari, etiã ipſis electoribus non vocatis.li.j.de diſpen.§.xj.nu.12. 39
Irregulares ſunt,qui peracta pœnitentia ordinis executionẽ non habent.li.j.de diſpen.§.iiñ.nu.17. 26
Irregularitas diuerſimodè & in multis caſibus notatur.li.j.de diſpen.§.iiñ.nu.13. 25
Irregularitas homicidñ quando,& per quem poſsit diſpenſari. li. primo,de diſpen.§.iiñ.nu.61. 29
Irregularitas à iure poſitiuo eſt inducta.lib.primo,de diſpenſa.§. iiñ.nu.37. 26
Irregularitas quando occaſione homicidñ contrahatur. li. primo, de diſpen.§.iiñ.nu.39. 27
Irregularitas inducta eſt à iure diuino.lib.j.de diſpenſa.§.iiñ.numero 3. 25
Irregularitas quid ſit,& quid iuris de ea ſit.li.j.de diſpenſa.§.iiñ. nu.1. 25
Irregularitas prouenit ex facto ſeu crimine vel aliqua notabili inobedientia, præſertim aduerſus apoſtolicam ſedem.libr.j.de diſpen.§.iiñ.nu.1. 25
Irregularitates temporales,& non perpetuę erant in veteri teſtamento,vt in eo qui propter tactũ morticinñ ejiciebatur extra caſtra.lib.j.de diſpen.§.iiñ.nu.5. 25
Iudæus ſub qua forma iurabit in iudicio, ſi cũ Chriſtiano litigat.li.ſecũdo,de iura.calũ.§.iiñ.nu.8. 88
Iudæus an poſsit à Iudæo ordinari.libr.iiij. de ætate & qualitate. numero 2. 36
Iudæus non habet ianuam ſacramentorum, quæ eſt baptiſmus. li.iiij.de ætate & qualitate.nu.2. 36
Iudęus litigans cum Chriſtiano an iurare permittatur ſuper Euãgelia.lib.ſecundo.de iuramento calum.§.iiñ.nu.17. 87
Iudæi dicuntur Agareni ab Agar ancilla Sarę liberæ,& Saraceni, à Samaria ciuitate,non à Sara.libr.iiij. de Iudæis & Saracenis. nu.6. 183
Iudæi legem Moyſis ad literam ſeruare dicuntur.li.iiñ.de Iudæis & Saracenis.nu.5. 183
Iudæis vel paganis violentiam inferri iura prohibent.li.iiij.de Iudæis & Saracenis.nu.1. 183
Iudicare an cauſa in appellatione expreſſa ſit probabilis & iuſta in ipſo actu appellãdi quis debeat.li.ñ.de app.§.ix.nu.2. 194
Iudicari nemo debet in dubio irregularis.li.j.de diſpen.§.iiñ. numero 37. 27
Iudicantem oportet cuncta rimari.libro ſecundo,de requiſitione conſi.in prin. 158

Repertorium

Iudicãdum eſt pro illo,pro quo plures bonæ fecerint ratiões.lib. ij.de diſpu.& alleg.§.iij.nu.6. 152
Iudicati actio quo caſu denegri poſsit,libro ſecundo.de execu.ſen tent.§.vj.nu.5. 182
Iudicantium decreta non debent eſſe deluſoria. lib.j. de arbit. & arbi.§.vij.nu.8. 46
Iudex qua parte habeat pronunciare vbi actum eſt merè poſſeſ- ſorium,& ab altera partium plenè probatum eſt de poſſeſſorio lib.ij.de peti.poſſeſ.& ſpolia.§.j.nu.27. 80
Iudex appellationis ex officio poteſt nõ ſolũ ſententiã iuſtam vel iniuſtã pronũciare,ſed etiã illi addere.li.ij.de app.§.x.n.6. 194
Iudex appellationis debet litigantium conſuetudinem ſequi. libr. ij.de app.§.x.nu.7. 194
Iudex appellationis an & quando poſsit priori iudici inhibe- re,ne procedat in cauſa,vel ſent ẽtiam exequatur. lib.ij.de app. §.x.nu.8. 194
Iudex quando dicatur appellationem recipere.lib.ij.de appellatio. §.vj.nu.26. 191
Iudex maiorem pœnam comminans vel exigens,an à minori rece dere videatur.lib.ij.de contuma.§.iiij.nu.8. 41
Iudex eccleſiaſticus an poſsit mulctare.libro.ij. de contumacia.§. iiij.nu.2. 41
Iudex maior mulctam indicẽs, an poſsit munera per ſe capere.lib. ij.de contuma.§.iiij.nu.3. 41
Iudex Bituricen.quomodo citabit ciuem Narboñ.libr.ij.de com- peten.iudi.adi.§.j.nu.5. 17
Iudex volens actori reo abſente dare poſſeſsionẽ,quomodo ſe ha- bere debeat.lib.ij. de primo decre.§.ij.nu.9. 43
Iudex ſecularis debet cauſam matrimonialem ad epiſcopũ remit- tere.lib.ij.de reconuen.§.ij.nu.2. 76
Iudex præſumitur in ſcriptis errare,niſi expreſsè & manifeſtè ap- pareat.lib.ij.de primo decre.§.ij.nu.2. 43
Iudex partem præſentẽ abſoluens à tempore citationis,quomodo ſe habere debeat.lib.ij.de contuma.§.ij.nu.4. 39
Iudex productus in teſtem, an poſsit ad iudicandum peti.libro j. de teſte.§.j.nu.79. 115
Iudex in teſtem productus,non debet remanere iudex.lib.j.de te ſte.§.j.nu.80. 115
Iudex qualiter pronunciabit vbi agitur interdicto vti poſsidetis, ſi partes probant æqualiter ſe rem,de qua agitur poſsidere.lib. ij.de petito.poſſeſſo.& ſpolia.§.j.nu.32. 80
Iudex appellationis an procedere & pronũciare poſsit altera par- te contumaciter abſente.lib.ij.de app.§.x.nu.3. 194
Iudex appellatus malè appellatum cognoſcens, an pronunciare de beat ſuper cauſa.lib.ij.de app.§.x.nu.4. 194
Iudex Bonoñ.corã quo quidã Mutinenſis cõuenitur ratione con tractus vel alia cauſa an poſsit mittere actorẽ in poſſeſsionẽ bo norũ,quæ reus habet Bonoñ. & decernere miſsionẽ in poſſeſ- ſionẽ eſſe faciendã in bonis,quæ cõuentus habet Mutinę,pro- pter eius contumaciã,lib.ij.de primo decre.§.iiij.nu.2. 46
Iudex,coram quo ſuſpicionis cauſa eſt propoſita, debet ſcire an cauſa ipſa ſit ſufficiens.lib.j.de recuſa.§.iij.nu.7. 62
Iudex quomodo ſe habere debeat in condemnationibus,vbi actio nes ſunt miſtæ inter perſonales & reales.lib.ij.de contumacia.§. iij.nu.11. 40
Iudex reum aliquem puniturus ſemper debet à minori pœna in- cipere.lib.ij.de contuma.§.iij.nu.6. 40
Iudex an aliquo caſu poſsit mittere notarium cauſæ vel alium pro voluntate partium ad teſtes diligenter recipiendos.lib.j.de te- ſte,§.iij.nu.22. 119
Iudex vnius an poſsit decernere miſsionem eſſe faciendam in bo- nis non ſuæ iuriſdictionis. libro ſecundo, de ſecundo decreto. §.v.nu.3. 53
Iudex præcipiens aliquid certa die ſolui,an hoc poſsit præcipere ſub pœna dupli vel tripli.lib.ij.de ſenten.§.ij.nu.5. 164
Iudex ſi condemnationẽ expenſarum petitam diſtulerit, debet de propria burſa eam reſarcire.lib.ij.de expenſis.§.vj.nu.5 215
Iudex ſpernens conſilium, tenetur de cauſa læſa, vel malè agitata. lib.ij.de requiſi.conſi.nu.2. 159
Iudex iudici ſcribens non præcipiet, ſed rogabit. lib. primo,de te- ſte.§.iij.nu.16. 118
Iudex debet ex officio ſuo punire falſum teſtem pœna legis Cor- neliæ de falſis.lib.j.de teſte.§.j.nu.47. 112
Iudex appellationis an habeat iuriſdictionem , vel poſsit cogere proſequi ante terminũ à iure præfixum.libro ſecundo,de app. §.vij.nu.16. 193
Iudex appellationis an poſsit ex officio ſuo partibus præſentibus terminum ad appellationem proſequendum præuenire. lib.ij. de app.§.vij.nu.17. 193
Iudex,à quo appellatur,poteſt ex cauſa abbreuiare vel prolongare terminum appellationis.li.ſecundo,de app.§.vij.nu.18. 193
Iudex an poſsit bis ſuper eadem cauſa pronunciare.lib.iij.de iu- reiurando,nu.6. 68
Iudex fungi non dicitur officio ſuo,ex quo illud non conſumma uit.lib.iij.de iureiur.nu.6. 68
Iudex,in quo non eſt iuſtitia,non meretur vocari iudex.lib.j. de iudi.deleg.§.vij.nu.18. 11
Iudex an quis ſit vel non,quis cognoſcet.lib.j.de iudi.dele.§.vij. nu.14. 10
Iudex repellitur minori cauſa quàm teſtis:quia facilius inueniun- tur centum iudices,quàm vnus teſtis. li.j. de iudi.deleg.§.vij. nume.25. 12
Iudex habens latronem captum,ſuper quo conſuluit peritum ali- quem,quem conſuluit morte puniendum, quid iuris.libr.j. de diſpen.§.iij.nu.41. 27
Iudex ad mandatum alterius iudicis teſtes recipiens , qua forma reſcribit.li.j.de teſte.§.iij.nu.23. 119
Iudex poteſt arbitrio ſuo dilationes ar ctare,& ex cauſa proroga re.li.ſecundo,de dilationibus.§.iiij.nu.11. 59
Iudex nullo ſigno debet ſuam mentem denudare.lib.j.de teſte.§. xj.nu.13. 129
Iudex ſecularis in qbus caſibus cognoſcere poſsit de perſonis & rebus eccleſiaſticis.li.ſecundo,de compe.iudi.adi.§.j.nu.2. 16
Iudex,qui auris ſibilum patitur, meritò ſuſpectus habetur, niſi quod in aure audit,publicè proferat.lib.ij.de poſitionibus.§. vij.nu.10. 92
Iudex an poſsit his, qui non ſunt ſub eius iuriſdictione, vel extra locum,vbi lis eſt,aut res agitur,præcipere.libr.ij. de citatione. §.iiij.nu.18. 35
Iudex ſecularis citans clericum,ignorans eum eſſe clericum,q cle- ricus non venit:an contra illum iudex procedere poſsit.li.ij.de citatione.§.j.nu.20. 31
Iudex an poſsit iuramentum calumniæ differre,dicendo, nolo qꝰ modo iuretur.li.ſecundo,de iura.calum.§.j.nu.1. 85
Iudex aliquibus coniecturis motus contra actorem , poteſt ante litis conteſtationem iuramentum exigere,aut fingere ſe velle exigere.li.ij.de iura.calum.§.v.nu.2. 85
Iudex debet ſecũdùm allegata & probata procedere.li.j. de teſte. §.j.nu.67. 114
Iudex,officialis,miles,aduocatus, & qui talia ſuſceperunt officia, non tamen ſunt ea executi,an dici poſsint irregulares.libr.j.de diſpen.§.iiij.nu.10. 25
Iudex,à quo appellatum eſt,qualiter debeat appellatione pendẽ- te ſuperſedere.lib.ij.de app.§.xj.nu.4. 108
Iurantes ſe facturos id, ad quod aliàs tenentur, non poſſunt ſibi remittere iuramentum.li.j.de legato.§.vj.nu.29. 19
Iudex ordinarius alicuius quis dicatur.lib.ſecundo,de compe.iu- di.adi.§.ſecundo,nu.1. 20
Iudex an poſsit admittere poſitiones negatiuas.lib.ſecũdo, de po ſitionibus.§.vij.nu.17. 92
Iudex debet aduocatos patienter audire, nec ſubitò eis ſilentium debet imponere.li.ij.de diſpu.& alle.§.vj.nu.1. 154
Iudex ordinarius an poſsit ſolus cauſas criminales clericorũ tra- ctare.li.iij.de accu.§.iiij.nu.1. 5
Iudex ſpernẽs appellationem à diffinitiua ſentẽtia,ſi excõmunicet appellãtẽ,qualiter ſit cõcludẽdũ.li.ſecũdo.de app.§.x.n.17. 195
Iudex et arbiter differũt in exceptione ſpoliationis in modũ exce ptionis propoſitæ,de qua non poteſt cognoſcere arbiter.lib.j. de arb.& arbi.§.iiij.nu.9. 43
Iudex appellationis pronunciando iniuſtam ſententiam & appel- lationem fore legitimam, an videatur per conſequens conde- mnaſſe.li.ij.de ſententia.§.vj.nu.26. 169
Iudex appellationis qualiter pronunciabit malè fuiſſe iudicatum: ſi primus iudex pronunciauerit ſecundùm acta coram ſe habi ta.li.ij.de ſenten.§.vj.nu.76. 169
Iudex poteſt ſupplere in ſententiæ prolatione.li.ij.de diſpu.& al- leg.§.vj.nu.6. 155
Iudex non poteſt ſupplere in his,quæ nouit vt priuatus.libr.ij.de diſpu.& alleg.§.vj.nu.7. 155
Iudex,qui non poteſt per modum conuentionis de cauſa cogno- ſcere,conſequenter nec poteſt per modum reconuentionis.li. ij.de reconuen.§.ij.nu.9. 76
Iudex quibus verbis in prolatione ſententiæ vti debeat.libr.ij.de ſententia.§.v.nu.13. 166
Iudex quibus caſibus teneatur ſententiæ cauſas exprimere.li.ij.de ſententia.§.v.nu.14. 166
Iudex an poſsit cogi ad iudicandum,ſi dubitatur vbi ſint debito res conuenti.li.ij.de primo decreto.§.iiij.nu.4. 46
Iudex,qui de cauſa cognoſcit,debet interrogare.li.ij. de poſitioni bus.§.iij.nu.1. 59

Iudex an debeat interrogare ad instantiam renunciantis vbi iuri renunciatum est in genere.li.ij.de positio.§.iiij.nu.8. 90
Iudex contra sibi subditū debet ex officio sententiali causam expedire.li.iiij.de libello.concep.§.ix.nu.19. 24
Iudex an possit instrumentum falsum coram se exhibitum comburere.li.ij.de instru.edi.§.ix.nu.25. 123
Iudex volens formare sententiam super dispensatione accusatoris in probatione deficientis,ne infamis sit, quibus verbis vti debeat.li.ij.de senten.§.vj.nu.51. 171
Iudex ad alicuius petitionem sequestrari iubens res aliquas, quibus rescriptis vti debeat.li.ij.de senten.§.vj.nu.5. 167
Iudex secularis an possit implere officium executionis testamentarię.episcopo commissum,sed exequi impeditum.li.ij. de instru.edi.§.xiij.nu.81. 141
Iudex secularis in executione testamentorum episcopo comparatur.lib.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.8. 141
Iudex an possit cogere respondere inutili positioni.li.ij. de positio.§.x.nu.1. 95
Iudex,apud quem res agitur,acta publica tam criminalia, q̄ ciuilia iubebit exhiberi,ad inuestigandam veritatem.lib.ij.de instru.edi.§.v.nu.6. 114
Iudex quando q̄ debet supplere de facto,quando q̄ non.li.ij. de dispu.& alle.§.vj.nu.5. 155
Iudex ex officio suo pronūciare habet in expensis,sicut & in consequentijs ipsius causæ.lib.ij.de expensis.§.iij.nu.1. 212
Iudex legitimas exceptiones non admittens, est puniendus. lib. ij.de excep.& replica.§.iiij.nu.26. 68
Iudex semper potest ante litis contestationem recusari.libr.ij. de dila.§.iiij.nu.8. 8
Iudex aliquem propter causam excommunicans, rescriptum facere debet,vt excōicatus vitetur.lib.ij.de sentē.§.vj.n.34. 170
Iudex pro tribunali sedens si scienter assignat diem feriatā partibus pręsentibus,& feriatā esse non ignorātib⁹,an partes videā tur renunciasse exceptioni feriarum.li.ij. de ferijs.§.iij.n.3.61
Iudex precibus calamitosorū emolliri nō debet,nec aduersus eos, quos malos putant excandescere.li.j.de offi.om.iudic.§.vj.nu mer.24. 58
Iudex debet ei,quem peremptoriè citat,comminari, q̄ si non cōparuerit,nihilò minus procedet in causa q̄tum de iure debebit.lib.ij.de citatione.§.iij.nu.9. 33
Iudex in domo vel ciuitate sua iudicans,nihil prorsus suo nomine pro expensis obtinebit.li.j.de salarijs.§.j.nu.3. 123
Iudex vel legatus occasione causæ magnum damnum incurrens: puta equus moritur:vel spoliatur &c.an hoc possit à partibus petere.li.j.de salarijs.§.j.nu.3. 132
Iudex ex officio suo facit libellum ineptum emendari & actionem mutari,ne ipse & partes inutiliter laborent.lib.j.de offic. om.iud.§.vj.nu.9. 57
Iudex ex officio pōt equalitatē facere inter aduocatos, ne omnes boni vna ex parte consistant.lib.j.de off.om.iud.§.vj.n.11. 57
Iudex qualiter pronunciare debeat,vbi reo cadente à possessione rei petitæ absoluitur.li.ij.de interroga.§.ij.nu.9. 75
Iudex secularis an possit exceptionem excōmunicationis coram eo propositam admittere.lib.ij.de excep.& repli.§.ij.n.10. 62
Iudex nec partes pati debent testes iurare tantùm super articulis datis:quia tunc non admitterentur super contingentibus.lib. j.de teste.§.iiij.nu.3. 119
Iudex per seipsum pōt testimoniū alicuius actus inquirere, non excluso notario,q eorū dicta scribat.li.j.de teste.§.vij.n.2. 124
Iudex debet astutiam quorundam aduocatorū testiū dicta annihilare volentium repellere.li.j.de teste.§.vj.nu.24. 124
Iudex omnibus modis debet inuestigare veritatem & falsitatē. lib.j.de teste.§.vj.nu.15. 123
Iudex delegatus à principe,supremum inter iudices obtinet locū lib.j.de iudi.deleg.nu.2. 4
Iudex delegatus quis constituatur.li.j.de iudi.dele.§.ij.nu.1. 5
Iudex sciens consilium etiam peritorum esse contra ius, an illud sequi debeat.li.ij.de requi.consi.nu.13. 159
Iudex ecclesiasticus potest aliquem ad famam restituere. li.ij. de restitu.in integ.§.iiij.nu.7. 210
Iudex potest ex officio excommunicatū à iudicio repellere, etiā parte non excipiente.lib.ij.de excep.& replica.§.ij.nu.9. 62
Iudex mandans alicui q̄ veniat die tali,vel q̄ talem citet,aliàs nouerit se excommunicatum,an non veniens, nec citans, sit excommunicatus.lib.ij.de citatione.§.v.nu.19. 37
Iudex quibus verbis vti debeat in sui decreti prolatione.lib.ij. de secundo decreto.§.ij.nu.13. 50
Iudex quomodo se habere debeat circa secundi decreti interpositionē in personali actione.li.ij.de secūdo decreto.§.ij.n.14. 50
Iudex sciens causam appellationis alteri commissam, debet ab ea cessare.lib.ij.de remissio.§.ij.nu.4. 162
Iudex citare pōt in minorib⁹ causis per vnū nunciū:in maioribꝰ aūt cōsulit q̄ duos mittat.lib.ij.de citatiōe.§.iiij.nu.6. 33
Iudex non debet attestationes partibus non vocatis publicare.lib. j.de teste.§.viij.nu.1. 126
Iudex loci dici potest ille vir bonus,dum dicitur q̄ stetur boni viri arbitrio.lib.j.de arbi.& arbi.§.j.nu.4. 41
Iudex an possit alicui inhibere,ne rem suam vendat.li. iiij. de rescindendis venditionibus.nu.28. 95
Iudex tanq̄ seruiens & minister ex officio suo interponitur seu monet in snīę prolatione.li.j.de off.om.iud.§.vj.nu.16. 58
Iudex quos ab actione possit repellere.lib.primo,de offi.om.iud. §.iiij.nu.3. 57
Iudex an possit cogere excipientem iurare, q̄ exceptionem non proponat malitiosè.li.ij.de excep.& replica.§.ij.nu.3. 62
Iudex an possit esse quis in sua causa vel suorum: & quid si sit testis in eadem causa.lib.j.de iudi.dele.§.vij.nu.12. 9
Iudex videns esse ius clarum,& q̄ debet pro altera parte pronunciare an illum inducere possit ad componendum.li.ij. de præpara.iudi.nu.8. 2
Iudex non dicitur prius,q̄ incipiat iurisdictione vti.lib.ij.de remissio.§.iiij.nu.10. 162
Iudex an in causa criminali possit supplere in expensis omissis. lib.ij.de dispu.& alleg.§.vj.nu.12. 55
Iudex debet tantummodo secundùm acta & probata iudicare. li. ij.de dispu.& alleg.§.vj.nu.13. 155
Iudex quo casu possit esse testis.lib.j.de teste.§.j.nu.76. 15
Iudex appellationis succedere dicitur iudici causę principalis. lib. ij.de expensis.§.v.nu.7. 215
Iudex appellationem refutans debet causam refutationis allegare. lib.iiij.de apostolis seu libellis dimissorijs.§.j.nu.6. 73
Iudex ordinarius debet alienam necessitatem tanquā suā habere: & ius suū vnicuiq̄ tribuere.li.j.de offi.ordi.§.ij. nu.9. 36
Iudex summatim cognoscit in omnibus incidentibus & emergētibus.lib.j.de summa.cognitio.nu.5. 59
Iudex si restituat pos. rei nō citato actore:an teneat restitutio li. secundo,de primo decreto.§.v.nu.34. 49
Iudex habens assessorem quo casu possit salarium exigere.li.j.de assessore.§.v.nu.1. 40
Iudex videns se malè interlocutum fuisse vel malè processisse, an poterit suam interlocutoriam,vel quod fecit reuocare .li.ij.de excep.& replica.§.iiij.nu.37. 69
Iudex an possit interlocutoriam pro me cōtra te latam à qua nō appellasti post decem dies reuocare.lib.ij.de except.& replica. §.iiij. 69
Iudex si pronunciat syndicū illegitimū fore legitimū,an vniuersitati præiudicat.li.j.de syndico.nu.6. 90
Iudex bene facit procacem, loquacem vel gartulū ex officio suo tanquā sui auditorij turbatores,excludendo.lib.j.de aduocato §.vj.nu.12. 104
Iudex quando possit supplere.lib.ij.de dispu.& alleg.§.vj.nume. 10. 155
Iudex an possit in iudicio supplere,vbi de fructib⁹ aut expēsis est aliquid omissum.lib.secundo,de dispu.& allega.§.sexto, nume.11. 155
Iudex vel prælatus audita subditorū infamia,ad inquisitionem ex cessuum suo officio potest,etiā nemine petente,procedere.lib. j.de offi.om.iudi.§.ij.nu.1. 55
Iudex fingens malitiosè de iure se dubitare,fit infamis.li.ij. de relationibus.§.j.nu.2. 160
Iudex potius debet in odore bonę famę delectari,quā malæ,li.ij. de relationibus.§.j.nu.3. 160
Iudex quis possit supplere.libro ij.de dispu.& allega.§.vj.nume. 8. 155
Iudex nō repellens excōicatum actorē ex officio:an reus ex hoc poterit appellare.lib.j.de offic.om.iud.§.iiij.nu.2. 57
Iudex secularis an exequi possit sententiam ecclesiasticī.lib.ij.de execu senten.§.ij.nu.4. 179
Iudex qualiter debeat sententiam ferre.lib.secundo, de senten.§. viij.nu.13. 172
Iudex quomodo se habere debeat,& quę attendere casu quo is,cōtra quē fit positio vel interrogatio,dicit se dubium.li.ij.de positionibus.§.vj.nu.15. 91
Iudex duobus debitoribus præcepturus, cuilibet eorum præcipere debet in solidum.lib.ij.de sententia.§.vj.nu.3. 167
Iudex debet rei qualitatem plena inquisitione discutere.lib.ij. de positionibus.§.iij.nu.2. 89
Iudex quando q̄ cogi potest iuris inducias diminuere. libr.ij. de sen.§.iiij.nu.3. 165
Iudex potest leuiare expensas factas in consiliarijs.lib. primo,de

Repertorium

assessore.§.v.nu.5. 40
Iudex qualiter se debeat habere, vbi exceptione proposita & non admissa pars appellaret. libro secundo.de except. & replica.§. iiij.nu.29. 67
Iudex non potest sine probatione sententiam ferre.lib.iij.de notoriis criminibus.§.viij.nu.13. 19
Iudex procedens per præsumptionem debet esse tardus ad pœnam imponendam, & sententiam temperare.libro secundo.de præsumpt.§.ij.nu.6. 150
Iudex partibus non concordantibus eligere potest assessorē,prout viderit expedire.lib.j.de assessore.§.ij.nu.2. 40
Iudex volens prōnunciare,deliberat seu confert cum assessore.li.j. de assessore.§.iiij.nu.2. 40
Iudex an cōdemnare possit vulnerantē pecuniariter, qui simplici ter petitus est puniri.lib.j.de accusatore.nu.8. 75
Iudex nulla interlocutione debet ante pronunciationem pandere quid sentiat.lib.ij.de excep.& replica.§.iiij.nu.34. 68
Iudicis officium imploratur pro via publica adæquanda.lib.j. de offic.om.iud.§.ij.nu.11. 56
Iudicis officium est remedium spoliatis à iure concessum. lib.4.de restitu.spolia.§.j.nu.12. 95
Iudicis officio spectat lites abbreuiare. libro primo.de teste. §.xj. nume.13. 126
Iudicis potestas nō extenditur extra libellum.lib.ij.de actione seu petitione.§.iiij.nu.8. 8
Iudicis officium qualiter expediatur in causa damni aut lucri.lib. ij.de fructi.& interesse.§.vj.nu.15. 220
Iudicis officiū efficacissimè desiderantia quæ sint.lib.j. de offi.om. iudi.§.vij.nu.3. 58
Iudicis religione debet suppleri,quod à lege cēsetur omissum. li.j. de teste.§.vj,nu.2. 122
Iudicis officium in quibus casibus interponitur, etiam inuitis partibus.lib.j.de offic.om.iudi.§.ij.nu.16. 56
Iudicis officio agitur,cū filius petitur,qui à nemine detinetur.lib.j. de offi.omn.iud.§.ij.nu.5. 55
Iudicis officium imploratur cùm filius à patre petit emancipari. lib.j.de offic.omn. iudi.§.ij.nu.5. 55
Iudicis officio succurrendum est illi,cui vltra vires collecta imponitur,vel qui ad officium vocatur,nec tenetur libro iiij.de exactionibus.nu.4. 162
Iudicis officium quando incipiat deseruire.lib.j.de offic.omn.iud. §.vj.nu.6. 57
Iudicis ordinarij officium quod sit.libro primo,de officio ordina. §.iij,nu.1. 39
Iudicis officio spectat excommunicatos,infames,milites, & similes personas ab officio procurationis recusare.libro ij.de dispu. & alleg.§.vj.nu.5. 155
Iudicis verba humiliter sunt audienda & laudibus extollenda.li.j. de aduocato.§.v.nu4. 103
Iudicis est sedere,non stare, nec deambulare.libro ij. de sententia. §.viij.nu.10. 172
Iudicis vel partis grauantis copiam habere non volens, coram quibus possit appellare.lib.quarto.de appellationibus. §.secun do nu.14. 72
Iudicis appellationis officium est triplex.libro secundo.de sententia.§.vj.nume.24. 169
Iudicis officium non est actio,nec libello eget.lib.quarto. de libello.concep.§.ix.nu.7. 23
Iudicis officium actioni retrahit in expensis aliquando à malefidei possessore factis.lib.j.de offi.om.iud.§.v.nu.3. 57
Iudicis officio dominis succurrendum est, quibus à colonis eos dominos esse dubitantibus denegantur reditus. libro quarto, de exactionibus.nu.6. 162
Iudici non licet puniendi modum alium à statuto ciuitatis inuenire.lib.iiij.de constit.nu.10 30
Iudici alterius iurisdictionis an possit in causa criminali consenti re.lib.ij.de cōpe.iudi.adi.§.j.nu.14 18
Iudicem exasperare fatuum est. libro secundo,de exceptio.& replica.§.iiij.nu.25. 68
Iudice præsumente falsitatem malitiosè opponi,an opponens co gi possit ad pœnam extraordinariam seipsum obligare. lib.ij. de instru.edi.§.vj.nu.14. 115
Iudice delegato causam alicui subdelegāte diffinitiua sibi reseruata: si ipse subdelegatus aliquem excommunicauerit,an in absentia delegati possit absolui.lib.ij.de sententia.§.vj.nu.37. 170
Iudice appellationis confirmante sentētiam à priori iudice latam, cuius erit eam exequi.lib.ij.de senten.execu.§.ij.nu.10. 179
Iudice in sententia dicente,condemno talem tutorē talis,an ex hoc probetur tutor.lib.ij.de.proba.§.iiij.nu.23. 106
Iudice post deliberationē cū periti s decedēte, an successor debeat tale consilium sequi.lib.ij.de requisi.consi.nu.10. 159
Iudice alicui simpliciter terminum assignante ad aliquid certa die faciendum,illi cedit tota dies. libro secundo, de dilatio.§. iij. nume.18. 59
Iudice appellationis pronunciāte malè appellatum ab interlocutoria vel grauamine,& remittente ad priorem iudicem,qualiter fiet condemnatio.lib.secundo,de expensis.§.v.nu.12. 215
Iudice nec recipiente neq; repellente exceptiones, quid sit agendum.lib.ij.de excep.& replica.§.iiij.nu.27. 68
Iudice appellationis priori iudice ne prosequatur inhibente, an debeant partes vocari.lib.ij.de appel.§.x.nu.9. 195
Iudice,ad quem appellatur,de sufficiētia causæ appellationis qualiter procedere debeat in causa.li.ij.de app.§.x.nu.1. 194
Iudice dubitante an sit deferendum appellationi vel non: in dubio potius deferetur appellationi,q; sententiæ.lib.ij. de appel. §.ix.nu.6. 194
Iudice assessores,cum quibus de causa deliberet,non habente,vel habente,sed discordant,qualiter prouidere possit. lib.ij. de requi.consi.nu.1. 159
Iudice pronunciante in causa conuentionis,si omittat reconuentionem,an teneat.lib.ij.de reconuen.§.iiij.nu.5. 77
Iudice,coram quo iuratum est,moriente, vel mutato, an iterum sit coram alio iurandum.lib.ij.de iura.calum.§.ij nu.8. 86
Iudice appellationis iniustam esse appellationem proferente, ratum manet quicquid primus fecerit post appellationem. lib. ij.de app.§.xj.nu.9. 198
Iudice excōmunicatum non repellente, an possit reus appellare. lib.ij.de excep.& replica.§.secundo,nu.10. 62
Iudice appellationis confirmante sententiam primi iudicis,an detur actio in factum ex prima sententia aut secunda, libr.ij. de exe.senten.§.v.nu.ix. 182
Iudice alimenta præstari non decernente , an à tali decreto liceat appellari.lib.ij.de app.§.ij.nu.11. 185
Iudice pronunciante sententiam fore sic exequendam, an liceat appellari à tali pronunciatione.lib.ij.de app.§.ij.nu.6. 185
Coram quolibet iudice debet aduocatus à picturato verborū fastu abstinere.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.38. 106
Iudice seruo vel fœmina vel infame existente quando sunt hę exceptiones opponendæ.lib.ij. de exceptio. & replica.§. secundo,nu.26. 63
Iudice appellationis sniam,quę nulla erat,cōfirmāte: an talis snia possit adhuc dici nulla.lib.secundo,de senten.§.viij.n.23. 173
Iudice vel executore testificante coram se appellatum esse : an sit ei credendum.lib.ij.de remissio.§.v.nu.6. 163
Iudice volente cognoscere de eo,de quo cognoscere non potest, qualiter sit appellandum.lib.iiij.de app.§.iij.nu.5. 72
Iudice circa iudicia suam consuetudinem non sequente,sequi debet ius commune,nullius inspecta consuetudine.lib.ij. de feriis.§.j.nu.7. 60
Iudice in aliquo hęsitante dabit partibus terminum ad faciendas rubricas.lib.j.de teste.§.ix.nu.3. 127
Iudice alteri partium minante q; eam lædet,an illa pars possit à tali mina appellare.lib.ij.de appel.§.secundo.nu.26. 186
Iudice interueniente q; ab eius sententia liceat appellare, an tunc valeat appellatio.lib.ij.de app.§.ij.nu.16. 186
Iudices facilius inueniuntur,q; testes.li.j.de teste.§.j.nu.20. 110
Iudices simul plures existentes debent omnes iudicare: aliàs vnius sententia non tenet.lib.ij.de sententia.§.iij.nu.2. 165
Iudices qualiter in audiendo allegationes se debeant habere. lib. secundo,de dispu.& alleg.§.vj.nu.1. 154
Iudices ex officio suo varia facere possunt præcepta.lib.ij.de senten.§.vj.nu.4. 167
Iudices reciproci habentur suspecti.li.j.de iud.dele.§.vij.n.5. 9
Iudices plures habens,si ab omnibus citatur, coram quo comparebit.lib.ij.de citatione.§.vj. nu.9. 37
Iudices in causis criminalibus,per quos suas sentētias exequi debeant.lib.ij.de execu.senten.§.ij.nu.15. 180
Iudices medij sunt spectabiles vt magistri militum.lib.j. de iurisdi.om.iudi.§.j.nu.5. 53
Iudices minimi sunt clarissimi,vt prędes prouincię.lib.j.de iurisd. om.iudi.§.j.nu.6. 53
Iudices infimi sunt defensores ciuitatum ve llocorum.lib.j. de iurisd.om.iud.§.j.nu. 6. 53
Iudices vbi sunt tres aut quinq;, & duo testes , quibus potius sit adhęrendum aut credendum.lib.j.de teste.§.j.nu.77. 115
Duobus iudicibus ordinarijs existentibus , si vnus absente alio sententiam ferat,an valeat talis sententia.lib.ij. de sententia.§. iij.nu.3. 165
Iudicium ex tribus constat personis.li.ij.de comparitione in termi,nu.8 . 54

in iiii. libros Specu. Gulielmi Duran.

Iudicium generale quid ſit. libro iiij. de iudicijs. §. ij. in prin. 45
Iudicium communi diuidundo an poſsit inter dominum & vaſallum intentari. lib. iiij. de feudis. §. ij. nu. 57. 122
Iudicium vniuerſale quid ſit. lib. quarto, de iudicijs. §. j. in prin. & nu. 11. 44
Iudicium quodlibet eſt indiuiduum. libro j. de arbi. & arbi. §. vij. nume. 41. 48
Iudicium nullum eſt, vbi filiusfa. etiam maior, agit aut conuenitur ſine patris conſenſu. li. j. de actore. §. j. nu. 22. 67
Iudicium diſtinctio. j. lib. de iudi. dele. nu. 1. 4
Iudicium ciuile tollitur per criminale, & econuerſo. li. iiij. de iniurijs & damno dato. §. j. nu. 16. 191
Iudicum an & quando reddatur in inuitum. li. ſecundo, de interrogationibus. §. ſecundo. nu. 3. 75
Iudicum ordinariorum notanda eſt duplex diſtinctio. lib. j. de iuriſd. om. iu. §. j. nu. 2. 53
Iudicium redditur in inuitum. lib. j. de aſſeſſori. §. ij. nu. 3. 40
Iudicium de ſepulturis eodem die finiendum eſt, ne cadauer maneat inhumatum. lib. iiij. de ſepulturis. nu. 10. 151
In iudicio nil agi debet occultè, libro j. de teſte. §. iij. numero 2. folio 117
In iudicio malè prolata vel facta debent à iudice ſuppleri & declarari aliter ſe debere fieri. libro ſecundo, de diſpu. & allega. §. vj. nume. 4. 114
Iudicia duplicia quæ ſint & quæ dicantur. lib. ij. de iuramento calum. §. iij. nu. 3. 87
Iudicia cõmunia quæ ſint. lib. iiij. de iudicijs. §. iij. in prin. 48
Iudicia ſpecialia ſeu ſingularia quæ ſint. lib. iiij. de iudicijs. §. iij. in prin. 47
Iudicia vniuerſalia ſunt quatuor. lib. iiij. de iudicijs. §. j. nume. 11. 45
Iudiciorum aliud eſt vniuerſale, aliud generale: & in quibus differunt. lib. ſecundo, de actio. ſeu peti. §. ſecundo. nu. 45. 6.
Iudiciorum ſpecies quot & quæ ſint. libro iiij. de iudicijs. in rubrica. 44
Iudiciorum ordo & placitandi vſus exordium dicitur habere in paradiſo. in proœ. j. lib. nu. 24. 3
In iudicijs bonę fidei veniunt ſumptus & fructus & intereſſe iudicis officio. lib. ſecundo, de expenſis. §. iij. nu. 3. 212
Iudicialis quotupliciter diſtinguatur. libro tertio, de denuncia. §. ſecundo. nu. 10. 9
Iurare renuens an iuranti teneatur iniuriarum. lib. ſecundo, de iuramento calum. §. v. nu. 2. 88
Iurare cogi poteſt teſtis ad veritatem pro vtraq; parte dicendã. lib. j. de teſte. §. iiij. nu. 1. 119
Iurare volens q̃ exceptio dilatoria poſt litẽ conteſtatã ad eius notitiam peruenit, quæ tamen non eſt de nouo exorta, ſed ab initio competebat, an ſit audiendus. libro ſecundo, de excep. & repli. §. ſecundo. nu. 4. 62
Iurandum non eſt ſuper exceptionibus, niſi vbi eſt pręſumptio contra excipientem. lib. ij. de poſitionibus. §. iiij. nu. 1. 89
Vbi iuratur de calumnia, quæ & quomodo debeat is, contra quẽ ponitur, reſpondere. lib. ſecundo. de poſitionibus. §. vj. nu. 7. 91
Iurans non contrauenire ſuæ voluntati, an ſi conſtat ſecundum teſtamentum, contraueniet. libro ſecundo, de inſtru. edi. §. xij. nume. 25. 127
Iurans regere ciuitatem percepto ſalario, ſi ante annum religionem ingrediatur, an teneatur ad intereſſe. lib. iiij. de ſtatu monachorum. nu. 35. 157
Iurans in honorem Dei ſe quicquam facturum, quomodo teneatur. lib. j. de legato. §. vj. nu. 30. 19
Iurans quòd ad pacem cum proximo non veniet, non tenetur tali ſacramento. lib. ſecundo, de prępara. iudicio. nu. 10. 2
Iurans de veritate dicenda, ſi interrogetur de credulitate, an teneatur reſpondere. lib. ſecundo, de iuramento calum. §. iiij. n. 4. 87
Iurans ſe perdidiſſe an ſit credendus. lib. quarto, de pignoribus. nu. 16. 126
Iuranti de calumnia an dabitur tempus ad deliberandum. lib. ſecundo, de iuramento calum. §. v. nu. 10. 88
Iurante aliquo cum aliqua contrahere, demum iurat religionem intrare, an ſecundum iuramentum præualeat. lib. quarto, de cõuerſione coniugatorum. nu. 5. 154
Iurantes ſe facturos aliquid, quod ad cultum Dei aut religionem vel pietatem pertineat, nequeunt ſibi talia iuramenta remittere. lib. j. de legato. §. vj. nu. 28. 19
Iuramentum interuenire non debet in compromiſſo. lib. j. de arbi. & arbi. §. vij. nu. 48. 49
Iuramentum & fidei præſtatio ęquipollent. lib. j. de arbi. & arbi. §. ſecundo, nu. 49. 49
Iuramentum de calumnia ſemper eſt ante litis conteſtationem præſtandum. lib. ij. delit. conteſta. §. j. nu. 28. 83
Iuramentum dolo, vi, vel metu extortum poteſt epiſcopus in eo diſpenſare. lib. j. de legato. §. vj. nu. 25. 19
Iuramentum, & ſimplex fides, an differant. li. iiij. de iureiurando. nu. 14. 68
Iuramentum Deo reddendum eſt. libro iiij. de iureiurando. numero 12. 68
Iuramentum poteſt aut per creata aut increata deferri, nec interest qualiter iuretur. lib. iiij. de iureiurando. nu. 13. 68
Iuramentum qualiter ſit deferendum vel exigendum. lib. iiij. de iureiurando. nu. 3. 67
Iuramentum debitoris de non probando, niſi per inſtrumentum inciſum, an ſit tenendũ. li. ij. de probationibus. §. iiij. nu. 6. 105
Iuramentũ temerarium aut per fraudẽ extortũ an poſsit quis ſua authoritate infringere. li. ij. de excep. & repli. §. iij. nu. 30. 65
Iuramentum de calumnia ſemel tantùm in cauſa præſtandum eſt. lib. ij. de iuramento calum. §. iij. nu. 2. 84
Iuramentum debet ei, qui melius probat, deferri: ſiue ſit actor, ſiue reus. lib. ij. de iuramenti delatione. nu. 8. 151
Iuramentum de malitia præſtatur ſuper exceptionibus, vel cùm aliquid loco exceptionis proponitur. lib. ij. de iuramento calum. §. j. nume. 6. 85
Iuramentũ de calũnia in principali pręſtitũ: ad oĩa, q̃ poſtea emergũt in cauſa, extenditur. li. ij. de iuramento calum. §. j. n. 9. 85
Iuramentum an in cauſa ciuili & famoſa ſit deferendum. lib. ij. de iuramenti dela. nu. 6. 151
Iuramentum de veritate an ſe extendat ad iuramentum de calumnia, vel econuerſo. lib. ij. de poſitionibus. §. vj. nu. 8. 91
Iuramentum cui ſit deferendum, vbi vtraq; pars ſemiplenè probat. lib. ij. de iuramenti dela. nu. 9. 151
Iuramentum nolle referre, aut omnino nolle iurare, manifeſtę eſt turpitudinis. lib. ij. de iuramenti dela. nu. 4. 151
Ante iuramentum de calumnia an quis cogi poſsit actionem eligere. lib. ij. de iuramento calum. §. j. nu. 14. 85
Iuramentum quibus caſibus ſit ante litis conteſtationem pręſtandum. l. iij. de iuramento calum. §. j. nu. 4. 85
Iuramentum non eſt in cauſa modica præſtandum. lib. ij. de iuramento calum. §. ij. nu. 10. 86
Iuramentum calumniæ cuius expenſis mittetur ad principalem abſentem. lib. ij. de iuramento calum. §. iij. nu. 18. 87
Iuramentum de calumnia qualiter, & ſub qua forma ſit pręſtandum. lib. ij. de iuramento calum. §. iiij. nu. 18. 87
Iuramentum ſemper eſt ſeruandum, niſi ſeruatum vergat in animę detrimentum. libro ſecundo, de reſtitu. in integrum. §. j. nume. 10. 207
Iuramentum de calumnia an ſit in omnib⁹ exceptionib⁹, etiã in declinatorijs pręſtãdũ. lib. ij. de iuramẽ. calum. §. ij. nu. 16. 86
Iuramentum de calumnia an in prætorijs ſtipulationibus præſtari debeat. lib. ij. de iuramen. calum. §. ij. nu. 17. 86
Iuramentum de calumnia, & iuramentum de malitia, in quo differat. lib. ij. de iuramen. §. j. nu. 9. 85
Iuramentum de veritate dicenda qualiter, & quo caſu præſtandũ ſit. lib. ij. de iuramento calum. §. j. nu. 10. 85
Iuramentum de veritate dicenda ſemel tantùm in tota cauſa præſtari debet. lib. ij. de iuramento calum. §. j. nu. 11. 85
Iuramentum de veritate dicenda, in quo differat à iuramento de calumnia. lib. ij. de iura. calum. §. j. nu. 12. 85
Iuramentum de veritate dicenda præſtare debet ſyndicus vel actor tantùm, & ſit in anima propria: iuramẽtum autem de calumnia in anima domini vel vniuerſitatis. lib. ij. de iuramento calum. §. j. nume. 13. 85
Iuramentum de calumnia importat dilationem non petere gratia litis differendę. lib. ij. de iuramento calum. §. iiij. nu. 1. 87
Iuramentum ſecundò præſtitum, vbi ſemel tantùm iurandum erat, an prodeſt. lib. j. de teſte. §. iij. nu. 9. 118
Iuramentum teſtis fieri debet coram aduerſario, niſi ſit epiſcopus, &c. lib. j. de teſte. §. iiij. nu. 5. 120
Iuramentum & votum ſunt de iure naturali. lib. j. de legato. §. vj. nume. 24. 19
Iuramentum de non dicendo veritatem, non eſt tenendum. libr. iij. de inquiſitione. §. iij. nu. 34. 14
Iuramentum poteſt relaxare is, cui iuratur. libro j. de legato. §. vj. nu. 30. 19
Iuramentum de teſtimonio non dicendo, temerarium eſt, nec obligatorium. lib. j. de teſte. §. xiij. nu. 5. 130
Iuramentum nunc̃ eſt pręſtandum antec̃ exigatur. li. ſecundo, de iuramento calum. §. ij. nu. 4. 86
Iuramenti genus eſt quadruplex. lib. ſecundo, de iuramento calũ. §. j. nu. 5. 85
In iuramenti delatione quatuor ſpecialiter ſunt attendenda. lib. ij.

Repertorium

de iuramenti dela.nu. 5. 151
Iuramento à partibus in contractu matrimoniali præstito si contra fiat, qualiter sit ab eisdem libellandum. lib. iiij. de sponsalibus. §. iij. nu. 3. 165
Iuramento de calumnia ante litis contestationē pręstito, an sentētia postmodū lata teneat. lib. ij. de iuramento calū. §. j. nu. 3. 85
Iuramento pręstito scribendus est consequenter dies, qua iuratū est. lib. j. de teste. §. iiij. nu. 7. 120
Iuramentorum formæ diuersæ quibus in locis reperiantur. li. iiij. de iureiurando. nu. 9. 62
Iuramentorum species quot sunt. libro secundo, de iuramen. dela. nume. 1. 150
Iusiurandum à parte parti delatum, non est minoris authoritatis, cę res iudicata. lib. ij. de excep. & replica. §. iij. nu. 36. 66
Iusiurandum deferri potest per eum, ad quem negotiū proprio nomine spectat. lib. ij. de iuramenti dela. nu. 11. 151
Iusiurandum an in causa merè spirituali possit deferri. lib. ij. de iuramenti dela. nu. 7. 151
Ius quod finitum est, & certum, variari non potest: factum autē sæpe. lib. j. de aduocato. §. vj. nu. 39. 106
Ius accrescendi an habeat locum inter plures vasallos eiusdem feudi. li. iiij. de feudis. §. ij. nu. 58. 122
Contra ius causam perpetuæ prohibitionis habentis factum an valeat. lib. ij. de dispu. & alle. §. iiij. nu. 6. 152
Ius canonicum dicit in testamento sufficere duos testes cū proprio sacerdote. lib. ij. de instr. edi. §. xij. nu. 11. 126
Ius siue iudex dat diuersimodis temporum præfixiones seu dilationes. lib. ij. de dilationibus. §. j. nu. 27. 57
Ius alicuius vacillare dicitur eo ipso, quòd aliquid sibi nunciatur, seu prohibetur. lib. iiij. de rescindendis ven. nu. 26. 95
Ius obligationis non debet ex persona hęredis immutari. lib. iiij. de feudis. §. ij. nu. 21. 120
Ius ciuile dicitur bonus artifex suo articulo cuncta rectè componens. lib. iiij. de emphyteusi. nu. 58. 106
Ius accrescendi an habeat locum in contractibus inter viuos. lib. iiij. de emphyteusi. nu. 183. 112
Ius semel amissum an possit redintegrari. li. iiij. de emphyteusi. nume. 34. 104
Ius ducendi aquam æstiuam in loco suo habenti, si prohibeatur, potest agere interdicto de aqua æstiua. lib. iiij. de causa possessionis & proprieta. §. iij. nu. 11. 54
Ius sunm remittentibus non est regressus ad illud. li. iiij. de emptione & vendi. §. j. nu. 37. 87
Ius vię itineris, vel actus habenti incumbit onus reficiendi si destruantur. lib. iiij. de causa pos. & proprieta. §. iij. nu. 7. 53
Ius patronatus alteri concedens an possit per illum, cui concessit, præsentari. lib. iiij. de iure patronatus. nu. 16. 161
Ius habens ex successione quasi hęres nuncupatur. lib. iiij. de testamentis. §. iij. nu. 39. 147
Ius siue conditio rei venditę quinq; modis in instrumentis poni potest. lib. iiij. de emptione & venditione. §. j. nu. 26. 807
Ius emphyteutę dicitur per non solutionem pensionis in dominum transferri. lib. iiij. de emphyteusi. nu. 64. 106
Ius aquę quotidianę habens si impediatur, habet contra impediētem interdictum prohibitiuum de aqua quotidiana. lib. iiij. de causa pos. & proprieta. §. iij. nu. 9. 54
Iuris necessitati non subijcitur quicquid iudici permittitur. li. ij. de disputa. & allega. §. vj. nu. 14. 155
Iuris necessitati non subijcitur quicquid iudicis potestati permittitur. lib. j. de teste. §. vj. nu. 1. 122
Quod iuris est in toto, idem est & in parte. lib. j. de procuratore. §. j. nu. 12. 80
Iuris appellatione quid intelligatur. lib. secundo, de appella. §. iiij. nu. 8. 188
Iuris beneficia sunt quatuor, quibus precipuè solet in instrumentis renunciari. lib. ij. de renunciatio. & conclu. nu. 10. 157
Iuri proprio renunciare an liceat. libro quarto, de prescriptio. numero 15. 70
Iuri publico renunciari non potest. lib. ij. de renuncia. & conclu. nume. 8 156
Cui iuri renunciari possit. lib. secundò, de renuncia. & conclu. numero 9. 156
Iure actionis veniunt ea, quæ ante litis contestationem fiunt: & in libello peti debent. lib. j. de offi. om. iu. §. vj. nu. 8. 57
Iure dominij mutato in alium renouatio videtur postulanda. lib. iiij. de emphyteusi. nu. 191. 113
Iure suo non vtens, illi renunciare videtur. lib. iiij. de emphyteusi. nu. 35. 104
Iura episcopalia in multis consistunt. libro ij. de petito. possessio, & spolia. §. j. nu. 20. 80
Iura tractanti turpe est ius, in quo versatur, ignorare. lib. j. de aduocato. §. j. nu. 33. 101
Iura dicentia posse lite non contestata procedi, quomodo sint intelligenda. lib. j. de teste. §. ij. nu. 7. 117
Iura ex iure cesso habita si cedantur, qua forma instrumentum cōficiatur. lib. ij. de cesio. actionis. §. ij. nu. 7. 15
Iura episcopalia petens non tenetur ea specificare. lib. iiij. de officio ordi. nu. 2. 39
Iura sæpe abbreuiaturis vtuntur. lib. ij. de de instru. edi. §. iiij. nume. 18. 112
Iura non dicuntur possideri, sed quasi. lib. iiij. de restitu. spolia. §. ij. nume. 2. 60
Iura dicuntur per ora Principum diuinitus promulgata. in proœ. j. lib. nu. 20. 3
Iura nolunt probationum copiam angustari. lib. ij. de probationibus. §. iiij. nu. 4. 105
Iura humana, variantur secundùm varietatem temporum. in proœ. j. lib. nu. 31. 4
Iura quandoq; actionem dari suadent. lib. iiij. de causa possessio. & proprieta. §. iiij. nu. 22. 561
Iura sunt certa, & finita, & probata in se: & confessio in eis nil operatur. lib. ij. de positionibus. §. vij. nu. 30. 93
Iurium contrarietas multiplici ratione sopiri potest. lib. ij. de dispu. & alleg. §. iiij. nu. 5. 152
Iuribus, de quibus non loquuntur ipse Decretales, denegatis qualiter erit procedendum. lib. iiij. de restitu. spoli. §. ij. nu. 12. 61
Iurisdictio quid sit, & quotuplex. lib. j. de iurisd. om. iud. §. j. nume. 10. 53
Iurisdictio iudicis non ob hoc expirat, si causa coram ordinario iudice vel delegato pendente simpliciter compromittatur. lib. j. de arbi. & arbi. §. v. nu. 6. 43
Iurisdictio legari prorogata an expiret ipso reuocato, vbi etiā incœpit de causa cognoscere. libro primo, de legato. §. vij. num. 16. 22
Iurisdictio iudicis quo casu sit perpetuata. lib. ij. de reconuen. §. iiij. nume. 2. 77
Iurisdictio rescripti originalis nullum est, nisi ipsum integrè appareat. lib. ij. de rescripti prę senta. §. j. nu. 4. 21
Iurisdictio legati sedis apostolicæ durat post mortem mittentis. libro primo, de iudi. dele. §. vj. nu. 8. 8
Iurisdictio prioris suspensa dicitur medio tempore. lib. j. de iudi. deleg. §. vj. nu. 1. 7
Iurisdictio an ęquè lapsu statuti temporis finiri dicatur. lib. ij. de remissio. §. iiij. nu. 1. 162
Iurisdictio est genus, vnde vendicari non potest. lib. iiij. de causa possessionis & proprieta. §. iiij. nu. 16. 56
Iurisdictio est quid incorporale, nec diuisionem recipit. lib. iiij. de præscriptionibus. nu. 22. 70
Iurisdictio iudicis est suspensa eo ipso q causa suspicionis est proposita. lib. j. de recusa. §. iiij. nu. 2. 61
Iurisdictio quid sit. lib. j. de iurisdi. om. iudi. §. j. nu. 1. 52
Iurisdictio, quę versatur circa causas existentes intra merum imperium, est misti imperij libro primo, de iurisd. om. iu. §. j. nu. 29. 54
Iurisdictionem recuperare volens quo interdicto vti debeat. lib. iiij. de restitutione spoliatorum. §. j. nu. 7. 59
Iurisdictione generali commissa & mandata, non transit potestas concilij faciendi. lib. j. de legato. §. iiij. nu. 20. 14
Iurisdictionem notabilis distinctio. lib. j. de iurisd. om. iud. §. j. nu. 26. fol. 54
Iurisdictionum alia ordinaria, alia delegata: vel alia est plena, alia semiplena: & earum diffinitio. lib. j. de iurisd. om. iud. §. j. n. 1. 51
Iussus vtriusq; contrahentis an sit in conficiendo instrumentum necessarius. lib. ij. de instru. edi. §. iij. nu. 5. 110
Iussus iudicis an semper & quemlibet excuset à facto. libr. iiij. de obli. & solutionibus. §. ij. nu. 7. 135
Iustificare personam aliud est, & iustificare causam. lib. ij. de instr. edi. §. v. nu. 3. 114
Iussus est, qui iustitiam facit. lib. j. de aduocato, §. v. nu. 13. 103
Iusta causa suspicionis, eo ipso q proponitur, eius iurisdictio est suspensa. lib. j. de recusa. §. v. nu. 1. 62
Iustum impedimentum qualiter intelligatur in non prosequendo causam appellationis. lib. ij. de appella. §. vij. nu. 3. & 8. 192
Iustè iudicanti nihil aduersatur. libro j. de aduocato. §. vj. numero 34. 106
Iusto possessori cedenda sunt iura. libro ij. de cesio. actio. §. j. nu. 27. 13
Iusto non aduersatur quicquam malignum. lib. primo. de aduocato. §. v. nu. 13. 103
Iuuenis in habitu fœmineo habitum sumens monialium, & profitens

ſitens vt licentius monialem quandam corrũpat,vnde illa grauidata ipſe receſsit à monaſterio: an talis poſsit per epiſcopũ cogi religionẽ intrare.lib.iiij.de ſtatu monachorũ.nu.44. 158

Iuueni in quibus ſit potius credẽdum,q̃ ſeni.lib.j. de teſte.§. vij. nu.28. 126

Iuniores debent in iudicio primò loqui,& maiores vltimò,vt eorum dicta ſpecioſa melius iudex memoriæ commendet. lib.j. de aduocato.§.iiij.nu.11. 103

¶De litera L.

LAeſio à qua petitur reſtitutio, qualiter ſit probanda.lib.ij.de reſti. in integ.§.v.nu.4. 210

Læſione probata danda eſt reſtitutio.li.ij. de reſti.in inte.§.j.nu35. 208

Leſo non tantùm verbalis ſatisfactio, verũ etiã pecuniaria,eſt facienda per lędẽtem:& nota caſum,in quo impeditur lædens abſolui etiam à legato de latere.lib.j.de legato. §.vij.nu.12. 22

Laicus an & qualiter poſsit contra clericum ſuamvel ſuorum iniuriam proſequi.li.iiij.de adulterio & ſtupro nu.7. 185

Laicus trahens clericum coram iudice ſeculari, an debeat cauſam amittere.lib.ij.de compe.iudi.adit.§.j.nu.25. 18

Laicus poteſt in re ſpirituali authoritate iudicis delegati eſſe arbiter.li.j.de arbi.& arbi.§.ij.nu.5. 41

Laicus clericum iniuriatus an in ius vocatus coram iudice laico poterit coram eodem clericum reconuenire. lib.ij. de reconuentione.§.j.nu.6. 76

Laicus non debet in rebus eccleſiaſticis conſtitui.li.j. de ſyndico. nu.18. 91

Laicus laicum corã ſeculari iudice de hæreſi accuſans, quibus verbis vtetur.li.iiij.de hęreticis.nu.2. 183

Laicus conferens ius patronatus aliquibus clericis,quibus verbis debeat in inſtrumento vti.lib.iiij.de donationibus.nu 1. 139

Laicus tenens fundum ab eccleſia,ſi alienet, nihilò minus ſoluat penſionem per xl.an.emens efficiatur tutus à ſolutione.li.iiij. de emphyteuſi.nu.4. 105

Laicus non poteſt decimam præſcribere,quia eſt res ſacra.lib. iiij. de præſcriptionibus.nu.9. 69

Laicus vel clericus an poſsit cõtra laicum impetrare.lib.ij.de compe.iudi.adi.§.j.nu.28. 19

Laicus poteſt ſuper poſſeſsione rei ad forum ciuile ſpectantis impetrare,& ſuper ea poteſt coram quolibet iudice quæſtio vẽtilari.lib.ij.de compet.iudi.adi.§.j.nu.28. 19

Laici aut clerici an poſsint petere eccleſias ratione iuris patronatus.lib iiij.de religioſis domibus.nu.2. 159

Laici quo caſu poſsint eſſe arbitri,& quo non.lib.j.de recuſa.§.v. nu.23. 63

Laici citatio ſi alteri committatur ab ordinario,ſub qua forma debeat fieri.lib.ij.de citatione.§.v.nu.6. 35

Laici an poſsint cogi ad eccleſiaſticas conſuetudines obſeruandũ quo ad ſolutionem ſeruitiorum pro nuptijs & exequijs mortuorum,& ſimilibus per eos exhibitis.lib.iiij. de ſimonia. nume.6. 182

Laici quo pacto poſsint clericos accuſare.lib.iij.de accuſa.§. tertio.nu.3. 5

Laico nunq̃ licuit anathema dare.lib.j.de recuſa.§.v.nu.25. 63

Lapſus anni an in poſſeſſorijs interdictis faciat poſſeſſorem. lib. ij.de ſecundo decreto.§.iiij.nu.9. 52

Lapſus anni in perſonalibus interdictis an faciat aliquem poſſeſſorem.lib.ij.de ſecundo decreto.§.iiij.nu.10. 52

Lapſus anni an in perſonalibus actionibus faciat poſſeſſorẽ miſſum ſine decreto,lib.ij.de ſecundo decreto.§.iiij.nu.20. 53

Lata culpa ęquiparatur dolo.li.iiij.de iudicijs.§.iiij.nu.26. 49

Laudandum eſt parcè:vituperandum parcius.li.j. de aduocato.§. iiij.nu.1. 102

Lectio huius operis ad inſtar quatuor fluminũ paradiſi quatuor Euangeliſtarum teſtimonio cõfirmatur. in prooe.j.lib.nu.30. 4

Legans ſæpius quantitatem in eodem teſtamento , an videatur multiplicare legatum.lib.iiij.de teſtamentis.§.j.nu.12. 142

Legans alicui aliquid,ſi poſtea teſtamentum condat,nulla de prædicto legato mentione facta, an intelligatur legatum reuocatum.lib.ij.de inſtr.edi.§.xij.nu.20. 127

Legans omnia mobilia, an debita ſua legaſſe cenſeatur. lib. ij. de fruc.& intereſſe.§.j.nu.6. 217

Legans alicui vineam ſub conditione, q̃ ſi deceſſerit ſine liberis, reſtituet an in hac conditione comprehendantur filij naturales.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.66. 108

Legante aliquo eccleſię aliquid adſoluendum ſingulis annis ſuper aliquo prædio:an poſsit eius hæres vendere ſine conſenſu eccleſiæ.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.144. 111

Legata & fidecommiſſa an peti poſsint,vbi nullus aliquo modo hæreditatem adiuit.lib.iiij.de teſtamentis.§.j.nu.10. 142

Legata an veniant in reſtitutione.lib.iiij. de teſtamentis. §.j. nume.18. 143

Legatorum genera ſunt tria.lib.j.de legato.§.iij.nu.1. 13

Legatorum ſpecies eſt triplex.lib.ij.de inſtru. edi.§.xij.numero 45.folio 130

Legatarius,cui relictum eſt in teſtamento pupillari , volens agere qualiter concipiet libellum.lib.iiij.de diuerſis cautionibus. nume.28. 128

Legatarius an poſsit eſſe teſtis.lib.ij.de inſtru. edi.§.ix. numero 31.fol. 123

Legatarius poteſt de voluntate aduerſarij eſſe iudex vel teſtis.lib. j.de teſte.§.j.nu.33. 111

Legatario petente ab hęrede legatum in dubio an falcidia locum habeat,an & qualiter debeat legatarius ſatiſdare.lib.iiij.de diuerſis cautionibus.nu.21. 128

Legatarius iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt extra,territorium prouincię ſibi decretę: quantum ad cognitionem vel diffinitionem cauſæ.lib.j.de legato.§.vij.nu.3. 21

Legatarius conſtitutus,qua de cauſa poſsit literas apoſtolicas in irritum reuocare.lib.j.de legato.§.iiij.nu.29. 15

Legatus de latere fecit conſtitutionem de non recipiendo beneficium eccleſiaſticum,niſi cum reſidentia ſub pœna excommunicationis:an contra faciens teneatur:vide caſum metropolitani.lib.j.de legato.§.vij.nu.6. 23

Legatus de latere electionem illius,qui abiurato ſchiſmate ad eccleſię,redijt vnitatem,diſpenſatiuè poteſt confirmare. lib.j. de legato.§.iiij.nu.31. 15

Legatus an poſsit officium ſuum exercere in exemptis,qui papæ ſubſunt.lib.j.de legato.§.iiij.nu.13. 14

Legatus dicitur contra ſententiam delegati poſſe reſtituere.lib.ij. de reſtitu.in integrum.§.iiij.nu.5. 210

Legatus habetur loco apoſtoli, libro primo,de legato,§.iiij. nume.6. 14

Legatus debet cognoſcere & committere iuris ordine ſeruato.lib.j.de legato.§.vj.nu.7. 14

Legatus an poteſt de cauſa criminali epiſcopi cognoſcere.lib.j.de legato.§.iiij.nu.8. 14

Legatus an poteſt cognoſcere de cauſa epiſcopatus, vbi duo de eodem epiſcopatu litigant.libro primo,de legato.§. quarto. numero 9. 14

Legatus non eſt admittendus abſq̃ literis legationis : nec alio ſigno miſſus tanq̃ legatus eſt habendus.libro primo. de legato §.vij.nu.4. 23

Legatus aut archiepiſcopus an poterit cum poſtulato ad epiſcopatum diſpenſare in ætate.lib.j.de diſpenſa.§.v.nu.7. 30

Legatus an iure legationis poſsit excedere in literis indulgentiarum numerum quadragenarium.libro primo,de legato.§.iiij. nume.40. 15

Legatus non debet curare ſpecioſas domos , nec lauta conuiuia, &c.nam locum tenens apoſtoli illius cõuerſationem & abſtinentiam imitari debet.lib.j.de legato.§.iiij.nu.26. 15

Legatus à Principe ſi exierit , non debet abſq̃ ſpeciali mandato redire.li.j.de legato.§.viij.nu.1. 22

Legatus generalis miſſus ad aliquam prouinciam,ſi papa moritur eo exercente iuriſdictionem,an vlterius poterit de cauſis cognoſcere.lib.j.de legato.§.viij.nu.2. 23

Legatus de latere etiam irregularem & in minoribus ordinibus cõſtitutũ poteſt præficere in abbatẽ.li.j.de leg.§.iiij.nu.33. 15

Legatus de latere poteſt condere ſtatuta perpetuò duratura.lib.j. de legato.§.iiij.nu.35. 15

Legatus emanans de latere , excedit legatum natum in quatuor. lib.j.de legato.§.ij.nu.4. 13

Legatus ab aliquo vt legatum inter aliquos diſtribuat, mulpliciter conſideratur.libro ſecundo,de inſtru. edi.§.decimotertio. nume.17. 133

Legatus,etiam non de latere,poteſt regem & reginam malè coniunctos ſeparare.lib.j.de legato.§.iiij.nu.48. 16

Legatus,cui cauſa aliqua ſpecialiter delegatur,maior eſt legato generali,q̃tum ad illam cauſam.libro primo, de legato.§.iiij.nume.48. 16

Legatus eccleſiæ Romanæ poteſt particulare concilium celebrare,non generale.lib.j.de legato.§.iiij.nu.19. 14

Legatus ordinariam habet iuriſdictionem:& an morte mandatoris expiret eius poteſtas.lib.j.de offi.ord.§.j.nu.6. 19

Legatus non tenetur reſpondere ſub iudice prouincię,ad quẽ mit

Repertorium

titur.lib.ñ.de except.& repli.§.j.nu.5. 61
Legatus constitutus an possit absoluere subditos extra prouinciã delinquentes:nunc autem reuersi petunt ab eo absolui.lib.j.de legato.§.vñ.nu.11. 22
Legatus potest exercere omnia, quæ potest ille,qui eum misit,nisi specialiter sibiipsi reseruauerit.lib.j. de legato.§.vj.nu.53. 21
Legatus vicem proconsulis & prẽsidis prouinciæ obtinet:nam ei adhæret merum imperium.lib.j.de legato.§.vj.nu.54. 21
Legatus quando, & vbi valeat suam iurisdictionem exercere lib.j de legato.§.vñ.nu.1. 21
Legatus electus & confirmatus potest,etiã prius quàm diœcesim ingrediatur,causas committere, exceptis hic expressis. lib.j.de legato.§.vñ.nu.1. 21
Legatus potest causam, quam alicui etiam integraliter cõmisit,reuocare.lib.j.de iudi.deleg.§.v.nu.14. 6
Legatus dispensare nõ põt, vt nouitius,vel homo alterius professionis,fiat abbas.lib.j.de dispensa.§.vj.nu.2. 33
Legatus Imperatoris nec accusari nec accusare potest.lib.j.de accusato.§.j.nu.6. 78
Legatus de latere peractis negotijs legationis suę remanẽs,an alius cedat eius priuilegio.lib.j.de legato.§.iiij.nu.60. 16
Legatus de latere existens in prouincia,non potest concedere primo sui officij executionem: quia abdicans à se imperium non admittitur.lib.j.de legato.§.iiñ.nu.61. 16
Legatus ex officio sine iure legationis reseruans collationem siue beneficium primo vacaturũ,si reuocatur vel moritur ante collationem,quid iuris.lib.j.de legato.§.v.nu.12. 17
Legatus de latere an possit electum in archiepiscopum confirmare.lib.j.de legato.§.vj.nu.56. 21
Legatus an poterit post egressum de prouincia intra annum exequi sententiam.lib.j.de legato.§.vñ.nu.15 22
Legatus statuto generalis concilij derogare non potest.lib.j.de iudi.dele.§.viñ.nu.6. 10
Legatus quomodo possit beneficia conferre. lib. primo, de legato.§.v.nu.1. 17
Legatus quis sit, & qualiter sit tractandus. libro primo,de legato. §.1.nu.1. 12
Legatus dicitur vicarius muneris alieni.libro primo,de legato.§.j. nume.1. 12
Legatus potest vlcisci iniuriam sibi vel suis manifestè illatam.lib.j. de legato.§.j.nu.4. 12
Legatus & nuncius apostolicæ sedis sunt honorandi, & benignè tractandi: & contra facientes qua pœna puniantur.lib.j.de lega to.§.j.nu.3. 12
Legatus ita se in aduendo facilem præbeat, vt se contẽni non patiatur.lib.j.de legato.§.iiij.nu.54. 16
Legatus de latere non solùm potest excommunicatos absoluere: imò etiam absoluti ab alijs in casibus à iure concessis remittun tur ad eum,& remissis mandata iniungere, etiam si non sint de sua legatione.lib.j.de legato.§.vñ.nu.9. 22
Legatus an possit absoluere capientem se: nam non debet esse iudex in propria iniuria.lib.j.de legato.§.vñ.nu.10. 22
Legatus primus extra prouinciam incidens in canonem latæ sententiæ an poterit absolui à secundo de latere: & quid si conuerso.lib.j.de legato.§. iiij.nu.57. 16
Legatus secundùm interpretationem Romanæ ecclesiæ potest xenia recipere, non tamẽ auare modũ excedere.lib.j. de legato. §.iiij.nu.44. 16
Legatus an possit aliquem ex aliqua causa reddere inhabilem ad beneficia ecclesiastica perpetuò duratura . libro j. de legato. §.iiij.nu.41. 15
Legatus licet alicui in aliqua causa simpliciter commiserit vices suas,potest nihilò minus reuocare ad se causam.lib.j.de legato. §.iiij.nu.51. 16
Legatus an possit conferre præbendam spectantem ad præsentationem laici patroni illo inuito.lib.j.de leg.§.v.nu.5. 17
Legatus reseruans collationi suæ præbendam primò in ecclesia va caturam alicui conferendam,an poterit statim facere illum recipi in canonicum.lib.j.de lega.§.v.nu.6. 17
Legatus Cardinalis similis dicitur proconsuli.libro primo de lega to.§.iiij.nu.37. 15
Legatus in ecclesia sibi decreta potest cognoscere de omni quæstione ad forum ecclesiasticum pertinente.lib.primo.de legato. §.iiij.nu.2. 14
Legatus papæ per simplicem quærelam potest adiri, sicut & ipse papa.lib.j.de legato.§.iiij.nu.3. 14
Legatus generalis non est mittendus,nisi de consilio collegij Cardinalium.lib.j.de legato.§.ij.nu.6. 13
Legatus de latere quomodo concedere possit episcopo pauperi ius percipiendi fructus cuiusdam præposituræ vel plebis.lib.j. de legato.§.v.nu.16. 18
Legati de latere domini papę missi,seu alij honorabiles nũcij,decenter sunt recipiẽdi.lib.j.de legato.§.iiij.nu.25. 15
Legati Cæsaris prouincias regentes, prẽsides appellantur: licet sint senatores.lib.j.de legato.§.iiij.nu.38. 15
Legati & cęterorum negotiorum executores non conueniuntur. lib.j.de reo.§.j.nu.13. 72
Legati tam in citationibus,cą in cõfirmationibus & dispensationibus stylum Romanæ curiæ sequi debent: quia super iure fundatur.li.j.de legato.§.iiij.nu.55. 16
Legati constituti sunt,qui non emanant de latere:sed eis committitur legationis officium.li.j.§.ij.nu.3. 13
Legati de latere de consuetudine possunt absoluere eos,qui propter violentam manuum iniectionem in clericos inciderunt in canonem latę sententię lib.j.de legato.§.iiij.nu.21. 14
Legato de latere consultationes super suis dubijs facienti respõdetur.lib.j.de legato.§.iiij.nu.32. 15
Legato mittenti sub sigillo suo tenorem aliquorum priuilegiorum credendum est.li.j.de legato.§.iiij.nu.43. 16
Legato tali,de quo non detrahitur Falcidia,an alij legatarij onerẽtur.lib.iiij.de testamentis.§.j.nu.29. 143
Legato prętérito debetur reuerentia in memoriã pristinæ dignitatis.lib.j.de legato.§.viij.nu.8. 23
Legato in regno Francię constituto,qui specialiter consueti sint committi,sunt tres,videlicet Vienñ.Lugduñ.& Bisuntiñ. lib. j.de legato.§.ij.nu.5. 13
Legato de latere prẽsente &insignijs vtẽte,patriarchę cessant portare crucem ante se.lib.j.de lega.§.iij.nu.5. 13
Legato vsufructu alicuius rei,an proprietas eiusdem sit obligata. lib.ij.de actio.seu peti.§.ij.nu.37. 5
Legatum testamento relictum quo iure petatur.li.ij.de instr.edi. §.xiij.nu.18. 133
Legatum factum ecclesiæ sancti Martini talis loci:si in eodem loco sunt duæ ecclesiæ eiusdem nominis: an de ambabus sit interpretandum.li.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.63. 139
Legatum petere volens ex codicillis,quas actiones habebit.li.iiij. de testamentis.§.j.nu.4. 142
Legatum recipiens vt filium emancipet,si in hoc negligens fuerit,iudicis officio est cogendus.lib.iiij.de natis ex libero ventre.nu.14. 170
Legatum relictum potest peticondictione ex canone li.ij. de actio.seu peti.§.ij.nu.36. 5
Legatum & fideicommissum quibus casibus tacitè reuocetur.li. j.de iud.del.§.viij.nu.19. 11
Ad legatum papæ an liceat omissis medijs appellari.li.ij.de appel. §.iiij.nu.15. 189
Legatum testibus in testamẽto conscriptis qualiter, & per quos sit probandum.li.ij.de instr.edi.§.ix.nu.30. 123
Legistarum quorundam opinio dicentium non esse necesse causam recusationis etiam ordinarij proponi seu probari.lib.j. de recusa.§.iiij.nu.5. 51
Legitima an viuo patre filio debeatur.lib.ij. de execu. senten.§. ij.nu.1. 180
Legitimatus à iudice seculari non intelligitur in spiritualibus legitimatus.li.j.de dispensa.§.xj.nu.10. 38
Legitimatus per episcopum,an effugiat obiectionem illegitimæ natiuitatis.li.j.de dispensa.§.xj.nu.9. 38
Legitimati an succedere debeant cum legitimis & naturalibus.liiiij.de testamentis.§.v.nu.31. 149
Legitimo executore testamentario quis succedere debeat. lib.ij. de instr.edi.§.xiij.nu.77. 141
Leues actiones tenetur quis edere:subtiles verò & obscuras non li.ij.de actio.seu peti.§.j.nu.3. 3
Lex non est imponenda verbis,sed rebus.li.j. de procuratore.§. iiij.nu.13. 86
Lex illi non cauet,qui sibi cauet.lib.quarto. de pignoribus. nume.18. 126
Lex vel statutum dicens in aliquo casu summariè posse procedi,si talis est causa,quòd quæstio principalis terminetur, non potest esse succumbenti ad eum regressus.lib.j.de summa.cogn. nume.18. 60
Lex secunda.C.de rescin.ven.an locum habeat, vbi emptor rem alij iam vendiderat.lib.iiij.de rescinden.ven.nu.16. 94
Lex naturæ corrupta est in homine per peccatum.in pro œmi.j. libri nume.10. 2
Lex prophetica cõtrariatur legi Mosaicę quo ad vsuram.in pro œ.primi li.nu.11. 2
Lex cùm non solum.est ad fauorem filijfami.inducta: & ideo potest illi renunciare.li.j.de actore.§.j.nu.42. 68
Lex,si in tres dicens quòd arbitri absentis præsentia potuit ad se duos

duos trahere,quomodo excuſetur.lib.j.de arbitri. & arbitr.§. vñ.nume.58. 49
Lex ſecunda.C.de reſcinden.ven.an locum habeat in cõtractu locationis aut permutationis.lib.iiij.de reſcindend. venditionib. nume.13. 94
Lex ſecunda.C.de reſcinden.ven.an in tranſactionibus locum habeat,aut in feudi conceſsione,aut in conceſsione in emphyteuſim.lib.iiij.de reſcindendis vendi.nu.14. 94
Contra legem faciens quicquid ex eo ſequitur, caſſum & inutile cenſetur.lib.iiij.de obli.& ſolu.§.j.nu.12. 132
Lege deficiente,& cõtractu,iudex poteſt quod ſibi bonum videtur agere.lib.j.de offi.om.iudi.§.j.nu.3. 55
Lege cautum habetur quòd prætorum edicta eſſe nõ debent eluſoria.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.40. 160
Leges an poſsint in cauſa eccleſiaſtica allegari.lib.ij.de diſpu.& allega.§.v.nu.4. 154
Libellus qualiter ſit contra nõ admittentem venientem ad poſſeſsionem propriã concipiendus.lib.iiij. de reſtitu.ſpolia.§.j.nu.3. 59
Libellus accuſationis antecẽ quis loquatur,ſemper eſt in omni iudicio præſentandus.lib.iij.de accuſa.§.j.nu.15. 3
Libellus,per quem reus non poteſt plenè deliberare,an ſit validus. lib.iiij.de libello.conce.§.xiiij.nu.12. 27
Libellus an dari debeat coram arbitris non concordantibus. lib.j. de recuſa.§.v.nu.21. 63
Libellus quomodo & qua ratione ſit dandus in iudicis officio.lib. j.de offic.om.iudi.§.vj.nu.4. 57
Libellus ineptus ſi per iudicem ſit admiſſus, an reus condemnabitur ad faciendum quod petitur.lib.j.de offic. om.iudi.§.vj.numero 18. 58
Libellus qualiter ſit formandus,vbi quis illectus eſt lege bona pro ſepultura.lib.iiij.de ſepulturis.nu.5. 151
Libellus debet ſecundùm regionem,intra quam actor dixit,componi.lib.iiij.de libellorum concep.§.xv.nu.1. 28
Libellus in actione quod iuſſu prætoris qualiter ſit cõcipiendus. lib.iiij.de obligationibus & ſolutionibus.§.iij.nu.6. 136
Libellus qualiter ſit in actione de conſtituta pecunia concipiendus.lib.iiij.de obligationibus & ſolu.§.iij.nu.7. 137
Libellus qualiter ſit in ſtipulatione damni infecti cõcipiendus. lib. iiij.de diuerſis cautionibus.nu.8. 127
Libellus qualiter ſit contra vſufructuarium, qui malè fruitur, formandus.lib.iiij.de diuerſis cautionibus.nu.13. 127
Libellus qualiter ſit contra coniugatam cõuerſam concipiendus. lib.iiij.de conuerſione coniugatorum.nu.1. 154
Libellus qualiter ſit contra fideiuſſorẽ à tutore datum formandus. lib.iiij.de diuerſis cautionibus.nu.2. 127
Libellus qualiter ſit ſuper crimine læſæ maieſtatis,vel hereſis,& ſimilium cõcipiendus.lib.iiij.de accuſationibus, inquiſitionibus & denunciationibus.§.ij.nu.5. 181
Libellus qualiter ſit contra immunitatem eccleſiæ violantem concipiendus.lib.iiij.de immunitate eccleſiarum.nu.1. 164
Libellus qualiter ſit in actione ex conducto concipiendus.lib.iiij. de locato.§.v.nu.5. 99
Libellus qualiter ſit contra hominem alicuius fugientem concipiendus.lib.iiij.de feudis.§.iij.nu.5. 124
Libellus qualiter ſit contra emphyteutam vel libellariũ nolentem domino ſoluere penſionem cõficiendus. lib.iiij.de locato.§.v. nume.1. 99
Libellus qualiter ſit in actione ex locato concipiendus.lib. iiij. de locato.§.v.nu.8. 100
Libellus qualiter ſit in actione ex ſtipulatu rem pupilli ſaluam fore concipiendus.lib.iiij.de diuerſis cautionibus.nu.1. 127
Libellus qualiter ſit formandus vbi vnus rector in recipiendis decimis moleſtatur ab alio.lib.iiij.de decimis.nu.9. 153
Libellus qualiter in materia pignorum ſit concipiendus.lib.iiij.de pignoribus & alijs cautionibus.nu.1. 125
Libellus qualiter in actione pignoratitia ſit concipiendus.lib.iiij. de pignoribus.nu.4. 125
Libellus qualiter ſit contra eũ,qui arrhas promiſit in ſponſalibus, concipiendus.lib.iiij.de ſponſalibus.§.iij.nu.4. 163
Libellus qualiter ſit in materia cognationis legalis concipiendus. lib.iiij.de cognatione legali.nu.1. 170
Libellus quibus caſibus non ſit neceſſarius, & qui caſus non ſunt in iudicio tractandi.lib.iiij.de conſecratione eccleſię vel altaris. nume.1. 163
Libellus qualiter ſit contra clericum negotijs ſecularibus ſe immiſcentem formandus.lib.iiij.ne clerici vel monachi &c.numero 1. 64
Libellus qualiter ſit concipiendus, vbi quæſtio ſtatus impuberis mouetur,quare non debeat poſsidere.lib.iiij.de teſtamentis.§. iij.nume.26. 147
Libellus qualiter ſit concipiendus in bonorum poſſeſsione ex edicto diui Adriani:vel per condictionem ex lege. lib.iiij.de teſtamentis.§.iij.nu.28. 147
Libellus qualiter ſit concipiendus, vbi bonorum poſſeſsio contra tabu.datur patrono præterito contra teſtamentum liberti. lib.iiij.de teſtamentis.§.iij.nu.8. 145
Libellus qualiter ſit concipiendus,vbi is,cui relictũ eſt aliquid,petit ſuppleri.lib.iiij.de teſtamentis.§.iij.nu.9. 145
Libellus ineptè in criminali cauſa conceptus,an ſit reijciendus. lib. iiij.de libellorum concep.§.xij.nu.5. 27
Libellus non eſt ante citationem offerendus.lib.iiij.de libello.concep.§.xij.nu.6. 27
Libellus qualiter ſit ad ſupplementum falcidiæ concipiendus. lib. iiij.de teſtamentis.§.iij.nu.14. 146
Libellus qualiter ſit cõcipiendus, vbi agitur bonorum poſſeſsione vnde liberi:quæ competere dicitur ab inteſtato.lib.iiij.de teſtamentis.§.iij.nu.15. 146
Libellus qualiter ſit in lege Cornelia concipiendus.lib.iiij.de teſtamentis.§.iij.nu.2. 146
Libellus qualiter ſit formandus, vbi quis vocatur ex conſtitutionibus.lib.iiij.de teſtamentis.§.iij.nu.23. 146
Libellus qualiter ſit formandus, vbi quis vocatur ab inteſtato ad ſucceſsionem patris adoptiui. lib. iiij.de teſtamentis.§. iij. numero 24. 146
Libellus qualiter ſit à filio,ſeruo,vel liberto, &c. contra impiè eos habentes concipiendus.lib.iiij.de infant.& langui.nu.1. 183
Libellus qualiter contra homicidam ad pœnam corporalem coram iudice ſeculari ſit concipiendus. lib. iiij. de homicidio. numero 1. 184
Libellus qualiter ſit contra adulterum ſeu ſtuproſum concipiendus.lib.iiij.de adulterio & ſtupro.nu.1. 184
Libellus qualiter ſit pro thori ſeparatione concipiendus.lib.iiij.de adulterio & ſtupro.nu.6. 184
Libellus qualiter ſit concipiendus contra eum,qui rem furto ſurripit.lib.iiij.de furtis.nu.8. 186
Libellus qualiter ſit ſuper aduocatorum ſalarijs concipiendus. lib. iiij.de magiſtris.nu.4. 182
Libellus qualiter ſit quo ad petitorium ſuper cenſibus concipiendus.lib.iiij.de cenſibus.nu.2. 161
Libellus qualiter ſit concipiendus contra eum,qui vxore legitima adhuc viuente contraxit cum alia.lib.iij.de eo,qui duxit in matri.quam polluit per adulterium.nume.1. 168
Libellus qualiter ſit concipiendus,vbi epiſcopus non admiſſo repræſentato per patronum,per ſe alium inſtituit. lib. iiij. de iure patronatus.nu.4. 160
Libellus qualiter ſit concipiendus contra cognoſcentem conſanguineam vxoris ſuæ.lib.iiij.de eo qui cognouit conſang.vxoris ſuæ.nu.1. 171
Libellus neceſſarius nõ eſt in cauſa matrimonij cõtra interdictum eccleſiæ contracti.lib.iiij.de matri.contra interdictum eccleſiæ contracto.nu.2. 172
Libellus qualiter ſit contra rectorem alicuius eccleſiæ natum ex libero ventre moleſtantem & turbantem formandus.lib.iiij. de natis ex libero ventre.nu.1. 169
Libellus non eſt neceſſarius in caſu clandeſtinæ deſpõſationis. lib. iiij.de clandeſtina deſponſatione.nu.2. 167
Libellus qualiter ſit formandus,vbi agitur de ſponſa duorum.lib. iiij.de ſponſa duorum.nu.1. 16
Libellus contra priuilegiorum ſuorum fines excedentes qualiter ſit concipiendus. lib. iiij.de priuilegijs & exceſsibus priuileg. numero 2. 100
Libellus qualiter ſit contra vſurariũ concipiendus.lib.iiij.de vſuris.numero 1. 187
Libellus contra nitentem vſuras extorquere, qualiter ſit formandus.lib.iiij.de vſuris.nu.2. 187
Libellus qualiter ſit contra fabricantẽ falſam monetam concipiendus.lib.iiij.de crimine falſi.nu.1. 188
Libellus contra clericum falſarium qualiter ſit formandus. lib.iiij. de crimine falſi.nu.3. 188
Libellus contra ſortilegum qualiter ſit concipiendus.lib.iiij. de ſortilegijs.nu.1. 188
Libellus contra clericum venatorem qualiter ſit formãdus. lib.iiij. de clerico venatore.nu.1. 189
Libellus qualiter ſit contra clericum excommunicatum miniſtrantem concipiendus.lib.iiij.de clerico excõmunicato miniſtrante.numero 1. 189
Libellus vt religioſæ domus ſint epiſcopo ſubiectę qualiter ſit cõcipiendus.lib.iiij.de religioſis domibus.nu.1. 159
Libellus pro peculiando clerico qualiter ſit concipiendus. lib. iiij.

Repertorium

de peculio clericorum.nu.1. 141
Libellus qualiter sit contra executores desides concipiendus. lib. iiĵ.de testamentis.§.j.nu.1. 142
Libellus qualiter in actione ex testamento sit concipiendus. lib. iiĵ.de testamentis.§.j.nu.3. 142
Libellus qualiter sit in donatione causa mortis concipiendus. lib. iiĵ.de donationibus.nu.9. 140
Libellus qualiter sit in donatione inter viuos concipiendus.lib.iiĵ. de donationibus.nu.10. 140
Libellus qualiter sit in causa sepulturarum concipiendus. lib. iiĵ. de sepulturis.nu.1. 150
Libellus quot modis accipiatur.lib.iiĵ.de libello.concep.§.iiĵ. 21
Libellus qualiter sit super pœnæ exactione formandus.lib. iiĵ. de pœnis.nu.1. 193
Libellus qualiter concipiendus, vbi petitur bonorũ possessio contra tabu.lib.iiĵ.de testamentis.§.iiĵ.nu.5. 145
Libellus an possit sub incerto concipi.lib.iiĵ.de fideiussoribus.§. iiĵ.nume.3. 130
Libellus qualiter sit formandus contra nolentem recipere fideiussorem idoneũ oblatum.lib.iiĵ.de fideiussoribus.§.iiĵ.nu.4. 130
Libellus qualiter sit cõtra petentem plus tempore concipiendus. lib.iiĵ.de plus petitionibus.nu.2. 50
Libellus cõtra petentem plus re vel causa, qualiter sit formandus. lib.iiĵ.de plus petitionibus.nu.3. 10
Libellus qualiter in condictione ex stipulatu sit concipiendus. lib. iiĵ.de plus petitionibus.nu.4. 50
Libellus in alternatiua locorum qualiter sit formandus. lib. iiĵ.de plus petitionibus.nu.5. 50
Libellus qualiter sit in alternatiua locorũ & rerum simul formandus.lib.iiĵ.de plus petitionibus.nu.9. 50
Libellus qualiter contra prohibentem nauigari vel piscari in flumine publico concipi debeat. lib. iiĵ. de causa possessionis & proprieta.§.iĵ.nu.22. 53
Libellus qualiter sit in cognitione quæstionis præiudicialis concipiendus.lib.iiĵ.de ordine cognitionum.nu.2. 50
Libellus qualiter sit in rei vendicatione cõcipiendus.lib.iiĵ.de causa possessionis & proprieta.§.iiĵ.nu.5. 55
Libellus qualiter super iurisdictione aliqua possit formari.lib.iiĵ. de causa possessio.& proprieta.§.j.nu.16. 51
Libellus in retinẽte seu defendente possessorio interdicto qualiter sit formãdus.lib.iiĵ.de causa possessio.& proprieta.§.j.nu.6. 51
Libellus qualiter concipiendus sit,vbi coloni vel adscriptitĩ impediantur possidere.lib.iiĵ.de causa pos.& proprie.§.j.nu.8. 51
Libellus qualiter ab eo,qui agit actione iniuriarũ prætoria,debeat formari.lib.iiĵ.de iniurijs & damno dato.§.j.nu.1. 191
Libellus qualiter sit in conuersione infidelium concipiendus. lib. iiĵ.de conuersione infidelium.nu.1. 154
Libellus contra illũ,qui promisit soluere certo die nec soluit,qualiter sit formandus.lib.iiĵ.de obligat.& solutio.§.v.nu.8. 139
Libellus qualiter sit formandus,vbi à sententia appellatur. lib.iiĵ. de apostolis.§.iĵ.nu.4. 74
Libellus vbi sententia petitur cassari & cassatam nunciari qualiter sit formandus.lib.iiĵ.de apostolis.§.iĵ.nu.5. 74
Libellus qualiter sit in senatusconsulto Tertulliano cõcipiendus. lib.iiĵ.de testamentis.§.iiĵ.nu.1. 147
Libellus qualiter sit in senatusconsulto Orficiano formandus.lib. iiĵ.de testamentis.§.iiĵ.nu.2. 147
Libellus qualiter sit in senatusconsulto Rubriano cõcipiendus.lib. iiĵ.de testamentis.§.iiĵ.nu.3. 147
Libellus qualiter sit contra ordinantem ad sacros ordines sine titulo formandus.lib.iiĵ.de præbẽdis & dignitatibus.§.iĵ.nu.8. 78
Libellus qualiter sit in obligatione generali concipiendus. lib.iiĵ. de obligationibus & solu.§.iiĵ.nu.1. 136
Libellus qualiter sit concipiendus vbi agitur certi condictione ciuili ex stipulatione.lib.iiĵ.de oblig.& solu.§.iiĵ.nu.2. 137
Libellus qualiter sit in materia depositi concipiendus. lib.iiĵ. de depositi.§.j.nu.1. 84
Libellus qualiter sit formandus, vbi agitur depositi actione prætoria contra depositarium.lib.iiĵ.de depositi.§.iĵ.nu.4. 84
Libellus qualiter sit contra bonorũ ecclesiæ detentorem formandus. lib. iiĵ. de his, quæ fiunt à prælato sine consensu capituli. numero 1. 81.
Libellus qualiter sit in accusatione matrimonij porrigendus. lib. iiĵ.qui matrimonium accusare possunt.§.ĵ.nu.1. 175
Libellus tituli de his quæ fiunt à maiori parte capituli, qualiter sit concipiendus.lib.iiĵ.de his,quæ fiunt à maiori parte cap. 81
Libellus videtur super qualibet exceptione dandus. lib. j. de offic. om.iud.§.iĵ.nu.6. 57
Libellus quid continere debeat, duobus versiculis comprehenditur.lib.iiĵ.de libello.concep.§.iiĵ.nu.1. 22
Libellus debet annum & mensem,quo offertur, & nomen Principis,cui subest prouincia, continere.lib.iiĵ.de libello.concept. §.iiĵ.nume.2. 22
Libellus generaliter debet tria continere.lib.iiĵ.de libello.concep. §.iiĵ.nume.3. 22
Libellus non est dandus, vbi sententia est nulla.lib.iiĵ.de libellorum conce.§.ix.nu.39. 25
Libellus à quo, & cui sit offerendus.lib.iiĵ.de libellorum concep. §.x.nume.1. 25
Libellus qualiter sit contra calumniatorem bonæ famæ cõcipiendus.lib.iiĵ.de calumniatoribus.nu.1. 181
Libellus qualiter sit in actione confessoria conficiendus.lib.iiĵ.de Publiciana & seruitutibus.nu.13. 57
Libellus qualiter sit in actione Publiciana concipiendus.lib.iiĵ.de Publiciana & seruitutibus.nu.3. 57
Libellus quid sit,& vnde dicatur.lib.iiĵ.de libello.cõcept.§.j. 21
Libellus qualiter in precaria sit concipiendus. lib.iiĵ.de precarijs. nume.1. 82
Libellus an sit in denunciatione criminis necessarius.lib.iiĵ.de accusationibus,inquisitionibus & denuncia.§.j.nu.4. 181
Libellus qualiter sit formandus, vbi etiam tenetur ad fructus seu vsuras.lib.iiĵ.de emptione & ven.§.iiĵ.nu.4. 93
Libellus qualis esse debeat, vbi vendenti fundum fuit fundus adiudicatus.lib.iiĵ.de emptione & venditione.§.iiĵ.nu.5. 53
Libellus qualiter sit in actione ex stipulatu formandus. lib.iiĵ. de euictionibus.nu.3. 96
Libellus qualiter sit pro seruo vel fundo vendito concipiendus. lib.iiĵ.de euictionibus.nu.4. 69
Libellus qualiter sit in casu simoniæ concipiendus.lib.iiĵ.de simonia.nume.1. 172
Libellus contra eum,qui beneficium simoniacè adeptus est,qualiter sit formandus.lib.iiĵ.de simonia.nu.2. 182
Libellus quando,& vbi sit offerendus.lib.iiĵ.de libello.concept.§. xj.numero 1. 25
Libellus in loco vbi ius redditur, est offerendus. lib.iiĵ.de libello. concep.§.xj.nu.2. 25
Libellus qualiter,& sub quibus verbis concipiatur. lib. iiĵ. de libellorum concep.§.xiĵ.nu.1. 26
Libellus qualiter & quibus verbis in curia Romana concipiatur. lib.iiĵ.de libello.concep.§.xiĵ.nu.2. 26
Libellus qualiter sit coram episcopo vel archiepiscopo formandus.lib.iiĵ.de libellorum concep.§.xiĵ.nu.4. 26
Libellus qualiter coram auditore generali palatij domini papæ sit formandus.lib.iiĵ.de libellorum concep.§.xiĵ.nu.5. 62
Libellus an sit coram arbitro offerendus.lib.iiĵ. de libellorum concep.§.x.nu.3. 25
Libellus qualiter sit formandus,vbi post appellationem à grauamine,vel interlocutoria interposita fertur sententia diffinitiua, à qua appellatur.lib.iiĵ.de apostolis.§.iĵ.nu.6. 74
Libellus dimissorius qualiter sit formandus vbi appellatur ratione excessus,qui dicitur notorius lib.iiĵ.de apostolis seu libellis dimissorijs.§.j.nu.5. 73
Libellus qualiter contra procuratorem concipiatur.lib.iiĵ.de libello.concep.§.xiĵ.nu.15. 26
Libellus non offertur in casibus,in quibus testes admittuntur lite non contestata.lib.iiĵ.de libello.conceptio.§.ix.nume.36. 25
Libellus an sit in causa appellationis offerendus. lib. iiĵ. de libel. concept.§.ix.nu.37. 25
Libellus bene potest corrigi & emendari.lib.iiĵ.de libel.concept. §.viĵ.nume.11. 23
Libellus qualiter formabitur,vbi ignoratur quid sit petẽdum. lib. iiĵ.de libello.concep.§.viĵ.nu.12. 23
Libellus qualiter sit in iudice literis apostolicis abutente formandus.lib.iiĵ.de rescriptis.nu.4. 31
Libellus qualiter in consuetudine concipiatur. lib.iiĵ.de consuetudine.nume.1. 31
Libellus qualiter super iuribus ratione consuetudinis petitis concipiatur.lib.iiĵ.de consuetudine.nu.2. 31
Libellus in his,quę vi metusve causa fiunt,qualiter sit cõcipiendus. lib.iiĵ.de his,quæ vi metusve causa fiunt.nu.1. 42
Libellus qualiter sit contra clericum nõ ordinatum ministrantem formandus.lib.iiĵ.de clerico non ordinato ministr.nu.1. 189
Libellus pro dote restituenda qualiter sit concipiendus. lib.iiĵ.de dote restituenda.§.iĵ.nu.1. 178
Libellus contra Imperatores malitiosè aliquos fatigantes qualiter formetur.lib.iiĵ.de rescriptis.nu.2. 30
Libellus qualiter sit contra procuratorem concipiendus.lib.iiĵ.de procuratoribus nu.1. 42
Libellus contra procuratorem sua negligentia dominum damnificantem qualiter sit concipiendus. lib.iiĵ.de procuratoribus.
numero 2.

in.iiii.libros Specu.Gulielmi Duran.

numero 2. 42
Libellus qualiter porrigatur & accipiatur.lib.iiij.de libello.cõcep. §.xiij.nume.1. 27
Libellus apertè ineptus reiici poteſt. lib.iiij.de libello. concept.§. xiij.nume.2. 27
Libellus qualiter ſit formandus,vbi agitur de clericis non reſiden tibus.lib.iiij.de clericis non reſidentibus.nu.5. 76
Libellus qualiter ſit formandus.lib.iiij.de libel. concept.§.iiij.nu- mero 4. 22
Libellus qualiter mutari dicatur.lib.iiij.de libello. cõcep.§.vij.nu- mero 4. 22
Libellus appellatorius an & qualiter mutari dicatur. lib.iiij.de li- bello.concep.§.vij.nu.5. 22
Libellus an poſsit mutari vel emendari.lib.iiij.de libello.concept. §.vij.in princip. 22
Libellus qualiter ſit contra inquietantem receptum in prebendam authoritate apoſtolica formandus.lib.iiij.de præbendis & di- gnitatibus.§.ij.nu.1. 77
Libellus qualiter ſit formandus contra eum, qui per literas ſurre- ptitias dicit ſibi præbendam deberi, & ſic inquietat eccleſiam. lib.iiij.de præbendis & dignitatibus.§.ij.nu.2. 77
Libellus qualiter ſit in poſſeſſorio contra rectorem alicuius eccle- ſiæ concipiendus.lib.iiij.de parochijs.nu.1. 152
Libellus qualiter ſit in petitorio contra alicuius eccleſiæ rectorem concipiendus.lib.iiij.de parochijs.nu.2. 152
Libellus qualiter ſit concipiendus,vbi contra alicuius rectorẽ agi- tur de finibus.lib.iiij.de parochijs.nu.3. 152
Libellus qualiter ſit concipiendus vbi inter duos epiſcopos eſt contentio.lib.iiij.de parochijs.nu.4. 152
Libellus an offeratur in ſummario. lib. j. de ſumma. cogni. nume- ro 14. 59
Libellus contra locatorem, rem locatam ad certum tempus aufe- rentem intra tempus, qualiter ſit concipiendus.lib.iiij.de loca- to.§.v.numero 6. 98
Libellus qualiter ſit cõcipiendus, vbi is, qui paſſus eſt miſsionem in poſſeſsionem non venerit nec ſatiſfecerit.lib.iiij.de eo, qui mittitur in poſſeſsio.cauſa rei ſer.nu.2. 64
Libellus accuſatorius oblatus an reuocari poſsit.lib.iiij.de libello. concept.§.vj.nu.2. 22
Libellus poteſt in iudicio tacitè omitti:expreſsè nõ: ſicut iuramen tum de calumnia lib.iiij.de libellorum concept.§.v.nu.3. 22
Libellus expreſsè remitti poteſt,non tacitè.lib.iiij.de libello.con- cep.§.v.nume.5. 22
Libellus nec expreſsè nec tacitè remitti poteſt. lib.iiij. de libello. concep.§.v.nu.5. 22
Libellus qualiter contra malæ fidei poſſeſſorẽ aut titulum non ha- bentem ſit concipiendus.lib.iiij.de cauſa poſſeſsionis & pro- prieta.§.iiij.nume.19. 56
Libellus qualiter contra omnem poſſeſſorem pro omnibus fructi bus poſt litis conteſtationem ſit concipiendus. lib.iiij.de cauſa poſſeſ.& proprietatis.§.iiij.nu.21. 56
Libellus an ſit in noui operis nunciatione offerendus.lib.iiij.de li- bellorum obla.§.ix.nu.29. 25
Libellus an ſit neceſſarius,vbi ex officio in cauſa matrimoniali pro ceditur.lib.iiij.de libello.concep.§.ix.nu.9. 23
Libellus non requiritur in criminibus de quibus quis ſine accuſa- tione damnatur.lib.iiij.de libellorum concep.§.ix.nu.11. 24
Libellus qualiter ſit in petitione rerũ concipiendus. lib.iiij.de cau- ſa poſſeſsionis & proprietatis.§.iiij.nu.9. 56
Libellus an ſit neceſſarius, vbi agitur de minus canonicè obtentis ſine diœceſani conſcientia.lib.iiij.de libello. concept. §. ix. nu- mero 6. 23
Libellus an ſit in querela inofficioſi teſtamenti neceſſarius.lib.iiij. de libello.concep.§.ix.nu.23. 24
Libellus continens hęc verba,peto rem vel eius æſtimationem,an teneat.lib.iiij.de obligat.& ſolutio.§.iiij.nu.11. 138
Libellus qualiter ſit formandus,vbi agitur de voto & voti redem- ptione.lib.iiij.de voto & voti redemptione.nu.1. 155
Libellus qualiter in cauſa mutandi iudicij ſit cõficiendus.lib.iiij.de alienatione iudicij mutandi cauſa facta.nu.2. 44
Libellus qualiter ſit contra impedientem aquæductum concipien dus.lib.iiij.de Publiciana & ſeruitutibus.nu.23. 58
Libellus qualiter contra non permittentem tigna in muro immit- tere ſit concipiendus.lib.iiij.de Publiciana & ſeruitutibus.nu- mero 24. 58
Libellus an ſit in cauſis criminalibus neceſſarius. lib.iij.de accuſa- tione.§.j.nume.31. 4
Libellus in actione reali non valet,niſi res exprimatur.lib.iiij.de li- bello.concep.§.xiiij.nu.11. 27
Libellus an ſit neceſſarius in caſibus,in quibus ſummaria cognitio requiritur.lib.iiij.de libello.concep.§.ix.nu.30. 25
Libellus contra indebitè intruſum in poſſeſsionem alicuius eccle- ſiæ qualiter ſit concipiendus.lib.iiij.de electione.§.j.nu.63. 34
Libellus contra illum,qui electioni de ſe per abuſum ſecularis po- teſtatis factæ conſenſit, qualiter concipietur.lib.iiij.de electio- ne.§.j.nu.64. 34
Libellus qualiter ſit contra fingentem ſe tutorem concipiendus. lib.iiij.de iudicijs.§.ij.nu.30. 46
Libellus cõtra petentem rationem adminiſtrationis per actionem tutelæ,quæ ciuilis eſt, & quæ contra tutores malè adminiſtran tes prodita eſt.lib.iiij.de iudicijs.§.ij.nu.31. 46
Libellus an ſit cùm petitur reſciſſoria neceſſarius.lib.iiij.de in inte grum reſti.§.j.nu.2. 43
Libellus qualiter contra reſtituere nolentem cõcipi poſsit.lib.iiij. de his quæ vi metuſve cauſa fiunt.nu.3. 42
Libellus qualiter ſit contra arbitrium ſeu compromiſſum conte- mnentes concipiendus.lib.iiij.de arbitris.nu.1. 44
Libellus qualiter ſit pro iniqua arbitrorũ ſententia reuocanda con cipiendus.lib.iiij.de arbitris.nu.3. 44
Libellus in actione pro ſocio qualiter ſit concipiendus.lib.iiij.de iudicijs.§.ij.nu.3. 45
Libellus in actione de dolo,qualiter ſi concipiendus.lib.iiij.de do lo & contu.§.j.nu.1. 62
Libellus quo caſu ſit quaſi vnde vi, & quaſi vti poſsidetis, dan- dus.lib.iiij.de reſtitu.ſpolia.§.ij.nu.9. 61
Libellus qualiter ſit concipiendus, vbi proponitur actio ex ſtipu- latu.lib.iiij.de dolo & contu.§.iij.nu.21. 63
Libellus qualiter ſit in impetranda reſtitutione concipiendus.lib. iiij.de in integrum reſti.§.j.nu.4. 43
Libellus qualiter ſit concipiendus pro impenſis in actione nego- tiorum geſtorum factis: ſi cauſa pietatis facta præſumitur. lib. iiij.de iudicijs.§.ij.nu.28. 46
Libellus qualiter concipiatur,vbi de electione in iudicio contendi tur.lib.iiij.de electione.§.j.nu.48. 34
Libellus qualiter ſit concipiendus, vbi duæ electiones fuerunt in diſcordia celebratæ.lib.iiij.de electione.§.j.nu.49. 34
Libellus de minus idonea electione an debeat cauſam continere. lib.iiij.de electione.§.j.nu.50. 34
Libellus qualiter in actione negotiorum geſtorum ſit concipien- dus.lib.iiij.de iudicijs.§.ij.nu.22. 46
Libellus qualiter ſit in actione mandati concipiendus. lib.iiij.de iudicijs.§.iij.nu.1. 47
Libellus non recipitur cum adiectione, quæ aduerſario obſit, niſi dicat quid ei accreſcat.lib.iiij.de electione.§.j.nu.16. 34
Libellus qualiter ſit,vbi electionis cõfirmatio in forma iudicij pe- titur.lib.iiij.de electione.§.ij.nu.17. 35
Libellus in ſupplenda negligentia prælatorum qualiter ſit conci- piendus.lib.iiij.de ſupplen.negli.præla.nu.1. 36
Libellus qualiter ſit contra filios preſbyterorũ concipiendus. lib. iiij.de filijs preſbyterorum.nu.1. 36
Libellus qualiter in materia ſeruorum non ordinandorum ſit con- cipiendus.lib.iiij.de ſeruis non ordinandis.nu.1. 37
Libellus qualiter ſit concipiendus, vbi petitur intereſſe de man- dato iudicis non ſeruato.libro quarto, de dolo & contu.§.ij. numero 7. 63
Libellus qualiter ſit in materia præſcriptionis cõcipiendus.lib.iiij. de præſcriptionibus.nu.1. 69
Libellus qualiter ſit in iureiurando concipiendus.lib.iiij.de iureiu- rando.nume.1. 67
Libellus qualiter concipiatur, vbi agitur de officio ordinarij, & de maioritate & obedientia. libro quarto, de officio ordinarij. numero 1. 39
Libellus qualiter concipiatur,cùm aliquis eligitur vel preſentatur ad regimen alicuius eccleſiæ in diſcordia.lib.iiij.de electione.§. j.numero 58. 34
Libellus coram papa ſiue eius auditore concipiendus, vbi metro- politanus, nollet electionem ſibi præſentatam confirmare. lib. iiij.de electione.§.j.nu.59. 34
Libellus poſſeſſorius qualiter concipiatur, vbi electio fit aliquibus excluſis ſeu contemptis,qui ſunt in quaſi poſſeſsione eligendi. lib.iiij.de electione.§.j.nu.60. 34
Libellus in ordine præficiendorũ qualiter ſit conficiendus.lib.iiij. de ætate & qualitate.nu.1. 36
Libellus qualiter ſit ſuper iuribus archidiaconorum cõcipiendus. lib.iiij.de officio archidia.nu.1. 36
Libellus contra archipreſbyterum qualiter ſit concipiendus. lib. iiij.de officio archipreſby.nu.1. 38
Libellus non eſt vbi iudicis officium deſeruit actioni neceſſarius. lib.iiij.de officio iudicis.nu.2. 40
Libellus qualiter contra vicariatus officiũ concipi debeat. lib.iiij.

Repertorium

de officio vicarij.nu.1. 39.
Libellus qualiter sit contra filium alterius inuitè detinentem concipiendus.li.iij.de officio ordinarij.nu.14. 40.
Libellus qualiter sit contra constitutionum violatorem concipiẽdus. li.iij.de constitutionibus.nu.1. 29.
Libellus in actione personali conceptus continere debet causam. li.iij.de libello.concep.§.xiij.nu.21. 28.
Libellus epi petentis simpliciter aliquod ius episcopale ab ecclesia quam confitetur exemptam,an sit validus.libr.quarto,de libellorum concep.§.xiij.nu.22. 28.
Libellus qualiter impugnari possit.li.iij.de libellorum concep .§. xiij.nu.1. 27.
Libellus qualiter sit in procurationibus concipiendus. libr. iij.de procurationibus.nu.1. 63.
Libellus coram iudice delegato oblatus,quo casu sit nullus.li.quarto.de libellorum concep.§.xiij.nu.2. 27.
Libellus,vbi ciuiliter de crimine agitur,debet continere iniuriam, locum & membrum.li.iij.de libello.concep.§.xiij.nu.3. 27.
Libellus conditionalis quomodo admittatur.li.quarto,de libellorum concep.§.xiij.nu.4. 27.
Libellus obscurus non valet.lib.quarto, de libellorum concep .§. xiij.nu.5. 27.
Libellus ante litis contestationem datus an sit validus.li.iij. de libellorum concep.§.xiij.nu.23. 28.
Libellus qualiter formetur contra prælatum vel capitulum nolentem ad mandatum papæ vel legati recipere in canonicum impetrantem.li.iij.de præben.& dignitatibus.§.ij.nu.5. 78.
Libellus an super principali sit ante facta interrogationes ante li. conte.dandus.li.ij.de satisdationibus.§.j.nu.7. 75.
Libellus in materia constitutionis qualiter sit cõcipiendus.lib. iij. de institutionibus.nu.1. 78.
Libellus qualiter in materia translationis concipiatur.lib. quarto, de translatione.nu.1. 36.
Libellus qualiter sit formandus,vbi agitur de albo corrupto.li.iij. de dolo & contumacia.§. secundo.nu.2. 62.
Libellus in materia vsu pallij qualiter sit concipiendus.li.iij.de autho.& vsu pallij.nu.1. 36.
Libellus qualiter sit concipiendus vbi bona debitoris petũtur per creditorem separari.li.iij.de eo,qui mitti.in possessio.causa rei ser.nu.14. 65.
Libellus de manumissione secundùm quosdam qualiter sit concipiendus.li.iij.de seruis non ordinandis.nu.4. 37.
Libellus qualiter sit contra confitentem debitum conficiendus.li. iij.de confessis.nu.6. 66.
Libellus contra hæreticum qualiter sit formandus.li.quarto,de hę reticis.nu.1. 183.
Libellus appellationis quæ debeat continere.li.iij. de appellationibus.§.primo.nu.2. 71.
Libellus qualiter sit in petitione hæreditatis concipiendus.li. iij. de iudicijs.§.primo.nu.1. 44.
Libellus qualiter in petitione rei hæreditariæ sit formandus. lib. iij.de iudicijs.§.primo.nu.2. 44.
Libellus qualiter formetur,vbi alternatio admittitur lege, vel pacto,aut conuentione.libro quarto. de libello. concept .§ . xij. nu.19. 26.
Libellus qualiter sit in materia concessionis præbendarum concipiendus.li.iij.de concessione præbendæ.nu.1. 80.
Libellus qualiter sit formandus,vbi ratione personę concessio prębendæ alicui facta impugnatur.li.quarto,de concessione præbendæ.nu.1. 80.
Libellus qualiter sit concipiendus contra eum,qui plura habet beneficia.li.iij.de concessione præbendæ.nu.2. 80.
Libellus qualiter sit concipiendus,vbi agitur senatusc̃onsulto Vo lusiano.li.iij.de calumniatoribus.nu.5. 181.
Libellus qualiter sit formandus in causa fideiussionis.li.iij. de fide iussoribus.§.tertio,nu.1. 130.
Libellus qualiter sit contra fideiussorem concipiendus.li.iij.de fideiussoribus.§.tertio.nu.2. 130.
Libellus accusatoris qualiter subscribi debeat.li.iij. de accusationibus,inquisitionibus,& denunciationibus.§.primo.nu.2.181.
Libellus contra obligatos ad ratiocinia præstari qualiter sit concipiendus.li. iij.de obligatis ad ratiocinia.nu.1. 38.
Libellus qualiter contra corpore vitiatos vel pro,sit concipiendus. li.iij.de corpore vitiatis.nu.1. 38.
Libellus contra bigamum promotum qualiter concipiatur.li.iij. de bigamis.nu.1. 38.
Libellus qualiter contra clericos peregrinos,concipi dicatur.li.iij. de clericis peregrinis.nu.1. 38
Libellus facit rem litigiosam denunciatione secuta.li.iij. de libel. concep.§.vij.nu.2. 23.
Libellus interrumpit præscriptionem.lib.iij. de libellorum concep.§.vij.nu.3. 23
Libellus,in quibus causis vel casibus offerendus sit vel non.lib.iij. de libello.concep.§.ix.nu.1. 23
Libellus in omni causa ciuili & criminali inquisitionis & denunciationis vtilis est,& necessarius.lib.iij.de libellorum concept.§. ix.nume.2. 23
Libellus non est in causa vili aut vilium personarum necessarius. lib.iij.de libellorum concep.§.ix.nu.3. 23
Libelli vario modo super materia conditionum in desponsatione vel alijs contractibus appositarũ sunt formandi.lib.iij.de conditionibus appo.nu.1. 168
Libelli accusationis quæ continere debeant.lib.iij.de accusationibus,inquisitionibus,& denunciationibus.§.j.nu.1. 180
Libelli qualiter in materia feudi concipiantur.lib.iij.de feudis.§. ij.nu.1.& 3. 124
Libelli qualiter super sponsalibus concipiãtur. lib.iij.de sponsalibus & matrimo.§.ij.nu.6. 167
Libelli in materia desponsationis impuberum diuersimodè sunt formandi.lib.iij.de desponsatione impuberum.nu.1. 167
Libelli qualiter sint in causis appellationum formandi. lib. iij. de apostolis.§.ij.nu.1. 73
Libelli qualiter in rerum permutatione concipiantur.lib.iij.de rerum permutatione.§.ij.nu.1. 116
Libelli oblatio est ordine iuris , & sine ea non valet quod agitur. lib.j.de summa.cogni.nu.10. 59
In libelli remissione an periculum immineat. lib.iij.de libellorum concep.§.ix.nu.8. 23
Libelli oblatio in criminibus leuibus non est necessaria.lib.iij.de libellorum concep.§.ix.nu.33. 25
Libelli effectus quis sit.lib.iij.de libellorum concep.§.vij.numero 1. 23
Libelli quidam sunt , de quibus vltima pars potius cognoscenda est,quàm prima.lib.iij.de electione.§.j.nu.55. 34
Libelli circa confirmationem electionis non admittendi qui sint. lib.iij.de electione.§.j.nu.53. 34
Libelli super diuersis cautionibus qualiter concipi debeant.lib.ij. de satisdationibus.§.v.nu.9. 74
Libello porrecto dandæ sunt agenti competentes inducię &c.lib. iij.de sponsalibus.§.vj.nu.5. 166
Quot sunt in libello articuli , tot dicuntur esse petitiones.lib.ij.de lit.contest.§.j.nu.1. 82
Libello omisso an in iudicio acta teneant.lib. iij. de libello. concept.§.v.nu.2. 22
Libello hanc clausulam cum conditione continente,videlicet,peto mihi tradi à te vacuam possessionem talis domus amoto pensionario respondente fiat lit. contest.lib.ij.de lit.cõtest.§.j.numero 27. 83
In libello & articulis pauca necessaria poni debent. lib.j. de teste. §.v.nu.9. 121
Libello respondere sub cõditione quo pacto quis possit.lib.ij. de lit.contest.§.j.nu.6. 82
In libello duo debent contineri.lib.ij.de lit.contest.§.j.nu.4. 82
In libello bonum est protestationes fieri generales.lib.iij.de libello.concep.§.xv.nu.15. 28
Libello actoris vel eius aduocati facto perdito an eorũ dicto standum erit.lib.iij.de libello.concept §.xv.nu.6. 28
Libellorum species quot sunt.lib.iij.de libellorum cõcep.§.ij.121
Libellorum dimissoriorum forma quæ sit.libr. iij. de apostolis seu libellis dimisso.§.j.nu.2. 73
Libellos plures offerens coram iudice,& pro causis diuersis, an diuersa tempora,aut termini diuersi ad hoc requirantur.lib.ij. de dilatio.§.j.nu.20. 57
Liberalitas quomodo probetur in contemptu suorum.li. j. de aduocato.§.j.nu.31. 101
Liberum corpus æstimationem non recipit. lib. iij. de iniurijs & damno dato.§.ij.nu.3. 192
Libertas si ex testamento pendeat,& speretur moueri quæstio:iudex summatim cognoscere debet, an bona fide imploretur iudicium.lib.j.de summa.cogni.nu.4. 59
Liberti seu filij emancipati contra dominos vel patres ingrati in seruitutem seu patriam potestatem sunt reuocãdi.lib.iij.de natis ex libero ventre.nu.21. 169
Liberto bona in fraudem patroni alienante qualiter , & qua actione sit patrono succurrendum. lib.iij.de rebus ecclesiæ alienandis vel non.nu.4. 82
Libertum vel vasallum habens negantem se debere aliquid nomine operarum præstare,qualiter contra eum formabit libellum. lib.iij.de natis ex libero ventre.nu.3. 169
Libri huius vtilitas & commendatio.in proœ.lib.primi.nu.28. 3

Licentia

Licentia dandi iudicem est de iurisdictione ordinaria,& quis constituat iudicem delegatum.lib.j.de iudi.deleg.§.ij.nu.1. 4
Licitum non semper est honestum.lib.j. de aduocato.§.j.numero 21. 100
Ligantur homines per verba,sicut boues per cornua.lib.j.de aduocato.§.ix.nu.21. 108
Lingua nostra fornax est, & lingua garrula est multũ nociua. lib.j.de aduocato.§.iiij.nu.7. 103
Linguæ lubricum non est ad consequentiam pertrahendum. lib.j. de aduocato.§.vj.nu.31. 105
Literalis citatio cuiuslibet iudicis quæ continere debeat.lib.ij.de citatione.§.v.nu.1. 35
Litera legationis debet continere principalem causam commissionis legati.lib.j.de legato.§.ij.nu.4. 13
Literæ propriæ præiudicant scribenti, licet sint priuata scriptura. lib.ij.de instru.edi.§.vij.nu.7. 117
Literæ episcopi sigillo sigillatæ plenam faciunt probationem. lib.ij.de probationibus.§.iiij.nu.13. 106
Literæ impetratæ ab episcopo communi,non sunt impugnandæ. lib.j.de iudi.deleg.§.vij.nu.8. 9
Literæ alicuius infamiam continentes an sint immediate credendæ.lib.ij.de inquisitio.§.iij.nu.15. 13
Literæ post reuocationem factæ an valeant.lib.ij.de remissio.§.ij. numero 3. 162
Literæ electionis præsentatæ debent esse apertæ,de qua præsentatione fiet publicum instrumẽtum,ne malitiosè negetur.lib.iiij. de electione.§.j.nu.8. 32
Literæ qualiter sint super dispensationibus formandæ. lib. ij. de sententia.§.vj.nu.46. 170
Literæ apostolicæ generales de prouidendo alicui de beneficio, non possunt intelligi de beneficio ad præsentationem patroni laici pertinente.lib.ij.de actione seu petitione.§.iiij.nu.29. 9
Literæ simpliciter impetratæ contra P.canonicum an valeant, cùm multi sic vocentur.lib.ij.de citatione.§.j.nu.10. 30
Literæ impetratæ vbi episcopus extra suã diœcesim existens causam delegat an valeant. lib.ij.de rescript. præsenta.§.vj.numero 5. 26
Literæ legationis si perdantur, quid sit agendum. lib.j.de lega.§.iiij.nume.17. 14
Literæ procurationis,& de rato idem sunt.lib.j.de procuratore.§.j.numero 7. 80
Literæ quomodo vel quo pacto dari debeãt mulieri pro dotibus. lib.ij.de rescripti præsentationæ.§.iiij.nu.41. 25
Literæ contentiosæ non sunt contra reges dandæ, nec eis est scribendum per mandamus,quatenus &c. lib.ij.de rescripti præsenta.§.iiij.nu.38. 24
Literæ citatoriæ non recipiunt contradictionem : licet transeant per audientiam.lib.ij.de rescrip.præsen.§.iiij.nu.36. 24
Literæ generaliter contra clericum & laicum & generaliter contra quosdam alios impetratæ an includant monachum, vt per eas possit conueniri.lib.ij.de rescript.præsenta.§.ix.nu.17. 29
Litera super electionis confirmatione lecta: semper decretum petendum est exhiberi.libro quarto,de electione.§.primo,numero 41. 34
Literæ an de quolibet ordine suscepto sint necessariò exhibendæ. lib.iiij.de clericis peregrinis.nu.6. 38
Literæ dimissoriæ quæ dicantur.libro quarto, de clericis peregrinis.numero 3. 38
Literæ delegati debent continere de verbo ad verbum tenorem commissionis.lib.ij.de citatione.§.v.nu.2. 35
Literæ impetratæ ab excommunicato ignorante an valeant.lib.ij. de rescrip.præsenta.§.v.nu.16. 26
Literæ quędam qualiter debeant in rescriptis diuersimodè formari.lib.ij.de rescrip.præsenta.§.iij.nu.5. 22
Literam habens confessionem debiti continentẽ,an per eam possit agi pro solutione.lib.secundo,de obligationibus & solutionibus.§.ij.nume.8. 137
Literarum obligatio super exceptione non numeratæ pecuniæ quæ dicatur.lib.ij.de except.& replica.§.iiij.nu.10. 67
Literis priuatæ personæ non est credendũ in facto alieno,nisi probentur.lib.j.de procuratore.§.ij.nu.2. 83
Literis sigillatis de cõsuetudine creditur. lib.iiij.de obligationibus & solutionibus.§.ij.nu.9. 137
Literis iudicum vel executorum quo pacto sit credendum. lib.ij. de remissio.§.v.nu.5. 163
Literis super aliqua quæstione obtentis si coram delegato processum est,& super eodem ad ordinariũ trahatur, qualiter sit excipiendum.lib.ij.de appella.§.x.nu.33. 196
In literis,quæ super appellationibus impetrantur,non debent verba consueta in narrationibus omitti. lib.ij. de appella.§.x.numero 41. 197
Literis cuiusque credendum est de his,quæ facere potest vel debet ratione officij sui.lib.ij.de probationibus.§.iiij.nu.15. 106
Literis de communi consensu impetratis si postponitur vti per annum,& postea impetrantur aliæ,an primæ lapsu anni elidantur.lib.ij.de rescript.præsen.§.v.nu.8. 25
Lis incipit à citatione.lib.j.de offi.om.iud.§.vj.nu.7. 57
Lis aut iudicium an propriè dicatur inter abbatẽ & monachum. lib.iiij.de inquisitio.§.v.nu.7. 16
Lis non legitimè contestata habetur pro non facta.lib.j.de actore. §.j.nume.38. 68
Lis seu appellatio non debet aliquem sua possessione priuare.lib.ij.de appel.§.xj.nu.7. 198
Litis contestatio an coram arbitro sit facienda.lib.ij.de lit.contest. §.iij.nume.2. 84
Litis contestatio habita coram arbitro an valeat coram ordinario, vel econtra.lib.ij.de lit.contest.§.iij.nu.3. 84
Litis contestatio quando fiat. libro secundo, de lit. contesta.§.iiij. numero 1. 84
Litis contestatio fieri debet super exceptionibus dilatorijs,& iuramentum de calumnia prestari si negligenter ipsa litis contestatio omittatur.lib.ij.de lit.contest.§.iiij.nu.1. 84
Litis contestatio quibus casibus non sit necessaria.lib.ij.de lit. contest.§.iiij.nume.1. 84
Litis contestatio an sit necessaria, vbi fit inquisitio generalis super dispositione ecclesiæ tam in capite quàm in membris.lib.ij.de inquisitio.§.iij.nu.4. 12
Litis contestatio an fieri possit,vbi verbum credo, positum est in protestatione.lib.ij.de lit.contest.§.j.nu.22. 83
Litis contestatio an fiat ad interrogationẽ partis. lib.ij.de lit.contest.§.j.nu.23. 83
Litis contestatio qualiter debeat in actis redigi.lib.ij.de lit.contest. §.j.nume.10. 82
Litis euentus semper est dubius. libro secundo. de præpara. iudi. numero 3. 2
Ea,quæ post litem contestatam accidunt,maximè spectant ad officium iudicis:& vt plurimum quę sint.libro primo,de offi.om. iud.§.vj.nume.15. 58
Litis contestatio an per solam confessionem oriatur. lib. ij. de excep.& replica.§.iiij.nu.6. 67
Litis contestatio non est necessaria,vbi iudicis officium pro actione proponitur contra nullam personam.lib.j.de offic. om.iudi. §.ij.numero 15. 56
Litis contestatio quibus casibus in summarijs requiratur. lib. j. de summa.cogni.nume.15. 59
Litis contestatio an fiat per exceptionem peremptoriam petitioni appositam.lib.ij.de lit.contest.§.j.nu.24. 83
Litis contestatio est litis initium.libro primo,de salarijs.§.j.numero 10. 132
Litis contestatio est iudicij fundamentum & initium.in proœ.lib.ij.numero 2. 2
Litis contestatio an per conditionalem responsionem fieri possit. lib.ij.de lit.contest.§.j.nu.7. 82
In litis contestatione qualiter,sit procedendum. lib.ij.de lit.cõtest. §.j.nume.8. 82
Litis contestatione omissa si iuretur de calũnia, an intelligatur fieri litis contestatio.lib.ij.de lit.contest.§.j.nu.8. 83
Litis contestatio qua ratione non fit per positiones & responsiones.lib.ij.de lit.contest.§.j.nu.31. 83
Litis contestatio requirit animum & verba.lib.ij.de lit. contest.§.j.nume.16. 83
Per litis contestationem omnis actio personalis perpetuatur. lib.ij.de lit.contest.§.v.nu.1. 84
Litis contestatio interrumpit omnem præscriptionem. lib. ij. de lit.contesta.§.v.nu.2. 84
Post litis contestationem nulla dilatoria exceptio potest obijci. lib.ij.de lit.contest.§.v.nu.3. 84
Litis contestatio per quos fiat.libro secundo, de lit.cõtest.§.ij.numero 1. 84
Litis contestatio fit per cõfessionem aduocati,etiam illicitam, nisi fuerit reuocata.lib.ij.de lit.contest.§.ij.nu.1. 84
Litis contestatio vbi fieri debeat vel possit.lib.secundo,de lit.contest.§.iij.nu.1. 84
Litis contestatio an super incidentibus quæstionibus sit fienda.lib.ij.de lit.contest.§.iiij.nu.2. 84
Litis contestatio an fieri debeat in causa nullitatis sententiæ. lib.ij.de lit.contest.§.iiij.nu.3. 84
Litis contestatio dicitur litis initium,& quibus verbis sit ante eam vtendum.lib.ij.de citatione.§.vj.nu.2. 27
Litis contestatio quæ dicatur,& quo casu fiat.lib.ij.de lit.contest.

Repertorium

§.j.nu.5.& 14. 82
Litis conteſtatio an per reſpõſionem iuris ſecutam ad petitionem facti fiat.lib.ij.de lit.conteſta.§.j.nu.18. 83
Litis conteſtatio an fiat per reſponſionem factam ad cauſam petendi, & non ad petitionẽ.lib.ſecundo.de lit.conteſt.§.primo. numero 19. 83
Liti ſe offerens,vt proceſſus contra ſe habitus reuocetur,ſi à iudice hoc denegante appellauerit, qualiter concludetur. lib.ij.de appella.§.x.nu.37. 197
Lite conteſtata,& probationibus factis, an poſsit quis pœnitere. lib.ij.de confeſsionibus.§.iij.nu.21. 100
Lite inter emptorem & venditorem orta de pretio ſoluendo, ſi ſit iniuſta, non tenetur emptor ad expenſas.lib.iiij.de emptione & venditione.§.j.nu.36. 87
Lite non conteſtata proceditur contra abſentem. lib.j.de offi.om. iud.§.vj.nume.3. 57
Lite pendente poteſt fieri cauſæ aduocatio: qua facta non debet prior iudex in cauſa procedere. libro ſecundo, de remiſsio.§. tertio,numero 1. 162
Lite conteſtata cum tutore pupilli nomine, ſi tutor contumaciter abſit propter quod condemnatur, in cuius bonis fieri debeat executio.lib.ij.de execu.ſenten.§.iij.nu.8. 180
Lite finita debet regulariter victus victori in expenſis condemnari.lib.ij.de expenſis.§.iiij.nu.2. 214
Lite pendente non debet prodeſſe aut nocere legis aut alterius ſtatuti innouatio.lib.ij.de appella.§.x.nu.13. 195
Lite conteſtata cum filiofamil.ſine conſenſu patris an pater cogetur conſentire.lib.j.de actore.§.j.nu.37. 68
Lite conteſtata & iuramento de calumnia præſtito, poteſt iudex ſtatuere terminũ peremptorium ad producendum inſtrumenta,quibus ſunt partes vſuræ.lib.ij.de inſtru.edi.§.v. 114
Lite conteſtata qua forma debeat reus reſpondere.lib.ij.de lit.conteſt.§.j.nume.9. 82
Litem alienam volẽs agere poteſt repelli,vbi alius eſt ei præferendus.lib.j.de actore.§.j.nu.54. 69
Litem habens cum duobus, cuius gratia nil expendit, an aliquid repetere debeat.lib.ij.de expenſis.§.vj.nu.10. 215
Litem non conteſtatur,qui excipit.lib.ſecundo, de lit. conteſta.§. j.numero 12. 83
Litem conteſtatus ſine cautione, etiã poſt litem conteſtatam poteſt vt falſus remoueri. lib.ſecũdo, de ſatiſdationibus.§.iij.numero 10. 72
Litem ex lite orifi iura abhorrent.lib.ij.de execu.ſenten.§.v.numero 6. 181
Alter litigantium poſtulans à iudice cõſilium peritorum, an ſolus teneatur de ſalario, aut etiam pars altera. lib.j.de aſſeſſore.§.v. numero 4. 40
Litigioſus quomodo irregularitatem incurrat, cuiuſcunque ſtatus exiſtat.lib.j.de diſpen.§.iiij.nu.9. 25
Litigioſos prohibet Apoſtolus ordinari,quia ſeruos Dei nõ oportet litigare.lib.ij.de præpara.iudicio.nu.9. 2
Locans alteri equum ad equitãdum, quale facere debeat inſtrumentum.lib.iiij.de locato.§.iiij.nu.1. 98
Locans duobus operas ſuas, cui illorum ſatiſſacere debeat. lib.iiij. de locato.§.v.nu.18. 100
Locans equum pro certo pretio quolibet menſe ſoluendo eum pacto quòd ſi moriatur equus,ſoluetur æſtimatio, an equo mortuo ſoluetur pretium & æſtimatio. lib. iiij. de locato.§.iij.numero 6. 98
Locans boues ad laborandum, quale faciet inſtrumentum.lib.iiij. de locato.§.iij.nu.7. 98
Locans operas ſuas, ſi caſu fortuito impediatur, an petere poſsit totam mercedem,vel pro rata partis diei,qua laborauit. lib.iiij. de locato.§.v.nu.19. 100
Locans ſuas operas ad ſcribendum quale faciet inſtrumẽtum. lib. iiij.de locato.§.iiij.nu.1. 99
Locatio nulla eſt ſine pretio. lib.iiij.de cauſa poſſeſ. & proprie.§. iij.numero 6. 53
Locatione fundi ad medium facta, nulla facta de arboribus mentione,an arbores comprehendantur in locatione.lib.iiij.de locato.§.j.nume.6. 97
Locator volens eum,cui locauit,expellere,qualiter formabit libellum.lib.iiij.de locato.§.v.nu.9. 100
Locus priuatus ſeruitutem non debet.lib.iiij.de cauſa poſſeſsionis & proprietatis.§.ij.nu.5. 5
Locus,in quo recitatur inſtrumentũ,quis,& qualiter eſt in inſtrumento in eodem confecto ponendus.lib.ij.de inſtrum.edi.§.ij. numero 9. 109
Locus contractus in inſtrumento non inſertus, inſtrumentũ reddit nullum:quare etiam teſtis interrogandus erit de loco.lib.ij. de inſtru.edi.§.ix.nu.5. 121
Locus ſi ignoratur de quo actum ſit, intelligitur de eo vbi cõpromiſſum factum eſt.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.66. 50
Locus quandoque accipitur pro tota prouincia. lib.j. de arbit. & arbi.§.vij.nu.67. 50
Locus vicinus,aut tempus propinquum pluribus ex cauſis per iudicem arbitrari poteſt.lib.ij.de expenſis.§.vj.nu.18. 216
Loca inſignia quæ dicantur.lib.j.de citatione.§.j.nu.17. 31
Longa præſtatio coniecturam facit, vt omnia ſolenniter acta eſſe videantur.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.169. 112
Longinquitate temporis an efficiatur quis homo alterius. lib. iij. de feudis.§.ij.nu.10. 119
Lumen quod habetur à loco priuato,an poſsit obſcurari. lib.iiij.de cauſa poſſeſsionis & proprieta.§.ij.numero 5. 52

¶De litera M.

Magiſtratus maior,in quibus,& quando poſsit accuſari.lib.j.de accuſato.§.j.nume.4. 78
Magiſter cuiuſcunq; facultatis poteſt à diſcipulo petere ſalarium, cui diſcipulus abſq; pacto vel ſtipulatione obligatur. idẽ de nutricibus, obſtetricibus,medicis,&c.lib.j.de offi.om.iud.§.ij.nu.7. 55
Magiſtri qualiter debeant ſuas poſitiones pro ſalarijs exigẽdis formare.lib.iiij.de magiſtris.nu.2. 182
Maior xxv.an.læſus in iudicio vel extra:dolo vel metu, &c.qualiter ſit reſtituendus.lib.ij.de reſtitu.in integ.§.j.nu.31. 208
Maior xxv.an.læſus in eius preſentia,intra quantum tempus reſtitui debeat.lib.ij.de reſtit.in integ.§.iij.nu.4. 209
Maiores reſtituuntur ab arbitri ſentẽtia.lib.j.de arbi. & arbi.§.iij. numero 14. 43
Maiores perſonæ prohibentur habere curatores. lib. j.de curatore.§.v.nume.3. 98
In maioribus magis eſt conſulendũ, & cautius agendũ, quia circa ea maius periculum vertitur.lib.j.de aduocato.§.vij.nu.10. 107
Vni de malefactoribus confitenti ſe ſocios habuiſſe,an fit credendum.lib.ij.de inquiſitio.§.ij.nu.2. 11
Maleficiatus cum ſua vxore coire non potens, cum alia autem ſic, qualiter petere poſsit diſſolutionem, & econuerſo.nu.ſeq.lib. iiij.de frigidis & maleficiatis.nu.5. 171
Maleficium vel quaſi officialis epiſcopi commiſſum in officio agi debet coram epiſcopo,cuius eſt officialis.lib.ij.de compe.iud. adi.§.ij.nume.3. 20
Maleficia non debẽt remanere impunita. lib.iiij.de iniurijs & damno dato.§.j.nu.8. 91
Maleficio notorio exiſtente qualiter ſit procedendũ.lib.iij.de notorijs criminibus.§.j.nu.12. 13
Malefidei poſſeſſori edificanti in area aliena an ſit in expenſis ſubueniendum.lib.ij.de expenſis.§.j.nu.4. 212
Malæ fidei poſſeſſor an de fructibus perceptis, de quibus factus eſt locupletior, reſtitutionem facere teneatur. lib. iiij. de cauſa poſſeſ.& proprieta.§.iiij.nu.20. 56
Malæ fidei poſſeſſore alienante ceſſat longi temporis præſcriptio. lib.iiij.de præſcriptionibus.nu.30. 70
Malum debet ibi puniri,vbi committitur.lib.j.de teſte.§.j.numero 45. 112
Mali gaudent malis,& exultant in rebus peſsimis: & cum iniquè agunt,à ſimilibus benedicũtur.lib.ij.de excep.& replica.§.iiij. numero 55. 70
Mandatore moriente expirat mandatum quo ad partem. lib.j.de iudi.deleg.§.vj.nu.6. 7
Mandatum papæ poteſt legatus delatere interpretari.lib.j.de legato.§.iiij.nu.30. 15
Mandatum partium an exigatur in confectione primi inſtrumenti.lib.ij.de inſtru.edi.§.iij.nu.4. 110
Mandatum legati de prouidendo patienti defectum ætatis, vel aliàs indigno,non eſt validum.lib.j.de legato.§.v.nu.12. 18
Mandatum cum cauſæ cognitione factũ habet vim ſententiæ. lib. ij.de actione ſeu peti.§.iiij.nu.3.& 11. 7
Mandatum generale ſuper omnibus cauſis valet ad agendũ & defendendũ,licet nõ exprimat lib.j.de procuratore.§.j.nu.31. 82
Mandatum procuratoris an poſsit poſt litem conteſtatam reuocari.lib.ij.de lit.conteſt.§.v.nu.3. 84
Mandatum procurationis quid debeat cõtinere,& qua forma debeat procurator conſtitui,non habita copia tabellionis.lib.j.de procuratore.§.iiij.nu.8. 83
Mandatum vel inhibitio Principis vbi contemnitur,ad eius ſpectat officium hoc punire.lib.j.de iuriſdi.om.iud.nu.37. 54

Mandatum

Mandatum ad impetrandum & contradicendum in audiẽtia domini papæ,ſub qua forma concipiatur.lib.j.de procuratore.§. iiij̃.nu.17. 86
Mandatum ad mutuum ſuſcipiendum quomodo concipiatur.li. j.de procuratore.§.iiij̃.nu.21. 86
Mandatum ſub proprio ſigillo factum,debet datam,diem,conſulem,&c.continere:aliàs eſt inualidum.libro j.de procuratore. §.iiij̃.nu.15. 84
Mandatum ad proponendum crimina , an contineat ad probandum.li.j.de procuratore.§.j.nu.5. 80
Mandatum ſpeciale requiritur ad hoc vt petatur abſolutio ab excommunicatione.lib.j.de procu.§.j.nu.5. 79
De mandato procuratoris qualiter dubitari poſsit.lib.ij̃.de ſatiſda.§.iiij̃.nu.3. 72
Mandata quæ dicantur.in proœ.lib.j.nu.3. 2
Manifeſtum quid ſit.lib.iij̃.de noto.cri.§.v.nu.8. 18
Manifeſtum an probari debeat.lib.iij̃.de noto.crimi.§.v.nu.2. 18
Manifeſtum quandoque ponitur pro notorio.lib.iij̃.de notorijs crimi.§.viij̃.nu.4. 18
In manifeſtis an ſit ordinariè aut ſummariè vel ſine magna probatione procedendum.lib.j.de ſum.cogni.nu.12. 37
Manumiſſor pro manumiſsione pretium recipiens , quibus verbis vti debeat.lib.iiij̃.de ſeruis non ordinandis.nu.9. 37
Manumiſsio quandoque ſub certo tenore fieri dicitur.li.iiij̃.de ſeruis non ordinandis.nu.7. 37
Margaritæ ante porcos non ſunt proijciendæ,quomodo intelligẽdum ſit.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.26. 105
Marito malè ſua ſubſtantia vtente, ita vt quædam conſumpſit: demum autem ad bonos mores ſe conuertente,an poſsit nihilò minus mulier dotem repetere.libro iiij̃.de dote reſtituenda. §.ij̃.nu.34. 180
Maritorum radijs mulieres coruſcare dicuntur.lib.iiij̃.de feudis.§. ij̃.nu.40. 121
Maſculinum genus an poſsit comprehendere fœmininum.li.ij̃.de diſpu.& allega.§.iiij̃.nu.17. 153
Maſculus volens veniam ætatis impetrare , non poteſt ad hoc probandum procuratorem conſtituere.libro j.de procurato. §.ij̃.nu.2. 83
Maſculo luxurioſo an dabitur curator.libro j.de actore.§.j. numero 12. 66
Mater dicens ſe præferendam tutoribus datis in teſtamento mariti ſui,cùm illud ſit imperfectum , an poteſt de hoc compromitti.li.j.de arbi.& arbi.§.iij̃.nu.5. 42
Mater petere habet dari tutores filio impuberi , & illi miniſtrari. lib.j.de tutore.§.iiij̃.nu.10. 95
Mater ſuſcipiens tutelam filiorum,deinde ad ſecunda vota tranſiens eam amiſit,an mortuo viro ſecundo recuperare poterit.li. j.de tutore.§.iiij̃.nu.7. 94
Mater an debeat ad curam filij̃ vocari,ſicut ad tutelam.lib.j.de curatore.§.v.nu.2. 98
Mater data tutrix,& confirmata in teſtamento filij̃,non tenet cõfirmatio.lib.j.de tutore.§.iiij̃.nu.1. 94
Mater ad tempus mortuo viro abiens,demum rediens,nihilò minus eſt alenda.lib.iiij̃.qui filij̃ ſint legiti.nu.41. 174
Mater vel auia an poſsit à marito dari tutrix in teſtamento filio vel nepoti.lib.j.de tutore.§.iiij̃.nu.1. 94
Matri eadem eſt reuerentia & pietas præſtanda, quæ & patri,licet non ſit æqua poteſtas.lib.iiij̃.de teſtamentis.§.ij̃.nu.11. 146
Matri minori xxv.an.petenti filio tutorem,qualiter ſit ſuccurrendum.li.ij̃.de reſti.in inte.§.j.nu.15. 207
Matre deſinente eſſe tutrice,ad quos deueniat tutela.li.j. de tutore.§.iiij̃.nu.9. 95
Matre petente bonorum poſſeſsionem in bonis filij̃ ab inteſtato defuncti qualiter ſit libellus formandus.libro iiij̃.de teſtamentis.§.iij̃.nu.18. 146
Idem poteſt in cauſa matrimoniali eſſe accuſator & teſtis:& qui repelli poteſt ab vno , & ab altero poteſt etiam repelli.li.iiij̃.qui matrimonium accuſare poſſunt.§.j.nu.7. 175
Matrimonium per verba de præſenti contractum carnali copula non conſummatum,an poſsit papa ſoluere.libro j.de diſpen. §.vij̃.nu.6. 34
Matrimonium qualiter per verba de præſenti contrahatur.li.iiij̃. deſponſalibus.§.iiij̃.nu.1. 166
Matrimonium eſt maris & fœminæ coniunctio indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens.libro iiij̃.de ſponſalibus & matrimo.§.j.nu.2. 165
Matrimonium an per hæc verba contrahatur,iuro vel promitto tibi quòd nunquam habebo aliquam vxorem,niſi te.lib.iiij̃.de ſponſalibus & matrimo.§.j.nu.4. 165
Matrimonium an impedire poſsit inter duos , quia quiſq; eorum eſt nepos & patruus alterius.li.iiij̃.de conſan.& affi.nu.7. 171
Matrimonium contractum ſub conditione,quæ omnino extitura eſt , perinde eſt , ac ſi purè contractum ſit.lib.iiij̃.de cond.appoſitis.nu.8. 168
Matrimoniũ cõtractum ſub cõditione poſt coitum,habetur tanq̃ purè cõtractum.lib.iiij̃.de cõditionibus appoſitis.nu.8. 108
Matrimonium contractum ſub hac conditione,ſi te virginẽ inuenero:an ſit validum.li.iiij̃.de condi.appoſitis.nu.10. 168
Matrimonium cũ clerico vel votum caſtitatis faciẽte,an & qualiter diſſolui petatur.li.iiij̃.qui clerici vel vouẽtes,&c.nu.1. 168
Matrimonium an contrahatur per iſta verba,conſentio in te ſicut in meam vxorem,vel ſimilia.lib.iiij̃.de ſponſa.& matrimo.§.j. nume.6. 165
Matrimonium cõtractũ per hæc verba,promitto tibi q̃ ducã te in vxorẽ,an ſit validũ.li.iiij̃.de ſponſa.& matrimo.§.j.nu.7. 165
Matrimonium per excommunicatum contractum an teneat.lib. iiij̃.de ſponſalibus & matrimo.§.j.nu.8. 165
Matrimoniũ multipliciter conſyderatur: videlicet aut initiatũ,aut ratificatũ,aut cõſummatũ.li.iiij̃.de ſpõſa.& matri.§.j.nu.9. 165
Matrimonium ſemper impropriè accuſatur.li.iiij̃.qui matrimonium accuſare poſſunt.§.ij̃.nu.3. 175
Matrimonium ſolo cõſenſu cõtrahitur:& conſenſus eſt ſufficiens cauſa matrimonij̃.li.iiij̃.de cõditionibus appo.nu.2. 168
Matrimoniũ per hanc cõditionẽ,cõſentio in te,ſi patri meo placuerit:cõtractum an teneat.lib.iiij̃.de cõdi.appoſitis.nu.5. 168
Matrimoniũ ſi cõtingat accuſari,nec mulier habet expẽſas,an maritus ad eas cogi poſsit.li.iiij̃.de inquiſitione.§.v.nu.3. 16
Matrimonium non debet eſſe coactum.lib.iiij̃.de ſponſalibus & matrimo.§.ij̃.nu.3. 165
Matrimonium initiatur per ſponſalia,& tutelam filiorum non poteſt habere illa,quæ nondùm matrimonium contraxit.lib.j.de tutore.§.iiij̃.nu.3. 94
Matrimonium per errorem indebitè contractum, qualiter diſſolui petatur.lib.iiij̃.de eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium.nu.3. 168
Matrimonium viuente vxore cum alia contractum, an poſt vxoris obitum ſit validum.li.iiij̃.de eo,qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium.nu.4. 168
Matrimonium an impediatur per impotẽtiam coitus.li.iiij̃.de eo, qui duxit in matrimoniũ,quã polluit per adulteriũ.nu.6. 168
Matrimonium cũ ſecũda tenere nõ poteſt , prima viuente.lib.iiij̃. de eo,qui duxit in vxorẽ,quã polluit per adulteriũ.nu.7. 168
In matrimonij̃ ſeparatione qua forma ſit iurandum.lib.iiij̃.de diuortijs.nu.7. 176
Matrimonio contracto an,& ſub qua verborum forma poſsit fieri denunciatio.li.iiij̃.qui matrimonium accuſare poſsint.
Matrimonio morte ſoluto quibus verbis dos repetatur.lib.iiij̃.de dote reſtituenda.§.ij̃.nu.6. 179
Matrimonio per errorem conditionis ſeparato,qua actione repetet vir donationem propter nuptias.lib.iiij̃.de dote reſtituenda.§.ij̃.nu.27. 180
Matrimonio ex aliqua cauſa diuiſo,qua actione ſit dos exigenda. lib.iiij̃.de dote reſtituenda.§.ij̃.nu.28. 180
Matrimonia non iure fori,ſed de iure poli tractari dicuntur.li.iiij̃. de cognatione legali.nu.2. 170
Medicus, grammaticus,profeſſores liberalium artium, & doctores legum,oratores, & philoſophi, in ſe & vxoribus & rebus tali gaudent immunitate,vt in iudicio non deducantur.li.j.de reo.§.j.nu.10. 72
Medicus curans monachum alibi ſtudentem cum pacto ſalarij̃, demum moritur monachus : à quo debeat illud repetere.lib.j. de ſalarijs.§.iiij̃.nu.5. 135
Medicus tenetur gratis curare.lib.j.de ſalarijs.§.iiij̃.nu.6. 135
Medicus neminẽ debet gratis curare,nec de ſuo cogendus eſt beneficium facere.lib.j.de ſalarijs.§.iiij̃.nu.2. 135
Medicus de certa mercede cum infirmo conueniens præſtanda poſt liberationem,ſi liberatur,demum recidat , an ille medicus teneatur ægrotum pro eodem ſalario curare.libro j.de ſalarijs. §.iiij̃.nu.1. 135
Medium in omnibus eſt ſeruandũ.li.j.de aduocato.§.v.nu.7. 103
Medium dicitur colligi per extrema.lib.ij̃.de inſtru.edi.§.v.nume.10. 114
Medium colligitur per extrema.lib.ij̃.de proba.§.ij̃.nu.33. 104
Media cauſæ criminalis an poſsint per procuratorem exerceri li. j.de procuratore.§.j.nu.12. 80
In medio poſita ſæpe ad principium,& ad finem referuntur.li.ij̃. de diſpu.& alle.§.iiij̃.nu.7 . 152
Melius eſt intacta iura ſeruari , quàm poſt cauſam vulneratam remedium quærere.lib.ij̃.de appella.§.v.nu.2. 189
Membri mutilatio , aut pœna mortis , vbi imponuntur , dicitur

Repertorium

meri imperñ.lib.j.de iurisdi.om.iud.§.j.nu.12. 53
Mendacium & falsa negatio tollit priuilegium, quod aliàs in eodem negotio quis haberet,li.ñ.de positionibus.§.viñ.nu.2. 94
Mendicantes sunt possessionum incapaces.lib.iiij.de statu monachorum,nu.7. 156
Mendacium testimonio additum ipsum testimonium decolorat. li.j.de teste.§.j.nu.87. 116
Medico credendum est de sua medicina,& naturali de sua natura. li.ñ.de probationibus.§.iiij.nu.26. 106
Mentionem faciens in libello vel positione de aliquo instrumento suo, non alterius,debet illud etiam ante lit.contest.exhiberi.li.ñ.de instru.edi.§.v.nu.5. 114
Mentione facta de expensis in compromisso,an arbiter possit super eis pronunciare,lib.j.de arbi.& arbi.§.vñ.nu.73. 50
Mercenarius infirmans an habere debeat mercedem pro tempore,quo infirmatus est.lib.iiij.§.v.nu.20. 100
Mercenarij annales priuilegiatorum,an possint à diœcesanis excommunicari.libro iiij.de priuilegijs & excessibus priuileg. nume.8. 190
Merces rei emphyteuticæ quo iure sit petenda.lib.iiij.de emphyteusi,nu.197. 113
Mera executio implicitam habet cognitionem.lib.ñ.de sent.execu.§.ñ.nu.6. 179
Meri Legistæ an possint in causa merè canonica recusari.lib.ñ.de requi.consi.nu.4. 159
Merus executor rescripti apostolici non habet necesse causas exceptionum oppositarum cognoscere.libro ñ.de actio.seu peti.§.iiij.nu.22. 9
Merus executor non debet recusari.libro primo,de recusa.§.j.nu mero 7. 61
Meri imperñ res dicitur, vbi de pœna sanguinis tractatur: misti verò,vbi excellentiæ causa reseruatur.libro j.de iurisdi.om.iudi.§.j.nu.24. 54
Merum imperium habet solus papa,vel alij,à quibus non appellatur.lib.j.de iurisd.om.iu.§.j.nu.23. 54
Merum imperium quid sit,& qualiter probetur.lib.iij.de inquisitio.§.j.nu.18. 11
Merum imperium est,vbi minores ad maiores remittunt.lib.j.de iurisdi.om.iud.§.j.nu.13. 53
Metropolitano volenteiteratò suam prouinciam visitare,an possit ei allegari consuetudo in contrarium.libro iiij.de procurat. nume.2 163
Metus dicitur in se habere ignorantiam.lib.iiij.de his,quæ vi metusue causa fiunt.nu.8. 42
Metu coactus rem alienans qualiter & quo libello possit eam repetere.lib.iiij.de his,quæ vi metusue causa fiunt.nu.6. eod.
Mens potius quàm verba spectari debet in iudicio.lib.iiij.de aduocato.§.vj.nu.42. 106
Miles conueniri non debet,nisi coram magistro militum, nec ab alio puniri.li.j.de reo.§.j.nu.1. 72
Miles non debet esse procurator.libro primo,de procura.§.j.nume.21. 81
Militi possunt insignia militiæ,etiam causa non expressa, detrahi, lib.ñ.de accusa.§.ñ.nu.8. 4
Milites in propria domo existentes testari debent iure communi.lib.ñ.de instru.edi.§.xij.nu.10. 126
Milites in castris seu in expeditione aut exercitu existentes, cum quot testibus testari possint.libro secundo.de instru.edi.§.xij.nu.10. eod.
Minimum damnum timens, an tantum habere debeat ex secundo decreto,quantum qui timet maximum.libro ñ.de secundo decreto.§.iiij.nu.1. 52
Ministerialis falsam referens ambasiatam qualiter,& quo iure puniatur.lib.j.de executore.nu.4. 132
Minor xxv.an.an possit esse executor testamentarius.lib.ñ.de instru.edi.§.xij.nu.75. 140
Minor xvij.annis non potest postulare.lib.j.de aduocato.§.j.nume.16. 100
Minor contra quem restitui dicatur, vel non restitui.lib.ñ.de resti. in inte.§.j.nu.38. 208
Minor quare in contractibus non seruetur illæsus,sicut & in prescriptionibus.lib.ñ.de resti.in inte.§.j.nu.27. 208
Minor intrans religionem an gaudere debeat beneficio minoritatis,li.ñ.de resti.in inte.§.ñ.nu.6. 209
Minor petens restitutionem an debeat exprimere qualiter sit læsus aut deceptus.li.ñ.de resti.in inte.§.ñ.nu.2. eod.
Minor renuncians beneficio an possit petere restitutionem in integrum.li.ñ.de resti.in inte.§.ñ.nu.4. 209
Minor exprimens vnam causam suæ læsionis in petendo restitutionem an poterit eam mutare.lib.ñ.de restitutio.in integrum. §.ñ.nume.3. 209
Minor xxv.an.si lædatur qualiter sit restituendus.libro ñ.de resti. in inte.§.j.nu.1. 206
Minor non potest superioris legem soluere,sed secùdùm eam iudicare tenetur.li.j.de dispensa.§.v.nu.24. 31
Minor religionem intrans an possit bonorum suorum dominium in ecclesiam conferre.libro quarto, de statu monacho. nu.50. 158
Minor aliquando reuocat factum maioris.lib.j.de legato.§.viij. nume.5. 23
Minor si sit in iudicio sine curatoris authoritate, quia fortè non habet,vel si habet,non dat authoritatem, quid iuris.libro j.de actore.§.j.nu.9. 66
Minor volens fideiussores dare vel iurare se ratum habiturum, an valebit quod cum eo agetur.lib.j.de actore.§.j.nu.10. 66
Minor vendere nõ potest sine decreto iudicis,nisi necessitatus sit. li.ñ.de cessione actio.§.j.nu.19. 13
Minorem seipsum dicens,si à iudice petat procuratorem:an obñci possit contra curatorem.li.j.de actore.§.j.nu.6. 65
Minor an possit renunciare beneficio minoris ætatis.li.ñ.de resti. in inte.§.ñ.nu.8. 209
Minor an post impetratam restitutionem possit renunciare beneficio restitutionis.li.ñ.de resti.in inte.§.ñ.nu.8. 209
Minor deceptus in pretio rei venditæ vel vendens quod non expedit,an & qualiter sit restituendus.lib.iiij.de in integrum resti.§.ñ.nu.3. 44
Minor non potest esse contumax, quia non potest se defendere. lib.ñ.de contumacia.§.iiij.nu.18. 42
Minor vel quasi minor ex lubrico ætatis vel dolo aduersarij deceptus, qualiter sit restituendus. libro ñ.de restitu. in integ. §.v.nu.5. 210
Minor fundum paternum vẽdens,& super hoc fideiussores dans, an si conueniatur,debeat restitui.libro ñ.de restitu.in integ.§. v.nume.6. 120
Minor in seruum suum perperam manumissum non est fauore libertatis restituendus.libro secundo,de restitu.in integrum.§. j.nume.18. 207
Minor,cuius nomine litigatur, an possit vel debeat iurare.lib.ñ. de iura.calum.§.iij.nu.8. 87
Minor vel ecclesia patientes causæ iacturam,eo quôd actionẽ cesserunt potentiori,an petere possint restitutionem in integrum. lib.ñ.de cesio.actio.§.j.nu.2. 11
Minor quomodo ratum habeat, quod nomine eius gestum fuerit.lib.j.de coniuncta perso.nu.3. 88
Minor pars alicuius loci promittens nomine vniuersitatis rem ratam haberi,si syndicus tanquam illegitimè constitutus condemnetur,quis teneatur,si sententia cassetur.libro j.de syndic. nu.9. 90
Minor petens restitui directè dare debet libellum.libro j.de offi. om.iudi.§.iij.nu.3. 56
Minor xij.an.contrahens matrimonium, an si non fuerit à viro cognita,poterit postea alteri nubere.lib.iiij.de despon.impub. nume.4. 167
Minor aut ecclesia si cessant à solutione pensionis emphyteuticæ, an possint ex hoc damnificari.libro iiij.de emphyteusi.nu.20. 104
Minor sciens tutoris contumaciam,& eam non purgans,an possit excommunicari.lib.ñ.de contumacia.§.iiij.nu.16. 42
Minori in tempore decepto quantum tempus in restitutione sibi facienda sit concedendum.libro ñ.de restitutio.in integr.§.iij. nume.1. 209
Minori causa repellitur iudex, quàm testis. libro j.de teste.§.j. nume.96. 116
Minori sæpe reuelatur,quod maior ignorat.libro j.de aduocato. §.iij.nu.8. 102
Minore per contractum vendente specialis fieri debet pro restitutione facienda libellus.libro iiij. de in integrum restitu.§.ij. nume.2. 43
Minores ordinarij & delegati à principe in minoribus causis citare possunt per edicta.lib.ñ.de citatione.§.iiij.nu.13. 34
Duobus minoribus cum aliquo contrahentibus, si ambo lædantur,vnus autem tantùm petit restitui, an prosit alteri.lib.ñ.de resti.in inte.§.v.nu.7. 210
Minoribus furiosis datur curator potius ratione ætatis,quàm furoris.lib.j.de curatore.§.ij.nu 2. 97
Minoribus subueniendum est, si ex causa iudicati eorum bona capta sunt vel distracta.libro ñ.de restitu.in integrum.§.j.numero 3. 206
Miserabiles personæ, pro quibus postulare cuilibet permittitur, quæ sint.lib.j.de aduocato.§.j.nu.7. 109

Mise-

Miseratio aposto. sed veniam solet prẽstare correctis. lib. j. de dispensa. §. vij. nu. 1. 33
Misericordia est omnibus proposita, tãquam perfectæ forma virtutis. lib. j. de dispensa. §. xj. nu. 14. 39
Misericordia nemini est claudenda, nulliq; peccanti impunitas relaxanda. lib. j. de dispen. §. xj. nu. 15. 39
Misericordia superexaltat iudicium. libro ij. de sententia. §. vj. nume. 47. 170
Missio in possessionem an pro modo debiti declarati sit facienda. lib. ij. de contumacia. §. iij. nu. 3. 40
Missio in possessionem potest fieri propter contumaciam causa rei seruandæ si agitur de ecclesia tanquam de proprietate. lib. ij. de contumacia. §. iij. nu. 12. 40
Missio in possessionem an possit fieri contra pupillos, adolescentes vel absentes Reipublicæ causa in bonis eorum. lib. ij. de primo decre. §. iij. nu. 10. 44
Missio in possessionem propter contumaciam, quibus casibus non fiat, sed propter fauorem. libro secundo, de primo decre. §. iij. nu. 14. 45
Missio in possessionem & venditio an locum habeant contra ecclesiam, sicut contra pupillum. libro ij. de secundo decreto. §. ij. nume. 16. 51
Missio in possessionem qualiter sit facienda, vbi petitur vt caueatur de euictione in duplum. libro ij. de primo decreto. §. iij. nume. 33. 46
Missio in possessionem an & quomodo sit facienda, vbi agitur interdicto de itinere actuque priuato eundo, vel de aqua quotidiana & æstiua. libro secundo. de primo decreto. §. iij. nu. 32. 46
Missio in possessionem an per iudicis, aut per tabellionis actum acquiratur actio contra patientem se mitti. libro ij. de primo decreto. §. v. nu. 32. 49
Missionem in possessionem patiens si intra annum venerit corã iudice, an & quo pacto poterit possessionem recuperare. lib. ij. de primo decreto. §. v. nu. 22. 48
Missione facta in possess. an possit iudex etiam mulctare non venientem ad iudicium, præter interesse aduersarij, in quo absens condemnatur. lib. ij. de contumacia. §. iij. nu. 14. 42
Missione facta in possessionem terrarum quis eas debeat excolere. lib. ij. de primo decreto. §. v. nu. 8. 47
Missus in possessionem per primum decretum conditionale, vel vbi apponitur clausula illa vt fit communiter: quia & sic communiter loquimur: an possidebit. lib. ij. de primo decreto. §. ij. nume. 6. 43
Missus in possessionem quo casu efficiatur verus possessor. lib. ij. de primo decre. §. iij. nu. 17. 45
Missus in possessionem respectu contumaciæ an sit vocandus in restitutione possessionis. libro ij. de contumacia. §. iij. nume. 7. 41
Missus in possessionem ex primo decreto, an vtetur bonis illis vel fructibus, in quorum possessionem missus est. lib. ij. de primo decre. §. iij. nu. 13. 45
Missus in possessionem ex primo decreto quomodo in actione reali dicatur possidere. lib. ij. de primo decreto. §. v. nu. 9. 47
Missus in possessionem per quam actionem expensas a bipso factas possit recuperare. libro iij. de eo, qui mit. in possess. causa rei ser. nu. 11. 64
Missus in possessionem ad hoc vt petere possit venditionem, quatuor sunt necessaria. libro ij. de secundo decreto. §. secundo. nu. 21. 51
Missus in possessionem si scit rem esse alienam, an præscribat. lib. ij. de primo decre. §. v. nu. 10. 47
Missus in possessionem alicuius rei, si ipsam intra annum alienat, deinde intra eundem annum reus venit: quid iuris. lib. ij. de primo decre. §. v. nu. 3. eod.
Missus in possessionem ex primo decreto an possideat. libro ij. de primo decre. §. v. nu. 5. eod.
Missus in possessionem si expellatur quo debeat vti libello. li. iij. de eo, qui mitti. in possess. causa rei ser. nu. 6. & 7. 64
Missus in possessionem ex primo decreto in reali an possidere dicatur. li. iij. de eo qui mitti. in pos. causa rei ser. nu. 8. eo.
Missus in possessionem quandoq; damnum dare dicitur, quare & illud petitur emendari. libro iij. de eo, qui mitti. in pos. causa rei ser. nu. 9. eo.
Missus in possessionem verè possidet, & fructus percipit, tanquam creditor conuentionalis. libro secundo, de primo decreto. §. v. nu. 13. 48
Missus in possessionem ex primo decreto si deijciatur, an possit petere restitutionem, aut agere interdicto vnde vi. libro ij. de primo decreto. §. v. nu. 14. 48
Missus in possessionem ex primo decreto, an lucretur fructus. li. ij. de primo decreto. §. v. nu. 2. 47
Missus in possessionem per legem aut cadens à possessione sit illi per eandẽ legẽ succurrẽdũ. lib. iij. de testamẽtis. §. iij. nu. 31. 147
Missus in possessionem causa rei seruandæ multipliciter impediri potest, & ideo multipliciter libellum cõficere. lib. iij. de eo qui mitti. in pos. causa rei ser. nu. 4. 64
Missus in possessionem post interruptionẽ præscriptionis illius, an poterit præscribere. li. ij. de primo decreto. §. v. nu. 25. 48
Missus in possessionem authoritate iudicis, si ad eam non admittatur, qualiter prouidebit. libro iij. de libello. concept. §. ix. nume. 15. & 35. 24. & 25
Mittere debens excusatorem, si non mittat, an teneat processus contra ipsum super principali habitus. libro ij. de citatione. §. vj. nume. 5. 37
Mitti debet legatus talis, qui habeat spiritũ Dei, & præcepta eius in conspectu suo: & qui Moysi, id est, papæ notus & familiaris. lib. j. de legato. §. j. nu. 6. 12
Mistum imperium quid sit. libro j. de iurisdi. omnium iudi. §. j. nume. 10. 53
Meri imperij quæ sint secundùm leges. lib. j. de iurisdi. om. iudi. §. j. nume. 11. 53
Misti imperij quæ sunt, non delegantur. lib. j. de iurisdi. om. iud. §. j. nu. 17. 53
Modus vbique laudandus est. nam modus est pulcherrima virtus. libro primo, de aduocato. §. sexto, nume. 4. 104
Modus quem debet aduocatus habere in iudicijs, & qualiter se debeat habere in suis prolocutionibus. libro j. de aduocato. §. vj. nu. 5. 104
Modus faciendi instrumentum, vbi curator datur tutorem habẽti. lib. j. de curatore. §. v. nu 13. 98
Modus instrumenti generalis faciendi ad causas & negotia. lib. j. de curatore. §. v. nu. 5. 98
Modus exemplandi in curia Romana à quibusdam tabellionibus. li. ij. de instru. edi. §. iij. nu. 12. 111
Modus Romanæ curiæ pro lege seruari debet, quo ad dilationes temporum. li. j. de teste. §. ix. nu. 3. 127
Modus, quo testis in interrogatione vacillat, est per iudicem seu tabellionem in scriptis exprimendus. libro primo, de teste. §. vij. nu. 16. 125
Modus proponendi exceptionem in materia appellationis, quas consyderationes requirat. li. ij. de appell. §. x. nu. 3. 196
Modus nonnullorum se de apostolis expediendi. lib. iij. de apostolis. §. j. nu. 9. 73
Modus est in rebus, sunt certi denique fines. lib. j. de aduocato. §. vj. nu. 12. 104
Modus alimentorum in testamento relictorum qualiter sit sumẽdus. lib. iij. qui filij sint legitimi. nu. 44. 174
Modus concedendi rem in emphyteusim multipliciter consyderatur. lib. iij. de emphyteusi. nu. 179. 112
Modi probandi dominium sunt multi. libro iij. de emphyteusi. nume. 71. 107
Modis diuersis & super diuersis casibus sententiæ proferendæ occurrunt. li. ij. de sententia. §. vj. nu. 14. 168
Moyses & Aaron fuerunt maximi sacerdotes: sed ab eis nunc est sacerdotium ablatum. li. iij. de ætate & qualitate. nu. 3. 36
Monachatio excommunicati an teneat. lib. iij. de regularibus & transeuntibus ad religio. nu. 12. 154
Monachatio censiti vel hominis mei an teneat. lib. iij. de statu monachorum. nu. 18. 157
Monachus non potest impetrare sine consensu abbatis. lib. ij. de rescri. præsenta. §. v. nu. 10. 25
Monachus, canonicus regularis, vel conuersus, vel alius religiosus sub obedientia positus, non potest esse testis sine licentia eius, cui subest. lib. j. de teste. §. j. nu. 36. 111
Monachus existens in minoribus ordinibus potest dispensatiuè fieri abbas. Olim enim abbates erant laici. libro j. de dispensa. §. v. nu. 8. 30
Monachus agere potest pro dignitate vel officio vel' obedientia. lib. j. de actore. §. j. nu. 8. 71
Monachus spoliatus an possit petere restitutionem. lib. j. de actore. §. j. nu. 51. 69
Monachus simplex vel frater prædicator vel minor possunt esse arbitri. lib. j. de arbi. & arbi. §. vij. nu. 29. 47
Monachus quo casu contra abbatem possit agere. lib. iij. de regularibus & transeuntibus ad religionem. nu. 10. 154
Monachus episcopus factus cui monasterij aliqua donauit, quæ tamen ab aliquo detinentur: cuius nomine debeant repeti. lib. iij. de statu monachorum. nu. 1. 157

Repertorium

Monachus vel canonicus regularis non potest aduocare etiã in foro ecclesiastico nisi id expoſcat monasterij vtilitas,abbate nihilò minus imperante.lib.j.de aduocato.§.ij.nu.2. 99

Monachus nihil dicitur habere,& ideo cũ ipso contrahenti imputandum est.lib.iiij.de statu monach.nu.6. 156

Monachus delinquens an possit accusari.lib.iiij.de statu monachorum &c.nu.2. 156

Monachus pro mortuo habetur.libro quarto.de statu monachorum &c.nu.3. 156

Monachus an possit in iudicio condemnari pro debito ante ingressionem monasterij facto. libro quarto,de statu monachorum &c.nu.4. 159

Monachus nolens adire hæreditatem sibi de nouo collatam, non acquirit monasterio, nisi coactus adeat.lib. iiij. de statu monachorum.nu.12. 159

Monachus an possit paternã hæreditatẽ in præiudiciũ monasterij repudiare.lib.iiij.de statu monach.nu.13. 156

Monachus non fit, nisi regulam profiteatur, abrenuncians seculo & pompis eius. libro quarto.de regularibus & ingredientibus ad relig.nu.5. 154

Monachus episcopus factus an acquirat monasterio suo.lib.iiij.de statu monach.nu.29. 157

Monachi qui de abbatis licentia sunt in studio, quo pacto possunt agere,accusare aut seipsos defendere.libro primo,de actore.§.j.nu.49. 69

Monachi possunt habere cellulas intra claustrum cũ dispẽsatione episcopi.lib.j.de dispensa.§.v.nu.13. 30

Monachi non possunt de iure communi habere capellas vel decimas vel sepulturas.lib.j.de dispensa.§.viij.nu.5. 34

Monachi vel canonici procuratorem constituentes ad petendum cassari vel confirmari electionem,quibus verbis vtentur.lib.j.de procuratore.§.iiij.nu.6. 86

Monachi,& non habentes arbitriũ propriæ voluntatis, testari nõ possunt.lib.iiij.de statu monach.nu.58. 158

Monacho vel canonico regulari quomodo causæ possint cõmitti. lib.j.de iudi.dele.§.viij.nu.4. 10

Contra monachum de monasterio discedentem qualiter sit libellus formandus. libro quarto, de regularibus & transeuntibus ad relig.nu.8. 154

Monasteriũ expellens professum sine causa,an gaudere debeat bonis expulsi.lib.iiij.de statu monach.nu.30. 157

Monasterium ingressus fingitur & cũ hærede & cũ liberis decedere.lib.iiij.de statu monach.nu.20. 157

Monasteriũ loco legitimi hæredis habetur:nec ei filius naturalis est præferendus.lib.iiij.de statu monach.nu.21. 157

Monasterium, cuius priuilegia à summo pontifice concessa, cõtẽnuntur ab episcopo, qualiter cõtra ipsum formabit libellum. lib.iiij.de priuile.& excessi.priuileg.nu.1. 190

Monasterium nolens monachum infirmum recipere, an possit bona per eundem postea acquisita petere. lib.iiij. de statu monach.nu.47. 158

Monasterium intrantem an sequatur dominium & possessio suorum bonorum.li.iiij.de statu monachorum.nu.67. 159

Monasterium possit conueniri pro commissis ante ingressum.li.j. de reo.nu.20. 73

Monasterium petens capellam cum suis iuribus & pertinẽtijs sibi iure traditam,sed ab alio detentam,qualiter formabit libellum. lib.iiij.de capellis monach.nu.j. 160

Monasterium petens temporale vel ius patronatus tantùm in aliqua ecclesia à patrono sibi concessum, qualiter formabit libellum. libro quarto, de capellis monachorum. numero secundo & tertio. 160

Monasterij ingressus multipliciter consideratur. lib.iiij.de statu monach.nu.71. 159

Monasterio vacante,tota potestas penes capitulũ residere dicitur. lib.iiij.de statu monach.nu.26. 157

Monitus iustam habens excusationem non tenetur parere.lib.iiij. de notorijs criminibus.§.j.nu.3. 17

Monitio an sit facienda, vbi commissum est crimen simoniæ.lib. iij.de denuncia.§.ij.nu.2. 9

Monitio debet denunciationem præcedere. libro secundo. de denuncia.§.ij.nu.3. 9

Monitio qualiter,quoties,& quando sit facienda.lib.iij.de denunciatio.§.iij.nu.3. 9

Monitio an possit pro citatione haberi.lib. iij.de notorijs crimini. §.j.nu.3. 17

Monitio necessaria est,vbi denunciatio fit ad pœnitentiam.lib.iij. de inquisitio.§.j.nu.12. 10

Moniturus aliquem quo pacto possit per alium denunciare.li.iij. de denuncia.§.ij.nu.5. 9

Mora vltima semper nocet.lib.iiij.de emphyteusi.nu.126. 110

Morte post percussionem,febre tamen intermedia superueniente,cui veniat imputandum, & quorum testimonio de mortis causa standum.li.iiij.de homicidio.nu.4. 184

Mortuus in rixa,nescitur tamen quis illum interfecerit,an omnes homicidæ censeantur.lib.j.de dispensa.§.iiij.nu.52. 28

Mortuo viro mulier soluta est à lege viri.lib.iiij.qui filij sint legitimi.nu.29. 174

Mortuo emphyteuta si hæres ignorans non soluat,an poterit expelli.li.iiij.de emphyteusi.nu.29. 104

Motio litis personalis an faciat rem litigiosam.lib.ij.de appella.§. xj.nu.18. 199

Mulcta de mandatum iudicis non seruante qualiter sit petenda.libro quarto,de dolo & contuma.§.ij. nume.8. 63

Mulier tutelam habens,an matrimonio contracto eam amittat.li. j.de tutore.§.iiij.nu.4. 94

Mulier non potest regulariter esse tutrix.libro j.de tutore.§.iiij. nume.5. 94

Mulier minor xxv.annis habens filium, cui datus est tutor, quia ipsa nõ potest esse,an si ad ætatem legitimam peruenerit,possit habere filij tutelam.lib.j.de tutore.§.iiij.nu.6. 94

Mulier petens sibi virum restitui,& econtra,qualiter libellum concipiet.li.iiij.de restitutione spoliato.§.j.nu.2. 59

Mulier prohibetur esse arbiter.lib.j.de arbi.& arbi.§.ij.nu.1. 41

Mulier,de cuius matrimonio agitur,quandoq; dicitur sequestrari. lib.iiij.de sequestra.possess.& fructuum.nu.7. 66

Mulier in quibus causis possit in iudicio testificari.lib.j.de teste.§. j.nu.83. 115

Mulier an possit accusare.lib.j.de accusatore.nu.16. 75

Mulier viro mortuo volens religionem ingredi an sit à filijs alenda.li.iiij.qui filij sint legitimi.nu.33. 164

Mulier rediens ad viri sui consortium, si plenè non confidat de ipso,qualiter sit illi prouidendum.libro iiij.de sponsalibus.§. vj.nu.7. 166

Mulier possidens res dotales,viro eas vendicante,an possit excipere quòd vir non dedit ei donationem propter nuptias æqui ualentem.li.iiij.de donatione inter virum & vxor.nu.5. 176

Mulier robusta & fortis an sit mittẽda ad sedem apostolicam pro absolutione habenda.lib.ij.de sententia.§.vj.nu.41. 170

Mulier an possit res,quas per hypothecariam vendicauit,alienare. lib.iiij.de dote resti.§.ij.nu.24. 179

Mulier minor xij.annorum contrahens matrimonium, & dans fundum in dotem, si postea repudiat virum, an possit fundum cum fructibus repetere.libro iiij.de dote restituenda.§. ij.nu.12. 179

Mulier habitans cum viro in schemate concubinæ, quæ & potest esse vxor,an possit vxor appellari, & an filij ex ea nati sint legitimi.lib.iiij.de testa.§.v.nu.18. 149

Mulier tutrix & fideicommissaria si tutela finita remaneat illi aliquid,an ex eo possit dare pro malè ablatis.libro ij.de instr.edi. §.xiij.nu.30. 134

Mulier non potest agere pro alio.libro j.de coniuncta persona: nume.5. 88

Mulier nubens cum puero minore xiij.an.nec fuit ab eo cognita,si completo xiij. anno voluerit ab illa discedere, qualiter formabit libellum. libro iij. de desponsatione impuberum. nu.5. 167

Mulier an possit permutare rem dotalem.lib.iiij.de dote restituenda.§.ij.nu.16. 179

Mulier asserens ecclesiam in sententia super causa matrimoniali lata deceptam, qualiter formabit libellum.libro iiij.de diuortijs.nu.6. 176

Muliere contra hæredes mariti ad dotem agente, an illi possint contra eam de adulterio opponere.libro iiij.de dote restit.§.ij.nu.26. 179

Mulier potius debet alimẽtari in domo viri,quàm extra,viro absente.lib.iiij.qui filij sint legitimi.nu.31. 174

Mulier secundo viro mortuo an possit ad bona vel hæredes primi alenda redire.li.iiij.qui filij sint legitimi.nu.5. 174

Mulier non potest alienare bona viri,sed bene eis vti.li.iiij.de dote restituenda.§.ij.nu.19. 179

Mulier non potest officium procuratoris exercere.lib.j.de procuratore.§.j.nu.1. 79

Mulier an sit habenti expressam hypothecam præferenda.lib.iiij. de dote resti.§.ij.nu.32. 180

Mulier an possit virum suum lepra percussum cogi facere ad eius cohabitationem.li.iiij.de coniugio leprosorum.nu.1. 168

Muliere pro restitutione bonorum dotalium agẽte,an maritus vocabitur,& an ei libellus dabit.li.iiij.de dote rest.§.ij.nu.22. 179

Mulier quo iure aget contra detentores bonorum dotalium.lib. iiij.de dote reſtituenda.§.ij.nu.21. 179
Mulier à viro ſuo iecta,qualiter libellum formabit.lib.iiij.de ſpõ-ſalibus.§.v.nu.3. 166
Mulier agens petitorio in cauſa criminali,quem libellum formabit.lib.iiij.de ſponſalibus.§.v.nu.2. eo.
Mulier volens in iudicio probare contractum matrimonium cum quodam, quibus verbis probabit.lib.j.de teſte.§. v.nume.12. 122
Mulier debet ſequi forum viri ratione matrimonij.lib.ij.de compe.iudi.adi.§.j.nu.34. 19
Mulier propria authoritate à viro diſcedens,an poſsit petere reſtitutionem.lib.iiij.de ſponſalibus.§.vj.nu.3. 166
Quælibet mulier iuuenis & ſana,ſubiecta eſt menſtruo: ꝙ ſi poſt diuortium intra xxx.dies non patiatur,præſumitur conceiſſe.lib.iiij.qui filij ſint legiti.nu.4. 173
Mulieris extra domum ſui viri ſtantis expenſæ,an debeant à ſuo viro ſolui.lib.iiij.de ſponſalibus.§.vj.nu.4. 166
Mulieri poſt mortem viri alimenta petenti, ſi opponatur, ꝙ non erat vxor,alenda tamen eſt quouſq; de veritate conſtet.lib.iiij. qui filij ſint legitimi.nu.32. 174
Contra mulierem miſſam in poſſeſsionem nomine ventris & eandem alienantem qualiter ſit agendum.lib.iiij.de eo qui mitti.in poſſeſ.cauſa rei ſer.nu.19. 65
Mulier an poſsit executoris officium ſuſcipere.lib.ij.de inſtru.edi. §.xiij.nu.76. 140
Muliere agente pro dote contra hæredes mariti,an exceptio adulterij contra ipſam ſit admittenda.libro ij.de except.& replica. §.iij.nu.27. 65
Mulieres ab hæredibus viri dotem repetente,an illi deducere poſſint expenſas à viro factas, in defenſione ſeu exactione rerum dotalium.lib.iiij.de dote reſtituenda.§.ij.nu.25. 179
Muliere cum duobus per verba de præſenti contrahente, cuius eſſe debeat,& qualiter ſit libellandum.lib.iiij.de ſponſa duorum.nu.2. 167
Muliere mortuo viro volente extra domum viri alimentari, an ad hoc hæres teneatur.libro quarto,qui filij ſint legitimi.nume.26. 174
Mulieres collegium facientes poſſunt ſyndicum facere.lib.j.de ſyndico.nu.5. 90
Multiloquio ſubditus ex eo ſe inquinat.lib.j.de aduocato.§.vj. nume.8. 104
Multiplicatio verborum non neceſſaria ſubſtantiam non immutat.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.7. 46
Multitudo verborum oneroſa eſt,& nil habet honeſti.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.10. 104
Munera perſonalia patrimonialia ſeu miſta quæ ſint, & qualiter iudicantur.lib.iiij.de exactionibus.nu.7. 162
Mutat papa etiam rei naturam,de aliquo faciens nihil,de nihilo faciens aliquid &c.lib.j.de legato.§.vj.nu.42. 20
Mutans cauſam vel actionem poſt iuratum de calumnia, an iterum in noua propoſita iurare debeat.libro ij.de iuramento calum.§.ij.nu.11. 86
Mutuans alicui ſummam pecuniarum,ſtipulans ꝙ ſibi reddi expẽſas in illius pecuniæ repetitione facienda:poſtea autem vendit actiones ſuas,an emens poterit exigere tales expenſas ex iure ceſſo.lib.j.de procuratore.§.v.nu.10. 87
Mutuante aliquo pecuniam homini libero,ſi gerendo negotia illius pecuniam in alterius vtilitatem conuertit an actione de in rem verſo agi poſsit.libro quarto,de obliga.& ſolutio.§.iij. nume.5. 136
Mutus an aliquo caſu poſsit ferre teſtimonium.lib.j.de teſte.§. vij.nu.17. 125
Mutus,ſurdus,furioſus, & pupillus ſine tutore non poſſunt cogi arbitrium ſuſcipere.lib.j.de arbi.& arbi.§.ij.nu.3. 41

¶De litera N.

NAtura humana prona eſt ad malum,imitatrix ꝙ vitiorum,libentius ꝙ malam,quàm bonam doctrinam amplectitur.li.ij.de excep.& repli.§.iiij.nu.51. 70
Natura defenſionis nulli ad iudicium tracto debet auferri.li.ij.de excep.& repli.§.v.nu.5. 70
Natura facit vt amor patris & filij præcellat amorem filij & patriæ.lib.j.de aduocato.§.j.nu.26. 101
Natus ex nefando coitu,ſeu inceſtuoſo, non eſt filius nominandus.li.iiij.de teſtamentis.§.v.nu.33. 150
Nati ex damnato coitu an,& per quem,& qualiter poſsint legitimari.li.iiij.qui filij ſint legitimi.nu.39. 174
Negans vterque quis eorum probare debeat.lib.j.de ſyndico.nume.12. 90
Negans,& ſe non credere reſpondens, an diuerſimodè puniendi ſint.lib.ij.de poſitionibus.§.ix.nu.8. 95
Negans aliquid in genere,an teneatur alteri poſtmodum ponenti in ſpecie.lib.ij.de poſitionibus.§.vij.nu.35. 93
Negans falſum in quodam libello inſertum,non dicitur ſimpliciter negare:ſed negat narrata prout narrantur.lib.ij.de lit.conteſt.§.j.nu.3. 82
Negantis factum aut curſum cauſarum nulla eſt probatio.lib.j.de teſte.§.v.nu.18. 122
Neganti ius quare incumbat probatio,non autem neganti factũ. lib.ij.de proba.§.ij.nu.6. 103
Negatione an ſemper res efficitur dubia.li.ij.de ſatiſdationibus.§. iij.nu.5.& nu.ſeq. 72
Negatiua alia facti,alia iuris, alia qualitatis.li.ij.de probationibus. §.ij.nu.1. 102
Negatiua facti quomodo diuidatur:& quæ ſit earum quælibet.li. ij.de probationibus.§.ij.nu.1. 102
Negatiua qualitatis quæ ſit,& qualiter ſit probanda.lib.ij.de probatio.§.ij.nu.7. 103
Negatiua ſimplex poſitio an ſit probabilis.lib.ij.de poſitionibus. §.vij.nu.18. 93
Negatiua facti pura,ſimplex, & indeterminata,an ſit probabilis. li.ij.de proba.§.ij.nu.2. 102
Negatiua facti determinata an ſit probabilis.li.ij.de probationibus.§.ij.nu.3. 102
Negatiua iuris qualiter,& à quo ſit probanda.li.ij.de probationibus.§.ij.nu.4. 102
Negatiua iuris quid ſit.lib.ij.de proba.§.ij.nu.5. 102
Negatoria quanto tempore tollatur.lib.iiij.de Publiciana & ſeruituti.nu.28. 58
Negotium ab vno cœptum an poterit per alterum explicari.li.ij. de inſtru.edi.§ xiij.nu.51. 137
Negotium principale plus debito prorogari non debet.li.j.de recuſa.§.v.nu.14. 63
Negotium principale an impediatur litis conteſtatione, vbi peremptoria exceptio contingit.lib.ij.de except.& replica.§.iij. nume.41. 66
Negotium principale non dicuntur contingere ea, quæ ſunt de proceſſu.li.ij.de excep.& repli.§.iij.nu.22. 65
Negotium alienum qualiter fiat non alienum.li.iiij.de iudicijs.§.ij. nu.18. 46
Negotium quodꝫ proponitur, ſi tale eſt, quòdꝫ ex eo non detur actio,ſed quaſi, quomodo ſit agendum.lib.ij.de actione ſeu petitione.§.ij.nu.52. 6
Negotia maiora vel grauiora quæ dicantur.li.ij.de reſcrip.præſen. §.ix.nu.11. 28
Negotiatio honeſta vel inhoneſta quæ dicatur.lib.iiij.de clericis coniugatis.nu.6. 75
Negligens exequi inquiſitionem commiſſam à papa, an poſsit cogi per legatum ad procedendum.libro primo, de legato.§. iiij.nu.50. 16
Negligentia ſeu ignorantia quo caſu poſsint emphyteutæ obeſſe. li.iiij.de emphyteuſi.nu.31. 104
Nepos ex filia per quem ſit alenda.lib.iiij.qui filij ſint legitimi. nume.18. 172
Nihil tam indubitatum quòd non recipiat quandam ſolicitam dubitationem. libro primo. de aduocato.§. vij.nu.6. 107
Nobilis vel ignobilis volens pro eccleſiæ refectione contribuere,an ſit cogendus.lib.iiij.de eccleſijs ædificandis.nu.2. 173
Nobilis de facili non debet conueniri.li.j.de reo.§.j.nu.2. 72
Nobiles Franciæ qualiter iuramentum regi dare conſueuerunt.lib. iiij.de feudis.§.ij.nu.66.
Nolens reſtituere, & volens incontinenti de iure ſuo docere, dicens ad impediendam reſtitutionem,dolo petis quod incontinenti reſtituturus es:an ſit audiendus.libro ſecundo,de primo decreto.§.iij.nu.6. 44
Nominans nominato non veniente ſi velit petere miſsionem in poſſeſsionem,& iudicium rei vẽdicationis ſuſcipere, an ſit audiendus.li.ij.de primo decreto.§.ij.nu.20. 45
Nomen tabellionis & pronomen eius debet formaliter in inſtrumento contineri:& cuius authoritatis ſit notarius.lib.iij.de inſtru.edi.§.ij.nu.11. 109
Nomen aduerſarij an debeat in appellatione exprimi.l.ij.de app. §.vj.nu.4. 190
Nomen conſtituentis & conſtituti,& contra quem,& in qua cauſa debet in mandato procuratorio contineri.libro j.de pro-

curatore.§.iij.nu.20. 85
Nomina,prænomina,& agnomina contrahentium & teſtium, & vnde ſint,debent in inſtrumentis determinari.lib.iiij.de empt. & vend.§.j.nu.2. eodem.
Nomina teſtium exprimi iubẽtur poſt eorum atteſtationum publicationem.lib.j.de teſte.§.iij.nu.4. 118
Nomina citandorum non ſolùm in primo,verum etiam in ſingulis primis citatorijs ſunt exprimenda.lib.ij.de citatione.§.j.numero.6. 30
Nomina doctorum qui ſuper canonicæ legis expoſitione laborarunt,& præcęteris clarioribus ſapientiæ præconijs coruſcarũt. in prooe.lib.primi.nu.14. 2
Nomina,& alia incorporalia,ſpiritualia, & corporalia non poſſidentur.lib.ij.de primo decreto.§.iij.nu.3. 44
Nomine viſus quilibet ſenſus corporis intelligitur.lib.j.de teſte. §.j.nume.53. 113
Nomine venationis quid intelligatur.lib.iiij.de clerico venatore. nume.1. 189
Nominatim qualiter debeat quis in iudicio proteſtari.lib.ij.de excep.& replica.§.iiij.nu.17. 68
Non domino bona fide tradente an quæratur vſuſcapio bona fide accipienti,contra omnem dominum.lib.ij.de primo decreto.§.v.nume.11. 47
Notabile dictum circa inducias pro quærendis aduocatis.lib.ij.de dilationibus.§.j.nu.23. 57
Notabilia & dubia quædam de arbitris & arbitratoribus.lib.j.de arb.& arb.§.vij.nu.1. 45
Notabiliter facta niſi diligenter notentur, neglecta cenſentur.lib. iiij.qui matrimonium accuſare poſſunt.§.j.nu.1. 176
Notabiliter facta,niſi diligenter notentur, neglecta eſſe dicuntur. lib.j.de offi.om.iud.§.j.nu.1. 55
Notarius,ſeu alter,cui iudex commiſerit,poteſt interrogare.lib.ij. de poſitionibus.§.iij.nu.9. 89
Notarius qualiter,& per quæ verba ſe in ſententijs ſubſcribere habeat.lib.ij.de ſententia.§.vj.nu.21. 168
Notarius qua forma inſtrumentum conficere debeat ſuper reſcripti cuiuſlibet inſpectione.lib.ij.de reſcripti præſenta.§.j.numero 3. 21
Notarius aliquam ſcripturam exemplans, quibus verbis vti debeat.lib.ij.de inſtru.edi.§.iiij.nu.2. 111
Notarius quomodo ſe ſubſcribere debeat in publicatione teſtamenti.lib.ij.de inſtru.edi.§.iiij.nu.37. 113
Notarius inſtrumentum reficiens quot tabelliones ſibi debeat adiungere & inſtrumento ſubſcribere.lib.ij. de inſtru.edi. §.iiij. nume.4. 111
Notario formam contractus ſub compendio in protocollo ſeu abbreuiatura ponente,an poſsit in publico inſtrumento ampliari.lib.ij.de inſtru.edi.§.ix.nu.12. 122
Notorium facti tribus modis deprehẽditur.lib.iij.de noto.crimi. §.vij.nu.5. 18
Notorium aliud eſt, quàm communis opinio.lib.iij.de notorijs cri.§.v.nu.3. eod.
Notorium non indigere probatione, an ſemper ſit verum.lib.iij. de notorijs criminibus.§.j.nu.11. 17
Notorium quid ſit,& quot modis diuidatur.lib.iij.de noto.cri.§. vij.nu.1. 18
Notorium facti actu interpolati, qualiter dicatur.lib.iij.de noto. cri.§.vij.nu.9. 19
Notorium facti actu manentis, quid dicatur.lib.iij.de noto.cri.§. vij.nu.10. eod.
Notorium quo caſu probatione indigeat.lib.iij. de notorijs cri. §.vij.nu.14. eod.
Notorium facti ex temporis qualitate deprehẽditur.lib.iij.de noto.cri.§.vij.nu.7. eod.
Notorium iuris quid ſit.lib.iij.de noto.cri.§.vij.nu.2. 18
Notorium facti quid ſit.lib.iij.de noto.cri.§.vij.nu.3. eo.
Notorij facti ſpecies ſunt tres.lib.iij.de noto. cri. §. vij. numero.8. 19
Notorij probatio quot teſtes requirat.lib.iij.de notorijs cri.§.vij. nume.20. eod.
Notorio facti negato in partibus remotis,quantum tempus dabitur ad probandum. libro iij.de notorijs criminibus.§.j.nume.10. eo.
Notoria diuerſimodè conſiderantur.lib.iij.de noto.cri.§.vij.nume.12. eo.
Notoriè contumax an & quomodo ſit citandus.lib.ij.de citatione.§.iij.nu.19. 35
In notorijs non eſt locus recuſationi.libro j.de recuſa.§.v.numero 37. 64
Iudex poteſt in notorijs recuſari.libro primo,de recuſa §.v.numero 3. 64
In notorijs,in quibus ex officio proceditur,non eſt opus libello. lib.iij.de libellorum concep.§.ix.nu.10. 24
Nouale durat tandiu,quandiu eccleſia parochialis enormiter non læditur.lib.ij.de probationibus.§.ij.nu.25. 104
Nouatio quando fieri dicatur.lib.iiij.de obligat.& ſolutioni. §.j. nume.23. 134
Nouatio voluntaria quæ dicatur, & in quo differat à neceſſaria. lib.iiij.de obligationibus.§.j.nu.24. 134
Nouus aduocatus ſciat ſe potius iuuare debere partem rei, quàm actoris.lib.j.de aduocato.§.ix.nu.2. 107
Nouus aduocatus qua forma debeat ante omnia proteſtari.lib.ij. de lit.conteſt.§.j.nu.13. 83
Nouus articulus quatuor modis dici poteſt.libro j.de teſte.§.viij. nu.7. 127
Nouis defenſionibus aut allegationibus an quis vti poſsit in cauſa appellationis.lib.ij.de confeſsio.§.iiij.nu.10. 101
Nouitas non debet in homagij ſeu fidelitatis exactione induci.li. iij.de feudis.§.ij.nu.70. 123
Nouitius proteſtans intra annum ſe nolle in monaſterio remanere,an ſi poſt annum remaneat, ſibi præiudicet.lib.iiij.de ſtatu monachorum.nu.70. 159
Nuda traditio, & ſine cauſa facta, in rebus corporalibus non transfert dominium.libro j.de procuratore.§.v. nume.1. 86
Nunciatio furioſo facta an teneat.lib.iiij. de noui oper.nunc.nume.8. 189
Nunciatio facta opificibus domino ignorante, an ſit valida.libro iiij.de noui oper.nunc.nu.9. 189
Nunciatione operis facta nullo in re præſente exiſtente,an ſit valida.lib.iiij.de noui ope.nunc.nu.7. 189
Nuncius ad citandum miſſus an reo inuito poſsit domum eius intrare cauſa eum in ius vocandi.lib.ij.de citatione.§.quarto.numero 17. 35
Nuncius miſſus ſi capiatur,an poſsit contra mittentem agere vt redimatur.lib.iiij.de iudicijs.§.iij.nu.5. 47
Nuncius dicitur certus,quando eſt certæ & probatæ fidei.lib.ij.de citatione.§.iij.nu.8. 34
Nuncius quilibet largè ſumendo dicitur procurator:ſed non quilibet procurator nuncius.libro primo,de procuratore. §.iij. nume.5. 85
Nuncio iudicis proprio credendum eſt.libro ij.de citatione.§.iij. nume.8. 34
Nuncio publico alicuius curiæ ordinariæ citãte,an eius dicto ſimpliciter & abſq; aliqua ſolennitate ſtandum ſit.libro ij.de citatio.§.iij.nu.10. 34
Nullus clericus poteſt in cauſa criminali coram iudice ciuili poſtulare.lib.j.de aduocato.§.j.nu.8. 100
Nulla lex poteſt curiam Principis coarctare,quin poſsit etiã quolibet tempore ius reddere.lib.ij.de ferijs.§.j.nu.9. 60
Numeratio & confeſsio in cauſa teſtimonij paribus paſsibus ambulant.lib.j.de teſte.§.j.nu.66. 114

¶De litera O.

Obiectio publico inſtrumento facta in modum exceptionis de falſitate vel defectu &c.an potius probetur per teſtes,quàm per inſtrumentum.lib.ij. de inſtr. edi.§.viij.nu.15. 118
Obijci poteſt prælato agenti q̃ non habet ſui capituli conſenſum vel econtra.lib.j.de actore.§ j.nu.76. 70
Obijciens turpem exceptionem, an poſsit iniuriarum conueniri. lib.j.de accuſatore.nu.35. 76
Obijcienda contra dicentem ſe teſtamentarium tutorem.lib.j.de tutore.§.j.nu.1. 93
Oblatio inſtrumenti procurationis in iudicio dicitur de actis, non tamen tenor inſtrumenti.libro ſecundo, de inſtru. edi.§. v.nume.9. 114
Oblatione facta de debito, & conſignatione, & depoſitione,an ſit ſublata & obligatio.libro quarto,de fideiuſſoribus.§. primo.nume.20. 130
Obligare poteſt quis ea,quæ de bonis ſuis facit obnoxia.lib.iiij. de locato.§.v.nu.28. 101
Obligans alicui fundum,deinde contrahens cum ſecundo, confitetur ſe prius ſecundo obligaſſe,an illa confeſsio obſit primo. lib.iiij.de obligatio.& ſolutio.§.j.nu.34. 134
Obligans omnia bona ſua alicui,demum emit domum,an poſsit iterum omnia bona ſua pro pretio obligare.lib.iiij.de obligatio.& ſolutio.§.j.nu.33. 134

Obligans

Obligans rem ſi eam poſsideat qualiter ſit impugnandus. libr. iiij. de pignoribus. nu. 9. 125
Obligans alicui nomen debitoris ſui, an ille poterit cõueniri antecꝫ conueniatur principalis. libro primo. de procuratore. §. v. numero 8. 87
Obliganti rem, quam quis vendit, ne poſtea appareat, qualiter ſit conſulendum. libr. iiij. de pignoribus. nu. 23. 126
Obligans alicui domum an poſsit annuas penſiones exigere. li. iiij. de pignoribus. 24. 126
Obligante aliquo alteri omnia bona ſua, ſi aliquid bonorum ad alterum cauſa lucratiua peruenerit, poſsit repeti. li. iiij. de obligat. & ſol. §. j. nu. 44. 135
Obligatus aduocare pro aliqua eccleſia, ſi ſit epiſcopus alterius, cui debeat ſeruire. li. j. de aduocato. §. j. nu. 25. 101
Obligatus ad ſpeciem, an per obligationem liberetur à caſu. li. iiij. de locato. §. iij. nu. 4. 98
Obligatus ad defendendum, an ſtare debeat perpetuò. li. j. de procuratore. §. j. nu. 3. 82
Obligatio generalis comprehendit bona tam præſentia, cꝫ futura. li. j. de procuratore. §. iij. nu. 10. 84
Obligatio fideiuſſoria an & qualiter ſoluatur per aditionem hæreditatis. li. iij. de fideiuſſoribus. §. j. nu. 23. 130
Obligatio fideiuſſoria principalis dicitur per dationem in ſolutione extingui. li. iiij. de fideiuſſoribus. §. j. nu. 24. 130
Obligatio expreſſa & tacita, in quibus differant. libr. iij. de obligat. & ſolut. §. j. nu. 49. 135
Obligatio ſemel ſublata an poſsit reſtaurari. li. iij. de obligatio. & ſolutionibus. §. v. nu. 2. 138
Obligationis condictio ex perſonis hæredum non immutatur. lib. j. de arbi. & arbi. §. vij. nu. 42. 48
Obligationem habere non dicitur quis in re ſua. li. ij. de primo decre. §. v. nu. 4. 47
Obligationem metu factam reuocare volens qualiter libellum cõcipere debeat. lib. quarto, de his, quæ vi metúſue cauſa fiunt. numero 5. 42
Obligatione inducta lege ciuili vel imperiali, & impoſita neceſsitate alicui priuato, nec dicitur quo iure debeat explicari: tunc condictione ex lege poteſt agi. libro ſecundo, de actio. ſeu peti. §. ij. nu. 50. 6
Obligatione per legem inducta, nec ea lege cautum eſt, quo genere actionis experiatur, qualiter ſit procedendum. li. iij. de oblig. & ſolut. §. v. nu. 9. 139
Obligationes ex conſenſu tacito vel expreſſo naſci dicuntur. li. iij. de Publiciana & ſeruitutibus. nu. 15. 57
Obligationes proſunt & obſunt partibus, non inſtrumentum. lib. ij. de inſtru. edi. §. iij. nu. 7. 110
Obligationes ſemper tranſeunt in hæredes, licet expreſsim de eis nihil dicatur. libr. quarto. de emptione & venditione. §. primo. nu. 3. 85
Obliuiſci bonorum operum & miniſterij propter Deum exhibiti, non eſt iuſtum. in proœ. j. li. nu. 34. 4
Obreptitia probatio improbatur à lege. libro primo. de teſte. §. j. numero. 64
Obſcurè dictum habetur pro non dicto. li. ij. de poſitionibus. §. ix. nu. 5. 95
Obtemperare nolens iudicijs, quo ſit edicto mulctandus. li. iiij. de dolo & contu. §. ij. nu. 5. 62
In obtinenda abſolutione ad cautelam præſtandum eſt iuramẽtum. li. ij. de ſen. §. vj. nu. 39. 170
Obtinens in aliqua exceptione, non poteſt amplius recuſare. lib. j. de recuſa. §. iij. nu. 4. 61
Occaſionem damni dans, damnum dediſſe videtur. lib. iiij. de iniurijs & damno dato. §. ij. nu. 19. 192
Occidens quemcunꝫ facto & propria manu, ſit irregularis. libr. j. de diſpenſa. §. iiij. nu. 45. 28
Occultum quid ſit. li. iij. de noto. cri. §. vj. 18
Occupati in negotijs & occupationibus ſeu legationibus publicis à ciuilibus oneribus excipiuntur. lib. primo, de legato. §. iiij. nume. 53. 16
Oculum iudicantis oportet in qualibet iudiciorum parte cuncta rimari. li. j. de aduocato. §. vj. nu. 41. 106
Oculi Domini ſuper iuſtos: vultus autem eius ſuper facientes mala. li. ij. de diſpu. & alle. §. iiij. nu. 22. 153
Odium amor & fauor humanos ſolẽt peruertere ſenſus. li. iiij. de electio. §. j. nu. 17. 32
Odium teſtium quomodo probetur. lib. j. de teſte. §. iij. nu. 19. 119
Oeconomus non debet eſſe laicus, libro primo, de œconomo. nume. 2. 91
Oeconomus nolens epiſcopo vel capitulo reddere rationem, vel fructus eccleſiæ conſumens, non eſt admittendus. lib. j. de œconomo. nu. 3. 91
Oeconomus eſt, cui reseccleſiæ gubernanda mandatur. lib. j. de his qui alie. no. in iudi. inter. nu. 5. 78
Offerens ſalarium cum certa verborum probatione dicens, ſic faciam & ſic fac nulla interrogatione præcedente: pollicetur ſalarium. li. j. de ſalarijs. §. ij. nu. 1. 133
Offerens ſe tancꝫ poſsidens vẽdicationi fundi, vel alterius rei, quacunꝫ actione conueniatur, cùm non poſsideat. condemnabitur ad intereſſe actori. lib. ij. de interrogationibus. §. ij. nu. 1. 75
Officiales curiæ cauere debent ab exceptionibus fictis appellantium. lib. ij. de appel. §. x. nu. 43. 197
Officiales epiſcoporum an poſsint contra abbates aut alios inquirere ſuper criminibus. lib. iij. de inquiſitio. §. j. nu. 5. 10
Officiales epiſcoporum ordinarij cenſentur, vbi eis cauſarum vniuerſitas eſt commiſſa. li. j. de offi. ordi. §. j. nu. 2. 39
Officium eius, à quo appellatur, quod ſit. lib. ij. de appellat. §. ix. in prin. 193
Iudex, à quo appellatur, non faciens officium ſuum, qua pœna tenebitur. lib. ij. de app. §. ix. nu. 1. 193
Officium eius, ad quem appellatur, quod ſit. lib. ij. de appellat. §. x. in prin. 194
Officium iudicis interpellandum eſt, dum animalia in fundum alienum immittuntur. lib. iiij. de cauſa poſſeſsionis & proprie. §. iij. nu. 21. 54
Officium iudicis debet interpellari, dum æqua diſtributio per diuerſa prædia petitur. lib. iiij. de cauſa poſſeſsio. & proprie. §. iij. nu. 22. 54
Officium iudicis datur, vbicunꝫ aliâs actio non datur: & quem libellum exigat. lib. iij. de offi. om. iud. nu. 1. 40
Officium iudicis implorãdũ eſt, vbi manu militari fit miſsio in poſſeſsionem. lib. iiij. de eo qui mittitur in poſ. cauſa rei ſeruandæ. nu. 5. 64
Officium illius ad quem fit remiſsio, quod ſit. li. ij. de remiſsio. §. v. nu. 1. 163
Officium iudicis quibus modis poteſt incidenter implorari. li. j. de off. om. iud. §. iij. nu. 1. 56
Officium executoris eſt, quæ ſibi ſunt iniuncta implere. li. j. de executore. nu. 3. 131
Officium iudicis vicem obtinet actionis, imò ſimpliciter inſpecta diffinitione actionis dicitur actio. libr. j. de offic. om. iud. §. ij. numero 4. 56
Officium iudicis incidenter proponitur quandocꝫ in modum exceptionis, quandocꝫ in modum replicationis. lib. j. de offic. om. iud. §. iij. nu. 1. 56
Officium iudicis locum habet in caſu, quo via publica in ciuitate clauditur. li. iiij. de cauſa poſ. & proprie. §. ij. nu. 15. 52
Officium iudicis, quod actioni detrahit, implorãti an libellus ſit requiſitus. li. iiij. de libel. concep. §. ix. nu. 32. 25
Officium iudicis quomodo competat ordinario, & quomodo delegato. li. j. de offi. om. iud. §. ij. nu. 13. 56
Officium iudicis ſi loco principalis actionis ad petitionem partis contra incertam perſonam imploratur, tunc non eſt neceſſaria litis conteſtatio. lib. j. de offi. om. iud. §. ij. nu. 14. 56
Officium iudicis detrahit actioni, vt non ſit neceſſaria litis conteſtatio neꝫ libellus. lib. primo. de officio omnium iudicum. §. v. nume. 1. 57
Officium iudicis imploratur loco principalis actionis in quincꝫ caſibus. libro primo. de officio omnium iudic. §. ſecundo, numero 9. 56
Officium iudicis proponitur per modum exceptionis. lib. j. de off. om. iud. §. iij. nu. 2. 56
Officium iudicis an impediat actionem. lib. j. de offi. om. iudi. §. iiij, nu. 1. 57
Officium iudicis mouetur, & deſeruit actioni, mandando eam executioni. li. j. de offi. om. iud. §. vj. nu. 22. 58
Officium iudicis locum habet in tribus communibus iudicijs. lib. j. de offi. om. iud. §. vj. nu. 23. 58
Officium iudicis multiplex eſt. lib. ſecundo. de actio. ſeu petitio. §. v. nu. 6. 10
Officium iudicis in duplicibus iudicijs & poſſeſſorijs interdictis quod ſit. lib. ij. de ſecundo decreto. §. iiij. nu. 7. 52
Ad officium iudicis ſpectat multitudinem ſuſpectorum refrenare. li. ij. de requi. conſi. nu. 14. 159
Officium iudicis eſt in libello iudiciali, quare debet ipſum diligẽter inſpicere. li. ij. de libelli obla. nu. 4. 55
Officium iudicis in quibus deſeruit actioni etiam poſt litem conteſtatam. li. j. de offi. om. iud. §. vj. nu. 14. 57
Officium auditoris eſt, exequi quod mandatur. libr. j. de auditore. nu. 4. 40

Repertorium

Officium iudicis deseruiens quare non tantùm valeat, quantum vbi tenet locum actionis.libro primo,de officio om.iudic.§.vj. nu.5. 57

Officium iudicis licet per actionem proponatur,non tamen est actio.lib.j.de off.om.iu.§.vñ.nu.1. 58

Officium iudicis pulchrè distinguitur,cuius distinctionis membra diffiniuntur.lib.j.de offi.om.iud.§.vñ.nu.2. 58

Officium iudicis communiter deseruit post litem contestatam,etiã in actionibus stricti iuris,quo ad naturales obuentiones.lib.j de off.om.iud.§.vj.nu.2. 57

Officium notariꝰ an dicatur publicum.lib.ij.de instru.edi.§.vñ.nume.2. 116

Officium,vel possessio,vel aliud ius,an per appellationem transferatur ad iudicem appellationis.lib.ij.de appel.§.xj.nu.8. 198

Officio iudicis spectat supplere quod à partibus vel aduocatis est omissum,vel minus dictum.lib.ij.de disputa. & allega. §.vj. nu.2. 154

Officio iudicis agendum est,vbi quis conqueritur de riuo in prædio suo immisso.lib.iiij.de causa possessionis & proprieta.§.iij. nu.20. 54

Officio iudicis peti debent alimenta patri à filio & filia & nepote &c.lib.iiij.qui fil.sint legiti.nu.6. 173

Officio iudicis agitur,cùm de patria potestate inter patrem & filiũ disceptatur.li.j.de offi.om.iud.§.ij.nu.4. 55

Omnia membra nõ eundem actum habent,nec vnius officium est alteri attribuendum.li.j.de teste.§.vñ.numero 20. 125

Omnibus vel maiori parti de municipio iurare licet.lib.ij.de iuramento cal.§.iij.nu.9. 87

Omittens ante litis contestationem exceptionem de duabus partibus vel maiori parte,an possit ad eam redire li.j.de syndico.nume.11. 90

Onerari tantùm potest quis,ꝙtum est honoratus.libr.ij.de instru. edi.§.xiij.nu.27. 134

Onus probandi an sola præsumptione pro actore transferri possit.lib.ij.de proba.§.ij.nu.11. 134

Onus probãdi per quæ trãsferri possit.li.ij.de proba.§.ij.n.10.103

Onus habens probationis,habet & emolumentum.lib.ij.de positionibus.§.iiij.nu.11. 90

Onus probandi per testes graue est,& commodius est aduersariũ ad onera petitoris compellere.li.ij.de positio.§.ij.nu.2. 89

Onus probandi an & quomodo ratione delicti transferatur.lib.ij. de probationibus.§.ij.nu.13. 103

Onere duobus impositò,si per vnum non stet quòd fiat, & non fit:an pœna in duorum detrimentum sit imponenda.libr.ij.de contumacia.§.iiij.nu.4. 41

Onera legatorum & fideicommissorum,an debeant inter hæredes & fideicommissarios diuidi.li.iiij.de testam.§.j.nu.17. 147

Opinio communis transfert onus probationis.libr.ij.de proba.§.ij.nu.30. 104

Cõmunis opinio probat,& pro veritate habetur.li.iij.de notorijs crimi.§.v.nu.5. 18

Opinio communis idem est quod credulitas.libro ij.de probat.§. ij.nu.28. 104

Opponi potest de accusatore quòd est infamis, nisi in quinq; casibus.lib.j.de accusatore.nu.21. 75

Opponi an possit rescripto pro scholari,ꝙ non sit scholaris.lib.ij. de rescrip.præsen.§.v.nu.14. 26

Opponi potest contra accusatorem,ꝙ inuitus fecit.lib.j.de accusatore.nu.9. 75

Opponi potest actori in quacunq; parte litis,ꝙ est excommunicatus.li.j.de actore.§.j.nu.13. 66

Opponi potest contra actorem ꝙ sit prodigus,demẽs, surdus,mutus,fatuus,vel orphanus.lib.j.de actore.§.j.nu.11. 66

Opponenda curatori dato ventri.li.j.de curatore.§.v. nu.17. 59

Quando opponatur contra procuratorem ratione sui & causæ.li. j.de procuratore.§.j.nu.1. 79

Opponitur accusatori ꝙ non est bonæ æstimationis vel fidei,& ꝙ temere accusat.lib.j.de accusatore.nu.31. 76

Opponitur accusatori ꝙ libellum non rectè concepit.lib.j.de accusatore.nu.34. 76

Opponitur contra procuratorem ꝙ est cã status, in qua non põt interuenire procurator.li.j.de procuratore.§.j.nu.20. 81

Is,contra quem opponitur ꝙ non fuerit prosecutus appellationem,qualiter probare debeat se impeditum fuisse.lib.ij.de app. §.vñ.nu.11. 103

Opponitur contra testem ꝙ obscurè & confusè locutus est.libr.j. de teste.§.j.nu.50. 113

Opponitur contra actorem ꝙ deportatus est,qui non agit,nec suo nomine conuenitur.li.j.de actore.§.j.nu.14. 66

Opponens se post datam literarum,vel de nouo se opponere volens an per tales literas possint citari.li.ij.de citatione.§.j.numero 22. 35

Opponens post litem contestatam duas partes vniuersitatis in cõstitutione syndici non affuisse,an sit audiendus.lib.ij.de excep. & replica.§.iij.nu.25. 63

Oppositio de re non tradita an impediat executionem sententiæ pro venditore lata.li.ij.de executio. senten.§.vj.nu.8. 182

Oppressus seu iniustè grauatus quicunq; sit etiam excommunicatus,põt à sententia appellare lib.ij.de app.§.j.nu.1. 183

Opem & consilium furti præstans an actione furti teneatur,si furtum non sit commissum.lib.iij.de accusa.§.vj.nu.22. 7

Opera non potest separatim præstari.lib.iiij.de feudis.§.ij.numero 19. 120

Operæ hominis occisi vsq; ad quod tempus sint æstimandæ.li.iiij. de iurijs & damno dato.§.ij.nu.6. 192

Optans, reseruans & suspendens beneficium, semper hoc facere debet de certa præbenda.lib.ij.de actione seu petitio.§.iiij.nume.28. 9

Opus non est verbis,quorum probatione nullus sequitur effectus. lib.j.de aduocato.§.vj.nu.11. 104

Opus nouum nuncianti securum est coram tabellione & testibus mensuram accipere totius ædificij faciendi.lib.iij.de noui ope. nuncia.nu.5. 189

Orans seu postulans in iudicio,non debet sedere,sed stare. lib.j.de aduocato.§.v.nu.5. 103

Oratorum seu prolocutorum honesta proponendi consuetudo in multis perpenditur.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.1. 104

Ordinarius videns sententiam à se latam esse nullam, potest aliam etiam sine libello aut alia retractatione ferre.lib.ij.de sent.§.viij. nu.27. 173

Ordinarius potest post appellationem possessionem turbatam reformare.li.ij.de appel.§.xj.nu.3. 198

Ordinarius debet in consecratione ecclesiæ expensas habere.li.j.de salarijs.§.j.nu.9. 132

Ordinarius cùm ad aliquem locum suæ iurisdictionis vadit,an habebit expensas.libro primo,de salarijs.§.j.nu.8. 132

Ordinarius esse non potest,nisi xxv.annum attigerit.lib.j.de iudic. dele.§.viij.nu.3. 10

Ordinarius iudex quis dicatur.libro primo,de offic.ordina.§.j.numero 1. 29

Ordinarius in quibus habeat de restitutione in integrum cognoscere & disponere.libro secundo, de restitutio.in integr. §.iiij. nu.4. 209

Ordinarius an possit sententiam exequi in rebus extra suam iurisdictionem positis.libro secundo,de executio.senten.§.vj.nume.3. 182

Ordinarius citare potest per literas duobus modis.li.ij.de citatione.§.v.nu.3. 35

Ordinarius non habens administrationem an possit de restitutione in integrum cognoscere.libro secundo,de restit.in integr.§.iiij. nu.2. 209

Ordinarius conferens præbendam vacantem,quam legatus reseruauerat collationi suæ,an teneat talis collatio.li.j.de leg.§.vj.nume.17. 18

Ordinarius causam ex consensu auditam non potest ante litis contestationem delegare.lib.ij.de compe.iudi.adi.§.primo, numero 12. 18

Ordinarius recusatus potest de assensu recusatoris,& probata causa recusationis,committere causam neutri personæ suspectæ.li. j.de recusa.§.v.nu.2. 62

Ordinarius vel delegatus à Principe causam alteri cõmittens, quibus verbis vti debeat.lib.secundo,de execu.senten.§.secundo. nu.1. 178

Ordinarius potest conferre beneficia de quibus in termino per ipsum assignato non ostenditur dispensatio.lib.j.de dispen.§. x.nu.25. 38

Ordinarius debet sententias delegatorum Principis, si eis iunctum fuerit,executioni debitæ demandare.lib.j.de offic.ordi.§. iij.nu.3. 39

Ordinarius esse quis possit,& cui prohibeatur.lib.j.de offi.ordi.§. iiij.nu.1. 39

Ordinarij an possint suam iurisdictionem exercere in datos seu oblatos exemptorum.lib.iiij.de priuileg.& excess.priuileg.nume.4. 190

Ordinarij qui sint,& merum imperium habentes.li.j.de iurisd.om. iud.§.j.nu.7. 53

Ordinarij officium est,cuncta diligenter inquirere, & rerum ordinem plena inquisitione discutere.libro primo,de offic.ordi.§. iij.nu.1. 39

Ordinario proferente diffinitiuam,& dato ad cauſam appellationis eam infirmante,qualiter ſit concludendum.li.ij.de appella. §.x.nu.23. 195
Ordinario ſuo conſentiens non poteſt vlterius diſſentire.lib.ij.de compe.iudi.adi.§.j.nu.16. 18
Ordinarium iudicem quis conſtituat.li.j.de offi.ordi.§.ij.nu.1. 39
Ordinatus in presbyterum à ſchiſmatico epiſcopo, an & qualiter veniat ab officio presbyteratus remouendus.lib.iiij.de ſchiſmaticis.nu.1. 183
Ordinatus à ſimoniaco prælato caret executione,donec cũ eo fuerit diſpenſatum.li.j.de le.§.vj.nu.22. 19
Ordo iudiciarius à lege veteri videtur comprobari per authoritatem Moyſis dicentis,In ore duorum vel trium teſtium &c.in prooe.primi lib.nu.26. 3
Ordo ſcripturæ ſemper eſt ſeruandus.lib.ij.de primo decreto.§.v. nu.31. 49
Ordo poſtulantium eſt à iudice obſeruandus.lib.j.de aduocato.§. vj.nu.13. 104
Ordo iudiciarius eſt in criminibus obſeruandus.li.iij.de accuſatione.§.j.nu.32. 4
Ordo iudiciarius in quibus notoriꝰ eſt obſeruandus.lib.iij.de noto.crimi.§.viij.nu.19. 19
Ordines mendicantium an poſsint petere bona ſuorum profeſſorum.lib.iiij.de ſtatu monachorum.nu.viij. 156
In ore duorum vel trium ſtabit omne verbum : quando dicatur locum habere in cauſa debiti.lib.ij.de probatio.§.iij.numero 8. 105
Originalia ſemper debent penes iudicem remanere. li.ij.de inſtru. edi.§.v.nu.12. 114
Origo obligationis, non titulus actionis,in caſu mandati ſuſcepti eſt attendendus.li.ij.de actio.ſeu peti.§.ij.nu.13. 4
Orphanotrophi ſeu hoſpitalarij ſunt quaſi tutores pupillorũ, ſeu curatores adultorum.lib.ij.de inſtru.edi.§.xvj.nu.12. 145
Orphanotrophis quæ ſint opponenda.lib.j. de orphanotropho. nu.1. 92
Oſtendens ſyndicatum,debet probare ſolẽnitatem affuiſſe.lib.j.de ſyndico.nu.12. 90
Os olet ex nimia ingurgitatione,ex quo ferri poteſt teſtimonium de odoratu.li.j.de teſte.§.vij.nu.20. 125
Oues ſuas alteri committens,qui certam partem debeat habere,qualiter faciet inſtrumentum.lib.iiij.de locato.§. iij.nu.8. 99

¶De litera P.

Pax facta de vulnere, intelligitur facta de omni eo,quod ex eo naſci poteſt. lib.j.de accuſato.nu.5. 74
Pax & concordia differunt.li.iiij.de treuga & pace.nu.3. 40
Pace de vulnere facta ſi moriatur vulneratus, an poterit vulnerator accuſari de morte.lib.iij. de homicidio.nume.8. 184
Pace inter duos inita ſi contingat vnum illorum alterius cõſanguineum interficere an poſsit accuſari de pace rupta.lib.iiij.de treuga & pace.nu.6. 40
Pace & concordia per procuratores factis, debet ad hoc ſpeciale mandatum haberi.li.iiij.de treuga & pace.nu.4. 40
Pace facta de vulnere aut pecunia pro ipſo accepta,an poſsit poſtea agi pro expenſis.li.iiij.de iniurijs & damno dato.§.ij. numero 7. 192
Paciſcens q vbicunq; ſit inuẽtus teneatur ſoluere,an ſine fori præſcriptione poſsit vbicunq; fuerit inuentus conueniri.li.j.de cõpe.iudi.adi.§.j.nu.20. 18
Pactum an ſufficiat ad ſeruitutem incidendam.libr.iiij.de feudis.§. ij.nu.8. 119
Pactum inter contrahentes faciendum, vt vir immobilia non poſsidens emat aliqua mobilia certi pretij vſq; ad certum tẽpus,quę hypothecata ſint vxori pro dote,qualiter ſit ſcribendum.li.iiij. de dote reſtituenda.§.j.nu.7. 177
Pactum & lex æquiparantur.lib.ſecundo,de probationibus.§.iiij. nu.5. 105
Pactum inter litigatorem & aduocatum de ſalario factum, eſt tenendum.lib.j.de ſalarijs.§.iij.nu.7. 134
Pactum contra naturam contractus factum nunq; eſt tenendum. li.iiij.de emphyteuſi.nu.164. 112
Pactum in vno ſpecialiter factum non debet ad alia extendi.li.iiij. de emphyteuſi.nu.165. 112
Pactum inter compromittentes,ne arbiter cogi poſsit ſententiam ferre an teneat.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.12. 46
Pactum quod non poteſt,niſi per publicum inſtrm,probari,videtur eſſe contra mores:& in hoc iudicis arbitrio ſtandum eſt.lib. ij.de probationibus.§.iiij.nu.7. 105
Pactum debet aliquid operari.li.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.38. 48
Pactum dominij directi an poſsit inutili nocere.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.96. 108
Pactum de petendo,& pactum de non petendo,qualiter conſyderantur.lib.iiij.de pact.& tranſactio.§.iij.nu.2. 41
Pactum faciens de non petendo vſuras poſtea poſt biennium fit pactum de petendo an per vltimum pactum reſtituatur ad omnia præcedentia.li.iiij.de pact.& tranſact.§.iij.nu.3. 41
Pactum inter partes de non appellando, multipliciter conſyderatur.li.ij.de app.§.xij.nu.2. 200
Pactum de non appellando poſt litem conteſtatam & ante ſentẽtiam factum,an ſit validum.li.ij.de app.§.xij.nu.3. 200
Pactum extinctum an reſuſcitari poſsit.lib.iiij.de pact.& tranſact. §.iij.nu.4. 41
Pactum eſt duorum vel plurium in idem dandum vel faciendum vel non faciendum conſenſus.lib.iiij.de pact.& tranſact.§.j.nume.2. 41
Pactum dicitur quaſi ex pace factum.lib.iiij.de pact.& tranſact.§. j.nu.2. 41
Pactum ex poſtfacto,vel de non petendo, qualiter intelligatur,& in quibus interuenire poſsit.libr.iiij.de pact.& tranſactio.§.j. nu.3. 41
Pactum cum emphyteuta factum q non poſsit aliquo caſu expelli,an ſit validum.lib.iiij.de emphyteuſi. nu.112. 109
Pactum contra ius naturæ non eſt tenendum.lib.iiij.qui fil.ſint legi.nu.12. 173
Pactum inter litigatorem & aduocatum nomine palmarij factum an ſi aduocatus aliquando ſuccumbit,aliquando vincit, totum habere debeat.lib.j.de ſalarijs.§.iiij.nu.15. 134
Ex pacto tranſactionis an poſsit oriri actio.libr.iiij. de pact,& tranſact.§.ij.nu.6. 41
Pacta nouiſsima an ſemper ſint ſeruanda.li.iiij.de pact.& tranſact. §.iij.nu.1. 41
Papa ſolus diſpenſat cum eo,qui irregularitatem incurrit.libr.j.de leg.§.vj.nu.36. 20
Papa & Imperator per quos faciant inquiſitiones.lib.iiij.de inquiſitione.§.j.nu.4. 10
Papa an poſsit contra alias eccleſias præſcribere.lib.iiij.de præſcri. nu.18. 70
Papa vel epiſcopus an poſsint ſibijpſis remittere de pœnitentia per ſacerdotem iniuncta.libro iiij. de pœniten.& remiſ.numero 15. 94
Papa, cæteriq; prælati, cuius priuilegio dicantur habere poteſtatem concedendi indulgentias.libr.iiij.de pœniten. & remiſ.numero 10. 194
Papa ſcribens alicui archiepiſcopo,& dicens, vices noſtras tibi in tali prouincia duximus committendas:an intelligatur committere perſonæ vel dignitati.lib.ij.de inſtru.edi.§.xj.nu.7. 124
Papa gratiam alicui ſine literis dante,an obijciens contra talem de veritate incognita,ſit audiendus.lib.ij.de excep.& replica.§.iij. nu.31. 65
Papa iudicibus mandante in cauſa eis commiſſa procedendum iuxta priorum continentiam literarum,an primis literis non apparentibus ſit procedendum.libro ij.de inſtru.edi.§.vj.numero 8. 115
Papa poteſt ſuam ſententiam vel auditoris ſui vbique executioni mandare.libro ſecundo,de ſatiſdationibus. §. ſecundo,numero 4. 71
Papa ſolus poteſt exigere ſiue de nouo ordinare eccleſias cathedrales.li.j.de legato.§.vj.nu.3. 18
Papa ſolus poteſt auferre vni,& dare alteri.li.j.de legato.§.xlv.nume.45. 20
Papa ſuis oſtiarijs aut curſoribus ſuas cauſas ſolet committere.libr. j.de iudi.dele.§.v.nu.16. 7
Papa ſolus legibus eſt ſolutus,nam nulli ſubeſt,nec ab aliquo iudicatur.li.j.de legato.§.vj.nu.43. 20
Papa quid agere habeat erga Imperatoris creationem.li.j.de legato.§.vj.nu.41. 20
Papa vtrunq; gladium habet, ſcilicet temporalem & ſpiritualem ex commiſsione Dei.libro primo, de legato. §. ſexto.numero 50. 21
Papa eſt ſucceſſor Petri & vicarius Ieſu Chriſti vicem Dei gerens in terris.lib.j.de leg.§.vj.nu.51. 21
Papa an poſsit leges tollere,declarare, vel modificare.li.ij.de diſputa.& allega.§.v.nu.5. 154
Papa poteſt quo ad ius ciuile infamiam irrogare.libr.ij.de ſenten. §.vj.nu.49. 171

Repertorium

Papa ſuam ſententiam iniuſtè latam corrigere debet.li.ij.de excep. & replica.§.iiij.nu.40. 69

Papa ſolus, vel cui ſpecialiter commiſerit, poteſt excommunicatũ à ſe abſoluere: quia eius eſt ſoluere, cuius ligare.li.j.de legato.§. vj.nu.31. 19

Papa in quibus debet ſolus diſpenſare, vel quæ pertineant ad eum ſolum declarare.lib.j.de legato.§.vj.nu.32. 19

Papa non præſumitur per ſuum reſcriptum alicui velle damnum inferre.lib.j.de iudi.dele.§.v.nu.10. 6

Papa ſolus per ſe vel per executorem ſuum poteſt dare ius in vacatura.li.j.de legaro.§.v.nu.9. 17

Papa conſilijs non ligatur, imò contra illa facere poteſt.lib.j. de lega.§.v.nu.10. 17

Papa ſi petatur prouideri vbi cã expediri non põt, quo reſcripto vti debeat.li.ij.de reſcripti præſenta.§. iiij.nu.47. 25

Papa deponere poteſt Imperatorem propter ſuas iniquitates. li.j. de legato.§.vj.nu.17. 19

Papa ſeu prima ſedes à nemine poteſt iudicari, niſi in cauſa hęreſis. li.j.de legato.§.vj.nu.2. 18

Papa ſi commiſit primo legato diuerſas cauſas ſingulares expreſſo nomine proprio, an poſt aduentum ſecundi poterit in illis procedere.lib.j.de legato.§.iiij.nu.59. 16

Papa rogans pro aliquo monachando vel canonicando, cuius formæ reſcripto vti debeat.lib.ij.de reſcrip. præſenta.§.iiij.numero 43. 25

Papa debet ſeruare id, quod fit per eius legatum, ac ſi ipſe feciſſet. lib.j.de legato.§.iiij.nu.52. 16

Papa ſolus deponit epiſcopos.lib.j.de legato.§.vj.nu.12. 18

Papa ſubijciens ſe alicui ſacerdoti, an poteſt ab illo ſolui & ligari.li. iiij.de pœniten.& remiſ.nu.14. 194

Papa diſpenſare poteſt in omnibus irregularitatibus.li.j.de diſpẽ. §.iiij.nu.3. 25

Papa non poteſt contra Apoſtolum diſpenſare, nec contra Euangelium aut decalogum.li.j.de diſpen.§.vij.nu.2. 33

Papa vel eius auditore in curia Romana poſitiones approbante an illis poſsit vlterius obijci.li.ij.de poſitionibus.§.v.nu.15. 91

Papa ſolus ſedet in ſede illa, quam Dominus ſibi in perſonam beati Petri ſpecialiter eligit: ideoq; ſummus põtifex appellatur.li. j.de lega.§.vj.nu.47. 20

Papa vocat epiſcopos & ſuperiores venerabiles fratres: abbates verò & inferiores etiam reges & principes, indifferenter filios. li.ij.de reſcripti præſenta.§.iiij.nu.3. 22

Papa literis conferens aliquod beneficium cum clauſula, non obſt. &c. literis appoſita, an ſufficiat ad beneficium obtinendum.lib. j.de diſpen.§.x.nu.4. 36

Papa non diſpenſat cum ſimoniaco in ordine, aut ordinato à ſimoniaco per pecuniam.lib.j.de diſpen.§.vij.nu.5. 34

Papa excommunicatum ſalutans, vel aliter ei participans, præſumitur eoipſo ipſum velle abſoluere.lib.j.de legato.§.vj. numero 33. 19

Papa an poſsit quo ad forum ciuile infamiam irrogare.lib.ij.de ſententia.§.ij.nu.11. 164

Papa nonnunq; intendit per ſuum reſcriptum alicui præiudicium inferre.lib.j.de ſalarijs.§.j.nu.7. 132

Papa non poteſt diſpenſare in gradibus conſanguinitatis lege diuina prohibitis.li.j.de diſpenſa.§.vij.nu.4. 33

Papa dans alicui poteſtatem diſpenſandi cum aliquibus in pluralitate beneficiorum, quomodo intelligatur.li.j.de diſpenſa.§.x. nu.19. 38

Papa in omnibus ratione duce diſpenſare poteſt, & debet.libr.j.de diſpenſa.§.vij.nu.1. 33

Papa in quibus diſpenſare poſsit.li.j.de diſpen.§.vij.nu.1. 33

Parentes appellatione qui contineantur.lib.j.de teſte.§.primo, nume.3. 109

Parentes ingreſsi monaſterium an poſsit ei ſuccedere.lib.iiij.de ſta. monacho.nu.59. 158

Pariete vno tantùm alicuius ruinoſo, an pro tota domo cauebitur de damno infecto.li.ij.de ſatiſdatio.§.v.nu.3. 74

Parochiani in Italia dicuntur ius præſentandi patronos contra ius vſurpare.lib.iiij.de iure patronatus.nu.11. 161

Parochias vnire & diuidere poteſt epiſcopus de conſenſu eorum, quorum intereſt.lib.j.de diſpenſa.§.v.nu.20. 31

Par affectionis cauſa ſuſpicionem tollit in caſu teſtimonij.libr.j.de teſte.§.j.nu.10. 110

Pars non debet vti conſilio aduocati, qui factum ignorat reſpõſione facti.li.ij.de poſitionibus.§.iij.nu.7. 89

Pars grauata poteſt licitè appellare, licet grauamen non ſit in iure expreſſum.lib.ij.de appel.§.ij.nu.32. 187

Pars appellans an ſibi præiudicet literas aduocatorias præſentando.li.ij.de remiſsionibus.§.iij.nu.2. 162

Pars ſemel procuratorem approbans, an ámodo poterit eum recuſare.lib.j.de procuratore.§.iiij.nu.22. 85

Partis vtriuſq; probationes, quibus caſibus admittantur.libr.ij.de probatio.§.ij.nu.16. 103

Parti conuento recedere nõ licet à iudicio ſine licẽtia, ſiue ſit actor, ſiue reus.lib.ij.de contumacia.§.j.nu.1. 38

Parte allegationibus iudicialibus renunciante, ſi altera non renunciet, an cogetur citò proferre, vel intra cẽtum tempus.libr.ij.de renun.& concluſio.nu.1. 156

Parte abſente an & quo caſu poſsit lis conteſtari.li.ij.de lit.conteſ. §.iiij.nu.5. 84

Altera parte appellante à delegato, ſi ipſe delegatus cauſam remittat ad ſuperiorem, qui cauſam delegauerat: ſuperior verò ad quem cauſa remiſſa eſt, ſi citat appellantem vt veniat proceſſurus in cauſa principali nulla facta mentione de appellatione qd iuris.li.ij.de citatione.§.vj.nu.4. 37

Parte ad legatum, & altera ad metropolitanum à ſententia ſuffraganei appellante, cuius tenere debeat appellatio.lib.ij.de appel.§. iiij.nu.17. 189

Parte vna duas ſententias confirmatorias habente, & altera duas alias: quæ potior dici debeat.lib.ij.de appel.§.viij.nu.2. 193

Parte contumace amplius non citata, an poſsit ſuperior procedere. li.ij.de remiſsio.§.ij.nu.1. 161

Altera parte ad ſportulas præſtandas non obligata: an ab altera ſint exigendæ.li.ij.de expenſis.§.vj.nu.12. 216

Vtraq; parte à diuerſis iudicibus appellante, quibus verbis ſit pronunciandum.lib.ij.de app.§.x.nu.44. 197

Partes ad inuicem concordantes non egent iudice.lib.iiij. de homicidio.nu.7. 184

Circa partes in iudicio conuentas quomodo ſit diſtinguendũ. lib.ij.de præpara.iudiciorum.nu.4. 2

Partes concorditer eligentes procedere coram delegato potius, q̃ coram domino feudi, an poſsit delegatus contradicente domino feudi in cauſa procedere.libro ij.de competen.iudic.adi.§.j. nu.6. 17

Partes coram iudice, non econuerſo iudex coram partibus, æquum eſt comparere.li.ij.de citatione.§.j.nu.2. 30

Partes an poſsint procurare iudicem.libro j.de ſalarijs.§.j.numero 2. 132

Partes quibus caſibus poſsint in cauſa appellare, & ſuper appellatione literas impetrare non facta mentione de remiſsione.li.ij. de remiſsio.§.iiij.nu.8. 162

Aliqua partium ſe offerente ad probandum per teſtes vel inſtrumenta, an poterit redire ad poſitiones, ex quo ſemel produxit.li.ij.de poſitionibus.§.iiij.nu.5. 90

Partibus vtriſq; ſuper ſuis articulis in cauſa teſtes producere volentibus & ſimul concurrant, quis prior audietur.li.ij.de probat.§. ij.nu.17. 103

Partibus inter ſe pactum de non iurando facientibus, ſi per iudicẽ cogantur, & nolint, an perdant iura ſua.lib.ij.de iura.cal.§.v. nume.5. 88

Partibus in eligendis conſiliarijs non concordantibus, qualiter iudex prouidere debeat.li.ij.de requi.conſi.nu.3. 159

Partibus exemplationi ſcripturarum conſentientibus, an ſine iudice profit aut valeat.lib.ij.de inſtru.edi.§.iiij.nu.33. 113

Participans cum excommunicatis nõ peccat mortaliter, ſed venialiter.li.ij.de ſenten.§.vj.nu.31. 170

Participans excommunicato ipſo iure ſuſpenſus habendus eſt.li. j.de diſpen.§.iiij.nu.20. 26

Participantes cum excõicatis, an & quo caſu eandem excommunicationis ſententiam incurrant.libr.ij.de ſen.§.vj.nu.23. 169

Paſtor animalium an ſemper teneatur de perditis vel vitiatis.li.iiij. de locato.§.v.nu.12. 100

Pater agens contra filium ſibi obedire nolentem, agit iudicis officio.li.j.de offi.om.iud.§.ij.nu.3. 55

Pater an ſuccedere debeat filio in caſtrenſi & quaſi caſtrenſi, vel in aduentitio vel profectitio peculio.li.iiij.de teſt.§.v.nu.10. 149

Pater an poſsit natum ex damnato coitu ſubſtituere.li.iiij.de teſta. §.v.nu.28. 149

Pater vendens bona ſua nato ex damnato coitu vel in vltima voluntate, dicens ſe illi teneri: præſumitur hoc in fraudem facere. li.iiij.de teſta.§.v.nu.29. 149

Patre inſtituente extraneum, & illo filium, an tunc filius ſpurius habebit bona paterna.li.iiij.de teſta.§.v.nu.30. 149

Pater accipiens rem in emphyteuſim pro ſe & filijs, demum ſi ceſſat in ſolutione penſionis, vel alijs ſua culpa poſſeſsionem perdit, an ex hoc filius innocens perdere debeat ius ſuum.li.iiij.de emphyteuſi.nu.171. 112

Pater & mater in teſtimonio contractus matrimonialis cenſentur ſuſpecti, etiam ſi contrahentes ſint pares.libro primo, de teſte. §.j.

§.j.nu.5. 109
Pater adoptiuus an posit filium emancipare.lib.iiij.de natis ex libero ventre.nu.18. 170
Pater emancipans filium,& ei partem dans cum pacto de non petendo alimenta,etiam iuramento firmato:an filio in pauperta tem deueniente teneatur ipsum alere.li,iiij.qui filij sint legitimi. nu.12. 173
Pater contra filium ingratum agere volens qualiter formabit libel lum.li.iiij.de natis ex libero ventre.nu.13. 170
Pater & filius eadem persona reputantur.lib.iiij.de feudis.§.ij.nume.14. 119
Pater,filius, vel duo fratres, possunt simul in testamento vel negotio extranei testificari.li.j.de teste.§.j. 109
Pater an debeat inuentarium facere de bonis aduētitijs filij,in quibus habet vsumfructum.libr. secundo,de instru.edi. §.xvj.nume.14. 145
Pater est domesticus filio & econuerso.li.primo,de teste.§.j,nume ro 15. 110
Pater nolens consentire filio in casu,quo eius consensus est necessa rius potest cogi per iudicem etiam captis pignoribus.lib.j. de actore.§.j.nu.30. 67
Pater filio malè contra pietatem tractante qualiter formabit filius contra patrem libellum.libr.quarto, de natis ex libero ventre. nu.15. 170
Pater an per epistolam vel nuncium si absens sit,poterit filio agen ti consentire.li.j.de actore.§.j.nu.31. 68
Pater plures filios habens si syndicatum faciat nomine suo & filio rum,an nomina eorum debeant inesse syndicatui.li.j .de syndi co.nu.13. 90
Pater an possit filiam in dote hæredem instituere.libr.ij.de instru. edi.§.xij.nu.38. 129
Pater potest agere per se vel per procuratorem in rebus filio acqsi tis.li.iiij.de libel.concep.§.xij.nu.22. 36
Pater an iurabit de calumnia in bonis aduentitijs.lib.ij.de iura.cal. §.iij.nu.5. 87
Pater habet in rebus filij administrationem & vsumfructum.lib.j. de procuratore.§.ij.nu.12. 83
Pater habens tres filios,quos instituit hæredes:an si postea fecerit testamentum vnum instituendo,an valeat.lib.ij.de instru.edi.§. xij.nu.29. 127
Pater in rebus filio quæsitis potest per se vel per procuratorē agere.lib.j.de actore.§.j.nu.46. 69
Pater si coram filio iudice filio,vel econtra,experiatur, an teneat.li. j.de actore.§.j.nu.69. 70
Pater non est præsumendus filium obedire.li.ij.de primo decreto. §.iij.nu.27. 45
Pater an in delictis ciuilibus aut criminalibus cogatur defendere fi lium.li.j.de actore.§.j.nu.28. 67
Pater agere potest cum filio vbi filij causa patri aliâs competit.lib. j.de actore.§.j.nu.29. 67
Pater accipiens rem emphyteuticam pro se & filijs & nepotibus ipso moriente,quibus sint res diuidendæ.li.iiij. de emphyteusi. nu.174. 112
Pater remittens iniuriam filio factam,an ipsi filio nocere dicatur.li. iiij.de iurijs & damno dato.§.j.nu.12. 191
Pater quo casu sit cogendus filium cognoscere.li.iiij.qui fil.sint legiti.nu.2. 172
Patris consensus non est in castrensi vel quasi necessarius.libr.j.de actore.§.j.nu.29. 67
Patris consensus an sit necessarius in venditione rerum à clerico ac quisitarum.li.j.de actore.§.j.nu.47. 69
Patris consensus generalis vel mandatum generale factum filio vt agat,vel se defendat in omnibus, & contra quemlibet, videtur sufficere ad agendum.li.j.de actore.§.j.nu.40. 68
Patrem interficere an sit licitum pro patriæ defensione. libr.iiij.de feudis.§.ij.nu.32. 121
Patrem vocari non est necesse in causa filij,vbi conuenitur ex cau sa castrensi.li.j.de actore.§.j.nu.32. 68
Patre hærede instituto & rogato filio hæreditatem restituere,an ha beat locum Trebellianum.li.iiij.de testa §.j.nu.16. 143
Patre & filijs mortuis,alenda est mater ab hæredibus filiorum.lib. iiij.qui fil.sint legi.nu.41. 174
Patre ministrante filio spurio pecuniam,ex qua emit bona ab extraneo,an talia bona tanc̄ patris possint ab hæredibus reuocari.lib.iiij.de testa.§.v.nu.35. 150
Patria potestas an perdatur patre & filio religionem intrantibus. lib.iiij.de statu mona.nu.16. 157
Patria potestas an recuperetur per egressum religionis de licentia papæ.li.iiij.de sta.mona.nu.16. 157
Patriarcha legatus potest ex causa reuocare indulgentias dñi papæ & suorum prædecessorum.li.j.de lega.§.iiij.nu.45. 16
Patriarcha Constantinopolitanus & Alexandrinus videntur posse deponere episcopos suos.lib.j.de lega.§.vj.nu.13. 18
Patriarchæ quatuor principales dispensant in casu, quo non possunt metropolitani,&c.li.j.de dispen.§.viij.nu.1. 34
Patrocinium quod plurimorum sensibus approbatur est integrū. li.j.de aduocato.§.iij.nu.9. 102
Patronus non habet iurisdictionem inter libertos.li.j.de offic.ordi. §.j.nu.7. 39
Patronus an possit per seipsum præsentare.li iiij.de iure patronatus.nu.14. 161
Patronus in vno monasterio,an si se ex causa vniat alteri monaste rio,erit patronus in secundo.li.iiij.de iure patrona.nu.17. 161
Patronis in præsentatione discordantibus,qualiter sit libellandum. li.iiij.de iure patronatus.nu.13. 161
Patronus,cui iura debita denegantur,qualiter formabit libellum. lib.iiij.de iure patronatus.nu.9. 161
Patronus pauper quo libello petere possit alimenta à liberto diuite.li.iiij.qui filij sint legiti.nu.7. 173
Patroni & parochiani an possint suos sacerdotes de simonia vel de adulterio vel alio crimine accusare.lib.iiij.de simonia.numero 3. 181
Patroni fratres an possint vnum ex se præsentare.lib.iiij.de iure patronatus.nu.15. 161
Pauper maleficus qualiter sit puniendus.li.iij.de accu.§.vj.numero 12. 6
Pauper exoneratus à lege & satisdatione,nec videtur in contuma cia satisdandi cum hoc facere non possit.li.ij.de secundo decreto.§.iij.nu.8. 51
Pauperes an habeant actionem ad relicta ad pias causas.li.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.66. 139
Peccans enormiter & manifestè,deponitur:nec promouetur sine ordinarij episcopi dispensatione.libr. j.de dispensa.§.ix.nu.5. 35
Peccatum occultum an sit aliquo modo puniendū,& prælati qualiter sint puniendi.lib.iiij.de pœnis.nu.3. 194
Pecunia dotalis potest in prædia conuerti.li.iiij.de dote restituenda.§.ij.nu.17. 172
Pecuniam promittens ex residuo pretij mercationum emptarum quale conficietinstrumentum.libr.iiij.de obligatio.& solut.§.j. nu.20. 134
Pecudes,& alia se mouentia,an mobilium nomine comprehendā tur.li.ij.de fructi.& interesse.§.j.nu.8. 217
Pedagia colligentes ab his, qui viam publicam transeunt, debent prohiberi.libr.quarto,de causa possessio.& proprieta.§.ij.nume.14. 52
Pedaneus quid secundùm leges habere debeat.libro j.de salarijs. §.j.nu.4. 132
Pedaneus vel delegatus à iudice,an per seipsos possint citare.li.ij. de citatione.§.iiij.nu.13. 34
Pendente appellatione nihil est innouandum.lib.ij.de supplica.§. iij.nu.2. 211
Pensio rei emphyteuticæ an propter sterilitatem sit minuenda.li. iiij.de emphyteusi.nu.163. 112
Pensio rei conductæ quando sit soluenda.lib.iiij.de locato.§.v.nume.14. 100
Pensio iusta quæ dicatur.li.iiij.de emphyteusi.nu.15. 103
Pensio constituta quibus casibus diminui possit vel non,vt res vel domus deterioratur.lib.iiij.de emphyteusi.nu.10. 103
Pensionem rei emphyteuticæ prętermissam cum protestatione recipiens,an sibi præiudicet quò minus non possit emphyteutā expellere.li.iiij.de emphyteusi.nu.36. 104
Pensionem rei ecclesiæ non soluens an possit ecclesia aut appellare,aut semper pensionem exigere.lib.iiij.de emphyteusi.numero 22. 104
Nemine,qui pensionem recipiat, apparente,nec per possessorem teneat quin soluat,an possit expelli emphyteuta terminum solutionis præteriens.li.iiij.de emphyteusi.nu.30.& 32. 104
Pensione seu canone non soluta,quo iure possit ecclesia contra emphyteutam agere.li.iiij.de emphyteusi.nu.66. 106
Percussio dupliciter consyderatur.li.primo,de dispensa.§.iiij.nume.7. 25
Perdens pignus qualiter probare possit se perdidisse.li.iiij.de pig. nu.16. 126
Peregrinus diuersimodè consyderatur, diuertensq; apud hospitē, quem sciebat malæ opinionis,si res perdat,debet sibiipsi imputare.li.iiij.de furtis.nu.16. 186
Peregrini seu viatoris in hospitio res suas perdentis iurō, quo casu standum sit.li.iiij.de fur.nu.17. 187
Peremptoria non debet fieri citatio,cùm vna tantùm facta fuerit.

Repertorium

li.ij.de citatione.§. v.nu.7. 35,
Peremptoria exceptio ante litis conteſtationem eſt proteſtanda ſed poſt proponenda & probanda.li. ij.de excep.& replica.§. iij.nu.2. 64
Peremptorium quoties poſsit mitti ad malitiam committendam. li.ij.de citatione.§.iij.nu.2. 32
Peremptorium ſit tribus edictis vel vno pro omnibus peremptorio.li.ij.de citatione.§.iij.nu.3. 32
Peremptorium quid dicatur,& an iudex ordinarius delegatus aut ſubdelegatus poſsit peremptorie citare.lib.ij.de citatione.§.iij.nume.1. 32
Petitorium & poſſeſſorium in iudicio propoſita ſi ſint ſuper diuerſa,quid iuris.lib.ij.de petito.poſſeſſo.& ſpolia.§.primo,nume.4. 79
Peremptorium non debet in prima citatione vel permaturè mitti. li.ij.de citatione.§.iij.nu.1. 12
Peremptorium contra pupillum indefenſum propoſitum nullius eſt momenti.li.ij.de contumacia.§.iiij.nu.17. 42
Peremptorium an poſsit fieri ante li.conteſt.li.ij.de citatione.§.iij. nu.16. 33
Super peremptorijs ante litis conteſtationem probatis, contra quas nihil extitit replicatum, qualiter pronunciabitur. lib.ij.de excep.& replica.§.iij.nu.47. 66
Periculoſum eſt ſub offenſo iudice litigare.libr.j.de aduocato.§.v. nu.15. 103
Periculum circa libellorum conceptionem imminens cauendum eſt.lib.iiij.de lib.concep.in rub.nu.6. 21
Periculum quomodo diuiditur aut ſubdiuiditur:& quid vbi filiuſfa.agit de peculio.li.j.de actore.§.j.nu.23. 67
Periculum recipiens rei conductæ an de caſu fortuito teneatur.lib. iiij.de locato.§.iij.nu.5. 98
Periurus an cogi poſsit in aliqua cauſa alicui conſulere.lib.ij.de requiſi.conſi.nu.9. 159
Periurium non debet pro temporali commodo incurri:& potius debet quis mala temporalia pati,ꝙ malo animo conſentire.li. ij.de actio.ſeu peti.§.iij.nu.3. 7
Periurus eſt,qui poſtꝙ iurauit ſe contra arbitrium vel conuentionem non venturum,actiones ſuas alicui cedit.li.j.de arbi.§.vij. nu.50. 49
Periurus, ſeu in peccato mortali conſtitutus,an poſsit diſpenſari, vt non repellatur à teſtimonio ferendo. libro primo, de teſte. §.j.nu.30. 111
Periurus in vno,non eſt credendus in alio.lib.ij.de inſtru.edi.§.ix. nu.11. 122
Permittere exercere iuriſdictionem contentioſam in cauſis pecuniarijs,cuius ſit imperij.lib.j.de iuriſdictio.om.iudicum, numero 23. 54
Permutans rem partim & partim vendens, qualiter formabit inſtrumentum.lib.iiij.de rerum permu.§.j.nu.2. 112
Permutatio an ſit alienatio.lib.iiij.de rerum permuta.§.primo, nume.4. 16
Permutatio & emphyteuſis genera dicuntur alienationis. li. iiij.de rer.permu.§.j.nu.5. 116
Permutatio qualiter & quando contrahi dicatur.lib.iiij.de rer.permu.§.j.nu.6. 116
Permutatio vicina eſt emptioni,nec poteſt emphyteuta ſine domini licentia rem emphyteuticam permutare.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.147. 111
Perſonalis actio ex quibus naſci poſsit.lib.ij.de actio.ſeu peti.§.ij. nu.42. 6
In perſonali actione miſſus in poſſeſsionem qua ratione non poſsideat:in reali autem ſic.lib.ij.de primo decreto.§.v.numero 12. 47
Perſona ſæpius vadens ad locum indulgentiarum,an plures indulgentias conſequetur.li.iiij.de pœni.& remiſ.nu.12. 194
Perſona abſens qualiter conſentire dicatur.li.iiij.de empt.& ven.§. ij.nu.24. 92
Perſona iuriſdictionem ſecularem exercens,an poſsit tallias, collectas,vel exactiones eccleſiaſticis perſonis imponere.libr.iiij. de immunitate eccleſiarum.nu.2. 64
Perſonæ,quæ in certis caſibus repelluntur,ſi ſuam ſuorumꝙ iniuriam proſequantur,admittuntur,prætercꝙ in octo criminibus hic enumeratis.li.j.de accuſatore.nu.37. 77
Perſonæ in iudicijs interuenientes ſunt iudex,actor,reus,defenſor, & teſtis.in prologo,de iu.dele.li.j.nu.1. 4
Perſonæ quæ ſint incapaces iudicialis dignitatis, & cauſæ, in quibus repelluntur iudices.libro primo,de iudic.delega.§. vij.nume.15. 9
Perſonæ quæ in iudicio conueniri non debeant.lib.j.de reo.§.j.nume.12. 72
Perſonæ quæ non poſſunt hæredes vel legatarij in teſtamento inſtitui,ſunt plures.lib.ij.de inſtru.edi.§.xij. 126
Perſonæ quæ debent ſalaria recipere,debent ea ante calculum ſententiæ exigere.li.j.de ſalarijs.§.j. nu.14. 133
Perſonæ coniunctæ pro coniunctis agentes,ſine etiam mandato admittuntur,præſtita tamen cautione de rato.li.j.de coniuncta perſo.nu.1. 88
Perſonarum quæ venditionibus ſeu traditionibus conſentire habent,diuerſitas eſt attendenda.lib.iiij.de emptio.& vendit.§.ij. nu.2. 91
Perſonarum differentiam in reſcriptis contentarum,cui.& quomodo competat æſtimare.libr.ij.de reſcripti præſenta.§.ix.numero 1. 27
Pertinentia ad legatos de iure communi quæ ſint, quibus conſtet eos eſſe legatos,etiam ſi ſuper his mandatum ſpeciale non oſtẽdant.li.j.de legato.§.iiij.nu.14. 14
Pertinentia rerum eccleſiaſticarum qualiter ſit intelligenda.lib.iiij. de religioſis domibus.nu.3. 159
Peſtis nulla peior ad nocendum,cꝙ familiaris inimicus.li.j.de aduocato.§.ix.nu.7. 108
Petere volenti legatum ſibi relictum incumbunt tres actiones.lib. ij.de actio.ſeu petitio.§.ij.nu.34. 5
Petere volens poſſeſsionem ſubtractam, qualiter libellum faciet. lib.iiij.de locato.§.v.nu.3. 99
Is,à quo res petebatur,ſi ſententialiter fuerit abſolutus:quia tẽpore motæ litis rem petitam ſine dolo deſierat poſsidere:an ſi iterum poſsidere inueniatur,poſsit denuò res peti.lib.ij.de interrogationibus.§.ij.nu.6. 75
Petendo qꝙ hæres rogatus adeat hæreditatem an dandus ſit libellus lib.iiij.de lib.concep.§.ix.nu.16. 25
Petens poſt atteſtationum publicationem teſtem interrogari an obtinere debeat.libro j.de teſte.§.viij.nu.4. 127
Petens teſtes intra terminum examinari, qui nolunt teſtificari, ex quo ſuccumbit:cui imputabitur.libro primo, de teſte.§.iij.numero 14. 118
Petens aliquid ſibi in ſolidum dari,quomodo formare habeat ſuã petitionem.li.ij.de ſecundo decreto.§.ij.nu.5. 49
Petens mitti in poſſeſsionem an debeat iurare de calumnia. lib.iiij. de teſta.§.iij.nu.31. 147
Petens prædia vicina finibus diſtingui,quibus verbis vti debeat.li. iiij.de iud.§.iiij.nu.2. 48
Petens ſe mitti in poſſeſsionem edicto diui Adriani,vel ex cõſtit. Iuſtiniani,iudicis officium duntaxat implorare debet.li.iiij.de libel.concep.§.ix.nu.20. 24
Petens plus quàm ſibi debeatur ſcienter & perſeueranter vſꝙ ad litis conteſtationem totum debet perdere.li.iiij.de plus petitio. nu.1. 50
Petens vt res & fructus hæreditatis & cõmunes diuidantur, qualiter concipiet libellum.lib.iiij.de iudi.§.iiij.nu.24. 49
Petens hæreditariam poſſeſsionem ex teſtamento qualiter formabit libelli verba.lib.iiij.de iudi.§.j.nu.7. 44
Petens aliquid à ſeruo,qualiter libellum concipiet.lib.iiij.de libel. concep.§.xij.nu.13. 26
Petens inſtrumenta propria vel rationes communes exhiberi, an poſsit officium iudicis interpellare.libro iiij.de fide inſtru. nume.1. 66
Petens ſe reſtitui,non poteſt niſi de alia ſpoliatione reconueniri.lib. ij.de petito.poſſeſſo.& ſpolia.§.j.nu.1. 79
Petens rem ſimpliciter,intelligitur totam petere:petens verò partem,intelligitur medietatem petere.lib.iiij.de libello.concep.§. iiij.nu.13. 27
Petens aurum,argentum vel alias ſpecies, debet pondus exprimere:aliâs non valet petitio.lib.iiij.de libello.conceptio.§.xiij.nume.14. 27
Petens pannum vel veſtem,debet colorem exprimere.lib.iiij.de libello.concep.§.xiij.nu.14. 28
Petens hominem vel ſeruum,debet nomen exprimere.li.iiij.de libel.concep.§.xiij.nu.16. eod.
Petens domum debet locum ſituationis exprimere.lib.iiij.de libel. concep.§.xiij.nu.17. eod.
Petens domum & res in ea exiſtentes,debet res mobiles exprimere.li.iiij.de libel.concep.§.xiij.nu.18. eod.
Petens dilationem iuris ad appellandum,an ſententia lata poſsit appellare.li.ij.de app.§.ij.nu.22. 186
Petens ſe recipi in canonicum quomodo formare poſsit libellum contra capitulum.li.ij.de actio.ſeu peti.§.iij.nu.2. 7
Petens dignitatem etiam ſecularem,an recte agat rei vendicatio.li. iiij.de religioſis domibus.nu.6. 160
Petens ciuitatem,vel caſtrum, vel villam,qualiter agere debeat.lib. iiij.de religioſis domibus.nu.7. eo.

Petens

Petens aliquem remoueri ab aliqua ecclesia, quam retinet cõtra iura, que debeat in sua petitione allegare. lib. secundo, de positionibus. §. v. nu. 9. 90

Pétens electionem suam confirmari, & eam esse canonicam probare volens, qua forma verborum vti debeat. li. ij. de positionibus. §. v. nu. 10. eod.

Petens x. si iudex condemnat in quinq; de alijs v. tacẽs: an possint illa v. repeti. l. ij. de sententia. §. v. nu. 9. 166

Petens iuramentum à fidelibus, qua forma debeat iuramentũ exigere. li. iiij. de feudis. §. ij. nu. 69. & 72. 123

Petens aliquem tanq; excommunicatum vitari, qualiter formabit libellum. lib. iiij. de sententia excommunicationis. nu. 4. 195

Petens aliquem ex aliqua causa excommunicari, qualiter libellum concipiet. li. iiij. de sententia excommunicationis. nu. 5. 195

Petens aliquid per promissionem ex causa mutui sibi factã, qualiter formabit petitionem. libro secundo, de positionibus. §. v. nu. 7. 90

Petens mittiin possessionem pro mensũra debiti declarati, si nil inuenitur de bonis illius, apud quem peto missionem, sed illa per alium possidentur, an sit in illorum possessionem mittendus. lib. ij. de primo decre. §. iij. nu. 4. 44

Petens quartam nomine alicuius ecclesiæ parochialis occasione sepulturæ, qualiter debeat hoc in libello exprimere. li. iiij. de sepulturis. nu. 7. 151

Petens fructus & pensiones qualiter debeat positiones formare. li. iiij. de diuersis cautionibus. nu. 20. 127

Petens cautionem damni infecti à vicino, cuius ędificium minatur ruinam. li. iiij. de damno infecto. nu. 1. 189

Petens matrimonium dissolui propter impedimentũ publicæ honestatis iustitiæ qualiter formabit libellum. li. iiij. de consanguinitate & affinitate. nu. 3. 171

Petens absolui ab excommunicatione an eo ipso probetur excõmunicatus. li. ij. de proba. §. iiij. nu. 24. 106

Petens fundum, quem ad se asserit pertinere iure dominij vel quasi quæ debeat allegare, li. ij. de positionibus. §. v. nu. 6. 90

Petens nomine alterius actionẽ sibi dari, debet satisdare de ipso defendendo in reconuentione arbitrio boni viri. lib. ij. de dilatio. §. j. nu. 1. 55

Petenti rem ignoranti speciem qualiter sit succurrendum. lib. iiij. de libellorum concep. §. xiij. nu. 19. 28

Petenti testamentum aperiri sine dilatione, ex officio & extra ordinem succurrendũ est. li. iiij. de libel. concep. §. ix. nu. 21. 24

Petenti Carbonianam bonorum possess. an sit libellus necessarius. li. iiij. de libel. concep. §. ix. nu. 22. 24

Petenti caueri de legato vel fideicommisso soluẽdo an sit libellus necessarius. li. iiij. de libellorũ concep. §. ix. nu. 24. 24

Petẽte aliquo debitũ alicui, qui negat, nec confitetur: an sit litis cõtestatio. li. ij. de lit. conte. §. i. nu. 20. 83

Petẽte aliquo sibi bona dari in solidũ, debet iudex mittere prẽconem ad citandum ptes seu defensores: q; si nullus appareat, cõstituet curatorem bonorũ, qui sub forma speciali facere habeat illorum inuentarium. li. ij. de secundo decre. §. ij. nu. 7. 50

Vno petẽte & altero excipiente, quis prius iurare habeat. li. ij. de iuramento calum. §. ij. nu. 12. 86

Petente aliquo centum ab aduersario, si aduersarius absoluatur ꝑ quinquaginta, an petẽs poterit coram iudice appellationis petere integra centum. li. ij. de appel. §. j. nu. 13. 184

Petẽtium eandem vxorem prior prius auditur, propter vitandam difficultatẽ. li. ij. de incidẽtibus questio. & ordine cogni. n. 12. 78

Petita pœna & sortem in iudicio, an sufficiat super pœna tantùm pronunciari. li. ij. de actio. seu peti. §. ij. nu. 20. 4

Petitio debiti ex conditione multipliciter consyderatur. li. iiij. de obligationibus & solutionibus. §. iiij. nu. 6. 137

Petitio restitutionis de dãnis datis ab sc; specificatione an sit sufficiens. li. iiij. de libello. concep. §. xij. nu. 20. 26

Petitio pos. bonorũ vnde liberi semper est necessaria, vbi proponitur interdictum quorum bonorum, ab intestato. li. ij. de testamentis. §. ij. nu. 2. 144

Petitio sub hac forma, peto à te rem talem, quam dico meã fuisse: an valeat. li. ij. de actio. seu peti. §. ij. nu. 30. 5

Petitio tutoris à matre filio auia existente, est contra ordinem iuris ideò inualida. li. j. de tutore. §. iiij. nu. 2. 94

Petitio alimẽtorũ an libel. exigat. li. iiij. de libel. cõcep. §. ix. n. 24. 24

Petitio qua proponitur apta causa, sed inepta actio, an sit valida. li. ij. de actio. seu peti. §. ij. nu. 56. 6

Petitio vtilis loco directè proposita, vel econtra, an sit valida. li. ij. de dila. seu peti. §. ij. nu. 53. 6

Petitio fideicommissi quo casu ad hęredes transmittatur. lib. iiij. de testamentis. §. j. nu. 19. 143

Petitio sub qua forma possit offerri superiori loco decreti. lib. iiij. de iure patrona. nu. 12. 161

Petitio interesse qualiter sit formanda. li. ij. de fructi. & interesse. §. vj. nu. 9. 219

In petitione hæreditatis quæ sint interrogationes necessariò faciendæ. li. ij. de interrogationibus. §. j. nu. 2. 74

Petitione proposita dicens se non teneri respondere propter pactum de non petendo, an sit audiendus. li. ij. de except. & replica. §. iij. nu. 44. 66

Petitiones in libellis diuersimodè consyderantur. lib. iiij. de apostolis. §. iij. nu. 2. 74

Petitor, qui iuramentum detulit de possessione, à qua ceciderit possessor, qualiter libellum concipere debeat. lib. iiij. de iureiurand. nu. 4. 67

Petitorium intentari qualiter intelligatur. li. iiij. de Publiciana & seruitutibus. nu. 18. 58

Petitorio intentato an possit ad possessorium recursus haberi. libr. ij. de petito. possesso. & spolia. §. j. nu. 28. 80

Petitorio suspẽso si quis recursum habeat ad possessorium, an possit aut debeat aduersario in expensis condemnari. li. ij. de expẽsis. §. iij. nu. 12. 213

Pias causas exercere ecclesiasticum est, non seculare. lib. ij. de instru. edi. §. xiij. nu. 74. 140

Pignus an possit pignori dari, & sic in infinitum. lib. iiij. de pignoribus. nu. 22. 126

Pignus conuentionale, iudiciale, & prætorium, in quibus differant. li. iiij. de pignoribus. nu. 26. 126

Pignus habens in domo sua, si furto amittat, qualiter probabit se habuisse in domo. li. iiij. de furtis. nu. 26. 187

Pignori incumbere quandoq; tutius est, cq; in personam agere. li. j. de salarijs. §. iiij. nu. 3. 135

Pignora vel fideiussores præstari debent, vbi idoneè vel sufficiẽter caueri præcipitur, vel conuenitur. li. ij. de satisdationibus. §. v. nume. 8. 74

Is, qui placet, si ad intercedendum mittitur, facilè ea, pro quibus intercedit, obtinentur. lib. j. de aduocato. §. v. nu. 16. 103

Plagæ mundi sunt quatuor, à quibus quidam confines denominari dicuntur. li. iiij. de emp. & vẽ. §. j. nu. 12. 86

Plantata, sata, & ædificata solo cedunt, & pertinent ad emptorem li. iiij. de emp. & ven. §. j. nu. 22. 87

Plebanus agere volens contra capellas pro subiectione, qualiter libellum concipiet. li. iiij. de offi. ordi. nu. 7. 39

Plebeius sedens actionem potentiori, quam habebat contra aliumæquè potentem, an iactura causæ debeat affici. li. ij. de cessio. actio. §. j. nu. 3. 11

Plena causæ cognitio, in quibus generaliter requiratur. li. j. de summa. cogni. nu. 2. 59

Plenissima causæ cognitio requiritur regulariter in criminalibus, & in quibus ista cognitio cõsistat. li. j. de summa. cogni. nu. 1. 59

Plura si in aliquo negotio requirantur probanda, non sufficit vnũ tantùm probari. li. j. de teste. §. j. nu. 95. 116

Pluralis locutio minori numero non quiescit. li. iiij. de emphyteusi. nu. 89. 108

Pluralitati testium standum, si sunt omnes eiusdem conditionis & honestatis. li. j. de teste. §. xij. nu. 5. 129

Plus dans, vel plus laborans, an plus de indulgentijs pro huiusmodi concessis consequatur. li. iiij. de pœni. & remis. nu. 11. 194

Nihil plus in Principe splendet recta fide. li. j. de aduocato. §. v. nu. 11. 103

Nihil est, quod lumine clariori præfulgeat, cq; humilitas. lib. j. de aduocato. §. v. nu. 12. eo.

Plures occurrunt casus & negotia, cq; possunt econtra articuli formari. li. j. de teste. §. v. nu. 17. 122

Plures an possunt in vno libello accusari. li. iiij. de libellorum concep. §. xv. nu. 11. 28

Plures debitores habens in vno chirographo obligatos, cuilibet eorum dari debet vnus libellus. li. iiij. de libel. concep. §. xv. numero 12. eod.

Vbi sunt plures consules, an vnus eorum agere possit. lib. j. de procuratore. §. iij. nu. 16. 84

Plures sunt exceptiones, cq; actiones: nec est reperire actionem aut interdictum, quod aliquam vel aliquas non recipiat exceptiones. li. ij. de excep. & replica. §. iiij. nu. 56. 70

Plures de beneficio agentes, an ad eundem iudicem mitti debeant. li. ij. de act. seu peti. §. iiij. nu. 15. 8

Plures & diuersi si contra vnum solum agant, quis primò sit vẽtur. li. ij. de incidenti. quæstio. & ordine cogni. nu. 9. 78

Pluribus reis debendi existentibus, dandus est cuilibet eorum libellus. li. iiij. de libellorum concep. §. xv. nu. 13. 28

Pluribus fr. tribus patre defuncto remanentibus, quorum quidam bona lucrati sunt, quidam nihil: an æqua portio omnium bo-

norum fieri debeat.lib.iiij.de iudicibus.§.iiij.nu.12. 49
Pluribus alimenta debentibus prouidendum est per prætorem,& similiter si pluribus debentur.lib.iiij.qui fil.sint legitimi.numero 46. 175
Pluribus alimenta debitis discordantibus quis modus seruãdus sit. lib.iiij.qui filij sint legi.nu.47. 175
Pluribus vna sententia condemnatis, si vnus appellans obtineat, an cæteris prodesse debeat.libr.quarto,de appellat. §.secundo, nume.12. 72
Pluribus intentus,minor est ad singula sensus.lib.j. de aduocato.§. ix.nu.14. 108
Pluribus executoribus testamenti existentibus,si vnus decedat,an inter eos erit ius accrescendi,vel inter superstites.li.ij. de instru. edi.§.xiij.nu.13. 133
Pluribus sibi dicentibus aliquam præbendam debitam,cuilibet incumbit sui iuris probatio:superior autem assignare habebit illi cui deberi videbitur.libro secundo,de actio.seu petit.§.iiij. nume.14. 8
Pœna quando in solidum vel pro parte committi dicatur. li.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.40. 48
Pœna in iure pro aliquo crimine statuta semper est infligenda.lib. iij.de inquisitione.§.iiij.nu.7. 15
Pœna temerè seu calumnioſè litigantis quæ sit.li.ij.de pœna temere liti.nu.1. 221
Pœna duplex an possit pro vno & eodem delicto infligi.lib.iij.de accus.§.v.nu.3. 5
Pœna maior vel minor quæ dicatur.lib.tertio,de accusa.§.v.numero 4. 5
Pœna conuentionalis & legalis quando debeatur.li.ij.de fructi.& interesse.§.vj.nu.4. 219
Pœna actoris nolentis reo respondere quæ debeat esse.lib.ij.de reconuen.§.v.nu.1. 77
Pœna non committitur,nisi diffinitiuæ sententiæ non pareatur.li.j. de arbi.& arbi.§.vij.nu.45. 48
Pœna quare in sponsalibus non potest promitti,sed bene pignora dari.libro quarto,de sponsalibus & matri.§.secundo,numero 5. 165
Pœna nulla grauior in ecclesia est,q̃ excommunicatio.li.ij.de contumacia.§.iij.nu.10. 40
Pœna quibus casibus non respondenti positionibus non debeatur.li.ij.de positionibus.§.ix.nu.1. 94
Pœna quælibet est odiosa,& omne debitum fauorabile: ideo potius est agendum ad debitum q̃ ad pœnam.lib.ij.de actio.seu petitio.§.ij.nu.18. 4
Pœna conuentionalis an possit quantuncunq; peti.li.iiij.de empt. & vend.§.j.nu.41.& 42. 88
Pœna quinquaginta aureorum pro punitione vocantis in ius eum quem vocare non debet,de quibus personis intelligatur.li.iiij. de do.& contu.§.ij.nu.13, 63
Pœna capitalis tripliciter contingit,& semper in mero consistit imperio.li.j.de iur.om.iud.§.j.nu.13. 53
Pœna assessoris delinquentis quæ sit.lib.j.de assessore.§.vj. numero 1. 40
Pœnæ semper sunt restringendæ.li.primo,de aduocato.§.j.numero 34. 101
Aduocatorum par esse debet distributio.lib.j.de aduocato.§.j. nu.34. 101
Pœnæ persecutio voluntati iudicis non mandatur: sed authoritati legis reseruatur.li.iij.de abolitione & purga.§.j.nu.12. 20
Pœnæ semper sunt emoliendæ,non exasperandæ.li.iiij.de accusa. §.j.nu.28. 3
Pœnitere posse aliquem ante lit.conte.quomodo sit intelligendũ. li.ij.de interrogationibus.§.ij.nu.2. 75
Pœnitentia à papa imposita potest dispensatiuè minui per epm. lib.j.de dispen.§.v.nu.21. 31
Pœnitentia tantùm est,vbi agitur per modum denunciationis imponenda,li.iij.de inquisitione.§.iiij.nu.3. 15
Pœnitentiã in aliquem latã petẽs confirmari vel aggrauari,qualiter formabit libellum.li.iiij.de sententia excom.nu.1. 195
Ponere nemo potest sibi contraria,aut contra id, quod semel posuit.li.ij.de positionibus.§.vij.nu.39. 94
Ponens impertinentia vel superflua an sit audiendus.lib.ij.de positionibus.§.vij.nu.3. 92
Ponens an possit negare verum esse quod posuit,aut dicere quòd errauit.lib.ij.de positionibus.§.viij.nu.1. 94
Ponens in iudicio an semper teneatur dicere quod sciat, puta vbi iuratum est de calumnia.li.ij.de positionibus.§.v.nu.16. 91
Ponens se in arbitrio alicuius vt arbitretur super beneficio, & apposita est pœna,ipse autem malè est arbitratus,quid iuris.lib.j. de arbi.& arbi.§.vij.nu.29. 47
Ponens si dicat intentionem suam iudici ad aures, nolens aduersarium instruere,an tunc possit reus cogi ad respondendum.libr. ij.de positionibus.§.vij.nu.9. 92
Ponens eo ipso q̃ ponit,dicitur confiteri,nec potest talem confessionem reuocare.li.ij.de positio.§.x.nu.8. 95
Ponẽtis intentio si per responsionem ad positiones nõ fuerit probata,qualiter statuere habeat iudex terminum ad probandum. li.ij.de probationibus.§.j.nu.1. 102
Ponenti de crimine commisso notorio & famoso,an sit respondẽdum.li.ij.de positionibus.§.vij.nu.41. 94
Ponenti aduersarium suum excommunicatum esse, an sit respondendum.li.ij.de positionibus.§.vij.nu.42. 94
Ponenti papam scripsisse vt prouideatur,an sit nulla scriptura adhibita respondendum.lib.ij.de positionibus.§.x.nu.7. 95
Ponenti iudicem vel executorem excommunicatum,an sit respõdendum.li.ij.de positionibus.§.vij.nu.44. 94
Ponente aliquo instrumenta patris sui esse in arca alterius,an iudex ad talem petitionem ex officio suo iubere possit talem arcam aperiri.libro secundo, de instrumento.editio.§.sexto, numero 18. 151
Contra populum ecclesiam reditibus abundantem ruinatam & reædificare negligentem,qualiter sit libellandum.li.iiij.de eccle. ædifican.nu.1. 163
Positio obscura non est recipienda.li.ij.de positionibus. §.vij.nume.11. 92
Positio ad quam non ipse,contra quem fit,sed aliâs debet respondere,an sit admittenda.libro secundo,de positionibus.§. vij.nume.12. 92
Positio duplex,& alternatiua,an sit valida.li.ij.de positionibus.§. vij.nu.45. 94
Positio quibus casibus non valeat.li.ij.de positionibus.§.vij.numero 45. 84
Positio impossibilis,vel contra naturam non est admittenda.lib.ij. de positionibus.§.vij.nu.36. 94
Positio generaliter facta an possit per speciales positiões diuidi.li. ij.de positionibus.§.vij.nu.25. 93
Positio quomodo dicatur superflua.libr.ij.de positionibus. §. vij. nu.1. 92
Positio generalis in genere generalissimo non est admittenda. lib. ij.de positionibus.§.vij.nu.19. 93
Positio captiosa an sit admittenda.libro ij.de positio. §. vij.numero 20. 93
Positio non debet esse multiplex seu implicita,& cõtinens seu implicans in se plures articulos,seu plura dicta.lib.ij.de positionibus.§.vij.nu.21. 93
Positio actoris pro hæreditaria possessione agentis, quæ esse debeat.li.iiij.de iudic.§.j.nu.4. 44
Positio rei contra agentẽ pro hæreditaria possessione quæ debeat esse.li.iiij.de iudicijs.§.j.nu.5. 44
Positio actoris volentis rem suã ab altero possessam repetere, quæ esse debeat.lib.iiij.de iudicijs.§. v.nu.2. 50
Positio actoris & rei,vbi agitur de mulctando mandatum iudicis nolentem seruare.libro quarto,de dolo & contumacia.§.ij.nume.9. 63
Positio actoris vbi proponitur actio in factum ex edicto de edẽdo.li.iiij.de fide instru.nu.2. 66
Positio in actione præiudiciali de partu agnoscẽdo,qualiter sit formanda.li.iiij.qui fil.sint legi.nu.4. 173
Positio emphyteutæ agentis vtili rei vendicatione.lib.iiij.de causa pos.& proprie.§.iiij.nu.14. 56
Positio actoris & rei,vbi agitur rei vendicatione directa.lib. iiij.de causa pos.& proprie.§.iiij.nu.11. 56
Positio ad negotium impertinens an sit admittenda.li.ij.de positionibus.§.vij.nu.4. 92
Positio actoris in actione iniuriarum qualiter sit formanda.lib.iij. de iniurijs & damno dato.§.j.nu.3. 191
Positio actoris primò fieri debet iuxta regulam, qui prior appellat,prior agat.libro secundo, de positionibus.§.quarto,numero 10. 90
Positio rei si sit actori præiudicialis,id est,interimens eius possessionem,prius admittetur reus.libr.ij.de positionibus.§.iiij.numero 12. 90
Positio quid sit,& vnde traxit originem. libr.ij.de positionibus. §. j.nu.1. 89
Positio procuratoris de certo proœmio contra dominũ,an sit admittenda.li.ij.de positionibus.§.vij.nu.31. 93
Positio non debet fieri super crimine eius,contra quem fit. libr.ij. de positionibus.§. vij.nu.40. 94
Positioni,in qua continetur hæc clausula,& si non credis coniunctim,pono diuisim:an sit respondẽdũ.li.ij.de positio.§.vij.nu. 26

26. 93
Positioni iuris an sit respondendum.li.secundo,de positionibus. §.vij.nu.19. 93
Positioni tali,cui nō sit respondendum,an cogi possit quis respō dere.li.ij.de positionibus §.vij.nu.13. 29
Positioni plures articulos continenti qualiter sit respondendum. li.ij.de positionibus.§.vij.nu.24. 93
Positioni implicitę vel transpositæ seu remotæ vel repetitę non est respondendum.li.ij.de positionibus.§. vij.nu.37. 94
Positioni calumniosæ an sit respondendum.li.ij. de positionibus. §.vij.nu.33. 93
Positioni dependenti à iam negata,vt sine periculo nō possit cō fiteri,an sit respondēdū.li.ij.de positionibus.§.vij.nu.34. 93
Positioni bis aut dupliciter respondens,cui responsioni standum erit.li.ij.de positionibus.§.x.nu.6. 95
Positioni respondens obscurè,cogi potest clarè respōdere. vt cer tū dimittat iudicem: alioquin pro non respondente habetur. li.ij.de positionibus.§.ix.nu.9. 95
Positioni negatiuę an sit respondendum.li.ij. de positionibus. §. vij.nu.15. 92
Positionem generaliter negare non sufficit,nisi ad singula in posi tione contenta respondeatur.lib.secundo,de positionibus. §. vj.nu.4. 91
Positiones actoris & rei,vbi agit actiōe in factū à liberis & liber tis deceptis à patre & patrono.li.iij.de dolo & cōtu.§ j.n.8.62
Positiones actoris & rei,casu quo quis vocatus coram non suo iu dice restitutionē petit.li.iiij.de dolo & contu.§.ij.nu. 17. 63
Positiones actoris & rei,vbi agitur ex stipulatu.lib.iij.de dolo & contu.§.ij.nu.22. 63
Positiones,super quibus,& per quos debeant fieri.lib.ij. de posi tionibus.§.v.nu.11. 90
Positiones formatæ iudici sunt in scriptis offerendæ.li.ij.de posi tionibus:§.v.nu.12. eod.
Positiones qualiter fieri debeant.li.secundo,de positionibus.§. v. nu.1. 90
Positiones non fiunt in plerisq; locis.li.secundo,de positionibus.§. v.nu.1. eo.
Positiones factæ ante litis contest.super exceptione excōmunica. tionis,qualiter proponātur.li.ij.de positionibus.§.v. nu.2.eo.
Positiones qñ sint faciendæ.li.secundo,de positio.§.iiij.in prin.89
Positiones qualiter fiant ante lit.conte.lib.secundo, de positioni bus.§.iiij.nu.1 eo.
Positiones sic sunt formandæ vt fundent intentionem ponentis, consyderata natura propositæ actionis.li.ij.de positionibus.§. v.nu.17. 91
Positiones actoris & rei,vbi agitur devsufructu,qualiter sint for mandæ.li.iiij de diuersis cautionibus.nu.16. 127
Positiones actoris,vbi agitur actione de peculio,qualiter sint for mandæ.li.iiij.de peculio clericorum.nu.3. 141
Positiones in actiōe ex cōducto, qualiter sint formandæ.li.iiij.de locato.§.v.nu.7. 99
Positiones actoris & rei,qualiter sint formandæ, vbi petitur bo norū posſecūdū tabu.lib.iiij.de testamentis §.iij.num.4. 145
Positiones actoris & rei,in actione hypothecaria qualiter sint for mandæ.li.iiij.de pignoribus.nu.11. 125
Positiones actoris & rei qualiter in actione pignoratitia sint for mandæ.li.iiij.de pignoribus.nu 3.& 7. eod.
Positiones actoris & rei,vbi agitur de corruptione actuū iudicij. li.iiij.de dolo & contu.§.ij.nu.4. 62
Positiones actoris & rei, vbi agitur interdicto de precario super re concessa nec restituta,qualiter sint formandæ.li.iiij.de preca rijs.nu.3. 83
Positiones actoris & rei,vbi agitur de commodato, qualiter sint formandæ.li.iiij.de commodato.nu.1. 83
Positiones actoris & rei,vbi proponitur actio in factum ex edi cto de in ius vo. li. iiij.de dolo & contu.§.iij.nu.17. 63
Positiones actoris & rei,vbi agitur vtili in factum Caluisiana pro rebus arrogatoris in fraudem alienatis,qualiter sint formandę. li.iiij.de rebus ecclesiæ alienandis vel non.nu.7. 82
Positiones qualiter fiant,vbi locator vult conductorem expellere. li iiij.de locato,§.v.nu.17. 100
Positiones actoris & rei,vbi agitur pro donatione liberti in frau dem patroni facta,qualiter sint formandæ li.iiij.de rebus eccle siæ alienandis vel non.nu.5. 82
Positiones actoris & rei,vbi donatio debitoris per creditorem ve nit interdicenda,qualiter sint formandæ.lib.iiij.de rebus eccle. alie.vel non.nu.3. eod.
Positiones actoris & rei,dum agitur actione depositi de restituen do,vel reparendo depositum.li.iiij.de deposito.§.ij.nu.6. 84
Positiones actoris & rei,vbi agitur de repetenda re deposita. lib. iiij.de deposito.§.ij.nu.2. 60.
Positiones actoris & rei,vbi proceditur actione iudicati, quæ esse debeant.li.iiij.de sen.& re iudi.nu.2. 70
Positiones actoris & rei qualiter sint formandæ,vbi agitur actione contrariā mandati.lib.iiij.de commodato.nu.4. 83
Positiones in actione præscriptis verbis,qualiter sint formandę.li. iiij.de actio.præscrip.verb.nu.2. 65
Positiones quare fiant,& quis sit ipsarum effectus.lib.ij.de positio. §.ij.nu.1. 80
Positiones actoris & rei,vbi agitur interdicto de libero hoīe exhi bēdo,qualiter sint formandæ.li.iiij.de cōuersione infi.nu.6. 155
Positiones qualiter sint,vbi proponitur certi condictio ex stipula tu,formandæ.li.iiij.de euictio.nu.5. 96
Positiones qualiter sint in actu,vbi proponitur interdictum de mi grando,formandæ.lib. iiij.de locato.§.v.nu.27. 101
Positiones qualiter sint in actione oneris aduersi formandæ.li.iiij. §.v.nu.23. 100
Positiones actoris & rei, vbi agitur de calumnia,qualiter sint for mandæ.li.iiij.de calumniatoribus.nu.4. 181
Positiones seu interrogationes quibus facilè potest actor in iudicio capi.li.ij.de positionibus.§.x.nu.9. 95
Positiones actoris & rei,vbi agitur de emēdatione dāni p missum in possessionē dati.li.iiij.de eo,q mit.in pos.cārei ser.nu.10. 64
Positiones actoris & rei,vbi proponitur actio in factum ex edicto de in ius vo.li.iiij.de dolo & contu.§.ij.nu.11. 63
Positiones actoris & rei,vbi nomine vētris petitur missio in pos sessionē indebita.li.iiij.de eo,qui mit.in pos.cā rei ser.nu.17. 65
Positiones actoris & rei,vbi agitur de restituenda possessione. lib. iiij.de resti.spol.§.j.nu.10. 59
Positiones actoris & rei,vbi agitur de præstito iuramento.li.iiij.de iureiur.nu.2. 67
Positiones actoris & rei,vbi agitur interdicto de tabu.exhib.li.iiij. de fide instru.nu.4. 67
Positiones actoris & rei,casu quo missus in possessionē rerū expē sas repetit.li.iiij.de eo,qui mit.in pos.cā rei ser.nu.12. 64
Positiones actoris & rei,vbi agitur actione in factum ex confessio ne.lib.iiij.de confessis.nu.7. 66
Positiones actoris & rei,vbi agitur vtili certi condictione ex mu tuo.lib.iiij.de confessis.nu.3. 66
Positiones qualiter sint in actione redhibitoria formandæ.libr.iiij. de rescin.vend.nu.2. 93
Positiones quibus modis reprobentur: & de cautelis circa eas. lib. ij.de positionibus.§.vij.nu.1. 92
Positiones succedere dicuntur loco probationum: nec sunt ante li tis contestationem faciendæ.li.ij.de li.contest.§.j.nu.31. 83
Positiones dicuntur loco probationum succedere.li.ij.de positio nibus.§.iij.nu.3. 89
Positiones facere non potest aduocatus: quia factum incipiunt. li. ij.de positionibus.§.iij.nu.4. 89
Positiones formans post litem contestatam super principali quali ter se habere debeat.lib.ij.de positionibus.§.v.nu.4. 90
Positiones in quibus differant ab interrogationibus.lib.ij.de posi tionibus.§.iij.nu.1. 89
Positiones regulariter fiūt super principali post litē cōtestatā,non ante: vt & probationes.li.ij.de positionibus.§.iiij.nu.2. 89
Positiones sæpe fiunt in defectum aliarum probationum.libr,ij.de positionibus.§.iiij.nu.3. 90
Positiones factæ in aliqua causa,super quibus opponitur, tāq; sint impertinentes: verba tamen locū habebunt,& summatim pro cedetur.lib.j.de summa.cogni.nu.7. 59
Positiones qualiter sint formandæ,vbi agitur nomine alterius.libr. iiij.de diuersis cautionibus.nu.7. 127
Positiones qualiter pluribus vijs formari possint.lib iiij.de in inte. resti.§.j.nu.12. 43
Positiones actoris & rei,vbi agitur actione ex empto, qualiter sint formandæ.lib.iiij.de emp.& ven.§.iiij nu.2. 93
Positiones actoris & rei,vbi bona debitoris petūtur per creditorē separari.li.iiij.de eo qui mit.in possl.causa rei ser.nu.14. 65
Positiones qualiter sint formandæ vbi agitur cōtra mensorē fal so modo dicentem.li.iiij.de parochijs.nu.6. 152
Positiones licet sint de cōsilio aduocatorū formādæ,nō tñ rñsiones sed solùm de partibus faciēdæ.li.ij.de positionibus.§.vj.n.5. 91
Positiones actoris & rei,vbi agitur de seruitutibus.li.iiij.de Publi ciana & seruitutibus.nu.32. 58
Positiones qualiter sint formandæ vbi petitur bonorum possessio contra tabulas.li.iiij.de testa.§.iij.nu.6. 145
Positiones qualiter sint formandæ,vbi proponitur certi condictio ex stipulatu.lib.iiij.de diuersis cautionibus.nu.22. 128
Positiones qualiter sint formandæ,vbi agitur interdicto, de mor tuo sepeliendo.li.iiij.de sepulturis.nu.11. 151

Repertorium

Positiones actoris & rei in actione ex stipulatu formandæ. lib. iiij. de diuersis cautionibus. nu. 3. & 5. 127

Positionibus semel respondens, an cogi possit ad iterum vel vlterius respondendum. libro secundo, de positionibus. §. sexto. numero 3. 91

Positionibus ab actore in iudicio formatis, eodem modo & reus formabit. lib. j. de teste. §. v. nu. 2. 120

Positionibus sic est respondendum, vt per responsionem non deueniatur ad periurium. lib. ij. de positionibus. §. vij. nu. 27. 93

Positionibus ab actore oblatis quomodo debeat iudex ponenti respondere. lib. ij. de positionibus. §. v. nu. 13. 90

Bis posse appellari qualiter intelligatur, & q nemini tertiò appellare licet. lib. ij. de appel. §. viij. nu. 1. 193

Iustè possidere censetur, qui prætore authore possidet. lib. ij. de secundo decreto. §. vj. nu. 2. 54

Possidere dicitur, cuius nomine possidetur. li. iiij. de emptio. & vendi. §. j. nu. 29. 87

Possidere, & dolo desijsse possidere, pro eodem habentur. li. ij. de interrogationibus. §. ij. nu. 13. 75

Possidens an teneatur dicere causam possessionis. li. iiij. de libello. concep. §. xiij. nu. 8. 27

Non possidens, nec dolo desinens possidere, an compelli possit iudicium subire. lib. ij. de iuramento cal. §. ij. nu. 13. 86

Possidens tantùm ciuiliter an rei vendicatione possit conueniri occasione talis possessionis. li. ij. de actio. seu peti. §. ij. nu. 26. 5

Possidens an possit compelli actionem pati in rem, si dicat se non possidere. li. ij. de interrogationibus. §. ij. nu. 5. 75

Possidenti non datur rei vendicatio. li. ij. de petito. possess. & spolia. §. j. nu. 29. 80

Contra possidentem hæreditatem omissam qualiter sit agẽdũ. li. iiij. de testamentis. §. j. nu. 9. 142

Vno possidẽte vnam rem, & altero aliam, an pro illarum rerũ petitione sufficiat vna petitio. li. iiij. de testamen. §. iij. n. 34. 147

Possessio hæreditatis vel alterius rei adipiscendæ qualiter concipiatur. li. iiij. de cau. pos. & proprie. §. j. nu. 3. 51

Is, cui decreta est possessio, verus possessor ipso iure efficitur, licet non admittatur. li. iiij. de eo, qui mittitur in pos. cau rei ser. nu. 1. 64

Possessio acquiri dicitur per traditionem instrumentorum emptionis alicuius rei. lib. iiij. de emptio. & ven. §. j. nu. 33. 87

Possessio rerum pro pretio obligatarum quo casu possit per interdictum Saluianum aduocari. li. iiij. de locato. §. v. nu. 30. 101

Possessio continua qualiter possit probari. li. ij. de probat. §. ij. nume. 32. 104

Possessio quo casu dicatur conuentionalis vel iudicialis. libr. iiij. de pignoribus. nu. 21. 126

Possessio an per hæreditatis petitionem possit aduocari. libr. j. de testamentis. §. ij. nu. 1. 144

Possessio facilius perditur, q̃ dominium. li. ij. de primo decreto. §. iij. nu. 38. 46

Possessio generalis iurisdictionis acquiritur, si vnus iurisdictionis actus exerceatur. lib. j. de iur. om. iu. nu. 35. 54

Possessio vsq; ad quod tempus repeti possit post interruptionem præscriptionis. li. ij. de primo decreto. §. v. nu. 24. 48

Possessio quibus modis possit amitti & absq; vitio comprehendi. li. ij. de petito. poss. & spolia. §. vj. nu. 33. 80

Possessionem propter cladem deteriorari qualiter sit intelligẽdũ. li. iiij. de emphyteusi. nu. 11. 103

Possessione generaliter pro eodem pretio vendita, si minus inueniatur q̃ si contractum, habetur ratio bonitatis. lib. iiij. de emp. & ven. §. j. nu. 74. 90

Possessor alicuius pignoris aduersus secundum creditorem nõ defenditur ex iure primi creditoris. li. ij. de petito. possess. & spol. §. j. nu. 10. 79

Possessor bonæ fidei an possit fructus naturales suos facere. lib. ij. de fructi. & interesse. §. j. nu. 10. 218

Possessor malæ fidei, etiam cum titulo possidens, an & qualiter de consumptis teneatur. li. ij. de fructi. & interesse. §. j. nu. 4. 217

Possessor, etiam bonæ fidei, an possit naturales fructus suos facere. lib. ij. de fruct. & interesse. §. j. nu. 1. eo.

Possessor bonæ fidei fructus industriales facit suos. li. ij. de fruct. & interesse. §. j. nu. 3. eo.

Possessor qualiscunq; an possit debitum offerre. lib. ij. de execu. senten. §. vj. nu. 10. 182

Possessor pignoris sciens rem obligatam an præscribat. libr. iiij. de præscriptionibus. nu. 27. 70

Possessor rei mobilis an in personali actione debeat expelli. lib. ij. de primo decreto. §. v. nu. 7. 47

Possessor rei mobilis an eam possit præscribere. lib. iiij. de præscriptionibus. nu. 6. 69

Possessori iniusto an possit pactum aliquod de non petẽdo prodesse. li. iiij. de oblig. & solu. §. j. nu. 37. 134

Possessorium prosequi quando quis dicatur. libr. iiij. de Publiciana & seruitutibus. nu. 17. 58

Possessoria hæreditatis petitio quæ sit, & quando locum habeat. li. iiij. de iudicijs. §. j. nu. 6. 44

Possessoriam hæreditatis petitionem proponens, qualem positionem formabit. lib. iiij. de iud. §. j. nu. 8. 44

Postulare prohibitus à iudice ad tempus, vel in perpetuum, nõ est audiendus. li. j. de aduocato. §. j. nu. 13. 100

Postulare an quis possit pro personis miserabilibus contra ecclesiam. li. j. de aduocato. §. j. nu. 23. 100

Postulare non potest quis contra eum cuius est vasallus. li. j. de aduocato. §. j. nu. 30. 101

Postulans beneficium degradari, quibus verbis vtetur. libr. iiij. de postulan. nu. 42

Postulans cupiditate pro vili stipendio, tanq; degener sit infamis. li. j. de aduocato. §. j. nu. 15. 100

Postulãs cautionem damni infecti, an debeat libellum producere. lib. iiij. de lib. concep. §. ix. nu. 18. 25

Postulatio quibus sit publicanda. li. iiij. de postulatione. nu. 2. 31

Postulatio per modum scrutinij facienda, qualiter sit formanda. li. iiij. de postulatione, nu. 3. 31

Postulatio quid sit: & an differat à petitione. li. iiij. de postulatione. nu. 1. 31

Postulatio restitutionis in integrum an impedire possit sententiæ executionem. lib. ij. de execu. sen. §. vj. nu. 2. 182

Potestas legati de latere in multis committendis extenditur, quæ non potest alius. lib. j. de legato. §. iiij. nu. 34. 15

Potestas legati, & ad eius officium quid pertineat. lib. j. de legato. §. iiij. nu. 1. 13

Potestas legati dependet ex virtute literarum. libr. j. de legato. §. ij. nu. 1. 12

Potestas legati circa absolutionem excommunicatorum. li. j. de legato. §. vij. nu. 5. 21

Potestas vendicans ciuem qualiter concipiet libellum. li. iiij. de offi. ordi. nu. 10. 40

Potestas episcoporum generaliter magna narratur in multis. lib. j. de dispensa. §. v. nu. 22. 31

Potestas prouidendi de superiore, quo casu ad extraneum deuoluatur. lib. iiij. de electione. §. iij. nu. 8. 36

Potestatem habens electionem pronũciandi ex officio, quibus verbis vtetur. li. iiij. de electione. §. j. nu. 29. 33

Potestates & rectores prouinciarum an habeant ordinariam iurisdictionem. li. j. de off. ord. §. ij. nu. 1. 39

Potestas quando & quare contra ciuem, aut pater contra filium libellum concipere possit. libr. iiij. de regula. & transeun. ad religio. nu. 9. 154

Potestas legati, seu eius iurisdictio, qualiter finiatur. li. j. de legato. §. viij. nu. 1. 22

Præcaueri debet, quod potest vel infirmari vel vituperari. lib. j. de aduocato. §. vj. nu. 41. 106

Præceptum iudicis de sententiam exequendo, sub qua forma debeat in actis curiæ scribi. li. ij. de execu. sen. §. iij. nu. 1. 180

Præceptum qualiter fieri debeat, in confessum. li. ij. de sententia. §. vj. nu. 2. 167

Præceptum filiofa. factum sine patris consensu an teneat. libr. j. de actore. §. j. nu. 36. 68

Præceptum fœneratoris tutori filiorum suorum factum vt vsuras restituat, an valeat. li. ij. de instru. edi. §. xiij. nu. 15. 133

Præceptum confesso factum obtinet vim sententiæ. li. ij. de confessionibus. §. iij. nu. 24. 100

Præceptum de faciendo aliquid intra talem diem, an sufficiat in vltima die fieri. li. ij. de dilationibus. §. j. nu. 6. 66

Præceptum iustum factum à quocunq; iudice, mortuo eo vel trãslato, non expirat. li. j. de iudi. dele. §. vj. nu. 4. 7

Præceptum iudicis quando q̃ non valet. lib. ij. de sententia. §. ij. nume. 6. 164

Præcepta canonica pro necessitate vel vtilitate mutantur & laxãtur. in proœ. j. lib. nu. 32. 4

Præcisè & simpliciter citari nemo debet, sed sub forma & modo. li. ij. de citatione. §. iiij. nu. 21. 35

Prædicantes verbum Dei à quibus sint alendi. li. iiij. qui fil. sint legi. nu. 25. 174

Prædictiones in causa venditionis quid operentur. li. iiij. de rescinden. vendi. nu. 25. 65

Præfectus prætorio quis sit, & quòd trina specialitate lætatur. lib. j. de iur. om. iud. §. j. nu. 4. 13

Præiudicialis in rem actio cui, & quo casu competere dicatur. libr. iiij. de natis ex libero ventre. nu. 4. 169

Prælatus,

in iiii libros Specu. Gulielmi Duran.

Prẹlatus,qui ex iuramento tenetur ſingulis annis limina apoſtolorum viſitare,an viſitando legatum ſecurus erit. li. primo,de legato.§.vj.nu.58. 21

Prælatus quilibet factus per electionem,ex quo habet adminiſtrationem,ordinariam iuriſdictionem dicitur habere.li.primo, de off.ordi.§.ij.nu.1. 39

Prælatus quilibet per electionem receptus, eſt ordinarius.lib. j. de offi.ordi.§.j.nu.4. eod.

Prælatus eccleſię impetrans nomine eccleſiæ ſuum conſanguineum in iudicem,an ille poterit recuſari.li.j.de iu.dele.§.vij.n.9. 9

Prælatus alicuius eccleſiæ compromittens ſuper rebus ipſius eccleſię,an eius morte compromiſſum finiatur. li.j.de arb.& arbi.§.v.nu.4. 43

Prælatus non debet eſſe facilis ad credendum ſiniſtra de ſubditis. li.iij.de inquiſitione.§.j.nu.2. 10

Prẹlatus poteſt excommunicatũ ſpoliare beneficijs,quę ſub ipſo habet.li.ij.de execu.ſenten.§.j.nu.5. 178

Prẹlatus quo caſu poſsit in ĩquiſitione procedere,etiã nulla inquiſitione ſuper fama præcedente.li.iij.de inquiſitio.§.iij.nu.16. 13

Prælatus eccleſię aliquẽ de ſeruis manumittere volens, qualiter inſtrumentum formebit.li.iiij.de ſeruis nõ ordinandis.nu.6. 37

Prælatus non poteſt alienare ſine conſenſu capituli.li.ij. de reſt.in inte.§.j.nu.22. 207

Prælatus non in quiete,ſed in ſolicitudine debet eſſe.lib.iiij.de electione.§.j.nu.22. 33

Prẹlatus eccleſię cauſam per ſe proſequens,an poſsit iuramentum committere ſyndico ſeu œconomo.lib.ij.de iuramento calum. §.iij.nu.3. 6

Prelatus ſyndicus, vel actor eccleſiæ petens res eccleſiæ, formabit libellum nomine eccleſię.li.tertio, de libello. concep.§.xij. nume.14.& 16. 26

Prẹlatus facere debet inuentarium de bonis eccleſiæ quę in eius ingreſſu ſeu electione inueniuntur. lib. ij. de inſtru.edi. §. xvj. nu.13. 145

Prælatus indulgentiarum literas concedens, debet ſummam dierum per certam literarum formam exprimere.lib.iiij.de pœnitentij.& remiſsionibus.nu.3. 194

Prẹlatus in vltima voluntate dicens,volo ꝙ de omni mobili meo qđ nunc habeo,fiant tres partes: quam partem eligere cenſeatur.li.ij.de fru.& intereſſe.§.j.nu.5. 217

Prælatus non eſt dominus rerum eccleſiaſticarum,ſed procuratot. li.de procuratore.§.ij.nu.8. 83

Prælatus dicens alicui,video te infamatum &c.volo vt te pureges & ſuper ſedebo inquiſitioni an ſit audiẽdus.li.iij. de inquiſitio. §.iij.nu.22. 14

Prælatus eccleſię nõ eſt dominus rerum eccleſiaſticarum,ſed procurator:& ſi ſit aduocatus,procurator, vel aſſeſſor in eadẽ cauſa an admittatur.li.j.de iud.dele.§.vij.nu.10. 9

Prælatus de iure debet in propria perſona ſeruire in beneficio:poteſt tamẽ epiſcopus diſpenſare vt faciat perpetuum vicarium. li.j.de diſpenſa.§.v.nu.9. 30

Prælatus non debet ſuper infamia ſubditorum delectari.lib. iij. de inquiſitio.§.ij.nu.12. 12

Prẹlati ſententia tenet,quandiu toleratur.lib.ſecundo,de excu.ſen. §.j.nu.5. 178

Prælati,comites,barones,& milites Imperij qua forma iurare debeant Imperatori.li.iiij.de feudis.§.ij.nu.64. 123

Prẹlati fungi dicuntur vice tutorum vel curatorum li.ij.de reſti.in inte.§.j.nu.22. 107

Prælati & poteſtates debẽt eccleſiam & vniuerſitatem defendere. li.ij.de reſti.in inte.§.j.nu.21. eo.

Prælati an poſsint ſuam iuriſdictionem exercere in exemptos. li. iiij.de priuilegijs & exceſsibus ptiuile.nu.3. 190

Prælati eccleſiarum licet decimam litis aut aliam partem non poſſint recipere,poſſunt tamẽ expẽſas moderatas et, ꝑ eis pignora,recipere.li.ij.de ſatiſdationibus.§.ij.nu.3. 71

Prælato iniudicio exiſtente abſq; capituli conſenſu,an poſtmodũ poſsit conſenſus accedere.li.iiij.de his quę fiunt à prælatis ſine conſenſu capituli.nu.4. 81

Præmium recipere pro iuſto conſilio licitum eſt.li.ij.de requiſitio. conſi.nu.3. 159

Prẹmium & honor debetur aduocato pro ſuo ſeruitio.li.j.de ſalarijs.§.iij.nu.10. 134

Præmittere debet legatꝰ priuſq; decretam ſibi prouinciam ingrediatur,edictum de ſuo aduentu:exemplo Chriſti qui præcurſorem habuit.li.j.de legato.§.vij.nu.2. 21

Præparatoria iudiciorum quæ dicantur,& in quibus conſideranda ſint.li.ij.de preparato.iudi.nu.1. 2

Præponi debet in reſcripto id,de quo agitur.li.ij.de reſcripti præſenta.§.iiij.nu.26. 24

Præponens filium vel ſeruum,&c.alicui negotiationi,ſi cum illis contrahat, qualiter ſit procedendum. libro iiij.de obligat.& ſolut.§.ij.nu.2. 136

Præpoſitio in,multis modis ſumi poteſt.lib.ij.de diſpu.& alleg.§. iiij.nu.15.& 16. 153

Præpoſitio à,in citatione contenta quid importet.lib.ij.de citatione.§.iij.nu.17. 3

Præpoſitus & œconomus idem ſonant.li.j.de his,qui alie.no.in iudi.inter.nu.5. 78

Præpoſiti,archidiaconi,ſeu alij habentes perſonatus,& curam animarum,an poſsint eſſe executores teſtamentorum.lib.ij.de inſtru.edi.§.xiij.nu.72. 140

Præſes vel legatus prouinciæ aut magiſtratus populi Romani accuſari non poſſunt. libro primo.de accuſato.§. primo.numero 2. 78

Præſes prouinciæ non poteſt alicui interdicere arte ſua vti vltra tẽpus ſuum.libro j.de legato.§.iiij.nu.41. 15

Præſes prouinciæ fines prouinciæ excedere non debet, niſi voti ſoluendi cauſa.li.j.de legato.§.iiij.nu.54. 16

Coram præſide ſuper re tempore peritura fieri poteſt litem cõteſtatam inter non ſubditos.libro ſecundo.de lit.conteſta.§.iij. nu.1. 84

Præſentatus in eccleſiaſticum beneficium ſi ſpretus ſit,& alius inſtitutus,qualiter aget.lib.iiij.de iure patronatus.nu.6. 161

In præſentatione patroni qua forma ſit inſtrumentum faciendum.li.iiij.de iure patronatus.nu.10. 161

Præſentatione ſimul cum denunciatione facta, qualiter ſit procedendum.lib.iiij.de euictionibus.nu.2. 96

Præſens vel abſens qualiter quis dicatur.lib.iiij.de præſcrip.numero 3. 69

Præſens dicitur,quem apprehendit citatio,licet poſtmodum ſe abſentet.li.iij.de inquiſitio.§.j.nu.31. 11

Præſens confuſum præſentis non tenet vſum.lib.ij. de citatione.§. iiij.nu.23. 35

Præſentia iudicis,& eius authoritas,eſt de ſubſtantia formæ publicationis alicuius inſtrumenti.li.ij.de inſtru.edi.§.iiij.nu.10. 111

Ex præſentibus præterita metiuntur.li.iiij.de emphyteuſi.numero 38. 104

Præſcriptio tam longi temporis cuius initij memoria nõ extat,an probari poſsit per teſtimonium de ſimplici auditu.li.ij.de probationibus.§.ij.nu.21. 104

Præſcriptio & conſuetudo qualiter differant. libr.iiij.de præſcript. nu.21. 70

Præſcriptio an currat contra eccleſiam vacantem.lib.iiij.de prẹſcri. nu.8. 69

Præſcriptio an per exceptionem interrumpatur.lib.iiij.de præſcriptionibus.nu.23. 70

Præſcriptio de conſuetudine quantum tempus requirat. lib.iiij.de præſcrip.nu.19. 70

Præſcriptio quomodo fiat aut interrũpatur, vbi quis patitur miſſionem in poſſeſsionem.li.ij.de primo decreto.§.v.nu.23. 48.

Præſcriptio triginta annorum tuetur quemlibet poſſeſſorem.libr. iiij.de præſcriptio.nu.14. 69

Præſcriptio an currat ſine poſſeſsione lib.ij.de primo decreto.§.v. nu.26. 48

Præſcriptio vnius anni,quæ currit ei,qui non accepit inueſtituram feudi,vt repellatur poſt annum,an currat pupillo. li.ij.de reſtit. in integ.§.j.nu.28. 208

Præſcriptio an currat illi,qui non poteſt agere.libr.iiij. de præſcriptionibus.nu.11. 69

Præſcriptio interrumpitur executoris conuentione.li.j. de executore.nu.6. 132

Præſcriptionem longi temporis opponenti incumbit bonæ fidei probatio.lib.iiij.de præſcriptionibus.nu.10. 69

Præſcriptione triginta annorum tollitur omne ius.lib.iiij.de oblig. & ſolu.§.j.nu.47. 135

Præſcriptiones longi temporis non currunt minori : ſed ipſo iure ſeruatur illæſus.lib.ſecundo.de reſtitu.in integrum.§.primo.numero 24. 208

Præſumitur quis melius factum ſuum ſcire, quàm alius : nec debet quis alium conſulere qualiter in facto proprio ſe debeat habere.lib.ij.de poſitionibus.§.vj.nu.10. 91

Non præſumitur quis ſemper poſsidere,qui ſemel poſsidet.li. ij.de poſitionibus.§.vij.nu.6. 92

Præſumitur quilibet bonus,niſi contrarium oſtendatur.lib.j.de teſte.§.j.nu.41. 112

Præſumptio neceſſaria quæ dicatur.lib.ij.de præſumptionibus.§. ij.nu.5. 150

Præſumptio quid ſit,& vnde oriatur,libr.ij.de præſumptionibus. §.j.nu.1. 149

Repertorium

Præsumptio simulatæ cessionis an euitetur ratione consanguinitatis, vbi laicus cedit clerico contra laicum. li. ij. de cessio. actio. §. j. nu. 9. 12

Præsumptio probabilis quæ sit, & ex quibus surgere dicatur. lib. ij. de præsumptionibus. §. ij. nu. 2. 149

Præsumptio violenta surgit ex verisimili probatione. li. ij. de præsumptionibus. §. ij. nu. 3. eo.

Præsumptio iuris dicitur, quando ius præsumit ita esse. li. ij. de præsumptionibus. §. ij. nu. 3 eo.

Præsumptiones diuersæ nonnunq; circa idem factum habentur. li. ij. de præsumptionibus. §. ij. nu. 11. 150

Præsumptionum species quot sunt. li. ij. de præsumptionibus. §. ij. nu. 1. 149

Præstare debens alimenta, an teneatur & medicinas in infirmitatibus præstare. li. iiij. qui fil. sint legi. nu. 38. 174

Vbi præstatur aliquid timore potius, q; debito, titulus est prohibendus. Item vbi causa hospitalitatis aut curialitatis aut similis causa. li. iiij. de præsumptionibus. nu. 26. 70

In præstationibus personalibus non est reperire iudicium possessorium. li. iiij. de resti. spol. §. ij. nu. 10. 61

Prætoria hæreditatis petitio quæ sit, & quando locum habere dicatur. li. iiij. de iudicijs. §. j. nu. 9. 45

Prætoria hæreditatis petitione agens qualiter debeat ponere. li. iiij. de iudicijs. §. j. nu. 10. 45

Prætoriæ actiones quæ dicantur. libr. secundo. de actio. seu peti. §. v. nu. 1. 10

Prætoris edictum prodi potest vbi missus in possessionem ex primo decreto non admittitur mandato iudicis ad possessionem. li. ij. de primo decreto. §. v. nu. 16 48

Præuentus ab appellato quomodo debeat exceptionem proponere. li. ij. de rescripti præsenta. §. iiij. nu. 12. 23

Prandia legati secundùm cuiusque loci mediocritatem debent esse. libro primo. de legato. §. iiij. numero 23. 15

Precibus postulare quod de iure communi competit, superfluum est. li. j. de aduocato. §. vj. nu. 30. 105

Presbyter ad alienam diœcesim se transferens, literas sui episcopi secum portare debet. li. iiij. de clericis peregrinis. nu. 2. 38

Presbyter excommunicatus, vel simpliciter ab ordinibus suis suspensus, acolythatus officium exercens, an sit irregularis. li. j. de dispensa. §. iiij. nu. 35. 27

Presbyter semel ordinatus potest vbiq; celebrare de eius licētia, ad quem declinat: sic & tabellio simpliciter constitutus ab eo, qui potestatem habet, potest vbiq; vti suo officio. li. ij. de instru. edi. §. viij. nu. 25. 119

Pretium ex re furtiua redactum, non est furtiuum. lib. iiij. de vsuris. nu. 5. 188

Pretium succedit loco rei. libro quarto, de testamentis. §. j. numero 27. 134

Pretium rei & possessionis differunt. lib. iiij. de restitu. spol. §. j. numero 8. 59

Pretium expressum satis explicat emptionem. li. ij. de cessio. act. §. ij. nu. 2. 15

Primas & patriarcha non differunt, nisi nomine. libr. j. de dispen. §. viij. nu. 2. 34

Primum decretum generaliter interponitur, quotiescunq; quis nō defenditur tam in realibus, q; in personalibus actionibus. lib. ij. de primo decreto. §. iij. nu. 39. 46

Primum decretum à quibus iudicibus sit postulandum. li. ij. de primo decreto. §. ij. nu. 1. fo. eo.

Primum decretum quando & qualiter sit interponendum. lib. ij. de primo decreto. §. ij. nu. 1. 42

Primum decretum in quibus rebus, vel actionibus interponatur. lib. ij. de primo decre. §. iij. nu. 1. 44

Primum decretum dicitur quasi primus missus. lib. ij. de primo decreto. §. j. nu. 2. 42

Prmum furtum quam punitionem exigere dicatur. li. ij. de accusa. §. j. nu. 10. 2

Primi decreti effectus multiplex est in reali actione, lib. ij. de primo decreto. §. v. nu. 3. 47

Primi decreti effectus in actione personali quis fit. libr. ij. de primo decre. §. v. nu. 21. 48

Primi decreti effectus q; sit. li. ij. de primo decreto. §. v. nu. 1. 47

Primi decreti forma quo ad missionem in possessionem quæ esse debeat. li. ij. de primo decreto. §. ij. nu. 4. 43

Primo iudice qualitercunq; appellatione pendente procedente: si veritas causæ appellationis probetur, reuocantur quæcunq; fecerit. li. ij. de app. §. xj. nu. 7. & 10. 198. & 199

Principalis interrogatus de infamia testis, quem producit, an respō dere teneatur. li. j. de teste. §. vj. nu 23. 124

Principali sublato, tollitur & accessorium. lib. ij. de competen. iud. adi. §. j. nu. 10. 17

Principio decenti & Deo amabili existente, omnia rectè & competenter geruntur. lib. ij. de instru. edi. §. ij. nu. 3. 108

Princeps non recognoscens superiorem, nisi papam, dispēsare potest. lib. j. de dispensa. §. viij. nu. 8. 34

Princeps dicitur lex animata in terris. libro ij. de feriis. §. j. numero 9. 60

Princeps causam criminalem committens sub speciali forma, an postea agit ciuiliter. lib. j. de iudi. deleg. §. viij. nu. 13. 10

Princeps mittens posteriorem legatum ad aliquam prouinciam non videtur prohibere priorem. libro primo. de legato. §. viij. nu. 7. 23

Quod principi placet, legis habet vigorem. libr. iij. de accusat. §. iiij. nu. 5. 5

Principalis respondens quibusdam positionibus, si recedat contra præceptum iudicis antеq; omnibus responderit, an habebitur pro confesso. lib. ij. de positionibus. §. viij. nu. 4. & 5. 94

Principalis persona licet debeat positionibus respondere: si tamen per procuratorem litiget, respondebit ipse procurator. lib. ij. de positionibus. §. vj. nu. 18. 91

Prior tempore, potior est iure. libro iij. de obli. & solut. §. j. numero 32. 134

Prior vel abbas iurans non alienare sine consensu diœcesani episcopi vel alicuius abbatis intra legationem constituti, quid iuris. li. j. de dispensa. §. vj. nu. 6. 33

Prior magister seu maior ordinis hospitaliorum si excommunicationem incurrat, à quo sit absoluendus. libr. ij. de sententia. §. vj. nu. 44. 170

Priuari sua possessione nemo debet propter alicuius appellationē. lib. ij. de appel. §. x. nu. 10. 195

Priuatus beneficio ad tempus, dicitur statu minui. li. j. de procuratore. §. j. nu. 13. 80

Priuati si consentiunt in illum, qui nullam habet iurisdictionem, putatur tamen habere, an coram eo acta teneant, aut valeat eorum consensus. libro primo. de competen. iudi. adi. §. primo. numero 9. 17

Priuilegiatus multis modis potest priuilegium suum perdere. li. ij. de instru. edi. §. xj. nu. 9. 124

Priuilegiatus succedens priuato, vtitur iure priuati. li. iiij. de clericis coniugatis. nu. 11. 75

Priuilegium continens ius commune, non dicitur priuilegium. li. ij. de instru. edi. §. xj. nu. 4. fo. 124.

Priuilegium de benedicendo abbati concessum, intelligitur solùm in missa, non in publico. libro iiij. de priuileg. & excess. priuileg. nu. 5. 190

Priuilegium de mitra & alijs pontificalibus vtendo abbati concessum, qualiter sit intelligendum. lib. iiij. de priuileg. & excess. priuileg. nu. 6. 190

Priuilegiū de annulo ferendo abbati concessum, an extendatur extra suum monasterium. li. quarto. de priuileg. & excess. priuileg. nu. 7. 190

Priuilegium personale non extenditur ad processus seu sententias ordinariorum. libro iiij. de priuileg. & excesi. priuileg. numero 9. 190

Priuilegium de noualibus quo ad religiosos, quomodo sit intelligendum. li. ij. de proba. §. ij. nu. 25. 104

Priuilegium an perdatur vnico actu contrario. lib. ij. de proba. §. ij. nu. 26. 104

Priuilegium illud valet, quod non lędit alterum. lib. j. de curatore. §. j. nu. 1. 97

Priuilegium bonæ famæ præstantius est, q; malæ. lib. iij. de inquisitio. §. ij. nu. 7. 13

Priuilegium concilij congregandi sibi Romanus pontifex specialiter reseruat. lib. j. de legato. §. iiij. nu. 19. 14

Priuilegium & confirmatio qua forma concedatur. lib. ij. de rescripti præsen. §. iiij. nu. 20. 24

Priuilegium legatorum in materia responsionis. lib. j. de legato. §. iiij. nu. 53. 16

Priuilegij confirmatio non valet, nisi confessio principalis ostendatur. lib. ij. de instru. edi. §. xj. nu. 1. 124

Priuilegio aliquo gaudere non debet, qui suos contubernales malè administrando afflixit. libro tertio. de accusatione. §. sexto, numero 3. 6

Priuilegia singulorum communem legem non faciunt. li. ij. de resti. in integ. §. v. nu. 8. 210

Priuilegia clericorum an extendantur ad eorum familiam. li. iiij. de clericis coniugatis. nu. 5. 75

Priuilegiatus an & qualiter contra priuilegiatum restituatur. lib. ij. de restitu. in integ. §. j. nu. 17. 207

Probare

Probare intendens aliquid, priuſq; terminum recipiat ad ptobādum, facere debet poſitiones, per quarum reſponſiones poterit liberari ab onere alterius probationisi. li. ij. de poſitionibus. §. ij. nu. 4. 90

Probare volens de dominio, quādiu audiendus ſit. li. ij. de j. decre. §. v. nu. 1. 47

Probare volens inutile ſeu impertinens, non debet admitti. li. j. de teſte. §. iij. nu. 1. 117

Probare ius ſcriptum nemo cogendus eſt lib. ij. de poſitionibus. §. vij. nu. 29. 93

Probare volens ſe minorem, quę debeat inſtrumenta proferre. lib. ij. de reſtitu. in integ. §. j. nu. 11. 207

Probare, & ad onera probandi venire, graue eſt. li. iiij. de libellorū concep. §. xv. nu. 17. 29

Probare volens intentum ſeu productionem, quam in iudicio facit, qua verborum forma vtetur. li. j. de teſte. §. v. nu. 11. 122

Probare volens teſtem tempore ſuę diſpoſitionis fuiſſe inhabilē, per quę probare debeat. li. j. de teſte. §. v. nu. 14. 122

Probare volens iuriſdictionem, & per teſtes eam exercuiſſe: licet diſcordent in tempore, loco, & cauſis &c. non tamen nocet. li. j. de teſte. §. vj. nu. 13. 123

Probari non peteſt quod non eſt. libro ij. de probatio. §. ij. numero 101. 102

Probari debet ſolum illud, quod probatum proſit probanti. libro ij. de proba. §. iij. nu. 1. 104

Probandi facultas non eſt anguſtanda. libro j. de teſte. §. j. numero. 80. 115

Probante aliquo per teſtes contra inſtrumentum an poterit probari per alios ſic eſſe. libro ſecundo, de inſtru. edi. §. viij. numero. 17. 118

Probatio de quo & quando ſit facienda. li. ſecundo, de probatio. §. iij. nu. 1. 104

Probatio de poſſeſsione contra non reſtituentem qualiter fieri debeat. lib. ij. de j. decre. §. iij. nu. 5. 44

Probatio quandoq; melius fit per inſtrumentum q̄ per teſtes. li. ij. de inſtru. edi. §. viij. nu. 16. 118

Probatio per communem opinionem, quibus caſibus locum habeat. li. ij. de prob. §. ij. nu. 31. 104

Probatio generaliter eſt poſt litem conteſtatam faciēda ſuper articulo in iudicio deducto & negato. libro ſecundo, de proba. §. iij. nu. 3. 105

Probatio, non eſt in tranſcurſu facienda. lib. ſecundo, de proba. §. ij. nu 34. 104

Probatio in cauſa appellationis competit actori vel appellanti. li. ij. de proba. §. ij. nu. 18. 103

Probatio plena in notorio facti actu tranſeuntis eſt neceſſaria. li. iij. de noto. crimi. §. viij. nu. 11. 19

Probatio ætatis ex aſpectu iudicari poteſt à iudice, vbi negatiuè ab vtraq; parte probatur. libro primo, de actore. §. primo, numero. 5. 65

Probatio communis opinionis aut pręſcriptionis, cuius initij memoria non extat, qualiter fieri poſsit. libro ſecundo, de proba. §. ij. nu. 20. 103

Probatio infamiæ quot & quales teſtes requirat. lib. iij. de inquiſitio. §. iij. nu. 8. 13

Probatio pleniſsima exigitur in criminibus. li. j. de ſumma cogni. nu. 11. 59

Probatio an poſsit per præſumptionem fieri, lib. ij. de probationibus. §. iiij. nu. 10. 105

Probatio facta per iuramentum à parte parti delatum, an ſit validum. li. ij. de proba. §. iiij. nu. 10. 105

Probatio facti aliter fieri debet q̄ probatio iuris. li. ij. de proba. §. iiij. nu. 19. 106

Probatio non apparens non dicitur apertiſsima. li. ij. de dilationibus. §. j. nu. 16. 56

Probatio an poſsit per libros antiquos aut per ſcripturas ātiquas in lapidibus vel columnis ſculptas fieri. li. ij. de proba. §. iiij. nume. 12. 106

Probatione per inſtrumentum facta præſumendum eſt debitas ſolennitates pręceſsiſſe. libro ſecundo, de probationibus. §. quarto, nu. 1. 105

In probatione ſententiæ debent adeſſe hi, quorum conſilium & pręſentia requiritur. libro ſecundo, de ſententia. §. quinto, numero. 4. 166

Probatione recepta in iudicio, ſi iudex pronunciabit recipiendum appellet is, contra quem producitur. libro primo, de teſte. §. j. nu. 42. 112

Probationes exceptionis peremptoriæ an & quomodo cogatur quis ad curiam ſecum ferre. libro ſecundo, de dilationibus. §. j. nu. 12. 56

Probationes ſine dilationis aſsignatione productę an valeant. lib. ij. de dilationibus. §. iij. nu. 8. 59

Probationes ſuper principali non ſunt ante litem conteſtatā admittendę. lib. ij. de inſtru. edi. §. v. nu. 4. 114

Probationes in vno iudicio factæ an fidem faciant in alio. lib. ij. de probationibus. §. iij. nu. 20. 106

Probationum facultas non eſt anguſtanda. lib. ij. de poſitionib⁹. §. iij. nu. 6. 90

Probationum ſpecies quot ſunt. lib. ſecundo, de probation. §. iij. nume. 1. 105

Probationibus ſimpliciter renunciare, & omnibus probationib⁹ renunciare æquiparantur. libr. ij. de poſitionibus. §. quarto, numero 9. 90

Probationibus partium æqualibus exiſtentibus abſoluendus eſt reus. lib. ij. de inſtru. edi. §. viij. nu. 19. 118

Procedere valens duabus authoritatibus, an cogatur alteram elegere. lib. j. de iuriſ. omn. iudi. nu. 34. 54

Procedendo per ſpeciale mandatum, videtur generali renunciare. lib. j. de procuratore. §. iij. nu. 14. 84.

Procedens in inquiſitione ex officio nullo eam proſequente qualiter ſe habere debeat. lib. iij. de inquiſitio. §. iij. nu. 20. 13

Producens inſtrumentum diuerſa pacta continens, an poſsit per aduerſarium cogi totum vel in parte edi. lib. ij. de inſtru. edi. §. vj. nume. 19. 115

Producens inſtrumentum, licet non poſsit contra illud de falſo dicere: poteſt tamen dicere illud contra ſe non facere. lib. ij. de inſtru. edi. §. ix. nu. 33. 124

Proceſſus habitus cōtra illum, qui excuſatorem mittere debuit, & non miſit, an teneat. lib. j. de excuſatore. nu. 5. 89

Proceſſus appellationis à vicario ad epiſcopum, qui cām commiſit, &c. an ſit validus. lib. ij. de appella. §. iij. nu. 4. 188

Proceſſus habitus per literas ab excommunicato ad lites obtētas an valeat, ſi non excipiatur. lib. ij. de reſcript. præſenta. §. v. numero 15. 26

Proceſſus nullus nō poteſt ratihabitione confirmari. lib. ij. de dilationibus. §. iij. nu. 2. 58

Proceſſus ſiue per delegatum ſiue per ordinarium poſt recuſationem propoſitam habitus tenet: niſi aliàs transferatur, lib j. de recuſa. §. iij. nu. 10. 62

Proceſſus contra appellantē tenere dicitur, vbi incertū eſt ad quē appellatio referatur. lib. ij. de appella. §. iij. nu. 18. 189

Proceſſu agitato in curia contra appellantem abſentē, an ſi poſtea veniat, admittendus ſit ad proſequendam & defendendā cauſam ſuam. lib. ij. de appella. §. vj. nu. 13. 191

Proclamationes in actu citationis factæ ſunt per nuncium referēdæ, & ſub forma ſpeciali ſcribendę. lib. ij. de citatione. §. quarto. nume 12. 34

Proconſul iuriſdictionē nō habet ante decretæ ſibi prouinciæ ingreſſum. lib. ij. de competen. iud. adi. §. iij. nu. 3. 20

Vbi in procuratione eſt verbum ambiguū, debet conſtituens illud interpretari. lib. j. de procuratore. §. iij, nu, 11. 84

Procuratorium, in quo dicatur, promitto meratū habiturū quicquid per te fuerit legitimè procuratum, non valet. lib. j. de procuratore. §. iij. nu. 4. 84

Procuratorium generale, in quo tñ non exprimitur tempus præſens vel futurū, an extendi poſsit ad futura. lib. j. de procuratore. §. iij. nu. 9. 84

Procuratorium originale in iudicio exhibitum quomodo poſsit reddi parti producenti. libro primo, de procuratore. §. iij. numero 24. 83

In procuratorio alicuius aliàs ſufficienti ad cauſam, ſi non exprimatur q̄ poſsit iurare de calūnia, an poterit iurare. li. ij. de iuramen. calum. §. iij. nu. 14. 87

Procurator repulſus ratione mandati de accuſando non habiti, ſi poſtea in eadem cauſa mandatū obtineat, an admittatur. lib. j. de procuratore. §. j. nu. 16. 80

Procurator agens & defendens nomine abſentis, nō iurabit, ſed dabitur ei dilatio vt denunciet vero dño, vt veniat iuratur⁹. lib. ij. de iuramen. calum. §. iij. nu. 11 87

Procurator generalis conſtitutus ad negotia an conſtitutus videatur etiam ad cauſas. libro primo, de procuratore. §. primo, numero 38. 32

Procurator rei an pręſtita cautione &c. debeat admitti, etiam ſi certum ſit, eum non habere mandatum. lib. ij. de ſatiſdationibus. §. iiij. nu. 1. 73

Procurator actoris quarę non cauet de rato, ſi certum eſt, eū mandatum habere: procurator verò rei cauet de iudicato ſoluēdo, quantūcunq; certum ſit eum mandatum habere. lib. ij. de ſatiſdatio. §. iij. nu. 11. 72

Procurator an poſsit iurare de calumnia. lib. ij. de iuramen. calum.

§.iij.nu.10.12.& 13. 87
Procurator habens mandatum ſpeciale ad cedenda iura,an poſsit ea cedere.lib.ij.de ceſsione actio.§.j.nu.20. 13
Procurator conſtitutus an cauſam appellationis,& aliquid confitens in præiudicium domini factum fuiſſe in cauſa principali, non præiudicat domino.libro primo, de procuratore. §. primo.nume.8. 80
Procurator non interuenit in agendo vel defendendo in cauſa criminali publica vel priuata.lib.j.de procuratore.§.j.nu.9. 80
Procurator qualiter libellū pro ſe contra illū,pro quo fuit procurator,cōcipere debeat.lib.iiij.de procuratoribus.nu.3. 42
Procurator actoris,etiam ſi cōſtet de mādato,debet cauere de defendendo,ſi dns reconueniatur coram eodē iudice.lib.ij.de ſatiſdationibus.§.iij.nu.9. 72
Procurator generalis alicuius capituli,quorum debeat habere notitiam.lib.ij.de appella.§.j.nu.5. 184
Procurator ſuccedens dño,an poſsit dicere iudicium nullū.lib.ij. de ſententia.§.ix.nu.14. 174
Procurator poteſt etiam inuito actore dominum defendere,& inuito reo,ſi animo nouandi,& actore volēte in ſe transferat dominium.lib.j.de defenſore.nu.2. 89
Procurator ſi occultat mandatum,ne per hoc poſsit probari appellatio in curia Romana,quid iuris.lib.j.de procuratore.§.iij. nume.20. 86
Procurator à minore xxv.annis conſtitutus abſq; tutoris vel curatoris interuentu non admittitur.libro primo. de procuratore. §.ij.nu.6. 83
Procurator an ſit ad confirmationem electionis petendam ſufficiens.lib.iiij.de electione.§.ij.nu.14. 35
Procurator literis ſigillatis munitus an per hoc releuetur à ſatiſdatione.lib.j.de procuratore.§.quarto.nu.10. 85
Procurator ſcilicet cū mandato,& defenſor ſcilicet ſine mādato,licet ſint diuerſa,vterq; tñ admittitur cum ſatiſdatione.lib.ij.de ſatiſdationibus.§.iiij.nu.14. 73
Procurator quibus verbis poſsit per dñm releuari à cautione,&c. lib.ij.de ſatiſda.§.iiij.nu.9. 73
Procurator ad litem non poteſt procuratorem loco ſuo cōſtituere.lib.j.de procuratore.§.j.nu.23. 81
Procurator intercedens poſt litē cōteſtatam nō poteſt alium ſubſtituere.lib.j.de procuratore.§.j.nu.24. 81
Procurator habens mandatum ſufficiens ad agendum & defendē dum in aliqua cauſa,an ſuper ea poterit literas impetrare ad aliquos iudices.lib.ij.de reſcrip.præſenta.§.v.nu.4. 25
Procurator comparens ad iudicium firmandum,die ad iurandum de calumnia aſsignata,quo pacto poſsit iurare.lib.j.de ꝓcuratore.§.iij.nu.23. 85
Procurator dimiſſus ab aliquo,quam dilationē habere poſsit cōſulendi dñm.lib.ij.de dilationibus.§.iiij.nu.17. 59
Procurator formans verba in perſonam ſuā,tenetur dño mandati,& an tali queratur actio ex eius cōtractu.lib.j.de procuratore.§.iiij.nu.6. 85
Procurator eſt,qui alterius mandato negotia adminiſtrat.lib.ij.de inſtru.edi.§.xiij.nu.67. 139
Executor teſtamentarius an ſit procurator.lib.ij.de inſtru. edi.§. xiij.nu.67. 139
Procurator ille dicitur,qui aliena negotia dñi mādato adminiſtrat. lib.j.de his,qui alie.no.in iudi.interue.nu.1. 78
Procurator mādatum habens generale tātùm,nō ſufficit in agendo in cauſa,in qua requiritur mādatum ſpeciale.lib.j.de ꝓcuratore.§.j.nu.4. 79
Procurator tenetur appellationem ab interlocutoria, vel grauamine emiſſam proſequi in eo loco,quo lata eſt,vel grauamen illatum.lib.ij.de appella.§.j.nu.6. 184
Procurator conſtitutus ad ꝓponendā exceptionem tantū , non poteſt procedere.lib.j.de ꝓcuratore.§.iij.nume.6. 84
Procurator conſtitutus in cauſa lucratiua non debet audiri,niſi ſatiſdet de reconuento domino defendendo.lib.j . de ꝓcuratore.§.v.nume.3. 87
Procurator datus ad impetrandum & contradicendū, an ꝓbabit appellationem per vnū teſtem,& per cōfeſsionem, quam facit in litera.lib.j.de ꝓcuratore.§.iiij.nu.19. 86
Procurator ex parte actoris ad vnum ſolum capitulum conſtitutus,an teneatur ſatiſdare de defendendo.libro j.de ꝓcuratore. §.iij.nu.8. 84
Procurator datus ad litem conteſtandā, an poterit litem vlterius ꝓſequi.lib.j.de procuratore.§.iij.nu.5. 84
Procurator vniuerſitatis vel ſyndicus nō cauet de iudicato ſoluendo.lib.j.de actore conſtituto,nu.3. 91
Procurator cuius mādatū eſt reprobatū,& poſtea ſe offert defenſioni,ꝓmittens ſe poſt certū tēpus habiturū mādatū ſufficiēs, an ſit admittendus.lib.j.de excuſatore.nu.3. 89
Procurator in rem ſuā habet vtilē actionē nomine ſuo in caſibus. lib.j.de procuratore.§.v.nume.7. 87
Procurator in rem ſuam,an dicatur procurator.lib.j.de ꝓcuratore.§.v.nume.6. 87
Procuratorem in rem ſuam facere pōt,quicūq; ſe obligare poteſt. lib.j.de ꝓcuratore.§.v.nu.6. 87
Procurator ſecularis non debet recipi in cauſa ſpirituali , excepto matrimoniali.lib.j.de ꝓcuratore.§.j.nu.34. 82
Procurator conſtitutus à prelato nō poterit cauſam agere mortuo prelato.lib.j.de procuratore.§.ij.nu.5. 83
Procurator liberam & generalem habens adminiſtrationem , pōt exigere nouercæ,ſacramentum deferre,& aliud pro alio permutare.lib.j.de ꝓcuratore.§.iiij.nu.15. 86
Procurator eſt dns litis,& ideo poteſt lite conteſtata ſubſtituere. lib.j.de procuratore.§.j.nu.28. 81
Procurator nullū habens actionis mandatū,repellendus eſt:ſi aūt habet,& certum eſt,aut dubitatur:quomodo ſit agendū. libr. ij.de ſatiſda.§.iiij.nu.2. 72
Procurator rei ſemper debet cauere iudicatum ſolui.lib.iiij.de diuerſis cautionibus.nu.6. 127
Procurator non dans articulos cauſæ in termino præfixo ad dandum non admittitur.libro primo,de ꝓcuratore.§.primo.numero 18. 81
Procurator actoris audiendus non eſt ſine cautione de rato. lib.j. de procuratore.§.iiij.nu.2. 87
Procurator,quem dns nō releuauit ab onere ſatiſdatiōis iudicatū ſolui,an poſsit,ſi velit,ſatiſdare vt admittatur.lib.ij.de ſatiſdatiōibus.§.iiij.nume.17. 74
Procurator ſatiſdans de defendendo an præciſè cogatur defendere,aut ſufficiat ſtipulationem committi.lib.ij.de ſatiſdat.§.iiij. nume.7. 73
Procurator actoris quid & quomodo ꝓmittere debeat.lib.ij .de ſatiſdat.§.iij.nu.14. 72
Procurator actoris qualiter ſatiſdare habeat.lib.ij.de ſatiſda.§.iij. nume.12. 72
Procurator interueniens in cauſa ſecundę appellatiōis,an ſatiſdare debeat de iudicato ſoluendo.lib.ſecundo. de ſatiſdat.§.iij. nume.6. 73
Procurator rei qualiter habeat ſatiſdare.lib.ij.de ſatiſda.§.iiij. numero 1. 73
Procuratori an requiratur mādatum ſpeciale in cauſa ad ſedē apoſtolicam deuoluta,vel coram alio ſuperiore agitata.lib.j.de ꝓcuratore.§.j.nu.14. 80
Procuratori qñ aſsignatur terminus ad aliquid faciendum, debet ſemper dici,& ad omnia quę facienda occurrent.lib.ij. de dilationibus.§.iiij.nu.5. 58
Procuratori nō appellanti,ſeu q̄ appellet, dño nō denuncianti imputatur.lib.ij.de appel.§.vj.nu.12. 191
Quando contra ꝓcuratorem opponitur ratiōe cōſtituentis.lib. j. de ꝓcuratore.§.ij.nu.1. 83
Procuratorem vendere poſſe qualiter ſit intelligendum.lib.iiij.de emptiōe & ven.§.j.nu.64. 89
Contra ꝓcuratorem nomine domini agentem an poſsit excipi, q̄ ipſe ꝓcurator reum ſpoliauerit.lib.ij.de petito. poſſeſſo.& ſpolia.§.j.nu.9. 79
Procuratore ſubrogato in cauſa poſt preſtitum iuramentum de calumnia,an ſit iterum per eum iurandum.lib.ij.de iura. calum. §.ij.nume.18. 86
Procuratore alicuius interrogato ſuper poſitione, ſi dicat ſe nihil ſcire,aut nihil credere,an dns habebitur cōtumax tanquā neminem cōſtituens procuratorem.lib. ij. de poſitionibus.§.x. nume.4. 95
Procuratore poſitionibus reſponſuro,dicente ſe libello neſcire reſpondere aut dubitare,an condemnabitur in expenſis.lib.ij.de poſitionibus.§.vj.nu.19. 91
Procuratore eccleſiæ ratione cōtumaciæ condemnato in expēſis, an in bonis eccleſiæ fiet executio.lib.ſecundo,de execu. ſentē. §.iij.nume.6. 180
Procuratore admiſſo ſi poſt duos vel tres dies opponatur,an poſſit peti cautio de rato.libro ſecundo.de ſatiſdationibus.§. iij. nume.7. 72
Procuratore minoris vel militis ſuas exceptiones omittēte, debet actio cōmuni & ſpeciali iure cōtra procuratorem dari.li.ij.de excep.& repli.§.iij.nu.15. 65
Procuratore dolum committente vel pertinaciter ſe abſentante, an contra eum agi poſsit actione de dolo.lib.ſecundo.de ſatiſdatio.§.iij.nu.12. 72
Procuratore occultāte mādatū in principio litis condēnatur dns. ſecus ſi agere cœpit,& fact⁹ dns litis cōtumax ſit.lib.j.de procuratore

curatore.§.j.nu.36. 82
Procuratore ante ſententiam malitioſè appellante, propter qđ condemnatur in expenſis,an executio fiet in bonis procuratoris,an domini.li.ñ.de execu.ſenten.§.iiñ.nu.7. 180
Procuratore litem conteſtante non poteſt dominus agere. li. ñ. de ceſsione actio.§.j.nu.4. 11
Procuratores qui & quo caſu appellare poſsint.libro ñ.de appella.§.j.nu.4. 184
Procuratoribus conſtitutis, quorum vnus negat,alter confitetur, cui ſit ſtandum.libro ſecundo,de confeſsionibus.§. iiñ. numero.4. 101
Producere volens aliquem de ſua familia in teſtem, pro eo debet ante productionem decē vel octo dies ipſum ab eo eiicere.lib. j.de teſte.§.j.nu.13. 110
Producere volens teſtes in iudicio,debet eos facere vocari per iudicē.ſi enim ſe ingerant,ſunt ſuſpecti.lib.j.de teſte.§.iiñ.nu.6. 118
Producere volens xl.teſtes,iudex verò non vult recipere niſi decem vel xxj.an poterit appellare.lib.j.de teſte.§.xj.nu.14. 129
Produci poteſt teſtis lite non conteſtata vbi agitur de ſtatu & libertate eccleſiæ.li.j.de teſte.§.ſecundo,nu.2. 117
Producenti teſtes vtile eſt articulos dare,ſuper quibus intendat illos producere.lib.j.de teſte.§.v.nu.10. 121
Producente aliquo inſtrumentum,quod contra ſe eſt,ſi aduerſarius voluerit ſe eo iuuare:producens autem dicit ſe per errorem produxiſſe:an producenti nocere debeat.libro ſecundo, de inſtru.edi.§.vj.nume.12. 115
Productis diuerſis,& à diuerſis,cui productiōi ſtandum ſit.li.ñ.de inſtru.edi.§.ix.nu.17. 122
Productiones teſtium poſſunt plures fieri ſub vna dilatione per iudicē aſsignata.lib.j.de teſte.§.iiñ.nu.7. 118
Tres productiones teſtium,& totidem dilationes,an fieri poſſint coram arbitris.libr.j.de recuſa..§.v.nu.30. 64
Profectitium eſt,quod filiuſſa.de rebus patris acquirit, ſeu quod ex eis prouenit.lib.primo,de actore.§.primo,nu.25. 67
Profeſſus in religione ſi filios poſtea ꝓcreauerit,an aliquod ius in monaſterio poſsint habere & monaſterium in eis.lib.quarto, de ſtatu monachorum.nu.65. 158
Profeſſus non poteſt teſtari nec contrahere.li.quarto,de ſtatu monachorum.nu.61. 158
Profeſsio in manu abbatis vel prioris vel alterius,qualiter,& ſub qua verborum forma ſit facienda,li.quarto,de regula.& tranſ. ad rel.nu.1. 154
Profeſsio conditionalis an ſit valida.li. quarto,de ſtatu monacho. nu.38. 157
Profeſsio timore ingruentis neceſsitatis factà an teneat.lib. iiñ. de ſta monachorum.nu.27. 157
Profeſsio facta in manibus alicuius monachi recipientis ſine mandato & licentia abbatis,an ſit valida.lib.iiñ.de ſtatu monacho, nu.24. 157
Profeſsio facta in manibus abbatis ſine conſenſu monachorum, an ſit valida.li.iiñ.de ſtatu monachorum.nu.25. 157
Profeſsionis vel conuentionis inſtrumentum qualiter ſit conficiendum.li.iiñ.de regula. & tranſ.ad religionē. nu.2. 154
Profeſsionē faciens an,& ſub qua verborum forma poſsit monaſterio donationem facere.li.quarto,de regularibs & tranſeunti. ad religionem.nu.4 154
Profeſsionem in lecto egritudinis emittens,an recuperata ſanitate poſsit eam reuocare.li.quarto,de regularibus & ranſ. ad religionem.nu.7. 154
Prohibente aliquo aliquid emere,quia non eſt vendētis,an emēs poſsit accuſari de vi vel inuaſione. li. quarto, de reſcindendis venditionibus.nu.30. 95
Prohibitio de re litigioſa non alienanda quibus tantùm fieri debeat.li.ñ.de appel.§.xj.nu.19. 199
Promittere non valens beneficium primò vacaturum, quomodo poterit illud pro aliquo reſeruare.li.j.de legato.§.v.nu.3. 17
Promittere fidem dare & contrahere in cauſa matrimoniali æquiparantur.li.iiñ.de eo,qui duxit in matrimonium,quam polluit per adulterium.nu.5. 168
Promittente aliquo ſub certa pœna facere aliquid,& intra temp⁹ determinatum:an ſi ante terminum moriatur,tenēatur hæredes ad perficiendum. libro quarto, de cauſa poſſeſsionis & proprie.§.iiñ.nu.2.& 3. 55
Promittens per ſtipulationem ſe pati ſub quolibet iudice & quolibet loco conueniri, an recuſans teneatur ad intereſſe.li. ñ. de compe.iudi.adi.§.j.nu.19. 18
Promittens intra tempus & ſub pœna ſoluere:ſi efficiatur creditor ipſius debitoris intantum, an non ſoluens incurrat pœnam.li. quarto,de obli.& ſolu.§.ñ.nu.9. 136
Promittens alteri ſeruire, quale faciet inſtrumētū li. quarto,de locato.§.iiñ.nu.3. 99
Promittens ſub pœna de certa re nō facere cōtrouerſiam,ſi facit, pœnam incurrit.lib.iiñ.de empt.& vendi.§.j.nu.35. 87
Promittens aliquid certis loco & tempore,an nō faciēs teneaī ad intereſſe loci & temporis.lib.ñ.de fructi.& intereſſe.§. vj. numero 13. 219
Promittens in cōtractibus bonę fidei ſub certo loco & termino,tenetur ad quodlibet.li.ñ.de fructi.& intereſſe.§.vj.nu.16. 220
Promittens pacē & ſecuritatē fugienti & timenti,irregularis dicit, ſi ille cui promiſit,fuerit in loco,vbi timebat occiſus.libro j.de diſpenſa.§.iiñ.nu.60. 24
Promittens alicui dare decē Narbonę & alia decē Pariſius, an diuerſis reſcriptis contra impetratis poſsit corā plurib⁹ eodem tempore cōueniri.lib.ñ.de reſcrip.preſen.§.ix.nu.13. 28
Promittente aliquo ſub pœna vſq; ad certum tempus, an ſtatim lapſo termino poſsit exigi pœna,lib.iiñ. de oblig.& ſolut. §.j. nume.35. 134
Promittente aliquo ſub pœna,pro qua obligauit fundū, demum eundem fundū alteri obligauit,quis erit potior.lib.iiñ. de obligatio.& ſolu.§.j.nu.43. 134
Promiſsio arrharum ſub qua verborum forma poſsit in ſponſalibus fieri.lib.iiñ.de ſponſalibus & matrimonio.§. ñ. numero 6. 165
Promiſsio de iudicio ſiſtendo an teneat ſine cauſa.lib.iiñ. de dolo & contu.§.iiñ.nu.24. 63
Promiſsio de penſione ſoluenda poſt cōpletam præſcriptionem an ſit tenenda.lib.iiñ.de preſcriptio.nu.16. 70
Promiſsio facta à legato de cōferendo alicui beneficio primò vacaturo nō valet.lib.j.de legato.§.v.nu.2. 17
Promiſsio ſalarij facta lite pendente,nō tenet.lib.j.de ſalarijs.§.iiñ. nume.5. 134
Promiſsione ſuper re incerta facta,tam ex parte ſpōdentis q̄ ex parte ſtipulantis,nulla cōtrahitur obligatio.lib.iiñ.de emphyteuſi.nu.74. 107
Promiſsiones in cōtractibus matrimonialib⁹ qua forma poſsint à partibus fieri.lib.iiñ.de ſponſalibus & matrimo.§.ij. numero 2, 160
Promouere inſufficiētes & defectū patientes,puta bigamos &c. poteſt papa.lib.j.de legato.§.vj.nu.9. 18
Pronunciare an poterit amicabilis cōpoſitor diebus feriatis. lib. j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.80. 50
Pronunciare an cogatur is,in quem partes cōſentiūt.lib.ij. de cōpeten.iudi.adi.§.j.nu.13. 18
Pronunciare nō videtur,ſi de pluribus compromiſſum eſt,niſi ſuper omnibus pronunciet.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.60. 49
Pronunciare debet iudex in iudicio de illa re,de qua cognoſcit,et nō de alia.li.j.de teſte.§.v.nu.8. 121
Pronunciandum nō eſt diebus in honorem Dei feriatis,etiam ſi in forma compromiſsi ponatur.libro primo,de arbit.& arbi. §. vij.nume.79. 50
Pronunciatio electi ſub qua verborum forma fieri debeat.lib.iiñ. de electiōe.§.j.nu.26.& 28. 33
Pronunciatiōe de appellatiōe legitima facta debet per cōſequens cauſa principalis agitari.libro ſecundo,de appellatio.§.vj.numero 21. 191
Proponere debet aduocatus in iudicio caute,id eſt,ſub cōditione ſeu in modum exceptionis.lib.j.de aduocato,§.ix.nu.16. 108
Proponi nō debet cauſa coram arbitris, quæ nō ſit coram iudice ꝓpoſita,præter quàm cauſa recuſationis.li.primo,de recuſa.§. v.nume.28. 64
Ad ꝓponendas & probādas exceptiōes in iudicio, preſigendus eſt terminus arbitrio iudicis:niſi in exceptiōe excōicatiōis & ſpoliationis.li.ñ.de dilatiōibus.§.j.nu.7. 56
Proponens actionem de in rem verſo qualiter libellū cōcipiet.libro iiñ.de oblig.& ſolu.§.iiñ.nu.4. 136
Proponens actiōes contra reſcriptum,quod cōtra ſe impetratum eſt,ſi ſuccumbat, an ex illo reſcripto poſsit fieri reconuentio coram iudice per illud obtento.libro ſecundo,de reconuen. §. j.nume. 76
Proponens actionem præſcriptis verbis contra permutantē non ſuum,quo inſtrumento vtetur.lib.iiñ.de rerum permut.§.ñ.numero 2, 116
Proponens actionē ex ſtipulatu ꝓ opere deſtruēdo,qualiter formabit libellū.lib.iiñ.de diuerſis cautiōibus.nu.10. 127
Proponens interdictum quorum legatorum, vel actionem in factum ſubrogatam in locum eius,quibus verbis in ſua poſitiōe vtetur.lib.iiñ.de teſtamentis.§.ñ.nu.6. 145
Proponens interdictum de liberis exhibendis qualiter formabit poſitionem ſuam.libro quarto,de conuerſione infidelium.numero 3. 154

Repertorium

Proponens coram delegato actionem ineptam,si succũbit,an po terit coram eo aptam proponere.lib.primo,de offi.om.iud. §. vj.nu.18. 53

Proponens in iudicio an teneatur exprimere si directam vel vtilẽ proponat actionem.libro secundo,de actione seu peti.§.ij.nu-mero 54. 6

Proponens actionem nimis generalem seu ambiguam aut confu sam,causæ certitudinem nõ continentem,aut incompetentem in iudicio nõ est admittendus.lib.secundo,de actio.seu peti. §. ij.nume.6. 4

Propositio,cuius particularis est falsa,eius vniuersalis similiter est falsa.lib.ij.de positionibus.§.vij.nu.22. 93

Prorogari potest negotiũ plus debito,vbi reus pendente arbitrio vocatur coram ordinario super alia causa.libro j.de recusat. §. v.nume.15. 63

Prorogatio an possit fieri diuersis temporibus:vt hodie actor cõ-sentiat,cras reus.lib.j.de arbi.& arbi.§.vj.nu.4. 44

Prosecutorię dilationes quę sint.lib.secundo,de dilationibus.§. j. nume.25. 57

Protestatio an impediat lit.contest.lib.secundo,de lit.contest.§.j. nume.14. 85

Prouídę testatorum dispositiones sunt plures.lib.secundo, de in-stru.edi.§.xij.nu.47. 130

Prouidere de pensione nõ põt quis cogi per literas super ꝓuisio ne impetratas.lib.ij.de actio.seu peti.§.iiij.nu.25. 9

Prius prouocans,prius est audiendus libellum dando,iurando,te-stes producendo &c.lib.ij.de incen.quæstio.& ordi.cogni.nu-mero 11. 78

Prouocationis forma extra iudicium faciendæ an sit necessaria.li. iiij.de appellationibus.§.iij.nu.9. 72

Prouidere arbitris de expensis quis debeat.lib.j.de recusa.§.v. nu-mero 18. 63

Prouisionem,quæ nondum facta est,si eam contingat fieri, papa potest pronunciare irritam & inanem.lib.j.de legato.§.vj. nu-mero 40. 20

Prouinciæ cuiusdam modus in sententiæ prolatione.lib. secundo, de senten.§.vj.nu.12. 168

Prouinciæ episcopi,& omnes alij legato subsunt.lib. j. de legato. §.quarto,nu.42. 15

Puber accusare potest cum tutoris authoritate.lib.j.de ac-cusa.nu.18. 75

Pubes factus an possit ferre testimonium de his, quę vidit in pu-pillari ætate.lib.j.de teste.§.j.nu.55. 111

Publica persona de falso accusata & conuicta:ex tunc instrumen ta & dicta eius robore & valitudine carebunt.lib.ij. de instru. edi.§.ix.nume.22. 123

Publica vtilitas vacillare non debet obtentu priuilegij clericalis.li. iiij.de clericis coniugatis.nu.15. 76

Publicare solẽt legati sedis apostolicæ in ingressu decretæ sibi ꝓ-uinciæ legationis suæ literas,ne quis possit ignorãtiam allega-re.lib.j.delegato.§.iiij.nu.15. 14

Publicare & exemplari quid sit,& quibus differant.lib.ij.de instr. edi.§.iiij.nu.29. 113

Publicatis attestationibus,& super eis factis disputationibus, an quis possit adhuc redire ad possessorium.lib.ij.de petito . pos-sesso.& spolia.§.j.nu.21. 80

Publicatio attestationum qua forma fieri debeat.lib.j.de teste. §. viij.nu.2. 126

Publicatio vel sententia nõ probant,sed ꝓbatum declarant.lib.ij. de dilatio.§.j.nu.17. 56

Publicatio instrumentorum vel priuilegiorum vel testiũ ex parte rei productorum qualiter fieri debeat.li.secundo,de instru.edi. §.iiij.nu.28. 113

Publicatio instrumentorum quibus casibus sit necessaria.li. ij. de instru.edi.§.iiij.nu.31. 113

Publicatio instrumenti seu exemplatio in iudicio apud quẽ fieri debeat,& per quem,& in quibus casibus locum habeat. li. ij. de instru.edi.§.iiij.nu.24. 113

Publicationis literarum effectus quis sit.li.ij.de instru.edi.§.iiij.nu mero 38. 113

Publicatione instrumenti diu facta si obijciatur ꝙ non fuerũt vo cati hi,quorum interest,quomodo sit presumendum.lib.ij. de instru.edi.§.iiij.nu.27. 113

In publicatione cuiuslibet instrumenti an totus tenor sit corã te-stibus perlegendus.li.ij.de instru.edi.§.iiij.nu.36. 113

Publicè pœnitentes quodam modo sunt infames.li.j.de teste.§. j. nume.85. 115

Publicum instrumentum qualiter impugnetur.li.ij. de instru. edi. §.ix.nu.1. 121

Publicum instrumentũ si fuerit aliquo modo imperfectum , an possit reformari.lib.ij.de instru.edi.§.ix.nu.7. 121

Puella etiam impubes ad domum viri sui traducta,si ab eo cogni ta fuerit,nõ potest vlterius à viro recedere.li.iij.de desponsat. impu.nume.2. 167

Puella à monialibus recepta minor xij.annis,debet exhiberi corã episcopo extra monasterium.lib.iiij.de statu monachorũ. nu-mero 23. 157

Pueri an ad electionem sint vocandi.libro iiij.de electione.§.j. nu mero 6. 32

Puerile illud,nate,nepos,frater,dicit puero sua mater, &c. quo ca-su cõtingat.li.iij.de cõsanguinitate & affinitate.nu.8. 171

Publicatio seu exemplatio quomodo cõtra aliquẽ sit facienda . li. ij.de instru.edi.§.iij.nu.12. 110

Publicationes apponi solitæ in principio cuiuslibet instrumenti. li.ij.de instru.edi.§.ij.nu.16. 109

Publicationem instrumenti regulariter facientia sunt nouẽ.li.ij.de instru.edi.§.ij.nu.17 108

Publiciana nunc̃ꝑ est cõtra dominum danda.li. iij. de Publiciana & seruitu.nu.9. 57

Publiciana & rei vendicatio an sint contrariæ.li.iij. de Publiciana & seruitu.nu.12. 57

Publiciana ad hoc vt competat,quinc̃ꝙ sunt necessaria.li.ij.de act. seu pet.§.ij.nu.41. 5

Per Publicianam petitur oĩs restitutio,& ea,quæ veniũt in rei vẽ-dicatione de Publiciana & seruitutibus.nu.4. 57

Publicum instrumentum in quibus casibus validius sit duob⁹ vel pluribus testibus.li.ij.de instru.edi.§.vij.nu.14. 118

Punitus quia nõ vult iurare in iudicio,an possit appellare.li. ij. de iuramen.calum.§.v.nu.1. 88

Pupillus habens plures tutores diuersarũ iurisdictionũ, an factus adultus possit illos corã diuersis iudicibus,vel vno tantũ cõue-nire.lib.ij.de cõpe.iudi.adi.§.j.nu.35. 19

Pupillus patrimonium habens in diuersis ciuitatibus,vnde habe-bit tutorem.lib.j.de tutore.§.v.nu.17. 96

Pupillus authoritate tutoris inuentarium nõ faciens,& iudicis au thoritate vendens prædium,in cuius alienatione prędiũ desy-deratur,an valeat.lib.j.de tutore.§.v.nu.6. 95

Pupillus de suis bonis per tutorem est alendus:alioquin tutor tã-quam suspectus venit repellendus.lib.iiij.qui filij sint legi.nu-mero 21. 174

Pupillus agens sine curatore licet postea appareat minor,valet tñ sententia pro eo lata,sed nõ cõtra.lib.primo,de actore.§.j.nu-mero 7. 65

Pupillus vel minor xxv.annis non possunt de crimine publico accusare,nisi suam vel suorum iniuriam prosequantur.lib.j.de accusatore.nu.19. 75

Pupillis permittitur se deferre.lib.j.de actore.§.j.nu.2. 65

Pupillus petens alimenta à tutore,an possit habere curatorẽ.lib.j. de actore.§.j.nu.3. 65

Pupillus qualiter formabit libellum contra tutorem pro alimento habendo.lib.iiij.qui filij sint legiti.nu.8. 173

Pupillus,vidua,orphanus,debilis,vel morbo diutino fatigati , & huiusmodi personę miserabiles, quandoc̃ꝙ possunt ordinaria iudicia declinare.lib.j.de reo.§.j.nu.16. 73

Pupillus non debet propter tutoris,vel curatoris contumaciã pu niri.li.ij.de cõtumacia.§.iiij.nu.17. 42

Pupillus an possit de morte patris pacem facere.li.iiij.de homici-dio.nu.6. 184

Pupillus actori an possit iudex deferre iuramentũ ad se minorem probandũ.lib.j.de actore.§.j.nu.8. 65

Pupillo an expediat iuramentũ prestari, vbi agit causam momen taneę possessiõis.lib.ij.de iuramento calum.§.iij.nu.4. 86

Pupillo nõ habenti tutores testamentarios qualiter sit succurren-dum.lib.iiij.de iudicijs.§.ij.nu.42. 47

Pupillis quo casu dantur curatores.libro j.de curatore.§.ij.nume-ro 3. 97

Purgare se potest quis non solùm à crimine,sed etiam ab irregula ritate.lib.iij.de abolitione & purga.§.ij.nu.7. 21

Purgare se debet publicè,qui apud populum infamatus est.li. iij. de abolitione & purgatione.§.ij.nu.8. 21

Purgandus corporaliter iurare debet se immunem à crimine : vn-de & dicitur infamatus.libro tertio,de abol.& purga.§.ij .nu-mero 1. 20

Purgatio sequitur inquisitionem.libro tertio,de inquisitio. §. iij. nume.21. 13

Purgatio quid sit,& qualiter fieri dicatur.libr.iij. de abolitione & purga.§ ij.in prin. 20

Purgatio quo casu potius sit indicenda,quàm inquisitio facienda. lib.iij.de inquisitio.§.iij.nu.40. 15

Putans se tutorẽ cũ non sit,si expendit aliquid in administratione, an &

an & qualiter posit repetere.lib.iiij.de iudicijs.§.secundo, nume.35. 46
Omnis puteus dici potest fons, sed non omnis fons puteus. li. quarto, de causa possessionis & proprietatis. §.tertio, numero.25. 55

¶ De litera Q.

Quadrupede alicuius alteri damnum dante, qualiter sit agendū. li.iiij. de iniurijs & damno dato. §.ij. numero.12. 192
Quadrupede alterum quadrupedem aggrediente, si dubitatur de aggressione, & ambo moriatur quis teneat. li.iiij. de iniurijs & damno dato. §.ij.n.13. 192
Qualitas quotuplex sit, & quomodo probetur. li. secundo, de ꝓba. §.ij.nu.8. 103
Quarta Trebellianica an posit contra voluntatem testatoris induci. lib.iiij de testa. §.j.nu.28. 143
Quarta productio testium vel dilatio non est danda sine solennitate legali. li.j. de teste. §.iij.nu.8. 118
Quasi societas inter quos esse dicatur. libro quarto, de iudicijs. §. secundo, nu.13. 45
Quatuor simul in aliqua camera existentibus, si vnus illorum ꝓijciens lapidem extra, quendam interimat, cui illorum imputādum sit. li.iiij. de homicidio.nu.5. 184
Quatuor personę an possint agere ex vna iniuria. libro quarto, de iniurijs & damno dato. §.j.nu.15. 191
Si quatuor homines dicantur aliquem occidisse & cōstat eum occisum, an accusator posit aliquem illorum in testem producere. li.j. de teste. §.j.nu.38. 112
Quæcunq; fiunt vel dicuntur in iudicio ab aduocato, debēt à iure vel ratione fundamentum sumere. li. primo, de aduocato. §.ix. nu.9. 108
Querela inofficiosi quid operetur. lib. quarto, de testamentis. §.iij. nu.10. 145
Quæstio de natalibus non agitatur per modum libelli seu actionis, sed potius in modū exceptionis. libro quarto, qui filij sint legitimi.nu.3. 173
Quæstio dicitur res fragilis & periculosa, quæ & veritatem fallit. li.ij. de iura. calum. §.v.nu.9. 88
Quæstio falsi si incidat, plenè probabitur quia fortè dicitur instrumentum falsum. li.j. de summa. cogni.nu.6. 59
Quæstio criminalis propriè dicitur causa. ciuilis verò siue pecuniaria dicitur lis. li.ij. de rescri. præsen. §.iiij.nu.7. 23
Quæstio spoliationis in modum actionis vel exceptionis proposita semper repellit agentem in causa criminali. li.ij. de petito. possess. & spolia. §.j.nu. 7. 79
Quæstio à diuersis partibus mota quomodo sit terminanda. li. ij. de incidenti quæstio. & ordine cognitionum. nu.10. 78
Quæstio ciuilis quotupliciter incidere posit. lib.ij. de incidenti quæstio. & ordine cognitionum. nu.1. 78
Quæstio amicabili compositione decisa, qua verborum formanaranda sit. li.ij. de rescripti præsen. §.iiij.nu. 46. 25
Quęstione de periculo animæ orta non refert ex qua causa probata periculum euitetur. li.iiij. qui matrimoniū accusare possunt §.ij.nu.2. 175
Quæstione de similibus orta, si actor eos vsurpat, perdit qđ petebat. lib.iiij. de parochijs. nu.7. 152
Quæstione de possessione orta & proprietate, prius possessionis quæstio finietur. li.ij. de petito. pos. & spo. §.j.nu.22. 80
In quæstione de possessione & proprietate, si prius super proprietate feratur sentētia, an teneat. li.ij. de petito. possess. & spo. §.j.nu.22. 80
Quæstione ciuili incidente ciuili refert an incidens sit talis, quępatiat li. conte. vel non. li.ij. de incidē. q̄o. & ordi.cog.nu. 3. 78
Quæstione inter patronos orta de iure pa. & eccleſia vacante, qualiter sit prouidendum. li.iiij. de iure patronatus.nu.7. 161
Quæstiones de donatiōe, legatione hæredis extranei institutione, an locū habeāt in ēphyteuta eccl. li.iiij. de ēphyteusi. n.141. 111
Quæstiones plures & multipliciter in iudicio deciduntur, quibus etiam multipliciter est prouidendum. lib.ij. de inciden. quęstio. & ordine cognitio.nu.4. 78
Quæstiones diuersæ si ab vna parte tantùm proponantur, & sint criminales an accusator posit eas simul proponere. li.ij. de inciden. quæstio. & ordi. cognitio.nu.7. 78
Quæstiones incidentes debent per interlocutoriam ordinarij terminari interlocutorięq;, cùm expedire visum fuerit reuocari. li.j de officio ordi. §.iij.nu.2. 39
Quæstionum genera sunt duo. li.j. de teste. §.vj.nu.7. 123
Quæstionum incidentium quæ sint prius tractandæ & nō simul. lib.ij. de inciden. quęstio. & ordi. cogni.nu.2. 78
Quæstionibus pluribus & contra plures corā eodem iudice motis, an semel pro omnibus vel in qualibet per se sit iurandum. lib.ij. de iura. calum. §.ij.nu.6. 86
In quæstionibus incidentibus qualiter sit iurandum. lib.ij. de iura. calum. §.ij.nu.14. 86
In quęstionibus incidentibus primùm cōstare debet de rē, demū de eius circunstantijs quæri. lib.ij. de incident. quęstio. & ordine cogni.nu.5. 78
Quæstores missi pro colligendis eleemosynis, an possint eo ipso festa & vacationes populo indicere. lib.iiij. de pœniten. & remissio.nume.1. 194
Quies populorum & disciplina spectaculorum spectant ad delegatum. lib.j. de legato. §.iiij.nu.1. 13

¶ De litera R.

Radicibus vel arbore alicuius domū damnificantibꝰ qualiter sit libellandū. libr.iiij. de causa possess. & propr. §.iij.nume.30. 5
Rata non possunt haberi, quę in fraudē gesta noscuntur. li.iiij. de clericis cōiugatis.nu.17. 67
Ratio naturalis pro lege est habenda. libro primo, de teste. §.vij.numero 18. 125
Ratione citantis quandoq; nō valet citatio. libr. ij. de citat. §.j.numero 17. 31
Rationes duæ debent vnicam vincere. li.iiij. de feudis. §. ij. numero 31. 121
Rationes quæ sint, quas in sui commodum debet aduocatus actoris iudici allegare. lib.j. de aduocato. §.vij.nu.11. 107
Ratihabitio retro trahitur, & mandato comparatur. lib.j. de dispē. §.iiij.nu.51. 28
Ratihabitio retro trahitur & mandato comparatur. lib.iiij. de emphyteusi.nu.175. 112
Ratihabitio retro trahitur. lib.iiij. de obliga. & solu. §.j.nu.31. 134
Ratihabitione negotium alienum desinit esse alienum. li.iiij. de iudicijs. §.ij.nu.19. 46
Ratum habere non potest, quod suo nomine gestum non est. lib.iiij. de iudicijs. §.ij.nu.20. 46
Ratum habere cogitur dns, vbi de mandato constat. lib.j. de procuratore. §.iiij.nu.12. 86
Recusare suū accusatorē an sit in iudicio permittendum. libr. ij. de inciden. quęstio. & ordi. cogni.nu.15. 78
Recedere à lite, an & quando, & in qua causa liceat. lib.iij. de accusa. §.v. 6
Receptatores hęreticorum, & eis cōmunicantes, hęretici censent. lib.iiij. de hæreticis.nu.3. 183
Recipere mandatū procuratoriū voluntariū est: susceptū aūt consummari necessarium. lib.j. de procuratore. §.iiij.nu.23. 86
Recipi se petentes in canonicū, an possint inter se agere. lib. ij. de actione seu peti. §.iiij.nu.4. 7
Recipiens à spoliatore condignum, videtur spoliationi renūciare. lib.ij. de petito. possesso. & spolia. §.j.nu.16. 80
Recipiens post terminum datum ab arbitro, & dicens, recipio saluo iure meo: an talia verba aliquid operentur. lib.j. de arbi. & arbi. §.vij.nu.69. 50
Recipiens plura prędia in emphyteusim sub diuersis pēsionibꝰ, si pro quibusdā soluit dño credēte pro omnibꝰ sibi solū, & sic per xxx. annos possedit interuertēdo quorūdam possessionē an poterit xxx. ann. præscriptione se tueri. lib. iiij. de emphyteusi.nu.130. 110
Contra recipiētem pecuniam ne calumniam alicui faciat, qualiter sit libellus formandus. libro quarto, de calumniatoribꝰ. numero 3. 181
Recipiente aliquo fundum in emphyteusim pro se & filijs si decedat filijs tantùm naturalibus superstitibus, an illi sint repellendi. libr. iiij. de emphyteusi.nu.84. 108
Recipiendo secundam curam animarum non vacat prima prębēda. lib.j. de dispensa. §.x.nu.10. 36
Receptus secundo authoritate apostolica pręfertur recepto primo authoritate legati. lib.j. de legato. §.v.nu.8. & 11. 17
Receptio vltra numerū statutū iuratum & authoritate apostolica confirmatum quomodo teneat. lib.j. de legato. §.v.nu.7. 17
Receptio testium quo casu tempore feriato posit fieri. libr. ij. de ferijs. §.ij.nu.3. 60
Receptio in religionē sub hac forma, recepimus te, si detuleris vnde viuas &c. an sit valida. lib.iiij. de symonia.nu.7. 182
Is, cui committitur receptio testiū super principali, nō debet reci-

Repertorium

pere ſuper reprobatione:niſi ibi ſpecialiter committatur.lib.j. de teſte.§.iij.nu.21. 119

Rectè laudandus eſt,qui ſuæ vtilitatis experientiam præſtat.lib.j. de aduocato.§ v.nu.8. 103

Rector vel prælatus eccleſiæ an poſsit eſſe teſtis in cauſa eccleſiæ. lib.j.de teſte.§.j.nu.23. 110

Rector eccleſiæ poteſt poſt dimiſſam eccleſiã repetere fructus ſibi tempore regiminis ſubtractos.libr.j.de actore.§.primo.numero 64. 70

Rectore ciuitatis mortuo an habita ſalaria reſtituentur.lib.j. de ſalarijs.§.iij.nu.7. 135

Reconuentio quando ſit facienda,& quando non.lib.ij.de reconuen.§.iij.nu.1. 77

Reconuentio an locum habeat,vbi agitur iudicis officio.lib. ij. de reconuen.§.ij.nu.11. 77

Reconuentio an poſsit fieri coram illo,in quem de omnibus conſtrouerſijs eſt compromiſſum.libro ſecundo,de reconuen. §. j. nume.1. 76

Reconuentio de quibus rebus vel cauſis fieri poſsit.lib.ij.de recõuentio.§.ij.nu.1. 76

Reconuentio quo caſu melius dicatur conuentio.lib.ij. de reconuen.§.j.nu.4. 76

Reconuentio quo caſu tantũ ante litis cõteſtationẽ fieri poſsit.libro ij.de petito.poſſeſſo.& ſpolia §.j.nu.4. 79

Recõuentio de libertate,an coram iudice pedaneo,qui nequit de cauſa liberali cognoſcere,poſsit fieri.lib.ij. de reconuen.§. .numero 3. 76

Reconuentio an coram iudice appellationis locum habeat.libr. ij. de reconuen.§.ij.nu.6. 76

Reconuentio an fieri poſsit coram arbitris.libro j.de recuſa.§.v.numero 22. 63

In reconuentione qualiter ſit procedendum.lib.ij.de reconuen. §. iij.nume.1. 77

Recordari tenetur teſtis de loco & perſona melius & expreſsius ꝙ de tempore.lib.j.de teſte.§.vj.nu.14. 123

Recurrendũ nõ eſt ad extraordinarium auxiliũ,ꝙ diu ſupereſt ordinarium.lib.j.de offi.om.iud.§.ij.nu.12. 56

Recuſare nõ poteſt iudicem,qui corã eo proceſſum incœpit, vel aliàs ipſum approbauit.lib.j.de recuſa.§.iij.nu.3. 61

Recuſari potens,ſi prius ꝙ recuſetur,cauſam alij committat,valet commiſsio.lib.j.de recuſa.§.v.nume.33. 64

Recuſari an poſsit is,cui commiſſum eſt ab eo,quilegitimè poterat recuſari,antequã tamen fuerit recuſatus.lib.j.de recuſa.§.v. nume.34. 64

Recuſari non poteſt delegatus,vbi cauſa cõmiſſa eſt,appellatione remota:quia vbi tollitur appellatio:& recuſatio.lib.j.de recuſa.§.j.nu.4. 61

Recuſari poteſt quilibet iudex,ſecundũ Canoñ.lib.j.de recuſa.§. j.nume.1. 61

Recuſans examen delegati,non cauet coram eo ꝙ reſpõdebit coram dño feudi.lib.ij.de ſatiſdationibus.§.ij.nu.7. 71

Recuſatus ſuper principali,procedere poteſt vbi partes non veniunt in termino ab arbitris ſtatuto.lib.j.de recuſatio.§. v. numero 19. 63

Recuſatus delegatus nullam habet iuriſdictionem.lib.j.de recuſa. §.v.nume.3. 63

Recuſatio ex quibus cauſis fieri poſsit.libro j.de recuſat.§. ij.numero 1. 61

Recuſatio quandoꝙ non fit coram eo, qui recuſatur, ſed coram alio.lib.iij.de offi.iudi.deleg.nu.3. 39

Recuſatio iudicis,ſub qua verborum forma ſcribi debeat.libr.iij. de officio iudicis delegati.nu.1. 39

Recuſatio qualiter fieri debeat.libro primo,de recuſatio.§.iij. numero 1. 61

Recuſatio in ſcriptis eſt facienda,vbi propoſita eſt corã iudice cã ſufficiens ſuſpicionis.lib.j.de recuſa.§.iij.nu.1. 61

Recuſatio quid ſit.lib.j.in rubr.de recuſa. 60

Si alicui competat recuſatio contra iudicem, & excõicatio contra partem,quid iuris.lib.j.de recuſa.§.v.nu.35. 64

Recuſatio ſecundũ Canoñ.fit tantùm ante lit.conteſt.lib.j.de recuſa.§.iij.nu.2. 61

Recuſatio quando fieri poſsit.libro primo,de recuſatio.§.iij. numero 1. 61

Recuſatio in iudicio facta,qualiter ſit ſufficiens,& admittenda. li. ij.de excep.& replica.§.iij.nu.19. 68

Recuſationis effectus quis ſit,& quotuplex.lib.j.de recuſatio.§.v. nume.1. 62

Recuſatione pendente ſi alterutri parti poſſeſsio turbetur, iudex debet prohi ere.lib.j.de recuſa.§.v.nu.17. 63

Redditio iuramenti eſt de iure naturali,& in pręcepto, nec eſt infringendum iuramentum.lib.ij.de inſtrumen.edi.§.xij. numero 26. 127

Reductio ad arbitrium boni viri quo iure repetatur.li.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.23. 47

Reductio ad arbitrium boni viri intra quod tempus petatur, iudicis arbitrio relinquitur,cùm non ſit à iure diffinitũ.lib.j. de arbi.& arbi.§.vij.nu.24. 47

Reductio in arbitriũ boni viri,qñ compromiſſum eſt tanꝗ in arbitrum,arbitratorem,& amicabilem compoſitorẽ,an peti poſſit.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.25. 47

Reficere eſt iam facto remediũ facere.libro ij.de expenſis.§.j. numero 3. 211

Regula ꝙ non ſit peremptoria ante litis cõteſtationẽ opponatur erit intentionis excluſio quomodo ſit intelligẽda.lib.ij. de lit. conteſt.§.j.nu.25. 83

Regula iſta,dolo petit quis quod reſtituturus eſt:locum habere dicitur tam in petitorio,ꝙ poſſeſſorio.lib. ij. de petito. poſſeſſo. & ſpo.§.j.nu.24. 80

Regula ꝙ procurator non interuenit in cauſa criminali : fallit in multis caſibus.lib.j.de procuratore.§.j.nu.10. 80

Regula, victus victori,&c.an locum habeat in cauſa appellatiõis. lib.ij.de expenſis.§.v.nu.3. 215

Regula ꝙ in teſtamento ſeptem teſtes ſunt neceſſarij,in quib⁹ caſibus fallat.lib.j.de teſte.§.xj.nu.3. 129

Regulæ tres circa materiam diſpenſationis ſummopere notandæ. lib.j.de diſpen.§.j.nu.1. 23

Relatio nuncij ab actu citationis redeuntis quę eſſe debeat , & ſub qua forma in actis ſit ſcribenda.libro ſecundo,de citatione. §. iiij.nume.11. 34

Relatio qualiter ſit fienda,vbi ius expreſſum non inuenitur.libro ij.de relationibus.§.iij.nume.6. 161

Relatio poſt ſententiam qualiter ſit formanda.libr.ij. de relationibus.§.iij.nume.7. 162

Relatio debet fieri plenè.libr.ſecundo,de relationibus.§.iij.numero 2. 161

Relatio ante litis conteſtationem qualiter ſit formãda.lib.ij.de relationibus.§.iij.nu.3. 141

Relatio qualiter ſit faciẽda.libro ſecundo,de relationibus.§.iij.nume.1. 161

Relatio de quibus ſit facienda . libro ſecundo,de relationi,§.j. numero 1. 190

Relatio executoris ſub qua forma fieri & ſcribi debeat in actis iudicialibus.lib.ij.de execu.ſenten.§.iij.nu.3. 180

Relationis effectus quis ſit.libro ſecundo,de relationi.§.iiij. numero 3. 161

Relationum exemplar eſt per manum publicam partibus dandũ. lib..ij.de relatio.§.iij.nu.8. 161

Relationibus plena veritas eſſe dicitur,cùm vel allegationib⁹ partes repelluntur,vel partium approbatur aſſenſus.lib.ij.de relatio.§.iij.nu.1. 161

Relatio & omne crimen,pro quo magna imponitur pœna,etiam pecuniaria,eſt meri imperij.lib.j.de iuriſdi.om.iudi.§.j.numero 13. 53

Relegatio & damnatio in opus publicum eſt quid temporale.lib. j.de procuratore.§.j.nume.13. 80

Relicta in teſtamento poſſunt per rei vendicationem peti, & per hypothecariam,& per actionem ex teſtamento.lib.iij . de teſtamentis.§.j.nu.2. 142

Relicta in teſtamento qualiter petantur.lib.iij. de teſtamentis.§. j.in prin. 142

Relicta perſonis miſerabilibus an computentur inter relicta ad pias cauſas.libro ſecundo,de inſtrumento.edict.§. xiij. numero 62. 138

Religio ſeruitus eſt.libro quarto, de feudis. §. ſecundo, numero 7. 119

Religionem intrans ſemper eſt præſumendus intraſſe cauſa religionis.lib.iiij.de ſtatu monachorum.nu.79. 159

Religionem laxiorem neceſſe habet ingredi is,cui competit de iure aſſumptam egredi,nec antè poteſt vxorari.libr.iij. de ſtatu monacho.nu.48. 158

Religioſus non habens adminiſtrationem ſine licẽtia ſuperioris, non poteſt compromittere.lib.j.de arbit.& arbit. §.iij. numero 7. 42

Religioſi ſiue ſint exempti,ſiue non,debent clericis,quos præſentant ad eccleſias,reſeruare congruam ſuſtentationẽ, vt poſsint iura epiſcopalia perſoluere.libro quarto,de capel.monach.numero 4. 160

Religioſi quo caſu poſsint decimas à laicis exigere,& an aliquando ad decimas ſuorum bonorum ſoluendas teneantur.lib.iij. de decimis.nu.11. 153

Religioſi

Religiosi an possint pro personis miserabilibus postulare.lib.j.de aduocato.§.j.nu.3. 99
Religiosi in ipso religionis ingressu corpus & animam dedicauerunt.li.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.38. 47
Remedia competentia misso in possessio.& non admisso ad possidendum,quę sint.libro secundo,de primo decreto.§.quinto, numero.20. 48
Remedijs in iudicio deficiẽtibus quomodo cautè sit prouidendũ.li.ij.de excep.& replica.§.iiij.nu.57. 70
Remedia spoliatis à iure concessa sunt octo.libro iij.de restit.spo.§.j.nu.11. 59
Relinquere natis ex damnato coitu ab extraneis,nõ inuenitur prohibitum.li.iiij.de testamentis.§.v.nu.27. 149
Remittens causam ad superiorem,non potest se amplius de ea intromittere.li.j.de iudi.deleg.§.viij.nu.9. 10
Remissio iudicum ad curiam missa,an fidem faciat, vt eorũ literis credatur.li.ij.de remissio.§.v.nu.4. 163
Remissio qualiter sit facienda.libro secundo,de remissio.§.iiij.numero.1. 162
Remissio in quibus casibus sit facienda.libr.ij.de remissionibus.§.iij.nume.1. 162
Remissio quid sit:& q̃ nomina debent esse consona rebus.li.ij.de remissio.§.j.nu.1. 161
Remissio facienda est,à quo appellatum est,cũ in forma iudicij ꝓcedebatur.li.ij.de remissio.§.vj.nu.1. 163
In remissione quæ sint consyderanda.lib.ij.de remissio.§.ij.numero.1. 161
Remissione facta superior,ad quem fit,debet eam & singula diligẽter examinare.lib.ij.de remissio.§.v.nu.3. 163
Remouere episcopum deferentem ecclesiam suam ab episcopatu, seu administratione episcopali,potest solus papa,aliquando cardinalis legatus de latere.li.j.de legato.§.vj.nu.8. 18
Remoueri non potest ordinarius à iudicio vel officio,q̃diu tolera tur.li.j.de iudi.deleg.§,viij.nu.21. 11
Remuneratio de iure facienda est iuxta laborem.li.ij.de positionibus.§.vij.nu.32. 93
Renunciare suo iuri quisque potest.li.ij.de positionibus.§.iiij.nume.7. 90
Renunciare iuri nondum sibi competenti nemo potest.lib.ij.de rejs.§.iij.nu.1. 61
Postquã renunciatũ est testium productoni vel conclusum in causa,non possunt alij testes induci.lib.j.de teste.§.viij.numero 2. 126
Renuncians testium productioni si nondum didicit testificata an sibi noceat.li.j.de teste.§.xiij.nu.4. 130
Renuncians omnibus exceptionibus,an intelligatur renunciare eis quas sibi competere ignorat.libro ij.de except.& replica.§.ij. numero.2. 62
Renuncians probationibus in causa,an videatur & positiõibus renunciare.li.ij.de positionibus.§.iij.nu.7. 90
Renuncians omnibus exceptionibus dilatorijs in aliquo cõtractu, an si conueniatur,poterit aliquam opponere.libr.ij.de renuncia.& conclusio.nu.5. 156
Renunciatio mulieris,aut pactum de non petẽdo vlterius aliquid de bonis patris &c.an teneat.libr.iiij.de pactis & transactio.§.ij.numero.2. 41
Renunciatio productioni testium discretè & cautè est facienda.li.j.de teste §.xiij.nu.2. 130
Renunciatio est propriè rei vel iuris spontanea refutatio. li.iij. de pactis & transactionibus.§.j.nu.6. 41
Renunciatio vt plurimum in modum exceptionis proponitur.li.iiij.de renun.nu.2. 36
Renunciatio omnium exceptionum competiturarum an sit tenenda.li.ij.de renun.& conclu.nu.6. 156
Renunciatio omnium exceptionum competiturarum an sit tenenda.li.ij.de renun.& conclu.nu.6. 156
Renunciatio vel conclusio in causa principali facta an extendatur ad causam appellationis.libro ij.de renuncia.& conclusio.numero.4. 156
Renunciatio in vna re facta,in alia nocere nõ debet.li.ij.de renun. & conclusio.nu.22. 157
In renunciatione testium productioni qua forma,& quo ordine sit ꝓcedendum.li.j.de teste.§.xiiij.nu.1. 130
Repellendus ab accusatione matrimonij, an sit etiam repellendus à denunciatione.lib.iiij.qui matrimonium accusare possunt.§.ij.nume.7. 175
Repellẽdus est actor petens causę restitutionem coram eo,qui tribunali non preest.li.j.de actore.§.j.nu.70. 70
Repellitur iudex in causa sui socij durante societate:pòst non.& quid de magistro in causa sui scholaris.libro j.de iudic.deleg.§.vij.numer.4. 8
Repellitur ab actione,qui causam non exprimit in libello.lib.j.de actore.§.j.nu.67. 70
Reperta in domo alicuius,illus esse præsumuntur. li.iij. de furtis. nu.14. 186
Repetens librum,quem deposuit,quibus verbis vtetur.li.ij.de positionibus.§.v.nu.8. 90
Repetens tanquam indebitum quòd iam soluit, regulariter debet indebitum probare.lib.ij.de proba.§.ij.nu.13. 103
Replicatio an tollatur per excommunicationem.li.ij. de excep.& repli.§.v.nu.3. 70
Replicatio in iudicio quid sit,& à quo debeat fieri.lib.ij. de excep. & replic.§.v.nu.1. 70
Replicatio contra exceptionem opposita debet esse pertinens, & ad substantiam exceptionis faciens.li.ij.de excep. & repli.§.v. nu.4. 70
Replicatio de dolo an sit contra exceptionem dosi danda.lib.ij. de excep.& repli.§.v.nu.2. 70
Replicationes sunt post fundatã rei intentionem probandæ. lib.ij. de excep.& replica.§.v.nu.1. 70
Reprobare an possit quis testes suos. libro primo,numero septimo. 128
Repudiatio futuri iuris tacitè facta,an teneat.lib.ij.de renun.& conclusio.nu.7. 156
Respuens lucrum,potest & onus respuere.libro iij. de feudis.§.ij. nu.18. 120
Res communes quo pacto veniant diuidendæ. lib.iiij. de iudicijs. §.iiij.nu.19. 49
Res,super qua postulatur,alienari non debet,nec aliquid in præiudicium postulantis fieri,donec restitutio fuerit expedita. lib.ij. de resti.in integ.§.v.nu.1. 210
Res emphyteutica quo casu alteri quæratur per alterum.lib.iiij.de emphyteusi.nu.105. 113
Re empta speciales & priuatos habente accessus & egressus,siue p prædium vicini siue per priuatum callem seu semitã,an cedent talia actori.lib.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.21. 87
Res mobilis siue ĩmobilis alicui pignori obligata,quæ ab alio possidetur,qua actione sit euocanda.libro quarto, de pignoribus. nu.8. 125
Res emptæ seu venditæ qualiter sint in instrumentis specificandæ. lib.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.13. 86
Res iudicata habenda est pro veritate.lib.ij.de rescrip.præsen.§.iij. nu.8. 22
Res immobiles alienatæ vel venditæ debent in instrumento determinari.lib.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.11. 86
Res possessa per decem annos bona fide & iusto titulo, si demũ reuertatur ad debitorem an.xxx.anno.præscripta dicatur.li.iiij. de præscrip.nu.7. 69
Res mobilis si datur pro salario, sola traditio sine scriptura sufficit ad dominij translationem:secus de re immobili. li.j. de salarijs. §.iij.nu.18. 134
Res ecclesiæ dispensatiuè vendi debent tempore famis pro alimẽtis pauperum & redemptione captiuorum.lib.j.de dispen.§.v. nu.11. 169
Res emphyteutica siue emphyteuticæ conditioni subiecta quæ sit. li.iiij.de emp.& vendi.§.j.nu.19. 87
Res ecclesiasticæ non recipiunt æstimationem.lib.ij.de satisdationibus.§.iiij.nu.18. 74
Res emphyteutica an cadat in cõmissum, vbi emphyteuta cecidit à possessione,propter quod non soluit,sed is,ad quem possessio peruenit.lib.iiij.de emphyteusi.nu.104. 109
Res,quam perdit is,qui in vetito se patitur examine conueniri,cui sit assignanda.lib.ij.de compe.iudi.adi.§.j.nu.25. 18
Res surdorum,mutorum,mente captorum,& huiusmodi personarum,an & qualiter vendi possunt.libro quarto.de emp.& vendi.§.iij.nu.7. 93
Res iudicata,pro veritate est habenda. lib.ij. de sententia.§.vj. nume.11. 168
Res emphyteutica an possit inter hæredes diuidi.li.iiij.de emphyteusi.nu.93. 108
Res communes si perdantur vel expendant,qualiter,& à quo sint repetendæ.lib.iiij.de iudicijs.§.iiij.nu.27. 49
Res deponens in domum vicini occasione incendij,an sit reprehẽsibilis.lib. iiij.de raptoribus & incẽdarijs & violatoribus ecclesiarum.nu.5. 185
Res communis dolo vel lata culpa desinens esse communis,an dicatur possideri.lib.iiij.de iudicijs.§.iiij.nu.26. 49
Res ecclesiasticæ non possunt pignori obligari.lib.iiij. de pignoribus.nu.31. 126
Res aliena an possit pignorari.libro quarto,de pignoribus.numero 28. 126
Res vendita si non tradatur,agi posse ad interesse, qualiter intelli-

Repertorium

gatur.lib.ij.de fructi.& intereſſe.§.vj.nu.7. 219
Res publica quo iure ſeruetur illeſa.lib.ij.de reſtitutio.in integ.§.j. nu.19. 207
Res immobilis ineſtimata in dotem data,dicitur fundus dotalis.lib. iiij.de dote reſtituenda.§.j.nu.3. 177
Res,de qua neſcitur vnde proceſſerit,cuius eſſe præſumatur.li.iiij. de emp.& vendi.§.ij.nu.17. 91
Res aut æſtimatio rei qualiter ſit petenda.li.iiij.de obli.& ſol.§.iij. nu.10. 138
Res ſacris vſibus deputatæ non ſunt ad aliũ vſum deputandæ.li.ij. de fructi.& intereſſe.§.j.nu.9. 217
Res incorporalis non dicitur poſsideri.li.iiij. de cauſa poſ. & proprie.§.iij.nu.16. 56
Res,quæ non poteſt vſucapi,non poteſt per Publicianam peti.li. iiij.de Publiciana & ſeruitutibus,nu.5. 57
Res an poſsit vendicari ſimul,& peti exhiberi.lib.iiij.de cauſa poſ. & proprie.§.iiij.nu.8. 56
Res non videtur reſtitui,niſi & fructus reſtituantur.lib.ij.de primo decreto.§.iij.nu.15. 45
Res litigioſa an poſsit alienare. lib.iiij. de reſcindendis venditioni. nu.29. 95
Res medico vendita pro ſanatione alicuius membri, quo caſu veniat repetenda.li.iiij.de magiſtris.nu.3. 182
Res ab eccleſia in emphyteuſim recipiens, quæ debeat attendere. lib.iiij.de emphyteuſi.nu.16. 103
Res eccleſiæ in emphyteuſim data,ſi inutilis ſit,an debeat æſtimari, aut pro ea penſio aſsignari.libro quarto,de emphyteuſi.numero 14. 103
Res eccleſiaſtica in emphyteuſim data, multipliciter conſyderatur. lib.iiij.de emphyteuſi.nu.9. 103
Re vendita cum ſpeciali iure,debet illud in inſtrumento venditionis aut emptionis exprimi.lib.iiij.de emp. & vendi.§.j. numero 25. 87
Res emphyteutica an poſsit ſine domini conſenſu pignori obligari.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.148. 111
Res emphyteutica an poſsit ſimpliciter alteri locari.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.149. 111
In rei vẽdicatione requiritur ꝙ quis poſsideat,vel dolo deſierit poſsidere.lib.ij.de interrogationibus.§.ij.nu.11. 75
Rei vendicatio ratione ſolius detentionis rei poteſt dari ei,qui poſſidet,cùm alius detinet. lib.ij. de petito. poſſeſſo. & ſpolia.§.j. nu.30. 80
Circa rei dotalis alienationẽ qualiter ſit mulieribus parẽtibuſq; generaliter conſulendum.lib.iiij.de empt.& vendi.§.ſecundo, nu.13. 91
Rei vendicatio tantùm domino competit:fallit tamen quandoq;. lib.ij.de acti.ſeu peti.§.ij.nu.33. 5
In rei vendicatione an ſit neceſſaria ſpecificatio.li.iiij.de libellorum concep.§.xiiij.nu.7. 27
Rem incidere in commiſſum propter ceſſationem ſolutionis penſionis,an generaliter ſit verum.libro iiij.de emphyteuſi. numero 109. 109
Rem iure proprio vendi qualiter intelligatur.lib.iiij.de emp.& vẽdi.§.j.nu.7. 85
Rem petitam præſtari diuerſimodè conſideratur.li.iiij. de obli. & ſol.§.iiij.nu.9. 138
Contra replicationem actoris an poſsit à reo duplicari de excõmunicatione.lib.ij.de excep.& repli.§.v.nu.3. 70
Rem ad ſe pertinere non probans,non eſt reſtituendus,licet ab alio iniuſtè poſsideatur.lib.iiij. de cauſa poſ. & propria.§.j. numero 4. 51
Re aliqua in emphyteuſim pro ſe filiiſq; ſuis conceſſa in annos lx. ſi emphyteuta intra hoc tẽpus ſine filiis decedat, ant poſſeſ. reuertet ad dominum.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.172. 112
Re emphyteutica augente,an augebitur etiam penſio.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.162. 112
Re emphyteutica locata,ſi caſu redeat ad dominũ, an ſtare debeat dominus locationi.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.150. 111
Re emphyteutica totaliter pereunte,an ipſo iure liberetur. lib.iiij. de emphyteuſi.nu.160. 111
Re dilationem non capiente non eſt appellandum.lib.ij.de appel. §.ij.nu.10. 185
Re emphyteutica alteri cõceſſa quis ad penſionem teneatur. li.iiij. de emphyteuſi.nu.21. 104
Re emphyteutica ſubtracta,an debeatur penſio.lib.iiij.de emphy. nu.20. 103
Re emphyteutica in commiſſum incidente,qualiter ſit penſio exigenda.lib.iiij.de emphy.nu.19. 103
Re ſingulari,quæ fuit patris ab extraneo poſſeſſa, quo interdicto poſsit per filium euocari.lib.iiij.de teſta.§.ij.nu.4. 144
Re alicuius hæreditatis,in qua Falcidia ſpectat ad venditorem, vendita,quam rem venditor pro Falcidia eligit, qualiter formabit inſtrumentum.lib.iiij.de emp.& vendi.§.ij.nu.2. 90
Rerum æſtimatio quo iure petatur.lib.iiij.de oblatio.& ſolu. §.iiij. nu.7. 137
Rerum veritas latere non poteſt & fructus ſui quemlibet demonſtrant.lib.j.de aduo.§.iiij.nu.2. 102
Rebus immiſsis nauta,ſtabulario,vel cauponeignorãte amiſsis,an teneatur ſtabularius,&c.li.iiij.de furtis.nu.13. 186
Rebus in malla aſsignatis,ſi non reſtituantur, quid erit petendum. lib.iij.de furtis.nu.18. 187
Rebus mutatis an mutentur priuilegia poſſeſsionis.lib.iiij.de clericis coniugatis.nu.11. 75
Reſcribendo tribus iudicibus,quibus verbis, ſeu quo clauſularum ordine ſit vtendum.libro ij.de reſcripti præſenta.§. iiij. numero 39. 25
Reſcriptum apoſtolicum recipiens ad alicui prouidendum de beneficio,qua forma procedere debeat ad petitionem.li.ij.de act. ſeu peti.§.iiij.nu.17. 8
Reſcriptum non continens cauſam,propter quam perſona conueniri debet,nullam dat iuriſdictionem.li.ij.de reſcrip. præſenta. §.viij.nu.4. 26
Reſcriptum quomodo impugnatur ratione cauſæ.lib.ij. de reſcri. præſen.§.ix.nu.1. 27
Reſcriptum an ratione defectus ſeu taciturnitatis poſsit impugnari.lib.ij.de reſcrip.præſen.§.viij.nu.1. 26
Reſcriptum impugnari poteſt ratione eius,ad quem impetratur.li. ij.de reſcrip.præſen.§.vj.nu.1. 26
Reſcriptum iudicis de nouo excõmunicati,an & quomodo perdatur.lib.ij.de reſcrip.præſen.§.vj.nu.3. 29
Reſcriptum,in qua cauſa remittitur ad eum,à quo noſcitur appellatum.li.ij.de reſcrip.præſen.§.vj.nu.4. 26
Reſcriptum impugnari poteſt ratione eius, contra quem impetratur.lib.ij.de reſcri.præſen.§.vij.nu.1. 28
Reſcriptum contra priuilegiatum obtentum,nec de priuilegio mẽtionem facientem,an ſit validum.lib.ij.de reſcrip.præſen.§.vij. nu.2. 29
Reſcriptum continens ꝙ talis conqueritur de tali epiſcopo & quibuſdam alijs clericis & laicis,an comprehẽdat alios epiſcopos. lib.ij.de reſcrip.præſen.§.ix.nu.6. 27
Reſcriptum ſuper futuris actionibus impetratum,non prodeſt.li. ij.de reſcri.præſen.§.ix.nu.21. 29
Reſcriptum ad futuras controuerſias obtentum,an ſit validum ſeu admittendum.libro ſecundo,de reſcripti præſenta.§.ix. numero 16. 28
Reſcriptum non extenditur ad perſonas in eo non expreſſas.lib.j. de iudi.dele.§.vj.nu.3. 7
Reſcriptum quod præcipit aliquid fieri parte abſente non per cõtumaciam,an valeat.libro ſecundo, de reſcripti præſenta. §.ix. nu.16. 128
Reſcriptum ſeu mandatum generale,ad quæ extendi dicatur.lib.ij. de reſcri.præſen.§.viij.nu.6. 26
Reſcriptum quot modis dicatur.libro quarto,de reſcriptis.numero 1. 30
Reſcriptum quomodo impugnatur ratione formæ.lib.ij.de reſcri. præſen.§.iiij.nu.1. 22
Reſcriptum vbi committitur teſtium receptio intra certum tẽpus facienda,quomodo intelligatur.li.j.de teſte.§.iij.nu.25. 119
Reſcriptum per quæ reddatur nullum.li.ij.de reſcrip.præſen.§.iij. nu.2. 21
Reſcriptum per quod quis conqueritur ſe excommunicatum ab epiſcopo,qui non habet iuriſdictionem in eum, quomodo fieri debeat.lib.ij.de reſcri.præſen.§.iiij.nu.15. 23
Reſcriptum commiſsionis & procurationis eſt in actis inſerendũ. lib.ſecundo,de inſtru.edi.§.v.nu.11. 114
Reſcriptum quomodo impugnetur ratione falſi.li.ij.de reſcri.præſen.§.iij.nu.1. 21
Reſcriptum quomodo impugnatur ratione impetrantis.li.ij.de reſcri.præſen.§.v.nu.1. 25
Reſcriptum pro monacho debet fieri abbati & conuentui,loco,ordine,& diœceſi expreſsis.libro ſecundo,de reſcri. præſenta. §. iiij.nu.44. 25
Reſcripti præſentatio eſt de proceſſu:& ideo eſt per manum publicam inſcriptis redigenda.li.ij.de reſcripti præſen.§.j.numero 5. 21
Reſcripta non protrahenda quæ ſint. lib.ij.de reſcri.præſen.§. ix. nu.10. 27
Reſcripta ſunt perſonalia,nec tranſeunt ad alias perſonas,q̃ ad cõtentas in ipſis.lib.j.de iudi.dele.§.vj.nu.8. 8
Reſcripta ſemper ſunt ad ius commune reducenda.li.iij.de inquiſitio.§.j.

tio.§.j.nu.26. 11
Reseruatio beneficiorum per legatum quomodo fieri debeat.lib.j. de legato.§.v.nu.4. 17
Respondere ad penitus incertum nemo tenetur.lib.ij. de positioni bus.§.vj.nu.17. 91
Respondere nemo cogitur in iudicio, nisi prius quæ proponũtur intelligat.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.43. 106
Respondere non cogitur quis, quando ex responsione ei præiudi catur.li.ij.de positionibus.§.vij.nu.14. 92
Respõsio refertur solùm ad id, super quo principaliter fit quæstio seu positio.lib.ij.de positionibus.§.vij.nu.23. 93
Responsio de credulitate æquè præiudicare potest, sicut & scięntia. lib.ij.de positionibus.§.ix.nu.8. 95
Responsio eius, qui absq; mandato defendit, an obstet principali. lib.ij.de positionibus.§.vj.nu.20. 92
Responsio quælibet referri dicitur solùm ad id, quod principaliter quæritur: non ad alia, quæ implicari seu subintelligi possent. li. ij.de positionibus.§.vj.nu.16. 91
Responsio facta interrogatiõi vel respõsioni aduersarij an teneat. lib.ij.de positionibus.§.vj.nu.6. 91
Respõsione facta positionibus ab actore formatis, sub qua forma debeat ipsa responsio scribi.libro secundo, de positioni.§.v.nu me.14. 90
Restituere in integrum quis possit.lib.ij.de restitu.in integ.§.iiij.in prin. 209
Restituere solenniter degradatos, solius papæ est.lib.j.de legato.§. vj.nu.6. 18
Restituens eo animo vt postea auferat, habetur ac si nõ restituisset. lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.72. 50
Restitutio in integrum an per litis contestationem perpetuetur.li. ij.de resti.in integrum.§.v.nu.2. 210
Restitutio in integrum qualiter petatur.lib.ij.de resti.in integ.§.ij. nu.1. 209
Restitutio an detur contra res bis iudicatas.lib.ij.de restit. in integ. §.j.nu.7. 207
Restitutio an sit in criminibus deneganda.li.ij.de excep.& replica. §.iij.nu.8. 64
Restitutio dicit prioris status redintegratio: nec respicit tempus futurum, sed præteritum.lib.iiij.de restitu.spoliatorum.§.ij.nume ro 3. 60
Restitutio siue dispẽsatio iure communi petita &c. potest fieri per episcopum.lib.j.de legato.§.vj.nu.7. 18
Restitutio dicitur contra ius commune, quia rescindit præscriptiones.lib.ij.de resti.in integ.§.j.nu.20. 207
Restitutio diuersis modis alicui deberi potest.lib.ij.de resti.in inte. §.j.nu.34. 208
Restitutio in integrum diuersimodè petitur.lib.ij.de resti.in inte.§. j.nu.29. 208
Restitutio non datur bis super eodem, nisi noua defensio prætenda tur.lib.ij.de resti.in integrum.§.j.nu.5. 206
Restitutio in integrum dicitur beneficium personale.li.ij.de restitu. in integrum.§.j.nu.5. 206
Restitutio in integrum non habet locum in delictis.li.ij. de cessio. actio.§.j.nu.2. 11
Restitutio denegari potest propter mendacium.li.ij.de resti.in integrum.§.j.nu.9. 207
Restitutio an possit contra sententiam arbitri impetrari.lib.iiij. de in integ.resti.§.j.nu.11. 43
Restitutio & rescissoria an in eodem libello peti possunt. li.iiij. de in integ.resti.§.j.nu.9. 43
Restitutio non petitur per actionem, sed solo iudicis officio.lib.ij. in integ.resti.§.j.nu.9. 43
Restitutio non petitur per actionem, sed solo iudicis officio.lib.ij. de resti.in integ.§.ij.nu.10. 209
Restitutio intra quod tempus danda sit.lib.ij. de resti.in inte.§.iij. in prin. 209
Restitutionis auxilium in executionibus pœnarum nõ debet esse paratum.li.ij.de resti.in inte.§.j.nu.8. 207
Restitutionem petens debet probare, possessionem & deiectionẽ. lib.ij.de petito.possess.& spolia.§.j.nu.12. 79
Restitutionem in integrum petere quis possit, & quando.lib.ij.de resti.in integ.§.j.in prin. 206
Restitutionem petens actione hypothecaria & personali qualiter proponere debeat.lib.iiij.de in inte.resti.§.j.nu.7. 43
Restitutionem petens officio iudicis, nullam prodit actionẽ. li.iiij. de in integ.resti.§.j.nu.3. 43
Restitutionem possessionis petens, quibus verbis vti debeat.li.iiij. de resti.spo.§.j.nu.9. 59
Restitutione ex misericordia petita, non est tempus ad eam facien dam præfixum.lib.ij.de resti.in integ.§.iij.nu.6. 209
Restitutione concessa ex officio competit rescissoria. lib.iiij. de in integ.resti.§.j.nu.6. 43
Restitutione à Principe aduersus delictum petita, an constitui debeat procurator.lib.ij. de restitu.in integrum.§. primo. numero 23. 207
Retinere an possit quis de iure sine peccato, & absq; dispensatione plura beneficia.lib.j.de dispen.§.x.nu.5. 36
Retrahens aliquem à proposito liberãdi hominem à morte iniusta: indirectè homicidium committit, & per consequens irregularis habetur.lib.j.de dispen.§.iiij.nu.48. 28
Reuelanti conspirationem seu insidias papæ factas creditur: sic & in crimine læsæ maiestatis.li.j.de teste.§.xj.nu.11. 129
Reuertens ab hæresi qualiter formare debeat libellum.li.iiij.de con uersione coniugatorum.nu.3. 154
Reuocato in causa appellationis vno articulo libelli prætextu ap pellationis, an cæteri omnes reuocare censeant.lib.ij. de appel. §.xj.nu.22. 199
Reuocatio grauaminis, vbi de ea dubitat iudex si sit grauamen vel non, sub qua forma fiat.lib.ij. de excep. & replica.§.iiij.nume ro.41. 69
Reuocatio procuratoris debet peruenire ad aduersarium vel iudicem: aliàs non valent cum eo facta.lib.j.de procuratore.§.j.nu mero 37. 82
Reuocatio grauaminis ad cuius vel quorũ notitiam debeat peruenire.lib.ij.de except.& repli.§.iij.nu.38. 69
Reuocatio grauaminis quot modis & qualiter per iudices fieri pos sit.lib.ij.de excep.& repli.§.iiij.nu.30. 69
Reuocatio mandati procuratoris sub qua forma fiat, & quib⁹ præ sentibus.lib.j.de procura.§.iiij.nu.22. 86
Reuocatio quæ petitur, & quæ est de futuro, non est grauamen, sed præcedentis grauaminis relauamen.lib.ij. de appella.§.vj.nume.8. 191
Reuocatio attentatorum an causa appellationis cognita fieri possit, & sub qua forma.lib.ij.de app.§.xj.nu.14. 199
Reuocatio rescriptorum, & iurisdictionis datæ per illã, non extenditur ad futura.lib.ij.de rescrip.præsenta.§.ix.nu.21. 29
Reus producere potest suos testes lite non contestata in contumaciam actoris.li.j.de teste.§.ij.nu.1. 117
Reus an possit petere à iudice vt reinquirat contra prosecutorem seu impetratorẽ inquisitionis.lib.iij. de inquisitione.§.j.numero 13. 11
Reus volens actoris testes probare, quos formabit articulos. lib.j. de teste.§.v.nu.16. 122
Reus probare volens contra articulos, super quibus contra eum inquiritur, an sit audiendus.libro tertio, de inquisitio.§.ij.nume ro 28. 14
Reus qualiter formabit suam positionem.libro iij.de constitu. nu mero 3. 30
Reus an coram non suo iudice teneatur libellum recipere.lib.ij. de libelli obla.nu.6. 55
Reus non est eius causa inaudita condemnandus.lib.iij. de accu.§. j.nu.11. 2
Reus patiens missionem in possessionẽ, intra annũ volens recuperare, si satisfacere velit de expensis.& cautionem idoneam præstare, missus verò obijcit ei q̃ est excõmunicatus: an sit talis obiectio valida.li.ij.de contumacia.§.iiij.nu.15. 42
Reus nemo citandus est prius q̃ actor caueat se intra tempus determinatum litem contestaturum.lib.iij.de accu.§.j.nu.5. 2
Reus potest actoris testes per alios reprobare, & econuerso.li.j.de teste.§.x.nu.5. 128
Reus vocatus ad iudicium qualiter habeat suum aduocatum edocere.lib.ij.de comparitione inter.nu.8. 54
Reus tribus edictis citatus an in primo termino venire teneatur, & an actor in primo termino non comparens teneatur ad expen sas.lib.ij.de contuma.§.ij.nu.3. 29
Reus dicens, nolo litem contestari, quia oppono exceptionem pacti vel aliam, & volo eam ante lit.contest.probare, an sit audien dus.lib.ij.de lit.contest.§.j.nu.26. 83
Reus an possit ponere sub conditione.lib.ij.de positionibus. §.x. nu.10. 95
Reus in excipiendo fit actor, quia affirmatiua exceptionis propo sitio requirit probationem.libro ij.de except.& repli.§.iiij. nu mero 2. 67
Reus an possit suum procuratorem releuare extra iudicium obligando se ad illud sub hypotheca rerum suarum.lib.ij.de satisda tionibus.§.iiij.nu.8. 73
Reus qui nec agit, nec excipit de iure suo, an cogatur respondere positionibus super eius defectibus factis.libro ij.de positionibus.§.vj.nu.20. 92
Reus qualiter satisdare debeat in iudicio.li.ij.de satisdationib⁹.§.ij.

Repertorium

nu.1. 71
Reús quare excommunicato cõmunicare prohibeatur,& non ecõtra,lib.ij.de excep.& repli.§.ij.nu.14. 63
Reus ſciens iudicem depoſitum vel excommunicatum,& ſcienter hoc tacens,an poſt litẽ conteſtatam poſsit eum repellere.lib.ij. de excep.& repli.§.ij.nu.15. 63
Reus volens ante litis conteſtationem opponere,& probare exceptionem peremptoriam,an ſit audiendus.lib.ij.de excep. & replica.§.iij.nu.3. 64
Reus,contra quem ponitur ſerui corruptio,qualiter ponere poterit.lib.iiij.de ſeruis non ordinendis.nu.3. 37
Reus ſcienter dimittens proponere exceptionem excõicationis in termino aſsignato ad ꝓbandas dilatorias,an poſsit aut debeat in expenſis condemnari.li.ij.de excep.§.ij.nu.17. 63
Reus,contra quem facta eſt remiſsio extraordinaria,aut non legitima,venit abſoluendus,& ad ſuum ordinarium remittendus. li.ij.de remiſsio.§.iiij.nu.7. 162
Reus valetudine impeditus tenetur mittere procuratorem. li.j. de procuratore.§.ij.nu.14. 83
Reus eligens aliquem arbitrum peruerſum & litigioſum, de quo non eſt ſpes concordiæ:an ſatiſſaciat.lib.j.de recuſa.§.v. numero 16. 63
Reus,contra quem agitur interdicto ne quid fiat in loco publico qualiter debeat reſpondere.lib.iiij.de cauſa poſſeſ.& propri.§. ij.nu.6. 52
Reus in termino conſtituto non comparens,à iudice cõdemnatur in expenſis.li.ij.de comparitione inter.nu.2. 54
Reus & actor quibus caſibus poſsint cogi ad iurandum.li.ij.de iura.calũ.§.v.nu.6. 88
Reus poſt iuramẽtum actoris qualiter,& ſub qua forma iurare cogatur.li.ij.de iura.calũ.§.iij.nu.2. 87
Reus cui petitur reſtitutio qualiter poſitionem formare debeat.li. iiij.de in integrum reſti.§.j.nu.13. 43
Reus in actione de peculio qualiter ponere debeat.li.iiij. de peculio clericorum.nu.4. 141
Reus contumax in cauſa ſpirituali vel miſta quo pacto poſsit excommunicari vſq; ad ſatiſfactionem condignam.li.ij.de contu. §.iij.nu.8. 40
Reus actori pro aliena &c. agenti qualiter reſpondebit.lib.iiij.de alienatione iudicij mutandi cauſa facta.nu.5. 44
Reus non videtur fateri quod non ſentit,nec actor in iudiciũ deducere quòd non ſentit.li.ij.de poſitionibus.§.x.nu.13. 95
Reus,contra quem agitur ſuper electionis confirmatione vel impedimento,poteſt excipere contra electionem vel collationẽ actoris.li.ij.de act.ſeu peti.§.iiij.nu.7. 8
Reus non valẽs ex aliqua cauſa iudicem recuſare, quomodo aliter ſe habere debeat.libro ſecundo,de excep.& replica.§.iiij.numero 20. 68
Reus vel actor qui vouerunt nunq; iurare, an non obſtante voto teneantur iuramentum præſtare.li.ij. de iuramento calum.§.v. nu.3. 88
Reus excipiendo fit actor. lib.ſecundo, de iuramento calum.§.ij. nu.12. 86
Reus regulariter nihil tenetur probare:imò actore non probante, debet abſolui.li.ij.de proba.§.ij.nu.9. 103
Reus ſi fiat clericus pendente lite coram iudice,an coram eodẽ fini ri lis debeat.lib.j.de reo.§.j.nu.4. 72
Reus nolens in cauſa criminali iurare, an habebitur pro confeſſo. lib.ij.de iura.calum.§.v.nu 8. 88
Reus ſemp,& in omni caſu eſt citandus:coram quo exponi debet factum,propter quòd citatur:qui etiã defenſiones ſuas allegare non impeditur.li.iij.de notorijs crimi.§.j.nu.7. 17
Reus debet eſſe certus an cedat vel contendat.li.iiij.de libello.concep.§.xij.nu.15. 26
Reus non debet libellum admittere priuſq; actor cauerit.lib.iiij.de libello.concep.§.xiij.nu.3. 27
Reus quid habeat reſpondere,vbi contra ipſum agitur actione ad exhibendum.lib.iiij.de iudicijs.§.v.nu.3. 50
Reus exceptionem in iudicio proponens fit actor,& eam probare poteſt pluribus modis.li.ij.de diſputa. & alleg.§.iiij. numero 24. 154
Reus proponens iudicem eſſe ſuſpectum,& actorem tempore impetrationis eſſe excommunicatum:de quo prius cognoſci debeat,li.j.de recuſa.§.v.nu.27. 63
Reus quilibet quibus verbis coram iudice vti debeat.li.j.de aduocato.§.vj.nu.19. 105
Reus habens exceptiones probare,ſi deficiat,an in expẽſis ſit ſem per condemnandus.lib.ij.de excep.& replica.§.ſecũdo. numero 24. 63
Rei aduocati officium quod ſit.libro primo.de aduocato.§.viij.nu mero 2. 107
Reo volente aliquam dilatoriam proponere,quid actori incumbat petere.lib.ij.de dilationibus.§.iij.nu.6. 58
Reo agente per procuratorem,qui cõtumax eſt,fiet miſsio in poſſeſsionem ipſius rei petitæ.libro ſecundo, de primo decreto.§. iij.nu.12. 44
Reo tantùm vſumfructum habente qualiter ſit ſubueniendũ. li.ij. de primo decreto.§.iij.nu.8. 44
Reo dante fideiuſſorem an cõtra ipſum fideiuſſorem procedetur. lib.iij.de accu.§.vj.nu.15. 6
Reo ab inepta actione abſoluto,vel contra iura condẽnato,an aduocatus poſsit pro eodem ſalario patrocinari. lib.j. de ſalarijs. §.iij.nu.17. 134
Reo audiente ſi teſtes actoris deponunt,vel econtra,quid iuris.li.j. de teſte.§.viij.nu.11. 127
Reo per ſe vel per reſponſalem in termino citationis non cõparente,vel aliter contumace exiſtente,qualiter actor ſibi prouidebit. lib.ij.de contu.§.iij.nu.13. 41
Reo dicente,nego narrata,vel nego petita:an ſit lis conteſtata.li.ij. de lit.conteſta.§.j.nu.4. 82
Reo dicente,nolo cum aduerſario litigare:aliter petitioni non contradicens,an cenſeatur lis conteſtata.lib.ij.de lit.conteſta.§.j.nume.21. 83
Reo cadente à poſſeſsione rei petitæ ſæpe contingit:& qualiter tũc procedatur.li.ij.de interroga.§.ij.nu.8. 75
Reo peremptorium exceptionem proponente,ſi in eius probatione deficiat,an & qualiter ſit condemnandus.li.ij.de excep.&replica.§.iiij.nu.9. 67
Reo cuilibet ſeipſum defendere permittitur.lib.iij.de inquiſitio.§. iij.nu.18. 13
Reo in cauſa debet ſententia præiudicare.lib.ij.de execu.ſenten.§. tertio.nu.10. 180
Reo contra actorem proteſtante,qualiter actor ponere debeat. li. quarto,de reſcriptis.nu.3. 31
Reo,cui peremptoria exceptio cõpetit,negãte ſe teneri, an ſi poſt litem conteſtatam velit eam proponere,audietur.li.ij.de excep. & repli.§.iiij.nu.8. 67
Reo,qui prius fuit contumax,comparente,in quo ſtatu cauſa dicatur.lib.ij.de comparitione inter.nu.6. 54
Reo vbi lis eſt cõteſtanda ſuper libello actoris offerente libellum reconuentionis,an actor ſuper illo libello iuducias deliberatorias habere debeat.lib.ij.de reconuẽ.§.iiij.nu.3. 77
Reo non valente vel nolente quod obiecit in iudicio probare,quo modo iudex habeat pronunciare.lib.ij.de excep.& repli.§.iiij. nu.32. 68
Reo res mobiles vel immobiles non habente, ſeu tantùm nomina vel actiones cõtra ſuos debitores,quomodo fiet miſsio in poſſeſsionem.li.ij.de primo decreto.§.iij.nu.2. 44
Reo non negante ſed confitente,an fiet litis conteſtatio.li.ij.de lit. conte.§.j.nu.11. 82
Reo de crimine falſi accuſato generali abolitione interueniente,an tali crimine aboletur.lib.ij. de abolitione & purga.§.j.numero 5. 20
Reo moriente crimen extinguitur.libro primo,de accuſatore.nume.33. 76
Reo ante litis conteſtationem non comparẽte an actor in ſe poſsit onus probandi tranſferre,vt pro eo feratur ſentẽtia.li.ij.de probationibus.§.iij.nu.3. 150
Reo abſente in perſonali actione conuento,ſi non habet niſi feudũ vel vſumfructum in rebus alienis, quæ ſubiacent reſtitutioni, quale decretũ interponi debeat.lib.ij.de ſecundo decreto.§.iiij. nu.18.& 19. 53
Reo poſt miſsionem primam in poſſeſsionẽ veniẽte, & reſponſuro ante venditionẽ ſiue dationem in ſolutum, an & quo pacto ſit ei poſſeſsio reſtituenda lib.ij.de ſecundo decreto.§.iij.numero 3.& ſequen. 51
Reo in termino non comparẽte,quia iudex non affuit,quid ſit egẽdum.lib.ij.de comparitione in termi.nu.3. 54
Reo non habente niſi reditus vel beneficium eccleſiæ,poſſunt reditus aſsignari in cauſa pignoris.lib.ij.de primo decreto.§.tertio, nu.9. 44
Reo nullas exceptiones habẽte,nec contra iuriſdictionem, nec ex perſona iudicis,quæ aliàs poterit opponere.lib.ij.de excep.& replic.§.iiij.nu.15. 67
Contra reum poſt litẽ conteſtatam qualiter ſit procedẽdum.li. iij.de accu.§.vj.nu.14. 6
Reum doloſum vel ſubterfugiẽtẽ eſſe non oportet,quia contra tales iura præſumũt,& iudices ꝓuocant.lib.ij.de cõpatiõe inter. nu.5.

nu.5. 54
Ad rei instructionē vnica tantùm actio edi requiritur.li.quarto.de Publiciana & seruitutibus.nu.6. 57
Rei certare videntur de dāno vtiando,non de lucro captando.lib.j.de aduocato.§.ix.nu.3. 107
Rei plures si nomine alterius rei conueniantur, quorum vnus tantùm sit contumax , an propter illius contumaciam alijs non vocatis fiet missio in possess.libro secundo.de primo decret.§.tertio.numero.40. 46
Rei quilibet aduocatus,in qbus specialiter cautus esse debeat.lib.j.de aduocato.§.vij.nu.5. 107
Duobus reis adinuicem fideiubentibus,an vnus poterit allegare q̄ alter primo conueniatur. libro secundo, de renuncia.& conclu.numero 19. 157
Rex quo casu facere debeat episcopo homagium.libr.iiij.de feudis.§.ij.nu.44. 121
Rex Franciæ in temporalibus superiorem non cognoscit.libr.ij.de appell.§.iij.nu.3. 187
Reges an sede vacante possint fructus episcopatus colligere.lib.iij.ne sede vacante aliquid innouetur.nu.7. 81
Regibus ducibus,& alijs iurisdictionem habentibus pacem & iustitiam seruare volentibus iuuandum est.lib.iiij.de feudis.§.secundo.nume.74. 124
Roboam regnum perdidit,qa noluit seniores & sapientes audire.lib.primo.de aduocato.§.ij.nu.7. 102
Rogare testes est eis denunciare vt assistant.libro j.de teste.§.j.numero 94. 116
Rogatus sine conditione filijs restituere,an sub tali conditiōe cōprehendantur filij naturales.libro quarto,de emphyteusi.numero.87. 108
Romanus pontifex inter homines nullum habet superiorem. li.j.de dispen.§.vij.nu.7. 34
Roma est patria communis.libe.j.de lega.§.iiij.nu.2. 14
Roma est communis patria.libro secundo,de satisdationibus.§.ij.nu.7. 71
Roma est communis patria omnium.libr.ij.de compe.iudi.adi.§.ij.nu.2. 20
Rigor & seueritas ius & æquitas & dispensatio differunt.li.ij.de dispen.§.j.nu.3. 23
Ripam fluminis publici an liceat augere vel minuere.li.iiij.de causa pos.& proprie.§.ij.nu.20 53
Rusticus soluens vni seruitia quæ alteri debet,an liberetur.li.iiij.de resti.spolia.§.ij.nu.7. 61
Rustico per.xxx.an.soluente alicui pensionem,de qua non appareat se debere,an per talem solutionem sufficienter appareat se debere.lib.iiij.de emphyteusi. nu.81. 107
Rustici clericos ad onera indebita cogentes possunt excommunicari.li.iiij.de clericis coniugatis.nu.4. 75
Contra rusticum possessionem turbantem qualis libellus concipiet.li.iiij.de causa pos.& proprie.§.j.nu.11. 51
Rumor quid sit.lib.ij.de noto.cri.§.iij. 18
Rubrica de censibus & exactionibus & procurationibus tripliciter consyderatur.li.iiij.de censibus.nu.1. 161
Rustico prædio vēdito nil est eius,nisi qđ intra se continet.lib.iij.de empt.& vendi.§.j.nu.23. 87
Rubricæ statuto iudicis scriptæ ipsi iudici in termino ad hoc statuto dari debent.lib.j.de teste.§.ix.nu.6. 127
Rustici garrulitatem authoritatem putant,eaq; decipiuntur: & vī cunt.lib.secundo,de excep.& repli.§.iiij.nu.55. 70
Rubricæ legum an sint authenticæ,& an ponant ius,aut possint allegari.lib.ij.de dispu.& alleg.§.vj.nu.15. 155
Rusticus vadens ad habitandum in quadam villa vel castro , quæ iam erat debitis obligata:an teneatur conferre ad solutionem.libr.iiij.de exactionibus.nu.12. 162
Rusticus alicuius vniuersitatis debitis grauatæ inde recedens an teneatur,ex quo ibi erat tempore debiti contracti.li.iiij.de exactionibus.nu.13. 162
Rusticus constituens hospitale & assumens aliquod signum hospitalitatis,&c.habet tamen vxorem,an cēseatur religiosus.lib.iiij.de statu monachorum.nu.41. 157

¶De litera S.

Sacerdos nō pōt eē aut dici hoīs seruꝰ publicus, sed solius.Dei:nec per eum pōt acquiri alteri actio per auditam cōfessionē.lib.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.14.133
Sacerdos in duello pugnās est irregularis:& quo casu poterit cum eo, suus episcopus dispēsare. li.j.de dispen.§.iiij.nu.59. 29
Sacerdos an possit dimittere de pœnitentia per episcopum iniuncta:vel econtra.lib.iiij.de pœnitentijs & remissio.nu.16. 194
Sacerdos sine iusta causa & indiscretè dispensans,deponendus est. lib.j.de dispen.§.ix.nu.1. 35
Sacerdos dispensare potest contra canones pœnitentiales.lib.j. de dispen.§.viij.nu.10. 34
Sacerdoti dicenti aliquem pœnituisse creditur.li.j.de teste.§.xj.numero.9. 129
Sacra ministeria exercentes an sint ipso facto irregulares. lib.j. de dispen.§.iiij.nu.33. 27
Sacramentum repręsentat quandam speciem seruitutis.lib.j.de teste.§.j.nu.21. 110
Sacramentum omnium possessorum desyderatur,dum res vendit ciuitatis.lib.ij.de iura.calum.§.iij.nu.1. 86
Sacramento simplicis commissarij seu executoris testamentarij an sit standum.lib.ij.de instru.edi.§.xiij.nu.46. 136
Sacramento corporali à minore super venditione præstito, qualiter sit protestandum.lib.iiij.de emp.& vendi.§.ij.nu.2. 9
Sacramenta ecclesiastica continent in se miracula.in procemio.li.j.nu.2. 2
Sacramenta fidelitatis qualiter à baronibus & à syndicis omnium vniuersitatum &c.sub qua forma recipiantur.lib.iiij.de feudis.§.ij.nu.73. 124
Sacramentorum defectus an irregularitatem inducāt.li.j.de dispē.§.iiij.nu.4. 25
Salarium,si stipulatio intercessit.petitur certi conditione, quæ orit ex stipulatione.li.iiij.de magistris.nu.5. 182
Salarium seu merces incertæ pollicitationis peti non potest.li.j.de salarijs.§.ij.nu.1. 133
Salarium procuratoris seu aduocati non debet excedere centū aureos.lib.j.de salarijs.§.ij.nu.3. 133
Salarium quando debeat solui procuratori.lib.j.de salarijs.§.ij.nume.7. 133
Salaria aduocatis olim dabantur de publ co,quæ non excedebant centum aureos.li.j.de salarijs.§.iij.nu.3. 133
Salaria quibus magistris debeantur.libro quarto,de magistris.numero.1. 182
Is,qui de salario pactus est,intercedente stipulatione,pōt illud petere per certi condictionem.lib.j.de salarijs.§.iij.nu.4. 133
Salomonis exemplum & duarum mulierum de filio litigantium.li.ij.de renun.& conclu.nu.2. 156
Salus prima est rectæ fidei regulam custodire.libro iij.de sum.trini.nu.2. 29
Sanguinem proprium redimere quocunq; modo licitum est.li.iij.de criminibus in modum excep.propo.nu.3. 16
Saracenos docens arma,naues vel machinas , & similia facere, qua pœna sit mulctandus.libro quarto.de Iudæis & Saracenis.nume.4. 183
Saracenis arma,ferrum,& similia Christianis nocitiua deferēs, excommunicatus habetur.li.iiij.de Iudæis & Saracenis.nu.1. 183
Satisdare an possit quis coram vno,quòd coram alio aget.lib.ij.de satisdationibus.§.ij.nu.6. 71
Satisdatum non videtur,nisi cautum duret.lib,iiij. de fideiusso.§.j.nu.3. 129
Satisdandum est coram illo iudice,coram quo conuenitur.lib.2.de satisda.§.ij.nu.7. 71
Satisdatio procuratoris rei extra iudicium,sub qua verborum forma scribenda sit.lib.ij.de satisda.§.iiij.nu.10. 73
Satisdatio eius,qui non possidet immobilia,qualiter,& qua forma sit in scriptis reponenda.li.ij.de satisdatio.§.ij.nu.9. 71
Satisdationis coram iudice fiendæ in actis forma quæ sit,libro.j.de procuratore.§.iiij.nu.4. 85
Scelus dicitur graue,per quòd quis vltimum meret supplicium.li.iij.de accu.§.j.nu.9. 2
Scelera inquirere delinquentesq; canonicè punire,iudicis est & ordinarij.lib.j.de offi.ordi.§.ij.nu.5. 39
Scienti suam causam agi,si non venit ius suum defendere,præiudicatur.li.ij.de act.seu peti.§.iiij.nu.1. 7
Scientia placitandi est perquā necessaria.in procemio libri j.numero 23. 3
Scientia scripturarum illi est demonstranda,qui sibi demonstratam seruare non negligit.in proœ.lib.j.nu.19. 3
Scientia præfertur verbis sicut anima corpori.lib.j.de aduocato.§.vj.nu.18. 105
Scientiæ plenitudo intelligitur per Cherubin.in proœ.li.j.nu.7. 2
Scholaris clericus nec volens nec inuitus trahitur ad iudicium secu lare.lib.j.de reo.§.j.nu.9. 62
Scholaris Bonoñ.conuentus cauens iudicio sisti , si alium scholarē offert fideiussorem,an sit audiendus.lib,ij.de satisda.§.ij.numero.5. 71

Repertorium

Scholaris aut clericus contrahens debitum ex cauſa cambñ, qualiter conficiet inſtrumentum.li.iiñ.de obli.& ſolu.§.j.nu.17. 133.
Scholaris primã nondũ habens tonſurã an poſsit ſuper beneficio literas impetrare.li.ñ.de act.ſeu peti.§.iiñ.nu.26. 9
Scholaris laicus reſpõdere põt ſub magiſtro,ſiue clerico,ſiue,laico, vel ob iuſtitiario vel Poteſtate loci,vł ſub epiſcopo,vel ſub quo maluerit.li.j.de reo.§.j.nu.5. 72
Scholaris conuentus ſub magiſtro,vel ſub Poteſtate loci, vel ſub epõ,an aliquem poſsit recuſare.li.j.de reo.§.j.nu.6. 72
Scholaris plures habens iudices,coram quo habebit litigare.li.ñ.de ſatiſdationibus.§.ñ.nu.8. 71
Scholaris Pariſius vel alibi commorans ſi à ſede apoſtolica delegationem alicuius cauſæ recipiat,an à partibus poſsit ſalarium petere.li.j.de ſalarñs.§.j.nu.6. 132
Scholaris vocatus tenetur coram iudice loci comparere, vt vel coram eo reſpondeat,vel ſuum priuilegium oſtendat.lib.j.de reo §.j.nu.7. 72
Scholaris eligens coram vno litigare,an poſtea illum poterit declinare.li.j.de reo.§.j.nu.8. 72
Is,cui ſcribitur ꝙ ſtudeat reuocare q̃ ipſe alienauit,an erit iudex in cã ſua.lib.ñ.de reſcripti præſenta.§.iiñ.nu.6. 23
In ſcriptis in iudicio exemplandis, an ſufficiat ſoli⁹ notarñ ſubſcriptio.li.ñ.de inſtru.edi.§.iiñ.nu.22. 113
Scriptor locans operas ſuas,ſi per tempus ſtet ꝙ non ſcribat, nec per eum ſtat,an poſsit petere intereſſe.libro quarto,de locato. §.v.nu.16. 100
Scriptura extra iudicialis quæ ſit,& à quibus debeat expediri.lib.j. de ſalarñs.§.ñ.nu.5. 133
Scholaris tres iudices habet.libro.ñ.de co mpe.iudi. adi.§.j. numero.16. 18
Scriptura authentica non debet exemplari.li.ñ.de inſtru.edi.§.iiñ. nu.34. 113
Scriptura propria qualiter exempletur ſeu reficiatur.li.ñ.de inſtru. edi.§.iiñ.nu.1. 109
Scriptura propria quomodo ex rogationibus poterit exemplari. lib.ñ.de inſtru.edi.§.iiñ.nu.1. 109
Scriptura aliena qualiter exempletur ſeu reficiatur.lib.ñ. de inſtru. edi.§.quarto.nu.1. 111
Scriptura aliena cum extra iudicium exemplatur,duplex concurrit ratio.li.ñ.de inſtru.edi.§.iiñ.nu.1. 111
Scriptura forenſis aut atteſtationes mortuis teſtib⁹ an valeant poſt triennium.li.ñ.de inſtru.edi.§.x.nu.3. 124
Scriptura priuata an & quando proſit vel noceat producenti.li.ñ. de inſtru.edi.§.viiñ.nu.7. 118
Scriptura dicitur publica,cui de iure vel ſpeciali conſuetudine creditur.li.ñ.de inſtru.edi.§.vñ.nu.3. 116
Scriptura forenſis quæ dicatur.lib.ſecundo,de inſtru.edi.§.x.numero 1. 124
Scriptura non facta de eo quòd petitur publicari,an poſsit exẽplari.li.ñ.de inſtru.edi.§.iiñ.nu.32. 13
Scriptura notarñ de quibus dicatur ſpecificare.lib.ñ.de inſtru.edi. §.vj.nu.2. 115
Scripturæ tabellionis qua ratione potius credatur,q̃ literis epiſcopi.li.ñ.de inſtru.edi.§.viiñ.nu.18. 118
Scripturæ vel probationes non ſunt in tranſcurſu faciendæ: nam celeritas in iudicio improbatur.libro ſecũdo,de inſtru.edi.§.vj. nu.6. 115
Scripturæ publicæ iudiciali,etiam ſine teſtium inſcriptione credendum eſt.li.ñ.de inſtru.edi.§.x.nu.4. 124
Scripturæ priuatæ regulariter credendum non eſt.li.ñ.de inſtr.edi. §.viñ.nu.5. 117
Scripturæ priuatæ inductæ contra eum,qui illam fecit, nec negat ſe feciſſe,an ſtetur.li.ñ.de inſtru.edi.§.vñ.nu.6. 117
Scripturæ forenſi in iudicio productæ quæ poſsint opponi. lib.ñ. de inſtru.edi.§.x.nu.2. 124
Scripturæ tabellionis an potius credendum ſit,q̃ dicto teſtis in inſtrumento contento.lib.ñ.de inſtru.edi.§.viiñ.nu.12. 118
Secundum decretum propter rei contumaciam qñq̃ ante litis conteſtationẽ, quandoq̃ poſt interponi poteſt.lib.ñ.de ſecundo decreto.§.iiñ.nu.10. 51
Secundum decretum an ſit in actione ex empto interponendum. lib.ñ.de ſecundo decreto.§.iiñ.nu.13. 52
Secundum decretum qualiter ſit in ſeruitutibus vrbanis vel ruſticanis interponendum.libro ſecundo,de ſecundo decreto.§.iiñ. nu.14. 52
Secundum decretum qua ratione interponatur in perſonalibus, non in realibus actionibus.li.ñ.de ſecundo decreto.§.iiñ.numero 22. 53
Secundum decretum à quibus iudicibus,& quo iure poſtulari debeat.li.ñ.de ſecundo decreto.§.v.nu.1. 53
Secundum teſtamentum factum ſub cõditione an primum rũpat. li.ñ.de inſtru.edi.§.xiñ.nu 30. 127
Secundum decretum an locum habeat in omnibus perſonalibus actionibus.li.ñ.de ſecundo decre.§.iiñ.nu.16. 53
Secundum decretum an locum habeat in ſpiritualibus.li.ñ.de ſecũdo decreto,§.iiñ.nu.17. 53
Secundum decretum quomodo,& intra quod tempus ſit interponendum.li.ñ.de ſecundo decreto.§.iñ.nu.1. 51
Secundum decretum debet ſine dilatione contra contumacem interponi.li.ñ.de ſecundo decreto.§.iiñ.nu.9. 51
Secundum decretum quid ſit.li.ñ.de ſecũdo decreto.§.v.nu.1. 49
Secundum decretum in quibus actionibus vel rebus locum habeat lib.ñ.de ſecundo decreto.§.iiñ.nu.1. 52
Secundum decretum an ſit in realibus poſſeſsionibus neceſſariũ. lib.iiñ.de eo,qui mittitur in poſſeſsio.cauſa rei ſer.nu.3. 64
Secundum decretum qualiter interponatur.li.ñ.de ſecundo decre. §.ñ.nu.1. 49
Secundũ decretum nunq̃ interponit niſi cũ cauſæ cognitione, & vtraq̃ parte præſente.li.ñ.de ſecundo decre.§.ñ.nu.1. 49
Secundum decretum interponi debet,cùm reus non reperitur:& denunciatione facta in eius domo vel vico,ſi non venerit, vel ſi venerit,&nihil rationabile propoſuerit,quare non debeat interponi.li.ñ.de ſecundo decre.§.ñ.nu.2. 49
Secundum decretum an in ſtipulationibus vicem actionum obtinentibus ſit interponendum.lib.ñ. de ſecundo decre.§.iiñ. numero 2. 52
Secundum decretũ an ſit interponendum,vbi mulier nomine ventris in poſ.mittitur.lib.ñ.de ſecundo decreto.§.iiñ.nu.3. 52
Secundi decreti effectus quis ſit.li.ñ. de ſecundo decreto.§.vj. numero.1. 54
Securitas & iuramentum in cauſa accuſationis per iudicem exiguntur.li.iñ.de accu.§.j.nu.19. 3
Securè teſtari volens quæ habeat dicere.li.ñ.de inſtru.edi.§.xiñ. numero 19. 127
Sedes apoſtolica & legatus apoſtolicus differunt: & in quo ſit ſedes apoſtolica.lib.j.de legato.§.v.nu.1. 17
Sede vacante an poſsit capitulum abſoluere illos,quos epiſcopus viuens excommunicauit.li.iiñ.ne ſede vacante aliquid innouet. nu.8. 81
Semiplena ſiue ſummaria diſcuſsio, in quibus ſit adhibenda. lib.j. de ſummaria cogni.nu.3. 59
Semiplenæ probationis genera quæ & quot ſint.li.ñ. de proba.§. iiñ.nu.28. 106
Senatuſconſultum quot modis dicatur.li.ñ.de actione ſeu peti.§.v. nu.nu.7. 11
Senatuſconſultum.Libonianum vbi,& quando locum habere dicatur.lib.iiñ.de fide inſtrumentorum.nu.5. 67
Senatuſconſultum Turpilianum quo caſu locum habeat.lib.iiñ.de calumniatoribus.nu.6. 151
Senenſis an poſsit ciuiliter conuenire Senis Florentinum propter guerram de Florentia expulſum.li.ñ.de compet.iudi.adi.§.j.nu mero 32. 19
Senes quo ad actum teſtificationis dicuntur hi,qui ſunt xx.an. qui excuſantur à tutela.li.j.de teſte.§.ñ.nu.6. 107
Sententia qualiter ſit ferenda.libro ſecundo,de ſentẽtia.§.v.in principio. 166
Sententia ferri debet ſecundũ allegata & probata: non ſecundùm conſcientiam.li.ñ.de ſententia.§.v.nu.1. 166
Sententia ferri debet ſecundum conſuetudinem loci,in quo contractum eſt:vbi litigatores ſunt diuerſorum locorũ.li.ñ.de ſenten. §.v.nu.2. 166
Sententia debet ferri ſecundũ iura,non per exempla.li.ñ.de ſentẽtia.§.v.nu.3. 166
Sententia ſine curatore lata pro pupillo maiore xiiñ.annis,& minore xxv.valet:contra eum autem non.lib.j.de actore. §.j.numero 2. 65
Sententia in procuratorem lata an executio fieri debeat in eius bonis aut domini.li.ñ.de execu.ſenten.§.iñ.nu.4. 180
Sententia lata in vniuerſitatem tanq̃ debitricẽ, nec in ea ſit quod poſsideatur,an omnes teneantur ad contributionẽ.li.ñ. de exe. ſententiæ.§.iñ.nu.5. 180
Sententia excommunicationis ſecum trahit ſuam executionem:& vbiq̃ excommunicato ſua deneganda ſunt beneficia. lib.ñ. de execu.ſententiæ.§.j.nu.4. 178
Sententia qualiter ſit proferenda in cauſa criminali ſeu iniuriarum. li.ñ.de ſententia.§.vj.nu.23. 168
Sententia eſt ſecundũ formam petitionis dictãda.li.ñ.de ſententia §.v.nu.15. 167
In qualibet ſententia dicuntur ſex contineri.lib.ñ.de ſententia §.v.nu.15. 167

Sententia

Sententia à iudice delegato vel ſubdelegato ferenda, qualiter ſit formanda. lib. ij. de ſententia. §. vj. nu. 20. 168.

Sententia ſuper adipiſcenda poſſeſsione ferenda, qualiter pronũciari debeat. lib. ſecundo, de ſententia. §. vj. nu. 14. 168

Sententia doctoris cognitionem cauſarum habentis, per quem executioni mandabitur. li. ij. de ſenten. execu. §. ij. nu. 12. 179

Sententia lata contra citatum non peremptoriè an teneat, lib. ſecundo, de citatione. §. iij. nu. 14. 33

Sententia partibus nõ citatis lata an valeat, etiam ſi ſit pactũ inter partes q̃ iudex ordinarius vel delegatus poſsit partibus non citatis pronunciare. li. ij. de citatione. §. iij. nu. 15. 33

Sententia in iudicio prolata qualiter impugnetur. li. ij. de ſententia. §. viij. in prin. 171

Sententia dicitur nulla multis modis. lib. ſecundo, de ſententia. §. viij. nume. 1. eodem

Sententia iudicis excommunicati an ſit valida. lib. ij. de ſententia. §. viij. nu. 2. eodem

Sententia plurium iudicum in iudicijs ſemper obtinet. lib. iij. de ſententia. §. viij. nu. 3. eodem

Sententia quare ratione iuriſdictionis dicatur nulla. lib. ij. de ſententia. §. viij. nu. 4. eodem

Sententia dicitur quandoq̃ nulla ratione litigatorum. li. ij. de ſententia. §. viij. nu. 5. eodem

Sententia quare dicatur nulla ratione loci. li. ij. de ſententia. §. viij. nu. 6. 172

Sententia lata ferijs, quibus renunciari non poteſt, eſt nulla. lib. ij. de ſententia. §. viij. nu. 7. eodem

Sententia dicitur ratione cauſæ quandoq̃ nulla. libr. ſecundo, de ſententia. §. viij. nu. 8. eodem

Sententia contra res iudicatas lata non tenet. lib. ſecundo, de ſententia. §. ix. nu. 7. 174

Sententia per falſos teſtes vel falſa inſtrumenta lata, de iure eſt tenenda: ſed prætextu falſi per reſtitutionem in integrum reſcindenda. lib. ſecundo, de ſententia. §. ix. nu. 8. eodem

Sententia facit ius. lib. ſecundo, de actio. ſeu petitione. §. iiij. numero 9. 8

Sententia debet iuxta modum petitionis dictari. lib. iiij. de apoſtolis. §. iij. nu. 3. 74

Sententia de conſilio ſapientum pecunia corruptorum lata, non eſt defendenda. lib. ſecundo, de requiſi. conſi. nu. 6. 159

Sententia de vendendis rebus debitoris quo caſu ſit ſolùm interlocutoria. lib. ij. de ſecundo decre. §. ij. nu. 15. 51

Sententia excommunicationis non debet per quemuis in collegium vel vniuerſitatem ferri. lib. quarto, de ſenten. excom. nume. 9. 195

Sententia parte abſente lata non valet, niſi ad hoc terminus peremptorius ſit ſtatutus. libro ſecundo, de citatione. §. tertio. nume. 8. 33

Sententia ferri debet in publico, non in occulto. libro ſecundo, de ſententia. §. v. nu. 5. 166

Sententia etiam valida retractari poteſt ex omni cauſa, quæ ſuffi cit ad appellandum. lib. ij. de ſententia. §. ix. nu. 5. 174

Sententia dicentis ſe delegatum epiſcopi, cùm ſit delegatus archiepiſcopi, an valeat. lib. ij. de ſententia. §. ix. nu. 6. eodem

Sententia iudicis ſuper equum ſedentis quandoq̃ valet. lib. ſecũdo, de ſententia. §. viij. nu. 11. 172

Sententia à quibus poſsit executioni mandari. lib. ij. de exec. ſenten. §. ij. nu. 1. 178

Sententia quot vijs poſsit impugnari. lib. iiij. de appellationibus. §. ij. nu. 11. 72

Sententia ſecundùm formam petitionis eſt dictanda. libr. iij. de electione. §. j. nu. 57. 34

Pro ſententia iudicis & proceſſu præſumi debet, donec contra probatum fuerit. lib. ij. de ſenten. §. ix, nu. 15. 174

Sententia quid ſit. lib. ij. de ſententia. §. j. 164

Sententia à quo ſit ferenda. lib. ſecundo, de ſententia. §. iij. in principio. 165

Sententia quę miſericordiam vetat, fugienda eſt, li. j. de diſpenſa. §. xj. nu. 14. 39

Sententia an reſcindatur prętextu inſtrumentorum poſtea repertorum. lib. ij. de ſententia. §. vij. nu. 1. 171

Sententia canonis ſemper ligat, & eſt iuſta: hominis verò ſententia quandoq̃ eſt iniuſta, nec ſemper fertur pro crimine. lib. ſecundo. de depoſitionibus. §. vij. nu. 43. 94

Sententia à iudice procedente ſeu ſtante lata, dicitur nulla. lib. ſecundo, de ſententia. §. viij. nu. 10. 172

Sententia lata in cauſa inquiſitionis vel denunciationis vel exceptionis an prejudicet alijs volentibus agere de eodem. lib. tertio, de inquiſitione. §. iiij. 15

Sententia iudicis per papam confirmata, an poſsit per eundem iudicem relaxari. lib. ſecundo, de ſententia. §. vj. nu. 38. 170

Sententia excommunicationis qualiter ſit formanda. lib. ſecũdo, de ſententia. §. vj. nu. 28. 169

Sententia interlocutoria an debeat in ſcriptis ferri. lib. ſecundo, de ſententia. §. viij. nu. 14. 172

Sententia diffinitiua à iudice partium voluntates tacitè cognoſcente lata an valeat. lib. ſecundo, de ſenten. §. viij. nu. 15. 173

Sententia iudicis iuriſdictionem habentis ſuper re, de qua ſentẽtiã profert, an ſemper ſit valida. libro ſecundo, de ſentẽtia. §. iij. nume. 6. 165

Sententia quando ſit ferenda. lib. ſecundo, de ſententia. §. iiij. in prin. 165

Sententia ordine iudicario ſubſtantiali prætermiſſo vel non ſeruato lata, ipſo iure non tenet. libro ſecundo, de ſententia. §. iiij. numero 1. 165

Sententia ſemper eſt à ſuo iudice proferenda: id eſt, ab eo, qui iuriſdictionem habet in quæſtione propoſita. libr. ij. de ſententia. §. iij. nu. 4. 165

Sententia poſt appellationem legitimam lata, an valeat. lib. ij. de ſententia. §. viij. nu. 19. 173

Sententia ſine ſcriptis lata, an ſit valida. lib. ij. de ſententia. §. viij. nu. 12. 172

Sententia lata pro minore ſine tutoris authoritate, valet. lib. j. de arbi. & arbi. §. vij. nu. 84. 51

Si in ſententia contineatur, condemno talem, vel condemno procuratorem talis: an preſumendum ſit eos fuiſſe præſentes. lib. ij. de ſententia. §. vj. nu. 10. 168

Sententia poſt quod tempus ſit executioni mandanda. lib. ij. de execu. ſenten. §. iiij. nu. 1. 181

Sententia in criminibus lata, poſt quod tempus ſit executioni mandanda. lib. ij. de execu. ſenten. §. iiij. nu. 2. 181

Sententia de nullitate ingreſſus religionis lata ſuper perſona tantum nulla facta de bonis mentione, an intelligantur bona reuocata. lib. iiij. de ſtatu monachorum. nu. 11. 156

Sententia contra monachum debitorem lata, contra quem mandabitur executioni. libro quarto, de ſtatu monachorum &c. nume. 5. eodem

Sententia nulla poteſt etiam ſine temporis præfinitione retracta ri. li. ij. de ſententia. §. viij. nu. 30. 174

Sententia valida quibus modis ſubleuetur, impugnetur, aut retractetur. lib. ij. de ſententia. §. ix. nu. 1. eodem

Sententia nulla diuerſis temporibus poteſt retractari. lib. ij. de ſententia. §. ix. nu. 2. eodem

Sententia lata etiam valida multis modis ſpecialibus impugnari & caſſari poteſt. lib. ij. de ſententia. §. ix. nu. 3. 174

Sententia qualiter ſit proferenda, vbi cauſa illegitimitatis per defenſionem agitur. li. ij. de ſententia. §. vj. nu. 16. 168

Sententia vbi reus nec condemnatur nec abſoluitur, quæ verba continere debeat. li. ij. de ſententia. §. vj. nu. 17. eodem

Sententia qualis eſſe debeat in cauſa matrimoniali, vel ſponſalibus. lib. ij. de ſententia. §. vj. nu. 18. eodem

Sententia excommunicationis iniuſta aut iniuſtè lata, an aliquo caſu teneat. libro iiij. de ſententia excommunicationis numero 3. 195

Sententia diffinitiua quę dicatur. lib. ſecundo, de ſententia. §. ij. nume. 3. 164

Sententia quandoq̃ dicitur præceptum. lib. ij. de ſententia. §. ſecũdo, nume. 4. 164

Sententia arbitri de communi conſenſu ſine pœna electi eſt executioni mandanda. libro primo, de arbi. & arbit. §. vij. numero 75. 50

Sententia arbitri actionem non cauſat, nec exceptionem. lib. j. de arbi. & arbi. §. vij. nu. 32. 48

Sententia non eſt confitenti certum debitum neceſſaria: ſed tantùm habeat tempus ad ſoluendum datum à lege. libro ij. de confeſsionibus. §. j. nu. 1. 97

Sententia debet eſſe certa. lib. ſecundo, de ſententia. §. quinto, nume. 7. 166

Sententia non eſt lite non conteſtata ferenda. lib. iiij. de dote reſtituenda. §. j. nu. 23. 179

Sententia lata à iudice nulla precedente delegatione, an per ratihabitionem ordinarij confirmabitur. lib. ij. de citatione. §. v. numero 16. 36

Sententia illius, qui primò fuit aduocatus, ſed poſtea factus aſſeſſor, an valeat. lib. j. de aſſeſſore. §. vj. nu. 5. 40

Sententia diffinitiua ſuper diuerſis & à diuerſis ferri ſolet. lib. ſecundo, de ſententia. §. vj. 165

Sententia fertur ad perpetuam rei memoriam. lib. ij. de ſententia. §. vj. nu. 7. 178

Sententia ſemper continere debet condemnationem aut æqui-

Repertorium

pollens: vt est, statuo, pronuncio, præcipio, & similia. libr. ij. de sententia. §. vj. nu. 8. 168

Sententia delegati potest per superiorem corrigi vel mutari: & si multum distet, nihilò minus potest actio pristina intentari. lib. ij. de sententia. §. v. nu. 11. 166

Sententia, quæ non transit in rem iudicatã, potest corrigi, & quasi de nouo per iudicem vel eius successorem ferri. lib. ij. de sentẽtia. §. v. nu. 11. 166

Sententia non tenet, nisi pars, contra quam est, lata sit tribus edictis vel vno peremptorio pro omnibus citata. lib. ij. de sentẽtia. §. vij. nu. 21. 17

Sententia manifestum continens errorem, habetur pro nulla. li. ij. de sententia. §. viij. nu. 22. 173

Sententia arbitri non infamat, quia non cognoscit de crimine. li. primo, de arbi. & de arbi. §. iij. nu. 7. 42

Sententia arbitri in compromisso idem operatur, quod exceptio rei iudicatæ in iudicio. libr. j. de arbitr. & arbitri. §. vij. numero 71. 50

Sententia contra maiorem absentem lata, multipliciter est cõsideranda. li. secundo, de restitu. in integ. §. primo, nu. 32. 208

Sententia sub incerto prolata quomodo poterit certificari. li. ij. de excep. & replica. §. iij. nu. 35. 69

Sententia absolutoria lata, præsumptio iuris est cõtra actorem. li. ij. de expensis. §. iij. nu. 8. 214

Sententia excommunicati publicè non tenet. lib. ij. de appella. §. x. nu. 36. 197

Sententia lata, à qua appellatum non est, iudex si committit alicui executionem tantùm, à quo appellatur, ad quem debeat appellari. li. ij. de appel. §. iij. nu. 13. 188

Sententia non sui iudicis concorditer tamen electi, an poterit appellari. li. ij. de competen. iudi. adi. §. j. nu. 11. 17

Sententia excõmunicationis à Cardinali ferenda, qua forma fiat: & si petatur executioni mandari, quomodo dicatur. li. secũdo, de rescrip. præsen. §. iij. nu. 14. 23

Sententia absolutionis an valeat, vbi ex quatuor arbitris duo condemnant, & duo absoluunt. lib. j. de arbit. & arbit. §. vij. numero 54. 49

Sententia lata absente altero arbitrorum, non tenet. li. j. de arb. & arbit. §. vij. nu. 55. 49

Sententia per duos arbitros lata cum licẽtia tertij absentis, est valida. li. j. de arbi. & arbi. §. vij. nu. 56. 49

Sentẽtia si primò feratur super vna causa, & postea super alia, cui prius satisfieri debeat. libr. ij. de reconuentione. §. iij. numero 6. 77

Sententia lata semper præsumitur iusta, donec contrarium probetur. li. ij. de expensis. §. v. nu. 9. 215

Sentẽtia quo casu non solùm super petitione, sed etiam super causa sit proferenda. libr. iij. de Publiciana & seruitutibus. numero 20. 58

Sententia à non suo iudice lata, quibus casibus teneat. li. ij. de cõpe. iudi. adi. §. j. nu. 36. 20

Sententia etiam contra ius litigatoris lata, tenet. lib. ij. de actio. seu peti. §. ij. nu. 9. 4

Sententia quandoque mulcta nuncupatur. li. ij. de senten. §. ij. numero 7. 164

Sententia arbitri si ipso iure sit nulla, an iterum possit cognoscere & pronunciare. li. j. de arbi. & arbi. §. vij. nu. 65. 50

Sententia super crimine famoso lata, semper condemnatum reddit infamem, licet de pœna nulla fiat mentio. li. ij. de senten. §. ij. nu. 10. 164

Sententia & sacramentum paribus passibus ambulare dicuntur. li. ij. de restit. in inte. §. j. nu. 12. 207

A sententia semel tantùm supplicatur. li. ij. de supplica. §. ij. numero 2. 211

A sententia arbitri non est appellandum, nec ab executore. li. ij. de appel. §. iij. nu. 2. 187

Sententia executioni mandanda quæ sit. lib. ij. de execu. senten. in prin. 178

Sententia non est executioni mandanda, vbi appellatio fuerit interposita: & si factum fuerit, appellãti fieri debebit restitutio. li. ij. de execu. senten. §. j. nu. 1. 178

Sententia per dolosam allegationem obtenta, aut contra iustè impeditum & iure absentem lata, an citò sit exequenda. libr. ij. de execu. senten. §. vj. nu. 6. 182

Sententia contra procuratorem lata, si non appellet, tenetur mandati. li. ij. de appel. §. j. nu. 1. 184

Sententia fertur lite non contestata, cùm is, qui non possidet, offert se liti. li. j. de teste. §. ij. nu. 3. 117

Sententia excommunicationis an per appellationem suspẽdatur, aut remoueatur. li. ij. de appel. §. ij. nu. 17. 186

Sententia lata contra monachum, cuius bonis executio fieri possit. lib. ij. de execu. sen. §. iij. nu. 14. 181

Sententia lata per modum inquisitionis, an obsit accusare volenti. li. iij. de abolitione & purga. §. j. nu. 8. 20

Sentẽtię diuersæ licet possint eadẽ die proferri, non tamen potest sententia lata mutari. li. j. de arbi. & arbi. §. vij. nu. 62. 49

Sententiæ iudicis prolatio per quæ fieri debeat. li. iij. de inst. edi. §. viij. nu. 42. 120

Sententiæ executio qualiter & quo iure petatur. libr. ij. de execu. sen. §. v. in prin. 171

Sententiæ effectus quis sit. li. ij. de sen. §. vj. in prin. 171

Sententiæ solennitas non semper est in iudicijs obseruanda, sed tantùm in scriptis producenda. lib. ij. de sententia. §. sexto, numero 30. 169

Sententiæ generales in iure quæ sint. libr. ij. de sententia. §. v. numero 8. 166

Sententiæ species quot sint. lib. ij. de sententia. §. ij. nu. 1. 164

Sententia interlocutoria quæ sit. libro ij. de sententia. §. ij. numero 1. 164

De singulis actibus mentionem in sententia fieri cautela est. lib. ij. de senten. §. vj. nu. 13. 168

In sententiæ prolatione quæ sint per iudicem exprimenda. li. ij. de sententia. §. v. nu. 13. 166

Sententiæ tot sunt, quot & sunt articuli. libr. ij. de reconuen. §. iij. nu. 4. 77

Sententiæ executionem petens à proferẽte eius officium dicitur implorare. lib. ij. de execu. senten. §. ij. nu. 14. 179

Sententiæ executio in quibus & qualiter fieri debeat. li. ij. de exe. senten. §. iij. in prin. 180

Post sententiam fas est cuilibet simpliciter, & sine causa appellare. lib. ij. de appella. §. ij. nu. 35. 187

Sententiam ferens in aliqua causa, in qua iudex non est, an possit talis sententia ratificari aut validari per ratihabitionem ordinarij. li. ij. de sententia. §. iij. nu. v. 165

Sententiam proferens vel confitens per instrumenta, quibus veris vti consueuerint. li. ij. de instr. edi. §. ij. nu. 12. 109

Sententiam rectè latam an possit iudex corrigere vel mutare. li. ij. de sententia. §. v. nu. 10. 166

Sepeliens publicè, scienter & solenniter excommunicatum, grauiter peccat. li. j. de dispensa. §. iij. nu. 30. 27

Sepulturam eligens, & iurans non contrauenire, an possit iterum eligere. li. iij. de sepulturis. nu. 6. 151

Sermo perit, vbi benignus non præstatur auditus. li. j. de aduocato. §. vj. nu. 7. 104

Sermo dulcis libẽter auditur, & multiplicat amicos, inimicosque mitigat. li. j. de aduocato. §. v. nu. 9. 103

Seruare suum & non perdere, non est vsura. libr. iij. de vsuris. numero 7. 188

Seruire duobus dominis contrarijs nemo potest. li. iij. de feudis. §. ij. nu. 26. 120

Ob æs alienum nemo seruire cogendus est. li. iij. de pignoribus. nu. 25. 126

Seruitio domini papæ vacantes an à residentia in præbendis suis excusentur. li. iij. de clericis non residentibus. nu. 2. 76

Seruitus perpetua an possit ex anni cursu in persona libera constitui. li. ij. de secundo decre. §. iij. nu. 15. 52

Seruitus aquæ ducendæ quo pacto per eundem riuum possit pluribus constitui. li. iij. de feudis. §. ij. nu. 25. 120

Seruitutes diuidi non possunt. libro quarto, de feudis. §. ij. numero 56. 122

Seruus deportatus vel bannitus in perpetuum, non possunt procuratorem constituere. li. j. de procuratore. §. ij. nu. 1. 83

Seruus, cui prętextu seruitiorum indebitorum aliquid est ablatũ, qualiter agere debeat. libro quarto, de natis ex libero ventre. numero 11. 169

Seruus à domino alendus est. lib. iij. qui filij sint legitimi. numero 20. 174

Seruus, monachus, conuersus, professus, & huiusmodi, non cõueniuntur. li. j. de reo. nu. 19. 73

Seruus condemnatus an possit appellare. li. ij. de appel. §. j. numero 14. 184

Seruus non potest pro se vel pro alio agere in ciuili aut criminali causa. li. j. de actore. §. j. nu. 17. 66

Seruus non potest compromittere, nisi se gerat pro libero. li. j. de arb. & arbi. §. iij. nu. 4. 42

Seruus & liber simul prohibentur esse arbitri. li. j. de arbi. & arbit. §. ij. nume. 2. 41

Seruus an possit habere proprium. lib. iij. de statu monacho. numero 6. 156

Seruus quicquid acquirit, domino acquirit, si tamen iustè acquirit. lib. ij.

ñ.de inſtru.edi.§.ij̃.nu.2. 124
Seruus an poſsit fieri tabellio.libro ſecundo,de inſtru.edi.§.viij̃. numero.30. 119
Seruus de adulterio cum domina commiſſo accuſatus, non poteſt hæres domini inſtitui.li.ñ.de inſtru.edi.§.j.nu.2. 126
Seruus pro parte,& liber pro parte,an quis eſſe poſsit.li.iiij̃. de teſtamentis.§.v.nu.23. 149
Seruus obligatus domino ad præſtandum ſacramentum fidelitatis,an poſsit pro ipſo domino teſtificari.libro primo, de teſte. §.j.nu.21. 110
Serui ob delictum vel maleficium effecti,an poſsint libertatem cõ ſequi.li.iiij̃.de Iudæis & Saracenis.nu.3. 183
Seruo de poſſeſsione ſeruitutis proclamante qualis actio competere dicatur.li.iiij̃.de natis ex libero ventre.nu.8. 169
Seruo alteri dãnum dante conueniendus eſt dñs,& ad reddendũ cogẽdus:ſed poſtea poterit etiã à ſeruo ſatiſfactionem repetere.li.iiij̃.de iniurijs & dãno dato.§.ſecundo,nu.31. 193
Pro ſeruo fugitiuo rimari poſſunt etiam cubicula ſenatorum. li.ſecundo,de inſtru.edi.§.vj.nu.18. 151
Seruo vel filio alicuius poſſeſſo qualis cõpetat contra patrem vel dominum actio,vt merces contribuatur.li.iiij̃.de obligationibus.§.iij̃.nu.3. 136
Seruum vel ancillam petẽs in libello agere debet rei vẽdicatiõe directa.li.iiij̃.de cauſa poſſeſ.& proprie.§.iiij̃.nu.7. 56
Seruos habẽs plures ſi vni libertatem legauerit neminem nominãdo,an alicui illorum competere dicatur. libro quarto, de emphyteuſi.nu.79. 107
Sigilla in literis incognita quo caſu ſint probanda vel non.li.ñ.de remiſi.§.v.nu.1. 163
Sigillum iudicis proprium,non alienum,debet literis citationis de bitè formatis apponi.li.ñ.de citatio.§.v.nu.13. 36
Sigillum cuiuslibet an ſemper fidem facere dicatur.li.ſecundo, de probationibus.§.iiij̃.nu.15. 106
Sigillum priuatæ perſonæ puta cancellarij̃ Pariſienſis,an fidem faciat.li.ñ.de probatio.§.iiij̃.nu.14. 106
Sigillum imperatoris quale eſſe debeat.li.ñ.de reſcripti præſenta. §.iij̃.nu.3. 21
Sigillum authenticũ quomodo & qua forma apponatur in literis procuratorijs.li.j.de procuratore.§.iiij̃.nu.9. 85
Sigillum habens proprium non debet cum alieno ſigillare.li.ñ.de probatio.§.iiij̃.nu.16. 106
Sigillum ad cauſas non facit fidem in alijs.li.ſecundo,de probationibus.§.iiij̃.nu.16. 106
Sigillum ſeu ſubſcripto diuerſis cauſis in literis apponi dicitur .li. ñ.de probatio.§.iiij̃.nu.18. 106
Sigillum imperatoris vel bullam papæ habenti an ſit credendum. li.ñ.de inſtru.edi.§.viij̃.nu.21. 119
Signa apparẽtia an poſsint eſſe teſtimonia ad probandum de nõ viſis aut non auditis.li.ñ.de probatio.§.ñ.nu.24. 104
Silentium perpetuum & abſolutio ab impetitione in omni ſententia proponi debent.li.ñ.de ſen.§.vj.nu.9. 168
Simile per vnum inducto , & altero negante ſimile , cui incubat probatio.li.ñ.de diſpu.& allega.§.iiij̃.nu.3. 157
Simoniacè in monaſterium intruſus,qualiter petatur extrudi.lib. iiij̃.de ſimonia.nu.4. 181
Simplex monachus an poſſit fieri executor in teſtamento.li.ñ.de inſtru.edi.§.xiij̃.nu.70. 140
Simplex executor teſtamenti an teneatur reddere rationem epiſcopo,vel hæredi,vel prætori,vel legatarijs,lib.ij̃. de inſtru. edi.§.xiij̃.nu.45. 139
Simplici promiſsione an efficiatur quis homo alterius. lib.iiij̃. de feudis.§.ij̃.nu.11. 119
Simplices regulares non poſſunt eſſe iudices,niſi ex certa ſcientia domini pape.li.j.de iudi.dele.§.viij̃.nu.5. 10
Simplicitas amica legum dicitur.libro ſecundo. de poſitionibus. §.vij̃.nu.38. 94
Simpliciter dicendo q̃ talis in eum manus iniecerit violentas,quo modo ſit concludendum.li.ñ.de reſcri.ptẽſen.§.iiij̃.nu.20. 23
Simpliciter appellans,nec dicens ad quem appellet : ad quem intelligendum ſit appellaſſe.libro ſecundo,de appellatio.§.quarto.nu.19. 189
Simpliciter dicens:commodo,an & qualiter intelligatur cõmodare.li.iiij̃.de commoda.nu.3. 83
Simpliciter ſupplicare ante ſententiam non licet.li.ñ.de ſupplica. §.iij̃.nu.3. 211
Societatem contrahens certam perſonam eligere dicitur,li.iij̃.de iudicijs.§.ij̃.nu.7. 45.
Societate de beſtijs alteri commiſsis ad ſaluum capitale facta,qualiter ſit inſtrumentum conficiendũ.li.iiij̃.de locato.§.iij̃.n.9.96
Socius an admittatur teſtis in cauſa ſocij̃,ſi pars aduerſa requirat. lib.j.de teſte.§.j.nu.11. 110
Socius pro ſocio an in teſtem admittatur pro parte ſocij̃,non pro ſua lib.j.de teſte.§.j.nu.11. 110
Socius quomodo non teneatur ſubdelegationem recipere. lib.j. de iudic.deleg.§.v.nu.9. 6
Socius burſam habens ſocietatis,ſi emat aliquid etiam ſocietati neceſſarium:an de pretio contra ſocios agetur:vel ſi plus expendit quàm habuit , an à ſocijs repetet.libro quarto, de iudicijs. §.ij̃.nume.8. 45
Socius recedens an poſsit partem rerum communium repetere, vel alteri ſociorum dare.lib.iiij̃.de iudi.§.ij̃.nu.9. 45
Sodomitico peccato vitiatus irregularis habetur.li.j. de diſpenſa. §.iiij̃.nu.17. 26
In ſolennitate electionis quot ſint decreta facienda.lib.iiij̃. de electione.§.j.nu.45. 34
Solennitates teſtamentariæ an poſsint cõſuetudine remitti.lib.ij̃. de inſtr.edi.§.xij̃.nu.14. 126
Soluere non potens in ere,luere debet in corpore.lib.iij̃. de dolo & contumacia.§.ij̃.nu.14. 63
Soluens operas petitas,quas ſcit ſe poſſe recuſare,donare videtur. lib.ij̃.de appel.§.v.nu.5. 190
Soluens indebitum eo animo vt poſtea repetat, an poſtea poſsit tanc̃ indebitum repetere.lib.ñ.de lit.conteſt.§.j.nu.14. 83.
Soluens partem debiti videtur integrum agnoſcere.lib.iiij̃.de emphyteuſi.nu.53. 105
Soluens ſi tutus ſit exceptione perpetua,an iure communi poſsit repetere.lib.ij̃.de excep.& replica.§.iij̃.nu.6. 65
Soluens aliquid ob turpem cauſam ex parte petentis interueniẽtem poteſt repetere.lib.iiij̃.de obligationibus & ſolutionibus. §.v.nume.5. 138
Soluens nulla cauſa præcedẽte vel credens ſe teneri,an & quo caſu poſsit repetere.lib.iiij̃.de obligationibus & ſolutionibus.§.v. nume.6. 138
Soluens quinc̃q,cùm annuatim teneatur ad decem an curſu trigin ta annorum præſcribat alia quinc̃q lib.iiij̃.de præſcriptionibus. nume.17. 70
Soluenti indebitum qualiter ſit ſuccurrendum.lib.iiij̃. de obliga. & ſolutio.§.v.nu.7. 138
Solutio in vno loco facienda,an poſsit in alio loco exigi.lib.ij̃.de fructi.& intereſſe.§.vj.nu.14. 119
Solutio penſionis in re emphyteutica quo tempore ſit facienda. lib.iiij̃.de emphyteuſi.nu.111. 109
Solutio vel diſtributio legatorum facta per hæredem ſine executore an teneat.lib.ſecundo,de inſtru.edi.§.xiij̃.nu.61. 138
Solutio rei emptę multipliciter conſideratur.lib.quarto,de empt. & vend.§.j.nu.27. 87
Solutione eius quod debetur,tollitur omnis obligatio.lib.ſecundo,de excep.& replica.§.iij̃.nu.40. 66
Solutione eius quod debetur,tollitur omnis obligatio.lib.ij̃.de inſtru.edi.§.iij̃.nu.10. 110
Soluto matrimonio qualiter dos ad mulierẽ & donatio propter nuptias reuertatur ad virum.libro quarto, de donatione inter virum & vxorem.nu.6. 177
Sordes in veſtibus affectatę laudem non pariunt. lib. primo, de aduocato.§.ij̃.nu.3. 101
Soror pupilli à quo ſit alenda.libro quarto, qui filij̃ ſint legitimi. nu.23. 174
Sorore venditoris iuris ex hęreditate vel teſtamento patris in rehabente & venditioni conſentiente, qualiter ſit inſtrumentũ formandum.lib.quarto.de emp.& ven.§.ij̃.nu.22. 92
Spectantia ad articulum cauſę ſuſpicionis pertinẽt ad arbitros.li.j.de recuſa.§.v.nu.24. 63
Spiritualis affinitas impedit & dirimit matrimonium. lib.iiij̃. de cognatione ſpirituali.nu.1. 170
Spiritualium parentum filię & filij̃ ante vel poſt compaternitatem geniti an poſsint legitimè coniungi,li.iij̃. de cognatione ſpirituali.nume.5. 170
Spoliatus poteſt incontinenti bello continuato ſpoliatorem deijcere.lib.j.de actore.§.j.nu.57. 69
Spoliatus rebus corporalibus qualiter debeat libellum concipere. lib.iiij̃.de reſtitu.ſpolia.§.j.nu.1. 59
Spoliatus iure patronatus à præſentante,qualiter contra eum formabit libellum.lib.iiij̃.de iure patrona.nu.1. 160
Spoliatus ſi citatur,non tenetur venire vel reſpondere,donec fuerit plenè reſtitutus.li.ij̃.de citatione.§.j.nu.11. 30
Spoliatus officio quo caſu agere poſsit,& quo non.lib.ij̃.de petito.poſ.& ſpolia.§.ſecundo,nu.5. 81
Spoliatus communione fraterna an ſit ante reſtitutionem audiẽdus.lib.ij̃.de petito.poſ.& ſpolia.§.ſecundo,nu.6. 81
Spoliatus nõ tenetur reſpondere ſpoliatori ante reſtitutionẽ: nec

vnc̄ꝫ est ei respondendum,si non sit soluendo.lib.ij.de petito. possess.& spolia.§.j.nu.14. 80
Spoliatus incorporalibus puta iuribus,reditibus,& seruitijs qualiter formare libellum debeat.lib.quarto,de restitu.spolia.§.ij. nu.1. 60
Spoliatio duobus modis potest in iudicio proponi,lib. secundo, de petito.pos.& spolia.§.j.nu.5. 79
Spoliatio multis modis,seu de diuersis rebus cōmitti potest. libr. ij.de petito.possess.& spolia.§.ij.nu.4. 81
Spoliationis quæstione proposita non habet locū reconuentio. lib.ij.de reconuen.§.ij.nu.3. 76
Spoliatore vltra mare rem habente , satisdationibus est insistendum.lib.ij.de petito.pos.&spolia.§.j.nu.5. 80
Spoliatore rem qualitercūc̄ transferente semper tenetur possessor ad restitutionem.lib.iiij.de restitu.spo.§.iij.nu.2. 61
Sponsalia sunt futurarum nuptiarum repromissio.lib.iiij.de sponsalibus & matri.§.j.nu.1. 164
Sponsalia & matrimonium in quo differāt, & quid sint. lib.ij. de sponsalibus.§.primo,nu.1. 164
Sponsalia diuersimodè considerantur, secūdum quod diuersimo dè etiam libelli formantur.lib.iiij.de sponsa.& matrimo.§.iiij. nume.1. 16
Sponsalitia largitas quæ dicatur.lib.quarto, de dona. inter virum & vxorem.nu.3. 176
Spontanea probationis assumptione transfertur onus probandi. lib.secundo,de proba.§.secundo,nu.12. 103
Stabularius tradens hospiti claues camerę vbi sunt res suæ,an recipiendo claues liberet hospitem à custodia.lib.iiij.de furtis.nu.19. 187
Stare non potest,quod caret prędidio veritatis.lib. primo, de aduocato.§.vj.nu.7. 105
Stante consuetudine q̄ mulier succedat in feudum ligium , an ex hoc efficiatur vasalla.lib.iiij.de feudis.§.ij.nu.41. 121
Stante consuetudine q̄ mulier &agnati,&c.si non sint proximio res,succedant in feudum,an possint hęredes instituì.lib.iiij.de feudis.§.secundo,nu.47. 122
Status mentis quintupliciter circa dubitationem considerari potest,lib.ij.de positionibus.§.vij.nu.28. 93
Statutum nouam pœnam inducens,an tollat antiquam. lib.iij.de accusa.§.j.nu.2. 2
Statutum in ciuitate factū an comprehendat forensem.lib.quarto,de constitutionibus. nu.8. 30
Statutum ciuitatis continens q̄ lites tam ciuiles c̄ꝫ criminales certo tempore sopiantur , & intra illud tempus iudex nihil cognoscit:quid iuris.lib.j.de iudi.dele.§.vj.nu.12. 8
Statutum alicuius ciuitatis de non proponēdis actionibus an sit in accusationibus criminalibus obseruandum:aut tunc an debeat accusator exprimere genus criminis.lib.secundo, de act. seu petitio.§.j. nu.6. 3
Statutum puniens facientē insultum ad domum alicuius, an comprehendat assalientem aliquem in porticu domus.lib.iiij.de iurijs & damno dato.§.j.nu.9. 191
Statutum semper debet aliquid operari.lib.ij.de pœna temere litigan.nu.7. 221
Stellæ lucidissimæ duę permansuræ in æternitates perpetuas,quę sint.in proœ.li.j.nu.16. 2
Stylus Romanę curię iuri cōi innitit: & ideo tanc̄ꝫ magistra oīm ab inferioribus est sequendus.lib.ij.de appel.§.x.nu.14. 195
Iustè stipendium cōsequitur,qui pro tempore suū reperitur prędtasse obsequium.lib.j.de salarijs.§.tertio,nu.7. 134
Stipulari potest aliquid nomine palmarij.lib. primo, de salarijs.§. §.quarto,nu.2. 133
Stipulari rem suam dari,& restitui,non est idem:& aliud est petere rem suam,aliud petere sibi restitui.lib.ij. de actio. seu petitio.§.ij.nu.35. 5
Stipulari vel pacisci alteri,an quis possit.lib. quarto, de emphyteusi.nu.95. 108
Stipulante aliquo pro se & suis fratribus,an fratres absentes comprehendantur.lib.iiij.de obliga.& sol.§.j.nu.19. 133
Stipulante aliquo operas à liberto suo, ita demum liberi eius eas petunt,si sint hęredes.libro quarto,de testamen.§.primo,nume.33. 144
Stipulatio Aquiliana quas obligationes perimat, & qualiter perimatur.libro quarto,de obligationibus & solutionibus.§.primo,nu.25. 134
Stipulatio iudicio sisti an committatur, vbi iudex statuit terminum partibus, quem postea ad petitionem rei prorogauit actore ignorante:qui actor conuenit primo termino,reus autem non,sed secundo lib.ij.de dilationibus.§.iij.nu.3. 58
Stipulatio vbi interuenit sine pœna,agendum est ex stipulatu ad interesse.lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.44. 48
Pœnalis stipulatio quando committatur.lib.ij.de actio. seu peti. §.ij.nu.19. 4
De stipulatione rem pupilli salua fore prędtāda,qualiter sit libellus concipiendus.lib.iiij.de iudicijs.§.ij.nu.39. 47
Stipulatione commissa contra reum,potest fideiussor conueniri. lib.iiij.de dolo & contu.§.iij.nu.23. 63
Studere debet actoris aduocatus per iura & replicationes destruere exceptiones.lib.j.de aduocato.§.vij.nu.9. 107
Studentes in curia Romana quibus aut quorum priuilegijs gaudere dicantur.lib.iij.de magistris.nu.6. 182
Stultus statim spiritum suum profert : sapiens autem reseruat in corde suo.lib.iiij.de libel.concep.§.xij.nu.4. 27
Suadere plus est,c̄ꝫ compellere:& obligatur quis ex cōsilio fraudulento.libro primo,de assessore.§.sexto.nume.2. 40
Suasionum transgressio pœnam non meretur.in proœ.j.libri. numero 4. 2
Subdelegare volens quibus verbis in commissionevti debeat.lib. j.de iudi.delega.§.v.nu.11. 6
Subdelegatus si recusatur,an ei dabitur libellus recusationis. lib. j.de recusa.§.quarto,nu.9. 62
Subdelegatus quis dicatur,& an executor dicatur delegatus priua.lib.j.de iudi.dele.§.j.nu.2. 4
Subdelegatus delegati à Principe vel ab alio c̄ꝫ à principe,qui nō est delegatus ad vniuersitatem causarum,an possit citationem committere.lib.j.de iudi.dele.§.ij.nu.5. 5
Subdistinctio quæ possit fieri super promissione salarij nudo pacto.lib.j.de salarijs.§.ij.nu.2. 133
Subditus denegare potest exactum sibi tributū,vbi exigens modum expedit.lib,j.de lega.§.iiij.nu.23. 15
Subdito aliqua maiori suo iurante , si postmodum fiat inter eos conuentio vt iuramentum ad alia extendatur,an poterit extēdi.lib.iiij.de iureiurando.nu.15. 68
Substantialia missę sunt tantùm illa verba, quibus species in corpus & sanguinem Christi transsubstantiatur. in proœ.ij.libr. nume.2. 3
Substantialia iudicij quæ sint in proœ.ij.li.nu.j. 2
Is, cui substitutio facta est,si decesserit sine liberis, si monasteriū ingrediatur,an euanescat substitutio.lib.iiij. de statu monach. nu.19. 157
Substituto prius in testamento c̄ꝫ institutus scripto,quis illorum prius in possessionem mittetur.libro quarto , de testamentis. §.tertio,nu.36. 147
Substitutus à procuratore ante litis contestationem an satisdabit, dominum rem ratam habiturum,an procuratorem.libro.j.de procuratore.§.j.nume.26. 81
Subtilitas immoderata dum plus,c̄ꝫ decet,exercetur actionis suæ rectitudinem ipsa confundit.libro primo, de aduocato.§. sexto.nu.2. 105
Succedenti ab intestato,cuius legis beneficio succurrendum sit.libro quarto,de testamen.§.iij.nu.30. 147
Successio feudi an similis sit cęteris successionibus.lib.iiij. de feudis.§.ij.nu.45. 121
Successio nunc̄ꝫ reperitur in ecclesia.li.ij.de senten.§.vij.n.4. 171
Successor prælati an debeat perficere quod prędecessor facere debuit.lib.ij.de instru.edi.§.xij.nu.77. 141
Sufficientiam vel insufficientiam dispensationū papæ est cognoscere.li.j.de dispensa.§.x.nu.26. 38
Summum in rebus bonum,est iustitiam colere.libro j.de aduocato.§.vj.nu.33. 106
Summaria causæ cognitio an sit facienda,cùm fit missio in possessionem in actione reali.lib.ij.de pri.decre.§.ij.nu.8. 43
Summaria cognitio fit in dilationibus.lib.j.de summa.cogni.nume.19. 60
Summaria cognitio in quibus consistat, & in ea, quæ probatio exigatur.lib.j.de summa.cogni.nu.16. 59
Summatim procedendū non est in extraordinarijs.lib.j.de summa.cogni.nu.9. 59
Sumptus legato proficiscenti dati,si in munere legationis decesserit,non sunt restituendi.li.primo,de leg.§.iiij.nu.27. 15
Sumptus facti ab illo,qui primo fuit bonę fidei,sed postea defecit,qualiter sint compensandi.lib.ij.de expensis.§.j.nu.5 .212
Sumptus facti in reficiendo fundum alienum, an & qualiter sint restituendi.li.ij.de expensis.§.j.nu.6. 212
Superflua vel inutili probatione vel responsione vel dilatione nemo debet onerari.lib.secundo,de positionibus.§.vij.nu.7. 92
Superfluitas in actis est reprobanda.lib.ij. de positionibus.§.vij. nu.2. 92
Superfluum est petere,quod de iure communi competit.li.ij. de secundo

secundo decre.§.iiij̃.nu.21. 53
Superfluum admittere securius est,cꝫ necessarium omittere.lib.ij̃. de positionibus.§.vij̃.nu.8. 92
Superior an de causa cognoscere debeat cxvi aduocationis,aut re uocationis.li.ij̃.de remisio.§.iij̃.nu.2. 162
Superior quando ad inquisitionem procedere debeat.li.iij̃.de inquisitio.§.ij̃.nu.4. 12
Superior ad quem appellatur propter exceptiones non admissas, qualiter formabit literas commissionis,quando causam appellationis committit.lib.ij̃.de excep.& replica.§.ij̃.nu.32. 64
Superior qua via in inquisitione procedere debeat.li.iij̃. de inquisitione.§.iij̃.nu.23. 14
Ius superioris intelligitur in omni iuramento exceptum.li.ij̃. de citatione.§.j.nu.22. 31
Superiori licet delegati sui iurisdictionem reuocare. lib.ij̃. de remissionibus.§.ij̃.nu.2. 161
Superiori de aliquorum infamia quo casu sit cedendum.lib.iij̃.de inquisitio.§.iij̃.nu.17. 13
Superiori,ad quem causa remissa est,citanti appellantem in causa principali,non facta mentione de appellatione, sufficit mittere excusatorem.lib.ij̃.de citatione.§.iiij̃.nu.24. 35
Superiore,ad quē cā remissa est,appellantē citante in causa principali nulla mentione facta de appellatione,an sibi sufficiat excusatorē mittere.lib.ij̃.de remisio.§.iiij̃.nu.5. 162
Superueniens legatus an poterit corrigere & iudicare primū iam suspensum.lib.j.de legato.§.iiij̃.nu.58. 16
Supplicari potest à sententia Imperatoris vel papæ vel prefecti prætorio.lib.ij̃.de supplicatione.§.j.in prin. 211
Supplicari posse à sententia præfecti qualiter intelligatur.lib. secundo.de supplica.§.j.nu.1. 211
Supplicari potest pro dilatoria exceptione,nō peremptoria li.ij̃. de supplica.§.ij̃.nu.1. 211
Supplicatio in quo differat ab appellatione.li.secundo,de supplica.§.iij̃.in prin. 211
Supplicare potest seruus pro domino,sed non appellare. lib.ij̃. de supplica.§.iij̃.nu.1. 211
Supplicatio & appellatio quare non sint eiusdem naturæ. libr.ij̃. de supplica.§.j.nu.3. 211
Supplicatio talis esse debet qꝫ petenti prosit nec alicui obsit.libr. ij̃.de supplica.§.ij̃.nu.3. 211
Supplicationis effectus quis sit.li.ij̃.de supplica.§.iiij̃. 211
Supplicationis cām examinare & diffinire,solius est Principis vel eius delegati vel prefecti.li.ij̃.de supplica.§.j.nu.2. 211
Supplere defectus in contractibus & iudicijs,papæ interest.lib.j. de legato.§.vj.nu.14. 18
Suppresio veritatis,& expresio falsitatis,reddunt indulgentiam inualidam.lib.j.de dispen.§.x.nu.12. 37
Supprimens nomen suæ dignitatis an possit impetrare. lib.ij̃. de referi.presen.§.v.nu.11. 25
Suspectus dicitur iurisdictionem habere,& eius processus dicitur valere,si recusator nihil opponat.lib.j.de recusa.§.v.nu.4. 62
Suspecti de hęresi an pro excommunicatis habeantur. lib.iiij̃. de hęreticis.nu.4. 183
Contra suspectum de crimine in parochia commisso,an possit inquiri.lib.iij̃.de inquisitio.§.ij̃.nu.7. 12
Suspectorum iudicum insidias declinare, & inimicorum iudiciū refugere,naturale est.libro quarto,de officio iudicis deleg. nume.2. 39
Suspensio an fieri possit in perpetuum vel ad longum tempus. li. tertio,de accusa.§.ij̃.nu.11. 4
Perpetua suspensio & depositio sine solennitate, in quo differāt. lib.iij̃.de accusa.§.ij̃.nu.7. 4
Suspensio ad tempus nō dicitur propriè sententia vel suspēsio canonis,sed Dei.nam statim peracta pœnitentia celebrare potest.lib.j.de suspensa.§.iiij̃.nu.23. 26
Suspensio perpetua extra,depositionem est misti imperij̃, secundùm canones.li.j.de iurisdictio.omn ū iudicum.§.j.nu.30. 54
Suspensio petitorij̃ an possit fieri post conclusionem seu renunciationem.lib.ij̃.de petito.possess.& spo.§.j.nu.21. 80
Suspensus ab officio celebrando fit irregularis. lib.j. de dispensa. §.iiij̃.nume.19. 26
Iniustè suspensus aut excommunicatus ante omnia est restituendus.lib.ij̃.de peti.possess.& spolia.§.ij̃.nu.1. 81
Suspicionem tollit par affectionis causa.lib.j.de iudi.deleg.§. vij̃. nume.3. 8
Quod suum est,amplius suum fieri non potest.lib. ij̃. de secundo decre.§.quarto,nu.21. 53
Suus hęres decedens ante aditionem hęreditatis an ad quoscunqꝫ hæredes trāsmittat hæreditatē.li.iiij̃.de testamētis.§.v.n.5.149
Suus hęres,qui non fecit inuentarium an detrahat quartam debitam iure naturæ.lib.ij̃.de instru.edi.§.xvj.nu.16. 145
Suus hæres soluens vni legatum,an à modo nihilò minus habebit beneficium inuentarij̃.libro ij̃.de instrumen.edi.§.xvj.nume.17. 145
Syndicus alicuius capituli veniens ad defensionem feudatarij̃ vel emphyteutę an & qualiter sit admittendus.lib.secundo,de primo decre.§.iij̃.nu.25. 45
Syndicus & actor iurare debent de calumnia, & omnia facere vt veri domini.lib.j.de acto.constituto.nu.8. 92
Syndicus quo casu & quando posit iurare. lib.ij̃. de iuramento calum.§.iij̃.nume.15. 87
Syndicus dicitur quasi singulorum de collegio vel vniuersitate causam dicens: & tantùm constituitur ad iudicia. lib.j. de his, qui ali.no.in iudi.inter.nu.3. 78
Syndicus an possit constitui ab vno de collegio cęteris absentibus.lib.j.de syndico.nu.2. 89
Syndicus à quo dicatur.lib.j.de syndico.nu.1. 89
Syndicus potest duabus partibus curiæ vel toto collegio constitui.lib.j.de syndico.nu.1. 86
Syndicus constitutus ad vnum, an finito anno teneatur causam inchoatam finire.lib.j.de syndico.nu.8. 90
Syndicus constitutus ab abbatissa cum suo conuentu, mortua abbatissa an possit pro monasterio agere.libr.j. de syndico. numemero 17. 91
Syndicus si à villa vel castro constituatur,an omnium filij̃ debeāt intromitti.lib.j.de syndico.nu.15. 90
Syndico constituto à collegio sine consensu prælati, an si processit in causa prælato ratificante , valebit quod cum eo factum est.lib.j.de syndico nu.20. 91

¶De litera T.

Tabellionatus officium nō datur à natura,nec ab omnibus confertur.lib.ij̃.de instru. edi.§.viij̃. nume.24. 119
Tabellio semper debet in instrumento ponere se fuisse rogatum:aliàs eo mortuo,vel nō recordante de rogatione instrumenti,non valet instrumentum. lib.ij̃.de instru.edi.§.ij̃.nu.13. 109
Tabellio dicitur seruus publicus.li.ij̃.de instr.edi.§.ij̃.nu.14. 109
Tabellio debet in instrumento suum signum apponere. lib.ij̃. de instr.edi.§.ij̃.nume.15. 109
Tabellio non debet in instrumento aliud apponere , cꝫ quod ei iniunctum est.lib.ij̃.de instru.edi.§.iij̃.nu.6. 110
Tabellio ab Imperatore vel papa , vel eo, cui hoc speciali priuilegio est indultum,ordinatus,potest vbicꝫ suo officio vti, & instrumenta conficere.lib.ij̃.de instru.edi.§.viij̃.nu.23. 119
Tabellio quomodo se habere debeat in scriptis titulis seu articulis.lib.j.de teste.§.vij̃.nu.11. 125
Tabellio quibus verbis vti debeat,vbi à teste de causa scientię vel de circunstantijs extra principalem articulum de interrogatoria quæritur.lib.j.de teste.§.vij̃.nu.12. 125
Tabellio constitutus in spiritualibus an possit instrumentum cō ficere in temporalibus.lib.ij̃.de instru.edi.§.viij̃.nu.26. 119
Tabellio constitutus à domino temporali in ciuilibus, an possit instrumenta conficere in spiritualibus seu ecclesiasticis. lib.ij̃. de instru.edi.§.viij̃.nu.27. 119
Tabellio multas habet appellationes. lib.ij̃,de instru. edi.§. viij̃. nume.40. 120
Tabellio an iura scire debeat.libro secundò, de instru.edi.§. viij̃. nume.41. 120
Tabellio si instrumentum tabellionatus amiserit,nec testes apparent,qui per ipsum instrumentum viderint ipsum constitui tabellionem,an sufficiat se probare diu officium exercuisse.lib. ij̃.de instru.edi.§.nume.2. 121
Tabellio an & quando sit cogendus rogationem exhibere.lib.ij̃. de instru.edi.§.vj.nu.4. 115
Tabellio non fit nisi à principe,vel à se cōmisso , vel à comite vel marchione iurisdictionem habente.li.j.de procu.§.iij̃.n.1. 82
Tabellio conficiens instrumentū sine die,loco,& consule, an poterit illud reficere,& omissa apponere.lib.j.de instr. edi.§. ix. nume.6. 121
Tabellio equipollet duobus testibus,& quandoqꝫ tribus.lib.ij̃.de instr.edi.§.viij̃.nu.18. 118
Tabellio nemo præsumitur,nisi probetur. libro ij̃. de instru. edi. §.ix.nu.2. 121
Tabellio quomodo & quando possit instrumento addere vel minuere.li.ij̃.de instr.edi.§.ix.nu.13. 122
Tabellio intrans monasteriū,an possit à modo conficere instru-

menta.lib.iiij.de ſtatu mona.nu.32. 157
Tabellio in notula ſeu protocollo diem apponens, poſtea autem inſtrumentum conficiat ſine die,an videatur dies in vtroque repetitus.lib.ij.de inſtru.edi.§.ix.nu.8. 121
Tabellioni inſtrumentum falſum conficienti, an poſtea ſit fides cæteris inſtrumentis per eum confectis adhibenda. lib.ij.de inſtrumen.edi.§.viij.nu.33. 120
Tabellione ob aliquam cauſam officium ſuum perdente,an poſtea poſsit vti ſuo officio.li.ij.de inſtru.edi.§.viij.nu.35. 120
Tabellione laico ſcribente vota canonicorũ in ſcrutinio electionis,non tenet talis electio.li.ij.de inſtru.edi.§.viij. nu.28. 119
Tabelliones facere quis poſsit.lib.ij.de inſtru.edi.§.viij.n.22. 119
Tabelliones an poſsint facere fieri formam inſtrumẽti per aliquẽ, & poſtea in publicam formam redigere.lib.ij.de inſtru.edi.§. viij.nu.36. 126
Tabellionis ſub qua forma creari debeant.lib.ij.de inſt.edi.§.viij. nume.37. 120
Tabellione alij tabellioni ſuas abbreuiaturas legente, an tabellio legatarius poterit in publicam formam redigere ſine iudicis authoritate.lib.ij.de inſtru.edi.§.iiij.nu.16. 112
Tabellionibus tribus inſtrumento exemplato ſe ſubſcribentibus & ſe originale vidiſſe non vitiatum profitentibus, an vno illorum ſcribenti credatur.lib.ij.de inſtr.edi.§.iiij.nu.9. 111
Cum tabellionibus quomodo procedendum ſit quo ad eorũ ſalaria.lib.j.de ſalarijs.§.ij.nu.4. 133
Tacens in iudicio interrogatus,contumax reputatur.lib.ij.de poſitionibus.§.ix.nu.2. 94
Tacens eſt,qui nil omnino reſpondet:nec fatetur, nec negat.libr. ſecundo,de poſitio.§.ix.nu.3. 94
Tacens habetur pro negante cum damnoſa eſt ſibi negatio: & pro confeſſo habendus eſt,cùm damnoſa eſſet ei confeſsio. li. ij.de poſitio.§.ix.nu.4. 95
Talis præſumitur quis qualem eum indicant veſtes eſſe:licet non ſemper ita ſit,vt veſtes indicãt.li.j.de aduocato.§.ij.n.1. 101
Temerarius circa propriam ſcripturam vel numerationem ſibi factam ſi de mendacio conuincatur,in duplum eſt puniendus.lib.ij. de pœna temere litigantium.nu.3. 22
Temere litiganti ſemper eſt pœna pecuniaria imponenda. lib.ij. de pœna temere litigantium.nu.2 221
Temporales præſcriptiones in tribus caſibus contra minores currunt,& an ad appellationem omiſſam reſtituantur.lib.ij. de reſti.in inte.§.primo.nu.30. 208
Temporalia ad agendum perpetua ſunt ad excipiendum.libr. ſecundo.de exce.& replica.§.iiij.nu.49. 69
Tempus an deducatur in continuatione actus,& q̃ lapſu triennij non parit inſtantia.lib.j.de iud.dele.§.vj.nu.11. 8
Tempus decennij ad appellandum determinatum, quando currere incipiat.lib.ij.de appel.§.v.nu.1. 189
Tempus ad appellationem proſequendam à iure indultum,nemini eſt auferendum.li.ij.de appella.§.vij.nu.16. 193
Tempus an ſit in modo inducendæ obligationis.li.iiij. de reſtit. ſpolia.§.ij.nu.8. 61
Tempus ſiue initium reſcripti,in quibus debeat conſiderari. lib. ij.de reſcrip.præſen.§.ix.nu.3. 27
Tempus datum ad proponendam exceptionem non numeratæ pecuniæ non debere currere minori,qualiter,intelligatur. lib. ij.de reſti.in inte.§.j.nu.26. 208
Tempore interdicti an liceat ianuis clauſis celebrare.lib.iiij.ne clerici vel monachi &c.nu.3. 164
Tempore feriato poteſt cauſa ſcholas conducentium tractari. lib. ij.de ferijs.§.ij.nu.4. 60
Tenens rem in emphyteuſim ſi committat crimen læſę maieſtatis,an in bonis emphyteuticis veniat puniendus.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.99. 109
Tenens in concubinam ancillam cuiuſdam militis ſi habuit ex ea filium quis illum alere teneatur:an pater an dominus.libr.iiij. qui filij ſint legitimi.nu.15. 173
Tenens plura beneficia cum cura ſine diſpenſatione,an poteſt eligi ad minora.lib primo,de diſpenſa.§.x.nu.21. 37
Tenenti ciuitatem in emphyteuſim qualiter ſit prouidendum.li. iiij.de emphyteuſi.nu.28. 104
Tenente aliquo fundum in emphyteuſim ab aliquo ſub annua penſione xij.denariorum,ſi alter percipiat, an & qua actione poſsint repeti.lib.iiij.de emphyteuſi.nu.159. 111
Tenor inſtrumenti alienationis iam factæ debet perſonæ conſentienti legi & narrari.lib.iiij.de emp.& ven.§.ij.nu.26. 92
Tenor libelli non ſemper in ſententijs apponi ſolet à quibuſdam ſed ſummatim mens petitionis.li.ij.de ſen.§.vj.nu.19. 168
Tenor reſcripti apoſtolici in quibus loco libelli dicatur haberi. lib.ij.de excep.& replica.§.iij.nu.33. 65
Tepidus in petendo ſententiam,præſumitur de ſuo iure diffidere.li.ij.de peti.ſen.& eius cautela.nu.3. 160
Terminus ad omnes exceptiones peremptorias proponendas an poſsit ſtatim dari.li.ij.de excep.& replica.§.iij.nu.4. 64
Terminus per iudicem,à quo appellatur,præfixus quo partes habeant coram ſuperiore proſequi,dicitur peremptorius. lib.ij. de remiſsio.§.iiij.nu.2. 162
Terminus ſimpliciter datus ad oẽs dilatorias proponẽdas,intelligitur peremptorius.li.ij.de dilationibus.§.j.nu.3. 56
Terminus reo ad actoris teſtes repellendos dandus,debet eſſe cõ petens & ſufficiens ad deliberandum,inſpecta qualitate ſcripturæ.lib.j.de teſte.§.ix.nu.2. 127
Teminus breuis in peremptorio quis dicatur.lib.ij. de citatione. §.iij.nu.2. 32
Terminus ſeu citatio iuris habetur pro peremptorio.lib.ij. de appel.§.vj.nu.10. 191
Terminus iuris in cauſa proſequenda appellationis,an poſsit præueniri.lib.ij.de appel.§.vij.nu.1. 193
Terminus proſequendi appellationem quandoq; præfigitur appellanti ad iter arripiendum.libr.ij.de appellatio.§. vj. numero 19. 193
Terminus ad appellationem proſequendã datus,an poſsit reſtringi.lib.ij.de appel.§.vij.nu.10. 192
Terminus proſequendi coram ſuperiore cauſam, quo caſu nõ debeat aſsignari appellanti.lib.ij.de remiſsio.§.iiij.nu.3. 162
Terminus ad cauſæ deciſionem ab initio electus, vicem obtinet peremptorij.lib.ij.de ſen.§.iiij.nu.2. 165
Terminus vnus an poſsit prẽfigi ad producẽdos teſtes ſuper principali,& ad illos reprobandum.lib. ſecundo, de probatio.§.j. nume.2. 102
Terminus ſi non fuerit ſpecialiter aſsignatus ad exhibendũ procuratorium,ſed ad exhibendum mandatum ad cauſam, non præiudicat.lib.j.de procuratore.§.j.nu.19. 81
Terminus illius conſtitutionis,ſtatuimus.per ſe vel per procuratorem:tantum valet,q̃tum valet terminus ad proponendas exceptiones præfixus,poſtquam non admittitur quis ſine ſacramento.lib.j.de procu.§.j.nume.17. 81
Cùm præfigitur terminus ad reſpondendũ libello, an reus tunc veniens poterit obijcere contra formam libelli,& cõtra perſonam iudicis vel actoris.li.ij.de dilationibus.§.iiij.nu.4. 58
Termini tres ſi in vna citatione inſerantur,an ſi taliter citatus nõ veniat in primo vel ſecundo vel tertio termino, ſit in omnibus expenſis pro quolibet termino condemnandus.lib.ij. de citatione.§.ij.nu.10. 33
Termini omnes dati in cauſa poſt litem conteſtatam, intelligendi ſunt peremptorij.lib.ij.de dilationibus.§.iiij.nu.3. 58
Termini appellationis præfixio facta à iudice vel à parte abſque dilatione vel approbatione quid operetur.lib.ij. de appella.§. vj.nu.27. 197
Termini aſsignatio in cauſa appellationis qua ratione fieri dicatur.lib.ij.de remiſsio.§.iij.nu.4. 162
Termino dato ad probandum elapſo,an poſsint fieri poſitiones. lib.de dilationibus.§.iiij.nu.9. 59
Termino aſsignato ad dandum omnes exceptiones dilatorias elapſo an poſsint proponi ante litis conteſtationem, except.lit. conteſt.impedientes.lib.ij.de dilatio.§.j.nu.8. 56
Terminus dilationis ſtatutus an poſsit à iudice decurtari.li. ij. de dilationibus.§.iiij.nu.13. 59
Terminis pluribus in citatione expreſsis ſi in primo termino reus compareat,non actor:an actor prius q̃ audiatur, expenſas reſtituere debeat.lib.ij.de citatione.§.iij.nu.11. 33
Terminis tribus in vna citatione inſertis,an in primo vel ſecundo non veniens condemnandus veniat in expenſis. libr.ij.de expenſis.§.iij.nu.8. 213
Termino peremptorio ad dandum omnes exceptiones perẽptorias dato,an eo lapſo poſsit eum iudex prorogare.lib.ij.de dilationibus.§.iij.nu.4. 58
Termino dilationis elapſo an poſsit iudex altera parte inuita aliũ aſsignare.libro ſecundo,de dilationibus.§.tertio,nume.5. 58
Tertius arbiter mandato prætoris verus arbiter eſt habendus, quaſi partes tacitè intelligantur elegiſſe,ſi eos contingeret diſſentire.li.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.18. 46
Tertius quo pacto ius poſſeſsionis rei emphyteuticæ dicatur acquirere.libro quarto,de emphy.nu.196. 113
Theſaurus in fundo emphyteuticario inuẽtus, cuius eſſe debeat lib.iiij.de emphyteuſi.nu.158. 111
Teſtamentaria tutela excludit legitimam & datiuam:ſi autem teſtamentarius deſijt,quid iuris.libro primo,de tutore.§. quarto,nume.8. 95

Vbi testamentarius tutor extat, non est locus legitimo. lib.j.de tutore.§.ñ.nu.2. 93

Testator an possit communiter legare omnibus testibus in testamento conscriptis.libro secundo,de instru.edi.§.nono, numero 29. 123

Testator dicens,si secundum testamentum fecero, non valeat: an propterea non valebit.libro secundo,de instrumen.edi.§.xij. nume.24. 127

Testator dicens se duos filios instituere sub conditione, quòd si vterq; de liberis decesserit,Titio restituatur:an vno tantũ superstitem habente fiet pro parte restitutio.lib.quarto,de emphyteusi.nume.89. 108

Testatore legante aliquid tabellioni conficienti testamentũ nuncupatiuum,an ipse tabellio poterit sibi illud adscribere.lib.secundo,de instr.edi.§.ix.nu.28. 123

Testatore præcipiente illicitè acquisita restitui , non est de restituendis aliquid diminuendum vel deducendum. lib.ñ. de instru.edi.§.xij.nu.34. 128

Testamentum cum tribus testibus sine presbytero conditum,nõ est legitimum. libr.secundo, de instrumen. edi.§. xij. numero 12. 126

Testamentum à filiosa.de consensu & voluntate patris cõditum: quo iure sit validum.libro secundo,de instru.edi.§.xij.numero 4. 125

Ad testamentum validandum an sola cõsuetudo regionis vel patriæ sufficiat.libro secundo, de instrumento edi.§. xij. numero 15. 126

Testamentum an possit per publicum instrumentum probari, aut per duos,aut tres testes,& coram eis eius obscuritas declarari.lib.ñ.de probatio.§.quarto,nu.22. 106

Testamentum à testatore vel alia priuata persona scriptum,an possit authentica scriptura dici.lib.secundo,de instru.edi.§.quarto.nume.35. 113

Testamentum faciens si audiat quòd hæres sit mortuus, & secundò testetur:an si primus hęres appareat, valeat secundùm testamentum.libro secundo,de instru.edi.§.xij.nu.28. 127

Testamentum quare sit sigillandum,& in certo loco reponendũ. lib.secundo,de instru.edi.§.iiij.nu.38. 113

Testamentum in quibus aut comparetur aut differat à testamento nuncupatiuo.libro secundo,de instrumen.edi.§.xij.numero 40. 129

Testamentum dicens esse nullum qualiter hęredem scriptum libellum concipiet.lib.iij.de testa.§.v.nu.2. 148

Testamentum faciens solenne,& secundò incipiẽs aliud,sed morte præuentus perficere non potest, an primum valeat.libr.secundo,de instru.edi.§.xij.nu.31. 127.

Testamentum faciens si per arrogantiam testatoris rumpatur, postea autem sui iuris effectus vult quòd valeat,an debeat valere.lib.secundo,de instr.edi.§.xij.nu.32. 128

Testamentum an per ingressum monasterij rumpatur.li. quarto, de statu mona.nu.55. 158

Testamentum faciens,in quo hæredem instituit , si demum religionem intrat,ad quem transibit hæreditas. libr.iiij. de statu mona.nume.56. 158

Testamentum solenne an tollatur per non solenne.li.iiij.de testa. §.j.nu.7. 142

Testamentum an causa præteritionis fiat irritum.lib.iiij. de testa. §.j.nu.15. 143

Testamentum continens talem executorem ad complendum omnia,an talem reddat ministrum merum.lib.ij. de instru. edi. §.xiij.nu.12. 132

Testamentum cæci qualiter dicatur nuncupatiuum.li.ij. de instr. edi.§.xij.nu.43. 130

Testamentum integrum cui dari possit, & quibus testamenti partes.lib.ij.de instr.edi.§.xij.nu.48. 130

Testamentum non dicitur valere,si in eo veritas iuris & solennitas deficiat.lib.secundo,de instru.edi.§. decimotertio, numero 60. 138

Testamenti partes sunt sex.libro secundo,de instru.edi.§.xij.nume.44. 130

Testamenti forma quæ esse debeat.lib.secundo , de instru. edi.§. xij.nume.36. 128

Testamento tanq; solenni producto qualiter sit opponendum. lib.secundo,de instru.edi.§.xij.nu.8. 126

In testamento facto post codicillum debet fieri mentio de codicillo præcedenti.libro secundo,de instrumen.edi.§.xv.numero 7. 144

Testamenta qualiter impugnentur.lib. secundo, de instru.edi. §. 12.nu.1. 125

Testamenta qualiter sint publicanda.lib.secundo, de instru. edi. §.quarto,nu.24. 113

Testamentorum aliud priuatum,aliud solenne.lib.secundo. de instru.edi.§.xij.nu.39. 129

Testamentotum duorum si primum fuerit generale & secundũ speciale,an primũ rũpatur.li.secũdo.de instru.edi.§.xij.nu.27.

Testari potest quilibet non prohibitus.li.secundo,de instr.edi.§. xij.nu.1. 125

Testificanti de arte sua credendum est.li.secundo.de probat.§.iij. nume.27. 106

Testificari nõ põt Iudæus vel Paganus vel hæreticus cõtra Christianũ.li.j.de teste.§.j.nu.59. 113

Testificari an possit quis de collegio vel vniuersitate in causa ipsius vniuersitatis vel collegij.li.j.de teste.§.j.nu.22.

Testificari non potest pater contra filium,nec filius contra patrẽ. li.j.de teste.§.j.nu.2. 109

Testator volens fieri pontem vel hospitale &c.nec dicat vbi:qualiter sit intelligendum.libro secundo.de instrumen.edi.§.xij. nume.64. 139

Testator dicens se velle ad arbitrium sui gladiatoris fieri distributionem,an ille erit executor.libro secundo.de instru.edi.§.xij. nume.7. 132

Testator dices,facio talem gladiatorem meum,vt eius consilio legata soluantur & distribuantur:an talis sit executor vel distributor.li.ñ.de instr.edi.§.xij.nu.5. 132

Testator distributorem relinquens,eum videtur committere agere & defendere.libro secundo.de instrumen.edi.§.decimotertio.nu.28. 134

Testatore dicente, relinquo pro anima mea quod iustum fuerit. vel quod filijs meis videbitur : an agi possit ad executionem. li.ñ.de instr.edi.§.xij.nu.25. 134

Testimonium de auditu dicitur perhiberi de visu.libro.j.de teste. §.j.nu.53. 113

Testimonium de auditu alieno non valet.libro.j.de teste.§.primo nume.53. 113

Testimonium de auditu in quibus casib9 admittatur.li.j.de teste.§. j.nume.54. 113

Testimonium de visu reddi debet in casibus visum exigentibus.li. j.de teste.§.j.nu.55. 113

Testimonium ferre est dignitas.libro primo,de teste.§.primo,numero.29. 111

Testimonium de visu quo casu requiratur.libro.j. de teste.§.vij. nume.14. 125

Testimonium de tactu quo casu reddatur. lib ro.j. de teste.§. vij. nume.19. 125

Testimonium illius,qui iurauit super tota causa veritatem dicere, an sit sufficiens in casu quo vnus petit fundum rei vendicatione altero contradicente libro primo.de teste.§.vij.nu.23. 126

Testimonium à quocunq; non iurato prolatum ,anv[illegible]at li.j.de teste.§.iij.nu.6. 120

Testimonium de diuerso tempore vel loco nocet, vbi factum est irreiterabile.li.j.de teste.§.vj.nu.17. 123

Testimonium vnius pro vtraq; parte an sit efficax.libro.j.de teste. §.j.nu.69. 114

Testimonium de credulitate non valet. libro.j. de teste.§.primo nume.58. 113

Testis reprobatus à iudice in vna causa,an in alia possit induci.li.j. de teste.§.x.nu.9. 128

Testis dicens, scio quia scio:an det sufficientem causam suæ scientiæ.li.j.de teste.§.vij.nu.15. 125

Testis receptus pro aliquo in vna causa, potest etiam recipi contra illum in alia causa.libro primo,de teste.§.primo,nu.68. 114

Testis debet secundùm interrogata respondere.libro.j. de teste.§. j.nu.64. 114

Testis & aduocatus iuris,alius est à teste & aduocato facti.li.j. de teste.§.vij.nu.14. 126

Testis dicens, vidi ipsum dominum esse,vel tale:non probat. li.j. de teste.§.vij.nu.25. 126

Testis simpliciter dicens se scire talem esse ebriosum vel iracundũ &c non nocet.si autem sufficientes suæ scientiæ rationes adiũgat,tunc valet eius testimonium.libro primo.de teste.§.septimo,nu.26. 126

Testis dictum tempore feriato depositum an teneat.libr.ij. de feriis.§.ij.nu.6. 60

Testis interrogatus super pluribus positionibus , si dicat se nihil scire,nisi super paucis quæ dicit,demum si dicat de his esse famam publicam:qualiter hoc dictum publica fama sit restringendum.libro tertio,de notorijs crimini.§.tertio.nu.6. 18

Testis super possessorio inductus,non est super proprietate interrogandus.li.j.de teste.§.j.nu.63. 114

Testis deponere non debet super alio,vel vltra id,quã super quo

fuit inductus.li.j.de teste.§.j.nu.62. 114
Testis interrogatus non reddens causam dicti sui : vel si reddit, est minus sufficiens & inepta,non est admittendus.lib.j.de teste.§.j.nu.60. 113
Testis iurare cogitur à iudice nulli parti suum testimonium reuelare.lib.j.de teste.§.iiij̃.nu.2. 119
Testis vnicus facit semiplenam probationem.libr.ij̃. de satisda.§. iij̃.nu.4. 72
Testis an possit de proprio vitio interrogari,videlicet an sit peccato irretitus,per quod testificari non possit.libro primo , de teste.§.vj.nume.22. 124
Testis habens causam contra illum,contra quem producitur , an sit admi tendus.lib.j.de teste.§.j.nu.74. 114
Testis interrogatus de auditu,& respondens de visu,non probat. lib.j.de teste.§.vij̃.nu.16. 126
Testis produci potest ante litis contestationem,cùm impubes ex Carboniano edicto,vel mulier nomine ventris petit se mitti in possessionē vel cùm reo absente actor petit mitti in possessionem causa custodiæ &c.lib.primo, de teste.§.secundo,numero 4. 117
Testis pro quolibet peccato mortali repellendus est à testimonio lib.j.de teste.§.j.nu.25. 111
Testis prętextu criminis repulsus à testimonio an repellenti poterit crimen obijcere.libro primo,de teste.§.primo, numero 26. 111
Testis si post datum testimonium efficiatur criminosus, seruus, infamis,vel hęreticus:nil officit.libro primo,de teste.§.j. nume.27. 111
Testis si iurauit in iudicio,sed nondum sunt articuli dati , vel interrogatoria,quid iuris.libro primo, de teste.§. xiij̃. numero 12. 118
Testis in instrumento inscriptus,si sit excommunicatus,an reddat instrumentum nullum.libro secundo,de instrumen.edi.§. ix.nu.19. 125
Testis sibi ipsi contrarius vt quia verum in vno, & falsum in alio dicit,non est credendus.libro primo, de teste.§. duodecimo, nu.1. 129
Testis interrogatus super alicuius infamia , qualiter respondere debeat. libro tertio, de inquisitionibus.§. tertio , numero 10. 13
Testis debet pręsens fuisse his,super quibus deponit. lib.j. de teste.§.primo,nu.2. 113
Testis recipiens pecuniam vt falsum testificetur,quod tamen nō facit,an puniri debeat propter solam pecuniæ dationem.li.primo,de teste.§.j.nu.49. 112
Testis interrogandus de alicuius percussione,de quibus fieri debeat interrogatio.libro primo,de teste.§.sexto, numero 20. folio 124
Testis vnius dicto in quibus casibus credatur.libro primo,de teste.§.xj.nu.8. 129
Testis dicens se seruum vel infamen vel periurum &c. fortè vt euitet testimonium,an eius simplici assertioni stetur.libr.j. de teste.§.j.nu.43. 112
Testis falsidicus tres personas offendit.libro primo,de teste.§.primo,nu.44. 113
Testis interrogatus de statu ecclesię tam de capite, q̄ de membris,iurare debet se veritatem dicturum super his,quæ scit, & credit:exceptis occultis criminibus:quæ licet non debeat reuelare,occultas tamen circunstantias manifestorum criminū tenetur manifestare.libro primo,de teste.§. septimo, numero 30. 126
Vnus solus testis, q̄ q̄ legitimus,nunc̄ sufficit ad causam terminandam.lib.primo,de teste.§.xj.nu.7. 129
Testis inquisitus super crimine aut super statu ecclesiæ, qua forma in quolibet iuramento vtatur.libro primo, de teste.§. iiij̃. nu.4. 119
Testis in quibus casibus debeat rogari.lib.primo,de teste.§. primo,nu.91. 116
Testis simplex licet non plenè probet,iurare tamen non debet se non testificaturum.libro primo,de teste.§.xiij̃.nu.6. 130
Testi secundò inducto dicenti contrariũm eius, quod primò dixit,non statur.libro primo,de teste.§.j.nu.72. 114
Teste examinato per solum tabellionem , iudice non præsente, si fiat scriptura , per quam testis redargui debeat à iudice , testis autem negat scripta,cui sit credendum.lib.j.de teste.§.primo nu.48. 112
Testem,quem quis inducit pro se,tenetur recipere contra se.lib. j.de teste.§.x.nu.6. 128
Testem vacillare quid sit.lib.j.de teste.§.j.nu.71. 114
Ad testem perfectum duo concurrere debent,quibus deficienti-

bus non valet quod agitur. libr.primo, de teste.§.primo,nume.9. 116
Contra testem verbosum præsumitur:& ideo contra illum exceptio datur.lib.j.de teste.§.j.nu.73. 114
Testes ĩdem an sæpe possint ante attestationum publicationem induci.li.j.de teste.§.viij̃.nu.5. 127
Testes recepti ad æternam rei memoriam, & secundùm formam iuris publicati: si post attestationum publicationem producuntur,recipiuntur solùm ad defensionem,non ad actionem. lib.primo,de teste.§.viij̃.nu.6. 127
Testes deponentes de facto successiuo,non habent necesse ad idē tempus se referri.lib.j.de teste.§.vj.nu.11. 123
Testes probare & concordare se debent de tempore,vbi tempus est de substantia contractus.lib.j.de teste.§.vj.nu.12. 123
Testes idem in omnibus vel similia dicentes,presumuntur subornati.li.j.de teste.§.j.nu.80. 115
Testes discordantes de loco,tempore & personis,vel sibi contrarij̃,non probant.lib.j.de teste.§.j.nu.82. 115
Testes vel instrumenta de mandato alterius recipiens, debet testium conditiones seu circunstantias rescribere.lib.j. de teste. §.vij̃.nu.5. 125
Testes non sunt necessarij̃ in notorijs , nec his, quæ aliter plenè probantur.in prolo.de iudi.dele.nu.2. 4
Testes,quos passus est quis semel contra se induci,an postea illos poterit reprobare.lib.j.de teste.§.x.nu.8. 128
Testes si non sunt in loco,vbi causa agitur , tunc delegatus rogabit ordinarium illius loci,vbi agitur.lib.j.de iud.deleg.§.ij̃.nume.9. 5
Testes non possunt produci, cùm datur dilatio ad producēdum instrumenta.lib.ij̃.de dilationibus.§.iiij̃.nu.7. 59
Testes diuersi sunt concordandi,si fieri potest. libr.j. de teste.§. vj.nu.16. 123
Testes quo pacto petantur in iudicijs iteratò recipi.lib.j.de teste. §.viij̃.nu.9. 127
Testes in humaniorem sententiam declinantes,potius sunt sequē di.lib.j.de teste.§.xij̃.nu.7. 130
Testes in iudicio producens,debet suam intentionem in scriptis pandere,super qua testes examinantur.libro primo, de teste. §.v.nu.1. 120
Testes inducti in causa inquisitionis an semper sint admittendi. lib.iij̃.de inquisi.§.j.nu.16. 11
Testes diuersa super infamiam deponentes,an sint credendi.libr. iij̃.de inqui.§.j.nu.17. 111
Testes rogati duntaxat,sunt cogendi , non transeuntes seu fortuiti.li.j.de teste.§.xiij̃.nu.3. 130
Plures testes si pluribus testibus contradicant, quibus sit fides adhibenda.lib.j.de teste.§.xij̃.nu.2. 129
Testes ab vtraq; parte inducti si concordant , sequenda sunt eorum dicta.lib.j.de teste.§.xij̃.nu.4. 129
Sufficiunt tres testes,vbi testator dicit q̄ vult stare priorem voluntatem.lib.j.de teste.§.xj.nu.4. 129
Testes plures q̄ duo,in quibus casibus requirantur. li.j.de teste. §.xj.nu.1. 128
Testes producti ad probandam famam alicuius,quorum vnus dicit se audiuisse ab vno,& alter ab alio, quid iuris.li.j. de teste. §.xij̃.nu.3. 129
Testes an recipi possint lite non contestata.lib.ij̃.de contuma.§. iij̃.nu.4. 40
Testes producendi de vno loco ad alium,qua prouidentia mitti debeant.lib.j.de teste.§.iij̃.nu.14. 118
Testes duodecim requiruntur in purgatione episcopi.lib.j. de teste.§.xj.nu.5. 129
Testes an possint cogi, vbi renunciatum est ferijs rusticis. lib.ij̃. de ferijs.§.iij̃.nu.2. 61
Testes probantes contra regularem in inquisitione crimen aliquod,de quo non fuerat infamatus an illi pręiudicent. lib.iij̃. de inquisi.§.iiij̃.nu.6. 15
Testes quo casu cogi possint in iudicio testificari.lib.iij̃.de criminibus in modum excep.propo.nu.4. 16
Testes notorium probare volentes quæ debeant probare. lib.iij̃. de notorijs criminibus.§.viij̃.nu.17. 19
Testes duo an faciant plenam probationem, & vnus semiplenā. lib.ij̃.de iuramenti dela.nu.2. 151
Testes qualiter deponere debeant in interesse singulari. libr.ij̃.de fruct.& interesse.§.vj.nu.2. 219
Testes an sint admittendi,vbi is,contra quem debet inquiri,contumaciter se absentat.li.iij̃.de inquisi.§.ij̃.nu.8. 12
Testes possunt generaliter circa quemlibet articulum produci.libro ij̃.de dilatio.§.iiij̃.nu.15. 59
Testes viles quo casu in inquisitione recipiātur.lib.iij̃. de inquisi. §.j.nu.

§.j.nu.20. 11
Teſtes contradicentes inſtrumẽto,in quo non ſunt conſcripti, an ſint credendi.li.ij.de inſtr.edi.§.viij.nu.13. 118
Teſtes,licet corrupti,ſi verum dicant,non tamen reddunt ſententiam nullam.li.ij.de ſent.§.ix.nu.7. 174
Teſtes ſub qua forma debeant in quolibet inſtrumento apponi. li.ij.de inſtr.edi.§.ij.nu.10. 109
Teſtes qualiter & quando ſint recipiẽdi.lib.j.de teſte.§.ij. numero 1. 117
Teſtes falſarium chirographũ probaturi , quibus verbis vti debeant.li.iiij.de crimine falſi.nu.6. 188
Teſtium inuita productio nullatenus concedẽda eſt.li.j. de teſte. §.iij.nu.11. 118
Teſtium plurium in cauſa ſimul productorum,ſimul iurantium, ſimul deponentium,& ſimul interrogatorum, an valeat teſtimonium:& an valeat quod ſic agitur.libro primo,de teſte. §. vij.nu.9. 125
In teſtium examinatione conſideranda ſunt quatuor.lib.j. de teſte.§.vij.nu.13. 125
Is,cui committitur teſtium examinatio,debet articulos,interrogatoria,& huiuſmodi examinare.libr.j.de teſte.§.vij.numero 7. 125
Teſtium examinator attendere debet verba, & perſonæ qualitatem.li.j.de teſte.§.vij.nu.21. 125
Teſtium dicta quomodo poſsint poſt publicationem per alios teſtes reprobari.li.j.de teſte.§.x.nu.3. 128
Teſtium falſitas qualiter poſsit probari.li.ij.de proba.§.iiij.numero 25. 106
Vno ex teſtibus in teſtamento inſcriptis, viuo teſtatore morien te,an ruptum ſit teſtamentum.li.ij.de inſtru.edi.§.xij. numero 9. 126
Pluribus teſtibus in vnam ſentẽtiam concordantibus , poteſt ferri ſentẽtia,ex quo actor plenè probat,nec defertur iuramẽtum.li.ij.de iuramenti dela.nu.2. 151
Teſtibus debetur conductus & ſecuritas: & omnis formido amputari debet.li.j.de teſte.§.iij.nu.13. 118
Teſtibus productis ſuper exceptionibus,an poſsit dari talis productio cum ſolennitate legali.libro primo,de teſte.§.iij.numero 10. 118
Teſtibus ad probandum notorium productis, potius quęrenda eſt diffinitio quàm diffinitum.libro tertio, de notorijs crimi. §.viij.nu.16. 19
Teſtibus hincinde productis famam & infamiam probantibus, cui ſtabitur.li.iij.de inquiſitio.§.iij.nu.11. 13
Teſtibus per minores vel eccleſiam in eorum cauſam inductis: nil pro eis dicentibus, vel cauſam dicti ſui requiſitis non reddentibus,quid ſit agendum.lib.ij.de reſti.in integrum.§.v.numero 3. 210
Teſtibus publicatis ſi perdũtur atteſtationes poſſunt ipſi iterum produci.lib.j.de teſte.§.viij.nu.12. 127
Teſtibus plura deponentibus ſtandum eſt dignioribus & veriſimiliora deponentibus iudicis arbitrio.li.ij. de probationibus. §.ij.nu.23. 104
Timens ne ſibi iniurietur,an poſsit agere vt ſibi caueatur,ne offendatur.libro quarto , de diuer. cautio.nu.9. 127
Timens interfici,ſi religionem ingrediatur,an teneat talis ingreſſio.li.iiij.de ſtatu monachorum.nu.28. 157
Timens negationem depoſiti,qualiter prouidere debeat.li.iiij.de depoſito.§.ij.nu.5. 84
Timens ne aliquis ſibi dicat ius vel iniuriam ſuper re vel poſſeſſione,qualiter poſsit appellationem formare.li.iiij.de appel.§. iij.nu.4. 72
Titulus an deſideratur in præſcriptione longi temporis,quæ opponitur contra creditorem.libro quarto,de præſcripio.numero 5. 69
Titulus de litigioſis,locum habet in lite mota.li.iiij.de alienatione iudicij mutandi cauſa facta.nu.6. 44
Titulus.ff.ſi quis ius di.non ob.an locum habeat in Poteſtatibus & iudibus noſtri temporis.lib.ſecundo,de ſententijs.§.ij.numero 12. 164
Titulus de litigioſis , habet locum , etiam ſi poſtquam iudicium cœptum eſt,res de qua agitur,in alium transferatur.li.ij.de ceſſione actio.§.j.nu.12. 12
Titulus vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur, qualem libellum contineat.li.iiij.titulo eodem. 81
Tollendo meum & tuũ,inter homines eſſet vita quieta:& homines ſui eſſent,ſi ſua non eſſent.in proœ.li.j.nu.25. 3
Tortura an ex præſumptione poſsit aliquo caſu dari.li.ſecũdo,de præſumptionibus.§.ij.nu.8. 150
Tractus futuri temporis an ad iudicem ſpectare debeat. li.iiij.de decimis.nu.8. 153
Tractus in alienatione rerum eſt neceſſarius:de quo debet publicum inſtrumentum confici.libro quarto de locato.§.ſecundo, nu.4. 97
Tractanti cauſam vbi petitur intereſſe,quæ ſint attendenda.libr. ſecundo,de fructi.& intereſſe.§.vj. 219
Tradere,eſt proprietatem rei in alterum tranſferre. libro quarto. de emptione & venditione.§.j.nu.58. 89
Traditio vera in quibus locum habere non poſsit,ſed quaſi.li.iiij. de emptione & venditione.§.j.nu.53. 88
Traditum non videtur,quod traditum non durat.lib.iiij. de emphy.nu.156. 111
Tranſactio quid ſit,& in quibus fieri dicatur.lib. iiij. de pactis & tranſactionibus.§.j.nu.1. 41
Tranſferre vnũ epiſcopũ de vna eccleſia ad aliã ſolus papa poteſt li.j.de legato.§.vj.nu.5. 18
Tranſiens per locum alicuius,& ducens equum illius,quem perdiderat,an poſsit conueniri ratione poſſeſsionis.li.ij. de compe. iudi.adi.§.j.nu.17. 18
Tranſeunte aliquo de vno monaſterio ad aliud,cuius eſſe debeãt bona quæſita vel quærenda.li.iiij.de ſtatu monach.nu.10. 156
Tranſactio quo caſu etiam ſentẽtia lata nõ teneat.li.iiij. de pactis & trãſactionibus.§.ij.nu.5. 41
Translatio poteſtatis alicuius capituli ad vnum pro electione proferenda,qualiter cautè ſit fienda.libro quarto,,de electione.§. ij.nume.4. 35
Tranſigi an poſsit ſuper alimentis.libro.iiij.qui filij ſint legitimi. nume.27. 174
Tres delegati dati cum clauſula,quod ſi non omnes &c. quorum vnus vt ſuſpectus recuſatur,an cæteri de cauſa poſsint cognoſcere.li.j.de recuſa.§.v.nu.36. 64
Tres ſunt perſonæ,quibus omnimoda veritas eſt aperienda. li.j. de aduocato.§.iij.nu.1. 101
Trina condemnatio poteſt in vnius perſonæ correctione inferri, ſi pecati condemnatio exigat. libro ſecundo , de contumacia. §.iiij.nu.5. 41
Trinitas eſt vnum vniuerſorum ptincipium. libr.quarto, de ſum. trini.nu.1. 29
De trinitate non eſt humano,ſed diuino ore loquẽdum.li.iiij. de ſum.trinitatis.nu.3. 29
Turpia lucra ſunt ab hæredibus extorquenda.lib.j. de iu. deleg.§.vj.nu.3. 7
Turpis perſona,vel ſuſpectæ vitæ,non ſit orphanotrophus.li.j.de orphanotropho.nu.2. 92
Tupes lites turpiores habent aduocatos.libro.j.de aduocato.§.ix. nume.11. 180
Turpitudinem ſuam vel ignauiam allegans,repelli debet à iudicio ſeu actione.li.j.de actore.§.j.nu.55. 69
Tutela anomala quare dicatur.li.j.de tutore.§.iiij.nu.1. 94
Tutela alia datur à lege,alia à teſtatore.libro.j.de tutore.§.iij.numero.6. 94
Tutelæ legitimæ quando ſit locus.li.j.de tuto.§.ij.nu.4. 93
Tutelæ actio non datur pupillo.libro.iiij. de iudicijs .§.ſecundo, nume.24. 46
Tutelæ ſpecies ſunt duæ , & quæ forma fiant.libro.j. de tutore.§. iij.nume.7. 94
Tutelam ſuſcipere an quis inuitus cogatur.libro primo, de curatore.§.v.nume.8. 98
Tutius eſt condemnandum abſoluere,quam abſoluendum condemnare.li.j. de aduoca.§.viij.nu.1. 107
Tutor dari poteſt quolibet tempore. libro ſecundo. de ferijs.§. ij.nume.8. 61
Tutor qũo poſsit contra pupillum durãte tutela egere.li.iiij.de iudicijs.§.ij.nu.34. 46
Tutor non poteſt durãte officio nomine ſuo vel pupilli agere cõtra cõtutorẽ.li.j.de tutore.§.v.nu.18. 96
Tutor pupillo defuncto nõ cogitur adimplere quod inſtituerat, quia tutela eſt finita.li.j.de tutore.§.v.nu.13. 96
Tutor datur pupillo,curator autem adulto,furioſo,& ſimilibus.li j.de his qui alie.no.in iudi.inter.nu.6. 78
Tutor debet in qualibet parte litis pupillo authoritatẽ præſtare, ſic & pater filiõ cõſenſum.li.j.de actore.§.j.nu.41.
Tutor aut curator prohibentur ſuo nomine, vel ſuo & pupilli ſimul actionem tutelæ contra tutorem & curatorem experiri.li. j.de actore.§.j.nu.63. 70
Tutor & curator adminiſtrare negotia pupilli vel adulti quibus caſibus poſsit.li.j.de tutore.§.v.nu.1. 9
Tutor incipiens facere & non perficiens,an poterit conueniri. &

agere.lib.j.de tutore.§.v.nu.2. 95
Tutor,curator vel alius administrator maximè necessarius,finito officio nõ põt cõueniri de cõtractibus bona fide initis nomine eorum,quorum negotia gesserunt.li.j.de reo.nu.18. 73
Tutor non satisdans,nec inuentarium faciens, an possit exercere iudicium momentaneæ possessionis.libr.j.de tutore.§.v. numero 5. 95
Tutor condemnandus est nomine pupilli non suo:& ideo pupillo prodesse vel nocere debet sententia : & eius nomine debet appellatio interponi.li.ij.de appella.§.j.nu.9. 184
Tutor & curator quando & qualiter possint de bonis pupilli vel adulti aliquid attingere.li.ij.de instr.edi.§.xvj.nu.4. 144
Tutor an gratia inuentarij possit aliquid de bonis pupilli attingere.li.ij.de instr.edi.§.xvj.nu.5. 144
Tutor vel curator datus à patre vel matre filio naturali,si non sit confirmatus,non valet.li.j.de tutore.nu.2. 93
Tutor & curator non possunt procuratorem dare,nisi post litem contestatam.li.j.de procuratore.§.ij.nu.4. 83
Tutor absolutus à reddenda ratione per testatorem , non debet amplius cogi ad iurandum seu promittendum de ratione reddenda.li.j.de tutore.§.j.nu.4. 93
Tutor testamentarius non tenetur fideiussorem præstare.lib.j.de tutore.§.j.nu.5. eodem
Tutor postquam se datum nouerit intra quinquaginta dies , qua forma se poterit excusare.li.j.de tutore.§.iij.nu.8. 94
Tutor datiuus,per Græcam constitutionem debet satisdare.lib.j.de tutore.§.iij.nu.3. 93
Tutor datus inutiliter & confirmatus,an dicatur datiuus vel testamentarius.li.j.de tutore.§.iij.nu.4. eodem
Tutor testamentarius an contra inuentarium sit audiendus.lib.ij.de instr.edi.§.xvj.nu.3. 144
Tutor testamentarius an contra inuentarium sit audiendus.lib.ij.de instr.edi.§.xvj.nu.3. 144
Tutor testamentarius an debeat ante bonorum distributionem præstare iuramentum.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.20. 134
Tutor aut curator an remittendo debita dent liberationem.li.ij.de instr.edi.§.xiij.nu.41. 135
Tutor seu curator possunt actorem constituere.li.j.de actore cõstituto.nu.4. 92
Tutor petens pupillo de bonis suis alimenta decerni, quibus verbis vti debeat.li.iiij.qui filij sint legitimi.nu.12. 174
Tutor aut curator an inuẽtario facto teneatur super rebus postea pupillo delatis inuentarium facere.li.ij.de instr.edi.§.xvj. numero 7. 144
Tutor an eo ipso q̃ fecit inuentarium,dici possit quod ad hoc gessisse.li.ij.de instr.edi.§.xvj.nu.8. eodem
Tutor aut curator an teneatur ad cautionem de iudicato soluẽdo. lib.ij.de satisdationibus.§.iiij.nu.5. 73
Tutoris datio quo pacto debeat à iudice confirmari,vt valeat, & qua forma fieri debeat.li.j.de tutore.§.iij.nu.8. 94
Tutorem habenti non potest dari tutor, nisi in sex casibus.li.j.de tutore.§.v.nu.8. 96
Tutore malè tutelam administrante,qualiter sit contra eum pronunciandum.li.iiij.de iudicijs.§.ij.nu.32. 46
Tutore vel curatore nolentibus iurare an noceat pupillo, vt causam debeat perdere.li.ij.de iuramento calum.§.v.nu.4. 88
Tutore seu curatore se dicente datiuum,quæ contra opponantur. li.j.de tutore.§.iij.nu.1. 93
Tutores plures si dati sint alicui,quorũ aliqui nolunt agere,an cęteri illos cogere possint.li.j.de tutore.§.v.nu.18. 96
Tutores & curatores à sentẽtia lata appellãtes,tenẽtur ad prosecutionem appellationis.li.ij.de appella.§.j.nu.3. 184
Tutores si conueniuntur,quorum vnus cõfitetur, alter negat: cui stabitur.li.j.de tutore.§.v.nu.20. 96
Tutores datiui multimodè dantur.li.j.de tutore.§.iij.nu.2. 93
Tutoribus pluribus alicui datis,potest quilibet agere ea,per quæ non fit tutelæ dissolutio.li.j.de tutore.§.v.nu.19. 96
Tutum est citato vt veniat suum priuilegium allegare,vbi dubitatur,an teneat citatio vel non.libro.ij. de citatione. §. j. numero 19. 31

¶De litera V.

Vacante sede apostolica an cæt9 Cardinaliũ reuocare possit legatos à papa.li.j.de legato.§.viij.nu.5. 23
Vacante ecclesia,apud quos remaneat iurisdictio.li.ij.de petito.possesso. & spolia.§. j.nu.37. 81
Vacatoriæ,siue feriales dilationes,quæ dicantur.li.ij.de dilatio.§. j.nu.2. 55
Varians testis dicitur, vbi nulla causa assignata dicit contrarium eius,quod primo dixit.li.j.de teste.§.j.nu.70. 114
Varians & mutans aliquid in iudicio, tenetur aduersario ad interesse.libro iij.de libellorum concept.§.vij.nu.9.& 10. 23
Vasallagium in Italia,dicitur homagium in Francia.li.iij.de feudis.§.ij.nu.5. 119
Vasallus alienare non potest:ergo nec permutare.lib.iiij. de feudis.§.ij.nu.54. 122
Vasallus an possit diuidere .libro quarto, de feudis.§.ij. numero 55. eodem
Vasallus contra dominum insolita seruitia exigentem qualiter libellum formabit,ne amplius exigat.libr.iij. de exactionibus. nu.3. 162
Vasallus se in ingenuitatem & libertatem vendicare volens, qualiter libellum formabit. libro quarto , de natis ex libero ventre.nu.9. 169
Vasallus decedens relicto filio, an ipse filius possit paterna bona repudiare,& feudum habere,vel econtra.lib.iiij.de feudis.§.ij. nu.59. 122
Vasallus non potest aliter dare in feudum,quàm ipse habet.li.iiij. de feudis.§.ij.nu.60. 122
Vasallus an teneatur iurare fidelitatem omnibus filijs domini sui defuncti.li.iiij.de feudis.§.ij.nu.51. 122
Vasallus an possit vendere feudum domino irrequisito.li. iij. de feudis.§.ij.nu.52. eodem
Vasalli comitum vel baronum imperij, in quibus teneantur dominis suis obedire.libro quarto, de feudis.§.secundo,numero 67. 123
Vasalli an possint diuidi.li.iiij.de feudis.§.ij.nu.53. 122
Vasalli an possint feuda inter se permutare.lib.iiij.de feudis.§. ij. nu.54. eodem
Vasallo non creditur in testimonio , nisi in defectu probationis. lib.j.de teste.§.j.nu.39. 112
Vendere rem alienam licitum est,non autem alienare. libro quarto, de emptio. & venditio.§. primo,nume.67. 90
Vendi se permittens ad pretium participandum , quibus modis seruus efficiatur.libr.quarto, de natis ex libero ventre.numero 5. 69
Vendens rem ad alium pertinentem,si ille alius emptorem conueniat,non potest venditor iudicium in se transferre illo inuito. li.j.de defensore.nu.3. 89
Vendens aliquam rem,quam præsentialiter tradit, qualiter faciet instrumentum.lib.iiij.de emptio.& venditio.§.primo,numero 30. 87
Vendens filium alterius qua pœna veniat puniendus.libro quarto,de accusatio.inquisitio.& denunciatio.§. secundo , numero 2. 181
Vendens aliquam rem , an teneatur eam ad domum ementis deferre.li.iiij.de emptione & venditione.§.j.nu.95. 90
Vendens suo & aliorum absentium nomine domum vel ædificium procuratori alicuius,quale faciet instrumentum.li.iiij. de emptione & venditione.§.j.nu.66. 89
Vendente aliquo fructus futuros,& certo termino dare promittente,qualiter sit instrumentum faciendum.li.iiij.de emptione & vendi.§.j.nu.48. 88
Vendente aliquo fundum sub obligatione bonorum ad dotem vxoris ementis pertinentium,an creditor sit vxori præferendus.li.iiij.de obliga.& solu.§.j.nu.4. 135
Venditio semper fit ad mensuram.lib.iiij.de emptione & venditione.§.j.nu.72. 90
Venditio rerum diuersis modis est consideranda, & secundùm diuersitatem iurium & diuersitatem instrumentorum concipiẽda. libro quarto, de emptio. & venditio . §. primo , numero 59. 89
Venditio rerum pro pignore captarum , post quod tempus fieri possit.li.ij.de execu.sent.§.iiij.nu.5. 181
Venditio rei pupillaris fieri non debet sine licentia tutoris vel curatoris.lib.quarto,de emptione,& venditione.§.tertio,numero 4. 92
Venditio bonorum ecclesiasticorum qualiter sit in actione personali facienda.li.ij.de secundo decreto.§ ij.nu.17. 51
Venditio bonorum,vel datio in solutum, vel adiudicatio,an fieri possint ante litem contestatam.lib.ij.de secundo decreto.§.iij. nu.1. 51
Venditio post quod tempus post missionem in possessionem sit facienda:vel post quod tẽpus interponetur secundum decretum de re danda in solutum.libr.ij.de secundo decreto. §. tertio,nu.2. 51
Venditio omnium bonorum videtur facta in fraudem legis & hominis:& ideo secundùm quosdam non est tenẽda.li.iij. de donationibus.

donationibus.nu. 8. 140
Venditioni rerũ pupillarium quo caſu ſtandum ſit.lib.iiij.de emptione & venditione.§.iij.nu.5. 92
Venditionem pronunciari nullam, an per beneficium reſtitutionis in integrum poſsit in libello peti.lib.iiij.de reſcinden.venditio.nu.23. 95
Venditione facta cauſa mutandi iudicĩ poteſt, aduerſarius cõuenire emptorem vel venditorem.lib.ij.de ceſsione actio.§.j.numero 14. 13
In venditione meliorationum debet forma debita ſeruari.lib. iiij.de emphyteuſi.nu.145. 111
Venditor an eo caſu quo ad defendendum emptorem admittitur,teneatur cauere de iudicato ſoluendo.libr.ij. de ſatiſdationibus.§.iiij.nu.15. 73
Venditor an admittatur teſtis pro emptore vel debitore in cauſa pignoris.li.j.de teſte.§.j.nu.78. 115
Venditor qbus caſibus de vitio animi teneatur.lib.iiij.de reſcindendis vendi.nu.5. 94
Venditor inſidioſe vitia rei venditæ emptori exprimens, an teneatur redhibitoria.lib.iiij. de reſcindendis venditio. numero 9. 49
Venditor quo caſu teneatur emptori pretium reſtituere.li.iiij. de reſcindendis venditionibus.nu.3. 93
Venditori in iudicio præſenti an ſit denunciandum, cùm ſciat litem moueri.li.iiij.de euictionibus.nu.6. 96
Venditore maiore xxv.an.fideiuſſorem præſtãte qualiter ſit poſt inſtrumentum venditionis ſcribẽdum.li.iiij.de fideiuſſoribus. §.j.nu.6. 129
Venditore promittente pro abſente qualiter formabitur inſtrumentum.li.iiij.de emptione & venditione.§.ij.nu.25. 92
Venditore vitia rei venditæ exprimente,an emptori competat aliqua actio. libro iiij. de reſcindendis venditionibus .numero 7. 94
Venditore iurante non venire contra venditionem,an vti poſsit beneficio l.ij.C.de reſcind.vendi.libr.iiij.de reſcind.vendi.numero 15. 94
Contra venditorem locũ religioſum qualiter ſit libellus concipiendus.li.iiij.de religioſis domibus.nu.9. 160
Contra venditores vel emptores iuriſdictionum vicedominorum, vel huiuſmodi,qualiter ſit formandus libellus.lib. iiij. de ſimonia.nu.6. 152
Vendicare volens aliquam ſibi in vxorem,qua actione procedere dicatur.li.iiij.qui filij ſint legitimi.nu.5. 173
Venia quo caſu ſit à prætore petenda.lib.iiij.de dolo & contu.§. ij.nu.13. 63
Venia poteſt per ſupplicationem ſuper pœna criminis impetrari. lib.ij.de ſupplica.§.ij.nu.1. 211
Is,qui veniam ætatis impetrauit,non eſt ſuper his,quæ poſtea facit, reſtituendus.libro ij. de reſtitutio. in integr.§. j. numero 4. 206
Venire contra factum proprium nemo poteſt.li.iiij. de pactis & tranſactio.§.iij.nu.6. 41
Non veniens intra dies ſtatutos ad proſequendam appellationem non comparens,an poterit ſe ex facto aduerſarij iuuare. lib.ij.de appella.§.vij.nu.15. 193
Ventris inſpiciendi gratia tres obſtetrices ſunt vocandæ.lib.j.de teſte.§.xj.nu.6. 129
Verbum tradere,quot modis accipi poſsit.lib.iiij.de emptione & vendi.§.j.nu.6. 85
Verbum vendere,eſt pro effectu traditionis accipiendum.lib.iiij. de emphyteuſi.nu.118. 110
Verbum illud, ratum manet arbitrium,quid importat.libro j.de arb.& arb.§.vij.nu.77. 50
Verbum iuſtè,adiunctum verbis poſſeſsiuis,dicitur aliquid iuris habere.lib.j.de teſte.§.vij.nu.27. 126
Verbum coniunctis,in hac clauſula, ſacerdos poteſt pro coniunctis poſtulare:quomodo capiatur.libr.j.de aduocato. §.j. numero 6. 100
Verbum decreuit,& conſtituit,ſiue dedit: poteſt ſtare in matre. lib.j.de curatore.§.v.nu.7. 98
Verbum obſcurum in ſententia poſitum, an poſsit interpretari. lib.j.de arbi.& arbi.§.vij.nu.64. 49
Verbum ſingula in inſtrumento venditionis inſertum quid operetur.li.iiij.de emptione & venditione.§.j.nu.38. 87
Verbum pertinere,latiſsimum habet ſignificatum.li.iiij. de cauſa poſſeſsio.& proprietatis.§.iij.nu.6. 55
Verbum nolo,eſt extenſiuum. libro iiij. de emphyteuſi. numero 24. 110
Verbum relinquo,in teſtamento dictum,quid importet.libr.iiij. de teſtamentis.§.j.nu.13. 142
Verbum adiudicationis.diuerſimodè accipitur.lib.ij.de actio.ſeu peti.§.iiij.nu.10. 8
Verbum æſtimare generale eſt ad credulitatem & ſcientiam.li.ij. de poſitionibus.§.vj.nu.12. 91
Verbum ſtipulata,in quo debeat inſtrumento apponi,& appoſitum quid operetur.lib.quarto,de obligatio.& ſolutio.§.j.numero 5. 132
Verbum omne,nihil excipit.libro ſecundo,de poſitio.§.x.numero 3. 95
Verbum ſæpe,qualiter ſit interpretandum.libr.iij. de inquiſitione.§.j.nu.3. 10
Verbum facere,ſequitur omnem omnino faciendi cauſam.li. iiij. de dolo & contu.§.iij.nu.20. 63
Verbum ſemel emiſſum,irreuocabile vocatur.lib.ij. de poſitionibus.§.x.nu.8. 95
Verbũ de plano,quomodo intelligatur.lib.j.de ſumma.cognitio. nu.8. 59
Verbum quicunque,neminem excludit.lib.iij.de accuſa.§.iiij.numero 2. 5.
Verbum eligo,ſeu eligimus,in actu electionis idem important.li. iij.de electione.§.iij.nu.3. 35
Verbum actio,in canonibus inuentum, quomodo debeat exponi.li.ij.de actio.ſeu peti.§.j.nu.5. 3
Verba dicũtur tantò maioris authoritatis, quantò rationibus fortioribus ſunt munita.li.j.de aduoca.§.v.nu.3. 103
Verba iſta,facies me ſecurum ad voluntatem ſapientis mei:in inſtrumento appoſita quid operentur.lib.iiij.de emp. & venditio.§.j.nu.9. 86
Verba in articulo contenta probari poſſunt,ipſo articulo nõ probato.li.j.de teſte.§.ix.nu.7. 127
Verba illa,poſsideo à te vi:qualiter ſint intelligenda.li.iiij. de reſti.ſpolia.§.j.nu.24.
Verba mando,volo,rogo,vel ſimilia ad hoc idonea, inducunt actionem mandati:admonere autẽ,condemnare,hortari,perſuadere,& ſimilia.non.lib.iiij.de iudicijs.§.iij.nu.1. 47
Verba iſta,nolo niſi te in meam vxorem:qualiter ſint intelligenda.lib.iiij.de ſponſalibus & matrimo.§.j.nu.1. 165
Verba,quæ debet aduocatus rei coram iudice contra aduerſariũ replicare.li.j.de aduocato.§.vj.nu.20. 105
Verba iſta,ſub pœna:in inſtrumento contractus appoſita, quid operentur.libro quarto, de emptione & venditione.§ j. numero 17. 89
Verba iſta,faciet & curabit:in inſtrumentis appoſita, quid operẽtur.li.iiij.de empti.& vendi.§.j.nu.14. 86
Verba tranſpoſita idem ſignificant.libr.ij. de actio.ſeu peti.§. ij. nu.42. 6
Verba,in his ſcriptis,in forma appellationis appoſita,quid operẽtur.li iiij.de appel.§.ij.nu.2. 71
Quibus verbis debeat lis conteſtari in cauſa appellationis.lib. ij.de lit.conteſta.§.j.nu.15. 83
Verberans clericum anathematiſatum , an excommunicationem incurrat.li.iiij.de ſenten.excommunicationis.nu.10. 195
Verberans aliquam, quæ aliquem habuit in propria domo, an in canonem incidat.libro quarto,de ſententia excommu. numero 11. 195
Veritas erroribus non vitiatur.libr.ij.de diſput.& allega.§.vj.numero 3. 154
Veritas rerum errore geſtorum non vitiatur.li.ij. de diſpu. & alleg.§.v.nu.6. 154
Veritas maior præſumitur,vbi maior eſt teſtium numerus.li.j.de teſte.§.xij.nu.6. 130
Veritas in iudicijs eſt curanda:& non ſufficit factum ſimpliciter proponere.li.ij.de actio.ſeu petitione.§.j.nu.4. 3
Veritas fidei,per quam peruenitur ad vitam, cuſtodienda eſt per cherubin,id eſt,doctores.in proœ.li.j.nu.9. 2
Veritatis ſenſus amitti ſolet,vbi verborum proprietas attẽditur. li.j.de aduocato.§.vj.nu.25. 105
Veritatẽ negãs,varijs afficiẽdꝰ eſt pœnis.li.ij.depoſ.§.ix.nu.5. 95
Veritatem diligenter examinantes,non citò in culpam decidunt: tanquam vero amploque lumine circundati tenebras nõ percipientes.in proœ.li.j.nu.29. 3
Verſus Io.de deo de mala conſuetudine.li.ij.de inſtr.edi.§.ix. numero 21. 123
Veſtis debet eſſe conueniens ſtatui,ordini,& officio.li.j.de aduocato.§.ij.nu.2. 101
Via publica debet eſſe cõmunis,nec aliquis per eam ire debet impediri.li.iiij.de cauſa poſ.& ꝓprieta.§.ij.nu.12. 52
Viam publicam reficere volens,impediri non debet.li.iiij. de cauſa poſſeſsio.& propricta.§.ij.nu.7. 52
Violatores ſtatutorum legati de latere,per quem abſolui poſsint.

Repertorium

ſi.j.de legato.§.iiij.nu.36. 115
Vicecomes quis dicatur.li.j.de vicecomite.nu.1. 92
Vicedominus quis dicatur.li.j.de vicedomino.nu.1. 92
Vices ſuas non poteſt alteri committere is,cui commiſſa eſt prouiſio alicui de beneficio à ſede apoſtolica faciẽda.li.ij.de actio. ſeu peti.§.iiij.nu.23. 9
Vitium contractus litigioſi,in quo caſu locum habere dicatur.li. ij.de appel.§.xj.nu.17. 199
Vitio falſitatis teſtium probato,reſcinditur ſententia per eam lata.lib.ij.de proba.§.iiij.nu.25. 106
Vitio falſitatis probato , reſcinditur ſententia : & quod per eam factum eſt,retractatur.li.ij.de ſententia.§.ix.nu.11. 174
Vitia quæ opponi poſſunt contra teſtem,propter quæ nõ admittatur in teſtimonium.li.j.de teſte.§.j.nu.89. 116
Vicino agrum alienum viam publicam renunciante ſeu immittente,qualiter ſit agendũ.li.iiij.de cauſa poſſeſsio. & ꝓprieta. §.ij.nu.10. 52
Vicinia puteum vel clibanum vel porticum habente, quæ egent refectione,an aliquis ex vicinis poſsit illorum vſui renunciare,ne ſubiaceat collectioni vel collectæ.li.iiij.de exactionibus. nu.10. 162
Videns produci domeſticum in teſtem,&tacens:an ille teſtis ſit audiendus & recipiendus.li.j.de teſte.§.j.nu.19. 110
Victor artifex exiſtens,ſi propter litẽ impediatur lucrari:an hoc deducetur in expenſis.li.ij.de expenſis.§.vj.nu.9. 215
Victore gratis patronum habente,an victus veniat condemnandus in expenſis,quæ patronus debuiſſet habere.li.ij.de expen ſis.§.vj.nu.8. 216
Victores qualiter ſententijs potiri dicantur.lib.ij.de ſenten. §.ix. nu.16. 175
Victus appellans propriæ appellationi renuncians,an poſsit agere ad ſumptus.li.ij.de appel.§.ij.nu.24. 183
Victus victori regulariter in expenſis eſt condemnandus.li.ij.de expenſis.§.j.nu.10. 212
Victo in cauſa non appellante, an victor poſsit propter ſumptus appellare.li.ij.de appel.§.ij.nu.25. 183
Victum victori in expenſis debere condemnari,qualiter intelligatur.lib.ij.de expenſis.§.iiij.nu.5. 214
Violans interdictum eccleſiaſticum celebrando in loco interdicto,ſit ipſo iure ſuſpenſus & irregularis.libr.j.de diſpen.§.iiij. nu.24. 26
Violentæ præſumptiones contra exceptiones propoſitas, qualiter & quare poſſunt repelli.li.ij.de exceptio.& replicatio.§.iij. nu.9. 64
Vir diu poſt contractum matrimonium faciens vxori augmentum dotis,facto inde publico inſtrumento,an eo mortuo poterit ipſa illud repetere.lib.iiij.de dote reſtituenda.§.ſecundo, nu.29. 180
Vir moleſtatus à quadam aſſerente ipſum eſſe ſuum virum, qualiter formabit libellum.libr.iiij.de ſponſalibus.§.quinto, numero 4. 166
Vir accuſans vxorem de adulterio, quo pacto veniat repellendus.lib.iij.de criminibus in modum exceptio.propoſitis. numero 2. 16
Vir excommunicatus,aut in banno exiſtens, an ex rebus dotalibus ali debeat: & an ei mulier non obſtante excõmunicatione communicabit.li.iiij.de dote reſtituenda.§.ij.nu.20. 179
Vir aut mulier inſtrumento naturali carentes, aut inutile habentes,non poſſunt maritari:quod ſi fiat,pro nihilo habetur.libr. iiij.de frigidis & maleficiatis.nu.3. 171
Vir alienans prædium dotale,& pro eo aliud vxori dedit in cambium,an poſsit poſtea pœnitere,& illud vendicare.libr.iiij.de emp.& venditione.§.ij.nu.9. 91
Vir & vxor an poſsint adinuicem permutare,lib.iiij.de emptio.& ven.§.ij.nu.10. eodem
Vir an rei dotalis dominus ſit.libr.iij.de emptione & vendi.§.ij. nu.11. eodem
Vir nomine proprio ex pecunia dotali emens, an ſibi vel mulieri acquirit.libro quarto,de emptione & venditione.§.ſecundo, nu.15. eodem
Vir an poſsit dari curator ad litem vxori.libr.j.de curatore.§.iiij. nu.3. 97
Vir accuſans vxorem de adulterio conſtante matrimonio,ad pœnam tenetur inſcribere. libro iiij. de adulterio & ſtupro. numero 3. 184
Vir qualiter debeat formare libellum contra vxorem adulteram. li.iiij.de adulterio.nu.2. eodem
Vir & vxor dicuntur domeſtici adinuicem.lib.j.de teſte.§.j.numero 5. 110
Vir an poſsit dari tutor ad litem vxoris.lib.j.de actore conſtituto.nu.11. 92
Vir & vxor ſi ſe habeant vt excedẽtia & exceſſa,an pater vel mater poſsint inter ipſos pro vel contra teſtificari.libr.j.de teſte. §.j.nu.6. 109
Vir in cauſa donationis propter nuptias,qualiter libellum formabit.lib.iiij.de dote reſtituenda.§.ij.nu.2. 178
Vir inops habens vxorem diuitem,ſine dote tamen,an ab illa debeat alimentari.l.iiij.qui filij ſint legitimi.nu.40. 174
Vir dicens in teſtamento,relinquo vxori alimenta donec ſteterit in domo mea cum liberis:an ſi abeat,priuetur alimentis.li.iiij. qui filij ſint legitimi.nu.36. eodem
Vir & vxor an poſsint eſſe ſimul vt frater & ſoror.li.iiij.de conſanguinitate & affinitate.nu.6. 171
Vir coactus vxorem recipere, ſub qua verborum forma ſit monendus.li.iiij.de ſponſalibus.§.vj.nu.6. 66
Vir tenetur vxorem alere, niſi pactum in contrarium factũ fuerit.li.iiij.qui filij ſint legi.nu.28. 174
Viro diu ſe abſentante, poſtea autem reuertente , an ſi inuenerit vxorem ſuam alteri contraxiſſe,poterit eam repetere.li.iiij. de ſecundis nuptijs.nu.1. 180
Vir inuita vxore religionem ingrediens, ſi ab ea repetatur, & reſtituatur,an & bona,quæ monaſterio dederat,reſtituentur. li. iiij.de ſtatu monachorum.nu.49. 158
Viro vxorem traductam & cognitam dimittente, & adulteræ adhærente,qualiter formabit vxor libellum.lib.iiij.de ſponſalibus.§.iiij.nu.5. 166
Viro ad inſtãtiã mulieris pro dote reſtituenda vocato,& non veniente:an ſtabitur mulieris probationibus: & an poſsit illis cõ demnari.li.iiij.de dote reſtit.§.ij.nu.23. 179
Viro accipiente rem emphyteuticam pro ſe & vxore & filijs, an comprehendantur filij vxoris ex alio viro.libr.iiij.de emphyteuſi.nu.176. 112
Viro petitorium contra vxorem intẽtante,lis eſt conteſtanda.lib. quarto , qui matrimo . accuſare poſſunt. §. ſecundo , numero 8. 175
Viro , cui datur res emphyteutica, ceſſante à ſolutione penſionis vltra tempus à iure ſtatutum,an res cadat in commiſſum. lib. iiij.de emphyteuſi.nu.136. 110
Viro ad inopiam vergente,an poſsit mulier agere conſtante matrimonio pro rebus mariti ſibi pro dote & pro donatione propter nuptias obligatis.lib.iiij.de dote reſtituenda.§.ſecundo,nu.18. 179
Viro & vxore debitum confitentibus,& in ſolidum ſe obligantibus,&c.an vxor in aliquo teneatur ipſo debito principali.li. iiij.de oblig.& ſolutio.§.j.nu.9. 132
Virtus apparens non ſemper apud Deum virtus eſt.li.iiij. de electione.§.iij.nu.2. 35
Nemo communiter præſumitur omnes virtutes habere:ideo nemo de omnibus virtutibus eſt laudandus.li. j. de aduocato. §.v.nu.14. 130
Vis non eſt in nominibus facienda.libro j.de œconomo.numero 4. 91
Vis in nominibus ineſt ſecundùm Canones.lib.j.de his, qui alie. no.in iudi.inter.nu.7. 78
Viua vox duorum teſtium,in nullo caſu validior eſt publico inſtrumento , libro ſecundo , de inſtrumen. edi. §. viij. numero 14. 118
Vltima voluntas an per alium poſteriorem dicatur mutari.libro ſecũdo,de inſtrumen.edi.§.xij.numero 23, 127
Vltimò audita efficacius retinentur.libr.j.de aduocato.§.iiij. numero 11. 103
Vnire duos epiſcopatus in vnũ, & vnũ diuidere in duos, ſolius papæ eſt.libro primo, de legato. §. vj. numero 4. 18
Vnitas diuiſionem non recipit.libro primo,de arbi.& arbi.§.vij. nu.61. 49
Vniuerſalis petitio reſponſio eſt.libro ſecundo, de lit.conteſta.§. j.nu.29. 83
Vniuerſales & generales actiones quæ ſint:& in quibus differãt. li.ij.de actio.ſeu peti.§.ij,nu.46. 6
Vniuerſaliter agens ſatis facit in genere petere, nec habet res hæreditarias ſpecificare.libr.ij,de actio.& petitio.§.ſecundo, numero 1. 3
Vniuerſitas vel collegium diſſoluta non poſſunt actorem conſtituere.de actore conſtituto.nu.1. 91
Vniuerſitas ciuitatis vel eccleſiæ ſi criminaliter accuſetur , poteſt ſyndicum conſtituere.li.j.de procuratore.§.j.nu.11. 80
Vniuerſitas ſoluens expenſas ſyndicatus,an videatur ratum habere,quod factum eſt poſtea.li.j.de ſyndico.nu.7. 90

Vniuersitas non habet animam, quæ specialiter per excommunicationem ligari possit. libro quarto, de senten. excom. nu. 9. 195

Vniuersitas delinquens an possit accusari, vel syndicum constituere. li. j. de accusato. §. j. nu. 7. 78

Vniuersitatis pactum rustico factum de non petendo ab eo collectam, an sit validum. li. iiij. de exactionibus. nu. 11. 162

Vniuersitate in quibusdam debitis obligata, an quilibet de vniuersitate teneatur conferre ad debiti solutionem. li. iiij. de exac. numero. 8. 162

Vniuersitate alicui domino ad annuam pensionem obligata: si dominus aliquem de vniuersitate priuilegiet non soluere, an pro illo soluet vniuersitas: aut tantò minus q̃tò ille soluisset. li. iiij. de exactio. nu. 9. 162

Vniuersitate, collegio, vel societate magna existente, an sufficiat rectorem pro eis obligationem facere. li. iiij. de oblig. & solu. §. j. nu. 16. 133

Vnius iudicio stari potest, vbi de consecratione, & baptismo, & alijs dubitatur. libro quarto, de consecratione ecclesię vel altaris. nu. 2. 163

Vni soli sæpe fides adhibetur extra iudicium. libr. primo, de teste. §. xj. nu. 12. 129

Vni ex reis stipulandi facta solutione, an & quo casu teneatur alteri medietatem solutionis dare. libr. ij. de renuncia. & conclu. numero. 20. 157.

Vno cõtextu desyderatũ, diuersis fieri nõ valet factum. lib. iiij. de his quæ fiunt à prælato sine consensu capituli. nu. 3. 81

Vbi ex vno facto vna tantùm resultat actio, tunc sufficit causam siue factum simpliciter proponi. secus vbi plures actiones ex eodem facto resultant. libro secundo, de actio. se petitio. §. prim, onu. 1. 3

Vno ex socijs litis appellante, & cum actore componente, an alter sociorum possit causam appellationis exercere. libro secundo, de appel. §. j. nu. 12. 184.

Vno ex pluribus eiusdem litis consortibus appellante & obtinente, an omnibus prosit. libro secundo, de appella. §. primo, numero. 11. eodem

Vno ex filijs emphyteutæ canonem non soluente, an pœna communiter promissa in solidum committatur. libr. iiij. de emphyteusi. nu. 94. 108

Vocans aliquem coram non suo iudice, tenetur vocato in expensis. li. iiij. de dolo & contu. §. ij. n. 16. 63

Vocans temere in ius per edictum, quem vocare non licet, qua pœna sit puniendus. libro. iiij. de dolo & contu. §. secundo, numero. 9. eodem

Vocatus ad iudicium multipliciter impediri potest: quare & diuersa prodi possunt edicta. libro. iiij. de dolo & contuma. §. ij. numero. 27. eodem

Vocatus à iudice non veniens, qualiter sit puniendus. li. iiij. de dolo & contu. §. ij. nu. 15. eodem

Vocatus de ciuitate vel diœcesi ad curiam ordinariam: & ab alio inuentus, qui eum velit conuenire, potest opponere q̃ non venit ad hoc: & sic potest domum reuocare. libro primo, de reo. §. j. nu. 14. 72

Vocatus ad officium si est inhabilis, qualiter formare habeat libellum. li. iiij. de exactionibus. nu. 5. 162

Vocatio eligentium qualiter fieri dicatur. libro iiij. de electione. §. j. nu. 7. 32

Volens venire ad litis contestationem videre debet an in libello sit aliquid ambiguum, vt illud faciat remoueri. li. ij. de actio. seu petitio. §. iij. nu. 5. 7

Volens rem sibi restitui qualiter concipere debeat libellum. li. iiij. de diuersis cautionibus. nu. 14. 127

Volens ad litis contestationem venire, videre debet si aliquid est ambiguum in libello, vt remoueri vel declarari faciat. li. ij. de lit. contest. §. iiij. nu. 7. 84

Volens se ex contractu emptionis dominum dicere, quatuor necesse est interuenire. libro secundo, de actio. seu peti. §. secundo. nu. 24. 4

Volens exceptiones proponere die ad eas proponendum assignata, si terminus labatur, & iudicis præsentia non possit haberi, quomodo se debeat habere. libro secundo, de dilationibus. §. iij. nu. 9. 58

Volens monachus fieri, sed non fit, donauit tamen bona sua monasterio, an teneat talis donatio, & an, & qualiter monasteriũ petet illa bona. libro quarto, de statu monachorum. nu. 51. 158

Volens se dominum alicuius fundi probare, quibus allegationibus vtetur. li. j. de teste. §. v. nu. 15. 122

Ad voluntariam iurisditionem spectantia quæ sint, & an quolibet tempore fieri possint. libro secundo, de ferijs. §. secundo. nume. 7. 61

Voluntas vltima patris, habetur quo ad filios pro testamento. li. iiij. de testamentis. §. iij. nu. 35. 147

Voluntas cordis secreta communiter legitur in facie. lib. ij. de petitio. senten. & eius cautela. nu. 2. 160

Voluntas in actum prodiens, dicitur consensus cooperationis. lib. iij. de abolitione & purga. §. ij. nu. 2. 20

Voluntas papæ habetur pro ratione: & quod ei placet, legis habet vigorem. li. j. de legato. §. vj. nu. 52. 21

Volentem declarari verbis aut factis, nihil interest. libr. iiij. de testamentis. §. v. nu. 4. 149

Vouens religionem intrare, an possit ad habitum suscipiendum cogi. libro quarto, de regular. & transeunt. ad religionem. numero 1. 154

Vox iudicis rei iudicatæ non semper habet authoritatem. li. ij. de sententia. §. ij. nu. 2. 164

Vrbana prædia dum venduntur, debet in summa pretium in instrumento poni. libr. iiij. de emptione & venditione. §. j. nu. 28. 87

Vrbana non dicuntur confinia, sed vicina, & plerunque communibus partibus terminantur. libr. iiij. de iudicijs. §. quarto, numero 4. 48

Vsus & ars docuit, quod sapit omnis homo. li. iiij. de libello. concep. in rubri. nu. 3. 21

Vsus possessionis an, possit per iudicem sequestrari, vbi agitur interdicto vti possidetis. li. iiij. de sequestr. possess. & fruct. numero 3. 66

Vsus Romanæ ecclesiæ solos Cardinales vocat legatos de latere. li. j. de legato. §. iij. nu. 1. 13

Vsum aquarum habenti si eo vti non permittatur, qualiter sit agendum. li. iiij. de causa possess. & propr. §. iij. nu. 19. 54

Vsusfructus an possit pignori obligari. li. iiij. de pign. nu. 27. 126

Vsusfructus donatio quibus verbis sit facienda. libro iiij. de emptione & venditione. §. j. nu. 50. 88

Is, cui vsusfructus legatus est, in quibus, & per quæ debeat hę redi caueri. libr. ij. de satisdationibus. §. v. nume. 6. & nume. sequenti 74

Vsumfructum habens in aliqua re, si transeat ad religionem, an vsusfructus similiter transeat in monasterium. lib. iiij. de statu monachorum. nu. 52. 158

Vsufructuarius de duobus cauere tenetur. li. iiij. de diuersis cautionibus. nu. 11. 127

Vsufructuarius in rebus, quę vsu consumuntur, constitutus, qualiter debeat libellum formare. libro iiij. de diuer. cautio. numero 12. 127

Vsufructuario, qui rem possidet, nolente satisdare, an poterit proprietarius cautionem petere. libro iiij. de diuer. cautio. numero 15. 127

Vsura per conditionem simpliciter potest repeti, cum iure canonico sit indebita. li. ij. de actione seu peti. §. ij. nu. 51. 6

Vsura est quicquid sorti accedit. libro quarto, de vsuris. numero 6. 188

Vsuræ in bonæ fidei iudicijs, & naturam ipsorum imitãtibus, ex sola mora prouenire censetur. li. iiij. de vsuris. nu. 4. eodem

Vsurpans quod suum non est, merito perdit quod suum est. li. ij. de rescrip. præsenta. §. ix. nu. 19. 28

Vtilis actio negotiorum gestorum, quo casu contra gestorem adulto competat. libr. iiij. de iudicijs. §. ij. numero 23. 46

Vtilis actio pro socio inter quos locum habere dicatur. lib. iiij. de iudicijs. §. ij. nu. 11. 45

Vtilis actio pro socio, dicitur esse bonæ fidei: & in ea veniunt illa, de quibus nec actum nec cogitatum est. li. iiij. de iudicijs. §. ij. nu. 12. 45

Vtilis &c. an sit propter solam confessionem danda. li. iiij. de cõfessis. nu. 4. 66

Vtilis & directa petitio, sunt diuersi effectus lib. ij. de actione seu petitio. §. ij. nu. 54. 6

Vtilis actio intentatur sine cessione, directa verò non. lib. ij. de actio. seu petitio. §. ij. nu. 55. 6

Vtilis actio in sex casibus potest alicui competere sine cessione. li. ij. de cessione actio. §. j. nu. 21. 13

Vtilis actio locum in filio vel filia seruo corruptis habere dicitur: & qualiter actor libellum formare debeat in hac materia. li. iiij. de seruis non ordinandis. nu. 2. 37

Vtilis rei vendicatio prætoria, cui dari dicatur. li. iiij. de locato. §. v. nu. 29. 101

Vtilis rei vendicatio prætoria quo casu, & à quo possit intentari. li. iiij. de causa possess. & propr. §. iiij. nu. 10. 56

Vtilis vendicatio emphyteutæ data, an sine traditione competere possit. li. iiij. de emphyteusi. nu. 193. 113

Vtile eſt reſponſionem illius, cõtra quem ponitur in iudicio, ſcriptis notare propter conſequentiam. li. ij. depoſiti. §. vj. numero 2. 91
Vtile per inutile non vitiatur. li. ij. de ſententia. §. viij. nu. 9. 172
In vtili rei vendicatione, quæ emphyteutæ vel ei, qui cõduxit ad non modicum tempus, datur, qualis libellus ſit concipiendus. li. iiij. de cauſa poſſeſ. & proprieta. §. iiij. nu. 13. 56
Vulnerans aliquem ſi actione pendente de vulnere condemnetur vel abſoluatur, poſtea autẽ vulneratus decedit, an poſsit iterum vulnerans accuſari. li. j. de accuſatore. nu. 6. 74
Vulnerans aliquem pluries vno impetu, vnde moritur, an teneatur de vulneribus & homicidio. libr. ij. de contumacia. §. quarto. nu. 7. 41
Vulneratus pecunia recepta remittens iniuriam, an poſsit poſtea agere de expenſis in vulnere factis. lib. j. de accuſatore. numero 8. 75
Vultus pallor, ſeu rubor, aut titubatio teſtis in ſui examinatione reddunt ipſum minus fidelem. li. j. de teſte. §. vij. nu. 4. 125
Vxor an poſsit ſe cum marito obligare vel pro eo: & an poſsit pro marito conueniri. li. iiij. de oblig. & ſolut. §. j. nu. 7. 132
Vxor hominis alterius an efficiatur vxor illius. li. iiij. de feudis. §. ij. nu. 39. 121
Vxor an in cauſa ciuili poſsit cogi contra maritum teſtificari. li. j. de teſte. §. xij. nu. 2. 130
Vxor timens viri ſæuitiam, petere poteſt officio iudicis ſibi caueri. li. j. de offi. om. iud. §. ij. nu. 3. 55
Vxor an poſsit aliquo caſu pro debito actiõe perſonali cõueniri. li. iiij. de obligationibus & ſolutionibus. §. j. nu. 10. 132
Vxor renuncians iuri hypothecarum an teneatur hypothecaria pro bonis mariti. libr. iij. de obligationibus & ſolutio. §. j. numero 11. 132
Vxor an poſsit virum de adulterio accuſare. li. iiij. de adulterio & ſtupro. nu. 5. 184
Vxor conſentiens venditioni an patri noceat. lib. iiij. de emptione & venditione. §. ij. nu. 2. 91
Vxor præſumitur habere omnia, quæ habet de bonis mariti. lib. iij. de iudicijs. §. iij. nu. 13. 49
Vxor an poſsit mortuo viro petere alimenta ab hærede mariti. li. iij. qui filij ſint legitimi. nu. 29. 174
Vxoris reſtitutio quibus caſibus ſit viro deneganda. li. ij. de petito. poſſeſ. & ſpolia. §. ij. nu. 2. 81
Vxorem vel econuerſo vendicare per actionem in rem præiudicialem de partu agnoſcendo an ſit licitum. li. iiij. de ſpõſalibus. §. v. nu. 6. 166
Vxorem in teſtamento dominam & dominatricem relinquere, qualiter ſit intelligendum. lib. iij. qui filij ſint legitimi. numero 34. 174
Vxore defuncti nomine ventris petente ſe in poſſeſsionem mitti, cùm non debeat, qualiter ſit hæredi ſuccurrendum. li. iij. de eo, qui mittitur in poſſeſsio. cauſa rei ſer. nu. 16. 65
Vxore à duobus petita, ſi æqualiter probetur, cui probationi ſtãdum ſit. li. ij. de inſtr. edi. §. viij. nu. 9. 118
Vxore alicuius ab alio detenta, qualiter formabitur libellus. li. iiij. de ſponſalibus. §. v. nu. 5. 166
Vxore venditoris præſente & conſentiente, quomodo ſit formãdum inſtrumentum. & nu. v. li. iiij. de emptione & venditione. §. ij. nu. 1. 91
Vxore præſentiam ſeu cohabitationem viri petente, ſed eius ſæuitiam timente, qualiter ſit aſſecuranda. lib. iij. de ſponſalibus. §. vj. nu. 6. 166
Vxore viro conſentiente dotale prædium alienante, an non obſtante conſenſu ſeu iuramento poſsit vir illud vendicare. libr. iij. de emptione & venditione. §. ij. nu. 7. 91
Vxore venditoris patrem habente, qui dotem ſtipulatus fuerit, ſi ambo præſentes venditioni conſentiant, qualiter ſit ſcribendum. li. iiij. de emptione & venditione. §. ij. nu. 3. 91
Vxore vẽditoris ætate minore exiſtente, an teneat rei dotalis vẽditio. li. iiij. de emptione & venditione. §. ij. nu. 4. eodem
Vxoricida vel matricida non poteſt matrimonium cõtrahere: q ſi contrahat, non tenet. li. iiij. de diuortijs. nu. 1. 176

Repertorij Gulielmi Durandi in uniuerſum Speculi corpus Finis.

Regeſtum.

A B C D E F G H I.

Omnes ſunt terniones, præter I quaternionem.

118796072

tūc secus rōne p̄dicta. Sit igitur impetrās in hoc cautꝰ vt ex hāc formā impetret si pōt. Additio. Non tū memini vidisse talez formā ab aplica sede manasse: si tū daret tūc haberemus quartuz casum excep̄tum. s. qū p aplicū priuilegiū illa p̄ciperet. Existēs tū in huitio pape illas nō p̄cipit. vt no. s. eo. cū dilectus. fructꝰ tū p̄bēde p̄cipiūt vt ibi. Et qs intelligat esse in seruitio pape: ⁊ qd de illo q̄ residet cū cardinali. dixi post Host. super ver. circa nos. ⁊ sup glo. vlti. quod hic ponit Archidi. Jo. and.

a ¶ Ordinationez. vtputa q tū det ei qui intererit in missa: ⁊ tū ei q̄ intererit in matutino. ⁊ sic de sin gl̄is horis. Addi. Vide qō no. in cle. vt hi q. de eta. ⁊ q̄li. in gl. nota p̄ cōsuetudine. ⁊ in cle. j. de reliq. in fi. Jo. an.

b ¶ Infirmitas. q̄ a celebratione diuinoꝝ excusat. vt. s. de p̄bē. significatū. al̄. clerici ad oēs horas tenent. qō dic vt. s. de celebra. mis. c. j. ¶ Glo. seq. signat cōtrarium ⁊ soluit.

c ¶ Utilitas. Nec duo solēt dispēsationē inducere. s. de p̄bē. exposuisti. Et signat huic j. s. e. li. de elec. cū nō deceat. vbi illi q̄ psequūt vtilitatē eccl̄ie distributiōes nō p̄cipiūt. So. canonici nō tenent eas talibꝰ ꝯcedere: vt ibi. tū si ꝯcesserint illi nō tenētur ad restitutionē: vt h. Alij dicūt h loqui in p̄tibus: illud i absentibus: vt p̄tes q̄ psequunt vtilitatē eccl̄ie distributiōes p̄cipiāt: absentes nō: vt ibi. Primū credo. Additio. Arch. dicit hāc loq i eccl̄esijs qbꝰ est ꝯsuetudo q̄ absentes ista p̄cipiant: q̄ tolerat in casibꝰ hic expressis: sed iū in eccl̄esijs in qbꝰ nō est talis ꝯsuetudo. Si intelligit de absente a diuinis/ potest conuenire litere: alꝰ non. Jo. an.

¶ Glo. seq. soluit dubium ⁊ remittit. secūdo querit ⁊ soluit.

d ¶ Suas. De bis ergo nō p̄ōt fieri elemosyna. qō dic vt no. xiij. q. v. in fin. s. de deci. ex trāsmissa. Quid si illi quoꝝ lucro p̄dicta cedebāt remittat: numquid est canonicus absolutus? Satis videt q̄ sic. insti. de re. di. §. per traditionē. cū hic nō sit additū remissionē nō prodesse. vt. s. de rescrip. statutū. §. antepe. ⁊. j. de cens. exigit. in fine. Additio. Archi. dicit q̄ forte ꝯtrariū est verū. nā ex quo nō p̄ōt illas recipere vt hic: nullo mō sue fieri poterūt quin ad restitutionē teneatur: cū illa recipiat ꝯtra mentē ⁊ p̄hibitionē huius ꝯstitutionis.

¶ Glo. se. ponit opi. quā reprobat quadruplici rōne. scō q̄rit ⁊ soluit/ ⁊ solutionē fortificat. Tertio q̄rit. ar. pro ⁊ cōtra ⁊ soluit.

e ¶ Receperit. Dicūt quidā etiā in p̄teritū: vt sic ꝯstitutio ista p̄terita cōprehēdat: maxime cū videat ius antiquū. s. de p̄ben. lz. Sed cōtrariū credo. [Jdē Archi.] tū ex eo qō supra dixit statuimꝰ: tū ex eo qō dicit hic ꝯtra hmōi nostrā ꝯstitutionē ⁊c. Sed qui ante hāc cōstitutionē receperit/ ꝯtra hāc ꝯstitutionē nō recepit: qz pena legis ex tē pore legis. xxxij. q. iij. dixit sara. Preterea licet statutū esset bas distributiones solū bis q̄ in diuīs intersunt officijs dari: nō tū erat expresse statutū ꝯsuetudinē ꝯtrariā nō valere. Jtē nec pena addita. qō facit ꝯstitutio hec. Sed qd̄ dices de eccl̄esijs q̄ nō habēt aliquo modo distinctas p̄bēdas: sed tū singulis diebus dant cuilibet p̄victu tot libre panis/ tot mēsure vini: ⁊ sic de singulis? Credo q̄ de illis nō loquit decre. cū ille potius sint p̄bēde q̄ distributiones: alꝰ esset canonia sine p̄bēda in talibꝰ eccl̄esijs: qō esse nō debet. a j. q. iij. si qs. s. de p̄ben. relatū. Et hoc optime p̄bat iudicio meo decre. de v̄b. sig. olim. certū eñ est q̄ quotidiane distributiōes nō dant absentibꝰ etiā in theologia studētibus: vel p̄uilegiatis: vt in predicta decre. licet. et tū in talibꝰ eccl̄esijs dant tales priuilegiatis absentibꝰ: vt in p̄dicta decre. olim. quiverus est decre. intellectus: alꝰ nulla esset ibi decre. rō: nisi q̄ ita placuit pape b. Et ad hoc facit qō no. Ber. in predicta decre. licet. de p̄ben. Plus dico q̄ in eccl̄esijs in qbus sūt distincte p̄bende: ⁊ postea est mensa cōis grossa: ⁊ postea distributiones solum in his distributionibus et non in illa mensa grossa locum habeat hec decre. ⁊ ita fuit cōsultum in ecclesia Bonoñ. Et hoc sonat verbum quotidiane. et. s. dum dixit que tū residentibus ⁊c. [Hoc ergo tenendū q̄ priuilegiati sup p̄cipiendis fructibus: vt nūc studētes Bononie virtute priuilegij quod facit illos censeri residentes: totum illud percipient quod perciperent in ecclesia residendo nō interessendo horis. ⁊ facit qō no. s. in glo. no. q̄.] Sed quid dices: ordinatio est in ecclesia qui vadit ad talem horam tantum habebit ⁊c. vadit canonicus ad horam principaliter pro denario: nunquid simoniam cōmittit? Videtur q̄ sic. arg. de simo. suā nobis. et. c. sicut pro certo. contra. s. de preben. significatum. Sol. dic sm Host. qui hoc no. de verbo. signi. olim. q̄ tales non committunt veram simoniam: cum nulla expressa pactio intercedat: peccant tamen graviter et mentalem simoniam cōmittunt: et per penitentiam satisfaciunt. s. de simo tua nos. et. c. vlti. Circa hoc vi. maior. in 4. d. 22 q. 2 & d. 15 q. 2.

ordinationē[a] rōnabilē iā factā seu etiā faciēdā. ¶ Quivo aliꝰ de distributiōibus ipsis q̄cūq̄ receperit (exceptis illis quos infirmitas[b] † seu iusta et rōnabilis corporalis necessitas: aut euidēs eccl̄ie vtilitas[c] excusaret) rerū sic receptarū dñium nō acquirat: nec faciat eas suas[d]: imo ad oīm restitutionem: q̄ cōtra huiusmodi nostraz cōstitutionē receperit[e] teneatur.

¶ De distributionib⁹ etiā p̄ defunctoꝝ anniuersarijs largiēdis idē[f] decernimus obseruādum.

¶ De prebēdis ⁊ dignitatibus. Clemens. iij. al̄s. iiij.

¶ Ad presentationem religiosorum etiā exemptorum non debent in eccl̄esijs ipsorum rectores institui/ nisi primo tū eisdez assignetur: vnde incūbentia onera subire possint et congrue sustentari: nec valeat ꝓtraria cōsuetudo. Jod. an. Capitulū primū.

Suscepti regiminis nos cura solicitat vt vtilitatibus subiectoꝝ in illis precipue p̄ quas animarum[g] saluti cōsulitur: nūc nouorum editione iurium: nunc antiquoꝝ innouatione[h] solicite p̄uidere curemus. ¶ Sane fuit olim per sedē apostolicā prouidere cōstitutum: vt diocesani locorū ad presentationē religiosoꝝ[i] nullū ad aliquam eccl̄esiam recipiant/ nisi tū ei de prouentibus ipsius

f ¶ Jdem. s. q̄ bi qui nō intersunt nil habeant: ⁊ cōsuetudo cōtraria nō valeat: et recipiētes sine iusta causa ad restitutionem teneantur.

¶ De p̄bēdis ⁊ dignitatibus. ¶ Dictuz fuit. s. de clericis ⁊ eoꝝ vita. Verum q̄ prebēde ⁊ dignitates et alia stipēdia dantur clericis vt meliꝰ vacēt diuinis seruitijs: dubitaret aliqs de huiusmodi prebendis ⁊ dignitatibus: ideo annectitur rubrica de prebē. et dignitatibus.

Continuatio dñi de lie.

Diuisio.

Suscepti. Diuidit in quatuor partes. In p̄ma arēgat. In scōa antiquam cōstitutionē recitat. In tertia ip̄i⁹ iuris trāsgressionē. In quarta ponit renouationē ⁊ extēsionē ipsius: ⁊ contrariā consuetudinē damnat. Scōa ibi: sane. Tertia ibi: verū. Quarta ibi: nos itaq̄. Jo. and.

¶ Casus. Dicitur in ca. de monachis. s. e. q̄ si religiosi habētes aliquas eccl̄esias parochiales: puta ex donatione episcopi cum cōsensu sui capituli possunt ad illas presentare psonas idoneas/ ⁊ tenentur ipsi religiosi assignare dictis psonis quas ad eccl̄ias illas p̄sentant congruam portionem vnde possint sustentari: ⁊ onera eccl̄esijs incumbentia supportare: ⁊ hospitalitatem tenere: et iura episcopalia soluere: qui religiosi si nolint ista facere poterit episcopus loci tales religiosos ad hoc cōpellere. Sed qd̄: vtrū illud ca. de monachis sit verum indistincte/ etiam si illi religiosi sint exempti ⁊ subsint immediate eccl̄esie romane? Respondet q̄ sic: ⁊ hoc vt possint reperiri persone idonee que ad illas eccl̄esias valeant assumi pro seruiendo in diuinis: nec valet ꝓtraria cōsuetudo. ¶ Nota primo q̄ prelatus superior ex necessitate sui officij tenetur p̄uidere necessitatibus suorum subditoꝝ. nam sibi sunt assignati redditus vt liberius vacet vtilitatibus suorum subditoꝝ. ¶ Nota q̄ differentia est inter recipere presentatū et admittere. Hoc colligit Dominicus de sancto Geminiano ibi: nullū recipiant. et ex hoc deciditur questio in facto. Nam quidam patronus presentauit quēdam clericum ad aliquam eccl̄esiam: ⁊ rogauit episcopum vt illū admitteret. Respon. episcopus ⁊ bene. notarius vo in instrumento suo posuit qualiter episcopus talem instituerat. vtrum notarius cōmiserit crimen falsi? Videtur q̄ sic: qz si verbū admittere nō sit idem quod recipere talis est falsarius. si autē admittere sit idem quod recipere non est falsarius/ cum recipere sit idem quod instituere. Dicendū q̄ aliud est admittere: aliud recipere: ⁊ sic verbum bene quod respondit episcopus solum operabat approbationē persone presentati/ nō autē institutionem: et ideo instrumentum illud est falsum. ¶ Nota principalem effectuz huius capituli q̄ diocesanus non tenetur aliquē instituere: immo nec admittere ad presentationem religiosoꝝ: nisi priꝰ fuerit assignata certa portio persone presentate vnde viuere ⁊ sustentari possit: soluere episcopalia iura ⁊ tenere hospitalitatem: tamē cōmuniter religiosi sustinent ista onera ⁊ assignant presentato certā portionē pro victu ⁊ vestitu. clemen. j. de iure patro. in clemen. ta q̄ episcopus non tenetur recipere presentatū nisi prius facta assignatione cōgrue portionis. Quid si religiosi nolint assignare portionem? Dicendū q̄ episcopus poterit illos cōpellere ad assignandum congruā portionem: vt dicta clemē. j. etiā si sint religiosi exempti. et in hoc religiosus exemptus subest iurisdictioni episcopi qō verum est: dummodo illa eccl̄esia ⁊ populus. sint sub potestate episcopi. ¶ Nota q̄ rōne paupertatis eccl̄esia quandoq̄ confertur nō idoneo. facit. c. extirpande. s. eo. cū si. ¶ Nota finaliter casum in quo exempti subijciuntur ordinarijs. alios casus vide enumeratos per glo. in cle. ij. de penis.

Exēpti oz diarijs qñ q̄subijciūtur.

Recipere ⁊ admittere differt.

Ptus q̄ religiosꝰ nō ist admittendus: nii si bi debita portio assignetur.

g ¶ Animarum. s. eo. lib. de consti. c. ij. j. de sepul. c. j.

h ¶ Innouatione. Nunc antiquoꝝ declaratione. s. in proe. huiꝰ libri ad finem exordij.

i ¶ Religiosoꝝ. De monachis statutū fuerat. s. e. de monachis. de alijs religiosis eadem ratione: idem dicebamus per decre. s. eod. auaritie. et ca. in lateranen.

colorchecker CLASSIC

calibrite

mm